T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı

TÜRKİYE AHISKALILARI AĞZI
I. Cilt

DOKTORA TEZİ

Serpil ERSÖZ

DANIŞMANI : Prof. Dr. Zeki KAYMAZ

İZMİR-2013

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum **Türkiye Ahıskalıları Ağzı** adlı doktora tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Serpil ERSÖZ

T.C.EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA
TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı	**: Serpil ERSÖZ**
Numarası	**: 970200003628**
Anabilim Dalı	**: TDA-Türk Dili ve Lehçeleri**
Tez Başlığı (Türkçe)	**: Türkiye Ahıskalıları Ağzı**
Tez Başlığı (İngilizce)	**: The Dialect of Ahiskas in Türkiye**
Tez Savunma Tarihi	**: 11.10.2013**
Tez Başlığı Değişikliği	**Varsa Yeni Başlık:**

JÜRİ ÜYELERİ

Jüri Başkanı

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Zeki KAYMAZ
Karar : X Başarılı O Başarısız O Düzeltme
İmza : ....

Jüri Üyesi (Tez İzleme Komitesi Üyesi)

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN
Karar : X Başarılı O Başarısız O Düzeltme
İmza : ....

Jüri Üyesi (Tez İzleme Komitesi Üyesi)

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Şerif Ali BOZKAPLAN
Karar : X Başarılı O Başarısız O Düzeltme
İmza : ....

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Ayşe İLKER
Karar : X Başarılı O Başarısız O Düzeltme
İmza : ....

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Yrd. Doç. Dr. İbrahim ŞAHİN
Karar : X Başarılı O Başarısız O Düzeltme
İmza : ....

TEZ HAKKINDA JÜRİNİN GENEL GÖRÜŞÜ

(Jüri Başkanı Tarafından Doldurulacaktır)

Tez savunması sonucunda öğrenci tarafından hazırlanan çalışma;

Oybirliğiyle X
Oy çokluğuyla O

Başarılıdır	**Düzeltilmelidir**	**Başarısızdır**
X		

- Bu tutanak üç (3) işgünü içerisinde jüri üyelerinin raporlarıyla beraber Anabilim Dalı Başkanlığı üst yazısıyla Enstitü Müdürlüğüne gönderilmelidir.
- Doktora programlarında düzeltme alan öğrencinin 6 (altı) ay içerisinde yeniden savunmaya girmesi zorunludur.

İçindekiler

Önsöz

1944 yılında yaşanan sürgün ve öncesindeki Rus baskılarının sebep olduğu göç ve kaçaklık dönemlerinden sonra Ahıska Türkleri günümüzde dünyanın dört bir köşesine dağılmış durumdadır. En yoğun olarak yaşadıkları bölge ise, Türkiye'dir. Nüfuslarının dağınık ve dillerinin farklı birçok dilin etkisi altında olması, Ahıska Türk ağzı için tehdit oluşturmakta ve bir an önce konuyla ilgili araştırmaların yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

Bugün Türkiye'de yaşayan Ahıska Türkleri ağız özellikleri bakımından iki kısma ayrılabilir: 1) Aşağı yukarı 1800'lü yılların ikinci yarısından başlayıp 1878-79 Osmanlı-Rus savaşlarında hız kazanan, 1944 yılındaki sürgüne kadar devam eden göç ve kaçış dönemlerinde Türkiye'ye sığınıp yerleşenler; 2) Stalin'in 1944 yılında yaptığı sürgününe maruz kalıp Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'da, daha sonra da çeşitli olaylarla Rusya'nın ve dünyanın değişik bölgelerinde yaşadıktan sonra Türkiye'ye gelip yerleşenler. Bu iki grup arasındaki temel ağız farklılıklarını, yaşadıkları farklı coğrafyalar oluşturmuştur. Türkiye'ye 1944 yılından sonra gelen Ahıska Türkleri ağzında daha çok Rusça ile Özbek ve Azerbaycan Türkçesi; 1944 yılından önce gelen Ahıska Türkleri ağzında ise *Avrupai* dilbilgisi unsurları farkedilir. Bütün etkilenmelere rağmen Ahıska Türk ağzının yine de kendini çok iyi koruduğu görülür. Hatta birinci ve ikinci kuşaklar sayesinde, eski Ahıska coğrafyasındaki köylere ait ağız özellikleri gösterdiğini düşündüğümüz farklı dilbilgisel tercihlerin tespiti bile mümkün olmuştur. Bu tespitler, ağız bölgeleriyle ilgili ileriki zamanlarda yapılacak çalışmalara bir zemin oluşturabilecek niteliktedir.

Çalışmamız altı bölümden oluşmaktadır. *Giriş*te, Ahıska Türklerinin tarihi hakkındaki bilgiler özetlenmiş ve bugün yaşadıkları yerlerden kısaca bahsedilmiştir. Ardından gelen *Dil İncelemesi* kısmı, çalışmamızın esas bölümünü oluşturur. Burada Türkiye'de yaşayan Ahıska Türklerinin ağzı *Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi* ve *Cümle Bilgisi* başlıkları altında incelendikten sonra *Eski ve Yeni Ahıskalılar Arasındaki Ağız Farklılıkları* üzerinde durulmuştur. Elde ettiğimiz bulguların topluca değerlendirildiği *Sonuç* bölümünde ise önce *Ahıska Türk ağzının karakteristik özellikleri* sıralanmış ve

*Türkiye Türkçesi ağızları arasındaki yeri*ne değinilmiştir. Sonrasında ise Eski Ahıska coğrafyasındaki köylerin ağız özellikleri ile ilgili olduğunu düşündüğümüz belirgin dil bilgisi unsurları, haritalarıyla birlikte verilmiştir.

Bu çalışma, derlemelerden yazıma kadar hemen her aşamasında hiçbir maddi beklentisi olmayan pek çok kişinin desteği ve yardımıyla ortaya çıkabilmiştir.

Sahada derleme sırasında, birçok yerleşim yerine ve kaynak kişilere ulaşımdaki katkılarından dolayı Ağrı'da dönemin Eleşkirt Kaymakamı Mustafa Koç'a, Yücekapı Belediye Başkanı Nurettin Öztürk ve eşine, Said Yazıcı'ya, Hayrettin Beye; Iğdır'da sohbetini bizden esirgemeyen İbrahim Gazigil'e, Balabek İskender'e, Hatay'ta Rahmi Vardı ve oğlu Onur Vardı'ya, Kırıkhan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Şube Müdürü Zeki İnci'ye, Tahsin Karaköy'e, Mehmet Yalçın'a, Kemal Avcı'ya; Muş'ta dönemin Bulanık Halk Eğitim Merkezi Müdürü Sayim Fikret Bulut'a, Van'da arkadaşım Şenay Şahin ve Özgür Küder'e; Manisa'da Mustafa Zengin ve eşine; Bursa'da Minara Aliyeva'ya, Mircevat Ahıskalı'ya, Ahmet Köse'ye, Paşa Alihan'a, Sevim Demir'e, Ahıska Moda çalışanlarına, Gürsu'da teyzelerim Dilek Gündağ ve Sevinur Zeytinci'ye; Antalya'da Alaaddin Gani'ye, İlmir amcaya, Yahya Abdullah'a ve Kemal İskender'e, Bilecik'te Orhan Şahan ve eşine, Kapanalan köyü muhtarı İsmail Gülel ve eşine;

Kaynak temini konusunda yardımlarını esirgemeyen Atatürk Üniversitesi arşiv sorumluları ve çalışanlarına, daha önce Eleşkirt'teki muhacir ağzını çalışan Ömer Seviş'e, Türkan Hüseyinova'ya, hocalarım Doç. Dr. Nergis Biray'a, Doç. Dr. İsmail Doğan'a, Doç. Dr. Metin Arıkan'a, Yrd. Doç. Dr. İbrahim Şahin'e, Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kalkan'a, arkadaşım Yrd. Doç. Dr. Ferah Türker'e;

Deşifrelerin dinlenmesi ve dil incelemesi sırasında karşılaştığım bilinmezliklerin çözümünde yardımcı olan Ahıska Türk ağzı konuşurlarından Nabi Murtazayev, Muhittin Hamzayev, Rabiya Bayramova başta olmak üzere İzmir Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü'ne bağlı TÖMER'de öğrencilik yapmış ve şimdilerde Türkiye'nin değişik üniversitelerinde okuyan ve çalışan tüm Ahıskalı öğrencilere;

Rusça konusundaki yardımlarından dolayı, şimdi Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nde öğretim elemanı olan arkadaşım Cıldız Alimova'ya;

Güzel sohbetlerini bizden esirgemeyen, gerektiğinde lezzetli ikramlarla ve tüm acılarına rağmen hala ayaktayız dercesine yüzlerinden eksik etmedikleri tebessümleriyle gönlümüzü hoş eden adlarını burada tek tek sayamadığım bütün kaynak kişilere;

En büyük destekçilerim annem Yıldız Gündağ, babam Aytekin Akbulut ve eşim Murat Ersöz'e,

Tez çalışmasına başladığım ilk günlerden itibaren kıymetli vaktini ayırıp tezimle ilgilenen sayın Prof. Dr. Şerif Ali Bozkaplan'a,

Tezime yardımcı olduğu için kendisine minnettar olduğum, bana yeni fikirler veren ve farklı bakış açıları kazandıran hocam sayın Prof. Dr. Gürer Gülsevin'e;

Tez konumun, seçilmesinden sonuna kadar, her aşamasında daima alçakgönüllü ve babacan tavırları ile yol gösteren ve öğrencisi olmaktan gurur duyduğum danışman hocam sayın Prof. Dr. Zeki Kaymaz'a,

Gönülden teşekkür ederim.

Serpil ERSÖZ

Çalışmanın Konusu ve Amacı

Yaşlı insanlar Ahıska ağzı ile konuşsa da büyüdüğü çevrenin etkisi altında kalan yeni nesil anlaşma aracı olarak Rusça ya da Türkiye Türkçesi gibi baskın kültürün dilini tercih etmektedir. Bu sebeple tehdit altında olan Ahıska ağzı, bizce Türkçenin öncelikli araştırılması gereken ağızları arasındadır.

Bu çalışmaya yalnızca "Türkiye'de yaşayan Ahıska Türklerinin karakteristik ağız özelliklerinin tespit edilmesi" hedefiyle yola çıkılmıştı. Fakat ilerleyen safhalarda, asıl hedefin yanı sıra, eski Ahıska coğrafyasındaki köylerin ağız özellikleri hakkında da birtakım sonuçlara varılmıştır. Bu bakımdan bu çalışmanın sahadaki belli bir boşluğu doduracağını düşünüyoruz.

Literatürlerde eski Ahıska coğrafyasındaki köylerin ağız özellikleri hakkında yapılmış detaylı bir yayının olmayışı, elinizdeki çalışmanın literatüre getirdiği katkılardan biri olarak görülmelidir.

Çalışmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Amacımız doğrultusunda layıkıyla çalışabilmek için belirli konularda bazı sınırlamalar yapmamız gerekmiştir.

Ahıskalıların günümüzde yaşadıkları sahalar (Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Rusya Federasyonu, Ukrayna, Amerika, Gürcistan … vs.) oldukça geniştir ve bu coğrafyaların tümünü kapsayan bir çalışma, ancak tek tek bu sahalarda yapılacak incelemelerden sonra mümkün olabilir. Ayrıca böylesi bir araştırmanın yapılabilmesi için kısıtlı bir doktora eğitimi süresinden daha fazla zaman gerekmektedir. Bu düşüncelerle elinizdeki çalışmanın sadece Türkiye'de yerleşik Ahıskalıların ağzı ile sınırlandırılmasına karar verilmiştir.

Eski Ahıska coğrafyasında yerli Türkler ile birlikte Terekeme Türkleri, Hemşin, Gürcü, Rum …vs gibi pek çok halk yaşamaktaydı. Bu çalışma sayılan bu gruplardan yalnızca *yerli Türkler* üzerine odaklanmıştır. Çalışma boyunca, anlatımda kolaylık sağlayacağından, y*erli Türkleri* belirtmek için yalnızca *Türkler* ifadesi kullanılmıştır.

Ahıska Türkleri terimi ile literatürlerde, hem Ahıskalı Türklerin, hem de (yine bir Türk grubu olan) Terekemelerin kastedildiğini gördük. Bu iki grubun ağız

özelliklerinin birbirinden çok farklı olduğundan ve sadece birini incelemek arzusuyla *Terekemeler* bu çalışmanın dışında tutulmuştur.

Ahıska Türkleri, dünyanın olduğu kadar Türkiye'nin de dört bir yanına dağılmış durumdadır. Dolayısıyla bu, derleme yapılacak sahada bir sınırlama yapma zorunluluğu getirmiştir. Bu sahaları belirlerken iki hususa dikkat edilmiştir: Birincisi Ahıska Türklerinin Türkiye'ye geliş zamanları; ikincisi ise toplu olarak yaşadıkları ve ağız özelliklerini korudukları bölgeler olması.

Ahıska Türklerinin Türkiye'ye gelişleri için 1944 sürgününü milat olarak seçildi. Çünkü 1944 sürgününden önce Ahıskalılar eski yurtlarındaki ağız özellikleri ile birlikte dillerine yabancı herhangi bir unsur girmeden Türkiye'ye geldiler (=eski Ahıskalılar) ve belirli bölgelere yerleştiler. 1944 sürgününe maruz kalan Ahıska Türkleri ise (doğal olarak) dillerinde Kazak, Kırgız, Özbek ve Azerbaycan Türkçesi ile Rusça Rus dilinin izleriyle Türkiye'ye geldiler (=yeni Ahıskalılar) ve yerleştiler.

Derleme yapılacak sahayı belirlerken ayrıca, toplu olarak yaşadıkları ve ağız özelliklerini yaşattıkları bölgeler seçilmeye çalışıldı. Münferit ya da daha küçük topluluklar halinde yaşayan Ahıska Türklerinin, ister 1944 sürgününden önce isterse de sonra gelmiş olsun, ağız özelliklerini bildikleri ancak kullanmadıkları ya da bunu tamamen unutup Türkiye Türkçesi ile konuştukları tespit edilmiştir.

Çok kalabalık gruplar halinde yaşamalarına rağmen, yerli halkla hemen hemen aynı ağız özelliklerini taşıdıkları için ve olası küçük farkların da ilk etapta tarafımızdan tespit edilemeyeceği ihtimalinden Ardahan, Erzurum, Kars ve Artvin illerinden derleme yapılmadı.

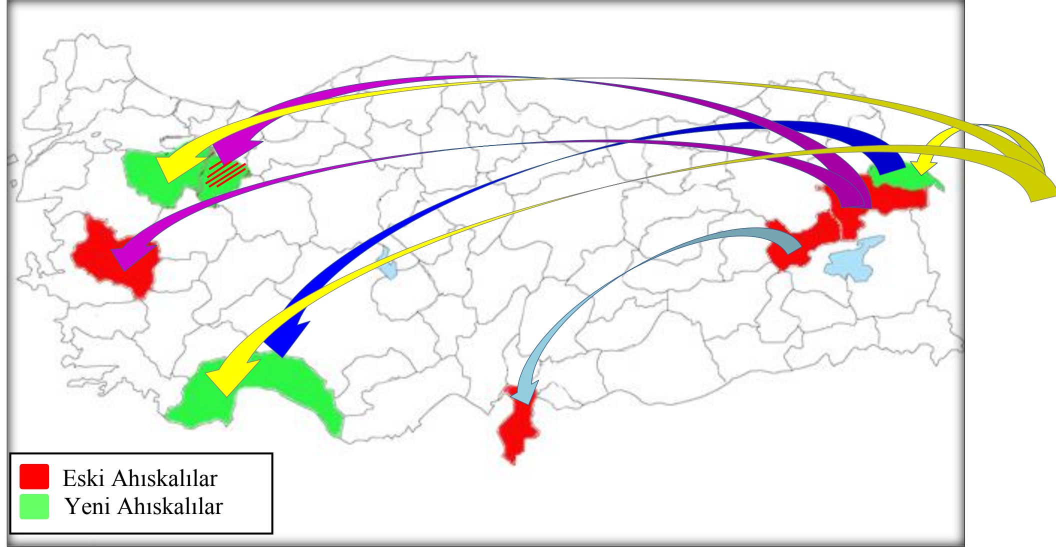
İstanbul, İzmir ve Ankara gibi büyük şehirlerde, aydın konuşmasının Ahıska Türk ağzı üzerinde daha kuvvetli etkisi olabileceği için buralardaki Ahıska Türklerinden de derleme yapılmadı.

Denizli ili Honaz ilçesinde hem toplu halde yaşamalarına hem de ağız özelliklerini korumalarına rağmen, Honaz'daki Ahıska Türkleri ağzı üzerine daha önce çalışma yapılmış olduğundan, buradan da derleme yapılmadı.

Yukarıda belirtilen kapsam ve sınırlılıklar doğrultusunda Türkiye'deki Ahıska Türkleri ağzı için sahada derleme yapmak üzere aşağıdaki yerler seçildi:

-1- *1944 sürgününden önce Türkiye'ye gelenlerin yaşadığı yerler arasından*	**Ağrı**	İl merkezi ve Eleşkirt ilçesi (ilçe merkezi ile Uzunyazı ve Mollasüleyman köyü, Yücekapı beldesi)	*TC Devletinin iskan ettiği yerler*
	Muş	Bulanık ilçe merkezi	
	Bilecik	Bozüyük ilçesine bağlı Kapanalan köyü	*TC Devletinin iskan ettiği yukarıdaki yerlerden çeşitli sebeplerle ayrılan bir kısım Ahıskalının göç ettiği ve bugün toplu olarak yaşadıkları bölgeler (Ağrı'dan Bilecik ve Manisa'ya; Muş'tan Hatay'a göç)*
	Manisa	Kırkağaç ilçe merkezi	
	Hatay	Kırıkhan ilçe merkezi	
-2- *1944 sürgününe maruz kaldıktan sonra Türkiye'ye gelenlerin yaşadığı yerler arasından*	**Iğdır**	İl merkezi	*TC Devletinin iskan ettiği yer*
	Bursa	İl merkezi ile Gürsu ve İnegöl ilçe merkezleri	*Ahıskalı ailelerin göç için kendi tercih ettiği yerler*
	Antalya	İl merkezi	

Bu tablodaki veriler aşağıda harita üzerinde işaretlenmiştir. Ok işaretleri ile de kaynak kişilerimizin yoğun olarak göç ettikleri bölgeler gösterilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada kullanılan Materyal ve Yöntem

Derlemelerin tamamı Ahıska Türklerinin yaşadıkları yerlerde 2009 yılında tarafımızdan yapılmıştır. Gidilen yerlerde 200'den fazla kişiyle görüşülmüş, bu görüşmeler dijital bir ses kayıt cihazı ve fotoğraf makinesi ile kayıt altına alınmıştır.

Farklı bölgelerden yaptığımız bu derlemelerde konu olarak genellikle ve öncelikle Ahıskalıların sürgün/kaçış/göç anıları tercih edilmiştir. Bu tercihimizin sebebi olayların canlı tanıkları tarafından anlatılacak paha biçilmez detayları kayıt altına alma fırsatını kaçırmamaktı. Kaldı ki bunun, *Ahıska* konulu bir çalışma seçtiğimiz için tarihi bir sorumluluk olarak boynumuzun borcu olduğunu düşündük. Bundan başka, kaybolmaya yüz tutmuş sözlü kültür unsurları da derlenmeye çalışılmıştır: Adetler, gelenek ve görenekler, inanışlar, dua ve beddualar, maniler… vs.

Derlemeler boyunca oldukça fazla kişiyle görüşülmüş ve ses kaydı yapılmıştır. Fakat deşifre için bunlar arasından yalnızca 85 konuşucuya ait ses kaydı kullanılmıştır. Deşifreler yani kayıtların yazıya geçirilmesi, bilgisayar ortamında çeşitli programlar yardımı ile yapılmıştır. Ses kayıtlarının dinlenmesi için de *Jet Audio* adlı program tercih edilmiş, bu kayıtlar gerçek ses veren bir kulaklıkla dinlenmiştir. Ses kayıtlarının

işlenmesi, diğer programlarda dinlenmek üzere hazırlanması *GoldWave* adlı program ile yapılmıştır. Seslerin analizi ve görüntülenmesi için ise *Wasp* adlı program kullanılmıştır.

Metinlerin deşifresinde kullanılan transkripsiyon harfleri, Ahmet Bican Ercilasun'un Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleninde sunduğu teklife dayanır[1]. Ancak bazı yerlerde bu teklife eklemeler ya da bu teklifte küçük değişiklikler yapıldı. Örneğin zayıflayan/düşmek üzere olan seslerin gösterimi için ayrıca bir transkripsiyon işareti kullanmak yerine bunları *üstsimge* şeklinde yazmayı tercih ettik. Böylece, Ercilasun'un teklifinde *zayıflayan/düşmek üzere olan* ünlüler ve ünsüzler için farklı sistemler (ünlüler üzerinde ˘ , ünsüzler altında ˳ ile) , kullanılmışken, bu şekilde hem ünlüler hem de ünsüzler aynı sistemde gösterilmiş oldu. Bölge ağzına has olan ancak Ercilasun'un teklif ettiği işaretler arasına *ĝ, h́ ...* gibi listede bulunmayan birkaç ses eklenmiştir.

Komşu kelimeler ve sesler birbirlerini etkileyebildikleri için konuşucunun tam söylemediği, yarım bıraktığı sözcüklerin de deşifre edilmesine önem verdik.

Tamamlanan deşifreler, son halini almadan önce, bu konudaki eksiklik ve hataları en aza indirebilmek için baştan sona, ses kayıtları ile birlikte yeniden dinlenerek bir kez daha kontrol edilmiştir.

Tezimizin *inceleme* kısmında verdiğimiz örneklerin *metinler* bölümünde kolayca takip edilebilmesi amacıyla, oluşturulan metinler etiketlenmiş ve numaralandırılmıştır. Bunun için şöyle bir yol izlenmiştir:

Metinler, önce derleme yapılan illere göre sınıflandırıldı. Sonra her il içerisindeki en küçük yerleşim birimlerine göre kendi arasında tekrar gruplandırıldı. Daha sonra her gruptaki metin, konuşucusunun soyadına göre alfabetik olarak sıraya dizildi. Böylece aynı aileden olan konuşucuların metinleri ard arda gelmiş oldu.

Okuyucunun *inceleme* kısmında verilen örneklerin yerlerini kolayca bulabilmesi için, her metin kendi içinde ayrıca numaralandırılmıştır. Bu, şimdiye kadar çoğu ağız çalışmasında yapıldığı gibi satır numarası değil de, ileride yaşanabilecek her türlü teknik sorunu en aza indirebilmek amacıyla, cümle numarası verilerek yapılmıştır. İki

[1] Ahmet Bican Ercilasun, "Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri", Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s.43-48.

nokta arasındaki cümlelerin numaralandırılmasında katı bir tutum sergilenmediğini belirtmemiz gerekir. İnceleme kısmında bu numaralarla kullanılanacak cümlelerin yapı ile birlikte anlam bütünlüğüne de ihtiyaç duyulabileceğinden, cümlelerin numaralandırılması konusunda esnek davranılmıştır.

Böylece her metin, “derlendiği ilin adının ilk iki harfi . metin numarası” şeklinde etiketlenmiştir. Örneğin, “Ağ.01” etiketi, Ağrı iline ait birinci metin anlamındadır.

Farklı zamanlarda derlenmiş olsa da aynı konuşucuya ait ses kayıtları tek bir metin içerisinde toplanmıştır. Yani *metinler* bölümünde her konuşucuya ait yalnızca bir metin vardır.

Bu etiketleme sistemi tezin inceleme kısmında örneklerin birbirleri arasında mukayese edileceği sırada olası numara karmaşasını ortadan kaldırmış ve büyük bir kolaylık sağlamıştır.

Etikette yer alan bilgilere, diğer ağız çalışmalarında rastlanmayan ancak Ahıska Türk ağzı için zaruri olduğunu düşündüğümüz *Ahıska’daki Köyü* ve *Sürgün/Göç Yolu* bilgilerine yer verilmiştir. Konuşucunun eski Ahıska coğrafyasındaki köyünü bilmek, bu köylerin ağız özelliklerinin tespiti için; sürgün/göç yolunu bilmek ise konuşucunun ağzının hangi dillerin/ağızların etkisi altında kaldığını anlamak bakımından önemlidir.

Metinler içinde koyu harflerle derlemecinin metni yönlendiren soruları ya da metnin konusu hakkında açıklamalara da yer verilmiş ve bunlar koyu harfle parantez içinde yazılmıştır.

Dilbilgisi incelemesi, bu metinlerden çıkarılıp Microsoft Excel programına işlenen 22 bine yakın fiş ile oluşturulmuş tasviri bir çalışmadır. Türkiye’deki Ahıska Türkleri ağzının karakteristik özelliklerini ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Dil incelemesi ana hatlarıyla aşağıdaki düzende yapılmıştır:

1. Ses Bilgisi
   1.1. Sesler
      1.1.1. Ünlüler
      1.1.2. Uzun Ünlüler
      1.1.3. İkiz Ünlüler

1.1.4. Ünsüzler

1.2. Ses Olayları

1.2.1. Ünlülerle İlgili Ses Olayları

1.2.2. Ünsüzlerle İlgili Ses Olayları

1.2.3. Hece Düşmesi

1.2.4. Karışma

1.2.5. Kaynaşma

1.3. Ses Uyumları

1.3.1. Ünlü Uyumu

1.3.2. Ünsüz Uyumu

2. Şekil Bilgisi

2.1. Ekler

2.1.1. Çekim Ekleri

2.1.1.1. İsim Çekimi

2.1.1.2. Fiil Çekimi

2.1.2. Yapım Ekleri

2.1.2.1. Görev Değiştirici Ekler

2.1.2.1.1. Çatılar

2.1.2.1.2. Fiilimsiler

2.1.2.2. Kelime Yapıcı Ekler

2.1.2.2.1. Asıl Kelime Yapıcı Ekler

2.1.2.2.2. Görev Değiştirici Eklerin Yapım Eki Olarak Kullanılması

2.1.2.2.3. Çekim Eklerinin Yapım Eki Olarak Kullanılması

2.2. Kelime Türleri

3. Cümle Bilgisi

Dil incelemesinde örnekler, içinde bulundukları cümleler ile birlikte verilmiştir.

Tezin *dizin* kısmı **Türksözdiz** programı ile yapılmıştır. Hem dizin hem de sözlük özelliğindedir. *Metinler* kısmındaki (tamamlanmamış/yarım kalanlar dışında) bütün kelimeler dizinde yer almıştır. *Dizin* hazırlanırken dikkat edilen hususlar şunlardır:

1. *Kullanılan transkripsiyon harfleri* listesindeki sıraya göre dizilen madde başları koyu harflerle yazılmıştır.

tad-: Tatmak, bir gıdaya başka bir şeyin kokusunun sinmesi. -1-

2. Madde başı olarak alınan kelimenin, metinler kısmında kaç kez geçtiği, madde başının tanımından sonra tire (-) işaretleri arasında verilmiştir.

indi: Şimdi. -23-

işde-: İstemek. -21-

3. Kökenleri ve yapıları farklı olan fakat sesçe birbirine benzeyen maddebaşları parantez içinde verilen rakamlarla birbirinden ayrılmıştır: Örn.:

dil (1): 1. Dil, vücutta bir organ; 2. Lisan. -37-

dil (2): Gönül. -2-

4. Verilen madde başının birden çok anlamı varsa, bunlar noktalı virgül ile birbirinden ayrılarak sıralanmıştır. Örn:

ġardaş: 1. Erkek kardeş; 2. Kardeş.

5. Sıra numarası olmaksızın, noktalı virgül ile ayrılmış açıklamalardan ilki (noktalı virgülden önceki), ilgili madde başının sesçe Türkiye Türkçesi yazı dilindeki karşılığı; diğerleri (yani noktalı virgülden sonra gelen açıklamalar) ise madde başının gerçek anlamıdır. Örneğin *yėşig* sözünün Türkiye Türkçesindeki sesçe karşılığı *eşik*tir, anlamı ise *kapı*'dır.

yėşig: Eşik; kapı.

irelden: İleriden; önceden, eskiden.

daban: Taban; ayak. -2-

ġıç: Kıç; bacak. -1-

Aynı sistem alt madde başları için de geçerlidir.

isim: İsim, ad. *Diğer varyantı için bk. ism.* -4-

i. Ağ.06/31, Bu.15/12, Ha.05/88

i. vėrmezmiş: İsmini vermek; birini çağırırken/seslerken adını telaffuz etmek. Ha.05/45

6. Yanlış telaffuz edilen sözcükler gerçek bir madde başı olarak değerlendirilemezler. Ancak bunlar yine de, metnin anlaşılabilir olmasını sağlamak

amacıyla dizin bölümünde madde başı olarak yer almış, fakat igili yerde "(*Yanlış telaffuz*)" şeklinde bir ifadeyle belirtilmiştir.

ėltimsis: (Yanlış telaffuz) Eğitimsiz.

7. Ahıska Türk ağzında olup da Türkiye Türkçesi yazı dilinde olmayan ikilemeler, deyimler, atasözleri, birleşik sözler vb. gibi kelime grupları dizinde yer almıştır. Türkiye Türkçesi yazı dili ile Ahıska Türk ağzı arasındaki ortak noktalarda ise yalnızca gerekli görülenlere yer verilmiştir.

işıḫ: Işık. -5-

i. Ağ.09/1

gözlerime i. geldi: Gözlerine ışık gelmek; çok sevinmek. Ma.04/66

göz vėrdi i. vėrmedíler: Göz verip ışık vermemek, bir deyim. Ma.04/36

i.+dan Bu.13/87

i.+lari Ağ.07/19

8. Madde başları arasında birbirine gönderme ilkeleri:

a) Çeşitli ses olaylarıyla farklılaşmış kelimeler, değişmiş olan bu yeni biçimleri esas alınarak madde başı yapıldı. Bundaki amaç, metinler kısmında karşılaşılan ve anlamı bilinmeyen sözcüklerin dizinde kolay bulunabilir olmasını sağlamaktır. Ancak bu tür kelimeler gerçek bir madde başı olarak değerlendirilemeyeceği için, ilgili madde başları, herhangi bir açıklama yapılmadan bırakılmış; onun yerine Ahıska Türk ağzında yaygın olan şekle (gerçek madde başına) gönderme yapılmıştır.

geş-: *bk. gėç-.* -16-

ės-: *bk. ėd-*. -2-

isdi-: *bk. isde-*. -23-

b) Eğer Ahıska ağzında yaygın olan şeklin, yalın halde kullanılmış biçimi dizinde yoksa, bu kelimenin bilinen/tahmin edilen yalın haldeki biçimi, madde başının yanında parantez içinde gösterilmiş ve kelimenin anlamı verilmiştir:

ayarlı- (<ayarla-): Ayarlamak. -1-

gösg (<gögüs): Göğüs. -2-

kekli (<keklig): Keklik. -1-

sevinş (<sevinç): Sevinç. -1-

c) Gerçek madde başının, dizinde geçen diğer varyantları, çeşitli karşılaştırmalara imkan sağlayabilmek için, *"Diğer varyant/varyantları için bk."* ifadesi ile birlikte madde başının açıklanmasından sonra sıralanmıştır:

ġış: Kış. *Diğer varyantları için bk. ĝış, ḫış, ķış, ķīş*. -10-

d) Gerçek madde başları belirlenirken bazı kriterlere dikkat edildi. Kelimenin ekleşmeye uğramamış, yalın haldeki (ya da ona en yakın olduğunu düşündüğümüz) şekilleri madde başı olarak seçildi. Bunlar arasından örnek sayısı bakımından çok olanlar özellikle göz önünde tutuldu.

9. Dizinde madde başı olan *bazı* yabancı kökenli kelimelerin hangi dilden olduğu bilgisine yer verildiği görülecektir. Bu kelimeler, Ahıskalılar tarafından Türkçesi bilinmediği zamanlarda ya da ikidilli kişilerde yaşanan tipik bir sorun olarak konuşanın kendine kolay gelen sözcüğü seçme eğilimi ile telaffuz edilmiş kelimelerdir. İlgili kelimenin hangi dilden olduğu bilgisi ve o dildeki şekli madde başından hemen sonra parantez içerisinde verilmiştir:

basaborstor *(Rus. паспорт стол)*: Pasaport işlemlerinin yapıldığı yer, pasaport bürosu. -1-

bo^{y}es *(Rus. Поезд)*: Tren. *Diğer varyantları için bk. boėza, bovėz, boyoz, boyȯz, po^{y}ej*. -1-

ėsli- *(Özb.esla-)*: Hatırlamak. -1-

sġlaççi *(Rus. Склад + Türk. +çi)*: Depocu. -1-

Kullanılan Transkripsiyon Harfleri ve İşaretler

Transkripsiyon Harfleri:

ā : Uzun a sesi.
a : Kaybolmak üzere olan a sesi.
á : a-e arası ses.
á̄ : Uzun á sesi.
ȧ : a-ı arası ses.
å : a-o arası ses.
å̄ : Uzun å sesi.
ä : Açık e sesi.
ǟ : Uzun ä sesi.
B : Normalden daha patlayıcı b sesi.
ḇ : b-v arası ses.
b : Kaybolmak üzere olan b sesi.
C : Normalden daha patlayıcı c sesi.
c̱ : c-j arası ses.
Ç : ç-ş arası ses.
D : Normalden daha patlayıcı d sesi.
d : Kaybolmak üzere olan d sesi.
ē : Uzun e sesi.
e : Kaybolmak üzere olan e sesi.
ė : Kapalı e sesi.
ė̄ : Uzun ė sesi.
ė : Kaybolmak üzere olan ė sesi.
e̊ : e-ö arası ses.
e̊̄ : Uzun e̊ sesi.
f : Kaybolmak üzere olan f sesi.
F : f-v arası ses.
g : Kaybolmak üzere olan g sesi.
ǵ : Kalın ünlüler yanında ince g sesi.
ġ : Art damaktan çıkan g sesi.
ġ : Kaybolmak üzere olan ġ sesi.
ğ : Kaybolmak üzere olan ğ sesi.
ĝ : Art damaktan çıkan sızıcı ğ sesi.
h : Kaybolmak üzere olan h sesi.
h́ : Ön damaktan çıkan sızıcı h sesi.
ẖ : Art damaktan çıkan sızıcı h sesi.
ı̄ : Uzun ı sesi.
ı : Kaybolmak üzere olan ı sesi.
í : ı-i arası ses.
í̄ : Uzun í sesi.
ı̊ : ı-u arası ses.
ī : Uzun i sesi.
i : Kaybolmak üzere olan i sesi.
i̊ : i-ü arası ses.
ḳ : Art damaktan çıkan k sesi.
Ḳ : Art damaktan çıkan k-g arası ses.
ĺ : Kalın ünlüler yanında ince l sesi.
l : Kaybolmak üzere olan l sesi.
m : Kaybolmak üzere olan m sesi.
n : Kaybolmak üzere olan n sesi.
ŋ : Genizden çıkan n sesi.
ō : Uzun o sesi.
o : Kaybolmak üzere olan o sesi.
ó : o-ö arası ses.
ó̄ : Uzun ó sesi.
ȯ : o-u arası ses.
ȱ : Uzun ȯ sesi.
ȫ : Uzun ö sesi.
ö : Kaybolmak üzere olan ö sesi.
ö́ : ö-ü arası ses.
r : Kaybolmak üzere olan r sesi.
ř : Titrek r sesi.
S : s-z arası ses.
s : Kaybolmak üzere olan s sesi.
Ş : ş-j arası ses.
t : Kaybolmak üzere olan t sesi.
ū : Uzun u sesi.
u : Kaybolmak üzere olan u sesi.
ú : u-ü arası ses.
ǖ : Uzun ü sesi.
ü : Kaybolmak üzere olan ü sesi.
v : Kaybolmak üzere olan v sesi.
y : Kaybolmak üzere olan y sesi.
z : Kaybolmak üzere olan z sesi.
_ : Ulama işareti.

İşaretler:

/ Asıl konuşmacı dışında bir başkası tarafından söylenmiş ve metne dahil edilmesi gereksiz görülmüş bir sözün (soru veya bildirme cümlesi) kayıttaki varlığını gösteren işaret.

// Asıl konuşmacının gereksiz görüldüğü için metne alınmamış konuşma kesiminin kayıttaki varlığını gösterir.

/// Gereksiz görüldüğü için metne alınmamış asıl konuşmacı ve diğerleri arasında geçen karşılıklı konuşmanın kayıttaki varlığını gösterir.

/- -/ Asıl konuşmacı dışında başka bir kaynak kişinin gerekli görüldüğü için metne alınmış sözünü gösterir.

... Kelimelere bitişik değil ise anlaşılamayan yerleri gösterir. Kelimeye bitişik ya da kelime içinde ise konuşucunun geveleDiği veya anlaşılamamış yerleri gösterir.

Kısaltmalar

age.: Adı geçen eser

Az.: Azerbaycan Türkçesi

bk.: Bakınız

C : Cilt

Erm.: Ermenice

Kırg.: Kırgız Türkçesi

M.Ö. : Milattan önce

M.S. Milattan sonra

Örn.: Örneğin

Özb. : Özbek Türkçesi

Rus. : Rusça

S : Sayı

s. : Sayfa

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

Türk. : Türkiye Türkçesi

0. GİRİŞ

0.1. Ahıska Bölgesinin Coğrafyası ve Tarihi

Yüzölçümü 6260 km^2 olan[2] Ahıska, Ardahan ili sınırında, bugünkü Gürcistan topraklarında, Adıgön, Ahıska, Aspinza, Ahılkelek ve Bogdanovka olmak üzere 5 büyük ilçeden ve bunlara bağlı toplam 248 köyden oluşan bir bölgenin adıdır. Türkiye sınırına 15 km mesafede bulunmaktadır. Posof çayının iki yakasında yer alan şehir, karayolu ile Tiflis, Batum ve Türkiye'ye bağlanır. Ayrıca batıda Türk sınırının çok yakınına kadar uzanan bir demiryolu, Ahıska'yı Tiflis'e bağlar.[3]

0.1.1. Osmanlı Hakimiyetine Kadar Ahıska Bölgesi

Kafkasya, önemli göç yolları üzerinde olduğu için pek çok kavmin ve ırkın karıştığı, mücadelelerin eksik olmadığı bir bölgedir. Bunda Kafkasyanın jeopolitik öneminin etkili olduğu muhakkaktır. Kafkas sıradağları, bu bölgedeki kavimlerin güvenliği için doğal ve aşılması zor, güçlü bir sınır olarak görülmüştür. Ayrıca Avrupa ve Asya kıtaları arasında yegane geçiş noktası olması, ticaret yollarının (kuzey ipek yolu, kürk yolu) buradan geçmesi, yine ticaret için hem kara, hem nehir, hem de deniz yollarına sahip olması[4], Kafkasyanın siyasi ve coğrafik önemini arttıran unsurlardır.

M.Ö. 3 bin yıllarında Kafkasya'da Hurriler görülür.[5] M.Ö. 8. yüzyılda Doğu Anadolu'dan Kafkaslara Kimmerler[6] ve ardından M.Ö. 1. binyılda Sakalar hükmeder[7]. M.Ö. Gürcü tarihçileri M.Ö.4. yüzyılda Makedonyalı İskender'in Kartli'ye yani Gürcistan'a geldiğinde Kür nehri boyunca yerleşmiş eski Türklerle (Buntürklerle) ve Kıpçaklarla karşılaştığını yazar.[8] Bölgede M.S. 1. yüzyılda Alanlar görülür[9]. Hunlar, 330-350 tarihlerinde Kuban havzasındaki Alanları yenerek Derbent ve Daryal

---

[2] Rehman Seferov, Ayhan Akış, "Sovyet Döneminden Günümüze Ahıska Türklerinin Yaşadıkları Coğrafyaya Göçlerle Birlikte Genel Bir Bakış", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S:24, Güz 2008, Ankara 2008, s.395.
[3] Yunus Zeyrek, Ahıska Araştırmaları, Ankara 2006, s.9.
[4] Yaşar Bedirhan, Selçuklular ve Kafkasya, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2000, s.45-47.
[5] Ekrem Memiş, "Ortadoğu'da Türklerin Varlığı Tartışmaları", Türkler Asiklopedisi, C:1, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.435-450.
[6] Taner Tarhan, "Ön Asya Dünyasında İlk Türkler: Kimmerler ve İskitler", Türkler Asiklopedisi, C:1, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.597-610.
[7] İlhami Durmuş, İskitler (Sakalar), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1993, s.31.
[8] Marie Félicité Brosset (Çev. Hrand D. Andreasyan; Haz. Erdoğan Merçil), Gürcistan Tarihi (Eski Çağlardan 1212 Yılına Kadar), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s.16.
[9] İlhami Durmuş, "Sarmatlar", Türkler Asiklopedisi, C:1, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.637-647.

geçitlerinden ilerleyip Doğu Anadolu'ya doğru akınlara başlarlar. 359 ve 373 tarihlerinde Urfa'ya kadar geldikleri bilinir.[10]

463-558 yılları arasında Sabir Türklerinin Karadeniz'in kuzeyinde ve Kafkaslarda hakim oldukları görülür. 515 yılında Sabirlerden kalabalık bir kütlenin Kafkaslar ve Kuban havzasına yerleştiği, yıkılışlarından sonra da büyük bir grubun Kür Nehrinin güneyine yerleştirildiği bilinir.[11]

7. yüzyılın başında ise Hazar hakimiyetinin Güney Kafkasya'ya uzandığı görülür.[12]

Selçuklular dönemine gelindiğinde Çağrı Beyin Doğu Anadolu'ya, yaşamak için daha elverişli sahalar bulmak üzere keşif akınları yaptığı görülür. Horasan ve Azerbaycan'dan geçerek 1018'de Van Gölü etrafındaki Ermeni Krallığına ait kuvvetleri bozguna uğratmış ve ülkenin batı kısmını hakimiyeti altına almıştır. Bu bölgedeki Ermeniler Selçuklu tazyiki yüzünden yurtlarını terk edip Orta Anadolu'ya gitmiştir. Daha sonra kuzeye yönelen Çağrı Bey, Nahçıvan civarına gelir ve burada Gürcü kuvvetleri onunla savaşa cesaret edemeden kaçar. Daha kuzeyde kendisini durdurmak isteyen Ani Krallığının Bıcnı Kalesini koruyan orduyu mağlup eder. Çağrı Bey, bu keşif akınları sayesinde ileriki zamanlarda akınlar yapacağı araziyi tanımış ve güçlü krallıklar bulunmadığını farketmiştir.[13]

Gazneliler ile sürekli mücadele halinde olan Tuğrul ve Çağrı Beylerin önderlik ettiği Türkmenler, 1040 yılındaki Dandanakan Savaşı ile Horasan'da Selçuklu Devletini kurmuş, Tuğrul Beyi de bu devletin sultanı ilan etmişlerdir. Bundan sonra Selçukluların yoğun bir şekilde Kafkasya ve Doğu Anadolu'ya doğru seferler düzenlediği görülür. 1048 yılında Rum, Ermeni, Gürcü, Abhazlardan oluşan Bizans ordusunun Pasinler ovasında mağlup edilmesi ile Selçuklular bölgenin egemenliğini ele almıştır.[14]

---

[10] Akdes Nimet Kurat, IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri, Murat Kitabevi Yayınları, 2. Baskı, Ankara 1992, s.17.
[11] Ahmet Taşağıl, Sabarlar, http://ahmettasagil.files.wordpress.com/2010/10/sabarlar.pdf, s.1-3; Şerif Baştav, "Sabir Türkleri", Belleten, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C:V, S:17-18, Nisan 1941, Ankara 1995, s.53-99.
[12] Zeki Velidi Togan, "Hazarlar", İslam Ansiklopedisi, C:V-I, s.397-408.
[13] İbrahim Kafesoğlu, Selçuklu Tarihi, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları, İstanbul 1972, s.16-17.
[14] Yaşar Bedirhan, Selçuklular ve Kafkasya, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2000, s.179-180.

Orta Asya'dan İran ve Azerbaycan'a kütleler halinde ve aralıksız gelen yeni Türk boylarına otlak ve yaylak temin etmek durumunda kalan ve bu konuda Türk boylarının muhtemel baskılarını önlemek isteyen Alp Arslan, 1067 yılından itibaren, seferlerini, zaten Türkmenlerin sürekli akın ettiği Anadolu üzerine yöneltti. 1071 yılındaki Malazgirt meydan muharebesinde Bizans kuvvetleri yendi ve böylece Selçukluların Kafkaslardaki siyasi ve askeri hakimiyeti kesin olarak sağlanmış oldu. Bu zaferle birlikte bölgede Türkleşme ve İslamlaşma daha da yaygınlaşmış ve hız kazanmıştır.[15]

Melikşah döneminde 1080 yılındaki Kol/Kuel Zaferi ile Kars zaptedilmiş, Yukarı Kür ve Çoruk boylarındaki Abhaz Krallığı tamamiyle fethedilmiştir. Bu savaşın ardından da öbek öbek gelen Türkmen göçleri, pek çok bölgesi ıssız kalan bu bölgelere toptan yerleşmiştir.[16] Türkmen göçlerinin bu bölgeye yerleştirilmesi, Gürcistan tarihi adlı eserde şöyle aktarılır:

"O sırada Kuel'in dışında bulunan Kıral Giorgi, kuvvetli bir emir ve korkunç bir cenkçi olup Kars'ı zapt etmiş olan Ahmed'in kumandası altındaki büyük bir Türk kuvvetinin anî hücumuna uğradı. Hain hıristiyanlardan yardım gören Türkler, Kıral Giorgi'yi kaçmaya zorladılar, onun bir çok adamını öldürdüler, mühim miktarda silâh, kıralın sofrasına ait altın ve gümüş kaplar, çeşitli kıymetli kadehler ve bütün didebüllerin çadırlarına el koydular ve gittiler. Kıral, Acaya yolu ile Aphazya'ya kaçtı. Zengin ganimetleri taşıyarak geri gitmekte olan adamlar, Türk kuvvetlerini Bizans memleketine doğru götürmekte olan İasi ve Bujğob büyük emirlere [*bu emirler Ebû Yakup ve İsa Böri'dir*] rastladılar. Onlar yüklü oldukları büyük miktardaki altın ve serveti gösterip ve kıralın yenildiğini anlatarak: "Bizans memleketine gitmeye ne lüzum vardır? İşte ıssız ve hazine ile dolu Gürcistan buradadır" dediler. Emirler yollarını derhal değitirerek, çekirge sürüsü gibi meleketin içine yayıldılar. S. Jean yortusu günü idi. Asis[17]-Forni[18] memleketleri, Klarcet[19], deniz kıyısına kadar Şavşet, Acara,

---

[15] Yaşar Bedirhan, Selçuklular ve Kafkasya, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2000, s.179-180.
[16] M. Fahrettin Kırzıoğlu, Yukarı Kür ve Çoruk Boyları'nda Kıpçaklar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992, s.76-78.
[17] M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., s.79.
[18] Kapı'lar Dere'leri/Tortum bölgesi. M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., s.79.
[19] Ardanuç-Artvin-Borçka. M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., s.79.

Samtzhe[20], Kartli[21], Arguet[22], Samokalako[23] ve Çkondid[24] talanlar ve halkı esir eden Türklerle doldu. Onlar bir gün içinde Kutais'i, Artanuc'u, Klarcet manastırlarını yaktılar ve ilk kar yağışına kadar buralarda kalarak memleketi mahv edip ormanlara, kayalıklara, mağaralar ve en basit köşelere sığınmış olanları öldürdüler. Türklerin bu ilk ve büyük istilası 1080 senesinde olmuştur."[25]

Kutayis'e kadar Acara, Kartli, Ardanuç ve Karadeniz'e kadar Çoruh boyları ile birlikte Daryal ve Derbent geçitlerinin ele geçirilmesinden sonra Türkmenlerin yeni fethedilen bu bölgelere yerleştirilmeleri konusunda Kırzıoğlu şöyle der:[26] "Selçuklu İmparatorluğu'nu 1040'taki kuruluşundan beri çok uğraştıran, Horasan ile İran ve Irak ülkelerindeki yerli İslâm ahaliyi de büyük zararlara sokup, sızlanmalarına ve devlet kapılarına değin yakınmalarına sebep olan, yersiz yurtsuz çok kalabalık Oğuz/Türkmen göçebelerine, Hıristiyan topraklarında yaptıkları bunca "Gazâ"lar sonucunda, kılıç-hakkı olarak, ebedî ve minnetsiz yaşanacak bir yurt kurulmuştu."

Malazgirt zaferinden sonra Büyük Selçuklu Devletinin yıkılış sürecine girmesiyle, Doğu Anadolu taraflarında ova, vadi ve yaylalara yerleşen bu Türkmenler tarafından birçok Türkmen beyliği kurulur.[27]

Daha sonra bölgede Anadolu Selçuklu Devleti ve ardından İlhanlıların hakimiyeti görülür. İlhanlıların yıkılmasından sonra ise Doğu Anadolu'da iki devlet ortaya çıkar: Karakoyunlu (1380-1469) ve Akkoyunlu Devleti (1340-1514). 1477 yılındaki Akkoyunlu seferinden sonra ise Atabek Yurdu şu beş bölgeye ayrılmıştır[28]:

1. Samçikhe: Merkezi Ahıska olan ana kol.
2. Çavakhet: Merkezi Çıldır Akça-Kala kasabası.
3. Şavşet-Maçakhalet

---

[20] Posof-Ahıska-Azgur-Koblıyan. M. Fahrettin Kırzıoğlu, Yukarı Kür ve Çoruk Boyları'nda Kıpçaklar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992, s.79.
[21] Tiflis-Göri kesimleri. M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., s.79.
[22] Faş boyunda ve Kutayıs doğusunda/Açıkbaş/Başıaçuk'ta. M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., s.79.
[23] Başkent Kutayıs şehri ve çevresi. M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., s.80.
[24] Kutayıs batısında Megrel/Mingrel'de, Çkhenis-Çkhal/Temürnâmedeki tercümesiyle "Aygır-Suyu" ile Tekhur çayları arasında ve Faş/Riyon ırmağı sağındaki bölge. M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., s.80.
[25] Marie Félicité Brosset (Çev. Hrand D. Andreasyan; Haz. Erdoğan Merçil), Gürcistan Tarihi (Eski Çağlardan 1212 Yılına Kadar), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s. 306-307.
[26] M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., s.81.
[27] İlhan Erdem, "Doğu Anadolu Türk Devletleri", Türkler Asiklopedisi, C:6, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.383-424.
[28] M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., s.148-157.

4. Kalarçet: Merkezi Ardanuç.
5. Tao-Tav Eli: Merkezi Oltu ve daha sonra Tortum Akça-Kalası.

1500'lü yıllarda başında Atabek Yurdunun da dahil olduğu Akkoyunlular'ın yönetimindeki Diyarbakır ve etrafı, bütün İran ve Azerbaycan, Irak-ı Arap ve Irak-ı Acem, Şah İsmail'in hakimiyetine geçer.[29]

0.1.2. Ahıska Bölgesinin Osmanlılar Tarafından Alınması

Yavuz Sultan Selim'in 1514 Çaldıran seferi sırasında Kuzeydoğu Anadolu'da iki önemli beylik vardı. Bunlardan konumuzu ilgilendireni; Yukarı Kür boyunda Ahılkelek/Akşehir, Ahıska, Altunkala, Çıldır, Ardahan, Göle ve Çoruk boyundan Şavşat, Artvin, Ardanuç, Oltu, Barduz, Narman, Tortum, Pertekrek (Yusufeli) ve İspir bölgelerini içine alan Atabek Yurdu Ortodoks Kıpçaklı Beyliğidir. Başında Mirza Çabuk (1502-1516) vardır. Bu sefer sırasında Yavuz Sultan Selim, İspir bölgesini almış ve onu Erzincan Vilayeti Beylerbeyliğine bağlamıştır.[30]

1520'li yıllarda Kanuni'nin tahta çıkıp Belgrat seferi ile meşgul olduğu sıralarda, bölgenin siyasi durumu şöyleydi: Şah İsmail, Şamahı, Şeki bölgelerini ve Kakhet ve Kartli gibi Doğu Gürcistan ülkelerini, daha önce de Sa-Atabago (=Atabek Yurdu) bölgesini himayesi altına almıştı. Gürel, Megrel/Dadyan, Açıkbaş/Başıauçuk/İmeret gibi Batı Gürcistan ülkeleri ile Abaza (Sokum) ve Kıyı Çerkes bölgeleri de İstanbul'a bağlı idi.[31]

1551 yılında Erzurum Beylerbeyi olan İskender Paşa'nın çıktığı Gürcistan seferi ile Atabeklerin topraklarına yürümüş ve Ardanuç, Ardahan, Şavşat bölgelerini almıştır.[32] Alınan bu bölgeler de Erzurum Beylerbeyliğine bağlanmıştır.

III. Murad Han zamanında, Erzurum Beylerbeyi serdar Lâla Mustafa Paşa, 1578 yılında Vale, Ahıska, Tümük, Hırtız, Çıldır ve Ahılkelek kalelerini İran'a bağlı

---

[29] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1969, s.196-197.
[30] M. Fahrettin Kırzıoğlu, Osmanlıların Kafkas Ellerini Fethi (1451-1590), Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara 1976, s.101-119.
[31] M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., s.124.
[32] M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., s.207; Dündar Aydın, Erzurum Beylerbeyliği ve Teşkilatı Kuruluş ve Genişleme Devri (1535-1566), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1998, s.122.

Atabeklerden fethetmiştir. Çıldır zaferinin ertesi günü Serdar'ın otağına gelen Atabek Menuçehr Bey de Altunkale ile çevresindeki 32 kalenin daha anahtarını teslim etmiştir. Bu savaş tarihte Çıldır Zaferi olarak bilinir. Böylece eski Atabekler Yurdu da Çıldır Eyaleti olarak Osmanlı'ya bağlanır. İlk kuruluşu sırasında eyalette aşağıdaki sancaklar vardı. Daha sonraki yıllarda bu sancak sayıları azalmıştır:[33]

1. Akhıska Sancağı: Güney, Kuzey, Ude, Azgur nahiyeleriyle
2. Altunkala Sancağı: Koblıyan kesimi
3. Osıkha Sancağı: Abastuban kesiminde
4. Çeçerek Sancağı: Borcom ve Akhaldaba kesiminde
5. Aspinze Sancağı: Kür üzerinde
6. Khertus Sancağı: Khertus, Meşe-Cavakhet, Bozmaret nahiyeleriyle.
7. Akhılkelek Sancağı: Akşehir, Niyalaskur, Tümük nahiyeleriyle
8. Postkhov Sancağı
9. Çıldır Sancağı

0.1.3. Osmanlı-Rus Savaşlarında Ahıska Bölgesi

0.1.3.1. 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı

1828-1829 Osmanlı-Rus harbinin Güney Kafkasya cephesinde General Paskeviç komutasındaki Rus ordusu Kars, Erzurum'u aldıktan sonra 27 Temmuz'da Faş kalesini, 5 Ağustos'ta hemen hemen tamamı yerli halktan oluşan 1000 kişilik bir kuvvetle savunulan Ahılkelek kalesini, 7 Ağustos'ta Khertus kalesini zapteder. 6 Ağustos'ta Ahılkelek'ten yola çıkan Rus ordusu, Ahıska civarında Köse Mehmet Paşa komutasındaki 20 bini gönüllü olmak üzere 30 bin askerden oluşan Osmanlı ordusunu yener. Köse Mehmet Paşa da 4-5 bin kadar asker ve emrindeki gönüllülerle birlikte Ahıska kalesine girer. Ruslar, kale halkına teslim olmaları halinde kendilerine zarar vermeyeceklerini söylese de Ahıska halkı bu teklifi reddeder. Bunun üzerine Ruslar şehirde çıkardıkları büyük bir yangınla Ahıska'yı zapteder. Şehirdeki camilerde ve Kutsal Meryem Katolik Kişisesi'nde toplanan sivil halk, Ruslar tarafından ateşe verilerek yakılmıştır. Bu Ahıska muharebesinde halktan 8 bin kişinin öldüğü bilinir.[34]

---

[33] M. Fahrettin Kırzıoğlu, Osmanlıların Kafkas Ellerini Fethi (1451-1590), Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara 1976, s.288-295.
[34] Sadık Müfit Bilge, Osmanlı Çağında Kafkasya 1454-1829 (Tarih-Toplum-Ekonomi), Kitabevi Yayınları,İstanbul 2012, s.353-355.

15 Eylül 1829'da imzalanan Edirne Anlaşması ile, Kafkasya'da Poti, Anapa, Ahıska ve Ahılkelek dışındaki bölgeler Osmanlı'da kalmıştır. Savaş sırasında imzalanan Türkmençayı anlaşması (1828) ile de Erivan ve Nahçıvan hanlıkları Ruslara terkedilmişti.[35]

Bu savaşla birlikte ve daha sonraki zamanlada Ruslar tarafından bölgenin etnik yapısının Ermeniler lehine değiştirilmeye çalışıldığı görülür.

Rus başkomutanı Paskeeviç, Ermenistan, Gürcistan ve Kafkasya bölgesine 10.000 Ermeni ailesinin yerleştirilmesini sağlamak için görev alır. Rus savunma bakanı tarafından Paskeeviç'e gönderilen 1829 tarihli yazıda, Rus ordusuna yaptıkları hizmetler ve yardımlar göz önünde tutularak (ileride karşılaşılabilecek savaşlarda bu ahalinin yeniden kullanılması için) getirilecek Ermenilerin Ahıska sınırlarına yerleştirilmesi gerektiği belirtilir. Bu doğrultuda İran'dan üç buçuk ay içinde 41.245, Doğu Anadolu'dan ise tahmini 100.000 Ermeni (ve Rum) Rusya'ya yani Ahıska ve Gürcistan bölgesine göç ettirilmiştir. Bu göçler, Ahıska bölgesinin nüfusunu ve etnik yapısını büyük ölçüde değiştirmiştir. 1830'lu yıllarda Ahıska şehir nüfusunun %91,8'ini Ermeniler oluşturmaktaydı. Öyle ki, bölgeye gelen seyyahların Ahıskanın gerçek bir Hıristiyan şehrine döndüğünü belirtmeleri dikkat çekicidir. [36]

Kutayıs Guberniyasına (Vilayetine) bağlanan Ahıska kazasında etnik yapıyı değiştirmek isteyen Rusya'nın, buralara Rusların da yerleşmesi için çeşitli kolaylıklar sağladığı görülür. Rusya'dan gelip bu bölgede çalışmak isteyenlere çok iyi şartlarda iş verlir. Pek çok Rusun sırf buralarda yaşamaları için önemli mevkilere getirildiği görülür. Ayrıca Kafkasya'ya gelenler için üç yıl zorunlu hizmet şartı da konur. Daha erken dönmek istediklerinde, aldıkları maaşları iade etmek zorundaydılar.[37]

0.1.3.2. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı

Rusya 1877 yılında Türkiye'ye savaş ilan etmiştir. 24 Nisan 1877 günü Arpaçay'dan sınırı geçmişler ve Ahıska kesiminden Türk sınırlarına gelmişlerdi.

---

[35] Ahmet Ender Gökdemir, Cenûbi-Garbî Kafkas Hükûmeti, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1998, s.2.
[36] Seyfettin Buntürk, Rus Türk Mücadelesi'nde Ahıska Türkleri, Berikan Yayınevi, Ankara 2007, s.39-43.
[37] Seyfettin Buntürk, age., s.47.

General Loris Melikov idaresindeki Rus ordusu Ahıska üzerinden ve sağ koldan ilerliyordu. Sol kol kumandanları da General Arşak, Ermeni asıllı idi. Ahılkelek'ten ilerleyen düşman kolunun başında da Gürcü asıllı General Çavçavadze bulunuyordu. Türk tarafında ise başkumandan Müşir Ahmed Muhtar Paşa idi. Batum'da Müşir Derviş Paşa, Kars'ta Hüseyin Hilmi Paşa, Ardahan'da Kasap Hüseyin Sabri Paşa bulunuyordu.[38]

Ardahan, Kars ve Erzurum'da yapılan mücadeleler başarısızlıkla sonuçlanmış, buralar Rus işgaline maruz kalmıştır. Yerli halktan da dahil olmak üzere pek çok şehit verilmiş, katliamlar yaşanmış, yerleri ise yağmalanmıştır.

Savaş sonunda 1878'de Ayastefanos Antlaşması imzalanır. Kars, Çıldır ve Batum savaş tazminatı olarak Ruslara bırakılır. Kırzıoğlu, bu felaketi öğrenen halkın, Rusların da baskıları sonucu 1882 yılına kadar üç yılda 82 bin Türkün Kars sancağından yeni sınırın batısına geçtiğini bildirir. Yine aynı yıl imzalanan Berlin Antlaşması'nda da savaş tazminatı olarak Batum, Ardahan/Oltu sancaklarıyla birlikte Kars da Ruslara bırakılmıştır. [39]

Anlaşma gereğince 3 yıl içinde buralardaki ahalinin sebestçe göç edebilme imkanı vardı. Bunu bahane eden Ruslar, Türk ahaliyi kaçırtarak yerlerine Hahol, Duhobor, Malakan gibi Rus kolonisi köylüleri ile Nemis (Alman) ve Estonyalı gibi protestan köylüleri, Anadolu ve Kafkasya'dan da çok sayıda Rum, Ermeni, Yezidi, Asuri gibi gayrimüslim ahaliyi getirerek bu topraklara yerleştirdi.[40]

0.1.3.3. Birinci Dünya Savaşı

Birinci Dünya Savaşı 1914 yılında başlamıştır. Bu savaşın başlangıcında ve sonrasındaki yıllarda, Ahıska ve Elviye-i Selâsede pek çok vatansever aydın Rusya içlerine sürgün edilmiştir.[41]

---

[38] Halit Özdemir, Artvin Tarihi, Egem Matbaacılık, Ankara 2001, s. 171-172.
[39] M. Fahrettin Kırzıoğlu, Kars Tarihi, Işıl Matbaası, İstanbul 1953, s.552-553.
[40] M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., s. 553.
[41] M. Fahrettin Kırzıoğlu, age., 554.

Kafkas cephesindeki zorlu mücadeleler, 1917 Bolşevik ihtilali ile Rusya'da şartlar kötüleşmiş ve Rus ordusunun savaşacak gücü kalmamıştır. Bu durum, başa geçen Lenin yönetiminin barış girişimleri ile neticelenir. 1917'de savaşı sonlandıran Erzincan mütarekesi, ardından da 1918'de Brest-Litovsk Barışı imzalanır.[42] Brest-Litovsk Antlaşmasından önce, Ahıska ve Ahılkelek halkı, Osmanlı Devletine katılmak istediklerini belirtmişler ve bu yüzden Gürcülerle savaşmaya başlamışlardır. Bu antlaşmadan sonra da Ahıska-Ahılkelek halkının Osmanlıya katılma isteği devam ediyordu. Bununla ilgili Osmanlı Başkomutanlık Vekaletine başvuruda bulunmuşlardı.

Brest-Litovsk Antlaşması gereğince Ruslar, Doğu Anadolu'da işgal ettikleri yerleri boşaltacaklar, Elviye-i Selâseyi Türkiye'ye bırakacaklardı. Ruslar Doğu vilayetlerinin düzenli bir şekilde Türk makamlarına iadesini taahüt ettiği halde, buna hiç önem vermemiş, aksine buralarda başlayan bu anlaşmayı tanımak istemeyen Ermenilerin yaptığı zulümlere seyirci kalmıştır.[43]

Yine Brest-Litovsk Antlaşması gereğince, Elviye-i Selâsede ahali arasında yapılacak referandum ile yerli halk kendi mukadderatını belirleyecekti. Ruslar buna asla karışmayacaktı. Ancak başta Türkiye olmak üzere komşular (Gürcüler, Ermeniler ve İran) bu referanduma nezaret edeceklerdi.[44] Bu şekilde yapılan referandum sonucunda İslam ahalinin çok büyük çoğunluğu oluşturması ve *evet* demesiyle Elviye-i Selâsenin Türkiye'ye katılması kesinleşmiş oldu. Bu halk oylaması ile Ahıska ve Ahılkelek de Türkiye'ye katılmış oluyordu. Ancak Türkiye'ye katılma kararının alındığı bu referandum, Ermeni, Gürcü ve Ruslar tarafından, Brest-Litovsk Antlaşmasına aykırı yapıldığı gerekçesiyle tanınmadı. Fakat Osmanlı hükümeti bu protestolara ve tenkitlere aldırmaksızın, bakanlar kurulu kararıyla söz konusu yerlerin anavatana ilhak işini tamamladı ve idari teşkilatı kurdu.[45]

"1918 ilkbaharında 3. Ordunun 1878 sınırına ulaşması İngiltere'yi tedirgin etmişti. Harekatın devamında Türklerin Hazar kıyılarına varması İngilizlerce Enver

---

[42] Nurcan Yavuz, "Erzincan Mütarekesinin Türk Tarihindeki Yeri ve Önemi", Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, Cilt:17, Sayı: 28, s.207-232.
[43] Ahmet Ender Gökdemir, Cenûbi-Garbî Kafkas Hükûmeti, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1998, s.17.
[44] Seyfettin Buntürk, Rus Türk Mücadelesi'nde Ahıska Türkleri, s.82.
[45] Ahmet Ender Gökdemir, age., s.20-25.

Paşa'nın Pan-Turanizm'i gerçekleştirmek arzusunda olduğu şeklinde yorumlanmıştı. Osmanlı ordusunun Bakü'ye varmasından sonra İran'ı tehdit eder bir konuma ulaşması İngilizleri huzursuz eden bir başka nedendi. Bu yüzden İngiliz hükümeti mütarekeyle birlikte Osmanlı Devleti'nin, Kafkasya'da ve İran'da ele geçirdiği üstünlüğü ortadan kaldırmak için birtakım tedbirler almayı zorunlu görüyordu. İngiltere bu nedenle, Rusların yaptığı gibi Ermeni kozunu devreye sokmaya karar verdi. Bu amaçla Ermenistan'ın Vilayeti Şarkiye'ye doğru genişletilmesi için destek sözü verdi. Böyle bir devlet İngiltere'nin Kafkasya siyasetinde pek çok açıdan hizmet edecekti."[46] İngilizlerin bu amacına hizmet edecek olan kararlar, 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'nin, 4, 5, 11, 15, 20 ve 42. maddelerine yansıtıldı.[47]

Mondros Mütarekesi sonrası, Türk ve azınlık nüfusun oranlarıyla ilgili pek çok tartışma olmuştur. İtilaf Devletlerinin gayrimüslimlere yönelik politikalarından (her millete kendi milli sınırları içinde hayat hakkı tanıma) ümide kapılan azınlık temsilcileri hazırladıkları yanlış istatistik ve haritalarla İtilaf Devletlerinin desteğini kazanmaya ve bu yolla taleplerine sözde meşru bir zemin oluşturmaya çalışıyorlardı. Rum ve Ermeni heyetleri Avrupa başkentlerinde propagandaya hız verirken, gizli cemiyetler ise Anadolu'ya muhacir sevkine çalışıyordu. Rum göçmenleri Batı Anadolu'ya ve Doğu Karadeniz'e, Ermeni göçmenleri ise Cenub-i Garbi Kafkas Hükümeti'nin ortadan kaldırılmasından sonra Elviye-i Selâseye ve Fransızların desteğiyle Çukurova bölgesine yerleştiriliyordu. Buna karşılık Türk tarafında da birtakım çalışmalar yapılmaktaydı. Örneğin Erzurum Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti 9 Mart 1919'da Ermenilerin bölgede çoğunluğu teşkil ettiği iddiasını yalanlayarak, Ermenilerin genel nüfus içinde %15'i geçmediğini kamuoyuna duyurdu. Ayrıca Vilayet Kongresine sunulan raporda ise İtilaf Devletleri'nin bölge halkını Kürt, Türk diye ayırarak azınlıktaki Ermenilere hakimiyet yolunu açmaya çalıştıkları belirtilerek, 1918'teki gibi bir Türk göçünün yaşanması ile bölgenin Ermenistan'ın bir parçası haline geleceğine dikkat çekiliyor ve bu yüzden göç edilmemesinin bir vatan ve din borcu olduğu vurgulanıyordu.[48]

[46] Selçuk Ural, Mondrol Mütarekesi ve Doğu Vilayetleri, IQ Kültür Yayıncılık, İstanbul 2008, s.45-46.
[47] Selçuk Ural, age., s.46.
[48] Selçuk Ural, age., s.369-372.

Mondros Mütarekesi gereğince Türkiye'nin 1914'teki sınırlarına çekilmesi, terk ettiği bölgelerdeki Türk halkının yeniden kendi kaderi ile başbaşa kalması anlamına geliyordu. Bu olay, daha önce Rus, Ermeni ve Gürcü katliam ve zulümlerini görmüş Türk ahalinin harekete geçmesine sebep olur. Bu doğrultuda bölgede 29 Ekim 1918'de Ahıska Hükümet-i Muvakkatası, 3 Kasım 1918'de Aras Türk Hükümeti, 5 Kasım 1918'de Kars İslam Şurası, 2 Aralık 1918'de Vilâyât-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti, 17/18 Ocak 1919'da Cenub-i Garbî Kafkas Hükümet-i Muvakkata-i Milliyesi kurulmuştur.[49]

0.1.4. Sovyet Yönetimi Altındaki Ahıska Bölgesinde Sosyal ve Kültürel Durum[50]

Çarın istifasından sonra (6 Mart 1917) Rus Menşevik hükümeti döneminde Güney Kafkasya'da Ermeni, Gürcü ve Azerbaycan Türklerinden oluşan bir Mavera-yı Kafkas Komitesi kurulmuş, Bolşevik ihtilalinden sonra ise Maveya-yı Kafkas Hükümeti ilan edilmişti. Daha sonra hükümeti oluşuran milletlerin menfaatleri birbirine ters düştüğü için bu birlik 1918'de dağılmıştır. Dağılmasının hemen ardından Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan hükümetleri bağımsızlıklarını ilan etmişlerdi.[51] Yaklaşık iki yıl Gürcistan idaresinde kalan Ahıska'da, 1920'de Gürcistan'ın Sovyet egemenliğine girmesiyle kara günler yeniden başlamış oldu.

Sovyet yönetimi, Gürcistan sınırları içinde kalan Abhaz, Osetin ve Acaralılara, özerk cumhuriyet kurma hakkı tanırken, ikinci sınıf insan muamelesi gören Ahıska Türklerini görmezden geldi.[52]

20. yüzyılın birinci yarısında Ahıska'da eğitim kurumları açılmaya başlandı. Bu okullardaki eğitim dili Azerbaycan Türkçesi idi.[53] Bu kurumlardaki eğitim, kadro

---

[49] Ahmet Ender Gökdemir, Cenûbi-Garbî Kafkas Hükûmeti, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1998, s.35.
[50] Bu bölümde yer alan bilgiler, çalışmamızın Metinler kısmına sürgün/göç hatıralarını yazdığımız kişilerin kendi ağzından da dile getirilmiştir.
[51] Seyfeddin Buntürk, Rus Türk Mücadelesi'nde Ahıska Türkleri, Berikan Yayınevi, Ankara 2007, s.84-85.
[52] Kıyas Aslan, Ahıska Türkleri, Ahıska Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları, Ankara 1995, s.7.
[53] Sevil Piriyeva, Ahıska Türkleri Azerbaycan'da, Bakü 2005, s.15.

yetersizliği dolayısıyla, Azerbaycandan gelen öğretmenlerin yardımlarıyla yapılmaktaydı.

Gürcistan Komünist Partisi Merkez Komitesi 4 Haziran 1923'te Ahıska kazasındaki devlet kurumlarında Azerbaycan ve Rus dilleri kullanılmasını kararlaştırdı. Bundan sonra bütün Ahıska bölgesinde Rusça ve Azerbaycan Türkçesi kullanılmaya başlanmıştır.[54] Bir yandan da Ahıska Türklerine zorla Gürcü soyadları kabul ettirilmeye başlandı. 1930'lu yıllardan itibaren L. P. Beriya başkanlığındaki Gürcü yönetimi "Mesketlerin Gürcü kültürünü benimsemesi ile ilgili tedbirler" adı verilen planı yürürlüğe koydu.[55] Bu doğrultuda birçok Türk okulunda Gürcüce eğitime geçildi. Devlet kurumlarında çalışan pek çok kişi de Gürcü milliyetini ve Gürcü soyadını kabul etmek zorunda kaldı. Gürcü yönetimi tarafından zaman zaman bu planlar ve uygulamalar askıya alınsa da ileriki zamanlarda aynı doğrultuda alınan kararlar ile tekrar uygulamaya konmuştur.

Ahıska'da Azerbaycan Türkçesiyle gazeteler yayınlanmaya başlanmıştır: Kommunist Gazetesi, Kızıl Rencber Gazetesi, Adıgün Kolhozcusu, Sosyalizm Kendi gibi adlardan da anlaşılacağı gibi bu gazeteler ile halk arasında sosyalizmin yayılmasına çalışılıyordu.[56] Böyle bir dönemde, halkı uyanık tutmaya ve yol gösterici yayınlar yapmaya çalışan Ahıskalı vatansever Ömer Faik Numanzade'nin de adını anmak gerekir.[57]

Bir sovyet politikası olarak, 1936 yılında Azerbaycan'daki Türkler yeni etnik kimlik olarak Azerbaycanlı ismini taşımak zorunda kaldılar. Aynı şekilde Azerbaycan sınırında Gürcistan topraklarındaki Ahıskalı Türkler de Azerbaycalı olarak anıldılar. Hatta sürgünden sonra Rusya içlerine gönderilen birçok Ahıska Türkünün pasaportunda kimlik olarak *Türk* değil *Azerbaycan* yazılmıştır.

Yine kaynak kişilerimizden aldığımız bilgilere göre, dine karşı baskılar da artmıştır. Cami ve mescitler kapatılmış, insanların evlerinde bile ibadet etmelerine müsaade edilmemiştir.

---

[54] Seyfeddin Buntürk, Rus Türk Mücadelesi'nde Ahıska Türkleri, Berikan Yayınevi, Ankara 2007, s.180.
[55] Seyfeddin Buntürk, age., s.181.
[56] Seyfeddin Buntürk, age. s.182.
[57] Şureddin Memmedli, "Ahıskalı Ömer Faik Numanzade'nin Edebî Kişiliği ve Bir Makalesi", Bizim Ahıska Dergisi, S:13, s.38-43.

Topluma öncü olan hocalar, mollalar ve diğer aydın kişiler Stalin'in emri ile hapse atılmış, sürgüne gönderilmiş ya da idam edilmiştir.

0.1.5. İkinci Dünya Savaşı ve 1944 Sürgünü

Ruslar, Türk kökenli müslümanlara güvenmiyor, onları askere bile almıyordu. Ancak İkinci Dünya Savaşının başlamasıyla, 1940'lı yıllarda Ahıska bölgesinden, 15 yaşından büyük 40.000 kişi askere gönderilmiştir. Geride kalan çocuk, kadın ve ihtiyarlar ise (ileride kendi sürgünlerine konu olacak olan) demiryolunun yapımında çalıştırılmışlardı.

Sürgünden bir ay önce, bölgeye asker sevk edilmiş, köylere giriş çıkışlar yasaklanmıştır. 14 Kasım 1944 günü gece yarısı bütün evlerin kapıları çalınmış, birkaç saat içinde herkesin bir yerde toplanması sağlanmıştı. Yanlarına yalnızca ellerinde taşıyabilecekleri kadar yiyecek ve içecek almaları söylenen halk, daha sonra araçlarla demiryolu istasyonuna taşınmıştır. Bir vagonuna altı yedi ailenin sıkıştırıldığı yük treninin Orta Asya içlerine doğru haraket etmesiyle, Ahıskalıların günümüzde bile bitmeyen sürgünleri başlamış oldu.[58]

"SSCB İçişleri Bakanlığının verilerine göre (1 Ekim 1948'de) 1944 Kasımında Gürcistan'dan sürülenlerin sayısı 94.955 kişidir."[59] Aynı istatistikler 1944-1948 yılları arasında sürgün yerinde ölenlerin 14.895 kişi olduğunu belirtiyor.[60] Asif Hacılı sürgün edilenlerin sayısını yaklaşık 115 bin[61], Kıyas Aslan 150-200 bin[62], Seyit Tuğul 137.921[63] kişi olarak veriyor.

Sürülen halk, Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan'daki köylere götürülür. Tren, her köyde en fazla iki üç aile bırakarak ilerlemiştir. Bu şekilde davranarak, Ahıskalıların toplanıp birlik oluşturması engellenmeye çalışılmış, kendisi de müslüman

[58] Bu sürgünde yaşanan olaylar ve çekilen sıkıntılar hakkında kitap ve makale düzeyinde, hem bilimsel hem de popüler pek çok yayın yapılmıştır. Bunlardan birkaçı için bk. Rasim Bayraktar, 21. Yüzyılda İnsanlık Dramı, İhlas Matbaacılık, İstanbul 1999; Seyfettin Bayram, Stalin Zulmünün Vatansız Bıraktığı Ahıska Türkleri, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2008; Ali Paşa Veyseloğlu, (Haz. Mustafa Kalkan - Rıfkı Yazıcı, Ali Paşa Veyseloğlu ve Ahıska Türkleri'nin Dramı, Ocak Yayınları, Ankara 1999.
[59] Seyfeddin Buntürk, Rus Türk Mücadelesi'nde Ahıska Türkleri, Berikan Yayınevi, Ankara 2007, s.217.
[60] Seyit Tuğul, SSCB'de Sürgün Edilen Halklar, Chiviyazıları Yayınevi, İstanbul 2003, s. 143.
[61] Asif Hacılı, Geribem Bu Vetende (Ahısga Türklerinin Etnik Medeniyyeti), Bakı 1992, s.25.
[62] Kıyas Aslan, Ahıska Türkleri, Ahıska Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları, Ankara 1995, s. 8
[63] Seyit Tuğul, age., s. 141.

ve Türk olan halk arasında eriyip kaybolabilecekleri düşünülmüştür. Halbuki, Ahıska Türkleri sürgün edildikleri bölgelerde daha da içlerine kapanmış, yabancı oldukları dış ortama karşı doğal bir şekilde oluşan sağlam kabuğun altında, yerli halktan kız bile alıp vermeyerek, kendi özlerini, dillerini ve geleneklerini daha da sıkı bir şekilde korumuştur.

1944 Ahıska sürgünü için çeşitli sebepler sıralanmaktadır. En önde gelen sebep ise, Stalin'in bu sürgünü Kars ve Ardahan'ı alabilmek için stratejik önemi olan bu bölgeyi Türklerden temizlemek için yaptığıdır. Türklerle birlikte sürülenler arasında aynı coğrafyada yaşamasına rağmen diğer milletlerin değil de Türk taraftarı Kürt ve Hemşinlilerin de olması bu tezi destekler niteliktedir. [64]

Sürgünle birlikte Türklerden boşalan arazilere Ermeniler ve Gürcüler yerleştirilmiştir.

1956 yılına kadar hiçbir Ahıskalı, yerleştiği köyden ayrılamazdı. Öyle ki yalnızca birkaç kilometre ötedeki komşu köyde vefat eden annesinin ya da babasının cenazesine bile gitmeye hakları yoktu!

1956 yılında Stalin'in sürgün ettiği Karaçay, Balkar, Çeçen, İnguş ve Kalmuk gibi Kafkasya halklarının ana yurtlarına dönmelerine izin verilmiş; Ahıska Türklerine ise izin verilmediği gibi eski vatanlarını ziyaret etmeleri bile yasaklanmıştı. Rus hükümeti tarafından *Azerbaycanlı (!)* oldukları için ancak Azerbaycan'a gitmelerine izin verilmiştir.

Vatanlarına dönmek için bundan sonra da Ahıska Türkleri dernekler, birlikler oluşturarak, ilgili yerlere müracaatlarda bulunurlar ancak bu çabaların hiçbiri fayda etmez.

0.1.6. 1989 Fergana Olayları ve Sonrası

Ahıska Türklerinin ikinci büyük sürgünü 1989 yılında Özbekistan'ın Fergana şehrinde yaşanmıştır. Fergana olayları, Fergana'nın Kuvasay kasabasında çilek satan bir

---

[64] Yunus Zeyrek, "Ahıska ve Ahıska Türkleri, Türkler, C:20, s.520-531.

Özbek kadını ile genç bir Ahıska Türkünün tartışması ile patlak vermiştir. Bu kavga, Fergana, Margila, Taşlak ve Kuvasay bölgelerinde tam bir ayaklanma halini almış ve iki hafta boyunca sürmüştür. [65]

Fergana olaylarından hemen önce Özbekistan'da Ahıskalılar aleyhine propaganlarda yapılıyor, her yerde tehdit ediliyorlardı. Özbek halkı Ahıska Türklerine karşı,

Ahıska Türkleri zaten suçlu oldukları için Özbekistan'a sürülmüştür. Özbekistan'ı terk ederek Gürcistan'daki anayurtlarına dönmelidirler;

Ahıska Türkleri Özbekistan'daki Rus ve diğer milletlerle anlaşarak, Özbeklerin bağımsızlığına engel olmak istediler;

Hırsız, uyanık ve ahlaksız Ahıska Türkleri, Özbekistan'da yerli halka kıyasla servet sahibi olmuşlardır;[66]

şeklindeki suçlamalarla ayaklandırılmaya çalışılıyordu.

Kıyas Aslan, Fergana olaylarının iç yüzünü şöyle anlatır:

"1989 yılı, Gorbaçov'un SSCB topraklarında Perestroyka-Yeniden Yapılanma'yı anlatmaya çalıştığı dönemdir. Bu dönemde Gürcistan ve Özbekistan'da SSCB'den ayrılma isteği, Moskova'da ise KGB'nin Gorbaçov'u güç duruma düşürme planları hazırlamakta olduğu sezinlenmekteydi.

Gürcülerin Moskova'ya cephe alması sonucu, Sovyet yetkilileri *Ahıska Türkleri Meselesi'*ni Gürcistan'a baskı unsuru olarak kulllanmaya başladılar. Moskova, Gürcistan'daki milliyetçileri köşeye sıkıştırmak için Abhaz ve Asetinlerle birlikte Ahıska Türklerini de kullanmak istiyordu. Gerçekten de yaklaşık 300-350 bin Ahıska Türkünün Gürcistan'a dönmesi Gürcüler için tam bir hezimet olurdu. Özbekistan'da ise, Moskova'nın olağanüstü yetkiler vererek bölgeye memur ettiği Gıdılyan-İvanov ikilisinin terörü yaşanmaktaydı. Gıdılyan ve İvanov, görevlerini kötüye kullanarak, rüşvet almaya başlamıştı. Özbekistan'daki bu gidişat, Moskova'ya karşı düşmanlığı

---

[65] Kıyas Aslan, Ahıska Türkleri, Ahıska Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları, Ankara 1995, s.13.
[66] Kıyas Aslan, age., s.15.

körüklüyordu. Özbekler, Ruslara karşı örgütlenmeye başladılar. Özbek KGB'si ise, bu durumu kontrol etmeye çalışıyordu.

İşte bu karışık ortamda Gorbaçov ve reform taraftarlarına karşı olan Ordu, KGB ve Komünist Parti eski kadroları;

1. Gürcistan'ı zor durumda bırakmak için Ahıska Türkleri, Abhaz ve Güney Osetyalı'ları kullanmak,

2. Özbekistan'da artan Rus düşmanlığını, kardeş Ahıska Türkleri üzerine kanalize etmek,

3. Özbekistan'daki yolsuzluk dosyalarını kapatmak,

4. Etnik çatışmaları gerekçe gösterek, Gorbaçov yönetimini sert önlemler almaya, ordu ve KGB'ye bu yönde eskisi gibi büyük yetkiler vermeye zemin hazırlamak

Amacıyla Özbek gençlerin eline otomatik silahlar vererek, saldırıların planlı bir şekilde yapılmasını sağladılar."[67]

Buntürk'e göre, Fergana'da gerçekleşen bu olayların, Sovyetlerin altı bölgesinde de gerçekleşmesi için gerekli hazırlıklar yapılmıştı. Eğer birisinde plan tutmazsa diğerlerinde uygulanması için harekete geçilecekti. Fergana, Semerkant ve Buka illerinde Moskova'nın terör planı tutmuştur. Kırgızistan'ın başkenti Frunze (Bişkek)'de ve Azerbaycan'ın Haçmaz ve Saatli ilçelerinde bu planı gerçekleştirmek mümkün olmamıştır. Frunze'de Kırgız gençleri ile Ahısalı gençlerin kavgası ve Azerbaycan'ın Haçmaz ilçesindeki Ahıskalıların köyünde Türklerle Lezgiler arasındaki tartışmalar tatlıya bağlanmıştı. Saatli ilçesinde Ahıskalıların köylerinden birinde bulunmuş insan cesedi de Ahıskalılarla yerliler arasında güvensizliğin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Fakat olaylar çıkmadan suçlular yakalanmıştır.[68]

Fergana olayları sonucunda binlerce insan ölmüş yahut yaralanmıştır, köyler yakılıp yıkılmıştır. Ahıska Türkleri Sovyet Güvenlik Güçleri tarafından şehir dışındaki kamplara yerleştirilmiş ve buradan da Rusya'nın çeşitli yerlerine (Smolenski, Voronej,

[67] Kıyas Aslan, Ahıska Türkleri, Ahıska Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları, Ankara 1995, s. 14.
[68] Seyfeddin Buntürk, Rus Türk Mücadelesi'nde Ahıska Türkleri, Berikan Yayınevi, Ankara 2007, s.333.

Kursk, Orlov, Ryazan, İvanovo, Belgorod, Tula, Oryol …vs.) göç ettirilmişlerdir.[69] Ahıska Türkleri yine aynı politikalar doğrultusunda, bir yere değil de farklı bölgelere dağınık olarak yerleştirilmişlerdir.

Fergana olaylarından bir ay sonra 74.000 Ahıskalının Özbekistan'ı terk ettiği belirlenmiştir.[70]

0.2. Ahıska Türklerinin Bugün Yaşadıkları Yerler

Bugün dünyanın pek çok yerinde yaşayan Ahıskalıların kesin nüfuslarını tespit etmek mümkün değildir. Bunun sebebi sürgünler sebebiyle çok farklı coğrafyalarda yaşamaları ve yaşadıkları ülkelerin nüfuslarına geçmeleridir. Ancak 350-600 bin arasında değişen çeşitli görüşler[71] vardır. Ahıska Türkleri bugün 9 ülkede yaşamaktadır:

Türkiye: Türkiye'ye geliş tarihlerine göre Ahıska Türklerini 1944 sürgününden önce ve sonra olmak üzere iki ayrı kısımda göstermek gerekir.

1944 sürgünüden önce Ahıska Türkleri, meskun oldukları coğrafyada gördükleri zulümler, yaşadıkları din ve kimlik değiştirmeleri konusundaki baskılar sebebiyle parça parça Türkiye'ye kaçarak hayatlarını kurtarmaya çalışmıştır. Önceleri resmi yollarla, daha sonra ise kaçarak (bu dönem, Ahıskalılar tarafından *kaçakaç* 'kaç ha kaç' olarak adlandırılır) yapılan göçler, kitleler halinde ya da münferit özelliktedir.

1890'lı yıllarda yapılan göçler genellikle deniz yoluyla Batum'dan Trabzon ve Samsun'a doğru olmuştur. Muhacirin-i İslâmiye Komisyonu tarafından bir kısım göçmen geldiği bu yerlere, diğer bir kısmı ise başka yerlere yerleştirilir.[72] Bu Ahıskalıların bugün Türkiye'de yaşadıkları yerler tespit edebildiklerimiz kadarıyla şunlardır: Bursa, Çorum, Amasya, Afyonkarahisar, Erzurum, Eskişehir, Yozgat, Adana,

---

[69] Seyfeddin Buntürk, Rus Türk Mücadelesi'nde Ahıska Türkleri, Berikan Yayınevi, Ankara 2007, 388.
[70] Seyfeddin Buntürk, age., s.393.
[71] Ayşegül Aydıngün, Çiğdem Balım Harding, Matthew Hoover, Igor Kuznetsov, Steve Swerdlow, Meskhetian Turks, Center of Aplied Linguistics, Washington 2006, s.13; Rehman Seferov-Ayhan Akış, "Sovyet Döneminden Günümüze Ahıska Türklerinin Yaşadıkları Coğrafyaya Göçlerle Birlikte Genel Bir Bakış", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S:24, Güz 2008, Ankara 2008, s.402.
[72] Nejla Günay, "Osmanlı'nın Son Döneminde Ahıska Türklerinin Anadolu'ya Göç ve İskânı", Bilig, Bahar 2012, S.61, s. 128.

Ankara ve Konya'dır. Bugün buralarda yaşayan halkın neredeyse tamamı kendi ağız özelliklerini kaybetmiş, yerel halk ağzı ile konuşur olmuştur.

1930'lu yıllarda Türkiye'ye kaçanlar önce çoğunlukla Ardahan ve Kars'ta, daha az olmak üzere de Artvin'de konaklamış, daha sonra ise bir kısmı devlet eliyle, bir kısmı da kendi istekleri üzerine Türkiye'nin iç kesimlerine yerleştirilmiş ya da göç etmişlerdir. Diğer bir kısmı da konakladıkları yerde, yani Kars, Ardahan ve Artvin'de kalmayı tercih etmiştir.

Bu yıllarda gelen Ahıskalıları devlet, Muş'un Bulanık ilçesi ve köylerine (Adıvar, Güllüova, Yoncalı köyleri), Ağrı'nın merkezine (merkez ilçe ve Tezeren köyüne), Eleşkirt ilçesine, Yücekapı Beldesine, köylerine (Uzunyazı, Mollasüleyman, Güvence) yerleştirmiştir. Daha sonra çeşitli sebeplerle buralardaki halk Türkiye'nin başka yerlerine göçmüştür. Muş'takiler Hatay'ın Kırıkhan ilçesine ve İzmir'e, Ağrı'dakiler ise Manisa'nın Kırkağaç ilçesine, Bilecik-Bozüyük'ün Kapanalan ve Kuyupınar köyleri ile İzmir'e göç etmişlerdir.

1944 sürgününden sonra Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Azerbaycan'da yaşamakta olan Ahıskalılar ise 1990'lı yıllarda Türkiye'ye gelmeye başlar. 1993 yılında devlet eliyle Türkiye'de ilk defa Iğdır'a 180 aile yerleştirilir.[73] Bundan sonra Ahıskalılar, münferit olarak değişik zamanlarda Türkiye'ye göç etmeye başlar. Bugün de bu göçler devam etmektedir. Genellikle de iş imkanları dolayısıyla Bursa, Antalya, İzmir, İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlere yerleşmektedirler.

Antalya'ya yapılan münferit göçlerin yanı sıra Rus devleti tarafından yaptırılan bir göç daha vardır. Rusya 1997 yılında aldığı bir kararla 1998 yılının Temmuz ayında Krasnodar (Rusya)'daki 23 aileyi (yaklaşık 130 kişiyi) yaptığı baskılar sonucu evlerini sattırarak hiçbir anlaşma yapılmadan geri dönmemek şartı ile özel uçakla Antalya'ya gönderdiği bilinmektedir.[74]

---

[73] Iğdır'daki Ahıska Türklerinin nüfusu ve yerleşimleri hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Mete Alım - Serkan Doğanay - Oğuz Şimşek, "Ülkemize Yönelik Göçlere Bir Örnek: Ahıska Türkleri", Doğu Coğrafya Dergisi, S: 15, 2006, s.303-322; Murat Sürmeli, Iğdır'ın Demografik Yapısında Göç ve Ahıska Türkleri Örneği, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Yapı Sosyal Değişme Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

[74] Seyfeddin Buntürk, Rus Türk Mücadelesi'nde Ahıska Türkleri, Berikan Yayınevi, Ankara 2007, s.401.

Ahıskalıların 1998 yılından bu yana göç ettikleri Denizli'nin Honaz ilçesinde de toplu bir yerleşme dikkat çeker. Honaz'daki Ahıskalı nüfusu 300-400 kişi civarında tahmin edilmektedir.[75]

Yukarıda sayılan yerler dışında münferit olarak Ahıskalıların Türkiye'nin pek çok şehrine dağılmış durumda olduğu söylenebilir.

Azerbaycan: Türkiye'den sonra Ahıska Türkü nüfusunun en çok olduğu ülke Azerbaycandır. Ahıska Türkleri'nin Azerbaycan'a yaptığı göçler iki dönemde artmıştır: Birincisi, 1956 yılındaki "azınlıkların kendi ülkelerine dönmelerinin yolu açan karar"dan 1960 yılına kadar olan dönemdir; ikincisi ise 1989 yılındaki Fergana olaylarından sonradır.[76] Ahıska Türkleri bugün Azerbaycan'ın en çok Saatli şehrinde yaşamaktadır. Bunun dışında Sabirabad Haçmaz, Deveçi, Oğuz, Hızı ve Beylegan, Guba, Hanlar, Şamahı ve Samuh şehirleri sayılabilir.[77]

Rusya: Ahıskalıların Rusya'ya ilk yerleşmeleri Fergana olaylarından sonra olmuştur.[78] 1989 Fergana olaylarından sonra Özbekistan'dan getirilen aileler, uçaklarla Rusya'nın kuzey bölgelerine taşınmıştır ve buralarda (Orlov, Tvreski, Smolenski, Kursk, Belgorod, ve Voronej vilayetlerinde) yerleşmeleri planlanmıştır. Ancak buradaki yaşam şartlarına alışamayan bir kısım Ahıska Türkü (Türkiye ve Azerbaycan'a gidenler hariç) Rusya'nın güney bölgelerine doğru (Krasnodar, Stavropol, Rostov, Kabardin-Balkar Özerk Cumhuriyeti, Stavropol, Kalmıkya, Astarhan …vs.) göç etmiştir.[79]

Özbekistan: Yaklaşık 15 bin Ahıska Türkü çoğunlukla Buhara, Navoi ve Semarkand'da, daha az olmak üzere de Jizzah, Sirdarya ve Taşkent'te yaşamaktadır. 1989 Fergana olaylarına kadar 100 binden fazla nüfusu olan Ahıskalıların, bu olaylardan sonra 90 bini Özbekistan'dan uzaklaştırılmış, 17 bini ise Rusya içlerine

---

[75] Nergis Biray, "Sürgünden Honaz'a Ahıska Türkleri", Geçmişten Günümüze Denizli Yerel Tarih ve Kültür Dergisi, Sayı:11, Denizli 2006, s.54; Muhammet İzzetoğlu, "Sibirya Treni Honaz'da Durdu", http://www.ahiskapress.com/?p=8521.

[76] Bu göçler, sebepleri, sonuçları ve nüfusları hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Sevil Piriyeva, Ahıska Türkleri Azerbaycan'da, Bakü 2005.

[77] Rehman Seferov, "Sovyet Dönemi ve Bağımsızlık Sonrası Azerbaycan Nüfusunun Etnik Yapısındaki Değişimler", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S:17, s.405.

[78] Ayşegül Aydıngün - Çiğdem Balım Harding - Matthew Hoover - Igor Kuznetsov - Steve Swerdlow, Meskhetian Turks, Center of Aplied Linguistics, Washington 2006, s.14.

[79] Seyfeddin Buntürk, Rus Türk Mücadelesi'nde Ahıska Türkleri, Berikan Yayınevi, Ankara 2007, s.399.

gönderilmiştir.[80] Ahıskalılar burada 1 yıl yaşadıktan sonra da diğer ülkelere (genellikle Türkiye ve Azerbaycan'a, nadiren de Kazakistan, Kırgızistan veya Rusya'nın diğer bölgelerine) göç etmişlerdir.

Kazakistan: Yaklaşık 150 bin[81] Ahıska Türkü yoğun olarak Kazakistan'ın Almatı, Cambul, Kızıl Orda, Çimkent ve Taşkent bölgelerinde yaşamaktadır.

Kırgızistan: Kırgızistan'ın Milli İstatistik Kurumu'nun yayınladığı ulusal yapı ile ilgili belgede Türk nüfusu 1999 yılında 33.327, 2009 yılında 39.327 ve 2013 yılında 40.443 olarak gözükmektedir[82]. Ancak Ahıska Türklerinin çoğunun Kırgızistan'da "Azerbaycanlı" olarak kaydedildiğini[83] dikkate alırsak, bu rakamın gerçeği yansıtmadığı anlaşılır. 2007 yılında Kırgızistan'daki Ahıskalılar üzerine yapılmış bir çalışmada Kırgızistan Ahıska Türkleri Derneği yetkileri tarafından verilen rakamlara göre Ahıskalı Türklerin nüfusu 47 bin civarında gösterilmektedir. Aynı çalışmada nüfusun bölgelere göre dağılımı da verilmiştir: Oş Bölgesinde 22 bin kişi, Calalabat ve Batken bölgesinde 5 bin kişi; Çuy bölgesi ile Bişkek şehrinde 20 bin kişi[84].

Ukrayna: Yaklaşık 10 bin Ahıska Türkü yaşamaktadır. Bu nüfusun çoğu Ukrayna'ya 1989 Fergana olaylarından sonra gelmiştir. Diğer kısmı da yeniden akrabalarıyla birlikte yaşamak için gelmiştir. Ahıskalılar Ukrayna'da on ikiden fazla bölgede ve neredeyse sadece kırsal alanlarda yaşamaktadır. [85] Çoğunluk Khersonska Bölgesi (yaklaşık 3.795), Donetsk Bölgesi (yaklaşık 1.910), Kırım Cumhuriyeti (yaklaşık 1.003), Mykolaiv and Zaporojski bölgelerinde (yaklaşık 1.000)'dir.[86]

Amerika Birleşik Devletleri: Temmuz 2006'da Rusya'nın Krasnodar bölgesindeki yaklaşık 9 bin Ahıska Türkü Amerika Birleşik Devletleri'ne getirildi. 33 eyalette ve Kolombiya bölgesinde toplu halde yaşamaktadırlar. Ahıska Türklerinin en

---

[80] Ayşegül Aydıngün - Çiğdem Balım Harding - Matthew Hoover - Igor Kuznetsov - Steve Swerdlow, Meskhetian Turks, Center of Aplied Linguistics, Washington 2006, s.14.
[81] Ayşegül Aydıngün - Çiğdem Balım Harding - Matthew Hoover - Igor Kuznetsov - Steve Swerdlow, age., s.13
[82] http://www.stat.kg/stat.files/din.files/census/5010003.pdf
[83] Nurhayat Bilge "Conflict and Cultural Identity: Meskhetian Turks" 24rd Annual International Association of Conflict Management Conference Istanbul-Turkey, July 3 – 6, 2011, s.16.
[84] Abdurrahman Köksal, Bişkek'te Yaşayan Ahıska Türklerinin Folklorik Değerleri ve Oyun Müzikleri, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkoloji Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bişkek 2007, s.19; İlmira Ragibova, Kırgızistan'da Yaşayan Ahıska Türklerinin Folkloru, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstisüsü Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2008.
[85] Oskari Pentikäinen-Tom Trier, Between Integration and Resettlement: The Meskhetian Turks, ECMI Working Paper # 21, Flensburg Germany 2004, s.24.
[86] Denika Blacklock , "Finding Durable Solutions For The Meskhetians", Tbilisi, Georgia, 6 June 2005, s. 11.

kalabalık oldukları eyalet Pennsylvania (785), Washington (590), Illinois (508) ve Kentucky (499)'dir.[87] Yeni göçlerle birlikte 2007'nin sonunda Amerika'da yerleşik Ahıska Türklerinin sayısı yaklaşık 17 bin olmuştur.[88]

Gürcistan: Ahıskalılar 1960'lı yıllardan itibaren Gürcistan'a göç etmeye başlamışlardır. Gürcü yönetimi onları "Meshi" ve "Müslüman Gürcü" kimliğini kabul etmeleri şartıyla kabul etmiştir. 1989 yılına kadar Gürcistan'da Ahıska Türklerinden 60 aile (300 kişi) bulunuyordu. E. Şevardnadze'nin iktidara gelişi ile Ahıskalılar yeniden Gürcistan'a dönmeye başladı. 1990'lı yılların sonlarında Gürcistan'da 643 aile bulunuyordu. Buraya yerleşen Ahıskalılar asıl kendi yerlerine değil, Gürcistan'ın başka bölgelerine dağıtılmıştır.[89]

0.3. Ahıska Haritası

[87] Ayşegül Aydıngün - Çiğdem Balım Harding - Matthew Hoover - Igor Kuznetsov - Steve Swerdlow, Meskhetian Turks, Center of Aplied Linguistics, Washington 2006, s.14.

[88] Kenan Çetinkaya, Semanur Kodan, "Ahiska Turks in Philadelphia: Keeping Cultural Identity and Religion in a Multicultural Environment", International Journal of Social and Human Sciences 6 2012, s.398.

[89] Seyfeddin Buntürk, Rus Türk Mücadelesi'nde Ahıska Türkleri, Berikan Yayınevi, Ankara 2007, s.403.

1. DİL İNCELEMESİ

Bu bölüm *Ses Bilgisi*, *Şekil Bilgisi*, *Cümle Bilgisi* ve *Eski ve Yeni Ahıskalılar Arasındaki Ağız Farklılıkları* olmak üzere dört ana başlık altında incelenecektir.

1.1. SES BİLGİSİ

Çalışmamızın *Ses Bilgisi* kısmında öncelikle *sesler* tanıtılacak, ardından *ses olayları* anlatılacak daha sonra da Ahıska Türk ağzındaki *ses uyumları*ndan bahsedilecektir.

1.1.1. SESLER

Bu konu *ünlüler, uzun ünlüler* ve *ünsüzler* olmak üzere üç başlıkta incelendi.

1.1.1.1. ÜNLÜLER

Türkiye Türkçesi yazı dilindeki sekiz ünlü dışında Ahıska Türk ağzında rastladığımız ünlüler aşağıda örnekleriyle birlikte verilmiştir. Bunların büyük bir kısmı, çeşitli fonetik olaylar sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu ünlüler arasında açık /e/'nin varlığı ve yaygın oluşu önemlidir. Seslerle ilgili farklılık gösteren diğer durumlar ise ilgili yerlerde izah edilmiştir.

Türkiye Türkçesi yazı dilindekiler hariç, metinlerde rastladığımız diğer ünlüler aşağıda örnekleriyle birlikte verilmiştir.

1.1.1.1.1. ^{a}

Kaybolmak üzere olan /*a*/ sesidir. Örnekleri çok azdır.

şim benım mürsel, bunn_adi ***músa^{a}ddin****, birisı́nn_adi nāzim, birisı́nn_adi irfan, birisı́nn_adi efrayim. (Ağ.06/32)*
evet, gültepede eşreFpaşada, ḳadriya ***ma^{a}llesı́nde*** *yeşilderede çoḫ gezdım_oralarda, çoḫ ġaldım. (Ağ.06/43)*
bayramlaşmay^{a} *gėd^{i}yėruĝ_eve (Bu.09/17)*

1.1.1.1.2. á

/a/ ile */e/* arası bir sestir.

sená *baḫmaya ğäldí demiş. (Bu.09/21)*
hani gelın ***násilimiş*** *diyėr (Bu.09/128)*

1.1.1.1.3. ȧ

/a/ ile */ı/* arası bir sestir.

ola ele bileydim ben, ėle türli ***ĝonuşacaȧdım*** *ki! (Ağ.07/170)*

1.1.1.1.4. å

/a/ ile */o/* arası bir sestir.

nå *olduğuni kimsá bilmiyėr (Bu.11/118)*
gündüz_ordo oturíyler, taḫ ***åḫşȧma*** *ĝader. (Mu.06/5)*

1.1.1.1.5. ä

Açık */e/* sesidir. Belirli kelimelerde karşılaştığımız ikili kullanımlarını göz önüne aldığımızda (örneğin *ev~äv; gel-~gäl-...)* bu sesin eski Ahıska coğrafyasında bölgesel bir özellik taşıdığı düşünülebilir.

işte ora yaşaduḫ, ō̆, ***älli*** *üç mi,* ***ällī*** *seggizinci yılí ordan köşduḫ (An.02/45)*
devled bi̊ze ***äv*** *vėrdi (Ma.03/45)*

1.1.1.1.6. ᵉ

Kaybolmak üzere olan */e/* sesidir.

bi ***tēnᵉ*** *da arḫadaşım var. (Bu.14/45)*
ben daa türkiyee gidácem daa geri ***gelmiᵉcam*** *haġġınızı helal_edın (Ma.05/6)*

1.1.1.1.7. ė

Kapalı */e/* sesidir. Genellikle şimdiki zaman ekinde ve eski Türkçenin */ė/* sesi taşıyan kelimelerinde görülür.

o zaman ***gä̈liyėrdiler****, yanė sizlere türğçä̈ oġul_açaco°ẖ, fä̈len_edecoẖ fisdan, bizí* ***ĝandırıyėrdiler****. (Ha.07/1)*
*heb talan****_ėdmişler****, çoẖ yerí ateşe* ***vėrmişler****, ruslar. (Ağ.10/41)*

1.1.1.1.8. ẻ

/e/ ile */ö/* arası bir sestir.

büüglerimize yani hana bő́yükler^ıne ġırẖ dönüm, çocuĝlarına onar dönüm tarla ***vẻrüyör****. (Ağ.07/58)*
pasdırmay gendímiz, bir ***bẻyü̈k*** *ġazana duzlaruẖ, üç gün (An.01/193)*

1.1.1.1.9. ı

Kaybolmak üzere olan */ı/* sesidir.

arazi, tapi ẻd^iyor, ḳoyyő ***cebler^ıne****. (Ağ.07/59)*
*çoẖ çegmişler_orda diírdí ki ço ẖaġaret****_ėdi^y írd^ıler****. (Ağ.10/32)*

1.1.1.1.10. í

/ı/ ile */i/* arası bir sestir.

sora aẖşama yaẖın ***bís*** *ġaçmaya başladuẖ, çocuẖlā̈r,* ***íẖdiyar*** *ġaynanasi (Iğ.02/101)*

1.1.1.1.11. ⁱ

Kaybolmak üzere olan */i/* sesidir.

vetenimiz dep ***bur^iya*** *geldıẖ. (Iğ.08/54)*
ğėdennán sora, bizi bir gėcánın_içinde, hėç bişe yoẖ, bir ***yėcen^in****_içínde dedıler kī, on saat sizá mö^hnet. (Iğ.09/15)*

1.1.1.1.12. ı̊

/ı/ ile */u/* arası bir sestir.

ama benı́ kim ***tanı̊r****! (Bu.15/26)*
nadas ***yapardı̊ẖ,*** *hėrk* ***yapardı̊ẖ.*** *(Ha.05/5)*

1.1.1.1.13. i̊

/i/ ile */ü/* arası bir sestir.

yoluni yabduĝ, o yola da ***bi̊zi bi̊ndi̊rdiler*** *de ğetúrdı́ler. (Iğ.09/73)*

1.1.1.1.14. º

Kaybolmak üzere olan */o/* sesidir. Yalnızca birkaç örneği vardır.

*o zaman gä̈liyėrdiler, yanė sizlere tüřgçā̄ oġul****_açacoºẖ,*** *fä̈len_edecoẖ fisdan, bizı́ ĝandırıyėrdiler. (Ha.07/1)*

1.1.1.1.15. ó

/o/ ile */ö/* arası bir sestir.

parayı ***alı́yór,*** *ı̄ yannış yėrdá* ***bıraẖıyór****. (Mu.05/32)*
ḳ́órarabay *sürmesı́ni bilmiyirdin, allah sene taẖsi vėrdi. (Mu.06/106)*

1.1.1.1.16. ȯ

/o/ ile */u/* arası bir sestir.

benım_altı aylıẖ bir_ē ablam varimiş, ***ḳȯndaẖda****. (Ağ.08/12)*
torbā̈ynan ***çȯalı́nan*** *Doli taẖıl_olur (Bu.01/24)*

1.1.1.1.17. ö

Kaybolmak üzere olan */ö/* sesidir. Yalnızca birkaç örneği vardır.

yataẖlar hē ***ebᶷle*** *aldli üsdli. (Bu.13/30)*

1.1.1.1.18. ő́

/ö/ ile /ü/ arası bir sestir.

dutiir o milleti or^i^ya ***yėlleşdiriyő́r.*** *(Ağ.07/51)*
ġardaşlarım ***dő́rd*** *tenesī vuruşda öldiler, ikis^i^ de saḫ. (Bu.04/269)*

1.1.1.1.19. ᵘ

Kaybolmak üzere olan /u/ sesidir.

o aḫırı malíni, ***ġoynᵘnu moynᵘnu*** *heb daymıza bi̊raḫdıḫ geldıḫ. (Mu.03/40)*
devlete gėdiirsín, devled söz gel^i^mi, kim zängindúr, ***onᵘn_****ayaĝına ġaḫėr. (Mu.06/71)*

1.1.1.1.20. ú

/u/ ile /ü/ arası bir sestir.

*allah ġalplerimíze rahim_****endúrsün****. (Mu.06/119)*
bizim kö^v^ler ġarışuḫ degúl. (Ağ.01/22)

1.1.1.1.21. ᵘ̈

Kaybolmak üzere olan /ü/ sesidir.

yollarda ölennerimis, ġalannarımız, ***öl^ü^lär^i^mizi*** *bi̊tün /-tırdan tulliyėrd^i^ler-/ atėrdiler, yollara, Coçlara deryalara sulara. (An.12/24)*
bunun ***pütün^ü^nü*** *yolmaĝ_ısdíyėrım. (Bi.01/125)*

1.1.1.2. UZUN ÜNLÜLER

Ahıska Türk ağzında karakteristik olarak birincil ünlü uzunlukları görülmez. Genellikle alıntı kelimelerde ve birkaç yerde örneğine rastlanmıştır. Bunların Türkiye Türkçesinin etkisiyle ortaya çıktığı düşünülebilir:

sora ḳıs derefe gä̇lduẖdan sora ḳıs derefe der ki, ikí ***dā̇ne*** *bene şė́y vė́r tė́psi ver. (Bu.09/79)*

ġıriçaydi de çıẖmadi, ***mā̇nasına*** *ğeliir, ġıriça yė́rdür. (Bu.02/170)*

Ahıska Türk ağzında ancak ikincil ünlü uzunlukları görülebilir. Bunlar da genellikle vurgu ve tonlamalar sonucunda ya da ünsüz düşmeleri sebebiyle *(bk. 1.1.2.1.1.8. Uzama)* ortaya çıkmıştır. Karakteristik değillerdir.

Derlediğimiz metinlerde rastladığımız uzun ünlüler şunlardır:

1.1.1.2.1. ā

ġaynanası bö̈ʸlė̊ oturmuş, öyle ***ā̈ladi*** *ki, sevinşden tė̊bi. (An.10/73)*

1.1.1.2.2. ā̇

hā̇ *ben_annatė́m_oni. (Mu.03/52)*

1.1.1.2.3. ā́

annem ***rā́metlig*** *annatırdí. (Ma.01/1)*

1.1.1.2.4. ā̊

Yalnızca bir örneği vardır.

hama yolda gä̇liyė́rduẖ, ***hā̊y.*** *(Iğ.05/13)*

1.1.1.2.5. ā̈

kimisi boş yapíyır ***sā̈miyė́r*** *içini. (Bi.03/37)*

şíndi gä̇ˡduh, ***hā̈b*** *yoẖsulluğ̂únán gä̇liyiruẖ, ẖä̇le ğeliyıruẖ yoẖsulluğ̂únen. (Bu.08/18)*

1.1.1.2.6. ē

*äv yōḫ, **kirē**, iş yōḫ. (Bu.08/97)*
*gelin gelduḫdan sora işde oturiyėller, oynamaḫ gülmağ **dē** sabağa ġader. (Bu.09/105)*

1.1.1.2.7. ė̄

*çocuḫlar **dolaniyė̄r,** gälín de böle Durúyė berli bezegli. (Bu.09/86)*

***pė̄nir**_ufalarım, misír_ununda, peynirli yaparım. (Ha.04/140)*

1.1.1.2.8. ể̄

ể̄, bir genç, şerbeti gätirür tepsinin_içinde(Ha.04/32)

1.1.1.2.9. ī

*ėleyken ġaldı **ġī**, çual yoḫ gi doldurasın na götüresin (Bu.13/77)*
*çalışdım, yāni älişleri de **yapdīm saddīm**, temizlüğe de gäzdim, yaní bunun_ayıbi yoḫ ki işin, ne aybı olacağ! (Iğ.03/26)*

1.1.1.2.10. í̄

*belli başlı bu yollarí bilen**_í̄sannar,** bu yollarí bilen**_í̄sannar** (Ma.02/1)*

1.1.1.2.11. ī̇

*onnarí odduz_altıncı yılda mollalari götürdíler ki ē **öğredmänneri̇̄,** **mollalari̇̄,** nä_bülėm **doḫdorlari̇̄** bunnari häbbisini ğötürdi hapısa addíler ki bu camaatın böükluğu olmasın, içinde böüġ_olmasın. (Iğ.06/117)*

1.1.1.2.12. ı̄̊

onnan sora yumağına aliyėrsın̄, onnan sora ***açiyörsı̄̊n, käsı̊yörsı̄̊n,*** *ondan sora etı́ní ġoyub büzüyosın ġızım* (Ha.06/17)

1.1.1.2.13. ō

bu dünyadan_ötegi dünyadakilerne ***çōẖ*** *çoẖ sälam söylá.* (Ha.09/15)

1.1.1.2.14. ō̈

Yalnızca bir örneği vardır.

kō̈r *topal, nėrde şė faẖır fuğara var, parayı dağıdır gelirdim* (Mu.03/83)

1.1.1.2.15. ȱ

aralıĝ_ayınıın_on bėşleri, ***saȱẖ,*** *ḳar yaĝıyėrdi.* (Bu.02/15)

1.1.1.2.16. ȫ̈

kȫden *dişarí yanı.* (Bu.16/3)

bizde ġırẖí çıẖmamış bebegin yüzi ***bȫlê*** *örtülürdi.* (Iğ.11/72)

1.1.1.2.17. ū

varımıs̄, malımıs̄, ***camuşumūs̄, ġoyᵘnumūs̄,*** *häbbísi o köʸdá ḳaldi.* (Bu.08/41)

sen dėdim çòᵛala ***tūlayı*** *doldurajan sırtıma vėrecan, alıb götürüb_oraya boşaldacam* (Bu.14/114)

1.1.1.2.18. ǖ

gėdi^y^írdım, burda oddus donnaluẖ ġazan var, ***bö^y^ǖk****, on^u^n_altını yaẖėrdım* (An.02/90)
*benım külfetime dedim ki baẖ pancardūr, ġum_****ocaĝidǖr****, inşaaddur, çalışacaẖsız* (An.11/41)

1.1.1.3. İKİZ ÜNLÜLER

Ahıska Türk ağzındaki ikiz ünlüler genellikle */ğ/, /ĝ/, /h/, /v/* ve */y/* seslerinin düşmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Konu, ilgili bölümlerde incelendiği için burada tekrarlanmayacaktır *(örnekler için bk. 1.1.2.2.2.3.ğ>Ø, 1.1.2.2.2.4.ĝ>Ø, 1.1.2.2.2.5.h>Ø, 1.1.2.2.2.13.v>Ø, 1.1.2.2.2.15.y>Ø).*

Türkiye Türkçesi yazı dilinde Arapçadan alınmış kelimelerdeki, kelime içinde bulunan ayın (ʿ) ve hemze (ʾ) seslerinin atılması ile ortaya çıkan ikiz ünlülere (*örn. ait, sual; saat, maaş, dua ...vs.*) ise Ahıska Türk ağzında rastlanmaz. Bunun sebebi de Ahıska Türk ağzında bu kelimelerdeki hemze (ʾ) ve ayın (ʿ) seslerinin genellikle */ĝ/, /h/, /v/* ve */y/* ünsüzleriyle karşılanmasıdır. Konu, ilgili bölümlerde incelendiği için burada tekrarlanmayacaktır *(örnekler için bk. 1.1.2.2.1.1.6.*ʿ>y, 1.1.2.2.1.1.7.ʾ>y, 1.1.2.2.1.11.26.ʿ>ĝ, 1.1.2.2.1.11.27.ʿ>h, 1.1.2.2.1.11.28.ʿ>^v^, 1.1.2.2.1.11.29.ʾ>v).

1.1.1.4. ÜNSÜZLER

Ahıska Türk ağzında Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ünsüzlerin yanı sıra başka ünsüzler de vardır. Bunlar arasından */D/, /G/, /ĝ/, /h́/, /ẖ/* sesleri ile */g/*'ye yaklaşan ve kuvvetli bir şekilde hissedilen */ğ/* sesi bu ağız için karakteristiktir.

/B/ ve */C/* sesleri de aslında Ahıska Türk ağzı için karakteristiktir ancak bunlara genellikle alıntı kelimelerde rastlanır.

/ŋ/ sesi, karakteristik değildir. Ahıska Türk ağzında bu ses ayrışmıştır ve */ng/* şeklinde iki ayrı ünsüz şeklinde telaffuz edilmektedir.

Türkiye Türkçesi yazı dilindekiler hariç, metinlerde rastladığımız diğer ünsüzler aşağıda örnekleriyle birlikte verilmiştir.

1.1.1.4.1. B

Normalden daha patlayıcı */b/* sesidir.

ordan giriyė́^{r}sin, ġapi^{y}_açir ***Balġona*** *çıẖıyė́rsin. (Bu.14/171)*
sora bı́ tä̆ná ***Balġonnik*** *geldı̄ (Bu.10/13)*
bı̊yangi ***Bardodo*** *oturiyė́rdım (Bu.06/216)*
addi ruçġay^{ı} da burama sancıldi, ***Bė́ro****. (Bu.06/214)*
(An.04/86) nusĝali ġadmer_edendē ab^{i}le üsdüni ***BiBil BiBil_****ė́dıb çıẖıyeruh, bezedıp.*

1.1.1.4.2. ḇ

/b/ ile */v/* arası bir sestir.

e tabı̄, yā, orda şindi // görme^{y}e gelende bir_adam gelmiir, bunu^{n} yoẖlamasi var, ***ne_ḇlem*** *bele çoẖ şeyler. (An.12/144)*
rusyadı da ***ḇė́le*** *oldu. (Bu.08/114)*
baḇamın *soyadi ayvaz_ulutaş. (Ağ.04/7)*

1.1.1.4.3. C

Normalden daha patlayıcı */c/* sesidir. Genellikle Gürcüceden alıntılanmış sözlerde görülür.

Cebli *diyė́rsín_o daa kücükdü̆^{r}, tauẖlar bele ḳı́ş ḳı́ş_edársın haydársın. (An.05/223)*
yollarda ölennerimis, ġalannarımız, öl^{ü}lä̆r^{ı}mizi bı̊tün /-tırdan tulliyė́rd^{i}ler-/ atė́rdiler, yollara, ***Coçlara*** *deryalara sulara. (An.12/24)*

1.1.1.4.4. Ç

Yalnızca iki yerde rastlanmıştır. */ç/* ile */ş/* arası bir sestir.

äsgi zamanda ġızım şindi ***Çırıḫ*** *cındır, giyecaḫ yoḫ. (An.12/49)*
ÇúÇúllar *çıḫmiş. (Iğ.11/98)*

1.1.1.4.5. c̱

/c/ ile /j/ arası bir sestir.

pėc̱ *de diyodla*[r] *söbe de. (Ma.04/102)*
dedelerímiz ***emic̱eler***[i]***miz*** *heb_ȯrda ĝaldi (Mu.03/1)*
gėc̱e *geliiller, gündüz yatillár ormannarda (Ağ.07/22)*

1.1.1.4.6. d

Kaybolmak üzere olan /d/ sesidir. Yalnızca birkaç yerde rastlanmıştır.

ben seni ***şin***[d]***i*** *şe yapacam, ... oḫlíyac̱am. (An.06/55)*

1.1.1.4.7. D

Normalden daha patlayıcı /d/ sesidir.

o ġedter biz bir yėrde ***Duraydūḫ****, altundan diregimi̊z_olurdi. (Bu.13/44)*
yaĝmur maĝmur ġar ġıyámadda ore[y]*e girsín* ***Daldalansınnar*** *yani. (Bu.14/227)*
diyėr gi ***Dada Dadā*** *çıḫamiyėrīm. (Bu.03/57)*
sen_orda baĝıriyėrsın ben burda ***Duyyėrím*** *diyėr. (Ha.01/47)*

1.1.1.4.8. F

/f/ ile /v/ arası bir sestir.

arḫa ***taraFi*** *köv, hem dē çayırlíḫ. (Ha.05/25)*
ha köF tamamen terkėdilmişdi. (Bi.02/2)

1.1.1.4.9. ġ

Art damaktan çıkan */g/* sesidir.

*biz dörd bėş **ġıziduḫ**, bir **ġardaşımız** var^{i}di. (Ha.08/76)*
*ġaşıĝunen yedı̊r ı́yėrdım ĝızım, valla hä́m bı́llah, aa baḫ misdafa **ḫaġġı** çun (Bi.01/86)*

1.1.1.4.10. g

Kalın ünlüler yanında ince söylenen */g/* sesidir.

*ani temelli çıḫış vėrmiyör **gaur.** (Ağ.07/144)*
*benım ġayınbabam ä́z^{u}rumdan_eşya getı́rdi, **düggan**_aşdi, kefın saddi. (Ha.08/65)*

1.1.1.4.11. G

Normalden daha patlayıcı olan */g/* sesidir. Genellikle alıntı kelimelerde görülür ve çok fazla örneği yoktur. Ancak belirli kelimeler için karakteristiktir.

*gözün tökülsün, **GaGalın_**aḫsın. (An.05/427)*
*şındí siz manti diyėrsiz de biz **ḫı́nGal**. (An.09/21)*

1.1.1.4.12. ğ

Türkiye Türkçesi aydın konuşmasından farklı olarak buradaki */ğ/* sesi, */g/*'ye yaklaşan ve çok daha kuvvetli bir şekilde kendini hissettiren bir sestir. Bu yüzden aydın konuşmasındaki ya da yazı dilindeki çok belirsiz bazen de aslında hiç telaffuz edilmeyen */ğ/* sesinden ayırt edilmelidir.

*şubat_ayında **ğelmişler**, ĝar ḫış ḫıyamet. (Ağ.02/2)*
*işiní da buraḫdi dē, o ki **yėmeği** yėdım da ödemási var da. (Bu.01/10)*
*o vaĝonda, **böüğ** bír ē ḫarman kimi^{n} yėr varidī, ḳulup. (Bu.02/12)*

1.1.1.4.13. ĝ

Art damaktan çıkan sızıcı /g/ sesidir. Ahıska Türk ağzı için karakteristik ünsüzlerden biridir.

bir ***görecaĝıdin****,* ***baĝçada****, ne* ***yoĝídi*** *ki! (Ağ.07/201)*

nenem dedem beraber ***ĝaçmişler****. (Ağ.10/11)*

1.1.1.4.14. h́

Ön damaktan çıkan sızıcı /h/ sesidir. Ahıska Türk ağzının karakteristik ünsüzlerinden biridir.

biri äv yapiirmiş, bėkdaşını^n biri gėdir, diyėr ***h́eyilli*** *olsun, güle güle otur filan. (Mu.06/98)*

rusyaya ğeturúb ***töh́diler*** *bizi, uçaẖlarinen. (Bu.02/110)*

1.1.1.4.15. ẖ

Art damaktan çıkan sızıcı /h/ sesidir. Ahıska Türk ağzının karakteristik ünsüzlerinden biridir.

üç sene, üş sene nişannı ġaldıẖ, birbirimizde^n ***ẖabarımız*** *yoẖ. (Mu.03/73)*

biz bele çaya da ***atarduẖ*** *memleketimizde, çaya ġatarduĝ_íçine, o tad verurdú biz_****içerduẖ****. (An.01/18)*

1.1.1.4.16. ^h

Kaybolmak üzere olan /h/ sesidir.

böle böle çubuğlar ***^heppimizin_****elinde var. (An.05/202)*

ilkba^hara *çıẖınca diėr bízi ğená diėr bir_araya tobladi. (Ağ.13/30)*

1.1.1.4.17. ḳ

Art damaktan çıkan /k/ sesidir.

hadda onnan bi çocuu da varmış_o ***ḳadından****. (Ma.05/26)*

1.1.1.4.18. ĺ

Kalın ünlülerin yanındaki ince */l/* ünsüzüdür.

özbeg ***piĺavi*** *yaparīs, hängelimiz vār. (Bi.04/54)*
eĺa *ataşım çıḫdı. (Ağ.08/85)*
*islam milleti orta asyadadur, orıya gedecaḫsız dedi de orıya sürgün_****ettiĺa.*** *(An.05/15)*

1.1.1.4.19. l

Kaybolmak üzere olan */l/* sesidir.

ġarda, çamurda, asvadda, ġarayolda, yani baḫa^{h} ***nesi***^{l} *şoferluḫ yapiyėller. (An.09/254)*

1.1.1.4.20. m

Kaybolmak üzere olan */m/* sesidir.

orda savaşda esir ĝalan ***ġo***^{m}***şularımız*** *vardi (Bi.05/34)*

1.1.1.4.21. n

Kalın ünlüler yanında ince söylenen */n/* sesidir.

bele bir ***mana***^{y}***a*** *de gelmaĝ_olur. (An.09/401)*
bir ***anamńan*** *beni, ben de işde iki yaşında çocuḫ,* ***anamńan*** *beńi atmış́lar_işdá ġara tirená götürmüş tögmüşler. (An.12/20)*

1.1.1.4.22. ŋ

Genzel */n/* sesidir. Yalnızca birkaç yerde rastlanmıştır. */ŋ/* sesi bu ağızda genellikle */ng/* şeklinde söylenir.

bögün säni ***aŋġıyėrdim*** *gi gülnaz belke gele dib. (Bu.05/57)*

***yaŋġılış*_iş yabmayın. (Bu.04/223)*

1.1.1.4.23. ⁿ

Kaybolmak üzere olan */n/* sesidir.

*benimle evlen diʸėr, **bāⁿ** seninle nesıl evlenėm kü diʸėr, ben seni tanımiyėrim. (An.10/10)*
*o zaman ġambayín bişe yoẖ, araba yoẖ, óküzine **atineⁿ** dögiyėrduẖ. (An.05/35)*

1.1.1.4.24. ng

Eski Türkçenin */ŋ/* sesi, Ahıska Türk ağzında ayrışmıştır ve iki ayrı ünsüz olarak */ng/* şeklinde telaffuz edilmektedir.

*birez yoẖuş yėrde, **yėngemeduẖ** çoĝ_aĝurluĝ_ėddi birazíni bıraẖduẖ, töktuẖ yoldan_aşaĝí. (An.05/302)*
*üş dörd denesínn_arabasi vardi he mi, abu **yüngül**_arabalardan. (An.09/172)*

1.1.1.4.25. ʳ

Kaybolmak üzere olan */r/* sesidir.

*yiyėr dē günnuĝumuzun ẖaẖını **vėriyėrdíleʳ** ġızımcan. (Iğ.09/117)*

1.1.1.4.26. ř

Titrekliği uzatılan */r/* sesidir.

*e gelín gelende saĝduciynen dāmad, **pařayla** şeker sepir. (An.01/45)*

1.1.1.4.27. S

/s/ ile */z/* arası bir sestir.

*dėmişleʳ gi ula **nėʸėdiyėrSín**? (Bu.14/60)*

1.1.1.4.28. ^{s}

Kaybolmak üzere olan */s/* sesidir.

*adam **çalışma^{s}sa**, egmeg götürebi̇lir mi eve? götüremes. (Ağ.06/75)*

1.1.1.4.29. Ş

/ş/ ile */j/* arası bir sestir.

*bizde ele **biŞe** yoĝıdi ki ḳızım. (Iğ.05/20)*

1.1.1.4.30. ^{v}

Kaybolmak üzere olan */v/* sesidir.

*o ele kürh́dür de, şindi o **sa^{v}uḫ ma^{v}uḫ** şe ėtmi^{y}ė geçürmi^{y}ėr. (An.07/115)*

1.1.1.4.31. ^{y}

Kaybolmak üzere olan */y/* sesidir.

*ē **gösderi^{y}ėller** nesil tírėnden alıb **dere^{y}e** atıyėller, rusyada. (An.09/124)*

1.1.2. SES OLAYLARI

Bu bölümde *Ünlüler* ve *Ünsüzlerle İlgili Ses Olayları* anlatıldıktan sonra *Hece Düşmesi, Karışma ve Kaynaşma* konuları ele alınmıştır.

1.1.2.1. ÜNLÜLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI

Ünlülerde görülen ses olayları, *değişmeler*, *düşme* ve *türeme* başlıklarında incelenmiştir.

1.1.2.1.1. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

1.1.2.1.1.1. Benzetme

Üç türlü ünlü benzetmesine rastlanmıştır: İlerleyici, gerileyici ve iki yönlü. Rastladığımız ilerleyici ve gerileyici benzetme örnekleri hemen hemen aynı orandadır. İki yönlü benzetme örnekleri ise daha azdır.

1.1.2.1.1.1.1. İlerleyici Ünlü Benzetmesi

Hem tek bir kelime gövdesinde, hem de ard arda gelen iki kelime arasında rastladığımız ilerleyici ünlü benzetmelerini de kendi içinde ikiye ayırabiliriz: Ön hecedeki bir ünlünün kendinden sonraki ünlüyü 1) tamamen kendine benzettiği tam benzetme ve 2) özelliklerinden yalnızca birini kendine benzettiği yarı benzetme. Yarı benzetme genellikle kalınlık-incelik bakımından, daha az olmak üzere de düzlük-yuvarlaklık bakımından olmuştur.

1.1.2.1.1.1.1.1. Tam Benzetme

1.1.2.1.1.1.1.1.1. ae>aa

*gedem **abdas_**alėm namazım geçer. (Mu.03/75)*

*/-o **amaliyat_**olandā (Ha.07/56)*

*ġarnan**_ataş** düşsún. (Iğ.09/172)*

ama äsgiden_ōo^{h}*, **ġala** gibi yıĝėrdıḫ çamaşır, elde. (Mu.01/41)*

*oyaní **ḫabar** verúrdım (An.09/323)*

*işde doḫsan dörd seneden búyanė aldmış yėddi **ḫana** olduḫ. (Bi.02/10)*

*az bişem_oyan biyan_ėdersín, bír **mahana** bulullar. (Bu.14/129)*

*dördüncüsi de **zatan** me*^{h}*eddin_emi. (Ağ.11/33)*

1.1.2.1.1.1.1.1.2. aı>aa

Tamlama eki *+ın*'ın, son hecesinde */a/* sesini barındıran kapalı heceli kelimelere eklenmesi sırasında *aı>aa, aı>aȧ* benzetmesi olabilir *(bk. 1.2.1.1.1.4. Tamlama, i. madde)*:

(An.11/104) ***allaan*** *böüḫ́luĝuna şükür*

(An.10/81) bardaġ veririz ya, ***bardaȧn****_içine para ḳoyar*

1.1.2.1.1.1.1.1.3. ai>aa

dügün ***saabi*** *çıḫar (An.07/111)*

1.1.2.1.1.1.1.1.4. ea>ee

hanı́ ***ezen****_oḫunmaḫ yoĝudı̄. (Ma.03/25)*

1.1.2.1.1.1.1.1.5. ei>ee

şimni de ***lelen****,* ***lelen*** *şäger ver de*^{y}*in. (Ha.02/7)*

1.1.2.1.1.1.1.1.6. oa>oo

boĝozum *ḫıràġlandi. (Iğ.09/159)*

1.1.2.1.1.1.1.1.7. oe>oo

eĺa ***boyoz*** *yolun*^{u}*n_üsdündē tögduḫ hä̈b, yıĝıldu̯ḫ. (Iğ.09/32)*

1.1.2.1.1.1.1.1.8. ou>oo

on_úçün ***oroş*** *dutiyė́rd*^{i}*le*^{r}*. (An.05/326)*

1.1.2.1.1.1.1.1.9. öe>öö

yāını bölö ***örödmen****_olu*^{r} *mi (Bi.03/73)*

1.1.2.1.1.1.1.1.10. ü-i>ü-ü

Bu benzetme iki kelime arasında gerçekleşmiştir:

*esgerı ĝurdulub geldim_**üç yülden** sora. (Bu.02/102)*

1.1.2.1.1.1.1.2. Yarı Benzetme

Aşağıdaki örneklerde ön hecedeki ünlünün, sonraki ünlüyü ya kalınlık-incelik *(ai>aı)* ya da düzlük-yuvarlaklık *(oa>ou)* bakımından kendine benzettiği görülür.

1.1.2.1.1.1.1.2.1. ai>aı

***arazımız** çoĝídi (Ha.08/23)*

*ġayınbaba da o şerbet veren kişiye para verir, **bahşış** verúr. (Ha.04/32)*

*ben de gördüm, **faḫıridi**, çoḫ **faḫıridi**. (Ağ.16/34)*

***taḫsının** ġapílerni kidlediler. (Ağ.15/77)*

*ġars **valısi** duyyir ki aĝısĝa türgleri geliyör. (Ağ.07/30)*

1.1.2.1.1.1.1.2.2. oa>ou

***sorudan** da işdä, doḫsan_ikidä ozal geldi oriya, ḳaza^{ğ}ısdana. (Iğ.06/37)*

1.1.2.1.1.1.2. Gerileyici Ünlü Benzetmesi

Gerileyici ünlü benzetmesine, hem tek bir kelime içinde hem de ard arda gelen iki kelime arasında rastlanmıştır. Konu, tam ve yarı benzetme olmak üzere iki ayrı kısımda incelenmiştir.

1.1.2.1.1.1.2.1. Tam Benzetme

1.1.2.1.1.1.2.1.1. ae>ee

*çoḫ **efedersín** siz de benım oĝlum yėrındesís (Ha.01/29)*

*ėy niyadda kimse^{y}á **resgela^{h}** ėy^{i} olaḫ. (An.05/324)*

zefer*, özlem, vaide, yaní çoẖ, torunnarım çoẖ. (Ağ.01/68)*

1.1.2.1.1.1.2.1.2. ea>aa

bu dere derin derē, sulari serin dere, yardan ***caab****_almişem (Bu.03/23)*
üzüldün mi ***daamli*** *aĝrír. (Ha.07/50)*
bu daĝın_oylumuna, ġuş ġonar yaylımına, yar haġġını ***halal****_eyle, gelduẖ yol ayrımına. (Ha.04/131)*
yėddisıni yapiyėller böügçama, ***halva*** *ġauriyėller. (An.04/34)*
üş denesi geldi ki, ya, ***ḳamal****_isgender bėle adamdur, oni saçaẖ. (An.09/46)*
dävläte allah ***zaval*** *vėrmesin. (Iğ.06/162)*

1.1.2.1.1.1.2.1.3. ei>ii

bḗş şüs gíĺåmetir, åntėn bele dolaniyór, bḗş şüs kiĺomėtır ne ki var_ögünde, bütün tutiyír, ***tilvizyona*** *veriyír, ben* ***tilvizyondan*** *oyani ẖabar_ėdiyėrım. (An.09/324)*

1.1.2.1.1.1.2.1.4. ia>aa

ikinci ***cahanda****, ikinci vuruşda, o da ġadneşmişdúr orda olmişdür. (Bu.04/127)*

1.1.2.1.1.1.2.1.5. iü>üü

dėdím gi ola ne gez^{i}yim_aburdan ***münübüsá*** *binėm (Bu.14/75)*

1.1.2.1.1.1.2.1.6. ou>uu

çindirik die^{r}duẖ, ***umuzluẖ****,* ***umuzluẖ*** *diyárdıẖ (Mu.01/46)*

1.1.2.1.1.1.2.1.7. uü>üü

bügün *sabah geldiler giddiler (An.10/68)*

Aşağıda ard arada gelen iki kelime arasındaki gerileyici ünlü benzetmesi örnekleri sunulmuştur:

1.1.2.1.1.1.2.1.8. a-o>o-o

dosd_oldile^{r}*, ẖınami oldı̊* ***aẖrabo oldi****. (Ağ.06/108)*
sora ***do onú*** *açiyėrsin gözēl_incecama. (Iğ.01/21)*
işde ***ġafo olaydi*** *o zamandan düzerdi herşeyi. (Mu.04/15)*
bir ***hafdo onnȧrda*** *ĝalduẖ (Bu.08/61)*
yeni ***hasdo olan*** *ḳadınnarı. (Ağ.08/68)*

1.1.2.1.1.1.2.1.9. e-o>o-o

önco oní *yapėruĝ_íşde. (An.01/47)*
ävde ***kimso olmasa*** *çocu*^{ğ}*umu ba*^{ğ}*rıma ḇasardım. (Ha.05/138)*

1.1.2.1.1.1.2.1.10. e-ö>ö-ö

işdö öyle *geçmişler (Ağ.03/11)*
nene, ***nenö öldi*** *ya (Bu.03/56)*

1.1.2.1.1.1.2.1.11. i-ü>ü-ü

önceden, ät ***yėddü güne*** *çen, et ġaynamiyėrdi. (An.04/31)*

1.1.2.1.1.1.2.2. Yarı Benzetme

Yarı benzetme örnekleri genellikle kalınlık-incelik, daha az olmak üzere de düzlük-yuvarlaklık bakımından olmuştur.

1.1.2.1.1.1.2.2.1. ai>ei

kim sänin ***nesibin****. (An.05/337)*
o ***vez^{i}yadda*** *orda oturiyėller (Mu.06/4)*

1.1.2.1.1.1.2.2.2. au>ou

touĝun *yürei düşer ye tauĝun yüregi (Ma.04/136)*

1.1.2.1.1.1.2.2.3. ia>ie

heb ben mi boĝulacam, ***bires*** *sen de boĝul. (An.09/472)*
kirezimiz *var_almamız var (Bi.04/7)*

1.1.2.1.1.1.3. İki Yönlü Ünlü Benzetmesi

En az üç heceli kelimelerde, hecelerden birindeki sesin farklı iki yöndeki sesi ya da iki farklı yöndeki sesin bir tek sesi etkilediği ünlü benzetmesi türüdür. Bu gruptaki benzetmeleri içten dışa ve dıştan içe doğru olmak üzere ikiye ayırdık.

1.1.2.1.1.1.3.1. İçten Dışa Doğru

Orta hecedeki ünlünün, iki yanındaki ünlüleri kendine tam ya da yarım benzettiği örnekler, bu başlık altında değerlendirilmiştir.

1.1.2.1.1.1.3.1.1. Tam Benzetme

1.1.2.1.1.1.3.1.1.1. eae>aaa:

diėr gi baba allaha ***amanat_****ėtmişdim. (Bu.14/145)*
gelinnen ***barabar*** *saĝdıci geli^{r}, saĝdıcí de. (An.01/31)*

1.1.2.1.1.1.3.1.1.2. oa-o>oo-o

lazudī ġaba ĝaba yüğüdiyėller dá onī, ġoyyėller ***çorbo oliyėr****, keş çorbasi oliyėr. (Bu.02/140)*
niya yeşilġard_almamişin, niya ***sıġordo olmamişin****. (Bu.05/49)*

1.1.2.1.1.1.3.1.2. Yarı Benzetme

1.1.2.1.1.1.3.1.2.1. aia>eie:

*aẖısĝa deduĝun ardahan*ˡ*n dibinde,* ***heriteye*** *baẖdın mi? (An.09/8)*

1.1.2.1.1.1.3.2. Dıştan İçe Doğru

Bu başlık altında ise, kelimenin ilk ve son hecelerindeki ünlülerin, orta hecedeki ünlüyü kendine tam ya da yarım benzettiği örnekler değerlendirilmiştir.

1.1.2.1.1.1.3.2.1. Tam Benzetme

1.1.2.1.1.1.3.2.1.1. aea>aa-:

oddus säggizínci yilde öldiler mi ná habar desa hā̈bbisini diyír gi ***admaad*** *kö*ᵛ*üni, soyadını oẖuyėr dá, pāẖ paẖ ėdiyír. (Bu.11/123)*
*aldmişinci yil*ⁱ ***azarbaycana*** *ğelduẖ, yėtmişe çan_****azarbaycanda*** *yaşaduẖ. (An.09/139)*

1.1.2.1.1.1.3.2.2. Yarı Benzetme

İki kelime arasında kalan tek heceli kelimelerde de iki yönlü ünlü benzetmesi görülebilir:

1.1.2.1.1.1.3.2.2.1. oea>oao:

ġorbaġor*. (Mu.06/96)*

1.1.2.1.1.1.3.2.2.2. i-o-i>i-ö-i:

Aşağıda iki kelime arasında kalan tek heceli kelimenin iki yönlü benzetmeye uğradığı görülür.

dėdi ätli yėmeg vėrmiyecam dėdi, nenesi rehmete ***gėddi ö ki****. (An.04/50)*

1.1.2.1.1.2. Daralma

Ahıska Türk ağzındaki daralma olayları aşağıda gruplandırılarak incelenmiştir:

i) Geniş ünlüler *(/a/, /e/)*, çekim sırasında ortaya çıkan /*y*/ ünsüzünün etkisiyle genellikle daralırlar (*a, e> ı, i*). Bu Ahıska Türk ağzı için karakteristik bir özelliktir.

-a->-ı-:

*o özegi yaḫėrduğ onnan ġāş **boyıyėrdiler**. (An.01/110)*
*islam milleti orta asyadadur, **orıya** gedecaḫsız dedi de **orıya** sürgün_ettiła. (An.05/15)*
*dedım yetmes_ula nere ğediyırsin **alanyıya**! (An.07/6)*
***yaḫıyėrim** ya, ya kim yaḫėyacaḫ! (Bi.01/51)*
*günnikden baḫıyėruğ, gününi **ayarlıyėruḫ**. (Bi.04/83)*
*ġalannar da ėşde **yaşıyır**_özbeğisdanda (Bu.11/27)*

-a->-i-:

*bizim **oriya** o urusėdden geliyırdler (Ağ.01/44)*
*nazar değdi **otliyėr_otliyėr_otliyamiėr**, aĝzıni açamiir gi **otliya**. (An.05/283)*
*geldım ği **buriya**, **aburiya** ğeldım daġumėndleri vėrdım. (An.07/10)*
*ävler yanmaya **başliyėrdi** milled ḳaçiyėrdi. (Iğ.02/73)*
*yanı ki mısırı **çapaliyacaoḫ**, anladın mi. (Mu.06/3)*

-e->-i-:

*arabalara **yükliyėller** (Ağ.01/16)*
*anam yoḫ ki **söyliya**. (Ağ.09/56)*
*he, **kündliyėruĝ**işte. (Ağ.10/61)*
*beşige **böliyėruḫ** yatir. (An.01/139)*
*dili de bize **benziyėr**. (An.04/101)*
*ölende adamın ġıricalarıni **dügliyėller** (Bu.02/172)*

orda işçimiz vardı, orayı ***behliyan****. (Mu.03/88)*

ii) Aşağıdaki örneklerde ise geniş ünlülerin kelimenin tabanında var olan */y/, /ş/, /ç/* gibi daraltıcı ünsüzlerin etkisiyle daraldığı görülür:

e->ė-:

bir_afda oḳula gidmeduġ úçümüz de, ***yiniden*** *aldılar. (Bi.03/93)*

tabí bunnar o zaman ğelírken, afėdersın ad sırtíynen, ***ėşeğinen****, artıḫ kim ne bulmüşse. (Ağ.15/23)*

ḳırıḫlari ***ėyiledėrmiş****. (An.11/71)*

*gä̂lin_içeri girereken bėlē ġapının_üsdünä Bal sürtiyėller_****ėşiğe****, ä̂lin_o Bala sürdiyėrsin. (Bu.05/11)*

-e->-ė-:

hergėş *gendi söznü söyliyanȧ çaḫ sıra da biterdi. (An.01/77)*

bu da ğelib bana söyler, ***yėnge*** *böyle oldü* ***yėngá****, abla deris bis* ***yėnge*** *yoḫ, abla böyle oldí, abla öyle oldí. (An.10/24)*

gürcí ġızi dėdi ki diyėr, el vurma o ***gėçiyá*** *diyėr. (Bu.13/59)*

gėçėgden *de ben tırabzonda yaşıyamazdım. (Bu.14/128)*

ben de punarun başındayım, ***çėşmede****. (Ma.04/112)*

e->i-:

binip gedacağım, ***işeğina****. (An.05/233)*

-e->-i-:

vururdi, kime diyėrdi diyėrdi niye ben vėrecem beş ***giçili*** *vėrsın. (Ha.04/77)*

iii) Eski Türkçenin ilk hecede var olan kapalı /*e*/ (/*ė*/)'leri, aşağıdaki örneklerde /*i*/ olmuştur.

ė->i-:

iniyolar *aşşaĝí babam da arḫasınnan. (Ma.04/16)*

*sibiryadan geçende on dő́rt bin nüfüs befat_**itdi**, souġdan. (An.11/3)*

*su^yu ḳaynatı^llar_onū şe_**idi^ller**, içine çala^llar (Ağ.08/55)*

-ė->-i-:

*böyük söyler ġonuşur, bi **yirden** çıt ses çıḫmas (Ha.05/142)*

*siz dė **yime^yin**, içmeyin ça^yi, ne içiyėrsız, ben_içirrím size ça^y. (Iğ.03/54)*

*äger **disen** ki tanımiyėrim, bilmem_allahi tanımam ben, allah yoḫdur dėsen bėş_alacan, vardur dėsen bir veriyėr. (Iğ.03/7)*

iv) Aşağıdaki kelimeler için *e>ė*, *e>i*, *o>ȯ*, *o>u*, *ö>ü* değişmeleri yaygındır:

e->ė-:

*iki ğün gėdmedi, **ė́tasi** ğüni ġaldurdė. (Iğ.11/33)*

*ġaynátamın çocuḫlarí, säkkis dene, büyügü benı́m_**ėşím**. (Bi.01/54)*

*onnar **ėsir** düşmíş_almana. (Ağ.09/76)*

*benim de **ėnişdemdür**, bibimın ġocasídür_o (Bu.04/33)*

-e->-ė-:

*o zaman oḫíyaydíḫ yanⁱ bėşden çıḫanı momur_aliirdⁱler, baḫ **hėsāb_**ėd, beşden çıḫani. (Mu.06/43)*

e->i-:

*yēngi çocuḫ, bö^yüyen çaĝi **imeh́liyėr**, çoç_ėdiyėr. (Iğ.09/153)*

-e->-i-:

ertesi gún bu çıḳar, ***herkise*** *selemini verir (An.10/109)*

demüryolunda bir ***mitro*** *ġar yağmiş. (An.12/10)*

diʸır ki, sen ***nirdáydın****? (Bi.04/112)*

onun da dėdim, dörd ***tekiri*** *yoĝudi, üş* ***tekirinen*** *geziyırduẖ (An.09/173)*

ḳoraraba işde, öküs ġoşiyėller, iki ***tekilli*** *araba. (Ma.03/60)*

-e>-i: "*Zaten*" sözü Ahıska Türk ağzında genellikle son ünlüsü daralmış (*zati*) şekilde söylenmektedir.

eer giddık, ***zati*** *gėddik; ė gėdmedisek, ė öldürecaĝısa* ***zati*** *biz_öleceis. (Ağ.07/9)*

o->ȯ-:

güz_aylari noyabırın ***ȯn*** *bėşinde sürdiler. (Bu.13/75)*

yani ***ȯrmanın*** *aşşaĝısından düzülmüş kövlerdur bunnar (Bu.04/26)*

ȯnnan *sora da bir uçuĝ evde yadduĝumuzdan başliyėrım. (An.02/10)*

-o->-ȯ-:

he ana ***yȯẖ****, yetimim. (Ağ.17/94)*

e indi bilinmiʸėr_ama ġabristan hengi ***nȯẖtadaydi*** *oni aĝniyėrim biliyėrim. (An.05/132)*

ā ***dȯmatizim*** *var, unde çileğim varˡdı birez, biddė. (Bi.04/4)*

o->u-:

abėĺa ***umuzuna****, ḳuḳuruna. (Ağ.17/67)*

sora ä̇linán ***uvaliyın****. (An.04/117)*

*gettiler****_unnar*** *daĝa gettıler_atinan, yaylaya. (An.05/367)*

-o->-u-:

*he, **surā**, ō yoli yapanna[n] sorā, bíz ki gėdduẖ köe, bizi toblā̆d[i]ler götürd[i]ler şeya, dä̆müryol[u]na. (Bu.04/43)*

*dögiyė́rdī, **ġualiyė́rdī**, edmeg vė́rmiyė́rdī, tandıra atiyė́rdi bizi. (Ha.01/21)*

-ö->-ü-:

*şindi buĝdayı motor dögir, biçer çıẖa[r]dir, götirir hazır deirmene töküb **yügüdüb** getıriiller. (Mu.01/21)*

v) Metinlerimizde genellikle iki aynı ünsüz arasında kalan ünlülerin daralma yoluyla zayıfladığı görülmüştür. Hızlı konuşmaya bağlı olduğunu düşündüğümüz bu olay, bazen de ünlünün düşmesi ile sonuçlanmıştır *(bk. 1.1.2.1.2. Ünlü Düşmeleri, v. madde).*

*geliir diir ki baẖ ben öbür **hafdȧ da** sä̆ní burda bä̆klerim. (Ağ.17/102)*

*vá̆ġonnarnán gė́diyė́rduẖ şimdi **tilvızondȧ da** gő̆sderdílē̆r (Iğ.11/3)*

***taẖdȧdan**_abíle oturiyė́lle, müsė́ndere diyė́ller (Bu.02/176)*

***ġaynatȧ dá** gä̆liyė́r (Bu.09/110)*

vi) Geniş ünlüler, ilerleyici ve gerileyici benzetmeler ile de daralabilirler. Aşağıdaki örneklerde görülen ünlü daralmaları, ilerleyici ve gerileyici benzetmeler ile ortaya çıkmış karakteristik olmayan bir ses olayıdır.

-e>-ė:

*işde o bíze burā̆[y] **tä̆vsi[y]ė** ė́ddi, yardımcí oldi. (Bi.02/5)*

-e>-i:

*baĝ ḇunnarı ġonu ĝomşi vė́rdi, esgi **di** osa yaẖaddururuẖ (Bu.08/64)*

-o->-ȯ-:

diyė́r ki ***dȯmuzun****_eti, deduḫ biz yėmiyiruḫ. (Iğ.02/142)*
bu ana babanın ***çȯcuĝudur*** *nesıl yoḫdur diyácaḫ! (Iğ.03/12)*

-ö->-ő-:

dő́ndüm *biyani, gä̈ldi ġapiy aşdi jandarma, ḫayırdır dedi. (Bu.14/88)*

-ö->-ü-:

allaa şügür, ***güzüm*** *kör_olmadi (Ma.04/160)*

-u>-i̊:

aşındı ***bi̊*** *yıl, ben ġarpuz*ᵘ *aldım, ġarpuz var_a, ĝarpuz*ᵘ *aldım. (An.03/11)*

vii) Aşağıdaki daralma örnekleri ise belirli kelimelerde ve yalnızca bir ya da birkaç kez görülmüştür.

-o->-ȯ-

doḫdȯrdan *ğöçüri*ʸ*iller (An.09/203)*

-o->-u-

anadan gelmeim, ***doḫdurdan*** *gėçiyėruḫ. (An.09/202)*

ö->ő-:

onu da ***ő́ldürmişlē****, neler_ėtmişdler! (Iğ.02/190)*
buni de ***ő́zbekler*** *saḫlamiş. (Iğ.02/191)*

-ö->-ő́-:

*yaĝını̄, **çő́kelügúnı̄** ġat ġat şė̄y säpiirsın de bėle. (Iğ.04/3)*
*á, **dő́şeğiz** ney şeyiz yiyecaẖ nä varısa toplāyız dedi. (Bu.12/12)*
*sibiryadan geçende on **dő́rt** bin nüfüs befat_itdi, souġdan. (An.11/3)*

-ö->-ú-:

*anne dedi haydisene türkiyede yaşiyaẖ, **gúzel** misliman yeri. (Bi.04/52)*
*bureye ğelene çan ayni **búlğede** ayni evde yaşıyėrduẖ. (Bu.12/103)*

-u->-i̊-:

***mi̊şda** ... gelúrdıler gėderdiler mȯhacıller, bübürni̊ tanırdiler. (Ha.08/31)*
***ẖami̊ri** yourduum zaman hele gene ġafamda o. (Iğ.10/4)*

1.1.2.1.1.3. Düzleşme

i) Kelime sonundaki açık hecede bulunan /*u*/, /*ü*/ ünlüleri, Ahıska Türk ağzında karakteristik olarak düzleşir. (Aynı koşullardaki karakteristik *ı>i* değişimi için *bk.1.1.2.1.1.5. İncelme, iii. madde*).

-u>-i:

*ona ẖaçapır diirdıler, **doĝri** (Mu.01/110)*
*arazi, **tapi** ėdiyor, ḳoyyő́ cebler'ne. (Ağ.07/59)*
*de işde bahmişler ki bura **doli** ora **doli**, oriya yėlleştürmiş (An.11/12)*
*ė ben burda ná **mudliyim** diyėrim, iki tene torunum vetanımda oldi. (An.11/52)*
*aurada bir ġuy_ėşiim de abuni äbüle **boriynen**_oreye götürėm. (Bu.14/184)*

-ü>-i̊:

__birsüri̊__ külfätím_ola ... bir körpe çocuĝunan ġaldım. (An.12/22)

hásde var, __öli̊__ var mi? hā̆, vār. (Iğ.06/109)

buni yėrá soẖem bu dedi ki yoẖ, orta aziya bize __köpri̊__ olacağ, biz_or[i]ya saab_olacauẖ. (Iğ.06/152)

-ü->-i-:

zararsızım, __köti__ i[n]san degúlüm. (Bu.14/107)

hēb çocuẖlar_onnan __bö[y]idiler__. (An.01/172)

derelere, suların_içine __öliler[ı]mizí__ atėrdile[r], tírenden (An.12/26)

oralarda boş, __gúrciler___oturiyėr, yaşiyėller evlerímízde (Bu.04/101)

başında, bir tene şey ġoyėller bė[y]le __örti__, ġaldurē̆r, ėĺa ġoyė[r]. (An.12/230)

ii) Belirli kelimelerdeki yuvarlak ünlülü heceler, Ahıska Türk ağzında genellikle düz ünlülü telaffuz edilir.

Eski Türkçede ve Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülü söylenen "*soğuk*" sözünün ilk hecesinin Ahıska Türk ağzında düz ünlülü olarak "*sağuh*" şeklinde telaffuz edilmesi, karakteristiktir.

-o->-a-:

adamlar yollarda acındān, __saȯẖdān__, biddēn, bid töredi i[n]sannarda. (Bu.02/7)

bişennen sore __saudiėrsín__, äziyírsin (Iğ.04/44)

bíz oẖuduĝ_amma ki __şafórluĝ__ yaptım ben işde. (Bu.12/127)

-o->-å-:

dayanamaduẖ __såuĝuná__, ezerbeycaną köçüb gelduẖ. (Bu.02/112)

Aynı durum, alıntı bir kelime olan "*şoför*" sözünde de geçerlidir.

-ö->-ê̊-:

ışdá ġırẖ sene ***şafê̊rluĝ*** *yabdım. (Bu.12/130)*

-ö->-e-:

rosdovda bene, ***şoferluĝun*** *äsger terbiyasını ögrediyėller. (An.09/253)*
şovera *baẖtí, ėtti böyle. (Bu.14/86)*

-ö->-ė-:

geddım_orya, orda da iki ay şindi ben, ***şofėridim****, // esgere çan ben* ***şofėridim****. (An.09/252)*

"*Müslüman*" sözü de Ahıska Türk ağzında genellikle düz ünlülüdür.

-ü->-í-

üç ***mísliman*** *var_oḳulda. (Bi.03/85)*

iii) Aşağıdaki kelimelerde yalnızca bir ya da birkaç örnekte genellikle */b/, /m/, /p/, /g/, /h/* ünsüzleri yanında olmasına rağmen yuvarlak ünlülerin nadiren de olsa düzleştiği görülmüştür.

-u->-ı-:

o şekil, yan'na ḳomposdō, ***veyaẖ'd*** *da ayrān. (Ağ.10/56)*
hesab_et ***ġıcaĝındaği*** *ğetırdı çocuĝu biraẖıb ġaçiyör. (Ağ.15/39)*
o bizim yėller ***yaĝmıř̃nendür****_eb, sulanan yėlleri yoẖdur,* ***yaĝmıňnen*** *oliyirdi. (Bu.04/126)*
şınni färĝana bölğesindekini ***mejbıren*** *rusyā bölğesín... götürdlē (Bu.12/100)*
hele onun ***yasdıĝında****. (Ha.01/39)*

*ben gendi gözümünen gö̈ʳdüm, **çabıḫ** gėçin, çabi̊ḫ gėçin diyı́rdiler bėle bize. (Ha.05/79)*

*onnan da ävlendım, **mışdan** da evlendı́m, dē̆y baḫşa yėre geddı́m. (Ha.08/29)*

*gä̂len **cımėrtesi** gä̂lürsüz dedi (Iğ.03/55)*

-u->-i̊-:

***bi̊rası** palaz, orası ġayış. (An.01/167)*

*şındı ḇı́zı́m milled **pammi̊hda** çalışannari (Bu.12/89)*

*bir de yağ̂mur yağ̂maya gelen çağ̂ısı havalar ki, **yağ̂mi̊r**_isterduḫ yağ̂mura, bir süpürgeye elbisá geyduruʳduḫ çocuğ̂_ä̂lbisasi. (Ha.04/70)*

*ben gendi gözümünen gö̈ʳdüm, çabıḫ gėçin, **çabi̊ḫ** gėçin diyı́rdiler bėle bize. (Ha.05/79)*

*sonra zatan sana fi̊rsaⁿt vėrmez o **çoci̊ḫ.** (Mu.03/111)*

*aynı́ arḫadaş **mapi̊sḫanayá** düşiʳ. (Mu.06/99)*

*artıḫ **mejbi̊r** mevsime şekile, zamana uyacaḫsın. (Ağ.06/70)*

-ü->-i-:

*ġazaḫlar, **bitün**_ayağ̂a ġaḫdi, ḳazağ̂ısdanda rusun ne işi var! (An.09/33)*

*bizim **bitin** türḱleri orıya yėlleşdürdi. (An.11/19)*

-ü->-i̊-:

*şindi bī türkiya **bi̊tün**_antaĺya kimi deil ki! (An.11/6)*

iv) Yuvarlak ünlüler, ünlü benzetmeleri ile de düzleşebilmektedir.

ü->-i̊-:

gizlince i̊ş bin dollara evleri işde bahşasına devrėdiyė (Bu.12/141)

-ü->-i-:

*onnan sora gėce gelirdıẖ ormandan, **güniz** gizlenırdıẖ (Mu.03/8)*

v) Bazı kelimelerdeki yuvarlak ünlüler ise eski Türkçedeki şekilleriyle korunmuştur. Örneğin eski Türkçenin *getür-* kelimesi Ahıska Türk ağzında yaygın olarak *getur-, getür-* şekilleriyle kullanılmaktadır.

*ė balʹa nazırda ġuᵛet yoẖ, ná odun **gäturecaẖ**! (Bi.01/121)*

*ne ki **getürmiş**, oni̊ belʹa açallar, orda olan dosdlara eḳrabelere gösderüller (An.12/215)*

*oni de **getúrdiler**. (Bu.04/173)*

1.1.2.1.1.4. Genişleme

i) Eski Türkçede kapalı */e/* (*/ė/*) ile söylenen aşağıdaki kelimeler genişlemiştir:

-ė->-e-:

*oturduẖ neysá, şindi ne **yeʸebülüyo** bu, ne içebülüyo böʸle. (An.10/49)*

*gelin_arabada oturiyė, arabadan_**enmemiş** daha (An.10/128)*

*o yolda, öğredmi̊şdürler, o yolnen de **getmeli̊ʸim**_ölene çan. (An.09/456)*

ii) Türkçe kökenli kelimelerdeki dar ve ince (/*i*/) ünlü aşağıdaki örneklerde genişlemiştir.

i->e-:

__eşim___olmasa biçaĝ_alíyėrim, tallaʸa ğėdiyėrim, çileg paķliyėrım. (Bi.01/49)
hergėj yüz dollur___eşd___ėle. (Bi.04/91)

i->ė-

***ėndī**, o aĝıdlarda ėltimsiz_insannār, heppisi o böyük küçüg íḫdiyallar, bi̊tün ėltimsis, ayná bıyı tanımiyan_iⁿsannardur. (Bu.04/48)*
*onnan sora de **ėşde**, ikⁱsını tanışduriyėr yėnge ḫanım (Bu.09/149)*
*baḫ na boyca tükenmez bizím **ėşimiz** hėç, hėş tükenmes (Iğ.09/54)*

-i>-e:

*atėller ġara tírene de, **hayde** balam_orta azⁱyaʸa. (An.12/81)*

-i>-ė:

*ġaçanda diyėr nerá nerá **aytė** bize gedaĝ mi̊sefırluĝa. (Bi.01/116)*
*saat altide äsgelleʳ ġapi **ĝapė** arabalarinen ğeli̊b (Bu.12/11)*
*oranıⁿ **hanė** limanın emniyád şū̊besi var_a, bi bina da, tırabzonda (Bu.14/101)*
*bėĺa başımí çıĝarddım gi bi̊r ķadın, aĝzi gözí ĝapali, müslüman_olduĝu **besbellė**. (Ha.05/27)*

iii) Alıntı kelimelerde genellikle /h/ ünsüzü yanında bulunan dar ve ince (/i/) ünlü aşağıdaki örneklerde genişlemiştir.

-i->-e-:

*onun **heç** günaĝí yoḫdur baḫ bu eskiki nenelerin sürmesi. (An.01/114)*

yaa, orayı söylesem sizá uzun ***hekiya*** *olur. (Bi.01/70)*

allāın ***hegmedi*** *çocuẖ ġurtarėr gä̇liyír şiʸe. (Ma.06/9)*

onᵘn yardımcısına ğėddim, ***tämbe*** *ėtmişdi yardımçısına o ğeneral. (An.05/108)*

o sürğün sırasında ĝızım bizlerä ***ehlan_****oldí ki ē sahat ē sabah namazında ī äsger sardi. (Iğ.06/76)*

bu diyėrdi ki buralar ẖali ẖaraba ***verana****, lale uşmiş, yurdi* ***veran*** *ġalmiş, ayni şekilde, bayġuşlar_ötüyor. (Ağ.06/87)*

i->ė-:

ama ***ėńdiyallardan*** *bazı bir_ėşidiyėrdim ki, ya varidi orda azacuğ, ele bele varidi. (An.09/107)*

gendi iki yüz bün ***lėraluẖ*** *araba almiş kėyfine ğezir (An.11/101)*

onnar da günnárí ***müsaėdse*** *izin verúllerse käsımımízi kesıb düğün gününi belilleyib geliyėruĝ evímısá. (Bu.09/63)*

rayondȧn rayona ġoymadⁱler ki yaᵈsaĝídi, dutiyėrdiler, ***mėlis*** *şeyler, bolísler. (Bu.13/95)*

iv) Kelime gövdesinde olan ya da ekleşme sırasında ortaya çıkan */agı/, /ağı/, /akı/, /ahı/...* gruplarında bulunan /ı/ ünlüsü, genellikle ortadaki ünsüzün düşmesinden sonra ilerleyici benzetmeye uğrar ve genişler *(ı>ȧ, a).*

-ı->-ȧ-:

kimisini öldürdiler, kimisini yaẖdiler, kimisini ĝırdiler, ***allaȧm*** *ne gün vėrdileʳ! (Bu.13/124)*

gėddi ebile bir ***tabaȧn****_içína abüle desde bişi gätúrdi (Bu.14/50)*

e onnar da zandi gi, ā rasiya rasiya dedi rasⁱyaya gätúrdi, ***daĝȧddi****, her tereFleme. (Ha.07/17)*

-ı->-a-:

ḳayınbabam çoḳ şėydir, yani çoḫ yėrsi çıḫar, ***baarır****, ona öyle hemen söylemeyis. (An.10/27)*
on bėşe çıḫmiyėrdi ġızlar, ***allaan*** *hėkmeti, hama aliyírdiler. (Bu.06/226)*

v) Genellikle alıntı kelime gövdelerinde bulunan /*ahi*/, /*iha*/ ve /*egi*/ gruplarındaki dar ince ünlü *(/i/)*, ortadaki ünsüzün düşmesinden sonra, ilerleyici ve gerileyici benzetmeler ile genişler (*i>a, e*). Bu durum yalnızca belirli birkaç kelimede görülmüştür.

-i->-a-:

dedem diyėr ki ***valla***^{a} *ben gėde…gėri ğidecem. (Ağ.08/21)*
dedi teyze sen bennen saĝlamsın dedi ***vallaha*** *dedi, senn_için cieri*^{n} *mierin benden saĝlam. (Mu.01/6)*
biz_or^{i}*ya* ***saab_****olacauḫ. (Iğ.06/152)*
ḳaseddá da^{h}*a başġa ses çıġıyír, dedím valla ben nėydím, tezeden ses şėyine mi* ***imtaanına*** *gedėm, güzál ĝonuşam. (Mu.05/6)*
/- ***intaab_****alíci şey var_a madlen ná diyėrsís siz bunda, bėz bėz.-/ (Ha.07/62)*
ikinci ***cahanda****, ikinci vuruşda, o da ġadneşmişdúr orda olmişdür. (Bu.04/127)*

-i->-e-:

e analıḫ ***deėl*** *mi! (Ha.01/14)*

vi) *oruç* sözündeki /*u*/ sesi karakteristik olarak genişlemiştir:

-u->-o-

yā, au, ramazan ğeldi yā, ***oroç*** *dudtum (An.02/88)*

-u->-ȯ-:

orȯç *tutmaḳ ya^{s}sāḳ. (Bi.03/63)*

vii) Bazı genişleme örnekleri ise yalnızca birkaç kelimede ve bir ya da birkaç kez görülür. Bunlar karakteristik değildir.

-ı->-ė-:

onuncu ***sinėf*** *ġurtarduĝuna baẖmayaraẖ, ė^{y} böüh́ seneát vėrd^{i}ler buna (An.09/429)*

-u>-ȯ:

ufaẖ paralardan, demür paralardan, **şȯ** *ḳuruşlar... verüller. (Bu.09/118)*

tām ***bȯ*** *saved birlúğu bozula^{n}açan íşde (Bu.12/99)*

-u->-ȯ-:

şorda *durardıĝ_atardıḳ. (Ha.02/36)*

ancaẖ canímuzu ḳurtarduĝ_ağliyirdi, ***dȯymasın****, gėje ğeli^{y}üller, ḳış, ḳar. (Ağ.08/20)*

meselēn, torbāynan ***çȯalínan*** *Doli taẖıl_olur (Bu.01/24)*

şeydá ***isdambȯldo*** *oẖub gėdmíşdür mollaluĝa. (Bu.11/116)*

çoçȯẖlara *ğėdiyor oẖulda ba^{ğ}ırıyo, alla^{h}dan şeger_isde^{y}in, tōbe esdāfúlla. (Ha.02/5)*

bene böle diyė ***ġö^{s}şun*** *geldi (Ma.04/21)*

-u>-o:

ola, ẖırisdiyannar, ***bō*** *böyükluẖ ẖaçı asıyır geziyiller, niye geziyir? e be^{n} ẖırısdiyanım. (An.09/450)*

-u->-o-:

isdambol *ġavaẖlarī, dolú gelür harẖlari, tiseli ğüle benzer, yarımī*^{n} *yanaẖlarė. (Bu.03/27)*
amballarımız varidi alti göz, birindē ***fasolya*** *Doli, birinde taẖıl Doli (Bu.13/76)*
sen odduz yıl ***avrobada*** *yazdȧ yaşadın (Bu.14/158)*
bene böle diyė ***ġö***^{ş}***şun*** *geldi ... üş dörd* ***ġo***^{ş}***şun*** *topuunnan deymiş babama. (Ma.04/21)*
hemmen_ordan almış ġucana atın, bindírmış_ata ***ġocaına****. (Ma.04/62)*

ü->ö-:

*benim_**ölkemde** benim_insanım durmalidur başda. (An.09/45)*
benım_amcȧm_onnar fárĝana ***ölkesıne*** *düşmüşdi (Bu.12/81)*

-ü->-ö-:

şimdī adi ***gövẽ̊ncė*** *köv_oldi. (Ma.04/32)*

viii) Aşağıdaki kelimelerde ise dar ve yuvarlak */u/, /ü/* sesleri, hem genişlemiş, hem de darlaşmış olarak (*/a/, /e/* şeklinde) karşımıza çıkmıştır:

-u->-a-

burda iki tene ***maaciri*** *ezmee ĝahiyėller. (Ağ.13/71)*

-u->-e-:

meellim *dėdi,* ***meellim****, / aĝısĝalidür_o da (Bu.04/32)*

-ü->-e-:

bacadan baḫdım bidnā göz, birī şahan biri boz, bindum bozun boynuna, ėndím heleb şe^{h}erine, heleb şe^{h}eri zin bazar, içinde aviler ğezer, avi beni ürküddi, ***sineglerimi*** *sarĝıddi, habbalu hubbali, yarıl yırtıl, su iç ġurtul. (Bu.02/181)*

ix) Bazı genişleme örnekleri Ahıska Türk ağzı içindeki bir alt grubu gösterebilir. Örneğin *e>ä* değişimi, eski Ahıska vilayetindeki köylere göre farklılık gösteriyor olabilir. Elimizdeki verilere göre normal /*e*/ ünlüsü yerine açık /*e*/ (/*ä*/)'yi en çok kullanan köyler Anda, Aspinza, Hırtız, Kılde, Oşora, Varhan, Zigla ve Ziniban'dır.

e->ä-:

än *böügün_adi kenan (Ağ.01/66)*

äsgi *zamanda ġızım şindi Çırıḫ cındır, giyecaḫ yoḫ. (An.12/49)*

getmişle^{r} ġazaḫlar, içári girmişle^{r}, ġarının da adamın da gelínın dá ġırmíşla^{r,} ***äl****, ayaḫ, ġol, ġıç, bi tee^{r} darmadaĝın_etmişler, kül_etmişle^{r}. (An.12/162)*

*birez_****äşgimíş*** *ḫamír, açiyėrsın (Bi.01/33)*

hėj biri de ***ärimiyėr****, men ėleyim. (Bi.01/36)*

-e->-ä-:

tā urusedden orya şėy ***gäl^{i}yirdi****, nedür_adi. (Ağ.01/43)*

bė^{y}le çalış^{ı}ėrdıḫ birbirimizin_içinde, ***häb*** *bir yėrde, çalışėrduḫ, tallalar çoḫ. (An.12/104)*

bō, orda da bír topal dev ***gäzmiyėr*** *mė! (Bi.01/114)*

uyy bu duruşumda ***çäkim*** *olur mi? (Bi.04/136)*

ġar yaĝmadan_önce ėy sauĝ_oliyėr da aĝaşların dallarına ki bambayaz baĝliyėr_á, ġar ***däğül****. (Bu.01/21)*

anamın_elinnen çapay ġabdi de burasına ***käsdürdi****, aburasına degdi anamın. (Bu.02/69)*

dägi^r^manın *savaĝi, ḳısa* ***käsdím*** *ġavaĝi, ben sevdim ėller_aldí, ġara ğelsín duvaĝi. (Bu.03/19)*
çoĝ gözel ***säsi*** *varidi em, o gi túrki çı^ğ^ırurdī (Bu.06/70)*
kesım kesmaẖ ***nädür****: (Bu.09/60)*
gezi^i^r tozi^i^r onnan sora, haydė ***bän sä^y^miyirím****, o zamandan sevmiyaydın. (Ha.04/45)*
devlete gėdiirsín, devled söz gel^i^mi, kim ***zängindúr****, on^u^n_ayaĝına ġaẖėr. (Mu.06/71)*

-e>-ä: Diğerlerine göre örnekleri daha azdır.

sen zaniyírsin ^ğ^i ***sä*** *ayẖura sö^y^liyėrsın. (Iğ.09/143)*
sorudan da ***işdä****, doẖsan****_ikidä*** *ozal geldi oriya, ḳaza^ğ^ısdana. (Iğ.06/37)*

-ė->-ä-:

öküzle imrene imrene ***ğädiyėr*** *(Bu.14/21)*

x) Türkiye Türkçesi yazı dilinde dar ünlü ile söylenen *türe-* anlamındaki söz karakteristik olarak eski Türkçedeki gibi geniş ünlülü olarak telaffuz edilir:

/ö/ korunmuş:

bíz deişimiz gereh gi o ***törememiz*** *bilsin ği bizim näslimiz nėrden çıẖmişdür ne täürdür. (Iğ.09/196)*
bid ***töredi*** *i^n^sannarda. (Bu.02/7)*

1.1.2.1.1.5. İncelme

Ünlülerdeki incelme konusunu öncelikle Türkçe ve yabancı kökenli sözcüklerde görülenler olmak üzere ikiye ayırmak gerekir. Türkçe kökenli sözcüklerdeki ünlü incelmelerinde ekleşme sırasında /*y*/ ünsüzü ve gövde halindeki sözcüklerde ise /*ı-i*/

sesinin durumu etkilidir. Yabancı kökenli sözcüklerdeki incelme örneklerinin ise özellikle uzun ünlülerin normal uzunluğa geçişi esnasında ortaya çıktığı söylenebilir.

i) Türkçe kökenli kelimelerdeki /*y*/ ünsüzünün inceltici etkisi genellikle ekleşme sırasında görülmektedir. */a/* sesi ile biten açık heceli isim ya da fiil gövdelerine ünlü ile başlayan bir ek getirildiği zaman bu */a/* sesi */i/'* ye döner:

-a->-i-:

Ayrıca *bk. 1.1.2.1.1.3. Düzleşme, i. madde.*

bu torunum_işda oḫulu ġurtardi geldi ***oriya****. (An.05/76)*

gelduĝ_işde de bunda dört yíldur, üç yildur burda ***yaşiyėruḫ*** *daa. (An.05/79)*

suynán ***ġayniyacaḫ*** *da o. (Iğ.04/43)*

ii) Eski Türkçenin ilk hecedeki */ı/* sesi aşağıdaki kelimelerde karakteristik olarak */i/* şeklinde telaffuz edilmektedir.

ı->i-:

gözlerime ***işıḫ*** *geldi (Ma.04/66)*

dezgah ġurarduḫ, onnan sora ***isladurduḫ*** *çalalari, üş dörd ġadın ḫasır toḫurduḫ. (Ma.03/87)*

*zati anam çoḫ yaşamadi, bafat_eddi, sizden_****iraḫ****. (Ha.08/9)*

-ı->-i-:

... varıdı ya ...nun ***biraḫduĝí*** *ġarı, ondaydi. (An.01/257)*

ä́vde saḫli^{y}ile^{r}, ***dişeri*** *hiç çıḫarmi^{y} ėrd^{i}ler. (An.04/7)*

ġaçıncı ***yildeydi****, ä́lli alti elli yėddilerdeydi he mi? (Bu.11/15)*

bėle divannarí ***biçaḫlar^{ı}nen*** *kesmişler, ėşyalarí de^{v}ürmişler. (Iğ.02/110)*

násil *gelecauḫ, gece^{y} günüzi birbirine ĝadduh, gimim_ȫldü kimisi ğaşdi, kimisi vuruldi, kimimiz dá sağ bur^{i}ya ğelduḫ. (Ağ.12/6)*

Eski Türkçenin /i/ sesi, Türkiye Türkçesi yazı dilinden farklı olarak aşağıdaki kelimelerde damak uyumuna girmemiş, aynen korunmuştur:

biz de ***isınamadıḫ*** *gendıne. (Ha.01/18)*

ġırd derece ***sicaḫ****. (Ağ.06/97)*

demiş, valla o ***isidmenin*** *neyini ali^{y}irsı́n, zatán ki öliyė ġıs, zayif, köti. (Ha.04/64)*

iii) Sonses durumunda ve açık hecede yer alan /ı/'lar, Ahıska Türk ağzında genellikle incelmiş olarak karşımıza çıkar.

-ı>-i:

şındí siz ***manti*** *diyė́rsiz de biz ḫı́nGal. (An.09/21)*

admı́ş sekizde bí ***ġari*** *öldürmişin. (Ağ.06/119)*

bis ***alti*** *ḫardáş, yėdi ġardáş. (Ağ.06/33)*

kimisı́ni bu ***uzunyazi*** *denilen köe veriller (Ağ.07/55)*

amcaları̊mi ***ayri*** *köve, bir on kíĺomet^{ı}r_uzaḫda, oraya addılar. (An.02/27)*

geldi, salamale^{y}kim, dedım salamaleykı̊m, diir bir ***ġamçi*** *diir bene. (An.06/37)*

şındi, aḫırgi ***sayi*** *kime ğelse o hė́sabdan çıḫı́yir dē (Bu.02/180)*

o ***^{h}aci*** *käzı́mın_anasını^{n} yan^{ı}na, or^{i}ya gė́derduḫ (Ha.01/24)*

iv) İçinde /a/ sesini barındıran Türkçe kökenli belirli kelimeler, Ahıska Türk ağzında genellikle /e/ ile kullanılmaktadır.

-a->-e-:

orda bir tene nene, ***hengisi*** *ebeymişse, ananım_ebesi, o ḳoymı̊ş ġızınn_adını ḳoymı̊ş. (Ağ.09/51)*

ben_onun yüzüne ***nesin*** *baḫacam! (Ağ.14/26)*

bu üç gün ***dişerde*** *durdu (An.01/16)*

ḫamuri aluruḫ yoğ̂ururuḫ, ***bires*** *ġavi olacaḫ. (Iğ.11/83)*

v) Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerdeki uzun */a/* ünlüsü (*/ā/*) bazı kelimelerde, normal uzunluğa çekilirken incelir. İncelme genelde *ā*>e şeklinde olur. Aşağıdaki kelimeler için bu yaygın ve karakteristik bir durumdur.

ā->e-:

efferin *saldat. (An.09/288)*

sen benden ne ***gümen_****ėdiyısın ġadan_alėm! (An.09/165)*

gülz̧ede *dėdi ki ay bacī dėdi o gözen ne oldú öle dėdi. (Ma.04/162)*

sizde o ***edet*** *yoḫ mė? (Bu.14/47)*

ne ki ***eleme****, o da ḫalamo olur. (Bu.13/220)*

-ā->-e-:

altındakini de abuni de birez açaḫ birez ***yüz̧ger*** *gelsin. (Iğ.03/87)*

*bir tauĝa, bir****_enteri*** *aliyirdler (Ağ.01/46)*

onnar heb çoluḫ çoc̱u^{ğ} ***eşyeler***^{ı}***ni*** *dögmişler sadec̱e cannar*^{ı}*nı ḳurtarmaĝ_íçin gelmişler. (Ağ.08/8)*

çoḫ ***ceyildür_****e. (Bu.05/62)*

yanı senin ėy ***gedişetın*** *var. (An.01/224)*

o aḳrebelerin yimeklerinnen, gelen ***misefillári*** *yola vuriiler. (An.04/17)*

yani bėle kerpişden bir ***düggen*** *yapti. (Ha.08/66)*

görduĝumi ben ***inker_****edemem. (Iğ.09/174)*

bir tená ġaya vardi, húdüdderi bilirdi, yoli ***erkeni*** *bilirdi, o bizi parali ğėçírdi. (Mu.03/16)*

bir baba ***evled*** *nesíl_ola (Mu.03/95)*

ne tükan_aldılar_özlerıne ne doĝrú dürüsd, ne de bize verdúrdler ***tüken*** *yer*^{i}*ni. (Mu.06/90)*

onnarinen ***bereber*** *tabi, dedem teg gelmemiş (Ağ.10/26)*

sen ***beker*** *misin, ävli misin? (Ağ.17/91)*

hem sen ***düşmensin****. (Ağ.17/83)*

*bah̬cenn_***edrefini***, mal_ayvandan ġoruma^{y} içǘn badi ėderdile (An.05/409)*

hele şuşlanmamiş ***tekre^{r}*** *ğeri ġoyiyėrsın, şuşlansın. (An.05/458)*

babama ***teze*** *ävi̇́ yapiiller babama. (Iğ.09/205)*

ertesi gǘn bu çıḳar, herkise ***selemini*** *verir (An.10/109)*

bütün ***dünyenin*** *en müslüman yeri ora. (Ağ.07/5)*

bi̇́s ***kiredeyuh̬****. (Bu.08/2)*

sora dedim gi bi̇́z ne ***güne^{h}*** *ėtmişuh̬ dedim. (Bu.11/57)*

şimdi ***şige^{y}ede*** *kimi^{n} yanna gėdecam? (Bu.14/148)*

dėdi̇́m gi ola ne gez^{i}yim_aburdan münübüsá binėm de yolun ***kenerindeim****. (Bu.14/75)*

bu hacı ***kezımın****_anası halamdi ya, o bö^{y}üddi bizi (Ha.01/19)*

he bişe dedi mi ***işerát_****ėdiyėrdi. (Ha.04/26)*

şindi, äsgiden sorárdi̇́ler, aceb bu, ***sülelesinde*** *mislimannuh̬ var mi yoh̬ mė? (Ha.04/47)*

or^{i}ya bizi ***isgen_****ėdmiş hökümet. (Ha.08/2)*

şimdi ḳızım bene oni ***şigeet_****ėdiyėr ki ba^{h} bögün_o bir_aldė. (Iğ.03/11)*

vallai gizli namas ġılıyėrdi̇́lē̇r_e hani̇́ ***ezen_****oh̬unmah̬ yoğ̂udī̇. (Ma.03/25)*

ordan ná günner çeh́duğ̂ ne te^{v}i̇̊r sürğün_oldi ***äzeb*** *uh̬ubetler áō. (An.05/16)*

-ā>-e:

mesele *bir genç yeti̇́şmi̇́ş, evlenecek. (Ha.05/115)*

-a->-i-:

yaa, orayı söylesem sizá uzun ***hekiya*** *olur. (Bi.01/70)*

vi) Arapça ve Farsça kökenli kelimelerdeki *ayın (ʿ)* harfi Türkiye Türkçesi aydın konuşmasında */a/* ünlüsü ile karşılanırken, Ahıska Türk ağzında belirli bazı kelimelerde genellikle */e/*'ye döner. Aşağıdaki kelimeler için bu durum oldukça yaygındır.

ʿ->e-:

*baḇamus, **esgere** ğeddi ordan. (An.02/20)*
o gezıb bir bir_ayağ̂ınen gezı^{b} *milleti toyá **devet_**ėdiyėr. (Bu.09/72)*
*adam /-yaẖa paça geliyėr-/ **ecele** geliyír, yorğ̂un yorğ̂un (Bu.01/14)*

-ʿ->-e:

*iki **defe** ğidicem_esgerlu*^{ğ}*a (An.09/211)*

vii) Arapça ve Farsça kökenli kelimelerde özellikle */h/, /ẖ/ (ح, خ)* seslerinin yanındaki kalın ünlüler Ahıska Türk ağzında belirli kelimelerde genellikle incelmiştir.

-a->-e-:

***rehmedluẖ** mä́hsud_amca gä́liyėrdi. (Ağ.14/20)*
*şindi haman **heyvan** da käsiyiller. (An.04/33)*
*peyğ̂amber **hezreti** alí yoldan ğedirmiş. (An.06/52)*
*bele bir_iki şey **hereket** yapard*^{ı}*ler. (An.07/110)*
*bu burda **hellolan**_iş dägül dedim, mosġuva baẖsın mosġuva hallėder dedım. (An.09/313)*
*hengisi de kī ayınan bıyı tanımi̊şdür, misliman **herfinden**, yaní ġurrānı kerimden, oğ̂umay biliyéller, onnar az çoğ_onnar biliyėr ki, ē bile işler olur. (Bu.04/49)*
***ẖeylli** sabahlar_olsun sabağ̂_açılėr. (An.12/17)*
*benim ös, anamın emísı ġızi, **hecer** ğ̂ala sizin kövdeki meseĺa, anamnen öz_emmí ġızlarídúr (Ma.06/1)*
diyo iki hafda ȫle idare eddig, en sonda di^{y}*or, **hemid_**emigíl de aldıḳ (Ma.05/19)*

hemdi *ėmi diyėduẖ ẖocaydi. (Bu.15/3)*

ben dedi ***henifi*** *oldum dedi. (Ağ.14/7)*

viii) Bunların dışında Arapça ve Farsça kökenli olan aşağıdaki sözcükler de genellikle ince ünlülü olarak telaffuz edilir.

-a->-e-:

içerki ***terefte*** *turacaẖ, çızzının_içerisinde. (An.05/164)*

o ***ġader*** *sayĝı varėdi. (Ha.05/141)*

-ū->-ü-:

babam diyardi gi ***sügüd*** *durun. (An.07/63)*

sibiryadan geçende on dö́rt bin ***nüfüs*** *befat_itdi, souġdan. (An.11/3)*

ix) Aşağıdaki kelimelerde ise bir ya da birkaç kez incelme görülmüştür.

-a->-e-:

bizim ġoyna ***zerelí*** *var mi? (Mu.01/183)*

bene ***zeʰmed*** *sene reʰmet diya bişe var mi kitapda? (Mu.06/105)*

bize ***nesib_****olmadi biz ze gidemedig. (Ağ.11/37)*

kirezimiz *var_almamız var (Bi.04/7)*

-a>-e:

buralar ẖali ẖaraba verana, ***lale*** *uşmiş, yurdi veran ġalmiş (Ağ.06/87)*

1.1.2.1.1.6. Kalınlaşma

Ahıska Türk ağzında genel bir kalınlaşma eğilimi vardır. Ancak bu olay, Türkçenin kuzey doğu ağızlarındaki kadar yoğun değildir.[90]

i) Aşağıdaki kelimeler genellikle kalınlaşmış ünlüler ile telaffuz edilir.

e->-a:

her güni işde bír péyĝambere şéydiyérmiş ***amanat_****édiyérmiş gä́liyírmiş. (Bu.14/140)*

-e->-a-:

eĺa ***ataşım*** *çıẖdı. (Ağ.08/85)*

ġāynatasına ġaynanasına ***abdas*** *suyi verúrdi (Ağ.16/40)*

bená ***halal_****éd. (Ağ.17/47)*

saaddan, ütüden, ***samavardan*** *çayniğá varana çaẖ yaparduẖ. (An.01/95)*

aḳrebeleri yıĝıliyiler, o ğünü de ġuran_oẖuliyér_édiyér, ö ğünü yémek yapiyiller, ***ẖalva*** *ġauriyéller. (An.04/20)*

/-toş baĝlamış diyéller dá aĝaçlara, ***bayas****.-/ (Bu.01/23)*

çığnanmasın *dí^y^e sen oni gömlemelisin. (An.09/380)*

-e>-a:

oni ***mahana*** *dutiyérdi, matrabazidi (Ağ.16/129)*

*a öleynen_****idara*** *edi̊yöllē̈r_işde gele gele gele gele, a gäl^i^yirıẖ bur^i^ya ĝadar. (Ağ.07/61)*

bizím köylü biri ğédiyér_aẖısĝaya, ***piyada*** *ğédiyér_ayaĝlari ağırmiş. (An.05/228)*

ama äsgiden_ōo^h^, ***ġala*** *gibi yıĝérdıẖ çamaşır, elde. (Mu.01/41)*

valla ***gejá*** *bizi burdan sürgün_édeller. (Ağ.07/89)*

---

[90] Turgut Günay, Rize İli Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s.66; Bernt Brendemoen, Anadolu Ağızlarındaki İnce Yuvarlak Ünlülerin Kalınlaşmasına Yeni Bir Bakış, IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildiriler I 24-29 Eylül 2000, s.277-285.

-ö->-o-: *kör* sözünde yaygın olarak rastlanmıştır.

niyaz varidi, ***ḳor*** *niyaz diyardˡler. (An.07/59)*
e neh́ele köʸlü bir_ē ***ḳor_****ali diyan zurnaci var... ...* ***ḳormiş****.*
(An.06/32)

-ü->-u-: *tüy* sözünde yaygın olarak görülmüştür.
bunnarın ***tuʸi*** *yoẖ da, onnar* ***tuyliymiş****. (An.07/98)*
çoẖ ***tuyliyⁱmiş*** *bunnar. (Bu.04/64)*

ii) Ünlü kalınlaşması, belirli kelimelerde ve bazı konuşucuların ağzında yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır.

-e->-a-:

üş denesi geldi ki, ya, ḳamal_isgender bėle adamdur, oni ***saçaẖ****.*
(An.09/46)
çıẖduẖ şindi dögiyėr benī, ȯnmiyacaĝ nėrden gäldın ***san****!*
(Bu.06/220)
odaya ***sardım*** *posdi, şü gelen kimın dosdí, bu gelen diʸim, bu gelen kimın dosdí, gören maşallah desı́n, kimin var bölá dosdi.*
(Ha.04/128)

-e>-a:

ben dėdím_o ***na*** *mudliim ki allaan böüh́luĝuna şüküʳ vetanıma geldim. (An.11/54)*

-e->-á-

eve ***ğálene*** *ĝader. (Ağ.13/67)*

ü>>ı: Bu değişim genellikle *kendi* ve *getir-* kelimelerinde görülmüştür. *getır-* ve varyantları, eski Ahıska coğrafyasında bir alt grup oluşturuyor olabilir.

*härengi bir nedenle yoğ̂ısá kirvasi, **gendıne** yaḫın bíldu ĝú birini yapabilúr. (Bu.09/76)*

*deirmene töküb yügüdüb **getıriiller**. (Mu.01/21)*

-i->-ı-: *Gelin* kelimesi farklı konuşucular tarafından ikinci hecesi kalın ünlülü olarak (*gelın* şeklinde) telaffuz edilmiştir.

*gedi^{y}ilĺa^{r} **gelın_**evínden ḳızi, hē, daulünen işinen_alíyosu^{n} (Bi.04/98)*

iii) Kelime sonlarında yer alan Arapça kökenli */iyye/* eki Ahıska Türk ağzında genellikle */iya/* şeklinde telaffuz edilmiştir.

-e>-a:

*bel^{i}luḫdan **belediyada^{n}** ne_blėm ne ne. (An.09/206)*

*esgiden öle yoḫdü, **terbiya** varidi. (Ağ.06/151)*

*dedim nere ğedecau^{ğ}, **türkiya** almi^{y}ė, yollar bağ̂lidur (An.05/68)*

-e>-á:

*dedıḫ yeni **belediyá** başĝani sineg_iĺaci atar (Ağ.06/81)*

iv) */ā-i/* düzenine sahip Arapça ve Farsça kökenli kelimelerdeki bu */i/* ünlüsünün genellikle kalınlaştığı görülür.

-i->-ı-:

*äsgi **camının**_içine ğötürüb buraḫd^{i}ler bizi (Bu.02/29)*

*ama ki elli **fayızıni** mefėddi ġırdi tökdiler, milletin. (An.09/76)*

*o nesil yėmaĝ_ísdē̆r, nesil ne^{y}i sevē̆r, ne üsdi gėyē̆r, her bíşesi bene **ayıt.** (Bi.04/106)*

*bū **şa^{y}ıre** söylamişdım_oni yazmişdi kitaba. (Bu.02/51)*

*ömer **fayığ̂ın** ġızını^{n} ġocasi (Bu.11/119)*

*yigirmi milyon**_a**ʰ**alısi** var, üzbeğin. (Bu.04/183)*

*çoğ_iⁿsannar **tarıḫını** gözel aĝnadamiyėr. (An.09/2)*

***arazımız** çoĝídi (Ha.08/23)*

v) Arapça ve Farsça kökenli üç heceden oluşan ve sonu açık hece ile biten /*i-ā-e*/ düzenindeki kelimelerin son hecesinde bulunan /*e*/ sesi genellikle kalınlaşır ve /*a*/ olur:

-e>-a

*malımız da ġaldi, ġoyunumuz da ġaldi, **idaramız** da ġaldi (Iğ.06/97)*

*şimdi gelmiş **ifadan_**alacaḫ. (Ağ.06/121)*

*yüsgeg **minaradan_**addım gendími, çoĝ_aradım bulamadım fendini,*

ġırmızi ğülden aldım bayaz rengimi. (Bu.03/28)

*bizím köylü biri ğėdiyėr_aḫısĝaya, **piyada** ğėdiyėr (An.05/228)*

*dedím baḫ, aa **siyaraynen**, bunun toruni. (Iğ.03/40)*

sorā, köʸlerden sediller diyėller, başġannar, o sediller gelib, üç_ayle,

*dörd_ayle, bėş_ayle, bunnan **ziyada** almiyėrdiler. (Bu.02/22)*

*helbet bir gün_olur ararsın benī, şurada bir **divana** yarım var diye. (Ha.05/157)*

vi) Kalınlaşma olayı aşağıdaki kelimelerde bir ya da birkaç kez görülmüştür.

-e->-a-

*hele ilk_evela **darbay** bene vurdi sait. (Ağ.06/82)*

*allah rámet_etsin, **vafat_**ėtti (Ağ.09/50)*

*elınde var ellice, nolur bize gelince, **ġıyamad** mı ġopacaḫ, bir çivt_öpüş alınca. (Ha.04/136)*

-e>-a:

*äsger_aĝanın silelesínden **kimsa** var mi? (Bu.04/105)*

-e->-á-:

tüvenklerıni ***cápanesi*** *neyi varse hebsini alıb geli^{i}ller. (Ağ.07/28)*

bu birez ***müggám*** *olėr. (An.01/119)*

-e>-á:

o ***kelimá*** *her paranı^{n} yėrine gėçer dedi. (Bu.01/12)*

i->ı-:

*ẖeyır duasıni veriyėr*_***ıẖdiyallar***_*evde (Bu.09/102)*

-i->-ı-:

var mi böle biş^{ı}, ***kelıme*** sizde? (Bu.02/179)

çoẖ sicaĝ_aburada a^{h}a ***serın***_*oturıyėrsín. (Iğ.06/171)*

eltıme *söyledik_işde* (Bu.09/15)

oni becerib yapan ġari olsa, ***erışde*** *her ne ki yėmeglerín başı odur. (Bu.02/142)*

yani neçelligler^{ı}ne^{n} dosd_olmaẖ bires ***çetındur*** *da, nesil_olsala yolunú bulub dosd_olduẖ. (Bu.04/84)*

tilki tilkiluĝuni subut_ėdene çan ***derısını*** *soyallar demiş (Bu.14/61)*

ġırẖ yėddí ġıẖ ***säġġızden*** *biyanı ekín äh́me^{y}e başland^{i}ler bires (Bu.12/76)*

-i>-ı:

oturdı ẖapınıí^{n} dibinde, heş kimse demedi ki ẖoca ***irelı*** buyur, ***irálı*** *gel. (Mu.06/83)*

ö->ó-:

gedaḫ dedım_ordå soraǧ ***óyrenaḫ****, tanışaḫ, bulåḫ gendılerní, sülelemizi. (Ha.02/17)*

a onnan sora ... ***óliyėr_****o ki diyėr ki alacam. (Ağ.17/82)*

çamuru yumrı̇liyėller de oni günäşde ġurudiyėller, oninen sora Duår ***óriyėller*** *(Bu.02/32)*

-ö->-ó-:

nėrden gėşdiní ***kópegler*** *bı̇lirdi. (Ha.02/22)*

bíz oḫuduĝ_amma ki ***şafórluĝ*** *yaptım ben işde. (Bu.12/127)*

ö->o -:

sorudan da işdä, doḫsan_ikidä ***ozal*** *geldi oriya, ķazaǧısdana. (Iğ.06/37)*

ü-> ú-:

úç *gün yėnge oliyėrdi ĝızın yanında. (Bu.13/178)*

-ü->-ú-:

bír ***böyúg*** *ġazandá su ĝayniyėr (Bu.12/157)*

benden ***böyúh́*** *ġardaşım_on_alti yajında (Bu.02/45)*

bi tanesī, rus harbínnen_almana esir ***dúşüyor****. (Bi.05/36)*

izmirde oḫumuj o doġ... doḫuz ***eylúl*** *mı̇ var sizde? (Bu.14/26)*

bir ***gún*** *ġaḫduḫ gėdduḫ. (Iğ.03/45)*

oralarda boş, ***gúrciler_****oturiyėr, yaşiyėller evlerímízde (Bu.04/101)*

kúrdidi *gendi. (Ha.01/17)*

maşınelere doldurdi ***súrdiler****, gelduḫ gėdduḫ. (Iğ.11/36)*

o gi ***túrki*** *çıǧırurdī (Bu.06/70)*

herkės şimdi ***túrkiyedėki*** *kälimelerı ġullaniyėller (Bu.01/3)*

*orda iki **gǘn** ġalduḫ, bi̇̂ **tǘrli** ē geçemeduḫ türkiyá. (Ha.05/73)*

*oti de **yǘklemiş yǘklemıj yuklemiş** sėle, gėndi de çıḫmış_otun_üsdüne (Bu.14/21)*

vii) Ünlü kalınlaşması, ilerleyici ve gerileyici benzetmeler sonucunda da ortaya çıkabilir.

i->ı-:

*dė̂ʸ ıldûğuna göre diʸ ėller_aḫısĝa **ısdanbulun** kilidiydi (An.09/16)*

"*iste-*" fiili "*-mAK*" mastar ekli kelimenin hemen arkasından geldiğinde genellikle önsesi kalın ünlülü *(i->ı-)* olarak kullanılır:

*onu mú siz_araşdır**mağ_ısdiyörsís**? (Ağ.15/1)*

*sän nėrde esgerluĝ yab**maĝ_ısdiʸırsın**? (An.09/299)*

*doḫdor_ol**maᵍ_ısdiyersa** maḫas (An.01/175)*

*bunun pütünᵘnü yol**maĝ_ısdíyėrım**. (Bi.01/125)*

Bunların dışında *iste-* fiilinin önsesi birkaç örnekte, çevresinde ince ünlülü heceler olmasına rağmen *i->í-* şeklinde kalınlaşmış olarak görülmektedir. Mevcut örnekleri şunlardır:

***íşdeduĝí** kimi ġırdi, götürdi dereʸe tökdi. (An.09/42)*

*biz de **íşdiyėruḫ**_ana baba görmaḫ, ġardaş görmaḫ. (Iğ.05/35)*

*bēn_**íşdedım** mesele. (Ma.02/13)*

-i->-ı-:

***aşındi** gene ayni ele. (Ağ.14/14)*

***ġazaĝısdana** sürı́yėlar (Ağ.15/70)*

*bunnar **çıḳolata** veriyor_íşde ḳolonyå falan. (Bi.03/103)*

i->í-:

*çoĝ_**íş** gėşdí başımızdan anacan, çoĝ_ış görduĝ (Bu.11/113)*

1.1.2.1.1.7. Kısalma

i) Arapça ve Farsça kökenli kelimelerdeki uzun ünlüler Ahıska Türk ağzında normal uzunluğa çekilir. Uzun ünlülerin bu şekildeki kısalması karakteristik ve yaygın bir özelliktir.

-ā->-a-:

*bizlerí götürdi gece **misafir_**eddiler (Ağ.02/16)*

***zaten_**izmire giddím. (Ağ.06/138)*

*a öleynen_**idara** edi̊yöllē̈r_işde (Ağ.07/61)*

*yalan... oni **mahana** dutiyėrdi (Ağ.16/129)*

*oẖutmadi, **camide** namas ĝıldurmadı̄. (An.05/87)*

*ben sounda, aẖırdan, bir **ziyared_**edem ğedem dedim (An.05/91)*

*sibiryadan geçende on dö́rt bin nüfüs **befat_**itdi, souġdan. (An.11/3)*

*äsgi **camının_**içine ğötürüb buraẖd[i]ler bizi. (Bu.02/29)*

*daĝların barıni, küreseler ġarıni, onda misliman yoẖ mi, yollasalar **yarımi**. (Bu.03/5)*

*yigirmi milyon_**a[h]alısi** var, üzbeğin. (Bu.04/183)*

*her güni işde bír pėyĝambere şėydiyėrmiş **amanat_**ėdiyėrmiş gä̈liyírmiş. (Bu.14/140)*

*elınde var ellice, nolur bize gelince, **ġıyamad** mı ġopacaẖ, bir çivt_öpüş alınca. (Ha.04/136)*

*helbet bi̊r gün_olur ararsın benı̄, şurada bir **divana** yarım var diye. (Ha.05/157)*

*ben_ondaydim, **şahididim**. (Iğ.02/183)*

*o **işarä̈t_**ėdiyėrdi (Iğ.06/26)*

*dörd bėş_evde bırahıb gä̈lduẖ bíz **aşyami̊zė**, boş ui̊bȧynán gä̈lduẖ balám (Iğ.09/59)*

*şindi biraz da onnan sor, nesi **sevdalanmiş**. (Mu.03/71)*

*herşėy temíżdür, yalnız biz **berbad_**ėdiruẖ. (Mu.06/115)*

*doldurruz, ĝışlıĝ **idaralarımızi**. (Ağ.18/34)*

-ā->-e-:

*iki **de^{y}reyi** saddım, evin eşyaynen meşyeynen bitününü saddım, onnen ğeldım ^{h}allaıma şükür, iki **de^{y}re** de gene alduẖ ḇurda. (An.11/39)*

-ī->-i-:

*onnan yuẖari bi tene **aşiret** yoĝúdi. (Ağ.06/102)*
*tabi oranın **lisani**. (Ağ.01/28)*
*cámaat **pėrişan**_olmiş (Iğ.06/61)*

ii) İkiz ünlülerin aşağıdaki örneklerde tek ünlülü ve normal uzunlukta telaffuz edildiği görülür:

-eā->-a-:

*baẖ, alla^{h}u **tala** her yėrē bir ilkim vėrmiş. (An.11/76)*

-aa->-a-:

*teze **inşadlar** yapėr satėller_e, ben_orda begçi oldum. (An.02/108)*

-ii>-i:

*dedím ben **tebi**, esger_aĝann_oĝliyim ben. (Bu.04/108)*

1.1.2.1.1.8. Uzama

Ahıska Türk ağzında, Türkiye Türkçesi aydın konuşmasının etkisiyle görülebilen istisnalar hariç, birincil ünlü uzunluklarına rastlanmaz. Ancak ikincil ünlü uzunlukları görülebilir. Bunlar da genellikle belirli fonetik olaylar ya da vurgu ve tonlama sonucunda ortaya çıkar. Fakat yine de yaygın bir ses olayı değildir. Konu, ikincil ünlü uzunluklarının ortaya çıkış sebeplerine göre gruplandırılarak incelenmiştir:

i) Ünsüz erimeleri sonucunda ortaya çıkan uzunluklara ait örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir:

ğ>Ø:

*hafif_**āzına** alırsın, baẖarsın ki egşimiş (Ağ.18/53)*
*şíndi onu, **sādıç** hazırlar_onu mā^ğ^ ġarlara. (An.10/161)*
*bizi aldiler gätúrd^i^ler, **ĝāni** araḇalarınen, **āriyá**. (Ha.05/92)*
*bizim āhurda ē at yoĝıdi, inák varidí, **buzā** varıdí (Ha.05/65)*

h>Ø:

*biri **rāmedlıĝ**_oldi. (Ağ.06/38)*
*ben türk_olaraĝ_**allāma** şü^ğ^ür, ẖortumlamadım (An.11/34)*
*ġ**āve** yoĝ, bízde şärbät var. (Bu.09/36)*
*her şėden **mārum** ġoyyėle^r^míş yanı türh́leri. (Ma.01/16)*
*bi **dā** ġapaddım_anam beni döver die. (Ma.04/151)*

ŋ>>Ø:

*bir herfi oẖıyamadi, **āniyamadi** (An.11/66)*

r>Ø:

*eyle oĝlannar_o **ġadēdür** gi! (An.09/330)*
*yaní **zō** durumda ġalmíşlár. (Ma.01/20)*

v>Ø:

*kimisi boş yapíyır **sāmiyėr** içini. (Bi.03/37)*
*çoc̰ȯẖlara ğėdiyor oẖulda ba^ğ^ırıyo, alla^h^dan şeger_isde^y^in, **tōbe** esdāfúlla. (Ha.02/5)*

y>Ø:

*allaẖın_evri **pā̂ĝambárın** ḳavlíylá (Bu.09/34)*

*bunnar **şēde** çalışıyėr. (Bu.12/89)*

***pēnir**_ufalarım, misír_ununda, peynirli yaparım. (Ha.04/140)*

*nerde otursa bişe **sȫliyecaẖlar**. (An.01/55)*

ii) Komşu hecedeki ünlünün zayıflaması ya da kaybolması ile ortaya çıkanlar:

*annem_onun amcasıni de, **dāyⁱsını** hepsın biliyėr. (An.04/106)*

*íşda bū ilh́ **ẖatıralārⁱmız**_odur. (Bu.12/8)*

***nēyⁱ** söyliyecem, ne diyecem? (An.05/2)*

*o yėre ki töğduĝ_o **kübrēy**, lazud_ekdíẖ. (Bu.02/47)*

*bízi sürğün_ėddilē bír **gėcēnn**_içinde (Bu.08/109)*

iii) Vurgu ve tonlamalar ile ortaya çıkan uzunluklar:

*dolí **ēv**, eşig, **māl**, ĝoyun, aẖorda diėr öle bıraẖdıẖ şıẖdıẖ diėr. (Ağ.13/7)*

***ġārın**_üsdüne tögmişler. (An.12/11)*

*ḳarı diye, **cānıma** yēddi bunú nesil_ėdem_evden ġovem. (Bi.01/104)*

*üstüne **yāẖ** sarmı̊saẖ, yoĝurdli sepiyos. (Bi.04/56)*

***atāşın**_alem deb de sāviyėller. (Iğ.09/173)*

*gėce gālírdıẖ diir, **āç** susus, pāğrişān. (Mu.01/168)*

*diyėrim kí oĝlumcan ben **tēkīm**, gel seni evlendírelim. (Iğ.03/38)*

*anne ayⁱbdür yā **nēsil** gidaĝ_ȯnun ġapısına. (Iğ.03/44)*

*toẖum çatlīʸė de bele **sarīcama** c̱il_atiyėr, ona cil diyėruẖ. (An.04/63)*

*o unú, **īycána** sapsarı olana ġada, altın renginde olúyė, ḳauriyírsin. (Bi.03/23)*

kȫr *topal, nėrde şė fa̮hır fuğara var, paray[ı] da[ğ]ıdır gelirdim (Mu.03/83)*
yėduĝu dá ***nē****:* ***yoĝūrd****,* ***peynīr****,* ***sǖt****, tadlı* ***bişē****, ėle aĝzi iştaḫsız bişe yėmez. (Bi.04/24)*
onnar bizi ***hē̮ç*** *ilgilemez. (Ağ.06/110)*

iv) İkiz ünlüler uzun ünlü olarak telaffuz edilebilir.
*valla bizím_**almātada** ben ḫatırliyėrdım dá hāb, s[i]tadyum varidi. (An.07/109)*
beni ***mēlim*** *sevdi (Bu.06/206)*

v) Aşağıda asli uzunluğun korunduğu birkaç örnek verilmiştir:
gelín bügün geldı mi ***yārın****, o ḫíngal yablır. (An.01/35)*
gelín gelende saĝduciynen ***dāmad****, pařayla şeker sepir. (An.01/45)*
hē çoḫlama... ġısĝanmaĝ ***maḳāmındadur*** *da. (An.05/432)*
şindi uçaĝa para ***lāzım****, ē pasaportlarına para lazım ġızım nėrden bulsun! (An.12/173)*
ābini *evlenduraḫ dedım ben. (Bu.09/5)*
şindí ĝızım bizlerde bir, ***ādet*** *varídi. (Ha.05/114)*
burda ne maana varidi, ***sāde*** *gös. (Mu.06/52)*
bizi aldile[r] geturd[i]ler, oranı[n] hanė limanın emniyád ***şǖbesi*** *var_a, bi bina da, tırabzonda, ore[y]e girdúrd[i]ler (Bu.14/101)*

vi) Bulunma hali ekinin uzun ünlülü kullanıldığı örnekler dikkat çekicidir *(bk. 1.2.1.1.1.2.4. Bulunma Hali, ii. madde).*

vii) Ünlünün uzama sebebini yukarıdakilerin hiçbirine bağlayamadığımız örneklerden birkaçı aşağıda verilmiştir:
üç gün de ***çamāşur*** *yaḫiyen günü ġazan_asılíėr. (An.04/47)*

birez zaman ġėçiėr_ö ki ***yannārınnan*** *bele sarı sarī cil_atíyir (An.04/64)*

dügün günį̊ milled ***toblāniyėr****, daūl zuma, aliyėrsın yaḫınarın gediʸėrsın ḳıs terefe (Bu.09/73)*

ne_blem onı ***saḫlārımiş****, adetımis ne ise. (Bu.09/89)*

dő̃şeğiz neʸ şeyiz yiyecaḫ nä varısa ***toplāyız*** *dedi. (Bu.12/12)*

1.1.2.1.1.9. Yuvarlaklaşma

i) Dudak ünsüzlerinin (*/b/, /m/,/p/, /v/*) yanındaki ünlülerin yuvarlaklaşması yaygın bir olaydır:

-a->-ȯ-:

gözel_olmasa ***ġayınbȯbam*** *alurdi mi! (Ha.03/31)*

-a->-å-:

vallai ordan gelseler, diyarsiⁿ yau ***måşallah*** *hele vela. (Ağ.07/68)*

vållai *bilmiyírım ki. (Ağ.10/28)*

ordan buraya çoḫ äziyetinen gelmişler_ele annatıyodu ***båʸam****. (Ağ.11/1)*

annemin taraví ***båbamgile*** *aĝaliğil diyermişler (Ağ.15/18)*

ōy diyėrdım ğene nene geturdü başıma bela, ***båşıma*** *bela gene ğetırdi. (Bi.01/63)*

sora da işdá bu ***dåva*** *ki düşdü, ġarışduḫ. (Bu.11/106)*

çėkişmeyá birebirdürler, ***ġåvĝaya****. (Bu.14/196)*

şindi ***måkine****, allaha şükür, gená çoḫ şükür yėrden göge, heç_olmasa abu yaşlılıḫ zamanımızda, o hazır_işler_oldı rahatıḫ. (Mu.01/36)*

-a>-å:

davå *ne? neʸe yanġılír? (Mu.06/73)*

-a->-u-:

ġaymuĝam *kaĝıd verecaẖ gi sení şė_yapa. (Ma.04/169)*

-e->-ö-:

haram yėmiyecan, namusaan temi̊z_olaça̱ẖsın, ***dȫletin*** *politiḳasını topluma ānadacan (An.11/106)*
bėle yaşiyėrduẖ såvėd ***dövründe*** *bele yaşiyėrduẖ. (An.09/163)*

-ı->-i̊-

defne, dere otí, ***sarmi̊saẖ,*** *duz bir de, pul biber. (An.01/2)*
ġızi anasının_oturma izinine ***yapi̊şturdi,*** *müürü basdi, imzay^{ı} atdi, biddi (An.11/62)*
düşünmeden sözi̊ ġonuşur, ***bi̊raġur*** *aĝzından, tevekkelli ġonuşíyėr. (Bu.01/25)*
o vez^{i}yadda orda oturiyėller, ***mi̊sır*** *çapalamaẖ deyil, ^{h}ana ġaçacaẖlar ya. (Mu.06/4)*

-ı->-u-:

çocuẖ gi aĝliyór, çocuĝu anam_ordayken ***buraẖı^{y}ír****. (Ağ.08/15)*
yoĝurdinen ***sarmusaĝė*** *çırpi^{y}ėn, ey^{i}cana. (Bi.04/67)*
on ***sınu^{v}*** *bitúrenne çoĝ_azıdi (Bu.12/86)*
ben de ***punarun*** *başındayım, çėşmede. (Ma.04/112)*

-i>-i̊:

nere vėri̊yöller_o zaman devled ***bi̊*** *tarafda toplamíşlar. (Mu.05/37)*

-i>-i̊-:

ā̈lişleri de yapdīm saddīm, ***temi̊zlüğe*** *de gā̈zdim, yaní bunun_ayıbi yoḫ ki işin, ne aybı olaca*^{ğ}*! (Iğ.03/26)*

gedir ya vaġon, ***demi̊ryoliyna***^{n}***,*** *on*^{u}*n da souĝú içeri giriyor, ha bunnar da çirçiplaḫ. (An.11/8)*

imzalamişler bene vė́rmi̊şler_ė bir ***mi̊lyoni****, o vaḫıt, imzaladım ki tamam aramiyacau*^{h} *bis. (An.11/96)*

benım^{i}*ne*^{n} *ablam, gizli oġula gė́diyírduḫ* ***bi̊s,*** *gizli yanė (Ha.05/9)*

papaĝa ġoyyė́rsın böle şe^{y}*diyė́r* ***de***^{v}***i̊riyė́sin.*** *(Bu.12/154)*

-i>-ú:

tabú *ḳaçaḫ gidmiş burdan gederken. (Ağ.11/14)*

-i->-ú-:

tamatė́s vār, īnä ***búlė́m****, var da var. (Iğ.06/68)*

belediyede çalışíyódú, ***temúzluḫ****_ışcisi, etfaide çalışiyödü. (Ma.04/170)*

ii) */ḫ/* ünsüzü ve onun iki ünlü arasında iken */ĝ/* olmuş şeklinin de Ahıska Türk ağzında yuvarlaklaştırıcı bir etkisi olduğundan söz edilebilir:

bu manti çoĝ_ufaḫdur, onú bā̈^{n} ***ġaşuḫ*** *bė́ş_ald denesi alacaĝım gi ancaḫ yiyė́m. (An.09/24)*

oni ḳuymaḫ diyė́ler bires onnan ***süyuĝ****_oliyė́r. (Bu.02/137)*

iki ***salḫum****_üzüm_egletmişdim öteğün. (Bu.14/207)*

şindi ordan zatan ***bulanuĝa*** *gelmişle, babamgil* ***bulanuḫda*** *evlenmiş (Ha.04/12)*

ara ara egledi^{y}*iller_onda,* ***baluḫ*** *yė́meği mī ne kidür, bedreynen getturiyi̊le onú paça paça yiyė́ruḫ. (Iğ.09/22)*

iii) Bazı yuvarlaklaşmalar, ünlü benzetmeleri ile ortaya çıkar. Türkiye'deki Ahıska Türkleri ağzında bu türdeki yuvarlaklaşma olayı oldukça yaygındır. Hem bir tek kelime içinde, hem de ard arda gelen iki kelime arasında ünlü benzetmesi olabilir *(bk. 1.1.2.1.1.1. Benzetme).*

a->-å-:

*o **åḫdi** ruslar çoḫ takib_ėdiyirdi_e mi? (Iğ.02/26)*

-a>-å:

*benım bacım **då** onú suya tögmi̊ş. (Ağ.09/30)*

*işte ordan sora **nå** oldum, sġlaççi oldum. (An.02/60)*

*bunnar çıḳolata veriyor_íşde **ḳolonyå** falan. (Bi.03/103)*

*bizim ävin yanında bizim ävlerdo oldi o, o olaylar, / bizim **soḫaḫlardå** oldi. (Bu.04/169)*

*yaní çilege sebeb bazarda bir **tartışmå** olmiş. (Iğ.02/61)*

a->o-:

*orda bir tená daşı ġo^y^arduğ_abele, kim_**obuřda** çubu^u^nan_atıb_ona vuracaḫ. (An.05/203)*

-a>-o:

*sabah südünü de bi daa makine^y^e çegtikden sora, on^u^ **do** onn_içine ĝatarız. (Ağ.18/47)*

*bir_afda onn_içinde duzuní alur, ḫazlarsın ḫazlarsın yuḫa bu **ġalınluḫdo** olacaḫ. (An.01/198)*

*biz ğendımíz dedi daa **burdo** oturacauḫ. (An.02/114)*

*valla yüreg para **parço** olmiş ġızım. (An.12/83)*

*lazudī ġaba ĝaba yüğüdiyėller dá onī, ġoyyėller **çorbo** oliyėr, keş çorbasi oliyėr. (Bu.02/140)*

dohdor diyėr gi niya yeşilġard_almamişin, niya ***sıġordo*** *olmamişin. (Bu.05/49)*
ḳaynatay[ı] *çağırın gälın_oturmiyėr di*[y]*e,* ***ḳaynato*** *ona baẖşíşini versın diyėr bízde. (Bu.09/108)*
ne ki eleme, o da ***ẖalamo*** *olur. (Bu.13/220)*
bir ad babam getirdi, ***yorĝo*** *at. (Mu.03/7)*
işde ***ġafo*** *olaydi o zamandan düzerdi herşeyi. (Mu.04/15)*
aşıni ***ordo*** *olani işde şėndi ġıbrızdadur. (Ağ.17/126)*

-a->-o-:

oronn*_üsdüne bi iki tene ġoroẖ, çamur daş bişe na olsa or*[i]*ya ġapadurd... (An.05/423)*
ben_o yando oturiyėrim, ben_onnan [i]*reli diyėrdim, / ezbere,* ***vollah****. (Bu.06/83)*
touĝun *yürei düşer (Ma.04/136)*
boĝozum *ẖıráğlandi. (Iğ.09/159)*

-a>-ó:

biri biríne bir küfür_ėdse, o adam[ı] ***ordó*** *öldürürler. (Mu.03/62)*

-a>-ö:

*o hangi çocuĝun_adını almışsa o çocuĝ****_ordö*** *ölėr. (An.01/252)*

-e->-ê̊-:

anġarada bires zaman_orda tanış ***gê̊çürduẖ.*** *(An.12/45)*
ėle başına şey ***ğê̊çürėller,*** *anamı ġaçırėller. (Mu.04/41)*

-e>-e̊:

annem, ***ö^{ğ}de̊*** *oturiyėr (An.04/94)*
stalin ki elli ***üşde̊*** *öldi̊, ǟlli altide ḫuňuşov geldi (An.09/134)*
ġaynanası ***bö^{y}le̊*** *oturmuş (An.10/73)*
yattuĝ_orda, sabā ışıhlandı ĝaḫduḫ, ***şöle̊*** *bizím camını^{n} yolí kim^{i} birez rampa var (Ha.02/29)*

ė->e̊-:

bir ĝısmını ***e̊ndürüyör*** *taşliçayda (Ağ.07/139)*

-ė->-e̊-:

gimin_adını ben çaĝırsam, vaḫtında coab ***ve̊rmese*** *oni, coǟbgerlu^{ğ}a çekeruḫ (An.05/195)*
körpe çocuĝı ġaurdi, anasına ***ye̊dürd^{i}ler.*** *(An.09/194)*
merege samān, ot yıĝıyėller ki ḳışdā, canniyá ***ye̊duraḫ*** *ġışın. (Iğ.09/127)*
be̊ş *şüs gíĺǟmetir, ǟntėn bele dolaniyór,* ***be̊ş*** *şüs kiĺomėtır (An.09/324)*

-e>-o: Benzetme o kadar kuvvetlidir ki, aşağıdaki örnekte */e/* ünlüsü, bu kuvvetli benzetme etkisiyle hem yuvarlaklaşmış hem de kalınlaşmıştır.

onun ġulaĝına diyo ki bėle ***beĺo*** *olacaḫ (Bi.04/20)*

-e>-ó:

nasıl tereyaĝni eridiruḫ, ***nó*** *ólir? sariyaĝ_olir (Mu.06/114)*

-e->-ö-:

yānı bölö ***örödmen_*** *olu^{r} mi (Bi.03/73)*

-e>-ö:

*aḫşam südü ḳazann_**içindö** öyle ĝalir. (Ağ.18/45)*
*papa sicaḫ yėyilmes gi, aĝzına täpiyė, **nenö** öliyėr mi! (Bu.03/49)*
*işde hengi kövä hengi insan ğäldu**ĝ_ışdö** özḇegisdandan. (Bu.08/113)*
*bu heb **bölö** o^{l}du. (Bu.14/137)*

-e>-ü:

*baḫdım gözüm **ȫlü** güzel göriir gi. (Ma.04/152)*

-ė->-i̊-:

*bi sa^{ğ}a baḫdi bi sola baḫdi **di̊yör**, anadın, hemen **di̊yör**, ġoyunnari orya bıraḫdi (Ha.05/32)*

ė->ö-:

*amcam da yaḳalanınca, türg casusu diyá amcamı da sibiryá sürğün_**ödüyolar**. (Ma.05/21)*

-ı->-i̊-:

***yıldi̊rum**_edeller ki bunnar çekilsin çıḫsın, ev onnara ġalsın (An.12/160)*
*birez_äşgi gimin gi oliyėr ataşa ġoyyėrsın_onú ā̈z vėrecan_altıni, oní **ġari̊şduracā̈n_**az vėrecan. (Bu.05/30)*
*ayrí yėrde de **çali̊şdum_**üç_ay bir yėrde çalışdım. (An.02/107)*
*gözel_ā́bėle, **yaḫi̊şuḫli** adamıdi bele. (An.12/91)*

-ı>-i̊:

*heybeden düşiyí, **nasi̊** olíyı^{r}sa daa ėnib da alamiyėller (Ma.02/5)*

-ı->-ú-: Bu değişmede, benzetme ile birlikte /ş/ ünsüzünün yanındaki ünlüyü inceltici özelliği de etkili olmuştur:

*ben dedim gi binadan yadmadın, **alúşdurmadın**, şindi ben sene daa nasıl ġoca diim, nasıl sarılim, yatim! (Ağ.17/25)*

-i->-ỉ-:

*ḳazagisdana gel^{i}yo, orada iki üç **çỉl** ḳal^{ı}yor rāmet_ėdiyor. (Ma.05/28)*

i->u-:

*gėddu^{ğ}_**uşdá** daşlaĝa düşduḫ, daşlaḫ diyen yėre, rayon^{u}n_adi daşlaḫdur. (Bu.02/20)*

-i->-u-:

*ne täür **ėlçulúğ**_etmaĝ lazım (An.09/20)*

-i>-u:

*bacım da **vardu** on beş yaşında (Ağ.09/50)*

-i>-ú:

*her bişey **tanurdú** bölē insannari de tanıyırdi, sesinden_aĝniyėrdi kimdür. (An.07/72)*
*baḫarduḫ **gú**, abduraman amca alurdı çocuĝu ġucaĝına. (Ağ.14/18)*
*bän ne bilė^{y}im **kú** o artvinliymiş. (Bu.01/5)*

i->ú-:

*sora aldi o vaĝon^{u}n_**úçíne** doldurdí dä yolladi. (Bu.08/45)*

-i->-ú-:

ya diir_insanoğluna ***eyúluẖ*** *yoẖ (An.06/60)*
yanⁱna ***sarmısaẖlú*** *yourd. (Ağ.10/94)*
şimdi ***yüceḳapú*** *oldi. (Ma.03/44)*
beĺa ***dolú*** *vėdra alma aliyír. (Bi.01/105)*
böĺa ***ġomşúler*** *dá dolu hä̀r táref (Iğ.05/52)*

-ė->-i̊-:

di̊yöller *gi yau, bu köy bize yarar. (Ağ.07/45)*

i->i̊-:

*on_****i̊ki*** *yil urusedde yaşaduẖ da sora ġazana ğėdduẖ. (Bu.08/6)*

-i->-i̊-:

hē, üç ***ki̊lometreydi****, aẖısĝaya. (An.05/227)*
gözė̄l ***türki̊si*** *var, duymişsindir toylarda, ė̄şíddın mi? (Bu.09/177)*

-i>-i̊:

stalin ki elli üşdė̊ ***öldi̊,*** *ä̀lli altide ẖuňuşov geldi (An.09/134)*
eer ***gününi̊*** *dėses* ***hangi̊*** *güni yüzük taẖaceʸis, içerim yoẖsa dosd_olmiyírsaĝ ben çayⁱzi ne yabbacȧm! (Iğ.03/49)*

iv) Aşağıdaki örneklerde görülen ünlü yuvarlaklaşmalarında hem ünlü benzetmesi hem de dudak ünsüzlerinin varlığı etkilidir:

-e->-e̊-:

o zobbaları ***de̊ürdisá*** *ağer, bis ĝalebe ĝazanmış_oliyėrduẖ. (An.05/210)*

bír ġızım yedmiş bir doğumlu, ***be̊yügüm****. (Iğ.03/1)*

*sinor vā̊, * ***sübe̊re^{ğ}i*** *vā̊, ā̊ çibe̊reğimiz vā̊, ẖaçabuřumuz vār, hepsi var. (Bi.03/9)*

-e->-ö-:

meşemiz ***böüg****, çoĝ iri mėşeyidi. (Ağ.01/34)*

bunda bir kimse verse ***vörür*** *ki abuni allah rızasına verem gi faẖırdur (Bu.08/101)*

o bi̊r keseynen heppisinē ***vörürdiler****, edetleri ėleydi. (Bu.13/106)*

-e>-ö

yānı ***bölö*** *örödmen_olu^r mi (Bi.03/73)*

-ė->-e̊-:

(Ağ.16/58) onnar da pėşgeş ***ve̊rüller*** *çocuĝa.*

-i->-i̊-:

un yōẖ, bíşe yōẖ gi ***bi̊şüre*** *yiyalar. (Ağ.09/25)*

i^{n}şallah ***ḇi̊r*** *ğün nāsiḇ_olur. (Ağ.10/97)*

yüz ***bi̊n*** *yüz_elli bin gėdecaẖ (An.09/188)*

gözel ***bi̊şürmiyėller*** *dadli, lezzetli. (Bi.01/42)*

şindi bizim memmedin yasduĝun^{u}n_içindedır, memedí beke ***bi̊lürsi̊s.*** *(Ha.01/35)*

v) Çekim sırasında */y/* ünsüzünün etkisiyle kelime gövdesinin sonundaki açık hecede bulunan düz, geniş ünlü (*/a, /e/*) nadiren ünlü uyumlarına göre dar yuvarlak olabilir. (Bu durumda Ahıska Türk ağzındaki karakteristik ses olayları için *bk. 1.1.2.1.1.2. Daralma, i. madde; 1.1.2.1.1.5. İncelme, i. madde*).

-a->-u-:

çocuḳ ***oynuyo*** *oyniyo, tebi sā̈ducú ya, oynuyo. (An.10/53)*

yumruġluyosun yumruḳluyosun*, hasıllanıyo. (Ma.04/80)*

-e->-ü-:

yani kendi şi… onnarın şivresini ***söylüye̊ri̊m.*** *(Ağ.08/10)*

Aşağıdaki örneklerde bu değişimin yanısıra, Ahıska Türk ağzında kuvvetli olan */y/* ünsüzünün daraltıcı ve inceltici etkisi de kendini göstermiştir.

-a->-ú-

hamur ***doĝrúyosun*** *dörd köşe dörd köşe. (Bi.04/55)*

maḳarnami kibi ***doĝrúyon*** *(Bi.04/61)*

ė onı da aynı doĝruyosun, ufā̈^{ğ} bele şey kimi şä̈hriya var ya, onnan birez cannı́ ***doĝrúyörsün*** *ä̈lde (Ha.06/45)*

ḳarė şäglínde ***doĝrúyorsun****. (Iğ.01/22)*

-e->-i̊-:

esgi belá etekden neden ki cırasın carşafdan, ėle bişelernán ***böli̊yėrdın****. (An.01/146)*

ĝula^{ğ}ına bi̊şeyler söyliy_artı^{h} ná ***söyli̊yósá.*** *(Ha.09/5)*

ḳarşıda ***begli̊yor*** *diyo^{r} (Ma.05/15)*

vi) Bazı yuvarlaklaşmalar, yalnızca birkaç kelimede ve birkaç kez görülmüştür. Bunlar karakteristik değildir.

a->å-:

gündüz_ordo oturíyler, taẖ ***åẖşáma*** *ĝader. (Mu.06/5)*

-a->-å-:

her şeylerni bėle bıraẖıb, ***ḳåpilerni*** *kitleib çıẖıb gelmişler. (Ağ.10/5)*

-a->-u-:

sorudan *da işdä, doẖsan_ikidä ozal geldi oriya, ḳazağısdana. (Iğ.06/37)*

-a>-u:

*ama bizím ẖ... insannarımız azıdler záten_****ordu*** *bi beş_altī çocuĝuduğ orda. (Iğ.07/7)*

1.1.2.1.2. ÜNLÜ DÜŞMELERİ

Ahıska Türk ağzında ünlü düşmesi genelde içseste görülür. Önseste ise düzenli ya da belirli kelimelere özgü bir ünlü düşmesi örneğine rastlanmamıştır.

i) Vurgusuz orta hecede bulunan dar ünlüler genellikle düşer. Metinlerimizde ünlü düşmesinin en çok bu türüne rastlanmıştır.

-ı->-Ø-:

ne diyolar_ona artıẖ, ***yollarnı*** *gösderen bi kişiler (Ağ.11/2)*
çual şeker de yatiyír ***ġapmızın****_ögünde, oni saapluĝ ėdib_içeri alamiyėruẖ. (An.09/52)*
ramazanda tereviy gizli gízli, teg teg_evlerde ***ḳılnífyódú****, görmesinner. (Bi.03/95)*
*ḳasím****_aynın*** *on bėşínde (Bu.02/14)*

-i->-Ø-:

o zaman da ***iydi*** *şimdi de. (Ağ.06/58)*
benim ***neʸmi*** *içeri atiyírsın_ula* (An.09/234)
beʸin, insanın **beyni** *ki var, o yaĝ dėʸil mi? (An.11/86)*
ǟbile aĝzımnan **burnumnan***_işde geldi gene. (Ağ.17/18)*
bi tanásinn_içiná un, ***ḳavrulmuş_****unu ġoyyırsın.* (Bi.03/22)
armudun Dalındayım, çermügün yolundayım, gėdin deyin babama, ben yarın ***ġoynundayım****.* (Bu.03/13)
bunlar ***gendleri*** *böühluḫ yabdi. (An.12/155)*
paralarí pulları olsa zati bir ***dágge*** *durmazlar, ānıyėrsin. (An.12/172)*
ḳarė ***şäglínde*** *doĝrúyorsun. (Iğ.01/22)*
abí ne diyėler ***vellúĝa****? (Iğ.02/74)*
yau sen dedi ***dellendın*** *mi dedi (Mu.03/30)*

-u->-Ø-:

kafiri ėle şėydi, köpegleri vardı ki ***bȯynunda*** *fener. (Ha.02/21)*

-ü->-Ø-:

burda da ***högmed*** *şe edmiş köylere vėrmiş (Ağ.09/17)*
hökmetinen *düşman_olmíş. (Ağ.16/21)*
kėrsan Duriyėr, ***üsdne*** *de bişė bez_atılí. (Bu.14/37)*
*adam yiʸėr yiʸėr äğilíb****_öbürnü*** *alanda ġarı alduriʸėr de itekliyėr (Bi.01/107)*

-a->>-Ø-: Bu düşme tipi genellikle “*ora*” ve “*bura*” kelimelerinin yönelme hali eki ile çekimlenmesi sırasında gerçekleşir. Anılan kelimelerdeki sonses */a/* ünlüsü, ekleşme sırasında ortaya çıkan */y/* ünsüzünün etkisiyle karakteristik olarak daralır: *-a>-i*

(bk. 1.1.2.1.1.2. Daralma). Vurgusuz orta hecede kalan bu daralmış */i/* ünlüsü de genellikle düşer:

sekkiz yaşında geldim ben ***burya****. (Ağ.01/26)*
yėtmiş birden ***burye*** *ğelene çan ġazaḫısdandayduḫ. (An.09/140)*
baḫ ***aburye*** *ğelduḫ (Iğ.09/64)*
tā urusedden ***orya*** *şėy gäl[i]yirdi, nedür_adi. (Ağ.01/43)*
orya *ğidene ġadar (An.03/14)*
orye *imza admiş (Ma.04/52)*

ii) "*Ora*", "*bura*" kelimelerinin sonsesleri (*/a/*), bulunma ve ayrılma hali ekleri ile çekimlendiğinde de genellikle düşer.

-a->-Ø-:

aburdaydi *yaḫınidi. (Ağ.06/136)*
biz mesela ***aburda*** *Duriyėruḫ mi, bu, bu binadan biz bir yani ğedemezuḫ. (Iğ.06/13)*
burda *manti diyeller_****orda*** *ḫangel söyleller. (Mu.07/25)*
ordan *gelende iki oĝlan bir de ben geldim. (Ağ.01/57)*
aorda *bir_iki dönem bişesi varisá ... (An.09/70)*

iii) Sonses durumundaki olan düz, dar ünlüler bazı kelimelerde düşme eğilimindedir. Özellikle "*iyi*", "*şimdi*", "*iki*", "*yani*", "*altı*" kelimelerinde bu durum oldukça yaygındır.

-i>-Ø:

gözüm ***ėy****, ġulaĝım yoḫ. (Ağ.01/61)*
kürdlerde herdemcan çoĝ ***ey****_adımiş. (Ağ.09/55)*
gece ***şind*** *ġapi[y] açmaĝ_ėç ėy dägül. (Ağ.16/82)*
şind *ceneze gėddi, túrbeye götürdilár, ġoydiler_öli geldiler, ävde ġuran_oḫuniyır. (An.04/15)*
şind*_ön_üçün ben_atatürḱden_incinmiyėrím. (An.09/15)*

*yaḫėller yā, ġāzaḫlar_**aşın**^{d} orda. (An.12/158)*

*on_üçün bir_**ik** tene oĝlana bele dedi (Bu.04/33)*

*işinnen bír tene çıḫsa sen onun, báḫtlisin, **iḫ́** dene çıḫsa dáá báḫdlisin. (Bu.12/158)*

*bíz^{i}ne^{n} ğeden şeyde **iḫ́**_üş tená adam remete ğėddi (Bu.12/40)*

*hǟr ayda gäleden **iḫ́**_üç_ayda bir yüz_älli iki yüz_äyle genä alacauḫ_aḫısġa türḫ́lerıni. (Iğ.06/43)*

*al bu ḫader para^{i} benım toyuma devet_ėd millet^{i}, **yan** deveti^{y}e çıḫarmiyírsın_adama veriyėrsın. (Bu.09/71)*

*^{y}ani bis çoḫ raziyuḫ gi **yan** gelduḫ raziyuḫ (Iğ.02/168)*

***yan** biz ėle diyárdıḫ, şindi deişmişler_ismini o baḫşa. (Mu.01/93)*

-ı>-Ø:

*ben ĝurbed çegmedım faĝad, on_**alt** sene almanyada ĝaldım. (Ağ.07/182)*

iv) Ahıska Türk ağzında genellikle tek bir kelime gibi kullanılan "*ne+bilem*" grubunun ortasındaki düz, dar ünlü (/i/) düşer ve bu ifade grubu "*neb.lem"* şeklinde hecelenenerek söylenir *(bk. 1.1.2.5. Kaynaşma).*

-i->-Ø-:

*ele geçíni^{i}rduḫ, he çayı^{l}larımız varidi ikişer tene, **ne_blem**. (Ağ.09/42)*

v) Konuşma sırasında tek bir kelime içinde ya da ard arda gelen iki kelimede, aynı iki ünsüz arasında kalan ünlülerin daralarak zayıflama *(bk. 1.1.2.1.1.2. Daralma, v. madde)* ya da düşme eğiliminde olduğu görülür:

-e>-Ø:

*on beş **ten** de çocuḫ yabdı (Mu.03/74)*

-ı>-Ø:

*gätür^ü^miş de, yolda dėmişler ki ola getúr bír bėş_**ald tene** bíze sad (Bu.13/48)*

*bėş_**ald tene** evler var. (Bu.14/36)*

-i>-Ø:

*nėrenın zengín topra^ğ^ı var, tögduĝ bure^y^e, **şind de** belo oldi abura. (Iğ.06/167)*

***şínd de** gelmiş burda ĝuruliyėrsin. (An.09/181)*

*ona **ig kílo** mísır_un^u^ni tökiyė^r^ (Bu.12/157)*

*/-**yan nee** diyon, yaş çubuĝa mı?-/ (Ha.04/118)*

Genellikle, *-Ir* geniş zaman ekleri sonu */r/* ile biten fillere eklendiğinde *(bk. 1.2.1.1.2.2.2. Geniş Zaman)*, *-yėr* şimdiki zaman ekleri sonu */y/* ile biten fiillere eklendiğinde *(bk. 1.2.1.1.2.2.5. Şimdiki Zaman)* ya da *-di* görülen geçmiş zaman ekiyle çekimlenmiş fiillerden sonra */d/* ile başlayan kelimeler geldiğinde *(bk. 1.2.1.1.2.2.3. Görülen Geçmiş Zaman)* ortaya çıkar: *bişírruḫ (Ha.04/148), ġoyyėrsın (Bi.03/35), getúrd de (An.05/338), annėm **yoĝud de** (Iğ.02/148)…vs.*

vi) Bunlar dışında aşağıdaki örneklerde de sonses durumundaki ünlülerin düştüğü görülmüştür:

-ı>-Ø:

*íşdē, elli **altınc** senede ḳarar çıḫti. (Bu.12/82)*

***ḳıra^ğ^** atiėr ya, ḳıra. (Ağ.13/76)*

-i>-Ø:

*abunu^n^ ġaynatasidür şindi, rähmed canına, o ėydi çoĝ_ėydi **vallah**. (Ağ.16/126)*

1.1.2.1.3. ÜNLÜ TÜREMELERİ

Ünlü türemesi genellikle kelime içinde gerçekleşmiştir. Kelime sonunda ünlü türemesine rastlanmamıştır. Kelime başındaki ünlü türemeleri ise yalnızca belirli kelimelerde görülmüştür.

i) Kelime başında ünlü türemesine genellikle */l/, /r/* ve */s/* harfleri ile başlayan alıntı kelimelerde rastlanmıştır.

Ø->ė-:

*onda **ėsdalin** ki gebermíş, yol_açıldi. (Bi.01/21)*

Ø->i-:

*bir de ämir ğeldi **istalinnen** gi sürgün_edecaus sizlári (An.05/14)*

*işe **ilazımsın_**a. (An.09/74)*

*bėle **isdola** mi, feşĝuna mı ġoyyėrsin gözel gendi çeggilib suyu çıḫıyėr. (Bu.05/38)*

Ø->u-:

*segsēn doḫḫūzdā **urus**ⁱ**ya** bozuldi (An.02/71)*

***urus** heb_aldi, hėc bişe ġalmadi. (Ağ.01/77)*

*gediyėr_işde, **urusėte** gediir (Ağ.01/16)*

ii) Kelime içinde ünlü türemesi çeşitli ve çoktur. Yabancı kökenli sözcüklerde tek hece içerisinde bulunan çift ünsüzlerin arasında genellikle bir ünlü türer. Bu Türkiye Türkçesinin genelinde de oldukça yaygın olan bir türeme tipidir.

-Ø->-ı-:

*bizim sekizinci dedemis çeçenistandır, **şey**ⁱ**ḫ** şamili. (Ağ.07/1)*

*bizim milleti de Doldurdi **tırėnnárá**. (An.09/117)*

*ola, **ḫırisdiyannar**, bō böyükluḫ ḫaçı asıyır geziyiller, niye geziyir? e beⁿ **ḫırısdiyanım**. (An.09/450)*

ä̈lli altıde ***sıtalin*** *tökdi (Bi.01/19)*

en ***ġıral*** *yėrde biz yaşıyoruẖ. (Bi.04/46)*

bir_adama üç çüz ***ĝıram*** *ne etmeğ vėren şey ḳart vėriyėller (Bu.12/74)*

a íşle^r ġapandi, ***ḳıriz*** *başlandė. (Bu.12/123)*

bi bina da, ***tırabzonda****, ore^y e girdúrd^i ler (Bu.14/101)*

aha bízde ḳısmed çoẖ, ***rızıẖ*** *ço^ğ. (Iğ.09/60)*

-Ø->-í-:

bēnım ***tírafíẖ*** *ġazasi oldi. (Ağ.06/84)*

bizdä^n ***ẖeyír*** *ğöriyėrd^i ler_onnar. (An.05/152)*

burda ***ġayíd_****olilller (Mu.06/26)*

-Ø->-i-:

zadi bizim buralar, o ***filim*** *çevrülen yėllerden buralar ey^i. (Ağ.07/191)*

onnarí de ***tirennere*** *doldurub ĝapalí* ***tirennere*** *sürmişler saa sola. (Ağ.13/45)*

bizím_almātada ben ẖatırliyėrdım dá hä̈b, ***s^i tadyum*** *varidi. (An.07/109)*

-Ø->-i̊-:

onnara ***ä̈mi̊r*** *varidi onnara kí ävleri boşadaca bizlere yėr vėrecaẖlar. (Iğ.06/124)*

-Ø->-u-:

kemeri aşdım, sora başladım ***buluzi*** *açmaya. (An.09/303)*

salon ***puroblem^ı mız_****olmaduĝu üçün (Bu.09/58)*

bír ***ĝurub*** *milled daĝıld^ı ler. (Bu.12/87)*

o terevi de, ḳaradenizi ***ḳompule*** *yayan gezdim, yaylalarını. (Bu.14/64)*

rus_asgeri asfatinen gėdıp geliyi bile ***ḳonturol_****ėdi*^{y}*ir (Ha.05/74)*

-Ø->-ö-:

beçadli ***mö***^{h}***örli*** *işli ḳağ̂ıd vėrdiler (Bu.04/86)*

iii) Türkiye Türkçesi aydın telaffuzunda, aynı kelimenin içinde yan yana fakat farklı hecelere ait olan iki ünsüz arasında görülmeyen, ancak Rusça telaffuzda var olan ünlüler de ünlü türemesi başlığı altında değerlendirilmiştir. Rusça telaffuzun etkisiyle görülen bu tip ünlü türemeleri yalnızca sürgüne uğrayıp eski SSCB topraklarında yaşamış Ahıska Türklerinin ağzında tespit edilmiştir.

-Ø->-i-:

bizi gırḫ dördde, on dörd ĝasímde orta ***as***^{i}***yaya*** *sürdi (An.11/2)*

aşíndi üç_o^{ğ}*lum* ***ȓus***^{i}***yadadur*** *ġızım, gelemiyėller. (Bu.08/83)*

isdambūl, tırabzōn, ná_bülem şėy, ***antaliyā****, kämēr, bodrūm, dänízlī, dağ̂ılmiş ḫalḫ. (Iğ.06/158)*

şimdi bunun babasi, odduz yíldur, ***alman***^{i}***yada*** *yaşiyėr (Bu.14/150)*

bunnar ***alman***^{i}***yayi*** *yėnkdi (Iğ.06/135)*

kim^{i}***ya*** *diyen sös, e* ***kim***^{i}***ya*** *fäni (Bu.04/254)*

ġomísiyön *çıḫdi, // bizä arazí vėrd*^{i}*ler, bååbamgillere. (Ha.05/104)*

iv) Yukarıdaki örneklerden analoji yoluyla ortaya çıktığını düşündüğümüz ünlü türemeleri de vardır. Rusça telaffuzun etkisiyle ortaya çıkan bu türemeler, tıpkı yukarıdakiler gibi */n-y/* ve */m-y/* ünsüzlerinin arasında olmuştur. Fakat bunlar yalnızca birkaç örnekte ve bir ya da birkaç kez geçmiştir.

-Ø->-ı-:

ḳam^{ı}***yonnan*** *benim yükümi götü*^{r}*sen dünyanın parasıni cibēn ġoyarsın, ėle mi? (An.11/82)*

-Ø->-í-:

arabalarınen, ***ḳaníyonnarınän*** *topraḫ gätüriyírduĝ bure^{y}e (Iğ.06/167)*

-Ø->-i-:

çanaḫġaleden biyani, izmir, bö^{y}le gel bu terefe ***ḳon^{i}ya****, ḳonyadan biyaní gel bȫle işte* (Bu.14/63)

-Ø->-ü-:

araba yoḫ, ***ġam^{ü}yon*** *yoĝ, öbürü yoĝ, öbürü yoḫ.* (An.11/22)

v) Bunların dışında aşağıdaki örneklerde de ünlü türemesi görülmüştür:

-Ø->-ı-:

ağ^{ı}rıbȧlar*_ērgiş geliyúr.* (Bi.04/94)

ädırefımíz *heb şėnnik dolí (Iğ.05/60)*

sanayıları yoḫ, bir şeyi yoḫ, ***fab^{ı}riḳalari*** *yo^{ğ}, zavot yoḫ. (Iğ.06/60)*

-Ø->-i-:

topraĝa ***eş^{i}mişler*** (An.05/41)

ad^{i}resi *açėr, siz yoḫ, nesil ulaşsın size!* (An.11/67)

vallah ben ***il^{i}yas*** *dayınan ġonuşmiyėrdım, o tükenci* ***il^{i}yas*** *dayı vardi ya* (Ha.04/25)

-Ø->-u-:

o hėkiyaları ***unut^{u}mişdür****, be^{n} söliyėm.* (Bu.03/29)

Buraya kadar olan bölümde ünlüler ile ilgili ses olayları anlatıldı. Bundan sonra ise ünsüzlerle ilgili ses olayları incelenecektir.

1.1.2.2. ÜNSÜZLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI

Konu, *ünsüz değişmeleri, düşmeleri* ve *türemeleri* olmak üzere üç ana başlık altında incelenmiştir.

1.1.2.2.1. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

Ünsüzler üzerinde *akıcılaşma, ayrışma, benzetme, göçüşme, ikizleşme, incelme, kalınlaşma, ötümlüleşme, ötümsüzleşme, patlayıcılaşma, sızıcılaşma* ve *tekleşme* olayları görülmüştür. Bunların bir kısmı karakteristik ve yaygın iken bir kısmı da yalnızca birkaç örnekle sınırlı ünsüz değişmeleridir. Anılan her bir ses değişmesi, aşağıda ayrıntılı olarak incelenmiş, karakteristik özelliğe sahip olanlar özellikle belirtilmiştir.

1.1.2.2.1.1. Akıcılaşma

1.1.2.2.1.1.1. b>m

b->m-: Yalnızca birkaç örnekte tespit edilmiştir. Bunlar arasından *bahane* sözünün Ahıska Türk ağzında *mahane* şeklinde kalıplaşması karakteristiktir.

*bir **maana** mı yoḫ! ele heç **maana** da olmasa **maana** yapı̊şduriyė́r_atiyė́rd^i ler_içári. (An.09/419)*
*yalan... oni **mahana** dutiyė́rdi (Ağ.16/129)*
*ele ediyė́r da **muni** yaldadiyė́r (An.05/238)*
*aa iki **min** bir^i nci yile çaĝ, bögüne gimi de gä́li^y ı́ller. (Bu.04/222)*

-b->-m-: Yalnızca *gibi* sözünde birkaç yerde rastlanmıştır.

*bė́le bir şė́yá ġoymüşler, tuluḫ **gimi** bı́r bişe^y e. (Ağ.17/61)*

1.1.2.2.1.1.2. g>>y

-g->>-y-: Kelime içindeki *g>ğ* sızıcılaşmasının *(bk. 1.1.2.2.1.11.9. g>ğ)* daha da ilerlemesi sonucu *-g->>-y-* değişmesi ortaya çıkmıştır. Örnekleri çok azdır.

hiç ġondānın kenar^{ı}*na bíle* ***deymemiş***. *(Ağ.03/8)*

biz_ėle ***dey***^{i}***liz***. *(Iğ.02/45)*

/-he ***böyreğini*** *aldurmamışuĝ biz_orda, burda* ***böyreğin*** *yȯẖ dėdíler (Ha.07/53)*

benım burda bir tene ***öyretmen****_arẖadaşım vard*^{ı} *de, posofli. (Bu.14/149)*

gedaẖ dedım_ordå sora^{ğ} ***óyrenaẖ***, *tanışaẖ, bulåẖ gend*^{ı}*lerní, sül*^{e}*lemizi. (Ha.02/17)*

bin bereğet geturlecaĝ, **boyun***_o ẖıdırellezi gėşmiş, bize bim bereğet ğelecaẖ, ẖıdırellezi izisi var_aha atın_izisi. (An.05/345)*

/g/ sesinin korunduğu örnekler: Aşağıdaki örnekte */g/*'nin korunduğu görülür.

bir ***igne*** *vėr (Bi.01/109)*

1.1.2.2.1.1.3. h>y

Çok fazla örneği yoktur. Ancak var olan örnekler de Ahıska Türk ağzında bu şekilleriyle yaygınlaşmış ve kalıplaşmıştır.

h->y-:

on sot^{u} *bir dönümdür, on dönüm bir* ***yėkdar***. *(An.02/117)*

ḳayınbabam çoḳ şėydir, yani çoẖ ***yėrsi*** *çıẖar, baarır, ona öyle hemen söylemeyis. (An.10/27)*

-h->-y-:

cė^{y}***izini*** *götürende zanduĝuna oturur biri (An.09/350)*

çocuẖlar varıdi bíle ***ce***^{y}***il***, *cáil sizi kimı ġızlaridi (Bu.04/226)*

günå^{y}***imíz*** *neymiş (Bu.11/58)*

o ***nesiyatí*** *vėrdi, tamam dedi. (Ha.01/30)*

ama bizim ev ***sa***^{y}***ibi*** *bize çoẖ baẖdė. (Ha.05/98)*

__sifdáyki__ yıllarí, / sifdäki yıllarí maǧrȧbe vaẖdında, mâǧrȧbe vaẖdında
gün çıẖanda işe ǧėderdın, e gün batanda gälürdün. (Iğ.06/134)
en böyüġ_abėysi izmirde __şėʸid___olmúş, esgellıẖda. (Mu.02/10)
ben dē __ġaʸveciliğe__ başladım (Mu.03/50)

Yukarıdakilerden başka-*mAẖ* isimfiil ekinin sonses ünsüzünde de bu değişme görülebilir. -*mAẖ* ekiyle genişletilmiş kelimelerden sonra *için* edatı geldiğinde, bu ekin sonses ünsüzü genellikle */y/*'ye döner (daha fazla örnek için *bk. 1.2.1.2.1.2.1. İsimfiller):*

ẖamur yourmuşlar tandırde şeʸá __yab-may___içün. (Ağ.02/4)

1.1.2.2.1.1.4. k>>y

k->>y-: Çok fazla örneği yoktur. Bu değişim, Ahıska Türk ağzında yaygın olarak görülen kelime başı k>g>ğ sızıcılaşmasının daha da ilerlemesi sonucu ortaya çıkmıştır. *Gel-, getir-, git-, gece, gelin, geri* anlamlarındaki sözlerde birkaç kez görülmüştür.

buldi __yeldi__ burⁱyá ǧäldi. (Iğ.09/222)
ġızi yaĝaliyėlleʳ __yätúriyėller__ lėlⁱnın yanna. (Ha.07/26)
sora onnar bír ĝurub ā̆ azȧrbaycana __yeddi__. (Bu.12/95)
__yǟlin__ gäturudú, ḇír dá yola gėtmázdí ġayınnarım ġoardi gėderdi. (Bi.01/58)
bizi bir gėcánın_içinde, hėç bişe yoẖ, bir __yėcenⁱn___içínde dedıler kī, on saat sizá möʰnet. (Iğ.09/15)

-k->>-y-

saḳġız böüklerin yanda __çiʸnenilmes__, ayıptır. (An.10/175)
fíĺan yėrde fíĺan daş var fíĺan yėrden fíĺan yėrden fíĺan yerden gėçácaẖsız diyėr, falan yėller ġapalidür, __asyállar__ rasladi mi vurullar. (Mu.06/18)

1.1.2.2.1.1.5. ŋ>>y

Yalnızca birkaç örnekte rastlanmıştır.

siyenk diyėller mi sizde? (An.01/202)

ahşama ***düyürçi*** *geldí. (Ha.04/62)*

1.1.2.2.1.1.6. ʿ>y

Arapça kökenli kelimelerde rastlanan ayın (ʿ) harfi yerine aşağıdaki kelimelerde */y/* kullanılmıştır:

vėrmedi, ***mayışımı*** *vermedi. (An.02/103)*

bū ***şaʸıre*** *söylamişdım_oni yazmişdi kitaba. (Bu.02/51)*

1.1.2.2.1.1.7. ʾ>y

Arapça kökenli kelimelerde rastlanan hemze (ʾ) harfi yerine aşağıdaki kelimelerde */y/* kullanılmıştır:

bu ***hayınnar*** *götüriyir (Ağ.16/7)*

o ömer ***fayığın*** *enişdesi (Bu.11/127)*

şíndi ō ***ayılasınⁱn*** *durumuna ğöre bírıne ğėçi vėrdilē bírıná ġoy verdⁱle. (Bu.12/69)*

suyin yarısi türkiyaya ***ayit****, yarısi ᵘrusa aít. (Mu.03/20)*

1.1.2.2.1.2. Ayrışma

Ahıska Türk ağzında */ŋ/* sesi genellikle */ng/* şeklinde ayrışmış olarak karşımıza çıkar. *ŋ>ng* ayrışması aşağıdaki örnekler için karakteristiktir:

o zaman ***yengi*** *eline ğėşmiş da (An.05/86)*

yengildiler *bunnar. (Bu.14/206)*

bu bir gilo şegere ki ***yanġılíyėruẖ****, bu bizim_evⁱmizi yıẖıyír. (An.09/54)*

düngüre *misefir gelmiş. (Bi.04/120)*

bu ġıriça, bu ***çengeʸe*** *de diiller. (Bu.02/171)*

yünkden *yün alirdi, ĝoyun yününden yün_alırdí. (Ha.02/38)*

1.1.2.2.1.3. Benzetme

Ahıska Türk ağzındaki ünsüz benzetmesi örnekleri, hem sayı hem de çeşit bakımından oldukça çoktur. Bunlar aşağıda tam ve yarı benzetme başlığı altında iki ayrı bölümde ele alınmıştır.

1.1.2.2.1.3.1. Tam Benzetme

1.1.2.2.1.3.1.1. İlerleyici Benzetme

Bu bölümde, hem tek bir kelime içinde hem de ard arda gelen iki kelime arasında görülen ünsüz benzetmesi örnekleri incelenmiştir.

Aşağıda önce tek bir kelime içinde görülen ünsüz benzetmesi örnekleri sıralanmıştır:

1.1.2.2.1.3.1.1.1. çt>şş

ĝorḫumna^{n} ***ĝaşşım***. *(Bi.01/138)*

1.1.2.2.1.3.1.1.2. dl>dd

Ahıska Türk ağzı için bu benzetme, yaygın değildir.

dört tütün, alti yėddi tütüni bir_eb^{i}*le vaġona* ***aldli üsddi*** *eb*^{ö}*le şėyler var_abunda yatiyėller_ē* ***aldli üsddi.*** *(Bu.13/27)*

1.1.2.2.1.3.1.1.3. ly>ll

oni̊ çün ***antálládå*** *olduĝú*^{i}*çu o dā ḳızlari peg göremi*^{y}*ėr, görme şansı yoḫ. (Bu.09/8)*

1.1.2.2.1.3.1.1.4. mb>mm

şındı ḇízím milled ***pammi̊hda*** *çalışannari de çayda ġolay şedi̊*^{y}*ė, onnan baya para ĝazandılar (Bu.12/89)*

1.1.2.2.1.3.1.1.5. md>mm

*he he, **şimm**ⁱ altını hafif yaḫıb_ısıtıyoz_a. (Ağ.18/43)*

1.1.2.2.1.3.1.1.6. mh>mm

*zaden burda yirmⁱ üşde **cummuriyed** ġurulmuş (Ağ.07/56)*

1.1.2.2.1.3.1.1.7. nd>nn

Hem kelime köklerinde hem de eklerde rastlanmıştır *(bk. 1.2.1.1.1.2.5. Ayrılma Hali, iv. madde; 1.2.1.2.1.2.2.3. -duḫ):*

*ġapitalizmadur_a bu sä̈ni beni düşünmii, **ğennini** düşünii. (An.11/98)*
***şinni** ikí ĝardaş da şeyde, ē bū, esgişeirde. (Ma.06/16)*
*ne, na lazım! sügüd dur! canım raʰadlandė, sügüd dur, **gennınnan** buldi, boşver. (Bi.01/94)*
*iki gece şeyde ĝalmışlar, ḫarsda ĝalmişlar, iki gece, **onnan** sora atatürg burya vėrmiş. (Ağ.02/20)*

1.1.2.2.1.3.1.1.8. nl>nn

nl>nn değişmesi, Ahıska Türk ağzında sıkça görülen karakteristik ünsüz benzetmelerinden biridir. Hem kelime köklerinde hem de ekleşmeler sırasında ortaya çıkabilir.

*çoḫ zorluḫlar çegmiş_onnar yaşiyacaḫdi ki **annatalar**. (Ağ.03/21)*
*damatí gezdırıʸ ėller bele, gėca **ġaraⁿnuḫda**. (An.01/59)*
*orda **biçinner** biçilmiş_o zaman (Ağ.03/1)*
*dişeri gėdiyėr **dinniyír** ki ne oliyír. (Iğ.02/90)*
*onnar gelen zaman yoĝumuş kisme, işde onnar **şennetmiş**_oray. (Mu.04/21)*

__yeminni__ misin, niye yemii^{r}sın? (An.01/213)
anam __pėrpėrişannuḫ__ çä̆gdi. (Ağ.16/114)

Ekleşmeler sırasında ortaya çıkan *nl>nn* değişmesi, ilgili eklerin anlatıldığı bölümlerde incelendiği için burada ayrıntıya ve daha fazla örneğe yer verilmeyecektir *(bk. 1.2.1.1.1.1. Çokluk; 1.2.1.1.1.3. İyelik, III. Çokluk Kişi; 1.2.1.2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler, +luḫ+, +li; 1.2.1.2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler: +lA-, +lAd-, +lAn-, +lAş-).*

1.1.2.2.1.3.1.1.9. sl>ss

__assında__ öŋcelerde orda yoğ̂ıdi de, yavaş yavaş bizde de olmaya başladi bu bişe. (Bu.09/151)

1.1.2.2.1.3.1.1.10. st>ss

aḫısḫanın şi̊mdi, ġasabalari var, __abassuban__, varḫan, entėl, üde, vale. (Ağ.01/20)
gözboncuğ̂u asarsın, boncuğ̂_asarsın, ya meme emirse, o __lassikli__ memeler var_a, onnarı asarsın (An.01/158)
yağ̂mur yağ̂ani, __üssümüze__ yağ̂mi^{i}di, aşşağ̂ıya aḫíyėrdi. (An.05/29)
yaḫ soğ̂ani yaḫardi, biber_atardi tozb̠ib̠er, __üssüne__ de yoğ̂urdi tökerdi (Ha.03/2)

1.1.2.2.1.3.1.1.11. şs>şş

İsimden isim yapan *+sIS+* eki *(bk. 1.2.1.2.2.1.1.17. +sIS+)* üzerinde ve yalnızca bir örneğine rastlanmıştır.

__işşizlıḫ__, orasi kötü oliyėr ġızım (Iğ.05/26)

1.1.2.2.1.3.1.1.12. tl>tt

Ahıska Türk ağzı için yaygın bir ses olayı değildir. Dolayısıyla çok fazla örneğine rastlanmamıştır.

*yarbay vardi, beni **inşaattığa** virdi, götürü çalışdıracaḫ. (Mu.03/101)*
*gėddi o da da **ramettíġ**_oldi. (Ağ.06/22)*

1.1.2.2.1.3.1.1.13. zd>zz

Ekleşmeler sırasında nadiren ortaya çıkar *(bk. 1.2.1.1.1.2.4. Bulunma Hali, vii. madde; 1.2.1.1.1.2.5. Ayrılma Hali, v. madde; 1.2.1.1.2.2.3. Görülen Geçmiş Zaman, I. Teklik Kişi, I. Çokluk Kişi):*

***bizze** yėnge gėdiyėr. (Bu.13/177)*
*sizin dağ̂lari de **gezzim**. (Bu.14/66)*
*ġaç sene **ğezzuğ̂** o sauḫda bis! (Iğ.09/24)*

1.1.2.2.1.3.1.1.14. zg>zz

*kim ki gėrida ĝalur, o içerki terefte turacaḫ, **çızzının**_içerisinde. (An.05/164)*

1.1.2.2.1.3.1.1.15. zl>zz

*a bizim kȫde ottuz_ev varimiş, **fazza** yoĝúmiş. (Ağ.01/19)*
*beş_alti yaşlarında veya on yaşlarında en **fazza** vardım. (Bi.05/1)*

Aşağıda ard arda gelen iki kelime arasında gördüğümüz ünsüz benzetmesi örnekleri sıralanmıştır.

1.1.2.2.1.3.1.1.16. ç-y>ç-ç

*ḳazagisdana gelⁱyo, orada iki **üç çıl** ḳalⁱyor rāmet_ėdiyor. (Ma.05/28)*

bölüğümüzde anadın, **üç çüs** *kişidī yanī, üş dene dörd dene oḫuryazar varidi. (Ma.02/59)*

1.1.2.2.1.3.1.1.17. h-s>s-s

ḫırḫız *bir_adım atamas. (Mu.06/108)*

1.1.2.2.1.3.1.1.18. m-v>m-m

Aşağıdaki örneklerden de görüleceği gibi bu benzetme genellikle *var* sözü üzerinde gerçekleşmiştir. Fakat çok fazla örneği yoktur.

*bäním bir****_anam mardi*** *doḫsan_üç yaşındaydi (An.05/67)*

benım_üç ***çocuğum mar****. (Ağ.07/101)*

biz ... ***ġardaşlarım mardi*** *esgere götürdi (Bu.13/4)*

yarım saad ***nöbetím ma***[r]*, yirmi ayda. (Mu.03/84)*

benım_aşíndi üş dene ***torunum mar****, bekardıllar daa. (Ağ.07/63)*

1.1.2.2.1.3.1.1.19. n-d>n-n

Bu değişim, genellikle *da* edatı üzerinde olmuştur.

çual yoḫ gi ***doldurasın na*** *götüresin (Bu.13/77)*

bir bişe yabmadı, mali da vardi, ***ġoyun na*** *vardi (Mu.06/59)*

1.1.2.2.1.3.1.1.20. ş-c>şş

yatíyėrdler_onnar bir terefdá, bir sıra yatiyėrdi ***beş şan****, bir sıra bir tarafd*[e] *bis. (An.05/25)*

1.1.2.2.1.3.1.1.21. ş-y>ş-ş

Bu değişimin metinlerimizdeki örnekleri *yüz (100)* sözü üzerinde tespit edilmiştir.

bêş şüs *gılâmetir, åntėn bele dolaniyór,* ***bêş şüs*** *kilómėtır ne ki var_ögünde, bütün tutiyır, tilvizyona veriyır, ben tilvizyondan oyani ẖabar_ėdiyėrım. (An.09/324)*
irelde valla belki bir on sene, üç çüz, ***bêş şüzi*** *bulajauẖ. (Bi.02/13)*
yardımcı ona da ***beş şüz*** *dollar veri^y^orsun. (An.03/20)*

1.1.2.2.1.3.1.1.22. z-d>z-z

bize nesib_olmadi ***biz ze*** *gidemedig. (Ağ.11/37)*
iti ***ğetırmişiz ze*** *mal davari ğetürmemişis. (Iğ.09/92)*
nasi gideceiz, yol nerden, nasi ***yapacaȧz ziye****, yan^i^ kend^i^ler^i^ne bir, ne diyolar_ona artıẖ, yollarnı gösderen bi kişiler ... (Ağ.11/2)*
biz ze *häreket_ėdiy^i^ru^ğ^ kämerlerin birini alaẖ. (An.05/166)*

1.1.2.2.1.3.1.2. Gerileyici Benzetme

Bu bölümde de, hem tek bir kelime içinde hem de ard arda gelen iki kelime arasında görülen ünsüz benzetmesi örnekleri incelenmiştir.

Önce tek bir kelime içinde tespit ettiğimiz gerileyici benzetme örnekleri sunulacaktır:

1.1.2.2.1.3.1.2.1. dç>çç

Bir örneğine rastlanmıştır.

işte ordan sora nå oldum, ***sġlaççi*** *oldum. (An.02/60)*

1.1.2.2.1.3.1.2.2. hb>bb

Yalnızca iki örneğine rastlanmıştır.

köti yola gessē şey_olsa ***ġabbä*** *bardėl di^y^ėrdiler, o sözdür. (An.04/73)*
babam^ı^n_adí ***şebbender****. (Bu.08/33)*

1.1.2.2.1.3.1.2.3. hk>gg

bu aĝacı var_a, bu aĝacı, bunu şindi ince bu, bu birez ***müggám*** *olėr. (An.01/119)*

meggemäluĝ*_oldun dėdi (Bu.05/50)*

1.1.2.2.1.3.1.2.4. hk>kk

güzēl müggem, ẖamuři̊ni mükkem_ėdiisín ... o daĝılmasın. (Iğ.04/17)

1.1.2.2.1.3.1.2.5. hm>mm

şindi bizim **memmedin** *yasduĝun^{u}n_içindedır, memedí beke bi̊lürsi̊s. (Ha.01/35)*

1.1.2.2.1.3.1.2.6. hy>yy

adi ***yayyadur*** *(An.02/118)*

1.1.2.2.1.3.1.2.7. kd>dd

o dā ildırın beyazıte çan gėddim, onnan_o yani ***ġorddum*** *gėtmeye, çünki tipim müsaid değúl ġızım. (Bu.14/56)*

1.1.2.2.1.3.1.2.8. ls>ss

*cannari saĝ_olsun, damadın da cani saĝ****_ossun****, ḳızımı^{n} da caní såĝ_osun (An.09/463)*

yani ki ölsün, miresá ġasın, yıĝduĝu mi̊rese ***ġassın****. (Iğ.09/177)*

1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll

Bu, Ahıska Türk ağzındaki karakteristik ünsüz benzetmelerinden biridir. Gerileyici benzetmenin en çok örneği bu gruptadır. Hem kelime köklerinde hem de ekleşmeler sırasında ortaya çıkabilir.

gelmi̊şle buriya, högmed de ev veʳmiş, ***talla*** *vėrmiş. (Ağ.09/38)*

yualladıb*, ha ha. (Iğ.01/15)*

yalnız benim şivem buraʸa uymi̊yór, ***diyollar****. (Ağ.05/5)*

izmīr ***nallıderede****. (Ağ.06/40)*

gelin biz bu köe ***yėlleşek****. (Ağ.07/46)*

o aḳrebelerin yimeklerinnen, gelen ***misefillári*** *yola vuriiler. (An.04/17)*

ġız oĝul_evlenüʳse hemen kete yabman lazım, ***şekelleme*** *yabman lazım. (An.01/28)*

ḫeylli *sabahlar_olsun sabaĝ_açılėr. (An.12/17)*

ayubluĝa bu duruşda, ***killi milli*** *he? (Bi.04/137)*

*ben_****esgelluĝa*** *gedende gevregleri yabdi, yarım yola çaĝ bitirduḫ. (Ha.07/41)*

Ekleşmeler sırasında ortaya çıkan *rl>ll* değişmesi, ilgili eklerin anlatıldığı bölümlerde incelendiği için burada ayrıntıya ve daha fazla örneğe yer verilmeyecektir. Sonu */r/* sesi ile biten kelimeye getirilen */l/* ile başlayan hemen hemen bütün yapım ve çekim ekleri üzerinde bu benzetme görülebilir *(örnekleri için bk. 1.2.1.1.1.1. Çokluk; 1.2.1.1.2.2.2. Geniş Zaman, III. Çokluk Kişi; 1.2.1.1.2.2.4. Öğrenilen Geçmiş Zaman, III. Çokluk Kişi; 1.2.1.1.2.2.5. Şimdiki Zaman, III. Çokluk Kişi; 1.2.1.1.2.2.6.1. Ek-Fiilin Geniş Zaman Çekimi, III. Çokluk Kişi; 1.2.1.2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler: +lAmA+, +luḫ+, +li+; 1.2.1.2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler: +lA-, +lAd-, +lAn-, +lAş-).*

1.1.2.2.1.3.1.2.10. rş>şş

üş dörd ***ġoˢşun*** *topuunnan deymiş babama. (Ma.04/21)*

1.1.2.2.1.3.1.2.11. td>dd

*arĝadaşım_****addi*** *ikinci zobbay o deürdi (An.05/213)*

1.1.2.2.1.3.1.2.12. ts>ss

*sınırlarí tės tėz **gissen**, bir_afdaya gėdiyorus, eger gi araba ġırılmasa. (An.03/7)*
*köti yola **gessē** şey_olsa ġabbä bardėl di^{y}ėrdiler (An.04/73)*
*türkiye^{y}e **ğėssam**, ġaynatam var, ġaynanam var, bacilerım var, ġalıllar deb gėçmi^{y}ir. (Iğ.09/211)*
*bíze bir Dar hala düşende kömeğ_**ėssin**, yardım_ėdsín. (An.05/325)*
*ama ėle iri yarı adam ki, adi seyfo^{y}idi, alla rämet_**essın**. (Ha.04/59)*
*evle diyerduḫ sora, ikindi oldi diyėrduḫ, onnan sora aḫşam namazi, onnan sora **yassi**. (An.05/452)*

1.1.2.2.1.3.1.2.13. zc>cc

*görüyom da **accıġ** dumanni. (Ma.04/150)*

1.1.2.2.1.3.1.2.14. zs>ss

*ona **yassın** da. (An.05/109)*
***yüssüz**_oliir_a adam, alaşaluĝ_ėdiyėr. (Bu.01/26)*
*ben türġ_o^{ğ}lü türgüm dedim, **yassan** türg yas, yazmasan hėç yazma, ben türgüm, osmanni türgi̊yim ben. (Bu.04/243)*

Ard arda gelen iki kelime arasında görülen ünsüz benzetmesi örnekleri şunlardır:

1.1.2.2.1.3.1.2.15. k-d>d-d

*isdanbȯlda **ġırd dene** adam var. (Ha.04/56)*
***ġırd derece** sicaḫ. (Ağ.06/97)*

1.1.2.2.1.3.1.2.16. n-l>l-l

odul lazım *olurdi, ba^{h}şasının ėşeği̊ni alurdum ğedardım, oduní ğetürürdüm (An.05/291)*

1.1.2.2.1.3.1.2.17. r-s>s-s

*anḳarada, t^{i}ran_isdasyonundayím, baḫdım **bi^{s} subay**_indi, t^{i}randán. (Mu.03/93)*

1.1.2.2.1.3.1.2.18. ş-c>c-c

*on **bec canuḫ** ġızım, om **bėc can**. (Iğ.09/8)*

1.1.2.2.1.3.1.2.19. t-d>d-d

*evet_**eleşğird doumluyum.** (Ağ.06/4)*

1.1.2.2.1.3.2. Yarı Benzetme

Benzeten sesin, özelliklerinden yalnızca bir ya da ikisini diğer sese verdiği benzetme türüdür.[91]

1.1.2.2.1.3.2.1. İlerleyici Benzetme

1.1.2.2.1.3.2.1.1. md>mn

Hem kelime köklerinde hem de eklerde görülebilmektedir *(bk. 1.2.1.1.1.2.4. Bulunma Hali; 1.2.1.1.1.2.5. Ayrılma Hali)*. Çok fazla örneği yoktur.

*biri **şimní** ḫocadur, hem hafiz. (Ağ.01/59)*

pėşimnen *ğelenner teze mal ğetúrėr, seninki iki günnuĝ_oldu, onu almiller. (An.03/23)*

[91] Korkmaz, bunu "benzeşme" maddesi altında açıklar (bk. Zeynep Korkmaz, Gramer Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s. 41).

***erzurumne** de şindi var souẖlar_ėle deil mi? (An.11/7)*

1.1.2.2.1.3.2.1.2. sl>sd

*oni e **asdá** ele bişä̈miz yoĝıdi. (Ha.04/44)*

1.1.2.2.1.3.2.1.3. tl>td

*o şä̈gilde çoĝ zor **şarddar**_altında ğelmiş_o ı̄sanlar (Bi.05/15)*
*nenem segsen yaşında **rā̈meddí** oldú. (Bi.05/30)*
*yuẖā̈y beĺa **ġaddar ġaddar**... bele keser kese^r, tebsiye düze, eşgi pesdı̄l var, bilmiyı́rım_oralarda var mi, muşda var. (Ha.04/145)*
*ġazmanın_uciynä̈n taşlarė sögdüm sögdüm di^y ėr, dögdüm diėr daşlári sıĝacaẖ ġader, **addadım**_ordan_aşşa^ğ á. (Ha.05/36)*
*anam yaddım hiç göz görmiyi **portdadi** göz. (Ma.04/147)*

1.1.2.2.1.3.2.1.4. ç-y>ç-c

***heç cüreğe** de ziyan_olmėr (An.02/97)*

1.1.2.2.1.3.2.1.5. m-d>m-n

*hama şindi, hele dėdım bėle **olalım na** onnan sora şeyde değüşüruẖ (An.11/73)*
*hėç bir ġomşí ḳomşi^y nen bilmiyėr ki kimdür **kim negül**, o da var türkiyada, biz_oní farg_ėdduẖ. (Iğ.02/44)*

1.1.2.2.1.3.2.2. Gerileyici Benzetme

1.1.2.2.1.3.2.2.1. nb>mb

*bir gė^d celuĝå o gün^ü **isdambula** gėdduĝ (Bi.04/110)*

1.1.2.2.1.3.2.2.2. n-b>m-b

bin doġġuz_üz otuz iki yı̇lıni otuz üçe bā̈liyan ***om bir*** *on_ikinci aylarda bunnar bu ġars taravınnan gėçmişler hüdüti. (Ağ.15/20)*

onú sora ***om beşe*** *çā̈ürdiler_işde (An.07/51)*

şíndi ***güm bā̈lli*** *oldi, gā̈lín getúrme*ʸ*e gėtmaḫ: (Bi.04/93)*

1.1.2.2.1.4. Göçüşme

Göçüşme, “kelime içindeki komşu veya uzak seslerin yer değiştirmesi”[92] olarak tanımlanır.

Ahıska Türk ağzında genellikle */l/, /r/, /s/,* ve */ş/* seslerinin bulunduğu ünsüz gruplarında meydana gelmiştir.

Bazı örnekler yalnızca bir ya da birkaç kez kullanılmış, bazıları ise yaygınlaşmıştır ve neredeyse karakteristik kelimeler haline gelmiştir. En yaygın göçüşme örnekleri olarak, *ireli* “ileri”, *yüsgeg* “yüksek”, *eşgi-* “ekşi-“, *kisme* “kimse”, *kiprig* “kirpik”, *yavral-, yarval-* “yalvar-” kelimeleri sıralanabilir.

Bir örnekte göçüşme olayının, yalnızca çekim sırasında meydana geldiği tespit edilmiştir: *gösgü* “göğsü”. Bu kelimenin, çekimsiz, yalın halde kullanıldığı zaman Ahıska Türk ağzında *göğüs* olarak geçtiğini biliyoruz.

Bir kelime içinde iki ya da üç ünsüzün birden yer değiştirdiği göçüşme örneklerine rastlanır. Konu, bu başlıklar altında iki kısımda incelenecektir.

1.1.2.2.1.4.1. İki Ünsüzlü Göçüşme

1.1.2.2.1.4.1.1. Yandaş Göçüşme

1.1.2.2.1.4.1.1.1. fl>lf

tut_aĝacı boyunca, tut yėmadım doyunca, yarı ***ġalfedde*** *gördüm, söylemā̈dım doyunca. (An.01/67)*

[92] Zeynep Korkmaz, “Göçüşme” md., Gramer Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s. 107.

1.1.2.2.1.4.1.1.2. gş>şg

birez ***äşgiir*** *ḫamur da (Bi.01/30)*

1.1.2.2.1.4.1.1.3. ġr>rġ

elnen mümkün deĝúlidi, ayaĝınan, **dorġu**, *ayaĝınan bele ġoriyėrdi. (An.05/174)*

1.1.2.2.1.4.1.1.4. ğd>dğ

bizím kölü bir_oĝlan da, ***idğire*** *ğetúrdü çoḫ. (An.05/71)*

1.1.2.2.1.4.1.1.5. kl>lk

baḫ, alla^{h}u tala her yėrē bir ***ilkim*** *vėrmiş. (An.11/76)*

1.1.2.2.1.4.1.1.6. kr>rk

terkel *geri gedmişle ġamze^{y}e. (Ağ.09/63)*

1.1.2.2.1.4.1.1.7. Ks>sK

o ḫırısdiyandur ḫaçını gezdüriyẽ hengisini ***gösgüne****, bayani olsun ėrkegi o^{l}sun,* ***gösgünde*** *yeddi kiloluḫ ḫaç gezdüri^{y}ėr. (An.09/453)*

o ėşyaları ortaya düzdiler bö^{y}ük ***yüsgeg****, bu ev* ***yüskekluĝunda****, çocuḫlar o* ***yüsgeğe*** *çıḫdi oturdler, biz de yannarına oturduḫ. (Iğ.02/129)*

1.1.2.2.1.4.1.1.8. ml>lm

şindiki sobalarda atmiyí daa, ***melmeket*** *sobalarındȧn atardi. (Ma.04/101)*

1.1.2.2.1.4.1.1.9. ms>sm

*o zaman heç **kisme** ele gelmemiş. (Ağ.09/58)*

1.1.2.2.1.4.1.1.10. nl>ln

*doğru veya **yalnış**. (Ağ.05/10)*

1.1.2.2.1.4.1.1.11. pl>lp

*gėride ėle ĝadınnar varídi ki, dő́rd çocuĝ bėş çocuḫ, äyleyⁱnen üç çocuḫ, **çilpā̈ḫ**, andır bir mėdřo bişe yoĝidi h́i üsdümi̊zde eböle gėyeyduḫ, acluḫ vaḫdiydi de ġızım. (Bu.13/21)*

1.1.2.2.1.4.1.1.12. pr>rp

*ġoy türh́ **torpaĝında** ölsün. (An.12/44)*
*pancar bėleydi **yarpaĝí** bu ġaden. (An.12/98)*

1.1.2.2.1.4.1.1.13. ps>sb

*sacinen **tesbiinen** sacın_altına veriyėrsín (Ağ.10/115)*

1.1.2.2.1.4.1.1.14. rp>pr

*puarın başı ġarā, üsdünün daşı ġara, ėle bir yar sā̈mişem, ġaşi **kiprigí** ġara. (Bu.03/11)*

1.1.2.2.1.4.1.1.15. rv>vr

__devrüşün__ babasi (Mu.06/122)

1.1.2.2.1.4.1.1.16. rz>zr

öbür vaġoni aşmıŞ ya ***ezrumda*** *birahmıś, gelmiş_ārıya. (Ağ.15/63)*

1.1.2.2.1.4.1.1.17. şh>hş

onnan sora pȯs^h^ovdan ǵöleberde ğelmiş annem, ***bahşa*** *adama köçmüş. (Ağ.16/10)*

1.1.2.2.1.4.1.1.18. şķ>ḫş

gögde yıldıs pėrişan, çätindür ***ıḫşa*** *düşen, ya hüridür ya meleh sävdügüná ġa^v^uşan. (Bu.03/16)*
de ki ***baḫşa*** *yer yoğumiş! (Ağ.09/64)*

1.1.2.2.1.4.1.1.19. şm>mş

/-abu ***yamşağın*** *bir_aç,* ***yamşağın****_aç-/ (Ağ.12/1)*

1.1.2.2.1.4.1.1.20. vr>rv

ĝaynanasına ĝaynatasına çoḫ hörmedli çoḫ ḫızmetli ***darvaniiller*** *ġızım. (Ha.04/19)*

1.1.2.2.1.4.1.2. Uzak Göçüşme

1.1.2.2.1.4.1.2.1. ç-b>b-c

bir... ḫinġaldur, kätedür, neveldu ē, bėĺa ***ḫabacurdur****_işdür, bunar heb bizim. (An.09/26)*

1.1.2.2.1.4.1.2.2. l-r>r-l

esiyá baci dėdi, bene ğüzel ***burĝul*** *vėr. (Ağ.16/143)*
dėdi kimin ná savali varisá iki adım ***ireli*** *çıḫsın. (An.05/99)*

*işde **bireleg**_almiller (An.12/178)*

*sora amcam giddi **yarvaldi**, yėniden_aldile. (Bi.03/68)*

*onu ġurudurduḫ, **ḫarbul** diirdīḫ, **ḫarbuldan**_ǟlerdıḫ (Mu.01/20)*

1.1.2.2.1.4.1.2.3. l-n>n-l

***nǟled** gesin ḳor şetana. (An.09/468)*

1.1.2.2.1.4.2. Üç Ünsüzlü Göçüşme

Aşağıdaki örnekte görülen göçüşmede üç ünsüzün birden yeri değişmiştir.[93]

1.1.2.2.1.4.2.1. lv-r>v-rl

*geldi bána **yavraldi** aman_abey dedi yaȯ, bunlar bǖyükleri, orda ĝalanlar küçükler. (Ağ.11/17)*

1.1.2.2.1.5. İkizleşme

Ünsüz ikizleşmelerinin Ahıska Türk ağzındaki örnekleri çeşitli ve çoktur. Bir kelime içinde ya da iki kelime arasında ortaya çıkabilir. Bunlardan bazıları yaygınlaşmış şekiller haline gelmiş, bazıları ise vurgu ve tonlamaya bağlı olarak geçici olarak ikizleşmiştir. Sayıları ifade eden sözler (*yedi, sekiz, dokuz*…vs) ile *hepsi* anlamındaki kelimede görülen ünsüz ikizleşmeleri, diğerlerine oranla daha yaygın ve kesindir. Bunlar dışındaki ikizleşmelerin genel sebebinin ise vurgu ve abartma olduğu söylenebilir.[94]

İki kelime arasında rastladığımız ikizleşme örnekleri ise metinlerimizde genellikle *o kadar* ve *ne kadar* ifadeleri üzerinde tespit edilmiştir. Bu ifadelerin vurgulu

---

[93] Yapısı hakkında farklı açıklamalar bulunan göster- anlamındaki görset- kelimesi "s-dr>r-sd" başlığı altında burada değerlendirilebilir mi?:[93]
*babam_ölmiyaydı tabiʸ ki babam her şeyⁱ bilürdi, her şeyⁱ **görsedürdi** baḫam, hama babam yoḫ, babam_öldi. (An.12/77)*

[94] Türkçedeki vurgu kaynaklı diğer ikizleşme örnekleri için bk. Ahat Üstüner, "Türkçede Fonetik Pekiştirmeden Kaynaklanan Ünsüz İkizleşmeleri", IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II 24-29 Eylül 2000, Ankara 2007, s.1881-1891.

söylendiği zaman *ok.ka.dar, nek.ka.dar* (ve *bunların varyantları*) şeklinde hecelenerek telaffuz edildiği görülmüştür.

1.1.2.2.1.5.1. b>bb

bizím kö^y^e ğeliyír då onde esgerluẖ ***yabbiir****. (Bu.04/59)*
yoẖsa dosd_olmiyírsaĝ ben çay^i^zi ne ***yabbacȧm****! (Iğ.03/49)*
o ġız dėmiş gi bis sizi, ***hebbizi*** *bunnan ḳovacaıs. (Iğ.02/64)*
ġapaddım, ***sabbaa*** *ġade yaddım, sabaına ġaẖtım (Ma.04/152)*

1.1.2.2.1.5.2. d>dd

bunnar_alti ***yėddi*** *sene birbirinnán ẖaberi olmüyör. (Ağ.07/140)*
oddus *sene siz bu şeirín diŞına çıẖamassıs. (Ağ.15/65)*
odduzunci *senenın çocuĝíyim be^n^. (Bu.04/6)*
ama ***göddürüb****_oĝlan terefde dügün_ėdiyėller. (Bu.05/10)*
şindė bís sürğün_olmadan önce, bir_ay ö^ü^nce, hē baẖam ä şeyde çal^ı^şiyėrdė, dėmaẖ gi o patladan şey madde... ***maddende****. (Bu.12/2)*

1.1.2.2.1.5.3. d>dt

odtuz *bėş do^ğ^umliyım (An.11/1)*
o ***ġedter***[95] *biz bir yėrde Duraydūẖ, altundan diregimíz_olurdi. (Bu.13/44)*
dügün yoĝudi, bir ḳoraba... arabaya bindürdler beni, ġar ġıyamadda ***gö^d^türdi*** *çıĝarddiler (Ma.03/54)*

---

[95] *kadar* edatının Türkiye Türkçesinin diğer ağızlarında da ikizleşebildiği görülür: *ġatder, ḳadder* … vs. bk. Zeki Kaymaz, Arapçadan Türkçeye Geçen Bazı Edatların Anlam ve Kullanılış Özellikleri, VIII Milletlerarası Türkoloji Kongresi (30 Eylül - 04 Ekim 2013), İstanbul.

1.1.2.2.1.5.4. f>ff

gelenner diyırdler ki valla ***afferim_****ėç çocuḫların sesi de çıḫmiyė namas ġılıyėruḫ da. (An.07/64)*

1.1.2.2.1.5.5. g>gg

saḇağına yeddide ğedėrdım_aḫşamına ***seggizde*** *ğelėrdım. (An.02/89)*
bėle isdola mi, feşĝuna mı ġoyyėrsin gözel gendi ***çeggilib*** *suyu çıḫıyėr. (Bu.05/38)*

1.1.2.2.1.5.6. ġ>ġġ

baḫ ***nág ġaden*** *ḳazaḫlar gelmişdür, türk torpaĝında yaşıyėller (An.12/166)*
atan gidiyomuş sırtınnan, atan gidiyomíş, ***oġ ġada*** *zor... /(Ma.04/70)*
içine peynír ġoyarsın, ***yaġ ġıyma*** *ġoy (Mu.01/107)*
o doĝraduĝu ***maġġarnay*** *unun_içinde haçliyon bişüriyėrşín. (Bi.04/64)*

1.1.2.2.1.5.7. ġ>ġḳ

oġ ḳartėn *torūn çēl çocuĝ_o ġarten var gi eğer yığışdursan bír yüz yiğirmi can_olur. (Bu.15/20)*

1.1.2.2.1.5.8. k>kg

biz_ireli elli ***säkgizde*** *gelmişduḫ biz_edzelbeycana. (Bu.13/133)*

1.1.2.2.1.5.9. ḳ>ḫḫ

sorā götúrdile íşde düz yiğirmi ***doḫḫus****, gėcá günüz yiğirmi* ***doḫḫuz*** *ğün yol gezdíḫ o vaĝon, vaĝonnarda. (Bu.02/6)*

bi tána ***paḫḫırdan*** *doli aş ğetúrmişler, gelín, yėyin, yėyin, alın yėyin. (Iğ.11/19)*

1.1.2.2.1.5.10. k>kk

sekkiz *yaşında geldim ben burya. (Ağ.01/26)*

1.1.2.2.1.5.11. ḳ>gḳ

yaní eyce, ***çegḳap*** *diiller ne, ona girdim. (Mu.01/5)*

1.1.2.2.1.5.12. l>ll

içinde daa bir ***hille*** *ġalmir, tortayi saçıb atiy^i ruḫ. (Mu.06/114)*
o kökünen ***illaç*** *yapmiş de, ḳırıḫlari ėyiledėrmiş. (An.11/71)*
ġızım hüdüdde ***ėlle*** *köpegler varidi ki, ėle köpegler varıdi ki, tuttuĝunen diir parçaliirdi (Mu.01/157)*

1.1.2.2.1.5.13. m>mm

hıma yumurta ġır_isdiyėrsin, ***ḫa^m m****ırı eycá ġávi yoĝur, yuḫā aç. (Bi.01/37)*
ĝardaşlarına diyėr gi, ***amman*** *süküd durun (Bi.01/118)*
diyėr anamın ***ämmegi****, annemın na bo^y ca baḫduĝė ämegi, o ki yėre āddi ne^y ımıza lazím_eĺa baba bize. (Bi.01/96)*
hayadımmız *bízim yerimizde çoğ_eyduḫ. (Bu.08/19)*
göz çıḫdi, ***yėmmin_****ėderim, böle sallaniir, gözüm pordladi dişeri. (Ma.04/136)*
hemmėn *yazdı acele kaĝıdi vėrdi ālime. (Ma.04/184)*

1.1.2.2.1.5.14. m>mb

pambuĝ *da biráz vėriyėrdi aḫė. (An.05/48)*

1.1.2.2.1.5.15. n>nn

*bele tik **durduĝunni** aĝnadiyė̇r da (An.05/219)*

1.1.2.2.1.5.16. p>pp

*ben **heppisinden** raziim, allah razi osun. (Ağ.14/38)*
*ebele **zoppalar** hē, atarduḫ. (An.05/208)*

1.1.2.2.1.5.17. r>rr

*misliman herfinden, yaní **ġurrānı** kerimden, oĝumay biliyėller (Bu.04/49)*
*bölė suyun kenarına admúş ġondaĝınen, üç yaşında **irri** çocuḫ. (Ma.04/57)*

1.1.2.2.1.5.18. s>ss

*bize **yassaĝ**_edmişle^r. (An.11/97)*
*bū **massaların** ĝıraḫlarına, yüklere, güzgülere, yannarına iplerínā^n toḫúyėrsín_incē ince. (An.01/89)*
*bėle ḳapide çetenner diyėruḫ_ab^ü le Doli sevetleri ȫrenmişduḫ, **missiller** Dolī, güzidi de. (Bu.13/74)*
*ahli yıĝulur, ġorusu ġomşusi yıĝulur, nişan^ı nı taḫar, **yüssüğünü** taḫar. (Ha.04/22)*

1.1.2.2.1.5.19. ş>şş

*burya da geldiglerinde, yėr yurt **bíşşe** yoĝ yaní şim... (Bi.05/16)*
***aşşaḫki** dā. (Ağ.09/54)*
*gelmişler, baḫmışler ki gelinneri_**ėşşeğinen** götüriyėller. (Ağ.09/60)*
*topraĝ_onun **başşına** dedim. (An.09/66)*

yüzüní tıraş_ėdiyėrdım, ***ḳaşşuĝunen*** *yėdúrüyödüm, el yoẖ. (Bi.01/87)*

gėcesi gēldi dedi gi saḇráveşşi ġāẖduẖ hābbisi yaridá ġāldi, ***yėşşimiz,*** *işimis ĝaldi. (Iğ.11/1)*

şindi ***maşşallah*** *herşė dörd dördlük. (Mu.02/30)*

*özbeh́lēn****_işşíne*** *düşduẖ. (Iğ.11/16)*

1.1.2.2.1.5.20. t>tt

a bizim kōde ***ottuz****_ev varimiş, fazza yoĝúmiş. (Ağ.01/19)*

gėce ğėdiir_o izinen çocuu bulüyör_aĝliy ör çocuĝ_aliir ***ğettüriye.*** *(Ağ.15/43)*

dermanın ***gettúrdüm*** *(Bu.04/223)*

ölenini sürükleb_ele ***göttürüyler,*** *ne kepi ne ġurán ne_blim nėra addiler heb_öle yitdiler_oĝul. (Bu.13/71)*

alti tene çocuĝum varídi, baẖ, o ***ġatten*** *daşiėrdím, onnarí çimdúriėrdím, üsdlerni deişdíriėrdim, banyo eddírıýėrdım, heb burda su daşiirdim. (Mu.01/49)*

/ yōẖ, kismelere ***diyyer*** *ki, durumum yoẖ, äve dúnmaĝ_ısdiyėrım felan filán, men_iç oralı olmiyėrım. (Bi.01/97)*

1.1.2.2.1.5.21. z>zz

o äriyīr ***güzzel*** *díbine, ... çökiir, ona torta diyerdıẖ, tortası díbine çökiir. (Mu.01/142)*

1.1.2.2.1.6. İncelme

Son hecesi kalın ünlülü olan bir kelimenin, ardından gelen ilk hecesi ince ünlülü olan kelime arasında gerçekleşen ulama sebebiyle kalın olan bu sonses öndamaktan çıkar. En yaygın incelme örnekleri bu sebeple ortaya çıkmıştır.

biz_oní ***farg_ėdduẖ****. (Iğ.02/44)*

*köylü bunu **meraḣ_eder** ya bu ne söylüyo, çarḫo buna. (Ha.09/6)*
*yapraĝ_ab^{ü}le, **yaprağ_ėdiisin**. (Iğ.04/25)*

1.1.2.2.1.7. Kalınlaşma

Ünsüzler çeşitli sebeplerle kalınlaşabilir.

Son hecesi ince ünlülü olan bir kelimenin, ardından gelen ilk hecesi kalın ünlülü olan kelime arasında gerçekleşen ulama sebebiyle ince olan bu sonses artdamaktan çıkar. En yaygın kalınlaşma örnekleri bu sebeple ortaya çıkmıştır.

*ben_almanyaya **ilḳ_olaraḫ** tarım_işcisi olaraḫ giddim (Ağ.07/203)*
*şimdi yoh **peḳ_o** káder, nadır. (Ağ.06/1)*
*sora da **gölmeġ_alullar** (An.12/207)*
*ärkeg tarafı, **ärkėġ_olan** yan^{i}, erkeg saducu ona bi sofra hazırla (An.10/158)*

İnce /l/ ünsüzü Ahıska Türk ağzı için yabancıdır. Bunun yerine kalın /l/ ünsüzü telaffuz edilir.

*Dar **hala** düşende kömeğ_ėssin, yardım_ėdsín. (An.05/325)*
*ben dügün... toyda^{y}ım, dügündá arıyír, saad doḫuz buçuḫda, yā abi tutuḳli^{y}ım, **şarampolda** abi, ġaraġolda. (An.07/7)*
*dedemı^{n} ġardaşi, ös ġardaşi dedemin, **ḳamal** dede. (An.07/41)*
*alla^{h} türkiyamıza **zával** vėrmesin hē̆r_eylüğü ğünü burda görduḫ ġızım. (Ma.03/38)*

1.1.2.2.1.8. Ötümlüleşme

Ötümlüleşme Ahıska Türk ağzında yaygın olarak görülmektedir. Tespit edebildiğimiz ötümlüleşme örnekleri şunlardır:

1.1.2.2.1.8.1. ç>c

ç->c: Yalnızca bir örneğine rastlanmıştır:

esgi belá etekden neden ki cırasın ***carşafdan****, ėle bişelernán bölŷyėrdın. (An.01/146)*

-ç->-c-: Örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

meğerem ġapi ***acıẖ****, müdür gördi. (An.11/48)*

geçím çoẖ kötü óldi, ***acluẖ*** *oldī, ġıtluĝ_oldī, yoẖluĝ_oldī, bid daradī. (Iğ.11/28)*

çifciyim*. (Ağ.06/62)*

o Davarın şėysinnen, ġoyunnarın aẖbunundan, ėle **güclü** *oldi, iki mėdro iki mėdro boyi, yėddī, alti teneden_o lazud bağlamíşdi ėbıle. (Bu.02/49)*

pirinci *vėriyėller_evülē ebülē, yavaş yavaş tökiyėr, bolluĝ_olsun deb. (Bu.13/189)*

-ç>-c: Örnekleri azdır.

ac *da ĝaldūẖ (Iğ.08/46)*

niyā ***gėc*** *geldın. (Bi.01/124)*

iş yoẖ, ***güc*** *yoĝ burda. (Iğ.06/59)*

çalíşiyėruĝ ***hec*** *bişe vermiyē. (An.05/33)*

1.1.2.2.1.8.2. ç>c̱

Genellikle *aç, güç* ve *hiç* sözlerinde görülmüştür. Örnekleri azdır.

-ç->-c̱-:

en ***güc̱li*** *hayvan, bėle, say[ı]lur. (An.07/101)*

*çoĝ_****ac̱luĝ_****oldi. (Bu.12/63)*

***/ç/* sesinin korunduğu örnekler:** */ç/* sesi aşağıdaki örneklerde */c/* sesine dönmemiş, olduğu gibi korunmuştur:

oyunçaẖlar *diyėruẖ bizde. (An.01/162)*

alti yeddı áyluẖ çocuĝė öliyē ***ġuçaĝında****. (Bu.12/41)*

ola, ẖırisdiyannar, bō böyükluẖ ***ẖaçı*** *asıyır geziyiller (An.09/450)*

-ç>-ç̱:

aa bėş yı́ldan biyani çalışıyėruĝ ***hėç̱*** *bişė vermiyėr. (An.05/46)*

1.1.2.2.1.8.3. ç>j

Bu değişme de *ç>ç̱* değişmesi gibi genellikle *aç, güç* ve *hiç* sözlerinde görülmüştür. Örnekleri azdır.

-ç->-j-:

ġurban kesecaẖsız yoẖsa ä́kiniz_eb ġuriyacaẖ, ***ajdan*** *ölacaẖsıs. (An.05/362)*

yani diyebilirim ***güjleri*** *yedmiyór bize. (Ağ.07/88)*

-ç>-j:

aj *değüluẖ susuz değüluẖ şindi (Bu.08/58)*

şim bu havay^i sen ***hij*** *bi yėrde bulamassın. (Ağ.06/91)*

1.1.2.2.1.8.4. f>F

f>F değişmesi çok azdır.

f->F-: Yalnızca iki yerde rastlanmıştır.

he, bu ***Formada*** *bis, ögrede ögrede gelib ön_üçün de bizim millē̇t^i mis, yani millet^i mis misliman milledi burda çōẖ başġa formadå olmişler diyėm ben. (Bu.04/209)*

Fō^y *dedim, olā savaş dedim bu beyaz gömleg geymiş dedım bunu^n şindi rengi çıẖmi^y ir mi, bu gömlehden nasıl gedecaẖ? (Ağ.08/98)*

-f->-F-: Yalnızca birkaç yerde ve genellikle "*taraf*", "*etraf*" ve *"telefon"* sözlerinde rastlanmıştır:

*ä́sger sarmiş edrefini, kö^y ün_* ***edreFini****, bela ġurşamiş sarmiş (Bu.04/35)*

arẖa ***taraFi*** *köv, hem dē çayırlı́ẖ. (Ha.05/25)*

bir gėcá ġonuşdu^ğ ***tėliFonnen****, ä́miç̱a ĝıziynen (Mu.03/27)*

1.1.2.2.1.8.5. f>v

Bu değişme de tıpkı *f>F* değişmesi gibi azdır.

-f->-v-: *f>F, f>v* değişmeleri içinde en çok örnek bu gruba aittir. Genellikle "*asfalt*", "*çift*", "*Posof*", "*sefer*", "*taraf*" ve "*tüfek*" sözlerinde rastlanmıştır.

bura^{y}a yė́lleşende kövün, sádece bu ana yolú topraḫlí yoldi, yanı ***asvald*** *yoğudi (Bi.02/6)*

birer ***çivd*** *öküz vė̊rüyör, toḫum veriyör. (Ağ.07/60)*

gid, ***posova*** *gė́dersen sen bene tilifon_aç seni yönnendürem (Bu.14/187)*

bu ***sever*** *bunnara yasaḫ ġoyyór. (Ağ.15/64)*

segsen ġurna bu ***terevden****, segsen ġurna bu* ***terevden****. (Ağ.01/38)*

tüvenklerıni *cápanesi neyi varse hebsini alıb geli^{i}ller. (Ağ.07/28)*

-f>-v: Yalnızca birkaç örneği vardır.

bi de evin_öğüne ***terev*** *gelsem bi neney çıḫdi. (Bu.14/43)*

a böyügi demiş ki yoḫdur, ***zay^{ı}v****_olmasın şey. (Iğ.03/8)*

1.1.2.2.1.8.6. k>g

Ahıska Türk ağzındaki en yaygın ötümlüleşme türlerinden biridir.

k->g-: Kelime başında görülen yaygın ve karakteristik ünsüz değişmelerinden biridir. Türkiye Türkçesi yazı dilinde *k->g-* değişiminin gerçekleştiği *gel-, git-, gez-, gör-* gibi kelimeler Ahıska Türk ağzında da kelime başında */g/*'lidir. Buna ilaveten yazı dilinde kelime başında */k/* sesinin korunduğu birkaç örnek de Ahıska Türk ağzında */g/*'lidir.

onun boĝozundagi ***gemük*** *var_a, o* ***gemüg*** *i̊ asa^{r}sın gi boĝozu düs dursun di^{y}e, bė́şigine asirler. (An.01/159)*

genduluĝundan *da indi, allah tarafinnán_o (An.05/344)*

el vurma o ***gė́çiyá*** *diyė́r. (Bu.13/59)*

bizim_öncülerím i̊z varımiş sekiz ***gişi****. (Ha.05/49)*

k- sesinin korunduğu örnekler: *gibi, göç-, gölge* sözlerinin önses ünsüzleri, Ahıska Türk ağzında genellikle /*k*/'li söylenir.

he, aḫràba ***kimi*** *se*^{v}*diler bizi. (Iğ.09/42)*

ė ben da^{h}*a ḫocanı*^{n} *yanda ne söyliyım utandım ġaldım, nası aşındiki* ***kimi****. (Ha.04/115)*

bėle ***köçmenner*** *gelecaḫ da, ävler yapın. (Bu.02/27)*

o bene ***köçeca***^{ğ}*, nie ġısġaniyėsın, ġısġanma di*^{y}*ėr da. (An.05/434)*

işde sora bur^{i}*ya* ***köşduḫ*** *gelduḫ ġızım (An.12/47)*

aḫşama ġaten ***kölgede*** *otur*^{i}*ėlle*^{r} *(Mu.01/18)*

Aşağıdaki sözler ise birkaç kez kelime başında */k/'*li olarak söylenmiştir.

babam, ***kederdi*** *melezgirte balıḫ tutardi, gėçe ğėder gelirdí. (Mu.03/46)*

zaman geşmiş ***kedmiş****, babalarımız gelmiş, dedelerimiz_olmış, öndekiler ölmüş gedmiş. (Ağ.07/2)*

çöp bidonnı götürürken sıḫışdırmışlar_almış ***kidmişler****. (Ağ.06/86)*

-k->-g-: Özellikle kelime içindeki hece başlarında sıkça görülür.

baḇamus, ***esgere*** *ğeddi ordan. (An.02/20)*

babam diyardi gi ***sügüd*** *durun. (An.07/63)*

iki erkeg, ***tilgiden*** *ġorḫiyė. (Bi.01/103)*

demür kimi ***müggem_****olsun,* ***şeger*** *gimi dadli görsün ävıni deyá. (Bu.09/120)*

bidgi *örtüsü aynı ya (Bu.14/77)*

bėle kerpişden bir ***düggen*** *yapti. (Ha.08/66)*

çoḫ ***işgence*** *yapdiler. (Iğ.02/178)*

Aşağıdaki örneklerde ünlü ile başlayan bir ek almış isimlerin sonses */k/* ünsüzlerinin, ekleşmeler ile hece başına geçtiği zaman */g/'* ye döndüğü görülür. Örneğin *eşek* kelimesinin sonses ünsüzü çekim eki aldıktan sonra *e.şe.ge* şeklinde telaffuz edilir. İsim soylu kelimelerdeki bu değişim fiillerde ise genellikle olmaz

burda ***eşege*** *biniyėler de ğedi*^{i}*ler. (Ağ.09/62)*

än ***küçügi*** *benimişim_ordan gelende. (Ağ.17/124)*

*sabağınán gėdiyírler gi **inegi** ġurdlar yėmiş. (Bu.14/143)*

*asvald **dökiyėrduḫ**, köʸlerde. (Bu.02/107)*

*bir vedra suy **tökaruĝ**_o da olur. (An.09/366)*

*orada aĝacinen **tikerdⁱler**. (An.05/408)*

*misir_**ekiyirduḫ**, ĺobiya, / hē, ĺazud_**ekiyėrduḫ**. (Iğ.09/114)*

*elma aᵍaşlarni **sökiʸėller**. (Ha.05/14)*

-*k*->-*g*- değişimi kelime içindeki hece sonlarında da yaygındır:

***segsen**_üşde biz getírdıh burya. (Ağ.06/19)*

*çoḫ zorluġlar **çegmişler**, he o zaman_işde **görecegleri** var daa, yaşiyacaḫları şeyler. (Ağ.03/12)*

*yoḫ vuramasın, çocuḫ **melegdúr**. (An.01/141)*

*ḳadifeden **tigmişim**. (An.01/169)*

*onī şeyluḫ, günnuḫ **egmek** yaparuḫ. (Ha.04/150)*

Kelime içindeki hece sonlarında meydana gelen -*k*->-*g*- değişmesi ilerleyerek sızıcılaşabilir ve /*ğ*/, /*h́*/, /*h*/ gibi seslere de dönebilir *(bk. 1.1.2.2.1.11.17. k>>ğ; 1.1.2.2.1.11.19. k>h́; 1.1.2.2.1.11.18. k>>h).*

-k>-g: Yaygın olarak görülür. Örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

*meşemiz **böüg**, çoĝiri mėşeyidi (Ağ.01/34)*

***yüsgeg** boylü aḫısğalı varidi (An.07/30)*

*bizde **beşig** gider, **ilg** çocua. (An.08/1)*

*tallaʸa ğėdiyėrim, **çileg** paḳliyėrım. (Bi.01/49)*

***yüg** daşiyėller_e ĝızım (Iğ.09/75)*

*hauz yoḫdur, **göbeg** daşí var bele, sicaḫ, onᵘn_üsdüne yatėrsın. (An.02/92)*

Kelime sonlarında meydana gelen -*k*>-*g* değişmesi ilerleyerek sızıcılaşabilir ve /*ğ*/, /*h́*/, /*h*/ gibi seslere de dönebilir *(bk. 1.1.2.2.1.11.17. k>>ğ; 1.1.2.2.1.11.18. k>>h; 1.1.2.2.1.11.19. k>h́).*

1.1.2.2.1.8.7. ḳ>ġ

Ahıska Türk ağzındaki en yaygın ötümlüleşme türlerinden biridir.

ḳ->ġ-: Hem Türkçe hem de yabancı kökenli kelimelerdeki /ḳ/ sesinin /ġ/'ya dönmesi karakteristik ve yaygın bir ses olayıdır. Çalışmamızın *Dizin* kısmı da bunu açık bir şekilde ortaya koyar: /ġ/ madde başının kapladığı sayfa sayısı, /ḳ/ madde başının kapladığı sayfa sayısının yaklaşık 4 katı kadardır. /ḳ/ sesinin görüldüğü örneklerde ise Türkiye Türkçesi yazı dilinin etkisi hissedilir.

*ben **ġızaḫla** getırdım buni. (Ağ.06/135)*
*işım **ġolaydi**, eydi, çoḫ ġazanėrdim para. (An.02/70)*
*köti yola gessē şey_olsa **ġabbä** bardėl di[y]ėrdiler, o sözdür. (An.04/73)*
*o yüzbaşiydi şeydá, **ġars ġalesinde**. (An.07/42)*
*onun da **ġalitesi** var. (An.07/121)*
*buni her gün götürüb derenın kenerínde **ġazuğ̂u** çaḫıyėrmíş. (Bu.14/139)*
*ondan sorá ele **ġamçiy[i]** vuriyėr_arḫasına. (Ha.04/81)*
*doğ̂dí mi **ġarı ġısmi, ġırḫ** gün ävde oturacáydi. (Iğ.11/69)*

-ḳ->-ġ-: Bu değişim genellikle kelime içindeki hece başlarında görülmüştür. Fakat örnekleri çok fazla değildir. Çünkü kelime içindeki hece başlarında yer alan /ḳ/ sesleri metinlerimizde genellikle sızıcılaşmıştır *(bk. 1.1.2.2.1.11.21. ḳ>>ğ̂):*

***başġa** bişe yemiyomuş. (Ağ.03/18)*
*çoḫ ebele **şişġo** ġızıdi, böük. (An.01/238)*
*ėle zaman gelecaḫ ki ana babaya **sayġu** olmiyecaḫ (Iğ.02/11)*
***yufġay[ı]** açıyosun (Bi.03/10)*
***devaġuşuna kerkidanġuşí** de diyírd[i]ler bizde. (Bu.02/163)*

Kelime içindeki hece sonlarında yer alan /ḳ/ sesi ise Ahıska Türk ağzında genellikle /ḫ/'ya döner. Bu yüzden /ġ/'ya dönmüş şekiller nadirdir ve karakteristik değildir. Kelime içindeki hece sonlarında olan *-ḳ->-ġ-* değişiminin özellikle alıntı sözcüklerde ve aydın konuşmasının etkisiyle ortaya çıktığı görülmüştür:

__politiġa__ʸ__a__ başladuẖ. (An.09/219)

on sekiz bin cani bi tē şeger __fabríġasi__ baẖar. (Bu.14/6)

bunnar da önemli __noġtalar__ (Bu.09/98)

__yumruġluyosun__ yumruḳluyosun, hasıllanıyo. (Ma.04/80)

şerbet_içeller yanⁱ __muʰaġġaġ__, öyle. (An.10/84)

senın baban canını ġanını vėrmiş, __çanaġġalanın__ savaşında ölmiş (An.12/74)

onú beklerdiẖ gí ġaç __daġġa__ ġaldí bu ġaş deẖ́ğa (An.01/76)

-ḳ>-ġ: Türkiye Türkçesi aydın konuşmasının etkisiyle ortaya çıkan bu değişme en nadir ötümlüleşme türlerinden biridir. Çünkü kelime sonlarındaki /*ḳ*/'lar Ahıska Türk ağzında karakteristik olarak/*ẖ*/'ya döner *(bk. 1.1.2.2.1.11.23. ḳ>ẖ).*

__çoġ__ ġuvedli bir_aile imiş. (Ağ.07/11)

bi __taᵛuġ__ hazırlallar, __tauġ__, pişmiş hazır (An.10/171)

1.1.2.2.1.8.8. p>b

p->b-: Yalnızca birkaç örneği vardır.

mondlarımızi alaẖ ki, __baldolari__, orda ʰani olur ya hani, saᵛuĝ_olursa para yoẖ gí alaẖ da, orda gėyaruẖ. (Bu.14/98)

ğǟl ġonuşaĝ dedi otutturdu, orda __barġın__ yanından. (An.05/139)

türẖ́iyede ġaz yoẖ, __bėtrol__ yoẖ. (An.11/94)

evⁱmizi __bolis__ bėle sardi (Bi.03/57)

-p->-b-:

meni dėdim bėş dėdim, gǟl __ĝabiden__ gėş dėdím, bu araluẖ keʸFim yoĝ, gǟl keʸFimi aç dėdim. (Bu.06/2)

suya gedardıẖ ĝışın ḳovalarınan su ğetírírken göz... __kibriglerimize__ toş_atardı toş. (Ağ.13/65)

heb bile osmanni __şabġasiynen__ gezerdi, burasında bile asıli vardi ya şey, püsgül. (Iğ.02/2)

__toblanurmişler__, oynarmişlár (An.12/137)

ẖamur yourmuşlar tandırde şe^y á ***yabmay****_içün. (Ağ.02/4)*

Ekleşme sırasında da bu değişim ortaya çıkabilir:

ne ***yabiėrsiz*** *diyanda, babam çoẖ sinirli bi adamėdi. (Ha.05/15)*
bu üç gün dişerde durdu, sora ***dolaba*** *addım (An.01/16)*

-p>-b: Yalnızca birkaç örneği vardır.

yaní çilege ***sebeb*** *bazarda bir tartışmå olmiş. (Iğ.02/61)*
araban^ı n_içine ***tā̈bib*** *oğ̂laninen_o ta... / (Bu.11/78)*

1.1.2.2.1.8.9. s>S

s>S değişmesi yalnızca birkaç örnekle sınırlıdır.

s->S-: Yalnızca bir yerde rastlanmıştır:

beşínci sınıfda azarbaycando oẖudum beşínci ***Sınıfda****. (Iğ.07/2)*

-s->-S-: Yalnızca birkaç yerde rastlanmıştır:

ėĺa vurir da zıd başını ***keSir*** *yılanın. (An.06/67)*
bėle gençler gelerdi, ***neSıl*** *ki sen_aşındi şey_alıyírsın, ėle ğā̈liírdi ānadiyėrdi (Ha.07/2)*

1.1.2.2.1.8.10. s>z

s->z-: *s>S* ve *s>z* değişmeleri içinde en çok bu değişime rastlanmıştır.

tilki tilkiluğ̂uni subut_ėdene çan derısini soyallar demiş_onu molla ***zanallar*** *da! (Bu.14/61)*
aẖırı, yaşiklerimiz ***zanduẖlar*** *vardi, bişelári, onnarí düzdüm bė̄lesine de onn_üsdüne yatduẖ. (An.05/27)*
degirman boş dolanūr, suyı ***zarẖoş*** *dolanur, yardan gelen poşiler, bėlime bėş dolanur. (Bu.03/21)*
gėçen sene dört_üz yėtmij bin tonn^a ***zebzei*** *ȓusya gerí ĝaytardi türkiyee, niyá? ẖormonnu. (An.11/91)*
ula vurun, ā̈lli ***zopalar*** *heresine. (An.06/26)*

bıraẖtuẖdan ***zora*** *işde bizi o gėce sürğün_ėddıler, hemen gėcesi. (Bu.02/19)*

-s->-z-: Çok fazla örneği yoktur.

äzgelleri *telim_ėddúriyėrdim, ne bilėm. (Bu.02/101)*

orayı ġazanan_adamí diyėrim, ***nezil*** *gi atatürg, orayı ġazanan_adam lėlindúr. (Ha.07/25)*

-s>-z: Yalnızca "*Rus*" sözünde iki yerde rastlanmıştır.

ruz *bayannar geldi dėdi ki siz bunnan ġaçın (Iğ.02/78)*

sen ***uruz*** *dilini bilmiirsin (An.02/80)*

1.1.2.2.1.8.11. t>d

t->d-: Kelime başındaki *t->d-* değişmesi konusunda, Ahıska Türk ağzı genellikle */t/* tarafındadır. Ancak */d/*'li örnekler de oldukça fazladır. Kelime başında çoğunlukla */d/* sesini tercih eden konuşucular, Doloş, Hırtız ve Kılde başta olmak üzere Cünte, Aspinza, Niyala, Varhan, Gurkel, Uravel, İcaret, Oşora ve Cağısman köylerindendir.

defne, dere otí, sarmısaẖ, ***duz*** *bir de, pul biber. (An.01/2)*

bu ***daş*** *gimi olu^r^. (An.01/123)*

bír tenesíni ***dudti*** *gėridán. (An.05/279)*

ē mal ***daşiyan*** *tírınner var_a ona toldurdiler bizleri. (Iğ.06/6)*

onnan bizī samalyota ***doldurdıler****, ġaçurdıler bír* ***dağlárdan, dağlardan, dúnėllerdan*** *ġaçurdıler. (Iğ.09/47)*

dedem_onda ölmişdúr, ottus säggizinci yili ***diflizdá****. (Bu.11/126)*

t- sesinin korunduğu örnekler: Ahıska Türk ağzı kelime başındaki */t/*'leri genellikle korumaktadır. Aşağıda birkaç örnek verilmiştir.

yoẖari ***tamaẖ****, şurası zıġėl. (An.10/185)*

orda niya fabriḱ zavot ***tikmi^y^ir****? (An.09/414)*

işte o zaman da ġaymaġam beyin de çoġ bize yardımı ***toẖundu****. (Bi.02/14)*

gene ***teminki*** *abėmin dedii ğibi. (Ağ.13/40)*

böle şeker[i]*nen yaı* ***tökeruḫ*** *ḳarışdurırūḫ tatli. (Ağ.08/63)*

ikinci gün gelının ***tuağâ*** *açılėr (An.01/35)*

tor ***toḫurduĝ_****íşleme işlerduḫ. (An.01/87)*

ḳadifeden ***tigmişim****. (An.01/169)*

bazi ***tikenli*** *telinen çäürürd*[i]*le, bazi* ***tikenli, tikenli*** *o... şeylerinen, orada aĝacinen* ***tikerd***[i]***ler****. (An.05/408)*

o terefde ***turduḫ****, älli altiya çan. (Bi.01/18)*

aç ġarnım ***tinç*** *ġulaĝım (Iğ.11/93)*

ē mal daşiyan tírınner var_a ona ***toldurdiler*** *bizleri. (Iğ.06/6)*

-t->-d-: Kelime içinde hem hece başında, hem hece sonunda, hem de iki ünlü arasında -*t->-d-* değişimine sıkça rastlanır.

erişde *başġa,* ***erişde***[y] *bőle* ***tadlíynen*** *yiy*[i]*liyor, şeker sepiiller, ġurutuyolar fırında, o* ***erişde****. (Bi.03/7)*

/-heb ***sisdėmli****-/(Iğ.06/18)*

*açėrdım_****anaḫdari****, işçiler gelėrdi (An.02/63)*

taĝıddi *her yėrınde de varidi her* ***vileyetínda****. (An.05/32)*

biz ***nöbedçi*** *diyoruz_onnar saldad diyórmuşlar. (Ağ.15/37)*

süde *doĝrayıp yi*[y]*ėrmişsin. (Ağ.10/118)*

babasi ***nesiäd_****ėdmiş. (Bu.04/110)*

allah ***ġísmed****_edmişsē (Bu.04/56)*

-t>-d: Örneklerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

rähmetluĝ_anam äve ***od*** *tögdi (Iğ.11/42)*

äväl̇den bis, dize ĝader çamurda köün tā ***ald*** *başınnan su ğetúriyėrduḫ, ġovalarınen. (Ağ.13/64)*

heved *buralarí ziyaret_ėddi giddi. (Ağ.06/21)*

bir su bardaı ***süd*** *ġatiyėruḫ ketenı*[n] *ḫamuruna (Ağ.10/59)*

yad *dimeden yadmaḫ yóḫ,* ***yad*** *di*[y]*ecaḫ gi yatazı*[n]*. (Mu.02/27)*

hani ***yourd*** *ma*[y]*aliyosunuz ya, yourd mayalamişin_eralda, bilion. (Ağ.18/49)*

on säĝĝız gün bír_ay sırasına yol ğäldu[ğ]*,* ***bid*** *basdi. (Bu.12/47)*

*valla iki **çid** çorabi bile yaḫıyamiirim. (Mu.01/40)*

Arapça ve Farsça alıntı kelimelerin aslında */t/* olan sonses ünsüzleri de genellikle */d/*'li olarak karşımıza çıkar.

*bin **bereğed** ğėddi, sizler ğėddiz bin **bereğed** de ğeddi (An.05/145)*

*gel **camaad** burda, otur ĝonuş. (Ağ.07/194)*

*äv senä **amanad**, ben gėdim eşyasını alėm. (Mu.04/31)*

*dėdim valla ben **ĝurbed** çegmedım **faĝad**, on_alt sene almanyada ĝaldım. (Ağ.07/182)*

*burda da **högmed** şe edmiş köylere vėrmiş, ḳayırmaya, beslemee, **kürd** köyler'ne vėrmişler. (Ağ.09/17)*

*nolur bize gelince, **ġıyamad** mı ġopacaḫ (Ha.04/136)*

1.1.2.2.1.9. Ötümsüzleşme

Ötümsüzleşme, Ahıska Türk ağzında az görülen bir ses olayıdır. Tespit edebildiğimiz ötümsüzleşme örnekleri şunlardır:

1.1.2.2.1.9.1. b>p

b->p-: Genellikle kelime başında görülür.

*bunnarí uyutmaya sebeb **pişėler** diyėrím. (Bi.01/99)*

*köpeḣ **poḫú** nėden yiyir, ajluĝunnan. (An.11/17)*

*moreli **pozuḫ**. (Bu.02/186)*

*bunun **pütününü** yolmaĝ_ısdíyėrım. (Bi.01/125)*

b- sesinin korunduğu örnekler: *piş-* sözünde kelime başındaki */b/* sesi genellikle korunmuştur.

*az yaınan pişince, ö birez gėç bişiyor ya, o ed **bişiyor** yanė. (Bi.03/13)*

*onnan sora sacın_üzerinde **bişiyėrmiş**, sajın_üzerinde (Ağ.10/53)*

-b->-p-: Kelime içinde çok nadirdir:

lamba yaḫardım, ***lampaynán*** *bez toḫurdum sabaa ġader, bės. (Ma.03/76)*

1.1.2.2.1.9.2. c>ç

Yalnızca birkaç örneği vardır:

c->ç-:

gätürdi ***çaketi****, dedi ye kürküm ye. (Mu.06/86)*

-c->-ç-:

söylüyorum, ***vúçutum*** *tiken tiken_oluyór. (Mu.05/22)*

1.1.2.2.1.9.3. d>t

Yalnızca birkaç örnekte rastlanmıştır.

d->t-:

aĝır aĝır ineg saĝdım, hep ***te*** *tökdüm gediyėrim. (Bu.13/156)*

burda ***tüken*** *yeri bile vėrdürmedíle bize. (Mu.06/57)*

-d->-t-:

o ***ġater*** *yani bilemiyírím başĝa da. (Ağ.04/16)*

bi de dursun diye bi ***arḫataşım*** *va r(Bu.14/95)*

-d>-t:

bu şeker ***zavot*** *varidi burda, favriġasí, orda iş çoḫ dėdiler. (An.02/47)*

1.1.2.2.1.9.4. z>s

z->s-: Örnekleri azdır. Var olan örneklerin çoğu *zaten* sözü ile ilgilidir:

saden *çocúg biliyodu, bu bilmiyodu. (An.10/57)*

-z->-s-: Örnekleri çok azdır:

uzlı daa ***güsál****_oluyor. (Bi.03/24)*

*kim ki var **yüsük** vėrecaẖ (An.12/222)*

-z>-s: Bu değişime daha çok rastlanır.

*bu **bes** bi̊yük ya, o küçüg_oliʸir, bu şekil_oliir. (Ağ.10/87)*

*yanⁱ bizde **biras** şėy yapaʳlar ya. (An.10/28)*

***bambayas** topraẖ kiräç kimi, **dus** çıẖmíş. (Iğ.06/66)*

***gös** ġorẖusi vėriyėr şindi. (Bu.04/40)*

*ėndim derelerıne, bilmem nerelerⁱne, **yüs** sürtėʸdim sürtėʸdim, fındıẖ memelerıne. (Bu.06/17)*

1.1.2.2.1.10. Patlayıcılaşma

1.1.2.2.1.10.1. b>B

b->B-: Genellikle Rusçadan alınmış kelimelerdeki kiril harfli /п/ sesinin karşılığı olarak kullanılır. Örnekleri şöyledir:

*oni ele, bi̊yangi **Bardodo** oturiyėrdım ben, ondo oturiyėrdi o. (Bu.06/216) ā̆, o ġarbaçovun **Bˡlani** aşındi gediyir. (Bu.04/175)*

***Bolí** deşdiler (Bu.12/26)*

*sa... bizı ġorudi bir yere āldi **Balíġona** tögdi. (Bu.08/111)*

*sora bí tänä **Balġonnik** geldī, (Bu.10/13)*

*şimdi abunu uzūncaman düşün, abu **Balġoni**. (Bu.14/170)*

*baʰdım_orda uzun_uzun tegnele vaʳdi, **Bal** Doliydi. (Mu.03/35)*

-b->-B-: Yalnızca bir yerde rastlanmıştır.

*tā bizím **ĺamBamızí** dá yaẖiyėrdıler, pėcimíz de yaẖíyėrdıler, özbekler, bízim, çoǧ ėydıler. (Iğ.09/37)*

1.1.2.2.1.10.2. f>b

-f->-b-:

*sora biyani ğelende iki **terebleme** bilet veriyėr, pir terepli vermiyėrdiler. (Bu.12/146)*

1.1.2.2.1.10.3. f>p

Az rastlanan bu değişme Kılde ve Zigla köyünün belirgin ağız özelliklerinden biridir.

f->p-:

ắhmet, yā̆sin, ġızların_adi de canan, handan, ắlif, birinⁱn de ***patma****,*
bilgenur, oĝlúnn_adi de musdafadur_e mi? musdafa. (Ağ.01/65)
ėĺa aĝliyėrim ki niya bėĺa ***paḫırlīḫdan*** *... (Ağ.16/138)*
hā̆b ***pikrim****_oralarda ğeziyėr. (An.05/153)*
geldi onnar, tekral äví baĝladılar, iḣi barıbar ***piyatına*** *(Bu.12/116)*

-f->-p-:

cazi neneler olurdi hē̆, oḫurdu ***üpürürdü****. (An.05/442)*
yoruldím, lā̆ʰlä̆dim, ***nepesim*** *kä̆sildi yoruldum. (An.05/446)*
upaĝ *yapraḫli oliyėrdi daa,* ***upaĝ*** *yapraḫli. (An.05/475)*
senin ***masrapın*** *sıfıra şeydiyėller. (Bu.12/138)*
oyniyėller güniyėller, ***supralar****, yiyėller_içiyėller daĝılıyėller. (Bu.13/168)*

1.1.2.2.1.10.4. g>k

g->k-:

Davar yataĝındán ***kübre*** *ğeturiyėrduḫ arĝamízinen. (Bu.02/46)*

-g->-k-:

bizde çiçora diyėllar_o çocuĝ_aĝacı tutėr gezir ya elínde, üçayaḫlı yapalla üç ***tekirlegli*** *ona çiçorada çocuḫ imegliyerdi. (An.01/134)*

1.1.2.2.1.10.5. ŋ>>n

Ahıska Türk ağzında *ng>>n* örnekleri azdır.

-ŋ->>-n-:

sorā, bacadan baḫdım bidnā göz, birī şahan biri boz, bindum bozun boynuna, ėndím heleb şe^{h}erine, heleb şe^{h}eri zin bazar, içinde aviler ğezer, avi beni ürküddi, ***sineglerimi*** *sarĝıddi, habbalu hubbali, yarıl yırtıl, su iç ġurtul. (Bu.02/181)*

*ġar yaĝmadan_**önce** ėy sauĝ_oliyėr (Bu.01/21)*

***/ŋ/* sesinin korunduğu örnekler:** Yalnızca birkaç örnekte ve sadece birkaç kez rastlanmıştır.

*bögün sä̈ni **aŋġıyėrdim** gi gülnaz belke gele dib. (Bu.05/57)*

*assında **öŋcelerde** orda yoĝıdi de, yavaş yavaş bizde de olmaya başladi bu bişe. (Bu.09/151)*

*dedim ^{h}eş bişe **yaŋlış_**ėşidmemişim (An.09/308)*

*ḳaseti **diŋnetiyölle**, diyėrím, musdafa alla aşĝına ben niya bėĺa ĝonuşiyėrím. (Mu.05/5)*

1.1.2.2.1.10.6. t>D

Ahıska'nın farklı köylerinden pek çok konuşucunun ağzında rastlanmıştır. Bu değişim genellikle kelime başında olmuştur. Kelime içinde ise yalnızca bir örnekte tespit edilmiştir:

t->D-:

*bíle şişelere **Doldurúyėller** bėnzini ä̈vlere atíyírdíler. (Iğ.02/71)*

*bir de arabalar **Durdi**. (An.09/256)*

*bunun **Day^{i}siynen** ḫoce^{y}á gediyeruḫ. (Ha.04/99)*

-t->-D-:

*bír cansīs **DanDıra** bir inä̈k vėrd^{i}ler. (Bu.02/37)*

1.1.2.2.1.10.7. v>b

v->b-: Bu değişim "*vefat*" sözünde neredeyse karakteristik bir hal almıştır.

*annem babam **befat_** ėddi. (Ağ.08/38)*

*onnar **befat_** ėdmişler. (Mu.07/2)*

*sibiryadan geçende on dö́rt bin nüfüs **befat_**itdi, souġdan. (An.11/3)*

1.1.2.2.1.10.8. v>b̠

v->b̠-:

*ėleyken_örttuẖ ġapiy çıẖdım hele de ō, yuẖide göriyėrim gėne o andır ġapi **b̠acay** göriyėrım_o. (Bu.13/150)*

*ō **b̠aġonnarın** bela ġarıní ġaziyiruẖ da suluĝa içiyiruẖ. (Iğ.09/26)*

*sora **b̠aẖmişler** çualların_altında (Bi.01/14)*

*baẖiyėrdım, hebsi **b̠ennan** raziydi, valla. (Bi.01/64)*

-v->-b̠-:

***bab̠anın** ġardaşi orda **ġayb̠oldu.** (Ağ.11/32)*

*āha, son sınıvında eşimi **ġayb̠eddim.** (Iğ.03/19)*

*i[n]şallah b̠i̊r ğün **nāsib̠_olur**. (Ağ.10/97)*

***özb̠eglerín** ävinde yaşaduẖ. (Bu.08/47)*

1.1.2.2.1.11. Sızıcılaşma

Sızıcılaşma Ahıska Türk ağzında yaygın olarak görülmektedir. Tespit edebildiğimiz sızıcılaşma örnekleri şunlardır:

1.1.2.2.1.11.1. b>b̠

b->b̠-: Genellikle *baba, ben, biz, bir, bu, böyle* ve *bil-* sözlerinde rastlanmıştır. Örneklerinden bazıları aşağıdaki gibidir.

*şíni **b̠en** ämekli olana çan bekledım (Bu.12/122)*

*aşındi **b̠enım**, ō uňus basbırdi̊m da var (Bu.04/242)*

*direğe yapışmi̊ş ki **b̠eni** ġaçırmasın. (Mu.04/43)*

kürdler ***b̲ı̊zi*** *çoh̲ sıh̲ışdurdi ler (Ha.05/109)*

yasağ, bír kövden bir köve gitmiyacah̲lar ***b̲unlar,*** *ah̲rabalıh̲ yabmiyacah̲lar. (Bi.03/45)*

işde ***b̲ōle*** *o şehilde ğelmişler. (Ağ.15/35)*

(Ağ.17/117) işdo onnar da ***b̲ülmem_****ordā, iki sene mí ġalir_üç sene mi.*

-b->-b̲-: *baba, araba, özbek, bil-, kaybet-* sözlerinde birkaç kez rastlanmıştır.

bab̲amın *soyadi ayvaz_ulutaş. (Ağ.04/7)*

bizi aldiler gätúrdi ler, ĝāni ***arab̲alarınen****, āriyá. (Ha.05/92)*

iki aylā bir köve, iki aylā üç_aylā bir köve, bir ayla bir köve tökdi̊ tökdi, ***özb̲eglerín*** *ävinde yaşaduh̲. (Bu.08/47)*

nenem_ėle annatiirdı valla ***ne_b̲lüm*** *çoh̲ zorluh̲lar çegmişler. (Ağ.10/18)*

anami da onda ĝayvėtdım_oĝullarımı da orda ***ĝayb̲ėtdım*** *(An.05/70)*

bėşimizi de tezeden ***afdob̲uza*** *çıh̲duh̲. (Bu.04/92)*

eger böle normal_isdiyėrsen, üç ġaşuh̲, litıra bir ġaşuĝ_admalısın, ***çorb̲a*** *ġaşıĝıynan. (An.01/11)*

1.1.2.2.1.11.2. b>f

Bu değişme ve bunu takip eden aşağıdaki *b>F, p>f* değişmelerinin çok fazla örneği yoktur. Bu tip örnekleri telaffuz eden konuşuculara dikkat edildiğinde, bir kısmının daha önce Özbekistan'da, diğer bir kısmının da Terekemelerin yoğun olduğu bölgelerde yaşadığı görülür. Dolayısıyla bu değişimin, hem konuşanların bu özellikleri hem de örneklerin azlığı dikkate alındığında Ahıska Türk ağzının karakteristik özellikleri arasında yer almadığı söylenebilir.

-b->-f-: Yalnızca birkaç örneği vardır.

gürciler dėdi ler ki gürci ***meh́teflerde*** *oh̲uyeca gürçi olacah̲sız. (An.05/5)*

para ***cefime*** *deyme keyfímä (Mu.06/81)*

-b>-f: Yalnızca birkaç örneği vardır.

*yarın_allaa ne **coĝaf** verecen? (Mu.06/81)*
*işde böle **megduf** şeglinde ġadliʸirsin, sacın_üzerínde bişiyėr_o. (Ağ.10/104)*

1.1.2.2.1.11.3. b>F

-b->-F-: Yanızca bir örneğine rastlanmıştır.

*suda haşlanıb çıḫarıb **teFsilere** tökeriz biz. (Ağ.10/93)*

1.1.2.2.1.11.4. b>v

b->v-: Bu değişime, Türkiye Türkçesi yazı dilinde de var olan örneklerinin yanı sıra, *ben, bir, bu, böyle* sözlerinde birkaç kez rastlanmıştır. Örneklerinden bazıları şöyledir:

*ġoymamiş_oḳula, **ven** de hēç bişe bilmiⁱrim. (An.12/54)*
*ġaladan_ėndım_adli, **vir**_alma yėdim dadli, sen_ondan baḫ ben munnan, ikimiz de muratli. (Bu.03/24)*
*ė şíndi **vunda** ḇānım ḳızım marídi (Bu.08/10)*
*o daşlarī, **vele** sıḫanda ses çıḫėr (An.01/249)*

b- sesinin korunduğu örnekler: Türkiye Türkçesi yazı dilindeki *var* sözü birkaç yerde kelime başında /*b*/’li söylenmiştir.

*aşındⁱ amerikáda da **bar** bizimkileri. (Iğ.09/107)*
*evⁱmizi bolis bėle sardi bürgún sabaĝına erden, biz yatıyoruz, iki ayle bir yėrde, ḳaynanam **bar**. (Bi.03/57)*
*saden bir_ōlum bir ĝızım **bar**. (Ağ.07/102)*

-b->-v-: *baba, beraber, özbek,* ve *bu* sözleri ile *kaybet-* ve *bil-* fiillerinde birkaç kez rastlanmıştır.

***bavamgilin** köün ismi ĝobiyėt. (Ağ.15/16)*
*tēr, terın_aḫír, derdın de çıḫír, terinnen **baravar.** (An.02/93)*
*onda yapduĝ gürciya ĝaldi, onda yapduĝ **özvege** ĝaldi (Bu.13/146)*

anami da onda ***ĝayvėtdım_****oĝullarım*[ı] *da orda ĝayb̲ėtdım (An.05/70)*

avuray *neydi unuddum ole. (An.12/63)*

sora da gölmeġ_alullar, ***ne_vlem*** *çorablar ġoyallar_işde bē̇le. (An.12/207)*

1.1.2.2.1.11.5. c>c̱

c->c̱-:

bunda on ***c̱an*** *yaşaduẖ. (An.05/24)*

ẖasda[h]*ane*[y]*e gėddim ki ġız o* ***c̱íhazlari*** *ėle sögmiş daşımişler (Bu.14/31)*

-c->-c̱-: *Azerbaycan, çocuk, bacı, amca, Gürcü, Gürcistan, sadece, gece,* sözlerinde birkaç kez rastlanmıştır. Örneklerinden bazıları şöyledir:

gėc̱e *geliiller, gündüz yatillár ormannarda. (Ağ.07/22)*

üç yaşına çaẖ ***çoc̱uẖlar*[ı]*mız*** *beşikde yatir, o ki ayaẖları sıĝmir, daa döşeğe gėçırıėsín. (An.01/137)*

di[y]*ėr* ***penc̱ereden*** *başımí çı*[ğ]*ardım dedim kí, bací baci dėyincá,* ***bac̱í*** *sa*[ğ]*a sola baẖdi. (Ha.05/30)*

dedelerímiz ***emic̱eler*[i]*miz*** *heb_ȯrda ĝaldi (Mu.03/1)*

Gelecek zaman ekindeki */c/* ünsüzü de sızıcılaşabilir. Ancak değişime nadir olarak rastlanır.

dedi ki, ämi dedi, şē̇[y]*e ğedacaẖsıs, bu çocuẖlarí* ***götürec̱aẖsız*** *ġırĝızísdana, tamam, orda ĝa*[y]*id* ***yapdurac̱aẖsın,*** *// onnan sora buriyá* ***ğelec̱aẖsın****, burda ġayıd yapduracaẖsın. (An.11/46)*

1.1.2.2.1.11.6. c>j

Bu değişime nadiren rastlanır.

c->j-:

o açduranda kí paray[ı] *aliyėr_ėnişde* ***jepına*** *ĝoyyėr. (Bu.09/146)*

-c->-j-: Bu değişime, *-c->-c̱-* değişiminin görüldüğü sözlerde rastlanır.

mejbur çalı̇şacaẖ. (Ağ.06/76)

*afėdersis yannarında bi̇ süs köpei, bi tane de ḳıs **çojuğ̂i**, ḳız meles. (Ağ.08/93)*

***gürji** olmadız, **gürji** oẖulna oẖumadıs (An.05/14)*

*erzurumda elli dereç̱á, ĝırẖ **dereje** souẖ. (An.11/75)*

*isıdma ẖasdaluğ̂i dutiyėrdi onė, o esgeller **mejbur_**ėdıb götürüb balin[t]se[y]e buraẖd[i]ler. (Bu.02/18)*

1.1.2.2.1.11.7. ç>ş

ç->ş-: Yalnızca birkaç örnekte görülmüştür.

*dolí ēv, eşig, mā̂l, ĝoyun, aẖorda diėr öle bıraẖdıẖ **şıẖdıẖ** diėr. (Ağ.13/7)*

*ön_**üşün** ġoyėrmiyėr_ō (An.09/317)*

-ç->-ş-: Kelime içinde hece sonunda ve hece başında görülmektedir. Konuşma dilinde, kelime içinde hece sonlarında bulunan */ç/*'nin, kendinden sonra ünsüzle başlayan bir hece geldiği zaman kolaylıkla */ş/*'ye dönmesi fonetik bir olaydır. Bu, yalnızca Ahıska Türk ağzında değil bütün Türkiye Türkçesi ağızlarında görülebilen bir değişmedir.[96]

*babam_on_iki yaşında türkiyee **ĝaşmiş**. (Ağ.06/7)*

*/-**ağ̂aşlar** çiçekliyanda doli yağ̂ıyėrmiş da -/ (An.05/355)*

*ebüle gā̂li[y]iller bi **yamaşdan** gėçerke ormanın kenerinde diyėr (Bu.14/155) gi, oğ̂lum hele bi daẖġa Dur.*

*yani bėle **kerpişden** bir düggen yapti. (Ha.08/66)*

*şimdiki **genşlere** ne var! (Mu.01/17)*

Kelime içinde hece başlarında görülen *ç>ş* değişmesinin örnekleri ise çok azdır:

*he **türh́şe** ḳonuşüyór. (Ağ.08/104)*

---

[96] Prof. Dr. Gürer Gülsevin,"Türkiye Türkçesi Ağızlarında Kıpçakça Denilen Unsurlar Üzerine 2: Ç>Ş Değişimi", Yaşayan ve Tarihî Türkiye Türkçesi Ağızları, Özel Kitaplar, İstanbul 2010, s71-78.

sänın bir günnuẖ çalışduĝan, bir gün, gün yaziyírdi, durudagén ***urusşa*** *diyende. (Iğ.06/26)*

çoġ sözi ***geşelli*** *bir_adam^i miş. (Ağ.07/118)*

*oní de ışde, evın_****íşınde*** *babam remedluğ kesdė (Bu.12/72)*

*dört saad^ı n****_işinde*** *sis çıẖacaẖsıs. (Iğ.02/31)*

-ç>-ş: Tıpkı kelime içinde hece sonlarındaki /*ç*/'nin, arkasından ünsüzle başlayan bir hece geldiğinde /*ş*/'ye dönmesi gibi, kelime sonlarındaki /*ç*/ sesi de, arkasından ünsüzle başlayan bir kelime geldiği zaman /*ş*/'ye dönebilmektedir.

héş ġonuşmiyirdim*. (Ağ.16/49)*

benım ***hāş fot^u raflarım*** *var. (Ağ.07/152)*

üş güne çan ***oroş dutiyéllá*** *ẖıdırelezin_adına. (An.05/315)*

äsgeri ***araş diyéller*** *bunda (Bu.11/75)*

bi ***avuş sıcaẖ*** *su aẖdi gözümden (Ma.04/160)*

zaten dedem^i dediim gibi ***hiş görmedim****. (Bi.05/32)*

1.1.2.2.1.11.8. d>z

Bu değişime *cazı* sözünde rastlanmıştır.

-d->-z-:

cazıluĝ*_edér. (An.01/221)*

-z-'nin korunduğu örnek: Aşağıdaki örnekte ise -z-'nin korunduğu görülmüştür:

benim_elimde var ***ḳaĝızım****. (An.04/124)*

1.1.2.2.1.11.9. g>ğ

Konuya geçmeden hemen önce Ahıska Türk ağzındaki /*ğ*/ sesinin Türkiye Türkçesi aydın konuşmasındaki kadar belirsiz ve yumuşak olmadığını, aksine ağızdan oldukça kuvvetli çıkan bir öndamak sızıcısı olduğunu hatırlamakta fayda vardır *(bk.1.1.1.4.12. ğ).*

-g->-ğ-: Ahıska Türk ağzında ince ünlülü kelimelerde iki ünlü arasında bile olsa /*g*/ sesi karakteristik olarak korunmaktadır.

benım ***dügünüm*** *yoĝudi anamcan. (Ağ.09/72)*

degirman *boş dolanūr, suyı zarḫoş dolanur, yardan gelen poşiler,*

bėlime bėş dolanur. (Bu.03/21)

ġız diyėrím ***bögürlerím_*** *aĝriėr. (Mu.05/10)*

ayni ***gügüme*** *benziyan da. (Bu.02/158)*

yolú ***ögrenmiş****. (Ağ.11/39)*

onnarın äli ***degdi*** *mi aḇdasi bozuliir. (Ağ.14/3)*

yol_ebele ***egri*** *yolidi. (An.05/308)*

Ancak metinlerimizde bu */g/* sesinin sızıcılaşmış (*g>ğ*) örnekleri de en az karakteristik olanlar kadar çoktur.

nazar ***değer*** *_ölür çocuḫ (An.01/222)*

başımız ***değiyírdi*** *(Bu.02/9)*

hē burya gelende ***değişildi****, degişdiler (Bu.04/252)*

bizi bindurdile[r] neyse ***ineğöle*** *yolladiler. (Bu.14/123)*

bäní ***döğerdí*** *(Ha.01/13)*

*gel bur[i]ya gel, sene ben_* ***öğredurum*** *(An.05/111)*

ayaĝınan_abele ***değdüseler*** *eğer, ayaĝını* ***değdüseler****, onnán sora o*

dişerdeğile içeri ğiriyėrdi, bunnar dişeri çıḫiyėrdler. (An.05/172)

ben bir ***iğna*** *almadım_evden, hīç hiç bişe almamişim. (Ha.06/12)*

/- ***yüzğer*** *_esen vaḫdi boran (An.05/321)*

/g/ sesi */ğ/*'ye döndükten sonra sızıcılığını daha da ilerletip */y/* olabilir. Ancak Azerbaycan Türkçesine ait olan bu değişim, Ahıska Türk ağzında çok nadirdir *(bk. 1.1.2.2.1.1.2. g>>y).*

1.1.2.2.1.11.10. g>v

-g->-v-: Kelime içinde "*soğuk*" sözünde birkaç kez, "*doğalgaz*" sözünde bir kez görülmüştür.

savuẖ deymiş, yel_admiş (Ağ.09/79)

o azacıh ***saᵛuyacaẖ****. (Bi.04/66)*

yaşíyėrduĝ ġaz, ***divalġazi*** *dá düşurddum, her bişė. (An.05/60)*

-g- sesinin korunduğu örnekler: Aşağıdaki örneklerde */g/* sesi korunmuştur.

gel ***gögerçin*** *gel. (Bu.05/55)*

adamın ki bir öz oĝlinen de ***ögey*** *oĝli olur, analuĝinen ana nesin baẖar, biz ele analuẖ gimi elinde ġalduẖ da oĝul. (Bu.13/155)*

anam da ***sögiir*** *diėr ben ölsem sene, hem sen düşmensin. (Ağ.17/83)*

bazan ***dögerdi****, bazȧn dá ėydi. (Ağ.17/1)*

savetin näyⁱni ***ögiyėrsın****_ola! (An.09/187)*

1.1.2.2.1.11.11. ġ>ğ

Yalnızca birkaç örneği vardır.

-ġ->-ğ-:

bizim böügümüzdür ***sayğımızı*** *gösderduruẖ (Ağ.14/16)*

bi ***saᵍ̆a*** *baẖdi bi sola baẖdi (Ha.05/32)*

1.1.2.2.1.11.12. ġ>ĝ

Genellikle kelime içinde görülür. Kelime başında ve sonunda çok fazla örneği yoktur.

ġ->ĝ-:

o kü oni ğördím ***ĝurur*** *Duydum (Bu.02/126)*

bír ***ĝurub*** *milled daĝıldˡler. (Bu.12/87)*

-ġ->-ĝ-: Kelime içindeki */ġ/* sesi, yalnızca iki ünlü arasında kaldığı zaman değil, kelime içinde her durumda bir artdamak sızıcısına (*/ĝ/*) dönüşebilir. Bu, Ahıska Türk ağzı için karakteristik ve yaygın bir özelliktir.

ȫldüm buni yıĝa yıĝa. (Ağ.08/79)

ġumam da boĝíyėrdi. (Ağ.17/15)

gelín gelende ***sağ̂duciynen*** *dāmad, pařayla şeker sepir.* (An.01/45)

onnan sora bir ėy ***buğ̂da*** *pílaví vėrdiler bize* (An.02/5)

ḫarşo yėmegi yapıb, içine ***doğ̂riyėruḫ****.* (An.04/88)

yağ̂li *yėmiyacán,* ***yağ̂lı*** *et yėmiyacan* (An.11/85)

ḫamuru suynan ***yoğ̂urullar****.* (Ha.06/19)

peyğ̂amber *hezreti alí yoldan ğedirmiş.* (An.06/52)

ġazağ̂ısdana süríyėlar, orda ***färğ̂ana*** *olaylari oldí.* (Ağ.15/70)

ḫızmet ***rağ̂bet****_ėderdi.* (Ağ.16/41)

-ġ>-ğ̂:

yağ̂ *ġoyyėrsın, içine soğ̂an tökiyírsın, pembeleşene ḳaden ġauriyėrsın.* (An.04/113)

bağ̂íller ki yau, üsdi güzel ***dağ̂****, her tarafi çay, böyüg çaylar_ağ̂iir_ėle sular, öni ova, düs.* (Ağ.07/44)

1.1.2.2.1.11.13. ġ>>h

-ġ->>-h-: Yalnızca bir kişinin ağzında tespit edilmiştir.

ben üç ayluğ̂umişim, ***a*****ʰ*****abėm*** *üç yaşında.* (Ma.04/1)

böle tam kenara çıḫmişler, bi ***ahacın****_altında otutdumuşlar, ābimi, üç yaşında.* (Ma.04/24)

1.1.2.2.1.11.14. ġ>>ḫ

/ġ/ sesi, */ğ̂/* olduktan sonra */ḫ/* sesine dönmektedir. Örnekleri azdır.

-ġ->>-ḫ-:

ġörşun böle yağ̂mur gibi ***yaḫíyė*** *kennimizi zor ġurtarduḫ diyėr.* (Ma.04/23)

-ġ>>-ḫ:

etlerini kesiyi sağ̂ ***saḫ****.* (Ağ.16/100)

puşuruḳ çorbasi, ***yaḫ*** *soğ̂an yaḫarsın.* (An.04/112)

saḫ *sola baḫmíş gi heb, her bişi ġırılmíş. (An.07/103)*

daḫ *parçasi gibi bi adam. (Ha.05/40)*

1.1.2.2.1.11.15. h>ĝ

-h->-ĝ-:

ėşeğ̆i sora balinssaya ğötúrdile r, ***ḫastaĝanaya****. (An.05/254)*

onun heç ***günaĝí*** *yoḫdur (An.01/114)*

1.1.2.2.1.11.16. ḫ>ĝ

Yalnızca birkaç örneği vardır.

ḫ->ĝ-:

ĝeyreddini *gördüm_orda. (Ağ.15/67)*

benim ös, anamın emísı ġızi, hecer ***ĝala*** *sizin kövdeki meseĺa, anamnen öz_emmí ġızlarídúr (Ma.06/1)*

-ḫ->-ĝ-:

ē, ***tarıĝı*** *başladíḫ da óyani gėdduḫ ġızım. (An.09/56)*

*naḫcıvannan gäl̈duḫ bizim serh́ede gi gėşduḫ, türkiyanın serh́edın ben görmemişdım_****aĝıri****. (Bu.02/121)*

-ḫ>-ĝ:

bir ***köylü+yuĝ*** *ikimiz de. (Bu.04/187)*

1.1.2.2.1.11.17. k>>ğ

k->>ğ-: Kelime başında görülen yaygın ses değişmelerinden biridir.

anam da ***ğedir****, dilenir* ***ğelėrdi*** *bişeler. (An.02/17)*

dedenin ***ğendı*** *sas çalıyėrdi. (Bi.01/60)*

baḇam_iki sefer tekrar ***ğėri ğėddi.*** *(Ağ.11/7)*

yaylaya ***ğötür*** *orda otar diir. (Ağ.13/63)*

*iki **ğün** gėdmedi, ẻ̄tasi **ğüni** ġaldurdė. (Iğ.11/33)*

-k->-ğ-: Çok fazla örneği yoktur.

*şinni **böğün** gi ben baḫdım şinni yārın öbürī baḫsın (Bu.03/44)*

*şin ḳırḫına da gėdaruḫ, genȧ **yėmeğinen**_işinen, halva ġaurullar. (An.04/40)*

*evet_**eleşğird** doumluyum. (Ağ.06/4)*

1.1.2.2.1.11.18. k>>h

Yalnızca birkaç örneği vardır.

k->>h-:

*elbise bile yoḫ **hi** ğiyeler. (Ağ.15/47)*

-k->>-h-:

***gecihmiyasın**, tėz gel. (An.06/35)*

*işde ḇȫle o **şehilde** ğelmişler. (Ağ.15/35)*

1.1.2.2.1.11.19. k>ḣ

ḳ>ḫ değişmesine paralel bir değişmedir. Aralarındaki fark, *k>ḣ* değişmesinin ince ünlülü kelimelerde görülmesidir.

k->ḣ-: Yalnızca "*ki*" edatında birkaç kez görülmüştür.

*íşde o zaman şey **ḣi** yapüüʳlar (Bi.05/28)*

-k->-ḣ-:

*niya **töḣdün**? (Ağ.09/32)*

*o bizȧ **böüḣluĝ** ediʸėrdi (An.02/41)*

***iḣi**, üş güne çan oroş dutiyėlĺa ḫıdırelezin_adına. (An.05/315)*

*evin **bereḣeti** geˡsin (An.10/145)*

*boynᵘna ip_addi, **tilḣiy** gätúrdi. (Bi.01/140)*

*rayona yaḫın bir gözel yėr **görüḣdi** (Bu.11/49)*

*gendi genniⁱne ġapandi, **tiḣmediler** bile. (Ha.07/68)*

1.1.2.2.1.11.20. ḳ>>ğ

ḳ->>ğ-: Yalnızca birkaç örneği vardır.

*o **ğader** pakizáluĝu öğrendi bizinen. (Bu.02/41)*
*suyunu **ğoymuşla**^r kefenni biçmişlēr. (Ma.01/12)*

-ḳ->>-ğ-: Çok fazla örneği yoktur.

***bıra**^ğ**ıb** ġaçiiller_adam^ı (Mu.03/68)*
*bizim kȫlüler varidi, **başğa** vileedde ferĝana vileetında (An.05/56)*
*ĝalduriyėr yorĝan^ı n_altına **ĝula**^ğ**ına** bi̊şeyler söyliy_artı^h ná söyli̊yósá. (Ha.09/5)*
***rızığımız** ne ise onnen_oĝraşiiruḫ bíz de. (Ağ.12/12)*

-ḳ>>-ğ: Çok fazla örneği yoktur.

*düşmesín çocuḫ // he sallıyanda **çocuğ** düşmesin (An.01/168)*
*onı da aynı doĝruyosun, **ufā**^ğ bele şey kimi şāhriya var ya, onnan birez canní doĝrúyörsün (Ha.06/45)*

1.1.2.2.1.11.21. ḳ>>ĝ

ḳ->>ĝ-: Ahıska Türk ağzının karakteristik ve yaygın ses özelliklerinden biridir.

*biz de onnarın kervana **ĝarışaḫ**. (Ağ.07/16)*
*hē, **ĝaçurd**^u**lar**. (An.02/36)*
*az ĝaldí **ĝálbi** Dura. (An.06/75)*
*gedecam namas **ĝılaca̱m.** (An.11/35)*
*onnan sora ateşin_üsdne **ĝoyarız**. (Ağ.18/48)*
*ğedın_o çoraplarızi **ĝurutun_**o odun^ü nen (An.05/306)*
*bílmem ne **ĝadar ĝuzü** verác̱an (Ağ.15/13)*

-ḳ->>-ĝ-: Ahıska Türk ağzının karakteristik ve yaygın ses özelliklerinden biridir. Ahıska Türk ağzında karakteristik olarak /*ḫ*/'ya dönen eski Türkçenin kelime içindeki /*ḳ*/ sesi, ekleşmeler sebebiyle iki ünlü arasında kaldığında ya da kelime içinde hece başında olduğunda genellikle /*ĝ*/'ya döner (örn.: *ocaḫ+a>ocaĝa*).

*derenın kenerínde **ġazuĝu** çaḫıyėrmíş. (Bu.14/139)*

onnan yuḫari bi tene aşiret ***yoĝúdi****. (Ağ.06/102)*

onnar geca ġaşmişler, belē ***ocaĝın souĝunda****. (Ağ.08/7)*

arĝadan *ġurşun yaĝıyėr (Ma.04/73)*

çabuḫ ***çabuĝ_o*** *sıray[ı] bitírmaḫ lazım. (An.01/75)*

eti ***çıĝardaḫ*** *da yeyin. (Iğ.02/144)*

kendi ***torpaĝıza*** *gedin diyėller bize (An.12/153)*

maya ḫatacan çoġ_az, ekmek kimi çoḫ ġadmúyosun, azcıġ_o ġadar gi ***yumuşaĝ_olsun****. (Bi.03/16)*

ėrmeni onnarı ***bıraĝmirmiş*** *gi. (Ağ.07/82)*

-ḳ>>-ĝ: Aslında kelime sonundaki /*ḳ*/'lar Ahıska Türk ağzında karakteristik olarak /*ḫ*/'ya döner. Bu yüzden, kelime başındaki ve sonundaki *ḳ>>ĝ* değişimine oranla daha az örneği vardır.

kimse ĝalmadi buralarda ***çoĝ*** *boş yėr var. (Ağ.07/36)*

çocuĝ *düşmiya, ġapi açuĝ_olur da. (Bu.05/43)*

iş yoḫ, güc ***yoĝ*** *burda. (Iğ.06/59)*

1.1.2.2.1.11.22. ḳ>h

-ḳ->-h-: Kelime içinde hece sonlarında rastlanmıştır. Çok fazla örneği yoktur.

*bu biniyė de gėdiyė[r], **dohdora** ğėdiyėr (An.05/234)*

ḳabahlarımız *vār, işimiz var, hiçbişeden ġalmazuḫ, hēr bişe gendımizden. (Bi.04/5)*

-ḳ>-h:

hem tatlı hem de ***sicah****, bölē her teráfini muhgem tutuyór. (Ağ.08/69)*

nişan değişib gāluruĝ, ***ufah*** *nişan. (Bi.04/75)*

1.1.2.2.1.11.23. ḳ>ḫ

ḳ->ḫ-: Kelime başındaki *ḳ->ḫ-* değişimi karakteristik değildir. Fakat Ahıska Türk ağzındaki sızıcılaşmanın derecesini göstermesi bakımından önemlidir.

ḫaynanam *yüz yaşında ordan gelmíşler. (Ağ.13/3)*

şubat_ayında ğelmişler, ĝar ***ḫış ḫıyamet.*** *(Ağ.02/2)*

damat, ġoçı ***ḫaldırırsa*** *alır gider. (Ağ.06/126)*

ḫumar*_oy*[u]*ni. (An.03/27)*

valla ben_oni bilmem, rusyada ***ḫalmiş****. (Ha.08/70)*

zati ėrkeğler yoḫdur gi, ***ḫadınnar*** *yabdė. (Iğ.09/70)*

-ķ->-ḫ-: Ahıska Türk ağzının karakteristik ünsüz değişmelerinden biridir.

anaḫdar sen[i]*n_elinde, girersin* ***yaḫanursun****. (Ağ.01/41)*

onnar ***çıḫdıḫdan*** *sora babami* ***çıḫariyler*** *(Ağ.03/8)*

*/-****taḫla*** *atıyor da-/ (Bi.01/11)*

doḫsan *birde ğeddim. (Ağ.07/167)*

ġazaḫca *da söylüyoduĝ, urusca da, gendi dilimizde de. (An.01/71)*

bir tenē şėy varidi, ***toḫmaḫ****, bö*[y]*üğ* ***toḫmaḫ****, o pirinci döğen* ***toḫmaḫ*** *varidi. (Bu.02/64)*

o zama[n] *ışde tualedi yapan yapíyėrdi, yabmiyan da* ***sıḫleddeydi****. (Bu.12/25)*

oĝlum hele bi ***daḫġa*** *Dur. (Bu.14/155)*

tereyaĝıní äridib güzēl süzerdín, ayranni ***çıḫardırdın****, ona sariyağ diird*[i]*ler,* ***yayıḫdan çıḫana*** *da tereyağ diird*[i]*ler. (Mu.01/133)*

yėddisınnan sora ***ķarḫi****. (An.04/36)*

ayḫur[i]***ya*** *sözdúr da baĺam (Iğ.09/140)*

gündüz_ordo oturíyler, taḫ ***åḫşáma*** *ĝader. (Mu.06/5)*

Sızıcılaşmanın daha da ilerleyip kelime içindeki /*ķ*/'nın /*ĝ*/'ya döndüğü de görülür *(bk.1.1.2.2.1.11.21. ķ>>ĝ).*

-ķ>-ḫ: Ahıska Türk ağzının karakteristik ünsüz değişmelerinden biridir.

fındıḫ *varidi, ceüz varidi, mėşenin_içinde. (Ağ.01/32)*

almanyada ***bıyıḫ*** *yarışi yapiller. (Ağ.07/105)*

tabī ***farḫ*** *var. (Mu.01/134)*

ķaymann_içine de ĝarabiber, ē onnan sora soĝan, ***birazcıḫ*** *da* ***sarmısaḫ****. (Ağ.10/90)*

ġuyruḫ *yağ̂ni ärüdürsün (An.05/410)*

tırafıḫ *ĝazásındán. (Bi.01/26)*

hā dügünde bizde ***yasduḫ*** *sadma da var. (Bu.09/157)*

yumuşaḫ *da déil ḳavė de déil normaĺ yoĝuriyérsın. (Ha.06/21)*

1.1.2.2.1.11.24. ŋ>>g, ğ, ĝ

/ŋ/ sesinin */g/, /ğ/, /ĝ/*'ya dönmesi aşağıdaki örnekler için karakteristiktir.

-ŋ->>-g-:

öge *geldíḫ bíz_isdanbóla (An.12/45)*

-ŋ->>-ğ-:

öğá *ġoymişlár_**öğe*** *(An.02/22)*

-ŋ->>-ĝ-:

^{h}aydi buni ***aĝnaduḫ*** *da bu ne? (Bu.14/52)*

ġabristan hengi nóḫtadaydi oni ***aĝniyérim*** *biliyérim. (An.05/132)*

1.1.2.2.1.11.25. p>f

Metinlerimizde örneği çok azdır.

-p->-f-:

nasib_olsaydi burda ĝalsaydın, ***yafsaydı^{m}****, sen de yéseydin. (Ağ.10/68)*

bu ***toflum*** *da diír, hele baḫsana diér ne ĝaten yapılmış. (An.11/80)*

başına, şeker ***sefdiler****. (An.12/191)*

1.1.2.2.1.11.26. ʿ>ĝ

Arapçadan alınmış aşağıdaki kelimede ayın (ʿ) harfi yerine */ĝ/* sesi kullanılmıştır:

bir ***saĝad*** *Duríyír. (Iğ.08/19)*

1.1.2.2.1.11.27. ʿ>h

Arapçadan alınmış aşağıdaki kelimelerde ayın (ʿ) harfi yerine */h/* sesi kullanılmıştır:

ordan dedi ki sizä ***e^hlan_****oldi orta asiyâʸ á gėdecaḫsıs sis. (Iğ.06/80)*
gėce dėdiler kī, ***sahad*** *on_ikide, dėdiler ki sizi orta asyáyá sürecauĝ,*
yėddi yilinen. (Bu.13/23)

1.1.2.2.1.11.28. ʿ>ᵛ

Arapçadan alınmış aşağıdaki kelimede ayın (ʿ) harfi yerine */v/* sesi kullanılmıştır:

evlí barḫli olasīn, adli şanli olasīn, bi̊zi̊ utandırmā, ey_ōl deb ***duᵛa***
ėdiyėruḫ (Iğ.09/154)

1.1.2.2.1.11.29. ʾ>v

Arapçadan alınmış aşağıdaki kelimede hemze (ʾ) harfi yerine */v/* sesi kullanılmıştır:

dėdi kimin ná ***savali*** *varisá iki adım ireli çıḫsın. (An.05/99)*

1.1.2.2.1.12. Tekleşme

Korkmaz, ünsüz tekleşmesini "yalnız şeddeli Arapça alıntı sözlerde, kelimelerin iç ses ünsüzlerindeki aslî ikizliğin tekleşme yoluyla kaybolması" olarak tanımlar.[97] Ancank metinlerimizde yalnızca Arapça değil, Türkçe kelimelerde de ünsüz tekleşmesi olayı görülmüştür.

Rasladığımız ünsüz tekleşmelerini şu şekilde gruplandırabiliriz:

[97] Zeynep Korkmaz, Gramer Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s. 231.

1.1.2.2.1.12.1. Kelime Gövdesinde

Alıntı kelimelerin tabanındaki ikiz ünsüzler tekleşmiştir. *Hac, afet-,*"affet-", *ḫaḫ* "hak", *tükan* "dükkan", *vala* "vallahi", *guved* "kuvvet", *evel* "evvel" sözlerindeki ünsüz tekleşmelerinin kesin olduğu söylenebilir. Bunun dışında diğer tekleşme örnekleri şunlardır:

1.1.2.2.1.12.1.1. cc>c

*babam da **haca** gėtmiş, ... iki de ġardaşlarım **haca** gėtmiş, ben dá **hacá** gėtmişim yani sülalá hấb gėtmiş. (Ağ.01/60)*

1.1.2.2.1.12.1.2. ff>f

*dėdi, gel gel dedi, ben_**afėddim** seni **afėddim**, niye içeri ġaşdın? (Ağ.14/30)*

1.1.2.2.1.12.1.3. ḫḫ>ḫ

*kimsenín de pėg **ḫaḫını** yiyan milled dėilis. (Bu.14/138)*

1.1.2.2.1.12.1.4. kk>k

*ne **tükan**_aldılar_özlerıne ne doĝrú dürüsd, ne de bize verdúrdler **tüken** yer^{i}ni. (Mu.06/90)*

1.1.2.2.1.12.1.5. ll>l

***vala** ondan sora, allaın rámetıne ġauşmüş_annesi. (Ağ.11/27)*
*neyse, üç, bėş_on yíl_aḫırı ögreşduḫ gi ola, biz de türg siz de türk, i^{ğ}san yiyan yoḫ, biz milletıs sizi kimi bir **miletıḫ**, neyse óyani biyani, yani ögreşduḫ sora. (An.09/131)*
***meelim**_ondan gördi, ecem **müelimiydi**, ecem_oĝliydi o adam, eceriydi. (Bu.06/94)*

1.1.2.2.1.12.1.6. nn>n

*kim^i^ya diyen sös, e kim^i^ya **fâni**, / kīmya **fâni**. (Bu.04/254)*

1.1.2.2.1.12.1.7. vv>v

*çoġ **ġuvedli** bir_aileimiş. (Ağ.07/11)*

*gelírken hüdüti geçmeden_**evel** ē benım rēmetluĝ bacım_anadın ē şėyden düşií. (Ma.02/4)*

1.1.2.2.1.12.2. Ekleşme Sırasında

Ekleşme (genellikle de *-lAr* çokluk eki ile *-dAn* ayrılma hali ekinin kelimelere eklenmesi) sırasında ünsüz benzetmeleri ile ortaya çıkan ikiz ünsüzler de tekleşmiştir.

1.1.2.2.1.12.2.1. nd>nn>n

*nomal yėmeg pişirdiin ḳazanı çevirirle^r^, gelin_onn_**üssünėn** adım_adla^r^ gėçer. (An.10/155)*

***onan** sora diėr bízi kö^y^lere daıddi diyē^r^. (Ağ.13/27)*

*bu, ǟlli altınc seneden sora ışda bu şėydan_azad_**olanan** sora, imza admadan azad_olannan sora milled, bís bír ĝurub milled daĝıld^ı^ler. (Bu.12/87)*

***e^d^zelbėycanán** sora buriye ğelduḫ, ēy oĝul, dünyada başımıza neler gelmiş! (Bu.13/43)*

1.1.2.2.1.12.2.2. nl>nn>n

*di^y^ėr, **bunara** ǟllişer zopa vurdilēr. (An.06/28)*

*ardahan, artvin **bunar** yapuşuḫdur. (An.09/9)*

*günnuḫ di^y^ėrdíler, bír günnuĝa bir bal... ... , iki **günu^ğ^una** iki şey, para yoḫ. (Iğ.06/25)*

*gecánın yarısi göz gözü görmėr, **ġaranıḫ** zíndan. (An.12/14)*

1.1.2.2.1.12.2.3. ls>ss>s

*vėrduĝ_ışde, o çaĝırddurmışdi saĝ_**osun**, paliğȯna bizim yanımıza göndermişdi (Iğ.02/121)*

*ben heppisinden raziim, allah razi **osun**. (Ağ.14/38)*

1.1.2.2.1.12.2.4. rl>ll>l

*madaur daşı **diyėler**_ona. (An.01/250)*

1.1.2.2.1.12.2.5. zs>ss>s

Bu tekleşme, geniş zamanın ikinci teklik kişisinin olumsuz çekiminde *(-maz-sın)* ve yine geniş zamanın şart çekiminde *(-maz-sa)* yan yana gelen */zs/* ünsüz grubu üzerinde olur.

*sora gendi esgere ğedende babam dedi buni sān **baḫamasın** de, ğötürdü de hökümete, kövde kȫlünün şeyine bıraḫdı tapşurdi. (An.05/290)*

*ben türġ_oğlü türgüm dedim, yassan türg yas, **yazmasan** hėç yazma, ben türgüm, osmanni türgiyim ben. (Bu.04/243)*

*sora ışde ikí bín iḣide oĝlum dedi ği baḇa sen **ğėdmesen** ev satılmaz dedė. (Bu.12/136)*

*sora dílehçeyi yazdıle gi **gälmese** olmaz de ona seeb geldím da ben. (Bu.10/22)*

1.1.2.2.1.12.3. İki Kelime Arasında

Birbiri ardınca gelen iki kelimeden birincisinin sonses ünsüzü ile ikincisinin önses ünsüzü aynı olduğu durumlarda da ünsüz tekleşmesi görülebilir:

1.1.2.2.1.12.3.1. ç-ç>ç

*bir on yaşındaki de bir çocuḫ var **gen çocuḫ**. (An.01/49)*

1.1.2.2.1.12.3.2. ḣ́-ẖ>ẖ

*yanı bizim **tür ẖalğí** heç bişe^y demiyé̄ (An.12/166)*

1.1.2.2.1.12.3.3. ẖ-ẖ>ẖ

Aşağıdaki örnek, her ne kadar görünüşte tek bir kelime gibi dursa da aslında iki ayrı sözün birleşmesinden meydana geldiği için buraya dahil edilmiştir:

*abu **ĝırıẖanda** peg dadır bulunur. (Ha.05/17)*

1.1.2.2.1.12.3.4. ĝ-ġ>ġ

Aşağıdaki örnek de aslında iki ayrı sözün birleşmesinden meydana gelmiştir:

*topraẖ vėrecauẖ, ǟmekli zanduẖdan sizi taniyacau^ğ **baġuruzi**, işízi, hā̈r_işi... iş verecauẖ. (Iğ.06/44)*

1.1.2.2.2. ÜNSÜZ DÜŞMELERİ

Rastladığımız ünsüz düşmesi örnekleri şunlardır[98]:

1.1.2.2.2.1. d>Ø

Genellikle kelime içinde ve */nd/* ünsüz grubunda meydana gelir. Ahıska Türk ağzında kelime içinde meydana gelen *nd>n* değişmesinde, */d/*'nin yutulması Ahıska Türk ağzında belirli kelimelerde (örneğin, *şimdi, gündüz*) karakteristik ve yaygındır.

*ó^y üzden gėce olmaz **günüs** kesmaẖ lazım. (An.09/383)*

*ne a^n nadėm **şini** ben ne_blı̊m ne diyírsiz, ki ben de oni annadim. (Ağ.01/1)*

***aşını** bir_at_olsa, bin, ked_oralari gez, buralari da dolaş. (Ağ.07/193)*

---

[98] Ünsüz düşmeleri, şimdiye kadar farklı şekillerde işlenmiştir. Konu, bazı çalışmalarda ayrıntılı bir şekilde ele alınmış ve erime, büzülme, derilme, yutulma gibi sebeplere bağlı olarak açıklanmıştır. Biz ise bu konuyu, örneklerin bulunabilirliğini kolaylaştırmak için, düşen ünsüzlere göre sıralayarak incelemeyi tercih ettik.

Aynı hecedeki çift ünsüzlerden biri olan */d/'*nin şu örneklerde düştüğü tespit edilmiştir:

***çimken** dėyen şe^{h}er var, böüg şeer, en sicaẖ yėr çimkend. (An.02/24)*

*gḗdduẖ cā̄r cur yollarda, **asval** yoĝ_o aẖıdda, daş yolī, ėniş yoẖuş,*

çā̄l çamū̄r, gėdduẖ. (Bu.02/26)

1.1.2.2.2.2. f>Ø

Bazı kelimeler (örn. *yufka>yuẖa* ve *çift>çid*) için *f>Ø* karakteristik ve yaygın bir ses olayıdır.

*hamur yourullar falan, bu oturur yufġa açar, **yuẖa** açar, bizde öyle. (An.10/111)*

*bu **seer** südü getir^{i}riz, ẖazanla, büyüg ẖazanla. (Ağ.18/7)*

*daĝdan_ėndim **posoun** da daĝlarınnan aşaĝí iniyírım (Bu.14/33)*

*valla iki **çid** çorabi bile yaẖıyamiirim. (Mu.01/40)*

1.1.2.2.2.3. ğ>Ø

Metinlerimizde en çok düşen ünsüzlerden biridir. Fakat Ahıska Türk ağzı için karakteristik olan bu sesin korunmasıdır.

Hece sonlarında bulunan */ğ/* sesi düştükten sonra geride kalan ünlü uzayabilir:

*artıẖ onú **ȫrenemedim**. (Ha.05/54)*

*ġuziler, mallar bağrışíyė **bȫrüşiyė** diyėr, öylece biraẖduẖ diir. (Ma.04/13)*

Fakat uzamadığı örnekler de vardır:

*yā̄nı bölö **örödmen**_olu^{r} mi, ne diye buraya geldın de **öredmennu**^{ğ} oḳuyorsun yaní, tipin musaid dėil... (Bi.03/73)*

İki ünlü arasındaki */ğ/* sesinin düşmesi ise genellikle ikiz ünlülerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Aşağıdaki örneklerde aslında */g/* olan ünsüz *g>ğ* değişmesine uğradıktan sonra düşmüştür.

g>ğ>Ø:

***deirmende** un_ėderdıḫ. (Mu.01/20)*
*bu görmüş **bää̈nmiş**. (An.10/34)*
***düünüm**_olmadı, bä̈n ġaşdım. (Ha.01/10)*
*dedi teyze sen bennen saĝlamsın dedi vallaha dedi, senn_için **cieri**^{n}*
***mierin** benden saĝlam. (Mu.01/6)*
***eer** ki serbes olursa gėderses, gėdin_oraları gezin görün. (Ağ.10/15)*
***babayiid**, pelivan bişeler. (Ağ.07/71)*

Aşağıdaki örneklerde aslında */k/* olan ünsüz *k>>ğ* değişmesine uğradıktan sonra düşmüştür:

k>>ğ>Ø:

*yaní bir, avcı, bir **keklii** falan ḳoalar da, siner ya hayvan. (Bi.05/14)*
*aḫırda bir **köpeimiz** vardı (Mu.03/65)*

1.1.2.2.2.4. ĝ>Ø

Metinlerimizde en çok düşen ünsüzlerden biridir. Fakat Ahıska Türk ağzı için karakteristik olan bu sesin korunmasıdır.

Hece sonlarında bulunan /*ĝ*/ sesi düştükten sonra geride kalan ünlü uzayabilir:

*o da **ōlanın sā̆ducusu**, **sā̆ducú** derler bizde (An.10/41)*
*duymasınnar diye **ā̆zıní** dedem ġapatiyomuş gi sesin çıḫmasın. (Ağ.03/5)*
*ya^{u} **dōruları** ġonuşmaḫ lazım. (Ağ.06/52)*
*/-**ā̆lamazdan** söyle.-/ (Bu.03/6)*

Fakat uzamadığı örnekler de vardır:

*ad_aldí, soy_aldi daa **dorusú**. (Bu.15/15)*
*ben **tuladan** yabmíşidim (Bu.12/115)*

İki ünlü arasındaki */ĝ/* sesinin düşmesi ise genellikle ikiz ünlülerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Aşağıdaki örneklerde aslında */ġ/* olan ünsüz *ġ>ĝ* değişmesine uğradıktan sonra düşmüştür.

ġ>ĝ>Ø:

*ḫamur **yourmuşlar** tandırde şe^y á yabmay_içün. (Ağ.02/4)*
*tavada az **yaınan** pi̊şürüyos. (Bi.03/12)*
*bi pakėt **kaȧdına** da senet yabdıḫ. (Mu.03/58)*
*dişler çıĝanda hedig büjürüller **daıdurlar**. (Ağ.16/52)*
*a **doal** bişė, çoĝ iyi. (Ağ.06/157)*
*ulan_**oul** bunun boyasi çıḫmiyir mi burya? (Ağ.08/131)*
*tabí vunnar_eb burdan **çou** da çekildi ğėddi kimse de ĝalmadi. (Ağ.15/34)*

Aşağıdaki örneklerde aslında /ḳ/ olan ünsüz *ḳ>>ĝ* değişmesine uğradıktan sonra düşmüştür:

ḳ>>ĝ>Ø:

*bizde beşig gider, ilg **çocua**. (An.08/1)*
*bardaġ veririz ya, **bardaȧn**_içine para ḳoyar (An.10/81)*
*onnar çıḫdıḫdan sora babami çıḫariyler gi hiç **ġondāının** kenar^ı na bíle deymemiş. (Ağ.03/8)*
*bení dē onu^n **ġucaana** vermişler. (Ma.04/25)*

Aşağıdaki örneklerde ise aslında /ŋ/ olan ünsüz *ŋ>ġ* şeklinde ayrıştıktan sonra düşmüştür. Bu şekildeki şu örneklerin Ahıska Türk ağzındaki kullanımı yaygındır:

ŋ>>Ø:

***soungü** vaḫıdlarda bizim kö^y dá, çoḫ ġuraḫ gėddi. (An.05/361)*
*eh́im ayın^ı n şeysınde **soundaydı** işde nayabır_ayında. (Bu.12/34)*
***puar** başi podorā, gel baraba oturaḫ aĺ beni alėm seni, bu sevdadan ġurtulaḫ. (Bu.03/7)*
*öleydi dutmi^y ėrdi ne **douz**_isannar var, şereveddin baḫ. (Bu.06/79)*

Eski Türkçenin *boya* kelimesinde */ĝ/'*nin korunduğu görülür:

*gözel ne? **boyaĝ̊** çalınmasın. (Bu.06/41)*

1.1.2.2.2.5. h>Ø

Metinlerimizde en çok düşen ünsüzlerden diğeri de budur.

Kelime başındaki /h/ sesinin düşmesi, Ahıska Türk ağzında sık rastlanan bir durumdur:

*sen **eş** ġurbete giddin mi (Ağ.07/181)*
*bunnara isgen**_aġġı** vermiş burda. (Ağ.10/22)*
*babam ki urus**_ökümetinen** nėre gėtsa sarīlmiş. (Ağ.16/23)*
*artvin[i]nán sivaslıları hele ġonuşdur**_ele**, sözleri heb deişikdü, edetleri de başĝadu[r]. (An.01/176)*
*aḫşamına aç[ı]ėrsın**_amamda** çimiėrsın (An.02/100)*
*bir**_afda** oḳula gidmedug úçümüz de, yiniden aldıler. (Bi.03/93)*
*ben_eç **ayadda** ĝırmiyėrim yumurta. (Bi.01/35)*
*bizim**_emen_emen** odduz_oliyėr. (Ma.03/52)*

Yukarıdaki örneklerin aksine, aşağıdaki örneklerde ise, kelime başındaki /h/ sesi karakteristik olarak korunur[99]:

*murlanmiş, ġazann_alti **hislendi**. (An.01/205)*
*häp **his**_oldu buní şin[d]i nesīl geçırecem, ney[i]nen silecem. (An.01/206)*
*alma aĝací da varidi, üş dib_alma aĝacidi, iki dib_ärüğidi, dörd dib **hayvaydi**, inciridi, tutidi, cävizidi, her bişe aĝaşdan_ehdím (An.05/61)*
*isdambol ġavaḫlarī, dolú gelür **harḫlari**, tiseli ğüle benzer, yarımī[n] yanaḫlarė. (Bu.03/27)*

İki ünlü arasındaki /h/ sesinin düşmesi, genellikle ikiz ünlülerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur:

*abu **şeerin**_içi ġatėr yėr baĝi varidi, dedemgilin. (Ağ.01/75)*
*ben, gúrcisdana bėş nefer adama ḳaĝıd_aldım, **möörli** işli, izin, izin_aldım. (Bu.04/87)*

---

99 Gürer Gülsevin, "Türkiye Türkçesi Ağızlarında #h Sesi Üzerine", Yaşayan ve Tarihi Türkiye Türkçesi Ağızları, Özel Kitaplar, İstanbul 2010, s. 177.

kimisini öldürdiler, kimisini yaḫdiler, kimisini ĝırdiler, ***allaám*** *ne gün vėrdile*[r]*. (Bu.13/124)*

ordan kimya ***müendisi*** *kendi de çocuḫ. (Bu.14/27)*

ḳaseddá da[h]*a başġa ses çıġıyír, dedím valla ben nėydím, tezeden ses şėyine mi* ***imtaanına*** *gedėm, güzál ĝonuşam. (Mu.05/6)*

Kelime ve hece sonlarında yer alan */h/* sesi düştükten sonra geride kalan ünlü genellikle uzamaz:

babayiid, ***pelivan*** *bişeler. (Ağ.07/71)*

beni ***alla*** *gelínluĝå ulaşdırsın (Bi.04/102)*

remetluh *annemgille*[r] *söylerd*[i]*le (Ağ.14/42)*

her şėden ***mārum*** *ġoyyėle*[r]*míş yanı türh́leri. (Ma.01/16)*

1.1.2.2.2.6. k>Ø

deme *onun ġobali çubuĝú beĺa şeydeydi öğünde Duri*[y]*ėrdi (An.05/280)*

1.1.2.2.2.7. ḳ>Ø

Aşağıdaki *çok* ve *bak* sözlerinde */ḳ/* sesinin vurgu ve tonlama sebebiyle düştüğü görülür.

benım ḫanımın babasi, o ***ço*** *diktatör_adamidi. (Ağ.07/24)*

bizimk[i]*ler* ***ço*** *oĝraşdi (Iğ.02/161)*

ba *bením babam aĝnatmişdür (Iğ.09/204)*

dėdim gi ***ba****, sen dėdim çó*[v]*ala tūlay*[ı] *doldurajan sırtıma vėrecan (Bu.14/114)*

1.1.2.2.2.8. l>Ø

Kelime ve hece sonlarında görülen *l>Ø,* aşağıdaki örnekler için yaygın bir ses olayıdır.

***nası** bilmiyėn_ȯla! (Ağ.06/122)*

*içinä de **mezemesıní** ĝoyyėn (Iğ.01/23)*

Kelime ve hece sonlarında rastladığımız diğer *l>Ø* örneklerinden birkaçı aşağıda verilmiştir:

*adlın[ı]n arasínnán bi araba ḳopdu **gǟdi**, yan[i], uçå uça ğeldi. (An.10/168)*

*daḳımėnt [v]ėrmedíler ki bu türkiye[y]e **ğesínner**. (Iğ.09/108)*

*didimdeydi orya geddım_ora köyluḫdur, beĺa açuḫluḫ **güze**. (Mu.06/63)*

Hece başlarındaki /l/ sesinin de aşağıdaki örneklerde düştüğü görülür:

*ḫayvannarın **pisiini** addı[ğ]ın_ebile yığduĝun yėr neredür? (Bu.14/190)*

***tekeregli** var ya, / he öküz_arabasi, sen bilmessın_onnarı. / (Ma.03/59)*

Aynı hece içerisindeki çift ünsüzlerden biri olan /l/ sesi de düşebilir. /l/ sesinin düşmesi, *kalk-* sözünde artık kesinleşmiştir. Bu kelime, Ahıska Türk ağzında karakteristik ve yaygın olarak *kak-* şeklinde söylenmektedir.

*ben dá ḫasdaluḫdan **ġaḫamiyėrim** gi ben geri gedėm düzelddürėm. (Bu.05/51)*

*bunnar **ĝaĝir** gidiller ağriya. (Ağ.07/48)*

***atmíş** bėş senedír ġapı ġomşiyıḫ. (Ağ.06/112)*

*üç_üs gilamėtır_araba sürdürd[i]ler, ġarda, çamurda, **asvadda**, ġarayolda (An.09/254)*

1.1.2.2.2.9. n>Ø

Aşağıdaki kelimeler için *n>Ø*, yaygın ve karakteristiktir.

*eer giddík, zati gėddik; ė gėdmedisek, ė öldürecaĝısa **zati** biz_öleceis. (Ağ.07/9)*

*babam **zate** esgere ğėtmişdi, bís üş ġardaşiduḫ. (Bu.02/16)*

hama *o günden ḳonuşacaẖ, bene hic gelínlıẖ yabmiyacaẖ. (Bi.04/103)*

iki gece şeyde ĝalmışlar, ẖarsda ĝalmişlar, iki gece, onnan ***sora*** *atatürg burya vėrmiş. (Ağ.02/20)*

Ben ve *sen* zamirlerindeki *n>Ø,* vurgu ve tonlamadan kaynaklanmaktadır.

gözümᵘ̈nen görmesēm, sen sen zaniyírsin ᵍ̆i ***sä*** *ayẖura söʸliyėrsın. (Iğ.09/143)*

ġızımcan ġusura baẖma, ***be*** *ön_üçün, çoĝ_ínsan geliyėr, soriyėr (Bu.08/70)*

getúrdüm_ėşeği dá bıraẖdım, ***be*** *boynᵘna sarıldım, ėşeg, ėşeg benímdır ben verm... diyėrim. (An.05/266)*

1.1.2.2.2.10. r>Ø

yaẖan ***ġutaramassın_****ondan. (Ağ.14/41)*

ışdē ***etesi*** *güni baẖdıh, geldile. (An.10/58)*

gėçėgden *de ben tırabzonda yaşıyamazdım. (Bu.14/128)*

hä tⁱrene arabáynen ***götüdiler****, büs köʸ köʸ köʸ köʸ yıĝdile, tⁱrene* ***ğötüdiler****. (Iğ.09/83)*

bir avuc bozuẖ para ***vėmiş****. (Ma.04/27)*

bir tene atinán ***baraba****, ayni burdā, çingene nesi şėylerden geçer_a ki çadırlara geçer_aynı vezⁱyat, boyna düzülduẖ geldıẖ. (Mu.03/15)*

nēden_*aẖluan geldi bu sös! (Bu.14/214)*

Aynı hece içerisindeki çift ünsüzlerden biri olan */r/* sesinin de Ahıska Türk ağzında düşebildiği görülür. */r/* sesinin düşmesi, *oturt-* ve *getirt-* sözlerinde artık kesinleşmiştir. Bu kelimeler, Ahıska Türk ağzında karakteristik ve yaygın olarak *otut-* ve *getit-* şeklinde söylenmektedir:

bundan da ildír_onnan da uzaẖ, gēldi de hengī vaġona bízi ***otutdurdler*** *o vaġona (Iğ.09/88)*

bolisinen gedib bunnari ***gätúṫturdum_****oĝlan_işe ğedmijdi, ġızi* ***ğätutdúrdüm****. (Bu.11/37)*

rāmedlıĝ_atatürk, zaden burda yirm[i] *üşde cummuriyed ġurulmuş, yirmi üşde de bura ĝaza olmi̊ş, bu* ***eleşgid****. (Ağ.07/56)*

ȫt_öt *cami de ört. (Bu.08/16)*

ġırḫ ***dő̋dde*** *bizi sürgün_ėddiler, sürgün_edmişler ben_onda çocuĝumişim. (Bi.01/1)*

bu ġırḫ yėddí ***ġıḫ*** *säğġızden biyanı ekín äh́me*[y]*e başland*[i]*ler bires ... (Bu.12/76)*

hē, pireśhevliydíler, kürdidíler_onnar da ama ***küdce*** *bi̊lmiyerd*[i]*ler. (Ha.08/11)*

1.1.2.2.2.11. ş>Ø

ula ėy ĝaldıraydız ben, ***ḫo*** *dėmedim gi ġaldurmayın. (Bu.06/222)*

1.1.2.2.2.12. t>Ø

Kelime içinde ve hece sonlarında rastlanır:

çifciyim*. (Ağ.06/62)*

ulan demişler, ***ḳomünüs_****olana ĝadar gelín el_ele vėrelim, türkiye*[y]*e gidelim. (Ağ.07/8)*

esgilerden gälinler sabah namazını, ġaḫardi, ğāynatasına ġaynanasına ***abdas*** *suyi verúrdi (Ağ.16/40)*

sen_iç ***balinsaya*** *ğėdmesen bu hamama ğėdsan, hamamda daa ey eylenirsín. (An.02/95)*

gene aḳrebedǖr ġomşidúr ***doslardur*** *yıĝılullar, ḫinḳal yapallar. (An.12/211)*

ona ***rasgeli***[y]***o****, ona diyo, lå nere ğötürüyo bu oduni? (An.05/231)*

diyėruĝ gí bis ***turis*** *ge*[l]*duḫ aha ba*[ğ]*, turisd pasbortumuz var* ***turis*** *gelduḫ. (Bu.14/104)*

çocôẖları̊muz da işde ***serbes*** *yaşamaya başladiler. (Ha.05/112)*

*dėrdı̄ler ki, yā durum bundan bundan_**ibará**, ne diyösün? (Ha.05/121)*

1.1.2.2.2.13. v>Ø

Kelime başında görülen *v>Ø, vakit* sözünde karakteristik ve yaygın bir hal almıştır. Bunun tek şartı, *vakit* sözünden önce gelen kelimenin açık ünlü ile bitmesidir.

na ***aẖti*** *ki dėdim gėdár aẖısĝada yėrleşúrüm, iki defe ğidicem_esgerluğa (An.09/211)*

gė̄dduẖ cā̆r cur yollarda, asval yoĝ_o ***aẖıdda****, daş yolī, ėniş yoẖuş, çā̆l çamūr, gėdduẖ. (Bu.02/26)*

o ***aĝıd*** *dėdim yüzbaşım nėre? (Mu.03/96)*

Kelime içindeki örnekleri çoktur. */v/* ünsüzünün erimesi, kendinden önce gelen ünlünün genellikle uzamasına sebep olmuştur.

kimisi boş yapı́yır ***sā̆miyėr*** *içini. (Bi.03/37)*

ço̱côẖlara ğėdiyor oẖulda bağırıyo, allahdan şeger_isdeyin, ***tō̆be*** *esdā̆fúlla. (Ha.02/5)*

haram yėmiyecan, namusaan temı̊z_ola̱caẖsın, ***dō̆letin*** *politiḳasını topluma ānadacan (An.11/106)*

şindi ***sē̆mesin*** *de bä̆ni çoẖ severdi (Ha.03/34)*

İki ünlü arasında kalan */v/* ünsüzünün düşmesi ikiz ünlülerin ortaya çıkmasına sebep olur:

elin bileğin ***ĝuetinen****_ancağ_işte bu evläri yapabildıẖ (Ağ.07/91)*

sora ẖ̱aẖmişler ***çualların****_altında, yarımcan (Bi.01/14)*

ġoardlár *birbirlerini (An.05/161)*

onú sora om beşe ***çä̆ürdiler****_işde (An.07/51)*

sis bilemessis dėdi, sizler ***gaurlarsıs****, gürcisis dedi. (Bu.04/135)*

üzüldün mi ***daamli*** *aĝrı̊r. (Ha.07/50)*

touĝun *yürei düşer (Ma.04/136)*

Aşağıdaki örneklerde ise aslında */b/* olan ünsüzün, *b>v* değişmesine uğradıktan sonra düştüğü görülür:

b>v>Ø:

zaten bi de ***baamı́***[n] *bacısi orda ġalmiş. (Ağ.06/18)*

bahçámız birá uzağ̂ıdi ***öür*** *bahça. (An.05/242)*

ona ***seeb*** *geldím da ben. (Bu.10/22)*

Aşağıda ise aslında */g/* olan ünsüzün *g>>v* değişmesine uğradıktan sonra düştüğü görülür:

g>>v>Ø:

patosa ḫarman ***döiyı́rdıḫ*** *burda. (Ağ.07/189)*

nė́rde bir ***döüş***_*olsaydi, böyüg süleman_ağ̂a di*[y] *á böyüğ_amcam marıdi. (Ha.05/147)*

1.1.2.2.2.14. y>Ø

Kelime başındaki *y->Ø* aşağıdaki kelimeler için yaygındır:

*beným yüreğimda ġaraluĝ yoḫ, heb bayazdu benim*_***üreğim*** *ağ̂dur. (An.05/105)*

ordȧn dȧ bir_iki ***il*** *yaşadım çıḫdım gė́dtim. (An.09/213)*

ben_ottuz beş sene ḇeni seşdiler, belediye başġannuğ̂i, ***igirm***[i] *bė́ş bin nüfüs. (An.11/29)*

dė́mişler ki, gelın şerbetızi için, ***üzüğüzí*** *taḫın ġıza (Bu.09/30)*

onda binduḫ_o ġalhos kö[y] *lerin_arabalar*[ı] *na, arabalar da ė́le baġ... araba gi* ***üsgēġ***_*araba. (Iğ.09/34)*

Aşağıdaki kelimelerde bir sayı grubu içindeki *yüz (100)* sözündeki /y/, ulamanın etkisiyle genellikle yutulur.

ǖç_üs *segsen tene tüfek, rus tüfei, getırı́b ġars valısına teslim_ė́diiller. (Ağ.07/29)*

*bin doġġuz*_***üz*** *otuz iki yı́lıni otuz üçe bā́liyan om bir on_ikinci aylarda bunnar bu ġars taravınnan gė́çmişler hüdüti. (Ağ.15/20)*

*doẖuz_*^{ü}**z** *yigirmi altı doĝumiyim. (An.05/3)*

*ā o bin säggiz_*^{ü}**z** *yi*^{ğ}*irmi bḙşde ki aẖısĝa gėddi, o zaman dėd*^{i}*ler_e ki,*

isdanbulu^{n} *kilidi gėddi. (An.09/17)*

Yukarıdakilerin aksine, aşağıdaki kelimelerde ise kelime başındaki */y/* sesi, karakteristik olarak korunur[100]:

işde oni sariisin_incēden, ġuriyennen sore ele güzel ġaẖir ki eb^{ü}*le*

ordȧn seni görėrsın, böle ***yince*** *de. (Iğ.04/47)*

o ***yüzümluĝú*** *görsedem sene. (Iğ.06/180)*

alma, ***yüzüm****, ätmeg, bazlama, yuẖa, fetir_ a, nä diyim. (Bi.01/28)*

rusi ***yaldadamasın****. (An.11/93)*

Kelime içinde ve hece sonlarında rastladığımız örneklerden birkaçı şöyledir:

ben_izmiri ***bölá*** *ġarış ĝarış bilirim. (Ağ.06/42)*

bizim ***köden*** *yȯẖari kö*^{y} *yoĝídi, mḙşeydi. (Ağ.01/31)*

onnan sora bir ėy ***buĝda*** *pílaví vėrdiler bize (An.02/5)*

yani ġıs tarafı her ***şėsini*** *alır, yani yataanı ... herşe*^{y}*ini alır. (An.08/3)*

as^{i}*yada* ***ȫle*** *diil, ilĺa ki sufra ġoyacan. (Bi.03/102)*

nerde otursa bişe ***sȫliyecaẖlar****. (An.01/55)*

allaẖın_evri ***pāĝambárın*** *ḳavlíylá (Bu.09/34)*

pēnir*_ufalarım, misír_ununda, peynirli yaparım. (Ha.04/140)*

şindė ***herşė*** *ġolay (Mu.01/16)*

İki ünlü arasında görülen *y>Ø,* ikiz ünlülerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur:

başğa ***vileedde*** *ferĝana* ***vileetında****, or*^{ı}*ye gėttuẖ (An.05/56)*

/-yan ***nee*** *diyon, yaş çubuĝa mı?-/ (Ha.04/118)*

şimdi ḳızım bene oni ***şigeet_****ėdiyėr ki ba*^{h} *bögün_o bir_aldė. (Iğ.03/11)*

---

100 Tarihi metinlerde rastlanan *yinçgä* ve *yince* ile günümüz Kazak Türkçesindeki *jiŋişke* şekillerine bakarak, *yince* (ince) sözündeki *y-* sesinin asli olduğu düşünülebilir (bk. Ahmet Caferoğlu, Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, s.297; Recep Toparlı, Hanifi Vural, Recep Karaatlı, Kıpçak Türkçesi Sözlüğü, s.323; Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992, s.388); *yaldat-* kelimesindeki *y-*'nin de yine tarihi metinlerdeki *yalkan- (aldan-), yalda- (aldat-)* şekillerine bakarak asli olduğu söylenebilir (bk. Ahmet Caferoğlu, age., s.282; Recep Toparlı vd, age., s.308). Ayrıca daha önce üzüm ve aldanmak şekilleri için *y-*'nin asli olduğu, dolayısıyla bu kelimelerde bir *y-* düşmesi olduğu daha önce Gülsevin tarafından da belirtilmiştir (bk. Gürer Gülsevin, "Ağız Araştırması İncelemelerimizde Yaygınlaşmış Yanlışlıklar (3): üzüm/yüzüm; öllük/höllük türememi düşme mi?", Yaşayan ve Tarihi Türkiye Türkçesi Ağızları, Özel Kitaplar, İstanbul 2010, s.47-60).

*hama bír de bäni kimi bir_**íḫdiar** nere gedsin! (Iğ.05/34)*
*herkėş **şiḱaad**_olur diyė yaḫaliy^{e}caḫlar bi̊zi. (Ma.06/4)*
*punturuş bele **büüġ**_oluyor da ḳaḳala böle ufaĝ. (Ağ.08/86)*
*mäc̱bur_oldum geri **dönmee**. (Ha.07/60)*

1.1.2.2.2.15. z>Ø

*ḳapaĝınn_altı^{n}a ġoyaruĝ gi **bire** damarı ġırılsın. (Iğ.11/86)*
*şíndi köve yėrleşmemiz, e, bi̊n **doḫu_üz** doḫsan dördde. (Bi.02/1)*

1.1.2.2.3. ÜNSÜZ TÜREMELERİ

Kelime başında, ortasında veya sonunda */d/, /h/, /m/, /n/, /y/* ünsüzleri türeyebilir. Bunun sonucunda ortaya çıkan kelimelerden bazıları geçici özellikte iken, bazıları ise artık karakteristik ve yaygın bir hale gelmiştir.

1.1.2.2.3.1. Ø>^{d}

Yaygın bir durum değildir. Yalnızca birkaç yerde ve kelime içinde rastlanmıştır.

*bir **gė^{d}celuĝå** o gün^{ü} isdambula gėdduĝ (Bi.04/110)*
*ferĝanadȧn **e^{d}zelbėycana** gelduḫ. (Bu.13/40)*
*bir yėrde Durmaduḫ, bir yėrde ... şėy_ėtmäduḫ, **ġa^{d}zançım**_onda ġazanduḫ, gürciye tapşurduḫ. (Bu.13/45)*
*bacım_öldi misal, bunda ki ölsün bursaya ġoymadiler, ki rayondȧn rayona ġoymad^{i}ler ki **ya^{d}saĝídi**, dutiyėrdiler, mėlis şeyler, bolísler. (Bu.13/95)*

1.1.2.2.3.2. Ø>h

Genellikle kelime başında türemiştir. Aşağıdaki örnekler arasında yer alan olan *hama* ("ama") ve *helbet* ("elbette") sözlerinde */h/* türemesi yaygın ve karakteristiktir.

*ocaĝi̊mız varıdı, burda gená var häle, **hama** da^{h}a ġullanmiiruḫ. (Mu.01/122)*

*mevĺam bír ḳararda ḳomaz_ı̇sanė, **helbet** bı̇r gün_olur ararsın benī (Ha.05/157)*

***heğer** vurduĝsaẖ, häbsini alırdı, hengisi vuruldusa o alırdı. (Ha.02/37)*

*bu ayaĝı̇mın daban[ı]nnan burdan girdi bir **haġasya** tikeni de, biyandan çıẖdi. (An.05/469)*

*deĝírman[ı]n **ẖoluĝuna** atiir. (An.06/13)*

*azerbanda hava var başında dėmaẖ, ele bir yani ki **ẖaĝılsızdur** demaẖ. (An.09/245)*

*iki de[y]reyi saddım, evin eşyaynen meşyeynen bitününü saddım, onnen ğeldım **[h]allaıma** şükür, iki de[y]re de gene alduẖ ḇurda. (An.11/39)*

*beleynen şe[y]inen **hellinci** senelere genenımızde adamlar bíráś savaşdan sora ğene biráz bolluĝ_oldi. (Bu.12/77)*

*abu ġapın[ı]n_ögi **hāvli**, abunun altında aurada da uzun taẖda ġoymüş áb[ö]le, oturmaya, Dalda. (Bu.14/179)*

*ėlçíluĝa gėderduẖ **hanḳarā** şeyá, hanḳara diyėrim, masġuvaya. (Iğ.06/40)*

***heved** buralarí ziyaret_ėddi giddi. (Ağ.06/21)*

*he, yapduĝ nėrde, onda yapduĝ gürciya ĝaldi, onda yapduĝ özvege ĝaldi, onda yapduẖ **he[d]zelbėycana** ĝaldi ebíle. (Bu.13/146)*

1.1.2.2.3.3. Ø>m

Genellikle edat ve zarflarda kelime sonunda türemiştir.[101]

*o çamaşur bir gün Duriyėr_e mi **yoẖsam**_üç gün? (An.04/21)*

*az **bişem**_oyan biyan_ėdersín, bír mahana bulullar. (Bu.14/129)*

[101] Edatların sonunda görünen /m/'nin yapısı hakkında farklı açıklamalar vardır: Efrasiyap Gemalmaz, isim cinsinden kelimelerin sonlarında görülen bu yaygın m türemesinin iyelik 1. teklik kişiyle ilgisi olduğunu düşünür (bk. Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s. 204); Turgut Günay, "edat ve zarf görevli bazı kelimeler, yazı dilimizde kullanılan biçimlerine oranla, sonseste ünsüz türemesine sahne olmuş gibi görünürler" diyerek bu duruma dikkat çeker ve bu /m/ ünsüzünü "Eski Türkçe yme, ime ve Karahanlı Türkçesinde -ma/-me biçimlerinde kullanılan tekil edatının kalıntısı" olarak görür (bk. Turgut Günay, Rize İli Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003,s.96). Ayten Atay da ma/me edatıyla ilgi kurar (Ayten Atay, "Eski Türkçe ma/me Edatının Anadolu Ağızlarındaki Kalıntısı", Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S:610, Ekim 2002, s. 826-828).

__keşgem__ geleydin_orda herşe^y^i görürdün. (An.12/239)

1.1.2.2.3.4. Ø>n

Edat ve zarflar üzerinde kelime sonunda rastlanmıştır.[102]

birez_ä̧şgi __gimin__ gi oliyė̇r ataşa ġoyyė̇rsın (Bu.05/30)
taksi kimi, taksi __kimin___arabalar, yüngül_araba ona di^y^ıllar (An.09/174)
üç ĝardaş, üç_ā̇bė̇m, bi da hanımi, __a^h^an__, bi de annemis, bi de ben. (Ağ.04/18)

1.1.2.2.3.5. Ø>y

Kelime başında */y/* türemesi: Metinlerimizde *öğüt-* anlamındaki kelime her zaman kelime başında */y/*'li söylenmiştir.

lazudī ġaba ĝaba __yüğüdiyė̇ller__ dá onī, ġoyyė̇ller çorbo oliyė̇r, keş çorbasi oliyė̇r. (Bu.02/140)
/- __yė̇şigin___üsdüne, __yė̇şigin___üsdüne -/(An.10/148)
o asgere bizine^n^ bizim sounda geldiler buree, __yesir___olaraẖ. (Ağ.11/29)
süpürgey^i^ alıb_evi __yireli__ süpürecán gi ev ireli gė̇de. (Bu.05/15)
bå̂ĝşa kö^v^lerden gelyė̇rdi ki ōturuşmuş, __yıẖdiyallamış__ ġızlar gene hele köçmemiş. (Bu.06/227)
bi de daĝdan __yaşaĝí__ ė̇niyė̇rdım ġız, bi da baẖsam kė̇, afė̇dersın_ikí öküzú ġoşmiş sė̇la ġoşmiş sė̇le, gä̇liyír yoẖardan. (Bu.14/20)
ben __yınanuẖli__ adam dägülüm. (An.09/305)

---

[102] gibin, ahan gibi kelimelerin sonundaki bu /n/ sesi hakkında farklı açıklamalar yapılmaktadır. Efrasiyap Gemalmaz isim cinsinden kelimelerin sonlarında görülen bu yaygın n türemesinin iyelik 2. teklik kişiyle ilgisi olduğunu düşünür (bk. Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s. 204), Turgut Günay, bunu "bugün için işlekliğini yitirmiş olan -n beraberlik eki" olarak yorumlar (Turgut Günay, Rize İli Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s.97); Zikri Turan ve Aylin Koç ise bunların aslında bir türeme değil, vasıta hali +n eki ile genişletilmiş biçimleri olduğunu söyler (bk. Zikri Turan, Artvin İli Yusufeli İlçesi Uşhum Köyü Ağzı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2006, s.83; Aylin Koç, "Kelime Sonunda Ünsüz Türemesi", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Güz 2010, S:28, s.55).

Kelime sonunda */y/* türemesi: Kişileri gösteren bazı sözlerin sonunda */y/* türemesine rastlanmıştır.

orda gene bir ***yė́rli^{y}*** *dedi gi ḳamal ġadan_alė́m, ne yė́rinde vurdun diyı́r sözi. (An.09/68)*

bi de evin_öğüne terev gelsem bi ***neney*** *çıẖdi. (Bu.14/43)*

Bir kısım */y/* türemesinin sebebi, ulamadır.

be_na_b^{i}lem o…dan çorba yabmı́şle bi̊lmem ***neyimiş****. (Ağ.09/26)*

bütün aĝaci, ġırẖını birden yolacam, siz bir bir gä̊turiyė́rsız_o bize ***nay_****idá́re eder. (Bi.01/126)*

*imecī oliyė́rdı́ler****_imecī^{y}****_ė́diyė́rd^{i}ler de yünk egiriyė́rd^{i}ler, toẖuyė́rdler, şa ba bişė́ler toẖiyė́rdiler. (Bu.06/229)*

baĝımız bahçamızdan alma, idaramız ***oyidi****. (Bu.08/23)*

dedı́m gi ana dedim bizi dė́dim_orya ğötüremesın de, bı́z ***dava^{y}****_edıb alti ay^{ı}le ayrılmaduẖ da bir yė́re ġoydiler. (Bu.11/51)*

ama ė́le iri yarı adam ki, adi ***seyfo^{y}idi****, alla rä́met_essın. (Ha.04/59)*

türkiye^{y}e ğė́ssam, ġaynatam var, ġaynanam var, bacilerım var, ġalıllar deb gė́çmi^{y}ir. (Iğ.09/211)

onda o ẖalasınn_oĝullari babama ė́le ev yapiyiller ki, ē̊y ***ȯsdayimişlē̄r****, zenginimişler. (Iğ.09/212)*

1.1.2.3. HECE DÜŞMESİ

Hece düşmesi tek bir ünlünün ya da bir ünlü bir ünsüzün yahut da kelime içindeki tam bir hecenin düşmesi ile meydana gelir. Hece düşmesinin tek bir ünlünün düşmesine bağlı olan örnekleri ünlü düşmeleri *(bk.1.1.2.1.2. Ünlü Düşmeleri)* başlığı altında incelendiği için burada tekrar edilmeyecektir.

Bir ünlü ve bir ünsüzün yani grup düşmesi sonucu ortaya çıkan hece düşmesinin metinlerimizdeki örneklerinden biri şudur:

bütün ***göddi*** *almataya töküldiler. (An.09/35)*

Aşağıdaki örneklerde ise kelimenin bir hecesinin (genellikle de son hecesinin) tamamıyla düştüğü görülür. Bu türdeki hece düşmesi örneğine en çok *şimdi* sözünde rastlanmıştır:

*ben hayadda, **şim** burda hayvannan tezeinnen ʰaní yaḳıb egmeg, sacın_altına ġoyarmışlaʳ. (Ağ.03/16)*

*há **jim** biraz bilgi de ondan_al ḫızım. (Ağ.06/23)*

***şim** benım mürsel, bunn_adi músaᵃddin, birisínn_adi nā́zim, birisínn_adi irfan, birisínn_adi efrayim. (Ağ.06/32)*

Rastladığımız diğer hece düşmesi örnekleri aşağıdadır:

*yoḫ, **sade** süt. (Ağ.18/18)*

*ė́ledir ė́le deil? he **valla**. (Ağ.07/70)*

*soyismi neydi **aca**? (Mu.04/53)*

Genellikle "*dedi*" sözü ile biten aktarma cümlelerinde rastlanan *dedi > de* şeklinde hece tekleşmesi tarzında örneği olanlar da vardır:

*sizi ki göriyė́rim meⁿ yaniyirim **dė́**. (Bu.11/54)*

*e da sora, onnardan ġaḫdım daa gä́lın ĝardaş **de**, gelecaĝımişiz **de**, bureʸe aḫısḫaya **de**, gelín_aʰa **de**, göriyė́ˢsin_e bin bereğed ğė́ddi, sizler ğė́ddiz bin bereğed **de** ğeddi dep, baḫın bazarda na var ná yoḫ **de**, hė́c bişe yoḫdur daʰa bazarda **de**. (An.05/145)*

1.1.2.4. KARIŞMA

Konuşma sırasında ard arda gelen iki kelimeden birincinin sonses ünlüsü ile ikincinin önses ünlüsünün birbirine karışması ve tek ünlü haline gelmesi olayıdır.[103]

*bis ḳominis **m_olaceis**! a ordan toplaniller, bu babamgiller, üç ġardaşímiş. (Ağ.07/10)*

*ben de demedim, sen müslüman **m_oldun!** (Ağ.14/8)*

*bi̇́z gelen kimi hebbímiz_ė́y_olduˇ_onnar **d_ey**_oldi bi̇́z de ey_olduḫ. (Iğ.09/125)*

---

[103] Osman Nedim Tuna, Türk Dili Ders Notları, s. 43.

çıḫmazdan_ireli diyėr gi bu nänänın ġapısıni de alaḫ ***d_ėle*** *gėdaḫ. (Bu.03/55)*

ėle yumuşaĝ_olir ***k_ebüle*** *töküliir. (Iğ.04/9)*

meerse diėr ***k_işde,*** *hadi bunú götúr (Mu.02/14)*

meleşmeyá baḫ, şėnniğin_aĝlaşmasına baḫ, ***ėşd_ele*** *ġalduḫ. (Bu.13/26)*

Aşağıdaki örnekte ise ünsüzle başlayan ikinci kelimenin sonses ünlüsü dümüş ve birinci kelimenin bir hecesiymiş gibi telaffuz edilmiştir (*ol.di+mi>ol.dim*). Bu yüzden bu örneği de karışma başlığı altında değerlendiriyoruz:

*biraz da küçüg_***oldı́_m** *var ya, ḳıymaynen. (Ağ.10/89)*

1.1.2.5. KAYNAŞMA

"Daima birlikte kullanılan ve birleşik kelime niteliğinde olan kelimelerden birincisi vokalle biten ve ikincisi vokal veya konsonla başlayan kelimelerin, yalnız konuşma sırasında kaynamış olan şekilleri ve bu olayın adı" şeklinde tanımlanır.[104]

Ahıska Türk ağzında rastladığımız kaynaşma örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir. Bunlar arasından en dikkat çekeni *ne* ve *bilim (*"bileyim"*)* sözlerinin *ne_blim* şeklinde geçişmesidir. Tek bir kelime haline gelen ifade *neb.lim* şeklinde telaffuz edilir. İfadenin bu şekildeki telaffuzu Ahıska Türk ağzının karakteristik özelliklerinden biridir[105].

kese yapėller, köpüh́ masají, masaj, ***ne_blim****_işte ėle. (An.02/94)*

valla ***ne_blėm,*** *bi aḫşam zamaniydi ordan köümızden çıḫdıḫ. (Mu.03/14)*

sora da gölmeġ_alullar, ***ne_vlem*** *çorablar ġoyallar_işde bēle. (An.12/207)*

ne_vlim*_ijde, abu güneşde ne, ġoy iki güná ġurur. (Ha.03/16)*

[104] Osman Nedim Tuna, Türk Dili Ders Notları, s. 43.

[105] Bu bölümde verilen içinde *ne* sözünün de bulunduğu kaynaşma örneklerinin pek çoğu, Ahat Üstüner tarafından birleşik sözcük olarak değerlendirilmiştir. Bk. Ahat Üstüner, "Türkiye Türkçesi Ağızlarında 'Ne' Sözcüğü ile Oluşmuş Birleşik Sözükler, Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri 25-30 Mart 2008 Şanlıurfa, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009, s.473-759.

Ahıska Türk ağzında dikkat çeken diğer bir kaynaşma "*bir+şey*" ve "*bir+şey+et-*" sonucunda ortaya çıkmıştır:

aḫırı, yaşiklerimiz zanduḫlar vardi, ***bişeláŕi****, onnarí düzdüm bẻlesine de onn_üsdüne yatduḫ. (An.05/27)*

dedím, yō rişvat veremem ***bişe****, bennen gümán_ėtme, ver_o ḳaıdı bene dedım da. (An.05/117)*

az ***bişem****_oyan biyan_ėdersín, bír mahana bulullar. (Bu.14/129)*

o ergenceluḫdur diėrsın_ola o, ***bişėtmez*** *ğėçer gendi ğendine. (An.09/389)*

Dikkat çeken diğer bir kaynaşma türüne, görülen geçmiş zamanın şart çekiminde rastlanır *(örn. -dise, -disem ...vs)*. Bu kaynaşma, Ahıska Türk ağzı için artık kesinleşmiştir (görülen geçmiş zamanın şart çekimi ve örnekleri için *bk. 1.2.1.1.2.2.3.2.3. Şart).*

Metinlerde rastladığımız diğer kaynaşma örneklerine Türkiye Türkçesinin diğer ağızlarında da rastlanır:

ama ***nėydecėm****. (Ağ.16/105)*

yanė paray[ı] vėr, sorma, ben ***nedirim****,* ***nėtmirim*** *sorma oni. (Mu.06/74)*

ne zibil tökülǘr sufatınnan, ***nōldí****? (An.01/217)*

şíndi, sora ben düşündüm gi, boş bir teg ben çekişmeynen ***nolacaḫ****! (An.09/239)*

necoldı *babam. (Bi.01/95)*

ola işte parasıni aldın, daa odun[u] ***neynersın****. (An.05/236)*

benım balam_ay balam, körpe balam gül balam, benım balam kime ***neyler****, körpe balam kime* ***neyler****. (An.01/69)*

şindi, resimle olacak_iş dē[ğ]il, ***napalım****,* ***neydelim****. (An.10/35)*

işde bilmem ná oldi, onda bunda ded[i]ler ki ġon[i]yada bir köv varımiş_orda da, sora adi kibarímiş, bele duyduḫ heç ***şėydemeduḫ****. (An.07/39)*

1.1.3. SES UYUMLARI

1.1.3.1. ÜNLÜ UYUMU

1.1.3.1.1. DAMAK UYUMU

Yalın halde kullanılan kelime kök ve gövdelerindeki damak uyumu genel olarak Türkiye Türkçesinin Batı Grubu Ağızlarında nazaran oldukça geridir. Kelimelerin çeşitli eklerle çekimlenmeleri sırasında bu uyum, daha da bozulmaktadır. Konu, Türkiye Türkçesi yazı dili ile kıyaslayarak incelenmiştir.

1.1.3.1.1.1. Türkiye Türkçesi Yazı Diline Göre Damak Uyumunun İleri Olduğu Durumlar

Yalın halde kullanılan kelime kök ve gövdelerinde damak uyumu nadiren de olsa vardır. Kelime kök ve gövdelerindeki bu uyum, çeşitli ünlü benzetmeleri ile ve uzun ünlülerin normal uzunluğa dönerken aynı zamanda da incelmesi yoluyla sağlanır.

Aşağıdaki örnekler, incelme, ünlü benzetmeleri, kısalma…vs gibi başlıklar altında incelendiğinden burada tekrara düşmemek için, cümleleriyle birlikte değil yalnız kelimeler halinde verilmiştir.

1.1.3.1.1.1.1. İlerleyici Ünlü Benzetmesi İle

Örneklerinden bazıları: *baḫça (Mu.03/43), defe (Bu.09/12), ezen (An.06/69), ġala (Mu.01/41), ġardaş (Ağ.04/2), ḫabar (Ha.04/53), mesele (Ha.05/115), saab (An.07/111)… vs. (bk. 1.1.2.1.1.1.1. İlerleyici Ünlü Benzetmesi)*.

1.1.3.1.1.1.2. Gerileyici Ünlü Benzetmesi İle

Örneklerinden bazıları: *bambayaz (Bu.01/21), davam (Bu.12/32), cahan (Bu.04/127), farĝana (Bu.11/21), halva (An.04/40), sendele (Bu.13/147), mabal (Ha.01/25)… vs (bk. 1.1.2.1.1.1.2. Gerileyici Ünlü Benzetmesi)*.

1.1.3.1.1.1.3. İki Yönlü Ünlü Benzetmesi İle

i) İçten dışa doğru olan iki yönlü benzetme örnekleri: *amanad (Mu.04/31), barabar (An.05/294).*

ii) Dıştan içe doğru olan ünlü benzetmesi örneği: *ġazaġısdan (An.09/31). (bk. 1.1.2.1.1.1.3. İki Yönlü Ünlü Benzetmesi).*

1.1.3.1.1.1.4. Uzun Ünlülerin Normal Uzunluğa Dönerken İncelmesi Yolu İle

Ahıska Türk ağzında uzun ünlülerin normal uzunluğa dönerken inceldiğinden bahsedilmişti. *(bk. 1.1.2.1.1.5. İncelme, v. madde).* Örneklerinden bazıları şunlardır: *ceneze (An.04/7), selemed (Iğ.03/69), tene (Iğ.03/70), kemeret (An.05/167), mires (Iğ.09/177), nüfüs (Ağ.15/36) ... vs.*

1.1.3.1.1.2. Türkiye Türkçesi Yazı Diline Göre Damak Uyumunun Geri Olduğu Durumlar

Yalın halde kullanılan belirli özellikteki kelime kök ve gövdelerinde damak uyumunun olmayışı Ahıska Türk ağzının karakteristik bir özelliğidir. Dudak uyumunun çekimlenmiş kelimelerdeki yokluğu ise, tek şekilli eklerin varlığı ve çekim sırasında meydana gelen çeşitli ses olayları ile ilgilidir.

Dolayısıyla konu, *kelime köklerindeki damak uyumu* ve *çekimlenmiş kelimelerdeki damak uyumu* olmak üzere iki başlıkta incelenmiştir.

1.1.3.1.1.2.1. Kök Halindeki Kelimelerde Damak Uyumu

Yapım ve çekim ekleriyle genişletilmemiş, kök halindeki Türkçe kelimelerde damak uyumunun genellikle olduğundan bahsedilmişti. Ancak belirli bazı kelimelerde ve şartlarda bu uyum aranmaz. Kök halindeki kelimelerde damak uyumunu bozan bu unsurlar aşağıda listelenmiştir:

Türkiye Türkçesi aydın konuşmasında kelime başında ya da ortasında /ı/ sesini barındıran Türkçe kökenli belirli kelimeler, Ahıska Türk ağzında genellikle /i/ ile kullanılmaktadır *(bk. 1.1.2.1.1.5. İncelme, ii. madde): işıḫ (Ma.04/66), iraḫ (Ha.08/9), isın- (Ha.01/18), islad- (Ma.03/87) …* vs.

Türkiye Türkçesi aydın konuşmasında sonses durumunda ve açık hecede yer alan */ı/*'lar, Ahıska Türk ağzında genellikle */i/* şeklinde karşımıza çıkar *(bk. 1.1.2.1.1.5. İncelme, iii. madde): aci (An.04/46), ġapi (An.11/48), ĝarşi (An.05/211)…* vs.

Kelime sonundaki açık hecede bulunan /*u*/, /*ü*/ ünlüleri, Ahıska Türk ağzında karakteristik olarak */i/*'leşir *(bk. 1.1.2.1.1.3. Düzleşme, i. madde): ġomşi (Mu.01/178), doli (An.05/355) …* vs.

1.1.3.1.1.2.2. Yapım ve Çekim Ekleriyle Genişletilmiş Kelimelerde Damak Uyumu

i) Çekimlenmiş kelimelerdeki damak uyumunu bozan başlıca sebep, üzerine getirilen eklerin karakteristik olarak tek şekilli olmasıdır.

Tek şekilli olarak kullanılan ve getirildiği kelimede damak uyumunu bozan yapım ekleri şunlardır: *+çi+, +(I)nci+,+gil+, +li, +luḫ, -i+*. İlgili eklerin anlatıldığı bölümlerde *(bk. 1.2.1.2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler* ve *1.2.1.2.2.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler)* konu incelendiği için burada tekrar edilmeyecek, yalnızca birkaç örnek vermekle yetinilecektir: *yaban+çi+lere (An.09/67), altı+nci (Iğ.06/117), babam+gil (Ağ.02/1), yapraḫ+li (An.05/475), meyveci+luḫ (Ha.04/17), sıḫ-i (Ağ.06/51)…*vs.

Tek şekilli olarak kullanılan ve getirildiği kelimede damak uyumunu bozan çekim eklerine isimlerin iyelik ve hal çekimleri ile fiillerin zaman ve kip çekimlerinde rastlanır. İlgili yerlerde konu incelendiği için burada tekrar edilmeyecek, yalnızca ekler ve bunlarla ilgili birkaç örnek vermekle yetinilecektir.

Üçüncü teklik ve çokluk kişi iyelik ekleri tek şekillidir: *+(s)i(n), +LAri.* Örnekleri: *amcamın ḳız+i (Ağ.06/139), (Mu.05/23) babamgilıń aḳraba+lari ...vs.*

Belirtme hali eklerinden biri tek şekilli *+(y)i'*dir. Örnekleri: *para+yi (Bu.09/148), ĝılınc+i (Mu.05/57) ...vs.*

Vasıta hali eki *+(y)inen* de tek şekillidir: *bal+inen (Ağ.08/70), silah+inen (Bu.02/125) ...vs.*

Gelecek zaman eki "*-(y)Aca(ḫ)*'tır. İkinci ünlüsünün karakteristik olarak yalnızca */a/* olması damak uyumunu bozar: *gel-ecam (An.11/112), öl-ecaḫ (Ma.04/73) ...vs.*

Görülen geçmiş zamanın üçüncü teklik ve çokluk kişi ekleri tek şekilli olarak *-di* ve *-diler*'dir. Örnekleri: *yab-di (An.04/49), yaḫ-diler (Ma.04/36) ...vs.*

Öğrenilen geçmiş zaman eki tek şekilli *-miş*'tir. Örnekleri: *yabmişim (Ma.04/12), ġalmişiz (An.04/109) ...vs.*

Şimdiki zaman eki tek şekilli *-iyėr*'dir. Örnekleri: *yap-iʸėrsin (Iğ.01/16), ġal-iyėller (Bu.03/36) ...vs.*

Ek fiilin hikaye ve rivayet çekimleri de tek şekillidir: *+idi, +imiş.* Örnekleri: *çocuĝ+idim (Bu.04/42), aḫılsız+imiş (Bu.03/31) ...vs.*

İstek kipinin birinci teklik ve çokluk kişileri de tek şekillidir. *-ėm* , *-(y)aḫ.* Örnekleri: *boz-ėm (An.01/226), yi-yaḫ (Iğ.09/129) ...vs.* İstek kipinin olumsuzu *-miya*'dır ve karakteristik olarak tek şekillidir: *düş-miya (Bu.05/43), ğėt-miyazıs (An.05/51) ...vs.*

Sıfatfiil eklerinden *-miş* ve*-duḫ* tek şekillidir. Örnekleri: *ġayna-miş (Ağ.08/66), görduĝumus (Ağ.10/69).*

Zarffiil eklerinden *-(y)Araḫ* ekinin inci ünlüsü karakteristik olarak yalnızca */a/*'dır. Bu durum eklendiği kelimede damak uyumunu bozar: *evlen-eraḫ (Ma.04/43) ...vs.*

-ken zarffiili de damak uyumuna girmez: *çıḫar-ken (Bu.09/47).*

ii) Genişletilmiş kelimelerdeki damak uyumunu bozan ikinci ana sebep ise çekim sırasında ortaya çıkan */y/* ünsüzünün inceltici etkisidir *(bk. 1.1.2.1.1.5. İncelme, i. madde).* Bu durum, */a/* sesi ile biten açık heceli isim ya da fiil gövdelerine ünlü ile

başlayan bir ek getirildiği zaman ortaya çıkar. Örneklerden de görüleceği gibi, söz konusu durumda bu */a/* sesi */i/* sesine döner ve damak uyumu bozulur. Örneğin: *(abura)+(+ya) > aburiya (An.07/10), (ġuru-)+(-yėr) > ġuri-yėr (Bu.02/147), (uvala-)+(-yin) > uvaliyín (An.04/117), (çapala-)+(iyacaȯḫ) > çapaliyacaȯḫ (Mu.06/3) ...vs.*

1.1.3.1.2. DUDAK UYUMU

Hem yalın halde kullanılan kelime kök ve gövdelerindeki hem de çeşitli eklerle genişletilmiş kelimelerdeki dudak uyumu Türkiye Türkçesi yazı diline göre oldukça geridir.

1.1.3.1.2.1. Türkiye Türkçesi Yazı Diline Göre Dudak Uyumunun İleri Olduğu Durumlar

Türkiye Türkçesi yazı diline göre dudak uyumunun ileri olduğu yalnızca birkaç örneğe rastlanmıştır (*daha fazla örnek için bk. 1.1.2.1.1.3. Düzleşme, iii. madde).*

ḳomünis yapėrdíler, urusya ḳomünis yapiėrdi, bíz ***ġabıl_****ėdmedıḫ. (Mu.03/2)*

dögiyėrdī, ġualiyėrdī, edmeg vėrmiyėrdī, ***tandıra*** *atiyėrdi bizi. (Ha.01/21)*

1.1.3.1.2.2. Türkiye Türkçesi Yazı Diline Göre Dudak Uyumunun Geri Olduğu Durumlar

1.1.3.1.2.2.1. Kök Halindeki Kelimelerde Dudak Uyumu

i) Türkiye Türkçesi yazı dilinde */A-I/* düzeninde olup Ahıska Türk ağzında ise */A-U/* düzeninde olan aşağıdaki kelimelerde karakteristik olarak dudak uyumu yoktur.

*bir****_altun*** *kemerím var^{i}di bením diir. (Ağ.02/6)*

t^{i}rende, ben sene diyem, aşıni o yemeg gözümün_ögündedür, ***baluḫ*** *çorbasi yabmişle^{r}. (An.11/14)*

o ***çapudi*** *alıb saẖlallar, ėnişdeʸe verürler, damada vėrüller. (Bu.09/88)*

he o ***camuş*** *bir yaşına ğeçmese ġotiġ_oliyėr, hele ämiʸėr_o, o ġotigdür. (An.05/396)*

gögde yíldız_olaydım, sahanda buz_olaydım, yař ġapiden gėçende, ävde ***yalĝuz****_olaydım. (Bu.03/17)*

yoğ vermem ***zanduĝí****. (An.09/354)*

dur bir ***sabur****_ėd dėdi. (Bu.14/48)*

abastuḇanda ***çermük*** *varidi, içmeceler. (Ağ.01/36)*

ġapiyⁱ, gece şind ġapiʸ açmaĝ_ėç ėy ***dägül****. (Ağ.16/82)*

abele ***demürden****_iki tene şey varidi iki ẖızėl, ortasına bele* ***demür*** *vardi. (An.05/286)*

dedesi bėle ***gemükleri*** *düzerdi, sınıẖciydi. (Mu.03/105)*

gendine baẖar, gėndini ***temüs*** *tutar (An.09/377)*

ii) Türkiye Türkçesinde */ı-a/* düzenindeki şu kelimelerin Ahıska Türk ağzında */u-a/* düzeninde olması da dudak uyumunu bozmuştur.

puarın *başı ġarā, üsdünün daşı ġara, ėle bir yar sā̈mişem, ġaşi kiprigí ġara. (Bu.03/11)*

ne zibil tökülő̈r ***sufatınnan****, nō̈ldí? (An.01/217)*

diʸer ki valla çocuu diir felán yirde ***buraẖdım****. (Ağ.08/19)*

iii) İlk hecesi yuvarlak ünlülü kelimelerin sonundaki açık hecede bulunan /*u*/, /*ü*/ ünlülerinin, Ahıska Türk ağzında karakteristik olarak düzleşmesi *(bk. 1.1.2.1.1.3. Düzleşme, i. madde)* de dudak uyumunu bozar. Tekrar düşmemek için örnekler cümleleriyle değil, yalnız kelimeler halinde verilmiştir: *gürci (An.05/122), köti (An.12/26), öli (Bu.12/93), yumri (Bu.02/144) ...vs.*

iv) Belirli kelimelerdeki yuvarlak ünlülü hecelerin, Ahıska Türk ağzında genellikle düz ünlülü telaffuz edilmesi dudak uyumunu bozan diğer bir sebeptir. Örneğin Eski Türkçede ve Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülü söylenen "*soğuk*" sözünün ilk hecesi Ahıska Türk ağzında düz ünlülü olarak "*sağuh*" şeklinde telaffuz

edilir (*bk. 1.1.2.1.1.3. Düzleşme, ii. madde): saudiėrsín (Iğ.04/44), saȯẖdā̄n (Bu.02/7)…vs.*

v) Çeşitli ünlü benzetmeleri ile de dudak uyumu bozulabilir. Elimizdeki örneklerde dudak uyumu genellikle ilerleyici ünlü benzetmesi ile bozulmuştur (*bk. 1.1.2.1.1.1. Benzetme): oroc (Mu.06/36), boĝoz (Ağ.08/81), işdö (Ağ.03/11)…vs.*

1.1.3.1.2.2.2. Yapım ve Çekim Ekleriyle Genişletilmiş Kelimelerde Dudak Uyumu

i) Yapım ve çekim ekleriyle genişletilmiş kelimelerdeki dudak uyumunu bozan başlıca sebep, üzerine getirilen eklerin karakteristik olarak tek şekilli olmasıdır. Damak uyumu bahsinde *(bk. 1.1.3.1.1.2.2. Yapım ve Çekim Ekleriyle Genişletilmiş Kelimelerde Damak Uyumu)* anlattığımız tek şekilli ekler aynı zamanda dudak uyumunu da bozmaktadır. Bunlar ve dudak uyumunu bozan diğer diğer tek şekilli ekler aşağıda örnekleriyle birlikte verilmiştir. Ancak söz konusu ekler, ilgili yerlerde incelendiği için burada ayrıntıya girilmemiştir.

Tek şekilli olarak kullanılan ve getirildiği kelimede damak uyumunu bozan yapım ekleri şunlardır: *+çi+, +(I)nci+,+luẖ+, +li+, +ti+, -(u)ẖ+/-(ü)g+, -ĝun+ / -gün+, -i+, -dUr-, -r-*. Örnekleri: *düyür+çi (Ha.04/61), üç+ünci (An.02/44), ġaçaġaş+luẖ (Ağ.04/10), boy+li (Iğ.02/25), bulaş-uẖ (Bu.06/240), kǟs-gün (Bu.02/145), az-ĝun+nuĝ, (An.09/364), ört-i (An.12/230), sıĝ-dur-madiler (Iğ.09/104), vėr-dür-medíle (Mu.06/57), çalış-dur-dum (An.02/106), ş̡ā̄ş-ur-dile (Bu.06/103), bad-ur-mışsa (An.01/142).*

Üçüncü teklik kişi iyelik eki (*+(s)i(n)*)'in karakteristik olarak tek şekilli olması dudak uyumunu bozar: *sorumlu+si (An.11/30).*

Belirtme hali eki *+(y)i* 'nin de tek şekilli olması dudak uyumunu bozar: *oĝlum+i (Bu.09/110)* .

Geniş zaman birinci çokluk kişi ekinin *-Aruẖ* şeklinde tek şekilli olması, dudak uyumunu bozar: *yap-aruẖ (An.01/23), ed-eruẖ (An.05/195).*

Görülen geçmiş zamanın üçüncü teklik, birinci çokluk ve üçüncü çokluk kişi eklerinin de tek şekilli olması dudak uyumunu bozar: *gör-di (An.05/300), ged-duḫ (An.09/259), ol-diler (An.09/81).*

Öğrenilen geçmiş zaman eki *-miş* de tek şekilli olduğu için dudak uyumuna girmez: *gör-mişler (Ağ.09/31).*

Öğrenilen geçmiş zaman ekinin üçüncü teklik ve çokluk kişilerinde kullanılabilen *-dür* eki de karakteristik olarak tek şekillidir ve dudak uyumuna girmez: *ol-mişdür (Bu.04/127).*

Şimdiki zaman eki *-(i)yėr* de tek şekilli olduğu için dudak uyumuna girmez: *gör-iyėruḫ (Iğ.05/18), ol-iyėller An.05/313).*

Ek-fiilin geniş zaman üçüncü teklik, birinci çokluk ve üçüncü çokluk kişi çekiminde kullanılan *+dUr* eki de yalnızca yuvarlak ünlülü olduğu için dudak uyumuna girmez: *ġılsız+dur (An.07/100), ayri+yuḫ (Ağ.17/128), ilçesinde+düller (Ağ.08/36).*

Ek-fiilin hikaye ve rivayet çekimleri de tek şekilli oldukları için dudak uyumuna girmezler: *küçüğ+idim (Bu.06/235), dägül+ümiş (Ha.04/17).*

-duḫ sıfatfiilinin ünlüsü her zaman tek şekilli olduğu için dudak uyumuna girmez: *de-duĝ+um (Ağ.10/109).*

-ken zarffiili de dudak uyumuna girmez: *götürür-ken (Ağ.06/86).*

ii) Dudak uyumunu bozan diğer bir sebep de ekleşmeler sırasında ortaya çıkan */y/* ünsüzünün kendinden hemen önceki ünlüyü darlaştırmasıdır: *(odla-)+(-yaca^{ğ}ı) > odli-yaca^{ğ}í (Ağ.13/59), (oḫla-)+(-yaçam) > oḫlí-yaçam (An.06/55), (kündle-)+(-yėruĝ) > kündli-yėruĝ (Ağ.10/61).*

1.1.3.2. ÜNSÜZ UYUMU

Ünsüz uyumu, “kelimelerin eklerle genişletilmesi sırasında veya yan yana gelen hecelerde tonlu ünsüzlerden ve ünlülerden sonra tonlu, tonsuz ünsüzlerden sonra genellikle tonsuz ünsüzlerin gelmesi temeline dayanan uyum”[106] olarak tanımlanır.

Ahıska Türk ağzındaki ünsüz uyumu Türkiye Türkçesi yazı diline göre çok geridir. Öyle ki, ünsüz uyumunun çok geri olması Ahıska Türk ağzının karakteristik bir özelliği olarak nitelendirilebilir.

Ünsüz uyumunun olduğu örnekler, genellikle Türkiye Türkçesi yazı dilinin etkisiyle ortaya çıkmıştır ve çok nadirdir.

iki üç_ay^{ı}n_içinde ėle oldum ki, bäni ögme^{y}e başlad^{i}ler ki iki yilluḫ **eskerler** *buni kimi veremiyír. (An.09/326)*
ȯnnan sorá **äkşi^{y}ir**, *bir saat_eglediyėruḫ. (Iğ.01/8)*
yėmeg **büşüttürėrdim**, *pilav yiyírdíler işçiler (An.11/107)*
onnan sora bū şey gi çıḫdi sa^{v}ėd hökümetinnen, o küzeleri **ustaluĝi** *daa ġaḫdi de, vedreler çıḫdi, başha başha ġoalar çıḫdiler. (An.05/422)*

Ünsüz uyumunun olmadığı örnekleri kendi içinde ikiye ayırabiliriz: 1) Kök halindeki kelimelerde; 2) Yapım ve çekim ekleriyle genişletilmiş kelimelerde.

1.1.3.2.1. Kök Halindeki Kelimelerde Ünsüz Uyumu

Kök halindeki kelimelerde ünsüz uyumunun olmayışı Ahıska Türk ağzının karakteristik özelliklerinden biridir. Bu uyumu bozan başlıca sebep, Ahıska Türk ağzında kelime içinde *-k->-g-*, *-t->-d-* değişmeleri başta olmak üzere, yaygın bir şekilde görülen ötümlüleşme hadisesidir *(bk. 1.1.2.2.1.8. Ötümlüleşme)*.

babam gėddi **esgere**, *gelmedi. (An.05/8)*
valla **äsgiden** *hürmet çoĝudi. (Ağ.16/78)*
yani **seçgilig** *yabmamişıḫ, yoḫ. (Ağ.07/100)*

[106] Zeynep Korkmaz, “Ünsüz Uyumu” md., Gramer Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003,., s.232.

__aḫısĝaya__ getüriyėr gürciy Dolduriiller. (Ağ.01/17)

gėddím, neyse __dohdorlardan__ gėşdim. (An.09/247)

baḫ sene __gösderėm__. (Ağ.10/85)

bunnara __isgen___aġġı vermiş burda. (Ağ.10/22)

__yasduĝun___altına ayna ġoyiyėrmişler, yan'na da su. (An.04/4)

bizlere çoġ kömeg vėrdi, aç ġalmasınnar, kömeg vėrdi, __üsdbaş__ vėrdi bėlá, topraḫ vėrdi, yėr vėrdi, evler yapduḫ. (Bu.04/186)

1.1.3.2.2. Yapım ve Çekim Ekleriyle Genişletilmiş Kelimelerde Ünsüz Uyumu

Yapım ve çekim ekleriyle genişletilmiş kelimelerde de ünsüz uyumu karakteristik olarak yoktur. Bunun sebebi ise tek şekilli olarak kullanılan eklerin varlığı ve çokluğudur. Ekleşmeler sırasındaki ünsüz uyumsuzluğu, ilgili eklerin anlatıldığı kısımlarda incelendiği için burada ayrıntıya girmeden verilecektir.

Yapım eklerinden *+çi+*'nin ünsüz uyumuna girmeyen örnekleri çoktur: *deved+çi (Bu.09/65), muasebe+çi+ydi (Bu.04/121), yardım+çı (Iğ.02/103). -gAn+* ekinin de ünsüz uyumuna girmediği görülür: *unut-ĝan (Ha.07/47).*

-dUr- ettirgenlik ve oldurganlık eki de ünsüz uyumuna girmez: *çalış-dur-dum (An.02/106).*

Hal eklerinden bulunma (*+dA*) ve ayrılma (*+dAn*) hali ekinin önseslerinin karakteristik olarak yalnızca */d/*'li olması getirildiği kelimelerde ünsüz uyumunu bozar: *sicaḫluḫ+da Ağ.18/50), carşaf+dan (An.01/146), çızıḫ+dan (An.05/169).*

Görülen geçmiş zaman eki *+di'*nin önses ünsüzü karakteristik ve yaygın olarak yalnızca */d/'*lidir. Dolayısıyla getirildiği kelimelerde ünsüz uyumuna girmez: *yap-dım (An.05/58), ġoş-dum (Ma.04/138).*

Öğrenilen geçmiş zaman ekinin üçüncü teklik ve çokluk kişilerinde kullanılabilen *-dür* eki de karakteristik olarak tek şekillidir ve ünsüz uyumuna girmez*: alma-mişdürler (Bu.11/87).*

Ekfiilin geniş zaman çekiminde kullanılan *+dUr* ile, öğrenilen geçmiş zamanın III. çokluk kişisinde kullanılabilen *-dür* bildirme ekinin de önses ünsüzü yalnızca */d/'*lidir. Dolayısıyla bu ek de getirildiği kelimelerde ünsüz uyumuna girmez: *sa*^{r}*p+dur (Ağ.01/72), yazmiş-dül-ler* (Bu.04/244).

-duḫ sıfatfiilinin önses ünsüzü karakteristik olarak yalnızca */d/'*lidir. Dolayısıyla bu ek de getirildiği kelimelerde ünsüz uyumuna girmez: *çalış-duĝ-un (Iğ.06/31).*

1.2. ŞEKİL BİLGİSİ

Bu bölümde *ekler* ve *kelime türleri* incelenmiştir.

1.2.1. EKLER

Bu bölüm *çekim ekleri* ve *yapım ekleri* olmak üzere iki ana kısma ayrılmıştır.

1.2.1.1. ÇEKİM EKLERİ

Çekim ekleri başlığı altında sırasıyla *isim çekimi* ve *fiil çekimi* konuları ele alınacaktır.

1.2.1.1.1. İSİM ÇEKİMİ

İsim çekimi, *çokluk, hal, iyelik* ve *tamlama* konularını kapsamaktadır. Bunlar aşağıda sırasıyla incelenmiştir.

1.2.1.1.1.1. ÇOKLUK

Karakteristik çokluk eki *+LAr (+lAr, +nAr)*'dır. Kelimelere genellikle damak uyumuna göre eklenir. Bundan başka *+luḫ* ekinin çokluk işlevinde kullanılması, Ahıska Türk ağzının karakteistik özelliklerinden biridir.

Bazı örneklerde *+LAr* çokluk ekinin sonses ünsüzünün düştüğü (*r>Ø*) görülür. Ancak bu düşme sonrasında Türkiye Türkçesinin Batı Grubu Ağızlarında yaygın olarak görülen ünlü uzaması Ahıska Türk ağzında nadiren ortaya çıkar.

Çokluk ekinin ünlüsü */a/* ve */e/* dışında */ä/, /á/, /ā/,* nadiren */ȧ/* ve bir örnekte de */ı/* şeklinde tespit edilmiştir.

Metinlerde tespit edilen çokluk eki, varyantları ve örnekleri ile birlikte aşağıda verilmiştir.

+lA(r):

*va, bizde de var da **araba+lař+ın**_ögünde güleşiyėrdiler (An.01/64)*

ġız+lar ḳahḳaha addi. (Ağ.06/145)

*o **ėşya+lar+ı** ortaya düzdiler bö^yük yüsgeg, bu ev yüskekluĝunda, **çocuḫ+lar** o yüsgeğe çıḫdi oturdler (Iğ.02/129)*

*onnan bizī samaĺyota doldurdıler, ġaçurdıler bır **daĝ+lår+dan, daĝ+lar+dan, dúnėl+ler+dan** ġaçurdıler. (Iğ.09/47)*

***ābi+ler+im** de tabi evde artuḫ, evi dönderiyırdler_evde çalışiirdiler, çel çocuĝa. (Ağ.04/15)*

*onnar diır **süngü+ler+í** vurdúler vurdıle. (Ağ.03/2)*

*stalının_ämriynän, onun şeysiynen **biz+lär+i** ordan ḳaldurd'ler. (Iğ.06/5)*

*gedduĝ_orta asyaya, orda böldilär bizi härkėşi bir **köv+lär+e**, bėş äv bir yėre, on_äv bir yėre orda. (Iğ.06/9)*

*yollarda ölennerimis, ġalannarımız, **ölü+lär+imizi** bıtün /-tırdan tulliyėrdiler -/ atėrdiler, yollara, Coçlara deryalara sulara. (An.12/24)*

*bir saaddan sora işde **künd+lär+í** aliyėrsın, ġaş dene ki yapacan_oní açiyėrsın, yuḫa bö^yük yuḫa. (Iğ.01/11)*

***ėl+lár+ın** sopaĝına ġaldım. (Ağ.16/108)*

*işte ėle ėle o **biz+lár+i** bö^yüddi. (An.02/43)*

*segsán doḫuzda ḳí **oley+lár+dan** sora milled da gümeⁿ ġalmadi (Bu.12/99)*

***mėşe+lár** al geyinmiş deryalar ġara, húcüdum saĝ değül, sinem heb yara ġızımcan, hengi bır derdi senå söyliim. (Bi.01/154)*

*bele **bişe+lár** de var. (Bu.09/143)*

*bunun **ġardaş+lár+i** de ğeldilå^r bursaya, benım ġızım da ğeldi bursaya. (An.05/73)*

*meselá gelen_**adam+lår** da silahlaniir_ėle boş gelmi̊yo^llar. (Ma.02/2)*

*dand'ra ğene bir mānasi var, cansız_**adam+lır**_oliyėr yuḫa da ona diyiller_e dand'ra käsilmişın di^yėle^r. (Bu.02/169)*

*bele aĝaçlara baḫıyėrdi ö ki ū **aĝaç+la** ġuġurlamiş. (An.04/69)*

böyüġ_arabo olaydi, doldurub gäturmaĝ_olurdi ***bişe+lá***. *(Bu.06/249)*

neyse ***bizíngi+le*** *sordula*[r] *soruşdurdular. (An.10/70)*

gendi+le *yemese de diyardile bizim misáfir déb di... méhman diyardile mé*[h]*man. (Bu.08/105)*

Birkaç örnekte damak uyumuna girmemiş, kalın ünlülü hecelerden sonra ince şekilleri kullanılmıştır:

yataḫların_içinä şe[y] *ġoyduḫ, yasduḫ,* ***baş+ler+ni*** *ördduḫ, biz türkiye*[y]*e éla ĝaşduḫ. (Ha.04/6)*

aftoḇus+ler+ne[n] *ḳıġıbıy*[ı] *tökdiler, gizli polísleri. (An.09/439)*

üş dört yíl ġaçıḫluḫ yapdım, ġaçaḫluḫ diyanda da ġaçaĝ yapmiyérdim, ā́, ***ḳaıt+ler+ne***[n] *işi düzeldiyírdim geziyírdim. (An.09/199)*

+lAr çokluk eki, sonu /r/ ile biten kelimelere geldiği zaman, o kelimenin sonses ünsüzü üzerinde değişikliğe sebep olabilir *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll):*

ē birī o zengin di[y]*ė gí,* ***daval+lar+ıma*** *baḫarsın. (Bu.03/37)*

ama ***éhdiyal+lar+dan*** *bazı bir_ėşidiyérdim (An.09/107)*

bu arada geldii ***yél+ler+de*** *her ne ĝader rus jandarma ġaraġolü görmüşseler (Ağ.07/24)*

sobaların_içine ḇile baḫdíler, bizım ***camaşıl+lar+i*** *her yéri ḳarışdırd*[ı]*lar, bişė bulamadılá*[r]*. (Bi.03/60)*

sora bir zaman sora náyise ordån bozuld[i]*le* ***muḫacil+ler*** *háb. (Ha.08/20)*

böǖk tíren kim[ı] *arabalar gelérdi, ona,* ***tıraḫdol+lar*** *bé*[y]*lá doldurérduḫ, götürérdler zavotuna*[n]*. (An.12/113)*

hamå onda ***doḫdol+lar+ın****_arasındaki iş yaní. (Ha.07/55)*

+nA(r):

/*n*/ ile biten kelimelerden sonra gelen çokluk ekinin önsesi bu */n/* sesinin etkisiyle benzetmeye uğrar *(bk.1.1.2.2.1.3.1.1.8. nl>nn)*

o rehmedluḫ ***ḳanun+nar*** *vardí dedi (Iğ.06/44)*

ėle köpegler varıdi ki, tuttuĝunen diir parçaliirdi, ***misliman+na***^r^ *ġaçarken bur*ˡ*ya. (Mu.01/157)*

aḫısḫada işde o mal daşiyan ***tırın+nár+e*** *doldurdíle. (Iğ.06/90)*

ḫadın+nȧr *daĝı deldiler, ġayay*ˡ *de*ˡ*diler. (Iğ.09/71)*

mollalari, ***öğredmen+när+i****, doḫdorlarí tutdíler, hapısa addi, sibire yollad*ⁱ*ler. (Iğ.06/141)*

onnarí de tirennere doldurub ĝapalí ***tiren+ner+e*** *sürmişler saa sola. (Ağ.13/45)*

bun+na *da zaniyėlle* ^ğ^*i ayḫura söyliyėlle*^r^*, hama ben gendi gözüm*^ü^*nen gördüĝumú söyliyėrim. (Iğ.09/144)*

lazudı ĝırdı ***oĝlan+nā****, ataş yaḫd*ˡ*la da, püşüriyėlle şe*^y^ *mísiri, ataşda. (An.05/276)*

tamam bunnarı gönderduḫ, ***bun+nā*** *ğėddi ama aḫşam yine ğeleceiz dedilä. (An.10/67)*

ġızım çoḫ köti günner gördi bizim milletímis çoḫ köti ***gün+ne****. (An.12/26)*

özbeğisdandȧn ***gelen+ne*** *bize ge... sıĝındiler bi*ˡ *yüz can ğeldi, yüz nefer ğeldi bize, şėyimis çoḫ, ġapımız arş*ⁱ*yamız çoḫ, geldíler. (Iğ.09/103)*

+dAr:

Metinlerimizde nadir olarak çokluk ekinin *+dAr* şeklinde kullanıldığı da tespit edilmiştir. Genellikle Terekeme ağzında rastlanan[107] bu durum, Ahıska Türk ağzı için karakteristik değildir.

veya bi tavşanı ġoalar da hayvan siner çıḫmaz ya, o şägilde çoĝ zor ***şard+dar****_altında ğelmiş_o ísanlar burya ğeşmiş. (Bi.05/15)*

bir tená ġaya vardi, ***húdúd+der+i*** *bilirdi, yoli erkeni bilirdi, o bizi parali ğėçírdi. (Mu.03/16)*

[107] Yılmaz Çebi, Bulanık Ağzı, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, Erzurum 1972, s. 33.

*sora **bȫʸüg+der+i** çoẖ zaman sofra ĝurul... ġoyduẖlari zaman, çoẖ çoçoẖ babasıʸna anası yanda sofraya oturmazdi, ayri yiyerdíler. (Ha.05/140)*

*götürdileʳ biʳ, oġġul, böyüğ̄_oḳu, **oġul+dar** tatilidi, o oḳula yėlleşdürdⁱler bizi. (Iğ.02/136)*

*yari yolladım yola, **göz+der+ım** dola dola, oyna buludlar_oyna, yar yolí särín_ola. (Ha.04/127)*

+rar:

Bir örnekte de çokluk eki, fonetik sebeplerle *+rar* olarak değişmiştir:

*bȫle, ...aşıni sarmiş güzelce, ben gül...im demiş, orye imza admiş abėysína sadmiş, benım **darrȧ+rar+ᴵmi**. (Ma.04/52)*

Yukarıdakilerin dışında, çokluk ekinin çekiminde farklı bir kullanım tespit edilmiştir. Türkçede bilinen gramer kurallarının[108] aksine aşağıdaki örneklerde iyelik eki üzerinde *+lar* çokluk ekinin geldiği görülür:

*(Ağ.01/2) hä **ġaşduĝ+umuz+lari** he mi?*

*(An.03/25) vėrmedin, **öbür+si+ler** geldi seni ... arẖadaki sıraya geçirsin.*

*(Ağ.01/66) **bundaġı+s+larn_**adi de än böügün_adi kenan, onnan küçügünn_adi kamal, onnan küçügünn_adi haḳan, nuran, ᵃō̄y sorma!*

1.2.1.1.1.2. HAL

1.2.1.1.1.2.1. Yalın Hal

Yalın hal eksizdir.

*ormana ʰeb, **odun** ġırmaya gėdiyírmíşler. (An.07/90)*

[108] Muharrem Ergin: “çokluk ekinden sonra iyelik, hal ve soru ekleri gelebilmekte, fakat iyelik, hal ve soru eklerinden sonra çokluk eki getirilememektedir. Yalnız iyelik birinci ve ikinci şahıs eklerinden sonra bugün çokluk ekinin bazan getirildiği görülmekte, bu ise yukarıda yapım eklerinde de gördüğümüz gibi -gil ekinin yerini tutan hususî bir kullanıştan ibaret bulunmaktadır: babam-lar, annem-ler misallerinde olduğu gibi.” (bk. Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul 1998, s. 221). Görüldüğü gibi çokluk ekinden sonra iyelik ekleri gelmez. İstisna olan durum, yapım eki işlevinde kullanılan +lAr eki ile ilgilidir. Fakat bizim yukarıdaki örneklerimizde kullanılan +lAr eki yalnızca çokluk bildirmektedir.

__dede__ yorulmazdi (An.07/114)

bizde __beşig__ gider, ilg çocua. (An.08/1)

1.2.1.1.1.2.2. Belirtme Hali

i) Damak ve dudak uyumuna girmeksizin karakteristik belirtme hali eki *+(y)i* ve *+y'*dir.

o açan çocuĝ_aliyėr_o __para+yi__. (Bu.09/148)

ėle vuruyörmíş __ĝılınc+i__ ki gebá ġadınnarın ḳarnında çocuẖ ḳılınçnan beraber çıẖıyörmíş. (Mu.05/57)

yalnıs __köti+yi__ desdekliyen kötüdür, __köti+ʸi__ desteglemiyacán. (Mu.06/77)

hengisini? __manti+yi__ mi? (Ha.06/15)

__ẖamír+i__ yourduum zaman hele gene ġafamda o. (Iğ.10/4)

mereh́ nedür, malın __şeyin+i__ tökiyiller_orya, __yiyacaĝın+i__, __samanun+i__, mereg. (Iğ.09/126)

__baldo+yi__ alamazdım. (Ağ.14/2)

meyveciluẖ __köʸ+i__ dägülümiş babamgilin. (Ha.04/17)

āriden muşa gätúrdⁱle, __muş+i__ de beenmedíler. (Ha.05/94)

ġaynatȧ dá gäliyėr diyír gi, gelíncȧn, __oĝlum+i__ de vėrdím, __ävím+i__ de vėrdım, __malım+i__ de vėrdím, herşėyim sänındır, otur. (Bu.09/110)

__fadma+y__ de ḳaldırdí öteki türg, üçümízᵘ̈ dá ẖaldırdi, ona da sordí.(Bi.03/84)

__kete+y__ mi? nesi yapiiller: (Ma.03/66)

o __ġapi+y__ yapardi, __pencere+y__ yapardi, bunnari yapardi küdlere (Ha.08/57)

boynᵘna ip_addi, __tilh́i+y__ gätúrdi. (Bi.01/140)

bulullar, bir vedra __su+y__ tökaruĝ_o da olur. (An.09/366)

aẖısĝaya getüriyėr __gürci+y__ Dolduriiller. (Ağ.01/17)

ii) Ek ünlüsünün genişlemiş (/*ė*/) varyantlarına da sıkça rastlanır. Bunlar da damak ve dudak uyumuna girmeksizin kullanılır:

yoĝurdinen ***sarmusaĝ+ė*** *çırpi^{y}ėn, ey^{i}cana. (Bi.04/67)*

gedi^{y}ilĺa^{r} gelın_evińden ḳızi, hē, daulünen işinen_alıýosu^{n}, sora götüriyėller gő̈zēl yėllerde ***räsimler+ė*** *çekıýollar. (Bi.04/98)*

dedemizin ***soyun+ė adın+ė*** *yütürmiyaẖ (Bu.15/25)*

ordan dedem aliir geliyúr_o ***baçim+ė****. (Ağ.08/24)*

ė̊ ayri yirde de bi saplın^{ı}n_içinde yaĝ erıti^{y}irsin, tereya^{ğ} olabilir işde marġarin_olabi̊lür, ***on+ė*** *eritiyırsin. (Bi.03/19)*

onnan sora ***yasduĝ+ė*** *alur (An.12/205)*

o çıẖan ***cäüz+ė*** *aliyı̊sın. (Bu.12/152)*

iii) Yukarıdakilerin dışında ekin başka varyantlarına da rastlanmıştır. Bunlar arasında Türkiye Türkçesi aydın konuşmasına yaklaşan şekilleri de görmek mümkündür:

eer o^{ğ}lan ***ġoç+í*** *ġaldırabi̊lirse alı̊r götürür (Ağ.06/124)*

tezek ġuruduẖdan sora ***tandır+^{ı}*** *da yaẖarıs (Ağ.03/20)*

*tahda zaburine^{n} çevi̊rmişler, ġapının_****öğün+i̊****. (An.05/123)*

di^{y}er ki valla ***çocu+u*** *diir feĺan yirde buraẖdım. (Ağ.08/19)*

babam_evde yoĝídi, ***baḇam+ú*** *ğörmemı̊şım me^{n}, oġula gėdená ĝader. (Ha.05/10)*

dėmiş cann_acısınnan ***ġaymaĝam+ú*** *bile öldürür bu. (Ma.04/186)*

ḳaşmiş_işde çelni ***çocuĝun+^{u}*** *toplamiş gelmiş. (Ağ.04/17)*

gedıb_o ***ġaraġol+ü*** *basaçayıẖ. (Ağ.07/25)*

mesele, bu ġavánozun senın, üç litralıẖ, onun içina ***salata+y^{ı} herşe+y^{i}*** *ġoydun mí,* ***su+yu*** *ġatarsın,* ***ölçüsün+ü*** *aldı̊n mí geri boşadursun suyi. (An.01/7)*

yėdi işdi yer_altına geşdi, ***ömrün+^{ü}*** *de sıze baĝışladiler. (Bi.01/146)*

ordan giriyė̊sin, ***ġapi+^{y}****_açir Balġona çıẖıyėrsin. (Bu.14/171)*

arasíbir saad_oldi ***ceneze+^{y}*** *ġaldúrduh. (An.07/48)*

şind benım_abim duruyo, bıçag_elinde getirir, bi biçaġ verin bana, ***bıça+ȧ*** *aldı durdu. (An.10/137)*

sauĝíne^{n} ***síca+ȧ*** *ġarı̊şduriyėrsın. (Iğ.09/166)*

iv) İkinci ve üçüncü teklik kişi iyelik eki üzerine getirilen belirtme hali ekinin özel bir kullanımı vardır. İkinci ve üçüncü teklik kişi iyelik eki üzerindeki belirtme hali eki *+Ø*'dır (*dırnaĝ+ın+Ø* "tırnağını").[109] Aşağıda örneklerinden bazıları verilmiştir:

İkinci teklik kişi iyelik eki üzerinde:

*onnan sora o suyi gėşdıın kimi **can+ı**ⁿ+Ø ġurtarısın. (Mu.03/21)*

*sen aşíndi de gene **diş+in**+Ø çıḫardsan, ayaĝ_altına atmiyėrsın gi. (An.09/378)*

*şimdi gelmiş **ifada+n**+Ø _alacaḫ. (Ağ.06/121)*

*ah keşgem ġardaşım bunda olaydı, daa **yaḫa+n**+Ø ġutaramassın_ondan. (Ağ.14/41)*

*sounda niġala ʰökümetí öldi, niġala, niġala ʰökümäti deymiirdi, aynı bura kimi ėk, bīç, ye, iç, namazınˡ da ġıl, **oʳoc+un**+Ø da dut. (Mu.06/36)*

*nánni diyėm bu başdan, **üsd+ün**+Ø örtėm ġumaşdan, balam nánni ha nenni, körpem nenni ha nenni. (Bu.06/36)*

Üçüncü teklik kişi iyelik eki üzerinde:

*naḫcıvannan gälduḫ bizim serʹhede gi gėşduḫ, türkiyanın **serʹhed+ın**+Ø ben görmemişdım_aĝıri. (Bu.02/121)*

*ġaçarduḫ ki boĝmiş beş_alt_**tene+sın**+Ø. (An.07/81)*

*gėdmīĵler asⁱyada aramişler, kimisi ayri ayle ḫurmiş, **ayle+sın**+Ø bulamȧyınca, näʸapsınnar? (Bi.03/51)*

---

[109] Türkçenin tarihi dönemlerinde de var olan bu duruma, bugün Türkiye Türkçesinin Doğu ve Kuzeydoğu Grubu Ağızlarında rastlanmaktadır. Bu tür yapıların izahı konusunda farklı açıklamalar vardır. Araştırmacıların bir kısmı kelime tabanından sonraki ekleri "+In iyelik eki+Ø belirtme hali eki" şeklinde izah ederken, bir kısmı bunun iyelik ve hal kavramını birlikte taşıyan yeni bir ek olarak değerlendirmekte, bir kısmı da yapısının "+Iŋ ikinci teklik kişi iyelik eki +i belirtme hali eki +n pekiştirme" şeklinde olduğunu ve bunun sonraki dönemlerde ">+ing+i+n>+ig+i+n>+iğ+i+n>+iy+i+n>+i+i+n>+i+n>+in" şeklinde geliştiğini belirtmektedir. Konuyla ilgili bu farklı görüşler için bk. Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s.277; Mukim Sağır, Erzincan ve Yöresi Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s.141; Astrid Menz, "Türkiye Türkçesinin Ağızlarınında Yakıştırma (Örnekseme) Yoluyla Oluşan Biçimbirimsel Özellikler", V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II 20-26 Eylül 2004, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2004, s.2113-2118; Muharrem Daşdemir, "Anadolu Ağızlarında Çekimli Yapılarda Ortaya Çıkan /+(E)n/ Eki ve Buna Bağlı Ses Değişmeleri, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S:36, Erzurum 2008, s.1-16; Paşa Yavuzarslan, "Anadolu Ağızlarında İsim Kategorilerinin Hiyerarşisi (Sıralanış Düzeni)" 6. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri 20-25 Ekim 2008, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 4605-4621; Cahit Başdaş, "Doğu Anadolu Ağızlarında Hâl Kavramı Taşıyan İyelikli Yapılar", Turkish Studies, Volume 6/1, Winter 2011, s.716-723.

v) Türkiye Türkçesi aydın konuşmasında yönelme hali eki isteyen bazı fiiller, Ahıska Türk ağzında belirtme hali eki ile kullanılmıştır. "*Bak-*" fiili, bu konuda elimizdeki en belirgin örnektir.

*atımız varidi, babam baḫiėrdi **at+i**, oni ben_otarmaya ğötüriyėrdım. (An.05/239)*

*sora ğetti babam da ati aldi yeriná bir tene, **at+i** baḫıyėrduḫ. (An.05/269)*

*bir_afta **on+i** da onda baḫdum. (An.05/285)*

*baḫiyėr mi **sen+i**? yōḫ baḫmiyėller bene. (Bu.04/211)*

*üç çocuĝuna annam dul baḫdi **biz+i**. (Bu.08/38)*

*on sekiz bin **can+i** bi tē şeger fabríġasi baḫar. (Bu.14/6)*

*on^{u}n_evíndá ġaliyėller, **nene+y^{i}** ȯnda baḫiyėller. (Bu.03/36)*

Konuyla ilgili diğer örnekler şunlardır:

*hē indi ġazmaci di^{y}irduḫ da onnarın_**adın+ı**, ġazmaci di^{y}irduḫ. (An.05/376)*

*kemer_oyuni diyėrduĝ_**on+i**. (An.05/169)*

*insandā, saçındā, bayaz_olsa **on+í** niġolli insan diyėruĝ_o. (Iğ.09/192)*

*ya diir_insano^{ğ}luna eyúluḫ yoḫ, **ben+í** aḫşama çan bindiler şe eddilár, bíraḫd^{i}ler beni, valla^{h}i. (An.06/60)*

*onnen_işde, **talla+y^{ı}** giderduḫ (Bi.03/55)*

*(Iğ.06/13) on_iki sänä bis hapısda olduḫ, çävrede, biz mesela aburda Duriyėruḫ mi, bu, bu binadan biz bir **yan+i** ğedemezuḫ.*

*ġoşdum, anām **gözüm+^{ı}** daş geldi de bordladí gözüm çıḫıyo. (Ma.04/139)*

*b^{i}le bír havta yol ğezennen sora nasılsa sauĝ **völge+yi** yelduḫ, ondā peç ĝurd^{i}ler, ímḳâní varise. (Bu.12/35)*

*ayaĝın değdürdísen, o momendde içeri ğirersin, **kämer+i** ġulaĝ_asan siz_olacaȧdız. (An.05/173)*

*biri ğėddi, şindi ğelilller, birez gene bir_**ėşşeğ+i** rasliirler. (An.06/61)*

vi) Aşağıdaki örneklerde nesne durumundaki kelimeyi, daha belirtili ve vurgulu hale getirmek için belirtme hali eki kullanılmıştır.

*babama **äv+**^{i} yapiiller. (Iğ.09/214)*

*orda **iş+i** bulamadi da burda **iş+i** buldi, geldi buriya da. (An.05/77)*

*biz_orya pirinç_ekerduḫ, şar, **şal+i** ekerduḫ, oni satarduḫ, onnēn günümüzi̊ ... (An.09/159)*

*sabah deme ki düngürler ne **ř̇eng+i** almış_ola. (An.09/458)*

*bėlá boz gėyímli erkekler **ataş+i** yaḫmi̊şdiler, men de orda oturiyėrdím, küçüg çocuḫ. (Bi.01/14)*

*ġurban käsiller, bi̊lmem **neler+**^{i} yapiller, an^{n}irsin. (Ağ.07/32)*

*rusdur, **do^{ğ}uz+í** baḫíyėlle, **do^{ğ}uz+**^{i} yiyėlle. (Bu.08/88)*

*gelduĝ, gelsaḫ bö^{y}ǖg vaġon Duriyėr, mal vaġonú o da, **mal+**^{i} getüren vaĝon. (Iğ.08/14)*

*buradan bir ĝulpuni yapardıla, buradan da aĝzını yapardile de **su+y** daşımaya daa. (An.05/417)*

Belirtme hali ekinin kişi zamirleri üzerindeki kullanımı ilgili yerde ayrıntılı bir şekilde incelendiği için burada tekrar edilmeyecektir *(bk. 1.2.2.3.1.2.1. Kişi Zamirlerinin Belirtme Hali Çekimleri).*

1.2.1.1.1.2.3. Yönelme Hali

i) Yönelme hali eki ***+(y)A*** *(+(y)a, +(y)e)*' dır. Kelimelere genellikle damak uyumuna göre eklenir.

*babam da **hac+a** gėtmiş, ... iki de ġardaşlarım **hac+a** gėtmiş, ben dá **hac+á** gėtmişim yani sülalá hä̇b gėtmiş. (Ağ.01/60)*

*artıḫ mejbi̊r **mevsim+e şekil+e, ẓaman+a** uyacaḫsın. (Ağ.06/70)*

*äger burdan çıḫsan dā ō **yol+a** gedsän baḫşa bir **yėr+e** gėdsän tutub **haps+a** atiyirdiler bizi. (Iğ.06/14)*

*ġaç **para+ya** satiisín? on **para+ya**, on manat. (An.05/232)*

*sabaanen, **ceneze+^{y}e** gelenner gäliyėr (An.04/9)*

Yukarıdaki kuralın dışında olan örnekler de vardır:

yuḫáy[i] açiyėller, yaḫ sepiyėller ***dörd+a*** *ġatliyėr, beşe. (Ma.03/67)*

çarḫō, ***köy+á****, muḫdar_oli[y] ė. (Ha.09/2)*

bū ***şa[y]ır+e*** *söylamişdım_oni yazmişdi kitaba. (Bu.02/51)*

ii) Sonu */i/* ünlüsü ile biten, önceki hecelerinde kalın ünlü bulunan kelimelere yönelme hali eki olarak genellikle *+ya* getirilir:

aĝri+ya *telefon_edi̊yor. (Ağ.07/35)*

deveye baĝlad[ı]lar ḇeni ***yoḫari+ya****, şė[y]i döşeği, döşeg varidi esgi mesgi, ona sarmışlar, bäni de o döşeğin_içná baĝladılar. (An.02/37)*

onnȧn gelduḫ ***baḳi+ya****. (Iğ.08/38)*

gelír bir ***ĝomşi+ya*** *dėr ki bēn felán_adamı[n] ĝızíni, sev[i]yėrím (Ha.05/116)*

taḫsi+yá *ateş verdler diėr. (Ağ.15/79)*

sini+yá *tökiirsín. (Iğ.04/22)*

he, yapduĝ nėrde, onda yapduĝ ***gürci+ya*** *ĝaldi (Bu.13/146)*

düz ***buri+ya*** *gelmişuḫ. (Ağ.09/9)*

Kural dışı örnekler de vardır:

buri+ye *gelmişuḫ. (Ağ.09/8)*

vaġonun girişi yoḫ m[i], ***ori+ye*** *eşyalardan bī, iki saate ne almişsa almiş (An.11/11)*

biz ***aĝri+ye*** *yaḫınidıḫ ya, gälür aĝriya gėderdile[r]. (Ha.08/33)*

gälíb ***ġari+[y]e*** *diyír (Bi.01/132)*

iii) Sonu */e/* ünlüsü ile biten kelimelere yönelme hali eki olarak genellikle *+ya* morfemi getirilmiştir:

ġalani işde daĝa maĝa bi ormana, ***meşe+[y]a*** *ġaçmaynan cannarnı ġurtard[ı]ler. (An.09/78)*

sen bänı ***ḫoce+[y]á*** *gäldın da ḫabar verdın. (Ha.04/121)*

yėddi il kim ***dede+yá*** *baḫdi! (Bi.01/85)*

öbüri de gėdiyėr baĝa ***baḫce+[y]á*** *baḫiyir. (Bu.03/42)*

dul ĝariler ná alacaĝ, ėrkegi ol... bires ḇişe ***yėme+[y]á*** *aldile. (Bu.08/43)*

ėy niyadda ***kimse+ʸá*** *resgela*[h] *ėy*[i] *olaḫ. (An.05/324)*

ayaḫġabısın[ı]*n_içine, iki ayağına da sağ ayağını, sağ_ayağını* ***ėnişde+yá*** *açduriyėller. (Bu.09/145)*

Kural dışı örnekler de vardır:

orta ***asye+ʸe*** *bizi ğötürdiler. (Iğ.06/8)*

yara oldu mi şeker[i]*nen, heme i... inek yağí, tereyağí, hama birbirne şeker*[ı] *ġatardın,* ***yara+ʸe*** *teperdın böle (Ma.04/108)*

iv) İkinci teklik kişi iyelik eki üzerine gelen yönelme hali ekinin özel bir ekleniş biçimi vardır. Bu ek, çekim sırasında üzerine geldiği iyelik ekinde değişikliğe sebep olur. İkinci teklik kişi iyelik ve yönelme hali eki, tek bir ek gibi görünen *+An* ile ifade edilir.[110] Ortaya çıkan bu yeni ek damak uyumuna girer.

Ünsüzle biten kelimelere *+An* eki getirilir. Ünlüyle biten kelimelerin sonundaki bu ünlüler ile *+An* ekinin ünlüsü birleşir ve ortaya çıkan ek *+An* şeklinde gözükür. Bu birleşme sonucu ortaya çıkan yeni ekin ünlüsü Türkçenin doğu grubu ağızlarında genellikle uzun ünlülü (*+Ān*) olur. Uzun ünlüleri sevmeyen Ahıska Türk ağzında bu uzunluğun normal süreli uzunluğa dönüştürüldüğü örneklere de tesadüf edilir.

gendi ***baş+an****_olmiyasın (An.09/260)*

dal+an *geturėm mi bişe? (Bi.04/121)*

alla[h] *senin* ***birluğ+an*** *şükür (Bu.04/217)*

---

[110] Teklik ikinci kişi iyelik eki ve yönelme hali ekinin bu şekildeki görüntüsü için farklı çözümlemeler yapılmaktadır. Araştırmacıların bir kısmı iyelik eki üzerine getirilen yönelme halinin +n'den önceki a ünlüsü ile bildirildiğini söyler yani yeni ortaya çıkan +An ekini bir çeşit göçüşme gibi değerlendirir, bir kısmı iyelikten sonra yönelme hali ekinin düşürüldüğü yorumunu yapar, bir kısmı bunu iyelik ve hal kavramını birlikte taşıyan yeni bir ek olarak değerlendirir, bir kısmı da yapısının "+Iŋ ikinci teklik kişi iyelik eki+a yönelme hali eki +n pekiştirme" şeklinde olduğunu ve bunun sonraki dönemlerde "+ıng+a+n>+ıg+a+n>+ığ+a+n>+ıy+a+n>+ı+a+n>+a+n>+an" şeklinde geliştiğini belirtir. Konu hakkındaki bu farklı açıklamalar için bk. Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s.277; Selahattin Olcay, Erzurum Ağzı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s.39; Ahmet Buran, Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1996, s.144; Astrid Menz, "Türkiye Türkçesinin Ağızlarınında Yakıştırma (Örnekseme) Yoluyla Oluşan Biçimbirimsel Özellikler", V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II 20-26 Eylül 2004, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2004, s.2113-2118;Muharrem Daşdemir, "Anadolu Ağızlarında Çekimli Yapılarda Ortaya Çıkan /+(E)n/ Eki ve Buna Bağlı Ses Değişmeleri, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S:36, Erzurum 2008, s.1-16; Paşa Yavuzarslan, "Anadolu Ağızlarında İsim Kategorilerinin Hiyerarşisi (Sıralanış Düzeni)" 6. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri 20-25 Ekim 2008, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 4605-4621; Cahit Başdaş, "Doğu Anadolu Ağızlarında Hâl Kavramı Taşıyan İyelikli Yapılar", Turkish Studies, Volume 6/1, Winter 2011, s.716-723.

dėmiş gi ben ***ġarn+an*** *vuriyėrim, dėmiş arẖam_olsa sen bu ġarnıma vuramassın. (Bu.13/117)*

hėç abu ***çocuĝ+an*** *ėle yaptın da yėdürdün mė? (Bu.14/223)*

hēpımızın ġapısi gün ***çıẖış-an*** *baẖiyėrdi. (Ha.08/42)*

senın ***gözyaş+an*** *hėç baẖmazdíler. (Iğ.05/48)*

zāti gece gezer ki sen_uyurken ***ġapˡ+ān*** *bıraẖur,* ***bac+ān*** *seper,* ***tall+ān*** *seper,* ***suy+ān*** *mí töker, ne yapar ne bilecen nėrde ne yap… (An.01/254)*

otí ***ög+ǟn*** *ġoyur_ot yeyilür mi! yoẖ. (An.12/33)*

göz+ēn *çalamassın da* ***ġaşlar+ān*** *yaparsın. (An.01/128)*

şans+ān *ğöre geldín bazarā, ġarpuz_az_oldí şansın var. (An.03/26)*

hemen seneeti ***el+en****_aldın (An.09/329)*

gülzede dėdi ki ay bacī dėdi o ***göz+en*** *ne oldú öle dėdi. (Ma.04/162)*

bögünkü ***süs+ēn*** *yeter, yarına gene yapacan. (An.01/126)*

ḳamˡyonnan benim yükümi götüʳsen dünyanın parasıni ***cib+ēn*** *ġoyarsın, ėle mi? (An.11/82)*

*nēden****_aẖl+uan*** *geldi bu sös! (Bu.14/214)*

v) Aşağıdaki iki örnekte yönelme hali eki düşmüş ya da kullanılması gerekli görülmemiştir.

çoẖ kötí günner, söylenecaẖ söz yoẖ balam diyamiyėrím, ***aĝzım****+Ø gelmiyė, gelmiyėr. (Iğ.11/64)*

ore+Ø *ğėdende nirdeyse, oḳtiyab̠ˡr_ayına ne diyille bunnar? / he aralıĝ_ayˡnın_on bėşleri, saōẖ, ḳar yaĝıyėrdi. (Bu.02/15)*

vi) Yönelme hali ekinin kişi zamirleri üzerindeki kullanımı ilgili yerde ayrıntılı bir şekilde incelendiği için burada tekrar edilmeyecektir *(bk. 1.2.2.3.1.2.2. Kişi Zamirlerinin Yönelme Hali Çekimleri).*

vii) Yukarıdakilerin dışında yönelme hali ekinin, çeşitli fonetik olaylarla gelişen başka varyantları da vardır.

her şėmizi ābimnen bene, ***babam+á, annėm+á****, vėrdi böle tarlamízi herşemizi vėrdi yavrumcan. (Ma.04/35)*

*ȫle **böüg möüg+ẻ** baẖsan ki yigirmi, yigirmi iki bine geliyír, yolda ĝırılan. (An.09/121)*
*ben dẻdim ki niyá **inegöl+ä**, ben burda ġalma^{ğ} ışdiyẻrim, tırabzonda. (Bu.14/119)*
***için+ä** de mezemesıní ĝoyyẻn_ätli mäsele. (Iğ.01/23)*
*sizi bir **yilluĝ+å** götüriyẻruẖ. hä nẻre? (Iğ.08/11)*
*beni alla **gelínluĝ+å** ulaşdırsın (Bi.04/102)*
*nás^{ı} ki bizim gelinimiz_orda, ḳızımız **herkis+ė** temenni alıyẻr, o da ele bize şe^{y} yapıcaḳ. (An.10/120)*
*şim ben_onun pẻşinnen Dutiyẻrim, şẻysinnen baĝajınnan ben, piyade ĝaçiyẻrim, anami de **baĝaj+o** otutdurdi. (Bu.02/84)*
*şimdī, ġaynána gẻdiyir **görme+yā**, yaní iki hafdada bir mi bir_afdada bir mi gẻdiyir, gälíni **görme+yá**. (Iğ.03/68)*
*adam yi^{y}ẻr yi^{y}ẻr äğilíb_öbürnü alanda ġarı alduri^{y}ẻr de itekliyẻr, gẻd ce^{h}ennem_ol, **alma+y^{a}** älni uzaddi ya. (Bi.01/107)*
*pilekide edmeg bi̇şúruruẖ, pilekiy **pileki+yá** ġapaduruğ, üsd^{ü}ne tezeg ġoyar bişiruruẖ. (An.01/185)*

1.2.1.1.1.2.4. Bulunma Hali

i) Bulunma hali eki ***+dA*** *(+da, +de)*'dır ve genel olarak damak uyumuna göre çekimlenir. Ünsüz uyumuna girmez.

*ha onun **ẖararın+da**, ayni o **sicaẖluẖ+da** ısıtırıs. (Ağ.18/50)*
*/- ben_üç gün **ġonahluẖ+da+ydım** -/ (An.01/21)*
*islam milleti orta **asya+da+dur**, orı́ya gedecaẖsız dedi de orıya sürgün_ettiĺa. (An.05/15)*
*ābilerim de tabi **ev+de** artuẖ, evi dönderiyírdler_**ev+de** çalışiirdiler, çel çocuĝa. (Ağ.04/15)*
*şindi būday böle el **deirmen^{i}n+de** çekeller. (Ağ.08/54)*

onnan sora işde yas ki geldi, kö^y^ün ǟn ***kenerin+de*** *bize bir ē, güelek diyėller çamurdan yabīli bėl, çamurda, çamuru yumrīliyėller de oni* ***günǟş+de*** *ġurudiyėller, oninen sora Duå̄r óriyėller(Bu.02/32)*

ii) Aşağıdaki örneklerde bulunma hali ekinin ünlüsü uzun olarak tespit edilmiştir:

işde ben, bir ***yaşın+dā+ydı*** *ḳızım. (An.01/237)*

biz_onda on bėş ***yaşın+dā+yduḫ****. (Bu.04/13)*

turĝut_özelín vaḫdında míydi ná vaḫıdidi, onun ***vaḫdın+dā+ydi****, izin_oldi ki, bizim, hökmed parçalanandan sora bizim gi parçalandi ya /-soved hökümeti (Bu.04/216)*

*şindi biz_****evimiz+dē+yduḫ*** *ne_ḇlem, görėller bir düünde ki abu felanın ġızi eydür. (An.12/138)*

babam_íşde ***geri+dē+ymiş*** *babam, yoĝumiş, ġardaşlarım da yoĝumiş. (An.12/79)*

ė şíndi vunda ḇǟnım ḳızım marídi, bízden_önce ğelmişidi ya, önce ğelmişidi ***kire+dē+ydi****. (Bu.08/10)*

şuan, şimdi ***ev+dē+dür****, tamíre başladė. (Iğ.03/33)*

herkės şimdi ***túrkiye+dē+ki*** *kǟlimelerı ġullaniyėller, yėmeklerın_adlar^ı^ni sayyile, bene bu yėmeĝ_olsun, bu olsun, sipariş vėriyė. (Bu.01/3)*

iii) Ek ünlüsü, fonetik sebeplere bağlı olarak değişebilir. Ahıska Türk ağzında ünlü benzetmeleri ile ek ünlüsünün değiştiğine sıkça tesadüf edilir *(bk. 1.1.2.1.1.1. Benzetme):*

annem, ***ö^ğ̆^+dė̂*** *oturiyėr (An.04/94)*

*bením gözümün_****ögün+dė̂*** *olan_işdür. (Iğ.02/77)*

*ābilerim de rusyadan gelmiş, teg ben_****ardahan+do*** *olmişim. (Ağ.04/9)*

bir_afda onn_içinde duzuní alur, ḫazlarsın ḫazlarsın yuḫa bu ***ġalınluḫ+do*** *olacaḫ. (An.01/198)*

çocuĝum iy^i^ oḫíyėrdi, şėyde ***ḳasdamon+do*** *oḫudu. (Iğ.03/18)*

*ah̰şam südü ḳazann_**için+dö** öyle ĝalir. (Ağ.18/45)*

*ġız bi tená h̰asdāne yabmişler, ėle bi h̰asdāne yabmişler gi, **inegöl+dö** öle h̰asdāne yoh̰. (Bu.14/12)*

*bizim kökümüs, dedeleŕmis, dedemiz gelmiş äsgerluh̰ yabmada biziḿ kö^y e ğeliyiŕ då **on+de** esgerluh̰ yabbiir. (Bu.04/59)*

*şińdi **biz+do** o yoh̰dur. (An.09/462)*

*bir yil_onda **masġuva+do** oh̰udum. (Bu.02/98)*

*abu **köşe+da** aburada (An.05/133)*

*o vuruş vahdidür bu, çünkü ä̂lli doh̰h̰uz yaşına çah̰ bütúń vuruşa ğötúŕdi, savaş, **savaş+de** eppisi. (Bu.04/22)*

*gėddí **or+de** evlendı ġaldė. (Bi.01/81)*

iv) Bulunma hali ekinin ünlüsü aşağıdaki örneklerde daralmıştır. Bu aynı iki ünsüz arasında kalan ünlülerin daralarak zayıflama (*bk. 1.1.2.1.1.2. Daralma, v. madde)* ya da düşme *(bk. 1.1.2.1.2. Ünlü Düşmeleri, v. madde)* eğilimi ile ilgilidir. Buradaki örnekleri, bulunma hali eki (*+da*) almış kelimelerden sonra *da* edatı geldiği zaman ortaya çıkmıştır:

*dėdim, **yan^ı n+dȧ** da üç bėş, oturiyėller, bel^i luh̰dan belediyada^n ne_blėm ne ne. (An.09/206)*

*a ḳışın geli, **ġış+dȧ** dı düğünner_olur_olmas. (Bu.09/9)*

*váġonnarnań gėdiyėrduh̰ şimdi **tilvızon+dȧ** da ğősderdıl̄ēr, aĝliyan nėrdē, nėrdä̅, vėşimīz_işimiz, hēr şe ġaldi, çil çıplah̰ gelduh̰. (Iğ.11/3)*

***rusya+dı** da ḇėle oldu. (Bu.08/114)*

v) Bulunma hali eki ünlüsünün her zaman damak uyumuna göre eklenmediği görülür. Örneğin, ince ünlülü kelimeler üzerine getirilen düz, dar ve kalın ünlülü (/ı/) iyelik eklerinden (*bk. 1.2.1.1.1.3. İyelik)* sonra bulunma hali eki *+de* olarak gelir. Burada iyelik ekinden önceki hecelerin, kelimeye eklenen bulunma hali eki gibi, ince ünlülü olduğuna dikkat etmek gerekir.

*ė ama **yėddisın+de** kö^y de, aşındi vėriyėller_et. (An.04/29)*

bizim dağ̂lara gedyir, bizim kō̃lere teref gedi[y]*ėr, o mėşe* ***diblerın+de,*** *orman dibleri var. (Bu.04/25)*

*belıni bağ̂lasın ḳardaşi diyėr, belíni ebíle bağ̂liyanda, / yoẖ, bir ėdiyėr, ikī, **üçüncısın+de** diyėr ki ulaşmiyėr_ulaşmiyėr diyėr, ō ḳuşaẖ. (Bu.09/173)*

biz_aẖısĝa türgläri gürcisdanda yaşiyėru[ğ]*, aẖısḳa **vileyetın+de**. (Iğ.06/1)*

*tağ̂ıddi her **yėrın+de** de varidi her vileyetında. (An.05/32)*

*orda asya **memleketın+de+ki** yaşiyan turĝler (Bu.04/178)*

Aşağıdaki örneklerde ise aynı şartlar altında bulunma hali ekinin kalın ünlülü (*+da*) olarak geldiği görülür:

*yėddi güne çen_et ġaynamiyir_o evde, **yėddisín+da** oliyėr_et. (An.04/28)*

*tağ̂ıddi her yėrınde de varidi her **vileyetín+da**. (An.05/32)*

Son hecesinde düz, dar ve kalın ünlü (/*ı*/) barındıran birkaç kelimenin de, ince ünlülü bulunma hali eki (*+de*) aldığı görülür:

*ẖamur yourmuşlar **tandır+de** şe*[y]*á yabmay_içün. (Ağ.02/4)*

*torunum_oldi **çınarçıẖ+de**, yalova **çınarçıẖ+de**. biri ġazan_anġarada. (An.11/44)*

*älli **altı+de** s*[ı]*talin tökdi ya, ġol ġoyyėrmíşler ävelden, on_alti yaşdan yoẖari. (Bi.01/19)*

adam /-yaẖa paça geliyėr-/ ecele geliyír, yorĝun yorĝun, nefes_alami[y]*ir ya, ḳonuşmaẖ_ısdi*[y]*ė ĝonuşamiyėr, **yarı+de** ġaliyėr söz, lehlüngül ona diyėl. (Bu.01/14)*

tallä[y]*á ekiyėller, pambíĝ ekmíşle, de o **aẖıd+de** sū, çoẖ çätinnuĝúne*[n] *su oliyėrdi de yėlleri sulamaya. (Bu.02/54)*

vi) Yukarıdakinin tersine, son hecesinde düz, dar ve ince ünlü (/*i*/) barındıran bazı kelimelerin, kalın ünlülü bulunma hali eki (*+da*) aldığı görülür:

on ğünnu[ğ]*, **yil+da** on gün äsgerluĝ_eddúriyėrd*[i]*ler de. (An.05/96)*

o ***gėri+da*** *ĝalan_o içerdeği duriyė, o kämerlere ġulaĝ_asiyē äbele, durmiş da ĝulaĝ_asiyi. (An.05/165)*

nir+da *var bunda armud! (Bi.04/126)*

baḳí+da *da yigirmī, beş yıl de baḳıda ĝalduḫ. (Iğ.08/39)*

sen ġovayna[n] *ġolumda, o sırtımda i... ter ġan***_içín+da** *ġaldım. (Ma.04/64)*

götürüyör bir ġısmını ėndirir_eleşgirdde, bir ĝısmını endiri[i]*r* ***ġarayazi+dá****, bir ĝısmını ėndürüyör taşliçayda (Ağ.07/139)*

geddu[ğ] *üç_üs kilometır oyani biyani, bir* ***yir+dá*** *durduḫ gėceleduḫ, bir_äsger yėrinde yaturiyėller bizi. (An.09/289)*

Bunların dışında damak uyumunun olmadığı başka örneklere de rastlamak mümkündür:

onī cėçimlerinen bölē, tosduĝ üç ĝocaluĝa üş_ayleye bőlduḫ, ***on+de*** *yadduĝ alti ay, ȯnda ġalduḫ. (Bu.02/30)*

anasi diyėrdi, he küçüg ***yaş+de+yduĝ*** *hele. (Bu.04/189)*

e tiren gezen demüryolí diyėrduĝ_o ***aḫıd+dá*** *şindi ḇunda ne teür diyiller? (Bu.04/14)*

vaĝȯn+dá *nasí bírbírimizün üsdüne. (Bu.08/48)*

bír böyúg ***ġazan+dá*** *su ĝayniyėr, ona ig kılo mísır_un*[u]*ni tökiyē (Bu.12/157)*

vii) Aşağıdaki örneklerde bulunma hali ekinin önsesi, eklendiği kelimenin sonses ünsüzünün etkisiyle değişmiştir *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.1.13. zd>zz; 1.1.2.2.1.3.2.1.1. md>mn):*

biz+ze *yėnge gėdiyėr. (Bu.13/177)*

erzurum+ne *de şindi var souḫlar_ėle deil mi? (An.11/7)*

viii) Şu örneklerde bulunma hali ekinin zaman zarfı oluşturduğu görülür:

amcaynan mi? dē onü ***küçüh́+de*** *taníyėrdim. (Bu.11/107)*

yaz+da *ki gälduḫ, ani dėduḫ gí no olur no olmaz_ab*[u] *mondlarımızi alaḫ ki, baldolari, orda* [h]*ani olur ya hani, sa*[v]*uĝ_olursa para yoḫ gí alaḫ da, orda gėyaruḫ. (Bu.14/98)*

gün+de tǟkirin patlaẖ gǟliyırdi. (An.09/179)

1.2.1.1.1.2.5. Ayrılma Hali

i) Ayrılma hali eki ***+dAn*** *(+dan, +den)*'dır, damak uyumuna göre çekimlenir. Ünsüz uyumuna girmez.

*esgi belá **etek+den ne+den** ki cırasın **carşaf+dan**, ėle bişelernǟn bölı̊yėrdın. (An.01/146)*
*onnar **çızıẖ+dan** çıẖmiyėlĺa (An.05/169)*
*/- **evvel+den_urus+dan** ġorẖėrdiler_o sözı̊ diyemezdi. (An.12/154)*
***buĝda+dan** yabmışlar, büşürmı̊ş, yaĝınan vėrdiler. (An.02/8)*
*ince **elek+den** elerduẖ (Ağ.16/70)*
*gėcá ĝaşmı̊şlár, **hüdüd+den**. (Ağ.06/11)*

ii) Aşağıdaki örnekte, düz, dar, kalın ünlülü iyelik ekinden sonra ince ünlülü ayrılma hali eki *(+den)* getirilmiştir. Burada iyelik ekinden önceki hecenin, kelimeye eklenen ayrılma hali eki gibi, ince ünlülü olduğuna dikkat etmek gerekir.

*lobiya var mı desǟm, ordan, orda^{n} uzandí de o, çalışdıĝı̊ **yėrın+den** bǟne uzandı da gö... aĥnımdan_öpti. (Bu.01/7)*

iii) Son hecesinde */i/* ünlüsünü barındıran bazı kelimelere kalın ünlülü ayrılma hali eki getirilmiştir:

*hē o **mis+dan_**oliyėrdi. (An.05/347)*
*urus ġari ğǟliyírd^{i} de **biz+da^{n}** ẖabar_aliyirdi. (Bu.11/50)*
***geri+dǻ^{n}** sízin köyli şadımȧn da^{y}i gel... o da şeymiş_a gėçüriç^{i}lerden yanı o da başlarında^{n}. (Ma.02/6)*
*sanki ġırẖ tene dǟl^{ü}ĝannının **için+dǟn** ġaçıracaẖlar_anami. (Mu.04/38)*
*ǟlli **alti+dan** sorā şeylıĝ_oldi (Bu.11/17)*

iv) Sonu daha çok /*n*/ ve daha az olmak üzere de /*m*/ ile biten kelimelere getirilen ayrılma hali ekinin önsesi, ünsüz benzetmesi ile değişebilir. *nd>nn* benzetmesi

(bk. 1.1.2.2.1.3.1.1.7. nd>nn) Ahıska Türk ağzı için karakteristik iken, *md>mn* benzetmesi *(bk. 1.1.2.2.1.3.2.1.1. md>mn)* çok yaygın değildir.

*ġoçú, o sırtında yün var, **yünün+nen** tutub̲ ĝaldırı́yór. (Ağ.06/132)*

*bir mısır_**unun+nan** yapı̊yürüḫ, bir de beyaz_**un+nan** yapı̊yoruḫ. (Ağ.08/62)*

*böüh́ sarmısaḫlarda bu dimdik durė́r_abu **ortasın+nan** çıḫė́r. (An.01/120)*

*araba vė́rmedⁱler gi sen araba çalışduranda sen, şė́yden, ä́sger **şė́ysin+nen** tė́s tė́s çıḫacan dişeri. (An.09/316)*

*canım ra^hadlandė́, sügüd dur, **gennın+nan** buldi, boşver. (Bi.01/94)*

*bir de geldiler_onnar hay ^hengeminá́n, ġardaşımın **boynun+nan** duddiler (Bu.02/63)*

*ē körpe çocuḫlu olan, ä́mzüklí ġadının **sütün+nen** saĝallar. (Bu.09/91)*

*bä́nim bir bibim varidi, o bibim çoḫ ė́y bibimidi, öldi, o **vaġon+naⁿ** ġarın_içı́na addiler. (Iğ.11/53)*

*meni dė́dim bė́ş dedim, /-sá́sli söyle-/ gel **ġapım+nan** gė́ş dedi. (Bu.03/2)*

***pė́şim+nen** ğelenner teze mal ğetúrė́r, seninki iki günnuĝ_oldu, onu almiller. (An.03/23)*

Ayrılma hali ekinin çekim sırasında geçirdiği bu değişikliğin, bulunma hali eki çekiminde rastlanmaması ilgi çekicidir. Her ne kadar aşağıdaki morfem, bulunma hali eki biçiminde görünse de, belki de buradaki ünsüz benzetmesi olayı onun bulunma hali işlevinde değil de ayrılma hali işlevinde kullanılmasıyla ilgili olabilir.

*diyė́ ki ḳaḫ **yė́rın+na**. (Bu.10/10)*

v) Aşağıdaki örnekte sonu /z/ ile biten kelimeye getirilen ayrılma hali ekinin önsesinin ünsüz benzetmesi ile değiştiği görülür *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.1.13. zd>zz):*

*şindi o adam eger vė́rmı́ş_olaydi bir yeri, ä́sgeriyaz gennızzan_olacaḫ dė́di, her şey **genniz+zan**. (Ha.07/19)*

vi) Bunların dışında bulunma hali ekinin farklı varyantları da vardır:

*ė ben bun^u^n_**aĝzın+nȧn** o oẖumada ben ögrendim, senȧ ne ki, sene ne, yoẖ, sügüd Dur, oĝumiyėrsın bişė. (Bu.06/90)*
*adamlar yollarda **acın+dān**, **saȯẖ+dān**, **bid+dēn**, bid töredi i^n^sannarda. (Bu.02/7)*
*sora bir zaman sora nȧyise **or+dȧn** bozuld^i^le muẖaciller hāb. (Ha.08/20)*
şındı ō bizím_o, onde yaşiyannardȧn bír bėş_altí ȧylȧ ġalduẖ öbúrler heb ğiddíler, azarvaycanā, ġırasnadara bölğe daĝıldle, gümen ġalmadi yaşam durumu. (Bu.12/112)
***or+dȧn** dȧ bir_iki il yaşadım çıẖdım gėdtim. (An.09/213)*
*biz_ebile **cam+dȧn** baẖamiyėrduẖ ġorẖumuzdan ki bilmesinner ki bu evde türk var. (Iğ.02/99)*
*bizı **ġazaẖısdȧn+n'n** Day^i^lerim geldi bizí b̲uldi gāturdi. (Bi.01/22)*
*ė ben bun^u^n_**aĝzın+nȧn** o oẖumada ben ögrendim (Bu.06/90)*

1.2.1.1.1.2.6. Vasıta Hali

i) Eski vasıta hali eki *+(I)n*, Ahıska Türk ağzında, Türkiye Türkçesi aydın konuşmasına göre daha işlek olarak kullanılmaktadır. Çekim sırasında damak ve dudak uyumuna girer.

***bahar+ın** devled bunnara işde iki eve bir çift_öküz vėrmíş, araba vėrmíş. (Ağ.15/30)*
*o duyara da cecím_asmiş rēmetlu^ğ^_anam **ġış+ın**, sauẖda. (An.02/13)*
*hā o aĝıtlar **gizli+^n^ ğizli+^n^** ĝaçanlar, ğençler ġaçiyėrd^i^ler. (An.05/81)*
***yaz+ın** sicaẖ geçürmiyė **ġış+ın** da souẖ. (An.07/118)*
*yiğirmi iki ḳilómetro yolī, o arabaynan **günüz+ün** gėdduĝ (Bu.02/25)*
he, o terevi de, ḳaradenizi ḳompule yayan gezdim, yaylalarını. (Bu.14/64)
*mısır tallasına gėdiller, **gündüz+ün**. (Mu.06/2)*

yüzdä ġırḫí oyan biyan ġėdiʸír şäärlere işä, buliyėller, çalışmaya,
***güz+ün** gäliyėller burˡya. (Iğ.06/58)*
*ben ğelennen sora üç_aydan sora oğlum **gizl+in+ce** i̊ş bin dollara*
evleri işde bahşasına devrėdiyė, ġaşdı ğeldⁱle. (Bu.12/141)

ii) Vasıta hali için *ile* edatının ekleşmiş hali olan *+(y)inen* şekli de sıkça kullanılmaktadır. Ekin ikinci ünlüsü karakteristik olarak tek şekillidir, damak ve dudak uyumlarına girmez.

pegmez+inen** de yapıyolar **şeker+inen** de yapıyollar, **bal+inen
*yapi̊yollar, **herşe+inen** yapallar. (Ağ.08/70)*
baḫsam Danḳ Duriyėr, zırḫli Danḳ, yanında de esger Duriyėr,
*avtomat **silah+inen**. (Bu.02/125)*
Damak uyumuna girmiş örnekleri azdır:

*çoḫ **zorluḫlar+ˡnan** ğelmi̊şle. (Ağ.15/49)*
*birsüri̊ külfätím_ola ... bir körpe **çocuĝ+unan** ġaldım. (An.12/22)*
*yanlarını da, **ġumaş+ınaⁿ** ġabliyėlleʳ (An.01/178)*

iii) *+(y)inen* eki, diğer eklerle birlikte zarffiil oluşturabilir *(bk. 1.2.1.2.1.2.3.8. -dIK+iyelik+InAn; 1.2.1.2.1.2.3.12. -iş+iyelik+nen).*

1.2.1.1.1.2.7. Eşitlik Hali

i) Eşitlik hali eki ***+cA** (+ca, +ce)*’ dır. Önses ünsüzün */ç/* olduğu örneklere de rastlanır. Yapı ve anlam olarak Türkiye Türkçesi yazı dili ile aynıdır.

*bunun büzmesi de **başha+ca** olüyör. (Ha.06/33)*
*muşda ġalduḫ **epėy+ce**. (Ha.08/26)*
*dilime sürmeden diyėr, hiç, **böyle+ce** biraḫdım, ġuziler, mallar*
*bağrışíyė bȫrüşiyė diyėr, **öyl+ece** biraḫduḫ diir. (Ma.04/13)*
*sarmiş **güzel+ce** (Ma.04/52)*
*bunu bȫle **usul+ca** ḳaldıdım (Ma.04/148)*
*ḫaᵐmurí yoĝururum, **ėy+ce** hasıllarım, kündelerim. (Mu.07/28)*
*ḳıza da **süküd+çe** demişler kí sen de şu oğlana bir baḫ. (Bu.09/20)*

Ahıska Türk ağzında *+cA* eşitlik ekinin *+caman, +cama, +cana*[111] ve *+cenema*[112] şeklinde genişlemiş varyantlarına da rastlanır:

*dē̇y_orada eb^ü^le **uzūn+caman** ah̯or, mallar bağ̂lani^y^ ė́r. (Bu.14/177)*

*sora do onú açiyė́rsin gözē̇l**_ince+cama**. (Iğ.01/21)*

sora dā yap^i^yė́ruğ̂_ı́şde yuh̯a açiyė́ruh̯, yağ̂ni sep^i^yiruğ̂ gözē̇l çä́kib

*çekib^y^ **ı̄nce+cáma** sarı́yė́ruğ̂_oní işde. (Iğ.01/9)*

*yė́ddisıni yapiyė́ller **böüg+çama**, halva ġauriyė́ller. (An.04/34)*

*böle **yumuşah̯+cana** yourı́rsın_ama açıla... e̊le çoğ̂ yumuşağ̂ deil gi*

açılsın hamur. (Bi.03/17)

*öğünde bah̯ça varidi, ağ̂ac_eh́dim **gözel+cenema**. (An.05/59)*

ii) Eşitlik hali ekinin aşağıdaki ifadelerde *nasıl* ve *o kadar* anlamlarında kalıplaşmış olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

*bah̯ **na boyca** tükenmez bizı́m ė́şimiz hė́ç, hė́ş tükenmes (Iğ.09/54)*

*çöz ba^h^am_ele **ne boycadur**. (Ağ.12/14)*

*dörd beşlerde beke, **o boyca** h̯atırlámiyė́rım. (Bi.01/2)*

*orada yaşaduh̯ **o boyca** sä́ne (Bu.08/82)*

1.2.1.1.1.3. İYELİK

Ahıska Türk ağzında karakteristik olarak kullanılan iyelik ekleri şunlardır:

Kişi	**Ek**
1.Teklik	*+(I)m*
2.Teklik	*+(I)n*
3.Teklik	*+(s)i(n)*
1.Çokluk	*+(I)mIS*
2.Çokluk	*+(I)z*
3.Çokluk	*+lAri(n)*

---

[111] Zeynep Korkmaz, +caman yapısını "+ça eşitlik eki+man abartma eki" olarak; +cana yapısını ise "+ca+na(<ıgma pekiştirme eki)" şeklinde açıklar (Zeynep Korkmaz, "Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek İle Yapılan İsim Teşekkülleri Üzerine Bir Deneme", Türk Dili Üzerine Araştırmalar 1. Cilt, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s. 12-84).

[112] Bu yapının, Korkmaz'ın yukarıda açıkladığı +cana yapısına, Eski Türkçenin mA pekiştirme edatının eklenmesiyle oluşturulduğunu düşünülebilir.

I. Teklik Kişi: +*(I)m* *(+m, +ım, +im, +um, +üm)*

Kelimelere genellikle damak ve dudak uyumuna göre eklenir.

bi tēn^e da ***arḫadaş+ım*** *var. (Bu.14/45)*

*hem binbaşının şéysi vardí, āti vardi hem benım_**at+ım** vardi (Ma.02/53)*

hers+im *çıḫsa aĝlarım. (Iğ.11/96)*

benim ***yüreğ+im+da*** *ġaraluĝ yoḫ, heb bayazdu benim_**üreğ+im** aĝdur. (An.05/105)*

abu zıĝélim_éle acışiyér ki yara olmiş. (An.10/186)

éleyken diyér ***el+im_áyaĝ+ım*** *saudi diyér, éleyken buraḫdım diyér, hebbisine onnar sa^h ablandiler hābbisini. (Bu.13/62)*

yüzi geniş, şei éle ki aḇeĺa ***ĝol+um*** *kimiydi. (Ağ.07/106)*

şofér zati, zati ***ömr+üm****_eb şoförluḫda ğéddi. (An.09/340)*

afédersiz bir ***mide+m*** *ḳaḫdi ki, o zenci^y i ki ğördüm. (Ağ.08/96)*

az önce bükme ***deduĝ+um*** *yuvarlaḫ feselli, beĺa* ***deduĝ+um*** *da dörd köşe feselli diyéruḫ biz_ona. (Ağ.10/109)*

dögülduĝ+um*_ona sebeb. (Ağ.17/9)*

Ancak damak ve dudak uyumuna girmeyen örnekleri de vardır:

iş+ım *ġolaydi, eydi, çoḫ ġazanérdim para. (An.02/70)*

def+ım *varıdi benim, def çalardım_oynadurdum ġarileri ġızlari. (Bu.06/53)*

*bänim_**eş+ım**_antaĺya rahmete géddi. (Iğ.05/50)*

türkiye^y e ğéssam, ġaynatam var, ġaynanam var, ***baciler+ım*** *var, ġalıllar deb géçmi^y ir. (Iğ.09/211)*

yarım saad ***nöbet+ım*** *var. (Mu.03/85)*

benim ***yad+um+dadur****. (An.07/113)*

eyi ***haḫl+um+a*** *ğeturiyérım (Bu.04/77)*

haḫl+um+a *ğelir, az bişe* ***aḫl+um+a*** *ğelér. (An.02/1)*

/-benım ^h ele ğená ***yüreğ+üm*** *ĝarışiir_o zamanda dussuz şei yiyerdim. -/ (An.12/34)*

II. Teklik Kişi: +*(I)n* *(+n, +ın, +in, +un, +ün)*

Kelimelere genellikle damak ve dudak uyumuna göre eklenir.

abdas+ın *bozulmadi? dedi yoḫ. (Ağ.14/6)*

*anaḫdar sen[i]n_**el+in+de**, girersin yaḫanursun. (Ağ.01/41)*

*duymasınnar diye ǟzıní dedem ġapatiyomuş gi **sesin** çıḫmasın. (Ağ.03/5)*

*dedi teyze sen bennen saĝlamsın dedi vallaha dedi, senn_**iç+in cier+i[n] mier+in** benden saĝlam. (Mu.01/6)*

dede+n *bomboş geldi bu türkiyeyá. (Ağ.01/53)*

*ná **ǟcele+n** var. (An.04/76)*

*mesele, bu **ġavȧnoz+un** seńn, üç litralıḫ (An.01/7)*

*a **boĝoz+un** ġaşıni[y]ir (Iğ.09/162)*

*dedī mı̊sdaFa dėdı, ḳaç **çocu[ğ]+un** var? (Mu.03/28)*

göz+ün *tökülsün, ġaġalın_aḫsın. (An.05/427)*

*ya[v] ne **hasdaluĝ+un** varḿiş dėdi, şėy yabdi. (Ma.04/178)*

*senin bir_allah bir_**oĝl+un** var, allah dörd dane ėde dėdim. (Ağ.16/148)*

*mesele yüs tene **ĝoyn+un** var ... (Ağ.15/12)*

Damak uyumunun olmadığı örnekler de vardır. Bu örneklerde, ince ünlülü kelimelerden sonra iyelik ekinin tek şekilliymişçesine düz, dar ve kalın (/ı/) ünlülü olarak geldiği görülür. Bu özellik Ahıska Türk ağzı içinde bir alt gurubu gösteriyor olabilir.

*ėy **gedişet+ın** var. (An.01/224)*

*tē̆r, **ter+ın_**aḫŕr, **derd+ın** de çıḫŕr, terinnen baravar. (An.02/93)*

*işde **şerbet+ın+i** içersın, **adet+ın+i** ėdersın, ḫadiyėllerní verúrsün gelürsün. (Bu.09/40)*

Aşağıdaki örnekte ise dudak uyumunun da olmadığı görülür:

mal+un *da ey[i] gelse eydür_a çürüse ... (An.03/6)*

İkinci teklik kişi iyelik ekinin belirtme ve yönelme hali eki ile birlikte özel bir kullanımı vardır. Ancak bu durum hal ekleri kısmında incelendiği için burada tekrar

edilmeyecektir *(bk. 1.2.1.1.1.2.2. Belirtme Hali, iv. madde; 1.2.1.1.1.2.3. Yönelme Hali, iv. madde).*

III. Teklik Kişi: *+(s)i(n)*

Üçüncü teklik kişi eki karakteristik olarak düz, dar ve ince ünlülüdür (*+(s)i(n)*). Damak ve dudak uyumlarına girmez:

*dedemin_**ad+i** de ülfan. (Ağ.01/48)*

*izmirde iki tene amcamın **ḳız+i** varidi. (Ağ.06/139)*

*bağĝılller ki yau, **üsd+i** güzel dağ, her **taraf+i** çay, böyüg çaylar_ağĝiir_ėle sular, **ön+i** ova, düs. (Ağ.07/44)*

*soradan giddıẖlarında işdē, bu da ablamın_**oğĝl+i**, soradan gittıẖlarında işde diʲr heb talan_ėdmişler, çoẖ yerí ateşe vėrmişler, ruslar. (Ağ.10/41)*

*onú araşdurırdılar ki bunun **soy+i** ne **sop+i** ne. (Ha.04/40)*

*camiy dá baẖsam camiye dá alma **dėpo+si** ėtmişle cami bizim cami... (An.05/135)*

*ė de cerime çekiyėller_ē, cerime **ceza+si** vėriyėr_e cerime, para veriyėʳsín ĝurtuliėʳsín. (An.05/199)*

*bu da ğene ėrmeni rusyanın **ḳışġırtı+si**. (An.09/195)*

*bütün **sorumlu+si** benidím. (An.11/30)*

*onnar yigirmi milyon_**aʰalı+si** var, üzbeğin. (Bu.04/183)*

*amcamın **ġarı+si** gönderdi, gėd yumurta al gel. (Ha.04/57)*

Üzerine (bildirme eki hariç başka bir) ek geldiği zaman üçüncü teklik kişi iyelik ekinin ünlüsü, kendinden önceki hecenin ünlüsünü esas alarak damak ve dudak uyumuna göre şekillenir:

*aylen meselá çarşiya çıẖdığında **baş+ın+i** açamaz, **ġol+un+i** açamaz, gezemes. (Ağ.06/114)*

*sävdii zaman baẖíyėr ki daha **parlağ+ın+i** buliir. (Ha.05/152)*

*onnan sora da ḳaẖıb **yüzüğ+ün+ė** älne taẖıb gelmişler, bizde belá. (Bu.09/37)*

*pişennen sora çıẖarıyón_onᵘn_**üsd+ᵘn+e** yaẖ säpiyon (Ha.06/44)*

*o yazan_adam böle babamı̊ **yüz+ᵘn+e** baẖmiş, dėmiş bu bir ġadından midür, ikí ĝadından midür? (Mu.04/23)*

*bunun **pütün+ᵘn+ü** yolmaĝ_ısdíyėrım (Bi.01/125)*

*...eşat_abėʸ şėi verdi, **baldo+sun+ú** verdi ki as. (Ağ.14/4)*

***gençluĝ+un+dá** ne yapmazduẖ gi! (An.01/107)*

*sabaĝınan ġaẖı... seperduẖ **suy+un+i**. (An.05/30)*

*bėle yaşiyėrduẖ såvėd **dövr+ün+de** (An.09/163)*

Fakat, üçüncü teklik kişi iyelik ekinin üzerine bildirme eki gelmişse, kişi eki yine damak ve dudak uyumlarına girmez ve düz, dar ve ince ünlülü (*+(s)i(n)*) olarak kalır:

*baẖ benım babam_o savaşın_**adam+i+dúr**, gendi de binbaşı babam. (An.12/61)*

*o vuruş **vahd+i+dür** bu (Bu.04/22)*

*ibrıẖ, o da abdas_alma i̊çün, hemen aĝaşdan yapıl̄ē, şėydur, áleddúr_o da, su **ġab+i+dir**_o da su ġabi. (Bu.02/160)*

*bögünkü oĝlan **toʸ+i+dür**. (An.12/187)*

*yabdiler, hıhı yabdiler_işde, şindi böğün de **düğün+i+dür**. (An.12/199)*

*o yani **cáza+si+dür** (An.09/367)*

*gendiynen gätúrmiş_oliyėr da **tadlı+si+dür**, **ḳatmer+i+dür** şudur budur, tauẖ bişüriyėr, ne_blem onnari gäturiyėr ġoyyėller. (Bu.09/140)*

Ünsüzle biten kelimelere getirilen *+i(n)* ekinin önsesi (/i/), üzerine *+i* belirtme hali veya *+A* yönelme hali eki geldiği zaman, zayıflayabilir ya da tamamen düşebilir:

***eller+ⁱn+i ayaẖlar+ᶦn+i** sabunneⁿ yaẖadım. (Ağ.17/36)*

***ẖamur+n+ú** yoĝurúyoruĝ (Iğ.01/20)*

*gälduẖ mus diyėlá musun **orman+n+a** ğälduẖ (Ha.05/70)*

*baẖ analuğ_ **el+n+e** biraẖıb da dedi kesmiyasın. (Ha.01/28)*

*ġaymåġami **yan+n+a** gėdmijle (Bi.03/113)*

*urus **dil+n+ī** o ĝaten beceremedím. (An.02/79)*

*gelúrdıler gėderdiler mȯhacıller, **bübür+n+i̊** tanırdileʳ. (Ha.08/31)*

*hergḙş gendi **söz+n+ü** söyliyanȧ çaḫ sıra da biterdi.* (An.01/77)

Üçüncü teklik kişi ekinin damak ve dudak uyumlarına girmeksizin düz, dar ve kalın ünlülü (*+(s)ı(n)*) olarak, tek şekilliymiş gibi kullanıldığı örnekler de vardır. Bu tercih, Ahıska Türk ağzı içindeki bir alt grubu gösterebilir:

*almaatanın isik diyen **yḗr+ı** varıdė. (Iğ.06/72)*

*ğelmişler burda dah **köyler+ın+dá** ĝalmişlḗr. (Ağ.10/19)*

*vala ondan sora, allaın **rámet+ın+e** ġauşmüş_annesi. (Ağ.11/27)*

*ketenn_**iç+ın+á** onu ġoyman lāzım.* (An.01/30)

*kimin_**ev+ın+deyım** ki ben_utanḗm.* (An.01/66)

*o bizá böühʹluĝ edi[y] ḗrdi, babamın **yer+ın+á** o iydi.* (An.02/41)

*taĝıddi her **yḗr+ın+de** de varidi her vileyetında.* (An.05/32)

*dävlerın **mämleket+ın+e** gḗdmış meger.* (Bi.01/110)

*o mḙşe **dibler+ın+de**, orman dibleri var.* (Bu.04/25)

*ḗndim **dereler+ın+e**, bilmem nereler[i]ne* (Bu.06/17)

*şeger gimi dadli görsün **äv+ın+i** deyá.* (Bu.09/120)

*birínc[i] sını[v] rus **megdeb+ın+e** ğeddím* (Bu.12/84)

*bir **bez+ın+i** alamadım.* (Ha.06/13)

*kimse yoĝ_oĝuryazar kī **memleket+ın+á** megdúb yazsın.* (Ma.02/61)

*işde bu defne **ot+ı** var_a sizde [h]iç ġullanmirsız buni.* (An.01/17)

*meselá **göz+ı** ġaldurmḗr* (An.01/224)

*benım_amcȧm_onnar fárĝana **ölke+sın+e** düşmüşdi* (Bu.12/81)

*bi **tene+sın+á** diyoĺa ya sen öl, ġarılar da aĝlasın, yalannan (Iğ.01/23)*

*içinä de **mezeme+sın+í** ĝoyyḗn_ätli mäsele.* (Ha.09/7)

*hepsına ġoymazlar, bir **tene+sın+a** ĝoyallar.* (An.01/39)

Dudak uyumuna girmeyen örnekler nadirdir:

*bunun **aḫl+un+ı** sıniyḗrsın.* (An.01/174)

*mereh́ nedür, malın şeyini tökiyiller_orya, yiyacaĝıni, **saman+un+i**, mereg. (Iğ.09/126)*

Metinlerde ek ünlüsünün genişlemiş şekillerine (*+(s)ḗ(n)*) de rastlanır:

*gúlisdanıdı ḳızın_**ad+ė**, aliyiva soyismi (Bi.03/76)*

on odá evim varídi, ä̂n ***ufaĝ+ė*** *vıle otus medraḳara salonnen. (Bu.12/105)*

verenin bir ġızí olsun, bi_oĝlu ossun, vermiyanın ***ġız+ė*** *tandıra düşsün yansın. (Ha.04/73)*

*ḳızımın_arḫȧdaşiydi, gelínım, bunnarın_****anne+sė****. (Bu.09/3)*

oĝlumi de götürdi ėltím, şindi yėngesi yā, amcasının ***ġarı+sė****, götúrdi. (Bu.09/18)*

yarısı pomaḳ, yarısı bilmem ē manāv, ***yarı+sė*** *işde ne bilėm var da var. (Bu.14/126)*

Birkaç örnekte, üçüncü teklik kişi iyelik eki olması beklenen yerde bu ekin kullanılmadığı ya da kaybolduğu görülmüştür:

he o çoḫ ***yaş+Ø+daydi*** *orda de^y bir ġırḫ* ***yaş+Ø+da*** *varidi o zaman. (An.07/57)*

iĝdirden türkiyeye ğä̂lduĝ iĝdír ***teref+Ø+den****, iĝdírden. (Bu.02/115)*

babası^y na anası ***yan+Ø+da*** *sofraya oturmazdi, ayri yiyerdíler. (Ha.05/140)*

ġaynatasını^n ***yan+Ø+da*** *ayaĝ_ayaĝa atmaḫ yoḫ. (Iğ.02/56)*

Zaman bildiren sözler (genellikle de *gün* ve *gece* sözleri) üzerinde, onları daha da belirgin kılmak ve vurgulamak için, *+(s)i(n)* iyelik eki kullanılabilir:

ele o gün ***o gėce+si*** *öldü o çocuḫ, nazardan. (An.01/242)*

o ***gece+si*** *Duzli yeduḫdan sora, başĝıltan suyi da ġoyyėller ği suyi getirib verecaĝ, bír ġız ğetürü vėrecah, ben_içecaĝım. (An.05/331)*

yėdím_o etmeğí, yattım_o ***gece+si*** *rō̄de, bir tánezi getúrd de bir tene almay^ı vėrdi bene, bir tene dedey. (An.05/338)*

hiç yadımdan çıḫmıyėr hep, ***gėce+si*** *yuĝumdā, yatiyėrim yuḫu yoḫ, hä̂b pikrim_oralarda ğeziyėr. (An.05/153)*

onda ***gėce+si*** *gä̂liyėle (An.05/384)*

bıraḫtuḫdan zora işde bizi o gėce sürğün_ėddíler, hemen ***gėce+si****. (Bu.02/19)*

ayni ***gėce+si****, yataḫların_içinä şe^y ġoyduḫ, yasduḫ, başlerni örddu̇ḫ, biz türkiye^y e ėĺa ĝaşduḫ. (Ha.04/6)*

gėce+si *gėldi dedi gi sab̠rȧveşşi, ġāẖduẖ hābbisi yaridá ġāldi, yėşşimiz, işimis ĝaldi. (Iğ.11/1)*

üçüncü gün+i*, bu ölenın geyimleri oliyėr, onun neyi ossa, döşeğidür, herşeyini yaḳıyėller, çamaşur yaẖaniyėr. (An.04/18)*

üçünci ğün+i *sabaınen, savah namazında cánabı allah hafifden bir yaĝmur verdi. (Ha.05/75)*

sabağınan_íşde iki gün_orda ĝaldı[ğ] ***üçüncü ğün+i****, ē, ra*[h]*metlik atatürgüne ismet_ününi ḳırẖ tane doẖtorúnen geldi oriya. (Ha.05/90)*

bir ***gün+i*** *geldiler, develeŕnen geldi, araba yoĝ_o zamanda. (An.02/34)*

ne ***ğünner+***[i] *çegduẖ! (Bu.13/14)*

babamś, babamuzí ***odduz_altıncí yıl+i*** *tuddíler, götürdiler. (Iğ.06/116)*

on bėşde ĝızım, ***on bėşinci yil+i****, ėrmeni, gürci, ŕus, ey soyġırım yapdi (An.09/75)*

aldmişinci yil+[i] *azarbaycana ğelduẖ (An.09/139)*

Aşağıdaki örneklerde ekleşme sırasında ortaya çıkan /*akı*/ gurbunun ikiz ya da uzun ünlüye dönüştüğü görülür *(akı>aa, akı>ā):*

bení dē onu[n] ***ġuca+an+a*** *(<kucak+ın+a) vermişler. (Ma.04/25)*

onnar çıẖdıẖdan sora babami çıẖariyler gi hiç ***ġondānın*** *(<kundak+ın+ın) kenar*[ı]*na bíle deymemiş. (Ağ.03/8)*

Yukarıdaki şekiller dışında üçüncü teklik kişi iyelik ekinin başka varyantları da vardır:

şindi bir h́engel ***hamur+ín+í*** *vallaha yoĝurmaĝa erńiirim (Mu.01/38)*

ben türgüm, osmanni ***türg+í+yim*** *ben. (Bu.04/243)*

bir ***göz+í*** *biráz böle nadıŕli (Bi.03/71)*

benim de ėnişdemdür, bibimın ***ġoca+sí+dür_o*** *(Bu.04/33)*

bunun ***dede+sí+ni*** *görünce ġaynanam_içerí ġaşdi. (Ağ.14/25)*

yėddi güne çen_et ġaynamiyir_o evde, ***yėddi+sı́n+da*** *oliyėr_et.* *(An.04/28)*

orda nenemın_annattıına göre, dedemı̊n maddi ***durum+ú*** *de çoẖ i*^{y}*imiş. (Bi.05/8)*

*son_****oğ̂l+ú*** *baẖacaẖ, anasına da baẖacaẖ, babasına da baẖacaẖ.* *(Iğ.02/54)*

ilkin birí, ***ġarı+zi*** *varimiş_evlenmiş, gene bunnardan. (Ağ.16/18)*

baẖsam gendi de gelmiş_o, ***yardımçı+zi****, gä̈lmiş (An.05/111)*

bir ***táne+zi*** *getúrd de bir tene almay*^{ı} *vėrdi bene (An.05/338)*

Türkiye Türkçesi yazı dilindeki gibi damak ve dudak uyumuna giren örnekleri ise sonradan gelişmiştir:

türg ***casus+u*** *diyá amcamı da sibiryá sürğün_ödüyolar. (Ma.05/21)*

yüz yedmiş ġuruş dėdi helvanı^{n} ***kı̊lo+su****, yüz ġırami ne yapar?* *(Mu.03/76)*

ad^{ı}*resi de yō̱ẖ,* ***ölü+sü*** *de yō̱ẖ, dirisi de yoẖ. (An.09/93)*

aḳısḳanın ẖarcam ***köy+ü****. (Ağ.05/1)*

ondan bilirsin gi bunu ***göz+ü*** *var. (An.01/234)*

ō yaní fazla o ***güc+ü*** *yoẖ_onun. (Ağ.13/83)*

bu torunum_oranın ***çocuğ̂+ú+dúr****_urusetin. (An.05/66)*

*anā dėmiş bu sonanın_****oğ̂l+ü+dür*** *demiş, ġardėşimin_oğ̂lí.* *(Ma.04/60)*

Üçüncü teklik kişi iyelik ekinin belirtme hali eki ile birlikte özel bir kullanımı vardır. Ancak bu durum hal ekleri kısmında incelendiği için burada tekrar edilmeyecektir *(bk. 1.2.1.1.1.2.2. Belirtme Hali, iv. madde).*

I. Çokluk Kişi: *+(I)mIS* *(+mıS, +miS, +muS, +müS, +ımıS, +imiS, +umuS, +ümüS)*

Genel olarak dudak ve damak uyumuna girer:

bi ***bacı+mız*** *var, o da zenüre. (Ağ.06/34)*

rızığ+ımız *ne ise onnen_oğ̂raşiiruẖ bı̊z de. (Ağ.12/12)*

hėç bişe aldurmadi, ***herşe+mis*** *ġaldi ele. (Iğ.11/47)*

işdö öyle geçmişler, nenem_öyle annatırdí, **babaanne+mis**. *(Ağ.03/11)*

***kök+ümüs**_erzumdur,* ***gendi+mis**_erzumluyuḫ. (An.12/68)*

***var+ımıs̄, mal+ımıs̄, camuş+umūs̄, ġoy^{u}n+umūs̄**, häbbísi o kö^{y}dá ḳaldi. (Bu.08/41)*

bizim ***böüg+ümüz+dür*** *sayğımızı gösderduruḫ,* ***hürmet+imizi*** *gösderduruḫ. (Ağ.14/16)*

bir tenesi ğäliyėr, yaḫı^{n} ***ġomşu+mus*** *geldi. (Ağ.16/141)*

bizi birleşdürüb ayaḫda egleden bizī, ***birlüğ+úmüz+dü^{r}*** *bizim,* ***barabarluĝ+umus**. (Bu.04/213)*

alduĝ_oni ***üç+ümüs*** *çekiyėru^{ğ} götüriyėruḫ. (An.05/301)*

bunnarın, bizim yanė ***öncü+müs**, yanė nasıl diyėrım, bili^{r}gişiler_anė, anniyeca^{ğ}ȧn. (Ha.05/50)*

Aşağıdaki çekimlerde ekin asli ünlüsü dudak uyumu gözetmeksizin yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır:

babamıs̄, ***baba+muz+í*** *odduz_altıncí yıli tuddíler, götürdiler. (Iğ.06/116)*

doḫḫuz parça ***talla+muz*** *varidi (Ha.08/43)*

ancaḫ ***can+ı̂muz+u*** *ḳurtarduĝ (Ağ.08/20)*

mesáĺa iki tene ***ineğ+ümüz**_olaydi gelirdi di^{i}r bir_ineğinen danasın^{ı} götür^{u}rdi bir_inegi bize ġalırdi. (Ağ.10/34)*

bıs̄ ***din+imüz*** *yütüremeduĝ_onda Dursāḫ, domuz_etíni yiyecauḫ, uruslaşacaȯḫ, urusa ğėdecaḫlār eb^{ö}le de. (Iğ.09/52)*

Aşağıdaki çekimlerde ise ekin asli ünlüsünün dudak uyumunu gözetmeksizin düz ve dar ünlülü olarak kullanıldığı görülür:

dirgenimiz var ***dırmuĝ+umız*** *var kerindimiz var. (An.12/130)*

yaḫ soĝan ***deduĝ+umıs**, á tencerede yağı bırаḫíyosun, sora soĝan do^{ğ}rúyosun. (Bi.04/62)*

bid teg ***göz+ümiz+i*** *açana çan da bize yėr mėr vėrdiler. (Bu.13/109)*

ikinci sınıfdayduḫ, ġovdi bizi ***üç+ümiz+i**. (Bi.03/89)*

Aşağıdaki örnekte ekin bağlantı ünlüsünün dudak uyumuna girmediği görülür:

ätmeğ+ümiz+i *allah vėre ... birġaş denesine çıḫardın. (Ağ.16/86)*

Ekin ünlüsünün damak uyumunu gözetmeksizin kullanıldığı örnekler de vardır. Damak uyumu, ekin asli ünlüsünden ya da bağlantı ünlüsünden dolayı bozulabilir:

çalışduḫ, hökümetda iş varıdi ***millet+ımis*** *çalışėrdi. (An.12/30)*

çúnki bizim e... äsgi köʸümis, bizim çıĝiş ***yer+ımis*** *ardahandandur. (Bu.04/57)*

arazımız çoĝídi at... çaylımız, malımis çoĝudi her ***bişe+mız*** *de kürdler gėçindírmädi bizi. (Ha.08/23)*

şerbeti annattım, ***şerbet+ımız+i*** *içdik. (Bu.09/43)*

bizde de ėle, ***kövler+ımıs****_eb deişiktúr. (An.01/182)*

babamız ***emceler+ımıs*** *savaşa gediyėr, ḇizi süriyiller. (Bi.01/3)*

Ekin bağlantı ünlüsü zayıflayabilir ya da tamamen düşebilir. Örnekleri, genellikle sonu /*m*/ ile biten ya da çokluk eki ile genişletilmiş kelimeler üzerinde tespit edilmiştir:

o naturadur, oní ***neneler+ⁱmíz*** *yaparmij, esgiden nerdeydi ėle. (An.01/116)*

onī ***babalar+ˡmız****_annatíyoʳdu. (Ağ.06/6)*

ancaḫ ***geçım+ˡmız+i*** *saᵍladıḫ. (Ağ.07/92)*

işde eʸle ėle sauḫdan, biz de icad_ėdtuĝ_eʸle ***ayaḫlar+mız+ı*** *soḫduĝ_orada birez bírġaç yil. (An.05/44)*

böügler+miz *diyanda biz ad ġoymazduḫ. (Ağ.14/10)*

kürdler ḇizi çoḫ sıḫışdurdⁱler, ***adam+mız+i*** *vurdíler, ġızlarımızı ĝaçurdílēr, bilmem neler yabmadiler kė! (Ha.05/109)*

dedım tamam ėleyse içerim, sävínduḫ, ***çay+ˡmız+i*** *īçdūḫ. (Iğ.03/56)*

ġádmer+mís*, peynirli de olur, ḳaymalı da olur (An.01/24)*

Aşağıdaki örnekte çekim sırasında ortaya çıkan /*eki*/ grubunun ikiz ünlüye dönüştüğü görülür (*eki>ee*):

diyėr biz fílan yerdayuḫ, ***ätme+emiz*** *(<etmek+imiz) yoḫdur. (Mu.06/16)*

Birinci çokluk kişi iyelik ekinin yukarıda verilen şekiller dışında başka varyantları da vardır:

arazımız çoĝídi at... ***çayl+ımíz, mal+ımís*** *çoĝudi (Ha.08/23)*
hedice dediğ í ḫedice ***ana+míz+dur.*** *(Bu.15/6)*
urusyada yoĝudu ***ḳeyd+ımíz****_ama yayan geldim. (Ma.03/3)*
*bizim_****öncüler+ímíz*** *varımiş sekiz gişi. (Ha.05/49)*
biz_orta azyaya saab_olacauĝ_onnar da bizim ***türklär+imíz+dür.*** *(Iğ.06/51)*
yolda käsdiler ***ög+ümíz+i****, düşürddiler yėre (Bu.04/89)*

II. Çokluk Kişi: *+(I)z* *(+z, +ız, +iz, +uz, +üz)*

İkinci çokluk kişi eki karakteristik olarak *+(I)z*'dır. Ekin sonses ünsüzü /s/ de olabilir. Genellikle damak ve dudak uyumuna girer:

diyėr ki ***hangí+z*** *bülürsüs, öğrendiz_o şėyi o şarġıy (Bu.06/88)*
/- ē sora ***baba+z****_erzurumda, siz ġafġazda? -/(An.12/72)*
annē+z, babā+z*, bişeler anlatmişdür günde bėle oldí bėle oldí. (Bu.07/9)*
allaán_emriyle pėyğamberin ġavlile, imamı azamí şaadedliiyle ***ġız+ız+i*** *işdemee geldik. (Ma.02/14)*
á, ***dőşeğ+iz*** *ney* ***şey+iz*** *yiyecaḫ nä varısa toplāyız dedi. (Bu.12/12)*
ämekli zanduḫdan sizi taniyacauğ ***baġur+uz+i, iş+íz+i****, hǟr_işi... iş verecauḫ. (Iğ.06/44)*
üç+üz+ü *de dedı ġovuyorum. (Bi.03/87)*
adı ne töür ġoyyėrdıs, ***çocuḫlar+ıs*** *ki doĝuliyėrdi? (An.04/110)*
Damak uyumuna girmeyen örnekleri nadirdir:

gelın ***şerbet+ız+i*** *için (Bu.09/30)*
diyėller ki ḫafdasına gälın şerbetizi için gedın ***millät+ız+ine.*** *(Bu.09/38)*

III. Çokluk Kişi: ***+lAri(n)*** *(+lari(n), +leri(n))*

Ekin ilk ünlüsü damak uyumuna göre çekimlenir, son ünlüsü ise düz, dar ve ince *(/i/)* olarak kalır:

*babamgilín **aḳraba+lari** bütün şe̊ʸe sürüyöller (Mu.05/23)*

*işde onnarın **çocuḫ+lari**, hebbímiz bir yere yığılírduḫ, gece yığılıʸe̊rduğ rēmetluğ_a… ä̈mim hekiya söyliye̊rdī. (An.02/40)*

Ekin ikinci ünlüsü, üzerine başka bir ek geldiğinde, kendinden önceki hecenin ünlüsüne göre damak uyumuna girer:

*beⁿ bunnarē̄ vaḫdiyle çoḫ baḫdım, hä̈r **deduḫ+ların+í** e̊ddim, ne isdesē oni yapíb ve̊rmişim. (Bu.04/204)*

*o yüzden tabi orda evlerⁱní, **aḫraba+larⁱn+i**, memlekedlerⁱni terğe̊dmiş burya ğelmişler. (Ağ.15/3)*

*çalışırdıḫ diir, gelírdler_evdeki yani **yiyecaḫ+larⁱn+í** bíle orta bölermiş, o ruslar, alıb götürürmiş. (Ağ.10/8)*

Aşağıdaki örneklerde ekin ikinci ünlüsünün damak uyumuna girmediği görülür. Bu tip çekimler sayıca az olmakla birlikte Ahıska Türk ağzı içindeki bir alt grubun göstergesi de olabilir:

***äv+lerın+í** barḫlarıni her **şe̊ʸ+lerın+i** ge̊já lambayⁱ yaḫiller, bırağıb yola çıḫiller (Ağ.07/19)*

*hana **bö̊yük+lerⁱn+e** ġırḫ dönüm, çocuğlarına onar dönüm tarla ve̊rüyör. (Ağ.07/58)*

*arazi, tapi e̊dⁱyor, ḳoyyö̊ **ceb+lerⁱn+e**. (Ağ.07/59)*

*ġışın, sauḫda getúrdⁱler ğendi **ye̊l+lerın+e**. (An.02/38)*

Ekin ikinci ünlüsü zayıflayabilir ya da tamamen düşebilir:

*dağa mağa bi ormana, meşeʸa ġaçmaynan **can+narn+ı** ġurtardⁱler. (An.09/78)*

*kim ki aḳısġa **türk+lern+í** evlerındá saḫliyir, yaḫacauḫ yıḫacauḫ, (Iğ.02/96)*

Sonu /*n*/ ile biten kelimelere getirilen üçüncü çokluk kişi iyelik ekinin önses ünsüzü benzetmeye uğrayarak değişebilir *(bk.1.1.2.2.1.3.1.1.8. nl>nn)*

oní de rus_asgerleri ***ön+nerín+e*** *ğeçiér diér ği bu yorĝanı diér bize verirsēn, size diér yol veririz gedersín. (Ağ.13/13)*

dörd göz ***degirman+nari*** *varidi. (Ağ.01/51)*

Türkiye Türkçesi aydın konuşmasından etkilenen ağızlarda, ekin damak uyumuna tamamen girdiği görülür:

o zaman_işde ***göreceg+leri*** *var daa,* ***yaşiyacaḫ+ları*** *şeyler. (Ağ.03/12)*

İyelik Eki Yığılması

İyelik eki yığılması örneklerinin bir kısmına Türkiye Türkçesi aydın konuşmasında da rastlanırken, bir kısmı ise yalnızca Ahıska Türk ağzına özeldir:

Türkiye Türkçesi aydın konuşmasında da var olan ek yığılması örneklerinden bazıları:

sā ol, ***bir+i+si*** *de yurttışındadır. (Ağ.06/39)*

atatürg ölē ***häp+i+sin+e*** *yér vérmiş, topraḫ vérmiş. (Ağ.13/41)*

kim+i+si *aĝliyér_o dibde,* ***kim+i+sı́*** *o dibde evladları bı́raḫmişler. (Ma.03/17)*

Türkiye Türkçesi aydın konuşmasında olmayıp Ahıska Türk ağzında var olan ek yığılması örneklerinden bazıları şunlardır:

orda diʸór_onnar heb ***çoĝ+u+sú*** *yolda ölüyóllar. (Ağ.15/60)*

ki bu geca ḫıdırellezi bizím ĝapiden géçse bizım bacadan, bim bereket vörür, baĝaĝ ele, bu unda atının ***iz+i+si*** *olur. (An.05/342)*

ō ***saĝduc+u+sí*** *olur, ġarısi de yéngeluĝ edár. (Bu.09/77)*

üç+ü+sí *bursada. (Ağ.06/37)*

1.2.1.1.1.4. TAMLAMA

Tamlama halini diğer hal ekleri arasında degerlendirmeyişimizin nedeni, adı fiile değil başka bir ada bağlamasıdır.

Ahıska Türk ağzında kullanılan tamlama sırasında kullanılan ekler şunlardır: *+(n)In, +Ø ve +im.* Aşağıda bu ekler, varyantları ile birlikte incelenmiştir.

i) ***+(n)In*** *(+ın, +in, +un, +ün, +nın, +nin, +nun, +nün):* Genellikle damak ve dudak uyumuna göre çekimlenir.

iki saad izin vėrdi ki iki ***saat+ın****_içinde bütüni ī ġamyona binecaḫsız. (An.11/9)*

şimdi ġaḫın, gidin, ***ağñ+nın*** *ġazalarını, köülerńni, her yerńni gezin. (Ağ.07/39)*

ula ***artvin+in*** *şavşed ĝazasını su basdi dün geçá. (Ağ.07/113)*

içine de kös tökiyėller_o ***ġuy+un****_içine, ayaḫlarımızi soḫiyėrduĝ_oturiyėrduḫ áböle. (Bu.13/101)*

ben de çıḫdım, ***ot+un*** *başına. (Ha.04/101)*

üzüm+ün *denlerini. (An.05/413)*

İsim tamlamalarında tamlayan unsur ek olarak *+(n)In, +Ø* (ya da bunların varyantlarını) alırken, tamlanan unsur da iyelik eki alır. Hem Türkiye Türkçesi yazı dilinde hem de Ahıska Türk ağzında durum böyledir. Ancak aşağıdaki örnekte tamlanan unsurunun iyelik eki almadığı görülür:

yani ***onnar+ın dilce*** *ha! (Ağ.01/13)*

Tamlanan ekinin aşağıdaki örneklerde dudak uyumuna girmediği görülür:

şimdi rusyadan geçiyollar, ***türkiye+nün*** *hüdütńne as ĝali^y^ir gelmee (Ağ.08/14)*

mal+un *da ey^i^ gelse eydür_a çürüse ... (An.03/6)*

ele ***babam+un*** *türkileri çoḫ. (An.12/135)*

iki tene böĺa ḳıs çocuĝunun baş^ı^na verıb_oni çėres, çėrez_oynadullar, ***gelın+un*** *ġarşısında. (Bu.09/83)*

ben de ***punar+un*** *başındayım, çėşmede. (Ma.04/112)*

o zaman o nėrey demíşse ***babam+un_****aẖlında ġalir* (Mu.06/19)

İnce ünlülü hecelerden sonra tamlanan ekinin ünlüsünün, düz, dar ve kalın ünlülü (*/ı/*) olarak kullanıldığı örneklere de rastlanır. Bu durum, Ahıska Türk ağzı içinde bir alt grubu gösteriyor olabilir:

şindi can dayanír mí ***sän+ın****_evladın_arabanın_íçina ĝoysun, gaur_ateş versín. (Ağ.13/54)*

gḗddi gėddi gėddi, ***dävler+ın*** *mämleketıne gėdmíş meger. (Bi.01/110)*

ävet, o zaman ***devlet+ın*** *za^{y}íf zamani. (Ağ.15/45)*

bu senin ***kisbet+ın*** *bunda olsa demiş, bu da sennen_ald ġalmir. (An.06/50)*

ya ***sen+ın*** *bu seneetin bize lazımdur* (An.09/328)

derd ***derd+ın****_üsdüne, derd* ***derd+ın****_üsdüná ĝoşuldi, oni düşüniyėrsın_on^{u} düşünüyėrsin, aẖlında ^{h}er bişė^{y} gėdi^{y}ir. (Bu.06/58)*

benim de ėnişdemdür, ***bibim+ın*** *ġocasídür_o* (Bu.04/33)

Yukarıdakilerin dışında, nadiren de olsa hem damak hem de dudak uyumuna girmeyen örnekler de vardır:

burdo oturiyėrsın, ***ölü+nun*** *başında. (Iğ.05/52)*

biri ***öküz+u^{n}*** *ẖurcundaydi. (Ma.03/13)*

küçügü+nu^{n} *ĝocasi bū (Bu.11/120)*

posov var_a, ***posov+ün*** *yan^{ı}nda ġranissedür şey sınırdur. (Bu.04/45)*

bu+nin*, bunun_anasi, hele bís çocuĝuẖ bėle, diyėrdi gḗ, // ḳızımi esger aan^{ı}n oĝluna vėrejam. (Bu.04/188)*

na annatim_analıĝım ***kürd+in*** *biri. (Ha.01/20)*

o buẖarda bişiyo... / ***on+ın*** *da ẖamurí ayni öbür manti kimi olúyör dä. (Ha.06/31)*

+(n)In eki, çeşitli fonetik olaylarla farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. Aşağıda bunlardan bahsedilmiştir:

+(n)n: Aslında *+(n)In* olan tamlama ekinin ünlüsünün (/*I*/) vurgusuz kaldığı için zayıflayıp düşmesi sonucu ortaya çıkmış bir şekildir. İsim tamlamasının tamlanan ve tamlayan unsurları arasındaki ulama, ek ünlüsünün düşmesine sebep olmaktadır.

*şėy, adamın **ġardaşın+n**_oĝullari. (Ağ.17/76)*

*aşıní bir misefir geldi ġapiden giddi, ġızın_**arḫadaşın+n**_annesi. (An.04/75)*

*de bunu[n] **ḫalasín+n**_oĝlí arāb, isdanbóldan buríye ğeldi, bīzi bulub geldi, ḫalasın[ı]n_oğlí. (Iğ.09/221)*

***sǟn+n**_atan derín gėdsin, ne yabdı atan! (Mu.06/93)*

*sabah südünü de bi daa makine[y]e çegtikden sora, on[u] do **on+n**_içine ĝatarız. (Ağ.18/47)*

***ḳayma+nn**_içine de ĝarabiber, ē onnan sora soĝan, birazcıḫ da sarmısaḫ. (Ağ.10/90)*

***keten+n**_içıná onu ġoyman lǟzım. (An.01/30)*

*şind[i], **adlın+n**_içinde bir böüh́ saçíyiller. (An.09/362)*

*ǟn böügün_adi kenan, onnan **küçügün+n**_adi kamal, onnan **küçügün+n**_adi haḳan, nuran, [a]ōy sorma! (Ağ.01/66)*

*oddus donnaluḫ ġazan var, bö[y]ǖk, **on+[u]n**_altıni yaḫėrdım, su isınėrdı (An.02/90)*

Ek ünlüsünün zayıflayıp düşmesi genellikle ulama varken olur, ancak ulama olmaksızın gerçekleştiği örneklere de rastlanmıştır. Fakat örnekleri diğerine göre daha azdır.

*ǟmicem geldi **gėce+n[i]n** bi faslında, seslendi. (Ağ.16/81)*

*he, herdem ġızınn_adiymiş_**ebe+n[i]n**. (Ağ.09/52)*

*matorun[ü] de yaparím, her şėysini yaparím_**araba+n[ı]n**. (An.09/341)*

*üç gün_ireli bením_**ėmmim+[i]n** ġızī, yaní böyüg ġulluḫci yazi ... yazi mazi biliyėrdi, bizá dēdi ki, emi, iki ğün_içinde bizí ġalduracaḫlar, ġaldurdi ġaldurdi, ĝaldurmadi bis ġalacaòḫ. (Iğ.11/32)*

*bunnar_ayrılırken söylemiş **nenem+n** ĝardeşi ki, ī eer ki serbes olursa gėderses, gėdin_oraları gezin görün. (Ağ.10/15)*

Aşağıdaki örneklerde de ek *+n* olarak gözükmektedir.

*işde zo... ordan_**o+n** çıⁿ ĝaşmişleʳ nenem... (Ağ.10/10)*

***kimse+n** deduĝune inanmam ben (Iğ.09/174)*

+(n)Iⁿ, +(n)I:

*anamın_ī **dayısı+nıⁿ** ġızını almíş götüʳmiş. (Ağ.16/19)*

*ambar da **insan+iⁿ** yiyácaĝi. (Iğ.09/128)*

*o kelimá her **para+nıⁿ** yėrine gėçer dedi. (Bu.01/12)*

*vay dedi ġocam dedí, **abu+nuⁿ** ġaynatasi ... ráhmed canına, o ėydi çoĝ_ėydi vallah. (Ağ.16/126)*

*onlar babama annadmiş gi **sen+ı** ĝardaşın de bizinen de, artıĝ öldü mí ná oldi, biz bilemiyeceis. (Ağ.11/30)*

*fağad benım böüg gelinım_anadın on **gelín+ı** parasi götürdi benden. (Ma.02/21)*

*işdē, bunnar da köv_arȧyınca, **ġaymåġam+i** yanna gėdmijle, ġaymåġam da dėmiş, geliz, bír boş köv var, sis çalışġan milledsiz_oraları bi güzel sis topȧrlarsız. (Bi.03/113)*

*ondan bilirsin gi **bun+u** gözü var. (An.01/234)*

*altında atėş dolu, o atėş, **on+ú** yüzünü bişürüyo, o altıni de tandır bişiriyė, altıni tandır bişiriyo, ȯ şėy, işde ȫle ġuy gibi bişä, tıḫadan yapıyos, tıḫadan, çamurdan. (Ma.04/92)*

*ayneya bi baḫdım, anam! **gözüm+ú** ġarasí bilá ġan dolmiş! (Ma.04/164)*

*heç ḇiri durmadí **on+ᵘ** yanⁱnda. (Bi.01/65)*

*ey dá, tavanın dibine küçüḱ tauĝ_oliyėrdi ği onun társine ġoyardⁱlar, baltay bele tersína ĝoyardⁱla **ĝapı+nı** yanında ğim Dolü bura yaĝan çaĝí käsilsin. (An.05/356)*

Aşağıda içinde /*a*/ sesi barındıran sonu kapalı heceli kelimelerin (*Allah, bardak*) tamlama hali ile çekimlenmeleri sırasında sonses ünsüzleri düşmüş ve bu /*a*/ ünlüsü ilerleyici benzetme ile ek ünlüsünü değiştirmiştir *(bk. 1.1.2.1.1.1.1.1.2. aı>aa):*

alla+an *böühluĝuna şükür vetandayım, bän pislemi*[y]*ėrim. (An.11/104)*

bardaġ veririz ya, ***barda+ȧn****_içine para ḳoyar (An.10/81)*

alla+ȧn*_emriyle pėyğamberin ġavlile (Ma.02/14)*

Yukarıdakilerin yanı sıra *+(n)In* ekinin metinlerde rastladığımız başka varyantları da vardır:

anam+ı̊n*_öbúr ġocasınn_adi ähmedimiş. (Ağ.17/81)*

anam da ***babam+ı̊***[n] *peşine düşü*[y]*ör. (Mu.05/29)*

he ömer_efendi var, ömer fayıḫ, ömer fayıĝın ***ġızın+ı̊***[n] *ġocasi, üç ġızi varimiş, bunnari sibire sürgün_etmişler. (Bu.11/119)*

dedem+ı̊n*_adi de ülfan. (Ağ.01/48)*

annesi+nín *ġulaḫları padlamış. (Ağ.13/48)*

isdambol ġavaḫlarī, dolú gelür harḫlari, tiseli ğüle benzer, ***yarım+ı̊***[n] *yanaḫlarė. (Bu.03/27)*

*bir****_ay+ȧn****_içínä ğötürdi, Dırınner götürdi, bi̊zi. (Iğ.06/101)*

benı́m_atım baĝlidú, onnarın mallari, girdiler mısırın_içine, ***kö+***[ö]***n*** *mısırıni bayabur_ėdiyėle şey_ėdiye... äzdile, yiyėlı́a ġırıyille*[r]*. (An.05/277)*

*ġaḫdım_orya ğäldım****_on+ú***[n] *yanına (Bu.11/63)*

onnan sora ben dē ***öküz+ún*** *ġuyruĝunnan Dutiyėrdim. (Ma.03/14)*

ii) **+Ø:** İkinci tamlama eki budur. İsim tamlamalarında tamlanan unsur iyelik eki alırken, tamlayan unsur *+Ø* ekini alabilir. Türkiye Türkçesi yazı dilinde de olan bu durum, belirtisiz isim tamlaması adıyla anılır.

ǖç_üs segsen tene tüfek, ***rus****+Ø* ***tüfei****, getırı́b* ***ġars****+Ø* ***valısına*** *teslim_ėdiiller. (Ağ.07/29)*

hauz yoḫdur, ***göbeg****+Ø* ***daşí*** *var bele, sicaḫ, on*[u]*n_üsdüne yatėrsın. (An.02/92)*

hafdasında ***fasülye****+Ø* ***çorbasıni*** *yabdi vėrdi. (An.04/49)*

ı́şde bura[y]*a yėlleşende kövün, sádece bu ana yolú topraḫlí yoldi, yanı asvald yoğudi, su yoĝudi,* ***içme****+Ø* ***suyu****. (Bi.02/6)*

bele bír tená ***bezek****+Ø* ***yasduği*** *yapiyėller, süs. (Bu.09/159)*

bizím bir bağımız bahçamız varėdi, ***elma****+Ø* ***bahçasi****. (Ha.05/13)*

Türkiye Türkçesi aydın konuşmasından farklı olarak *+Ø* tamlama eki, Ahıska Türk ağzında birinci, ikinci ve üçüncü kişi iyelik almış isimlerin üzerinde de kullanılabilir. Bu durum Ahıska Türk ağzında yaygındır.

göz+üm+Ø*_üsdüne geldin. (Ağ.07/197)*

sora bir ***emmü+m+Ø****_oğliydi, o dedi ki …(Bu.04/127)*

ėmmı+m+Ø*_oğlı alurdi kitabi oḫurdi (Bu.06/77)*

baba+n+Ø*_adi nedúr? (Bu.04/257)*

ana+n+Ø*_adi nedür? (Bu.04/259)*

*ġardaşım buní senⁱn*_***ana+n+Ø*** *yapdíğídír (Ha.01/38)*

ḳaynanamın ***ġardaş+ı+Ø*** *oğulları gäldi, bízi ḳazakisdana gätúrdiler. (Bi.04/50)*

islam bibiniⁿ ***ĝayn+i+Ø*** *oğli islam var räʰmedluḫ, o da dēy böʸügidi. (Bu.06/211)*

çoḫ zaman sofra ĝurul... ġoyduḫlari zaman, çoḫ çoçòḫ babasıʸna ***ana+sı+Ø*** *yanda sofraya oturmazdi, ayri yiyerdíler. (Ha.05/140)*

baḇamın ***ḫalasi+Ø*** *oğullari var (Iğ.09/219)*

sora anamın_ī ös ***ġardeşi+Ø*** *oğlí geldi, ġızi gäldi. (Mu.05/44)*

Şu örnekte de zamir üzerinde +Ø tamlama eki kullanılmıştır:

aa ***siz+Ø*** *gelduğúz de biliėr ki, diėr ki bunnarı ḳataḫla burälar pis_olmasın, ė misefirler gelecaḫ diír ki. (Bi.04/19)*

iii) **+im:** Teklik ve çokluk birinci kişi zamirlerinde kullanılır:

biz+im *köden yòḫari köʸ yoğídi, mėşeydi. (Ağ.01/31)*

günü bögün de älim üsdündedüʳ bunnarın, yani ***ben+ⁱm****, ġocalduḫ şindi ama gė* ***biz+im*** *dilimiz_ele ġocalmamişdür. (Bu.04/205)*

+im tamlama ekinin ince ünlülü hecelerden sonra bile düz, dar ve kalın ünlülü (*+ım*) olarak kullanıldığı görülür. Bu durum, Ahıska Türk ağzı içinde bir alt grubun varlığına işaret ediyor olabilir:

ben+ım ġızım da kürdde. (Ağ.07/98)

*götürdi **ben+ım** de bir tenesini götürdi̊. (Ağ.08/90)*

*genşler tanımiyėller, hē o äsgileri tanıyėr_onnar biliyėller_aḫır, **biz+ım** ämeğimizi, ná ĝadá bizdán ḫeyír ğöriyėrdiler_onnar. (An.05/152)*

*misal, **bän+ım** gözümün_ögündedür. (An.09/144)*

*sobaların_içine ḇile baḫdíler, **biz+ım** camaşıllari her yėri ḳarışdırdılar, bişė bulamadılá. (Bi.03/60)*

Metinlerde *+im* ekinin çeşitli varyantlarına da rastlanmıştır:

***bän+ím** pėşime olmişdi diya, babam bäni de çoḫ säviyėrdi oni de, ki senin pėşen_oĝlan_oldi. (Ha.08/77)*

***bíz+ím** bir kövá, özbeğistanda bir kövá, altí ayile ğėttuĝ, bízím kōlüleriduĝ_altí ayleyduḫ. (An.05/19)*

*bir_altun kemerím varidi **ben+ím** diir. (Ağ.02/6)*

*ḳızım dedi ki **be+ėm** bi arḳádaşım var, çoḫ ey bi ḳızdur, e gösdáraḫ. (Bu.09/11)*

***ben+i̊m** nenem eyle şėyler yapiirmiş ği rāmetluḫ babam nenemden başĝa kismenn_egmeğini yėmezmiş. (Ağ.10/122)*

1.2.1.1.2. FİİL ÇEKİMİ

1.2.1.1.2.1. KİŞİ EKLERİ

Türkçede fiillerin zaman ve kip çekimlerinde üç tip kişi eki kullanılmaktadır.[113] Bunlar iyelik ve zamir menşeli kişi ekleri ile emir ekleridir. Bu kişi eklerinin Ahıska Türk ağzındaki durumları aşağıda tablolar halinde verilmiştir:

İyelik menşeli kişi eklerinin, zaman ve kiplere göre görünümleri:

	Gelecek Zaman	**Geniş Zaman**	**Şimdiki Zaman**	**Öğrenilen Geçmiş Zaman**	**İstek Kipi**	**Gereklilik Kipi**
1. t.k.	***-m***	***-Im*** *(-ım, -im, -um, -üm)*	***-im***	***-im***	***-m***	***-Im*** *(-ım, -im)*
2. t.k.	***-n***	***-sIn*** *(-sın, -sin, -sun, -sün)*	***-sin***	***-in***	***-sIn*** *(-sın, -sin)*	***-sIn*** *(-sın, -sin)*
3. t.k.	-	-	-	***-(dür)***	-	***-(dUr)*** *(-dur, -dür)*
1. ç.k.	***-uḫ***	***-uḫ***	***-uḫ***	***-uḫ***	***-ḫ***	***-uḫ***
2. ç.k.	***-sıs***	***-sIS*** *(-sıS, -siS, -suS, -süS)*	***-sIS*** *(-sıS, -siS)*	***-iz***	***-sIS*** *(-sıS, -siS)*	****-sIS*** *(-sıS, -siS)*
3. ç.k.	***-lar***	***-lAr*** *(-lar, -ler)*	***-lAr*** *(-lar, -ler)*	***-(dür)ler***	***-lAr*** *(-lar, -ler)*	****-(dUr)lAr***

Zamir menşeli kişi eklerinin, zaman ve kiplere göre görünümleri:

	Görülen Geçmiş Zaman	**Şart Kipi**
1. t.k.	***-m***	***-m***
2. t.k.	***-n***	***-n***
3. t.k.	-	-
1. ç.k.	***-ḫ***	***-ḫ***
2. ç.k.	***-z***	***-z***
3. ç.k.	***-ler***	***-lAr*** *(-lar, -ler)*

[113] Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul 1998, s. 283.

Emir ekleri ayrıca incelendiği için burada tekrarlanmayacaktır *(bk. 1.2.1.1.2.2.1. Emir Kipi).*

Tablolarda da görüldüğü gibi, kişi ekleri damak ve bazen de dudak uyumuna göre şekillenebilmektedir. Fakat bazı ağızlarda geniş zaman, görülen geçmiş zaman ve şimdiki zaman çekimlerinde kişi eklerinin, tek şekilliymişçesine yalnızca */ı/'*lı varyantlarının kullanıldığı dikkat çeker: *ğid-ersın (Bu.14/122), kitle-dıḫ (Ağ.10/40), ėd-iyėrım (An.09/324)…vs.*

1.2.1.1.2.2. ZAMAN EKLERİ

Bu bölüm beş ana başlık altında incelenmiştir: *Gelecek Zaman, Geniş Zaman, Görülen Geçmiş Zaman, Öğrenilen Geçmiş Zaman, Şimdiki Zaman*. Her bir zaman kendi içinde *1) Basit Çekimi, 2) Birleşik Çekimleri* ve *3) İşlevleri* olmak üzere üç alt başlıkta karakteristik olan ve olmayan tespit edebildiğimiz bütün varyantlarıyla birlikte incelenmiştir. Zaman eklerinin olumsuz şekilleri ise, yalnızca, asıl ekte değişikliğe sebep oluyorsa verilmiştir.

1.2.1.1.2.2.1. GELECEK ZAMAN

1.2.1.1.2.2.1.1. Basit Çekimi

Karakteristik ve yaygın olan gelecek zaman eki *-(y)Aca(ḫ)* şeklinde formülleştirilebilir. Ekleşme sırasında ekin ilk ünlüsü (/*A*/) damak uyumuna göre çeşitlenirken; ikinci ünlüsü (/*a*/) tek şekilli olarak kalır.

Buna göre karakteristik gelecek zaman eki, birinci teklik kişi için ***-(y)Acam** (-(y)acam, -(y)ecam)*; ikinci teklik kişi için ***-(y)Acan** (-(y)acan, -(y)ecan)*; üçüncü teklik kişi için ***-(y)Acaḫ** (-(y)acaḫ, -(y)ecaḫ)*; birinci çokluk kişi için ***-(y)Acauḫ*** *(-(y)acauḫ, -(y)ecauḫ);* ikinci çokluk kişi için ***-(y)AcaḫsıS*** *(-(y)acaḫsıs, -(y)Acaḫsız, -(y)ecaḫsıs, -(y)ecaḫsız)*; üçüncü çokluk kişi için ise ***-(y)Acaḫlar** (-(y)acaḫlar, -(y)ecaḫlar)* ekidir.

I. t.k.	*al-acam*	*gel-ecam*	*ol-acam*	*öp-ecam*
II. t.k.	*al-acan*	*gė̈ç-ecan*	*ol-acan*	---
III. t.k.	*al-acaẖ*	*gė̈ç-ecaẖ*	*ol-acaẖ*	*öl-ecaẖ*
I. ç.k.	*al-acauẖ*	*gel-ecauẖ*	*ol-acauẖ*	*öl-ecauẖ*
II. ç.k.	*al-acaẖsıs*	*gė̈d-ecaẖsıs*	*ol-acaẖsıs*	*dön-ecaẖsıs*
III. ç.k.	*ĝaç-acaẖlar*	*gė̈ç-ecaẖlar*	---	---

Gelecek zaman için kullanılan diğer şekiller hakkında:

Birinci ve ikinci teklik kişiler için yukarıda belirtilen şekillerin dışında bir yapı daha vardır: ***-(y)Acaĝım*** *(-(y)acaĝım, -(y)ecaĝım);* ***-(y)Acaẖsın*** *(-(y)acaẖsın, -(y)ecaẖsın).* Fakat bunlar yaygın değildir.

Gelecek zaman ekindeki /c/ sesi sızıcılaşarak /c̯/ ve /j/ seslerine dönüşebilir: *ĝıl-**ac̯**am (An.11/35), gė̈d-**ej**ám (Ağ.07/161), ol-**ac̯**an (An.11/106), al-**aj**an (Ağ.06/24), al-miyė̈**c̯**aẖ* (Bu.04/261), *bul-**aj**auẖ* (Bi.02/13) ...

Birinci teklik ve çokluk kişi çekimlerinde /o/'laşmış eklere rastlanır: *-yec̯om; -(y)acaȯẖ, -ac̯aȯẖ, -ecaȯẖ, -eceȯĝ, -acooẖ, -acoȯh, -ecoẖ, -ecooĝ, -ecȯoẖ, -yecooẖ.* Örneklerinden bazıları: *yali-yec̯om (Bu.02/123), bin-eceȯĝ (An.05/215), ed-ecoẖ (Ha.07/1), gid-eco°ĝ (Bi.04/70), yaẖi-yecooẖ (Bu.04/265)...* Elimizdeki verilere göre bu şekillerin, eski Ahıska'daki Anda köyü ağzında daha çok kullanıldığını söyleyebiliriz.

Metinlerde birinci çokluk kişilerde kullanılan *-uẖ* ekinin düz ünlülü şekline *(-ıẖ)* de rastlanır: *bas-ac̯ay**ıẖ** (Ağ.07/25), vė̈r-ecey**ıẖ** (Ağ.07/40), öldür-ec̯ey**ıẖ** (Ağ.07/26).* Bu şekiller, Ağrı ilinde yaşayan yalnızca bir kişi tarafından telaffuz edilmiştir.

Üçüncü kişideki *-lAr* çokluğunun sonses /r/ ünsüzü kaybolabilir: *çıẖar-acaẖla (Bu.09/169), indir-eceh́le (An.10/138).*

Ahıska Türk ağzında gelecek zaman ekinin yukarıdaki şekilleri dışında, Türkiye Türkçesinden alındığı anlaşılan başkaca şekillere de rastlanır: *sürdür-ecegsin (An.10/150), çıḳar-acaḳ (An.10/140), ḳov-acaıs (Iğ.02/64), baẖ-acaẖsınız (Bi.03/44), vur-acaḳlar (Ma.05/7) ...*

Buraya kadar gelecek zaman eklerinin kullanımı hakkında temel bilgiler sunulmuştur. Aşağıdaki kısımda ise metinlerde rastladığımız gelecek zaman ekleri ve bunlar ile ilgili örnekler verilecektir.

I. Teklik Kişi: ***-(y)Acam*** *(-(y)acam, -(y)ecam);* **olumsuzluk:** *-miyecam*

-(y)acam:

ben_onun yüzüne nesin ***baḫ-acam****! (Ağ.14/26)*
annė ben daa oḫumaya dávam_ėtmiyecam, ***çalış-acam****. (Iğ.03/21)*
ġırḫını birden ***yol-acam*** *(Bi.01/126)*
her türli yardımda ***bulun-acam****. (Bi.02/7)*
bu köe ğelíb bu kö^v de ***yaşi-yacam****. (Bu.04/61)*
o biliyėr gi ben say^l yėrím, sora ben buni ***puçĝuli-yacam****. (An.09/61)*

-(y)ecam:

yarın ***yaḫiyecam*** *di^y ír (Bu.04/264)*
ayaĝımi çıĝart ***ged-ecam*** *namas ĝılaçam. (An.11/35)*
bi şė ***diyecam****, olmiyėr, aşşaĝı tükürsem saḫal, yuḫari bıyıḫ (Ağ.06/100)*
dėdim ben and_içmíşdim túrkiyanın tobraĝıni ***öp-ecam****. (Bu.02/129)*

Olumsuzluk:

-miyecam:

üçünci gėdende dėduḫ şėydür, ben daa dėdim direndím dėdım, çay ***iç-miyecam****. (Iğ.03/48)*
*onnan soro oĝlum dėdi ki annė ben daa oḫumaya dávam****_ėt-miyecam****, çalışacam. (Iğ.03/21)*
baḫám da diėr ki daa ben naḫırú ***götür-miyecam****. (Ağ.17/106)*

Allomorfları: *-acaĝım, -ecaĝım, -acaım, -(y)ecem, -acám, -açam, -acȧm, -ȧcam, -ácem, -(y)ecám, -ecėm, -(y)eçam, -yeçom, -ejam, -ejám, -icem, -ucām, -yácam, -ycem, -ycēm, -yėcem, -yėjam;* ***olumsuzluk:*** *-míyacȧm, -mi^e cam, -miyacam, -miyácam, -miyecȧm, -miyėçam*

-acaĝım:

*bėş_ald denesi **al-acaĝım** gi ancaḫ yiyėm. (An.09/24)*

*dėdım burda ben heppize ad **ḫoy-acaĝım**. (An.05/194)*

-(y)ecaĝım:

*gėcesi rüyade kim ġızi görürsün, kim ĝısmetindür, kimi **ävlen-ecaĝım**, kim_oĝlani **gör-ecaĝım**, kim felene, hep, o ḫıdırellezi getüriy[i] de göze[n] gösteriye. (An.05/330)*

*falan_aĝanın_oĝluna **ver-ecaĝım**. (An.09/467)*

*ben_ona **bin-eca[ğ]ım** da ğötüreca[ğ] beni (An.05/184)*

-acaım:

*dedím orocun[u] **dut-acaım** ği ḫıdırellezi nėrdá olsa çätinnuĝ vaḫıdda ulaşur bize dedím dá. (An.05/314)*

-(y)ecem:

*ben túrkiyeye **gėç-ecem**. (Mu.05/34)*

*doḫdora **ğid-ecem** dedim. (Ma.04/173)*

*ben_ėĺa zannėdiyėrdim ki hep de **yi-yecem** de Doymiyecám. (Ağ.16/165)*

*vallah **söyli-yecem**. (Ha.04/109)*

-acám:

*götürüb_ore[y]á **boşald-acám** (Bu.14/114)*

-aça̱m:

*şindi yıġışdırdım **sat-aça̱m**. (Bi.04/8)*

*dėmedim ki ayaĝımi çıĝart gedecam namas **ĝıl-aça̱m**. (An.11/35)*

*ben senín suyun nası **bulandur-aça̱m**_aburdan su içiyėrmi... (Bu.14/134)*

-acȧm:

*etmegimi **ĝazan-acȧm**. (Bu.14/114)*

*o demiş benım ĝızımın_adını **ġoy-acȧm**. (Ağ.09/53)*

-*ȧcam:*

*ėve adım_**at-ȧcam**, bal, böle şė^y^in_içinde bal hazırlarıs. (An.10/146)*

-*ácem:*

*ben daa türkiyee **gid-ácem** daa geri gelmi^e^cam (Ma.05/6)*

-*(y)ecám:*

*geldi yanıma ki **yat-ecám** ġaẖacam, ben_üşiyėrim, bėleyim. (Ağ.17/23)*

*in_diir men_ev^i^me **ğed-ecám**. (Bi.01/129)*

*dedi, vallai dedi säni dedi gėdib **söyli-yecám** dedı ẖoce^y^e. (Ha.04/107)*

*dedem demiş ki ben buni takib_**ėd-ecám**. (Iğ.02/18)*

-*ecėm:*

*ama **nėyd-ecėm**. (Ağ.16/105)*

*ben gidib **gör-ecėm**. (Ma.05/31)*

-*(y)eç̱am:*

*yarın **yaẖi-yeç̱am,** bögün yaẖiyamam (Bu.04/264)*

*çocuĝú **ğötür-eç̱am**_orda ĝa^y^id yapdurėm! (An.11/47)*

-*yeç̱om:*

*tobraĝi **yali-yeç̱om** dėdim. (Bu.02/123)*

-*ejam:*

*ḳızımi esger aan^ı^n oĝluna **vėr-ejam**. (Bu.04/188)*

-*ejám:*

*dedim ben **gėd-ejám**. (Ağ.07/161)*

-*icem:*

*iki defe **ğid-icem**_esgerlu^ğ^a (An.09/211)*

-*ucām:*

*sizi **vurdur-ucām**, gidmeyin, ġaçma^y^ín (Ma.04/12)*

-yácam:

*ben **yi-yácam**. (Ağ.16/158)*

-ycem:

*annem... bağ̑ırıyomuş ki saldatlara **söyli-ycem**. (Ma.04/10)*

-ycēm:

*saldatlara **söyli-ycēm**, sizi vurdurucām (Ma.04/12)*

-yėcem:

*íşde ore^y ė **ġurdali-yėcem**, başlıẖ parasıni dėmedi, danışmadi. (An.09/360)*

-yėjam:

*bir yere süriyėr_olsalar **di-yėjam** ki, i türkiyada Dayım mar. (Bu.13/141)*

Olumsuzluk:

-mıýacȧm:

*ben **sad-mıýacȧm**, götüriyėrim. (Bu.13/48)*

-mi^e cam:

*daa geri **gel-mi^e cam** haġġınızı helal_edın (Ma.05/6)*

-miyacam:

***dügümle-miyacam**(An.08/23)*

*ben bunnen_eve **gėd-miyacam**, ben eve gediyírım. (An.09/306)*

-miyácam:

*ben de ėle **dė-miyácam**. (Iğ.03/14)*

*ben mali **götür-miyácam**. (Ağ.17/108)*

-miyecȧm:

*ben **gėd-miyecȧm**, diyemezdín. (Mu.01/55)*

*ben_ėĺa zannėdiyėrdim ki hep de yiyecem de **Doy-miyecȧm**. (Ağ.16/165)*

-miyėc̱am:

al-miyėc̱am *(Bu.04/260)*

II. Teklik Kişi: *-**(y)Acan** (-(y)acan, -(y)ecan);* **olumsuzluk:** *-miyacan.*

-(y)acan:

aliyėn_o unī heb_o suyna[n] *...* ***u***[v]***ali-yacan_u***[v]***ali-yacān****, belá, uninen āz bişem su ġarışandá nesil_oli*[y]*, yaĝli sudur_o ki o tėz_u*[v]*alaniyėr. (An.04/119)*

yap-acan*, ėdecan,* ***çalış-acan*** *... (Ağ.06/72)*

senın baban bená ġırẖ dev borçliydi, birínen mi ***ġurtul-acan****! (Bi.01/143)*

ilía ki sufra ***ġoy-acan****. (Bi.03/102)*

-(y)ecan:

ğėri ***ğel-ecan*** *da gene burda yemek* ***yi-***[y]***ecan****! (An.11/26)*

he, ***iç-ecan*** *buni ya da oẖuldan* ***gėd-ecan****, ramazan gün*[ü]*. (Bi.03/65)*

*ẖızmet_**ėd-ecan**, raĝbet_ėdecen* ***yaşi-yecan****, kötü olmiyecán. (Bu.05/3)*

çoẖ şeyler biliyėrdim_ama işde ***düşün-ecan*** *(Ha.05/156)*

diyir gí beni niye ***yi-yecan****, benım säne ne zararım var? (Bu.14/132)*

Olumsuzluk:

-miyacan:

ḳaẖanda tiḣ durmaĝ lāzım duarı ***ġucaẖla-miyacan*** *yıẖılmiyajan. (Bu.10/11)*

yaĝlı et ***yė-miyacan****, ele mi? (An.11/85)*

yaní paẖılluĝ ***ed-miyacan****. (Mu.06/47)*

Allomorfları: *-(y)acaẖsın, -(y)ecaẖsın, -ec̱aẖsın, -ecegsin, -ac̱aẖsın, -acán, -ac̱an, -ajan, -ácan, -ác̱an, -ecán, -ecen, -ec̱an, -ejan;* **olumsuzluk:** *-miyacaẖsın, -miyacȧn, -miyacán, -miyajan, -miyácan, -miyecan, -miyecán*

-(y)acaḫsın:

*buna sen **baḫ-acaḫsın** (Bi.05/23)*

*yani **çalış-acaḫsın**. (Ağ.06/69)*

*orda sän **yaşi-yacaḫsın**, orada. (Iğ.06/15)*

*háman burdo **ol-acaḫsın** (Iğ.06/14)*

*artıḫ mejbi̊r mevsime şekile, zamana **uy-acaḫsın**. (Ağ.06/70)*

*illah diyo bunu **doldur-acaḫsın**. (Ağ.15/8)*

-(y)ecaḫsın:

*ben sene dedím_e ḫarab**_ed-ecaḫsın**. (An.05/253)*

***di-yecaḫsın_**ğ i şindi bu äv yeríni niya dar_almış! (Mu.06/45)*

*yemesan_acından**_öl-ecaḫsın**. (Ma.02/48)*

*bu beni diy ėr gi çocuḫlari **ğötür-ecaḫsın** ġırĝızısdana, ġait yapduracaḫsın, onnan sora buriya **ğetúr-ecaḫsın**. (An.11/50)*

-eca̱ḫsın:

*onnan sora buriyá **ğel-eca̱ḫsın** (An.11/46)*

-ecegsin:

*öle üş defa **sürdür-ecegsin**, ondan sora bismillah diyosun sağ ayağınna giriyosun_eve, öyle, girecegsin. (An.10/150)*

-aca̱ḫsın:

*orda ĝay id **yapdur-aca̱ḫsın** (An.11/46)*

-acán:

*özel günde yaparuĝ_öy le günnerde nee **yap-acán**, kim görecaĝ_oní. (An.01/41)*

-aca̱n:

*toplumū **oḫud-aca̱n**, topluma yardımcı **ol-aca̱n**, toplım ḳalḫınsın. (An.11/106)*

-ajan:

*asıl_onnan**_al-ajan**, o bene göre bires kültürli. (Ağ.06/24)*

çȯ^v ala tūlay^ı ***doldur-ajan*** *sırtıma vėrecan (Bu.14/114)*

-ácan:

gene ***at-ácan*** *mı (An.09/237)*

-áçan:

bılmem ne ĝadar ĝuzü ***ver-áçan*** *(Ağ.15/13)*

-ecán:

çocuĝu ***çimdúr-ecán*** *(An.01/144)*

evi yireli ***süpür-ecán*** *gi ev ireli gėde. (Bu.05/15)*

-ecen:

gėd-ecen*, a işder aĝla, işder, sızla işder öl, esgiden_ėleydi. (Mu.01/56)*

ne yapar ne ***bil-ecen*** *(An.01/254)*

bir ***gör-ecen*** *yani zenci var, zenci v… o bir aca^y ib siyah. (Ağ.08/100)*

ḳaynar ḳaynar yoḫ, ***söndür-ecen****. (An.01/118)*

-eçan:

iki yüz kilo yün ***vėr-eçan*** *(Ağ.15/13)*

-ejan:

kimse gėdmemiş şindie çan, sen mi ***gid-ejan****! (Ağ.07/160)*

Olumsuzluk:

-miyacaḫsın:

sen ***dügümle-miyacaḫsın*** *(An.08/23)*

-miyacȧn:

yaĝli ***yė-miyacȧn*** *(An.11/85)*

-miyacán:

köti^y i ***destegle-miyacán****. (Mu.06/77)*

-miyajan:

ḳaḫanda tiḣ durmaĝ lāzım duarı ġucaḫlamiyacan ***yıḫıl-miyajan****. (Bu.10/11)*

-miyácan:

*sicağ_**ed-miyácan** sauḫ, ġaşın_ep yanar* (An.01/125)

-miyecan:

*haram **yė-miyecan**, namusaan temíz_olaçaḫsın* (An.11/106)

-miyecán:

*ȯnun ḫızmetíndá bulunacaḫ ḫızmet_ėdecan, rağbet_ėdecen yaşiyecan, kötü **ol-miyecán**.* (Bu.05/3)

III. Teklik Kişi: *-**(y)Acaḫ** (-(y)acaḫ, -(y)ecaḫ);* **olumsuzluk:** *-miyacaḫ.*

-(y)acaḫ:

*şimdi gelmiş ifadan_**al-acaḫ**. (Ağ.06/121)*

*buni ē türkiye[y]e **ġaçır-acaḫ** diye o ġabíllenmiyő́r.* (Mu.05/17)

*sen bunü ğötürürsen devled beni **yaḫali-yacaḫ**, yabma edme, götürme. (Ağ.11/18)*

*öküz_arabasíynen diir gäliirdíḫ, bu diir, ağladí ağladi, ġardėşim, **duy[u]l-acaḫ** diye diir ġoydum_o tekerín_altına.* (Mu.01/173)

*o azacıh **sa[v]u-yacaḫ**.* (Bi.04/66)

*elınde var ellice, nolur bize gelince, ġıyamad mı **ġop-acaḫ**, bir çivt_öpüş alınca.* (Ha.04/136)

-(y)ecaḫ:

*aha yarın esgere **ğėd-ecaḫ di-yecaḫ** gi* (An.11/53)

*ne tevr **vėril-ecaḫ**.* (An.05/111)

*o **yaḫi-yecaḫ*** (Bu.04/265)

*beş tánemizi arḫasına alıb, o başa bír **götür-ecaḫ getur-ecaḫ**.* (An.05/214)

Olumsuzluk:

-miyacaḫ:

*bene hic gelínlıḫ **yab-miyacaḫ**.* (Bi.04/103)

*o **dügümle-miyacaẖ** (An.08/23)*

*baẖdⁱler gi yåẖ bundan bişe **çıẖ-miyacaẖ**, hemen düşürddiler_aşşaĝí. (An.09/432)*

*o ḳadan küçüg olacaẖ ki ná ḳadan duz_atılıyėr, hamuru **bil-miyacaẖ** da. (An.04/2)*

*yoğ bele **ol-miyacaẖ**, çıẖmaẖ lazım bundan. (Iğ.02/97)*

Allomorfları: *-aca, -acaġ, -(y)acağ, -acah, -acaĝ, -(y)acaḳ, -ecá, -ecağ, -ecaĝ, -ecah, -eceg, -eceğ, -ecek, -ıcaẖ, -ıcaḳ, -icek, -yácaẖ, -yáca̱ẖ;* **olumsuzluk:** *-miyecaẖ, -miyacağ, -miyacaʰ, -miʸácaẖ, -miyėca̱ẖ, -miėjaĝ, -mi̊ycaẖ*

-aca:

*na **ol-aca** onda (An.05/86)*

-acaġ:

*ilÍa ki ayaı **ḳalġ-acaġ** (An.10/118)*

-(y)acağ:

*işde hangisıní **al-acağ**, birinci gėdende ålini neye uzadirse o mesleʰeti oliʸėrmiş çocuĝun. (An.01/175)*

*bunᵘn saabi de **çıẖ-acağ** bizí öldürecaẖ. (Mu.03/67)*

*yėmeğín dadi gi ne töür **ol-acağ**_ele duz_atiyírsın. (An.04/114)*

*sora o gözlerini **yum-acağ** abele. (An.05/156)*

*şindi gėdif sabaẖ **di-yacağ** oġulda. (Bu.06/84)*

-acah:

*biz gelduĝ_ayaĝımızⁱ basduĝ, yaĝmur **yaĝ-acah**, ėlá aẖısġaya ėnduẖ, vėrdi yaĝmuri. (Bu.04/129)*

*o da fiyatını **ġaldur-acaʰ**. (An.03/4)*

-acaĝ:

*dul ĝariler ná **al-acaĝ**! (Bu.08/43)*

-(y)acaḳ:

*ğeldi mi sādıci **yaḳalı-yacaḳ**, hani getir bakiim (An.10/162)*

*önce şeʸ, ġan **çıḳar-acaḳ**. (An.10/140)*

*ḳız_olmas, gelin_**ol-acaḳ** ilÍa ki bö^{y}le evlenmiş biri. (An.10/100)*

-ecá:

*doẖdor ne arasın_o zaman, neri... **götür-ecá**. (Ma.04/144)*

-ecağ:

*o bene **köç-eca^{ğ}**, nie ĝısġaniyėsın (An.05/434)*

*ben_ona bineca^{ğ}ım da **ğötür-eca^{ğ}** beni, felen yėre **ğötür-eca^{ğ}** da geturecaẖ. (An.05/184)*

*şindi ona sıra **düz^{ü}l-ecağ** o da fiyatını ġalduraca^{h}. (An.03/4)*

-ecaĝ:

*o suyu ona **vėr-ecaĝ**_o aynada da o görünecaẖ. (An.04/5)*

*özel günde yaparuĝ_ö^{y}le günnerde nee yapacán, kim **gör-ecaĝ**_oní. (An.01/41)*

*oĝlan terefi gelíb **götür-ecaĝ**_o gelinn ayın_oyunnarıni (An.09/348)*

-ecah:

*bír ġız ğetürü **vėr-ecah**, ben_içecaĝım. (An.05/331)*

*asgerdán **ġaç-ecah** ği, o götürení şeyda haġġından gele. (Ma.02/70)*

-eceg:

*yani o orda **kes-eceg** (An.10/162)*

-eceğ:

*bene bi pȧrça yaĝ **vėr-eceğ** de ġocasi gel... bunu dögeceydi he^{e}? (Ağ.16/128)*

-ecek:

*mesele bir genç yetíşmíş, **evlen-ecek**. (Ha.05/115)*

*çocuĝlar^{ı} ĝanduriyėr, çocuẖlari **çevir-ecek**. (Ha.02/9)*

-ıcaẖ:

*araşdırma **yap-ıcaẖ**. (Bi.03/58)*

-ıcaḳ:

nás^ı ki bizim gelinimiz_orda, ḳızımız herkisė temenni alıyėr, o da ele bize şe^y ***yap-ıcaḳ****. (An.10/120)*

-icek:

şind^i anneyle ğidemes, be^nimle ***gid-icek*** *(An.10/40)*

-yácaḫ:

nesıl yoḫdur ***di-yácaḫ****! (Iğ.03/12)*

-yáca̱ḫ:

nirde doğum yapdın, ***di-yáca̱ḫ*** *ki ġazan_anĝarada, türkiyada. (An.11/53)*

Olumsuzluk:

-miyecaḫ:

onnar ***al-miyecaḫ****. (Bu.04/262)*

cumėrtesi yüzüg ***taḫıl-miyecaḫ****. (Iğ.03/57)*

ėle zaman gelecaḫ ki ana babaya sayġu ***ol-miyecaḫ****, bacı ġardaşí* ***tanı-miyecaḫ****. (Iğ.02/11)*

-miyacağ:

baş^ğasınnan ***sallan-miyaca^ğ****. (Bu.12/155)*

dedım nesíl ***taḫıl-miyacağ_****olur mi ėle şey (Iğ.03/58)*

-miyaca^h:

ne olacaḫ bu milletın ^halı, ná ***ol-miyaca^h*** *heb aĝlaşiyėller. (Iğ.02/83)*

-mi^yácaḫ:

yüzüg ***taḫıl-mi^yácaḫ****. (Iğ.03/59)*

-miyėca̱ḫ:

o ***al-miyėca̱ḫ*** *(Bu.04/261)*

-miėjaĝ:

al-miėjaĝ_*ō. (Bu.04/261)*

-mi̊ycaẖ:

*yoẖ kesig kesiġ_**ol-mi̊ycaẖ**. (Ağ.18/13)*

I. Çokluk Kişi: ***-(y)Acauẖ*** *(-(y)acauẖ, -(y)ecauẖ);* **olumsuzluk:** *-miyacauẖ*

-(y)acauẖ:

*kim ki aḳısġa türklerní evlerındá saẖliyir, **yaẖ-acauẖ yıẖ-acauẖ** (Iğ.02/96)*
*daa burdo **otur-acauẖ**. (An.02/114)*
*hebbizi **ġov-acauẖ** öle dėdi çocuẖ (Iğ.02/66)*
*ya i^{n}san ġılıẖ **yaşi-yacauẖ** ya da odur eyvallah. (An.09/479)*

-(y)ecauẖ:

*ceza^{y}a **çek-ecauẖ**. (An.05/197)*
*gel bu eve **gir-ecauẖ**, ġızı ġaçuracauẖ. (Ha.05/146)*
*bis türkuẖ, türḳ_olaraẖ dünye^{y}e gắlduẖ, türḳ_olara **öl-ecauẖ**. (Iğ.06/175)*

Olumsuzluk:

-miyacauẖ

*yō, aĝır degüldi dē daa **yab-miyacauẖ** dedi işdat (An.02/113)*

Allomorfları: *-(y)acau^{ğ}, -acauĝ, -yaçauẖ, -ajauẖ, -ecau^{ğ}, -ecauĝ, -ecau^{h}, -ecắuẖ, -eceuh, -eceyuẖ, -yacaa^{h}; -(y)acaȯẖ, -açaȯẖ, -ecaȯẖ, -eceȯĝ; -aco^{o}ẖ, -acoȯh, -ecoẖ, -eco^{o}ĝ, -ecȯoẖ, -yecooẖ; -açayıẖ, -eceyıẖ, -eçeyıẖ; -acaȧz, -acaıs, -acắyíz, -aceis, -ace^{y}is, -ecas, -ecaus, -eceis, -eceiz, -ejaız;* **olumsuzluk:** *-miyacau^{h}, -miyacayuẖ, -miyecaȯẖ, -miyėcooẖ*

-(y)acau^{ğ}:

*yerde mi **otur-acau^{ğ}** (Bu.08/69)*
*ắmekli zanduẖdan sizi **tani-yacau^{ğ}** baġuruzi, işízi, hǟr_işi... iş verecauẖ. (Iğ.06/44)*

-acauĝ:

*ä̇l **ġoy-acauĝ**_orta asya bizim mislimannuẖdur, türgluẖdur. (Iğ.06/153)*

-yaçauẖ:

*ola heb mi bunnarinan **rasli-yaçauẖ**? (Ağ.08/123)*

-ajauẖ:

*irelde valla belki bir on sene, üç çüz, bėş şüzi **bul-ajauẖ**. (Bi.02/13)*

-ecau^ğ:

*dedim nere **ğed-ecau^ğ**, türkiya almi^y ė, yollar baĝlidur, nere **ğed-ecau^ğ**. (An.05/68)*

-ecauĝ:

*cer^i me **ėd-ecauĝ**_oni dā, cerime, ceza, ceza. (An.05/196)*

*bu mä̇hä̇ddin_açmı́şdur suyi dėb buni **öldür-ecauĝ** dėb geldiler. (Bu.02/61)*

-ecau^h:

*e nası **gėd-ecau^h** bu ä̇vı́mizı́n vėşi var ėşyamız var, malımız var (Iğ.06/84)*

-ecáuẖ:

*on seggı́z yaşına ğelişimnen bä̇ni de dėd^i le esgere **ğötür-ecáuẖ**. (An.05/13)*

-eceuh:

*biz bizim zobbamızi atarduğ_o zobbalari vuracauẖ, **de^v ür-eceuh**. (An.05/212)*

-eceyuẖ:

*biz_ėlçı́luĝa **gėd-eceyuẖ**. (Bi.04/71)*

-yacaa^h:

*yaşiiruĝ^h ele alla gün_ömür vermiş **yaşi-yacaa^h**. (Ağ.12/15)*

-(y)acaȯẖ:

*bis **ġal-acaȯẖ**. (Iğ.11/32)*

*yanı ki mısırı **çapali-yacaȯẖ**, anladın mi. (Mu.06/3)*

-aça̱ȯẖ:

*türkiye^y á **ĝaç-aça̱ȯẖ.** (Ha.05/60)*

-ecaȯẖ:

*aburdan **ġėç-ecaȯẖ** ki diyėr, burda urusun saldat asgeri yoẖdur. (Mu.06/20)*

*bize dedler ki sizi rusye^y e **götür-ecaȯẖ**. (Iğ.02/114)*

-eceȯĝ:

*gėne biz **bin-eceȯĝ**_onn_arẖasına. (An.05/215)*

-aco^o ẖ:

*tüřgçā̄ oġul_**aç-aco^o ẖ**, fǟlen_edecoẖ fisdan, bizí ĝandırıyėrdiler. (Ha.07/1)*

-acoȯh:

*kazımın_evinde cuma namazını **ġıl-acoȯh**. (Ha.02/33)*

-ecoẖ:

*sizlere tüřgçā̄ oġul_açaco^o ẖ, fǟlen_**ed-ecoẖ** fisdan, bizí ĝandırıyėrdiler. (Ha.07/1)*

-eco^o ĝ:

*şindi gǟlín getırmeye **gid-eco^o ĝ**. (Bi.04/70)*

-ecȯoẖ:

*ne ki ǟleme, oni de bize, yani i^n sannara na olsa bíz do onú **gör-ecȯoẖ**. (Bu.04/55)*

-yecooẖ:

*biz **yaẖi-yecooẖ**. (Bu.04/265)*

-aça̱yıẖ:

*gedíb_o ġaraġolü **bas-aça̱yıẖ.** (Ağ.07/25)*

-eceyıẖ:

*neresi size elverişli olursa biz_orayı size **vėr-eceyıẖ**. (Ağ.07/40)*

-eça̱eyıẖ:

*ne jandarma varse ebsını **öldür-eça̱eyıẖ.** (Ağ.07/26)*

-acaȧz:

*nasi **yap-acaȧz** ziye (Ağ.11/2)*

-acaıs:

*hebbizi bunnan **ḳov-acaıs**. (Iğ.02/64)*

-acáyíz:

*iḣi üş sefer ḳapiyá yazdıler, ğedmesē öni̊ yata... **yaẖ-acáyíz** diye. (Bu.12/106)*

-aceis:

*bis ḳominis m**_ol-aceis**! (Ağ.07/10)*

-aceʸis:

*eer gününi̊ dėses hangi̊ güni yüzük **taẖ-aceʸis**, içerim, yoẖsa dosd_olmiyírsaĝ ben çayⁱzi ne yabbacȧm! (Iğ.03/49)*

-ecas:

*bu zanduĝuⁿ fiyatí budur, buni verúrsan **ver-ecas**, yoẖsa vėrmiyecaȯẖ diyėlleʳ. (Bu.09/154)*

-ecaus:

*bir de ä̈mir ğeldi istalinnen gi sürgün**_ed-ecaus** sizlári, gürji olmadız, gürji oẖulna oẖumadıs (An.05/14)*

-eceis:

*eer giddík, zati gėddik; ė gėdmedisek, ė öldürecaĝısa zati biz**_öl-eceis**. (Ağ.07/9)*

-eceiz:

*aẖşam yine **ğel-eceiz** dedilä. (An.10/67)*
*nasi **gid-eceiz**, yol nerden, nasi yapacaȧz (Ağ.11/2)*

-ejaız:

*saile **ğid-ejaız** (Ağ.08/123)*

Olumsuzluk:

-miyacau^{h}:

*tamam **ara-miyacau^{h}** bis. (An.11/96)*

-miyacayuẖ:

*biz **dügümle-miyacayuẖ** (An.08/23)*

-miyecaȯẖ:

*buni verúrsan verecas, yoẖsa **vė́r-miyecaȯẖ** diyė́lle^{r}. (Bu.09/154)*

-miyė́cooẖ:

*biz_**al-miyė́cooẖ** (Bu.04/262)*

II. Çokluk Kişi: ***-AcaẖsıS*** *(-(y)acaẖsıs, -(y)acaẖsız, -(y)ecaẖsıs, -(y)ecaẖsız);* **olumsuzluk:** *-miyacaẖsıs*

-(y)acaẖsıs:

*ė́y^{i} **yaşi-yacaẖsıs** sis (Iğ.06/45)*
*ig^{i} saatın_içinde feĺan yė́re **taşın-acaẖsıs**, ne alabülürsez alın. (An.11/20)*
*sıẖiyė́rdi ebüle ebüle ġamunizma **ol-acaẖsıs**, camilerimizi baĝladi, oẖutmadi, camide namas ĝıldurmadī. (An.05/87)*

-(y)acaẖsız:

*ė́y **yaşi-yacaẖsız** dedi. (Iğ.06/45)*
*siz de burda **Dur-acaẖsız** dedi (Mu.06/33)*
*gürciler dė́d^{i}ler ki gürci meh́teflerde oẖuyeca gürçi **ol-acaẖsız**. (An.05/5)*

-(y)ecaẖsıs:

yaldaddi ya ki ***gel-ecaẖsıs*** *siz gėri. (Iğ.06/98)*

esger demij ği, ġapīʸ kitleyin, siz ğėri ***dön-ecaẖsıs****. (An.06/4)*

siz ***yaẖi-yecaẖsıs*** *(Bu.04/266)*

-(y)ecaẖsız:

orı́ya ***ged-ecaẖsız*** *dedi (An.05/15)*

iki saad izin vėrdi ki iki saatın_içinde bütüni ī ġamyona ***bin-ecaẖsız****.*
(An.11/9)

sis ***süñül-ecaẖsız*** *burdan. (An.09/109)*

Olumsuzluk:

-miyacaẖsıs:

siz ***dügümle-miyacaẖsıs*** *(An.08/23)*

Allomorfları: *-ácaẖsız, -ec̱aẖsız; -ec̱az; -acaẖsınız;* **olumsuzluk:** *-miyėcaẖsıs, -miyacaẖsınıs*

-ácaẖsız:

fı́ĺan yėrden fı́ĺan yerden ***gėç-ácaẖsız*** *diyėr (Mu.06/18)*

-ec̱aẖsız:

bu çocuẖları́ ***götür-ec̱aẖsız*** *ġırĝızı́sdana (An.11/46)*

-ec̱az:

bu çapudi alaca ***sil-ec̱az*** *işiz budur (Bu.10/14)*

-acaẖsınız:

sı́z bunnara ***baẖ-acaẖsınız****, acıⁿdan_ölmesinner_o ĝadar_ėdin gi.*
(Bi.03/44)

Olumsuzluk:

-miyėcaẖsıs:

*siz****_al-miyėcaẖsıs*** *(Bu.04/262)*

-miyacaḫsınıs:

*ben görmeden cánazáy^i **ġuyla-miyacaḫsınıs**, pägi. (Ha.09/3)*

III. Çokluk Kişi: *-(y)Acaḫlar* *(-acaḫlar, -(y)ecaḫlar);* **olumsuzluk:** *-miyacaḫlar*

-acaḫlar:

*kemalisa **ĝaç-acaḫlar**. (Ha.05/47)*
*beş äsgeri ne_blim filán şe^h ere, bėş_esgeri filán şehere, beş_eşger bele, **dağıd-acaḫlar**. (An.09/294)*
*bizi dėdī, bunda^n **ġaldur-acaḫlar**, mislimannari bütün sürecaḫlar dėdi (Bu.04/51)*

-(y)ecaḫlar:

*bizlere yėr **vėr-ecaḫlar**. (Iğ.06/124)*
*túrkiye^y e **gėç-ecaḫlar**. (Mu.05/19)*
*nerde otursa bişe **sȫli-yecaḫlar**. (An.01/55)*
*şíndi gelinin ayın_oyun^u nu **götür-ecaḫlar** (An.09/348)*

Olumsuzluk

-miyacaḫlar:

*yasa^ğ, bír kövden bir köve **git-miyacaḫlar** ḇunlar, aḫrabalıḫ **yab-miyacaḫlar**. (Bi.03/45)*

Allomorfları: *-acaḫla, -acaḳlar, -ecegler, -ecehle, -ecehler*

-acaḫla:

*gälınė artuḫ **çıḫar-acaḫla** ġızın_evınne^n. (Bu.09/169)*

-acaḳlar:

*burda ḳalırsam zaten beni **vur-acaḳlar** (Ma.05/7)*

-ecegler:

*beni **öldür-ecegler** (Ma.05/7)*

-ecehle:

*beni arabadan_**indir-ecehle**. (An.10/138)*

-ecehler:

*gelini arabadan_**indir-ecehler**, bi öküz getirmeli. (An.10/134)*

1.2.1.1.2.2.1.2. Birleşik Çekimleri

1.2.1.1.2.2.1.2.1. Hikaye

I. Teklik Kişi: *-acaȧdım, -acaıdım, -yacaydım, -acáydım, -yecağ̂dım;* **olumsuzluk**, *-miyacağdım*

-acaȧdım:

*ola ele bileydim ben, ėle türli **ĝonuş-acaȧdım** ki! (Ağ.07/170)*

-acaıdım:

*hamur_işi **yap-acaıdım**, gőzleme diyórus, **yap-acaıdım**. (Ağ.08/42)*

-yacaydım:

*/-bağ̂_oni **di-yacaydım** ben, Duriyėrdim hele. (An.08/11)*

-acáydım:

*ben_**al-acáydım**_o ĝızi, sen niyá aldın! (An.05/444)*

-yecağ̂dım:

*o almay **yi-yecağ̂dım**_ama yėmemişím. (An.05/339)*

Olumsuzluk:

-miyacağdım:

*yeter_**iç-miyacağdım**. (Ağ.07/177)*

II. Teklik Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

III. Teklik Kişi: *-yacaḫdi, -acáydi, -ecaĝıdė, -eceydi;* **olumsuzluk:** *-miyecáydi*

-yacaḫdi:

*onnar **yaşi-yacaḫdi** ki annatalar. (Ağ.03/21)*

-acáydi:

*doĝdí mi ġarı ġısmi, ġırḫ gün ävde **otur-acáydi**. (Iğ.11/69)*

-ecaĝıdė:

*yan[ı] aḫısĝäy **ğėd-ecaĝıdė** (Bu.12/88)*

-eceydi:

*bene bi párça yaĝ vėreceğ de ġocasi gel... bunu **dög-eceydi** he[e]? (Ağ.16/128)*

Olumsuzluk:

-miyecáydi:

*babam **sat-miyecáydi** ama iki ĝat piyatıní iştedi de, iki ĝat piyatın[ı] da vėrdilár. (An.05/259)*

I. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

II. Çokluk Kişi:

-acaȧdız:

*ayaĝın değdürdi̊sen, o momendde içeri ğirersin, kämeri ġulaĝ_asan siz_**ol-acaȧdız**. (An.05/173)*

III. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

1.2.1.1.2.2.1.2.2. Rivayet

I. Teklik Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

II. Teklik Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

III. Teklik Kişi: *-acağımiş, -(y)aceymiş, -ecáymiş*

-acağımiş:

*bu türkiyē biyandan savaş_**aç-acağımiş** de, ona göre esger gediyir ki gendiní ġörusun. (Bu.04/28)*

-(y)aceymiş:

*bir_äv **yap-aceymiş** de, ne_blim birez de yardım_ėdecáymiş. (An.09/422)*

*ġurt şimdi ġuzi **yi-yaceymiş** de, gelmiş yoḫardan, baḫmij gi aşşaḫda ġuzí su içiyír. (Bu.14/130)*

-ecáymiş:

*bir_äv yapaceymiş de, ne_blim birez de yardım_**ėd-ecáymiş**. (An.09/422)*

I. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

II. Çokluk Kişi:

-ecağımişiz:

gälın ĝardaş de, ***gel-ecaĝımişiz*** *de, bure*^{y}*e aḫısḫaya de, gelḿ_a*^{h}*a de (An.05/145)*

III. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

1.2.1.1.2.2.1.2.3. Şart

I. Teklik Kişi:

Olumsuzluk:

-mıyacaysam:

eger ***tut-mıyacaysam*** *ben de ḫaç_asėm, ėle değil mi (An.09/452)*

II. Teklik Kişi:

-acağısȧn:

ol-aca^{ğ}***ısȧn***_*eş olmiyádḿ (Iğ.09/170)*

III. Teklik Kişi:

-ecaĝısa:

eer giddik, zati gėddik; ė gėdmedisek, ė ***öldür-ecaĝısa*** *zati biz_öleceis. (Ağ.07/9)*

I. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

II. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

III. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

1.2.1.1.2.2.1.3. İşlevleri

i) Gelecek zaman eki, öncelikli olarak gelecek zamanı ifade etmek için kulanılır.

*eer giddık, zati gėddik; ė gėdmedisek, ė öldürecağısa zati biz_**öleceis**. (Ağ.07/9)*

bögün yaḫiyamam yarın yaḫiyecam. (Bu.04/264)

ii) Gelecek zaman ekinin metinlerimizde niyet, zorunluluk, tavsiye, gereklilik, talep etme, isteme ve beddua gibi farklı işlevler için de kullanıldığını tespit edilmiştir. Aşağıda bunlar örnekleriyle birlikte verilmiştir:

Niyet işlevi:

*şimdi sait bi şė **diyecam**, olmiyėr, aşşağı tükürsem saḫal, yuḫari bıyıḫ, ġomşumsun. (Ağ.06/100)*

*bū, geliır diyör gü osman sen sen sen alın biçağlari şeyleri gedıb_o ġaraġolü **basaçayıḫ.** (Ağ.07/25)*

*ne jandarma varse ebsıni **öldüreçeyıḫ.** (Ağ.07/26)*

*neresi size elverişli olursa biz_oray[ı] size **vėreceyıḫ.** (Ağ.07/40)*

Zorunluluk işlevi:

*artıḫ mejbır mevsime şekile, zamana **uyacaḫsın**. (Ağ.06/70)*

*mejbur **çalışacaḫ**. (Ağ.06/76)*

*illah diyo bunu **dolduracaḫsın**. (Ağ.15/8)*

Tavsiye ve gereklilik işlevi:

*asıl_onnan_**alajan**, o bene göre bires kültürli. (Ağ.06/24)*

*yani **çalışacaḫsın**. (Ağ.06/69)*

***yapacan, ėdecan, çalışacan** ... (Ağ.06/72)*

altı ḳova, sėkiz ḳova ***alacaẖ*** *ḳazan. (Ağ.18/8)*

gėdíb gözler[i]*ni açana gedıb* ***tutacaẖsın****_oni, on... sora o gözlerini yumaca*[ğ] *abele. (An.05/156)*

doĝdí mi ġarı ġısmi, ġırẖ gün ävde ***oturacáydi****. (Iğ.11/69)*

Talep etme, isteme işlevi:

ortaya adam ġoyd[i]*ler, o ėşei bize* ***ver-ecaẖsın.*** *(An.05/260)*

gelduẖ sora da ȯ eşeği, ėy[i] *ėşeğidi, başğa kö*[y]*lüler gördiĺa buni da, onnar çoğ meşe*[y]*e oduna ğediyėrd*[i]*ler dá, müşteri oldile, biza* ***sat-acan*** *dedíle*[r]*. (An.05/258)*

Beddua işlevi: *-(y)Acaẖ* eki, bu işlevini, sıfatfiil olarak kullanıldığında sağlar *(bk.1.2.1.2.1.2.2.1. -(y)Acaẖ).*

1.2.1.1.2.2.2. GENİŞ ZAMAN

1.2.1.1.2.2.2.1. Basit Çekimi

Geniş zaman için karakteristik ve yaygın olarak kullanılan ekler *-Ar* ve *-(I)r*'dır. Fiillere damak ve dudak uyumuna göre getirilirler.

-Ar ve *-r* ekleri üzerine getirilen *kişi ekleri* de (birinci çokluk kişi eki hariç) damak ve dudak uyumuna göre eklenir. Yani karakteristik olarak birinci teklik kişi eki *-Im (-ım, -im, -um, -üm)* ikinci teklik kişi eki *-sIn (-sın, -sin, -sun, -sün),* ikinci çokluk kişi eki *-sIz (-sız, -siz, -suz, -süz)*'dır. Birinci çokluk kişi eki ise damak ve dudak uyumlarından bağımsız, tek şekilli olarak kullanılan *-uẖ* ekidir. Üçüncü çokluk kişi eki olarak kullanılan *-lAr* ekindeki */l/* ünsüzü, üzerine getirildiği geniş zaman ekinin */r/* ünsüzünü genellikle kendine benzetir ve böylece geniş zamanın üçüncü çokluk kişi çekimi karakteristik olarak *-AllAr, -(I)llAr* olarak karşımıza çıkar *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll).* Fakat bu, aynı ekin /r/'li şekillerinin *(-A**r**lAr/-(I)**r**lAr)* kullanılmadığı anlamına gelmez.

I. t.k.	*yap-arım*	*ed-erim*	*ḳoy-arım*	*tök-erim*
II. t.k.	*yap-arsın*	*ed-ersin*	*ḳoy-arsın*	*tök-ersin*
III. t.k.	*yap-ar*	*ed-er*	*ḳoy-ar*	*tök-er*
I. ç.k.	*yap-aruḫ*	*ed-eruḫ*	---	*tök-eruḫ*
II. ç.k.	*baḫ-arsıs*	*afėd-ersiz*	---	---
III. ç.k.	*yap-allar*	*ed-eller*	*ḳoy-allar*	*tök-eller*

I. t.k.	*yaşa-rım*	*isde-rim*	*ol-urum*	*bül-ürüm*
II. t.k.	*duzla-rsın*	*isde-rsin*	*ol-ursun*	*bül-ürsün*
III. t.k.	*aç-ar*	*isde-r*	*ol-ur*	*bül-ür*
I. ç.k.	*duzla-ruḫ*	*gömle-ruḫ*	*ol-uruḫ*	*bül-üruḫ*
II. ç.k.	*yaşa-rsız*	*isde-rsiz*	*buyur-ursuz*	*bül-ürsüz*
III. ç.k.	*aç-allar*	*isde-ller*	*otur-ullar*	*bül-üller*

Geniş zaman için kullanılan diğer şekiller hakkında:

-Ar ve *-(I)r* eklerinin damak uyumuna girmediği örneklere de rastlanır: *ğed-**ar**-ım (Ha.03/29), düzeld-**ur**-um (An.05/107), öğred-**ur**-um (An.05/111), geç-**ar** (An.05/382), ged-**ar** (Mu.01/29), gėç-**ar** (An.10/123)...*

-(I)r ekinin bağlayıcı ünlüsü (*/I/*) zayıflayabilir ya da düşebilir. Bu durum *-r* ile biten fiillere *-(I)r* geniş zaman eki getirildiğinde ortaya çıkar. Bu tip örneklerde iki /*r*/ ünsüzü arasında kalan düz ve dar ünlünün zayıflayıp düştüğü görülür *(bk. 1.1.2.1.2. Ünlü Düşmeleri, v. madde)*. Yaygın olarak görülmekle birlikte karakteristik değildir. Örnekleri şunlardır: *dönder-ⁱriz (Ağ.18/21), getir-ⁱriz (Ağ.18/7), çıḳar-ˡrım (Ma.05/24), yoĝur-rum (Iğ.10/5), içir-rı̊m (Iğ.03/54), bişı̊rruḫ (Ha.04/148), getirriz (Ağ.18/26), dönder-ris (Ağ.18/58), doldur-ruz (Ağ.18/34), yoĝur-rum (Iğ.10/5), otur-rum (Ağ.18/42)...*

-(I)r geniş zaman ekinin bağlayıcı ünlüsü (*/I/*) karakteristik olarak damak ve dudak uyumlarına girerek ekleşir. Fakat bazı örneklerde bunun aksi de görülebilmektedir: *al-**u**rum (Ağ.17/116), gel-**ü**rüm (An.05/119), yaḫan-**u**rsun (Ağ.01/41), çalış-**u**rsun (Iğ.06/23), inceld-**ü**rsün (An.01/199), ğel-**ü**rsüs (Bu.09/67)...*

-Ar/-(I)r geniş zaman ekindeki /*r*/ sesinin bazı örneklerde düştüğü görülür. Fakat bu karakteristik ve yaygın bir durum değildir. Örneklerden bazıları:

*ḳayınval^{i}desi ḳalḳ-**a** yüzüünü parmaına taḳar, yan^{i} sen artıġ bizimsin die. (An.10/78)*

*şindi, ġızí götürme^{y}e ğelecek ya südaḫí ğetiri, babaya da ğetir-**i**, anneyá, annėninki südaḫı denir, babaya da baba hediyesi. (An.10/173)*

*sa^{h}ana Doldur-**uduḫ** tabağ̂a, sa^{h}an di^{y}írduḫ, tas di^{y}írduḫ. (An.05/346)*

/*r*/ sesinin düşmesi ile ilgili diğer örnekler: *cır-**asın** An.01/146), ġoy-**asın** (An.01/36), kes-**esın** (An.01/159), bül-**üsün** (An.05/293), gӓl-**üzün** (Iğ.06/23)...*

Ahıska Türk ağzı için karakteristik geniş zaman ekinin *-Ar/-(I)r* ekleri olduğu yukarıda belirtilmişti. Bunların dışında metinlerde ayrıca bir de *-yAr (-yar, -yer* ve varyantları) ekine rastlanır. Bu ek genellikle *ye-* ve *de-* sözleri üzerinde kullanılır: *yi-**yar**-ım (Ağ.16/153), di-**yer**-sın (Bu.06/243), yi-**yer** (Bi.01/108), di-**yar**-uḫ (An.09/396), di-**yӓl**-ler (Ağ.07/19) ...*

Geniş zaman ekinin olumsuzu, birinci ve üçüncü teklik kişi ile üçüncü çokluk kişilerde Türkiye Türkçesi yazı dilindeki gibi yapılmaktadır: *Doy-**mam** (Ağ.16/162), ol-**maz** (An.01/194), bid-**mez** (Ha.04/129), yab-**mazlar** (Iğ.02/189), sev-**mezler** (Ağ.16/51) ...vb.* Bunların dışında, ikinci teklik kişinin olumsuzu *-mAsIn*, birinci çokluk kişinin olumsuzu *-mAzuḫ*, ikinci çokluk kişinin olumsuzu ise *-mAsIz* ekiyle oluşturulur: *tanı-**masın** (Ha.05/136), bil-**mezuḫ** (Bu.04/174), bül-**mesiz** (An.05/416)...* Bunlar, geniş zamanın olumsuzu için karakteristik olan şekillerdir. Genellikle damak uyumuna girdiği görülen olumsuzluk ekinin nadir olarak uyum dışında kalan örnekleri de vardır: *bül-**mam** (Bu.10/4), bazalluğ et-**mazuḫ** (Iğ.09/130) ...vb.*

Ek üzerine getirilen kişi eklerinin varyantları hakkında:

-*Ar* ve -*r* geniş zaman ekleri üzerine getirilen *kişi eklerinin* damak ve dudak uyumuna göre ekleştiğini söylemiştik. Fakat, birinci ve ikinci teklik kişi eki ile ikinci çokluk kişi ekinin dudak uyumuna girmeyen örneklerine de rastlanmıştır. Düz ünlülü (/*I*/) olması beklenen kişi ekleri yuvarlak ünlülü (/*U*/) olarak kullanılmıştır: *yap-ar-**ům** (An.09/341), suva-r-**um** (An.09/339)...*

Birinci ve ikinci teklik kişi ekleri ile ikinci çokluk kişi ekinin bazı örneklerde /*ı*/ ünlüsü ile oluşturulduğu görülür. Birkaç örnek: *çek-er-**ım** (Bu.14/19), döğ-er-**ım** (An.05/305), iç-er-**sın** (Bu.09/40), suslad-ė́r-**sın** (An.01/140), götür-ė́-**sın** (An.01/144), afed-er-**sız** (Ma.02/42)...* Damak uyumuna da girmeyen /*ı*/'laşmış bu tip kişi eklerinin kullanımı, muhtemelen Ahıska Türk ağzı içinde başka bir alt grubun varlığına işaret ediyor. Elimizdeki metinlere göre /*ı*/'laşmış kişi eklerini en çok kullanan konuşucuların eski Ahıska bölgesindeki köyleri sırasıyla şöyledir: Gomoro, Gobiyet, Doloş, Aspinza, Kılde, Hevot, Zigla, Cağısman.

Metinlerde, birinci çokluk kişi ekinin karakteristik şekli olan -*uḫ* ekindeki /*ḫ*/ ünsüzünün türlü varyantlarına da rastlanmaktadır: /*ĝ*/, /*ğ*/, /*h*/, /*g*/ ... Örneklerden bazıları: *yap-aru**h** (Ha.04/143), aç-aru**ĝ** (Iğ.11/85), ek-eru**ğ** (Ağ.12/10)...* Ayrıca aynı ekteki /*u*/ ünlüsünün düz-dar şekillerine (-*rıḫ* ve varyantlarına) de rastlanmaktadır ki bunlar da Ahıska Türk ağzı içinde bir alt grubu işaret ediyor olabilir. Örnekleri şunlardır: *yap-**arıḫ** (Mu.01/83), yap-**arîĝ** (Bi.04/75), gid-**erîḫ** (Bi.04/73)*

Birinci çokluk kişi için bunların dışında, Türkiye Türkçesi yazı dilinden etkilenen konuşmacılar tarafından telaffuz edilmiş -*Iz* kişi ekinin kullanıldığı örneklere de rastlanır*: ġaḫ-**arıs** (Ağ.18/5), ĝoy-**arız** (Ağ.18/48), ğed-**eris** (An.10/123), bük-**eriz** (Ağ.18/26), ısıt-**ırıs** (Ağ.18/50), ver-**iriz** (Ağ.13/13), otur-**urus** (An.10/124), gör-ürüz (An.10/42) ...*

Yukarıda karakteristik ikinci çokluk kişi ekinin -*sIz* olduğunu belirtmiştik. Bunun dışında bir örnekte Türkiye Türkçesinden etkilenerek söylenmiş ve karakteristik olmayan -*sınız* ekine de rastlanır: *afėd-**ársınis** (Bi.03/48)*

Üçüncü çokluk kişi karakteristik *-AllAr/-(I)llAr* ekinin de metinlerde çeşitli varyantlarına rastlanır. Bu varyantlar arasından çok rastlananı *-lAr* çokluk ekindeki /r/ ünsüzünün düşmüş olan şekilleridir: *endir-**ille** (An.10/142), gel-**ille** (An.12/217), getür-**ülle** (Bu.09/121), taḫ-**alla** (Ha.04/21), aç-**arla** (Ha.04/153) ...*

Buraya kadar Ahıska Türk ağzındaki geniş zaman eklerinin kullanımı hakkında temel bilgiler verilmiştir. Aşağıdaki kısımda ise metinlerde rastladığımız geniş zaman ekleri ve bunlar ile ilgili örnekler sunulacaktır.

I. Teklik Kişi: *-ArIm* (*-arım, -erim*), *-(I)rIm* (*-rım, -rim, -ırım, -urum, -ürüm*), Olumsuzluk: *-mAm* (*-mam, -mem*)

-arım:

*ilḳ_adımımı tabaa **çarp-arım**, tabaȧ **ḳır-arım**. (An.10/143)*

*bütün, aĝac_ekerdik, aşısını maşısını ėle **yap-arım** gi, hij bi^{r} kimse beni kimi yapamas. (Ağ.07/204)*

*iki tene yumurta **ġır-arım**. (Mu.07/27)*

-erim:

*onnȧn sorá piçaḫla bö^{y}le **kes-erim**, ufa^{ğ} ufaḫ. (Mu.07/30)*

*onnan sora içeri **ğir-erim**_artıġ. (An.10/146)*

*bizde çoĝ_ayıbidi ki, ġız diya ki, he ben **köç-erim**, ben **ġėd-erim**. (Bu.13/215)*

-rım:

*ondan sora ḫa^{m}murí yoĝururum, ėyce **hasılla-rım**, kündelerim. (Mu.07/28)*

*sen aḫısĝada yaşiyabülür misin? didi **yaşa-rım**. (An.09/207)*

-rim:

*ben bilduĝumú **söyle-rim**. (Bu.14/217)*

*säni burda **bekle-rim**. (Ağ.17/103)*

-ırım:

*onnȧn sorá etini **bıraḫ-ırım**. (Mu.07/31)*

*ben sizi **ġurtar-^{ı}rım**. (Ağ.07/120)*

-urum:

*onı **araşdur-urum** ki nedür, terkibinde neler var, benim_işim_o. (Bu.14/19)*

Aşağıdaki örneklerde *-urum* ekindeki /*u*/ bağlayıcı ünlüsünün düştüğü görülür. Bu, aynı iki ünsüz arasında kalan ünlülerin durumu ile ilgilidir *(bk. 1.1.2.1.2. Ünlü Düşmeleri, v. madde).*

*ḳazanın dibinnen híç ġaḫmam_onᵘn dı̊bündo **otur-rum** ĝᵘ o peynir çürümesin. (Ağ.18/42)*

*ḫamı̊ri **yoĝur-rum**, bėle sariyėrim_e ki eşgisin diyá (Iğ.10/5)*

-ürüm:

*hepsini **bül-ürüm**, ḫınġal vār, yapraḫ hengeli vār, ayran çorbasí vār (Bi.03/2)*

*dedím şindi ana babami **gör-ürüm**, nä̈sín bıraḫıb gä̈lmişsem_āynı o cürö olur. (Iğ.05/40)*

Olumsuzluk:

-mam:

*hama ben sirke **ġad-mam**, sevmem_ele bişe. (An.01/3)*

*öbürlerni başĝa başĝa yėrlerden gelmişdür aḫısḫalⁱler de, **tanı-mam**. (An.09/438)*

*sen_aĝliyėrdín gi ben **Doy-mam**! (Ağ.16/162)*

*demiş vāy ben burda **dur-mam** eşşeginen gelín getúriiller. (Ağ.09/68)*

-mem:

*daa ben bir yėre **ğed-mem** dedim. (Ağ.08/122)*

*anası da dėdi ki, zaten baḫmazdȧn_olmas ki bu iş, baḫsınnar hėç be **incín-mem** dėdi. (Bu.09/24)*

*varli adama, ben çoḫ **gör-mem**, çoḫ zengin olsun diyarım. (Mu.03/113)*

*orayⁱ hatırliyėrım, daha **bül-mem**. (Bi.01/16)*

Allomorfları: -*Ar* tabanlı ekler (*-arım, -arı̊m, -ärim, -erım, -erím, -ėrim), -r* **tabanlı ekler** *(-ı̊rüm, -ürı̊m, -urum, -úrüm, -ürüm, -rím, -rı̊m, -rum), -yAr* **tabanlı ekler** *(-yarım, -yarím, -yárım);* **olumsuzluk***: -mam, -mazem.*

-*Ar* tabanlı ekler

*-arım:*Yukarıda karakteristik olarak gösterdiğimiz bu ek, burada damak uyumuna girmeden ekleşmiştir:

çırçıra ğėdárdım, çapaya ***ğed-arım****, ná yapacan! (Ha.03/29)*

-arı̊m:

matorun[ü] de ***yap-arı̊m****, her şėysini* ***yap-arı̊m_****araban[ı]n. (An.09/341)*

-ärim:

arabadan ***in-ärim****, bir_adımla onu ḳırmam ĺazım. (An.10/144)*

-erım:

res[i]mini ***çek-erım****, adresini yazarım. (Bu.14/19)*
burda siz[i] de bir_eyce ***döğ-erım*** *(An.05/305)*

-erím:

yar seni[n] yoluna diyėr ***gėç-erím*** *candan (Ha.05/158)*
yuḫáy[ı] açarım, eti bıraḫırım, böyle yaparım, ***büz-erím****. (Mu.07/26)*
bir yorĝan ġoymı̊ş diėr, atın_üsdüne ği yolda çocuḫlarn_üsdüne ***ört-erím*** *diėr. (Ağ.13/12)*

-ėrim:

ben niye zaral verim ki gendıme, gendım ***yap-ėrim****. (An.01/20)*

-*r* tabanlı ekler

-ı̊rüm:

gel-ı̊rüm*, gelecam. (An.11/112)*

-ürı̊m:

a işde ben_o ḫadar ***bül-ürı̊m*** *daa bilmem. (Ağ.08/29)*

-urum: Yukarıdaki karakteristik olanlar grubunda gösterdiğimiz *-urum* ekinin burada dudak uyumuna girmeden ekleştiği örneklerden birkaçı sıralanmıştır:

*diir ki **al-urum**, niya almiim. (Ağ.17/116)*
*bir gėneraĺ böle salladi başıni, buray ġurtarursun gel benim yanıma, felan yere, **düzeld-urum** dedi. (An.05/107)*

-úrüm:

*na aẖti ki dėdim gėdár aẖısĝada **yėrleş-úrüm**, iki defe ğidicem_esgerlu^ğa (An.09/211)*

-ürüm: Burada, yukarıdaki karakteristik olanlar grubunda gösterdiğimiz *-ürüm* ekinin dudak uyumuna girmeden ekleştiği örneklerden birkaçı sıralanmıştır:

***gäl-ürüm** de dėdim, çıẖarurum da dedim namas ĝılaruẖ dėdim. (Iğ.11/44)*
*äsgere gėdēr, gelır̊ sora da **ever-ürüm**. (Iğ.03/36)*

-rím:

*tabı, orda baĝımı bahçami her yėrí **hatırlá-rím**. (Mu.03/6)*
*seni de böhdan **eyle-rím** (Ha.04/104)*

-rım̊: Aslında **-(i)rım̊* şeklinde gösterebileceğimiz bu ekin bağlayıcı ünlüsü düşmüştür. Bu, aynı iki ünsüz arasında kalan ünlülerin düşme eğilimi ile ilgilidir *(bk. 1.1.2.1.2. Ünlü Düşmeleri, v. madde)*:

*yime^y in, içmeyin ça^y i, ne içiyėrsız, ben_**içir-rım̊** size ça^y. (Iğ.03/54)*

*-rum:*Aşağıdaki örnekte *-rum* ekinin dudak uyumuna girmediği görülür:

*suomaya, suuyem, äf suomaya, suvaẖ, / **suva-rum**. (An.09/339)*

-yAr tabanlı ekler: *"de-"* ve *"ye-"* fiilleri üzerinde rastlanmıştır.

-yarım:

*diyėr ki sen süküt dur men **di-yarım**. (Bi.01/142)*
*ben **yi-yarım** ben. (Ağ.16/153)*

-yarím:

hayır da yāni bilsem, ***di-yarím*** *ki bu budur. (Ağ.06/28)*

-yárım:

babam dedi iki ĝat piyatıni ***di-yárım*** *almazlar da, satmağ_işdámiyír da. (An.05/262)*

Olumsuzluk:

-mam: Burada, karakteristik olan *-mam* ekinin damak uyumuna girmeden kullanıldığı örnekler sıralanmıştır.

bil-mam. *(Iğ.08/28)*

ā́ ő́zb̠eğisdanda, ***bül-mam*** *sizde ne diyėsís, ḫaġmar[d] alaçisi, ės_ės_[i]r ḫaġmar[ıb] alaçisi lė... alan adamım. (Bu.10/4)*

-mazem:

bunda ***dur-mazem*** *gėdecam dedim. (Bu.11/60)*

II. Teklik Kişi: ***-ArsIn*** *(-arsın, -ersin),* ***-(I)rsIn*** *(-rsın, -rsin, -rsun, -ırsın, -irsin, -ursun, -ürsün);* **olumsuzluk*:*** *-masın.*

-arsın:

üsdünü ḫazlarsın tuza ***ġoy-arsın****, bir_afda duzda durur, sora çıḫardır****_as-arsın****. (An.01/200)*

o diyėr gi ***çıḫ-arsın****, yavaş ben çıḫíyėrim sen de* ***çıḫ-a[r]sın****, öbür[ü]ne diyėr, öbür[ü] di... g[i] yavaş yavaş ben çıḫíyėrim sen de* ***çıḫ-arsın****. (Bu.03/58)*

yani elinde ***tut-arsın*** *vermiyosun. (An.10/130)*

-ersin:

onú bö[y]le bö[y]le ***käs-ersin****, böle böle käsersín (Bi.01/39)*

her_odaya girdiinde sa[ğ] aya[ğ]ınla ***gir-ersin****. (An.10/151)*

sicah su ***tök-ersin ez-ersin****. (Ma.03/114)*

ama ***büz-ersin*** *büzersín_içiná ġoyasın (An.01/38)*

-rsın:

iki tene yasduğ̂u böyle yazmaya ***bağ̂la-rsın****, elne verirsin, götürür. (An.10/127)*

o ġazannara bir yüs kīlo yumuşağ̂ını ġoyarsın, ***duzla-rsın****. (An.01/197)*

sen_aşindi burdan nėrey ***tanı-rsın*** *gi! (Ağ.07/42)*

-rsin:

sarmusağ̂ıne[n] *mi* ***yė-rsin*** *ėle mi* ***yė-rsin****. (Iğ.04/23)*

bu Davari mali ***nėyne-rsin****, götürme. (Bu.13/51)*

-rsun:

ġuran muranni ***oḫu-rsun****, öle çıḫardursun. (An.08/8)*

-ırsın:

bıraḫ-ırsın *dinnenir. (Mu.01/95)*

burda şimdi ekersin, biçersin, ***çalış-ırsın****, gėçer gider hayat. (Ağ.06/67)*

-irsin:

mendilin içine çorab ḳoyarıs, sararsın böyle ***ver-irsin****, bayannara bi yazma* ***ver-irsin*** *(An.10/94)*

ondan ***bil-irsin*** *gi bunu gözü var. (An.01/234)*

-ursun:

oni atīb azacūḫ belē ***ġaruşdur-ursun****. (Bu.05/33)*

asbirin verėm dedi iş dedi iy[i] ***ol-ursun*** *dedi. (Ma.04/175)*

-ürsün:

ġuyruḫ yağ̂ıni ***ärüd-ürsün****, ġızadırsın (An.05/410)*

çocuğ̂u gösdermirsin, gelende çocuğ̂u başğ̂a odaya ***götür-ürsün****. (An.01/235)*

Olumsuzluk:

-masın:

küçükler, baḫ, ben ge^n di şa^h sımı söyle... ormaní, bülmem ***tanı-masın***
^h eralde sen, tanımazın. (Ha.05/136)

Allomorfları: -*Ar* tabanlı ekler (-*arzın, -ersın, -ersín, -asın, -esın, -esín, -ezın, -ėrsın, -ėrsin, -ėsın*), **-*r* tabanlı ekler (**-*rsın, -rsín, -ısın, -üsün, -üzün, -ursın, -úrsün, -ursun, -ürsún, -ürsün*), **-*yAr* tabanlı ekler (**-*yarsi^n, -yersın*), **Olumsuzluk:** -*messın, -massın, -mazın, -mezın.*

-*Ar* tabanlı ekler

-arzın:

bir dá ***baḫ-arzın*** *şėy^i nen ō su getırırdi (Iğ.07/4)*

-ersın:

ȫle dağlardan, öle derelerden tepelerden aşdıḫ ki diėr, adlar bile hayvannar diėr böle ***afėd-ersın*** *kıçüstü sürünüyėr diyėr o dere tepeden. (Ağ.13/19)*

ore^y á ki ***ğid-ersın****_annarsın. (Bu.14/122)*

-ersín:

size diėr yol veririz ***ged-ersín****. (Ağ.13/13)*

çoḫ ***efed-ersín*** *siz de benım oğlum yėrındesís (Ha.01/29)*

ama büzersin ***büz-ersín****_içiná ġoyasın. (An.01/38)*

-asın:

sen ki bir ***zan-asın*** *torbanín ġırağınnan dudiyėrsin (Iğ.06/110)*

esgi belá etekden neden ki ***cır-asın*** *carşafdan, ėle bişelernán bölůyėrdın. (An.01/146)*

onn_içine ***ġoy-asın*** *şansına gime gi düşe^r. (An.01/36)*

-esın:

tauğú ***kes-esın****_onun boğozundagi gemük var_a, o gemügí asa^r sın (An.01/159)*

-esín:

muḫ çaḫıye, ġara ḳağıd diyėruḫ, äd^i reFine gi sauḫ girmesin, çaḫdi, bėlime çan, bėlime ğirdi, ne ***ed-esín****! (Bu.08/77)*

-ezın:

*nesí gi bir taḫıli **biç-ezın**, o formada, orman muclar[ı]ni béle biçiyir. (Bu.04/37)*

-érsın:

*bunun_ucuni **yaḫ-é[r]sın** söndürérsın bu gendi közlenér. (An.01/124)*

*çocuĝu çimdúrecán desen_adedli götüré[r]sın, teknede **çimdúr-érsın**. (An.01/144)*

*ġuriyennen sore ele güzel ġaḫir ki eb[ü]le ordȧn seni **gör-érsın**, böle yince de. (Iğ.04/47)*

-érsin:

*buni **yaḫ-érsin**, söndüri[y]érsín (An.01/118)*

*ḫocaya **oḫud-érsin** de raadlanír. (An.01/232)*

-ésın:

*helva var_a, oní kimi **ġaur-ésın** hamā tadlı olmasın (An.01/30)*

-r tabanlı ekler

-rsın: Yukarıda, karakteristik ekler grubunda da verdiğimiz *-rsın* ekine burada da ayrıca yer verilmiştir. Yukarıdaki *-rsın* ekinin damak uyumuna göre ekleştiğine, buradakinin ise damak uyumuna girmeksizin tek şekilli olarak kullanıldığına dikkat edilmelidir.

*/-şindi **de-rsın** kéjgem dirilmiyaydí de burda ĝalaydi.-/ (Bi.01/93)*

*/ ḫamurí? hamur_isdersin maya ġata[r]sın**_isde-[r]sın** ġadmassın, boş suyla yoĝurursun. (An.01/25)*

*ola işte parasını aldın, daa odun[u] **neyne-rsın**. (An.05/236)*

-rsín:

*değeneği öküze **[h]aydá-rsín,** öküzá vurursun (An.05/222)*

*oĝlum dédi, ana **néyne-rsín**, türkiyada bunnar neye lazım sene? (Bu.13/148)*

*şindi yoĝurdúnen şéynen **yé-rsín**_e buni yoĝurdsuz_édiisín. (Iğ.04/30)*

-ısın:

onnan sora o suyi gẻşdıın kimi canı[n] ***ġurtar-ısın****. (Mu.03/21)*

sen hemen bu suyu gẻşsán ***ġurtar-ısın****, gẻçmásan seni rus asgẻlleri vurur_öldürür. (Mu.05/35)*

-üsün:

bäni ğötürürsün_orda dohtorun ġapısında endürürsün de geri ***ğel-üsü*****[n]***. (An.05/237)*

ẖızeg ***bül-üsün****? ġarda sürüşüb ğẻdiyẻr. (An.05/293)*

-üzün:

çalışursun, äve ***gäl-üzün****. (Iğ.06/23)*

-ursın:

doẖdor be[y] *sen de gel dedim beni kibi pancar tarlasında torpaẖda dedim sürün, gez dedim, sen benden saĝlam****_ol-ursın****. (Mu.01/7)*

-úrsün:

ẖadiyẻllerní ***ver-úrsün*** *gelürsün. (Bu.09/40)*

-ursun: Yukarıdaki karakteristik ekler grubundan farklı olarak, *-ursun* ekinin burada ekleşme sırasında dudak uyumuna girmediği görülecektir.

anaẖdar sen[i]*n_elinde, girersin* ***yaẖan-ursun****(Ağ.01/41).*

hẻc bişe almamişuĝ aha abele ***inan-ursun****! (Bu.11/40)*

-ürsún:

ōn kişi yigirmi kişi ***gȫtür-ürsún****. (Bu.09/39)*

-ürsün: Yukarıdaki karakteristik ekler grubundan farklı olarak, *-ürsün* ekinin burada ekleşme sırasında dudak uyumuna girmediği görülecektir.

işde şerbetıni içersın, adetıni ẻdersın, ẖadiyẻllerní verúrsün ***gel-ürsün****. (Bu.09/40)*

he ***inceld-ürsün*** *(An.01/199)*

ben alti sene esgerluẖ yapacam, na aẖdi ki benim özgürlúĝum[u] *bene* ***vẻr-ürsün****. (An.09/211)*

-*yAr* tabanlı ekler: *“de-“* ve *“ye-“* fiilleri üzerinde rastlanmıştır.

-yarsi^{n}:

vallai ordan gelseler, ***di-yarsi^{n}*** *yau må̧şallah (Ağ.07/68)*

-yersın:

o da diyė́r gi, ğı́z_o, uluma uluma diyı́r, su tordurdum tuluma, ***di-yersın*** *bä̆nı kimi dė, dė́mesin_itim kimi uluma. (Bu.06/243)*
*/-**yi-yersın** dė́maḫ sös-/(Bu.05/40)*

Olumsuzluk:

-messın:

he öküz_arabasi, sen ***bil-messın****_onnarı. (Ma.03/59)*

-massın:

isdersin maya ġata^{r}sın_isde^{r}sın ***ġad-massın****, boş suyla yoğ̂urursun. (An.01/25)*

-mazın:

ormanı́, bülmem tanımasın ^{h}eralde sen, ***tanı-mazın****. (Ha.05/136)*

-mezın:

... tutuşmasını ***begle-mezın****, tutuşsa zaten_olmas çeçil. (Ağ.18/54)*

III. Teklik Kişi: *-Ar* *(-ar, -er),* ***-(I)r*** *(-r, -ır, -ir, -ur, -ür),*   **Olumsuzluk: *-mAz*** *(-maz, -mez)*

-ar:

güneşe ġoymazlar gün ***tad-ar****. (Ha.03/17)*
söz_ağ̂ızdan bir kere ***çıġ-ar****. (Iğ.03/61)*
bir tene siyenġ_ona yaḫın gelmes, gözzel mişir ***ġoḫ-ar****. (An.01/201)*
ge̊ndini temüs ***tut-ar****, gendini gözel saḫlar (An.09/377)*

-er:

nazar ***değ-er**_ölür çocuẖ, ele olur gi nazarı da* ***geç-er**_o cazının. (An.01/222)*

tilki kümese ***gir-er*** *de tauẖlar perem perem_o^{l}ur ĝaça^{r}lar (Bu.14/194)*

bi dā ġapaddım_anam beni ***döv-er*** *die. (Ma.04/151)*

o cicġarı möggem örd de gel_açuĝdur da ***düş-er**. (Bu.05/44)*

-r:

şíndi onu, sā̆dıç ***hazırla-r**_onu mā̊^{ġ}ġarlara. (An.10/161)*

gelír bir ĝomşiya ***dė-r*** *ki bē̆n feĺan_adamı^{n} ĝızíni, sev^{i}yėrím (Ha.05/116)*

ama bení kim ***tanı̊-r**! (Bu.15/26)*

ġoy iki güná ***ġuru-r**. (Ha.03/16)*

-ır:

az diş çoğ_iş ***çıẖar-ır**. (Ağ.06/111)*

o isdiyėrdi ya, ***ġaçır-ır maçır-ır*** *diye. (Ha.08/51)*

fazla olunca ***satıl-ır**. (Ağ.18/35)*

-ir:

ġuriyennen sore ele güzel ***ġaẖ-ir*** *ki (Iğ.04/47)*

ben de sev^{i}yėrím ama artıĝ babamine anam ***bil-ir**,* ***ver-ir*** *mi vėrmez mi bilmem, dėr. (Ha.05/118)*

*yaĝ**_ol-ir*** *mi yā, ben dedim yoĝurd. (Ağ.07/150)*

-ur:

*ä̊linden ne ki ġopar yanı bir tene ya gölmeġ**_al-ur**, ya bişe* ***al-ur**, gelíni, dadli* ***al-ur**, şeker meker**_al-ur**, ġoyar görmeye gelürler gä̊líni. (An.12/218)*

yani evinde ne ki ***bulun-ur**, onu ḳoyarsın. (Ağ.08/50)*

bi ta^{v}uġ hazırlallar, tauġ, pişmiş hazır, mezesini ^{h}azırla^{r}lar yani, bi de içkisi ***ol-ur****. (An.10/171)*

-ür:

irelden_annemiz babamız_ėle ***bö^{y}üd-ür****, bizim zamanımızda. (An.01/157)*

ȯnnan sora zaten gelinini ***gör-ür****. (An.10/85)*

şindi miresá ĝa^{l}sın, ***öl-ür****_ö ki o bişäsi miras_olur da. (Iğ.09/175)*

dėmiş cann_acısınnan ġaymaĝamú bile ***öldür-ür*** *bu. (Ma.04/186)*

Olumsuzluk:

-maz:

açuḫda onnar ***yab-maz*** *da gizli. (An.01/230)*

sora ışde ikí bín iḣide oĝlum dedi ği baḇa sen ğėdmese^{n} ev ***satıl-maz*** *dedė. (Bu.12/136)*

*dėdím ya nesil_****ol-maz****, olur, neden_olmasın ki! (Iğ.03/42)*

inşallah, daĝ daĝa ***ĝavuş-maz****, insan_insana ĝavuşur. (Ağ.07/198)*

-mez:

onnar bizi hḗç ***ilgile-mez****. (Ağ.06/110)*

damda çayír ***bid-mez*** *mi, süpürseler* ***gėd-mez*** *mi, size diyėrım aĝalar, söylediğim* ***yed-mez*** *mi. (Ha.04/129)*

ḳapaĝı ***örtül-mez****, ne ḳuḳullatmışın. (An.04/82)*

Allomorfları: -*Ar* tabanlı ekler (*-ar, -ár, -er, -ėr, -a, -e*), **-*r* tabanlı ekler** (*-ír, -ı̊r, -i̊r, -ur, -úr, -ür, -i, -ú, Ø*), **-*yAr* tabanlı ekler** (*-yár, -yer*); **olumsuzluk** *(-máz, -mas, -mes)*

-*Ar* tabanlı ekler

-ar: Yukarıdaki karakteristik olan şeklinin dışında damak uyumuna girmeyen örneklerine de rastlanmıştır.

/- ġazmacidür_o, ġazmaciya yolla ki belke onu^{n} yėduĝú ***geç-ar****, ġazma ġoḫusi ayır di^{y}ėller, he. -/(An.05/382)*

*sen paḫılluḫ yabmiyaydın da allah da sánȧ verürdi bir fursand da, **ged-ar** gäṅdí andırında gendın ev yapardın. (Mu.06/97)*

*işde aradan on gúṅ mi **gėç-ar** nȧ, annė, baba, işde aḳrabalar oluruḫ, işde, ḳızımızı görme^{y}e ğederis (An.10/123)*

-ár:

*beĺa bu prosedürler devam_**ėd-ár** bizde. (Bu.09/55)*

*çıḫıb **ged-ár**_o. (Bu.09/67)*

-*er*: Yukarıdaki karakteristik olan şeklinin dışında damak uyumuna girmeyen bir örneğine rastlanmıştır.

*ō ki **çıḫ-e^{r}** ḇele sıraynandur (An.12/106)*

-ėr:

*sādece erkegler **ged-ē̇r,** ḳadınnar ^{h}eç gedmes. (An.01/62)*

*bunun siġarasi **ol-ē̇r**, raḫısi olėr, tauḫlari olėr (An.12/235)*

*gögden **yaĝ-ē̇^{r}**, onun_içine girėrduḫ. (An.12/99)*

*üş defe he bele bala **batur-ėr.** (An.12/195)*

*başında, bir tene şey ġoyėller bē̇^{y}le örti, **ġaldur-ē̇r,** ėĺa ġoyē̇^{r}. (An.12/230)*

*şindi uçaĝa para lāzım, ē pasaportlarına para lazım ġızım nėrden bulsun, kimin ki ävleri **satıl-ē̇r** _işde oninān. (An.12/173)*

-a:

*ḳayınval^{i}desi **ḳalḳ-a** yüzüünü parmaına taḳar (An.10/78)*

-e:

*yuḫāy beĺa ġaddar ġaddar... bele keser kese^{r}, tebsiye **düz-e**, eşgi pesdíl var, bilmiyírım_oralarda var mi, muşda var. (Ha.04/145)*

-*r* tabanlı ekler

-ír:

ḫocaya oḫudérsin de ***raadlan-ír****. (An.01/232)*

gel-ír *bir ĝomşiya dér ki (Ha.05/116)*

çaydenligin_içi lam tuddí diyeller_o kireçlenir_a su ***yığıl-ír****. (An.01/209)*

bişeler gelír ***yéyil-ír****_içılır_anadın_orda bir_ihtişam_olur_anadın. (Ma.02/18)*

-ír:

eer oğlan ġoçí ġaldırabilirse ***al-ír*** *götürür, ġaldıramasa cezasıni, ġoçun parasıni öder, geçer gider. (Ağ.06/124)*

şindi can ***dayan-ír*** *mí sänın_evladın_arabanın_íçina ĝoysun, gaur_ateş versín. (Ağ.13/54)*

-ír:

äsgere gédēr, ***gel-ír*** *sora da everürüm. (Iğ.03/36)*

-ur: Burada, yukarıdaki karakteristik şeklinin dışında dudak uyumuna girmeyen örnekleri sunulmuştur.

kim ki de kenerde ***gizlen-ur****_o ġurtuldi. (Bu.13/123)*

şereveddin de daa bír daa ***gösder-ur*** *mi! (Bu.06/208)*

här çıḫan on[u]*n älíne ḳısmedsız_olmasın gälnımız d*[i]*e para* ***ver-ur****. (Bu.09/53)*

-úr:

her yemege iki üş dene atarım_ona dad ***ver-úr****. (An.01/19)*

hayvan ***gel-úr*** *su içer. (Ma.04/106)*

bilet, para, ***yığıl-úr*** *de ben, orda aparatinen filim gösderürdüm. (An.09/345)*

*hāyır_****ol-úr*** *mi! (Ağ.06/131)*

o içinin suyu ***süzül-úr*** *da, şırat diyos, o süzülür biraz. (Ağ.18/31)*

-ür: Burada, yukarıdaki karakteristik şeklinin dışında dudak uyumuna girmeyen örneklerinden bazıları sunulmuştur.

bir_oğ̂lan_olsun, ġız_olsun, gözel **bezen-ür**_*e, ola ne dodo kimi bezenmişín_ola. (An.09/407)*

ne yapem de bu ä̈vi bozėm diye bir niyetinen **gel-ür**. *(An.01/226)*

şe̊le **çizil-ür**, *a^h a bur^ı ya daşı ġoyar (Ha.04/95)*

-i:

ġızí götürme^y e ğelecek ya südaẖí **ğetir-i**, *babaya da* **ğetir-i** *(An.10/173)*

ġız yėngesi **ol-i** *oğ̂lan yėngesi de var ġız yėngesi de. (Bu.13/179)*

-ú:

sus ġardėşim sallaġlar **gel-ú** *bizi keser (Ma.04/29)*

-Ø:

erkeg saducu ona bi sofra **hazırla-0**, *içkisidir, siğ̂arasıdır (An.10/158)*

-*yAr* tabanlı ekler: "*de-*" fiili ile kullanılmıştır.

-yár:

ved^ı ranın dibina vururduẖ siniye, tekne tabağ̂ ne ki bulurduğ̂_oni çalarduğ̂ ... oynarduğ̂, ^h em de sen diye^r dın, sen biddin türküy_o **di-yár**_*o diyer, bölá sıraynan_otururduẖ. (An.01/80)*

-yer:

ved^ı ranın dibina vururduẖ siniye, tekne tabağ̂ ne ki bulurduğ̂_oni çalarduğ̂ ... oynarduğ̂, ^h em de sen diye^r dın, sen biddin türküy_o diyár_o **di-yer**, *bölá sıraynan_otururduẖ. (An.01/80)*

Olumsuzluk:

-mȧz:

işde o günah benden sorulur **sorul-mȧz**, *daa bilmem. (Ağ.17/49)*

-mas:

ey derdli insan ne **annad-mas** *ki! (Ağ.12/16)*

deme kí ġurşun beni taniir, ġurşum_adam ***tanı-mas***. *(Mu.06/107)*
aḫórlara, ḳazaḫlar_evine ***ġoy-mas*** *ki seni. (Bi.03/43)*
bizde, teze ğelin_olur ya, ġayınbabaynan ***ġonuş-mas***, ***ġonuş-mas*** *gelinnuĝ eder. (An.10/178)*

-mes:

*üsdü örtülü olur_ebile Daldȧ olur girersin de yaĝmur_**en-mes***. *(Bu.14/228)*
saḳġız böüklerin yanda ***çiʸnenil-mes***, *ayıptır. (An.10/175)*
dā ġorḫum yoḫdur kimse ***öldür-mes***, *kimse çıḫmaz. (Bu.13/222)*

I. Çokluk Kişi: -*Ar* tabanlı ekler *(-aruḫ, -eruḫ)*, **-*(u)r* tabanlı ekler** *(-ruḫ, -uruḫ)*; **olumsuzluk: -*mAzuḫ* (***-mazuḫ, -mezuḫ)*

-*Ar* tabanlı ekler

-aruḫ:

sucuḫ, gendimiz ***yap-aruḫ***, *gendímiz ya* ***as-aruḫ***. *(An.01/192)*
gä̇lürüm de dė̇dim, çıḫarurum da dedim namas ***ĝıl-aruḫ*** *dė̇dim. (Iğ.11/44)*
bi̊z bir sä̇ne ***yıĝ-aruḫ***, *yazın* ***yıĝ-aruḫ*** *ġışın dá yiyarduḫ. (Iğ.09/131)*

-eruḫ:

gimin_adını ben çaĝırsam, vaḫtında coab vė̊rmese oni, coå̊bgerluğa ***çek-eruḫ***, *şeyá cerı́me* ***ed-eruḫ***, *kim ki vaḫdında coab veremese, benım deduğuma. (An.05/195)*
işde o zaman biz ***gül-eruḫ***. *(An.01/44)*
böle şekerⁱnen yaı ***tök-eruḫ*** *ḳarışdurırūḫ tatli. (Ağ.08/63)*

-*(u)r* tabanlı ekler

-ruḫ:

incecene ***ġatla-ruẖ ġatla-ruẖ*** *da sora da ábėle doĝraruĝ, ince ince* ***doĝra-ruẖ****, eríşde kimi. (Iğ.11/88)*

pasdırmay gendímiz, bir bėyǖk ġazana ***duzla-ruẖ****, üç gün (An.01/193)*

aşşaẖdā adamlar diyėrdi gi siz atın, biz alur ***gömle-ruẖ*** *diyėrdiler. (Iğ.11/54)*

-uruẖ:

ẖamuri ***aluruẖ yoĝur-uruẖ****, bires ġavi olacaẖ. (Iğ.11/83)*

açaruĝ_onnan sora ***egled-uruẖ*** *birez. (Iğ.11/85)*

annė, baba, işde aḳrabalar ***ol-uruẖ****, işde, ḳızımızı görme[y]e ğederis (An.10/123)*

bazlama ***büşür-uruẖ*** *biz, yuẖa* ***bişür-urūẖ****, ġádmer* ***bişür-uruẖ,*** *ẖınġal* ***bişir-uruẖ****, kete* ***büşür-uruẖ****_ışdá biz gendi yemeklerimis. (An.01/184)*

Olumsuzluk:

-mazuẖ:

dişerden_o ġadar bişe ***al-mazuẖ*** *gi. (Bi.04/7)*

dėd[i]le biz bundo ***oẖut-mazuẖ*** *gėdín, gelen yėríze ğėdin. (Iğ.09/105)*

bursada bením şėnniğim çoẖ var da ***tanı-mazūẖ****, onlar da bäni tanımas. (Ağ.16/75)*

-mezuẖ:

ey yaşaduĝ ėy yaşaduĝu bu özbeh́ türh́i deb ***bil-mezuẖ*** *niye bizi vurdiler_ėç, sáçamaduĝ özbeh́leri. (Iğ.09/99)*

ġapali ġapilerda de söyleniyėr_o işler, bilmiyíruẖ oni, ***bil-mezuẖ****. (Bu.04/174)*

Allomorfları: -*Ar* tabanlı ekler *(-aruẖ, -aruh ,-aruĝ, -áruẖ, -eruẖ, -arıẖ, -ariĝ, -eriẖ, -arıs, -arız, -erís, -eris, -eriz),* **-*r* tabanlı ekler** (*-ruĝ, -rig, -rıs, -ris, -rız, -riz, -ruz, -ırıẖ, -[i]ruẖ, -uruẖ,-üruẖ, -uruğ, -uruĝ, -uruh, -ırıs,-ırız, -iris, -iriz, -urus, -uruz, -[ü]rüz),* ***-yar*** **tabanlı ek** (*-yaruẖ),* **Olumsuzluk:** (*-mazuẖ, -mezuġ, -mėruẖ,*)

-*Ar* tabanlı ekler

-aruḫ: Yukarıdakinden farklı olarak burada damak uyumunun olmadığı görülür.

*ḳırḫına da **gėd-aruḫ**, gená yėmeğinen_işinen, halva ġaurullar. (An.04/40)*

*öle bi elbisesini **ge^{y}-aruḫ**, şey ġatḫasıni örteruḫ. (An.10/76)*

*o zaman, göl varise ne gözel, göle ataruḫ ya da bir vedra suyi ... **tög-aruḫ**, ahā o da oldi. (An.09/368)*

-aruh:

*sinor da **yap-aruh**. (Ha.04/143)*

-aruĝ:

*pasturma **yap-aruĝ_as-aruĝ**_aĝaçlara. (An.01/188)*

*ḳapaĝınn_altı^{n}a **ġoy-aruĝ** gi bire damarı ġırılsın. (Iğ.11/86)*

*tauḫ gi ġuruḫlaniyėr_e yumurtay^{ı} tökiyėruĝ ondan sora **ged-aruĝ**, on günden sora **ged-aruĝ** gú çıḫmiş. (Iğ.11/99)*

*bir vedra suy **tök-aruĝ**_o da olur. (An.09/366)*

-áruḫ:

*allah ġísmed_edmişsē, belke de yolumuz açı̂ldi bir yėrden túrkiye^{y}e **ged-áruḫ**. (Bu.04/56)*

-eruḫ:

*bosdan_ekeruğ, ekin**_ek-eruḫ**. (Ağ.12/10)*

-arıḫ:

*biz burda **yap-arıḫ**. (Mu.01/83)*

-arı̂ĝ:

*gidib ē şey **yap-arı̂ĝ**, nişan değişib gȧluruĝ, ufah nişan. (Bi.04/75)*

-erı̂ḫ:

***gid-erı̂ḫ** baḫaruḫ, ana babasınne raziluĝ_aluruh. (Bi.04/73)*

-arıs:

*o gece **yat-arıs**, sabah **ġaḫ-arıs** sabaán dördünde bi daa inegleri **sa-arıs**, sabah dördde. (Ağ.18/5)*

*biz de sofrasını **ḳoy-arıs**, herşe^y^ini yėdiriris ederis (An.10/93)*

-arız:

*sabah südünü de bi daa makine^y^e çegtikden sora, on^u^ do onn_içine **ĝat-arız**. (Ağ.18/47)*

*bi te^n^e tabaḫ **ġoy-arız** bö^y^le. (An.10/142)*

*altıní bi daa **yaḫ-arız**. (Ağ.18/15)*

-erís:

*oni youri^y^ír terbiye **ėd-erís**, içiná ĝoyyeris (Ağ.10/91)*

*bís nasıl burayı **gėç-erís**, nasıl yaparız (Bi.05/13)*

-eris:

*onnan sora keser bidonnara tuzlar **düz-eris**. (Ağ.18/32)*

-eriz:

*süzülüb_ėyce suyu çekildigden sora **kes-eriz**_onnan sora getirriz böyle peynir bidonnarnın içerisine **düz-eriz** sıraynan, tuzlarız. (Ağ.18/64)*

*peynir_alır getirriz, böyle **bük-eriz**_elimizde. (Ağ.18/26)*

-*r* tabanlı ekler

-ruĝ:

*sora da ábėle **doĝra-ruĝ**, ince ince doĝraruḫ, erísde kimi. (Iğ.11/88)*

*ona işlemeler**_işle-ruĝ** (An.01/91)*

-rig:

*bir abdes gü^ğ^ümü varėdi, ufaḫ böle, ibrıḫ şöle, gü^ğ^üm **de-rig** bis. (Ha.05/68)*

-rıs:

herşe^{y}*ini yėdiriris ederis, yan*^{i} ***a***^{ğ}***ırla-rıs**. (An.10/93)*

*işde yemekler **hazırla-rıs**, tatlılā̄r, işde, tatlısı, tuzlusu, meyvesi, herşey, sofra ḳoyarıs (An.10/104)*

-ris:

südün tadın^{ı}*n_eşkimesin*^{i} ***begle-ris**, süt. (Ağ.18/52)*

*o ḳıpḳırmızı oluyor, onu oturur **ye-ris**. (Ağ.08/64)*

*kürün **de-ris** bis kürün. (Ma.04/105)*

-rız:

*ėyce bi **hasılla-rız** böyle. (Ağ.18/22)*

-riz:

*farğlı bişe varsa **ekle-riz** yan*^{i}*. (Ağ.05/3)*

*onnan sora begleriz, peynirin gelmesini **begle-ris**. (Ağ.18/51)*

-ruz: Aslında *-uruz* olan ekin bağlayıcı ünlüsü, aynı iki ünsüz arasında kaldığı için düşmüştür *(bk. 1.1.2.1.2. Ünlü Düşmeleri, v. madde).*

***doldur-ruz**, ĝışlıĝ idaralarımızi. (Ağ.18/34)*

-ırıẖ:

*aböle ufā̄ẖ ufaẖ **al-ırıẖ**, onú ince açaruẖ. (Mu.01/99)*

-^{i}*ruẖ:*

*onı ġatmayın dedim, arpa ĝırıĝına ḳat, mallara **ver-**^{i}**ruẖ.** (Ağ.08/83)*

-uruẖ:

*açaruĝ_onnan sora **egled-uruẖ** birez. (Iğ.11/85)*

-üruẖ:

doẖ́e nenen deden^{i}*n_adıni **bül-üruẖ**. (Iğ.09/197)*

*hama şindi, hele dėdım bėle olalım na onnan sora şeyde **değüş-üruẖ**, bizim albayraẖlardur soyadımıs. (An.11/73)*

-uruğ:

pilekide edmeg bi̊şúruruẖ, pilekiy pilekiyá ***ġapad-uruğ****, üsd^ü^ne tezeg ġoyar bişiruruẖ. (An.01/185)*

-uruĝ:

dedi soẖaĝ bur^i^ya gizlädaĝ gälända ***al-uruĝ*** *ävími̊z bizim_ä. (Iğ.06/99)*

gidib ē şey yaparíĝ, nişan değişib ***gäl-uruĝ****, ufah nişan. (Bi.04/75)*

-uruh:

*gideri̊ẖ baẖaruẖ, ana babasınne raziluĝ_****al-uruh.*** *(Bi.04/73)*

-ırıs:

şerbet ***ḳaynat-ırıs****, içine ḳaranfil* ***bıraḳ-ırıs****. (An.10/79)*

biz_öyle yapmıyos, biz tabaḳ ***ḳardır-ırıs****. (An.10/156)*

-ırız:

onnen ateşin_üzerine ġoyarız, ***ısıt-ırız*** *biraz südü. (Ağ.18/9)*

-iris:

tavşal ***ver-iris****, / tavşal yan^i^ ḳatlanmış şekilde böyle, onu* ***ver-iris****. (An.10/95)*

-iriz:

size diėr yol ***ver-iriz*** *gedersín. (Ağ.13/13)*

bu seer südü ***getir-^i^riz****, ẖazanla, büyüg ẖazanla. (Ağ.18/7)*

-urus:

bişeyler_alırıs, gideris, biras orda şe^y^ yaparıs, ***otur-urus****. (An.10/124)*

onun südünü makineye ***vur-^u^rus****. (Ağ.18/2)*

-uruz:

eer verme^s^sen diėr ... sizi diėr ilerde ***tuddur-uruz*** *biz. (Ağ.13/14)*

inegleri sadıẖdan sora südü gine makine^y^e ***vur-^u^ruz****. (Ağ.18/6)*

-*ürüz:*

sen gelírsin, ***gör-ürüz*** *bírbírimizi (An.10/42)*

-*yar* tabanlı ek

-yaruẖ:

soro ġaynatam dedi ki biz yėmiyiruẖ o şėyi, bize mekrúpdür yėmiyėruẖ, bize ġoyun getürün, biz gendimiz yaparuẖ ***yi-yaruẖ****. (Iğ.02/146)*

cadı uni ***di-yaruẖ****. (Ha.04/142)*

Olumsuzluk:

-*mazuẖ:* Yukarıdakinden farklı olarak buradaki örnekte ekin damak uyumuna girmediği görülür.

*bíz_ār gün bazȧrá ğėdíb, bazalluğ_****et-mazuẖ*** *gi bis. (Iğ.09/130)*

-mezuġ:

üzümün ġuruyan şeysine ḳaẖ ***de-mezuġ****. (Bi.04/130)*

-mėruẖ:

ḣeber yoẖ daa, öldi, ĝaldi, belke almanıyadadur, ḇelke buralarda, ***bil-mėruẖ****. (An.02/23)*

II. Çokluk Kişi: *-ArsIs* (*-arsıs, -ersis*), ***-(I)r*** (*-rsız, -rsiz, -rsuz, -ursuz, -ürsüz*), **olumsuzluk:** *-mesiz*

-arsıs:

dē̄dım, dünye elemi ***yıĝ-arsıs****, türkiya, ġazaġısdan, rasiya, gätür yėddi il kim dedeyá baẖdi! (Bi.01/85)*

biriz davarıma ***baẖ-arsıs****, biriz de anama* ***baẖ-arsıs****, biriz dē, abu mėyvalara baẖarzız, bağa baẖcaya. (Bu.03/38)*

-ersis:

afėd-ersis *yannarında bi̊ süs köpei, bi tane de ḳıs çojuğ̂i, ḳız meles. (Ağ.08/93)*

-rsız:

sis çalışġan milledsiz_oraları bi güzel sis ***topȧrla-rsız****. (Bi.03/113)*

haber_etti ği nėrda olsa ***yaşa-rsız****_ama gendi yėrize gėtmaẖ, izin yoẖdur. (An.05/54)*

-rsiz:

nä ***isde-rsiz*** *dedi (Bu.01/6)*

-rsuz:

nevede savaş_olsa, şe^{h}erde duruf şe^{h}eri ***ġoru-rsuz*** *deb_on_için götüriy... (An.05/95)*

-ursuz:

falan güni falancının düğüni var, ***buyur-ursuz*** *ğelürsüs. (Bu.09/67)*

-ürsüz:

camuşu ***bül-ürsüz?*** *(An.05/395)*

Olumsuzluk:

-mesiz:

evelden oni bülürsüz ***bül-mesiz*** *küzeler diyirduẖ. (An.05/416)*

Allomorfları: -*Ar* tabanlı ekler (*-arzız, -ársınis, -ersız, -ersíz, -ersiz); -r* **tabanlı ekler** (*-úrsus, -ürsüz, -ürsi̊s, -ürsüs*)

-*Ar* tabanlı ekler:

-arz^{ı}z:

biriz davarıma baẖarsıs, biriz de anama baẖarsıs, biriz dē, abu mėyvalara ***baẖ-arz^{ı}z****, ba^{ğ}a baẖcaya. (Bu.03/38)*

-*ársınis:*

sora gi bu s^ıdalín, nesil diyėm gene ölün^ün pėşine iy diil_a ġonuşma^ya sögmee, geberdi gi ***afėd-ársınis****, o zaman yollar açıldi. (Bi.03/48)*

-*ersız:*

yanī ***afed-ersız****_ādın ėniyírduḫ su tökiyėrduḫ tekrárdan biniyírduĝ_o tiren_ėyle tiren... (Ma.02/42)*

-*ersíz:*

annėm diir ki böle ***afėd-ersíz*** *ahorda, ahırda mal, öyle inleşiyor, ġuziler baĝırış íyō (Ma.04/12)*

-*ersiz:*

afėd-ersiz *bir midem ḳaḫdi ki, o zenci^yi ki ğördüm. (Ağ.08/96)*

-*r* tabanlı ekler

-*úrsus:*

pasdırmayı siz ne ***bíl-úrsus****! (An.01/191)*

-*ürsüz:*

gä̈len cımėrtesi ***gä̈l-ürsüz*** *dedi, yi̊züg taḫarıs. (Iğ.03/55)*

-*ürsi̊s:*

memedí beke ***bíl-ürsi̊s****. (Ha.01/35)*

-*ürsüs:*

di^yėr ki hangíz ***bül-ürsüs****, öğrendiz_o şėyi o şarġıy, barmaḫ ġaldurun. (Bu.06/88)*

falan güni falancının düğüni var, buyurursuz ***ğel-ürsüs****. (Bu.09/67)*

III. Çokluk Kişi: *-AllAr* (*-allar, -eller*), ***-(I)llAr*** (*-llar, -ller, -ıllar, -iller, -ullar, -üller*), **olumsuzluk: *-mAzlAr*** (*-mazlar, -mezler*).

-allar:

ġurudurlar, çȯala doldurur ***as-allar*** *yoẖardan. (Ha.03/15)*

taya var, ot ***yıĝ-allar****, ġışın mallar yėme*[y] *_için, inek. (Ha.04/102)*

içine yaẖ ***ġoy-allar****, yourd* ***ġoy-allar****. (Ağ.08/56)*

onlari sora şė[y] *á ġapadurla*[r] ***dud-allar****. (An.05/363)*

-eller:

pesdíli ***äz-eller_ez-eller****, onun üsdüne töker, ondan sora yaẖ töker, tereyaĝı* ***tök-eller****. (Ha.04/146)*

işde ė[y] *le şaẖasını* ***ėd-eller****, toy dügün işde ėle geçer. (An.12/238)*

şindiler, herşe[y]*i* ***bil-eller*** *ġızlar, biz bilemezıẖ he. (Mu.01/75)*

ondan sorå ġaẖar birbirnī ***öp-eller*** *sarışırlar. (Ma.02/17)*

bėle bala baturullar, üç_oyun_o ėşiğe ***sürt-elle***[r]*. (An.12/194)*

-llar:

sizde de ***sır-allar****, yorĝan sırıyėr, yanlarını da, ġumaşına*[n] *ġabliyėlle*[r] *(An.01/178)*

çekmemişler ya şindi çegseler şindiki genşler ***anla-llar****. (Mu.02/31)*

yaẖa-llar *yuyallar, bezedürler. (Ağ.16/62)*

-ller:

bize esasen rusyada kö[y]*de ḳoḳnolar* ***dė-ller*** *ḳoḳnolar. (Ha.05/144)*

he ***isde-ller****, üç kerle isderler. (Ha.04/48)*

burda manti diyeller_orda ẖangel ***söyle-ller****. (Mu.07/25)*

-ıllar:

oni içe[r]*ler, iştikden sora tepsilere para* ***bıraḳ-ılla***[r] *böyle. (An.10/80)*

türkiye[y]*e ğėssam, ġaynatam var, ġaynanam var, bacilerım var,* ***ġal-ıllar*** *deb gėçmi*[y]*ir. (Iğ.09/211)*

-iller:

o ẖarıẖlarnán su gediir, ki tallarí ***suar-ille***[r]*. (An.12/116)*

onnan sōra bizim ḳızımızí ḳayınvaĺdesi alīr, ėnişdē, bize ***ğel-i***[l]***ler****. (An.10/126)*

*oni ē suʸu ḳaynatıˡlar_onū şe_**id-iˡler**, içine çalaˡlar, o ḳaynadıẖça ḳalınlaşır ġaynadıẖça ḳalınnaşır. (Ağ.08/55)*

-ullar:

*sora da gölmeġ**_al-ullar**, ne_vlem çorablar ġoyallar_işde bēle. (An.12/207)*

*düünden sora, sabah, yārın, şindi gene aḳrebedūr ġomşidúr doslardur **yıĝıl-ullar**, ẖinḳal yapallar. (An.12/211)*

*az bişem_oyan biyan_ėdersín, bír mahana **bul-ullar**. (Bu.14/129)*

-üller:

*o düün gününi bellülemeʸ_içün käsim kesmeʸe **ğel-üller**. -/(An.10/97)*

*ná **bül-üller** ki! (Iğ.09/93)*

*onnan sora böyür, dişler çıĝanda hedig **büjür-üller** daıdurlar. (Ağ.16/52)*

Olumsuzluk:

-mazlar:

*dedim ki siz gedin, ben evde olėm, bene bişe **yab-mazlar**. (Iğ.02/189)*

*paralarí pulları olsa zati bir dágge **dur-mazlar**, āniyėrsin. (An.12/172)*

*hepsına **ġoy-mazlar**, bir tenesına ĝoyallaʳ. (An.01/39)*

-mezler:

*bebeg dünyāʸá geldi mi, bebegi seveller_aẖıri, **sev-mezler** mi! (Ağ.16/51)*

Allomorfları: -*Ar* tabanlı ekler (*-arlar, -arla, -alla, -ala, -állar, -erler, -elle, -ēler,-ėller, -ėllár, -ėler, -ėrle,***), -*r* tabanlı ekler (***-rlar, -rler, -ırlar, -irler, -ıller, -írler, -íller, -irle, -ȋrler, -urlar, -úller, -ürler, -ülle, -la, -lle), **-*yAr* tabanlı ekler** (-yallar, -yalar, -yáller, -yeller), **olumsuzluk** (-maslar, -mėller*)

-*Ar* tabanlı ekler

-arlar:

*getir*ⁱ*rle seni böyle köşää* ***ḳoy-arlar****, duvaġ ḳapalı. (An.10/152)*
*tilki kümese girer de tauḫlar perem perem_o*ˡ*ur* ***ĝaç-a***ʳ***lar****_a ėle olduḫ. (Bu.14/194)*
bişė ederler, ***dut-a***ʳ***lar*** *ğena (Bu.11/76)*

-arla:

ketey de, yuḫayi ***aç-arla****, ȯnnan sora yaḫ sepē̇r. (Ha.04/153)*

-alla:

isdeller, nişan ***taḫ-alla****. (Ha.04/21)*

-ala:

bal ***yap-ala*** *bö*ʸ*le tegneleraͅ doldururd*ᵘ̈*ler. (Mu.03/36)*

-a̍llar:

üçayaḫlí ***yap-a̍llar****, iki eliynán tutuşur gezer çocuĝ_ona çiçora diyėller. (An.01/135)*

-erler:

bişė ***ed-erler****, duta*ʳ*lar ğena (Bu.11/76)*
oni ***iç-e***ʳ***ler****, iştikden sora tepsilere para bıraḳılla*ʳ *böyle. (An.10/80)*

-elle:

*onu ġurut_****ez-elle****, ġurut ġurudiyėller ya, burda duzlu yoĝurd diiller, bizim_orda o yoḫdur. (Ha.03/6)*

-ē̇ler:

sora gelínın_elíni ***sil-ē̇ler****. (An.12/197)*

-ėller:

*şekerler var_a, normaĺ bayram şekeller bö*ʸ*lesi,* ***ġat-ėller****_içine, gel*ⁱ*nın başından atėll... eve girmeden (An.01/46)*
bu ortasi boş, ortasına da pancar ***ek-ėller****. (An.12/119)*

annelera ba̱balara ***sor-ėller*** *anne, gelnın baş^ı^nı mı kezaĝ dilini m^i^? (An.01/50)*

gä̈lı́ni ***gä̈tur-ėller*** *bele* ***otutdur-ėller****, bi sandalyá* ***ġoy-ėller otutdur-ėller****. (An.12/225)*

*şeker sepiller gelı́nın başına bėle, millete, çocuẖla^r^* ***döşür-ėller****. (An.12/192)*

-ėllár:

damadí ***gezdır-ėllár****, sora doydan sora. (An.01/60)*

-ėler:

saĝduci ***gä̈tur-ėler****_ä̈lı́nde çantasını getı̊rir_orda açėlle^r^. (An.12/236)*

-ėrle:

ĝazanda bı̊şürdmişler, doldurmişle ğetürmiş ***ver-ėrle****, yiyán yi^y^ir yemiyan yemi^y^ir. (An.11/16)*

-*r* tabanlı ekler

-rlar:

artuĝ_onnar dünyanın ne olduĝunu ***anla-rlar****. (Ha.09/17)*

onnan sora işde artıġ düün başla^r^, zā̈ten çıḳarırlar, ***oyna-^r^lar****. (An.10/153)*

-rler:

yan^i^, çamadan ***de-rler*** *bı́sde, çamadan yani gi çanta (An.10/159)*

he isdeller, üç kerle ***isde-rler****. (Ha.04/48)*

-ırlar:

onnan sora işde artıġ düün başla^r^, zā̈ten ***çıḳar-ırlar****, oyna^r^lar. (An.10/153)*

ondan sorå ġaẖar birbirnī öpeller ***sarış-ırlar****. (Ma.02/17)*

-irler:

meseĺa boynunú tutamirsá, tauĝú kesesın_onun boĝozundagi gemük var_a, o gemügi̊ asa[r]*sın gi boĝozu düs dursun di*[y]*e, bėşigine* ***as-irler****. (An.01/159)*

onú da yuẖay[ı] ***bişir-irler****. (Ha.04/144)*

baz[ı]*ları bō̄le ḳazan var ya bizím, nomal yėmeg pişirdiin ḳazanı* ***çevir-irle***[r]*, gelin_onn_üssünėn adım_adla*[r] *gėçer. (An.10/155)*

-ılle[r]*:*

şindi geliller ***baẖ-ılle***[r] *bir tilki. (An.06/63)*

-írler:

işde gelíni ***getír-írler****_onnar da barmaĝına yüzük taẖalla*[r]*. (An.12/146)*

gel[i]*ni arabaya bindirecaı sırada, ġoç* ***getır-írler****. (Ağ.06/125)*

-íller:

*elindē yün_****eyr-íller*** *bízde yaşlı ĝadınnar. (Ha.05/28)*

baĝ-íller *ki yau, üsdi güzel daĝ, her tarafi çay, böyüg çaylar_aĝiir_ėle sular, öni ova, düs. (Ağ.07/44)*

-[i]*rle:*

getir-[i]***rle*** *seni böyle köşää ḳoyarlar, duvaġ ḳapalı. (An.10/152)*

-i̊rler:

ḳadınnār, ėrkekler yıĝılur gelür, ne_b[i]*lem yüzük* ***ver-i̊rler****, yüz gö... yüzgörümçe, gi gelini göraẖ. (An.12/145)*

-urlar:

tabaẖ tabaẖ da ġomşilere ***daıd-urlar****. (Ağ.16/57)*

ġırẖıni de ***oẖud-urlar*** *ġırẖıni. (Ağ.16/60)*

onlara izin vėrsele onnar käsdürseler, onlari sora şė[y] *á* ***ġapad-urla***[r] *dudallar. (An.05/363)*

-úller:

bişey alurlar bir hädiye kimi bişeyler ġızım, onínan görme^y^e ***gäl-úller****. (An.12/219)*

enişden^ı^n_äline ***ver-úller****, bir mıḫdar dadli şu şekerlerden bir de şėy, ufaḫ paralardan, demür paralardan, şȯ ḳuruşlar... verüller. (Bu.09/118)*

-ürler:

yaḫallar yuyallar, ***bezed-ürler****. (Ağ.16/62)*

bizim memlekädde de, orda da yaní, biri biríne bir küfür_ėdse, o adam^ı^ ordó ***öldür-ürler****. (Mu.03/62)*

-ülle:

sora gälíni ḳapiden girdüren_anda, yėngeleri ğēturub ḳapın^ı^n_aĝzında bír tene tabaĝınán bal ***getür-ülle****, bal. (Bu.09/121)*

-la:

diyir ki, aĝa çaĝırırlar bi̊zim_ordaki gelinner şeyá aĝa ***ça^ğ^ır-la****. (Ha.05/44)*

-lle:

*onun gälínluĝė, önceden_****iste-lle****, yanė görüş... isdeller, nişan taḫalla. (Ha.04/21)*

-*yAr* tabanlı ekler

-yallar:

hē susandım ***di-yallar****, baĝrım yandi, susandım, a^ğ^zım ġurudi. (An.05/460)*

orda saldad ***di-yallar*** *tamam mė? (Mu.03/9)*

-yalar:

ḳurun dá ***di-yalar****, kürün de, ḳurun dá diyollar, dili ėle alışmış ... (Ma.04/104)*

-yắller:

ävlerıní barẖlarıni her şẻ^y^lerıni gẻjá lambay^i^ yaẖiller, bıraĝıb yola çıẖiller ki işıẖlari görsün… görürseler ***di-yắller*** *yau ^h^erifler_evlerindedir. (Ağ.07/19)*

-yeller:

bizde lam tutdí ***di-yeller****, sizde kireçlendi. (An.01/207)*
orda erkegler_işde raẖısıni içeller, kắtắsinnen, tauĝunnan ***yi-yeller****, daula da vurẻller_oyniyan ... ne_vlem. (An.12/237)*

Olumsuzluk:

-maslar:

yabmadın_o ġızı ġıs ***say-maslar****, örẙecen, e boş durmaĝ bizde. (An.01/96)*

-mẻller:

daa bizi bişe^y^e saymiller, ***ġorẖ-mẻller*** *bizden. (An.12/156)*

1.2.1.1.2.2.2.2. Birleşik Çekimleri

1.2.1.1.2.2.2.2.1. Hikaye

I. Teklik Kişi: ***-ArdIm*** (*-ardım, -erdim*), ***-(I)rdIm*** (*-ırdım, -irdim, -urdum, -ürdüm, -rdım, -rdim, -rdum*)

-ardım:

ắvde kimso olmasa çocu^ğ^umu ba^ğ^rıma ***ḇas-ardım****. (Ha.05/138)*
heē, ***çal-ardım*** *def, oynadurdum (Bu.06/54)*
ben tilvizırın_ögülde otururdum, tilvizyanın, gögde ne uçiyẻr heb ***tut-ardım****. (An.09/322)*

-erdim:

para ġazanır mazanırdım, bazar günneri ***ged-erdim*** *yüzbaşın_evine, verirdím parami, gelirdim. (Mu.03/90)*

o kí söyliyėrdi ... ben de e^y^le **sev-erdim** *ki diynemeyi hikiyaları. (An.07/69)*

-ırdım:

para ġazanır **mazan-ırdım***, bazar günneri gederdim yüzbaşın_evine, verirdím parami, gelirdim. (Mu.03/90)*

-irdim:

ne **bil-irdim** *ki! aḫlım kesmi^y^irdi ki o ĝade. (Mu.02/20)*

kō̆r topal, nėrde şė faḫır fuğara var, paray^ı^ da^ğ^ıdır **gel-irdim** *bölüğe (Mu.03/83)*

hanġısi ġáhveye yanacaḫ getırírdi, ona yirmi bėş ġuruş **ver-irdim***. (Mu.03/109)*

-urdum:

*defim varıdi benim, def çalardım_***oynad-urdum** *ġarileri ġızlari. (Bu.06/53)*

ben diyėrim, ben dayanamazdım, **bağ̂ır-urdum***. (Bu.13/130)*

ben bağ̂lardım, bir yėrde **otur-urdum***. (An.05/274)*

-ürdüm:

bilet, para, yığ̂ılúr de ben, orda aparatinen filim **gösder-ürdüm***. (An.09/345)*

o ne diyardise ben de oni **gätür-ürdüm***. (Ha.08/81)*

boş vaḫıdda da **ğötür-ürdüm** *ben_onü megtepden sora otarma^y^a ğötüri^y^ėrdım bağ̂li. (An.05/272)*

-rdım:

ėle ėller baba diyardi ben ... **ağ̂la-rdım** *ki benim babam yoḫ ki babam diyėm. (Ağ.16/111)*

ē de ben de onnarınan baraba^r^, ben **bağ̂la-rdım***, bir yėrde otururdum. (An.05/274)*

-rdim:

ben ġarşının tergelden ***söyle-rdim****_onun şey*^{i}*ni. (Bu.06/68)*

-rdum:

lamba yaẖardım, lampaynán bez ***toẖu-rdum*** *sabaa ġader, bės. (Ma.03/76)*

Allomorfları: -*Ar* tabanlı ekler (*-ardım, -árdım, -erdím*), ***-r*** **tabanlı ekler** (*-irdím, -irdim, -úrdım)*

-ardım: Yukarıdaki yaygın şeklin dışında buradaki örnekte damak uyumuna girmediği görülür.

ba^{h}*şasının ėşeğíni alurdum* ***ğed-ardım****, oduní ğetürürdüm, ... yari onnara yari bize. (An.05/291)*

-árdım:

çırçıra ***ğėd-árdım****, çapaya ğedarım, ná yapacan! (Ha.03/29)*

-erdím:

hem hėkiyesıní söylerdi hem türküsüní, ben pėşinnen ***düz-erdím****. (Bu.06/67)*

*ẖızmet_****ėd-erdím*** *ġaynıma. (Ağ.16/46)*

-irdím:

ġazan-irdím *mazanirdim, çarşıya çıẖardım. (Mu.03/82)*

-irdim: Yaygın olan şeklinin dışında burada damak uyumuna girmeden ekleştiği görülmüştür.

ġazanirdím ***mazan-irdim****, çarşıya çıẖardım. (Mu.03/82)*

-úrdım:

oyaní ẖabar ***ver-úrdım****, felen yėrde, felen yėrde, felen yėrde uçaẖ var, felen yėrde, felen yėrde felen_iş var, gögde ne ki var. (An.09/323)*

II. Teklik Kişi: ***-ardın, -(I)rdIn*** *(-ırdın, -ürdün)*

-ardın:

sinor da ḫamur[u]nú ***yap-ardın*** *güzel. (Mu.01/119)*

-ırdın:

sariyaĝ da, tereyaĝıní äridib güzël süzerdín, ayranni ***çıḫard-ırdın****, ona sariyağ diird[i]ler, yayıḫdan çıḫana da tereyağ diird[i]ler. (Mu.01/133)*

-ürdün:

keşgem geleydin_orda herşe[y]i ***gör-ürdün****. (An.12/239)*

Allomorfları: ***-erdín, UrdUn*** *(-urdun, -ürdün)*

-erdın:

gün çıḫanda işe ***ğėd-erdın*** *(Iğ.06/134)*

inek yaĝí, tereyaĝí, hama birbirne şeker[ı] ġatardın, yara[y]e ***tep-erdın*** *böle (Ma.04/108)*

-erdín:

gir-erdín *şe[h]erín_içine (Bu.04/199)*

tereyaĝıní äridib güzël ***süz-erdín****, ayranni çıḫardırdın (Mu.01/133)*

-urdun: Aşağıdaki örneklerde ekin dudak uyumuna girmediği görülür.

oni başĝá etmeğe el vuramazdın, o ġırıĝını ***al-urdun****. (Bu.13/105)*

yaz boyi ***çalış-urdun****, yemää yėtmezdi onun orda çalışduĝun. (Iğ.06/31)*

-ürdün: Aşağıdaki örnekte ekin dudak uyumuna girmediği görülür.

gün batanda ***gäl-ürdün****. (Iğ.06/134)*

III. Teklik Kişi: ***-Ardi*** *(-ardi, -erdi)*, ***-(I)rdi*** (*-ırdi, -irdi, -urdi, -ürdi, -rdi*)

-ardi:

benım_annem çoẖ güzel ***yap-ardi****, nenem de. (Ağ.10/121)*

hā̈b bayramlarda, // düğünde ögüne ***çıẖ-ardi****, açınullar, bele bir_iki şey hereket yapard*[i]*ler. (An.07/110)*

gendi ***oẖ-urdi Dur-urdi****, kitabı velá gi* ***dut-ardi****, yani, diyėrdi diyerdi. (Bu.06/82)*

yā̈lin gä̈turardú, ḇír dá yola gėtmá̈zdí ġayınnarım ***ġo-ardi*** *gėderdi. (Bi.01/58)*

-erdi:

bir tenesin[i]*n_el*[i]*ne verürdüle, elindeği o çöpi da, o* ***ged-erdi*** *dē o başa. (An.05/181)*

hergėş gendi söznü söyliyaną çaẖ sıra da ***bit-erdi****. (An.01/77)*

o ĝarşi teref bi sancıp ***ġo-***[y]***erdi****. (An.05/211)*

ġumam da bele yaní bazan ***döğ-erdi****, bazán dá ėydi. (Ağ.17/1)*

dedesi bė̊le gemükleri ***düz-erdi****, sınıẖciydi. (Mu.03/105)*

-ırdi:

*çoẖ güzel bişeler****_annat-ırdi****. (Iğ.02/10)*

gėder ve ***barışdır-ırdi****. (Ha.05/149)*

bir dá baẖarzın şėy[i]*nen ō su* ***getır-ırdi*** *bardaẖına, ġoyardı masa*[y]*a, bir bir ça*[ğ]*ırırdí, suyu iç. (Iğ.07/4)*

-irdi:

üsdne yaẖ, azcıẖ ġorda ***dinnen-irdi****, ġor deduĝum da atėş, dinnenırdi yiyėrdıẖ. (Mu.01/129)*

bir tená ġaya vardi, húdüdderi ***bil-irdi****, yoli erkeni* ***bil-irdi****, o bizi parali ğėçírdi. (Mu.03/16)*

müslümannar, nėrden gėşdiní kópegler ***bı̊l-irdi.*** *(Ha.02/22)*

-urdi:

*o ġedter biz bir yėrde Duraydūẖ, altundan diregimı̊z****_ol-urdi****. (Bu.13/44)*

bir kimsanın ... arabasi ***bozul-urdi*** *yapardi, işde ele bişiler yapar... (Ha.08/58)*

-ürdi:

o ġız gälin olana ĝader ne oĝlan ġızi ***gör-ürdī****, ne ġızí oĝlani* ***gör-ürdi****. (Ha.05/123)*

bizde ġırḫí çıḫmamış bebegin yüzi bȫlė̂ ***örtül-ürdi****. (Iğ.11/72)*

kepegden bazlama, rē̄metluĝ_anam bi̇şürür ***yedür-ürdi****, kepegden. (An.09/149)*

-rdi:

*bir_ayruluĝ bir yoḫsulluḫ bi ölüm olmasaydi diyē̇r****_aĝla-rdi*** *babam. (An.12/134)*

*Duz****_ärī-rdi****, dolī käsilürdü. (An.05/359)*

babaannem ***de-rdi*** *ki ben_üç gün_aç ġaldım_egmeg yėmedim, ben_o külde, o ateş_oldı, ben_onda pişen_egmei yemem. (Ağ.03/17)*

erü-rdi*, doli em yaĝmura dönerdi. (An.05/360)*

herelde küçügden gözleri ḳor_ikisi de, küçügden ḳor, hama parayı ***tanu-rdi*** *heb, adamlari* ***tanu-rdi****. (An.07/71)*

Olumsuzluk:

-mazdi:

hıı almanyada iki kişi çalışiyėrduḫ, yaní o olmasa bunn_altından ***çıḫıl-mazdi****. (Ma.02/23)*

faşisdler böyle bu güne ***ĝoy-mazdi****! (Bu.02/91)*

çoçöḫ babasıʸna anası yanda sofraya ***otur-mazdi****, ayri yiyerdíler. (Ha.05/140)*

-mezdi:

dedím bu äve ävlesini yėmeğe geler, dişerde ***yė-mezdi****. (Ha.06/2)*

yaz boyi çalışurdun, yemää ***yėt-mezdi*** *onun orda çalışduĝun. (Iğ.06/31)*

yaní äsgi zamanda, bis yaní, oĝlan moĝlan ***gör-mezdi*** *bizim milled. (An.12/140)*

Allomorfları: -*Ar* tabanlı ekler: *-ardı, -ardí, -ādı, -árdı, -árdi, -erdı, -erdí, -ėrdi;* **-*r* tabanlı ekler:** *-ırdı, -ırdí, -írdı, -írdi, -irdí, -i̊rdi, -urdı, -urdí, -urdi, -urdi̊, -urdu, -urdú, -urdü, -urd, -úrdí, -úrdi, -ürdė, -ürdı, -ürdí, -ürdi, -ürdi̊, -ürdü, -rdė, -rdı, -rdí, -rdu, -rdú;* **-*yar* tabanlı ekler:** *-yardı, -yardi;* **olumsuzluk:** *-mazdı, -mazdí mázdí, -mesdi, -mezdı, -mezdí*

-*Ar* tabanlı ekler

-ardı:

yüzüni ***aç-ardı****, ġocasi görürdi. (Bu.13/172)*
yeşil sabona bile ġaynanamıs ***ġız-ardı*** *ki çoẖ ġullanma. (Mu.01/34)*
äsgiden anamıs ***ġoy-ardı*** *bizim_altımıza, bizim zamannarımızda. (An.01/149)*
dökülen su bus ***tut-ardı****. (Ağ.13/66)*

-ardí:

cil diyarduẖ, cíl getırırdı, ẖasır toẖurdu, ***sat-ardí*** *şu bu, idare ėderdıẖ. (Mu.01/66)*
hergėj gendi ceizini gendi ***yap-ardí.*** *(An.01/92)*

-ādı:

on[ü]*nen gėçíniyírduẖ,* ***sat-ādı*** *ğälürd*[ü]*le, onünen lazud_alurd*[ü]*le. (Bu.08/24)*

-árdı:

abu dēyni, ya lazud ya taẖıli ***tök-árdı*** *ġaynadurd*[ı]*le, bir vedre suyinen, oni sene de tökerd*[i]*ler. (Bu.08/104)*

-árdi:

gėd-árdi*, o baẖardı, oriya baẖardi, tutardi birini. (An.05/160)*

-erdı:

gėd-erdı *ĝazangölá balıẖ tutar geli*[r]*di (Mu.03/47)*

ġar[i]ler[ı]n_içine ***düş-erdı****, cinġıdım cinġıdım birini alur gelı̊rdi. (Bi.01/61)*

-erdí:

bä̈ní ***döğ-erdí****, bayramı dö[ğ]erdı, ġardaşım_aĝlardı aĝlardı, ben de onnan barabar aĝlard... (Ha.01/13)*

-ėrdi:

anam da ğedir dilenir ***ğel-ėrdi*** *bişeler. (An.02/17)*

*onnar bize anneler[ı]míz_****ögred-ėrdi****, onu yaparmışlar. (An.01/117)*

işte ĝaç yıl yaşaduẖ, teġ_orda anam bişeler ***yap-ėrdi****, biz, bires yardımcı olėrduẖ bizler de, tarla ekėrdi. (An.02/28)*

-*r* tabanlı ekler

-ırdı:

*tabi babam_****annat-ırdı*** *anam_annatırdi, aẖlım kes[i]yördü, ben_onnari hep dinniyördüm yani. (Mu.05/14)*

normaĺde üç gündü[r] de esgiden_üç gün ***ḳal-ı[r]dı****, yėnge üç gün gelin[i]n_evinde ḳalmalı. (An.10/103)*

ikide bir bu ḳadın buna ***taḳal-ırdı****, gendi almandi. (Bi.03/72)*

-ırdí:

*yünkden yün alirdi, ĝoyun yününden yün_****al-ırdí****. (Ha.02/38)*

bir dá baẖarzın şėy[i]nen ō su getırırdi bardaẖına, ġoyardı masa[y]a, bir bir ***ça[ğ]ır-ırdí****, suyu iç. (Iğ.07/4)*

-ı̊rdı:

o ġaymaẖ ġalırdı, artıẖ on beş gün bir_a... ya on gün, ***dinnen-ı̊rdı****. (Mu.01/139)*

-ı̊rdi:

hanġısi ġáhveye yanacaẖ ***getır-ı̊rdi****, ona yirmi bėş ġuruş verirdim. (Mu.03/109)*

-irdí:

babam, kederdi melezgirte balıẖ tutardi, ġėçe ğėder ***gel-irdí.*** *(Mu.03/46)*

-ırdi:

onnȧn āzcıẖ ***dinnen-ırdi.*** *(Mu.01/120)*

ġar^i ler^ı n_içine düşerdı, cinġıdım cinġıdım birini alur ***gel-ırdi.*** *(Bi.01/61)*

-urdı:

baẖarduẖ gú, abduraman amca ***al-urdı*** *çocuĝu ġucaĝına. (Ağ.14/18)*

sora ġırẖi gi ***çıẖar-urdı*** *a bėĺa az bişe açardi ki usulcana gözleri açılsın. (Iğ.11/73)*

-urdí:

hērkėş birbirine yardımcı ***ol-urdí.*** *(An.01/97)*

*bir hafdaya mí dögülürdí, bir hafday^ı mí saman****_ol-urdí.*** *(Mu.01/14)*

-urdi: Yukarıdaki yaygın kullanımının dışında bu grupta yer alan *-urdi* ekinin damak ve hatta dudak uyumuna girmeyen örneklerine de rastlanmıştır.

bele düzılürdiler, häppisi, älleri ğėride bir tenesi, bír bu ġata çöpi ***al-urdi*** *el^i nē,* ***dolan-urdi****. (An.05/179)*

yėmek yapardiler, mehlenın ġız ğelini ***yıĝıl-urdi****, eb^ö le çaĝlı ġariler. (Bu.13/174)*

babam, aha geldi elçi, ġalduru^r ***ver-urdi****. (An.12/141)*

mesáĺa iki tene ineğümüz_olaydi gelirdi di^i r bir_ineğinen danasın^ı ***götür-^u rdi*** *bir_inegi bize ġalırdi. (Ağ.10/34)*

-urdı̊:

täzeden dede gėder genä bír nene ***getur-urdı̊.*** *(Bi.01/59)*

kö^y de iki tene ***ol-urdı̊,*** *üş tene olurdi o ẖazmacilá, onnar ğėdardile^r. (An.05/377)*

-urdu:

biraraya gälurduẖ ki bizde ***ol-urdu*** *düğün, toy. (Bu.06/46)*

yan' ben mēmur_olduum dönemlerde de yabancí arḳadaşlar gelirdi ***ḳonuş-urdu****. (Ağ.05/7)*

-urdú:

*zatan_oni geri caysaydı onu*ⁿ *ġardaşı* ***vur-urdú*** *oni. (Ha.04/43)*

-urdü

adam bizí ***otutdur-urdü****, çocuḫlari, torunnariynan beraber, bize ō ... ėrmenilerin yabdıĝi şėyleri bíza annatırdi ki, ġızım biz bö*ʸ*le gördük. (Mu.05/59)*

-urd: Aşağıdaki örnekte aynı iki ünsüz arasında kalan ek ünlüsünün düştüğü görülür.

bizde ***ġal-urd*** *de bıḫduriyėrdim ben, di*ʸ*írdim ki bu senin böyüġ_oĝlun ... yuḫum gelmi*ʸ*ėr, oḫula gedecem gene oni şėydiyírdim. (An.07/73)*

-úrdí:

aḫlımıza ne ki ***gel-úrdí*** ʰ*eb gençler, çoḫ biliėrdiler. (An.01/72)*

-úrdi:

esgilerden gälinler sabah namazını, ġaḫardi, ġāynatasına ġaynanasına abdas suyi ***ver-úrdi****, iş* ***ver-úrdī****. (Ağ.16/40)*
senın babā'n vaḫdında ġoloblar'nen yaĝlar_ebile ***düzül-úrdi****, anan da bi de üsdüne ebile ėderdi ki kisme çalmiya üsdünden bişe. (Bu.14/222)*

-ürdė:

ama o zamanın parasí bir lira m_olurdí, bėş lira m_olurdí, / gönül_almaĝ_ıçı̇n ona para ***ver-ürdė****. (Ha.04/33)*

-ürdı:

bíz gemin_üsdne binerduḫ ho ha ho, ho ha hō, bėle dönerdi... buĝda ***dögül-ürdı****, buĝda. (Mu.01/11)*

-ürdí:

bir hafdaya mí ***dögül-ürdí****, bir hafday' mí saman_olurdí. (Mu.01/14)*

benım şindi hėsāb_ėdiím da aşındi burdaki dolanan gelínım var_a, ona verdiim para, bele on tene gelin ***getúr-ürdí*** *anadın. (Ma.02/24)*

*ölen_**öl-ürdī́**, ĝalan ĝaldī, çoĝ_azebinen geldīḫ. (Iğ.08/35)*

-ürdi: Yukarıdaki yaygın kullanımının dışında bu grupta yer alan *-ürdi* ekinin dudak uyumuna girmeyen örneklerine de rastlanmıştır.

babam_ölmiyaydı tabi^y ki babam her şey^i ***bil-ürdi****, her şey^i* ***görsed-ürdi*** *baḇam, hama babam yoḫ, babam_öldi. (An.12/77)*

o ramazan_ayí ḣi ***gäl-ürdi****, ders başlardí (Iğ.07/3)*

hamma ő́zbeglerín abu dė^yni ätmeĝ_ōso onú bölüşdürü^r, heppisine ***vėr-ürdi****, özbeḣler. (Bu.08/102)*

-ürdi̊:

yaz_olur ḳaniġola çıḫanda oḫuyan vaḫdımda, anam_alurdi ğel-ürdi̊ bunnarda ĝalurduḫ. (Bu.11/111)

-ürdü:

^hazır_oliyėrdi buĝday, ***gäl-ürdü*** *^hökümed* ***götür-ürdü****, ē esger_aç, savaş gėdiyėr, san nėrda olsa bulursun. (An.05/36)*

Duz_äri̊rdi, doli̊ ***käsil-ürdü****. (An.05/359)*

cazi neneler olurdi hē, oḫurdu ***üpür-ürdü****. (An.05/442)*

-rdė:

heb_o ġıza taḳılırdı, bi de yėtım_o da ***a^ğla-rdė****. (Bi.03/75)*

-rdı:

*bäní döğerdí, bayramı dö^ğerdı, ġardaşım_**aĝla-rdı aĝla-rdı**, ben de onnan barabar aĝlard... (Ha.01/13)*

annem söylerdi yaní, ***dė-rdı*** *ġızım bis hayvannarımızı aḫorda baĝlı bıraḫdıḫ ġaşdıḫ, baĝli, hana hayvannar inekleri fela^n. (Mu.01/89)*

-rdí:

o ramazan_ayí ḣi gälürdi, ders ***başla-rdí****, şindi orda o mällim diyėller de azarbaycan ... mällim_ōredmen de. (Iğ.07/3)*

*buralarí, bura^ya ğälende, sän_egär_o doḫsan_üçünci yıla gelende, başın be^ynın **ġaynardí**, tus çıḫmış_ábülä, şoraḫ, duz dişerde, çıḫmíş. (Iğ.06/165)*

-rdu:

*cil diyarduḫ, cíl getırırdı, ḫasır **toḫu-rdu**, satardí şu bu, idare ėderdıḫ. (Mu.01/66)*

-rdú:

*ḫasır **toḫu-rdú** (Mu.01/66)*

*her bişey **tanu-rdú** bölē insannari de tanıyírdi, sesinden_aĝniyėrdi kimdür. (An.07/72)*

-*yar* tabanlı ekler

-yardı:

*anam ätmeği büşüren çağı, teze ätmeği ... birinci ätmeği, bazlama mazlama bişiren..., aora şėye ġoyardı ki, ġuşlar şėyler gelüller, ruhlar geliyėle, gėçmişlerimizin ruhlari de, bu ätmeğin ġoḫusunú birinci onnar Doysunnar **di-yardı** bením anam. (An.05/387)*

-yardi:

*babam **di-yardi** gi sügüd durun. (An.07/63)*

*o **di-yardi** niyá ben verecám dörd geçili versın. (Ha.04/78)*

Olumsuzluk:

-mazdı:

*abėĺa **ġıy-mazdı** ki bişė vėre. (Ağ.16/133)*

*ėle sayard[i]ler ki onú, ondan ġorḫard[i]ler, çoḫ **ġonuş-mazdı** ėle. (An.07/58)*

-mazdí:

*günü säverdi, gece olanda da **bıraḫ-mazdí** ġocáy bene. (Ağ.17/2)*

-mázdí:

yā̈lin gä̈tururdú, ḇír dá yola ***gė̈t-mázdí*** *ġayınnarım ġoardi gėderdi. (Bi.01/58)*

bahşasi ***get-mázdi****, o iki tenesini yollardiler. (An.05/378)*

-mesdi:

şindi sē̈mesin de bä̈ni çoẖ severdi, öbüllerni ***sev-mesdi****, öbür ğelinnerni. (Ha.03/34)*

-mezdı:

yaní bėle adımí ***vė̈r-mezdı****. (Ağ.17/28)*

-mezdí:

o zaman zatan bu yaĝlar yoĝıdi ki kimse ***ye-mezdí*** *bu yaĝları o zaman. (Mu.01/131)*

I. Çokluk Kişi: ***-Arduẖ*** *(-arduẖ, -erduẖ),* ***-(I)rduẖ*** ***(****-urduẖ,-ürduẖ, -rduẖ);* **olumsuzluk:** *-mazduẖ, -mezduẖ:*

-arduẖ:

çimerduẖ çıẖar ***ġaç-arduẖ*** *birbirímızın_arẖasına. (Ha.01/63)*

dörd dene öküz, altı tane öküz ***ġoş-arduẖ****. (Ha.05/4)*

yap-arduẖ *gendi ceizimizi* ***yıĝ-arduẖ****. (An.01/94)*

-erduẖ:

heb bö̈yle ***ed-erduẖ****, ne bilem. (An.01/86)*

onnen_işde, tallayı ***gid-erduẖ****, på̈tadis madadis bişeler bulurduẖ (Bi.03/55)*

üsdüne ayran, yoĝurt yani, ***tök-erduẖ****. (Mu.01/128)*

yoĝurdi de keseler ***süz-erduẖ****. (Ma.03/105)*

-urduẖ:

leğene ***doldur-urduẖ****, ġurut yapar, düzerduẖ bacaya. (Ma.03/107)*

vur-urduẖ*, büşürürduẖ,* ***ḵaldur-urduẖ*** *yiyerdler. (Ma.03/92)*

*bir_iḫdiyar geleydi valla ġuz ġurban_**ol-urduḫ**. (Ağ.16/80)*

-ürduḫ:

*etmeği **büşür-ürduḫ** ėle. (Ma.03/72)*

*saçaĝınnan yaparduḫ, saçı **ör-ürduḫ** saçımıza ġatarduḫ. (An.01/105)*

-rduḫ:

*ġaḫar meni dėyib bar_**oyna-rduḫ** sıráynen. (Bu.06/51)*

*tor, toḫuma **toḫu-rduḫ**, öriyersiz_e siz de. (An.01/88)*

*topraĝi **ele-rduḫ** incecama. (Ağ.16/69)*

Olumsuzluk:

-mazduḫ:

*ne **yab-mazduḫ** gi ġız! (An.01/81)*

*böüglermiz diyanda biz ad **ġoy-mazduḫ**. (Ağ.14/10)*

*böle yoĝurd moĝurd **ġullan-mazduḫ** bis. (Ha.03/9)*

-mezduḫ:

*bíz maġazínna^{n} alvėr_**ėt-mezduḫ**. (Iğ.09/132)*

*ässgidē furun murun **bil-mezduḫ**. (Ma.03/69)*

*hafdaynan_etmeg **gör-mezduḫ**. (An.09/142)*

*elbi̊rluĝu olsa bizde biz şimdiyá ĝader yėrimizden hiç **sürül-mezduḫ** bile. (Bu.14/219)*

Allomorfları: -*Ar* tabanlı ekler (-*arduḫ, -arduĝ, -arduğ, -ardıḫ, -ardıĝ, -ardıḳ, -ardi̊ḫ, -árduḫ, -erduĝ, -erdıḫ, -erdi̊ḫ, -erdik, -ėrdıḫ, -ėrduḫ),* **-*r* tabanlı ekler (**-*írdıḫ, -írduḫ, -irdıḫ, -irduḫ, -irdig, -i̊rduḫ, -i̊rdıḫ, -urduĝ, -urduğ, -urduḫ, -úrduḫ, -uduḫ, -rdıḫ, -rdi̊ḫ,-rduĝ,)* **-*yar* tabanlı ekler (**-*yarduḫ, -yardıḫ),* **olumsuzluk:** -*mėrduḫ*

-*Ar* tabanlı ekler:

-*arduḫ:* Yukarıdakinden farklı olarak bu gruptaki -*arduḫ* ekinin damak uyumuna girmediği görülür:

*onda toy diyeruḫ bís, toy_**ed-arduḫ**. (Bu.09/57)*

-arduĝ:

*çaya **ġat-arduĝ**_íçine, o tad verurdú biz_içerduḫ. (An.01/18)*

*baĝımız varidi, almā malmā, çocūḫ, māl mul **saĝ-arduĝ** yiyarduḫ otururduḫ. (Bu.08/21)*

*onnan sora kersene **ġoy-arduĝ**_oni ezerdūḫ ġışın, yoĝurdluĝa ġullanurduḫ. (Ma.03/112)*

Ekin aşağıdaki örnekte damak uyumuna girmediği görülür:

*remetluh annemgille[r] söylerd[i]le, biz de çocu[ğ], dinlerduḫ yarıbuçuḫ ġaçar **ged-arduĝ**_oynamaya. (Ağ.14/42)*

-arduğ:

*biz bizim zobbamızi **at-arduğ**_o zobbalari vuracauḫ, de[v]üreceuh. (An.05/212)*

*doĝuldi ya ġarı, çocuḫ doĝıyėr_e, ġapiya bi zencír ġoyarduḫ, yanımıza maşa **ġoy-ardu[ğ]**, demür kī yani ki, / he, yani ki allah şė ėdsin bize yaní ḫasdalanmiyah dė[y]ip. (Iğ.11/65)*

-ardıḫ:

*onnan sora ikinci güni çamaşır **yap-ardıḫ**. (Mu.01/45)*

*bėş_oldi_m[i] yüzbaşi[y]nen **çıḫ-ardıḫ** baḫçeye. (Mu.03/87)*

Ekin aşağıdaki örnekte damak uyumuna girmediği görülür:

*suya **ged-ardıḫ** ĝışın ḳovalarınan su ğetírírken göz... kibriglerimize toş_atardı toş. (Ağ.13/65)*

-ardıĝ:

*şorda **dur-ardıĝ**_atardıḳ. (Ha.02/36)*

-ardıḳ:

*şorda durardıĝ_**at-ardıḳ**. (Ha.02/36)*

-ardíḫ:

*toḫumú seper onnan sora şey **yap-ardíḫ**, buĝdayı ekerduḫ. (Ha.05/6)*

*nadas yapardíḫ, hėrk **yap-ardíḫ.** (Ha.05/5)*

-*árduẖ:*

evel bir, eşeğimiz varidi, o eşeğinán meşe^y^e de ğederdi, bağı bahçey de ***ėd-árduẖ.*** *(An.05/240)*

*^h^epımíz gendı ḳapımızda toy_ed... düğün_****ed-árduẖ****(Bu.09/56)*

-*erduĝ:*

bizde kim ki ėydür, onun cinsi näsli ėy^i^dür, kökü kömüri ėydür, biz_ona ***gėd-erduĝ****, ondan ḳız_işderduẖ. (Bu.13/213)*

in-erduĝ*_onun kenarına, gedár suya düşerduẖ çimerduẖ. (Ha.01/57)*

-*erdıẖ:*

oní bėlē ***kes-erdıẖ****. (Mu.01/126)*

gem diirduẖ taẖdadan yap^i^ėrd^i^ler, altında daş, ona ***bin-erdıẖ*** *ho ha ho ho ha hō tak_o dögüle. (Mu.01/13)*

üç aşıĝ_o ĝurardi bölė ***düz-erdıẖ*** *yėre (Ha.02/35)*

-*erdi̊ẖ:*

orda bütün_oĝlannar ġızlar ***düş-erdi̊ẖ*** *ne^h^ire. (Ha.01/62)*

-*erdik:*

*bütün, aĝac_****ek-erdik****, aşısını maşısıni ėle yaparım gi, hij bi^r^ kimse beni kimi yapamas. (Ağ.07/204)*

-*ėrdıẖ:*

ama äsgiden_ōo^h^, ġala gibi ***yıĝ-ėrdıẖ*** *çamaşır, elde. (Mu.01/41)*

-*ėrduẖ:*

onun piçaĝı varıdi, ***al-ėrduẖ*** *be^y^le yarpaĝıni kesėr****_at-ėrduẖ****, kesėr****_at-ėrduẖ****. (An.12/112)*

gögden yaĝė^r^, onun_içine ***gir-ėrduẖ****, su, eteklerimiz be^y^le (An.12/99)*

işte ĝaç yıl yaşaduẖ, teġ_orda anam bişeler yapėrdi, biz, bires yardımcı ***ol-ėrduẖ*** *bizler de, tarla ekėrdi. (An.02/28)*

***-r* tabanlı ekler:**

-ırdıẖ:

> ***çalış-ırdıẖ*** *diir, gelírdler_evdeki yani yiyecaẖlar'ní bíle orta bölermiş, o ruslar, alıb götürürmiş. (Ağ.10/8)*
> *ġaymaẖ diiller, ġaymaẖ diillá ġaymaẖını* ***çıẖard-ırdıẖ****. (Mu.01/138)*
> *gėce gelirdıẖ ormandan, güniz* ***gizlen-ırdıẖ*** *(Mu.03/8)*

-írdıẖ:

> *gėce* ***gä̃l-írdıẖ*** *diir, āç susus, päriṣä̃n. (Mu.01/168)*
> *saçda* ***bişir-írdıẖ*** *oni, esgiden ocaẖda sac ġoyardıẖ. (Mu.01/108)*

-írduẖ:

> *hebbímiz bir yere* ***yıĝıl-írduẖ****, gece yıĝılı^y érduĝ rēmetluĝ_a… ä̃mim hekiya söyliyėrdı̄. (An.02/40)*

-irdıẖ:

> *gėce* ***gel-irdıẖ*** *ormandan, güniz gizlenırdıẖ (Mu.03/8)*

-irduẖ:

> *ince yuẖa* ***bişir-irdūẖ*** *bėle bükerdıẖ bükerduẖ. (Mu.01/125)*

-irdig:

> *tezek ġuruduẖdan sora tandır' da yaẖarıs, nȯrmal_atėş yaẖardıẖ, tepsinn_içine egmei ġoyub, üzer'ne sac çevirib* ***pişir-irdig****_öyle. (Ağ.03/20)*

-ı̊rduẖ:

> ***çekin-ı̊rduẖ*** *yavrum. (Ağ.14/9)*

-ı̊rdıẖ:

> *oni incē yuẖa* ***bişı̊r-ı̊rdıẖ,*** *sinori. (Mu.01/124)*

-urduĝ:

> *ved'ranın dibina vururduẖ siniye, tekne tabaĝ ne ki* ***bul-urduĝ****_oni çalarduĝ (An.01/80)*
> *gä̃lín* ***bezed-urduĝ*** *birni. (An.01/82)*

*ēle o talları **ġurtar-urduĝ**_onnan sora su^{v}arurd^{ı}ler, su vėrürdiler, suarurd^{ı}ler. (An.12/108)*

-urduğ:

*miyva toplardi yüzbaşına^{n} **otur-urdu^{ğ}**, yıḫa^{r}, barabar yiyardıḫ. (Mu.03/89)*

-urduḫ: Bu gruptaki *-urduḫ* ekinin, fiillere dudak ve damak uyumuna girmeksizin getirildiği görülür:

*ondan sora künd_**al-urduḫ** vururduḫ tepsiye. (Ma.03/91)*

*dezgah ġurarduḫ, onnan sora **islad-urduḫ** çalalari, üş dörd ġadın ḫasır toḫurduḫ. (Ma.03/87)*

*biz bir_evē ... **yıĝıl-urduḫ**. (Bu.06/55)*

*biraraya **gäl-urduḫ** ki bizde olurdu düğün, toy. (Bu.06/46)*

*esgidán su başına **götür-urduḫ**, yüs teneke yüz_elli teneke buĝda yaḫarduḫ(Mu.01/20)*

*... biz **gel-urduḫ** odada çocuğa şey mamasíni **ver-urduḫ**. (Ağ.14/19)*

-úrduḫ:

*ona **geçi̊r-úrduḫ** ġovalari, ya bidonnari ya ġovalari, sırtımızda götürürduḫ. (Mu.01/47)*

-uduḫ:

*sa^{h}ana **Doldur-uduḫ** tabaĝa, sa^{h}an di^{y}írduḫ, tas di^{y}írduḫ. (An.05/346)*

-rdıḫ:

*onnȧn sora yüzgeri **begle-rdıḫ** gi yüzger essın sauraḫ, buĝda çıĝardaḫ. (Mu.01/15)*

*aşıĝ_**oyna-rdıḫ**. (Ha.02/34)*

-rdi̊h:

*onú **bekle-rdi̊h** gí ġaç daġġa ġaldí (An.01/76)*

-rduĝ:

*ġalebeluḫ **yaşa-rduĝ** heb, täg teg yaşamazduḫ. (An.09/168)*

ya şarḳı ***söyle-rduĝ*** *ya biri birinin_evinde ne yapdın, ne iş gördi̊n, bögün kimine*ⁿ *görüşdün. (An.01/76)*

tor ***toẖu-rduĝ_****íşleme işlerduẖ. (An.01/87)*

-*yar* tabanlı ekler

-yarduẖ:

gözün_içina ġaġal **di-yarduẖ***. (An.05/426)*

baĝımız varidi, almā malmā, çocūẖ, māl mul saĝarduĝ ***yi-yarduẖ*** *otururduẖ. (Bu.08/21)*

-yardıẖ:

miyva toplardi yüzbaşına[n] *otururdu*[ğ]*, yıẖa*[r]*, barabar* ***yi-yardıẖ****. (Mu.03/89)*

Olumsuzluk:

-mėrduẖ:

Íazudun saçaẖlarından, ná ***yab-mėrduẖ*** *ki! (An.01/103)*

II. Çokluk Kişi:

Olumsuzluk: *mazdız, mezdis*

Çok fazla örneği yoktur. Tespit edebildiklerimiz aşağıda sıralanmıştır.

-mazdız: Bu ek, aşağıdaki örnekte ihtimal bildirme işlevi için kullanılmıştır (*bk. 1.2.1.1.2.2.2.3. İşlevleri, iv. madde*):

burdā sofra ġurduẖ, hatırlıyo musun? bizim yemegleri düzduẖ, tėlevizonda gösdárdiler ama şindi siz ***baẖ-mazdız.*** *(Bi.03/34)*

-mezdis:

*şindi özbehler diyille ği sizın malız_olay davarız_olaydi it **getür-mezdis**.* *(Iğ.09/91)*

III. Çokluk Kişi: ***-Ardiler*** (*-ardiler, -erdiler*), ***-(I)rdiler*** (*-urdiler, -ürdiler, -rdiler*); **olumsuzluk:** *-mezdiler*

-ardiler:

*şindi olså çıḫa^{r}dır_**at-ardiler**. (Mu.01/69)*

*isidúrdler toprağî, bėzin_üsdüne **ġoy-ardiler**. (Ağ.16/71)*

*beĺa bayramlarda çoḫ **çıḫ-ard^{i}ler**. (An.07/112)*

-erdiler:

*ibrıḫ da oliyėrdi abdas_almay_^{i}çün, balacaların^{ı} de **ėd-erdiler**. (An.05/420)*

*ārıden gälür bir gėce bizdá ġalırdi muşl^{i}le^{r}, o rusyal^{i}ler, onnan sora **gėd-erd^{i}ler** kö^{y}lerıne. (Ha.08/34)*

*bėylá **tök-erdiler** sıraynan, ī, bėle ġuçġa ġuçġa. (An.12/111)*

-urdiler:

*ebüle **yarval-urdiler** ki gel bi bardaḫ çayımızı iç çağırurdıler, o terepleri ėyiydi. (Bu.13/107)*

*gelinin ceyizini gösdedürd^{i}ler ... onnan sora **dağıl-urdiler** (Bu.13/176)*

*he gelirdi misafír_**ol-urdiler**. (Ha.08/32)*

-ürdiler:

*çağlı ġarilere, yüz görü... şeysini yüzağluğunú **gösded-ürdiler**. (Bu.13/175)*

*onnan sora su^{v}arurd^{ı}ler, su **vėr-ürdiler**, suarurd^{ı}ler. (An.12/108)*

*erkäg mī, ġadın mi härgėşi toblar **götür-ürd^{i}ler**. (Iğ.05/47)*

-rdiler:

*çocuu **ġundaḫla-ʳdiler**, yaturᵘrdıĺar. (Ağ.16/73)*
*hä toprağ̂ **ele-rdiler**. (Ağ.16/67)*
*mı̊şda ... gelúrdıĺer gėderdiler mȯhacıĺler, bübürnı̊ **tanı-rdileʳ**. (Ha.08/31)*

Olumsuzluk:

-mezdiler:

*biz de çocuḫlar her zaman, ėle süküd Durúyėrduğ̂ hėç **bil-mezdⁱler** gi çocuḫ var_alti çocuğúduḫ, ses çıḫmazdi bizdeⁿ. (An.07/62)*
*äsgiden **ver-mezdiler**. (Ha.04/36)*

Allomorfları: -*Ar* tabanlı ekler (*-ardılar, -ardıĺer, -ardiler, -ardⁱlár, -ardlár, -ardler, -ardıla, -ardˡlá, -ardlá, -ardiler, -ardile, -ȧrdıĺer, -erdıĺer, -erdler, -erdile*), **-*r* tabanlı ekler** (*-ırdˡlaʳ, -ırdiler, -ırdler, -ı́rdilēr, -ı́rdler, -irdıĺer, -irdler, -ı̊rdıler, -urdılar, -urdıler, -urdıle, -urdıĺar, -urdıĺer, -urdıĺer, -urdıĺer, -urdular, -urdlar, -urdúle, -urdüler, -urdüle, -urdle, -úrdıĺer, -úrdler, -ürdıler, -ürdıĺer, -ürdler, -ürdⁱle, -ürdüle, -rdıĺer, -rdile, -ırlardı*), **-*yAr* tabanlı ekler** (*-yardıle, -yardiler, -yardile, -yerdler*); **olumsuzluk** (*-mazdıler, -mazdıĺer, -mezdıĺer*)

-*Ar* tabanlı ekler

-ardılar:

*oní **yay-ardˡlar**, üsdᵘ̈ne de palas **sar-ardˡlar**_o toprağ̂ın ġumun_üsdüne. (An.01/151)*
*ġum felan girmesın çocuḫlara diye bele bėzi, ġumun_üsdᵘ̈ne **ġoy-ardˡlar**_üsdne de çocuḫ. (An.01/152)*

-ardıĺer:

*terbiyali tertipli olan_insannara verürdıĺer, **sor-ardıĺer**. (Ha.04/38)*

-ardiler:

*kö̈ʸde iki tene olurdı̊, üş tene olurdi o ḫazmacilá, onnar **ğ̆ėd-ardileʳ**. (An.05/377)*

-ard[ı]lár:

*onnar **yap-ard[ı]lár**_o çocuẖlar. (An.05/328)*
*onnan sora, Duzli **ėd-ardilár**_o ätmeği. (An.05/329)*

-ardlár:

***ġo-ardlár** birbirlerini, tutardi birini, geturub_ō sora o gözünü yumardi (An.05/161)*

-ardler:

*bal **yap-ardler** (Mu.03/34)*
*üsdüne bi ç̱eç̱im_atard[ı]lá, yorĝani da ayaẖlarnı **soẖ-ardler**, dörd teref[i]ne otururlerd... ayaẖlari isidúrduẖ. (An.05/42)*

-ardıla:

*buradan bir ĝulpuni **yap-ardıla**, buradan da aĝzıni yapardile de suy daşımaya daa. (An.05/417)*
*baltay bele tersína **ĝoy-ard[ı]la** ĝapını yanında ğim Dolü bura yaĝan çaĝí käsilsin. (An.05/356)*

-ard[ı]lá:

*üsdüne bi ç̱eç̱im_**at-ard[ı]lá**, yorĝani da ayaẖlarnı soẖardler, dörd teref[i]ne otururlerd... ayaẖlari isidúrduẖ. (An.05/42)*

-ardlá:

*böle **tut-ardlá** küzelári. (An.05/418)*

-ardiler:

*gėtürdler sini Doli etmeği, bir tenesíni **ġır-ardiler** (Bu.13/105)*

-ardile:

*bu içini **oy-ardile**, buradan da dibini **yap-ardile**, buradan bir ĝulpuni yapardıla, buradan da aĝzıni yapardile de suy daşımaya daa. (An.05/417)*

-ȧrdı̇ler:

*şindi, ä̇sgiden **sor-ȧrdı̇ler**, aceb bu, sülelesinde mislimannuẖ var mi yoẖ mė? (Ha.04/47)*

-erdı̇ler:

*ġaĝardi ... olan böyüklerı̇mı̇s̊, annadin, **gė̇d-erdı̇ler**, dė̇rdı̇ler ki, yā durum bundan bundan_ibarȧ́, ne diyösün? (Ha.05/121)*

*iki saata **gė̇d-erdı̇ler**_aĝriye gelirdı̇ler. (Ha.08/16)*

-erdler:

*işde **ged-erdler** ı̇hbar_**ed-erdler** baẖ bu oroş tutür (Iğ.07/13)*

-erdile:

*baẖcenn_edrefini, mal_ayvandan ġoruma^y^ içü̇n badi **ė̇d-erdile** (An.05/409)*

*cȧ́bır_ediyė̇rdler, arẖasına **bin-erdile**, sora o onu̇́ bı̇̊r Dolandurub ğetüriirdler_ä̇bele oyunnar varidi. (An.05/207)*

-*r* tabanlı ekler:

-ırd^ı^la^r^:

*bir ġızı́ gelı̇n yapard^ı^lar, **getır-ırd^ı^la^r^** (An.01/84)*

-ırdiler:

*kefın_olmazdi ki ölü gömeler, gė̇derd^i^ler aĝrıdan_**al-ırdiler**. (Ha.08/69)*

-ırdler:

*işde gederdler ı̇hbar_ederdler baẖ bu oroş tutür, **gel-ırdler**, anı́ bize bişe dė̇mez, çocuĝuduh, ... anamıza babamıza, bö^y^üklerı̇mı̇ze ezı́yet vė̇rürdler (Iğ.07/13)*

-ı̇rdilē̇r:

*hē̇, çoẖ ġendilerıne ey ayĺa, her bişeleri vallī, kı̇mselerȧ́ **uzad-ı̇rdilē̇r**, yoẖsullara. (Bu.08/17)*

-ıʼrdler:

*çalışırdıẖ diir, **gel-ıʼrdler**_evdeki yani yiyecaẖlarʼní bıʼle orta bölermiş, o ruslar, alıb götürürmiş. (Ağ.10/8)*

-irdıʼler:

*iki saata gėderdıʼler_aĝriye **gel-irdıʼler**. (Ha.08/16)*

-irdler:

*ilkin **güleş-irdler**, onnan sora ġoç çıẖarırlar. (Ağ.06/123)*

-ıʼrdıler:

*onú **araşdur-ıʼrdıler** ki bunun soyi ne sopi ne. (Ha.04/40)*

-urdılar:

*sicaẖ, ısıdur_ısıdurdular, **getúr-urdʼlar**, uyʼyan vaẖdda ġoyardılar, çocuğ isınurdi yuẖlardi. (An.01/153)*

-urdıler:

*ēle o talları ġurtarurduĝ_onnan sora **suᵛar-urdʼler**, su vėrürdiler, suarurdʼler. (An.12/108)*

*çocuĝlara hamur **yoĝurtdur-urdʼler** (An.05/327)*

-urdıle:

*abu dēyni, ya lazud ya taẖıli tökárdı **ġaynad-urdʼle**, bir vedre suyinen (Bu.08/104)*

-urdıʼlar:

*çocuu ġundaẖlaʳdiler, **yatur-ᵘrdıʼlar**. (Ağ.16/73)*

-urdıʼler:

*ebüle yarvalurdiler ki gel bi bardaẖ çayımızı iç **çaĝır-urdıʼler**, o terepleri ėyiydi. (Bu.13/107)*

-urdıʼler:

*oẖudurduẖ, böyüg ẖocalara, onnen_**ėylan-urdıʼlēr**. (Iğ.11/82)*

-urdíler:

*sǟkkis saat **çalış-urdíler** cámaat bunnen, böleynen_ömrümüz gėşdi. (Iğ.06/138)*

-urdular:

*sicaẖ, ísıdur**_ısıd-urdular**, getúrurd'lar, uy'yan vaẖdda ġoyardılar, çocuğ isınurdi yuẖlardi. (An.01/153)*

*e de Duara vururdu o sesinen öbilléri sükút**_ol-urd**ᵘ**lar** da, o gözünü açıb_oyani biyani baẖardi. (An.05/159)*

-urdlar:

*topraĝí **ısıd-urdlar**, ġum_isídur ġoyard'lar, çocuẖ sauĝ_almasın, altına işemesín diye. (An.01/150)*

-urdúle:

*tandurda ataş yaẖsala, ocaẖda, ġapidá, **getúr-ᵘrdúle** orya ġorunᵘ tökerdⁱler (An.05/41)*

-urdüler:

*bal yapala böʸle tegnelerá **doldur-urdᵘ̈ler**. (Mu.03/36)*

-urdüle:

*satādı ğǟlürdᵘ̈le, onünen lazud**_al-urdᵘ̈le**. (Bu.08/24)*

-urdle:

*bir ĝabinen_ebele, uni **Doldur-urdle** ebele düzelüb bu ocaᵍ̆a ġoʸardi. (An.05/341)*

-úrdíler:

***gel-úrdíler** gėderdiler mohacíller, bübürnỉ tanırdileʳ. (Ha.08/31)*

*bize eğe daḳîment vėreʸdile, amerigeye yėtmezden türkiyeʸe **ğel-úrdíler**. (Iğ.09/109)*

-úrdler:

***isid-úrdler** topraĝi, bėzin_üsdüne ġoyardiler(Ağ.16/71).*

-ürdıler:

m^{ü}slimannuḫ mollaluĝ müderrisluĝ işlúḫ, ***gȧl-ürd^{ı}ler*** *isdanbuldo oḫurdıler (Iğ.06/140)*

on seneluḫ mu on beş seneluḫ mi anadın, ***getur-^{ü}rd^{ı}ler*** *sabahlari ġaz... beyúg ġazannara dökiyėrder_ādın, çorba yapacaḫlar, üzeri şu ġalınluḫ ġurt_oliyėrdi. (Ma.02/47)*

-ürdıler:

terbiyali tertipli olan_insannara ***ver-ürdıler****, sorardıler. (Ha.04/38)*

-ürdler:

anamıza babamıza, bö^{y}üklerímíze ezíyet ***vėr-ürdler*** *(Iğ.07/13)*

-ürd^{i}le:

bazi tikenli telinen ***çȧür-ürd^{i}le****, bazi tikenli, tikenli o... şeylerinen, orada aĝacinen tikerd^{i}ler. (An.05/408)*

-ürdüle:

satādı ***ğȧl-ürd^{ü}le****, onünen lazud_alurd^{ü}le. (Bu.08/24)*

ey de, bir tenesin^{i}n_el^{i}ne ***ver-ürdüle****, elindeği o çöpi da o gederdi dē o başa. (An.05/181)*

-rdıler:

görmemişim kī bilem, annemler ***söyle-rdıler*** *bana (Mu.07/22)*

gȧlürd^{ı}ler isdanbuldo ***oḫu-rdıler*** *(Iğ.06/140)*

-rdile:

remetluh annemgille^{r} ***söyle-rd^{i}le****, biz de çocu^{ğ}, dinlerduḫ (Ağ.14/42)*

-ırlardı:

*orda savaşda esir ĝalan ġo^{m}şularımız vardi, rus alman savaşında, onnar_****annat-ırlardı****. (Bi.05/34)*

-*yAr* tabanlı ekler

-yardıle:

onnarın yapduğu ẖamurdan ätmeğ_ėdip ***yi-yardıle***. *(An.05/327)*

-yardiler:

günä͗himíz neymiş_oni de ***di-yardiler*** *ki bunnar buni ėtti de, bíz da bunnari bėle ėdiyėruẖ (Bu.11/58)*

-yardile:

alın alın ***di-yardile*** *ki birez dē çay tökerdiler (Bu.13/106)*

etmeği büşürüb ***yi-yardile***, *onnar yapardilár_o çocuẖlar. (An.05/328)*

-yerdler:

vururduẖ, büşürürduẖ, ḳaldururduẖ ***yi-yerdler***. *(Ma.03/92)*

Olumsuzluk:

-mazdıler:

dutmiyėrdi, gerçeg diyárím ***dut-mazdıler***. *(Iğ.07/12)*

-mazdíler:

senın gözyaşan hėç ***baẖ-mazdíler***. *(Iğ.05/48)*

-mezdíler:

ama bėle yabana ***vėr-mezdíler***. *(Ha.04/37)*

1.2.1.1.2.2.2.2.2. Rivayet

Örnek sayısının azlığı karakteristik ve yaygın olan şeklin tespitine imkan vermemektedir. Bu yüzden mevcut şekiller aşağıda gruplandırılmadan sıralanmıştır.

I. Teklik Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

II. Teklik Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

III. Teklik Kişi: -*Ar* tabanlı ekler (*-armış, -armíş, -armij,-armiş, -ermiş), -r* tabanlı ekler (*-ırmiş, -irmiş, -urmíş, -urmiş, -úrmíş, -ürmiş);* olumsuzluk (*-mezmiş)*

-*Ar* tabanlı ekler

-armış:

*ġarda **yat-armış** (An.07/99)*
*süd dişler diyėller yan[i], yüz yaşından sora gene tezeden **çıḫ-armış** (An.09/390)*

-armíş:

*ḫasdaluĝ **ġap-armíş**, daa küçük. (An.08/9)*

-armij:

*o naturadur, oní neneler[i]míz **yap-armij**, esgiden nerdeydi ėle. (An.01/116)*

-armiş:

*ġırḫlı çocuḫ, çoḫ nazari çabuḫ **ġap-armiş** derler bizde (An.08/9)*
*çoḫ güzel **yap-armiş** (Ağ.10/125)*

-ermiş:

*çalışırdıḫ diir, gelírdler_evdeki yani yiyecaḫlar[ı]ní bíle orta **böl-ermiş**, o ruslar, alıb götürürmiş. (Ağ.10/8)*

-*r* tabanlı ekler

-ırmiş:

*benım anam ḳaynına aĝa **çaĝır-ırmiş**, isim vėrmezmiş. (Ha.05/45)*

-irmiş:

*onnan çocuḫ **müggemlen-i[r]miş**_esgiden ėle işler var. (An.01/161)*

-urmíş:

*böyle ėdermişler_o yanaḫlar **ġızar-urmíş**. (An.01/130)*

-urmiş:

*gėri düzelddürse **ol-urmiş** (Bu.05/51)*

-úrmíş:

*esgiden daşlar varmış belá birbirne sürtermişler, adamlar_**öl-úrmíş** (An.01/246)*

-ürmiş:

*çalışırdıẖ diir, gelírdler_evdeki yani yiyecaẖlar'ní bíle orta bölermiş, o ruslar, alıb **götür-ürmiş**. (Ağ.10/8)*

Olumsuzluk:

-mezmiş:

*rāmetluẖ babam nenemden başĝa kismenn_egmeğini **yė-mezmiş**. (Ağ.10/122)*

*yanė benım anam ḳaynına aĝa çaĝırırmiş, isim **vėr-mezmiş**. (Ha.05/45)*

I. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanamamıştır.

II. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanamamıştır.

III. Çokluk Kişi: -*Ar* tabanlı ekler (*-armışlar, -armíşler, -ärmişler, -ermíşler, -ermíşle, -ermişler, -ėrmişler),* **-r tabanlı ekler (***-irmişler, -urmişler, -rmişlár, -rmişler, -ürlermíş, -irlermíş*

-*Ar* tabanlı ekler

-armışlar:

boyaḫ yoĝumuş_esgiden bö^y le ***yap-armışlar_****elleriynen neneler. (An.01/129)*

sacın_altına ***ġoy-armışla^r****. (Ağ.03/16)*

-armíşler:

böle meellee ***çıḫ-armíşler****, dirgennerde tezeg taḫarmışlar (An.01/57)*

yāḫ peynīr, ***yap-armíşler****_onnar de gelib böler, alıb gėdermişler. (Ağ.10/35)*

-ärmişler:

ävelden dȯn ***gey-ärmişler****, dȯn kölmekce. (Ağ.16/88)*

-ermíşler:

bişeyler_oynarmíşlar ***gül-ermíşler*** *yaní tallada (An.12/137)*

-ermíşle:

*alışvėriş_****ėd-ermíşle****, gėdermişler (Ha.02/1)*

-ermişler:

böyle ***ėd-ermişler****_o yanaḫlar ġızarurmíş. (An.01/130)*

esgiden daşlar varmış belá birbirne ***sürt-ermişler****, adamlar_ölürmíş (An.01/246)*

-ėrmişler:

o iki daşı sıḫanda onnar, ***öt-ėrmişler*** *iki daş. (An.01/251)*

-*r* tabanlı ekler

-irmişler:

heb odun ateşinde ***pişir-irmişler****, fırın_egmei. (Ağ.03/15)*

-urmişler:

toblan-urmişler*, oynarmişlár (An.12/137)*

-rmişlár:

toblanurmişler, ***oyna-rmişlár*** *(An.12/137)*

-rmişler:

äsgiden dada ***de-rmişle***[r] *şındi yoḫ ġardaşi diyėller (Bu.09/171)*

-ürlermış:

rāmetliğ babamú veyaĝud da ġardáşını ***götür-ürlermış*** *(Ha.05/146)*

-irlermış:

ġıs ġaçırırsa ***gel-irle***[r]***mış*** *(Ha.05/146)*

1.2.1.1.2.2.2.2.3. Şart

I. Teklik Kişi: *-ursam, -ürsem*

Örneği azdır. Var olanlar aşağıda sıralanmıştır.

-ursam:

ben şimdi ***bul-ursam****, sáná vėrecem sidisını. (Bu.09/42)*

-ürsem:

türg äsgerini ***gör-ürsem****, tobraĝi öpeb, tobraĝi yaliyeçom dėdim. (Bu.02/123)*

II. Teklik Kişi: ***-ersen, -(I)rsen (****-irsen, -ürsen, -rsen****)***

-ersen:

posova ***gėd-ersen*** *sen bene tilifon_aç (Bu.14/187)*

benden başḫa yar ***sev-ersen****, iki gözün kör_olzun. (Ha.05/154)*

-irsen:

bu yorĝanı diėr bize ***ver-irsēn****, size diėr yol veririz gedersın. (Ağ.13/13)*

-ürsen:

sen bunü ***ğötür-ürsen*** *devled beni yaḫaliyacaḫ (Ağ.11/18)*

äger dėdım, **isde-rsen** *bír defe görüşsünner, ya olur da sänın ḳızın beenmez_olur da benım_oĝlum beğenmassȧ de aramızda incinüklúĝ_ōlmasın. (Bu.09/22)*

-rsen:

her şėy orda, ne **isde-rsen**_*al. (Bi.03/106)*

aci ätmeg yani ki aḳrebeler, **isde-rsen**, *ne* **işde-rsen**, *bişi bişür götür,* **işde-rsen** *yėmeg yap götür, o aci etmeg dey*[i]*liyėr (An.04/44)*

Allomorfları: *-ı̊rsen, -úrsan, -rsan, -rsȧn*

-ı̊rsen:

ben seni̇́ diyor çıḳar[ı]*rım burdan_ama beni̇́mnen* **evlen-ı̊rsen**. *(Ma.05/24)*

-úrsan:

bu zanduĝu[n] *fiyatí budur, buni* **ver-úrsan** *verecas (Bu.09/154)*

-rsan:

işde-rsan *ġıyma ġoyarsın_içine, işdersȧn patatės ġoyarsın. (Mu.01/100)*

-rsȧn:

işdersan ġıyma ġoyarsın_içine, **işde-rsȧn** *patatės ġoyarsın. (Mu.01/100)*

III. Teklik Kişi: ***-Arsa****(-arsa, -erse)****, -(I)rsA*** *(-ırsa, -irse, -ursa, -ürse, -rsa, -rse),* **olumsuzluk:** ***-mAsA*** *(-masa, -mese)*

-arsa:

onnar ne ***yap-arsa*** *biz de (Ağ.07/17)*

-erse:

hama babam anam bi tarava ***gėd-erse***, *ävde kimso olmasa çocu*[ğ]*umu ba*[ğ]*rıma ḇasardım. (Ha.05/138)*

eer ġorun_üsdüne de ***düş-erse*** *hemen çabuca... aliyėsın, yanmasın die. (Ma.04/99)*

-ırsa:

damat, ġoçı ***ẖaldır-ırsa*** *alır gider. (Ağ.06/126)*

ġıs ***ġaçır-ırsa*** *gelirle^r míş (Ha.05/146)*

-irse:

türkiye sizi geri ***ver-irse*** *burda ben sizi ġurtar^ı rım. (Ağ.07/120)*

ä́lini neye ***uzad-irse*** *o mesle^h eti oli^y ėrmiş çocuĝun. (An.01/175)*

-ursa:

çapan çapan_elleri, aĝırmasın ġollari, ***aĝır-ursa*** *aĝırsın kürt ĝızının elleri. (Bu.06/10)*

neresi size elverişli ***ol-ursa*** *biz_oray^ı size vėreceyıẖ. (Ağ.07/40)*

-ürse:

*ġız oĝul_**evlen-ü^r se*** *hemen kete yabman lazım (An.01/28)*

ä̆ger bi yėrden bene bi daş ***gel-ürse*** *sä́ni ben bulurum ha! (Bu.14/204)*

*kim_**öl-ürse**, // kö^y de, diyő́r kė, ben görmeden cánazáy^i ġuylamiyacaẖsınıs (Ha.09/3)*

-rsa:

*lä́nger, sini, bizim dilde nesıl_**anna-rsa**. (Bu.09/80)*

-rse:

*canın neinen_**isde-rse*** *onnen yiyebilürsín. (Ağ.08/57)*

çocuẖ bunda ***işde-rse*** *düşsün bayılsın, almazduẖ ġucaĝımıza. (Ağ.14/12)*

Olumsuzluk:

-masa:

evi ***sad-masa****, parasi* ***ol-masa*** *ney^i nen gelsín nere gedsin (An.12/176)*

hengisi ki, eger, atli başının sözüná ***baẖ-masa*** *tertibine baẖmasa, onú dutiyír suya basíyėller. (An.09/365)*

*ki **çıḫ-masa** suy[u]ni veriyėrdi. (Bu.12/159)*

*vetanımıza gelduḫ heç**_ol-masa**. (An.12/43)*

-mese:

*sora dı́leh́çey[i] yazdıle gi **gä̂l-mese** olmaz (Bu.10/22)*

*ih́i üş sefer ḳapiyá yazdıler, **ğed-mesē** önı̂ yata... yaḫacáyı́z diye. (Bu.12/106)*

*vaḫtında coab **vė̂r-mese** oni, coåbgerlu[ğ]a çekeruḫ, şeyá cerı́me ederuḫ (An.05/195)*

Allomorfları: *-yarsa, -massa, -massȧ, -maza*

-yarsa:

*şimdī, kim ne **di-yarsa** dėsin, ben bilduĝumú söylerim. (Bu.14/217)*

-massa:

*adam **çalış-ma[s]sa**, egmeg götürebı̂lir mi eve? götüremes. (Ağ.06/75)*

*äger olur da kirvası́ **ol-massā**, çoĝ_uzaḫ bi yėrdeyse, yā allaḫ rahmad[ı]na ḫavuşmişse, yā ne_blim hä̂rengi bir nedenle yoĝısá kirvasi, gendıne yaḫın bı̂lduĝú birini yapabilúr. (Bu.09/76)*

-massȧ:

*äger dėdım, isdersen bı́r defe görüşsünner, ya olur da sä̂nın ḳızın beenmez_olur da benım_oĝlum **beğen-massȧ** de aramızda incinüklúĝ_ōlmasın. (Bu.09/22)*

-maza:

*onnan sora deduĝ hėç**_ol-maza**, bizim millet, bizim kȭlüler varidi, başğa vileedde ferĝana vileetında, or[ı]ye gėttuḫ, vaġona binduḫ da gėttuĝ_a[y]lemine[n]. (An.05/56)*

I. Çokluk Kişi: Yalnızca bir örnek tespit edilebilmiştir.

-ursaĝ:

*ama ben de gelirsem **tudul-ursaĝ** bizi kim ġurtaracaḫ! (Ağ.07/121)*

II. Çokluk Kişi:

-erses:

eer ki serbes olursa ***gėd-erses****, gėdin_oraları gezin görün. (Ağ.10/15)*

-ses:

eer gününî ***dė-ses*** *hangî güni yüzük taḫaceʸis, içerim (Iğ.03/49)*

Olumsuzluk:

-masas:

dövletin_işiná ***ġoy-masas****,* ***inan-masas****, ama azaʳbaycanda iş vėriyėller, azarbaycan tutiyėrdi bizi. (An.09/235)*

-masaz:

dövlet_işine ***al-masaz****_inanuḫli milled dėyin, inanuḫsuz milleddúr deyi, ne_blim felen fiĺan. (An.09/236)*

-mesez:

vurub_eğer ***devür-mesez****_eppisini, gėne biz bineceȯĝ_onn_arḫasına. (An.05/215)*

-mesenis:

bėş tenez_addız_o beş tene sopa zobbay ***deᵛür-mesenis****, / iki tánesi devrildi, o hesap dáğül, beşinⁱ de devîrecaḫsın gi bu beşden ... (An.05/218)*

III. Çokluk Kişi: *-ürseler, -allarza, -úllerse*

-ürseler:

gör-ürseler *diyáller yau ʰerifler_evlerindedir. (Ağ.07/19)*

kime ***vör-ürseler*** *ona ğėdiyėrduḫ. (Bu.13/216)*

-allarza:

*onlar sennen **sor-allarza** dünyada ne var ne yoḫ. (Ha.09/16)*

-úllerse:

*onnar da günnárí müsaédse izin **ver-úllerse** käsımımízi kesıb düğün gününi belilleyib geliyéruĝ evímısá. (Bu.09/63)*

1.2.1.1.2.2.2.2.4. Katmerli Birleşik Çekim

Tespit edebildiğimiz örnekleri şunlardır:

-ermişseler:

*su varımiş te' o suyi **géç-ermişseler**, ġurtarıyórmişler. (Mu.05/30)*

-iirdise:

*kim **baḫ-iirdise** onnen çıḫdi. (Ha.03/35)*

-yardise:

*o ne **di-yardise** ben de oni gätúrürdüm. (Ha.08/81)*

1.2.1.1.2.2.2.3. İşlevleri

i) Geniş zaman ekleri öncelikle temel işlevi ile kullanılır:

daĝ daĝa ĝavuşmaz, insan_insana ĝavuşur. (Ağ.07/198)
üzerıne pulḇüḇerınen sos yapārıs. (Ağ.10/95)

ii) Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Ahıska Türk ağzında da geniş zaman ile şimdiki zaman içiçedir.

tandır var_a derín, ona béle yapar güzē̆l vurursun, nezik de odır. (Mu.01/114)
hayır yaġ ġatirsin ona sadece. (Mu.01/115)
çünkü orā pisligdür_e, tō̆z, kū̆l, duman yutérsın_a kirli urba ğeynirsin. (An.02/99)

iii) Gelecekle ilgili yapılan planlarda da geniş zaman yapısı kullanılır:

bir yorĝan ġoymiş diėr, atın_üsdüne ği yolda çocuẖlarn_üsdüne örterím diėr. (Ağ.13/12)

gidin diyór, olur ki, olur gi türkiye sizi geri verirse burda ben sizi ġurtarırım. (Ağ.07/120)

iv) Yukarıdaki işlevlerinin yanısıra geniş zaman ekleri Ahıska Türk ağzında bir de *ihtimal* bildirir. Bunun için geniş zamanın hikaye çekimi kullanılır. Bu yapı ile sağlanan *ihtimal* işlevi Türkiye Türkçesinde yoktur.

*onú ġaziyannara, ĝomşileri biliyė ki ġaz[i]maya geddile, onnar_**acuẖ-urd[u]la[r]** böğün yoruldiler. (An.05/373)*

*biz ğėder getmes, oddus, otuz_adam **ğėderduẖ**, otus teneduẖ. (An.09/436)*

*burdā sofra ġurduẖ, hatırlıyo musun? bizim yemegleri düzduẖ, tėlevizonda gösdárdiler ama şindi siz **baẖmazdız**. (Bi.03/34)*

*günä[y]imíz neymiş_on[i] de **diyard[i]ler** ki bunnar buni ėtti de, bíz da bunnari bėle ėdiyėruẖ dedım nädur dedim. (Bu.11/58)*

v) Ol- fiilinin geniş zaman çekimi de ihtimal bildirir. Bu yapı Ahıska Türk ağzında karakteristiktir ve yaygın olarak kullanılmaktadır.

*onnar da äsger, äsger_**olur**_e mi israfil? (Bi.01/15)*

vi) Geniş zaman ekleri hikaye etme cümlelerinde de kullanılabilir:

bäkiri gürç̱iler_öldürír. (An.06/12)

şindi geliller baẖılle[r] bir tilki. (An.06/63)

vii) -*(I)r* geniş zaman eki zarffiil işlevi ile kullanılabilir:

*bir gėneral böle salladi başıni, buray **ġurtarursun** gel benim yanıma, felan yere, düzeldurum dedi. (An.05/107)*

*ġondaẖlıyėruẖ çocuĝí, **sarir** sarmaliyėruẖ, beşige böliyėruẖ yatir. (An.01/139)*

*meğerim ġapíy_**açir** diyniyir, bäni diyniir. (Ağ.16/142)*

*anam da **ğedir dilenir** ğelėrdi bişeler. (An.02/17)*

*ordan giriyė[r]sin, ġapi[y]_**açir** Balġona çıẖıyėrsin. (Bu.14/171)*

1.2.1.1.2.2.3. GÖRÜLEN GEÇMİŞ ZAMAN

1.2.1.1.2.2.3.1. Basit Çekimi

Görülen geçmiş zaman eki *-d+kişi*'dir. Birinci teklik, ikinci teklik ve ikinci çokluk kişiler için, görülen geçmiş zaman eki, damak ve dudak uyumlarına göre çeşitlenebilmektedir. Diğer kişilerde (üçüncü teklik, birinci çokluk ve üçüncü çokluk) ise ek, tek şekillidir, damak ve dudak uyumlarına girmez.

Kurallı ve yaygın kullanıma göre;

Birinci teklik kişi ***-dIm (****-dım, -dim, -dum, -düm)*; ikinci teklik kişi eki ***-dIn*** *(-dın, -din, -dun, -dün)*; ikinci çokluk kişi eki ***-dIz*** (*-dız, -diz, -duz, -düz)'*dır. Üçüncü çokluk kişi, tek şekilli ***-di***; birinci çokluk kişi tek şekilli ***-duẖ***, üçüncü çokluk kişi tek şekilli ***-diler*** ekidir.

I. t.k.	*yap-dım*	*de-dim*	*ol-dum*	*gör-düm*
II. t.k.	*yap-dın*	*de-din*	*ol-dun*	*gör-dün*
III. t.k.	*yap-di*	*de-di*	*ol-di*	*gör-di*
I. ç.k.	*yap-duẖ*	*de-duẖ*	*ol-duẖ*	*gör-duẖ*
II. ç.k.	*al-dız*	*de-diz*	*ol-duz*	*öldür-düz*
III. ç.k.	*yap-diler*	*de-diler*	*ol-diler*	*öl-diler*

Ek, genellikle ünsüz uyumuna girmez. Ancak nadiren de olsa ünsüz uyumuna girdiği şekillere de rastlanır (örn. *-tum, -tın, ti, -tuẖ -tiler,* vs.). Fakat bunlar karakteristik değildir.

Karakteristik olarak bahsettiğimiz eklerin pek çok varyantı vardır. Ancak, damak, dudak ve ünsüz uyumlarına göre çeşitlenebilen bu varyantların her zaman sözünü ettiğimiz bu uyumlara girmediği de görülür. Örneğin, *de-dım, bin-dum, gėd-tım, dellen-dın, anna-din, gösder-dun, otur-dı, ġoy-ti, beğen-dıẖ... vs*. Bu örnekler arasından */ı/*'laşmış şekillerin, Ahıska Türk ağzında bir alt grup oluşturabileceğini düşünüyoruz. Damak ve dudak uyumuna girmeksizin fiillere */ı/'*lı görülen geçmiş zaman eklerini en

çok getiren konuşucuların köyleri şöyledir: Ahaşen, Anda, Gamze, Gobiyet, Gurkel, Harcam, Hevot, Hırtız, Kılde, Niyala, Oşora, Suhlis, Uravel, Zigla, Ziniban.

Buraya kadar Ahıska Türk ağzındaki görülen geçmiş zaman eklerinin kullanımı hakkında temel bilgiler verilmiştir. Aşağıdaki kısımda ise metinlerde rastladığımız görülen geçmiş zaman ekleri ve bunlar ile ilgili örnekler sunulacaktır.

I. Teklik Kişi: *-dIm* (*-dım, -dim, -dum, -düm*)

*altı oda ä̆v **yap-dım**. (An.05/58)*
*onnȧn sora doḫ̮dora **gid-dim**. (Ma.04/166)*
*ben ġızaḫ̮la **getır-dım** buni. (Ağ.06/135)*
*ĝablar^{l} orda biraḫ̮dım, **ġoş-dum_**anama. (Ma.04/138)*
*ben **gör-düm** midem bulandí (Ağ.08/113)*

Allomorfları: *-dım, -dı^{m}, -dı̄m, -dím, -dī́m, -dı̊m, -dı̄m, -dum, -dúm, -düm, -tım, -tím, -tum, -tüm; -zim.*

-dım: Yukarıdakiden farklı olarak, buradaki ek, damak uyumuna girmeksizin ince ünlülü hecelerden sonra kullanılmıştır.

*ä̆mekli olana çan **bekle-dım_**onda (Bu.12/122)*
*sora anneme **dė-dım**, annem **de-dım**, ar**ḳ**adagiler di^{y}ėr, bunnar bizdendür di^{y}ėr (An.04/100)*
*on sınıf rus megde^{b}ín **bitúr-dım** (Bu.12/85)*
*vallå on beş sä̆nä **görmä̆-dım**. (Iğ.05/38)*

-dı^{m}: Yalnızca bir örneği vardır.

*on yeddi sená anemgilí **görme-dı^{m}**, savaşdan sȯra, gėçen sene gėddım (Bi.04/107)*

-dı̄m: Yalnızca dört örneği vardır.

*çalışdım, yāni ... ä̆lişleri de **yap-dı̄m sad-dı̄m**, temi̊zlüğe de gä̆zdim (Iğ.03/26)*
*masġi̊vaya bu, a, tayara uçujuno oḫ̮umaya **gėd-dı̄m**. (Bu.10/6)*

-dím:

bi kere^{y}nen be^{n} bişe ***annama-dím*** *bír da^{h}a görî̮şelım (Bu.09/26)*

üç gün bä^{n} ġocamí ***bä̊klä-dím****. (Iğ.05/53)*

bír_ay olmamişdi ben ki geri ğeddím (Bu.11/65)

zavota işe ***gir-dím****, çalışdım. (An.05/57)*

yorul-dím*, lä^{h}lädim (An.05/446)*

-dī́m: Yalnızca bir örneği vardır.

işde, papa^{ğ}ı ***ğetir-dī́m*** *(An.10/169)*

-dı̊m: Yalnızca üç örneği vardır.

*üç ġaşuẖ duz_**ad-dı̊m** mi, iki ġaşıẖ şeker_atacan (An.01/5)*

dedi çocuẖların fotosu var mi? ***de-dı̊m*** *var. (An.11/58)*

oni ***ğör-dı̊m*** *ĝurur Duydum (Bu.02/126)*

-dı̄m: Yalnızca iki örneği vardır.

özbegisdandá ***evlen-dı̄m****, dē on_iki tene uşaĝım_oldi. (Iğ.08/50)*

evíme ġėddim, köüme ***ğėd-dı̄m****, üç gün köümde ġaldım. (Bu.04/99)*

-dum: Yukarıdaki karakteristik şekilden farklı olarak, buradaki ek, dudak uyumuna girmeksizin düz ve dar ünlülü hecelerden sonra kullanılmıştır.

bí dá ***baẖ-dum*** *ki o ġaşuĝu bė̊le doldurmúş bir yaĝ getúrdi (Ağ.16/145)*

birī şahan biri boz, ***bin-dum*** *bozun boynuna, ėndím heleb şe^{h}erine (Bu.02/181)*

ġaldúr-dum *bunú, işedmėye. (Ağ.17/34)*

dėdim dėdim dėdim dėdim ***ġurtȯl-dum****,* ***dur-dum*** *(Bu.06/200)*

ġıs ***köçür-dum****_oĝul_everdım, para almaduẖ. (Ma.03/58)*

-dúm: Yalnızca iki örneği vardır.

daĝda ***gör-dúm*** *ġaraltī (Bu.02/178)*

köç-dúm*, onda yaşadım, çelim çocuĝum_oldi (Iğ.11/25)*

-düm: Yalnızca */ú/, /ü/, /ö/, /ȫ/* ve */ȫ́/* ünlülerinden sonra kullanılmıştır.

***dö́n-düm** biyani, gä́ldi ġapiy aşdi jandarma, ẖayırdır dedi. (Bu.14/88)*

*arabaʸa **bindür-düm**, gelini, çocuẖlarni, torunnarˡni. (Iğ.02/188)*

*dünen_almayˡ **döşür-düm** talladan (Bi.01/50)*

*bir yiğirmi yıl_araba **sǘr-düm**, böüh́ tırlar, arava, iş. (An.02/59)*

*ondan **gä̇tǘr-düm** diyė́r (Bu.13/51)*

*ġazmanın_uciynä̈n taşlarė **söğ-düm söğ-düm** diʸė́r (Ha.05/36)*

-tım:

*şerbeti **annat-tım** (Bu.09/43)*

*sabaına **ġaẖ-tım**, bismilleirahmandiraim, oġudum oġudum, gözlerime sürdüm (Ma.04/152)*

*üç_ay da orda **çalış-tım** (An.02/111)*

*ġabristani **gė́d-tım** dolandım, ġabrisdani ziyared_**et-tım**, bilduẖlarıma allahüekber_etdım. (An.05/131)*

*ben sená bu eyluĝú **yap-tım** (An.06/55)*

-tı́m: Yalnızca bir örneği vardır.

*sorā **ğė́t-tı́m** ē şeʰerden, o tapˡ çıĝardan şeyzınen á, adamlarˡ çardım (Bu.12/116)*

-tum: Yalnızca iki örneği vardır.

*ẖızeği **yap-tum** (An.05/292)*

*ramazan ğeldi yā, oroç **dud-tum** (An.02/88)*

-tüm:

*onnarí bütün ben **büyüt-tüm**. (Bi.01/56)*

*hep te **tök-tüm** gė́diyė́rim (Bu.13/159)*

-zim: Görülen geçmiş zaman eki ünsüz benzetmesi *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.1.13. zd>zz)* ile bu şekli almıştır. Yalnızca bir kişinin ağzında görülmüştür.

*sizin daĝlari de **gez-zim.** (Bu.14/66)*

*ġaç yė́rde oldum, ġaç köʸlerde **gė́z-zim**, genelligle öyle. (Bu.14/188)*

II. Teklik Kişi: *-dIn* (*-dın, -din, -dun, -dün*)

*ġış güni **çıḫ-dın** dışarí (Ağ.13/72)*

*nasıl_**evlen-din**, ney, ĝaçırdın mi, nasıl_**ėd-din**? (Ağ.07/178)*

*niya ḳızın dinine ġadar **gid-din**! (Bi.03/81)*

*meggemäluĝ_**ol-dun** dedi (Bu.05/50)*

*dedım bu iki derenın arasına bízi niya **ġoy-dun** ġızīmcan (Bu.11/53)*

*ne yėrinde **vur-dun** diyír sözi. (An.09/68)*

*niya **töĥ-dün**? (Ağ.09/32)*

Allomorfları: *-dın, -dı^{n}, -dīn, -dín, -dı̊n, -din, -dun, -dün, -tın, -tín*

-dın: Yukarıdakinden farklı olarak, buradaki ek, damak uyumuna girmemiş, ince ünlülü hecelerden sonra kullanılmıştır.

*yau sen dedi **dellen-dın** mi dedi bu çocuḫ nedür! (Mu.03/30)*

*gözēl türkísi var, duymişsindir toylarda, **ėşíd-dın** mi? (Bu.09/177)*

*sen deduĝun güne **yeriş-dın** (An.05/431)*

-dı^{n}: Yalnızca bir konuşucuda rastlanmıştır.

*yazımí de bozdurdi **ana-dı^{n}**. (Ma.02/64)*

*beş_on kişi olur_**ā-dı^{n}**. (Ma.02/19)*

-dīn: Yalnızca bir örneği vardır.

*ġarınca adımíynen mi **yap-dīn**, siyengin ġanatlariynen mi yapdın? (An.11/78)*

-dín:

*abėsi bi adam vurdi, **ana-dín**, gėçmiş_olmaya geddim (Ha.05/128)*

*sän ği **de-dín** o ği, ona umac diyėller. (An.04/121)*

*niya **ver-dín** dedi (Mu.01/62)*

-dı̊n: Yalnızca üç örneği vardır.

*mehsus rosdovdan urusi **çaĝırddur-dı̊n** dēdim (An.01/76) ne iş **gör-dı̊n**, bögün kimine^{n} görüşdün (An.09/331)*

-din: Yukarıdakinden farklı olarak, buradaki ek, damak uyumuna girmemiş, kalın ünlülü heceden sonra kullanılmıştır.

*böyüklerímíš, **anna-din**, gėderdíler, dėrdíler ki, yā durum bundan bundan_ibará, ne diyösün? (Ha.05/121)*

-dun: Yukarıdakinden farklı olarak, buradaki ek, damak ve dudak uyumuna girmemiş, ince ünlülü hecelerden sonra kullanılmıştır.

*sen kötülüg yaptın, sen çocuĝa yannış ʰereket gösderdin, yanlış yol **gösder-dun**_o da ėle böüdi. (Mu.06/111)*

*ḳırḫ günü geddin bí paça yimeg **gätür-dun**! (Bi.01/133)*

-dün: Yukarıdakinden farklı olarak, buradaki ek, damak ve dudak uyumuna girmemiş, ince ünlülü hecelerden sonra kullanılmıştır.

*hemen_öbürü dedi ki ya äsger sen yanᵍılış_**ėşid-dün**, öʸeni biyani. (An.09/307)*

*o da girende oy diyėrım, gėnä mi **gätur-dün** (Bi.01/62)*

-tın: Yalnızca bir örneği vardır.

*sen kötülüg **yap-tın**, sen çocuĝa yannış ʰereket gösderdin (Mu.06/111)*

-tín: Yalnızca bir örneği vardır.

*düüne **ğet-tín** mi dün? (An.07/1)*

III. Teklik Kişi: *-di*

*bizím elimizden_**al-di** aabėysíne **sad-di**. (Ma.04/50)*

*gösderduḫ, **beğen-di**, işde iki defe görüşdiler. (Bu.09/12)*

*bir köe **dağıd-di** orada (An.05/17)*

*urus gi **çekil-di**, bunlar gendleri böühluḫ **yab-di** (An.12/155)*

*ġaymaĝama bú **ġafa dud-di** bi sinir_**ol-di**. (Ma.04/185)*

*älli doḫḫuz yaşına çaḫ bütün vuruşa **ğötür-di**, savaş, savaşde eppisi. (Bu.04/22)*

*işte ėle ėle o bizläri **böʸüd-di**. (An.02/43)*

*bizim başımıza bir degirman dönmedi her bişe **dön-di**. (Bu.13/1)*

Allomorfları: *-d, -dȧ, -dė, -dı, -dí, -dı̄́, -dı̊, -d[i], -dı̄, -dı̊, -dȯ, -du, -dú, -dü, -d[ü], -te, -tí, -ti, -tı̄*

-d: Aynı iki ünsüz arasında kalan ek ünlüsü düşmüştür *(bk. 1.1.2.1.2. Ünlü Düşmeleri, v. madde).*

candarma baẖti ki niya ***Dur-d*** *dá, dėdim ki olo oĝlum bene niya sormadın, ki sen kimsin? (Bu.14/85)*
yėdím_o etmeğí, yattım_o gecesi rō̈de, bir tánezi ***getúr-d*** *de bir tene almay[ı] vėrdi bene, bir tene dedey. (An.05/338)*

-*dȧ*: Yalnızca bir örneği vardır.

bizi yola vurmaya geldı́ler aḳısĝa[y]a ***çıẖ-dȧ*** *geldiler. (Bu.04/132)*

-dė:

ama bizim ev sa[y]ibi bize çoẖ ***baẖ-dė****. (Ha.05/98)*
ėlçiluĝa gedín ***de-dė****, bä̈nım_oĝlan. (Bu.09/29)*
kendi isteğinán milled ***dağıl-dė****. (Bu.12/100)*
dȯmatizim var, çileğim var[ı]dı birez, ***bid-dė****. (Bi.04/4)*
gėce ***ol-dė****, gėc̱a olunca anam ğėddi (Ha.05/43)*
*işde o nazardan****_öl-dė****. (An.01/236)*
iki saad sona iki tená at getúrdi bir yerden, aldi mi çaldi mı̊, ***vur-dė*** *mí, ġırdi mı̊ bilmem, getúrdi işt[e]. (Ha.05/67)*

-dı:

sora işdá bur[i]ya ki ***açıl-dı*** *o ki de bur[i]ye gelduĝ_anacan. (Bu.11/90)*
ėşe[ğ]e ***baẖ-dı*** *ği ayaĝınna[n] ġanlar_aẖı[y]ėr. (An.05/252)*
de-dı *ġızımcan hele gel abure[y]á. (Ha.04/113)*
kedi ***ğel-dı*** *ĝara kedi. (Ağ.08/88)*
nō̈l-dı *diyėrı̊m. (Ha.06/4)*
otur-dı *ẖapını́[n] dibinde (Mu.06/83)*

-dí:

küçüg_olaylardan ***başla-dí****. (Iğ.02/60)*
çoĝ_íş ***gėş-dí*** *başımızdan anacan(Bu.11/113)*

fadmay de ***ḳaldır-dí*** *(Bi.03/84)*

o da birden ***tik-dí*** *ĝafay, topřaḫ senın başan, sen nirden geldın di^y^ ėr gi (Bu.06/213)*

sora aldi o vaĝon^u^n_úçíne ***doldur-dí*** *dä yolladi. (Bu.08/45)*

benden yüzbaşım ***sor-dí*** *ki yüzbaşım sordi ki, yüz yedmiş ġuruş dėdi helvanı^n^ kílosu, yüz ġrami ne yapar? (Mu.03/76)*

ne zibil tökülő́r sufatınnan, ***nōl-dí****? (An.01/217)*

ėlesi varidi ki, bir_ayladan on tana uşaĝí ***öl-dí****. (Iğ.08/31)*

-*dī́:* Yalnızca bir örneği vardır.

getur-dī́ *ġo^y^un kesdiler, onda bir_i ziyáfet vėrdiler bize. (Bu.04/118)*

-*dị́:* Yalnızca bir örneği vardır.

ona da ***sor-dị́.****(Bi.03/84)*

-*d*^i^: Yalnızca iki örneği vardır.

bänım_oĝlan ***de-d^i^*** *ki bi kere^y^nen be^n^ bişe annamadím (Bu.09/26)*

ġaynanam_ondan bene ***bağır-d^i^*** *ėddi. (Ağ.14/21)*

-*dī̇:*

*on_uçün adam ġaçmaya teşebbüs_****ėd-dī̇****. (Ma.02/67)*

*dadā arḫam_****aĝır-dī̇****. (Bu.03/59)*

valla bü^y^ükler de ***ġoy-dī̇****, bü^y^ük, ġaynanam bıraḫdi* ***dė-dī̇*** *benım e ġocamın_ismi celaldır, oĝlann_ismi de celál_ossun. (Mu.01/82)*

ḫásda^h^analar yoĝ, aftobuslar ***Dur-dī̇****. (Iğ.05/17)*

-*dị̇́:* Yalnızca yuvarlak heceli (*/o/, /ö/, /u/, /ü/* ve */ú/*) ünlülerden sonra kullanılmıştır.

asgerde ***ĝaybol-dị̇́*** *bilemedim. (Ağ.11/28)*

bires ġarannıḫ ***çök-dị̇́*** *(Iğ.02/94)*

valla ȫle işde sōra işde allahın_emri, allaın rāmine ***ḳauş-dị̇́.****(Ağ.11/21)*

ona da sordu o da dedi ki, ī bişeler ***düşün-dị̇́*** *falan fílan. (Bi.03/86)*

-*dȯ:* Yalnızca bir örneği vardır.

dede bizi aldı, geturdi bi sarı taġsi ***tut-dȯ****. (Bu.14/117)*

-du:

*küfür_**ėd-du** ona, yarbaya. (Mu.03/102)*

*bu ġızım da **gel-du**, ġayıriyėruẖ (An.09/399)*

*baẖanın ġardaşi orda **ġaybol-du**. (Ağ.11/32)*

*çocuĝum iy[i] oẖıyėrdi, şėyde ḳasdamondo **oẖu-du**. (Iğ.03/18)*

*ğäl ġonuşaĝ dedi **otuttur-du**, orda barġın yanından. (An.05/139)*

-dú: Yalnızca kalın ve yuvarlak ünlülü (*/o/, /u/*) hecelerden sonra kullanılmıştır.

*vurlaní **vurul-dú** vurulmiyannar şėyá ... erlee geldıẖ diyor. (Ağ.02/14)*

*gülzede dėdi ki ay bacī dėdi o gözen ne **ol-dú** öle dedi. (Ma.04/162)*

-dü: Yalnızca yuvarlak ünlülü (*/o/, /ö/, /ȫ/, /u/, /ü/, /ú/*) hecelerden sonra kullanılmıştır.

*bir baba evled nesíl_ola, baba evlat, **ġoş-dü** üzeríme benim (Mu.03/95)*

*artıĝ **öl-dü** mī ná oldi, biz bilemiyeceis (Ağ.11/30)*

*násil gelecauẖ, gece[y] günüzi birbirine ĝadduh, gimim_**ȫl-dü** kimisi ğaşdi, kimisi vuruldi, kimimiz dá sağ bur[i]ya ğelduẖ. (Ağ.12/6)*

*ğene nene **getur-dü** başıma bela. (Bi.01/63)*

*sora da işdá bu dåva ki **düş-dü**, ġarışduẖ. (Bu.11/106)*

-*d*[ü]: Yalnızca bir örneği vardır.

*babam dedi buni sán baẖamasın de, **ğötür-d**[ü] de hökümete (An.05/290)*

-*te*: Yalnızca bir örneği vardır.

*bizi urusete sürğün_**et-te** ğená. (An.05/63)*

-*tí*: Yalnızca iki örneği vardır.

*şovera **baẖ-tí**, ėtti böyle. (Bu.14/86)*

*ne teür **yap-tí**? (Mu.06/95)*

-*ti*:

*kerpişden bir düggen **yap-ti**. (Ha.08/66)*

***get-ti** o yanda baş[ğ]asının baẖçasına **düş-ti**. (An.05/247)*

elli altınc senede ḳarar ***çıḫ-ti*** *(Bu.12/82)*

bı́r tenesı́ni ***dud-ti*** *gėridán.(An.05/279)*

ab^{ü}lá tabaĝınan Bal getúrdi ***ġoy-ti****, sora giddi (Bu.14/50)*

*ağnımdan_**öp-ti**. (Bu.01/7)*

-*tī*: Yalnızca iki örneği vardır.

ġapiy ***aç-tī****, arḫada, arḫadan // dörd dene oturani ėndürdi (Bu.14/80)*

tā^{h} burya ḳaden getı́rdle^{r} bizi, burda ***bit-tī****. (Mu.03/24)*

I. Çokluk Kişi: ***-duḫ***

buni ***aĝna-duḫ*** *da bu ne? (Bu.14/52)*

işde ***bäḳle-duḫ*** *(Iğ.02/96)*

işde ne ki türgler varıdi, hēb_ō mėrke rayonuna ***yığıl-duḫ****. (An.02/49)*

ben_esgelluĝa gedende gevregleri yabdi, yarım yola çaĝ ***bitir-duḫ****. (Ha.07/41)*

bēle bele zulumlar ***gör-duḫ****, bele ezaplar* ***gör-duḫ****. (An.12/4)*

biz birbirimizi ***bul-duḫ*** *di^{y}ėr, üç gün sora. (Ağ.13/24)*

on dörd bin can_ā^{y}ile^{y}i, bu bir_ay^{ı}n_içine ***yütür-duḫ****, ḳaza^{ğ}isdana gėdene çaḫ, or^{ı}ya (Iğ.06/147)*

*ḳızımızı gelin_**ėd-duḫ**, ayni gėcesi, yataḫların_içinä şe^{y}* ***ġoy-duḫ****, yasduḫ, başlerni* ***örd-duḫ****, biz türkiye^{y}e ėĺa* ***ĝaş-duḫ****. (Ha.04/6)*

Allomorfları: *-dıġ, -dı^{ğ}, -dıĝ, -dıh, -dı^{h}, -dıḫ, -dıḳ, -dı̄ḫ, -dı́ḫ, -dı̊ġ, -dı̄^{ğ}, -dı̊ĝ, -dı̄ḫ, -dig, -diğ, -di^{g}, -dih́, -dik, -diy, -dı̄k, -duġ, -duğ, -du^{ğ}, -duĝ, -duh, -du^{h}, -duḳ, -dū, -dūĝ, -dūḫ, -düh́, -dük, -dȯḫ, -tıḫ, -tı̄ḫ, -tik, -tuğ, -tuĝ, -tuḫ, -zuĝ.*

-*dıġ*: Yalnızca iki örneği vardır.

ġızımızın_aya^{ğ}ını ***aş-dıġ****. (An.10/125)*

en son ***çıġ-dıġ*** *geldik (Ma.05/19)*

-dı^{ğ}: Yalnızca dört örneği vardır.

*iki gün_orda **ĝal-dı**^{ğ} **üçüncü ğüni, ē, ra^{h}metlik atatürgüne ismet_ününi ḳırḫ tane doḫtorúnen geldi oriya. (Ha.05/90)***

*otuz_üşde **ğel-dı**^{ğ}, ona göre segsen_üzerindeim. (Mu.03/5)*

*hüdüti **gė̜ş-dı**^{ğ}, bir tene su var^{ı}di. (Mu.03/19)*

*onnan **gel-dı**^{ğ} bir kő́e, tussuz edmek yiyėlle, duz muz yoğudu o zaman, ḳaĝızmanda. (Mu.03/22)*

-dıĝ:

*ġızdan bir söz_**al-dıĝ**_ama iş babasına anasına ĝaldi. (Ha.05/120)*

*o merkezindē ev yapduḫ ğennimis, **çalış-dıĝ**_ev yapduḫ. (Bu.02/96)*

*geldıḫ diyír ğė hüdüti **ğė̜ş-dıĝ** bu tarava. (Ağ.15/41)*

-dıh: Yalnızca iki örneği vardır.

*ışdē etesi güni **baḫ-dıh**, geldile. (An.10/58)*

*segsen_üşde biz **getir-dıh** burya. (Ağ.06/19)*

-dı^{h}: Yalnızca bir örneği vardır.

*bir dere yau, şu ĝader bir dere, gė̜şduḫ dereyi, rä̈medluĝ babam dedi ği yatın **geş-dı**^{h} huduti. (Ha.02/26)*

-dıḫ:

*^{i}şde **çalış-dıḫ çabala-dıḫ**, oḳul yoĝudi o zaman, bişe yoĝídi. (Ağ.07/90)*

***beğen-dıḫ**, oĝlum da begendi. (Bi.04/72)*

*ordo öyĺa ḳamalar **getir-dıḫ** ki, rus ġamalari, çoḫ. (Mu.03/70)*

*işde oni çı́n ġorḫumuzdan geldıḫ, ḳominıs_**olma-dıḫ**, türk_ōlú türk. (Mu.03/10)*

-dıḳ: Yalnızca iki örneği vardır.

*bi **baġ-dıḳ** ḳapı çalınmaya başladı, saldadlar gelmiş. (Ma.05/10)*

*hemid_emigíl de **al-dıḳ** (Ma.05/19)*

-dı̄ḫ: Yalnızca bir örneği vardır.

*artıĝ_ordan ġaşdıḫ geldıḫ gėce günüz **gel-dı̄ḫ** (Mu.03/19)*

-*dı̊ḫ*: Yalnızca bir örneği vardır.

ama şimdi artıḫ ***ġaynaş-dı̊ḫ****. (Ağ.06/107)*

-*dı̊ġ*: Yalnızca bir örneği vardır.

diyor tabi ***otur-dı̊ġ*** *diyor, ālladılar. (Ma.05/7)*

-*dı̊ğ*: Yalnızca bir örneği vardır.

annadın, biz_onnardan sora ***gắl-dı̊ğ,*** *bí̇s ġaçaḫ gắldıḫ. (Mu.06/31)*

-*dı̊ĝ*: Yalnızca iki örneği vardır.

ged-dı̊ĝ*, bí̇r de bizim_üsdümüzden saçılmış ġamėndat varidi. (Bu.02/74)*

ḳaynanam diyėr ki, şėá ki ***gel-dı̊ĝ*** *ḳazakísdana gắlduḫ, yėmek yoḫ. (Bi.03/40)*

-*dı̊ḫ*:

ac da ***ġal-dı̊ḫ****, bir tene paltar yoĝudi ki abuni ğiyaḫ. (Iğ.08/55)*

burya ***gắl-dı̊ḫ****, bizden_ireli aĝaluḫlar gelmişdi burya (Mu.06/29)*

gėcá günüz yiğirmi doḫḫuz ğün yol ***gez-dı̊ḫ*** *o vaĝonnarda. (Bu.02/6)*

sora şėy yabdıḫ, undan ***taşın-dı̊ḫ****. (Bi.04/49)*

yapılı evlere ***gir-dı̊ḫ****, yataḫ yoḫ, baddaniye yoĝ, yorĝan yoḫ, bişä yoḫ, ġış mevsı̊mi. (Ha.05/96)*

*onnan sora da tēris_****ol-dı̊ḫ*** *geldıḫ giddig. (Ağ.06/61)*

gene diyėller, ***yorul-dı̊ḫ****. (Mu.01/27)*

-*dig:*

bis çoḫ çile ***çeg-dig*** *çoġ. (Ağ.07/78)*

yo her gün gėtmedim, bí̇r gün_ara ***vėr-dig_****ėle bėle işde. (Iğ.03/51)*

-*diğ*: Yalnızca dört örneği vardır.

gėd-diğ*_artığ_ı̄ bir ḳaç_ı̄ cámaatinen. (Ma.02/11)*

biz de bir defa ***gir-diğ****_işin_içine. (Ma.02/26)*

-*di*ğ: Yalnızca bir örneği vardır.

gắl-diğ *işde o alínen gelduḫ çıḫduḫ (Iğ.06/114)*

-diḣ:

gel-diḣ *diėr ... ġarsın_orda hudutu* ***geş-diḣ*** *suyu diėr. (Ağ.13/21)*

söyle-diḣ*. (Ma.02/72)*

-dik:

eved ***been-dik****. (Ağ.07/49)*

eltıme ***söyle-dik****_işde (Bu.09/15)*

peyniri ***bitir-dik****, aacın_üzeríne asdıẖ. (Ağ.18/63)*

-diy: Yalnızca bir yerde rastlanmıştır.

*rahat_****ėt-diy****_ordan sora bir, bir sene sora da, malatya[y]a verdler. (Ma.02/54)*

-dǐk: Yalnızca bir örneği vardır.

eer ***gid-dǐk,*** *zati gėddik; ė gėdmedisek, ė öldürecaĝısa zati biz_öleceis. (Ağ.07/9)*

-duġ: Yalnızca iki örneği vardır.

bir_afda oḳula ***gidme-duġ*** *úçümüz de (Bi.03/93)*

sora gendimíz ***yab-duġ****. (Bu.13/110)*

-duğ:

yasaĝ_odunú ***doğra-duğ*** *biz de bilmiyėruẖ. (An.05/296)*

sora ***ğel-duğ****_o köe. (Bu.04/101)*

*odunu doĝraduĝ_ey_****isin-duğ****_a iki günden sora ẖıdırelleziydi. (An.05/312)*

tög-duğ *ägduĝ_íşdä ebüle ídare ėdiyėruẖ. (Iğ.06/63)*

-du[ğ]:

orda ***yaşa-du[ğ]****, bír_on yil yaşaduĝ_orda. (An.05/69)*

ġırĝısdana ***gäl-du[ğ]****, onda, o ġırĝısdandȧn da bu türki[y]ee geldım. (Iğ.12/3)*

muşdan sora buriya ***gel-du[ğ]*** *işde (Ha.05/108)*

birez rampa var, ***çıḫ-du^{ğ}****_orda da båbamın bi aḫrábesi var^{ı}míş (Ha.02/29)*

*bi̊z gelen kimi hebbímiz_ėy****_ol-du^{ğ}****_onnar d_ey_oldi (Iğ.09/125)*

bir gėcá ***ġonuş-du^{ğ}*** *tėliFonnen (Mu.03/27)*

-duĝ:

al-duĝ*_oni üçümüs (An.05/301)*

ėlçíluĝa ***gėd-duĝ****, müre^{d}ced****_ėd-duĝ****, bír zaman çoḫ* ***gäz-duĝ****_onun pėşine. (Iğ.06/41)*

bizler gendímiz ***yığıl-duĝ****_orda ev yapduĝ_ev^{i} alduḫ. (An.02/50)*

auradan ki ***gir-duĝ****_a bir ġat görün... aburadan baḫanda ikí ġat görüniyėr. (Bu.14/165)*

epėyce ***dur-duĝ****_ama (Ma.04/37)*

biz ***düş-duĝ****_ózbegisdan terefe. (Bi.01/17)*

ayaḫlarmızı ***soḫ-duĝ****_orada (An.05/44)*

onda da ĝazanduĝ_özbeğisdana ***tök-duĝ****. (Bu.13/143)*

-duh:

onda da ***yaşama-duh.*** *(Iğ.08/37)*

rivadizivasi de aĝırmaya başladi ***de-duh*** *yaĝacaḫ. (Bu.04/138)*

o arasí bir saad_oldi ceneze^{y} ***ġaldúr-duh****. (An.07/48)*

-du^{h}: Yalnızca bir örneği vardır.

meyva ***tiḱ-du^{h}*** *gi (Iğ.09/67)*

-duḳ: Yalnızca iki örneği vardır.

*bö^{y}üduḫ sora sürgün****_ol-duḳ*** *(Bu.04/191)*

ama bu da utandı zatė^{n}, herkesin gözi̊ bizde, neyse ***otur-duḳ****. (An.10/47)*

-dū: Yalnızca bir örneği vardır.

buraları ***ġoş-dū äg-dū*** *bişdūḫ. (Iğ.06/166)*

-dūĝ:

yollarda da ***ḳal-dūĝ*** *rusiyada (Bi.04/44)*

-dūẖ:

*sora mal_**al-dūẖ** (Bu.08/93)*

*bu^ğ day_ekduẖ, mısır_egduẖ, pancar_**ek-dūẖ**. (Ağ.09/44)*

*dedım tamam ėleyse içerim, sävínduẖ, çay^ı mızi **ī̇ç-dūẖ**. (Iğ.03/56)*

-düh́: Yalnızca bir örneği vardır.

*bizi gördü ... **gör-düh́** te onnari yani, damam mi. (Ağ.11/36)*

-dük: Yalnızca iki örneği vardır.

*ġızım biz bö^y le **gör-dük**. (Mu.05/59)*

*neyse **gör-dük**, beendile birbirini. (An.10/56)*

-dȯẖ: Yalnızca bir örneği vardır.

*áni biz_eyle **düşün-dȯẖ**. (Bu.15/24)*

-tıẖ: Yalnızca iki örneği vardır.

*gúrcisdana **gėt-tıẖ**. (Bu.04/88)*

*bís **ḳaş-tıẖ** diyördi̇ (Bi.05/39)*

-tı̄ẖ: Yalnızca iki örneği vardır.

*dina haġaret_ėdince biz mecbur ġalduẖ **ġaş-tı̄ẖ**, dinimizí ġurtarduẖ. (Mu.06/39)*

*^h ärgėşin gendinä göre ävi̇ varıdi, işde, **yelleş-tı̄ẖ**. (Iğ.05/24)*

-tik: Yalnızca bir örneği vardır.

*ben_işden gä^l dím, **git-tik** düüne, toya gėdduẖ. (An.10/43)*

-tuğ: Yalnızca bir örneği vardır.

*onda oturduẖ sora da, **git-tuğ** lazudı ĝırduẖ tallada. (An.05/275)*

-tuĝ:

***yat-tuĝ**_orda, sabā ışıhlandı ĝaẖduẖ (Ha.02/29)*

*meşe^y e **ğet-tuĝ**_oduni ğeturmeye (An.05/294)*

*özbeğisdanın ĝaşġaderya vileyetına **düş-tuĝ** bis. (An.05/31)*

-tuẖ:

*äv mal mülk neyim varise orda **bı̄raẖ-tuẖ**.(Ha.05/69)*

bėle dėdi, a biz de ***get-tuḫ****. (Bu.04/34)*

birez yoḫuş yėrde, yėngemeduḫ çoĝ_aĝurluĝ_ėddi birazíni bıraḫduḫ, ***tök-tuḫ*** *yoldan_aşaĝí. (An.05/302)*

-*zuĝ*: Görülen geçmiş zaman ekinin, eklendiği fiilin sonses */z/* ünsüzünden etkilendiği görülür *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.1.13. zd>zz):*

ġaç sene ***ğez-zuĝ*** *o sauḫda bis! (Iğ.09/24)*

II. Çokluk Kişi: *-dIz* *(-dız, -diz, -duz, -düz)*

ġoyma-dız *ki yapėm. (Ha.03/36)*

ė nasın_oldi, nasíl ***gez-diz****? (Ağ.07/183)*

*aşındi siz bunda çoḫluĝ_****ol-duz*** *de, äğer Duysalar bäni işden açarla^r^.* *(Bu.11/56)*

yėrbeyėr ***öldür-düz****. (Ağ.16/93)*

Allomorfları: *-dınız, -dıs, -dız, -diniz, -dis, -diz*

-*dınız*: Yalnızca bir örneği vardır.

bu milleti sizá oni çün mi ğäturduḫ gú bu ahvala ***sal-dınız*** *buni! (Bu.02/90)*

-*dıs*: Yalnızca iki örneği vardır.

ē dá o mament da gelmedi, bir de ämir ğeldi istalinnen gi sürgün_edecaus sizlári, gürji olmadız, gürji oḫulna ***oḫuma-dıs****, sürgün_ėtti orta asyaa. (An.05/14)*

dėdi kė, ***ḫoşgel-dıs*** *filan, gelin oğlum gelin buy^u^run. (Bu.14/46)*

-*dız*: Yukarıdakinden farklı olarak ve yalnızca bir örnekte ince ünlülü heceden sonra gelmiştir.

hiç ***deme-dız*** *gel yemeğe. (Mu.06/88)*

-*diniz*: Yalnızca iki örneği vardır.

been-diniz *mi? (Ağ.07/49)*

niye ***gel-diniz*** *gi? (Ağ.07/111)*

-*dis*: Yalnızca dört örneği vardır.

diyė́r gi bunnari nė ***ė̈d-dis****, on yėddi tene adami? (Bu.11/121)*

niye ***gel-dis****, ẖayırdır. (Bu.14/103)*

-diz: Yukarıdakinden farklı olarak ve yalnızca bir örnekte yuvarlak ünlülü heceden sonra gelmiştir.

niye ***ğä̈tür-diz*** *bä̈ni bur^{i}ya (An.09/308)*

III. Çokluk Kişi: *-diler*

çocȯẖları̊muz da işde serbes yaşamaya ***başla-diler****. (Ha.05/112)*

üzerıne yorĝannari ***çeg-diler****. (Ha.05/58)*

*geldiler bir şerbet_****içd-iler****,* ***gä̈l-diler*** *şerbed_işdi, yüzüg* ***daẖ-diler****. (Bu.05/8)*

ğötürdle hamama ***doldur-diler****, paḵlanduẖ, yaẖanduẖ çıẖduẖ (Iğ.09/30)*

o ȩ̇şyaları ortaya ***düz-diler*** *bö̈^{y}ük yüsgeg, bu ev yüskekluĝunda, çocuẖlar o yüsgeğe çıẖdi oturdler, biz de yannarına oturduẖ (Iğ.02/129)*

anam_aĝladi ki bu faşisdler bı́zi bu ğüná ***ġoy-diler****_aẖşam oĝlumi döğd^{i}ler_oĝlum döşeh́de yatiyir. (Bu.02/82)*

Allomorfları: *-dıla, -dılar, -dılár, -dıle, -dıler, -dılē̈r, -d^{ı}la, -d^{ı}lar, -d^{ı}le, -d^{ı}ler, -d^{ı}lē̈r, -dı́lar, -dı́lá, -dı́lä̈, -dı́lä̈r, -dı́lä̈^{r}, -dı́le, -dı́ler, -dı́le^{r}, -dı́leř, -dı́lē̈r, -dilá, -dilár, -dilä̈, -dilä̈r, -dile, -diler, -dile^{r}, -dilē, -dilē̈r, -dilē̈^{r}, -dilá, -dilár, -dilá̈^{r}, -d^{i}le, -d^{i}ler, -d^{i}lē̈r, -d^{i}le^{r}, -d^{i}lá, -dula, -dular, -dula^{r}, -d^{u}lar, -dúler, -düle, -düler, -d^{ü}le, -d^{ü}ler, -dle, -dler, dle^{r}, -dlē, -tılar, -tı́ler, -tiler, -tile^{r}, -tilá, -tüle^{r}*

-dıla: Yalnızca bir örneği vardır.

bunnar başlıẖ yė́r^{i}ne, ta... yė́r_aldılar, topraẖ, / arsa ***al-dıla****, / buĝda ekilen yė́r. (Mu.02/18)*

-dılar: Bütün örnekleri yalnızca */a/* ünlülü hecelerden sonra kullanılmıştır.

*ofis_****aş-dılar****_orda (An.02/115)*

milledler çoẖ güldü onu da ġasėdá ***çıẖard-dılar****. (An.01/52)*

*onnan baya para **ĝazan-dılar** (Bu.12/89)*

-*dılár*: Yalnızca bir örneği vardır.

*arabayi arẖadan **sıẖışdır-dılár**. (Ağ.06/85)*

-*dıle*: Yalnızca dört örneği vardır.

*/-ne ġaldi gi **yaẖ-dıle** evler_eb bütün yaẖdile^r.-/ (Bu.11/43)*

*o şė^y i **deş-dıle** íşde (Bu.12/27)*

-*dıler*:

*yiniden **al-dıler**. (Bi.03/93)*

*ordan **gel-dıler** bėş_altı adam, allahın_emriynen işdediler (Ha.08/47)*

*^h ordan da buriya aftobuslara bündúrdí **gätır-dıler** buraya. (Iğ.05/12)*

*sora dörd bėş aylä^y i **toldur-dıler** bir_arabaya (Iğ.06/88)*

*o ki **getúr-dıler_**e, **indür-dıler**, o zaman yaptiler. (An.12/209)*

-*dılēr*: Yalnızca bir örneği vardır.

*nä_blem_onú uçaẖ **tut-dılēr**_işde, parasıni yatırdıle(Iğ.05/57) r.*

-*d^ı la:* Yalnızca bir örneği vardır.

*lazudı ĝırdı oĝlannā, ataş **yaẖ-d^ı la** da, püşüriyėlle şe^y mísiri, ataşda. (An.05/276)*

-*d^ı lar*: Yalnızca dört örneği vardır.

*deveye **bağla-d^ı lar** ḇeni yoẖariya (An.02/37)*

*sobaların_içine ḇile baẖdıler, bizım camaşıllari her yėri **ḳarışdır-d^ı lar** (Bi.03/60)*

-*d^ı le*: Yalnızca bir örneği vardır.

*savaşa ğėtmiyannar desteğ_**ol-d^ı le**, bírer tená ḳoyun mi ğėçi mi nä ki imkanı varidi, ... onde käsdıle işde şey_edd^ı ler, ġa^v urma yap^i ėrdiler yola. (Bu.12/18)*

-*d^ı ler*:

***başla-d^ı ler**_öl^ü leri getırme^y e (Iğ.02/78)*

ele bizi daul zurnaynēn_işinēn_mȯzikinēn, yėmeginēn, nesil bizi ***ḳarşıle-dˈler****! (Iğ.05/8)*

bír ĝurub milled ***dağıl-dˈler****. (Bu.12/87)*

işde içäri ***girdür-dˈler*** *ġızım, ällíni bala* ***batur-dˈler****. (An.12/193)*

-*dˈlēr*: Yalnızca bir örneği vardır.

bizimkiler çoẖ gözel ***ġarşıla-dˈlēr****. (Iğ.02/162)*

-*dílá*: Yalnızca bir örneği vardır.

küçüg küçüg ***vėr-dílá****. (Mu.02/16)*

-*dílä*: Yalnızca bir örneği vardır.

nä topraẖ vėrdílēr, nä iş ***vėr-dílä****. (Iğ.06/157)*

-*dílär*: Yalnızca bir örneği vardır.

azarbaycannan ḳavḳazdan ***gäl-dílär****. (Iğ.06/35)*

-*dílȁ*: Yalnızca bir örneği vardır.

häb ***ġırıl-dílȁ****, on, on dörd on bėş bin can, orada (Iğ.06/144)*

-*díle*:

terete birden ẖáber ***yab-díle*** *ramazanda, bisi çägdiler. (Bi.03/32)*

baĝ_aa burda tüken yeri bile ***vėrdürme-díle*** *bi(Mu.06/57) ze.*

aẖısẖada işde o mal daşiyan tırınnáre ***doldur-díle****. (Iğ.06/90)*

boynumuza ***sarıl-díle****, äsgeller (Ha.02/30)*

-*díler*:

ėle ayíle oldí ki on candur_onı̊ de öldi, vefat_ėddi gėddíler, boş çocuẖlar ***ẖal-díler****. (Iğ.06/145)*

bize yaní göz vėrdi işıẖ ***verme-díler****. (Ma.04/36)*

çıĝarddiler diėr taẖsiya diyėr ***ġoy-díler****. (Ağ.15/76)*

babamuzí odduz_altıncí yıli ***tud-díler****, götürdiler. (Iğ.06/116)*

odduz_altınci yılda mollari ***götür-díler*** *ki ē öğredmänner*ī*, mollalar*ī*, nä_bülėm doẖdorlar*ī* *bunnari häbbisini ğötürdi hapısa addíler (Iğ.06/117)*

-*dıle*[r]:

*türḱler deb bizí ḳırdiler_onda, türḱler deb, ėle bizi savaş_**ėd-dıle**[r]* *bize. (Iğ.09/46)*

***yıĝ-dıle**[r], saldati ğetürüb tökdiler. (Iğ.08/3)*

*gene ğeri ğötürdler uçaĝıne[n], ondan sora doldurdıler de, sinamesnskidür rasyeye **ğöttür-dıle**[r], slamesgiya. (Iğ.09/50)*

-*dıleř*: Yalnızca bir örneği vardır.

*öldüreni **öldür-dıleř**, ġalanni çıẖarddıler, ölenneri çoĝ_oldi. (Iğ.09/45)*

-*dılēr*: Yalnızca üç örneği vardır.

*tilvızondȧ da **gőśder-dılēr**, aĝliyan nėrdē, nėrdä, vėşimız_işimiz, hēr şe ġaldi, çil çıplaẖ gelduẖ. (Iğ.11/3)*

*adammızi vurdıler, ġızlarımızı **ĝaçur-dılēr**, bılmem neler yabmadiler kė! (Ha.05/109)*

-*dilá*: Yalnızca bir örneği vardır.

*yaẖani **yaẖ-dilá**, ġıranı ġıldıler_alani aldıler ná ĝaldi k[i] eş bişe ĝalmadí oĝulcan. (Bu.11/44)*

-*dilár*:

*devled hasdaẖanasında **yaz-dilár** derman[ı] de. (Bu.04/228)*

*bení aẖşama çan bindiler şe **ed-dilár**, bırahd[i]ler beni (An.06/60)*

*onnȧn sora çoçuẖlar geldi buray[i] beendiler, iş **bul-dilár**, yaní ki, íşliyaẖ ki para osun etmek yiyaĝ_eç olmasa (An.12/46)*

*şind ceneze gėddi, túrbeye **götür-dilár**, ġoydiler (An.04/15)*

-*dilá̄:* Yalnızca bir örneği vardır.

*bunun ġardaşlári de **ğel-dilá̄** bursaya (An.05/73)*

-*dilä*: Yalnızca iki örneği vardır.

*bunnā ğėddi ama aẖşam yine ğeleceiz **de-dilä**. (An.10/67)*

*äv **vėr-dilä**, topraẖ vėrdiler, äv yabduẖ (Bu.11/87)*

-*dilär*: Yalnızca üç örneği vardır.

gedduĝ_orta asyaya, orda ***böl-dilä̈r*** *bizi härkėşi bir kövläre, bėş äv bir yėre, on_äv bir yėre orda. (Iğ.06/9)*

gätür-dilä̈r *bur^{i}ya gälduĝ_íşdá. (Iğ.06/53)*

doḫḫuzunci ayda bizi ***sür-dilä̈r****_ordan, aḫısḫadan. (Iğ.06/4)*

-dile:

çıḫdiler yola da, yeddi táne ġoy^{i} ***al-dile****, bazara ğötüri^{y}ėrdi (An.05/368)*

şimdi ***gel-dile*** *o dėdi, vā bişė ġoḫir_o dėdi bişė ġoḫiir. (Ağ.16/156)*

ore^{y}e heppisini ***ġoy-dile****. (Iğ.02/182)*

bís ġırḫ ḇėş sene durduĝ özḇeğisdana ***tök-dile*** *ki, ġırḫ bėş sene. (Bu.08/99)*

-dile^{r}:

bizi ***al-dile^{r}*** *geturd^{i}ler (Bu.14/101)*

savaşá ğetmiyannar da onda o şeye ġurban ***ğed-dile^{r}****. (Bu.12/62)*

neyse, bizi ***bindur-dile^{r}*** *neyse ineğöle yolladiler. (Bu.14/123)*

*bir sürdilēr_****öldür-dile^{r}****, daa nere gedaḫ, neremiz var, nere gedaḫ, yerimiz yoḫ. (An.12/186)*

heb vaġonnari aşd^{ı}ler ne_vlėm kö^{y} kö^{y} ***tög-dile^{r}****. (Bu.13/37)*

-dilē: Yalnızca iki örneği vardır.

*ondan sora bízi sürğün_****ėd-dilē*** *bír gėcēnn_içinde (Bu.08/109)*

ayılasın^{ı}n durumuna ğöre bírıne ğėçi ***vėr-dilē*** *bírıná ġoy verd^{i}le. (Bu.12/69)*

-dilēr:

ėĺa acluĝ_oldī, birbirní ***ġır-dilēr****,* ***öl-dilēr****,* ***ġal-dilēr****, na old^{ı}ler, özbeğisdan çōḫ ḫaraba düşdi, köti oldiler (Iğ.09/61)*

*kö^{v} yerınde misír_****eh́-dilēr****, ekiná başlandi. (Bu.12/75)*

aldi bizi ğetúrdiler vaĝonnara ***ĝoy-dilēr****. (Iğ.11/2)*

di^{y}ėr, bunara ällişer zopa ***vur-dilēr****. (An.06/28)*

-dilē^{r}: Yalnızca bir örneği vardır.

ḳazağisdandan geldile bizí ***al-dilē̃***, *işde ne bilem. (Bi.04/43)*

-*dilá*: Yalnızca iki örneği vardır.

ē da ***gel-dilá***, *ondan soriyėlle, bundan soriyė... derdın nedúr, ne, ne içún (An.05/102)*

gelduẖ sora da ȯ eşeği, ėy[i] ėşeğidi, başğa kö[y]lüler ***gör-dilá*** *buni da, onnar çoğ meşe[y]e oduna ğediyėrd[i]ler dá, müşteri oldile, biza satacan dedíle[r]. (An.05/258)*

-*dilár*: Yalnızca bir örneği vardır.

ġazaẖların gelduĝ_evlerínde Durėrduĝ, etmekler[i]ni yeduẖ, onnar ***baẖ-dilar***. *(An.12/148)*

-*dilā[r]*: Yalnızca bir örneği vardır.

bír ġara tírėne ***Doldur-dilā̃***. *(An.12/8)*

-*d[i]le*:

adamlari hebsıni t[ı]rına ***ġapad-d[i]le***, *ġapilerni şe[y] ėddiler anaẖdarine[n], [i]şte yola çıẖduẖ. (Bu.12/20)*

sora bir zaman sora náyise ordån ***bozul-d[i]le*** *muẖaciller háb (Ha.08/20)*

gätür-d[i]le *demüryolunda çaluşdurdile[r]*, ***işle-d[i]le*** *işledi...* ***yabdur-d[i]le*** *de bízim şėnniğ onda çalışdi. (Bu.08/44)*

-*d[i]ler*:

hiç kismá ġabul_ėtmedi her yėrden ***ġatȧẖla-d[i]ler*** *de sora biz_ėlçuluĝa gálduẖ. (An.09/445)*

ora[y]a ***getúr-d[i]ler gömle-d[i]ler*** *(Ha.07/12)*

ortaya adam ***ġoy-d[i]ler***, *o ėşei bize verecaẖsın. (An.05/260)*

noyabır_ayında, bíz äkini yıĝduẖ doldurduẖ, bízi dá ***sür-d[i]ler***. *(Iğ.09/120)*

-*d[i]lēr*: Yalnızca bir örneği vardır.

sora ėle meleşd[i]ler_oĝul_ėle ***sür-d[i]lēr***, *ėle kökümüzden kömürümüzden (Bu.13/92)*

-*d*^{i}*le*^{r}:

***çıĝard-d*^{i}*le*^{r}** *süngilerinen tüvengi dübülğüynen vurå vura. (Bu.02/5)*

sora ***ögred-d*^{i}*le*^{r}** *ki māl, ördēḳ, ġāz, ... / o rusíyadaki ġomşiler. (Bu.08/92)*

onnan sora getürd^{i}*ler bizi şeye, vaġonnara,* ***doldúr-d*^{i}*le*^{r}**. *(An.11/10)*

***götür-dile*^{r}** *bi*^{r}*, oġġul, böyṻġ_oḳu, oġuldar tatilidi, o oḳula yėlleşdürd*^{i}*ler bizi. (Iğ.02/136)*

-*d*^{i}*ĺa*: Yalnızca bir örneği vardır.

fėrĝanada çoḫ ... milletimizi äz^{i}*yet* ***vėr-d*^{i}*ĺa*** *ġırdiler. (An.09/196)*

-*dula*: Yalnızca bir örneği vardır.

tamal_aĝaya ***yab-dula*** *onú (An.01/58)*

-*dular*: Yalnızca bir örneği vardır.

neyse bizímgile sordula^{r} ***soruşdur-dular***. *(An.10/70)*

-*dula*^{r}: Yalnızca iki örneği vardır.

oturduḫ ***bahdı dur-dula*^{r}**. *(An.10/51)*

-*d*^{u}*lar*: Yalnızca bir örneği vardır.

hē, ***ĝaçur-d*^{u}*lar.*** *(An.02/36)*

-*dúler*: Yalnızca bir örneği vardır.

onnar diír süngülerí vurdúler ***vur-dıle***. *(Ağ.03/2)*

-*düle*: Yalnızca bir örneği vardır.

götürdi̊ ***tög-düle***. *(An.12/23)*

-*düler:* Yalnızca yuvarlak ünlülü (*/ü/, /ö/*) hecelerden sonra kullanılmıştır.

bir saad_ara, ***öl-düler****_ikisi de (An.07/49)*

burya ġurbed ***düş-düler*** *ye, yaní ġar*^{i}*b* ***düş-düler*** *(Mu.02/4)*

-*d*^{ü}*le*: Yalnızca bir örneği vardır.

arabaya doldurdıler bízi de^{e}*, arabaynen* ***götür-d*^{ü}*le*** *şėye. (Iğ.09/82)*

-*d*^{ü}*ler*: Yalnızca üç örneği vardır. Hepsi de yuvarlak ünlülü (*/ü/*) hecelerden sonra kullanılmıştır.

ḳaza^{ğ}ıstannan ***getür-d^{ü}ler****. (An.12/188)*

ġardajımi doẖdora ***ğötür-d^{ü}ler****, birez doẖdorda davaladiler (Bu.02/93)*

-*dle*: Yalnızca dört örneği vardır.

ğötür-dle *hamama doldurdiler (Iğ.09/30)*

gecá ĝaẖduẖ, ***ĝaldur-dle*** *ki dav... savravėşí dedi, urusca dedi gi sabřavėşi. (Iğ.11/29)*

-*dler*:

yani onnar köti ***davranma-dler*** *bizä, ėy davrandíler. (Iğ.06/125)*

dezgah vėrdi ama para ***verme-dler****. (Ma.03/82)*

özbeğisdana ***düşür-dler****_onda hamamladiler. (Iğ.11/5)*

-*dle^{r}*: Yalnızca iki örneği vardır.

tā^{h} burya ḳaden ***getir-dle^{r}*** *bizi (Mu.03/24)*

iẖi bínde ben ē, iki oĝlan ğelín, bır küçüg ġızımi túrki^{y}e ğönderdím burya ***ğel-dle^{r}****. (Bu.12/134)*

-*dlē*: Yalnızca bir örneği vardır.

şınni fárĝana bölğesindekini mejbıren rusyā bölğesín... ***götürdlē*** *de, a bizım_o namanġan, annijan bölgesė, kentleri^{n} şėysi kendi isteğinán milled daĝıldė. (Bu.12/100)*

-*tılar*: Yalnızca bir örneği vardır.

da onnan ban^{y}ö yabdurdíler, o şėyleri dizinfeks ***yap-tılar****, ḳaynaddiler soda şėy_ėdd^{i}ler. (Bu.12/49)*

-*tíler*: Yalnızca bir örneği vardır.

gettiler_unnar daĝa ***get-tíler****_atinan, yaylaya. (An.05/367)*

-*tiler:*

hebbimizi bėle şė^{y} ***yap-tiler****, aráşdurdíler, uçaẖlará bindürdiler. (Iğ.02/132)*

-*tile^{r}*: Yalnızca bir örneği vardır.

Day^{i}lerim şėydá ĝaldi, almaataya ***gėt-tile^{r}*** *almaataya. (Mu.03/26)*

-*tiḱa*: Yalnızca bir örneği vardır.

*islam milleti orta asyadadur, orıýa gedecaḫsız dedi de orıya sürgün_**et-tiḱa**. (An.05/15)*

-*tüle*ʳ: Yalnızca bir örneği vardır.

*artıḫ bunnar **düştüle**ʳ benı́m pėşime. (Mu.02/12)*

1.2.1.1.2.2.3.2. Birleşik Çekimleri

1.2.1.1.2.2.3.2.1. Hikaye

Örneğine rastlanmamıştır.

1.2.1.1.2.2.3.2.2. Rivayet

Örneğine rastlanmamıştır.

1.2.1.1.2.2.3.2.3. Şart

I. Teklik Kişi: *-diysem, -dı́sem*

*ben de **öl-diysem**_o yetimlerı́n hali ne olur! (Mu.01/185)*

*yerinnäⁿ ġorḫıýėr teprenmeye, bu evden **çıḫ-dı́sem** başıma ne oyun gelecaḫ? (An.09/423)*

II. Teklik Kişi: *-dı̇sen*

*ayaĝın **değdür-dı̇sen**, o momendde içeri ğirersin (An.05/173)*

III. Teklik Kişi: *-dısa, -disá, -dise, -dusa, - dse*

*o zobbaları **dėüür-disá** ağer, bis ĝalebe ĝazanmış_oliyėrduḫ. (An.05/210)*

*kim ki ayaĝınan **düş-dise** ege oni cebı́rliyėrdler. (An.05/205)*

*heğer vurduĝsaḫ, hä̈bsini alırdı, hengisi **vurul-dusa** o alırdi. (Ha.02/37)*

I. Çokluk Kişi: *-disek, -duĝsaḫ*

*eer giddík, zati gėddik; ė **gėdme-disek**, ė öldürecaĝısa zati biz_öleceis. (Ağ.07/9)*
*heğer vurduĝsaḫ, hä̈bsini alırdı, hengisi **vurul-dusa** o alırdi. (Ha.02/37)*

II. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

III. Çokluk Kişi: *-düseler*

*ayaĝınan_abele **değ-düseler** eğer, ayaĝını değdüseler, onnȧn sora o dişerdeğile içeri ğiriyėrdi, bunnar dişeri çıḫiyėrdler. (An.05/172)*

1.2.1.1.2.2.3.3. İşlevleri

i) Görülen geçmiş zaman ekinin temel işlevi, göz önünde olup biten bir hareketi bildirmektir. Bu hareket geçmişte başlamış ve bitmiştir.

*bacım_**öldi** misal, bunda ki ölsün bursaya **ġoymadiler**, ki rayondȧn rayona **ġoymadiler** ki **yadsaĝídi**, **dutiyėrdiler**, mėlis şeyler, bolísler. (Bu.13/95)*

ii) Henüz başlamamış bir hareketi de ifade edebilir:

*o laz o hä̈cä̈dlerní bıraḫmiş de demiş şindi sä̈n yap, bä̈n **geddím** túrkiyeya. (Iğ.12/15)*

iii) Görülen geçmiş zaman ekinin soru ekiyle birlikte kullanıldığı *-d+kişi + mI* zarffiil işlevi görür:

*ėy_allah **saḫladı mi** saḫlar. (Ağ.03/3)*

ẖas demaẖ ne demaẖ, şimdi bi elbise alırsın ẖas, iyi vi elbise ***aldın mi*** *ẖas diyerler. (Ağ.06/25)*

egmedin bişmedín, çalışmadın mi*, ne olursun? açsın. (Ağ.06/68)*

onnarın ä̅li ***degdi mi*** *ab̠dasi bozuliir. (Ağ.14/3)*

bebeg dünyä̅ á ***geldi mi,*** *bebegi seveller_aẖıri, sevmezler mi! (Ağ.16/51)*

şindi ***iẖdiyallandín mi*** *hürmetin gėdiyėr (Ağ.16/76)*

*üç ġaşuẖ duz_***addím mi****, iki ġaşıẖ şeker_atacan, tos şeker. (An.01/5)*

mesele, bu ġavȧnozun senín, üç litralıẖ, onun içina salatay[ı] herşey[i] ***ġoydun mí****, suyu ġatarsın, ölçüsünü* ***aldín mí*** *geri boşadursun suyi. (An.01/7)*

bi işıldaĝ_atiyirdi, // öyle işildaĝ mermi ***addı mídi****, ā̅yni şėy kimi görükiirdi. (Ha.02/23)*

üzüldün mi *daamli aĝrı̊r. (Ha.07/50)*

doĝdí mi *ġarı ġısmi, ġırẖ gün ävde oturacáydi. (Iğ.11/69)*

soba ***yandı mi*** *atar çısġal. (Ma.04/100)*

onnan sora gėce gelirdıẖ ormandan, güniz gizlenırdıẖ, ***gő́rdler mi*** *o saldatlar bizi öldürür. (Mu.03/8)*

*baẖçamız baĝımız vardi, bėş_***oldi_mi̇*** *yüzbaşi[y]nen çıẖardıẖ baẖçeye. (Mu.03/87)*

1.2.1.1.2.2.4. ÖĞRENİLEN GEÇMİŞ ZAMAN

1.2.1.1.2.2.4.1. Basit Çekimi

Kurallı ve yaygın olan ek *-miş*'tir.[114]

-miş ekinin tercih edilmiş olması, Ahıska Türk ağzını *-ıb* ekini kullanan Azerbaycan Türkçesinden ayırır ve Türkiye Türkçesi ile aynılaştırır. Türkiye Türkçesinin de Doğu ve Kuzeydoğu grubu ağızları ve Rumeli ağızları ile yakınlaştırır.

Ünlü uyumlarına girmez, tek şekilli olarak kullanılır. Nadiren de olsa damak uyumuna ve hatta dudak uyumuna girmiş örnekleri de tespit edilmiştir. Fakat bunlar karakteristik değildir.

-miş ekindeki */ş/* ünsüzünün bazı örneklerde *ş>Ş, ş>j* değişmelerine uğradığı (örn. *-miŞ, -mij*) görülebilir. Fakat bu karakteristik değildir.

Kişi eklerinin de farklı şekilleri vardır. Karakteristik olarak kişi eklerinin bağlayıcı ünlüleri birinci teklik, ikinci teklik ve ikinci çokluk kişiler için düz, dar ve incedir (*/i/*); birinci çokluk kişi için ise dar, yuvarlak ve kalın ünlülüdür (*/u/*). Yani birinci teklik kişide ***-im***, ikinci teklik kişide ***-in***, birinci çokluk kişide ***-uẖ*** ve ikinci çokluk kişide ***-iz***'tir. Kişi eklerinin bağlayıcı ünlüleri bazı ağızlarda birinci ve ikinci teklik kişilerde kalın ünlülü (*-ım, -ın*); birinci çokluk kişide ise düz ünlülü *(-ıẖ)* olarak karşımıza çıkabilmektedir. Ayrıca birinci çokluk kişi eki *-uẖ*'taki /*ẖ*/ ünsüzünün /*g*/, /*ğ*/, /*ġ*/, /*ĝ*/, /*h*/ olduğu örneklere de rastlanır. Ancak bunlar karakteristik değildir.

Üçüncü kişilerde bildirme ekinin de çekime katıldığı görülür. Bildirme eki karakteristik olarak dar, yuvarlak ve ince ünlülüdür (*-dür*). Ünlü ve ünsüz uyumlarına girmez, tek şekilli olarak kullanılır. Üçüncü çokluk kişide bildirme eki, Türkiye Türkçesi yazı dilinde olduğu gibi çokluk ekinden sonra (örn. *–mişler-dir*) değil, önce

---

[114] Öğrenilen geçmiş zaman için metinlerimizde -miş eki dışında, birer örnekle de olsa -ıb ve -gen ekleri de tespit edilmiştir. Yerli Ahıska Türk ağzı için -ıb ve -gen ekleri karakteristik değildir. Bu yüzden bu ekler yukarıda ele alınmamış, burada kısaca bahsetmekle yetinilmiştir.
-ıb ekinin Azerbaycan ya da Özbek Türkçesinden geçtiği düşünülebilir. Çünkü buradaki -ıb eki 45 yıl Özbekistan'da ve 12 yıl Azerbaycan'da yaşamış bir Ahıskalı tarafından kullanılmıştır. Fakat bu ekin geçtiği yalnızca bir cümle vardır ve bu cümle de bize -ıb ekinin zaman eki olarak mı yoksa zarffiil eki olarak mı kullanıldığı konusunda açık bir fikir vermemektir.
(Bu.11/6) emim äsgerluğa ***ğėd-ıb****, ġırẖ birinci yillerde de, ġarısi bízdá ġa*[l]*miş, abu anaminan barabar.*
-gen ekinin de yalnızca bir örneği vardır ve bu örnek de hayatının 45 yılı Özbekistan'da geçmiş biri tarafından telaffuz edilmiştir. Bu da Özbek Türkçesinin Ahıska Türk ağzı üzerindeki etkisini göstermesi bakımından önemlidir.
(Bu.05/61) dayilerimiz de bütün abu türkiye[y]*e gelíb ölüb* ***gėd-gen****.*

yer alır (örn. *–miş-dür-ler>-mişdüller*). Bildirme eki *-dür'*ün önsesinin genellikle */d/'*li olması *(bk. 1.1.3.2.2. Yapım ve Çekim Ekleriyle Genişletilmiş Kelimelerde Ünsüz Uyumu)* ve sonsesinde görülen ünsüz benzetmesi *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll)* karakteristiktir. Nadiren de olsa ünlü ve ünsüz uyumlarına girmiş örnekleri tespit edilmiştir. Fakat bunlar karakteristik değildir.

I. t.k.	*yab-mişim*	*gel-mişim*	*gör-mişim*	*ol-mişim*
II. t.k.	*yab-mişin*	*gel-mişin*	*gör-mişin*	*ol-mamişin*
III. t.k.	*yab-miş(dür)*	*gel-miş(dür)*	*gör-miş(dür)*	*ol-miş(dür)*
I. ç.k.	*ġal-mişuḫ*	*gel-mişuḫ*	*gör-memişuḫ*	*otur-mişuḫ*
II. ç.k.	*yab-mişís*	*gä-mişiz*	---	---
III. ç.k.	*aĝnat-mişdür* *yaz-mişdüller*	*gel-mişdür*	*gör-mişdür* *böl-mişdüller*	*ol-mişdür*

Buraya kadar Ahıska Türk ağzındaki öğrenilen geçmiş zaman eklerinin kullanımı hakkında temel bilgiler verilmiştir. Aşağıdaki kısımda ise metinlerde rastladığımız öğrenilen geçmiş zaman ekleri ve bunlar ile ilgili örnekler sunulacaktır.

I. Teklik Kişi: *-mişim*

*gelníme hed[i]yalar_**al-mişim** (Iğ.03/77)*
*hele o ğėdíş **ğelmä-miş, gėtme-mişim** (Iğ.11/46)*
*yigirmi yil tänegede **çalış-mişim**. (Iğ.12/25)*
*ben gendim tikmişim_elímde, oturmuş **tik-mişim**. (An.01/170)*
*ben de diėr_atın_üsdüne diėr bír ē yorĝan **ĝoy-mişim** diėr.*
(Ağ.13/10)

Allomorfları: *-mışım, -míşım, -mijim, -mişım, -mişím, -mi̊şím, -mi̊şim, -mi̊şi̊m, -müşüm*[115]

[115] Bu eklere ilave olarak metinlerimizde iki yerde -mişem eki de tespit edilmiştir. Fakat birinci teklik kişi ekleri arasında sıralanmamıştır, çünkü bu ek normalde yerli Ahıska Türkleri tarafından kullanılmaz. Zaten metinlerdeki yeri incelenirse, mevcut her iki örneğin de kalıplaşmış bir yapıya sahip olan manilerde geçtiği görülecektir:
*puarın başı ġarā, üsdünün daşı ġara, ėle bir yar **sā̈-mişem**, ġaşi kiprigí ġara. (Bu.03/11)*
*bu dere derin derē, sulari serin dere, yardan caab**_al-mişem** (Bu.03/23)*

-mışım:

*oġula vermemişle^r beni, ben_**oġuma-mışım**. (Mu.01/76)*

*ben dėy on yile çan **ġonuşma-mışım** hėç. (Bu.13/203)*

*ben gendim dėmişím, **söyle-mışım** da sıçan delüğüne bir delüg melüğê bıraḫiyė^r, duarın delüğüne ne_blim ne, bir delüg melüğe bıraḫíyėrsın. (An.09/379)*

-míşım: Yalnızca bir örneği vardır.

*babam_evde yoĝídi, babamú **ğörme-míşım** me^n, oġula gėdená ĝader. (Ha.05/10)*

-mijim: Yalnızca bir örneği vardır.

*alddan **ġoy-mijim**_üsdne de yorĝannarnı ġoyyėrdim (An.01/171)*

-mişım: Bu ek, Ahıska Türk ağzı içinde bir alt grubu işaret ediyor olabilir.

*ėle de daha da **ğėdmá-mişım**, şėy yüzi **ğörme-mişım** daa, işġola yüzi. (Bu.06/223)*

*hiç göremiyım, **kör_ol-mişım**, kör. (Ma.04/165)*

*ben bilmiėm_**oḫuma-mişım yazma-mişım**. (Ağ.09/7)*

-mişím:

*yoḫ ardvine ğedmedim ben de, o ardvinnilerınen çoḫ **söyleş-mişím**. (Bu.04/70)*

*üç yaşında **gäl-mişím**, ele diyardi anam babam. (Ha.08/8)*

*ben heç_**oḫuma-mişím** ġızım. (An.12/48)*

-mi̊şím: Yalnızca bir örneği vardır.

*onú^n yüzünä ben **de-mi̊şím**_anḳarada ki allah sänın bėlan vėrsin. (Iğ.06/48)*

-mi̊şim:

*gelduḫdan sora, beş sene sora **ol-mi̊şim**, ardahanda. (Ağ.04/20)*

-mi̊şi̊m:

*aburada **gel-mi̊şi̊m**_aha buraya (Iğ.06/62)*

-müşüm: Yalnızca bir örneği vardır.

*e amcam da diyo^r zaten_**öl-müşüm** diyor (Ma.05/25)*

II. Teklik Kişi: ***-mişin***

*hani yourd ma^y aliyosunuz ya, yourd **mayala-mişin_**eralda, bilion. (Ağ.18/49)*

*buġ ġader yükü **yükle-mişin** buna, bir, ė yedmemiş gibi sen de çıḫmışın_on^u n_üsdüne. (Bu.14/25)*

*säni araşdurmişler_eleşgirdde **çıḫ-mişin**. (Ağ.06/120)*

*yemin mi **iç-mişin** niye gelíb yemiisın? (An.01/214)*

*admíş sekizde bí ġari **öldür-mişin**. (Ağ.06/119)*

*ne ona **uy-mişin_**ola! (An.09/481)*

Allomorfları: *-mışın, -mişın, -mişín, -mişsíndir, -mişsindir, –müşün*

-mışın:

*ė yedmemiş gibi sen de **çıḫ-mışın_**on^u n_üsdüne. (Bu.14/25)*

*ḳapaĝı örtülmez, ne **ḳuḳullat-mışın**. (An.04/82)*

-mişın: Bu ek, Ahıska Türk ağzında bir alt grubu işaret ediyor olabilir.

*erkegler heç **gör-mişın mı** ġadınına^n ŕazı ola, elá bişe var mė? (An.01/54)*

*cansız_adamlır_oliyėr yuḫa da ona diyiller_e **dand^ıra käsil-mişın** di^y ėle^r. (Bu.02/169)*

*tėrmaşa ġalasın ne gün_**ėt-mişın_**aḫorlari.-/ (An.05/459)*

-mişín: Yalnızca bir örneği vardır.

*misa^l_içün bir_oĝlan_olsun, ġız_olsun, gözel bezenür_e, ola ne dodo kimi **bezen-mişín_**ola. (An.09/407)*

-mişsíndir:

*ben de **duyma-mişsíndir** diye annaddım (Bu.09/98)*

-mişsindir: Yalnızca bir örneği vardır.

*gözēl türküsi var, **duy-mişsindir** toylarda, ėşíddın mi? (Bu.09/177)*

-müşün:

*diyersin ki camuşun mediğini getürmiş **ġoy-müşün**_o adamın yerine. (Ağ.08/134)*

III. Teklik Kişi: *-miş(dür)*

-miş:

*äsger **sar-miş** edrefini, köʸün_edreFini, bela **ġurşa-miş sar-miş** (Bu.04/35)*

*sora amcagil **ėşit-miş**, bizi arıyėller (An.02/32)*

*ġavĝaluĝ_**ol-miş**, şeinen, almanⁱnen de urus **vur-miş** birbirine (Ağ.09/76)*

*ġaçarduḫ ki **boĝmiş** beş_alt_tenesın. (An.07/81)*

*ḳırḫında ĝaynanam_**öl-miş** (Bi.01/55)*

*o çocuḫ, onnar, toplumun içine **düş-miş**, onu da ö́ldürmişlē, neler_ėtmişdler! (Iğ.02/190)*

-mişdür: Üçüncü teklik kişi çekimine *-dür* bildirme ekinin de katıldığı görülür. *-dür* eki, dudak uyumuna ve ünsüz uyumuna girmez.

*annēz, babāz bişeler **anlat-mişdür** günde bėle oldí bėle oldí. (Bu.07/9)*

*bir bardaḫ su, ki gėca o duzli **ye-mişdür** ki (An.04/5)*

*çay ġaynadmay_íçün çay ġaynadan lazım, çorba büşürme içǘn ġazan lazīm, ē, yumurta büşürmeʸ_içǘn tava lazım heb **alın-mişdür**, hazırdur. (An.09/457)*

*o da ġadneşmişdǘr orda **ol-mişdür**. (Bu.04/127)*

*özḇeğisdana ği ğedduĝ, babam alti aʸ mi beş ay yaşab babam **öl-mişdür**. (Bu.11/4)*

Allomorfları: *-mıj, -mış, -mıŞ, -mıĵ, -mış́, -mıŞ́, -mış́dur, -mış́dür, -mi̊ş, -mij, -miŞ, -mişdír, -mişdur, -mişdǘr, -mişdü, -miştür, -mi̊ĵ, -mi̊ş, -mi̊Ş, -mi̊şdü, -mi̊şdür, -muj, -muş, -muŞ, -múş, -müj, -müş, -müşdür, vış*

-*mıȷ:* Üç örneği vardır.

*ġoymiş tilkinin bu ... başına **buraḫ-mıȷ**. (Bu.14/59)*

*afyon ĝarasınnan **ġaḫ-mıȷ** babamın dedesi* (Ha.02/1)

*oti de yúklemiş **yúkle-mıȷ** yuklemiş sėle, gėndi de*

çıḫmış_otun_üsdüne (Bu.14/21)

-*mış:* Yalnızca kalın ünlülü kelimelere getirilmiştir. damak uyumuna giren bu ekin dudak uyumuna ise her zaman girmediği tespit edilmiştir.

*annem getírmiş, sırtında getírmiş_oni, **ba[ğ]la-mış** sırtına getírmiş.*

(Mu.07/20)

*hemmen_ordan almış ġucana atın, **bindír-mış_**ata ġocaına.*

(Ma.04/62)

*allah **ġoru-mış**. (Ağ.03/9)*

*he, orda ĝalmıȷler_arti̊ĝ_orda da üç ĝardaş_**ol-mış**. (Ha.02/3)*

-*mıŞ:* Yalnızca bir örneği vardır.

*öbür vaġoni **aş-mıŞ** ya ezrumda biraḫmı́ş, gelmiş_ārı́ya. (Ağ.15/63)*

-*mı́ȷ:* Yalnızca iki örneği vardır.

*kimisi **bul-mı́ȷ**, kimisi bulamamiş_ȫ[y]le, on sene sora gi ayleler*

bírbírni ḇulmi̊ş. (Bi.03/52)

*para yıĝmişler, bi̊tün avadannuḫlari **getur-mı́ȷ** düzmı́şler dē ani,*

cihazlarınė. (Bu.14/14)

-*mı́ş*:

*altıni **batur-mı́ş** da yaḫíyacaḫ. (An.01/143)*

*buĝdadan yabmışlar, **büşür-mı́ş**, yaĝınan vėrdiler. (An.02/8)*

*orda **gör-mı́ş**, ġızi be[y]enmiş. (Bu.09/19)*

*bir yorĝan **ġoy-mı́ş** diėr, atın_üsdüne ği yolda çocuḫlarn_üsdüne*

örterím diėr. (Ağ.13/12)

-*mı́Ş:* Aynı konuşana ait iki örnek vardır.

*tarla çayır **vėr-mı́Ş**. (Ağ.15/33)*

biḳaç sene sora da işde atatürg arazi ***vėr-mıŞ*** *bunnara buralarda.*

(Ağ.15/32)

-mışdur:

*bu mǟhǟddin_**aç-mışdur** suyi dėb buni öldürecauĝ dėb geldiler.*

(Bu.02/61)

-mışdür:

isdamboldo oḫub ***gėd-mışdür*** *mollaluĝa. (Bu.11/116)*

-miş: Tespit edebildiğimiz 4 örneği vardır. Hepsi de yalnızca kalın ünlülü kelimelere getirilmiştir:

yirmi üşde de bura ĝaza ***ol-miş****, bu eleşgid. (Ağ.07/56)*

rāmedduĝ_annem, ordan geçerken çiçek ***ol-miş,*** *su çiçei çıḫarmiş.*

(Ma.01/10)

gece lambay[i] ***yaḫ-miş****, üsdümüzá ataş vėrmışdi bėle (Ha.01/31)*

ore[y]e de çėşma ***ġoy-miş*** *tualeti[n] içinden. (Bu.14/173)*

-mij:

gelmiş yoḫardan, ***baḫ-mij*** *gi aşşaḫda ġuzí su içiyır. (Bu.14/130)*

esger ***de-mij*** *ği, ġapi[y] kitleyin, siz ğėri dönecaḫsıs. (An.06/4)*

hemen gėdduḫ, ḫızi ävıne ***götür-mij****, bayramdı, ġurban bayrami[y]di, bayram_adiylá hani. (Bu.09/16)*

-miŞ:

almaatadan_ämim de ***gel-miŞ*** *(An.06/74)*

[h]ayvannar_ondan böük hayvannar ***ġırıl-miŞ****, bu Duriyėr_ayaḫda.*

(An.07/104)

-mişdır: Yalnızca bir örneği vardır.

ne ***aĝnat-mişdır*** *benım babam (Iğ.09/204)*

-mişdur:

o böyüĝ_adamidi, vuruşa, vuruşdo ***ol-mişdur_****o da, o... ikinci cahanda, ikinci vuruşda (Bu.04/127)*

-mişdür: Dört örneği vardır.

*bura hāle ġarışiyír dė, **düzlenme-mişdúr** de. (Bu.11/66)*

*bunların hamısına **ad ĝoy-mişdúr**. (An.05/189)*

*dedem_onda **öl-mişdúr**, ottus säggizinci yili diflizdá. (Bu.11/126)*

-*mişdü:* Yalnızca bir örneği vardır:

*o terefínnen_aĝaç, çinar_aĝaçlari, belē **ekil-mişdü** çinar aĝaçlari, gelmüşdür bėle bu formada, yani gi sen Dunelin_içinde geziyėrsín, särinde. (Bu.04/201)*

-*miştür:* Bildirme ekindeki /d/ sesi genellikle ünsüz uyumuna girmez. Yalnızca şu örnekte ünsüz uyumuna göre ekleştiği tespit edilmiştir:

*babam çoḫ varli **ol-miştür**. (Bu.04/111)*

-*mij̊:*

*çamurda **yapıl-mij̊** di^y e bālamişd^i ler, alçaḫlayıb. (Bu.12/115)*

*ḳasím_aynın on bėşínde **çıḫ-mij̊**_olsaḫ yi^ğ irmi doḫḫuz gün yol basduḫ. (Bu.02/14)*

-*miş̊*:

*küçügden yetím **ġal-miş̊** babam. (Ağ.17/95)*

*baḫíyėr kī dörd denē, mēmur **gel-miş̊** şeyleri sök^i ėr, elma a^ğ aşlarni sökı^y ėller. (Ha.05/14)*

*asgerin biri silāhını **ġöy-miş̊**_or^i ya. (Ha.05/20)*

*rüesínde **gör-miş̊** ki yani, yuḫude görmüş. (Mu.04/28)*

-*miŞ̊:* Yalnızca bir örneği vardır.

*atatürg ölē häpisine yėr **vėr-miŞ̊**, topraḫ vėrmiş. (Ağ.13/41)*

-*miş̊dü:* Yalnızca bir örneği vardır.

*onnar **oḫu-miş̊dü** mühendisdi (Mu.05/48)*

-*miş̊dür:* Yalnızca bir örneği vardır.

*hengisi de kī ayınan bıyı **tanı-miş̊dür**, misliman herfinden, yaní ġurrānı kerimden, oĝumay biliyėller, onnar az çoğ_onnar biliyėr ki, ē bile işler olur. (Bu.04/49)*

-*muj:* Yalnızca bir örneği vardır.

*izmirde **oḫu-muj** o doġ... doḫuz eylúl mı̊ var sizde? (Bu.14/26)*

-muş:

*ḳaçarken, ḳovaya **ġoy-muş_**annem beni. (Ma.04/9)*

*ben daa çocuḫ, **ōtu-muş** oyniyėrim, eldaş oyniyėrim, ben ne oyniyėrim. (Mu.02/13)*

*iki ğün sora baĝarsın ġubġuru **ġuru-muş_**o. (Ha.03/19)*

-muŞ: Yalnızca bir örneği vardır.

*bu **ĝoş-muŞ** burdan. (Ağ.13/57)*

-múş:

*bölė̊ suyun kenarına **ad-múş** ġondaĝınen (Ma.04/57)*

*ġaçaĝ**_ol-múş** babam. (Ağ.16/22)*

*o ġaşuĝu bėle **doldur-múş** bir yaĝ getúrdi. (Ağ.16/145)*

-müj: Yalnızca iki örneği vardır.

*o da **segdür-müj_**o da eycana, o da unudiyėr. (Bu.06/49)*

*o c̱ihazlari ėle sögmiş daşımişler_ėle **sög-müj** daşımişler kī (Bu.14/31)*

-müş:

*ʰaḫlında **ġal-müş_**onnan sora (An.10/16)*

*abunun altında aurada da uzun taḫda **ġoy-müş** áb^ö^le, oturmaya (Bu.14/179)*

*iki kişi geri **dön-müş** (Ağ.10/46)*

*o siniyi **ĝaldur-müş** ocaĝa bele soĝmiş gi gelende gene lazım_olur. (An.11/25)*

*ormanda cinėli yabmiş yabmiş, **bük-müş bük-müş** aĝaci. (Ağ.16/90)*

-müşdür:

*burdan hiş kimse **gėçme-müşdür**, bilmiyėller (Mu.06/24)*

*o terefinnen_aĝaç, çinar_aĝaçlari, belē ekilmişdü çinar aĝaçlari, **gel-müşdür** bėle bu formada, yani gi sen Dunelin_içinde geziyėrsin, särinde. (Bu.04/201)*

-vış: Yalnızca bir örnekte geçer. Muhtemelen yanlış telaffuzdan kaynaklanmıştır.

*yeni evliʸken **ġaş-vış** gelmişleʳ. (Bi.05/4)*

I. Çokluk Kişi: ***-mişuḫ***

yǖz ġıram_arpaya ***işla-mişuḫ****. (Iğ.08/33)*

düz buriya ***gel-mişuḫ****. (Ağ.09/9)*

mā̄l, ekeneği ***yıĝ-mişuḫ****, güzdür, noyavır_a^y ídír balam, noyabıř_ayi. (Iğ.09/18)*

*buni ata babalardan****_eşid-mişuḫ****. (An.09/86)*

bir zaman_işde orda ***otur-mişuḫ****. (Ha.08/15)*

Allomorfları: *-mışuĝ, -mışuḫ, -mişıḫ, -mişuh, -mişu^h, -mişuğ, -mişuĝ, -mişuḫ, -múşuḫ, -müşuḫ*

-mışuĝ: Yalnızca bir örneği vardır.

/-he böyreğini ***aldurma-mışuĝ*** *biz_orda, burda böyreğin yȯḫ dėdíler gelduḫ. (Ha.07/53)*

-mışuḫ: Yalnızca bir örneği vardır.

üç_ǿlke değişmişuḫ, ***yaşa-mışuḫ****. (An.09/141)*

-mişıḫ: Mevcut örneklerin hepsine Ağrı ilinden derlenmiş metinlerde rastlanmıştır.

*hem****_al-mişıḫ*** *hem* ***vėr-mişıḫ****, he valla. (Ağ.07/99)*

biz_ufaḫ yetım ***ġal-mişıḫ****. (Ağ.08/41)*

şimdi aḫısḫa mācıri burda sekiz_on ḫana ***ġal-mişıḫ****, on ḫana, başĝa yoḫ. (Ağ.06/104)*

yani seçgilig ***yabma-mişıḫ****, yoḫ. (Ağ.07/100)*

-mişuh: Yalnızca bir örneği vardır.

hele köve ***gėtme-mişuh****. (Iğ.02/86)*

-mişu^h: Yalnızca bir örneği vardır.

bizím ^halımızí gördi ep yaş ġarın_içinde ***islan-mişu^h****, bize bişi demedi (An.05/300)*

-mişuğ: Yalnızca bir örneği vardır.

*aẖısĝandan **ğel-mişuğ**_aẖısẖadan, abu uzunyazída oturiyėruẖ (Ağ.12/4)*

-*mişuĝ*: Yalnızca dört örneği vardır.

*urusyadan **ġaç-mişuĝ** ha. (Ma.04/7)*

*aĝrının aşẖala kö^yünde **otur-mişuĝ**_orⁱya bizi isgen_ėdmiş hökümet. (Ha.08/2)*

-*múşuẖ:* Yalnızca üç örneği vardır.

*oriya ki **ğet-múşuẖ**, orda dedem kök bulmiş (An.11/71)*

*işde na ķadar ki **tut-múşuẖ** dinimizí o ġadar gizli gizli tudduẖ. (Bi.03/64)*

-*müşuẖ:* Yalnızca iki örneği vardır.

*ma^ğrabaynan_aĝlíyėrtⁱler ki bu zulum^ü **gör-müşuẖ**. (An.12/27)*

*biz nėçe yíller bu baẖşa milledlerín_elinden ne ezablar **gör-müşuẖ** meğerim (Bu.02/127)*

II. Çokluk Kişi: *-mişiz*

Bu kişi çekimine metinlerimizde çok fazla rastlanmamıştır. Karakteristik olarak gösterdiğimiz -*mişiz* ekinin bile yalnızca üç örneği tespit edilmiştir.

*siz_ėlçi **gä-mişiz** bu eldaş oyniyėr. (Mu.02/14)*

*iti **ğetır-mişiz** ze mal davari ğetürmemişis. (Iğ.09/92)*

*bėle yurtsíz yuvasız **ġal-mişiz**. (An.04/109)*

Allomorfları: *-mişís, -mişis, -mişsíz, -mişsiz*

-*mişís:* Yalnızca bir örneği vardır.

*bunnarė diyėr bíle aşşaĝı **yab-mişís**. (Bu.12/117)*

-*mişis:* İki örneği vardır

*siz_o **değiş-mişis** tėlefon^unuzi. (An.11/66)*

*iti ğetırmişiz ze mal davari **ğetürme-mişis**. (Iğ.09/92)*

-*mişsíz:* Yalnızca bir örneği vardır.

ne töür olsun ki bu ḳadēníz heppiz bele ***oẖu-mişsíz*** *de bėle yurtsíz yuvasız ġalmişiz. (An.04/109)*

-mişsiz: Yalnızca bir örneği vardır.

dedım_ula bu malí ne^y^a ***otuttur-mişsiz*** *bur^ı^ya! (An.11/49)*

III. Çokluk Kişi: *-mişler, -mişdüller*

-mişler:

ancaẖ gennilerí ***ağ̂natma-mişler*** *de, ana baba ağ̂natmamiş. (Iğ.09/203)*

saẖlanaraẖ gelmiş ***çıẖ-mişler****, maacir* ***ğel-mişler*** *burya. (Mu.04/16)*

danışa danışa ***bil-mişler*** *ki biz_ordayuẖ. (An.02/33)*

adlarını ***ĝoy-mişler****_eppısi hamısını^n^ adi var. (An.05/183)*

ġārın_üsdüne ***tög-mişler****. (An.12/11)*

şimdi ***tutdur-mişler*** *biz duřmişi seviyíríẖ. (Mu.05/9)*

onnarí de tirennere doldurub ĝapalí tirennere, ***sür-mişler*** *saa sola. (Ağ.13/45)*

-mişdüller:

hergişi ná ġadar oraya insan, na ġada her_iş... ***böl-mişdüller****. (Bi.04/33)*

ele de türk ***yaz-mişdüller*** *bä̈ni. (Bu.04/244)*

Allomorfları: *-mıjler, -mışlar, -mışlár, -mışle, -mışler, -mıĵler, -míşlar, -míşla^r^, -míşlár, -míŞlár, -míşle, -míŞle, -míşlē, -míşler, -míşle^r^, -mi̊şler, -mişdürler, -mişe, -mişer, -mişlar, -mişlár, -mişle, -mişle^r^, -mişlē, -mişlēr, -mişĺar, -miştürler, -mi̊şdürler, -mi̊şdülle, -mi̊şler, -mujla, -muşlar, -muşla^r^, -múşlar, -müşler, -müşle.*

-mıjler: Yalnızca bir örneği vardır.

he, orda ***ĝal-mıjler_****artíĝ_orda da üç ĝardaş_olmış. (Ha.02/3)*

-mışlar:

döşeg varidi esgi mesgi, ona ***sar-mışlar*** *(An.02/37)*

*burada bunnari tutmuşlar kö^{y}lere **dağıd-mışlar**, baḫım_için. (Ağ.15/26)*

-*mışlár:* Yalnızca bir örneği vardır.

*şimdi ordan nasıl **ĝaç-mışlár**, nasıl ğelm... ne yüzdán ġaçmışlar, onu mú siz_araşdırmağ_ısdiyörsís? (Ağ.15/1)*

-*mışle:* Yalnızca bir örneği vardır.

*or^{i}ye ġédínce hüdüd ġapanmış, orda **ĝal-mışle**. (Ha.02/2)*

-*mışler:*

***baḫ-mışler** ki gelinneri_éşşeğinen götüriyéller. (Ağ.09/60)*
*aşírete **daıd-mışler** (Ağ.15/27)*

-*mịşler:* Yalnızca bir örneği vardır.

*orda evler^{ı}ní, aḫrabalar^{ı}ni, memlekedler^{ı}ni terğédmiş burya **ğel-mịşler**. (Ağ.15/3)*

-*míşlar:*

*anamínan bení **at-míşlar**_işdá ġara tirená götürmüş tögmüşler. (An.12/20)*
*çöp bidonní götürürken **sıḫışdır-míşlar**_almış kidmişler. (Ağ.06/86)*
*onun_uçun, onun_uçun, onnar_ī, haní, mejbur_**ol-míşlar** ġaçma^{y}a artuḫ. (Ma.01/18)*
*beni bir yaşında **ğetú^{r}-míşlar**, ben bilmem. (Ağ.17/73)*

-*míşla^{r}:* Yalnızca bir örneği vardır.

*ġarının da adamın da gelínın dá **ġır-míşla^{r}**, äl, ayaḫ, ġol ġıç, bi tee^{r} darmadağın_etmişler, kül_etmişle^{r}. (An.12/162)*

-*míşlár:* Yalnızca iki örneği vardır.

*anam... anam^{ı}nan babamı da şée vérmişler_ē ġarsın, ī ḳars yaní orya, sora onnar oray... ī şé **yab-míşlár**. (Mu.05/39)*
*o ġader bi yaní zō durumda **ġal-míşlár**. (Ma.01/20)*

-*míŞlár*: Yalnızca bir örneği vardır.

*sınırí **ğéş-míŞlár** (Ma.02/8)*

-mı́şle:

be_na_b[i]*lem o…dan çorba* ***yab-mı́şle*** *bı́lmem neyimiş. (Ağ.09/26)*
pambı̂ĝ ***ek-mı́şle*** *(Bu.02/54)*
gel-mı́şle *buriya, högmed de ev ve*[r]*miş, talla vėrmiş. (Ağ.09/38)*
artıḫ yolda bulduḫlar[ı]*nan_idare* ***ed-mı́şle*** *yanı́ türkiye*[y]*e ğeçána ĝadar (Bi.05/20)*

-mı́Şle: Yalnızca bir örneği vardır.

(Ağ.15/44) böyle bu şeylerınen ***ğel-mı́Şle*** *bu memlekete.*

-mı́şlē: Yalnızca bir örneği vardır.

onnari almı́şle götürmüşler_oraya ***soḫ-mı́şlē****, ānıyın (Bu.14/31)*

-mı́şler:

burada işde ***ġurtul-mı́şler*** *burda yėr_almışler, ev_**al-mı́şler**, burdā* ***ġal-mı́şler****. (Mu.07/9)*
orda üş gün bunnari ***e***[y]***led-mı́şler****_üş gün sora da ... bu tarafa* ***ğel-mı́şler****, dedem, babam. (Ağ.06/14)*
molla musdafaya ***getır-mı́şler*** *(Mu.04/45)*
biz gėdene çan, her bı́r bėş metirde bir ḳalaşniki ***ġoy-mı́şler****, polisinen. (An.09/435)*

-mı́şle[r]*:* Üç örneği vardır.

cálal diir, üş dene äv ***ġaç-mı́şle***[r] *aḫısḫadan (Mu.06/12)*
bütün oralara ***sür-mı́şle***[r] *tiren vaġonları́ynen. (Mu.05/23)*

-mı̂şler: Yalnızca iki örneği vardır.

gizlene ğizlene ğelmişler, saḫlana saḫlana, ***ġaş-mı̂şler****. (Mu.04/3)*
çoĝ_anadın, ruzlardan asker ***vur-mı̂şler*** *ço*[ğ] *bizden vurulmiş_anadın, böyle gelii*[l]*ler. (Ma.02/3)*

-mişdürler:

ḳırḫ dördünc[ü] *senede aḫısĝadan bı́zleri, // ő́zbegisdanā, ḳazakisdanā, ē ḳırĝızısdanā şey* ***yab-mişdürler****,* ***tarġad-mişdürler****. (Bi.04/32)*

äv vėrdiler, kira ***alma-mişdürler****, äv vėrdilä, toprah̬ vėrdiler, äv yabduh̬ (Bu.11/87)*

-*mişe:* Yalnızca bir örneği vardır.

anı ruslar_annamasın gi bunnar lambalari söndürdi de ġaşmíşler nere ***ğed-mişe****. (Ağ.13/6)*

-*mişer:* Yalnızca bir örneği vardır.

bunna bur[i]ye ***ge-mişer****, onna orya inmişle (Mu.02/6)*

-*mişlar:* Dört örneği vardır.

h̬arsda ***ĝal-mişlar****, iki gece, onnan sora atatürg burya vėrmiş. (Ağ.02/20)*

birbirni ***vur-mişlar****, köv boş. (Bi.03/111)*

-*mişlár*: Üç örneği vardır.

bah̬ız, ah̬ırlara ***yėrláştu[r]-mişlár*** *bunu on_ayley[i]. (Bi.03/42)*

ȫge, öğá ***ġoy-mişlár****_öğe. (An.02/22)*

-*mişle:*

şindi burda tallamız vār, ev ***yab-mişle****, evimiz varidi. (Ağ.09/41)*

ġapının_önünde böüğ meydan varidi de oray[i] tahdaynan ***çä̌ür-mişle*** *ebile. (An.05/124)*

urusedde de nasıl ***tög-mişle****: (Bu.11/47)*

-*mişle[r]*:

ėşim_onda çalışíyodu, or[i]ya ki ***gėd-mişle[r] vur-mişle[r] ġır-mişle[r]*** *daĝıtmíşler. (Iğ.02/68)*

oġula ***verme-mişle[r]*** *beni (Mu.01/76)*

bir körpe çocuh̬, ġariynan nere ***götür-mişle[r]****. (An.12/87)*

-*mişlē:* Yalnızca iki örneği vardır.

ġurannarıni ***yah̬-mişlē****, her şėylerni pėrişan_ėtmişler. (Iğ.02/33)*

o çocuh̬, onnar, toplumun içine düşmiş, onu da ***ȫldür-mişlē****, neler_ėtmişdler! (Iğ.02/190)*

-mişlǟr:

ğelmişler burda dah köylerındá ***ĝal-mişlǟr****. (Ağ.10/19)*
suyunu ğoymuşla[r] kefenni ***biç-mişlǟr****. (Ma.01/12)*
gėce ***çıẖ-mişlǟr****, başlar[ı]na bėle şeyler_admişler siyah, görsenmesin diye. (Mu.04/8)*
t[i]rėnnerde ***öl-mişlēr****. (Iğ.02/30)*

-mişĺar: Yalnızca iki örneği vardır.

mal tíren[i]ne ***doldur-mişĺar*** *(An.12/9)*
ḳardaş deib yüregine ***bas-mişĺar*** *(An.12/166)*

-miştürler: Yalnızca bir örneği vardır.

çocuẖlari var_eböle ufaĝ_upaẖ, esgere ***ged-miştürler****_ep şeyleri, ȯnnarın_içinde bir böüg bǟnı́m bires. (An.05/20)*

-mi̊şdürler: Yalnızca bir örneği vardır.

o yolda, ***öğred-mi̊şdürler,*** *o yolnen de getmeli[y]im_ölene çan. (An.09/456)*

-mi̊şdülle: Yalnızca bir örneği vardır.

bene ***aĝnad-mi̊şdülle****, ben biliyėrim. (Iğ.09/217)*

-mi̊şler:

ẖalam[ı]n oĝullari ėle äv ***yab-mi̊şler*** *babama (Iğ.09/216)*
bene ***vė̄r-mi̊şler****_ė bir mi̇lyoni (An.11/96)*
baẖamın dedesi[y]nen de baẖasi geri ***dön-mi̊şler.*** *(Ağ.10/46)*
götürmüş orya ***tög-mi̊şler****. (An.12/15)*

-mujla: Yalnızca bir örneği vardır.

yėrlilerden ***sor-mujla****, vėrelı́m bu kövü bunnara. (Bi.03/114)*

-muşlar: Var olan beş örneğin hepsi de halen Ağrı ilinde yaşamakta olan veya daha önce Ağrı'da yaşamış konuşucular tarafından telaffuz edilmiştir.

bi ahacın_altında ***otutdu-muşlar****, ābimi, üç yaşında. (Ma.04/24)*
ẖamur ***your-muşlar*** *tandırde şe[y]á yabmay_içün. (Ağ.02/4)*
suyunu ***ğoy-muşla[r]*** *kefenni biçmişlǟr. (Ma.01/12)*

-muşla^{r}*:* Yalnızca bir örneği vardır.

*suyunu **ğoy-muşla**^{r} kefenni biçmişlēr. (Ma.01/12)*

-múşlar:

*aḫısĝa **ġoy-múşlar**, aḫısĝa ḳalasi dėmişler_or*^{i}*ye. (Iğ.06/3)*

-müşler:

*onnari almíşle **götür-müşler**_oraya soḫmíşlē. (Bu.14/31)*

*bėle bir şėyá **ġoy-müşler**, tuluḫ gimi bír bişe*^{y}*e. (Ağ.17/61)*

-müşle: Yalnızca bir örneği vardır.

*öyle **ḫoy-müşle**. (Iğ.06/31)*

1.2.1.1.2.2.4.2. Birleşik Çekimleri

1.2.1.1.2.2.4.2.1. Hikaye

I. Teklik Kişi: ***-mişdim***

*iki salḫum_üzüm_**eglet-mişdim** öteğün. (Bu.14/207)*

*lidse bire **gir-mişdim** (Bu.04/9)*

*o ḫıdırellezi **dut-mişdim**. (An.05/336)*

Allomorfları: *-mijdim, -míşdım, -míşdím, -míşdim, -mişdım, -mişdím, -miştım, -miştim.*

-mijdim:

*bi kilometre **gėd-mijdim** jandarma durdurdu münubusu. (Bu.14/79)*

-míşdım:

*and_**íç-míşdım** ki (Bu.02/117)*

-míşdím:

*and_**iç-míşdím** ki (Bu.02/116)*

-míşdim:

*doḫsan_altide **gėd-míşdim** ki dedim gi, ba, abure*^{y}*e bí baraj ġurun. (Bu.14/2)*

*dėdim ben and_**iç-míşdim** túrkiyanın tobraĝını öpecam. (Bu.02/129)*

-mişdım:

bö^{y}*üğüne küçüğüni irali **gönder-mişdım** dá bur*^{i}*ya. (Bu.11/94)*

*türkiyanın serḣedın ben **görme-mişdım**_aĝıri (Bu.02/121)*

-mişdím:

*hayır, **beğenme-mişdím** valla. (Ha.04/67)*

-miştım:

*ben de lisāýá ğetmiştim, lisede bir yıl hele **oḫuma-miştım**, babam ġėtti. (An.05/9)*

-miştim:

*hiç hayadda zenci **görme-miştim**. (Ağ.08/106)*

-mi̊şdim:

***dė-mi̊şdim** ki, ăğer ben türkiyanın tobraĝına basıb, türg äsgerini görürsem, tobraĝi öpeb, tobraĝi yaliyeçom dėdim. (Bu.02/123)*

II. Teklik Kişi: *-mişdin*

*soriyėr gi ōlum hangi pėyĝambere sen amanat_**ėt-mişdin**, şimdi ġėdaḫ da o pėyĝamberden hani allaha diyaḫ alsın vėrsín_inegi. (Bu.14/144)*

III. Teklik Kişi: *-mişdi*

*bunca başı **bayazlan-mişdi** yarıçaĝ_adamidi. (Bu.06/195)*

*onun yardımcısına ğėddim, tämbe **ėt-mişdi** yardımçısına o ğeneral. (An.05/108)*

*ġadīn ġīz, **yıĝıl-mişdi**, çēl çocuĝ eĺa bir şey olmişdi gi, yani hayran_olurdu. (Ağ.07/190)*

*ġardaşım_esgerden **getür-mişdi** itimizi de, esgere ğėddi. (Iğ.09/78)*

*soundan, gene **öl-mişdi**, gene ayni rüyeme ġėşdi üç defe ki biĺor sen bülürsün (Ağ.17/54)*

Allomorfları: *-mışdı,-mışdi, -mi̊şdi,-mijdi, -mişdi, -mişdī, -mişdi̊, -mişti, -muşdu, -müşdi.*

-mışdı:

*orada böýle şey **ḳal-mışdı** (Ma.05/16)*

-mışdi:

başdan_oni de ***yaz-mışdi*** *doḫdor (Bu.04/227)*

-mışdi:

öreglerⁱmi de kesmış ortaya ***bıraḫ-mışdi****. (Ha.01/32)*

emiçam_oĝlı de ***gel-mışdi*** *burⁱya (Mu.03/12)*

o ***çaĝırddur-mışdi*** *saĝ_osun (Iğ.02/121)*

-mijdi:

oĝlan_işe ***ğed-mijdi*** *(Bu.11/37)*

-mişdⁱ:

iki amcam ***ġaybol-mişdⁱ*** *de (An.07/21)*

-mişdī:

aḫısĝada da babamⁿ ġardaşları ***ġal-mişdī****, anası babası ĝalmişdi. (Ha.08/36)*

-mişdi̊:

dedem çoḫ zamandan_ireli ***öl-mişdi̊****.(Ağ.01/47)*

-mişti:

herkes ***seyrėd-mişti****. (Ağ.07/187)*

annesi ḳaldı orda, iki ḳardeşi ***ġal-mişti****. (Ağ.11/8)*

-muşdu:

kimi yiyecáḫ ***ġoy-muşdu*** *üsdüne. (Ağ.13/18)*

ba^bam rahmedlig şurda, ***vurul-muşdu****, ikı topuġ gibiydi, orada bö^yle şey ḳalmışdı. (Ma.05/16)*

-müşdi:

benım_amcám_onnar fárĝana ölkesıne ***düş-müşdi*** *(Bu.12/81)*

bizim köv tamamen özbekistana ***düş-müşdi****. (An.09/105)*

I. Çokluk Kişi: *-mişduḫ*

hėç_ele bişe ***görmá-mişduḫ*** *gė! (Iğ.05/19)*

onnan gėçemádig, yėddi náfer ***gėd-mişduḫ****. (Bu.10/12)*

eger bu birliğimíz barabarluĝumuz olmiyáydi, bis temīz ***yit-mişduẖ****,*
bizim millē^ı^miz yoĝídi, ānadın, nāfolurdi, o barabarluĝumuzdan.
(Bu.04/215)

Allomorfları: *-mışduẖ, -míşduĝ, -mişdıẖ, -mişduĝ, -miştuẖ, -mi̊şduẖ*

-mışduẖ:

yüs kilómētır ***çıẖ-mışduẖ*** *bir çamurluĝa ğālduẖ. (An.09/255)*

-míşduĝ:

hiç ***görmá-míşduĝ_*** *e̊la araba. (Bu.02/23)*

-mişdıẖ:

u^ğ^uz ***gel-mişdıẖ****, u^ğ^uz gėdiirdıẖ, vallaha (Mu.01/72)*

-mişduĝ:

hėc bije ***ğeturma-mişduĝ_*** *aẖıri. (Bu.11/77)*

-miştuẖ:

bi söbemiz varidi, ***ğötür-miştuẖ****, onu ġurdu^ğ^. (An.05/40)*

-mi̊şduẖ:

ben bu gelene çan_onda üç_aylá ***ĝal-mi̊şduẖ****. (Bu.12/121)*
biz_ireli elli sākgizde ***gel-mi̊şduẖ*** *biz_e^d^zelbeycana. (Bu.13/133)*

II. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

III. Çokluk Kişi: ***-mişdiler***

onnari de bizden üş bėş_ay_önce ***götür-mişdiler****, a* ***sür-mişdiler****.*
(An.09/101)
onnari ō bízim_arabā ama arabaya ***değme-mişdiler****. (Bu.11/80)*
yaní her, ėy bişeleri ^h^eb ***götür-mişdiler****, evlerden. (Iğ.02/111)*
dörd_odā bir salon ***yab-mişdiler****. (Bu.04/104)*

Allomorfları: *-mışdıler, -míşd^ı^le, -míşdiler, -míşd^i^le^r^, -míşdler, -mişd^ı^ler, -mişdile, -mişdile^r^, -mişd^i^ler, -mişdle, -mişdler, -müşdle^r^.*

-mışdıler:

*şėyden **gel-mışdıler**, başĝa bir kövden, ġızlar oturuşmuş_oturuşmuş ġızlar. (Bu.06/225)*

-mı́şd^{ı}le:

*on^{u}n_íçindē yol yüki de vardur de, yükün_üsdünde eb^{ö}le ġat ġat, ē säḱüleri **yab-mı́şd^{ı}le**, o säkülerde äv^{ü}le gėdiyėrduĝ, başımız değiyírdi, bis çocuĝ_on yaşımdaydım_o zaman ben. (Bu.02/9)*

-mı́şdiler:

*bu vaḫdi işde, ġırım tatarlaridü̃r, bizden bir_iki ay_önce ... onnari **sür-mı́şdiler**. (An.09/100)*

-mı́şd^{i}le^{r}:

*ordan teğrar türḱiye^{y}e ğel^{i}yór, bízim köe de **yėrleş-mı́şd^{i}le^{r}**. (Bi.05/37)*

-mı́şdler:

*böle şekerı **ġoy-mı́şdler_ī**, kimisi cefíne kesmeşekeri. (Ma.03/7)*

-mişd^{ı}ler:

*bíze diyėrdle ele diyėr **söyle-mişd^{ı}ler** diyėr, yoḫardan, aşşa^{ğ}ı bağlamasına. (Bu.12/118)*

-mişdile:

*ävli barḫli **gel-mişdile** Day^{i}lerim bením. (Ha.08/80)*

-mişdile^{r}:

*äsgerē **alma-mişdile^{r}**, ao savaşa, ḫırbi savaşına, onna ça^{l}ışduĝuna. (Bu.12/3)*

-mişd^{i}ler:

*iki ġardaşidiler, babamgil_iki ĝardáş **gäl-mişd^{i}ler**. (Ha.08/39)*

*irelden ī ämir **vėr-mişd^{i}ler** gi bunnara, bėle köçmenner gelecaḫ da, ävler yapın. (Bu.02/27)*

-mişdle,:

*tämüz **yıḫ-mişdle**, yoḫ, äv yoḫ. (Bu.04/103)*

-mişdler:

*bizim_evleri hebisini **yıḫ-mişdler**. (Bu.04/102)*

*onu da ö́ldürmişlē, neler_**ėt-mişdler**! (Iğ.02/190)*

-müşdle^{r}:

*hėç bişe, heb kesmişdiler, **götür-müşdle^{r}**, ġapiler_açuḫ ya, ġapiler_açuḫ. (Iğ.02/124)*

1.2.1.1.2.2.4.2.2. Rivayet

Örneğine rastlanmamıştır.

1.2.1.1.2.2.4.2.3. Şart

I. Teklik Kişi: *-mişsem*

*dedím şindi ana babami görürüm, näsín bıraḫıb **gä̀l-mişsem**_āynı o cürö olur. (Iğ.05/40)*

II. Teklik Kişi: *-mişsen*

*äger ōldi de **begenmá-mişsen** de bír daa görüşmá dėsem, ā̄ ėlçiluĝa gedín dedė, bänım_oĝlan. (Bu.09/29)*

Allomorfları: *-míşsen, -mişse^{n}.*

-míşsen:

*gä̀liyėr diyėr gi, sen diyėr **yab-míşsen** özbeğin topraĝınen yabdın, özbeğ aĝacıyne^{n} yabdın. (Bu.12/137)*

-mişse^{n}:

*savėtin_o milyon^{i}nen **gel-mişse^{n}** tik_aburda beş ġat. (An.09/184)*

III. Teklik Kişi: *-mişse*

*kitab ne **de-mişse** tamamdúr, bíz anca yalancı olarağ bizuḫ. (Mu.06/54)*

***geçme-mişse** eger_o olmazdi. (An.05/344)*

*ondan bír tenes[i] eğer **ğel-mişse** ğelmişdi yoẖsa, eĺa adamnar ġayboldi. (Bu.12/61)*

*ne **ver-mişse**, oni orda olan millete gösderüller. (An.12/216)*

Allomorfları: *-mışsa, -míşse, -mişsa, -mişsē, -muşsa, -müşse.*

-mışsa:

*o hangi çocuĝun_adını **al-mışsa** o çocuĝ_ordö ölėr. (An.01/252)*

*çimdurmaẖ diyėruẖ, altını **badur-mışsa** yaẖamaẖ diyėrsín. (An.01/142)*

-míşse:

*o zaman o nėrey **de-míşse** babamun_aẖlında ġalir (Mu.06/19)*

-mişsa:

*iki saate ne **al-mişsa** almiş (An.11/11)*

*ẖıdırellezi **gėç-mişsa** oliyėrdi (An.05/344)*

-mişsē:

*allah ġísmed_**ed-mişsē**, belke de yolumuz açíldi bir yėrden túrkiye[y]e gedáruẖ. (Bu.04/56)*

-muşsa:

*ondan sora nesil **ol-muşsa** babamı́ biraẖmişler mi ġaçmiş mi, oni bilmėrim_eyce. (Mu.04/13)*

-müşse:

*tabí bunnar o zaman ğelírken, afėdersın ad sırtíynen, ėşeğinen artıẖ kim ne **bul-müşse**. (Ağ.15/23)*

I. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

II. Çokluk Kişi: ***-mişsez***

belkē tilvizerde ***gör-mişsez*** *bilmem (Bu.04/173)*

III. Çokluk Kişi: ***-mişseler***

ikindiyā yemeg_işde ne ***büşür-mişseler*** *veriyėlle. (Ağ.09/28)*

Allomorfları: *-müşseler*

bu arada geldii yėllerde her ne ĝader rus jandarma ġaraġolü ***gör-müşseler*** *am^ıjamgil, benım ẖanımın babasi, o ço diktatör_adamidi. (Ağ.07/24)*

1.2.1.1.2.2.4.3. İşlevleri

i) *-miş* eki sonradan duyulan, öğrenilen veya farkına varılan olayları anlatırken kullanılır. Bu, Türkiye Türkçesi yazı dilindeki kullanımla aynı olan işlevdir.

ābilerim de rusyadan ***gelmiş****, teg ben_ardahando olmişim. (Ağ.04/9)*
ben ***yo^umişim,*** *ben, yanı́ o zaman hiç youmişim, ardaando olmişim. (Ağ.04/19)*
gelduẖdan sora, beş sene sora ***olmi̊şim****, ardahanda. (Ağ.04/20)*

ii) *-miş* ekinin Türkiye Türkçesi yazı dilinde olmayan işlevi ise bilinen ve görülen olaylar için kullanılmasıdır. Buna Türkiye Türkçesinin doğu grubu ağızlarında da rastlanır. Birinci kişi ekleri ile birlikte çekimlenen *-miş* eki, genellikle bu işlevde kullanılır.

babam da haca gėtmiş, ... iki de ġardaşlarım haca gėtmiş, ben dá hacá ***gėtmişim*** *yani sülalá hāb gėtmiş. (Ağ.01/60)*
vala ben kimseyi ***öldürmemişim*** *(Ağ.04/1)*
onnan sora bu dedi, ben seⁿi tanımiyėrim, ***görmemişim****, görmedo^ğumla nesi hä diyėm, hä, evet yani. (An.10/29)*
yoẖ ardvine ğedmedim ben de, o ardvinnilerınen çoẖ ***söyleşmişím****. (Bu.04/70)*

*ėle de daha da **ğėdmámişım**, şėy yüzi̊ **ğörmemişım** daa, işġola yüzi. (Bu.06/223)*

*ben dėy on yile çan **ġonuşmamışım** hėç. (Bu.13/203)*

*onúⁿ yüzünä ben **demi̊şím_**anḳarada ki allah sänın bėlan vėrsin. (Iğ.06/48)*

*ben_oğuĺ **görmemişím_**oğula vermemişleʳ beni, ben**_oğumamışım**. (Mu.01/76)*

*şimdi aḫısḫa mācіri burda sekiz_on ḫana **ġalmişıḫ**, on ḫana, başĝa yoḫ. (Ağ.06/104)*

*hem**_almişıḫ** hem **vėrmişıḫ**, he valla. (Ağ.07/99)*

*biz_ufaḫ yetım **ġalmişıḫ**. (Ağ.08/41)*

*ben bilmiėm**_oḫumamişım yazmamişım**. (Ağ.09/7)*

*ben gendim **tikmişim_**elímde, **oturmuş tikmişim**. (An.01/170)*

*hele köve **gėtmemişuh**. (Iğ.02/86)*

*şíndi biz_ėç_ele bişe **görmämişuḫ**. (Iğ.05/15)*

*yǖz ġıram_arpaya **işlamişuḫ**. (Iğ.08/33)*

-miş eki birinci kişi eklerinin yanı sıra ikinci ve üçüncü kişi ekleri ile de aynı işlevde kullanılabilir:

*neden diyėr bunnar ė diyėr bíle aşşaĝı **yabmişís**. (Bu.12/117)*

*erkegler heç **görmişın mı** ġadınınaⁿ řazı ola, elá bişe var mė? (An.01/54)*

*ot yükliyan tıraḫdor var, **görmişin** ʰeç, şäkilde mi, ya bişede mi? (An.09/37)*

*şíndi bu ġızīm, onnan biyangi ġızım, o zati onda **görmişin** sen, gälínnuḫ tikiʸir_e. (Bu.04/166)*

*äger ōldi de **begenmámişsen** de bír daa görüşmá dėsem, ā̄ ėlçiluĝa gedín dedė, bänım_oĝlan. (Bu.09/29)*

*ḳatḫa lėçeg diyiller **görmiş misin**? (Bu.09/93)*

*ė şindi benım_oĝlum_aha üç aydur mayış**_almami̊şdür.** (An.11/99)*

ġocalduḫ şindi ama gė bizim dilimiz_ele ***ġocalmamişdür****.*
(Bu.04/205)
dedem_onda ***ölmişdúr****, ottus säggizinci yili diflizdá. (Bu.11/126)*

1.2.1.1.2.2.5. ŞİMDİKİ ZAMAN

1.2.1.1.2.2.5.1. Basit Çekimi

Karakteristik ve yaygın olarak kullanılan ek *-(i)yėr*'dir. Ünlü uyumlarına girmez, tek şekilli olarak kullanılır.

I. t.k.	*yap-iyėrim*	*gėd-iyėrim*	*ol-ⁱyėrim*	*gör-iyėrim*
II. t.k.	*yap-iyėrsin*	*gėd-iyėrsin*	---	*gör-iyėrsin*
III. t.k.	*yap-iyėr*	*gėd-iyėr*	*ol-iyėr*	*gör-iyėr*
I. ç.k.	*yap-iyėruḫ*	*gėd-iyėruḫ*	*ol-iyėruḫ*	*gör-iyėruḫ*
II. ç.k.	---	*gėd- iyėrsiz*	---	---
III. ç.k.	*yap-iyėller*	*gėd-iyėller*	*ol- iyėller*	*gör-iyėller*

Şimdiki Zaman İçin Kullanılan Diğer Şekiller Hakkında

-(i)yėr ekindeki /*ė*/ ünlüsünün daralmış (*-(i)yır, (i)yír, -(i)yir*) ve genişlemiş *(-(i)yár, -(i)yer*) örneklerine de rastlanır. *-(i)yer, -(i)yėr* ve *-(i)yir* eklerindeki ünlüler fonetik olarak birbirine yakın sesler olduğu için, bu çeşitlilik normaldir. Aralarındaki tek fark kullanılma sıklığı bakımından *-(i)yėr*'in diğerine göre daha yaygın olmasıdır. *-(i)yır* ve özellikle *-(i)yár* eki ise çok fazla kullanılmamıştır.

Metinlerde rastlanan *-(i)yúr, -(i)yür* şekilleri genellikle Ağrı ve Bilecik'teki (ki bunlar da Ağrı'dan göç etmiştir), daha az olmak üzere de Muş ve Hatay'daki (ki bunlar da Muş'tan göç etmiştir) konuşucular tarafından telaffuz edilmiştir. Bunların ortak noktası, 1944 sürgününden önce Türkiye'ye kaçıp yerleşmiş olmalarıdır.

-(i)yėr ekinin metinlerde rastlanan başka bir varyantı da *-(i)yór ve -(i)yör*'dür. Bu eklerin, konuşucuların eski Ahıska'daki köylerine göre dağılımlarında bir tutarlık

tespit edilememiş, ancak bugün yaşadıkları coğrafya incelendiğinde düzenli bir dağılım olduğu görülmüştür. *-(i)yór* ve *-(i)yör* eklerini kullanan konuşucuların geneli Ağrı, Bilecik, Manisa, Muş ve Hatay illerindendir. Ortak özellikleri ise Türkiye'ye 1944 sürgününden önce kaçarak gelip yerleşmiş ve dolayısıyla yeni Ahıskalılara göre daha uzun yıllar Türkiye'de yaşamış olmalarıdır. Eklerin bu (*-(i)yór* ve *-(i)yör*) şekli ise, Ahıska Türk ağzı (*-(i)yėr)* ile Türkiye Türkçesi aydın konuşması (*-(i)yor*) arasında kalmış bir telaffuz olarak değerlendirilebilir. Nitekim Ağrı İli Eleşkirt İlçesi Uzunyazı köyü Ahıska muhacirleri ağzı hakkında yapılmış 1976 tarihli bir çalışmada[116] şimdiki zaman eki yalnızca *-(i)yėr* olarak görülmektedir.

-(i)yor ekinin ise Türkiye Türkçesi aydın konuşmasının etkisiyle Ahıska Türk ağzına girmiş bir şekil olduğu açıktır.

*-(i)y*r* temel yapısındaki */y/* ve */r/* seslerinin zayıfladığı ya da kaybolduğu örneklere rastlamak mümkündür: *dur-iyė (An.05/165), oğraş-iiruḫ (Ağ.12/12), ğel-i^y úlár (Bi.05/21)*... vs.

Tıpkı Türkiye Türkçesinin batı grubu ağızlarında görülen *-yorum>yom, -yorsun>yon, -yoruz>-yoz* örneklerinde olduğu gibi *-(i)yėr* ekinin de hemen hemen bütün varyantlarında ek sonundaki /r/ ünsüzünün kaybolabildiği görülür: *bağır-iyėm (Bu.06/198), ėd-iím (Ma.02/24), di-yim (Bu.06/199), yaz-ıyom (Bi.04/31), gėç-iyóm (Ma.04/153), ġızard-i^y ėn (Iğ.01/1), yaḫi-yen (An.05/379), ānı-yın (Bu.14/31), uvali-yín (An.04/117), säp-i^y in (Iğ.01/14), büz-üyon (Ha.06/26), çıḫar-ıyón (Ha.06/44), çalış-iyön (Ağ.06/63).*

Metinlerde şimdiki zaman için, *-(i)y*r* temel yapısı dışında başka bir yapının daha (*-ėr,-ir* eklerinin) az da olsa kullanıldığı görülür: Bu tercih, Ahıska Türk ağzı içinde ayrıca bir alt grup oluşturuyor olabilir.

Buna göre şimdiki zaman için *-ėr,-ir* eklerinin kullanılması eski Ahıska vilayetindeki Hırtız köyü civarında yoğun olarak kullanıldığı söylenebilir. Hırtızlı dört konuşucunun dördü de şimdiki zaman için genellikle bu ekleri kullanmıştır.

-ėr, -ir ekleri Varhanlı ve Oşoralı ikişer konuşucu tarafından telaffuz edilmiştir. Ancak kesin bir yargı için aynı köylerden daha fazla kaynak kişiye ihtiyaç vardır. Yine

[116] Ömer Seviş, Ağrı İli Eleşkirt İlçesi Uzunyazı Köyü Muhacirleri Ağzı, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Mezuniyet Tezi, Erzurum 1976, s.65.

bu ekin, örnek sayısı çok olmasına rağmen, Gamze ve Doloşlu yalnızca birer konuşucu tarafından kullanılmıştır.

Şimdiki Zaman Ekinin Bağlayıcı Ünlüsü Hakkında

-(i)yėr ekinin bağlayıcı ünlüsü, karakteristik olarak */i/*'dir: *baḫ-iyėrim (Bu.14/170), çıḫ-iyėrsin (Bu.03/65), batur-iyėr (Bu.02/135), götür-iyėruḫ (An.05/301).* Fakat bu ünlünün, damak ve dudak uyumlarına girmiş şekillerine de rastlanır: *çıḫ-ıyėrsin (Bu.14/171), yum-uyėr (Ha.04/91), yödür-üyėr (Bu.08/71).*

Bağlayıcı ünlü zayıflayabilir ya da tamamen düşebilir: *ġoy-yėrım (An.04/89), Duy-yėrím (Ha.01/47), say-[ı]yėrím (An.09/61), yay-yırsın (Bi.03/20), ġoy-yorsun (Bi.03/28), duy-yir (Ağ.07/30), Duy-[i]yėrduḫ (An.07/83), say-yile (Bu.01/3)... vs.* Görüldüğü gibi bu genellikle */y/* ünsüzü ile biten fiil tabanlarından sonra gerçekleşmiştir. Bu aynı iki ünsüz arasında kalan ünlülerin düşme eğilimi ile ilgilidir *(bk. 1.1.2.1.2. Ünlü Düşmeleri, v. madde).*

Açık hece ile biten fiil gövdelerine gelen *-yėr* ekindeki */y/* ünsüzü, tıpkı Türkiye Türkçesindeki *-yor* ekinde olduğu gibi, kendinden önceki geniş ünlüyü daraltır *hatırla-yėrim>hatırli-yėrim (Bi.01/7), dügle-yėrim>dügli-yėrim (An.08/20), işde-yėrsin>işdi-yėrsin (Bi.01/34), ġuru-yėr>ġuri-yėr (Bu.02/147), söyle-yėrim>söylü-yėr̊ím (Ağ.08/10)... vs. (bk. 1.1.2.1.1.2. Daralma, i. madde).*

Açık hece ile biten fiil gövdelerine *-ir* zaman eki, fiilin sonses ünlüsü ile birleşir. Aynı ses olayı, ek geniş zaman işleviyle kullanırken de görülür: *Doġ̂rir (An.06/13), isdi-r (Ha.04/72) ... vs.*

Şimdiki Zaman Ekine Getirilen Kişi Ekleri Hakkında

Şimdiki zaman ekine getirilen kişi eklerinin de farklı varyantları vardır. Karakteristik olarak kişi eklerinin bağlayıcı ünlüleri birinci teklik, ikinci teklik ve ikinci çokluk kişiler için düz, dar ve incedir (*/i/*); birinci çokluk kişi için ise dar, yuvarlak ve kalın ünlülüdür (*/u/*). Yani birinci teklik kişide ***-im***, ikinci teklik kişide ***-sin***, birinci çokluk kişide ***-uḫ*** ve ikinci çokluk kişide ***-siz/-sis***'tir. Üçüncü çokluk kişi eki *-ler*'in gerileyici benzetme ile *-(i)yėr* zaman ekinin sonses ünsüzünü değiştirmesi (*-(i)yėr+ler>**-(i)yėller***) karakteristiktir *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll).*

Birinci çokluk kişi eki *-uḫ*'taki /*ḫ*/ sesinin /*g*/, /*ğ*/, /*ġ*/, /*ĝ*/, /h/ olduğu örneklere de rastlanır. Ancak bunlar karakteristik değildir.

Bazı ağızlarda kişi eklerinin bağlayıcı ünlüleri damak ve dudak uyumuna girmeksizin birinci ve ikinci teklik kişilerde kalın ünlülü (*-ım, -ın*); birinci çokluk kişide ise düz ünlülü *(-ıḫ)* olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu Ahıska Türk ağzı içinde ayrıca bir alt gruba işaret ediyor olabilir. Anda köyünden olan 4 farklı konuşucu (üstelik bunların ikisi eski Ahıskalılar ikisi yeni Ahıskalılardandır), birinci ve ikinci teklik kişi eklerini kalın ünlülü (*-ım, -ın*) olarak kullanmıştır. Bu durum, Anda köyündeki bir ağız özelliği olabilir. Bunun dışında, Uravel köyünden üç; Hırtız, Oşora, Zigla, Suhlis, Gobiyet ve Kılde köylerinden ikişer konuşucu tarafından kullanılmış olması, bu köylerin de aynı alt gruba ait olduklarını gösterebilir. Konuşucusu tek olan, fakat konuşucuya ait metinlerde geçen örnek sayısının nisbeten çok olduğu köyler de aynı alt gruba dahil edilebilir. Doloş, Hevot, Cünte ve Zazola bu köyler arasındadır.

Birinci çokluk kişi ekinin karakteristik olarak *-uḫ* olduğunu belirtmiştik. Fakat bazı ağızlarda bu *-ıḫ* şeklindedir. Bu kullanım da Ahıska Türk ağzı içinde bir alt gruba işaret ediyor olabilir, ancak elimizdeki veriler bu konuda yorum yapabilmemiz için yeterli değildir. Bununla birlikte, eki damak ve dudak uyumuna girmeksizin *-ıḫ* şekliyle kullanan konuşucuların köylerinin adlarını anmakta fayda var: Varhan, Kunsa, Kılde ve Gamze.

Türkiye Türkçesi aydın konuşmasının etkisiyle birinci çokluk kişi çekiminin *-iz* ekiyle oluşturulduğu örneklere de rastlanır.

Üçüncü çokluk kişi eki *-ler*'in sonses ünsüzünün bazı ağızlarda düşebildiği görülür (*-le*).

Buraya kadar Ahıska Türk ağzındaki şimdiki zaman eklerinin kullanımı hakkında temel bilgiler verilmiştir. Aşağıdaki kısımda ise metinlerde rastladığımız şimdiki zaman ekleri ve bunlar ile ilgili örnekler sunulacaktır.

I. Teklik Kişi: *-(i)yėrim*

*aşındi olaylar oliyėr_e, hemen bu olaylar, ben **baḫ-iyėrim** gi (Bu.04/170) tilvizora diyėrım aha gárbaçov gelmiş.*

*ġabristan hengi nóḫtadaydi oni **aĝni-yėrim bil-iyėrim**. (An.05/132)*

*ay ana dė, sizi ki **gör-iyėrim** me^{n} yaniyirim dė. (Bu.11/54)*

*e be **unud-iyėrim_**oĝlum yardımcı olsana. (Bu.09/126)*

*he somünner **büşür-iyėrim**. (Ağ.16/135)*

*ädmeg **yė-miyėrim**. (Ağ.16/124)*

Allomorfları: -*(i)yer* tabanlı ekler (*-yerim, -yerím*); **-*(i)yėr* tabanlı ekler** (*-(i)yėrım, -(i)yėrím, -(i)yėm); **-(i)yể̄r*** **tabanlı ekler** (*-yể̄rím), **-(i)yír*** **tabanlı ekler** (*-(i)yírım, -(i)yírím, -(i)yírim, -(i)ím); **-(i)yir*** **tabanlı ekler** (*-(i)yirím, -(i)yirim, -(i)irim, -yirım, -ī̄rım, -yim);* **-*(I)yor* tabanlı ekler** (*-(i)yorum, -(i)iyom);* **-*(i)yór* tabanlı ekler** (*-(i)yórüm, -(i)yóm);* **-*(i)yör* tabanlı ekler** (*-(i)yörúm, -(i)yörüm);* **-*(i)y* tabanlı ekler** (*-(i)yrım, -(i)yrim);* **-*ėr* tabanlı ekler** (*-ėrım, -ėrim) ;* **-*ir* tabanlı ekler** (*-irím);* **-*ír* tabanlı ekler** (*-írım);* **olumsuzluk***: -miyírım, -miyírum, -mi^{i}rim, -mi^{y}orum, yörüm, -müyörüm,-mėrím, -mėrim, -mirim.*

-*(i)yer* tabanlı ekler

-yerim:

*bi şeyler diėr diėr, bir_iki söz^{ü}ne ġanėrím, hē tabi **di-yerim**. (An.03/36)*

*doĝrísı ġızım ben bu yaĝlardan şėy yapírım_ama mejbur **yi-yerim**. (Mu.01/146)*

-yerím: Yalnızca bir örneği vardır.

*ällinci ^{y}iller **di-yerím**, ē̄ doẖsanınci yillerden. (Bu.04/219)*

-*(i)yėr* tabanlı ekler

-(i)yėrım: Bu ek, Ahıska Türk ağzı içinde bir alt gruba işaret ediyor olabilir.

*sora fırına **at-iyėrım_**oni (Iğ.01/17)*

*şindi onbaşídür de izin**_işdi-yėrım**. (An.09/267)*

*eyi haẖluma **ğetur-iyėrım** (Bu.04/77)*

*aha doẖẖus sene oluyo bu evde **Dur-íyėrım** bi yere ğėtmiyėruẖ. (Bu.08/63)*

*hele, häle ona **daĝıd-íyėrım**, häle ḳomşiya **daĝıd-íyėrım**, hele. (Bi.04/3)*

*elⁱmde çorab_**ör-ıẏėrım**. (Ma.04/153)*

*dīʸ ėr ki şey ġurtlar da, **ġorḫ-ıẏėrım** dīʸ ėʳ (An.07/87)*

*şındi eltime dier ġonuş, ben de **di-ʸ ėrım** ġonuşma. (An.10/182)*

-(i)yėrım:

*ola ben sene **di-ʸ ėrım** (An.09/265)*

*her gün çay_içmäʸ ä mi gelinir, **iç-miyėrım** ben! (Iğ.03/50)*

*şindi ben ki gelmeėm, gelme kimin_**ol-iyėrım** de, yėrlileʳ ġonuşiyır. (An.09/58)*

*ėʸ ben bėle **ġonuş-iyėrım**, onnar mamurca ġonuşiʸ ėler. (Mu.05/4)*

*onda da, á çocuĝu **yügür-iyėrım**, äb̲öle değenehli äv, ḫaḫolların_evi. (Bu.08/76)*

*onnar söyliyır ben **yaz-ıyėrım** gönderiiller_ışde. (Ma.02/63)*

*bēn feĺan_adamıⁿ ĝızıni, **sev-ⁱyėrım** (Ha.05/116)*

-(i)yėm: Yalnızca iki örneği vardır.

*ḫaçȧn gi diyėrim diyėrim diyėrim diyėrim_ebᵘlá **baĝır-iyėm** vållah. (Bu.06/198)*

*ben **bil-miyėm**_oḫumamişım yazmamişım. (Ağ.09/7)*

-*(i)yėr̊* tabanlı ekler

-(i)yėr̊ım: Yalnızca bir örneği vardır.

*yani kendi şi… onnarın şivresini **söylü-yėr̊ım**. (Ağ.08/10)*

-*(i)yır* tabanlı ekler

-(i)yırım:

*babaminen **gėd-iyırım** diyır (An.07/85)*

*posoun da daĝlarınnan aşaĝı **in-iyırım** (Bu.14/33)*

*ben_orda **ġonuş-iyırım** (Mu.05/1)*

-(i)yırım: Yalnızca bir örneği vardır.

*daĝda **gėz-iyırım** (Bu.14/58)*

-*(i)yírim:* Yalnızca iki örneği vardır.

herkiş_ele geçi[r] *ben de öle* ***geç-iyírim****. (An.09/205)*

munda bír ġızi ***isdi-yírim*** *dedi. (Bu.11/96)*

-*(i)ím:* Yalnızca bir örneği vardır.

*benım şindi hėsāb****_ėd-iím*** *da aşındi burdaki dolanan gelínım var_a, ona verdiim para, bele on tene gelin getúrürdí anadın. (Ma.02/24)*

-*(i)yir* tabanlı ekler

-*(i)yirím:* Yalnızca bir örneği vardır.

bän ***sä***[y]***-miyirím*** *(Ha.04/45)*

-*(i)yirim:*

sizi ki göriyėrim me[n] ***yan-iyirim*** *dė. (Bu.11/54)*

ėle böğün kimi ***ẖatirli-yirim*** *ben (Iğ.09/121)*

ädmeg ***püşür-iyirim*** *şindi. (Ağ.16/123)*

-*yirım:*

ben sene ne ***di-yirım****. (An.11/16)*

-*(i)irim:*

şindi bir h́engel hamurn̊í vallaha yoĝurmaĝa ***erín-iirim.*** *(Mu.01/38)*

babaluĝuma baba ***çıĝır-iirim****, görmemişim_e. (Ağ.16/112)*

uĝus, yanı bilmiirdıẖ bişe, oní ***di-irim****. (Mu.01/73)*

-*ī́rım:* Yalnızca bir örneği vardır.

ben_a yemek ***yab-ī́rım_****e, her yemege iki üş dene atarım_ona dad verúr. (An.01/19)*

-*(i)yim:* Yalnızca bir örneği vardır.

gendi ğėnme sora ***di-yim****, ni ėddim ben! (Bu.06/199)*

-*(I)yor* tabanlı ekler

-*(I)yorum:*

bu mali ben hed[i]*ye* ***ver-iyorum****. (An.10/135)*

üçüzü de dedı ***ġov-uyorum****. (Bi.03/87)*

söylü-yorum*, vúçutum tiken tiken_oluyór. (Mu.05/22)*

-*(I)yom:*

şindi bazara gėtsem ***yaz-ıyom****, bunú lazım bu lazım, bazara ğėdınd*[ı]

onudúyorum yazmaẖ lazım. (Bi.04/31)

hengi paraynen ***ğed-iyom****, hengi paraynán* ***ğel-iyom****! (An.11/51)*

bil-miyom *ki yavrum, oẖuryazarım olmaduĝundan. (Ma.04/41)*

gör-üyom *da accıġ dumanni. (Ma.04/150)*

ardahanda bir_ay_apis yadmiş_on[i] *de* ***bül-üyom*** *ben. (Ağ.11/20)*

-*(i)yór* tabanlı ekler

-*(i)yórüm:*

ben dė çalışi... işliyėrim yan[i] ***çalış-iyórüm****. (An.10/38)*

ben bursaya ***gid-iyórüm****_oĝlanın yan*[ı]*na (Ağ.06/116)*

-*(i)yóm:* Yalnızca bir örneği vardır.

camının önünden ***gėç-iyóm*** *(Ma.04/153)*

-*(i)yör* tabanlı ekler

-*(i)yörúm:*

ben [h]*admíş bėş yaşındayım,* ***çalíş-iyörúm****. (Ağ.06/77)*

-*(i)yörüm:*

no oliyer de yemeğin ye ***di-yörüm****. (Ha.06/5)*

ben türkiyeye ***gid-iyörüm****. (Mu.05/27)*

-*(i)y* tabanlı ekler

-*(i)yrım:* Yalnızca bir örneği vardır.

var_ele insannar, hele gene de var ***zanned-i***[y]***rım*** *ki bele, diblerde. (An.01/229)*

-*(i)yrim:* Yalnızca bir örneği vardır.

*her sözi̊nen de **ĝan-iyrim**, niye ki yavaş diyer. (An.03/34)*

-ėr tabanlı ekler

-ėrım:

*şindi ben ḳazaḫça da yazmaḫ bülyėrı̄m, söylamaĝ **bi̊l-ėrım**, urusça da yazmaḫ söylamaḫ, türgçe de, her dil **bil-ėrım**, her cülli yazabılėrım. (An.02/83)*

-ėrim:

*tē̇s tėz_ō, ĝōnuşur ĝonuşúr, bir sözi ben_anlaşduracam, on söz geçir, başım_ağrir, **söndür-ėrim.** (An.03/32)*

-ir tabanlı ekler

-irím:

*ben deli **ol-irím** bení ĝonuşdurmayın ki! (An.11/36)*

*bir baba evled nesíl_ola, baba evlat, ġoşdü üzeríme benim, beni öpiír, ben do onú **öp-irím**. (Mu.03/95)*

-ír tabanlı ekler

-írım:

*doĝri̊sı ġızım ben bu yaĝlardan şėy **yap-írım**_ama mejbur yiyerim. (Mu.01/146)*

Olumsuzluk:

-miyírım:

*vållai **bi̊l-miyírım** ki. (Ağ.10/28)*

-miyírum:

*ben di fazla **vėr-miyírum**. (Bi.04/27)*

-miⁱrim:

ġoymamiş_oḳula, ven de hę̄ç bişe ***bil-miⁱrim****. (An.12/54)*

-miʸorum:

orayı ***bil-miʸorum*** *ben (Mu.07/17)*

-mi̊yörü̆m:

bül-mi̊yörü̆m *ben yani onü gördüm dellendim. (Ağ.08/127)*

-müyörüm:

iki ġızım var da biri sağ̂addır, ***say-müyörüm****_oni. (Ağ.07/103)*

-mėrím:

iki aydır ***çalış-mėrím****. (An.02/87)*

-mėrim:

ben ***bil-mėrim****_oni, bilsem de yaní az* ***bil-ėrim****, çoḫ deil. (Mu.04/1)*

-mirim:

valla onnarı, ***bil-mirim*** *ben, orayı bilmiʸorum ben (Mu.07/17)*

II. Teklik Kişi: ***-(i)yėrsin***

sora do onú ***aç-iyėrsin*** *gözel̄_incecama. (Iğ.01/21)*

sora bėle yan ***eş-iyėrsin****. (An.03/29)*

yoḫ ***bulandur-iyėrsin*** *diye benım suyumi. (Bu.14/135)*

bėle isdola mi, feşğ̂una mı ***ġoy-yėrsin*** *gözel gendi çeggilíb suyu çıḫıyėr. (Bu.05/38)*

ayaḫ degmiyan yėre ***göm-iyėrsin*** *(An.09/379)*

näsil ki canⁱn_isdiyėr_ėle ***yap-iʸėrsin****_oní. (Iğ.01/16)*

yörek diyėller, iki tene ebėle ***geçür-iʸė̄sin****, beşigin_o yüzünden bağ̂liyėrsin gi çocuḫ düşmesın. (An.01/165)*

niye ***yat-miyėrsin****? (Ağ.17/6)*

Allomorfları: *-(i)yer* tabanlı ekler (*-ıʸersın, -yersin, -iyezin, -iyesın, -(i)yen);* ***-(i)yėr*** **tabanlı ekler (***-(i)yėrsın, -(i)yėrsín, -(i)yėsın, -iyėsín, -iyėsin, -(í)yėzın, -iyėzin, -iyėrşín, -(I)ėsín, -(i)yėn*); ***-(i)yė̊r*** **tabanlı ekler (***-üyė̊n);* ***-(i)yır*** **tabanlı ekler (***-(i)yırsın, -(i)yısın,*

-ėısın, -(i)yın, -(ü)yı); ***-(i)yír*** **tabanlı ekler** (*-(i)yírsın; -(i)yírsín; -(i)yírsin, -(i)yísın, -(i)yín);* ***-(i)yir*** **tabanlı ekler** (*-(i)yirsın, -iyirsín, -(i)yirsin, -(i)irsín, -iirsin, -(i)isín, -iisin, -(i)ʸin);* ***-(i)yor*** **tabanlı ekler** (*-(i)yorsun, -i̊yorsi̊n, -i̊yorzun, -(I)yosun, -üyosın, -yosi̊n, -i̊yozi̊n, -(I)yon);* ***-(i)yȯr*** **tabanlı ekler** (*-uyȯrsun);* ***-(i)yór*** **tabanlı ekler** (*-iyórsin, -iyórsun, -yórsún, -(i)yósun, -(I)yón);* ***-(i)yör*** **tabanlı ekler** (*-iyörsın, -iyörsi̊n, -(i)yörsi̊̄n, -i̊yörsún, -(i)yörsün, -yösün, -ⁱyözi̊n, -üyözún, -(i)yön*) ; ***-(i)y*** **tabanlı ekler** (*-(I)ysın, -ıysún, -üyzın*); ***-ėr*** **tabanlı ekler** (*-ėrsın, -ėʳsín, -ėrsin*); ***-ir*** **tabanlı ekler** (*-irsın, -irsín, -irsin*); ***-ír*** **tabanlı ekler** (*-írsın, -írsin);* ***-ur*** **tabanlı ekler** *(-ursún),* ***-úr*** **tabanlı ekler** (*-úʳsin),* ***-ür*** **tabanlı ek** (*-ürsin), (-isín, -isin*); **Olumsuzluk**: *-miyėʳsın, -miėrsín, -miėrsin, -miʸėsin, -miyırsín, -miʸírsin, -miyirsın, -miˡsín, -miyisın, -mirsin.*

-(i)yer **tabanlı ekler**

-ıʸersın:

> *sarmısaĝın_ortasını* ***aç-ıʸersın****, özegi var. (An.01/109)*

-yersin:

> */-ne* ***söyli-yersin****!-/ (An.01/190)*
> *ġaç yıldur diyer* ***işli-yersin****. (An.03/10)*

-iyezin: Yalnızca bir örneği vardır.

> *bazlama büşüriyėsın de oni aĝaşdan yapuli yuẖa, eböle alddan soẖíyėzın* ***çeür-iyezin****, ona dandˡra diyiller. (Bu.02/168)*

-iyesın: Yalnızca bir örneği vardır.

> *ne* ***bil-iyesın_****onun mıydí, başĝa kimseninki miydi! (An.01/258)*

-(i)yen:

> *hē, ġazma ġoẖusi işde üçüncü günü çamaşur* ***yaẖi-yen_****e, bėĺa ġazmacilerī, çümdürennēr, onnara vėriyėrsın_ayricama,* ***dügli-yen*** *de, yapduĝu halvandan (An.05/379)*
> *yanȧna da gügüm ġoymiş, güğüm* ***bil-iyen****? (Bu.14/174)*

-*(i)yėr* tabanlı ekler

-*(i)yėrsın*: Bu ek, Ahıska Türk ağzı içinde bir alt grubu gösteriyor olabilir.

mȯẖdar dedı sen gelⁱná ***bağır-iyėrsın*** *dedí sesın_orⁱya gäliyır, vallaʰa. (Ha.01/49)*

ha sen oroş ***tut-iyėrsın*** *demeg. (Iğ.07/9)*

savetin näyⁱni ***ög-iyėrsın****_ola (An.09/187)*

-*(i)yėrsın*:

saç gimi ***ör-iyėrsın*** *soro oni. (Bu.05/37)*

onnan sora ***büz-iyėrsın****. (Ha.06/25)*

belá şeʸe otğuziyėller de bele älin ***dut-iyėʳsın****. (Bu.10/7)*

-*iyėsın*:

eer ġorun_üsdüne de düşerse hemen çabuca... ***al-iyėsın****, yanmasın die. (Ma.04/99)*

suç_işlemiş_olsan, para ***ver-iyėsın*** *da* ***ĝurtul-iyėsın****_o cerimedür dā. (An.05/200)*

*he üsd_üsde, çegdúriyėrsın_****aşdur-íyėsın*** *sariyırsın_o ġader_ince olsun, ġad ġad_olsun, annadın mi? (Bi.03/27)*

-*iyėsın*:

aç-iʸėsın *ẖamurī. (Iğ.04/13)*

ġuydan çıẖanⁱni ***al-íyėsın****. (Bu.12/150)*

-*iyėsin*:

nėre ***göttür-iyėsin*** *di sadsana! (Bu.13/49)*

sen de ğėdiyór_o ĝomşiynan ***ĝonuş-iyėsin****. (Ha.05/117)*

su böregī, yuẖa ***büşür-iʸėsin****, çäürisın_o teref bu terefíni, ġurudiyėʳsın. (Iğ.04/2)*

-*íyėzın*: Yalnızca bir örneği vardır.

bazlama büşüriyėsın de oni ağâşdan yapuli yuẖa, eböle alddan ***soẖ-íyėzın*** *çeüriyezin, ona dandⁱra diyiller. (Bu.02/168)*

-*iyėzin*: Yalnızca bir örneği vardır.

ne içün ***götür-iyėzin****? (An.05/95)*

-*iyėrşín*: Yalnızca bir örneği vardır.

*o ḳayniyandan sora o doĝraduĝu maǵġarnay un*ᵘ*n_içinde haçliyon* ***bi̊şür-iyėrşín****. (Bi.04/64)*

-*(I)ėsín:*

o ki ayaḫları sıĝmir, daa döşeğe ***gėçır-ıėsín****. (An.01/137)*

*yer*ⁱ*na ġoyėr* ***yadur-úėsín****. (An.01/140)*

-*(i)yėn*:

he, ne ***di-yėn****! (Iğ.09/68)*

içinä de mezemesıní ***ĝoy-yėn****_ätli mäsele. (Iğ.01/23)*

abu aĝaci ***gör-iyėn****_oĝlum? (Bu.14/156)*

/-etmegi ***bi̊şür-iyėn_al-iyėn*** *de, az bişmiş_oliyėr de içi çig ġalmiş şuşlanmamiş bu.-/ (An.05/457)*

yoĝurdinen sarmusaĝė ***çırp-i***ʸ***ėn****, ey*ⁱ*cana. (Bi.04/67)*

-*(i)yė̊r* tabanlı ekler

-*üyė̊n*: Yalnızca bir örneği vardır.

onnon soro o tanduri de ***göm-üyė̊n*** *yere (Ma.04/96)*

-*(i)yır* tabanlı ekler

-*(i)yırsın*:

*gendi başan di*ʸ*ėr maşıne*ʸ*e od_aldurdun da diyír* ***gid-iyırsın****. (An.09/285)*

bi tanásinn_içiná un, ḳavrulmuş_unu ***ġoy-yırsın****. (Bi.03/22)*

-*(i)yısın*:

di-yısın *al senn_olsun ben daa ĝarışmiyėrím. (Ağ.15/10)*

*ben bazi bir di*ʸ*ėrim ki, olā, ac rusyadan gelmúşuḫ sen benden ne gümen_**ėd-iyısın** ġadan_alėm! (An.09/165)*

bení mēlim sevdi ki, sen ne ėy ***oḫu-yısın*** *sen nirdēydin, böle izanní çocuḫ. (Bu.06/206)*

-*ėısın:*

tus ***ġat-ėısın****, içine, ketenn_içıná onu ġoyman lāzım. (An.01/30)*

-*(i)yın*: Yalnızca bir örneği vardır.

onnari almíşle götürmüşler_oraya soḫmíşlē, ***ānı-yın****. (Bu.14/31)*

-*(ü)yı*: Yalnızca bir örneği vardır.

ġamediyadır bülüyı mısın. (Mu.03/59)

-***(i)yír*** **tabanlı ekler**

-*(i)yírsın*:

ġaşın-iyírsın*_ab^ö^le. (Iğ.09/169)*
sora uni ***eli-yírsın*** *bėle lenger^i^n_içine. (An.04/115)*
yaĝ ġoyyėrsın, içine soĝan ***tök-iyírsın****, pembeleşene ḳaden ġauriyėrsın. (An.04/113)*

-*(i)yírsín*:

ḳalanı då on^u^n_üzerine ***sar-iyírsín*** *(Bi.03/26)*
sora då onú böle dilim dilim uzun_uzun ***käs-iyírsín****, kesiyírsin. (Bi.03/21)*
*o şekil, küçüg küçük ḳoyyėrsín, dinnenir_onnan sora merdaneynēn****_incelt-iyírsín****_oni. (Ağ.10/107)*

-*(i)yírsin*:

*bir ey ġoç****_al-iyírsin****, ya bir_e buĝa aliyėrsin (An.09/402)*
īycána sapsarı olana ġada, altın renginde olúyė, ***ḳaur-iyírsin****. (Bi.03/23)*

-*(i)yísın*: Yalnızca bir örneği vardır.

telörgi çeki^y^ör, ***aní-yísın****, daa getıremiyır, boş gelı̊yő́r. (Ağ.07/134)*

-*(i)yıń*:

bir_iki ḳaynadı mı, ***çıẖar-iyıń_****äfiyetinen yiyön canım. (Ha.06/29)*
sora älinán ***uva-liyıń****. (An.04/117)*
üçüncü günnen sora ***getúr-iyıń****, zati nė ėtsen_ėdiyėrsın, sora yėddi günde haftasıni vėriyėller. (An.04/26)*

-*(i)yir* tabanlı ekler

-*(i)yirsın*:

yanī insannar ġorẖsun, dişeri çıẖmasın, ***änı́-yirsın****? (Bu.04/36)*
yoẖ, şindi sariyaĝı, tereyaĝı eridı́rsın, ayraní çıẖiir, onu erí... ***tök-iyirsın****, mubarek_oliir sapsari. (Mu.01/135)*

-*iyirsıń*:

demiş, valla o isidmenin neyini ***al-iʸirsıń****, zatán ki öliyė ġıs, zayif, köti. (Ha.04/64)*
ne ki ġazaniiʳsin, yollara ***tök-iyirsıń****. (Iğ.02/173)*

-*(i)yirsin*:

heb diyarduẖ gi dede niya buni ***gezdür-iyirsin****? (Iğ.02/3)*
abu ĝade topraĝın pėjⁱne ***ĝaç-iʸirsin****. (An.09/67)*

-*(i)irsıń*:

almayı ***ġaynad-iⁱrsıń****. (Iğ.04/36)*
siniyá ***tök-iirsıń****. (Iğ.04/22)*
rėspuḇliḳa diyėller, ***bil-iⁱrsıń****? (Ha.07/13)*

-*iirsin*:

aç-iirsin *ya yuẖayí, sora belá ġadliirsin bu tarafdan bu tarafdan, çarşaf börei diʸiller. (Ağ.10/106)*
doĝriirsıń_ufaẖ, suyuní ġaynadiirsin ordā ***tök-iiʳsin*** *bişiir. (Iğ.04/18)*
çökelük dá, bı́r ġat çö́kelüg, yaẖ elá ġad ġad ġoyı́rsin da, ġad ġad ***büz-iⁱrsin****. (Iğ.04/12)*

-*(i)isın*:

ġaç paraya ***sat-iisın****? (An.05/232)*
*güzēl müggem, ḫamuřıni mükkem_****ėd-iisın*** *... o dağılmasın. (Iğ.04/17)*
sora dā ġaynar suya bö́la ***batur-iisın****, çıĝardiisin (Iğ.04/3)*
hē yumurta ***ġır-iisın****. (Iğ.04/16)*

-*(i)isin*: Örnekleri yalnızca bir konuşucuya aittir.

sora onú bir siniyí ***ġapad-iisin****, ġoyyėsın pėcin_üsdüne. (Iğ.04/4)*
*yapraĝ_abüle, yaprağ_****ėd-iisin****. (Iğ.04/25)*
o terefı biras gızarii sora çāürisin bėle ***tút-iisin*** *şėynen çāürisin. (Iğ.04/5)*
sariirsın ġuriyı, ġuriyennen sora bülē ***ġaldur-iisin*** *gendí ḳaḫiir. (Iğ.04/41)*
o terefı biras gızarii sora çāürisin bėle tútiisin şėynen ***çāür-iisin****. (Iğ.04/5)*

-*iyin*: Yalnızca bir örneği vardır.

bėle yaḫ ***säp-iyin*** *ki çekiyēn sariyėrsin (Iğ.01/14)*

-*(i)yor* tabanlı ekler

-*(i)yorsun*:

saldad sen, esger sen ne ***yap-íyorsun****? (An.09/304)*
tabaġ ***ver-iyorsun****, kim neden_isdiyor_alıyor_ama her şėy orda, ne isdersen_al. (Bi.03/106)*
ḳarė şäglínde ***doĝrú-yorsun****. (Iğ.01/22)*

-*i̊yorsın*: Yalnızca bir örneği vardır.

sen ***bīl-i̊yorsın****, zoro Dayi gizlenmiş. (Mu.05/58)*

-*i̊yorzun*: Yalnızca bir örneği vardır.

dedım baba gedaḫ, gedaḫ dedım sen ***bül-i̊yorzun****. (Ha.02/16)*

-*(I)yosun*:

böle yufġay[1] ***aç-ıyosun****_içine ḳıymalı so*^{ğ}*an, ya da patádės, bȫle* ***büz-üyosun*** *yuvarlaẖ yuvor... ortasından* ***ḳapad-iyosun****, yuvarlaġ_oluyor. (Bi.03/10)*

ė onı da aynı ***doĝru-yosun*** *(Ha.06/45)*

onú yaẖdıẖdan sora su ***tök-üyosun****, ná ġadar ki su lāzım, altí kişilig insanna. (Bi.04/63)*

-*üyosın*: Yalnızca bir örneği vardır.

ondan sora etíní ġoyub ***büz-üyosın*** *ġızım (Ha.06/17)*

-*yosı̊n*: Yalnızca bir örneği vardır.

on ***do***^{ğ}***rú-yosı̊n*** *tutmacı. (Ha.06/46)*

-*ı̊yozı̊n*: Yalnızca bir örneği vardır.

terğed-ı̊yozı̊n *devleti. (Ağ.15/14)*

-*(I)yon*:

başıni ***begli-yon****, çürümesin di*^{y}*e bi de. (Ağ.18/41)*

pişennen sora çıẖarıyón_on^{u}*n_üsd*^{ü}*ne yaẖ* ***säp-iyon*** *tereyaĝı (Ha.06/44)*

o ġaynamaya gėdan sudān, üsdündēn, yaĝlicamā aliyírsīn_üsdüne tökiyírsın_onu azca, āzcıḳ, unun_üsdüne ***gezdúr-üyon****. (An.04/116)*

-*(i)yȯr* tabanlı ekler

-*uyȯrsun*: Yalnızca bir örneği vardır.

bişenden sora onú tencerey_alíyosun, biyanı ***gȯy-***^{u}***yȯrsun*** *ataşda. (Bi.04/65)*

-*(i)yó́r* tabanlı ekler

-*iyó́rsin*: Yalnızca bir örneği vardır.

*siz niya çocuĝú diyor, şėʸ **ėd-iyórsin** oröcå, bóyle şeye diyer açlıĝa diyėr şėydiyėrsın diėᶠ mäggum_ėdiyėrsın (Iğ.07/13)*

-*iyórsun*: Yalnızca bir örneği vardır.

*baḫ babamın babasi bir, babam_iki, ē, bíz geldıĝ_üç, dörd, beşinci nesile **gid-iyórsun** sen. (Ağ.06/26)*

-*yórsún*: Yalnızca bir örneği vardır.

*bir adam görüyör diyór kü, bu nedír sen burda ne **arı-yórsún**? (Mu.05/33)*

-*iyósun*: Yalnızca bir örneği vardır.

*onnan so onda **bişúr-iyósun**. (Ma.04/98)*

-*(I)yón*:

*pişennen sora **çıḫar-ıyón**_onᵘn_üsdᵘne yaḫ säpiyon tereyaĝı (Ha.06/44)*

*onú bȫle ... açíyėn_ona **vur-úyón** şeye, yapuşdurma, onú da ... tandıra yapíşturuyon. (Ma.04/90)*

-*(i)yör* tabanlı ekler

-*iyörsın:*

*sora da yumaĝına **al-iyörsın**, **aç-íyörsın** ġızım (Ha.06/23)*

-*iyörsın̊*: Yalnızca bir örneği vardır.

*şimdi **baḫ-iyörsın̊**, adam çocuĝunú aliyėr oo öpiyȫr, seviyör. (Ağ.06/156)*

-*(i)yörsı̄n̊:*

*hamuruni yapiyėrsın̄, / onnan sora yumaᵍına aliyėrsın̊, onnan sora **aç-iyörsı̄n̊**, **käs-ı̊yörsı̄n̊**, ondan sora etíní ġoyub büzüyosın ġızım (Ha.06/17)*

-*ı̊yörsún:* Yalnızca bir örneği vardır.

onī ***aç-i̊yörsún_ō*** *... öbür mantiya göre bunun şeysi yuḫasi, birez / he birez böyüg böyüġ_oliyėr kä̈sími. (Ha.06/32)*

-*(i)yörsün*:

açannan sora bele dörd köşe ***kä̈s-iyörsün****, baḫ bele (Ha.06/24)*

*yani şimdi burda yėmediin yėmei asger_oca*ğ*ında* ***yi-yörsün****. (Ağ.06/54)*

birez cannı́ ***doğ̂rú-yörsün*** *ä̈lde (Ha.06/45)*

-*yösün*: Yalnızca bir örneği vardır.

gėderdíler, dėrdíler ki, yā durum bundan bundan_ibará, ne ***di-yösün****? (Ha.05/121)*

-ⁱ*yözín*: Yalnızca bir örneği vardır.

sen burdan bėle ***ğel-ⁱyözín****, ben de burdan bėle ğėdiyörüm. (Ha.05/132)*

-*üyözún*: Yalnızca bir örneği vardır.

ne ***yab-üyözún****, terğedi̊yozín devleti. (Ağ.15/14)*

-*(i)yön*:

*vala burda işde pancar_ekiyóru*ğ*, buğ̂da ekiyö*n*,* ***çalış-iyön****. (Ağ.06/63)*

*vala burda işde pancar_ekiyóru*ğ*, buğ̂da* ***ek-iyö****n**, çalışiyön. (Ağ.06/63)*

ḳayna... bir_iki ḳaynadı mı, çıḫariyín_ä̈fiyetinen ***yi-yön*** *canım. (Ha.06/29)*

*on*u*n_üsd*ü*ne dördünü* ***düz-i̊yön****, alddan su ḳayniyór. (Ha.06/42)*

-*(i)y* tabanlı ekler

-*(I)ysın*:

elin bėle uzadiyėrsin lėlin kimi, biĺa uzadiyėrsin lėlin kimi, bėle ***uzad-iysın*** *lėlin kimi, toprağ̂_onun başşına dedim. (An.09/66)*

ama nási Bal ***bül-üysı****n**, ġar kimi. (Mu.03/37)*

-*ıysún*: Yalnızca bir örneği vardır.

duzí ġatiyėn, sū, un, tamam bír tene yumurta ***çaḫ-ıysún****, bir tene yúm... altí kişilíg yėmek şėysi. (Bi.04/59)*

-*üyzın*: Yalnızca bir örneği vardır.

dolduramadığın zaman ne ***yab-üyzın****? (Ağ.15/9)*

-*ėr* tabanlı ekler

-*ėrsın*:

mesele sen gendī ähline ***otur-ėrsın****_á şındi (An.01/43)*

kimi kellem hava ***at-ėrsın*** *dėmaḫ. (An.01/215)*

-*ė̄sín*:

bizde, ***bil-ė̄sín****, çocuḫ gi yē̃ngi bu şeyleri almaĝ_istiyėr_e önne ġoyyėrsin bir tená ḳalem, piçaḫ, bir tene de ná ĝoyyėrsın, / maḫas. (An.01/173)*

-*ėrsin*:

sora sınırı ğeçende ***vėr-ėrsin*** *parā, işde polise vėri[i]rsin, / mazuta* ***vėr-ėrsin****. (An.03/15)*

bẽle ***yab-ėrsin*** *de büz[i]yėrsın (An.01/37)*

-*ir* tabanlı ekler:

-*irsın*:

bís künde diyeruḫ, sen äsgíleri ***sor-irsın****, ben_on çin esgileri diyėrim. (Mu.01/97)*

-*irsín*:

sen_iç balinsaya ğėdmesen bu hamama ğėdsan, hamamda daa ey ***eylen-irsín****. (An.02/95)*

-irsin:

suynan da, duzunú ***tök-irsin****, suyunú yoĝurisín. (Iğ.04/15)*

baba ***nėyėd-irsi***^{n} *herkės sene baẖiyi*^{r}*? (Bu.02/128)*

-*ír* tabanlı ekler

-írsın:

tereyaĝı ***erid-írsın****, ayraní çıẖiir (Mu.01/135)*

böle yumuşaẖcana ***your-írsın****_ama açıla... e̊le çoĝ yumuşaĝ* deil *gi açılsın hamur. (Bi.03/17)*

-írsin:

aȯ üsdümü^{n} *yaĝıni yarayı* ***gör-írsin****_a insano*^{ğ}*li, ne eylúĝ_ınsano*^{ğ}*luna! oẖla diėr. (An.06/62)*

yaĝınȧn soĝanı ***yaẖ-írsin****_ile yiirsin. (Iğ.04/28)*

-*ur* tabanlı ek

-ursún: Yalnızca bir örneği vardır.

diyėr ki nire ***ĝaldur-ursún*** *poẖdurluĝu! (Bu.06/91)*

-*úr* tabanlı ek

-ű̃sin: Yalnızca bir örneği vardır.

gör-ű̃sin *nesil deişiglíğı var. (An.01/181)*

-*ür* tabanlı ek

-ürsin:

devlete ḳarşı_mi ***gel-ürsin*** *(Bi.03/59)*

Olumsuzluk:

-miyẻ̂sın:

niya ***sor-miyẻ̂sın***_*ay oĝul bene? (Bu.14/90)*

äsgi zamanı ***bil-m***[i]***ẻrsin****! (Mu.04/33)*

-miẻrsín:

yol görmiẻrsin, iz ***ğör-miẻrsín*** *diẻr. (Ağ.13/47)*

-miẻrsin:

ẻ günüz ***gel-miẻrsin*** *ki, me*[n] *sana uni vẻrem, yaĝí vẻrem, men de yanında oturẻm, yap. (Bi.01/153)*

-mi[y]*ẻsin:*

yoğ_oğlum, sen bene niya ***sor-mi***[y]***ẻsin*** *gi sen kimsin, aburada ne gẻziyẻrsīn? (Bu.14/89)*

-miyırsín:

ḳız_ōlan birbirni seviyır, sö[y]*leşmişler, bir ġaba gelmişler, sen ne tevi̊r* ***ver-miyırsín****! (An.09/465)*

-mi[y]*írsin:*

*sän_isdiyẻrsin_****isde-mi***[y]***írsin*** *yoẖ, o ele bişe*[y]*, babam verürdi. (An.12/142)*

-miyirsın:

da ***gör-miyirsın*** *mi, çinner mislimannara ne yapir! (Mu.01/159)*

yeminni misin, niye ***ye-miyirsın****? (An.01/213)*

-mi[i]*sín:*

niya ***ver-mi***[i]***sín****, demiş. (Ağ.09/34)*

-miyisın:

yemin mi içmişin, niye gelíb ***ye-miyisın****? (An.01/214)*

-mirsin:

pişmiş[i]*ni* ***al-mirsin*** *ki. (An.03/9)*

III. Teklik Kişi*: -(i)yėr*

*abu zıĝėlim_ėle **acış-iyėr** ki yara olmiş. (An.10/186)*
*papa^y ġaşuğúnen_**al-iyėr**, yoĝurda **batur-iyėr**, **yi-yėr**. (Bu.02/135)*
*bunü **bündür-iyėr** arabasına, bölē **gėzdür-iyėr**, şe^h eri işde, ebüle yėlleri **gėzdur-iyėr**. (Bu.14/153)*
*doĝuldi ya ġarı, çocuẖ **doĝ-ıyėr_**e, ġapiya bi zencír ġoyarduẖ (Iğ.11/65)*
*böle yuvarlaẖ şė^y oliyėr bele, onu ĝoyyėrsín, biras **don-íyėr** (Bi.03/28)*
*inegde de **ol-^iyėr** de o. (Iğ.10/2)*
***başli-yėr** devam_**ėd-iyē̇r** sabaa ḳade^r. (Bu.09/113)*

Allomorfları: ***-i^y á tabanlı ekler*** *(-i^y á);* ***-(i)yer tabanlı ekler*** *(-(i)yer, -(i)ye;* ***-(i)yėr tabanlı ekler*** *(-(i)ėr, -(i)yė);* ***-yẻr tabanlı ekler*** *(-yẻ);* ***-(i)yır tabanlı ekler*** *(-(i)yır, -(i)ır);* ***-(i)yír tabanlı ekler*** *(-(i)yír, -(i)ír, -(i)yí;* ***-(i)yir tabanlı ekler*** *(-(i)yir, -(i)ir, -(i)yi, -(i)i);* ***-(i)yi̊r tabanlı ekler*** *(-(i)i̊r);* ***-(i)yúr tabanlı ekler*** *(-(i)yúr);* ***-(i)yür tabanlı ekler*** *(-(i)yür, -(i)ür);* ***-(i)yor tabanlı ekler*** *(-(I)yor, -(i)yo);* ***-(i)yȯr tabanlı ekler*** *(-uyȯr);* ***-(i)yór tabanlı ekler*** *(-(i)yór, -(i)yó);* ***-(i)yör tabanlı ekler*** *(-(i)yör, -(i)yö);* ***-(i)yő́r tabanlı ekler*** *(-(i)yő́r);* ***-(i)y tabanlı ekler*** *(-(i)y, -ė^y);* ***-ėr tabanlı ekler*** *(-ėr);* ***-ír tabanlı ekler*** *(-ír);* ***-ir tabanlı ekler*** *(-ir);* ***-i̊r tabanlı ekler*** *(-i̊r);* ***-ő́r tabanlı ekler*** *(-ő́r);* ***-ür tabanlı ekler*** *(-ür);* ***-r tabanlı ekler*** *(-r);* **olumsuzluk**: *-miėr, -miyır, -miyí, -miyir, -mi^y i̊r, -mėr, -mir.*

***-(i)yár* tabanlı ekler**

-i^y á: Yalnızca bir örneği vardır.

*o da **gėd-i^y á** ḳırẖ dene aĝaci bir_ipe baĝlíyir. (Bi.01/123)*

***-(i)yer* tabanlı ekler**

-(i)yer:

*no **ol-iyer** de yemeğin ye diyörüm. (Ha.06/5)*
*babam **ari-ye^r**, nėrá götürdiler, oĝluşaĝım hani? (An.12/85)*
*güle ğüle otur **di-ye^r**, içinnen_ägsüğ_olma. (Mu.06/101)*

-*(i)ye*:

__di-ye__ bura mapusẖanadı̊r. (Mu.06/102)
*kim ki kimi beğeniir_aliyir **ğötür-iye**, ġaç nefer lazım_olsa, ġalhozun şėylerı́ne, köylerı́ne. (Iğ.09/33)*

-*(i)yėr* tabanlı ekler

-*iėr*:

*onnan sora **sarıl-iėr** dá işde orda urusun başġan mi bişesini vuriyėr, öldúriyėr (Ağ.16/30)*
*baẖı́yėr kī dörd denē, mēmur gelmi̊ş şeyleri **sök-ⁱėr**, elma aᵍaşlarni sökiʸėller. (Ha.05/14)*
*babam elini **vur-ⁱėr** yoẖari (Mu.04/48)*

-*(i)yė*:

*o zaman hergėş aclıẖ **çek-iyė**, o ġadar zorluĝ, odtuzunci yiller nesildⁱ! (Bi.03/39)*
*ġuziler, mallar **bağrış-ı́yė** **bȫrüş-iyė** diyėr, öylece biraẖduẖ diir. (Ma.04/13)*
*ḳonuşmaẖ**_ısdi-ʸė** ĝonuşamiyėr (Bu.01/14)*

-*(i)yė̊r* tabanlı ekler

-*yė̊*: Yalnızca bir örneği vardır.

*bu muẖdar ḇuna ne **di-yė̊**. (Ha.09/7)*

-*(i)yır* tabanlı ekler

-*(i)yır*:

*kimisi boş **yap-ı́yır** sā̄miyėr içini. (Bi.03/37)*

*adını soyadıni **oḫí-yır** da abėle **ed-iyır** gi yani gi öldürduḫ, ... säs çıḫıyėr. (Bu.11/130)*

*çoḫ köti günner bizi **bekli-yır** (An.07/22)*

*o bela **dolandur-iyı**^r bėş daġġa. (Bu.10/8)*

-*(i)ır*:

*gidir bajısını, enişdesíni, birĝaş dene aḫrabasını daha **al-i**^ı**r** getiri^y ớr. (Ağ.07/125)*

*babası die ona ėlçi **ğönder-i**^ı**r**. (Ağ.10/130)*

*bir ĝısmını **endir-i**^ı**r** ġarayazidá (Ağ.07/139)*

*şeyler^ı mizin **di-ır** tosunnarımızın_üzer^i ná ḳapiy kitledıḫ geldıḫ. (Ağ.10/40)*

*ter **di-ır** Dırnaĝımdan sögdi. (An.06/46)*

-*(i)yír* tabanlı ekler

-*(i)yír*:

*anama dedím ki, babam ne **yab-i**^y **ír** dedım_ana. (Ha.05/59)*

*emicem **gel-iyír** urusyadan (Ağ.16/96)*

*ḳaseddá da^h a başġa ses **çıġ-ıyír** (Mu.05/6)*

*dişeri gėdiyėr **dinni-yír** ki ne **ol-iyír**. (Iğ.02/90)*

*gedduḫ gi, ġuedli arabalardan biri, çambırda badmış **dur-iyír**. (An.09/259)*

*şíndi kesdene **büşür-üyír**. (Bu.04/154)*

-*(i)ír*:

*aĝrıda iki vaġoní **aç-iír**. (Ağ.15/57)*

***gel-iír** baḫiir ği ordā bir tene çocuḫ bírаḫılі. (Ma.02/7)*

*çoḫ güzel_**ol-iír**_ama o esgide ġaldi (Ağ.10/120)*

*beni **öp-iír**, ben do onú öpirím. (Mu.03/95)*

-*(i)yí*:

*hele **saḫli-yí** ġardaşım, admadi. (Ha.01/37)*

böyükler de dedi ki ya üç bḗş senede bir çocuḫ meydana ***ğel-iyí****, buni dá bunnara öldüdtürmiyalım (Ha.05/110)*

bizi ***sığışdur-iyí*** *kürdler (Ha.05/109)*

-*(i)yir* tabanlı ekler

-*(i)yir*:

ā̆, o ġarbaçovun B[ı]lani aşındi ***ged-iyir****. (Bu.04/175)*

gendi ciger_aḫrábesi ***yığıl-ıyir****, ḳuran_oḫuyėller, aḫşamlari. (An.04/38)*

o iḫi dene öküzú ***ġoy-yir****_e böle* ***dut-i[y]ir*** *(Iğ.09/147)*

o[ğ]lan kendi ki ***ğör-iyir****, o zaman_isdedi. (An.10/20)*

-*(i)ir*:

o terefı biras ***gızar-ii[r]*** *sora çäürisin (Iğ.04/5)*

ėle dabançay nesil tätiğini ***çek-iir****, az ĝalmış ki amúcámi vura orda. (Mu.04/47)*

yanı ĝadın anlamını ***daşi-ir****. (Ağ.13/88)*

şimdi gürcü ***Dol-iir****, daa gürcün[ü]n_elinde. (Ağ.01/24)*

tortası dıbine ***çök-iir****. (Mu.01/142)*

-*(i)yi*:

topraĝı yoĝ_a, aĝaca ***çaḫ-ı[y]i****. (Bu.08/79)*

etlerini ***kes-iyi*** *saĝ saḫ. (Ağ.16/100)*

gözüm gine dişerde ha, tepiyom ***çıḫ-i[y]i*** *dişeri (Ma.04/140)*

*poç, ĺazudi kī, saçiyėllēr, onu[n] ġabíĝí poç ġaliir, poç_****ol-i[y]i****. (Iğ.09/181)*

-*(i)i*:

dişeri ***çıḫ-ii*** *bu ola diir, bun[u]n saabi de çıḫaca[ğ] bizí öldürecaḫ. (Mu.03/67)*

terekemeler_ėĺa ***ġonuş-ii****, terekemeydı ĝaynata. (Bi.01/62)*

ġapitalizmadur_a bu säni beni ***düşün-mii****, ğennini* ***düşün-ii****. (An.11/98)*

-*(i)yı̊r* tabanlı ekler

-*(i)ı̊r*:

*bū, **gel-iı̊r** diyör gü osman sen sen sen alın biçağ̂lari (Ağ.07/25)*
*götürüyör bir ġısmını **ėndı̊r-iı̊r**_eleşgirdde (Ağ.07/139)*

-*(i)yúr* tabanlı ekler

-*(i)yúr*:

*ordan dedem aliir **gel-iyúr**_o baçimė. (Ağ.08/24)*

-*(i)yür* tabanlı ekler

-*(i)yür*:

*ordan **ġaç-yür** şėydē, rusdan **ġaç-yür** (Bi.05/39)*
*geri gediir ki bele fırtına tipi esmiş esmiş, çoçuğ̂un_üsdü böle **dur-üyür**. (Ağ.08/22)*
*bir yaşlı ĝadın üç bėş tená ġoyun, otlada otladā hapishananın kenarına **gel-i^y ür**. (Ha.05/24)*

-*(i)ür*:

*cannı **ġurtar-îür**. (Bi.05/20)*
*diregmen bizimkiler ārıýá **ğel-üür**. (Bi.05/17)*
*kimse bizi **ġonuş-üür** (Bi.04/16)*
*a orada **di-ür** mеselē, diyelím seni^n yüs tene elma ağacın var diü. (Ağ.15/4)*

-*(i)yor* tabanlı ekler

-*(I)yor*:

*tabaġ veriyorsun, kim neden_**isdi-yor_al-ıyor**_ama her şėy orda, ne isdersen_al. (Bi.03/106)*

inegler ***doĝ-uyor_*** *á o birinci süt o bulamadur. (Iğ.10/3)*

*bayġuşlar_**öt-üyor**. (Ağ.06/87)*

-*(I)yo*:

*ġurşun **yaĝ-^{ı}yo** arḫamızda^{n}. (Ma.04/65)*

***öl-üyo** işde diyolar ki muḫdar ḿámát_öldü. (Ha.09/8)*

*ḳız da dersi **bül-müyo** mu ne, ḳorḫdu mu ne. (Bi.03/77)*

-*(i)yȯr* tabanlı ekler

-*uyȯr*:

*dedım neden_oluyȯrsa **ol-uyȯr_**íşde. (Bi.03/83)*

*peynir^{i} alúyő́z_a, gerisi şırat**_ol-úyȯr_**onun. (Ağ.18/24)*

-*(i)yór* tabanlı ekler

-*(i)yór*:

*oti abele **al-iyór_**ō̈ böle yıĝıni aliyėr, arabaya yükliyėr. (An.09/39)*

*ondan sora benim nenem, anneannem yani, ō **gid-iyór** şė^{y} á ḫaber**_ėd-iyór** äsgi şeylere, nedır_ī, milişá diyírmişler asgerlere, onnara haber**_ėd-^{i}yór**. (Mu.05/20)*

-*(i)yó*:

*amcam yıllar yılı sibiryada hapisanelerde **ġal-ıyó**, en sonunda **çıḳ-íyó**, bir yıl iki yıl ḳalíyo ondan sonra rahmet_ėdiyor. (Ma.05/22)*

*beş sene sora **ged-iyó** (Ağ.07/124)*

-*(i)yör* tabanlı ekler

-*(i)yör*:

*ruslar **gel-üyör** ya, **bas-i̊yör** ora^{i}. (Mu.05/54)*

*iki bín ġafile **ğid-iyör**. (Ma.06/5)*

*rusun ḫaberi **ol-üyör** ki ġámze köü heb gedmiş. (Ağ.07/136)*

bir adam ***gör-üyör*** *diyór kü, bu nedír sen burda ne arıyórsún? (Mu.05/33)*

-*(i)yö*:

buni yapmaẖ zaman ***al-üyö*** *yaní. (Ağ.18/38)*

annem diyör, gece ***di-ʸö*** *lambalari aşşağ̂ aldıẖ, ėĺa furunü murunü birahdıẖ diyír. (Ağ.02/5)*

-*(i)yő́r* tabanlı ekler

-*(i)yő́r:*

ona seveb_orda ***ġal-iyő́r****. (Ağ.07/122)*

hiç bişe yoẖ yani, üzerindeki ne varsa onna ***ğel-üʸő́r*** *yani. (Bi.05/18)*

ē tabi çocuẖ ***böü-yő́r****_epeyce (Ma.06/13)*

-*(i)y* tabanlı ekler

-*(i)y*:

bi̊r ***bāğ̂ır-ıʸ****, bi̊r* ***çağ̂r-iʸ*** *ben dişeri çıẖmi̊yödi̊m, ġırẖım çıẖmamişdi. (Ha.06/8)*

ĝalduriyėr yorĝanⁱn_altına ĝulaᵍ̆ına bi̊şeyler ***söyli-y****_artıʰ ná söyli̊yósá. (Ha.09/5)*

baẖça bağ̂ vėrende gel, hayva nar vėrende ğel ***di-y****, bir geldın ẖasda ğördüm, bir de can vėrende ğä̊l. (Bu.06/13)*

-*ėʸ*: Yalnızca bir örneği vardır.

ġıriça sözi gėne o topraẖ, daşli maşli yėr ki ***ol-ėʸ****, ona da ġırıça diiller. (Bu.02/174)*

-*ėr* tabanlı ekler

-*ėr*:

öli ***yat-ėr****, ben de oturíyėrím. (Iğ.05/59)*

haẖluma ğelir, az bişe aẖluma ***ğel-ėr****. (An.02/1)*
onnan sonra diėr, gä̊ldi **di-ė̂r** *atatürḱ bíze saib_oldi. (Ağ.13/25)*

-ír tabanlı ekler

-ír:

*terın_**aẖ-ír**, derdın de **çıẖ-ír**, terinnen baravar. (An.02/93)*
*hä̊b daşıyėr dá ĝardaşlarıni bacilerini, bir dedemis **ĝal-ír** (An.06/16)*
şimdi ben_orda ġonuşiyírım, ḳızlar bene güliyírla^r, anam bėle ***ġonuş-í̂****. (Mu.05/1)*

-ir tabanlı ekler

-*ir*:

şindi nesi ḱä̊firler mislimannara zulum **yap-ir***, onnar da bízímkiler^ine ėle yabmişler. (Mu.01/88)*
şimdi geldile o dėdi, vā bişė ***ġoẖ-ir****_o dėdi bişė ġoẖiir. (Ağ.16/156)*
ėledúr_edet_ẻledür herkiş_ele ***geç-i^r*** *ben de öle geçiyírim. (An.09/205)*

-i̊r tabanlı ekler

-i̊r:

*bä̊kiri gürçi̊ler_**öldür-i̊r.** (An.06/12)*

-ő́r tabanlı ekler

-ő́r:

ne zibil ***tökül-ő́r*** *sufatınnan, nō̆ldí? (An.01/217)*

-*ür* tabanlı ekler

-ür:

işde gederdler ɨhbar_ederdler baẖ bu oroş ***tut-ür*** *(Iğ.07/13)*

-*r* tabanlı ekler

-r:

bu beni ġıřĝızstana ***yolli-r****, dedim deli, vallahi billa*^{h}*i(An.11/55).*

antaĺyada ***yaşi-r*** *kirede. (Iğ.02/41)*

bele saçi uzun ya anamın saçını ġoluna ***Dolė-r****. (Mu.04/42)*

Olumsuzluk:

-miė̇r:

yani ġaldurmaẖ da olmiyė̇r, aĝır bişe ***ol-miė̇r****, üzülmaĝ_olmaz (Ha.07/49)*

-miyır:

ön_üçün kisme ***rasgel-miyır*** *ġızım (An.09/106)*

-miyí:

şindiki sobalarda ***at-miyí*** *daa, melmeket sobalarındȧn atardi. (Ma.04/101)*

-miyir:

benım_o^{ğ}*lum_evlenmek_isdemi*^{y}*ir demiş. (An.10/14)*

-mi^{y}*ɨ̊r:*

ne yabiirsá, fayda ***ver-mi***^{y}***ɨ̊r.*** *(Ha.05/19)*

-mė̇r:

/-sizá kismá ***söyle-mė̇r*** *mi bu işi? -/(An.12/169)*

-mir:

baĝ bu ikisi ***begen-mir****. (An.06/25)*

ay ***düş-mir*** *yadıma şind, çabuẖ çabuẖ düşni*^{y}*ė̇rim_á. (An.01/70)*

I. Çokluk Kişi: ***-(i)yėruẖ***

vaġona binduĝumuzda ataş yoĝ, odun yoẖ, ***titreş-iyėruẖ****,* ***aĝlaş-iyėruẖ*** *yolda(Bu.13/78)*

yanė häpimiz birbirmizi ***tani-yėruẖ****, bėle, häpimiz birbirimizi. (Iğ.11/63)*

täzekleri ***gör-iyėruẖ****, Dağlari* ***gör-iyėruẖ****, şennigin yüregi patlíyėr. (Iğ.05/18)*

misal_içún, ī sen yoẖsun da bu biz gendi aramızda ***ġonuş-iyėruẖ*** *diʸėruẖ gi bu ġızım da geldu,* ***ġayır-iyėruẖ****. (An.09/399)*

alduĝ_oni üçümüs çekiyėruğ ***götür-iyėruẖ****. (An.05/301)*

sora onú ḳayniyan suyun_içine ***tök-iyėruẖ****,* ***ḳarışdur-iyėruẖ ḳarışdur-iyėrūẖ****, bir_on bėş daġġa ġayniyėr, ... puşᵘruḳ çorba oliyír. (An.04/120)*

Olumsuzluk:

-miyėruẖ:

ardımízi ***düşün-miyėruẖ*** *gi no oliyír. (An.09/55)*

Allomorfları: ***-yár tabanlı ekler*** *(-yáruẖ, -yárı̃ẖ);* ***-(i)yer tabanlı ekler*** *(-yerıẖ, -yeruẖ, -ıyeruh, -yeris);* ***-(i)yėr tabanlı ekler*** *(-yėruĝ, -(i)yėruh, -(i)yėruğ, -yėrıẖ, -íyėrıs , -iyėris, -iyėrus, -iyeriz);* ***-(i)yır tabanlı ekler*** *(-iyıruẖ, -iyırı̃ĝ, -iırı̃ẖ);* ***-yír tabanlı ekler*** *(-iyírıẖ, -iyíruẖ, -yírıs);* ***-(i)yir tabanlı ekler*** *(-(i)yirıẖ, -(i)yiruẖ, -iyiruĝ, -iyiruğ, -irıẖ, -(i)irĩẖ, -iiruẖ, -iruġ, -(i)iruĝ, -iyis);* ***-(i)yúr tabanlı ekler*** *(-(i)yúruẖ);* ***-(i)yür tabanlı ekler*** *(-i̊yüruẖ);* ***-(i)yor tabanlı ekler*** *(-yoruh, -(i)yoruẖ, -(I)yoruğ, -(I)yoruĝ, -(ı)yoruz, -(I)yorus, -(I)yoz, -(i)yos);* ***-(i)yȯr tabanlı ekler*** *(-yȯruh, -iyȯruĝ);* ***-(i)yór tabanlı ekler*** *(-yóruẖ, -(i)yóruğ, -yórus);* ***-(i)yör tabanlı ekler*** *(-(i)yöruẖ);* ***-(i)yö̋r tabanlı ekler*** *(-úyö̋z);* ***-(i)y tabanlı ekler*** *(-(i)yruẖ, -(i)yruĝ);* ***-ėr tabanlı ekler*** *(-ėruẖ, -ėruĝ);* ***-ir tabanlı ekler*** *(-iruẖ);* **olumsuzluk:** *-miyırıẖ, -miyíruẖ, -miiriz, -múyoz, -mıyos, -mi̊yörüs, -miʸruẖ, -mėʸruẖ, -mėruẖ.*

-(i)yár **tabanlı ekler**

-yáruẖ:

biz_ona müjde yasduĝi ***di-yáruẖ*** *ġızım, getürdíler. (An.12/201)*

-yárıḫ:

biz künt ***di-yárıḫ*** *siz beze. (Ağ.10/60)*

-*(i)yer* tabanlı ekler

-yerıḫ:

yi-yerıḫ_*ama ėle işde. (Mu.01/154)*

-yeruḫ:

sini ***di-yeruḫ*** *bis (An.11/25)*

etmek ***yi-ʸeruḫ*** *barabar (An.09/217)*

-ıyeruh:

nusĝali ġadmer_edendē abⁱle üsdüni BiBil BiBil_ėdıb ***çıḫ-ıyeruh****, bezedıp. (An.04/86)*

-yeris:

içiná ***ĝoy-yeris*** *yani (Ağ.10/91)*

-*(i)yėr* tabanlı ekler

-(i)yėruĝ:

her_ay de gedib bis imza ***at-iyėruĝ*** *gi bís ölmemişuḫ, sāĝuḫ, bundayuĝ (Bu.02/78)*

buḫarda manti ***büşür-iyėruĝ****_o da özbek yėmegidır mäsele. (Iğ.01/19)*

arpa buĝda ***ek-iyėruĝ*** *çalışíyor biçiyėruᵍ̆* ***dög-iyėruĝ****_o zaman ġambayín bişe yoḫ, araba yoḫ, óküzine atineⁿ dögiyėrduḫ. (An.05/35)*

-(i)yėruh:

gäl-iyėruh *şíndi yolda bāzen, kimílērı ḫásdálendi. (Iğ.05/16)*

o ruz bayana para ***vėr-iyėruh*** *bize yiyeceg getüriyėr. (Iğ.02/89)*

-*(i)yėruğ*:

biz_abunda ki bunnen ***ġonuş-iyėruğ****, sen Duyyėr misin? (Bu.14/203)*

tägra gene içeri onna giriyėr bis ***çıḫ-íyėruğ*** *dışeri. (An.05/177)*

günnikden ***baḫ-íyėru***ğ*, gününı̊ ayarlıyėruḫ. (Bi.04/83)*

üçümüs ***çek-iyėru***ğ *götüriyėruḫ. (An.05/301)*

-*yėrıḫ*:

bis şey ***di-***y***ėrıḫ*** *(An.12/192)*

-*íyėrıs*:

gėdiyorus şėyá dügün salonuna, ***otur-íyėrıs*** *misafir gibi. (Iğ.03/79)*

-*iyėris*:

o şekil suda ***bişir-i***y***ėris****. (Ağ.10/92)*

-*iyėrus*:

oyan biyān ***ḫȯnuş-iyėrus****, diyėller_ėlē olur bėlö olur (Iğ.03/63)*

-*iyėriz*:

bu şekil ***tut-iyėriz*** *bis. (Ağ.10/84)*

-*(i)yır* tabanlı ekler

-*iyıruḫ*:

baḫ ḇíz_i töġa töge ***ğä̈l-iyıruḫ****. (Bu.08/31)*

şíndi gä̍duh, hā̈b yoḫsulluĝúnán ***gä̈l-iyiruḫ****, ḫä̈le ğeliyıruḫ yoḫsulluĝúnen. (Bu.08/18)*

-*iyırı̊ĝ*:

gä̈l-iyırı̊ĝ*_er daraf tä̈zek. (Iğ.05/14)*

-*iırı̊ḫ*:

onu ***bıraḫ-i***ı***rı̊ḫ*** *atėşe (Mu.01/141)*

-*yír* tabanlı ekler

-*iyírıẖ*:

ben demişim ki ..., biz durmişi ***säv-iyírıẖ****. (Mu.05/8)*

şimdi tutdurmişler biz duřmişi ***sev-iyírıẖ****. (Mu.05/9)*

-*iyíruẖ*:

üsd_üsde ***yat-iyíruẖ*** *(Iğ.09/21)*

dílivon_eddím gi falan_afdåvoz nȯmėr_afdoḇȯzda ***gäl-iyíruẖ****. (Bu.11/71)*

türkuẖ da, türke ***yığın-iyíruẖ*** *şíndi. (Iğ.09/55)*

-*yírıs*:

adaş demeg, yani bizim yöredensin, birbirimizi bis ***taní-yírıs****. (Ağ.13/92)*

-*(i)yir* tabanlı ekler

-*iyirıẖ*:

gäl-ⁱyirıẖ *burⁱya ĝadar. (Ağ.07/61)*

-*(i)yiruẖ*:

aşındi burda yüs seh́sen_ayˡle ***yaşi-yiruẖ*** *burada (Iğ.06/158)*

ō ḇaġonnarın beĺa ġarıní ***ġazi-yiruẖ*** *da suluĝa* ***iç-iyiruẖ****. (Iğ.09/26)*

he, häle ***çek-iyiruẖ****. (Bu.08/56)*

işiliyėller, köʸ_işi... işini ***ğör-ᵘyiruẖ*** *da köʸ işini, talla işini* ***gör-ᵢyiruẖ.*** *(Iğ.09/10)*

-*iyiruĝ*:

yuẖa açiyėruẖ, yaĝni ***sep-ⁱyiruĝ*** *gözėl çäkib çekib ʸíncecáma saríyėruĝ_oní işde. (Iğ.01/9)*

-*iyiruğ*:

*biz ze häreket_****ėd-iyⁱruᵍ*** *kämerlerin birini alaẖ. (An.05/166)*

-*irıẖ*:

oni yayı̄ẖda ***çarẖali-irıẖ****, olir tereyaẖ. (Mu.01/140)*

birez de tä̅reyağı duzli-irıẖ, dinneniir (Mu.01/141)

-*iirı̄ẖ*:

atėşe ***bıraẖ-iirı̄ẖ.*** *(Mu.01/141)*

sū bilduumus, un, onnen ***your-ı[i]rı̄ẖ,*** *ġulaẖmemesi yumışaẖlı[ğ]ında. (Ağ.10/73)*

-*(i)iruẖ*:

*rızığımız ne ise onnen_****oğ̂raş-iiruẖ*** *bı́z de. (Ağ.12/12)*

naylon poşėtē yağ̂í ***yağ̂li-iruẖ****, soro on[ü] tökiirsı̄n incedē̆n sari[i]sin. (Iğ.04/40)*

hele de geçı́nıp ***gėd-iiruẖ****. (Mu.01/182)*

-*iruġ*:

yağ̂li-iruġ*. (Iğ.04/46)*

-*iruğ̂*:

yaşi-iruğ̂ *[h]ele alla gün_ömür vermiş yaşiyacaa[h]. (Ağ.12/15)*

-*iyis*:

dedım, peği ẖunnar[ı] niya ***sar-iyi[s]****? (Ha.05/62)*

-***(i)yúr*** **tabanlı ekler**

-*iyúruẖ*:

gä̅lı́nın_evinde taẖımların[ı] altunnarın[ı] ası́yėr, taẖib ***gel-iyúruẖ****. (Bi.04/88)*

-***(i)yür*** **tabanlı ekler**

-*i̊yüruẖ*:

bir mısır_ununnan ***yap-i̊yüruḫ****, bir de beyaz_unnan yapi̊yoruḫ. (Ağ.08/62)*

-*(i)yor* tabanlı ekler

-*yoruh*:

biz oḫlavi ***di-yoru****ʰ, oḫlavinan açˡyoruz_incecig. (Bi.03/11)*

-*(i)yoruḫ*:

üzümú ḳurudiyėruĝ_a, üzümġursú ***di-yoruḫ****. (Bi.04/131)*

en ġıral yėrde biz ***yaşı-yoruḫ****. (Bi.04/46)*

yeşílbayırda ***otur-iyoruḫ*** *(An.09/57)*

-*(I)yoruğ*:

otur-uyoruğ *bele (An.04/93)*

çocuġlara oni ***yedír-yoru****ğ, e ḳarınnarı bȫʸle oluyor diyo, şişi̊rⁱyo işd ġaz yapíyor_insana. (Bi.03/54)*

-*(I)yoruĝ*:

tuzlí ***yap-úyoruĝ****, tuzlı daa güsál_oluyor. (Bi.03/24)*

bíz de şindi başladuĝ öle şekeri, utana utana ***ġoy-yoruĝ****_ama hä́le alışamadıḫ. (Bi.03/100)*

ḫamurnú ***yoĝur-úyoruĝ****_on de gözel_elē, nē serd ne yumuşaĝ_orta şeli. (Iğ.01/20)*

-*(ı)yoruz*:

biz nöbedçi ***di-yoruz****_onnar saldad diyórmuşlar. (Ağ.15/37)*

biz ***yat-ıyoruz****, iki ayle bir yėrde, ḳaynanam bar. (Bi.03/57)*

-*(I)yorus*:

şey gibi ***yap-ˡyorus*** *hani, yuḫa gibi böle (Ağ.08/51)*

ḫafdasına gä́lın görmeʸe ***ğėd-iyorus*** *bis. (Bu.09/44)*

biz ***bil-iyorus*** *kime soracağımızı, gidin. (Bu.14/92)*

-(I)yoz:

*sonradan **sep-iyoz_**annem. (Ağ.18/62)*

*altını hafif yaḫıb_**ısıt-ıyoz_**a. (Ağ.18/43)*

-(I)yos:

*tıḫadan **yap-ıyos**, tıḫadan, çamurdan.* (Ma.04/92)

*üstüne yāḫ sarmısaḫ, yoĝurdli **sep-iyos**.* (Bi.04/56)

*sora da tavada az yaınan **pişür-üyos.*** (Bi.03/12)

-*(i)yȯr* tabanlı ekler

-yȯruh:

*güzel bişė varsa on^u da ġoyallar, bö^y le hamurdan puaça muaça işdá bisgüvi misgüvi, ilĺa **ġoy-yȯru^h.*** (Bi.03/99)

-iyȯruĝ:

***gǟl-iyȯruĝ**, onda ḳonuşıyėruĝ, dügún hangi ğün_olacaḫ.* (Bi.04/82)

-*(i)yór* tabanlı ekler

-yóruḫ:

*yoĝurdınen, sarmusaĝınen **yi-yóruḫ** ġızım.* (Ha.06/30)

-yóruğ:

*vala burda işde pancar_**ek-iyóru^ğ**, buĝda ekiyö^n, çalışiyön. (Ağ.06/63)*

-yórus:

*hamur_işi yapacaıdım, gö́zleme **di-yórus**, yapacaıdım. (Ağ.08/42)*

-*(i)yör* tabanlı ekler

-üyöruḫ:

*ambara **tök-üyöruḫ** ki bís ġışda yiyaḫ (Iğ.09/129)*

-*(i)yőr* tabanlı ekler

-úyőz:

peynir[i] ***al-úyőz_****a, gerisi şırat_olúyȯr_onun. (Ağ.18/24)*

-*(i)y* tabanlı ekler

-(i)yruḫ:

biz bele ***ördün-iyruḫ****, a sizler bē̇le ḳapaniyersıs bele. (An.04/97)*

ġarīm, çocuḫlarım, torunlarım, gelinim, ĝızım bi tē bir_evde ***otur-úyruḫ****. (An.11/42)*

-yruĝ:

bíz misefir ***di-***[y]***ruĝ****, onna mė*[h]*mannardur bunnar die... (Bu.08/106)*

-*ė̇r* tabanlı ekler

-ė̇ruḫ:

bir ġazaḫ, vė̇rmiş_ev bize, yardım, orda ***yat-***[ė]***ruḫ****. (An.02/14)*

burda türkiyede ***Dur-ė̇ruḫ*** *ġızımcan. (An.12/42)*

-ė̇ruĝ:

önco oní ***yap-ė̇ruĝ_****íşde. (An.01/47)*

-*ir* tabanlı ekler

-iruḫ:

*herşėy temízdür, yalnız biz berbad_****ė̇d-iruḫ****. (Mu.06/115)*

Olumsuzluk:

-miyırıḫ:

çoḫ şeyleri ***hatırla-miyırıḫ*** *yani. (Ağ.10/49)*

-miyíruẖ:

ġapali ġapilerda de söyleniyė́r_o işler, ***bil-miyíruẖ*** *oni (Bu.04/174)*

-miiriz:

pek o ġader ***yab-miiriz*** *yani. (Ağ.10/120)*

-múyoz:

atėş matėşá ***ġoy-múyoz_****onė. (Ağ.18/46)*

-mıyos:

biz_öyle ***yap-mıyos****, biz tabaḳ ḳırdırırıs. (An.10/156)*

-mi̊yörüs:

hiç bişá ***ẖad-mi̊yörüs.*** *(Ağ.08/47)*

-miʸruẖ:

pesdil yaní vardur da yanⁱ bizlerde ***yap-miʸruẖ*** *yanı (Iğ.04/34)*

-mėʸruẖ:

yōẖ, heç ***yap-mėʸruẖ****, daa kim sac bıraẖıb kim yuẖa yapaca... (Mu.01/118)*

-mė́ruẖ:

belke almanˡyadadur, ḇelke buralarda, ***bil-mė́ruẖ****. (An.02/23)*

II. Çokluk Kişi: *-(i)yė́rsiz*

siz manti ***di-yė́rsiz*** *de biz ẖıńġal. (An.09/21)*

bişė ***bi̊şür-iyė́rsiz*** *de* ***yi-yė́rsiz****, heç misefir_içún bi̊ üş dört dená fazla büşürmiyė́r misis, sizde o edet yoẖ mė? (Bu.14/47)*

heç yaní dė́medⁱler gi abu evden sis ***çıẖ-iyė́rsiz*** *de bir_on manat, on milyon vė́raẖ (Bu.13/73)*

Allomorfları: *-(i)yer* **tabanlı ekler (***-iyersıs, -yersis, -(i)yersiz);* ***-(i)yė́r*** **tabanlı ekler *(*** *-(i)yė́rsıs, -iyė́rsız, -yė́rsís, -(i)yė́rsis, -yė́sís, -ė́rsis , -iė́rsiz);* ***-(i)yır*** **tabanlı ekler (***-yırsís);* ***-(i)yír*** **tabanlı** ***ekler*** **(***-yírsıs, -iyírsis, -yírsiz);* ***-(i)yir*** **tabanlı ekler (***-(i)yirsis, -irsis, -iirsiz);* ***-(i)yor*** **tabanlı ekler (***-(i)yorsız, -íyorsi̊s, -íyorsus, -yosunuz);* ***-(i)yór*** **tabanlı ekler (***-yórsüs);* ***-(i)yör*** **tabanlı ekler (***-yörsi̊s),* ***-iyố́r*** **tabanlı ekler (***-iyố́rsünüz),*

-ėr tabanlı ekler (-*ėrsiz); **-ır tabanlı ekler (**-*ırsıs); **-ir tabanlı ekler (**-*irsiz);* **olumsuzluk:** -*mirsız.*

-*(i)yer* tabanlı ekler

-*iyersıs*:

*sizler bē̄le ḳ**apan-iyersıs** bele. (An.04/97)*

-*yersis*:

*ne **di-yersis** siz_ona? (An.01/90)*

-*(i)yersiz*:

*dantėl mi **di-yersiz** (An.01/90)*

*toḫuma toḫurduḫ, **ör-iyersiz**_e siz de. (An.01/88)*

-*(i)yėr* tabanlı ekler

-*(i)yėrsıs*:

*yavrum niya **ġonuşdır-iyė̄sıs**! (Ha.04/98)*

*ġova **di-yėrsıs** b̲urda biz vedʳra diyėr... (An.01/79)*

-*iyėrsız*:

*abile sözlí, ġavĝali mavĝali yėre ne hengem_**ėd-iyėrsız** dep sesl... (An.04/77)*

*içmeyin çaʸi, ne **iç-iyėrsız**, ben_içirrím size çaʸ. (Iğ.03/54)*

*bütün aĝaci, ġırḫını birden yolacam, siz bir bir **gätur-iyėrsız**_o bize nay_idáre eder. (Bi.01/126)*

-*yėrsís*:

*ná **di-yėrsís** siz bunda (Ha.07/62)*

-*(i)yėrsis*:

*dedi ki, oğlum sis şeʰer çocuğuna **benzi-yėrsis** de, bu olmasa ġarnız doymaz da. (Bu.14/53)*

*onda siz_eyⁱ **çalış-iyėrsis**. (An.05/47)*

size inaniyėruẖ, siz dermani ***vėr-iyėrsis****, siz de yanĝılış dermani* ***vėr-iyėrsis****, biz dē ebėle olduẖ. (Bu.04/224)*

-*yėsís*:

bülmam sizde ne ***di-yėsís*** *ẖaġmar[d] alaçisi, ės_ės_[i]r ẖaġmar[ıb] alaçisi lė... alan adamım. (Bu.10/4)*

-*ėrsis*:

naylon ***di-ėrsis_****e mi siz? (Iğ.04/45)*

-*iėrsiz*:

ne ***yab-iėrsiz*** *diyanda ...(Ha.05/15)*
ne ***yab-[i]ėrsiz*** *bunū? (Ha.05/18)*

-*(i)yır* tabanlı ekler

-*yırsís*:

daşgende çan şeyinen samaĺyotinen geldi, uçaĝ ***di-yırsís****. (Bu.11/67)*

-*(i)yír* tabanlı ekler

-*yírsıs*:

bundā ne diyėrs_apándasid ***di-yírsıs****? (Ha.07/56)*

-*yírsis*:

ne ***az-iyírsis****, yėterin (An.09/394)*
dedim ni[y]a milledpereslıĝ ***ėd-iyírsis****? (An.09/319)*

-*yírsiz*:

ne a[n]nadėm şini ben ne_blím ne ***di-yírsiz****, ki ben de oni annadim. (Ağ.01/1)*
ne ***di-yírsiz****_onnar da anadın, eyer ki vermeg niyetíndē tabí onnar ... söz ver[ıl]miş. (Ma.02/15)*

-*(i)yir* tabanlı ekler

-*(i)yirsis*:

çaynigin dibi kireçlendi ***di-yirsis*** *sis, bizde lam tutdí diyeller (An.01/207)*

siz ne gő́zel ***çalış-iyirsis*** *sis çoẖ çalışġansıs (Iğ.02/154)*

-*irsis*:

tepsi ***di-irsis*** *he mi sis? (Iğ.04/20)*

-*iirsiz*:

diyė́r ki siz ne diyė bizi ***çek-iirsiz*** *(Iğ.02/180)*

-*(i)yor* tabanlı ekler

-*iyorsız*:

bül-iyorsız_*o zaman hergė́ş aclıẖ çekiyė (Bi.03/39)*

-*ı́yorsı̊s*:

ne ***yab-ı́yorsı̊s****? (Ağ.15/68)*

-*ı́yorsus*:

niya ***toblan-ı́yorsus*** *eve. (Bi.03/62)*

-*yosunuz*:

hani yourd ***maʸali-yosunuz*** *ya, yourd mayalamişin_eralda, bilion. (Ağ.18/49)*

-*(i)yó́r* tabanlı ekler

-*yó́rsüs*:

tä́bsi ***di-yó́rsüs*** *sis (Ha.07/37)*

-*(i)yör* tabanlı ekler

-*yörsı̊s*:

*onu mú siz_araşdırmağ_**ısdi-yörsis**? (Ağ.15/1)*

-*iyǿr* tabanlı ekler

-*iyǿrsünüz:*

*supikar_olaraḫ mi **gez-iyǿrsünü**z yoḫsa niye geldiniz gi? (Ağ.07/111)*

-*ė́r* tabanlı ekler

-*ė́rsiz*:

*şindi siz bişe **anlat-ė́rsiz** ben di*[y] *ė́rim_e ġandım (An.06/79)*

-*ır* tabanlı ekler

-*ırsıs*:

çıraĝ_olmaḫ, bir bişe[y]*e möhtaçsıs siz de, hėc bişen yoḫ da, ona **darıḫ-ırsıs**. (An.05/428)*

-*ir* tabanlı ekler

-*irsiz*:

bėle diyim siz_ab[u] *bazara **ged-irsiz**_e, bazarda çōḫ mal getúrėller_e, ucuzlanė́r ki. (An.03/1)*

Olumsuzluk:

-*mirsız*:

işde bu defne otı var_a sizde [h]*iç **ġullan-mirsız** buni. (An.01/17)*

III. Çokluk Kişi: -*yėller*

yuḫáy[i] ***aç-iyėller**, yaḫ **sep-iyėller** dörda ġatliyė́r, beşe. (Ma.03/67)*

*ölende adamın ġıricaları̇ni **dügli-yėller** de (Bu.02/172)*

oĝlan^ı^nen ġız ***barış-iyėller****, onnan sora göt^ü^riyėr, // yėnge ġoyyėr_evlerine geliyėr. (Bu.13/186)*

*he cuma aḳşamlari var, hēr cuma aḫşami, gendi ciger_aḫrábesi yıĝılıyir, ḳuran****_oḫu-yėller****, aḫşamlari. (An.04/38)*

keş demaḫ, lazudī ġaba ĝaba ***yüğüd-iyėller*** *dá onī,* ***ġoy-yėller*** *çorbo oliyėr, keş çorbasi oliyėr. (Bu.02/140)*

Olumsuzluk: *-miyėller*

*aşındí ätsiz****_ėt-miyėller****. (An.04/30)*

Allomorfları: ***-yer*** **tabanlı ekler** (*-yerler, -iyeller, -(i)yele*); ***-yėr*** **tabanı ekler** *(-(i)yėlle,* *-(i)yėlĺa,* *-(i)ėller,* *-ıėler,* *-iyele,* *-yėlá,* *-yėlĺa,* *-ıẏėlar, -iyėler,* *-yėn*); ***-yır*** **tabanlı ekler** (*-yıllar, -iyılla*); ***-yír*** **tabanlı ekler** *(-(i)yírla^r^, -iyírler, -(i)yírle, -yíllar, -(i)yíller, -yílla, -(i)yílle, -yílar, -yíler, -iyíle*); ***-yir*** **tabanlı ekler** *(-iiler, -illá, -iille, -iirler, -iiler, -ila, -(i)yiller, -(i)yille, -(i)yiler, -yile, -iiller, -(i)illár, -(i)ille*); ***-yor*** **tabanlı ekler** (*-yorlar, -(I)yollar, -(I)yolar, -(I)yola*); **-yór tabanlı ekler** *(-(I)yóllar, -(I)yóller, -ıyólar, -iyóler, -ıyólla, -iyólle)*; ***-yör*** **tabanlı ekler** *(-ıẏörler, -iyöller, -(i)yöllár, -(i)yölle, -^i^yölár*); ***-yúr*** **tabanlı ekler** (-uyúllar, -iyúlár); ***-yür*** **tabanlı ekler** (*-i^y^üller , -i̊yülle, -üüler, -üü^r^lar, -üüllár*); ***-ėr*** **tabalı ekler** (*-ėller)*; ***-ir*** **tabanlı ekler** (*-illár, -irler, -iller*), ***-úr*** **tabanlı ekler** *(-úrler)*; ***-(i)y*** **tabanlı ekler** *(-ıẏlar, -úylár, -(i)yler, -yle, -iylá, -(i)yĺa*); **olumsuzluk:** *-miyeller, -miyėlĺa, -miyiller, -miller, -miyĺa.*

-*(i)yer* **tabanlı ekler**

-(i)yerler:

iyi vi elbise aldın mi ḫas **di-yerler***. (Ağ.06/25)*

-iyeller:

he eşege **bin-iyeller** *deyin gelinleri eşşeginen getúriyermişler. (Ağ.09/66)*

-iyele:

etmeg ***vėr-iyele*** *birer tene ekişer tene. (Ağ.09/29)*

-*(i)yėr* tabanı ekler

-*(i)yėlle*:

bunna da ***zan-iyėlle*** *ğ i ayḫura söyliyėlle r (Iğ.09/144)*

ĺazoda ne ***di-yėlle*** *bunnar? (Iğ.09/113)*

ataş yaḫd ı la da, ***püşür-iyėlle*** *şe y mísiri, ataşda. (An.05/276)*

-*iyėlĺa*:

hä̈, bi̊r gün_iḣi, üş güne çan oroş ***dut-iyėlĺa*** *ḫıdırelezin_adına. (An.05/315)*

-*(i)ėller*:

gėd-iėller*_üş tene. (Mu.04/39)*

onnara ***söyl i-ėller*** *ği síźi di y ėr orda asya y á sürğün_ėdiyiller (Bu.12/10)*

aḫşama ġaten kölgede ***otur- i ėlle r****, bíź_aḫşama ġaten güneşde topraḫda çalışıėrdıḫ. (Mu.01/18)*

çä̈ür-iėller *çocuğú, cannė. (Ma.06/8)*

-*ıėler*:

eşege bündüriyėller, zilleri ***taḫ-ıėler*** *gez… götürü…(Ağ.09/61)*

-*iyėle*:

onda gėcesi ***gä̈l-iyėle****, onun ruhları ġuş_olub gelíb Dolanıyėller. (An.05/384)*

*onnar****_otur-iyėle*** *(An.04/94)*

-*yėlá*:

gä̈lduḫ, mus ***di-yėlá****, musun ormanna ğä̈lduḫ (Ha.05/70)*

-*yėlĺa*:

kö ö n mısırıni bayabur_ėdiyėle şey_ėdiye... ä̈źdile, ***yi-yėlĺa*** *ġırıyille r. (An.05/277)*

-*íyėlar*:

ġazağısdana ***sür-íyėlar*** *(Ağ.15/70)*

-iyėler:

üş defe ***Dolan-iyėler****. (Bu.13/193)*

burda eşege ***bin-iyėler*** *de ğedi*[i]*ler. (Ağ.09/62)*

sabaanen, ceneze[y]*e gelenner gä̂liyėr* ***yığıl-iyėler****_ö ki, bu öli(An.04/9)*

ė[y] *ben bėle ġonuşiyėrím, onnar mamurca* ***ġonuş-i***[y] ***ėler****. (Mu.05/4)*

-yėn:

ondan sora ätíni ***ġoy-yėn****_içine, sora büzüyon ġızım. (Ha.06/26)*

***-(i)yır* tabanlı ekler**

-yıllar:

taksi kimin_arabalar, yüngül_araba ona ***di-***[y]***ıllar****, gendin_içún. (An.09/174)*

-iyılla:

hazırlan-iyılla*, sufrala*[r] *bėzediyollar. (Bi.04/79)*

***-(i)yír* tabanlı ekler**

-iyírla[r]:

şimdi ben_orda ġonuşiyírım, ḳızlar bene ***gül-iyírla***[r]*, anam bėle ġonuşí. (Mu.05/1)*

-iyírler:

sabağınán ***gėd-iyírler*** *gi inegi ġurdlar yėmiş. (Bu.14/143)*

-(i)yírle:

gel-iyíller *o babamın_aḫrabalar*[ı]*ni on sekiz ayley*[i] *ō samannıḫda tutuyólle r. (Mu.05/21)*

ġurannı ***oḫí-yíller****_işde. (An.08/14)*

-yíllar:

yaní babalarına ***di-yíllar****_ata onnar, onnar babalarına ata diir. (Mu.06/94)*

o işdá bū aḫısḫa dili ona toş ***di-yı́llar****. (Ağ.13/74)*

-(i)yı́ller:

burayı da tutar diyá, gä́lı́r ***geç-iyı́ller*** *türkiyee. (Mu.06/24)*

gėdiyı́r_orda işliyı́rle ***çalış-ıyı́lle***[r]*, ä güzün gä́len gä́liyı́r, gä́lmiyan_orda ġaliyı́r (Iğ.06/159)*

-yı́lla:

ata ***di-***[y]***ı́lla****, anlatı́r, diiĺa bele bėle iş_oldi ben bunú ġurtardım. (An.06/59)*

-(i)yı́lle:

sä́dirin mouni sögüne söğüne ***ğel-iyı́lle*** *özbeh́ler, köti sözler*[ı]*ne*[n] *söğiyė́ller_özbeh́ sözleriynen. (Bu.02/60)*

noyab[ı]*ra ne* ***di-yı́lle*** *ḇunnar (Bu.02/14)*

-yı́lar:

toş ***di-yı́lar****, ona toş_admı́ş diiĺa. (Ağ.13/77)*

-yı́ler:

niya bunnar ***di-yı́ler*** *ki bizdendür. (An.04/99)*

-iyı́le:

baluḫ yėmeği mī ne kidür, bedreynen ***gettur-iyı́le*** *onú paça paça yiyė́ruḫ. (Iğ.09/22)*

-*(i)yir* tabanlı ekler

-iiler:

o salaḫána bunnar nesın ***di-iler****? (Iğ.04/39)*

o aḳrebelerin yimeklerinnen, gelen misefillári yola ***vur-iiler****. (An.04/17)*

-illá:

ġaymaḫ ***di-illá*** *ġaymaḫını çıḫardırdıḫ. (Mu.01/138)*

-iille:

ġara sevdá mí ***di-ille****, ne* ***di-ille****, onn_içín bu da ki bení sevdıẖtan sora, artıẖ bunnar düştüle*[r] *bením pėşime. (Mu.02/12)*

beĺa ***ġır-iille*** *ġodoşi yığıyėller (Iğ.09/116)*

-iirler:

içine yağ da goyliė[r]*, şekerlisíni de* ***yap-iirler*** *(Ha.04/157)*

-iiler:

nėre götürüüler ***nāp-iiler****, bilmiirdim ki! (Mu.02/21)*

o aḳrebelerin yimeklerinnen, gelen misefilláři yola ***vur-iiler****. (An.04/17)*

-ila:

veriyėr ätmek, ädmeg ***şėyd-ila*** *haman veriyler gätúriyėr. (Mu.06/17)*

anlatír, ***di-iĺa*** *bele bėle iş_oldi ben bunú ġurtardım. (An.06/59)*

-(i)yiller:

sora adliy[i] *suya* ***bas-íyiller****_oni dėmed(An.09/361) i.*

heyvan da ***käs-iyiller****. (An.04/33)*

gelní ***al-i***[y]***iller çıẖ-íyiller*** *götüriyėller_oğlan terefe. (Bu.09/102)*

babamız emcelerımıs savaşa gediyėr, ḇizi ***sür-iyiller****. (Bi.01/3)*

-(i)yille:

bená ***baẖ-íyille****, şāşurdile. (Bu.06/103)*

abu fabriġada işde bílmem ne ***üret-iyille****, böyle teḳnoloji gelişdi. (Bu.14/159)*

türḱce ne tevür ***di-***[y]***ille*** *burda? (An.09/153)*

yaẖali-[y]***ille ğötür-i***[y]***ille****, ẖap*[i]*sá ati*[y]*iller. (Ha.05/23)*

-(i)yiler:

aḳrebeleri ***yığıl-iyiler****, o ğünü de ġuran_oẖuliyėr (An.04/20)*

sabaa çan ölü ***bekli-yiler****. (An.04/8)*

-*yile*:

yėmeklerın_adlar[ı]*ni* ***say-yile****, bene bu yėmeĝ_olsun, bu olsun, sipariş vėriyė. (Bu.01/3)*

faḫır ***yaşí-y***[i]***le****, bíz, bízden göre da*[h]*a da şeydür. (Bu.08/103)*

-*iiller*:

ġaşuúnen ***al-iiller****_oni (Bu.02/135)*

onnan sora ayni yėrden ***gėç-iiller****, türkiye*[y]*e* ***geç-iiller.*** *(Mu.06/23)*

tök-iiller *bír_ı yėmág ġabına. (Bu.02/133)*

memleketimize gürcüy **Doldur-iiller***. (Ağ.01/18)*

getür-iiller *gená ... namazíni ġıliyėller, onnari götüriyėller. (An.04/14)*

-*iillár*:

yola düşėller ***gel-iillár****, bir yere gāliiller, orda ḳaliyėller. (Mu.06/7)*

-*iille*:

sabaĝíne[n] ***baḫ-i***[i]***lle*** *gi domuzlar ölí ĝazmişler. (Bu.12/90)*

-*(i)yor* tabanlı ekler:

-*yorlar*:

köpeglerle bizi ***arı-yorlar*** *diyor. (Ma.05/18)*

-*(I)yollar*:

pegmezinen de yapıyolar şekerinen de ***yap-ıyollar****, balinen* ***yap-ıyollar,*** *herşeinen yapallar. (Ağ.08/70)*

ḳurun dá diyalar, kürün de, ḳurun dá ***di-yollar****, dili ėle alışmış (Ma.04/104)*

-*(I)yolar*:

dālardá ***gez-iyolar****. (Ma.05/2)*

düün günü gėceye, oda[y]*a* ***gir-iyolar*** *ya orda, oní yenge hazırlar. (An.10/105)*

*amcam da yaḳalanınca, türg casusu diyá amcamı da sibiryá sürğün_**öd-üyolar**. (Ma.05/21)*

-*(I)yola*:

*ġırḫı çıḫíyėr, ġırḫından sora **gel-iyola**. (An.08/5)*

*bėy, bėy değişílmáh gími, sizde nesil **di-yola**? (Bi.04/76)*

*zaten her ğelen_ayleyi bi kürd ayleye **vör-**[ü]**yola**, buna sen baḫacaḫsın diye. (Bi.05/23)*

-*(i)yór* tabanlı ekler:

-*(I)yóllar*:

*çocuĝu olmiyan bí ġadına **ver-iyóllar** çocuí. (Ma.06/9)*

orda di[y]*ór_onnar heb çoĝusú yolda **öl-üyóllar**. (Ağ.15/60)*

*birbirinin çocuḫlarını̄, şeylerini **bul-uyóllar**. (Ağ.15/69)*

*ĝazaısdana **sür-üyólar**, buradan. (Ağ.15/59)*

-*(I)yóller*:

on sekiz ayley[i] *ō samannıḫda **tut-uyóller**. (Mu.05/21)*

*o aḫt **götür-üyóller**. (Iğ.03/72)*

-*ıyólar*:

ali amcam[ı] *asgere **al-ıyólar_**o ara (Ma.05/4)*

-*iyóler*:

bunnar bir_andá hebsini gözünde[n] ***sil-iyóler**. (Bi.05/12)*

-*ıyólla*:

*vileyedden vilete ğiderken, gidiyór **baḫ-ıyólla** ... ĝeyreddini gördüm_orda. (Ağ.15/67)*

-*iyólle*:

***gel-iyólle** bu ġadın ġarsda ĝalı̊yör. (Ma.06/11)*

-*(i)yör* tabanlı ekler:

-*ıyörler*:

*nı́şan **yap-ıyörler** anamnan. (Mu.05/16)*

-*iyöller*:

*bunnar **sözleş-iyöller**, di^{i}ller g^{i} tamam gidek. (Ağ.07/13)*

-*(i)yöllár*:

*soradan soradan şe **ed-ıyöllár** birbirinden haberdar_**ol-üyöllár**. (Ağ.07/141)*

-*(i)yölle*:

*ḳaseti **diŋnet-iyölle**, diyėrím, musdafa alla aşĝına ben niya bėĺa ĝonuşiyėrím. (Mu.05/5)*

*ḳıra ġıra **gäl-üyölle**. (Ha.06/6)*

-^{i}*yölár*:

*dedemğili bi köe **ver-^{i}yölár**, bizim kö^{y}den uzaḫ bi kö^{y}e. (Bi.05/22)*

-*(i)yúr* tabanlı ekler

-*uyúllar*:

*artıĝ öyleynen **sor-uyúllar**, birbirinin çocuḫlarını̄, şeylerini buluyóllar. (Ağ.15/69)*

-*iyúlár*:

*orda da āriyá **ğel-i^{y}úlár**. (Bi.05/21)*

-*(i)yür* tabanlı ekler:

-*i^{y}üller*:

*gėje **ğel-i^{y}üller**, ḳış, ḳar. (Ağ.08/20)*

-i̊yülle:

__gel-i̊yülle__ bunda oturuş^{u} yapíyėller, oyniyėller içiyėle işt^{e} ėle. (Bi.04/99)

-üüler:

bişe bi̊lmiėrdím, nėre __götür-üüler__ nā̄piiler, bilmiirdim ki! (Mu.02/21)

-üü^{r}lar:

bu şā̊kilde íşde o zaman şey h́i __yap-üü^{r}lar__ (Bi.05/28)

-üüllár:

ġaçaĝ __ğel-üüllár__ (Ağ.15/37)

-ėr tabalı ekler

-ėller:

/-baẖ segsen_altıncı yıldan biyanı hele zulum __yap-ėller__ bizlere. (An.12/180)

elá çoẖ olėr yaní orda, çoẖ zulum __ver-ėller__ bizim millete. (An.12/165)

aha b̠uralarda __uç-ėller___e onnar. (An.01/203)

ėle başına şey __ğė̂çür-ėller__, anamı __ġaçır-ėller.__ (Mu.04/41)

-ir tabanlı ekler

-illár:

gė̂çe geliiller, gündüz __yat-illár__ ormannarda. (Ağ.07/22)

-irler:

burda gürcilernen birez şey ki __yap-irler__, ġavğa çıẖir_aralarında (An.06/11)

şindi ğeliller birez gene, bir_ėşşeği __rasli-irler__. (An.06/61)

-iller:

şindi kölgede __yat-iller__ gene diiller aẖ, tüf, yorulduẖ. (Mu.01/25)

__gid-iller__ hebsini __geberd-iller__. (Ağ.07/27)

*şey **dut-iller**, pansion midúr nedúr / salon mi, orⁱya götürece... orda toy... dügününi yapacaẖlar. (An.12/200)*

*gėcá olunca ordan yola **düş-iller**. (Mu.06/6)*

-*úr* tabanlı ekler

-*úrler:*

*bunnarí işde tⁱrėne hayvan gibi **Doldur-úrler** tⁱrėne. (An.06/3)*

-*(i)y* tabanlı ekler

-*íylar*:

*çocuun_emen_aĝzını topraa **ĝapad-íylar**_aadın, säsi çıẖmasın dįʸe, ilerlįʸör. (Ma.06/6)*

-*úylár*:

*de veriyór, ordá yėr_**al-úylár**, tarla, ev **yap-úylár** kennⁱlerne, ōrda o şäkilde. (Bi.05/29)*

-*(i)yler*:

*bu mehlede, hem şarġı **çal-įʸler**, oynıyo oyniye, damatí gezdırıʸėller bele (An.01/59)*

*gündüz_ordo **otur-íyler**, taẖ åẖşȧma ĝader. (Mu.06/5)*

*ölenini sürükleb_ele **göttür-üyler**, ne kepi ne ġurȧn ne_blim nėra addiler heb_öle yitdiler_oĝul. (Bu.13/71)*

-*yle*:

*çamaşur yaẖiyla **as-iyle**, bir, o çamaşur bir gün Duriyėr_e mi? yoẖsam_üç gün? (An.04/21)*

*işde bir zaman_artıᵍ̆ bir zaman sora da **gel-įʸle** burya. (Mu.06/25)*

-*iylá*:

*buraya çan biyanısını bėle yoẖari ġalduriyėller, döşeg **sar-iylá**, oreʸe müsendere dėyiliir bizde. (Bu.02/176)*

-(i)yĺa:

*mişefir_**ol-iyĺa**, ġaliiller ġaç sene diyanda. (Mu.06/27)*

*çamaşur **yaḫ-yĺa** asiyle, bir, o çamaşur bir gün Duriyėr_e mi? yoḫsam_üç gün? (An.04/21)*

Olumsuzluk:

-miyeller:

*babamgil gėdmiş högmete dėmiş gi, ḳaymaġama onnara demiş ki şeydür, bize edmeg **vėr-miyeller** kö^yli. (Ağ.09/33)*

-miyėlĺa:

*onnar çızıḫdan **çıḫ-miyėlĺa** (An.05/169)*

*dedi ki ben bū, bu ḳada^r oḫumişim, beni şi **yab-müyöller**. (Mu.05/49)*

-miyiller:

demiş bizim yemekleri begenmi^yiller, yemi^yėller. (Ağ.09/35)

-miller:

*pėşimnen ğelenner teze mal ğetúrėr, seninki iki günnuĝ_oldu, onu **al-miller**. (An.03/23)*

-miyĺa:

*para veriyėrdi, az_olsa **buraḫ-miyĺa**, araban^ın_ön^üne Duriyėller, gelíni götüren_arabanın. (An.07/111)*

1.2.1.1.2.2.5.2. Birleşik Çekimleri

1.2.1.1.2.2.5.2.1. Hikaye

I. Teklik Kişi: *-(i)yėrdim*

*ben bele binalarda işliyirdím **çalış-iyėrdim**, yanė ev **yap-iyėrdim**, evleri tikli^yirdim bele. (Bu.04/143)*

*ġaymaĝıni yaĝ_**ėd-iyėrdim**. (Bu.05/27)*

*çoĝ **bil-iyėrdim**_ama şimdi, ^hiç geturemiyėrim. (Bu.06/14)*

*onnan sora ben dē öküzún ġuyruĝunnan **Dut-iyėrdim**. (Ma.03/14)*

ben_eb beńím çocuẖlarım^i bėle ***yüğür-iyėrdim****, yuẖladiyírdim. (Bu.06/34)*

Allomorfları: -*(i)yer* tabanlı ekler (*-yerdim), -****(i)yėr*** **tabanlı ekler** (*-(i)yėrdım, -(i)yėrdím, -(i)yėdım, -^u ėrdım, -(i)ėrdím, -iėrdim), -****(i)yır*** **tabanlı ekler** (*-íyırdım), -****(i)yír*** **tabanlı ekler** (*-(i)yírdım, -(i)yírdím, -(i)yírdim, -(i)írdım), -****(i)yir*** **tabanlı ekler** (*-ıyirdim, -(i)yirdím, -(i)yirdim, -(i)irdım, -iirdim), -****(i)yor*** **tabanlı ekler** (*-yordum, -iyodum), -****(i)yör*** **tabanlı ekler** (*-yördüm, -iyödúm, -üyödüm), -****(i)yür*** **tabanlı ekler** (*-üürdüm, -****ėr*** **tabanlı ekler** (*-ėrdım, -ėrdim), -****ir*** **tabanlı ekler** (*-irdim);* **olumsuzluk:** *-mi^y írdím, -miirdım, -mı̊yödı̊m, -mėrdım, -mirdim.*

-*(i)yer* tabanlı ekler

-yerdim:

dussuz şei ***yi-yerdim****. (An.12/34)*

-*(i)yėr* tabanlı ekler

-(i)yėrdım:

ben de hä̈r gün o otú götüriyėrdím_orda ***baẖ-ıyėrdım_****ėşeğe töki^y ėrdím, su* ***ver-i^y ėrdım ğel-iyėrdım****. (An.05/256)*

-(i)yėrdím:

buralarım ^h eb ağ̂ırıėrdi, ***ağ̂lí-yėrdím****. (An.02/3)*

emliyád müdurluğ̂unda ***çalış-iyėrdím****. (Bu.04/77)*

-iyėdım:

ben aşi ***yap-iyėdım*** *(Bu.12/139)*

-^u ėrdım:

yō afdada bir ***yabdur-^u ėrdım*** *(An.02/98)*

-(i)ėrdím:

alti tene çocuğ̂um varídi, baẖ, o ġatten ***daşi-ėrdím****, onnarí* ***çimdúr-iėrdím*** *(Mu.01/49)*

-iėrdim:

üsdlerni ***deişdír-iėrdim****, banyo eddírı́yėrdım (Mu.01/49)*

-*(i)yır* tabanlı ekler

-ı́yırdım:

bir buçuẖ yildür bele oldum yoẖsa dünyay[ı] ***gäz-ı́yırdım*** *ana[m] (Bu.11/101)*

-*(i)yír* tabanlı ekler

-(i)yírdım:

anasıni ***tani-yírdım*** *zatan (Bu.09/22)*

müşteri ğelende ***görsed-i[y]írdım****, bėle bėle odalar. (An.02/109)*

-(i)yírdím:

ben de bila ġur[u]luşlarda ***çalış-ıyírdím****, ġırẖ bėş sene çalışdım. (Bu.04/78)*

-(i)yírdim:

ben_eb bením çocuẖlarım[i] bėle yüğüriyėrdim, ***yuẖlad-iyírdim****. (Bu.06/34)*

-(i)írdım:

gendi tarlamı̊z varıdi, tarla da ***ek-iírdım****. (An.02/73)*

-*(i)yir* tabanlı ekler

-ıyirdım:

çabuẖ çabu... ***yazıb çıẖ-ıyirdım****_anadın. (Ma.02/65)*

-(i)yirdím:

ben de ***yap-iyirdím****, odtus gün çalışdım_onda. (Bu.04/18)*

ben bele binalarda ***işli-yirdím*** *çalışiyėrdim (Bu.04/143)*

-(i)yirdim:

*parasus_**oḫud-iyirdim**. (Bu.04/147)*

-iirdim:

*gelınlıĝ_**ėd-iirdim** daa. (Mu.02/26)*

-*(i)yor* tabanlı ekler

-yordum:

*ya **di-yordum** ben_eleşgird... yoḫ* diyord[u]*lar sen eleşkirdli deil. (Ağ.05/8)*

-iyodum:

*onu aldım **getír-iyodum**. (Ağ.11/15)*

-*(i)yör* tabanlı ekler

-yördüm:

*ben_onnari hep **dinni-yördüm** yani. (Mu.05/14)*

-iyödúm:

*ilḳoḳul dörde **gid-[i]yödúm**, üçe **gid-[i]yödúm**, o adam bizí otutdururdü, (Mu.05/59)*

-üyödüm:

*yüzüní tıraş_ėdiyėrdım, ḳaşşuĝunen **yėdúr-üyödüm**, el yoḫ. (Bi.01/87)*

-*(i)yür* tabanlı ekler

-üürdüm:

*sabahlarí ğėdir ğetúrdüm_aḫşamlari **ğötür-ü[ü]rdüm**. (Ma.02/53)*

-ėr tabanlı ekler

-ėrdım:

*her gün **çím-ėrdım**. (An.02/98)*

-ėrdim:

*işım ġolaydi, eydi, çoẖ **ġazan-ėrdim** para. (An.02/70)*

-ir tabanlı ekler

-irdim:

*ḳá^h vecilih **yap-irdim**(Mu.03/106)*

Olumsuzluk:

-mi^y írdím:

*ben_o zaman bişėy **bil-mi^y írdím** ki! (Mu.02/15)*

-miirdım:

*vallaha, ä̂vlenmaẖ nedır **bil-miirdım**_on dörd yaşında evlendím. (Mu.01/52)*

-(i)yödi̊m:

*ben dişeri **çıẖ-mi̊yödi̊m**, ġırẖım çıẖmamişdi. (Ha.06/8)*

-mėrdım:

*ná ġaden_işler^ı ne **şaşur-ėrdım_**ėç **söyliya-mėrdım**. (An.01/210)*

-mirdim:

*işci **bula-mirdim**, işci yoẖ, çalışmi^i r. (Mu.03/106)*

II. Teklik Kişi: *-(i)yėrdin*

*ded^i ler sen nirden **bil-iyėrdin**? (Bu.04/134)*

Allomorfları: -***(i)yer*** **tabanlı ekler** (*-yeʳdın), -****(i)yėr*** **tabanlı ekler** (*-iyėrdın, -(i)yėrdín),* -***(i)yır*** **tabanlı ekler** (*-iyırdin), -****(i)yír*** **tabanlı ekler** (*-yírdin), -****(i)yir*** **tabanlı ekler** (*-(i)yirdin);* **olumsuzluk:** *-miyirdin.*

-***(i)yer*** **tabanlı ekler**

-yeʳdın:

sen ***di-yeʳdın*** *(An.01/80)*

-***(i)yėr*** **tabanlı ekler**

-iyėrdın:

aldna da şėʸ naylon ***ġoy-yėrdın****, onunan deişduriėr…(An.01/147)*
ola ne ***yaşi-yėrdın*** *ġadan_alem! (An.09/164)*

-(i)yėrdín:

*ya sen_****aĝli-yėrdín*** *gi ben Doymam! (Ağ.16/162)*
türh́ lirasına ***çalış-iyėrdín****, üç liraya o zamanda ėleydi. (Iğ.06/34)*

-***(i)yır*** **tabanlı ekler**

-iyırdin:

dörd tākir yoĝudi, üş tākirnen ***gez-iyırdin****_e ola. (An.09/177)*

-***(i)yír*** **tabanlı ekler**

-yírdin:

sän ne yaşadın ne yaşadın, ***yaşı-yírdin*** *yani savⁱd devredinde! (An.09/182)*

-***(i)yir*** **tabanlı ekler**

-(i)yirdin:

üç ėtere ***çalış-iʸirdin*** *saĝ gün, üç. (Iğ.06/32)*

Olumsuzluk:

-miyirdin:

ḳórarabay sürmesíni ***bil-miyirdin****, allah sene taẖsi vėrdi. (Mu.06/106)*

III. Teklik Kişi: *-(i)yėrdi*

baẖam ***annat-iyėrdi*** *ama ki. (Ağ.04/11)*

o üç günᵘ̈n_içinde millet aᵍ̆liyėrdi ***sızlı-yėrdi*** *ne_vlėm, yėmeg büşüriyėrdⁱler, yola hazılluẖ göriyėrdⁱler. (Bu.02/3)*

vallah ... ġaç seᶠer sıẖdi, ***boĝ-íyėrdi****. (Ağ.17/16)*

dög-iyėrdī*,* ***ġuali-yėrdī****, edmeg* ***vėr-miyėrdī****, tandıra* ***at-iyėrdi*** *bizi. (Ha.01/21)*

Allomorfları: *-(i)yer* tabanlı ekler (*-(i)yerdi, -(i)yerdi)***, -(i)yėr* tabanlı ekler (***-(i)yėrdė, -(i)yėrdı, -(i)yėrdí, -(i)yėrdú, -(i)ėrdi, -(i)yedi)***, -(i)yır* tabanlı ekler (***-(i)yırdi)***, -(i)yír* tabanlı ekler (***-(i)yírdı, -(i)yírdí, -(i)yírdi, -(i)yídi, -(i)írdı, -(i)írdí, -(i)írdi)***, -(i)yir* tabanlı ekler (***-(i)yirdı, -(i)yirdi, -(i)irdı, -(i)irdi)***, -(i)yor* tabanlı ekler (***-(i)yordu, -(i)yodu, -(i)yordu, -(i)yórdü, -(i)yódú)***, -(i)yör* tabanlı ekler (***-(i)yördí, -(i)yördi, -(i)yördú, -(i)yördü, -(i)yödü)***, -(i)yür* tabanlı ekler (***-(i)yürdü, -(i)ürdü)***, -ėr* tabanlı ekler (***-ėrdi);*** **olumsuzluk:** *-miʸirdi*

-(i)yer **tabanlı ekler**

-yerdí:

bazⁱleri aba ***di-yerdí****, biz ana diyárdıẖ. (Mu.03/104)*

-yerdi:

gelürdi anama ***di-yerdi*** *gi ē baci, ġızımi senⁱn_oĝlan vereja... (Bu.04/190)*

çiçorada çocuẖ ***imegli-yerdi****. (An.01/134)*

-*(i)yėr* tabanlı ekler

-iyėrdė:

sadėce bír yėddi seḳıs saaddá bír vaĝonlar Duri[y]*ėrdler, esker şeysi* ***geç-iyėrdė****, t*[ı]*rínner, bíze yol verduriyėrder. (Bu.12/24)*

su alma sırasında da bír üş dörd saad tırenner ***Dur-iyėrdė****. (Bu.12/33)*

-yėrdı:

di-yėrdı *ki, ġızım ėle zaman gelecaḫ ki ana babaya sayġu olmiyecaḫ (Iğ.02/11)*

-(i)yėrdí:

*a o adam bíze ėylíg_**ėd-iyėrdí** de o adamı da sıĝdurmad*[ı]*ler (Ha.07/21)*

*yaĝmur **yaĝ-ıyėrdí** bacadan_ele su aḫıyėrdi. (An.05/26)*

-iyėrdú:

gäl-iyėrdú *urusla*[r]*, ataş veriyir yaḫiyėrdi ğėdiyėrdi. (Ma.03/22)*

-iėrdi:

*nenem çoĝ_**annat-iėrdi** ama ki. (Ağ.10/1)*

*danadan çıḫduḫdan sora tosun_**ol-iėrdi** ėrkeği. (An.05/401)*

-(i)yėdi:

*yazuḫlarí ğäliyėrdi bízi ki **ğör-iyėdi** bişemíz yoĝ_a. (Bu.08/91)*

*ȯnnan soracım şab_**ol-íyėdi**, beyas şap, o şabi ezdi ezdi bȫle yumurtaynȧn. (Ma.04/141)*

-*(i)yır* tabanlı ekler

-(i)yırdi:

*günde täkirin patlaḫ **gäl-iyırdi**. (An.09/179)*

*bir_ayle **yaşí-yırdi** aurada, bíz gelende. (Bi.03/112)*

-*(i)yír* tabanlı ekler

-yírdı:

banda ***di-yírdı*** *dö özbekler (Bu.11/35)*

-iyírdí:

*ḫatırlíyérim_annêm_**anlat-iyírdí** de. (Iğ.02/23)*

*şennig gi **gäl-iyírdí** ğäldile. (Bu.11/95)*

-iyírdi:

*biz küçüğüduh, biza **annat-iyírd**(Iğ.02/7) **i**.*

*gözümüz göre göre, emeklerimiz **ged-iyírdi**. (Ma.03/23)*

***boĝ-íyírdi** di^{y}ér, **gir-iyírdi** anaç ġoyunnari gözel (An.07/82)*

-iyídi:

*abele **gez-iyídi** ya, dēy doḫsan yėddi yaşında öldi. (An.07/43)*

-írdı:

*babaannem_öle **di-írdı** ki (Ağ.03/1)*

-írdí:

*çoḫ çegmişler_orda **di-írdí** ki ço ḫaġaret_ėdi^{y}írd^{ı}ler. (Ağ.10/32)*

-iírdi:

*ėle **ğäl-iírdi** ānadiyėrdi, biz de bilmiyėrduḫ ḳı habarımız yoĝıdi. (Ha.07/2)*

-*(i)yir* tabanlı ekler

-yirdı:

*antäl^{y}ede **işli-^{y}irdı** benım böyük oĝlan. (Bu.09/7)*

-(i)yirdi:

*etmeh de bi̊zde **büş-iyirdī**, fırın da bizde **bi̊ş-iyirdi**. (Iğ.09/215)*

*hiç kimseden ġorḫusú yoĝudi, ne rus şėysínnán **ġorh́-íyirdi**, o åḫdi ruslar çoḫ takib_ėdiyirdi_e mi? (Iğ.02/26)*

-iirdı:

nenem_ėle ***annat-iirdı*** *valla ne_b̲lüm çoẖ zorluẖlar çegmişler. (Ağ.10/18)*

-(i)irdi:

ġorẖa ġorẖa ***aĝnad-iirdi*** *ki ėle, gėriden bizim_arẖamızdan takib_ėdiyírdler kö^{v}e çan. (An.07/88)*

öyle işildaĝ mermi addı mídi, āyni şėy kimi ***görük-iirdi****. (Ha.02/23)*

ėle köpegler varıdi ki, tuttuĝunen diir ***parçali-irdi****, mislimanna^{r} ġaçarken bur^{ı}ya. (Mu.01/157)*

-*(i)yor* tabanlı ekler

-(i)yordu:

*onī babalar^{ı}mız_****annat-íyo^{r}du****. (Ağ.06/6)*

orda biçinner biçilmiş_o zaman, ***di-^{y}ordu*** *sapın_altına ...altına babamı saẖlamış. (Ağ.03/1)*

-(I)yodu:

*babam de evde yoḳdu, işde işleriyle falan_****ūraş-ıyodu****. (An.10/61)*

*yemin_****ėd-iyodu*** *ki belki bin dene çocuĝ_admişler_o suya. (Ma.04/56)*

kövlü ḳızı dá annesi babasí yoẖ, ölmi̊ş, abisigilde ***otur-uyodu*** *(Bi.03/71)*

-íyórdu:

*adam_****annat-íyórdu*** *bunu. (Bi.05/40)*

-iyórdü:

*tėlefon_****aç-iyórdü****. (An.10/2)*

-íyódú:

adam be...m belediyede ***çalış-íyódú****, temúzluẖ_ışcisi, etfaide çalışiyödü. (Ma.04/170)*

ramazanda tereviʸ gizli gı́zli, teg teg_evlerde ***ḳaln-ı́yódú****,*
görmesinner. (Bi.03/95)

-***(i)yör*** **tabanlı ekler**

-(i)yördı́:

ucuz bir mikdar paraya ***çalışdur-úyördı́****. (Mu.05/48)*
o zaman ğeliyordu ona iki yüs kilo, bı́r ton şey vurüyördı́, vėrği ***vur-üyördı́****. (Ağ.15/5)*

-yördi:

bavamğile de bi şė ***di-ʸördi*** *ama ben unuddum şu anda (Ağ.15/19)*
adam diyördü, bı́s ḳaştıẖ ***di-yördı́,*** *yanı ordan ġaçyür (Bi.05/39)*

-ı́ʸördú:

*e onnar****_annat-ı́ʸördú*** *bı́şeler (Bi.05/38)*

-(i)yördü:

aẖlım ***kes-ⁱyördü****, ben_onnari hep dinniyördüm yani. (Mu.05/14)*
hergese ***vur-üyördü****. (Ağ.15/6)*

-iyödü:

temı́zluẖ_ışcisi, etfaide ***çalış-iyödü****. (Ma.04/170)*

-***(i)yür*** **tabanlı ekler**

-üʸürdü:

ör-üʸürdü *anam saçımi. (Ha.01/33)*

-ürdü:

ḇavam_er zaman ***söylü-ürdü*** *(Ağ.15/19)*

-***ėr*** **tabanlı ekler**

-ėrdi:

hökümetda iş varıdi milletımis ***çalış-ėrdi***. *(An.12/30)*

bunun hele ***Dur-ėrdi*** *o, ḳadifeden tigmişim. (An.01/169)*

Olumsuzluk:

-mi^{y}*irdi:*

aḫlım ***kes-mi***^{y}***irdi*** *ki o ĝade. (Mu.02/20)*

I. Çokluk Kişi: ***-(i)yėrduḫ***

pambuḫ var_a oni ***ter-iyėrduḫ***. *(Iğ.08/26)*

ėniyırduḫ su ***tök-iyėrduḫ*** *tekrárdan biniyırduĝ_o tiren_ėyle tiren... (Ma.02/42)*

diyır ***Duy-***^{i}***yėrduḫ*** *ġurd girdi, köpeḣler ki* ^{h}*avlama*^{y}*a başlıyir,* ***buraḫ-iyėrduḫ*** *köpekleri, tüvengleri, çıḫıyirduḫ bunlari şe.... bir ġura uzaḫlaşdurėrduḫ. (An.07/83)*

hep gėcelerī ***yüri-yėrduḫ***, *günüzleri yatiyırduḫ(Ma.03/5)*

Allomorfları: -*(i)yėr* tabanlı ekler (*-(i)yėrduĝ, -(i)yėrduğ, -(i)yėrduh, -yėrdıḫ, -*^{y}*ėrdı*^{h}*, -iyėrdıḫ, -(i)yėduḫ, -iėrduḫ, -(i)ėrdıḫ), **-(i)yır** **tabanlı ekler** (-iyırduḫ, -iyırdıḫ, -(i)yırduḫ, -(i)yırduĝ, -(i)yırduğ, -(i)yırdıḫ, -(i)yırdıḫ, -ıduḫ,* ***-(i)yir*** **tabanlı ekler** *(-iyirduḫ, -iirduḫ, -(i)irdıḫ, -iirdıḫ),* ***-(i)yor*** **tabanlı ekler** *(-(ı)yorduḫ, -(i)yoduĝ, -uyorduġ, -(i)yórduḫ, -(i)yóduḫ),* ***-(i)yór*** **tabanlı ekler** (*-(i)yórduḫ,), **-ėr*** **tabanlı ekler** *(-ėrduḫ, -ėrduĝ)*

-*(i)yėr* tabanlı ekler

-(i)yėrduĝ:

*südüni yiyėrduḫ, yoĝurd moĝurd****_ed-iyėrduĝ***. *(Bu.08/94)*

ĝuruc ĝuruj ĝarma ĝuruj ***di-yėrduĝ****_oni oyniyėrduḫ. (An.05/178)*

ėle süküd ***Dur-uyėrduĝ*** *hėç bilmezd*^{i}*ler gi çocuḫ var (An.07/62)*

-yėrduğ:

eger bir yėrde yaran varise ege çıban ***di-yėrduğ*** *ne, ḳırmızlanıp çıḫıyėr_ábele, içi zerdeleniyėr, ėc̱rannaniyėr. (An.05/461)*

-(i)yėrduh:

*kämer_oyunu, oĝlanlar_**oyni-yėrduh** kämer_oyuni diyėrduḫ. (An.05/162)*

*hä oḫula **ğed-iyėrduh**. (An.05/85)*

-yėrdıḫ:

*dinnenırdi **yi-yėrdıḫ**. (Mu.01/129)*

-ʸėrdıʰ:

*oni **yi-ʸėrdıʰ** ama şindi daha yiyemiirıḫ. (Mu.01/136)*

-iyėrdı̂ḫ:

*her_ay de imza **at-iyėrdı̂ḫ**, on_alti yaşdan yȯḫarısi. (Bu.02/79)*

-(i)yėduḫ:

*hemdi ėmi **di-yėduḫ** ḫocaydi. (Bu.15/3)*

*bizim_orda öle **yap-iyėduḫ**. (Ma.04/83)*

-iėrduḫ:

*çaldavar kövi diyėrdıler biS_orda **Dur-iėrduḫ**, hamā rayonumus, şey cambul. (An.12/28)*

-(i)ėrdı̂ḫ:

*e torpaḫda **otur-íėrdı̂ḫ** ġızım, torpaḫda **çalış-íėrdı̂ḫ**, pancarda **çalış-ıėrdı̂ḫ**, dírgen yapiėrduḫ, dırmıḫ yapėėrduḫ, ḫarmana **bin-iėrdı̂ḫ**, esgidan ḫarman ġoşardler da öküzlerı ġoşardler. (Mu.01/10)*

-*(i)yır* tabanlı ekler

-iyırduḫ:

*kibarinen diʸır ki biz **ged-iyırduḫ**, subayímış_o, böyüg amcam subayimiş. (An.07/32)*

*dörd tekiri yoĝudi, üş tekirinen **gez-iyırduḫ** oleᵘ. (An.09/173)*

-iyırdıẖ:

ráḿedluĝ köşeʸne ḇen patos ***vur-iyırdıẖ****. (Ağ.07/172)*

-(i)yírduẖ:

tezek ***yaẖ-íyírduẖ****. (Ma.03/70)*

*taẖíl****_ek-iyírdūẖ*** *(Iğ.09/113)*

bil-iyírduẖ *diyėr, siz diyėr işleg milletsiz (Iğ.02/157)*

-(i)yírduĝ:

topraẖ daşıduẖ, arabalarınen, ḳaníyonnarınän topraẖ ***gätür-iyírduĝ*** *bureʸe (Iğ.06/167)*

özbeğisdanda ***yaşı-yírduĝ****_oẖumüşuĝ_íşlemişuẖ şeherlerde evler yabduẖ, gözel yaşıyírduẖ. (Bu.11/28)*

-(i)yírduğ:

sizi diyír çoẖdan ***bäkli-yírduᵍ̆****, biz de diyoruẖ kí nesin siz bíliyírdis gi biz gelecauẖ? (Iğ.02/156)*

-(i)yírdıẖ:

ẖarman ***dö-iyírdıẖ*** *burda. (Ağ.07/189)*

-iyírdíẖ:

rusdan gizli biz oġula ***gėd-iʸírdíẖ****. (Ha.05/9)*

yuẖliyandā yasduĝun yanna ädmeh́ ġoyyėrdūẖ gi çocuẖ körpe dā aẖır_ärüşúğ märüşükden ***ġorẖ-iyírdíẖ*** *biz_o zaman. (Iğ.11/76)*

-íduẖ:

orda ***di-íduẖ****. (An.06/79)*

-*(i)yir* tabanlı ekler

-iyirduẖ:

*misir****_ek-iyirduẖ****, íobiya, / hē, íazud_ekiyėrduẖ. (Iğ.09/114)*

*demiş gi biz gediyėrduḫ, **ġonuş-iyirduḫ**, sabaĝınen di^{y}ėr ġaḫduḫ, onnarın yėrde, onnarın bölügde almanlar Duriyėr, onnar yoḫ. (An.07/33)*

-iirduḫ:

*doruḫların dibinde **saḫlan-iirduḫ.** (Ma.03/5)*
*çöl süpürgesi diyerdıḫ, dağ süpürge... topliib gätırıb evi **süpür-iirduḫ**. (Mu.01/29)*

-*(i)irdıḫ:*

*evelden bėle bilgi var mı́ydi, u^{ğ}uz gelmişdıḫ, u^{ğ}uz **gėd-iirdıḫ**, vallaha. (Mu.01/72)*
*oni yayı̊ḫda **çarḫali-irdıḫ**, yayı̊ḫ diirdıḫ, oni yayı̊ḫda çarḫaliirıḫ, olir tereyaḫ. (Mu.01/140)*

-*iirdı̊ḫ:*

*öküz_arabası́ynen diir **gäl-iirdı̊ḫ**, bu diir, aġladí aĝladi, ġardėşim, duy^{u}lacaḫ diye diir ġoydum_o tekerı́n_altına. (Mu.01/173)*

-*(i)yor* tabanlı ekler

-*(ı)yorduḫ:*

*bis söbe **di-yorduḫ**. (Ma.04/103)*
***yap-ıyorduḫ_**a ġazaḫsdȧnda yapi^{i}rduḫ. (Iğ.04/35)*

-yoduĝ:

*ġazaḫca da **söylü-yoduĝ**, urusca da, gendi dilimizde de. (An.01/71)*

-uyorduġ:

*ġuran**_oḳut-uyorduġ** gėcelärí ḳarannıḳda. (Bi.03/61)*

-*(i)yórduḫ:*

*bis televizyonnarda **izli-yórduḫ**. (Ağ.15/71)*

-*(i)yóduḫ:*

*kemig **búl-ü^{y}óduḫ** diyor, kemii, toz hal^{i}ne ğetirib yiyó... (Bi.05/40)*

-*(i)yȯr* tabanlı ekler

-(i)yȯrduḫ:

di-yȯrduḫ *ki niya dede, sen nėrden bülürsün? (Iğ.02/12)*

-*ėr* tabanlı ekler

-ėrduḫ:

carḫalada ***çalış-ėrduḫ*** *ġızım. (An.12/97)*
böǖk tíren kim^{l} arabalar gelėrdi, ona, tıraḫdollar bė^{y}lá ***doldur-ėrduḫ****, götürėrdler zavotuna^{n}. (An.12/113)*

-ėrduĝ:

ġazaḫların gelduĝ_evlerínde ***Dur-ėrduĝ****, etmekler^{i}ni yeduḫ, onnar baḫdiĺar. (An.12/148)*

II. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

III. Çokluk Kişi: *-(i)yėrdiler*

ğençler ***ġaç-iyėrd^{i}ler****. (An.05/81)*
t^{l}rağdor yoĝıdi dá, ō malinen bonduruĝúnen yėri ***ġoş-iyėrdiler****. (Iğ.09/150)*
yola hazılluḫ ***gör-iyėrd^{i}ler****. (Bu.02/3)*

Allomorfları: *-(i)yer* tabanlı ekler (*-iyerd^{l}ler, -iyerdler),* ***-(i)yėr* tabanlı ekler (***-iyėrdilár, yėrt^{i}ler, -yėrd^{l}ler, -(i)yėrdíler, -(i)yėrdler, -íyėrd^{l}le, -iyėrdile, -(i)yėrdle, -(i)yėrder, -iyėd^{i}ler, -^{i}ėrdiler, -ėrd^{i}le),* ***-(i)yır* tabanlı ekler (***-^{y}ırdílár, -iyırd^{l}ler, -iyırd^{i}ler, -yırdler, -iyırd^{l}la, -iyırd^{i}le, -iırdiler, -iyírdiler, -(i)yírdıler, -(í)yírdíler, -iyírdler, -iyírdıle, - iyírd^{i}le, -iírd^{i}ler, -(i)írd^{i}le),* ***-(i)yir* tabanlı ekler (***-(i)yird^{l}ler, -(i)yirdiler, -*

iyirdler, -(i)yirdilá, -íyirdle, -iirdiler, -iirdler, ***-(i)yor* tabanlı ekler** (*-(i)yordular, -(ı)yodular, -uyod*[u]*la, -íyordlar, -yordla),* ***-(i)yór* tabanlı ekler** (*-yórdular),* ***-(i)yör* tabanlı ekler** (*-(i)yödüler, -iyẻrdiler),* ***-ėr* tabanlı ekler** (*-ėrdíler, -ėrdiler),* ***-ir* tabanlı ekler** (*-irdiler),* ***-(i)y* tabanlı ekler** (*-úy*[u]*lardı);* **olumsuzluk:** *-miyerd*[i]*ler, -miyėllerdi, -mírdiler, -miyirdilá, -miirdler, -mi*[i]*di.*

***-(i)yer* tabanlı ekler**

-iyerd[ı]*ler:*

> *yemek* ***ver-iyerd***[ı]***ler****. (Bu.12/28)*

-iyerdler:

> *çocuẖların*[ı] *esgere* ***götür-iyerdler*** *diyirdim kí, haman bu oĝlana diyėrdim kü, ölėm sene, bişėy dėmiyasın ki sení ḇir yere sühúd yėre süreller. (Bu.13/140)*

***-(i)yėr* tabanlı ekler**

-iyėrdilár:

> *işe* ***ğötúr-iyėrdilár****, oĝlannarı (Bu.11/88)*

-yėrt[i]*ler:*

> *bele mendil*[i]*nen_aĝlíyėrd*[i]*ler ma*[ğ]*rabaynan****_aĝlí-yėrt***[i]***ler*** *ki bu zulum*[ü] *görmüşuẖ. (An.12/27)*

-yėrd[ı]*ler:*

> *o özegi yaẖėrdu*[ğ] *onnan ġāş* ***boyı-yėrd***[ı]***ler****. (An.01/110)*
> *hayvannarın_adlarını* ***ĝoy-yėrd***[ı]***ler****. (An.05/192)*

-(i)yėrdíler:

> *tā bizím ÍamBamızí dá* ***yaẖ-iyėrdíler****, pėcimíz de* ***yaẖ-íyėrdíler****, özbekler, bízim, ço*[ğ] *ėydíler. (Iğ.09/37)*
> *vallai gizli namas* ***ġıl-ıyėrdílēr_****e haní ezen_oẖunmaẖ yoĝudī. (Ma.03/25)*

yardımcı ***ol-ʹyėrdıler****, tallaya da bene de(An.02/74)*

-(i)yėrdler:

marşapa ***yap-iyėrdler*** *(Iğ.12/13)*

vėr-iyėrdler*, keş meş yolda çorbalari, edmegleri vėriyėrdiler. (Bu.13/34)*

yüzaşdi ***di-yėrdler****. (Bu.13/173)*

ayni bayaẖ annatúyodí ya, ġızlari ***soyundur-iyėrdler****, topluma biraẖdiler, baẖ. (Iğ.02/175)*

-íyėrdıle:

ilh́ ġapi açanda öli var mi dėb ***sor-íyėrdıle****, rusca. (Bu.12/29)*

-iyėrdile:

*ā lenger_oliyėrdi, sini oliyėrdi, misdan****_ėd-iyėrdile*** *oni. (An.05/348)*

bizlerden çünğü onlar ẖeyr ***ğör-iyėrdile****. (An.05/146)*

-(i)yėrdle

bízden ***ġorẖ-íyėrdle*** *gi adam yiyannar ğeldiler. (Iğ.09/38)*

beni onda bir defe, on günne eskere ***ğötür-iyėrdle****, yaşlanduĝ_amma gene götüriyėrdile. (An.05/94)*

-(i)yėrder:

beyúg ġazannara ***dök-iyėrder_****ādın, çorba yapacaẖlar (Ma.02/47)*

bíze yol ***verdur-iyėrder****. (Bu.12/24)*

-iyėdiler:

neʸi yap... evlerınde bíşirseydi bize ***getúr-iyėdiler****. (Ha.05/100)*

-ⁱėrdiler:

tälímed ***yap-ⁱėrdiler****. (Bu.12/5)*

-ėrdile:

ona da badi ***di-ėrdile****, baẖcenn_edrefini, mal_ayvandan ġorumaʸ içún badi ėderdile ... oradan geçmesin. (An.05/409)*

-*(i)yır* tabanlı ekler

-^{y}ırdılár:

*ne^{y} **di-^{y}ırdılár**, yüsgeg boylü aḫısğalı varidi, neydi o adi?* (An.07/30)

-iyırd^{ı}ler:

*şäker meker **gönder-iyırd^{ı}ler**, anamıza.* (An.07/29)

-iyırd^{i}ler:

*di^{y}ér häb gédiyírdiler ormannara, bir_iki gün sora **gä̈l-iyırd^{i}ler*** (An.07/95)

*pambuĝ**_ek-iyırd^{i}ler**.* (An.09/150)

-yırdler:

*gelenner **di-yırdler** ki valla afferim_éç çocuḫların sesi de çıḫmiyé^{r}* (An.07/64)

-iyırd^{ı}la:

*on^{u}nen **şéyd-iyırd^{ı}la**.* (Bu.12/57)

-iyırd^{i}le:

*ḳazaġlara biráz daa **şéyd-iyırd^{i}le**, dinniyírd^{i}le.* (Bi.03/91)

-iırdiler:

*éle açıniyírdler de **güleş-iırdiler**_ele* (An.07/113)

-iyírdiler:

*bizim kȫden... on_üç, on_üçǖ, on béşe çıḫmiyérdi ġızlar, allaan hékmeti, hama **al-iyírdiler**.* (Bu.06/226)

*om béş yiğirmi gün bize rahadluĝa izin **ver-iyírd^{i}ler**.* (Bu.04/74)

-(i)yírdıler:

*devaġuşuna kerkidanġuşí de **di-yírd^{ı}ler** bizde.* (Bu.02/163)

*çoḫ çegmişler_orda diírdí ki ço ḫaġaret**_éd-i^{y}írd^{ı}ler**.* (Ağ.10/32)

-(í)yírdíler:

*pilav **yi-yírdíler** işçiler* (An.11/107)

*bíle şişelere Dolduríyéller bénzini ävlere **at-íyírdíler**.* (Iğ.02/71)

-iyírdler:

ölenner[i] *de vaġonnardan da ġarların_işíná* ***at-iyírdle***[r]*. (Iğ.11/52)*

bizim or[i]*ya o urusėdden* ***gel-iyírdler****, ġursa gǟliyirdler, yaní bėle gezme*[y]*e. (Ağ.01/44)*

-iyírdıle:

*işde oraya sürgün_****ėd-iyírdıle****. (Iğ.05/47)*

-iyírd[i]*le:*

çıḫmışlar bayram yabmaya, ***güleşdur-iyírd***[i]***le****, bením yadumdadur. (An.07/113)*

bu ne_blėm ē varli ailedü[r] ***sür-iyírd***[i]***le****, bu ne_blim sıtalınnen düşmandur süriyėrd*[i]*ler(An.09/420)*

-(i)írd[i]*ler:*

bela ḳapaddile sıraynan_ışde tualedni ***yap-iírd***[i]***ler****, ḫatırladığımıs / vaĝonn_içinde. (Bu.12/26)*

-iírd[i]*le:*

kemalis ***di-írd***[i]***le*** *türkiye*[y]*e. (Ha.05/48)*

-*(i)yir* tabanlı ekler

-(i)yird[ı]*ler:*

a ġocasi ne diyėrdi, ġarısí ne diyėr, ĝarşıbėli aḫır ***di-yird***[ı]***ler*** *onnar bírbír*[i]*ne. (Bu.06/63)*

para yoḫ, ǟbėlá çıs ***çǟk-iyird***[ı]***ler****. (Iğ.06/24)*

-(i)yirdiler:

baḫşa bir yėre gėdsǟn tutub hapsa ***at-iyirdiler*** *bizi. (Iğ.06/14)*

bizim bayannari götüriyėrdiler, bėlē, ***işled-iyirdiler****. (Iğ.02/152)*

çato ***di-yird***[i]***ler****_ona çato, şeysi, láĝabi çatoydi. (An.07/52)*

-iyirdler:

bir tauĝa, bir_enteri ***al-iyirdler****, ġadife enterisi. (Ağ.01/46)*

-*íyirdle:*

ėle iⁿsannar vardi ki saçlar'ni ***yol-íyirdle****. (Iğ.02/187)*

-*iirdiler:*

üç_ay, dörd_áy ***ġal-iird'ler****. (Ağ.01/45)*

ābilerim de tabi evde artuḫ, evi dönderiyírdler_evde ***çalış-iirdiler****, çel çocuĝa. (Ağ.04/15)*

-*iirdler:*

arḫasına binerdile, sora o onú bír Dolandurub ***ğetür-iirdler_****ābele oyunnar varidi. (An.05/207)*

-*(i)yor* tabanlı ekler

-*(i)yordular:*

bőle ḫırsız gibi ġaçışlar'nı ***annat-íyo'dular****. (Bi.05/2)*

benim şivemi artıḳ ḳaradenize yaḳın ***benzet-iyordᵘlar****. (Ağ.05/9)*

-*(ı)yodular:*

önceden hazıllık ***yap-ıyodular****. (Iğ.02/62)*

yaḫalı-yodᵘlar*, niye toblandız (Bi.03/96)*

-*uyodᵘla:*

başġa bişė ***uydur-uyodᵘla****, hasda var falan fílan bişeler diyo... (Bi.03/96)*

-*íyordlar:*

birbirlerni şė ***yap-íyordlar****, muḫbírliyordla. (Ağ.02/9)*

-*yordla:*

birbirlerni şė yapíyordlar, ***muḫbírli-yordla****. (Ağ.02/9)*

-*(i)yór* tabanlı ekler

-*yórdular:*

*gece **Darı-yórdular** diór bízi. (Ağ.15/38)*

-*(i)yör* tabanlı ekler

-*(i)yödüler:*

*géceleri gizli gizli namās, ġurān böle **toblan-üyödüler**. (Bi.03/94)*

-*iyėrdiler:*

***ġapad-iyėrdilēr,** götürüb de ... bıraḫíyirdiler hapise. (Bi.03/97)*

-*ėr* tabanlı ekler

-*ėrdíler:*

*ḳomünis **yap-ėrdíler**, urusya ḳomünis yapiėrdi, bíz ġabıl_ėdmedıḫ. (Mu.03/2)*

-*ėrdiler:*

*derelere, suların_içine ölilerimizí **at-ėrdiler** tírenden (An.12/26)*

-*ir* tabanlı ekler

-*irdiler:*

*soradan bires şe **ed-irdiler**_ama, gene ne yapacan! (An.12/149)*

-*(i)y* tabanlı ekler

-*úyulardı:*

*yaḫın ġomşular da **annat-úyulardı** savaşda esír düşen_insannar vardı orda. (Bi.05/35)*

Olumsuzluk:

-*miyerdiler:*

*kürdidíler_onnar da ama küdce **bíl-miyerdiler.** (Ha.08/11)*

-miyėllerdi:

genşler razí ***ol-miyėllerdi*** *ona da. (An.05/151)*

-mírdiler:

bunnar ***çalış-mírdiler**_orda (An.02/74)*

-miyirdilá:

ävden ***çıḫart-miyirdilá****, ḫapiyá çıḫamasın ävinden. (Iğ.06/78)*

-miirdler:

bıraḫ-miirdler *yāni, malımıs fazlalaşsın. (Ağ.10/33)*

-mi^{i}di:

yağ̂mur yağ̂ani, üssümüze ***yağ̂-mi^{i}di****, aşşağ̂ıya aḫíyėrdi. (An.05/29)*

1.2.1.1.2.2.5.2.2. Rivayet

I. Teklik Kişi: ***-(i)yėrmişím***

ne güc̱liymişím meğerim de gücümi ***bil-miyėrmişím****. (An.07/105)*

Allomorfları: Olumsuzluk: *miyirmişim*

-miyirmişim:

yan^{i} ėle düşünmiş ği // nesin güc̱liymişim de gücümü ***bil-miyirmişim*** *ben gendi gücümü. (An.07/106)*

II. Teklik Kişi: ***-(i)yėrmişsin***

onnan sora on çıḫarıb sicaḫ sicaḫ ***yi-^{y}ėrmişsin*** *çoḫ güzel_oliyėrmiş. (Ağ.10/117)*

süde doğ̂rayıp ***yi-^{y}ėrmişsin****. (Ağ.10/118)*

Allomorfları: *-(i)yėr* tabanlı ek (*-ėrmişsin*)

***-(i)yėr* tabanlı ek:**

-ėrmişsin:

ayranne^{n} ***yi-ėrmişsin*** *mısır_uniynen. (Ağ.10/119)*

III. Teklik Kişi: -*(i)yėrmiş*

*/-ağ̂aşlar çiçekliyanda doli **yağ̂-ıyėrmiş** da -/(An.05/355)*

*her güni işde bír pėyğ̂ambere **şėyd-iyėrmiş** amanat_**ėd-iyėrmiş** gä̈liyírmiş. (Bu.14/140)*

*nenem de ikinci ġocasi ölmüş, ikinci evlenmiş, bu iki çocuğ̂ú **böyüd-iyėrmiş**. (An.07/23)*

*ama **ol-iyėrmiş** böle ormannarda. (An.07/89)*

Allomorfları: -*(i)yėr* tabanlı ekler (*-iyėrmíş, -(i)ėrmiş*), **-*(i)yır* tabanlı ekler** (*-iyírmiş, -(i)yirmiş, -iirmiş*), **-*(i)yor* tabanlı ekler** (*-(ú)yomíş, -(i)yomuş*), **-*(i)yör* tabanlı ekler** (*-(i)yörmíş*), **-*ir* tabanlı ekler** (*-irmiş*); **olumsuzluk:** *-miyėrmış, -miyırmış, -mirmiş.*

-*(i)yėr* tabanlı ekler

-iyėrmíş:

*onnar hē̈r gün biri **gėd-iyėrmíş** odun getür... mėşeden. (Bi.01/120)*

*aẖşama ğediyírmiş inegíni **ğetur-iyėrmíş**. (Bu.14/141)*

-(i)ėrmiş:

*burda **yap-iėrmiş**. (Ağ.10/111)*

***di-ėrmiş** h́i, rüesínde görmíş ki yani, yuẖude görmüş. (Mu.04/28)*

-*(i)yır* tabanlı ekler

-iyırmiş:

*bu ikisini daa çoẖ **sev-iyırmiş**. (An.07/26)*

-(i)yírmiş:

*hiç ķapˡya çıẖmiyėrmış_oğ̂lum tilkiden **ġorẖ-íyírmiş**. (Bi.01/102)*

*aẖşama **ğed-iyírmiş** inegíni ğeturiyėrmíş. (Bu.14/141)*

-(i)yirmiş:

*biştıẖdan sora **yağ̂lí-ʸirmiş** nenem bē̈gmezinen. (Ağ.10/54)*

*onn_içine verib, bėle iki saat ġader_orda **piş-iyirmiş**. (Ağ.10/116)*

-iirmiş:

*yaní ėle **säv-iirmiş** a, buni nişannamíşler babama. (Mu.04/30)*
*benı̊m nenem e^y le şėyler **yap-iirmiş** ği rāmetluẖ babam nenemden başĝa kismenn_egmeğini yėmezmiş. (Ağ.10/122)*

-*(i)yor* tabanlı ekler

-(ú)yomíş:

*saldatluẖ **yap-^i yomíş**. ... yan^ı böle polis gibi yan^i ḳomiser gibi. (Ma.04/58)*
*onnan sora b̲ȫle, ġondaẖdan **tanú-yomíş**, tanımış. (Ma.04/59)*

-(i)yomuş:

*duymasınnar diye āzıní dedem **ġapat-iyomuş** gi sesin çıẖmasın. (Ağ.03/5)*
*annem... **bağ̂ır-ıyomuş** ki saldatlara söyliycem. (Ma.04/10)*

-*(i)yör* tabanlı ekler

-(i)yörmíş:

*ėle **vur-uyörmíş** ĝılınci ki gebá ġadınnarın ḳarnında çocuẖ ḳılınçnan beraber **çıẖ-ıyörmíş**. (Mu.05/57)*

-*ir* tabanlı ekler

-irmiş:

*peyĝamber hezreti alí yoldan **ğed-irmiş**. (An.06/52)*
*zaten **sev-irmiş** babam_anami, anami seviirmiş. (Mu.04/27)*

Olumsuzluk:

-miyėrmış:

*hiç ḳap^ı ya **çıẖ-miyėrmış**_oĝlum tilkiden ġorẖíyírmiş. (Bi.01/102)*

-miyırmış:

diyírmiş gi çoẖ köti günner bizi bekliyır, ***evlen-miyırmiş****, aẖıllıymíş. (An.07/22)*

-mirmiş:

ėrmeni onnarı ***bıraĝ-mirmiş*** *gi. (Ağ.07/82)*

I. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

II. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

III. Çokluk Kişi: *-(i)yėrmişler*

*amėriḳan arabasinen bizi sürgün_****ed-iyėrmişler****. (Bi.01/12)*

yasduĝun_altına ayna ***ġoy-iyėrmişler****, yan'na da su. (An.04/4)*

önceden öküzine yėr ***sür-iyėrmişler****. (Bu.07/1)*

açı^y ėrmíşler, sünnedliymiş, ***vur-iyėrmişler****. (An.07/36)*

Allomorfları: -*(i)yer* tabanlı ekler (-*iyermişler), **-(i)yėr*** **tabanlı ekler** (-*iyėlmişler, -yėrmíşler, -iėrmişler, -iyermişle, -yėlermíş),* **-*(i)yír*** **tabanlı ekler** (-*iyírmışlár, -iyírmişlá), -iyírmíşler, -(i)yímişler),* **-*(i)yir*** **tabanlı ekler** (-*yirmişler, -(i)irmişler,* **-*(i)yor*** **tabanlı ekler** (-*(I)yomuşlar, -íyomíşla),* **-*(i)yór*** **tabanlı ekler** (-*ıyórmişler, -yórmuşlar),* **-*(i)yȯr*** **tabanlı ekler** (-*uyȯrmuşlar),* **-*(i)yör*** **tabanlı ekler** (-*(i)örmíşler, -íymişler);* **olumsuzluk:** -*muyolarmış.*

-*(i)yer* tabanlı ekler

-iyermişler:

gelinleri eşşeginen ***getúr-iyermişler****. (Ağ.09/66)*

-*(i)yėr* tabanlı ekler

-iyėlmişler:

aḫısḫadá ne yabı̊ymişler: ekib ***biç-iyėlmişler****. (Ha.04/15)*

-yėrmíşler:

ä̇lli altıde sıtalin tökdi ya, ġol ***ġoy-yėrmíşler*** *ävelden, on_alti yaşdan yoḫari. (Bi.01/19)*

-iėrmişler:

işgence ***yap-iėrmişler*** *yani. (Ağ.10/9)*

ä̇kmeg ***dağıd-iėrmişler****, babama da ġırıĝ ä̇kmeg vėrmişler (Mu.04/29)*

-iyėrmişle:

yėddisínde de fasúlyadūr, belá, sütlüāç, bėle bişeleri büşürüb yola ***vur-iyėrmişle****, ä̇t ġaynatmiyėrmiş. (An.04/32)*

-yėlermíş:

her şėden mārum ***ġoy-yėlermíş*** *yanı türḱleri. (Ma.01/16)*

-*(i)yír* tabanlı ekler

-iyírmışlár:

cä̇vis, findıḫ ne_bilim, alma meyva bışeler geturı̊y yaní ***şėyd-iyírmışlár****. (Bu.06/234)*

-iyírmişlá:

oşoradan şeya ġámzeye ***gid-iyírmişlá****. (An.07/86)*

-iyírmíşler:

ormana ʰeb, odun ġırmaya ***gėd-iyírmíşler****. (An.07/90)*

-(i)yírmişler:

ġanni manni diyı́ oralarda işde ***şeyd-iyírmişler****. (An.07/95)*

milişá ***di-yírmişler*** *asgerlere, onnara haber_ėdiyór (Mu.05/20)*

-*(i)yir* tabanlı ekler

-*yirmişler:*

*o zaman dada **di-yirmişler** böle (Ağ.17/88)*

-*(i)irmişler:*

*mallar[ı]ni ellerinden**_al-iirmişler**, unnar çalışdığı zaman. (Ağ.10/6)*

*ėle şėylerinen **yi-irmişler.** (Ağ.10/57)*

-*(i)yor* tabanlı ekler

-*(I)yomuşlar:*

*orda araba felan yoḫmış, ḫızekle, işlerni **yap-ıyomuşlar**. (Ağ.11/38)*

*bölė urusyede bütün öldürüyomuş, insannarí, **öldür-üyomuşla[r]**. (Ma.04/8)*

-*íyomi̊şla:*

*he ahısġadan **ġaç-íyomi̊şla** (Ma.04/6)*

-*(i)yór* tabanlı ekler

-*ıyórmişler:*

*para veri̊yöller adama ki bizi, su varımiş te' o suyi gėçermişseler, **ġurtar-ıyórmişler**. (Mu.05/30)*

-*yórmuşlar:*

*biz nöbedçi diyoruz_onnar saldad **di-yórmuşlar**. (Ağ.15/37)*

-*(i)yȯr* tabanlı ekler

-*uyȯrmuşlar:*

*artıḫ burda bi ses dúyduğları zaman, orda o anda **pus-uyȯrmuşlar**, ses seda yoḫ. (Bi.05/3)*

-*(i)yör* tabanlı ekler

-üörmi̊şler:

*bütün_işlerni onla **ğör-üörmi̊şler** zengin^i^mi̊şler_orda. (Bi.05/11)*

-i̊ymişler:

*aẖısẖadá ne **yab-i̊ymişler:** ekib biçiyėlmişler. (Ha.04/15)*

Olumsuzluk:

-muyolarmış:

*sünned **yabdur-muyolarmış**, düün. (Ma.01/14)*

1.2.1.1.2.2.5.2.3. Şart

I. Teklik Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

II. Teklik Kişi: *-(i)yėrsen*

*eger böle normal**_isdi-yėrsen**, üç ġaşuẖ (An.01/11)*

*eger tėz_iken almaĝ**_ísti-^y^ėrsen** vetandaşluẖ, adresin ve tėlefon^u^n degi̊şme. (An.11/64)*

III. Teklik Kişi: *-(i)yėrse*

*kim **çalış-iyėrse** birēs, ey para **al-iyėrse**, onnar gėdiyėr_ā bu sene burda hämän hämän insan ġalmadė, gėdiyėr_ana babasıní görmäyä. (Iğ.05/33)*

Allomorfları: *-(i)yer* tabanlı ekler (*-yersa), **-(i)yır** tabanlı ekler* (*-íyırsa), **-(i)yir** tabanlı ekler* (*-iirsá, -iirse), **-(i)yor** tabanlı ekler* (*-yósá, -(i)yórsa), **-ir** tabanlı ekler* (*-irse);* **olumsuzluk:** *-miirse.*

-*(i)yer* tabanlı ekler

-yersa:

doḫdor_olmağ ***_ısdi-yersa*** *maḫas* (An.01/175)

-*(i)yır* tabanlı ekler

-ıyırsa:

heybeden düşiı́, nası̊ ***ol-ıyırsa*** *daa ėnib da alamiyėller_anadın.* (Ma.02/5)

-*(i)yir* tabanlı ekler

-iirsá:

ne ***yab-iirsá****, fayda vermiy ir.* (Ha.05/19)

-iirse:

çocuĝı aziir mi ne ***yap-iirse****, ġaçėr camiye giriir, oĝlan.* (Mu.01/2)

-*(i)yor* tabanlı ekler

-yósá:

ĝulağına bi̊şeyler söyliy_artıh ná ***söyli̊-yósá.*** (Ha.09/5)

-(i)yȯrsa:

*dedım neden**_ol-uyȯrsa*** *oluyȯr_ı́şde.* (Bi.03/83)

-*ir* tabanlı ekler

-irse:

gözboncuĝu asarsın, boncuĝ_asarsın, ya meme ***em-irse****, o lassikli memeler var_a, onnarı asarsın* (An.01/158)

Olumsuzluk:

-miirse:

*a^ğlamiyaydi, **işde-miirse** nesil_aḫır^ı alur. (Bu.06/19)*

I. Çokluk Kişi:

Olumsuzluk:

-miyırsaĝ:

*eer gününı̊ dės̄es hangı̊ güni yüzük taḫace^yis, içerim yoḫsa dosd_**ol-miyırsaĝ** ben çayⁱzi ne yabbacȧm! (Iğ.03/49)*

II. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

III. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

1.2.1.1.2.2.5.3. İşlevleri

-(i)yėr eki ve allomorflarının Ahıska Türk ağzındaki işlevleri, *-yor* ekinin Türkiye Türkçesindeki işlevleri ile aynıdır.

i) Öncelikli olarak geçmişte başlamış ve hali hazırda devam eden bir eylemi bildirmek için kullanılır:

*onnarın şivresini **söylüyėrım**. (Ağ.08/10)*
*siz_ėlá izmirden supiḱar_olaraḫ mi **geziyőrsünüz** yoḫsa niye geldiniz gi? (Ağ.07/111)*

ii) Geçmişte başlayıp bitmiş bir olayı anlatırken kullanılır. Hikaye etme ve aktarma cümleleri bu tipte olan cümlelerdir:

*arabalara **yükliyėller**, **gediyėr**, ezilbeycana **gediyėr**_işde, urusėte **gediir**, ne_blėm **gediir** de **gediir**, her teref. (Ağ.01/16)*

*bunnar **sözleşiyöller**, diⁱller gⁱ tamam gidek. (Ağ.07/13)*

*o ġamze köünü ve yaḫınındaki köʸleri bütün **tutüyör** tirene **bindiriyór**, a şındiki cumhuriyedlere **gönderiyör**. (Ağ.07/137)*

*aḫşam gėcá olunca ordan yola **düşiller**. (Mu.06/6)*

*ġarsa **geliyöller**, ordan sora herkės bir_ı, içerki doĝuya giden **gidiyór**, batıya giden giden batıda **ĝalıyór.** (Mu.05/40)*

iii) Henüz başlamamış bir olayı anlatırken kullanılır. Niyet cümleleri bu tip cümlelerdendir:

*şindi ben ḳırḫına **gėdiyėrım.** (An.04/37)*

*ḫonaya gelince gėce gelⁱyír, anama diyór ki, beninen geliyör müsün gelmiyör müsün, ben türkiyeye **gidiyörüm**. (Mu.05/27)*

iv) Genel bir olaydan bahsederken ya da herhangi bir şeyin (oyun, yemek, düğün…vs) nasıl olduğunu/yapıldığını tarif ederken kullanılır. Özellikle *-ėr/-(I)r* tipi ekte, şimdiki zaman ve geniş zaman anlamını içiçe geçmiş durumdadır:

*bir mısır_ununnan **yapıyüruḫ,** bir de beyaz_unnan **yapıyoruḫ.** (Ağ.08/62)*

*adlınn_içinde bir böüḫ́ **saçıyiller**. (An.09/362)*

*o düğün günü hāzır taḫınmiş gendi **çıḫıyo**. (Bi.04/89)*

***gediʸilláʳ** gelın_evınden ḳızi, hē, daulünen işinen_**alıyosuⁿ**, sora **götüriyėller** gőzēl yėllerde rāsimlerė **çekıyollar**. (Bi.04/98)*

*ben peynirli **yapėrim** ama bizimkilerin çoĝu peynirsis **yapiir**. (Ha.04/141)*

*bizde çiçora **diyėllar**_o çocuĝ_aĝacı **tutėr gezir** ya elınde, üçayaḫlı yapalla üç tekirlegli ona çiçorada çocuḫ **imegliyerdi.** (An.01/134)*

1.2.1.1.2.2.6. EK-FİİLİN ÇEKİMİ

1.2.1.1.2.2.6.1. Ek-Fiilin Geniş Zaman Çekimi

I. Teklik Kişi: *+(y)Im* *(+(y)ım, +(y)im, +(y)um, +(y)üm)*

Damak ve dudak uyumuna girer. Girmeyen örnekleri nadirdir.

ben ^{h}admı́ş bėş ***yaşında+yım****, çalı́şiyörúm. (Ağ.06/77)*
bütün ġonumdan ġomşumdan çoḫ ***razi+^{y}im****. (Ağ.14/39)*
ben aḫısḫa ilinin uravėl ***kövünden+im****. (An.09/28)*
ben şindi ḳars ***doumlu+yum****. (Ağ.08/1)*
e amcam da diyo^{r} zaten_ölmüşüm diyor e sibiryaá ***sürgün+üm****, çol çocuu ḳazagisdandā onnar sibiryada, evleniyo. (Ma.05/25)*
yedmiş yėdi ***yaşı́nda+yim****. (Ağ.16/2)*

II. Teklik Kişi: *+sIn* *(+sın, +sin, +sun, +sün)*

Damak ve dudak uyumuna girer. Girmeyen örnekleri nadirdir.

bize daa kisme diyemes ki, sen ***felan+sın*** *fişmekan. (Iğ.06/177)*
sora bizım_orda mesele farzed ki, sen bir ***bayan+sı́n****, ben de bi ėrkeğim. (Ha.05/131)*
adaş demeg ... yani bizim ***yöreden+sin****, birbirimizi bis tanı́yı́rıs. (Ağ.13/92)*
sen ***yoḫ+sun*** *da bu biz gendi aramızda ġonuşiyėruḫ (An.09/399)*

III. Teklik Kişi: *+dUr / +Ø*

Yaygın ve karakteristik olan şekil *+dUr (+dur, +dür)*'dur. Damak uyumuna genellikle girer, fakat dudak uyumuna girmez.

bizim memneked ***sa^{r}p+dur****, gelib giremes. (Ağ.01/72)*
bu ġanġállar ***ġılsız+dur*** *da. (An.07/100)*
*haçapur_****o+dur****. (Ağ.08/52)*
bilsem, diyarı́m ki bu ***bu+dur****. (Ağ.06/28)*

yani ȯrmanın aşşağısından düzülmüş ***kövler+dur*** *bunnar, or*[i]*ye gediyėr. (Bu.04/26)*

*ō şindi ḳars diĝor_**ilçesinde+dür**. (Ağ.08/31)*

*baḫ benım babam_o savaşın_**adami+dúr**, gendi de binbaşı babam. (An.12/61)*

devlete gėdiirsín, devled söz gel[i]*mi, kim* ***zängin+dúr****, on*[u]*n_ayaĝına ġaḫėr. (Mu.06/71)*

demediler bu ***kürd+dür*** *bu* ***türg+dür****, demediler. (Ağ.07/94)*

amėr[i]*ḳa* ***arabasi+dür*** *sudabėkiř, amer*[i]*ḳa vėrmişdi buna savete. (An.09/110)*

Nadir de olsa dudak uyumuna giren örneklere rastlamak mümkündür.

bu da yedmiş beş ***yaşında+dır*** *ben de. (Ağ.11/41)*

şimdi gälen, gälínimin ***nenesi+dír****, bu gelen. (Iğ.03/37)*

o pílavın dadi hele ğená ***aĝzı̂nda+dír****, hele daa. (An.02/6)*

*sorā dedem demiş gi benim_**ėşim+dir**_o demiş benım ġızım deil. (Ağ.10/128)*

māl, ekeneği yıĝmişuḫ, ***güz+dür****, noyavır_**a**[y]**í+dír** balam, noyabıř_ayi. (Iğ.09/18)*

+dUr bildirme ekinin ilk ünsüzü karakteristik olarak /d/'dir. Dolayısıyla getirildiği kelimede ünsüz uyumuna girmez *(bk. 1.1.3.2.2. Yapım ve Çekim Ekleriyle Genişletilmiş Kelimelerde Ünsüz Uyumu)*. /t/'li örnekleri ise nadirdir:

saḳġız böüklerin yanda çi[y]*nenilmes,* ***ayıp+tır****. (An.10/175)*

bizde de ėle, kövlerımıs_eb ***deişik+túr****. (An.01/182)*

değeneği öküze [h]*aydársín, öküzá vurursun, birez_incedür ebėle, ġobal di*[y]*ėsin biras* ***böük+tür****, on*[i]*nán çobannuĝ_edársın. (An.05/222)*

+dUr bildirme ekinin son ünsüzü /r/ zayıflayabilir ya da tamamen düşebilir. Ancak bu karakteristik ve yaygın değildir:

biri ***ĝız+du*** *biri oğlan. (An.11/61)*

ō, bū maġazinnerín üsdündē, maĝazılerín üsdünden ē ***muándis+du*** *bū şeysi dipĺomalidúr_o ġızım. (Bu.04/164)*

hē, sora bėlá döşekle ***sarıli+du*** *duara da çaẖılidúr. (Bu.10/9)*
*burda diyír ki ḳoĺlistırol çıẖdi, ḳolistıroĺ****ne+dú****? (An.11/84)*
artvin nán sivaslıları hele ġonuşdur_ele, sözleri heb ***deişik+dü,*** *edetleri de* ***başĝa+du****. (An.01/176)*
ġız+du*, getmiyacaẖ oġula, evd oturssun. (An.12/51)*
Cebli diyėrsín_o daa ***kücük+dü****, tauẖlar bele ḳíş ḳíş_edársın haydársın. (An.05/223)*
Üçüncü çokluk kişi bildirme *+Ø* ekiyle de yapılabilir:
abastuvan ***yaẖın+Ø, hüdüt+Ø.*** *(Ağ.01/35)*
*adım nermin soyadım_****altuncú+Ø****. (Ağ.04/3)*
asıl_onnan_alajan, o bene göre bires ***kültürli+Ø****. (Ağ.06/24)*
şimdiki askerlik hem ġolay, hem de ***zor+Ø****. (Ağ.06/48)*
bütün dünyenin en müslüman yeri ***ora+Ø****. (Ağ.07/5)*

I. Çokluk Kişi: ***+(y)uẖ***

Yaygın ve karakteristik olan ek, tek şekilli olarak kullanılan *+(y)uẖ*'tur.
biz aẖısĝanın anda ***köünden+uẖ****. (Bu.04/1)*
ös ġardeşimiz bizim bi oĝlan üç ***ġız+uẖ*** *bis. (Ma.04/54)*
ana ***bir+uẖ****, baba* ***ayri+yuẖ****. (Ağ.17/128)*
ama allaa şükür bizim burda da gene bis ***çoĝluĝ+uẖ****, yani diyebilirim güjleri yedmiyór bize. (Ağ.07/88)*
sovėt bize aẖısẖa vėrmeduẖdan sora gedduĝ_elçie yavralmaya, türg_elçísıne, ***türk+úẖ*** *türkiyee götürün dėmeya. (An.09/433)*
häbbisin ği devíriyėruh sora o beş tenesi, beş ***tená+yuğ****, beş tenesi biz beş tánemizi arẖasına alıb, o başa bír götürecaẖ geturecaẖ. (An.05/214)*

Birinci çokluk kişi eki karakteristik olarak yuvarlak ünlülü olduğu belirtilmişti. Fakat metinlerde dar ünlülü *+(y)ıẖ* şekline de rastlanmıştır. Bu eki Muş ve Ağrı illerinde yaşayan Ahıskalıların tercih ettiği görülür.

şindi måkine, allaha şükür, gená çoẖ şükür yėrden göge, heç_olmasa abu yaşlılıẖ zamanımızda, o hazır_işler_oldı ***rahat+ıẖ****. (Mu.01/36)*
*bizim sülålåi görsen, en ufaĝi bennen****_osman+ıẖ****. (Ağ.07/62)*
bizmilletıs sizi kimi bir ***milet+ıẖ****, neyse óyani biyani, yani ögreşduẖ sora. (An.09/131)*
benım üç ġardeşím vardi, üş baci üş ***ġardėş+ıẖ****. (Mu.07/23)*
atmíş bėş senedír ġapı ***ġomşi+yıẖ****. (Ağ.06/112)*
+(y)uẖ ekinin sonses ünsüzü /*ĝ*/, /*ğ*/ seslerine dönebilir:

misliman ***milleti+yuĝ****_aẖri, ėlá olmas ki! (An.12/53)*
bir ***köylü+yuĝ*** *ikimiz de. (Bu.04/187)*
håbbisin[i] ği devŕriyėruh sora o beş tenesi, beş ***tená+yuğ****, beş tenesi biz beş tánemizi arẖasına alıb, o başa bír götürecaẖ geturecaẖ. (An.05/214)*

Birinci çokluk kişi için bunların dışında Türkiye Türkçesi yazı dilinden etkilendiği anlaşılan şekiller de kullanılmaktadır:

ġardeşlerímin, ikimiz ***burda+yıs****, üçümüz bursada. (Ağ.06/36)*
*aynı yörenn****_insanı+yıs****. (Ağ.13/95)*
biz dedi anadan doĝma böle ***siya[h]+ıs****. (Ağ.08/117)*
adaş+ız *biz yan[ı]. (Ağ.13/94)*

II. Çokluk Kişi: *+sIS* *(+sıS, +siS)*

sene allah yol verür mi! siz ne töür ***misliman+sıs****! (An.09/416)*
çıraĝ_olmaẖ, bir bişe[y]e ***möhtaç+sıs*** *siz de, hėc bişen yoẖ da, ona darıẖırsıs. (An.05/428)*
bize allau taaladan nida ğeliyė, biliyėruẖ, çüngi biz misliimanuẖ, ön_üçün bil[i]yėruẖ bis, sis bilemessis dėdi, sizler ***gaurlar+sıs****,* ***gürci+sis*** *dedi. (Bu.04/135)*
diyírdí ki bā siz ne gǒzel çalışiyirsis sis çoẖ ***çalışġan+sıs****, bis sizi diyėr çoẖdan beḳliyirduẖ. (Iğ.02/154)*

he, başladım kiçẖun etmeye orda ki ya ne biçim ***insan+sız*** *da av^u^radan bi sefiri görmiyėr misiz de, auradan bi luẖma bişe vermiyėrsis filan. (Bu.14/42)*

III. Çokluk Kişi: ***+dUllAr***

Karakteristik olan ek, ünsüz benzetmesine uğramış *+dUllAr (+durlar, dürler) (< +dUr+lAr)* ekidir *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll).* Fakat bu benzetmenin (*rl>ll*) gerçekleşmediği örneklere de rastlanabilir.

he orda ***var+dullar****. (Ağ.09/2)*
*ığdıra vėr... ḳarsa vėrmişler ġarsın diĝor_****ilçesinde+düller****. (Ağ.08/36)*
şín onnar eġonomdadur, / kárdedúr, onnar ***kerde+düller****. (An.09/460)*
bunnar bizä ***köprü+düller****, or^i^ye ğėdme^y^e, orta aziyaya. (Iğ.06/50)*
türh́+dürler_*ama niya bunnar diyíler ki bizdendür. (An.04/99)*
+lAr çokluk ekinin sonses ünsüzü /r/ düşebilir:

bu sounda bu aẖırkī vaẖıdda bu gürcilern_indi gäṅçleri bunnar razi değúl..., öbür yaşlilari ***razi+dürle****. (An.05/148)*

1.2.1.1.2.2.6.2. Ek-Fiilin Hikaye Çekimi

I. Teklik Kişi: ***+idim***

Karakteristik olarak tek şekillidir.

bir on_iki yaşda ***var+idim*** *ben on_üç. (An.07/77)*
ben ***çȯban+idim*** *naẖırın_öğünde di^y^ėr. (An.06/31)*
bir ***gelin+idim****. (Ma.03/65)*
uzaĝí gören ***çocuĝ+idim****. (Bu.04/42)*
ben_ele ***küçüğ+idim*** *o aẖıt. (Bu.06/235)*
Damak ve dudak uyumuna giren örnekleri nadirdir:

ac+ıdım. *(An.02/7)*
*o **küçüğ+üdüm**, ḫatırlíyérim_annèm_anlatiyírdí de. (Iğ.02/23)*
+idim eki nadiren kelimeye bitişmiştir:

*yōḫ **bekar+dım**, / burda evlendım ġızım. (Ha.01/9)*
*yā, nişannı, ben **nişannı+ydım**. (An.01/100)*
*hele di^{y}érdi ki bäni, işde **nişanni+ydim**, beni béle ġaçírdi. (Mu.04/52)*
*amcam verdi, zatan_**öksüz+düm** ben de. (Ha.04/66)*

II. Teklik Kişi: *+ydIn*

Örneği az olduğu için karakteristik değil ancak (metinlerde) yaygın olarak kullanılan bir şekilden bahsedilebilir: *+ydIn (+ydın, +ydin)*

*ben de dedim gi binadan yadmadın, **ḫasda+ydín**. (Ağ.17/24)*
*sen_ele o aḫıd var **mi+ydin**_allah bülür. (Bu.14/70)*
*ula **ĝomşum+udin** dē ben bülmem mi ola. (An.09/178)*

III. Teklik Kişi: *+(y)idi*

Karakteristik olarak tek şekillidir.

*annem **çalışĝan+idi.** (Mu.01/65)*
***kimya+y^{i}di** adi. (Bu.04/251)*
*he valla **lekez+idi**. (Ağ.16/131)*
*meşemiz böüg, çoĝ iri **méşe+yidi**. (Ağ.01/34)*
*bizde çoĝ_**ayıb+idi**, kime vörürseler ona ğédiyérduḫ. (Bu.13/216)*
*bíle baġbérde **mä̈lim+idi** ġardaşím dá, örğete... **mä̈lim+idi,** çocuḫlara şédiyír... (Iğ.09/79)*
*éle ná täürdür ki baḫ aburye ğelduḫ, görüyírsın buralár **ne+yidi**, **çöl+idi** buralar baĺam. (Iğ.09/64)*
***ḳor+idi**, ebéle hemen sesinden danıyérdi, bu onun oğlú bu onun. (An.07/67)*

ilk ezíyet ***o+yidi.*** *(Bu.12/27)*

aĝaşları, alma aĝací da ***var+idi****, üş dib_alma* ***aĝac+idi****, iki dib****_ärüğ+idi****, dörd dib hayvaydi,* ***incir+idi****,* ***tut+idi****,* ***cäviz+idi****, her bişe aĝaşdan_eh́dím üzümler* ***var+idi*** *ki, āh. (An.05/61)*

küçüğ+idi *daa. (Ha.03/27)*

+(y)idi ekinin özellikle ilk ünlüsü */i/* damak ve dudak uyumuna girebilmektedir:

íşde ō şeylerden sora onnan sora ışdá, on sınu[v] *bitúrenne çoĝ****_az+ıdi****, çünkē̄, gėymaẖ şėysi, para şėysi yoẖ, oḳullara uni*[v]*ėrsde*[y] *bíre ğėdme*[y]*e imkan* ***yoĝ+ıdı****. (Bu.12/86)*

çoẖ ebele şişġo ***ġız+ıdi,*** *böük. (An.01/238)*

arazımız ***çoĝ+ídi*** *at... çaylımíz, malımís* ***çoĝ+udi*** *her bişemız de kürdler gėçindírmädi bizi. (Ha.08/23)*

*yėmegi hazılladım_ävde, bū bayram diyėrim_*[e] *yigirmi* ***günnuĝ+udí****. (Ha.06/1)*

böüğ+üdi*, ordā, boyāẖ, mesele, ėĺa urbā, iş, boyaẖ, mıẖ, mısmār íş, ofşın bū yapı yapının_işleri, o heb benım_elimdeydi. (An.02/62)*

Ekleşmiş örnekleri *(+(y)dI)* de yaygındır.

o da ***aĝa+ydi****, aĝay*[i]*di, aĝaluẖ* ***dövri+ydi****. (Bu.04/114)*

işde bele oyunnar da ***bele+ydi****. (Ha.04/79)*

de[h]*e de, bir kez_evlenmiş,* ***ġaçaẖda+ydi****, çato diyird*[i]*ler_ona çato, şeysi, láĝabi* ***çato+ydi****. (An.07/52)*

ikide bir bu ḳadın buna taḳılırdı, gendi ***alman+di****. (Bi.03/72)*

hāyır_o zaman ***ḳolay+di****, asgerlig* ***ḳolay+di****. (Ağ.06/50)*

yō, aĝır ***degül+di*** *dē daa yabmiyacauẖ dedi işdat (An.02/113)*

ĝaynatam ėydi, babaydi baba. (Ağ.14/34)

Metinlerde *+(y)idi* (*i-di<<er-di)* ekinin önses ünlüsü /*i*/'nin /*ė*/ olarak saklandığı (*+ėdi*) örneklere rastlamak mümkündür.

íşdē, ih́i bín_ih́i[y]*e çan onda yaşaduẖ, baẖçam* ***var+ėdi****, na* ***var+ėdi,*** *baẖçani*[n] *yarısi yaẖın otus bėş ẖıl meyva, limonår*[ı]*lar varid*[i] *limon eh́... limon şeyle vardi böle ... (Bu.12/113)*

*gelėrken yolun kenarında bizím bir ba^{ğ}ımız bahçamız **var+ėdi**, elma bahçasi. (Ha.05/13)*

*o ġader sayĝı **var+ėdi**. (Ha.05/141)*

*hem dē, onda yanımızda birínín e remadizemási **var+ėdi** de, aĝırmaya båşladi. ... (Bu.04/137)*

+(y)idi ekinin sonses ünsüzü /*i*/'nin genişlediği (*+Idė*) birkaç örneğe rastlanmıştır:

*almaatanın isik diyen yėrı **var+ıdė**. (Iğ.06/72)*

*onu^{n} ėle cadıluĝı **var+ıdė**. (An.01/243)*

*biz än kenerde, köün än kenerinde, bizim ekecaẖ tallamızā, suyun şėyler^{i} **açuĝ+idė** her vaĝıt, ki ná zȧman su, ĝaçaẖ su gēse girsin_iceri. (Bu.02/55)*

*o zamannarı daul ma^{v}ul bizde **yoĝ+udė**, sorȧdan çıẖdı bu daul işi. (Ha.04/35)*

+(y)idi eki karakteristik olarak tek şekillidir. Ancak nadiren de olsa (özellikle ilk ünlüsü) damak ve dudak uyumuna girebilmektedir:

*dedemi ğörme^{y}e yėdamedler_o **yasaĝ+ıdı**. (Bu.12/81)*

*onnan yuẖari bi tene aşiret **yoĝ+údi**. (Ağ.06/102)*

*urusyada **yoĝ+udu** ḳeydımız_ama yayan geldim. (Ma.03/3)*

*oĝlan yiğirmi **ğünnuĝ+udı** ben ḳaçanda, bir bezıni alamadım. (Ha.06/13)*

*helbed çoẖ **bö^{y}üg+üdi.** (Ağ.17/11)*

***bayram+dı**, ġurban bayrami^{y}di, bayram_adiylá hani. (Bu.09/16)*

*ġaynata **dăğül+dü** kü, bením babamidi. (Ağ.14/37)*

I. Çokluk Kişi: *+iduẖ / +yduẖ*

Karakteristik olarak tek şekillidir. Damak ve dudak uyumlarına girmez. Ünsüz ile biten kelimelerden sonra *+iduẖ*, ünlü ile biten kelimelerden sonra *+yduẖ* eki getirilir.

*dünen **barabar+iduẖ**. (An.09/19)*

*biz dörd bėş **ġız+iduẖ**, bir ġardaşımız var^{i}di. (Ha.08/76)*

*doḫus hana **muhacir+iduḫ**, belesíne gün çıḫışına herkeşín ġapısi varidi. (Ha.08/21)*

*biz yėddi **çocuğ+iduḫ**, onnarinen gäldu̱ḫ (Iğ.06/115)*

*onnar kürdidi bis **türk+iduḫ**. (Ha.08/28)*

*babam, bēn, bacīm, bacílerım de üç... üç **baci+yduḫ**. (Bu.06/45)*

*memlekette çiFt sürer..., **çifçi+yduḫ** bis. (Ha.05/2)*

Damak ve dudak uyumuna giren örneklere de rastlanır:

*şindi ġazaĝısdanda **çocuĝ+uduḫ**, böüduḫ. (An.12/93)*

*bíz de **yoḫsul+uduḫ**, bíz dá fuḫaraydıḫ. (Mu.01/63)*

Karakteristik şekil yuvarlak ünlülüdür *(+iduḫ/+yduḫ)*. Fakat metinlerde düz ünlülü *(+idıḫ/+ydıḫ)* örneklerine de rastlanmıştır:

*biz ne **can+idıḫ**! (Mu.01/28)*

*babamnan sora da işte bis, beş **ġardaş+idıḫ**. (Ağ.07/72)*

*biz aĝriye **yaḫın+idıḫ** ya, gälür aĝriya gėderdile[r]. (Ha.08/33)*

*bíz de yoḫsuluduḫ, bíz dá **fuḫara+ydıḫ**. (Mu.01/63)*

Sonses ünsüzleri değişebilir:

*bízím **kȫlüler+iduĝ_**altí ayleyduḫ. (An.05/19)*

*bėş senesini oturmiş sibirde, sora ... sıtalin_ölduḫdan sora, af olmiş de, geldi işde, biz **küçüğ+üduh**, biza annatiyírdi. (Iğ.02/7)*

*bėş can **biz+iduğ**, bėş can da o ayileyduḫ misal_içün, bunda on c̱an yaşaduḫ. (An.05/24)*

*ikí ḫızmekerimiz vardi, biz **z̧engin+idıĝ_**orda. (Mu.03/39)*

Türkiye Türkçesi yazı dilinden etkilendiği anlaşılan örneklere de rastlanmaktadır. Fakat bunlar çok nadirdir.

*bíz mesele **genş+tig**, **çocuḫ-duĝ_**ama, yaḫın ġo[m]şular da annatúy[u]lardı savaşda esír düşen_i[n]sannar vardı orda. (Bi.05/35)*

II. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

III. Çokluk Kişi: ***+idiler / +ydiler***

*iki **ġardaş+idiler**, babamgil_iki ĝardáş gä́lmişd^i ler. (Ha.08/39)*

*onnar ėle ėy^i şėnniğidi kím onnar da sizden_ėy^i olmasın, **misliman+idiler**, ebüle ädmeği ġırardiler. (Bu.13/100)*

*o aḫıd bunnar **küçüğ+idiler**. (Bu.11/112)*

*biz bura^y a gelendä bure^y e gelendá bu aĝaçlar **yoĝ+íd^i ler**, bu hėç bişä. (Iğ.06/65)*

*hē, **pireshévli+ydíler**, **kürd+idíler**_onnar da ama küdce bílmiyerd^i ler. (Ha.08/11)*

*o ġader **havasli+ydiler** ki yani oraya, ne diim yani. (Ağ.11/24)*

Damak ve dudak uyumuna giren örnekleri nadirdir. Mevcut örneklerde de genellikle ekin yalnızca ilk ünlüsünün uyuma girdiği görülür:

*ama bizím i^n sannarımız **az+ıdler** zá ten_ord^u bi beş_altī çocuĝudu^ğ orda. (Iğ.07/7)*

*iraḫ buralardan, ä́ş^i diler mezer, ō ne ki yanuḫ şėyler **var+ıdler** ore^y e heppisini ġoydile. (Iğ.02/182)*

+idiler ekindeki vurgusuz orta hece ünlüsü /*i*/ düşebilir (*+idler*):

*yėddi **ġardaş+idler** bunnar (An.09/92)*

*boġdanovḳada bėş_ald dene **var+idler** de ön_üçün kisme rasgelmiyır ġızım(An.09/106)*

+lAr çokluk ekinin sonses ünsüzü /*r*/ düşebilir:

*bu aḫısḫadaği ėrmeniler bize bişi demiyėrdiler, **tanış+id^i le**, bizlerden çüngü onlar ḫeyr ğöriyėrd^i le. (An.05/146)*

1.2.1.1.2.2.6.3. Ek-Fiilin Rivayet Çekimi

I. Çokluk Kişi: ***+Imişim / +ymişim***

Karakteristik şekil *+imişim* olarak beklenirdi. Fakat metinlerde ekin ilk ünlüsünün genellikle damak ve dudak uyumuna girdiği görülmüştür.

şindi ben_ī, ḫırtızdan sürende bizí ĝardaşım ben_ī iki ***yaşında+ymişim****. (An.12/1)*
än küçügi ***ben+imişim_****ordan gelende. (Ağ.17/124)*
gendi gend[i]*ne demiş ki ne* ***güçli+ymişím*** *meğerim de gücümi bilmiyėrmişím. (An.07/105)*
ben ***yo+***[u]***mişim****, ben, yaní o zaman hiç* ***yo+umişim****, ardaando olmişim. (Ağ.04/19)*
ġırḫ dőđde bizi sürgün_ėddiler, sürgün_edmişler ben_onda ***çocuĝ+umişim.*** *(Bi.01/1)*

II. Teklik Kişi: *+imişín*

Yalnızca iki örneğine rastlanmıştır:

ama büzersin büzersín_içiná ġoyasın, yaparaḫ ġoyasın ya altun ġoya… kime ki geldi şanså onda diyer, ***şanslíy+imişín****. (An.01/38)*
dėdi ki valla şindiye çaḫ ben sená ġari dėmedim, meğá ḫari ***sen+imişin****. (Ağ.17/45)*

III. Teklik Kişi: *+imiş/+ymiş*

Karakteristik üçüncü teklik kişi eki *+imiş/+ymiş*'tir. Tek şekillidir, damak ve dudak uyumlarına girmez.

babam bir ***oĝlan+imiş****, üç çocuĝu* ***var+imiş****. (Iğ.09/206)*
biri á birez ***aḫılsız+imiş****. (Bu.03/31)*
ismi ***sefer+***[i]***miş*** *küçüg diyollar, dėy_onu aldım getíriyodum. (Ağ.11/15)*
evel pȯsov_ėle ***faḫır+imiş****. (Ağ.16/33)*
nenem ***gülçin+imiş*** *mi,* ***güller+imiş*** *mi? (Iğ.02/195)*
yo ***ḫapısda+ymiş****. (Ağ.02/18)*
bir_amıcam, en büyüg_amıcam_orda ***yüzbaşi+ymiş****. (Ağ.07/117)*
bunnarın tu[y]*i yoḫ da, onnar* ***tuyli+ymiş****. (An.07/98)*

diyírmiş gi çoẖ köti günner bizi bekliyır, evlenmiyırmiş, ***aẖıllı+ymíş****.*

(An.07/22)

+imiş ekinin özellikle ilk ünlüsünün damak ve dudak uyumuna girdiği örneklere rastlanabilir:

bu babamgiller, üç ***ġardaş+ímiş****. (Ağ.07/10)*

*kürdlerde herdemcan çoĝ ey_****ad+ımiş.*** *(Ağ.09/55)*

böle pehlüvannar çoẖ ***var+ımış****, güleşenner* ***çoĝ+umiş*** *(An.07/109)*

onu kimı zurnaçi ***yoĝ+umíş.*** *(An.06/33)*

meyveciluẖ kö^y i ***dägül+ümiş*** *babamgilin. (Ha.04/17)*

sıradan ġurdlar ***değül+ümüş****, çoẖ ^y iri. (An.07/79)*

Metinlerde *+imiş* (*i-miş<<er-miş)* ekinin önses ünlüsü /*i*/'nin /*ė*/ olarak saklandığı (*+ėmiş*) bir örneğe rastlanmıştır:

o kúçügi, ***küçüğ+ėmiş****, bö^y ükleri söyliyamadi aĝladiler (Bu.11/120)*

Ekin sonses ünlüsünün genişlediği *(+ymėş)* bir örneğe rastlanmıştır:

*nänäleri̅ **ormanda+ymėş**, o neneler'ní baẖmayā yollamişler bunnarī.*

(Bu.03/32)

Ekin sonses ünsüzü /*ş*/'nin /*Ş*/ ve /*j*/ olduğu *(+imiŞ, +imij*) örneklere rastlanabilir:

o kü oni ğördím ĝurur Duydum, gennime dėdim_ola bäním vetenım varımíş, bizim äsger varimiş, Danġımız ***var+imij****. (Bu.02/126)*

bizím de at ***var+imiŞ****, re^h metluẖ baẖam, bir tonna buĝdayi yüklemiş, döşekleri almíş. (An.11/24)*

Metinlerde ekin, Türkiye Türkçesi yazı dilindekine benzer şekillerine de rastlamak mümkündür:

dağda ***firar+míş****, bunnar, hapisaneymíş. (Ma.05/1)*

ēlçi göndermiş nenemin eşi biras, az ondan ***büyüg+míş*** *bi̊ ō^n yaş ĝader. (Ağ.10/126)*

dörd ***ġardaşlar+mış*** *bunnar. (Ağ.11/11)*

esgiden daşlar ***var+mış*** *belá birbirne sürtermişler, adamlar_ölúrmíş, çocuẖlar_ölur… isdemeduĝ_adamı saraldėr_ölürmiş. (An.01/246)*

*çoġ böüg **köy+miş**, bunnarın_önne gėçecaĝ_adam yoĝúmiş. (Ağ.07/12)*
*nenem çoḫ **güzel+miş** māvi gös, saşlarí... (Ağ.10/129)*

I. Çokluk Kişi:

Çok fazla örneği yoktur. Tespit edebildiğimiz örnekleri şunlardır:

*biz de üç **baçi+ymışuḫ**. (Ağ.09/39)*
*ahā, de **ġomşi+ymúşuĝ**_a ĝızım (An.09/23).*
*yan^i şindí biz dá aynı o **durum+daymişıḫ**. (Mu.01/161)*

II. Çokluk Kişi: *+imişis*

Tespit edebildiğimiz tek örnek şudur:

*siz diyír çoḫ çalışġan **millet+imişis**. (Iğ.02/151)*

III. Çokluk Kişi: *+imişler/+ymişler*

Tespit edebildiğimiz örnekleri şunlardır:

*daa yeni **evli+ymişler**, bir_ay^ı n_evlisi ğelmişler. (Ağ.10/3)*
*ėĺa **ġılli+ymişler**, bu ġanġȧllar ġılsızdur da. (An.07/100)*
onda o ḫalasınn_oĝullari babama ėle ev yapiyiller ki, ē̊y
***ȯsda+yimişlēr**, **zengin+imişler.** (Iğ.09/212)*
*bütün_işlerni onla ğörüörmi̊şler **zengin+^imi̊şler**_orda. (Bi.05/11)*
*onnar_oşoradaymış, dedemgil_orda da **zengin+imişler**, bunar, üç ĝardaş, dört **ġardaş+ımi̊şlar**: bākir, eleddin, ziyeddin ... (An.06/6)*

1.2.1.1.2.2.6.4. Ek Fiilin Olumsuzu

Ek fiilin olumsuzu Ahıska Türk ağzında “değil” ve “yok” sözü ile yapılır.

değil:

ben yınanuḫli adam ***dăgülüm****. (An.09/305)*

e şindi bis para maranın_umudunda da ***dăgüluḫ,*** *biz bu ġırmızi al bayraĝın_altına ki găldüḫ, hăr_işden ġurtulduḫ, döğülmeden dē sögülmăden dē, hăr_işden. (Iğ.06/163)*

ama ėle bunu kibi bėle göbegli möbegli ***deiller****. (Ağ.07/66)*

meyveciluḫ kö͘ʸi ***dăgülümiş*** *babamgilin. (Ha.04/17)*

onnarın da durumu yaní ey ***dăğüldi****. (Iğ.06/128)*

elnen mümkün ***deĝül+idi****, ayaĝınan, dorġu, ayaĝınan bele ġoriyėrdi. (An.05/174)*

yok:

ey vuruş vaḫdiydi o aḫıt, şindiki vaḫıt ***yoḫ****. (Bu.08/40)*

diir_insanoᵍ̆luna ***eyúluḫ*** *yoḫ, bení aḫşama çan bindiler şe eddilár, bi̊raḫdⁱler beni, vallaʰi. (An.06/60)*

gözüm ėy, ġulaĝım yoḫ. (Ağ.01/61)

ḳarė yoĝ_uzun_uzun. (Iğ.01/13)

hē, yabani yoḫ, ev domuzlarė. (Bu.12/92)

1.2.1.1.2.2. KİP EKLERİ

1.2.1.1.2.2.1. Emir Kipi

Ahıska Türk ağzındaki karakteristik ve yaygın emir kipi ekleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

1. t.k.	-
2. t.k.	**Ø**
3. t.k.	**-sIn** *(-sın, -sīn, -sín, -sin, -sun, -sún, -sün, -sǖn)*
1.ç.k.	**-AlIm** *(-alım, -elım, -elím, -elim)*
2. ç.k.	**-(y)In (**-*(y)ın, -(y)ín, -(y)in, -(y)īn, -(y)un, -ún, -(y)ün);* **-IZ** *(-ız, -is)*
3. ç.k.	**-sInnAr** *(-sınna, -sınnar, -sınnár, -sínner, -sinner)*

Emir kipinin kişilere göre çekimleri aşağıda verilmiştir:

I. Teklik Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

II. Teklik Kişi: Ø

gel *camaad burda,* ***otur ĝonuş****. (Ağ.07/194)*
*defder_**al** da **yaz** (An.01/1)*
baldosunú verdi ki ***as****. (Ağ.14/4)*
onnan sora dėdi ki fotorafını be^{n}e resimini ***ğönder****. (An.10/30)*
tut_aĝacı tut ***getür****, yarımdan umut* ***getü****, yarım küsmi̊ş* ***gėdiyė****, bileğinnen dut* ***getü****. (Bu.06/27)*
ȫt_öt *cami de* ***ört****. (Bu.08/16)*
sen bunü ğötürürsen devled beni yaḫaliyacaḫ, ***yabma edme, götürme****. (Ağ.11/18)*
onu sen ***diyneme****. (An.01/56)*
rıḫların ***töhma****! (An.05/424)*

*ola gėd, başım_**aĝırdma** dėdi. (An.09/266)*

III. Teklik Kişi: -sIn *(-sın, -sīn, -sín, -sin, -sun, -sún, -sün, -sǖn)*

*bíze bir Dar hala düşende kömeğ_**ės-sin**, yardım_**ėd-sín**. (An.05/325)*

*/-bangáy[ı] getúr_ele ordan bi tan bangȧ getur **gör-sün** (An.01/12)*

ḳazanın dibinnen híç ġaẖmam_on[u]n dībündo oturrum ğ[ü] o peynir çürümesin. (Ağ.18/42)

*anı ruslar_**annama-sın** gi bunnar lambalari söndürdi de ġaşmíşler nere ğedmişe. (Ağ.13/6)*

*yörek diyėller, iki tene ebėle geçüri[y]ē sin, beşigin_o yüzünden baĝliyėrsin gi çocuẖ **düşme-sın**. (An.01/165)*

*ne bilem günāını it_**al-sın**, onnan mı oldi, başĝa kimseden mi oldi ne bilem. (An.01/261)*

*al etmeg ye, çay **tög-sün**. (An.03/28)*

*böyükler de dedi ki ya üç bėş senede bir çocuẖ meydana ğeliyí, buni dá bunnara öldüdtürmiyalım, varımız da **ġa[l]-sīn**, arazımız da ġalsın, ne ise çól çocuumúzú alaẖ, içeriye ğėdaẖ. (Ha.05/110)*

*hä, ġarnan_ataş **düş-sún**. (Iğ.09/172)*

*tut_aĝaci boyumca, tut yemedím doyumca, **ġuru-sun** bu dillerim, yar dėmedim doyumca. (Bu.06/26)*

*alla seni **bö[y]üt-sǖn** (Iğ.09/154)*

I. Çokluk Kişi: -AlIm *(-alım, -elım, -elím, -elim)*

*çantada ne va[r] **baḳ-alım**. (An.10/160)*

*babam da dedi biz bi **düşün-elim** dedi, **soruşdur-alım**, öyle soruşdurmadan hemen ḳız verilmes. (An.10/66)*

*oĝlum, universde[y]i bitirdi geldi, diyėrim kí oĝlumcan ben tēkīm, gel seni **evlendír-elim**. (Iğ.03/38)*

*yėrlilerden sormujla, **vėr-elím** bu kövü bunnara. (Bi.03/114)*

bänım_oĝlan ded^{i} ki bi kere^{y}nen be^{n} bişe annamadı́m bı́r da^{h}a ***görı̊ş-elım*** *dėdi. (Bu.09/26)*

II. Çokluk Kişi: -(y)In *(-(y)ın, -(y)ı́n, -(y)in, -(y)ı̄n, -(y)un, -ún, -(y)ün);* -IZ *(-ız, -is)*

-(y)In:

eer ki serbes olursa gėderses, ***gėd-in****_oraları* ***gez-in gör-ün.*** *(Ağ.10/15)*

biz yaylaya çıĝıb ğediyėruĝ_atinán, bizı́m ḫaberimiz yoḫtur yani ki, köün yaşl^{i}leri^{n} ***topla-yın****,* ***ğed-ın*** *ġurbani* ***al-ın kä-sı́n****,* ***daĝıd-ın****, ė dá,* ***dua ed-ı́n.*** *(An.05/366)*

bäni yolliyėrd^{i}ler kövden ki, tez mezellüge ulaş dė ki, ***tėz_ėd-in*** *onú* ***gömle-^{y}in gel-in*** *ki feleni götürmaḫ lazım felen de gėddi. (An.09/146)*

hä bir küçüg şerbet_işde bu dėdi^{ğ}im, onnan soro onnar diyėller ki ḫafdasına ***gäl-ın*** *şerbetizi* ***iç-in ged-ın*** *millätızine. (Bu.09/38)*

işde bı́ze söz verdi, siz ***yėlleş-ın*** *her türli yardımda bulunacam. (Bi.02/7)*

onı ***ġatma-yın*** *dedim, arpa ĝırıĝına ḳat, mallara ver^{i}ruḫ. (Ağ.08/83)*

ḳızınızi isteme^{y}e geldiğ diyenán sorá, onnar dȧ hämen vėrmaḫ fik^{i}ri varise, şärbeti ***getur-ún*** *diyėller bı́zde. (Bu.09/34)*

-IZ:

götürüb ***daĝıd-ız****. (An.05/370)*

iki güne yėterlüg eşya meşya ***al-ız****, başġasına* ***degme-is****. (Bi.03/118)*

daa bizi bişe^{y}e saymiller, ġorḫmėller bizden, hayda, çıḫın ***ged-iz*** *diė^{r} bize. (An.12/156)*

III. Çokluk Kişi: -sInnAr *(-sınna, -sınnar, -sınnár, -sı́nner, -sinner)*

birleşme-sınnȁ^{r}*,* ***ĝonuşma-sınnar*** *aylesı́n^{i}* ***bulma-sınlar****. (Bi.03/46)*

göndárın buriya ***gel-sinner****. (Ağ.07/37)*

*diyėrdiler bir ḳağıdi ver ğedem izin ḳağıdıni ki beni oriya **bıraḫ-sınna**, ziyaret_ėdem, dedelerimizin ġabristanını. (An.05/92)*
*bízá şėy vėrmediler, daḳımėnt vėrmedíler ki bu türkiyeye **ğe-sínner**. (Iğ.09/108)*

İşlevleri Hakkında:

i) Türkiye Türkçesinin diğer ağızlarında olduğu gibi Ahıska Türk ağzında da emir kipi hem emir hem de istek işlevinde kullanılabilir.

Emir işlevi için örnekler:

*ula **vurun**, ällí zopalar heresine. (An.06/26)*
*bírĝaş gün daha ki ĝaliiller, bizim babamízgile diyöller gi şimdi **ġaḫın, gidin**, aĝňının ġazalarını, köülerńni, her yerńni **gezin**. (Ağ.07/39)*
*bȯrcomda kesdiler yolumuzi dedi gi seneedlerizi **vėrin**, gösderduḫ, gördi. (Bu.04/91)*
*esger demij ği, ġapiy **kitleyin**, siz ğėri dönecaḫsıs. (An.06/4)*

İstek işlevi için örnekler:

*isder **büşür** isder ġurud_**as**. (An.01/160)*
*aci ätmeg yani ki aḳrebeler, isdersen, ne işdersen, bişi **bişür götür**, işdersen **yėmeg yap götür**, o aci etmeg deyiliyėr. (An.04/44)*
*esiyá baci dėdi, bene ğüzel burĝul **vėr**. (Ağ.16/143)*

ii) Emir kipine dualarda, beddualarda[117] ve öğüt cümlelerinde de sıkça rastlanır:

Dualarda:

*demür kimi müggem_**olsun**, şeger gimi dadli **görsün** ävını deyá. (Bu.09/120)*

---

[117] Emir kipinin beddua cümlelerindeki kullanımı hakkında bk. Serpil Ersöz, "Türkiye Türkçesinin Doğu Grubu Ağızlarında Bedduaların İşlevleri ve Cümle Yapıları Arasındaki İlişki", Turkish Studies, Volume 6/1 Winter 2011, s. 1111-1128. http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1514955211_ers%C3%B6zserpil.pdf

kȧSılsın *yağmura* ***dönsün*** *gü ağaşları ġıriyır bu Doli, mėyva çeyva ȧkini hȧb basıyėr. (An.05/358)*

Beddualarda:

gözün ***tökülsün****, ġaġalın_****aḫsın****. (An.05/427)*

zuḫuma ĝalasın, mıdıreğe ĝalasın, termaşa ĝalasın. (Ağ.15/52)

Öğüt cümlelerinde:

ana babay ***bilın****, e bö'üg küçüği* ***taniyın****, kimsenın hȧḫını* ***yėmeyın****, sennen böyüğün_öğüne* ***ğėçmeyın****, ėle, onun bunun haḫını* ***yėmeyın****, halal_****işleyın****, halal* ***gėzin****, balam. (Iğ.09/1)*

1.2.1.1.2.2.1. Dilek Kipi

-sA eki Ahıska Türk ağzında dilek kipinden çok zarffiil olarak kulanılmıştır. Dilek kipi olarak kullanıldığı ancak birkaç örnek tespit edilebilmiştir:

II. Teklik Kişi: *-saydın*

nasib_olsaydi burda ***ĝal-saydın****, yafsaydı^{m}, sen de* ***yė-seydin****. (Ağ.10/68)*

III. Teklik Kişi: *-masaydi*

*bağlar_****ol-masaydi****, saralıb* ***sol-masaydi****, bir_ayruluḫ bir_ölüm, hėç biri* ***ol-masaydi****. (Bu.03/4)*

III. Çokluk Kişi: *-sAlAr*

(Bu.03/5) dağların barıni, ***küre-seler*** *ġarıni, onda misliman yoḫ mi,* ***yolla-salar*** *yarımi.*

1.2.1.1.2.2.2. Gereklilik Kipi

Metinlerimizde gereklilik çekimi çeşitli şekillerle yapılmıştır. Bunlar maddeler halinde aşağıda anlatılmıştır.

i) *lazım* sözü ile:

lazım sözü ile iki farklı yapıda gereklilik ifade edilebilmektedir: “*-maḫ lazım”*, “*-ma+iyelik lazım”*. Örneklerinden bazıları şunlardır:

-maḫ lazım:

ya^{u} dōruları ***ġonuş-maḫ lazım****. (Ağ.06/52)*

çabuḫ çabuĝ_o sıray^{ı} ***bitír-maḫ lazım.*** *(An.01/75)*

gä́lini ne tä́ür ***çıḫard-maḫ lazım****, de gä́l^{i}ni ne tä́ür ė́lçulúğ*_***et-maĝ lazım****, gelini ne teür* ***götúr-maḫ lazım*** *misal_içún. (An.09/20)*

ayaḫ basilmiyan yė́re ***gömle-maḫ lazım*** *dırnaĝın kesduḫdan sora. (An.09/382)*

-ma+iyelik lazım:

arabadan inä́rim, bir_adımla onu ***ḳır-mam ĺazım****. (An.10/144)*

ġız oĝul_evlenü^{r}se hemen kete ***yab-man lazım****, şekelleme* ***yab-man lazım.*** *(An.01/28)*

heppisi ***devrül-mesi ĺazım.*** *(An.05/217)*

Aşağıdaki örneklerde ise *lazımidi*, *lazımdur* sözleri ile gereklilik sağlanmıştır:

o zamanda jíndi, öğretmen_onnara ***lazımidi*** *dē esgeri telim vė́rmaḫ. (Bu.02/104)*

sora da ya senın bu seneetin bize ***lazımdur*** *(An.09/328)*

ii) *gerek* sözü ile:

gerek sözü *ki* edatı ile birlikte cümlelerde gereklilik ifade eder:

şindi aġrebeler ***gerek ki*** *hediye vė́r****sinner.*** *(An.12/223)*

bíz deişimiz ***gereh gi*** *o töremимiz bilsin ği bizim nä́slimiz nė́rden çıḫmişdür ne tä́ürdür. (Iğ.09/196)*

Aşağıdaki örneklerde ise *ki* edatına ihtiyaç duyulmamıştır:

gereġ*_ō üş dört günde çıḫ****sın****, bir_aftada çıḫ****sın****. (An.04/59)*

şindi ordan sürülen, aḫli kesen i^{n}sannar, gören_i^{n}sannar ***gerek söyliyá*** *sene. (An.12/5)*

Gereklilik ifade eden şu yapılarda ise Özbek Türkçesinin etkisi hissedilmektedir:

bu etmeğ çiğdür ***şuşla-ş gerek****. (An.05/455)*

*ben gendim **ged-işim gereğimiş**. (Bu.05/54)*

*indi ... hele bi yiğirmi bėş yı[l] **ḫızmád_ėd-işim ğereğidi** (Bu.10/22)*

iii) *-mAlI* ekiyle: Fiillere damak uyumuna göre eklenir ve üzerine kişi ekleri getirilir.

*o yolda, öğredmişdürler, o yolnen de **get-meli^y^im**_ölene çan. (An.09/456)*

*ben de benim ádetimi **tut-malıyım** (An.09/452)*

*çığnanmasın di^y^e sen oni **gömle-melisin** (An.09/380)*

*gelini arabadan_indireceḱler, bi öküz **getir-meli**. (An.10/134)*

*herşey_o çamadanında **ol-malıdur** (An.01/34)*

*her gelene ėnişde aya^ğ^ı **ġalġ-malı**. (An.10/117)*

*onnarın babasınn_adıni de **bil-meliyuḫ** biz. (Iğ.09/198)*

1.2.1.1.2.2.3. İstek Kipi

Ahıska Türk ağzındaki istek çekimi, Türkiye Türkçesi yazı diline ve aydın konuşmasına göre daha işlektir. Metinlerde rastladığımız istek kipi ekleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

1. t.k.	***-(y)ėm*** *(-(y)em, -ēm, -(y)im, -(y)ėm, -(y)ám*
2. t.k.	***-(y)AsIn*** *(-(y)asın, (y)esin)*
3. t.k.	***-(y)A*** *(-(y)a, -(y)e);* ***-sAnA***
1.ç.k.	***-(y)aḫ*** *(-(y)aḫ, -a^h^, -(y)aĝ, -(y)ağ, -(y)eğ, -ek)* ***-aĝın***
2. ç.k.	***-(y)AsIZ*** *(-yasız, -esis, -yasıs, -yazıs);* ***-sazȧ***
3. ç.k.	***-(y)AlAr*** *(-(y)alar, -(y)eler)*

Yukarıdaki tabloda görülen birinci teklik (*-(y)ėm*) ve birinci çokluk (*-(y)aḫ*) kişi ekleri karakteristik ve yaygın olarak damak uyumuna girmezler, tek şekillidirler. Ancak nadir de olsa damak uyumuna girmiş örneklere rastlanmaktadır.

İkinci ve üçüncü teklik ve çokluk kişi ekleri ise kelimelere damak uyumuna göre getirilir. Ancak bu kişilerin çekimlerinde, sonu */i/* ile biten (ya da çekim sırasında

sonsesteki ünlüsü */i/*'ye dönüşen *(bk. 1.1.2.1.1.2. Daralma, i. madde)* fiillere ise genellikle kalın ünlülü şekilleri getirilir. Örn: *otli-ya (An.05/283), di-yasın (Iğ.09/87), ari-yaẖ (An.09/48), yi-yalar (Ağ.09/25)…* vs. Bu durum, ekin olumsuz çekimlerinde de kendini gösterir. Örn. *etmi-yasın (Iğ.08/61), düşmi-ya (Bu.05/43), ğėtmi-yazıs (An.05/51), ğėtmi-yalar (An.05/52)…* vs. Örneklerden de görüldüğü gibi istek kipinin ikinci ve üçüncü teklik ve çokluk kişilerinin olumsuz çekiminde ek damak uyumuna girmeksizin yalnızca kalın ünlülü olarak kullanılır. Bu, Ahıska Türk ağzı için karakteristiktir.

Birinci çokluk kişi çekiminde aralarında anlam farkı olan iki farklı şekil vardır: *-(y)aẖ* eki, konuşucu tarafından bir kişiye hitap edilirken *(örn. ged-aẖ), -aĝın* eki ise birden fazla kişiye hitap edilirken kullanılır *(örn. ged-aĝın).*[118]

İstek kipinin kişilere göre çekimleri aşağıda verilmiştir:

I. Teklik Kişi: ***-(y)ėm*** *(-(y)em, -ē̇m, -(y)im, -(y)ėm, -(y)ám):*

bütün ġonumdan ġomşumdan çoẖ ***razi-ʸim.*** *(Ağ.14/39)*
bir ẖaçapı̊r ***yap-ėm yi-yim****. (Ağ.16/122)*
a gel sä̈nⁱ orⁱya ***götür-ē̇m.*** *(Ağ.17/99)*
ne ***yap-em*** *de bu ä̈vi* ***boz-ėm*** *diye bir niyetinen gelür. (An.01/226)*
bu daĝı aşem dedim, aşem ***ġavuş-ám*** *dedim, bir mafasız yar_için, ėllere paşa dedım. (Ha.04/130)*
bi istorⁱyayı ***di-yem****. (An.06/20)*
birez ***rahatlan-im*** *çoẖ yoruldum. (An.06/78)*

II. Teklik Kişi: -(y)AsIn *(-(y)asın, (y)esin);* ***-sAnA*** *(-sana, -sene)*
-(y)AsIn (-(y)asın, (y)esin):

*paran yoĝudi ki tä̈kir****_al-a ġoy-asın*** *dördünş tä̈kir de tam dursun. (An.09/180)*

[118] Birden fazla kişiye hitap edilirken kullanılan *-aĝın* istek eki daha önce Nurettin Demir (bk. "Anadolu Ağızlarında Birinci Çoğul Kişi İstek Eklerinin İkilik Bildiren Bir Değişkisi", Türkçe'nin Ağızları Çalıştay Bildirileri, (Haz. A. Sumru Özsoy - Eser E. Taylan), Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2000, s.65-71) ve Gürer Gülsevin (bk. "Tarihi ve Yaşayan Türk Diyalektlerinde Emir-İstek Kipinin Birinci 'Çokluk' ve Birinci 'İkilik (Tesniye)' Çekimleri Üzerine", Prof. Dr. Leyla Karahan Armağanı, Akçağ Yayınları, Ankara 2013, s.533-560) tarafından ele alınmıştır.

***öl-esin**, **paḳlan-asın**, yoĝ_**ol-asın** (Iğ.09/171)*

***gecihmi-yasın**, tė̇z gel. (An.06/35)*

*işde boş_a ĝıder_etmeg vėriyėrdi gi acından_**ölmi-yasın**, sabah gene işe **çıḫ-asın**, vesselam, savidde ne gördün? (An.09/183)*

*baḫ analuğ_ elne biraḫıb da dedi **kesmi-yasın**. (Ha.01/28)*

Aşağıdaki örneklerde istek kipinin hikaye çekimi görülmektedir:

*kirázimizi **gör-eydın**, kiraz_aa bu ġadar dolu. (Bi.04/15)*

*keşge ğeturmiş_**ol-aydın**. (Bu.04/4)*

*sän_o aḫıd **gör-e^y^din** ĝızım. (Bu.06/44)*

*keşgem **gel-eydin**_orda herşe^y^i görürdün. (An.12/239)*

-sAnA (-sana, -sene):

*auraya bir çançḫura **as-sana** çocuĝ_oynasın. (An.01/163)*

*yėgen, sen de gel **yė-sene**. (Ağ.07/145)*

*hele ebėle **baḫ-sana**. (Ağ.07/192)*

***dė-sene**, salamın_aleykim beğim. (An.06/38)*

*siz **baḫ-sazȧ** biz_älli yaşındayuḫ ha, elli bėş yaşındayım şindi. (Bi.04/21)*

*ordan bi tene peşgir **ver-sene**. (Bu.01/29)*

*gėt sen de **yuḫla-sana** ġızım. (Bu.06/32)*

*e be unudiyėrim_oĝlum **yardımcı ol-sana**. (Bu.09/126)*

III. Teklik Kişi: ***-(y)A*** *(-(y)a, -(y)e)*

*oĝulların dörd_**ol-a**. (Ağ.16/149)*

*allah onn_imanıní **al-a** sene **vėr-e.** (Ağ.16/147)*

*yanında da bir sarışın ḳadın ki insan ḳıyamıyȯr **baḫ-a**. (Ağ.08/101)*

*erkegler heç görmişın mı ġadınına^n^ řazı **ol-a**, elá bişe var mė? (An.01/54)*

*emmim şindi, az ĝaldí ĝálbi **Dur-a**. (An.06/75)*

*anam yoḫ ki **söyli-ya**. (Ağ.09/56)*

*çocuĝ **düşmi-ya**, ġapi açuĝ_olur da. (Bu.05/43)*

*/-şindi dersın kėjgem **diril-miyaydí** de burda ĝalaydi. -/ (Bi.01/93)*

Aşağıdaki cümlelerde ise istek kipinin hikaye çekimi görülmektedir:

*(Ağ.14/41) ah keşgem ġardaşım bunda **ol-aydı**, daa yaẖan ġutaramassın_ondan.*

*(Ağ.16/35) bu almanya **olmi-yaydí**, zonġulda **olmi-yaydi**, hē̆c bişeleri yoĝudú posofda.*

I. Çokluk Kişi: ***-(y)aẖ*** *(-(y)aẖ, -a*h*, -(y)aĝ, -(y)ağ, -(y)eğ, -ek); **-aĝın***

*ā̆bini **evlendur-aẖ** dedım ben. (Bu.09/5)*

*dė̆di ki baba haydi sen de ğel de **gör-aẖ**, sen de beğensen tú̆rkiye*y*e köçüb **ged-aẖ** dedi. (Bu.02/118)*

*onnán sora çoçuẖlar geldi buray*i *beendiler, iş buldilá̆r, yaní ki, **íşli-yaẖ** ki para osun etmek **yi-yaĝ**_eç_olmasa. (An.12/46)*

*gel_otur ğā̆l **ġonuş-aẖ**, ğā̆l **ġonuş-aĝ** dedi otutturdu (An.05/139)*

*au ikisi zene de, a*u *üş denesin*i *de üçümüze vė̆r **yi-yaẖ**. (Ağ.16/159)*

*benım bacım da, bė̆ş yaşındaymış bö̆*y*üg bacım, demiş babama ki, baba bu yeyilür mi ki buni **yi-yaẖ**? (Ağ.09/19)*

*gel bunú suya **tök-aẖ**. (Ağ.09/20)*

*ẖıdırellezi, oruş tutiyė̆rd*i*ler ği ba*h*şa ki bir şeyluĝ_olmasın, köti niyá̆dda olmasın, ė̆y niyadda kimse*y*á **resgel-a*h*** ė̆y*i* **ol-aẖ**. (An.05/324)*

*ambara töküyöruẖ ki bí̆s ġışda **yi-yaẖ**, ġışın sauĝ_oliyir ki, ġışda **yi-yağ**. (Iğ.09/129)*

***ged-aĝın**, beş_alt tene olsa eger arḳadaşlar, biri geldi, hayden **ged-aĝın**. ha bir tene olsa hayde **ged-aẖ**.(Bu.07/13)*

*e gideg de onlarí **al-aẖ gel-eğ** die, bi sefer gė̆dmiş, gelememiş. (Ağ.11/13)*

*bunnar sözleşiyöller, di*i*ller g*i *tamam **gid-ek**. (Ağ.07/13)*

*gelin biz bu köe **yė̆lleş-ek**. (Ağ.07/46)*

II. Çokluk Kişi: ***-(y)AsIZ*** *(-yasız, -esis, -yasıs, -yazıs); **-sazȧ***

-(y)AsIZ (-yasız, -esis, -yasıs, -yazıs):

*dė̆dim siz_içün mi yabdım ki **yi-yasız**! (Ağ.16/157)*

çıḫaḫ da siz bizi ***çä̊k-esis*** *ki bize bele yapdiler. (Iğ.02/180)*

ġamidat dėduĝí hä̊r_aydan_ayā el çekduri^y ėrdi ği bir yere ***ğėtmi-yazıs****. (An.05/51)*

dedi ki siz ġap^i ya ***çıḫmi-yasıs*** *dėdi, yasaḫdur dedi. (Bu.11/75)*

Aşağıdaki cümlede istek kipinin birleşik çekimi görülmektedir:

ula ėy ***ĝaldır-aydız*** *ben, ḫo dėmedim gi ġaldurmayın. (Bu.06/222)*

-sazȧ:

siz ***baḫ-sazȧ*** *biz_ä̊lli yaşındayuḫ ha, elli bėş yaşındayım şindi. (Bi.04/21)*

III. Çokluk Kişi: ***-(y)AlAr*** *(-(y)alar, -(y)eler)*

çoḫ zorluḫlar çegmiş_onnar yaşiyacaḫdi ki ***annat-alar****. (Ağ.03/21)*

*un yōḫ, bíşe yōḫ gi b*í***şür-e yi-yalar****. (Ağ.09/25)*

elbise bile yoḫ hi ***ğiy-eler****. (Ağ.15/47)*

yiyecaḫ bile yoḫ hi ***yi-yeler*** *şindiki ğibi deil. (Ağ.15/48)*

ġorḫi ėrdi bir yere ***ğėtmi-yalar****. (An.05/52)*

Aşağıdaki cümlede istek kipinin birleşik çekimi görülmektedir:

eğer ğene bír_işdad ğene ***yap-aydılar****, onnar_orda olacaĝıdi, ben burda çıḫmazdım. (An.02/116)*

1.2.1.2. YAPIM EKLERİ

1.2.1.2.1. GÖREV DEĞİŞTİRİCİ EKLER

1.2.1.2.1.1. ÇATILAR

Çatı ekleri, *edilgenlik, meçhullük, ettirgenlik, oldurganlık, işteşlik* ve *dönüşlülük* başlıkları altında incelenmiştir. Bunlar arasından yapım eki olarak kullanılanları *Yapım Ekleri (bk.1.2.1.2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler)* bölümünde değerlendirilmiştir.

Üst üste kullanılan çatı ekleri ise, bu bölümün sonunda da ayrıca ele alınmıştır.

1.2.1.2.1.1.1. Edilgenlik

1.2.1.2.1.1.1.1. -(y)Il-

Kelimelere genellikle damak ve dudak uyumuna göre eklenir.

fazla olunca ***sat-ıl-ır****. (Ağ.18/35)*

*o ḳadan küçüg olacaḫ ki ná ḳadan duz****_at-ıl-iyėr****, hamuru bilmiyacaḫ da. (An.04/2)*

bir_ay yol ***ğed-ıl-dı*** *ya. (An.09/126)*

bíżde elá síżi kimi toyda taḫım ***taḫ-ıl-mas****. (Bi.04/87)*

heh bu şekil ***yum-ul-iir****, çoḫ güzel_ol…(Ağ.10/88)*

abdasın ***boz-ul-madi****? dedi yoḫ. (Ağ.14/6)*

o içinin suyu ***süz-ül-úr*** *da, şırat diyos, o* ***süz-ül-ür*** *biraz. (Ağ.18/31)*

ḳapağı ***ört-ül-mez****, ne ḳuḳullatmışın. (An.04/82)*

mėyvanın ḳurusuna ġaḫ ***de-yil-iir****. (Bi.04/128)*

Nadiren de olsa damak ve dudak uyumuna girmediği örneklere de rastlanır.

*bişeler gelír yėyilír****_iç-ıl-ır****_anadın_orda bir_ihtişam_olur_anadın. (Ma.02/18)*

käS-ıl-sín *yağmura dönsün gü ağaşları ġıriyír bu Dolí, mėyva çeyva äkini häb basıyėr. (An.05/358)*

coç ***kes-íl-miş****(An.09/405)*

it tuluğunda yağ ***ye-yúl-ür*** *mí! (Mu.06/69)*

1.2.1.2.1.1.1.2. -(I)n

Genellikle damak ve dudak uyumuna göre eklenir.

*çay ġaynadmay_íçün çay ġaynadan lazım, çorba büşürme içʉ́n ġazan lazı̄m, ē, yumurta büşürme^y_içʉ́n tava lazım heb **al-ın-mişdür**, hazırdur. (An.09/457)*

*e indi **bil-in-mi^y ėr**_ama ġabristan hengi nȯẖtadaydi oni aĝniyėrim biliyėrim. (An.05/132)*

*bu dudaẖlari böle ē geri **ġadla-n-miş** beyas. (Ağ.08/119)*

*ölende adamın ġıricalarⁱni dügliyėller de, ġıricaların **dügle-n-sin** dep ē sögmaẖ vardur, bunā, bėddua. (Bu.02/172)*

*abu ĝırıẖanda peg dadır **bul-un-ur**. (Ha.05/17)*

*ė oni, yaĝ^i yemesán o **yaĝla-n-masa** olmas ki! (An.11/88)*

*şindi häp^i si **yasaẖla-n-di**, tansiyon va^r, ġalb va^r, bilmem ne var, bunnar ġaẖdė, yoẖ. (Ha.04/152)*

1.2.1.2.1.1.2. Meçhullük

1.2.1.2.1.1.2.1. -Il-

Kelimelere genellikle damak ve dudak uyumuna göre eklenir.

*sora birden ḳȯmanda verildi ki, vaġonnara **çıĝ-ıl-sın**. (Bu.02/4)*

*hiç kimse yoẖ, yaşamaẖ zō̆r, ē bazar uzāẖ, dė^y ʉ́ş saaddan sora bȧzara **gíd-il-ecāẖ**, ne bilim. (Bi.04/48)*

1.2.1.2.1.1.3. Ettirgenlik

1.2.1.2.1.1.3.1. -d-

Ek karakteristik olarak *-d-* ‘dir. Ancak *-t-* şeklinde olduğu örnekler de çoktur.

*ġırẖıni de **oẖu-d-urlar** ġırẖıni. (Ağ.16/60)*

yaḫallar yuyallar, ***beze-d-ürler****. (Ağ.16/62)*

rus yollari kes^{i}yör, ***ġapa-d-i^{y}ör****. (Ağ.07/133)*

arḫam^{ı} ***dayá-d-ėm****. (Iğ.09/25)*

onnan sora yataĝına da çocuĝú ***yuvarla-t-i^{y}ėller****. (Bu.09/142)*

arada sınırí ***azal-d-mışlar****. (Ağ.13/58)*

gälin_içeri girereken bėlē ġapın^{ı}n_üsdünä Bal ***sür-t-iyėller_****ėşiğe, älin_o Bala sürdiyėrsin. (Bu.05/11)*

bizim böügümüzdür sayğımızı ***gösder-d-uruḫ****, hürmetimizi* ***gösder-d-uruḫ****. (Ağ.14/16)*

abi, hele bir şe^{y}, ***ḫatılla-t-****: bizde bir ġaynanay^{ı} huzurevine biraḫiyiller, ya ġaynatay^{ı}? (Iğ.02/49)*

dedi soḫaĝ bur^{i}ya ***gizlä-d-aĝ*** *gälända aluruĝ ävími̊z bizim_ä. (Iğ.06/99)*

1.2.1.2.1.1.3.2. -dUr-

Karakteristik ve yaygın olan ek budur. Genellikle dudak uyumuna girmez ancak damak uyumuna girer. Ekin önses ünsüzü ünsüz uyumuna genellikle girmez. Metinlerde ekin farklı varyantlarına da rastlanmıştır: *-dúr-, -di̊r-, -dır-, -dír-, -dir, -di̊r-, -di^{r}-, -tur-, -tür-, -tır-, -tir.*

a indi abele gözlerini yumup bir tanesi, bunda da vardur_a öyle, ğözlerni ***yum-dur-iyėrduḫ****, ... gizlediyėrduḫ. (An.05/155)*

bizä, devläd gälduĝ bėş senä burda devläd ġızılay ē yėmeh́ ***yö-dür-iyėrdi****. (Iğ.06/160)*

vermädíle baĝ_aa burda tüken yeri bile ***vėr-dür-medíle*** *bize. (Mu.06/57)*

haydi haydi dedí bäni ğötürürsün_orda dohtorun ġapısında ***en-dür-ürsün*** *de geri ğelüsü^{n}. (An.05/237)*

asger^{y}e boti ***gey-dúr-míşler*** *(Ma.01/9)*

iki üç bėş ayleyi, ná bişá ***al-di̊r-miyėrdi*** *ki. (An.09/114)*

insan yiyan dėdíler, bizi ėle ***bil-dír-míşler_****onda, ki yaní ği bis vehşi bir mi... insanuẖ, onna ėle aĝnamişle. (Iğ.09/39)*

odunu orda ***tök-tur-i****ʸ da, bu biniyė de gėdiyėʳ, dohdora ğėdiyėr daa aẖısĝaya. (An.05/234)*

Aşağıdaki örneklerde ise ettirgenlik eki *-dır-/-dír-* şeklinde, damak uyumuna girmeksizin kullanılmıştır. Bu tip örnekler çok azdır.

damadí ***gez-dır-ėllár****, sora doydan sora. (An.01/60)*

birás parasıni ***ėn-dır-ın*** *falan fílan. (Bu.09/155)*

Şu örneklerde ise *-dur-/-dúr-* ettirgenlik eki, hem damak hem de dudak uyumuna girmeksizin kullanılmıştır. Bu tip örnekler de çok değildir.

bir süpürgeye elbisá ***gey-dur-uʳduẖ*** *çocuĝ_álbisasi. (Ha.04/70)*

neyse, bizi ***bin-dur-dileʳ*** *neyse ineğöle yolladiler. (Bu.14/123)*

1.2.1.2.1.1.3.3. -Ir-

Kelimelere genellikle damak ve dudak uyumuna göre eklenir. Ancak dudak uyumuna girmeyen *-Ur'*lu şekillere de çokça rastlanır.

*ė bennán barabař gidennere de diyėrím gi siz dė yimeʸin, içmeyin çaʸi, ne içiyėrsız, ben_****iç-ir-rím*** *size çaʸ. (Iğ.03/54)*

bir tená ĝaya vardi, húdüdderi bilirdi, yoli erkeni bilirdi, o bizi parali ***ğėç-ír-di****. (Mu.03/16)*

çimdurmaẖ diyėruẖ, altını ***bad-ur-mışsa*** *yaẖamaẖ diyėrsín. (An.01/142)*

1.2.1.2.1.1.4. Oldurganlık

1.2.1.2.1.1.4.1. -Ir-

Kelimelere genellikle damak ve dudak uyumuna göre eklenir. Ancak dudak uyumuna girmeyen *-Ur'*lu şekillere de çokça rastlanır.

köşeá başladıler; ġaç_evlisin, iki evli, nasıl_evlendin, ney, ***ĝaç-ır-dın*** *mi, nasıl_ėddin? (Ağ.07/178)*
ince yuḫa ***biş-ir-irdūḫ*** *bėle bükerdıḫ bükerduḫ. (Mu.01/125)*
meğer bizleri ordan ***köç-ür-ecaḫ****, āyri memlekedlere. (Bu.04/30)*
çabuḫ çabuĝ_o sırayı ***bit-ír-maḫ*** *lazım. (An.01/75)*
geldím... oturdum, sacın_altında ädmeği ***bíş-ír-iyėrim****. (Ağ.16/134)*
o zaman yėre ***yat-ur-ėrdiler****. (Ha.02/24)*
ama ḇunda gena çaḫal_alduḫ, ***yüt-úr-máduḫ****. (Bu.15/22)*
häp his_oldu buní şindi nesíl ***geç-ır-ecem****, neyinen silecem. (An.01/206)*

1.2.1.2.1.1.4.2. -ar-

az diş çoğ_iş ***çıḫ-ar-ır****. (Ağ.06/111)*

1.2.1.2.1.1.4.3. -d-

Genellikle tek şekillidir. Fakat *-t-* 'li örneklerine de rastlanır.

ġaldúrdum bunú, ***işe-d-mėye****. (Ağ.17/34)*
he ***incel-d-ürsün*** *(An.01/199)*
ben_eb bením çocuḫlarımi bėle yüğüriyėrdim, ***yuḫla-d-iyírdim****. (Bu.06/34)*
yün eyire eyire beş_altı tene ġöyun almış, onnarı ***odla-d-iyir****. (Ha.05/29)*
*o şekil, küçüg küçük ḳoyyėrsín, dinnenir_onnan sora merdaneynēn****_incel-t-iyírsín_****oni. (Ağ.10/107)*
oni ē suyu ***ḳayna-t-ıllar****_onū şe_idiller, içine çalallar, o ḳaynadıḫça ḳalınlaşır ġaynadıḫça ḳalınnaşır. (Ağ.08/55)*
esgiden bizim ġazlarımız varímiş orda gelib burda da ***büyü-t-iyėrmişler*** *(Ağ.10/114)*

gätüriyėller_o ki masaya **otur-t-madan** *önce de, gälın_oturmas bizde, gälín_oturmas. (Bu.09/107)*

1.2.1.2.1.1.4.4. -Id-

Ekin sonses ünsüzü genellikle */d/*'lidir. Ancak */t/*'li örneklere de rastlanır. Ünlü uyumlarına girer.

avi beni ***ürk-üd-di,*** *sineglerimi* ***sarĝ-ıd-di*** *(Bu.02/181)*
gälíb ġari^y e diyír kí ġari, däv geli^y ėr bi gėce bizdá ġasa geturduĝunú pütün yi^y ecaḫ, ***ġorḫ-ud*** *bunu ġaçsın. (Bi.01/132)*
motodlar^ı ni ***aḫ-ıd-míş*** *da burunlānnan da, gėzişlerne baḫ, bı saabsız andır mıdıregle. (An.04/80)*
saĝolsunnar_oĝul, gėdduĝ áb^ü le, abu evler var_a, dėdiler insan yėyiciler ğeliyėr dė, ***ġorḫ-ut-mişler****. (Bu.13/97)*

1.2.1.2.1.1.4.5. -der-

ābilerim de tabi evde artuḫ, evi ***dön-der-iyírdler****_evde çalışiirdiler, çel çocuĝa. (Ağ.04/15)*
bėle içinde kebcesi var, o kebceylē hafifden ***dön-der-riz****. (Ağ.18/16)*

1.2.1.2.1.1.4.6. -dUr-

Karakteristik ve yaygın olan ek budur. Genellikle dudak uyumuna girmez ancak damak uyumuna girer. Ekin önses ünsüzü ünsüz uyumuna genellikle girmez. Metinlerde ekin farklı varyantlarına da rastlanmıştır: *-dúr-, -dı̊r-, -dır-, -dı- -dír-, -dir, -dı̊r-, -tur-, -tür-, -tır-, -tir.*

heb diyarduḫ gi dede niya buni ***gez-dür-iyirsin****? (Iğ.02/3)*
abuní da ğötürdüm, bir_ay ***çalış-dur-dum*** *(An.02/106)*
aḫısĝaya getüriyėr gürciy ***Dol-dur-iiller****. (Ağ.01/17)*
götürüyör bir ġısmını ***ėn-dı̊r-iı̊r****_eleşgirdde, bir ĝısmını* ***en-dir-i^ı r*** *ġarayazidá, bir ĝısmını* ***ėn-dür-üyör*** *taşliçayda, bir ĝısmını*

bayazėdde artı^h bele bele bunnari hē̄r birini bir memlekete vėriyór. (Ağ.07/139)

aḫırlara ***yėrláş-tu^r-mişlár*** *bunu on_ayley^i. (Bi.03/42)*

gedaḫ bunnari ***barış-tur-aḫ*** *(Ha.05/148)*

tam gecenin yarısí oldi, bunu bȫle usulca ***ḳal-dı-dım*** *baḫem acȧba ... görüyom mu die. (Ma.04/148)*

Aşağıdaki cümlelerde ekin damak ve dudak uyumuna girmeyen örnekleri görülecektir.

damatí ***gez-dır-i^y éller*** *bele, gėca ġara^nnuḫda. (An.01/59)*

abunnar çocuḫlarım ğeldı, aḫşamluḫ ***yėd-dır-dım*** *(Bi.01/48)*

oĝlum, universde^yi bitirdi geldi, diyėrim kí oĝlumcan ben tē̄kı̄m, gel seni ***evlen-dír-elim****. (Iğ.03/38)*

1.2.1.2.1.1.5. İşteşlik

Karşılıklı işteşlik ve ortaklaşa işleşlik olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

1.2.1.2.1.1.5.1. Karşılıklı

1.2.1.2.1.1.5.1.1. -(I)ş-

ondan sorå ġaḫar birbirnī öpeller ***sar-ış-ırlar****. (Ma.02/17)*

sa^habına tėlėfon_açėrdım, müşteri ğeldi ğel ***söyle-ş****. (An.02/110)*

baḫdım am^uçam geldi, neyse ***gör-üş-dler****, oani biyani. (Ha.05/46)*

bä̃nım_oĝlan ded^i ki bi kere^ynen be^n bişe annamadím bír da^ha ***gör-ı̊ş-elım*** *dėdi. (Bu.09/26)*

1.2.1.2.1.1.5.2. Ortaklaşa

1.2.1.2.1.1.5.2.1. -(I)ş-

afėdersíz ahorda, ahırda mal, öyle ***inle-ş-iyor****, ġuziler* ***baĝır-ış-íyō̄*** *(Ma.04/12)*

särbäs ***gäz-iş-iyėllär*** *burada, çā̄l çocuẖ. (Iğ.06/172)*

kimisinín onda ā doĝacaẖlarí ġaldī, ***aĝla-ş-iyillē sızla-ş-iyille****[r], e çocuẖları ġalíyėr. (Bu.08/51)*

gėjá ġaẖ... ġaẖdi ***mele-ş-meyá*** *baẖ, şėnniğin_****aĝla-ş-masına*** *baẖ, ėşd_ele ġalduẖ. (Bu.13/26)*

o mal mulun ***bög****[ü]****r-üş-mesi****, o ō itlerin* ***ula-ş-masi****, o köpekler* ***ula-ş-iyėrdi****, allā o günner gėtsin de gelmesin! (Bu.13/66)*

vaġona binduĝumuzda ataş yoĝ, odun yoẖ, ***titre-ş-iyėruẖ, aĝla-ş-iyėruẖ*** *yolda, haşa sizden haşa hörmedde*[n]*, bitler geziyėr, şėnnigin ... bėle bėle. (Bu.13/78)*

böylece biraẖdım, ġuziler, mallar ***bağr-ış-íyė bȫr-üş-iyė*** *diyėr, öylece biraẖduẖ diir. (Ma.04/13)*

Aşağıdaki işteşlik eklerinde Özbek Türkçesinin etkisi hissedilmektedir:

turḱ ĝardaş dėp ***sora-ş-d****[ı]****lar*** *ĝonuşduẖ, benden_ō äsgī dedeleri soriyėlle*[r]*. (An.05/143)*

girdim_orda binbaşi ne_blim, iki binbaşı ***otur-uş-iyėller*** *(An.09/299)*

şėyden gelmışdıler, başĝa bir kövden, ġızlar ***otur-uş-muş_otur-uş-muş*** *ġızlar. (Bu.06/225)*

1.2.1.2.1.1.6. Dönüşlülük

1.2.1.2.1.1.6.1. -Il-

baẖam da demiş gi yoẖ çocuẖ ***yıẖ-ıl-di*** *da tökülti. (Ağ.09/36)*

aĝrí valísi diyor ki bizim burdan ermeni eb ***çek-il-di*** *geddi, kimse ĝalmadi buralarda çoĝ boş yėr var. (Ağ.07/36)*

adam yi[y]*ėr yi*[y]*ėr* ***äğ-il-íb****_öbürnü alanda ġarı alduri*[y]*ėr de itekliyėr, gėd ce*[h]*ennem_ol, almay*[a] *älni uzaddi ya. (Bi.01/107)*

kelo ġurban söyleme, kelo hayran söyleme, ben bir kelim keçelim, a[ğ]*am gelír söylerim, paşam gälür söylerim, seni de böhdan eylerím,* ***at-íl-i****[y]****ėr*** *düşiyėrim. (Ha.04/104)*

biz_ot[u]s deneyduĝ, bír_üç yüs tene niye ğelíb ***tök-ül-medi*** *ḳıġıbı, biz yidduĝ_íçlerinde. (An.09/440)*

1.2.1.2.1.1.6.2. -(I)n-

o düğün günü hā̈zır ***taḫ-ın-miş*** *gendi çıḫíyo. (Bi.04/89)*
ğene, ... türkuḫ da, türke ***yıĝ-ın-iyíruḫ*** *şíndi. (Iğ.09/55)*
gelmiş bu ardahanda ***yaĝala-n-mış****, arda[h]anda. (Ağ.11/19)*
bir bardaḫ su, ki gėca o duzli yemişdür ki oni, ***susa-n-anda****, isteduĝí, kim ki bunun ḳısmetiyse, oĝlanisa ġız gelecaḫ, ġızisa oĝlan gä̈türüb, o suyu ona vėrecaĝ_o aynada da o görünecaḫ. (An.04/5)*
he, ne ***mışılda-n-ėrsın****, bizde de ėledı[r]. (An.01/218)*
su ĝaynıyėr_ö gi onun parinán_o ***yumuşa-n-iyėr****, pari ğediyėr* ***yumuşa-n-iyėr****. (An.05/453)*
niye ***tobla-n-dız*** *(Bi.03/96)*
onnar ... ***hazırla-n-iyılla****, sufrala[r] bėzediyollar. (Bi.04/79)*
ȫle daĝlardan, öle derelerden tepelerden aşdıḫ ki diėr, adlar bile hayvannar diėr böle afėdersın kıçüstü ***sür-ün-üyėr*** *diyėr o dere tepeden. (Ağ.13/19)*
hiç pi şeyá ***zorla-n-madıḫ****. (Bi.04/44)*
bişä̈ler_ekiyírsin, ***çabala-n-iyėrsin*** *(Iğ.06/69).*
ä̈micem geldi gėcen[i]n bi faslında, ***sesle-n-di****. (Ağ.16/81)*
dedem, nenem biyanda sesini çıḳarmadan ***gizle-n-miş****. (Ağ.03/4)*

Ahıska Türk ağzında dönüşlü çatı ile kullanılan ancak Türkiye Türkçesinde dönüşlü çatı ile kullanılmayan örneklere rastlanmıştır. Bunlardan birkaçı aşağıda verilmiştir:

eb̲ele böük meydanda yumru çızı çeki[y]ėrduĝ_abele de, ė de, ondan kemerlerimizi ***aç-ın-urduḫ*** *da, bír kemeri burda bir kemeri orda bele yaturub ġoyarduĝ çızıdan içerda. (An.05/163)*
gelen_ayın on dört_on bėşinde işde soyġırım ***başla-n-di****. (An.09/30)*

sora gäḷduḫ ġırḫ dördünci yile, ġırḫ birde ikinci dünya savaşı ***başla-n-di*** *mi! (An.09/87)*
onda da adamlar şíndė, odunnēr vesgeense şe ėdiyirdiler, sauĝ ***başla-n-di*** *de eh́im ayının şeysınde soundaydı işde nayabır_ayında. (Bu.12/34)*
a íşler ġapandi, ķıriz ***başla-n-dė****. (Bu.12/123)*
sög-ün-e söğ-ün-e *ğeliyílle özbeh́ler, köti sözlerınen söğiyėller_özbeh́ sözleriynen. (Bu.02/60)*

1.2.1.2.1.1.7. Çatı Eklerinin Üst Üste Kullanılması

1.2.1.2.1.1.7.1. -(I)ş-dIr

vermes, sora ben, yigirmi verdim yoḫ, elli verdim, aha tamam bu benim_istediim para, girersin_elne verirsin, ʰadi el_ele ***tut-uş-dur*** *tamam. (An.10/133)*
o ketey_orda ***ġır-ış-dır-ėller****, tāuḫ kete. (An.01/33)*
şindi ***yıġ-ış-dır-dım*** *sataca̱m. (Bi.04/8)*

1.2.1.2.1.1.7.2. -A-d- (<-Ar-t)

ġuyruḫ yaĝıni ärüdürsün, ***ġız-a-d-ırsın****, ĝalanını naḫıço oliʸ ėrdi da o, naḫıçodur da o. (An.05/410)*

1.2.1.2.1.1.7.3. -Ar-T-

çıĝ-ar-d-dⁱleʳ *süngilerinen tüvengi dübülğüynen vurå vura. (Bu.02/5)*
dėmedim ki ayaĝımi ***çıĝ-ar-t-*** *gedecam namas ĝılaca̱m. (An.11/35)*

1.2.1.2.1.1.7.4. -d-dUr-

vėrduĝ_íşde, o ***çaĝır-d-dur-míşdi*** *saĝ_osun, paliğȯna bizim yanımıza göndermişdi, geldi ėşim. (Iğ.02/121)*

ällíni bala baturub davana ***sür-d-dür-üller****, / há ėşiğe de ėşi... ao ėşigin_orasına.* (Bu.09/122)
indī edet_ileymiş de bilmiyan çocuķlara hamur ***yoğur-t-dur-iyėrsın****, bėle bėş_alti yaşında.* (An.04/1)
şindi o ***otu-d-dur-mas****, ya yaĝėr, ya ölduḫ, ya yoḫ, hayda, öge, çalışın, çalışın.* (An.12/102)
bolisinen gedib bunnari ***gätú-t-tur-dum****_oĝlan_işe ğedmijdi, ġızi* ***ğätu-t-dúr-düm****.* (Bu.11/37)
dedım_ula bu malí ne^{y}a ***otu-t-tur-mişsiz*** *bur^{ı}ya!* (An.11/49)
yėmeg ***büşü-t-tür-ėrdim*** (An.11/107)

1.2.1.2.1.1.7.5. -t-du- (<-t-dur-)

böle tam kenara çıḫmişler, bi ahacın_altında ***otu-t-du-muşlar****, ābimi, üç yaşında.* (Ma.04/24)

1.2.1.2.1.1.7.6. -dir-d-dir-

allah kimseyi älden ayaḫdan düşürüb de oĝlum ġızım ***de-dir-d-dir-mesin****.* (Ha.01/54)

1.2.1.2.1.1.7.7. -du-d- (<-dur-d-)

säni, vaġonu ō başdan, ***dur-du-d-uř*** *mi!* (Bu.08/52)

1.2.1.2.1.1.7.8. -dU-d-TUr- (<-dUr-d-TUr-)

el ***vur-du-d-dur-madi*** *diyėr, ėleyken diyėr elim_áyaĝım saudi diyėr, ėleyken buraḫdım diyėr, hebbisine onnar sa^{h}ablandiler häbbisini.* (Bu.13/62)
böyükler de dedi ki ya üç bėş senede bir çocuḫ meydana ğeliyí, buni dá bunnara ***öl-dü-d-tür-miyalım****, varımız da ġa^{l}sīn, arazımız da ġalsın, ne ise çól çocuumúzú alaḫ, içeriye ğėdaḫ.* (Ha.05/110)

1.2.1.2.1.1.7.9. -d-ul-

ḳuru-d-ul-an *meyvanın ... şeysíne ḳaẖ deyiliėr. (Bi.04/129)*

1.2.1.2.1.1.7.10. -n-il-

kimisíni bu uzunyazi ***de-n-il-en*** *köe veriller, bi^r ġısmını yüçeġapi var önümüzde, or^i ya veriyöller, işde dėrKen buralara daĝılıyör_o muacir burda bėlá ĝali^y ör. (Ağ.07/55)*
saḳġız böüklerin yanda ***çi^y ne-n-il-mes****, ayıptır. (An.10/175)*

1.2.1.2.1.1.7.11. -un-dur-

/- ġızlari ***soy-un-dur-ub*** *maşınen^ı n_üsdünde şeerin_içinde gezduriyırd... -/ (Bu.11/45)*
ayni bayaẖ annatúyodí ya, ġızlari ***soy-un-dur-iyėrdler****, topluma biraẖdiler, baẖ. (Iğ.02/175)*

1.2.1.2.1.1.7.12. -Ur-d-

oġula ***ġoy-ur-d-madi*** *nenem. (Bu.06/74)*
yolda käsdiler ögümi̊zi, ***düş-ür-d-diler*** *yėre, borjomda. (Bu.04/89)*
ĝazanda ***bi̊ş-ür-d-mişler****, doldurmişle ğetürmiş verėrle, yiyán yi^y ir yemiyan yemi^y ir, çoĝu ben sene ne diirım. (An.11/16)*
yeddi üz dedi yeddi yüzden, on manatı ĝırdiler, on liray aşa^ğ a ***düş-ür-t-diler*** *heç_olmasa. (An.05/264)*

1.2.1.2.1.1.7.13. -ü-t- (<-ür-t-)

bunnar da ėy sämtine ***düş-ü-t-ti****, ėrmeni, gürciler. (An.09/84)*

1.2.1.2.1.2. FİİLİMSİLER

1.2.1.2.1.2.1. İsimfiiller

1.2.1.2.1.2.1.1. -Iş

*kimin ki allah tala **doĝul-uş+unda** allah yazdi, doĝuldi, baẖ ḇíz_i töġa töge ğä̈liyıruẖ. (Bu.08/31)*

*o **ġaç-ış** gėdduĝ_íşde, daa ä̈ve dönmeduẖ bis. (Ha.06/11)*

*şindi, on_iki bin dollara orya çaddım, ordan **gä̈l-iş+i** de tezde mazuta verėrsin ki, eve çadmaẖ lazım. (An.03/18)*

*o **ged-iş** geddi da[h]a da gelmedi. (Bu.08/37)*

*hele o **ğėd-íş** ğelmä̈miş, gėtmemişim (Iğ.11/46)*

*motodlar[ı]ni aẖıdmíş da burunlā̈nnan da, **gėz-iş+lerne** baẖ, bı saabsız andır mıdıregle. (An.04/80)*

1.2.1.2.1.2.1.2. -mA

Karakteristik olarak damak uyumuna girer *(-ma, -me)*.

*remetluh annemgille[r] söylerd[i]le, bi de çocu[ğ] dinlerduẖ yarıbuçuẖ, ġaçar gedarduĝ_**oyna-ma+ya**. (Ağ.14/42)*

*ha peyniri almamız bi saad çekir yani, onnen **o[ğ]raş-ma+mıs**. (Ağ.18/40)*

*ä̈lli altınc seneden sora ışda bu şėydan_azad_olanan sora, imza **ad-ma+dan** azad_olannan sora milled, bís bír ĝurub milled daĝıld[ı]ler. (Bu.12/87)*

*ġaldúrdum bunú, **işed-mė+ye**. (Ağ.17/34)*

*bu sene burda hä̈mä̈n hä̈mä̈n insan ġalmadė, gėdiyėr_ana babasıní **gör-mä̈+yä̈**. (Iğ.05/33)*

*biz bu ġırmızi al bayraĝın_altına ki gä̈lduẖ, hä̈r_işden ġurtulduẖ, döğülmeden dē **sögül-mä̈+den** dē, hä̈r_işden. (Iğ.06/163)*

Nadiren de olsa damak uyumuna girmeyen örneklerine rastlanabilir:

üsd_üsde yatiyíruẖ, üsd_üsde yatiyíruẖ, ***otur-me+ʸá*** *şey yoẖ. (Iğ.09/21)*

1.2.1.2.1.2.1.3. -mAẖ

Yaygın olarak sıfatfiillerden biridir. Damak uyumuna girer *(-maẖ, -meg).*

kėglenmaĝ yaní ***ōraş-maẖ*** *annamında. (Ağ.13/98)*

ben nirde bene ***ävlen-maẖ****! (Ağ.17/93)*

ciddī ***ĝonuş-maẖ*** *lazım. (Ağ.07/169)*

buni ***yap-maẖ*** *zaman alüyö yaní. (Ağ.18/38)*

de-meg *gi nasibi var, gelíb buralarda yaşėycaẖları şeyler var. (Ağ.03/10)*

-mAẖ ekindeki /*ẖ*/ ünsüzü, /*ĝ*/, /*ġ*/, /*ğ*/ ve /ᵍ/ şekillerinde karşımıza çıkabilir:

bunun pütünᵘnü ***yol-maĝ****_ısdíyėrım. (Bi.01/125)*

bilmiyėr mi, biliyėr de ***aᵍnad-maġ*** *isdemiyėr mi? (An.09/3)*

*şimdi ordan nasıl ĝaçmışlár, nasıl ğelm... ne yüzdán ġaçmışlar, onu mú siz****_araşdır-mağ****_ısdiyörsís? (Ağ.15/1)*

hama biz şėnniġ_ónda ***ġal-maᵍ*** *isdemedi. (Iğ.02/158)*

"*için*" edatından önce kullanılan *(-maẖ, -meg)* eklerinin sonses ünsüzleri genellikle /*y*/ ünsüzüne döner:

ẖamur yourmuşlar tandırde şeʸá ***yab-may****_içün. (Ağ.02/4)*

ona da badi diėrdⁱle, baẖcenn_edrefini, mal_ayvandan ***ġoru-maʸ*** *içǘn badi ėderdile ... oradan geçmesin. (An.05/409)*

*ibrıẖ da oliyėrdi abdas****_al-may_****ⁱçün, balacalarını de ėderdiler. (An.05/420)*

çay ***ġaynad-may_****içün çay ġaynadan lazım, çorba büşürme içǘn ġazan lazīm, ē, yumurta* ***büşür-meʸ****_içǘn tava lazım heb alınmişdür, hazırdur. (An.09/457)*

/- käsim, íşde o düün gününi ***bellüle-meʸ****_içün käsim kesmeʸe ğelüller, -/ (An.10/97)*

1.2.1.2.1.2.2. Sıfatfiiller

1.2.1.2.1.2.2.1. -(y)Acaẖ

Ekin ilk ünlüsü damak uyumuna göre şekillenir *(-(y)acaẖ, -(y)ecaẖ)*. Ekteki /c/ ve /ẖ/ ünsüzleri çeşitli varyantları ile karşımıza çıkabilir. Ekin sonses ünsüzü düşebilir.

*baẖ burasi, **yaşan-acaẖ** yėr. (Ağ.06/89)*

*yoẖ zandıẖ verilmes, aldız_**al-acağ̂+ızí** çıẖın gėdin. (An.09/352)*

*ġazmanın_uciynän taşlarė sögdüm sögdüm di^y ėr, dögdüm diėr daşlári **sığ̂-acaẖ** ġader, addadım_ordan_aşşa^ğ á. (Ha.05/36)*

*hem **gül-ecağ̂+ım** geliyėr hem intıresn^i dür de (Bu.02/42)*

*ben **gel-ecağ+ını** bildim, o güni̊ aẖşamına toplamadım, iki salẖum ĝaldi. (Bu.14/208)*

*gelini arabaya **bindir-eca+ı** sırada, ġoç getırírler. (Ağ.06/125)*

*/- **çimil-ecaẖ** suya bıraẖılıyėr.-/ (An.08/17)*

*kimi, ondo osuriyėr, kimisi siçiyē̇r, çoẖ köti̊ günner, **söylen-ecaẖ** söz yoẖ balam diyamiyėrím (Iğ.11/64)*

*çoẖ zorluġlar çegmişler, he o zaman_işde **gör-eceg+leri** var daa, **yaşi-yacaẖ+ları** şeyler. (Ağ.03/12)*

*bir hayvanın **odli-yaca^ğ+í** yėr ĝalmamış. (Ağ.13/59)*

*demeg gi nasibi var, gelíb buralarda **yaşė-+ycaẖ+lar^ı** şeyler var. (Ağ.03/10)*

*bunnarın, bizim yanė öncümüs, yanė nasıl diyėrım, bili^r gişiler_anė, **anni-yeca^ğ+ȧn**. (Ha.05/50)*

*ama şimdi bir tene hayvanı **otar-acaẖ** yer yoẖ. (Ağ.13/61)*

*olmayınca kendi, yaní dosta aẖrabaya ciere **gönder-ece+in** yerlere yaparsın. (Ağ.18/36)*

*sanki yourd **mayli-yacaẖ** ġaralda isit, birah_öyle ẖalsın. (Ağ.18/60)*

Bu sıfatfiilin beddua oluşturmak için de kullanıldığı görülür. Örneklerinden bazıları aşağıdadır *(bk. 1.2.1.1.2.2.1.3. İşlevleri, ii. madde):*

*āy_**onmiyacaḫ** ġızi, çocuĝumú gözel gördi de, // da buni işġolaya çıĝıriyír. (Bu.06/204)*
*mä̈ni mä̈niyi açar, manidan ġaldım nä̈çer, **ĝırılacaḫ** parmaḫlar, yarsız yorĝan[i] açar. (Ha.08/62)*

1.2.1.2.1.2.2.2. -(y)An

En çok kullanılan sıfatfiillerden biridir. Damak uyumuna göre şekillenir *(-(y)an, -(y)en)*. Aşağıdaki örneklerde ekin Türkiye Türkçesi yazı dilindeki gibi kullanıldığı görülecektir:

*o ġaynamaya **gėd-an** sudā̈n, üsdündē̈n, yaĝlicamā aliyírsī̈n_üsdüne tökiyírsın_onu azca, ā̈zcıḳ, unun_üsdüne gezdúrüyon. (An.04/116)*
*ki **ġal-an+i** işde daĝa maĝa bi ormana, meşe[y]a ġaçmaynan cannarnı ġurtard[i]ler. (An.09/78)*
*buni **ė̈şid-án** adam parçalanur bō óy bu yalan söyli[y] ė diyácaḫ, ama gėrçegi o. (Bu.14/192)*
*kimi **gel-en_**oldi, kimi **gelmi-yan_**oldi. (Ağ.01/9)*
*ĝazanda bi̊şürdmişler, doldurmişle ğetürmiş verėrle, **yi-yán** yi[y]ir **yemi-yan** yemi[y]ir (An.11/16)*
*ä güzün **gä̈l-en** gä̈liyír, **gä̈lmi-yan_**orda ġaliyír_işde ä̈büle, bė̊leynen idare ėdiyėruḫ ġızım. (Iğ.06/159)*
*ḳor_alıya dėmiş gi, ... bennen_ey_**oyni-yan** var mi? (An.06/41)*
*ben_onda **piş-en_**egmei yemem. (Ağ.03/17)*
*zadi bizim buralar, o filim **çevrül-en** yėllerden buralar ey[i]. (Ağ.07/191)*
*sabaanen, ceneze[y]e **gel-en+ner** gä̈liyėr yıĝıliyėler_ö ki, bu öli, götüriyė̊ller camiya, ná diyirsis, yaḫamaya, çimdürmeye. (An.04/9)*
*bizi birleşdürüb ayaḫda **egled-en** bizī, birlüğúmüzdü[r] bizim, barabarluĝumus. (Bu.04/213)*
*sórā, neyse, zülbiyan[ı]n_eşí dėdi ki için dedí, **gä̈l-en** cımėrtesi gä̈lürsüz dedi, yi̊züg taḫarıs. (Iğ.03/55)*

yalnıs kötiyi **desdekli-yen** *kötüdür, köti*[y]*i desteglemiyacán. (Mu.06/77)*

orey ***sev-en****_orya, burey*[i] ***sev-en*** *türkiye*[y]*e gelmíşler. (Ağ.02/12)*

dökül-en *su bus tutardı. (Ağ.13/66)*

üçüncü güni, bu ***öl-en+ın*** *geyimleri oliyėr, onun neyi ossa, döşeğidür, herşeyini yaḳıyėller, çamaşur yaḫaniyėr. (An.04/18)*

íş ***beceremi-yan****_insana elküd dėyiliyėr bizde. (Bu.02/152)*

aḫırda o ġurtul ***di-yan*** *sös kime ğelse o cerímeli oliyėr_o. (Bu.02/182)*

beleynen şe[y]*inen hellinci senelere* ***genenımızde*** *adamlar bírás savaşdan sora ğene biráz bolluĝ_oldi. (Bu.12/77)*

halbugi ***aḫ-an*** *suyun_üsdünde Duriyėr. (Bu.14/136)*

güci ***yėt-án*** *ėrkeg esgere ğėddi. (Iğ.09/14)*

işli-yan *demír pas tutmas. (Mu.01/24)*

orda işçimiz vardı, oray[ı] ***behli-yan****. (Mu.03/88)*

Türkiye Türkçesi yazı dilinde olmayan fakat doğu grubu ağızlarında ve Azerbaycan Türkçesinde karşılaşılan "*-(y)An* sıfatfiilinin *-dIk* işlevinde kullanılması" durumuna[119] Ahıska Türk ağzında da rastlanmaktadır.

ancaḫ ***gėd-en*** *günnerí bízden ġorḫíyėrdle gi adam yiyannar ğeldiler. (Iğ.09/38)*

o dolü ***yağ-an*** *vaḫıtlarda ediyėrdiler. (An.05/353)*

sicaḫ, ísıdur_isıdurdular, getúrurd[ı]*lar,* ***uy*****[ı]*****-yan*** *vaḫdda ġoyardılar, çocuğ isınurdi yuḫlardi. (An.01/153)*

ä̈lli ikisinde diiler ği, abiĺā aḫşam namazi naḫır ***gel-án*** *vaḫıdda oḫudaḫ ği, et gemükde* ***ayrıl-an*** *vaḫıddur dėb ellikisini ona ğöre oḫudi*[y]*iller. (An.04/54)*

yaĝmur ***yaĝ-an+i****, üssümüze yaĝmi*[i]*di, aşşaĝıya aḫíyėrdi. (An.05/29)*

*/- yüzğer_****es-en*** *vaḫdi boran. (An.05/321)*

[119] Ahat Üstüner, Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiiller, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000, s. 62.

bizi, ben aḫısĝada ***oḫu-yan*** *vaḫıdda bize ğeldi, ä̇mir ğeldi ki, sis ä̇vlerize ğedin. (Bu.04/23)*

o ġız ***ġė̇d-en*** *yerde de hörmeti olmas. (An.09/470)*

zate ō ***gel-en*** *vahdımızda kimluĝumuz yoĝıdi almadi, onnan sora da daa almiyiller almadiler. (Bu.04/161)*

bu ***gä̇l-en*** *evi berekedli olsun, çeli çocuĝu olsun diye her bişenı́n bir nedeni var. (Bu.09/92)*

o dá gä̇lı́n arabadan ė̇nib içeri ***gir-en*** *anda başınnan seper_onnarı́. (Bu.09/119)*

ancaḫ ***gė̇d-en*** *günnerı́ bı́zden ġorḫı́yė̇rdle gi adam yiyannar ğeldiler. (Iğ.09/38)*

dė̇d[i]*le biz bundo oḫutmazuḫ gė̇dı́n,* ***gel-en*** *yė̇rı́ze ğė̇din. (Iğ.09/105)*

gel-en *yė̇rimizde ölenner_oldi, gė̇tmedi. (Iğ.09/106)*

Aşağıdaki cümlelerde *-(y)An* sıfatfiil eki *-(y)AcAk* sıfatfiili işlevinde kullanılmıştır:[120]

gel-en*_ayın on dört_on bė̇şinde işde soyġırım başlandi. (An.09/30)*

bu burda ***hellol-an****_iş dä̇gül dedim, mosġuva baḫsın mosġuva hallė̇der dedım. (An.09/313)*

dağ̂dan gelmiş, ä̇kin[i] *de yığ̂duḫ, şı́ndi oturub* ***yi-yan*** *vaḫdımı́zdur. (Iğ.09/123)*

Aşağıdaki sıfatfiilli yapıların kuruluşu ve anlamı da Türkiye Türkçesinden farklıdır:

ē mal ***daşi-yan*** *tı́rınner var_a ona toldurdiler bizleri. (Iğ.06/6)*

bizi aa bū, doĝ̂ri arabalar ğė̇zi... yük daşiyė̇ller_e ki yüh́ ***daş****[i]****-yan****_arabalarınen getúrd*[i]*le t*[i]*rene doldurd*[i]*ler. (Iğ.09/86)*

sinama ***gösder-en*** *ġuluvun_öğünde, onda ġar yaĝ̂ı́yė̇rdi. (Bu.02/13)*

ben de ĝaḫdım, bir tenē şė̇y varidi, toḫmaḫ, bö[y]*üğ toḫmaḫ, o pirinci* ***döğ-en*** *toḫmaḫ varidi. (Bu.02/64)*

[120] Ahat Üstüner, Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiiller, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000, s.85.

1.2.1.2.1.2.2.3. -duḫ

Karakterisik şekil *-duḫ*'tur. Sonses ünsüzü, iki ünlü arasında kaldığı zaman */ĝ/* sesine dönebilir.

bi de ketemiz var yani, bizim nenemizden ***gör-duĝ+umus****. (Ağ.10/58)*
az önce bükme ***de-duĝ+um*** *yuvarlaḫ feselli, belá* ***de-duĝ+um*** *da dörd köşe feselli diyėruḫ biz_ona. (Ağ.10/109)*
dögül-duĝ+um_*ona sebeb. (Ağ.17/9)*
ḫinġāl, ġátmer, mānti yaparuĝ biz gendi // ***bil-duĝ+umus*** *kimi, özbeg pılavi yaparuḫ (An.01/23)*
esgiden daşlar varmış belá birbirne sürtermişler, adamlar_ölürmiş, çocuḫlar_ölur… ***isdeme-duĝ_****adamı saraldėr_ölürmiş. (An.01/246)*
ȯnnan sora da bir uçuĝ evde ***yad-duĝ+umuzdan*** *başliyėrım. (An.02/10)*
*şimdi esgiden bir büyüg bi ġahvede otururken, biz mesele diyelim, babamın_****ol-duĝ+u*** *zaman, yėdmiş_ikide babam vefat_ėddi. (Ağ.06/146)*

Türkiye Türkçesi yazı dilinin etkisinde kalan ağızlarda ekin damak ve dudak uyumuna *(-dıḫ, -dıĝ, -dig, -düg, -düh́)* ve ünsüz uyumuna giren (*-tıḫ, -tik*) varyantlarına da rastlanmıştır. Bazı örneklerde de ekin sonses ünsüzü düşmüştür:

ḫíra maarasi, resululla^{h}ın ***gizlen-di+i*** *ĝaşdıĝi maara. (Ağ.07/155)*
mallar^{ı}ni ellerinden_aliirmişler, unnar ***çalış-dıĝ+ı*** *zaman. (Ağ.10/6)*
*nenem^{ı}n_****annad-dıĝ+ına*** *göre, yani bişe satıb da bi yėrde alamiyírdıḫ di^{y}írdi. (Ağ.10/7)*
e onnar_annati^{y}ördú bíşeler yanı savaşda nasī, ne şardlarda ***yaşa-dıĝ+larni*** *neler* ***ğő́r-düh́+derni****. (Bi.05/38)*
lobiya var mı desám, ordan, orda^{n} uzandí de o, ***çalış-dıĝ+í*** *yėrınden bäne uzandı da gö… aŋımdan_öpti. (Bu.01/7)*
ėrmenilerin ***yab-dıĝ+i*** *şėyleri bíza annatırdi ki, ġızım biz bö^{y}le gördük. (Mu.05/59)*

yani şimdi burda ***yėme-di+in*** *yėmei asger_ocağında yiyörsün. (Ağ.06/54)*

onun ***de-dig+lernin****_aynısı, farġlı bişe varsa ekleriz yani. (Ağ.05/3)*

yāni ***annad-dıḫ+ları*** *ḫadar, yanī (Ağ.08/4)*

yėnge işdä aḳrabadan, ya ben_olurum, abisinin hanımı olur, ya da kendi ***isde-diğ+i*** *amcasının ḳızı olur, emisinin ḳızı yani. (An.10/99)*

*ḫíra maarasi, resululla*ʰ*ın* ***gizlen-di+i ĝaş-dıĝ+i*** *maara. (Ağ.07/155)*

gögde yıldıs pėrişan, çätindür íḫşa düşen, ya hüridür ya meleh ***sä̈v-düg+üná*** *ġa*ᵛ*uşan. (Bu.03/16)*

*e onnar_annati*ʸ*ördú bíşeler yanı savaşda nasī, ne şardlarda yaşadıĝlarni neler* ***ğő́r-düh́+derni****. (Bi.05/38)*

orda bizim böüglerín ***anlat-tı+ına*** *ğöre tabi ordağı o zaman, bin doğuz_otuz_ikiden ö*ᵘ*nce ḳominıslıḫ īcad_olmış orda. (Ağ.15/2)*

biş-tıḫ+dan *sora yaĝlı*ʸ*irmiş nenem bēgmezinen. (Ağ.10/54)*

onnar ne yaparsa biz de, onnar gėd... onnar ***get-tik+ten*** *sora biz gėdemezik. (Ağ.07/17)*

şindi ***de-du+um*** *nedur_ordan, herkesi parçaladī yavaş yavaş (An.11/19)*

Aşağıdaki örnekte *-duḫ* sıfatfiilinin önsesi üzerinde ünsüz benzetmesi *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.1.7. nd>nn)* gerçekleşmiştir:

ısın-nuḫ+dan *sora begleriz gelmesini. (Ağ.18/10)*

1.2.1.2.1.2.2.4. -r / -mas

yan-mas *tavalar var, ceryanda. (Ağ.08/53)*

ġuriyėr_o, ġuruduḫdan soro oni, ***ġayna-r*** *suya bír tökiyėr çıḫardiyėr, sora buĝliyėrdˡler. (Bu.02/147)*

*ġuymaĝı mi? ġuymağı mısır_unnú bires ġa*ᵛ*ururum, onnan sora yaĝında,* ***ġayna-r*** *su tökerim. (Ha.04/139)*

1.2.1.2.1.2.2.5. -miş

Karakteristik olarak tek şekillidir. Ancak Türkiye Türkçesi yazı dilinin etkisiyle damak ve dudak uyumuna girmiş şekillerine de rastlanmaktadır.

*ēy ĝızım bizím, başımıza gelen **biş-miş** tauĝun başına gelmemiş. (Ağ.07/151)*

*unnan o **ġayna-miş** yaın_işine töhüp, ġaşıẖla ḳarışdır... (Ağ.08/66)*

*ben yirmi bėş bin dollarınen geldim, odduz bėş senenn_içinde belediye başġannuĝi **yab-míş**_adam. (An.11/38)*

*bizde ġırẖí **çıẖma-mış** bebegin yüzi bȫlê örtülürdi. (Iğ.11/72)*

*birez_**äşgi-míş** ẖamír, açiyėrsın, tavada ya da sacda büşüríyėrsın_aha, üsdüne isdiyėrsin yaĝla, isdiyėrsín pėynir[i]nēn yė. (Bi.01/33)*

*bi tanásinn_içiná un, **ḳavrul-muş**_unu ġoyyırsın. (Bi.03/22)*

*yani ȯrmanın aşşaĝısından **düzül-müş** kövlerdur bunnar, or[i]ye gediyėr. (Bu.04/26)*

*stalın belá bir_a **oẖu-múş+li** adamlarī, şayírlerī, bunnari háb dutub hebsıni öldürdi. (Bu.07/8)*

Aşağıdaki kullanım, Türkiye Türkçesinden farklıdır:

*bu mehleden bū köçeden soẖaẖdan gėddiler, yabaları ebülē şėylerī, bebekleri soẖdiler, burya baẖsana ki uşaẖ baẖçasında bütün türkler, çocuẖlari ġırdiler, ... gözleri **ġaral-miş** vaẖdında. (Bu.13/120)*

1.2.1.2.1.2.3. Zarffiiller

Rastladığımız zarffiillerden bir kısmı Ahıska Türk ağzının karakteristik yapısında yer almakta iken, bir kısmı da diğer lehçe ve ağızların tesiriyle dile girmiştir. *-(y)A, -(y)Ib, -ken ...vs.* gibi zarffiiller ise, pek çok Türk lehçe ve ağzında yaygın bir şekilde görülmektedir.

1.2.1.2.1.2.3.1. -(y)A

En çok kullanılan zarffiillerdendir. Damak uyumuna girer *(-(y)a, -(y)e).*

ȫldüm buni ***yıĝ-a yıĝ-a****. (Ağ.08/79)*

ėĺa ***bağır-a baır-a*** *o çocuẖ taẖsınn_içinde yandi. (Ağ.15/80)*

danış-a danış-a *bilmişler ki biz_ordayuẖ. (An.02/33)*

ya adlın[ı]*n arasınnán bi araba ḳopdu gēdi, yan*[i]*,* ***uç-å uç-a*** *ğeldi. (An.10/168)*

çıĝardd[i]*le*[r] *süngilerinen tüvengi dübülğüynen* ***vur-å vur-a****. (Bu.02/5)*

yumurtay bıraẖduĝ_onda, ***ġaç-á ġaç-á*** *gälduẖ köe. (Bu.02/83)*

duymasınnar ***di-ye*** *āzıní dedem ġapatiyomuş gi sesin çıẖmasın. (Ağ.03/5)*

a öleynen_idara edıyöllēr_işde ***gel-e gel-e gel-e gel-e****, a gäl*[i]*yirıẖ bur*[i]*ya ĝadar. (Ağ.07/61)*

ėşde ne gi bėle gençler var, heb_onda çıẖėlle[r]*, bu mehlede, hem şarġı çalı*[y]*ler,* ***oyni-yo oyni-ye****, damatí gezdırı*[y]*ėller bele, gėca ġara*[n]*nuẖda. (An.01/59)*

1.2.1.2.1.2.3.2. -(y)AndA

Ahıska Türk ağzının karakteristik zarffillerinden biridir. Ek, genellikle damak uyumuna girer *(-(y)anda, -(y)ende).*

her tandur ***yaẖ-anda*** *ikindide ikindiyā yemeg_işde ne büşürmişseler veriyėlle. (Ağ.09/28)*

onnan sora böyür, dişler ***çıĝ-anda*** *hedig büjürüller daıdurlar. (Ağ.16/52)*

günü säverdi, gece ***ol-anda*** *da bıraẖmazdí ... ġocáy bene. (Ağ.17/2)*

sallı-yanda *çocuğ düşmesin (An.01/168)*

ya[u] *bizde bėle çanaẖlar var, bizde türg ġanalları var, şindi ona* ***baẖ-anda*** *başım_a*[ğ]*rır. (An.03/30)*

iki yaşındaydım_ordan ***gel-ende****. (Ağ.09/6)*

içerde yanani ẖıraġliyėr de, murlanmaẖ dişerden, ataş ***deg-ende****. (An.04/79)*

atlara ***bin-ende*** *üsdüne atiyırsın_oni. (An.07/116)*

öl-ende *adamın ġıricalar̊ni dügliyėller (Bu.02/172)*

tencereye suyu doldurúyėn, çoẖ doldurma ha, gi manti[y] ***tök-ende*** *taşmasın. (Ha.06/27)*

aĝli-yanda*, baẖ gendımí buraẖacam* ***di-yende****, täg gendín buraẖma da ġapı̊yı̊ buraẖ. (Bu.03/68)*

Damak uyumuna girmeyen örneklerden bazıları şunlardır:

böüglermiz ***di-yanda*** *biz ad ġoymazduẖ. (Ağ.14/10)*

/-aĝaşlar ***çiçekli-yanda*** *doli yaĝıyėrmiş da -/ (An.05/355)*

tilki, ezen ***oẖin-anda*** *tilki valla eb*[i]*le şeydir, ġulaĝ_asi*[i]*r. (An.06/69)*

dedi soẖaĝ bur[i]*ya gizlädaĝ* ***gäl-ända*** *aluruĝ ävímíz bizim_ä. (Iğ.06/99)*

onnará düzüyön, bėlē üsdüne ***ġoy-ánde*** *yapışmiyėr ha, bunun şėysi var aldda. (Ha.06/41)*

tuzlí...-/ biz bura[y]*a* ***gel-endä*** *bure*[y]*e gelendá bu aĝaçlar yoĝíd*[i]*ler, bu hėç bişä. (Iğ.06/65)*

1.2.1.2.1.2.3.3. -(y)Araẖ

Ahıska Türk ağzında bu zarffiilin *-(y)araẖ, -(y)eraẖ* şeklinde genellikle ilk ünlüsü damak uyumuna göre şekillenmekte, ikinci ünlüsü ise tek şekilli olarak kalmaktadır.

*ben_almanyaya ilḳ_****ol-araẖ*** *tarım_işcisi olaraẖ giddim, tarım_işcisi. (Ağ.07/203)*

bunu ẖam, yeni onuncu sinėf ġurtarduĝuna ***baẖma-yaraẖ****, ė*[y] *böüh́ seneát vėrd*[i]*ler buna, ey yėre otutdurd*[ı]*ler. (An.09/429)*

anamın tarafi, köç_olmiş, onnar da aynı ėle daĝdan bayırdan, onnar da aynı ėle şėy ***saẖlan-araẖ*** *gelmişler. (Mu.04/4)*

ama ben ***evlen-eraẖ*** *gėddim çamliçataẖ köüne, ġız deil, evlendím giddim. (Ma.04/43)*

bele ***gizlen-eraẖ*** *işde şėy_ėdmişler. (Mu.04/9)*

Ek, çeşitli varyantlarıyla da karşımıza çıkabilmektedir*: -arağ̂, -arağ, -erek, (y)eleg, -(y)eregden.*

*ben türk_**ol-arağ̂_**allā̄ma şüğür, ḫortumlamadım, ġomunisddim, ḳortumlamadım, dē̄reler yabmadım, altun çalmadım. (An.11/34)*

*kitab ne demişse tamamdúr, bíz anca yalancı **ol-arağ** bizuḫ. (Mu.06/54)*

*gėce böle sınırlardan şėylerden **geç-erek**, ġorḫa ġorḫa, ġaşmış bō̄le. (Ma.01/7)*

*ben zatan**_isdi-yeleg** hėç_almadım, beni zornen vėrdiler. (Mu.01/50)*

*biz de şerbet_içeller, tatlí olsun, şirin göznen görsün birbirini **di-yeregden**. (Bu.09/33)*

1.2.1.2.1.2.3.4. -Ar/-Ir ... -mAS

*bizden yėdi seggiz sene, on sene evvel, yani en eveli on sene evel kürd milleti eşrad milleti gälmiş bura^y^a yėlleşmiş, ėrmeni **ġaç-ar ĝaç-mas**. (Ağ.07/79)*

*biz **ğėd-er get-mes**, oddus, otuz_adam ğėderduḫ, otus teneduḫ. (An.09/436)*

*inegleri saarız_ağşam hayvannar **gel-ir gel-mez** saarıs. (Ağ.18/1)*

*papa **biş-e biş-mez** şėyinen nedur_onun_adī, / käpçeynen bėĺa papay kí, papa sicaḫ yėyilmes gi, aĝzına täpiyė, nenö öliyėr mi! (Bu.03/49)*

1.2.1.2.1.2.3.5. -dIḫçA

Damak ve dudak uyumuna genellikle uyduğu görülür *(-dıḫça, -dıḫca, -dihce, duḫca, duḫça)*. Ancak nadiren de olsa uymayan örneklerine de rastlanmıştır.

*oni ē̆ su^y^u ḳaynatı^l^lar_onū şe_idi^l^ler, içine çala^l^lar, o **ḳayna-dıḫça** ḳalınlaşır **ġayna-dıḫça** ḳalınnaşır. (Ağ.08/55)*

*o **sar-dıḫcā** bu sever peynir_olur artığ̂. (Ağ.18/19)*

***dönder-dihce** kebce^y^i sarar peynir. (Ağ.18/17)*

arĝadan ġurşun yaĝıyėr, mecbur, ***yorul-duḫca*** *kendi de ölecaḫ, çocuḫlar da. (Ma.04/73)*
ȫle de söylerduḫ gi şindi iş bitmir_e önümüzde, ***söyle-duḫça*** *yol_azalėr_iş azalėr. (An.01/73)*

1.2.1.2.1.2.3.6. -dIK+iyelik+ndA

o yüzden gelmiş, soradan benı́m babaannem ***gel-diinde****, geliyo burda diı́r geldim, külün_içinde ani, bis ... sacın_altında egmeg pişiriyomuşlar. (Ağ.03/13)*
soradan ***gid-dıḫlarında*** *işdē, bu da ablamın_oĝli, soradan* ***git-tıḫlarında*** *işde di^i^r heb talan_ėdmişler, çoḫ yerí ateşe vėrmişler, ruslar. (Ağ.10/41)*

1.2.1.2.1.2.3.7. -dIK+iyelik+A

Bu yapı aşağıdaki cümlede *"-dığı için"* anlamında kullanılmıştır.

ipegġurdi ordi yapraĝınna^n^ ipaḫġurt^u^ oliyėr, o aĝaşlari odunnuĝa kesdi bilmezden ***kes-dı^ğ^ınȧ****, adamlari yaḫalad^i^ler cazȧevına o ğeddi ğed... gedmeynán daa ğelen_olmadí. (Bu.12/60)*
Aşağıdaki cümlede ise *"-ince", "-dığı zaman"* anlamında kullanılmıştır:

dı́bloma alub ***gä̂l-duĝuná*** *buna bı́r ġaba iş vėrd^i^ler. (An.09/427)*

1.2.1.2.1.2.3.8. -dIK+iyelik+InAn

Ahıska Türk ağzının karakteristik zarffiillerindendir. Bu yapı cümleye, Türkiye Türkçesi yazı dilindeki *"-r...-maz"* ya da *"-dığı gibi"* yapılarıyla aynı anlamı katmıştır.

anam zati ***gel-duunen****_ölmi̊ş, alti a^y^ ĝalmamiş. (Ağ.09/48)*
anam zati ***geldu+unen****_ölmi̊ş, alti a^y^ ĝalmamiş. (Ağ.09/48)*
ben_ȩ̇şittim, ***ȩ̇şidduĝ+une^n^*** *kä̆mere el addım. (An.09/302)*

1.2.1.2.1.2.3.9. -(y)Ib

süde ***doĝra-yıp*** *yi^{y}ėrmişsin. (Ağ.10/118)*

ḫırsızla-yıb*. (Bu.14/198)*

hem oḫíyėr hem buna para vėriyėller, / ***oḫi-yib*** *bi̊türene ĝadár. (Bu.04/151)*

tábi ya bir_eliynen ḳızım, ya ḫoş_ėĺa, ***ḳucaḫli-yíb****_arabaya mí ġoyacaḫ. (Ağ.06/130)*

ḳardaş ***de-ib*** *yüregine basmişĺar (An.12/166)*

anaminan onda ... onda özb̲egisdanda ***böy^{ü}-yüb*** *ondå oḫub_onda yaşamişim de benim yaşaşım odur. (Bu.11/8)*

üç simya, bėş simya, alti ayley bir yėre ***toldur-ub*** *onnän yiğirmi doḫḫuz gün, bir_ay gedduḫ. (Iğ.06/7)*

ġoçú, o sırtında yün var, yününnen ***tut-ub̲*** *ĝaldıríyór. (Ağ.06/132)*

tüvenklerıni cápanesi neyi varse hebsini ***al-ıb*** *geli^{i}ller. (Ağ.07/28)*

suda ***haşlan-ıb çıḫar-ıb*** *teFsilere tökeriz biz. (Ağ.10/93)*

o ĝarşi teref bi ***sanc-ıp*** *ġo^{y}erdi. (An.05/211)*

rus_asgeri asfatinen ***gėd-ıp*** *geliyi bile ḳonturol_ėdi^{y}ir, on_on bėş_asger bi̊rden. (Ha.05/74)*

rusyå^{y}á ***gėd-ib*** *gelerdi. (Ağ.04/13)*

*o vėrgiyi diör sen tamam_****ed-ib****_orya vėremiyörsün. (Ağ.15/7)*

yuḫa açiyėruḫ, yaĝni sep^{i}yiruĝ gözėl ***çäk-ib çek-ib*** *^{y}īncecáma saríyėruĝ_oní işde. (Iğ.01/9)*

işde bū, ofdobuslarda ***bin-ip*** *de şíndi, nōruz bayramları olmėr mi! (An.01/239)*

yualet yōḫ, hėç bişe yoḫ, bele bişelere ***siç-íp*** *pencereden_atiyėrduḫ. (Iğ.11/59)*

üç gün çocuḫlar uçaḫ ***tut-ub*** *burıya gätırene çan bir_adam* ***gäl-ıb*** *demiyírdi ki öliyėrsın ġaliyírsın, bu ölünün yanındo oturiyėrsín. (Iğ.05/51)*

tezek ġuruduḫdan sora tandır[ı] *da yaḫarıs, nȯrmal_atėş yaḫardıḫ, tepsinn_içine egmei* ***ġoy-ub****, üzer*[i]*ne sac çevirib pişirirdig_öyle. (Ağ.03/20)*

gälín älíni bala ***batur-ub*** *davana sürddürüller, / há ėşiğe de ėşi... ao ėşigin_orasına. (Bu.09/122)*

devedçi, ḳapi ḳapi ***ğäz-ıb*** *milleti toya devet_ėder. (Bu.09/66)*

onnan sora, sauĝ_oldi, bíz ḫasdalíĝ_ondo oldi, dayanamaduḫ såuĝuná, ezerbeycanȧ ***köç-üb*** *gelduḫ. (Bu.02/112)*

Bazı cümlelerde *-(I)p* ekinin sonses ünsüzünün (/*p*/) düştüğü görülür:

o säne para yödürme[y]*e mi geldi? yoḫ, seni ėşşeg gimi* ***işled-i*** *o paray*[ı] *alıb götürme*[y]*e geldi. (An.09/72)*

a sizde de sırallar, yorĝan sırıyėr, yanlarını da, ġumaşına[n] *ġabliyėlle*[r]*,* ***götür-ü*** *ġıza ceiz verėller. (An.01/178)*

o gecesi Duzli yeduḫdan sora, başĝıltan suyi da ġoyyėller ği suyi getirib verecaĝ, bír ġız ***ğetür-ü*** *vėrecah, ben_içecaĝım. (An.05/331)*

1.2.1.2.1.2.3.10. -If

Yalnızca birkaç yerde rastlanmıştır. Ahıska Türk ağzının karakteristik zarffillerinden değildir. Damak uyumuna girer *(-if, -uf).*

sorȧ bir ğün de dėd[i]*ler ki, oḫudi oḫudi bír şarḫíy, şindi* ***gėd-if*** *sabaḫ diyaca*[ğ] *oġulda. (Bu.06/84)*

ne içün götüriyėzin? size ögredemiz, unudmiyasız, nevede savaş_olsa, şe[h]*erde* ***dur-uf*** *şe*[h]*eri ġorursuz deb_on_için götüriy... (An.05/95)*

or[i]*yá gedduḫdan sora işdá, özbeh́ler de indí baḫmiş, vėrmiş, oyani biyani onnarın ävlerinde* ***dur-uf****, sora özbeğisdanda äv yabduḫ. (Bu.11/11)*

1.2.1.2.1.2.3.11. -IncA

Damak ve dudak uyumuna *(-ınca, -ince, -unca, -ünce)* giren bu ekin, Ahıska Türk ağzının karakteristik yapısında olmadığını, Türkiye Türkçesi aydın konuşmasının etkisiyle kullanıldığını düşünüyoruz.

bȫle aĝzım_açuĝıdí bö... bȫle yapdım, bi de bȫle ***yap-ınca*** *burama bu ... caĝ girdi. (Ma.04/158)*
ilkbaʰara ***çıḫ-ınca*** *diėr bízi ğená diėr bir_araya tobladi. (Ağ.13/30)*
işte bu ġaçaġaç olayı ***çıĝ-ınca****, bunnar bir_andá hebsini gözündeⁿ siliyóler. (Bi.05/12)*
elınde var ellice, nolur bize ***gel-ince****, ġıyamad mı ġopacaḫ, bir çivt_öpüş* ***al-ınca****. (Ha.04/136)*
ėrmeni ***çekil-ince*** *onnar bureʸe yėllá̧şiyöʳ. (Ağ.07/83)*
yirmi sėkis, yirmi doḳus yaşında, evlenme zamanı ***gel-inca*** *artıḳ_aḳlına düşdü. (An.10/22)*
orⁱye ***gėd-ínce*** *hüdüd ġapanmış, orda ĝalmışle. (Ha.02/2)*
fazla ***ol-unca*** *satılır. (Ağ.18/35)*
aḫşam gėcá ***ol-unca*** *ordan yola düşiller. (Mu.06/6)*
bu ele ***gör-ünce*** *dedi valla ben dá bıraĝacam. (Ağ.07/108)*
bunun dedesíni ***gör-ünce*** *ġaynanam_içerí ġaşdi. (Ağ.14/25)*

1.2.1.2.1.2.3.12. -iş+iyelik+nen

Bu yapı cümleye, Türkiye Türkçesi yazı dilindeki *"-r...-maz*" ya da *"-dığı gibi*" yapılarıyla aynı anlamı katmıştır

on seggíz yaşına ***ğelişim+nen*** *bä̈ni de dėdⁱle esgere ğötürecáuḫ. (An.05/13)*

1.2.1.2.1.2.3.13. -ken

gėdende de gena o yėmǟli içmǟli, bizi gözel rağ̂bet_ėdiyėller, misafir_ėdiyėller_onnan sora ***çıẖar-ken*** *gǟlín bize temenna aliyėr. (Bu.09/47)*

ruslar, biz_onda ***dolaşar-ken****, rusyada, di*ʸ*ėr ki bis sizi çoẖdan bekliyírduẖ. (Iğ.02/150)*

tabú ḳaçaẖ gidmiş burdan ***geder-ken****. (Ağ.11/14)*

babam tutuẖlanmiş, babamı atmíşler mapısa, orda işde yolda ***ġaçǟler-ken****. (Mu.04/10)*

ilgbaharda köün çamuruní síz biliyėrdis ĝışıni, suya gedardıẖ ĝışın ḳovalarınan su ***ğetírír-ken*** *göz... kibriglerimize toş_atardı toş. (Ağ.13/65)*

oni işte ***verir-ken*** *hemen şerbet yapallar. (Ha.04/31)*

şimdi esgiden bir büyüg bi ġahvede ***oturur-ken****, biz mesele diyelim, babamın_olduĝu zaman, yėdmiş_ikide babam vefat_ėddi. (Ağ.06/146)*

burie ***gelür-ken****,* ***ḳaçar-ken*** *benım anneannėm, buyda sarmış tan̄a... şėi evín_üsdüne, toprağ̂_ǟv. (Ma.04/3)*

*çorab_****örer-gen*** *camının önünden geçergen camide milled çıẖdi erkek. (Ma.04/154)*

*ǟlli dörd manat vėri*ʸ*ėrdiler, / hǟ* ***oẖur-gen*** *buna. (Bu.04/150)*

*bíz_onda onnān_adduĝú e p*ⁱ*şǟnglerinen şey, dolaşi*ʸ*ėrduĝ_ō, çocuẖla* ***oynar-ğen****. (Bu.12/7)*

bēn_ordayken belediye başĝannuĝi ***yapar-kán*** *tarlada, // bayah dėdim_e, yėmeg büşüttürėrdim, pilav yiyírdíler, işçiler, niye? (An.11/107)*

1.2.1.2.1.2.3.14. -mAdA

Ahıska Türk ağzının karakteristik zarffillerindendir. Damak uymuna girer *(-mada, -mede).* Bu ek cümleye "*i-ken*" zarffiiliyle aynı anlamı katar.

ġaç-mada *tilki rasgelíyėr. (Bi.01/136)*

bizim kökümüs, dedelerímis, dedemiz gelmiş äsgerluẖ ***yab-mada*** *bizím kö^{y}e ğeliyír då onde esgerluẖ yabbiir. (Bu.04/59)*

bi aĝacinen mė artíĝ näy^{i}nen ***u^{ğ}raş-mada*** *bäbäm hemen siĺa^{h}i ĝabiir. (Ha.05/21)*

hā̈ sora başınnan ki säpiyėr, bu çoluẖ çocuẖ ägilíb onnari ***tobla-mada****, gälın^{ı}n_ayaĝına möllė tabaĝė ebüle tersıne çev^{ü}rüb ġoyyėller. (Bu.09/127)*

...nın babasi onda öldi, topraĝın_altınna ġaldi de, tırınnerın yolúni ***yab-mada****. (Iğ.09/72)*

on yıl ġalduẖ, unnan sora işda bursaya ğálduẖ da, ***gel-mede*** *yolda neney^{i} dá ĝaybėddım da. (An.05/75)*

sen türki ***dė-mede*** *ben_öğreniyėrdim, daa bene lazım yoĝídi, bir defe diyerdi. (Bu.06/30)*

hėç bişe ... yollarda ***gel-mede*** *yödüriyėrdíler. (Iğ.11/49)*

ġonuş-mada *baẖ gör, aḳrebe çıẖduẖ. (An.04/103)*

deme onun ġobali çubuĝú beĺa şeydeydi öğünde Duri^{y}ėrdi o, dutti ğėriden, ***dud-mada*** *o da çubu^{ğ}unú aldi, gėri do^{ğ}rú vurdi ebėle ği o şe^{y}á oni geri do^{ğ}ri düşürddi de. (An.05/280)*

sabaĝ_onda Balġondo ***otur-mada*** *bişeler_aẖlíma ğeldi. (Bu.06/6)*

ė ben bun^{u}n_aĝzınnán o ***oẖu-mada*** *ben ögrendim, sená ne ki, sene ne, yoẖ, sügüd Dur, oĝumiyėrsın bişė. (Bu.06/90)*

insan buclaniyėr de^{e}, buclaniyėr_insan, ***dur-mada*** *buclaniyėr. (Iğ.09/152)*

aşinnė remed babam ō şėyda hevannari ***ğetúr-mede*** *ġarışduĝuna ā, bír ineg getúrdi. (Bu.12/70)*

yėr ***sür-mede*** *bír ḳa^{ğ}ıd bulíyėr, bişe yazılı. (Bu.07/2)*

1.2.1.2.1.2.3.15. -mAdAn

Damak uyumuna girer *(-madan, -meden).*

*nenem biyanda sesini **çıḳar-madan** gizlenmiş. (Ağ.03/4)*
*/-böyüg küçügi **say-madan** ḳavĝaya giriyor ya, alaşa ona diyėr.-/ (Bu.01/28)*
*bi iyne bȫle üsdme **sanç-madan** diyėr, ʰemen diė sánı ġovann_içine ġoydum, suya gidiyom mahanasıynen. (Ma.04/14)*
*şekerler var_a, normaĺ bayram şekeller böʸlesi, ġatėller_içine, gelⁱnın başından atėll... eve **gir-meden**, sora äve girir_elⁱni bala çalėr. (An.01/46)*
*yad **di-meden** yadmaḫ yȯḫ, yad diʸecaḫ gi yatazıⁿ. (Mu.02/27)*
***sor-madan** sual **et-meden**. (Ha.04/46)*
*babam da dedi biz bi düşünelim dedi, soruşduralım, öyle **soruşdur-madan** hemen ḳız verilmes. (An.10/66)*
*muḫdar_olduḫdan sora, kim_ölürse, // köʸde, diʸő́r kė, ben **gör-meden** cánazáyⁱ ġuylamiyacaḫsınıs, pägi. (Ha.09/3)*
*bu seyfad çoḫ şe yabiʸör, ālıyír, **tūr-madan**_āliyör. (Ma.06/3)*
*dilime **sür-meden** diyėr, hiç, böylece biraḫdım, ġuziler, mallar bağrışíyė bȫrüşiyė diyėr, öylece biraḫduḫ diir. (Ma.04/13)*
*tevekkeli, / **düşün-meden** söziͥ ġonuşur (Bu.01/25)*

1.2.1.2.1.2.3.16. -mAzdAn

Bu zarffile yeni Ahıskalıların, özellikle de daha önce Özbekistan'da yaşamış Ahıska Türklerinin ağzında rastlanmıştır. Türkiye'de yerleşik eski Ahıskalılar tarafından kullanılmamış olması dikkat çekicidir.

Eklendiği kelimeye Türkiye Türkçesi yazı dilindeki *-mAdAn* zarffili ile aynı anlamı katar. *-mAzdAn* eki, damak ve dudak uyumuna genellikle girer. *-mazdan, -mezden* şekilleri dışında metinlerde başka varyantlarıyla da karşılaşılmıştır*: -masdan, -mesden, -mazdán, -mazda.*

*/-ā̈la-**mazdan** söyle.-/ (Bu.03/6)*

*anası da dėdi ki, zaten **baẖ-mazdȧn**_olmas ki bu iş, baẖsınnar hėç be incínmem dėdi. (Bu.09/24)*

*o it de ġardaşımın yadiğeri deb, da^{h}a bíz de **bıraẖ-masdan** gelduĝ. (Iğ.09/94)*

*bize eğe daḳíment vėre^{y}dile, amerigeye **yėt-mezden** türkiye^{y}e ğelúrdíler. (Iğ.09/109)*

*annem babam çifluẖda çalışı^{y}ėr, sabaına í elden gün **çıẖ-mazdan** ... uy^{u}yanda ğediyėller, beni... urusun evine bıraẖıyėller. (Bu.07/10)*

*sā̈her yėnği sabaĝ_açılı^{y}ė, gün **çıẖ-mazda** sā̈^{h}erluẖ diėrduẖ. (An.05/449)*

*yōẖ, teze gelín, hele eve **ğetır-mesden** dedı. (Bi.04/118)*

*ȯnda, ipā̈gḳurd, tut ā̈kiliyėr de bízim milled **bil-mezden** odunnuĝa tut kā̈sd^{ı}le^{r}, çoĝí de cazaevine onna^{n} ğėdduĝunan da ğelmediler. (Bu.12/58)*

*baĝ_unun yaĝın_oldi mi herşėy yapmaĝ_olur, dė yeter gė ā̈rinme, **ā̈rin-mezden** yapacan. (Ha.07/44)*

1.2.1.2.1.2.3.17. -mAzIyA

Ahıska Türk ağzının karakteristik zarffiillerinden biridir. Damak uyumuna girer *(-mazıya, -meziye)*. Eklendiği kelimeye Türkiye Türkçesi yazı dilindeki *-mAdAn* zarffili ile aynı anlamı katar.

*hā̈le **ġurtul-maziyā**, bu ġızlar şė^{y} ėdiyėr, buna, yaní aşşaĝı buraẖiyėr_eb, ġarşi türgi diyėr. (Bu.06/239)*

*oĝlum **bil-meziyá** niye iş yapíyėrsin? (Ha.07/71)*

*türkiye^{y}e geşduu kimi haman aliyír_ordan ki diir burdan hiş kimse gėçmemüşdür, bílmiyėller, hazır **bil-meziye** bura ġa... sora gaur ġapadır ... burayı da tutar diyá, gā̈lír geçiíller türkiyee. (Mu.06/24)*

*ben görmedim, hėç **gör-meziye** gėtdım valla^{h}. (Ha.08/45)*

1.2.1.2.1.2.3.18. -b/-p

Bu ek, Ahıska Türk ağzına Özbek Türkçesinden girmiştir.

bazi zoppalarımízi abele ***tikle-p tikle-p*** *ġoy... sancarduḫ, biri onda biri bunda. (An.05/209)*

bir yol_ayrımına ğėdiyėr bele de, oyandan_öbür köʸden bi tanázi odunu ***yüh́le-p****, bazara ğötüre... şeʰere ahısḫaya satmaya oduni eşeğe. (An.05/230)*

isdambȯldo ***oḫu-b*** *gėdmíşdür mollaluğ̂a. (Bu.11/116)*

ō geldi bäni ***ġucaḫla-b sarıl-ıb öp-üp*** *beni, dedi äsger_ağ̂anın_oğ̂li misin? (Bu.04/107)*

1.2.1.2.1.2.3.19. -(I)p ... -Irken

o müşderi ***ğetir-ib götür-ürken*** *bunú gösdeʳmişler. (An.10/13)*

1.2.1.2.1.2.3.20. -(I)r

Bu ek aslında geniş/şimdiki zaman eki olan *-ir* ekidir. Aşağıdaki örneklerde de görüleceği üzere *-(y)Ip* zarffiili ile aynı işlevde kullanılmıştır[121].

*meğerim ġapíy****_aç-ir*** *diyniyir, bäni diyniir. (Ağ.16/142)*

ġondaḫlıyėruḫ çocuğ̂í, ***sar-ir*** *sarmaliyėruḫ, beşige böliyėruḫ yatir. (An.01/139)*

*ordan giriyėʳsin, ġapiʸ****_aç-ir*** *Balġona çıḫıyėrsin. (Bu.14/171)*

üsdünü ḫazlarsın tuza ġoyarsın, bir_afda duzda durur, sora ***çıḫard-ır****_asarsın. (An.01/200)*

türkün geturduğ̂ú etmeği beğenmiller burda da, onbaşi şeʸ_ėdir, ***ğed-ir*** *binbaşına diʸėr yüzbaşına, yüzbaşı binbaşına. (An.06/23)*

---

121 Kip eklerinin zarffiil işlevinde kullanılması hakkında bk. Nurettin Demir, "Kip Ekleriyle Kurulan Birleşik Fiiller", Prof. Dr. Leyla Karahan Armağanı, Akçağ Yayınları, Ankara 2013, s. 289-398.

türkiye^y^e geşduu kimi haman aliyír_ordan ki diir burdan hiş kimse gėçmemüşdür, bíl̇miyėller, hazır bilmeziye bura ġa... sora gaur ġapadır ... burayı da tutar diyá, ***gäl-ír*** *geçiíller türkiyee. (Mu.06/24)*

şíni o, yabanı şora ot, bunna ne diyėlle onun şe..., / hē şora, onu^n yapraḫlar^ı^ni şėydiyėrd^i^le, yoĝurd^ü^nen ***ġarıştur-ür*** *yiyėrd^i^ler, e baḫşa bişey yoḫ, e^ğ^e yoĝurd da bulursa ġomşilerde^n^. (Bu.12/156)*

1.2.1.2.1.2.3.21. -sA+kişi eki

Burada yer alan -*sA* ile çekimlenmiş fiillerde herhangi bir şart anlamı yoktur. Ek aşağıdaki örneklerde zarffiil fonksiyonunda kullanılmıştır[122]:

hayır da yāni ***bil-sem****, diyarím ki bu budur. (Ağ.06/28)*

äger ***dutu^l^-san*** *ġapadiyėller_emen, içeri. (An.09/133)*

ben türġ_o^ğ^lü türgüm dedim, ***yas-san*** *türg yas,* ***yazma-san*** *hėç yazma, ben türgüm, osmanni türgíyim ben. (Bu.04/243)*

onun izini ***olma-sā*** *bu kö^y^den_o kö^y^e adlamaya haġġımız yoĝdi. (Bu.02/76)*

*/- ā bunu kimi yavaş****_annat-sa*** *annarsın-/ (An.03/33)*

söyle-saĝ *bízim hekeye hėç tükenmes ġızımcan. (Iğ.09/3)*

vurub_eğer ***devürme-sez****_eppisini, gėne biz bineceȯĝ_onn_arḫasına. (An.05/215)*

tandurda ataş ***yaḫ-sala****, ocaḫda, ġapidá, getúr^u^rdúle orya ġorun^u^ tökerd^i^ler (An.05/41)*

Aşağıdaki cümlelerde görülen -*sA* eki, üzerine getirildiği fiile *"-dık ki"* anlamını katmıştır:

bír de ***bahsaġ*** *ġamindat_öğümüzden çıḫdi, bisiḣlėtinen, vȧyenni äsgeri formada. (Bu.02/77)*

dağıdan ça^ğ^ı ***baḫsa^h^*** *ği bir de hava bulutlandi (An.05/372)*

---

122 -sA'nın zarffiil olarak kullanımı hakkında bk. Gürer Gülsevin, Türkçede -sA Şart Gerundiumu Üzerine, Türk Dili, S:467, Kasım 1990, s.276-279.

benim bir emcemī, ē, odduz yėddinci senesi sabağına ***ġaẖ-saḳ,*** *yoẖ götürmişler. (Bu.04/113)*

Aşağıdaki örneklerde ise *-IncA* anlamında kullanılmıştır:

lobiya var mı ***de-sám****, ordan, orda*^{n} *uzandí de o, çalışdığî yėrınden bäne uzandı da gö... ağnımdan_öpti. (Bu.01/7)*

ödiyecam ***de-sam****, bän para isdemem senden. (Bu.01/11)*

1.2.1.2.2. KELİME YAPICI EKLER

1.2.1.2.2.1. Asıl Kelime Yapıcı Ekler

1.2.1.2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

1.2.1.2.2.1.1.1. +acıẖ+/+acuẖ+

Jean Deny, aslında *+cIk+* şeklinde kullanılan ekin, çekim sırasında, biraz kaide dışı olarak yalnızca "*az*" ve "*dar*" kelimelerinde ekten önce sığınık bir vokal aldığını söyler[123]. Derlediğimiz Ahıska Türk ağzı metinlerinde bu eke yalnızca "*az*" kelimesi üzerinde rastlanmıştır. Ekin ikinci ünlüsü hem yuvarlak hem de düz şekilli olarak kullanılmıştır.

oni atīb ***az-acūẖ*** *belē ġaruşdurursun. (Bu.05/33)*

varidi orda ***az+acuğ****, ele bele varidi. (An.09/107)*

o ***az-acıh*** *sa*^{v}*uyacaẖ. (Bi.04/66)*

suli yemege ***az+acıẖ*** *yapraẖlarınnan bīraẖıyosun. (Bi.04/124)*

Aşağıdaki örnekte ise /*a*/ *sığınık vokal*inin darlaşıp /*ı*/'ya döndüğü görülür (*+ıcıġ+):*

käpeg var ya, ondan ***az+*^{ı}*cıġ*** *vėriyodu ḳazaẖlar, günä*^{h}*ė gäsın çocuẖlar ölmesin diye. (Bi.03/53)*

[123] Jean Deny (Çev: Ali Ulvi Elöve), Türk Dili Grameri, Maarif Vekaleti, İstanbul 1941, s.309.

1.2.1.2.2.1.1.2. +cA+

Kelimeye damak uyumuna göre eklenmiş *(+ca+, +ce+)* ve çoğunlukla dil isimleri yapmıştır.

__ġazaḫ__+ca da söylüyoduĝ, __urus__+ca da, gendi dilimizde de. (An.01/71)
indi __bura__+ca diyėrim gi çiläg, ġanasın. he çigelek. (Bi.01/150)
ė^y ben bėle ġonuşiyėrím, onnar __mamur__+ca ġonuşi^y ėler. (Mu.05/4)
yani onnarın __dil__+ce ha! (Ağ.01/13)
turk geldın mi sen, turksun sán dedi benden soriyė^r __ėrmeni__+ce. (An.05/138)
kürdidíler_onnar da ama __küd__+ce bílmiyerd^ıler. (Ha.08/11)
Ek ünsüzünün tonsuz şekillerine de rastlanır: +ça+, +çe+.
şindi ben __ḳazaḫ__+ça da yazmaḫ bülyėrīm, söylamaĝ bílėrım, __urus__+ça da yazmaḫ söylamaḫ, __türg__+çe de, her dil bilėrım, her cülli yazabılėrım. (An.02/83)

Aşağıdaki örneklerde ise ek ünsüzünün /j/ ve /ş/ seslerine döndüğü görülür: *+je+, +şa+.*

bizim __gürji__+je bişe türgce biliyor_o ėrmeni. (An.05/137)
o işarät_ėdiyėrdi yani ki o sänın bir günnuḫ çalışduĝan, bir gün, gün yaziyírdi, durudagėn __urus__+şa diyende. (Iğ.06/26)

+cA+ ekinin dil isimleri dışında başkaca yeni kelimeler türettiği de görülür:

çöz ba^ham_ele ne __boy__+ca+__dur__. (Ağ.12/14)
sora __díleh__+çe+y^i yazdıle gi gälmese olmaz. (Bu.10/22)
ḳadınnār, ėrkekler yıĝılur gelür, ne_b^ilem yüzük verírler, yüz gö… … __yüzgörüm__+çe, gi gelini göraḫ. (An.12/145)
ondan sora çaĝıriyėrdi, __felen__+ce gelsin dep. (An.05/188)

Aşağıdaki örnekte standart Türkiye Türkçesi dışında bir kullanım görülür. Burada ekin getirildiği kelimeye sevme anlamı katmıştır[124]:

*heb ölene çaḫ heb diʸırdi ki ay **kibar+ca kibar+ca middiḫan+ca+m**. (An.07/28)*

1.2.1.2.2.1.1.3. +caḫ+/+ceh+/+çaḫ+

Damak uyumuna giren ekin ünsüz uyumları konusundaki tavrı net olarak tespit edilememiştir. Aşağıda ekin ünsüz uyumuna hem giren *(+caḫ+/+ceh+)* hem de girmeyen *(+çaḫ+)* örnekleri görülecektir:

*bele bir küçüğ **yığ̂ın+caḫ** kimin dadli dağ̂ıdiyėller (An.09/372)*
*sená **biz+ceʰ** söyliyėm, pörçüklü eşidím, sábzı. (Bi.01/44)*
***oyun+çaḫ+lar** diyėruḫ bizde. (An.01/162)*

1.2.1.2.2.1.1.4. +celuḫ+

*o **ergen+celuḫ+dur** diėrsın_ola o, bişėtmez ğ̆ėçer gendi ğ̆endine. (An.09/389)*

1.2.1.2.2.1.1.5. +cė+

*o zaån bizím **ön+cė+ler** sabaḫ namazına yaḫın, haydėn dedíler. (Ha.05/77)*

1.2.1.2.2.1.1.6. +cıḫ+/+cig+

Kelimelere damak uyumuna göre eklenir.

*onnȧn **āz+cıḫ** dinnenı̊rdi. (Mu.01/120)*
*ḳıymann_içine de ĝarabiber, ē onnan sora soĝan, **biraz+cıḫ** da sarmısaḫ. (Ağ.10/90)*

---

[124] Üzerine getirildiği kişi adlarına sevme anlamı katan +cA ekine Türkiye Türkçesinin diğer ağızlarında da rastlanır. Ayrıntılı bilgi için bk. Serpil Ersöz "Sancaklı Yörükleri Ağzında Bir Ayrıntı: +CA, +CIK", Turkish Studies, Volume 4/3 Spring 2009, s.938-951, http://www.turkishstudies.net/sayilar/sayi16/ersozserpil843.pdf.

*oẖlavinan aç^ı^yoruz_**ince+cig**. (Bi.03/11)*

Metinlerde ekin farklı şekillerine de rastlanmıştır: *+cıġ+, +cıḳ...vs*

*maya ẖatacan çoġ_az, ekmek kimi çoẖ ġadmúyosun, **az+cıġ**_o ġadar gi yumuşaĝ_olsun. (Bi.03/16)*
*abim ḳulaını kesdi, şu **ḳadar+cıġ** kesdi, ġan çíẖarddi (An.10/141)*
*onu azca, **āz+cıḳ,** unun_üsdüne gezdúrüyon. (An.04/116)*

1.2.1.2.2.1.1.7. +cíl+/+c̱il+

Kelimelere damak uyumuna göre eklendiği görülmüştür.

*hani öbürlerne nazaran, biraz da ġaba ġonúşėm da^h^a **ev+c̱il.** (Bi.05/27)*
*onnara biraz do ōsun aẖısẖa kültür^ü^nü almış bunnar, daha medeni, daha **insan+cíl**, ... paylaşmayı vilen. (Bi.05/25)*

1.2.1.2.2.1.1.8. +ç+

*boĝíyírdi di^y^ėr, giriyírdi **ana+ç** ġoyunnari gözel. (An.07/82)*

1.2.1.2.2.1.1.9. +çi+

Ek, ünlü ve ünsüz uyumlarına genellikle girmez.

*bír dene adam vār, **deved+çi**. (Bu.09/65)*
*ahşamına **düyür+çi** geldi. (Ha.04/61)*
*Daňyėl ġocasınn_adı gürcídür_o da boalteri ... yani **muasebe+çi+ydi** ireli, gürcü kö^ü^nde. (Bu.04/121)*
*biz **nöbed+çi** diyoruz_onnar saldad diyórmuşlar. (Ağ.15/37)*
*işte ordan sora nå oldum, **sġlaç+çi** oldum. (An.02/60)*
***yaban+çi+lere** saddın_ola (An.09/67)*

Ancak, ünlü ya da ünsüz uyumuna giren pek çok şekline de rastlanır:

ġazėta+ci+ler *gelmişdi, o ġızlar çadırlardan çıḫamiʸirdler baḫ. (Iğ.02/179)*

ġazma+ci *diʸirduḫ da onnarın_adını (An.05/376)*

meyve+ci+luḫ *köʸi dägülümiş babamgilin. (Ha.04/17)*

o ***tüken+ci*** *ilⁱyas dayı vardi ya (Ha.04/25)*

altun+ci+yuḫ*. (Ağ.04/4)*

bizde heb ***yaban+çı*** *kimī, ȯ gėce güvegiye vörürdiler (Bu.13/171)*

birez ***yalan+çi+ya*** *da ğeliyír, yalan kelmelerine de geliyír,* ***yalan+çı*** *ġonuşmasına da ğeliyír. (An.09/411)*

tämbe ėtmişdi ***yardım+çı+sına*** *o ğeneral. (An.05/108)*

iki tene ***fotᵘraf+çı*** *baḫdım_arablar_orda. (Ağ.07/162)*

hē ***ara+cı+luḫ*** *ya ne. (Bu.13/185)*

hērkėş birbirine ***yardım+cı*** *olurdí. (An.01/97)*

Bunların dışında metinlerde ekin farklı şekillerine de rastlanmıştır: *+cí+, +çí+, +ci̊+, +cú+,+çi̱...vs*

bāḫ sen bunnara saabluĝ edecaḫsın, ki burda azĝunnuĝ_olmasın, toy ***bozan+cí*** *olmasın, tertib_olsun. (An.09/364)*

üç, üç dört yıl, orda oldum, / ***depo+cí****. (An.02/61)*

ḫocaya iki tene ***yardım+çí*** *vėriyėler. (An.04/12)*

aḫşamınán ***düğür+ci̊*** *ğedaḫ dėdler. (Ha.05/122)*

*adım nermin soyadım_****altun+cú****. (Ağ.04/3)*

onu kimı ***zurna+çi̱*** *yoĝumi̊ş. (An.06/33)*

1.2.1.2.2.1.1.10. +eg+

Yalnızca birkaç kelimede çeşitli şekillerine rastlanmıştır: *+eğ+, +eh́+.*

sarmısaĝın_ortasını açıʸersın, ***öz+eg+i*** *var. (An.01/109)*

bir ***bögür+eğ+im*** *de yoḫdur* ***bögür+eh́+sizim****. (Ha.07/48)*

1.2.1.2.2.1.1.11. +gil+

Hem Türkiye içindeki, hem de Türkiye dışındaki[125] Ahıska Türkleri ağzında rastlanan bu ek, tek şekilli olarak kullanılır.

otuz_üşde gelmişler ***babam+gil****. (Ağ.02/1)*

bu arada geldii yėllerde her ne ĝader rus jandarma ġaraġolü görmüşseler ***amᶦjam+gil****, benım ẖanımın babasi, o ço diktatör_adamidi. (Ağ.07/24)*

bizim ***babamíz+gil+e*** *diyöller gi şimdi ġaẖın, gidin, aĝññın ġazalarıni, köüleríni, her yeríni gezin. (Ağ.07/39)*

remetluh ***annem+gil+leʳ*** *söylerdᶦle (Ağ.14/42)*

kövlü ḳızı dá annesi babasí yoẖ, ölmíş, ***abisi+gil+de*** *oturuyodu (Bi.03/71)*

Aşağıdaki örnekte */g/* ünsüzünün sızıcılaştığı görülür*: +ğil+*

artıẖ ***dedem+ğil+i*** *bi köe verⁱyölár (Bi.05/22)*

1.2.1.2.2.1.1.12. +(I)nci+

Ekin bağlayıcı ünlüsü damak ve dudak uyumuna girer, ancak sonsesi karakteristik olarak düz, dar ve incedir: *+ıncı+, +inci+, +unci+, +ünci+, +nci.*

bir+inci *bänı masġivaya bu, a, tayara uçujuno oẖumaya gėddīm. (Bu.10/6)*

bin doẖuz_üz_elli ***üç+ünci*** *yılí, ebėle iki göz_ev yapti (An.02/44)*

sora gälduẖ ġırẖ ***dörd+ünci*** *yile, ġırẖ birde* ***iki+nci*** *dünya savaşı başlandi mi! (An.09/87)*

dörd, ***beş+inci*** *nesile gidiyórsun sen. (Ağ.06/26)*

*onnarí odduz****_altı+nci*** *yılda mollari götürdíler (Iğ.06/117)*

on ***yėddi+nci*** *yile çan, lėnin gelene çan barabariduẖ (An.09/10)*

---

[125] Leyla Babatürk, Almatı Bölgesinde Yaşayan Ahıska Türklerinin Ağzı, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bişkek 2008, s.182, 226; İsmayıl Kazımov, "Axısqa Türkləri: Dil, Tarih və Folklor, Bakı 2012, s.192.

ġırḫ dördünde, ***doḫḫuz+unci*** *ayda bizi sürdilär_ordan, aḫısḫadan. (Iğ.06/4)*

onda ***on+unci*** *sinifidi. (Bu.04/8)*

odduz+unci *senenın çocuĝíyim be*[n]*. (Bu.04/6)*

aldmiş+inci *yile çan özbekisdanda yaşaduḫ. (An.09/138)*

o da ***yėtmiş+inci*** *il*[i] *savėtin_ey, ben ben diyan şey vaḫdi. (An.09/443)*

çoçuḫlar_ireli geldi ben ***doḫsan+ıncı*** *ilde ğelduḫ bis, dedeynen ben. (Bu.13/10)*

iki ***bin+inci*** *yildá bunda zelzele oldi he mi (An.04/91)*

Yukarıdakilerin dışında, ekin damak ve dudak uyumuna giren ve girmeyen pek çok varyantı ile de karşılaşılmıştır: *+incu+, +ínci+, +üncü+, +únci, +üncı+, +ncı+, +nç*[ı]*+, +nç*[i]*+, +ĭnci+ …vs.*

oddus ***säggiz+ínci*** *yilde öldiler mi ná habar desa hā̈bbisini diyír gi admaad kö*[v]*üni, soyadını oḫuyėr dá, pā̈ḫ paḫ ėdiyír. (Bu.11/123)*

dünya boyunca ***bír+incu+luĝı*** *aldım matimatiġadan. (Bu.10/3)*

işde ***üç+üncü*** *soyġırım ġızım bu sä́ḫsen* ***doḫḫuz+únci*** *ili ki dĭ*[y]*ėrsın fėrĝanadur. (An.09/192)*

bir ėdiyėr, ikī, ***üç+üncı+sında*** *diyėr ki ulaşmiyėr (Bu.09/173)*

*doḫsan_****altı+ncı*** *senede bis, ē iĝdirden türkiyeye ğä̈lduĝ (Bu.02/115)*

ġırḫ ***dörd+üncü*** *yili savėt, canını ġurtaran kimin_oldi. (An.09/98)*

elli ***altı+ncı*** *sene*[y]*e çan, ġır*[ğ] *doḫuzda, ä̈lli* ***alti+nç***[i] *sene*[y]*e çan milled ayaḫlandė. şındi o adȧmlar, ä̈lli* ***altı+nç***[ı] *sene*[y]*e çan kö*[v]*den köve çıḫma*[h] *yasaĝıdi. (Bu.12/79)*

seḫ́sen ***doḫḫuz+inci*** *senede, rusyaya gi töḫ́d*[i]*ler, rusyada dá bír buçuḫ yil yaşaduḫ, bėlĝırat şe*[h]*erinde (Bu.02/111)*

doḫsan+ĭnci *yıla çan bize ey baḫdılar, ġardaş kimi. (An.12/151)*

o da seksen ***ġaç+inci*** *yilidi azerbaycanda rä̈medluĝ_oldi, ikísí gėri ğeldi. (An.09/95)*

Ekteki */c/* ünsüzü */j/* ve */ş/* seslerine dönebilir: *+ünş+, +nji+…vs.*

paran yoĝudi ki tấkir_ala ġoyasın ***dörd+ünş*** *tấkir de tam dursun. (An.09/180)*

aḫıri, ***iki+nji*** *ğene gördi ğeldi. (An.05/365)*

1.2.1.2.2.1.1.13. +luḫ+

Karakteristik olarak damak ve dudak uyumuna girmez, tek şekilli olarak kullanılır:

ordan burayā ***ġaçaġaş+luḫ*** *olmiş (Ağ.04/10)*

ayni o ***sicaḫ+luḫ+da*** *ısıtırıs (Ağ.18/50)*

yiğirmi bëş yil işledim, ***hǟmşire+luḫ+da****. (Bu.11/105)*

aĝır+luḫ *da bişe[y]si yoḫdur da yani, birez, aĝır da gelebülür. (An.09/398)*

ḫırḫız+luḫ *burda var, orda yoĝudi. (An.11/37)*

annem babam ***çif+luḫ+da*** *çalışı[y]ër (Bu.07/10)*

iki üç_ay[ı]n_içinde ële oldum ki, bǟni ögme[y]e başlad[i]ler ki iki ***yil+luḫ***
eskerler buni kimi veremiyír. (An.09/326)

meyveci+luḫ *kö[y]i dǟgülümiş babamgilin. (Ha.04/17)*

nërden bu ***bol+luḫ****! (Mu.06/104)*

çindirik die[r]duḫ, ***umuz+luḫ****,* ***umuz+luḫ*** *diyárdıḫ, onun başında bele*
çengel_aĝaşlar varıdi, abële. (Mu.01/46)

diir_insano[ğ]luna ***eyú+luḫ*** *yoḫ, benı́ aḫşama çan bindiler şe eddilár,*
bı̊raḫd[i]ler beni, valla[h]i. (An.06/60)

di[y]ır gi ula bu cür_araba burda ġadanmiş sen_o ***küçüg+luḫ*** *ufaḫ*
tefeginen sen burda ne tevı̊r gëçecan! (An.09/264)

Aslında yuvarlak ünlülü olan ek, bazı örneklerde düz, dar ve kalın ünlülü (/*ı*/) olarak tespit edilmiştir (*+lıḫ+, +lıĝ+*). Damak ve dudak uyumuna girmeyecek biçimde, tek şekilli olarak kullanılan ekin bu şekildeki kullanımı Ahıska Türk ağzı içinde bir alt grubun varlığını işaret ediyor olabilir:

biri ***rāmed+lıĝ_****oldi. (Ağ.06/38)*

rahmed+lıẖ babam_anam hep otururdi, bunnarı annatırdi bize. (Mu.05/42)

meer_o adam da ***ḳalleş+lıĝ_*** *ed*[i]*yór babama. (Mu.05/31)*

işşiz+lıẖ*, orasi kötü oliyėr ġızım (Iğ.05/26)*

+luẖ eki, /n/ ile biten kelimelere getirildiğinde, o kelimenin sonsesi ek üzerinde genellikle değişikliğe sebep olur *(bk.1.1.2.2.1.3.1.1.8. nl>nn)* ve ek şu şekillerde karşımıza çıkar: *+nuẖ+, +nuĝ+, +nıẖ+, +nıĝ+.*

bereked de vardi, ***insan+nuẖ*** *da vardi yavrum (Ağ.14/31)*

anam ***pėrpėrişan+nuẖ*** *çäğdi. (Ağ.16/114)*

sülelesinde ***misliman+nuẖ*** *var mi yoẖ mė? (Ha.04/47)*

göriyír gi ola nä gözel ***orman+nūẖ,*** *köün ögi açuẖ (Bu.04/60)*

seninki iki ***gün+nuĝ_*** *oldu (An.03/23)*

ben_ottuz beş sene ḇeni seşdiler, belediye ***başġan+nuĝ+i****, igirm*[i] *bėş bin nüfüs. (An.11/29)*

remeddu[ğ] *ḇavam,* ***kefın+nuĝ+unu*** *toplamíş (Bu.12/109)*

dedím orocun[u] *dutacaım ği ẖıdırellezi nėrdá olsa* ***çätin+nuĝ*** *vaẖıdda ulaşur bize dedím dá. (An.05/314)*

geliyíller o babamın_aẖrabalar[ı]*ni on sekiz ayley*[i] *ō* ***saman+nıẖ+da*** *tutuyóller. (Mu.05/21)*

yaní ***müslüman+nıĝ*** *ordan daĝılmiş_esas, ora. (Ağ.07/6)*

+luẖ eki, getirildiği /r/ ile biten kelimenin sonsesi üzerinde gerileyici benzetme ile değişiklik yapar *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll):*

bíz_ār gün bazȧrá ğėdíb, ***bazal+luğ_*** *etmazuẖ gi bis. (Iğ.09/130)*

en böyüġ_abėysi izmirde şė[y]*id_olmúş,* ***esgel+lıẖ+da****. (Mu.02/10)*

*ben_****esgel+luĝa*** *gedende gevregleri yabdi, yarım yola çaĝ bitirduẖ. (Ha.07/41)*

getürd[i]*le de ġab*[i]*ristanda, ĝárėd* ***mezel+lüğ+ü*** *varidi, orada kesdiler o ġo*[y]*i. (An.05/369)*

yëmeg büşüriyërd[i]*ler, yola* ***hazıl+luẖ*** *göriyërd*[i]*ler. (Bu.02/3)*

Sonu /t/ ile biten kelimelere getirilen *+luẖ* ekinin önses ünsüzü, bu */t/* sesinin etkisiyle değişime uğrayıp *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.1.12. tl>tt)* ek *+tığ+, +tíġ+* olarak görülebilir. Ahıska Türk ağzında oldukça nadirdir. Metinlerimizde yalnızca birkaç örneği tespit edilmiştir:

yarbay vardi, beni ***inşaat+tığ+a*** *virdi, götür[ü] çalışdıracaẖ. (Mu.03/101)*

eved ġėddi o[r]da da ***ramet+tíġ_****oldi. (Ağ.06/22)*

Ekin, bazı örneklerde Türkiye Türkçesi aydın konuşmasındaki şekillere yaklaştığı görülür*: +líg+, +lig+, +liğ+, +lik+.*

[h]áni şimdiki ***asger+lig*** *birez zor. (Ağ.06/49)*

yani ***seçgi+lig*** *yabmamişıẖ, yoẖ. (Ağ.07/100)*

çünkü orâ ***pis+lig+dür_****e, tôz, kǖl, duman yutërsın_a kirli urba ğeynirsin. (An.02/99)*

bizím_ora ***bahce+lig*** *dí[y]ör. (Ma.05/13)*

altí ***kişi+líg*** *yëmek şëysi. (Bi.04/59)*

ben de ***ġa[y]veci+liğ+e*** *başladım, çocuĝıdim. (Mu.03/50)*

görǘ[r]sin nesil ***deişig+líğ+ı*** *var. (An.01/181)*

şimdiki ***asker+lik*** *hem ġolay, hem de zor. (Ağ.06/48)*

işde babamgilden_allah razi olsun ki burda ***iki+lik*** *seçmediler. (Ağ.07/93)*

tamam_on sekiz yaşına ğelmíş, ***ä̈vli+lik*** *yaşı yaẖındır. (Ağ.13/33)*

bir sene ***asger+lik*** *yabdım. (Ma.02/44)*

+luẖ ekinin arkasından ünlüyle başlayan başka bir ek getirildiği zaman, ekin sonses ünsüzü tonlulaşıp zayıflayabilir ya da düşebilir *(+ni[ğ]+, +lu[ğ]+, +lı+, +li+, +lu+).* Bu durum daha çok Türkiye Türkçesi aydın konuşmasına yaklaşmış telaffuzlarda görülmektedir:

onnar da artıġ, ***gelín+ni[ğ]+i*** *geydi geldi (An.10/76)*

çocȯẖ+lu[ğ]+umuz *bele gëşdi (Ha.04/123)*

*bi de babamın_****ana+lı+ı*** *varmış (Ma.05/4)*

asger+li+imiz_*ėle ğëşdi ġızım. (Ağ.06/47)*

iki sene sora ***asger+li+i*** *bitirdim geldim_öyle düün yabdım. (Ağ.06/137)*

bunnari ruslar ***ḳominis+li+e*** *devet_ėdmiş. (Ağ.07/3)*

bacım da vardu on beş yaşında, allah rámet_etsin, vafat_ėtti, ***ana+lu+um*** *da (Ağ.09/50)*

ġolẖuz+lu+a *ġabul_ëdiyormuşlar. (Ağ.02/10)*

Metinlerde *+luẖ* ekinin yukarıdaki şekiller dışında başka varyantlarına da rastlanmıştır: *+lıġ+, +lı̊ĝ+, +lı̊ẖ+, +lih́+, +lı̊g+, +luġ+, +luĝ+, +luh+, +lúğ+, +lúĝ+, +lúh+, +lüğ+, +nik+ ... vs.*

hapisanede ***aşcı+lıġ*** *yaparken o rus hanımⁱnen tanışıyor. (Ma.05/24)*

ana+lı̊ĝ+ım *gelende ben yėdi yaşındaydım (Ha.01/16)*

arẖa taraFi köv, hem dē ***çayır+lı̊ẖ.*** *(Ha.05/25)*

tab̲i canım ***acemi+lih́+te*** *bires sıẖışuluĝ_oliyėr (Ma.02/58)*

a o adam bíze ***ėy+lı̊g_*** *ėdiyėrdí (Ha.07/21)*

çoẖ ***zor+luġ+lar*** *çegmişler (Ağ.03/12)*

savaşdan sora ğene biráz ***bol+luĝ_*** *oldi. (Bu.12/77)*

bíz oẖuduĝ_amma ki ***şafór+luĝ*** *yaptım ben işde. (Bu.12/127)*

remet+luh *annemgilleʳ söylerdⁱle (Ağ.14/42)*

gä̊lini ne tä̊ür çıẖardmaẖ lazım, de gä̊lⁱni ne tä̊ür ***ëlçu+lúğ_*** *etmaĝ lazım (An.09/20)*

abí ne diyėler ***vel+lúĝ+a*** *(Iğ.02/74)*

bu ***böük+lúh*** *türkiyey ġurtarıb, hem dinimizi saẖladdi, hem ürf_edetimizi saẖladdi (An.09/14)*

gelürüm_ö ği sizin ***ey+lüğ+üzü*** *o zaman ben_ade ederim dedım. (An.05/119)*

onda güzel_ç kü... ***gün+nik+den*** *baẖíyëruᵍ, gününí̊ ayarlıyëruẖ. (Bi.04/83)*

Bazı örneklerde ekin kullanım alanlarının ve semantiğinin Türkiye Türkçesi aydın konuşmasından farklı olduğu görülür. Aşağıda maddeler halinde bundan bahsedilmiştir:

i) Akrabalık isimleri üzerindeki kullanımı Türkiye Türkçesi yazı dilindekinden daha işlektir:

*e **ana**+**lıḫ** deël mi! (Ha.01/14)*
*işde benım babam da ... **kirva+luĝ+ínen** işde bu hayınnar götüriyir de, urus hökümetinin_ç böyüğüni öldüriyër bením babam. (Ağ.16/7)*
***baba+luĝ+a** ġaldım. (Ağ.16/109)*
*ô saĝducusí olur, ġarısi de **yënge+luĝ** edár. (Bu.09/77)*

ii) *+luḫ* eki aşağıdaki örneklerde eklendiği kelimeye *"... olarak kullanılmak üzere*" anlamını katmıştır:

*gelír onun ävínden su götürürduḫ äve, onun ävínden gelír **çay+lıḫ** su götürürduḫ. (Mu.01/184)*
*bir ey ġoç_aliyírsin, ya bir_e buĝa aliyërsin, öküz_aliyërsin, ya **ġurban+nuĝ+a**, ya ḳış_içün **ät+luĝ**_uçün, ġayıriyírsın_oni, tavladiyírsin, tavladmaya ġayırmaḫ diyallar. (An.09/402)*
*ô ḇaġonnarın beĺa ġarıní ġaziyiruḫ da **su+luĝ+a** içiyiruḫ. (Iğ.09/26)*
*onnan sora kersene ġoyarduĝ_oni ezerdūḫ ġışın, **yoĝurd+luĝ+a** ġullanurduḫ. (Ma.03/112)*
*o aĝaşlari **odun+nuĝ+a** kesdi (Bu.12/60)*
*iki güne **yëter+lüg** eşya meşya alız başġasına degmeis. (Bi.03/118)*

iii) *+luḫ* eki aşağıdaki örneklerde günün vakitleri (sabah, öğle, akşam … vb.) üzerinde kullanılmış ve "*günün o vaktinde yenen yemek*" anlamını katmıştır:

*buna yödür_íçür, sabaĝınen bu, ben yataḫdan ȯn birde ġaḫdım, bu yödürüyër buna yolliyër oíóla, **ëvle+lúg+e** de ben buna yödüriyërím. (Bu.08/71)*
*abunnar çocuḫlarım ğeldı, **aḫşam+luḫ** yëdırdım_aha ne yapim_aḫşama çan. (Bi.01/48)*
*hángi kö^{y}e gelsağ sábah yiyö... öbür kö^{y}e gëdiyor... **ävle+lük**_ö... ondan_öbür kö^{y}e gëdir... **aḫşam+luḫ** yödüriyëlle. (Iğ.11/51)*

iv) Aşağıdaki örnekte ise *+luḫ* eki "koca" kelimesi üzerine gelmiş ve "*(Yedi tane) kocası (eşi) olan*, yani *yedi aile*" anlamını katmıştır:

yëddi ***ġoca+luĝ+í*** *bir ġámasa, yëddi* ***ġoca+luĝ+ú*** *bir ġamasa doldurdi, gelduĝ_a... sürğün_olduḫ gelduḫ. (Iğ.08/13)*

v) Aşağıdaki örneklerde *+luḫ* ekinin semantiğinin Türkiye Türkçesi yazı dilindekinden tamamen farklı olduğu görülür. *+lAr, +gil...* gibi topluluk eklerinin[126] kelimeye kattığı anlam, burada *+luḫ* eki ile verilmiştir. Örneklerden de görüleceği gibi bu ek, hem akrabalık adlarına hem de kişi adlarına eklenebilmektedir:

diʸėr ki bilmiyėrim ... ***bibim+luḫ*** *("halamlar, halamgiller") bíliyėrdíler_á, bir_ėle diir. (Mu.06/13)*

*bizım_**adam+luḫ*** *("bizim adamlar") heb_esgere götürdˡler de, o ecereden geldi mekd... şëy oġula, şëy meelim. (Bu.06/95)*

bu ***bayram+luḫ*** *("bayramgiller") bayram deduĝun, oĝlan yiğirmi ğünnuĝudı ben ḳaçanda, bir bezıni alamadım. (Ha.06/13)*

1.2.1.2.2.1.1.14. +li+

Karakteristik olarak damak ve dudak uyumuna girmez, tek şekilli olarak kullanılır (*+li*):

yoḫsa ***bura+li*** *misis? (Ağ.07/112)*

babam, çoḫ ***ḳafa+li*** *bir adammiş. (Mu.05/24)*

özbėgisdan pambuĝunen çoḫ ***var+li+dür****. (An.09/158)*

çoġ ***ġuved+li*** *bir_aileimiş. (Ağ.07/11)*

bu gȧlen evi ***bereked+li*** *olsun, çeli çocuĝu olsun diye her bişenín bir nedeni var. (Bu.09/92)*

baḫsam Danḳ Duriyėr, ***zırḫ+li*** *Danḳ, yanında de esger Duriyėr, avtomat silahinen. (Bu.02/125)*

*çoĝ_**aḫıl+li*** *itidi. (Iğ.09/95)*

ėĺa ***ġıl+li+ymişler****, bu ġanġȧllar ġılsızdur da. (An.07/100)*

bėlá boz ***gėyím+li*** *erkekler ataşi yaḫmişdiler (Bi.01/14)*

[126] Türkiye Türkçesi ağızlarında rastlanan diğer topluluk ekleri için bk. Serpil Ersöz, "Bazı Türkiye Türkçesi Ağızlarında Topluluk/Aile Adı Yapan Bir Ek: +ēNi / +įNi", Turkish Studies, Volume 3/3 Spring 2008, The Serial of Special Volumes -Türkiye Turkish Dialects-, s.356-377, http://www.turkishstudies.net/Makaleler/710212702_Turkish_Studies_Volume_3.3_Spring_2008_p.356-377.pdf

çoĝ bė̃le uzun ***boy+li****. (Iğ.02/25)*

sinek, ***köv+li+ler*** *diyer bisde. (An.01/204)*

aile var ki on ***nufus+li****, ėlesi var beş* ***nufus+li****, ėlesi var bekar. (Ağ.07/53)*

su+li *patátiz yapíyosūn,* ***su+li*** *yemege,* ***su+li*** *yemege azacıẖ yapraẖlarınnan bı̊raẖíyosun. (Bi.04/124)*

bunnarın tu^y^i yoẖ da, onnar ***tuy+li+ymiş****. (An.07/98)*

başĝa ***tür+li*** *geşmı̊yör. (Ağ.06/65)*

ġaba iş vėrd^i^ler yani, ey ***güj+li*** *iş vėrd^i^ler yani. (An.09/428)*

+li+ yapım eki üzerine *+si* iyelik eki gelince, iyelik eki *+si* tek şekilli durumunu korurken, *+li+* yapım eki damak ve dudak uyumuna göre şekillenir: *+lı+, +lu+ …vs.*

he gėdiyėller, soro onda, ***aẖıl+lı+si*** *diyėr gi nänäye ben baẖėm. (Bu.03/39)*

ġız_au ġarĝa^n^ın bayaz ***ġanat+lı+si*** *var_a, ġuyruĝu uzun ebı̊lá öter. (Bu.14/231)*

bütün ***sorum+lu+si*** *benidím. (An.11/30)*

+li eki, */n/* ile biten kelimelere getirildiğinde, o kelimenin sonsesi ek üzerinde genellikle değişikliğe sebep olur *(bk.1.1.2.2.1.3.1.1.8. nl>nn)* ve ek *+ni+* şeklinde karşımıza çıkar:

can+ni can+ni *atíyola... götúremiir. (Ma.04/71)*

baẖdım ***duman+ni*** *görüyom. (Ma.04/149)*

yemin+ni *misin, niye yemii^r^sın? (An.01/213)*

badi hē, badi de diyėrdiler, ... o ***tiken+ni*** *yėr badidur. (An.05/405)*

yoẖ ardvine ğedmedim ben de, o ***ardvin+ni+lerınen*** *çoẖ söyleşmişím. (Bu.04/70)*

yollari ***en+ni****, yigirmi medro eninde yol. (Bu.04/200)*

Sonu */r/* ile biten kelimelere getirilen *+li* ekinin önses ünsüzü, bu */r/* sesinin etkisiyle değişime uğrayabilir *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll):*

çoġ sözi ***geşel+li*** *bir_adam^i^miş. (Ağ.07/118)*

nadıl+lí *ġıs (Iğ.09/187)*

Sonu /d/ ile biten kelimelere getirilen *+li* ekinin önses ünsüzü, bu */d/* sesinin etkisiyle değişime uğrayıp *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.1.2. dl>dd) +di+* şeklinde karşımıza çıkabilir. Ancak bu değişme Ahıska Türk ağzında oldukça nadirdir.

*herkeşín ġapısi **çid+di** (Ağ.01/40)*

*dört tütün, alti yėddi tütüni bir_eb^i le vaġona **ald+li üsd+di** eb^ö le şėyler var_abunda yatiyėller_ē aldli **üsd+di**. (Bu.13/27)*

Metinlerde ekin, Türkiye Türkçesi aydın konuşmasına yaklaştığı şekilleri de görmek mümkündür: *+lı+, +lu+, +lü+.*

*onun dediglernin_aynısı, **farġ+lı** bişe varsa ekleriz yan^i. (Ağ.05/3)*

*ē körpe **çocuḫ+lu** olan, ämzüklí ġadının sütünnen saĝallar. (Bu.09/91)*

***ġuyruḫ+lu** da diyėrdiler hē. (An.05/443)*

*ėle **güc+lü** oldi (Bu.02/49)*

*bir **köy+lü+yuĝ** ikimiz de. (Bu.04/187)*

Metinlerde *+li* ekinin yukarıdaki şekiller dışında başka varyantlarına da rastlanmıştır: *+lė+, +lí+, +lı̊+, +lú+, +lü+, +nė+, +nı+, +ní+.*

*bir dib ėlmada ėlma armut, hayva, bela aşili, dalları **türbetür+lė** ğelėr (Bu.12/140)*

*íşde bura^y a yėlleşende kövün, sádece bu ana yolú **topraḫ+lí** yoldi (Bi.02/6)*

*kötü **göz+lı̊** mi, köti niyetli_mi işde, daa bı̊lemem. (An.01/244)*

*hepsini görduḫ, **top+lú** mezer yabdiler. (Iğ.02/184)*

*yüsgeg **boy+lü** aḫısğalı varidi, neydi o adi? (An.07/30)*

*hėç ḫeni orda, babamgı̊lde egletmediler **nişan+nė**, aldi gėddıler. (Ha.08/48)*

*çäüriėller çocuğú **can+nė**. (Ma.06/8)*

*ben **nişan+nı+ydım**. (An.01/100)*

*bi samavarım varidi, oni aldım dedi, **nişan+ní+ydím** dedi. (Ağ.02/7)*

1.2.1.2.2.1.1.15. +lAmA+

Kelimelere damak uyumuna göre getirilir *(+lama+, +leme+).*

hamur_işi yapacaıdım, ***gö̋z+leme*** *diyórus, yapacaıdım. (Ağ.08/42)*

baz+lama *büşúruruḫ bīz, yuḫa bi̊şürurūḫ (An.01/184)*

burda ***kireç+leme*** *diyėlle (An.01/210)*

*tor toḫurduĝ_****íş+leme*** *işlerduḫ. (An.01/87)*

sora bi^{y}*ani ğelende iki* ***tereb+leme*** *bilet veriyėr, pir terepli vermiyėrd*^{i}*ler. (Bu.12/146)*

Aşağıdaki örnekte ekin önses ünsüzü, eklendiği kelimenin sonses ünsüzünü kendine benzetmiştir *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll)*

çoḫ gö̋zel ***şekel+leme*** *yaparuḫ (Iğ.03/70)*

1.2.1.2.2.1.1.16. +mAn+

Kelimelere damak uyumuna göre getirilir *(+man+, +men+).*

babam_annem ***direg+man*** *burya gelmiş. (Ağ.02/19)*

direg+men *bizimkiler ārı́yá ğelüür. (Bi.05/17)*

1.2.1.2.2.1.1.17. +sIS+

Ek ünlüsü karakteristik olarak damak ve dudak uyumuna girer. Sonses ünsüzü ise /z/ ya da /s/ şeklinde olabilir: *+sız+, +siz+, +suz+, +süz+, +sıs+, +sis+, +sus+, +süs+.*

sen beni bi̊raḫ gidėm, ***z̦arar+sız̦+ım****, köti i*^{n}*san degúlüm. (Bu.14/107)*

aj değüluḫ ***su+suz*** *değüluḫ şindi, gä̊lduḫ ki abu eve, ätmeh́ b̠i̊le alamiyírduḫ,* ***ġab+sıs ġacaḫ+sız̦*** *gelduĝ* ***üsdüvaş+sız̦*** *ge*^{l}*duḫ. (Bu.08/58)*

aşındí ***ä̊t+siz_****ėtmiyėller. (An.04/30)*

yani, ***aḫıl+sız̦+dur****. (An.09/244)*

ben peynirli yapėrim ama bizimkilerin çoĝu ***peynir+sis*** *yapiir. (Ha.04/141)*

çocuẖlar aç, ***su+sus****. (Iğ.02/143)*

/-benım [h]ele ğená yüreğüm ĝarışiir_o zamanda ***dus+suz*** *şei yiyerdim. -/(An.12/34)*

yoĝ_ula ***zanduẖ+suz****_olmaz! (An.09/353)*

dövlet_işine almasaz_inanuẖli milled dėyin, ***inanuẖ+suz*** *milleddúr deyi, ne_blim felen filán. (An.09/236)*

güç+süz+dür*. (Ağ.13/85)*

hem başı çalışmiyėr hem elleri, elküd de bir bişė tutamiyėr ya ***becerüh́+süs****. (Bu.02/154)*

Damak ve dudak uyumuna girmeyen yalnızca birkaç örneği tespit edilmiştir:

bis türk adinen bis ***saab+siz+iduẖ****_a. (Bu.13/114)*

temennásíni ālıp ġapının dibínde durub bizi yolcí ederken, hä̈r çıẖan on[u]n ālíne ***ḳasmed+sız****_olmasın gälnımız d[i]e para verur. (Bu.09/53)*

para+sus*_oẖudiyirdim. (Bu.04/147)*

saab+sus*. (Bu.13/118)*

Aşağıdaki örnekte *+sIS+* ekinin önsesi ile eklendiği kelimenin sonsesi arasında ünsüz benzetmesi olmuş *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.1.11. şs>şş)* ve *+şiz+* şeklini almıştır.

iş+şiz+lıẖ*, orasi kötü oliyėr ġızım (Iğ.05/26)*

Yukarıdaki şekiller dışında ekin başka varyantları ile de karşılaşılabilir: *+sı̊z+, +sı̄s+...vs*

dilini kessaẖ dilsiz_olur, başıni kessaĝ ***baş+sı̊z****_olur. (Bu.13/192)*

bízī ı ġavġazdan sürğün_olduẖdan sorá bír tenē, bír ***can+sı̄s*** *DanDıra bir inäk vėrd[i]ler. (Bu.02/37)*

1.2.1.2.2.1.1.18. +şer+ / +ar+

di[y]ėr, bunara ***ālli+şer*** *zopa vurdilēr. (An.06/28)*

çayı[l]larımız varidi ***iki+şer*** *tene (Ağ.09/42)*

hana bő̈yükler[i]ne ġırẖ dönüm, çocuĝlarına ***on+ar*** *dönüm tarla vėrüyör. (Ağ.07/58)*

1.2.1.2.2.1.1.19. +ti+

*hay hengem, **ġurul+ti** şamata. (An.05/410)*

1.2.1.2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler

1.2.1.2.2.1.2.1. +Al-

Kelimelere damak ve dudak uyumuna göre eklenir *(+al-, +el-)*.

*ō̈le de söylerduḫ gi şindi iş bitmir_e önümüzde, söyleduḫça yol_**az+al-ėr**_iş **az+al-ėr**. (An.01/73)*
*işdigden sora bardaġ **boş+al-ır** ya (An.10/81)*
*ondā çoḫ **ġıyn+al-duḫ**, vå̂llah. (Iğ.08/30)*
*yėdúrduḫ, içúrduḫ, dirildi ... **düz+el-di**. (Bi.01/77)*

1.2.1.2.2.1.2.2. +ad- (<+al-d-)

+*al*- isimden fiil ve -*d*- fiilden fiil yapma ekinin birleşip, arada kalan */l/* ünsüzünün düşmesi ile ortaya çıkmıştır. Ekin */t/*'li şekillerine de rastlanabilir.

*sabaĝ ėrkenden vaĝonnan bízi **boş+ad-diler**. (Bu.02/11)*
*dėdi nere dedi? dėdim yarbay beni götürir, un **boş+at-tıracağ** (Mu.03/102)*

1.2.1.2.2.1.2.3. +ad- (<+ar-d-)

+*ar*- isimden fiil yapma eki ve -*d*- fiilden fiil yapma ekinin birleşip, arada kalan */r/* ünsüzünün düşmesi ile ortaya çıkmıştır.

*ġuyruḫ yaĝını ärüdürsün, **ġız+ad-ırsın**, ĝalanını naḫıço oli^{y} ėrdi da o, naḫıçodur da o. (An.05/410)*

1.2.1.2.2.1.2.4. +ar-

Ekin yalnızca kalın ünlülü kelimeler üzerindeki örneklerine rastlanmıştır.

ēle o talları ġurtarurduĝ_onnan sora ***su^{v}+ar-urd^{ı}ler****, su vėrürdiler,*
suarurd^{ı}ler. (An.12/108)
*bū çoc̱uẖların babasī, daĝdā şėy davar****_ot+ar-iyėrdi****. (Bu.13/46)*

Sonu /r/ ile biten kelimelere eklenirken, +*ar*- ekinin sonses ünsüzünün *uzak başkalaşma*[127] ile +*al*- şeklini aldığı görülür:

baĝlar_olmasaydī, ***sar+al-ıb (<sarı+ar-)*** *solmasaydī, bir_ayruluẖ bir_ölüm, hėç biri olmasaydi. (Bu.03/4)*
sar+al-ıb (<sarı+ar-) *solmasaydi ele babamun türkileri çoẖ. (An.12/135)*
gözleri ***ġar+al-miş (<kara+ar-)*** *vaẖdında. (Bu.13/120)*

1.2.1.2.2.1.2.5. +ıẖ-, -uẖ- / +ih-

ac+ıẖ-dım*, gėddım ī yėmág şėysíne, sıraya durdum. (Bu.01/2)*
*onú ġaziyannara, ĝomşileri biliyė ki ġaz^{i}maya geddile, onnar****_ac+uẖ-urd^{u}la^{r}*** *böğün yoruldiler. (An.05/373)*
gec+ih-miyasın*, tėz gel. (An.06/35)*

1.2.1.2.2.1.2.6. +l-

*açiyėruẖ ince çoĝ****_ince+l-iyır****, sofrān dolusi̊ oliy^{i}r. (Ağ.10/62)*
böyüg gözel arabam varıdı, onu sadduĝ_ona yėdúrduẖ, içúrduẖ, ***diri+l-di*** *(Bi.01/77)*
ġoca+l-duẖ *şindi ama gė bizim dilimiz_ele* ***ġoca+l-mamişdür****. (Bu.04/205)*

---

[127] Osman Nedim Tuna başkalaşmayı şöyle tanımlar: "Bir kelimede yan yana veya birbirinden uzakta bulunan ve nitelikleri aynı olan iki konsondan birinin, ötekinden farklı bir nitelik kazanmasıdır." Türk Dili Ders Notları, s. 37.

1.2.1.2.2.1.2.7. +lA-

yǖz ġıram_arpaya ***iş+la-mişuḫ****. (Iğ.08/33)*

çoḳ_ayıpdır bizde ***ayıp+la-llar****_onu. (An.10/176)*

özbeğisdana düşürdler_onda ***hamam+la-diler****. (Iğ.11/5)*

köti^{y}*i* ***desteg+le-miyacán****. (Mu.06/77)*

ġara ġoç boyanur mi, ***ses+le-sem*** *oyanur mi, sen_ondan baḫ ben bundan, ona can Dayanur mi. (Bu.03/14)*

orda ḳapıları́ ***kid+le-mişler*** *(Ağ.06/10)*

Aşağıdaki fiiller bir yansıma sesten yapılmıştır:

köpeh́ler ki ***^{h}av+la-ma^{y}a*** *başlıyir, buraḫiyėrduḫ köpekleri (An.07/83)*

günde täkirin ***pat+la-ḫ*** *gäliyırdi. (An.09/179)*

annesinín ġulaḫları ***pad+la-mış****. (Ağ.13/48)*

yarıbuçuḫ yuḫuya gedan çaĝí nepesini şey çıḫariyėr, ele yuḫliyėr, ḫū, ėdiyer_ebele o ***muş+la-maḫdur****_o, muḫ dep çıḫardiyė sesini. (An.05/425)*

+lA- ekinin ünlüsü ekleşme sırasında daralabilmektedir. Bu durum Türkiye Türkçesi için de geçerlidir. Farklı olarak Ahıska Türk ağzındaki özelliği ise ekleşme sırasında ünlüsü daralmış olan bu ekin karakteristik olarak damak ve dudak uyumlarına girmeyip yalnızca ince ünlülü *(+li-)* şekliyle kullanılmasıdır. Ek ünlüsündeki bu daralma ve incelmede, */y/* ünsüzünün etkisi vardır *(bk. 1.1.2.1.1.2. Daralma, i. madde; 1.1.2.1.1.5. İncelme, i. madde).*

beşigin_o yüzünden ***baĝ+li-yėrsin*** *gi çocuḫ düşmesın. (An.01/165)*

ġaynar suya bír tökiyėr çıḫardiyėr, sora ***buĝ+li-yėrd^{i}ler*** *(Bu.02/147)*

çıḫmiş, yėşillenmiş, şindi de ***çiçeg+li-yir****. (An.04/67)*

yorĝan sırıyėr, yanlarını da, ġumaşına^{n} ***ġab+li-yėlle^{r}*** *(An.01/178)*

bir hayvanın ***od+li-yaca^{ğ}í*** *yėr ĝalmamış. (Ağ.13/59)*

bu beni ġıŕĝızstana ***yol+li-r****, dedim deli, vallahi billa*^{h}*i. (An.11/55)*

ot ***yük+li-yan*** *tıraḫdor var, görmişin* ^{h}*eç, şäkilde mi, ya bişede mi? (An.09/37)*

he, ***künd+li-yėruĝ*** ^{i}*şte. (Ağ.10/61)*

Çekim sırasında *+lA-* ekinin sonses ünlüsü kendisinden sonra gelen */y/* ünsüzünün etkisiyle daralırken, Türkiye Türkçesindeki gibi damak ve dudak uyumuna girdiği de görülür *(+lu-, +lı-)*. Fakat bunlar nadirdir ve karakteristik değildir.

onn_üsdüne edmeğler düziyėrım, ***buĝ+lı-yėrdım*** *(An.04/90)*

çapaynan_işde oni ***çapa+lı-yėrduḫ****, otunú öldüri^y ėrduḫ ġızım. (An.12/131)*

yumruġluyosun ***yumruḳ+lu-yosun****, hasıllanıyo. (Ma.04/80)*

/n/ ünsüzü ile biten fiillerden sonra gelen *+lA-* ekinin önsesi, ünsüz benzetmesi ile */n/* sesine döner *(bk.1.1.2.2.1.3.1.1.8. nl>nn): +ni-.*

götüriyėlle onda çimdüriyėller, ***kefen+ni-yėller_****ėdiyėler. (An.04/13)*

+lA- ekinin önsesi, */r/* ile biten fiillerin bu sonsesini kendine benzetebilir *(bk. 1.1.2.2.1.9.1.2.9. rl>ll):*

yėmegi ***hazıl+la-dım_****ävde (Ha.06/1)*

abi, hele bir şe^y, ***ḫatıl+la-t:*** *bizde bir ġaynanay^ı huzurevine biraḫiyiller, ya ġaynatay^ı? (Iğ.02/49)*

1.2.1.2.2.1.2.8. +lAd-

+lA- isimden fiil ve *-d-* fiilden fiil yapım ekinin birleşmesinden oluşmuştur. Ekin sonses ünsüzü genellikle */d/*'dir: *+lad-, +led-.* Ancak */t/*'li şekillerine de rastlanabilir:

bíri gėçi āldė, gėçíler tėz dá çoĝlaniyėller, onnari ***çoḫ+lad-d^ıle^r****, sonra mal_aldile^r. (Bu.12/78)*

yarasın^ı da ***ey^i+led-di****, temizledi içini eb. (An.05/473)*

sora ***süküt+led-diler****, bolis molis, esger geldi. (Iğ.02/69)*

/n/ ünsüzü ile biten fiillerden sonra kullanılan *+lAd-* ekinin önsesinde ünsüz benzetmesi gerçekleşir *(bk.1.1.2.2.1.3.1.1.8. nl>nn)* ve ek *+nad-, +net-* şeklinde görülebilir:

bunā, ėzeer, yoḫ, / lėlini ... ***ġurşun+nad-iyėller****. (Ha.07/23)*

onnar gelen zaman yoĝumuş kisme, işde onnar ***şen+net-miş**_oray.* *(Mu.04/21)*

+lAd- ekinin önsesi, */r/* ile biten fiillerin bu sonsesini kendine benzetebilir *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll):*

ḳapaĝı örtülmez, ne ***ḳuḳul+lat-mışın**. (An.04/82)*

Ekin, metinlerimizde farklı şekillerde görmek mümkündür*: +lád-*.

ėy da ayaĝını ***ėy+lád-duĝ** eşe*ğ*in. (An.05/257)*

1.2.1.2.2.1.2.9. +lAn-

+lA- isimden fiil ve *-n-* fiilden fiil yapım ekinin birleşmesinden oluşmuştur. Kelimelere genellikle damak uyumuna göre eklenir: *+lan-, +len-*.

gėçíler tėz dá ***çoĝ+lan-iyėller**, onnari çoḫladd*ı*le*r*, sonra mal_aldile*r*.* *(Bu.12/78)*

yani yaĝmur yaĝmiyėr ki ***ġuraḫ+lan-iyėr**, ġuraḫluḫ gediyėr de* *(Bu.04/125)*

tabi oni tepsilere ġoyallar, üsdüne dülbend_örteller, ***toz+lan-masın*** *diye. (Ha.03/14)*

bura hâle ġarışiyír dė, ***düz+len-memişdúr** de. (Bu.11/66)*

onnan çocuḫ ***müggem+len-i*r*miş** (An.01/161)*

aḫırında neyse ***süküt+len-diler** gi, dedım_ola ġurtardın mi?* *(An.09/64)*

Ekin damak uyumuna girmeyen örnekleri azdır:

getürdi geldi bene daa bişe demedi ***yėrs+lan-di** ama, baḫ ėşaĝė, ben sene dedím_e ḫarab_edecaḫsın. (An.05/253)*

gắliyėruh şíndi yolda bāzen, kimílērı ***ḫásdá+len-di**. (Iğ.05/16)*

+lAn- ekinin önsesi, */r/* ile biten fiillerin bu sonsesini kendine benzetebilir *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll):*

şindi ***iḫdiyal+lan-dín** mi hürmetin gėdiyėr ... (Ağ.16/76)*

*şindi biz de **ıḫdiyal+lan-duĝ** ġızım, baba da yoḫ ana da yoḫ. (An.12/78)*

/n/ ünsüzü ile biten fiillerden sonra kullanılan *+lAn-* ekinin önsesinde ünsüz benzetmesi gerçekleşir *(bk.1.1.2.2.1.3.1.1.8. nl>nn)* ve ek *+nan-, +nen-* şeklinde görülür:

*üş defa, dörd defa yaḫiyėller ġırḫa çan, çocuḫ gi **can+nan-sın**. (Ağ.16/66)*

*çoḫlama, allah tala obirne vėriyėr_işliyė **zängin+nan-iyėr** (An.05/435)*

*ondan **yirin+nen-miş**, onı ĝaldırmiş. (Ha.07/63)*

Ekin, yukarıdakilerden başka farklı varyantlarına da rastlananabilir: *+la^{n}-, +län-, +ĺan- …vs.*

*onnan sora işde bires **yüngül+län-di** işler. (Iğ.06/136)*

*dilín **lal+la^{n}-sın**. (Iğ.09/171)*

*oḫudurduḫ, böyüg ḫocalara, onnen_**ėy+ĺan-urdılār**. (Iğ.11/82)*

1.2.1.2.2.1.2.10. +lAş-

+lA- isimden fiil ve *-ş-* fiilden fiil yapım ekinin birleşmesinden oluşmuştur. Kelimelere genellikle damak uyumuna göre eklenir: *+laş-, +leş-*.

***bayram+laş-may^{a}** gėd^{i}yėruĝ_eve (Bu.09/17)*

***iman+laş-a** Doldurdun ... bu nádür, Daşıb ğėdiyė, tököliyė^{r}. (An.05/349)*

***pembe+leş-ene** ḳaden ġauriyėrsın. (An.04/113)*

*bís dinimüz yütüremeduĝ_onda Dursāḫ, domuz_etíni yiyecauḫ, **urus+laş-acaȯḫ**, urusa ğėdecaḫlār eb^{ö}le de. (Iğ.09/52)*

Damak uyumuna girmeyen örnekleri azdır:

***mesle^{h}ed+laş-ur** adlılernen, neydaḫ buni neydaḫ, ola buni suya basaḫ, niye söze baḫmiyír, nie tertibi bozíyir. (An.09/367)*

+lAş- ekinin önsesi, */r/* ile biten fiillerin bu sonsesini kendine benzetebilir *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll):*

*onnar hḗç **ẖabel+leş-dim**, hḗç biri gelıb çıẖmadi. (Iğ.09/218)*

*doẖsan dördde bíz bura^y^a **yél+láş-duẖ**. (Bi.02/4)*

*işímíz gene de **zol+laş-di**. (Ha.07/18)*

/n/ ünsüzü ile biten fiillerden sonra kullanılan *+laş-* ekinin önsesinde ünsüz benzetmesi gerçekleşir *(bk.1.1.2.2.1.3.1.1.8. nl>nn)* ve ek *+naş-* şeklinde görülür:

*oni ḗ su^y^u ḳaynatı^l^lar_onū şe_idi^l^ler, içine çala^l^lar, o ḳaynadıẖça ḳalınlaşır ġaynadıẖça **ḳalın+naş-ır**. (Ağ.08/55)*

Metinlerde ekin farklı şekillerine de rastlanabilir: *+läş- ...vs.*

*dävled äv yapdi, burda **yér+läş-dürdi**. (Iğ.06/54)*

1.2.1.2.2.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler

1.2.1.2.2.1.3.1. -aẖ+ / -eg+

Kelimelere genellikle damak uyumuna göre eklenir.

*tayalar döşegler ġaldi şénnigin_evínde, **yat-aẖ+lari**. (Bu.13/77)*

*tabú **ḳaç-aẖ** gidmiş burdan gederken. (Ağ.11/14)*

***süz-eg+in** yoẖdur_ä mi, téncereye azca su ġoyyérım, çadal mi ḳaşuẖ mi béle, düziyérım. (An.04/89)*

*bunnar geldigden sora bu amícam burdan ĝahir gidir gene yaya, **bin-ek** yoẖ, araba yoẖ, uçaẖ yoẖ, bişe yoẖ. (Ağ.07/123)*

*onnán sorá **piç-aẖ+la** bö^y^le keserim, ufa^ğ^ ufaẖ. (Mu.07/30)*

-aẖ+ ekindeki */ẖ/* sesi */ĝ/* şeklinde de karşımıza çıkabilir: *-aĝ+*

***ġaç-aĝ** ğelüüllár, di^y^or, ō rus, onnar, biz nöbedçi diyoruz_onnar saldad diyórmuşlar. (Ağ.15/37)*

*yaní **ḳuc-aĝ+ıma** alamazdım. (Ağ.06/155)*

1.2.1.2.2.1.3.2. -anaḫ+ / -eneğ+

Kelimelere damak uyumuna göre eklenir. Ek sonundaki ünsüzler farklı şekillerde karşımıza çıkabilir: *-anaḫ+, -eneğ+, -enek+…vs.*

ele de di^y ėr, bir igne vėr, ***değ-eneğ+imi*** *vėr, ġarandaşımí felenımi vėr gėdim. (Bi.01/109)*

biç-enek*,* ***yığ̂-anaḫ****, māl, dağ̂a gediyėruḫ. (Iğ.09/11)*

1.2.1.2.2.1.3.3. -ç+

Ek genellikle *-ç+*'dir, ancak *-ş+* olarak da karşımıza çıkabilir:

ġa^dzan-ç+ım*_onda ġazanduḫ, gürciye tapşurduḫ. (Bu.13/45)*

paḫıl deduum yaní göz götürmemezlik / ***ġısġan-ç+lıḳ****, da bís paḫıl diyėruḫ. (Mu.06/61)*

ē gülü^n-ş+li *bişeler dá söyledi allah_içün. (Ağ.07/180)*

1.2.1.2.2.1.3.4. -eğen+

deli di^y ėr ***gül-eğen****_olur, derdli söylegen_olur diyárdler kė esğiden neneler. (Bu.06/59)*

1.2.1.2.2.1.3.5. -(u)ḫ+ / -(ü)g+

Kalın ünlülü hecelerden sonra *-(u)ḫ+* eki ve varyantları *(-(u)ĝ+, -ġ+),* ince ünlülü hecelerden sonra *-(ü)g+* eki ve varyantları *(-(ü)k+, -(ü)h́+ -ğ+, -úğ+)* kullanılır. Karakteristik olarak ekin bağlantı ünlüsü dudak uyumuna girmeksizin yalnızca yuvarlak ünlülüdür. Nadiren düz ünlülü şekillerine de raslanır: *-īḫ+, -ıḫ+, -ıĝ+, -ig+, -ik+ …vs.*

işa-ĝ+ı *ki ğāliyėr mal_ebile ėdiyėr de ayaḫlar^l ni açiyėrdi (Bu.02/40)*

*zati anam çoḫ yaşamadi, bafat_eddi, sizden_****ira-ḫ****. (Ha.08/9)*

sına-ḫ+dan *göçürmeden_ötürü bizim milleti de Doldurdi tırėnnárá. (An.09/117)*

ortasından ḳapadiyosun, ***yuvarla-ġ****_oluyor. (Bi.03/10)*

ābimi sevmiş bir avuc ***boz-uḫ*** *para vėmiş. (Ma.04/27)*

çünkǖ körpe çocuğun gözleri ***yum-uĝ_****olıýėr (Iğ.11/74)*

çocuḫlar dolaniyēr, gälín de böle Durúyē berli ***beze-g+li****. (Bu.09/86)*

çoĝi ***döşe-ğ+ini*** *alabildi. (An.11/23)*

sora ***díle-h́+çey****ⁱ yazdıle (Bu.10/22)*

ince ***ele-k+den*** *elerduḫ (Ağ.16/70)*

şindi yüzü ***ört-üg_****e, onú götürüb_elá ġoyanda, yerine, ordan gälür ya ġaynanasi mi olur ġaynı mi olur ne, onun yüzünü açacaḫ. (An.12/220)*

*yuḫliyandā yasduĝun yanna ädmeh́ ġoyyėrdūḫ gi çocuḫ körpe dā aḫır_****ärüş-úğ märüş-ük+den*** *ġorḫiyírdíḫ biz_o zaman. (Iğ.11/76)*

hem başı çalışmiyėr hem elleri, elküd de bir bişė tutamiyėr ya ***becer-üh́+süs****. (Bu.02/154)*

Ek, çekim sırasında damak uyumuna girer, ancak dudak uyumuna genellikle girmez.

bizim ekecaḫ tallamızā, suyun şėylerⁱ ***aç-uĝ****+idė her vaĝıt, ki ná zȧman su, ĝaçaḫ su gēse girsin_iceri. (Bu.02/55)*

de camuş poḫi, aĝzan ***bulaş-uḫ*** *sanduḫ. (Bu.06/240)*

bir ḫatírliyėrım: tırėlde gėdende tırėlin ***däl-üg+ü*** *varıdi, orayı biliyėrim. (Bi.01/5)*

o köyler de zati hebhebbisi on seggiz bin nüfüsdür ... ***ġarış-uĝ****. (Bu.14/4)*

babam_o vaḫıt birez ***uyan-uĝ_****olmiş, vaġonun girişi yoḫ mⁱ, oriye eşyalardan bī, iki saate ne almişsa almiş (An.11/11)*

gėdiz eşyaları́z toplayın evden, o ġırıḫ_evlerden, ***yan-uĝ_****ävlerden. (Iğ.02/122)*

ardahan, artvin bunar ***yapuş-uḫ+dur****. (An.09/9)*

oni ***yay-íḫ+da*** *çarḫaliirdıḫ,* ***yay-íḫ*** *diirdıḫ, oni* ***yay-íḫ+da*** *çarḫaliirıḫ, olir tereyaḫ. (Mu.01/140)*

Dudak uyumuna giren örnekleri nadirdir:

meğerem ġapi ***ac-ıḫ****, müdür gördi. (An.11/48)*

e^y ağımda ***cır-ıẖ*** *çaruẖ var (An.06/46)*
onnar ***çız-ıẖ+dan*** *çıẖmiyėl ĺa (An.05/169)*
herkes burda ***ġarış-ığ̂****, adamın_aylesi orda ğendi burda. (Ağ.15/54)*
arpa ***ĝır-ığ̂+ına*** *ḳat, mallara ver^i ruẖ. (Ağ.08/83)*
bū ***sın-ıẖ+ları*** *olėr ya, ĝırı^ğ ını şey, o kökünen illaç yapmiş de,* ***ḳır-ıẖ+lari*** *ėyiledėrmiş. (An.11/71)*
yüzi ***yırt-ığ̂****_adam, utanmayı bírmiyėr (Bu.01/27)*
yoẖ ***kes-ig kes-iġ****_olmi̊ycaẖ. (Ağ.18/13)*
aẖırı, ***yaş-ik+lerimiz*** *zanduẖlar vardi, bişeláŕi, onnarí düzdüm bė̊lesine de onn_üsdüne yatduẖ. (An.05/27)*

1.2.1.2.2.1.3.6. -uẖli+

Ekin ikinci ünlüsü genellikle düz, dar ve incedir (/i/). Ancak bu ünlünün damak ve dudak uyumuna girmiş şekillerine de rastlanabilir: *-uẖlu+*.

tuyli hē, ġışa ***dayan-uẖli*** *... ġarda yatarmış hėç şe olmiyirmiş (An.07/99)*
å̊nda dedim ben hökümetin ***inan-uẖlu*** *adami degülüm (An.09/210)*

1.2.1.2.2.1.3.7. -üklúĝ+

aramızda ***incin-üklúĝ****_ōlmasın. (Bu.09/22)*

1.2.1.2.2.1.3.8. -ġan+, -ĝan+ / -gen+

Ek damak uyumuna girer ancak dudak uyumuna girmez.

deli di^y ėr güleğen_olur, derdli ***söyle-gen****_olur diyárdler kė esğiden neneler. (Bu.06/59)*
bėş_a^ğ ız da narḳozinen olan_insan, ***unut-ĝan****_olmaz mi! (Ha.07/47)*
sis ***çalış-ġan*** *milledsiz_oraları bi güzel sis topárlarsız. (Bi.03/113)*
er-gen *ġızlara, gäñç çocuẖlara hele, çocuĝlara hamur yoĝurtdururd^ı ler (An.05/327)*

abiĺa ... ***dir-gen*** *kimi dişleri var, oti abele aliyór_ȫ böle yığ̂ıni aliyėr, arabaya yükliyėr. (An.09/39)*

ada ẖarman_olur mī, dibi orman_olur mī, ***her-gen*** *ġızın memesī ... (Bu.03/12)*

1.2.1.2.2.1.3.9. -ge+

Örnekleri ince ünlülü kelimeler üzerinde tespit edilmiştir. *-ge+* dışında metinlerde *-ğe+* ve *-gä+* şekillerine de rastlanmıştır.

süpür-ge *bile yoğ̂udı esgiden (Mu.01/29)*

şınni färğ̂ana ***böl-ğe+sindekini*** *mejbıren rusyā* ***böl-ğe+sín****... götürdlē (Bu.12/100)*

ona bile bänım ġaynanam ġızardı ki, tės tės süpürmä, ***süpür-gä*** *ġırıliir, ot* ***süpür-ge+si****. (Mu.01/30)*

1.2.1.2.2.1.3.10. -ĝun+ / -gün+

Ek genellikle yuvarlak ünlülüdür. Bu yüzden dudak uyumuna giren örnekleri azdır. *-ĝun+ / -gün+* dışında *-ğün+, -ĝın+ ...vs.* gibi şekillere de rastlanır.

bāẖ sen bunnara saabluĝ edecaẖsın, ki burda ***az-ĝun+nuĝ****_olmasın, toy bozancí olmasın, tertib_olsun. (An.09/364)*

şimdi orda erkēk, ḳadīn, kim_olur olsun, äger, aẖrabasi bir_işi ***sat-ĝun*** *çıẖdí mi ... (Iğ.05/41)*

onnaňn heřfleri ***düz̧-ğün*** *gelmiʸir, beni yazdí ūsmān. (Bu.04/236)*

oni çoẖ ince Doĝriyėller, ***käs-gün*** *biçaᵍ̆ınen bi taẖdanᶦn_üsdünde. (Bu.02/145)*

yanı ki túrkiyaya mí ḳaçmiş, / ***sat-ĝın****. (Iğ.05/43)*

özbehlerde çoẖ ***ġır-ĝın*** *varidi (Iğ.09/124)*

1.2.1.2.2.1.3.11. -ĝI+ / -gI+

Kelimelere damak ve dudak uyumuna göre eklenir. *-ĝI+ / -gI+* dışında *-ẖu+, -ği+, -ki+, -ğü+* şekillerine de rastlanmıştır.

*o ġader **say-ĝı** varėdi. (Ha.05/141)*
*sora, ġız var şindi orde bi ḳomise^r dür ne^y ise bizi **sor-ĝu+liyan**, ore^y á girdúrdler bizí. (Bu.14/102)*
*yani **seç-gi+lig** yabmamişıẖ (Ağ.07/100)*
*rüesínde görmi̊ş ki yani, **yu-ẖu+de** görmüş. (Mu.04/28)*
*ordan **gül-ği** oliyėrdi. (An.05/186)*
*bizim düünnerimis toylarımıs heb yėmekli şeyli **iç-ki+li** falan_olur. (An.10/50)*
*o zaman äsgi **säv-ğü+lisi** diyėr ki (Ha.05/154)*

1.2.1.2.2.1.3.12. -i+

Damak ve dudak uyumuna genellikle girmez.

***biş-i** bişür götür (An.04/44)*
*bahmişler ki bura **dol-i** ora **dol-i**, or^i ya yėlleştürmiş. (An.11/12)*
*ō, t^ı rėnner turan yerínde, şeysínde, äsgeller^i ğeliyėrdi, ilh́ ġapi açanda **öl-i** var mi dėb soríyėrd^ı le, rusca. (Bu.12/29)*
*başında, bir tene şey ġoyėller bē^y le **ört-i**, ġaldurē̄r, ėĺa ġoyē̄. (An.12/230)*
*o zaman, peg böle **sıẖ-i** deildi, rahatidi. (Ağ.06/51)*

-i+ ekinin, üzerine (bildirme eki *+dür* ve *i-* ek-fiilinin çekimleri hariç) başka bir ek geldiği zaman, damak ve dudak uyumuna girdiği görülmüştür. Bu ayrıntı dışında damak uyumuna girmeyen örnekleri azdır.

*onnan sora babamın **dart-ı+si** altun_aliyėr. (Ağ.16/36)*
*bu da ğene ėrmeni rusyanın **ḳaşġırt-ı+si**. (An.09/195)*
*yaní ben çoẖ güzel **yaz-ı** yazardım (Ma.02/64)*
*çekişduẖ dört yíldur **küsül-ü+yuẖ** ġonuşmiyiruẖ. (An.09/447)*

falan yėller ***ġapal-i+dür****, asyállar rasladi mi vurullar. (Mu.06/18)*
hē, sora bėlá döşekle ***sarıl-i+du*** *duara da* ***çaḫıl-i+dúr****. (Bu.10/9)*
yiğirmi iki ḳiĺometro yolī, o arabaynan günüzün gėdduĝ_aḫşaminen o kö^y e ğötúrdᴵler, / at_arabasi, at ***ġoşul-i+ydi****. (Bu.02/25)*

Ek, *-l-* fiilden fiil yapım eki üzerinde işlek olarak kullanılır:

Dandıra dėmaḫ, bazlama büşüriyėsın de oni aĝaşdan ***yapul-i*** *yuḫa, eböle alddan soḫíyėzın çeüriyezin, ona dandᴵra diyiller. (Bu.02/168)*
biríniⁿ basbórdunda anasınᴵn_adi ***yazıl-i*** *zilfiyā, birinde* ***yazıl-í+dür*** *ḇunda zilfiye. (Bu.04/249)*
sendelelerde ***sarıl-i****, vüsdüllerım ġaldi ėleyken, perdelerım* ***asıl-i*** *ĝaldi. (Bu.13/147)*
*kėrsan Duriyėr, üsdne de bişė bez_****atıl-i****. (Bu.14/37)*
gelir bahiir ği ordā bir tene çocuḫ ***bíraḫıl-i.*** *(Ma.02/7)*

1.2.1.2.2.1.3.13. -(I)m+

Ekin bağlantı ünsüzü damak ve dudak uyumlarına göre çeşitlenebilir: *-ım+, -im+, -um+, -üm+.*

*ĝadan_alėm dėmenın_****anna-m+í*** *de, sana ğelen hasdalıḫ, ġaza beĺa bana ğelsín demeg. (Ağ.13/90)*
bízde elá sízi kimi toyda ***taḫ-ım*** *taḫılmas. (Bi.04/87)*
kesēr siniya düzerdıḫ, aynı bu ***biç-im*** *siniyá düzerdıḫ, sini dolana ġaten. (Mu.01/127)*
çōḫ tadli, saşlar ḳı^v ırcıh, insan bele yani bír ***yud-um*** *su. (Ağ.08/109)*
bunnari ***böl-üm böl-üm*** *daĝıdmışlar. (Mu.05/38)*

Yukarıdakiler dışında ekin *-ím+* şekline de rastlanmıştır:

çoḫ köti, çoḫ göti, yaní ***ġėç-ím****_oldi. (Iğ.11/27)*
he birez böyüg böyüġ_oliyėr ***käs-ím+i****. (Ha.06/32)*

1.2.1.2.2.1.3.14. -In+

Kelimelere damak uyumuna göre getirilir: *-ın+, -in+*.

*orda **biç-in+ner** biçilmiş_o zaman (Ağ.03/1)*
*bosdan_ekeruğ **ek-in_**ekeruẖ. (Ağ.12/10)*
*ġaynatasí sorüyór **ğel-in+le** çocuẖ nérde, diir ği orda biraẖdım. (Ağ.15/42)*
*ne edaĝ_ışdá bélelúğünen **geç-ın_**ediyéruẖ (Bu.08/73)*
*éy_allah bü^{y}ükdür_onnar_işde araşdırıyór, **yı-ın+narın**_altından. (Ağ.03/6)*

1.2.1.2.2.1.3.15. -ınti+

Ek, karakteristik olarak tek şekillidir. Ancak, üzerine iyelik eki geldiğinde ekteki /i/ ünlüsünün damak uyumuna göre şekillenir:*-ıntı+*.

*yaní biz o senä **sıẖ-ınti** çegmeduẖ. (Ha.05/101)*
*o çiğidin yağıní alannan sora on^{u}n **çıẖ-ıntı+sıni** háyvannara şeydiyéller. (Bu.12/67)*

1.2.1.2.2.1.3.16. -(y)IcI+

Mevcut örnekleri damak ve dudak uyumuna göre şekillenmiştir. Metinlerimizde şu şekillerine rastlanmıştır: *-ici+, -yici+, -ucu+, -ücü+, -íci+, -iç̱^{i}+, -yci+,.*

*ā ẖinġal, az_amır luẖmasí ġader, ġola **gel-ici** (An.09/25)*
*insan **yé-yici+ler** ğeliyér dé, ġorẖutmişler. (Bu.13/97)*
*ä́lli béşden sora işde millet birez_etmeg **bul-ucu** oldi, birez yaşama^{y}a başladi. (An.09/162)*
*ē **gör-ücü** usulú. (Bu.09/4)*
*/- intaab**_al-íci** şey var_a madlen ná diyérsís siz bunda, béz béz.-/ (Ha.07/62)*
*geridä́^{n} sízin köyli şadımán da^{y}i gel... o da şeymiş_a **géçür-iç̱^{i}+lerden** yanı o da başlarında^{n}. (Ma.02/6)*

onnari ġorẖutmişle gi insan ***yė-yci+ler*** *geliyėr. (Bu.13/98)*

1.2.1.2.2.1.3.17. -maç+

Eke yalnızca kalın ünlülü kelimeler üzerinde tespit edilmiştir. *-maç+* dışında, -*mac+* şekline de rastlanmıştır.

manti vār, ẖıńġalımız vār, ***tut-maç*** *çorbamız vār_ayran çorb̲amız vār, puşᵘruḳ vār (An.04/111)*
bėle bėle uvaliyıŕsın, ***u-maç*** *gimī tökülüʸē. (An.04/118)*
/-buĝday_unundan_ėdán, sän ği dedín o ği, ona ***u-mac*** *diyėller. (An.04/121)*

1.2.1.2.2.1.3.18. -mece+

abastub̲anda çermük varidi, ***iç-mece+ler****. (Ağ.01/36)*

1.2.1.2.2.1.3.19. -mezluẖ+ / -mezlik+

bizi ***begenme-mezluẖ*** *mi ėdıŕsin ki yemirsin (An.01/216)*
paẖıl deduum yaní göz ***götürme-mezlik*** */ ġısġançlıḳ da bíś paẖıl diyėruẖ. (Mu.06/61)*

1.2.1.2.2.1.3.20. -mAn+

Kelimeler damak uyumuna göre eklenir: *-man+, -men+.*

irelden ī ämir vėrmişdⁱler gi bunnara, bėle ***köç-men+ner*** *gelecaẖ da, ävler yapın. (Bu.02/27)*
dörd göz ***degir-man+nari*** *vardi. (Ağ.01/76)*

1.2.1.2.2.1.3.21. -mur+, -mıř+

Yağmur sözü üzerinde rastlanmıştır.

diyesín gi bi̊r yoḫardan bişeynen tögiyėrsín ***yaĝ-mur+i****, ėle teür* ***yaĝ-mur*** *vėrdi. (Bu.04/130)*

şíndi ***yaĝ-mur̆+inen_****oliyėrdi bizim memleket, o bizim yėller* ***yaĝ-mır̆+i̊nendür_****eb, sulanan yėlleri yoḫdur,* ***yaĝ-mır̆+ınen*** *oliyirdi. (Bu.04/126)*

1.2.1.2.2.1.3.22. -si+

ya yüzüg getirir ya altın ğetiri[r] *ya* ***giy-si*** *ğetirir (An.10/174)*

1.2.1.2.2.1.3.23. -t+, -ud+

üsdüne ayran, ***yoĝur-t*** *yani, tökerduḫ. (Mu.01/128)*

leğene doldururduḫ, ***ġuru-t*** *yapar, düzerduḫ bacaya. (Ma.03/107)*

allah hėç kimseyi kimsen[i]*n****_um-ud+una*** *ġoymasın. (Mu.01/186)*

1.2.1.2.2.1.3.24. -ti+

sáslendi ği ***toblan-ti*** *var. (Bu.12/9)*

bē̊n ben ben_alti, dağda gördúm ***ġaral-tī̊****, inanmasan say da gel, on_altidür on_alti. (Bu.02/178)*

1.2.1.2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

1.2.1.2.2.1.4.1. -ali- (<-ala-)

Aslında *-ala-* şeklinde olan ek, elimizdeki örneklerde *-ali-* şeklinde tespit edilmiştir. Bunda, söz konusu ekten sonra gelen */y/* ünsüzünün daraltıcı özelliği etkili olmuştur *(bk. 1.1.2.1.1.2. Daralma, i. madde).*

sora ǟlinán ***uv-ali-yín****. (An.04/117)*

dögiyėrdī̊, ***ġu-ali-yėrdī̊****, edmeg vėrmiyėrdī̊, tandıra atiyėrdi bizi. (Ha.01/21)*

1.2.1.2.2.1.4.2. -ele-

nası bi tauḫ yėri ***eş-ele-r*** *da, diėruḫ baḫ tauḫ kėglánıír, bizde o insana da öyle diy*[i]*ler. (Ağ.13/97)*

1.2.1.2.2.1.4.3. -a-

Bu ekin elimizdeki örneği Özbek Türkçesindeki *sor-a-* fiilinde görülmüştür.

turh́ ĝardaş dėp ***sor-a-şd*****ı****lar** *ĝonuşduḫ, benden_ō äsgī dedeleri soriyėlle*[r]*. (An.05/143)*

1.2.1.2.2.1.4.4. -üh́-

rayona yaḫın bir gözel yėr ***gör-üh́-di*** *(Bu.11/49)*

1.2.1.2.2.1.4.5. -l-

getir[i]*rle seni böyle köşää ḳoyarlar, duvaġ* ***ḳapa-l-ı****. (An.10/152)*
şındī ävin_üsdünde de ebıle ḳámiş ***döşa-l-idür****. (Bu.02/35)*
fílan yerden gėçácaḫsız diyėr, falan yėller ***ġapa-l-idür****, asyállar rasladi mi vurullar. (Mu.06/18)*

1.2.1.2.2.1.4.6. -(u)ş-

İşteşlik ekinden farklı olarak bir *ortaklaşa yapmak* ya da *birlikte yapmak* anlamı değil de failin *tek başına, kendi kendine* yaptığı bir hareketi gösterir.

abu zıĝėlim_ėle ***acı-ş-iyėr*** *ki yara olmiş. (An.10/186)*
ḫızeg bülüsün? ġarda ***sürü-ş-üb*** *ğėdiyėr. (An.05/293)*
üç ayaḫlı araba küçük ġoyallar, şındi ortaya ġoyėller de gezir_á o zaman, üçayaḫlí yapállar, iki eliynán ***tut-uş-ur*** *gezer çocuĝ_ona çiçora diyėller. (An.01/135)*
anami gören kimi hadi, anamın_adı käbireydi, kebire baci sene no oldi dėdi de ***sor-uş-di****. (Bu.02/80)*

1.2.1.2.2.2. Görev Değiştirici Eklerin Yapım Eki Olarak Kullanılması

1.2.1.2.2.2.1. Çatı eklerinin yapım eki olarak kullanılması

Çatı ekleri de fiillerden fiil yapan ekler grubundadır. Ancak çatı ekleri ayrıca incelendiğinden *(bk. 1.2.1.2.1.1. Çatılar)* burada yalnızca yapım eki olarak kullanılan çatı ekleri ele alınacaktır. Yapım eki olarak kullanılan çatı ekleri şunlardır:

1.2.1.2.2.2.1.1. -(I)ş-dUr-

Ekin bağlantı ünlüsü damak ve dudak uyumlarına göre şekillenirken asıl ünlüsü yalnızca damak uyumuna girer:

*paralari vėrdile bizi hebbimizi bėle şė^y yaptiler, **arȧ-ş-dur-díler**, uçaẖlará bindürdiler. (Iğ.02/132)*
*milleti birbirine **çat-ış-dur-diler**. (Bu.13/137)*
*gendi de **gäl-íş-dür-iyėr** gendini, gelişedli oĝlan. (An.09/387)*
*sauĝíne^n sícaȧ **ġar-íş-dur-iyėrsín**. (Iğ.09/166)*
*öyle **sor-uş-dur-madan** hemen ḳız verilmes. (An.10/66)*
*hamma ő́zbeglerín abu dė^yni ätmeĝ_ōso onú **böl-üş-dür-ü^r**, heppisine vėrürdi, özbeh́ler. (Bu.08/102)*

Aşağıdaki örneklerde ekin, Türkiye Türkçesi aydın konuşmasındaki gibi damak ve dudak uyumuna tamamen girdiği görülür:

*hė^e, arabayi arẖadan **sıẖ-ış-dır-dılár**. (Ağ.06/85)*
*şindi **yıġ-ış-dır-dım** sataça̱m. (Bi.04/8)*

1.2.1.2.2.2.1.2. -dUr-

Ekin yalnızca damak uyumuna giren iki şekli vardır: *-dur-, -dür-*

*etrafina da mumları ḳoyar, **yan-dur-ur**. (Bu.09/82)*
*onda da uruslardan **sıĝ-dur-madiler**, oẖudmaya almadiler, oẖumaya almadiler çocuẖlarımızi. (Iğ.09/104)*
*o da **seg-dür-müj_**o da eycana, o da unudiyėr. (Bu.06/49)*

1.2.1.2.2.2.1.3. -Iş-

onnar gėşmiş gėdmiş, tarihe ***ġar-ış-di*** *onnar. (Ağ.06/153)*

gel-iş-edli *oĝlan. (An.09/387)*

ĝızĝaniʸė̃ ğėdiyė onnan ***çeğ-üş-iyė*** *de diyír ġısᵏ̆anma sen (An.05/434)*

1.2.1.2.2.2.1.4. -Il-

Damak ve dudak uyumuna girer: *-ıl-, -il-, -ul-*

şindi ben sene daa nasıl ġoca diim, nasíl ***sar-ıl-im****, yatim! (Ağ.17/25)*

ō geldi bäni ġucaẖlab ***sar-ıl-ıb*** *öpüp beni, dedi äsger_aĝanın_oĝli misin? (Bu.04/107)*

boynumuza ***sar-ıl-díle****, äsgeller ... ġurbånnar kesmaẖ ... (Ha.02/30)*

işde onnarın çocuẖlari, hebbímiz bir yere ***yıĝ-ıl-írduẖ****, gece* ***yıĝ-ıl-ıʸėrduĝ*** *rēmetluĝ_a… ämim hekiya söyliyėrdī. (An.02/40)*

davå ne? neʸe ***yanġ-ıl-ír****? (Mu.06/73)*

dolu, dolü yaĝıyėrdi ki ġapının dibine Doli ***käs-il-sin****, daa Dolü olmasın, mėyvaları ġırıyė ġrīşduriyė äkini, Doli yaĝıyėrdi gi. (An.05/354)*

bene de o lazımdír, ön_üçün gü ben_orda ***doĝ-ul-míşim****. (An.09/455)*

1.2.1.2.2.2.1.5. -(I)n-

Ekin bağlantı ünlüsü damak ve dudak uyumuna göre şekillenir: *-n, -in-, -ün-, -ín-*

ortada baġannar var, ġínėrallar var, ***dola-n-iyėleʳ****. (An.05/98)*

dürgce beʸle ḳapali, biz belá ***ḳapa-n-miyiruẖ*** *ki, //*

biz bele ***örd-ün-iyruẖ****, a sizler bēle* ***ḳapa-n-iyersıs*** *bele. (An.04/97)*

anam da ğedir, ***dile-n-ir*** *ğelėrdi bişeler. (An.02/17)*

çek-in-írduẖ *yavrum. (Ağ.14/9)*

dedım tamam ėleyse içerim, ***säv-ín-duẖ****, çayˡmızi īçdūẖ. (Iğ.03/56)*

1.2.1.2.2.2.1.6. -t-

işdö öyle geçmişler, nenem_öyle ***anna-t-ırdí,*** *babaannemis. (Ağ.03/11)*

1.2.1.2.2.2.1.7. -Ur-

Ek genellikle yuvarlak ünlülüdür: *-ur-*, *-ür-*. Nadiren düz ünlülü şekillerine de rastlanır: -ır-

ona bizde ėle, burda kireçleme diyėlle, ben_ona, ná ġaden_işler[ı]ne ***şaş-ur-ėrdım_****ėç söyliyamėrdım. (An.01/210)*
nä çocuẖ... bi tē bená baẖ́ıyille ***şā̄ş-ur-dile****. (Bu.06/103)*
doẖdȯrdan ***ğöç-ür-i[y]iller*** *ki ... götürecaẖlar. anadan gelmein. (An.09/203)*
şaş-ır-dıẖ *biz de valla.-/ (Ha.07/54)*

1.2.1.2.2.2.1.8. -ar-d-

[h]epsini gözā̄ ***ġız-ar-d-i[y]ėrsın****, sora da suy[u] töki[y]ėrsin. (Iğ.01/1)*

1.2.1.2.2.2.2. Fiilimsilerin Yapım Eki Olarak Kullanılması

1.2.1.2.2.2.2.1. İsimfiil Eklerinin Yapım Eki Olarak Kullanılması

1.2.1.2.2.2.2.1.1. -(y)Iş+

Kelimelere damak ve dudak uyumuna göre eklenir. Metinlerimizde şu şekillerine rastlanmıştır: *-ş+, -ış+, -iş+, -uş+, -üş+, -yíş+.*

felen nėrde, bizim köylü filan ne... ***tanı-ş bil-iş+ler[i]ni*** *soriyėller (An.05/144)*
gögden ***yaĝ-ış*** *yaĝėrdi (An.12/98)*

meselá gözı ġaldurmėr senın_evēn, yanı // ėy ***ged-iş+etın*** *var. (An.01/224)*

uyy bu ***dur-uş+umda*** *çäkim olur mi? (Bi.04/136)*

vur-uş *vahdidür, ġardaşlarım hebbisi gėddi esgere, dört ĝardaşım da ğėddi. (Bu.04/10)*

hä, orasi çoẖ şėy mämleketidi, şaġa, ***dög-üş mög-üş*** *yoĝudu orda. (Mu.03/69)*

*elınde var ellice, nolur bize gelince, ġıyamad mı ġopacaẖ, bir çivt_**öp-üş** alınca. (Ha.04/136)*

hä orda ***yaşa-yíş*** *çoẖ çetín. (Iğ.06/143)*

1.2.1.2.2.2.2.1.2. -mA+

Kelimelere damak uyumuna göre eklenir: *-mA+, -me+*

*bu, herelde devletinen_**annȧş-ma** bişe varídi ya. (Iğ.02/155)*

ben senín ***ġapad-ma+n*** *miyim? (Ağ.17/7)*

käsdíle işde şey_edd^l^ler, ***ġa^v^ur-ma*** *yap^i^ėrdiler yola. (Bu.12/18)*

baban ***ġaz-ma+sı́*** *küre^ğ^i mí ġırıldi (Mu.06/49)*

sorȧ onú süzegden_eziyı́ sin, ***äz-me****. (Iğ.04/37)*

*tor toẖurduĝ_**íşle-me** işlerduẖ. (An.01/87)*

şindiḣi ***töre-me*** *daa bişe^y^ yemiyėr ki ya^v^rum. (Ağ.08/71)*

1.2.1.2.2.2.2.1.3. -maẖ+ / -meg+

Metinlerimizde şu şekillerine rastlanmıştır: *-maẖ+, -mağ+, -meg+, -meğ+.*

bir tenē şėy varidi, ***toẖ-maẖ****, bö^y^üğ* ***toẖ-maẖ****, o pirinci döğen* ***toẖ-maẖ*** *varidi. (Bu.02/64)*

ye-mağ*_ec bişe yoh, pėc yoẖ, yaẖmaya bişe yoẖ. (An.02/15)*

ġaşdi geldi, ***ek-meg*** *bile bulamadi. (Ağ.01/54)*

et-meğ+i *büşürürduẖ ėle. (Ma.03/72)*

üç gün, o evde ***yi-meg*** *bi̊şürmiyiruẖ, aḳr̃ebeler,* ***yė-meg+leri*** *yap*[u]*b geturiyėller. (An.04/16)*

1.2.1.2.2.2.2.2. Sıfatfiil Eklerinin Yapım Eki Olarak Kullanılması

1.2.1.2.2.2.2.2.1. -(y)Acaẖ+

Ekin ilk ünlüsü damak uyumuna göre şekillenebilirken, ikinci ünlüsü daima */a/* olarak kalır: *-(y)acaẖ+, -(y)ecaẖ+*

hanġısi ġáhveye ***yan-acaẖ*** *getırírdi, ona yirmi bėş ġuruş verirdim. (Mu.03/109)*
ásgi zamanda ġızım şindi Çırıẖ cındır, ***giy-ecaẖ*** *yoẖ. (An.12/49)*
Ekin *-eçaẖ+, -yecáẖ+, -yeceg+ …vs.* gibi farklı şekillerine de rastlanabilir.

bayağ̂ muammet_anlatti ya ği ***ğel-eçaẖ+da,*** *tarıẖ gälür, bunnar kimdendi, nērdenidi, náyidi, hē o dedemizi tanıyannar çoẖdur, ėsgiden. (Bu.15/25)*
kimi ***yi-yecáẖ*** *ġoymuşdu üsdüne. (Ağ.13/18)*
o ruz bayana para vėriyėruh bize ***yi-yeceg*** *getüriyėr. (Iğ.02/89)*

1.2.1.2.2.2.2.2.2. -Ar+

Kelimelere damak uyumuna göre getirilir: *-ar+, -er+*

baldanın nığ̂ri, ***kes-er+in*** *nığ̂ri, ucu oliyėr_e* ***kes-er+in****, ona nığ̂ri diyėller. (Bu.02/157)*
üş dene dörd dene ***oẖuryaz-ar*** *varidi. (Ma.02/59)*
Aşağıdaki örnekte *-er+* eki üzerine gelen *+li+* isimden isim yapma eki arasında ünsüz benzetmesi *(bk. 1.1.2.2.1.3.1.2.9. rl>ll)* gerçekleşmiş, bunun sonucunda *-er+* eki *-el+* görünümünde karşımıza çıkmıştır.

çoġ sözi ***geş-el+li*** *bir_adam*[i]*miş. (Ağ.07/118)*

1.2.1.2.2.2.2.2.3. -An+

Kelimelere damak uyumuna göre getirilir: *-an+, -en+*

*rusyadan bir **baġ-an** gelmişdi (Iğ.02/115)*
*hē ya, onú bö^y le bö^y le käsersin, böle böle käsersín, ya da benım **käs-en+im** var bėle yumru. (Bi.01/39)*
*alla^h **ğėç-en+lerize** rēmet_ėtsin. (Bu.13/218)*

1.2.1.2.2.2.2.2.4. -miş+

Ek, tek şekillidir.

*onnan sora , rāmet sizin **geş-miş+lerize** de dedeme de (Ağ.08/21)*
*dėdi ki, heb bením_adım **geber-miş+idi.** (Ağ.17/27)*
***piş-miş+^i ni** almirsin ki. (An.03/9)*
*ben hayadda orya girmemişim, orya bení mi soḫacan_o **yıḫıl-miş+e.** (Mu.01/1) (Metinde "cami"yi kastediyor)*

1.2.1.2.2.2.2.2.5. -r+

*buni yaḫėrsin, söndüri^y ėrsín, **ġayna-r ġayna-r** yoḫ, söndürecen. (An.01/118)*

1.2.1.2.2.3. Çekim Eklerinin Yapım Eki Olarak Kullanılması

1.2.1.2.2.3.1. +dan+

*yōḫ, **yalan+dan** ḳız. (Bu.13/121)*

1.2.1.2.2.3.2. +de+

*şindi baḫ, annēz, babāz, bişeler anlatmişdür **gün+de** bėle oldí bėle oldí. (Bu.07/9)*

1.2.2. KELİME TÜRLERİ

1.2.2.1. İSİM

Çekim Ekleri bölümünde isim çekimi (*bk. 1.2.1.1.1. İsim Çekimi*) ve yapım ekleri bölümünde isim yapımı (*bk. 1.2.1.2.2. Kelime Yapıcı Ekler*) konuları ele alındığı için *İsim* konusu burada bir kez daha işlenmeyecektir.

1.2.2.2. SIFAT

Ahıska Türk ağzındaki sıfatlar, Türkiye Türkçesi yazı dilindekilerle hemen hemen aynıdır. Aşağıda Ahıska Türk ağzına özgü olduğunu düşündüğümüz sıfatları gruplandırarak vermeye çalıştık.

1.2.2.2.1. Belirsizlik Sıfatları

ėle ***bir*** *yėrdeyduḫ. (Ağ.01/42)*

1.2.2.2.2. Derecelendirme Sıfatları

çoḫ *zorluḫlar çegmiş_onnar yaşiyacaḫdi ki annatalar. (Ağ.03/21)*
bundaġıslarn_adi de ***än*** *böügün_adi kenan, onnan küçügünn_adi kamal, onnan küçügünn_adi haḳan, nuran,* ^{a}*ōy sorma! (Ağ.01/66)*

1.2.2.2.3. İşaret Sıfatları

abu *şeerin_içi ġatėr yėr baĝi varidi, dedemgilin. (Ağ.01/75)*
*sen_**au** fabriġanı*^{n} *ya*^{n}*ından gėçende bene niyá dėmedin (Bu.14/159)*
taḫıl unundan, ***ao*** *buĝda unundan puşruġ çorbasi olı́yėr. (Bu.03/75)*
segsen ġurna ***bu*** *terevden, segsen ġurna* ***bu*** *terevden. (Ağ.01/38)*
*ben_**o** külde,* ***o*** *ateş_oldı, ben_onda pişen_egmei yemem. (Ağ.03/17)*

1.2.2.2.4. Sayı Sıfatları

1.2.2.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatları

*diír **dörd beş** gün gėçince mejbûr ġaldım (Ağ.03/18)*
*ordan gelende **iki** oĝlan bir de ben geldim. (Ağ.01/57)*

1.2.2.2.4.2. Sıralama Sayı Sıfatları

*hatırliyėrım, **beşinci** sınıfdo oḫıyėrdím ben. (Iğ.07/1)*
***birinci** ġaríden dá ġalmişdi iki ėrkeg_işde onnar. (An.07/25)*

1.2.2.2.4.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

*etmeg vėriyele **birer** tene **ekişer** tene. (Ağ.09/29)*

1.2.2.2.5. Soru Sıfatları

***hangi** kövler ki böüg kövler, tābi, aḫısḫanın şîmdi, ġasabalari var, abassuban, varḫan, entėl, üde, vale. (Ağ.01/20)*
*ėniştenin yanında ĝalursun **ĝaç_**ay ĝalacan! (Bu.08/62)*
*alla razı olsun baḫ, **ḳaç** senedür, ġaç senedür ben_o adamı unutmiyėrím. (An.11/69)*
*sene allah yol verür mi! siz **ne töür** mislimansıs! (An.09/416)*
*baḫ **na boyca** tükenmez bizím ėşimiz hėç, hėş tükenmes (Iğ.09/54)*

1.2.2.2.6. Vasıflandırma Sıfatları

*gėddi **taze** elbísey[i] gėydi geldi (Mu.06/84)*
***äsgi** zaman **pis** zaman. (Mu.04/34)*
*bir_**altun** kemerím var[i]di bením diir. (Ağ.02/6)*
***yüsgeg boylü** aḫısğalı varidi, neydi o adi? (An.07/30)*
*bir **körpe** çocuḫ, ġariynan nere götürmişle[r]. (An.12/87)*
*baḫ, abu oĝlum var_a, ȯ **bö[y]üg** oĝlum odur. (Bu.04/148)*

1.2.2.3. ZAMİR

1.2.2.3.1. Kişi Zamirleri

1.2.2.3.1.1. Yalın Halleri

Ahıska Türk ağzındaki karakteristik ve yaygın kişi zamirleri şunlardır:

1.t.k.	2.t.k.	3.t.k.	1.ç.k.	2.ç.k.	3.ç.k.
ben	*sen*	*o*	*biz*	*siz*	*onnar*

Birinci teklik kişi zamiri karakteristik olarak *ben*dir. Farklı fonetik şekillerine de rastlanabilir. *ben* zamirinin önses ünsüzü sızıcılaşmış (*ḇen*, *ven*), ya da ötümsüzleşmiş (*pe*), sonses ünsüzü zayıflamış (*be*^{n}) ya da düşmüş (*be*), ünlüsü ise genişlemiş (*bǟn*) ya da kalınlaşmış (*bán*) olarak karşımıza çıkabilir.

men, Ahıska Türk ağzının değil, Terekeme ağzının karakteristik birinci teklik kişi zamiridir. *men* zamirine Anda, Gurkel, Muğaret köylerine ait metinlerde birer defa, Hevotlu bir konuşucunun ağzında ise pek çok defa rastlanmıştır. Genellikle *men* zamirini kullanan ve eşi Terekeme olan bu konuşucunun, "biz aslında *ben* deriz" şeklindeki bilgilendirmesine rağmen Terekeme ağzından etkilendiği açıktır (*men, me*^{n}).

İkinci teklik kişi zamiri karakteristik olarak *sen*dir. Bu zamirin ünlüsünün kalınlaşmış *(sán, san)* ya da genişlemiş *(sǟ*^{n}*)*, sonses ünsüzünün ise zayıflamış *(sâ*^{n}*)* ya da düşmüş *(sǟ)* şekillerine de rastlanabilir.

Üçüncü teklik kişi zamiri karakteristik olarak *o*dur. Bunun dışında daralmış (*ȯ*, *u*) ve incelmiş (*ö*) şekillerine de rastlanır. Bir yerde ise üçüncü teklik kişi zamiri yalın halde *a* olarak kullanılmıştır.

Birinci çokluk kişi zamiri karakteristik olarak *biz*dir. Bunun dışında önses ünsüzünün sızıcılaşmış *(ḇíz, ḇís)*, sonses ünsüzünün ötümlüleşmiş *(bis)* ve düşmüş *(bi),* ünlüsünün ise yuvarlaklaşmış *(bi̊s, bi̊z, bi̊z)* ve kalınlaşmış *(bís, bíz),* çokluk eki ile genişletilmiş (*bizler*) şekillerine de rastlanabilir.

Birinci ve ikinci çokluk kişi zamirlerinin *+lAr* çokluk eki ile genişletilebilmesi, Türkiye Türkçesi yazı dilinde ve diğer ağızlarında da karşılaşılan bir durumdur.

Üçüncü çokluk kişi zamiri karakteristik olarak *siz*dir. Bunun da sonses ünsüzünün ötümlüleşmiş *(sis)* ve ünlüsünün kalınlaşmış *(síz)* şekillerine rastlanabilir. Bir yerde de ünlü benzetmesine uğramış haliyle *süz* şeklinde tespit edilmiştir *(bu türdeki diğer örnekler için bk. 1.1.2.1.1.1.2.1.11. i-ü>ü-ü).*

Üçüncü çokluk kişi zamiri karakteristik olarak *onnar*dır. Ünsüz benzetmesine uğramamış *onlar* şekli nadirdir. Bunlar dışında *onna*^{r}*, onna, onnař, onnȧr, ȯnnar, unnar* şekillerine de rastlanır.

Aşağıda kişi zamirleri ile ilgili örnekler verilmiştir.

Birinci Teklik Kişi Zamiri: *ben*

nesin güc̱liymişim de gücümü bilmiyirmişim ***ben*** *gendi gücümü. (An.07/106)*

Allomorfları: *ḇen, ven, pe, be*^{n}*, be, bän, bán, men*

araba gi döniyir, **ḇen** *ġay*^{l}*boliyėrım, çocuḫ. (Bi.01/10)*
ġoymamiş_oḳula, **ven** *de hȩ̄ç bişe bilmi*^{i}*rim. (An.12/54)*
pe_*ne bilem_o mi aḫlımda ġaldi! (Ağ.09/10)*
e ***be***^{n} *ḫırısdiyanım. (An.09/450)*
bağ̂ ***be*** *unudiyėrím da arada (Bu.09/169)*
o laz o häcädlerní bıraḫmiş de demiş şindi sän yap, ***bän*** *geddím túrkiye*^{y}*a. (Iğ.12/15)*
bánȧ dė dėlivon ed gi de, ***bán*** *afdaḇuzla gä́liyėrım de, ben sizı ĝarşilerim dė, ėle dedi. (Bu.11/69)*
ė günüz gelmiėrsin ki, ***me***^{n} *sana uni vėrem, yağ̂í vėrem,* ***men*** *de yanında oturėm, yap. (Bi.01/153)*

İkinci Teklik Kişi Zamiri: *sen*

sen *äsgíleri sorirsın, ben_on çin esgileri diyėrim. (Mu.01/97)*

Allomorfları: ***san, sán, sá*^{n}*, sä, sä*^{n}**

çıẖduẖ şindi dögiyėr benī, ȯnmiyacaĝ nėrden gä́ldın ***san****!* *(Bu.06/220)*

ḳomisar beńm_üsdüme baĝıriyėr baĝıriyėr, ***sán*** *bu ᵛaẖda çan ne yapiyėrsın de sen ġaçaẖluẖ yapiyėrsın de.* (An.09/215)

bir de süd saĝallar dedim ya, sütünnen bires saĝ... ***sä̂ⁿ*** *şindi, / he duy_işde.* (Bu.09/97)

sen zaniyírsin ğ i ***sä*** *ayẖura söʸliyėrsın. (Iğ.09/143)*

bu da diʸo_k_āyır, ***sä̂ⁿ*** *resimini ğönder,* ***sün*** *resimini ğönder. (An.10/32)*

Üçüncü Teklik Kişi Zamiri: *o*

o diyör gi ben burdayım_o diyör ben burdayım (Ağ.07/142)

Allomorfları: *a, ȯ, u, ö*

*işde boş_**a** ĝider_etmeg vėriyėrdi gi acından_ölmiyasın, sabah gene işe çıẖasın, vesselam* (An.09/183)

ā ***ȯ*** *rúsyadan gelmiş, babam. (Ağ.04/8)*

*ḇiz_**ö** böyügü de böyúg ġardaş diyėruẖ küçügün da ẖardáş diyėruẖ. (Bu.09/170)*

ev yėrí veriyő́r mesele u zaman_atatürḣ́ zamanᶦndå olúyo bu. (Bi.05/28)

Birinci Çokluk Kişi Zamiri: *biz*

biz*_ä́lli yaşındayuẖ ha* (Bi.04/21)

Allomorfları: *bís, bíz, bi, bis, bizler, bı̊z, bı̊s, bı̊z, ḇís, ḇíz, viz*

bís *yėmekler yabduĝ.* (Bi.03/33)

bíz *gemin_üsdne binerduẖ ho ha ho, ho ha hō, bėle dönerdi* (Mu.01/11)

bı̊z*_adımı̊zi değişmeduẖ baĺam, türḣ́ adıni bı̊raẖmaduẖ* ***bis****.* *(Iğ.09/57)*

onnar cücuẖ diyír çocuẖlara, ***bi*** *çocuẖ diyė onnar cücuẖla diye. (Iğ.11/18)*

anam bişeler yapėrdi, biz, bires yardımcı olėrduẖ ***bizler*** *de, tarla ekėrdi. (An.02/28)*

bazlama büşúruruẖ ***bíz****, yuẖa bíşürurūẖ, ġádmer bíşúruruẖ (An.01/184)*

bís *furuna atíyėruĝ daa çoẖ. (Bi.03/29)*

bíz *bir säne yıĝaruẖ, yazın yıĝaruẖ ġışın dá yiyarduẖ. (Iğ.09/131)*

viz *ğälduẖ daşa ğälduĝ* ***b̲ís****, ē̇ nedúr şėy yā, uřusedden. (Bu.08/5)*

onnan sora íşde gā̈ldile, ***b̲íz*** *gėdduĝ_ámen ʸüzüğüni taẖduẖ. (Bu.09/32)*

İkinci Çokluk Kişi Zamiri: ***siz***

bu üç ĝardaşına demiş gi ***siz*** *gidin (Ağ.07/119)*

Allomorfları: ***síz, sis, sizler, süz***

ilgbaharda köün çamuruní ***síz*** *biliyėrdis ĝışıni, suya gedardıẖ ĝışın ḳovalarınan su ğetírírken göz... kibriglerimize toş_atardı toş. (Ağ.13/65)*

/-ebele tikannī otlī yėre ná diyėrdis ***sis****? (An.05/404)*

biz bele ördüniyruẖ, a ***sizler*** *bē̇le ḳapaniyersıs bele. (An.04/97)*

orta asyáyá ***süzi*** *süriyėruẖ, yėddi yilene. (Bu.13/67)*

Üçüncü Çokluk Kişi Zamiri: ***onnar***

bizden sora lelėn geberiyír, ***onnara*** *öldi yoẖ,* ***onnar*** *geberiir diʸiller. (Ağ.01/12)*

Allomorfları***: onlar, onna, onnaʳ, onnař, onnár, ȯnnar, unnar***

bursada bením şėnniğim çoẖ var da tanımazūẖ, ***onlar*** *da bäni tanımas. (Ağ.16/75)*

bunna bur[i]*ye gemişer,* **onna** *orya inmişle, ardahana yaḫın ya ağ̂ri. (Mu.02/6)*

onna[r] *çekilmij ğedmij, birbirni vurmişlar, köv boş. (Bi.03/111)*

onnař*, öleyken gėddi. (An.09/137)*

yanė babamı[n] *sü... süľalesi gelmiş; dedem, babam, dayılarım, halalarım,* **ȯnnar** *... gėşmiş gelmişler. (Ağ.06/16)*

*gettiler_***unnar** *dağ̂a gettiler_atinan, yaylaya. (An.05/367)*

1.2.2.3.1.2. Hal Ekleriyle Çekimleri

Aşağıdaki tabloda Ahıska Türk ağzı için karakteristik ve yaygın olan çekimler verilmiştir.

	1.t.k.	**2.t.k.**	**3.t.k.**	**1.ç.k.**	**2.ç.k.**	**3.ç.k.**
Belirtme Hali	*beni*	*seni*	*oni*	*bizi*	*sizi*	*onnari*
Yönelme Hali	*bene*	*sene*	*ona*	*bize*	*size*	*onnara*
Bulunma Hali	*bende*	*sende*	*onda*	*bizde*	*sizde*	*onnarda*
Ayrılma Hali	*benden*	*senden*	*ondan*	*bizden*	*sizden*	*ondan*
Vasıta Hali	*beninen*	*seninen*	*onnen*	*bizinen*	**sizinen*	*onnarinen*

Yukarıdakiler dışında metinlerimizde rastlanan diğer şekiller aşağıda ilgili bölümlerde örnekleriyle birlikte verilmiştir:

1.2.2.3.1.2.1. Kişi Zamirlerinin Belirtme Hali Çekimleri

Belirtme hali eki, karakteristik olarak tek şekillidir ve kişi zamirlerine damak ve dudak uyumuna girmeksizin yalnızca ince, düz, dar ünlülü (*+i*) olarak eklenir. Ancak bazı yerlerde kalın ünlülü *(+ı, +ı̇)* olarak eklendiği de görülmüştür. Bu duruma çoğunlukla Suhlis, Hevot, Varhan, Ziniban, Gurkel ve Hırtız köylerinden olan konuşucuların ağzında rastlanmıştır.

Üçüncü teklik ve çokluk kişilerde belirtme hali çekimi nadiren *+ė* ekiyle de yapılabilmektedir.

Yine üçüncü teklik ve çokluk çekimlerinde Türkiye Türkçesi aydın konuşmasına yaklaşan şekilleri de görmek mümkündür.

I. Teklik Kişi:

*teg başan sen **beni** nesil_idāre edecaẖsın! (Iğ.03/22)*
*sen **bä̅nı** ẖoce^{y}á gä̅ldın da ẖabar verdın. (Ha.04/121)*
*gelíb_oğlum **bä̅ní** ĝalduriyė̅r gi, baba nė̅yė̅dirsi^{n} herkė̅s sene baẖiyi^{r}? (Bu.02/128)*
*şindi sē̆mesin de **bä̅ni** çoẖ severdi, öbüllerni sevmesdi (Ha.03/34)*
*anam da **benı** ḳovann_içine ġoymiş, ā̆bim de sırtına sarílmiş. (Ma.04/5)*
*ben deli olirím **bení** ĝonuşdurmayın ki! (An.11/36)*
*bi ge^{l}sem, remeddu^{ğ} ḇavam, kefinnuĝunu toplamíş, **ḇenı** diye^{r} bunnan şeyet ki di^{y}ír, ḳapiya diyė̅r bė̅le yazdıle. (Bu.12/109)*
*şini diyne **ḇení** de. (Ha.07/45)*
*vay tilki diyė̅r, **menı** bunnar borca vermaĝ_ısdiyır da ġaçiyė̅r. (Bi.01/145)*
*men de çocuẖ abele, düşmişim herkė̅şi buldiler dií̇r **veni** ḇulamadíler. (Bi.01/13)*

II. Teklik Kişi:

*ḳazaẖlar_evine ġoymas ki **seni**. (Bi.03/43)*
*ben **se^{n}i** tanımiyė̅rim, görmemişim (An.10/29)*
*bi iyne bȫle üsdme sançmadan diyė̅r, ^{h}emen diė **sánı** ġovann_içine ġoydum, suya gidiyom mahanasıynen. (Ma.04/14)*
*uy ölesın **sánī**, paḳlanasın, hė̅ç_olmiyá^{y}dín, böle doĝana çan ^{h}ė̅ş doĝmiyádın (Iğ.09/170)*
*ė̅ndim dere írmaya, / ırmaĝa mı, andıra ĝala, / zē̆ytun Dalí ĝırma^{ğ}a, geldim **sení** almaĝa, sen başladın aĝlamå̅ĝa. (Bu.06/18)*

III. Teklik Kişi:

*iki ġızım var da biri saĝaddır, saymüyörüm_***oni***. (Ağ.07/103)*

isıdma ẖasdaluĝi dutiyėrdi ***onė****, o esgeller mejbur_ėdıb götürüb balin*ᵗ*se*ʸ*e buraẖd*ⁱ*ler. (Bu.02/18)*

dėdim dinnemo ***oní****, niya ġovsunlar. (Iğ.02/65)*

o ***onu*** *öldürmüş_o ona bişė demiş, ḳan davåsi olmiş. (Bi.03/110)*

*bizde nenniliyėlle*ʳ*, nenni balama nenni aa aa aa,* ***onú*** *susladėrsın, ordayken ya yuẖlı*ʸ*ėr burandayġán, ya yer*ⁱ*na ġoyėr yadurúėsín. (An.01/140)*

I. Çokluk Kişi:

onnar ***bizi*** *hḗç ilgilemez. (Ağ.06/110)*

gelduĝ ḳu onda ***bízí*** *hamama çimme*ʸ*e biraẖdiler. (Iğ.11/10)*

*ġardaşım*ⁱ*n_oĝlú varıdi yetim, o* ***bízi*** *gätúrü uçara ẖündürdī, yolladí isdanbula (Bu.08/60)*

*ḳırẖ dördünc*ᵘ *senede aẖısĝadan* ***bízleri****, // ő́zbegisdanā, ḳazakisdanā, ē ḳırĝızısdanā şey yabmişdürler, tarġadmişdürler. (Bi.04/32)*

çıẖ çıẖ çıẖ çıẖ ***bisi*** *götüriyėrdi bír yėre ne_blem. (Bi.01/6)*

bizı *ġazaẖısdánn*ⁱ*n Day*ⁱ*lerim geldi* ***bizí*** *ẖuldi gäturdi. (Bi.01/22)*

şindi ben_ī, ẖırtızdan sürende ***bizí*** *ĝardaşım ben_ī iki yaşındaymişim. (An.12/1)*

işte ėle ėle o ***bizlári*** *bö*ʸ*üddi. (An.02/43)*

stalínın_ämriynän, onun şeysiynen ***bizläri*** *ordan ḳaldurd*ⁱ*ler. (Iğ.06/5)*

bizim diyer bizim subaylar geldi, ***bizlerí*** *götürdi gece misafir_eddiler, ço güzel baẖdılar. (Ağ.02/16)*

sora bu urusiya bizden, bozulannan sora ġazaẖlar ***bizleri****, hazėtmedi. (An.12/152)*

türh́ler çıẖın bunnan, türh́ler çıẖın bunnan deb, ***bízi*** *çıẖarddíler. (Iğ.09/44)*

evlí barẖli olasīn, adli şanli olasīn, ***bízí*** *utandırmā, ey_ōl (Iğ.09/154)*

II. Çokluk Kişi:

saldatlara söyliycē̄m, ***sizi*** *vurducā̄m, gidmeyin, ġaçmā̃ʸ ín (Ma.04/12)*

bízde elá ***sízi*** *kimi toyda taḫım taḫılmas. (Bi.04/87)*

ben ***sizı*** *ĝarşilerim (Bu.11/69)*

bandalar diyır avū / tėroris midir_indi ... banda diyírdı dö özbekler, gä̃liyır ***sizí*** *öldürecaḫlar, çıḫın gedin. (Bu.11/35)*

bir de ä̃mir ğeldi istalinnen gi sürgün_edecaus ***sizlári*** *(An.05/14)*

alacam dėdi ki ***sizleri****, hebbizi alacam (Iğ.02/163)*

orta asyáyá ***süzi*** *süriyėruḫ (Bu.13/67)*

III. Çokluk Kişi:

insan yėyiciler ğä̃liyėr, / he, ***onnari*** *ġorḫutmişle gi insan yėyciler geliyėr. (Bu.13/98)*

*dedi ben ğidėm_****onları*** *dá alem getírėm. (Ağ.11/9)*

e gideg de ***onlarí*** *alaḫ geleğ die, bi sefer gėdmiş, gelememiş. (Ağ.11/13)*

onnar kä̃sdürseler, ***onlari*** *sora şėʸ á ġapadurlaʳ dudallar. (An.05/363)*

onnarė*, hėç bişė, ḳızımın_arḫȧdaşiydi, gelínım, bunnarın_annesė. (Bu.09/3)*

ėrmeni ***onnarı*** *bıraĝmirmiş gi. (Ağ.07/82)*

onnarı *eline veriris, çıḫar ğėder. (An.10/122)*

alti tene çocuĝum varídi, baḫ, o ġatten daşiėrdím, ***onnarí*** *çimdúriėrdím (Mu.01/49)*

1.2.2.3.1.2.2. Kişi Zamirlerinin Yönelme Hali Çekimleri

Yönelme hali eki +*A*'dır ve kişi zamirlerine genellikle damak uyumuna göre eklenir. Yönelme hali eki ile çekimlenmiş birinci ve ikinci teklik kişi zamirleri, karakteristik olarak ince ünlülüdür (*bene, sene*). Birinci ve ikinci teklik kişiler dışındaki

diğer zamirlerin yönelme hali çekimleri ise Türkiye Türkçesi yazı dilinde olduğu gibidir.

Birinci teklik kişi zamirinin yönelme hali çekiminde yalnızca bir konuşucunun ağzında ve yalnızca birer kez *bee, been* şekilleri tespit edilmiştir. Bu konuşucunun kökeninin Erzurum olduğu bilgisi, bu şekillerin metinlerimizde neden görüldüğünü kendiliğinden izah eder.[128]

I. Teklik Kişi Zamiri:

rāmeddiĝ_anȧm da baẖiir ki babam geldi, ***bene*** *diyir gi, baban geldi (Ha.05/38)*

savetin näy[i]*ni ögiyėrsın_ola,* ***bana*** *burda bir bėş ġad tikemiyırsín! (An.09/187)*

geldi oĝluşa[ğ]*ın*[ı] *da anasını bacı ĝardaşın da,* ***bánȧ*** *dėdi gel. (An.05/78)*

orda[n] *uzandí de o, çalışdıĝí yėrından* ***bäne*** *uzandı (Bu.01/7)*

bee *şey dedi ki (An.11/44)*

been *dedi ki (An.11/46)*

benȧ *ġalsa sėldür. (Bu.14/23)*

bişė ederler, duta[r]*lar ğena, ġayniyiller de* ***b̲ene*** *dedi ki sän nėre gėdsa benȧ ẖab̲ar_edersin ben bögün felan yėre ğediyėrím tamam. (Bu.11/76)*

dėdi ki soyadıní ***vene*** *vėrin yardımçıma, yardımçım yardımçı olsun. (Iğ.02/120)*

II. Teklik Kişi Zamiri:

yoẖsa demiyėller ki, aha ***sene*** *egmeg de al yė. (Ağ.06/73)*

işa çıĝmasan ***sana*** *hėç bir nese vėrmiyír. (Iğ.08/32)*

hele dur, bir şėy[i] *de* ***sána*** *annatim. (Mu.05/52)*

ben şimdi bulursam, ***sánȧ*** *vėrecem sidisını. (Bu.09/42)*

---

[128] Erzurum'un da dahil olduğu Türkiye'nin diğer pek çok Doğu Grubu Ağzında birinci ve ikinci teklik kişi zamirlerinin yönelme hali çekimleri karakteristik olarak *been, seen* şeklindedir. Erzurum ağzı için bk. Prof. Dr. Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağızları, TDK Yay, Ankara 1995, s. 310.

*dėdi ki valla şindiye çaẖ ben **sená** ġari dėmedim, meğá ẖari senimişin. (Ağ.17/45)*

*dėdi gözün ḳor_ȯlmasın, dėdi gätur gätúr dėdi, au ikisi **zene** de, a[u] üş denesin[i] de üçümüze vėr yiyaẖ. (Ağ.16/159)*

III. Teklik Kişi Zamiri:

*ben_**ona** yaẖın gėder miyim daa! (Ağ.08/114)*

*ġomşumuz varidi, özbeg, oyanġamıdda işliyírdi, **onā** dėlivon_ėssem dėdi gī buralar häle ġarışiyir dė. (Bu.11/64)*

*ya, **una** da ki annatiller, tilki diir ben, iki başa bir şey, şey_ėdemim diir. (An.06/64)*

I. Çokluk Kişi Zamiri:

***bize** mümkün mi! (Ağ.06/133)*

*onun abėysi var_a, **bíza** ğäliyėr_er zaman, abu ġomşum. (Ağ.14/1)*

***bízá** şėy vėrmediler, daḳımėnt [v]ėrmedíler ki bu türkiye[y]e ğesínner. (Iğ.09/108)*

*o da diėr ğí taẖ diėr **bíze** diėr bişe demään diėr aha bú yorĝan da sizin_olsun. (Ağ.13/15)*

*o sariyaẖ, o süd, o yoĝurd, o tereyaĝ, o ġaymaẖ var_a **bízlere** ġu[v]vet vėrdi. (Mu.01/150)*

*müşteri oldile, **biza** satacan dedíle[r]. (An.05/258)*

*o **bizá** böühluĝ edi[y]ėrdi (An.02/41)*

*ġomḁsiyön çıẖdi, // **bizä** arazí vėrd[i]ler, bḁbamgillere. (Ha.05/104)*

*o sürğün sırasında ĝızım **bizlerä** ehlan_oldí ki ē sahat ē sabah namazında ī äsger sardi. (Iğ.06/76)*

*onnan vėr vėr vėr vėr gäturē **bizlere** verėrdi. (An.02/18)*

*devled **bíze** äv vėrdi, yer vėrdī, öküz vėrdi, araba verdi, her şė verdi hökmed (Ma.03/45)*

*onun abėysi var_a, **bíza** ğäliyėr_er zaman, abu ġomşum. (Ağ.14/1)*

*onna ğädíler **bízá** sıĝındile. (Iğ.09/102)*

II. Çokluk Kişi Zamiri:

*neresi size elverişli olursa biz_oray[ı] **size** vėreceyıẖ. (Ağ.07/40)*

*/-**sizá** kismá söylemėr mi bu işi? -/(An.12/169)*

*ordan dedi ki **sizä** e[h]lan_oldi orta asiyá[y] á gėdecaẖsıs sis. (Iğ.06/80)*

*o zaman gäliyėrdiler, yanė **sizlere** türġçā̈ oġul_açaco[o]ẖ, fälen_edecoẖ fisdan, bizí ĝandırıyėrdiler. (Ha.07/1)*

III. Çokluk Kişi Zamiri:

*bunnar da **onnara**, onnar da sora kirvanın terefína aliyėller. (Bu.13/211)*

*bir tene kaĝıda yazıb bír padarġa[y] götürüb de vėrdim_**onnara**. (An.05/120)*

*ne diyėller_**onnarā**, ved[ı]raa ne diyėller? (An.01/78)*

***onnará** düzüyön, bėlē üsdüne ġoyánde yapışmiyėr ha (Ha.06/41)*

1.2.2.3.1.2.3. Kişi Zamirlerinin Bulunma Hali Çekimleri

Kişi zamirlerinin bulunma hali çekimleri, Türkiye Türkçesi yazı dilindekinden farksızdır. Damak uyumuna göre şekillenen +*dA* ekiyle yapılır.

Birinci çokluk kişi ekinde nadir de olsa damak uyumuna girmeyen örneklere rastlanmıştır. Bir yerde de bulunma hali ekinin önsesi (*/d/*) ünsüz benzetmesine uğramış ve *bizde>bizze* olmuştur *(bk. 1.2.1.1.1.2.4. Bulunma Hali, vii. madde)*. Bir yerde de, *bizde* zamirinin arkasından gelen kelimenin ilk ünlüsü, bulunma hali ekinin ünlüsünü kendine benzetmiş ve *bizde>bizdo* olmuştur *(bk. 1.2.1.1.1.2.4. Bulunma Hali, iii. madde).*

I. Teklik Kişi Zamiri:

***bende** ḳasėtasi var (An.09/122)*

II. Teklik Kişi Zamiri:

*beş geçi **sende**, beş... dörd gėçi bunda (Ha.04/76)*

III. Teklik Kişi Zamiri:

kime ki geldi şans **onda** *diyer, şanslíyimişín. (An.01/38)*

I. Çokluk Kişi Zamiri:

bizde *hasuta di^{y}iller hē. (Ağ.08/61)*

batıl_inanç diyír bunnar_ama batıl_inan mi gėrçäg mi ne bilėm, ėle bişėler var **bísde**. *(Bu.09/100)*

ġarısi **bízdá** *ġa^{l}miş (Bu.11/6)*

bízde *öyle yoġ, bízde sufray^{ı} donatíyoruẖ, her şė^{y} içinde var. (Bi.03/105)*

ē **bízdē** *başını örtünende ḳatẖa lėçeg diyiller görmiş misin? (Bu.09/93)*

oȓalarda **bízda** *salon tutmaġ yoĝıdi (Bu.09/56)*

sinek, kövliler diyer **bisde**. *(An.01/204)*

birisi öldükden sora bėle oliyėr **bizdá** *(An.04/6)*

şíndi **bizdo** *o yoẖdur. (An.09/462)*

bir küçüg çociẖ varıdı **bizlerde** *de, bu baş kesmaĝ dil kesmaẖ söyled^{ı}ler. (An.01/48)*

bizze yėnge gėdiyėr. (Bu.13/177)

para mara yoĝudı ġızım bi̇zde para yoẖ. (Ma.03/57)

II. Çokluk Kişi Zamiri:

işde bu defne otı var_a **sizde** *^{h}iç ġullanmirsız buni. (An.01/17)*

e **sízde** *hebepine "evi var mi", ele değül mi? "oĝlan^{ı}n_evi var mi" he, "topraĝı var mi?" (An.09/461)*

III. Çokluk Kişi Zamiri:

şindi **onnarda** *bizım ġızımız var. (Ağ.07/130)*

bir hafdo **onnárda** *ĝalduẖ (Bu.08/61)*

1.2.2.3.1.2.4. Kişi Zamirlerinin Ayrılma Hali Çekimleri

Ayrılma hali eki *+dAn*, kişi zamirlerine genellikle damak uyumuna göre getirilir. Ancak nadiren de olsa uyum dışı örneklere de rastlanır (*bendán, bizda^{n} ...)*

Birinci ve üçüncü teklik kişilerde zamirin sonses ünsüzü ile ekin önses ünsüzü arasında ilerleyici benzetme görülebilir (*benden>bennen, ondan>onnan…*)

I. Teklik Kişi Zamiri:

işde o günah ***benden*** *sorulur sorulmáz, daa bilmem. (Ağ.17/49)*

bendán *bir defa, bir defa o zamanın para bundan_ī ġaç sene evelı ḫoca, yėdmişde anadın, on_alti bin lira seda ġuri para başluḫ vėrdım ben buna. (Ma.02/31)*

ā̆ ***bennen*** *böyüḳ_abĕᵞm ḳrasnodarda rắhmede ğėddi (Bu.12/101)*

II. Teklik Kişi Zamiri:

bắn para isdemem ***senden****. (Bu.01/11)*

III. Teklik Kişi Zamiri:

biraz bilgi de ***ondan_****al ḫızım (Ağ.06/23)*

ắn böügün_adi kenan, ***onnan*** *küçügünn_adi kamal, onnan küçügünn_adi haḳan (Ağ.01/66)*

onnán*_ufağî́ yėdmiş_iki oğlan. (Iğ.03/2)*

I. Çokluk Kişi Zamiri:

bizden sora lelėn geberiyír (Ağ.01/12)

belğirid obrísındayduḫ, ***bízden_****oyani yoğudu (Bu.08/81)*

urus ġari ğắliyírd^{i} de ***bizda^{n}*** *ḫabar_aliyirdi. (Bu.11/50)*

alti çocuğúduḫ, ses çıḫmazdi ***bizde^{n}****. (An.07/62)*

posofda ***bizlerden*** *çoḫdur. (An.04/108)*

II. Çokluk Kişi Zamiri:

allah razi olsun onnardan da ***sizden*** *de. (Bu.04/231)*

gḗddi orda, haşa ***sízden_*** *ā́t siçmiş, sineḳ doli. (Bi.01/111)*

III. Çokluk Kişi Zamiri:

bíz rusyada on_ıgí senä̈ durduḫ, ***onnardan*** *birez uzaḫ durduḫ. (Bu.08/89)*

1.2.2.3.1.2.5. Kişi Zamirlerinin Vasıta Hali Çekimleri

Kişi zamirlerinin vasıta hali çekimleri damak uyumu aranmaksızın +*inen* ekiyle yapılır. Ekin önses ünlüsü (/*i*/) nadiren de olsa zayıflayabilir ya da düşebilir. Bunun dışında bazı örneklerde ekin kalın ünlülü şekillerine de rastlanmıştır.

Aşağıdaki tabloda kişi zamirlerinin karakteristik ve yaygın olan vasıta hali çekimleri verilmiştir:

	1.t.k.	**2.t.k.**	**3.t.k.**	**1.ç.k.**	**2.ç.k.**	**3.ç.k.**
Vasıta hali çekimi	*beninen*	*seninen*	*onnen*	*bizinen*	**sizinen*	*onnarinen*

Aşağıda ise kişi zamirlerinin vasıta hali çekimlerinde görülen diğer şekilleri sunulmuştur:

	1.t.k.	**2.t.k.**	**3.t.k.**	**1.ç.k.**	**2.ç.k.**	**3.ç.k.**
Vasıta hali çekimi	*bennán* *bennen* *benińán* *ben^{i}nen* *ḇennan*	*seninle* *sennán*	*annan* *onna* *onne^{n}*	*bíz^{i}ne^{n}* *bizine^{n}* *biznen*		*onlarla* *onna* *onnarınan* *onnar^{i}nen* *onnaŕ^{i}ne^{n}*

Örnekleri aşağıdadır.

I. Teklik Kişi:

ḫonaya gelince gėce gel^i yír, anama diyór ki, ***beninen*** *geliyör müsün gelmiyör müsün, ben türkiyeye gidiyörüm. (Mu.05/27)*
ė ***bennȧn*** *barabař gidennere de diyėrím gi siz dė yime^y in, içmeyin (Iğ.03/54)*
bizim sülȃlȃi görsen, en ufaĝi ***bennen****_osmanıḫ. (Ağ.07/62)*
seggizi de var burdadur, geldi ***beninȧń*** *barab̲ar. (Iğ.08/52)*
belȃ^y á düşdün ***ben^i nen****. (An.11/102)*
baḫiyėrdım, hebsi ***b̲ennan*** *raziydi, valla. (Bi.01/64)*

II. Teklik Kişi:

atatürkinen bir yėrde olmiş, davada, beyle, ***seninen*** *beni kimi. (An.12/88)*
bȃ^n ***seninle*** *nesıl evlenėm kü di^y ėr, ben seni tanımiyėrim. (An.10/10)*
sennȧń *barabar çay_içiyiruḫ (An.09/217)*

III.Teklik Kişi:

ben onbaşi^y nen ėle arḫadaş_oldum ki, ***onnen*** *barabar_esgerluḫ bitürmaḫ_ísdiyėrim, ben^i soçiye yollayın. (An.09/296)*
*dedım ki yāḫ ġardaş, kim****_annan_****oĝraşacaḫ! (An.12/75)*
onna *ĝonişiyėruĝ, bahşa bir^i ėrmeni dede ğȃliyėr, o onu ça^ğ ırıyė, gel buriya (An.05/140)*
sora ġaynata ***onne^n*** *razileşiyėr (Bu.09/155)*

I. Çokluk Kişi:

o inek tē ***bizinen*** *barabar bir_evde yatiyir. (Bu.02/39)*
işde bu, bír on ğún arasındá bízim, ***bíz^i ne^n*** *ğeden şeyde iḣ_üş tená adam remete ğėddi yaşli adamlar. (Bu.12/40)*

o asgere ***bizine****ⁿ* *bizim sounda geldiler buree, yesir_olaraẖ. (Ağ.11/29)*

gelmiş ***biznen*** *barabar yaşıyir. (An.09/396)*

II. Çokluk Kişi:

Örneğine rastlanmamıştır.

III. Çokluk Kişi:

*ben de gėddím_****onnarinen*** *görüşdüm. (Mu.05/46)*

onna vereb̲er gelen, mesele ***onlarla*** *bereber gelen ḳo^{m}şularımız vardí. (Bi.05/33)*

ē de ben de ***onnarınan*** *baraba^{r}, ben baĝlardım, bir yėrde otururdum. (An.05/274)*

dedesi de varimiş, ***onnar^{i}nen*** *bereber... /(Ağ.10/27)*

onnaṙne^{n} *biz_****onnara*** *yemek yapılın ẖanayı ĝurduẖ (Bu.04/83)*

1.2.2.3.1.2.6. Kişi Zamirlerinin Tamlama Ekiyle Çekimlenmeleri

Karakteristik ve yaygın olan şekilleri Türkiye Türkçesindekinden farksızdır. Ekler genellikle damak uyumuna göre eklenir ancak uyum dışı örneklere de rastlamak mümkündür. Aşağıdaki tabloda metinlerde rastladığımız kişi zamirlerinin tamlama haliyle çekimleri sunulmuştur.

	1.t.k.	2.t.k.	3.t.k.	1.ç.k.	2.ç.k.	3.ç.k.
Karakteristik tamlama çekimi	*benim*	*senin*	*onun*	*bizim*	*sizin*	*onnarın*
Diğer varyantları	*bänım* *bänı́m* *bänim* *beėm* *benım* *benı́m* *ḇänım* *ḇenım* *ḇenı́m* *vän^{i}m*	*senın* *senı́n* *sen^{i}n* *senn* *se^{n}ın* *sēnın* *senı*	*ȯnun* *ȯnu^{n}* *onn* *onu^{n}* *on^{u}n* *on^{ü}* *on* *onú^{n}*	*bı́zım* *bı́zı́m* *bı́zim* *bizım* *bizı́m* *bi̊zim*	*sı́zin* *sizın* *sizı́n*	*onların* *onnarun* *onnařın* *ȯnnarın*

I. Teklik Kişi:

bu usdaluĝum var ***benim****. (Iğ.12/19)*

bänım_*oĝlan ded^{i} ki bi kere^{y}nen be^{n} bişe annamadı́m bı́r da^{h}a görи̊şelım dėdi. (Bu.09/26)*

bänı́m *pėşime olmişdi (Ha.08/77)*

bänim *bir bibim varidi (Iğ.11/53)*

ḳızım dedi ki ***beėm*** *bi arḳȧdaşım var, çoẖ ey bi ḳızdur (Bu.09/11)*

dedemin, ***benım*** *baḇamın babasının babasi, varmı́ş, burya gelmişler. (Ağ.10/30)*

ġaynȧtamın çocuẖları́, säkkis dene, büyügü ***benı́m_****ėşı́m. (Bi.01/54)*

ė şı́ndi vunda ***ḇänım*** *ḳızım marı́di (Bu.08/10)*

neyse ***ḇenım*** *Dayım (Ha.05/87)*

^{h}indí ġapı ġapi gäzı́yėr, o şe^{h}er ***benım*** *bu şeer* ***ḇenı́m.*** *(Bi.01/83)*

ḳızımın_arẖadaşiydi, hem de ***vän^{i}m_****eltı́min ābisı́nın ḳızı oliyėr bu gäl^{ı}nım. (Bu.09/14)*

II. Teklik Kişi:

*ola **senin** yüs tene milledvegilin_anġarada gi oturiyėr, orda niya fabriḱ zavot tikmiʸir? (An.09/414)*

*ben **senın** ġadrin bilmedim. (Ağ.17/46)*

*baḇalarnın analarnın_oturma izini **senın** yanⁱnda var mı? dedım var. (An.11/59)*

***senⁱn** masrapın sıfıra şeydiyėller. (Bu.12/138)*

*gelür **senn_**adamı madamı toplar götürüʳ mapısa atar (Ma.03/30)*

*ėy **seⁿın** kimlïğin yoḳ. (Bu.14/111)*

*diʸėr gi **sēnın_**anan_arvadın bele ėşşeg ḫırtızlí etmeg beğenmiyaⁿ ḫırtızlí. (An.06/27)*

*onlar babama annadmiş gi **senı** ĝardaşın de bizinen de, artıĝ öldü mı ná oldi, biz bilemiyeceis. (Ağ.11/30)*

III.Teklik Kişi:

*anne ayⁱbdür yā nēsil gidaĝ_**ȯnun** ġapısına. (Iğ.03/44)*

*ḳırmızı fasúlyadan, **ȯnuⁿ** çoġ gö́zel yėmegi vār. (Bi.03/8)*

*allah **onn**_imanıní ala sene vėre. (Ağ.16/147)*

***on_**için dedim, onun dediglernin_aynısı (Ağ.05/3)*

***onuⁿ** yėtimlerni de ğätüriyėr. (Ağ.17/122)*

*gėddım oraya, **onᵘn** yardımcısına ğėddim (An.05/108)*

*sounda gälínner geldi, heç ḇiri durmadí **onᵘ̈** yanⁱnda. (Bi.01/65)*

*işde zo... ordan_**on çin** (Ağ.10/10)*

*ġaḫdım_orya ğäldım_**onúⁿ** yanına (Bu.11/63)*

I. Çokluk Kişi:

*ā onnan işdalín çıḫiyír, **bizim** türk, şėy, aĝısĝayⁱ eleykemene süriyėller. (Ağ.01/14)*

*ē ne dügün ne iş, **bízım** vahdımızda düğün nerde varidi balam. (Bu.11/108)*

__bízím__ bir kövá, özbeğistanda bir kövá, altí ay[i]le ğėttuĝ, __bízím__ kōlüleriduĝ_altí ayleyduẖ. (An.05/19)

tā __bizím__ ĺamBamızí dá yaẖiyėrdíler, pėcimíz de yaẖíyėrdíler, özbekler, __bízim__, ço[ğ] ėydíler. (Iğ.09/37)

şindi onnarda __bizım__ ġızımız var. (Ağ.07/130)

ēy ĝızım __bizím__ başımıza gelen bişmiş tauĝun başına gelmemiş. (Ağ.07/151)

aĝa çaĝırırlar __bízim___ordaki gelinner şeyá aĝa ça[ğ]ırla. (Ha.05/44)

II. Çokluk Kişi:

onnan sora, rāmet __sizin__ geşmişlerize de dedeme de, dedem diyėr ki valla[a] ben gėde… gėri ğidecem. (Ağ.08/21)

geridá[n] __sízin__ köyli şadımán da[y]i gel... o da şeymiş_a gėçüriç[i]lerden yanı o da başlarında[n]. (Ma.02/6)

şindi özbehler diyille ği __sizın__ malız_olay davarız_olaydi it getürmezdis. (Iğ.09/91)

çadırlardan çıẖamiyirdle[r], onnar dá gelmiş_onnari çekiir de, diyėr ki siz ne diyė bizi çekiirsiz, biz ne yüzünen __sizín__, çıẖaẖ da siz bizi çákesis ki bize bele yapdiler. (Iğ.02/180)

III. Çokluk Kişi:

ėle böğün kimi ẖatirliyirim ben, hi itler, mallar, ĝoyunnar ḿi baĝırıyėrdī, __onnarın__ sesın[n]a Durmaĝ_olmazdi, aĝliyėrdi heb canniler_aĝliyėrdi. (Iğ.09/121)

o aẖıdda ġalẖozlar varıd[ı] de ġalhoz, birleşgen yaní birleşib işliyan yere ġalẖoz diyėrdiler, __onların__ molo[d]tof ġalẖozi diyėrdiler bunnarın şė, durduĝi yere. (Bu.04/192)

__onnaŕn__ heíŕleri düzğün gelmi[y]ir, beni yazdí ūsmān. (Bu.04/236)

çocuẖlari var_eböle ufaĝ_upaẖ, esgere gedmiştürler_ep şeyleri, __ȯnnarın___içinde bir böüg bánım bires. (An.05/20)

1.2.2.3.1.3. Edatlara Bağlanmaları

Kişi zamirlerinin *için* ve *gibi* edatlarına bağlanmaları Türkiye Türkçesi yazı dilinde olduğundan biraz farklıdır.

Türkiye Türkçesi yazı dilinde kişi zamirleri, *için* edatına bağlanırken *+In/+im* ekiyle çekimlenmektedir: Örn. *siz+in için*. Ancak Ahıska Türk ağzında bu çekim, kişi zamirlerinin yalın haliyle yapılmaktadır. Örnekleri aşağıda verilmiştir:

*dėdim **siz̧_içün** mi yabdım ki yiyasız! (Ağ.16/157)*

*allah ġara günnen sah̬lasın, ayleminen ġara gün **biz_i̊çün** de bayramdur. (Bu.13/219)*

*işde **on_içín** ġorh̬umuzdan geldıh̬ (Mu.03/10)*

***on_uçün** adam ġaçmaya teşebbüs_ėddī. (Ma.02/67)*

*boġ́danovḳada bėş_ald dene varidler de **ön_üçün** kisme rasgelmiyır ġızım (An.09/106)*

*sen äsgíleri sorirsın, ben_**on çin** esgileri diyėrim. (Mu.01/97)*

Bu karakteristik kullanımdan başka Türkiye Türkçesine yaklaşan şekilleri de görmek mümkündür. Bu durumda tamlama ekinin ünlüsünün genellikle düştüğü görülür:

*gälın_**onn_ıçın**_oturmi^{y}ė^{r}. (Bu.09/109)*

*ha o do ordan heralda artıh̬ esgi deftá ġara sevdá mí diille, ne diille, **onn_içín** bu da ki bení sevdıh̬tan sora, artıh̬ bunnar düştüle^{r} bením pėşime. (Mu.02/12)*

Türkiye Türkçesi yazı dilinde kişi zamirleri, *gibi* edatına bağlanırken *+im, +(n)In* ekiyle çekimlenmektedir. *Örn. biz+im gibi, o+nun gibi*. Ancak Ahıska Türk ağzında kişi zamirleri *gibi* edatına bağlanırken karakteristik olarak *+(n)I* ekiyle çekimlenir. Örnekleri aşağıda verilmiştir:

***onu gibi** zenci ben hayadda, hē zenciler_o şeyde de var. (Ağ.08/125)*

***onu kimı** zurnac̱i yoĝumi̊ş. (An.06/33)*

*/-**beni kimi** siz de-/. (An.12/2)*

*hama bír de **bäni kimi** bir_íh̬diar nere gedsin! (Iğ.05/34)*

bele ***bizi kim***[i] *yaşl*[ı]*lar dağ̂a gėdiyėller, mal ğötüriyėlle ondan yaẖ peynil*[i] *getüriyėller. (Iğ.09/12)*

biz miletıs ***sizi kimi*** *bir miletıẖ (An.09/131)*

ama ėle ***bunu kibi*** *bėle göbegli möbegli deiller. (Ağ.07/66)*

/- ā ***bunu kimi*** *yavaş_annatsa annarsın-/ (An.03/33)*

1.2.2.3.2. Belirsizlik Zamirleri

orda di[y]*ór_onnar heb* ***çoğ̂usú*** *yolda ölüyóllar. (Ağ.15/60)*

ço[ğ]***usunú*** *öldürdi, vurdi, suyun_içinde (Ha.05/84)*

benım külfetime dedim ki baẖ pancardūr, ġum_ocağ̂idūr, inşaaddur, çalışacaẖsız ***bi̇tünüzi****, ben dē bi̇tüni evraẖlari ... müre*[d]*jat_ėdecam vetendaşluğ̂a. (An.11/41)*

onnan sora biz gedduẖ ***heppımís****,* ***herkėş*** *her yėre ğėddi,* ***kím***[i]***miz*** *köçduẖ, yanı ġızidim ben evlendim. (Iğ.11/21)*

*bir_oğ̂lan bir_oğ̂laní iştiyir_****öbürü*** *ġısğ̂ani*[y]*ėr,* ***óbürü*** *de iştiyir_o ġızí. (An.05/433)*

hiçbirine *bişi olmamiş. (Ağ.03/7)*

1.2.2.3.3. Soru Zamirleri

/-daş bil[i]*ėrsın* ***kimde*** *varidi? (An.01/256)*

kimin *puroğ̂ramasi topluma yaẖlaşıyo*[r]*, oni seçille*[r]*. (An.11/33)*

hengisi *ki, eger, atli başının sözüná baẖmasa tertibine baẖmasa, onú dutiyír suya basíyėller. (An.09/365)*

balaca ğ̂ardaşlarım bajílarım mar, bir_anam çalış[ı]*[y]*ėr,* ***nay****_edecağ̂_o dedım. (An.05/10)*

1.2.2.3.4. Dönüşlülük Zamirleri

Ahıska Türk ağzının karakteristik ve yaygın dönüşlülük zamiri, *kendi*dir.

Öz, ise çok nadirdir. Metinlerde genellikle Terekemelerin çok olduğu bölgelerde yani Muş ili Bulanık ilçesinden yaptığımız derlemelerde görülmüştür.

nee utanacam ***gendi*** *simyam (An.01/65)*

o ergenceluḫdur diėrsın_ola o, bişėtmez ğėçer ***gendi ğendine.*** *(An.09/389)*

bu geldi, ***özünü*** *vurdi parçaladi saĝa sola (Mu.01/58)*

1.2.2.4. ZARF

Türkiye Türkçesi yazı dilindeki zarflarla hemen hemen aynıdır. Aşağıda Ahıska Türk ağzının karakteristik yapısını yansıtacak örnekler verilmeye çalışılmıştır:

1.2.2.4.1. Niteleme ve Durum Zarfları

faġırlar da ***bi te***[i] *yıĝıldi. (Ağ.01/6)*

türḱce ***ne tevür*** *di*[y]*ille burda? (An.09/153)*

onnar çıḫdıḫdan sora babami çıḫariyler gi ***hiç*** *ġondānın kenar*[ı]*na bíle deymemiş. (Ağ.03/8)*

ama yani yaz da olsa hani açuḫluḫ ya, ***illah*** *serín_olur, ora. (Mu.06/65)*

hėçhėçine *de bilmem ana terefini. (Bu.05/58)*

*dedi gi, anne olmaz_****ėle****, ben yigirmi alti yaşındı o* ***hebebine*** *çocuḫdūr. (Iğ.03/41)*

ēy de ***ele***[y]***ğen*** *şişdi ayaĝım_****abele*** *icrannandi aĝrıyėr daa gezámiyėrım. (An.05/471)*

1.2.2.4.2. Sebep Zarfları

hē sora aḫırında neyse sükütlendiler ***gi,*** *dedım_ola ġurtardın mi? hē. (An.09/64)*

*şind_****ön_üçün*** *ben_atatürḱden_incinmiyėrím. (An.09/15)*

bu enişdemın varidi bir dişárgi ėmisi, ***ona säbeb*** *gálduḫ. (Iğ.12/5)*

1.2.2.4.3. Soru Zarfları

ben dėdim ki bizi ***neden*** *ḳovsunnar biz burada yaşiyėruḫ (Iğ.02/65)*
o zaman diʸėruĝ, e cillenmiş_ama ***niye*** *çıḫmadi! (An.04/61)*
sora ***niya ki*** *biz_ona yan çıḫdıḫ üçümüzi de úniversⁱteden ġovdiler. (Bi.03/67)*
bu da kösē, ***ne üçün*** *köseler: (Bu.04/63)*

1.2.2.4.4. Yer Zarfları

yoḫari *çıḫsam başıma vuriyėrdiler* ***aşşaa*** *...sam bėle. (Bu.04/245)*
*ola onnar her zaman_o biz sulari orda bişeleri yaḫıyėrduĝ_onnar****_aşşaḫda*** *içiyėrdⁱler bele şeysi,* ***yoḫardan_aşşaĝí*** *su gä̇liyėrmiş (An.07/108)*
bėşiğe edmág ġoyyėrduḫ yaturanda, bėşiᵍin ***baş ĝıltığına*** *ädmeh́ ġoyyėrdūḫ. (Iğ.11/75)*
oyanki ***oyanda*** *ĝaldi, biyenki* ***biyanda*** *ġaldi. (Iğ.09/200)*

1.2.2.4.5. Zaman Zarfları

ey de, o ***sabaᵃzí*** *tipi boran_esiyėr, ġaḫdım da geddím, ō mėşe bein yanⁱna o köᵛe. (An.05/317)*
sabaanen*, cenezeʸe gelenner gä̇liyėr yıĝıliyėler (An.04/9)*
dünen *yeduĝumu unudiyėrim aşindi. (Ha.06/48)*[129]
açıldí, ĝapiler_açiyėr, ***ėvlä̇lä̇ri*** *bir, bir tenekä ḳova, şey veriyėr, ō rus yėmä̇ği, ō nä_blėm, çorba veriye, biʳ çorba veriyėr rus. (Iğ.06/102)*
dä̇min *diyėrım ḳı, ḳaseti diŋnetiyölle, diyėrím, musdafa alla aşĝına ben niya bėĺa ĝonuşiyėrím. (Mu.05/5)*
ā̇bilerim de tabi evde ***artuḫ****, evi dönderiyírdler_evde çalışiirdiler, çel çocuĝa. (Ağ.04/15)*

---

[129] Özezen, dünen zarfının *tüne kün* birleşik yapısından geldiğini söyler. Bk. Muna Yüceol Özezen, "düneyin/dünen Zaman Zarfı Üzerine", Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri 25-30 Mart 2008 Şanlıurfa, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009, s.531-540.

evediye *geldi de ğitti daa. (An.05/439)*

encemi *ödeddi. (An.06/1)*

na aẖti *ki dėdim gėdár aẖısĝada yėrleşúrüm, iki defe ğidicem_esgerluğa (An.09/211)*

bėşinin ***günü bu sad*** *adıresi yoẖtur. (An.09/96)*

ama éhdiyallardan ***bazı bir_*** *ėşidiyėrdim ki, ya varidi orda azacuğ, ele bele varidi. (An.09/107)*

ġabi de yaẖadım_a ***yėnği*** *yaẖadım ġabı. (Bi.01/52)*

niye ***bu vaẖıd*** *gelmişler,* ***ėr*** *geleydíz_e. (Bi.01/147)*

1.2.2.5. EDAT

1.2.2.5.1. Bağlama Edatları

dedi ki israfil_emi eger tėziken almaĝ_ístiyėrsen vetandaşluẖ, adresin ***ve*** *tėlefonun degişme. (An.11/64)*

kibarınen *de meddiẖan, bu ikisini daa çoẖ seviyırmiş. (An.07/26)*

bunun ***nenesiynen*** *de benim anam, ġardaş. (Ağ.01/73)*

ġaynıminen *beraber_asger_olduẖ. (Ağ.06/142)*

ġavĝaluĝ_olmiş, şeinen, ***almaninen*** *de urus vurmiş birbirne, onnar ėsir düşmiş_almana. (Ağ.09/76)*

ardımízi düşünmiyėruẖ ***gi*** *no oliyır. (An.09/55)*

*hele çoẖ güzel yani bi sınırdan birez ġıraĝa ġalmişuĝ_****ama gi, ama ki*** *bis, abu ĝeder_aẖısẖa ġalduẖ* ***gi*** *ĝıraẖda. (An.09/13)*

1.2.2.5.2. Cevap Edatları

hásde var, öli var mi? ***hā̈****, vār. (Iğ.06/109)*

yooẖ *yengi gelmemişuẖ biz. (Bu.08/66)*

abu aĝaci göriyėn_oĝlum? ***ėy****. (Bu.14/156)*

ä ***tabi****. (Ağ.01/3)*

urusdur, / ***hı*** *ruşca ġonúşiyėruẖ da. (An.09/263)*

eltıme söyledik_işde, bе̇̂le böle bu aygülä̈, aygüli isdiyе̇ruẖ gösdermeʸe oĝlumuza dе̇dig, o da, ā ***ẖayẖay*** *dе̇di. (Bu.09/15)*

1.2.2.5.3. Cümle Başı Edatları

e de*, tehŕá ğе̇ri ğeldi babam yе̇rsinen ğeldi o yandan baẖçalarınnan geldí, е̇şeğe baẖdı ği ayaĝınnaⁿ ġanlar_aẖıʸ е̇r. (An.05/252)*

eʸ dá*, е̇şeği sora balinssaya ğötúrdⁱleʳ, ẖastaĝanaya. (An.05/254)*

e *analıẖ deе̇l mi! (Ha.01/14)*

nе̇reye gе̇diyе̇rsín? ***е̇*** *antalyaʸa gä̈lduẖ da turis. (Bu.14/105)*

onnan sora*, Duzli е̇dardilár_o ätmeği. (An.05/329)*

demeg gi *nasibi var, gelíb buralarda yaşе̇ycaẖlarˡ şeyler var. (Ağ.03/10)*

halbiya *on gе̇çili vurdе̇, gе̇çе̇si olan. (Ha.04/89)*

megem *bir tene kürd de görmi̊ş. (Ağ.09/22)*

meğerem *ġapi acıẖ, müdür gördi. (An.11/48)*

ah keşgem *ġardaşım bunda olaydı, daa yaẖan ġutaramassın_ondan. (Ağ.14/41)*

şindi*, tilki vurmaẖ çoẖ günah. (An.06/68)*

biliyí̄sın *ĝızım benim canımi ne sıẖíyir? (An.09/1)*

ne isā̈, *ordan bizi tırabzona verdⁱler. (Ma.02/50)*

aẖıri *biz bir_ay da ordayduẖ. (An.09/444)*

de ki *baẖşa yer yoğumiş! (Ağ.09/64)*

baa *yarın ne yiyeçaẖ. (An.11/103)*

dersın *kе̇jgem dirilmiyaydí de burda ĝalaydi. (Bi.01/93)*

1.2.2.5.4. Cümle Sonu Edatları

е̇rmeni onnarı bıraĝmirmiş ***gi****. (Ağ.07/82)*

bе̇le yе̇ller nerde var ***ki****! (Ağ.07/196)*

*ele geçinduẖ_**işte**. (Ağ.09/43)*

nenem çoğ̂_annatiėrdi ***ama ki***. *(Ağ.10/1)*
düün gözel bi şe^y dúr ***dá****.* (An.01/53)
*teze inşadlar, yapėr satėller****_e****, ben_orda begçi oldum.* (An.02/108)
*inegler doğ̂uyor****_á*** *o birinci süt o bulamadur. (Iğ.10/3)*
vėrmeme^y e çalışiyėrdler ***da****!* (An.05/171)
cürbecür çubuḫlar varidi ***daa.*** (An.05/224)
esger başı ordadur_a mosġıvadur_a ***aḫıri****.* (An.09/311)
pambuğ̂ da biráz vėriyėrdi ***aḫė.*** (An.05/48)
on yeddi sená anemgilí görmedı^m, savaşdan sȯra, gėçen sene gėddım, doḫḫuz gún ġaldım, ***inanırsín!*** (Bi.04/107)
hėc bişe almamişuğ̂ aha abele ***inanursun****!* (Bu.11/40)
he hikiya söylerdi de, ne hikiyalar ***ya****!* (An.07/70)
assında öŋcelerde orda yoğ̂ıdi de, yavaş yavaş bizde de olmaya başladi bu ***bişe****.* (Bu.09/151)

1.2.2.5.5. Çağırma ve Seslenme Edatları

çoğ̂_íş gėşdí başımızdan ***anacan****, çoğ̂_ış gördüğ̂_alla^h a şükür indi aḫırımız bunda tinçluğ̂ versín de allah, dinç yaşıyaḫ.* (Bu.11/113)
bi defe^y e bi defe sormadí ki, ***ula*** *sen buralarda ne geziyėrsin?* (Bu.14/93)
beni esgere götürdiler ġızım. (An.09/197)
hökümetin_ev^i ne he o iclas_olan yėrá ***ġı,*** *he or^i ya.* (Bu.13/18)
babama demiş gi ***oğ̂ul_****äv sená amanad, ben gėdim eşyasıní alėm.* (Mu.04/31)
ġız*, ḫayvannarın pisiini addı^ğ ın_ebile yığduğ̂un yėr neredür?* (Bu.14/190)
dėdi ki ***ġız*** *dėdi bilōr.* (Ağ.17/41)
gülzede dėdi ki ay ***bacī*** *dėdi o gözen ne oldú öle dėdi.* (Ma.04/162)

1.2.2.5.1. Çekim Edatları

*tezek ġuruduḫ**dan sora** tandır^{ı} da yaḫarıs, nórmal_atẻş yaḫardıḫ, tepsinn_içine egmei ġoyub, üzer^{i}ne sac çevirib pişirirdig_öyle. (Ağ.03/20)*

*birez_ā̈şgi **gimin** gi oliyẻr ataşa ġoyyẻrsın_onú ā̈z vẻrecan_altıni (Bu.05/30)*

*gözü böle şaş **gibi**, şaş diyẻruḫ. (Bi.03/71)*

*ẻ dedım doḫdor be^{y} sen de gel dedim ben**i kibi** pancar tarlasında torpaḫda dedim sürün, gez dedim, sen benden saĝlam_olursın. (Mu.01/7)*

*sá̈n bu ^{v}aḫd**a çan**[130] ne yapiyẻrsın (An.09/215)*

*dẻdi ki valla şindi**ye çaḫ**[131] ben sená ġari dẻmedim, meğá ḫari senimişin. (Ağ.17/45)*

*ancaḫ ġardaşım gel**en çaĝí** rusyaya ğelíb bulmişler, ġardá̈şími. (Iğ.09/220)*

*o **ġader** bi yaní zō durumda ġalmíşlár. (Ma.01/20)*

*işde ... bir ayle bir_eve bir ayle bir_eve, burda bu memleketin yẻrlisíne, aşírete daıdmışler, / ġış_olduĝ**ú üçün**. (Ağ.15/27)*

*on_**úçün** oroş dutiyẻrd^{i}le^{r}. (An.05/326)*

*ibrıḫ da oliyẻrdi abdas_almay_**^{i}çün**, balacaların^{ı} de ẻderdiler. (An.05/420)*

1.2.2.5.2. Gösterme Edatları

***tā** urusedden orya şẻy gä̈l^{i}yirdi (Ağ.01/43)*

***aha** bízde ḳısmed çoḫ, rızıḫ ço^{ğ}. (Iğ.09/60)*

---

[130] Zeynep Korkmaz bunun yapısını "+ça eşitlik eki+n vasıta hali" olarak açıklar (bk. Zeynep Korkmaz, "Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek İle Yapılan İsim Teşekkülleri Üzerine Bir Deneme", Türk Dili Üzerine Araştırmalar 1. Cilt Türk dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s.29).

[131] Zeynep Korkmaz, bunun yapısını "+ça eşitlik eki+ok kuvvetlendirme eki" şeklinde açıklar (bk. Zeynep Korkmaz, "Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek İle Yapılan İsim Teşekkülleri Üzerine Bir Deneme", Türk Dili Üzerine Araştırmalar 1. Cilt Türk dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s.29).

üç ĝardaş, üç_ābėm, bi da hanımi, ***a^{h}an****, bi de annemis, bi de ben. (Ağ.04/18)*

aa *çekişduẖ dört yıldur küsülüyuẖ ġonuşmiyiruẖ. (An.09/447)*

onnan da ävlendım, mışdan da evlendím, ***dēy*** *baẖşa yėre geddím(Ha.08/29)*

biri ġazeden ***dē*** *o gözel oĝlum gėddi,* ***dēy_a****. (Bi.01/25)*

gėddim böle ***tā*** *iĝdıra çan. (Bu.14/67)*

hä, işde beläynän zaman gäldi ***tāẖ*** *älli säggizinci yıla çan yollar_açıldi, azarbaycannan ḳavḳazdan gäldılär. (Iğ.06/35)*

1.2.2.5.3. Karşılaştırma ve Denkleştirme Edatları

ne *tükan_aldılar_özlerıne ne doĝrú dürüsd,* ***ne de*** *bize verdúrdler tüken yer^{i}ni. (Mu.06/90)*

kimi *ėle geddi,* ***kimi*** *ḇėle geddi (Ağ.01/25)*

aci ätmeg yani ki aḳrebeler, ***isdersen****, ne işdersen, bişi bişür götür,* ***işdersen*** *yėmeg yap götür, o aci etmeg dey^{i}liyėr. (An.04/44)*

1.2.2.5.4. Soru Edatları

soyismi neydi ***aca****? (Mu.04/53)*

ġuymaĝı ***mi****? (Ha.04/139)*

biz ***mi****? eleşgėrde. (Ma.03/42)*

1.2.2.5.5. Tekrar Edatları

Ahıska Türk ağzında çok çeşitli tekrar edatlarına rastlanmıştır. Bunlar aşağıda verilmiştir:

yaẖiyėller, ġaç ***kere*** *hem de. (Ağ.16/65)*

bir ***kez****_evlenmiş, (An.07/52)*

he isdeller, üç ***kerle*** *isderler. (Ha.04/48)*

üş ***sefer****, usulü var, o edetimiz yani bizim oranın_edetín^ı. (Ha.04/49)*

*e kimi **kellem** hava atėrsın dėmaẖ. (An.01/215)*
*ġaç_**ağız** dedím ki gel yapėm. (An.07/15)*
*birinci **dönüm** biz gelduĝ_o yolda. (Iğ.09/74)*
*şindi baẖ, bene, bír tenē, bir **dönüş** bir kimse bir dönüş diyeydi ben_onú ögreniyėrdim_aman. (Bu.06/29)*
*bėle bala baturullar, üç_**oyun**_o ėşiğe sürtelle*[r]*. (An.12/194)*
*ėle oldi, bir **reis** gėd… ē bir, bir_**oyun** gėddim geldim gendi paramı çıẖardamadım. (An.03/22)*
*üç aşıĝ_o ĝurardi bölė düzerdıẖ yėre, üş bėş **yavuz** ben, beş **yavuz**_öteği arĝadaş. (Ha.02/35)*

1.2.2.5.6. Ünlem Edatları

Ahıska Türk ağzının ünlemler konusunda da zengin olduğu görülmüştür:
***of babam_of.** (An.12/179)*
*çoğ cüre otlar varidi **ohō**. (An.05/474)*
*hā̊, ėleydi, o da girende **oy** diyėrım, gėná mi gä̊turdün (Bi.01/62)*
***uyy** bu duruşumda çä̊kim olur mi! (Bi.04/136)*
***vū**, ėyle olėr, evi de yahėller. (An.12/157)*
***hey**_allah hėç_unutmiyėrı*[m]* vå̊lla. (Bu.06/99)*
*dėdim ki **vı́y**. (Ağ.17/42)*
***yao** gel, kimse gėdmemiş şindie çan, sen mi gidejan! (Ağ.07/160)*
*oḇürüne baẖdım ki ulā, ola ōlum buni nasıl_ ėddin, **yazuẖluĝa**! (Ağ.08/78)*
***ayubluĝa**! bu duruşda, killi milli he! (Bi.04/137)*

1.2.2.6. FİİL

Çekim Ekleri bölümünde fiil çekimi (*bk. 1.2.1.1.2. Fiil Çekimi*) ve yapım ekleri bölümünde *Görev Değiştirici Ekler* ve *Kelime Yapıcı Ekler* başlıklarında fiil yapımı (*bk. 1.2.1.2. Yapım Ekleri*) konuları ele alındığı için *Fiil* konusu burada bir kez daha işlenmeyecektir.

1.3. CÜMLE BİLGİSİ

Ahıska Türk ağzının cümle yapısı, Türkiye Türkçesi aydın konuşması ile ufak farklar dışında aynıdır. Bu konuda Ahıska Türk ağzının en belirgin üç özelliği, 1) cümleleri *ki* edatıyla birbirlerine bağlaması, 2) vurgu ile soru cümleleri oluşturabilmesi ve 3) olumsuz isim cümleleri için *değil* ile birlikte *yok* sözünü de kullanmasıdır. Aşağıda bunlar ve cümle konusunda diğer temel başlıklar kısaca ele alınmıştır.

1.3.1. ANLAMINA GÖRE CÜMLELER

1.3.1.1. OLUMLU CÜMLE

Metinlerimizdeki olumlu anlamlı cümlelerin, iki çeşit yapıyla kurulduğu görülmüştür.

1.3.1.1.1. Olumlu Cümle Yapısıyla

Olumlu anlamlı cümle, öncelikle, yapısal olarak olumlu olan cümleler ile kurulur:

memleketimize gürcüy Dolduriiller. (Ağ.01/18)

nenem dedem beraber ĝaçmişler. (Ağ.10/11)

1.3.1.1.2. Olumsuz Soru Cümle Yapısıyla

Olumsuz soru yapısında olan cümlelerin, vurgu ile birlikte olumlu anlamlı cümleler oluşturduğu görülür:

*ėle ki o zenci dişler^{i}ni **açmadí mi**! (Ağ.08/94) ("Açtı, açıverdi" anlamlarında)*

*ä̈vde de ėle **demaduḫ mi**! (Mu.06/103) ("Dedik ya" anlamında)*

*bä̈n de **dė̈madım mi**, doğrusunu dė̈dım dá, nä̈ isdersiz dedi, ben dė̈dım ki lobiya dedim. (Bu.01/6) ("Dedim, deyiverdim" anlamlarında)*

bō, orda da bi̊r topal dev ***gä̈zmiyė̇r mė̇****!* *(Bi.01/114)*

bebeg dünyā̊á geldi mi, bebegi seveller_aẖıri, sevmezler mi! (Ağ.16/51)

yabmaz mıyuẖ! (An.01/189)

şindi sen ki bögün o etmegi çığ̂niyė̇rsın, gözün ḳor_olmaz mi! (An.09/415)

Şu cümledeki olumlu anlam ise, olumsuz yapılı cümleye eşlik eden vurgu ile sağlanmıştır:

ben sene demedim! (An.07/8)

1.3.1.2. OLUMSUZ CÜMLE

Olumsuz anlamlı cümleler Türkiye Türkçesinde temel olarak *olumsuzluk ekleriyle* ve *değil* sözüyle yapılır. Bunlara ilaveten Ahıska Türk ağzında olumsuz anlamlı cümlelerin başka şekillerde de oluşturulabildiği görülmüştür. Vurgu ile ve *yok* sözü ile olumsuz anlamlı cümle oluşturma, Ahıska Türk ağzındaki karakteristik yapılardandır.

1.3.1.2.1. Olumsuzluk Eki İle

a şımdi bursada yaşiė̇r, iki ĝulaı da duymiyė̇r. (Ağ.13/49)

bir hayvanın odliyacağ̆ı yė̇r ĝalmamış. (Ağ.13/59)

aşındí ä̈tsiz_ė̇tmiyė̇ller. (An.04/30)

1.3.1.2.2. *Değil* Sözü İle

bizim köᵛler ġarışuẖ degúl. (Ağ.01/22)

taẖdadan_ediyė̇ller da, o çeper değül_o! (An.05/125)

1.3.1.2.3. *Yok* Sözü İle

bizden sora lelėn geberiyír, onnara öldi yoẖ, onnar geberiir di^{y}iller. (Ağ.01/12)

zatan bunnar hằb şėynen ġarışuẖdur, gürciynēn, firenginán, urusinen bi tei hằb ġarışuẖdurla, hama bizim kö^{v}ler yoẖ. (Ağ.01/21)
öyle yoẖ ġızım. (Ağ.06/88)
hama çoẖ zengin çoẖ yani az boz yoẖ. (Ağ.01/74)
yaşlı kişiler bẻle di^{y}ír, ġomşu olub yaşiyaẖ di^{y}ír, ama genşler yōẖ, genşler razí olmiyėllerdi ona da. (An.05/151)
*/(**Rusya'da mı?**) yoẖ, rus^{i}yada yoẖ, aẖısẖada. (Bu.08/20)*

1.3.1.2.4. Vurgu ile

bele insan_olur! (Ağ.07/69)

1.3.1.2.5. Soru Eki İle

şindi can dayanír mí sằnın_evladın_arabanın_íçina ĝoysun, gaur_ateş versín. (Ağ.13/54)

ėşeg gelür mi! (An.05/251)

ula üş ma^{n}ata ḳıs satulur mi! (An.09/469)

*bir dalda iki alma, birin aldum birin, biri al biri, nesıl diyeller_a^{h}a işde ben... ġafada **ġaldı mı**! (An.01/68)*

1.3.1.2.6. Edatlar İle

ben de ná halal dėdim, ná haram dėdim, ne de bişe dėdim. (Ağ.17/48)

çocuẖ aĝlardı aĝlardı, ná bu alurdı ne de ben. (Ağ.14/15)

1.3.1.2.7. Soru Sıfatları İle

bu furunnar nėrdē, ceryannar nėrde ġızım! (Ma.03/75)

bizí ġaten zahmed kim çegdi! (Mu.01/22)

1.3.1.3. SORU CÜMLESİ

Yazı dilindeki şekiller dışında Ahıska Türk ağzında, Türkiye Türkçesinden aydın konuşmasından farklı olarak vurgu ile ve *he* "evet" sözünün cümle sonuna eklenmesi ile de soru cümleleri oluşturulabilmektedir. Bu Ahıska Türk ağzının karakteristik cümle yapısı özelliklerinden biridir.

1.3.1.3.1. Soru Eki ve Soru Kelimeleri İle

Türkiye Türkçesi yazı dilindeki gibi, soru eki *mi* ile ve *soru kelimeleri* ifadesi ile tek başlık altında topladığımız soru zarfları, sıfatları ve zamirleri ile de yapılabilmektedir.[132]

yoḫsa burali misis? (Ağ.07/112)

nėrde var? (Ağ.07/195)

dėmiş ki şeydür, sen beker misin, ävli misin? (Ağ.17/91)

ne zibil tökülő́r sufatınnan, nōldí? (An.01/217)

1.3.1.3.2. Vurgu İle

abu yoġurddur? (Ağ.07/149)

abdasın bozulmadi? dedi yoḫ. (Ağ.14/6)

ḫızeg bülüsün? ġarda sürüşüb ğėdiyėr. (An.05/293)

ḳotig indi bir yaşına gėçmez_e o ġotiġ_oliyė, camuş, camuşu bülürsüz? (An.05/395)

[132] Türkçedeki soru yapma şekilleri Prof. Dr. Zeki Kaymaz tarafından ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir, bk. Zeki Kaymaz, Türkçede Soru Yapma Şekilleri ve Anlam Özellikleri, IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II 24-29 Eylül 2000, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara s.1025-1047.

bizím_arabay[ı] *bunun yanından göçürėm?* *(An.09/262)*

1.3.1.3.3. *He* Sözünün Cümle Sonuna Eklenmesi İle

hiç doĝurmamişine düge hā̈? (An.05/402)

yani ġocasi gi gelib de onu, bene bi párça yaĝ vėreceğ de ġocasi gel... bunu dögeceydi he[e]*? (Ağ.16/128)*

[h]*ūy benım ġızım ğėdecaẖ da artisd_olacaẖ hē? (Bu.06/72)*

1.3.2. YAPISINA GÖRE CÜMLELER

Yapısına göre cümleler, basit, bağlı ve birleşik olmak üzere üç ana başlık altında incelenecektir.

1.3.2.1. BASİT CÜMLE

şindi onnarda bizım ġızımız var. (Ağ.07/130)

herkes seyrėdmişti. (Ağ.07/187)

1.3.2.2. BAĞLI CÜMLE

Ahıska Türk ağzının cümle konusunda en karakteristik özelliklerinden biri, *ki* ve *da* edatıyla cümleleri birbirine bağlamasıdır. Aşağıda örnekleri verilmiştir.

1.3.2.2.1. *Ki* Edatı İle

ḳāvenn_önünnen gėçemi̊yördús, ki orda babam_oturúyör. (Ağ.06/149)

afėdersiz bir midem ḳaẖdi ki, o zenci[y]*i ki ğördüm. (Ağ.08/96)*

yanında da bir sarışın ḳadın ki insan ḳıyamıyór baẖa. (Ağ.08/101)

elbise bile yoẖ hi ğiyeler. (Ağ.15/47)

geldıẖ diyír ğė hüdüti ğėşdıĝ bu tarava. (Ağ.15/41)

diyėr ki ḳaraḳola misefüller geldi. (Ağ.16/85)

dėdim ki vuy hele Dur ki bene biĺor dedi. (Ağ.17/44)

ḳazanın dibinnen hı́ç ġaẖmam_onᵘn dı̊bündo oturrum ĝᵘ o peynir çürümesin. (Ağ.18/42)

kimin_evındeyım ki ben_utanėm. (An.01/66)

vedⁱranın dibina vururduẖ siniye, tekne tabaĝ ne ki bulurduĝ_oni çalarduĝ(An.01/80)

her sözı̊nen de ĝaniyrim, niye ki yavaş diyer. (An.03/34)

sora duydum gi ġırıẖẖanda çoĝ_oşoralı́ler yaşıyėrmiş (An.07/40)

yani ki tez_eşgisin. (Iğ.10/6)

kimse yoĝ_oĝuryazar kī memleketıná megdúb yazsın. (Ma.02/61)

anam da şindi çapayⁱ aldi ki ona vuracaẖ. (Bu.02/68)

Aşağıdaki cümlelerde ise olması gereken yerde *ki* edatının kullanılmadığı görülür:

biz ze häreket_ėdiyⁱruğ ***Ø*** *kämerlerin birini alaẖ. (An.05/166)*

yaĝ? / yaĝ_olir mi yā, ben dedim ***Ø*** *yoĝurd. (Ağ.07/150)*

1.3.2.2.2. *dA* Edatı İle

baẖam da demiş gi yoẖ çocuẖ yıẖıldi da tökülti. (Ağ.09/36)

vā burda eşege biniyėler de ğediⁱler. (Ağ.09/62)

bekçi gäldi ẖiyandan da häppisi ġaşdi (An.05/278)

1.3.2.3. BİRLEŞİK CÜMLE

bu oni başladi söylemeyá, bitirdi. (Ağ.07/179)

onnarın äli degdi mi aẖdasi bozuliir. (Ağ.14/3)

ne biliesın_onun mıydí, başĝa kimseninki miydi! (An.01/258)

danışa danışa bilmişler ki biz_ordayuẖ. (An.02/33)

íşdeduĝí kimi ġırdi, götürdi dere^y e tökdi. (An.09/42)

aşşaẖdā adamlar diyėrdi gi siz atın, biz alur gömleruẖ diyėrdiler. (Iğ.11/54)

1.3.3. YÜKLEMİN YERİNE GÖRE CÜMLELER

Yüklemin yerine göre cümleler *kurallı* ve *devrik* olmak üzere iki ayrı başlıkta incelenmiştir. Bunlar arasından metinlerimizde en çok devrik cümle yapısına rastlanmıştır.

1.3.3.1. KURALLI CÜMLE

aynı yörenn_insanıyıs. (Ağ.13/95)

ġaynanam_ondan bene baĝırd^i ėddi. (Ağ.14/21)

ġaynanama abla çaĝırıýyėrdim. (Ağ.14/33)

1.3.3.2. DEVRİK CÜMLE

yasduĝun_altına ayna ġoyiyėrmişler, yan^ı na da su. (An.04/4)

dėdi ätli yėmeg vėrmiyecam dėdi, nenesi rehmete gėddi ö ki. (An.04/50)

adı ne töür ġoyyėrdıs, çocuẖlarıs ki doĝuliyėrdi? (An.04/110)

1.3.4. YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER

1.3.4.1. İSİM CÜMLESİ

meşemiz böüg, çoĝ iri mėşeyidi. (Ağ.01/34)

üç ġardaş bir baciyduḫ. (Ağ.04/2)

ō şindi ķars diĝor_ilçesindedür (Ağ.08/31)

1.3.4.2. FİİL CÜMLESİ

herkeşın ġapısi çiddi. (Ağ.01/40)

annem babam befat_ėddi. (Ağ.08/38)

biz_ufaḫ yetım ġalmişıḫ. (Ağ.08/41)

1.4. ESKİ VE YENİ AHISKALILAR ARASINDAKİ AĞIZ FARKLILIKLARI

Eski ve yeni Ahıska Türkleri ağzının birbirlerinden kısmen de olsa farklı oldukları gözlemlenmiştir. Temelde aynı karakteristik özellikleri ve hatta varyantları saklayan Ahıskalıların ağızları arasındaki bu farklılığın temeli yaşadıkları coğrafların dolayısıyla da etkilendikleri dillerin farklı olması ile ilgilidir. Bu etkileşim, aşağıda ana hatlarıyla incelenmiştir.

Ahıska Türk ağzının, genellikle Rusça ile Azerbaycan, Özbek ve Türkiye Türkçelerinden etkilendiği görüldü. Kazak ve Kırgız Türkçesinden yapılmış bir alıntıya ise rastlayamadık. Ancak bizim metinlerimizde rastlayamamış olmamız, bu ağzın Kazak ve Kırgız Türkçesinden hiç etkilenmediği anlamına gelmez. Nitekim Kazakistan'daki Ahıska Türkleri üzerine yapılan çalışmalarda bu alıntılar açıkça gösterilmiştir.[133]

Rusça alıntılar genellikle söz varlığı ile ilgilidir. Rusça söz varlığı unsurları, Rusça veya diğer Türk lehçeleri üzerinden Ahıska Türk ağzına girmiştir. Birkaç örnek: alatinik *(Rus. Холодильник)*: Buzdolabı; bağramzona *(Rus. пограничная зона)*: Sınır bölgesi; banda *(Rus. банда)*: Eşkiya çetesi; basaborstor *(Rus. паспорт стол)*: Pasaport işlemlerinin yapıldığı yer, pasaport bürosu; çamadan *(Rus. Чемодан):* Bavul, valiz, çanta; deġabır *(Rus. Декабрь)*: Aralık, yılın on ikinci ayı; duroŞ *(Rus. Дрожжи)*: Maya; giĺunġa *(Rus. Клеёнка)*: Naylon örtü; işġola *(Rus. Школа)*: Okul; loçig *(Rus.*

[133] Leyla Babatürk, Almatı Bölgesinde Yaşayan Ahıska Türklerinin Ağzı, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bişkek 2008; Fatima Devrisheva, Ahıska Türkleri (Sözlü Kültür Bağlamında), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006.

Летчик): Pilot; maşıne *(Rus. машина)*: Araba; padarġa *(Rus. Подарок)*: Hediye; vayėnni *(Rus. Военный)*: Askerî; zivena *(Rus. звеновой)*: Grup başı, ekip başı, ustabaşı …vs.

Rusça kelimeler Türkçe eklerle genişletilebilmektedir: donnaluḫ *(Rus. Тонна + Tür. +luḫ):* Tonluk; sġlaççi *(Rus. Склад + Tür. +çi)*: Depocu.

Metinlerde rastlanan şu kelimelerin telaffuzunda da Rusçanın etkisi hissedilir: *as^{i}yaya (An.11/2), ȓus^{i}yadadur (Bu.08/83), antaliyā (Iğ.06/158), alman^{i}yada (Bu.14/150), alman^{i}yayi (Iğ.06/135), kim^{i}ya (Bu.04/254), ġomi̊siyön (Ha.05/104).* Bu telaffuzlara bakarak şu örneklerdeki ünlülerin analoji yoluyla türediği ve Rusça telaffuzu andırdığı söylenebilir: *ḳam^{ı}yonnan (An.11/82), ḳanı́yonnarınä̈n (Iğ.06/167), ḳon^{i}ya (Bu.14/63), ġam^{ü}yon (An.11/22).*

Azerbaycan Türkçesinden yapılmış alıntıları belirlerken temkinli olmak gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü tarihi coğrafyaları itibariye birbirlerine komşu olan bu iki diyalektin söz varlığı ve şekil bilgisi unsurlarının pek çoğu ortaktır. Her iki diyalektin de kendi karakteristik yapısından kaynaklanan bu ortaklıkları, yazı dili var diye yalnızca birine hasredip, diğerinin ise ilgili unsurları ondan aldığını söylemek, kanaatimizce doğru olmaz. Hele hele dilleri bakımından Azerbaycan Türkçesi ile çok yakın olan Terekemelerin, Ahıska Türkleri ile iç içe yaşıyor olması durumu daha da karmaşık hale getirmektedir. Gerçekten de Ahıska Türk ağzı, Azerbaycan Türkçesinden bir çok alıntı yapmış olabilir, ancak biz yukarıdaki sebeplerle sadece çok belirgin olan şu birkaç örneğe yer vereceğiz: *kömeg "yardım", od aldır- "arabayı çalıştır-", hamısı "hepsi", darıḫ-: özlemek, özlem duymak.*

Azerbaycan Türkçesinin aksine, Özbek Türkçesinden yapılan alıntıları daha rahat takip edebilmekteyiz. Özbek Türkçesinden yapılan sözvarlığı alıntılarına şunları örnek verebiliriz: ėsli- *(Özb. esla-)*: Hatırlamak; ġorohcu *(Özb. Qorıqçi)*: Bekçi; hem: *(Özb.)* Da, de edatı; işḫılıb *(Özb. İshqilib)*: Her ne olursa olsun, her durumda, ne de olsa; mesle^{h}edlaş- *(Özb. Maslahatlaş-)*: Maslatlaşmak, danışmak, konuşmak; moun *(Özb. Muovin*): Muavin, yardımcı …vs.

Özbek Türkçesinin yalnızca sözvarlığı değil ekleri (en çok da *-p* zarffiil eki) de alıntılanmıştır. Bunlardan birkaçı aşağıda örnek olarak verilmiştir:

atāşın_alem ***de-b*** *de sāviyėller. (Iğ.09/173)*

şeydá isdambóldo ***oẖu-b gėdmíşdür*** *mollaluğ̂a. (Bu.11/116)*

dayilerimiz de bütün abu türkiyeʸe gelíb ***öl-üb gėd-gen****. (Bu.05/61)*

de sora ondan sora, ***bil-ib dur-ub*** *ävin ġaydasını bílüb_ona göre işin görüb geziyėrsin. (Bu.05/17)*

gälin_içeri ***girer-eken*** *bėlē ġapınˡn_üsdünä Bal sürtiyėller (Bu.05/11)*

onnara bėle bír, yėddi ayle ***sığ-ėdiğan*** *yėr_ėtmişler (Iğ.09/76)*

onda imtıẖan tavşurduẖ, imtíẖan tavşı...nda bėla belá şeʸe ***otğ̂uziyėller*** *de bele älin dutiyėˢsín. (Bu.10/7)*

Kazak, Kırgız ve Özbek Türkçelerinin üçünde de ortak olan kelimelerin, Ahıska Türkleri tarafından hangi dilden alındığı, o konuşucunun sürgün/göç yoluna bakarak tespit edilmiştir. Örneğin bizim metinlerimizdeki her üç dilde de bulunan *eke: Ağabey; ġıyınçılığ: Kıyınçılık; Zorluk, sıkıntı, eziyet* sözleri, onları telaffuz edenlerin diline Özbek Türkçesinden girmiştir. Konuşucunun Kazakistan ve Kırgızistan'da değil Özbekistan'da yaşadığı bilgisi, bizi bu sonuca ulaştırıyor.

Terekeme ağzının Ahıska Türk ağzı üzerindeki en belirgin etkisi birinci teklik kişi zamiri üzerinde görülür. Aslında *ben* demesi beklenen, konuyla ilgili kendi açıklamalarında da esasının böyle olduğunu bilen ve söyleyen konuşucunun, konuşması akışında gayri ihtiyari *men* şeklini kullanması, Terekeme ağzının etkisi iledir. Konuşucunun *men* şeklini bu kadar benimsemesi, eşinin Teremeke olduğu bilgisiyle anlamlı hale gelir.

Eski Ahıskalıların ağzının ise, Türkiye Türkçesi İstanbul ağzından büyük ölçüde etkilendiği görülür. Hatta derleme yapmaktan vazgeçtiğimiz pek çok bölgede yaşayan Ahıska Türklerinin bugün artık tamamen standart Türkçeyle konuştuğunu biliyoruz.

Eski Ahıskalıların bugün yaşadıkları bölgelerin etrafındaki ağızlardan etkilenmiş olduğunu gösteren önemli herhangi bir örneğe rastlayamayadık. Etkilenmeler, bugün Ege Bölgesi ve hemen hemen bütün Türkiye Türkçesi ağızlarında görülebilen *-yom, -*

yon, -yo, -yoz, -yonuz, -yolar şeklindeki şimdiki zaman çekimleri ve buna benzer türden olan çekimler ve cümle yapısı düzeyindedir.

2. SONUÇ

Bu tezin sonucu iki ana başlık altında verilecektir. Önce Türkiye'deki Ahıska Türk ağzının genel durumundan bahsedilecek daha sonra ise eski Ahıska coğrafyasındaki köylerin ağız özellikleri hakkında notlar sunulacaktır.

2.1. TÜRKİYE'DEKİ AHISKA TÜRK AĞZININ GENEL DURUMU

Ahıska coğrafyasında tarih boyunca birbirinden farklı pek çok kavmin yaşadığı bilinmektedir. Bu çeşitliliğin dile yansımış olacağı da muhakkaktır. Fakat bölgede etkisini en çok hissettiren kavim Türklerdir. Türklerden de Kıpçak ve Oğuz boylarının, Ahıska ağzının oluşumunda önemli bir yeri vardır. Yapısında büyük oranda Kıpçakça özellikler barındıran Ahıska Türk ağzı, asıl olarak Oğuzcanın ağızlarından biridir.

2.1.1. Karakteristik Ses ve Şekil Bilgisi Özellikleri

Burada Türkiye'deki Ahıska Türk ağzının, dikkat çeken karakteristik ses ve şekil bilgisi unsurları özetlenecektir.

1. Ahıska Türk ağzında hem Türkçe hem de Arapça ve Farsça kökenli kelimelerdeki asli uzun ünlülere rastlanmaz. Bunlar karakteristik olarak kısalır ve normal süreli ünlü haline gelir: *misafir (Ağ.02/16), ġıyamad (Ha.04/136) ... vs.*

2. Ahıska Türk ağzında Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ünsüzlerin dışında başka ünsüzler de vardır. Bunlar arasından */D/, /G/, /ĝ/, /h́/, /ḫ/* sesleri Ahıska Türk ağzı için karakteristiktir. Türkiye Türkçesi aydın konuşmasından farklı olarak Ahıska Türk ağzındaki */ğ/* sesi, */g/*'ye yaklaşan ve çok daha kuvvetli bir şekilde kendini hissettiren bir sestir.

3. */ŋ/* sesi Ahıska Türk ağzında karakteristik olarak ayrışmıştır ve */ng/* şeklinde iki ayrı ünsüz ile telaffuz edilir: *yėngemeduḫ (An.05/302), çenge^{y}e (Bu.02/171)… vs.*

4. Türkçe kelimelerdeki */ḫ/* ve */ĝ/* ünsüzlerinin Ahıska Türk ağzında yuvarlaklaştırıcı bir etkisi olduğundan söz edilebilir: *ġaşuḫ (An.09/24), bulanuĝa*

(Ha.04/12)…vs. Arapça ve Farsça kökenli kelimelerdeki (özellikle) */h/, /ẖ/* (ح, خ) seslerinin inceltici etkisi vardır: *rehmedluẖ (Ağ.14/20), heyvan (An.04/33) … vs.*

5. */y/* ünsüzünün daraltıcı ve inceltici etkisi çok kuvvetlidir: *oriya (An.05/76) …vs.*

6. Kelime sonundaki açık hecede bulunan */ı/, /u/, /ü/* ünlüleri, karakteristik olarak düzleşir: *manti (An.09/21), suli (Bi.04/124), örti (An.12/230)…vs.*

7. Dudak ünsüzleri (*/b/, /m/, /p/, /v/*) ile */ẖ/* ve */ĝ/* ünsüzlerinin yanındaki ünlüler yuvarlaklaşma eğilimindedir: *buraẖı^y ír (Ağ.08/15), ġaymuĝam (Ma.04/169), punarun (Ma.04/112), dövründe (An.09/163), ġaşuẖ (An.09/24), bulanuĝa (Ha.04/12)…vs.*

8. Eski Türkçede ve Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülü söylenen "*soğuk*" sözünün ilk hecesinin bu ağızda düz ünlülü olarak "*sağuh*" şeklinde telaffuz edilmesi karakteristiktir.

9. Alıntı kelimelerdeki (genellikle /*h*/ ünsüzü yanında bulunan) dar ve ince (/*i*/) ünlünün belirli kelimelerde genişlemesi yaygın bir özelliktir: *heç (An.01/114) …vs.*

10. Türkiye Türkçesi aydın konuşmasında ilk hecede /*ı*/ sesini barındıran Türkçe kökenli belirli kelimeler, genellikle /*i*/ ile kullanılmaktadır: *biraẖduĝí (An.01/257)…vs.*

11. Türkiye Türkçesi aydın konuşmasında içinde /*a*/ sesini barındıran Türkçe kökenli belirli kelimeler, karakteristik olarak /*e*/ ile kullanılmaktadır: *hengisi (Ağ.09/51), nesin (Ağ.14/26) …vs.*

12. Ünlü kalınlaşması genel olarak serpinti halinde görülmekle birlikte özellikle *ḳor (An.07/59)* "kör" ve *tuyliymiş (An.07/98)* "tüy" sözlerinde daha belirgin ve kesinleşmiştir.

13. Ünsüz değişmeleri arasında en çok ötümlüleşme (çoğunlukla *ḳ->ġ-, k->g-)* ve sızıcılaşma (çoğunlukla *-ġ->-ĝ-, ḳ->>ĝ-, -ḳ->>-ĝ-, -ḳ->-ẖ-, -ḳ>-ẖ, -k->-h́-)* örneklerine rastlanır: *ġızaẖla (Ağ.06/135), genduluĝundan (An.05/344), buĝda (An.02/5), ĝarışaẖ (Ağ.07/16), yaẖanursun (Ağ.01/41), töh́dün (Ağ.09/32) …vs.* Buna karşın *gibi, göç-, gölge* sözlerinin önses ünsüzleri, Ahıska Türk ağzında genellikle /*k*/'li söylenir: *kimi (Iğ.09/42), köşduẖ (An.12/47), kölgede (Mu.01/18).*

14. Akıcılaşma ve ünsüzleşme olayları ise sayı bakımından az olsa da belirli birkaç kelimede kesinleşmiş durumdadır: *yėkdar (An.02/117), yėrsi çıḫar (An.10/27) … vs.*

15. Ahıska Türk ağzının en karakteristik özelliklerinden biri, ünsüz benzetmelerinin sayı ve çeşit bakımından çok olmasıdır. Genellikle de tam benzetmenin *nl>nn* ve *rl>ll* türünde çok rastlanır: *annatalar (Ağ.03/21), killi milli (Bi.04/137) …vs.*

16. *günüs* "gündüz", *şini* "şimdi", aşını "şimdi" sözlerindeki */nd/* ünsüz grubunda bulunan */d/* sesinin düşmesi; *yuḫa* "yufka" ve *çid* "çift" kelimelerindeki */f/* düşmesi, *otut-* "oturt-" ve *getit-* "getirt-" kelimelerindeki */r/* sesinin düşmesi, *zate* "zaten" ve *hama* "hemen" sözlerindeki */n/* sesinin düşmesi karakteristiktir.

17. Belirli kelimelerde ise kelime başındaki */h/* ve */y/* sesleri korunmuştur: *yince (Iğ.04/47), yüzüm (Bi.01/28), yaldadamasın (An.11/93).*

18. *yėddi (Ağ.07/140), seggiz (An.02/89)* gibi sayıları ifade eden kelimelerdeki ünsüz ikizleşmeleri karakteristiktir.

19. Göçüşme Ahıska Türk ağzının karakteristik bir özelliğidir. İki ünsüzlü göçüşmelerin yanı sıra rastladığımız üç ünsüzlü göçüşme örneğine de rastlanmıştır: *yavral-* "yalvar-"… vs.

20. Ahıska Türk ağzında dikkat çekici kaynaşma örnekleri vardır: Bunlar arasından en yaygın olanları *ne_blim* "ne bileyim" ve *bişe* "bir şey", *bişet-* "bir şey et-" tir.

21. Çeşitli tiplerde hece düşmesi olayına rastlanır. Bunlardan dikkat çekenler, 1) Kelime sonundaki bir hecenin bütünüyle düşmesi: *şim (Ağ.03/16)* "şimdi", *sade (Ağ.18/18)* "sadece", *aca (Mu.04/53)* "acaba"… vs. 2) Genellikle aktarma cümlelerinde rastlanan *dedi > de* şeklinde hece tekleşmesi tarzında olanlardır.

22. Yapım ekleri arasındaki *+cA* ve *+luḫ*'un standart Türkiye Türkçesindekiler dışında özel kullanımları vardır. *+cA* ekinin kişi adları üzerine eklenerek getirildiği kelimeye sevme anlamı kattığı görülür: *kibar+ca (An.07/28) …vs.*

23. Kişi adları ya da akrabalık adları üzerine eklenen *+luẖ* eki ise *+lAr, +gil…* gibi topluluk ekleri ile aynı işlevde kullanılır: *bayram+luẖ ("bayramgiller") (Ha.06/13)… vs.*

Leyla Karahan, Türkiye Türkçesi ağızlarını *Doğu, Batı* ve *Kuzeydoğu* olmak üzere 3 ana gruba ayırmıştır. Her bir ana grup altında da çeşitli alt gruplar oluşturmuştur. Onun bu tasnifine göre, Türkiye'deki Ahıska Türk ağzı, *Doğu Grupları* arasında *III. alt gruba* dahil edilmelidir. Karahan'ın sınıflandırmasına göre bu alt grupta yer alan diğer bölgeler şunlardır: Ardahan, Posof, Oltu, Olur, Şenkaya, İspir, Tortum, Artvin merkez, Yusufeli ve Şavşat.

2.1.2. Eski ve Yeni Ahıskalılar Arasındaki Ağız Farklılıklarının Sebepleri

Eski ve yeni Ahıska Türkleri arasındaki ağız farklarının temeli, yaşadıkları ülkeler arasındaki farklılıklara dayanır.

Yeni Ahıskalıların 1944 sürgününden sonra yaşamak zorunda kaldıkları yeni yerlerinde Rusça başta olmak üzere Azerbaycan ve Özbek Türkçenin etkileri görülür. Kazak ve Kırgız Türkçesinden ise yok denecek kadar azdır. Bunda, dillerin Ahıska Türk ağzına olan yakınlık ve benzerliğinin etkili olduğunu düşünüyoruz.

Rusça alıntıların sebebi ise, onun prestij dili olması, Ahıska Türklerinin yeni karşılaştığı kavramları ait kelimelere sahip olması ile ilgilidir.

Rusça alıntılar, genellikle söz varlığı boyutunda ve telaffuzla ilgilidir. Türk lehçelerinden yapılan alıtılar ise söz varlığı ile birlikte yapım ve çekim ekleri düzeyine kadar inmiştir.

Eski Ahıskalılar ise yaşadıkları coğrafyanın prestij dili Türkiye Türkçesi yazı dilinin etkisi altında kalmıştır. Bu etki, hem söz varlığı, hem ek, hem de cümle yapısı üzerinde kendini göstermiştir.

Eski ve yeni Ahıskalıların, dillerinki alıntılar yüzünden birbirlerini eleştirdikleri görülür: Biri diğeri için *konuşmalarına çok Rusça kelime katıyor* derken, diğeri de berikini *dilimizi çok değiştirmişler, çok Avrupa kelimesi katmışlar* diye eleştirmektedir.

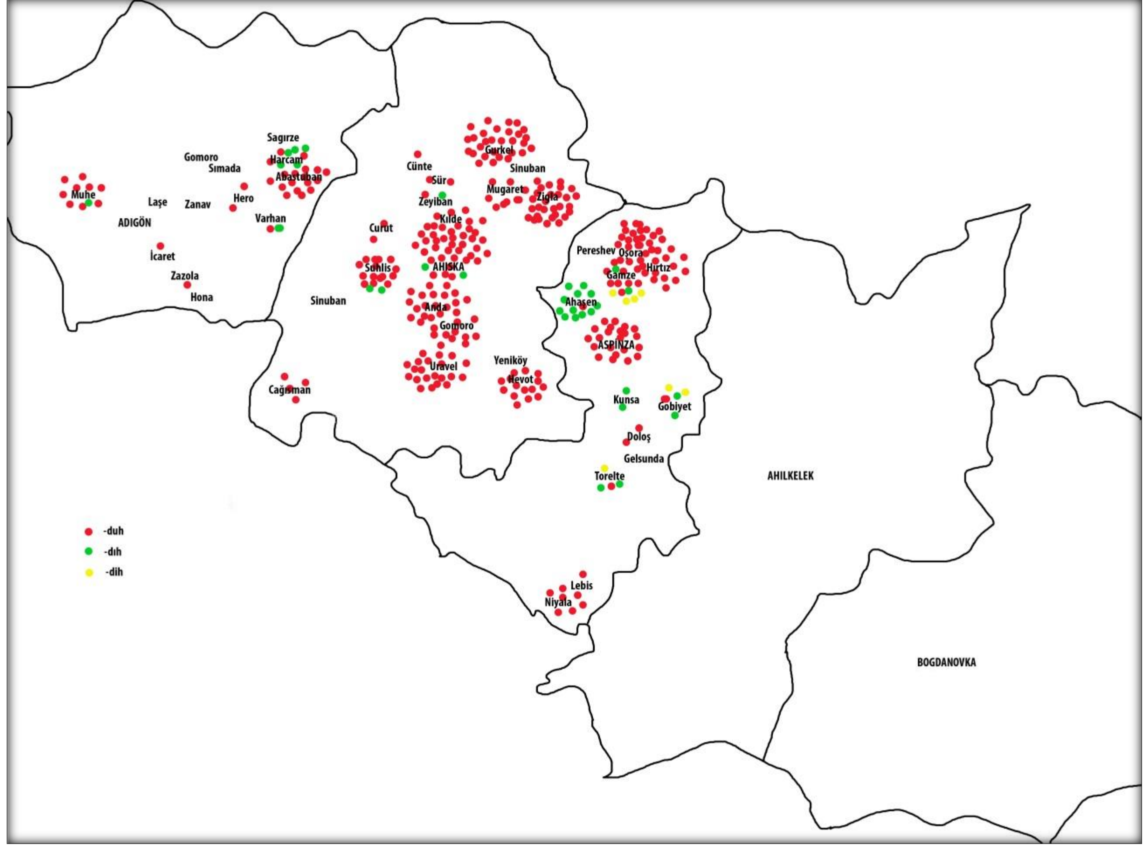
2.2. ESKİ AHISKA COĞRAFYASINDAKİ KÖYLERİN AĞIZ ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE NOTLAR

Eski Ahıskalılardan yaptığımız derlemeler sırasında yaygın kullanımlar dışında karşılaştığımız farklılıkları, önce *bölgenin diğer ağızlarından etkilenme* olarak yorumlamıştık. Ancak, hayatında bu bölgeye hiç uğramamış, hatta yakınından bile geçmemiş Türkiye'ye yeni gelen Ahıska Türkleri ağzında da bu farklılıklara rastlayınca onlara daha anlamlı bir gözle bakmaya başladık.

Böylece karakteristik unsurları belirlemenin yanı sıra bu farklılıkları tespit ederek eski Ahıska coğrafyasındaki köylerin ağız özelliklerinin ortaya çıkarılıp çıkarılamayacağı sorusu, bu tezin diğer bir meselesi haline geldi.

Nihayetinde, tespit ettiğimiz ek ve söz düzeyindeki farklılıklar bize bunun kısmen mümkün olabileceğini gösterdi. Ağız bölgelerinin tespiti konusunda ileride yapılacak bir çalışmaya yol gösterici nitelikte belirli sonuçlara ulaştık. Bunlar arasında en belirgin olanlar, aşağıda haritalarıyla birlikte verilmiştir. Fakat şunu da hemen belirtelim ki eski Ahıska coğrafysındaki ağız bölgelerinin tespiti ancak bu amaçla hazırlanacak bir anket çalışması ile mümkündür. Tezimizin bu konuda vardığı sonuçlar ise bir ön hazırlık niteliğinde görülmelidir.

i) Öğrenilen geçmiş zaman eki -duḫ/-dıḫ/-diḱ:

Yaygın olan *-duḫ* şeklinin dışında rastladığımız *-dıḫ* ve-*diḱ* çekimlerinin köyleri birbirlerinden ayırabilecek ağız özelliklerinden olabileceği varsayımıyla bu harita hazırlanmıştır. Haritaya göre eski Ahıska coğrafyasındaki köylerin bu konudaki tercihleri hakkında şu yorumlar yapılabilir:

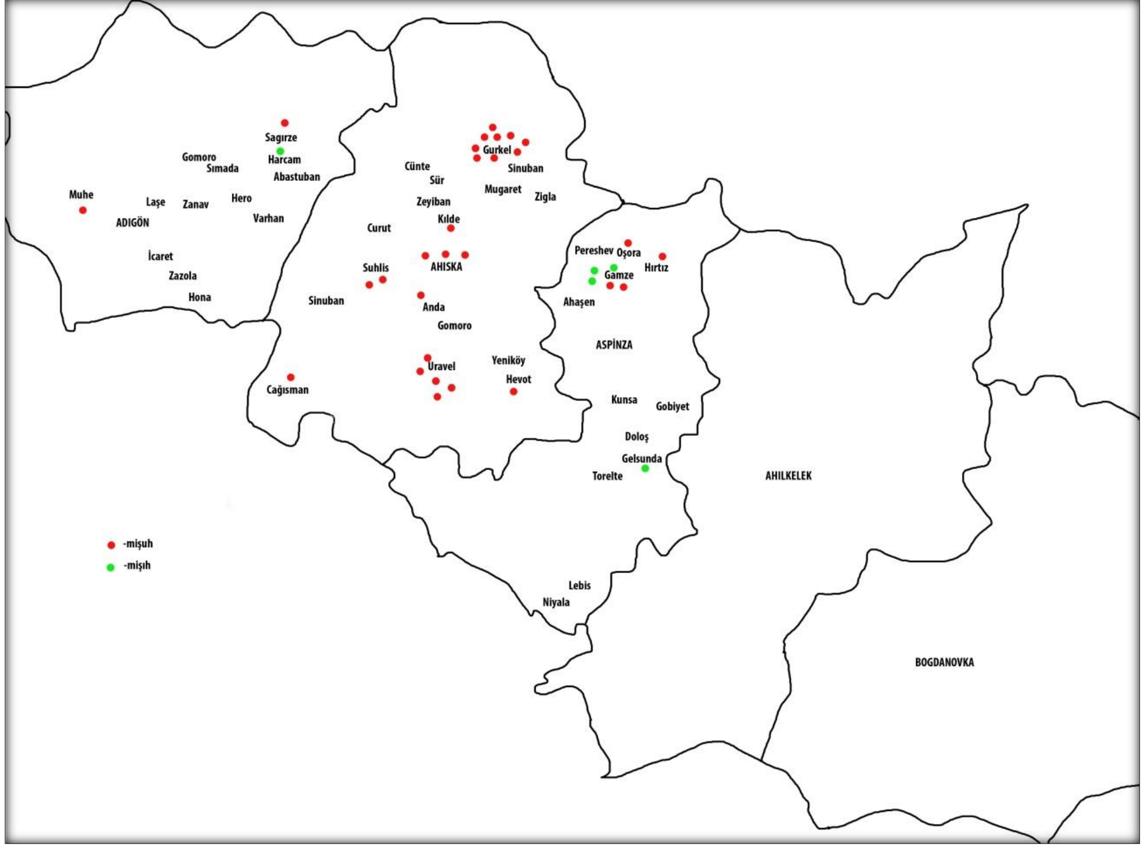
Görülen geçmiş zamanın birinci çokluk kişi çekimindeki yaygın olan şekil -duḫ'tur.

-diḱ şekline Aspinza ilçesi dışında diğer yerlerde rastlanmıyordu.

-dıḫ şekli genellikle Aspinza ilçesinde kullanılmaktaydı. Diğer ilçelerde ise ancak serpinti halinde rastlanmaktaydı.

Abastuban, Gurkel, Zigla, Kılde, Anda, Gomoro, Uravel, Hevot, Oşora, Hırtız, Niyala köyleri ile Aspinza ilçe merkezinde yalnızca *-duḫ* şekli kullanıldığı kuvvetle muhtemeldir.

ii) Duyulan geçmiş zaman eki -mişuẖ/-mişıẖ:

Yaygın olan *-mişuẖ* şeklinin dışında rastladığımız *-mişıẖ* şeklinin köyleri birbirlerinden ayırabilecek ağız özelliklerinden biri olabileceği varsayımıyla bu harita hazırlanmıştır. Haritaya göre eski Ahıska coğrafyasındaki köylerin bu konudaki tercihleri hakkında şu yorumlar yapılabilir:

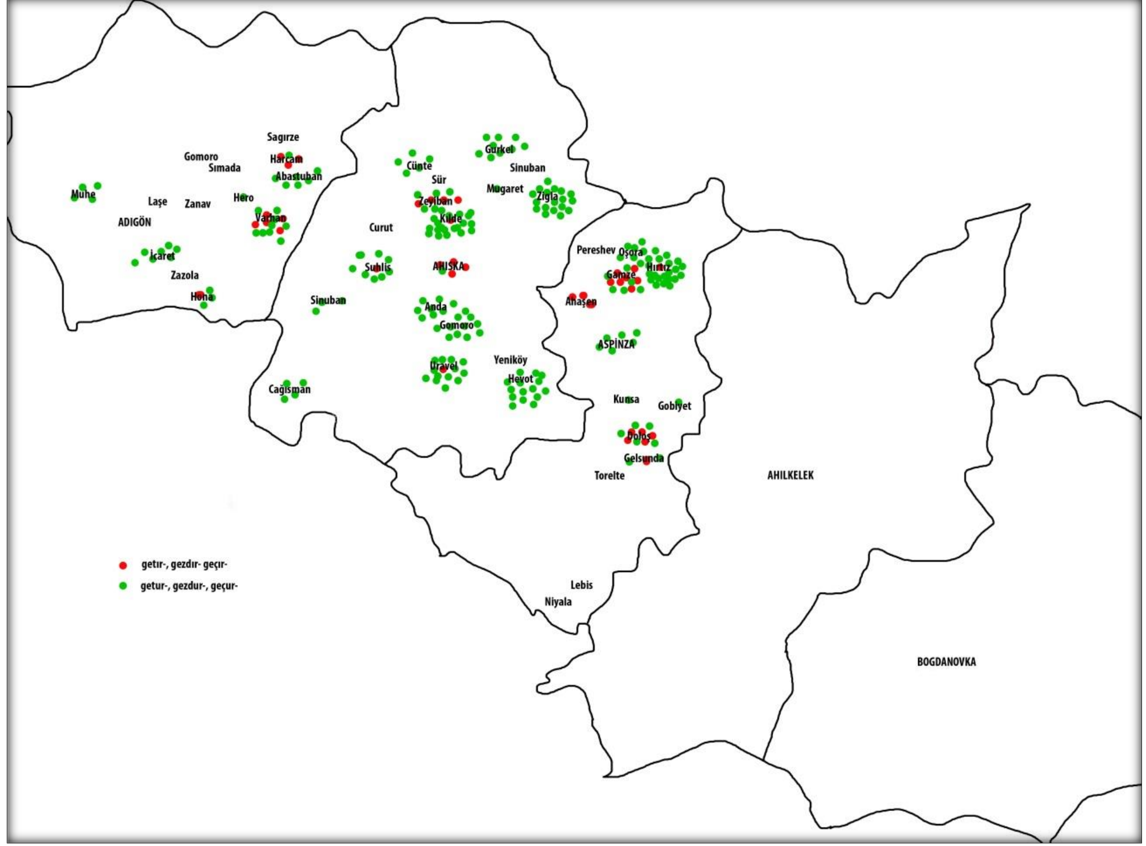
Öğrenilen geçmiş zaman ekinin birinci çokluk kişi çekiminde yaygın olarak kullanılan şekil *-mişuẖ*'tu.

-mişıẖ şekline genellikle Aspinza ilçesindeki köylerde rastlanmaktaydı.

Gurkel ve Uravel köylerinde ekin yalnızca *-mişuẖ* şeklinin kullanıldığı kuvvetle muhtemeldir.

Yukarıdaki *-duẖ/-dıẖ/-diḱ* haritasının verileri ile bu verilerin yuvarlak ünlülü eklerin dağılımı konusunda örtüştüğü dikkat çeker.

iii) Ettirgenlik eklerinde /ı/'laşma: getUr-, gezdUr-, geçUr- / getır-, gezdır-, geçır-:

Ettirgenlik eklerindeki yuvarlak *(/u/, /ü/*) ve dar (*/ı/*) ünlülü ek tercihlerinin de köyleri birbirlerinden ayırabilecek ağız özelliklerinden biri olabileceği varsayımıyla bu harita hazırlanmıştır. Örnek olarak ise sayısal bakımdan daha çok veri sunan ve her iki tipte de örneği olan *getir-*, *gezdir-* ve *geçir-* anlamlarındaki sözler kullanılmıştır. Haritaya göre eski Ahıska coğrafyasındaki köylerin bu konudaki tercihleri hakkında şu yorumlar yapılabilir:

Ettirgenlik eklerinin yuvarlak ünlülü olan şekilleri daha yaygındı.

Dar ünlülü ettirgenlik ekleri, nadir olarak kullanılmaktaydı.

İcaret, Gurkel, Cünte, Gurkel, Zigla, Anda, Gomoro, Hevot, Cağısman köylerinde yalnızca yuvarlak ünlülü ettirgenlik eklerinin tercih edildiği kuvvetle muhtemeldir.

Dar ünlülü ettirgenlik eklerine en çok Gamze köyünde rastlanmışıtır.

Ahaşen'de ise ekin yalnızca dar ünlülü şekilleri tercih dilmiş, yuvarlak ünlülü şekilller hiç kullanılmamıştır.

iv) Şimdiki zaman eki -yėr/-ėr:

Şimdiki zaman çekimi için yaygın olan -***yėr*** şeklinin dışındaki diğer varyantlar arasında en çok kullanılan ek -*ėr*'dir. Bu iki tercihin köyleri birbirlerinden ayırabilecek ağız özelliklerinden biri olabileceği varsayımıyla bu harita hazırlanmıştır. Haritaya göre eski Ahıska coğrafyasındaki köylerin bu konudaki tercihleri hakkında şu yorumlar yapılabilir:

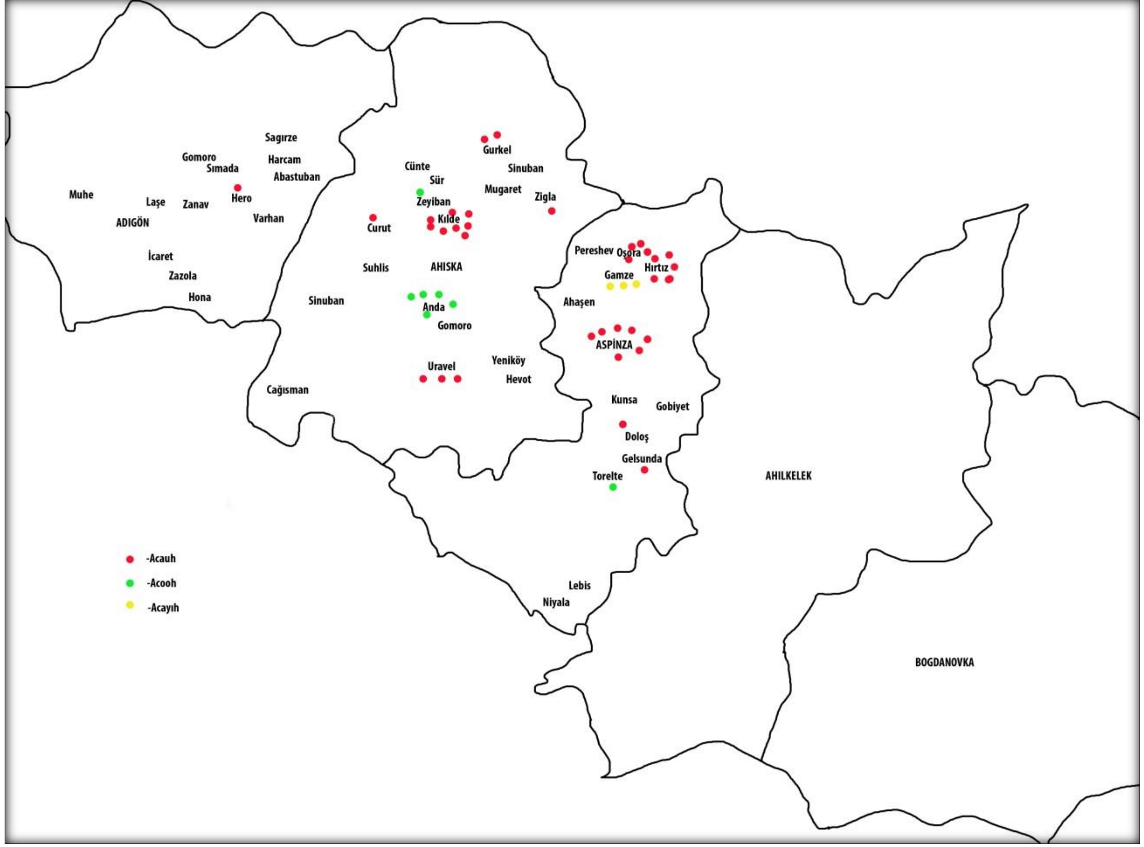
Şimdiki zaman çekiminde yaygın olarak kullanılan ek -***yėr***'di.

-*ėr* eki Aspinza ilçesinde daha çok ve yaygındı.

Hırtız, Gamze ve Doloş köylerinde genellikle -*ėr* eki tercih edilmekteydi.

Yalnızca -*yėr* ekini kullananlar arasında sayısal veri bakımından daha çok örnek sunan Anda köyünde eskiden -*ėr* ekinin hiç kullanılmadığı rahatlıkla söylenebilir.

v) Gelecek zaman eki -Acauḫ/-Acayıḫ/-Acooḫ:

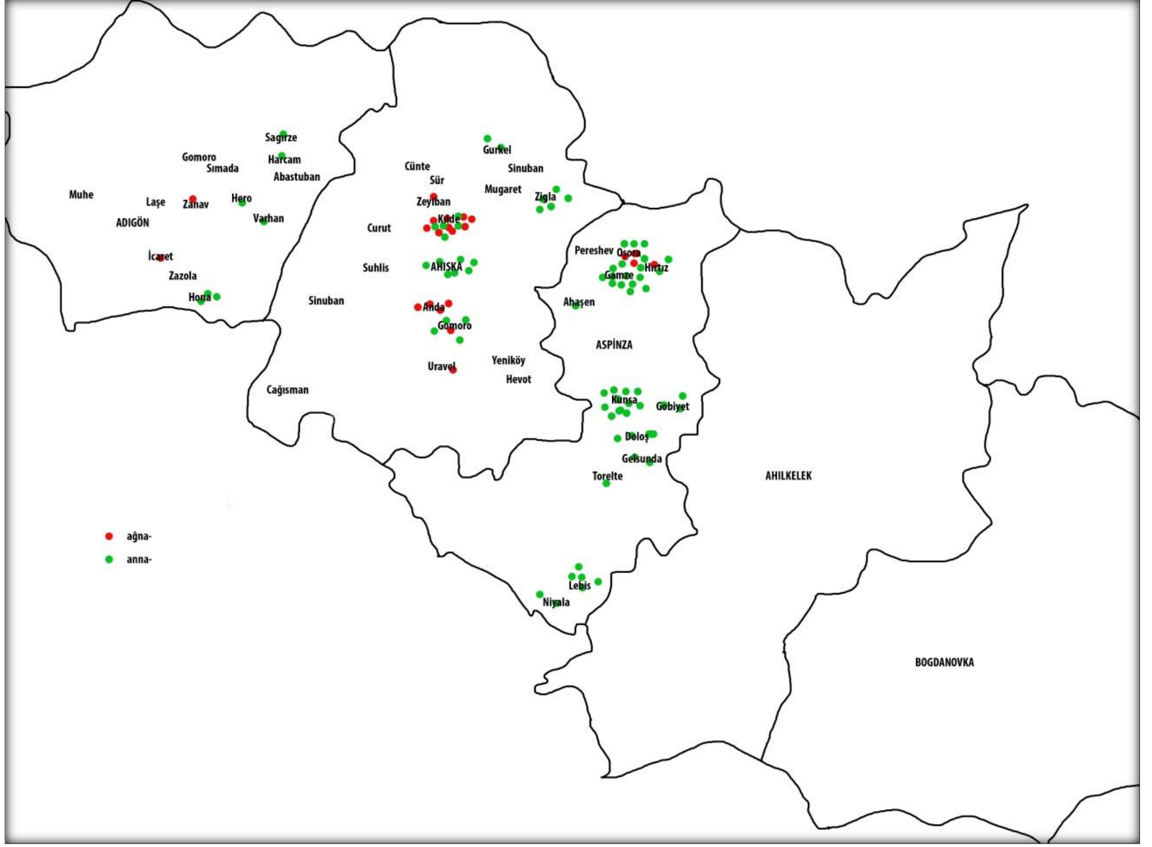

Gelecek zamanın birinci çokluk kişi çekiminde rastladığımız -*Acauḫ*, -*Acayıḫ*, -*Acooḫ* eklerinin köyleri birbirlerinden ayırt edebilecek nitelikte olduğu varsayımıyla bu harita hazırlanmıştır. Haritaya göre eski Ahıska coğrafyasındaki köylerin bu konudaki tercihleri hakkında şu yorumlar yapılabilir:

Haritada düzensiz bir dağılım vardır. Ancak yine de yaygın olan şeklin -*Acauḫ* olduğu görülür.

-*Acayıḫ* şekline yalnızca Gamze köyünde, -*Acooḫ* şekline ise çoğunlukla Anda köyünde rastlandığı söylenebilir.

vi) Anla- sözünün farklı telaffuzları: anna-/aĝna-:

Aynı anlamdaki anna- ve aĝna- sözlerinin köyleri birbirlerinden ayırt edebilecek nitelikte olduğu varsayımıyla bu harita hazırlanmıştır. Haritaya göre eski Ahıska coğrafyasındaki köylerin bu konudaki tercihleri hakkında şu yorumlar yapılabilir:

Yaygın olan şekil *anna*-'tı. En çok da Aspinza ve Adıgön ilçelerinde kullanılmaktaydı.

aĝna- şekli ise daha çok Ahıska ilçesinde tercih ediliyordu.

Yalnızca *aĝna*- sözünü kullananlar arasında sayısal veri bakımından daha çok örnek sunan Anda köyünde eskiden *anna*- şekli hiç kullanılmıyordu.

Yalnızca *anna*- sözünü kullananlar arasında sayısal veri bakımından daha çok örnek sunan Aspinza ilçesinde *aĝna*- şekli yalnızca bir köyde ve çok nadir olarak görülebilirdi.

3. KAYNAKLAR

ABABAY Feridun, Çıldır Tarihi, Kadıoğlu Matbaası, Ankara 1987.

AKDOĞAN Yaşar, Azerbaycan Türkçesi'nden Türkiye Türkçesi'ne Büyük Sözlük, Beşir Yayınevi, İstanbul 1999.

AKYÜZ ORAT Julide - Nebahat Oran Arslan - Mustafa Tanrıverdi, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kafkas Göçleri (1828-1943), Kafkas Üniversitesi, Kars 2011.

ALIM Mete - Serkan Doğanay - Oğuz Şimşek, "Ülkemize Yönelik Göçlere Bir Örnek: Ahıska Türkleri", Doğu Coğrafya Dergisi, S: 15, 2006, s.303-322.

ALİYEVA ESEN Minara, "Ahıska Türklerinin Dünü ve Bugünü", I. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı 5-15 Nisan 2006 Çeşme-İzmir, C:2, s.845-850.

ALİYEVA Minara, Dil Ölümü ve Ahıska Türkçesi, http://tehlikedekidiller.com/turkce/dil-olumu-ve-ahiska-turkcesi.html

ALKAYA Ercan - Tuncer Gülensoy, Türkiye Türkçesi Ağızları Bibliyografyası (2. baskı), Akçağ Yay., Ankara 2003.

ALTAYLI Seyfettin, Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü I-II, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1994.

ALYILMAZ Semra, "Doğu Anadolu Ağızlarında İsim Yapım Ekleri", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, S:14, Erzurum 2000, s.13-19.

ARAT Reşit Rahmeti, Kutadgu Bilig III İndeks, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1979.

ASLAN Kıyas, Ahıska Türkleri, Ahıska Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları, Ankara 1995.

ATALAY Besim (Çev.), Divanü Lûgat-it Türk Dizini "Endeks", Cilt IV, 4. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999.

ATAY Ayten, "Eski Türkçe ma/me Edatının Anadolu Ağızlarındaki Kalıntısı", Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S:610, Ekim 2002, s. 826-828.

AVŞAR B. Zakir - Zafer S. Tunçalp, Sürgünde 50. Yıl Ahıska Türkleri, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara 1995.

AY Özgür, Türkiye Türkçesi Ağızlarında Fiil Çekimi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

AYDIN Dündar, Erzurum Beylerbeyliği ve Teşkilatı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1998.

AYDINGÜN Ayşegül - Çiğdem Balım Harding - Matthew Hoover - Igor Kuznetsov - Steve Swerdlow, Meskhetian Turks, Center of Aplied Linguistics, Washington 2006.

Azərbaycan Dilinin İzahlı Lüğəti, 4 Cilddə, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Bakı 2006.

BABATÜRK Leyla, Almatı Bölgesinde Yaşayan Ahıska Türklerinin Ağzı, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bişkek 2008.

BADALOV Çingiz, Bütün Yönleriyle Ahıska Türkleri, Çimkent 2004.

BALIM Çiğdem - Ayşegül Aydıngün, "Dil ve Grup Kimliği: Ahıska Türkleri", Günümüz Dilbilim Çalışmaları, Multilingual Yayınları, İstanbul 2003, s.236-243.

BAŞDAŞ Cahit, "Köktürk Yazıtları'nda İyelik, Belirtme ve Yükleme Hali", 6. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri 20-25 Ekim 2008, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s.643-657.

BAŞTAV Şerif, "Sabir Türkleri", Belleten, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C:V, S:17-18, Nisan 1941, Ankara 1995, s.53-99.

BAYRAKTAR Rasim, 21. Yüzyılda İnsanlık Dramı, İhlas Matbaacılık, İstanbul 1999.

___________, Ahıska-Çıldır Beylerbeyliği, Yaşayan Kitaplar, İstanbul 2000.

BAYRAM Seyfettin, Stalin Zulmünün Vatansız Bıraktığı Ahıska Türkleri, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2008.

BEDİRHAN Yaşar, Selçuklular ve Kafkasya, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2000.

BİLGE Nurhayat, "Conflict and Cultural Identity: Meskhetian Turks" 24rd Annual International Association of Conflict Management Conference Istanbul-Turkey, July 3 – 6, 2011, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1872923

BİLGE Sadık Müfit, Osmanlı Çağında Kafkasya 1454-1829 (Tarih-Toplum-Ekonomi), Kitabevi Yayınları,İstanbul 2012,

BİRAY Nergis, "Sürgünden Honaz'a Ahıska Türkleri", Geçmişten Günümüze Denizli Yerel Tarih ve Kültür Dergisi, Sayı:11, Denizli 2006, s.52-54.

BLACKLOCK Denika, "Finding Durable Solutions For The Meskhetians", European Centre for Minority Issues (ECMI) 56, Tbilisi, Georgia, 6 June 2005.

BRENDEMOEN Bernt, Anadolu Ağızlarındaki İnce Yuvarlak Ünlülerin Kalınlaşmasına Yeni Bir Bakış, IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildiriler I 24-29 Eylül 2000, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007, s.277-285.

BROSSET Marie Félicité (Çev. Hrand D. Andreasyan; Haz. Erdoğan Merçil), Gürcistan Tarihi (Eski Çağlardan 1212 Yılına Kadar), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Anakara 2003.

BUNTÜRK Seyfeddin, Rus Türk Mücadelesi'nde Ahıska Türkleri, Berikan Yayınevi, Ankara 2007.

BURAN Ahmet, Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1996.

BURAN Ahmet - Ercan Alkaya, Çağdaş Türk Lehçeleri, Akçağ Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2001.

CAFEROĞLU Ahmet, Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, Enderun Kitabevi, 3. Baskı, İstanbul 1993.

CLAUSON Sir Gerard, An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century, At The Clarendon Press, Oxford 1972.

CONQUEST Robert (Çev: Eşref Özbilen), “Kayıp Bir Halk - Rusya Mesketyalıları”, Türk Dünyası Araştırmaları, S:50, Ekim 1987, s.183-188.

COŞKUN Volkan, Özbek Türkçesi Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

ÇAĞIRAN Önder, “Türkiye Türkçesi Ağızlarında Ünsüz Göçüşmelerinin Kuruluş Sistemi”, 3. Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı 1996, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s.239-266.

ÇEBİ Yılmaz, Bulanık Ağzı, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, Erzurum 1972.

ÇETİNKAYA Kenan - Semanur Kodan, “Ahiska Turks in Philadelphia: Keeping Cultural Identity and Religion in a Multicultural Environment”, International Journal of Social and Human Sciences 6 2012, s.398-403.

DAŞDEMİR Muharrem, “Anadolu Ağızlarında Çekimli Yapılarda Ortaya Çıkan /+(E)n/ Eki ve Buna Bağlı Ses Değişmeleri, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S:36, Erzurum 2008, s.1-16

DEMİR Necati, “Karadeniz Bölgesi Ağızlarında Kıpçak Türkçesi Özellikleri”, IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I, 24-29 Eylül 2000, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007, s. 417-424).

DEMİR Nurettin, “Anadolu Ağızlarında Birinci Çoğul Kişi İstek Eklerinin İkilik Bildiren Bir Değişkisi”, Türkçe’nin Ağızları Çalıştay Bildirileri, (Haz. A. Sumru Özsoy - Eser E. Taylan), Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2000, s.65-71.

DENY Jean (Çev: Ali Ulvi Elöve), Türk Dili Grameri, Maarif Vekaleti, İstanbul 1941.

Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1993.

DEVELLİOĞLU Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 1995.

DEVRİSHEVA Fatima, Ahıska Türkleri (Sözlü Kültür Bağlamında), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006.

___________, Kazakistan'da Ahıska Türklerinin Sosyal-Kültürel Yapılarındaki Değişmeler, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.

DOĞRU Mecit, "Yukarı Kür Boylarının Yeradları Üzerinde Bir Araştırma", Türk Dünyası Araştırmaları, S:39, Aralık 1985, s.131-224.

DURMUŞ İlhami, "Sarmatlar", Türkler Asiklopedisi, C:1, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.637-647.

___________, İskitler (Sakalar), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1993.

ERCİLASUN Ahmet Bican (Ed.), Türk Lehçeleri Grameri, Akçağ Yayınları, Ankara 2007.

___________, "Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri", Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s.43-48.

___________, "Meshet Türkleri Hakkında", Türk Dünyası Üzerine İncelemeler, s.291-294.

ERDEM İlhan, "Doğu Anadolu Türk Devletleri", Türkler Asiklopedisi, C:6, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.383-424.

EREN Hasan, Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Ankara 1999.

ERGİN Muharrem, Azeri Türkçesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1971.

___________, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul 1998.

ERSÖZ Serpil, "Bazı Türkiye Türkçesi Ağızlarında Topluluk/Aile Adı Yapan Bir Ek: +ēNi / +įNi", Turkish Studies, Volume 3/3 Spring 2008, The Serial of Special

Volumes -Türkiye Turkish Dialects-, s.356-377, http://www.turkishstudies.net/Makaleler/710212702_Turkish_Studies_Volume_3.3_Spring_2008_p.356-377.pdf

___________, "Sancaklı Yörükleri Ağzında Bir Ayrıntı: +CA, +CIK", Turkish Studies, Volume 4/3 Spring 2009, s.938-951, http://www.turkishstudies.net/sayilar/sayi16/ersozserpil843.pdf.

___________, "Türkiye Türkçesinin Doğu Grubu Ağızlarında Bedduaların İşlevleri ve Cümle Yapıları Arasındaki İlişki", Turkish Studies, Volume 6/1 Winter 2011, s. 1111-1128, http://www.turkishstudies.net/Makaleler/85043106_ers%C3%B6zserpil.pdf

GEMALMAZ Efrasiyab, Erzurum İli Ağızları I-II-III, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.

GÖKBEL Ahmet, Kıpçak Türkleri, Ötüken Yayınevi, İstanbul 2000.

GÖKDEMİR Ahmet Ender, Cenûbi-Garbî Kafkas Hükûmeti, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1998

GURGENİDZE Nunu, "Doğu Karadeniz Ağızlarında Gürcü Alıntıları", V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri III 20-26 Eylül 2004, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009, s. 3397-3402.

GÜLENSOY Tuncer, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, 2 Cilt, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

GÜLLÜDAĞ Nesrin, "Artvin Ağzındaki Gürcüce Kelimeler", Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri 25-30 Mart 2008 Şanlıurfa, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009, s.237-249.

GÜLSEVİN Gürer, "Bir Ünsüz Düşmesi Tipi Daha", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S.139, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 2002, s.133-136.

___________, Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997.

___________ , “Eski Anadolu (Türkiye) Türkçesinde 3. Kişi İyelik Ekinin Özel Kullanılışı”, Türk Dili, S:466 (Ekim), Ankara s.187-190.

___________, “Tarihi ve Yaşayan Türk Diyalektlerinde Emir-İstek Kipinin Birinci ‘Çokluk’ ve Birinci ‘İkilik (Tesniye)’ Çekimleri Üzerine”, Prof. Dr. Leyla Karahan Armağanı, Akçağ Yayınları, Ankara 2013, s.533-560.

___________, “Türkçede -sA Şart Gerundiumu Üzerine”, Türk Dili, S:467, Kasım 1990, s.276-279.

___________, Uşak İli Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2002.

___________, Yaşayan ve Tarihi Türkiye Türkçesi Ağızları, Özel Kitaplar, İstanbul 2010.

___________, “Zamirlerin Edatlarla Birleşmesinde Bazı Özel Durumlar ve İsim Tamlaması Sorunu Üzerine” (sen+in ile / sen+in gibi / sen+in için Yapılarındaki +in Eki Üzerine), Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi, İstanbul Kültür Ünivrsitesi, 27-29 Eylül 2007, Bildiri Kitabı, İstanbul 2009, s.231-238.

GÜNAY Nejla, “Osmanlı’nın Son Döneminde Ahıska Türklerinin Anadolu’ya Göç ve İskânı”, Bilig, Bahar 2012, S.61, s.121-142.

GÜNAY Turgut, Rize İli Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

GÜNŞEN Ahmet, “Göster- ve Görset-/Körset- Fiillerinin Yapısı Üzerine”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 20 Yıl : 2006/1, s.35-49.

GÜRSOY NASKALİ Emine - Liaisan Şahin (Ed.), Stalin ve Türk Dünyası, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2007.

___________, Türk Dünyası Gramer Terimleri Kılavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997.

HACIEMİNOĞLU Necmettin, Türk Dilinde Edatlar, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1992.

HACILI Asif - Aydın Polatoğlu, Ahıska Türk Folkloru, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2001.

HACILI Asif, Geribem Bu Vetende (Ahısga Türklerinin Etnik Medeniyyeti), Bakı 1992.

İLKER Ayşe, Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde Fiil, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997.

___________, Manisa Merkez Köylerinde Davrı/Davırı Edatı", Turkish Studies, Volume 3/3, Spring 2008, s.471-479. http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1586708025_Turkish_Studies_Volume_3.3_Spring_2008_p.471-479.pdf

İZZETOĞLU Muhammet, "Sibirya Treni Honaz'da Durdu", http://www.ahiskapress.com/ ?p=8521.

KAÇAVARA Nana - Minara Aliyeva ESEN, "Ahıskalıların Söz Varlığında Türkçe ve Gürcüce Köy İsimleri" 6. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri 20-25 Ekim 2008, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s.1705-1721

KAFESOĞLU İbrahim, Selçuklu Tarihi, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları, İstanbul 1972.

KALKAN Mustafa, "Ahıska Türklerinin Menşeî ve Tarihî Gelişim Seyirleri", Bilig, S:7, Güz 1998, s. 160-170.

KARAAĞAÇ Günay, Türkçenin Dil Bilgisi, Akçağ Yayınları, Ankara 2012.

KARAHAN Leyla, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1996.

___________, Türkçede Söz Dizimi, Akça Yayınları, 7. Baskı, Ankara 2004.

KARŞILAŞTIRMALI Türk Lehçeleri Sözlüğü I-II, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992.

KAYMAZ Zeki, "Türkçede Soru Yapma Şekilleri ve Anlam Özellikleri", IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II 24-29 Eylül 2000, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007, s.1025-1047.

___________, Arapçadan Türkçeye Geçen Bazı Edatların Anlam ve Kullanılış Özellikleri, VIII Milletlerarası Türkoloji Kongresi (30 Eylül - 04 Ekim 2013), İstanbul.

KAZIMOV İsmayıl, Axısqa Türklәri: Dil, Tarih ve Folklor, Azәrbaycan Milli Elmlәr Akademiyası Nәsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Bakı 2012.

___________, "Mesxet Türklәrinin Dili", Türkologiya No:1-6, Bakı 1996, s.37-49.

KERİMOĞLU Caner, "Orhun Abidelerinde 3. Kişi İyelik Ekinden Sonra Yükleme Hali Eki Kullanıldı mı?", Turkish Studies, Volume 2/3, Summer 2007, s. 322-331

KIRZIOĞLU M. Fahrettin, Kars Tarihi, Işıl Matbaası, İstanbul 1953.

___________, Osmanlıların Kafkas Ellerini Fethi (1451-1590), Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara 1976.

___________, Yukarı Kür ve Çoruk Boyları'nda Kıpçaklar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992.

KOÇ Aylin, "Kelime Sonunda Ünsüz Türemesi", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Güz 2010, S:28, s.47-67

KOÇOĞLU Vildan, "An Atymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish (EDPT) Söz Dizini" Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, S.VI-I Yaz, İzmir 2006, s.111-149.

KORKMAZ Zeynep, Gramer Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

___________, "Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek İle Yapılan İsim Teşekkülleri Üzerine Bir Deneme", Türk Dili Üzerine Araştırmalar 1. Cilt Türk dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s. 12-84.

___________, Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

___________, “uçun/üçün/için vb. Çekim Edatlarının Yapısı Üzerine”, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Bellten 1961, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s.31-35.

KÖKSAL Abdurrahman, Bişkek’te Yaşayan Ahıska Türklerinin Folklorik Değerleri ve Oyun Müzikleri, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkoloji Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bişkek 2007.

KURAT Akdes Nimet, IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri, Murat Kitabevi Yayınları, 2. Baskı, Ankara 1992, s.17.

MEMİŞ Ekrem, “Ortadoğu'da Türklerin Varlığı Tartışmaları”, Türkler Asiklopedisi, C:1, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.435-450.

MEMMEDLİ Şureddin, “Ahıskalı Ömer Faik Numanzade’nin Edebî Kişiliği ve Bir Makalesi”, Bizim Ahıska Dergisi, S:13, s.38-43.

MENZ Astrid, “Türkiye Türkçesinin Ağızlarınında Yakıştırma (Örnekseme) Yoluyla Oluşan Biçimbirimsel Özellikler”, V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II 20-26 Eylül 2004, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2004, s.2113-2118

MUSTAFAYEV E. - V. G. Şerinin, Büyük Rusça-Türkçe Sözlük, Multilingual Yayınları, İstanbul 1996.

Natsionalniy Sostav Naseleniya, http://www.stat.kg/stat.files/din.files/census/5010003.pdf

OLCAY Selahattin, Erzurum Ağzı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.

ÖÇALAN Muharrem, "Ağız Araştırmalarında Bilişim Teknolojilerinin Kullanılması ve Ağız Tezleri İçin Yenilik Önerileri", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 20, Yıl: 2006/1, s. 169-188.

ÖNAL Ülkü, Artvin Muhacirlik Hatıraları, Ankara 2010.

ÖZDEMİR Halit, Artvin Tarihi, Egem Matbaacılık, 2. Baskı, Ankara 2002.

ÖZEZEN Muna Yüceol, “düneyin/dünen Zaman Zarfı Üzerine”, Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri 25-30 Mart 2008 Şanlıurfa, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009, s.531-540.

ÖZTÜRK Rıdvan, Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997.

PENTİKÄİNEN Oskari -Tom Trier, Between Integration and Resettlement: The Meskhetian Turks, European Centre for Minority Issues (ECMI) 21, Flensburg Germany 2004.

PİRİYEVA Sevil, Ahıska Türkleri Azerbaycan'da, Bakü 2005.

RAGİBOVA İlmira, Kırgızistan'da Yaşayan Ahıska Türklerinin Folkloru, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstisüsü Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2008.

SAĞIR Mukim, Erzincan ve Yöresi Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995

___________, "Türkiye Türkçesi Ağızlarında Seslerin Birbiri Üzerine Etkileri", V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II 20-26 Eylük 2004, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2004, s.2491-2509.

SAĞIR Mukim, "Türkiye Türkçesi Ağızlarının Ünsüz Varlığı", VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri 20-25 Ekim 2008, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s.3705-3724.

SEFEROV Rehman - Ayhan Akış, "Sovyet Döneminden Günümüze Ahıska Türklerinin Yaşadıkları Coğrafyaya Göçlerle Birlikte Genel Bir Bakış", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S:24, Güz 2008, Ankara 2008, s.402-.

SEFEROV Rehman, "Sovyet Dönemi ve Bağımsızlık Sonrası Azerbaycan Nüfusunun Etnik Yapısındaki Değişimler", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S.17, s.395-409.

SEVİŞ Ömer, Ağrı İli Eleşkirt İlçesi Uzunyazı Köyü Muhacirleri Ağzı, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Mezuniyet Tezi, Erzurum 1976.

SEVORTYAN E. V., Etimologiçeskiy Slovar Tyurkskix Yazıkov, İzdatelstvo Nauka, Moskva 1974.

SEZGİN Mahmut Niyazi - Kamil Ağacan, Dünden Bugüne Ahıska Türkleri Sorunu, Avrasya Bir Vakfı Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara 2003.

SÜRMELİ Murat, Iğdır'ın Demografik Yapısında Göç ve Ahıska Türkleri Örneği, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Yapı Sosyal Değişme Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

ŞENEL Mustafa - Maria Meskhidze, "Kars (Ardahan, Iğdır) İli Ağızlarında Gürcüce Alıntı Kelimeler Üzerine", VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri 20-25 Ekim 2008, Türk Dil Kurumu Yayınları, s.4009-4018.

ŞENOL PEHLİVAN Sevgi, Artvin-Ardanuç Ağzından Derlemeler, Bursa 1993.

TARHAN Taner, "Ön Asya Dünyasında İlk Türkler: Kimmerler ve İskitler", Türkler Asiklopedisi, C:1, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.597-610.

TAŞAĞIL Ahmet, "Sabarlar", http://ahmettasagil.files.wordpress.com/2010/10/sabarlar.pdf

TEKİN Talat, "Üçünci Kişi İyelik Eki Üzerine", Genel Dilbilim Dergisi, C:II, S:7-8, Ankara 10-17.

TOGAN Zeki Velidi, "Hazarlar" md., İslam Ansiklopedisi, C:V-I, s.397-408.

TOKSOY Ahmet, "Dede Korkut Destanlarında Tav-Eli ve Çevresi", Turkish Studies, Volume2/1 Winter 2008, s.121-128, http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1507634339_10%20TOKSOY%20Ahmet.pdf.

TOPARLI Recep, Hanifi Vural, Recep Karaatlı, Kıpçak Türkçesi Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

TUĞUL Seyit, SSCB'de Sürgün Edilen Halklar, Chiviyazıları Yayınevi, İstanbul 2003.

TURAN Zikri, Artvin İli Yusufeli İlçesi Uşhum Köyü Ağzı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2006, s.83;

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, 10. Baskı, Ankara 2005.

ULUTAŞ İsmail, "Metatez Olayı Türkçenin Hece Sistemiyle İlgili Midir?", Bilig, Güz / 2007, Sayı 43, s.117-132.

URAL Selçuk, Mondros Mütarekesi ve Doğu Vilayetleri, IQ Kültür Yayıncılık, İstanbul 2008.

UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1969.

ÜSTÜNER Ahat, Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiiller, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

__________, "Türkçede Fonetik Pekiştirmeden Kaynaklanan Ünsüz İkizleşmeleri", IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II 24-29 Eylül 2000, Ankara 2007, s.1881-1891.

Özbek Tilining İzohli Luğati, İkki Tomli, "Rus Tili" Naşriyeti, Moskva 1981.

VALEHOĞLU (HACIYEV) Fahri, "Gürcistan Coğrafyasında Eski Türkler: Buntürklerden Karapapaklara", I. Uluslararası Uzak Asya'dan Ön Asya'ya Eski Türkçe Bilgi Şöleni Bildirileri 18-20 Kasım 2009 Afyonkarahisar, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyonkarahisar 2010, s.297-307.

VARDAR Berke, Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, Multilingual Yayınları, İstanbul 2002.

VEYSELOĞLU Ali Paşa, (Haz. Mustafa Kalkan - Rıfkı Yazıcı, Ali Paşa Veyseloğlu ve Ahıska Türkleri'nin Dramı, Ocak Yayınları, Ankara 1999.

YAMAN Ertuğrul - Nizamiddin Mahmud, Özbek Türkçesi-Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi-Özbek Türkçesi Karşılıklar Klavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

YAVUZ Nurcan, "Erzincan Mütarekesinin Türk Tarihindeki Yeri ve Önemi", Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, Cilt:17, Sayı:28, s.207-232.

YAVUZARSLAN Paşa, “Anadolu Ağızlarında İsim Kategorilerinin Hiyerarşisi (Sıralanış Düzeni)” 6. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri 20-25 Ekim 2008, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 4605-4621.

Yazım Klavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, 25. Baskı, Ankara 2008.

YUHADİN K.K. (Çev. Abdulla TAYMAS), Kırgız Sözlüğü, 2 Cilt, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

YUSUF Berdak - Mehmet Mâhur Tulum, Sözlük Özbekistan Türkçesi - Türkiye Türkçesi, Türkiye Türkçesi - Özbekistan Türkçesi, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 1994.

ZEYREK Yunus, “Ahıska ve Ahıska Türkleri, Türkler, C:20, s.520-531.

___________, Ahıska Araştırmaları, Ankara 2006.

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı

TÜRKİYE AHISKALILARI AĞZI
II. Cilt

DOKTORA TEZİ

Serpil ERSÖZ

DANIŞMANI : Prof. Dr. Zeki KAYMAZ

İZMİR-2013

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı

TÜRKİYE AHISKALILARI AĞZI
II. Cilt

DOKTORA TEZİ

Serpil ERSÖZ

DANIŞMANI : Prof. Dr. Zeki KAYMAZ

İZMİR-2013

İçindekiler

METİNLER

1. AĞRI İLİ

Ağ.01	Konuşan	Makbule Akkuş (1925 doğ.)
	Derleme Yeri-Tarihi	Eleşkirt İlçe Merkezi (ELEŞKİRT-AĞRI) - 17.07.2009
	Konu	Ahıska'dan kaçış
	Ahıska'daki Köyü	Hero
	Sürgün/Göç Yolu	1933'te Kars'a, (Hemen hemen aynı yıllarda) Ağrı'ya.

(1) ne a^{n}nadėm şini ben ne_blı̊m ne diyírsiz, ki ben de oni annadim. / (2) hä ġaşduĝumuzlari he mi? (3) ä tabi. (4) orda ġolẖoz_oldiler. // (5) tabi zenginner heb virdi hökümete. (6) yeni, faġġır, fağırlar da bi te^{i} yıĝıldi. (7) dedi ki biz ġolẖoz_olacauẖ. (8) ey oldiler, zenginner de ġaşdi geldi türkiyeye. (9) kimi gelen_oldi, kimi gelmiyan_oldi. (10) buřaya gelduĝ // çıĝduĝ yani, çoẖ geldi, ^{h}epėyce geldi. (11) aẖısĝa yani yarısi geldi. (12) bizden sora lelėn geberiyír, onnara öldi yoẖ, onnar geberiir di^{y}iller. (13) yani onnarın dilce ha! (14) ā onnan işdalín çıẖiyír, bizim türk, şėy, aĝısĝay^{i} eleykemene süriyėller. (15) gėce bi te^{i} götüriyėller. (16) arabalara yükliyėller, gediyėr, ezilbeycana gediyėr_işde, urusėte gediir, ne_blėm gediir de gediir, her teref. (17) aẖısĝaya getüriyėr gürciy Dolduriiller. (18) memleketimize gürcüy Dolduriiller. (19) a bizim kō̆de ottuz_ev varimiş, fazza yoĝúmiş. (20) hangi kövler ki böüg kövler, tābi, aẖısẖanın şı̊mdi, ġasabalari var, abassuban, varẖan, entėl, üde, vale. (21) zatan bunnar häb şėynen ġaríşuẖdur, gürciynēn, firenginán, urusinen bi tei häb ġaríşuẖdurla, hama bizim kö^{v}ler yoẖ. (22) bizim kö^{v}ler ġarışuẖ degúl. (23) abunnar da daa idara, onnar ġali^{y}ir, bizim milleti häb süriyiller. (24) şimdi gürcü Doliir, daa gürcün^{ü}n_elinde. (25) biz de gelduẖ burya, işde vay gelduẖ, ẖay bėĺa, hay_ėle, kimi ėle geddi, kimi ḇėle geddi, ġalduẖ memlekedde, biz de burda ġaldı̊ẖ. /// (26) sekkiz yaşında geldim ben burya. /// (27) ordaki soyadımız şėy, otaroĝullari. /// (28) tabi oranın lisani. /// (29) köümüz mı̊? (30) kero, köümüz h́ero. (31) bizim köden yȯẖari kö^{y} yoĝídi, mėşeydi. (32) fındıẖ varidi, ceüz varidi, mėşenin_içinde. (33) hēr türlı̊ meyva varidi. (34) meşemiz böüg, çoĝ iri mėşeyidi. (35) abastuvan yaẖın, hüdüt. // (36) abastuḇanda çermük varidi, içmeceler. (37) hama türkiyanı^{n} içmeceläri kibi miydi ki, gör, yabıli de giresin. (38) segsen ġurna bu terevden, segsen ġurna bu terevden. (39) alti tene buradan_alti tene burada orta...

(40) herkeşín ġapısi çiddi. (41) anaẖdar sen^{i}n_elinde, girersin yaẖanursun. (42) ėle bir yėrdeyduẖ. (43) tā urusedden orya şėy gäl^{i}yirdi, nedür_adi. /// (44) bizim or^{i}ya o urusėdden geliyírdler, ġursa gäliyirdler, yaní bėle gezme^{y}e. (45) hama nasıl, üç_ay, dörd_áy ġaliird^{i}ler. (46) bir tauĝa, bir_enteri aliyirdler, ġadife enterisi. /// (47) dedem çoẖ zamandan_ireli ölmişdi̊. // (48) dedemi̊n_adi de ülfan. / (49) ülfan he. (50) ō dedemgil çoḳ zenginidi. (51) dörd göz degirmannari varidi. (52) tallā, çayir, çoḳ zenginidi. (53) deden bomboş geldi bu türkiyeyá. (54) ġaşdi geldi, ekmeg bile bulamadi. (55) gaur bi te^{i} tobladi götürdi̊. / (56) biz mi? (57) ordan gelende iki oĝlan bir de ben geldim. (58) bir de ... bacım bundo oldi dört ġardaş. / (59) biri şimní ẖocadur, hem hafiz. (60) babam da haca gėtmiş, ... iki de ġardaşlarım haca gėtmiş, ben dá hacá gėtmişim yani sülalá häb gėtmiş. /// (61) gözüm ėy, ġulaĝım yoẖ. **(Torunların var mı?)** (62) ō, sorma hėç! / (63) ė ben nirdá bulim_onnarın adlarıni nirdá bulim. (64) ġız ne täürdür? (65) ähmet, yāsin, ġızların_adi de canan, handan, älif, birin^{i}n de patma, bilgenur, oĝlúnn_adi de musdafadur_e mi? musdafa. (66) bundaġıslarn_adi de än böügün_adi kenan, onnan küçügünn_adi kamal, onnan küçügünn_adi haḳan, nuran, ^{a}ōy sorma! / (67) bundaḳısın da birinn_adi ..., birinn_adi neydi? / (68) zefer, özlem, vaide, yaní çoẖ, torunnarım çoẖ. /// (69) bu urusúnen de türg ġavĝa ėtmemiş mi da, herb_ėddi ki. (70) o zaman artvine gäliir de ġırẖ dene siĺah götüri^{y}ir, / artvinden ur... memlekete, aẖısẖaya. (71) götüriir daa da urus da gelib, türg de gelib_orya girmiir. (72) bizim memneked sa^{r}pdur, gelib giremes. (73) şimni baẖ ... bunun nenesi^{y}nen de benim anam, ġardaş. (74) hama çoẖ zengin çoẖ yani az boz yoẖ. (75) abu şeerin_içi ġatėr yėr baĝi varidi, dedemgilin. (76) dörd göz degirmannari vardi. (77) urus heb_aldi, hėc bişe ġalmadi. / (78) sa ol sen de sa ol, allah ömürler vėrsin he.

Ağ.02	**Konuşan**	**Alimdar Altuncu (1942 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Eleşkirt İlçe Merkezi (ELEŞKİRT-AĞRI) - 17.07.2009**
	Konu	**Kaçaklık**
	Ahıska'daki Köyü	**Harcam**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Kars'a,** **1933'te Ağrı'ya.**

(1) otuz_üşde gelmişler babamgil. /// (2) şubat_ayında ğelmişler, ĝar ẖış ẖıyamet. (3) gėca hayvannara otúnü samani vėrmişler. (4) ẖamur yourmuşlar tandırde şe^{y}á yabmay_içün. (5) annem diyör, gece di^{y}ö lambalari aşşaĝ^{ı} aldıẖ, ėĺa furunü murunü biraẖdıẖ diyír. (6) bir_altun kemerím var^{i}di beními diir. (7) bi samavarım varidi, oni aldım dedi, nişanníydím dedi. (8) oni bír aldım dedi, yola düşduẖ gece. /// (9) birbirlerni şė yapíyordlar, muẖbírliyordla. (10) ġolẖuzlua ġabul_ėdiyormuşlar. (11) onnar da burya ğirme... ġabi̊l_ėdmemişler. (12) orey seven_orya, burey^{i} seven türkiye^{y}e gelmíşler. (13) biz diėr ğelduẖ diír, hüdüti gėşdi̊ẖ diėr, bi ateşe yaẖalandıẖ diyo^{r}, bizim_asgeller diyó^{r}, bizim_asger, onnarın_asgerler diyór, o suy^{u}n_arasında ĝaldıẖ diyo. (14) vurlaní vuruldú vurulmiyannar şėyá ... erlee geldıẖ diyor. / (15) hä, erlág. /// (16) bizim diyer bizim subaylar geldi, bizlerí götürdi gece misafir_eddiler, ço güzel baẖdılar. (17) işte onda öle geçim yabd^{ı}la gidd^{i}le. / (18) yo ẖapısdaymiş. /// (19) babam_annem diregman burya gelmiş. (20) iki gece şeyde ĝalmışlar, ẖarsda ĝalmişlar, iki gece, onnan sora atatürg burya vėrmiş.

Ağ.03	**Konuşan**	**Kıymet Altuncu (1965 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Eleşkirt İlçe Merkezi (ELEŞKİRT-AĞRI) - 17.07.2009**
	Konu	**Kaçaklık**
	Ahıska'daki Köyü	**Gamze**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Kars'a,** **(Hemen hemen aynı yıllarda) Ağrı'ya.**

(1) benim_ē babaannem_öle diírdı ki ordan diyí ruslar gelírken arḫadan_ani onnarın_asgelleri, orda biçinner biçilmiş_o zaman, di^{y}ordu sapın_altına ...altına babamı saḫlamış. (2) onnar diír süngülerí vurdúler vurdíle. (3) ėy_allah saḫladı mi saḫlar. (4) dedem, nenem biyanda sesini çıḳarmadan gizlenmiş. (5) duymasınnar diye āzıní dedem ġapatiyomuş gi sesin çıḫmasın. (6) ėy_allah bü^{y}ükdür_onnar_işde araşdırıyór, yıınnarın_altından. (7) hiçbirine bişi olmamiş. (8) onnar çıḫdıḫdan sora babami çıḫariyler gi hiç ġondānın kenar^{ı}na bíle deymemiş. (9) ... allah ġorumış. (10) demeg gi nasibi var, gelíb buralarda yaşėycaḫlar^{ı} şeyler var. (11) işdö öyle geçmişler, nenem_öyle annatırdí, babaannemis. (12) çoḫ zorluġlar çegmişler, he o zaman_işde görecegleri var daa, yaşiyacaḫları şeyler. (13) o yüzden gelmiş, soradan bením babaannem geldiinde, geliyo burda diír geldim, külün_içinde ani, bis ... sacın_altında egmeg pişiriyomuşlar. (14) bením babannėm üç gün_aç ġalmış, yememiş. (15) diyomuş ġu onnar_orda heb odun ateşinde pişirirmişler, fırın_egmei. (16) ben hayadda, şim burda hayvannan tezeinnen ^{h}aní yaḳıb egmeg, sacın_altına ġoyarmışla^{r}. (17) babaannem derdi ki ben_üç gün_aç ġaldım_egmeg yėmedim, ben_o külde, o ateş_oldı, ben_onda pişen_egmei yemem. (18) diír dörd beş gün gėçince mejbȋr ġaldım_aç ġaldım çün... boş su içiyírım, başġa bişe yemiyomuş. / (19) ... burda yani öyle, hayvandan yapılan şeyde, tezek yapılır. (20) tezek ġuruduḫdan sora tandır^{ı} da yaḫarıs, nórmal_atėş yaḫardıḫ, tepsinn_içine egmei ġoyub, üzer^{i}ne sac çevirib pişirirdig_öyle. // (21) çoḫ zorluḫlar çegmiş_onnar yaşiyacaḫdi ki annatalar.

Ağ.04	**Konuşan**	**Nermin Altuncu (1938 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Eleşkirt İlçe Merkezi (ELEŞKİRT-AĞRI) - 17.07.2009**
	Konu	**Sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Sargıze**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Ardahan'a,** **1953'te Ağrı'ya.**

(1) vala ben kimseyi öldürmemişim ... /// (2) üç ġardaş bir baciyduḫ. (3) adım nermin soyadım_altuncú. / (4) altunciyuḫ. / (5) valla altun bulmamişuḫ da dedelerden soyadımız_altuncú. (6) baba adi de ayvaz_ulutaş, babamın_adi yani bavamın soyadi. (7) baḇamın soyadi ayvaz_ulutaş. (8) ā ȯ rúsyadan gelmiş, babam. (9) ābilerim de rusyadan gelmiş, teg ben_ardahando olmişim. / (10) ordan burayā ġaçaġaşluḫ olmiş ya, hani bȫle şėyler, o rusyayí almíşler ya, onnar ordan gelmişler, valla bilmiyėrim ... / (11) baḇam annatiyėrdi ama ki. / (12) babam, bením babam emniyádda çalíşan bi adamidi, emniyádda. (13) rusyá^{y}á gėdib gelerdi. (14) ā öyle bir_adamidi. (15) ābilerim de tabi evde artuḫ, evi dönderiyírdler_evde çalışiirdiler, çel çocuĝa. (16) o ġater yani bilemiyírím başĝa da. /// (17) ḳaşmiş_işde çelni çocuĝun^{u} toplamiş gelmiş. / (18) üç ĝardaş, üç_ābėm, bi da hanımi, a^{h}an, bi de annemis, bi de ben. (19) ben yo^{u}mişim, ben, yaní o zaman hiç youmişim, ardaando olmişim. (20) gelduḫdan sora, beş sene sora olmi̊şim, ardahanda. /// (21) dedeynen mi? (22) dedeynen bením babam_aḳrábe. /// (23) düün müünümüz_olmadi.

Ağ.05	**Konuşan**	**Musaddin Dabağcı (1949 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Eleşkirt İlçe Merkezi (ELEŞKİRT-AĞRI) - 17.07.2009**
	Konu	**Sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Harcam**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Kars'a,** **1933'te Ağrı'ya.**

(1) aḳısḳanın ẖarcam köyü. /// (2) abėmdir benim. /// (3) on_için dedim, onun dediglernin_aynısı, farġlı bişe varsa ekleriz yan^{i}. / (4) şindi benim ḳonuşmalarım zāten_āyni, deişmi̊yór. (5) yalnız benim şivem bura^{y}a uymi̊yór, diyollar. (6) ama neden, onu ben de bilmem. (7) yan^{ı} ben mēmur_olduum dönemlerde de yabancí arḳadaşlar gelirdi ḳonuşurdu. (8) ya diyordum ben_eleşgird... yoẖ diyord^{u}lar sen eleşkirdli deil. (9) benim şivemi artıḳ ḳaradenize yaḳın benzetiyord^{u}lar. (10) do^{ğ}ru veya yalnış.

Ağ.06	**Konuşan**	**Mürsel Dabağcı (1944 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Eleşkirt İlçe Merkezi (ELEŞKİRT-AĞRI) - 17.07.2009**
	Konu	**Sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Harcam**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Kars'a, 1933'te Ağrı'ya.**

(1) aẖısĝa türkleri burda esgiden çoẖdi̊, şimdi yoh peḳ_o káder, nadır. / (2) adım mürsel, soyadım daba^{ğ}çi. / (3) admış_beş. / (4) evet_eleşğird doumluyum. / (5) aẖısḳadaki köümüzün_adi ẖarcam. /// **(Göç hikayesi)** (6) onī babalar^{ı}mız_annatíyo^{r}du. (7) babam_on_iki yaşında türkiyee ĝaşmiş. / (8) evet, yaní bi doẖsan_üşde, bi̊ otuz_üşde, ḳapaddi ora^{y}i adam. / (9) onnar_artıẖ gėcá ĝaçmíşlar. (10) orda ḳapılarí kidlemişler. (11) gėcá ĝaşmíşlár, hüdüdden. (12) gelmíşler ... şėyá ġarsa. (13) ġarsdan biyaní bizim nizamiye^{y}e gėşmişler. (14) orda üş gün bunnari e^{y}ledmíşler_üş gün sora da ... bu tarafa ğelmíşler, dedem, babam. (15) babam_on_iki yaşında gelmíş, bu tarafa. / (16) yanė babamı^{n} sü... sülālesi gelmiş; dedem, babam, dayılarım, halalarım, ȯnnar ... gėşmiş gelmişler. / (17) teyze işde. (18) zaten bi de baami̊^{n} bacısi orda ġalmiş. (19) segsen_üşde biz getírdıh burya. (20) doẖsan_üş yaşında. / (21) heved buralarí ziyaret_ėddi giddi. / (22) eved gėddi o^{r}da da ramettíġ_oldi. (23) há jim biraz bilgi de ondan_al ẖızım. / (24) asıl_onnan_alajan, o bene göre bires kültürli. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (25) ẖas demaẖ ne demaẖ, şimdi bi elbise alırsın ẖas, iyi vi elbise aldın mi ẖas diyerler. /// (26) baẖ babamın babasi bir, babam_iki, ē, bíz geldıĝ_üç, dörd, beşinci nesile gidiyórsun sen. (27) beşinci nesili, biz_o zaman, bilemezıẖ. (28) hayır da yāni bilsem, diyarím ki bu budur. /// **(Adınızı kim koymuş?)** (29) vala benım_adımi artıẖ_orda babam ġıraẖmíş. (30) burda babam bıraẖmiş yanė. // (31) burdaki artıẖ orá^{y}á göre yani, isim, öyle ẖoymüşle. (32) şim benım mürsel, bunn_adi músa^{a}ddin, birisínn_adi nāzim, birisínn_adi irfan, birisínn_adi efrayim. (33) bis alti ẖardáş, yėdi ġardáş. (34) bi bacımız var, o da zenüre. / (35) bi de yauz_işde, yėdi ḳardėş da. / (36) hāyır, ġardeşlerímin, ikimiz burdayıs, üçümüz bursada. (37) üçüsi̊ bursada. (38) biri rāmedlıĝ_oldi. / (39) sā ol, birisi de yurttışındadır. /// **(Askerliği nerede yaptınız?)** (40) izmīr nallıderede. / (41) ben_izmirde çoẖ ġaldím. (42)

ben_izmiri bölá ġarış ĝarış bilirim. / (43) evet, gültepede eşreFpaşada, ḳadriya ma^{a}llesínde yeşilderede çoḫ gezdım_oralarda, çoḫ ġaldım. / (44) dörd_ay ben_orda ĝaldım, onnan sora şiá gėşdím, elazıĝa. / (45) eved, yirmi ay da orda yabdım. (46) yirmi dörd_ay yabdım. (47) ... asgerliimiz_ėle ğėşdi ġızım. (48) şimdiki askerlik hem ġolay, hem de zor. (49) ^{h}áni şimdiki asgerlig birez zor. / (50) hāyır_o zaman ḳolaydi, asgerlig ḳolaydi. (51) o zaman, peg böle sıḫi deildi, rahatidi. // (52) ya^{u} dōruları ġonuşmaḫ lazım. (53) o zaman rahatidi yanı ġızım. (54) yani şimdi burda yėmediin yėmei asger_oca^{ğ}ında yiyörsün. // (55) asger_ocaı, peyĝamber_ocaí. /// (56) o zaman ḫomutanlar_iyidi. (57) şimdi de iy^{i} ya. (58) o zaman da iydi şimdi de. (59) ben zaten yirmi ay_orda ĝaldım, dörd_ay narlıderede. (60) yirmi ay da elazıĝda ġaldım. (61) onnan sora da tēris_oldı̊ḫ geldıḫ giddig. /// **(Burada ne iş yapıyorsunuz?)** (62) çifciyim. / (63) vala burda işde pancar_ekiyóru^{ğ}, buĝda ekiyö^{n}, çalışiyön. (64) hayat_öyle gėçiyör. (65) başĝa türli geşmı̊yör. (66) hayat_öyle yanı. (67) burda şimdi ekersin, biçersin, çalışırsın, gėçer gider hayat. (68) egmedin bişmedín, çalışmadın mi, ne olursun? açsın. (69) yani çalışacaḫsın. (70) artıḫ mejbı̊r mevsime şekile, zamana uyacaḫsın. (71) çalışmadın mi aşsın. (72) yapacan, ėdecan, çalışacan ... (73) yoḫsa demiyėller ki, aha sene egmeg de al yė. (74) öle, başĝa türlı̊ yoḫ ḫızım. // (75) adam çalışma^{s}sa, egmeg götürebı̊lir mi eve? götüremes. (76) mejbur çalíşacaḫ. (77) ben ^{h}admíş bėş yaşındayım, çalíşiyörúm. (78) çalışma da mejburiyatınde^{y}im. /// (79) hem de nāsıl! (80) sivrisineg çoḫ. (81) dedıḫ yeni belediyá başĝani sineg_iĺaci atar, o da hėç! (82) hele ilk_eveĺa darbay bene vurdi sait. / (83) tabi ya, orda çöp bidonumi bile götürdiler. / (84) bēnım tírafíḫ ġazasi oldi. / (85) hē^{e}, arabayi arḫadan sıḫışdırdılár. /// (86) çöp bidonnı̊ götürürken sıḫışdırmişlar_almış kidmişler. /// (87) bu diyėrdi ki buralar ḫali ḫaraba verana, lale uşmiş, yurdi veran ġalmiş, ayni şekilde, bayġuşlar_ötüyor. (88) öyle yoḫ ġızım. (89) baḫ burasi, yaşanacaḫ yėr. (90) havasi de suyi de. (91) şim bu havay^{i} sen hij bi yėrde bulamassın. (92) ben bu ġışın bursada ġaldım. (93) vallahi billahi saḳat_oldum. (94) yüzde admiş beş nem var. (95) izmir, şindi get, yaniyör. (96) izmir yaniyör şimdi. (97) ġırd derece sicaḫ. /// (**Ahıskalı muhacirlerin Eleşkirt'ten göç etmesi hakkında)** (98) burdaki göç hiçbiyėrde olmadi. / (99) admíş sekiz_admiş doġuz_oralarda başladılar. / (100) şimdi sait bi şė diyecam, olmiyėr, aşşaĝı tükürsem saḫal, yuḫari bıyıḫ, ġomşumsun. (101) şim bu asvald vardi, çarşının. (102) onnan yuḫari

bi tene aşiret yoĝúdi. (103) heb mu^{h}aciridi, aẖısẖa māciri. // (104) şimdi aẖısẖa māciri burda sekiz_on ẖana ġalmişıẖ, on ẖana, başĝa yoẖ. / (105) ha şim çoẖ on, om bėş. (106) başĝa yoẖ, onnan sora heb bunnar. // (107) ama şimdi artıẖ ġaynaşdíẖ. (108) dosd_oldile^{r}, ẖınami oldi̊ aẖrabo oldi. (109) ḳız_aldıẖ, ġız vėrdıẖ. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (110) onnar bizi hē̄ç ilgilemez. /// (111) az diş çoğ_iş çıẖarır. /// (112) atmíş bėş senedír ġapı ġomşiyıẖ. /// (113) şimdi burada meselá, senın aylen, benım anam bacım, ben tanıy...m da. (114) aylen meseĺa çarşiya çıẖdıĝında başıni açamaz, ġoluni açamaz, gezemes. (115) a oralar öyle deil, oralar_alışmiş, uymiş, çevreye uymiş ama biz_uyamazıẖ. (116) ben bursaya gidiyórüm_oĝlanın yan^{ı}na, valla^{h}i, çarşıya gidiyorum_adam bulamúyörum. (117) ben_admişinnen sora orda ben kiminle baĝdaşacam, kiminle ahbab_olacam, kiminle sohbet_ėdecam. (118) ama burda çoẖ, orda bulamasın, mümkün deil. /// (119) admiş sekizde bí ġari öldürmişin. (120) säni araşdurmişler_eleşgirdde çıẖmişin. (121) şimdi gelmiş ifadan_alacaẖ. /// (122) nası bilmiyėn_óla! /// **(Düğünler hakkında)** (123) ilkin güleşirdler, onnan sora ġoç çıẖarırlar. (124) eer o^{ğ}lan ġoçí ġaldırabi̊lirse ali̊r götürür, ġaldıramasa cezasıni, ġoçun parasıni öder, geçer gider. /// (125) gel^{i}ni arabaya bindirecaı sırada, ġoç getırírler. (126) damat, ġoçı ẖaldırırsa alır gider. (127) ḳaldıramasa ġoçun cezasıni veri̊r, çeker gider. / (128) bazısi ġaldırıýór, baz^{ı}sí ĝaldıramaz, mümkün deil. (129) on sekiz, yirmi, otus kiĺo, admiş ki̊ĺo, yėdmiş ki̊ĺo, bir_eliynán ġaldıramas ki, mümkün deil. / (130) tábi ya bir_eliynen ḳızım, ya ẖoş_ėĺa, ḳucaẖliyíb_arabaya mí ġoyacaẖ! / (131) hāyır_olúr mi! / (132) ġoçú, o sırtında yün var, yününnen tutuḇ ĝaldırıýór. / (133) bize mümkün mi! (134) biz_o zaman düün bile zor yabdıẖ. (135) ben ġızaẖla getırdım buni. (136) aburdaydi yaẖınidi. /// (137) ik^{i} sene nişanni ĝaldım, iki sene sora asgerlii bitirdim geldim_öyle düün yabdım. / (138) zaten_izmire giddím. (139) izmirde iki tene amcamın ḳızi varidi. (140) ramazanidi, om beş gün burda tuddum_on beş de orda tuddum. (141) bayrami yabdım_ėle giddím. (142) ġaynıminen beraber_asger_olduẖ. (143) bayram güní baẖlava getürd^{ı}ler, ben yėmedım. (144) tabí amcam ġızdi, niyá yėmiyėrsín? dėdi ki, ġaynım dėdi ki, vala bu nişannídır, on_úçün yėmiyír. (145) ġızlar ḳahḳaha addi. /// (**Eskiden büyük küçük ilişkisi nasıldı?**) (146) şimdi esgiden bir büyüg bi ġahvede otururken, biz mesele diyelim, babamın_olduĝu zaman, yėdmiş_ikide babam vefat_ėddi. (147) ben_o zaman asgerden gelmişdim. /// (148) çocuẖlarım bile vardí.

(149) ḳāvenn_önünnen gėçemi̊yördús, ki orda babam_oturúyör. (150) şimdi o yoẖ, şimdi bi baba gelmiş, aĝzında síĝara äli arẖasında. (151) esgiden öle yoẖdü, terbiya varidi. (152) şimdi o yoẖ. (153) onnar gėşmiş gėdmiş, tarihe ġarışdi onnar. / (154) ben kendi çocuğumi ballahi baẖ, a admiş bėş yaşındayım, zorsuz yėmín, ben babam ävde olduĝu müddedçe ben çocuĝumü alamazdım. (155) yaní ḳucaĝıma alamazdım. (156) şimdi baẖiyörsi̊n, adam çocuĝunú aliyėr oo öpiyȫr, seviyör. (157) a doal bişė, çoĝ iyi. (158) esgiden, kėşge e̊yle olaydi. /// (159) şimdi farẖli.

Ağ.07	Konuşan	Yaşar Üçdal (1931 doğ.)
	Derleme Yeri-Tarihi	Eleşkirt İlçe Merkezi (ELEŞKİRT-AĞRI) - 18.07.2009
	Konu	Ahıska'dan kaçış ve ailesi hakkında sohbet
	Ahıska'daki Köyü	Gamze
	Sürgün/Göç Yolu	1933'te Kars'a, 1933'te Ağrı'ya.

(1) şimdi bis, biz_ağısĝa türgleri varız ya, bizim sekizinci dedemis çeçenistandır, şey^{ı}ḫ şamili. (2) ordan tabi bunnar zaman geşmiş kedmiş, babalarımız gelmiş, dedelerimiz_olmi̊ş, öndekiler ölmüş gedmiş. (3) bunnari ruslar ḳominislie devet_ėdmiş. (4) orasi orta asya türgleri. (5) bütün dünyenin en müslüman yeri ora. (6) yaní müslümannıĝ ordan daĝılmiş_esas, ora. (7) bunnar da ġabul_ėdmemiş. (8) ulan demişler, ḳomünüs_olana ĝadar gelín el_ele vėrelim, türkiye^{y}e gidelim. (9) eer giddīk, zati gėddik; ė gėdmedisek, ė öldürecaĝısa zati biz_öleceis. (10) bis ḳominis m_olaceis! a ordan toplaniller, bu babamgiller, üç ġardaşímiş. (11) çoġ ġuvedli bir_aile imiş. (12) yani aḫısĝanın ġámze köünde çoġ böüg köymiş, bunnarın_önne gėçecaĝ_adam yoĝúmiş. (13) bunnar sözleşiyöller, di^{i}ller g^{i} tamam gidek. (14) ȯ ĝomşi duyyór, bu ĝomşi̊ duyyor, bu ĝomşü duyyör, yāu fiĺankesler türkiyeye gidiir. (15) e ne yapaḫ? (16) ė ne yapa^{h}, biz de onnarın kervana ĝarışaḫ. (17) onnar ne yaparsa biz de, onnar gėd… onnar gettikten sora biz gėdemezik. (18) üş bin nufús gälir bunnara ĝaríşiyör, üç bin nufús. (19) ävlerıní barḫlarıni her şė^{y}lerıni gėjá lambay^{i} yaḫiller, bıraĝıb yola çıḫiller ki işıḫlari görsün… görürseler diyáller yau ^{h}erifler_evlerindedir. (20) ne bili^{r}ler geddiler. (21) bunnar üş bün nufusünán yola çıḫiller. (22) gėc̱e geliiller, gündüz yatillár ormannarda. (23) on gün on gece^{y}e geliller, aḫısḫadan ġarsa ĝader. (24) bu arada geldii yėllerde her ne ĝader rus jandarma ġaraġolü görmüşseler am^{ı}jamgil, benım ḫanımın babasi, o ço diktatör_adamidi. (25) bū, geli̊r diyör gü osman sen sen sen alın biçaĝlari şeyleri gedíb_o ġaraġolü basac̱ayıḫ. (26) ne jandarma varse ebsını öldürec̱eyıḫ. (27) gidiller hebsini geberdiller. (28) tüvenklerıni cápanesi neyi varse hebsini alıb geli^{i}ller. (29) ṻç_üs segsen tene tüfek, rus tüfei, getıríb ġars valısına teslim_ėdiiller. (30) ġars valısi duyyir ki aĝısĝa türgleri geliyör. (31) önüne ġarşilemee gidi^{i}ller, üş bi̊n nufus. (32) ġurban käsiller, bi̊lmem neler^{i} yapiller, an^{n}irsin. (33) ordan gelüyör bí^{r}ĝaş gün bu

müs… müsafir_edi̊yor bu vali, ġars valısi. (34) orda boş yėr bulamiller. (35) aĝriya telefon_edi̊yor. (36) aĝrí valísi diyor ki bizim burdan ermeni eb çekildi geddi, kimse ĝalmadi buralarda çoĝ boş yėr var. (37) göndárın buriya gelsinner. (38) o vali bu valiye gönderiyör. (39) bírĝaş gün daha ki ĝaliiller, bizim babamízgile diyöller gi şimdi ġaẖın, gidin, aĝřının ġazalarıni, köüleríni, her yeríni gezin. (40) neresi size elverişli olursa biz_oray^{ı} size vėreceyıẖ. (41) bunnar ĝaẖir geliller. (42) ē ġárib_adam ḳor_adam, sen_aşindi burdan nėrey tanırsın gi! geliller. (43) // or^{i}ya gidiller, orda gidiller, bu önümüzde böyüg bir kö^{y} var mollasüleyman kö^{y}i, oraya gäliller. (44) baĝíller ki yau, üsdi güzel daĝ, her tarafi çay, böyüg çaylar_aĝiir_ėle sular, öni ova, düs. (45) di̊yöller gi yau, bu köy bize yarar. (46) gelin biz bu köe yėlleşek. (47) acaba burayi veriller mi bize? (48) bunnar ĝaĝir gidiller ağriya. (49) beendiniz mi? eved beendik. (50) nerei? eleşkirdin mollasüleyman köüni. (51) dutiir o milleti or^{i}ya yėlleşdiriyő́r. (52) ^{i}şde kimisi yüz_elli hane orda ġali̊yör. (53) artıĝ daa ĝaş nufusise tabi, ē̊ ėle aile var ki on nufusli, ėlesi var beş nufusli, ėlesi var bekar. (54) bunnari orya veriyör. (55) kimisíni bu uzunyazi denilen köe veriller, bi^{r} ġısmıni yüçeġapi var önümüzde, or^{i}ya veriyöller, işde dėrKen buralara daĝılıyör_o muacir burda bėlá ĝali^{y}ör. (56) rāmedlıĝ_atatürk, zaden burda yirm^{i} üşde cummuriyed ġurulmuş, yirmi üşde de bura ĝaza olmi̊ş, bu eleşgid. (57) o zaman bir_isgen haġġí tani̊yór, memur ĝaldıriyör. (58) büüglerimize yani hana bő́yükler^{ı}ne ġırẖ dönüm, çocuĝlarına onar dönüm tarla vė̊rüyör. (59) arazi, tapi ė̊d^{i}yor, ḳoyyó^{r} cebler^{ı}ne. (60) birer çivd öküz vė̊rüyör, toẖum veriyör. (61) a öleynen_idara edi̊yöllēr_işde gele gele gele gele, a gäl^{i}yirıẖ bur^{i}ya ĝadar. /// **(Ailesi hakkında)** (62) bizim sülálái görsen, en ufaĝi bennen_osmanıẖ. (63) benım_aşíndi üş dene torunum mar, bekardıllar daa. (64) ikisi yüz_otuzar kilo, biri de yüz ġırẖ kilo, küçüği. (65) osman_onun yarısi olmas. (66) ama ėle bunu kibi bėle göbegli möbegli deiller. (67) gözel, tīb, bōy bōs. (68) vallai ordan gelseler, diyarsi^{n} yau mâşallah hele vel̍a. (69) bele insan_olur! (70) ėledir ėle deil? he valla. (71) babayiid, pelivan bişeler. (72) babamnan sora da işte bis, beş ġardaşidıẖ. / (73) böyúg ġardaşımın_adi haci paşa, onun peşine ismail, uşda maranġozidi. (74) onun peşine ben haci yaşar. … (75) benim peşime küçúẖ ĝardaşım hacı köşeli, osmanın babasi. (76) onun peşine de nüsreddin. (77) dördi de öldi, bi^{r} ben ġaldım_ah. /// (78) bis çoẖ çile çegdig çoġ. // (79) bizden yėdi seggiz sene, on sene evvel, yani en eveli on sene evel kürd milleti eşrad milleti gälmiş bura^{y}a yėlleşmiş,

ėrmeni ġaçar ĝaçmas. (80) zati varimiş dá barabar da, faĝad bu kürd milledi daĝ kö^{y}lerinde. (81) bu ova kö^{y}ler^{i} ^{h}eb_ėrmeniler zavdėdmiş. (82) ėrmeni onnarı bıraĝmirmiş gi. (83) ėrmeni çekilince onnar bure^{y}e yėllāşiyö^{r}. (84) bunnarın_elinnen ne bis çegdik, yā, çegdik. (85) bu sene baẖ bu adaydi, muẖdar_adayi. (86) ġaş denesi demiş gi yāu avanatırge, buna oy verilir mi! (87) hele daha o şei süri^{i}ller. (88) ama allaa şükür bizim burda da gene bis çoĝluĝuẖ, yani diyebilirim güjleri yedmiyór bize. (89) yetse valla gejá bizi burdan sürgün_ėdeller. (90) ^{i}şde çalışdıẖ çabaladıẖ, oḳul yoĝudi o zaman, bişe yoĝídi. (91) ė elin bileğin ĝuetinen_ancağ_işte bu evläri yapabildıẖ, şeyleri yapabildıẖ. (92) ancaẖ geçım^{ı}mızi sa^{ğ}ladıẖ. /// (93) işde babamgilden_allah razi olsun ki burda ikilik seçmediler. (94) demediler bu kürddür bu türgdür, demediler. (95) dediler, her_ikisi de müslümandır. (96) aynı camíye gedir aynı şė… (97) aa kürddür bením geliním. (98) benım ġızım da kürdde. (99) hem_almişıẖ hem vėrmişıẖ, he valla. (100) yani seçgilig yabmamişıẖ, yoẖ. /// **(Oğlu hakkında)** (101) allah sizi de baışlasın benım_üç çocuğum mar. (102) saden bir_ōlum bir ĝızım bar. (103) iki ġızım var da biri saĝaddır, saymüyörüm_oni. / (104) o da çoĝ babayiid pe^{h}livan bişe. (105) almanyada bıyıẖ yarışi yapiller. (106) yüzi geniş, şei ėle ki aḇeĺa ĝolum kimiydi. (108) bu ele görünce dedi valla ben dá bıraĝacam. (109) abu bıyıĝ_o bıyıẖdır. / (110) he valla, dedi ben de bıraĝacam. /// (111) siz_ėlá izmirden supiḱar_olaraẖ mi geziyőrsünüz yoẖsa niye geldiniz gi? (112) yoẖsa burali misis? / (113) ula artvinin şavşed ĝazasını su basdi dün geçá. (114) eyle acıdım eĺa acıdım ki. (115) o ävi barẖi eĺa bütün yıẖdi yandırdí götúrdi. (116) artvinnen_eĺa arẖadaşlarım varidi ki bänım, almanyada. /// **(Ahıska sürgünü hakkında)** (117) bir_amıcam, en büyüg_amıcam_orda yüzbaşiymiş. (118) çoġ sözi geşelli bir_adam^{i}miş. (119) bu üç ĝardaşına demiş gi siz gidin, olur gi türkiye, zadi çoĝuni ismed paşa geri yolladi, bekarlari sora şei bir ĝısım bi… bişe^{y}leri varidi geri yolladi. (120) gidin diyór, olur ki, olur gi türkiye sizi geri verirse burda ben sizi ġurtar^{ı}rım. (121) ama ben de gelirsem tudulursaĝ bizi kim ġurtaracaẖ! (122) ona seveb_orda ġaliyőr. (123) bunnar geldigden sora bu amîcam burdan ĝahir gidir gene yaya, binek yoẖ, araba yoẖ, uçaẖ yoẖ, bişe yoẖ. (124) beş sene, beş sene sora gediyó … (125) gidir bajısıni, enişdesíni, birĝaş dene aẖrabasıni daha ali^{ı}r getiri^{y}őr. (126) onnan gelü^{y}ör birĝaş sene daha duruyör. (127) bir daha gidi^{y}ör. (128) üş defa gėddi. (129) ordan da aynı o ġámze köünden yaẖın ġomşiler^{ı}ni şeyler^{ı}ni alir getıríyır. (130) şindi

onnarda bizım ġızımız var. (131) onnari dá al... getıríyór. (132) onnan sora bir daa gidir, daa da getıremi̊yor. (133) rus yollari kes^{i}yör, ġapadi^{y}ör. (134) telörgi çeki^{y}ör, aníyísın, daa getıremiyır, boş geli̊yö́r. (135) amıcam ġali̊yör_orda. (136) rusun ẖaberi olüyör ki ġámze köü heb gedmiş. (137) o ġamze köünü ve yaẖınındaki kö^{y}leri bütün tutüyör tirene bindiriyór, aşındiki cumhuriyedlere gönderiyör. (138) e ama onnar cummuriyeti tanımi̊yör ki neredir. (139) götürüyör bir ġısmını ėndi̊rii̊r_eleşgirdde, bir ĝısmını endiri^{ı}r ġarayazidá, bir ĝısmını ȇndürüyör taşliçayda, bir ĝısmını bayazėdde artı^{h} bele bele bunnari hēr birini bir memlekete vėriyór. // (140) bunnar_alti yėddi sene birbirinnán ẖaberi olmüyör. (141) soradan soradan şe edi̊yöllár birbirinden haberdar_olüyöllár. (142) o diyör gi ben burdayım_o diyör ben burdayım. (143) sora ... ġaç sene sora ėle bir güzel şeylıĝ_oldi gi, serbes geldiler, burdan giddiler, gėdib geldiler, ama temelli göndermeye imkan yoẖ. (144) ani temelli çıẖış vėrmiyör gaur. (145) yėgen, sen de gel yėsene. / (146) ne zaman, dünen? / (147) o dünengi sayılmas. (148) ben ne_blem yoẖsa. (149) abu yoĝurddur? / (150) yaĝ? / yaĝ_olir mi yā, ben dedim yoĝurd. (151) ēy ĝızım bizím başımıza gelen bişmiş tauĝun başına gelmemiş. /// **(Bir hatıra)** (152) benım hāş fot^{u}raflarım var. (153) haca giddik. (154) bir maara var maara, ẖıra maarasi. (155) ẖíra maarasi, resululla^{h}ın gizlendii ĝaşdıĝi maara. (156) burdan_o binadan daha uzaẖdır, maĝaranın_uzunluĝi. (157) şindi kimse için… içeri giremiyör. (158) dedim yao ne var bunn_içinde, ne olur ki? (159) burdan gireğ_ordan çıẖaẖ. (160) yao gel, kimse gėdmemiş şindie çan, sen mi gidejan! (161) dedim ben gėdejám. (162) giddim, ordan çıẖdım, geldim, iki tene fot^{u}rafçı baẖdım_arablar_orda. (163) gelin burya dedim, geldi. (164) beni bu maĝarann_içinde fot^{u}ravımı çekin. he valla. / (165) o maĝarann_içinde fot^{ı}ravımı çegdiler. (166) bėle ediyírdler. (167) doẖsan birde ğeddim. / (168) tabi o zaman gencidim, yirmi sene evvel. /// (169) ciddī ĝonuşmaẖ lazım. /// (**Bir hatıra)** (170) ola ele bileydim ben, ėle türli ĝonuşacaȧdım ki! (171) bu televzyona da vėri^{y}ir. (172) bir dönüm_aorda, rámedluĝ köşe^{y}ne ḇen patos vuriyırdıẖ. (173) orda geldiler_işde bu ġızım kimi bir ġadın. (174) bizim_orda çalışmamıza hayran_oldiler. (175) aū, amúç̱a hele gel amuç̱a hele gel amuç̱a hele gel, geld...m buyur. (176) biz, işde böle böle şeyıẖ, ne diyöller_onun_a… (177) yeter_içmiyaca^{ğ}dım. (178) köşeá başlad^{i}ler; ġaç_evlisin, iki evli, nasıl_evlendin, ney, ĝaçırdın mi, nasıl_ėddin? (179) bu oni başladi söylemeyá, bitirdi. (180) ȇ gülü^{n}şli bişeler dá söyledi allah_içün. (181) sora bene dedi, sen eş

ġurbete giddin mi feĺan. (182) dėdim valla ben ĝurbed çegmedım faĝad, on_alt sene almanyada ĝaldım. (183) ė nasın_oldi, nasíl gezdiz? (184) almani diiller bėledir_işde, ġarısi bėĺa ġızi beĺa bilmem, iş yėlleri bėle bülmem felani bėle. (185) i dedim valla biz_o yolun kervani deildıḫ, biz_orya düşemedıḫ, aníyırsın. (186) gedmişdi, ī, televzyona vėrmişdi, he valla. (187) herkes seyrėdmişti. / (188) on, on beş sene oliyír ya^{u}. (189) patosa ḫarman döiyírdıḫ burda. (190) ġadīn ġīz, yıĝılmişdi, çēl çocuĝ eĺa bir şey olmişdi gi, yani hayran_olurdu. (191) zadi bizim buralar, o filim çevrülen yėllerden buralar ey^{i}. / (192) hele ebėle baḫsana. (193) aşını bir_at_olsa, bin, ked_oralari gez, buralari da dolaş. (194) gel camaad burda, otur ĝonuş. / (195) nėrde var? (196) bėle yėller nerde var ki! /// (197) gözüm_üsdüne geldin. (198) inşallah, daĝ daĝa ĝavuşmaz, insan_insana ĝavuşur. /// (199) bu sene bires soĝuğ_ėddi, havalar şe olmadi, bením_aĝaşlar meyva dudmadi. (200) tutaydi şindi her biri bele olmişdi. (201) bir görecaĝıdin, baĝçada, ne yoĝídi ki! (202) ben her bişey_ed… (203) ben_almanyaya ilḳ_olaraḫ tarım_işcisi olaraḫ giddim, tarım_işcisi. (204) bütün, aĝac_ekerdik, aşısini maşısini ėle yaparım gi, hij bi^{r} kimse beni kimi yapamas. (205) ama e bur^{i}ya geldıḫ boşa. /// (206) bilmem ben_ėle çarşídan yoḫari geli^{i}rdim baḫdım geriden sarıldiler, bacımın_oĝullari, onnar da izmirde.

Ağ.08	**Konuşan**	**Saniye Demir (~1945 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Mollasüleyman Köyü (ELEŞKİRT-AĞRI) - 18.07.2009**
	Konu	**Ahıska'dan kaçış, yemekler, hatıralar**
	Ahıska'daki Köyü	**Yesunda**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Kars'a, 1961'de Ağrı'ya.**

(1) ben şindi ḳars doumluyum. (2) annem babam ḳayınbabam ḳaynanam, aḫısĝa muaciri, aḫısĝadan gelme. (3) şindi ben_onnari bilemiyorum. / (4) yāni annaddıḫları ḫadar, yanī / (5) bilemiyórüm ki onnar ġaç yılında gelmişler. (6) yani yetmiş felan var. / (7) onnar geca ġaşmişler, belē ocaĝın souĝunda. (8) onnar heb çoluḫ ço̱cu^{ğ} eşyeler^{l}ni dögmişler sade̱çe cannar^{l}nı ḳurtarmaĝ_íçin gelmişler. (9) he, yanī, ē sadeje anam gelmiş, babam gelmiş, bir_emim gelmiş. (10) yani kendi şi… onnarın şivresini söylüyêrîm. (11) ā onnan sora işde gelmişler, bu īdıra gelmişler, yaḫlaşmişler_īdıra. (12) benım_altı aylıḫ bir_ē ablam varimiş, ḳòndaḫda. (13) onü yolda bıraḫmişler. / (14) şimdi rusyadan geçiyollar, türkiyenün hüdütîne as ĝali^{y}ir gelmee, ē, çocuğ aĝliir, annadın. (15) çocuḫ gi aĝliyór, çocuĝu anam_ordayken buraḫı^{y}ír. / (16) cannar^{l}nı ġurtarmaḫ_íçin. / (17) tabi tabi, yanī rus_asgelleri beḫliyőr da! // (18) onnan sora işdē dedem_ē gelî^{y}ör_o ki biras, anama dièr ki ḳızım di^{y}ír çojuḫ nèrde? (19) di^{y}er ki valla çocuu diir feĺan yirde buraḫdım. (20) ancaḫ canîmuzu ḳurtarduĝ_ağliyirdi, dòymasın, gèje ğeli^{y}üller, ḳış, ḳar. (21) onnan sora, rāmet sizin geşmişlerize de dedeme de, dedem diyèr ki valla^{a} ben gède… gèri ğidecem. (22) geri gediir ki bele fırtına tipi esmiş esmiş, ço̱cuĝun_üsdü böle durüyür. (23) bir sade̱çe nefes_alacaḫ yer ábu ḫadar_açıḫ. (24) ordan dedem aliir geliyúr_o baçimė. / (25) he, óyle buraḫmîş yolda ki can… anna… kendi cannar^{l}nı ġurtarsınnar. (26) ses olmasın die. / (27) baddaniyee sarmişler. (28) esgiden ne_blim_işdē yorĝana mí, baddaniyee mi ben bilemüyörüm_o ḳadar da. (29) a işde ben_o ḫadar bülürîm daa bilmem. / (30) adelet. (31) ō şindi ḳars diĝor_ilçesindedür. /// (32) ordan_işde gelmişler, īdıra. (33) devlet_el ḫoymîş. (34) artıḫ da^{ğ}ıdmişler, herkesi bir yère. (35) bunnarí, benım babami annemi, şi^{y}e vèrmişler. (36) ıġdıra vèr… ḳarsa vèrmişler ġarsın diĝor_ilçesindedüller. (37) he şindi ordan

göç_ėddiler. (38) annem babam befat_ėddi. (39) çoruẖ çocuẖ heb bursaya giddiler, bilmem her biri bir yana daıldí. /// (40) babam da tez vefat_ėtmiş anam da tez vefat_ėdmiş. (41) biz_ufaẖ yetım ġalmişıẖ. /// (**Haçapurun yapılışı**) (42) hamur_işi yapacaıdım, gő̈zleme diyórus, yapacaıdım. / (43) yu yȯ gözleme dē, et var_ī haçapur da yapacam. (44) oturun yeyin gėdin. / (45) şindi onu hamur açarıs. / (46) maya. (47) hiç bişá ẖadmi̊yörüs. (48) maya, o biras ḳabarır, ġaẖar yani bir_iki saat ġalır. (49) bunnan sora açarıs güzėlcana, içine et_olur, patates_olur, pėynirl[i] olur. (50) yani evinde ne ki bulunur, onu ḳoyarsın. (51) bölē ē bazen bêle, ê, şey gibi yap[ı]yorus hani, yuẖa gibi böle bu terafınnan bö[y]lá ĝadlar, bazen bêle yumnarıs, böle yumci̊ bazlama gibi yaparıs. (52) haçapur_odur. /// (53) yanmas tavalar var, ceryanda. /// **(Haşılın yapılışı)** (54) şindi būday böle el deirmen[i]nde çekeller. (55) oni ē̂ su[y]u ḳaynatı[l]lar_onū şe_idi[l]ler, içine çala[l]lar, o ḳaynadıẖça ḳalınlaşır ġaynadıẖça ḳalınnaşır. (56)... onu artıẖ böle ḳablara dökeller içine yaẖ ġoyallar, yourd ġoyallar. (57) yanı begmez, canın neinen_isderse onnen yiyebilürsi̊n. / (58) hē beh́mez de güzel_onu kürdler çoẖ güzel yapi̊yor. / (59) hayır_ayır, būdaydan_olú[y]ör. (60) yėmeg_o da bir yemek. /// (**Hasutanın yapılışı)** (61) bizde hasuta di[y]iller hē. / (62) bir mısır_ununnan yapi̊yüruẖ, bir de beyaz_unnan yapi̊yoruẖ. (63) böle şeker[i]nen yaı tökeruẖ ḳarışdurırūẖ tatli. (64) o ḳıpḳırmızı oluyor, onu oturur yeris. / (65) he, suya çaliiruẖ şerbet gibi, o uni getürüb_o şerbete çalıyorus. (66) unnan o ġaynamiş yaın_işine töh́üp, ġaşıẖla ḳarışdır... / (67) he, esğiden buralarda da ö[y]leydi sāid. (68) yeni hasdo olan ḳadınnarı. / (69) ölö ölö yani ō hem tatlı hem de sicah, bölē her teráfıni muhgem tutuyór. / (70) pegmezinen de yapıyolar şekerinen de yapıyollar, balinen yapi̊yollar, herşeinen yapallar. // (71) şindih́i töreme daa bişe[y] yemiyėr ki ya[v]rum. /// (**Bir hatıra)** (72) geçen sene oḳan, tutdum buna vėrdim bir teneh́eden fazla mısır. (73) getír de dedim yüküt_abêle, papasi şei çoẖ güzel_oli̊ir. (74) sen götür de uni daşa tök. (75) geldi ki ḳız_āba, dedim ki ne? (76) aẖa dedi bi̊r … sari geldi biri beyas. (77) megerem_ō ḳaba geliir_e bires kepeği, sari. (78) oẖürüne baẖdım ki ulā, ola ōlum buni nasıl_ ėddin, yazuẖluĝa! (79) ō̂ldüm buni yıĝa yıĝa. (80) dedi ki, aba vallā bėle bėle. / (81) aĝzında da dedim ki, az boĝozuna töküp /// (82) oḳan, aĝzında da dedim ki biraz mısır bo[ğ]ozunnan dökün dedím_o beyaz_uni silėr. (83) onı ġatmayın dedim, arpa ĝırıĝına ḳat, mallara ver[i]ruẖ. (84) buni dedím ayri yügüt, sen götür_eleykene tök. (85) eĺa ataşım çıẖdı. /// (86) punturuş bele büüġ_oluyor da ḳaḳala

böle ufaĝ. (87) /-abu tas ḳadar-/. /// (88) baĝ_orda bir tene ē şėy, kedi ğeldı ĝara kedi. (89) bir baẖ cücüẖ́leri ĝaçỉrmıya, ġurban_olim. / (90) götürdi benım de bir tenesini götürdỉ. /// (**Bir hatıra**) (91) serpil hanım, biz bele sa[h]ile ğidiyorus savaşinen ... (92) baẖdım ki bi tane bỉ[r] saríşın bỉ[r] bayan, bir zencinín ḳoluna girmiş. (93) afėdersis yannarında bỉ[r] süs köpei, bi tane de ḳıs çojuĝi, ḳız meles. (94) ėle ki o zenci dişler[i]ni açmadí mi! (95) bu dudaẖlari sadeçe beyaz bir de dişleri, eller[i]nin_içi, hi! (96) afėdersiz bir midem ḳaẖdi ki, o zenci[y]i ki ğördüm. (97) ama nası zenci, bele sanki tam zenci, sīpsiyah. (98) Fō[y] dedim, olā savaş dedim bu beyaz gömleg geymiş dedım bunu[n] şindi rengi çıẖmi[y]ir mi, bu gömleẖ́den nasıl gedecaẖ? (99) baẖdım ki zēnci geri dön… küldi. / (100) çōẖ siyah said, bir görecen yani zenci var, zenci v… o bir aca[y]ib siyah. / (101) yanında da bir sarışın ḳadın ki insan ḳıyamıyȯr baẖa. (102) çoẖ siyah. sora dedi ki o, teyze dedi bis, yani anadan doĝma böle siyah. (103) dedím_ōlum böle siya[h] olur mí amma. / (104) he türẖ́şe ḳonuşüyór. / (105) valla dedim_ola savaş, şindi bu gömleg beyaz gömleg gėymiş, şindi bu boya olmüyö[r] mü, bu rēngi çıẖmiir mỉ buna? (106) hiç hayadda zenci görmemiştim. / (107) ĝarısı dedi ki, yö teyze dedi, ē bunnar dedi anadan doĝma böle. (108) yan[ı]nda ġızi meles, hem beyas hem ... / (109) çōẖ tadli, saşlar ḳı[v]ırcıh, insan bele yani bỉr yudum su. (110) dedím_allah beĺan vermesin, senin gibi bỉr güzel insan geddin geddin da bu zenciynen mi ... /// (111) bilmỉyörüm ki nereliydi o adam yāni, tam zenci. (112) çōẖ ġara çoẖ ġara ki yani, he zenciler var böle, ē normal, o böle deduĝun ġadar ... /// (113) ben gördüm midem bulandí. (114) ben_ona yaẖın gėder miyim daa! /// (115) ġari türk, ġarısi türg. (116) o da ėle güzel türẖ́şá ġonüşüür gü o, teyze dedi niyá çıẖsın gi? (117) biz dedi anadan doĝma böle siya[h]ıs. / (118) yōẖ yoẖ ḳısım böle yāni, bu eller[i]nin_içi beyas, birás. (119) bu dudaẖlari böle ē geri ġadlanmiş beyas. (120) dişleri ki böle ki şi ėddi beyas. / (121) dişler[i] nası, diye[r]sin ki süt. (122) [u]lan_allah belazí vėrsin, savaş daa ben bir yėre ğedmem dedim. (123) saile ğidejaız, denis kena… ola heb mi bunnarinan rasliyaçauẖ? … /// (124) vū! zenci var zenci var. (125) onu gibi zenci ben hayadda, hē zenciler_o şeyde de var. // (126) onnar_ele değül_o[ğ]lum_o bir_acaib ġara. (127) bülmỉyörüm ben yani onü gördüm dellendim. (128) ola allah belanı vermesin ĝadın, sen bunnán nasıl yatıb ĝaẖıyı[r]sın! /// (129) valla oĝul ben_o adamí gördüm ġorẖdum. (130) dinime allahıma ben ġorẖdum ben, bunnar

heb mi bele insan? (131) nasıl buni, gömleg, beyaz gömlek gėymiş, ulan_oul bunun boyasi çıḫ̮miyir mi burya? (132) yoḫ̮_aba dedi, yani ġorḫ̮dum. /// (133) he he camuşun medeh́leri. (134) inan ki diyersin ki camuşun mediğini getürmiş ġoymüşün_o adamın yerine. / (135) yani cami̊şi̊n yavri̊suna medeh́, gedeh́ diyėller dá medeh́.

Ağ.09	**Konuşan**	**Herdem Işık (1931 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Mollasüleyman Köyü (ELEŞKİRT-AĞRI) - 18.07.2009**
	Konu	**Sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Gamze**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Kars'a, 1933'te Ağrı'ya.**

(1) adım herdem, soyadım_işıḫ. /// (2) he orda vardullar. /// (3) bulamiyėrím ki di^{y}im. / (4) bursa yoĝ_ī, izmirdedür de. /// (5) yoḫ yoḫ. /// (6) iki yaşındaydım_ordan gelende. / (7) ben bilmiyėm_oḫumamişım yazmamişım. /// **(Ahıska'dan kaçış hakkında sohbet)** (8) buriye gelmişuḫ. / (9) düz buriya gelmişuḫ. /// (10) pe_ne bilem_o mi aḫlımda ġaldi! (11) annadiyėrdi ya annadmi^{y}irdi! /// (12) benım hağlımda_m^{ı} ġalmiş ġīz! (13) /-e ne ki ĝalmış_annad_işde-/ /// (14) tebi sor gelmişle. / (15) evlerini buraḫmış_eleykeme, yātaḫ, ēv, māl, ġoyūn, ele buraḫmış çıḫmíş gelmişler. / (16) hērşėyleri orda buriye gelmişle. (17) burda da högmed şe edmiş köylere vėrmiş, ḳayırmaya, beslemee, kürd kö^{y}ler^{ı}ne vėrmişle^{r}. (18) gėdmişler her gün_egmek vėriyė^{r}mişler, çorba vėriyėrmişle^{r}. (19) benım bacım da, bėş yaşındaymış bö^{y}üg bacım, demiş babama ki, baba bu yeyilür mi ki buni yiyaḫ? (20) gel bunú suya tökaḫ. (21) dere^{y}e tögmiş gedmişle. (22) megem bir tene kürd de görmi̊ş. // (23) orda kürdün biri göriyėr buni, daa da etmeg vėrmiyėlle bunnara. / (24) kürdler. (25) un yōḫ, bíşe yōḫ gi bi̊şüre yiyalar. / (26) be_na_b^{i}lem o…dan çorba yabmíşle bi̊lmem neyimiş. / (27) kürdler kürdler vėriye^{r}. (28) her tandur yaḫanda ikindide ikindiyā yemeg_işde ne büşürmişseler veriyėlle. (29) etmeg vėriyele birer tene ekişer tene. (30) benım bacım då onú suya tögmi̊ş. (31) oni görmişler da^{h}a da vėrmēmişler. / (32) niya töĥdün? (33) babamgil gėdmiş högmete dėmiş gi, ḳaymaġama onnara demiş ki şeydür, bize edmeg vėrmiyeller kö^{y}li. (34) kö^{y}li mi̊ḫdari çığılmış dėmiş, niya vermi^{i}sín, demiş. (35) demiş bizim yemekleri begenmi^{y}iller, yemi^{y}ėller. (36) baḇam da demiş gi yoḫ çocuḫ yıḫıldi da tökülti. (37) daa bişe diyamamış de, işde ėle. /(**Daha sonra geçiminizi nasıl sağladınız?**) (38) gelmíşle buriya, högmed de ev ve^{r}miş, talla vėrmiş. (39) biz de üç bac̱iymışuḫ. (40) üçü…miz^{i} de bö^{y}ük yazdurmişler ki talla versínner çoḫ. (41) şindi burda tallamız vār, ev yabmişle, evimiz varidi. (42) ele geçíni^{i}rduḫ, he çayı^{l}larımız varidi ikişer tene, ne_blem. (43) ele geçinduḫ_işte. / (44)

bu^{ğ}day_ekduḫ, mısır_egduḫ, pancar_ekdūḫ. (45) herşey^{i} de egduḫ. (46) mal seḫladuĝ, ġoyun saḫladuḫ, şindi de her şeyden_olduḫ. / (47) babam_öldi. / amin. (48) anam zati gelduunen_ölmi̊ş, alti a^{y} ĝalmamiş. / (49) üç baciyuḫ, sora baḇam evlenmiş. (50) bacım da vardu on beş yaşında, allah rámet_etsin, vafat_ėtti, analuum da, analuĝum da gėddi, hepısi gedti, bacím da geddi. /// **(Adınızı kim koymuş?)** (51) orda bir tene nene, hengisi ebeymişse, ananım_ebesi, o ḳoymi̊ş ġızınn_adını ḳoymi̊ş. / (52) he, herdem ġızınn_adiymiş_eben^{i}n. (53) o demiş benım ĝızımın_adını ġoyacȧm. /// (54) aşşaḫki dā. /// (55) kürdlerde herdemcan çoĝ ey_adımiş. ///(56) anam yoḫ ki söyliya. /// **(Bir hatıra)** (57) benım nenemgil de gelmiş, anamın_anasigil_anamgil gelmiş, bursaya gelmişler. (58) o zaman heç kisme ele gelmemiş. (59) ḫaçmaḫ yoĝumiş. (60) gelmişler, baḫmışler ki gelinneri_ėşşeğinen götüriyėller. (61) eşege bündüriyėller, zilleri taḫıėler gez… götürü… (62) vā burda eşege biniyėler de ğedi^{i}ler. (63) terkel geri gedmişle ġamze^{y}e. / he. / (64) de ki baḫşa yer yoğumiş! (65) terkel geri ğėdmişler. / (66) he eşege biniyeller deyin, gelinleri eşşeginen getúriyermişler. (67) eşşegin boyn^{u}na o ḳader zil taḫíiller ki diyír da^{h}a sorma! (68) demiş vāy ben burda durmam eşşeginen gelín getúriiller. (69) hah, geri ğėdmişler. (70) a^{h}a orda topraḫlar da ordaymış, orda öldiler. / (**Peki Ahıska'da gelin nasıl gidermiş?**) (71) atinen, yengey^{i}nen, daul zurna. /// (**Düğünün nasıl oldu?**) (72) benım dügünüm yoĝudi anamcan. (73) bir^{i} yesir ğeldi, alman yesiri, almanya şey_olmişdi ya, o zaman geldi ona verd^{i}ler. (74) ne dügün ne der… /// (75) tebi o şeyden ta almanyadan gelmişdi, yesir düşmi̊ş. /// (76) ġavĝaluĝ_olmiş, şeinen, alman^{i}nen de urus vurmiş birbirne, onnar ėsir düşmi̊ş_almana. (77) almanda dēy ġaç sene ġalmíşler_onnan sora buriye högmed buriye işdedi. / (78) niyalali. /// (79) savuḫ deymiş, yel_admiş.

Ağ.10		
	Konuşan	**Asiye Üçdal (1971 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Mollasüleyman Köyü (ELEŞKİRT-AĞRI) - 18.07.2009**
	Konu	**Ahıska'dan kaçış, yemekler**
	Ahıska'daki Köyü	**Kumsa**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Kars'a, 1933'te Ağrı'ya.**

(1) nenem çoĝ_annatiėrdi ama ki. / (2) benim nenem_ordan yeni evliyken gelmiş. (3) daa yeni evliymişler, bir_ay^{ı}n_evlisi ğelmişler. /// (4) orda onnara işgence yapiirmişler nenemgile. (5) onnar ġap... her şeylerni bėle bıraẖıb, ḳâpilerni kitleib çıẖıb gelmişler. (6) mallar^{ı}ni ellerinden_aliirmişler, unnar çalışdıĝı zaman. (7) nenem^{ı}n_annaddıĝına göre, yani bişe satıb da bi yėrde alamiyírdıẖ di^{y}írdi. (8) çalışırdıẖ diir, gelírdler_evdeki yani yiyecaẖlar^{ı}ní bi̊le orta bölermiş, o ruslar, alıb götürürmiş. (9) işgence yapiėrmişler yani. (10) işde zo... ordan_on çí^{n} ĝaşmişle^{r} nenem... / (11) nenem dedem beraber ĝaçmişler. (12) orda dedemin_iki tene ėrkág ġardeşi ġalmiş. (13) iki tene ẖıs ĝardeş^{i} ĝalmiş. (14) ama soradan geldiler bur^{i}ya. (15) ē ḳıs ġardeşin … ḳıs ẖardeş_ord^{o} ölmüş de onn çocuẖlari ani, bunnar_ayrılırken söylemiş nenemn ĝardeşi ki, ī eer ki serbes olursa gėderses, gėdin_oraları gezin görün. (16) benım ġardeşlerim_orda gerçi geldiler, benım baḇam rahmetluĝ_olmişdi artıẖ da, görmedi. / (17) amin sizinkilerne de. (18) nenem_ėle annatiirdı valla ne_ḇlüm çoẖ zorluẖlar çegmişler. (19) ğelmişler burda dah köylerındá ĝalmişlēr. / (20) dīreh́ burya gelmemişler. (21) bu başĝa köylere ğidmişler_onnan sora ḗ bizim devletimiz buray^{ı} vermiş bunnara. (22) bunnara isgen_aġġı vermiş burda. / (23) hı hı, mollasüle^{y}mana ğelmişle^{r}, işde burya yėrleşdürmişler. (24) ḇenım ba^{v}am burda, dedem^{i}n tarlalarí varídi. (25) dedemin dedesi varmiş burda. (26) onnarinen bereber tabi, dedem teg gelmemiş, dedesi de varimiş dedemin. / (27) dedesi de varimiş, onnar^{i}nen bereber... / (28) vâllai bi̊lmiyírım ki. (29) işde burdo ölmiş dedesi nenesi. (30) dedemin, benım baḇamın babasının babasi, varmíş, burya gelmişler. / (31) burda hebsi burda mezer, nenemin mezeri de burda, baḇamın babas, dedemin, dedem^{i}n dede … işde baḇamın dedesinin mezeri de burda, nenesinin de. (32) çoẖ çegmişler_orda diirdí ki ço ẖaġaret_ėdi^{y}írd^{ı}ler. (33) bıraẖmiirdler yāni, malımıs fazlalaşsın. (34) mesáĺa iki tene ineğümüz_olaydi gelirdi di^{i}r bir_ineğinen

danasın^{ı} götür^{u}rdi bir_inegi bize ġalırdi. (35) on de yapduĝumuz diėr hani yāẖ peynīr, yaparmíşler_onnar de gelib böler, alıb gėdermişler. / (36) hē yā zulümden ġaşmişler yanī, zulüm_olmasa niya ĝaşsınnar ki! / (37) tabi, heralde. (38) yani nası, diir her bişemiz diir bėle hēr şeyimis, hēr şeylerni bıraẖmişler. (39) yataẖdan, eşyā māl hēr şey. (40) şeyler^{ı}mizin diır tosunnarımızın_üzer^{i}ná ḳapiy kitledıẖ geldıẖ, / he he. (41) soradan giddıẖlarında işdē, bu da ablamın_oĝli, soradan gittıẖlarında işde di^{i}r heb talan_ėdmişler, çoẖ yerí ateşe vėrmişler, ruslar. (42) hani gelmişler dá ġaçmişler die içerde bulamamişler ya, at_üzerinde ğelmişlēr, çojuẖlari atlarín heybeler^{ı}ná ġoymi̊şler_o zaman ki ālayıp da sesini ruslar duymasın die. (43) babamın bir tene bibisi vardi, bibisinin ḳızi var burda. (44) işde o atın heybesinden düşmiş. (45) ā̈ gelmişler ėpey tam türk sınırına gėçejaẖlar^{ı} sırada farḳ_edmişler. (46) iki kişi geri dönmüş, iki kişi geri dönmüş, baḇamın dedesi^{y}nen de baḇasi, geri dönmi̊şler. (47) gidmiş_ormann_içinde bulmíş getúrmişler. (48) çōĝ zorluẖ... neler_annatiirdí ki yani nenem. /// (49) çoẖ şeyleri hatırlamiyırıẖ yani. /// **(Ahıska yemekleri hakkında)** (50) benim nenem, bazlama yapiirmişler, nenem_ėle bi bazlama yaparmış ği yani. / (51) bazlama, mayáynen ẖamu… unne^{n}, maya, su. (52) onne^{n} yourulub, egşi... eşgiirmiş biras. (53) onnan sora sacın_üzerinde bişiyėrmiş, sajın_üzerinde, ince ince. (54) biştıẖdan sora yaĝlí^{y}irmiş nenem bēgmezinen. (55) bēgmezinen_oni yāliyirmiş. (56) o şekil, yan^{ı}na ḳomposdō, veyaẖ^{ı}d da ayrān. (57) ėle şėylerinen yiirmişler. (58) bi de ketemiz var yani, bizim nenemizden görduĝumus. (59) bu da ayni, bir su bardaı süd ġatiyėruẖ ketenı^{n} ẖamuruna da, ūn, sū, maya, hafif dinneniir hemen. (60) ē̊ beze, siz biz künt diyári̊ẖ siz beze. / (61) he, kündliyėruĝ ^{i}şte. (62) o^{n}nan sora biraz_oturiir_onn… açiyėruẖ ince çoĝ_inceliyır, sofrān dolusi̊ oliy^{i}r. (63) iki yuẖadan_oliyė. (64) ē, ne şekil diim ki ĝadliyėrsin, ḳará ġadlaniir_işte bis ġulaẖlí kete diyėruĝ_ona. (65) kete yapüyor_o da fırında bişi^{y}ir, çoẖ güzel_olėr, bėle tėl tėl. (66) peynirlisi oliyē̊r. (67) o çoẖ güzel_oli… (68) nasib_olsaydi burda ĝalsaydın, yafsaydı^{m}, sen de yėseydin. (69) yan^{i} nenemizden görduĝumus. (70) yan^{i} bunnar çoẖ mēşur. (71) bi dá ẖínġalımız vār. / (72) /-manti manti-/. (73) oni dē, sū bilduumus, un, onnen yourı^{ı}ri̊ẖ, ġulaẖmemesi yumışaẖlı^{ğ}ında. (74) ē̊, kündliyėruẖ biras büyükce, sofran dolusí açılacaẖ ġader. (75) onnan sora, ō̊, ḳare ḳare kesiyėruẖ. (76) anī bu ġayserí mant^{ı}sı küçüg küçüĝ_oliir bizim daa büyük, elde büzme şeklimiz daa deişik.

/ (77) nenem yapiirmiş. (78) våla nası gösdersem ki? /// (79) bele ḳare şeklinde kesili^{y}ir ya bėle, buni alıp. (80) bi bez_olsa elimde! (81) dur sene gösder… (82) bu bez^{i}nen sene gösderėm_o zaman aẖlında ĝalsın. (83) bu şekil kesiliir, bunun küçüği yāni, şu büyük deil de küçük, bu şekil. (84) bu şekil tutiyėriz bis. (85) baẖ sene gösderėm. (86) bi kenāřní bele içerī, bu şekīl, çoẖ güzel_oliir_am^{m}a. (87) bu bes bi̊yük ya, o küçüg_oli^{y}ir, bu şekil_oliir. / (88) heh bu şekil yumuliir, çoẖ güzel_ol… (89) biraz da küçüg_oldí_m var ya, ḳıymaynen. (90) ḳıymann_içine de ĝarabiber, ē onnan sora soĝan, birazcıẖ da sarmısaẖ. (91) oni youri^{y}ír terbiye ėderís, içiná ĝoyyeris yani biras bi̊yigce bi̊yigce. (92) o şekil suda bişiri^{y}ėris. (93) çıẖariėr suda … suda haşlanıb çıẖarıb teFsilere tökeriz biz. (94) yan^{ı}na sarmısaẖlú yourd. (95) üzer^{ı}ne pulb̲üb̲er^{ı}nen sos yapārıs. // (96) nāsib_olsaydi yabsaydım yeseydin. (97) i^{n}şallah b̲i̊r ğün nāsib̲_olur. /// (98) feselli de saç̲ın_üzerinde bişiyėr. (99) o da aynı kete ẖamuru gibi yourulü… (100) az önce annaddım_a su, maya, un. (101) o şekil yourul… ġulaẖmemesi yumuşaẖluunda. (102) o da bi yuẖadan_oliir. (103) açiyėrsín teg ġadli. (104) aynı o şekil, işde böle megduf şeglinde ġadli^{y}irsin, sacın_üzerínde bişiyėr_o. /// (105) bi yuvarlaĝí var_onun, yuvarlaẖ. (106) açiirsin ya yuẖayí, sora beĺa ġadliirsin bu tarafdan bu tarafdan, çarşaf börei di^{y}iller. (107) o şekil, küçüg küçük ḳoyyėrsín, dinnenir_onnan sora merdaneynēn_inceltiyírsín_oni. / (108) merdaneynen tekrar_açiyėrsín_onnan sora sacın_üzerinde teg yuẖa halinde bi̊şiriyėrsín_ona feselli diyiller. /// (109) az önce bükme deduĝum yuvarlaẖ feselli, beĺa deduĝum da dörd köşe feselli diyėruẖ biz_ona. /// (110) he bi de buranın cadısi var. (111) nenem_ordan gelmiş, burda yapiėrmiş. (112) mısır_unundan_oliir. (113) suynen yoĝuri̊^{y}ėller. (114) bi de içine, esgiden bizim ġazlarımız varímiş orda gelib burda da bü^{y}üti^{y}ėrmişler, ḳazın yaĝından yapi^{y}ėrmişler, oni̊ yourub, şeydē … ocaẖ diiller tandırlarımızın yuarlaẖ_oca… orda ateş yaẖí^{y}ėller. (115) sacinen tesbiinen sacın_altına veriyėrsín_altına ateş, üsdüne ateş. (116) onn_içine verib, bėle iki saat ġader_orda pişiyirmiş. (117) onnan sora on çıẖarıb sicaẖ sicaẖ yi^{y}ėrmişsin çoẖ güzel_oliyėrmiş. (118) süde doĝrayıp yi^{y}ėrmişsin. (119) ayranne^{n} yiėrmişsin mısır_uniynen. (120) çoẖ güzel_oliír_ama o esgide ġaldi şimdi bizim buralarda da mısır_ekilmiir ya, pek o ġader yabmiiriz yani. (121) … benım_annem çoẖ güzel yapardi, nenem de. (122) beni̊m nenem e^{y}le şėyler yapiirmiş ği rāmetluẖ babam nenemden başĝa kismenn_egmeğini yėmezmiş. (123) hä o ĝader temiz_o rusyadan

gelen nenem. (124) ẖayriye ismi. (125) çoẖ güzel yaparmiş yāni e^{y}le ki yeni ğelmiş burya gelende bū türkiyenin ḳomutani, asgerlerin ḳomutani ġıs sanmiş buni, ėlçi göndermiş. (126) ē̇lçi göndermiş nenemin eşi biras, az ondan büyügmi̊ş bi̊ ō^{n} yaş ĝader. (127) elçi göndermiş. (128) sorā dedem demiş gi benim_ėşimdir_o demiş benım ġızım deil. (129) nenem çoẖ güzelmiş māvi gös, saşlarí... / (130) ėlçi gönderi^{i}r sani^{i}r babası die ona ėlçi ğönderi^{ı}r.

Ağ.11	**Konuşan**	**Halit Üçdal (1934 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Mollasüleyman Köyü (ELEŞKİRT-AĞRI) - 18.07.2009**
	Konu	**Ahıska'dan kaçış**
	Ahıska'daki Köyü	**Gamze**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Kars'a,** **1933'te Ağrı'ya.**

(1) ordan buraya çoẖ äziyetinen gelmişler_ele annatıyodu bå^{v}am. (2) meşelerde ĝalmışlar, oralarda, sora kenn^{i}lerne bȭlē buríya gelme^{y}e bir şei tutmuşlar, ^{y}ani, nasi gideceiz, yol nerden, nasi yapacaȧz ziye, yan^{i} kend^{i}ler^{i}ne bir, ne diyolar_ona artıẖ, yollarnı gösderen bi kişiler ... / (3) rahber gibi bişe. (4) çoẖ zorluẖla ğelmişler. (5) baḇam e çoĝ_annati̊yodu. (6) babam buriyá ğeldi. (7) baḇam_iki sefer tekrar ğėri ğėddi. (8) ne^{y}_için? annesi ḳaldí orda, iki ḳardeşi ġalmişti. (9) dedi ben ğidėm_onlar^{ı} dá alem getírėm. (10) öle diyo, evi bȭle a mali ġȭyni̊ evi kilitledik geldig yāni, he onnara bırahdıẖ geldıẖ diyo. (11) dörd ġardaşlarmış bunnar. (12) ikisi gelmiş, ik^{i}si orda ĝalmış. (13) e gideg de onlarí alaẖ geleğ die, bi sefer gėdmiş, gelememiş. (14) tabú ḳaçaẖ gidmiş burdan gederken. (15) kinci bi sefer de gėdmiş, küçüğ bí ġardaşi, ismi sefer^{i}miş, "küçüg" diyollar, dėy_onu aldım getíriyodum. (16) tene orda ĝalan meh́eddin_isminde diyo bi a… benden küçúh́ ġardeşim vardi diyo^{r}. (17) geldi bána yavraldi aman_abey dedi yaȯ, bunlar bü^{y}ükleri, orda ĝalanlar küçükler. (18) sen bunü ğötürürsen devled beni yaẖaliyacaẖ, yabma edme, götürme. (19) dio ḇen de ğeriyá bi̊raẖdım, gelmiş bu ardahanda yaĝalanmış, arda^{h}anda. (20) ardahanda bir_ay_apis yadmiş_on^{i} de bülüyom ben. (21) ... valla ȫle işde sōra işde allahın_emri, allaın rāmine ḳauşdi̊. (22) yaní bȭle serbes_olsaydi, baḇam_o ĝader vá am^{u}cam. (23) ám^{i}ca̱m da^{h}a büyükdi. (24) o ġader havasliydiler ki yani oraya, ne diim yani. (25) o ġaçaĝ giden_insan bȭle serbes_olan_insanı ėş durur mi! (26) her zaman da giderdi baẖardi. (27) vala ondan sora, allaın rámetıne ġauşmüş_annesi. /// (28) o küçük dediim, ġardeşi, bū muẖurşa dayı, rıza dayı geld^{i}ler ya, rıza dayı o zaman demiş ki valla küçüg geldi, asgerde ĝayboldi̊ bilemedim. (29) o asgere bizine^{n} bizim sounda geldiler buree, yesir_olaraẖ. (30) onlar babama annadmiş gi senı ĝardaşın de bizinen de, artıĝ öldü mi̊ ná oldi, biz bilemiyeceis. / (31) he yā, he yā. // (32) baḇanın ġardaşi orda ġayḇoldu. (33) dördüncüsi

de zatan me^{h}eddin_emi. (34) ōlü geldi ye, o küçüğün, oĝ^{u}lü geldi bur^{ı}ya. (35) baḇamın, ġısġardeşi geldi bur^{i}ya. (36) bizi gördü … gördüh́ te onnari yani, damam mi. (37) e alla, bize nesib_olmadi biz ze gidemedig. /// (38) orda araba felan yoẖmış, ẖızekle, işlerni yapıyomuşlar. /// (39) yolú ögrenmiş. /// (40) yedmiş beş yaşındayım … (41) bu da yedmiş beş yaşındadır ben de. (42) bu benim ailem. /// (43) emi çocuẖlari.

Ağ.12	Konuşan	Şuşen Doğan (1930 doğ.)
	Derleme Yeri-Tarihi	Uzunyazı Köyü (ELEŞKİRT-AĞRI) – 16.07.2009
	Konu	Sohbet
	Ahıska'daki Köyü	Gobiyet
	Sürgün/Göç Yolu	1932'te Kars'a, 1933'te Ağrı'ya.

(1) /-abu yamşağın bir_aç, yamşağın_aç-/ (2) yoẖ yoẖ. / (3) şúşen doĝan / (4) aẖısĝandan ğelmişuğ_aẖısẖadan, abu uzunyazída oturiyėruẖ, nerden gelduẖ./ (5) násíl? / (6) násil gelecauẖ, gece^{y} günüzi birbirine ĝadduh, gimim_ȫldü kimisi ğaşdi, kimisi vuruldi, kimimiz dá sağ bur^{i}ya ğelduẖ. / (7) ben o ġarten bi̊lmiyėrim ḳu ordan ben küçüg gelmişim. / (8) bir buçuẖ yaşında ğe^{l}mişim. / (9) köün_adı neydí, ĝobiyėt. /// (10) burda mi? lençber_işi, ne yapaẖ ġızım bosdan_ekeruğ, ekin_ekeruẖ. (11) ben ne_blüm_işde ... işiynen çifciynen_oĝraşıruẖ, ne yapacauẖ! (12) rızığımız ne ise onnen_oĝraşiiruẖ bíz de. / (13) vålla yaşımí aẖlıma getúremem gi diim şindi síze. /// (14) çöz ba^{h}am_ele ne boycadur. /// (15) yaşiiruĝ ^{h}ele alla gün_ömür vermiş yaşiyaca^{ah}. /**(Büyüklerin göç günleri ile ilgili neler anlatırdı?)** (16) ey derdli insan ne annadmas ki! / (17) vålla onnar da^{h}a bením_aẖlıma gelmes ġızım.

Ağ.13	**Konuşan**	**Türkan Güneş (1960 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Uzunyazı Köyü (ELEŞKİRT-AĞRI) – 16.07.2009**
	Konu	**Ahıska'dan kaçış**
	Ahıska'daki Köyü	**Gobiyet**
	Sürgün/Göç Yolu	**1932'te Kars'a, 1933'de Ağrı'ya, ? Bursa'ya.**

(1) benim bir dayím_orda ĝalmış. (2) baĝ bänım kendı ĝaynanam da şu anda yüz yaşındadır. /// (3) ḫaynanam yüz yaşında ordan gelmíşler. (4) onnar dā oranın ġamze köünden gelmíşler. (5) ama o diėr ğí böle diėr bíz lambalari yaḫdıḫ, ävden çıḫdıḫ diėr. (6) anı ruslar_annamasın gi bunnar lambalari söndürdi de ġaşmíşler nere ğedmişe. (7) dolí ēv, eşig, māl, ĝoyun, aḫorda diėr öle bıraḫdıḫ şıḫdıḫ diėr. (8) biz diėr dabi yol_aldıḫ geldig geldig diėr. (9) önümüze diėr rus_asgerleri ğėşdíler diėr. (10) ben de diėr_atın_üsdüne diėr bír ē yorĝan ĝoymişim diėr. (11) anam diėr bir yorĝan ĝoymúş, ġaynanamın da annesi. (12) bir yorĝan ġoymíş diėr, atın_üsdüne ği yolda çocuḫların_üsdüne örterím diėr. (13) oní de rus_asgerleri önnerine ğeçiėr diėr ği bu yorĝanı diėr bize verirsēn, size diėr yol veririz gedersín. (14) eer verme^{s}sen diėr ... sizi diėr ilerde tuddururuz biz. (15) o da diėr ğí taḫ diėr bíze diėr bişe demäin diėr aha bú yorĝan da sizin_olsun. (16) o älímizdeki diėr yorĝanı da diėr aldíler. (17) biz diėr ... atínan adlarınen gäldıḫ diėr. (18) kimi yiyecáḫ ġoymuşdu üsdüne. (19) ȫle daĝlardan, öle derelerden tepelerden aşdıḫ ki diėr, adlar bile hayvannar diėr böle afėdersın kıçüstü sürünüyėr diyėr o dere tepeden. (20) öle yerlerden geşdig geldig di^{y}ėr. (21) geldiḣ́ diėr ... ġarsın_orda hudutu geşdiḣ́ suyu diėr. (22) orda diėr häp bir araya ki geçen diėr bir araya toplandıĝ diėr. (23) ... kimizi baḫıyėr ġarım yoḫ, kimisi baḫıyėr çocuĝum yoḫ, kimisi ... (24) onnan sora diėr üç gün sora diėr anaminen babam diėr biz birbirimizi bulduḫ di^{y}ėr, üç gün sora. (25) onnan sonra diėr, gäldi diė^{r} atatürḣ́ bíze saib_oldi. (26) bizi diėr bir_araya tobladi. (27) onan sora diėr bízi kö^{y}lere daıddi diyė^{r}. (28) biz her birimizi bir kö^{v}e vėrdler. (29) öyle bahar_ėdduḫ diėr. (30) ilkba^{h}ara çıḫınca diėr bízi ğená diėr bir_araya tobladi. (31) bu zever evli olan çivdlere, ĝaç núfusu var, nüfusa göre atatürḣ́ topraḫ vėrdi. (32) ė bekar_olub da on sekiz yaşında ğelennere, on dönüm isgan

haġġı vėriyėr. (33) yanı bu, tamam_on sekiz yaşına ğelmíş, ävlilik yaşı yaẖındır. (34) ona da on dönüm topraẖ vėrmiş, atatürk. (35) aha öʸle yaşamişer. (36) şimdi bäním_orda ... / (37) äved_orda işde bir dayım ĝalmış. (38) onnar_orda ĝalmış. (39) dedemgil_işde bu tarafa ğelmiş_anamgil. (40) gene teminki abėmin dedii ğibi. // (41) gelmişler, buraya ğeçmişler_onnan sora diyėrím_a atatürg ölē häpisine yėr vėrmiŞ, topraẖ vėrmiş. (42) işde hepisiynen ilgilenmiş. (43) bu tarafa geçen, türkiyee geçen ĝurtulmuş. (44) ĝalanı da zāten orda gaur parçalamış. (45) onnarí de tirennere doldurub ĝapalí tirennere, sürmişler saa sola. (46) gediėr diėr, tiren gediir_ama nere ğediėr, gȫrmiėrsin. (47) yol görmiėrsin, iz ğörmiėrsín diėr. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (48) annesinín ġulaẖları padlamış. (49) a şımdi bursada yaşiėr, iki ĝulaı da duymiyėr. (50) bením dayımın gelini. (51) şad dedenín_oĝlunun / (52) şad dedenín_oĝlunun gelíni. (53) diėr gi zordan diėr ġulaẖlarım diėr padladi diėr. (54) şindi can dayanı̊r mı̊ sänın_evladın_arabanın_íçina ĝoysun, gaur_ateş versín. /// (55) her_iki tarlann_arasındaki olan boşluẖ araziyá tump diyėller. (56) yānı́ kimze daa arada tump ĝalmamış. (57) o ĝoşmuş_ordan, bu ĝoşmuŞ burdan. (58) arada sınırí azaldmışlar. (59) bir hayvanın odliyacağí yėr ĝalmamış. (60) önceden ȫle tumblar varıdi, iki tarlann_arasında, ȫle boşluẖlar varıdi ki, köün hayvaní hebisi ordo otliyėrdi. (61) ama şimdi bir tene hayvanı otaracaẖ yer yoẖ. (62) adam diėr ği iki tene da olsa al götür daa. (63) yaylaya ğötür orda otar diir. /// (64) ävälden bis, dize ĝader çamurda köün tā ald başınnan su ğetúriyėrduẖ, ġovalarınen. (65) ilgbaharda köün çamuruní síz biliyėrdis ĝışıni, suya gedardıẖ ĝışın ḳovalarınan su ğetírírken göz... kibriglerimize toş_atardı toş. (66) dökülen su bus tutardı. (67) eve ğálene ĝader. (68) ama şimdi ävinde su aẖıʸír. (69) ġapının önünde su aẖi... içmeden hariç, bahcesíni de suliir. (70) adamın keyfine diyecaẖ yoẖ. // (71) burda iki tene maaciri ezmee ĝahiyėller. /// (72) şimdi meseĺa çoẖ souĝ hava ġış güni çıẖdın dışarí aaşlar bȫle çiçeg gibi olmíş. (73) çiçeg gibi olmíş. (74) o işdá bū aẖısẖa dili ona toş diyíllar. (75) toş, yaní aĝacın_üsdüne souẖdan / (76) ḳıraǧ atiėr ya, ḳıra. (77) ḳırağa bíz, toş diyílar, ona toş_admíş diiĺa. (78) kipriglerímis ayní öle olurdí. /// (79) çoẖ zorumuza gėddi. /// (80) ġızım gėt_aȯ debboynán diėr bir denege saman getur_abu pėce tökaẖ. (81) pėc, soḇaya diír. /// (82) ġanayaẖli demeg, ĝadın kişi demek. // (83) ō yaní fazla o gücü yoẖ_onun. (84) o anlami taşiyėr. (85) güçsüzdür. /// (86) o ġanayaẖliynán ne oĝraşirsín. // (87) şimdi meseĺa burda da iki ėrkeg birbirine tartışsa

baırsa, ya sen ne biçim adamsın ya, sen ĝanayaḫlı mısın! (88) yanı ĝadın anlamını daşiir. /// (89) bením annem babasına dada diyėrdi, dadam diyėrdi. /// (90) ĝadan_alėm dėmenın_annamí de, sana ğelen hasdalıḫ, ġaza beĺa bana ğelsín demeg. // (91) aḫi demek, aḫi, yāni o arḫadaş_anlamında, başĝa bişė deil. /// (92) adaş demeg, yani bizim yöredensin, birbirimizi bis taníyírıs. (93) vä birbirimize yaşımız da yaḫın. (94) adaşız biz yan^{ı}. (95) aynı yörenn_insanıyıs. /// (96) ne keh́ĺaniyėrsın demeg, yānı, ... şimdiki şeyde ōraşmaġ demek_e, kegĺaniyírsın. (97) nası bi tauḫ yėri eşeler da, di^{y}ėruḫ baḫ tauḫ kėgĺaniír, bizde o insana da öyle diy^{i}ler. (98) kėglenmaĝ yaní ōraşmaḫ annamında.

Ağ.14	**Konuşan**	**Hediye Özdemir (~1949 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Uzunyazı Köyü (ELEŞKİRT-AĞRI) – 16.07.2009**
	Konu	**Sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Hero**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Kars'a, 1933'de Ağrı'ya.**

(1) onun abėysi var_a, bíza ğäliyėr_er zaman, abu ġomşum. (2) baldoyi alamazdım. (3) onnarın äli degdi mi aḇdasi bozuliir. (4) ...eşat_abė^{y} şėi verdi, baldosunú verdi ki as. (5) dedim ki elim dägdi sene dedím. (6) abdasın bozulmadi? dedi yoḫ. (7) ben dedi henifi oldum dedi. (8) ben de demedim, sen müslüman m_oldun! /// (9) çekini̊rduḫ yavrum. (10) böüglermiz diyanda biz ad ġoymazduḫ. (11) çocuumuzu ġucaımıza almazduḫ. // (12) çocuḫ bunda işderse düşsün bayılsın, almazduḫ ġucaĝımıza. (13) biz_ele sayĝımızı hürmetimizi ele göster...duḫ daa. (14) aşındi gene ayni ele. /// (15) çocuḫ aĝlardı aĝlardı, ná bu alurdı ne de ben. (16) bizim böügümüzdür sayğımızı gösderduruḫ, hürmetimizi gösderduruḫ. (17) imkan mı varıdi. (18) baḫarduḫ gú, abduraman amca alurdı çocuĝu ġucaĝına. (19) ... biz gelurduḫ odada çocuğa şey mamasíni verurduḫ. /// (20) rehmedluḫ mähsud_amca gäliyėrdi. (21) ġaynanam_ondan bene baĝırd^{i} ėddi. (22) hädiyá dėdi, adımi. (23) dėdim buyur_abla ne diyėrsın? (24) ġaynanam^{ı} abla çaĝı... (25) bunun dedesíni görünce ġaynanam_içerí ġaşdi. (26) vō ben nė eddim dedí, ben_onun yüzüne nesin baḫacam! (27) ondan geldi, çayırdan geldi. (28) geldi dedi, räfĝa bacı. (29) räfĝa baci dedi, buyur dedi, haca gėdmişdi, buyur haci. (30) dėdi, gel gel dedi, ben_afėddim seni afėddim, niye içeri ġaşdın? (31) o zamanda her şey bereked de vardi, insannuḫ da vardi yavrum, her şey hēr şey vardi. / (32) ġaynatama? bazi niday^{i} dayi çaĝıriyėrdim, bazi dayi diyėrdim. (33) ġaynanama abla çaĝıríyėrdim. /// (34) ĝaynatam ėydi, babaydi baba. (35) ná ġaynatasi! nur yaĝsın topraĝına. (36) bir kismeye dememiş, ġarıncánn_ayaĝına ... (37) ġaynata däğüldü kü, bením babamidi. (38) ben heppisinden raziim, allah razi osun. (39) bütün ġonumdan ġomşumdan çoḫ razi^{y}im. (40) benim_annem babam bafat_ėtmiş. /// (41) ah keşgem ġardaşım bunda olaydı, daa yaḫan ġutaramassın_ondan. /// (42) remetluh annemgille^{r} söylerd^{i}le, biz de çocu^{ğ}, dinlerduḫ yarıbuçuḫ, ġaçar gedarduĝ_oynamaya.

Ağ.15	**Konuşan**	**Nurettin Özdemir (1946 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Uzunyazı Köyü (ELEŞKİRT-AĞRI) – 16.07.2009**
	Konu	**Ahıska'dan kaçış ve sürgün**
	Ahıska'daki Köyü	**Gobiyet**
	Sürgün/Göç Yolu	**1932'te Kars'a, 1933'de Ağrı'ya**

(1) şimdi ordan nasıl ĝaçmışlár, nasıl ğelm... ne yüzdán ġaçmışlar, onu mú siz_araşdırmağ_ısdiyörsi̊s? /// (2) orda bizim böüglerín anlattıına ğöre tabi ordağı o zaman, bin doğuz_otuz_ikiden ö^{ü}nce ḳominıslıẖ īcad_olmış orda. (3) o yüzden tabi orda evler^{ı}ní, aẖrabalar^{ı}ni, memlekedler^{ı}ni terğĕdmiş burya ğelmíjler. (4) a orada diür meselē, diyelím seni^{n} yüs tene elma ağacın var diü. (5) o zaman ğeliyordu ona iki yüs kiĺo, bír ton şey vurüyördí, vėrği vurüyördí. (6) hergese vurüyördü. (7) o vėrgiyi diyör sen tamam_edib_orya vėremiyörsün. (8) illah diyo bunu dolduracaẖsın. (9) dolduramadığın zaman ne yabüyzın? (10) diyısın al senn_olsun ben daa ĝarışmiyėrím. / (11) devlete borşlu ... (12) mesele yüs tene ĝoynun var ... (13) beş şüs kilo peynir verecan, iki yüz kilo yün vėreçan, bílmem ne ĝadar ĝuzü veráçan_ėy doldurmüyör_oni. (14) ne yabüyözún, terğedi̊yozi̊n devleti. (15) ō̆leyinen bunnarın elinden yavaş yavaş bu mallari çıĝarmıŞlar. /// **(Ahıska'daki köyünüzün adı nedir?)** (16) bavamgilin köün ismi ĝobiyėt. (17) annemgilin_oturduu köün_ismi ĝurkėl, ävet. / (18) annemin taraví båbamgile aĝaliğil diyermişler, yāni bir_ē̆, şey olaraẖ böle. /// (19) bavamğile de bi şė di^{y}ördi ama ben unuddum şu anda aẖlıma ğelmüör ya ḇavam_er zaman söylüürdü ... /**(Aileniz buraya nasıl kaçmış?)** (20) bin doġğuz_üz otuz iki yílıni otuz üçe bāliyan om bir on_ikinci aylarda bunnar bu ġars taravınnan gėçmişler hüdüti. (21) äní ġapiden deil de böle hüdüdden yani ġaçaẖ. (22) gėce ğėşmişler. (23) tabí bunnar o zaman ğelírken, afėdersın ad sırtíynen, ėşeğinen, artıẖ kim ne bulmüşse. (24) çocuẖlarnın yarısi ... annesi orda ĝálmiŞ ḇaḇasi ğelmiş, ḇaḇasi ğelmemiş, annesi ğelmiş. (25) ḇö^{y}le ğelmişler bu tarava. (26) bunnar ġışın burya ğėçmişle burada bunnari tutmuşlar kö^{y}lere dağıdmışlar, baẖım_için. (27) işde ... bir ayle bir_eve bir ayle bir_eve, burda bu memleketin yėrlisíne, aşírete daıdmışler, / ġış_olduĝú üçün. (29) bahara ĝadar_öyle ĝalmişler. (30) baharın devled bunnara işde iki eve bir çift_öküz vėrmiş, araba vėrmiş. (31) o zama^{n}

öküz_araba devri tabí şíndi^{ğ}i ğibi tıraḫdor falan yoḫ. (32) biķaç sene sora da işde atatürg arazi vėrmíŞ bunnara buralarda. (33) tarla çayır vėrmíŞ. (34) tabí vunnar_eb burdan çou da çekildi ğėddi kimse de ĝalmadi. / (35) işde ḇō̆le o şehilde ğelmişler. (36) tabi ğelírken dē hüdüdde çoḫ nüfüs ġırılmiş, çoḫ ġırmışlar. (37) ġaçaĝ ğelüüllár, di^{y}or, ō rus, onnar, biz nöbedçi diyoruz_onnar saldad diyórmuşlar. (38) gece Darıyórdular diyór bízi. / (39) hesab_et ġıcaĝındaği ğetırdıı çocuĝu biraḫıb ġaçiyör. (40) çocuĝı orda biraġı^{y}ır. (41) geldıḫ diyír ğė hüdüti ğėşdıĝ bu tarava. (42) adam ġaynatasí sorüyór, ğelinle çocuḫ nėrde, diir ği orda biraḫdım. (43) tegral ğėri döniir, gėce ğėdiir_o izinen çocuu bulüyör_aĝli^{y}ör çocuĝ_aliir ğettüriye. (44) böyle bu şeylerınen ğelmíŞle bu memlekete. / (45) ävet, o zaman devletın za^{y}íf zamani. (46) yol yoḫ, iz yoḫ. (47) elbise bile yoḫ hi ğiyeler. (48) yiyecaḫ bile yoḫ hi yiyeler şindiki ğibi deil. (49) çoḫ zorluḫlar^{ı}nan ğelmíşle. /// (50) zuḫum_olsun, tėrmaş_olsun, andıran ĝalsın, mıdıreğēn ġalsın. / (51) mıdıreğen yāni, diyóllar ya saibsis ġalasın seni demeğ_isdiyór. /// (52) zuḫuma ĝalasın, mıdıreğe ĝalasın, termaşa ĝalasın. /// (**1944 sürgünü hakkında)** (53) afedersin diėr hayvan vaġonnarına^{n}, mesele, bu köü yıĝmíş buríya. (54) herkes burda ġarışıĝ, adamın_aylesi orda ğendi burda. (55) diyór hemen burdan bölüyő́r, diyo^{r} burdan bėĺa bu vaĝona, ordan_öle o vaġona diyö^{r}. (56) gediyór, vaĝonu mesele diyálım_aĝriya ğėddi. (57) aĝrıda iki vaġoní açiír. (58) ġarısi burda ĝaliyo, ĝocasí ğidiyör. (59) bunnar hayvan vaĝonnarında ġıŞın souḫda yėr^{ı}ne ğidene ĝadar zatan o özbegisdana oralara ĝazaısdana sürüyólar, buradan. (60) orda di^{y}ór_onnar heb çoĝusú yolda ölüyóllar. (61) orya ğidiyolar. (62) ėndikden sora baḫıyo ki ġarım yoḫ, çocuĝum yoḫ. (63) öbür vaġoni aşmıŞ ya ezrumda biraḫmíş, gelmiş_āríya. (64) bu sever bunnara yasaḫ ġoyyór. (65) oddus sene siz bu şeirín diŞına çıḫamassıs. (66) oddus sene sora, ġırḫ sene sora, izin vėrmişler. (67) bunnar ... vileyedden vilete ğiderken, gidiyór baḫıyólla ... ĝeyreddini gördüm_orda. (68) ĝeyreddín kimler var burda, ne yabíyorsı̂s? (69) artıĝ öyleynen soruyúllar, birbirinin çocuḫlarınī, şeylerini buluyóllar. (70) ġazaĝısdana süríyėlar, orda fārĝana olaylari oldí. (71) ... bis televizyonnarda izliyórduḫ. / (72) azerbeycana süriyėr, saĝa süriyėr sola süriyėr. (73) ... aşımdi de ğelmíşler, mesele bursadadırlar. (74) bením_ē, dayımın, dedemí oĝlunun gelíni burdadır, bursada. (75) diyór oĝlum_asgerden geldi diyö^{r}, o gece diyór, ġapíde diė taḫsísi vardi böle diėr. (76) geldi diėr ... çıĝarddiler diėr taḫsiya diyėr ġoydíler. (77) taḫsının ġapílerni kidlediler. (78) bizim de üzerimize

ġapii kidlediler. (79) taẖsiyá ateş verdler diėr. (80) ėĺa bağıra baıra o çocuẖ taẖsınn_içinde yandi. (81) öle eziyedler çegmíşler.

Ağ.16	**Konuşan**	**Asiye Uçar (1932 doğ.)**
	Derleme Yeri	**Yücekapı Beldesi (ELEŞKİRT-AĞRI)**
	Konu	**Hatıralar, adetler**
	Ahıska'daki Köyü	**İceret**
	Sürgün/Göç Yolu	**1932'de Kars'a,** **1946'da Ağrı'ya.**

(1) adım esiya, soyadım uçar. / (2) yedmiş yėdi yaşíndayim. / (3) ben burdā pósofda doĝmúş... dünyaya gelmişim. (4) bȧbamínan_annemi... bi gelmişler bir çocuẖlari olmiş, bir_oĝullari varimiş. (5) orda befat_ėtmiş. (6) ondan sora ben_olmişim. (7) işde benım babam da, kirvaluĝúnen işde bu hayınnar götüriyir de, urus hökümetinin_ē böyüğüni öldüriyėr bením babam. (8) onnar, urus_ökümetī ona dartısi aldun vėriyėr. (9) ġaybėdiyėller babamí. (10) onnan sora pós^{h}ovdan gőleẖerde ğelmiş annem, bahşa adama köçmüş. (11) o da urusyadan gelennerden. (12) ... göleberdde de ġalmişlar, on bėş, yiğirmi sená ĝalmişler mi bilmem ... on dörd sená ĝalmişler. (13) ben ȯn dört yaşında topraẖĝalaya geldim. (14) ȯnnan sora ȯn dört yaşında beni vėrdi. / (15) kibar dedey^{i} nėrden_aĝnadėm! (16) kibar dede^{y} işte diyėrim_e babam gelmiş. (17) urusyadan gelmiş. (18) ... ilkin birí, ġarızi varimiş_evlenmiş, gene bunnardan. (19) ... fato ẖalanın_işdē, babam, benim de, ī, anamın_ī dayısını^{n} ġızini almiş götü^{r}miş. (20) o kü bäfat_ėdmiş anamı ġaçurmíş getürmiş. (21) hökmetinen düşman_olmíş. (22) ġaçaĝ_olmúş babam. / (23) babam ki urus_ökümetinen nėre gėtsa sarı̊lmiş. (24) rus_ök^{ü}metinen gelmiş bū. (25) dedemgil de cıẖėlde sarílmiş_ola. (26) babam reşid_emigilde. (27) reşid_eminin abu son ... / (28) anan emileridür. (29) bením de babamın ... bibisi reşid_emideymíş, sounki ġarısi. // (30) onnan sora sarıliėr dá işde orda urusun başġan mi bişesini vuriyėr, öldúriyėr, / neçellügi̊n. (31) işde vuriyėr, babam ġaçaẖlu^{ğ}a çıẖıyír. (32) sora türkiye^{y}e gėçiir. (33) işde türkiyáda da posofda ... egleniėr_evel pȯsov_ėle faẖırimiş. (34) ben de gördüm, faẖıridi, çoẖ faẖırıdi. (35) bu almanya olmiyaydí, zonġulda olmiyaydi, hēc bişeleri yoĝudú posofda. (36) onnan sora babamın dartısi altun_aliyėr. (37) babami ġaybėdiyeller_işde posoflílar ... (38) onnan sora anam ġaliir. /// (**Esgiden büyüklere saygı nasıldı?)** (39) esgilerden böyüklere çoẖ

sáyĝı varidi. (40) ... esgilerden gälinler sabah namazını, ġaḫardi, ġāynatasına ġaynanasına abdas suyi verúrdi, iş verúrdī. (41) ḫızmet raĝbet_ėderdi. (42) şindiki gälinner, yoḫ. (43) ... biz de yetişduḫ, ben de yetişdim. (44) o günnere ben de yetişdim. (45) sabah namazına ġaḫardım. (46) ḫızmet_ėderdím ġaynıma. (47) ... ġaynatam yoĝıdi ama ġaynanam varidi, ġaynım varidi. **/(Gelinlik ettin mi?)** (48) tabi, lal_oldum. / (49) hėş ġonuşmiyirdim. / (50) valla ben seyfet_aĝaynen ėpey gelínluĝ_ėddim. /// **(Bebek ile ilgili adetler)** (51) bebeg dünyá^{y}á geldi mi, bebegi seveller_aḫıri, sevmezler mi! (52) onnan sora böyür, dişler çıĝanda hedig büjürüller daıdurlar. / (53) yapallar_işd... ne bilim, buĝdadan yapallar. (54) buĝda, içine ... misirden yapallar. (55) misirden de yapallar. (56) hedig_ėdeller, oturturlar_ora^{y}a, ortaya, çocuĝi, tökeller yaní şėyden. (57) tabaḫ tabaḫ da ġomşilere daıdurlar. (58) onnar da pėşgeş vȇrüller çocuĝa. (59) esgiden_ėleydi şindi yoḫ, şindi ėle bişė yoḫ. / (60) ġırḫıni de oḫudurlar ġırḫıni. (61) banyȯ yabdururlar. /// (62) yaḫallar yuyallar, bezedürler. (63) bėşiğini bezedürler. (64) bėşiğá ġoyallar. /// (65) yaḫiyėller, ġaç kere hem de. (66) üş defa, dörd defa yaḫiyėller ġırḫa çan, çocuḫ gi cannansın. /// (67) hä topraĝ elerdiler. (68) ḫarbuldan_elerduḫ topraĝi / (69) topraĝi elerduḫ incecama. (70) ince elekden elerduḫ ki çocuḫ ... (71) isidúrdler topraĝi, bėzin_üsdüne ġoyardiler. (72) bėzin_üsd^{ü}ne de bir pa... bėz_atardiler. (73) çocuu ġundaḫla^{r}diler, yatur^{u}rdílar. (74) şindi ėle iş yoḫdur. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (75) bursada bením şėnniğim çoḫ var da tanımazūḫ, onlar da bäni tanımas. /// (76) şindi iḫdiyallandín mi hürmetin gėdiyėr ... (77) şindi hürmet yoḫ. (78) valla äsgiden hürmet çoĝudi. (79) boşuna, hėş dėme! (80) bir_iḫdiyar geleydi valla ġuz ġurban_olurduḫ. /// **(Bir hatıra)** (81) ämicem geldi gėcen^{i}n bi faslında, seslendi. (82) ġapiy^{i}, gece şind ġapi^{y} açmaĝ_ėç ėy dägül. (83) säsliir ki, adıni vėriyėr. (84) diyėr ki ne var? (85) diyėr ki ḳaraḳola misefüller geldi. (86) ätmeğümizi allah vėre ... birġaş denesine çıḫardın. (87) açıyír ġapiy^{i}. (88) ävelden dȯn geyärmişler, dȯn kölmekce. (89) çıĝıyėr ėle haman bu cinėl yabmíş (90) ... ormanda cinėli yabmiş yabmiş, bükmüş bükmüş aĝaci. (91) boynuna atiir götüri. / (92) ... öldürdün, näsíl, ne tevr_ėddis? (93) yėrbeyėr öldürdüz. (94) ben säni. (95) kesi^{y}ir, aĝzına vėriye etinden kesiir diyir ki ... / (96) babamú öldüreni, emicem geliyír urusyadan / (97) ġardaşi, babamı̊^{n} ġardaşi, geliyėr. (98) onü götüriir. (99) kese kese götüriy... (100) etlerini kesiyi saĝ saḫ. (101) hȇç_öldürmiyėr. (102) tā urusyaya göçürene ça öldürmiyėr. (103) ... urusya^{y}a ki

götüriyėr, köpeklerí, urusun köpekleri varmiş_ėle kesgün ki, ġurtlar ... atiir_ögüne. (104) diír şindi säni ėle bu paḳlar. (105) ama nėydecėm. /// (106) o öcüni aliir_ama na faydasi! (107) bennen gėden gėddi o ki bä^{n} ġaldım yėtim. (108) ėllárín sopaĝına ġaldım. (109) ... babaluĝa ġaldım. // (110) babasız ġaldım. (111) ėle ėller baba diyardi ben ... aĝlardım ki benim babam yoḫ ki babam diyėm. // (112) babaluĝuma baba çıĝıriirim, görmemişim_e. (113) çünküm bir yaşında. /// (114) anam pėrpėrişannuḫ çägdi. /// **(Bir hatıra)** (115) insan bişe de olmadi mi, ėle, vaḫıdsıs ġaldí mi, bir caní bişe işdedi vėrmediler mi (116) /-o vaḫıdsıs neye diyolar, hamile ĝalduĝuna-/ (117) he^{e}, çoḫ yaní darlar çegdim ben ... ceíl ceíl. (118) on dört yaşında gelín_oldum_on_alti yaşında bi̊r çocuḫ, böyüġ_oĝlumú on_alti yaşında ġucaıma aldım. (119) tam_on_alti yaşımdaydım. (120) ėle alti yaşii dolduriyėrdim, bir_ayım varidi, reimí ġucaĝıma aldım. /// (121) görümceme gėddím, dėdim ki, ėy inegimiz yoḫ bi̊şey yoḫ, dedím bene birez yaĝ vėr. (122) bir ḫaçapi̊r yapėm yiyim. (123) ädmeg püşüriyirim şindi. (124) ädmeg yėmiyėrim. (125) dėdi ki vėremem. (126) vay dedi ġocam dedí, abunu^{n} ġaynatasidür şindi, rähmed canına, o ėydi çoĝ_ėydi vallah. (127) bän_o adamdan raziim_allah razi o^{l}sun. (128) yani ġocasi gi gelib de onu, bene bi párça yaĝ vėreceğ de ġocasi gelib bunu dögeceydi he^{e}? (129) yalan... oni mahana dutiyėrdi, matrabazidi, topraĝına haber gėdmesín, bením görüm çoğ matrabazidi (130) ėy de / (131) he valla lekezidi. (132) /-cimri insana-/. (133) abėĺa ġıymazdı ki bişė vėre. (134) geldím_ele oturdum, sacın_altında ädmeği bi̊şi̊riyėrim. ... / (135) he somünner büşüriyėrim. (136) ē, şindi söz sözi aşdi, haḫlıma her bişėy geliyėr_insanın. (137) şindi somünner yapiyėrim_aĝliyėrim_aĝliyėrim_aĝliyėrim. (138) ėĺa aĝliyėrim ki niya bėĺa paḫırli̊ḫdan ... / (139) hä punturúşler. (140) ėy de, niyá bením de olsaydi şindi ben niye ğėdėm dā̆ görümcemden ben yaĝ işdiim de alim de gätúrim, ben buni yapėm gi. (141) bir tenesi ğäliyėr, yaḫi̊^{n} ġomşumus geldi. (142) meğerim ġapíy_açir diyniyir, bäni diyniir. (143) esiyá baci dėdi, bene ğüzel burĝul vėr. (144) ben de ona burĝul vėrdim. (145) burĝul vėrdim, gėddí bí dá baḫdum ki o ġaşuĝu bi̊le doldurmúş bir yaĝ getúrdi. (146) dėdím, allah sen... (147) baḫ vallah bėle dėdim, dėdím allah onn_imanıní ala sene vėre. (148) senin bir_allah bir_oĝlun var, allah dörd dane ėde dėdim. (149) oĝulların dörd_ola. // (150) ben yabdım. // (151) iki oĝlan da bi de babasi daşa gėdmiş, daş getúrme^{y}e. (152) dėdim o ġaten gelmese ki bunnari ben hepsini ben yiyecem. (153) ben yiyarım ben.

(154) ac göz, gözlerím_aç. (155) ... edmeg yimemişim. (156) şimdi geldile o dėdi, vā bişė ġoẖir_o dėdi bişė ġoẖiir. (157) dėdim siz_içün mi yabdım ki yiyasız! (158) ben yiyácam. (159) dėdi gözün ḳor_ȯlmasın, dėdi gätur gätúr dėdi, au ikisi zene de, a^{u} üş denesin^{i} de üçümüze vėr yiyaẖ. (160) onnar ki yėdi ben bi tenesini yėdim. (161) dėdim_aa óbürni de size. (162) ya sen_aĝliyėrdín gi ben Doymam! (163) dėdím valla ben Doydum. (164) bi tene yėdim ... yėddi dėdím. (165) ben_ėĺa zannėdiyėrdim ki hep de yiyecem de Doymiyecȧm. (166) halbuki hepímize yėddi.

Ağ.17	**Konuşan**	**Bilor Uçar (1931 doğ.)**
	Derleme Yeri	**Yücekapı Beldesi (ELEŞKİRT-AĞRI)**
	Konu	**Hatıralar**
	Ahıska'daki Köyü	**Varhan - Hona**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Ağrı'ya**

(Eşiyle ilgili hatıraları) (1) ġumam da bele yaní bazan dögerdi, bazán dá ėydi. (2) günü säverdi, gece olanda da bıraẖmazdí ġocáy bene. (3) ben de ġocáynen hėç yatmamişim. (4) görmemişim ki aşındi ġocáynen ... yatmaẖ nasíld... ? /// (5) o yatmaya sebeb, vallah bişėy yoẖ. (6) ben diyėrdim gi şėydür_ẽ, benle niye yatmiyėrsin? (7) ben senín ġapadman miyim? (8) a^u ġar^ının ġorẖusunnan gelmiirdi yaẖına. (9) dögülduĝum_ona sebeb. /// (10) böyüg ġuma var... çocuĝa sebeb_aldi beni. /// (11) helbed çoẖ bö^yügüdi. /// (12) ben çalışmaya çoẖ çalişiirdim. (13) heb arẖamda sepēt_işde ... /// (14) vallah ġumam da dögdi. (15) ġumam da boĝíyėrdi. (16) vallah ... ġaç se^fer sıẖdi, boĝíyėrdi. (17) bu burnumnan bėĺa ġan sögdi. (18) äbile aĝzımnan burnumnan_işde geldi gene. (19) görümüm varidi, zinned. (20) ā, ėltim varidí ẖoşminaz_onnar ġurtardiler. (21) onnan sora dá ġaş defe valla biĺa hėrdal vardi evelden_o hėrdalların küsgilern_üsdünde ġıriyėrdi_eb. /// (22) aa işde yigirmi senedür, yigirmi bėş senedür ölmiş_işde gün gördüm bi parça aa. /// (23) işde soundan geldi yanıma ki yatecám ġaẖacam, ben_üşiyėrim, bėleyim. (24) ben de dedim gi binadan yadmadın, ẖasdaydín. (25) ben dedim gi binadan yadmadın, alúşdurmadın, şindi ben sene daa nasıl ġoca diim, nasíl sarılim, yatim! // (26) bir gün de ölecaẖ böĺa ẖasdadur. (27) dėdi ki, heb bením_adım gebermişidi. (28) yani bėle adımí vėrmezdı. (29) ġız dėmedi. (30) gel gebermiş, gėt gebermiş. (31) bū ġumam_evde yoĝıdi. (32) ġocam düşmiş, bėĺa ẖasda, yatíyėrdi. (33) dėdi ki, ġız dėdi. (34) ġaldúrdum bunú, işedmėye. (35) böyüg su tögdü, küçüg su tögdi. (36) eller^ini ayaẖlar^ıni sabunne^n yaẖadım. (37) gözēl bunú ġoydum şėyá, döşegá ġoydum. (38) bu dā evde yoĝ^udu. (39) bu de ėltimdür. (40) ḇu dá evde yoĝudi. şėydeydi, izmidde. bėle ki aldım bėle legeni ğötüriyėrim. (41) dėdi ki ġız dėdi biĺōr. (42) dėdim ki víy! (43) ben şoḳa girdim. (44) dėdim ki vuy hele Dur ki bene biĺor dedi. (45) dėdi ki valla şindiye çaẖ ben sená ġari dėmedim, meğá ẖari senimişin. (46) ben senın ġadrin bilmedim. (47) bená halal_ėd. (48) ben de ná halal dėdim, ná haram dėdim,

ne de bişe dėdim. (49) işde o günah benden sorulur sorulmȧz, daa bilmem. (50) ebėle ayaẖda ġaldım. (51) dėdim ki / (52) ben buna dėdim neyini halal_ėdim, bu bene bu günneri vėrdi. // (53) ėĺa ġaldi işde. (54) soundan, gene ölmişdi, gene ayni rüyeme gėşdi üç defe ki biĺor sen bülürsün ben... halal_ėd ki bene çoẖ gün vėriyėller. (55) o zaman dėdim halal_olsun. (56) ama ölmi̊şdi. (57) yüzüne diyámadım, ha^{h}, çünki canımi yaẖmişdi. /// **(Kaçaklık günleri ile ilgili hatıralar)** (58) yayan gelmişler_işdē. (59) su varimiş. / (60) hüdüd varimiş_o hüdüti gėçmişler. (61) ... baẖ beni ... şėinen bėle bir şėyá ġoymüşler, tuluẖ gimi bír bişe^{y}e. (62) baḇam_arẖasına almiş. (63) a bir bacımi de ḳuḳuruna almiş bėle. / (64) küçük hē. (65) birini de ġucaĝına almi̊ş. (66) baḇam_ėle ğėtúrmi̊ş. / (67) abėĺa umuzuna, ḳuḳuruna. /// (68) ėle getírmiş. (69) ben bilmem şindi oralari de öbür bacilerim heb biliyėrdi. (70) heppisi ölmiş. (71) bir täg şin nargözel var, bacım bar, ġıbrısda. (72) o da bennen küçügdür_o buranın çocuĝudur_ama ben... böüg bacilerim_olsa biliyir. (73) beni bir yaşında ğetú^{r}mişlar, ben bilmem. /// **(Annesiyle ilgili hatıralar)** (74) şindi zamanında nasılimiş: (75) än zamaninda, ... anamgil orda zatan varẖanni de, bunī, ġocasıni, ġardaşın^{ı}n_oĝullari öldüriyėr. (76) şėy, adamın ġardaşınn_oĝullari. (77) a babam gänç, anam Dul ġaliyėr. // (78) ^{v}ȯ ġayni diyėr ki şindi ben_alim buni, ... anami. (79) diyėr ki ben_alim. (80) ... ġaynınn_adi de ibrahammīş, neymiş. (81) ... anami̊n_öbür ġocasınn_adi ähmedimiş. (82) a onnan sora ... óliyėr_o ki diyėr ki alacam. (83) anam da sögiir diėr ben ölsem sene, hem sen düşmensin. (84) bením ġocami öldürdün hem de sen beni alacan, he^{e}! (85) ben köçmiye... /// (86) evlenmiir_anam da. (87) diėr kī, bir ellez varímiş, varẖanni gene, ā, ona gėdmiş. (88) demiş gi, o da benım ... ẖalamın ġocasi, şėy tėyzemí^{n} ġocasi, dėmiş gi, ellez dada sen beni, o zaman dada diyirmişler böle, dėmiş ki sen beni gėd dē bir kisme getúr bu eve. (89) gelmi̊ş bå̊bam da, ẖonadā naẖırciymiş, // bėle çobanımiş, mal_otariyėrmiş. (90) bu ellez da^{y}i görmi̊ş. (91) dėmiş ki şeydür, sen beker misin, ävli misin? (92) demiş ği valla faẖırīm, ben bekerīm. (93) ben nirde bene ävlenmaẖ! / (94) he ana yȯẖ, yetimim. // (95) küçügden yetím ġalmi̊ş babam. (96) dėmiş // kim beni everecaẖ! (97) bu ellez, o dėmiş gi baba säni ėle yėre götürėm ki hazır_eve. (98) abėle bele, Dul ġalmiş adam, öldürmi̊şler ġocasıni, ġari gänçdür. (99) a gel sän^{i} or^{i}ya götürē̄m. (100) sen_órda şėy çími yaşa. / (101) he valla, diir gi olur. (102) geliir diir ki baẖ ben öbür hafdȧ da säní

burda bäklerim. (103) säni burda beklerim. (104) sen gel, mali tög gel. (105) burada bekle saní götürecám, ... işde o varẖana. (106) geliir neyse baḇȧm da diėr ki daa ben naẖırú götürmiyecam. (107) tökiir mali. (108) ē tökiir, diir daa ben mali götürmiyácam. (109) gėdiyėr_orda ōturiyėr, şėydiyėller, bäkliyir. (110) gäliyir_ama ellez götüriyėr baḇami. (111) anam götüriyėr buni, çimdúriyėr paḳladiyėr. (112) üsd baş, geydúriyír ötekí ġocasınn_elbisesíni geydúriyėr buna. (113) bu oliyėr ki dälúĝannı. (114) vavam beker, o dul ġari, on çocuĝ_anasi. (115) buna bayili^{i}r. (116) diir ki alurum, niya almiim. (117) işdo onnar da ḇülmem_ordā, iki sene mí ġalir_üç sene mi. (118) iki tene bacim_oliir_orda, şė üş tene. (119) bir ġardaşım, ėrkaġ ġardaşím, bir de ablam_oliyėr. (120) onnan sora da ben_ol^{i}yėrim. (121) işde aliyėr üç çocuĝí bur^{i}ye getúriyėr. (122) onu^{n} yėtimlerni de ğätüriyėr. (123) öteki adamın alti tene yėtími. (124) ā ėşde än küçügi benimişim_ordan gelende. (125) ā burda da anamın_olmi̊ş iki üş tene. (126) aşıni ordo olani işde şėndi ġıbrızdadur. /// (127) onnarın babaları ölmiş. (128) biz hep, ana biruẖ, baba ayriyuẖ. // (129) ben babaluẖ görmemişim. (130) öz babaydi bizim babamıs.

Ağ.18		
	Konuşan	**Züleyha Öztürk (1966 doğ.)**
	Derleme Yeri	**Yücekapı Beldesi (ELEŞKİRT-AĞRI)**
	Konu	**Çeçil peynirinin yapılışı**
	Ahıska'daki Köyü	**Zazola**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Ağrı'ya.**

(1) inegleri saarız_aġşam hayvannar gelir gelmez saarıs. (2) onun südünü makineye vur^{u}rus. (3) ḳaymaḫ bir tarafa atar. (4) getirriz bu bu se^{v}er. (5) o gece yatarıs, sabah ġaḫarıs sabaán dördünde bi daa inegleri saarıs, sabah dördde. (6) inegleri sadıḫdan sora südü gine makine^{y}e vur^{u}ruz. (7) bu seer südü getir^{i}riz, ḫazanla, büyüg ḫazanla. (8) altı ḳova, sėkiz ḳova alacaḫ ḳazan. (9) onnen ateşin_üzerine ġoyarız, ısıtırız biraz südü. (10) ısınnuḫdan sora begleriz gelmesini. (11) tadının bozulmasını begleris südün_ani süd ... egşime^{y}e dönüyo ya. (12) öle egşime^{y}e döndügden sona altıni ... / (13) yoḫ kesig kesiġ_olmi̊ycaḫ. (14) ... tadına baḫarsın, tadı tam peynir tadına gelmiş_eni, egşimiş ^{h}afifce dadı. (15) altıní bi daa yaḫarız. (16) bėle içinde kebcesi var, o kebceylē hafifden dönderriz. (17) dönderdihce kebce^{y}i sarar peynir. / (18) yoḫ, sade süt. // (19) o sardıḫcā bu sever peynir_olur artıĝ. (20) ō çėçil peynir^{i} olur. (21) onu sallar sallar dönder^{i}riz_içindē. (22) ėyce bi hasıllarız böyle. (23) ē onnan sora o süt şırata ĝal... (24) peynir^{i} alúyṓz_a, gerisi şırat_olúyór_onun. (25) onu dişarı seperis. (26) peynir_alır getirriz, böyle bükeriz_elimizde. (27) yaparız yaparız bö^{y}le. (28) ... getir^{i}r_aacın üzerne asarıs. / (29) aaca asarıs çėçili. (30) aaşda böle keseris. (31) o içinin suyu süzülúr da, şırat diyos, o süzülür biraz. (32) onnan sora keser bidonnara tuzlar düzeris. / (33) he he, her gün yapar bidona tuzlar düzeriz. (34) doldurruz, ĝışlıĝ idaralarımızi. (35) fazla olunca satılır. (36) olmayınca kendi, yaní dosta aḫrabaya ciere gönderecein yerlere yaparsın. (37) kenn^{i}ne yaparsın. / (38) buni yapmaḫ zaman alüyö yaní. (39) gerçegden alıyö zaman. (40) ha peyniri almamız bi saad çekir yani, onnen o^{ğ}raşmamıs. (41) başıni begliyon, çürümesin di^{y}e bi de. (42) ḳazanın dibinnen híç ġaḫmam_on^{u}n di̊bündo oturrum ġ^{u} o peynir çürümesin. / (43) he he, şimm^{i} altını hafif yaḫıb_ısıtıyoz_a. (44) saden_aḫşamnan sa^{ğ}duḫ da. (45) aḫşam südü ḳazann_içindö öyle ĝalir. (46) atėş matėşá ġoymúyoz_onė. /// (47) sabah südünü de bi daa makine^{y}e çegtikden sora, on^{u} do onn_içine ĝatarız. (48) onnan sora ateşin_üsdne ĝoyarız. (49) hani yourd ma^{y}aliyosunuz

ya, yourd mayalamişin_eralda, bilion. (50) ha onun ẖararında, ayni o sicaẖluẖda ısıtırıs. (51) onnan sora begleriz, peynirin gelmesini begleris. (52) südün tadın^{ı}n_eşkimesin^{i} begleris, süt. (53) a baẖarsın, hafif_āzına alırsın, baẖarsın ki egşimiş, yan^{i} peynir, gelmeye dönmüş. (54) ... tutuşmasını beglemezın, tutuşsa zaten_olmas çeçil. (55) tuduşsa çürüg şor_olur. (56) óyle gelince onu getirriz_onnan sora altını vėrir yaẖarıs. (57) kebceylē böle dönderriz dönderriz. / (58) ilkin bȫle yavaş yavaş dönderris ki kepce^{y}i sarsın çėçil. (59) kėbce dediimiz de ẖalın böle aaç_ē̇, ẖaşıẖlar var ya onnarın büükleri. /// (60) sanki yourd mayliyacaẖ ġaralda isit, birah_öyle ẖalsın. /// (61) yoẖ yoẖ o tuzu peynire seperis. (62) e bunu peynire sepiyos, sonradan sepiyoz_annem. / (63) peyniri bitirdik, aacın_üzeríne asdıẖ. (64) orda süzülüb_ėyce suyu çekildigden sora keseriz_onnan sora getirriz böyle peynir bidonnarnın içerisine düzeriz sıraynan, tuzlarız. (65) düzeris tuzlarıs, düzeris tuzlarıs, öyle olur.

2. ANTALYA İLİ

An.01	**Konuşan**	**Makbule Abdullah (1970 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Antalya İl Merkezi (ANTALYA) – 21.10.2009**
	Konu	**Yemekler, adetler**
	Ahıska'daki Köyü	**Doloş**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Kazakistan'a, 2005'te Antalya'ya.**

(Turşu) (1) defder_al da yaz ḇe^{y}lá annamaynan_ol… / (2) defne, dere otí, sarmi̊saḫ, duz bir de, pul biber. /// (3) hama ben sirke ġadmam, sevmem_ele bişe. / (4) evēd, sirke mirge olmas. / (5) hem de şeker_atacan, üç ġaşuḫ duz_addi̊m mi, iki ġaşıḫ şeker_atacan, tos şeker. (6) /-ġaş litraya?-/ (7) mesele, bu ġavȧnozun senín, üç litralıḫ, onun içina salatay^{ı} herşey^{i} ġoydun mí, suyu ġatarsın, ölçüsünü aldi̊n mí geri boşadursun suyi. (8) salata Durur_içinde, suyi boşaldursun ōnun_ölçüsünde dus ġadarsın, hele dadına baḫarsın ḳatarsın. (9) üç ġaşuĝ_ad, üç litre üç ġaşuĝ_ama sen dörd ĝaşuĝ_ad. (10) duzlı sevirsen dörd_adarsın, çorba ġaşuĝíynán. (11) eger böle normal_isdiyėrsen, üç ġaşuḫ, lit^{ı}ra bir ġaşuĝ_admalısın, çorḇa ġaşıĝıynan. /// (12) /-banġȧy^{ı} getúr_ele ordan bi tan banġȧ getur görsün -/ /// (13) baḫ şindi bunu sen annarsın. (14) en aldá ėle bir sıra ġaddım mi ben_o şeylerden, mezemeler^{i}ni, salata, ortada gene bir mezeme gene salata, üsdi gene mezeme. / (15) evēt çeki̊çle, ezdim_ezdim bıraḫdım, oni saĝlam bıraḫsan_ele tad çıḫmaz, bi ne zaman çıḫar, böle hemen_alı^{y}ír. / (16) bu üç gün dişerde durdu, sora dolaba addım, ^{h}em tuzunu aldı hemen_atėrsin, dolaba. /// (17) işde bu defne otı var_a sizde ^{h}iç ġullanmirsız buni. (18) biz bele çaya da atarduḫ memleketimizde, çaya ġatarduĝ_íçine, o tad verurdú biz_içerduḫ. (19) he yemege, ben_a yemek yabīrım_e, her yemege iki üş dene atarım_ona dad verúr. /// (20) ben niye zaral verim ki gendıme, gendım yapėrim. /// (21) /- ben_üç gün ġonahluḫdaydım -/ /// **(Yemekler)** (22) ḫinḳal, en gözelı ḫínġal. / (23) ḫinġāl, ġátmer, māntí yaparuĝ biz gendi bilduĝumus kimi, özbeg pılavi yaparuḫ, gene de biz yeni ögrenduĝumızi işde. // (24) ġádmermís, peynirli de olur, ḳıymalı da olur, ne_blėm, paddesli de olur, kim ki nási (25) / ḫamurí? hamur_isdersin maya ġata^{r}sın_isde^{r}sın ġadmassın, boş suyla yoĝurursun. (26) isder_ėle de yapabülúrsun_isder mayalı da. (27) kete yaparuḫ ḇiz, düünnerımízde än hörmedli ^{i}şė^{y}

bizde kete. (28) ġız oĝul_evlenü^{r}se hemen kete yabman lazım, şekelleme yabman lazım. (29) şekerli var_a sizde ḳorob^{i}ye, aynı biz_oní gendımíz_elde yaparıs. / (30) ā yapėrsin, içine iç ġoyėrsín, haĺve, helva var_a, oní kimi ġaurėsın hamā tadlı olmasın, tus ġatėısın, içine, ketenn_içıná onu ġoyman lāzım. /// (31) gelín gelėr mi, gelinnen barabar saĝdıci geli^{r}, saĝdıcí de. (32) ik^{i} tene kete çıẖėr. (33) o ketey_orda ġırışdırėller, tāuẖ kete. (34) herşey_o çamadanında olmalıdur_o nedúr_onn_adi, valiz midú… küçüg, küçüg çantası. /// (35) ẖínġal yaparsa, gelinner gi yapė^{r} da, ikinci gün gelının tuaĝȧ açılėr, bizde ceiz_açılėr, gelín bügün geldı mi yārın, o ẖíngal yablır. (36) onn_içine ġoyasın şansına gime gi düşe^{r}. / (37) içinde, bẻle yabėrsin de büz^{i}yėrsın_á bizde, sizde mantı var_a, hemen ele de, bizde bires_ı fazlȧ olėr böükluĝė. (38) ama büzersin büzersín_içíná ġoyasın, yaparaẖ ġoyasın ya altun ġoya… kime ki geldi şans onda diyer, şanslíyimişín. (39) hepsına ġoymazlar, bir tenesına ĝoyalla^{r}. / (40) küçüg yanı bėş ġuruş_on ġuruş sıĝar_o ẖínġaln_içine, işde böle. / (41) özel günde yaparuĝ_ö^{y}le günnerde nee yapacán, kim görecaĝ_oní! /// (42) ya ẖamîr ġoya^{l}lar, ya ġarabîber ġatallar heç_ed, ġıyma ġoymazlar, işde bele bişeler ya oni / (43) mesele sen gendī ählince oturėrsın_á şındi, gendi içinde kime düşer_acaba diye sora şaġa yabıb gülme içun. /// (44) niye bu ẖamurdur diyėller, bene ẖu düşdi, işde o zaman biz güleruẖ. /// (**Düğün adetleri)** (45) e gelín gelende saĝduciynen dāmad, pařayla şeker sepir. (46) şekerler var_a, normaĺ bayram şekeller bö^{y}lesi, ġatėller_içine, gel^{i}nın başından atėll... eve girmeden, sora äve girir_el^{i}ni bala çalėr. (47) önco oní yapėruĝ_íşde. /// (48) bir küçüg çocîẖ varıdı bizlerde de, bu baş kesmaĝ dil kesmaẖ söyled^{i}ler. (49) bizím ġomşı evleni^{r}, bir on yaşındaki de bir çocuẖ var gen çocuẖ. (50) şindi bėle söliyė^{l}ler, annelera baẖalara sorėller anne, gelnın baş^{ı}nı mı kezaĝ dilini m^{i}? (51) o diėr dilini o diėr felan bu di… o çocuẖ da, annė başıní kesín ne dili olur ne de bişe^{y}. (52) milledler çoẖ güldü onu da ġasėdá çıẖarddılar. (53) işde herşey sö^{y}liyėller ne_blim, düün gözel bi şe^{y}dúr dá. /// (54) erkegler heç görmişın mı ġadınına^{n} řazı ola, elá bişe var mė? (55) nerde otursa bişe sȫliyecaẖlar. (56) onu sen diyneme. (57) işde şe^{y}, äsgiden bizden_öncekiler böle meellee çıẖarmíşler, dirgennerde tezeg taẖarmışlar, yaẖa yaẖa. (58) / tamal_aĝaya yabdula onú ... (59) ėşde ne gi bėle gençler var, heb_onda çıẖėlle^{r}, bu mehlede, hem şarġı çalí^{y}ler, oyniyo oyniye, damatí gezdırı^{y}ėller bele, gėca ġara^{n}nuẖda. / (60) gelíni elni bala çaldí girdi eve, şin gelín_evde, damadí gezdırėllár, sora doydan sora / (61) çoẖ gözel_olėr. / (62) erkegler,

sādece erkegler gedḕr, ḳadınnar ^{h}eç gedmes. /// (63) hē, çıblaḫ. / (64) va, bizde de var da arabalařın_ögünde güleşiyėrdiler, ne diyėrsín, bizde de var. /// (65) nee utanacam gendi simyam baş^{ğ}a kisme / (66) kimin_evındeyım ki ben_utanėm. / (67) tut_aĝacı boyunca, tut yėmadım doyunca, yarı ġalfedde gördüm, söylemädım doyunca. /// (68) bir dalda iki alma, birin aldum birin, biri al biri, nesıl diyeller_a^{h}a işde ben... ġafada ġaldı mı! /// (69) benım balam_ay balam, körpe balam gül balam, benım balam kime neyler, körpe balam kime neyler. (70) ėyle gözel şarḳılarımız vardí gi ay düşmir yadıma şind, çabuḫ çabuḫ düşni^{y}ėrim_á. (71) ġazaḫca da söylüyoduĝ, urusca da, gendi dilimizde de. (72) aḫlımıza ne ki gelúrdí ^{h}eb gençler, çoḫ biliėrdiler. / (73) ȫle de söylerduḫ gi şindi iş bitmir_e önümüzde, söyleduḫça yol_azalėr_iş azalėr. (74) şindi yemegin zamanı gelir, zamanımız geçmir, saata baḫėruĝ, su uzaḫ, yüz mėtro su o başta, şíndi biz bitecauḫ gi o suya yėtaḫ. (75) çabuḫ çabuĝ_o sıray^{ı} bitírmaḫ lazım. (76) onú beklerdi̊h gí ġaç daġġa ġaldí bu ġaş deh́ğa, ya şarḳı söylerduĝ ya biri birinin_evinde ne yapdın, ne iş gördi̊n, bögün kimine^{n} görüşdün. (77) hergėş gendi söznü söyliyanȧ çaḫ sıra da biterdi. /// (78) bizde toplanėrd^{i}ler orda vardi ya, leen, sini, ī, ne diyėller_onnarā, ved^{ı}raa ne diyėller? / (79) ġova diyėrsıs ḇurda biz ved^{ı}ra diyėr... (80) ved^{ı}ranın dibina vururduḫ siniye, tekne tabaĝ ne ki bulurduĝ_oni çalarduĝ ... oynarduĝ, ^{h}em de sen diye^{r}dın, sen biddin türküy_o diyár_o diyer, bölá sıraynan_otururduḫ. (81) ne yabmazduḫ gi ġız! (82) gälín bezedurduĝ birni. (83) biz burda oynarken iki ġız_orda bişe düşünür çıḫar. (84) bir ġızí gelín yapard^{ı}lar, getırırd^{ı}la^{r}, dügün kimi yapal..., ne yapmazduḫ ki! (85) nesíl günümüz geçecaĝıdí! (86) heb bö^{y}le ederduḫ, ne b^{i}lem. (87) tor toḫurduĝ_íşleme işlerduḫ. / (88) tor, toḫuma toḫurduḫ, öriyersiz_e siz de. / (89) bū massaların ĝıraḫlarına, yüklere, güzgülere, yannarına iplerínȧ^{n} toḫúyėrsín_incē ince. (90) dantėl mi diyersiz ne diyersis siz_ona? / (91) ona işlemeler_işleruĝ hergėş / (92) hergėj gendi ceizini gendi yapardí. (93) ben mesele gendi ceizimi bilim bilmiyim ben_ögrenecem, yapacam. (94) yaparduḫ gendi ceizimizi yıĝarduḫ. (95) saaddan, ütüden, samavardan çayniğá varana çaḫ yaparduḫ. (96) yabmadın_o ġızı ġıs saymaslar, öri̊yecen, e boş durmaĝ bizde, carḫalada boş durmaḫ yoĝudí. // (97) hērkėş birbirine yardımcı olurdí. (98) biz_ī alti tená ġız on_alti yaşdayduĝ, altí tene ġız yigirmi seggiz_ottuz yaşlarındaydı göçmemiş, ġızlar, on_ıki ġızıduḫ ... / (99) işliyėr de oturdu ġaldılar, ele oldu ki köçemediler. / (100) yā, nişannı, ben nişannıydım. (101) üç ġız nişannıyduḫ, ġalannarí /// (102) neneler de varıdí

bi on tene nene ebėle … çoẖ ėnteresnay[i]dí. /// (103) Íazudun saçaẖlarından, ná yabmėrduẖ ki! (104) teg biz miyduẖ gi ġız, hergėş ġız vaẖdında ya ne yapacaẖ! (105) saçaĝınnan yaparduẖ, saçı örürduẖ saçımıza ġatarduẖ. (106) ė eyle birşėyler varıdí, gül kimi bişeler, küpe yaparduẖ fişnelerden. (107) gençluĝundá ne yapmazduẖ gi! / (108) gençluẖ işde nesi olsa geçiir gedir. /// (109) sarmısaĝın_ortasını açı[y]ersın, özegi var. (110) o özegi yaẖėrdu[ğ] onnan ġāş boyıyėrd[ı]ler. / (111) o çoẖ gözel_olėr hem de ġaşlar tökülmėr. /// (112) yoẖ canım! (113) izmir hele bir tene sarmısaẖ_alatinikden getú[r]. (114) onun heç günaĝí yoẖdur baẖ, bu eskiki nenelerin sürmesi. (115) o cennet şeylerí diyėller_ona. / (116) o naturadur, oní neneler[i]míz yaparmij, esgiden nerdeydi ėle! (117) onnar bize anneler[ı]míz_ögredėrdi, onu yaparmışlar. (118) buni yaẖėrsin, söndüri[y]ėrsín, ḳaynar ḳaynar yoẖ, söndürecen. / (119) bu aĝacı var_a, bu aĝacı, bunu şindi ince bu, bu birez müggám olėr. / (120) yoẖ budur budur da öbür böüh́ sarmısaẖlarda bu dimdik durėr_abu ortasınnan çıẖėr. (121) çıẖėr çıẖėr de bu küçükdür. (122) he işde böüğünü sen_annarsın. /// (123) bu içinne[n] böyüg çıẖėr, bu daş gimi olu[r]. (124) bunun_ucuni yaẖė[r]sın söndürėrsın bu gendi közlenėr. (125) sauẖ zamanında, sicağ_edmiyácan sauẖ, ġaşın_ep yanar, sora çalacaẖsın. /// (126) bögünkü süsēn yeter, yarına gene yapacan. // (127) onun_eç zaralı yoẖ, faydasí var. / (128) gözēn çalamassın da ġaşlarān yaparsın. // (129) boyaẖ yoĝumuş_esgiden bö[y]le yaparmışlar_elleriynen neneler. (130) ġızi görmee gel… böyle ėdermişler_o yanaẖlar ġızarurmiş. / (131) he basdırınca böyle hē. // (132) nerde boyaẖ! beyle bişe yoĝudí, heb natural. /// (**Bebek ile ilgili gelenekler)** (133) bizim çocuẖlar imekliyėr. /// (134) bizde çiçora diyėllar_o çocuĝ_aĝacı tutėr gezir ya elínde, üçayaẖlı yapalla üç tekirlegli ona çiçorada çocuẖ imegliyerdi. /// (135) üç ayaẖlı araba küçük ġoyallar, şíndi ortaya ġoyėller de gezir_á o zaman, üçayaẖlí yapállar, iki eliynán tutuşur gezer çocuĝ_ona çiçora diyėller. /// (136) çocuẖ yügüren beşik. /// (137) üç yaşına çaẖ ço̱cuẖlar[ı]mız beşikde yatir, o ki ayaẖları sıĝmir, daa döşeğe gėçırıėsín. (138) üç yaşına ġader beşikde yatar çojuẖlar. /// (139) ġondaẖlıyėruẖ çocuĝí, sarir sarmaliyėruẖ, beşige böliyėruẖ yatir. /// (140) bizde nenniliyėlle[r], nenni balama nenni aa aa aa, onú susladėrsın, ordayken ya yuẖlí[y]ėr burandayġán, ya yer[ı]na ġoyėr yadurúėsín. /// (141) yoẖ vuramasın, çocuẖ melegdúr. /// (142) çimdurmaẖ diyėruẖ, altını badurmışsa yaẖamaẖ diyėrsín. (143) altıni baturmíş da yaẖíyacaẖ. (144) çocuĝu çimdúrecán desen_adedli götürė[r]sın, teknede çimdúrėrsın. /// (145) esgide yoĝudu, palas

pırtí, palazlarınan. (146) esgi belá etekden neden ki cırasın carşafdan, ėle bişelernán bölı̊yėrdın. (147) aldna da şė^{y} naylon ġoyyėrdın, onunan deişduriėr… (148) nėrdeydi o zaman bele işler! / (149) äsgiden anamıs ġoyardı bizim_altımıza, bizim zamannarımızda. (150) topraĝí ısıdurdlar, ġum_isídur ġoyard^{ı}lar, çocuḫ sauĝ_almasın, altına işemesín diye. (151) oní yayard^{ı}lar, üsd^{ü}ne de palas sarard^{ı}lar_o topraĝın ġumun_üsdüne. (152) palas, gen^{i} bele bişėler, bezler gi ġum felan girmesın çocuḫlara diye bele bėzi, ġumun_üsd^{ü}ne ġoyard^{ı}lar_üsdne de çocuḫ. / (153) sicaḫ, ísıdur_ısıdurdular, getúrurd^{ı}lar, uy^{ı}yan vaḫdda ġoyardılar, çocuğ isınurdi yuḫlardi. (154) çocuĝun_ġarn^{ı}na yėl Dolír, sauḫdan Dolír_aĝliyi. (155) o sicaḫda gi yatir, çocuĝun_aĝrısı felan gedi^{y}ėr. (156) ra^{h}ad yatėr hem de saĝlam_olír çocuḫ. (157) irelden_annemiz babamız_ėle bö^{y}üdür, bizim zamanımızda. /// (158) gözboncuĝu asarsın, boncuĝ_asarsın, ya meme emirse, o lassikli memeler var_a, onnarı asarsın, ya bir nē nuḫsa asarsın. (159) meseĺa boynunú tutamirsá, tauĝú kesesın_onun boĝozundagi gemük var_a, o gemügı̊ asa^{r}sın gi boĝozu düs dursun di^{y}e, bėşigine asirler. / (160) isder büşür isder ġurud_as. (161) onnan çocuḫ müggemleni^{r}miş_esgiden ėle işler var. /// (162) oyunçaḫlar diyėruḫ bizde. /// (163) auraya bir çançḫura assana çocuĝ_oynasın. /// (164) bunun_üsdünnen_abile bizde yörek diyėller_ona. / (165) yörek diyėller, iki tene ebėle geçüri^{y}ė^{r}sin, beşigin_o yüzünden baĝliyėrsin gi çocuḫ düşmesın. (166) beşigin_üsdü beĺa aĝaç var_a, bu ġarnınnan baĝliyėr, ... ġa^{y}işler^{i}nen. (167) bı̂rası palaz, orası ġayış. (168) düşmesín çocuḫ // he sallıyanda çocuğ düşmesin, yörek diyėller bizde. /// (169) bunun hele Durėrdi o, ḳadifeden tigmişim. // (170) ben gendim tikmişim_elímde, oturmuş tikmişim. (171) aralar^{ı}na aĝaç, alddan ġoymijim_üsdne de yorĝannarnı ġoyyėrdim_üstünnen baĝlíyėrdim düşmesın. (172) hēb çocuḫlar_onnan bö^{y}idiler. /// (173) bizde, bilė^{r}sín, çocuḫ gi yēngi bu şeyleri almaĝ_istiyėr_e önne ġoyyėrsin bir tená ḳalem, piçaḫ, bir tene de ná ĝoyyėrsın, / maḫas. (174) bunun aḫlunı sınıyėrsın. (175) doḫdor_olma^{ğ}_ısdiyersa maḫas // işde hangisiní alacağ, birinci gėdende älini neye uzadirse o mesle^{h}eti oli^{y}ėrmiş çocuĝun. /// (176) artvin^{i}nán sivaslıları hele ġonuşdur_ele, sözleri heb deişikdü, edetleri de başĝadu^{r}. // (177) a sivaslılar var_a, şını sizde de artvinde ėle olması lazım, yorĝan sırıyėrsın_a, ġıza ceis. (178) a sizde de sırallar, yorĝan sırıyėr, yanlarını da, ġumaşına^{n} ġabliyėlle^{r}, götürü ġıza ceiz verėller. / (179) sizde de var gi o iş, bizde de va, abu şeerlilerde yoḫdur_abu türglerde. (180) bu

türglerde yoẖdur bele işler. (181) görú^{r}sin nesil deişiglíğı var. (182) bizde de ėle, kövlerımıs_eb deişiktúr. // (183) sivaslılar bu zaponı ėy tutėller, adetleri. /// (**Yemekler**) (184) bazlama büşúruruẖ bīz, yuẖa bi̇̂şürurūẖ, ġádmer bi̇̂şúruruẖ, ẖínġal bi̇̂şiruruẖ, kete büşüruruẖ_ışdá biz gendi yemeklerimis. / (185) pilekide edmeg bi̇̂şúruruẖ, pilekiy pilekiyá ġapaduruğ, üsd^{ü}ne tezeg ġoyar bişiruruẖ. (186) ē, fuȓuna etmeġ_ataruẖ, furunda edmeg büşurruẖ gendimís, mayalı işli yóĝururuẖ aẖşamnan, işde ne_blim // (187) ineg sa^{ğ}aruẖ, çeçil yaparuẖ, tuluẖ teperuẖ, her_edetimíz var. (188) pasturma yaparuĝ_asaruĝ_aĝaçlara. / (189) yabmaz mıyuẖ! (190) /-ne söyliyersin!-/ (191) pasdırmayı siz ne bi̇̂lúrsus! (192) sucuẖ, gendimiz yaparuẖ, gendímiz ya asaruẖ. / (193) pasdi̇̂rmay gendímiz, bir bẻyǖk ġazana duzlaruẖ, üç gün ... / (194) ē ele pasdi̇̂rma olmaz, nesil bizde dadı var. /// (195) en ėy bizim pasdurma olėr. / (196) işte ben sene diyėrim, böyüg ġazan_olėr_esgiden ġazannar var miydi sizde? (197) o ġazannara bir yüs kílo yumuşaĝını ġoyarsın, duzlarsın. (198) bir_afda onn_içinde duzuní alur, ẖazlarsın ẖazlarsın yuẖa bu ġalınluẖdo olacaẖ. / (199) he inceldürsün / (200) üsdünü ẖazlarsın tuza ġoyarsın, bir_afda duzda durur, sora çıẖardır_asarsın. /// (201) bir tene siyenġ_ona yaẖın gelmes, gözzel mişir ġoẖar. (202) siyenk diyėller mi sizde? / (203) siyenk, nedi̇̂r bun^{u}n_adi? uçir_e ävlerde, aha ḇuralarda uçėller_e onnar. /// (204) sinek, kövliler diyer bisde. /// **(Kelimeler hakkında)** (205) muȓlanmiş, ġazann_alti hislendi. // (206) häp his_oldu buní şin^{d}i nesíl geçırecem, ney^{i}nen silecem. / (207) çaynigin dibi kireçlendi diyirsis sis, bizde lam tutdí diyeller, sizde kireçlendi. / (208) yoẖ türgçe, esgiden_ėle. (209) çaydenligin_içi lam tuddí diyeller_o kireçlenir_a su yıĝılír. (210) ona bizde ėle, burda kireçleme diyėlle, ben_ona, ná ġaden_işler^{ı}ne şaşurėrdım_ėç söyliyamėrdım. /// (211) hē, egim bügüm_olėr. // (212) çoẖ nazlanėr duzlanėr, nazlí. / (213) yeminni misin, niye yemiyirsın? (214) yemin mi içmişin, niye gelíb yemiyisın? (215) e kimi kellem hava atėrsın dėmaẖ. // (216) hava atėr de yaní bizi begenmemezluẖ mi ėdírsin ki yemirsin, su^{r}fadan böük misin! bize bele diyė... / (217) ne zibil tökülö́r sufatınnan, nōldí? / (218) he, ne mışıldanėrsın, bizde de ėledı^{r}. / (219) ne mışıldanėrsın, ne var ḇaşında, niye ele şişmişin? /-ağzından söz çıẖmir, ğendi nefes alėr veriir… , ne mışıldíyėrsın_ona diyėris bis.-/ /// (**Cazi hakkında)** (221) cazıluĝ_edėr. /// (222) nazar değer_ölür çocuẖ, ele olur gi nazarı da geçer_o cazının. (223) evleri gelúr yıẖar, birinín_evini yıẖar, evden_eve gezer, söz gezdúrur, cazılar bizde de çoẖ var, yoẖ mė! /

(224) meselá gözı ġaldurmėr senın_evēn, yanı senin ėy gedişetın var. (225) yola gedė^{r}sın mesela oĝlunan_eysin, gel^{i}ninen_eysin, cadıluẖ yapar senın_evēn, gözı ġaldurmas. (226) ne yapem de bu ävi bozėm diye bir niyetinen gelür. /// (227) biz_oni bilemezuẖ, oni bilemem ben. (228) ben bėle cadıluĝ edenneri, anlarım ki ḇėle işler yapėller. (229) var_ele insannar, hele gene de var zannedi^{y}rım ki bele, diblerde. (230) açuẖda onnar yabmaz da gizli. (231) /-bi gün geldi, bebeh́ yuẖlamir. // (232) ẖocaya oẖudėrsin de raadlanír. (233) bir_iki günnen sora gene geldi, gene o güni gene eyle iş_oldi. (234) ondan bilirsin gi bunu gözü var. (235) çocuĝu gösdermirsin, gelende çocuĝu başĝa odaya götürürsün.-/ /// (236) işde o nazardan_öldė. // (237) işde ben, bir yaşındāydı ḳızım. (238) çoẖ ebele şişĝo ġızıdi, böük. (239) işde bū, ofdobuslarda binip de şíndi, nōruz bayramları olmėr mi! (240) birinci may bayramları oldí, biz de o bayrama gėderken, o çocuĝ^{u}mu aldı o ġadın sevdi. (241) ela, avdobusdan induẖ sēvdi, bene vėrdi. (242) ele o gün o gėcesi öldü o çocuẖ, nazardan. (243) onu^{n} ėle cadıluĝı varıdė. / (244) yaní cazı mıdur ḇi̊lmem, kötü gözli̊ mi, köti niyetli_mi işde, daa bi̊lemem. (245) /-onun daşı varimíş, daşí sıẖanda, daşdan ses çıẖėr.-/ (246) esgiden daşlar varmış belá birbirne sürtermişler, adamlar_ölúrmíş, çocuẖlar_ölur… isdemeduĝ_adamı saraldėr_ölürmiş. / (247) işde onnara cadı diyėlle^{r}. /// (248) hėş bişe yapamassın. /// (249) /-daş var daş, bir bėş dene mi ne, daş var, cazı daşi; o daşlarī, vele sıẖanda ses çıẖėr, şeytan sesi çıẖėr_o daşdan, o zaman kötī. -/ (250) madaur daşı diyėler_ona. // (251) o iki daşı sıẖanda onnar, ötėrmişler iki daş. (252) o hangi çocuĝun_adını almışsa o çocuĝ_ordö ölėr. (253) ele bişe^{y}ler_esgiden vardí şindi allā şükür daa biddi geddi onnar_allā şükür. / (254) zāti gece gezer ki sen_uyurken ġap^{ı}ān bıraẖur, bacān seper, tallān seper, suyān mí töker, ne yapar ne bilecen nėrde ne yap… / (255) onu gündüz yapmaz_o işi. /// (256) /-daş bil^{i}ėrsın kimde varidi? (257) … varıdı ya …nun biraẖduĝí ġarı, ondaydi.-/ (258) ne biliyesın_onun mıydí, başĝa kimseninki miydi! (259) /-o ĝarí aldı ki senın ġızını. (260) sevdi, öldi.-/ (261) ne bilem günāını it_alsın, onnan mı oldi, başĝa kimseden mi oldi ne bilem.

An.02	**Konuşan**	**Yahya Abdullah (1941 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Antalya İl Merkezi (ANTALYA) – 21.10.2009**
	Konu	**Sürgün, hayatı**
	Ahıska'daki Köyü	**Hırtız**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Kazakistan'a, 2005'te Antalya'ya.**

(1) haḫluma ğelir, az bişe aḫluma ğelėr. /// (2) ben bir biliyėrım ki tırda ğelende re^{h}metluḫ nenen̊in ḳucaĝındaydım ben. (3) buralarım ^{h}eb aĝırıėrdi, aĝlíyėrdím. (4) tō o rēmetluĝ_abam_alí^{y}ėrdi, do neneme ver^{i}yėrdi, o birbirine ėle. (5) onnan sora bir ėy buĝda pílaví vėrdiler bize, tıřda, ġırḫ dördci yıli. (6) o pílavın dadi hele ğená aĝzi̊mdadi̊r, hele daa. / (7) acıdım. / (8) buĝdadan yabmışlar, büşürmíş, yaĝınan vėrdiler. (9) o çoḫ lezzetli, hele ğene aḫli̊mdadur_o pílavın dadi. // (10) ȯnnan sora da bir uçuĝ evde yadduĝumuzdan başliyėrım. / (11) bir duyarı yoḫ, üç duyar. (12) iki bacım_iḣ́i ĝardaş yat^{ė}ruḫ. (13) o duyara da cecím_asmiş rēmetlu^{ğ}_anam ġışın, sauḫda. (14) bir ġazaḫ, vėrmiş_ev bize, yardım, orda yat^{ė}ruḫ. (15) yemağ_ec bişe yoh, pėc yoḫ, yaḫmaya bişe yoḫ. (16) üsdümüzü örtmi̊ş, dörd dene çocuḫ yatėruḫ. …(17) anam da ğedir dilenir ğelėrdi bişeler. (18) onnan vėr vėr vėr vėr gäturė^{r} bizlere verėrdi. (19) işde eyleluĝunan bö^{y}üduḫ bis. / (20) baḇamus, esgere ğeddi ordan. // (21) uruslar ğötürdi, almana ġarşi. (22) ȫge, öğá ġoymişlár_öğe. (23) ḣ́eber yoḫ daa, öldi, ĝaldi, belke alman^{ı}yadadur, ḇelke buralarda, bilmėruḫ. / (24) çimken dėyen şe^{h}er var, böüg şeer, en sicaḫ yėr çimkend. (25) onun bir kendine, bir bizi addılar_oraya, baḫşa türk yoḫ_orda. / (26) tēg biz, hē, bir_anam dörd de çocuḫ, oraya addılar bizi. (27) ė̄ amcalari̊mi ayri köve, bir on kíĺomet^{ı}r_uzaḫda, oraya addılar. (28) işte ĝaç yıl yaşaduḫ, teġ_orda anam bişeler yapėrdi, biz, bires yardımcı olėrduḫ bizler de, tarla ekėrdi. (29) sora vėrdi memleked, tarla vėrdi, beş tená ġoyun vėrdi, yardım. (30) nenem re^{h}medluĝa gėddi, bir ^{h}aḫlumdadur gėddi. (31) işde bėş ġo^{y}uni sadduḫ, bişeler alduḫ, oyaní biyaní. (32) sora amcagil ėşitmiş, bizi arıyėller, nėrde. (33) danışa danışa bilmişler ki biz_ordayuḫ. (34) bir güni geldiler, develeř^{i}nen geldi, araba yoĝ_o zamanda. // (35) gėce bizi çaldí getúrd^{ı}ler, gendi kendler^{ı}ne. / (36) hē, ĝaçurd^{u}lar. (37) deveye baĝlad^{ı}lar ḇeni yoḫariya, şė^{y}i döşeği, döşeg varidi esgi mesgi, ona sarmışlar, bäni de o döşeğin_içná baĝladılar.

(38) ġışın, sauḫda getúrd^{l}ler ğendi yėllerıne. / (39) onnar da bėş ĝardaşidi, ämilerím, amcalarım, beş ĝardaş. (40) işde onnarın çocuḫlari, hebbímiz bir yere yıĝılírduḫ, gece yıĝılı^{y}ėrduĝ rēmetluĝ_a… ämim hekiya söyliyėrdī. (41) o bizá böüḫ́luĝ edi^{y}ėrdi, babamın yerıná o iydi. (42) o ne desá onun sözüynen ğezírduḫ. (43) işte ėle ėle o bizlári bö^{y}üddi. (44) sora bír ev yabdi vėrdī, ällī, bin doḫuz_üz_elli üçünci yılí, ebe̊le iki göz_ev yapti, çamurdan, yoḫarıda şė^{y} aĝaçlar. (45) işte ora yaşaduḫ, ō̆, älli üç mi, ällī seggizinci yılí ordan köşduḫ, mėrkie, cambul_oblasına. (46) orda türgler çoĝudi. (47) bu şeker zavot varidi burda, favriġasí, orda iş çoḫ dėdiler. (48) oraya gelduḫ. (49) işde ne ki türgler varıdi, hēb_ō mėrke rayonuna yıĝılduḫ. (50) bele, soḫaḫ soĝaĝ_a bizler gendímiz yıĝılduĝ_orda ev yapduĝ_ev^{i} alduḫ. (51) işde orda yaşaduḫ, taḫ şindiye çan. // (52) dört yıl_evel_íşde bura^{y}a geldım. / (53) yō^{ğ} orda favriḳadā // ayrılarí çalışírdı de iş varidi orda. // (54) ben_araba sürėrdim. // (55) bires tarla ekduḫ küçüg vaḫdımda, tarladan sora oḳudum_araba sürdüm. (56) arab̲adan sorā äsgere ğėddím_urusyaya, esgerluḫ yabdım_üş buçuḫ yıl. / (57) esgere, şeere ğėddım, tū̃mėn diyan // bö^{y}üg şeer, savuḫ yėr. /// (58) sib̲iryada orda esger oldum, altmiş bi̊rde ğeddím, altmiş bėşínde, teze yılda ğeldım. (59) sora terkelden_aravada çalıştım, bir yiğirmi yıl_araba súrdüm, böüḫ́ tırlar, arava, iş. (60) işte ordan sora nå oldum, sġlaççi oldum. (61) üç, üç dört yıl, orda oldum, / depocí. /// (62) böüğüdi, ordā, boyāḫ, mesele, ėĺa urbā, iş, boyaḫ, mıḫ, mısmār íş, ofşın bū yapı yapının_işleri, o heb benım_elimdeydi. // (63) açėrdım_anaḫdari, işçiler gelėrdi, ya b̲u vū lazım, verėrdım. (64) yazėrdım, buĝaltere verėrdım, buni vėrdım_oni aldım, beĺa beĺa üş dört yıl çalıştım. (65) ondan sorā, ē ėkspiditıre ne diyėller? (66) uzaĝa ğedi^{y}ėrdım, mal geturí^{y}ėrdım. (67) mesele diyėller taḫda yoḫ bizde. (68) işçilere taḫda lazım_ev yabmaya, ben sibiryaya ğediírdım, orda urusyada söyleşiírdım, tıřlara yükliyėrdım_orda, geturíėrdi̊m buraya. (69) ėle de bır dört yıl çalışdım_orda, ėle işde de. (70) işım ġolaydi, eydi, çoḫ ġazanėrdim para. (71) işte sorā, segsēn doḫḫūzdā urus^{i}ya bozuldi, ondan sora iş olmadi. (72) bir on yıl işsiz_oturduḫ sora emeg… emegçıluĝa çıḫdım_orda. (73) de ordan dā gendi tarlami̊z varıdi, tarla da ekiírdım. (74) bunnar çalışmírdiler_orda, de yardımcı ol^{l}yėrdíler, tallaya da bene de işte, bazara ğötüri̊ satėrduḫ talladan. / (75) hēr_iş_eki^{y}ėrduḫ, dē bir yiğirmi jülli iş ekirduḫ. / (76) domatēs, salatēs, carḫala, patatēs, ne b^{i}lem, laḫanā, mısīr, iş, // yoncā, hēr_iş, her_iş ekėruḫ. / (77) oḫuya? / yeddi yıl oḫudum. /// (78) ġazaḫ dilī beş yıl_oḫudum, sorā ō çimkendden gī

mėrkeye ğálduẖ, urusçaya ğeddım. (79) urus dilnī o ĝaten beceremedím. (80) sora dėdler, sen uruz dilini bilmiirsin dē oẖuyamirsín dedler. (81) gėcá şeyine addılar, gėce // oẖumasına, / hē, urusça gėce, günüz yoẖ da. /// (82) onnan sora oẖuyu da biraẖdum. /// (83) şindi ben ķazaẖça da yazmaẖ bülyėrīm, söylamaĝ bi̊lėrım, urusça da yazmaẖ söylamaẖ, türgçe de, her dil bilėrım, her cülli yazabılėrım. / (84) işte ordan da buraya ğeldim, // dört senedır burdayım. / (85) burdā çalışdım, iki sene çalışdım. / (86) şeydā hamamda ataş yahėrdım, furun, külancı, külancí ya. / (87) iki aydır çalışmėrím. / (88) yā, au, ramazan ğeldi yā, oroç dudtum, dedım bene aĝırluĝ_olur da biraẖdım. / (89) saḇa^{ğ}ına yeddide ğedėrdım_aẖşamına seggizde ğelėrdım. (90) gėdi^{y}írdım, burda oddus donnaluẖ ġazan var, bö^{y}ǖk, on^{u}n_altıni yaẖėrdım, su isınėrdı, milled de çimėr, keyf çat^{i}yėller. / (91) ō üş dörd güne yetir_o su. / (92) hauz yoẖdur, göbeg daşí var bele, sicaẖ, on^{u}n_üsdüne yatėrsın. (93) tēr, terın_aẖír, derdın de çıẖír, terinnen baravar. (94) kese yapėller, köpüẖ́ masají, masaj, ne_blim_işte ėle. /// (95) sen_iç balinsaya ğėdmesen bu hamama ğėdsan, hamamda daa ey eylenirsín. /// (96) hestehanaya ğöre hamama getsan, burası ey. (97) heç cüreğe de ziyan_olmėr, eylenírsin. / (98) yō afdada bir yabdur^{u}ėrdım, her gün çímėrdım. // (99) çünkü orā pisligdür_e, tōz, kǖl, duman yutėrsın_a kirli urba ğeynirsin. (100) aẖşamına aç^{ı}ėrsın_amamda çimiėrsın, teze urva ğeyni^{y}ėr bū, beĺa ğėdir ğel^{y}ėrdım. /// (101) yōẖ, işte ona ğöre çıẖdım_a vėrmedi. (102) yoẖsa bi̊r iki üç yıl gene çalışabülürdúm_orda. / (103) vėrmedi, mayışımı vermedi. /// (104) ^{v}ū, oh_oh_oh_oh, häpsi ėle yapir. (105) çoẖ pis_adamlar burda, çoẖ pis, pis. /// (106) abuní da ğötürdüm, bir_ay çalışdurdum, dedím, o adami ğörsün, nesil_adamlar var_orada. / (107) ayrí yėrde de çali̊şdum_üç_ay bir yėrde çalışdım. / (108) begşi oldum, bū satėller_e teze inşadlar, yapėr satėller_e, ben_orda begçi oldum. (109) müşteri ğelende görsedi^{y}írdım, bėle bėle odalar. (110) sa^{h}abına tėlėfon_açėrdım, müşteri ğeldi ğel söyleş. (111) üç, üç_ay da orda çalıştım. / (112) orda o ey vėr^{i}ėrdi, onnan danışmėrdım_o ğendi ğeturė^{r} ver^{i}ėrdi, o ey_adamidi. / (113) yō, aĝır degüldi dē daa yabmiyacauẖ dedi işdat. (114) biz ğendımíz dedi daa burdo oturacauẖ. (115) ofis_aşdılar_orda, gendıler_oturdi, bene dedi daa saĝol ğėt. (116) eğer ğene bír_işdad ğene yapaydılar, onnar_orda olacaĝıdi, ben burda çıẖmazdım. /// (117) on sot^{u} bir dönümdür, on dönüm bir yėkdar. /// (118) adi yayyadur.

An.03	**Konuşan**	**Muhtar Abdullayev (~1974 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Antalya İl Merkezi (ANTALYA) - 21.10.2009**
	Konu	**Pazarcılık**
	Ahıska'daki Köyü	**Hırtız**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Kazakistan'a.**

(1) bėle diyim siz_ab^{u} bazara gedirsiz_e, bazarda çōẖ mal getúrėller_e, ucuzlanėr ki. (2) ucuz verėr, teg ġurtarem. (3) á gelėrsin bir yėrde pamidor var, bahşa yėrde yoẖ … /// (4) domatės var_a, o bir yėrde sat^{ı}lėr, şindi ona sıra düz^{ü}lecağ o da fiyatını ġalduraca^{h}. (5) öyle de^{y} mi, bizde de ė^{y}le, ne zamana düşerse. (6) malun da ey^{i} gelse eydür_a çürüse ... /// (7) şimdi arabamıs ġırılmasa, yolda çoẖ fazla damojnalar var sınırlar var, sınırlarí tės tėz gissen, bir_afdaya gėdiyorus, eger gi araba ġırılmasa. (8) ġırılsā onda zor, on gün gediirsin, on beş gün gė… /// (9) pişmiş^{i}ni almirsin ki. /// (10) yōẖ sen ġanmadın, ġaç yıldur diyer işliyersin. /// (11) ġazakisdanda, ben size diyim aşındı bȋ yıl, ben ġarpuz^{u} aldım, ġarpuz var_a, ĝarpuz^{u} aldım. (12) iki bin dollara arabay^{ı} doldurdum. (13) ottuz beş donna. /// (14) orya ğidene ġadar_o rasiya^{y}a ğėdene çatana çaẖ, o bene ğeldi, on_iki bin dolara. (15) şu batrolú vār, tekell… ī şeyler lastikları vār, padladí yabtım, sora sınırı ğeçende vėrėrsin parā, işde polise vėri^{i}rsin, / mazuta vėrėrsin. (16) on_iki bine ğeldi ben_orya çat… ō ġ^{ı}rasnayarsġa, tam bazara çan. (17) o talladan_aldım, o bazara gelene çaẖ on_iki bin dollarım çıẖdı bením. /// (18) şindi, on_iki bin dollara orya çaddım, ordan gälişi de … mazuta verėrsin ki, eve çadmaẖ lazım. (19) polísına verėrsin, sora yan^{ı}nda da bi şofe̊r_alirsin, arabacı. / (20) yardımcı ona da beş şüz dollar veri^{y}orsun. (21) şöyle şöyle bir reisden bene bir_ē̇ dörd, beş yüs ġaldi, dollar. (22) ėle oldi, bir reis gėd… ē bir, bir_oyun gėddim geldim gendi paramı çıẖardamadım. // (23) pėşimnen ğelenner teze mal ğetúrėr, seninki iki günnuĝ_oldu, onu almiller. (24) ona göre tėz vėrmelisin, geldin_o zaman vėrmelisin. (25) vėrmedin, öbürsiler geldi seni … arẖadaki sıraya geçirsin. // (26) şansān ğöre, geldín bazarā, ġarpuz_az_oldí şansın var. /// (27) ẖumar_oy^{u}ni. /// (28) al etmeg ye, çay tögsün. /// (29) sora bėle yan eşiyėrsin. /// (30) ya^{u} bizde bėle çanaẖlar var, bizde türg ġanalları var, şindi ona baẖanda başım_a^{ğ}rır. (31) tės tės ġonuşiller …(32) tē̇s tėz_ō, ĝōnuşur ĝonuşúr, bir sözi ben_anlaşduracam, on söz

geçir, başım_ağrir, söndürėrim … (33) /- ā bunu kimi yavaş_annatsa annarsın-/ (34) her sözi̊nen de ĝaniyrim, niye ki yavaş diyer. // (35) a bu aşşaẖdagi maġazin_o ġarı var_a, /// heç ġanamirim. (36) bi şeyler diėr diėr, bir_iki söz^{ü}ne ġanėrím, hē tabi diyerim.

An.04	**Konuşan**	**Feride Alim (1953 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Antalya İl Merkezi (ANTALYA) – 22.10.2009**
	Konu	**Adetler, hatıralar, kelimeler, yemekler**
	Ahıska'daki Köyü	**Cünte**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a, 1989'da Rusya'ya, 1990'da Azerbaycan'a, 2004'te Türkiye'ye.**

(Hıdırellez hakkında) (1) indī edet_ileymiş de bilmiyan çocuḳlara hamur yo[ğ]urtduriyėrsın, bėle bėş_alti yaşında. / (2) o ḳadan küçüg olacaẖ ki ná ḳadan duz_atılıyėr, hamuru bilmiyacaẖ da. (3) oni bi̊şürüb yi[y]ėrdiler, aẖşaminen de uyumaya gediyėrdiler, normal_uyumaẖ vaẖdında. /// (4) yasduĝun_altına ayna ġoyiyėrmişler, yan[ı]na da su. (5) bir bardaẖ su, ki gėca o duzli yemişdür ki oni, susananda, isteduĝí, kim ki bunun ḳısmetiyse, oĝlanisa ġız gelecaẖ, ġızisa oĝlan gätürüb, o suyu ona vėrecaĝ_o aynada da o görünecaẖ. /// **(Cenaze ile ilgili adetler)** (6) birisi öldükden sora bėle oliyėr bizdá: (7) zatan_o gėce ceneze, rehmete gėdende, ävde saẖli[y]ile[r], dişeri hiç çıẖarmi[y]ėrd[i]ler. // (8) sabaa çan ölü bekliyiler. (9) sabaanen, ceneze[y]e gelenner gäliyėr yıĝıliyėler_ö ki, bu öli, götüriyėller camiya, ná diyirsis, yaẖamaya, çimdürmeye. /// (10) çímdürme[y]e götüriyėller, üş dene gėdiyėr çimdúrmeye. (11) bir tenem ẖoca yanında. (12) ẖocaya iki tene yardımçí vėriyėler. (13) götüriyėlle onda çimdüriyėller, kefenniyėller_ėdiyėler. (14) getüriiller gená ... namazíni ġıliyėller, onnari götüriyėller. (15) şind ceneze gėddi, túrbeye götürdilár, ġoydiler_öli geldiler, ävde ġuran_oẖuniyir. (16) üç gün, o evde yimeg bi̊şürmiyiruẖ, aḳřebeler, yėmegleri yap[u]b geturiyėller. (17) o aḳrebelerin yimeklerinnen, gelen misefillári yola vuriiler. (18) üçüncü güni, bu ölenın geyimleri oliyėr, onun neyi ossa, döşeğidür, herşeyini yaḳıyėller, çamaşur yaẖaniyėr. (19) ölü ölduẖdan sora, üç gün de, o evde çamaşur yaẖanacaẖ, çamaşuri yaẖıyėr. (20) aḳrebeleri yıĝıliyiler, o ğünü de ġuran_oẖuliyėr_ėdiyėr, ö ğünü yėmek yapiyiller, ẖalva ġauriyėller. (21) çamaşur yaẖiyĺa asiyle, bir, o çamaşur bir gün Duriyėr_e mi? yoẖsam_üç gün? / (22) yoẖ üç gün. (23) bir gündür mi? / (24) üç gündür bená ġasa, üç gün dişerde Duriyėr çamaşur. / (25) asiyėruẖ hē, ḳuruduẖdan sora ġadliirsin ġoyyėrsın,

eve girdürmiyėrsin, üç gün dişerde saẖliyírsın. (26) üçüncü günnen sora getúriyín, zati nė ėtsen_ėdiyėrsın, sora yėddi günde haftasıni vėriyėller. (27) haftasında yėmeginen, halva ġaurmaynan, herşe^{y}inen yėmeg. // (28) yėddi güne çen_et ġaynamiyir_o evde, yėddisínda oliyėr_et. (29) ė ama yėddisınde kö^{v}de, aşındi vėriyėller_et. / (30) aşındí ätsiz_ėtmiyėller. / (31) önceden, ät yėddü güne çen, et ġaynamiyėrdi. (32) yėddisínde de fasúlyadūr, belá, sütl^{ü}āç, bėle bişeleri büşürüb yola vuriyėrmişle, ät ġaynatmiyėrmiş. (33) şindī et ġaynadiiler şindi haman heyvan da käsiyiller. (34) yėddisıni yapiyėller böügçama, halva ġauriyėller. (35) ne ki ciğer aẖrebesi var yıĝıliyiller. (36) yėddisınnan sora ḳırẖi. (37) şindi ben ḳırẖına gėdiyėrım. ... (38) he cuma aḳşamlari var, hēr cuma aẖşami, gendi ciger_aẖrábesi yıĝılıyir, ḳuran_oẖuyėller, aẖşamlari. (39) ġırẖına çan, bilmem dörd bėş cuma aẖşamı oẖudiyėller, sora ġırẖi oliyėr. (40) şin ḳırẖına da gėdaruẖ, gená yėmeğinen_işinen, halva ġaurullar. (41) onnan sora älli ikisi oliyėr. (42) älli ikisın^{ı}n duasıni oḳıyėller, bėle. /// (43) aci etmeği diyėruẖ, üç güne ça aci etmeg gediyėr. (44) aci ätmeg yani ki aḳrebeler, isdersen, ne işdersen, bişi bişür götür, işdersen yėmeg yap götür, o aci etmeg dey^{i}liyėr. (45) /- onnarın_aciluĝuna ġarşi etmeği götüriyė. -/ (46) üç güne çan_ō ciğer_aẖrebeden gelene aci etmeğ dey^{i}liyír. (47) üç gün de çamāşur yaẖiyen günü ġazan_asılíėr. /// (48) bir hafda ġazan_asmadi. (49) hafdasında fasülye çorbasıni yabdi vėrdi. (50) dėdi ätli yėmeg vėrmiyecam dėdi, nenesi rehmete gėddi ö ki. / (51) yėmek yapmadi o evde. (52) yėmeg yapmaya ġazan_asma diyėru^{ğ}. (53) evde yėmeg bişmedi, ataş yaẖıb yėmeg bişürmediler. /// (54) älli ikisinde diiler ği, abiĺā aẖşam namazi naẖır gelán vaẖıdda oẖudaẖ ği, et gemükde ayrılan vaẖıddur dėb ellikisini ona ğöre oẖudi^{y}iller. /// **(Kelimeler hakkında sohbet)** (55) arbaya arba diyėruẖ, taẖıl, ĺazut, taẖıl_ayridür. / (56) buğdaya tahıl diyėruẖ. /// (57) dana diyėruẖ bis, özbegler buzaẖ diyėr. /// (58) fasul^{i}yā, bėlá mısīr_ekiyirduẖ da biz de özbeğisdanda. (59) gereġ_ō üş dört günde çıẖsın, bir_aftada çıẖsın. (60) çıẖmasa, açiyėruĝ baẖiyėrduẖ, yerinde çürümiş yoẖsam cillenmiş. (61) o zaman di^{y}ėruĝ, e cillenmiş_ama niye çıẖmadi! (62) birás hava serin_olanda gėç çıẖíyėrdi, sicaĝ_olanda tės çıẖiyėrdi hava. / (63) toẖum çatli^{y}ė de bele sarīcama c̱il_atiyėr, ona cil diyėruẖ. (64) patatės de bele sicaẖda ġaliyir_ö ki patatē̄z birez zaman gėçiėr_ö ki yannārınnan bele sarı sarī cil_atíyir, ona cil diyėruẖ. /// (65) toẖumlari maẖsusdan bele toẖumlarī mısırī, ĺobiyay, suya buraẖiyėrd^{i}ler. (66) āz bişem cillenen kimi oliyėrdi, patliyėrdi ö ki sanki diyen kim bele

açılıb, birez cil çıḳıyėr_e, ki o zaman götürüb ekiyėrduẖ yualarına. / (67) çıẖmiş, yėşillenmiş, şindi de çiçegliyir. /// (68) nene varidi bizde yüz_on on bėş yaşında rahmedlig, GuGur diyėrdi. / (69) bele aĝaçlara baẖıyėrdi ö ki ū aĝaçla GuGuřlamiş. (70) sora o çiçeĝ_açiyėr, bėle bele oliyėrdi, ḳuḳurlamiş. /// (71) bardėl dėğen sös, yasaĝidi o söz, o söz_ayıp sözdúr_ō. (72) yoldan_izden çıẖannara bardėl diyėrd^{i}ler, ē get_e sen bardėlsin sen. /// (73) köti yola gessē şey_olsa ġabbä bardėl di^{y}ėrdiler, o sözdür. /// (74) ataşi almaya ğelmiş. /// (75) kimse gelib_bėlá, aşıní bir misefir geldi ġapiden giddi, ġızın_arẖadaşınn_annesi. (76) yani ki ataş alma^{y}á ğeldın mi, ná äcelen var. /// (77) abile sözl^{i}, ġavĝali mavĝali yėre ne hengem_ėdiyėrsız dep sesl... hay hengem. /// (78) dibi ġaraliyėr_á, ataşa ġoyyėrsın, ġazanı ġoydun, temüs ġazaní, ataş^{i} yaẖdın, o murlaniyėr /// hisleniyėr. /// (79) içerde yanani ẖırağliyėr de, murlanmaẖ dişerden, ataş degende. /// (80) motodlar^{ı}ni aẖıdmiş da burunlānnan da, gėzişlerne baẖ, bı saabsız andır mıdıregle. /// (81) muçurlanmiş, elbiseleri yaḳi^{y}iruẖ, ū makine na muçurlavėrdi buni, ġırışdurdi diy... /// (82) ḳapaĝı örtülmez, ne ḳuḳullatmışın! /// (83) BiBilatmaẖ kel^{i}mesi var ^{h}ē. /// (84) bėlē etmeği açıyėrdım, sora bele bele sıẖīb çıẖıyėdım, BiBillediyėrım. (85) sorā ẖaçapur_ėdiyėruĝ_o ki eb^{i}le edrefini Bibilliyėrūẖ. (86) nusĝali ġadmer_edendē ab^{i}le üsdüni BiBil BiBil_ėdıb çıẖıyeruh, bezedıp. /// (87) suyu ġaçmiş_etmeġ_olsā yiyamíyėrsın, buĝliyėruẖ. / (88) ẖarşo yapiyėruẖ, yėmeg, ẖarşo yėmegi yapıb, içine doĝriyėruẖ. /// (89) süzegin yoẖdur_ä mi, tėncereye azca su ġoyyėrım, çadal mi ḳaşuẖ mi bėle, düziyėrım. (90) onn_üsdüne edmeğler düziyėrım, buĝlı^{y}ėrdım. /// (**Bir hatıra)** (91) iki bininci yildá bunda zelzele oldi he mi, iki bin birdeydi, iki binde. (92) gėri gėdende posofliler, biz, otopısda oturiyėruẖ annem, bēn. (93) oturuyoruğ bele, arẖamızda, bir, dėdeynan nene oturiy... çoġ yaşli de değüld^{ü}ler_ama, ėle diyaẖ. (94) onnar_oturiyėle, bizim ġonuşmamızdan bunnar birbirne diyėller gi, annem, ö^{ğ}dė̊ oturiyėr, ġonuşiyėr_ö gi annem bene. (95) arḳada ō, dede neneye di^{y}ėr ki, baẖ bunnar bizdendür. (96) ben bėle baẖdım. (97) dürgce be^{y}le ḳapali, biz beĺa ḳapanmiyiruẖ ki, // biz bele ördüniyruẖ, a sizler bē̄le ḳapaniyersıs bele. /// (98) baḳíyėr^{ı}m diyėr^{ı}m bunlar beĺa ġapali işli. (99) türh́dürler_ama niya bunnar diyíler ki bizdendür. (100) sora anneme dėdım, annem dedım, arḳadagiler di^{y}ėr bunnar bizdendür di^{y}ėr. (101) dili de bize benziyėr. (102) sora bir yere ğettuẖ çay_içmeye, otopısdan_enduẖ, annám yaẖın yaẖın geldi, ġonuşdi. (103) ġonuşmada baẖ gör, aḳrebe çıẖduẖ. / (104) çürdeliyuẖ dė.

(105) çünteli kimseleri saydi saydi, abay dedi heppisini ben biliyėrım dedi. (106) annem_onun amcasıni de, dāy^{i}sıni hepsın biliyėr. (107) posofda yaşıyėller. (108) posofda bizlerden çoẖdur. /// (109) ne töür olsun ki bu ḳadēníz heppiz bele oẖumişsíz de bėle yurtsȋz yuvasız ġalmişiz. /// (110) adı ne töür ġoyyėrdıs, çocuẖlarıs ki doĝuliyėrdi? /// **(Yemekler)** (111) manti vār, ẖínġalımız vār, tutmaç çorbamız vār_ayran çorḇamız vār, puşruḳ vār, ẖinġalımız vār. / (112) puşuruḳ çorbasi, yaẖ soĝan yaẖarsın. // (113) yaĝ ġoyyėrsın, içine soĝan tökiyírsın, pembeleşene ḳaden ġauriyėrsın. / (114) sora su tökiyírsın, duzunu atiyírsın, yėmeğín dadi gi ne töür olacağ_ele duz_atiyírsın. (115) sora uni eliyírsın bėle lenger^{i}n_içine. (116) o ġaynamaya gėdan sudān, üsdündēn, yaĝlicamā aliyírsīn_üsdüne tökiyírsın_onu azca, āzcıḳ, unun_üsdüne gezdúrüyon. (117) sora älinán uvaliyín. (118) bėle bėle uvaliyírsın, umaç gimī töküli^{y}ė^{r}. (119) aliyėn_o unī heb_o suyna^{n} ... u^{v}aliyacan_u^{v}aliyacān, belá, uninen āz bişem su ġarışandá nesil_oli^{y}, yaĝli sudur_o ki o tėz_u^{v}alaniyėr. (120) sora onú ḳayniyan suyun_içine tökiyėruẖ, ḳarışduriyėruẖ ḳarışduriyėrūẖ, bir_on bėş daġġa ġayniyėr, ... puşruḳ çorba oliyír. (121) /-buĝday_unundan_ėdán, sän ği dedín o ği, ona umac diyėller. (122) a mısırdakinden_edeni puşruḳ çorba mısırdakinden_oliyėr, mısırın_unundan. -/ /// (**Konuşmasından seçilen cümleler)** (123) şindi tatile çıḳan kimi gėdiyėruẖ, bir_āy, bir buçuĝ_ay bursada ġaliyėruẖ, tatil yapıp geliyėruẖ. /// (124) benim_elimde var ḳaĝızım.

An.05	**Konuşan**	**Ziya Alim (1926 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Antalya İl Merkezi (ANTALYA) – 22.10.2009**
	Konu	**Sürgün, çocuk oyunları, hatıralar, adetler ...**
	Ahıska'daki Köyü	**Kılde**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a, 1989'da Rusya'ya, 1991'de Bursa'ya, 2005'te Antalya'ya.**

(Sürgün) (1) yazacan mi? / (2) nēy^{i} söyliyecem, ne diyecem? / (3) doḫuz_^{ü}z yigirmi altı doĝumiyim. / (4) aḫısḫada oḫub bizim kö^{y}de oḫiyėrdím. // (5) gürciler dėd^{i}ler ki gürci meḣteflerde oḫuyeca gürçi olacaḫsız. ... biz olmaduḫ. (6) ėleyse sürgün_ėddiler daa. (7) o vaḫıdda savaş_am başladi almaniyaynan. (8) babam gėddi esgere, gelmedi. (9) ben de lisá^{y}á ğetmiştim, lisede bir yıl hele oḫumamiştım, babam gėtti. (10) balaca ĝardaşlarım bajílarım mar, bir_anam çalışí^{y}ėr, nay_edecaĝ_o dedım. (11) baĝı bahçe var, mal var_ävler çoĝ, ben de bıraḫdım_oḫuş^{u} da çalışmaya başladım. (12) kö^{v}de çalıştım. (13) on seggíz yaşına ğelişimnen bäni de dėd^{i}le esgere ğötürecáuḫ. (14) ē dá o mament da gelmedi, bir de ämir ğeldi istalinnen gi sürgün_edecaus sizlári, gürji olmadız, gürji oḫulna oḫumadıs, sürgün_ėtti orta asyaa. // (15) islam milleti orta asyadadur, oríya gedecaḫsız dedi de orıya sürgün_ettiĺa. (16) ordan ná günner çeḣduĝ ne te^{v}i̊r sürğün_oldi äzeb uḫubetler áō. (17) her bir köe daĝıddi orda, orta asyada, ġazaısdanda, özbeğisdanda, ĝırĝızistan_oralara heb daĝıddi. (18) her köe iki üş_ále iki üç_áile vėrdi. (19) bízím bir kövá, özbeğistanda bir kövá, altí ay^{i}le ğëttuĝ, bízím kȫlüleriduĝ_altí ayleyduḫ. // (20) häppisi çocuḫlari var_eböle ufaĝ_upaḫ, esgere gedmiştürler_ep şeyleri, ȯnnarın_içinde bir böüg bäním bires. (21) iki ayleyi bir_eve vėrdiler. (22) bir_oda, çamur_evleri, topraĝ_altí, topraḫdur, içi topraḫ. (23) yaş^{i}yacaḫsın_aburda, abunun yarısı ĝatár_ev, bir tene ev, bunda altí, iki ayle yaşíyacauḫ. (24) bėş can biziduğ, bėş can da o ayileyduḫ misal_içün, bunda on ça̱n yaşaduḫ. (25) yatíyėrdler_onnar bir terefdá, bir sıra yatiyėrdi beş şan, bir sıra bir tarafd^{e} bis. (26) yaĝmur yaĝıyėrdí bacadan_ele su aḫıyėrdi. (27) aḫırı, yaşiklerimiz zanduḫlar vardi, bişelári, onnarí düzdüm bẻlesine de onn_üsdüne yatduḫ. (28) bir cecimi oradan çaḫdım bölesine de belesinē aḫıddım. (29)

yaĝmur yaĝani, üssümüze yaĝmi^{i}di, aşşaĝıya aẖíyėrdi. (30) sabaĝınan ġaẖı... seperduẖ suyuni. /// (31) özbeğisdanın ĝaşġaderya vileyetına düştuĝ bis. (32) taĝıddi her yėrınde de varidi her vileyetínda. // (33) çalíşiyėruĝ hec bişe vermiyė^{r}. (34) savaş gediyir. (35) arpa buĝda ekiyėruĝ çalışíyor biçiyėru^{ğ} dögiyėruĝ_o zaman ġambayín bişe yoẖ, araba yoẖ, óküzine atine^{n} dögiyėrduẖ. (36) ^{h}azır_oliyėrdi buĝday, gälürdü ^{h}ökümed götürürdü, ē esger_aç, savaş gėdiyėr, san nėrda olsa bulursun. (37) gennimize de birez_ekiyėrduẖ, onnen birez_ämelleniyėrduĝ, aç ĝali^{y}ėrduĝ birás. (38) ē^{y} dá, bėş_alti ... işleduĝ_ordan baẖsa olmadi sora gėdduẖ, o yanımızda^{ğ}í ġomşilere de häbbisinē odunnari yoĝ, bişeleri yoẖ. (39) baẖíyėrím hē̆c bi ^{y}ėrde odun yoĝ, bir_aĝaç yoĝ ği kesėm de odunu ĝurah. (40) bi söbemiz varidi, ğötürmiştuẖ, onu ġurdu^{ğ} ama odun yoẖ. (41) onnarí özbekler boşat... ävin_ortasına topraĝa eş^{i}mişler, tandurda ataş yaẖsala, ocaẖda, ġapidá, getúr^{u}rdúle orya ġorun^{u} tökerd^{i}ler de üsdüná, ebele bir sandal ġoyard^{ı}ler, alçaẖ sandali. (42) üsdüne bi çe̮çim_atard^{ı}lá, yorĝani da ayaẖlarnı soẖardler, dörd teref^{i}ne otururlerd... ayaẖlari isidúrduẖ. (43) ġapısi açuĝ, bacasi açuẖ pänceresi yoĝ bişe^{y}si yoẖ. /// (44) işde e^{y}le ėle sauẖdan, biz de icad_ėdtuĝ_ė^{y}le ayaẖlarmızı soẖduĝ_orada birez bírġaç yil. (45) aẖırí, belediye^{y}e ğėddím ben, bírġaş tene neneleri ğötürdüm. (46) dedím aç ẖalduĝ, bişė yoĝ bişė vermiyill... işliyėruĝ hėç bişe, aa bėş yíldan biyani çalışıyėruĝ hėç bişė vermiyėr. (47) em^{i}r_ėtti sora ki, öbír rayon varidi, orē ğėdın_onda pamuĝ_äkiliyėr de, oryá götüraẖ sizleri, onda siz_ey^{i} çalışiyėrsis. (48) pambuĝ da biráz vėriyėrdi aẖė. (49) götúrdi pammuğ rayonuna, pammuĝda çalışdí bizim şėnnig birez işledi, aç ĝalmadi daa. (50) onnan sora onda da äsir_ėddi, on_iki yil ġamindatın_elindeyduẖ. (51) ġamindat dėduĝí här_aydan_ayā el çekduri^{y}ėrdi ği bir yere ğėtmiyazıs. (52) ġorẖiėrdi bir yere ğėtmiyalar. (53) e dá el çekturi^{y}ėrdi. (54) on_iki yíldan sora o ġamildatın_el^{i}nden çıẖduẖ, haber_etti ği nėrda olsa yaşarsız_ama gendi yėrize gėtmaẖ, izin yoẖdur. (55) aẖısẖa bağramzona yerdur, aẖısẖaya ğėtmaĝ_olmas, türkiyee sinordur. (56) ē̆ da onnan sora deduĝ hėç_olmaza, bizim millet, bizim kō̆lüler varidi, başğa vileedde ferĝana vileetında, or^{ı}ye gėttuẖ, vaġona binduẖ da gėttuĝ_a^{y}lemine^{n}. (57) onda, neyse bir yėre işe ğirdim. Kirpiçi zavot diyėller, zavota işe girdím, çalışdım. (58) orda yambaşında topraẖlar çoẖ, topraĝlari aldım, äv yaptım_orda, altı oda äv yapdım. (59) öğünde baẖça varidi, aĝac_eh́dim gözelcenema. (60) yaşíyėrduĝ ġaz, divalġazi dá düşurddum, her

bişė. / (61) aĝaşları, alma aĝací da varidi, üş dib_alma aĝacidi, iki dib_ärüğidi, dörd dib hayvaydi, inciridi, tutidi, cävizidi, her bişe aĝaşdan_eh́dím üzümler varidi ki, āh. (62) ē de allah ġoymadi on^{i} da ġırẖ beş yil yaşaduĝ_onda işẖılıb dėdi, hayde sürgün_edecauĝ burdan sizi. (63) onnar da eyleğen bıraẖduĝ da bizi urusete sürğün_ette ğená. / (64) ġırẖ bėş yil yaşaduĝ_orda da sora urusete sürğün_etti, ne edaẖ! (65) urusetda gettuĝ yaşaduẖ, iki yıl ġadár yaşaduẖ. (66) bu torunum_oranın çocuĝúdúr_urusetin. / (67) ordan sora bäním bir_anam mardi doẖsan_üç yaşındaydi, rämetli o dedi ki, oĝlum dedi, burda urus topraĝında ġalmiya^{ğ}, bene bişe olsa urus toprağında ĝalmiyám dedi, misliman topraĝına ğedaẖ dedi. (68) dedim nere ğedecau^{ğ}, türkiya almi^{y}ė, yollar baĝlidur, nere ğedecau^{ğ}. (69) azerbaycana ğėttuẖ da, azerbaycan_aldi, ẖabul_eddi, orda yaşadu^{ğ}, bír_on yil yaşaduĝ_orda. (70) anami da onda ĝayvėtdım_oĝullarım^{ı} da orda ĝayḇėtdım, ḗle. (71) bu gelín dėdi ki, bu böük gelínım, abílerim, o zaman_izin verildi, turĝud_özal vaẖıdda izin_aldi, bizím kölü bir_oĝlan da, idğire ğetúrdü çoẖ. (72) bizim milled_adami da orda ävler^{i}ne tämir_ėtti yapdi. (73) ey da bunun ġardaşlári de ğeldilá^{r} bursaya, benım ġızım da ğeldi bursaya. / (74) hē bursadadu^{r}, vardur çoẖ şenniğimiz var yani, ġızım var, ġardeşim ma^{r}, ġardeşimı^{n} ĝızlari bacimı^{n} ġızlari var. /// (75) on yıl ġalduẖ, unnan sora işda bursaya ğálduẖ da, gelmede yolda neney^{i} dá ĝaybėddım da. (76) e da bursada yaşaduẖ, sora bu torunum_işda oẖulu ġurtardi geldi oriya. (77) orda işi bulamadi da burda işi buldi, geldi buriya da. (78) geldi oĝluşa^{ğ}ın^{ı} da anasını bacı ĝardaşın da, báná dėdi gel. ... (79) gelduĝ_işde de bunda dört yíldur, üç yildur burda yaşiyėruẖ daa. (80) özbeğisdanda ne ezeb uĝubedleri çegduĝ_äp, ^{h}engi birin ġonuşsaĝ_olur, ^{h}engi birini diyecem. /// **(1944 sürgününden önce)** (81) hä o aĝıtlar gizli^{n} ğizli^{n} ĝaçanlar, ğençler ġaçiyėrd^{i}ler. (82) gizli^{n} ĝaçanna^{r} var_onlar^{ı} da eşidiyėrduĝ biz. / (83) hē ġaçannar varidi, gençler varidi ġaçannar. (84) şind^{i} a^{y}lesinne^{n} çel çocuĝuna gėdenner ğėdemiyėrdle, onnarí yolda tutup, gėrí ġataĝli^{y}ėrdiler de, genşler oyandan biyandan, naẖırın_içindá ġarışıb çıĝıb ğėdiyėrdler da, gėçiyėrd^{i}le bülürüm. /// (85) hä oẖula ğediyėrduh. (86) na olaca onda, savėt_ökümedi ğendi şeyini sıẖıyirdi dā o zaman yengi eline ğėşmiş da saved_ökümetín. (87) sıẖiyėrdi ebüle ebüle ġamunizma olacaẖsıs, camilerimizi baĝladi, oẖutmadi, camide namas ĝıldurmadī. (88) millet_em sıẖılıb ĝaçıb gėdenner ğėdi^{y}ėrdi, illacı^{n} bulannar. / (89) ben biliyėrim_onnari. / (90) özbeğistanda em baĝladi camileri, onda da bizím cami baĝladi. (91) ben sounda, aẖırdan, bir

ziyared_edem ğedem dedim_özbeğisdanda bäni buraẖmiyėrdiler. (92) diyėrd^{i}ler bir ķaĝıdi ver ğedem izin ķaĝıdıni ki beni or^{i}ya bıraẖsınna, ziyaret_ėdem, dedeler^{i}mizin ġabristanıni. (93) e bıraẖmiyėrd^{i}ler. (94) aẖıri beni onda bir defe, on günne eskere ğötüriyėrdle, yaşlanduĝ_amma gene götüriyėrd^{i}le. (95) ne içün götüriyėzin? size ögredemiz, unudmiyasız, nevede savaş_olsa, şe^{h}erde duruf şe^{h}eri ġorursuz deb_on_için götüriy... (96) on ğünnu^{ğ}, yilda on gün äsgerluĝ_eddúriyėrd^{i}ler de. / (97) hā̄, özbeğistanda älli altmış yaşında, iş yėrinden götüriyėrd^{i}ler. / (98) ē da ondan saĝ diviziyayı eleyken şe ettim bir meydanda beĺā aķrojeni alındi da, ortada baġannar var, ġínėrallar var, dolaniyėle^{r}. (99) dėdi kimin ná savali varisá iki adım ireli çıẖsın. (100) baẖsam biri onnan çıẖdi, biri bunda, biri onda. (101) ben dá bundan_iki adım ireli çıẖdım. (102) ē da geldiĺa, ondan soriyėlle, bundan soriyė... derdın nedúr, ne, ne içún. (103) geldile bene de sen^{ı}n derdín nedúr? (104) dedım bäním derdim_odur ki hükümetin bele bir_aparatí var mi, ^{y}üreğin aĝ mı ġara mi, bilsin? (105) bením yüreğimda ġaraluĝ yoẖ, heb bayazdu benim_üreğim aĝdur. (106) ben_aẖısẖaya ğėdma^{ğ} işdiyėm de izin vėrmiyėlle^{r}, bene niye inanmiyėller, bėlá dedím. (107) bir gėneraĺ böle salladi başıni, buray ġurtarursun gel benim yanıma, felan yere, düzeldurum dedi. (108) ē da ora^{y} ġurtarduẖ da gėddım oraya, on^{u}n yardımcısına ğėddim, tämbe ėtmişdi yardımçısına o ğeneral. (109) ona ğėddim da dėdi ği gėt, basaborstordan dė ki vėr bene ķa^{ğ}ıdi, nee göre vėrilmi^{y}ėr, ona yassın da. (110) ē da dedi, elesi vėrilmez dedi. (111) ē da baẖsam gendi de gelmiş_o, yardımçızi, gälmiş de, ġapi^{y} aşdi de birden girdi içeri de, gel bur^{i}ya gel, sene ben_öğredurum, nee ğöre vêrilmiyėr ne tevr vėrilecaẖ. (112) ona düşüntürdi de, başa saldi da onnan sora, bene dedi ğit ^{h}eme bileti al, uç gėt, aẖısĝaya. (113) e^{y} da ben de ğeddım_ama^{n} bileti aldım da geddím o ķaıdı vėrdiler de, ele bişe maane ediyėr. (114) ben dedim nee maana ediyėrsin dedim. (115) evel ben para vėrdim, reşat para ama almadiler inanmadi bene. (116) şindi rėşvat_iştiyir benden biliyėrim. (117) dedím, yō rişvat veremem bişe, bennen gümán_ėtme, ver_o ķaıdı bene dedım da. (118) verdi o ķa^{ğ}ıdi bene dedi gėt, aẖ yol size, gėddim. (119) gelürüm_ö ği sizin eylüğüzü o zaman ben_ade ederim dedım. (120) ey da geddím geldím da onlara sora götürdüm de seggizinci mardidi ġaġ raz_o ^{v}aẖıdlarda, mart bayrami deb täbrüke bir tene kaĝıda yazıb bír padarġa^{y} götürüb de vėrdim_onnara. / (121) izin vėrdile, ğėttım_aẖısẖay^{ı} dolandım. /// (122) ėrmeniler, gürciler, kö^{v}de gürciler yaşiyėr_eb; bízim_evi bozmişler yerine iki

ġatli başĝa ev^{i} yabmişler. (123) tahda zaburine^{n} çevi̊rmişler, ġapının_öğüni̊. / (124) zabor, ġapının_önünde böüğ meydan varidi de oray^{i} tahdaynan çä^{v}ürmişle ebile tahda zabor, zabor diyo çeper, çeper dā. / (125) taẖdadan_ediyėller da, o çeper değül_o! zabor diyėruĝ bizler. / (126) zabor_urusça sözdür. /// (127) ey de onnan çe^{v}ürmişle, ġapısini açėm dedım, ġapıs^{ı} kitliydi. (128) girėm bir ĝonuşėm dedım_o gürçiynan. (129) yanındaği bír ġomşız^{i} dedi gi o bunda yoẖtur, misefirlu^{ğ}a gėddi, öz memleketine dedi. (130) daa bi şeye çıẖamadım, geldim biyani, dedim bír ġabristana ğėdem dedím. (131) ġabristani gėdtım dolandım, ġabrisdani ziyared_ettım, bilduẖlarıma allahüekber_etdım. / (132) e indi bilinmi^{y}ėr_ama ġabristan hengi nóẖtadaydi oni aĝniyėrim biliyėrim. (133) ama daş^{i} yoğ bişesi yo^{ğ} ama biliyėrdi ği abu köşeda aburada, bizim mä^{h}leninki bir yėrdeydi o mä^{h}leningi bir yėrde, bu biliniyė^{r}. / (134) ġabrisdaní bozmamişler, cami bozmamişle^{r}. (135) camiy dá baẖsam camiye dá alma dėposi ėtmişle cami bizim cami... (136) ey da onda dolandım, çıẖdım díşarí aẖısẖada dolaniyėrim, bir tane ėrmani gördi̊ bäni tanıdi. (137) bizim gürjije bişe türgce biliyor_o ėrmeni. (138) ōy aẖbar, zō aẖbar, turk, turk geldın mi sen, turksun sán dedi benden soriyė^{r} ėrmenice. (139) dedım hē dedım, gel_otur ğäl ġonuşaẖ, ğäl ġonuşaĝ dedi otutturdu, orda barġın yanından. (140) onna ĝonişiyėruĝ, bahşa bir^{i} ėrmeni dede ğäliyėr, o onu ça^{ğ}ırıyė, gel buriya // (141) türk gelmij bunnan ĝonuşaẖ di^{y}ėr. (142) geldi o ėrmeni de geldi. (143) turḱ ĝardaş dėp soraşd^{ı}lar ĝonuşduẖ, benden_ō äsgī dedeleri soriyėlle^{r}. (144) felen nėrde, bizim köylü filan ne... tanış bilişler^{i}ni soriyėller // (145) e da sora, onnardan ġaẖdım daa gälın ĝardaş de, gelecaĝımişiz de, bure^{y}e aẖısẖaya de, gelín_a^{h}a de, göriyė^{r}sin_e bin bereğed ğėddi, sizler ğėddiz bin bereğed de ğeddi dep, baẖın bazarda na var ná yoẖ de, hėc bişe yoẖdur da^{h}a bazarda de. / (146) ėrmeniler mi? bu aẖısẖadaği ėrmeniler bize bişi demiyėrdiler, tanışid^{i}le, bizlerden çünğü onlar ẖeyr ğöriyėrd^{i}le. // (147) yiyėrd^{i}le içiyėrd^{i}le bizim şennigden ẖey^{ı}r ğöriyėrd^{i}ler dá onu bişė dėmiyėrdiler_onda, gürçiler de ėle. (148) bu sounda bu aẖırkī vaẖıdda bu gürcilern_indi gänçleri bunnar razi değúl, öbür yaşlilari razidürle. (149) o da dedi, óbir köve ğeddım gena o köe, o kö^{y}lü de bir gürjiydi o, ävi yabmişdi, bozmişdi onda da, biyanda yabmişdi. (150) o da ėle dedi, gel ĝardáş gelın dedi, aha ävi yap, yardim_edaẖ dedı, abu yanımızda, yapaĝ_ävi dedi, barabar yaşiyaẖ dedi. (151) yaşlı kişiler bȇle di^{y}ír, ġomşu olub yaşiyaẖ di^{y}ír, ama genşler yōẖ, genşler razí olmiyėllerdi ona da. / (152) genşler tanımiyėller, hē o äsgileri tanıyėr_onnar

biliyėller_aẖır, bizım ämeğimizi, ná ĝadá bizdá^{n} ẖeyír ğöriyėrd^{i}ler_onnar. /// **(Çocuk oyunları)** (153) hiç yadımdan çıẖmıyėr hep, gėcesi yuĝumdā, yatiyėrim yuẖu yoẖ, häb pikrim_oralarda ğeziyėr. (154) gizzipuço diyėrdūẖ. / (155) a indi abele gözlerini yumup bir tanesi, bunda da vardur_a öyle, ğözlerni yumduriyėrduẖ, gizlediyėrduẖ. (156) gėdíb gözler^{i}ni açana gedıb tutacaẖsın_oni, ondan sora o gözlerini yumaca^{ğ} abele. /// (157) divala vururduẖ daa, o gözlerni yuman, Duara vurur... gözümi aşdım şimdi ā da^{h}a. / (158) diyėrd^{i}ler_ama orasını unuddum. (159) e de Duara vururdu o sesinen öbillári süküt_olurd^{u}lar da, o gözünü açıb_oyani biyani baẖardi. (160) gėdárdi, o baẖardı, oriya baẖardi, tutardi birini. (161) ġoardlár birbirlerini, tutardi birini, geturub_ō sora o gözünü yumardi, onnar ġoard^{i}ler. (162) sora şey_oyuní varidi, kämer_oyunu, oĝlanlar_oyniyėrduh kämer_oyuni diyėrduẖ. / (163) ebele böük meydanda yumru çızı çeki^{y}ėrduĝ_abele de, ė de, ondan kemerlerimizi açınurduẖ da, bír kemeri burda bir kemeri orda bele yaturub ġoyarduĝ çızıdan içerda. (164) e da bėş dená kämer durur, bėş tanámís, on tana oliyėrdu^{ğ}, bėş tánási dişerden, say^{ı}yėrdu^{h}, kim ki gėrida ĝalur, o içerki terefte turacaẖ, çızzının_içerisinde. (165) e dá, o gėrida ĝalan_o içerdeği duriyė, o kämerlere ġulaĝ_asiyē äbele, durmiş da ĝulaĝ_asiyi. (166) biz ze häreket_ėdiy^{i}ru^{ğ} kämerlerin birini alaẖ. (167) äger alduĝ_o bir kemereti saliyėru^{ğ} vuriyėruğ_ona, ẖov^{i}yėruğ_onnari. // (168) beş tá...miz beş tene kemeri alduẖ, ġovíyėrduĝ_onnari. (169) onnar çızıẖdan çıẖmiyėlĺa, orada birbirlerinē yapuşup, bizi arẖalarına döşiyėruĝ vuriyėruğ vuriyėruẖ, kemer_oyuni diyėrduĝ_oni. / (170) hā̄ dişerdeğile almaya çalışıyė, aldısa / (171) vėrmeme^{y}e çalışiyėrdler da! (172) ayaĝınan_abele değdüseler eğer, ayaĝını değdüseler, onnán sora o dişerdeğile içeri ğiriyėrdi, bunnar dişeri çıẖiyėrdler. / (173) ayaĝın değdürdȋsen, o momendde içeri ğirersin, kämeri ġulaĝ_asan siz_olacaádız. /// (174) elnen mümkün deĝúlidi, ayaĝınan, dorġu, ayaĝınan bele ġoriyėrdi. /// (175) alduu zaman_onnari toẖaliyėruğ, vuriyėruğ vuriyėr... dögiyėru^{ğ}, aẖırı onnar_ayaĝınan salliyėlle, bir tenemize ayaĝıni degdürdī, vurdisá, o zaman degişiliyėruh. /// (176) onnar ġabme^{y}e hereket_ėdiyėlle kemerleri. (177) sora onnar ġapabilseler eğer ġap ha ġap, bír kemeri alana ĝadar ... ayaĝıni vursaĝ_ayaĝımızi, tägra gene içeri onna giriyėr bis çıẖíyėruğ dışeri. /// (178) ĝuruc ĝuruj ĝarma ĝuruj diyėrduĝ_oni oyniyėrduẖ. (179) bele düzȋlürdiler, häppisi, älleri ğėride bir tenesi, bír bu ġata çöpi alurdi el^{i}nē, dolanurdi.

(180) ĝuruc ĝuruc ĝarma ĝorūc, hemmısıní^{n} şeyinden geçerdi bele Dolanurdi. (181) ey de, bir tenesin^{i}n_el^{i}ne verürdüle, elindeği o çöpi da o gederdi dē o başa. (182) sora, ondan buriya seslenürdi: kim gerek? (183) adlarını ĝoymişler_eppısi hamısını^{n} adi var. (184) felence bene yollayın, ben_ona bineca^{ğ}ım da ğötüreca^{ğ} beni, felen yėre ğötüreca^{ğ} da geturecaẖ. (185) oni, onu^{n} hengisinn_adıni gi tapsan_eger o, gėderdi oriya, onn_arẖasına binerdi, asulurdı arẖasına, götürürdü oni o başā ... biyani ğetürürdi. (186) ordan gülği oliyėrdi. / yo^{ğ} abele, ebele ẖatar_oturiyėller, sıreynen Duriyėller. / (187) bėş tene mi, on tene mi, ẖaç dene ği olsa da, eppisi olur. (188) o bir tenesi başcı oliyėr, e de, Dolandurub Dolandurub çöpi bir tenesin_el^{i}ne veriir de o ĝaç^{i}yėr_ireli de o ondan sora çaĝıriyėrdi, felence gelsin dep. (189) bunların hamısına ad ĝoymişdúr. / (190) adlar ġo^{y}iliėr. / (191) ... adları ġoyíyėrd^{i}ler da, at eşek, maymun gelsın_ati ge^{l}sín_ėşeg gelsın, maymun gelsın. / (192) hayvannarın_adlarını ĝoyyėrd^{ı}ler. (193) gėttuĝ_o ği özbeğistanda ben de bir o^{y}uni teşğil_ėddim_orda, neydecám, osandum çoẖ da. (194) beş_alt tanemús toplanduğ buriya, şaẖa ėdıp, dėdım burda ben heppize ad ẖoyacaĝım. (195) gimin_adıni ben çaĝırsam, vaẖtında coab vêrmese oni, coåbgerlu^{ğ}a çekeruẖ, şeyá, ceríme ederuẖ, kim ki vaẖdında coab veremese, benım deduğuma. / (196) cer^{i}me ėdecauĝ_oni dā, ceríme, ceza, ceza. / (197) ceza^{y}a çekecauẖ. /// (198) cerime şeydür daa, túrh́cedur, ō, esgi türh́lerden, cerime. (199) ė de cerime çekiyėller_ē, cerime cezasi vėriyėr_e cerime, para veriyė^{r}sín ĝurtuliyė^{r}sín. (200) cina^{y}ed_iş... suç_işlemiş_olsan, para veriyėsın da ĝurtuliyėsın_o cerimedür dā. /// **(Çocuk oyunları)** (201) ġıhnıġobal diėrduẖ. (202) böle böle çubuğlar ^{h}eppimizin_elinde var. (203) orda bir tená daşı ġo^{y}arduğ_abele, kim_obuřda çubu^{u}nan_atıb_ona vuracaẖ. (204) ona vuran çaĝí, bir_ayaĝınan gėdib gėdib, ğendi çubuĝunú ğendi alacaẖ. (205) kim ki ayaĝınan düşdise ege oni cebírliyėrdler. / (206) bayaẖ deduĝ_a na cebi̊rlamaẖ. /// (207) cábır_ediyėrdler, arẖasına binerdile, sora o onú bi̊r Dolandurub ğetüriirdler_äbele oyunnar varidi. / (208) hē, bir ebele zoppalar hē, atarduẖ. (209) bazi zoppalarımízi abele tiklep tiklep ġoy... sancarduẖ, biri onda biri bunda. // (210) o zobbaları dêürdisá ağer, bis ĝalebe ĝazanmış_oliyėrduẖ. / (211) o ĝarşi teref bi sancıp ġo^{y}erdi. (212) biz bizim zobbamızi atarduğ_o zobbalari vuracauẖ, de^{v}üreceuh. (213) heger deürduẖ, birinci sıra ben_attım birinci zoppay deü^{r}düm, arĝadaşım_addi ikinci zobbay o deürdi, bis ĝalebe öbür heppisi ği devrüyėr... bís ĝalebe ĝazanmış_oliyėruẖ da. (214) häbbisin^{i} ği devi̊riyėruh sora o beş

tenesi, beş tenáyuğ, beş tenesi biz beş tánemizi arẖasına alıb, o başa bír götürecaẖ geturecaẖ. /// (215) vurub_eğer devürmesez_eppisini, gėne biz bineceóĝ_onn_arẖasına. (216) heppisini devȋremesez ya vuramasaz. / (217) heppisi devrülmesi ĺazım. (218) bėş tenez_addız_o beş tene sopa zobbay de^{v}ürmesenis, / iki tánesi devrildi, o hesap dáğül, beşin^{i} de devȋrecaẖsın gi bu beşden ... /// (219) /- onlar gi bele sobaların bele tik durduĝunni aĝnadiyėr da tíẖliġoba^{l} -/ (220) ġoba^{l}, ġoba^{l} di^{y}ėrduğ_a şe^{y}lerá, o zobbalara ġobal diyírduẖ_a, o çobannarun_ol^{i}yėr_ nädür_o? çubuẖları oliyėr_e böüg değenegleri. / (221) değeneg de var, değenek de var. (222) değeneği öküze ^{h}aydársín, öküzá vurursun, birez_incedür ebể̄le, ġobal di^{y}ėsin biras böüktür, on^{i}nán çobannuĝ_edársın. // (223) Cebli diyėrsín_o daa kücükdü^{r}, tauẖlar bele ḳíş ḳíş_edársın haydársın. (224) cürbecür çubuẖlar varidi daa. / (225) cucullar. /// (226) misir diyėrduẖ. /// (**Bir hikaye)** (227) ḳılde, / hē, üç kȋlometreydi, aẖısĝaya. (228) bizím köylü biri ğėdiyėr_aẖısĝaya, piyada ğėdiyėr_ayaĝlari aĝırmiş. (229) parasi var cefinde ama ati şeysi yoẖ, bişe^{y}e binib gėssín_arabasi. (230) bir yol_ayrımına ğėdiyėr bele de, oyandan_öbür kö^{y}den bi tanázi odunu yüh́lep, bazara ğötüre... şe^{h}ere ahısẖaya satmaya oduni eşeğe. (231) ona rasgeli^{y}o, ona diyo, lå nere ğötürüyo bu oduni? a satacam. (232) ġaç paraya satiisín? on paraya, on manat. (233) aa sene on beş, odun^{u} bıraẖ burda, ben binip gedacaĝım, işeğina. (234) odunu orda tökturi^{y} da, bu biniyė de gėdiyė^{r}, dohdora ğėdiyėr daa aẖısĝaya. (235) gene o adam geri ğể̄li bením_odunum ĝaldi kī bením_odunum. (236) ola işte parasını aldın, daa odun^{u} neynersın. (237) haydi haydi dedí bäni ğötürürsün_orda dohtorun ġapısında endürürsün de geri ğelüsü^{n}. (238) ėy dá ele ediyėr da muni yaldadiyėr bizim kö^{ü}lü ğötürüyėr. /// (**Bir hatıra)** (239) atımız varidi, babam baẖiėrdi ati, oni ben_otarmaya ğötüriyėrdım. (240) evel bir, eşeğimiz varidi, o eşeğinán meşe^{y}e de ğederdi, bağı bahçey de ėdárduẖ. (241) bir dönüm babam dedi ki ėşe^{ğ}i ğetur, bahçe^{y}e. (242) bahçámız birá uzaĝıdi öür bahça. (243) bundan meyva ç... döşürün de götüraẖ. (244) ben ėşe^{ğ}i bıraẖdım burdan da, sämerin^{i} vuracam dedım, ėşek ġaẖdı de oyniya oyniya ġaşdi ğėddi, ben dutamadım. (245) daa da semer dá vurmadım da ben de pėşine ğėddım. (246) bäním gözümden yitti gėtti ėşek. (247) getti o yanda baş^{ğ}asının baẖçasına düşti. (248) oranın ġorohcuzi, bėkçísi, elinde balta vardi, addi vurdi de bir_ayaĝını käsdi bele. (249) ĝannar ğediyėr. (250) ben geddím babam^{n} yan^{ı}na, dedi hani ėşeg, gelmedi mi dedím. (251) ėşeg gelür mi! (252) e de, teh́rá ğėri ğeldi babam yėrsinen ğeldi o yandan

baẖçalarınnan geldí, ėşe^{ğ}e baẖdı ği ayaĝınna^{n} ġanlar_aẖı^{y}ėr. (253) getürdi geldi bene daa bişe demedi yėrslandi ama, baẖ ėşaĝė, ben sene dedím_e ẖarab_edecaẖsın. (254) e^{y} dá, ėşe^{ğ}i sora balinssaya ğötúrd^{i}le^{r}, ẖastaĝanaya. (255) ğötúrdi̊ ẖasta^{h}anada da bir_abda yaddi ėşek. (256) ben de här gün o otú götüriyėrdím_orda baẖıyėrdım_ėşeğe töki^{y}ėrdím, su veri^{y}ėrdım ğeliyėrdım. (257) ėy da ayaĝını ėyládduĝ eşe^{ğ}in. (258) gelduẖ sora da ȯ eşeği, ėy^{i} ėşeğidi, başğa kö^{y}lüler gördiĺa buni da, onnar çoğ meşe^{y}e oduna ğediyėrd^{i}ler dá, müşteri oldile, biza satacan dedíle^{r}. (259) babam satmiyecáydi ama iki ĝat piyatıní iştedi de, iki ĝat piyatın^{ı} da vėrdilár. (260) ortaya adam ġoyd^{i}ler, o ėşei bize verecaẖsın. (261) geldile ortaği adam oyani biyani. (262) babam dedi iki ĝat piyatıni diyárım almazlar da, satmağ_işdámiyír da. (263) ėy da yōẖ, vazgeçmed^{i}ler. (264) yeddi üz dedi yeddi yüzden, on manatı ĝırdiler, on liray aşa^{ğ}a düşürtdiler heç_olmasa. (265) ey da, bene dedi git getú çıẖard ėşe^{ğ}i bıraẖ götürsünner dedi. (266) getúrdüm_ėşeği dá bıraẖdım, be boyn^{u}na sarıldım, ėşeg, ėşeg benímdır ben verm... diyėrim. (267) o zaman_o adam çıĝarddi bir_on ma^{n}ati da bene verdi ği aha bahşişini, bene ver dedi. (268) on manatini aldım, sora verdim o ėşe^{ğ}i götürdüler. (269) sora ğetti babam da ati aldi yeriná bir tene, ati baẖıyėrduẖ. / (270) yō böyüğ_ati aldi. (271) her yėre işledi^{y}ėrduẖ. (272) á boş vaẖıdda da ğötürürdüm ben_onü megtepden sora otarma^{y}a ğötüri^{y}ėrdım baĝli. // (273) varidi oĝlanlar bizím kö^{y}li, hayvannari baẖī de ineh́ler^{i}ni baẖard^{i}ler. (274) ē de ben de onnarınan baraba^{r}, ben baĝlardım, bir yėrde otururdum. (275) ė dá onda, geldi bir tenesi, onda oturduẖ sora da, gittuğ lazudı ĝırduẖ tallada. (276) lazudı ĝırdı oĝlannā, ataş yaẖd^{ı}la da, püşüriyėlle şe^{y} mísiri, ataşda. (277) ben de onda oturiyėrım, bením_atım baĝlidú, onnarın mallari girdiler mısırın_içine, kö^{ö}n mısırıni bayabur_ėdiyėle şey_ėdiye... äzdile, yiyėlĺa ġırıyille^{r}. // (278) bekçi gäldi ẖiyandan da häppisi ġaşdi, ben dá ġaşdım. (279) bír tenesíni dudti gėridán. (280) deme onun ġobali çubuĝú beĺa şeydeydi öğünde Duri^{y}ėrdi o, dutti ğėriden, dudmada o da çubu^{ğ}unú aldi, gėri do^{ğ}rú vurdi ebêle ği o şe^{y}á oni geri do^{ğ}ri düşürddi de. (281) o da ġahdı ġaşdı gettuẖ. // (282) sora bizím_o ata nazar degdi. / (283) nazar değdi otliyėr_otliyėr_otliyamiėr, aĝzıni açamii^{r} gi otliya. // (284) on^{ü} de doẖtora ğötürduĝ_on^{u} da. // (285) bir_afta oni da onda baẖdum. /// (286) doẖdor_aẖıri, äẖele küçüg pencere vardi atın başıni ordan soẖdi de, bülürüm, aĝzıni açamiyėr, abele demürden_iki tene şey varidi iki ẖızėl, ortasına bele demür vardi. (287) onú zor^{ü}na^{n} soẖdi dişlerin_arasınnan,

bėle eddi ö ki dá açıldi a^{ğ}zi dişlerdá^{n}. / (288) dermeni vėrdi da içine, açami^{y}ėr ği dermeni vere doẖdor. (289) aĝzıni açamiyėrdi, ġır^{ı}çalarí baĝlanmiş dedi nazar değdu^{ğ}unnan / /- çenesi -/. /// (290) sora gendi esgere ğedende babam dedi buni sán baẖamasın de, ğötürd^{ü} de hökümete, kövde kō̄lün^{ü}n şe^{y}ine bıraẖdı tapşurdi. (291) ben de daa şė etmedím, odul lazım olurdi, ba^{h}şasının ėşeğ̂ni alurdum ğedardım, oduní ğetürürdüm, ... yari onnara yari bize. (292) ẖızeği yaptum ... meşe^{y}e ğetme^{y}e oduna, abele abu şė ĝatar. (293) ẖızeg bülüsün? ġarda sürüşüb ğėdiyėr. // (294) meşe^{y}e ğettuĝ_oduni ğeturmeye, bi iki tane ġomşi oĝlannar ğene barabar ğettuẖ. (295) babam_esgere ğetmiş. (296) ėy da odunu doĝradu^{ğ} yasaĝ_odunú doĝraduğ biz de bilmiyėruẖ. (297) yasaĝ_odun doĝradu^{ğ}, böüğ böüğ yükleduẖ. (298) birden bėkçi ğeldi, meşe be^{y}i, gördü ki hē doĝramiş şeyleri, baltalar^{ı}mızí aldi da getti. (299) bize bişe demedi ama. / (300) odunnari almadi, gördü bizím ^{h}alımızí gördi ep yaş ġarın_içinde islanmişu^{h}, bize bişi demedi, baltalarími alıp gitti. / (301) alduĝ_oni üçümüs çekiyėru^{ğ} götüriyėruẖ. (302) birez yoẖuş yėrde, yėngemeduẖ çoĝ_aĝurluĝ_ėddi birazíni bıraẖduẖ, töktuẖ yoldan_aşaĝí. (303) sora çekil... çıẖıb gedduẖ, gö^{ü}n yanına gedduẖ, baẖsa^{ğ} o bey ğeliyir, meşe be^{y}i, baltalar_elinde geli^{y}i^{r}. (304) gėşduğ_ogüne deduĝ baltalari vėrir_eç_olmasa deduh, bu oduni yarmaya. (305) gedın gedin yoẖsa o odunúz^{i} da alurum burda siz^{i} de bir_eyce döğerım ... /// (306) gedın yoẖsa ğedın_o çoraplarızi ĝurutun_o odun^{ü}nen yoẖsa odunúz^{i} da alurum, sizi de bir_eyce döğerım ded..., gedduĝ náyisá. (307) yolda bėle ikimiz çekib ğötüriyėruẖ, biri de bunnan dutiyi^{r}. (308) yol_ebele egri yolidi. (309) ē dá, ẖızeg devrildi hurdan da daa biz de zaftedemada... de^{i}y dere^{y}e ėndi. (310) obürü dá bıraẖdí dá ğeddi dere^{y}e ẖızek, ġuvallana ġuvallana (311) teğra çıẖardduẖ yükleduẖ, gälduẖ. (312) ė^{y} dá, odunu doĝraduĝ_ey_isinduğ_a iki günden sora ẖıdırelleziydi. (313) ẖızırilyaz_oliyėller_e, ono orocünü tutdum. (314) dedím orocun^{u} dutacaım ği ẖıdırellezi nėrdá olsa çätinnuĝ vaẖıdda ulaşur bize dedím dá. / (315) hä, bi̊r gün_ih́i, üş güne çan oroş dutiyėlĺa ẖıdırelezin_adına. / (316) bir şėy vaẖıdda ulaşur ẖıdırellezi, // bir Dar vaẖıdda ulaşíyėr daa. (317) ey de, o saba^{a}zí tipi boran_esiyėr, ġaẖdım da geddím, ō mėşe bein yan^{ı}na o kö^{v}e. (318) gettım çaĝırdım ġapısini buldum, ça^{ğ}ırdım. (319) çıẖdi bele gördi de tipi boran vaẖıdda ğėtmişim_eböle, başını salladı o da. (320) baltalarí vėr dedim, getürdi üç baltay^{ı} da vėrdi. /// (321) /- yüzğer_esen vaẖdi boran /// (322) ẖıdırellezi gėcasi yüzğer_esi^{y}ir. -/ (323) tipi, hem ẖar

yaĝıyėr, hem yüzger, ġarışuḫ turum, boran diyėruḫ da ona. / **(Hıdırellez hakkında)** (324) ḫıdırellezi, oruş tutiyėrd^{i}ler ği ba^{h}şa ki bir şeyluĝ_olmasın, köti niyádda olmasın, ėy niyadda kimse^{y}á resgela^{h} ėy^{i} olaḫ. (325) bíze bir Dar hala düşende kömeğ_ėssin, yardım_ėdsín. (326) on_úçün oroş dutiyėrd^{i}le^{r}. /// (327) ergen ġızlara, gänç çocuḫlara hele, çocuĝlara hamur yoĝurtdururd^{ı}ler de ē bo^{y}i yetgen_on_altí, on yeddi yaşında oĝlannar, onnarın yapdu^{ğ}u ḫamurdan ätmeğ_ėdip yiyard^{ı}le. (328) ē de etmeği büşürüb yiyard^{i}le, onnar yapard^{i}lár_o çocuḫlar. (329) onnan sora, Duzli ėdardilár_o ätmeği. / (330) ē dá gėcesi rüyade kim ġızi görürsün, kim ĝısmetindür, kimi ävlenecaĝım, kim_oĝlani görecaĝım, kim felene, hep, o ḫıdırellezi getüriy^{i} de göze^{n} gösteriye. (331) o gecesi Duzli yeduḫdan sora, baş ĝıltan suyi da ġoyyėller ği suyi getirib verecaĝ, bír ġız ğetürü vėrecah, ben_içecaĝım. (332) hä pelença ġız bená suy^{i} ğetúrü vėrdi dėmaĝ_o benім şė^{y}idur, hē oni fikir_ėdiyėrd^{i}ler. (333) /- yasduĝun_altına bir tene de ayna ġoy^{i}yėller -/ (334) hē aynada görükiyėrdi, hē ele. /// (335) bene bir tenesi ğetúrdi bir almay^{ı} vėrdi. / (336) hē, o ḫıdırellezi dutmişdim. (337) bäním ġomşi emi ġızi, bir tánesi varidi, o dedi bene ği abu etmekdán yė biras, ḫıdırellezi dut, bu etmeği yė, kim sänin nesibin. (338) yėdím_o etmeğí, yattım_o gecesi rō̃de, bir tánezi getúrd de bir tene almay^{ı} vėrdi bene, bir tene dedey. / (339) hä, bir tene dedey vėrdi bene bir_almay da, o almay yiyecaĝdım_ama yėmemişim. (340) yėse^{y}dım belkim_olurdi. /// (341) ocaḫ, ocaĝ_oliyėrdi evin burasında da, o ḫıdırellezi bu gece gėçen vaḫıdda, bu ğeca ḫıdırellezi atine^{n} gėçecaḫ da, bir ĝabinen_ebele, uni Doldururdle ebele düzelüb bu oca^{ğ}a ġo^{y}ardi. (342) ki bu geca ḫıdırellezi bizím ĝapiden gėçse bizım bacadan, bim bereket vörür, baĝaĝ ele, bu unda atının izisi olur. (343) buḫariden ğėçen çaĝı orda bacadan gėçen vaḫıtta, sabaĝınan baḫıyė bunna^{r} ği hä bizım bacadan gėçmiş, atın_izi vardu, ayaĝınn_izi vardur, baĝ nalın_izi vardu burda dep o unn_içinde bȇle izi oliyėrdi de, bize bim bereket getürmiş ḫıdırellezi dip, oni şė^{y}diyėrdi biliyėrd^{i}ler. / (344) genduluĝundan da indi, allah tarafinnán_o, ḫıdırellezi gėçmişsa oliyėrdi, gėçmemişse eger_o olmazdi. (345) bin bereğet geturlecaĝ, boyun_o ḫıdırellezi gėşmiş, bize bim bereğet ğelecaḫ, ḫıdırellezi izisi var_aha atın_izisi. / (346) sa^{h}ana Dolduruduḫ tabaĝa, sa^{h}an di^{y}írduḫ, tas di^{y}írduḫ. / (347) hē o misdan_oliyėrdi. misdan_olan saan, tas, misdan_oliyėrdi onnar. (348) ā lenger_oliyėrdi, sini oliyėrdi, misdan_ėdiyėrdile oni. / (349) imanlaşa Doldurdun ... bu nádür, Daşıb ğėdiyė, töküliyė^{r}. /// (350) yaḫsız yapılan yėmeğe yavan^{i}

diyėrduḫ, yavan. /// (351) oni yapana diyėrdiler dinsiz_imansız, bềle yėmeği yapallar mi? /// (352) bişey büşüren caı bu da ḫıraġli^{y}i dibine yanıyėr, ö ki boĝozunda ele yandi dá ḫıraġli^{y}ėr boĝozun da. /// **(İnançlar)** (353) o dolü yağan vaḫıtlarda ediyėrdiler. / (354) dolu, dolü yaĝıyėrdi ki ġapının dibine Doli käsilsin, daa Dolü olmasın, mėyvaları ġırıyė ġıri̊şduriyė äkini, Doli yaĝıyėrdi gi. (355) /-aĝaşlar çiçekliyanda doli yaĝıyėrmiş da -/ (356) ey dá, tavanın dibine küçüh́ tauĝ_oliyėrdi ği onun tärsine ġoyard^{ı}lar, baltay bele tersína ĝoyard^{ı}la ĝapını yanında ğim Dolü bura yaĝan çaĝí käsilsin. (357) bu balta kimi kessın Doli. (358) käSılsín yaĝmura dönsün gü aĝaşları ġıriyír bu Doli̊, mėyva çeyva äkini häb basıyėr. /// (359) Duz_äri̊rdi, doli̊ käsilürdü. (360) erürdi, doli em yaĝmura dönerdi. (361) soungü vaḫıdlarda bizim kö^{y}dá, çoḫ ġuraḫ gėddi. (362) ne^{y}_edaĝ, ney_edaĝ dediler bir tene dedey, baĝın beh́çisi, ... görünmiş gi bir tene dedey, gelmij demiş_ona ki, ġurban kesecaḫsız yoḫsa äkiniz_eb ġuriyacaḫ, ajdan ölacaḫsıs. (363) geldi şindi o, muḫdara dėdi, köün böüğüne dėdi, ė onnar ġamunist, onlara izin vėrsele onnar käsdürseler, onlari sora şė^{y}á ġapadurla^{r} dudallar. (364) hē yasaĝídi onnara, onnar bişi diyamadiler. (365) aḫırı, ikinji ğene gördi ğeldi. (366) o zaman dediler_onnar ği, muḫtarnán da o köün böü^{y}ü, biz yaylaya çıĝıb ğediyėruĝ_atinán, bizím ḫaberimiz yoḫtur yani ki, köün yaşl^{i}leri^{n} toplayın, ğedın ġurbani alın käsín, daĝıdın, ė dá, dua edín. (367) gettiler_unnar daĝa gettíler_atinan, yaylaya. (368) ė dá, çıḫdiler yola da, yeddi táne ġoy^{i} aldile, bazara ğötüri^{y}ėrdi bir tanezi ĝoyu satmaya, yėddi tane ġoyi aldile^{r}. (369) getürd^{i}le de ġab^{i}ristanda, ĝárėd mezellüğü varidi, orada kesdiler o ġo^{y}i. /// (370) soydile ġurban_ėddile^{r} duay^{ı} petay^{ı} ėttiler dá, onnan sora bizá eti ufaḫla^{b} ufaḫla^{b} vėrdile pa... şėylerá ġåvalara, götürüb daĝıdız. (371) yėddi tene soḫaĝa yėddi táne bizlere vėrdile ği sen bu soḫa^{ğ}a sen bu soḫaĝa dağıdursun, heppisinin_evine götürd... daĝıdduḫ. (372) daĝıdan ça^{ğ}ı baḫsa^{h} ği bir de hava bulutlandi, o ēy, geldi yaĝmur geldi geldi yaĝmur ki ulá aha ben_onda görmişim, allaın ... ėşidduĝunú orda, ġabul_olduĝuni onda gördüm. /// **(Cenaze ile ilgili adetler)** (373) onú ġaziyannara, ĝomşileri biliyė ki ġaz^{i}maya geddile, onnar_acuḫurd^{u}la^{r} böğün yoruldiler. (374) ġomşileri^{n} bir tenesine etmeği yolliyėruĝ_oni ... yolliyėr_oriya ġabrisdana, mezellü^{ğ}e yolli^{y}ė^{r}_onda onnar yiyėller. (375) onnan soram, aḫşaminen de geliyė gene bunda dügün_ävi^{n}de yiyėr. /// (376) hē indi ġazmaci di^{y}irduḫ da onnarın_adını, ġazmaci di^{y}irduḫ. // (377) kö^{y}de iki tene olurdi̊, üş tene olurdi o ḫazmacilá, onnar ğėdardile^{r}. (378) bahşasi getmázdi, o iki

tenesini yollard^{i}ler. / (379) /-hē, ġazma ġoẖusi işde üçüncü günü çamaşur yaẖiyen_e, bėĺa ġazmacilerī, çümdürennēr, onnara vėriyėrsın_ayricama, dügliyen de, yapduĝu halvandan ... -/ (380) ġazma küreg ġoẖusi hē, // onnara ġoẖi ğėtsin. // (381) o öl^{ü}lere ġoẖu getsın, onnarı razi ėdiyėrsin vėriyėSin ätmeğini işini, bişeler^{i}, paray vėriyėrsın, o ġazmacilere. /// (382) /- ġazmacidür_o ġazmaciya yolla ki belke onu^{n} yėduĝú geçar, ġazma ġoẖusi ayır di^{y}ėller, he. -/ /// (383) yėddisini vėriyėller ġoẖusi gėtsin, o ölülerin ruhlari Doysun. (384) onda gėcesi gäliyėle, onun ruhları ġuş_olub gelíb Dolanıyėller. // (385) ġuşlar şėy kimi görükiyėr de onnara, ruh. (386) ėy de onnar da Doysunnar dep. (387) anam ätmeği büşüren çağı, teze ätmeği ... birinci ätmeği, bazlama mazlama bişiren..., aora şėye ġoyardı ki, ġuşlar şėyler gelüller, ruhlar geliyėle, gėçmişlerimizin ruhlari de, bu ätmeğin ġoẖusunú birinci onnar Doysunnar diyardı bením anam. /// **(Kelimeler hakkında sohbet)** (388) ayaẖ ġıltuĝú o terefdúr, bu teref başın ġoyy..., o teref ayaẖ ġıltıĝın_oliyėr. (389) başın_oyani ġoysen_eğer bu teref ayaẖ ġıltıĝın_oliyė, o terev baş ĝıltıĝın_oliyėr. /// (390) ġort yėllerde otliyėrd^{i}ler, ġort yėrdá. (391) açuĝidi o ġortlarda otarsan_olurdi. / (392) ġort indi açuẖ yėr dā ora izindúr_ora./ (393) ġortlarda götür otar. /// (394) camuşun yavrusuna ġotig diyėrduẖ. / (395) ḳotig indi bir yaşına gėçmez_e o ġotiġ_oliyė, camuş, camuşu bülürsüz? / (396) he o camuş bir yaşına ğeçmese ġotiġ_oliyėr, hele ämi^{y}ėr_o, o ġotigdür. /// (397) birez bö^{y}üse düge diyėrduẖ, daa da bö^{y}üse doĝsa eğer o ineg diyėrduẖ, / doĝacaẖ mala, doĝmamiş mala hele. (398) danaluẖdan ği danaluẖdan çıẖıyėr, bö^{y}üyėr_ö gi bir yaşar_olan vaẖıdda hele doĝmazdan_ona şey diėrd^{i}ler (399) /-danadan sora düge deyiliyėrmiş, doĝana çan -/ (400) obür şey ėrkeğiná tosun diėrdiler. (401) danadan çıẖduẖdan sora tosun_oliėrdi ėrkeği. / (402) /-hiç doĝurmamişine düge hä? / (403) doĝurduẖdan sora inege geçiėr.-/ /// (404) /-ebele tikannī otlī yėre ná diyėrdis sis? // tiḳannī, çeper, çeperler_oliyėrdi.-/ (405) badi hē, badi de diyėrdiler, ... o tikenni yėr badidur. (406) badiden geçme tiken batār, feĺan_olur_o badiden mal geçmeSın şey_etmesın, badi ėdiyėrd^{i}ler dá or^{i}ya. (407) tikenni şeye badi diyėrd^{i}ler. (408) bazi tikenli telinen çäürürd^{i}le, bazi tikenli, tikenli o... şeylerinen, orada aĝacinen tikerd^{i}ler. (409) ona da badi diėrd^{i}le, baẖcenn_edrefini, mal_ayvandan ġoruma^{y} içún badi ėderdile ... oradan geçmesin. /// (410) ġuyruẖ yaĝıni ärüdürsün, ġızadırsın, ĝalanını naẖıço oli^{y}ėrdi da o, naẖıçodur da o. / (411) hē, yaĝları erüyor da ġızarıb ġalanı naẖıço olíyėrdi. /// (412) erimemişe tereyaĝ, ärüdduẖdan sora

sariyaĝ_oliyėr_o, / ona duzi ĝatiyė^{r}sın, onu eridiyė^{r}sın, ona süd miḫ́dari, ġaymaĝın mıḫdari o ärüdduḫdan sora ğėdiyėr. /// (413) üzümün denlerini. /// (414) oni çıḫarıb çeçosunu addım. /// (415) patatėz dediz bayaḫ, patatėzi ben bilmiyėrdim, ĝartopi diyėrduḫ biz. /// (416) evelden oni bülürsüz bülmesiz küzeler diyirduḫ. (417) aĝaşdan_ebele, yumri aĝaşdan şė ėderdile, bu içini oyardile, buradan da dibini yapardile, buradan bir ĝulpuni yapardıla, buradan da aĝzıni yapardile de suy daşımaya daa. (418) böle tutardlá küzelári. / (419) hē ele olurdi, hē bir, on litrá on bėş litrá ... oliyėrdi. (420) ibrıḫ da oliyėrdi abdas_almay_^{i}çün, balacaların^{ı} de ėderdiler. /// (421) ėy da onnari yapard^{i}ler. (422) onnan sora bū şey gi çıḫdi sa^{v}ėd hökümetinnen, o küzeleri ustaluĝi daa ġaḫdi de, vedreler çıḫdi, başha başha ġoalar çıḫdiler. /// (423) oronn_üsdüne bi iki tene ġoroḫ, çamur, daş, bişe na olsa or^{i}ya ġapadurd... /// (424) rıḫların töhma! /// (425) yarıbuçuḫ yuḫuya gedan çaĝí nepesini şey çıḫariyėr, ele yuḫliyėr, ḫū, ėdiyer_ebele o muşlamaḫdur_o, muḫ dep çıḫardiyė sesini. /// (426) gözün_içina GaGal diyarduḫ. /// (427) gözün tökülsün, GaGalın_aḫsın. /// (428) çıraĝ_olmaḫ, bir bişe^{y}e möhtaçsıs siz de, hėc bişen yoḫ da, ona darıḫırsıs. (429) ė da allah terefinden çırağ_ėdiyė säni, bi^{r} yėrda, bayaĝ deduḫ ḫıdırėllezi kimi bir yėrde yėrişturi^{y} ğeturiyėr. (430) säni çırağ_ėdiyė, vėriyėr_o deduĝun, allahdara vėriyėr, çırağ_ėdiyė säni. (431) allah terevinnen geldi bir yėrden de çıraĝ_oldun, sen deduĝun güne yėrişdın. /// (432) hē çoḫlama... ġısĝanmaĝ maḳāmındadur da. / (433) bır bişē, bir_oĝlan bir_oĝlaní iştiyir_öbürü ġısĝani^{y}ėr, óbürü de iştiyir_o ġızí. (434) o da ... ĝızĝani^{y}ė^{r} ğėdiyė onnan çeğüşiyė de diyír ġıs^{ğ}anma sen, o bene köçeca^{ğ}, nie ĝısġaniyėsın, ġısġanma di^{y}ėr da. / (435) çoḫlama, allah tala obirne vėriyėr_işliyė zänginnaniyėr vėriyír; obiri búna çoḫli^{y}ir di^{y}ėr_ē ... onun şeyi vardur, çoḫliyėr_ona. (436) ula sen de çalış, ėt, allah sáná de vörür de senín de çoĝ_olur da, çoḫlama ona, obirine çoḫlama. (437) çoḫliir obiriná. / (438) he, ġısĝanan kimi he. /// (439) evediye geldi de ğitti daa. /// (440) hay hengem, ġurulti şamata. /// (441) nişan vuriyėrdi daa o güvece, nişan vuriyerdi. /// (442) cazi neneler olurdi hē, oḫurdu üpürürdü. /// (443) ġuyruḫlu da diyėrdiler hē. /// (444) ben_alacáydım_o ĝızi, sen niyá aldın! /// (445) lelevur_ėtmaḫ hē, daĝıtma^{ğ} maĝıtmaĝ, lelevur_ėddın daĝıddın, parçaladí yoğ_eddín, demaḫ mánáya ğeliyėr. /// (446) yoruldím, lä^{h}lädim, nepesim käsildi yoruldum. /// (447) gün çıḫan vaḫıdlarda ġabaġujluḫ. (448) onna^{n} irelisini, säher vahdí diyírduḫ. (449)

säher, yėñği sabaĝ_açılı^{y}ė, gün çıẖmazda sä^{h}erluẖ diėrduẖ. (450) gün çıẖduẖdan sora ġabaġuşluĝ diyirduẖ. (451) ġuşlar_o ^{v}aẖıdda gelīb ... baẖcalarda ĝonub, sesläri çıẖíyėr, oyaniyėr ġuşlar_onda, ġabaġuşluẖ di^{y}ėrduẖ. / (452) evle diyerduẖ sora, ikindi oldi diyėrduẖ, onnan sora aẖşam namazi, onnan sora yassi. /// (453) su ĝaynıyėr_ö gi onun parinán_o yumuşaniyėr, pari ğediyėr yumuşaniyėr. /// (454) şuşlamaẖ, çiğ_etmeği, hengisi gi çigdür_ele bişmemiş, şuşlanmamış_ona şuşlamaĝ diė... (455) bu etmeğ çiğdür şuşlaş gerek. (456) oni ataşda şuşliyėrsın_oni. (457) /-etmegi bi̊şüriyėn_aliyėn de, az bişmiş_oliyėr de içi çig ġalmiş şuşlanmamiş bu.-/ (458) hele şuşlanmamiş tekre^{r} ğeri ġoyiyėrsın, şuşlansın. /// (459) /- heyvannara çoẖ diėrduẖ, tėrmaşa ġalasın ne gün_ėtmişın_aẖorlari. -/ /// (460) hē susandım diyallar, baĝrım yandi, susandım, a^{ğ}zım ġurudi. /// (**Halk hekimliği**) (461) eger bir yėrde yaran varise ege çıban diyėrduğ ne, ḳırmızlanıp çıẖıyėr_ábele, içi zerdeleniyėr, ėc̱rannaniyėr. (462) ona o şe^{y}i yaprağí ğeturub bağlasan, içindeki şėysini eb çäkiyėr, temizliyėr. (463) hē, ey_oliyėr_o o oti onda var. (464) /-o baĝa yapraĝı değül? -/ (465) baĝa yapraĝí hē, onda gördüm hē. (466) /- bėle o çiçeğin yapraĝına benziyėr yeşilcama çıḳıyėr. / (467) yoḳ, birez ince oliyėr_o uzun da ince oliyėr, çiçegin bir terefi var_abele, ama ele ince, yēmyeşil_oliyėr. (468) baĝa yapraĝı di^{y}ėruẖ_ona. -/ (469) benım_ayaĝıma çayda çimen vaẖdımda atıldım da bu ayaĝîmın daban^{ı}nnan burdan girdi bir haġasya tikeni de, biyandan çıẖdi. (470) ē^{y} dá, sora çägdim çıẖardmaya, içindá ġırıldi da ġaldi. (471) ēy de ele^{y}ğen şişdi ayaĝım_abele icrannandi aĝıriyėr daa gezámiyėrım. (472) ē da sora, o baĝa yapraĝi geturdum sardım baĝladım da, o içindeki o tiken^{i} de çekti çıẖarddi. (473) yarasın^{ı} da ey^{i}leddi, temizledi içini eb. / (474) çoğ cüre otlar varidi ohō. /// (475) upaĝ yapraẖli oliyėrdi daa, upaĝ yapraẖli.

An.06		
	Konuşan	**Aziz Bedir (1965 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Antalya İl Merkezi (ANTALYA) – 23.10.2009**
	Konu	**Hatıralar**
	Ahıska'daki Köyü	**Oşora**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'de Kazakistan'a,** **2006'da Antalya'ya.**

(Babaannesinden dinlediği sürgün hatıraları) (1) encemi ödeddi. /// (2) eziz bedir. /// (3) bunnarí işde t^{ı}rêne hayvan gibi Doldurúrler t^{ı}rêne. // (4) esger demij ği, ġapi^{y} kitleyin, siz ğėri dönecaẖsıs. (5) dedemgilin değirmanı varımiş. (6) onnar_oşoradaymış, dedemgil_orda da zenginimişler, bunar, üç ĝardaş, dört ġardaşımíşlar: bäkir, eleddin, ziyeddin ... (7) bunnarın_iki tene değirman var^{i}miş. // (8) sen ĝoniyalarsın_e mi? / (9) e bizim ziyeddin dedenın_anası ĝon^{ı}yalardanmış. // (10) bir dedem_orda nasıl ġalir, ziyáddin dedemiz: (11) burda gürcilernen birez şey ki yapirler, ġavğa çıẖir_aralarında da, işde bu bêyük, eleddin ġardaşí, yoğ buların böyüh́ ġardaşlari bäkirimiş. (12) bäkiri gürçi̊ler_öldüri̊r. (13) eleddin de işde o ikinci ĝardaşı fırlıyėr şeydir bu gürci^{y}i Doĝrir, deĝírman^{ı}n ẖoluĝuna atiir. (14) ordan ġaçaẖluĝa çıẖir, işdá türh́iyáy gėçir biyaní. (15) gelir burda yėr^{i}ni yapir_işde. (16) häb daşıyėr dá ĝardaşlarıni bacilerini, bir dedemis ĝalír. (17) dedemize de gelende ... çoĝ bizimkiler ... satėrmiş. (18) á bu felan gedir, işde diir_onda çoẖ fırladí diėr, bir_ay kimi şe yapdi, esgerden gėçilmi^{i}r. (19) ėle de bis ĝalduẖ diėr gürçisdanda, gėrih́i heb biyani gėşdiler. /// **(Bir hikaye)** (20) bi istor^{i}yayı diyem. (21) dedem, dedem diėr türk kü gelende diėr ben delüĝanliydım di^{y}ėr. ... (22) äsgerde di^{y}ėr bir tene asminzalı bir tene ẖırtızli, şindi orda ätmeği beğenmiller. (23) türkün geturduĝú etmeği beğenmiller burda da, onbaşi şe^{y}_ėdir, ğedir binbaşına di^{y}ėr yüzbaşına, yüzbaşı binbaşına. (24) aa, ėrtesi ğünü düzėler, kimdür ekmeg beğenmiyen? (25) ombaşı di^{y}ėr baĝ bu ikisi begenmir. (26) ula vurun, älli zopalar heresine. (27) di^{y}ėr_o ẖırtızli hē ... di^{y}ėr gi sēnın_anan_arvadın bele ėşşeg ẖırtızlí etmeg beğenmiya^{n} ẖırtızlí. (28) di^{y}ėr, bunara ällişer zopa vurdilēr. (29) dedem dir bizim mereh́de yatirdiler diyir. (30) ē̈le eb^{i}le heb darmada^{ğ}ın_olmişdi şeyleri. /// **(Bir hikaye)** (31) o neh́ere kö^{y}li ehmed di^{y}ėr ki, ben çóbanidim naẖırın_öğünde di^{y}ėr. (32) e neh́ele kö^{y}lü bir_ē ḳor_ali diyan zurnaci var... ... ḳormiş. (33) onu kimı zurnaçi yoĝumi̊ş. // (34) diėr bir de şey

ğeldi, beg varımiş, hosuru beh́ di^{y}ėrdile^{r}, ẖosbiyalí. /// (35) gecihmiyasın, tėz gel. /// (36) sora bu áhmed diir ki, birden nirdeyse ẖosuru beg çıẖdi diir, yan^{ı}nda da e bir şey... teg gezmir ki diir. (37) geldi, salamale^{y}kim, dedım salamaleyki̊m, diir bir ġamçi diir bene. (38) dėsene, salamın_aleykim beğim. (39) aha diėr, dedım salamınaleyki̊m, addan_indi di^{y}ėr, o gėneral kimi diyėr, addan_ėndi. (40) ḳor_alıynan barabar bu zurnaciynen, spitzaĺne o ordan gelmiş. // (41) ḳor_alıya dėmiş gi, ... bennen_ey_oyniyan var mi? (42) demij, var bir neh́ele kö^{y}li ähmet var, nėrdedúr? (43) ya felen yirde naẖır_otarir. (44) diėr_üsdünden şe^{y}ini yapıncasıni açdi. (45) alíyá demiş ği ola çal bunun ġaydesini. (46) diir, bende ne e^{y} áğımda cırıẖ çaruẖ var, üs var, ebele, diėr bāsdım_ile ter dıır Dırnaĝımdan sögdi. // (47) bu ġaẖdi diėr burni ā̄ĝında ẖırom sapuẖlar şeyle^{r} bėle diėr, alıya demij çal ba^{ğ}am bením ġaydemi. (48) di^{y}ėr bunun ġaydásini çaldım, bu oynadí oynadı oynadí. // (49) alıya demiş gi, şindi de, alí da ... demiş gi, söyle, kim_ey_oynadi. (50) demiş, beğím sā olsun dėmiş, bu senin kisbetın bunda olsa demiş, bu da sennen_ald ġalmir. (51) aha diėr gi ebele ebele ėtti bene, diėr bindi bizi bıraẖdi ğeddi diėr, zurnacıy^{ı} da bıraẖdı işi de bıraẖdí. /// **(Bir hikaye)** (52) peyĝamber hezreti alí yoldan ğedirmiş. (53) dií^{r}, baẖır_ele bir mėşe, bir yanı, yanír da ataş_alí^{r} bir ses. ... bir ġutú, o ġutúyi açir. // (54) ėle ȯrda^{n} bir yílan çıẖıyo da bunun boyn^{u}na sarıliir. (55) diír, ben sená bu eyluĝú yaptım ni^{y}á sen beni ġurtardın, ben seni şin^{d}i şe yapacam, ... oẖlíyaçam. (56) ya ėtme eyleme, gel bir üç canliden araşaẖ. (57) tamam di^{y}ė, şindi de boynuna sarılír. (58) geliller, yolda at_otliir. (59) ata di^{y}ílla, anlatír, diiĺa bele bėle iş_oldi ben bunú ġurtardım. (60) ya diir_insano^{ğ}luna eyúluẖ yoẖ, bení aẖşama çan bindiler şe eddilár, bi̊raẖd^{i}ler beni, valla^{h}i. / (61) biri ğėddi, şindi ğeliller, birez gene bir_ėşşeği rasliirler. (62) ėşşeg diir, ėşşeg de aynısıni di^{y}ė^{r}, di^{y}ėr_aȯ üsdümü^{n} yaĝıni yarayı görírsin_a insano^{ğ}li, ne eylúĝ_ınsano^{ğ}luna! oẖla diėr. (63) şindi geliller baẖılle^{r} bir tilki. (64) ya, una da ki annatiller, tilki diir ben, iki başa bir şey, şey_ėdemim diir. (65) hē bir_oy şe edemem, sen di^{y}ėr_açıl biyanı Dur da diėr, ben_o zaman şey_ėdim. (66) ... yılan ki açıli^{r}, bu unnen eyle Durir, e di^{y}ėr_ē̄, kitab buyurír ki diir, ya alí diír ḳılıcın çıḳar vur başını kes. (67) ėĺa vurir da zıd başını keSir yılanın. (68) şindi, tilki vurmaẖ çoẖ günah. (69) tilki, ezen oẖinanda tilki valla eb^{i}le şeydir, ġulaĝ_asi^{i}r. (70) siyah tilki, da^{h}a da şe^{y}, ama tilki. / (71) yā, tilkinin siyahi da var, ḳurdun da siya^{h}i var, bá^{y}ázi de var. (72) her

cüresi ġurdun var ya, üç cüresi var ġurdun. /// **(Hatıralar)** (73) älli sot^{u} yerimiz vardi heb yoncaydi. (74) şin babamın_iki Day^{i}si var ... äm^{i}m de gelmiş, almaatadan_ämim de gelmiŞ, ämimi ortaya aldiler. (75) emmim şindi, az ĝaldí ĝálbi Dura. (76) bunnar bir şe^{y}_eddiler_a ele hasat, tırpan_az ĝalir dabannı şe... / ... bu, as ĝaldı ğálbi Dura. (77) eb^{ö}le zōrna^{n}, bunnar bir gülmaĝ bunari ... /// **(Kelimeler hakkında sohbet)** (78) birez rahatlanim çoḫ yoruldum. /// (79) şindi siz bişe anlatėrsiz ben, di^{y}ėrim_e ġandım, ġandım burda annadım, ama bizde, orda diíduḫ. (80) aşindi ėle çoḫ bedime ğelir ki nası biz di^{y}ė^{r}duḫ ġandım he ġandım.

An.07	**Konuşan**	**Alaaddin Gani (~1960 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Antalya İl Merkezi (ANTALYA) – 23.10.2009**
	Konu	**Hatıralar**
	Ahıska'daki Köyü	**Yk. Oşora**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Kazakistan'a, 1993'te Iğdır'a, 1998'de Antalya'ya.**

(Başından geçen bir olay) (1) /-düüne ğettín mi dün? -/ (2) he, geddím de tės şe_eddim bir tenesini tutuğlamişler, açiyėr dákı̊men_ariyėr. (3) aburda da dakı̊mendleri. // (4) dedím ki ōlum_a basbırd cepinde olsun dedım ki. (5) bená böğún lazım değúl de, yoḫ get ki abu dernegin şeysi yeter. (6) dedım yetmes_^{u}la nere ğediyírsin alanyıya! (7) ben dügün... toyda^{y}ım, dügündá arıyír, saad doḫuz buçuḫda, yā abi tutuḳli^{y}ım, şarampolda abi, ġaraġolda. (8) dedım, ben sene demedim! (9) yā işde ne yapėm, almadım da. (10) geldım ği buriya, aburiya ğeldım dağumėndleri vėrdım. (11) aldım_enişdemi, dedım ki sen gėt. (12) onnen_ilgiladdiler_o ça... yōḫ. (13) burdan götürdüler_uncalıya, bȋraḫmadiler. / (14) cezasi alti yüz lirá, cezasi. /// (15) ġaç_ağız dedím ki gel yapėm. (16) uzaddi uzaddi, gėne bögüne çan, bir senedür geziyır. /// (17) ėle diyanda diyniyecan. /// (18) yengi geldim. /// **(Hatıralar)** (19) valla ḫatırlamiyėrım_aşíndi. (20) sora bir_iki kės tilifonna^{n} ġonuşdum. (21) bizim çünki oşoral^{i}ler ded^{i}ler ki, iki amcam ġaybolmişd^{i} de, almanlar_ikinci dünya savaşında, bele iki ġardaş, amcám, odduz_iki yaşındaymış, imam^{i}miş_evlenmiyırmiş. (22) diyírmiş gi çoḫ köti günner bizi bekliyır, evlenmiyırmiş, aḫıllıymiş. (23) nenem de ikinci ġocasi ölmüş, ikinci evlenmiş, bu iki çocuĝú böyüdiyėrmiş. // (24) ondan da bėş dene oĝlan_oldi, bir ĝız bėş_oĝlan, ġocasından. (25) birinci ġaríden dá ġalmişdi iki ėrkeg_işde onnar. (26) kibar^{ı}nen de meddiḫan, bu ikisini daa çoḫ seviyırmiş. (27) eve de geldi nenem yüz doḫuz yaşında öldi. (28) heb ölene çaḫ heb di^{y}ırdi ki ay kibarca kibarca middiḫancam. // (29) di^{y}ėrdi ki esgere gėdmişdi, şäker meker gönderiyırd^{ı}ler, anamıza. (30) işdá, o bir tenesi geldi o tuřgende bir, şe^{y} ne^{y} di^{y}ırdílár, yüsgeg boylü aḫısğalı varidi, neydi o adi? (31) o dedi ki bizim di^{y}ėr tümen^{i}nen de onnarın_arasi di^{y}ír bir kílometırdi. (32) kibar^{i}nen di^{y}ır ki biz gediyırduḫ, subayímış_o, böyüg amcam subayimiş. (33) demiş gi biz gediyėrduḫ,

ġonuşiyirduẖ, sabaĝınen di^{y}ėr ġaẖduẖ, onnarın yėrde, onnarın bölügde almanlar Duriyėr, onnar yoẖ. // (34) çoĝ_araşdurduẖ türkiyada da burda da araşdurduẖ, ele ġayıb. (35) o zamanda almannar şey yapiyírdler, bu ya^{h}udileri vuriyėrdler_e, mislimannari de vuriyėrdler. (36) açı^{y}ėrmíşler, sünnedliymiş, vuriyėrmişler. (37) sora aĝnamaya başlamişler gi mislimandur bunnar, başġadur, ya^{h}ud^{i}ler ġırdiler dá alti milyon. (38) sora // mislimannardan başlamişler, ordu ĝurmaya, şe^{y} esir düşenneri. (39) işde bilmem ná oldi, onda bunda ded^{i}ler ki ġon^{i}yada bir köv varımiş_orda da, sora adi kibarímiş, bele duyduẖ heç şėydemeduẖ. (40) sora duydum gi ġırıẖẖanda çoĝ_oşoralíler yaşıyėrmiş de, gėdemedim de, gėdemedim_işde ėyle. /// **(Hatıralar)** (41) dedemı^{n} ġardaşi, ös ġardaşi dedemin, ḳamal dede. / (42) o yüzbaşiydi şeydá, ġars ġalesinde. / (43) abele geziyídi ya, dēy doẖsan yėddi yaşında öldi. (44) ikisi öldi, bacısi bir_evde, o bir_evde. (45) dedi ki nafiynen diyėr gi ola ki kötüdür di^{y}ír ki o. (46) ġalbine gėşdi ki bacísi de orda öliyėr_ikisi de döşekde, bu ölüyėr can veriyė, bu da can vėriyėr ġardaşi, bacı ġardaş. (47) dedem duydi ki o öliyėr di^{y}ėr ki ola ki öldi, nafi öldi di^{y}ėr ki. (48) o arasí bir saad_oldi ceneze^{y} ġaldúrduh. (49) bir saad_ara, öldüler_ikisi de. (50) o yüzbaşi, şeyde de olmiş, o çoẖ söylerdi ya. (51) sora de^{y} yigirmi beş ki vėrdiler sene, onú sora om beşe çäürdiler_işde oturdi çıẖdi geldi. (52) de^{h}e de, bir kez_evlenmiş, ġaçaẖdaydi, çato diyird^{i}ler_ona çato, şeysi, láĝabi çatoydi. (53) kisme demiş ğī senın ẖanımın kisme^{y}e şe ėtmíş, oynamış mi nä. (54) merekden girmiş, ġarıs^{ı}nı doĝramiş gedmiş. (55) bir ġızi varımiş. / (56) hēç sormamiş, ėle çıẖmiş, ondan sora da hėç_evlenmemiş. /// (57) he o çoẖ yaşdaydi orda de^{y} bir ġırẖ yaşda varidi o zaman. // (58) ėle sayard^{i}ler ki onú, ondan ġorẖard^{i}ler, çoẖ ġonuşmazdı ėle. /// (59) niyaz varidi, ḳor niyaz diyard^{ı}ler. (60) bän küçüğidim. // (61) äv bö^{y}üğidi de bizim, heb bizde terevi namazı ḳılardiler, ramazanda. (62) biz de çocuẖlar her zaman, ėle sükúd Durúyėrduĝ hėç bilmezd^{i}ler gi çocuẖ var_alti çocuğúduẖ, ses çıẖmazdi bizde^{n}. (63) babam diyardi gi sügüd durun. (64) onda, gelenner diyırdler ki valla afferim_ėç çocuẖların sesi de çıẖmiyė^{r} namas ġılıyėruẖ da. (65) yarım saad geçiyė, ḳırh degġa, sora ġalíyėrdi bazi, niyaz_emi. (66) ne söylemaĝıdi ya! (67) ḳoridi, ebėle hemen sesinden danıyėrdi, bu onun oĝlú bu onun. (68) gendi de irī ebe̊le. (69) o kȋ söyliyėrdi ... ben de e^{y}le severdim ki diynemeyi hikiyaları. / (70) he hikiya söylerdi de, ne hikiyalar ya! (71) herelde küçügden gözleri ḳor_ikisi de, küçügden ḳor, hama paray^{ı} tanurdi heb, adamlari tanurdi. (72) her bişey tanurdú bölē

insannari de tanıyírdi, sesinden_aĝniyėrdi kimdür. (73) bizde ġalurd de bıẖduriyėrdim ben, di^{y}írdim ki bu senin böyüġ_oĝlun ... yuẖum gelmi^{y}ėr, oẖula gedecem gene oni şėydiyírdim. (74) tėz_etmek ye, ekmek ye ki söyle başla ġonuşmaya. (75) nėrdan_alıyėrdi, bir Duriye bundan di^{y}ír ki burayı bîraẖem, durun buray^{ı} unutmiyasıs vėrem ẖaberi başġa yėrdán, başlardi ondān sora birleşdúriyírdi. (76) ya ėle işler söylerdi ki valla. /// (77) bir on_iki yaşda varidim ben on_üç. /// **(Hatıralar)** (78) ço^{ğ} iri ḳurtlarmíş_orda ormanda. ... (79) sıradan ġurdlar değülümüş, çoẖ ^{y}iri. /// (80) merehden yuẖardan giriyėrmiş di^{y}ír, bir de di^{y}ír uy^{i}yėrduĝ ... ġurd girmiş aẖora. (81) ġaçarduẖ ki boĝmiş beş_alt_tenesın. ... (82) boĝíyírdi di^{y}ėr, giriyírdi anaç ġoyunnari gözel. (83) diyır Duy^{i}yėrduẖ ġurd girdi, köpehler ki ^{h}avlama^{y}a başlıyir, buraẖiyėrduẖ köpekleri, tüvengleri, çıẖíyirduẖ bunlari şe.... bir ġura uzaẖlaşdurėrduẖ. (84) ġar_aẖırı çoẖ ġarímiş, gene düşiyėrmişler kö^{y}lere. / (85) ne_blem bir_aĝız_anam di^{y}ėr ki ben küçügidım, babaminen gėdiyírım diyír, ġurtlar da gėriden ū eböle yaẖlaşi^{y}ė^{r} biz gediyėruĝ. (86) bir kövden_öbür, oşoradan şeya ġámzeye gidiyírmişlá. (87) di^{y}ėr ki şey ġurtlar da, ġorẖıyėrım di^{y}ė^{r}, babamın yan^{ı}na di^{y}ė ġızım ġorẖma ġızım ġorẖma işde. (88) ġorẖa ġorẖa aĝnadiirdi ki ėle, gėriden bizim_arẖamızdan takib_ėdiyírdler kö^{v}e çan. (89) ama oliyėrmiş böle ormannarda. (90) ormana ^{h}eb, odun ġırmaya gėdiyírmíşler. (91) bizim yaylalar ^{h}eb_ordaymîş, ormanda. (92) işdē di^{y}ír saldırıyėrmişler, ama hayvannari çoẖ ġırıyėrmiş gėce. (93) köpegler de, ėy^{i} köpegler varımış. (94) heb ẖatırliyėr, babam diėr, ... biri, iki ġurdi di^{y}ėr parçaladi. /// (95) yoĝ di^{y}ėr häb gėdiyírdiler ormannara, bir_iki gün sora gäliyırd^{i}ler di^{y}ėller kí ġanni manni diyí^{r} oralarda işde şeydiyírmişler. // (96) sora birini ġurdlar yėmiş, şė boĝmiş. /// (97) ayni ġanġállar kimi ġanġál. /// (98) bunnarın tu^{y}i yoẖ da, onnar tuyliymiş. / (99) tuyli hē, ġışa dayanuẖli …, ġarda yatarmış hėç şe olmiyirmiş, ġarda şey kimi da^{h}a ġalın_üsdünde yatiyir. (100) ėĺa ġılliymişler, bu ġanġállar ġılsızdur da. /// (101) en güc̱li hayvan, bėle, say^{ı}lur. (102) diėller_e ki dünyá ki şe olmiş, çoẖ ġırıliyėrmiş herkėş, hayvannar insannar ġırıliyėrmiş, ġurd Duriyėr, bele yüzger, derisi soyulmuş, bir teg_iskileti ġalmış. (103) edrefine, yana sol, saẖ sola baẖmíş gi heb, her bişi ġırılmíş. (104) ^{h}ayvannar_ondan böük hayvannar ġırılmiŞ, bu Duriyėr_ayaẖda. (105) gendi gend^{i}ne demiş ki ne güc̱liymişím meğerim de gücümi bilmiyėrmişím. / (106) yan^{i} ėle düşünmiş ği // nesin güc̱liymişim de gücümü bilmiyirmişim ben gendi gücümü. /// **(Hatıralar)** (107) bírbírine ki şeydende o aşşaẖki

oşo... (108) ola onnar her zaman_o biz sulari orda bişeleri yaẖıyėrduĝ_onnar_aşşaẖda içiyėrd^{i}ler bele şeysi, yoẖardan_aşşaĝí su gäliyėrmiş beĺa işde birbirine şaḳa yapard^{i}le^{r}. /// (109) bizim_oşorada çoẖ böle pehlüvannar çoẖ varımış, güleşenner çoĝumiş, / valla bizím_almātada ben ẖatırliyėrdım dá häb, s^{i}tadyum varidi. (110) häb bayramlarda, // düğünde ögüne çıẖardi, açınullar, bele bir_iki şey hereket yapard^{i}ler. (111) dügün saabi çıẖar, parası... para veriyėrdi, az_olsa buraẖmiyĺa, araban^{ı}n_ön^{ü}ne Duriyėller, gelíni götüren_arabanın. (112) beĺa bayramlarda çoẖ çıẖard^{i}ler. (113) bazi çekiş de oliyėrdi, niyá ben_onu niyá yıẖılacam_o^{ğ}a, ėle açıniyírdler de güleşiırdiler_ele gözēl elbiseler... çıẖmışlar bayram yabmaya, güleşduriyírd^{i}le, bením yadumdadur. /// (114) dede yorulmazdi mayramayi başına sarardi de ... /// (**Yapınca)** (115) o ele kürh́dür de, şindi o sa^{v}uẖ ma^{v}uẖ şe ėtmi^{y}ė geçürmi^{y}ėr. / (116) atlara binende üsdüne atiyırsın_oni. (117) ha on^{i}nen uyumaĝ_olur, bele bír yėre sar, yad uyu. / (118) yazın sicaẖ geçürmiyė ġışın da souẖ. /// (119) çobannar da çoẖ ġullanır. (120) şimdi beĺa adda gėden birez zengin_onnar ġullanı... (121) onun da ġalitesi var.

An.08	**Konuşan**	**Çiçek İskender (1983 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Antalya İl Merkezi (ANTALYA) – 23.10.2009**
	Konu	**Adetler, inançlar**
	Ahıska'daki Köyü	**Uravel**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a,** **1960'ta Azerbaycan'a,** **1971'de Kazakistan'a,** **2000'de Türkiye'ye.**

(Bebek ile ilgili adetler) (1) bizde beşig gider, ilg çocua. / (2) çocuẖ olduẖdan sora beşig gidiyo bizden. (3) yani ġıs tarafı her şėsini alır, yani yataanı ... herşe^y^ini alır. /// (4) giyimdür yani ġışlıĝ_olsun, yazluĝ_olsun. /// (5) ġırẖı çıẖíyėr, ġırẖından sora geliyola. (6) çocuĝun ġırẖı çıẖıyė^r^ onnan sora geliyle / yani ḳırĝına ĝadar çocuu kimse göremez zaten, çocuẖ dışarı çıġmıyo bizde, odadan çıḳarmazlar çocuĝú. / (7) ġırẖı çıẖduẖdan sora çocuẖ çıẖar odadan. /// (8) ġuran muranni oẖursun, öle çıẖardursun. (9) ġırẖlı çocuẖ, çoẖ nazari çabuẖ ġaparmiş derler bizde, işde ne_blem çabuẖ ẖasdaluĝ ġaparmíş, daa küçük. / (10) meçbur_olduunda çıẖardursun dabi. / (11) /-baĝ_oni diyacaydım ben, Duriyėrdim ^h^ele. (12) etmeh́ ġoyuliyėr, etmeg ġoy^u^liyėr, düzdür, ḳısmedli olsun, hem şėytan şerrinden oyani biyani. -/ /// (13) çocuẖ kendine geldîẖdan sora çimdüriyėller zaten. (14) orda zaten nesi çimdür... ġurannı oẖíyíller_işde. /// (15) ġırẖı çıẖardan çaĝí işde. /// (16) ġırẖ dane daşı oẖuniyėr, baba he mi? oẖuniyėr, suy^u^n_içine. (17) /-çimilecaẖ suya bıraẖıliyėr.-/ /// (18) ġondaẖ. /// (19) souẖ suyla sicaẖ suyu ẖarmudliyėller. /// **(Kelimeler hakkında sohbet)** (20) ben dügliyėrim, sen düğliyėrsın, o dügliyėr, onnar dügliyėr, / biz düğliyėruẖ / siz dügliyėrsis. / (22) ben düglemiyėrım, o düglemiyėr, onnar düglemiyėr, / sen düglemiyėrsín, / biz düglemiyėruẖ, / sizler düglemiyėrsis. / (23) dügümlemiyacam, / sen dügümlemiyacaẖsın, / o dügümlemiyacaẖ, / biz dügümlemiyacayuẖ, / siz dügümlemiyacaẖsıs, / onnar dügümlemiyacaẖ. /// (24) ben sıẖdariyėrim, o sıẖdariyėr, / sen sıẖdariyėrsin.

An.09	Konuşan	Kemal İskender (1943 doğ.)
	Derleme Yeri-Tarihi	**Antalya İl Merkezi (ANTALYA) – 23.10.2009**
	Konu	**Sürgün, kelimeler, askerlik hatıraları, adetler...**
	Ahıska'daki Köyü	**Uravel**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a, 1959'da Azerbaycan'a, 1972'de Kazakistan'a, 1986'da Rusya'ya, 1993'te Türkiye'ye.**

(**Sohbet)** (1) biliyí^{r}sın ĝızım benim canımi ne sıẖíyir? (2) çoğ_i^{n}sannar tarıẖıni gözel aĝnadamiyėr. (3) bilmiyėr mi, biliyėr de a$^{\breve{g}}$nadmaġ isdemiyėr mi? / (4) şíndi ondan, bele bazi bír_otúruyo ġonuşiyėruĝ_a, ele sözler ġonuşiyėller ki, sora ben baĝır çıĝır_ėdiyėrim, hä hä tamam tamam şindi oni belke bíz bilmiyėrduĝ, belke de ne_blim unutmişuẖ di^{y}ėller. (5) oliyėr_ele işler. /// (6) şindi ġızım, bėle bir_iş var ki, ē, bizim sizin yoẖdur. (7) niya? biz, siz ayıramazuẖ. (8) ön_üçi̊n ki, aẖısĝa deduĝun ardahan$^{\imath}$n dibinde, heriteye baẖdın mi? / (9) ardahan, artvin bunar yapuşuẖdur. / (10) dünen, yani dünen sovėt ḳurulana çan, on yėddinci yile çan, lėnin gelene çan barabariduẖ, osmannın$^{\imath}$n_elindeydi. (11) şindi bū, bin säggiz_üz yigirmi bėşde ki, osmanní ki ġáybėddi oralari, urusyann_el^{i}ne gėşdi, sora biz rusyann_elindá ġalduẖ. (12) sora işde, atatürkún vaẖdında da, atatürk_ele bu ġáder yėrí ġurtarduĝu $^{\ddot{u}}$çün, çoẖ gözel_ele bu ĝader türk^{i}yey^{i} ġurtarduĝú_çün. (13) hele çoẖ güzel yan^{i} bi sınırdan birez ġıra$^{\breve{g}}$a ġalmişuĝ_ama gi, ama ki bis, abu ĝeder_aẖısẖa ġalduẖ gi ĝıraẖda. (14) bu böüklúh türkiyey ġurtarıb, hem dinimizi saẖladdi, hem ürf_edetimizi saẖladdi, hem bütün şeretimizi saẖladdi de, yani türkiyá gene osmanni edeti kimin ġaldi gendi yerinde, öle degül mi? (15) şind_ön_üçün ben_atatürẖ́den_incinmiyėrím. (16) şin düzdür, dė^{y}ílduĝuna göre di^{y}ėller_aẖısĝa ısdanbulun kilidiydi, ele bir söz var benà ġalsa. (17) ā o bin säggiz_$^{\ddot{u}}$z yi$^{\breve{g}}$irmi bėşde ki aẖısĝa gėddi, o zaman dėd^{i}ler_e ki, isdanbulu^{n} kilidi gėddi. (18) şíndi ben ḳısaca ele biyandan biyandan_ānadiyėrím, ben taríẖı hele ėycá a$^{\breve{g}}$natmiyėrim sene ĝızım. (19) şindi biz_orda ḳalduẖ da şindi ne dėmaĝ_ıştiyėm, ürfü eded dėduĝun bizim sizin yoẖdur, dünen barabariduẖ. (20) gälini ne täür çıẖardmaẖ lazım, de gäl^{i}ni ne täür ėlçulúğ_etmaĝ lazım, gelini ne teür götúrmaẖ lazım misal_içún.

(21) ẖinGal, ī şındí siz manti diyėrsiz de biz ẖínGal. (22) sän nerelisin gendín? / (23) ahā, de ġomşiymúşuĝ_a ĝızım. / (24) bis ẖinGal di^{y}ėruĝ, bires, bu manti çoĝ_ufaẖdur, onú bá^{n} ġaşuẖ bėş_ald denesi alacaĝım gi ancaẖ yiyėm. (25) ā ẖinGal, az_amır luẖmasí ġader, ġola gelici. (26) bir... ẖinGaldur, kätedür, neveldu ē, bėĺa ẖabacurdur_işdür, bunar heb bizim. // (27) şindi bis ki bires ki düşduẖ soyġırıma da oyani gedduĝ_orda bires, ädetimizi yütürmeduẖ, dinimizi yütürmeduĝ, dilimizi yütürmeduĝ_ama ki, birez birez baẖşa edetlerden de almış gimin_olduẖ. /// (28) ben aẖısẖa ilinin uravėl kövündenim. /// (29) ben bir buçuẖ yaşındaydım, soyġırıma düşdüm, ġırẖ dördde, here bu ayda, yoẖ yoẖ, gelen_ay. / (30) gelen_ayın on dört_on bėşinde işde soyġırım başlandi. /// (**Sohbet**) (31) säẖ́sen_altide ġazaĝısdana ġárbaçoF, ř̌us başbaġan getúrdi. (32) yani bėle, dilinen diyanda, yıvruba diliynen diyanda yani ... p^{ı}r^{i}zidėnt, ḳazaĝısdan_içün. (33) ġazaẖlar, bitün_ayaĝa ġaẖdi, ḳazaĝısdanda rusun ne işi var! (34) yardımçısí olur, oyani biyani olur da ama p^{ı}r^{i}zidėnt uřus olamas diya ĝazaẖlar_ayaĝı ĝaẖdi. (35) bütün göddi almataya töküldiler. (36) o ne ėdiyírdi: (37) ot yükliyan tıraẖdor var, görmişin ^{h}eç, şäkilde mi, ya bişede mi? (38) ele canni biz canni işlediyėrduĝ_oni. (39) abiĺa ... dirgen kimi dişleri var, oti abele aliyór_ō̃ böle yıĝıni aliyėr, arabaya yükliyėr. (40) oninen aliyėr milleti maşıne^{y}e yükliyėrd^{i}ler, bê̊üg tirėnnere, oninen diri duran i^{ğ}sannar. / (41) ġazaĝısdanda, ġárbaçov yabduri^{y}ėr buni. (42) íşdeduĝí kimi ġırdi, götürdi dere^{y}e tökdi. (43) dereden çıẖmaĝ_ısdiyannar^{ı}n_üsdüne topraẖ sürdi. (44) segsen_altide olan_íş, ř̌usyanın yabduĝí işi. // (45) ġazaẖlar şíndi bele bura kimi gözi açuẖ däğül_ama ki gene de başa düşiyėr ki benim_ölkemde benim_insanım durmalidur başda. // (46) üş denesi geldi ki, ya, ḳamal_isgender bėle adamdur, oni saçaẖ. (47) ola sáçaĝ_ama bu kimdür? olá sen ėy biliyėr mis̊in_oni? ėy taniyėr misín, hee? (48) şindi birez de bis, bires ariyaẖ, tanımiyėruĝ_a bir_ariyaẖ bunun köküni, nėrden gelmiş nere gediyír, o yoẖ. // (49) şindi ona ^{h}aẖlın çadduramiyėrsín gi, ola, ḳamal bene yolladi bir gilå şeker bir kilo maḳarå^{n}. (50) buni yeduẖdan sora ne ėdecam ben, bu ná ĝader yetecaẖ bene, ne ėdmeliyuẖ? (51) ^{h}a şind bis çu^{v}al şekäri bulmaliyuẖ. (52) çua^{l} şeker de yati^{y}ír ġapmızın_ögünde, oni saapluĝ ėdib_içeri alamiyėruẖ. (53) çual maġaronnen çu^{v}al şeger ġapınn_ögünde yatiyír, ona bis saabluĝ edib_içeri alamiyíruẖ. (54) nädür? bu bir gilo şegere ki yanġılíyėruẖ, bu bizim_ev^{i}mizi yıẖıyír. (55) ardımízi düşünmiyėruẖ gi no oliyir. (56) ē, tarıĝı başladîẖ da óyani gėdduẖ ġızım. (57) yeşílbayırda oturiyoruẖ

bėş_ald dene. (58) şindi ben ki gelmeėm, gelme kimin_oliyėrím de, yėrlile^{r} ġonuşiyír. (59) biri pencesini addi, bele beĺa, bele ėdiyėrím, bele ėdiyėrím, bele ėdiyėrím. (60) bän ġulāẖ vėriyėrím_ama bir_arẖadaşım var, bennen barabar, yavaşca bená baẖíyir. (61) o biliyėr gi ben say^{ı}yėrím, sora ben buni puçĝuliyacam. (62) sora ben buni tepe üsde yėre vuracam. / (63) pusĝȋriyacam, tauĝȋ pusĝıliyėrsin_e, túyúnü yolíyėrsın_ona pusĝulamaẖ diyėller da. (64) hē sora aẖırında neyse sükütlendiler gi, dedım_ola ġurtardın mi? hē. (65) ola dedim, abu ĝeder topraĝın pėşine ġaçíyėrsin. (66) buni gelmişin de elin bėle uzadiyėrsin lėlin kimi, biĺa uzadiyėrsin lėlin kimi, bėle uzadiysın lėlin kimi, topraĝ_onun başşına dedim. (67) gėh́darlar heb senündür, yabançilere saddın_ola, onnar_eb senündür, abu ĝade topraĝın pėj^{i}ne ĝaçi^{y}irsin. // (68) orda gene bir yėrli^{y} dedi gi ķamal ġadan_alėm, ne yėrinde vurdun diyír sözi. (69) ola he ne ğelmíş buřuliė^{r} burda. (70) aorda bir_iki dönem bişesi varisá ... gektarlari bütün yabançi gelmíş ĝucaẖlamiş. (71) säni beni ėşşeg gimi işlediyėr. (72) o säne para yödürme^{y}e mi geldi? yoẖ, seni ėşşeg gimi işledi o paray^{ı} alıb götürme^{y}e geldi. (73) sene etmeğ vėrme^{y}e ğelmemişdür. (74) säni acından_ölmiyasın de^{y} bír ġırıẖ ... verecaẖ gi acınnan ölmiyasın_işe, işe ilazımsın_a. /// **(Ahıska tarihi hakkında, soykırım)** (75) on bėşde ĝızım, on bėşinci yili, ėrmeni, gürci, řus, ey soyġırım yapdi, biz_aẖısĝal^{i}lere, ki milled daĝa ġaşdi. (76) ama ki elli fayızını mefėddi ġırdi tökdiler, milletin. /// (77) milletin_elli fayızi, yüzden_ellisini. /// (78) ki ġalani işde daĝa maĝa bi ormana, meşe^{y}a ġaçmaynan cannarnı ġurtard^{i}ler. // (79) bu bele gėddi, bundan_işde, ȭ, gele gele, gele gele ġırẖ dörde gelduẖ. (80) ġırẖ dördde tāmamen soyġırım yabdiler. / (81) yoẖ, o zaman, on bėşte türkiye^{y}á de ġaçan_oldiler, ē sora daĝa çıẖdi cannarní ġurtardi. // (82) köve geliyėller, kövdá ġırıyír tökiy..., çocuẖdur, bayandur nedúr, ėrmenidür, gürcidú..., řusdur, hepisi. (83) hē, o vaẖdı da şindi türkiyanın da om bėşinci yili, baş ġar^{ı}şuẖ zati, gelecaẖ hali yoẖ. (84) bunnar da ėy sämtine düşütti, ėrmeni, gürciler. (85) diyėrım_e gi yüzde ellisíni ġırd^{i}le bütün kövleri, íşde o ällisi ġalan da daĝa, ormana ġaçmaynan cannarını ġurtard^{ı}ler. (86) buni ata babalardan_eşidmişuẖ. (87) sora gälduẖ ġırẖ dördünci yile, ġırẖ birde ikinci dünya savaşı başlandi mi! (88) ġırẖ birde ikinci dünya savaşí başlandi, almanlarine^{n} rusya başlandi ya, burda bütün genşlerimizi on_altiden, ġırẖ_älli yaşa çan bütün topladi götürdi savaşa. / (89) baḇamız varidi, babam geddi bir buçuẖ seneden sora geri ğäldi. / (90) geri geldi, ē ġırẖ birde geddi, ġırẖ ikilerde mi geri

gelmiş... (91) ġırḫ üçün yazın_ortasında ben ıznaçıt ġırḫ ikide, bir buçuḫ ne mi seneden sora yaralandi geldi de esgere yaramaz_oldi. // (92) yėddi ġardaşidler bunnar, yėddí ġardaşdan_ikí ġardáş geri ğeldi, bėşi gėddi. (93) ad^{ı}resi de yōḫ, ölüsü de yōḫ, dirisi de yoḫ. (94) bizím, bäním babam yėddí ġardaşidi, // yėddisi de gėddi, ikisi, benım babaminen bir ämicam geri geldi. (95) o da seksen ġaçinci yilidi azerbaycanda rämedluĝ_oldi, ikísí gėri ğeldi. (96) bėşinin günü bu sad ad^{ı}resi yoḫtur. /// **(Sürgün)** (97) ġırḫ birinci yili o diyėrim_e, on_altiden elli yaşa çan ki bütün, bėle ḳu^{v}eti varlari yıĝıp savaşa götürdiler, gėr^{i}de kim ĝaldi? íḫdiyar nene, dede, çel çocuḫlar. (98) ġırḫ dördüncü yili savėt, canıni ġurtaran kimin_oldi. (99) yani, soved topraĝıni tämizledi de, şíndi yıvrobada savaşiyėrdi. (100) bu vaḫdi işde, ġırım tatarlaridū̂r, bizden bir_iki ay_önce ... onnari sürmíşdiler. (101) çėçen_ingúşlardur, ḳavḳazdan, onnari de bizden üş bėş_ay_önce götürmişdiler, a sürmişdiler. (102) íşde, yilin_ayaĝına da biz düşduḫ. / (103) ő́zbėğisdana düşduḫ bis. // (104) özbekisdan, ġazaĝısdan, ḳırĝızsdana tökdi bütün bu aḫısḫanın milletini, aḫısḫa, adıgön, aspinza. (105) bu bėş_ilin milletini bütün, özbekistan, ġazaĝısdan, ḳırĝızstana tökdi ama bis, gendimis, ē̊, bizim köv tamamen özbekistana düşmüşdi. / (106) boġdanovḳada bėş_ald dene varidler de ön_üçün kisme rasgelmiyır ġızım, azidi orda bizimkiler. /// (107) ama ėh́diyallardan bazı bir_ėşidiyėrdim ki, ya varidi orda azacuğ, ele bele varidi. (108) en ġalebe yaşiyan bizim milled bu dörd_ilçedenidi. /// (109) ġırḫ dördün_íşda bu gelen_ayın, ayda ele geldi sabağ_ėrden camaati yıĝmişler, deduḫlar^{ı}na göre, bir küçüh́ meclis yabmişler, sis süřülecaḫsız burdan. (110) ele hemen, ē, sudabėkiř arabalari diyėruḫ, amėr^{i}ḳa arabasidür sudabėkiř, amer^{i}ḳa vėrmişdi buna savete. (111) almanni yekisini de sílah da vėrdī, yėmeh́ te vėrdi, üsdbaş da vėrdi. (112) amer^{i}ḳa çoḫ şey yardım_ėtti rusa. (113) hēr_e maşına ġapiyá dired^{i}ler, iki üç_ayley^{i} bir maşıne^{y}e, arabaya. (114) iki üç bėş ayleyi, ná bişá aldı̂rmiyėrdi ki. (115) öle kis... öle elde ele yüngülcene ki ne ki düşerdi, oni ali çıḫi gediyėrdi. (116) // tírėn yolunú de, bizim millete yapdurdiler. (117) sınaḫdan göçürmeden_ötürü bizim milleti de Doldurdi tırėnnárá. (118) ō mal tırėnnerine, hayvan tırennerine, doldurdi sürdi. (119) üç güne temizled^{i}ler, dört_ili de, bėş_ili de. (120) yolda, on yėddi bin çocuḫ ġırıldi, öldi, / sāde çocuḫ. (121) ō̂le böüg möügē̊ baḫsan ki yigirmi, yigirmi iki bine geliyír, yolda ĝırılan. (122) bende ḳasėtasi var, şíndi onú ohōo. (123) bende bin säggüz yigirmi bėşden bögüne çan da var, sora bir sürülduĝumuz da

var, iki ḳasėt var bende. (124) ē gösderi^{y}ėller nesil tírėnden alıb dere^{y}e atıyėller, rusyada. (125) bir_ay yol getmaẖ, savuẖda, ř̌usyanın s... / (126) bir_ay yol ğedıldı ya. (127) ā or^{i}ye gėdduĝ_orada da ẖam yėrde, özbekler, türgler_ama ki onnara dėmişler ki i^{ğ}san yiyannar geliyor. (128) bizi görende ġaçiyord^{u}lar. (129) bis türgleri özbekler görende ġaçiyírdler gi i^{ğ}san yiyanlar tutub yi^{y}ecaẖlar. (130) ele politiḳa içinde gezdúrmişler. (131) neyse, üç, bėş_on yíl_aẖıri ögreşduẖ gi ola, biz de türg siz de türk, i^{ğ}san yiyan yoẖ, biz milletıs sizi kimi bir miletıẖ, neyse óyani biyani, yani ögreşduẖ sora. (132) ama elli altiya çan bizlere, bir kö^{v}den bir köve gėtme^{y}e izin yoĝudi. (133) äger dutu^{l}san ġapadiyėller_emen, içeri. (134) älli altide işde stalin ki elli üşdė öldi̊, älli altide ẖuřuşov geldi, ẖuřuşov, bu ġanúnneri aldi. (135) aldi, ē̄, yani, särbessiz dėdi ama yerize getmaẖ yōẖ dedi, aẖısẖaya ğėri dönmaẖ yoẖ. (136) şıni bu gene ermeni gürcülerin pålitiḳasiydi. (137) ā̄ içlerínde işli... çalışi^{y}ėller de onnarın sözi geçir sen kimsin, onnen onnař, öleyken gėddi. /// (**Ailesinin sürgün gittiği yerler)** (138) aldmişinci yile çan özbekisdanda yaşaduẖ. (139) aldmişinci yil^{i} azarbaycana ğelduẖ, yėtmişe çan_azarbaycanda yaşaduẖ. (140) yėtmişden, yėtmíş birden burye ğelene çan ġazaẖısdandayduẖ. (141) üç_ő́lke değişmişuẖ, yaşamışuẖ. /// **(Sürgün hatıraları)** (142) hafdaynan_etmeg görmezduẖ. (143) gözümün_ögündedür, sufra^{y}a otururduẖ, zati bizde de bişe^{y} yoẖ, aburda üş dörd bėş yėddi çocuẖ, çağıracaẖlar mí sofra^{y}a? / (144) kimín_evi olur olsun, misal, bän^{ı}m gözümün_ögündedür. // (145) misal_içün bele etmek yiyanda, ben de çocuẖ zati de. // (146) bäni yolliyėrd^{i}ler kövden ki, tez mezellüge ulaş dė ki, tėz_ėdin onú gömle^{y}in gelin ki feleni götürmaẖ lazım felen de gėddi. (147) baẖ, nemetin haẖ içün. // (148) älliya çan eleydi, älliden älli bėşe bires az bişe etmeg bulunan kimin_oldi. (149) kepegden bazlama, rēmetluĝ_anam bi̊şürür yedürürdi, kepegden. /// (**Ahıskalılar orada ne iş yaparlardı?)** (150) köv_işi, / pambuẖ, / pambuĝ_ekiyırd^{i}ler. (151) özbėgisdan çoẖ pambuĝúnen meşġuldur. (152) pambuẖ özbėgisdan, ḳazaĝísdan carẖala, şeker carẖalasi, ekiyėller_e carẖala. (153) türh́ce ne tevür di^{y}ille burda? / (154) taẖıl çoĝ_eker, ġazaĝısdan. / (**Tahıl?)** (155) buĝda. // (156) taẖıl dünyay^{ı} doyurur. (157) ġazaĝısdan... o ġader topraĝı var_o ġader taẖıl_alabülür ki dünyay^{ı} doyurur, ġazaĝísdan. (158) özbėgisdan pambuĝunen çoẖ varlidür. // (159) biz_orya pirinç_ekerduẖ, şar, şali ekerduẖ, oni satarduẖ, onnēn günümüzi̊ ... (160) ġapın^{ı}n_ögünde vardi bir küçük, bi bėş

yüz_alti üs ġare, orya da, lazud_ekerduẖ, misir. (161) o misirdür, işde o şarın şeysidur satıb bele ele işde günümüzi göçüriyėrduẖ. (162) älli bėşden sora işde millet birez_etmeg bulucu oldi, birez yaşama^{y}a başladi. (163) aşındi bazı biri oturi^{y}ėr da ġuruliyėr ki ya, bėle yaşiyėrduẖ såvėd dövründe bele yaşiyėrduẖ. (164) ola ne yaşiyėrdın ġadan_alem! (165) ben bazi bir di^{y}ėrim ki, olā, ac rusyadan gelmúşuẖ sen benden ne gümen_ėdiyısın ġadan_alėm! (166) ya niya? sora ayrılíyėruẖ gi gendi ğendi aramızda, sän niye ėle di^{y}ırsın ḳamal niye ac rusya? (167) ola neyin varidi? ola bir kövde yüs aẖısẖali yaşiyėrduẖ, yüz_elli aẖısĝali yaşiyėrduẖ, iki üz_alli aẖısĝali yaşiyírduẖ, ele kövler varidi. (168) ġalebeluẖ yaşarduĝ heb, täg teg yaşamazduẖ. (169) e de, ola üş denesinde, dörd denesinde araba varidi, he mi? hē. (170) ola yüz_aylenin_içinde, hele iki yüzi oyani Dursun, yüz_aylenn_içinde dörd denesi mi araba buldi ola? (171) niyá bir_on tane on beş tenesínn_arabasi yoĝudi? (172) üş dörd denesínn_arabasi vardi he mi, abu yüngül_arabalardan. (173) onun da dėdim, dörd tekiri yoĝudi, üş tekirinen geziyırduẖ ole^{u}. / (174) taksi kimi, taksi kimin_arabalar, yüngül_araba ona di^{y}ıllar, gendin_içún. (175) zati öbür bö^{y}üḳ_arabalardan izin, sovėd, yoẖ, o vaẖdında ėle bişe alamassın. // (176) ancaĝ_au binme^{y}e, çel çocuĝuna aile üçün. (177) ola yüz_aylenn_içinde üş dörd denesin^{i}n arabası var da onden, tam dörd täkir yoĝudi, üş täkirnen geziyırdin_e ola. (178) ula ĝomşumudin dē ben bülmem mi ola. (179) günde täkirin patlaẖ gäliyırdi. (180) paran yoĝudi ki täkir_ala ġoyasın dördünş täkir de tam dursun. (181) şínd de gelmiş burda ĝuruliyėrsin. (182) sän ne yaşadın ne yaşadın, yaşıyírdin yani sav^{i}d devredinde! (183) işde boş_a ĝıder_etmeg vėriyėrdi gi acından_ölmiyasın, sabah gene işe çıẖasın, vesselam, savidde ne gördün? // (184) savėtin_o milyon^{i}nen gelmişse^{n} tik_aburda beş ġat. (185) para nėrde bulim! (186) ola daa ney^{i}ná ĝuřuliyėrsın! (187) savetin näy^{i}ni ögiyėrsın_ola, bana burda bir bėş ġad tikemiyırsín! (188) yüz bi̊n yüz_elli bin gėdecaẖ, hele aşíndigi bu baẖa vaẖ^{ı}ddá. (189) ävelgi bir, ē̄, ottus ġırẖ binnėn bėş ĝatı ġaldurmaĝ_olurdi, şindi diyaẖ gi yüz_üz_älli bin. // (190) da para^{y} nėrde bulim! (191) ele daa ne ögiyėrsın saveti! /// **(Fergana olayları)** (192) işde üçüncü soyġırım ġızım bu säẖ́sen doẖẖuzúnci ili ki di^{y}ėrsın fėrĝanadur. (193) körpe çocuĝı ġaurdi dá anasına yödürd^{i}ler. (194) körpe çocuĝı ġaurdi, anasına yėdürd^{i}ler. (195) bu da ğene ėrmeni rusyanın ḳışġırtısı. (196) fėrĝanada çoẖ ... milletimizi äz^{i}yet vėrd^{i}ĺa ġırdiler. /// **(Askerlik hatıraları)** (197) beni esgere götürdiler

ġızım. (198) ben ^{y}igirmi dört yaşında gėddim_esger... (199) üş dört yíl ġaçıẖluẖ yapdım, ġaçaẖluẖ diyanda da ġaçaĝ yapmiyėrdim, ā̊, ḳaıtlerne^{n} işi düzeldiyírdim geziyírdim. (200) sora aẖıri, çäkişduẖ, ḳomisar momiserne^{n} çekişduẖ, gencede. (201) gencede bir çekişdim, sora ġubada bir çekişdim, ḳamisarnen. (202) gencede bene diyír ki, ġızım_evledimin yerindesin, ben de admíş yėddi yaşında, sen evledimin yeríndesin, anadan gelmeim, doẖdurdan gėçiyėruẖ. (203) doẖdórdan ğöçüri^{y}iller ki ... götürecaẖlar. anadan gelmein. (204) gä^{l}dim_aẖırıncı ġåmisarın_ögüne. (205) ėledúr_edet_ẘledür herkiş_ele geçi^{r} ben de öle geçiyirim. (206) dėdim, yan^{ı}ndȧ da üç bėş, oturiyėller, bel^{i}luẖdan belediyada^{n} ne_blėm ne ne. (207) dėdim, ḳåmisarım dedím, sen aẖısĝada yaşiyabülür misin? didi yaşarım. (208) ė ben niye yaşiyamiyírım? ele ni^{y}e olmas, säne olur da bene olmas? (209) sen ġamisarsın_ön_üçün mi? yōẖ onda değül, e he sene olur niyá bene olmas? (210) ånda dedim ben hökümetin inanuẖlu adami degülüm, ben_esgere gėtmiyacam, ġalaníni gendin bil. (211) na aẖti ki dėdim gėdár aẖısĝada yėrleşúrüm, iki defe ğidicem_esgerlu^{ğ}a, üş sene midür, ben alti sene esgerluẖ yapacam, na aẖdi ki benim özgürlúĝum^{u} bene vėrürsün. (212) ē, çıẖdım_ondan gitmedím. (213) ordȧn dȧ bir_iki il yaşadım çıẖdım gėdtim. (214) ġuba terev^{i}ná ẖa... azırbaycanın baẖşa terefine, ẖezerin ġıraĝına geldim biyani. (215) burda da, ḳomisar bením_üsdüme baĝıriyėr baĝıriyėr, sán bu ^{v}aẖda çan ne yapiyėrsın de sen ġaçaẖluẖ yapiyėrsın de. (216) ula barabar geziyėrim gi ne ĝaçaẖluĝ_ula! (217) ormana gėdmedím daĝa çıẖmadım, sennán barabar çay_içiyiruẖ barabar, etmek yi^{y}eruẖ barabar, gėzme^{y}e çıẖėruẖ barabar, ben nerden ġaça...! (218) bu aẖda çan ne geziyírsın? (219) e sora, ne demaĝ_ışdiyírsın! sora çäkı̊şduĝ, politiġa^{y}a başladuẖ. (230) politiki^{y}á başladuẖ, gencede on säkiz yaşındaydım ḳamisara ėyle dėdim ben. (231) burda şíndi yigirmi iki, yigirmi üç, yigirmi dȫrtlere, yigirmi dört yaşında gėttim_esgerlu^{ğ}a. (232) yirmi üşde miydim_a? / (233) şíndi ḳamisar bene diyėr ki, içeri mi atėm, asgerluĝa mi ğėdecan? (234) ben zati içerdeim dėdim, benim ne^{y}mi içeri atiyírsın_ula, ben zati içerde^{y}im, vetenim yoẖ, ben içerdeim zati! (235) dövletin_işiná ġoymasas, inanmasas, ama aza^{r}baycanda iş vėriyėller, azarbaycan tutiyėrdi bizi. // (236) dövlet_işine almasaz_inanuẖli milled dėyin, inanuẖsuz milleddúr deyi, ne_blim felen fiĺan. (237) ben zati içerde^{y}im, gene atácan mı onnan_içeriSi mi var dėdim, at. (238) ondan_içerisi varsa gene de or^{i}ya da at, ama kef seníndür dedím. (239) şíndi, sora ben düşündüm gi, boş bir teg ben

çekişmeynen nolacaḫ! (240) gencede çegiş burda çekiş ná! (241) dedím nere işdi^{y}írsın_ora yolla, ben bilmem dedím. (242) ola bunun başında hava var, bu, hava var dėmaḫ, yani, sedremeddür dėmaḫdur da. / (243) sedremet, düşünmedin mi? (244) yani, aḫılsızdur./ (245) azerbanda hava var başında dėmaḫ, ele bir yani ki ḫaĝılsızdur demaḫ. (246) ola buni götúrun doḫdordan göçürün_ula bunn başında hava var. (247) gėddím, neyse dohdorlardan gėşdim. (248) üş dört // gün_ancaḫ, beşinci günü beni yaḫalad, basdiler heydi esgerluĝa. / (249) he neyse, gelduḫ, ḳırasnadar, eşidiyėrsin_e ... rusyanın, burda bír tiḫarisgi şeheri var. (250) tıḫarisgi şe^{h}erinde şíndi, ilk äsger şėysini ğeçiyėruḫ, tertibini. (251) neyse iki ay burda oldum, burdan beni rostova yollad^{i}ler, rosdov bö^{y}üg şeerdür_ėşidmiş_olursun, ... tıḫarisgiden üç yüz beş yüs kilåmetır, råsdåva yollad^{i}ler. (252) geddım_orya, orda da iki ay şindi ben, şofėridim, // esgere çan ben şofėridim. (253) hē şindi burdā, rosdovda bene, şoferluĝun äsger terbiyasını ögrediyėller. // (254) bizi üç_üs gilamėtır_araba sürdürd^{i}ler, ġarda, çamurda, asvadda, ġarayolda, yani baḫa^{h} nesi^{ı} şoferluḫ yapiyėller. (255) rosdȯvdan çıḫduḫ bir yüs kiĺomėtır çıḫmışduḫ bir çamurluĝa ğälduḫ. (256) bir de arabalar Durdi. (257) araba, ne araba bír, ḳırḫ_älli araba var, cürḇecúr arabalar var. (258) heb hergiş gėddi or^{y}e, ben de ğeddım_oriya. (259) gedduḫ gi, ġuedli arabalardan biri, çambırda badmış duriyír. (260) sora benim yanımda bir böük vardi her_ara... her şóferin yan^{ı}na bir böüh́ ġoymişdi, onbaşi, ne_blėm bele bele oturiyėller, gendi başan_olmiyasın, yan^{ı}nda ... (261) ben benım_onbaşıma dedim ki ola! ne? ... (262) bizím_arabay^{ı} bunun yanından göçürėm? / (263) urusdur, / hı ruşca ġonúşiyėruḫ da. (264) di^{y}ır gi ula bu cür_araba burda ġadanmiş sen_o küçügluḫ ufaḫ tefeginen sen burda ne tevȉr gėçecan! (265) ola ben sene di^{y}ėrím ben bu benım_o köti arabami bunun yan^{ı}ndan gėçü... (266) ola gėd, başım_aĝırdma dėdi. (267) şindi onbaşídür de izin_işdiyėrım. (277) bires durdum baḫdım_oyani biyani, bu cür_araba burda ġalur mu! allah sene ġurban_olim, tepem_atiyır şindi. (278) geddim_izinsis, ben de ğėride Duriyėrım, ḫodladım maşıne^{y}i geldim. (279) virdim burdan_o borultu o gí burayı çıḫdım, sora o izden, çamur_íz var_á, izden çıḫarddım_arabay^{ı} o pegli arabanın yanından o gi arabay^{ı} çaḫdım, gėddım_asvalda çıḫdım durdum. (280) durdum geri geldım. (281) şindi burda, böükler var, hē̄y ... üş bėş yıldızlar ehēy, öle böügler var gi. (282) kim_izin vermíş, kim_izin vermíş? (283) bu bením_onbaşım di^{y}ėr ki, bene danışdi ben_izin vėrmedim. (284) geldi o, şíndi o binbaşidür, di^{y}ėrım_a, yıldızlari var böle böle

böüg, sene kim dedi ki, kendi başan maşıne^{y}e od_aldıriyėrs..., çıẖdın. / (285) gendi başan di^{y}ėr maşıne^{y}e od_aldurdun da diyír gidiyırsın. /// (286) dėdim, ola binbaşi, säní^{n} başın ġurusun, savaşa ged^{i}yoruẖ, bu ġaldi burda şíni biz burda ġırılacauẖ mu hepimis, savaşa gediyėruẖ biz. (287) şindi bu burda baddi, hebimiz burda ... gözedliyaca... mı, bu roked na aẖdi gel başımıza vuracaẖ! şíndi ġalanımıs ne ki beceřřuẖ ... gedmeliyuẖ. (288) efferin saldat. (289) geddu^{ğ} üç_üs kiĺometır oyani biyani, bir yirdá durduẖ gėceleduẖ, bir_äsger yėrinde yaturiyėller bizi. (290) düzdiler bizi, bāẖ, böle ḳamal kimin_olun da, beĺa şófer lazımdur da, belė ėdin de. (291) ama araba vermed^{i}ler_işleme^{y}e. /// (292) bän sora sóçi^{y}e geldim. // (293) şíndi, bundan sora teze ilin ögüdür, bilmem yigirmi säggiz, yigirmi doẖẖuzídür ne, aralıẖ, şíndi biz^{i} daĝıdiyėller. (294) beş äsgeri ne_blim fiĺan şe^{h}ere, bėş_esgeri fiĺan şehere, beş_eşger bele, daĝıdacaẖlar. (295) bením_onbaşım soçiden gelmişdi. (296) soçiden gelmişdi, o bene dėdi ki, ḳamal, sen dė ki ben onbaşi^{y}nen ėle arẖadaş_oldum ki, onnen barabar_esgerluẖ bitürmaẖ_ísdiyėrim, ben^{i} soçiye yollayın. (297) soçú bu, ġula^{ğ}ımızın dibinde ... onnar_antaĺyası, rusyann_antaĺyası de. (298) şíndi ... bene sıra geldi girdim şindi ordan, ähliyeti almali^{y}im ben, şoförluĝa ä^{h}liyätím da ordadur, masann_üsdünde, her^{e}keşingi ordadur gi her gişi gendín äliyätıni saçıb_alacaẖ. (299) girdim_orda binbaşi ne_blim, iki binbaşı oturuşiyėller, // dėdíler ki, ē saldat, esger, saldad esgere saldad di^{y}ėr, uruşca saldad d^{iy}ėr de, äsger, he, sän nėrde esgerluĝ yabmaĝ_ısdi^{y}ırsın? (300) ben de dedım ki, benım_onbaşımdur soçiden gelmíş, bunnen gedıb_orda bír defeluẖ daa ele, äsgerluĝumu orda bitúrmaĝ_ísdiyėrım. (301) hemen bir binbaşı, bír binbaşının ġulaĝına, bu türh́dúr or^{i}ye yollamaĝ_olur mi? (302) ben_ėşittim, ėşidduĝune^{n} kämere el addım. (303) kemeri aşdım, sora başladım buluzi açmaya. (304) saldad sen, esger sen ne yapíyorsun? (305) ben yınanuẖli adam dägülüm. / (306) inanuẖli adam degülüm, bēne üsd getürün, äsger üsdüzi alın, ben bunnen_eve gėdmiyacam, ben eve gediyírım. (307) hemen_öbürü dedi ki ya äsger sen yan^{ğ}ılış_ėşiddün, ö^{y}eni biyani. (308) dedim ^{h}eş bişe yaŋlış_ėşidmemişim, niye ğätürdiz bäni bur^{i}ya inanuẖlú degúlidim ki? // (309) birez_oyani biyani, tartışduẖ, sora dėdim ki neyse, bu bėle Dursun, sora başladım gene, buluzi̊ ... kämeri taẖmaya, dedim neyse bu bele Dusun dedim, buni dėdim, mosġuva ...şat eder. (310) mosġuva bu meselee baẖsın dedim. (311) esger başı ordadur_a mosġıvadur_a aẖıri. (312) şíndi oni äsger bö^{y}ügüne yani ki yazacam da, bu meselee o

baḫsın dedım, da^{h}a neyse. /// (313) bu burda hellolan_iş dägül dedim, mosġuva baḫsın mosġuva hallėder dedım. (314) // binbaşi di^{y}ėr ki, ola, äliyätín_al nere gedersen ged, başımızı ağırtma. (315) soçiye yollad^{i}ler, yollad^{i}ler_ama gi, araba vėrmed^{i}ler. /// (316) araba vėrmed^{i}ler gi sen araba çalışduranda sen, şėyden, äsger şėysinnen tės tės çıḫacan dişeri. (317) ön_üşün ġoyėrmiyėr_ō möggemdur_urus köpoĝli. (318) hē, vėrmed^{i}ler, araba boşandi vėrmed^{i}ler bene. // (319) girdim bē^{n} ḳomandėrímin_en bö^{y}üg ḳomandėrímin yan^{ı}na, dedim ni^{y}a milledperesluĝ ėdiyírsis? (320) yō^{ğ} asger sen_ėle zanma dá, ne_blim ne de, ne de, sen, aşındigi seneetin bize daha önemlidür, daa lazımdur. (321) şíndi orda seneetim de neydi benim: (322) ben tilvizırın_ögülde otururdum, tilvizyanın, gögde ne uçiyėr heb tutardım. /// (323) oyaní ḫabar verúrdım, felen yėrde, felen yėrde, felen yėrde uçaḫ var, felen yėrde, felen yėrde felen_iş var, gögde ne ki var. (324) bẻş şüs gíl̂åmetir, åntėn bele dolaniyór, bẻş şüs kil̂omėtır ne ki var_ögünde, bütün tutiyír, tilvizyona veriyír, ben tilvizyondan oyani ḫabar_ėdiyėrım. / (325) ele oliyėrdi ki ōn, on bėş, on säggiz, yigirmi iki uçaĝa çan, gögde uçuyollar, oni alıb ben biyani vėriyėrím. (326) iki üç_ay^{ı}n_içinde ėle oldum ki, bäni ögme^{y}e başlad^{i}ler ki iki yilluḫ eskerler buni kimi veremiyír. /// (327) üç bėş gün, bir_afda on gün çätinnuḫ çägdim, sora aldım semtini. (328) sora da ya senın bu seneetin bize lazımdur, sen iki üç_ayın_içinde bir iki üç yildür_esgerluḫ yapiyiller, hele seni kimin di^{y}ır o o ġade^{r} uçaḫlari tutub di^{y}í bize vėremiyıllar di^{y}ır. (329) sän di^{y}ır, iki üç_ayın_içinde di^{y}ır hemen seneeti elen_aldın, bize bu seneet la... (330) yōḫ dedım sene o seneet lazım değü^{l}, säne eyle oĝlannar_o ġadēdür gi! (331) sen dedim milledpereslüğ_ediyėrsın, ben türküm, bene maşıney^{i} vėrmedin, mehsus rosdovdan urusi çaĝırddurdîn dēdim, baĝır çıĝır ėddim çıḫdım geddim, ^{h}ėç_öle esger tertibine de baḫmadım. (332) aḫıri çės vermaḫ lazım, izin_almaḫ lazım_a. (333) izin vėr çıḫem, felen fil... ē ele vurdum ġapiy çıḫdım gėddim. /// (334) ço^{g} ġapadsan bėş gün_on gün ġapadursun, cehennem! (335) ele edd^{i}ler, araba vėrmed^{i}ler. (336) esgerluḫdá de ele saşdiler. (337) ẻle yaşaduĝumuz yėrlerde de ėle saçíyėrd^{i}ler. /// **(Yaptığı işler hakkında)** (338) aşındi baḫ ben, filim di^{y}ėrsın, gösderem, ḳuluplarda gösderiyėller_e, seneetimdür. (339) suomaya, suuyem, äf suomaya, suvaḫ, / suvarum. (340) şofėr zati, zati ömrüm_eb şoförluḫda ğėddi. (341) matorun^{ü} de yaparîm, her şėysini yaparîm_araban^{ı}n. (342) darmadaĝın_ėdin, bir bir demürler^{i}ni atın, ben yıĝėm, måtorun_içine varana çan. / (343) ävel tilvizyonnarda yoḫ gedıb şėylerde

baḫıyėrd^{i}ler_e tiatıřlarda filimlere, sinimalara, ėle, ben_orda aparat, filim gösderiyėrdim. (344) milled yıĝılurdi ḳuluba, älli, yüz, iki üs, milled yıĝılurdi. (345) bilet, para, yıĝılúr de ben, orda aparatinen filim gösderürdüm. /// (346) ben zati o işi çoĝ_ondurmadım. (347) oḫudum_ama çoĝ_ondurmadım, işledmedim. /// **(Düğün ile ilgili adetler)** (348) şíndi gelinin ayın_oyun^{u}nu götürecaḫlar_a, oĝlan terefi gelíb götürecaĝ_o gelinn ayın_oyunnarıni, o zaman, ē̄, ḳızın terefinden kisme ğider zanduĝo otur... (349) döşeg möşeği götür^{ü}rler zanduĝú alamazlar. /// (350) cė^{y}izini götürende zanduĝuna otuřur biri, ḳız mi̊ olur_oĝlan mi olur, gençlerden kisme oturur. (351) ola zanduĝú vėr! (352) yoḫ zandıḫ verilmes, aldız_alacaĝızí çıḫın gėdin. (353) yoĝ_ula zanduḫsuz_olmaz! (354) yo^{ğ} vermem zanduĝí. (355) ola aha senın fāiz_işde bu, älli mi çıḫardur, yigirmi mi çıḫardır, yüz mi çıḫardur, cepine göre, ola aha zandıĝí ver bize ola. (356) hā baḫ şindi olur. /// (357) sora yasduḫ götürmaḫ vār, müjde yasduĝi, / dügünde. (358) oni dá ḳıs terefinnen bir kisme ğötürür, / ġardaşı olsa ġardaşī. /// **(Atlıyı suya basma ve başlık parası)** (359) adli^{y}i ki suya basíyiller_oni biliyėr misin? /// (360) íşde ore^{y}ė ġurdaliyėcem, başlıḫ parasıni dėmedi, danışmadi. (361) sora adliy^{i} suya basíyiller_oni dėmedi. (362) şind^{i}, adlınn_içinde bir böüh́ saçíyiller. (363) yigirmi, odduz_älli adam oturiyėr mi ėrkegler, bunn_içinde bir tene böyüg saçallar. (364) bāḫ sen bunnara saabluĝ edecaḫsın, ki burda azĝunnuĝ_olmasın, toy bozancí olmasın, tertib_olsun. (365) hengisi ki, eger, atli başının sözüná baḫmasa tertibine baḫmasa, onú dutiyír suya basíyėller. / (366) bulullar, bir vedra suy tökaruĝ_o da olur. / (367) o yani cázasidür, adli başi buni, cáza keser, mesle^{h}edlaşur adlílernen, neydaḫ buni neydaḫ, ola buni suya basaḫ, niye söze baḫmiyír, nie tertibi bozíyir. (368) o zaman, göl varise ne gözel, göle ataruḫ ya da bir vedra suyi ... tögaruḫ, ahā o da oldi. /// **(Bebek ile ilgili adetler: Diş çıkardığında)** (369) dadli daĝıdıyėller, dişi çıḫıyėr diye. (370) dadli daĝıdiyėller, var var. (371) birĝaç ġomşi^{y} çaĝırıyėller da çi, yanındayken, ġomşileri çaĝıriyėller, çocuĝun dişi çıḫíyėr di^{y}e. (372) bele bir küçüğ yıĝıncaḫ kimin dadli daĝıdiyėller, şė^{y} ele iş var. /// **(Bebek emeklemeye başladığında)** (373) oni çocuḫ imeklime^{y}e başliyanda, / yėni başliyanda, imekleme^{y}e başliyanda gedíb baḫaḫ ḫángisini alacaḫ, ḳalem mi alacaḫ maḫasi mi alacaḫ. /// (374) şíndi bu maḫasinen ḳalem nedür: (375) maḫas yani terzi olur ne_blim no olur, ne_blim ne olur. (376) ġalem de yani oḫumi̊şlü olur, ne_blem ne, bele bir şėy. (377) aynayı da ḳoymi̊ya ḳoyíyėller ki yani

aynayı alanda da, gendine baḫar, gễndini temüs tutar, gendini gözel saḫlar, ne_blim nē. /// **(Çocuğun çekilen dişleri hakkında)** (378) şindi beledür, hengisi oluř_olsun, şíndi ilki olsun, işderse on beşincisi, yirmisi olsun, hengi diş çıḫardır... sen aşíndi de gene dişin çıḫardsan, ayaĝ_altına atmiyėrsın gi. (379) ayaḫ degmiyan yėre gömiyėrsin ya da ki sen demişiken ben gendim dėmişím, söylemışım da síçan delüğüne bir delüg melüğễ bıraḫiyė[r], duarın delüğüne ne_blim ne, bir delüg melüğe bıraḫíyėrsın. /// (380) çığnanmasın di[y]e sen oni gömlemelisin /// (381) dırnaĝí de bile gömliyėller_e ġızım, dırnaĝın kesiyírsın, gömliyėller_e. /// **(Tırnak kesmek hakkında)** (382) ayaḫ basilmiyan yėre gömlemaḫ lazım dırnaĝın kesduḫdan sora. (383) ó [y]üzden gėce olmaz günüs kesmaḫ lazım. /// **(Kelimeler hakkında sohbet)** (384) bele ámedeni säs mesnen oyananda yan[ı], säs_oliyír de çocuĝ_oyaniyėr_e, bír sesden_oyaniyễr, bír rahad gendi ğendine ȯyanmiyan çocuĝi, yanı bir säsinen bir bişėynen oyansa, ya kisme yanna düşdi emedeni onnan oyandi. (385) ula pėtyan_ėtme çocuĝi. / (386) çocuḫ yuḫliyír, uyumiş, petyan_ėtme. /// (387) benım_aslan_oĝlum, gälişedli oĝlan, gözel, bires, gelişedli, ge[y]imi de gözel, gälíşdüriyėr gendi de gälíşdüriyėr gendini, gelişedli oĝlan. /// (388) geliyí di[y]í ki ... yüzüme bu ufah tefeg töki[i]r çıban kimın_ufāḫ ufaḫ. (389) o ergenceluḫdur diėrsın_ola o, bişėtmez ğėçer gendi ğendine. /// (390) süd dişler diyėller yan[i], yüz yaşından sora gene tezeden çıḫarmış, süd diş diyallar. (391) yani körpe çocuĝun da çıḫanda süd diş diyėller. /// (392) divgiĥli çocuḫ bir ra[h]ad duramaz, bi ra[h]ad oturamas. / (393) azĝun, divdikli. /// (394) ne aziyírsis, yėterin, / ġuduriyėrsiz, // ná ġuduriyėrsis. /// (395) bires ḳarışıḫluĝ_olanda ne hengem_ėdiyėrsın_ula, bi ra[h]at_otur hele bir, Dur hele bir. /// (396) şíndi, bizde misaĺ çün diyaruḫ ki, he, bu da ḳızım kimin gelmiş biznen barabar yaşıyir. (397) he, ḳayırma kēlimesi birez ne tevȋr diyem sene. / (398) yoḫ aĝır dúşiyėr, ne teür, aĝırluḫ da bişe[y]si yoḫdur da yani, birez, aĝır da gelebülür. (399) egėr kismenin yanında dėsen, misal_içún bu kelmey[i] misal_içún, ī sen yoḫsun da bu biz gendi aramızda ġonuşiyėruḫ di[y]ėruḫ gi bu ġızım da geldu, ġayıriyėruḫ. (400) ḳayıríyoruḫ dėmaḫ, yani ki ễ heş bir ĥėyri yoḫdur, ĥėyri yoḫdur, elá ōh baḫiyėruḫ. / (401) bele bir mana[y]a de gelmaĝ_olur. (402) ama bėle bir kelme de var bizde ki misa içún, bir ey ġoç_aliyírsin, ya bir_e buĝa aliyėrsin, öküz_aliyėrsin, ya ġurbannuĝa, ya ḳış_içün ätluĝ_uçün, ġayıriyírsın_oni, tavladiyírsin, tavladmaya ġayırmaḫ diyallar. ///

(403) ġataẖla ğedsın_ola ne başın_aĝırdíyėrsin, ġataẖla ğėdsín. /// (404) ėyle islanmiş gi coç. (405) coç kesílmiş. /// (406) şíndi bizde misa^{l} çün dodo, dodo kelmesini ne^{y}e ġullaniyėruẖ: (407) şey, misa^{l}_içün bir_oĝlan_olsun, ġız_olsun, gözel bezenür_e, ola ne dodo kimi bezenmişín_ola. /// (408) ela vara yoĝa ġonuşi^{y}ír bazi bír, atmaca atiyır_atir kälmeleri ġaçiir gėdiír misal_işún. (409) bele bir mana^{y}a ğeturmaĝ_oliyėr_oni. (410) admaca atuşturdi atışdırdi ġaşdi çıẖdı gėddi. (411) birez yalançiya da ğeliyír, yalan kelmelerine de geliyír, yalançı ġonuşmasına da ğeliyír. (412) atmaca ġonuşdu ġonuşdi ğėddi ola ney^{i}ne inanıyėrsin diyír. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (413) özgürluẖ iştiyėller. /// (414) ola senin yüs tene milledvegilin_anġarada gi oturiyėr, orda niya fabriḣ́ zavot tikmi^{y}ir? /// (415) şindi sen ki bögün o etmegi çıĝniyėrsın, gözün ḳor_olmaz mi! (416) sene allah yol verür mi! siz ne töür mislimansıs! /// (417) o, söze benden de artuẖdur. /// (418) burda yėrimizdeyken, aẖısĝadayken, çoĝuni, aldi içeri addiler hiç yoẖdan. / (419) ā̄ bir maana mı yoẖ! ele heç maana da olmasa maana yapîşduriyėr_atiyėrd^{i}ler_içári. // (420) bu ne_blėm ē varli ailedü^{r} süriyírd^{i}le, bu ne_blim sıtalınnen düşmandur süriyėrd^{i}ler, savete düşmandú sür... bir_aile iki aile belke ele sürülmüş olur. /// (421) sene diyem gi aẖısẖal^{i}ler birez gözi açuẖdur, yėrlilere baẖanda. /// (422) bir_äv yapaceymiş de, ne_blim birez de yardım_ėdecáymiş. /// (423) bėşimiz burya gälduẖ, bėşi de ... yerinná^{n} ġorẖíyėr teprenmeye, bu evden çıẖdísem başıma ne oyun gelecaẖ? (424) o da düs, o da ẖaẖli. /// (425) ġarışdururlar, her şeyi, ataş vėrürler. /// (426) arẖadaşımdur, günde barabar geziyėrím_onnen ben. /// (427) díbloma alub gälduĝuná buna bír ġaba iş vėrd^{i}ler. / (428) ġaba iş vėrd^{i}ler yani, ey güjli iş vėrd^{i}ler yani. // (429) bunu ẖam, yeni onuncu sinėf ġurtarduĝuna baẖmayaraẖ, ė^{y} böüḣ́ seneát vėrd^{i}ler buna, ey yėre otutdurd^{ı}ler. / (430) ā̄ arẖítegdırların, ne_blėm_ō cízıyė mızıyė, ne_blim_onnarın gendi yolúne, onnarın böügi. (431) üç dörd_ay çalışdi, şín^{d}i gene sınaẖdan göçüri^{y}ėller. (432) baẖd^{i}ler gi yåẖ bundan bişe çıẖmiyacaẖ, hemen düşürddiler_aşşaĝî. /// (433) sovėt bize aẖısẖa^{y} vėrmeduẖdan sora gedduĝ_elçi^{y}e yavralmaya, türg_elçísıne, türkúẖ türkiyee götürün dėmeya. (434) ama gėdduẖ gi ne gidesin gi, her bėş metírde bir ḳalaşnig duriyėr, polis ġalaşnikine^{n}. // (435) biz gėdene çan, her bír bėş metirde bir ḳalaşniki ġoymíşler, polisinen. (436) biz ğėder getmes, oddus, otuz_adam ğėderduẖ, otus teneduẖ. (437) ẖamza da bennen barabardur_ā,

bursada rasgelsen_o da bennen barabardur, ikimizuẖ. (438) şínd öbürlerni başĝa başĝa yėrlerden gelmişdür aẖısẖal^{i}ler de, tanımam. (439) aftoḇuslerne^{n} ḳığıbıy^{ı} tökdiler, gizli polísleri. (440) biz_ot^{u}s deneyduĝ, bír_üç yüs tene niye ğelíb tökülmedi ḳığıbı, biz yidduĝ_íçlerinde. (441) şíndi ne edecaẖsın, içerí ġoyermiyiller zati her bír bėş metrede bir ḳalaşnig Duriyėr, sen silahsız_adam bişe deil. (442) orda silah... olsan da ne^{y}decan, mosġuvada. (443) o da yėtmişinci il^{i} savėtin_ey, ben ben diyan şey vaẖdi. /// (444) aẖiri biz bir_ay da ordayduẖ. (445) ne_blėm p^{ı}rizidėntidür, başbaġanidür, ne_blėm yardımçı var, hiç kismá ġabul_ėtmedi her yėrden ġatáẖlad^{i}ler de sora biz_ėlçuluĝa gálduẖ. /// (446) ẖızĝaniyėr, // ē gözí ĝaldurmiyėr. /// (447) aa çekişduẖ dört yíldur küsülüyuẖ ġonuşmiyiruẖ. /// (448) bennen_onun ne alveri var, ġonuşsun. /// (449) ben_oni dá möggem tutmali^{y}im. (450) ola, ẖırisdiyannar, bō böyükluẖ ẖaçı asıyır geziyiller, niye geziyir? e be^{n} ẖırısdiyanım. (451) ola ben de mislimanım şükür elhemdürülah. (452) ben de benim ádetimi tutmalıyım, eger tutmıyacaysam ben de ẖaç_asėm, ėle değil mi, ėle olmiyėr mi? (453) o ẖırısdiyandur ẖaçını gezdüriyė^{r} hengisini gösgüne, bayani olsun ėrkegi o^{l}sun, gösgünde yeddi kiloluẖ ẖaç gezdüri^{y}ėr. (454) ben mislimanım şükür_ehlemduĺĺa, ben allahın gösderduĝu muammet_aleyiseĺamın gösderduĝu yol ġaydeynen gediyėrím. (455) bene de o lazımdȋr, ön_üçün gü ben_orda doĝulmíşim. (456) o yolda, öğredmȋşdürler, o yolnen de getmeli^{y}im_ölene çan. /// (457) çay ġaynadmay_íçün çay ġaynadan lazım, çorba büşürme içún ġazan lazīm, ē, yumurta büşürme^{y}_içún tava lazım heb alınmişdür, hazırdur. /// (458) ola ged gendin saç, sora sabah deme ki düngürler ne řengi almış_ola. (459) siyaẖ bişey getúrdi ya, ne_blim bayaz bişey getúrdi ged gendin saç, al. /// (460) şín onnar eġonomdadur, / kárdedúr, onnar kerdedüller. /// (461) e sízde hebepine “evi var mi”, ele değül mi? “oĝlan^{ı}n_evi var mi” he, “topraĝı var mi?” hē. (462) şíndi bizdo o yoẖdur. (463) cannari saĝ_olsun, damadın da cani saĝ_ossun, ḳızımı^{n} da caní såĝ_osun, ävi de tapar, bibirni sevdiler, bir dil buldiler, bi yola gėdiyiller mi, ev de bulullar, eşik te bulullar. (464) şindi, “senín evin yoĝumiş ben ḳizi vermem”. (465) ola ḳız_ōlan birbirni seviyır, sö^{y}leşmişler, bir ġaba gelmişler, sen ne tevȋr vermiyırsín! (466) evi yoẖdur şin ne edaẖ, atah mi? // (467) vermem, falan_aĝanın_oĝluna verecaĝım. (468) nā̄led gesin ḳor şetana. (469) ula üş ma^{n}ata ḳıs satulur mi! (470) o ġız gėden yerde de hörmeti olmas. /// (471) bir hörmet_ē̄t,

üç hörmet_ē̄t, tertibinde ne ki lazımdur, ōn on beş yigirmi yiğirmi beş_odduz yüs, gördün ki ġedri yoẖ, o zaman_ögüne çıẖ, efendim, Dur arabay_egled burda. (472) heb ben mi boĝulacam, bires sen de boĝul. (473) ... bene ne zulum veriyėrsın_ola. // (474) gördün ki ġadír ġıymetin yoẖ, gel bene dė. (475) sen_ama edetin yerine yötür, hörmetin yerine yötür. (476) sen ... itluĝ_edib gel... bene şikáyát_edmá. (477) hörmetin yerine yötür. (478) bēş_ōn, on beş, yiğirmi yüs, gördün ki ḳádrin yoẖ hörmetin, o zaman de ki arabay^{l} egledim. (479) ya i^{n}san ġılıẖ yaşiyacauẖ ya da odur eyvallah. /// (480) aliyá uymiş de nėre gėtmiş_ola bu! // (481) ne ona uymişin_ola! /// (482) ġıdıḳ, çebiç, oĝlaẖ.

	Konuşan	**Sultan İskender (1978 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Antalya İl Merkezi (ANTALYA) – 23.10.2009**
An.10	**Konu**	**Görümcesinin eşiyle tanışması, adetler, kelimeler**
	Ahıska'daki Köyü	**Curut**
	Sürgün/Göç Yolu	**?**

(Görümcesinin eşiyle tanışması ve düğün adetleri) (1) elçi ğönderdi, nesi: (2) tėlefon_açiyórdü. (3) tėlefon_aşdi Durdi, aşdi Durdi. (4) bu da ... bä^{n} säni tanımiyėrim di^{y}ėr, tanımiyėrim. (5) o da, telefon_açiyór_açiyó bö... inat inat bȫle. (6) ... hėrsi çıḫar, anlıyosunuz d... mi? / (7) ondan sora, bağ̂ıriyėrdi, telefonu ġapatiyėrd^{i}. (8) sora gena açiyė, gena açi^{y}ė. (9) sora da dedi gi bän seni tanımiyėrim kė. (10) benimle evlen di^{y}ėr, bä^{n} seninle nesıl evlenėm kü di^{y}ėr, ben seni tanımiyėrim. / (11) bunú o gördü ama, bu görmedi. /// (12) bu altın maazasında çalışıyėr, altın satıyėr_ama o dá rehber. // (13) o müşderi ğetirib götürürken bunú gösde^{r}mişler. (14) zaten bunu, daha öncelerinnēn babası daha vardı ḳayınbabası, ona söylemişle^{r}, daha benım_o^{ğ}lum_evlenmek_isdemi^{y}ir demiş. (15) öyle böyle bunna^{r}ın_aḳlında ḳalmış. (16) ^{h}aḫlında ġalmüş_onnan sora, aradan iki ^{y}il geşdi. (17) şini ḳayınbabası yoḳ, rahmedli olmuş. (18) onnan sora aḫlında ḳalıncā bun^{u}n_aḳrabasí bize ğelip gėdiyė, ḳay^{ı}nvaĺdemi^{n} arḳadaşı. (19) ikisi birbir^{i}ne ğelib gidärken bö^{y}le çoḳ iy^{i} ḳızdır, ėy ḳızdır, bizim_ōlumuza alalım_alalım_alalım. (20) sora íşda o^{ğ}lan gelir_o^{ğ}lan kendi ki ğöriyir, o zaman_isdedi. / (21) istedi aha, / evlenme zamanım gäldi demiş. (22) yirmi sėkis, yirmi doḳus yaşında, evlenme zamanı gelinca artıḳ_aḳlına düşdü. /// (23) işte onnan sora telefon_aşdı durdi aşdı durdi, şindi ben de bu evdeim heb biliyorum. (24) bu da ğelib bana söyler, yėnge bö^{y}le oldü yėngá, abla deris bis yėnge yoḫ, abla böyle oldí, abla öyle oldí. (25) neyse şindi bän buna ne di^{y}ėm ki! bennen_aḳıl soríyė^{r}. / (26) önce bis kendi aramısda. / (27) yōḫ, onnarın ḫaberi yoḫ, bazen ġaynanama dėrim de ḳayınbabam çoḳ şėydir, yani çoḫ yėrsi çıḫar, baarır, ona öyle hemen söylemeyis. / (28) yan^{i} bizde biras şėy yapa^{r}lar ya. (29) onnan sora bu dedi, ben se^{n}i tanımiyėrim, görmemişim, görmedo^{ğ}umla nesi hä diyėm, hä, evet yani. / (30) onnan sora dėdi ki fotorafını be^{n}e resimini ğönder. (31) bu ona, o di^{y}ó ki sän bene resimini gönde^{r}, şin^{d} tėlefonnarla. (32) bu da di^{y}o_k_āyır, sä^{n} resimini ğönder, sän resimini ğönder. (33) bü ğün_işden gä^{l}dim, resimini ğönde^{r}miş, iki tāne resim

gönde^{r}miş. /// (34) bu görmüş bäänmiş. (35) şindi, resimle olacak_iş dė^{ğ}il, napalım, neydelim. (36) ... arḳadaşının toyu var, düünü yani. (37) bunun_iş yerinden_arḳadaşı, onun da en_iyi arḳadaşı. // (38) ben dė çalışi... işliyėrim yan^{i} çalışiyórüm. (39) haber gäldi, ne^{y}se bu dėdi ki, abla se^{n}inle gėdecam düüne. (40) şind^{i} anneyle ğidemes, be^{n}imle gidicek, neyse ben_işden gäldim. / (41) o da ōlanın sāducusu, sāducú derler bizde, sizde de ... , enişdenin sāducúsu. (42) şind^{i} ė ben_onda sāducú^{y}üm dedi sen gelírsin, gör^{ü}rüz bírbírimizi, tamam. (43) ben_işden gä^{l}dím, gittik düüne, toya gėdduẖ. /// (44) gėttuẖ düüne, şíni biz_oturduẖ. (45) ama düünde ḳayınvaĺdesi ğä^{l}miş, ḳaynanasī, ḳaynanasının ḳardeşleri falan. (46) şinn_onna... hebsi ẖabėri var, ḳıza baḳıyo^{l}lar. (47) ama bu da utandı zatė^{n}, herkesin gözi̊ bizde, neyse oturduḳ, (48) /-sanki bizi bäkliyėrdiler_orda -/ (49) oturduẖ neysá, şindi ne ye^{y}ebülüyo bu, ne içebülüyo bö^{y}le. (50) bizim düünnerimis toylarımıs heb yėmekli şeyli içkili falan_olur. (51) oturduẖ bahdı durdula^{r}. (52) onnan sora baẖdıẖ gelini ğetirdiler. (53) çocuḳ oynuyo oyniyo, tebi sāducú ya, oynuyo. (54) oynuyå oyniya gözü bunda (55) /-hele yengi o toya mi ğeldiz, ohō -/ ... (56) baẖa baẖa baẖā, neyse gördük, beendile birbirini. (57) saden çocúg biliyodu, bu bilmiyodu. (58) ışdē etesi güni baẖdıh, geldile. (59) biz dedig gelmesinner, yan^{i} daha hemen_olmas. (60) o da yalovadan gälmiş ya, uzaḳ yol. // (61) geldiler_işdá, isdeme^{y}e, ḳayın... babam de evde yoḳdu, işde işleriyle falan_ūraşıyodu. (62) nēsi telefon_aşduẖ ġı baba ğel ki bize ėlçi ğeldiler. (63) ėlçi gäldi, babam ğeldi işde. (64) tanımıyorus gi yāni ne ḳadar şe olsa da, onnar nereli, biz nereli! (65) yani, böyle aḳraba şeyluẖ yoẖ. / (66) babam da dedi biz bi düşünelim dedi, soruşduralım, öyle soruşdurmadan hemen ḳız verilmes. // (67) tamam bunnarı gönderduẖ, bunnā ğėddi ama aẖşam yine ğeleceiz dedilä. (68) bügün sabah geldiler giddiler_aẖşam gene gelecauẖ. (69) bu sefer yüzüḳ_a^{l}mış gelmişler, taḳ^{ı}. (70) neyse bizímgile sordula^{r} soruşdurdular. (71) işde aḳşam gäldiler_isdemeye. (72) isded^{i}le, ḳay^{ı}nbabam da värdi. (73) ġaynanası bö^{y}lê oturmuş, öyle āladi ki, sevinşden têbi. /// (74) /-söz vėriyėrsin, razıluẖ vėriyėrsin gi oldi -/. (75) babam diėr ki ḳıs sizindir, yan^{i} biddi yani tamam. (76) onnar da artıġ, gelínni^{ğ}i geydi geldi ya, öle bi elbisesini ge^{y}aruẖ, şey ġatẖasıni örteruẖ. (77) geldi bi temenni aldı böle selemleşdi ya, öle temenni alır. (78) ḳayınval^{i}desi ḳalḳa yüzüünü parmaına taḳar, yan^{i} sen artıġ bizimsin die. / (79) bi de şerbet içeller, şerbet ḳaynatırıs, içine ḳaranfil bıraḳırıs. (80) oni içe^{r}ler, iştikden sora tepsilere para bıraḳılla^{r} böyle. (81) herkės ġoyar, bardaġ veririz ya, bardaán_içine

para ḳoyar, / işdigden sora bardaġ boşalır ya, eved tatlı yan^{ı}, böyle tatli ḳocalsınnar di^{y}e. / (82) yoẖ, normaĺ para, işde kimi yirmi lira bıràḳdı, kim^{i} älli lira bıraẖdí, öyle, edet. /// (83) yani ġayınvaĺdesi altın bıraḳıyo ya, bazen parmaına taġmıyo yüzüü, şein_içine bıraḳıyo, bardaın_içine. /// (84) şerbet_içeller yan^{i} mu^{h}aġġaġ, öyle. (85) ȯnnan sora zaten gelinini görür. (86) çıḳarken bile gelini gene bi kere temenni alır. (87) ondan sora yine gelinne yüzgörümlükliyne para verir gėder. /// (88) selemet parası, öyle deris. /// /- şíndi gelin_oldi ya helelik şíndi bir söz vėrildi gelin_oldi kimin. (89) yola vuranda böüglerden kimdür_içinde, para veriyėr -/ (90) işde elli lira mı yüz lira mı vėrir, / selemed parasi yani ki gedi^{y}orus, ḳızımıs size emanet gibi. (91) bȫle onn_eline parasiní verir gider. /// (92) onna^{r} her geldiinde ğelinin_ayaḳḳabısınnan_al her şe^{y}ini ğetirir. (93) herşe^{y}ini ğetirir, onnan sora onnar, biz de sofrasını ḳoyarıs, herşe^{y}ini yėdiriris ederis, yan^{i} a^{ğ}ırlarıs. (94) gittiklerinde erkeh́lere mendil, mendilin içine çorab ḳoyarıs, sararsın böyle verirsin, bayannara bi yazma verirsin, / tavşal. / (95) tavşal veriris, / tavşal yan^{i} ḳatlanmış şekilde böyle, onu veriris. (96) sora artıġ düün, düün yaḳlaşıyo de mi toy, toy yaḳlaşi^{y}ır. /// (97) /- käsim, íşde o düün gününi bellüleme^{y}_içün käsim kesme^{y}e ğelüller. -/ /// (98) toy_olur, toy, gelini götürür, gelini^{n} yanda yenge ğeder. / (99) yėnge işdä aḳrabadan, ya ben_olurum, abisinin hanımı olur, ya da kendi isdedi^{ğ}i amcasının ḳızı olur, emisinin ḳızı yani. / (100) ḳız_olmas, gelin_olacaḳ ilĺa ki bö^{y}le evlenmiş biri. /// (101) düün toy günü, ğelini götürür, bir gėce onda ḳalır. / (102) gelinn_evinde ḳalır yenge. (103) normaĺde üç gündü^{r} de esgiden_üç gün ḳalı^{r}dı, yėnge üç gün gelin^{i}n_evinde ḳalmalı. /// (104) sofraya, işde, gü^{v}eyi sofrası deris, oraya böyle, işde yemekler hazırlarıs, tatlılār, işde, tatlısı, tuzlusu, meyvesi, herşey, sofra ḳoyarıs, / aḳşam, gėceyá. / (105) düün günü gėceye, oda^{y}a giriyolar ya orda, oní yenge hazırlar. // (106) ertesi gün sabah^{ı}sı gelin çıḳar, evden, odadan, işde temenni aldırır, ādet. (107) işde, bis ẖínġal yaparıs. /// (108) yüzaşdi zaten düün, toy günü olur. (109) ertesi gún bu çıḳar, herkise selemini verir, böle temenni alır, biraz_önce aldı ya. (110) onnan sora, işde ẖínġal yapar. / (111) hamur yourullar falan, bu oturur yufġa açar, yuẖa açar, bizde öyle. /// (112) onú pişirir yedirir. (113) onnan sora yėnge o gün, enişde^{y} alīr, ḳayınbabann_evine gelir. (114) o zaman işde ilk dáfā ėnişdē, eve ğelir. /// sa^{ğ}ducú, ėnişde bir de, yėnge. / (115) bu yoḳ, bu artıḳ ḳalıyo orda. /// (116) her gelene ėnişde aya^{ğ}a ḳalḳar. (117) her gelene ėnişde aya^{ğ}ı ġalġmalı. / (118) büyüġ_olsun küçüġ_olsun,

bö^{y}le ḳapı açıldı biri ğirdi mi ilĺa ki ayaı ḳalġacaġ, yan^{i} ėnişdenin de bi şeyi odur, selemleşme ğibi, bö^{y}le bi ādet. /// (119) şu çocuġ bile girse ona da ġaḫacaḫ, ādeddir_o, yapıcaḳ yani. (120) nás^{ı} ki bizim gelinimiz_orda, ḳızımız herkisė temenni alıyėr, o da ele bize şe^{y} yapıcaḳ. (121) onnan sora giderken, biz_ona çíḳolata hazırlamış_olurus, bi de gömlek. (122) onnar^{ı} eline veriris, çıḫar ğėder. (123) işde aradan on gún mi gėçar ná, annė, baba, işde aḳrabalar oluruḫ, işde, ḳızımızı görme^{y}e ğederis, gideris hediyeleriyle. (124) bişeyler_alırıs, gideris, biras orda şe^{y} yaparıs, otururus. (125) o zamana ḳadar bizim ḳızımız gelmes, bize ğelemes yani, olmaz yani, onnan sōra aya^{ğ}ını açarız yani, ġızımızın_aya^{ğ}ını aşdıġ. /// (126) onnan sōra bizim ḳızımızí ḳayınvaĺdesi alīr, ėnişdē, bize ğeli^{l}ler. /// (**Düğün adetleri)** (127) iki tene yasduĝu böyle yazmaya baĝlarsın, elne verirsin, götürür. (128) gelin_arabada oturiyė, arabadan_enmemiş daha, durursun_arabann_ö^{ğ}üne. (129) önce yasduĝu pazarlarsın, yani, yasdıḫ, para. (130) işde sen, ben on manat vėriyėrim sená, on lira yani, // yani elinde tutarsın vermiyosun. / (131) ĝardeşi. /// (132) ġıs terefden ğėdar_o. (133) vermes, sora ben, yigirmi verdim yoḫ, elli verdim, aha tamam bu benim_istediim para, girersin_elne verirsin, ^{h}adi el_ele tutuşdur tamam. (134) gelini arabadan_indireceh́ler, bi öküz getirmeli. /// (135) /-şíndi bu nedür, bun^{u}n deduĝu öküs, yani ki baḫ, gelinim eve geldi, gelinime, bu mali ben hed^{i}ye veriyorum. (136) bires ġulaĝından kesiyí^{r}sın, ġan çıḫardiyėsin vesselamdur-/ (137) şind bením_abim duruyo, bıçag_elinde getirir, bi biçaġ verin bana, bıçaȧ aldı durdu. (138) beni arabadan_indireceh́le. (139) abim duruyo ḳapınn_önünde. (140) önce şe^{y}, ġan çıḳaracaḳ. (141) getird^{i}le bunnar, abim ḳulaını kesdi, şu ḳadarcıġ kesdi, ġan çíḫarddi, bunnar_öküz_aldi ğeri ğötürdüler. (142) beni arabadan_endirille, bi te^{n}e tabaḫ ġoyarız bö^{y}le. (143) taba^{ı}n_arḳasını bö^{y}le çevirirsin, ben, indim arabadan ilḳ_adımımı tabaa çarparım, tabaȧ ḳırarım. /// (144) arabadan inärim, bir_adımla onu ḳırmam ĺazım. (145) yan^{i}, evin bereh́eti ge^{l}sin, berekedli o^{s}sūn, ayaın yüngül_o^{s}sun, yan^{i} öyle di^{y}e, onu ben vurur ḳırarım. (146) onnan sora içeri ğirerim_artıġ, i^{l}k ėve adım_atácam, bal, böle şė^{y}in_içinde bal hazırlarıs. (147) gelinin sa^{ğ} ḳolunu böle içine alırıs, içerden, dişardan, içärden, dişardan_üç defa. (148) /- yėşigin_üsdüne, yėşigin_üsdüne -/ (149) eşik var ya eşik, yuḳarıya. /// (150) öle üş defa sürdürecegsin, ondan sora bismillah diyosun sa^{ğ} aya^{ğ}ınna giriyosun_eve, öyle, girecegsin. / (151) her_odaya girdiinde sa^{ğ} aya^{ğ}ınla girersin. (152) getir^{i}rle seni böyle köşää ḳoyarlar, duvaġ ḳapalı. (153) onnan sora işde

artıġ düün başla^{r}, zāten çıḳarırlar, oyna^{r}lar. /// (154) her kövün bir_edeti var, her köün dada, kim_ėdiyėr, kim_ėtmi^{r}. (155) baz^{ı}ları bō̂le ḳazan var ya bizím, nomal yėmeg pişirdiin ḳazanı çevirirle^{r}, gelin_onn_üssünê̂n adım_adla^{r} gėçer. (156) biz_öyle yapmıyos, biz tabaḳ ḳırdırırıs. /// (157) o maġar kime deris: // (158) ḳıs tarafdan gelen benim_ābilerim, ḳardėşlerim gelir ya düüne ōlan tarafa, orda ärkeg tarafı, ärkėġ_olan yan^{i}, erkeg saducu ona bi sofra hazırla, içkisidir, siĝarasıdır bō̂le ne biliim, må^{ġ}ġarlar toplanır, der ki, maḳa^{r}la senin şėyini isdiyo. (159) yan^{i}, çamadan derler bísde, çamadan yani gi çanta, çantanı isder. (160) çantada ne va^{r} baḳalım. (161) şíndi onu, sādıç hazırlar_onu må^{ġ}ġarlara. (162) måġar_oni ğeldi mi sādıci yaḳalıyacaḳ, hani getir bakiim, yani o orda keseceg, onu açıyolar, o måġar, måġarlar_isder_onu. (163) ḳıs tarafdan gelen ärkėglerá ma^{ġ}ġar derler, e mi dada? / ... (164) adli adlidir, maḳar da maḳardır. (165) /-adlı, ḳız_almaya gelennere derler bizde-/ (166) adli erkėg tárafdan ḳız almaya gelenner, ā adli ğeldi derler, en^{i} gelini götürme^{y}e geldi. /// (**Papak getirmek?)** (167) papaĝi ğetirdim derler. /// (168) şini papaĝí ğetiren, saten gelin ğeliyo, as ḳalmış, ā bi araba ḳopdu, ya adlın^{ı}n arasínnán bi araba ḳopdu gēdi, yan^{i}, uçå uça ğeldi. (169) şe^{y}á zile basa basa ğelir böyle arabanın, işde, papa^{ğ}ı ğetirdī̂m. (170) şė^{y}i aça^{r} bö^{y}le papaẖ getirdi, / o hediyesini isder yani. (171) hediyesini, bi ta^{v}uġ hazırlallar, tauġ, pişmiş hazır, mezesini ^{h}azırla^{r}lar yani, bi de içkisi olur. (172) onu o alır, yani papaĝı ğetiren_onu alır. /// (**Südakı?**) (173) şindi, ġızí götürme^{y}e ğelecek ya südaẖí ğetiri, babaya da ğetiri, anneyá, annėninki südaẖı denir, babaya da baba hediyesi. / ... (174) babaya taḳım getirir, annėye taḳı getirir, ya yüzüg getirir ya altın ğetiri^{r} ya giysi ğetirir, ona südaẖė derler, yani süt verdin helal_ėd demek yani. /// **(Adetler, gelenek ve görenekler)** (175) saḳġız böüklerin yanda çi^{y}nenilmes, ayıptır. /// (176) çoḳ_ayıpdır bizde ayıplallar_onu. (177) şíndi çeyniyėller dá, önceden. /// (178) bizde, teze ğelin_olur ya, ġayınbabaynan ġonuşmas, ġonuşmas gelinnuĝ eder. /// (179) benim_eltim vār, eltim. (180) şíni ben dört ^{y}il ġonuşmadım babamine^{n}. /// (181) gendi aşdi āzımi, dedi ḳı ġızım sa ol, ġonuş ġonuş ġonuş, o ġader dedi ki ben de ġonuşdum. (182) şíndi eltime diyer ġonuş, ben de di^{y}ėrım ġonuşma. (183) eltim şindi üç yıldır ğeldi ^{h}ama hele ġonuşmiyėr, gälinĺuğ_ediyėr. (184) bazıları da var ki ölene ġadár gelinĺuğ_eder. /// **(Kelimeler hakkında sohbet)** (185) yoẖari tamaẖ, şurası zıĝėl. // (186) abu zıĝėlim_ėle acışiyėr ki

yara olmiş. /// (187) dişerde elá yaĝmur yaĝıyėr gi coç kesildim. // (188) ıslandım bö^{y}le, sular_içinde ḳaldım demek.

An.11	**Konuşan**	**İsrafil Kobo (1935 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Antalya İl Merkezi (ANTALYA) – 22.10.2009**
	Konu	**Karışık**
	Ahıska'daki Köyü	**Narman - Hırtız**
	Sürgün/Göç Yolu	**?**

(Sürgün hakkında) (1) odtuz bėş do^{ğ}umliyım, ben_ī o vaẖıd doġġuz yaşındaydım /// (2) bizi gırẖ dördde, on dörd ĝasímde orta as^{i}yaya sürdi, tır vaġonlarına^{n}, mal vaġonnarı varıdı. // (3) sibiryadan geçende on dórt bin nüfüs befat_itdi, souġdan. /// (4) şindi sibirya demaẖ ne demaẖdur? (5) rusyadan geçerken onnarun souĝu de sibirya souğudi. / (6) şindi bī türkiya bı̂tün_antaĺya kimi deil ki! (7) erzurumne de şindi var souẖlar_ėle deil mi? (8) de ordan gėçerken onların souĝunnan ... gedir ya vaġon, demı̂ryoliyna^{n}, on^{u}n da souĝú içeri giriyor, ha bunnar da çırçıplaẖ. (9) iki saad izin vėrdi ki iki saatın_içinde bütüni ī ġamyona binecaẖsız. (10) onnan sora getürd^{i}ler bizi şeye, vaġonnara, doldúrd^{i}le^{r}. (11) babam_o vaẖıt birez uyanuĝ_olmiş, vaġonun girişi yoẖ m^{i}, oriye eşyalardan bī, iki saate ne almişsa almiş, böle yıĝdi ki çoẖ_or^{i}ya doldurmasınnar ki ne yatmaĝ_olur, ne iş_olur de^{y} bir_ay yol gidecauẖ. (12) de işde bahmişler ki bura doli ora doli, or^{i}ya yėlleştürmiş. (13) yėlleşdürennen sora babam, iki ayleynen bir_ayle bu terefe, bir_ayle bu terefe, ėle ğelduẖ çıẖduẖ ġazaẖısdana. /// (14) t^{i}rende, ben sene diyem, aşıni o yemeg gözümün_ögündedür, baluẖ çorbasi yabmişle^{r}. / (15) balıĝın çorbasi eved, baluĝ_aha abele ebele baluẖlar, çorbann_içinde, ne içi temı̂zlenmiş ne başı kesilmiş, ne ẖuyru^{ğ}í käsilmiş, vallai ola. / (16) ĝazanda bı̂şürdmişler, doldurmişle ğetürmiş verėrle, yiyán yi^{y}ir yemiyan yemi^{y}ir, çoĝu ben sene ne diyirım. / (17) haşa yüzünnen diėr, köpeh́ poẖú nėden yi^{y}ir, ajluĝunnan. (18) aşindi etmeği yemiir köpek, ele değül m_ola? // (19) e de şindi deduum nedur_ordan, herkesi parçaladī yavaş yavaş, mektubinen, öle ğėdd^{i}ler bėle ğėddiler_işde, türgmenisdanda, dacikistanda, özbekistanda, ẖazaısdanda, ĝırĝızsdanda, bu bizim bitin türh́leri orıya yėlleşdürdi. /// (20) on daġġán_içinde ā^{ğ}natmiş ki yārın saad, iki saat size mö^{h}led, ig^{i} saatın_içinde feĺan yėre taşınacaẖsıs, ne alabülürsez alın. (21) ne ĝaden_alabülürsez alın, iki saatın_içinde, iki saatın_içinde ne alabülürsün! (22) araba yoẖ, ġam^{ü}yon yoĝ, öbürü yoĝ, öbürü yoẖ. (23) çoĝi döşeğini alabildi. (24) bizím de at varimiŞ, re^{h}metluẖ baḇam,

bir tonna buĝdayi yüklemiş, döşekleri almîş. (25) anam da // sini diyeruḫ bis, o siniyi ĝaldurmüş ocaĝa bele soĝmiş gi gelende gene lazım_olur. (26) baḇam dedi ki topraĝ başā^{n} ğėri ğelecan da gene burda yemek yi^{y}ecan! /// (**Sohbet)** (27) gendiler^{i} de bilmir gi bunlar kimdür. /// (28) ġızım adam çıldurėr, neden? bilmiyėller ki seçimde oy vėrme üçün, bilmiyėller ki ne yapalĭm. (29) ben_ottuz beş sene ḇeni seşdiler, belediye başġannuĝi, igirm^{i} bėş bin nüfüs. (30) bütün sorumlusi benidím. /// (31) ee! ben türk olaraḫ nesi^{l} ben odtuz bėş sene ē seşdiler, yeddi dönem. // (32) bėş yılda bir säçim_olir, herkės puroĝramasını açıḫlíyir. (33) kimin puroĝramasi topluma yaḫlaşıyo^{r}, oni seçille^{r}. (34) ben türk_olaraĝ_allāma şü^{ğ}ür, ḫortumlamadım, ġomunisddim, ḳortumlamadım, dēreler yabmadım, altun çalmadım. (35) dėmedim ki ayaĝımi çıĝart gedecam namas ĝılaç̱am. (36) ben deli olirím bení ĝonuşdurmayın ki! // (37) ḫırḫızluḫ burda var, orda yoĝudi. (38) ben yirmi bėş bin dollarınen geldim, odduz bėş senenn_içinde belediye başġannuĝi yabmíş_adam. // (39) iki de^{y}reyi saddım, evin eşyaynen meşyeynen bitününü saddım, onnen ğeldım ^{h}allaıma şükür, iki de^{y}re de gene alduḫ ḇurda. / (40) niya, nesil_alduḫ biz oni: (41) benım külfetime dedim ki baḫ pancardūr, ġum_ocaĝidū̃r, inşaaddur, çalışacaḫsız ḇĭtünüzi, ben dē bĭtüni evraḫlari ... müre^{d}jat_ėdecam vetendaşluĝa. / **(Külfet?)** (42) ġarīm, çocuḫlarım, torunlarım, gelinim, ĝızım bi tē bir_evde oturúyruḫ. / (43) evet_evet, toplum, bením_eile. / (44) bee şey dedi ki, ē, birī torunum_oldi çınarçıḫde, yalova çınarçıḫde, biri ġazan_anġarada. // (45) ėmniyet müdürluĝunda ē dedim ki bu ikisin^{i} da ĝa^{y}idliyaḫ, vetandaşluĝu birden_alalım. / (46) been dedi ki, oturma izini var da, dedi ki, ämi dedi, şė^{y}e ğedacaḫsıs, bu çocuḫlarí götüreç̱aḫsız ġırĝızísdana, tamam, orda ĝa^{y}id yapduraç̱aḫsın, // onnan sora buriyá ğeleç̱aḫsın, burda ġayıd yapduracaḫsın. /// (47) çocuĝú ğötüreç̱am_orda ĝa^{y}id yapdurėm! // (48) meğerem ġapi acıḫ, müdür gördi. / (49) geldi, nedir dedi emi? dedım_ula bu malí ne^{y}a otutturmişsiz bur^{ı}ya! // (50) bu beni di^{y}ėr gi çocuḫlari ğötürecaḫsın ġırĝızısdana, ġait yapduracaḫsın, onnan sora buriya ğetúrecaḫsın. (51) hengi paraynen ğediyom, hengi paraynán ğeliyom! (52) ė ben burda ná mudli^{y}im diyėrim, iki tene torunum vetanımda oldi. (53) aha yarın esgere ğėdecaḫ diyecaḫ gi, oĝlana diyacaḫ gi, // nirde doĝum yapdın, diyáç̱aḫ ki ġazan_anĝarada, türkiyada. (54) ben dėdím_o na mudliim ki allaan böüh́luĝuna şükü^{r} vetanıma geldim. (55) bu beni ġıřĝızstana yollir, dedim deli, vallahi billa^{h}i. (56) dedi ki bur^{i}ya gel_emi. (57) içári aldi,

bele ḳabinesíne, orda oturduẖ. (58) dedi çocuẖların fotosu var mi? dedi̊m var. // (59) onnan sora, şey, baḇalarnın analarnın_oturma izini senín yan^{ı}nda var mı? dedım var. (60) annesínin dedi // oturma izini bene vir, virdim. (61) çocuĝun da fotosunu ya ġızi biri ĝızdu biri oĝlan. (62) ġızi anasının_oturma izinine yapi̊şturdi, müürü basdi, imzay^{ı} atdi, biddi, oĝlani de babasının oturma izin^{i}ne. // (63) benım_adım_israfil. (64) dedi ki israfil_emi eger tėziken almaĝ_ísti^{y}ėrsen vetandaşluẖ, adresin ve tėlefon^{u}n degi̊şme. (65) ġazanda oturėr misen? eved. (66) ėle olėr ki diyėr, gençler_oturėller de evraẖlari inceliiller_e, yā bir herfi oẖıyamadi, āniyamadi, dosyaya ḇöle ĝoydi, ē^{y} tėlefon_aşdi, siz_o değişmişis tėlefon^{u}nuzi. (67) ad^{i}resi açėr, siz yoẖ, nesil ulaşsın size! (68) on_uçün adresizi degişme^{y}in. ... (69) alla razı olsun baẖ, ḳaç senedür, ġaç senedür ben_o adamı unutmiyėrím. /// **(Soyadı hakkında)** (70) bizím zati önceden, erzurumdayduĝ_a, albayraẖlar. / (71) evet, a oriya ki ğetmúşuẖ, orda dedem kök bulmiş de, bū sınıẖları olėr ya, ĝırı^{ğ}ını şey, o kökünen illaç yapmiş de, ḳırıẖlari ėyiledėrmiş. (72) de o kökün dē, o ḳu kökün de adi ḳobuẖ, // onnan sora ki bu sovyed birliği ki ẖurulėr, sovyed birliği olanda, şindi o rusların şeyde sovyed birli^{ğ}inde oF yív var, ḳoboyėF önceden, şindi ḳobo. / (73) hama şindi, hele dėdım bėle olalım na onnan sora şeyde değüşüruẖ, bizim albayraẖlardur soyadımıs. (74) dedemgil söylerdi, babam söylerdi. /// (**Sohbet)** (75) erzurumda elli dereçá, ĝırẖ dereje souẖ. (76) baẖ, alla^{h}u tala her yėrē bir ilkim vėrmiş. // (77) dedi ki, sayın vedȧndaşlarım bi̊lüyor musıs, älli senenn_içinde bis elli kíĺometír demüryoli yabduẖ. (78) ġarınca adımíynen mi yapdīn, siyengin ġanatlariynen mi yapdın? (79) elli senenn_içinde elli kíĺometir_ula adam deli olėr. (80) bu toflum da diír, hele baẖsana diėr ne ĝaten yapılmış. (81) türkiyadá demüryolú yoẖ, niye? işize gelmi^{y}ėr. (82) ḳam^{ı}yonnan benim yükümi götü^{r}sen dünyanın parasıni cibēn ġoyarsın, ėle mi? (83) hama demüryolúynen ğötüsen bėdava, aĝnadın mı? (84) burda diyír ki ḳoĺlist^{ı}rol çıẖdi, ḳolistıroĺ nedú? (85) yaĝli yėmiyacán, yaĝlı et yėmiyacan, ele mi? mal! // (86) be^{y}in, insanın beyni ki var, o yaĝ dė^{y}il mi? (87) hele ġoy^{u}nun bėyn^{i}ni çıĝart da tavaya ġoy, baĝ_erür mi erimez mi! // (88) ė oni, yaĝ^{i} yemesán o yaĝlanmasa olmas ki! / (89) ḳarerínca ĝızım. (90) hama ḳolústurol neden_oluyo, bilen yoẖ. (91) gėçen sene dört_üz yėtmij bin tonn^{a} zebzei řusya gerí ĝaytardi türkiyee, niyá? ẖormonnu. (92) niye yi^{y}im de ze^{h}irlenim. (93) rusi yaldadamasın. // (94) türḱiyede, iraẖda, iranda ġánime, türḱiyede ġaz yoẖ, bėtrol yoẖ. (95) la türkiyadan ğedėr_e o. / (96) ġoymiyor_^{u}la ya imzalamişler

bene vėrmi̊şler_ė bir mi̊lyoni, o vaẖıt, imzaladım ki tamam aramiyacau^{h} bis. (97) bize yassaĝ_edmişle^{r}. /// (98) ġapitalizmadur_a bu säni beni düşünmii, ğennini düşünii. /// (99) ė şindi benım_oĝlum_aha üç aydur mayış_almami̊şdür. (100) bu misliman midür çalışduran! (101) gendi iki yüz bün lėraluẖ araba almiş kėyfine ğezir, çoc̱uẖlara mayışıni vėrmi^{y}ir, ėle mi. // (102) belá^{y}á düşdün ben^{i}nen. /// (103) baa yarın ne yiyec̱aẖ. // (104) allaan böüh́luĝuna şükür vetandayım, bän pislemi^{y}ėrim. (105) bayaẖ dedin_e ki niye eĺa a^{ğ}nadmışler de bu ḳomunis demah, ḳommúnis diyende, ciddi çalışmalísin. (106) haram yėmiyecan, namusaan temi̊z_olac̱aẖsın, dō̄letin politiḳasını topluma ānadacan, toplumū oẖudac̱an, topluma yardımcı olac̱an, toplım ḳalẖınsın. (107) bēn_ordayken belediye başĝannuĝi yaparkán tarlada, // bayah dėdim_e, yėmeg büşüttürėrdim, pilav yiyírdíler işçiler, niye? (108) diyėrdim ği, topluma gi, sayın vedandaşlarım herkesin çantasına evden yėmeg alıp getürmeye çoĝ zor. (109) biri zengin, biri bires fuẖara. (110) zenginin çantasınnan et çıẖėr, yumurta çıẖėr söz misalí, fuẖaranınḳındá yoẖ, ele de^{ğ}úl mü? /// (**Konuşmasından seçilen cümleler)** (111) gelėrim /// (112) geli̊rüm, gelecam /// (123) ebi^{y}inen ben gelecauẖ. /// (124) babam yuẖliyė, çocuẖ yuẖliyė. /// (125) yuẖliyėrim. /// (126) böğün_ā çoĝ_oturduẖ da ahşam_ėtduẖ. (127) ahşam_oldi ya çoĝ_oturduẖ, çoġ ġonuşduẖ, / o gün boş ğėddi, boş, boşuna oturduẖ. /// (128) baba ben de istiyėrim. /// (129) herkėj ğeldi daa toplandí, başliyalım.

An.12	Konuşan	Heyransa Tahir (1942 doğ.)
	Derleme Yeri-Tarihi	Antalya İl Merkezi (ANTALYA)- 21.10.2009
	Konu	Sürgün, sohbet
	Ahıska'daki Köyü	Hırtız
	Sürgün/Göç Yolu	1944'te Kazakistan'a 1997'de Türkiye'ye.

(1) şindi ben_ī, ẖırtızdan sürende bizí ĝardaşım ben_ī iki yaşındaymişim. (2) /-beni kimi siz de-/. (3) şindi anam söyliyėrdi nä olmiş. (4) ben böüyende anamız babamız söyliyėrdi ki bē̄le bele zulumlar görduẖ, bele ezaplar görduẖ. (5) şindi ordan sürülen, aẖli kesen i^{n}sannar, gören_i^{n}sannar gerek söyliyá sene. / (6) hama ben bilmem. /// (7) ne ḇilem ġızım. (8) şindi sürdiler ġızīm, bír ġara tírėne Doldurdiĺā^{r}. (9) mal tíren^{i}ne doldurmişĺar, sürmişlár_orta az^{i}yaya, götürmüş, tögmüşler, demüryoluna. (10) demüryolunda bir mitro ġar ya^{ğ}miş. (11) ġārın_üsdüne tögmişler. (12) bir tená, ġazaẖ_íşġolasí varımiş. (13) milleti ğötürmüş o işġolaya doldurmíşler, gėce, ... gecánın yarısi, oḳula. (14) gecánın yarısi göz gözü görmėr, ġaranıẖ zíndan. (15) götürmüş orya tögmi̊şler. (16) yānı kimin bişeyläri, veşileri meşileri bişeyläri var_o da ġarın_üsdünde ġalmíş, ġar_üsdüne ya^{ğ}miş. (17) ẖeylli sabahlar_olsun sabaĝ_açılėr. (18) milläti bölėller şindi, bu ġazaẖların ävlerine, ki milled ġırılmasın sauẖdan_ajdan susuzdan. (19) şindi, bizi sürende bením ne ġardaşlarım ne de babam_evde^{y}di. (20) bir anamínan beni, ben de işde iki yaşında çocuẖ, anamínan bení atmíşlar_işdá ġara tirená götürmüş tögmüşler. (21) anam_aĝliya aĝliya döşege düşdí, ẖasde. (22) birsüri̊ külfätím_ola ... bir körpe çocuĝunan ġaldım. (23) götürdi̊ tögdüle. (24) yollarda ölennerimis, ġalannarımız, öl^{ü}lär^{i}mizi bi̊tün /-tırdan tulliyėrd^{i}ler -/ atėrdiler, yollara, Coçlara deryalara sulara. / (25) su yaní göl. (26) be^{y}le sulār çamurlār, ... derelere, suların_içine öliler^{i}mizí atėrdile^{r} tírenden…, ná_ḇli̊m ġızım çoẖ köti günner gördi bizim milletímis çoẖ köti günne. (27) anamız babamıs söyliyėrdi de, bele mendil^{i}nen_aĝlíyėrd^{i}ler ma^{ğ}rabaynan_aĝlíyėrt^{i}ler ki bu zulum^{ü} görmüşuẖ. /// (28) bis yaní çaldavar kövi diyėrd^{i}ler biS_orda Duriėrduẖ, hamā rayonumus, şey cambul. / (29) ahá^{h} cambul şe… / (30) çalışduẖ, hökümetda iş varıdi milletımis çalışėrdi. / (31) ... öge geturánde ġızım, súrdi getúrd^{i}ler hec bíşe yoĝıdi. (32) annämis oti̊ döşürėrmiş, o oti büşürėrmiş, yaĝ da yoẖ, duz da yoẖ, bişey de

yoḫ. (33) otᶦ ögā̄n ġoyur_ot yeyilür mi! yoḫ. (34) /-benım ^{h}ele ğená yüreğüm ĝarışiir_o zamanda dussuz şei yiyerdim. -/ (35) annem diyer ki çocuḫlara yeyin_oĝul, ne ki alla^{h} vermiş, odur, yeyin, ne yapaḫ, yoḫ. (36) yoḫsulluḫ, acluḫ, sürgün. (37) şindi nä_blem ġızım çoḫ işler var da şini ben ki oḫumaĝ bilmėrím, ben sō̄liyamėrim, bilemiyėrim_ama bilenner çoḫ işler ... /// (38) şindi ben altmiş yėdd... altmiş säggiz yaşındayım ġızım. (39) iki yaşıdaydım sürende ordan. (40) geldim o melmekette yaşadıḫ. /// (41) baḫ ben_iki yaşındaydım gelduḫ, baḫ oncā önce yıl, işde o ġaden orda yaşa… / (42) buraya on_iki, on bir senedür, on_iki seneye gidiruḫ, burda türkiyede Durėruḫ ġızımcan. (43) vetanımıza gelduḫ heç_olmasa. (44) böüklerímis_analarımız babalarımız öldi, biz de ölmiyaḫ da çocuḫlar^{ı}mızı göt^{ü}raḫ, ġoy türḱ torpaĝında ölsün. /// (45) öge geldîḫ bíz_isdanbȯla, isdanbulda, anġarada bires zaman_orda tanış gḗçürduḫ. (46) onnán sora çoçuḫlar geldi buray^{i} beendiler, iş buldilár, yaní ki, íşliyaḫ ki para osun etmek yiyaĝ_eç_olmasa. (47) işde sora bur^{i}ya köşduḫ gelduḫ ġızım, on bir senedür_on iki senee gidir burda dur... /// **(Okula gittin mi?)** (48) ben heç_oḫumamişím ġızım. / (49) äsgi zamanda ġızım şindi Çırıḫ cındır, giyecaḫ yoḫ. (50) ġıs ġısmının äteinde mi görükėr babam_oḳula ġoymamiş. (51) ġızdu^{r}, getmiyacaḫ oġula, evd^{e} otursun. (52) şindi geymeye bişė^{y} yoḫ, çil çíplaḫ da ġoymamíş şindi babam. (53) misliman milletiyuĝ_aḫri, ėlá olmas ki! ġoymadi. (54) ġoymamiş_oḳula, ven de hēç bişe bilmi^{i}rim. / (55) ziya. (56) babam burda çanaġġalanın davasıní ġurtardi, benım babam. (57) indi şeklini getúrem baḫ benım babama, babam binbaşí. /// (58) /-vaya düşmiş-/ (59) ėy ġırıldí de, baḫ bu şikile. (60) atatürg hangi zaman ... savaş yapdi? (61) baḫ benım babam_o savaşın_adamidúr, gendi de binbaşı babam. (62) şindi babam_öldi geddi yoḫ. ... (63) bis_aḫrī ı̄, bu şey nádúr, ... avuray neydi unuddum ole. / (64) yoḫ yoḫ, biz_aḫri şēyuĝ_a, / yoḫ_ole. / (65) ... bis_aḫri kökümüz buradur. / (66) unuddum_ele baḫ, / ol_olá demaḫ ĺazım_unuddum da diyamiim. / (67) şimdi biz_işdē kökümüz bura ġızım. (68) dedelerímīs häb babamın babalarí heb erzūm er… he erzu^{m}, kökümüs_erzumdur, gendimis_erzumluyuḫ. / (69) ya, erzumluyuĝ, babam, ärzumdan_işde, çanaġġalanın savaşí başliyanda, babam atatürkiná^{n} savaşa gėddi. (70) savaşı ġurtardí babam, ölmedi, herife allah_ömür vėrmiş de herif_ölmedi, geldi. (71) aha bu da babamdur. (72) /- ē sora babaz_erzurumda, siz ġafġazda? -/ /// (73) şindi babam yoḫ kí ānaşdura ġızım seni, ben_o gáden ānaşduramėrim. /// (74) bene dediler ki

... bu şäkili götür sen hökümete, sene şey bağlallar, senın baban canını ġanıni vėrmiş, çanaġġalanın savaşında ölmiş, … savaşı ġurtarmíş baban, sene şey bağ̂lalla^{r}. (75) dedım ki yāḫ ġardaş, kim_annan_oğ̂raşacaḫ! (76) ben_oķumaġ bilmėrim, çocuḫlar_işe gedir, kim_onun peşine gezeceg. (77) babam_ölmiyaydı tabi^{y} ki babam her şey^{i} bilürdi, her şey^{i} görsedürdi baḇam, hama babam yoḫ, babam_öldi. /// (78) şindi biz de ıḫdiyallanduĝ ġızım, baba da yoḫ ana da yoḫ. /// (79) babam_íşde geridēymiş babam, yoĝumiş, ġardaşlarım da yoĝumiş. (80) bir anaminan bäni, ben de iki yaşında çocuḫ, ġara tírene gece diir yari, göz gözî görmėr, ġaranuḫ zindan. (81) atėller ġara tírene de, hayde balam_orta az^{i}ya^{y}a. (82) annem_aĝliya aĝliya iki göz^{ü} de ķor_olėr ki benım ġocām, çocuḫlarım nėrde, ben bir körpe çocuĝunan ġaldım. (83) bele sō̃lesen heç ġazetlere sığmaz, valla yüreg para parço olmiş ġızım. / (84) babam_işde bizden sōra geldi bizi buldi iki ay üç_ay sōra. … (85) çōḫ, babam ariye^{r}, nėrá götürdiler, oĝluşaĝım hani? (86) her birimis para parça bir yėrdá ġalmişuḫ. (87) bir körpe çocuḫ, ġariynan nere götürmişle^{r}. /// (88) atatürkinen bir yėrde olmiş, davada, beyle, seninen beni kimi. (89) bir yėrde ätmeg yemişler, davay_etmişler …edmişler, ġurtarmişler, adam_ölmemiş gelmiş. (90) adam_ölmemiş ġızım, geldi, ömür vermiş, ölmemiş, neçe bin tene äsger_ölmiş, neçe bin tene äsger ġırılmiş, di^{y}er allah_ömür verdi, geldim ölmedím. // (91) çoḫ gözel_adamıdi, belá çoḫ, şey_adamıdi, gözel_ábėle, yaḫîşuḫli adamıdi bele. /// (92) gördügümüz günneri allah heçkese gösdermesín yavrum. / (**Kazakistan'da ne iş yapıyordunuz?)** (93) şindi ġazaĝısdanda çocuĝuduḫ, böüduḫ. / (94) şeker pancarı varıdi ġızım, hökümet ona yolladi, çalışėrduĝ_onda. ... (95) hökümed talla ekėrdi, götürėrd^{ı}ler çalîşdurėrd^{ı}ler, etmeg parası ġazanėrduḫ işde yiyėrduḫ yaşiyėrduḫ ġızım. /// (96) şindi carḫala die^{r}d^{ı}ler bizim dilce. / (97) carḫala di^{y}ėrdiler, carḫalada çalışėrduḫ ġızım. (98) gögden yaĝış yaĝėrdi, pancar bėleydi yarpaĝí bu ġaden. (99) gögden yaĝė^{r}, onun_içine girėrduḫ, su, eteklerimiz be^{y}le, şindi çapaynan otunü öldürėruḫ gi ot_olmasın pancarın_içinde. // (100) şindi içimizde bir böügi var_aḫri. (101) dēy ġırḫ tene ġarının bir böügi var, zivena di^{y}ėruḫ, yani böyügi. (102) şindi o otuddurmas, ya yaĝėr, ya ölduḫ, ya yoḫ, hayda, öge, çalışın, çalışın. / (103) tü̃rk, türküdi, urus da var^{ı}di uruslar da var^{ı}di, ġazaḫlar da varıdi, türgler de varıdi ġızım. (104) bė^{y}le çalış^{ı}ėrdıḫ birbirimizin_içinde, häb bir yėrde, çalışėrduḫ, tallalar çoḫ. / (105) ġızım şindi oni tıraḫdór_ekir_oni ġızım. (106) ē şindi ō ki çıḫe^{r} ḇele sıraynandur, şindi oni bis, äylėruḫ

küçük çapalarımız varıdi, onun beh́ aralarıni bē̄le ĝoyurduḫ baḫ, biri burdā, biri burda, bėle aralarí, bē̄le bėlē bėle bėle. (107) ele o tallari bể̊le bitururduḫ ki sıḫ olub, şey_olmasın, bėĺa aralı ġoysan, o aḫrı bö[i]yecaḫ. (108) ēle o talları ġurtarurduĝ_onnan sora su[v]arurd[ı]ler, su vėrürdiler, suarurd[ı]ler. (109) biz de her şeyde bir çapasıni ėderduḫ ot_olmasın_içinde, tämi̊z_olsun. (110) işde sora da vaḫdi gelende ḳambayınnar diyėruḫ, hökümetin ḳambayınları, şindi o carhalay[ı] çıḫardir. (111) bėylá tökerdiler sıraynan, ī, bėle ġuçġa ġuçġa. (112) biz de, onun piçaĝı varıdi, alėrduḫ be[y]le yarpaĝıni kesėr_atėrduḫ, kesėr_atėrduḫ.(113) böū̄k tíren kim[ı] arabalar gelėrdi, ona, tıraḫdollar bė[y]lá doldurėrduḫ, götürėrdler zavotuna[n]. (114) zavotuna[n] götür… orda da şeker çıḫardėrdiler, hökümet. /// (115) ḫarıḫ mi? ē şindi ġızım her bir taḫdalar diyėruḫ bėle, taḫda taḫda ya, her bir taḫdalar sene diyem, bir yigirmi mitro bėĺa aralari. (116) şindi orda bir ḫarıḫ, burda bir_arıḫ, aḫr[ı] o ḫarıḫlarnán su gediir, ki tallarí suarille[r]. (117) ī taḫda taḫdaydı, ḫarıḫ_arıḫ bėĺa ḫarıḫlar çoḫ. / (118) şindi ġızım belē işde ḫarıḫların aralarına yaní taḫda di[y]ėruĝ ḇöle yaní, yėr. /// (119) şindi ḫarıĝın_içine äkilmez_e, şindi baḫ ḫarıḫ gi var_a, bu ortasi boş, ortasına da pancar ekėller. /// (120) şindi ḫarıḫdan, o ḫarıĝí çıḫardėller ki ġızım, o ḫarıḫlardan su gedėr tallalara. // (121) yani türglerin bir sözü var, ne_blem, taḫda taḫda diyėruḫ ḫarıḫların_aralarına, ėyle bir söz. /// /- ... (122) bir on dönū̄m, yiğirmi dönüme bir taḫda di[y]ėruḫ, ayri, bir taḫdaya yiğirmi dönüm mesele, one, hebbisine bir taḫda di[y]ėrd[i]ler, bizde. (123) sora o yanda gene yiğirmi dönüme bir taḫda bėĺa, taḫda da, taḫdaların_arasında da ḫarıḫ_arıḫ_arıḫ_arıḫ -/ /// (124) sinor ġızım bizim dilce şindi, a[h]a mesela bura benim sinorum, mesele. (125) burdan şey ġoyėller bė[y]le, yanı belá /-belgi, belgi-/ belgė ġoyėller ki yanı orasi sänín, burasi bením. (126) bele arada yol kimi ġoyėller ki / şindi ki yanı bilinsin ki ora senín tallan bura bením tallam, arada bir yol var. / (127) tump da bir tik. (128) tump, şindi bir tik_ē̄ nasıl_abu. (129) /-torpaĝí abele yıĝ yıĝ bir, tik_olė…-/ /// (130) dirgenimiz var dırmuĝumız var kerindimiz var. // (131) çapaynan_işde oni çapalıyėrduḫ, otunú öldüri[y]ėrduḫ ġızım. /// (**Mani söyler miydiniz?)** (132) söylerdi ġadınnar kim ki bilėrdi. /// (133) babam_elá şeyler türkiler diyardi ki türkiler yarali yarali, vallah, e[y]le diyėr_aĝliyėrdi. (134) bir_ayruluĝ bir yoḫsulluḫ bi ölüm olmasaydi diyē̄r_aĝlardi babam. / (135) saralıb solmasaydi ele babamun türkileri çoḫ. (136) babam bülürdi ama

babam torpaĝın_altına geddi, nėrdán bulem, bu te[v]ür_adami nėrdán bulem, daa yoẖ. /// (137) toblanurmişler, oynarmişlár, yani bişeyler_oynarmíşlar gülermíşler yaní tallada birez yüregleri açılsın. /// (**Eşinizle nasıl tanıştınız?)** (138) şindi biz_evimizdēyduẖ ne_ḇlem, görėller bir düünde ki abu felanın ġızi eydür. (139) sora babama ėlçi yolliyėller, elçi gelėr. (140) yaní äsgi zamanda, bis yaní, oĝlan moĝlan görmezdi bizim milled. (141) babam, aha geldi elçi, ġalduru[r] verurdi. (142) sän_isdiyėrsin_isdemi[y]írsin yoẖ, o ele bişe[y], babam verürdi. / (143) eve geldilēr, çay da işdilēr ne_ḇlėm, düün de yabdiler ġızım. / (144) e tabī, yā, orda şindi // görme[y]e gelende bir_adam gelmiir, bunu[n] yoẖlamasi var, ne_ḇlem bele çoẖ şeyler. (145) ḳadınnār, ėrkekler yıĝılur gelür, ne_b[i]lem yüzük verirler, yüz gö… yüzgörümçe, gi gelini göraẖ. (146) işde gelíni getírírler_onnar da barmaĝına yüzük taẖalla[r]. /// (**Kazakistan'da hayat nasıldı?)** (147) yaní raatıduẖ ġızımcan, bişe[y] demiyėrdiler. (148) ġazaẖların gelduĝ_evlerínde Durėrduĝ, etmekler[i]ni yeduẖ, onnar baẖdiḯar. // (149) soradan bires şe edirdiler_ama, gene ne yapacan! (150) /- ġırẖ dördünci yıl gelende ey[i] baẖdılar. (151) doẖsanînci yıla çan bize ey baẖdılar, ġardaş kimi. / (152) sora bu urusiya bizden, bozulannan sora ġazaẖlar bizleri, hazėtmedi. (153) türkiyaya ki yol_açıldi, sinor ki açıldi, ... -/ kendi torpaĝıza gedin diyėller bize, gedin, çıẖın gedin. (154) /- evelden_urusdan ġorẖėrdiler_o sözi̊ diyemezdi. (155) urus gi çekildi, bunlar gendleri böüh́luẖ yabdi. (156) daa bizi bişe[y]e saymiller, ġorẖmėller bizden, hayda, çıẖın gediz diė[r] bize. / (157) vū, ėyle olėr, evi de yahėller. / (158) dükkenin[i] de sänín gece gelu... yaẖėller yā, ġāzaẖlar_aşın[d] orda. / (159) ele yapiller yā, gecá gelur penceren ... / (160) yıldirum_edeller ki bunnar çekilsin çıẖsın, ev onnara ġalsın tallar[ı]mız_evimiz hep_onnara ġalsın dei[n] çoẖ zulum … -/ (161) a şındī o aile buriya gelmiş. /// (162) getmişle[r] ġazaẖlar, içári girmişle[r], ġarının da adamın da gelínın dá ġırmíşla[r,] äl, ayaẖ, ġol, ġıç bi tee[r] darmadaĝın_etmişler, kül_etmişle[r]. (163) ele ki saĝ yėlleri ġalmamiş. (164) işdá, milled, kim[i]se görėr ki bu nedür … şeydür, gelėller ki, ne gelesín, öldürmişle ġırmişlar heb ġazaẖlar, öldürmiş ġaçmış çıẖmış gedmişler. /// (165) elá çoẖ olėr yaní orda, çoẖ zulum verėller bizim millete. / (166) baẖ şindi onnarın milled baẖ nág ġaden ḳazaẖlar gelmişdür, türk torpaĝında yaşí[y]ėller, yanı bizim tür ẖalĝí heç bişe[y] demiyė[r], ḳardaş deib yüregine basmişḯar, yaşiyėler ki mislimandurla[r]. (167) hama onnar bize gün vėrmiyė[l]ler ġızım. / (168) çıẖın di[y]éller bizim burdan çıẖın di[y]éller, gedin gendi vetanıza gedin. / (169) /-sizá kismá söylemėr mi bu işi? -/ (170) kim

söyliyecaẖ! /// (171) ġızım bizim milletimiz baẖ ķazaẖısdanda yoẖsul, baẖ gelemiyėller. (172) paralarí pulları olsa zati bir dágge durmazlar, āniyėrsin. (173) şindi uçaĝa para lāzım, ē pasaportlarına para lazım ġızım nėrden bulsun! kimin ki ävleri satılē̄r _işde oninān. (174) /-evleri almiller ġazaẖlar, türgden_ev almir ... -/ (175) biraẖın gedin_evlerizi. (176) ey neynen gelsin_evi sadmasa, parasi olmasa ney^{i}nen gelsín nere gedsin, çocuẖlar^{ı}ní nėre götürsün, ney^{i}nen gidsín! (177) yoẖ yoẖsulluẖ ġızım. / (178) işde bireleg_almiller ki bunnar ėy köti gedseler, ävleri işleri / bizá ġalar_ay saĝol, baẖ, doĝridan bėlá. (179) of babam_of. (180) /-baẖ segsen_altıncı yıldan biyanı hele zulum yapėller bizlere. (181) segsen_altıncí yılda başlad^{ı}lar, özbekistanda şavaş_oldi, neçe türgleri vurdu öldürdiler, yaẖdılar_ataşda.-/ /// (182) kimin_el^{i}ne para geçer ġızım canını oğluşaĝíní ġurtarur. / (183) yan^{i} çocuẖlarıní, oĝluşaẖ diyende yani çocuẖları. // (184) gidim ġoy orda ölaẖ. (185) ná yapaẖ ya nere gedaẖ ġızım. (186) bir sürdilēr_öldürdile^{r}, daa nere gedaẖ, neremiz var, nere gedaẖ, yerimiz yoẖ. /// **(Bugün burada düğün mü var?)** (187) bögünkü oĝlan to^{y}idür. /// (188) iki gün ireli uçaĝınan geldiler, ķaza^{ğ}ıstannan getürd^{ü}ler. / (189) he he, ķaza^{ğ}ısdannan gätürd^{ı}ler ġızım. (190) gälíni indi̊rd^{ı}ler, ögündá ġoyun kesdiler. (191) başına, şeker sefdiler. (192) yaní şindi bis şey di^{y}ėrıẖ, saĝduciynen, yaní ġocasi gälínín, onnar, iki adam durur da yoẖardan, ġan… şeker sepiller gelínın başına bėle, millete, çocuẖla^{r} döşürėller. (193) işde içäri girdürd^{ı}ler ġızım, älíni bala baturd^{ı}ler. (194) bėle bala baturullar, üç_oyun_o ėşiğe sürtelle^{r}. / (195) üş defe he bele bala baturėr. / (196) o eşiğin_üsdüne baturullar, üç_oyun, üş defe. (197) sora gelínın_elíni silēler. (198) şindi ne_blem, edetimiz bele, dadli olsun yani. / (199) yabdiler, hıhı yabdiler_işde, şindi böğün de düğünidür. (200) şey dutiller, pansion midúr nedúr / salon mi, or^{i}ya götürece... orda toy... dügününi yapacaẖlar. /// (201) biz_ona müjde yasduĝi diyáruẖ ġızım, getürdíler. (202) o müjde yasduĝunú ķardaşi geldi barávar ķızinen, o müjde yasduĝuni getúrdi. (203) şimdi ġaynanasi, belá ġoyallar, ġaynanasí onn_üstünde oturur. (204) üş defe bē̄ĺa ġaẖar_oturur. (205) onnan sora yasduĝė alur, oĝlanın, yan^{ı} oĝlanȧ şey verür, para, yanı, / müjde parasi yaní gözünaydın_ōsun diye, ġaynanasına. (206) ġaynanasi de ona para verür. (207) sora da gölmeġ_alullar, ne_vlem çorablar ġoyallar_işde bē̄le. /// (208) gelin gelende oni yapiller. / (209) á toyda deil, / o ki getúrdıler_e, indürdıler, o zaman yaptiler. / (210)

soḫdu, içeri girdiler, oturdıler, ġaynanasí o yasdıḫda oturdi üş sefer, / gälínın ġaynanasi, işde. /// (211) düünden sora, sabah, yārın, şindi gene aḳrebedū̄r ġomşidúr doslardur yıĝılullar, ḫinḳal yapallar. (212) bizde ḫinḳal diyėler, āni^{y}ėrsin. / (213) ḫinḳal yapiller, milled yıĝılur, oni yiyėller. (214) sora, gälín yaní ceiz getúrmiş. (215) ne ki getürmiş, onî beĺa açallar, orda olan dosdlara eḳrabelere gösderüller ... (216) baḫ gelínımíz yanė babasi anasi bėle ceiz vėrmiş, bunú vermíş, onü vėrmiş, altun vėrmiş, ne vermişse, oni orda olan millete gösderüller. /// (217) şindi onnán sora da, şindi aġrebelē̄r ġomşülárdúr, nedür, gelíni görmeye gelille. (218) älinden ne ki ġopar yanı bir tene ya gölmeġ_alur, ya bişe alur, gelíni, dadli alur, şeker meker_alur, ġoyar görmeye gelürler gälíni. /// (219) bişey alurlar bir hädiye kimi bişeyler ġızım, onínan görme^{y}e gälúller. /// (220) şindi yüzü örtüg_e, onú götürüb_elá ġoyanda, yerine, ordan gälür ya ġaynanasi mi olur ġaynı mi olur ne, onun yüzünü açacaḫ. (221) orda da yüzügler taḫacaḫlar, yaní hediyeler vėrecaḫlar ġızım. (222) kim ki aġrebeläri kim ki var yüsük vėrecaḫ, yani kimin_elin… yüzügü yoḫ para vėrecaḫlar, gelíne, yaní yüzgörümçe, yüzünü açiller_e. (223) şindi aġrebeler gerek ki hediye vėrsinner. / (224) o işde älini dilini o ki toy bitene yaḫın, gälíni get…, bu oĝlan edecaĝ_o işi, baḫ bu oĝlum. /// (225) şindi ġızım gälíni gäturėller bele otutdurėller, bi sandalyá ġoyėller otutdurėller. (226) bu da bir_oḫlavinen_eline bir piçaĝ_alur. (227) işde orda millet_aḫri çoĝ_a, bu bēle etrafında gezē̄r, diyėr ki analar bacíler ġardaşlar gelínın başını mi kesaḫ, dilini mi kesaḫ? (228) orda da milled di^{y}ėr ki dilini käs, dilsiz_olsun, üş seve. (229) gene bu ėle üş defe di^{y}ėr. // (230) başında, bir tene şey ġoyėller bė^{y}le örti, ġaldurē̄r, ėĺa ġoyė^{r}. // (231) dilini käs_ola, dilsiz_olsun. /// (232) toyun aḫrında şindi bögün_olacaḫ. (233) şindi götürende buni, bu da, şe^{y}ini aldi yaní, saĝduci dá, her şe^{y}ini hazır_ėddi. (234) yolda sıḫalla, saĝduci gesın, ne_vlėm_oĝlannar. (235) bunun siġarasi olē̄r, raḫısi olėr, tauḫlari olėr, kätäsi olėr, buni sıḫacaḫlar, saĝduci nėrdádúr, saĝduci nerdedür? (236) saĝduci gäturėler_älinde çantasını getîrir_orda açėlle^{r}. (237) orda erkegler_işde raḫısını içeller, kätäsinnen, tauĝunnan yiyeller, daula da vurėller_oyniyan ... ne_vlem. (238) işde ė^{y}le şaḫasını ėdeller, toy dügün işde ėle geçer. / (239) keşgem geleydin_orda herşe^{y}i görürdün.

3. BİLECİK İLİ

Bi.01	**Konuşan**	**Makbule Dursun (1940 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kapanalan Köyü (Bozüyük-BİLECİK) – 08.10.2009**
	Konu	**Sürgün hikayeleri, yemekler, sohbet, bir hikaye.**
	Ahıska'daki Köyü	**Hevot**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a** **1956'da Kazakistan'a** **1998' Bilecik'e.**

(Sürgün hikayeleri) (1) ġırḫ dő́dde bizi sürgün_ėddiler, sürgün_edmişler ben_onda çocuĝumişim. / (2) dörd beşlerde beke, o boyca ḫatırlámiyėrım. (3) babamız emcelerımıs savaşa gediyėr, ḇizi süriyiller. (4) bíz, ben küçük. // (5) bir ḫatírliyėrım: tırėlde gėdende tırėlin dälügü varıdi, orayı biliyėrim. (6) çıḫ çıḫ çıḫ çıḫ bisi götüriyėrdi bír yėre ne_blem. / (7) onu hatırliyėrim hē. (8) bir de bizi çōḫ, böyüġ_arabaya doldurmíşler. (9) gäturanda araba döniyėr. (10) araba gi döniyir, ḇen ġay^{ı}boliyėrım, çocuḫ. (11) /- taḫla atıyor da. -/ (12) araba döniyėr_amėriḳan arabasinen bizi sürgün_ediyėrmişler. / (13) men de çocuḫ abele, düşmişim herkėşi buldiler diír veni ḇulamadíler. (14) sora ḇaḫmişler çualların_altında, yarımcan, oray de hatırliyėrım, bėlá boz gėyímli erkekler ataşi yaḫmîşdiler, men de orda oturiyėrdím, küçüg çocuḫ. (15) onnar da äsger, äsger_olur_e mi israfil? äsgeller. (16) oray^{ı} hatırliyėrım, daha bülmem. (17) biz düşduĝ_ózbegisdan terefe. (18) annim varídi, o terefde turduḫ, älli altiya çan. (19) älli altıde s^{ı}talin tökdi ya, ġol ġoyyėrmíşler ävelden, on_alti yaşdan yoḫari. / (20) izin yoḫ, izin yoḫ gėdemesin. (21) onda ėsdalin ki gebermiş, yol_açíldi. (22) bizı ġazaḫısdánn^{ı}n Day^{i}lerim geldi bizí ḇuldi gäturdi. (23) ġazaḳısdanda yaşaduḫ, orda evlendım. (24) alti çocuĝum varıdi. (25) biri ġazeden dē^{y} o gözel oĝlum gėddi, dēy_a. / (26) tırafıḫ ĝazásından. /(27) de o bėş var, birí bunda ḳızım, bir ġızım_inegölde, biri antaĺyadá, iki oĝlan_orda çalışiyėr, gelínner_orda, torunnarım_orda, ışde o ĝade^{r}. /// **(Yemekler hakkında)** (28) alma, yüzüm, ätmeg, bazlama, yuḫa, fetir_ a, nä diyim. / (29) fetıri mi? / kele fetír, / kälä fetir nää di^{y}ėruḫ: (30) birez äşgiir ḫamur da, ne yuḫa ne de bazlama, ele birez ortaker^{i} ona diyėruḫ fetir. / (31) peyniri sar, dişle sora. / (32) käsmiyírsın, bėle bele künd_aliyėrsín. (33) birez_äşgimiş ḫamîr, açiyėrsın, tavada ya da

sacda büşüri̊yėrsın_aha, üsdüne isdiyėrsin yaĝla, isdiyėrsín pėynir^{ı}nēn yė. /// **(Hinkal)** (34) işdiyėrsin yumurta ġır ẖamur̆^{u}na, duz, yumurta. (35) ben_eç ayadda ĝırmiyėrim yumurta. (36) ben, hėj biri de ärimiyėr, men ėleyim. (37) hıma yumurta ġır_isdiyėrsin, ẖa^{m}mi̊rı eycá ġávi yoĝur, yuẖā aç. (38) ėle açarsın gi, ġazetin yazısi görünsün, a ha. / (39) hē ya, onú bö^{y}le bö^{y}le käsersin, böle böle käsersín, ya da benım käsenim var bėle yumru. / (40) hē, he ya, onúnen käsiyėrím. (41) men kismenin yimeğini yėmiyėrim. (42) gözel bi̊şürmiyėller dadli, lezzetli. /// **(Günlük yaptığı işler)** (43) bögün ne yabdım hä mi? / (44) sená bizce^{h} söyliyėm, pörçüklü eşidím, sábzı. (45) dėdım lahanáynen turşu ġoyėm ḳışa. (46) o da bir_a... äv_alıci gäldi, oyan biyan^{ı} oturdum ĝaẖdım. (47) sora buraları sildim süpürdüm_ayıb_olmasın. (48) abunnar çocuẖlarım ğeldı, aẖşamluẖ yėdırdım_aha ne yapim_aẖşama çan. (49) eşim_olmasa biçaĝ_alíyėrim, talla^{y}a ğėdiyėrim, çileg paḳliyėrım. (50) dünen_almay^{ı} döşürdüm talladan, ġırmızi älma oni. / (51) yaẖıyėrim ya, ya kim yaẖėyacaẖ! / (52) ġabi de yaẖadım_a yėnği yaẖadım ġabı. /// **(Çok gelinlik ettin mi?)** (53) ėddím de, säggiz yėtímin_içine ğėddım ben. (54) ġaynȧtamın çocuẖlarí, säkkis dene, büyügü bením_ėşím. (55) ḳırẖında ĝaynanam_ölmiş, bir buçuẖ yaşında görümcem varıdi. / (56) bīr buçuẖ yaşında, onnarí bütün ben büyüttüm. / (57) varıdı, ġaynatam_alti aĝız nene getürdi eve. /// (58) yā̄lin gäturúrdú, ḇír dá yola gėtmázdí ġayınnarım ġoardi gėderdi. (59) täzeden dede gėder gená bír nene geturúrdi̊. (60) dedenin ğendı sas çalıyėrdi. (61) ġar^{i}ler^{ı}n_içine düşerdı, cinġıdım cinġıdım birini alur geli̊rdi. (62) hā̄, ėleydi, o da girende oy diyėrım, gėná mi gäturdün, “missimalla de aĝız ayaĝın ireli bas”, terekemeler_ė́la ġonuşii, terekemeydı ĝaynata. (63) “saĝ_ayaĝın_içeri at”, ōy diyėrdım ğene nene geturdü başıma bela, bå̄şıma bela gene ğetırdi. / (64) baẖiyėrdım, hebsi ḇennan raziydi, valla. (65) sounda gälínner geldi, heç ḇiri durmadí on^{ü} yan^{ı}nda. /// (66) dedeynen ġaldı bir üç çocuẖ. (67) evlendiler daĝıldiler, dede de rēmetlí oldi, neneler de yoẖ_oldi. (68) ha, ėlden gelen tėz gediir. /// **(Eşi hakkında)** (69) dedem dá ġaşdı gėddi. / (70) yaa, orayı söylesem sizá uzun hekiya olur. /// (71) bu, benım bēyim, fērc_oldi, yėddi il bė̊le yaddı burda. (72) bir yėrde söylesem ẖaẖ bi̊ler, buna yaziyir he mė? (73) burda baẖ // burdan düşerdi, nä äl vár na ayaẖ. (74) ferc_olur bir terefi, onun her yėri. (75) burdan, böyüğ_oĝlum mävlüd gel düşdi, alır ġoyarduẖ. (76) pırafėsirlere götürduẖ. (77) böyüg gözel arabam varıdı, onu

sadduĝ_ona yėdúrduḫ, içúrduḫ, dirildi, / çıḫdė, / düzeldi. (78) bur̂[i]ya gälduḫ, äv yapduḫ, baḫ buralara äl_addi, yapdí, ġoydi, yiyėr içiyėr. (79) men de ämekli almaatada, o de emekli. (80) ğėdem ämeğimizi alėm gelėm, dedi. (81) gėddí orde evlendı ġaldė. (82) hä, ha aşındı mānė türkü dėdın_e, ışda ġanadımı̊ ĝırdiler e mi, ävlendi, çocuḫ da var, çocuĝu dá var, / orda. (83) [h]indí ġapı ġapi gäzíyėr, o şe[h]er benım bu şeer ḇením. (84) indi mė[r]kide yaşíyėrmiş, merki[y]e ğedmiş. // (85) dē̄dım, dünye elemi yıĝarsıs, türkiya, ġazağısdan, rasiya, gätúr yėddi il kim dedeyá baḫdi! (86) ġaşıĝunen yedi̊ríyėrdım ĝızım, valla häm bíllah, aa baḫ misdafa ḫaġġı çun. (87) yüzüní tıraş_ėdiyėrdım, ḳaşşuĝunen yėdúrüyödüm, el yoḫ. / (88) úç yil heç ġaḫmadí, eḇule çäkülürdi, buro otururdu, dualetın[ı] alurdum, gėrı burya çäkülürdi. (89) yėddi il_eç çalışmadė. (90) sora bur̂[i]ya ki gälduḫ ė dirildi. (91) havasi ey buranın, suyu ey, yėmági ey. (92) dirildi, ḳaşdi geddi. /// (93) /-şindi dersın kėjgem dirilmiyaydí de burda ĝalaydi. -/ (94) ne, na lazım! sügüd dur! canım ra[h]adlandė, sügüd dur, gennınnan buldi, boş ver. (95) hec bir çocuĝum_oni arayıb pitüren yoḫ, necoldı babam. (96) diyėr anamın ämmegi, annemın na bo[y]ca baḫduĝė ämegi, o ki yėre āddi ne[y]ımıza lazím_eĺa baba bize. (97) / yōḫ, kismelere diyyer ki, durumum yoḫ, äve dúnmaĝ_ısdiyėrım felan filán, men_iç oralı olmiyėrım. /// **(Bir hikaye)** (98) hekiya abu çocuḫların küçüğ_ekiyalarını büliyėrım. (99) bunnarí uyutmaya sebeb pişėler diyėrím. /// (100) ha can? / bala nazarí mi? /// (101) bir_erkeginen ġarı varımíş. / (102) hiç ḳap[ı]ya çıḫmiyėrmış_oĝlum tilkiden ġorḫíyírmiş. (103) iki erkeg, tilgiden ġorḫiyė. (104) ḳarı diye, cānıma yē̄ddi bunú nesil_ėdem_evden ġovem. (105) gėdiyė bīr ġola, beĺa dolú vėdra alma aliyír. (106) äve düze düze birin[i] dá eşiğin yan[ı]na düziyėr. (107) adam yi[y]ėr yi[y]ėr äğilíb_öbürnü alanda ġarı alduri[y]ėr de itekliyėr, gėd ce[h]ennem_ol, almay[a] älni uzaddi ya. (108) ġari ėtme ben[i] tílki yiyer içeri al, diyór yōḫ, nere isdersen ged. (109) ele de di[y]ėr, bir igne vėr, değeneğimi vėr, ġarandaşımí felenımi vėr gėdim. (110) gē̄ddi gėddi gėddi, dävlerın mämleketıne gėdmíş meger. (111) gēddi orda, haşa sízden_āt siçmiş, sineḳ doli. (112) vurdi öldürdi, yazdi ki, bala nazar bir ... degenegi ġırḫ devın başıni ezer. / (113) adí bala nazar. (114) bō, orda da bi̊r topal dev gäzmiyėr mė! (115) baḫdi ki bu yazıyı bu dáv bizi yiyėr dá ġaçiyėr. (116) ġaçanda diyėr nerá nerá aytė bize gedaĝ mi̊sefırluĝa. (117) düör[ü] sen bizim mämlekete ğeldın bala nazar ... [h]ayti bize gėdaḫ. (118) āliyėr buni evíne ğetúrá,

ĝardaşlarına diyėr gi, amman sükūd durun, bir değeneği ġırẖ devın boy... bire[s] sükūd oturun. (119) säsinnen heç kisme sőylemiyėr. (120) onnar hēr gün biri gėdiyėrmiş odun getür... mėşeden. (121) ė baĺa nazırda ġu[v]et yoẖ, ná odun gäturecaẖ! (122) bala nazar ĝardaş sabaẖ sen ğėdersın meşee diyėr. (123) o da gėdi[y]á ḳırẖ dene aĝaci bir_ipe baĝlíyir. (124) gediyílle, bu bala nazar nico..., gediy[i]le, niyā̆ gėc geldın. (125) bunun pütün[ü]nü yolmaĝ_ısdíyėrım. / (126) bütün aĝaci, ġırẖını birden yolacam, siz bir bir gäturiyėrsız_o bize nay_idáre eder. (127) birin de yėngemes. (128) ėtme eyleme, azar azar götüraẖ diyėr, bun[ı] alıb eve ğäliller. (129) in_diir men_ev[i]me ğedecám. (130) hangi dev kí bunú ḇuldi, o deve eşyalar[i] yúkliyėller, yėmeğ_içmák, ävíne geliyí[r]. (131) yolda ki gäliyir, di[y]ír, däv ġardaş gėdım ġārıma diyim, mi̊sefir gel[i]yır hazırlansın. (132) gälíb ġari[y]e diyír kí ġari, däv geli[y]ėr bi gėce bizdá ġasa geturduĝunú pütün yi[y]ecaẖ, ġorẖud bunu ġaçsın. (133) ġārı di[y]ír, säni yarma.. degeneği alíyėr, ḳırẖ günü geddin bí paça yimeg gätúrdun! (134) aẖşamluĝa yiyėruẖ, sabaĝına ne_yiyaẖ! (135) däv diyı[r] boya sabağına bunnar beni yiyecaẖ. (136) ġaçmada tilki rasgelíyėr. (137) dev ĝardaş nėra ĝaçiyėrsın? (138) diyėr, oy benı as ĝaldi bala nazar yiye de ĝorẖumna[n] ĝaşşım. (139) o bennen ġorẖiyė … ğedaẖ. (140) boyn[u]na ip_addi, tilh́iy gätúrdi. (141) dėdı, ġāri tilki ğäliyır ben neydėm. (142) diyėr ki sen sükūt dur men diyarım. (143) tilkī, senın baban bená ġırẖ dev borçliydi, birínen mi ġurtulacan! (144) eşíd. (145) vay tilki diyėr, menı bunnar borca vermaĝ_ısdiyır da ġaçiyėr. (146) gördün mi diyır, aa … yėdi işdi yer_altına geşdi, ömrün[ü] de síze baĝışladiler. **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (147) niye bu [v]aẖıd gelmişler, ėr geleydíz_e. /// (148) ben de gezemiirim, pişi̊remiirim, döşüremiirim. /// (149) çilek de var, alma da var yüzüm de var, hēr bişė var tarlamda. / (150) indi buraca diyėrim gi çiläg, ġanasın, he çigelek. /// (151) biz ben diyėruẖ, ázeriler men diyėr. ... (152) ben biraz etıẖ ġaříyım, becerükli dē. /// (153) ė günüz gelmiėrsin ki, me[n] sana uni vėrem, yaĝí vėrem, men de yanında oturėm, yap. /// (154) mėşelár al geyinmiş deryalar ġara, húcüdum saĝ değül, sinem heb yara ġızımcan, hengi bír derdi sená söyliim.

Bi.02	**Konuşan**	**İsrafil Gülel**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kapanalan Köyü (Bozüyük-BİLECİK) – 08.10.2009**
	Konu	**Ahıskalıların Kapanalan köyüne yerleşmesi.**
	Ahıska'daki Köyü	**Yk. Oşora**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Kazakistan'a,** **1990'da Azerbaycan'a,** **1993'te Iğdır'a,** **1996'da Bilecik'e.**

(1) şíndi köve yėrleşmemiz, e, bi̊n doḫu_üz doḫsan dördde. (2) ha köF tamamen terkėdilmişdi. // (3) bir_olaylar çıḫmiş ġan davaynán, köv bozulmiş, bir alti yėdi sene köv boş ĝalmíş. (4) işdē, doḫsan dördde bíz bura^{y}a yėlláşduḫ. (5) ī sayın e o zaman milledvekili baaddin şekerci, doĝruyoldan, işde o bíze burā^{y} tävsi^{y}ė ėddi, yardımcí oldi. (6) íşde bura^{y}a yėlleşende kövün, sádece bu ana yolú topraḫlí yoldi, yanı asvald yoğudi, su yoĝudi, içme suyu. (7) işde bíze söz verdi, siz yėlleşın her türli yardımda bulunacam. (8) sa osun yanė sözünde Durdi, asvalt yapdi, ē devled projėnne su çegdi buraya. (9) ā cam^{ı}mıze yardımcí oldí, yeni camí ġurduḫ. (10) işde doḫsan dörd seneden búyanė aldmış yėddi ḫana olduḫ. (11) hamā, yüz yirmi beş ḫana da gená şu anda yėr_almışler, yan^{ı} inşaad yapacaḫlar. / (12) yüz yirmi bėş ḫana. (13) irelde valla belki bir on sene, üç çüz, bê̇ş şüzi bulajauḫ. (14) işte o zaman da ġaymaġam beyin de çoĝ bize yardımı toḫundu.

Bi.03	**Konuşan**	**Zöhre Gülel**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kapanalan Köyü (Bozüyük-BİLECİK) – 08.10.2009**
	Konu	**Yemekler, sürgün hikayeleri, sohbet, köyün kuruluşu.**
	Ahıska'daki Köyü	**Lebis**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a** **1956'da Kazakistan'a,** **1990'da Azerbaycan'a,** **1993'te Iğdır'a,** **1996'da Bilecik'e.**

(**Yemekler hakkında)** (1) hengisini annadėm gi! şín^{d}i ah̯ısġa yėmekläri / (2) hepsini bülürüm, h̯ınġal vār, yaprah̯ hengeli vār, ayran çorbasí vār, a bízá ayít yanė. (3) işde ketemiz var, içlikete var. (4) feselli vār, o dá böle kete kimi yapılıyo. (5) há, pílāvımız vār, ne_bli̊m ne... (6) maḳarlamız vār, maḳarlama diyorus_ona böle, el^{i}nen do^{ğ}ruyolar, peynirli meyirli böle. // (7) erişde başġa, erişde^{y} bö́le tadlíynen yiy^{i}liyor, şeker sepiiller, ġurutuyolar fırında, o erişde. (8) ne_blim ne dim, bíşimiz vār, bazlama vār, ō̈, neler söylúm, fasulyadan bölē, burda barbunya diyolar, ḳırmızı fasúlyadan, ónu^{n} çoġ gö́zel yėmegi vār. /// (9) sinor vā^{r}, sübe̊re^{ğ}i vā^{r}, ā̈ çibe̊reğimiz vā^{r}, h̯açabuřumuz vār, hepsi var. / (10) böle yu... yufġay^{ı} açıyosun_içine ḳıymalı so^{ğ}an, ya da patȧdės, bō̈le büzüyosun yuvarlah̯ yuvor... ortasından ḳapadiyosun, yuvarlaġ_oluyor. /// (11) sora da onú şe^{y}inen / merdane diyėrsín, biz oh̯lavi diyoru^{h}, oh̯lavinan aç^{ı}yoruz_incecig. (12) sora da tavada az yaınan pi̊şürüyos. (13) az yaına^{n} pişince, ö birez gėç bişiyor ya, o ed bişiyor yanė. /// (14) içlikete^{y} annatim.... (15) ē, hamuru youríyėrsi, azcıḳ şe^{y} ġatacan_on^{u}n_içine, duroŞ bíz diyėruh̯, maya. (16) maya h̯atacan çoġ_az, ekmek kimi çoh̯ ġadmúyosun, azcıġ_o ġadar gi yumuşaĝ_olsun. (17) böle yumuşah̯cana yourírsın_ama açıla... e̊le çoĝ yumuşaĝ deil gi açılsın hamur. (18) īnce açíyosun_oni. (19) ȇ ayri yirde de bi saplın^{ı}n_içinde yaĝ eríti^{y}irsin, tereya^{ğ} olabilir işde marġarin_olabi̊lür, onė eritiyírsin. (20) üsd^{ü}ne yayyırsın_ī^{y}cene hēr yėri yaĝ_olsun, eliynen mi, pırçaynan mi neynen_isdersen şeydiyírsın, da^{ı}tıyírsın böle. (21) sora då onú böle dilim dilim uzun_uzun käsiyírsín, kesiyírsin. (22) bi tanásinn_içiná un, ḳavrulmuş_unu ġoyyırsın. (23) ayrí tavada unnen, isder kim ki şekernen_isdiyır tadlí, şekerne^{n} yapúyolar_o unú,

īycána sapsarı olana ġada, altın renginde olúyė, ḳauriyírsin. (24) öle, há há, kī bis, tuzlí yapúyoruĝ, tuzlı daa güsál_oluyor. (25) on^{u}n_içine ḇöle yayyírsın_onu böle üsd^{ü}ne birbirne sariyírsın yuvarlaġ. (26) o içlii bi tanásıne ėdiyírsın, ḳalanı då on^{u}n_üzerine sariyírsín hebsini. / (27) he üsd_üsde, çegdúriyėrsın_aşduríyėsın sariyírsın_o ġader_ince olsun, ġad ġad_olsun, annadın mi? (28) böle yuvarlaẖ şė^{y} oliyėr bele, onu ĝoyyėrsín, biras doníyėr, şíndi obür yaẖ doníyėr_e çabuẖ, serin yėra ġoyyorsun donuyo, onu donana çan_ötekisi yapúyosun. (29) bi̊s furuna atíyėruĝ daa çoẖ. (30) keşge şėy_olaydi dá bíle gündüz geláydın de, / he he yapayduẖ. / (31) hē çoġ güzel_oluyo. (32) bir_ay önce şey ğäldí, terete birden ẖáber yabdíle ramazanda, bisi çägdiler. (33) bís yėmekler yabduĝ. /// (34) burdā sofra ġurduẖ, hatırlıyo musun? bizim yemegleri düzduẖ, tėlevizonda gösdárdiler ama şindi siz baẖmazdız. // (35) on^{i} de sora da bires gi Duríyėr, açiyírsın tava^{y}a ġoyyėrsın, tavada da bires baş ġalduriyė. (36) sora da atiyírsın furuna, üsdüne yumurta sürtiyėrsin. /// (37) kimisi boş yapíyır sā̄miyėr içini. (38) boş_ėle sariyo ẖamurlari, peynir meynirnen yiyėrsín, coġ güzel_olíyė. (39) yanė şindi o ḳafġaz vaẖdında, ne bi̊lė̊m, büliyorsız_o zaman hergėş aclıẖ çekiyė, o ġadar zorluĝ, odtuzunci yiller nesild^{i}! /// **(Sürgün hikayeleri)** (40) ḳaynanam diyėr ki, şėá ki geldi̊ĝ ḳazakísdana gälduẖ, yėmek yoẖ. (41) bízi diyėr evlere yėllåşdurdiler, ḳazaẖların yanına. (42) baẖız, aẖırlara yėrlåştu^{r}mişlár bunu on_ayley^{i}. / (43) aẖȯrlara, ḳazaẖlar_evine ġoymas ki seni. (44) bö^{y}le aẖırlara maẖırlara aẖısġal^{ı}ları yėrleşdi^{r}mişle^{r}, demişler gi ... síz bunnara baẖacaẖsınız, acı^{n}dan_ölmesinner_o ĝadar_ėdin gi. (45) yasa^{ğ}, bír kövden bir köve gitmiyacaẖlar ḇunlar, aẖrabali̊ẖ yabmiyacaẖlar. ... (46) birleşmesınná^{r}, ĝonuşmasınnar aylesín^{i} bulmasınlar. (47) ōn sene bir kövden bir köve gidemezdin. (48) sora gi bu s^{ı}dalín, nesil diyėm gene ölün^{ü}n pėşine iy diil_a ġonuşma^{y}a sögmee, geberdi gi afėdársınis, o zaman yollar açıldi. (49) işde o äsgerden gelen dedelerimis aylelerini bulmíşler. (50) ḳavġaza gelmişler yoĝ_ayleler, sürgün. (51) gėdmíjler as^{i}yada aramişler, kimisi ayri ayle ẖurmiş, aylesın bulamȧyınca, nä ^{y}apsınnar? (52) kimisi bulmíj, kimisi bulamamiş_ȫ^{y}le, on sene sora gi ayleler bírbírni ḇulmi̊ş. (53) o zaman diyėr böyle, ē̊, käpeg var ya, ondan az^{ı}cıġ vėriyodu ḳazaẖlar, günä^{h}ė gäsın çocuẖlar ölmesin diye. (54) oni ... bėle suda ^{h}aşlíyėrduĝ_o şişiyėr ya böle, çocuġlara oni yedíryoru^{ğ}, e ḳarınnarı bȫ^{y}le oluyor diyo, şişi̊r^{i}yo işd ġaz yapíyor_insana. (55) onnen_işde, tallay^{ı} giderduẖ,

påtadis madadis bişeler bulu^{r}duẖ, onnēn yimeg yapar. (56) sōra ḇires_işde, ölen ölmiş, ölmiyan ġalmiş, bȫ^{y}le, kimisi hasdalanmiş ölmüş, çoġ zor. /// (57) ev^{i}mizi bolis bẻle sardi bürgún sabaĝına erden, biz yatıyoruz, iki ayle bir yėrde, ḳaynanam bar. (58) araşdırma yapıcaẖ. (59) ebbimis píjamalı mijamalı, polis sardi ev^{i}mizi, arıyollar, sizde mektup var, túrkiyadan mi, işde, ē, devlete ḳarşı_mi gelürsin ... (60) sobaların_içine ḇile baẖdíler, bizım camaşıllari her yėri ḳarışdırd^{ı}lar, bişė bulamadılá^{r}. /// (61) ġuran_oḳutuyorduġ gėceläri ḳarannıḳda. (62) niya toblaníyorsus eve. (63) oróç tutmaḳ ya^{s}sāḳ. (64) işde na ḳadar ki tutmúşuẖ dinimizí o ġadar gizli gizli tudduẖ. /// (65) hä önümüze ġoy^{u}yėrdiler, doĝru, / ĝoyyėrdi he, içecan buni ya da oẖuldan gėdecan, ramazan gün^{ü}. / (66) bene yapmadı arḳaşıma yapdí. / (67) sora niya ki biz_ona yan çıẖdıẖ üçümüzi de únivers^{i}teden ġovdiler. (68) sora amcam giddi yarvaldi, yėniden_aldile. (69) ya o da neden_oldi: (70) fizig dersi oluyor, bunı ḳaldırdı. (71) kövlü ḳızı dá annesi babasí yoẖ, ölmi̊ş, abisigilde oturuyodu, bir gözi̊ biráz böle nadıřli ... / şe oluyor_a gözü böle şaş gibi, şaş diyėruẖ. // (72) ikidebir bu ḳadın buna taḳılırdı, gendi almandi. (73) yānı bölö örödmen_olu^{r} mi, ne diye buraya geldın de öredmennu^{ğ} oḳuyorsun yaní, tipin musaid dėil... / (74) türg ġız üç daná varuẖ, üç daná türg sınıfda. (75) heb_o ġıza taḳılırdı, bi de yėtım_o da a^{ğ}lardė. (76) bi̊rğün de ḳaldırdı, ḳalḳ gúl..., gúlisdanıdı ḳızın_adė, aliyiva soyismi, ḳalḳ söyle, işde yıldırım neden_oluyo. (77) ḳız da dersi bülmüyo mu ne, ḳorẖdu mu ne. (78) diyo ki sut... sakin Durúr(duruyor). (79) belki de sizin_allah mi yap^{ü}yor ... dedi yıldırımi, söylesene nerden yıldırım_oluyo^{r}. (80) şíndi bu ... onú annatamadi. (81) ben de ḳızdım, dedim ki bilmiyor_e iki ḳoy, niya ḳızın dinine ġadar giddin! (82) a sen misin söyliyan, da sen de ẖalẖ dedi, söyle yıldırım neden_oluyór. (83) dedım neden_oluyórsa oluyór_íşde. (84) fadmay de ḳaldırdí öteki türg, üçümi̊z^{ü} dá ẖaldırdi, ona da sordi̊. (85) üç mísliman var_oḳulda. (86) ona da sordu o da dedi ki, ī bişeler düşündi̊ falan fıĺan. (87) sen de allahdan_oluyo^{r} diyosun dė mi dedi, üçüzü de dedı ġovuyorum. (88) üçümüzü de ġovdi. / (89) ikinci sınıfdayduẖ, ġovdi bizi üçümizi. (90) a amcám da polisde çalış^{ı}yodu. (91) işde geldim_a^{ğ}ladım sızladım amcáma, o da giddi bí tene ḳazaḳ aḳȧdaşı vardı, ḳazağlara biráz daa şėydiyırd^{i}le, dinniyírd^{i}le. (92) işde şė^{y} ėddile falan fílan. (93) bir_afda oḳula gidmeduġ úçümüz de, yiniden aldıler. /// (94) ĝaynanam_annatú^{y}ódü, gėceleri gizli gizli namās, ġurān böle toblanüyöd^{ü}ler. (95) ramazanda terevi^{y} gizli gízli, teg teg_evlerde ḳılníyódú,

görmesinner. / (96) yaẖalıyod[u]lar, niye toblandız_íşde, başġa bişė uyduruyod[u]la, hasda var falan fílan bişeler diyo... (97) ġapadiyėrdilē̄r, götürüb de ... bıraẖíyirdile[r] hap[i]se. /// **(Misafir ağırlama)** (98) misafír geldi, belkė acdur, íllȧ ekmē̄k, ḳavȧnde[y]e ne ḳoyyos, rėçā̄l, pėynir. (99) belkė adam_acdur_isder yiyėr_isder yėmez_ama onnarı ġoy... güzel bişė varsa on[u] da ġoyallar, bö[y]le hamurdan puaça muaça işdá bisgüvi misgüvi, illí̇a ġoyyȯru[h]. (100) şindi baẖdu[ğ] başımıza gülme[y]e başlad[i]ler_íşdē ... bíz de şindi başladuĝ öle şekeri, utana utana ġoyyoruĝ_ama häle alışamadıẖ. / (101) şíndi boş çay ġoy... böle zannėdiyoruĝ ele. (102) as[i]yada ō̄le diil, illí̇a ki sufra ġoyacan. (103) bayramlarda gelsáz bizím bō̄le sufra, baẖ biliyo ġız, bunnara gidiyoruĝ, bunnar çıḳolata veriyor_íşde ḳolonyȧ falan. (104) íşde tadlí geliyor_önüne böle tabaġda. (105) bízde öyle yoġ, bízde sufray[ı] donatíyoruẖ, her şė[y] içinde var. (106) tabaġ veriyorsun, kim neden_isdiyor_alıyor_ama her şėy orda, ne isdersen_al. /// (**Köyün kuruluşu)** (107) biz bu köve gelínce, köv boşid[i] terkėdilmiş. / (108) eç kimse yoĝudı. (109) köv bişe ḳan davasi olmiş, // (110) o onu öldürmüş_o ona bişė demiş, ḳan davȧsi olmiş. (111) onna[r] çekilmij ğedmij, birbirni vurmişlar, köv boş. (112) bir_ayle yaşíyırdi aurada, bíz gelende. (113) işdē̄, bunnar da köv_arȧyınca, ġaymȧġami yanna gėdmijle, ġaymȧġam da dėmiş, geliz, bír boş köv var, sis çalışġan milledsiz_oraları bi güzel sis topȧrlarsız. (114) yėrlilerden sormujla, vėrelím bu kövü bunnara. (115) íşde / sora da bunnar da, unnar da a[ğ]rıdan bu şeyden / bunnar Duyunca gi biz_aẖısẖal[ı]lara burá[y]á yėrleşiyėruẖ, bunnar da aĝrıden, eläşkirdden geldiz de mi? / gidelím, bizím aẖısĝal[ı]lar_orda bi köf şe..., bunnarda tėrór falan çoẖ fazlaydi, bunnar da pėşimizden gäldiler. (116) aẖısĝal[ı]lar var di[y]á gäldi yėrleşdiler_işde. (**Konuşmasından seçilen cümleler)** (117) he işde bir terefíne saman maman sarmişler. /// (118) iki güne yėterlüg eşya meşya alız, başġasına degmeis.

Bi.04	**Konuşan**	**Gülizar Said (1954 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kapanalan Köyü (Bozüyük-BİLECİK) – 08.10.2009**
	Konu	**Sohbet, sürgün hikayesi, yemekler, düğün adetleri.**
	Ahıska'daki Köyü	**Zeyban**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a, 1989'da Rusya'ya, 1989'da Kazakistan'a, 1998'de İstanbul'a, 2004'te Bilecik'e.**

(Sohbet) (1) ay bügün_ele yorulduḫ ki! / (2) alma döşúrduḫ. (3) hele, häle ona dağ̂ıdíyėrım, häle ķomşiya dağ̂ıdíyėrım, hele ... /// (4) ā dómatizim var, unde çileğim var'dı birez, biddė. /// (5) ķabahlarımız vār, işimiz var, hiçbişeden ġalmazuḫ, hē̄r bişe gendımizden. (6) salatalığ̂, dünyanínki vardı onnar biddi, ķavanozlara şey salatı yapduğ̂. / (7) kirezimiz var_almamız var, her bíşemíz gennımíz ... dişerden_o ġadar bişe almazuḫ gi. / (8) şindi yığışdırdım sataç̱am. / (9) yoḫ yā bundayken ucuz_ucuz vėrecem gidsin. / (10) há he kime ayírem şindi kimė, ... bän bu çağ̂da bazara mı gidecam! / (11) sen hiç baḫdın mı ġab... eşiḫ́lere? heç kimsenin ağ̂acı yoḫ gi! / (12) herkėş yabmaz ki. /// (13) a^{h}a, dörd seneluğ̂_ağ̂aç, baḫ dörd seneluğ̂_ağ̂aç. / ... (14) dörd sene oldi. (15) kirázimizi göreydın, kiraz_aa bu ġadar dolu. /// **(Yanında oturan 105 yaşındaki kaynanası hakkında)** (16) ağ̂niyir, şindi kimse bizi ġonuşúyėr_a, kimse bizi ġonuşüür, bize ē şey yapiir_a, e sögiīr, anamıza mı babamıza mı bişeler şėy yapėr iftira yapir_a, buna ayån, bu biliir. (17) diėr ki, baḫsana diėr bizi günáhsız_insannara sögüyo o di^{y}ir ki. / (18) çoḫ yaşli ya buna ayan_oliyėr. (19) aa siz gelduğ̂úz de biliėr ki, diėr ki bunnarı ķataḫla burålar pis_olmasın, ė misefirler gelecaḫ diír ki. / (20) he, her bişe^{i} biliyo, yani ki kimse onun ġulağ̂ına diyo ki bėle beĺo olacaḫ, bele geliyo. (21) siz baḫsazȧ biz_älli yaşındayuḫ ha, elli bėş yaşındayım şindi. (22) bu yüz bėş yaşında. (23) şindi äti o ĝadar yumuşağ̂_olmiş gi / hīç yėri ağ̂ırmaz_ı̄ç yėri. (24) yėduğ̂u dá nē: yoğ̂ūrd, peynīr, sū̂t, tadlı bişē, ėle ağ̂zi iştaḫsız bişe yėmez. (25) ėb^{ö}le iter ... sen yi, ben yėmem diyėr. / (26) hee, tadli sever. (27) ben di fazla vėrmiyírum. ... /// (28) ġāynanam. (29) odtus seneden bíyanı bir tene dişi yoḫdur. (30) be odtuz_iki seneluḫ ğelínım, ben gelende bir tene dişi

varıdi, odtuz_iki seneden bē̆ri bir tene dişi yoḫ, ele yaşıyo. / (31) yōḫ ġız neėn ki, şindi bazara gėtsem yazıyom, bunú lazım bu lazım, bazara ğėdınd^{ı} onudúyorum yazmaḫ lazım. /// **(Sürgün hikayesi)** (32) ḳırḫ dördünc^{ü} senede aḫısĝadan bízleri, // ő́zbegisdanā, ḳazakisdanā, ē ḳırĝızısdanā şey yabmişdürler, tarġadmişdürler. (33) hergişi ná ġadar oraya insan, na ġada her_iş... bölmişdüller. (34) óndan sorā, segsan doḫuzda savaş_oldi, ő́zbekler savaş yabdi. / (35) aha, savaşda evlerimiz, bėle güzel_evlerimiz^{i} heb yaḫdiler, arabalarımızi, híç bişemis ġalmadi. (36) bir ġad üsdümüzinen çıḫdıḫ. /... (37) ekiz çocuḫlarım varıdi, suldan, süle^{y}man, ekis çoc̱uḫlarım varidi elimde. / (38) iki tene ekis çocuḫlarım varıdi. /// (39) undan ā, savaş gi oldi ben, ben_ā̆ bannisdı... doḫdurdāyd... ufaḫ ḳızım ḫasdaydı. // (40) óndan sora işde hökümet_ī, sa^{h}ablandi. (41) hökümed rusyaya häbbimizi götürdi. (42) bizim birimizi oráyá birimizi oraya. (43) bun^{u}n_aḳrabalarí ḳazakisdandaydı, ḳazağisdandan geldile bizí aldilē^{r}, işde ne bilem. /// (44) o ġadar savaşda da ġaldūḫ, ē yollarda da ḳaldūĝ rusiyada bír_ī hiç insan yaşamiyan yėre götür^{d}ü bıraḫdíler o ġadar, hiç pi şeyá zorlanmadıḫ. (45) allaḫ gi ḳısmet vėrúr, nesip şey verúr_a hic bíşe olmaz. (46) aa gälduḫ bunda dā hergiş ... en ġıral yėrde biz yaşıyoruḫ. /// (**Sürgün/Göç yolu)** (47) şíndi savaşdan sora rusyaya göturdiler. (48) hiç kimse yoḫ, yaşamaḫ zōr, ē bazar uzāḫ, dė^{y} úş saaddan sora bázara gídilecāḫ, ne bilim. (49) sora şėy yabdıḫ, undan taşındi̊ḫ. (50) ḳaynanamın ġardaşı oĝulları gäldi, bízi ḳazakisdana gätúrdiler. (51) onda doḫus sene yaşaduḫ. (52) doḫus seneden sora oĝlum türkiyeye geldi, çalışdi, dėdi anne dedi hayd^{i}sene türkiyede yaşiyaḫ, gúzel misliman yeri. (53) işde türkiyee gälduḫ. /// **(Yemekler hakkında)** (54) özbeg pil̍avi yaparīs, hängelimiz vār. (55) hengelimízin hamur doĝrúyosun dörd köşe dörd köşe. (56) üstüne yāḫ sarmi̊saḫ, yoĝurdli sepiyos. (57) işde ne bilim eşgi yėmeğimíz vār. /// **(Ekşi yemek)** (58) yumurtalí ḫamur ediyosun. / (59) duzí ġatiyėn, sū, un, tamam bír tene yumurta çaḫıysún, bir tene yúm... altí kişilíg yėmek şėysi. (60) ondan sora hamurú gözel sert yapiyosun. (61) ufāĝ ufaḫ maġánnami ... maḳarnami kibi doĝrúyon, maḳarnamí kín doĝraduḫdan sora, ā yaḫ soĝan yaḫ́iyosun. (62) yaḫ soĝan deduĝumıs, á tencerede yaĝı bi̊raḫíyosun, sora soĝan do^{ğ}rúyosun. ... (63) onú yaḫdıḫdan sora su töküyosun, ná ġadar ki su lāzım, altí kişilig insanna. (64) ondan sora o ḳayniyandan sora o doĝraduĝu ma^{ğ}ġarnay un^{u}n_içinde haçliyon bi̊şüriyėrşín. (65) bişenden sora onú

tencerey_alíyosun, biyanı gȯy^{u}yȯrsun ataşda. (66) o azacıh sa^{v}uyacaẖ. (67) yoĝurdinen sarmusaĝė çırpi^{y}ėn, ey^{i}cana. (68) on^{u}n_üzerine ġarışduriyėn. (69) ā da gözel yoĝurdli yėmeg oliyėr, äşgili yėmek. /// (**Düğün adetleri**) (70) şindi gälín getırmeye gideco^{o}ĝ. (71) e şindi bi bír ḳıza ėlçiluẖ yabduẖ, bir ḳızí begenduĝ yani ki de, bu ĝızi beğenduĝ_olt... oĝluma, biz_ėlçíluĝa gėdeceyuẖ. /// (72) beğendıẖ, oĝlum da begendi. (73) giderı̊ẖ baẖaruẖ, ana babasınne raziluĝ_aluruh. (74) ^{h}eger he dėseler sorā ē̄ tadlısınī, á altun yüzügüni işini aluruẖ. (75) gidib ē şey yaparı̊ĝ, nişan değişib gäluruĝ, ufah nişan. /(**Nişan değişmek?**) (76) bėy, bėy değişílmáh gími, sizde nesil diyola? /// (77) ne yapılıyor: işde tadli alıyosun. (78) ḳızın_ana babasi, ē evde gelín varıse gelın, bir_on on bíş kişi gėdiyėrsın. (79) onnar ... hazırlaniyılla, sufrala^{r} bėzediyollar. (80) gelini üsdünü gözel geydúrü^{y}óllar, biz de yüzüğünü taẖıyėruẖ. (81) ē, gena ḳaynatasí eger_altı̊n al... almış_olsa altun^{ü}nü de taẖíyėruẖ. (82) gäliyȯruĝ, onda ḳonuşı̊yėruĝ, dügún hangi ğün_olacaẖ. (83) onda güzel_ē kü... günnikden baẖíyėru^{ğ}, gününı̊ ayarlıyėruẖ. (84) ē gününü şey yapandan sora, bír_afda irali gedíb niḳahını yapiyėruẖ. (85) gő́zel niḳah, herkeş rāzí, gözel. (86) üsdi alíyėruĝ üsdülerini çoẖ ā̇, altunnarını işini, bir_afda ireli altunnarını her bişesini götürdü... taẖımların^{ı} taẖíyėru^{ğ}. (87) bízde elá sízi kimi toyda taẖım taẖılmas. / (88) uni gendímís, ē bėş_alti insaninen gėdiyoruẖ, gälínın_evinde taẖımların^{ı} altunnarın^{ı} asíyėr, taẖib geliyúruẖ. (89) o düğün günü hāzır taẖınmiş gendi çıẖíyo. / (90) yoẖ milled heb para verür, bizde heb para. (91) para he, do^{l}lullar_aşın^{d} bizde dollurdúr, ... hergėj yüz dollur_eşd_ėle. (92) än yaẖınlarımız dē̄ on_ón biş kişi yüz dollur bıraẖır. // (93) şíndi güm bälli oldi, gälín getúrme^{y}e gėtmaẖ: (94) aġ^{ı}rıbálar_ērgiş geliyúr. (95) buralar, bura göre^{y}dın paladġa taẖılí. ... (96) iki tene dügúnumuz_oldi da bunda. (97) işdē gėdıp ... /// arabálari bezetib getúrüyollar. (98) gedi^{y}illa^{r} gelın_evínden ḳızi, hē, daulünen işinen_alíyosu^{n}, sora götüriyėller gő́zēl yėllerde räsimlerė çekíyollar. (99) geli̊yülle bunda oturuş^{u} yapíyėller, oyniyėller içiyėle işt^{e} ėle. / ... (100) siz gimi yoẖ, // dişerde dügün_olmas. / **(Çok gelinlik ettiniz mi?)** (101) bene hiç gelínlik yapdırmadı, niye ki: (102) o dėmiş ki bením bír ten^{e} oĝlum vār, beni alla gelínluĝå ulaşdırsın, ben_ona gelınlıĝ^{i} yabdırmam. // (103) hama o günden ḳonuşacaẖ, bene hic gelínlıẖ yabmiyacaẖ. (104) amā şindi nesil: (105) ben_onu^{n} ẖızmetini çoẖ yapíyėrím. (106) o nesil yėmaĝ_ísdēr, nesil ne^{y}i sevēr, ne üsdi gėyēr, her

bíşesi bene ayıt. (107) on yeddi sená anemgilí görmedı^{m}, savaşdan sȯra, gėçen sene gėddım, doẖẖuz gún ġaldım, inanırsȋn! (108) rusyada he mi, doẖẖuz gún ġaldım. (109) gäldım aĝlíyo bebeg kimi, beḇeg kimi aĝlıyo. (110) bir gė^{d}celuĝå o gün^{ü} isdambula gėdduĝ, vátandaş_olúyorum, imza atmaẖ lazım. (111) gēldım, bäni gördü aĝlıyo. (112) di^{y}ır ki, sen nirdáydın? (113) o ḳadar hiç kimse^{y}i sevmiyo. (114) hiç kimse, bír tene ben. (115) gėja aĝlıyir, // ğėdıb yanna ... bişeler dedım sükút durar. (116) o ġadar beni ögrenmiş gi hiç kimsey^{i} o ġadar şey yabmaz. // (117) aşíndigiler_iç, gençler ḳaynana isdemiyo ki. /// (118) yōẖ, teze gelín, hele eve ğetırmesden dedı. /// (119) ama böyüg gelínim ėdiyo, böyüg gelınım her bişemi ḳanıyo, bő́yüg gelınım altun. /// (**Konuşmasından seçilen cümleler)** (120) düngüre misefir gelmiş. /// (121) dalan geturėm mi bişe? /// (122) /- birez niye ėr gelmediz ki? -/ /// (123) o belli olmas hėç bişe belli olmas, yüzger getúrdi mi hėç bişe ḇelli olmas. /// (124) suli patátiz yapíyosūn, suli yemege, suli yemege azacıẖ yapraẖlarınnan bȋraẖíyosun. /// (125) ġaẖ diyėller, / ġaẖ di^{y}ėruẖ, hē bu ḳazakisdanda çir dėyiller, á bizde ḳaẖ diyėlle^{r}. /// (126) nirda var bunda armud! / (127) hä hebsine ġaẖ di^{y}ėruĝ. ... (128) mėyvanın ḳurusuna ġaẖ deyiliir. / (129) ḳurudulan meyvanın ... şeysíne ḳaẖ deyiliėr. (130) üzümün ġuruyan şeysine ḳaẖ demezuġ. (131) üzümú ḳurudiyėruĝ_a, üzümġurusú diyoruẖ. /// (132) gätírme getírme, gätırme ġı! (133) fırȋna baẖın. /// (134) gid_ele ġataẖla ele meryem ... ḳaḳasını yapacaẖ, tės tės. /// (135) dė hele ġo^{v}sana ġızımcan, ses yabmasın, dē ele ȯyanı ġataẖla. /// (136) uyy bu duruşumda çäkim olur mi! /// (137) ayubluĝa! bu duruşda, killi milli he!

Bi.05	**Konuşan**	**Orhan Şahan (1962 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kapanalan Köyü (Bozüyük-BİLECİK) – 08.10.2009**
	Konu	**Kaçış hikayesi**
	Ahıska'daki Köyü	**Kunsa**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Ağrı'ya 1998'de Bilecik'e.**

(1) nenem ġaçíşiyle ilgili meselá ben o zaman ... beş_alti yaşlarında veya on yaşlarında en fazza vardım. (2) yaní ordan, bir nevi bő́le ẖırsız gibi ġaçışlar^{ı}nı annatíyo^{r}dular. (3) artıẖ burda bi ses dúyduĝları zaman, orda o anda pusuyȯrmuşlar, ses seda yoẖ. (4) hadda, ē nenem daha yėni evliyken, daa yėni evli^{y}miş çocuu falan yoẖmuş, yeni evli^{y}ken ġaşvış gelmişle^{r}. (5) babam ilg çocuu, burdo olü^{y}ör. (6) bün doẖúz_otus do^{ğ}umlu baḇam, şe otuz yedi doumlu. (7) de ordan bekar, yeni evlí işde. (8) orda nenemın_annattıına göre, dedemi̊n maddi durumú de çoẖ i^{y}imiş. // (9) en_az beş altı tāná at varımiş bunnarda. (10) o zamanın... aracı, buğün gerçi ġaẖdí ortadan da o zamanın şė^{y}i admíş. (11) bütün_işlerni onla ğörüörmi̊şler zengin^{i}mi̊şler_orda. (12) işte bu ġaçaġaç olayı çıĝınca, bunnar bir_andá hebsini gözünde^{n} siliyóler. (13) artıĝ bís nasıl burayı gėçerís, nasıl yaparız, yani gėce ğündüs. (14) yaní bir, avcı, bir keklii falan ḳoalar da, siner ya hayvan. (15) veya bi tavşanı ġoalar da hayvan siner çıẖmaz ya, o şägilde çoĝ zor şarddar_altında ğelmiş_o īsanlar burya ğeşmiş. (16) burya da geldiglerinde, yėr yurt bíşşe yoĝ yaní şim... / ārıya. (17) diregmen bizimkiler āríyá ğelüür. (18) hiç bişe yoẖ yani, üzerindeki ne varsa onna ğelü^{y}ő́r yani. (19) buğün, bī şėy_o^{l}sa, adam bi baĝaj_alır mesele bi çanta alır yan^{ı}na. (20) artıẖ yolda bulduẖlar^{ı}nan_idare edmíşle yaní türkiye^{y}e ğeçána ĝadar / cannı ġurtaríür. (21) orda da āriyá ğeli^{y}úlár. (22) şimdi ordan gelen aileleri // artıẖ dedemğili bi köe ver^{i}yölár, bizim kö^{y}den uzaẖ bi kö^{y}e. (23) zaten her ğelen_ayleyi bi kürd ayleye vör^{ü}yola, buna sen baẖacaẖsın diye. (24) şimni normaĺde de bizím ārının kürdüyle mesele bi diyarbaẖırın kúrdi bir_olamas. (25) onnara biraz do ōsun aẖısẖa kültür^{ü}nü almış bunnar, daha medeni, daha insancíl, ... paylaşmayı vilen. (26) gerçegden yanı bizim āř̄ının kürdü de, bu i^{n}sannar burda ġaldıẖları için paylaşmayı ö^{ğ}renmişler. (27) hani öbürlerne nazaran, biraz da ġaba ġonúşėm da^{h}a evc̱il. (28) bu şäkilde íşde o zaman şey h́i yapüü^{r}lar, da^{h}a

belírli bi süre sora, mal vermo olayi meseĺa arazi, ev yėrí veriyŏ́r mesele u zaman_atatürh́ zaman^{ı}ndå olúyo bu. (29) de veriyór, ordá yėr_alúylár, tarla, ev yapúylár kenn^{i}lerne, ōrda o şäkilde. (30) nenem segsen yaşında rāmeddí oldú. / (31) sizin geşmişlere de. (32) zaten dedem^{i} dediim gibi hiş görmedim. (33) onna verebe̱r gelen, mesele onlarla bereber gelen ḳo^{m}şularımız vardí. (34) orda savaşda esir ĝalan ġo^{m}şularımız vardi, rus alman savaşında, onnar_annatırlardı. (35) bíz mesele genştig, çocuẖduĝ_ama, yaẖın ġo^{m}şular da annatúy^{u}lardı savaşda esír düşen_i^{n}sannar vardı orda. (36) bi tanesī, rus harbínnen_almana esir dúş^{ü}yor. (37) ordan teğrar türh́iye^{y}e ğel^{i}yór, bízim köe de yėrleşmíşd^{i}le^{r}. (38) e onnar_annati^{y}ördú bíşeler yanı savaşda nasī, ne şardlarda yaşadıĝlarni neler ğő́rdüh́derni. (39) adam diyördü, bís ḳaştıẖ diyördī, yanı ordan ġaçyür şėydē, rusdan ġaçyür almana esír düşmeg_için, o mesafede aç ĝalüür ḇunna^{r}. // (40) kemig búlü^{y}óduẖ diyor, kemii, toz hal^{i}ne ğetirib yiyó... adam_annatíyórdu bunu. /// (41) ya işde biz bi sese geldig burya.

4. BURSA İLİ

Bu.01	**Konuşan**	**Ali Bayram Dedegil (~1975 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bursa İl Merkezi (BURSA) – 30.04.2009**
	Konu	**Bir hatıra, sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Ziniban**
	Sürgün/Göç yolu	**1944'te Özbekistan'a,** **1989'da Rusya'ya,** **1990'de Azerbaycan'a,** **1998'de Türkiye'ye.**

(Bir hatıra) (1) üç dörd sene öncesi atatürg ẖava liman^{ı}na gittim, bizim gelıni ḳarşılamaya, rusyadan geliyodu. (2) acıẖdım, gėddım ī yėmág şėysíne, sıraya durdum. (3) herkės şimdi túrkiyedēki kälimelerı ġullaniyėller, yėmeklerın_adlar^{ı}ni sayyile, bene bu yėmeĝ_olsun, bu olsun, sipariş vėriyė. (4) ben de sırada, be^{n}ım sıram geldi. (5) bän ne bilė^{y}im kú o artvinliymiş. (6) bän de dėmadım mi, doğrusunu dėdım dá, nä isdersiz dedi, ben dėdım ki lobiya dedim. (7) lobiya var mı desám, ordan, orda^{n} uzandí de o, çalışdığî yėrınden bäne uzandı da gö... ař̃nımdan_öpti. (8) aha da ki duydum ben bu kelímeyi diyėr de. /// (9) yėmeği bene vē̄rdi, yanıma geldı oturdi barabar. (10) işiní da buraẖdi dē, o ki yėmeği yėdım da ödemási var da. (11) ödiyecam desam, bän para isdemem senden. / (12) o kelimá her paranı^{n} yėrine gėçer dedi. /// **(Kelimeler hakkında sohbet)** (13) mizėzli ikidebír ẖasdeleni^{y}ėr_a adam, záif, / bozuli^{y}ėr_e ikidebir, mizėzli diyėr, mizėz. /// (14) adam /-yaẖa paça geliyėr-/ ecele geliyír, yorĝun yorĝun, nefes_alami^{y}ir ya, ḳonuşmaẖ_ısdi^{y}ė ĝonuşamiyėr, yarıde ġaliyėr söz, lehlüngül ona diyėl. (15) /-lehlüngül gäliyėr-/ /// (16) ẖarduç, aĝacın_adídür. /// (17) biçimsiz, ... adam oliyėr_e ... ġubati ona diyėller. /// (18) zämheri. /// (19) toş yaĝıyėr_e toş. (20) /-"toş_atíyer", ḳıraĝı atmiş diyán kimi-/ / (21) ġar yaĝmadan_önce ėy sauĝ_oliyėr da aĝaşların dallarına ki bambayaz baĝliyėr_á, ġar däğül. (22) /-toş bele yaĝmur gimi säpiyėr ās, çise.-/ (23) /-toş baĝlamış diyėller dá aĝaçlara, bayas.-/ /// (24) meselēn, torbāynan çoalínan Doli taẖıl_olur, un_olur, ġoġolo ėdmişler, aĝzına ĝáder Doldurmişler diyėller_á, ġoġola odur. /// (25) tevekkeli, / düşünmeden sözî ġonuşur, bîraġur aĝzından, tevekkelli ġonuşíyėr. /// (26) yüssüz_oliir_a adam, alaşaluĝ_ėdiyėr.

(27) yüzi yırtığ̂_adam, utanmayı bírmiyėr, birisıná ġåvĝa yapar ne bilem. (28) /-böyüg küçügi saymadan ḳavĝaya giriyor ya, alaşa ona diyėr.-/ /// (29) ordan bi tene peşgir versene. /// (30) eFsene, evsene, aẖılsız, aẖıldan ze^{y}if_adam_olúyor_e. /// nuna, tırnaĝın_arası nuna diyėller, şu arası var_ya, etinen dırnaĝın_arası nuna dėyili... /// (31) nişan, bu bėlgidir, i^{n}sanın bir ē yėrinde nişani olur.

Bu.02	**Konuşan**	**Fahrettin Dedegil (1934 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bursa İl Merkezi (BURSA) – 30.04.2009**
	Konu	**Sürgün anıları, yemekler, tekerlemeler, bilmece, sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Ziniban**
	Sürgün/Göç yolu	**1944'te Özbekistan'a, 1989'da Rusya'ya, 1990'de Azerbaycan'a, 1998'de Türkiye'ye.**

(Sürgün anıları) (1) a^{ğ}ısĝadan çıẖdîĝumuzdan sorā, bizi boėzaya yani vaġonnara yúklediler, aġara stansiyonunda. (2) onda üş gün ġalduẖ, milleti topliyana çan. (3) o üç gün^{ü}n_içinde millet a^{ğ}liyėrdi sızlıyėrdi ne_vlėm, yėmeg büşüriyėrd^{i}ler, yola hazılluẖ göriyėrd^{i}ler. (4) sora birden ḳómanda verildi ki, vaġonnara çıĝılsın. (5) çıĝardd^{i}le^{r} süngilerinen tüvengi dübülğüynen vurå vura. / (6) sorā götúrd^{i}le íşde düz yiğirmi doẖẖus, gėcá günüz yiğirmi doẖẖuz ğün yol gezdîẖ o vaĝon, vaĝónnarda. (7) adamlar yollarda acındān, saóẖdān, biddēn, bid töredi i^{n}sannarda. (8) çüngi bir vaġon^{u}n_içíndē, än_azī, alti yeddí ayle. (9) on^{u}n_íçindē yol yüki de vardur de, yükün_üsdünde eb^{ö}le ġat ġat, ē säkúleri yabmíşd^{ı}le, o säkülerde äv^{ü}le gėdiyėrduĝ, başımız değiyírdi, bis çocuĝ_on yaşımdaydım_o zaman ben. (10) de buğünner^{i}nen çıẖduẖ ğedduẖ, ē̆ özbek^{i}sdanın fárĝanå oblasdının daşlaẖ diyen rayonuna düşduẖ. (11) daşlaĝ rayonna düşduẖ sabaĝ ėrkenden vaĝonnan bízi boşaddiler. (12) o vaĝonda, böüğ bír ē ẖarman kimi^{n} yėr varidī, ḳulup. // (13) sinama gösderen ġuluvun_öğünde, onda ġar yaĝíyėrdi. (14) şindi bis, ī noyab^{ı}ra ne diyílle ẖunnar_ī, ḳasím_aynın on bėşinde çıẖmî̆j_olsaẖ yi^{ğ}irmi doẖẖuz gün yol basduẖ. (15) ore ğėdende nirdeyse, oḳtiyaẖ^{ı}r_ayına ne diyille bunnar? / he aralıĝ_ay^{ı}nın_on bėşleri, saō̆ẖ, ḳar yaĝıyėrdi. (16) de, babam zate esgere ğėtmişdi, bî̆s üş ġardaşiduẖ. (17) bacım maridi eb^{ü}le säni kimi, om bėş, on säkíz yaşında, o då ondo o aĝzurum balin^{t}sasında ġaldi. (18) isıdma ẖasdaluĝi dutiyėrdi onė, o esgeller mejbur_ėdıb götürüb balin^{t}se^{y}e buraẖd^{i}ler. (19) bıraẖtuẖdan zora işde bizi o gėce sürğün_ėddíler, hemen gėcesi. (20) gėddu^{ğ}_uşdá daşlaĝa düşduẖ, daşlaẖ diyen yėre, rayon^{u}n_adi daşlaẖdur. (21) onda, anam bízi bėle şėy döşeğin_içine sardi, ġar yaĝiyėrdi. (22) sorā, kö^{y}leřden sediller diyėller, başġannar, o sediller gelib, üç_ayle, dörd_ayle,

bėş_ayle, bunnan ziyada almiyėrdiler. (23) bö^{y}ū̆ğ_ő́zbáĝ_arabalari, täkilleri b^{ö}le iki mȇtro yüsgeğluĝunda hiç görmámíşduĝ_ȇĺa araba. (24) o arabaya bízi çıĝardd^{ı}ler, üş dene arabayā, üç_ayley. (25) yiğirmi iki ḳiĺometro yolī, o arabaynan günüzün gėdduĝ_aḫşaminen o kö^{y}e ğötúrd^{ı}ler, / at_arabasi, at ġoşuliydi. (26) gē̇dduḫ cār cur yollarda, asval yoĝ_o aḫıdda, daş yolī, ėniş yoḫuş, çāl çamūr, gėdduḫ. (27) irelden ī ämir vėrmişd^{i}ler gi bunnara, bėle köçmenner gelecaḫ da, ävler yapın. (28) neyín_ev^{i} yabmasi! // (29) äsgi camının_içine ğötürüb buraḫd^{i}ler bizi, üç_ayle camın^{ı}n_içinde bö^{y}üg şėydi̊r, ī äbíle salon. (30) onī cėç̱imlerinen bölē, tosduĝ üç ĝocaluĝa üş_ayleye bő́lduḫ, onde yadduĝ alti ay, ȯnda ġalduḫ. (31) odun yōḫ, ḳīş, saūḫ, titriyėr_adamlar, ne_vlem. (32) onnan sora işde yas ki geldi, kö^{y}ün än kenerinde bize bir ē, güelek diyėller çamurdan yabi̊li, çamurda, çamuru yumríliyėller de oni günäşde ġurudiyėller, oninen sora Duår óriyėller, / güvelek. / (33) özbeğler gü^{v}elek diyėller. (34) elē äv^{i} yabdiler. (35) şíndī ävin_üsdünde de ebıle ḳámiş döşalidür. (36) yoḫarda ya^{ğ}an yaĝış heb bízī aşaĝı aḫiyėrdi. (37) bízī ı ġavġazdan sürğün_olduḫdan sorá bír tenē, bír cansīs DanDıra bir inäk vėrd^{i}ler. (38) bayaḫ DanDıra sözünü ġullanduĝ_a. (39) o inek tē bizinen barabar bir_evde yatiyir. (40) o ĝadár_anam_oni öğretmişdi kī, ey ne diyėlle işaĝı ki ğäliyėr mal_ebile ėdiyėr de ayaḫlar^{ı}ni açiyėrdi, kī, mi̊zlıyėrdi, mmm ėderdi ki gälib bí vedre^{y}i dutardí böle işerdi. (41) o ğader pakizáluĝu öğrendi bizinen. (42) hem gülecaĝım geliyėr hem intıresn^{i}dür de söyle... (43) sorā ba^{h}ara çıḫduḫ. (44) ba^{h}ar ki oldi anam dėdi ki, şindi bizim yėr bö^{y}ükdür de, bír yiğirmi bėş, … üç dörd dönem topraĝ var, ekmeyá. (45) ben_o zamā on yaşındā, on bír yaşımdā, benden bö^{y}úḫ́ ġardaşım_on_alti yajında, anam gendī, gediyėrduḫ ... (46) uzāḫ om bėş ki̊ĺomėtro … Davar yataĝından kübre ğeturiyėrduḫ arĝamízinen. (47) o yėre ki töğduĝ_o kübrēy, lazud_ekdi̊ḫ. // (48) o lazutlar_oldi gi ben_üsdüne çıḫíyėrdim. (49) o Davarın şėysinnen, ġoyunnarın aḫbunundan, ėle güclü oldi, iki mėdro iki mėdro boyi, yėddī, alti teneden_o lazud bağlamíşdi ėbıle. (50) sorā náyse yazda şíndi nėrdeyse bu ḫaziran_ayidür, da pambuĝa su ĝoyyėrdiler. (51) bū şa^{y}ıre söylamişdım_oni yazmişdi kitaba. (52) de o ġolḫozun, ā sädirin mouni, ġalḫos sädirinin yardımçısi, bir de bír tene b^{i}riĝada diyėruḫ, b^{ı}riĝadaya nä diyėller bunnar? /// (53) yiğirmo ottuz_adami̊n başluĝi dē. (54) tallá^{y}á ekiyėller, pambi̊ĝ ekmíşle, de o aḫıdde sū, çoḫ çätinnuĝúne^{n} su oliyėrdi de yėlleri sulamaya. (55) biz än kenerde, köün än kenerinde, bizim ekecaḫ tallamızā, suyun şėyler^{i}

açuĝidė her vaĝıt, ki ná zȧman su, ĝaçaẖ su gēse girsin_iceri. (56) bíz de o zaman ġapide yatiyėrduẖ, ġapidē ebėlē, kepe^{ğ}e ne diyiller bunnar? /// (57) çadır kimi dē. / (58) yazda ele kī üsdünde bir särin_olsun de^{y}e, onda yatiyėrduẖ. (59) bír dá su ĝaçaẖ su gelmíş, pambuẖdan dävrülmiş su gendi ğenn^{i}ne bízim yėre girmiş. (60) yėr bu ^{y}üsgegluẖda sū, bir de vaẖdım_o biriġadaynen de şėyi, sädirin mouni sögüne söğüne ğeliyílle özbeh́ler, köti sözler^{ı}ne^{n} söğiyėller_özbeh́ sözleriynen. (61) de bū ġardaşımın_adi mähäddinidi, bu mähäddin_açmíşdur suyi dėb buni öldürecauĝ dėb geldiler. (62) ġardaşım yuẖlíyir, ben_ayıĝım, ėşidiyėrim, anam da yuẖliyėrdi, bennen küçuẖ ġardaşım da yuẖliyėrdi. (63) bir de geldiler_onnar hay ^{h}engeminán, ġardaşımın boynunnan duddiler dē, böyüğ cidanın kütüğî varidi, odun kütüğünn_üsdüne vurdiler, vūr ha vur ėddiler. (64) ben de ĝaẖdım, bir tenē şėy varidi, toẖmaẖ, bö^{y}üğ toẖmaẖ, o pirinci döğen toẖmaẖ varidi. (65) şimdi o toẖmaĝı aldım dā, ġardaşım altında kütüğün_üsdündē o ikisi binmiş döğíyėller buni, vuriyėller. (66) ben de ō häkim_äkäydi adi da, bunun bėlíne ki vurdum, äbüle ġaldi de, da^{h}a oyan^{i} biyani oyniyamiyėr. (67) öbüri çıẖdi, abucemar_eke çıẖdi, biriĝada. (68) anam da şindi çapay^{ı} aldi ki ona vuracaẖ. (69) anamın_elinnen çapay ġabdi de burasına käsdürdi, aburasına degdi anamın. (70) ana^{m}ın ġarni māni ba^{ğ}ırıyėr aĝliyėr imdat diyėr, hėç kimse gelen yoẖ, kö^{y}ün_en keneriydi. (71) onnan sora sabaĝ_oldi, bunnar çıẖdi gėddiler, tav tav sav sav. (72) saba^{ğ}ınán anam dėdi ki, bír ġara tepe diyan bizden bir üç giĺomėdro oyanda bazar varidi. (73) bazara bir vedre yumurtay alıb, tauĝumus çoĝıdi de yumurtay^{ı} aldıẖ da gėdiyėruẖ. (74) geddîĝ bír de bizim_üsdümüzden saçılmış ġamėndat varidi. (75) şindī, biz on_iki yil o ġamėndatın_altınnan bir yėre gėdemiyírduẖ da! (76) onun izini olmasā bu kö^{y}den_o kö^{y}e adlamaya haġġımız yoĝıdi. (77) bír de bahsaġ ġamindat_öğümüzden çıẖdi, bisih́lėtinen, vȧyenni äsgeri formada. (78) anami ki gördi taniyėr de, her_ay de gedib bis imza atiyėruĝ gi bís ölmemişuẖ, sāĝuẖ, bundayuĝ, kö^{y}de yajıyėruẖ. (79) her_ay de imza atiyėrdîẖ, on_alti yaşdan yȯẖarısi. (80) anami gören kimi hadi, anamın_adı käbireydi, kebire baci sene no oldi dėdi de soruşdi. (81) tataridi o ğendi, ē̆, ġazan tatariydi adam. (82) ya bėle bėle anam_aĝladi ki bu faşisdler bízi bu ğüná ġoydiler_aẖşam oğlumi döğd^{i}ler_oĝlum döşeh́de yatiyir. (83) anami vez... bisih́letin baĝajına otutdurdi, yumurtay bîraẖduĝ_onda, ġaçȧ ġaçȧ gälduẖ köe. (84) şim ben_onun pėşinnen Dutiyėrim, şėysinnen baĝajınnan ben, piyade ĝaçiyėrim, anami de baĝajo

otutdurdi. (85) gälduĝ våyėnni formada ō, bėlinde dē p[i]sdalėd ē, / na diyėlle[r], / tabanca. (86) bū abcemal_ekeynen de döğen_o häkim_eh́e ki gördī ġolḫozún_idarasın[ı]n_öğünde, bunnar diyásín, uçaĝ_oldi eböle açıldi ĝanatlari dē, şeydduĝ_ordan_atılıb ġaşdiler. (87) ġaşdilēr, bu ġamindat bizi götürdi şinni sädirin, sedir de bir, adī neyidi, // kärimcan_eke. (88) gözel_adamidi, buyuḫli, oni ki gördi bu dā fasúlesi söndi ĝorḫi[y]ir titri[y]ėr gi şindi beni mi götürecaḫlar. (89) idarasına girduḫ, laĝani çıĝarddi bölá ĝoydi. (90) laĝani çıĝard dedi aşındi sen bu milleti sizá on_içün mi ğäturduḫ gú bu ahvala saldınız buni! (91) faşisd, faşisdler böyle bu güne ĝoymazdi! (92) nėmíjler, almannar bėle bu savaşda bėle yabmamíş, sen ne yabdın bunnari! (93) sora íşda ġardajımi doḫdora ğötürd[ü]ler, birez doḫdorda davaladiler ē, malic_ėdd[i]ler. (94) sorā, ġolĝozun_ē şeysíni, ķaĝıd ma[ğ]ıdıni götürüb ō şeye vėriyėrdi, muḫdarlîĝa tabjurmaya, yüngül_iş vėrd[i]ler yani, [i]şde bėleliğinen yaşaduĝ_unda. / (95) onnan sora, ķırḫ säggizincī seneye çán_onda yaşaduḫ, ġırḫ säggizinci yilden sora gälduḫ íşdē terkelden_ō bizim rayona, daşlaĝın merkezine. (96) o merkezindē ev yapduḫ ğennimis, çalışdıĝ_ev yapduḫ. (97) sene diyėm ē onnan … äsgere ğėddim, esgerde masġuvada ḫızmet_ėddim. (98) bir yil_onda masġuvado oḫudum. (99) ne diyėller_ō, vunnar suvaya ne di... suvay yoĝ öbürüne, küçüğüne? (100) çauş, çauş vėrd[i]ler bene. (101) äzgelleri telim_ėddúriyėrdim, ne bilėm. (102) ondan sora íşde, esgerı ĝurdulub geldim_üç yülden sora. /// (103) o esgelluḫ gi biddi geldim_esgere, esgeri telimden bäni mekdefē, öğretmennuĝa aldiler. (104) o zamanda jíndi, öğretmen_onnara lazımidi dē esgeri telim vėrmaḫ. (105) esgeri telimden_öğretmen_oldum. (106) sorā, onna[n] sorå no oldi, işde ġolḫozlarda íşlem... çalışmaya başladîḫ. (107) e o oni buraḫdım ayluĝí, parasi azidi, onnen çıḫdım, asvald masvald yabmaya, yolları asvald dökiyėrduḫ, kö[y]lerde. (108) para ėy ĝazanír... (109) sora evi yabduĝ_íşda o pårålárinen. /// (110) rusyaya ğeturúb töh́diler bizi, uçaḫlarinen. (111) seh́sen doḫḫuzinci senede, rusyaya gi töh́d[i]ler, rusyada dá bír buçuḫ yil yaşaduḫ, bėlĝırat şe[h]erinde, / bėlĝırad_oblasında. (112) onnan sora, sauĝ_oldi, bíz ḫasdalîĝ_ondo oldi, dayanamaduḫ såuĝuná, ezerbeycaná köçüb gelduḫ. (113) ezerbeycana ğelduĝ, azerbėyjanda da doḫḫus sene yaşaduḫ. (114) onnan sora íşde túrkiyayi beğenduḫ, túrkiye[y]e ğälduḫ. (115) bír ōlumünen, böyüğ_oĝlumine[n], änvárinen, doḫsan_altıncı senede bis, ē iĝdirden türkiyeye ğälduĝ iĝdír terefden, iĝdírden. // (116) and_içmíşdím ki, äğer ... gėçeh́, túrkiyam varise bením túr... vetenim varise (117) şindi neden buni

and_íçmíşdım ki: özváglerín_içinde nazıl ėy arẖadaş_olsa da, sän beribir vaġona asılıb gelmişsin diyėrd^{ı}ler de bize, vaĝon^{ü}nen ğelmişsin burya, ğelğindi diyird^{ı}ler_o sözi ėşidiyėrduẖ. (118) bunnarın bu sözünnen na zaman ĝurtulaçam dėb zati ki gälduẖ ázerbeycana, onna o^{ğ}lum dėdi ki, e doẖsan üşde ği o ğendi geldi burayi gördi de begenmişdi, gel dėdi ki baba haydi sen de ğel de göraẖ, sen de beğensen túrkiye^{y}e köçüb gedaẖ dedi. (119) şíndi, uçaẖdan ėnduẖ şėyde, / neydi oran^{ı}n_adi ola? / (120) yo iĝdırde ėnmaduĝ_onnan oya... naẖcıvanda. (121) naẖcıvannan gälduẖ bizim serẖ́ede gi gėşduẖ, türkiyanın serẖ́edın ben görmemişdım_aĝıri. (123) dėmi̊şdim ki, äğer ben türkiyanın tobra^{ğ}ına basıb, türg äsgerini görürsem, tobraĝi öpeb, tobraĝi yaliyeçom dėdim. (124) şíndi ġırani... ō serẖ́edi ki gälduẖ, e... ezerbeycanıḳıní gėşduẖ dá, túrkiyanınḳına gi gėşduẖ, iĝdírá, bura neredur dėsem, o^{ğ}lum dėdi ki aa túrkiyanınḳına gėşduẖ. (125) baẖsam Danḳ Duriyėr, zırẖli Danḳ, yanında de esger Duriyėr, avtomat silahinen. (126) o kü oni ğördi̊m ĝurur Duydum, gennime dėdim_ola bäním vetenım varımíş, bizim äsger varimiş, Danġımız varimíj. (127) biz nėçe yíller bu baẖşa milledlerín_elinden ne ezablar görmüşuẖ meğerim dėe, yaddım tobraĝa. (128) gelíb_oğlum bäní ĝalduriyėr gi, baba nėyėdirsi^{n} herkės sene baẖiyi^{r}? (129) dėdim ben and_içmíşdim túrkiyanın tobraĝıni öpecam. (130) íşdē bėle íşler_oldī. /// **(Yemekler hakkında- Papa, Kuymak)** (131) o misir_unundan_oliyėr, Cadi unundan, papa yapiyėller. (132) suyu ġaynadiiller, oẖlaviynen uni tökiyėller, Cadi ununí, ġarışduriyėle, ġayniyėl bişiyėr, pıs pıs_ediyėr, // ġalınlaşiyėr. (133) tökiiller bír_ı yėmág ġabına. (134) yo^{ğ}ūrt, süd_oliyėr, ġablarda. (135) ġaşuúnen aliiller_oni, papa^{y} ġaşuğúnen_aliyėr, yoĝurda baturiyėr, yiyėr. (136) buna papa diyėruĝ he. / (137) oni ḳuymaẖ diyėler bires onnan süyuĝ_oliyėr. / (138) yuẖa yanī, süyuẖ. /// (139) yumuşaĝ_oliyėr, papa ġavidúr, o yumuşaẖdur. /// (140) keş demaẖ, lazudī ġaba ĝaba yüğüdiyėller dá onī, ġoyyėller çorbo oliyėr, keş çorbasi oliyėr. /// (**Yemekler hakkında- Erişte)** (141) erışde pilavdan da her bişėden, än eyisi odur, erışde. (142) oni becerib yapan ġari olsa, erışde her ne ki yėmeglerín başı odur. /// (143) ėrışdey^{i} ben söyliyėm. /// (144) hē, yuẖayı açiyėlleř, yari buçuẖ sajda büşiyėr onī, desdeliyėller desdáli^{y}ėller sora, oni eb^{ü}le yumri ėdiyėller_ē İoliliyėller, iki tene üş tenesini bir_ėdip. (145) oni çoẖ ince Doĝriyėller, käsgün biça^{ğ}ınen bi taẖdan^{ı}n_üsdünde. (146) doĝriyėller_on^{ü} de furunda ġurudiyėller. (147) ġuriyėr_o, ġuruduẖdan soro oni, ġaynar suya bír tökiyėr çıẖardiyėr, sora buĝliyėrd^{ı}ler.

(148) hē, üsdüni ĝapadiyė̇r, buĝlaniyė̇r_o. (149) ona sora işde, yaẖ tökiyėller, yaĝınen bires ġarışduriyėller, oliyėr bu ėrışdē. (150) oni yemeynen doyamasın. / (151) şeger meğer_atmiyėller oni, şeker yoẖ. /// **(Kelimeler hakkında sohbet)** (152) íş beceremiyan_insana elküd dėyiliyėr bizde. /// (153) /-beceriksiz-/. /// (154) hem başı çalışmiyėr hem elleri, elküd de bir bişė tutamiyėr ya becerüẖ́süs. /// (155) derenin_üsdündeki yüsgek yere ġaBan dėyiller. (156) /-nıĝıl sözü vardur, bi şeynın ucú, ġulçuĝi, nıĝri. -/ /// (157) baldanın nıĝri, keserin nıĝri, ucu oliyėr_e keserin, ona nıĝri diyėller. /// (158) küze su ġabi oliyėr bö^{y}ük, bír on lidralıẖ, ona küze diyiller, aĝaşdan yapíliyėr_o, ayni gügüme benziyan da. (159) şíndi Bardaẖ, onnan küçüğ^{i}dür, sora ibríẖ diyėller. (160) ibrıẖ, o da abdas_alma ^{i}çün, hemen aĝaşdan yap^{i}lē̇, şėydur, áleddúr_o da, su ġabidir_o da su ġabi. /// (161) bibilo, ẖorozun başındaki tacına bibiĺo diyėller. /// (162) ġaşevi, mallari ĝaşiyėller_ebíle. /// (163) devaġuşuna kerkidanġuşí de diyírd^{ı}ler bizde. /// (164) zükem_olmuş. /// (165) lime tike olasın seni di^{y}ėlle, doĝranasın sen... /// (166) şahmaral vursun seni. /// (167) Dandırā, her mana^{y}a geliyėr. (168) Dandıra dėmaẖ, bazlama büşüriyėsın de oni aĝaşdan yapuli yuẖa, eböle alddan soẖíyėzın çeüriyezin, ona dand^{ı}ra diyiller. / (169) dand^{ı}ra ğene bir mānasi var, cansız_adamlır_oliyėr yuẖa da ona diyiller_e dand^{ı}ra käsilmişın di^{y}ėle^{r}. /// (170) daşli yėre ki ekiyėrsin bír bíşėy, toẖumi ekiirsin de çıẖmiyėr, ġıriçaydi de çıẖmadi, mā̄nasına ğeliir, ġıriça yėrdür. // (171) bu ġıriça, bu çenge^{y}e de diiller. (172) ölende adamın ġıricalar̆^{ı}ni dügliyėller de, ġıricaların düglensin dep ē sögmaẖ vardur, bunā, bėddua. (173) senın ġıricaların düglensin di^{y}ėlle ġariler çoĝunca söğiyėller de, çocuẖlarına mi kimseye mi söğėl. (174) o mānay de vėriyėr, ġıriça sözi gėne o topraẖ, daşli maşli yėr ki olė^{y}, ona da ġırıça diiller. // (175) säkü sözüni biliyír misis säkü? (176) taẖdádan_abíle oturiyėlle, müsėndere diyėller ya ki, säkü küçügdür de, müsenderē, bu evden bū, buraya çan biyanısını bėle yoẖari ġalduriyėller, döşeg sariylá, ore^{y}e müsendere dėyiliir bizde. /// **(Tekerlemeler)** (177) vaẖdımîzda oyniyanda eb^{ö}le top yıĝıliyėrdi, bėş_on tená çocuẖ, // söz dėyliyėrdi de. (178) bēn ben ben_alti, daĝda gördúm ġaraltī, inanmasan say da gel, on_altidür on_alti. (179) var mi böle biş^{ı}, kelıme sizde? /// (180) sora, şındi, aẖırgi sayi kime ğelse o hėsabdan çıẖíyir dē, o ceríme çegi^{y}ir. (181) sorā, bacadan baẖdım bidnā göz, birī şahan biri boz, bindum bozun boynuna, ėndím heleb şe^{h}erine, heleb şe^{h}eri zin bazar, içinde

aviler ğezer, avi beni ürküddi, sineglerimi sarĝıddi, habbalu hubbali, yarıl yırtıl, su iç ġurtul. / (182) aẖırda o ġurtul diyan sös kime ğelse o cerímeli oliyėr_o. /// (183) çıẖ çıẖarım çardaĝā, yėm tökerím ördeğe, ördeg başıni ĝaldurur, hayvalarıni çaldurur, gene eĺa, habbal hubbal, yarıl yırtıl, su íş ġurtul. /// **(Bilmece)** (184) elül melül, kidli demür, vur başına, otur gemür. /// (185) cevüz. **(Konuşmasından seçilen bir cümle)** (186) moreli pozuẖ.

Bu.03	**Konuşan**	**Herdem Dedegil (1934 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bursa İl Merkezi (BURSA) – 30.04.2009**
	Konu	**Maniler, hikayeler, sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Ziniban**
	Sürgün/Göç yolu	**1944'te Özbekistan'a,** **1989'da Rusya'ya,** **1990'de Azerbaycan'a,** **1998'de Türkiye'ye.**

(Maniler) (1) meniya meşım gelū̃r, aĝlasam yaşım gelür, çıẖem baẖem yollara, belkė ġardaşım gelür. (2) meni dėdim bėş dedim, /-sásli söyle-/ gel ġapımnan gėş dedi. (3) meniya meni dildēn, aĝlaram canı dilden. // (4) baĝlar_olmasaydī, saralıb solmasaydī, bir_ayruluẖ bir_ölüm, hėç biri olmasaydi. (5) daĝların barıni, küreseler ġarıni, onda misliman yoẖ mi, yollasalar yarımi. (6) /-ālamazdan söyle.-/ /// (7) puar başi podorā, gel baraba oturaẖ aĺ beni alėm seni, bu sevdadan ġurtulaẖ. (8) puara ĝazlar gelū̃r, adıni sızlar ğälū̃r, báẖdüllü puar senē, nişannı ġızlar gelür. (9) puar na ẖoş_aẖarsīn, mor menevşe ġoẖarsın, mäẖdülli puar sene, yar gelende baẖarsın. /// (10) puar ná ẖoş_aẖarsın, mor menämşe ġoẖarsın, báẖdúlli pūar sene, yar gelende baẖarsın. /// (11) puarın başı ġarā, üsdünün daşı ġara, ėle bir yar sā̃mişem, ġaşi kiprigí ġara. (12) ada ẖarman_olur mī, dibi orman_olur mī, hergen ġızın memesī ... /// (13) armudun Dalındayım, çermügün yolundayım, gėdin deyin babama, ben yarın ġoynundayım. /// (14) ġara ġoç boyanur mi, seslesem oyanur mi, sen_ondan baẖ ben bundan, ona can Dayanur mi. / (15) gögde yıldız ällidür, ällisi de bällidür, / benim yarım bellidür. /// (16) gögde yıldıs pėrişan, çätindür íẖşa düşen, ya hüridür ya meleh sävdügüná ġa^{v}uşan. / (17) gögde yíldız_olaydım, sahanda buz_olaydım, yař ġapiden gėçende, ävde yalĝuz_olaydım. /// (18) indim derá aşşaĝī, vişneluĝa başladım, ġız ben seni alacam, ince bėlden_aşşaĝė. // (19) dägi^{r}manın savaĝi, ḳısa käsdím ġavaĝi, ben sevdim ėller_aldí, ġara ğelsín duvaĝi. (20) /-ḳarĝışdur-/. (21) degirman boş dolanūr, suyı zarẖoş dolanur, yardan gelen poşiler, bėlime bėş dolanur. /// (22) bu derenín_uzunī, çekeme... ġıramadım buzuni, aldım çerge^{h} ġızınī, çekemedím nazını. /// (23) bu dere derin derē,

sulari serin dere, yardan caab_almişem /// (24) ġaladan_ėndım_adli, vir_alma yėdim dadli, sen_ondan baẖ ben munnan, ikimiz de muratli. /// (25) tut_aĝaci boyunca, tut yėmedım doyumca, yarı ẖálvedde ğördüm, danışmadım doyunca. (26) dut_aĝacı tut getǖr, yarımdan_umut getúr, yarım ġahmış gedi[y]ir, tut ġolunnan_al getür. /// (27) isdambol ġavaẖlarī, dolú gelür harẖlari, tiseli ğüle benzer, yarımí[n] yanaẖlarė. /// (28) yüsgeg minaradan_addım gendími, çoĝ_aradım bulamadım fendini, ġırmızi ğülden aldım bayaz rengimi. /// **(Bir hikaye)** (29) o hėkiyaları unut[u]mişdür, be[n] söliyėm. / (30) üç ġardaş_oliyėrmiş, çocuẖlara söylerduẖ, üç ġardaş ī varímiş. (31) biri á birez aẖılsızimiş. (32) nänälerī ormandaymėş, o neneler[ı]ní baẖmayā yollamişler bunnarī. (33) bilmiyėrim ana babasi varımiş mi, yoğumiş mi. // (34) nänälerni aliyėller_ormana gėdiyėller. (35) onda bir zēnginin_evíne gėdiyėller. (36) onun mal Davari oliyėr, on[u]n_evíndá ġaliyėller, neney[i] ȯnda baẖiyėller. (37) ē birī o zengin di[y]ė gí, davallarıma baẖarsın. // (38) biriz davarıma baẖarsıs, biriz de anama baẖarsıs, biriz dē, abu mėyvalara baẖarz[ı]z, ba[ğ]a baẖcaya. (39) he gėdiyėller, soro onda, aẖıllısi diyėr gi nänäye ben baẖėm. (40) neneye bu baẖíyėr_aẖıllısī, aẖılsızī davallara ğėdiyėr. (41) sen davalları otaru[r]sun, ben nänäye baẖėm. (42) bu baẖiyėr_aẖıllısi, öbüri de gėdiyėr baĝa baẖce[y]á baẖiyir. (43) üç ĝardaş. (44) bu nänäyá baẖiyėr diyėr gi, şinni böğün gi ben baẖdım şinni yārın öbüri baẖsın, baĝ baẖceyá baẖan. (45) yoẖ, o baĝ baẖcaya ğėdiyėr, Davallar, Davallar gí gėdiyė bütǖn almalari bėle yıẖíyir, şė[y] ėdiyėr de. / (46) yırĝalıyėr, ikī o ... aẖılsız_oĝlan, yırĝaliyėr, ōy olmadi diyėr, şindi neneyá baẖ. (47) neneye baẖduriyėller. (48) neneye de şė[y] ėdiyėr ... papa yapiyėr. // (49) papa bişe bişmez şėyinen nedur_onun_adī, / käpçeynen bėĺa papay kí, papa sicaẖ yėyilmes gi, aĝzına täpiyė, nenö öliyėr mi! (50) almalar_onda tügeniyėr mi! papa da nänäy_öldüriyē, nēydaẖ şindī? / (51) şindi ġaçaẖ, ġaçaĝ_amma ki dävlerín şėyi var_ā, nedur_o ormanı. (52) doruẖlar, kúneler[ı]n_üsdüne şini çıẖaẖ, çıẖaĝ_amma onda da dävler_altında, yaĝmur yaĝanda geliyėllē[r]. (53) bu çıẖíyir, / bu çıẖíyėller çıĝıyėller. (54) aẖıllısı ireli çıẖíyė, pėşinnnen_öbüri çıẖíyėr, aẖılsizi aẖrında çıẖíyėr de. // (55) çıẖmazdan_ireli diyėr gi bu nänänı[n] ġapısıni de alaẖ d_ėle gėdaẖ. (56) nene, nenö öldi ya, // nänänın ġap[ı]sıni de aliyėller de şini doruẖlara çıẖíyėller, mėşelere. (57) mėşede, çıẖíyėller gi şimdi diyėr gí, arẖasındadur şindi, ġapiyı bu sarsaĝınn_arẖasına ġoyyiller de, diyėr gi Dada Dadā

çıḫamiyėrīm. (58) o diyėr gi çıḫarsın, yavaş ben çıḫíyėrim sen de çıḫa^{r}sın, öbür^{ü}ne diyėr, öbür^{ü} di... g^{i} yavaş yavaş ben çıḫíyėrim sen de çıḫarsın. (59) dadā arḫam_aĝırdī. (60) e birez diyėr ha^{y}di birez de birez çıḫ... (61) dada işaĝım geldī, haşa hörmetizden. (62) he ō işe. (63) işe diyendē meger_ō devler do orya ğäliyir, ōy ne sicaḫ yağmur yaĝdi diyė^{r} de devler de aşşaḫda. (64) devler de diyė^{r} gi ne sicaḫ yaĝmur yaĝdė. (65) sora bires gi si̊ged, tadā bėlim_aĝırdi Dada, nėyėdem şindi diyende, birez gėne bires ... yōḫ ġapiy^{i} buraḫacam bäním bėlím da^{h}a dayanmiyír, sen yoḫarda çıḫiyėrsin ben_aşaḫda, işe. (66) Dada öbüri geldī, ḳaḳa ėd..., diyėr gi oni de ėt. (67) a, ōy ne ē ġar yaĝdi, sicaḫ ġar yaĝıyír, devler diyír aşaḫdan. (68) sora di... ġapi^{y}, ġapi de şindi bėlimí ġobarddi, nė ėdecam diy... aĝliyanda, baḫ gendımí buraḫacam diyende, täg gendín buraḫma da ġapi̊yi̊ buraḫ. (69) ġapiyı buraḫiyėr dē o ormanda dävler de ĝaçiyėllē^{r} häbbisi dē. (70) bunnar da yė... yė... içiyė yėrın_aldında gäziyėlle, bíz de yėrin_üsdünde. // **(Kelimeler hakkında sohbet)** (71) insana niġora deyilmes ki. /// (72) paĝaça ayridür, gevreğ_ayridür, punturuş_ayridür, somin ayridür, heppisi var. /// (73) bişe esgük. /// (74) ėy_olíyėr_e, vir vişe äkiyėrsin ėy_oliyėr_a ĝaĝan_ėdiyėr diyėr, / ey ĝaĝan_ėdiyėr. /// (75) taḫıl unundan, ao buĝda unundan puşruġ çorbasi olíyėr. /// (76) sora hälle çorbasi var.

Bu.04	**Konuşan**	**Osman Esker (1930 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bursa İl Merkezi (BURSA) – 07.10.2009**
	Konu	**Sürgün, sohbet, hatıralar**
	Ahıska'daki Köyü	**Anda**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a, 1989'da Rusya'ya, 1990'da Azerbaycan'a, 2001'de Türkiye'ye.**

(1) biz aẖısĝanın anda köündenuẖ. / (2) anda kö^{y}i he. // (3) yani aẖısĝadan, bis vėrs diyėrduĝ_o aẖıdda kiĺamedır yoẖ vėrs diyėrduẖ, ē yėddi vėrs yoẖarda, aẖısẖan^{ı}n_üsdündedür, yėddi vėrs. /// (4) keşge ğeturmiş_olaydın. /// (**Sürgün**) (5) o gözel_aẖısĝa gėtti. /// (6) odduzunci senenın çocuĝíyim be^{n}. (7) yanī, om bėş yaşında ondan çıẖduẖ. (8) hele onnan çıẖana çaẖ ben aẖısĝada oẖiyirdim, lidsē bire girmişdim, yani bū onda onunci sinifidi. // (9) lidse bire girmişdim, birinci yili oẖiyirdim, hē, ondan sür^{ü}lene ça^{g}. (10) vuruş vahdidür, ġardaşlarım hebbisi gėddi esgere, dört ĝardaşım da ğėddi. (11) biri ğeldi yarali, yarali ğeldi bunda telef_oldi, dünyasıní yitürdü o. (12) üç ġardaşım vuruşda ğėddiler, orda, urusun vuruşunda, ā̂ yazuẖ gėddi ömürleri. (13) biz_onda on bėş yaşındāyduẖ. (14) e tiren gezen demüryolí diyėrduĝ_o aẖıddá şindi ẖunda ne teür diyiller? / (15) bunda da demüryolú midúr? / (16) hē demiryoli. (17) ē dem^{i}ryoluna yėr yapiyírdu^{ğ} dem^{i}ryoli yabsın, yapiyírduẖ bis_onda. / (18) ben de yapiyirdím, odtus gün çalışdım_onda. (19) odtuz gün çalışdım_aẖısĝanın_üsdünde. / (20) on bėş yaşında ben á, adam yoẖ, bizleri götürdile demüryolunda çalışdurmaya. / (21) he çalíşiyírduẖ, çel çocuẖ, íẖdiyār, yaní yėdmiş yaşında, segsen yaşında, aldmıj yaşında, i^{n}sannar çalişiyirdi demüryoli yapi^{y}ėrdi. (22) o vuruş vahdidür bu, çünkü älli doẖẖuz yaşına çaẖ bütün vuruşa ğötúrdi, savaş, savaşde eppisi. (23) bizi, ben aẖısĝada oẖuyan vaẖıdda bize ğeldi, ämir ğeldi ki, sis ävlerize ğedin. (24) amā vayenni äsger, řuscasına va... vařıjonnisil diyėr, / yanī silahlí äsgär, silahlí esger gėdiyėr, bütün top, cabẖana her şėyinen. (25) bizim dağlara gedyir, bizim kō̂lere teref gedi^{y}ėr, o mėşe diblerınde, orman dibleri var. (26) yani ȯrmanın aşşaĝısından düzülmüş kövlerdur bunnar, or^{i}ye gediyėr. (27) orda da bis sorduẖ şeyden ki müällimden, sorduẖ bu äsger

niye ğediyėr bíle? (28) o da ındi, isdalinín vahdidúr ġorḫiyėr, dedi äsger burda vuruş var_a, bu türkiyē biyandan savaş_açacaĝımiş de, ona göre esger gedi^{y}ir ki gendiní ġórusun. (29) yalandan. (30) meğer bizleri ordan köçürecaḫ, āyri memlekedlere. (31) nėre, bilmi̊yíruḫ hele. / (32) meellim dėdi, meellim, / aĝısĝalidür_o da, āḫısġalidür, ġılde kö^{y}ündedúr, yėrbėyėr_o aḫısĝanın yanındadur_o köv de, oradandur. (33) şíndi herkėşe demiyėr_on^{ü} de, bizim, benim de ėnişdemdür, bibimın ġocasídür_o, / bibimín ġocasí, on_üçün bir_ik tene oĝlana bele dedi ki, gėdiyėrsiz_eve ama gedin mal muldan satın para ėdın bires. (34) bėle dėdi, a biz de gettuḫ. (35) ondan çıhdu^{ğ} gėdduḫ gi åhō, äsger sarmiş edrefını, kö^{y}ün_edreFini, bela ġurşamiş sarmiş, bnúmüyondlar, binamiyondlar ėle ataş ğediyėr, o ormanın üsdüni bėle tögdüriyėr. (36) yanī insannar ġorḫsun, dişeri çıḫmasın, ānı́yirsın? / (37) ȯrmaní käsiyír bėle biçiyír, biçiyír nesí gi bir taḫıli biçezın, o formada, ormann_uclar^{ı}ni bėle biçiyir. (38) a^{ğ}nadın mi ne di... aĝaçların_ucuni ebele ki biçiyír. / (39) yo görüksün diye däğül, yaní ġorḫud... ġorḫudmadan ötüri̊, aĝacı díbden kesemes gi o, á üsdünnen biçiyėr belá, / dallarını. (40) gös ġorḫusi vėriyėr şindi. (41) o aḫıdlarda, bizím_aḫlımıs kesiyír_o aḫıdda. (42) ben çōḫ bir nes... te^{v}ür diyeller bir şeylī uzaĝí gören çocuĝidim. (43) he, surā, ō yoli yapanna^{n} sorā, bíz ki gėdduḫ köe, bizi toblād^{ı}ler götürd^{ı}ler şeya, dämüryol^{u}na. (44) demüryol^{u}nú yabduriyėller şíndi ... / (45) şíndī, o posov var_a, posovün yan^{ı}nda ġıranissedür şey sınırdur. (46) or^{i}ya çaḫ yabduriyėller gi ondan or^{i}ya çaḫ dämüryoli̊ bovėz_işlesın yaní tíren_işlesín. (47) işlesín deyin or^{i}ya çaĝ yapiyėrler, gürcisdan, bėle diyėr bize. (48) ėndī, o aĝıdlarda ėltimsiz_insannār, heppisi o böyük küçüg íḫdiyallar, bi̊tün ėltimsis, ayná bıyı tanımiyan_i^{n}sannardur. (49) hengisi de kī ayınan bıyı tanımi̊şdür, misliman herfinden, yaní ġurrānı kerimden, oĝumay biliyėller, onnar az çoğ_onnar biliyėr ki, ē bile işler olur. (50) rēmedluĝ benım babam da o aḫıtlarda bír sägsen yaşındā adamidi, segsėn yaşındaki adam, o oḫumişidi. (51) dedi oĝul dedi, bizi dėdī, bunda^{n} ġalduracaḫlar, mislimannari bütün sürecaḫlar dėdi, bene diyír, sürecaḫlar. (52) çünğü ġardaşlarım yo^{ğ}, bir bene baḫıyír, bir de körpe çocuḫ var. (53) ġırḫ_üçünci yíldur_o. (54) ō ḫataydadur şindi. (55) ā da, diyėr bizi sürecaḫlar_oĝul, dedim babā, ne ki äleme, oni de bize, yani i^{n}sannara na olsa bíz do onú görecȯoḫ. (56) allah ġísmed_edmişsē, belke de yolumuz açíldi bir yėrden túrkiye^{y}e gedáruḫ. (57) çúnki bizim e... äsgi kö^{y}ümi̊s, bizim çıĝiş yerımis ardahandandur. (58) arda^{h}anda kösegiller

diyen yėrdür, kösegildür, köseler, a^{ğ}nadın? (59) bizim kökümüs, dedelerímis, dedemiz gelmiş äsgerluẖ yabmada bizím kö^{y}e ğeliyír då onde esgerluẖ yabbiir. (60) göriyír gi ola nä gözel ormannūẖ, köün ögi açuẖ, dünyayı gȫr, ä, bu terávi, bir terevī doĝú terefi túrkiye^{y}e birleşmişdür, ē badi terefī ē, gürcisdan meş... oȓmannarına birleşmişdür, aniyírsín. (61) e dē, gözel yír de, di^{y}ir ben diyír_eger gėtsem diyír, bu köe ğelíb bu kö^{v}de yaşiyacam. (62) ikí ġardaş geliyír. (63) bu da kösē, ne üçün köseler: (64) çoẖ tuyliy^{i}miş bunnar. (65) ı da, ĺağebler^{i}ni köseler demişler ^{h}indi bunnara. /// (66) adlarıni ben ėsliyamiyėrím, bilmi... unudmişim. /... (67) işde ō dedelerımis yani babamısdan da ireli, babamızın babası^{n}ın dedeleridür_onnar, uzaẖ, baya uzaẖdur, ön_üçün bilmiyėrím ben de. (68) dedemís mä^{v}lüddür, baẖ, bilduĝum yani benım babamın babasi mälüd adında adamdur. (69) he, şíndi o aẖıdlardo onnari biliyėrim ben, indi ondan ö^{y}enkini bilmiyėrím. /// (**Ahıskadaki köyüne ziyareti**) (70) yoẖ ardvine ğedmedim ben de, o ardvinnilerınen çoẖ söyleşmişim. (71) batumdo oralarda oldum da ben. (72) batumdo olmişim ben çoĝ_olmişim. / (73) batumda mi? geziyírdim. /// (74) bize ē̇ yanė om bėş yiğirmi gün bize rahadluĝa izin veriyírd^{i}ler. (75) he, izin ki vėriyėrd^{i}ler o aẖıdlarda ben gäliyírdim bizi buraẖmiyėrdiler tiflize, bu terefá buraẖmiyird^{i}ler. (76) şırambå var belá, bıraẖiyē̇r, säni yoẖliyē̇r, eğer türkisen bı̊raẖmiyėr bu terefá aẖısĝa terefá bı̊raẖmiyírdi, hiç. (77) yėtmiş doẖẖuzunci yili Boniduȓniaddėl diyírdi rus dilínde yāni abū, ē, bolislerın emliyád müdurluğí, he, eyi haẖluma ğeturiyėrım, emliyád müdurluĝunda çalışiyėrdím. (78) ben de bila ġuȓ^{u}luşlarda çalışıyírdím, ġırẖ bėş sene çalışdım. (79) bu ġuȓuşlar ġura ĝura ğeldım ben. / (80) o binā, bením seneetím yanı usdaluẖ. /// (81) şėy_edduẖ, onnan ō, neçelnikinen ben ėyidim. (82) benım_on doẖus tene adam elimde çalışiyėrdi. (83) onnaȓ^{i}ne^{n} biz_onnara yemek yapılın ẖanayı ĝurduẖ, onnen ey dosd_olduẖ. (84) yani neçelligler^{ı}ne^{n} dosd_olmaẖ bires çetındur da, nesil_olsala yolunú bulub dosd_olduẖ. (85) onnan men izin_aldım, izinnuẖ ḳağıdi vėrdiler bene. (86) beçadli mö^{h}örli işli ḳağıd vėrdiler, bėş neferá aldım, gi gúrcisdana ğedecam şindi. / (87) ben, gúrcisdana bėş nefer adama ḳaĝıd_aldım, möörli işli, izin, izin_aldım. (88) onnan yazdiler vėrdiler_elime, ē gúrcisdana gėttıẖ. (89) yolda käsdiler ögümı̊zi, düşürddiler yėre, borjomda. (90) borjom diyan şeher var, biliyėr misin? / (91) bórcomda kesdiler yolumuzi dedi gi seneedlerizi vėrin, gösderduẖ, gördi. (92) sen gedebülürsün, sen

gėde... bėşimiz^{i} de tezeden afdoḫuza çıḫduḫ. // (93) he neyse, kimin ki seneeti yoḫ, o terevá bıraḫmiyir, hėj bıraḫamiyėr. (94) çünki ē o urusun vahdında yanė, ġıranidsa diyır, ġıranissa dėmaḫ söz yani ē sınır, sınır_örkesidür, sınır_örkesi di^{y}e buraḫmiyėr_oraya, bizim terefá. (95) çüngi̊ şeyá türkiye yaḫındur, iki saatın_içinde türkiyan^{ı}n_içindesın. / (96) yōḫ, biz zē ordan gäliyėruğ, batuma çaḫ geliyíruḫ, borcomdan yoḫari buraḫmiyė^{r}, borcomdan yoḫari sınır_örkesi. (97) o ḳa^{ğ}ıdı ki gösderdım buraḫdile. (98) he bir yırmi ğün_onda gezduḫ. / (99) evíme gėddim, köüme ğėddīm, üç gün köümde ġaldım. (100) lele köçmīş, yurdi boş ġalmiş nesil_olacaḫ! // (101) oralarda boş, gúrciler_oturiyėr, yaşiyėller evlerímízde, e, o ĝáder, sora ğelduğ_o köe. / (102) varidi, bizim_evleri hebisini yıḫmişdler. (103) tämüz yıḫmişdle, yoḫ, äv yoḫ. (104) bizim_evi^{n} yėrinde belē bir binay yabmíşler, bir ġadli bina bėle, dört, dörd_odā bir salon yabmişdiler. (105) gürci dedi kī, bír gürcü oĝli varıdi, dedi esger_aĝanın, äsger_aĝanın silelesínden kimsa var mi? (106) sora yanında bír ämcemin_oĝlú varidi o dedi ki, abū eme...n_oĝlidür. (107) ō geldi bäni ġucaḫlab sarılıb öpüp beni, dedi äsger_aĝanın_oĝli misin? (108) dedím ben tebi, esger_aĝann_oĝliyim ben. (109) gel sen de, bu evler dė sänindúr dė, senín_evin yėrinde buray^{ı} hökmed sürdürdi ama bū evler sänindúr dė, babamın nesiätidür bu. (110) babasi nesiäd_ėdmiş. (111) kim bülür babam náġ ġáder, babam çoḫ varli olmiştür. ... / (112) hä, ço^{ğ} varlí olmiş. (113) bením bir emcemī, ē, odduz yėddinci senesi sabaĝıná ġaḫsaḳ, yoḫ götürmişler. (114) o da aĝaydi, aĝay^{i}di, aĝaluḫ dövriydi. /// (115) gürciler çoĝ misefir_ėddi. // (116) bútün_ō yanē̄ şeylerdáki, kö^{v}lerdeki gürciler bütün geldiler, anda köünden andal^{i}ler gelmiş die. (117) andal^{i}ler gelmiş di^{y}ē, geldiler, bir dügün gi olā o formada oldi, dügün kimi, düğün kimi oldi. (118) ā̄ geturdī̄ ġo^{y}un kesdiler, onda bir_i ziyáfet vėrdiler bize. // (119) bir nenemíz varıdi, gürci nenesidür, şüşen nenedür adi, aḫlımnan çıḫmiyėr. (120) ġocasın^{ı}n_adi Dařıyėldúr. (121) Dařıyėl ġocasınn_adı gürci̊dür_o da boalteri ... yani muasebeçiydi ireli, gürcü kö^{ü}nde. (122) gürcü kö^{y}ü yaġınidi bizim köe de. (123) he, onnar gelmiş_orayı yanē̄ onda yaşiyėrdiler. (124) ā̄, sora ondan, o yili ėĺa ġuraḫluḫ gedmişdi gi, ġuraḫluḫ biliyėrsín nedür? (125) yani yaĝmur yaĝmiyėr ki ġuraḫlaniyėr, ġuraḫluḫ gediyėr de tallalarda ne äkinin_olsa ġuríyir, aĝaçların ġuríyir, e ġuraḫluḫ gedmaĝ_odur. (126) şíndi yaĝmuřinen_oliyėrdi bizim memleket, o bizim yėller yaĝmıři̊nendür_eb, sulanan yėlleri yoḫdur, yaĝmıřınen

oliyirdi. (127) sora bir emmüm_oĝliydi, o dedi ki dařiyėl dedi, o böyüĝ_adamidi, vuruşa, vuruşdo olmişdur_o da, o... ikinci cahanda, ikinci vuruşda, o da ġadneşmişdúr orda olmişdür. (128) ē soradan_işde o dedi gi, biz dedi abıradan çıĝaĝ dėdi, bizím_arḫamızdan ėle yaĝmur yaĝacāḫ ki, gözle^{y}in gi sizi sėl götúrmesın, ėle yaĝmur yaĝacaḫdur. (129) biz gelduĝ_ayaĝımız^{ı} basduĝ, yaĝmur yaĝacah, ėlá aḫısġaya ėnduḫ, vėrdi yaĝmuri. (130) diyesín gi bi̊r yoḫardan bişeynen tögiyėrsín yaĝmuri, ėle teür yaĝmur vėrdi. / (131) hē, bunnar da elá şeya ġaldiler ki, bunnar nėrden biliyėrd^{i}le. (132) bizi yola vurmaya geldíler aḳısĝa^{y}a çıḫdȧ geldiler. (133) kimisi hengisiler gi tanışlardur_unnar geldíler_aḫısĝá^{y}a çağ. (134) ded^{i}ler sen nirden biliyėrdin? (135) yōḫ, bize allautaaladan nida ğeliyė, biliyėruḫ, çüngi biz misliimanuḫ, ön_üçün bil^{i}yėruḫ bis, sis bilemessis dėdi, sizler gaurlarsıs, gürcisis dedi. // (136) şindi bu da bilmiyėr_ama ki bir_ī şeynen dedi. (137) hem dē, onda yanımızda birínín e remadizemási varėdi de, aĝırmaya bå̊şladi. ... (138) şaban kimi, tilvizėrde şaban di^{y}ėr_e, / rivadizivasi de aĝırmaya başladi deduh yaĝacaḫ. (139) bele işde, onnan gälduḫ köe şe^{h}ere ğälduḫ, şe^{h}erden_işde kö^{y}leri ğezduḫ bires. (140) onnan da yavaş yavaş gälduḫ. (141) ḳırḫ gün sahayed_ėddim. (142) yigirmi güne izinniyim, ḳırḫ gün gezdím. /// (**Özbekistanda ne iş yapıyordunuz?)** (143) ben bele binalarda işliyirdím çalışiyėrdim, yanė ev yapiyėrdim, evleri tikli^{y}irdim bele. (144) ē oĝullarım hepisi oḫiyėrdi, oĝíyėrdiler. (145) bah bunnarın heppisini, bah_onnarın heppisini oḫudmişim. (146) onda bėle para vėrib dē para ödeyib oḫumaĝ yoḫ, / onda parasıs. (147) parasus_oḫudiyirdim. (148) baḫ, abu oĝlum var_a, ȯ bö^{y}üg oĝlum odur. (149) lelin_isdipėndiyasi diyírdiler_o aḫıdda, burç vėriyírdiler, yani, buna yardım veriyėr yani, nesil di^{y}ėller burç mi di^{y}ėller_ona? /// (150) älli dörd manat vėri^{y}ėrdiler, / hä oḫurgen buna. // (151) hem oḫíyėr hem buna para vėriyėller, / oḫiyib bi̊türene ĝadár. (152) fizig matimatigdúr_o, baḫ bu oĝlan fizig matimatigdür. / (153) universiya mezmuni. /// (154) şíndi kesdene büşürüyír. (155) baḫ bu kesdene yap... (156) gäldi işe almadiler bunda. /// (157) dörd dene diplomasiyası var bunun, almiyėller_işe. / (158) ē mėbelni, mėbėl... ā̊ bū, ne diyėller_ona, şífanerdur baḫ bė̊lē şeylerdur bele, yapan yerin, yani incinėri, injinėr, / müendis, möendisdür. / (159) ē sorā tilvizėr müendisi, maġdisdofon miendisi, ėlegdírig müendisi. (160) baḫ, bė̊le işlerden dörd dene ama almadiler, işe almi^{y}iller. (161) zate ō gelen vahdımızda kimluĝumuz yoĝıdi almadi, onnan sora da daa almiyiller almadiler. (162) ē, gene ne diyem. / (163)

hē, baĝ_o, o ĝızlarım häbbisi oẖumiş... (164) ō, bū maġazinnerín üsdündē, maĝazılerín üsdünden ē muándisdu bū şeysi dipĺomalidúr_o ġızım. / (165) maġazinnerín_üsdünde, á, onnarın tipesínden üsdünden yani. / (166) şíndi bu ġızīm, onnan biyangi ġızım, o zati onda görmişin sen, gälínnuẖ tiki^{y}ir_e. /// (167) hē, üçüncísi. /// (**Fergana olayları hakkında)** (168) bizdo oldi o olaylar, / bizde oldi. (169) bizim ävin yanında bizim ävlerdo oldi o, o olaylar, / bizim soẖaẖlardå oldi. / (170) olaylar, aşındi olaylar oliyėr_e, hemen bu olaylar, ben baẖiyėrim gi tilvizora diyėrım aha gárbaçov gelmiş. (171) birinciden buni ameriġada oẖuddiler ġarbaço^{v}i. (172) gárbaçov diyan adam varidi. (173) buriya geldi, belkē tilvizerde görmişsez bilmem de, ǟ gineral mayor gelmişdi, oni de getúrdiler. (174) onnen da ġonuşd^{i}ler, onnen da ġonîşd^{i}ler yani, gárbaçovinen de, ne ded^{ı}ler ne yoĝ_ō ġapali ġapilerda de söyleniyėr_o işler, bilmiyíruẖ oni, bilmezuẖ. (175) ǟ, o ġarbaçovun B^{ı}lani aşındi gediyir. /// (176) bütün īsannari birbirne düşman_ėdiyir, birbirine ġarşí ġarşi^{y}a geturiyír / ... (177) özbegler^{i}ne biz, ėle ki baci ġardaş gimi yaşiyirduẖ, özbeklerıne^{n}. (178) ġırĝızisdanda ġırĝızlar, ġazağisdanda ġazaẖlar, orda asya memleketındeki yaşiyan turġler ... birbirine düşürddi. // (179) vuruş_aşdiler bi^{r}birne. (180) a o olaylarda çoĝ i^{n}sannarımıs ġırıldi. (181) geldi evlerimizí yaẖdiler. // (182) özbegleri, nesil diyėller üsdümüze saldiler. (183) onnar yigirmi milyon_a^{h}alısi var, üzbeğin. (184) a bizdē ald dene türk, yanė. /// (185) ėle bir bahcam varidi ezerbeycanda, saĝo^{l}sun heyder_aliyėv, heyder_aliyėv bize baẖdi çoẖ baẖdi bize. (186) bizlere çoġ kömeg vėrdi, aç ġalmasınnar, kömeg vėrdi, üsdbaş vėrdi bėlá, topraẖ vėrdi, yėr vėrdi, evler yapduẖ. /// **(Eşiyle tanışması)** (187) bir köylüyuĝ ikimiz de. / (188) bunin, bunun_anasi, hele bís çocuĝuẖ bėle, diyėrdi gē̄, // ḳızımi esger aan^{ı}n oĝluna vėrejam. / (189) anasi diyėrdi, he küçüg yaşdeyduĝ hele. (190) gelürdi anama diyerdi gi ē baci, ġızımi sen^{ı}n_oĝlan vereja... (191) bö^{y}üduẖ sora sürgün_olduḳ, sürgünnuẖda bunnar ayri bir kö^{y}e düşdi, biz_ayri bir köe düşduẖ. / (192) şindi ō kö^{v}leri, bunlar, o aẖıdda ġalẖozlar varıd^{ı} de ġalhoz, birleşgen yaní birleşib işliyan yere ġalẖoz diyėrdiler, onların molo^{d}tof ġalẖozi diyėrdiler bunnarın şė, durduĝi yere. (193) bizim durduĝumîz yer da hangis diyan yer. // (194) hangis diyen kö^{v}. / (195) şindi ferĝanå oblasdında, / hē ferĝana oblasdında. (196) sora birleşduẖ, ferĝana oblasdına gelduẖ şeherin gendine geşduẖ. (197) şe^{h}erin, yanē̄ aldmişinci, älli doẖuzdan şeherde yaşiyėruẖ bis. (198) çō^{ğ}

gözel şeherdür, hele ^{y}ėle bír şeher bu ġáder memleketi gezdım ben, ėle gözel şeher yoẖtur. / (199) o, girerdín şe^{h}erín_içine avurā, buralar kimi bе̊le dar soẖaẖlardán gezımessin. (200) yollari enni, yigirmi medro eninde yol. (201) o terefínnen_aĝaç, çinar_aĝaçlari, belē ekilmişdü çinar aĝaçlari, gelmüşdür bėle bu formada, yani gi sen Dunelin_içinde geziyėrsín, särinde. (202) şe^{h}erin hengi soẖaĝına ged, särinde gėdiyėrsin. (203) atobuzlar geziyír särinde, ō ... şeyler ğezi^{y}ėr, ne di^{y}ėller_ona tıren kimi şey minibuslardur şeyler geziye, häbbisi särinnen geziyir. /// **(Çocukları hakkında)** (204) be^{n} bunnarē̄ vaẖdiyle çoẖ baẖdım, här deduẖlarıní ėddim, ne isdesē oni yapi̊b vėrmi̊şim. / (205) günü bögün de älim üsdündedü^{r} bunnarın, yani ben^{i}m, ġocalduẖ şindi ama gė bizim dilimiz_ele ġocalmamişdür. (206) bizim_ele beynimis, beynimiz_ele ġocalmamişdür, o ġáder, hē hele var. (207) o yol yoruĝí baẖ, o çoçuẖlar_onda çalışiyėr, ne^{y}e gö... neynen çalíşiyir? (208) yol yoruĝú gösderiyėru^{ğ} gí baẖ, bu yol^{ü}nen gėdsen düz yoldur_oĝlum, abu yoĺnen gėssen, bu ägri yoldur, bu yol size düz gelmes, bu yoĺ, hēr vaẖıd sizi ayaĝa ġaldurur. (209) he, bu Formada bis, ögrede ögrede gelib ön_üçün de bizim millēt^{i}mis, yani millet^{i}mis misliman milledi burda çōẖ başġa formadȧ olmişler diyėm ben. (210) çoẖ da mislimandur gäliyiller camiyá ama yo^{ğ}, başĝa formada diyir dedeler gi, ō ben tek, ebėle oĝlum felen yirde, aBardmani var, filán yírda bir_oĝlumun_aBardmani va^{r}. (211) e de baẖiyėr mi seni? yōẖ baẖmiyėller bene. (212) a olur mi ele bişá! sän_oni böyū̆d, adam_ėd evel, ävli ed, ē, äv barẖ ġur, sorȧ dı seni baẖmasın. /// (213) bizi birleşdürüb ayaẖda egleden bizī, birlüğúmüzdü^{r} bizim, barabarluĝumus. (214) birlig barabarluẖ i^{n}sanī, hökümeti dē īsani dē, köüni de ayaẖda dudan yaní birlüg barabarluẖdur. (215) eger bu birliğimíz barabarluĝumuz olmiyáydi, bis temū̄z yitmişduẖ, bizim millēt^{i}miz yoĝídi, ānadın, näfolurdi, o barabarluĝumuzdan. (216) baẖ milled başladi bundan, ē turĝut_özelín vaẖdında míydi ná vaẖıdidi, onun vaẖdındāydi, izin_oldi ki, bizim, hökmed parçalanandan sora bizim gi parçalandi ya /-soved hökümeti-/ hē, parçalandi, onnan sora izin_oldi yanė, haric ^{h}ök^{ü}medlere gėdma^{y}e izin_oldi. (217) izin gi oldi, alla^{h} senin birluĝan şükür, türgiyamıza izin var, gėdebülüruẖ. (218) yani ällinci yillerdan başladi bu iş. (219) ällinci ^{y}iller diyerím, ē̄ doẖsanınci yillerden. (220) başladi bu iş, doẖsanınci yillerde başladi. (221) gelenner doẖsan üçünci yilde gelenner vār, doẖsan dördünci yilde gelenner vār, bėle bėlē geldile.

(222) aa iki min bir^{i}nci yile çaĝ, bögüne gimi de gäli^{y}íller. /// **(Eczacının yanlış ilaç vermesi hakkında, eşine hitaben)** (223) dermanın gettúrdüm, o şey de o derman^{ı} de dėdim gendíne dedím_ikinci bėle, ē yaŋġılış_iş yabmayın. (224) size inaniyėruẖ, siz dermani vėriyėrsis, siz de yanĝılış dermani vėriyėrsis, biz dē ebėle olduẖ. / (225) he yanĝılış dermandan. (226) onnen ĝonuşduĝ ey_insandur_o yanī, e çocuẖlar varıdi bíle ce^{y}il, cáil sizi kimı ġızlaridi de onnar a^{ğ}niyamamiş de ē altında oni cızmişdi bele, ı da o dermani vėrmiş. (227) başdan_oni de yazmışdi doẖdor da, balínssada yaziyír buna ... e oni cızmişdi. (228) devled hasdaẖanasında yazdilár derman^{ı} de. // (229) birincisini vėrdi, ikincisíni vėrmeden üçüncüsünü vėriyėr. /// (230) başġa derman vėrmiş de, oni de cızmişdi gi o lazım däğül daa bu. (231) çüngü buni gi ġardiyaġırama ėddiler ō bu yabdiler, doẖdóllar_ey baẖdíler sa olsun, allah razi olsun onnardan da sizden de. (232) onda birez yanĝılışlıĝ_olmişdi. /// **(Adının farklı ülkelerde farklı şekilde kaydedilmesi hakkında)** (233) äsli benım_adım ässiman, ässimåndur_adım, āniyėrsin? / (234) äsli adım äsimandur, babamı̂n ġoyduĝí ad äsiman. / (235) şindi özbegisdana gėdduẖ, özbegler esiman yazamiyir. (236) onnařın heřfleri düzğün gelmi^{y}ir, beni yazdí ūsmān. /// (237) äzerbeyjana gelduẖ, ezerbeycanı herfleri, yazı... buġvalar var ... yazılar va^{r}, he o yaziler düz gelmedi bundo oldi ōsmān. (238) he şindi göriyėr misin, ōsmān. (239) şindi bur^{i}ya yälduẖ, bunda da osman. / (240) dedim, yoĝ olmas, bu osman. (241) oldi osman. (242) aşındi ḇenım, ō uřus basbırdı̂m da var, var onda da yazılı, beni yaziyírdile^{r} gi äzerbeyc̱an yaziyírd^{i}le^{r}. (243) dėdim yoẖ, // ben türġ_o^{ğ}lü türgüm dedim, yassan türg yas, yazmasan hėç yazma, ben türgüm, osmanni türgı̂yim ben. (244) ele de türk yazmişdüller bäni. (245) yoẖari çıẖsam başıma vuriyėrdiler aşşaa ...sam bėle. /// (246) şindi bunun da baẖ özbeğisdanda zilfiyá, zilfiya ẖān diyárdiler, zilfiya ẖan. (247) ẖanıni da ġoşiyėr_ele. (248) he, sora ezerbeyc̱ana ğälduẖ, züleyẖa ẖala başladi, zilfi diyámiyėller, züleyĝa ĝala diyėller. (249) şindi buriya ki gälduẖ, // biríni^{n} basbórdunda // anasın^{ı}n_adi yazılı zilfiyā, birinde yazılı̂dür ḇunda zilfiye. (250) ye, bir tene herfe sebeb, / bū yeşilġard da alamaduẖ bis. **(Kızının adının değiştirilmesi)** (251) semra hē, adi sėmrå olmiş, ireli başġa ad..., / kimyay^{i}di adi. /// (252) hē burya gelende değişildi, degişdiler, kimya olmaz dėdiler. (253) ben ne_blem, ni^{y}e olmas. (254) kim^{i}ya diyen sös, e kim^{i}ya fäni, / kīmya fäni. / (255) ha bunnar hebbisi beş bahayınan ġurtarmişdür_oġullar^{ı}ni, bėş bahaynan_oẖullarni ġurdarmiş, bunnarın hebbisi. (256) baẖ

o ĝızım da ō messėsdıra (медсестра: hemşire), abu onnan ikincísi. /// **(Ahıska Türk ağzı hakkında)** (257) baban_adi nedúr? /// (258) meselen ben sene diyėrim gi, baban_adi nedur ġıs? / (259) anan_adi nedür? /// (260) almiyėç̱am /// (261) o almiyėç̱aḫ, / almiėjaĝ_ō. /// (262) biz_almiyėcooḫ, / siz_almiyėcaḫsıs, / onnar almiyecaḫ. /// (263) bulaşıḫ dėmiyėller bizde, / ġablari yaḫa diyėr, / hä ġablari yaḫa. /// (264) yarın yaḫiyecam di^{y}ír, yarın yaḫiyeç̱am, bögün yaḫiyamam yarın yaḫiyecam. / (265) sen yarın yaḫiyecan, / o yaḫiyecaḫ, / biz yaḫiyecooḫ. /// (266) siz yaḫiyecaḫsıs, / onnar yaḫiyácaḫdur. /// (**Konuşmasından seçilen cümleler)** (267) biz_aşındi ikí ġardaşuḫ. / (268) irelí mi? / (269) ġardaşlarım dö́rd tenesī vuruşda öldiler, ikis^{i} de saḫ. /// (270) osman dede, ġarşında Duriyėr. /// (271) atıla atıla ğeldi peşime.

Bu.05	**Konuşan**	**Zilfi Esker (1935 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bursa İl Merkezi (BURSA) – 07.10.2009**
	Konu	**Sohbet, evlilikle ilgili adetler, düğünü, çeçil peynirinin yapılışı, konuşmasından seçilen cümleler.**
	Ahıska'daki Köyü	**Anda**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a, 1989'da Rusya'ya, 1990'da Azerbaycan'a, 2001'de Türkiye'ye.**

(Gelin ve kaynana hakkında) ... (1) yaní gi anandur. (2) anay^{ı} babay^{ı} bıraẖıb gäliyírsın, ona ana da ō baba dȧ o, nesi yaşiyecan. (3) ȯnun ẖızmetíndá bulunacaẖ ẖızmet_ėdecan, raĝbet_ėdecen yaşiyecan, kötü olmiyecán. (4) kötü olsan bi̊raẖullar_au soẖaĝa. /// (**Düğünü hakkında)** (5) o aẖıd araba yoĝıdi, bişá yoĝıdi, ėle vaẖıdlarídi. / (6) o aẖıdlar^{i} gedsin de geri ğelmesin, ġıyınçılığ. / (7) dügün_olmami̊şdür. (8) geldiler bir şerbet_içdiler, gäldiler şerbed_işdi, yüzüg daẖdiler. (9) o ẖafdasına geldi aldi geddiler, dügün yo^{ğ} bír de bişe. (10) ama göddürüb_oĝlan terefde dügün_ėdiyėller. /// (11) gälin_içeri girereken bėlē ġapın^{ı}n_üsdünä Bal sürtiyėller_ėşiğe, älin_o Bala sürdiyėrsin. (12) temenni ala ala içeri giriyėrsın_oturiyėrsin. (13) he sora duaĝın_açiyėller, yüzün_açiyėller, oturiyėrsin. (14) hē sora üç günnen sora, üç güne çen teze gälín_iş görmi^{y}ėr, üç günnen sora, ävi ^{y}ireli süpüriyėrsin gi ävim ^{y}ireli gėdsin, tüşündün mi? / (15) süpürgey^{i} alıb_evi yireli süpürecán gi ev ireli gėde. (16) sora äşgi ẖamur böyüdiyėlle^{r}. (17) de sora ondan sora, bilib durub ävin ġaydasıni bi̊lüb_ona göre işin görüb geziyėrsin. / (18) o äşgi ẖamur^{u}n_iç^{i}ne bişá ġadmiyėrsın suyunan äşği hamuru böyüdiyėrsin. (19) onnan_onda edmeg büşüriyėller furunda. ... // (20) e bunnan ögreniyė^{r}sin_evın ġayda ġanuruni. (21) mallari saĝíyėrsin, Davarlari saĝíyėrsin, yoĝurdi mayaliyėrsin, peyniri yapiyėrsin, yaĝi yapiyėrsin, / her bişe^{y}i ėdiyėrsin. / (22) köv de köv, kövde her bişe var. /// (23) ġaynanam yardım_ėdiyėrdi. / (24) ėdiyėrdi, ögrediyėrdi gí ġızım bėle ėd, maşınä^{y} bėlá vur südē. (25) südü maşıne^{y}e vuruyėrduẖ da ireli. (26) bilmem aşíndi de var mı o edet. / (27) de, ġaymaĝıni yaĝ_ėdiyėrdim. (28) o südüni de peynir yapiyėrdim çeçil pėyniri. /(**Çeçil peynirini nasıl yapıyorsunuz?)** (29) çeçili mi?

onun yüzünün ġaymaĝını de aliyėrsin de, birez ėle äşgi gimí oliyėr da, aĝzan_aliyėrsin gi äşgi gim... tegne tökiyėrsin. / (30) birez_äşgi gimin gi oliyėr ataşa ġoyyėrsın_onú āz vėrecan_altıni, oní ġarîşduracān_az vėrecan. (31) hama bires şırad da atacaẖsın, şırad_admasan_olmas. / (32) şırad_e pėynirín suyuni, pėynirden çıẖíyėr_a sari su, ona şırad diyėruẖ bis. (33) oni atīb azacūẖ belē ġaruşdurursun. (34) alti de az yaníyėr. (35) bīr de cėcíl_olur ġí ġıramassın. (36) uzanu[r] bundan_orya uzanur. / (37) saç gimi öriyėrsín soro oni. / (38) bėle isdola mi, feşĝuna mı ġoyyėrsin gözel gendi çeggilīb suyu çıẖıyėr. (39) doĝrar doĝrar duzlu suya basarsın da kötegi. / (40) /-yiyersın dėmaẖ sös-/ /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (41) çay ġoymîşd...m, altını uçurub gel, ġadan_alim. /// (42) gel sen de ġucuma otur gel. /// (43) çocuĝ düşmiya, ġapi açuĝ_olur da. / (44) o cicġarı möggem örd de gel_açuĝdur da düşer. /// (45) tėz köç... evlendürduẖ do oni. /// (46) yazma, yazma diyėruẖ, tavşal diyėruẖ, / he çit de diyėruẖ. /// (47) yeşilġard da alamaduẖ. / (48) dünyanın parası, vėriyėruĝ ilac_aliyėruẖ. (49) doẖdora gedsaẖ da dohdor diyėr gi niya yeşilġard_almamişin, niya sıġordo olmamişin. (50) meggemäluĝ_oldun dėdi, oĝluma dedim ġoy dėdím daa. ... (51) meggelimeluẖ hėc bişe degülümüş, gėri düzelddürse olurmiş, kisme gedib peşíne düşmedi, ben dá ẖasdaluẖdan ġaẖamiyėrim gi ben geri gedėm düzelddürėm. // (52) şindi ne sıġordamız var ne yėşilġardımız va. // (53) hergėş_ali[y]ėr, biz_eç bişe alamiyėruẖ. /// (54) ben gendim gedişim gereğimiş. /// (55) gel gögerçin gel. /// (56) aa isgan var_abunda ġıs. /// (57) bögün säni aŋġıyėrdim gi gülnaz belke gele dib. /// (58) hėçhėçine de bilmem ana terefini. /// (59) küçügidim dá onda aẖri, [h]ele gödig, şey bebeg. /// (60) ben de täg ġızım, bacim yoĝídi onun da bacısi yoğeken anamın da. / (61) dayilerimiz de bütün abu türkiye[y]e gelíb ölüb gėdgen. /// (62) çoẖ ceyildür_e.

Bu.06	**Konuşan**	**Sedriya Hanpah (~1939 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bursa İl Merkezi (BURSA) – 30.04.2009**
	Konu	**Sohbet, maniler, türkü**
	Ahıska'daki Köyü	**Suhlis**
	Sürgün/Göç yolu	**1944'te Kazakistan'a, 2001'de Türkiye'ye.**

(Maniler) (1) ġaymaẖ yėme^{y}e ğeldím, ġaymaẖ merelim değül, yarı görme^{y}e geldim. /// (2) meni dėdim bėş dėdim, gäl ĝabiden gėş dėdím, bu araluẖ ke^{y}Fim yoĝ, gäl ke^{y}Fimi aç dėdim. (3) mäni mäni män_oĝlan gäd ġapiden gėç_oĝlan, bu araluẖ ke^{y}fim yoẖ, gel kė^{y}fimi aç_oĝlan. /// (4) e işde unudiyėrim da aẖır_unut... / (5) emedėni gi geli... unudiyėrim da unuddum, heb_unuddum. /// (6) sabaĝ_onda Balġondo oturmada bişeler_aẖlîma ğeldi. /// (7) ná illa^{h}am da dėdın mi ki ... /// (8) daĝlar olmasaydi diyė, çiçägi solmasa^{y}di, bir ayríluĝ bir_ölüm ^{h}ėçbirí olmasaydi. (9) bu daĝın_a^{r}di meşá, gül ġoẖar kölğe düşe, gün ġaĝa^{r} kölge düşe, gėddi a^{h}a, unuddum_a^{h}a nė ėdem. /// (10) çapan çapan_elleri, aĝırmasın ġollari, aĝırursa aĝırsın, kürt ĝızının elleri. /// (11) ġarşíde kilisalā, kilidi ġırsala, engeli ayırsala^{r}, yarí bene vėrsele^{r}. /// (12) ġārşide ğördüm säni diyėr, gülinen_öğdüm seni, ėllere vėrmezidim diyėr, elimnen ġoydum säni. /// (13) baẖça baĝ vėrende gel, hayva nar vėrende ğel diy, bir geldın ẖasda ğördüm, bir de can vėrende ğäl. /// (14) çoĝ biliyėrdim_ama şimdi, ^{h}iç geturemiyėrim. (15) başınē̄ biliyėrım, ayaĝıni unudiyėrım. /// (16) ėndim derede Durdum, biçaĝıma ẖın buldum diyė, çoẖ sallanma sävdüğüm sännen gözeli buldum. (17) ėndim derelerıne, bilmem nereler^{i}ne, yüs sürtē^{y}dim sürtē^{y}dim, fındıẖ memeleríne. /// (18) ėndim dere írmaya, / ırmaĝa mı, andıra ĝala, / zēytun Dalí ĝırma^{ğ}a, geldim sení almaĝa, sen başladın aĝlamåĝa. (19) a^{ğ}lamiyaydi, işdemiirse nesil_aẖır^{ı} alur. /// ... (20) yarımdan umut gätür, yarım küsmüş gėdiyėr, bileginnen tud gädür. /// (21) ġarpuz kesdim yi^{y}en yo^{ğ}, derdin nedür diyen yoẖ, tezeden bir yar sevdim, gözünaydın diyen yoẖ. (22) ėlá midür? (23) ġarpuzí biçaẖladım, dört yana saçaẖladım, anasını^{n} yanında, ġızını ġucaẖladım. (24) ġarpus kesdim ġan kimi, ġızın gö^{y}nü var kimi, açdım yorĝaní baẖdım, teze yaĝmış ġar kimi. (25) işdē onnarí işdiyėrdiz_ėşitmaĝa. /// (26) tut_aĝaci boyumca, tut yemedím doyumca, ġurusun bu dillerim, yar dėmedim doyumca. (27) tut_aĝacı tut getür,

yarımdan umut getü, yarım küsmi̊ş gėdiyė, bileğinnen dut getü. /// (28) çoẖ varídi, çoẖ biliyėrduĝ_a işde heb yiddiler ğiddiler. /// (29) şindi baẖ, bene, bír tenē, bir dönüş bir kimse bir dönüş diyeydi ben_onú ögreniyėrdim_aman. (30) ele ... sen türki dėmede ben_öğreniyėrdim, daa bene lazım yoĝídi, bir defe diyerdi. /// (31) bu da torunum tōruní, torunumun ġızī, buzıríĝlí ẖıs. // (32) gėt sen de yuẖlasana ġızım. /// **(Ninni)** (33) nenni de balama nenni balama nenni, nenni diyėm yatasın, ġızıl güle batasın, ġızıl güller_içinde şirin yuẖu tapasın. (34) ben_eb bením çocuẖlarım^{i} bėle yüğüriyėrdim, yuẖladiyírdim. // (35) yuẖlardiler ... (36) nánni diyėm bu başdan, üsdün örtėm ġumaşdan, balam nánni ha nenni, körpem nenni ha nenni. (37) ^{h}ayde balam yuẖlā. /// **(Türküler)** (38) /-bu dere derin dere, biliyėr misis_aba? sulari serin dere-/ (39) yatėm bunda yuẖliyėm, belki de yarım gele. (40) bu derenin_avşani, yügrüğ_olur davşani, gözel_ona diyerim, çalınmasın kirşani. (41) gözel ne? boyaĝ^{ı} çalınmasın. /// (42) bu dereden_oyani, aĝac_aşliyacaĝım, bu sevde sevde degül ay, terkel başliyecaĝım. (43) bu dere derin dere, kölgesí serin dere, yatėm bunda yuẖliyėm ay, belki de yarım gele. /// **(Sohbet)** (44) sän_o aẖıd göre^{y}din ĝızım. (45) babam, bēn, bacīm, bacílerım de üç... üç baciyduẖ. (46) bir araya gälurduẖ ki bizde olurdu düğün, toy. / (47) mäni dėmah dā, türki dėmaẖ dā ē̇^{y}, heb gėddiler bişėy. (48) /-küçüğ bacisi var gená-/ / (49) o da segdürmüj_o da eycana, o da unudiyėr. (50) o ğüni diyėrim gi ġız bir_ik^{i} dene bişėler hele dė hele, diė^{r} gi bajı bülmem_eb unuddum. /// (51) otururduĝ başlarduĝ dēy meni de diyarduẖ, türkü de çaĝırurduẖ, oynardu, bar_oynarduẖ, ġaẖar meni dėyib bar_oynarduẖ sıráynen. (52) abu ĝaç yildür hėç bişe yoĝ... / (53) defım varıdi benim, def çalardım_oynadurdum ġarileri ġızlari. / (54) heē, çalardım def, oynadurdum arẖadaş ĝızlarımızi, işliyėrduẖ gi barabar_aẖrė. (55) yıĝılurduĝ, // biz bir_evē ... yıĝılurduẖ. (56) da^{v} çalardım_oynarduẖ. (57) bişe gėdti, aẖlıma gäliyėr_o aẖıd, diyėrsin bir_ik^{i}. (58) o jínd^{ı} ġaç yildü^{r} dėmemíşim, hem de derd derdın_üsdüne, derd derdın_üsdüná ĝoşuldi, oni düşüniyėrsın_on^{u} düşünüyėrsin, aẖlında ^{h}er bişė^{y} gėdi^{y}ir. (59) deli di^{y}ėr güleğen_olur, derdli söylegen_olur diyárdler kė esğiden neneler. // (60) derdli de çoẖ ġonuşur. /// **(Hatıralar)** (61) yoĝ, aşıĝlar_üş dörd_aşıĝın ġárib, aşıẖ ġáribin_aşığ_ömerin ... üç dörd denesinin ^{h}em hėkiyasıni biliyėrdím, hem türküsüni biliyėrdim vållah, başdan_ayaĝa. / (62) şahsenemın ġarib_işde o ĝarib. // (63) a ġocasi

ne diyėrdi, ġarısí ne diyėr, ĝarşıbėli aẖır diyird[ı]ler onnar bírbír[i]ne. (64) bir tene, aşındi on tene değeneg vursan birini aẖlıma ğel..., hėç_ele gėddi gi bülmem nere gėdmişler. (65) nenemden öğrenmişdim he, tuntul neneden. /// (66) rēmetluĝ ... ele türkiler bülürdi, íẖdiyaridi. // (67) hem hėkiyesıní söylerdi hem türküsünı̊, ben pėşinnen düzerdím. (68) ben ġarşının tergelden söylerdim_onun şey[i]ni. // (69) babamın bacısi, bibim. (70) hem çoẖ, çoĝ gözel säsi varidi em, o gi túrki çı[ğ]ırurdī ... // (71) onu işdediler götüreler şėye, şė[y]lere çıẖartmaya, nenem vėrmedi ġoyurtmadi. (72) [h]ūy benım ġızım ğėdecaẖ da artisd_olacaẖ hē? /// (73) bení şeye ġoyurdmadi nenem, işġolaya ġoyurdmadi. (74) oġula ġoyurdmadi nenem. / (75) hėç bir gün, hic bir gün gėdmemişim. (76) bir ğún emímin_oĝlī oẖíyėrdi, dördüncü şe[y]e çan varídi. (77) ėmmım_oĝlı alurdi kitabi oẖurdi, ab[ö]le şa[y]irler_oẖurdi bişėler de. (78) diyėrdım gi ab[ü]le dud, ben do oẖi[y]im, ben dá baẖėm, yanında. (79) öleydi dutmi[y]ėrdi ne douz_isannar var, şereveddin baẖ. (80) o benden böüğidi, bir üç yaş bö[y]üğidi. (81) di[y]ėrdim gi ebe̊le dud, ben do oẖuyėm, sene na olur? yoōẖ. (82) gendi oẖurdi Dururdi, kitabı velá gi dutardi, yani, diyėrdi diyerdi. (83) ben_o yando oturiyėrim, ben_onnan [i]reli diyėrdim, / ezbere, vollah. (84) sorȧ bir ğün de dėd[i]ler ki, oẖudi oẖudi bír şarẖíy, şindi gėdif sabaẖ diyaca[ğ] oġulda. (85) şerefeddin ben[i] de götür na olursun oġula. // (86) hayde gel götürüm dėdi. (87) barabar gėdduẖ, oturduẖ şındi, dōlú çocuẖlar, oġulda. (88) di[y]ėr ki hangíz bülürsüs, öğrendiz_o şėyi o şarġıy, barmaẖ ġaldurun. (89) hē̄ç biri ĝaldurmiyė barmaẖ. (90) ė ben bun[u]n_aĝzınnán o oẖumada ben ögrendim, sená ne ki, sene ne, yoẖ, sügüd Dur, oĝumiyėrsın bişė. (91) ben barmaĝımı... bu unda diyėr ki nire ĝaldurursún poẖdurluĝu! (92) benȧ poẖdorluĝu çaĝırıyėr. (93) poẖdurluĝu nėre ĝalduriyėrsin, sügüd dur, sen_işġolaya gälmíyírsin gi oẖula! (94) meelim_ondan gördi, ecem müelimiydi, ecem_oĝliydi o adam, eceriydi. (95) bizım_adamluẖ heb_esgere götürd[ı]ler de, o ecereden geldi mekd... şėy oġula, şėy meelim. / (96) mēlim diyėrd[i]ler_ē, aşındi ö[ğ]redmen mö[ğ]redmen bişėler çıĝmış. /// (97) ġaldurdum_elimi mēlim geldi. (98) dėdım, bēn. (99) hey_allah hėç_unutmiyėrı[m] vålla. (100) hardan gelmişsen dėdi. (101) dėdim gi ben bundāyım. (102) çıẖ gel burya, çıẖdım. (103) nä çocuẖ... bi tē benȧ baẖíyille şāşurdile. (194) gel ĝızım gel ĝızım. (195) bunca başı ... bayazlanmişdi yarıçaĝ_adamidi. (196) götúrdi beni, darddi orda şėyin_üsdüne ebíle, då̄sġalın_üsdüne çıĝarddi, / he masann_üsdüne, danış dedi. (197) aman_allah, açıldım gi ola ipden_açılan kimi. (198) ẖaçán gi diyėrim diyėrim diyėrim diyėrim_eb[ü]lá

bağ̂ıriyėm vållah. (199) gendi ğėnme sora diyim, ni ėddim ben! (200) dėdim dėdim dėdim dėdim ġurtóldum, durdum. (201) ā geldí bäni säviyír dualar mu oliyėr sen ėy çocuẖ, nėrden geld^{i}sen, nirda Duriyėrsın? (202) dėdim felan_ev bizım_ev ben... evimdúr. (203) pėşıme ğeldi, dėleh́dor da ğeldí, mēlimler de geldi, bir nenem ġoyurtmadi. (204) āy_onmiyacaẖ ġızi, çocuĝumú gözel gördi de, // da buni işġolaya çığ̂ıriyír. (205) ola nene diyėrim gi seni gözüe... ... neneme diyėrím, sen gėd köç. // (206) bení mēlim sevdi ki, sen ne ėy oẖuyısın sen nirdēydin, böle izanní çocuẖ. (207) öldi de ġoyurtmadi daa. (208) şereveddin de daa bír daa gösderur mi! (209) yanımda daa da oĝumiyė^{r}di. ... (210) poẖdurluĝi, mēlimi şaşurddi işġolada şaşırddi. (211) islam bibiní^{n} ĝayni oĝli islam var rä^{h}medluẖ, o da dē̄y bö^{y}ügidi. (212) çocuẖlarnan_oẖuyėrdi, ĝaç yıl, ġaliyėr ġılasda ġaliyė ĝaliyėr. (213) o da birden tikdí ĝafay, topřaẖ senın başan, sen nirden geldın di^{y}ėr gi. (214) addi ruçġayi de vållah, yėrsinen, niya oẖudı dė^{y}ib, bu heb bunu nesil_oẖudi, addi ruçġay^{ı} da burama sancıldi, Bėro. /// (215) müreggebe soẖiyėr yaziyėrdiler ki ele. (216) oni ele, bi̊yangi Bardodo oturiyėrdım ben, ondo oturiyėrdi o. (217) ordan_oraya ki nesıl_addī, burama sancıldi o. (218) b^{ü}le çegdi mēlim geldi çegti çıẖarddi. (219) aşındi yėri var bunda, tikiş. // (220) çıẖduẖ şindi dögiyėr benī, ónmiyacaĝ nėrden gäldın san! (221) şındi bizá mēlim söger ki síz niya barmaẖ ĝaldurmadız_iç! (222) ula ėy ĝaldıraydız ben, ẖo dėmedim gi ġaldurmayın. // (223) ėle de daha da ğėdmámişım, şėy yüzi̊ ğörmemişım daa, işġola yüzi. /// **(Bir hatıra)** (224) yėngi, teze yėtma ĝızidi. (225) şėyden gelmışdıler, başĝa bir kövden, ġızlar oturuşmuş_oturuşmuş ġızlar. (226) bizim kō̄den... on_üç, on_üçū̄, on bėşe çıẖmiyėrdi ġızlar, allaan hėkmeti, hama aliyírdiler. (227) båĝşa kö^{v}lerden gelyėrdi ki ōturuşmuş, yıẖdiyallamış ġızlar gene hele köçmemiş. // (228) şindi evelden yüng ... / şėydiyėrdiler_e, iginen egiriyėrd^{i}ler he. (229) imecī oliyėrdíler_imecī^{y}_ėdiyėrd^{i}ler de yünk egiriyėrd^{i}ler, toẖuyėrdler, şa ba bişėler toẖiyėrdiler. (230) e de ... gelmíş_o ġızlar, iki tene ĝıs, ĝati̊r ĝatur ĝızlar. (231) şindi bu terefde onnar oturiyėr, bi terefde de bizím şeyler, ġızlar. (232) diyėr gi gälın şindi şėydaẖ, sıra mēnısi diyaẖ. (233) sıra mēnisi diyanda, yėngilende bişėler gäturiy... yėduriyėller ... aẖrí. (234) cävis, fındıẖ ne_b^{i}lim, alma meyva bışeler geturī^{y} yaní şėydiyírmışlár. (235) ben_ele küçüğidim o aẖıt. (236) pencerelerden dá oĝlannar baẖíyėr bilmēsın_aẖırı, ĝızlar yälmíş, baẖşȧ kō̄de. (237) hē, bēn, gülsún baci rēmedluẖ benım görümcem, şindi o ĝızlar, ih́ı ĝıs, bu bir tene, ġarşı

ġarşı diyėller. (238) o diyė bu diyėr_o diyėr bu diyėr o diyėr bu diyėr, bu ikisi bir diyėr, bu bir yalĝuz onnarın ġarşısıni aliyėr. (239) häle ġurtulmaziyā, bu ġızlar şė^{y} ėdiyėr, buna, yaní aşşaĝı buraẖiyėr_eb, ġarşi türgi diyėr. ...(240) de camuş poẖi, aĝzan bulaşuẖ sanduẖ. (241) yani ki käsiyír bunun şėyini. (242) hē yani gi ... bu diyemez da^{h}a. (243) o da diyėr gi, ğíz_o, uluma uluma diyír, su tordurdum tuluma, diyersın bänı kimi dė, dėmesin_itim kimi uluma. (244) bu görümcám di^{y}ėr_ona ġarşıluĝunda. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (245) gėdduẖ gėçán sáná bi̊ldır_o, allah saẖlasın torunumi̊, ğötúrdī arabaynen gezdúrdī. /// (246) cäüz topladu^{ğ}, Cancur topladuẖ. // (247) sårsaẖ. /// (248) /-puallardan suyí alıyėruẖ.-/ /// (249) böyüġ_arabo olaydi, doldurub gäturmaĝ_olurdi bişelá. /// (250) tilivizondan boşanmiir o aẖıt.

Bu.07	Konuşan	Ahmet Köse (1949 doğ.)
	Derleme Yeri-Tarihi	Bursa İl Merkezi (BURSA) –06.10.2009
	Konu	Bir hikaye
	Ahıska'daki Köyü	Azgur
	Sürgün/Göç Yolu	1944'te Özbekistan'a, 1998'te Türkiye'ye.

(Bir hikaye) (1) önceden öküzine yėr süriyėrmişler. (2) yėr sürmede bír ḳa^{ğ}ıd bulíyėr, bişe yazılı. (3) baḫi^{y}ír oḫuyamiyír, oḫumay^{ı} bilmiyır öküze gėdír ögüs_ábunú oḫi di^{y}ėr. (4) öküz_onú oḫíyabülür mi! (5) diyír gi sennen benım ferḳım yoḫdur diir_öküze diir. (6) bi̊raḫ^{i} herşe^{y} di isdanbula ğeliir on bėş sene oḫíyır burda işde orė ğeri ğedi^{y}ir. (7) on de stalin ríbresiy^{e} yapı^{y}ėr bunnarı. (8) stalın beĺa bir_a oḫumúşli adamlarī, şayírlerī, bunnari häb dutub hebsıni öldürdi. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (9) şindi baḫ, annēz, babāz bişeler anlatmişdür günde bėle oldí bėle oldí. /// (10) annem babam çifluḫda çalışı^{y}ėr, sabaına ī^{r}elden gün çıḫmazdan ... uy^{u}yanda ğediyėller, beni … urusun evine bıraḫıyėller. /// (11) şindi bizde çoḫluĝ_olsa çoḫluḫ, gedaĝın diyír, iki tene olsa gedaḫ diyír. // (12) baḫ diyír ki hayde gedaĝın, misal hayde gedaĝın, ya hayde gedaḫ. (13) gedaĝın, beş_alt tene olsa eger arḳadaşlar, biri geldi, hayden gedaĝın. ha bir tene olsa hayde gedaḫ.

Bu.08	**Konuşan**	**Gülbeyaz Kurban (1933 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bursa İl Merkezi (BURSA) –06.10.2009**
	Konu	**Sohbet, sürgün**
	Ahıska'daki Köyü	**Gurkel**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan, 1989'da Rusya'ya, 2001'de Türkiye'ye.**

(1) bir_oĝlum çalışiyėr_ásger ücret. (2) bís kiredeyuḫ. (3) hē, şındi ėle o ramazanda ėle olduḫ gi al... desaĝ_alamiyėrsín. (4) abunı da ĝomşi̊ler vėrdi. (5) viz ğälduḫ daşa ğälduĝ ḇís, ē̂ nedúr şėy yā, uřusedden. (6) on_i̊ki yil urusedde yaşaduḫ da sora ġazana ğėdduḫ. (7) ġardaşım^{ı}n_oĝlu götürdi̊ ĝazana, ondan samalyodå bi̊ndürdi̊ uçara, gä^{l}duĝ isdånboĺa düşduḫ. (8) hec bişemiz yoğudi, ela boş ğä^{l}duḫ daşa ğelduḫ. (9) a ġonu ĝomşunun vėrduḫlarid... / (10) ė şíndi vunda ḇänım ḳızım marídi, bízden_önce ğelmişidi ya, önce ğelmişidi kiredēydi. (11) bíz de gä^{l}duḫ. (12) ḇen de onda urusedde şíndi çoḫ ḫarab_evlerde durduĝ, ḫaḫȯlların biraḫduĝú evläri. (13) bi̊r ğüni ḇüt... çocuĝı beşigde yüğüriyėrim, bū şey çaḫdī, arĝama muḫ girdi, ne edaḫ! (14) yoḫsunnuĝú çoḫ görüb gäliyėruḫ. (15) ḫamma, o gendi^{y} vetenímizde, bunnar çoḫ gendinē indī... (16) ō̂t_öt cami de ört. (17) hē, çoḫ ġendilerıne ey ayĺa, her bişeleri vallī, kímselerá uzadírdilēr, yoḫsullara. (18) şíndi gä^{l}duh, hā̂b yoḫsulluĝúnán gäliyiruḫ, ḫäle ğeliyıruḫ yoḫsulluĝúnen. / (19) hayadımmız bízim yerimizde çoğ_eyduḫ. /**(Rusya'da mı?)** (20) yoḫ, rus^{i}yada yoḫ, aḫısḫada. /**(Ahıska'da ne iş yapardınız?)** (21) baĝımız varidi, almā malmā, çocūḫ, māl mul saĝarduĝ yiyarduḫ otururduḫ. (22) altí ay ġış, alti ay yas. /// (23) baĝımız bahçamızdan alma, idaramız oyidi. (24) on^{ü}nen gėçíniyírduḫ, satādı ğälürd^{ü}le, onünen lazud_alurd^{ü}le. (25) taḫıl maḫıl ekmezdu... baḫçadā índı alma malma olanda, armūd ce^{v}üs. (26) he işde beleĺuĝunan ... /// (27) bením köüm ġurgėr. /// (28) ġurgėl kö^{y}ündeyduḫ vėle bír talla varıdi ḇizim i aramız bunnarinen. / (29) bís sadıġgilden. /// (30) he sadıġgil vā lapigil var, ē̂ndi her cüre şennig var. /// (31) kimin ki allah tala doĝuluşunda allah yazdi, doĝuldi, baḫ ḇíz_i töġa töge ğäliyıruḫ. // (32) insanoĝlu ölene ĝaden çoğ_işi göriyėr. /// (**Babasından bahsediyor)** (33) babam^{ı}n_adí şebbender. / (34)

babam äskere ğetti gelmedi. (35) hē, bis ĝa^{l}duĝ anam bö^{y}üddi bizi. /// (36) ben_o aẖıt küçüg çocuĝídim bir, alti yaşındo olurdum, babamė äsgere götürdiler. (37) o gediş geddi da^{h}a da gelmedi. / (38) üç çocuĝuna annam dul baẖdi bizi. (39) öldi mí ĝaldi mi. / (40) ey vuruş vaẖdiydi o aẖıt, şindiki vaẖıt yoẖ. /// **(Sürgün)** (41) varımīs, malımīs, camuşumūs, ġoy^{u}numūs, häbbísi o kö^{y}dá ḳaldi. (42) bízi^{m} boş ḇaşımızi alduẖ. (43) dul ĝariler ná alacaĝ! ėrkegi ol... bires ḇişe yėme^{y}á aldile. (44) gätürd^{i}le demüryolunda çaluşdurdile^{r}, işled^{i}le işledi... yabdurd^{i}le de bízim şėnniğ onda çalışdi. (45) sora aldi o vaĝon^{u}n_úçíne doldurdí dä yolladi. (46) yolda işde saoẖdā, çoẖ saoĝídi, vu şeylerden ğätúrdí gätú^{r}di özbeğisdanda tȭkdi. (47) onnan sora at_arabalar^{ı}nnán ē iki aylā bir köve, iki aylā üç_aylā bir köve, bir ayla bir köve tökdi̊ tökdi, özḇeglerín ävinde yaşaduẖ. / (48) vaĝȯndá nasí bírbírimi̊zün üsdüne. /// (49) doldurdi, mal_inėh́leri dolduran kimi doldurdi bízi. (50) yiyemiyėruẖ, dişeri çıẖamiyėrsın, vaġon Durdi, dişeri çıẖsān üşiyėrsin, çiş yapacan nėre ğedecan vaĝonun täkirinn_altına çıẖacan. (51) kimisinín onda ā̄ doĝacaẖlarí ġaldī, aĝlaşiyillē sızlaşiyille^{r}, e çocuẖları ġalíyėr. (52) säni, vaġonu ō başdan, durduduř mi! / (53) doğacaẖ ġa... ikícanl^{i}ler de var_a, aẖıri onü öndüriyėller yere, dohdorẖana^{y}á götüriyė, saabları ĝaliyė, vaĝon gediyėr. / (54) e ḳaliyė^{r}, ė sora sora ḇulub gäliyėller_amma ki ölen de oldi ġalan do oldi. (55) çoẖ çoẖ ī gıyna... a ço^{ğ}udı, ázab çegduẖ, hele çekiyiruẖ. / (56) he, häle çekiyiruẖ. (57) heh, gäduĝ_ışda allaa şükür, ätmeğimizí bulup yiyėruẖ. (58) aj değüluẖ susuz değüluẖ şindi, gälduẖ ki abu eve, ätmeh́ ḇi̊le alamiyírduẖ, ġabsıs ġacaẖsız gelduĝ üsdüvaşsız ge^{l}duẖ. (59) buriya da ğäduẖ ki̊ bís ġazana, bu özínen ğėdduẖ. (60) ĝazandan da sora tatarisdandan sora da ė̊ ġardaşım^{ı}n_oĝlú varıdi yetim, o bízi gätúrü uçara ḇündürdī, yolladí isdanbula, bunnan da benım ėnişdem geldi gätürdi. (61) ğätürdi işde de, bir hafdo onnárda ĝalduẖ, sora da ğettúrdü vu kire, o aẖıd bahalī kireydi. (62) ne ėdaẖ, älimizde yoẖtur_amma kė, şindī ėniştenin yanında ĝalursun ĝaç_ay ĝalacan! (63) ġaẖduẖ gälduĝ_ışda bu eví dudduẖ aha doẖẖus sene oluyo bu evde Duríyėrım bi yere ğėtmiyėruẖ. (64) he, diyėrím_e, bayramda, üç gún ġaldí bayrama, baẖduĝ yerde oturiyėruĝ, olmadi en souni baẖ allahın bė̊yüklunа şükür ğene, // baĝ ḇunnarı ġonu ĝomşi vėrdi, esgi di osa yaẖaddururuẖ temíz_oturiyėruẖ. / (65) yo almamişuẖ. / (66) yooẖ yengi gelmemişuẖ biz. /// (67) yaẖaddurduẖ. // (68) bunnar_indi yenisíni aliyėller_o ki ne edaẖ bü... eldo olmadi o ki

ẖu da yoĝıdi elde. (69) íşde yerde mi oturacau[ğ] gälen ğėden bö[y]üğ_insannarí görme[y]e ğeliyėller bizde bayramda. (70) ġızımcan ġusura baẖma, be ön_üçün, çoĝ_ínsan geliyėr, soriyėr, ben häm şeger ẖasdaluĝum, e, birini [u]ġola yolliyėru[ğ], biri aa yeni geldi. (71) buna yödür_i̊çür, sabaĝınen bu, ben yataẖdan ȯn birde ġaẖdım, bu yödürüyėr buna yolliyėr oḳȯla, ėvlelúge de ben buna yödüriyėrím. (72) i bir ġızım da ğeddi torunum bunna[n] küçüği̇ de oḳula ğediyėr. // (73) ne edaĝ_ışdá bėlelúğünen geçın_ediyėruẖ, ğene can sağluĝu olsa ona yėtmez_en son nė edaẖ. (74) allah yazmíşdi bizi töká döká, gürci̊sda... şey aẖısġaya ğetürdī, özbeğisdana ğėdduẖ. (75) özḇeğisdandan rusiyaya ğetürdü tökdi. (76) onda da, á çocuĝu yügüriyėrím, äḇöle değeneẖli äv, ẖaẖolların_evi. (77) ona muẖi çaẖmiş bu, beşiğ yüğüriyėrím, ondan muẖ çaẖıye, ġara ḳaĝıd diyėruẖ, äd[i]reFine gi sauẖ girmesin, çaẖdi, bėlime çan, bėlime ğirdi, ne edesín! /// (78) çaẖdí belíme ğirdi, ėle ävde yaşaduẖ, on_iki sene. / (79) aẖırı dua... topraĝı yoĝ_a, aĝaca çaẖí[y]i. (80) ėle ävlerde yaşaduẖ, on_íki yil. (81) belğirid obrísındayduẖ, bízden_oyani yoĝudu, uḳranyaya bir tallaydi. (82) orada yaşaduẖ o boyca säne, onnan da sora íşde burá[y]á ḳızım ğäldi de böyüg ġızım, sora bíz da ġaẖduẖ da ğäldūẖ. (83) şindi aşíndi üç_o[ğ]lum řus[i]yadadur ġızım, gelemiyėller. / (84) çocuẖlari ufāẖ, evímiz yōẖ, kirē. (85) bu ġazi gäliyē̄r, işıĝa ğäliyė[r], nėrden ge[l]sín! /// (86) ĝaç yil oldi ğėdduĝan? /// (87) be[n] säni görmişe benziyirim, säni görmişim ben. /// **(Hahollar)** (88) rusdur, do[ğ]uzí baẖíyėlle, do[ğ]uz[i] yiyėlle. (89) bíz rusyada on_ıgí senä durduẖ, onnardan birez uzaẖ durduẖ. (90) bíz neyā̈ ī gendile bize değmediler, çoĝ ey ele urus_olmaynan bizá ya ġıza ya şeye oĝraşmadiler. /// (91) yazuẖlarí ğäliyėrdi bízi ki ğöriyėdi bişemi̊z yoĝ_a. (92) sora ögredd[i]le[r] ki māl, ördēḳ, ġāz, … / o rusíyadaki ġomşiler. (93) e sora mal_aldūẖ, ilẖ́ başımıs şişmişdür_olaladan tökül saçíl ğälmişuẖ, sora bir mal_alduẖ, mali işde saĝiyírduẖ, peynír yapiyírduẖ. (94) südüni yiyėrduẖ, yoĝurd moĝurd_ediyėrduĝ. (95) onnan sora işde baẖduĝ_oĺmadi, ġaẖduẖ dá bíz gäläg ki baş gėdsa ayaẖ da ğälúr. (96) şíndi aşındi üç_oĝlum rus[i]yadadur. (97) çocuẖlarí ufaĝ_uva[ğ], çaĝırsaẖ buríya, äv yōẖ, kirē, iş yōẖ. (98) onda da tuřum ey degül. / (99) bís ġırẖ ḇėş sene durduĝ özḇeğisdana tökdile ki, ġırẖ bėş sene. / (100) benım_aylem geddi bir tenä özbeğin ävine. /// (101) baẖ bunda bir kimse verse vörür ki abuni allah rızasına verem gi faẖırdur, var yüz teneden bir tene. (102) hamma őzbeglerín abu dė[y]ni ätmeĝ_ōso onú bölüşdürü[r],

heppisine vė̊rürdi, özbeh́ler. (103) bişesi yoĝ ... faẖır yaşíy^{i}le, bíz, bízden göre da^{h}a da şeydür. (104) abu dēyni, ya lazud ya taẖılı tökárdı ġaynadurd^{ı}le, bir vedre suyinen, oni sene de tökerd^{i}ler. (105) gendile yemese de diyardile bizim misáfir dėb di... mėhman diyardile mė^{h}man. (106) bíz misefir di^{y}ruĝ, onna mė^{h}mannardur bunnar die... (107) hec bize şey_ėdmemişdür kötuluĝnú görmemişuẖ. (108) hamma so^{ğ}un çaĝı nėreden_oldi, bizi darmadaĝın ėddíle^{r}, namusuna da deĝdilēr. (109) ondan sora bízi sürğün_ėddilē bír gėcēnn_içinde işde masġovi̊ya ẖabar_ėddiler. (110) geldiler_işdē, saldad töh́dü uçallardan şėyler tögdi. (111) sa... bizı ġorudi bir yere āldi Balíġona tögdi. (112) ondan da íşde, samalyota bündürdiler. (113) işde hengi kövä hengi insan ğälduĝ_ışdö özḇegisdandan. (114) rusyadı da ḇėle oldu. (115) baẖşa bişe^{y} yoẖ.

Bu.09	**Konuşan**	**Gülsenem Muzaffer (1955 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bursa İl Merkezi (BURSA) – 07.10.2009**
	Konu	**Oğlunu evlendirmesi, düğün adetleri**
	Ahıska'daki Köyü	**Zigla**
	Sürgün/Göç yolu	**1944'te Özbekistan'a, 1989'da Rusya'ya, 1990'da Azerbaycan'a, 1997'de Türkiye'ye.**

(**Oğlunu evlendirmesi)** (1) gälní nasıl_alduḫ? (2) şindi buni demiyėm, bunnar gendiler ḫuldi birbirini de, ben böyük oĝlumi annatėm_o zaman. / (3) onnarė, hėç bişė, ḳızımın_arḫádaşiydi, gelínım, bunnarın_annesė. (4) ē görücü usulú. ... (5) ābini evlenduraḫ dedım ben. (6) sorā ē ḳız bulaḫ, ġız bulaḫ. (7) antál^{y}ede işli^{y}irdı benım böyük oĝlan. (8) on_i̊çün antálládå olduĝú ^{i}çu o dā ḳızlari peg göremi^{y}ėr, görme şansı yoḫ. (9) a ḳışın geli, ġışdá dı düğünner_olur_olmas. (10) ona göre görücü üsulü gösder... (11) ḳızım dedi ki beėm bi arḳádaşım var, çoḫ ey bi ḳızdur, e gösdáraḫ. (12) gösderduḫ, beğendi, işde iki defe görüşdiler. (13) onnan sorá de üzüğünü taḫduğ, üç_ay^{ı}n_içinde de geln^{i} eve ğetürdüm. /// (14) ḳızımın_arḫadaşiydi, hem de vän^{i}m_eltímin ābisínın ḳızı oliyėr bu gäl^{ı}nım. (15) eltıme söyledik_işde, bể̊le böle bu aygülä, aygüli isdiyėruḫ gösderme^{y}e oĝlumuza dėdig, o da, ā ḫayḫay dėdi. (16) hemen gėdduḫ, ḫizi ävıne götürmij, bayramdı, ġurban bayrami^{y}di, bayram_adiylá hani. (17) bayramlaşmay^{a} gėd^{i}yėruĝ_eve di^{y}e gedíb, oĝluminan, gird^{i}le^{r} ġızi gördıle^{r}. (18) oĝlumi de götürdi ėltím, şindi yėngesi yā, amcasının ġarısė, götúrdi. (19) geddi bayramlaşmişlár_orda görmiş, ġızi be^{y}enmiş. (20) ḳıza da süküdçe demişler kí sen de şu oĝlana bir baḫ. (21) sená baḫmaya ğäldí demiş. / (22) ben de anasına dėdim ki, anasıni taniyírdım zatan_ordan köümüz, anasına dedím ki äger dėdım, isdersen bír defe görüşsünner, ya olur da sänın ḳızın beenmez_olur da benım_oĝlum beğenmassá de aramızda incinüklúĝ_ōlmasın. (23) yoĝusa yoḫ, ayruluruḫ. (24) anası da dėdi ki, zaten baḫmazdán_olmas ki bu iş, baḫsınnar hėç be incínmem dėdi. (25) görüşdiler bi kere. (26) bänım_oĝlan ded^{i} ki bi kere^{y}nen be^{n} bişe annamadím bír da^{h}a görı̊şelım dėdi. (27) gene bir geddiler ĝ̄örı̊şdiler. (28) onnan sora da oĝlan gäldı, dedım_oĝlum baḫ, ėlın

ḳızının şeysi a şe etme, incitme. (29) äger ōldi de begenmámişsen de bír daa görüşmá dėsem, ā̆ ėlçiluĝa gedín dedė, bänım_oĝlan. (30) e bíz de seve seve gėdduẖ hemen, geden kimi de bunnar yüzük ta... dėmişler ki, gelın şerbetızi için, üzüğüzí taẖın ġıza, biz rāzí. (31) bäni ki taniyėrmiş demiş, vėrme fikrim_olduẖdan sorȧ ni^{y}á uzadėm ki bu işi demiş anası. (32) onnan sora íşde gā̄ldile, ḇíz gėdduĝ_ámen ^{y}üzüğüni taẖduẖ. / (33) biz de şerbet_içeller, tatlí olsun, şirin göznen görsün birbirini diyeregden. (34) gėddın, sizde mesele allaẖın_evri pā̄ĝambárın ḳavlíylá, // ḳızınızi isteme^{y}e geldiğ diyenán sorá, onnar dȧ hämen vėrmaẖ fik^{i}ri varise, şärbeti geturún diyėller bízde. (35) hämen bardaġlardȧ şerbet geturüllár, oni içėller, beĺa dadlí olsun dė^{y}e. / (36) ġāve yoĝ, bízde şärbät var. (37) onnan sora da ḳaẖıb yüzüğünė älne taẖıb gelmişler, bizde beĺa. / (38) hä bir küçüg şerbet_işde bu dėdi^{ğ}im, onnan soro onnar diyėller ki ẖafdasına gälın şerbetizi için gedın millätızine. (39) sora milläti, şėnniği toblayıb gėdiyėrsın, älıná^{n} ná ġáderi gelse, ōn kişi yigirmi kişi gō̄türürsún. (40) işde şerbetıni içersın, adetıni ėdersın, ẖadiyėllerní verúrsün gelürsün. (41) gälínnernı^{n} baẖşışıni, parasıni, ne bilim bėle bizde, bires çoĝ deişik. /// (42) şindi ismaėl, ī bir gün müsaid_olursa, ben şimdi bulursam, sáná vėrecem sidisıni. /// (**Düğün adetleri)** (43) şerbeti annattım, şerbetımızi içdik. // (44) ẖafdasına gälın görme^{y}e ğėdiyorus bis. / (45) gėdiyėruẖ, bíř ẖafdadan sora gälın görme^{y}e ğėdiyėruẖ. (46) gälnımıza ẖádiyásıni aliyėruẖ. (47) gėdende de gena o yėmäli içmäli, bizi gözel raĝbet_ėdiyėller, misafir_ėdiyėller_onnan sora çıẖarken gälín bize temenna aliyėr. (48) temenna almasıni biliyėr mısın? / (49) hä, baẖ o da biliyėr. (50) temenna ali^{y}ėr, o ne demaẖdur: (51) şim böyüglerá hörmeddür bizde gälın ḳonuşmas, gälınnuẖ_ėder. (52) gälın, gälınnuĝ edecaẖ. (53) temennásínı ālıp ġapının dibínde durub bizi yolcí ederken, här çıẖan on^{u}n älíne ḳısmedsız_olmasın gälnımız d^{i}e para verur. / (54) hä ävlenmemiş hele, ġız_ev^{ı}ne gėdiyėruẖ görmeye. (55) bē̄le devam_ėder, äger dügün uzanacaĝ_íse, ġaç defo olsa, her gėdánde beĺa bu prosedürler devam_ėdár bizde. (56) sōra şimdi burada salȯn tutiyėr ořalarda bízda salon tutmaġ yoĝıdi, ^{h}epımíz gendı ḳapımızda toy_ed... düğün_edárduẖ, toy... / (57) onda toy diyeruẖ bís, toy_edarduẖ. (58) ona sebáb de toy_ī̄ ävímızdo olduĝí için yaní salon puroblem^{ı}mız_olmaduĝu üçün biz ne ediyėrduẖ: (59) gedib kesım kesiyėrduẖ. (60) kesım kesmaẖ nädür: (61) toy gününi bel^{ı}llemaẖ. (62) gedıb ḳıs terefiynen diyėrsın gi, biz_abu günė̊ müsáėtuẖ, bu güná

toyumi̊zi ėdebülür müyuḫ, onnardan_izın_alíyėrsın. (63) onnar da günnárí müsaėdse izin verúllerse käsımımízi kesıb düğün gününi belilleyib geliyėruĝ evímısá. (64) onnan sora ōrda ... devetiye mevāti^{y}e yoĝıdi bizde. (65) bír dene adam vār, devedçi. (66) devedçi, ḳapi ḳapi ğäzıb milleti toya devet_ėder. ... /// (67) gelür ḳomşi, aha geldi, a ḫoşgeldın ḳomşí buyur, falan güni falancının düğüni var, buyurursuz ğelürsüs, gelennán da allah razı olsun gelmiyan da dedi, çıḫıb gedár_o. /// (68) há hárengi biri. (69) ona meselen, her bír toya deved ėdtüren_insan belírli bir míkdar ona para vėriyėr. / (70) ben dügün saibiyim ^{h}e mi? sen devedçisin, gelıb sene diyėrim ki bizım toyumuza deved_ėd milläti. (71) al bu ḫader para^{i} benım toyuma devet_ėd millet^{i}, yan deveti^{y}e çıḫarmiyírsın_adama veriyėrsın. (72) o gezıb bir bir_ayaĝınen gezı^{b} milleti toyá devet_ėdiyėr. (73) dügün güni̊ milled toblāniyėr, daūl zuřna, aliyėrsın yaḫınarın gedi^{y}ėrsın ḳıs terefe, daul zurnaynan ğediyėrsın ġıs terefe. (74) ḳıs terefden, oĝlanın yėngesi oliyėr, kirvasını^{n} ġarısi hani. / (75) heb kirvasını^{n} ḳarısi. (76) äger olur da kirvasí olmassā, çoĝ_uzaḫ bi yėrdeyse, yā allaḫ rahmad$^{\imath}$na ḫavuşmişse, yā ne_blim härengi bir nedenle yoĝısá kirvasi, gendıne yaḫın bílduĝú birini yapabilúr. (77) ō saĝducusi̊ olur, ġarısi de yėngeluĝ edár. (78) gėder, ō bavulun_içine alur tatlilerden, ḳatmer^{i} yapar_evdā́, hėlva yapar_evdē, ḳınā, ḫazırlār, mumlari alur ḫazırlār. (79) sora ḳıs derefe gälduḫdan sora ḳıs derefe der ki, ikí dā̄ne bene şėy vėr tėpsi ver. (80) länger, sini, bizim dilde nesıl_annarsa. (81) lengerleri alur, iki lenger_o alduĝu ba^{v}ulun_içindeki tadlileri dizēr gözel. (82) etrafına da mumları ḳoyar, yandurur. (83) iki tene böĺa ḳıs çocuĝunun baş$^{\imath}$na veríb_oni çėres, çėrez_oynadullar, gelınun ġarşısında. / (84) başına ġoyub lengerī dolaniyėr çocuḫlār, oyniyėr, oynadmaḫ budur. / (85) ebıle tutiyėr lengeri, lenger$^{\imath}$n_içınde o dadliler, bir de mumlar yaniyėr. / (86) çocuḫlar dolaniyē̄r, gälín de böle Durúyė^{r} berli bezegli. (87) o arada yėngesi on^{u}n_el$^{\imath}$na ḳına yaḫar. (88) baḫ, önemli yerí de odur ki ḳına yaḫtuḫdan sora, o ḳınay$^{\imath}$ silduĝu şė^{y}i var_a, bėz, çapud diyėm ben, bis çapi̊d der..., o çapudi alıb saḫlallar, ėnişde^{y}e verürler, damada vėrüller. /**(Neden?)** (89) ne_blem onı saḫlārımiş, adetımis ne ise. (90) oni sora nė ėdeller: (91) ē körpe çocuḫlu olan, ämzüklí ġadının sütünnen saĝallar. (92) bu gälen evi berekedli olsun, çeli çocuĝu olsun diye her bişenín bir nedeni var. (93) gälıná soro oni şė yapalla, ē bízdē başını örtünende ḳatḫa lėçeg diyiller görmiş misin? / (94)

on^{u}n_aburasına ḳoyallar_oni. (95) o tā oĝlan_evıne gälíb gerdaĝa girána ḳadar_altında saçın^{ı}n_arasına onu ḳoyallar. / (96) hä o silinen ḳınali çapudi. (97) bir de süd saĝallar dedim ya, sütünnen bires saĝ... sá^{n} şindi, / he duy_işde. (98) ben de duymamişsíndir diye annaddım, bunnar da önemli noġtalar... / ... (99) inaniyėrsın_a bişeya, onnar da bízde ele inanç. (100) batıl_inanç diyír bunnar_ama batıl_inan mi gėrçäg mi ne bilėm, ėle bişėler var bísde. (101) onnan sore işde o çocuẖlar çėrezíni oynattuẖdan sorā, oĝlan yėngesi ğetürüb çocuẖlara ya para, ya bír bahşiş, çorab mi bişe mi vėrecaẖ mutlaẖa ki bişe verecaẖ çocuẖlara. (102) onnan sora gälıni aliyėller, ẖeyır duasıni veriyėr_ıẖdiyallar_evde, gelní ali^{y}iller çıẖíyiller götüriyėller_oĝlan terefe. (103) şın^{i} bizim terefte salon yoẖ ya oĝlan^{ı}n_ävıne getúriyėller. (104) orda sora, ẖazır masalar berli bezekli, yėmekli işli, ẖāzır begli^{y}ėr gelıni. (105) gelin gelduẖdan sora işde oturiyėller, oynamaẖ gülma^{ğ} dē^{y} sabaĝa ġader. (106) onnán sora gelní çıẖariyėller_i... (107) há getúrmeden_önce, gätüriyėller_o ki masaya oturtmadan önce de, gälın_oturmas bizde, gälín_oturmas. // (108) naapar: ḳaynatay^{ı} çaĝırın gälın_oturmiyėr di^{y}e, ḳaynato ona baẖşíşini versın diyėr bízde. (109) gälın_onn_ıçın_oturmi^{y}ė^{r}. (110) ġaynatȧ dá gäliyėr diyír gi, gelíncȧn, oĝlumi de vėrdím, ävími de vėrdım, malımi de vėrdím, herşėyim sänındır, otur. (111) izın vėriyėr. (112) onnan sora gälın temennásıni alıb_oturiyėr sora, toy başlíyėr. (113) başliyėr devam_ėdiyē̇r sabaa ḳade^{r}. (114) oyniyėller gülíyėller, gälní ali^{y}ėller sorí gerda^{ğ}a götüriyiller. (115) onnan sora dügün de bitiyē̇r. /// (116) girerken, ḳapiden girerken, // baẖ ben birez unutĝan... / gírmeden damad balġona çıẖi^{r}, damad dėmiyim de ėnişde, eníşde balḳona çıẖar. (117) balḳon dėil de bacaya çıẖar. // (118) bacaya çıẖar, enişden^{ı}n_äline verúller, bir míẖdar dadli şu şekerlerden bir de şėy, ufaẖ paralardan, demür paralardan, şȯ ḳuruşlar... verüller. (119) o dá gälín arabadan ėnib içeri giren anda başınnan seper_onnarí. (120) demür kimi müggem_olsun, şeger gimi dadli görsün ävıni deyá. (121) sora gälínı ḳapiden girdüren_anda, yėngeleri ğēturub ḳapın^{ı}n_aĝzında bír tene tabaĝınán bal getürülle, bal. (122) gälín älíni bala baturub davana sürddürüller, / há ėşiğe de ėşi... ao ėşigin_orasına. (123) sürddürülle^{r} üç defe üyani üş defe biyani ki, şu Bal kimī dadli olsun ẖayati, ävi bėle şirin görsün de^{y}e. (124) onnan sora girer_içeri işde. /// (125) hā̈ baẖ tabaẖ da var. (126) e be unudiyėrim_oĝlum yardımcı olsana. (127) hā̈ sora başınnan ki säpiyėr, bu

çoluḫ çocuḫ ägilíb onnari toblamada, gälın^{ı}n_ayaĝına … tabaĝė ebüle tersıne çev^{ü}rüb ġoyyėller. (128) hani gelın násilimiş diyėr, ḫoççaḫdur mi yoḫsa tembel mi, bişėdür mė? (129) ḳıramiyannarí da var da, tembelleri de oliyėr. / (130) bizim gälínner bi basmada ġırdiler. / (131) çōḫ, paramparça, parçalar say^{i}lacaḫ gimi olmādi, çoğ ufaḫ tefeğ_oldi. (132) işde onnan sorá, ne^{y} adladım gena? (133) adladuğum bişe var mí? / (134) işde Balí sürdi girdi onnan sora ävde de, gelėr_oturi^{y}ėr hērkėse bir bir temenna aliyėr. (135) onnan sora biraz_oturiyėr íḫdiyallarımız varsa oturub ḫeyir dua veriyėller. (136) çelli çocuḫlu olsun, bülmem no olsun böyügleri hórmát_ėdsin diyėr. (137) soro odaya götüriyėller. (138) odaya götürende ē oĝlani arḫadaşlarė içeri yolc^{ı} edende burda da var_o, bä^{n} tílivizonlarda gördüm de, oĝlann_arḫasına vuriyėller, diyėller ke haydė yür... güç ġuvved diyėller_işde. (139) o girennen sora, yėngesi içerde, gená ayn^{i} o çocuḫlar^{ı} çerez_oynaddi ya one benzer şägilde bunnarın yėmegini ḫazırliyėr, yėnge. (140) gendiynen gätúrmiş_oliyėr da tadlısidür, ḳatmeridür şudur budur, tauḫ bişüriyėr, ne_blem onnari gäturiyėr ġoyyėller. (141) onnan sora yengē, çocuḫ gätüriyėlle^{r} gälının ḳucaĝına vėriyėller_oĝlan çocuĝí, oĝlú olsun diye. (142) onnan sora yataĝına da çocuĝú yuvarlati^{y}ėller. (143) bele bişelár de var. /// (144) onnan sore işde yėngesi gälının_ayaĝında ġıs terefde para ġoyub gelmiş_oliyėller. (145) ayaḫġabısın^{ı}n_içine, iki ayaĝına da saĝ ayaĝıni, saĝ_ayaĝıni ėnişdeyá açduriyėller. (146) o açduranda kí paray^{ı} aliyėr_ėnişde jepına ĝoyyėr. (147) sol_ayaĝıni de, şindi oĝlan terefden bir çocuĝa açduriyėlle^{r}. (148) o açan çocuĝ_aliyėr_o parayi. (149) onnan sora de ėşde, ik^{i}sıni tanışduriyėr yėnge ḫanım, äl ele tutuşduriyėr yėnge çıḫí^{y}ėr. // (150) gälın şíndi oĝlan^{ı}nan ḳonuşmiyėr, yüzgörüşüni isdiyėr. (151) assında öŋcelerde orda yoĝıdi de, yavaş yavaş bizde de olmaya başladi bu bişe. (152) yüzgörüşüni isdiyėr, yüzgörüşúni de sorá vėrduḫdan sora dá gėrısına bis ġarışamiyėruḫ. /// **(Sandık Tutma)** (153) hā̄, sore ē işdē, ce^{y}izını götúrmeye gelende ġapi tutiyėller, sanduĝu tutiyėlle her şeyini de tutíyėlle^{r}. / (154) cey^{i}zını götúrmeye oĝlan terefde^{n} ġáynatasi, meselen gene birisi, gėderse, ḳıs terefden kim ḳardaşı olur mī, // ne bülem, aḳrabasi kim_olursa da zanduĝun^{u}n_üsdünö oturullar diya^{l}lar ḳı bu zanduĝu^{n} fiyatí budur, buni verúrsan verecas, yoḫsa vėrmiyecaöḫ diyėlle^{r}. (155) sora ġaynata onne^{n} razileşiyėr, birás parasıni ėndırın falan fíĺan. (156) paray^{ı} vėrıyėr zanduĝı aliyė^{r}. **(Yastık satma)** (157) hā dügünde bizde yasduḫ sadma da var. (158) siz, burada yoḫdur_o. / (159) bele bír tená bezek yasduĝi yapiyėller, süs.

(160) oni götüriyėr gälinín ḳardáşi, gälínın ḳardaşi götüriyėr, tam toyun_ortasındá enişdeye o yasduĝu satiyėr. (161) gätúriyėr_ėnişde^{y}e di^{y}ėr ki, eníşde bu yasduĝu sená satacam. (162) ġaç paradur? bėş para on para, yiğirmi. (163) yōẖ diyėr bu ġader. (164) fiyatıni o diyėr bu tartışíyėller, ne^{y}ise bi ordayı bulíyėller. (165) o yasduĝu satın_aliyėr sora, ėnişde, ḳaynından. / (166) düğün gėcesi sat^{i}yėller. (167) bízde bu da var. (168) şindi yüzgörüşüne çan ẖalmiėr çoĝ bişeler satıliyėr bizde. /// **(Geline kuşak bağlama)** (169) hā̄ oni de evden çıẖardmadan_önce, baĝ be unudiyėrím da arada, ävden ki o çėrez mėrez_oynad^{ı} de ḳına yaẖıldi yá gälınė artuẖ çıẖaracaẖla ġızın_evınne^{n}. (170) orda böyüg ḳardáşi mi, küçúg ġardáşi mi, gälínı^{n} ḳardaşınnan biri, şindi ābi dėmiyėruẖ, ḇiz_ö böyügü de böyúg ġardaş diyėruẖ küçügün da ẖardáş diyėruẖ. // (171) o äsgiden dada dermişle^{r} şíndi yoẖ ġardaşi diyėller de, şindi burda hebde^{n} abi diyėller. (172) gäliyír ḳardaşi belıni baĝliyėr de. (173) belıni baĝlasın ḳardaşi diyėr, belíni ebíle baĝliyanda, / yoẖ, bir ėdiyėr, ikī, üçüncısınde diyėr ki ulaşmiyėr_ulaşmiyėr diyėr, ō ḳuşaẖ. (174) ulaşmiyėr diyánda sora gälıb, ḳaynatasi gelının ḳaynatasi, şindi oĝlanın babasė, para vėriyėr_ona. (175) para vėriyė, paray^{ı} alduẖdan soro ulaşiyėr sora baĝlíyir çıẖíyė^{r}. (176) onnan sorȧ da dāulcile bi gözel türkiyi patlati^{y}ėller_ona. // (177) ḳardaşi gäsın bėlıni baĝlasın gözēl türk^{i}si var, duymişsindir toylarda, ėşíddın mi? (178) sora, aĝır aĝır ev süpürdüm, şėn babam_evi deb aĝliya aĝliya ġıs çıẖiyėr gėdiyėr.

Bu.10	**Konuşan**	**Begzade Ormancı (1938 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bursa İl Merkezi (BURSA) – 06.10.2009**
	Konu	**Askerlik, sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Ziniban**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a** **1947'de Rusya'ya,** **1990'lı yıllarda Azerbaycan'a,** **2002'de Türkiye'ye.**

(1) ben alim al matimatiğim. (2) odduz_iki sáne meh́teb müdúrü olub çalışdım. (3) dünya boyunca bírinculuĝı aldım matimatiġadan. (4) ā̄ ǿzb̲eğisdanda bülmam sizde ne diyėsís h̲aġmar^{d} alaçisi, ės_ės_^{i}r h̲aġmar^{ıb} alaçisi lė... alan adamım. /// **(Askerlik anıları)** (5) bē äsgerluĝi çoĝ yėrde ğezdım_urusyada. (6) birinci bänı masġîvaya bu, a, tayara uçujuno oh̲umaya gėddīm. (7) onda imtıh̲an tavşurduh̲, imtíh̲an tavşı...nda bėla belá şe^{y}e otĝuziyėller de bele älin dutiyė^{r}sín. (8) o bela dolanduriyı^{r} bėş daġġa. / (9) hē, sora bėlá döşekle sarılidu duara da çah̲ılidúr. (10) diyė ki ķah̲ yėrınna. (11) ķah̲anda tih́ durmaĝ lāzım duarı ġucah̲lamiyacan yıh̲ılmiyajan. (12) onnan gėçemádig, yėddi náfer gėdmişduh̲. (13) sora bí täná Balġonnik geldī, /-albay -/ he, gäldi dedi kī, bu diyėr síz bordmih̲ayniġani, ona bízi aliyirdi. (14) şıni ğelende, o loçig gelende di^{y}ėr, bu çapudi alaca sileç̲az işiz budur, gäl ben sízi götürem oh̲udmaya. (15) sora benı, uķraynaya oh̲umaya ğėddım. (16) onda bu şey_ā ... oh̲udum da, iki sene, sora da bäní yolladile s^{ı}målėnsgi diyan şehárá. (17) onda h̲ızmád_ėddım. (18) s^{ı}molėnsgiden kälilíngırada ğėddim, kälilingıraddan gusėv şeerıne geldım, sora bėlarusyaya ğeldim, sora lido^{v}ısdi sisiere ğėddím. (19) oralarda h̲ızmad_eddım dá. /// (**Duvardaki resmini göstererek)** (20) dia o bením. / (21) hē, dí^{y}å da onuncı sınıfı ġurtarduĝum. /// (22) indi ... hele bi yiğirmi bėş yı^{l} h̲ızmád_ėdişim ğereğidi, anam ki óldi b̲ab̲am yalĝus ĝaldi da sora díleh́çey^{i} yazdıle gi gälmese olmaz de ona seeb geldím da ben.

	Konuşan	**Rahile Ormancı (1941 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bursa İl Merkezi (BURSA) – 06.10.2009**
	Konu	**Sürgün, Fergana olayları, Bursa’ya gelişleri, sohbet**
Bu.11	**Ahıska’daki Köyü**	**Gurkel**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944’te Özbekistan’a, 1989’da Rusya’ya, 1990’lı yıllarda Azerbaycan’a, 2002’de Türkiye’ye.**

(1944 sürgününde kaç yaşındaydınız?) (1) üç yarım yaşındaymışım. /// (2) ben oraları hėç bilmem anacan. /// (3) sürgün_olub gedduḫdan sore indi bunna kü sürgün ... / (4) özb̲eğisdana ği ğedduĝ, babam alti a^{y} mi beş ay yaşab babam ölmişdür. (5) ġardaşlarım varidi, alti ayluĝ o da öldi, ġardaşım da, bir anam bír de emimın ġarısi vardi (6) emim äsgerluğa ğėdıb, ġırḫ birinci yillerde de, ġarısi bízdá ġa^{l}miş, abu anaminan barabar. (7) bír ḳardaşım var_o urusėddedur_aşındi benden böyüḳ, o böükdür. (8) anaminan onda ... onda özb̲egisdanda böy^{ü}yüb ondå oḫub_onda yaşamişim de benim yaşaşım odur. // (9) anam da sora rá^{h}mete ğėddi işde b̲ėla b̲alam. / (10) sürgünde neçe çegeller gi b̲alam, äbile çil çíplaĝ b̲ėleyken çıḫmiş gedmişler. (11) or^{i}yá gedduḫdan sora işdá, özbeh́ler de indí baḫmiş, vėrmiş, oyani biyani onnarın ävlerinde duruf, sora özbeğisdanda äv yabduḫ. // (12) irali kö^{y}lere tögmiş bizim şėnnigi. / (13) lelin galḫozuna, şey_ā fárĝana oblís taşlaĝ rayon lelin ġalḫozi. (14) birinci gėdişimís, or^{i}ya ğedmişuḫ. (15) onda sorā ävler yapıldi, // ġaçıncı yildeydi, älli alti elli yėddilerdeydi he mi? da şey köylerden ki şeere çıḫduḫ. (16) sora ondan kö^{y} häb büzüm şennig bütün köylerdeydi şeerde yoĝıdi. (17) soro o ki bū älli altidan sorā şeylıĝ_oldi, ġol ġoymaḫ mol ġoymaḫ gi ... /// (18) ondan_ō fárĝana oblísdi sora heb şehere yıĝıldi. (19) ō ġol ġoymaḫ gi ġurtulmuş de şennig azalm... /// (20) ġol ġoymadan sora milled, / hä imza atíyėrmiş dá, ondan sora, kö^{y}lerde heb, kö^{ü}lerde de ev yab... sora şeerde, daşlaḫ diyėruḫ rayon, daşlaḫdā, vaçsdroyda, farĝano oblísının gendindä, buȓalarda … şenniğ häb yıĝılıb, şeere çıḫdi. (21) bizim bu farĝana oblısdi, köylerde daa ĝalmadi. /// (22) bi ayda bir dönüm_ėle ėdiyėrmişler, on säggiz yaşına girenner ġol ġoyyėrmiş de indi. // (23) kövden köve ğėdílme... gėtmiyėrmiş. (24) o bo^{y}ca ėle sıḫládluḫ ġoymi... (25) yani gi indi, bír iş

çıẖardmasınnar de yani ėndi. (26) sora şennig gi alışiyėr, böyükler ğėdiyėr. (27) ġalannar da ėşde yaşıyır_özbeğisdanda, onnan sora de ğene ā özbeğisdanda ğėne ėyle eddiler. (28) özbeğisdanda yaşıyírduĝ_oẖumüşuĝ_íşlemişuẖ şeherlerde evler yabduẖ, gözel yaşıyírduẖ. (29) bir gėcánın_içinde geldi ki çıẖ, gi şey ğeliyír, vuruş geliyır. (30) vuruş_olacaẖ, sízi bėle edecaĝ ele edecaẖ, abele ge bėleyken çıẖarddi götúrdi Balíĝona, Baliĝonnan vurdi samoĺyatlara, urusete. (31) fárĝano oblisdini ḇele eddi. /// **(Fergana olayları)** (32) onnarí helbet hatırlíyėruĝ. /// (33) bunnar_işe gėdmişdi, sabaĝınáydi. (34) bunnar_işe ğeddi, ben evdeydim. (35) gäldi bolís gi şey_edin çıẖın ki, hazırlan çıẖın gi şey ğälecaẖ, vuruş gäliyí^{r} sizi, / ḇanda, bandalar diyır avū / tėroris midir_indi ... banda diyírdı dö özbekler, gäliyır sizí öldürecaẖlar, çıẖın gedin. (36) eyn, bunnara sora ... dėliFon_ėddim, çıẖdım yola. (37) bolisinen gedib bunnari gätútturdum_oĝlan_işe ğedmijdi, ġızi ğätutdúrdüm. (38) bele edib yıĝılıb, heç bir yėre çıĝardmadi, töẖ́di vayėnni saldati. (39) gätúrdü maşıne esgeri töẖ́di, getürdī maşıney^{i}, Doldurdú Baliĝona. (40) hėc bişe almamişuĝ aha abele inanursun! (41) eleyken ġaldi evlerimís. (42) çıẖduẖ gedduĝ Baliĝona. (43) /-ne ġaldi gi yaẖdıle evler_eb bütün yaẖdile^{r}.-/ (44) hē dē, yaẖani yaẖdilá, ġıranı ġıldıler_alani aldíler ná ĝaldi k^{i} eş bişe ĝalmadí oĝulcan. (45) /- ġızlari soyundurub maşınen^{ı}n_üsdünde şeerin_içinde gezduriyırd... -/ (46) ele ėddile^{r}, onda Baliĝonnan sora ışda basdi şeya samoĺyada, / ele eddiler de, tökdile^{r} urusete ėle. (47) urusedde de nasıl tögmişle: (48) ğedduĝ_o ki, hē bir köve iki dane bír tene / ayleyinen ki şeydür, şehere odt^{u}s giĺametır, yiğirmi bėş giĺametır uzaĝ_olsun. (49) Durmadım da dedım bir çıẖem deb şehere doĝrí çıẖdım da, çıẖsam bír gözēl ėle şe^{y}á rayona yaẖın bir gözel yėr görüẖ́di de, bir tená ġariydi ... ikinci sėğredariymiş_ē indi bizim üsdümde olanların. (50) urus ġari ğäliyírd^{i} de bizda^{n} ẖabar_aliyirdi. (51) dedím gi ana dedim bizi dėdim_orya ğötüremesın de, bíz dava ^{y}edıb alti ay^{ı}le ayrılmaduẖ da bir yėre ġoydiler. (52) ē de, dedim, o dedim nä ğözel yėrdür dėdím, bu dedim, äb^{ü}le iki tene sırt, ortasi dere, ... orya ġoydi de. (53) dedım bu iki derenın arasına bízi niya ġoydun ġızīmcan dedim, bizi orya dedim götüremesın desam ... urus ġari aĝlādi. (54) ay ana dė, sizi ki göriyėrim me^{n} yaniyirim dė. (55) bäni dė, bize dė ėle dediler ki dė, bunnari dė, rayondan ott^{u}s giĺametīr, yiğirmi bėş giĺametır uzaĝa, bir ayle, iki ayle, çoĝ_olmaz. (56) aşındi siz bunda çoẖluĝ_olduz de, äğer Duysalar bäni işden açarla^{r}. (57) sora dedim gi bíz ne güne^{h} ėtmişuẖ dedim. (58) güná^{y}imíz neymiş_on^{i} de diyard^{i}ler ki bunnar buni ėtti de,

bíz da bunnari bе̊le ėdiyėruẖ dedım nädur dedim. (59) urusun_evleri hėç bişe yoĝ, sauĝ biliyırsın ki aẖıri o urused ne te^v ürdür. (60) desem, dedim gi bän sabahdan bundan gėdiyėrım dedim, säne ona diyene dė ğäsın de beni dudsun dedim, ben za^v ahdan bunda durmazem gėdecam dedim. (61) ... ĝarı aĝladi, bän bişe diyemem, bilmem, bilsem de diyemem de. (62) eleygen de onda bir_a^y ġalmişim ben. (63) bū azerbeyjandá ämimi̊n ġızi vardi, äsğiden ğelen, ġaẖdım_orya ğäldım_onú^n yanına, ... küçüg oğlani aldím gene o ämimın ġızi o, ḳardaşi varidı, oĝlú dördümüs, azerbeyjana ğelduĝ. (64) azerbeycana yálduẖdan sora ġomşumuz varidi, özbeg, oyanġamıdda işliyírdi, onā dėlivon_ėssem dėdi gī buralar häle ġarışiyir dė. ... / (65) özbeğisdan hā̄ özveğisdan diyėrım_ele bír_ay olmamişdi ben ki geri ğeddím. (66) bura häle ġarışiyír dė, düzlenmemişdúr de. (67) daşgende çan şeyinen samaĺyotinen geldi, uçaĝ diyırsís. / (68) he, he uça^ğ ınen geldi. (69) daşgendden biyani dē afdoḇoza çıẖ dė, boyóz moyoza çıẖmiyasın da de, çıẖanda dė báná dė dėlivon ed gi de, bán afdaḇuzla gäliyėrım de, ben sizı ĝarşilerim dė, ėle dedi. (70) ē de dedím çoĝ ele ēdduẖ gėdduẖ, azerḇeycana ğedıb azerbeycannan daşgende ä şı... şėyden samaĺyodnen gedduĝ_ondan. (71) afdoḇozā çıẖanda dílivon_eddím gi falan_afdåvoz nómėr_afdoḇózda gäliyíruẖ. (72) özbe^ğ isdaninen taci^ğ isdan belá birḇirine serhad de, o taciğisdannan bėle gėçíb_özbeğisdana ğediliyėrdi. (73) ē de... orada baẖsam voyėnni maşıne Duriyír. (74) baẖdım gi moyenni saldad maşınesini yollamiş, bizi aldi götürdi. / (75) hē, äsgeri araş diyėller bunda he, ışde de, aldi götürdi, gedduğ, dedi ki oĝlannarí dedi ki siz ġap^i ya çıẖmiyasıs dėdi, yasaẖdur dedi. (76) bişė ederler, duta^r lar ğena, ġayniyiller de ḇene dedi ki sän nėre gėdsa benȧ ẖaḇar_edersin ben bögün felan yėre ğediyėrím tamam. (77) ėle edíb bi̊r_on on bėş gún ĝalıb_ana, ondan sora işde, arabamıs varidi, arabay^i alıb on^u n_için... ne ki sıĝdī, ne ki ġalmişdi, eḇėle ėtmişler ävler ĝapı baja açuĝ... / ne ĝala... hėc bije ğeturmamişduĝ_aẖıri. (78) ġārmaġarışuĝ ne ki ĝalmiş_indi, maş... araban^ı n_içine täbib oĝlaninen_o ta... / hē can ġurtarıb çıẖduẖ da ... /// (79) äsgi mesgi bişeler var da ^y ėndi. (80) onnari ō bízim_arabā ama arabaya değmemişdiler. (81) bi̊r ġomşiya verduĝ o saĝosun o iki dáná ġomşi, yiğirmi bėş ayle^y i, aėle şėylerí maşíne araba işler^i ni saẖlamişdi. // (82) o taciğisdan şėysine gelene çán voyėnní maşıne ğeturdi bízi, onnan da biyani azerbeycana ğelduẖ. (83) hē azerbeycana gälduẖ da azerbeycandayduĝ_oĝul. (84) azerbeycannan sora íşdá buriya. /// (85)

azerbeycann^{l}nar, çoẖ baẖdiler_ana. (86) diyėrim_e áb^{ü}le çıẖduẖ da aẖıri. (87) äv vėrdiler, kira almamişdürler, äv vėrdilä, topraẖ vėrdiler, äv yabduẖ, yardım_ėddiler_ő́zbeğis... şey_azerb̲eycanda de evler yabduẖ da. (88) çoĝu işleme^{y}á işe ba^{ğ} bu işliyėrdi, işe ğötúriyėrdilár, oĝlannarı ĝı... çoẖ ... ázerb̲eycann^{l}lar çoẖ baẖıyėrdi. (89) aşíndi güni̊ b̲öğün ge... avėlá ġucaĝ_açıb baẖíyėller, çoẖ baẖdiler onnar. / (90) hē de sora işdá bur^{i}ya, ki açıldı o ki de bur^{i}ye gelduĝ_anacan. /// (**Neden Bursa'yı tercih ettiniz?)** (91) e̊ bízden irali ğelenner şim milled başladi de ėndi, uȓusedden oyandan biyandan gelenner, o ki, de onnan sora ben gelıb buralari görüb gėddim. (92) dȧ ... sora gálduẖ da. (93) millet yáldi, bízden irali geldi de çoẖ şennig aẖıri, urusedden geldiler, azerbeycandan gäldile^{r}, başĝȧ yėllerden çoẖ geldi de dişerden. /// (94) bö^{y}üğüne küçüğüni irali göndermişdım dá bur^{i}ya. (95) şennig gi gäliyírdí ğäldile. (96) gā̄sem munda bír ġızi isdiyírim dedi. (97) ē dá, gäldim ben, dedim bír görem ^{h}äle gi bunnar nädúr ne değül_indi, bilimiyírsın da aẖıri. (98) gä^{l}dım ... ğā̄sem çoĝ ey allaa şüğür millád çōẖ, şėnnig, iīş. (99) düğün ėdıb oĝlaní äverib geri ğėddím ezerbeycana. (100) ondan sora işde b̲uni yıĝışdurdum da ğetúrdum. /// (101) bir buçuẖ yildür bele oldum yoẖsa dünyay^{ı} gäzíyırdım ana^{m}. (102) azerb̲eycanda Durmiyėrdim gi, urusete get... özbeğisdana ġaç_aĝız ğėtmişīm, özb̲eğisdana gėdiyırdım, o azerbeyc̲anda Durmiyėrdım. (103) or^{i}ya gėt, or^{i}ya get, aẖravalar var, iş vār, çoẖ gäzíyırdım. /**(Kaçıncı sınıfa kadar okudunuz?)** (104) bän mi? säggizá ĝádar, sora dā üç yil dá hämşireluẖ, özbėğisdanda ėleydi de. / (105) hē, yiğirmi beş, yiğirmi bėş yil işledim, hämşireluẖda. (106) sora da işdá bu dåva ki düşdü, ġarışduẖ. /// (**Amcayla nasıl tanıştınız?)** (107) amcaynan mi? dē onü küçüh́de taníyėrdim. /// (108) ē̄ ne dügün ne iş, bízım vahdımızda düğün nerde varidi balam. /// (109) ämedinán a... bun^{u}n_anasine benım_anam bacilerdür. / ... (110) bunnar daşgendde bís ferĝanadayduẖ. (111) yaz_olur ḳaniġola çıẖanda oẖuyan vaẖdımda, anam_alurdi ğelürdi̊ bunnarda ĝalurduẖ. (112) o aẖıd bunnar küçüğidiler. (113) çoĝ_íş gėşdí başımızdan anacan, çoĝ_ış gördu ĝ_alla^{h}a şükür indi aẖırımız bunda tinçluĝ versín de allah, dinç yaşıyaẖ. /// (**Dedesinden bahsediyor)** (114) ana terefim şeydür, anamın anasının adi nani. (115) bab̲asın^{l}n_adī häbeş, molla häbeş. (116) bū, kü şeydá isdambóldo oẖub gėdmíşdür mollaluĝa. / (117) hä, o isdambóldo oẖub gedıb ottus säggizci yillerde bunnari, mollalarī, aĝalarī, bėğlerī, dutub bu tiflizde bunda dá

gúrçisdanda götüriyėller. (118) nå olduğuni kimsá bilmiyėr, endı bunú sora bu a... şeyde. / (119) he ömer_efendi var, ömer fayıẖ, ömer fayıĝın ġızınī^{n} ġocasi, üç ġızi varimiş, bunnari sibire sürgün_etmişler. (120) o kúçügi, küçüğėmiş, bö^{y}ükleri söyliyamadi aĝladiler de, küçügünu^{n} ĝocasi bū, o, doẖsan_ikinci yili şėye ğeliyír, tiflize. (121) diyėr gi bunnari nė ėddis, on yėddi tene adami? (122) bunnar na oldi, nere ğeddi ġapaddız mi? (123) oddus säggizínci yilde öldiler mi ná habar desa hā̄bbisini diyír gi admaad kö^{v}üni, soyadıni oẖuyėr dá, pāẖ paẖ ėdiyír. (124) admişle tiflizde, di^{y}ėr gi mezelleri nerde, mezer yoẖ de, bi̊r ġuy_eşíb doldurduẖ de. (125) o adam iki aĝıs, doẖsan şeydē, ikinci yilín degabırında, doẖsan üçünci yilin mardındaydi, iki defe tėlivizora çıẖıb dedi gi bunnar diyır, äğer diye kimseläri varise diyır umud_ėdmesínner di^{y}ėr bunnari bėle ėdip öldúrdiler. (126) hē // dedem_onda ölmişdúr, ottus säggizinci yili diflizdá. /// (127) o adam diyėr gi, ki o ömer fayıĝın enişdesi de ėndi küçúg ġızının ĝocasi ki häbbisının adıni soyadıni köüni çan diyír, pāẖ paẖ ediyír. (128) şey_á dá bele tílvizorda ğörseddi de. / **(paẖ paẖ ediyėr?)** (129) vurduẖ diyír da indi, / öldüriyėller da, tüveng^{i} atíyėr_á aẖıri, o cüre. (130) adıni soyadıni oẖíyır da abėle ediyır gi yani gi öldürduẖ, ... säs çıẖıyėr. /// (131) mäzäri desá mezelleri yoẖdur häbbisíní bir yėre gömläduẖ. (132) dedem rä^{h}medlú onda rähmedli olmíş. /// (133) her milleti ğörduẖ oĝulcan.

Bu.12	**Konuşan**	**Hafız Öztürk (1939 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bursa İl Merkezi (BURSA) – 06.10.2009**
	Konu	**Sürgün hatıraları, çocuk oyunları**
	Ahıska'daki Köyü	**Muğaret**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a** **2002'de Türkiye'ye.**

(1944 sürgününde kaç yaşındaydınız?) (1) bėş yaşındaydım. (2) şindė bís sürğün_olmadan önce, bir_ay ö^{ü}nce, hē ba$\underline{b}$am ä şeyde çal^{ı}şiyėrdė, dėma$\underline{h}$ gi o patladan şey madde... maddende. (3) o madden yerínde, ō onnarın çı$\underline{h}$ardduğė madden, uçağâ ná hökümed şėysıne ġullanan, ó yüzden babam äsgerē almamişdile^{r}, ao savaşa, $\underline{h}$ırbi savaşına, onna ça^{l}ışduğuna. (4) şíndi o, bir_ay ö^{ü}nce kö^{y}den kö^{v}e çı$\underline{h}$masi yasa$\underline{h}$ladılar. (5) äsger ğeldi, äsger ğelen sırasında onnar, ä, şındi tälímed yap^{i}ėrdiler. (6) tü^{v}egler_atış yap^{i}ėrdile^{r} şeysınne, bele tabyalar ġazd^{i}le^{r}. (7) bíz_onda onnān_adduğû e p^{i}şänglerinen şey, dolaşi^{y}ėrduğ_ō, çocu$\underline{h}$la oynarğen. (8) íşda bū ilh́ $\underline{h}$atıralār^{ı}mız_odur. (9) sorā ışdá a$\underline{h}$şam saat, on bir on_ikilerınde ē oran^{ı}n ķorúcü kimi bir_insan, adamnari sáslendi ği toblanti var. (10) topladiler adamlari onda, babam_onnar, annem onnar ğediyėr, onnara söyl^{i}ėller ği sízi di^{y}ėr orda asya^{y}á sürğün_ėdiyiller, yėddi säneynen, yėddi säne şeysine. (11) pi de ertes^{i} ğüni saba$\underline{h}$, saat altide äsgelle^{r} ġapi ĝapė arabalarinen ğelíb öküz_araba^{y}, bazė o yúhsek yėllerde ... gelemėyen yėller^{ı}ne öküz_arabalar^{ı}nē adamlari ğeldė äsgeller. (12) á, dő̂şeğiz ne^{y} şeyiz yiyeca$\underline{h}$ nä varısa toplāyız dedi. (13) ışde ävleye çan kö^{y}den bele sıraynan arabalarıne^{n} götürd^{i}le^{r}, t^{ı}rėnnere topla^{n}di. (14) bizím kö^{ü} de, ē şındė, sanını bilmem nä ĝatė insan_ama, o bír tene şeysıne ih́í ġadli $\underline{b}$ele şėysınde yo$\underline{h}$ar_aşaĝė, ... aşşa^{ğ}sıne säggíz_ay^{ı}le yo$\underline{h}$arsı sekiz_ayle, on_alti eyley^{i} bír t^{ı}rena so$\underline{h}$d^{i}ler. /// (15) íşde üç gün onda bäkli^{y}ėrdiler. (16) şerve äsger sardi kö^{v}den köve çı$\underline{h}$ma$\underline{h}$ yo$\underline{h}$ adamlarinen. (17) şíndi ō ävınde savaşa ğeden yėtimler varídi. (18) $\underline{h}$anımla^{r} çocu$\underline{h}$larne^{n} bele upağ çocuğlar^{ı}nen ónnar, onnara kimin ki ävınde babam kimi adamlar varidi, savaşa ğėtmiyannar desteğ_old^{ı}le, bírer tená ķoyun mi ğėçi mi nä ki imkanı varidi, ... onde käsdíle işde şey_edd^{ı}ler, ġa^{v}urma yap^{i}ėrdiler yola. (19) ġazannar ġaynė^{r}, bíz de t^{ı}rennárın_altındā íşde ġoşiyėrdu$\underline{h}$, olacaĝınna^{n} $\underline{h}$ábárımiz yo$\underline{h}$. (20) ē, bu şeyde^{n} sora üç günne^{n} sora gėcási saat on bír on_ikişe … adamlari hebsıni t^{ı}rına ġapadd^{i}le,

ġapilerni şe^{y} ėddiler anaḫdarine^{n}, ^{i}şte yola çıḫduḫ. (21) ih́i ğüni yol ğezmen^{ı}n sırasında çoğ_äz^{i}yet çegdi. (22) tualėd yoḫ şėysı yoḫ. / (23) iki ğün_içíndē, o yola çıḫanda. (24) adamla sıḫıntide^{n} sadėce bír yėddi seḳıs saaddá bír vaĝonlar Duri^{y}ėrdler, esker şeysi geçiyėrdė, t^{ı}rínner, bíze yol verduriyėrder. (25) o zama^{n} ışde tualedi yapan yapíyėrdi, yabmiyan da sıḫleddeydi. / (26) hä, şi... sora işde bele bír şen... t^{ı}ren şeysınde Bolí deşdiler, ḫasırlarėdi şíndi onda şey... bele şey_oli cecim, ḫasır, abu yünkden toḫulan cecimdür da^{h}a, şēy... lazudun yapra^{ğ}ınnan toḫunan mısır çerezinden.. ...yden ḫasıl diyė^{l}ler, bela ḳapaddile sıraynan_ışde tualedni yapiírd^{i}ler, ḫatırladıĝımıs / vaĝonn_içinde. (27) o şė^{y}i deşdıle íşde ğėdendē o şeysınde ilk ezíyet oyidi. (28) onnan sora, aḫşam sabaḫ ikí tene etmek, bıraĝo lahána çorbasi esgelle^{r}in yėmeği hėsabında yemek veriyerd^{ı}ler. (29) ō, t^{ı}rėnner turan yerínde, şeysínde, äsgeller^{i} ğeliyėrdi, ilh́ ġapi açanda öli var mi dėb soríyėrd^{ı}le, rusca. (30) urusca müötvėyyes mi, yani ölü var mı di^{y}e sor^{y}ıėrdí. (31) íşdē, e var şey... yaşli adamlar, şey_olannari ... atiyírdiler ....sıḫ şe^{y}i kėmė. (32) eleynen davam ediyėrduḫ, yėmeĝ_alan sırasında işdá eskerle, şeydiyėrdiler. (33) ē, sora o ilḳ makinasė depo sula... ... su alma sırasında da bír üş dörd saad tırenner Duriyėrdė. (34) onda da adamlar şíndė, odunnēr vesgeense şe ėdiyirdiler, sauĝ başlandi de eh́im ayın^{ı}n şeysınde soundaydı işde nayabır_ayında. (35) b^{ı}le bír havta yol ğezennen sora nasılsa sauĝ völgeyi yelduḫ, ondā peç ĝurd^{i}ler, ímḳání varise. / (36) he sobaları. (37) şınni odun yoḫ odun, / o t^{ı}ren^{ı}n_içinde. / (38) ya adamlar şeyden çaĝi elínde var..., topliyannar varidi ki alannar. / (39) he, şıni baḫ, ġırılan bişelerī, ėy aḫlımda ği, tabaḫler^{ı}ne ḳuy_aşıdiler_ora^{y} gömdíler, ḳır^{ı}lan^{ı}, demaḫ şėysıni ama demür tās tabaḫ, ḳazan şeyleri heb_aldiler_adamlar. (40) işde bu, bír on ğún arasındá bízim, bíz^{i}ne^{n} ğeden şeyde ih́_üş tená adam remete ğėddi yaşli adamlar. (41) o, bízim kö^{y}li bír ē alti yeddı áyluḫ çocuĝė öliyė^{r} ġuçaĝında. (42) kimse^{y}e so... söylemi^{y}ėr ki çocuḫ, öldi de. (43) ayan biyanda rä^{h}medduĝ_annem, neneler diyėr ki ġızım, ġızım neden çocuĝun ses^{i} çıḫmiir. (44) bu da aĝliyan sırasında baḫi^{y}ėller ği çocuğ_ölmi̊ş. (45) şindi bū äziyet ğ́orduĝumuzun şeysi ḫatıra... çocuĝ_olsa^{ğ} da ḫatırálámız ilh́ bunnar şeydúr. (46) d^{o} onnan sora orta asyaya ğeld^{i}ler_onda, adımnari bit basdė. (47) on säğġız gün bír_ay sırasına yol ğäldu^{ğ}, bid basdi. (48) bėla oturan_adamlar … oturamazdi. (49) da onnan ban^{y}ö yabdurdíler, o şėyleri dizinfeks yaptılar, ḳaynaddiler soda şėy_ėdd^{ı}ler. / (50) onnan sora ğötürdle baraġalara. / (51) özbeġıs... o namanġan oblıs, üçġurĝan rayon. (52)

şınni o şeys... bölğesė. (53) şınnı o bír köün_adamī, bír köve düşduẖ, ^{h}elli aldmíş_aile. (54) bahşa köv_adamnarí de o t^{ı}rėnnerdeki de ğená ayní böldler şeysını. (55) baraġȧlara ğedduĝ dema^{ğ} ki, ayláda annesi babasi dṓrd bėş çocuĝu var_eböle bir_oda. (56) dē e, şey_onda topraġdan yapılan sobalardi bele dämür sobalar yoĝıdi. (57) ōdun yoẖ, şey yoẖ, ondā abu pambuẖ ekiliir_ö gü pambuĝun şeysı vardi, ō yėrli ye..., bíz ğelen_ay yaşıyan_i^{n}sannar, onnardan on^{u}nen şėydiyırd^{ı}la. (58) sora, ȯnda, ipägḳurd, tut äkiliyėr de bízim milled bilmezden odunnuĝa tut käsd^{ı}le^{r}, çoĝí de cazaevine onna^{n} ğėdduĝunan da ğelmediler. / (59) yasaẖ daa. (60) ipegġurdi ordi yapraĝınna^{n} ipaẖġurt^{u} oliyėr, o aĝaşlari odunnuĝa kesdi bilmezden kesdı^{ğ}ınȧ, adamlari yaẖalad^{i}ler cazȧevına o ğeddi ğed... gedmeynán daa ğelen_olmadí. (61) ondan bír tenes^{i} eğer ğelmişse ğelmişdi yoẖsa, eĺa adamnar ġayboldi. (62) savaşá ğetmiyannar da onda o şeye ġurban ğeddile^{r}. (63) ^{ı}şdē, ġır^{ğ} beş, ġırẖ_aldi sáná çoĝ_ac̱luĝ_oldi. (64) yonca yiyėrduẖ, yonca, ba^{h}ara çıẖana çan. (65) sora bu, pambuĝun çiğidínnen yaĝ_aliyėlle^{r}. (66) on^{u}n çıẖan şeysínnen mallara yėm_oliyėr_ábele taẖda kimi^{n} şe^{y} çıẖiyėrdi. (67) dē o önceden şíndi bunda on^{u}n şeysın^{ı} tesbídıni ... o çiğidin yağıní alannan sora on^{u}n çıẖıntısini háyvannara şeydiyėller. (68) ondá abíle ġurumiş taẖda kimi bele şėyinen oní isladi^{y}ėrduẖ, çü^{n}ği bele yiyamezdín, onnen barıni^{y}ėrduẖ. (69) ^{ı}şda ġırẖ_aldıncī senesínde, sora ne tevrise bír ḳarar çıẖdi, bizím şen... millete, onda ġalan mal mul hesabınā däğül, bū aşındi ähmed beydá on^{u}n şe ġaralları var, yardım, şíndi ō ayılasın^{ı}n durumuna ğöre bírıne ğėçi vėrdilē bírıná ġoy verd^{i}le. (70) aşinnė remed babam ō şėyda hevannari ğetúrmede ġarışduĝuna ā, bír ineg getúrdi. (71) remedluĝ_annám de aşındi fírĝandá ġıs ġardaşım var, o da ğebeydí, äd diyė^{r} bışė demiyėr dee, canı isdiyėr gė. (72) oní de ışde, evın_íşınde babam remedluğ kesdė, ḳanıni böle yere aẖıdmaduẖ, ḳan, hayvan. teknelere ... ḳanni bele. (73) ḳırẖ yėddi ġırẖ säkkis, ġıř̌ġ doẖẖus sene^{y}e ğelende birez bȯlluĝ_oldı. (74) dėmaẖ gi, sıraynan bir_adama üç çüz ĝıram ne etmeğ vėren şey ḳart vėriyėller, onnen sırada ma^{r}kėdden_al^{ı}niyėrdi. (75) ällinci sene^{y}e ğelende bízim milled yėlli şeretne ö^{ğ}rend^{i}ler, kö^{v} yerınde misír_eh́dilēr, ekiná başlandi. (76) bu ġırẖ yėddí ġıẖ säġġızden biyanı ekín äh́me^{y}e başland^{i}ler bires ... (77) beleynen şe^{y}inen hellinci senelere genenımızde adamlar bírás savaşdan sora ğene biráz bolluĝ_oldi. (78) bíri gėçi āldė, gėçíler tėz dá çoĝlaniyėller, onnari çoẖladd^{ı}le^{r}, sonra mal_aldile^{r}. (79) elli altıncı sene^{y}e çan, ġır^{ğ} doẖuzda, älli altinç^{i} sene^{y}e çan milled ayaẖlandė. şındi o adȧmlar, älli altınç^{ı} sene^{y}e çan

kö^{v}den köve çıẖma^{h} yasaĝıdı. (80) cazáevínde kimiyd^{i}le^{r}. (81) dėmaĝ bir kō̃den bír kö^{v}e, benım_amcám_onnar fárĝana ölkesıne düşmüşdi, o vaḳí olan yerde, dedemi ğörme^{y}e baẖam häsred ğeddí demah h́i dede... babasıni dedemi ğörme^{y}e yėdamedler_o yasaĝıdı. (82) íşdē, elli altınc senede ḳarar çıẖti. (83) bizim millete pasbırd sisdemínen ā̃ rusyānın ... ẖölğesinde yaş^{ı}yabülür saved birliĝını, ama aẖısĝa bölğēsinnán başĝa. (84) ben ġırẖ yėdinci ^{y}ili birínc^{i} sını^{v} rus megdebıne ğeddím, şey ġırẖ_altíde. (85) elli altide on sınıf rus megde^{b}ín bitúrdım. (86) íşde ō şeylerden sora onnan sora ışdá, on sınu^{v} bitúrenne çoĝ_azıdi, çünkē̄, gėymaẖ şėysi, para şėysi yoẖ, oḳullara uni^{v}ėrsde^{y} bíre ğėdme^{y}e imkan yoĝıdı. (87) bu, älli altınc seneden sora ışda bu şėydan_azad_olanan sora, imza admadan azad_olannan sora milled, bís bír ĝurub milled daĝıld^{ı}ler. (88) yan^{ı} aẖısĝáy ğėdecaĝıdė, gúrc^{i}sdannan ğeld^{i}le, gúrcísdan á çaysıġ çay bölğeler^{ı}ne şėy_ėdiyėlle onda, bír sene zuvdėt şeerıne şeydiyėle onna çay topliyėller. (89) şındı ẖízím milled pammı̊hda çalışannari de çayda ġolay şedí^{y}ė, onnan baya para ĝazandılar_ama ğė şinni onda da gürc... gúrcínē^{n} içinde baraḳalarda bunnar şēde çalışıyėr. (90) böğún ĝoyan öli sabaĝíne^{n} baẖi^{i}lle gi domuzlar ölí ĝazmişler. (91) ō yėlliler^{i}n, domuzlar suri ğezíyėr de. / (92) hē, yabani yoẖ, ev domuzlarė. / (93) öl^{i}lērí çı^{ğ}ardiyėr yiyėller. /// (94) şındi o ġoẖí çıẖmış_olana çan_o şey.... şeysınen. (95) sora onnar bír ĝurub ā̃ azárbaycana yeddi. (96) oraya ğedennen sora, yeni bizím_ō ónce sür^{ğ}ün_olan yerımízá ğeld^{ı}ler, kö^{y}lere ğeld^{i}ler. (97) ^{ı}şdá yaşam durum^{u}mus i^{y}ileşdi, bís pirínc _äh́duẖ, misėl, baĝ edduẖ, şe^{y} edduẖ. (98) belá i^{n}sannar gendi^{ı} durumuní i^{y}ileşdi. (99) tām bȯ saved birlúğu bozula^{n}a çan íşde, segsán doẖuzda ḳí oleylárdan sora milled da güme^{n} ġalmadi, bír de kim nere ğetsa azarbayca^{n}... (100) şınni fárĝana bölğesindekini mejbıren rusyā bölğesín... götürdlē de, a bizım_o namanġan, annijan bölgesė, kentlerı^{n} şėysi kendi isteğinán milled daĝıldė. (101) şíndı ben_ō älli altıncı senede bizim milled gürc^{i}sdana oyanı biyanı daĝılanda ben ḳıs ġardeşlerim çünği bís, ē, üş ġız_üç_oĝlan, bö^{y}üh́ avlam, aşıni bundā yaşıyėr_o, ā̃ bennen böyüḳ_abė^{y}m ḳrasnodarda rähmede ğėddi o. / (102) bís rus ... oẖurğen ē abiy^{i}m de şeyde ġoẖanda lisede oẖíyėrdi. bunnar şı... meh́debden oẖuldan ġalmasın diye baẖam, bís ġalduĝ onda ğidmeduẖ. (103) tām abo ih́i bin_ih́i bure^{y}e ğelene çan ayni búlğede ayni evde yaşíyėrduẖ. (104) şındí ğennımız_onda baĝ yabduẖ, äv yapduẖ. (105) on odá evim varídi, än ufaĝė vıle otus medraḳara salonnen. /// (106) ih́i üş sefer ḳapiyá

yazdıler, ğedmesē öni̊ yata... yaẖacáyíz diye. (107) kendím tir ḳám^{y}on çalışıyėrdım, ḳırẖ sene şeförlu^{ğ} yapdım. (108) şíndi hafta hafdā heb yolda^{y}ım dişerde. (109) bi ge^{l}sem, remeddu^{ğ} ḇavam, kefınnuĝunu toplamíş, ḇenı diye^{r} bunnan şey_et ki di^{y}ír, ḳapiya diyėr bėle yazdıle. (110) baḇam segsen dörd, şe doẖsan dördüncü ^{y}ilda re^{h}medá ğeddi. / (111) hē bunnan diyėr şeydaẖ. (112) şíndı ō bizím_o, onde yaşiyannardȧn bír bėş_altí áylá ġalduẖ öbúrler heb ğiddíler, azarvaycanā, ġırasnadara bölğe daĝıldle, gümen ġalmadi yaşam durumu. (113) íşdē, iẖ́i bín_iẖ́i^{y}e çan onda yaşaduẖ, baẖçam varėdi, na varėdi, baẖçani^{n} yarısi yaẖın otus bėş ẖıl meyva, limonår^{ı}lar varid^{i} limon eẖ́... limon şeyle vardi böle ... (114) avȯ doẖsan bıríc^{i} sene evlerī hökümed bahaladi, gennına alma^{y}_içun. (115) şınni bíz_oturan evlerė ben tuladan yabmíşidim şe^{y} ḳalideli, onnari heb_abū, çamurda yapılmi̊j di^{y}e bālamişd^{i}ler, alçaẖlayıb. (116) ben_o razi olmadım, sorā ğėttím ē şe^{h}erden, o tap^{ı} çıĝardan şeyzınen á, adamlar^{ı} çardım, geldi onnar, tekral ävi baĝlad^{ı}ler, iẖ́i barıbar piyatına. (117) şíndi ō, ora bíz gedduẖ, hekime, şínni bunna ... başġan kimi, işde orye ğedduĝ_o dedim kė, neden diyėr bunnarė diyėr bíle aşşaĝı yabmişís. (118) bíze diyėrdle ele diyėr söylemişd^{ı}ler diyėr, yoẖardan, aşşa^{ğ}ı bağlamasına. (119) ^{ı}şda bu íẖ́i bín_iẖ́iye, sora ğeldı, sora dedi ği bízde dedė, büzcede paramız yoẖ dedė, eğer satsan ğedebülürsün. (120) íle de bís ġalduẖ. ... (121) ben bu gelene çan_onda üç_aylá ĝalmi̊şduẖ. (122) şíni ḇen ämekli olana çan bekledım_onda, doẖsan doẖuzda emekli o^{l}dum. (123) a íşle^{r} ġapandi, ḳiriz başlandė. (124) üç_oĝlum var, ikí ġız. (125) onnar zati o o urus megde... oḳulu bitúrsün diyá bekledım da daa şeyım ġalmadi. (126) şindi o ázerbaycaná getsā, azırbaycanda gėne dil^{i} değişib oḳula gedi.... bėle şeysinnán. / (127) ben mė? bíz oẖuduĝ_amma ki şafórluĝ yaptım ben işde. / (128) on sını^{v} bitürdüm me^{n} rus mehtevin... // (129) onnan sora ā̄ alti áyluẖ li^{d}se varėdi, şaförluẖ şey tıraẖdor, bele şėylerını. (130) ışdá ġırẖ sene şafe̊rluĝ yabdım. (131) böyüğ oĝlum onda maranĝȯzo o... ögrendi marangŏzdur. (132) ordānçs^{ı} torna freze iş şeysıná, li^{d}sey dá bitúrdi, küçüğ oğlum da gená iki yarım seneluẖ lidse^{y} şe^{y} oldi. (133) onnar, esgerluĝu yabd^{ı}ler_esgerden ğeld^{i}ler onda. (134) sora iẖ́i bin, iẖ́i bínde ben ē, iki oĝlan ğelín, bır küçüg ġızımi túrki^{y}e ğönderdím burya ğeldle^{r}. // (135) evler satın almiyėrdle^{r}. / ... (136) sora ışde ikí bín iẖ́ide oğlum dedi ği baḇa sen ğėdmese^{n} ev satılmaz dedė. (137) gäliyėr diyėr gi, sen diyėr yabmíşsen özbeğin topraĝınen yabdın, özbeğ aĝacıyne^{n} yabdın. (138)

sen^{i}n masrapın sıfıra şeydiyėller. (139) e şındė ben aşi yapiyėdım ... hävesger şey. (140) bir dib ėlmada ėlma armut, hayva, bela aşili, dalları türbetürlė ğelėr, ele şe^{y} oĝraşduẖ şíndi dā̄ fazlā … söylecaẖ şeysi yo^{h}. (141) ben ğelennen sora üç_aydan sora oĝlum gizlince i̊ş bin dollara evleri işde bahşasına devrėdiyė, ġaşdı ğeld^{i}le. (142) tapu mapu bişe vėrmemiş_ele ġaldi. (143) borcinen ğeld^{i}le, o úş bin dollır para yol parasına yetmädi. (144) üç çocu^{ğ}u, ẖanım şey ğel^{i}nım_oĝlum beş tenesıní üç bın dollır para ... (145) üç yāşında bur^{ı}ya ğelen toruna yari bilet, ónca ġarar varídi yarı bilet verme... toli biled_alacaẖsın diye. (146) sora bi^{y}ani ğelende iki terebleme bilet veriyėr, pir terepli vermiyėrd^{i}ler. /// **(Çocuk oyunları)** (147) cävüz oyniyėrduẖ. / (148) bela ġuy_aş... ġuy yapiyírsın. (149) o ġuya şe^{y}diyír, biyannan vuriyėsın. (150) ġuydan çıẖan^{ı}ni alíyėsín. /// (151) ḳaş tene ki olu şínnė, on tene adamise ^{h}epsi birer táne, on tene cäüs ġoyasın_ana... / (152) hä, ... biyannan vuriyėsı^{n}, o çıẖan cäüzė aliyi^{r}sín. / (153) eğe çıẖan ceüzė alamad^{ı}san, baẖşası şe^{y}diyėr o ö^{y}le, toblani^{y}ėr. /// (154) sora o ḳaysi yėríşen zamanında, onun şe... şe^{ğ}ırdesíni papaĝa ġoyyėrsın böle şe^{y}diyėr de^{v}i̊riyė^{r}sin. (155) belá iç... arasınnan alíyėsín, baş^{ğ}asınnan sallanmiyaca^{ğ}. /// (156) şíni o, yabanı şora ot, bunna ne diyėlle onun şe..., / hē şora, onú^{n} yapraẖlar^{ı}ni şėydiyėrd^{i}le, yoĝurd^{ü}nen ġarışturür yiyėrd^{i}ler, e baẖşa bişey yoẖ, e^{ğ}e yoĝurd da bulursa ġomşilerde^{n}. / (157) şey, a, tallada çalışannar pammuğa ğedenner, misal, annem, babam, tallada çalışannar, // onnar da bír böyúg ġazandá su ĝayniyėr, ona ig kílo mísır_un^{u}ni tökiyė^{r}, / cadi uni. /// (158) bele carẖala^{y} doĝríyėrd^{i}ler bu ĝadden dilim dilim, ā̄bėlá, ġazanı alan çaĝė suy^{u}n... işinnen bír tene çıẖsa sen onun, báẖtlisin, iẖ́ dene çıẖsa dáá báẖdlisin. (159) ki çıẖmasa suy^{u}ni veriyėrdi.

Bu.13	Konuşan	Güneş Marogil (1930 doğ.)
	Derleme Yeri-Tarihi	Gürsu İlçe Merkezi (Gürsu-BURSA) – 02.05.2009
	Konu	Sürgün anıları, gelin türküsü, düğün adetleri.
	Ahıska'daki Köyü	Zigla
	Sürgün/Göç yolu	1944'te Özbekistan'a, 1958'de Azerbaycan'a, 1991'da Türkiye'ye.

(Sürgün anıları) (1) ē̄y_oĝul, bizim başımıza bir degirman dönmedi her bişe döndi. /// (2) ėy_oĝul, ben dėsem_üregimde Durmiyėr_aĝliyėrim de soradan şı oliyėruẖ, ne günner çegduẖ biz ġızım_onda bülürsün! (3) ne günner çegduĝ, ne günner. (4) biz ... ġardaşlarım mardi esgere götürdi, gėdmiyėrdiler. (5) ġardaşım maridi türkiyada da diyėrd[i]le gi … götürmiyėrdiler. (6) ondan sorā ikí ĝardaşım maridi onda, biri türkiyadaydi. (7) ikí ĝardaşım da ēn sounki maẖlîsetyada gėddi, ... ġırẖ üçünci yilde gėddiler_onnar, ėle düs ġavĝaya sürdiler. (8) onnar_onda ġırıldi oĝul, anam babam_öldi, ġālduẖ yėtim, düşduẖ çöllerē. (9) gätürdiler daşgende tögdiler, daşgendden sora andicana gėdduĝ_andicandan sora ferĝanaya gälduĝ, ne_b[i]lėm_ebile günner gėşduĝ_oĝul. / (10) buriyá mi? çoc̱uẖlar_ireli geldi ben doẖsanınci ilde ğelduẖ bis, dedeynen ben. (11) dedey re[h]mete ğitti, bis ġalduẖ. /// (12) bir_ay yol gėdduẖ. (13) bir_ay yol gėddūẖ, yollarda şėnniğimis ġırıldī, vaġonnardan tökdilēr. (14) ne ğünner[i] çegduẖ! /// (15) ġırmızí vaġona Doldurdiler. / (16) hē, o gėce hee, o gėce dediler kī, toplanti var gelín, saat_on_ikide. // (17) gėc̱e on_ikide toplanti var dėdiler, götürdiler_ē şeyá, ideraya şíndi şeya ĝı o, eb[ö]lē, ne diyėller ḇunda o eve? / (18) hökümetin_ev[ı]ne he o iclas_olan yėrá ġı, he or[i]ya. (19) toplanti var dėdi gėdduĝ bir_eb[ü]le ġuluba girduẖ. (20) hē, dėdiler ki, şėnnigimizi esgere götürdi oĝlannari. (21) gėride ėle ĝadınnar varídi ki, dő́rd çocuĝ bėş çocuẖ, äyley[i]nen üç çocuẖ, çilpāẖ, andır bir mėdřo bişe yoĝidi ḣ́i üsdümîzde eböle gėyeyduẖ, acluẖ vaẖdiydi de ġızım. (22) he sürdiler bizi oriyá. (23) gėce dėdiler kī, sahad on_ikide, dėdiler ki sizi orta asyáyá sürecauĝ, yėddi yilinen. (24) yėddi yilinen dėdiler de altmiş, ġaç yil_oldi [h]ele, ġırẖ dördünci yilde sürdiler, hele de götürecaẖlar. (25) ėle ėttiler_oĝul, işde böle. (26) gėjá ġaẖ... ġaẖdi meleşmeyá baẖ,

şėnniğin_aĝlaşmasına baẖ, ėşd_ele ġalduẖ. /... (27) dört tütün, alti yėddi tütüni bir_eb^{i}le vaġona aldli üsddi eb^{ö}le şėyler var_abunda yatiyėller_ē aldli üsddi. / (28) ėleleri varidi, he. (29) altına bişelerí soẖd^{i}ler_üsdüne o... /// (30) yataẖlar hē eb^{ö}le aldli üsdli. (31) bir terebden vardi, o terebden varidi, ortada bir sóba ġurdiler. (32) savuẖ, vaġon^{u}n_içinde bus Do^{ğ}uyėr. (33) yolda gėdiyėrd^{i}ler, diėrd^{i}ler ki, şinni urusça diyėller, duva mişog duva çalavėk, // iki çȯ^{v}al, iki adam, iki tene de ġu^{v}a getürün ... (34) vėriyėrdler, keş meş yolda çorbalari, edmegleri vėriyėrdiler. / (35) haydė selem sö^{y}le yavrum. (36) he, ėle yolda onnen bízi götürdler daşkente tökdiler_oĝul. / (37) heb váġȯnnari aşd^{ı}ler ne_vlėm kö^{y} kö^{y} tögdile^{r}. (38) daşkente tökdiler, daşgentden sorā ferĝanayá gėdduẖ, ferĝa^{n}ada yaşaduẖ. (39) onnan sora bö^{y}üdüm, evlenduẖ. /// (40) ferĝanadán e^{d}zelbėycana gelduẖ. (41) e^{d}zelbėycanda yaşadūẖ biz gendimiz, bū şėnniginen gelmáduẖ biz_ayrı ğelduẖ. (42) ġırh́_iki sene onda ġalduẖ. /// (43) e^{d}zelbėycanán sora buriye ğelduẖ, ē̇y oĝul, dünyada başımıza neler gelmiş! (44) o ġedter biz bir yėrde Duraydūẖ, altundan diregimi̊z_olurdi. (45) bir yėrde Durmaduẖ, bir yėrde ... şėy_ėtmäduẖ, ġa^{d}zançım_onda ġazanduẖ, gürciye tapşurduẖ. (46) o ĝeter babamın mal davari, bu ĝocamgilin marıdi kī, bū çoçuẖların babasī, daĝdā şėy davar_otariyėrdi mal, davar_otaranda bir de dėdiler, dėmişler ki gelmiş ġaynım dėmiş gi sılıẖ çalmiş ki, gel ki bizi süriyėller. (47) o ġáter gėçi, davar, daĝdan gätúrmiş gi bėş şüz can. (48) gätür^{ü}miş de, yolda dėmişler ki ola getúr bír bėş_ald tene bíze sad, dėmiş ne^{y}in sadma^{y}i, ben sadmíyacám, götüriyėrim. (49) nėre göttüriyėsin di sadsana! (50) diyėr tüvengim maridi ġız diyėr, tüvengi çägdim diyėr, ne ėy ki di^{y}ėr açılmadi, tüveng açılaydi onnar beni öldürdi ben de onnari öldüriyėrdim diyė. (51) vėrmedim diėr, ondan gätúrdüm diyėr, dėdiler ki diyėr, ola gėdiyėrsín başın ġurtar, ... bu Davari mali nėynersin, götürme. (52) gätúrmiş bele vaġon... tírennerín altına sürmiş, vaġonnarın_altına. / (53) süri^{y}i, he bėle sür^{ü}miş, ĝırana baẖ, öldürene baẖ! (54) kimin ki gendi mali^{y}miş ... saĝmiş, ġíyamamiş ki birini kese. (55) he, ẖalẖ kimin ki yoẖ çaẖuşmiş kesmiş, doldurmiş, yollarda. // (56) tirennerin dibinde, aẖír^{i} üç gün Durdü onda vaġġonnar. // (57) ġavurma ėdene bāẖ, büşürena bāẖ, ėdene baẖ! (58) kimi diyėr sabaĝınen çıẖdım ġıs ki diyė, bir tene gėçimiz diyė, memeleri Dolmiş böle, dėdim ki diyėr yere saĝem. (59) el_ėdende diyėr dėdi ki diyėr, bir diyėr gürcí ġızi dėdi ki diyėr, el vurma o gėçiyá diyėr. (60) dėdim ki dė venimdür.

(61) yoĝ bögüneçán sänínidi, böğünnen sora bizimdür diyė. (62) ē̄ de el vurduddurmadi diyė, ėleyken diyė elim_áyaĝım saudi diyė, ėleyken burahdım diyė, hebbisine onnar sa^{h}ablandiler häbbisini. (63) hėc bir tene pisiği olana da // özbeğisdánda bir mal vėrdilēr, o sürüsi olana da bir mal vėrdiler_oĝul. (64) hē, o mal Davarın bögrüşmesini göreydin, o itlerín ulamasıni ğöreydin, ahlız yiterdi, ėle meleşiyėrdi. // (65) dinsíz ^{h}ayvan çoh biliyėrmiş her bişe^{y}i. / (66) o mal mulun bög^{ü}rüşmesi, o ō itlerin ulaşmasi, o köpekler ulaşiyėrdi, allā o günner gėtsin de gelmesin! (67) millet_ulaşiyė ki, o gėçe ki on_ikide ki şėnnih dėdi ki orta asyáyá süzi süriyėruh, yėddi yilene. (68) kimisinin a bėş çocuĝi, kimisinin dőrd çocuĝi, kimisėnin alti çocuĝi, bilmes gi üsdi yoh bilme bişėysi yoh, çu^{v}ali yoh gi bişė doldura içine. (69) kim götürsün onu tiğene ġoysun, bir ġıyámetidi, alla o günner gėtsin de gelmesın ġızım! / (70) kim ki ney^{i} ulaşdurdi aldi, kim ki almadi, acınnan da öldi yollarda. (71) ölenini sürükleb_ele göttürüyler, ne kepi ne ġurán ne_blim nėra addiler heb_öle yitdiler_oĝul. /// (72) kimin ki ahli başında sa^{h}abi varidī gėne ahli, kimin ki de ėlesi vardi ki misaĺ, alti çocu^{ğ}unen bir ġari ne yapsın_onu ufaĝ_ufah çocuhlar, esgere gėddi ġocasi ney_ėtsín_onnar_oĝul. (73) ėle zulumlar_ėddiler bize, he, heç yaní dėmed^{i}ler gi abu evden sis çıhiyėrsiz de bir_on manat, on milyon vėrah gi abu evdėn gi... hēç bir ġuruş vėrmediler, nä malımıza ne evimize. (74) bėle ķapide çetenner diyėruh_ab^{ü}le Doli sevetleri ȫrenmişduh, missiller Dolī, güzidi de. (75) güz_aylari noyabırın ón bėşinde sürdiler. ... (76) amballarımız varidi alti göz, birindē fasolya Doli, birinde tahıl Doli, birinde arpa Doli, birinde misir Doli, bẻle heb Doli, un Doli. (77) ėleyken ġaldı ġī, çual yoh gi doldurasın na götüresin_ėleyken häb eb^{ı}le // tayalar döşegler ġaldi şėnnigin_evínde, yatahlari. /// (78) vaġona binduĝumuzda ataş yoĝ, odun yoh, titreşiyėruh, aĝlaşiyėruh yolda, haşa sizden haşa hörmedde^{n}, bitler geziyė, şėnnigin ... bėle bėle. (79) kimisi yahanmiş, kimisi yahanacah, birbirine ġarışdi milled, hebbisi barabar_oldi. /// (80) ķazlari otariyėrdim de, ō, ġırmızi tirenner Duriyė, geldi geldi geldí doldi bizim, biz gendímiz, çēl çocuh, ķōr topāl, ... çalışdi o tirenın yoluni yabdiler. /// (81) sora tírenner geldi de geldi, geldi de geldi Durdi bėlē. (82) bizím_ev yahınidi şindi, bizim_ev nėrde olsun, au camideki bizim_ev olsun, bunda da tirenner Duriyė, bėle. (83) camını^{n} yan^{ı}nda bízim_ev bunda da tirenner Duryė. (84) ġazları otariyėrim, yanında da saldatlar var. (85) esgeller ġoymiyė ki eb^{ü}le sükűdden bahsam, dėdiler ki arujiya var vun^{u}n_içinde Doli, menevre

olacaẖ. / (86) silahlar var dėdi, he, menevre olacaẖ da yaẖın gėtmáyín_ona. (87) ė^{y}, bir küçúg işıẖdan baẖdım gi hē̄ç bişė yoĝ, bir tene soba var içinde, bir tene so^{v}a var, iki tereften de eböle yataẖların yėlleri var. / (88) gȫrdüm hē, hėç bişėy yoĝ. / (89) he, da^{h}a amma, gördüm_amma hėç bişėy yoẖ da, şindi bizim şėnnik de everki oĝuzla^{r} kimse inanmiyėr. (90) diyėller ki sürecaẖlar dá ėşidiyeruẖ, hamma diyėller ki bu ḳáter şėnniği nėre sıĝduracaẖlar! (91) ėle dolaplar ġonuşmayın diyėller. (92) ē, sora ėle meleşd^{i}ler_oĝul_ėle sürd^{i}lēr, ėle kökümüzden kömürümüzden, orye gėdduĝ özvegisdana, ġaç yil! (93) alti yil ebi̇̊le el çekiyėrduẖ ki bundayuẖ. (94) kö^{v}den köve ġoymiyėrdle. (95) bacım_öldi misal, bunda ki ölsün bursaya ġoymadiler, ki rayondán rayona ġoymad^{i}ler ki ya^{d}saĝídi, dutiyėrdiler, mėlis şeyler, bolísler. / (96) äv yoĝ barẖ yoẖ. (97) saĝolsunnar_oĝul, gėdduĝ áb^{ü}le, abu evler var_a, dėdiler insan yėyiciler ğeliyėr dė, ġorẖutmişler. (98) insan yėyiciler ğäliyėr, / he, onnari ġorẖutmişle gi insan yėyciler geliyėr. (99) içī, evi̇̊n_olsa, içi odan_o^{l}sa, birini bize vėrdiler, saĝolsunnar. (100) onnar ėle ėy^{i} şėnniğidi kím onnar da sizden_ėy^{i} olmasın, mislimanidiler, ebüle ädmeği ġırardiler. (101) bi̇̊lmiyėrduẖ, ortada açmişler ebüle ġuyi, bir tenē, şindi abuni ki, aoni ki üsdüne ġoysun aėle ğetúrüb_üsdüne de bi̇̊r yorĝan_atmişler, içine de kös tökiyėller_o ġuyun_içine, ayaẖlarımızi soẖiyėrduĝ_oturiyėrduẖ áböle. (102) hamma ō, pencere mencere açuẖ, ḳapiler açuẖ, ben_ėle şėnniği ğörmedim. (103) söbe möbe yoẖ, bu ayaẖlari sicaẖ, da gendiler sa^{u}ẖ. (104) ortasına da, on^{u}n_üstüne de eböle çay may ġoyyėller, bir_etmáĝ_olsā o ádetleri ėleydi. (105) gėtürdler sini Doli etmeği, bir tenesíni ġırardiler sen oni başĝá etmeğe el vuramazdın, o ġırıĝını alurdun. (106) alın alın diyardile ki birez dē çay tökerdiler_ebüle keseleri varidi, fiyalalar, ona ebüle yavaşdán_o bi̇̊r keseynen heppisinē vörürdiler, edetleri ėleydi. /// (107) he hamma, öleydi çaĝırurdiler, gel ... ebüle yarvalurdiler ki gel bi bardaẖ çayımızı iç çaĝırurdíler, o terepleri ėyiydi. (108) bir_evleri olsa ... iki ev^{i} vardi, biriní bize boşaddi vėrdile. (109) bid teg gözümizi açana çan da bize yėr mėr vėrdiler. (110) sora gendimíz yabduġ. (111) allah sene şükür diyanda onnan da ġırĝın sürdiler. (112) sorā kimisi urusėte, kimisi e^{d}zerbėycana bülá darmadaĝın_oldi millet. / (113) işde özbeğisdanda olay çıẖdi. /// (114) bis türk adinen bis saabsiziduẖ_a. // (115) bizim_arẖamız yoĝıdi. (116) adam ġarnına vurmiş de vây_arẖam dėmiş. (117) dėmiş gi ben ġarnan vuriyėrim, dėmiş arẖam_olsa sen bu ġarnıma vuramassın. (118) saabsus. (119) biz türk adinen degirmana

tögdiler, yügüddiler çıĝardd^{i}ler, niyä ki bis türkúẖ. // (120) bu mehleden bū köçeden soẖaẖdan gėddiler, yabaları ebülē şėylerī, bebekleri soẖdiler, burya baẖsana ki uşaẖ baẖçasında bütün türkler, çocuẖlari ġırdiler, ... gözleri ġaralmiş vaẖdında. / (121) yōẖ, yalandan ḳız. (122) bu mehle o mehleye birbirine ġarişdi milled_o şėyde, özvegisdánda. /// (123) şindi, ō türmelerden de türmeleri boşatmişler / kim ki öğe ebíle şey... sėlğeğin_ögünde Durursun su alur gėder, kim ki de kenerde gizlenur_o ġurtuldi. (124) kimisini öldürdiler, kimisini yaẖdiler, kimisini ĝırdiler, allaám ne gün vėrdile^{r}! (125) e ḇiz e^{d}zelbėycandayduẖ, öle bişė^{y} ben görmedím de, iki tene ėĺa ġaynımın_oĝullar^{ı}ni öldürdiler oĝul ki, dėmişle^{r} ki şėy ... /// (126) hē, çocuẖlar_ebi̊le şėyin_ardna gizlenmişler. (127) adamlar da yani, oĝlannar_ėle oĝlannaridi kī aşınni benım_oĝlumdan da canní, dėmiş bizi hėç kimse bişe ėdemes. (128) işde vuriyėr bírinın, ġardaşının ġolúni kesiyėller, birin^{i} de vuriyėrler öldüriyėller. (129) ėydur_o çocuẖlar_o, şėyden çıẖmamişler, dämürün gėrisine ğizleniyėrmişler. (130) ben diyėrim, ben dayanamazdım, baĝırurdum. (131) sora e^{d}zelbeycana geldiler. (132) ġırẖını biz vörduẖ. (133) biz_ireli elli säkgizde gelmi̊şduẖ biz_e^{d}zelbeycana. /// (134) onnar seẖ́sen doẖẖuzda ėlá oldiler. (135) ē de işde onda ġırẖını vȇrduẖ. // (136) kim Durdi öğüne, öldürdiler, kim dē gizlendi ġurtuldiler. // (137) milleti birbirine çatışdurdiler. /// (138) bis türkún_adıni çekeyduĝ_a! (139) benım ġardaşım maridi túrkiyada, biz de onun_adıni diyamazduẖ ki! (140) çocuẖlarım^{ı} esgere götüriyerdler diyirdim kí, haman bu oĝlana diyėrdim kü, ölėm sene, bişėy dėmiyasın ki sení ḇir yere süẖ́üd yėre süreller. (141) dėdi ben... bir yere süriyėr_olsalar diyėjam ki, i türkiyada Dayım mar. (142) hē, işdē, alla^{h}a şükür ğėddi ğeldiler_eskerden, ondan da sora büle olduẖ buralar, açıldi, yol_açıldi ya. (143) yol_açılannan sora onda da ĝazanduĝ_özbeğisdana tökduĝ. (144) ėlēydi ki baĝım baẖçam, ġapım hebbisini, her çocuĝumun bėle ... şėylerí varidi, yuvalari. (145) ėleyken tökduẖ gelduẖ. / (146) he, yapduĝ nėrde, onda yapduĝ gürciya ĝaldi, onda yapduĝ özvege ĝaldi, onda yapduẖ he^{d}zelbėycana ĝaldi ebi̊le. (147) ben evden çıẖandā, ġedife mindelle döşeklerim mardi, evile mi sendelelerde sarılı, vüsdüllerım ġaldi ėleyken, perdelerım asılı ĝaldi. (148) oĝlum dėdi, ana nėynersín, türkiyada bunnar neye lazım sene? (149) hėç lazım dägül. (150) ėleyken_örttuẖ ġapiy çıẖdım hele de ō, yuẖide göriyėrim gėne o andır ġapi ḇacay göriyėrım_o. /// (151) allah size dė̊ ömür vėrsín, bunnara da ömür vėrsin, alla^{h} daha o günnerden saẖlasın. (152)

dāẖ_o gelduẖ birer tene çantalar^{i}nen bur^{i}ya geldile, daẖ_o saçmazlar. // (153) türklere ölüm dėb, bi̊tün türh́lerı ġırdile çıẖdiler. (154) hē, nė ėtmişduẖ? /// (155) adamın ki bir öz oĝlinen de ögey oĝli olur, analuĝinen ana nesin baẖar, biz ele analuẖ gimi elinde ġalduẖ da oĝul. /// **(Gelin türküsü)** (156) aĝır aĝır ineg saĝdım, hep te tökdüm gediyėrim. (157) şen_olasın babam_evi, babam_evi, var_olasın babam_evi. /// (158) aĝır aĝır ḳab yaẖadım, hep te tökdüm gėdiyėrim, şen_olasın babam_evi, babam_evi, var_olasın babam_evi. (159) aĝır_aĝır ev süpürdüm, hep te töktüm gėdiyėrim, şen_olasın babam_evi, babam_evi, var_olasın babam_evi. (160) gelín adladi eşigi, gelín adladi eşigi, sufrada ġaldi ġaşuĝi, sufrada ġaldi ġaşuĝi, çaĝırın bėg ġardaşıni, çaĝırın bėg ġardaşıni, baĝlatsın bėl ġurşaĝıni, hep te tökdüm gediyėrim, şen_olasın babam_evi. (161) havalar bulutlandi, bulutlar kilitlendi, gelín ġızlar gelín ġızlar görüşaẖ, ceyizẖanam yüklendi. (162) /-şimdi bu bizim gelín geden ḳızlarımıza oẖunan türküdür.- / (163) gelin_evden ki çıẖıyėr odur. /// **(Düğün adetleri - Yüz açımı)** (164) gelin_eşgi ẖamur yüğǖddiriyėruẖ. (165) gelinin yüzüni açiyėruẖ. (166) yıĝıliyė^{r} ġonú ġomşi, yüzaĝli̊ĝunú görsediyėlle nenelere. (167) ġalanın^{ı} de yėmek vėriyėller. (168) oyniyėller güniyėller, supralar, yiyėller_içiyėller daĝıliyėller. / (169) ėrtesi güni. // (170) bėlē oĝlan^{i}nen ġız görüşmaẖ yoĝıdi bizde. (171) bizde heb yabançı kimī, ȯ gėce güvegiye vörürdiler, bėle ... masaya çıẖıb_oturub bėle ĝonuşmaẖ yoĝídi. (172) yüzüni açardı, ġocasi görürdi. (173) ondan sora, sabaĝınen de ... abu yüzaşdi diyėrdler. (174) yėmek yapardiler, mehlenın ġız ğelini yıĝılurdi, eb^{ö}le çaĝlı ġariler. (175) çaĝlı ġarilere, yüz görü... şeysini yüzaĝluĝunú gösdedürdiler. (176) onnan sora da yėmek vörürdiler, çalardiler oynard^{i}ler ... gelinin ceyizini gösdedürd^{i}ler ... onnan sora daĝılurdiler. /// (177) bizze yėnge gėdiyėr. (178) úç gün yėnge oliyėrdi ĝızın yanında. (179) yėnge diyėruẖ, ġız... ġız yėngesi oli oĝlan yėngesi de var ġız yėngesi de. / (180) yėngē, gėdiyėr ẖam_áve gėdiyėr. (181) kimseyi tanımiyėr bişşėy ne_vlim ne lazımdur yėnge baẖiyėr. (182) yėngeynen ġonuşiyė^{r} gelin. (183) yabançı oĝlan, ġonuşmamiş danışmamiş. (184) bizde ġonuşmaẖ yoĝidi. / (185) hē aracıluẖ ya ne. (186) sora kú o kú oĝlan^{ı}nen ġız barışiyėller, onnan sora göt^{ü}riyėr, // yėnge ġoyyėr_evlerine geliyėr. / (187) hē, sabaĝınen, yüzaşdi güni de. (188) sabaĝına ĝalduriyėller_o kü yüzaşdi güni, elíne şėy veriyėller, ī pirinç. / (189) pirinci vėriyėller_evülē ebülē, yavaş yavaş tökiyėr, bolluĝ_olsun deb. (190) hē de gelinin ... ġısmetlerini, ätmeği baĝliyėller bėline,

ġısmetini. (191) iki tene saĝducinen solducī vardur, geziyėller, diyėller gelinin dilini mi kesaẖ, başını mi kesaẖ? (192) dilini kessaẖ dilsiz_olur, başıni kessaĝ başsi̊z_olur. (193) gėne dilini kesaĝ dilsiz_olu^{r}, üş defe Dolaniyėler. (194) avu şėyin tavşalının birini alıyėller biri ġaliyėr. (195) de saĝduci vėrmiyėr, onnan sora da yėngesi ona şey, ebüle elẖise vėriyėr ... çorap vėriyėr, ȯnnan sora aliyėr_oni. (196) eböle edetin nemerini vėriyėr. /// (197) he siniler^{i}, iki tene çocuẖ sini oynadiyėr, ya. (198) onnar bizde de var, sin^{i}leri oynadiyėr sora o şėnniğe Daĝıdiyėler, anali babali çocuẖlar. (199) döşeğe çocuĝú yolladiyėler_oĝlan çocuĝu ki çocuĝ_olsun, oĝlani olsun. /// (200) hē, ġaynatasína ō̄ on yile çan ġonuşmiyėller bizim gelınner. / (201) ebüle genç evde yā görümcási olur ya ġaynanasına ğėne Danşiyėler bir_iki ^{y}ilden sora da, ĝaynataya ^{h}ėç danışm... (202) ne işi var ġaynatanın yan^{ı}nda gelinin! / (203) ben dėy on yile çan ġonuşmamışım hėç. (204) ben hėç // bėle güvegiye vėrene çán ben_adami de görmemişim hėç hėç hėç yoẖ, yōẖ yoẖ. /// **(Kirve hakkında)** (205) kirvanın bacasınnan ö.. gėçmiyacan ėle, bizde ėle Dutiyėler kirvay. ... (206) /- ani baba olaraẖ oliyėr kirva. / (207) çocuẖ doĝu... doĝulduunda birisi mesele diyó gi ben senın_oĝlan kirvayım... -/ (208) kirva olacam, ... kim ki işdiyėr, kimi işdiyėr de aẖrebesini kimsesıni. (209) eger kimse dėmese de diyėrsin gi benım çocuĝuma ... sen kirva olacan, mecburi oliyėr. (210) onnan sora çocuĝa, başdan_ayaĝı evdeh́iler^{i}ne, çocuĝa üsdibaşı elbisá aliyėler her bişėy, hediya aliyler. (211) bunnar da onnara, onnar da sora kirvanın terefína aliyėller. /// (212) sora ki çocuẖ ėy oliyėr, ... bir_aydan sora mi, on günden sora mi, yiğirmi günnen sora, sora ... çocuĝun saabi kirvay^{ı} görmeye ğėdiyėller, kirva ävine. / (213) bizde kim ki ėydür, onun cinsi näsli ėy^{i}dür, kökü kömüri ėydür, biz_ona gėderduĝ, ondan ḳız_işderduẖ. (214) şindī, ẖi̊r gözeli gördile hā̄ ben_onnen_evlenecám. /// (215) bizde çoĝ_ayıbidi ki, ġız diya ki, he ben köçerim, ben gėderim. (216) bizde çoĝ_ayıbidi, kime vörürseler ona ğėdiyėrduẖ. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (217) daa torunların dilini ben ġanamiirim, sizin buranın dilini ġonuşi^{y}ėlle^{r}. /// (218) alla^{h} ğėçenlerize rēmet_ėtsin. /// (219) adam^{ı}n biri demiş, allah ġara günnen saẖlasın, ayleminen ġara gün biz_i̊çün de bayramdur. (220) ne ki eleme, o da ẖalamo olur. (221) o da bize, nėydaẖ! (222) onsuz abunda dā ġorẖum yoẖdur kimse öldürmes, kimse çıẖmaz. (223) degme

bene degmiyėm sene. (224) sen gimseye degmese, kimse seni ne öldürmez ne ġataḫ̮lamas.

Bu.14	**Konuşan**	**Muhammet Ahıskalı (1958 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**İnegöl İlçe Merkezi (İnegöl - BURSA) – 08.10.2009**
	Konu	**Hatıralar, hikayeler, konuşmasında seçilen cümleler**
	Ahıska'daki Köyü	**Gomoro**
	Sürgün/Göç yolu	**1944'te Özbekistan'a, 1994'te Türkiye'ye.**

(Posof hakkında) (1) şimdi ore^{y}e bir tene şė baraj ġursalar, he mė. / ... (2) ben_oni hele doẖsan bėşde, doẖsan_altide gėdmíşdim ki dedim gi, ba, abure^{y}e bí baraj ġurun. (3) düz_arazileri var posofun, he mi, aşşaẖki terefleri düzdür, pancari yėtíştürün, bi tē de şeger fabriḳasí devlete dėyin de, båbazdur_a, aureye bí tē de şeger ... fabríġası ġursun. (4) o köyler de zati hebhebbisi on seggiz bin nüfüsdür ... ġarışuĝ. (5) älli alti tene köy^{ü} var posovun, hebbisini yıĝışdursan on säggiz bin can. (6) on sekiz bin cani bi tē şeger fabríġasi baẖar. / (7) ėle bişe yabmaĝ_olur_orda ki ba // (8) zati ġar yaĝdı mi, aşíndi abu ögümüzdeki aydan sora bí ġar yaĝdı mi, ben gelende zati ėleyd^{i} de, bennen sora doẖsan_alti, doẖsan yėdílerdo o yol_açıldi, ireli o yol yoĝídi. (9) ġar gi yaĝıyėrdi, ulġara kí ġar yaĝıyė^{r}di, tamam, ardahanne ilişgi kesiliyėrdi. (10) ẖasda da ĝal... olsa ardahana gėdecaĝ_olsa, ē, bi türli̊ de o ġari yaramiyėrdler ki ardahana gėdsín. (11) bír de ne gördüm orda: / (12) ġız bi tená ẖasdāne yabmişler, ėle bi ẖasdāne yabmişler gi, inegöldö öle ẖasdāne yoẖ. (13) heb_o alman^{i}yada hollandiyada paraliler var yá ^{h}ani ordan gidíb orda çalışannar. (14) para yıĝmişler, bi̊tün avadannuẖlari geturmíj düzmíşler dē ani, cihazlarınė. (15) bi̊r ğünė, şėydá şimdi, bosofun yėnikö^{y}ün yaylalarında geziyėrím. (16) aşím sená baẖıyėrim dá ben do oyum. (17) şindí ġızıminen geziyėrim başĝa ġonú, önce ben geziyėrdim. (18) şindi ben de boynumdā bí foto^{ğ}raf makinasi, ḳamėra, arẖamda da bī äsger çualí, var_á ebíĺa arẖasına aliyler, ėlesi. (19) şind^{i} o daĝlari gezerim, hangi ot nėrde bitiyėr, res^{i}mini çekerım, adresini yazarım, kökünnen çıẖardurum, / hē, tämüzlerim, çantaya atarım, erbarı yaparım, onı araşdururum ki nedür, terkibinde neler var, benim_işim_o. (20) bi de daĝdan yaşaĝí ėniyėrdım ġız, bi da baẖsam kė, afėdersın_ikí öküzú ġoşmiş sėĺa ġoşmiş sėle, gäliyír yoẖardan. (21) oti de yúklemiş yúklemıj yuklemiş sėle, gėndi de çıẖmış_otun_üsdüne, öküzle imrene imrene ğädiyėr ki

o sėlin di ō, ẖızeg şeyléri var ya, tėkir degül de hani ... /// (22) ẖızeg gibi bişėy dā̄, ney^{i}se işde on^{u}n_adi. (23) bená ġalsa sėldür. /// (24) ẖızek dė şindi sen, ẖızegin böyüği. / (25) eb^{ı}le eddim dá, ola herşiydan başġa utanmiyėr misin, buġ ġader yükü yüklemişin buna, bir, ė yedmemiş gibi sen de çıẖmışın_on^{u}n_üsdüne. (26) gendi de nē̄rden, izmir, izmirde oẖumuj o doġ... doẖuz eylúl mi̊ var sizde? /// (27) ordan kimya müendisi kendi de çocuẖ. (28) orá^{y}á binēn, oranın mäzunu. / (29) hā̄, arẖasına da ġız_abu, // emeliyad masasınn_üsdünde ebıle bi tená, yuarlaẖ şė^{y} olmiyėr mė! / (30) lambalar_olmiyėr mi ışıẖlandu... onú ġoymüş_arẖasına gi gėce arẖadan bişe gelse, hani, işıĝí abíle vėrsín de ... /// (31) ẖasda^{h}ane^{y}e gėddim ki ġız, o çíhazlari ėle sögmiş daşımişler_ėle sögmüj daşımişler kī, kimisi abu öküzler^{ı}nın boynuna abū boyunduruĝun abu yanına ebiĺa soẖulan bişe^{y}si var_a, / sami, onnari almíşle götürmüşler_oraya soẖmíşlē, ānıyın. (32) sen bu milledden ne bekliyėrsin ki! ayniyuẖ da baẖ. /// **(Bir hatıra)** (33) daĝdan_ėndim posoun da daĝlarınnan aşaĝí iniyírım ġıs, indim_indim bi cėyran gölgim diyan bir yėr varimiş, ġurd deresinín başında. (34) geldim_oraya. (35) baẖsam, … hėç kisme yoẖ. (36) bėş_ald tene evler var. (37) geldım ora^{y}á, baẖsam, ocaẖ, kėrsan Duriyėr, üsdne de bişė bez_atıli. (38) geldím_ebül.. ebi̊lė ėddim_ocağa ki sicaĝ_ocaẖ. (39) kėrsana, bėzi ġaldurdum, baẖsám ẖamur var da hani içinde yoẖ da abu kenerleri ẖamurli kėrsan. (40) elími ebi̊lá vurdum baẖsam ki yaş ẖamur, yumuşaẖ. (41) ola bunda bişė bişmiş! / (42) he, başladım kiçẖun etmeye orda ki ya ne biçim insansız da av^{u}radan bi sefiri görmiyėr misiz de, auradan bi luẖma bişe vermiyėrsis filan. / (43) bi de evin_öğüne terev gelsem bi neney çıẖdi. (44) ha oĝlum ẖoşgeldín fíĺan. (45) bi tēn^{e} da arẖadaşım var. (46) ėy de, ē dėdi kė, ẖoşgeldıs filan, gelin oĝlum gelin buy^{u}run. (47) bi̊ aẖrı aurdaki bişė bi̊şüriyėrsiz de yiyėrsiz, heç misefir_içún bi̊ üş dört dená fazla büşürmiyėr misis, sizde o edet yoẖ mė? (48) dur bir sabur_ėd dėdi. (49) ele bi kilimı ġapíya buraẖdi, yėşil... minder sardi, yasduẖ ġoydi, oturun dedi oturduẖ. (50) gėddi ebile bir tabaán_içína abüle desde bişi gätúrdi, sora ab^{ü}lá tabaĝınan Bal getúrdi ġoyti, sora giddi, siz yėyin dėdi, bu gėddi. (51) aradan iki daġġa ğ̇ėşdi bi tená küçük_eble radyo almíş, bişe ġurcaliya ġurcaliya geldi, bi ġayda duddi bi yerden_işde bí türki mi ne işde, geturdi ore^{y}á ġoydí. (52) dėdím gi bibí ^{h}aydi buni aĝnaduẖ da bu ne? (53) dedi ki, oğlum sis şe^{h}er çocuğuna benziyėrsis de, bu olmasa ġarnız doymaz da. (54) çoġ gezdim_oralari. /// (**Bir hatıra)**

(55) fitoterabi uzmanıyım da, şimdi türkiyanı^{n} her yėr^{i}ni gėzdím, güneydo^{ğ}u ẖaríç. (56) o dā ildırın beyazıte çan gėddim, onnan_oyani ġorddum gėtmeye, çünki tipim müsaid değúl ġızım. (57) ha ben_oyum buyum diyana çán gendimi içerde bulurum. / (58) yōĝ ya, şindi daĝda gėziyírím he mi, saẖal basmiş, / a^{h}a da ägleddi jandarma, oğlum bi daġġa Dur hele sen kimsin, ne gėziyírsin, ẖa Dada ben aẖısẖaliyim da, oyum buyum diyana çan gendími içerde bulurum, ged bi dá ḳanıdla ki sen aĝısĝalisėn. / (59) hani dėmişler_e kí ġıs, tilkiy dudmíşler, molla tilkiy dudmíş, başınnan selley çıĝardmiş, ġoymiş tilkinin bu ... başına buraẖmıj. (60) dėmişle^{r} gi ula nė^{y}ėdiyėrSín? (61) dėmiş gi dur oni aşımdi yaẖalar_öldürürler de, tilki tilkiluĝuni subut_ėdene çan derısini soyallar demiş_onu molla zanallar da! (62) şimdi de ben orda me^{h}emmedluĝumu annadana çān genními içerde bulurum. (63) ėysi gėdmedim ama bu terefí, demür köyden dut, edirne demürköydán dut, bėla buralari çanaẖġaleden biyani, izmir, bö^{y}le gel bu terefe ḳon^{i}ya, ḳonyadan biyaní gel bō̂le işte, äsgişe^{h}iri mesgişe^{h}ir, kütahya. /// (64) he, o terevi de, ḳaradenizi ḳompule yayan gezdim, yaylalarını. (65) tā biyannan kō̂mbedden girdim, ziġanadan çıẖdım. (66) sizin daĝlari de gezzim. (67) gėddim böle tā iĝdıra çan. / (68) ġız_oralari heb gėzdim ġız. / (69) doẖsan yėddide gezdim. (70) sen_ele o aẖıd var miydin_allah bülür. /// (71) şeydür ġıs, iĝdırdan, iĝdırdan çıẖdım şimdi ḳarsa teref gelecam, tamam, üsdübaşım da killenmiş. (72) abu yaẖalarım killi bi^{r}ez de saẖal basmiş. / (73) he de geziyėrim. (74) evle sicaĝi, ter ġana batmişim. (75) dėdím gi ola ne gez^{i}yim_aburdan münübüsá binėm de yolun kenerindeim. (76) bi on kilometre gedėm, orde inėm. (77) bidgi örtüsü aynı ya, belki orda bíşe ... (78) minibusa bindim, bi kílometrá falan gėdduĝ, gėtsan... /// (79) bi kilometre gėdmijdim jandarma durdurdu münubusu. (80) ġapiy açtī, arẖada, arẖadan // dörd dene oturani ėndürdi, sen, sen, sen, en aşşağı dedi. (81) onnar ėndi, onnarın kimligler^{ı}na baẖdi, kimlikler^{ı}na baẖdi, tamam binin gėdin dedi. (82) bene hiç bişe sormadi. (83) şindi bende o zaman kimlig yoẖ, oturma izini yoẖ, hėç bişe yoẖ, rusya basbortunun da süresi bitmiş da. (84) o ki şovȇr ^{h}ama teprendi, bi^{r}az gė... dedım_ola şóvö bi daġġa Dur_ele, Durti. (85) candarma baẖti ki niya Durd dá, dėdim ki olo oĝlum bene niya sormadın, ki sen kimsin? (86) şovera baẖtí, ėtti böyle. (87) şovȇr gi gena teprenmeye..., ola Dur_ele ola dedim. (88) dő̂ndüm biyani, gäldi ġapiy aşdi jandarma, ẖayırdır dedi. (89) yoğ_oğlum, sen bene niya sormi^{y}ėsin gi sen kimsin, aburada ne gėziyėrsīn? / (90) he ne gėziyírsín_abura, niya

sormiyė^{r}sın_ay oĝul bene? (91) dėdi ki amcā, ķaşınma! (92) biz biliyorus kime soraca^{ğ}ımızı, gidin. (93) oġ ġader gezduḫ, oġ ġader gėzdim daĝlari, bīr defe, bir defe bene ne jandarma, oġ ġader jandarma da görduḫ bi defe^{y}e bi defe sormadí ki, ula sen buralarda ne geziyėrsin? /// (**İnegöl'e yerleşmeleri hakkında)** (94) tırabzona ğėşduĝ_a gemiynen, şimdi üş dene çocuḫ, bí ġari, bi ben. (95) bi de dursun diye bi arḫataşım va^{r}, o da üç çocuĝúnen, iki oğlan bi ġıs, bi da ġarısı. (96) biyani ki ğeşduḫ, şimdi, para yoḫ pul yoĝ zatė, yüz dolları^{m} var^{i}di ben türkiye^{y}e girende. (97) iki tená çantamız var, bi^{r}inde bením kitaplarım, birinde de çocuḫların üsdübaşi, bi de bizim_üsdümi̊z de. (98) yazda ki gälduḫ, ani dėduḫ gí no olur no olmaz_ab^{u} mondlarımızi alaḫ ki, baldolari, orda ^{h}ani olur ya hani, sa^{v}uĝ_olursa para yoḫ gí alaḫ da, orda gėyaruḫ. (99) şin ... iki çanda: bi^{r}inde kitaplar, bi^{r}inde de üsdi̊baş, üsdi̊baş da daa fazla ķışluĝ_usdübaş. (100) biyani ki gėşduḫ, ordá emniyed görevlileri var_a o oranın, ^{h}ani, limanın görevlileri de. (101) bizi aldile^{r} geturd^{i}ler, oranı^{n} hanė limanın emniyád şū̆besi var_a, bi bina da, tırabzonda, ore^{y}e girdúrd^{i}ler, oturduĝ_oturduĝ_oturduĝ_oturduh ävle darddi. (102) sora, ġız var şindi orde bi ķomise^{r}dür ne^{y}_ise bizi sorĝuliyan, ore^{y}á girdúrdler bizí. (103) ġıs sordí ki yā tamam geldiz de niye geldis, ḫayırdır. (104) diyėruĝ gí bis turis ge^{l}duḫ aha ba^{ğ}, turisd pasbortumuz var turis gelduḫ. (105) nėreye gėdiyėrsín? ė antalya^{y}a gälduḫ da turis. (106) şimdi Baldoya baḫiyėr, kitaplara baḫíyėr, çocuḫlara baḫíyėr, diyėr gi yoġ bu ö^{y}le turis murisluḫ dägúl de düzünü söyle de, ne^{y}e ğäldis? (107) diyėrim gi, beni söyledmesene, sen beni bi̊raḫ gidėm, zararsızım, köti i^{n}san degúlüm. (108) diyėr gi tamam burahmaya bi̊raḫacam dá neyinen gėçínecan? (109) ben biliyėrim sen gėri gėdmiyacan, ney^{i}nen gėçınacan? (110) dėdim gí valla dohdorum. (111) dėdi ki dohdorlu^{ğ}u bi kere yapamiyacan. niya? ėy se^{n}ın kimlí^{ğ}in yoķ. (112) ėē̆y, başĝa iş yaparım. (113) ne iş yapacan? (114) dėdim gi ba, sen dėdim çȯ^{v}ala tūlay^{ı} doldurajan sırtıma vėrecan, alıb götürüb_oraya boşaldacam, ordan dolduracam götürüb_ore^{y}á boşaldacám, etmegimi ĝazanacám. (115) neys^{e}, beni gėçürd^{i}ler_oyani, dursunu içári ald^{i}ler. (116) dursun da bişeler söyledi. (117) sora o ķadın çıḫdi bi adamí sesledi, yaşlı bi dede, gäldi, ne dedi ne yoġ, dede bizi aldı, geturdi bi sarı taġsi tutdȯ. (118) dėdi ki bunnari götúr ġaraja, inegöle bilėdlerni al, he, bindir, yola vur, sora gel ḫáber_ėt. (119) ben dėdim ki niyá inegölä, ben burda ġalma^{ğ} ışdiyėrim, tırabzonda. (120) o ġarí dėdi ki sen burda ķalamasın, säni nėre^{y}e yolliyėruḫ, ore^{y}e ged. (121) dėdim ki, inegöl_olmasa

da başẖa yėr_olsa olmaz mi? (122) dėdi ki yoẖ, niya dėdim, dėdi ki, oni gidersin ki annarsın, ore^{y}á ki ğidersın_annarsın. (123) neyse, bizi bindurdile^{r} neyse ineğöle yolladiler. (124) soradan_annadım ki, inegölde çoẖ çėşid milled var. (125) her yėrden gelen_inegölün pėk yerlisi diyá bişey yoẖ. ... (126) yarısi boşnaẖ yarısı arnavud, yarısı doğudan gelen, yarısí esgi a^{ğ}ısġali, yarısı bulġar göçmáni, yarısı pomaḳ, yarısı bilmem ē manāv, yarısė işde ne bilėm var da var. (127) on_úçün, mesēn sene kimse burde eb^{ü}le terslemiyír. // (128) gėçėgden de ben tırabzonda yaşıyamazdım. /// **(Bir hikaye)** (129) az bişem_oyan biyan_ėdersín, bír mahana bulullar. (130) ġurt şimdi ġuzi yiyaceymiş de, gelmiş yoẖardan, baẖmij gi aşşaẖda ġuzí su içiyír. (131) gelmij gi säni yiyecam. (132) diyir gí beni niye yiyecan, benım säne ne zararım var? (133) diyír gi sän suyu bulanduriyėrsin de. (134) diyi gi sen bennen yoẖarda Duriyėn, ben senín suyun nası bulanduraçam_aburdan su içiyėrmi... (135) yoẖ bulanduriyėrsin diye benım suyumi. (136) halbugi aẖan suyun_üsdünde Duriyėr. (137) bu heb bölö o^{l}du. (138) bizim şėnnig heb gėndini^{n} işgüzarlı^{ğ}ının_ücúbatından çalışġanlı^{ğ}ının_ücúbatınnan, kimsenín de pėg ẖaẖını yiyan milled dėilis. /// (**Bir hikaye)** (139) ben de dėdim ki bi tenesin dėdim bi tene ineği varımiş de, buni her gün götürüb derenın kenerínde ġazuĝu çaẖıyėrmiş. (140) her güni işde bír pėyĝambere şėydiyėrmiş amanat_ėdiyėrmiş gäliyírmiş. (141) aẖşama ğediyírmiş inegíni ğeturiyėrmiş. (142) bir gün dėdim, o adam ẖasdalaniyėr de, oĝlú götüriyė^{r} ineğí, ġazuĝuni çaẖıyír, gäliyír. (143) sabaĝınán gėdiyírler gi inegi ġurdlar yėmiş. (144) soriyėr gi ōlum hangi pėyĝambere sen amanat_ėtmişdin, şimdi gėdaẖ da o pėyĝamberden hani alla^{h}a diyaẖ alsın vėrsín_inegi. (145) diėr gi baba allaha amanat_ėtmişdim. (146) diyėr gi ola pėyĝamber ġurudi mi senın başan yüz yiğirmi dörd bin pėyĝamber ki, gėdıb_allaha amanat_ėdiyírsín! (147) di^{y}ėr gi baḇa alla hepsinnen böyük dägül mi ki? (148) diyė gi aha yėmiş, şimdi şige^{y}ede kimi^{n} yanna gėdecam? /// (**Bir hikaye)** (149) benım burda bir tene öyretmen_arẖadaşım vard^{ı} de, posofli. (150) şimdi bunun babasi, odtuz yíldur, alman^{i}yada yaşiyėr, gidmiş çalışmaya. (151) ōlu bundo oẖumiş mellîm_olmiş, çalışi^{i}r. (152) ġaẖiyėr de babasının yanına gėdiyėr misefirlúĝa. (153) odtuz yıldu^{r} babası orda çalışıyė^{r} almanya... bunü bündüriyėr arabasına, bölē gėzdüriyėr, şe^{h}eri işde, ebüle yėlleri gėzduriyėr. (154) gözel fabríḳaların böyüg fabrıḳaların yannarınnan gėçiyėllēr, işde bilmem nē, babasında tın yoẖ. (155) ebüle gäli^{y}iller bi yamaşdan gėçerke ormanın kenerinde diyėr gi, oĝlum hele bi daẖġa

Dur. (156) abu aĝaci göriyėn_oĝlum? ėy. (157) abunan ėle ėy araba mazısi olur kė! /// (158) diyėr gi, baba allahın seversen sen odduz yıl avrobada yazdȧ yaşadın da häle o mazide misin sen! (159) sen_au fabriġanı^{n} ya^{n}ından gėçende bene niyá dėmedin ġı oĝlum abu fabriġada işde bílmem ne üretiyille, böyle teķnoloji gelişdi. (160) niye görsetmedin de bu maziya gelende sení^{n} aẖlan mazi geldī? (161) bu aĝaca gelende. (162) mazi biddi baba yoẖ mazi. (163) bi çıẖ_o maziden sen. /// **(Bir hatıra)** (164) posofa gėddim. (165) gėddim, aynı ebile, auradan girende abu yoẖarısi bir ġat, he mi? auradan ki girduĝ_a bir ġat görün... aburadan baẖanda ikí ġat görüniyėr. (166) çüngi, o terevi bi^{r}inçí ġat topra^{ğ}ínen gömlidür. (167) biyannan görüniyėr bodrum ġat. (168) girdim_oraya Dada, sa^{h}abi alman^{i}yada. (169) yapmiş bėtonarma äv yabmi̊ş kö^{v}de. (170) şimdi abunu uzūncaman düşün, abu Balġoni. (171) ordan giriyė^{r}sin, ġapi^{y}_açir Balġona çıẖıyėrsin. (172) aburáya duar örmi̊ş ab^{ö}le, aburaya Dualėt^{i} ķoymuş. (173) abi̊re^{y}á de bi tene, / çėşme getúrmiş, ẖortuminan gäturmiş, ore^{y}e de çėşma ġoymi̊ş tualeti^{n} içinden. (174) yanȧna da gügüm ġoymiş, güğüm biliyen? / (175) şimdi Balġonnan baẖiyėrsin, aburada furun, ätmeğ büşüyėr, aburada furun, e mi, dē^{y} orda pin. / (176) pin, tauẖ kümesi, pin. (177) dē̄y_orada eb^{ü}le uzūncaman aẖor, mallar baĝlani^{y}ėr. (178) orda bi tene eb^{i}le cíşġar var çıẖmaya, dereye teref. (179) abu ġapın^{ı}n_ögi hāvli, abunun altında aurada da uzun taẖda ġoymüş áb^{ö}le, oturmaya, Dalda. (180) tualetin delügi, delúg. (181) delügún_altında boru yoẖ. (182) şimdi burda ġı otu...sın tab ėdiyėr, aşaĝı düşiyír. / (183) yo yoĝ_ula yėtmez, sänín milletindur. /// (184) şimdi baẖ betonarma äv yabmiş, ba almanyadan gelmij bėtonarma äv yabmiş_iki ĝadli, oni aẖli kesmemiş gi aurada bir ġuy_ėşi^{i}m de abuni äb^{ü}le boriynen_ore^{y}e götürėm. (185) ġıs neden söyliyėrsin sen! (186) git aşındi gene o Duriyėr_o ev. (187) gid, posova gėdersen sen bene tilifon_aç seni yönnendürem, ore^{y}e gid gör. (188) ẖa bi o dägúl, ġaç yėrde oldum, ġaç kö^{y}lerde gėzzim, genelligle öyle. (189) aẖbóna buy^{u}run, tumba buy^{u}run. /// (190) ġız, ẖayvannarın pisiini addı^{ğ}ın_ebile yığduĝun yėr neredür? (191) aẖbun, hayvan gübresi aẖbun. /// (192) buni ėşidán adam parçalanur, bō óy bu yalan söyli^{y}ė diyácaẖ, ama gėrçegi o. (193) aşındi posofda yoẖdur. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (194) aō tilki kümese girer de tauẖlar perem perem_o^{l}ur ĝaça^{r}lar_a ėle olduẖ. /// (195) o adam var_a bize gün vėrmiyėr, bizi dögiyėr, silah atíyėr ġapide, çıẖın gėdin diyėr. /// (196) çėkişmeyá birebi̊rdürler, ġåvĝaya. // (197) mezeredluĝ_işleri var_a, dögmaĝ_íşi. ///

(198) ẖırsızlayıb. /// (199) efledúni şėydē otuz doẖuzda ġulag_ėdmişler gėtmiş. (200) ġulaġ nädür biliyėn? /// (201)varli adamlari, molla adamlari duddiler de áni sen varlisin, sen^{i}n iki tene öküzún var, ... sibirye^{y}e sürdiler. / (202) he ġulaġ_o işde. /// (203) biz_abunda ki bunnen ġonuşiyėruğ, sen Duyyėr misin? /// (204) baẖ amanıgidi bi yėrde, äğer bi yėrden bene bi daş gelürse säni ben bulurum ha! /// (205) bizansı yenkdi. /// (206) yengildiler bunnar. /// (207) iki salẖum_üzüm_egletmişdim öteğün. (208) ben gelecağını bildim, o günỉ aẖşamına toplamadım, iki salẖum ĝaldi. /// (209) çigeleg. /// (210) söbe. /// (211) iştiyir. /// (212) sen ne sėyilli adamsın dedi ki. /// (213) he sėyilli demaḳ, intėresan ... sen ne intiressin adamsın, ne intiresan_adamsın, ani annamỉ bu. // (214) nē̄den_aẖluan geldi bu sös! /// (215) ġud lobiya. /// (216) biz buyuẖ. // (217) şimdī, kim ne diyarsa dėsin, ben bilduĝumú söylerim. (218) bizde elbỉrluğu yoẖ. (219) elbỉrluĝu olsa bizde biz şimdiyá ĝader yėrimizden hiç sürülmezduẖ bile. (220) biz ordan pėrişan_olduẖ gedduẖ. (221) bunnar burdan etmeg pėşíne pe^{r}işan_oldi gėddiler. /// (222) senın babā^{ı}n vaẖdında ġoloblar^{i}nen yaĝlar_ebile düzülúrdi, anan da bi de üsdüne ebile ėderdi ki kisme çalmiya üsdünden bişe. /// (223) hėç abu çocuĝan ėle yaptın da yėdürdün mė? /// (224) ġız o da çeşid ẖoros. / (225) yoẖ burdan_aldım da denízli ẖorozi. /// (226) sen ne iş yapiyėn? /// (227) yaĝmur maĝmur ġar ġıyámadda ore^{y}e girsín Daldalansınnar yani. /// (228) hä de ġız, üsdü örtülü olur_ebile Daldȧ olur girersin de yaĝmur_enmes. /// (229) ġarĝa dėmiş ġaçġaç kimi gezmaĝ_ışdemij de, gendi gezmesin^{i} de unutmiş diya bi^{r} mesel var. (230) ġaçġaç biliyėn nedúr? saẖsaan. (231) ġız_au ġarĝa^{n}ın bayaz ġanatlısi var_a, ġuyruĝu uzun ebỉlá öter.

Bu.15	**Konuşan**	**Mürsel Çakal (1958 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**İnegöl İlçe Merkezi (İnegöl - BURSA) – 08.10.2009**
	Konu	**Sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Harcam**
	Sürgün/Göç yolu	**1944'te Özbekistan'a,** **1990'da Azerbaycan'a,** **? Türkiye'ye.**

(Çocuklarınızın adlarını kim koydu?) (1) dedelerimis, babam, annäm, babam. (2) benım bir hemdī adli ėmim varıd^{i} de, babamın ėmisi de. ... (3) hemdi ėmi diyėduẖ ẖocaydi. (4) ȇ̄ yüz bėş yaşında bursada befat_ėtti, re^{h}mete gėtti bunda. (5) o, adlarımızī, ġızların_adlarını o ġoydi. (6) hedice dedi^{ğ}í ẖed^{i}ce anamîzdur. (7) ẖocaydi de. (8) o ġurannan mi fílannan mi ... aldi. (9) oĝlannarın_adıni annem. (10) dėdi ki bu benım ġardáşlarímdúr, mehemmed de var musa da var, de böyle. // (11) bänım_adım mürsel, yani o Daylerimizden, ėmiler^{ı}mizden al^{ı}nan_adlardur bunnar. /// **(Soyadı hakkında)** (12) he, çünki yitmesí^{n} ad, isim yitmesin. (13) baẖ biz_abıre^{y} ğelduẖ, bir şė^{y}i daa anlatėm bilduum ĝader, abunda ço adam ȇ̄ sovėd ad familyasıni degişdi. (14) yani, meselen mürselof_ise, tamam başĝa bayraḳtar_aldi. (15) ya bişe başĝa ... ad_aldí, soy_aldi daa dorusú. (16) ama ben, bis, şahsen bis, aha yanımdo oturiyėr, de gi sen^{ı}n soyadın nedür? (17) aha ba yanımdo oturiyėr, sor soruş. /// (18) o yüz yiğirmi bėş yaşında azerbeycande bin doĝús segsenınci yildá rä^{h}mete ğėddi, yüz yigirmi bėş yaşında. (19) hemın_adamı dedemın adına sülalemis çoẖdur. (20) oġ ḳartėn torūn çēl çocuĝ_o ġárten var gi eğer yı^{ğ}ışdursan bír yüz yiğirmi can_olur. (21) ama hebbimíş şu an, şu an hazır hebbimis çaẖal, oni de ... azerbeycanda ov gėdiyėr dá, çaẖalov gėdiyėr. (22) ama ḇunda gena çaẖal_alduẖ, yütúrmáduẖ. (23) ben bunda değişebülürdüm, mürsel vähbioĝlė diyabülúrdüm ama dėdim yoẖ. (24) áni biz_eyle düşúndȯẖ. (25) ki dedemizin soyunė adınė yütürmiyaẖ ki gelecaẖda, bayaĝ muammet_anlati ya ği ğeleça̱ẖda, tarıẖ gälür, bunnar kimdendi, nȇrdenidi, náyidi, hē o dedemizi tanıyannar çoẖdur, ėsgiden. (26) ama bení kim tanír! (27) misal benım çocuğum o^{ğ}lumi kim tanur! (28) hä yėni

yėtme tanur da ama ės... (29) kő́k yitmesín diip, o annamda, biz o soyadıni alduḫ. /// (**Sözünü yarıda kesen birine der)** (30) bir daġġa, sözümün canı var.

Bu.16	**Konuşan**	**?**
	Derleme Yeri-Tarihi	**İnegöl İlçe Merkezi (İnegöl- BURSA) – 08.10.2009**
	Konu	**Sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Yk. Sımada**
	Sürgün/Göç yolu	**?**

(1) burasi yalẖı. (2) yalẖı, känar ... / (3) kȫden dişarí yanı.

5. HATAY İLİ

Ha.01	Konuşan	Şöhret Demir (1939 doğ.)
	Derleme Yeri-Tarihi	Kırıkhan İlçe Merkezi (Kırıkhan-HATAY) – 19.06.2009
	Konu	Sohbet
	Ahıska'daki Köyü	Sür
	Sürgün/Göç Yolu	1930'larda Muş'a, 1957'lerde Hatay'a.

(1) benım_adım şöhret demir. /// (2) yėdmiş yaşındayım, oḫuryazarım yoḫ. (3) bayram benden_iki yaş bö^{y}ükdür. / (4) ġardaşım benden_iki yaş böyüktür. **(Nerede doğdunuz?)** (5) şirvanşeyıḫda, / bulanıḫ köünde. /// (6) zatan_anam tez_öldi, ḇaḇam da geddi bi̊r kürd ġarısiynen evlendi. (7) kürdlerınen_oĝraşduḫ durduḫ. /// (8) bēn on sekiz yaşındaydım bur^{i}yá gelende. / (9) yōḫ bekardım, / burda evlendım ġızım. /// **(Düğününüz nasıl oldu?)** (10) düünüm_olmadı, bän ġaşdım. / (11) ġayınbabam ġolumnan tutdú götür... tatlımı yedıler, iki gün sora da analuĝum bení döğdi. (12) ġolumdan tutdı aldí götúrdi. /**(Analığı hakkında)** (13) bäní döğerdí, bayramı dö^{ğ}erdı, ġardaşım_aĝlardı aĝlardı, ben de onnan barabar aĝlard... / (14) e analıḫ deėl mi! (15) allah kimse^{y}i analuĝ_eline düşürmesín! / (16) anali̊ğım gelende ben yėdi yaşındaydım, bayram bėş yaşındaydí. / (17) kúrdidi gendi. (18) biz de isınamadıḫ gendıne. (19) bu hacı kezımın_anası halamdi ya, o bö^{y}üddi bizi, soradan_aldi yanına. / (20) na annatim_analıĝım kürdin biri. / (21) dögiyėrdī, ġualiyėrdī, edmeg vėrmiyėrdī, tandıra atiyėrdi bizi. / (22) vallahi, başımızdan tutėrdi gi tandıra biraḫaḫ diyá, biz da ġaçiyėrduḫ, elindan ġurtulma^{y} içün. /// (23) vallah vallah, başi̊mızdan tutar, tandi̊ra ati^{y}ėrdi. (24) elınden ġaçardıḫ, ġaçar bibimin yanna gede^{r}, o ^{h}aci käzímın_anasını^{n} yan^{ı}na, or^{i}ya gėderduḫ, çocuḫlar_aĝliya aĝliya. (25) anam_ölerken dedi ki, ben bö^{y}ügdüm ^{h}epeyce, bėş yaşındaydım, // anam dedi ki binalė, dedı baḫ, günaham mabalım sene dedi, benım ġızımın saşlar^{ı}ni kesmiyasın. (26) bi saçım vardí ebile. (27) tamam dedı. (28) baḫ analuğ_ elne biraḫıb da dedi kesmiyasın. (29) çoḫ efedersín siz de benım oĝlum yėrındesís, anam çocuĝ üzerıne öldi. (30) o nesiyatí vėrdi, tamam dedi. (31) onnan sora ki işde o ölduḫdan sora analıĝınen gi evlendí, gece lambay^{i} yaḫmi̊ş, üsdümüzá ataş vėrmíşdi bėle, saçımıza başımıza. (32) öregler^{i}mi de kesmíş ortaya

bíraẖmíşdi. (33) sabaĝına ġaẖdım baẖdım kü öreglerím yėrde, örü^{y}ürdü anam saçımi. (34) onnarı toblamı... kesmíş bíraẖmíş. (35) şindi bizim memmedin yasduĝun^{u}n_içindedır, memedí beke bi̊lürsi̊s. (36) bayramın ġardaşı, ġardaşım benim. / (37) hele saẖliyí ġardaşım, admadi. / (38) vallahi billahi, baẖ dedım ġardaşım buní sen^{ı}n_anan yapdi̊ĝi̊di̊r belá, yasduĝu elimden_aldi vermedi. (39) hele onun yasdıĝında. (40) allah kimse^{y}i analuĝ_el^{i}ne düşürmesın. / (41) hē gecá uyurken. / (42) yooẖ ne Duyum_e ço... yatiyėruẖ. / (43) çōẖ çoẖ, alla kimsenın çocuĝunu analuĝ_el^{ı}ne bíraẖmasın. (44) yaní gülmedım, anadan da gülmeduẖ, babadan da ėle gelduĝ ... (45) benım çegduĝumú allah kimsenın başına vėrmesın. / (46) ġaynanamı allah ġorusun. / (47) ġaynanam burda ... baĝırıyirdi, ... dedı sen_orda baĝırıyėrsın ben burda Duyyėrím diyėr. / (48) vallahi yemin_ediyėrdi, dedı ki vallah. / (49) móẖdar dedı sen gel^{ı}ná baĝıriyėrsın dedí sesın_or^{i}ya gäliyír, valla^{h}a. (50) hēç bir ġızi benzemämiş, bir tek abu. / (51) hē vūy, he he. (52) ama yeter çoĝ ey, yoẖ yeter ėy. / (53) görümcem. /// (54) allah kimseyi älden ayaẖdan düşürüb de oĝlum ġızım dedirddirmesin. /// **(Çocukluk günleri ile ilgili)** (55) ma^{h}allemizde ävreng gėderdi böyüg. / (56) hävrenk, de... der^{i}ye gėder. (57) inerduĝ_onun kenarına, gedár suya düşerduẖ çimerduẖ. (58) oĝlannar ġızlar birbirni şindi bura gibi midı! (59) kimse kimsenın ġap^{ı}sına gėdemiyír ġızım. / (60) hee, burda. (61) kimsenın ävıne gėdemiyírsín. (62) orda bütün_oĝlannar ġızlar düşerdi̊ẖ ne^{h}ire. (63) çimerduẖ çıẖar ġaçarduẖ birbirímızın_arẖasına.

Ha.02	**Konuşan**	**Kazım Deveci (1919 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kırıkhan İlçe Merkezi (Kırıkhan-HATAY) –18.06.2009**
	Konu	**Sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Torelte**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Muş'a** **1950'de Hatay'a**

(1) afyon ĝarasınnan ġaḫmıj babamın dedesi, alışvėriş_ėdermíşle, gėdermişler, tā, urusyaya he aḫısĝaya felan. // (2) or^{i}ye gėdínce hüdüd ġapanmış, orda ĝalmışle. (3) he, orda ĝalmıjler_artîĝ_orda da üç ĝardaş_olmış. // (4) ġominiz zamanı. (5) çoçōḫlara ğėdiyor oḫulda ba^{ğ}ırıyo, alla^{h}dan şeger_isde^{y}in, tō̄be esdāfúlla. (6) çocuĝlar bāruy... ne annar, ... şeger ver allā. (7) şimni de lelen, lelen şäger ver de^{y}in. (8) leylen şäger ver di^{y}ende çocuḫlara şeger_atıyor. (9) çocuĝlar^{ı} ĝanduriyėr, çocuḫlari çevirecek. (10) ėy bîz müslüman, nası ĝabul_ėdaĝ_alla yoḫ diye! (11) māl, ĝoyun, äv, eşya, böle iki aḫır malımız vardi, babamın. (12) yataĝ iş, parasi altıní olan aldi, olmiyan elinnen, çocuĝlan_elinán dutan gėcá ĝaşdi, gėce. / (13) toreltede, bis toreltelîyuḫ. (14) dedengil şeyli, súrli. /// **(Afyon'a gitmeyi hiç düşünmediniz mi?)** (15) babama dedım, baba gel gedaḫ, dedím, o zaman muşdaydıḫ da^{h}a o zaman yeni gelmiş..., muhacı^{r}lıḫ, bişe yoḫ, bara yōḫ. (16) dedım baba gedaḫ, gedaḫ dedım sen bülîyorzun. ... (17) gedaḫ dedım_ordå sora^{ğ} óyrenaḫ, tanışaḫ, bulåḫ gend^{ı}lerní, sül^{e}lemizi. (18) iy ney^{i}nen gedaḫ diir ... bişe yoḫ, para yoḫ bije yoḫ, íşde o geldıḫ çoḫ şüḫ́ür_aburiyå. /// **(Nerede doğdunuz?)** (19) aḫısĝada. (20) he on dört yaşında... ben gelende, her şėyi bülürüm. /// **(Kaçış hikayesi)** (21) kafiri ėle şėydi, köpegleri vardı ki bóynunda fener. // (22) müslümannar, nėrden gėşdiní kópegler bîlirdi. (23) bi işıldaĝ_atiyirdi, // öyle işildaĝ mermi addı mídi, āyni şėy kimi görükiirdi. (24) o zaman yėre yaturėrdiler. (25) babam diyėrdi yere yatın, yere yaturiir bizi. ... (26) bir dere yau, şu ĝader bir dere, gėşduḫ dereyi, rämedluĝ babam dedi ği yatın geşdı^{h} huduti. (27) yau milled di^{y}or sen delí misin yaḫaladacan bizí feĺan. (28) ōlum dedi yatın, geşdiḫ́ hüdüti. (29) yattuĝ_orda, sabā ışıhlandı ĝaḫduḫ, şölê bizím camını^{n} yolí kim^{i} birez rampa var, çıḫdu^{ğ}_orda da båbamın bi aḫrábesi var^{ı}míş_o kövde. (30) boynumuza sarıldíle, äsgeller ... ġurbånnar kesmaḫ ... /// (**Konuşmasından seçilen cümleler)** (31) sinirliye ġırli diyėlle. /// (32) ġırli sinirli

aynı kel^{i}me. /// (33) kazımın_evinde cuma namazını ġılacoȯh. ///(34) aşıĝ_oynardıẖ. /// (35) üç aşıĝ_o ĝurardi bölẙ düzerdıẖ yėre, üş bėş yavuz ben, beş yavuz_öteği arĝadaş. /// (36) şorda durardıĝ_atardıḳ. (37) heğer vurduĝsaẖ, häbsini alırdı, hengisi vuruldusa o alırdi. /// (38) yünkden yün alirdi, ĝoyun yününden yün_alırdí. (39) südden süd_alırdi. (40) diyárım_e, yėddi ev, faẖırın_evini bizden, benım, bir fındıĝ öküzümüz vardi. (41) babam hälí durumu iy_oldu^{ğ} çi̊n, yėddí evín vėrğisi^{n} vėriyėrdí. (42) geldi o fındığ_öküzü götüriyėlle, e aĝli̊yorum, boyn^{u}na sarı... oni̊, öbürünü ğötürün. (43) ilĺa ėyisín^{ı} ğötürdiler. (44) yaĝdan yaĝ_alırdi. // (45) onnan sora işde ġaşdıẖ.

Ha.03	**Konuşan**	**Kebire Durmuş (~1939 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kırıkhan İlçe Merkezi (Kırıkhan-HATAY) – 18.06.2009**
	Konu	**Yemekler, sohbet**
	Ahıska’daki Köyü	**Yeniköy**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933’de Muş’a,** **1950’lerde Hatay’a.**

(Yemekler hakkında - Sinor) (1) anam sinori yapardi, bilin mi, edmeg doĝrar, somin_edmeglerden. // (2) yaḫ soĝani yaḫardi, biber_atardi tozḇiḇer, üssüne de yoĝurdi tökerdi, ġaynadín mi, // o ġaynadı mi o edme^{ğ}in_üsdüne döker. (3) aā sinor_oldi ġızımcan. / (4) hē, o^{l}turur yiyėller ġaḫallar. (5) ^{h}ama be̊le dägül. **(Kurut)** (6) onu ġurut_ezelle, ġurut ġurudiyėller ya, burda duzlu yoĝurd diiller, bizim_orda o yoḫdur. (7) şimdi böle bi çanaḫlar var, o çanaḫlar^{ı}n_içinde ezeller_onu. (8) o yapraḫ ḫınġalına da ondan tökellēr, sinora da ondan yapallār, ayran çorbasın^{ı} da ondan yapallar. (9) böle yoĝurd moĝurd ġullanmazduḫ bis. (10) böle gündá ġurudiyėller_oni, güneşde. (11) daşlar kimin_oliyėr_o. (12) oni ártuḫ ezeller çanaĝın_içinde, sicaḫ suyne^{n}. (13) äzellēr_onna^{n} her şeyi yapallar. /// (14) tabi oni tepsilere ġoyallar, üsdüne dülbend_örteller, tozlanmasın diye. (15) ġurudurlar, çȯala doldurur asallar yoḫardan. / (16) ne_vlim_ijde, abu güneşde ne, ġoy iki güná ġurur. /// (17) güneşe ġoymazlar gün tadar. (18) böle Balġȯnnar_oliir / üsdüne de dülbent_açallar. (19) iki ğün sora baĝarsın ġubġuru ġurumuş_o. /// (**Ailesi hakkında)** (20) hepsi rāmet_oldi. /// (21) gėddi hepsi geddi. / (22) ġocam gėddi, genç bacím gėddi. / (23) otuz beş sene oli^{i}r. / (24) dē̄y çocuḫlarım küçüğidi da^{h}a, ġız mememdeydi. / (25) iki ġız, bi̊r_oġlan. / (26) ḫadice, uĝūr, lülüfer. / (27) küçüğidi daa. / (28) ne yapim? çalışdım. / (29) çırçıra ğėdárdım, çapaya ğedarım, ná yapacan! (30) nä iş var burda ki! /// (**Kaynanası hakkında)** (31) ya, gözel_olmasa ġayınbȯbam alurdi mi! / (32) ġaynanam_ėydi alla rāmet_ėtsin. (33) kėşkem Duraydi. / (34) çō^{ğ}, şindi sēmesin de bäni çoḫ severdi, öbüllerni sevmesdi, öbür ğelinnerni. /// (35) kim baḫi^{i}rdise onnen çıḫdi. **(Konuşmasından seçilen bir cümle)** (36) ġoymadız ki yapėm.

Ha.04	**Konuşan**	**Nişan Evdençıkmaz (1940 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kırıkhan İlçe Merkezi (Kırıkhan-HATAY) – 19.06.2009**
	Konu	**Türkiye'ye kaçışları, düğün adetleri, yağmur yağdırmak için yapılan bir uygulama, çocuk oyunları, bir hatıra, maniler, yemekler**
	Ahıska'daki Köyü	**Niyala**
	Sürgün/Göç Yolu	**1930'larda Muş'a, 1952'lerde Hatay'a.**

(1) ne annadėm ġızım ben. (2) ben yaní buranın çocuuyim. / (3) bením_adım nişan. / (4) soyismim evdençıḫmas. / (5) ġaç yaşındayım ola? /// (**Türkiye'ye kaçışları)** (6) şindī benım babamgiller çıḫarken, nenem ėĺa annadiyėrdi, biz dedė ḳızımızı gelin_ėdduḫ, ayni gėcesi, yataḫların_içinä şe^{y} ġoyduḫ, yasduḫ, başlerni ördduḫ, biz türkiye^{y}e ėĺa ĝaşduḫ. (7) ġaşdıḫ, onnan sora, yarımıs dedi, tutulduḫ yoldā, suyun_arasında vurulmişler, kimisi gėdmiş. (8) yanı babamgilın do^{ğ}um yėr niyala. / (9) he, aḫısḫanın niyala kö^{y}ünde. (10) ġocamın dā, doĝumyeri yenikö^{y}. / (11) evet, o da yenikö^{y}li, aḫısĝȧ doĝumlú o, ama ben türkiyá do^{ğ}umlíyım eşim aḫısĝa do^{ğ}umliydi. / (12) şindi ordan zatan bulanuĝa gelmişle, babamgil bulanuḫda evlenmiş, babam_ölen çaĝí. (13) bis_á on_iki yaşında on bir yaşında bur^{i}ye gelduḫ. (14) ama nenemgiller_onnar vardi, amcalarım, nenem, ėle işde. / (15) aḫısḫadá ne yabîymişler: ekib biçiyėlmişler. / (16) arpa, buĝda, onu söylerdi. / (17) meyveciluḫ kö^{y}i dägülümiş babamgilin. (18) ama eşimín meyvá terefi varimiş. /// (**Ahıskalı gelinler hakkında)** (19) ĝaynanasına ĝaynatasına çoḫ hörmedli çoḫ ḫızmetli darvaniiller ġızım. (20) onnarın gälínluĝú yaní buriya uymas. / (21) onun gälínluĝė, önceden_istelle, yanė görüş... isdeller, nişan taḫalla. (22) ahli yıĝulur, ġorusu ġomşusi yıĝulur, nişan^{ı}nı taḫar, yüssüğünü taḫar. (23) onnán sorá gälinnuĝ_eder, hėç ġonuşmaz o gälėn. (24) ġayınbabaynán ġaynanaynen görüminen ne gänninnen böyüġ_olan kişiynen, adamlarına^{n} ġonuşur. / (25) vallah ben il^{i}yas dayınan ġonuşmiyėrdım, o tükenci il^{i}yas dayı vardi ya, aha öldi ben gonuşmi..., / ... yirmi, yirmi beş sená ġonuşmadım.... / (26) he bişe dedi mi işerát_ėdiyėrdi. (27) yani yoḫdu^{r}, hoşgeldın diyėrduḫ. / (28) hoşgeldın / yanı temenni. / (29) eved temenni, he, temenni ėderduḫ. / **(Düğün adetleri- Şerbet)** (30) var, şerbet var. / (31) oni işte

verirken hemen şerbet yapallar. (32) ē̃, bir genç, şerbeti gätı̊rür tepsin[i]n_içinde,o ġayınbaba da o şerbet veren kişiye para verir, bahşış verúr. (33) ama o zamanın parasí bir lira m_olurdí, bėş lira m_olurdí, / gönül_almaĝ_ıçı̊n ona para verürdė. / (34) valla bením düünüm_olmadi. (35) o zamannarı daul ma[v]ul bizde yoĝudė, sorȧdan çıẖdı bu daul işi. ///**(Kız verme)** (36) äsgiden vermezdiler. / (37) ama bėle yabana vėrmezdíler. (38) terbiyali tertipli olan_insannara verürdíler, sorardíler. / (39) belki bir gün vere... on gün verecaẖ yer[ı]ne bir ay beklerdiler. (40) onú araşdurı̊rdılar ki bunun soyi ne sopi ne. / (41) hä äsgiden belá alıb da biraẖmaẖ yoĝıdi. (42) nişan taẖıb da geri caymaẖ yoĝıdi. (43) zatan_oni geri caysaydı onu[n] ġardaşı vururdú oni. (44) oni e asdá ele bişämiz yoĝıdi. (45) ama şimdi, bür gün nişannanir_on gün nişannáni[i]r, gezi[i]r tozi[i]r onnan sora, haydė bän sä[v]miyirím, o zamandan sevmiyaydın. /// (46) sormadan sual etmeden. (47) şindi, äsgiden sorȧrdíler, aceb bu, sülelesinde mislimannuẖ var mi yoẖ mė? ... sorardi. /// **(Kız isteme)** (48) he isdeller, üç kerle isderler. / (49) üş sefer, usulü var, o edetimiz yani bizim oranın_edetín[ı]. (50) biz_aẖşama bı̊r ġıza gėdduẖ hemen vėrdíler, valla[h]. / (51) häe, ... kö[v]ünde. (52) ele degül mü aha benım_aẖrabam. / (53) ama benım ġızım çoẖ ordan ẖabar saldı saldi. (54) dedi ki ... ben de sordum ki asli nädür, míslimanise buyursun gäsin. (55) yoẖsa yoẖ dedím, ben vėrmem. (56) isdanbólda ġırd dene adam var. /// **(Eşiyle tanışması)** (57) ben_aşşaǧė şehere ėndım, // ämmi... amcamın ġarısi gönderdi, gėd yumurta al gel.(58) ben de yumurtay[ı] gėddım baẖdım ki, benim eşim belá Duriyír, asgerden gelmiş. (59) ama ėle iri yarı adam ki, adi seyfo[y]idi, alla rämet_essın. (60) ben belá baẖdım ama adamı utandım. (61) asger bene baẖiyėr ben_utandım, başımi yere egdim, geri geldım äve, ahşamına düyürçi geldi. (62) ahşama düyürçi geldí. (63) demíşler ki o ġızí alaẖ, nişanı alaẖ sene. (64) demiş, valla o isidmenin neyini ali[y]irsín, zatán ki öliyė ġıs, zayif, köti. (65) neyse allaın_emri var[ı]di, valla vėrdile. (66) amcam verdi, zatan_öksüzdüm ben de. / (67) hayır, beğenmemişdím valla. ... (68) beğenmemişdim_ama tabi nikah ġıyılduẖdan sora insan mec̱bur_oliir. / (69) ġaderıne razı oliir. /// **(Yağmur yağdırmak için)** (70) bir de yaĝmur yaĝmaya gelen çaĝısı havalar ki, yaĝmı̊r_isterduẖ yaĝmura, bir süpürgeye elbisá geyduru[r]duẖ çocuĝ_álbisasi. (71) a ġodi ġodi gezerdíler. (72) ġodí ġodi ne isdir? (73) ġodi allahdan bir yaĝmur_isdiyėr, verenin bir ġızí olsun, bi_oĝlu ossun, vermiyanın ġızė tandıra düşsün yansın. /// (**Çoçuk oyunları - Kayış)** (74) hä ġayış da oyunnarı varıdi. (75) ē, vururdi,

ġaç gėçilisín? beş gėçili. (76) yanı, beş geçi sende, beş... dörd gėçi bunda, on gėçi bunda. (77) vururdi, kime diyėrdi diyėrdi niye ben vėrecem beş giçili vėrsın. (78) o diyardi niyá ben verecám dörd geçili versın. (79) işde bele oyunnar da beleydi. / (80) ġa^{y}íş_oyunü mi? / dörd bėş kişiynen_oynaniyír. ... / (81) gözünü yumuyė, a ondan sorá ele ġamçiy^{i} vuriyėr_arẖasına. (82) kim vurdi, di^{i}r. (83) ta͟bi diyėr ki bėş geçili vurdi. (84) o ġarşiki soriyėr ki sene kim vurdi? (85) diyėr beş geçili vurdi. (86) ġaldı̊riyė diyėr beş gėçili niye vuracaẖ! on gėçili vurdi. (87) gene yati^{y}ir. // (88) vuriyėr diyėr ki ġaç kėşili vurdi? diyėr dörd gėçíli. (89) halbiya on gėçili vurdė, gėçėsi olan. (90) onú bulana ġatan_ō / ebe^{y}_oliyėr. / (91) tabi yere ġapadiir, gözünü yumuyėr. /// **(Çocuk oyunları – Heneke)** (92) başĝā, heneke oynarduẖ. / (93) heneke. (94) şölē taş, ē yuvarlaẖ daş, e çizgi çizer atarduẖ, ayaĝımızı tek_oyun_oynarduẖ. (95) şẻle çizilü^{r}, a^{h}a bur^{ı}ya daşı ġoyar geter, abu çízgi^{y}e geldi mi, düşdı̊ mė o çıẖar. / (96) o dā üş dörd kişiyne^{n}. /// **(Bir hatıra)** (97) bu muẖderin Dayısi, barabar ẖoce^{y}e gediyeruẖ. (98) yavrum niya ġonuşdıriyė^{r}sıs! /// (99) bunun Day^{i}siynen ẖoce^{y}á gediyeruẖ. (100) ẖoce^{y}e gėdduẖ, hepımíze şey vėriyėr, ders vėrii^{r}. (101) ders verdi, ben de çıẖdım, otun başına. (102) taya var, ot yıĝallar, ġışın mallar yėme^{y}_için, inek. (103) çıẖdım, otun başına, türkü söyliyėrim. (104) kelo ġurban söyleme, kelo hayran söyleme, ben bir kelim keçelim, a^{ğ}am gelı̊r söylerim, paşam gälür söylerim, seni de böhdan eylerím, atíli^{y}ėr düşiyėrim. (105) onun Day^{i}si, dayın_adi neydı̊ ola? /// (106) he he hėkmed. (107) dedi, vallai dedi säni dedi gėdib söyliyecám dedı ẖoce^{y}e. (108) dedım nere söyliyecan ẖocá^{y}á! (109) vallah söyliyecem. (110) neyse gėddím. (111) ėrtesi günü oldi_e tabi, cuma gėçi^{i}r, cumadan sorá gėd^{i}yėruẖ. // (112) gedduẖ, ders verdi, dersimi bil^{i}medim. (113) dedı ġızımcan hele gel abure^{y}á. (114) sen dedė keloyu söyle ben seni dedi. (115) ė ben da^{h}a ẖocanı^{n} yanda ne söyliyım utandım ġaldım, nası aşíndiki kimi. (116) dedi yoẖ sän söyle säni afėdecám. (117) äliná aldi bi çipli çubuẖ, / çubuẖ, (118)/-yan nee diyon, yaş çubuĝa mı?-/ (119) yaş çubuĝa. (120) çipli çubuĝ_aldė, bene bir tene vuran ça^{ğ}ı, ġarısı, alla rämet_etdı, ẖoca ġurban_olem buna vurma bu yetimdür. (121) dedim_ėtme sän Dūr, sän du^{r} dedım sen bänı ẖoce^{y}á gäldın da ẖabar verdın. (122) ey daha, onnan sora, daa bilmem. (123) çocóẖlu^{ğ}umuz bele gėşdi. /// **(Maniler)** (124) ay de değı̊l yıldızım, gälín değülüm ġızım, ay bacada Duran_oĝlan, ben_ävde yalaĝuzum. (125) aẖşam_aralar bení, fitil yaralar beni, yarsız döşege girsem, döşeg yaralar beni. (126) aẖşam_arada ġaldi,

fitil yarada ĝaldi, yıẖılasın da^ğ lar seni, nazlı yar nerede ġaldi. (127) yari yolladım yola, gözderım dola dola, oyna buludlar_oyna, yar yolí särín_ola. (128) odaya sardım posdi, şü gelen kimın dosdí, bu gelen di^y im, bu gelen kimın dosdí, gören maşallah desín, kimin var böĺa dosdi. /// (129) damda çayír bidmez mi, süpürseler gėdmez mi, size diyėrım aĝalar, söylediğim yedmez mi. /// (130) bu daĝı aşem dedim, aşem ġavuşám dedim, bir mafasız yar_için, ėllere paşa dedım. (131) bu daĝın_oylumuna, ġuş ġonar yaylımına, yar haġġını halal_eyle, gelduẖ yol ayrımına. /// (132) ġala bir beden_olsa, ġalaya gedán_olsa ... /// (133) ġarpi̊s kesdım sulandi, böğün mädem bulandi, ġapiye çıẖdım telesig, bir boy gördüm minesib, ġollar diyėr sarılaẖ, yüreh́ diyėr ya gısmed. / (134) bahçalarda bıtıraẖ, gelın ġızlar_oturaẖ ... /// (135) oturmaẖdan ne çıĝar, evlenaẖ da ġurtulaẖ. / (136) elınde var ellice, nolur bize gelince, ġıyamad mı ġopacaẖ, bir çivt_öpüş alınca. /// **(Yemekler hakkında)** (137) bişi yaparuẖ, luẖum yaparuẖ, kete yaparuẖ, yanė, ō şė^y in yemeglerimis_onnardur. / (138) kesme çorbasi, ḳuymaẖ yaparuẖ. / (139) ġuymaĝı mi? ġuyma^ğ ı mısır_unnú bires ġa^v ururum, onnan sora yaĝında, ġaynar su tökerim. (140) pē̄nir_ufalarım, misír_ununda, peynirli yaparım. (141) ben peynirli yapėrim ama bizimkilerin çoĝu peynirsis yapiir. / ... (142) cadı uni diyaruẖ. / (143) sinor da yaparuh. / (144) onú da yuẖay^ı bişirirler. (145) yuẖāy beĺa ġaddar ġaddar... bele keser kese^r, tebsiye düze, eşgi pesdíl var, bilmiyírım_oralarda var mi, muşda var. (146) pesdíli äzeller_ezeller, onun üsdüne töker, ondan sora yaẖ töker, tereyaĝı tökeller. /// (147) hē, eşgi de töker yoĝurdlü de töker, durumuna göre. /// (148) ê bazlama^y bişi̊rruẖ, bazlama sacın_üsdünde. (149) mayalanır, şő̊le taẖdası olur, taẖdada bėle yapar yapar, sacın_üsdüne ġoy... sacın_üsdünde ġabarır, ufaĝ_ufaẖ bele. / (150) onī şeyluẖ, günnuẖ egmek yaparuẖ. / (151) ama yaĝlar, begmezinen yağlardiler, bal^i nen yaĝlardi, yaẖ tökerdi üsdüne şeker dökerdi, düzerduẖ, ėle yiyarduẖ. (152) şindi häp^i si yasaẖlandi, tansiyon va^r, ġalb va^r, bi̊lmem ne var, bunnar ġaẖdė, yoẖ. /// (153) ketey de, yuẖayi açarla, ȯnnan sora yaẖ sepēr. / (154) bir_e bir ġad töker bir dai... şeydír, onu ḳadla^r, aynı bele yapılı̊r, şö^y le, köşäli. (155) bunú burdan ġadlar, onú ordan ġadlar, bunú burdan _ayni bele nuẖsa şekili olur. (156) onú de fırına verúr, yumurta sürer_üsdüne. / (157) içine yaĝ da goyliė^r, şekerlisíni de yapiirler, şeg... uná, aynė helva kimí bires ġa^v uriyėller. / (158) iç, oni iç ġoyyėr.

Ha.05	**Konuşan**	**Aslan Kotancı (1924 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kırıkhan İlçe Merkezi (Kırıkhan-HATAY) – 19.06.2009**
	Konu	**Kaçış ve göç hikayesi, gelenek görenekler, maniler.**
	Ahıska'daki Köyü	**Ahıska**
	Sürgün/Göç Yolu	**1932'de Muş'a,** **1962'de Hatay'a.**

(1) adım aslan, soyadım ġotancė. / (2) ġotancė, memlekette çiFt sürer..., çifçiyduẖ bis. (3) demi̊r ... var, demi̊r ẖotan. (4) dörd dene öküz, altı tane öküz ġoşarduẖ. // (5) nadas yapardi̊ẖ, hėrk yapardi̊ẖ. (6) onú bi̊raẖurduẖ, anadın, buĝda zamani, bi çi^{f}t_öküz bi^{r} çift, toẖumú seper onnan sora şey yapardi̊ẖ, buĝdayı ekerduẖ. /// **(Kaçış ve göç hikayesi)** (7) sekiz yaşında çıẖdım, ġaşdıẖ biz. /// (8) ablam var burda. (9) benım^{i}ne^{n} ablam, gizli oġula gėdiyírduẖ bi̊s, gizli yanė, rusdan gizli biz oġula gėdi^{y}írdi̊ẖ. (10) babam_evde yoĝídi, baḇamú ğörmemíşım me^{n}, oġula gėdená ĝader. (11) babam hapisdi, hapisin nedeni de şu, daimgile gėdiír babam. (12) da^{y}ímgile, anami̊^{n} ĝardeşíğile gėdiyö^{r}. (13) gelėrken yolun kenarında bizím bir ba^{ğ}ımız bahçamız varėdi, elma bahçasi. (14) baẖíyėr kī dörd denē, mēmur gelmi̊ş şeyleri sök^{i}ėr, elma a^{ğ}aşlarni söki^{y}ėller. (15) ne yabiėrsiz diyanda, babam çoẖ sinirli bi adamėdi. (16) baba^{y}igid bi adamidi. (17) abu ĝırıẖanda peg dadır bulunur. (18) ne yab^{i}ėrsiz bunū? işde emír, sökülecaẖ burası. (19) ne yabiirsá, fayda vermi^{y}i̊r. (20) asgerin biri siĺahinı ġöymi̊ş_or^{i}ya. (21) bi aĝacinen mė arti̊ĝ näy^{i}nen u^{ğ}raşmada bäbäm hemen siĺa^{h}i ĝabiir. (22) iki tene rus asgerni ğeberdi^{i}r_orda, de ġaçiir, ġaçiir ḇaḇam, yaẖali^{y}iller. (23) yaẖali^{y}ille ğötüri^{y}ille, ẖap^{i}sá ati^{y}iller. (24) hapisdá alti ay ġaldıẖdan sora, bir yaşlı ĝadın üç bė̂ş tená ġoyun, otlada otladā hapishananın kenarına geli^{y}ür. (25) arẖa taraFi köv, hem dē çayırli̊ẖ. (26) şu ĝader delüg varimi̊ş, yalnıs sadaça başım di^{y}ir, sıĝıyėrdi. (27) bėĺa başımí çıĝarddım gi bi̊r ḳadın, aĝzi gözí ĝapali, müslüman_olduĝu besbellė. (28) elindē yün_eyríller bízde yaşlı ĝadınnar. (29) yün ey^{i}re ey^{i}re beş_altı tene ġöyun almış, onnarı odladi^{y}ir. (30) di^{y}ėr pençereden başımí çı^{ğ}ardım dedim ki̊, bací baci dėyincá, baçi̊ sa^{ğ}a sola baẖdi. (31) bací dedi ben müslümanım, olmaz mí bená bir ḳazma, bir yėrden yėtişdürüb gätürebilir misin? (32) ġadın diyė bi sa^{ğ}a baẖdi bi sola baẖdi di̊yör, anadın, hemen di̊yör, ġoyunnari orya bıraẖdi ġoşdi gėddi. (33) gėddí di̊yör, bi bezá sarılı, gätúrdi pen... cam şeyden deli̊gden bene vėrdi di^{y}ėr. (34)

ben dedim gi ḳaş gėt sen. (35) diyėr ġoyunları tobladı ġaşdi çıẖdi gėddi. (36) gün ėnen sır^{ı}lari diyór, ġazmanın_uciynän taşlarė sögdüm sögdüm di^{y}ėr, dögdüm diėr daşlári sıĝacaẖ ġader, addadım_ordan_aşşa^{ğ}á. (37) addadım diyör, geldim diyö^{r}, köve çıẖdım. (38) rāmeddiĝ_anám da baẖiir ki babam geldi, bene diyir gi, baban geldi dir, o^{ğ}lum dedi, baban geldi. (39) hani nėrde? baẖdım babam_orda. (40) daẖ parçasi gibi bi adam. (41) ė ana dedím, pegi bu babam bele babayigid biz niya böle ufaẖ ġalmişuẖ?(42) şey yabdım hē, neyse uzadmiyalım. (43) gėce oldė, gėc̱a olunca anam ğėddi, bením böyü^{ğ} am^{u}c̱am mardi kö^{y}de, hemen hemen sözi gėçer bi adama süleyman_ağa di^{y}ėrd^{i}ler zenginidi, gėdi^{y}ír onú ça^{ğ}ırıy^{i}. (44) diyir ki, aĝa çaĝırırlar bi̊zim_ordaki gelinner şeyá aĝa ça^{ğ}ırla. /// (45) yanė benım anam ḳaynına aĝa çaĝırırmiş, isim vėrmezmiş. /// (46) baẖdım am^{u}c̱am geldi, neyse görüşdler, oani biyani. (47) am^{u}cam dedi ki babama ōlum baẖ, böğün admış para kö^{y}, türkiye^{y}á ĝaçacaẖ, türkiyá demiyėr dá kemalisa ĝaçacaẖlar. / (48) kemalis diírd^{i}le türkiye^{y}e. (49) bizim_öncülerími̊z varımiş sekiz gişi. (50) bunnarın, bizim yanė öncümüs, yanė nasıl diyėrım, bili^{r}gişiler_anė, anniyeca^{ğ}án. / (51) hē ĝıla^{v}uz gi̊bi̊ bi̊risi. (52) ō̈lä mi? evet_öyle. (53) sen ancaẖ // rusyayí terğėdersin, // ĝurtulursun, yoẖsam säni bunnar öldürürler, geberdüller seni. (54) o zaman baẖdım kė, gėcánı^{n} yarısi artıẖ onú ō̈renemedim. (55) bėle penc̱erä, pencere felen yoẖdú binalarda, häb şė^{y}le yoẖarda. (56) yoẖarda bö^{y}le çerçeve yapardıler, aẖşam_olandā ipinän çekerd^{i}ler ġapanırdı, sabaẖ ipi, öbür ipi, bayraĝı çeki^{y}iller_e, / he eĺa açardilár. (57) bilmi^{y}erim gi cäüs çu^{v}allarí miydī fasuĺyá çuallari miydi neydi, yataĝlarí sardíler. (58) sa^{r}durdi babam, üzerıne yorĝannari çegdiler. (59) ē anama dedím ki, babam ne yabi^{y}ír dedım_ana. (60) dedi ki ōlum bíz kemalisa ĝaçacaȯẖ, atatürke yaní, türkiye^{y}á ĝaçac̱aȯẖ. (61) ėlá mė? he ėle. (62) dedım, peği ḇunnar^{ı} niya sariyi^{s}? (63) burda muẖbír çoẖ var di^{y}ir, temam mi, o däli̊kten baẖar ki, yati^{y}iller mi yoẖsam yataẖ boş mi̊, ġaçmişler mi. (64) e peki. (65) neysá ġaẖduẖ bizim āhurda ē at yoĝıdi, inäk varidí, buzā varıdí, öküz var^{i}di ama atımız yoĝıdi. (66) babam bidenbirá ĝayıb_oldi. (67) iki saad sona iki tená at getúrdi bir yerden, aldi mi çaldi mi̊, vurdė mí, ġırdi mi̊ bilmem, getúrdi işt^{e}. (68) yanı ne diyėm, bir abdes gü^{ğ}ümü varėdi, ufaẖ böle, ibrıẖ şöle, gü^{ğ}üm derig bis. (69) bi^{r}_oni rāmetliğ_anam_aldi, başĝa hele oldu^{ğ}i ğibė, äv mal mülk neyim varise orda bi̊raẖtuẖ. (70) gälduẖ, mus diyėlá, musun ormanna ğälduẖ, abėĺa ana baba, admíş para kö^{v} or^{i}ya yıĝılmiş. / (71) mus^{ğ} di^{y}e bir_ī o... orman var mus^{h} ismi. / (72) rus^{i}yada, / hē, / hüdüdde

yaní. /// (73) orda iki gún ġalduẖ, bi̊ túrli ē̊ geçemeduẖ türkiyá. (74) rus_asgeri asfatinen gėdıp geliyi bile ḳonturol_ėdi^{y}ir, on_on bėş_asger bi̊rden. (75) üçünci ğüni sabaınen, savah namazında cánabı allah hafifden bir yaĝmur verdi. (76) yaĝmurínen barabar bi sis vėrdi, duman. (77) annadı, o zaån bizím öncėler sabaẖ namazına yaẖın, haydėn dedíler. (78) bi̊z_ordan hämen suyi gėşduẖ, ortaluĝ_íşılladė tabi türk asgeri mevzide. (79) ben gendi gözümünen gö^{r}düm, çabıẖ gėçin, çabi̊ẖ gėçin diyírdiler bėle bize. (80) neyse geşduẖ. (81) rus_asger^{ı}nın ẖaberi oldi. (82) ikí buçuğ milyon i^{n}san gėçiyo, az da dei^{l}. (83) rus_asger^{ı}nı^{n} ẖaberi oldi, epey geşdıẖdan sorā bi yaylım_ateşi yabdi, kafir. (84) ço^{ğ}usunú öldürdi, vurdi, suyun_içinde, ne oldi allah bilsin. (85) gälduẖ şindi, türkiyeye geşduẖ, bi̊r köe ğälduẖ. (86) kö^{v}de, īsannari bambaşĝa, yanacaẖlari bambaşĝā, geyil... gėyisileri bambaşĝa. (87) neyse ḇenım Dayım ... /**(Orası neresiydi?)** (88) diġannar diye bi isim ... / (89) köv_e, sekiz_o^{n} ẖanalıẖ bi̊ kö^{v}, or^{i}ya yığılduẖ. (90) sabağınan_íşde iki gün_orda ĝaldı^{ğ} üçüncü ğüni, ē, ra^{h}metlik atatürgüne ismet_ününi ḳırẖ tane doẖtorúnen geldi oriya. (91) ḳırẖ tane doẖdorúnen geldi, doẖdor ġan muanäsi yabdí, yalnız üç ẖana^{y}i gėri vėrdi, türkiya almadi. (92) bizi aldiler gätúrd^{i}ler, ĝāni araḇalarınen, āriyá. (93) āriy böyüglerimi̊z beenmedi. (94) āriden muşa gätúrd^{i}le, muşi de beenmedíler. (95) getırdíler muşun bulanıẖ ġazasıní şirvanşıẖ di^{y}á bi̊r köe. // (96) yapıli evlere girdi̊ẖ, yataẖ yoẖ, baddaniye yoĝ, yorĝan yoẖ, bişä yoẖ, ġış mevsi̊mi. / (97) ġış mevsimiydi hē. (98) ama bizim ev sa^{y}ibi bize çoẖ baẖdė. (99) şe^{h}id_ahmed diyėrdiler, bize çoẖ baẖdi. (100) yi^{y}melerī, içmeleri ne^{y}i yap... evler^{ı}nde bíşirseydi bize getúriyėd^{i}ler. (101) yaní biz o senä sıẖıntı çegmeduẖ. (102) işde yaz_oldi. (103) böyüglerími̊ze şey vėrdíler, ē öküs parasi̊ vėrd^{i}le^{r}, buĝda tohum parasi̊ vėrd^{i}ler, ānadın. (104) ġomi̊siyön çıẖdi, // bizä arazí vėrd^{i}ler, båbamgillere. (105) annadın_ėlē işde geçínduĝ ebey bėş, yirmi bėş, yirmi altı sene, orda ḇulanuẖda ġalduẖ, muşun bulanıẖ şirvanşıẖ köünde. (106) ondan sora da işde idare ėdemed^{i}ler genşler. (107) böyükler_aradan çıẖdı. /// (108) muşdan sora buriya geldu^{ğ} işde burada ėşde, genşlerimizí ġurtarduẖ yaní orda köti i^{n}sannar^{ı}n_elínnán ġurtarduẖ. / (109) işde bizi sıği̊şduriyí kürdler ḇi̊zi çoẖ sıẖışdurd^{i}ler, adammi̊zi vurdíler, ġızlarımi̊zı ĝaçurdílēr, bi̊lmem neler yabmadiler kė! /// (110) böyükler de dedi ki ya üç bėş senede bir çocuẖ meydana ğeliyí, buni dá bunnara öldüdtürmiyalım, varımız da ġa^{l}sīn, arazımız da ġalsın, ne ise çól çocuumúzú alaẖ, içeriye ğėdaẖ. (111) işde ḇi̊zi

ğetúrd^{i}ler, allah böyüh́lerden razí olsun, gelduẖ burya, buralara çıẖduẖ. (112) çocȯẖlar^{i}muz da işde serbes yaşamaya başladiler. / (113) şindi ġırẖ doẖuzda gelen_oldí, ben_admiş_ikide geldim. /// **(Ahıska gelenek görenekleri hakkında)** (114) şindí ĝızım bizlerde bir, ādet varídi. (115) mesele bir genç yetíşmiş, evlenecek. (116) gelír bir ĝomşiya dėr ki bēn feĺan_adamı^{n} ĝızíni, sev^{i}yėrím, acaba mümkün mí ġızinen bi ġonúşebülür müs^{i}n? (117) sen de ğėdiyór_o ĝomşiynan ĝonuşiyėsin. (118) ġıs, eved diyór_ama diyėr çoẖ saẖlí tutiyėr... bu ... ben de sev^{i}yėrím ama artıĝ babamine anam bilir, verir mi vėrmez mi bilmem, dėr. (119) art^{i}ẖ, o^{ğ}lan_evi gel^{i}r. ... (120) ġızdan bir söz_aldıĝ_ama iş babasına anasına ĝaldi. (121) ġaĝardi ... olan böyüklerím^{i}s, annadin, gėderdíler, dėrdíler ki, yā durum bundan bundan_ibará, ne diyösün? (122) aẖşamınán dü^{ğ}ürc^{i} ğedaẖ dėdler. (123) gėderdíler, allahın_emri de varise isderd^{i}ler_allaın_emriynen ġıza b^{i}r yüssük taẖard^{i}ler ama o ġız gälin olana ĝader ne oĝlan ġızi görürdī, ne ġızí oĝlani görürdi. (124) ama genşliinde taẖü görm^{i}ş. (125) onda, ävlenene ĝade^{r}, düün yapana ĝader ne o^{ğ}lan ġızí, ne ġız oĝlani görürdi. (126) ben gendi şahzım_iki senē nişanni gezdim. (127) ben ilk_olaraẖ ... // (128) abėsi bi adam vurdi, anadín, gėçmiş_olmaya gėddim. (129) ġızi be^{n} orde ävlerınde gördüm. (130) da^{h}a da görmedim_iki ay sore evlendım, ben gendi şahsım. (131) sora bizım_orda mesele farzed ki, sen bir bayansín, ben de bi ėrkeğim. (132) sen burdan bẽle ğel^{i}yöz^{i}n, ben de burdan bẽle ğėdiyörüm. (133) sen görsen ki bu ėrkek, bu ėrke^{ğ} burdan bẽle ğẽdiyör, orda bekleme mecburiyatındır. (134) ben gėçecam ki sen ondan sora hareked_ėde ğėdesín. / (135) önüná ĝati sürede gėçemes. / (136) küçükler, baẖ, ben ge^{n}di şa^{h}sımı söyle... ormaní, bülmem tanımasın ^{h}eralde sen, tanımazın. (137) on_iki yaşında iken, ben ne babamın ne dá anamı^{n} yanında o^{ğ}lum dedi^{ğ}im i^{n}san de^{y}ílim, ė^{h}san dediim de i^{n}san deilim. (138) hama babam anam bi tarava gėderse, ävde kimso olmasa çocu^{ğ}umu ba^{ğ}rıma ẖasardım. (139) bizlerde çoẖ ayıb, sayĝı varėdi bizlerde sayĝí. (140) sora bö^{y}ügderi çoẖ zaman sofra ĝurul... ġoyduẖlari zaman, çoẖ çocȯẖ babası^{y}na anası yanda sofraya oturmazdi, ayri yiyerdíler. (141) o ġader sayĝı varėdi. (142) böyük söyler ġonuşur, bi yirden çıt ses çıẖmas, sırf_o böyüğün sözi bitená ġader. (143) işde bẽle, günümüz böle geşdi. /// **(Kimlerdensin?)** (144) bize esasen rusyada kö^{y}de ḳoḳnolar dėller ḳoḳnolar. /// (145) ḳoḳnolar deveg yani çoẖ azezil_adamlar, çoẖ hızli adamlar. (146) nėrdá ġıs ġaçırırsa gelirle^{r}miş, rāmetliğ babamú veyaĝud da ġardāşıni

götürürlermíş ki gel bu eve girecauẖ, ġızı ġaçuracauẖ. (147) nėrde bir döüş_olsaydi, böyüg süleman_aĝa di^{y}á böyüğ_amcam marıdi. (148) si̊leyman_aĝa ğelsin, annadın, gedaẖ bunnari barıştura ẖ ... (149) gėder ve barışdırırdi. **(Ezazil?)** (150) yanı ço^{ğ} azíli i^{n}sannar yaní, / hē, ezazėl. /// (**Maniler)** (151) bir o^{ğ}lan bir ġızi säviyír. (152) sävdii zaman baẖíyėr ki daha parlaĝıni buliir. (153) onnan vazgeçi^{y}ėr. (154) o zaman äsgi sävğülisi diyėr ki, ismi näydi unuddum_isminí boş ver de, diyėr bacanın_üssünde bayĝuşlar_ötsün, ėşigin dibinde gög otlar bitsin, eger benden başẖa yar seversen, iki gözün kör_olzun. / (155) ġızım yaşım gėşdī, aẖlım, ġafamda ĝalmadi. (156) çoẖ şeyler biliyėrdim_ama işde düşünecan ... /// (157) ben säní sävdím di^{y}ė^{r}, sen de sev beni, mevĺam bír ḳararda ḳomaz_īsanė, helbet bi̊r gün_olur ararsın benī, şurada bir divana yarım var diye. (158) ben seni sevdim diyėr can_ile tenden, mevĺam_ayırmasın sevgilim senden, yar seni^{n} yoluna diyėr gėçerím candan, götü sat pazarda, kölem var diyė.

Ha.06	**Konuşan**	**Dilber Mevlüdoğlu (1953 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kırıkhan İlçe Merkezi (Kırıkhan-HATAY) – 18.06.2009**
	Konu	**Fergana olayları, yemekler.**
	Ahıska'daki Köyü	**Anda**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a** **1989'da Rusya'ya,** **1990'da Azerbaycan'a,** **1996'da Bursa'ya,** **1999'da Hatay'a.**

(Fergana olaylarının yaşandığı gün) (1) yėmegi hazılladım_ävde, bū bayram diyėrim_^{e} yigirmi günnuĝudí. (2) dedím bu äve ävlesini yėme^{ğ}e geler, dişerde yėmezdi. (3) bu bírden geldi ki topla herşe^{y}i. (4) nōldı diyėr^{ı}m. (5) toplá çocuĝı al bėşiḣden dedi, bėşiğ, o zaman bėşiğde yaturu..., no oliyer de yemeğin ye diyörüm. (6) yōḫ diyėr, gälüyöllá^{r} ḳıra ġıra gälüyölle. (7) bizden şindi bir on bėş daġġaluḫ yol_uzaḫda ora^{y}í, häb şė yabmiş. (8) şindi öldüräni öldüřmīş, ġaçan ġaçmiş_işdá ġurtul... b^{ı}r bāĝırı^{y}, b^{ı}r çaĝ^{ı}ri^{y} ben dişeri çıḫm^{ı}yöd^{ı}m, ġırḫım çıḫmamişdi. ... (9) anā, bír de bu geldi, haydė toplan. (10) bėşiḣden_aldım çocuĝu ġaşduĝ_onnan sora bişe bilmem. (11) o ġaçış gėdduĝ_íşde, daa äve dönmeduḫ bis. /// (12) ben bir iğna almadım_evden, hīç hiç bişe almamişim. (13) bu bayramluḫ bayram deduĝun, oĝlan yiğirmi ğünnuĝudı ben ḳaçanda, bir bezıni alamadım. /// (**Yemekler hakkında**) (14) mantí bahşa ḫınġal bahşa, buḫardagi manti aa. / (15) hengisini? mantiyi mi? / (16) buḫardaḳíni mı aĝnadėm_öbürünü mi, hengisini ānadėm? /// **(Hınkal)** (17) hamuruni yapiyėrsīn, / onnan sora yuma^{ğ}ına aliyėrsīn, onnan sora açiyörs^{ı}n, käs^{ı}yörs^{ı}n, ondan sora etíní ġoyub büzüyosın ġızım, sora da ... / (18) anā, onnarı bir bir mi diyėm sene! / (19) ḫamuru suynan yoĝurullar. (20) /-ne ĝada^{r} su ġatiyėrsın... -/ /// (21) yumuşaḫ da dėil ḳavė de dėil normal yoĝuriyėrsın. (22) bír táne de yumurta ġıriyėrsın, daĝılmasın diye. (23) sora da yumaĝına aliyörsın, açíyörsın ġızım. (24) açannan sora bele dörd köşe käsiyörsün, baḫ bele, ėle mi. /// (25) onnan sora büziyėrsín. /// (26) ondan sora ätíni ġoyyėn_içine, sora büzüyon ġızım. (27) büzennen sora tencereye suyu doldurúyėn, çoḫ doldurma ha, gi manti^{y} tökende taşmasın. (28) oni b^{ı}şiriyėn. (29) ḳayna... bir_iki ḳaynadı mı, çıḫariyín_äfiyetinen yiyön canım. / (30) kim

säviyėr yağ̂ı sepi... tereyağ̂ını, sā̄miyan de ele boş yiyör ... yoğ̂urdınen, sarmusağ̂ınen yiyóruẖ ġızım. / (**Mantı)** (31) o buẖarda bişiyo... / onın da ẖamurí ayni öbür manti kimi olúyör dä. / (32) onī açi̊yörsún_ō ... öbür mantiya göre bunun şeysi yuẖasi, birez / he birez böyüg böyüġ_oliyėr käsími. (33) bunun büzmesi de başhaca olüyör. (34) onü nesil görsedem sene gi! / (35) yoẖ ya ġazanı nedecaẖ! ... (36) täncereye su tökiyėrsın_üsdünden bele. (37) bele bele tabaẖlar_oli̊yör, on^{u}n_üsdüne düziyėrsin_oní, mantiyi. (38) bu buẖarda bişen manti. (39) /-ẖaş dene tabaẖdur, de-/ (40) dörd tabaẖ. (41) onnará düzüyön, bė̊lē üsdüne ġoyánde yapışmiyėr ha, bunun şėysi var aldda. (42) on^{u}n_üsd^{ü}ne dördünü düzi̊yön, alddan su ḳayniyór. (43) o buẖarda bişiyö^{r}. (44) pişennen sora çıẖarıyón_on^{u}n_üsd^{ü}ne yaẖ säpiyon tereyağ̂ı, yoğ̂urd, sarmusağ̂ işde ne canın_iştedi̊ẖ kibi yiyėrsın_oní. /// **(Tutmaç çorbası)** (45) ė onı da aynı doğ̂ruyosun, ufā^{ğ} bele şey kimi şähriya var ya, onnan birez canní doğ̂rúyörsün älde, yuẖay^{ı} açȧnnan sora şė ėdib. (46) on do^{ğ}rúyosi̊n tutmacı. (47) bişennen sora yoğ̂urdını tökīn_içine. ... /// **(Konuşmasından seçilen bir cümle)** (48) dünen yeduğ̂umu unudiyėrim aşindi.

Ha.07	**Konuşan**	**Tevfik Mevlüdoğlu (1943 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kırıkhan İlçe Merkezi (Kırıkhan-HATAY) – 18.06.2009**
	Konu	**Fergana olayları, bir hikaye, gevreğin yapılışı, sohbet.**
	Ahıska'daki Köyü	**Anda**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a** **1989'da Rusya'ya,** **1990'da Azerbaycan'a,** **1996'da Bursa'ya,** **1999'da Hatay'a.**

(Fergana olayları) (1) o zaman gäliyėrdiler, yanė sizlere tüřgçā̈ oġul_açaco^{o}ẖ, fälen_edecoẖ fisdan, bizí ĝandıriyėrdiler. (2) bėle gençler gelerdi, neSıl ki sen_aşındi şey_alıyírsın, ėle ğäliírdi ānadiyėrdi, biz de bilmiyėrduẖ ḳı habarımız yoĝıdi. (3) soní nä^{y}ä geldi, bizleri çıĝardmaẖ, savaş şeysíne ğeldi a^{h}. (4) e biz_azduẖ ... biz_ona ġarşı gelemezduẖ gi! (5) devled bozulannan sora näsıl ĝarşı ğelecen! (6) silaĝ yoĝ_íş yoĝ bişe yo^{h}. /// **(Fergana olaylarında evlerinden kaçtıktan sonra)** (7) gene devlede sıĝınduẖ. (8) bizi baliġon diyėruẖ, båliġon, näsi: esgeriya şey^{i} oliyėr_e, ore^{y}e götürdíler. (9) oráyá de bėle gäliyėrd^{i}ler, türgleri ölürmeden öt^{ü}rü. // (10) ġırışġob diyan adam gäldi. (11) hama o ėy^{i} adamidi, urusdur_ama ėy. (12) o, aĝlíyėrdi, bízim ē, aĝ^{ı}sĝa türglärın ölülerına bėlá ora^{y}a getúrd^{i}ler gömled^{i}ler, o da aĝlíyėrdi. (13) şindi ded^{i}ler ki, dėdíler gi síze o adam eylüg_ėdiyírdi, dedler size bir, yanė nesil gi aḇunda bir rėspuḇliḳa diyėller, bili^{i}rsín? (14) ayrı bir şėy_o, size dedi bir yėr vėraẖ. (15) b^{ü}le gänşlerden de üş dörd denesi ānamadi. (16) ben de çocuẖ ġucaĝımda, gedıb to ola haẖli̊n başan tobla, ėle vara yoĝa işler^{ı} ġonuşma^{y}ın diya ġarabaluĝa giremiyėrdim, yaní gėdemiyírdim. (17) e onnar da zandi gi, ā rasiya rasiya dedi ras^{i}yaya gätúrdi, daĝȧddi, her tereFleme. (18) no oldi! işímíz gene de zollaşdi. (19) şindi o adam eger vėrmíş_olaydi bir yeri, äsgeriyaz gennızzan_olacaẖ dėdi, her şey gennizzan. (20) o adami de yitúrdiler, o da bir bẙyüġ_adam_a. // (21) a o adam bíze ėyli̊g_ėdiyėrdí de o adamı da sıĝdurmad^{i}ler, hayatıní yoĝ_ėddiler, kimse bi̊lmes. /// **(Lelin'le ilgili bir hikaye)** (22) bir ḳızi yaldadiyle^{r} paraynen. (23) bunā, ė zeer, yoẖ, / lėlini ... ġurşunnadiyėller. // (24) lėlín ẖasdalaniyėr, yanı çoĝ zaman yatiir. ... (25) orayı ġazanan_adamí diyėrim, nezil gi

atatürg, orayı ġazanan_adam lėlindúr. (26) de sora onu // yaḫaliyėller gätúriyėller / hē ġızi yaĝaliyėlle^{r} yätúriyėller lėl^{i}nın yanna. (27) diyėr ki serves bi̊raḫ gidsin diír. (28) baḫ, diyėr bėle adami diyėr ben, bėle adami nesil_oldi ki ben yanĝıldım! // (29) ȯ adam_ėle adam, kimse yanı kötülüĝu yoḫ. /// **(Gevreğin yapılışı)** (30) ben yabmiyėrım, bu yapar da, he, ben_ānadem_onu sene. / (31) gevreği yapiyėller de ġızım_oni yaĝdan yapiiller, sariyaĝdan. / (32) tereyaĝı yoḫ, sariya^{h}. (33) oni äridiyėler, äridiyėler ... (34) maldan, malın şėysınnán yaĝ, yaní tämüz yaḫ. (35) oni de gi äridiyėrsin boncuġ ġımi yaĝ_oli^{y}ir, ona sariyaĝ diyėller, anadın? / (36) hē, onnan yapallar. (37) oní de, tavalar var, oni yapandan sora /-täbsi diyórsüs sis-/ tavalara ġoyyėller. (38) pileki diyėller, ölceden, ē pilekiler varídi, tıḫadan_olan. (39) onū, // altına üsdüne ĝor_edi^{y}iller. (40) onnan bişen gevreg, yėmeynen doyamasın. /// (41) ben_esgelluĝa gedende gevregleri yabdi, yarım yola çaĝ bitirduḫ. /// (42) burda // cürbecür yemegler var da yapamiyėller, yabmiyėller ha. (43) unnan herşey olur_oĝul. (44) baĝ_unun yaĝın_oldi mi herşėy yapmaĝ_olur, dė yeter gė ärinme, ärinmezden yapacan. /// **(Kendisinden habersiz böbreğinin alınması hakkında)** (45) şini diyne ḇení de. (46) bėş_a^{ğ}ız_ameliyat_olmişim. (47) bėş_a^{ğ}ız da narḳozinen olan_insan, unutĝan_olmaz mi! / (48) aşin bir bögüreğim de yoḫdur bögüreh́sizim. / (49) buram_aĝri̊r, yavaşdan aĝri̊r, yani ġaldurmaḫ da olmiyėr, aĝır bişe olmiėr, üzülmaĝ_olmaz, dohdorun deduḫlarí. (50) üzüldün mi daamli aĝri̊r. (51) ben bilmiyėrdím da bunda ḫasdalandım gėddım ... de onnan_annadım. (52) şindi nėrde almişlēr, çocuḫluĝumda mi yoĝumiş, ya ele mi almişler? (53) /-he böyreğini aldurmamışuĝ biz_orda, burda böyreğin yȯḫ dėdíler gelduḫ. (54) şaşırdıḫ biz de valla.-/ / ... (55) hamå onda doḫdolların_arasındaki iş yaní. (56) /-o amaliyat_olandā, apándis, bundā ne diyėrs_apándasid diyírsıs? / (57) eĺa olmişdi bir defe orda ama o zaman böyreġ_alınmas ki ō, nesil_oldí ki böyreh́ ānamaduḫ gi-/ (58) bu ^{y}irin oliyėr_ä, altı yüz_älli gíram yirín tobla^{n}miş, yanı bişeye, marmaş diyėller. /// (59) ben de bilmiyírdím, buraḫdiler ... şeydán buraḫdi, gäziyírdim, sora sora ayaĝım çekme^{y}e başladi, hep_ebluĝa saḫad_oldum ... (60) ėle şeyim varidi gi, mäc̱bur_oldum geri dönmee. (61) gėddím_işde, meğene bura^{y}a bėĺa basıyėrdím, bişey yoḫ, meğene ō ... bir şeyi yabduĝuni (62) /- intaab_alíci şey var_a madlen ná diyėrsís siz bunda, bėz bėz.-/ (63) ondan yirinnenmiş, onı ĝaldi̊rmiş. (64) /- o ḳalmış_içinde -/ / (65) özbegisdanda. / (66) bän doḫdollara ya gümenniydim ne_blėm. /// (67) /-açıḫ yara açıḫ.

(68) gendi genn^{i}ne ġapandi, tiḫ́mediler bile. (69) çünkü o intaablaniyėr diye, tiḫ́meyin içinde toblanmasın diye o şeyinen, sarĝıbėziynen ... / (70) o çōḫ̮ çoḫ̮ zorlandi. -/ /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (71) oĝlum bilmeziyá niye iş yapíyėrsin? /// (72) gizlenpoçȯ oynarduḫ̮. /// (73) gözleri götürmiyir.

Ha.08	**Konuşan**	**Mahi Şeker Vardı (1927 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kırıkhan İlçe Merkezi (Kırıkhan-HATAY) – 18.06.2009**
	Konu	**Göç hikayesi, sohbet, bir mani.**
	Ahıska'daki Köyü	**Ahıska**
	Sürgün/Göç Yolu	**1930'da Ağrı'ya, 1944'te Muş'a, 1950'lerde Hatay'a.**

(Göç hikayesi) (1) ben üç yaşında ğälmişim_ȯradan. (2) e o aĝrının aşẖala kö^{y}ünde oturmişuĝ_or^{i}ya bizi isgen_ėdmiş hökümet. /// (3) aĝriden ben gälın_oldum sora köçdüm_or^{i}ya. /// (4) hatay^{a} yoh, aĝriden muşa gälin gėddim. (5) muşun şirvanşeyıẖ kö^{y}ü varidi. (6) orá hab muhaciridi. ... / (7) rusyadan üç yaşında gelmişim. / (8) hä, üç yaşında gälmişím, ele diyardi anam babam. (9) zati anam çoẖ yaşamadi, bafat_eddi, sizden_iraẖ. (10) babam da baẖşa ġariynen_evlendi, o da rusyadan gälmiş de, onnar da kürdidiler. (11) hē, pireshevliydíler, kürdidíler_onnar da ama küdce bi̊lmiyerd^{i}ler. (12) türgler^{i}n_içinde türgce öğrenmişd^{i}ler hep. / (13) ha can? / (14) ben mė? /// (15) bir zaman_işde orda oturmişuẖ. (16) aĝrid^{e} oturmişuẖ, aĝlınn aşẖala kö^{y}ü varidi iki ki... iki saata gėderdíler_aĝriye gelirdíler. (17) hama orda çoĝ ey gėçinduẖ. (18) orda hökümet biza arazi çoẖ vėrdi. (19) malımız varidī, evimiz varidī, her bişemıs. (20) sora bir zaman sora náyise ordån bozuld^{i}le muẖaciller häb. (21) doẖus hanayduẖ, doẖus hana muhaciriduẖ, belesíne gün çıẖışına herkeşín ġapısi varidi. (22) hökümet, ėle vėrmişdi ki orada aĝriydi burada bizim kö^{y}idi, aşẖalaydi adi. (23) arazımız çoĝídi at... çaylımi̊z, malımi̊s çoĝudi her bişemız de kürdler gėçindírmädi bizi. /// (24) onnan bize ge... gün vermedíle^{r} kürdler. (25) soro ordan köşduẖ, muşa gėddıẖ. (26) muşda ġalduẖ epėyce. (27) o arada anam bafat_ėddi rähmedluẖ. (28) he sora babam baẖşa bi ġariynen evlendi de o da, o da rusya muhaciriyd^{i} de onnar kürdidi bis türkiduẖ. (29) onnan da ävlendım, mışdan da evlendím, dēy baẖşa yėre geddím. / (30) hē, muşda evlendím. (31) mi̊şda ... gelúrdíler gėderdiler mȯhacíller, bübürni̊ tanırdile^{r}. (32) he gelirdi misafír_olurdiler. (33) biz aĝriye yaẖınidıẖ ya, gälür aĝriya gėderdile^{r}. (34) ārıden gälür bir gėce bizdá ġalırdi muşl^{i}le^{r}, o rusyal^{i}ler, onnan sora gėderd^{i}ler kö^{y}lerıne. (35) çoĝ babam müsafírfervaniydi mese... çoẖ misafir saẖladdi. /// (36) aẖısĝada da babam^{n} ġardaşları

ġalmişdī, anası babasí ĝalmişdi. (37) sora hökümed bir zaman vėriyėrdi, emir vėriyėrdi, gėdiyėrd^{i}ler de sora vėrmedi, käsdiler_arayí. /// (38) kimlerdenuḫ? / vardíler. /// (39) iki ġardaşidiler, babamgil_iki ĝardáş gälmişd^{i}ler. (40) bi^{r} zabit güngör bir bayram güngör. (41) benım babam böyügidi. /// (42) hēpımızın ġapısi gün çıḫışan baḫiyėrdi. // (43) doḫḫuz parça tallamuz varidi, bir de, bir parça da çayırımız, on_arabo ot biçiyėrduḫ. (44) halımız keyfímís eyidi, küdler sıĝdırmiyėrdi. /// **(Eşiyle evlenmesi)** (45) ben görmedim, hėç görmeziye gėtdım valla^{h}. / (46) heç görmedím, hėç evlerne ğeden^{i} ça ben görmedım. / (47) ordan geldıler bėş_altı adam, allahın_emriynen işdediler, hėç ăğletmediler_aldi gėddíler. (48) hėç ḇeni orda, babamgílde egletmediler nişannė, aldi gėddıler. /// (49) o ki geldi iştediler verdiler, o ki verdiler ondan sora oĝlan baş ġaldırdi, e ben_alacaĝídim_o ḳızi. /// (50) iştediler, aldi getirdiler_ama dügün mügün yabmadiler. / (51) o isdiyėrdi ya, ġaçırır maçırır diye. (52) valla, kö^{y}de ĝomşumuzidi. (53) ġomşumuzidi, rusyadan da melmekätlimizidi. /// **(Geçiminiz nasıldı?)** (54) bir aḫor inäğimíz vardi, öküzümüz varidi hē, vallah. (55) ġoyun saḫlamiyėduḫ da, mal, inek, öküz çoḫ saḫliyė^{r}duḫ. /// (56) benım babam_usdaydi usda. (57) o ġapiy yapardi, pencerey yapardi, bunnari yapardi küdlere /// (58) bir kimsan^{ı}n ... arabasi bozulurdi yapardi, işde ele bişiler yapar... / (59) abu pencereleri yapardī babam_usdāydi, ordan_usda gälmişdi. /// (60) benım ġocam rençberidi. / (61) buĝda ekiyėrdi, arpa ekiyėrdi, ot ... biçiyėrd^{i}ler, mallari çoĝudi. /// **(Bir mani)** (62) mäni mäniyi açar, manidan ġaldım näçer, ĝırılacaḫ parmaḫlar, yarsız yorĝan^{i} açar. / (63) yarsız yorĝan_açar, yani ġocasi ölmiş, ġalmiş teğ, yorĝani açiir yatiir. /// **(Kayınbabası hakkında)** (64) iraḫ buralardan bir cäneze olurdi, kefın_olmazdi. (65) benım ġayınbabam äz^{u}rumdan_eşya getírdi, düggan_aşdi, kefın saddi. /// (66) yani bėle kerpişden bir düggen yapti. (67) masasını, ḳasasıni, hebisíni hazılladı ḫayınbabam ğäldi, orda dük... zati rusyada da ėle yapiyėrmiş. (68) orda düġġan_aşdi, he valla. (69) yoḫsa biz gelená kate^{r}, kefın_olmazdi ki ölü gömeler, gėderd^{i}ler aĝrıdan_alırdiler. /// (**Konuşmasından seçilen cümleler)** (70) valla ben_oni bilmem, rusyada ḫalmiş. /// (71) ḫaḫlıma gelmii^{r} ki. /// (72) hökümet heb_onnardan_arazi vėrdi, çayır vėrdi, talla vėrdi, bize vėrdi, doḫḫus hana muhacire, payladi. /// (73) ruslar bizi sığdırmiyėrdi oriya. (74) he, ondan sora ġaşdi gizlı^{n} ġaşdi ğäldıler. / (75) gizlin gäldíler yani. /// (76) biz dörd bėş ġızıduḫ, bir ġardaşımız var^{i}di. (77) bäním pėşime olmişdi diya, babam bäni de çoḫ

säviyėrdi oni de, ki senin pėşen_oĝlan_oldi. /// (78) bir tene görümcem maridi. /// (79) iki tene Dayım varidi. // (80) ävli barḫ̮li gelmişdile Day^{i}lerim bením. /// (81) o ne diyardise ben de oni gätúrürdüm.

Ha.09	**Konuşan**	**Mehmet Yalçın**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kırıkhan İlçe Merkezi (Kırıkhan-HATAY) – 19.06.2009**
	Konu	**Bir hikaye**
	Ahıska'daki Köyü	**?**
	Sürgün/Göç Yolu	**?**

(Bir hikaye) (1) bizım_orda_ārının bi̊ kö^{y}ünde çarẖo diye bi adam var. (2) çarẖō köyá muẖdar_oli^{y}ė. (3) muẖdar_olduẖdan sora, kim_ölürse, // kö^{y}de, diyő́r kė, ben görmeden cánazáy^{i} ġuylamiyacaẖsınıs, pägi. (4) birisi ölüör, muẖdar geldi işde filan_adam öldü, üzer^{ı}ná yorĝan^{ı} ö^{r}dmüşler. (5) ĝalduriyėr yorĝan^{ı}n_altına ĝula^{ğ}ına bi̊şeyler söyliy_artı^{h} ná söyli̊yósá. (6) köylü bunu meraḣ́_eder ya bu ne söylüyo, çarẖo buna. (7) bi tenesıná diyoĺa ya sen öl, ġarılar da aĝlasın, yalannan, baẖaẖ bu muẖdar ḇuna ne diye̊. (8) ölüyo işde diyolar ki muẖdar mámát_öldü. (9) ya gäl^{ü}yör ki, ġarılar_aĝlıyo falan_işde. (10) ey da müsāde et, ġuyliyaẖ da ölü ġoẖmasın, sıcaẖ. (11) tamam de, herkėz dışarı çıẖsın. / (12) buriya mı çeğek. (13) hergez dışarı çıĝsın. (14) dışarí çıĝarıyó. (15) bu yorĝanı ġalduri^{y}ėr diyör kė, ēy ahmed_o^{ğ}lu mehmet, bu dünyadan_ötegi dünyadakilerne çōẖ çoẖ sälam söylá. (16) onlar sennen sorallarza dünyada ne var ne yoẖ. (17) sen derzėn gi çarẖo köye muẖdar_oldı artuĝ_onnar dünyanın ne olduĝunu anlarlar.

6. IĞDIR İLİ

Iğ.01	**Konuşan**	**Feride Abbasgil (1957 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Iğdır İl Merkezi (IĞDIR) – 15.07.2009**
	Konu	**Yemekler**
	Ahıska'daki Köyü	**Zazola**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a,** **?**

(Özbek pilavı) (1) soĝannė ġızardiyėn_ätiní ġızardiyėn, ha^{v}ucunı ġızardi^{y}ėn ^{h}epsini gözā̄ ġızardi^{y}ėrsın, sora da suy^{u} töki^{y}ėrsin. (2) ġaynadıġdan sore eti de biştikden sora pirinci tökiyėruḫ. (3) soĝuliyėr ki demliyiruḫ. /// (4) bir giĺo pirince yarım kiĺo ät ĝoyarsın da. /// (**Kete)** (5) yuḫa açiyėruḫ, yaĝliyėruḫ, sora do onī gözēl çäkib çäkib ... / (6) ḫamuri ġulaḫmemesi yoĝuriyėruḫ gözēl_ele nä yumuşaḫ nä şey. (7) paḳmaya at^{i}yėruḫ, dūs, su yoĝuriyėruḫ. (8) ȯnnan sorá äkşi^{y}ir, bir saat_eglediyėruḫ. (9) sora dā yap^{i}yėruĝ_íşde yuḫa açiyėruḫ, yaĝıni sep^{i}yiruĝ gözēl çäkib çekib ^{y}īncecáma saríyėruĝ_oní işde. / ... (10) yo^{ğ}urduḫ, äşgidduĝ bir saad_ägşidiyiruḫ. (11) bir saaddan sora işde kündlärí aliyėrsın, ġaş dene ki yapacan_oní açiyėrsın, yuḫa bö^{y}ük yuḫa. (12) yaḫ säpiirsin_oní yäbíle kesiyírsin, yaní normalėnde. / (13) hä, ḳarė yoĝ_uzun_uzun. (14) sora da işde oni kesduḫların bėle yaḫ säpi^{y}in ki çekiyē̇n sariyėrsin, yaní. / (15) yualladıb, ha ha. / (16) boş da yapiyėrsin, yaní ben_ī içli de yapiyėrim, ätli de yapiyėrim, näsil ki can^{ı}n_isdiyėr_ėle yapi^{y}ėrsin_oní. / (17) sora fırına atiyėrım_oni, fırında bişi... / (18) açiyėrsīn üsdüne de yumurtali südli̊ sürtiyėrsín dā fırına atıyorsun. /**(Buharda mantı)** (19) buḫarda manti büşüriyėruĝ_o da özbek yėmegidır mäsele. /// (20) ḫamurnú yoĝurúyoruĝ_on de gözel_elē, nē serd ne yumuşaĝ_orta şeli. (21) sora do onú açiyėrsin gözēl_incecama. (22) ḳarė şäglínde doĝrúyorsun. (23) içinä de mezemesıní ĝoyyėn_ätli mäsele. (24) yapiyėrsín bē̇le gül kimi yapıli̊yor_o. (25) sora dā, şe^{y}de buḫarda bişiriyėrsın, ġırḫ bėş daġġa. (26) onu^{n} ġazaní de ayridür, mantı ġazanı, / tänceresi.

Iğ.02	**Konuşan**	**Süreyya (Sülbiye) Abdurrahmanoğlu (1952 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Iğdır İl Merkezi (IĞDIR) – 14.07.2009**
	Konu	**Dedesi hakkında, sohbet, Fergana olaylarında yaşadıkları.**
	Ahıska'daki Köyü	**Yk. Oşora**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Kazakistan'a, ? Özbekistan'a, 1989'da Rusya'ya, 1990'da Kazakistan'a 1993'te Türkiye'ye.**

(Dedesi hakkında) (1) benim bir dedem varıdi, adi kimaĺidi. (2) heb bile osmanni şabġasiynen gezerdi, burasında bile asıli vardi ya şey, püsgül. / (3) heb diyarduḫ gi dede niya buni gezdüriyirsin? (4) ben_osmanın_adami^{y}im. (5) meğer savaş vaḫdında ġarsda yüzbaşiymiş. (6) niye ki türkiyadan gelib bunda savaş_ėdmiş_ėrmenilerinė, sıtalin ona yiğirmi bėş yil hapıs vėrmiş. (7) bėş senesini oturmiş sibirde, sora ... sıtalin_ölduḫdan sora, af olmiş de, geldi işde, biz küçüğüduh, biza annatiyírdi. (8) ben ġarsda savaşda urmişim. (9) ellerınde heb şėyler yaralar vardi, barmaḫlar... /// (10) çoḫ güzel bişeler_annatırdi. (11) diyėrdı ki, ġızım ėle zaman gelecaḫ ki ana babaya sayġu olmiyecaḫ, bacı ġardaşí tanımiyecaḫ. (12) diyȯrduḫ ki niya dede, sen nėrden bülürsün? (13) ben bülürüm, ben diyė^{r} her şeyi bülürüm. (14) bağ_ele adamidi, hėç evlenmedi. (15) iki, iki oĝlí esgere gėddi gelmedi, almanya savaşında. (16) sora işde bir tená rum bayan^{ı}nen yaşiyėrdi. (17) o rum bayana dedi ki sen misliman_ol, ben seni alurum. (18) sora o rum bayan, bunnen yaşarken dedem demiş ki ben buni takib_ėdecám. ... (19) sora bi̊r gün ... saçıni bi̊r gün bele oḫşamiş, baḫmiş ki saçın^{ı}n_içindá haç. (20) ondan_oni tergėddi, dėdi gidi sen ġaurun ... (21) ben dėmiyėm o sözi̊ de yanė, diyėr sen meger diyėr beni yaldadiyėrsin ki sen misliman_oldun. (22) oni terkėddi. (23) o küçüğüdüm, ḫatırlíyėrim_annėm_anlatiyírdí de. (24) ėle bir_adamidi. (25) çoĝ bė̊le uzun boyli. /// (26) hiç kimseden ġorḫusú yoĝudi, ne rus şėysínnán ġorh́íyirdi, o å̊ḫdi ruslar çoḫ takib_ėdiyirdi_e mi? (27) camiye gėtme^{y}in, oroş dutma^{y}in, ḳomunizım zamaniydi de. / (28) he namas ġılmayın. /// **(Sürgün)** (29) hama o sürgün zamanında ġırḫ dördde bizim şėnn... milletímis_abi de biliyir, çoḫ ġırıldi. (30) t^{i}rėnnerde ölmişlēr. (31) yirmi dörd

saat vėrmişler, äsger tökmiş, aḳıskaya, yigirmi dört saad^{ı}n_işinde sis çıḫacaḫsıs. (32) dedem zenginimiş, bėle gü^{v}eçlerde altunnar ġalmiş, aḳısġada, gürcilere, her bişėy dağıd... şėy_ėdmişler. / ... (33) ġurannarıni yaḫmişlē, her şėylerni pėrişan_ėtmişler. (34) kimin ki eşi, ėşi esgere gėtmişdi de gelmedi ya türkiyeyá ġaçıp gėçdi. (35) ḫalam, iki çocuĝunen, on yíl mi sibirdeymiş, naro ḫalam? (36) iki çocuĝnen sürgün_ėdmiş sibire. (37) ormanda yaşíyėrmiş baḫ niye ki ėşi túrkiyan^{ı}n_adamiydi türke ġaçdi, o naro ḫalam. (38) adí de naro ḫalaydi, / naro, / narḫanım. / (39) hē, narḫanım, naro diyėrdler. /// **(Komşuluk ilişkileri, gelenek görenekler hakkında)** (40) ba^{h} bundan göç_ėdenner var, bunun ... ėnişdesidür. (41) şu anda ... antaĺyada yaşir kirede. (42) diyėr ki ġomşi, selem vėrmiyėr bene. (43) benım zamanım yoḫ. (44) hėç bir ġomşí ḳomşi^{y}nen bilmiyėr ki kimdür kim negül, o da var türkiyada, biz_oní farg_ėdduḫ. (45) hama biz_ėle dey^{i}liz. (46) biz yanı ġomşiya baḫmasaḫ, ona baḫmasaḫ yapamazuḫ. (47) o da bizim tuahımıs... şėyimize geldi ki bū nesin. (48) böyük şe^{h}erlerde daa çoğ_ele bişe... /// (49) abi, hele bir şe^{y}, ḫatıllat: bizde bir ġaynanay^{ı} huzurevine biraḫiyiller, ya ġaynatay^{ı}? / (50) o bizde yoḫdur. (51) ama türkiya dolúdür huzurevinde. (52) bir çocuĝu baḫmi^{y}ir. / (53) evēt, yāní ço^{ğ} ayıb, bizde o ayıb. (54) son_oĝlú baḫacaḫ, anasına da baḫacaḫ, babasına da baḫacaḫ. /// (55) bir de siġara çegmaḫ yoḫ, çoḫ ayıp. (56) ġaynatasiní^{n} yanda ayaĝ_ayaĝa atmaḫ yoḫ. (57) sizde o var, oní de beenmiyiruḫ. /// (58) biz yeni ki gelduĝ ėrkekler bize siġara şe... şė^{y} yapi^{y}ir ki, çeker misis, çeker misis. (59) bize çoḫ yanı tuaf geldi, o da bizde yoḫ. /// **(Fergana olaylarında yaşadıkları)** (60) küçüg_olaylardan başladí. /// (61) yaní çilege sebeb bazarda bir tartışmå olmiş. / (62) önceden hazıllık yapıyodular. // (63) ġızım bir gün bene geldi, bu sä^{g}gizinci sınıfdaydi. (64) geldi dėdi ki o özbäg ḳomşumuz var, oḳulda tartışmişler, dėmişler ki o ġız dėmiş gi bis sizi, hebbizi bunnan ḳovacaıs. (65) ben dėdim ki bizi neden ḳovsunnar biz burada yaşiyėruḫ, dėdim dinnemo oní, niya ġovsunlar. (66) di^{y}ė hebbizi ġovacauḫ öle dėdi çocuḫ, bu ġıs. (67) dėdi ki sora, bir_afda sora, bir_afda sora, başladi bir kövde, bėle toplum türgler^{i}n_üsd^{ü}ne gėtmiş. (68) ėşim_onda çalışíyodu, or^{i}ya ki gėdmişle^{r} vurmişle^{r} ġırmişle^{r} dağıtmişler. (69) sora sükütleddiler, bolis molis, esger geldi. (70) sora baḫşa kövleri başladiler, ḳırmaya, yaḫmaya ayni baḫ gördün_e, yaní şėyler. / (71) toplum bir soḳaġa gėdiyėr_e, soḳaḳda gėdiyėr yüz_älli kişi iki yüs kişi, bíle şişelere Dolduríyėller bėnzini ävlere atíyírdíler. / (72) hē atíyėrd^{i}ler. (73) ävler yanmaya başliyėrdi milled

ḳaçiyėrdi. (74) sora bis ki buni ėşidduğ, bizim köve gelmeden_önce ġaynatam dedi ki hebbimiz gedaḫ, mesele belediye bunda diyiler, abí ne diyėler vellúĝa? / (75) hä or^{i}ya toplanın. (76) heb aḳısġa türgleri or^{i}ya toplandí. (77) bením gözümün_ögündê olan_işdür. (78) or^{i}ye ki toplanduḫ, sora rus bayannar geldí bize diyir ki, başlad^{ı}ler_öl^{ü}leri getîrme^{y}e, kövlerden arabalari yüklemişler getúri^{y}iler, ruz bayannar geldi dėdi ki siz bunnan ġaçın ki çoḫ bö^{y}ük toplum gäliyėr, ellerinde síláh var. (79) bêle uzun_aĝaçlar, a^{ğ}açların başına da muḫ çaḫmişler gi uzaḫdán biÍa vuraḫ. / (80) muḫ, çivi, çiviler çahmişle^{r} böÍa vurub öl... şėytsinner. (81) o rus bayannar bize ki buni dėdi, ġaynatam dėdi ki çıḫaḫ bundan toplumdan, onda tóplum bäkliyír. (82) içerde ná oliyėr, şėy, yaní ḳonuşiyėller, ġonuşmada sonuç hėç bişe^{y} yoḫ. (83) bizim şėnnig dişerde bekliyir, hėç sonuç yoḫ, ne olacaḫ bu milletın ^{h}alı, ná olmiyaca^{h} heb aĝlaşiyėller. (84) bahşa kövden iÍa hatırliyėrım_arabaynen getürdler_öl^{ü}leri orya ġoydiler. (85) soro o rus bayan ki ėle dedí, ġaynatam dedí ḳaçaḫ bunna^{n}. (86) ġaçduḫ, bennen çalışan bir rus bayan var dördüncú ġadda yaşiyėrdi, bír yaní merkezdeyuh şíndi hele köve gėtmemişuh. (87) o bayan^{ı}n_evíne ḳardėşimin_aylesí, ġaynımın_aylesi, üç_ayle o eve girduḫ. (88) hebbimizin de çocuḫlari var, bunnar küçüg, girduḫ, çıḫamiyėruĝ. (89) o ruz bayana para vėriyėruh bize yiyeceg getüriyėr. (90) dişeri gėdiyėr dinniyír ki ne oliyír. (91) diyir ki sizin milleti otóḇuslara Dólduriyėler, paliġon, paliġon nirde ki esgeller var ya, / toplum yėr, or^{i}ye götüriyėrmişler. (92) ė şin deduḫ biz nesin çıḫaḫ bundan. (93) ruslar da m... / hä çadır, palüġon_onda esgeller ġoriyėrmiş bizimkilerni. (94) şini bis ġorḫíyiruḫ çıḫmaya, bires ġarannıḫ çökdî bu rus bayan dedi kí ḳaranlıḳ çögsün, sora çıḫın da ġaçın. (95) bizim köv de yaḫınídi. (96) işde bäḳleduḫ ḫama matısíkilde geziyiller, bölö ellerínde miḳrafon, diyėller ki, kim ki aḳısġa türklerní evlerındá saḫliyir, yaḫacauḫ yıḫacauḫ, bele ... şėydiyiller. (97) ḳaynım dedi ki yo^{ğ} bele olmiyacaḫ, çıḫmaḫ lazım bundan. (98) o rus bayan da diyėr ki ġorḫmayın, bunda ġalın. (99) biz_ebile camdán baḫamiyėrduḫ ġorḫumuzdan ki bilmesinner ki bu evde türk var. (100) o rus bayan gėdiyír her bişė öreniyír ğelib bize diyirdi. (101) sora aḫşama yaḫın bís ġaçmaya başladuḫ, çocuḫlār, íḫdiyar ġaynanasi, bunda bir ėltim mar. (102) gidiyiruḫ, arabalar pėşimize bėle geliyėller. (103) deduḫ kī Bolise deduḫ ki no olur yardımçı olun ki bunnar bizi takib_ėdiyėller. (104) polis diyir bis ġarışamazuḫ, biz gennimís ġorḫíyiruḫ. / (105) özbek, aha. (106) bis köümüze varduḫ gėdduh hele, bėle gördün ki ḳamyonnara

toldurmişler, arabalara. (107) çocuẖlarımızí or[i]ya, ėle ... gėtmeden_önce birez gene gėç ġalayduẖ ḳalurduẖ. (108) biz_o arabaya binduẖ bėle gėdduẖ arẖamızdan gelmiş bizim köve o toplum, gelmiş_evleri yaẖmaya başlamişler. (109) hērkėşin_evíni, yaní ḳardėşimin_ev[i]ní ġaynatamın_ävini bizim_evi. (110) bėle divannarí biçaẖlar[ı]nen kesmişler, ėşyalarí de[v]ürmişler. (111) yaní her, ėy bişeleri [h]eb götürmişdiler, evlerden. (112) Baliġona gėdduĝ_ışde, on bėş gün_onda ġalduẖ. / (113) on bėş gün, yigirmi gün_onda ġalduẖ. (114) bize dedler ki sizi rusye[y]e götürecaȯẖ. (115) rusyadan bir baġan gelmişdi, içişleri, içişleri baġanıdi, gėdduĝ_onú[n] yan[ı]na, soru sorduẖ. (116) dedi ki yardımçıma gėdin, ġonuşun. (117) ėşím polisidi, dėdi ki deduẖ kí ondan ẖáber yoẖdur, dėdler kú onü öldürecaẖlar. (118) teg türkidi, iki türk çalışiyėrdi. (119) ded[i]ler ki onú öldürmişler ya öldürecaẖlar, tehtit_ėtmíşler. (120) dėdi ki soyadıní vene vėrin yardımçıma, yardımçım yardımçı olsun. (121) vėrduĝ_íşde, o çaĝırddurmíşdi saĝ_osun, paliğȯna bizim yanımıza göndermişdi, geldi ėşim. (122) sura işde, on bėş gün sora bize dedler ki size esger vėriyiruẖ, odȯbuslar, gėdiz eşyalaríz toplayın evden, o ġırıẖ_evlerden, yanuĝ_ävlerden. (123) esgeri vėrdí, otobuslara binduẖ, gėdduĝ ėşyalarımız ne kí ġalmişdi yani onda. / (124) hėç bişe, heb kesmişdiler, götürmüşdle[r], ġapiler_açuẖ ya, ġapiler_açuẖ. (125) çocuẖlar[ı]n_ėşyalarıni alduẖ, tazeden_o arabalara bindürdler paliġona götürdiler. (126) Baliġona ki götürdler, uçaẖlar geldi, äsger_uçaẖlari. (127) uçaẖların içinde de şėy yanė esger uçaĝı ne olur. (128) ḳıraẖdán bele sandaİyalar, ortasi boş. (129) o ėşyaları ortaya düzdiler bö[y]ük yüsgeg, bu ev yüskekluĝunda, çocuẖlar o yüsgeğe çıẖdi oturdler, biz de yannarına oturduẖ. (130) uçaĝın yanında, para, bize hazır para daĝıdıyolar. (131) diyėler ki birinci yardım size rusyada bu para. (132) paralari vėrdile bizi hebbimizi bėle şė[y] yaptiler, aráşdurdíler, uçaẖlará bindürdiler. (133) rusyanın ġursġay[a] oblís diyan dimit[i]risgi rayon, şėyá götürd[i]ler bizi, nädür, bir köve de. (134) o köve de ġaç saat gėdiyėrduẖ, gėce günüz gėdiyírduẖ. (135) bülmem yaĝış yaĝıyė[r], götüriyėlle[r] o kövden_o köve, o kövden_o köve. (136) götürdile[r] bi[r], oġġul, böyüĝ_oḳu, oġuldar tatilidi, o oḳula yėlleşdürd[i]ler bizi. (137) ġaynatam heppisi ondadur, ġaynanam, ġayınnarım. (138) o oġula yėlleşdürdile, bėle yėllere vėrdile[r] bize bişe şėyler, yatacaẖ p[i]şeler vėrdiler, hērkėj gälíndúr ġızdur, heppisi bir yėrde yatiyir. (139) yiyecaẖ vėrdíler, sora bizi dėd[i]ler ki yėmekhanaya sizi gelín_onda yėmek yėyin. (140) yėmek yėmege gėdduẖ, yėmek yapmişler, afėdersis,

domuzun_etinden. (141) gėdduẖ kú deduẖ ki̊ bu ne yėmeh́dür? (142) diyėr ki dȯmuzun_eti, deduẖ biz yėmiyiruẖ. (143) ya biz a... çocuẖlar aç, susus. (144) diyír eti çıĝardaẖ da yeyin. (145) dėduẖ gi ėle olmaz, bis yėmeduẖ çocuẖlara vėrduẖ yanı eti çı^{ğ}ardduẖ da bari bulyon, suyun şėysini, / hē, yėdiler. (146) soro ġaynatam dedi ki biz yėmiyiruẖ o şėyi, bize mekrúpdür yėmiyėruẖ, bize ġoyun getürün, biz gendimiz yaparuẖ yiyaruẖ. (147) işde ėleynen bir_āy, iki ay onda ġalduẖ. (148) sora a^{y}lem ġazakisdandaydi, annėm bab... annėm yoĝud de babam, mecbúr biz_orya gėdduẖ, onnan da türkiyeya. /// (149) ya na! bize ev vėrdíler. (150) ruslar, biz_onda dolaşarken, rusyada, di^{y}ėr ki bis sizi çoẖdan bekliyírduẖ. / (151) ruslar, biz di^{y}ėr sizi çoẖdan bekliyírduẖ, siz diyír çoẖ çalışġan milletimişis. (152) bizim bayannari götüriyėrdiler, bėlē, işlediyirdiler. (153) mesele iş, şėy_işi sebze şėy_işi hē. (154) diyírdí ki bā siz ne gőzel çalışiyirsis sis çoẖ çalışġansıs, bis sizi diyėr çoẖdan beḳliyirduẖ. (155) bu, herelde devletinen_annȧşma bişe varídi ya. /// (156) sizi diyír çoẖdan bäkliyírdu^{ğ}, biz de diyoruẖ ki̊ nesin siz bíliyírdis gi biz gelecauẖ? (157) biliyírduẖ diyėr, siz diyėr işleg milletsiz, burya sizi yėlleşdurí... (158) hama biz şėnniġ_ȯnda ġalma^{ğ} isdemedi. (159) diyír ki çocuẖlarımız böy^{i}yír, ruslara mí evlensinner! // (160) aḳarabadullar, kövlere daĝıddiler, yaní, yabmadle. (161) çoĝ^{u} geldi. /// onnan dā, bizimk^{i}ler ço oĝraşdi, turġut_ozal re^{h}metluẖ şėysine çoẖ gezdíler ki türkiye^{y}á ġabıl_ėdsinner. (162) geldi re^{h}medluẖ dolaşdī, bizimkiler çoẖ gözel ġarşılad^{ı}lēr. (163) dėdler ki alacam dėdi ki sizleri, hebbizi alacam, o dedi bize. (164) aldi, özbeg... şėy alma... ḳazakistannan yėdmiş_ayle aldi, özbegisdannan ġaç_ayle geldi? (165)/-topí tomarísi aburada-/ (166) yüs segsen_ayley^{i} aldi, yaní. /// (167) toplam yüs segsen_ay^{i}le geldi. (168) ^{y}ani bis çoẖ raziyuẖ gi yan gelduẖ raziyuẖ misliman, bizím bayraĝi̊mız ^{h}ėç_olmamiş, bayraĝımız var şükür_alla^{h}a, çoẖ şükür. /// (169) rus bayraĝın^{ı}n_altında yaşamişuẖ. (170) şindi heb dua ėdende diyėruĝ esgerimizi ġoru, bayraĝımızı ġoru, ėle bişe biz görmemişduẖ, he mi? (171) şükür_allaa, biz raziyuẖ. (172) hama aḳrȧbamıs, hebbimizín_aḳrȧbalarí onda, orda. (173) ne ki ġazanii^{r}sin, yollara tökiyirsín. /// (174) o olaylarí yaşadu^{ğ} ^{i}şde, çocuẖlarımi̊zı ġurtarduẖ. (175) ayni bayaẖ annatúyodí ya, ġızlari soyunduriyėrdler, topluma biraẖdiler, baẖ. (176) toplumun_ögüne biraẖdler özbeklerin ki türkleri kim_işdiyėr? (177) afėd abi bundadur, ben şindi ġonuşami^{y}ėrim de yaní görümcám kövünnen_olan_işdür. (178) çoẖ işgence yapdiler. / (179) o nerde ki bizi götürdler_e

paliġon_esger ġoriyėrdi ya, ġazėtaciler gelmişdi, o ġızlar çadırlardan çıḫami^{y}irdler baḫ. (180) çadırlardan çıḫamiyirdle^{r}, onnar dȧ gelmiş_onnari çekiir de, diyėr ki siz ne diyė bizi çekiirsiz, biz ne yüzünen sizín, çıḫaḫ da siz bizi çäkesis ki bize bele yapdiler. (181) ya, çoḫ_olaylar yaşandi, şindi gösderdiler, iraḫ buralardan. / (182) bir böyǖk, iraḫ buralardan, äş^{i}diler mezer, ō ne ki yanuḫ şėyler varıdler ore^{y}e heppisini ġoydile. (183) ben_ondaydim, şahididim. / (184) hepsini görduḫ, toplú mezer yabdiler. (185) ō esger ġoríyan yėrde bizi, hebbimizi, ondayduḫ. (186) /-yani çel çocuḫ, gälín ġıs heb ayaĝ_altına gėddi-/ (187) ėle i^{n}sannar vardi ki saçlar^{ı}ni yolíyirdle. (188) bir ... ė şėy, amca annatiyír, çocuḫlarımí araba^{y}a bindürdüm, gelini, çocuḫlarni, torunnar^{ı}ni. (189) dedim ki siz gedin, ben evde olėm, bene bişe yabmazlar. (190) o çocuḫ, onnar, toplumun içine düşmiş, onu da ö́ldürmişlē, neler_ėtmişdler! (191) eb^{ü}le yolíyėrdi saçlarıni, diyėr ki kėşke beni öldüreydler, buni de ö́zbekler saḫlamiş. (192) bazíleri saḫliyirdi baḫ, bizim_insannari. / (193) iyi davranannar da varídi. /// (194) hala uşaḫlariyuḫ. **(Konuşmasından seçilen bir cümle**) (195) nenem gülçin_imiş mi, güllerimiş mi?

Iğ.03	**Konuşan**	**Sona Aliağagil (1944 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Iğdır İl Merkezi (IĞDIR) – 14.07.2009**
	Konu	**Sohbet, oğlunu okutması, evlendirmesi ve düğün adetleri**
	Ahıska'daki Köyü	**Suhlis**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Kazakistan'a, 1993'te Türkiye'ye.**

(Sürgün anıları) (1) bír ġızım yedmiş bir doğumlu, bẻyügüm. (2) onnán_ufaĝí yėdmiş_iki oĝlan. (3) bir gün geldiler_eve. (4) ġızım, böyügi diyėr kė anne, ana diyėr, böĝün baẖdiyar bir_aldi, bir yaní kī, şey, düşüg, / zayíf_aldí, bir_aldi, ben bėş_aldım. // (5) şíndi oĝlum bir yaşınna^{n} küçügdür, o da di^{y}ė ki ben_ele beşi işdemem. (6) diyėr ki, sen_allah taníyėr misin? (7) äger disen ki tanımiyėrim, bilmem_allahi tanımam ben, allah yoẖdur dėsen bėş_alacan, vardur dėsen bir veriyėr. (8) a böyügi demiş ki yoẖdur, zay^{ı}v_olmasın şey. (9) şimdi yaní birinci sınıfī, anaoġul diyeri. (10) ele dėmiş bėş_almiş, bu da bir_almiş gelmiş. (11) şimdi ķızım bene oni şigeet_ėdiyėr ki ba^{h} bögün_o bir_aldė. (12) sora, biz_o ġıza sögduẖ gi ėy_ėtmiş, ana babasi alla^{h}i taniyėr, bu ana babanın çócuĝudur nesıl yoẖdur diyácaẖ! (13) bir, hėç, oẖuma^{y}a bıraẖmasalar da allah vardur dā, ona inaniyėruĝ_ana bȧbasí inanduẖdan sora çócuẖlar da inanmalidür deduẖ, ġıza sögduẖ. (14) ġız da sora ẻle şė oldí, dedi da^{h}a ben de ėle dėmiyácam. (15) ėleydí ora dı ileydi. (16) bizler gene de gizlin_olsa bílėn biz hėç ne dinimizi ne dilimizi hėç bişey^{i} ġaybedmeduẖ. /// **(Oğlunu okutması hakkında)** (17) ordan gälennen sora, eşími ġaybėddim. (18) çocuĝum iy^{i} oẖíyėrdi, şėyde ķasdamondo oẖudu. / (19) āha, son sınıvında eşimi ġayḇeddim. (20) lise^{y}í, son sınıfında. (21) onnan soro oĝlum dėdi ki annė ben daa oẖumaya dávam_ėtmiyecam, çalışacam. (22) sene çetin_olur, teg başan sen beni nesil_idāre edecaẖsın! (23) orya da universde^{ye} para lazım, sene para lāzım, hama ben işe gėdecám. (24) dedım yoẖ o^{ğ}lum sen çalışamasın dedim. (25) çünki ben saĝíken ben hem_anne olurum sene hem baba. (26) çalışdım, yāni älişleri de yapdīm saddīm, temi̊zlüğe de gäzdim, yaní bunun_ayıbi yoẖ ki işin, ne aybı olaca^{ğ}! (27) biz buraya yėni gelmişuẖ buraya, alışmamişuẖ daha. / (28) tābė. // (29) dört sene oni oẖuddum_universdede. (30) universdesíni bitirdi ge^{l}di. (31) şimdī, şeyde, ġarsdȧ öredmennuẖ yapiir. / (32) āha. / (33) şu an, şimdi evdēdür, tamíre başladė. (34) bū

a^{u}sdosda da gėdecek. / (35) yōẖ, hele da^{h}a asgere gėdmemiş, esgere gėdecaẖ. (36) äsgere gėdēr, gelȋr sora da everürüm. (37) nişannaduẖ, şimdi gälen, gälínimin nenesidír, bu gelen. /// **(Oğlunu evlendirmesi ve düğün adetleri)** (38) oĝlum, universde^{y}i bitirdi geldi, diyėrim kí oĝlumcan ben tēkīm, gel seni evlendírelim. (39) dedi hangi ġızne^{n} anne, kiminen, ne^{y}inen? (40) dedím baẖ, aa siyaraynen, bunun toruni. (41) dedi gi, anne olmaz_ėle, ben yigirmi alti yaşındı o hebebine çocuẖdūr. (42) dėdím ya nesil_olmaz, olur, neden_olmasın ki! (43) oyan biyan, bu dedi ki şėydúr. (44) anne ay^{ı}bdür yā nēsil gidaĝ_ónun ġapısına. (45) bir gún ġaẖduẖ gėdduẖ. (46) diyár gälınímın_amcálarıní aldīm, yėngesíni aldım gėddím, bü^{y}üg gelnım var gena antaĺyada, gėddim. (47) bir gėdduĝ boş gelduẖ yāní vėrmediler_ikinci gėdduẖ genı ėle. (48) üçünci gėdende dėduẖ şėydür, ben daa dėdim direndím dėdım, çay içmiyecam. (49) eer gününȋ dėses hangȋ güni yüzük taẖace^{y}is, içerim, yoẖsa dosd_olmiyírsaĝ ben çay^{i}zi ne yabbacám! (50) her gün çay_içmä^{y}ä mi gelinir, içmiyėrím ben! / (51) yo her gün gėtmedim, bír gün_ara vėrdig_ėle bėle işde. (52) hafda içi gėdduẖ. / (53) dėdim ben yėmiyecam. (54) ė bennán barabař gidennere de diyėrím gi siz dė yime^{y}in, içmeyin ça^{y}i, ne içiyėrsız, ben_içirrȋm size ça^{y}. (55) sórā, neyse, zülbiyan^{ı}n_eşí dėdi ki, için dedí, gälen cımėrtesi gälürsüz dedi, yȋzüg taẖarıs. (56) dedım tamam ėleyse içerim, sävínduẖ, çay^{ı}mızi ī̇çdūẖ. (57) sorá gälduẖ, neyse cȋmertesí..., cuma güniydi aradi, diyír bu cumėrtesi yüzüg taẖılmiyecaẖ. (58) dedım nesíl taẖılmiyacaĝ_olur mi ėle şey, sȫz_aĝızdan bir kere çıẖar! (59) sona baẖsám ō kim^{i}nen ki gėdmişdim ō gälnımın_a bü^{y}üg gelnın_amcası, o da diyėr ki sona hala ben sení dime^{y}i unuddum da, ē̇, yüzüg taẖılmi^{y}ácaẖ. (60) dėdım taẖılacaẖ, ėle şey mi olur! (61) söz_aĝızdan bir kere çıġar. (62) şimdī, gėdduẖ cumėrtesıdír gėddıẖ yȋzȋg taẖmaya. (63) oyan biyān ẖónuşiyėrus, diyėller_ėlē olur bȇlö olur, dedím yōẖ, olacaĝí söylemeseydis, söylediz biddi daa, yüzüg taẖılacaẖ. (64) işde gälnımí gätırdiler_ȋzȋg taẖduẖ, şerbet_içdıẖ. / (65) hä dėdȋẖdán sorá şerbet geliyir, ki allah bėĺa dadli ġocaldsın diyá. / (66) sora gelin geliyir yüzüg taẖíyėrim. (67) sora onnan çıẖargen de yüzgörümçe, selímed parasi vėriyėrsin geline. /// (68) şimdī, ġaynána gėdiyir görmeyā, yaní iki hafdada bir mi bir_afdada bir mi gėdiyir, gälíni görmeyá. (69) ya bír, hädiyasiynen gėdiyir, dadlısiynēn gėdiyir göriyír, gälín geliyí^{r} göriyėr ġaynana^{y}í, / çıẖargen de selemed parasi veriyėr. /// (70) /-bizde adet, çoẖ gȍzel şekelleme yaparuẖ. bír yüs tene

şekelleme yapi^{y}ėr gėdiyėr-/ (71) oni şeyá gėdende, / yōẖ, bėy degişende. / (72) o aẖt götürüyóller. **/(Bėy degişende?)** (73) yaní aldım vėrdím_ėdiyollar. / (74) nişan, nişan gibi bişe. / (75) düünü belli etmeg, düün gününü, / urba götürmeg. / (76) mesele ben oĝlan terefiyím. (77) aliyėrim ne ki gelníme hed^{i}yalar_almişim, yaní önceden götürduẖlarımí de bunnara götüriyėrsin ki, öncedėn gėdenner de geliyír_ȯ şeyín_içine, o baulun_içinē, onda millete gösteriyėller hi a^{h}a bu mesele ġaynanasın^{ı}n_alduĝûdúr, bu işde falan fílan, felen güni de dügünümüz_olacaẖ, kes^{i}mė kesiyorus, işdá o ķader. (78) sora da dügün, dügün hazırluẖlarí. (79) zaten şindi dügün de yüngür_oldi, gėdiyorus şėyá dügün salonuna, oturíyėrıs misafir gibi. / (80) tabē̄, yėmeksiz bizde hėç_olmiyėr. / (81) yėmegler yapılíir sufralar düzüliyė^{r}. /// (82) yapılíyėr nasıl ki lazım. / (83) pílav, döner_üsdi pílāv, işde ne bilėm, çorbasıdúr, her şėy. (84) sofraya dadliden hēr, pasdadan_al, her te^{v}ir ķurabiyalār, mėyvalār yaní dadliler her şí oli^{y}ėr sufrada bizim. (85) /-özbek pílavi vuriyėller, ġazaẖ pílavi vuriyėller.-/ **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (86) ẖanımına kültöken diyėrdi. /// (87) altındakini de abuni de birez açaẖ birez yüzger gelsin.

Iğ.04	**Konuşan**	**Gülbeyaz Aslan (? doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Iğdır İl Merkezi (IĞDIR) – 14.07.2009**
	Konu	**Yemekler**
	Ahıska'daki Köyü	**Pereshev**
	Sürgün/Göç Yolu	**?**

(Su böreği) (1) su böregi aa nesin sen diyėrsin ele yapiyėruẖ da. / (2) su böregī, yuẖa büşüri^{y}ėsin, çäürisín_o teref bu terefíni, ġurudiyė^{r}sín. / (3) sora dā ġaynar suya böĺa baturiisín, çıĝardiisin, yaĝınī, çő́kelügúnī ġat ġat şė^{y} säpii^{r}sín de bėle. (4) sora onú bir siniyí ġapadiisin, ġoyyė^{r}sín pėcin_üsd^{ü}ne. (5) o terefı biras ġızarii^{r} sora çäürisin bėle tútiisin şėynen çäüriisin. (6) ġızariir_aa^{n}, su böreg oli... / yō fıřına yoẖ, pėcin_üsd... (7) o vaẖdi fırın da yoĝídi da aşındi burdagī fırınnar, evelden yoẖdi de, hē pėcin_üsd^{ü}nde ėdiyírduẖ. / (8) sora da hē, sora da ab^{ü}le död terefe kesii^{r}sin död terefē yiyėrsin yumuşaẖ. (9) ėle yumuşaĝ_olir k_eb^{ü}le töküliir. (10) /-yemeynen doyamassın-/ ... (11) deme deme valla. /// (12) çökelük dá, bír ġat çő́kelüg, yaẖ elá ġad ġad ġoyírsin da, ġad ġad büzi^{i}rsin. /// **(Yaprak hinkalı)** (13) açi^{y}ėsín ẖamurī. / (14) ẖamurí açiirsin, doĝri^{i}sin ufaẖ ufāẖ. / (15) suynan da, duzunú tökirsin, suyunú yoĝurisín. / (16) hē yumurta ġıri^{i}sín. (17) güzēl müggem, ẖamuřini mükkem_ėdiisín ... o daĝılmasın. (18) doĝriirsín_ufaẖ, suyuní ġaynadiirsin ordā tökii^{r}sin bişiir. (19) çıĝardii^{r}sín soĝanní yaẖiirsin yaĝınán. (20) dā̄ sini de bő́lá şėy tepside de sizin, tepsi diirsis he mi sis? / (21) he tepsiden, bis sini diyėruẖ da. / (22) siniyá tökiirsín. (23) sorā yoĝurdunī, sarmusaĝıne^{n} mi yėrsin ėle mi yėrsin. (24) sora da yaĝınī soĝaní yaẖıėrsin, üsdünē tökii^{r}sin, yii^{r}sin. / (25) yapraĝ_ab^{ü}le, yaprağ_ėdiisin. / (26) he, yapraẖ ẖikalídur. / **(Makarlama)** (27) hē maġárlama da et işder, bíle yapraẖ doĝriirsin_a, on^{ü} de yaẖ soĝanne^{n} yėrsín. (28) da onā, ona şindi şėy yoĝurd_ėdmirsin de yaĝınán soĝanı yaẖírsin_ile yiirsin. / (29) gená biĺa diyėrim_e yapraẖ doĝriisin da b^{ü}le. (30) şindi yoĝurdúnen şėynen yėrsín_e buni yoĝurdsuz_ėdiisín. (31) tökiirsin büşüri^{i}rsín töki^{i}rsin te... siniye. ... (32) soĝan^{ı}ni, yaĝıni yaẖiirsin, de üsdünnēn tökiirsin, oní ėle yiirsín. / (33) bu da yapraẖ ẖínkalí şėy oy maġarlama. /// (**Pestil**) (34) pesdil yaní vardur da yan^{i} bizlerde yapmi^{y}ruẖ yanı on... / (35) yapıyorduẖ_a ġazaẖsdánda yapi^{i}rduẖ. (36) pesdil de / almayı ġaynadi^{i}rsín. (37) sorå onú süzegden_eziyí^{r}sin, äzme. (38) sorå ō nere ki

saracaḫsın da bu şėylerde sariiduḫ. / (39) bėzin yoḫ_o salaḫána bunnar nesın diiler? / (40) naylon poşėtē yaĝí yaĝliiruḫ, soro on^{ü} tökiirsīn incedēn sari^{i}sin. (41) sari^{i}rsín ġuriyí^{r}, ġuriyennen sora b^{ü}lē ġalduri^{i}sin gendí ḳaḫiir. / (42) yōḫ yoḫ, başĝa bi̊şe atmi^{i}ruḫ yoḫ. /// (43) yoḫ susuz_olmaz_alma, su ġatii^{r}sin ... suynán ġayniyacaḫ da o. (44) bişennen sore saudiėrsín, äziyírsin, şeyde süzegde, sora diyėrim_e ō şeye sarii^{r}sin, biz giĺunġa di^{y}ėruḫ da bunnar ... / (45) naylon diėrsis_e mi siz? (46) yaĝliiruġ. (47) işde oni sariisin_incēden, ġuriyennen sore ele güzel ġaḫir ki eb^{ü}le ordán seni görėrsın, böle yince de.

Iğ.05	**Konuşan**	**Fatma Aslanoğlu (1949 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Iğdır İl Merkezi (IĞDIR) – 14.07.2009**
	Konu	**Iğdır'a gelişleri, sürgün, bir hatıra**
	Ahıska'daki Köyü	**?**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Kazakistan'a, 1993'te Türkiye'ye.**

(Iğdır'a gelişleri) (1) valla, bir ḳaş dene bele bír_abílerímizin şeysınden, ġardaşlarımızın, kim ki onnar yardım_eddi onnar_íşde gätırdıler gälduẖ, anḳaraya geldi̊ẖ. (2) anḳaraya gäldi̊ẖ_ama çoẖ gözel ġarşıledıler. (3) /-ėrzurumdur da baci-/ yoẖ_anḳaraya, anḳaradan_ezıri̊ma gelmeduẖ mė? (4) /- düz_ėrzurum, ġazaḳısdan_ėrzurum.-/ (5) ġazaẖısdan_äzurum gelduẖ e mi? (6) /-he he-/ (7) äzuruma gäldi̊ẖ. (8) ele bizi daul zurnaynēn_işinēn_mȯzikinēn, yėmeginēn, nesil bizi ḳarşıled^{ı}ler! (9) çoẖ gözel. (10) /-dedelerimiz topraĝi öpdi-/ (11) çoẖ gözel ġarşıledıler. (12) ^{h}ordan da buriya aftobuslara bündúrdí gätırdıler buraya. (13) hama yolda gäliyėrduẖ, hȳ. / (14) yolcıluẖlar çoẖ gödi, gäliyıri̊ĝ_er daraf täzek. /// (15) äzıri̊mnen çıẖduĝ_a, gäliyėruẖ şindi biz_ėç_ele bişe görmämişuẖ. / (16) gäliyėruh şindi yolda bāzen, kimílērı ẖásdálendi. (17) ẖásda^{h}analar yoĝ, aftobuslar Durdī. (18) täzekleri göriyėruẖ, Daĝlari göriyėruẖ, şennigin yüregi patlíyėr. / (19) hėç_ele bişe görmámişduẖ gė! (20) bizde ele biŞe yoĝıdi ki ḳızım. (21) /-dāẖ daẖ gäliyėrsín daẖ ġurtulmiyėr. (22) diyėrım_alla vere düzluĝa çıẖacauẖ mi yoẖ ya-/ (23) gälduẖ sa^{ğ} olsunnar burda da ġarşiled^{ı}ler, o şey_ävläri vėrdíler. (24) ^{h}ärgėşin gendinä göre äví varıdi, işde, yėlleşti̊ẖ. (25) yėlleşduĝ_ama işde sonú böle bires şey_oldi, ele. / (26) işşizlıẖ, orasi kötü oliyėr ġızım baẖ, aam ben aldmiş bir yaşında oldum. (27) ordo ottus sene çalışdım, oranınki burda geçerli olmadi. (28) burda da, hämen hämen on beş yigürmi säne çalışdım, burdȧn da iki sänem yėtmädi, belá ġaldım_aa, otur. (29) hä hälbedde allah baĝışlasın ^{h}ergėşinkini, bizím de var, çälímis çocuĝumus. (30) hama gėne de çel çocuẖ elıne baẖmaẖ... / (31) ämäklilerımis çoẖ şeyimiz_orda ḳaldi. (32) ordo ottus säne otuz beş säne çalış... /// (33) kim çalışiyėrse birēs, ey para aliyėrse, onnar gėdiyėr_ā bu sene burda hämän hämän insan ġalmadė, gėdiyėr_ana babasıní görmäyä. (34) hama bír de bäni kimi bir_íẖdiar nere gedsin! (35) biz de íşdiyėruẖ_ana baba görmaẖ, ġardaş görmaẖ. (36) ben bin dollȧr

nerden yıĝem ki bin dollárí gėdem! (37) bin dolár yėdmiyėr ki! / (38) yoẖ_anam babam, vallå on beş sänä görmädım. (39) ōn beş sene anami babami görmädím. (40) dedím şindi ana babami görürüm, näsín bıraẖıb gälmişsem_āynı o cürö olur. /// **(Sürgün)** (41) şimdi orda erkēk, ḳadīn, kim_olur olsun, äger, aẖrabasi bir_işi satĝun çıẖdí mi ... / (42) /-yanı türkiyann_adamiyse o tamam, o bitiyėrdi o-/ (43) yanı ki túrkiyaya mí ḳaçmiş, / satĝın. /// (44) satĝın diyėrím_e. / (45) bäním eşím, onun ġardaşī, yanı äyleden bir kismá varise onun_äylesıni sürgün_ėdiyírdler, nere: sibiryaya. (46) sibirya da çoẖ sa^{v}uẖ bír yėrdır. (47) işde oraya sürgün_ėdiyírdıle. erkäg mī, ġadın mi härgėşi toblar götürürd^{i}ler. (48) senın gözyaşan hėç baẖmazdíler. /// **(Türkiye'deki komşuluk ilişkileri üzerine bir hatıra)** (49) antalyada ben nä gördüm nä çägdim: (50) bäním_eşım_antaĺya rahmete gėddi. (51) üç gün çocuẖlar uçaẖ tutub burıya gätırene çan bir_adam gälıb demiyírdi ki öliyėrsın ġaliyírsın, bu ölünün yanındo oturiyėrsín. (52) antaĺyanın şėnniği böĺa ġomşúler dá dolu här táref, yėrliler, hē̄ç büri gelıb demiyírdi ki, başın sa^{ğ} olsun, ya nėydiyírsın, burdo oturiyėrsın, ölünun başında. (53) üç gün bä^{n} ġocamí bäklädím. (54) uçaẖ dutana çan_ordan buraya getırene çan_antaĺyadan, bir_o öliydi, bír de ben, / ävde. (55) biri gälıb demiyėrdi gi ne yabiyėrsín. (56) ikí oĝlum varıdi, ikísí de geziyírdi. (57) nä_blem_onú uçaẖ tutdılēr_işde, parasıni yatırdíler. (58) ėle bele işläri düzeldene çan, üc gün, bir öliydi bír de ben_oturiyėrdım_äbėle oturiyėrım. (59) öli yatėr, ben de oturíyėrím. (60) ädırefımíz heb şėnnik dolí de biri gälıb demiyėrdi ya ġızım, ben beĺa halẖ bilmem. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (61) ġarayola gedesin. /// (62) ẖamutun üstünden de duġa.

Iğ.06	**Konuşan**	**Fahrettin Hakkıoğlu (1927 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Iğdır İl Merkezi (IĞDIR) – 14.07.2009**
	Konu	**Sürgün anıları**
	Ahıska'daki Köyü	**Asminza**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'de Kazakistan'a** **1993'te Türkiye'ye.**

(1) biz_aḫısĝa türgläri gürcisdanda yaşiyėru^{ğ}, aḫısḳa vileyetınde. (2) o aḫısḫa ĝalasí, ävelden aḫ ġalaymiş. (3) sora ki gürci küffár zor_etmiş, oni almişler aḫısĝa ġoymúşlar, aḫısĝa ḳalasi dėmişler_or^{i}ye. (4) hä bin doḫḫuz yüs ġırḫ dördünde, ġırḫ dördünde, doḫḫuzunci ayda bizi sürdilär_ordan, aḫısḫadan. (5) stalínın_ämriynän, onun şeysiynen bizläri ordan ḳaldurd^{ı}ler. (6) ē mal daşiyan tírınner var_a ona toldurdiler bizleri. (7) üç simya, bėş simya, alti ayley bir yėre toldurub onnän yiğirmi doḫḫuz gün, bir_ay gedduḫ. (8) orta asye^{y}e bizi ğötürdiler. (9) gedduĝ_orta asyaya, orda böldilär bizi härkėşi bir kövläre, bėş äv bir yėre, on_äv bir yėre orda. (10) ḫırḫ dördünci yıldan biyanı ḫırḫ bėş ġırḫ_alti, tāḫ älli dördünci yıla çan_älli üçünci yılda istalin geberdi öldi. (11) o ísdalının_ölduḫdan sora bizá af çıḫdi. (12) af çıḫdi ki kim nerey^{i} isderse ğede. (13) on_iki sänä bis hapısda olduḫ, çävrede, biz mesela aburda Duriyėruḫ mi, bu, bu binadan biz bir yani ğedemezuḫ. (14) háman burdo olacaḫsın, buradan, äger burdan çıḫsan dā ō yola gedsän baḫşa bir yėre gėdsän tutub hapsa atiyirdiler bizi. (15) nere ğötürdiler, orda sän yaşiyacaḫsın, orada. (16) on_iki säne yaşaduĝ_óylá o o şeyinen. (17) onnan sora, ha? (18) /-heb sisdėmli-/ (19) hā̈ sisdemi o. (20) af çıḫdi işde af, stalin_ölduḫdan sora af çıḫdi. (21) ā̈ gäldí malinḳof_oldi, soró işde oyani bü... bunnar däğişildile^{r}, af çıḫdiler, bízi daha särbes biraḫdíler. (22) ō mämlekedde rusyanın toprahlarında ḳalḫoz diyän varídi. (23) härkėş bir yėrde, gėder saba^{ğ}ına ğėdersín yaya mí gėdersín, arabaynän mi ğėdersín, e çalışursun, äve gälüzün. (24) para yoḫ, äbėlá çıs çäkiyird^{ı}ler. (25) günnuḫ di^{y}ėrdíler, bi̊r günnuĝa bir bal... bir şey, iki günu^{ğ}una iki şey, para yoḫ. / (26) a? o işarät_ėdiyėrdi yani ki o sänın bir günnuḫ çalışduĝan, bir gün, gün yaziyírdi, durudagėn urusşa diyende. / (27) ha? (28) /-na vėriyėr?-/ (29) e ona ne verecaḫ! (30) heç bişe yoḫ. (31) yaz boyi çalışurdun, yemää yėtmezdi onun orda çalışduĝun. (32) ä bele

hesab_edendä ā̄ üç ėtere çalışi^{y}irdin saĝ gün, üç. / (33) yėtere paraya, / türg lirasına. (34) türh́ lirasına çalışiyėrdín, üç liraya o zamanda ėleydi. / (35) hä, işde beläynän zaman gäldi tāẖ älli säggizinci yıla çan yollar_açıldi, azarbaycannan ķavķazdan gäldílär. (36) dävet_ėtdíler_onü bizläri, or^{i}ya ki batiya gälín yaşamaya, óyani biyani. (37) sorudan da işdä, doẖsan_ikidä ozal geldi oriya, ķaza^{ğ}ısdana. (38) bis ķaza^{ğ}ısdandayduẖ, ķaza^{ğ}ısdana ozal geldi. (39) ozal geldí, dämürėl ğeldi sora, ozalınen geldi, çitin geldi, dedi ki gälín, bis sizi türkiye^{y}e bíz mürácát_ėttuẖ. (40) ėlçíluĝa gėderduẖ hanķarā şeyá, hanķara diyėrim, masġuvaya. (41) masġu^{v}a, onun şeysi, ėlçíluĝa gėdduĝ, müre^{d}ced_ėdduĝ, bír zaman çoẖ gäzduĝ_onun pėşine. (42) aẖ^{ı}ri ozal gäldi ķabul_ėddi, dedi ki bän sizi alacam. (43) yüz_älli aylä aldi, yüz_älli ayíle aldi, yüz_älli ayle, dedi ki hā̄r ayda, hā̄r ayda gäleden ih́_üç_ayda bir yüz_älli iki yüz_äyle genä alacauẖ_aẖısġa türh́lerıni. (44) belä dėdi, sora o rehmedluẖ ķanunnar vardí dedi, topraẖ vėrecauẖ, ämekli zanduẖdan sizi taniyacau^{ğ} baġuruzi, işízi, hā̄r_işi... iş verecauẖ. (45) ėy^{i} yaşiyacaẖsıs sis, ō halẖdan oranın halĝından insannarınnan, siz ėy yaşiyacaẖsız dedi. (46) ė gälduẖ bi̊z b̰ur^{i}ya ā̄ ozal rä^{h}mete gėddí váfat ... // (47) allah bėlasıni vėrsín_onun. (48) onú^{n} yüzünä ben demi̊şím_anķarada ki allah sänın bėlan vėrsin. (49) o dedi ki bu türg halĝıni ordan gätürmaẖ yoẖdur. niya? (50) bunnar bizä köprüdüller, or^{i}ye ğėdme^{y}e, orta aziyaya. (51) biz_orta azyaya saab_olacauĝ_onnar da bizim türklärimi̊zdür. // (52) bunnarí almayın bur^{i}ya. (53) gätürdilär bur^{i}ya gälduĝ_íşdá. // (54) dävled äv yapdi, burda yėrläşdürdi. (55) nä iş vār nä tarla vār, nä baķur vār nä ämekli vār, hec bişä yoẖ. / (56) hec biri olmadi. /// (57) rä^{h}metluĝ_ozalın ī vėrduĝi̊ ķanunnarınen bunnar hėç bir^{i}ni yėr^{ı}ne yetúrmädler. (58) güni bögün camaata, a ävler boşdur, yüzdä ġırẖí oyan biyan gėdi^{y}ír şäärlere işä, buliyėller, çalışmaya, güzün gäliyėller bur^{ı}ya. (59) iş yoẖ, güc yoĝ burda. (60) bura ėy yėr, ığdır ėyi yėr, rahat, hama gel ki iş yoẖ, sanayıları yoẖ, bir şeyi yoẖ, fab^{ı}riķalari yo^{ğ}, zavot yoẖ. (61) cámaat pėrişan_olmiş, işsiz_oturiyėr_ah. (62) abi̊ĺa aburada gelmi̊şi̊m_aha buraya ki, abu ġapınn_ögüni, buray^{i}, topraẖ, daş gätürduẖ, gübre ğetürduẖ. (63) tögduğ ägduĝ_íşdä ebüle ídare ėdiyėruẖ. (64) /-buralar hebsi şėyidi, şoraẖıdi. (65) tuzlí...-/ biz bura^{y}a gelendä bure^{y}e gelendá bu aĝaçlar yoĝíd^{i}ler, bu hėç bişä. (66) bambayas topraẖ kiräç kimi, dus çıẖmíş. / (67) häb biz bunnarı bu aĝaçlari, bu şeyleri hā̄b bizler yapduẖ baẖ. (68) gäl gir gör baẖ, yüzüm^{ü}nä vār, sarmusaẖ var, ... şey

var, tamatės vār, ī nä búlėm, var da var. (69) bişäler_ekiyírsin, çabalaniyėrsin. (70) yapduẖ bunnari bu derece^{y}e gälduẖ. / (71) ḳazaĝısdanda almaatado oturiyėrduẖ. / (72) almaatanın isik diyen yėrı varıdė. (73) böyük şe^{h}er hä, isikde oturiyėrduẖ, almaatada. / (74) hä, isig merkezinde oturiyėrduẖ_orda. /// **(1944 sürgününde kaç yaşındaydınız?)** (75) ordo on yėddi yaşında gäldím ben_orya as^{l}mızadan gälende ... /// (76) o sürğün sırasında ĝızım bizlerä ehlan_oldí ki ē sahat ē sabah namazında ī äsger sardi. (77) rus_äsgeri sardi, rus esgeri sardi kö^{v}i. // (78) ävden çıẖartmiyirdilá, ẖapiyá çıẖamasın ävinden. (79) här bir ävde bir binaya, här bir ayleye bėş däne rus_äsgeri varídi. (80) ordan dedi ki sizä e^{h}lan_oldi orta asiyá^{y}á gėdecaẖsıs sis. niya? (81) burada türkiyaynan má^{h}rebe olacaẖ. (82) yaldadiyír. (83) hā̄ de şindi sis burdan saĝlam_olmadan … gėdecaẖsız_orta asiyaya. (84) e nası gėdecau^{h} bu ävímizín vėşi var ėşyamız var, malımız var, ḳoy^{u}numuz var, baĝımi̇z bósdanımi̇z_işi. // (85) bunnari dėdi orda dedi sizä dävled_ödiyecaẖ häbbisíni ödiyecaẖ, ā̄ on yıl ġarantiynen sizä ki on yıl_ordo oturacaẖsıs. (86) on yıldan sora siz gälecaẖsız gäne yėri vetanıza gėri yelecaẖsız. (87) bėlä yalan laf_addíler, bizi yaldaddíler_işde. (88) sora dörd bėş aylä^{y}i toldurdıler bir_arabaya amėriḳa... arabalarına, fordlar varíd^{i}ler amėriḳanın, ford diyan_araba varidi. (89) o arabalara doldurdíler_aẖısẖaya götürdíler. (90) aẖısẖada işde o mal daşiyan tırınnáre doldurdíle. (91) on_ā̄f, om bėş_äf, ayle yiğirmi ay^{l}le bir veġon. (92) nä Dualėti vār, nä suyí vār, nä banyosi vār, bişä yoẖ. (93) hē, örddí ĝapiyi äsger kitlädí ĝapiyi içäri, doldurduẖdan soro or^{i}ya, vaġon täprendi o tırėn täprendi gedduẖ. (94) yiğirmi doẖẖuz ... /// (95) yanımıze nä alacan! (96) ne ki älen gäliyír dėdi oni al. (97) ėy, malımız da ġaldi, ġoyunumuz da ġaldi, idarami̇z da ġaldi, ėlesi oldí ki altun_amarati gizleddi. (98) yaldaddi ya ki gelecaẖsıs siz gėri. (99) dedi soẖaĝ bur^{i}ya gizlädaĝ gälända aluruĝ ävími̇z bizim_ä. (100) ėleyken häbbisi ġaldi mefoldi, hä biz de gedduẖ_or^{i}ya çıẖduẖ, ō ḳazaĝısdana. (101) bir_ayán_içínä ğötürdi, Dırınner götürdi, bi̇zi. / (102) açıldí, ĝapiler_açiyėr, ėvläläri bir, bir tenekä ḳova, şey veriyėr, ō rus yėmäği, ō nä_blėm, çorba veriye, bi^{r} çorba veriyėr rus. / (103) ġaynadmiş, onun da çorba halı yoẖ, onú veriyėr. (104) edmeh veriyėrdi, sora gená ġapadiyírdi. (105) hā̄r bir yėrdä, om bėş yiğirmi deẖġa Duriyėrdi, bö^{y}üh́ şe^{h}erlerde, merkezlerde. (106) onnan sora işde bu halínēn gedduẖ ġızım gedduẖ, bir_aya çıẖduẖ ẖazaĝísdana. (107) ẖaza^{ğ}ísdanda geldíler, arabálari

böldiler, on_äyle bir kövä, bėş_áyle bir kövä, üç_ayle bir kövä, yiğirmi ayle kövä ... dağıddiler ķaza^{ğ}ísdanda. /// (108) orda şíndi bizde yolda, yoldaki tırėn_äglediyėr, gäliyír rus saldati danışiyėr ki paķoyniĥ var mė? (109) hásde var, ölī var mi? hā̄, vār. (110) açard^{ı}ler, öli, araba gäli^{y}ėr, arabanın sen ki bir zanasın torbanīn ġırağınnan dudiyėrsin, sallíyėr_atiyírdler_arabaya, o arabaya. (111) o araba da var yiğirmi otus tene öli. (112) götüriyėr_onú orya, nėre ğötüriyē̄r, nä oliyėr, biz bīlmiyėrduğ eĺa. / (113) heç bişe bīlmiyėrduẖ, o ölüläri ėleyĥen götüriyėrd^{ı}ler ... (114) gáldi^{ğ} işde o alínen gelduẖ çıẖduẖ ẖaza^{ğ}ıs... / (115) ben^{ı}m yamda anam vardi böüġ_abim vardi ẖardȧşím, küçuẖ ġardaşlarım vardi, bacım varid^{i}, ē biz yėddi çocuğiduẖ, onnarinen gälduẖ, nänäm vardi. / (116) babamīs, babamuzí odduz_altıncí yıli tuddíler, götürdiler. (117) niya ki ē mollo oğlīdür de^{y}in, onnarí odduz_altıncı yılda mollalari götürdíler ki ē öğredmännerī, mollalarī, nä_bülėm doẖdorlarī bunnari häbbisini ğötürdi hapısa addíler ki bu camaatın böüklüğu olmasın, içinde böüġ_olmasın. (118) hä işde ėleykán_onnar geddíler bis yėddi çocȯẖ bir_anam, bír nänäm, nänäm doẖsan yaşındaydi nänäm_o vaẖıtlari gėdduẖ. (119) işde beläynen gedduẖ çıẖduẖ ġazağısdana. / (120) hä, nänäm de ğäldí ķazağísdana, anam da gáldí ķaza^{ğ}ísdana. (121) nänäm de vefat_ėddi ķaza^{ğ}ísdanda, anam da vefat_ėddi ķaza^{ğ}ísdanda. / (122) hä allah sizden de razi olsun_işdä. (123) gene de ķazaẖ hal^{ı}ğí misliman halğ_amma ki onnar yoẖsul, bişesí yoẖ, yėmaẖ yoẖ, içmaẖ yoẖ. / (124) şindi onnar, onnara ämīr varidi onnara kí ävleri boşadaca bizlere yėr vėrecaẖlar. (125) yani onnar köti davranmadler bizä, ėy davrandíler. /**(Kazakistan'a sürüldüğünüzde orada kalacağınız evler hazır mıydı?)** (126) yoẖ näyín_ävi! (127) ķazağın, yarısi bir_evde Duriyėr, yarısí biz bir_evde. /// (128) onnarın da durumu yaní ey dağüldi. (129) misliman halğí, rusun_älínde, o zaman ėy gün görmiyėrdi. // (130) ķazaği insan saymiyirdi ruslar zati. (131) hä biz de gėdduẖ bizi de dedíler ki zatí sürgünner bu dävlet ẖayınnarídür dėyin_adí gätürdíler. /// (132) işde bediyava çalışiyėrduğ_aẖşama çan. (133) säggis saat çalışi saatínen çalışiyėrduẖ. (134) sifdáyki yıllarí, / sifdäki yıllarí ma^{ğ}rȧbe vaẖdında, má^{ğ}rȧbe vaẖdında gün çıẖanda işe ğėderdın, e gün batanda gälürdün. (135) sora ki má^{ğ}rebesí ġurtuldi, bunnar alman^{i}yayi yėnkdi, ruslar şe^{y} oldí. (136) onnan sora, gel enişde bek, hä ... onnan sora işde bires yüngülländi işler. (137) sora saata bindürdi. (138) säkkis saat çalışurdīler cámaat bunnen, böleynen_ömrümüz gėşdi.

/(**Sürgünden önce Ahıska'da hayat nasıldı?)** // (139) o zaman oralar aẖġala diyírdıle^{r}, ... türk halĝíydi ^{h}äb. (140) mi̊slimannuẖ mollaluĝ müderrisluĝ işlúẖ, gälürd^{ı}ler isdanbuldo oẖurdíler, gėdmaẖ gelmah bėle işler varídi o zaman. (141) sora ki işde ē a^{ğ}nâşma kí oldiler de rusa ġaldi ora, odduz_altíde başladíler mollalari, öğredmennäri, doẖdorlarí tutdíler, hapısa addi, sibire yollad^{ı}ler. (142) orda sauẖ, älli derece sauẖ ġır... odun käsi^{y}ir, iş kesiyír. (143) hä orda yaşayíş çoẖ çetín. (144) häb ġırıldílä^{r}, on, on dörd on bėş bin can, orda, // o sibirlerde çürüdi̊ öldi ğėddė. (145) sora biz vaġonnarínnen gėdende hēr_áyleden, ėle ayíle oldí ki on candur_oni̊ de öldi, vefat_ėddi gėddíler, boş çocuẖlar ẖaldíler. (146) on dörd bin can da burda yütürduẖ bis. (147) on dörd bin can_ä^{y}ile^{y}i, bu bir_ay^{ı}n_içine yütürduẖ, ḳaza^{ğ}isdana gėdene çaẖ, or^{ı}ya. (148) ėşde beleynen zulumünen, äz^{i}yet çegdi camaat. / (149) şındi gene de allaın böükluĝuna şükür_işde gelduĝ. // (150) biz gälduẖ ne yüzde birimiz gelduẖ bur^{i}ya. (151) ozal dedi ya ki, şeydúr, alacaẖ rä^{h}metluĝ alacaẖ. // (152) buni yėrá soẖem bu dedi ki yoẖ, orta aziya bize köpri̊ olacağ, biz_or^{i}ya saab_olacauẖ. (153) äl ġoyacauĝ_orta asya bizim mislimannuẖdur, türgluẖdur. // (154) isdiyan gälän gálsın saab_olmayın. (155) e gelmiyaní gätúrmaẖ yoĝ dävled terefinden. (156) ėleyken biraẖdí işi. (157) aşíndi nä bi̊zi ämeh́li zanduẖdan tanıdiler, nä baġurdan tanıdíle^{r}, nä topraẖ vėrdílēr, nä iş vėrdílä. (158) aşındi burda yüs seh́sen_ay^{ı}le yaşiyiruẖ burada, yüs segsen_ay^{ı}lenın, ā̄ yarısi, ä isdambūl, tırabzōn, ná_bülem şėy, antaliyā, kämēr, bodrūm, dänízlī, dağılmiş ẖalẖ. (159) gėdiyír_orda işliyírle çalışıyílle^{r}, ä güzün gälen gäliyir, gälmiyan_orda ġaliyír_işde äbüle, bėleynen idare ėdiyėruẖ ġızım. / (160) bizä, devläd gälduĝ bėş senä burda devläd ġızılay ē̄ yėmeh́ yödüriyėrdi. / (161) hä bėş sene burda yödürdi. (162) ä dävläte allah zaval vėrmesin. (163) e şindi bis para maranın_umudunda da dägüluẖ, biz bu ġırmızi al bayraĝın_altına ki gälduẖ, här_işden ġurtulduẖ, döğülmeden dē sögülmäden dē, här_işden. (164) aa yaşiyėruẖ şindi. ... işin gör çalış, aa baẖ ekduĝ_aĝaç. (165) buralarí, bura^{y}a ğälende, sän_egär_o doẖsan_üçünci yıla gelende, başın bė^{y}nın ġaynardí, tus çıẖmi̊ş_ábülä, şoraẖ, duz dişerde, çıẖmiş. (166) buraları ġoşdū ägdū bişdūẖ. (167) topraẖ daşıduẖ, arabalarınen, ḳaníyonnarınän topraẖ gätüriyírduĝ bure^{y}e, dē ḳarsdān_oyandan biyandan, nėrenın zengín topra^{ğ}ı var, tögduĝ bure^{y}e, şind de belo oldi abura. / (168) īdıri, ıĝdır yeşil_īĝdır diyėr, yeşíl_ıdıri

mäfėtdíler. (169) binalari yapdíler härkėş, bėş ġat_alti ĝad bina yabdíler, aĝací kesdíler. (170) şíndi ı[ğ]dırın_içinä getsen, başın Dolanur sicaẖdan boĝulursun. / (171) çoẖ sicaĝ_aburada a[h]a serın_oturıyėrsín. / (172) särbäs gäzişiyėllär burada, çā̄l çocuẖ. (173) aşındi sicaẖ da kismä yoẖ, aẖşamına burada ĝarışiyėller camaat. / (174) yapduẖ_allah dävlätímize zavaĺ vėrmesın, ne edaẖ, bölö oldi. // (175) bis türkuẖ, türḳ_olaraẖ dünye[y]e gälduẖ, türḳ_olara ölecauẖ. (176) ā̄ şindi dävläddä başbaġaní mi olūr, cumurbaşġani mī na olur_olsun, bayraẖ var_a bizím al bayraẖ, hangisi olur_olsun, bize farg_ėdmes. (177) biz_o bayraĝın_altında yaşiyėruẖ, bize daa kisme diyemes ki, sen felansın fişmekan. (178) türküm, türküm, türki[y]ede yaşíyėrım türh́ topraĝı. (179) ac_olurum susuz_olurum, nä ėdersen gändí topraĝın, gändi bayraĝın_altında yaşiyėrsın. /// (180) o yüzümluĝú görsedem sene.

Iğ.07	**Konuşan**	**Balabek İskender (~1940 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Iğdır İl Merkezi (IĞDIR) – 14.07.2009**
	Konu	**Bir hatıra**
	Ahıska'daki Köyü	**Uravel**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a, 1959'da Gürcistan'a, 1959'da Azerbaycan'a, 1972'de Kazakistan'a, 1986'da Rusya'ya, 1993'te Türkiye'ye.**

(Bir hatıra) (1) hatırliyėrım, beşinci sınıfdo oḫíyėrdím ben. (2) beşínci sınıfda azarbaycando oḫudum beşínci Sınıfda. (3) o ramazan_ayí h́i gälürdi, ders başlardí, şindi orda o mällim diyėller de azarbaycan ... mällim_ȫredmen de. (4) bir dá baḫarzın şėy^{i}nen ō su getırırdi bardaḫına, ġoyardı masa^{y}a, bir bir ça^{ğ}ırırdí, suyu iç. / (5) suyu iç. (6) şėndi, azerílē, ^{h}eppisi içiyór, içiyėr. (7) ama bizím ḫ... i^{n}sannarımız azıdler záten_ord^{u} bi beş_altī çocuĝudu^{ğ} orda. (8) tutanımız vardi, biz_içímezdig. (9) ha sen oroş tutiyėrsın demeg. (10) hemen geder íḫbar_ederdi. / (11) müslüman da onnar ... /// (12) dutmiyėrdi, gerçeg diyárím dutmazdıler. / (13) işde gederdler íhbar_ederdler baḫ bu oroş tutür, gelırdler, aní bize bişe dėmez, çocuĝuduh, ... anamıza babamıza, bö^{y}üklerímíze ezíyet vėrürdler, ki siz niya çocuĝú diyor, şė^{y} ėdiyórsin orócå, bóyle şeye diyer açlıĝa diyėr şėydiyėrsın diė^{r} mäġġum_ėdiyėrsın diyė. /// **(Konuşmasından seçilen bir cümle)** (14) devledden de bile yardım_isdeme^{y}e yüzümüz tutmuyor, ġıyışamıyoruz.

Iğ.08	**Konuşan**	**Hayriye Mirzayeva (1925 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Iğdır İl Merkezi (IĞDIR) – 15.07.2009**
	Konu	**Sürgün**
	Ahıska'daki Köyü	**Muhe**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a,** **1965'te Çeçenistan'a,** **1980'de Azerbaycan**'a **2005'te Türkiye'ye.**

(Sürgün) (1) bir gėcanın_içínda bir ... aḫşamın_íçindá. (2) dėdiler gi adamlari beĺa yıĝın bir yera adamı, ġari yoḫ, çocuĝu yoḫ. (3) yıĝdíle^{r}, saldati ğetürüb tökdiler. / (4) esgeri getürdi, sȧldati ğetúrü^{b} tögdi dėdi bunun hėç biri bir yėre ğėtmiyacaḫ, bėĺa duracaḫ. (5) ägleddiler ġaçmiya, mėşeya, ȯrman_olurdi ondo ormannara girmasınnar de. (6) hä şimdi ävde bėş tene çocuĝínen anam ĝaldi. (7) babam ġırḫ birinci ili ğötürdiler_ao vu... sürgünde gėddi armiyaya gelmedi. (8) ō bėş dana balay^{i}nan, aĝşamınan sabaĝa ĝalduḫ. (9) sabahdan ġahduĝ, adamları ĝoymadiler_adamlar bėĺa saldatın_içíndá äğläddi, kişileri. (10) onda ġalduḫ, sabaĝınan dėdíler gi indi sürğün_olacaḫ. (11) sizi bir yilluĝå götüriyėruḫ. hä nėre? (12) maşíne geldī, yüg... bö^{y}ük maşíne ğeldi ğeldi ğeldi. (13) yėddi ġocaluĝí bir ġȧmasa, yėddi ġocaluĝú bir ġamasa doldurdi, gelduĝ_a... sürğün_olduḫ gelduḫ. (14) gelduĝ, gelsaḫ bö^{y}ǖg vaġon Duriyėr, mal vaġonú o da, mal^{i} getüren vaĝon. (15) gätúrdi, bir_odaya yėddi ayley ġoydi, bi̊r_odaya yėddi ayláy^{ı} ġoydi. (16) o salon Doldi mi. (17) gėcesiynán sürdi. (18) gäliyėr bir_işdansiya ğeliyḗr, onda eglediyėr, aḫıri ėnán vār, ḫasda vār, ō vār, hēr bir odaya da bir tená saldat ĝoydi. (19) bunnar oyani biyani gėtmiyalar, ē düşüb yėrdá ġalmiyá aḫri, bir saĝad Duríyír, bo^{y}es. // (20) oní ĝalan ĝaliyėr, gėden gėdiyė. (21) ėle ezebinen getúrdi de özbeğisdana tökti. (22) özbe^{ğ}isdanda tökdi̊ onda, ḫaber vėrdi hēr yėre ki, neçe ayley alursunsan ġalḫoz ġaç... neçi ayleye bunú baḫabülürsün. (23) onda götürdi, bir_a^{y}le^{y}a ottus tanā ottuz, yigirmī, ne ki ġålḫoz gü köterebiliyėr da, baḫabiliyėr. (24) gedduĝunda yetmiş yıl_onda ĝalduḫ bi. (25) pamuḫ tökiyėruḫ, paḫda teriyėruḫ. / (26) pambuḫ var_a oni teriyėrduḫ. (27) paḫda dā, bunda na diyėller_e? / (28) bilmam. /// (29)

oriya götürd^{i}ler. (30) ondā çoḫ ġıynalduḫ, vållah. (31) ėlesi varidi ki, bir_ayladan on tana uşaĝí öldí. (32) yı^{ğ}maḫ yōḫ, baḫmaḫ yoḫ, işa çıĝmasan sana hėç bir nese vėrmiyír. (33) yǖz ġıram_arpaya işlamişuḫ. (34) ėle günümüz varidi ki yüz ġıram_arpaya aĝşámnan gäliyėrduğ, bėlá suyuğ ... ĝatġılíyėrduĝ, o úşaḫlara yėduriyėrdu^{h}. (35) ölen_ölürd̄í, ĝalan ĝaldī, çoĝ_azebinen geldi̊ḫ. (36) onnan zora gelduḫ çėçėna. (37) onda da yaşamaduh. çėçėndá da on beş yıl da onda ĝalduḫ. (38) onnán gelduḫ baḳiya. (39) baḳída da yigirmī, beş yíl de baḳída ĝalduḫ. (40) şindi bura vätän dēb bura^{y}á gälduḫ. (41) bura vetenım_e, evelden ata baba... veteni buraymiş, bunnan gėtmiş. (42) á gelduḫ e vetendür, vetene ğelduĝ_aa. (43) dört yildúr da ḇunda geziyėruḫ. /// (44) çoḫ ezeb çegduḫ. / (45) çätinnuḫ çoḫ çegduḫ. (46) ac da ĝaldūḫ, kiyin de yōḫ, hėç, nerse yoḫ, íşladuḫ da yōḫ, ve̊rmiyėr. (47) abunda gediyėrsın, tämüzĺuĝ_ediyėrsın da atmiş milyon, bėş milyōn, on bėş milyo... aliyėrsın. (48) onda o yoḫ. /// (49) unuddum_aşínd^{i} adıní yiti̊rdüm. /// (50) özbegisdandá evlendīm, dē on_iki tene uşaĝım_oldi. (51) dördi rehmete ğėtti. (52) seggizi de var burdadur, geldi beninán baraḇar. /// (53) yaşidim da o aḫıt, ĝaldi mi, ġafa yoḫdur daa. /// (54) vetenimiz dep bur^{i}ya geldıḫ. /// (55) ac da ġaldi̊ḫ, bir tene paltar yoĝudi ki abuni ğiyaḫ. /// (56) o andır paḫdaydı işde onú ona götúr, oní terdur... yüs gíledan pa^{m}muḫ teriyėrduḫ. (57) gėtmasan evden çıḫ diyėrdi çıḫ gėd, yoĝ_ol diyėrdi. (58) ġataĝ... çıḫariyėrdi. / (59) özbeg dā̆. (60) çoĝ_azeb vėrdile. /// (61) hėç bişe etmiyasın, dermen içmiyasın dėdi. // (62) on_ikí çocuḫ naya ĺazım! aḇunda ikí tene yeter, iki tene doĝ, yėter.

Iğ.09	**Konuşan**	**Merve Osmanlı (1935 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Iğdır İl Merkezi (IĞDIR) – 15.07.2009**
	Konu	**Sohbet, sürgün, beddualar.**
	Ahıska'daki Köyü	**Kılde**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a, 1988'de Rusya'ya, 1993'te Türkiye'ye.**

(Sohbet) (1) çocuḫlara? ana babay^{ı} bilīn, e bö^{y}üg küçüği taniyín, kimsenın hāḫıni yėmeyīn, sennen böyüğün_öğüne ğėçmeyīn, ėle, onun bunun haḫıní yėmeyín, haĺal_íşleyín, halal gėzin, balam. /// **(Sürgün)** (2) baĺam bizım hekeyá çoḫdur. / (3) söylesaĝ bízim hekeye hėç tükenmes ġızımcan. / (4) ben_odtuz bėşinci yíl doĝumi^{y}im. /// (5) he, ġıldede doĝunmişim ben. (6) ḳardaşlarimi esgere götürdíler, ġardaşlarimi, babam ḳaldi. (7) babam dá bele bi^{r} ġolú saḫat. (8) on bec canuḫ ġızım, om bėc can. (9) on bėc can ġaldıḫ babaminen. (10) işiliyėller, kö^{y}_işi... işini ğör^{ü}yiruḫ da kö^{y} işini, talla işini görẙyiruḫ. (11) biçenek, yıĝanaḫ, māl, daĝa gediyėruḫ. (12) bele bizi kim^{i} yaşl^{ı}lar daĝa gėdiyėller, mal ğötüriyėlle ondan yaḫ peynil^{i} getüriyėller. (13) asgere yedennán sora, bu ġardaşlarım, yaşliler heb_esğere ğėddíler, hėç kimse ġalmadi. (14) güci yėtán ėrkeg esgere ğėddi. (15) ğėdennán sora, bizi bir gėcánın_içinde, hėç bişe yoḫ, bir yėcen^{i}n_içínde dedıler kī, on saat sizá mö^{h}net. // (16) çıḫacaḫs^{ı}s bundan. (17) älimize ilişduĝúnü alduḫ çıḫduĝ_urbáynen çıḫduḫ baĺam, her bişämís ġaldi onda. (18) māl, ekeneği yıĝmişuḫ, güzdür, noyavır_a^{y}ídír balam, noyabıř_ayi. (19) noyabır_ayíni bis bo^{y}ez... o vaĝonda görduḫ, noyabır_aynı vaġónda ğörduḫ bís. /// (20) yėddi, tütün diyėruḫ, ne di... yėddi tütün, / a^{y}íle, bir taná şalonda gelduḫ. (21) üsd_üsde yatiyíruḫ, üsd_üsde yatiyíruḫ, oturme^{y}á şey yoḫ. (22) ara ara egledi^{y}iller_onda, baluḫ yėmeği mī ne kidür, bedreynen getturiyíle onú paça paça yiyėruḫ. (23) ėĺa sauḫ kī çoḫ sauḫ. (24) ġaç sene ğezzuĝ o sauḫda bis! (25) arḫam^{ı} dayádėm. / (26) ō ḇaġonnarın beĺa ġarıní ġaziyiruḫ da suluĝa içiyiruḫ. / (27) sauḫ, ġazaḳısdanın çöllerine düşduḫ. (28) onnan_özbeğisdana ğėdduḫ, saĝolsunnar_özbeğisdan, enduĝ_özbeğisdanda. (29) bizi hēpimis bid basdi na oldi. (30) ğötürdle hamama doldurdiler, paḳlanduḫ, yaḫanduḫ çıḫduḫ. (31) nasin gi mal bazari! (32) bazad_ėdiyėller_e, satiyiller_e, eĺa boyoz

yolun^{u}n_üsdündē tögduẖ häb, yıĝılduẖ. (33) kim ki kimi beğeniir_aliyir ğötüriye, ġaç nefer lazım_olsa, ġalhozun şėyleríne, köyleríne. (34) onda binduẖ_o ġalhos kö^{y}lerin_arabalar^{ı}na, arabalar da ėle baġ... araba gi üsgēġ_araba. (35) gėdduẖ özbeglere. (36) saĝolsunnar özbekler bízi ėy baẖdiler, ço^{ğ} baẖdíler. (37) tā bizím ĺamBamızí dá yaẖiyėrdíler, pėcimîz de yaẖíyėrdíler, özbekler, bízim, ço^{ğ} ėydíler. // (38) ancaẖ gėden günnerí bízden ġorẖíyėrdle gi adam yiyannar ğeldiler. (39) insan yiyan dėdíler, bizi ėle bildírmíşler_onda, ki yaní ği bis vehşi bir mi... insanuẖ, onna ėle aĝnamişle. (40) bizden bír ĝorẖdiler bunnar, sore ele se^{v}diler bizi, ėle se^{v}dile ėle sevdiler ki, öz öz doĝum kimi se^{v}diler bizi. / (41) gendi, bír şey kimi sevdiler bizi. / (42) he, aẖrába kimi se^{v}diler bizi. (43) çoẖ ėy yaşaduẖ balam. (44) na oldi na olmadi, sora bizi, bū, aẖıs... şē^{y}, türh́ler, türh́ler çıẖın bunnan, türh́ler çıẖın bunnan deb, bîzi çıẖarddíler. (45) öldüreni öldürdíleř, ġalanni çıẖarddíler, ölenneri çoĝ_oldi. (46) türh́ler deb, türh́ler deb bizí ḳırdiler_onda, türh́ler deb, ėle bizi savaş_ėddíle^{r} bize. (47) onnan bizī samaĺyota doldurdíler, ġaçurdíler bír daĝlárdan, daĝlardan, dúnėllerdan ġaçurdíler. (48) sora uçaĝa bündürdiler, uçaĝınen götürd^{ü}ler, gene ğėri ğötürdíler, uçaĝınen. / (49) gená farĝanaya ğötürdler uçaĝınán bizi. (50) gene ğeri ğötürdler uçaĝıne^{n}, ondan sora doldurdíler de, sinamesnskidür rasyeye ğöttürdíle^{r}, slamesgiya. (51) orya ğėdduẖ da işde onnan da daĝılduẖ baĺam. (52) bís dinimüz yütüremeduĝ_onda Dursāẖ, domuz_etíni yiyecauẖ, uruslaşacaöẖ, urusa ğėdecaẖlār eb^{ö}le de. (53) daĝılduẖ, gälduẖ mísliman ... yėrine ğelduẖ baĺam. (54) onnan sora ğelduẖ, baẖ na boyca tükenmez bizím ėşimiz hėç, hėş tükenmes, onnan gelenner bakiye ğeldíler, azarbeycana. (55) ğene, ... türkuẖ da, türke yıĝıniyíruẖ şíndi. (56) gälduĝ_azerbeycana onnán da sórā, gendımıs türg olanda sıĝmaduẖ hėç bi yere, türkuẖ da. (57) bîz_adımîzi değişmeduẖ baĺam, türh́ adını bîraẖmaduẖ bis. (58) türh́ adınnán bıraẖmaduẖ, türh́ adınen bur^{i}ye ğälduẖ, türġ_adınnen burya ğelib çıẖduẖ, emríne şükür, ėy yaşiyėruĝ, durumumuz_ėydúr. (59) ama häb ġaldi baẖ, dörd bėş_evde bıraẖıb gälduẖ bíz aşyamîzė, boş uřbáynán gälduẖ balám, hėç bişe yoẖ, yan^{ı}nayaẖ gälduẖ. (60) aha bízde ḳısmed çoẖ, rızıẖ ço^{ğ}. (61) biz özbe^{ğ}isdannán çıẖannan sorȧ özbe^{ğ}isdanda ėĺa acluĝ_oldī, ėĺa acluĝ_oldī, birbirní ġırdilēr, öldilēr, ġaldilēr, na old^{ı}ler, özbeğisdan çōẖ ẖaraba düşdi, köti oldiler, bis çıẖannan sora. (62) diyille ki meğerim ġısmäd_onnarın_üsdündeymiş. (63) biz nere ğedsaẖ bizım ġısmätímız_üsdümüzdedür. (64) ėle ná täürdür ki baẖ aburye ğelduẖ, görüyírsın buralár neyidi, çölidi buralar baĺam.

(65) bunda aĝaç, ekin diyen yoĝídi. (66) onnan bunnan topraẖ daşıduẖ getî̂rduẖ tökduẖ, aĝaç tigduĝ. (67) meyva tiḣ́du[h] gi ... /// **(Trenin köye gelişini hatırlıyor musunuz?)** (68) he, ne diyėn! vāy. / (69) o güni, tírennerın yoluni, tırenın yoluni gändimiz yapduẖ. (70) zati ėrkeğler yoẖdur gi, ẖadınnar yabdė. (71) ẖadınnár dağı deldiler, ġayay[ı] de[l]diler. (72) ...nın babasi onda öldi, topraĝın_altınna ġaldi de, tırınnerın yolúni yabmada. (73) yoluni yabduĝ, o yola da bî̂zi bî̂ndî̂rdiler de ğetúrdíler. (74) birinci dönüm biz gelduĝ_o yolda. /// (75) yüg daşiyėller_e ĝızım, tırenner, barouzu bıd bıd bıd bıd bıd_ėdiyir barouz, on[u]n_arẖasında ḳaç tene ő́lenmişdür, baĝlanmişler. (76) onnara bėle bír, yėddi ayle sığėdiğan yėr_ėtmişler, or[i]ya Doldurdiler. (77) bir tene itimiz vardi bizim, ne söyliyim ben sene, bu itimiz duřmadi köpek, onda Durmadi. (78) o doĝum yerímízdá ġardaşım_esgerden getürmişdi itimizi de, esgere ğėddi. (79) bíle baġbėrde mälimidi ġardaşím dá, örğete... mälimidi, çocuẖlara şėdiyír... // (80) o köpeḣ́ aĝliya aĝliya peşimize ğeldi. (81) bundan da ġaẖasın da ildíre ğėdesın, onnan da uzaẖ, arabanın peşine ğe[l]di. (82) arabaya doldurdíler bízi de[e], arabaynen götürd[ü]le şėye. / (83) hä t[ı]rene arabȧynen götüdiler, büs kö[y] kö[y] kö[y] kö[y] yıĝdile, t[ı]rene ğötüdiler. / (84) t[ı]ren kö[y]e girmes. /(85) t[ı]rení[n] yoli bir yoldur t[ı]ren de, köylere ğirmiyi t[ı]ren de. / (86) bizi aa bū, doĝri arabalar ğėzi... yük daşiyėller_e ki yüḣ́ daş[i]yan_arabalarınen getúrd[i]le t[ı]rene doldurd[ı]ler. (87) bū köpeğimíz ğēldi t[ı]reni pėşine de gendi ayaĝınen geldi de, t[ı]rene diyasın ki bí, ġaç kiĺomedroydi adam? (88) bundan da ildír_onnan da uzaẖ, gēldi de hengī vaġona bízi otutdurdler o vaġona ğirdi iti... köpeğimiz de ėnmedi ġızımcan. (89) endúremiyėr_esgeller_öndüremiyėller, bolisler_öndüremiyille, it önmiyir, diyir_enmem, aĝliyír_aĝliyír bölȇ yaliyi[r] aĝliyi. (90) o itimize de ba[y]ȯḳ vėrd[i]ler, yėmeḣ́ vėrdiler, itimizi de ğetürdler pėşimize, köpegi. (91) şindi özbehler diyille ği sizın malız_olay davarız_olaydi it getürmezdis. (92) itiz ... iti ğetırmişiz ze mal davari ğetürmemişis. / (93) ná bülüller ki! (94) o it de ġardaşımın yadiğeri deb, da[h]a bíz de bıraẖmasdan gelduĝ. (95) aẖılli itidi çoĝ_aẖılli itidi. / (96) canni ğeldi özbeğisdana. / (97) o säggiz yílda ġardaşım eşğerden geldi, säggiz yilde esgerden geldi. (98) ġardaşım gendi küçüg bö[y]üdduĝí itini ğördi. (99) ey yaşaduĝ ėy yaşaduĝu bu özbeḣ́ türḣ́i deb bílmezuẖ niye bî̂zi vurdiler_ėç, sáçamaduĝ özbeḣ́leri. /**(Fergana olayları yaşandığında orada mıydınız?)** // (100) bir sene ireli bis ġırasnadıra gelduẖ, bir sene ireli. (101) hamȧ o oĺaylar ġardaşlarım, bacilerım olaylarda ġaldi. /// (102) sora ō ġ[ı]rasnadárdan bî̂z

bur^{i}ye ge... onna ğädíler bízá sıĝındile. (103) özbeğisdandȧn gelenne bize ge... sıĝındiler bi̇̂ yüz can ğeldi, yüz nefer ğeldi bize, şėyimis çoẖ, ġapımız arş^{i}yamız çoẖ, geldíler. (104) onda da uruslardan sıĝdurmadiler, oẖudmaya almadiler, oẖumaya almadiler çocuẖlarımızi. (105) dėd^{i}le biz bundo oẖutmazuẖ gėdín, gelen yėríze ğėdin. (106) gelen yėrimizde ölenner_oldi, gėtmedi. (107) ondan sora daĝılduẖ daĝılduẖ daĝılduẖ amerige^{y}e ğėdenner do oldi, aşınd^{i} amerikáda da bar bizimkileri. (108) bízá şėy vėrmediler, daḳımėnt ^{v}ėrmedíler ki bu türkiye^{y}e ğesínner. (109) bize eğe daḳi̇̂ment vėre^{y}dile, amerigeye yėtmezden türkiye^{y}e ğelúrdíler. (110) türkiye^{y}e ğėçmeye bizá kaĝıt yoẖ gi türkiye^{y}e gėçsın. (111) gėçenner gėşdi, gėçmiyannar daĝıldíler_e vesseĺam urusda da vār, özbeh́de de vār, / ameriḳadȧ da vār, daĝılduẖ. (112) ireli bizim milled toplam yaşiyėrduẖ, bir yėrde yaşiyėrduẖ. /// **(Sürgünden önce Ahıska'da hayat nasıldı, ne yapıyordunuz?)** (113) taẖíl_ekiyírdūẖ, / sorā şey, ĺazoda ne diyėlle bunnar? / (114) misir misir_ekiyirduẖ, ĺobiya, / hē, ĺazud_ekiyėrduẖ. (115) anam diyadi ki ğ böğün ben bir yarım donna ĺazut yıĝdım, bir donna ĺazut yıĝdım. (116) beĺa ġıriille ġodoşi yıĝıyėller de, dartı vėriyėlle h́i onnara günnuẖ yassınnar, günnuẖ, günnuĝa göre sora bíz de aydan... (117) yiyėr dē günnuĝumuzun ẖaẖıni vėriyėrdíle^{r} ġızımcan. (118) oni yıĝduẖ yıĝduẖ yıĝduẖ, işled^{i}le^{r} işled^{i}le yıĝdler_ö ki tamam_oldi häb, ambara düşdi. (119) ambara düşdi onnan sora, bizi sürdiler. (120) noyabır_ayında, bíz äkini yıĝduẖ doldurduẖ, bízi dá sürd^{i}ler. (121) ėle böğün kimi ẖatirliyirim ben, hi itler, mallar, ĝoyunnar h́i baĝıriyėrdī, onnarın sesın^{n}a Durmaĝ_olmazdi, aĝliyėrdi heb canniler_aĝliyėrdi. / (122) ġar yaĝmamişdi, güz, güz havasiydi, güzidi ĝızım, äkin yıĝan vaẖdíydi. / (123) yoẖ, äkin yıĝan vaẖdí, daĝdan gelmiş, äkin^{i} de yıĝduẖ, şíndi oturub yiyan vaẖdımi̇̂zdur. (124) ama özbehler_o saĝolsunnar, baẖdiler, özbehlerde çoẖ ġırĝın varidi, acluĝidī, yoẖsulluĝúdi. (125) bi̇̂z gelen kimi hebbímiz_ėy_oldu^{ğ}_onnar d_ey_oldi bi̇̂z de ey_olduẖ. /// **(Kelimeler hakkında sohbet)** (126) mereh́ nedür, malın şeyini tökiyiller_orya, yiyacaĝıni, samanuni, mereg. (127) merege samān, ot yıĝıyėller ki ḳışdā, canniyá yėduraẖ ġışın. (128) ambar, ambar da insani^{n} yiyácaĝi. (129) ambara töküyöruẖ ki bís ġışda yiyaẖ, ġışın sauĝ_oliyir ki, ġışda yiyağ. (130) bíz_ār gün bazȧrá ğėdíb, bazalluğ_etmazuẖ gi bis. (131) bi̇̂z bir säne yıĝaruẖ, yazın yıĝaruẖ ġışın dá yiyarduẖ. (132) bíz maġazínna^{n} alvėr_ėtmezduẖ. (133) gendi yıĝduĝumuzí genními̇̂z yiyarduẖ. ... (134) üsdüvaş_alarduẖ bís, ebele, gėyim. / (135) aẖorda mal Duriyėrdi,

malın yėridir, aẖor. /// (136) apraḳ, bir bişä ägri ăğridür_e ki düz_olmiyír de ăğri oliyir. /// (137) apraḳ, äv yapíliir ăğri yapíliyir. /// (138) yėr ăğri oliyėr, aĝaşlar ăğri oliyėr. / (139) o apraġ_o, düz_olmiyan bişe ap'raẖdur. /// (140) aşındi, aşíndī, sö^y^liyėrim_a ben gi ayẖur^i^ya sözdúr da baĺam, hėç faydasi yoẖ bene aşíndi. / (141) ayẖuri, ayẖurüdür. (142) ama gennım gözüm^ü^nen görmişim ben buni. (143) gözüm^ü^nen görmesēm, sen sen zaniyírsin ^ğ^i sä ayẖura sö^y^liyėrsın. (144) bunna da zaniyėlle ^ğ^i ayẖura söyliyėlle^r^, hama ben gendi gözüm^ü^nen görduĝumú söyliyėrim. /// (145) mali ḳışda baĝliyiller de, o b^ö^le baĝa var da on^u^n_içe tökiyiller de onda mal oti, samani yiyėr. / (146) he, aẖorun_içinde, ō baĝaya mal baĝlidür, baġaya. /// (147) o iḣi dene öküzú ġoyyir_e böle duti^y^ir, işde odur bonduruẖ... /// (148) iḣi öküzü gi duti^y^ir_ö ki ō ... onú ġoyyėr dá, ona baĝli^y^ir ḳayişinen, iki öküzi. (149) iki öğüzü ki baĝlii daa bi yėre ğėdemezler, iki ögüz, yėri ĝoşi^y^ir. (150) t'rağdor yoĝıdi dá, ō malinen bonduruĝúnen yėri ġoşiyėrdiler. /// (151) ġaẖamiyėrsin, uyuşiyėrsin, buclaniyėrsin. (152) insan buclaniyėr de^e^, buclaniyėr_insan, durmada buclaniyėr. /// (153) yēngi çocuẖ, bö^y^üyen çaĝi imeḣliyėr, çoç_ėdiyėr. /**(Çocuğu severken)** (154) çocuẖı, benım babamsın, anamsın, hem de canımsī^n^, yüreğimsin, / alla seni bö^y^ütsǖn, oẖiyasīn, ey insan_olasīn, / evlí barẖli olasīn, adli şanli olasīn, bi̊zi̊ utandırmā, ey_ōl deb du^v^a ėdiyėruẖ çocuĝa ki ögrediyėruẖ dā. (155) çocuẖ bi̊lmiir ki, bunnar, aşındi abunna hepsini bilüller. (156) bizím_aẖdımızda o boyca aĝnaşli̊ẖ yoĝidi. /// (157) aşíndikileri şeytandur, aşíndikileri çoẖ şeytandur, çocuẖlarımıs. (158) zaman değişildi baĺam. /// (159) boĝozum ẖıráġlandi. / (160) ġaşıniyėr_e, aciyir bura. / (161) hē, bir de yėmeğ^i^ yapan çaĝi dibi yaniyí, o da ẖıraḳdur. (162) yėmeḣ ḣi yaniyir ḣi dibi, o da ẖıraḳdur, a boĝozun ġaşıni^y^ir o da ẖırákdur. / (163) ġoroẖ dā bėle yėri ġoşán çaĝí, eḣen vahdında, äken vahdında bíle yúmri̊ yumri toprağ_oli^y^ėr, // ġoroẖ_olii^r^, topraẖ ġoroĝ_oliyė. / (164) topraĝ_olmiir de ġoroẖ oli^y^ė. // (165) onú ezsen topraĝ_olur. /**(harmutlamah?)** (166) sauĝíne^n^ sícaȧ ġaríşduriyėrsín. /// (167) kekĺanmaẖ da ġaşıniyėrsín. (168) /-tauẖ kekĺaniyėr-/ / (169) insan da kekĺanii^r^, ġaşıniyírsın_ab^ö^le, kekĺaniyėrsín. /// **(Beddualar)** (170) uy ölesın sánī, paḳlanasın, hėç_olmiyá^y^dín, böle doĝana çan ^h^ėş doĝmiyádın, böle olaca^ğ^ısán_eş olmiyádín, sögiirsin çocuẖ, çocuĝi̊ sögi... /// (171) ölesin, paḳlanasın, yoĝ_olasın, doĝulmiyádín, / ġaġalların tökülsün, gözlerín tökülsün, dilín lalla^n^sın. / (172) hä, ġarnan_ataş düşsún. // (173) atāşın_alem deb de säviyėller. // (174) kimsen deduĝune inanmam ben,

feĺan_olmíş, filan_olmiş_o ayḫuru sös, inanmam, ama görduĝumi ben inker_edemem. / (175) miresá ġalsın, / şindi miresá ĝa^{l}sın, ölür_ö ki o bişäsi miras_olur da. (176) ölür_ö ki ȯ bişelerí ġalır da. / (177) yani ki ölsün, miresá ġasın, yıĝduĝu mi̊rese ġassın. /// (178) täşänüş, täşä^{n}nüş, aḫılsıs. / (179) aḫlí yoḫ, täşenüş. / (180) aa oturduḫ laf_ėdiy^{i}ruḫ, sȭliyíruḫ dā, o ayḫurú söylesá täşenüş diyėruḫ. /// (181) poç, ĺazudi kī, saçiyėllēr, onu^{n} ġabi̊ĝí poç ġaliir, poç_oli^{y}i. (182) içini ali^{y}ille, büşürüb yiyėlle^{r} den_ėdiyėlle, o poç ġaliyėr. /// (183) soyduĝun yapraḫ poçdur, tämüz den, poç değül. / (184) niḣ́or, nişanni olii^{r}. (185) bir_insanda bir nişaní oliyėr, bir yėrínde bir nişanni oliyė^{r}, niḣ́or, niġor. /// (186) niĝori var, ya saçında ya elinde ya yüzünde bir şeysí oliyėr, nadırí oliyėr. /// (187) nadıllí ġıs. /// (188) /- burni äğri olsā, aĝzí äğri olsa ona nadırli diyallar...-/ (189) niḣ́or da abu saç, saçında oliir, renk, ġarışuĝ_oliir saçında. / (190) hä, hä, alaca da niġordur. /**(“Nikorlu hayvan” denir mi?)** (191) oní yoḫ, oni alaca mal diyėruḫ. (192) insandā, saçındā, bayaz_olsa oní niġolli insan diyėruĝ_o. / (193) insanda da vardır niḫor, malda yoḫdur. / (194) yoḫ, alaca maldur. / (195) hä, insan niġor_oliyėr, mal_alaca. /// **(Sohbet)** (196) bíz deişimiz gereh gi o töremǝmiz bilsin ği bizim näslimiz nėrden çıḫmişdür ne täürdür. (197) doĺḣ́e nenen deden^{i}n_adıni bülüruḫ. (198) onnarın babasınn_adıni de bilmeliyuḫ biz. (199) ben diyėrim çocuḫlara diyėrim öğrenın, onnarí de bilin, adi yütürma^{ğ} olmas. (200) ben doĝulan yildē odduz beşinci yilde bízde bu ġranisa baĝlandi, oyandaki sínir, oyanki oyanda ĝaldi, biyenki biyanda ġaldi. (201) aşíndı bu ildírın ğendíndē älli te... älli äv vardur bízím túrkiyeden gėçmiş. (202) onnan gėçenner çoḫdur bunda. (203) ancaḫ gennilerí aĝnatmamişler de, ana baba aĝnatmamiş. (204) ba bením babam aĝnatmişdür, ne aĝnatmişdír benım babam: (205) ḫalasī gelende türkiye^{y}á ġaçıb gelende savėdden, babama teze äví yapiiller babama. (206) babam bir oĝlanimiş, üç çocuĝu varimiş. (207) ḫalasınn_oĝli diyėr ḣ́i hayde türkiye^{y}e ğėçaḫ. (208) babam ğėçmiir türkiye^{y}á ġızım. (209) türkiyeye gėçmiir ki, **(Bir çocuk hapşurur)** (210) ḫayır_olsun baĺam, (211) türkiye^{y}e ğėssam, ġaynatam var, ġaynanam var, bacilerım var, ġalıllar deb gėçmi^{y}ir. (212) onda o ḫalasınn_oĝullari babama ėle ev yapiyiller ki, ȇy ȯsdayimişlēr, zenginimişler. (213) türkiye^{y}e ğetúremes gi zenginnuĝuní. (214) babama äv^{i} yapiiller. (215) ġalḫozun ambarí de babamğilinidī, ġalḫozun hēr bişäsi, etmeh de bi̊zde büşiyirdī, fırın da bizde bi̊şiyirdi. (216) dedem, o ḫalam^{ı}n oĝullari ėle äv yabmi̊şler babama ki pu bizım varımız da bū ḫalami̊zun_oĝluna ġa^{l}sın. (217) şíndi bíz

ḇúr^{i}ya ğälduĝ_o ki, ben biliyirim ki aḫırı, bu babamı^{n} ḫalasınındur_o babamı̊^{n} ḫalasın^{ı}ndur, o yabdi, o yabdi, bene aĝnadmı̊şdülle, ben biliyėrim. (218) onnar hēç ḫabelleşdim, hē̄ç biri gelıb çıḫmadi. (219) dedım bėle b^{ö}le benım ... baḇamın ḫalasi oĝullari var, bíz ğelen kimi, hėç biri yelíb çıḫmadi. (220) ancaḫ ġardaşım gelen çaĝí rusyaya ğelíb bulmişler, ġardáşími. (221) de bunu^{n} ḫalasínn_oĝlí arāb, isdanbȯldan buríye ğeldi, bi̊zi bulub geldi, ḫalasın^{ı}n_oğlí. / (222) buldi yeldi bur^{i}yá ğäldi. (223) isdamboldan búriye ğäldi. (224) hēr sene geli^{y}ir, bizá üsdi̊baş geturiyir, para veriyīr, bi̊z gėdiyėrūḫ, ėle insan, isdambulda yaşiyir_o.

Iğ.10	**Konuşan**	**Cemile Rızaoğlu (1959 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Iğdır İl Merkezi (IĞDIR) – 15.07.2009**
	Konu	**Bir inanç.**
	Ahıska'daki Köyü	**Laşe**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a** **1959'da Kırgızistan'a,** **1997'te Türkiye'ye.**

(1) ananın ilg sütü, bulama. / (2) inegde de ol[i]yėr de o. (3) inegler doĝuyor_á o birinci süt o bulamadur. /// **(Bir inanç)** (4) ẖamı̊ri yourduum zaman hele gene ġafamda o. (5) ẖamı̊ri yoĝurrum, bėle sariyėrim_e ki eşgisin diyá, adım_ayşa, ẖamı̊rım daşa, ben gėdiyėrím düüne, sen de gel peşime. /// (6) yani ki tez_eşgisin.

Iğ.11	**Konuşan**	**Ezemet Rızaoğlu (1926 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Iğdır İl Merkezi (IĞDIR) – 15.07.2009**
	Konu	**Sürgün, adetler, inançlar, yemekler.**
	Ahıska'daki Köyü	**Abastuban**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'te Özbekistan'a** **1959'da Kırgızistan'a,** **1993'te Türkiye'ye.**

(Sürgün) (1) gėcesi gēldi dedi gi saḇráveşşi, ġāḫduḫ häbbisi yaridá ġāldi, vėşşimiz, işimis ĝaldi. (2) aldi bizi ğetúrdiler vaĝonnara ĝoydilēr. (3) váġonnarnán gėdiyėrduḫ şimdi tilvızondȧ da gő́sderdílēr, aĝliyan nėrdē, nėrdä, vėşimīz_işimiz, hēr şe ġaldi, çil çıplaḫ gelduḫ. // (4) özbegisdana düşdi̊. (5) özbeğisdana düşürdler_onda hamamladiler. (6) yolda ğeldī [h]erkėşá bit_oldi, bit, biliyėr misin biti? / (7) çímdürdíler. (8) şíndi ... po[y]ejlerde gelduĝ_a ya, / vaġonnarda gelduĝ_a ya, onda herkėşe bid daradi. (9) hērkėş bit_oldi, ondan endúrdi ğätúdü özbeğisdana. (10) gelduĝ ḳu onda bízí hamama çimme[y]e biraḫdiler. (11) hērkez de... näne dedē, dede yoĝıdi, ġariler ayri, yani íḫdiyȧlla[r] ... erkekler_ayrī, ġadınnar_ayri, ġar[i]lár_ayri, çimduḫ çıḫduḫ. (12) kö[y]lere verdiler. ... (13) ġaç kö[y]e ġaç ... ayíle, ḳaç tütün, yani, tütüne ne diyėller? /// (14) namınaya düşduḫ bíz da alti tütün. (15) ee bahşa yerá t̊tün tütün tütün ġaddi her yėre ġaddı daĝıddiler, özbeklere. (16) özbeh́lēn_işşíne düşduḫ. / (17) özbekler eyi baḫdi allah razi osun, ana baba... rehmet_olsun. (18) aḫşam_oldi, şindi bir de daa, onnar cücuḫ diyír çocuḫlara, bi çocuḫ diyė onnar cücuḫla diye. (19) cücuḫlar geli[y]ler ... dedíler ... bi tána paḫḫırdan doli aş ğetúrmişler, gelín, yėyin, yėyin, alın yėyin. (20) özbekler bize çoḫ gözál baḫdí, ana babalāna rehmet_o[s]sun, biz özbeklerden çoḫ raziyuḫ. (21) ĕ̄ onnan sora biz gedduḫ heppımís, herkėş her yėre ğėddi, kím[i]miz köçduḫ, yanı ġızidim ben evlendim. (22) ondan sora evlendím geddím bahşa memleke... bahşa kö[y]e gėddím ... (23) yanı adam nėrdeyse ben de oraya ğėddim. /// (24) İaşe köünden, adamım İaşe kö[y]ünden, ben abastuḇanniyim. // (25) köçdúm, onda yaşadım, çelim çocuĝum_oldi, verene şükür, on çocuĝ_anasiyim o adamdan. /// **(Sürgün günü)** (26) o ğüni mi, na oldi? / (27) çoḫ köti, çoḫ göti, yaní gėçím_oldi. (28) geçím çoḫ kötü óldi, acluḫ oldī, ġıtluĝ_oldī, yoḫluĝ_oldī, bid daradī. /// (29) oradan başladim he? gecá ĝaḫduḫ, ĝaldurdle ki dav...

savravėşí dedi, urusca dedi gi sabřavėşi. (30) davranın, gėce basdi, dedi ki savravėşí, tėziȟen çıẖın yaní çıẖın. / (31) yoẖ, yoẖ, olmadi ondan_önce hėçbişe olmadi. (32) üç gün_ireli bením_ėmmim^{i}n ġızī, yaní böyüg ġulluẖci yazi ... yazi mazi biliyėrdi, bizá dēdi ki, emi, iki ğün_içinde bizí ġalduracaẖlar, ġaldurdi ġaldurdi, ĝaldurmadi bis ġalacaȯẖ. (33) iki ğün gėdmedi, ė^{r}tasi ğüni ġaldurdė. / (34) yāa o biliyė, oẖumiş de, oẖumişüdi de o biliyėrdi. (35) şindi o yoẖdur_o öldȋ re^{h}mete gėd... /// (36) o gėcá basdi, aldi ğätúrdi, maşınele^{r}e doldu^{r}di súrdiler, gelduẖ gėdduẖ. / ... (37) kimisini^{n} veşisi ġaldi, yollarda gėd^{i}yėruẖ, veşíleri ġalmij, zānduẖlari vėşileri heppísi ġalmişdi. (38) milled çoẖ vėşídan ġaldi. / (39) vėşi, aş^{i}ya, eşya. (40) eşyamıs çoĝı ġaldi ġızım, hėç bişe vėrmedíler. / (41) ägletmēdi, tes, tes tes tės tės dav... davran tės tės tės dedi, bizi çıẖarddi gätúrdi, hērşemis ġaldi andır mıdıreg, / māl mul hē. (42) rähmetluĝ_anam äve od tögdi de bizim_äv çoẖ gözelidi, teze yabmişdi babam, getúrdi, teze eve o gözelĺuĝ_eve od tökdi, davallarımız, danalarımızí aẖȯra eve biraẖdi, gi biz gėdiyėruẖ da gelecaȯẖ, ... doysunnar. ... / (43) ben de bir tenesi, dutamiyim yüregimi, secede toẖumişdim, namas ġılan secede, onú da ġazete sardım da säkün^{ü}n_altına ġoydum ki kirlenmesin. / (44) gälürüm de dėdim, çıẖarurum da dedim namas ĝılaruẖ dėdim. (45) o secede de onda ĝaldi, ev de onda ĝaldi. (46) o gėdduẖ gelduẖ, gėdduẖ gel... hele o ğėdíş ğelmämiş gėtmemişim ... / (47) yiyacaẖ mi? heç bişe almaduẖ, yolda yödürdíler_aldurmadi hėç bişe aldurmadi, herşemis ġaldi ele. (48) bişe aldurmadi, sabřavėşi dedi tökdȋ maşınelere. (49) hėç bişe ... yollarda gelmede yödüriyėrdíler. (50) hangi kö^{v}e gelsaĝ_onda yödüriyėrd^{i}ler. // (51) hángi kö^{y}e gelsağ sábah yiyö... öbür kö^{y}e gėdiyor... ävlelük_ö... ondan_öbür kö^{y}e gėdir... aẖşamluẖ yödüriyėlle. (52) biz ... / ölenner^{i} de vaġonnardan da ġarların_işíná atiyírdle^{r}. (53) bänim bir bibim varidi, o bibim çoẖ ėy bibim_idi, öldi, o vaġonna^{n} ġarın_içína addiler. (54) aşşaẖdā adamlar diyėrdi gi siz atın, biz alur gömleruẖ diyėrdiler. (55) ná iddiler, bizden iraẖ. /// (56) ile işler kötí günner çoẖ görduẖ ġızım yani. / (57) bir āy, bir ay. /// (58) duriyėrd^{i}ler bízi baẖiyėr ėndúrmiyėrdler bizi, adamlarımız birer tene adam gėdiyėr yemekleri aliyė getürdi, içindeken yiyėrduẖ, içinde^{y}ken de şiçen de de varidi ġızım. / (59) yualet yōẖ, hėç bişe yoẖ, bele bişelere siçíp pencereden_atiyėrduẖ. / (60) ġadīn, herkėşin gendi adami. / (61) aylasi, gendi aylasi. (62) biz üç_ayle bir vaġonda gelduẖ. (63) yanė häpimiz birbirmizi taniyėruẖ, bėle, häpimiz birbirimizi. (64) kimi, ondo osuriyėr, kimisi

siçiyḗr, çoẖ kötî günner, söylenecaẖ söz yoẖ balam diyamiyėrím, aĝzım gelmiyė, gelmiyėr. /// **(Loğusa kadın hakkındaki adetler, inançlar ve uygulamalar)** (65) doĝuldi ya ġarı, çocuẖ doĝıyėr_e, ġapiya bi zencír ġoyarduẖ, yanımıza maşa ġoyardu^{ğ}, demür kī yani ki, / he, yani ki allah şė ėdsin bize yaní ẖasdalanmiyah dė^{y}ip. (66) ėleynán ġırẖımızi çíẖarurduẖ. (67) ġırẖí çıẖduẖdan sora da gená, rēmetluĝ_anam hėç ġapiya çıẖmas, ġırẖ gün ġapiya çıẖmaẖ yoĝídi evelden. (68) aşındi doĝíyėller hama ġapiya ġaçiyėller ... değülidi. (69) doĝdí mi ġarı ġısmi, ġırẖ gün ävde oturacáydi. (70) ġırẖ günnán sora gene çıẖıb, ġapiya çıẖmazdi utanurdi ki adam madam görmesin. (71) bízde ėle çoẖ / çıẖma^{ğ} zorundaysa gená kisme çaĝırur, ona ėddürdi. /// (72) bizde ġırẖí çıẖmamış bebegin yüzi bṓlė örtülürdi. (73) sora ġırẖi gi çıẖarurdı a bėĺa az bişe açardi ki usulcana gözleri açılsın. (74) çünkṻ körpe çocu^{ğ}un gözleri yumuĝ_olíyėr, sora sora, sora sora açılii^{r}, sora baẖardi oyani biyaní, artu^{ğ} ėycanam_açarduẖ gi, baẖsın. /// (75) bėşiğe edmág ġoyyėrduẖ yaturanda, bėşi^{ğ}in baş ĝıltığına ädmeh́ ġoyyėrdūẖ. (76) yuẖliyandā yasduĝun yanna ädmeh́ ġoyyėrdūẖ gi çocuẖ körpe dā aẖır_ärüşúğ märüşükden ġorẖiyírdîẖ biz_o zaman. / (77) ärüşük. (78) /-erişig_erişmesi yani -/ / (79) cin şeytan_işi oliyėr balam. (80) ona rehmen irelde ėle işler de varidi. (81) ġarilere şėytan_işi oliyėrdi, ĝa... ẖasdalaniyėrdíler. (82) oẖudurduẖ, böyüg ẖocalara, onnen_ėyĺanurdílēr. /// **(Tutmaç çorbası)** (83) ẖamuri aluruẖ yoĝururuẖ, bires ġavi olacaẖ. (84) onna^{n} yoĝururuẖ ġavi yoĝururuẖ. (85) açaruĝ_onnan sora egleduruẖ birez. (86) ķapaĝınn_altı^{n}a ġoyaruĝ gi bire damarı ġırılsın. (87) ondan sora getú sufraya āçaruẖ. (88) incēcene yuẖa, incecene ġatlaruẖ ġatlaruẖ da sora da ábėle doĝraruĝ, ince ince doĝraruẖ, eríşde kimi. (89) o da oliyėr o tutmaç çorbasi. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (90) yoğuriyėrsın_a ẖamuri, o egiş, onnen de ellerín, ällerín ġaziyėrsín o egişinen, sora kersaní ġaziyėrsín_egişinēn. (91) egişimiz de yoẖdur, heppisi yiddí ġızım. /// (92) iştemiyirdim evlenmaẖ, gencidim. // (93) baẖduẖ acluẖ, yoẖluẖ, bişe yoẖ, dedim ki aç ġarnım tinç ġulaĝım, gene evlenėm de onsuz ġarnım doysun. /// (94) aĝaçlara peçat vururdi. / (95) gelen gecesi peçatını asdi muẖa, of dedi, gelduẖ. /// (96) hersim çıẖsa aĝlarım. /// (97) oni yanğlış demişler. /// (98) ÇúÇúllar çıẖmiş. // (99) tauẖ gi ġuruẖlaniyėr_e yumurtay[1] tökiyėruĝ ondan sora gedaruĝ, on günden sora gedaruĝ gú ... çıẖmiş.

Iğ.12	**Konuşan**	**Mahmut Sefer (1941 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Iğdır İl Merkezi (IĞDIR) – 14.07.2009**
	Konu	**Sürgün, Sohbet**
	Ahıska'daki Köyü	**Zanav**
	Sürgün/Göç Yolu	**1944'de Kazakistan'a, 1959'da Kırgızistan'a, 2005'te Türkiye'ye.**

(**1944 sürgünü ve sonrası**) (1) sürgúndá bän, üç yaşındaymişim bure^{y}á sürgün_olanda, üç yaşım varímiş. / (2) bis sürgúndä düşüd.... bizi burah̯diler ġırĝısdana, ġazaĝısdana burah̯diler. (3) sore älli doh̯uzuncí yıl^{ı} ġırĝısdana gäldu^{ğ}, onda, o ġırĝısdandȧn da bu türki^{y}ee geldım. / (4) e̊lö oldí kí ġazaḳısdaní te... bırah̯duh̯ da ġırĝisdana gälduh̯. /// (5) bu enişdemın varidi bir dişárgi ėmisi, ona säbeb gálduh̯. (6) ėy yaşiyėrduh̯ ġırĝısdanda, allah vardur, ėy yaşiyėrduh̯. (7) işdó ondan dā bacílerım buraya gáldi, ben ġaldım. (8) ben de çamadannen_uçu... sämelyod... / uçub gäldím ben de. / (9) dörd sene. / (10) yengi geldim. /// (**Ahıskada'daki köyünüzün adı nedir?)** (11) äd^{ı}gönliyim, kö^{y}ümün_adi zanav, lazoĝullarındanım. / (12) şindi bele olmiş: (13) bir tená las, gälmiş, äsgiden gü^{v}ä̅ç, marşapa yapiyėrdler, çamurdan. (14) onú bir_iki yil zanav... ävinde durup, oni yapiyėrmiş. (15) o laz o häcädlerní bırah̯miş de demiş şindi sän yap, bän geddím túrkiye^{y}a. (16) adımıs ġalmiş las. /// (**Ne iş yapıyorsunuz?)** (17) ben_abu ayah̯ġabun_usdasiyim. / (18) tänegeden_adam yaparım. (19) bu usdaluĝum var benim. (20) häm oh̯umamişim. /// (21) bunun náy_aĝnadėm. (22) ġalibe çekiyė^{r}sin_üsdünü hazır_ėdiyėn, ġalibe çekiyėrsín, yapuşdurdun_oldí ayah̯ġabi. / (23) ġolaydur, bişäsi yoh̯. /// (24) alti il bunda çalışmişim. (25) yigirmi yil tänegede çalışmişim. / (26) pėc yaparduh̯, duruba, / söbeler yaparduh̯.

7. MANİSA İLİ

Ma.01	Konuşan	Gülfinaz Aslan (1949 doğ.)
	Derleme Yeri-Tarihi	Kırkağaç İlçe Merkezi (Kırkağaç-MANİSA)-03.09.2009
	Konu	Sohbet
	Ahıska'daki Köyü	?
	Sürgün/Göç Yolu	?

(1) tüccermiş bením dedem_işde, öle annem rā̄metlig annatırdí. / (2) yaní bilmiyom ḳumaş_alıb satıyomuş böle tüccermiş. (3) çoġ ya... zenginmiş dedem. (4) böle yasduḫlarnan paraė doldurmi̊ş, ġalmış_onnar ... /// (5) annemnán iki dayım gelmişler işde. /// (6) ordan ḳaçmíşler_işde, / annaturdi. (7) böle gece, / gėce böle sınırlardan şėylerden geçerek, ġorḫa ġorḫa, ġaşmış bō̄le. (8) annem...nnen gelen kişinin ḳadının ayaḫları böle bota yapi̊şmış böle. (9) asgerye boti geydúrmíşler_onnarı, íşdē, çocuḫları. (10) rāmedduĝ_annem, ordan geçerken çiçek olmi̊ş, su çiçei çıḫarmi̊ş. (11) annem bi̊ güzel ō̄lmüş. (12) suyunu ğoymuşlar kefenni biçmişlēr. (13) gömecaȧ zaman, anam cannanmíş, bir daha. çocuḫmuş, on sekiz yaşında /// **(Ahıska'dan neden kaçmışlar?)** (14) sünned yabdurmuyolarmış, düün. (15) hoca moca, ġuran_oḫumaḳ yoḫ, ġuran_oḫudmuyolarmış. (16) her şėden mārum ġoyyėlermíş yanı türḱleri. / (17) çalışduríyėller, senın yiyecaán ġader veriyo, fazlasıní högmede ġalíyó. (18) onun_uçun, onun_uçun, onnar_ī, haní, mejbur_olmíşlar ġaçmaya artuḫ. (19) zaten, ĺamba bíle yaḫamıyolāmíş. (20) o ġader bi yaní zō durumda ġalmíşlár. // (21) ĺambalarni yaḫıyomuş... böle, dolí evi biraḫıb geliyolar.

Ma.02	**Konuşan**	**Enver Balcı (1972 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kırkağaç İlçe Merkezi (Kırkağaç-MANİSA)-03.09.2009**
	Konu	**Ahıska'dan kaçış, oğlunu evlendirmesi, askerlik anıları.**
	Ahıska'daki Köyü	**Gamze**
	Sürgün/Göç Yolu	**?**

(Ahıska'dan kaçış) (1) şimdi ordan ġaçannar, ġızım_ėle kendí başına ġaçamiyírlár bilí mísın, belli başlı / belli başlı bu yollarí bilen_ī̄sannar, bu yollarí bilen_ ī̄sannar, bulíyėller_onnara para veriyėler. (2) meselá gelen_adamlár da silahlaniir_ėle boş gelmi̊yó^{l}lar. (3) çoĝ_anadın, ruzlardan asker vurmi̊şler ço^{ğ} bizden vurulmiş_anadın, böyle gelii^{l}ler. (4) gelírken hüdüti geçmeden_evel ē benım rēmetluĝ bacım_anadın ē̄ şėyden düşií. (5) heybeden düşiyí, nasi̊ olíyı^{r}sa daa ėnib da alamiyėller_anadın. (6) geridá^{n} sízin köyli şadımán da^{y}i gel... o da şeymiş_a gėçüriç̱^{i}lerden yanı o da başlarında^{n}. (7) geliír baẖiir ği ordā bir tene çocuẖ bi̊raẖıli. (8) aliir ğätúriėr... artuẖ sınırí ğėşmíŞlár toplanti yėrdē, getúri...r de orda veriėller_aa. /// (9) göriyėller_ama ġorẖusunnan_ėnemiiller. /// (**Oğluna kız istemesi)** (10) ġızım şimdi, benım böük gelinim, sözüni alduẖ tabi anadın. (11) yani şeysi gibi, gėddiğ_artığ_ī birḳaç_ī cámaatinen. (12) geddiğ_onnarın tabí orda ġız vekili oliyė biz... bizim burdan dā oliyė. (13) bēn_íşdedım mesele. (14) allaán_emriyle pėyğamberin ġavlile, imamı azamí şaadedliiyle ġızızi işdemee geldik. (15) ne diyírsiz_onnar da anadın, eyer ki vermeg niyetíndē tabí onnar ... söz ver^{ıl}miş. (16) onnar da allaán_emrile pėyamberín ġávlile, imamı azamın şaadetīle burdo olan camaatın şei^{y}lē anadın, verdik gėddi. (17) ondan sorå ġaẖar birbirnī öpeller sarışırlar. (18) onnan sorā, bişeler geli̊r yėyilír_içılır_anadın_orda bir_ihtişam_olur_anadın. / (19) o anda çoğ_olur çünkü söz_alınmış ya anadın, şey_olur_ana... beş_on kişi olur_ādı^{n}. / (20) ondan sorasına düün_işinī seçėller_işde şuni isdiyėrım, buni isdiyėrım_anadın. (21) fağad benım böüg gelinım_anadın on gelínı parasi götürdi benden. (22) başli̊ẖ çōídī ... / (23) hıı almanyada iki kişi çalışiyėrduẖ, yaní o olmasa bunn_altından çıẖılmazdi. (24) benım şindi hėsāb_ėdiím da aşındi burdaki dolanan gelínım var_a, ona verdiim para, bele on tene gelin getúrürdí anadın. (25) şindi neden_oldi biliėr mísın ġızım şindi o böük geliními

çoğ_isdiyenner vardi. (26) bir de, bir dē, biz de bir defa girdiğ_işin_içine. (27) onnara ġarşi yenilmiyelim diye / onnara ġarşi yenilmiyelim diye enadın, yaní olmiyan, ne diyím ki, neler yapılmadı ki! / (28) hēr şey, her şey, ná isdediseler_onú verdik. (29) tā türkiyenın her terefındē aẖrabalar vardí onnara bilá ẖalat gönderduẖ. (30) ẖalad dėmeg yaní elbiselig şu bu. (31) bendán bir defa, bir defa o zamanın para bundan_ī ġaç sene evelı ẖoca, yėdmişde anadın, on_alti bin lira seda ġuri para başluẖ vėrdım ben buna. (32) on_alti bin lira da anadın_ī masrafım_oldi, iki sene getúmeduğ çüi ben_almanyadaydım ya. (33) çoġ masrafımız gėşdi ona. / (34) vallāi inanır misín... sora, sora masrafını kesdig. / (35) altınıní amaratıní şuyí buyuní anadın mesele onun dü^{ğ}ün masrafın da ben veriyėrím ... (36) yiyecaıni işini ben, bir ėle bí ġoç_aldım ki anadın i kenníni gezdúremiyír. (37) aa da onnan sora sīmarlamış şi anadın yedmez bir daa. (38) bir ğeddım bir_öküz bacaĝıni gene aldım_ādın bi elli kilo tekrer_et ğönderdım_orya. (39) bir çu^{v}al pirínç ğönderdım, şeh́er ğönderdım şu ğönderdım, bu ğönderdım, masraf, haddini aşdi ğėddi anadın. /// (**Askerlik anıları)** (40) askerlii annatem mi ĝızım? (41) biz_asker_olduẖ şie çan_ī, horosandan erzuruma ĝate^{n} bír ġara tiren vardi onnen geldih́. (42) yanī afedersız_ādın ėniyírduẖ su tökiyėrduẖ tekrárdan biniyírduĝ_o tiren_ėyle tiren... (43) neyse, erzuruma geldig ordan_isdanbula tekrar bindik iki, iki buçuẖ günde de isdanbula geldih́. (44) orda bir, bir buçuẖ senē ē, bir sene asgerlik yabdım. (45) ama nasıl_asgerlih́ yabduẖ: (46) yi... egmeg yoẖ, ē o zaman seferi begsimedleri vardi bu bisikėd, bisküvete benzer dē, biraz böüg böüg oliyėr. (47) on seneluẖ mu on beş seneluẖ mi anadın, getur^{ü}rd^{ı}ler sabahlari ġaz... beyúg ġazannara dökiyėrder_ādın, çorba yapacaẖlar, üzeri şu ġalınluẖ ġurt_oliyėrdi. (48) oliyėrdí oni aliyėrdler, altıni biz yiyėruẖ, yemesan_acından_ölecaẖsın. (49) ėle asgerlih́ yabduh. (50) ne isā̆, ordan bizi tırabzona verd^{i}ler. (51) tırabzonda ben_ī o gemiylen gelduẖ şėye çan, tırabzona dā ... gemiynen gelduĝ_o zaman. (52) äfennıme söyliyėm, orda ben binbaşının seyisi oldum, řaata geşdím. (53) yėmaĝ_íçmā artu iki... hem binbaşının şėysi vardí, āti vardi hem benım_atım vardi, sabahlarí ğėdir ğetúrdüm_aẖşamlari ğötürü^{u}rdüm. (54) rahat_ėtdiy_ordan sora bir, bir sene sora da, malatya^{y}a verdler. (55) bizím alay, sürğün_alayıdı, ī harbde ii şėy gösdermemiş, senede bir sürğün_oliyėrdi. (56) işde ėlē üş sene deişdi... böyle ğėşdi işde asgerliimís. / (57) üş senenın_içersínde de ĝızım

biz_anadın_ī on beş liraynan_asger_oldum_işdanbȯla ğeldim, on beş lira da gő́nderdiler_otuz liraynan işi bitúrduĝ_anadın. /// (58) tab̠i canım acemiliḣ́te bires sıẖışuluĝ_oliyėr amā ben_ī ilḱoğul mezunidím. (59) bölüğümüzde anadın, üç çüs kişidī yanī́, üş dene dörd dene oẖuryazar var[i]di. (60) onnara megdub yaza yaza aburamıza çıẖmişdi daa anadın, fırsat bulamiyėrduẖ gi anadın, şėydaĝ_anadın. / (61) kimse yoĝ_oĝuryazar kī memleketıná megdúb yazsın. (62) üç çüs kişi... içersínn... beş_altı kişi ancaẖ ya vardi ya yoẖ, ī megdub yazan. / (63) onnar söyliyír ben yazıyėrím gönderiiller_íşde. (64) yaní ben çoẖ güzel yazı yazardım, şindi gene çabuẖ yazíyėrim_ama gi o onnarın_işde, yazi yazdurmā yazdurma yani ben...m yazımí de bozdurdi anadı[n]. (65) osandım ama çabuẖ çabu... yazıb çıẖıyirdım_anadın. /// (66) hanımī́, bir megdub gelmiş_íşdē, hanımi anadın_işde başĝasına ĝaçmış_anadın. (67) on_uçün adam ġaçmaya teşebbüs_ėddī. (68) öyle böle ėddi bene işde ō da yazdurdi bişeler_ama ki, orda nå oldi onú bi̊lemiy... anadın. / ... (69) şindi o haberi duydí ya ki hanımı başġasına ğėdmiş. (70) bu sever bu da anadın mí asgerdán ġaçecah ği, o götürení şeyda haġġından gele. (71) ama ki bölüg ḳomutani çoğ_eydi bi̊raẖmadi anadın. / (72) söylediḣ́.

Ma.03	**Konuşan**	**Kezban Cezayir (1923 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kırkağaç İlçe Merkezi (Kırkağaç-MANİSA)-03.09.2009**
	Konu	**Kaçış ve göç hikayesi, yemekler**
	Ahıska'daki Köyü	**Hevot**
	Sürgün/Göç Yolu	**?**

(1) segsen alti yaşında^{y}im, alti. / (2) türkiyáda ġeyde girdim_o da. (3) urusyada yoĝudu ḳeydımi̊z_ama yayan geldim. /// (4) yaya gelduḫ bis. (5) hep gėcelerī yüriyėrduḫ, günüzleri yatiyírduḫ, doruḫların dibinde saḫlaniirduḫ. (6) ėle gelduḫ çıḫduḫ, aş yoĝ etmek yoh. (7) böle şekerı ġoymíşdler_ī, kimisi cefíne kesmeşekeri. (8) o şeker^{i}nen gälduḫ bis. (9) edmekler^{i}mi̊z öküzler ġaşdī, edmekler ürkdī. (10) uşdi bele aşşaĝí geddi etmekler_aç susuz gelmişuḫ. (11) çoḫ çegduḫ bis, alla daa çegdürmesin. /// (12) babam, annem, iki ġıs ḳardeşim biz. (13) biri öküzu^{n} ḫurcundaydi. (14) onnan sora ben dē öküzún ġuyruĝunnan Dutiyėrdim. (15) eleyken gelduḫ çıḫduḫ. (16) hėç deme ki içím ġabariyír_ȯ görduĝum_işleri işgenceleri. (17) kimisi aĝliyėr_o dibde, kimisú o dibde evladları bi̊raḫmişler. (18) o adamlari ayiriyėller, ġaríleri ğeri ğötüriyėllēr. (19) ėle çegduḫ ġızım bis. (20) çoġ çegduḫ bis. **(Kaçmadan önce orada hayatınız nasıldı?)** (21) hėç hayatımi̊z yoĝudu. (22) mi̊siri get^{ü}ríyėruḫ, dolduruṙduḫ bölē, çubuḫdan yapiyėller çeten diyėller, gäliyėrdú urusla^{r}, ataş veriyir yaḫiyėrdi ğėdiyėrdi. (23) gözümüz göre göre, emeklerimiz gediyírdi. (24) ėle gördüm ben. / (25) vallai gizli namas ġılıyėrdílēr_e haní ezen_oḫunmaḫ yoĝudī. (26) türkiduĝ_amma ele çegduḫ bis. / (27) her şėy yasaĝıdi. (28) ėle çegduḫ, eĺa ġızım. / (29) çoġ zor çegdu, bi dá ġaçmaḫ! (30) ė^{y}, iki tene sílai olursa Duydi mi gelür senn_adamı madamı toplar götürü^{r} mapi̊sa atar, ėle, siĺah dutuldu mi̊ ğötürüller. (31) çoġ çegduḫ bi̊z yani. / (32) hē, üç gün üç gėce ... yol gel... / (33) damallara varduḫ. (34) damallardan_işdē, duĝura varduḫ. (35) duĝurdan dā gelduḫ biyanı ḳarsa ardahana. / (36) e he, poshovun duĝuruna. /// (37) kövdür duĝur. /// (38) ėle görduḫ, allah daa ğösdermesín alla^{h} türkiyamıza zával vėrmesin hēr_eylüğü ğünü burda görduḫ ġızım. /**(Kars'ta ne kadar kaldınız?)** (39) ḳalmaduḫ ki! işde bündürdler bir_ı hökmet_arabasına, köv köv da^{ğ}ıddiler. (40) daĝıddiler, on_ȯn beş kişi bir yerde, beş_alti kişi bir bir yėrde. (41) ėĺa násí ki hayvanı baḫıma vėre bízi ėle vėrdiler. **/(Sizi nereye yerleştirdiler?)** (42) biz mi? eleşgėrde. /

(43) ẖanzır köü... / hē he yüceḳapı köüne. (44) şimdi yüceḳapú oldi. /**(Oraya getirildiğinizde nerede kaldınız?)** (45) devled bi̊ze äv vėrdi, yer vėrdī, öküz vėrdi, araba verdi, her şė verdi hökmed bize. (46) her şė vėrdi, inkár_edemezuẖ kú allah razi ola. / (47) isgan_aẖġı vėrdi. (48) böükleri, e on beş dönüm talla vėrdi, küçüklere dē, on_iki dönüm talla vėrdi, işdi ėle. /// (49) sounda bize ev vėrdī, yėr vėrdi yurt vėrdi hök^ü met, her şėy verdi. (50) hiç sıẖled çegmeduẖ, türkiyada ki hėç çegmeduẖ. /**(Hanzır'da ne kadar kaldınız?)** (51) hanzırda? hanzırda ġalduĝumi̊z, varȧvar ġalduẖ, oddus sene oliir bur^i ye gälduẖ. (52) bizim_emen_emen odduz_oliyėr. /// **(Nerede evlendin, düğünün nerede oldu?)** (53) ẖanzır kö^v ünde, yucaĝapi diyėller şin... (54) dügün yoĝudi, bir ḳoraba... arabaya bindürdler beni, ġar ġıyamadda gö^d türdi çıĝarddiler ... / (55) hä hoşyan diye. (56) ama şē̄y, para mara yoĝudi. /// (57) para mara yoĝudı ġızım bi̊zde para yoẖ. (58) ġıs köçürdum_oĝul_everdım, para almaduẖ. /**(Koraraba nasıl bir şey?)** (59) tekeregli var ya, / he öküz_arabasi, sen bilmessın_onnarı. / (60) ḳoraraba işde, öküs ġoşiyėller, iki tekilli araba. /// (61) o zaman yoẖluĝıdı ĝızım. (62) sora furĝun_aldiler mal_aldi iş_aldi, yoĝudu o zaman. / (63) gelín_olanda? (64) bením bir ẖasda ĝaynata vardi bi ġaynanam vardi, bali kim getúre yapuşduraydi bene! (65) bir gelinidim. /// (**Ketenin yapılışı)** (66) ketey mi? nesi yapiiller: (67) yuẖáy^i açiyėller, yaẖ sepiyėller dörda ġatliyėr, beşe. (68) iç ġoyyėller, vuriyėller tepsiye büşüriyėlle^r. (69) äsgidē furun murun bilmezduẖ. (70) tezek yaẖíyírduẖ. (71) ȯnnan sorā sacın... ġapadiyėruẖ saci. (72) etmeği büşürürduẖ ėle. / (73) pileki de varídi. /// (74) hee ėle bişiyėrdi. / (75) bu furunnar nėrdē, ceryannar nėrde ġızım! / (76) lamba yaẖardım, lampaynán bez toẖurdum sabaa ġader, bės. (77) devled bize, türkiyada bėz vėrdi, bėz toẖurduẖ, äl lampasiynen, sabaa ġader. / (78) baya, devlet şėy vėrdi, ē bes toẖudiyėrdi bize, högmet. (79) faẖırıduẖ, yeni ğelduẖ ya, ẖanzırda. / (80) nesi bėz, bayaz bėz, baya bilduĝun toẖu... äl lampasiynen. (81) el lampasi aa bö^y le çírayná. / (82) valla dezgah vėrdi ama para vėrmedler. (83) toẖurduẖ, kendimize, kennímize doẖuduẖ heb, allah razi ola. /// (84) há oni de yabduẖ. / (85) oni de mísır poçiynen, mi̊si̊rí... ġabuĝi̊ynen, / ḳabuĝuynen, ... poç, poç diyaruẖ bis. / (86) üsdünün şey perdesi var ya onnen. /// (87) dezgah ġurarduẖ, onnan sora isladurduẖ çalalari, üş dörd ġadın ẖasır toẖurduẖ. (88) buĝday sararduĝ üsdünē, ävlerá sararduẖ ẖalı kilim mi vardi esgiden bizde. (89) bi ẖasiri olan zenginidi. / (90) yali cadi? cadiyi yağinen yoĝuriyėrdim güzēl yaĝinen, / cadi

ununi. (91) ondan sora künd_alurduḫ vururduḫ tepsiye. (92) vururduḫ, büşürürduḫ, ḳaldururduḫ yiyerdler. /// (93) yaḫsızi boş_olurdi, hama çoĝ_ėydi, kėşge olaydi. / (94) pesdilinen, yoĝurdinen. /// (95) hä punturuş. (96) säggiz doḫus tene yapar sıraya düzerduḫ, anām, bi̊r ğün yeter, ertesi̊ güne punturuş büşür. (97) niyē, sora tandurlara başladuḫ. /// (98) odunumuz da yoĝudi tezek yaḫiyėrduḫ bis, tezeg. (99) soun soun zenginnendiler. /// (100) ġurudi mi? / (101) inegi saĝarduḫ ġızım. (102) onnan sora getürúr südi makinee vururduḫ. (103) ġaymaĝın^{ı} ayri alurduḫ. (104) o südún a... yoĝurd şei makina altını yoĝurd çalarduḫ. (105) yoĝurdi de keseler süzerduḫ. (106) onnan sora, iki üç gún ġalur, çoĝ_olurdi bele. (107) leğene doldururduḫ, ġurut yapar, düzerduḫ bacaya. (108) ġış_oldi mi ... / (109) aa be^{y}le, bilduun yumurtalar kimi, yumrí yumrí oliyėr, / hē. / (110) sıḫmiyėruh bele äl^{i}nen, bėle bėle ėderduḫ. / (111) hē, yumaḫ yumaḫ ėderduḫ. /// (112) onnan sora kersene ġoyarduĝ_oni ezerdūḫ ġışın, yoĝurdluĝa ġullanurduḫ. /// (113) he aĝaç çanaḫlar^{i} olurdi. /// (114) sicah su tökersin ezersin, yoĝurd.

Ma.04	Konuşan	Gülseher Çimen (1934 doğ.)
	Derleme Yeri	**Kırkağaç İlçe Merkezi (Kırkağaç-MANİSA)-03.09.2009**
	Konu	**Kaçış ve göç hikayesi, hatıralar**
	Ahıska'daki Köyü	**Cağısman**
	Sürgün / Göç Yolu	**1933'te Ağrı'ya, ~1954'te Ardahan'a, 1970'te Manisa'ya.**

(Kaçış ve göç hikayesi) (1) ben üç ayluĝumişim, a^{h}abėm üç yaşında. (2) iki çocuĝ^{u} vamış babamın. (3) burie gelürken, ķaçarken benım anneannėm, buyda sarmış tar̆la... şėi evín_üsdüne, topraĝ_äv. (4) üsdüne buydá sarmış, buĝdalar, sarınca buydalar... başında bekliyomuş. (5) anam da benı ķovann_içine ġoymiş, ābim de sırtına sarílmiş. / (6) he ahısġadan ġaçíyomîşla ... (7) urusyadan ġaçmişuĝ ha. (8) bölê urusyede bütün öldürüyomuş, insannarí, öldürüyomuşla^{r}. (9) ķaçarken, ķovaya ġoymuş_annem beni. (10) annem... baĝırıyomuş ki saldatlara söyliycem. (11) saldat varimiş, candarma filen yōğ, saldat. /// (12) saldatlara söyliycēm, sizi vurdurucām, gidmeyin, ġaçmá^{y}ín, annėm diir ki böle afėdersíz ahorda, ahırda mal, öyle inleşiyor, ġuziler baĝırışíyō, af_ėders... ayıptır söylemesi, bī, pencerede diyėr herva yabmişim ġızım diyėr. (13) dilime sürmeden diyėr, hiç, böylece biraḫdım, ġuziler, mallar bağrışíyė bȫrüşiyė diyėr, öylece biraḫduḫ diir. (14) bi iyne bȫle üsdme sançmadan diyėr, ^{h}emen diė sánı ġovann_içine ġoydum, suya gidiyom mahanasıynen. // (15) aabim dá arḫasında. (16) iniyolar aşşaĝí babam da arḫasınnan. (17) tam suyun diyėr yarısına gelduḫ, suyí geçseler ġurtulacaḫlar, suyun yarısına ğelmişler bȫyle, ġurşun di... yaĝmur gibi yaĝıyė^{r}, ġurşun_arḫamızda^{n}. / (18) çay, çaydan gėçiyollar_a ... (19) çay da nesıl çay oca... bȫle diyė ġoca ġayalar devrülúyo ya diė, ^{h}eni ķovaynán berebár_almiş gėdmiş. (20) allahdan ... yaḫalámiş gene. (21) onnan soracım diė^{r} bene böle diyė ġó^{s}şun geldi ... üş dörd ġo^{s}şun topuunnan deymiş babama. (22) topu^{ğ}unnan deymiş ġöşun böle diyėr ġan_içinde ayaĝım böli şi yapiyėrím vıç vıç ġannarın_içinde^{y}im. (23) zōr diyí kennimi... ġörşun böle yaĝmur gibi yaḫíyė kennimizi zor ġurtarduḫ diyėr. (24) böle tam kenara çıḫmişler, bi ahacın_altında otutdumuşlar, ābimi, üç yaşında. (25) bení dē onu^{n} ġucaana vermişler. (26) atatürg gelmiş, tam dayanmiş bizim yan^{ı}mıza, atatürg. (27) onna... ge^{l}miş, ābimi sevmiş bir

avuc bozuḫ para vėmiş. (28) ȫle. ... bir_avuc_ābimin eline para tögmiş ki aĝlama. (29) ābim de feryat_ėdiyėmiş gi sus ġardeşim sallaḳlar gelú^{r} bizi keser, sus ġardėşim sallaġlar gelú bizi keser diye. (30) ordan_işde biz gelínce, şee vermiş, aĝrı çiniḳan köüne, bizi. /// (31) alaşgird çiliġan. / (32) şimdī adi gövênce köv_oldi. /// (33) onnán soracım, or^{i}yá vėrdi bizi, topraḫ verdi, tarla vėrdi, ev vėrdi. (34) her şi böle ġapi çegmece vėrdi. (35) her şėmizi ābimnen bene, babamȧ, annėmȧ, vėrdi böle tarlamı̂zi herşemizi vėrdi yavrumcan. // (36) kürdler bize bidli mācirler niye gel...z bizim_üsdümüze, bidli muacirler, niden geldiz diye, bizím otumuzi yaḫdiler samanımı̂zi yaḫdiler, bize yaní göz vėrdi işıḫ vėrmedíler. (37) orda duramaduĝ_íşde epėyce durduĝ_ama şėye gälduḫ, ardahana, çamliçataḫ köüne. / (38) ordan oree geşduḫ hä. ... / (39) orda ġalduḫ baya. (40) ėbey_on_altı̂ on yėdi sene. / (41) bilmiyom ki yavrum, oḫuryazarım olmaduĝundan. / (42) ondan sora ... çamlíçataḫ kövüne gelduḫ orda çamlıçataḫ köünde de gėne, bėş, on, on_alti senȧ ġalduḫ hemen_emen. (43) ama ben evleneraḫ gėddim çamliçataḫ köüne, ġız deil, evlendím giddim. /// (44) on_alti dȧ orda ġalduḫ işde çamliçataḫ köünde, ardahanın. (45) onnan sora da buryá ğelduḫ yaurum, ġırḫ senedúr de burdáyis. (46) ben yėdmiş beş yaşındayım şindi. /// (47) ėşde, bȫle yavrumcan, ordan da işde, tarla toḫatımız^{ı} da analuĝum geldi, benım annėm, öz_annem_öldi, analuḫ gäldi. (48) ne tarramızi toḫadımızi ... ġaldurdi, ġardeşiná saddi aabėysine. (49) bize ná tarra vėrdi ne toḫad vėrdi biz, ȫle iç, ābėme de bene de. (50) analuḫ, bizím elimizden_aldi aabėysíne saddi. (51) bením ayíbdúr söylemesi, babamın hem hanımí oldi hem ġızi oldi. (52) bȫle, ...aşıni sarmiş güzelce, ben gül...im demiş, orye imza admiş abėysína sadmiş, benım darrárar^{ı}mi. / (53) bením_adıma imza admiş, ben gülse^{h}erim diye. (54) ös ġardeşimiz bizim bi oĝlan üç ġızuḫ bis. /// **(Kaçış hikayesi)** (55) annėm diyardi gi, bölȇ gelürken diyodu, bi su var_ímiş böle deniz böle, aḫarsu. (56) yemin_ėdiyodu ki belki bin dene çocuĝ_admişler_o suya. ... / (57) benim_annėm, abėmi biĺa admiş suya, bölȇ suyun kenarına admúş ġondaĝınen, üç yaşında irri çocuḫ. (58) atarken, bi dayısı... dayím var^{ı}mış, miseyif dayím gi atın bėlinde, o da şėyimiş bȫle, saldat, saldatluḫ yap^{i}yomíş. ... yan^{ı} böle polis gibi yan^{i} ḳomiser gibi. (59) onnan sora ḇȫle, ġondaḫdan tanúyomiş, tanımış. (60) anā dėmiş bu sonanın_oĝlüdür demiş, ġardėşimin_oĝlí. (61) ... onnán soracım, inmiş yanna, anam baḫmiş ği köşe..., aĝabėm. (62) hemmen_ordan almış ġucana atın, bindírmış_ata ġocaına. (63) anam diė^{r} bele üş,

úç yani, bėş, alti tarla boyi gidmişim diėr_o... orda addım diėr, getúremi^{y}ím. (64) sen ġovayna^{n} ġolumda, o sırtımda i... ter ġán_içínda ġaldım. (65) ġurşun yaĝ^{ı}yo arẖamızda^{n}. (66) atınca diė getürdü bene diėr ōlumu vėrinca allaım düüne benım_oldi, gözlerime işıẖ geldi di^{y}ír. (67) dedi ki diyí sora sen dellendin mi sen ne apdın sen! üç yaşında o^{ğ}lan çocuu atılur mi ^{h}iç! (68) naapėm demiş ābi ben, mecbur ġaldım_admee, daşiyemedim. (69) de anam yemin_ėdúyó kü bȫle diir suyun keneri diir böle şėy köprü baĝlamíş çocuẖdan. (70) atan gidiyomuş sırtınnan, atan gidiyomíş, oġ ġada zor... / (71) canni canni atíyola... götúremiir. (72) üş dene çocuẖ, dörd dene çocuẖ, sırtına násıl_alsın! (73) arĝadan ġurşun yaĝıyėr, mecbur, yorulduẖca kendi de ölecaẖ, çocuẖlar da. (74) ik^{i}sini atíyó, ik^{i}sini sırtında zor götüriyėr. /// **(Kelimeler hakkında sohbet)** (75) afėde^{r}sín, beygirlere at, mandalara camış, ġoyunnara davar, davar, / ġoynú^{n} yavrısına ġuzu, ... / keçinin yavrusuna o^{ğ}laẖ, /// burdo o^{ğ}laẖ, orda ġıdiẖ́. / (76) tay. /// (77) ḳurik he, küçük ḳurik. /// (78) cucul. /// (79) culuẖ. /// (80) yumruġluyosun yumruḳluyosun, hasıllanıyo. /// (81) hasıl olmaẖ özlü oluyo, özlü, / ḳıvamına geliyo hami̇̂r. /// (82) pehşunda hasılla... /// (83) bȫle künd_aliyosun ya bizim_orda öle yapiyėduẖ. (84) böle kündü açiyėn_açiyon, böle taẖda var tepír, onnan so onn_üsdü... böle açiyėrim ben. (85) ondan saca vuriyėrsin. / (86) he taẖdȧya tepur diy...sın. / ... (87) öbür, öbür şėye rapata. (88) böle tandırda biş... rapata, bu ĝader. / (89) he minder gibi bişe. (90) onú bȫle ... açíyėn_ona vurúyón şeye, yapuşdurma, onú da ... tandıra yapíşturuyon. /// ... (91) rapataynán yapi̇̂şduriyėn. /// (92) altında atėş dolu, o atėş, onú yüzünü bi̇̂şürüyo, o altıni de tandır bişiriyė, altıni tandır bişiriyo, ȯ şėy, işde ȫle ġuy gibi bişä, tıẖadan yapıyos, tıẖadan, çamurdan. (93) çamura tıẖa diyos tıẖa. (94) ėy ẖarş çȧmur_oliyė, tıẖa diyos. (95) o do böyǖẖ́ tandır yapıyon bȫle. (96) onnon soro o tanduri de gömüyė̊n yere ...si var, ...yi de ayırıyon. ... (97) üzger geliyo. (98) onnan so onda bişúriyósun. (99) eer ġorun_üsdüne de düşerse hemen çabuca... aliyėsın, yanmasın die. /// (100) tabī çísġal_admas... soba yandı mi atar çısġal. (101) şindiki sobalarda atmiyí daa, melmeket sobalarındán atardi. /// (102) pėç̱ de diyodla^{r} söbe de. (103) bis söbe diyorduẖ. /// (104) ḳurun dá diyalar, kürün de, ḳurun dá diyollar, dili ėle alíşmış ... / (105) kürün deris, bis kürün. /// (106) onn_içinde afėdersin, hayvan gelúr su içer. / (107) çėşmen önündeki kürünü gösderürdi. /// **(Hatıralar)** (108) yara oldu mi şeker^{i}nen, heme i... inek yaĝí, tereyaĝí, hama birbirne şeker^{ı} ġatardın, yara^{y}e teperdın böle, derin yarai teperdín,

sarardın. (109) sıba ġaḫasın_acıġ iy... (110) benim gözüme bi taş geldi. (111) daa ġızım ben, on dörd yaşında. ...(112) bȫlö oĝlannar bȫle deliĝanniler böle birbirne o taş_atar... oynargen, bu ĝade bi taş, ben de punarun başındayım, çėşmede. / (133) pu^{ğ}arda, puĝarda ... dolduriyėrim, çiniġanda işde. (134) onan sora yoḫardan bi taş gedi, bu ī^{r}luḫ taş, bu gözümü, bu gözüm bóle çıḫdi dişeri. (135) bu gözüm sallanıyo bȫle, sallanıyo, ayní tavuĝun ...regleri yüreği gibi. / (136) touĝun yürei düşer ye tauĝun yüregi, böle yüreg, āynı bu ĝadėr yüreg ... göz çıḫdi, yėmmin_ėderim, böle sallaniir, gözüm pordladi dişeri. (137) hemen bu gözüm böle elimle tebdim_içine. (138) onu, ĝablar^{ı} orda biraḫdım, ġoşdum_anama. (139) ġoşdum, anām gözüm^{ı} daş geldi de bordladí gözüm çıḫıyo. (140) hemen_anam tuddi, gözüm gine dişerde ha, tepiyom çıḫi^{y}i dişeri, hemen bi temîz marmaşınan bȫle beyás, hemen getürdü uş... temüzcene bun... böle gözüme, gözümü içine däbdi. (141) tebdi içine, ónnan soracım şab_olíyėdi, beyas şap, o şabi ezdi ezdi bȫle yumurtaynán. (142) yumurtanın beyazinen, aḳıynen, şėyni sarısını admad... sadece beyazını. (143) bȫle yabdi yabdi ġaşuĝú, melegcan, hemen bu gözüme bölê çoḫcana sardi. (144) doḫdor ne arasın_o zaman, neri... götürecá. (145) babam yoḫ zati, dörd sene asgerde babam, babam asgere gėdmiş, soradan ikinci asger. (146) onnan sora bu gözüme bȫle sardi. (147) anam yaddım hiç göz görmiyi portdadi göz. (148) tam gecenin yarısí oldi, bunu bȫle usulca ḳaldıdım baḫem acába ... görüyom mu die. (149) baḫdım dumanni görüyom. (150) görüyom da accıġ dumanni. (151) bi dā ġapaddım_anam beni döver die. (152) ġapaddım, sabbaa ġade yaddım, sabaına ġaḫtım, bismilleirahmandiraim, oġudum oġudum, gözleríme sürdüm, yıḫadım melegcan, baḫdım gözüm ȫlü güzel göriir gi. // (153) baḫ burda da on se... on beş sen olúyo^{r}, başızi a^{ı}rdmi^{y}im, burda da böyle camiden, camının önünden gėçiyóm de, el^{i}mde çorab_öríyėrım. (154) çorab_örergen camının önünden geçergen camide milled çıḫdi erkek. / (155) çorab toḫuyėrim, onnan sora, ābímın oĝluna. (156) çorab toḫurken bȫle camının önünden şeyler gėşdi, çıḫdi, camiden, erkegler. (157) anam erkegler çıḫdi dá aĝzım açuḫ di^{y}e, elimde de mil, caġlar. ... (158) bȫle aĝzım_açuĝıdí bö... bȫle yapdım, bi de bȫle yapınca burama bu ... caĝ girdi. (159) bu girdi, yine aynı gözüme, gīrdi bura^{y}a böle, çegdim, dırışd dedi. (160) çıĝarddım, bi avuş sıcaḫ su aḫdi gözümden, allah_allah dėdim, yarebbí ġan deī dėdim_allaa şügür, güzüm kör_olmadi dėdim. //

(161) onnan sora gėddim, ĝardeşimnen yoẖari çıẖdım mezellügden gülzeden yan^{ı}na. (162) gülzede dėdi ki ay bacī dėdi o gözen ne oldú öle dėdi. (163) yōẖ bişe dedim bacı, caĝ girdi ama dėdim su çıẖdi, ... ġan çıẖmadi. (164) onnán sora geldi hemen aynái getúrdi, allah ġāredmesín çorabın da senin, ... ayneya bi baẖdım, anam! gözümú ġarasí bilá ġan dolmiş! // (165) hiç göremiyım, kör_olmişım, kör. (166) onnán sora doẖdora giddim. (167) o zaman da ġaymaĝam baẖıyodu. (168) ĝaymaĝam baẖıyėdi, şey yoĝıdi. (169) ġaymuĝam kaĝıd verecaẖ gi sení şė_yapa. (170) adam be...m belediyede çalışíyódú, temúzluẖ_ışcisi, etfaide çalışiyödü. (171) etfei yabamadı, uyudi gece, uyudi, çıĝarddiler, şeye verdile^{r}, temúzluĝa. (172) temúzluẖ_ışcisi. (173) onnán soracı... orda adam işde, ben giddim şindi ġaymaĝama ded...m ki ġaymaĝam bėy dedim, bene şėy dedim, doẖdora ğidecem dedim. (174) gözümdá ġan doli. (175) ne, ne hasdaluĝumiş dedi, nee gid^{i}yosun doẖdora dėdi, sene didi burda^{n} bi hab verėm dėdi, asbirin verėm dedi iş dedi iy^{i} olursun dedi. (176) ḳadınnarın dedim hasdaluẖ sorulur mi senden dedim ġaymaĝam bėy ne biçim_insansın! (177) ya didim beními, bir habinán beními hasdaluum gėçecaẖ bişe deil gi dedim. (178) ya^{v} ne hasdaluĝun varímiş dėdi, şėy yabdi. (179) orda da belediye soferi varidi, şofėr. (180) bizim_adamin şofėri(bizim adamın şoför olanı) yaní, belediye şoferi. (181) aynı orda o da gelmiş ġaymaĝamdan kaĝıd_almaya. (182) ben dėdim ki gözüme baẖ gözüme de dedim, yırddım gözümi̊, baẖ dėdim gözüme, ġaymaĝama, sen ne biçim ġaymaĝamsın ya dėdim. // (183) bele ėddi, ayy dėdi teyze dėdi haẖlisin_aẖli dėdi, görámedim ben gözüm seni dėdi. (184) hemmėn yazdı acele kaĝıdi vėrdi älime. (185) şoFėr dėmiş gi bizím_adama ki amān esmām dėmiş, senın aylen neyimiş me^{y}erim dėmiş, ġaymaĝama bú ġafa duddi bi sinir_oldi. (186) dėmiş cann_acısınnan ġaymaĝamú bile öldürür bu. ///**(Kelimeler)** (187) bu gözümün ġarasi var ya o ġaġal. /// (188) ē̄y tabi ġızdın mi diyėrím allah paġlamasın.

Ma.05	**Konuşan**	**Mustafa Zengin (1934 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kırkağaç İlçe Merkezi (Kırkağaç-MANİSA)-03.09.2009**
	Konu	**Kaçış hikayesi**
	Ahıska'daki Köyü	**Suhlis**
	Sürgün/Göç Yolu	**?**

(Kaçış hikayesi) (1) ba^{ğ} bizım orada, ba^{b}amgil i zaten rāmetlig babam üç kişi zekir_emmine baamgil ḳa... dağda firarmi̊ş, bunnar, hapisaneymiş. (2) baam yirmi yaşında ordan gelirken, onnar şeyden ḳaçınca hapisaneden ḳaçınca yaḳalanmúór, dālardȧ geziyolar. (3) zatín ba^{b}am_ikí ḳardeş, alí emimle babam. (4) ali amcam^{ı} asgere alıyólar_o ara, ḳalíyor dedem, bi de babamın_analıı varmış, ī nenem rahmet_ėtmiş. (5) diyor_en son dúyor şe edmede ben dúó giddım diyor, ḳapíy^{ı} çaldım dúó, ben... aşdılar diyor. (6) içerde diyor, oturdum, babama dedim kí baba dedím, ben daa türkiyee gidácem daa geri gelmi^{e}cam hağġınızı helal_edın, abim de yoġ. (7) burda ḳalırsam zaten beni vuracaḳlar, beni öldürecegler_ama benım gidmem lazım, diyor tabi oturdi̊ġ diyor, āladılar. (8) dėdím kī, en son sözü, benım şimdi bu ḳazagisdana giderken, amcamın hanımı annatíyór bana, bu şeyde, diyor ömer geldi diyor, diyo dedi ki bana ibríḳle su verın. (9) orda bi gümüş bi ibrıẖ varmış_onnarın, anasınnan ḳalma, anasın^{ı}n şe cėizínnán ḳalma. (10) di^{y}or getırdíler_o ibrígler diyor, sū işdi diyor, bi bağdıḳ ḳapı çalınmaya başladı, saldadlar gelmiş. (11) birisi ihbarnamış, ömer evdedir. (12) diyo^{r} bizim esgiden hanı bėle, şömine şeglinde şimdi şömíne adında, diyoruz esgi buharı bacadan, / oca^{ğ}ın buharısınnan diyor, / geniş_oldū için_ordan çığdım diyor. (13) çığdım_oraya diyor damın_üzerinnen bahcee dü bizím_ora bahcelig di̊^{y}ör. (14) bahce^{y}i ki atladım dio peşíma ḳurşun ya^{ğ}maya başladı ben ormanı... yalnız di^{y}o orda bi düşdüm, dedım ben vuruldum_ama nerede... souyana ḳadar gidim. (15) diyor zekirgil de diyor, ḳarşıda begli̊yor diyo^{r}, bi baẖdım diyor, ayaĝım diyor, aya^{ğ}ımnan ses gelmeye başladı diyo zaki suyun_içine ... ḳan. (16) ba^{b}am rahmedlig şurda, vurulmuşdu, ikí topuġ gibiydi, orada bö^{y}le şey ḳalmışdı. (17) diyo^{r} öle yaralı giddim yaylalarda diyor bir, iki hafda ḳaldım di^{y}o bana baẖdı... yaralı yaralı gezdím diyo. (18) saldatla diyor_o köpeglerle bizi arıyorlar diyor. (19) diyo iki hafda ȫle idare eddig, en sonda di^{y}or, hemid_emigíl de aldıḳ, en son çığdıġ geldik, daha da diyor ḳardeşimizle o görüş_o

görüş. (20) zaten_onnan sora da, şė yapıyor, amcama bi türh́iyeden bir megdub gönderiyor babam. (21) amcam da yaḳalanınca, türg casusu diyá amcamı da sibiryá sürğün_ödüyolar. (22) amcam yıllar yılı sibiryada hapisanelerde ġalıyó, en sonunda çıḳíyó, bir yıl iki yıl ḳalíyo ondan sonra rahmet_ėdiyor. (23) onu da nası^{l} çıḳıyor: (24) bir taná rus ḳadını oraya gidiyor hapisanede aşçılıġ yaparken o rus hanım^{ı}nen tanışıyor, ḳadın diyor ki ben sení diyor çıḳar^{ı}rım burdan_ama benímnen evleni̊rsen. (25) e amcam da diyo^{r} zaten_ölmüşüm diyor e sibiryaá sürgünüm, çol çocuu ḳazagisdandā onnar sibiryada, evleniyo. (26) hadda onnan bi çocuu da varmış_o ḳadından. (27) en sonda diyo^{r} ki ya ben gidim bi çocuḳlarmı görüm. (28) ḳazagisdana gel^{i}yo, orada iki üç çi̊l ḳal^{ı}yor rāmet_ėdiyor. (29) ordaki o ḳadın çocuĝuyla geliyo bure^{y}e, amcamın_evine geliyo, amcam_oĝullarıla ḳazagisdanda tanışıyór. (30) hadda ben doġsan_üşde gidince dedíler ki böle, olsun dedım rus do olsa o ḳadın bizım_amcamızın hanımıdır. (31) o çocuġ amcamızın ḳanını taşıyo^{r}, ben gidib görecėm. (32) dedíler uzaḳ, çoḳ_uzaġ dedíler, onnar sibir... gidemedim. (33) yanı ē çoġ zorluġ çegdíler çoġ.

Ma.06	**Konuşan**	**?**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Kırkağaç İlçe Merkezi (Kırkağaç-MANİSA)-03.09.2009**
	Konu	**Kaçış hikayesi**
	Ahıska'daki Köyü	**Suhlis**
	Sürgün/Göç Yolu	**?**

(1) benim ös, anamın emísı ġızi, hecer ĝala sizin kövdeki meseĺa, anamnen öz_emmí ġızlarídúr, işde türkiyee ğ̇eçerken iki tene ekizi var, ikisi de ōlan, biri seyfur biri seyfat. (2) ikisi da hayadda. (3) bu, seyfat_e^{v}et, bu seyfad çoḫ şe yabi^{y}ör, āliyír, tūrmadan_āliyör. (4) herkėş şikaad_olur diyė yaḫaliy^{e}caḫlar bi̊zi. (5) hele bir çocu üçü^{n} anadın ... iki bín ġafile ğidiyör. (6) çocuun_emen_aĝzını topraa ĝapadíylar_aadın, säsi çıḫmasın di^{y}e, ilerli^{y}ör. (7) arḫadan gelen bir posda, baḫıyór gü ula, yolun kenarında bişe^{y} var, geliyollar gi çocuḫ, daha canni. (8) çäüriėller çocuğú, cannė. (9) orda birine veriyollar çocuğí, çocuĝu olmiyan bí ġadına veriyóllar çocuí.. allāın hegmedi çocuḫ ġurtarėr gäliyír şi^{y}e. (10) bu ĝadın daha ĝarsda... (11) geliyólle bu ġadın ġarsda ĝali̊yör. (12) türkiyee geşmi... eleşgėrde falan ğelmüör, ordȧyken ğaliyör. / (13) ē tabi çocuḫ böüyő́r_epeyce, beş_alti yaşına buni görenner_olúyör ... / (14) bíĝaş sene sorē tuy^{u}lüyör. (15) çocuḫ on_üç_on dört yaşında, giddí aldılar. / ... (16) on dörd yaşında ġarsdan çocuĝí ... eleşğide ğetírdler, şinni ikí ĝardaş da şeyde, ē bū, esgişeirde.

8. MUŞ İLİ

Mu.01	**Konuşan**	**Zülbiye Ahıskalı (1943 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bulanık İlçe Merkezi (Bulanık-MUŞ) – 20.07.2009**
	Konu	**Sohbet, yemekler, Ahıska’dan kaçış.**
	Ahıska’daki Köyü	**Varhan**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933’te Muş’a.**

(Bir hikaye) (1) ben hayadda orya girmemişim, orya bení mi soẖacan_o yıẖılmişe. / (2) çocuĝı aziir mi ne yapiirse, ġaçėr camiye giriir, oĝlan. (3) diyėr_ola çıẖ_oradan diėr, ben_oraya hayadda girmemişim, ben^{i} or^{i}ya mı soẖacan sen! /// **(Sohbet)** (4) anḳarada emeliyat_oldum mideden. (5) yaní eyce, çegḳap diiller ne, ona girdim. (6) dedi teyze sen bennen saĝlamsın dedi vallaha dedi, senn_için cieri^{n} mierin benden saĝlam. (7) ė dedım doẖdor be^{y} sen de gel dedim beni kibi pancar tarlasında torpaẖda dedim sürün, gez dedim, sen benden saĝlam_olursın. (8) dedi teyzá vallaha doĝri diyírsın sen, esgi topraẖsıs. (9) topraẖda çalışdî̂ĝız_íçin ėle saĝlamsın. /// **(Eskiden hayat nasıldı?)** (10) e torpaẖda oturíėrdîẖ ġızım, torpaẖda çalışíėrdîẖ, pancarda çalışıėrdîẖ, dírgen yap^{i}ėrduẖ, dırmıẖ yapėėrduẖ, ẖarmana biniėrdîẖ, esgidan ẖarman ġoşardler da öküzlerı ġoşardler. (11) bíz gemin_üsdne binerduẖ ho ha ho, ho ha hō, bėle dönerdi... buĝda dögülürdı, buĝda. (12) bėle motor feĺan yoĝıdi esgiden, öküzler^{ı}nen dögerdıẖ ẖarman. (13) gem diirduẖ taẖdadan yap^{i}ėrd^{i}ler, altında daş, ona binerdıẖ ho ha ho ho ha hō tak_o dögüle. (14) bir hafdaya mí dögülürdí, bir hafday^{ı} mí saman_olurdí. (15) onnán sora yüzgeri beglerdıẖ gi yüzger essın sauraẖ, buĝda çıĝardaẖ. (16) şindė herşė ġolay. /// (17) şimdiki genşlere ne var! (18) aẖşama ġaten kölgede otur^{i}ėlle^{r}, bíz_aẖşama ġaten güneşde topraẖda çalışıėrdıẖ. (19) ama şindi, daha buĝda yaẖıyan da yoẖdur. (20) esgidán su başına götürurduẖ, yüs teneke yüz_elli teneke buĝda yaẖarduẖ, onu ġurudurduẖ, ẖarbul diirdîẖ, ẖarbuldan_älerdıẖ yapardıẖ, getırır, deirmende un_ėderdıẖ. (21) şindi buĝdayı motor dögir, biçer çıẖa^{r}dir, götirir hazır deirmene töküb yügüdüb getıriiller. (22) bizí ġaten zahmed kim çegdi! (23) biz_on çün bėla ġal... ba şindi genşler bizden çürük. (24) işliyan demír pas tutmas. (25) şindi kölgede yatiller gene diiller aẖ, tüf, yorulduẖ. (26) bir ävi şeynen süpürüyėller, ceryan süpürgesiynen. (27) gene diyėller, yoruldîẖ. (28) biz ne canidıẖ! (29) gedar daĝdan süpürge bile yoĝudı esgiden, bele daĝda süpürge varidi,

çöl süpürgesi diyerdıẖ, dağ süpürge... topliib gätırıb evi süpüriirduẖ. (30) ona bile bänım ġaynanam ġızardı ki, tės tės süpürmä, süpürgä ġırıliir, ot süpürgesi. (31) esgiden eleydi yavrum, ya. (32) ama şindi herşė hazır. (33) çamaşır yığ̂a^{r}dıẖ, çamaşır ha ha ġala gibi, elde yaẖardıẖ, o zaman däterjan da yoĝıdi yeşil sabonnen. (34) yeşil sabona bile ġaynanamıs ġızardı ki çoẖ ġullanma. (35) çamaşır yıĝardıẖ, sürt ha sürt, sürt ha sürt ġolumuz_aĝríėrdi, çamaşır yaẖardıẖ. (36) şindi måkine, allaha şükür, gená çoẖ şükür yėrden göge, heç_olmasa abu yaşlılıẖ zamanımızda, o hazır_işler_oldı rahatıẖ. (37) äsgi işler şindi olsaydı nesil yapardıẖ! yapamazduẖ. (38) şindi bir h́engel hamur̊íní vallaha yoĝurmaĝa eríniirim. /// (39) aşındí o çamaşırı ben yaẖıyabilirim mi, yoẖ. (40) valla iki çid çorabi bile yaẖıyamiirim. (41) ama äsgiden_ōo^{h}, ġala gibi yıĝėrdıẖ çamaşır, elde. (42) çeşme de yoĝıdı esgiden. (43) dē^{y} nerde, burdan, sene diyėm, camın^{ı}n_orya su... camíden su burya daşiėrdıẖ, camiden burya. // (44) bir gün ävde yıĝardıẖ suyi ki, su evde bulunsun ki çamaşır yapėrken daha gėdemezuẖ, gėc_olur. (45) onnan sora ikinci güni çamaşır yapardıẖ. /// (46) çindirik die^{r}duẖ, umuzluẖ, umuzluẖ diyárdıẖ, onun başında bele çengel_aĝaşlar varıdi, abėle. (47) ona geçi̊rúrduẖ ġovalari, ya bidonnari ya ġovalari, sırtımızda götürürduẖ. / (48) ō on defe, yirmi dafa. (49) alti tene çocuĝum varídi, baẖ, o ġatten daşiėrdím, onnarí çimdúriėrdím, üsdlerni deişdíriėrdim, banyo eddíríyėrdım, heb burda su daşiirdim. /// **(Evlenmesi hakkında)** (50) ben zatan_isdiyeleg hėç_almadım, beni zornen vėrdiler. /// (51) işdemiirdim yanı küçügüdim, aẖlım käsmiirdi evlenmaẖ nädir. (52) vallaha, ävlenmaẖ nedır bilmiirdım_on dörd yaşında evlendím. /// (53) aẖlım ne käsirdi ki bahşasını işdiim. (54) işdemaẖ neydi, çalışmaẖdan, su daşımaẖdan boşaliirduẖ mi ki ġaẖaẖ da birisini işdiyaẖ ya sevaẖ! /// (55) esgiden zor^{ı}nen bü^{y}ügün veriyėrdi, säv sävme, hiç diyemessin, böyüğüm ben gėdmiyecåm, diyemezdín. (56) gėdecen, a işder aĝla, işder, sızla işder öl, esgiden_ėleydi. /// (57) bu ġardaşım äsgerdeydi, bö^{y}ük_abem vėrdi bení. (58) bu geldi, özünü vurdi parçaladi saĝa sola. (59) ġardaşımın_adı selheddindi. (60) sen dedí bu yetimi niya verdin, niya yaẖdın, ẖumar_oyniir, bilmem ne yapiir. (61) bu dedi, öbür böyügüne dedi, bu. (62) niya verdín dedi yetimi niya yaẖdın dedi, aẖşama ġaten dedí ẖumardan ġaẖmiir dedi, yoẖ yoẖsul. (63) bíz de yoẖsuluduẖ, bíz dá fuẖaraydıẖ. (64) biz zengin deildı^{h} ama benım_anam çalışĝanidi. (65) annem çalışĝanidi. (66) ẖasır toẖurdú, ... cil diyarduẖ, cíl getırırdı, ẖasır toẖurdu, satardí şu bu, idare ėderdıẖ. (67) ġaynanamda

o iş yoĝídi. (68) e bu özünü parçaladı ama neden so... nişan... yüzüg taḫılmīş, imkan mı var o yüzüg çıḫa! (69) şindi olså çıḫa^{r}dır_atardiler. (70) yüzüg de paḫır yüzük, altun yoḫ, paḫır. /// **(Sohbet)** (71) biz_oraları öğrenırdıḫ mı ġızım. (72) evelden bėle bilgi var míydi, u^{ğ}uz gelmişdıḫ, u^{ğ}uz gėdiirdıḫ, vallaha. / (73) uĝus, yanı bilmiirdıḫ bişe, oní diirim. (74) ama şindiki bilgiynen esgi bilgi bir mi! (75) şindiler, herşe^{y}i bileller ġızlar, biz bilemezıḫ he. (76) ben_oġuĺ görmemişím_oġula vermemişle^{r} beni, ben_oġumamışım. / (77) benım mė? benım çocuğum_alti tene. (78) iki tene oĝlandır, dörd dene de ġızdır. / (79) oĝlann_ismi, birī, yaġup, biri sali. / (80) ġızların_ismī, biri şenaydır, biri leyladır, birī ē aynurdur, birī izmiddedir, ayşedír. /**(Çocuklarının adlarını kim koydu?)** (81) benım çocuĝlarımın? (82) valla bü^{y}ükler de ġoydī, bü^{y}ük, ġaynanam bıraḫdi dėdī benım e ġocamın_ismi celaldır, oĝlann_ismi de celál_ossun. /// (**Yemekler hakkında sohbet)** (83) aḫısḫal^{i}ler feselli yapardı, ġadmer yapardí, bişi yapardí, velibaĝí yapardı, yan^{ı} biz burda yaparıḫ. // (84) annemizden görduĝumuz_odur. // (85) annemgil_aḫısḫadan gelme. (86) işde bänım_annem bunun ġaynanasí. (87) onnar_aḫısḫadan gelme, mahacir gelmişler. (88) şindi nesi kāfirler mislimannara zulum yapir, onnar da bízímkiler^{i}ne ėle yabmişler. (89) annem söylerdi yaní, dėrdı ġızım bis hayvannarımızı aḫorda baĝlı bıraḫdıḫ ġaşdıḫ, baĝli, hana hayvannar inekleri feĺa^{n}. (90) kafir ki şey yabmiş, bunnar hayvannarnı orda tögmiş ġaçmişle^{r}, bir tek cannarını almiş gelmişler yaní, cannarıni. (91) a ordȧn gelirken yaní annemnen görduĝum_o, ġadmer diyerd^{i}le^{r}, ḫamurdan yapallar. (92) feselli, velibaĝė, bişi, luḫum. (93) yan biz ėle diyárdıḫ, şindi deişmişler_ismini o baḫşa. ///**(Velibağı)** (94) ḫamurun^{u} a... süt ġatarsın, varısá ġatarsın, yoĝusa yoḫ ḫamȋrunú bıraḫ... maya ġatarsın. (95) bıraḫırsın dinnenir. (96) onnȧn soro onú bėle ufāḫ ufaḫ künde alırsın. (97) bis künde diyeruḫ, sen äsgíleri sorirsın, ben_on çin esgileri diyėrim. (98) bis künde diyerdȋḫ, şindi yumaḫ diiller. (99) aböle ufāḫ ufaḫ alırıḫ, onú ince açaruḫ. (100) işdersan ġıyma ġoyarsın_içine, işdersȧn patatės ġoyarsın. (101) tavada ġızardır çıḫardırsın. / (102) yo yuḫa yap... çoḫ yuḫa yabmiirsin, äl^{i}nen da açabilersín, oḫlavinen da açabilersín. (103) ġoy^{i}yėrsín, arasına ġoyub bėle ġadlarsın, etrafınī bėle güzel şėy yaparsın, ġoyarsın tavada ġızardırsın. (104) ġızardır çıḫardırsın, ġızardır çıḫarsın. (105) yanında bir ayran ya bir ḳola, yiyėrsín. /// (106) yo ḫaçapȋr baḫşadır. (107) ḫaçapır da diyerdıḫ, ḫamur^{u}nú bėle yumri açarsın, içine peynír ġoyarsın, ya^{ġ} ġıyma ġoy bėle elnen bėle bėle etrafını onun bėle bėle yapardın,

saca atarsın. (108) sac̮da bişirírdıḫ oni, esgiden ocaḫda sac ġoyardıḫ. (109) şindı ġaḫdí daha yaşlandıĝ_a yapamiėrıḫ, yaşlandıḫ. (110) ona ḫaçapır diirdíler, doĝri. /// **(Nezik)** (111) nezig de yaḫ ġatarsın ḫamura, yaĝí. (112) eş... bıraḫırsın maya ġatarsın mayalanır. (113) onú tandırda vurullar. / (114) he, tandır var_a derín, ona bėle yapar güzēl vurursun, nezik de odır. / (115) hayır yaġ ġatirsin ona sadece. /// (116) nezik diiller, çöreg diiller. / **(Sinor)** (117) sinor_esgiden yapardıḫ diyėrím_e şindi yaşlandıḫ ġızım. / (118) yōḫ, heç yapmė^{y}ruḫ, daa kim sac bıraḫıb kim yuḫa yapaca... (119) sinor da ḫamur^{u}nú yapardın güzel. (120) onnȧn āzcıḫ dinneni̊rdi. (121) sac ġoyardıḫ ocaḫda. (122) ocaĝi̊mız varıdı, burda genȧ var häle, hama da^{h}a ġullanmiiruḫ. (123) bíz yaşlandıḫ gençler de yabmiir. (124) oni incē yuḫa bişi̊ri̊rdıḫ, sinori. (125) ince yuḫa bişirirdūḫ bėle bükerdıḫ bükerduḫ. (126) oní bėlē keserdıḫ. (127) kesēr siniya düzerdıḫ, aynı bu biçim siniyȧ düzerdıḫ, sini dolana ġaten. (128) üsdüne ayran, yoĝurt yani, tökerduḫ. (129) üsdne yaḫ, azcıḫ ġorda dinnenirdi, ġor deduĝum da atėş, dinnenırdi yiyėrdıḫ. / (130) sariyaĝ da atardıḫ, tereyaĝı da atardıḫ. (131) o zaman zatan bu yaĝlar yoĝıdi ki kimse yemezdí bu yaĝları o zaman. (132) ya tereyaĝ ya sariyaḫ. (133) sariyaĝ da, tereyaĝıní äridib güzēl süzerdín, ayranni çıḫardırdın, ona sariyağ diird^{i}ler, yayıḫdan çıḫana da tereyağ diird^{i}ler. / (134) tabī farḫ var. / (135) yoḫ, şindi sariyaĝı, tereyaĝı eridírsın, ayraní çıḫiir, onu erí... tökiyirsın, mubarek_oliir sapsari. (136) oni yi^{y}ėrdı^{h} ama şindi daha yiyemiirıḫ. **/(Tereyağının yapılışı)** (137) südü, makine var, südi makinede çekerdıḫ. (138) ġaymaḫ diiller, ġaymaḫ diillȧ ġaymaḫını çıḫardırdıḫ. (139) o ġaymaḫ ġalırdı, artıḫ on beş gün bir_a... ya on gün, dinnenírdı. (140) oni yayi̊ḫda çarḫaliirdıḫ, yayi̊ḫ diirdıḫ, oni yayi̊ḫda çarḫaliirıḫ, olir tereyaḫ. // (141) birez de täreyaĝı duzliirıḫ, dinneniir, onu bıraḫi^{ı}ri̊ḫ atėşe, böüg ġazana bıraḫi^{ı}ri̊ḫ, atėşe bıraḫiiri̊ḫ. (142) o äriyīr güzzel díbine çökiir, ona torta diyerdıḫ, tortası díbine çökiir. (143) a o tortayi, şi^{y}, o torta díbínde ġalḗ, sariyaĝí yüzündē, süziiruḫ, olír sariyaḫ. (144) mubareg ayni bėle, oni yiyerdıḫ, ama şindi yiyemi^{y}ri̊ḫ. (145) tansiyon vār, şeker vār, ḫa... ḫasdalıḫ var şindi yiyemiyos şindi de abu yaĝlari yiyeruḫ_ama vay_ėle. (146) doĝri̊sı ġızım ben bu yaĝlardan şėy yapírım_ama mejbur yiyerim. (147) bu yaĝınen dȧ o yaĝın şe^{y}i bir mi! (148) baḫ şindiki genşler heb hasda, heb hasda. (149) yaşl^{i}ler hasdalardan_ėydür. (150) çünkü o sariyaḫ, o süd, o yoĝurd, o tereyaĝ, o ġaymaḫ var_a bízlere ġu^{v}vet vėrdi. (151) şindikiler ne yedıḫlarní bilmiiller sebiler. (152) aşíndí ... o sıvıyaĝ ne yaĝıdır bi̊lmiirsin,

neden yapílii r? (153) he, adı üsdünde, ... ayçiçek yağ̂ȧ mı eceb ayçiçegden mi yapȋlir, bişe madde mı ġatiiller? (154) yiyerıẖ_ama ėle işde. (155) ġuvet_on çin şindiki genşlerde yoẖ. /// **(Ailesinin Ahıska'dan kaçışı)** (156) hüdüdden annemgil ne zorluĝunen gėçmiş! (157) annem rahmetluẖ söylerdi diėrdi, ġızım hüdüdde ėlle köpegler varidi ki, ėle köpegler varıdi ki, tuttuĝunen diir parçaliirdi, mislimannar ġaçarken burı ya. (158) aynı aşındí da aynı o durum ġızım, aşındı aynı o durum, deil mi? (159) da görmiyirsın mi, çinner mislimannara ne yapir! (160) amerík̡a irana, irak̡a ne yapir! (161) yani şindí biz dá aynı o durumdaymişıẖ. (162) işda ġaçan ġaçmiş bizím, ġaçmiyan da onda vurulmiş. (163) kimisini vurmiş, kimisíni sürmiş ayile. (164) biz diėr gėce yol gälírdıẖ, annemgil yaya gelmişler. (165) o zaman araba yoẖ, bişe yoẖ. (166) gizlene gizle... gėce, diėr ormannarda yatardıẖ, gėce. ... (167) gündüz diyėr ormannarda yatardıẖ, gėce diir yola çıẖardıẖ, gėce. (168) gėce gälírdıẖ diir, āç susus, pärişān. (169) aşındi burya gelen benım ġardėşim var_a, benım_o ġardeşimdür. /// (170) öküz_arabasíynen diir gäliirdıẖ, annem. (171) öküz_arabası bilir misin? şindi var_a bazan ġullanyėle... öküzü bilii r misin? / (172) he öküs. (173) öküz_arabasíynen diir gäliirdȋẖ, bu diir, ağladí aĝladi, ġardėşim, duyulacaẖ diye diir ġoydum_o tekerín_altına. (174) baẖ ara... arabanın_aldna ġoydum ki, diėr, ölsün. (175) araba üsdünnen gėçsin_ölsün bu. (176) duyacaẖ, urus bizi yaẖaliyacaẖ diya arabanın_altına atiir ki ölsün. / (177) ölsün aĝlamasın, aĝlasa urus duyup yaẖaliyacaẖ. (178) onnan diėr, o yannan baẖşa arabadan bír ġomşi geldi, diyėr, altından_aldí diir. (179) bu ġaten zorluĝunen gelmişler yavrum, annemgiller, çoẖ zorluẖ çegmişler çoẖ. (180) işde bu tárefe gėçmişler birás ġurtulmişler. (181) gelmişler dävlet_işde aburada bír dar yėr vėrmiş. (182) hele de geçínıp gėdiiruẖ. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (183) bizim ġoyna zerelí var mi? /// (184) gelír onun ävínden su götürürduẖ äve, onun ävínden gelír çaylıẖ su götürürduẖ. /// (185) ben de öldiysem_o yetimlerín hali ne olur! /// (186) allah hėç kimseyi kimsenin_umuduna ġoymasın. (187) allah ġardaşı ġardaşın_umuduna bile ġoymasın.

Mu.02	**Konuşan**	**Kudret Balıkçı (1933 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bulanık İlçe Merkezi (Bulanık-MUŞ) – 19.07.2009**
	Konu	**Sohbet, evlenmesi.**
	Ahıska'daki Köyü	**Ahıska**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Ağrı'ya, 1945'te Muş'a.**

(Çocuklarınızın adlarını kim koydu?) (1) vallā säkkis tenásiní annesi bı̂rah̯dı dá, onun dışında ablası̄, dişarda... ablaları bırahdi. /// **(Adınız nedir?)** (2) ha can? / ġudret. / (3) evet, esesıná ġurbetidi da, ^{h}anı ġurbete gelmişler ye, burdā ġayda, // ġudret_iddíler / nüfus memurları ġudret_ėtd... / (4) ġurbet ī burya ġurbed düşdüler ye, yaní ġar^{i}b düşdüler ye, burya gelende anam doğum^{u}m benim burda yabmiş, aĝrıda camıda yabmış. (5) annemgil babamgil aĝríye inmişle. (6) bunna bur^{i}ye gemişer, onna orya inmişle, ardahana yah̯ın ya aĝri. /// **(Evlenmesi)** (7) zavallí babam ná annassın gi! (8) ben_işde ĝondílar başıma küçüg küçük_ellerímnan_aldíler. (9) ná annatsınnar ki, na annadaydíler gi! (10) bunun da abėysi, en böyüġ_abėysi izmirde şė^{y}id_olmúş, esgellıh̯da. (11) birini burda sevmiş, alamamíşlar. (12) ha o do ordan heralda artıh̯ esgi deftá ġara sevdá mí diille, ne diille, onn_için bu da ki bení sevdıh̯tan sora, artıh̯ bunnar düştüle^{r} bením pėşime. (13) ben daa çocuh̯, ōtumuş oyniyėrim, eldaş oyniyėrim, ben ne oyniyėrim. (14) rā̄máttuĝ babam_öbülünen, rusya dili^{y}nen ġonuşem gürcüce, bekė annarsın başĝa lisan, meerse diėr k_işde, ^{h}adi bunú götür, ná anniyacah̯ bun... bundan, ōtúmüş, siz_ėlçi gämişiz bu eldaş oyniyėr. ... (15) ben_o zaman bişėy bilmi^{y}írdím ki! (16) onda h̯aldurdu küçüg küçüg vėrdílá. (17) hiç tallaya adam, ġız vėrir mi? / (18) bunnar başlıh̯ yėr^{i}ne, ta... yėr_aldılar, toprah̯, / arsa aldıla, / buĝda ekilen yėr. (19) ėy_adam buĝda ekilená ġızını verer mi! / (20) ne bilirdim ki! ah̯lım kesmi^{y}irdi ki o ĝade. /// (21) ben gelin geldim gene bişe bı̂lmiėrdím, nėre götürüüler nāpiiler, bilmiirdim ki! / (22) he geldıh̯ ġaynana, allah razı̂ olsun, alla rámet_ėt... ġaynana ėy çıh̯di, sevdi, yol gösderdi. / (23) işde o gälinlıġı hiş sorma! /// (24) şindi gelin geldi, mesele o yatah̯ sarıldı o gėddi odasıa, sen gėddín, zatan_oda da yoĝudi ya, ėer, gälı^{n} ġah̯ yat, yanı izin vėrecah̯sın gelın ġah̯a. (25) gendí gėdir_órda yatir, gelın_óturiir. (26) í gelınlıġ_ėdiirdim daa. (27) yad

dimeden yadmaḫ yȯḫ, yad di^{y}ecaḫ gi yatazı^{n}. (28) ḳaḫ_aydi gėd yataĝan yad di^{y}ecaḫ gi, sen de ġaḫa gide yatasın. (29) ȯ zaman devir öyle. (30) şindi maşşallah herşė dörd dördlük. (31) yan çekmemişler ya şindi çegseler şindiki genşler anlallar. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (32) gelīn, ġarpus kese getireydin. /// (33) şindi bu senden onu iştiir gi böle dene dene esgi işleri annat.

Mu.03	**Konuşan**	**Mustafa Balıkçı (1924 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bulanık İlçe Merkezi (Bulanık-MUŞ) – 19.07.2009**
	Konu	**Ahıska’dan kaçış, sohbet, hatıralar, eşiyle tanışması, askerlik.**
	Ahıska’daki Köyü	**Ahaşen**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933’te Muş’a.**

(1) dedelerímiz emiçeler^{i}miz heb_órda ĝaldi, orda, biz neden geldıḫ? (2) ķomünis yapėrdíler, urusya ķomünis yapiėrdi, bíz ġabıl_ėdmedıḫ. (3) o vari devleti türkduğ, bễş şüz hana geldıḫ. /// (4) ben beş_on yaşında ğeldim, otuz_üşde. (5) otuz_üşde ğeldı^{ğ}, ona göre segsen_üzerindeim. / (6) tabı, orda bağımı bahçami her yėrí hatırlárím. / (7) şindi ordan, şindi orda bir bễş şüz hanada bir ad babam getirdi, yorĝo at. (8) onnan sora gėce gelirdıḫ ormandan, güniz gizlenırdıḫ, gőrdler mi o saldatlar bizi öldürür. / (9) asger hä urusun äsgelleri, urusun äsgelleri, onu orda saldad diyallar tamam mė? /// (10) işde on_içín ġorḫumuzdan geldıḫ, ķominıs_olmadıḫ, türk_ōlú türk. (11) dedem ḫocāydi orda, ibādet filan gizliydi, ġuran gizliydi. / (12) çoḫ filimlernen_oynadıḫ, da emiçam_oĝlí de gelmíşdi bur^{i}ya, inegöle yėlleşdi, o^{n}dan sora tezeden o^{ğ}li gelmedi diya, tezeden geri ğėddi emi̊çe oğli. (13) bir ĝızi şeydedir, / īdırdadır, öyredmendir. /**(Kaçtığınız o günü anlatır mısın?)** (14) valla ne_blėm, bi aḫşam zamaniydi ordan köümi̊zden çıḫdıḫ. (15) bir tene atinán baraba, ayni burdā, çingene nesi şėylerden geçer_a ki çadırlara geçer_aynı vez^{i}yat, boyna düzülduḫ geldıḫ. (16) bir tená ġaya vardi, húdüdderi bilirdi, yoli erkeni bilirdi, o bizi parali ğėçírdi. / (17) paraynen, / hä, ġaya diye biri. / (18) oranın o hüdütlerin yollāní taniyannar, tamam mė. (19) artıĝ_ordan ġaşdıḫ geldıḫ gėce günüz geldīḫ, hüdüti gėşdı^{ğ}, bir tene su var^{ı}di. (20) suyin yarısi türkiyaya ayit, yarısi ^{u}rusa aít. (21) onnan sora o suyi gėşdıın kimi canı^{n} ġurtarısın. (22) onnan geldı^{ğ} bir kőe, tussuz edmek yiyėlle, duz muz yoğudu o zaman, ķaĝızmanda. (23) onnan sora bizá araba maraba vėrdi dävlet. (24) tā^{h} burya ķaden getírdle^{r} bizi, burda bittī. /// **(Siz kaçtıktan sonra Ahıska’daki köyünüzde akrabalarınızdan kimler kaldı?)** (25) valla orda ämiçem fi̇lan vardi, dedelerimiz zatan_öldi. (26) Day^{i}lerim şėydá ĝaldi, almaataya gėttile^{r} almaataya. ... ġıziynen toruni geldi şeyä, isdambóla mi, nedır_oranı zelzele oldi ya, / gölcüğe. (27) bir gėcá ġonuşdu^{ğ} tėliFonnen, ämiça

ĝıziynen, Day^{i}mı^{n} ĝızıynen. (28) dedī mi̊sdaFa dėdı, ķaç çocu^{ğ}un var? (29) dedım_on_üş dene. (30) yau sen dedi dellendın mi dedi bu çocuẖ nedür! ne çocuẖ dedi bu ġaden. (31) artıĝ zenzele oldi, ėle o gėc̱e gėddi onnar daa da bulamadıẖ. (32) deprem_oldi ķayboldi gėttiler. /// **(Ahıska'daki anne-babasının köyü hakkında)** (33) onnarın kö^{y}üne gėdmişim ben. (34) baẖçalıẖ, baĝlıẖ, ö^{y}le şėy yapard^{i}ler ki bal yapardler ki, ben de ėle bir, ėpeyce bir bişeydim, her bişeye ahlım käsi^{i}rdi, işeri ğirdim, saa bahdım. (35) ba^{h}dım_orda uzun_uzun tegnele va^{r}di, Bal Doliydi. (36) bal yapala bö^{y}le tegnelerá doldururd^{ü}ler. (37) ama nású Bal bülüysı^{n}, ġar kimi. (38) biz de yapar... babam da yapardı, bal da yapardıẖ, her_iş yapardı babam. (39) zenginidi, ikí ẖızmekerimiz vardi, biz zenginidıĝ_orda. (40) o aẖırı malíni, ġoyn^{u}nu moyn^{u}nu heb daymıza bi̊raẖdıẖ geldıẖ. (41) anahdari vėrdıĝ_aa ev de sene, iş de sene, hebsi... bıraẖdıẖ geldıẖ, din me^{h}emmed dinine. (42) din me^{h}emmed din^{i}ne geldıẖ bis. /// (43) şinni ben gėdėm, ben gėdem baẖçamı bulim, ävi̊mi̊ bulim, tarlamı bulim, hebsi hatirimdedir. (44) nėrde ẖarman yapardıẖ, häb hatirimdedir. /// **(Burada ne iş yapıyordunuz?)** (45) babam çalışĝan_adamıdi. (46) babam, kederdi melezgirte bali̊ẖ tutardi, gėc̱e ğėder gelirdí. (47) gėderdı ĝazangölá balıẖ tutar geli^{r}di, paraynen satardi, bėleliğinen bir_ik^{i} sene idare ėddıẖ. (48) onan sora ha^{m}man bi kerpiş bina yabduĝ_on^{u}n_içindá ĝaldıẖ. (49) ^{h}ā ondan sora babamız re^{h}mete gėtti. / (50) saĝol, ben dē ġa^{y}veciliğe başladım, çocuĝıdim. (51) ā, onnan sora başladım_abu evi yabtım varto zenzelesindē. /// **(Eşiyle tanışması)** (52) hā̄ ben_annatėm_oni. /// (53) bunnarın mehlede bir dügün vardi, yoẖarki mehlede. (54) bu da çocuĝıdi, ben de gene bişeler biliirdim. (55) dügünde çıẖdi oynadi, hā ben de gözüm gėddi bunn_ayaı / ... gözüm gėddi ben bunn_ayaĝına basdım. / (56) ben bunn_ayaĝına basdım, ondan sora ben bunu^{n} pėşine düşdüm, bunu zorán_aldım. (57) onnan sorā, daha diyem mė? / (58) aşlıẖ bir talla vėrdım, bi pakėt kaádına da senet yabdıẖ. (59) ġamediyadır bülüyı mısın. / (60) ė bazı, o zaman da ne varıdi ki para yōẖ, bişey yoẖ. /// **(Ahıska'daki köyü ile ilgili hatıraları)** (61) ėle avara işler yoğudi. (62) bizim memlekädde de, orda da yaní, biri biríne bir küfür_ėdse, o adam^{ı} ordó öldürürler. (63) orda şaġa, sögmaẖ möğmah yo^{ğ}údü bizím_orda, o memlekedde. (64) bir gün bir tenesíni, köyde, birni doĝríyėller, pizím_evin_önünde. (65) aẖırda bir köpeimiz vardı, ġapi böüh́ ġapi vardi. (66) ġapiyi käsii^{r} köpek, dişeri çıẖíir. (67) dişeri çıẖii bu ola diir, bun^{u}n saabi de çıẖaca^{ğ} bizí öldürecaẖ. (68) bıra^{ğ}ıb ġaçiiller_adam^{ı} bi parçaliiller,

öldürii^{l}ler. / (69) hä, orasi çoẖ şėy mämleketidi, şaġa, dögüş mögüş yoĝudu orda. (70) ordo öyĺa ḳamalar getirdıẖ ki, rus ġamalari, çoẖ. (71) şindi biraz da onnan sor, nesi sevdalanmiş. / (72) hėç sorma! o zaman faġır... / (73) üç sene, üş sene nişannı ġaldıẖ, birbirimizde^{n} ẖabarımız yoẖ. (74) onnan sora da, on beş ten de çocuẖ yabdı, buní alla alsın. (75) ben gėdem daa doydum, gedem abdas_alėm namazım geçer. /// **(Askerlik anıları)** (76) benden yüzbaşım sordí ki yüzbaşım sordi ki, yüz yedmiş ġuruş dėdi helvanı^{n} ki̊losu, yüz ġırami ne yapar? (77) dėdım_on yėdi ĝuruş. (78) oẖuryazar dēlim. /// (79) on yėdí ġuruş. (80) dėdí ėle ayrıl bėle. (81) ḳantin, çay_ocaĝı bene, para bol. (82) ġazanirdím mazanirdim, çarşıya çıẖardım. (83) kō̈r topal, nėrde şė faẖır fuğara var, paray^{ı} da^{ğ}ıdır gelirdim bölüğe, ya. (84) yarım saad nöbetím ma^{r}, yirmi ayda. / (85) yarım saad nöbetım var. / (86) ī bölüg ḳomutanı beni sevi^{i}rdi. (87) baẖçamız baĝımız vardi, bėş_oldi_m^{i} yüzbaşi^{y}nen çıẖardıẖ baẖçeye. (88) orda işçimiz vardı, oray^{ı} beh́liyan. (89) miyva toplardi yüzbaşına^{n} otururdu^{ğ}, yıẖa^{r}, barabar yiyardıẖ. /// (90) para ġazanır mazanırdım, bazar günneri gederdim yüzbaşın_evine, verirdím parami, gelirdim. / (91) gäl^{i}boludáki yabdıĝım bir ḳomutanım mardı süle^{y}man_özdemir. (92) şindi hėşkim herkişle unutur, ben unutmam. (93) anḳarada, t^{i}ran_isdasyonundayím, baẖdım bi^{s} subay_indi, t^{i}randán. (94) ben de baẖdım bu adam, uzun boyli, arami̊zda otuz metrá vardi, yüzbaşi beni gördi. (95) bir baba evled nesíl_ola, baba evlat, ġoşdü üzeríme benim, beni öpiír, ben do onú öpirím. (96) o aĝıd dėdim yüzbaşım nėre? (97) dedi ōlum musdaFa dedi, ben yüz... binbaşí oldum. (98) ėy binbaşím nėre ğedii^{r}sin? (99) ezrüme, eli sekizinci top_alayına ḳomutan, ġurmay yüzbaşí. (100) bene orda da esgellik yapdi̊rmadı bu adam. (101) yarbay vardi, beni inşaattığa virdi, götür^{ü} çalışdıracaẖ. (102) dėdi nere dedi? dėdim yarbay beni götürir, un boşattıracağ bülmem ne, dön geri, küfür_ėddu ona, yarbaya. (103) ġurmay yüzbaşi dinnemes gi, ėrkeĝ_adam_idi. /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (104) baz^{i}leri aba diyerdí, biz ana diyárdıẖ. /// (105) dedesi bėle gemükleri düzerdi, sınıẖciydi. /// (106) ḳá^{h}vecilih yapirdim, işci bulamirdim, işci yoẖ, çalışmi^{i}r. (107) bu terekeme milleti vardi çalışdırami^{i}rsin. (108) kü^{r}dler zaten_o ĝaden yoĝudi, o zamanda o devi̊rde. /// (109) hanġısi ġáhveye yanacaẖ getırírdi, ona yirmi bėş ġuruş verirdim. /// (110) çocuẖlarıza fazla yüz vermeyin. /// (111) gözi açılmadan terbiye yapacan, gözi açıl...dan sonra zatan

sana fı̊rsa^{n}t vėrmez o çoci̊ẖ. /// (112) milletin derdi çekilmiir. /// (113) varli adama, ben çoẖ görmem, çoẖ zengin olsun diyarım. /// (114) ikisi de bene baba kimi.

Mu.04	Konuşan	Gülşuşe Özenç (1944 doğ.)
	Derleme Yeri-Tarihi	Bulanık İlçe Merkezi (Bulanık-MUŞ) – 19.07.2009
	Konu	Kaçış hikayesi, sohbet.
	Ahıska’daki Köyü	Hona
	Sürgün/Göç Yolu	1933’lerde Muş’a.

(1) ben bilmėrim_oni, bilsem de yaní az bilėrim, çoẖ deil. / (2) babamın_annatdıĝı, işdá ġaçaraẖ gelmişler. (3) böle şey şey gelmişler, gizlene ğizlene ğelmişler, saẖlana saẖlana, ġaşmi̇̂şler.(4) anamın tarafi, köç_olmiş, onnar da aynı ėle daĝdan bayırdan, onnar da aynı ėle şėy saẖlanaraẖ gelmişler. (5) işde onnarı annadėrdiler. / (6) benım dedemgil ẖonadan gelmişler. /// (7) bunnar_azĝurdan. /// (8) gėce çıẖmişlēr, başlar^{ı}na bėle şeyler_admişler siyah, görsenmesin diye. (9) bele gizleneraẖ işde şėy_ėdmişler. (10) babam tutuẖlanmiş, babamı atmíşler mapısa, orda işde yolda ġaçálerken. (11) neyse bir tenesi, bir türk onü biraẖmi̇̂ş. / (12) tutuẖlanmi̇̂ş, kendi şeylerínе ğötürmi̇̂şler, kendi taraflar^{ı}na. (13) ondan sora nesil olmuşsa babami̇̂ biraẖmişler mi ġaçmiş mi, oni bilmėrim_eyce. (14) o ẖader_annadėrdiler yani. (15) işde ġafo olaydi o zamandan düzerdi herşeyi. /// (16) saẖlanaraẖ saẖlanaraẖ gelmiş çıẖmişler, maacir ğelmişler burya. // (17) anamın tarafi azidi, babamın tarafi çoĝídi, hep ġaçaraẖ gelmişler. (18) kimisi orda ĝalmiş, babami̇̂^{n} ġardaşlarí ĝalmi̇̂ş, amcaları ĝalmi̇̂ş. /// (19) benım anamın tarafi böle şeylerí, altınnari, şeyleri böle bėller^{i}ná bağlamiş_ėle ĝaşmi̇̂şler, kämerin_altından. /// (20) burya işde adivar kö^{y}ne, şirvanşeyıĝa gelmişler, orda yėrleşmişler. /// (21) onnar gelen zaman yoĝumuş kisme, işde onnar şennetmiş_oray. /// **(Bir hatıra)** (22) benım_anam on_alti tene doĝum yapmiş. (23) sayim gelėrdi da, sayyėrdiler önceden şeyleri nüfüsleri, o yazan_adam böle babami̇̂ yüz^{ü}ne baẖmiş, dėmiş bu bir ġadından midür, ikí ĝadından midür? (24) babam dėmiş bir teneden. (25) dėmiş, maşşallāh, bu ḳader de olur mi! /// **(Babasının annesini kaçırması)** (26) babam_anami sevdaynen_almiş. /// (27) zaten sevirmiş babam_anami, anami seviirmiş. (28) diėrmiş h́i, rüesínde görmi̇̂ş ki yani, yuẖude görmüş. ... (29) äkmeg daĝıd^{i}ėrmişler, babama da ġırıĝ äkmeg vėrmişler, babam demiş ki mänämşeyi ben_alacam. (30) yaní ėle säviirmiş a, buni nişannamíşler babama. (31) babama demiş gi oĝul_äv sená amanad, ben gėdim eşyasıní alėm. (32) dedem rehmetlı... eşyeye gėtmede ... babama diyėller ki sänın

nişannın felan ġaçıracaẖ. (33) äsgi zamanı bilm[i]ėrsin! (34) äsgi zaman pis zaman. (35) babam da halĝın sözüne baẖ da anamı ẖaçır. (36) hėç kisme yoẖ evde. // (37) bir de amıcam vardi benim, adi elizardi, o da ėle ġuedli bir_adamidi. (38) sanki ġırẖ tene däl[ü]ĝannının içindán ġaçıracaẖlar_anami. (39) gėdiėller_üş tene. (40) anam da bėle banyo manyo yapmiş ... (41) ėle başına şey ğẻçürėller, anamı ġaçırėller. (42) bele saçi uzun ya anamın saçıni ġoluna Dolėr. (43) anam bėle bir direh́ varmiş, direğe yapışmi̊ş ki ḇeni ġaçırmasın. (44) babam gene dudmúş ġaçi̊rmış, getúrmüşler molla musdafaya. (45) molla musdafaya getırmíşler, bir yėrde bėle oturėrmişler, ellerinde dabança var[ı]míş. (46) babam_anama dėmiş h́i, hele bu dabançay[ı] al demiş, atabi̊lir misin. (47) ėle dabançay nesil tätiğini çekiir, az ĝalmiş ki amúcámi vura orda. (48) babam elini vur[i]ėr yoẖari, ėle ġaçírmiş anami. / (49) ėy anam da säviir de anam nesil: (50) anami̊n dügünü olacaẖ, eşyasıni gätúrmeye gėddi. (51) ondan anamda hele kin vardi babama. (52) hele di[y]ėrdi ki bäni, işde nişanniydim, beni bėle ġaçírdi. /// **(Konuşmasından seçilen bir cümle)** (53) soyismi neydi aca? /// (54) bėş sene bir arada ġaldıẖ.

Mu.05		
	Konuşan	**Gürnüş Şimşek (1944 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bulanık İlçe Merkezi (Bulanık-MUŞ) – 20.07.2009**
	Konu	**Sohbet, Ahıska’dan kaçış, Ermeni mezalimi**
	Ahıska’daki Köyü	**Kılde**
	Sürgün/Göç Yolu	**1930’larda Kars’a, 1950’lerde Muş’a.**

(Sohbet) (1) şimdi ben_orda ġonuşiyírım, ḳızlar bene güliyírla^{r}, anam bėle ġonuşí^{r}. (2) dedím bi da^{h}a kim bäním ġonuşuĝuma gülerse bi bardaẖ su onnarın_üzeríne gidir. (3) ė^{y} bizím ġonuşuĝumuz budur ben ne yapem! / (4) ė^{y} ben bėle ġonuşiyėrím, onnar mamurca ġonuşi^{y}ėler. /// (5) dämin diyėrım ḳı, ḳaseti diŋnetiyölle, diyėrím, musdafa alla aşĝına ben niya bėĺa ĝonuşiyėrím. (6) ḳaseddá da^{h}a başġa ses çıġıyír, dedím valla ben nėydím, tezeden ses şėyine mi imtaanına gedėm, güzál ĝonuşam. (7) benım ġonuşuĝum ėĺa. /// (8) ben demişim ki ..., biz durmişi säviyírıẖ. (9) şimdi tutdurmişler biz duřmişi seviyírıẖ. ... (10) ġız diyėrím bögürlerím_aĝ^{ı}riėr. (11) ana bögürler nädír? (12) ḳız diyėrim işde bura bögürdür da ... (13) bizim ġonuşuĝumuz ėle. /// **(Ahıska’dan kaçış)** (14) tabi babam_annatırdı anam_annatırdi, aẖlım kes^{i}yördü, ben_onnari hep dinniyördüm yani. /// (15) benım anam şey, ẖonalí, babam tarafı ġıldėli. (16) bunnar^{ı} ... níşan yapíyörler anamnan. // (17) nenem, bi tane ġızı var^{ı}miş diye, bi oĝli bi ḳızı varmíş, aman buni ē türkiye^{y}e ġaçıracaẖ diye o ġabíllenmiyő̈r. (18) bir gün on sekiz kişi geliyör. (19) ā̃ anamınan yaní túrkiye^{y}e gėçecaẖlar. (20) ondan sora benim nenem, anneannem yani, ō gidiyór şė^{y}á ẖaber_ėdiyór äsgi şeylere, nedır_ī, milişá diyírmişler asgerlere, onnara haber_ėd^{i}yór. (21) geliyíller o babamın_aẖrabalar^{ı}ni on sekiz ayley^{i} ō samannıẖda tutuyóller. (22) söylüyorum, vúçutum tiken tiken_oluyór. /// (23) ondan sora bu babamgilín aḳrabalari bütün şė^{y}e sürüyöller, o içeriye sürmíşler ya adıni... sibiryaya, şeylere vaġonnara dolduriyėrmíşle^{r} bu şėy vaġonlar^{ı}na, bütün oralara sürmíşle^{r}, / tiren vaġonlaríynen. (24) babam gene oġ ġadar_ėdmíş, süküd durun, o ġadar babam, çoẖ ḳafali bir adammiş. (25) o ḳadar ėtmiş ki ḳaçmiş. (26) ordan da ĝaçmiş, tam gelmiş, anamın yan^{ı}na, yaní ī ẖonaya. (27) ẖonaya gelince gėce gel^{i}yír, anama diyór ki, beninen geliyör müsün gelmiyör müsün, ben türkiyeye gidiyörüm. (28) işde anam da o zaman, şimdi bíz ca^{h}ılıẖ da o zamanınkiler daha cailmişler. (29) anam da babamı̊^{n}

peşine düşü^{y}ör. (30) bir adam..., para verî̊yöller adama ki bizi, su varımiş te' o suyi gèçermişseler, ġurtarıyórmişler. /// (31) he ondan sora meer_o adam da ḳalleşlıĝ_ed^{i}yór babama. (32) parayı alíyór, ī̄ yannış yèrdá bıraẖıyór. (33) bir adam görüyör diyór kü, bu nedír sen burda ne arıyórsún? (34) diyör ki, ya ben para vèrdim, beni birisi getúrdi, ben túrkiyeye gèçecem. (35) diyör, ... sene yannışlıẖ èdmişler, çabuẖ ben sana tarif_èdem, sen hemen bu suyu gèşsán ġurtarısın, gèçmásan seni rus asgèlleri vurur_öldürür. (36) işda babam öĺa anamına^{n} beraber geçiir gäl^{i}yír. (37) nere vèrî̊yöller_o zaman devled bî̊ tarafda toplamíşlar. (38) bunnari bölüm bölüm daĝıdmışlar. (39) anam... anam^{ı}nan babamı da şèe vèrmişler_ē ġarsın, ī ḳars yaní orya, sora onnar oray... ī şè yabmíşlár. (40) ġarsa geliyöller, ordan sora herkès bir_ı, içerki doĝuya giden gidiyór, batıya giden giden batıda ĝalî̊yór. (41) èle işde biz de olduẖ büyüduẖ. (42) rahmedlıẖ babam_anam hep otururdi, bunnarı annatırdi bize. (43) bizím başımıza bölö oldú, bölö oldi. /// (44) sora anamın_ī ös ġardeşi oĝlí geldi, ġızi gäldi. (45) ben giddím_antar^{i}yada onnari ben da buldum. (46) ben de gèddím_onnarinen görüşdüm. (47) onnari almadılar, bu... buranın devleti almadi. (48) çoẖ, onnar oẖumî̊şdü mühendisdi, bī, ucuz bir mikdar paraya çalışdurúyördí. (49) dedi ki ben bū, bu ḳada^{r} oẖumişim, beni şi yabmüyöller. (50) zavallı vurdi bi daha evíni gèri götúrdi. (51) daa onnardan haberim yoẖ. /// **(Ermeni mezalimi hakkında)** (52) hele dur, bir şèy^{i} de sána annatim. // (53) diġorda, he diġorda bî̊ maĝara var. (54) o maĝaraya şèyler ruslar gelüyör ya, basî̊yör ora^{i}. (55) bütün mahacırı dolduriyèr, o maĝaraya. (56) birer birer çıẖardiyór ġılıçnan vuruyö^{r}. (57) èle vuruyörmíş ĝılınci ki gebá ġadınnarın ḳarnında çocuẖ ḳılınçnan beraber çıẖıyörmiş. (58) onun_içinde bi, zoro da, sen bî̊lî̊yorsî̊n, zoro Dayi gizlenmiş. (59) o bizde otururdi, bis, ilḳoḳul dörde gid^{i}yödúm, üçe gid^{i}yödúm, o adam bizí otutdururdü, çocuẖlari, torunnariynan beraber, bize ō ... èrmenilerin yabdıĝi şèyleri bíza annatırdi ki, ġızım biz bö^{y}le gördük.

Mu.06	**Konuşan**	**Alaaddin Tamaç (1930 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bulanık İlçe Merkezi (Bulanık-MUŞ) – 20.07.2009**
	Konu	**Ahıska'dan kaçış, sohbet, fıkra**
	Ahıska'daki Köyü	**Varhan**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933'te Muş'a.**

(Kaçış hikayesi) (1) ġaçaĝ_olaraḫ ġaşmışlar anam_ordan burya söz gelimi. // (2) bizím zamanımızda söz ğel^{i}mi, bis çocuĝuduḫ onnar ġaçaĝ_olaraḫ, mısıra, mısır tallasına gėdiller, gündüzün. (3) yanı ki mısırı çapaliyacaȯḫ, anladın mi. (4) o vez^{i}yadda orda oturiyėller, mi̊sır çapalamaḫ deyil, ^{h}ana ġaçacaḫlar ya. (5) gündüz_ordo oturíyler, taḫ åḫşåma ĝader. (6) aḫşam gėcá olunca ordan yola düşiller. (7) yola düşėller geliillár, bir yere gäliiller, orda ḳaliyėller. (8) gėce oliir, babam diyėr ki ben gedėm di^{y}ėr, kövden_ädmeh getúrim. (9) babami taniyan var tabi köyler var_orda. (10) babam gediir_ätmege, ätmeh getúriir. (11) diyėr, nėre gediirsin? (12) cálal diir, üş dene äv ġaçmíşle^{r} aḫısḫadan, köç_ėdmíşler, ġaçmışler, bu gėce, kimlárdír? (13) di^{y}ėr ki bilmiyėrim, bibimluḫ bíliyėrdíler_á, bir_ėle diir. (14) sounda şėydiyėller, diyė kí, ġaçan bizuḫ, üç_äF. (15) biri aĝal dede, biri babam ceĺal, biri de niyas, üç, anadın. (16) bunnar ... diyėr biz fíĺan yerdayuḫ, ätmeemi̊z yoḫdur, ädmek verin bize ki, gėce orda ġȯnaḫliyaḫ. (17) veriyėr ätmek, ädmeg şėydila haman veriyler gätúriyėr. (18) diyėr baḫ gėdecaḫsın, diyėr, fíĺan yėrde fíĺan daş var fíĺan yėrden fíĺan yėrden fíĺan yerden gėçácaḫsız diyėr, falan yėller ġapalidür, asyállar rasladi mi vurullar. (19) o zaman o nėrey demíşse babamun_aḫlında ġalir, o äv saabi yanė, oni diyėr. (20) dedíḣden sora ȯ ayni yėrí täḫıb_ėdīr, båbam diyėr ki a^{h}a bura bura ... buradan, aburdan gėçecaȯḫ ki diyėr, burda urusun saldat asgeri yoḫdur. (21) saldad diyėrd^{i}ler_asgere. (22) uruslar saldad diir, biz_asger diirduḫ. (23) onnan sora ayni yėrden gėçiiller, türkiye^{y}e geçiiller. (24) türkiye^{y}e geşduu kimi haman aliyír_ordan ki diir burdan hiş kimse gėçmemüşdür, bi̊lmiyėller, hazır bilmeziye bura ġa... sora gaur ġapadır ... burayı da tutar diyá, gälír geçiyíller türkiyee. (25) işde bir zaman_artı^{ğ} bir zaman sora da geli^{y}le burya. (26) burda ġayíd_oliller_a, ondan sora da ėle ġaliir. / (27) äv barḫ mi? burda gėçímlerni, işde burda da gėná ayni vez^{i}yát ... şėyler var, nedur_adi, taniyan maniyan vardur, şėyler maacíllár, onnara gėdir... mişefir_oliyĺa, ġaliiller ġaç sene diyanda. (28) ondan sora devled terkel

äv vėriyír bunnara, yėr vėriyir, araba verė^{r}, öküz verėr ná_blim, yėr vėrir, tarla vėrir, çayır vėri^{r}, buryá yėlleşiiller. /// (29) burya gäldi̊ẖ, bizden_ireli aĝaluẖlar gelmişdi burya, bizden_ireli. (30) onnar maliynen gäldí, başaportíynen. (31) annadın, biz_onnardan sora gáldi̊^{ğ}, bís ġaçaẖ gäldıẖ. (32) kāfir dine hücüm_eddi, bilmem ne ėtti, bíz ġaçaẖ geldıĝ_onnar maliynen geldi, başaportínen gäldi. (33) yaní aĝaluẖla maliynen geldi burya yėlleşdi, biz geldu^{ğ}umuz zaman dėdi ki siz de burda Duracaẖsız dedi, biz de burda ġaldıẖ. / (34) hā̈ hä, onnar çünki başabortínan_orda başaport aldíler. (35) o zaman açuĝıdi yol, başaport vėriirdi. (36) sounda niġala ^{h}ökümetí öldi, niġala, niġala ^{h}ökümäti deymiirdi, aynı bura kimi ēk, bīç, ye, iç, namazın^{ı} da ġıl, o^{r}ocun da dut. (37) anam_adda ġurannı dá ordan gätúrdi, anadın mi. (38) bu veziyadda o ki niḳola taẖddan düşdi, kāfír lelín çıẖdi, lelín çıẖtuẖdan sora başladi dina ^{h}aġaret_ėtme^{y}e. (39) dina haġaret_ėdince biz mecbur ġalduẖ ġaşti̊ẖ, dinimizí ġurtarduẖ. (40) eválallah, sora da bís íşda allah, furşad vėrdí ġurtardıẖ. (41) dava burdan ġaynaẖlandí. /// **(Sohbet)** (42) anam babama dėdi, burda şey_ed, dedi, vėr çocóẖları oẖumaya, bi̊lmem ne işde, ē^{y} zarıncıluĝ_or^{i}yá ged, buryá ged dirken. (43) o zaman oẖíyaydi̊ẖ yan^{i} bėşden çıẖanı momur_aliird^{i}ler, baẖ hėsāb_ėd, beşden çıẖani. (44) bomboşídi buralar bíz gelende, bomboşidi. (45) diyecaẖsın_^{ğ}i şindi bu äv yeríni niya dar_almíş! // (46) velhāsıl, kitabda ne diyėr, diyėr ki paẖılın yėri ce^{h}ennemdür. (47) yaní paẖılluĝ edmiyacan. (48) buray geniş müdür_e, metrúke mi̊dür ... vėr. (49) baban ġazmasi̊ küre^{ğ}i mí ġırıldi, yoẖ. (50) senín, sen de mi̊sliman_elhamdüllah ben de mi̊sliman. (51) ġurānımız bir, dinimiz bir, kitabımız bir. (52) burda ne maana varidi, sāde gös. / (53) gös, ön_üçün diyėr gi paẖılın yėri ce^{h}ennemdür, dōri diir, hėç kitap yalan söyler_āşa ve tevbeten. (54) kitab ne demişse tamamdúr, bíz anca yalancı olarağ bizuẖ. (55) ... buralar bomboş, dė vėr! (56) ver_üş dönüm, ver beş dönüm, ver_on dönüm, ne^{y}in gėdiir! / (57) vermädíle baĝ_aa burda tüken yeri bile vėrdürmedíle bize. / (58) aldi de ne yapti! ne yapti aa, ... heppisi ȫldī, saddilar, gelen_adam baẖ, abartuman yabdi. (59) bir tenesi ... bir bişe yabmadı, mali da vardi, ġoyun na vardi, ho ho ho ho ho ho orda cannarı çıẖdı. (60) paẖır bize ye̊dürmädse gendi de yėmedi ġorẖma. / (61) paẖıl deduum yaní göz götürmemezlik / ġısġançlıḳ da bís paẖıl diyėruẖ. /// (62) bením_ī ġaynım didimdeydi, sökede. (63) didimdeydi orya geddım_ora köyluẖdur, bel̇a açuẖluẖ güze. (64) işdediin kimí, havasi de ėy, şe^{y}i de ėy, ben gel ki ġışın gėddím yanı. (65) ama yani yaz da olsa hani açuẖluẖ ya, illah

serín_olur, ora. (66) ama buraya, buran^{ı}n havası bämbaşğadır. (67) yalanız hava ėy, milled köti, ne h́eyri var! (68) bir mesele vardur diyėr ... ėy yaĝ it tuluĝunda. (69) it tuluĝunda yağ yeyúlür mi̊! /// (70) şindi bura ėydür, ėy memleket, nä h́eyri! /// (71) devlete gėdiirsín, devled söz gel^{i}mi, kim zängindúr, on^{u}n_ayaĝına ġaẖėr. ... // (72) ben niya haẖsızı alē̄m, niya sen de gel benım başımda äzen_oẖí! (73) davå ne? ne^{y}e yanġılír? (74) a^{h} ver sorma, bitti, yanė paray^{ı} vėr, sorma, ben nedirim, nėtmirim sorma oni. (75) dava burda ġaynaẖlanir. (76) yoẖsa, milled niye kötü olsun! milled de ėydür. (77) yalnıs kötiyi desdekliyen kötüdür, köti^{y}i desteglemiyacán. (78) kötü miyim ben? hee. (79) benım haġġımdan gel. (80) niya paraya yanġılıb ötäki adami yaẖiir? // (81) yarın_allaa ne coĝaf verecen? ne cóĝaf verecen? heç_oray düşünen yoẖ, para cefime deyme keyfímä, aa bitti. // (82) nesreddın hoca esgi elbısısini gėydi, gėddi dügün_evıná. (83) oturdı ẖapıní^{n} dibinde, heş kimse demedi ki ẖoca irelı buyur, irálı gel. (84) gėddi taze elbísey^{i} gėydi geldi oturdu ġapın^{ın} dibiná, ẖoca efendı buyur buyur ireli irelí gel. (85) geddi, yemek bişmiş ... sufra hazır_oldi, gäturdi. (86) gätúrdi çaketi, dedi ye kürküm ye. (87) dedu ẖoca efendi nė ėdiyėrsın? (88) e dedi demín de ben_o adamidím, aburdo oturdum, hiç dėmedız gel yemege. (89) aha şíndi medem bu çula ^{h}ürmet_ėdisín, çul yesın, yesin. /// (90) ne tükan_aldılar_özlerıne ne doĝrú dürüsd, ne de bize verdúrdler tüken yer^{i}ni. (91) bómboş yerde bize esírgedle, “aya buralarda mettúke yoẖdu... aya yoẖdur aya ...” ė de gid derín get ... a derín gėd! (92) bi de diyer atama rāmet ... /// (93) sänn_atan derín gėdsin, ne yabdı atan! (94) yaní babalarına diyíllar_ata, onnar, onnar babalarına ata diir. /// **(Seçilen cümleler)** (95) ne teür yaptí? /// (96) ġorbaġor. /// (97) sen paẖılluẖ yabmiyaydın da allah da sáná verürdi bir fursand da, gedar gändí andırında gendın ev yapardın. /// **(Fıkra)** (98) biri äv yapiirmiş, bėkdaşıní^{n} biri gėdir, diyėr h́eyilli olsun, güle güle otur filan. (99) bi̊r gün_olė^{r} ki ayní arẖadaş mapi̊sẖanayá düşi^{r}. (100) bėkdaşi gėdir yanna, arẖadaşíni ziyaret_ėdir. (101) diyír, arẖadaşım diir, güle ğüle otur diye^{r}, içinnen_ägsüġ_olma. (102) diye bura mapusẖanadi̊r. (103) ėy diy ävde de ėle demaduẖ mi! /// **(Konuşmasından seçilen cümleler)** (104) nėrden bu bolluẖ! // (105) bene ze^{h}med sene re^{h}met diya bişe var mi kitapda? /// (106) ḳórarabay sürmesíni bilmiyirdin, allah sene taẖsi vėrdi. /// (107) deme kí ġurşun beni taniir, ġurşum_adam tanımas. /// (108) ẖırẖız bir_adım atamas. // (109) haman başıni keseller. // (110) “züriyád kötüdür”, niya züriyád kötüdür? (111) sen

kötülüg yaptın, sen çocuĝa yannış ^{h}ereket gösderdin, yanlış yol gösderdun_o da ėle böüdi. (112) yoḫsa niyá kötü oliyėr! (113) çocuḫ tērtemüz dünyaya gelir, tertemü^{s}. (114) nasıl tereyaĝıni eridiruḫ, nó ólir? sariyaĝ_olir, tertemüs, içinde daa bir hille ġalmir, tortayi saçıb atiy^{i}ruḫ. // (115) herşėy temúzdür, yalnız biz berbad_ėdiruḫ. (116) biz de nee? paraya susadiruḫ, vara susadiruḫ, arḫaya susadiruḫ, bilmem neye susadiru^{h}, bunn_arḫasi var, bu aĝadır, bu paşadır. (117) aĝa paşay^{ı} niydecen! kim mislimandur_o tamam. /// (118) allah_imandan_ayırmasın, cümlemízi. (119) allah ġalplerimíze rahim_endúrsün. /// (120) ateş oduni nasıl yaḫar, ġıybet, h́eyri o biçim yaḫíyir. (121) vay halımıza! sän ne diyėrsin! /// (122) devrüşün babasi /// (123) neydi o ġurrederın_adi, gaurun_adi ya.

Mu.07	**Konuşan**	**Ezemet Tamaç (1942 doğ.)**
	Derleme Yeri-Tarihi	**Bulanık İlçe Merkezi (Bulanık-MUŞ) – 20.07.2009**
	Konu	**Ahıska’dan kaçış, yemekler**
	Ahıska’daki Köyü	**Ahıska**
	Sürgün/Göç Yolu	**1933’te Muş’a.**

(1) celalın ġıziyim, annemin ismi satud, babamın ismi celal. (2) onnar befat_ėdmişler. (3) a benim şindī ġardėşlerim izmidde, ordadıllar. / (4) he babamlar gelmiş ġafġasadan buraya. (5) gelmiş_işde burdā bizi, iki çocuẖ getırmiş, bi tene de ġırẖli getírmiş, ā onnar befat_ėddiler. (6) şindi bí ġardeşím var o dā izmirde. **/(Ordan buraya nasıl gelmişler?)** (7) vallā, onnar ē gice ĝaşmışlar, gėce ġaşmíşler, ki şeyden ġurtulaẖ, nedur_ō, ȯ şėylerın... / (8) he onnardan biz ġurtulaẖ diye gelmişler buraya. (9) burada işde ġurtulmíşler burda yėr_almışler, ev_almíşler, burdā ġalmíşler. (10) a babamlar onnar gėddiler_izmite, biz burdayıs. / (11) hāyır, yaẖalánmamış, gėcá ĝaşmışlar gėce. (12) gėcá ġaşmíşler, gėce gelmişler. // (13) a devledden yėr_isdemişler. (14) devled_onnara yėr vėrmiş, äv yabmíşler, burda ġalmíşler, bu zamana ġader. (15) onnan sora da işde izmite gėddiler. // (16) babam bursada vefat_ėtti, annem izmidte befat_ėtti. / (17) valla onnarı, bilmirim ben, orayı bilmi^{y}orum ben, bi̊r güne mi gelmişler, iki güne mi gelmişler onú bi̊lmem ben. / (18) sādece amcȧmgil gelmiş, bi dē babam gelmiş. (19) ā babam, babamın üş tene çocuğu varmiş, ikisi böügmiş, biri dē, ġız çocuu ġıẖlí gel^{i}yo. (20) annem getírmiş, sırtında getírmiş_oni, ba^{ğ}lamış sırtına getírmiş. (21) amcamın da iki tenē, iki tene mi üş tene mi çocuẖnan gelmiş_işdó oraları artıĝ ben bilemem. (22) görmemişim kī bilem, annemler söylerdíler bana, ben de ona, ona ğörá annadım_işde. /// (23) benim mė? benım üç ġardeşím vardi, üş baci üş ġardėşıẖ. // (24) ikí ġardeşim befat_ėdmiş, bi^{r} ġardeşim var. /// (**Yemekler hakkında)** (25) burda manti diyeller_orda ẖangel söyleller. /// (26) yuẖáy^{ı} açarım, eti bıraẖırım, böyle yaparım, büzerím. / (27) ẖami̊rī, duzunú tökerim, iki tene yumurta ġırarım. (28) ondan sora ẖa^{m}murí yoĝururum, ėyce hasıllarım, kündelerim. (29) onnán sora künde oturur, açarım yuẖasını. (30) onnán sorá piçaẖla bö^{y}le keserim, ufa^{ğ} ufaẖ. (31) onnán sorá etini bıraẖırım. (32) onnan sora da bö^{y}le büzer yaparım.

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı

TÜRKİYE AHISKALILARI AĞZI
III. Cilt

DOKTORA TEZİ

Serpil ERSÖZ

DANIŞMANI : Prof. Dr. Zeki KAYMAZ

İZMİR-2013

İçindekiler

DİZİN

a

a (1): *bk. ē (1).* -50-

a. Ağ.01/19, Ağ.06/115, Ağ.06/157, Ağ.07/10, Ağ.07/61, Ağ.11/10, Ağ.17/63, Ağ.17/77, Ağ.17/82, Ağ.17/99, Ağ.18/53, An.01/177, An.01/178, An.03/6, An.04/122, An.05/155, An.05/231, An.09/101, Bi.01/28, Bi.03/2, Bi.03/82, Bi.03/90, Bu.04/180, Bu.04/184, Bu.04/34, Bu.06/63, Bu.07/8, Bu.08/55, Bu.08/9, Bu.09/28, Bu.09/67, Bu.09/9, Bu.10/6, Bu.12/100, Bu.12/123, Bu.12/157, Bu.13/68, Ha.04/71, Ha.04/81, Ha.07/21, Iğ.03/59, Iğ.03/8, Iğ.04/35, Iğ.06/26, Iğ.06/58, Iğ.09/162, Ma.02/6, Mu.01/143, Mu.01/91, Mu.06/91, Mu.07/10, Mu.07/13, Mu.07/3

a (2): "A" harfi. -2-

a.+yınan Bu.04/49

a.+yná Bu.04/48

a (3): Ha, dikkat çekmek için kullanılan bir ünlem. *Diğer varyantı için bk. ā (3).* -5-

a. Ağ.06/154, An.04/97, Ha.07/20, Mu.01/56, Mu.04/30

a (4): Şaşma bildiren bir ünlem. -1-

a. Bu.04/212

a (5): *bk. aha (1).* -4-

a. Ağ.08/29, An.01/19, An.07/4, Bi.01/52

a (6): *bk. ya (1).* -96-

a. Ağ.10/100, Ağ.13/41, Ağ.14/1, Ağ.18/24, Ağ.18/43, An.01/119, An.01/158, An.01/159, An.01/166, An.01/17, An.01/177, An.01/209, An.01/29, An.01/30, An.01/37, An.01/46, An.02/101, An.02/50, An.02/99, An.03/11, An.03/35, An.03/4, An.05/155, An.05/206, An.05/220, An.05/312, An.06/62, An.06/76, An.09/23, An.09/232, An.09/284, An.09/311, An.09/332, An.09/348, An.09/4, An.09/48, An.09/74, An.11/70, An.12/119, An.12/227, An.12/64, Bi.03/48, Bi.03/71, Bi.04/131, Bi.04/16, Bi.04/45, Bu.01/13, Bu.01/26, Bu.02/38, Bu.03/74, Bu.04/148, Bu.04/28, Bu.04/45, Bu.05/32, Bu.06/28, Bu.08/53, Bu.08/79, Bu.08/91, Bu.09/88, Bu.09/99, Bu.13/114, Bu.13/138, Bu.13/97, Bu.14/100, Bu.14/101, Bu.14/165, Bu.14/194, Bu.14/195, Bu.14/197, Bu.14/231, Bu.14/3, Bu.14/31, Bu.14/94, Ha.07/62, Iğ.04/27, Iğ.05/15, Iğ.06/176, Iğ.06/6, Iğ.08/26, Iğ.09/140,

Iğ.11/8, Iğ.11/90, Ma.02/24, Ma.04/18, Mu.01/109, Mu.01/114, Mu.01/150, Mu.01/169, Mu.01/171, Mu.03/15, Mu.06/26

a (7): *bk. o.* -2-

a. An.09/183

a.+nnan An.12/75

aa (1): *bk. aha (1).* -33-

a. Ağ.07/97, Ağ.16/161, Ağ.17/22, An.05/233, An.05/46, An.09/447, Bi.01/146, Bi.01/86, Bi.04/15, Bi.04/19, Bi.04/46, Bu.02/124, Bu.04/222, Bu.05/56, Bu.08/70, Ha.06/14, Iğ.03/40, Iğ.04/1, Iğ.05/28, Iğ.06/164, Iğ.08/42, Iğ.09/180, Iğ.09/86, Ma.02/37, Ma.02/8, Ma.03/109, Ma.03/81, Mu.03/41, Mu.06/57, Mu.06/58, Mu.06/81

aa (2): Ninni sesi. -3-

a. An.01/140

aa (3): *bk. ağ̂a.* -1-

a.+n^{ı}n Bu.04/188

aa-: *(Yanlış telaffuz) bk. anna-.* -1-

a.-dın Ma.06/6

aabėy: *bk. abi.* -2-

a.+síne Ma.04/50

a.+sine Ma.04/48

aabi: *bk. abi.* -1-

a.+m Ma.04/15

aac: *bk. ağ̂aç.* -3-

a.+a Ağ.18/29

a.+ın Ağ.18/28, Ağ.18/63

aaç: *bk. ağ̂aç.* -1-

a. Ağ.18/59

aam: *bk. aha (1).* -1-

a. Iğ.05/26

aa^{n}: *bk. aha (1).* -1-

a. Iğ.04/6

aaş: *bk. ağ̂aç.* -2-

a.+da Ağ.18/30

a.+lar Ağ.13/72

aā: *bk. aha (1).* -1-

a. Ha.03/3

aba: 1. Anne; 2. Abla. *Diğer varyantları için bk. aḇa, āba.* -6-

a. Ağ.08/132, Ağ.08/80, Bu.06/38, Mu.03/104

a.+m An.02/4

a.+y An.04/105

abartuman: Apartman. *Diğer varyantı için bk. aBardman.* -1-

a. Mu.06/58

abassuban: *bk. abastuḇan.* -1-

a. Ağ.01/20

abastuḇan: Abastuban, Ahıska’da bir köy. *Diğer varyantları için bk. abassuban, abastuvan.* -1-

a.+da Ağ.01/36

abastuḇanni: Abastubanlı. -1-

a.+yim Iğ.11/24

abastuvan: *bk. abastuḇan.* -1-

a. Ağ.01/35

abcemal: Abdülcemal, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. abucemar*. -1-

a. Bu.02/86

abda: *bk. afda*. -1-

a. An.05/255

abdas: Abdest. *Diğer varyantları için bk. abdes, ab̲das*. -5-

a. Ağ.16/40, An.05/420, Bu.02/160, Mu.03/75

a.+ın Ağ.14/6

abdes: *bk. abdas*. -1-

a. Ha.05/68

abduraman: Abdurrahman, kişi adı. -1-

a. Ağ.14/18

abe: *bk. abi*. -1-

a.+m Mu.01/57

abele: Böyle. *Diğer varyantları için bk. abė́le, abėĺa, abe̊́le, abı́le, abile, abiĺa, abiĺā, ab^{i}le, abi̊ĺa, aböle, ab^{ö}le, abüle, ab^{ü}lá, ab^{ü}le, ab̲eĺa, avė́lá, ábele, ábė́le, áböle, áb^{ö}le, ábülä, áb^{ü}le, äbele, äbė́lá, äbė́le, äbı́le, äbile, äbüle, äb^{ü}le, äb̲ele, äb̲öle, äv^{ü}le, ebele, ebė́le, ebė́lē, ebe̊́le, ebıle, eb^{ı}le, ebı́le, ebíĺa, ebile, ebiĺa, eb^{i}le, ebi̊lá, ebi̊le, ebi̊lė, eble, eböle, eb^{ö}le, eb^{ö}lē, ebüle, ebülē, eb^{ü}lá, eb^{ü}le, eb̲ele, eb̲ė́le, eb̲ule, evile, evülē, ė́bıle, ė́b^{ö}le, yäbı́le*. -18-

a. An.05/155, An.05/156, An.05/163, An.05/172, An.05/186, An.05/203, An.05/209, An.05/286, An.05/292, An.05/467, An.05/471, An.07/43, An.09/39, An.11/15, An.12/129, Bi.01/13, Bu.11/30, Bu.11/40

abey: *bk. abi*. -1-

a. Ağ.11/17

abė: *bk. abi*. -4-

a.+mdir Ağ.05/2

a.+mi Ma.04/57

a.+min Ağ.13/40

a.+si Ha.05/128

abė^{y}: *bk. abi*. -1-

a.+m Bu.12/101

abė́le: *bk. abele*. -3-

a. Ağ.17/98, Bu.11/130, Mu.01/46

abėĺa: *bk. abele*. -4-

a. Ağ.16/133, Ağ.17/67, Ha.05/70, Iğ.11/73

abėy: *bk. abi*. -4-

a.+sína Ma.04/52

a.+si Ağ.14/1, Mu.02/10

abė^{y}: *bk. abi*. -1-

a. Ağ.14/4

abe̊́le: *bk. abele*. -1-

a. Ağ.08/73

abıra: *bk. abura*. -1-

a.+dan Bu.04/128

abıre: *bk. abura*. -1-

a.+^{y} Bu.15/13

abí: *bk. abi*. -3-

a. Iğ.02/74

a.+lerímizin Iğ.05/1

a.+lerim An.05/71

abíle: *bk. abele*. -3-

a. Bu.02/176, Bu.12/68, Bu.14/30

abi̊re: *bk. abura*. -1-

a.+ʸá Bu.14/173

abi: Ağabey. *Diğer varyantlar için bk. aabėy, aabi, abe, abey, abė, abėʸ, abėy, abėʸ, abí, abiy, ağ̂abė, aʰabė, ābė, ābí, ābi, ebi*. -13-

a. An.07/7, Bu.09/171, Iğ.02/177, Iğ.02/29, Iğ.02/49

a.+m An.10/137, An.10/139, An.10/141, Iğ.06/115, Ma.05/6

a.+sigilde Bi.03/71

a.+sinin An.10/99

abile: *bk. abele*. -2-

a. An.01/164, An.04/77

abiĺa: *bk. abele*. -1-

a. An.09/39

abiĺā: *bk. abele*. -1-

a. An.04/54

abiy: *bk. abi*. -1-

a.+ⁱm Bu.12/102

abⁱle: *bk. abele*. -1-

a. An.04/86

abi̊ĺa: *bk. abele*. -1-

a. Iğ.06/62

abla: 1. Abla, büyük kız kardeş; 2. Erkek kardeşin hanımı; 3. Kayınvalideyi seslerken/çağırırken kullanılan söz. *Diğer varyantı için bk. avla*. -14-

a. Ağ.14/23, Ağ.14/24, Ağ.14/33, An.10/24, An.10/39

a.+ları Mu.02/1

a.+m Ağ.08/12, Ağ.17/119, Ha.05/8, Ha.05/9

a.+mın Ağ.10/41

a.+sī́ Mu.02/1

abo: *bk. abu*. -1-

a. Bu.12/103

aböle: *bk. abele*. -1-

a. Mu.01/99

abᵒ̈le: *bk. abele*. -3-

a. Bu.06/77, Bu.14/172, Iğ.09/169

abu: 1. Bu; 2. Bura. *Diğer varyantlar için bk. abo, abū, abᵘ, ab̲u, avu, avū, avȯ, ābu, á́bu*. -87-

a. Ağ.01/75, Ağ.07/109, Ağ.07/149, Ağ.08/87, Ağ.12/1, Ağ.12/4, Ağ.13/80, Ağ.14/1, Ağ.16/27, An.01/120, An.01/179, An.03/35, An.05/133, An.05/150, An.05/292, An.05/337, An.07/5, An.09/13, An.09/172, An.09/65, An.09/67, An.10/186, An.11/98, An.12/128, An.12/138, Bi.01/98, Bu.02/67,

Bu.03/38, Bu.04/148, Bu.04/208, Bu.04/256, Bu.05/61, Bu.06/52, Bu.08/102, Bu.08/104, Bu.08/58, Bu.09/62, Bu.11/6, Bu.12/26, Bu.12/57, Bu.13/173, Bu.13/73, Bu.13/97, Bu.14/156, Bu.14/159, Bu.14/165, Bu.14/170, Bu.14/179, Bu.14/223, Bu.14/29, Bu.14/31, Bu.14/39, Bu.14/72, Bu.14/8, Ha.01/50, Ha.03/16, Ha.04/95, Ha.05/17, Ha.08/59, Iğ.06/62, Iğ.09/189, Iğ.12/17, Mu.01/145, Mu.01/36, Mu.03/51

a.+nan Bu.14/157

a.+nda Bu.05/56, Bu.13/222, Bu.13/27, Bu.14/203, Bu.15/13, Iğ.08/47

a.+nı Bu.08/4

a.+ní An.02/106

a.+ni Bu.08/101, Bu.13/101, Bu.14/184, Iğ.03/87, Iğ.08/55

a.+nu Bu.14/170

a.+nun An.05/23, Bu.14/179

a.+nu^{n} Ağ.16/126

abucemar: *bk. abcemal*. -1-

c. Bu.02/67

abunna: *bk. abunnar*. -1-

a. Iğ.09/155

abunnar: Bunlar. *Diğer varyantı için bk. abunna*. -2-

a. Ağ.01/23, Bi.01/48

abur: *bk. abura*. -11-

a.+da An.05/23, An.07/3, An.09/143, An.09/184, Iğ.06/13

a.+dan Bu.14/134, Bu.14/75, Mu.06/20

a.+daydi Ağ.06/136

a.+do Mu.06/88

a.+ye Iğ.09/64

abura: Bura. *Diğer varyantları için bk. abıra, abıre, abi̊re, abur, aburá, abure, aburi, av^{u}ra, obuř*. -15-

a. Bu.14/90, Iğ.06/167

a.+da An.05/133, Bu.14/175, Bu.14/89, Iğ.02/165, Iğ.06/171, Iğ.06/62, Mu.01/181

a.+dan Bu.14/165

a.+mıza Ma.02/60

a.+sına Bu.02/69, Bu.09/94

a.+ya Bu.14/172

aburá: *bk. abura*. -1-

a.+ya Bu.14/172

abure: *bk. abura*. -2-

a.+^{y}á Ha.04/113

a.+^{y}e Bu.14/2

aburi: *bk. abura*. -2-

a.+ya An.07/10

a.+yå Ha.02/18

abū: *bk. abu*. -4-

a. Bu.04/106, Bu.04/77, Bu.12/115, Bu.14/31

ab^{u}: *bk. abu*. -2-

a. An.03/1, Bu.14/98

abüle: *bk. abele*. -1-

a. Bu.14/50

ab^ü^lá: *bk. abele*. -1-

a. Bu.14/50

ab^ü^le: *bk. abele*. -4-

a. Bu.06/78, Bu.13/74, Iğ.04/25, Iğ.04/8

aBardman: *bk. abartuman*. -2-

a.+i Bu.04/210

aḇa: *bk. aba*. -1-

a. Ağ.08/76

aḇdas: *bk. abdas*. 1-

a.+i Ağ.14/3

aḇeĺa: *bk. abele*. -1-

a. Ağ.07/106

aḇu: *bk. abu*. -2-

a.+nda Ha.07/13, Iğ.08/62

ac: 1. Aç, tok olmayan; 2. Açlık. *Diğer varyantları için bk. aç, aj, aş (2), āç*. -16-

a. Ağ.16/154, An.09/165, An.09/166, Iğ.06/179, Iğ.08/46, Iğ.08/55

a.+dur Bi.03/98, Bi.03/99

a.+ıdım An.02/7

a.+ından An.09/183, An.09/74, Ma.02/48

a.+ındān Bu.02/7

a.+ınnan An.09/74, Bu.13/70

a.+ı^n^dan Bi.03/44

aca: Acaba. Diğer varyantları için bk. *acaba, acȧba, aceb, eceb*. -1-

a. Mu.04/53

acaba: *bk. aca*. -3-

a. Ağ.07/47, An.01/43, Ha.05/116

acaib: *bk. aca^y^ib*. -1-

a. Ağ.08/126

aca^y^ib: Acayip. *Diğer varyantı için bk. acaib*. -1-

a. Ağ.08/100

acȧba: *bk. aca*. -1-

a. Ma.04/148

accıġ: *bk. azacıḫ*. -1-

a. Ma.04/150

aceb: *bk. aca*. -1-

a. Ha.04/47

acele: *bk. ecele*. -1-

a. Ma.04/184

acemiliḣ́: Acemilik. -1-

a.+te Ma.02/58

acı -: Acımak, merhamet etmek. -2-

a.-dım Ağ.07/114

acı: Ağrı, sızı. -1-

a.+sınnan Ma.04/186

acıġ: *bk. azacıḫ*. -1-

a. Ma.04/109

acıḫ̮: *bk. açuḫ*.-1-

a. An.11/48

acıḫ̮ -: *bk. acuḫ-*. -1-

a.-dım Bu.01/2

acış-: Acışmak, ağrılı olmak. -1-

a.-iyėr An.10/186

aci: Acı, üzüntü. -5-

a. ätmeg: Acı ekmek; cenazesi olan kimseye yakınları tarafından getirilen yiyecekler. An.04/44

a. etmeg: Acı ekmek; cenazesi olan kimseye yakınları tarafından getirilen yiyecekler. An.04/43, An.04/44

a. etmeğ: Acı ekmek; cenazesi olan kimseye yakınları tarafından getirilen yiyecekler. An.04/46

a. etmeği: Acı ekmek; cenazesi olan kimseye yakınları tarafından getirilen yiyecekler. An.04/43

aci-: Acımak, sızlamak. -1-

a.-yir Iğ.09/160

aciluĝ: Acılı/üzüntülü olma durumu. -1-

a.+una An.04/45

aclıḫ: *bk. acluḫ*. -1-

a. Bi.03/39

acluĝ: *bk. acluḫ*. -3-

a. Iğ.09/61

a.+idī Iğ.09/124

acluḫ: Açlık. *Diğer varyantları için bk. aclıḫ, acluĝ, ac̱luĝ, açlıĝ, ajluĝ*. -4-

a. An.12/36, Bu.13/21, Iğ.11/28, Iğ.11/93

acuḫ-: Acıkmak. *Diğer varyantı için bk. acıḫ-*. -1-

a.-urd^{u}la^{r} An.05/373

ac̱luĝ: *bk. acluḫ*. -1-

a. Bu.12/63

aç: *bk. ac*. -14-

a. Ağ.03/14, Ağ.03/17, Ağ.03/18, Ağ.16/154, An.05/36, An.05/37, An.05/46, An.05/49, Bi.05/39, Bu.04/186, Iğ.02/143, Ma.03/10

a. ġarnım tinç ġulaĝım: Aç karnım dinç kulağım. Bir beddua. Iğ.11/93

a.+sın Ağ.06/68

aç-: Açmak. *Diğer varyantı için bk. āç-, aş- (2)*. -113-

a. Ağ.12/1, Bi.01/37, Bu.06/2, Bu.06/3, Bu.14/187

a.-abilersín Mu.01/102

a.-acaĝımiş Bu.04/28

a.-acaḫ An.12/220

a.-aco^{o}ḫ Ha.07/1

a.-aḫ Iğ.03/87

a.-allar An.12/215, Ha.03/18

a.-amaz Ağ.06/114

a.-amii^{r} An.05/283

a.-amiyėr An.05/286

a.-amiyėrdi An.05/289

a.-ami^{y}ėr An.05/288

a.-an Bu.09/148

a.-ana An.05/156, Bu.13/109

a.-anda Bu.12/29

a.-annan Ha.06/24

a.-ar An.10/111, Ha.08/62, Ha.08/63

a.-ardı Bu.13/172

a.-ard^{ı}ler Iğ.06/110

a.-ardi Iğ.11/73

a.-ardilár Ha.05/56

a.-arduẖ Iğ.11/74

a.-arım Mu.07/26, Mu.07/29

a.-arıs Ağ.08/45, Ağ.08/49

aya^{ğ}ını a.-arız: Ayağını açmak; düğünden belli bir süre sonra gelinin annesi, babası ve diğer yakın akrabalarının hediyeleriyle birlikte kızlarını görmeye gitmesiyle, o zamana kadar kendi ailesine gidemeyen gelinin/kızın böylece ayağı açılmış olur, yani bundan sonra ailesinin evine gidip gelebilir. An.10/125

a.-arla Ha.04/153

işden a.-arla^{r}: İşten açmak; işten çıkarmak. Bu.11/56

a.-arsın Bi.01/38, Mu.01/107

a.-aruĝ Iğ.11/85

a.-aruẖ Mu.01/99

a.-a^{r} An.10/170

a.-ànnan Ha.06/45

a.-dım Bu.06/24

a.-di An.06/44

a.-ėlle^{r} An.12/236

a.-ėm An.05/127

a.-ėr An.11/67

a.-ėrdım An.02/110, An.02/63

a.-ıb An.05/159, Bu.11/89

a.-ıyėrdım An.04/84

a.-ıyír Ağ.16/87

a.-ıyolar An.10/162

a.-ıyosun Bi.03/10

a.-ı^{y}ersın An.01/109

a.-ı^{y}ėrmíşler An.07/36

a.-^{ı}ėrsın An.02/100

a.-^{ı}yoruz Bi.03/11

a.-íyėn Ma.04/90

a.-íyosun Bi.03/18

a.-íyörsın Ha.06/23

a.-iír Ağ.15/57

a.-iir Ha.08/63

a.-iirsin Ağ.10/106, Iğ.04/14

a.-iller An.12/222

a.-ir Ağ.16/142, An.06/53, Bu.14/171

a.-iyė An.10/8

a.-iyėller Bu.05/13, Ma.03/67

a.-iyėlleř Bu.02/144

a.-iyėn Ma.04/84

a.-iyėr An.04/70, An.07/2, Iğ.06/102

a.-iyėrdi Bu.02/40

a.-iyėrim Ma.04/84

a.-iyėrsın Bi.01/33, Iğ.01/11

a.-iyėrsín Ağ.10/103, Ağ.10/108

a.-iyėrsin Iğ.01/21

a.-iyėrsīn Iğ.01/18

a.-iyėruĝ An.04/60

a.-iyėruẖ Ağ.10/62, Bu.13/165, Iğ.01/5, Iğ.01/9

a.-iyírsın Bi.03/35

a.-iyon Ma.04/84

a.-iyó An.10/5

a.-iyór An.10/5

a.-iyórdü An.10/2

a.-iyörsī̄n Ha.06/17

a.-i^{y}ė An.10/8

a.-i^{y}ėsín Iğ.04/13

a.-i̊yörsún Ha.06/32

a.-madí Ağ.08/94

a.-maĝ Ağ.16/82

a.-maya An.09/303

a.-míşdur Bu.02/61

a.-mişler Bu.13/101

a.-tī Bu.14/80

açdur-: Açtırmak. *Diğer varyantı için bk. aşdur-*. -3-

a.-anda Bu.09/146

a.-iyėller Bu.09/145

a.-iyėlle^{r} Bu.09/147

açıẖ: *bk. açuẖ* -3-

a. Ağ.08/23, Ha.07/67

açıẖlí-: Açıklamak. -1-

a.-yir An.11/32

açıl -: 1. Açılmak; 2. Kenara çekilmek; 3. (Tüfek) patlamak. *Diğer varyantı için bk. açíl*-. -30-

a. An.06/65

a.-acaẖ Ağ.10/74

a.-an Bu.06/197

a.-annan Bu.13/143

a.-aydi Bu.13/50

a.-dı An.10/118, Bu.11/90

a.-dım Bu.06/197

a.-dí Iğ.06/102

a.-di An.05/287, An.12/153, Bi.03/48, Bu.02/86, Bu.13/142, Bu.14/8, Iğ.06/35

a.-ėr An.01/35

sabaĝ a.-ėr: Sabah açılmak; sabah olmak. An.12/17

a.-ıb An.04/66

sabaĝ a.-ı^{y}ė: Sabah açılmak; sabah olmak. An.05/449

a.-ii^{r} Iğ.11/74

a.-i^{r} An.06/66

a.-madan Mu.03/111

a.-madi Bu.13/50

a.-sın Bi.03/17, Iğ.11/73

yüregleri a.-sın: Yüreği açılmak; içi açılmak, ferahlamak. An.12/137

açın -: Üzerindeki kıyafetleri çıkarmak. -3-

a.-iyírdler An.07/113

a.-ullar An.07/110

a.-urduẖ An.05/163

açíl -: *bk. açıl*-. -2-

a.-di Bi.01/21, Bu.04/56

açlığ̂: *bk. acluḫ*. -1-

a.+a Iğ.07/13

açuğ̂: *bk. açuḫ*. -7-

a. An.05/43, Bu.05/43

a.+dur Bu.05/44

a.+idė Bu.02/55

a.+ıdí Ma.04/158

a.+ıdi Mu.06/35

a.+idi An.05/391

açuḫ: Açık. *Diğer varyantları için bk. acıḫ, açıḫ, açuğ̂.* -11-

a. An.05/43, 05/392, An.09/45, Bu.04/60, Bu.13/102, Iğ.02/124, Ma.04/157

a.+da An.01/230

a.+dur An.09/421

açuḫluḫ: Açıklık. -2-

a. Mu.06/63, Mu.06/65

ad (1): Ad, isim. -135-

a. Ağ.14/10, An.05/189, An.05/194, Bu.04/234, Bu.15/12, Bu.15/13, Bu.15/15

a.+ė Bi.03/76

a.+ı Ağ.12/9, An.04/110, Bu.02/80, Bu.04/121, Mu.01/153, Mu.01/59

a.+ım Ağ.04/3, Ağ.06/2, Ağ.09/1, Ağ.16/1, Ağ.17/27, An.11/63, Bu.04/233, Bu.04/234, Bu.15/11, Ha.01/1, Ha.04/3, Ha.05/1, Iğ.10/5

a.+ıma Ma.04/53

a.+ımıs Iğ.12/16

a.+ımí vėrmezdı: Adını vermek; birini çağırırken/seslerken adını telaffuz etmek. Ağ.17/28

a.+ımi̊zi Iğ.09/57

a.+ımi Ağ.06/29, Ağ.14/22

a.+ımiş Ağ.09/55

a.+ına An.05/315, Bu.15/19

a.+ında Bu.04/68, Ma.05/12

a.+ınen Iğ.09/58

a.+ınė Bu.15/25

a.+ını Ağ.09/51, Ağ.09/53, An.05/376

a.+ını almışsa: Adını anmak. An.01/252

a.+ıní Iğ.08/49

a.+ıni An.05/185, An.05/195, Bu.03/8, Bu.11/127, Bu.11/130, Bu.13/139, Bu.15/9, Iğ.09/197, Iğ.09/57

a.+ıni çekeyduĝ: Adını çekmek; adını söylemek, adını telaffuz etmek. Bu.13/138

a.+ıni vėriyėr: Adını vermek; birini çağırırken/seslerken adını telaffuz etmek. Ağ.16/83

a.+ın^{i} Iğ.09/198

a.+ınnán Iğ.09/58

a.+ınnen Iğ.09/58

a.+í Bi.01/113, Bu.08/33, Iğ.02/38

a.+í gätürdíler: Adı getirmek; adını çıkarmak, biri hakkında kötü bir niyetle asılsız söylentiler yaymak. Iğ.06/131

a.+ídür Bu.01/16

a.+i Ağ.01/43, Ağ.01/48, Ağ.01/65, Ağ.01/66, Ağ.01/67, Ağ.04/6, Ağ.06/32, Ağ.06/5, Ağ.07/73, Ağ.17/80, Ağ.17/81, An.01/203, An.01/34, An.02/118, An.05/183, An.07/30, An.07/39, An.11/72, Bu.02/119, Bu.02/20, Bu.02/61, Bu.02/66, Bu.04/119, Bu.04/120, Bu.04/249, Bu.04/251, Bu.04/257, Bu.04/258, Bu.04/259, Bu.11/114, Bu.14/22, Ha.04/105, Ha.04/59, Ha.08/22, Iğ.02/1, Iğ.09/199, Iğ.12/11, Ma.04/32, Mu.04/37, Mu.06/123, Mu.06/27

a.+inen Bu.13/114, Bu.13/119

a.+iylá Bu.09/16

a.+iymiş Ağ.09/52

a.+ī Bu.02/87, Bu.03/49, Bu.11/115

a.+lar An.05/190

a.+lardur Bu.15/11

a.+ları An.05/191

a.+larımızī Bu.15/5

a.+larını An.05/183, An.05/192, Bu.15/5

a.+larıni Ağ.01/63, Bu.04/66

a.+lar[ı]ni Bu.01/3

a.+li Bu.15/2

ad (2): *bk. at.* -8-

a. Ağ.15/23, Mu.03/7

a.+da An.07/120

a.+dan An.06/39

a.+lar Ağ.13/19

a.+larınen Ağ.13/17

a.+míş Bi.05/10

ad-: *bk. at-.* -47-

a. An.01/9

a.-arsın An.01/10

a.-dı Ha.02/23

a.-dı[ğ]ın Bu.14/190

a.-dılar An.02/25, An.02/26, An.02/27, An.02/81

a.-dım An.01/16, An.05/414, An.09/302, Bu.03/28, Ma.04/63

a.-dız An.05/218

a.-díler Iğ.06/117, Iğ.06/87

a.-di̊m An.01/5

a.-di Ağ.06/145, An.05/213, An.05/248, An.09/59, Bi.01/140, Bi.01/78, Bu.06/214, Iğ.06/141

a.-diler An.09/418, Bu.13/71, Iğ.11/53

a.-dī Bu.06/217

a.-duĝú Bu.12/7

a.-madan Bu.12/87

a.-madi Ha.01/37

a.-malısın An.01/11

çísġal a.-mas: Çısgal atmak; sobadan dışarıya doğru kıvılcım sıçramak. Ma.04/100

a.-masan Bu.05/31

a.-mee Ma.04/68

toş a.-míş: Toş atmak; kırağı düşmek, kırağı oluşmak. Ağ.13/77

a.-miş Ma.04/52, Ma.04/53, Ma.04/57

yel a.-miş: Yel atmak; soğuk vurmak. Ağ.09/79

a.-mişle Bu.11/124

a.-mişler Ma.04/56, Mu.04/8

a.-múş Ma.04/57

ada: ? -1-

a. Bu.03/12

adam: 1. Adam; 2. Eş, koca; 3. Kadının kocasını seslerken/çağırırken kullandığı söz. *Diğer varyantları için bk. adȧm, adım (2).* -211-

a. Ağ.06/116, Ağ.06/156, Ağ.06/75, Ağ.06/8, Ağ.07/12, Ağ.08/111, Ağ.13/62, Ağ.15/42, Ağ.17/98, An.05/235, An.05/260, An.05/261, An.05/267, An.09/305, An.09/306, An.09/363, An.09/436, An.09/441, An.11/28, An.11/38, An.11/79, An.12/144, An.12/192, An.12/89, An.12/90, Bi.01/107, Bi.03/99, Bi.05/19, Bi.05/39, Bi.05/40, Bu.01/13, Bu.01/14, Bu.01/17, Bu.01/26, Bu.01/27, Bu.01/30, Bu.02/81, Bu.04/172, Bu.04/20, Bu.04/212, Bu.04/82, Bu.06/94, Bu.09/65, Bu.11/125, Bu.11/127, Bu.12/40, Bu.13/33, Bu.14/142, Bu.14/192, Bu.14/195, Bu.15/13, Ha.04/56, Ha.04/59, Ha.05/128, Ha.05/40, Ha.07/10, Ha.07/13, Ha.07/19, Ha.07/20, Ha.07/21, Ha.07/25, Ha.07/29, Ha.08/47, Ha.09/1, Ha.09/4, Iğ.05/51, Iğ.09/38, Iğ.09/87, Iğ.11/23, Iğ.11/58, Iğ.12/18, Ma.02/67, Ma.04/170, Ma.04/173, Mu.02/17, Mu.02/19, Mu.03/100, Mu.03/94, Mu.04/23, Mu.05/31, Mu.05/33, Mu.05/59, Mu.06/107, Mu.06/58

a. ġarnına vurmiş de vȧy arẖam dėmiş: Adam karnına vurmuş da var arkam demiş. Koruyucusu olmayan kişinin durumunu anlatan bir atasözü. Bu.13/116

ġárib a. ḳor a.: Garip adam kör adam. Bir atasözü. Ağ.07/42

a.+a Ağ.16/10, Bu.04/87, Bu.09/71, Bu.12/74, Ha.05/43, Ma.04/185, Mu.03/113, Mu.05/30

a.+dan Ağ.16/127, Iğ.11/25

a.+dur An.09/46, Bu.04/68

a.+ėdi Ha.05/15

a.+ı An.01/246, An.11/69, Bu.15/19, Ha.04/60, Ha.07/21, Iğ.08/2

a.+ı madamı Ma.03/30

a.+ıdi An.12/91, Mu.03/45

a.+ım Bu.10/4, Iğ.11/24

a.+ın Ağ.08/134, Ağ.13/70, Ağ.15/54, Ağ.17/123, Ağ.17/76, An.12/162, Bu.02/172, Bu.13/155

a.+ı^{n} Ha.05/116

a.+^{ı} Mu.03/62, Mu.03/68

a.+^{ı}n Bu.13/219

a.+í Ağ.08/129, Bu.14/117, Ha.07/25

a.+i̊n Bu.02/53

a.+i An.02/106, An.05/72, An.09/210, An.12/136, Bu.11/121, Bu.13/204, Ha.07/20, Ha.07/28, Iğ.11/60, Mu.06/80

a.+idím Mu.06/88

a.+idi Ağ.04/12, Ağ.04/14, Ağ.07/24, An.02/112, Bu.02/88, Bu.04/127, Bu.04/50, Bu.06/195, Ha.05/16, Ha.07/11, Iğ.02/14, Iğ.02/24, Mu.03/103, Mu.04/37

a.+idúr An.12/61

a.+in Ma.04/180

a.+ise Bu.12/151

a.+iydi Iğ.02/37

a.+iyse Iğ.05/42

a.+i^{y}im Iğ.02/4

a.+ī Bu.12/53

a.+^{i}miş Ağ.07/118

a.+la Bu.12/24

a.+lar An.01/246, An.02/105, An.02/106, Bu.02/31, Bu.02/7, Bu.12/18, Bu.12/31, Bu.12/34, Bu.12/38, Bu.12/39, Bu.12/40, Bu.12/48, Bu.12/77, Bu.13/127, Ha.05/145, Iğ.08/9, Iğ.11/54

a.+ları Iğ.08/9

a.+larımız Iğ.11/58

a.+larına^{n} Ha.04/24

a.+lar^{ı} Bu.12/116

a.+lari An.07/71, Bu.12/10, Bu.12/11, Bu.12/20, Bu.12/60, Bu.14/201, Iğ.08/2, Ma.03/18

a.+larinen Bu.12/16

a.+larī Bu.07/8

a.+lȧr Ma.02/2

a.+lır Bu.02/169

a. madam Iğ.11/70

a.+mi̊zi Ha.05/109

a.+miş Mu.05/24

a.+nar Bu.12/61

a.+narí Bu.12/54

a.+nari Bu.12/9

a.+sın Ağ.13/87, Bu.14/212, Bu.14/213

adamluḫ: Adamlar. -1-

a. Bu.06/95

adaş: Adaş, yaşı ve/veya memleketi aynı olan. -2-

a. Ağ.13/92

a.+ız Ağ.13/94

aday: Aday. -2-

a.+di Ağ.07/85

a.+i Ağ.07/85

adȧm: *bk. adam*. -1-

a.+lar Bu.12/79

adda: *bk. hadda*. -1-

a. Mu.06/37

adda-: *bk. adla-*. -2-

a.-dım Ha.05/36, Ha.05/37

ade: Edâ; "ed-" fiiliyle birlikte kullanılmıştır. -1-

a. ederim: Eda etmek, yerine getirmek. An.05/119

adedli: Âdetli, kaideli, usûllü, usûlüne uygun şekilde. -1-

a. An.01/144

adelet: Adâlet, kişi adı. -1-

a. Ağ.08/30

adet: *bk. edet*. -4-

a. Iğ.03/70

a.+ımis Bu.09/89

a.+ını Bu.09/40

a.+leri An.01/183

adıgön: Adıgön, Ahıska'da bir ilçe. -1-

a. An.09/104

adım (1): Adım. -8-

a. An.05/101, An.05/99, An.10/146, An.10/155, Mu.06/108

a.+ımı An.10/143

a.+íynen An.11/78

a.+la An.10/144

adım (2): *bk. adam*. -1-

a.+nari Bu.12/46

ad^{ı}res: *bk. adres*. -2-

a.+i An.09/93, An.09/96

adivar: Adıvar, Muş'un Bulanık ilçesine bağlı bir köy -. 1-

a. Mu.04/20

ad^{i}res: *bk. adres*. -1-

a.+i An.11/67

adla-: Atlamak. *Diğer varyantları için bk. adda-, atla-*. -6-

a.-dım Bu.09/132

a.-di Bu.13/160

a.-duğum Bu.09/133

a.-maya Bu.02/76

a.-^{r} An.10/155

adlı: *bk. adli (1)*. -3-

a. An.10/165

a.+n^{1}n An.10/168

a.+nn An.09/362

adlí: *bk. adli (1)*. -1-

a.+lernen An.09/367

adli (1): 1. Atlı; 2. Düğünde erkek tarafından kız almaya gelen atlı grup. *Diğer varyantları için bk. adlı, adlí.* -8-

a. An.09/367, An.10/164, An.10/166, Bu.03/24

a.+dir An.10/164

a.+y^{i} An.09/361

a.+^{y}i An.09/359

adli (2): Adlı. -1-

a. şanli: Adlı şanlı. Iğ.09/154

admaad: Adbead, ad ad, isim isim. -1-

a. Bu.11/123

admaca: *bk. atmaca*. -1-

a. atuşturdi atıştırdi: Atmaca atıştırmak; aslı olmayan, yalan ya da abartılı söz söylemek, uydurmak, kafadan atmak. An.09/410

admış: *bk. admiş*. -2-

a. Ağ.06/3, Ha.05/47

admíş: *bk. admiş*. -4-

a. Ağ.06/119, Ağ.06/99, An.09/202, Ha.05/70

admiş: Altmış, 60. *Diğer varyantları için bk. admış, admíş, admiş , aldmıj, aldmış, aldmíş, aldmiş, altmış, altmiş, atmíş, atmiş, ʰadmíş*. -6-

a. Ağ.06/129, Ağ.06/154, Ağ.06/94, Ağ.06/99, Ha.05/113

a.+innen Ağ.06/117

adres: Adres. *Diğer varyantları için bk. adıres, adires*. -3-

a.+in An.11/64

a.+ini Bu.14/19

a.+izi An.11/68

aėle: Öyle. *Diğer varyantı için bk. ayile*.-2-

a. Bu.11/81, Bu.13/101

af: Af, bağışlama. -7-

a. Iğ.02/7, Iğ.06/11, Iğ.06/12, Iğ.06/20, Iğ.06/21,

afda: Hafta. *Diğer varyantları için bk. abda, afta, hafda, hafdā, hafdȧ, hafdo, hafta, havta, ẖafda*. -12-

a. An.01/198, An.01/200, An.09/327, Bi.03/93, Bi.04/84, Bi.04/86, Iğ.02/67

a.+da An.02/98, Iğ.03/68

a.+ya An.03/7

afdaḇuz: *bk. aftobus*. -1-

a.+la Bu.11/69

afdåvoz: *bk. aftobus*. -1-

a. Bu.11/71

afdoḇoz: *bk. aftobus*. -2-

a.+a Bu.11/69

a.+ā Bu.11/71

afdoḇȯz: *bk. aftobus*. -1-

a.+da Bu.11/71

afdoḇuz: *bk. aftobus*. -1-

a.+a Bu.04/92

afed-: *bk. afėd-*. -2-

a.-ersız Ma.02/42

a.-ersin Ağ.15/53

afėd-: Affetmek. *Diğer varyantları için bk. bk. afed-, efed-*. -15-

a. Iğ.02/177, Ma.04/12

a.-ársınis Bi.03/48

a.-dim Ağ.14/30

a.-ecám Ha.04/116

a.-ersın Ağ.13/19, Ağ.15/23, Bu.14/20

a.-ersíz Ma.04/12

a.-ersin Ma.04/106

a.-ersis Ağ.08/93, Iğ.02/140

a.-ersiz Ağ.08/96

a.-e^{r}sín Ma.04/75

afferim: *bk. efferin*. -1-

a. An.07/64

afta: *bk. afda*. -2-

a. An.05/285

a.+da An.04/59

aftobus: Otobüs. *Diğer varyantları için bk. afdaḇuz, afdå̇voz, afdoḇoz, afdoḇȯz, afdoḇuz, aftoḇus, atobuz, avdobus, odȯbus, ofdobus, otobus, otopıs, otȯḇus*. -2-

a.+lar Iğ.05/17

a.+lara Iğ.05/12

aftoḇus: *bk. aftobus*. -1-

a.+lerne^{n} An.09/439

afyon: Afyon, yer adı. -1-

a. Ha.02/1

aġara: Agara, Ahıska'da bir köy. -1-

a. Bu.02/1

aġġ: *bk. haġġ*. -1-

a.+ı Ağ.10/22

aġırt-: Ağrıtmak, ağrımasına yol açmak. *Diğer varyantı için bk. a^{ı}rd-* -1-

a.-ma An.09/314

aġ^{ı}rıbȧ: *bk. aẖraba*. -1-

a.+lar Bi.04/94

aġla-: *bk. aĝla-*. -1-

a.-dí Mu.01/173

aġrebe: *bk. aẖraba*. -3-

a.+läri An.12/222

a.+ler An.12/223

a.+lēr An.12/217

aġşam: *bk. aẖşam*. -1-

a. Ağ.18/1

ağa: *bk. aĝa*. -1-

a. Ha.05/43

ağac: *bk. aĝaç*. -1-

a.+ın Ağ.15/4

ağer: *bk. eger*. -1-

a. An.05/210

ağız: *bk. aĝız*. -1-

a. An.07/15

ağli-: *bk. aĝla-*. -1-

a.-yirdi Ağ.08/20

ağri: *bk. aĝri*. -1-

a.+ya Ağ.07/48

ağri-: *bk. aĝır-*. -1-

a.-r An.03/32

ağz: *bk. aĝız*. -1-

a.+ından An.01/220

a^{ğ}a: *bk. aĝa*. -1-

a.+m Ha.04/104

a^{ğ}aç: *bk. aĝaç*. -1-

a.+ların Iğ.02/79

a^{ğ}aş: *bk. aĝaç*. -1-

a.+larni Ha.05/14

a^{ğ}ırla-: Ağırlamak, misafir etmek. -1-

a.-rıs An.10/93

a^{ğ}ısġali: *bk. aẖısĝali*. -1-

a. Bu.14/126

a^{ğ}ısĝa: *bk. aẖısĝa*. -1-

a.+dan Bu.02/1

a^{ğ}ız: *bk. aĝız*. -2-

a. Ha.07/46, Ha.07/47

a^{ğ}la-: *bk. aĝla-*. -3-

a.-dım Bi.03/91

a.-miyaydi Bu.06/19

a.-rdė Bi.03/75

a^{ğ}li-: *bk. aĝla-*. -1-

a.-yėrdi Bu.02/3

a^{ğ}na-: *bk. anna-*. -2-

a.-dın Bu.04/38, Bu.04/58

a^{ğ}nad-: *bk. annat-*. -2-

a.-maġ An.09/3

a.-mışler An.11/105

a^{ğ}nat-: *bk. annat-*. -1-

a.-miyėrim An.09/18

a^{ğ}nȧş-: Anlaşmak. -1-

a.-ma Iğ.06/141

a^{ğ}ni-: *bk. anna-*. -1-

a.-yamamiş Bu.04/226

a^{ğ}rı-: *bk. aĝır-*. -1-

a.-r An.03/30

a^{ğ}rı: *bk. aĝri*. -1-

a.+dan Bi.03/115

a^{ğ}z: *bk. aĝız*. -2-

a.+ım An.05/460

a.+i An.05/287

aĝ: *bk. aẖ (1)*. -2-

a. An.05/104

a.+dur An.05/105

aĝ-: *bk. aẖ-*. -1-

a.-iir Ağ.07/44

aĝa: 1. Ağa, ağabey; 2. Seslenme sözü. *Diğer varyantları için bk. aa (3), ağa, a^{ğ}a*. -18-

a. Ha.05/147, Ha.05/148, Ha.05/44, Ha.05/45

a.+dır Mu.06/116

a.+lar Ha.04/129

a.+larī Bu.11/117

a.+nın An.09/467, Bu.04/105, Bu.04/107

a.+nn Bu.04/108

a. paşay^{ı}: Ağa paşa, varlıklı ve rütbeli kişililer. Mu.06/117

a.+ya An.01/58

a.+ydi Bu.04/114

a.+y^{i}di Bu.04/114

a.+ynen Ağ.16/50

aĝabė: *bk. abi*. -1-

a.+m Ma.04/61

aĝac: *bk. aĝaç*. -27-

a. Ağ.07/204, An.05/59, Bu.06/42

a.+a Bu.08/79, Bu.14/161

a.+ı An.01/119, An.01/134, An.01/67, Bi.04/11, Bu.03/26, Bu.04/39, Bu.06/27

a.+ın Ağ.13/75, Bu.01/16

a.+ıyne^{n} Bu.12/137

a.+í An.05/61, Iğ.06/169

a.+i Ağ.16/90, Bi.01/123, Bi.01/126, Bu.03/25, Bu.06/26, Bu.14/156

a.+idi An.05/61

a.+inen An.05/408, Ha.05/21

ağ̂aç: Ağaç. *Diğer varyantları için bk. aac, aaç, aaş, ağac, a*^{ğ}*aç, a*^{ğ}*aş, ağ̂ac, ağ̂aş, ahac.* -23-

a. An.01/166, An.01/171, An.05/39, Bi.04/13, Bu.04/201, Iğ.06/164, Iğ.09/65, Iğ.09/66, Ma.03/113

a.+la An.04/69

a.+lar An.02/44, Iğ.02/79, Iğ.06/65

a.+lara An.01/188, An.04/69, Bu.01/23, Iğ.11/94

a.+ların Bu.04/125, Bu.04/38

a.+lari Bu.04/201, Iğ.06/67

ağ̂al: Ağal, kişi adı. -1-

a. Mu.06/15

ağ̂aliğil: Ağaligil, bir sülale adı. -1-

a. Ağ.15/18

ağ̂aluḫ: 1. Ağalık, ağa olma durumu; 2. Bir sülale adı. 3-

a. Bu.04/114

a.+la Mu.06/33

a.+lar Mu.06/29

ağ̂aş: *bk. ağ̂aç.* -14-

a.+dan An.05/417, An.05/61, Bu.02/158, Bu.02/160, Bu.02/168

a.+lar Ağ.07/199, An.05/355, Iğ.09/138, Mu.01/46

a.+ları An.05/358, An.05/61

a.+ların Bu.01/21

a.+lari Bu.12/60

ağ̂ıd: *bk. vaḫıd.* -2-

a. Mu.03/96

a.+larda Bu.04/48

ağ̂ır: Ağır. -12-

a. An.02/113, An.09/398, Bu.09/178, Bu.13/156, Bu.13/158, Bu.13/159, Ha.07/49

ağ̂ır-: Ağrımak, ağrılı olmak. *Diğer varyantları için bk. ağri-, a*^{ğ}*rı-, ağ̂ʾr-, ağ̂rí-, ağ̂ri̊-.* -11-

a.-di Bu.03/65

a.-dī Bu.03/59

a.-ıėrdi An.02/3

a.-iyėr An.05/471

a.-masın Bu.06/10

a.-maya Bu.04/137, Bu.04/138

a.-maz Bi.04/23

a.-miş An.05/228

a.-sın Bu.06/10

a.-ursa Bu.06/10

ağ̂ırd-: Ağırtmak, ağrımasına sebep olmak. -2-

a.-íyėrsin An.09/403

a.-ma An.09/266

aĝıri: *bk. aẖıri*. -1-

a. Bu.02/121

aĝırluĝ: *bk. aĝırluẖ*. -1-

a. An.02/88

aĝırluẖ: Ağırlık. Diğer varyantları için bk. *aĝırluĝ, aĝurluĝ.* -1-

a. An.09/398

aĝıs: *bk. aĝız*. -1-

a. Bu.11/125

aĝısĝa: *bk. aẖısĝa*. -3-

a. Ağ.07/1, Ağ.07/30

a.+y^{i} Ağ.01/14

aĝısĝali: *bk. aẖısĝali*. -2-

a.+dür Bu.04/32

a.+sėn Bu.14/58

aĝıt: *bk. vaẖıd*. -1-

a.+lar An.05/81

aĝız: 1. Ağız; 2. Kez, defa, sefer; 3. İlk önce, en başta, birinci olarak. *Diğer varyantları için bk. ağız, ağz, a^{ğ}ız, a^{ğ}z, aĝıs, aĝz, āz (2).* -5-

a. An.07/85, Bi.01/57, Bi.01/62, Bu.11/102

a.+dan Iğ.03/58, Iğ.03/61

aĝ^{ı}r-: *bk. aĝır-*. -1-

a.-iėr Mu.05/10

aĝ^{ı}sĝa: *bk. aẖısĝa*. -1-

a. Ha.07/12

aĝla-: Ağlamak. *Diğer varyantları için bk. aĝlā-, aĝlı-, aĝlí-, aĝli-, aĝlí̊-, alí-, āla-, āli-*. -19-

a. Mu.01/56

a.-di Bu.02/82, Bu.11/61, Mu.01/173

a.-diler Bu.11/120

a.-ma Ma.04/28

a.-masın Mu.01/177

a.-måĝa Bu.06/18

a.-ram Bu.03/3

a.-rdı Ağ.14/15, Ha.01/13

a.-rdım Ağ.16/111

a.-rdi An.12/134

a.-rım Iğ.11/96

a.-sa Mu.01/177

a.-sam Bu.03/1

a.-sın Ha.09/7

aĝlaş-: Ağlaşmak. -4-

a.-iyėller Iğ.02/83

a.-iyėruẖ Bu.13/78

a.-iyillē Bu.08/51

a.-masına Bu.13/26

aĝlā-: *bk. aĝla-*. -1-

a.-di Bu.11/53

aĝlı-: *bk. aĝla-*. -4-

a.-yir Bi.04/115

a.-yo Bi.04/109, Bi.04/111, Ha.09/9

aĝlı: *bk. aĝri*. -1-

a.+nn Ha.08/16

aĝlí-: *bk. aĝla-*. -6-

a.-yėrdím An.02/3

a.-yėrdi Ha.07/12

a.-yėrd^{i}ler An.12/27

a.-yėrt^{i}ler An.12/27

a.-yo Bi.04/109

âĝli-: *bk. aĝla-*. -31-

a.-ir Ağ.08/14

a.-ya An.12/21, An.12/82, Bu.09/178, Ha.01/24, Iğ.09/80

a.-yan Bu.12/44, Iğ.11/3

a.-yanda Bu.03/68

a.-yėr Bu.02/70, Ma.03/17

a.-yėrdín Ağ.16/162

a.-yėrdi An.12/133, Iğ.09/121

a.-yėrim Ağ.16/137, Ağ.16/138, Bu.13/2

a.-yír Iğ.09/89

a.-yi An.01/154, Iğ.09/89

a.-yór Ağ.08/15

a.-^{y}ör Ağ.15/43

âĝli̊-: *bk. aĝla-*. -1-

a.-yorum Ha.02/42

âĝna-: *bk. anna-*. -4-

a.-dın An.11/83

a.-duḫ Bu.14/52

a.-maya An.07/37

a.-mişle Iğ.09/39

âĝnad-: *bk. annat-*. -7-

a.-amiyėr An.09/2

a.-ėm Ağ.16/15, Ha.06/16, Iğ.12/21

a.-iirdi An.07/88

a.-iyėr An.05/219

a.-mi̊şdülle Iğ.09/217

âĝnaşlîḫ: Anlaşma hali. -1-

a. Iğ.09/156

âĝnat-: *bk. annat-*. -4-

a.-mamiş Iğ.09/203

a.-mamişler Iğ.09/203

a.-mişdír Iğ.09/204

a.-mişdür Iğ.09/204

âĝni-: *bk. anna-*. -3-

a.-yėrdi An.07/72

a.-yėrim An.05/132

a.-yir Bi.04/16

âĝrı (1): *bk. aĝri*. -6-

a. Ma.04/30

a.+da Ağ.15/57, Mu.02/4

a.+dan Ha.08/69

a.+den Bi.03/115

a.+nın Ha.08/2

âĝrı (2): Ağrı, sızı. -1-

a.+sı An.01/155

âĝrí: *bk. aĝri*. -2-

a. Ağ.07/36

a.+ye Mu.02/5

âĝrí-: *bk. aĝır-*. -1-

a.-ėrdi Mu.01/35

âĝri̊-: *bk. aĝır-*. -3-

a.-r Ha.07/49, Ha.07/50

âĝri: Ağrı, yer adı. *Diğer varyantları için bk. ağri, a^{ğ}rı, aĝlı, aĝrı (1), aĝrí, aĝň, ārı, ārí, āri, āň*. -10-

a. Mu.02/6

a.+den Ha.08/3, Ha.08/4

a.+d^{e} Ha.08/16

a.+ya Ağ.07/35, Ağ.15/56, Ha.08/33

a.+ydi Ha.08/22

a.+ye Ha.08/16, Ha.08/33

aĝřı: *bk. aĝri*. -1-

a.+nın Ağ.07/39

aĝşam: *bk. aḫşam*. -1-

a.+ınan Iğ.08/8

aĝşȧm: *bk. aḫşam*. -1-

a.+nan Iğ.08/34

aĝurluĝ: *bk. aĝırluḫ*. -1-

a. An.05/302

aĝz: *bk. aĝız*. -22-

a.+an Bu.05/29, Bu.06/240

a.+ım Ma.04/157, Ma.04/158

a.+ım gelmiyė: Ağzına gelmemek; dili varmamak, kötü bir şeyi söylemeyi istememek. Iğ.11/64

a.+ımnan Ağ.17/18

a.+ına Ağ.16/95, Bu.01/24, Bu.03/49

a.+ında Ağ.06/150, Ağ.08/81, Ağ.08/82, Bu.09/121

a.+ından Bu.01/25

a.+ını Ma.06/6

a.+ıni An.05/283, An.05/286, An.05/289, An.05/417

a.+ınnȧn Bu.06/90

a.+í Iğ.09/188

a.+i̊mdadi̊r An.02/6

a.+i Bi.04/24, Ha.05/27

aĝzurum: *bk. erzurum*. -1-

a. Bu.02/17

ah (1): *bk. aha (1)*. -2-

a. Ağ.07/77, Iğ.06/61

ah (2): Ünlem. -1-

a. Ağ.14/41

aha (1): Gösterme edatı. *Diğer varyantları için bk. a (5), aa (1), aam, aa^{n}, aā, ah (1), ahā (2), a^{h}, a^{h}a, a^{h}an, ā (2), āha, á (3)*. -37-

a. An.06/39, An.06/51, Ağ.06/73, An.10/133, An.10/21, Ağ.13/15, Ağ.13/35, An.01/203, An.05/150, An.05/267, An.05/345, An.05/372, An.09/355, An.11/15, An.11/53, An.11/99, An.12/141, An.12/71, Bi.01/33, Bi.01/38, Bi.01/48, Bu.01/8, Bu.04/170, Bu.08/63, Bu.09/67, Bu.11/40, Bu.14/104, Bu.14/148, Bu.15/16, Bu.15/17, Ha.04/25, Ha.04/52, Iğ.02/105, Iğ.06/62, Iğ.09/60, Mu.06/89

aha (2): "Evet" anlamında bir onaylama sözü. -1-

a. Bi.04/35

ahac: *bk. aĝaç*. -1-

a.+ın Ma.04/24

ahā (1): Şaşkınlık bildiren bir ünlem. -1-

a. An.09/23

ahā (2): *bk. aha (1).* -1-

a. An.09/368

ahá^{h}: "Evet" anlamında bir onaylama sözü. -1-

a. An.12/29

ahbab: Ahbap, dost. -1-

a. Ağ.06/117

ahır: *bk. aẖor*. -1-

a.+da Ma.04/12

ahısġa: *bk. aẖısĝa*. -1-

a.+dan Ma.04/6

ahısẖa: *bk. aẖısĝa*. -1-

a.+ya An.05/230

ahl: *bk. aẖıl*. -1-

a.+ım Mu.03/34

ahli: *bk. a^{h}alı*. -1-

a. Ha.04/22

ahmed: *bk. ǟhmet*. -2-

a. Ha.05/99, Ha.09/15

ahor: *bk. aẖor*. -1-

a.+da Ma.04/12

ahşam: *bk. aẖşam*. -4-

a. An.11/127

a.+a Ha.04/62

a. ėtduẖ: Bütün günü boş geçirmek, boşuna zaman harcamak. An.11/126

a.+ına Ha.04/61

ahval: Ahval, durumlar. -1-

a.+a Bu.02/90

a^{h}: *bk. aha (1).* -2-

a. Ha.07/3, Mu.06/74

a^{h}a: *bk. aha (1).* -11-

a. Ağ.09/70, An.01/68, An.05/145, An.12/124, Bi.04/13, Bu.06/9, Bu.14/58, Ha.04/95, Iğ.03/77, Iğ.06/171, Mu.06/20

a^{h}abė: *bk. abi*. -1-

a.+m Ma.04/1

a^{h}alı: Ahali. *Diğer varyantı için bk. ahli*. -1-

a.+si Bu.04/183

a^{h}an: *bk. aha (1).* -1-

a. Ağ.04/18

aẖ-: Akmak. *Diğer varyantı için bk. aĝ-* -11-

a.-an Bu.14/136

a.-arsın Bu.03/10

a.-arsīn Bu.03/9

a.-di Ma.04/160

a.-ıyėrdi An.05/26

a.-ı^{y}ėr An.05/252

a.-ı^{y}ír Ağ.13/68

a.-ír An.02/93

a.-íyėrdi An.05/29

a.-iyėrdi Bu.02/36

GaGalın a.-sın: Gagalın aksın. Bir beddua. An.05/427

aẖ (1): Ak, beyaz. *Diğer varyantları için bk. aĝ, aḳ*. -1-

a. yol size: Ak yol size; “uğurlar olsun”, “güe güle” anlamında söz. An.05/118

aḫ (2): Ünlem. -1-

a. Mu.01/25

aḫarsu: Akarsu. -1-

a. Ma.04/55

aḫbar (Erm. Եղբայր yeghbayr): Kardeş. -2-

a. An.05/138

aḫbȯn: *bk. aḫbun*. -1-

a.+a buy[u]run: Ahbuna buyrun!; Hiç hesapta olmayan bir durumun ortaya çıkması halinde kullanılan bir söz. Bu.14/189

aḫbun: Büyük ve küçükbaş hayvanların gübresi. *Diğer varyantı için bk. aḫbȯn*. -3-

a. Bu.14/191

a.+undan Bu.02/49

aḫd: *bk. vaḫıd*. -4-

a.+a An.09/218

a.+ımızda Iğ.09/156

a.+i An.09/211, An.09/287

aḫė: *bk. aḫıri*. -1-

a. An.05/48

aḫġ: *bk. haġġ*. -1-

a.+ı Ma.03/47

aḫġala: Akkale. -2-

a. Iğ.06/139

a.+ymiş Iğ.06/2

aḫıd-: Akıtmak. -3-

a.-dım An.05/28

a.-maduḫ Bu.12/72

a.-míş An.04/80

aḫıd: *bk. vaḫıd.* -17-

a. Bu.05/5, Bu.06/44, Bu.06/57, Bu.08/61, Bu.11/112, Bu.14/70

a.+da Bu.02/26, Bu.04/149, Bu.04/192, Bu.04/3, Bu.04/41

a.+dá Bu.04/14

a.+de Bu.02/54

a.+larda Bu.04/41, Bu.04/75

a.+lardo Bu.04/69

a.+lar[i] Bu.05/6

aḫıl: Akıl. *Diğer varyantları için bk. ahl, aḫl, aḳıl, aḳl, haġl, haḫl, [h]aḫl, ḫaḫl*. -1-

a.+dan ze[y]if: Akılsız. Bu.01/30

aḫıllı: *bk. aḫılli*. -5-

a.+sı Bu.03/54

a.+si Bu.03/39, Bu.03/42

a.+sī Bu.03/40

a.+ymíş An.07/22

aḫılli: Akıllı. *Diğer varyantı için bk. bk. aḫıllı.* -2-

a. Iğ.09/95

aḫılsıs: *bk. aḫılsız*. -1-

a. Iğ.09/178

aḫılsız: Akılsız. *Diğer varyantları için bk. aḫılsıs, ḫaġ̂ılsız*. -6-

a. Bu.01/30, Bu.03/46

a.+dur An.09/244

a.+i Bu.03/54

a.+imiş Bu.03/31

a.+ī Bu.03/40

aḫır (1): *bk. aḫıri*. -10-

a. An.05/152, Bu.06/4, Bu.06/63, Iğ.11/76

a.+da Bu.02/182

a.+dan An.05/91

a.+gi Bu.02/180

a.+ımız Bu.11/113

a.+ında An.09/64

a.+kī An.05/148

aḫır (2): *bk. aḫor*. -4-

a. Ha.02/11

a.+da Mu.03/65

a.+lara Bi.03/42

a.+lara maḫırlara: Ahır mahır. Bi.03/44

aḫırı: *bk. aḫıri*. -6-

a. An.05/175, An.05/27, An.07/84, Bu.06/236, Bu.08/79, Mu.03/40

aḫırıncı: Sonuncu. -1-

a. An.09/204

aḫır^{ı}: *bk. aḫıri*. -1-

a. Bu.06/19

aḫırí: *bk. aḫıri*. -1-

a. An.05/45

aḫıri: Ahir; son, sonra, sonunda. *Diğer varyantları için bk. aĝıri, aḫė, aḫır (1), aḫırı, aḫır^{ı}, aḫırí, aḫ^{ı}ri, aḫír^{i}, aḫr, aḫrė, aḫrı, aḫr^{ı}, aḫrí, aḫri, aḫrī*. -18-

a. Ağ.16/51, An.05/286, An.05/365, An.05/94, An.09/131, An.09/200, An.09/311, An.09/332, An.09/444, Bu.08/53, Bu.11/129, Bu.11/59, Bu.11/77, Bu.11/86, Bu.11/93, Bu.11/97, Iğ.08/18, Iğ.09/217

aḫısġa: *bk. aḫısĝa*. -4-

a. Bi.03/1, Iğ.06/43

a.+ya Bu.04/129, Bu.08/74

aḫısġal^{ı}: *bk. aḫısĝali*. -1-

a.+ları Bi.03/44

aḫısğalı: *bk. aḫısĝali*. -1-

a. An.07/30

aḫısĝa: Ahıska. *Diğer varyantları için bk. a^{ğ}ısĝa, aĝısĝa, aĝ^{ı}sĝa, ahısġa, ahısḫa, aḫısġa, aḫısĝá, aḫısĝȧ, aḫısḫa, aḫısḳa, aḳısġa, aḳısĝa, aḳısḳa*. -34-

a. Ağ.01/11, Ağ.06/1, Ağ.08/2, An.09/16, An.09/17, An.09/8, Bu.04/5, Bu.04/76, Bu.12/83, Ha.04/11, Iğ.06/1, Iğ.06/3

a.+da An.09/207, An.09/211, Bu.04/23, Bu.04/8, Ha.02/19, Ha.08/36

a.+dan Ağ.08/2, Bi.04/32, Bu.04/3

a.+dayken An.09/418

a.+ndan Ağ.12/4

a.+nın Ağ.07/12, Bu.04/1, Bu.04/19, Bu.04/32

a.+ya Ağ.01/17, An.05/112, An.05/227, An.05/228, An.05/234, Ha.02/1

aḫısĝal^{ı}: *bk. aḫısĝali*. -2-

a.+lar Bi.03/115, Bi.03/116

aḫısĝali: Ahıskalı. *Diğer varyantları için bk. a^{ğ}ısġali, aĝısĝali, aḫısġal^{ı}, aḫısğalı, aḫısĝal^{ı}, aḫısĝal^{i}, aḫısḫal^{ı}, aḫısḫali, aḫısḫal^{i}, āḫısġali*. -2-

a. An.09/167

aḫısĝal^{i}: *bk. aḫısĝali*. -1-

a.+lere An.09/75

aḫısĝá: *bk. aḫısĝa*. -1-

a.+^{y}a Bu.04/133

aḫısĝȧ: *bk. aḫısĝa*. -2-

a. Ha.04/11

a.+y Bu.12/88

aḫısḫa: *bk. aḫısĝa*. -33-

a. Ağ.06/103, Ağ.06/104, Ağ.13/74, An.05/55, An.09/104, An.09/13, An.09/28, Bi.05/25, Iğ.06/2

a.+da An.05/136, An.05/4, Bu.08/20, Iğ.06/90

a.+daği An.05/146

a.+dan Ağ.07/23, Ağ.12/4, Iğ.06/4, Mu.01/85, Mu.01/87, Mu.06/12

a.+dá Ha.04/15

a.+nın Ağ.01/20, An.09/104, Ha.04/9

a.+n^{ı}n Bu.04/3

a.+ya Ağ.01/70, An.05/106, An.05/145, An.05/55, An.09/135, Iğ.06/89

a.+y^{ı} An.05/121

a.+^{y} An.09/433

aḫısḫal^{ı}: *bk. aḫısĝali*. -1-

a.+lara Bi.03/115

aḫısḫali: *bk. aḫısĝali*. -2-

a. An.09/167

a.+yim Bu.14/58

aḫısḫal^{i}: *bk. aḫısĝali*. -3-

a.+ler An.09/421, An.09/438, Mu.01/83

aḫısḳa: *bk. aḫısĝa*. -2-

a. Iğ.06/1

a.+daki Ağ.06/5

aḫıt: *bk. vaḫıd*. -6-

a. Bu.06/235, Bu.06/250, Bu.08/36, Bu.08/40, Iğ.08/53

a.+larda Bu.04/50

aḫ^{ı}ri: *bk. aḫıri*. -1-

a. Iğ.06/42

aḫír^{i}: *bk. aḫıri*. -1-

a. Bu.13/56

aḫi: Arkadaş. -2-

a. Ağ.13/91

aḫl: *bk. aḫıl*. -31-

a.+an Bu.14/160

a.+ım Ha.05/155, Mu.01/51, Mu.01/53, Mu.02/20, Mu.05/14

a.+ıma Ağ.12/13, Ağ.12/17, Ağ.15/19, Bu.06/57, Bu.06/64

a.+ımda Ağ.09/10, Bu.12/39

a.+ımıs Bu.04/41

a.+ımıza An.01/72

a.+ımnan Bu.04/119

a.+ında Ağ.10/82, An.10/18, Bu.06/58, Mu.06/19

a.+ız yiterdi: Aklını yitirmek; aklını kaybetmek. Bu.13/64

a.+í Iğ.09/179

a.+îma Bu.06/6

a.+îmdadur An.02/9

a.+i An.12/5, Bu.13/72, Bu.14/184

a.+uan Bu.14/214

a.+uma An.02/1

a.+unı An.01/174

aẖli: *bk. haẖli*. -1-

a. Ma.04/183

aẖor: Ahır, hayvan damı. *Diğer varyantları için bk. ahır, ahor, aẖır (2), aẖór, āhur.* -9-

a. Bu.14/177, Ha.08/54, Iğ.09/135

a.+a An.07/80

a.+da Ağ.13/7, Iğ.09/135, Mu.01/89

a.+lari An.05/459

a.+un Iğ.09/146

aẖór:*bk. aẖor*. -2-

a.+a Iğ.11/42

a.+lara Bi.03/43

aẖr: *bk. aẖıri*. -2-

a.+ında An.12/232, Bu.03/54

aẖraba: Akraba. *Diğer varyantları için bk. ağ̇rıbȧ, aġrebe, aẖrabo, aẖrava, aẖrábe, aẖrȧba, aẖrebe, aḳaraba, aḳraba, aḳrábe, aḳrȧba, aḳrebe, aḳřebe, eḳrabe.* -7-

a.+lar Ma.02/29

a.+larˡni Ağ.15/3, Mu.05/21

a.+m Ha.04/52

a.+sıni Ağ.07/125

a.+si Iğ.05/41

a.+ya Ağ.18/36

aẖrabalîẖ: Akrabalık. -1-

a. Bi.03/45

aẖrabo: *bk. aẖraba*. -1-

a. Ağ.06/108

aẖrava: *bk. aẖraba*. -1-

a.+lar Bu.11/103

aẖrábe: *bk. aẖraba*. -2-

a.+si Ha.02/29

ciger a.+si: Ciğer akraba; yakın akraba. An.04/38

aẖrȧba: *bk. aẖraba*. -1-

a. Iğ.09/42

aẖrebe *bk. aẖraba*. -3-

ciğer a.+den: Ciğer akraba; yakın akraba. An.04/46

ciğer a.+si: Ciğer akraba; yakın akraba. An.04/35

a.+sini Bu.13/208

aḫrė: *bk. aḫıri*. -1-

a. Bu.06/54

aḫrı: *bk. aḫıri*. -2-

a. An.12/107, Bu.14/47

aḫr^{ı}: *bk. aḫıri*. -1-

a. An.12/116

aḫrí: *bk. aḫıri*. -1-

a. Bu.06/233

aḫri: *bk. aḫıri*. -7-

a. An.12/100, An.12/227, An.12/53, An.12/64, An.12/65, Bu.05/59, Iğ.08/19

aḫrī: *bk. aḫıri*. -1-

a. An.12/63

aḫşam: Akşam. *Diğer varyantları için bk. aġşam, aĝşam, aĝşȧm, ahşam, aḳşam, åḫşȧm*. -38-

a. Ağ.18/45, An.04/54, An.05/452, An.10/67, An.10/68, Bu.02/82, Bu.12/28, Bu.12/9, Ha.04/125, Ha.04/126, Ha.05/56, Iğ.11/18, Mu.03/14, Mu.06/6

a.+a An.06/60, Bi.01/48, Bu.14/141, Ha.04/50, Iğ.02/101, Iğ.06/132, Mu.01/18, Mu.01/62

a.+ı An.04/39

a.+ın Iğ.08/1

a.+ına An.02/100, An.02/89, Bu.14/208, Iğ.06/173

a.+ınán Ha.05/122

a.+i An.04/38

a.+inen An.04/3, An.05/375, Bu.02/25

a.+lari An.04/38, Ma.02/53

a.+nan Ağ.18/44, An.01/186

aḫşamluĝ: Akşam yemeği. -1-

a.+a Bi.01/134

aḫşamluḫ: Akşam yemeği. -2-

a. Bi.01/48, Iğ.11/51

aḫt: *bk. vaḫıd*. -2-

a. Iğ.03/72

a.+i An.09/211

a^{ı}rd-: *bk. aġırt-*. -1-

a.-mi^{y}im Ma.04/153

aít: *bk. ayıt.* -1-

a. Mu.03/20

aile: *bk. ayle*. -10-

a. Ağ.07/11, Ağ.07/53, An.09/176, An.09/420, An.12/161, Bu.12/53

a.+dü^{r} An.09/420

a.+leri Bi.05/22

a.+m Ağ.11/42

aj: *bk. ac*. -3-

a. Bu.08/58

a.+dan An.05/362, An.12/18

ajluĝ: *bk. acluḫ*. -1-

a.+unnan An.11/17

aḳ: *bk. aḫ (1)*. -1-

a.+ıynen Ma.04/142

aḳaraba: *bk. aḫraba*. -1-

a.+dullar Iğ.02/160

aḳȧdaş: *bk. arẖadaş*. -1-

a.+ı Bi.03/91

aḳıl: *bk. aẖıl*. -1-

a. soríyė^{r}: Akıl sormak; akıl danışmak, bir konuda birinin görüşünü sormak. An.10/25

aḳısġa: *bk. aẖısĝa*. -3-

a. Iğ.02/76, Iğ.02/96

a.+da Iğ.02/32

aḳısĝa: *bk. aẖısĝa*. -1-

a.+^{y}a Bu.04/132

aḳısḳa: *bk. aẖısĝa*. -2-

a.+nın Ağ.05/1

a.+ya Iğ.02/31

aḳl: *bk. aẖıl*. -2-

a.+ına An.10/22

a.+ında An.10/15

aḳraba: *bk. aẖraba*. -7-

a. An.10/65

a.+dan An.10/99

a.+lar An.10/123

a.+larí Bi.04/43

a.+lari Mu.05/23

a.+sí An.10/18

a.+si Bu.09/154

aḳrábe: *bk. aẖraba*. -1-

a. Ağ.04/22

aḳrȧba: *bk. aẖraba*. -2-

a.+larí Iğ.02/172

a.+mıs Iğ.02/172

aḳrebe: *bk. aẖraba*. -5-

a. An.04/103

a.+dūr An.12/211

a.+ler An.04/44

a.+leri An.04/20

a.+lerin An.04/17

aḳřebe: *bk. aẖraba*. -1-

a.+ler An.04/16

aḳrojeni (*Rus. Окружение)*: Çevre. -1-

a. An.05/98

aḳşam: *bk. aẖşam*. -3-

a. An.10/104, An.10/71

a.+lari An.04/38

al-: 1. Almak; 2. Emir kipiyle kullanılan birkaç örnekte *“…-dan tut, …’ya kadar*” yapısındaki “*tut-*” fiili ile aynı anlamda ; 3. Öldürmek. *Diğer varyantları için bk. aĺ-, a^{l}-, āl-*. -560-

a. Ağ.06/23, Ağ.06/73, Ağ.13/62, Ağ.15/10, An.01/1, An.03/28, An.05/112, An.09/314, An.09/459, An.10/92, Bi.01/108, Bi.03/106, Bu.03/26, Bu.09/71, Bu.14/118, Ha.04/57, Ha.06/5, Iğ.03/84, Iğ.06/96, Mu.04/46

a.-a Ağ.16/147, An.09/180

temenni a.-a ala: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.05/12

a.-abildi An.11/23

a.-abülür An.09/157

a.-abülürsez An.11/20, An.11/21

a.-abülürsün An.11/21

a.-aca Bu.10/14

a.-acağ An.01/175

a.-acaĝ Bu.08/43

a.-acaĝídim Ha.08/49

a.-acaĝım An.09/24

a.-acaĝızí An.09/352

a.-acaẖ Ağ.06/121, Ağ.08/23, Ağ.18/8, An.05/204, An.09/298, An.09/373, Iğ.06/151

a.-acaẖsın Bu.12/145

a.-acam Ağ.17/82, Bu.03/18, Iğ.02/163, Iğ.06/42, Mu.04/29

a.-acan Ağ.17/84, Iğ.03/7, Iğ.06/95

a.-acauẖ Iğ.06/43

a.-acáydım An.05/444

a.-aẖ Ağ.11/13, An.05/166, Bu.03/55, Bu.14/98, Ha.04/63, Ha.05/110

a.-ajan Ağ.06/24

a.-alım An.10/19, An.11/45

a.-amadım Ha.06/13

a.-amadˈsan Bu.12/153

a.-amaduẖ Bu.04/250, Bu.05/47

a.-amamíşlar Mu.02/11

a.-amassın An.09/175

a.-amazdım Ağ.06/154, Ağ.06/155, Ağ.14/2

a.-amazlar An.09/349

a.-amiyėller Ma.02/5

a.-amiyėrsín Bu.08/3

a.-amiyėruẖ An.09/52, Bu.05/53

a.-amiyírdıẖ Ağ.10/7

a.-amiyírduẖ Bu.08/58

a.-amiyíruẖ An.09/53

a.-amiʸir Bu.01/14

a.-an Bu.10/4, Bu.12/158, Bu.12/32

a.-ana An.05/177

a.-anda An.09/377, Bi.01/107

a.-ani Bu.11/44

a.-annan Bu.12/67

a.-annar Bu.12/38

a.-arduẖ Iğ.09/134

a.-dė Ha.04/120, Iğ.03/11

a.-dı An.01/16, An.01/240, An.01/259, An.10/109, An.10/137, Bu.14/117

temenni a.-dı: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.05/12, An.10/77

a.-dıĝ Ha.05/120

a.-dıẖ Ağ.02/5, Ağ.06/109, Ağ.13/8, Bu.02/73

a.-dıḳ Ma.05/19

a.-dıla Mu.02/18

a.-dılar Ma.06/15, Mu.02/18, Mu.06/90

a.-dıler Bi.03/93

a.-dım Ağ.02/7, Ağ.02/8, Ağ.11/15, Ağ.16/118, Ağ.16/120, Ağ.17/40, An.02/64, An.03/11, An.03/17, An.05/113, An.05/268, An.05/58, An.07/11, Bu.02/65, Bu.03/22, Bu.04/85, Bu.04/86, Bu.04/87, Bu.10/3, Bu.14/225, Ha.06/10, Iğ.03/4, Iğ.03/46, Iğ.03/73, Ma.02/36, Ma.02/38, Mu.03/56

a.-dım semtini: (Bir işin) semtini almak; (bir işi) başarmak, üstesinden gelmek. An.09/327

a.-dın Ağ.06/25, An.05/236, An.05/444, An.09/329

a.-dısa An.05/170

a.-dız An.09/352

a.-dīm Iğ.03/46

a.-dí Bu.03/19, Bu.15/15, Ha.01/12, Iğ.03/4, Mu.01/178

a.-díler Ağ.13/16, Bu.11/44, Mu.02/8, Mu.06/34

a.-dím Bu.11/63

a.-di̊n An.01/7

a.-di Ağ.01/77, Ağ.17/10, An.05/269, An.05/270, An.05/280, An.05/298, An.05/69, An.05/71, An.09/134, An.09/135, An.09/418, An.10/141, An.11/57, An.12/233, Bu.02/68, Bu.05/9, Bu.08/45, Bu.11/74, Bu.11/75, Bu.13/70, Bu.15/14, Bu.15/15, Bu.15/8, Ha.01/19, Ha.01/38, Ha.02/12, Ha.04/117, Ha.05/67, Ha.05/69, Ha.08/47, Ha.08/48, Ha.08/50, Iğ.02/164, Iğ.02/166, Iğ.03/4, Iğ.06/43, Iğ.11/2, Iğ.11/36, Ma.03/62, Ma.04/50, Mu.06/58

a.-dile An.05/368, Bi.03/68, Bu.08/43

a.-diler An.06/74, Bu.02/103, Bu.12/39, Ha.05/92, Ma.03/62

a.-dile^{r} An.05/368, Bu.12/78, Bu.14/101

a.-dilē^{r} Bi.04/43

a.-d^{i}ler Bu.14/115

a.-duĝ An.05/167, An.05/301

a.-duĝu Bu.09/81

a.-duĝúdür Iğ.03/77

a.-duḫ An.02/31, An.02/50, An.05/168, An.11/39, An.11/40, Bu.08/42, Bu.08/93, Bu.09/1, Bu.15/22, Bu.15/29, Iğ.02/125, Iğ.09/17, Ma.02/10

a.-duḫdan Bu.09/175

a.-dum An.01/68

a.-duu An.05/175

a.-dūḫ Bu.08/93

atāşın a.-em: Ateşini alayım; çocukları severken söylenen bir dua. Ağ.11/9, Iğ.09/173

ġadan a.-em: "Sana gelen kaza, bela bana gelsin" anlamında bir dua. An.09/164

a.-ėm Bi.01/80, Bu.03/7, Mu.03/75, Mu.04/31

ġadan a.-ėm: “Sana gelen kaza, bela bana gelsin” anlamında bir dua. An.09/165, An.09/68

ĝadan a.-ėm: “Sana gelen kaza, bela bana gelsin” anlamında bir dua. Ağ.13/90

a.-ėr An.01/220

a.-ėrduḫ An.12/112

a.-ḗm Mu.06/72

a.-ıb Ağ.07/28, Ağ.10/35, Ağ.10/8, An.05/214, An.09/124, An.09/325, An.09/72, Bi.01/128, Bu.02/73, Bu.05/15, Bu.09/88, Bu.11/77, Bu.14/114, Ha.04/41, Ma.01/2

temennásıni a.-ıb: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.05/12, Bu.09/112

a.-ın Ağ.07/25, An.05/366, An.09/306, An.11/20, An.11/21, Bu.13/106, Iğ.11/19

a.-ınca Ha.04/136

a.-ındi An.05/98

a.-ıp Ağ.10/79, An.05/300, An.11/108

a.-ır Ağ.06/126, Ağ.18/26, An.08/3, An.10/172, Bi.01/75, Bi.05/19

temenni a.-ır: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.05/12, An.10/109, An.10/77, An.10/86

a.-ırdı Ha.02/37

a.-ırdí Ha.02/38

a.-ırdi Ha.02/37, Ha.02/39, Ha.02/44

a.-ırdiler Ha.08/69

a.-ırıḫ Mu.01/99

a.-ırıs An.10/124, An.10/147

a.-ırsın Ağ.06/25, Ağ.18/53

a.-ırsın Mu.01/96

a.-ıyėller Bu.13/194

temenni a.-ıyėr: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlamak Bu.05/12, An.10/120

ġarşısıni a.-iyėr: Karşısını almak; mücadele edilecek grup karşısında yerini almak. Bu.06/238

a.-ıyėrdi An.07/75

a.-ıyėruḫ Bu.06/248

a.-ıyírsın Ha.07/2

a.-ıyor Bi.03/106

a.-ıyosun Bi.04/77

a.-ıyólar Ma.05/4

a.-ıyö Ağ.18/39

a.-ıʸír An.01/15

a.-ız Bi.03/118

a.-īr An.10/113, An.10/126

a.-íci Ha.07/62

ataş a.-í^{r}: Ateş almak; yanmak, tutuşmak. An.06/53

a.-íyėr Bi.01/133

a.-íyėrim Bi.01/49

a.-íyėrsın Bu.09/62

a.-íyėruĝ Bi.04/86

a.-íyėsín Bu.12/150, Bu.12/155

a.-íyosun Bi.04/65

a.-íyosu^{n} Bi.04/98

a.-íyór Mu.05/32

a.-i̊r Ağ.06/124

a.-i An.09/115

a.-i^{ı}r Ağ.07/125

a.-iiller Bu.02/135

a.-iir Ağ.08/24, Ağ.15/43, Ağ.16/106, Ma.02/8

a.-iird^{i}ler Mu.06/43

a.-iirmişler Ağ.10/6

a.-im Ağ.16/140, Ağ.17/78, Ağ.17/79, Bu.05/41

a.-ir Ağ.07/129

a.-irdi Ha.02/38

a.-irsin An.03/19

a.-iyė Iğ.11/58

a.-iyėler Bu.13/210

a.-iyėller Bu.03/34, Bu.03/56, Bu.08/68, Bu.09/102, Bu.13/211

a.-iyėlle^{r} Bu.12/65

a.-iyėn An.04/119, An.05/457

a.-iyėr Ağ.06/156, Ağ.16/36, Ağ.17/121, An.09/39, An.09/40, Bu.02/135, Bu.06/238, Bu.09/146, Bu.09/148, Bu.09/165, Bu.13/195

temenna a.-iyėr: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.05/12, Bu.09/47, Bu.09/134

a.-iyėrdler Ma.02/48

a.-iyėrim Iğ.03/77

a.-iyėrse Iğ.05/33

a.-iyėrsın Bu.09/73, Iğ.01/11, Iğ.08/47

a.-iyėrsín Bi.01/32

a.-iyėrsin An.09/402, Bu.05/29

a.-iyėrsīn Ha.06/17

a.-iyėruẖ Bu.05/48, Bu.09/46

a.-iyė^{r} Bu.09/156

a.-iyėsın Ma.04/99

a.-iyír Bi.01/105, Mu.06/24

a.-iyírd^{i}ler Bu.06/226

a.-iyírsīn An.04/116

a.-iyírsin An.09/402

a.-iyir Iğ.09/33

a.-iyirdi Bu.10/13, Bu.11/50

a.-iyirdler Ağ.01/46

a.-iyi^{r}sín Bu.12/152

a.-iyler Bu.13/210, Bu.14/18

a.-iyosun Ma.04/83

a.-iyór An.09/39

a.-iyörsın Ha.06/23

a.-i^{y}ėller Bu.09/114

a.-i^{y}ėr Bu.05/53

temenna a.-i^{y}ėr: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.05/12, Bu.09/50

a.-i^{y}ille Iğ.09/182

a.-i^{y}iller Bu.09/102

a.-i^{y}irsín Ha.04/64

a.-ma Bu.02/160, Bu.12/33

a.-madılar Mu.05/47

a.-madım An.07/9, Ha.06/12, Mu.01/50

a.-madi An.05/300, Bu.04/161, Bu.13/70, Ha.05/91, Mu.05/47

a.-madiler An.05/115, Bu.04/156, Bu.04/160, Bu.04/161, Iğ.09/104

a.-maduḫ Iğ.11/47, Ma.03/58

a.-maĝ An.01/173, An.11/64, Ha.04/33

a.-maĝa Bu.06/18

a.-maḫ An.09/332

a.-mali^{y}im An.09/298

a.-mamız Ağ.18/40

a.-mamişdile^{r} Bu.12/3

a.-mamişdürler Bu.11/87

a.-mamişin Bu.05/49

a.-mamişim Ha.06/12

a.-mamişuĝ Bu.11/40

a.-mamişuḫ Bu.08/65

a.-mami̊şdür An.11/99

a.-masaz An.09/236

a.-masın An.01/150

temenna a.-masıni: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.05/12, Bu.09/48

a.-may An.05/420

a.-maya An.05/170, An.10/165, An.10/166, Ma.04/181

ataşi a.-maya ğelmiş: Ateş almaya gelmek; uğradığı yerden hemen gitmeye kalkan kimseye sitem olarak söylenen bir söz. An.04/74

a.-mayın Iğ.06/52

a.-ma^{y} Bu.12/114

ataş a.-ma^{y}á ğeldın: Ateş almaya gelmek; uğradığı yerden hemen gitmeye kalkan kimseye sitem olarak söylenen bir söz. An.04/76

a.-mazduḫ Ağ.14/11, Ağ.14/12

a.-mazlar An.05/262

a.-mazuḫ Bi.04/7

a.-mış Ağ.06/86, An.09/27, An.09/458, Bi.04/81, Bi.05/25, Ha.05/29, Ma.04/62

a.-mışler Bi.02/11, Mu.07/9

adını a.-mışsa: Adını anmak. An.01/252

a.-míş Ağ.16/19, An.11/24, Bu.14/51, Mu.06/45

a.-míşle Bu.14/31

a.-míşler Ağ.04/10, Mu.07/9

a.-miėjaĝ Bu.04/261

a.-miim Ağ.17/116

a.-miller An.03/23, An.12/174, An.12/178

a.-mir An.12/174

a.-mirsin An.03/9

a.-miş Ağ.17/62, Ağ.17/63, An.11/101, An.11/11, Iğ.03/10, Ma.04/19, Mu.01/90, Mu.04/26

a.-mişem Bu.03/23

a.-mişıẖ Ağ.07/99

a.-mişim Iğ.03/77

a.-mişler Ha.07/52, Iğ.06/3

a.-mişlēr Ha.07/52

a.-mişsa An.11/11

a.-miyecaẖ Bu.04/262

a.-miyėcaẖsıs Bu.04/262

a.-miyėcooẖ Bu.04/262

a.-miyėc̱aẖ Bu.04/261

a.-miyėc̱am Bu.04/260

a.-miyėller Bu.04/157

a.-miyėrd^{i}ler Bu.02/22

a.-miyėrdle^{r} Bu.12/135

a.-miyiller Bu.04/161

a.-mi^{y}ė An.05/68

a.-mi^{y}iller Bu.04/160

a.-mi̊ş Ağ.17/65

a.-sın Bu.14/144, Ma.04/72, Mu.03/74

günāını it a.-sın: Günahını it alsın; bir beddua. An.01/261

a.-ub An.09/427

a.-ullar An.12/207

a.-ur An.01/198, An.12/205, An.12/218, An.12/226, Bi.01/61, Bu.06/19, Bu.09/78, Bu.09/81, Bu.13/123, Iğ.11/54

a.-urdı Ağ.14/15, Ağ.14/18

a.-urdi An.05/179, Bu.06/77, Bu.11/111, Ha.03/31

a.-urduẖ Ma.03/103, Ma.03/91

a.-urdum An.05/291, Bi.01/88

a.-urdun Bu.13/105

a.-urd^{ü}le Bu.08/24

a.-urlar An.12/219

a.-ursunsan Iğ.08/22

a.-uruĝ Iğ.06/99

raziluĝ a.-uruh: Razılık almak; rızasını almak, onayını almak. Bi.04/73

a.-uruẖ Bi.04/74, Iğ.11/83

a.-urum Ağ.17/116, An.05/305, An.05/306, Iğ.02/17

a.-úylár Bi.05/29

a.-úyő́z Ağ.18/24

a.-üyö Ağ.18/38

al (1): Al, kırmızı. -4-

a. An.01/68, Bi.01/154, Iğ.06/163, Iğ.06/176.

al (2): *bk. hal*. -1-

a.+ínen Iğ.06/114

alaca: Alaca. -4-

a. Iğ.09/190, Iğ.09/191, Iğ.09/194, Iğ.09/195

alaçisi *(Özb. Al'ochi)*: Üstün başarılı öğrenci. -1-

a. Bu.10/4

alanyı: Alanya. -1-

a.+ya An.07/6

alaşa: Boşboğaz. -1-

a. Bu.01/28

alaşaluĝ: Alaşalık; boşboğazlık. -1-

a. ėdiyėr: Alaşalık etmek; boşboğazlık etmek. Bu.01/26

alaşgird: *bk. eleşgird*. -1-

a. Ma.04/31

alatinik *(Rus. Холодильник)*: Buzdolabı. -1-

a.+den An.01/113

alay: Alay, askeri topluluk. -3-

a. Ma.02/55

a.+ıdı Ma.02/55

a.+ına Mu.03/99

albay: Albay. -1-

a. Bu.10/13

albayraẖlar: Albayraklar, bir sülale adı. -2-

a. An.11/70

a.+dur An.11/73

alçaẖ: Alçak, yerden uzaklığı az olan. -1-

a. An.05/41

alçaẖla-: Alçaklamak, değersiz göstermek. -1-

a.-yıb Bu.12/115

ald (1): *bk. alt (1)*. -10-

a. Ağ.13/64

a.+á An.01/14

a.+da Ha.06/41

a.+dan An.01/171, Bu.02/168, Ha.06/42

a. ġalmir: Alt kalmamak; (birinden/birşeyden) aşağı kalmamak, herhangi bir nitelik bakımından geri olmamak. An.06/50

a.+ında Bu.03/70

a.+na An.01/147, Mu.01/174

ald (2): *bk. alti*. -6-

a. An.09/106, An.09/24, An.09/57, Bu.04/184, Bu.13/48, Bu.14/36

aldıncī: *bk. altıncı*. -1-

a. Bu.12/69

aldır-: *bk. aldur-*. -2-

od a.-: Od aldırmak; ateşlemek, (arabayı) çalıştırmak. An.09/284

temenni a.-ır: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. An.10/106

aldȋr-: *bk. aldur-*. -1-

a.-miyėrdi An.09/114

aldi: *bk. alti*. -1-

a. Bu.12/63

aldli: Altlı. -3-

a. üsddi: Altlı üstlü, alt ve üst katta olmak üzere. Bu.13/27

a. üsdli: Altlı üstlü, alt ve üst katta olmak üzere. Bu.13/30

aldmıj: *bk. admiş*. -1-

a. Bu.04/21

aldmış: *bk. admiş*. -1-

a. Bi.02/10

aldmíş: *bk. admiş*. -1-

a. Bu.12/53

aldmiş: *bk. admiş*. -1-

a. Iğ.05/26

aldmişinci: Altmışıncı. -3-

a. An.09/138, An.09/139, Bu.04/197

aldun: *bk. altun*. -1-

a. Ağ.16/8

aldur-: Aldırmak. *Diğer varyantları için bk. aldır-, aldı̊r-*. -5-

od a. –dun: Od aldırmak; ateşlemek, (arabayı) çalıştırmak. An.09/285

a.-iʸėr Bi.01/107

a.-madi Iğ.11/47, Iğ.11/48

a.-mamışuĝ Ha.07/53

aleyiseĺam: Aleyhi'ssselam, selam onun üzerine olsun. -1-

a.+ın An.09/454

alı: *bk. alí*. -4-

a.+ya An.06/41, An.06/47, An.06/49

a.+ynan An.06/40

alıci: -1-

äv a.: Ev alıcı; misafir. Bi.01/46

alın-: Alınmak, alma işi yapılmak. *Diğer varyantı için bk. alˈn-*. -3-

a.-mas Ha.07/57

a.-mış Ma.02/19

a.-mişdür An.09/457

alış-: Alışmak. *Diğer varyantı için bk. alíş-*. -4-

a.-amadıḫ Bi.03/100

a.-iyėr Bu.11/26

a.-mamişuḫ Iğ.03/27

a.-miş Ağ.06/115

alışvėriş: Alışveriş. -1-

a. Ha.02/1

alˈn-: *bk. alın-*. -2-

a.-an Bu.15/11

a.-iyėrdi Bu.12/74

alí: Ali, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. alı, ali*. -5-

a. An.06/49, An.06/52, An.06/66, Ma.05/3

a.+yá An.06/45

alí-: *bk. aĝla-*. -1-

a.-ʸėrdi An.02/4

alíş-: *bk. alış-*. -1-

a.-mış Ma.04/104

ali: *bk. alí*. -3-

a. An.06/32, Ma.05/4

a.+yá An.09/480

alim: Âlim, bilen. -1-

a. Bu.10/1

aliyėv: Aliyev, bir soyadı. -2-

a. Bu.04/185

aliyiva: Aliyeva, bir soyadı. -1-

a. Bi.03/76

alla: *bk. allah*. -36-

a. Ağ.11/37, Ağ.12/15, An.11/69, Bi.04/102, Bu.13/69, Bu.14/147, Ha.01/43, Ha.02/10, Ha.03/32, Ha.04/120, Ha.04/59, Iğ.05/22, Iğ.09/154, Ma.03/11, Mu.02/22, Mu.03/74, Mu.05/5

a.+a Ağ.07/88, Bu.08/57, Bu.11/98, Iğ.02/171, Ma.04/160, Mu.06/81

a.+an An.11/104, An.11/54, Bu.06/226

a.+ȧm Bu.13/124

a.+ȧn Ma.02/14, Ma.02/16

a.+ım Ma.04/66

a.+ın Ağ.11/21, Ağ.11/27, An.05/372, Ha.04/65, Ha.05/123, Iğ.06/149

allah: Allah. *Diğer varyantı için bk. alla, alla^h, allaẖ, allā (1), allā (2), ^{h}alla.* -96-

a. Ağ.01/78, Ağ.03/3, Ağ.03/6, Ağ.03/9, Ağ.07/101, Ağ.07/180, Ağ.07/93, Ağ.08/110, Ağ.08/122, Ağ.08/128, Ağ.09/50, Ağ.14/38, Ağ.16/127, Ağ.16/146, Ağ.16/147, Ağ.16/148, Ağ.16/86, An.05/344, An.05/429, An.05/430, An.05/431, An.05/435, An.05/436, An.09/277, An.09/416, An.12/70, An.12/90, An.12/92, Bi.03/79, Bu.04/231, Bu.04/56, Bu.06/197, Bu.06/245, Bu.06/99, Bu.08/101, Bu.08/31, Bu.08/74, Bu.09/67, Bu.11/113, Bu.13/111, Bu.13/151, Bu.13/219, Bu.14/70, Ha.01/15, Ha.01/40, Ha.01/45, Ha.01/46, Ha.01/54, Ha.05/111, Ha.05/75, Ha.05/84, Iğ.03/13, Iğ.03/6, Iğ.03/65, Iğ.03/7, Iğ.05/29, Iğ.06/122, Iğ.06/162, Iğ.06/174, Iğ.06/47, Iğ.06/48, Iğ.11/17, Iğ.11/65, Iğ.12/6, Ma.03/38, Ma.03/46, Ma.03/83, Ma.04/160, Ma.04/164, Mu.01/186, Mu.01/187, Mu.02/22, Mu.06/106, Mu.06/118, Mu.06/119, Mu.06/40, Mu.06/97

a. ġoymadi: Allah koymadı; Allah nasip etmedi. An.05/62

a.+a Bu.14/145, Bu.14/146, Mu.01/36

a.+dan Bi.03/87, Ha.04/73, Ma.04/20

dinime a.+ıma: Dinime Allahıma; bir yemin sözü. Ağ.08/130

a.+ın Ağ.11/21, An.09/454, Bu.08/64, Bu.14/158, Ha.05/123, Ha.08/47

a.+i Iğ.03/7

a. pağlamasın: Allah paklamasın; çocuklara karşı kullanılan bir sevme sözü. Ma.04/188

allahdara: *bk. allahtala*. -1-

a. An.05/430

allahüekber: Allahuekber. -1-

a. etdım: “Allahuekber” etmek; dua okumak, dua etmek. An.05/131

allahtala: Allahuteala. *Diğer varyantları için bk. allahdara, alla*^{h}*utala, allautaala.* -2-

a. An.05/435, Bu. 08/31

alla^{h}: *bk. allah.* -11-

a. An.12/35, Bu.04/217, Bu.13/151, Bu.13/218, Ma.03/38

a.+a Bu.11/113, Bu.13/142, Bu.14/144, Iğ.02/168

a.+dan Ha.02/5

a.+i Iğ.03/12

alla^{h}**utala**: *bk. allahtala*. -1-

a. An.11/76

allaḫ: *bk. allah.* -3-

a. Bi.04/45, Bu.09/76

a.+ın Bu.09/34

allautaala: *bk. allahtala*. -1-

a.+dan Bu.04/135

allā (1): *bk. allah*. -4-

a. Bu.13/66, Ha.02/6

a.+ın Ma.06/9

a.+ma An.11/34

allā (2): Allah’a. *bk. allah.* -2-

a. An.01/253

allautaala: *bk. allahtala*. -1-

a. Bu.04/135

alli: *bk. ǟlli*. -1-

a. An.09/167

alma: Elma. *Diğer varyantları için bk. almā, ǟlma, elma, ė̄lma*. -23-

a. An.01/68, An.05/135, An.05/61, Bi.01/105, Bi.01/149, Bi.01/28, Bi.04/2, Bu.03/24, Bu.06/234, Bu.08/23, Iğ.04/43

a.+lar Bu.03/50

a.+lari Bu.03/45

a. malma: Elma melma. Bu.08/25

a.+mız Bi.04/7

a.+y An.05/339

a.+y^{a} Bi.01/107

a.+yı Iğ.04/36

a.+y^{ı} An.05/335, An.05/338, Bi.01/50

almaata: Kazakistan’ın Almatı şehrinin eski adı. *Diğer varyantları için bk. almata, almāta.* -7-

a.+da Bi.01/79, Iğ.06/73

a.+dan An.06/74

a.+do Iğ.06/71

a.+nın Iğ.06/72

a.+ya Mu.03/26

alman: Alman. -15-

a. Ağ.09/73, Bi.05/34

a.+a Ağ.09/76, An.02/21, Bi.05/36, Bi.05/39

a.+da Ağ.09/77

a.+di Bi.03/72

a.+i Ağ.07/184

a.+^{i}nen Ağ.09/76

a.+lar An.07/21, An.07/33

a.+larine^{n} An.09/88

a.+nar An.07/35, Bu.02/92

alman^{ı}ya: *bk. almanya*. -1-

a.+dadur An.02/23

alman^{i}ya: *bk. almanya*. -4-

a.+da Bu.14/13, Bu.14/150, Bu.14/168

a.+yi Iğ.06/135

almanni: *(Yanlış telaffuz) bk. almanya*. -1-

a. An.09/111

almanya: Almanya. *Diğer varyantları için bk. alman^{ı}ya, alman^{i}ya, almanni*. -11-

a. Ağ.09/73, Ağ.16/35, Iğ.02/15

a.+da Ağ.07/105, Ağ.07/116, Ağ.07/182, Ma.02/23

a.+dan Ağ.09/75, Bu.14/184

a.+daydım Ma.02/32

a.+ya Ağ.07/203

almata: *bk. almaata*. -1-

a.+ya An.09/35

almā: *bk. alma*. -1-

a. malmā: Elma melma. Bu.08/21

almāta: *bk. almaata*. -1-

a.+da An.07/109

alt (1): Alt. *Diğer varyantı için bk. ald.* -64-

a.+ımıza An.01/149

a.+ına Ağ.03/1, Ağ.03/16, Ağ.10/115, An.01/150, An.04/4, An.05/333, An.09/378, Bi.01/146, Bu.08/50, Bu.13/29, Bu.13/52, Ha.07/39, Ha.09/5, Iğ.06/163, Iğ.11/43, Mu.01/173, Mu.01/176

torpaĝın a.+ına geddi: Toprağın altına gitmek; ölmek. An.12/136

ayaĝ a.+ına gėddi: Ayak altına gitmek; Harcanmak, karışıklığa kurban gitmek. Iğ.02/186

a.+ında Ağ.03/13, Ağ.16/134, Bi.01/14, Bi.05/15, Bu.02/65, Bu.03/52, Bu.04/226, Bu.09/95, Bu.14/179, Bu.14/181, Iğ.02/169, Iğ.06/177, Iğ.06/179, Ma.04/24, Ma.04/92, Mu.01/13

a.+ındakini Iğ.03/87

a.+ından Ağ.03/6, Mu.01/178, Mu.04/19

a.+ından çıẖılmazdi: Altından çıkılmak; üstesinden gelinmek. Ma.02/23

a.+ındā Bu.12/19

a.+ını Ağ.18/43, Ağ.18/56, An.01/142, Bu.05/41

a.+ıní Ağ.18/15

a.+ıni Ağ.18/12, An.01/143, An.02/90, Bu.05/30, Ma.02/48, Ma.03/104, Ma.04/92

a.+ınna Iğ.09/72

a.+ınnan Bu.02/75

a.+ı^{n}a Iğ.11/86

a.+í An.05/22

a.+i An.01/205, Bu.05/34

alt (2): *bk. alti*. -4-

a. Ağ.07/182, An.05/194, An.07/81, Bu.07/13

altı: *bk. alti*. -13-

a. Ağ.08/12, Ağ.18/8, An.05/3, An.05/58, Bi.05/9, Ha.05/105, Ha.05/29, Ha.05/4, Ha.07/58, Ha.08/47, Ma.02/62

a.+de Bi.01/19

altın: *bk. altun*. -8-

a. An.10/12, An.10/174, An.10/83, Bi.03/23

a.+ıní amaratıní Ma.02/35

a.+í Ha.02/12

a.+nari Mu.04/19

altınc: *bk. altıncı*. -2-

a. Bu.12/82, Bu.12/87

altıncı: *bk. altıncı*. -3-

a. Bu.12/101, Bu.02/115, Bu.12/79

altıncí: *bk. altıncı*. -2-

a. An.12/181, Iğ.06/116

altıncı: Altıncı. *Diğer varyantları için bk. aldıncī, altınc, altıncı, altıncí, altınç^{ı}, altinç^{i}*. -2-

a. An.12/180, Iğ.06/117

altınç^{ı}: *bk. altıncı*. -1-

a. Bu.12/79

altí: *bk. alti*. -11-

a. An.01/98, An.05/19, An.05/23, An.05/327, Bi.04/59, Bi.04/63, Bu.08/22, Bu.12/112

a.+de Bu.12/84, Iğ.06/141

altỉ: *bk. alti*. -1-

a. Ma.04/40

altỉn: *bk. altun*. -1-

a. Bi.04/81

alti: Altı, 6. *Diğer varyantları için bk. ald (2), aldi, alt (2), altı, altí, altỉ, altī.* -80-

a. Ağ.01/39, Ağ.06/33, Ağ.07/140, Ağ.09/48, Ağ.16/118, Ağ.16/119, Ağ.16/120, Ağ.17/123, An.01/98, An.04/1, An.05/38, An.07/14, An.07/37, An.07/62, An.09/160, An.09/211, Bi.01/19, Bi.01/24, Bi.01/57, Bi.02/3, Bi.04/88, Bi.05/1, Bu.02/178, Bu.02/30, Bu.02/45, Bu.02/49, Bu.02/79, Bu.02/8, Bu.08/22, Bu.08/36, Bu.11/4, Bu.11/5, Bu.11/15, Bu.11/51, Bu.12/14,

Bu.12/41, Bu.12/129, Bu.13/27, Bu.13/68, Bu.13/72, Bu.13/76, Bu.13/93, Bu.14/5, Bu.14/8, Ha.05/24, Iğ.03/41, Iğ.06/10, Iğ.06/169, Iğ.06/7, Iğ.11/14, Iğ.12/24, Ma.02/31, Ma.02/32, Ma.03/1, Ma.03/40, Ma.04/42, Ma.04/44, Ma.04/63, Ma.06/13, Mu.01/49, Mu.01/77, Mu.04/22

a.+dan Bu.11/17

a.+de An.09/134, An.09/31, An.09/44, An.09/88, An.09/97, Bu.12/11, Bu.12/85, Bu.14/2

a.+dür Bu.02/178

a.+ya An.09/132, Bi.01/18

altinç^{i}: *bk. altıncı*. -1-

a. Bu.12/79

altī: *bk. alti*. -1-

a. Iğ.07/7

altmış: *bk. admiş*. -1-

a. An.05/97

altmiş: *bk. admiş*. -5-

a. An.02/58, An.12/38, Bu.13/24

altun: Altın. *Diğer varyantları için bk. aldun, altın, altın̊*. -16-

a. Ağ.02/6, Ağ.04/5, Ağ.16/36, An.01/38, An.11/34, An.12/216, Bi.04/119, Bi.04/74, Mu.01/70

a. amarati Iğ.06/97

a.+dan Bu.13/44

a.+nar Iğ.02/32

a.+narın^{ı} Bi.04/88

a.+narıni Bi.04/86

a.+^{ü}nü Bi.04/81

altunci: Altuncu, bir soyadı. *Diğer varyantı için bk. altuncú.* -1-

a.+yuḫ Ağ.04/4

altuncú: *bk. altunci*. -2-

a. Ağ.04/3, Ağ.04/5

alúşdur-: Alıştırmak. -1-

a.-madın Ağ.17/25

alver: *bk. alvėr*. -1-

a.+i An.09/448

alvėr: Alışveriş. *Diğer varyantı için bk. alver*. -1-

a. ėtmezduḫ: Alver etmek; alışveriş yapmak. Iğ.09/132

aĺ-: *bk. al-*. -1-

a. Bu.03/7

a^{l}-: *bk. al-*. -1-

a.-mış An.10/69

am: *bk. hem*. -1-

a. An.05/7

ama (1): Ama, fakat. Diğer varyantları için bk. *amā, amma, am*^{m}*a, hama (1), hamā, hamȧ, hamå, hamma, hıma,* ^{h}*ama, ḫama, ḫamma*. -169-

a. Ağ.04/11, Ağ.05/6, Ağ.06/107, Ağ.06/115, Ağ.06/118, Ağ.07/121, Ağ.07/138, Ağ.07/143, Ağ.07/205, Ağ.07/66, Ağ.07/88, Ağ.08/97, Ağ.10/1, Ağ.10/120, Ağ.10/14, Ağ.13/46, Ağ.13/5,

Ağ.13/61, Ağ.13/68, Ağ.15/19, Ağ.16/105, Ağ.16/106, Ağ.16/47, Ağ.17/56, Ağ.17/72, An.01/38, An.01/9, An.04/29, An.04/61, An.04/93, An.04/99, An.05/115, An.05/132, An.05/133, An.05/151, An.05/158, An.05/229, An.05/253, An.05/259, An.05/299, An.05/339, An.05/40, An.05/467, An.05/54, An.06/70, An.06/79, An.07/89, An.07/92, An.09/105, An.09/107, An.09/127, An.09/13, An.09/132, An.09/135, An.09/235, An.09/238, An.09/27, An.09/291, An.09/315, An.09/34, An.09/347, An.09/402, An.09/434, An.09/45, An.09/47, An.09/475, An.09/60, An.09/76, An.10/11, An.10/12, An.10/45, An.10/47, An.10/67, An.12/136, An.12/149, An.12/37, Bi.03/100, Bi.03/106, Bi.03/17, Bi.03/34, Bi.03/99, Bi.04/119, Bi.05/35, Bu.04/109, Bu.04/136, Bu.04/160, Bu.04/205, Bu.04/210, Bu.04/33, Bu.05/10, Bu.06/14, Bu.09/100, Bu.11/80, Bu.12/14, Bu.12/39, Bu.12/83, Bu.12/89, Bu.14/192, Bu.14/63, Bu.15/16, Bu.15/21, Bu.15/22, Bu.15/23, Bu.15/26, Bu.15/28, Ha.01/52, Ha.04/11, Ha.04/14, Ha.04/141, Ha.04/151, Ha.04/18, Ha.04/33, Ha.04/37, Ha.04/45, Ha.04/53, Ha.04/59, Ha.04/60, Ha.04/68, Ha.05/118, Ha.05/120, Ha.05/123, Ha.05/124, Ha.05/156, Ha.05/65, Ha.05/98, Ha.07/11, Ha.07/57, Ha.08/11, Ha.08/50, Iğ.02/51, Iğ.05/2, Iğ.05/25, Iğ.07/7, Iğ.09/124, Iğ.09/142, Iğ.09/174, Iğ.09/59, Ma.02/45, Ma.02/64, Ma.02/65, Ma.02/68, Ma.02/71, Ma.02/9, Ma.03/3, Ma.03/56, Ma.03/82, Ma.04/163, Ma.04/37, Ma.04/43, Ma.05/14, Ma.05/24, Ma.05/7, Mu.01/136, Mu.01/144, Mu.01/145, Mu.01/146, Mu.01/154, Mu.01/19, Mu.01/32, Mu.01/41, Mu.01/64, Mu.01/68, Mu.01/74, Mu.03/37, Mu.06/65, Mu.06/66

ama (2): *bk. hemen*. -1-

a. Ağ.17/110

amaliyat: Ameliyat. *Diğer varyantları için bk. ameliyat, emeliyad, emeliyat*. -1-

a. Ha.07/56

amam: *bk. hamam*. -1-

a.+da An.02/100

aman: Aman. *Diğer varyantları için bk. amān, amman*. -3-

a. Ağ.11/17, Bu.06/197, Mu.05/17

aman: *bk. hemen*. -1-

a. Bu.06/29

amanad: *bk. amanat*. -1-

a. Mu.04/31

amanat: Emanet. *Diğer varyantları için bk. amanad, emanet.* -4-

a. Bu.14/140, Bu.14/144, Bu.14/145, Bu.14/146

amanıgidi: “Sakın ha!” anlamında. -1-

a. Bu.14/204

ama^{n}: *bk. hemen*. -1-

a. An.05/113

amarat: “Altın” kelimesi ile ikileme oluşturularak kullanılır. -2-

altınıní a.+ıní: Altın ve benzeri değerli madenler ve bunlardan yapılan takılar. Ma.02/35

altun a.+i: Altın ve benzeri değerli madenler ve bunlardan yapılan takılar. Iğ.06/97

amā: *bk. ama (1)*. -3-

a. Bi.04/104, Bu.04/24, Ma.02/58

amān: *bk. aman*. -1-

a. Ma.04/185

ambal: *bk. ambar*. -1-

a.+larımız Bu.13/76

ambar: Ambar. *Diğer varyantı için bk. ambal*. -6-

a. Iğ.09/128

a.+a Iğ.09/118, Iğ.09/119, Iğ.09/129

a.+í Iğ.09/215

amca: *bk. emi*. -33-

a. Ağ.14/18, Ağ.14/20, Iğ.02/188

a.+gil An.02/32

a.+ları Mu.04/18

a.+larım An.02/39, Ha.04/14

a.+lari̊mi An.02/27

a.+m Ağ.06/144, An.07/21, An.07/32, Bi.03/68, Ha.04/66, Ha.05/147, Ma.05/21, Ma.05/22, Ma.05/25, Ma.05/29

a.+ma Ma.05/20

a.+mı Ma.05/21

a.+mın Ağ.06/139, Ha.04/57, Ma.05/29, Ma.05/8, Mu.07/21

a.+mızın Ma.05/30, Ma.05/31

a.+m^{1} Ma.05/4

a.+sı Iğ.03/59

a.+sının An.10/99, Bu.09/18

a.+sıni An.04/106

a.+ynan Bu.11/107

amcā: *bk. emi*. -1-

a. Bu.14/91

amcȧ: *bk. emi*. -6-

a.+larıní Iğ.03/46

a.+m An.07/21, Bi.03/90, Bu.12/81

a.+ma Bi.03/91

a.+mgil Mu.07/18

ameliyat: *bk. amaliyat*. -1-

a. Ha.07/46

ameríḳa: *bk. amerige*. -1-

a. Mu.01/160

amerige: Amerika. Diğer varyantları için bk. *ameríḳa, ameriġa, ameriká, ameriḳa, amer^{i}ḳa, amėriḳa, amėr^{i}ḳa*. -2-

a.+ye Iğ.09/109

a.+^{y}e Iğ.09/107

ameriġa: *bk. amerige*. -1-

a.+da Bu.04/171

ameriká: *bk. amerige*. -1-

a.+da Iğ.09/107

ameriḳa: *bk. amerige*. -1-

a.+dȧ Iğ.09/111

amer^{i}ḳa: *bk. amerige*. -2-

a. An.09/110, An.09/112

amėriḳa: *bk. amerige*. -1-

a.+nın Iğ.06/88

amėriḳan: Amerikan. -1-

a. Bi.01/12

amėr^{i}ḳa: *bk. amerige*. -1-

a. An.09/110

amıca: *bk. emi*. -4-

a.+m Ağ.07/117, Ağ.07/135, Mu.04/37

amır: *bk. ḫamur*. -1-

a. An.09/25

am^{ı}ja: *bk. emi*. -1-

a.+mgil Ağ.07/24

amîca: *bk. emi*. -1-

a.+m Ağ.07/123

amin: Âmin. -2-

a. Ağ.09/47, Ağ.10/17

amma: *bk. ama (1)*. -11-

a. Ağ.08/103, An.05/94, Bu.03/51, Bu.03/52, Bu.08/54, Bu.08/62, Bu.12/127, Bu.13/89, Iğ.06/123, Ma.03/26

amman: *bk. aman*. -1-

a. Bi.01/118

am^{m}a: *bk. ama (1)*. -1-

a. Ağ.10/86

amuc̱a: *bk. emi*. -2-

a. Ağ.07/175

am^{u}ca: *bk. emi*. -2-

a.+m Ağ.11/22, Ha.05/47

am^{u}c̱a: *bk. emi*. -2-

a.+m Ha.05/43, Ha.05/46

amúcá: *bk. emi*. -1-

a.+mi Mu.04/47

amúc̱a: *bk. emi*. -1-

a. Ağ.07/175

an: An, zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası. -12-

a.+da Ağ.13/2, Ağ.15/19, Bi.02/11, Bi.05/3, Bu.09/119, Bu.09/121, Bu.15/21, Iğ.02/41, Iğ.03/33, Ma.02/19

a.+dá Bi.05/12

ana (1): 1. Anne; 2. Bir ünlem. *Diğer varyantları için bk. ane, anna, anná, annä, anne (1), annē, annė, anni.* -238-

a. Ağ.17/128, Ağ.17/94, An.12/78, Bi.02/6, Bi.04/73, Bi.04/78, Bu.03/33, Bu.05/2, Bu.05/58, Bu.11/114, Bu.11/51, Bu.11/54, Bu.11/85, Bu.13/148, Bu.13/155, Ha.05/41, Ha.05/59, Ha.05/70, Iğ.02/11, Iğ.03/12, Iğ.03/13, Iğ.03/4, Iğ.05/33, Iğ.05/35, Iğ.05/40, Iğ.09/1, Iğ.09/203, Iğ.11/17, Iğ.11/20, Mu.03/104, Mu.05/11

a.+can Bu.11/113, Bu.11/2, Bu.11/90

a.+dan Ağ.08/102, Ağ.08/107, Ağ.08/117, Ha.01/44

a.+dan gelmeim: Anadan gelme; anadan doğma, üryan. An.09/202

a.+dan gelmein: Anadan gelme; anadan doğma, üryan. An.09/203

a.+lar An.12/227

a.+larımız An.12/44

a.+larnın An.11/59

a.+m Ağ.01/73, Ağ.06/113, Ağ.08/15, Ağ.08/40, Ağ.08/9, Ağ.09/48, Ağ.09/56, Ağ.13/11, Ağ.16/114, Ağ.16/38, Ağ.17/111, Ağ.17/77, Ağ.17/83, Ağ.17/86, An.02/13, An.02/17, An.02/26, An.02/28, An.05/10, An.05/387, An.05/67, An.07/85, An.09/149, An.11/25, An.12/21, An.12/3, Bu.02/21, Bu.02/40, Bu.02/44, Bu.02/45, Bu.02/62, Bu.02/68, Bu.02/72, Bu.02/82, Bu.08/35, Bu.10/22, Bu.11/109, Bu.11/111, Bu.11/5, Bu.11/9, Bu.13/8, Ha.01/25, Ha.01/29, Ha.01/33, Ha.01/6, Ha.03/1, Ha.05/118, Ha.05/138, Ha.05/43, Ha.05/45, Ha.05/69, Ha.08/27, Ha.08/8, Ha.08/9, Iğ.05/38, Iğ.06/115, Iğ.06/118, Iğ.06/120, Iğ.06/121, Iğ.08/6, Iğ.09/115, Iğ.11/42, Iğ.11/67, Ma.01/13, Ma.04/140, Ma.04/151, Ma.04/164, Ma.04/5, Ma.04/61, Ma.04/63, Ma.04/69, Mu.01/64, Mu.02/4, Mu.04/22, Mu.04/40, Mu.04/43, Mu.04/49, Mu.05/1, Mu.05/14, Mu.05/15, Mu.05/28, Mu.05/29, Mu.05/42, Mu.06/1, Mu.06/37, Mu.06/42

a.+ma Ağ.08/18, Bu.03/38, Bu.04/190, Ha.05/59, Ma.04/138, Mu.04/46, Mu.05/27

a.+mcan Ağ.09/72

a.+mda Mu.04/51

a.+mgil Ağ.09/57, Ağ.13/39, Ağ.17/75

a.+mı Ağ.16/20, Mu.04/35, Mu.04/41

a.+mın Ağ.09/57, Ağ.16/19, Ağ.17/125, Bi.01/96, Bu.02/69,

Bu.02/80, Bu.05/60, Bu.11/114, Ma.06/1, Mu.04/17, Mu.04/19, Mu.04/4, Mu.04/42, Mu.05/26, Mu.05/44

a.+mınan Mu.05/19

a.+mına^{n} Mu.05/36

a.+mı^{n} Ha.05/137

a.+mıs An.01/149

a.+mız An.12/27, An.12/4

a.+mıza An.07/29, Bi.04/16, Iğ.07/13

a.+m^{1}nan Mu.05/39

a.+mínan An.12/20

a.+mi̊n Ağ.17/81, Mu.04/50

a.+mi̊^{n} Ha.05/12

a.+mi̊zdur Bu.15/6

a.+mi Ağ.17/78, An.05/70, Bu.02/78, Bu.02/80, Bu.02/83, Bu.02/84, Iğ.05/39, Mu.04/26, Mu.04/27, Mu.04/38, Mu.04/48

a.+minan An.12/80, Bu.11/6, Bu.11/8

a.+minen Ağ.13/24

a.+mnan Mu.05/16

a.+mnen Ma.06/1

a.+msın Iğ.09/154

a.+^{m} Bu.11/101

a.+^{m}ın Bu.02/70

a.+n Ağ.16/28, An.06/27, Bu.04/259, Bu.14/222, Ha.01/38

a.+ndur Bu.05/1

a.+nım Ağ.09/51

a.+nın Iğ.10/1

a.+sı An.06/9, Bu.09/24, Bu.09/31, Ha.01/19, Ha.05/140, Ha.08/36

a.+sına An.09/193, An.09/194, Bu.09/22, Ha.05/120, Iğ.02/54

a.+sını An.05/78

a.+sının An.11/62, Bu.11/114

a.+sını^{n} Bu.06/23, Ha.01/24

a.+sın^{1}n Bu.04/249, Ma.05/9

a.+sıni Bu.09/22

a.+sınnan Ma.05/9

a.+si Ağ.17/114, An.12/216, Bu.04/188, Bu.04/189

a.+sigil Ağ.09/57

a.+sine Bu.11/109

a.+siyim Iğ.11/25

a.+y^{1} Bu.05/2

ana (2): *bk. hani*. -1-

a. Bu.11/77

ana-: *bk. anna-*. -40-

a.-dın Ha.05/32, Ha.05/6, Ha.07/35, Ma.02/10, Ma.02/15, Ma.02/16, Ma.02/18, Ma.02/19, Ma.02/20, Ma.02/21, Ma.02/24, Ma.02/3, Ma.02/31, Ma.02/32, Ma.02/35, Ma.02/36, Ma.02/37, Ma.02/39, Ma.02/4, Ma.02/47, Ma.02/5, Ma.02/57, Ma.02/59, Ma.02/60, Ma.02/65, Ma.02/66, Ma.02/68,

Ma.02/70, Ma.02/71, Ma.06/5, Mu.06/15, Mu.06/37

a.-dı^{n} Ma.02/64

a.-dín Ha.05/128

anaç: Anaç. -1-

a. An.07/82

anahdar: *bk. anaḫdar*. -1-

a.+i Mu.03/41

anaḫdar: Anahtar. *Diğer varyantı için bk. anahdar*. -3-

a. Ağ.01/41

a.+i An.02/63

a.+ine^{n} Bu.12/20

analı: *bk. analuḫ*. -1-

a.+ı Ma.05/4

analıĝ: *bk. analuḫ*. -2-

a.+ım Ha.01/20

a.+ınen Ha.01/31

analıḫ: *bk. analuḫ*. -1-

a. Ha.01/14

analîĝ: *bk. analuḫ*. -1-

a.+ım Ha.01/16

anali: Analı, annesi olan. 1-

a. Bu.13/198

analu: *bk. analuḫ*. -1-

a.+um Ağ.09/50

analuğ: *bk. analuḫ*. -1-

a. Ha.01/28

analuĝ: *bk. analuḫ*. -7-

a. Ha.01/15, Ha.01/40, Ha.01/43

a.+inen Bu.13/155

a.+um Ağ.09/50, Ha.01/11, Ma.04/47

analuḫ: Analık, üvey anne. *Diğer varyantları için bk. analı, analıĝ, analıḫ, analîĝ, analu, analuğ, analuĝ*. -3-

a. Bu.13/155, Ma.04/47, Ma.04/50

anam: Şaşkınlık bildiren söz. -2-

a. Ma.04/147, Ma.04/157

anaoġul: Anaokul. -1-

a. Iğ.03/9

anā: Şaşkınlık bildiren söz. -3-

a. Ha.06/18, Ha.06/9, Ma.04/60

anām: Şaşkınlık bildiren söz. -1-

a. Ma.03/96

anām: Şaşkınlık bildiren söz. -1-

a. Ma.04/139

anȧ: Ana, anne. -1-

a.+m Ha.05/38

anca: Ancak. -1-

a. Mu.06/54

ancağ: Ancak. -1-

a. Ağ.07/91

ancaĝ: Ancak. -1-

a. An.09/176

ancaḫ: Ancak. -9-

a. Ağ.07/92, Ağ.08/20, An.09/24, An.09/248, Ha.05/53, Iğ.09/203, Iğ.09/220, Iğ.09/38, Ma.02/62

and: Ant, yemin. -3-

a. Bu.02/116, Bu.02/117, Bu.02/129

anda: Anda, Ahıska'da bir köy. -3-

a. Bu.04/1, Bu.04/116, Bu.04/2

andalı: Andalı, Anda köyünden olan kimse. -2-

a.+ler Bu.04/116, Bu.04/117

andır: Beddua cümlelerinde kullanılan "miras" anlamındaki söz. -8-

a. Bu.13/150, Bu.13/21, Iğ.08/56

a.+a ĝala: Andıra kala. Bir beddua. Bu.06/18

a.+an ĝalsın: Andıra kalsın. Bir beddua. Ağ.15/50

a.+ında: Küfür işlevinde kullanılmıştır. Mu.06/97

a. mıdıreg: Andır mıdıreg. Bir beddua. Iğ.11/41

a. mıdıregle: Andır mıdıregler. Bir beddua. An.04/80

andican: Andican, Özbekistan'da bir şehir. *Diğer varyantı için bk. annijan.* -2-

a.+a Bu.13/9

a.+dan Bu.13/9

ane: *bk. ana (1)*. -1-

a.+mgilí Bi.04/107

anė: *bk. yani*. -1-

a. Ha.05/50

anġara: *bk. anḳara*. -3-

a.+da An.09/414, An.11/44, An.12/45

anĝara: *bk. anḳara*. -1-

a.+da An.11/53

anı: *bk. hani*. -1-

a. Ağ.13/6

aní: *bk. hani*. -1-

a. Iğ.07/13

aní-: *bk. anna-*. -2-

a.-yırsın Ağ.07/185

a.-yísın Ağ.07/134

ani (1): *bk. hani*. -5-

a. Ağ.03/1, Ağ.03/13, Ağ.18/11, Bu.14/14, Bu.14/98

ani (2): *bk. yani*. -4-

a. Ağ.07/144, Ağ.10/15, Bu.13/206, Bu.14/213

ani-: *bk. anna-*. -1-

a.-yírsín Bu.04/60

anī: *bk. hani*. -1-

a. Ağ.10/76

anḳara: Ankara. *Diğer varyantları için bk. anġara, anĝara, hanḳara, hanḳarā.* -7-

a.+da Iğ.06/48, Mu.01/4, Mu.03/93

a.+dan Iğ.05/3

a.+ya Iğ.05/1, Iğ.05/2, Iğ.05/3

anla-: *bk. anna-*. -4-

a.-dın Mu.06/3

a.-llar Mu.02/31

a.-rım An.01/228

a.-rlar Ha.09/17

anlam: *bk. annam*. -3-

a.+ında Ağ.13/91

a.+ını Ağ.13/88

a.+i Ağ.13/84

anlaşdur-: Anlamak. -1-

a.-acam An.03/32

anlat-: *bk. annat-*. -7-

a.-ėm Bu.15/13

a.-ėrsiz An.06/79

a.-ír An.06/59

a.-i Bu.15/25

a.-iyírdí Iğ.02/23

a.-mişdür Bu.07/9

a.-tıına Ağ.15/2

anlı-: *bk. anna-*. -1-

a.-yosunuz An.10/6

anna-: Anlamak. *Diğer varyantları için bk. aa-, a*^{ğ}*na-, a*^{ğ}*ni-, aĝna-, aĝni-, ana-, aní-, ani-, anla-, anlı-, anni-, an*^{n}*i-, ā-, āna-, ānı-, āní-, āni-, ena-*. -23-

a.-dı Ha.05/77

a.-dım An.06/79, Bu.14/124, Ha.07/51, Mu.07/22

a.-dın Ağ.08/14, Bi.03/27, Ha.05/105, Ha.05/148, Mu.06/31

a.-din Ha.05/121

a.-madím Bu.09/26

a.-masın Ağ.13/6

a.-maynan An.01/1

a.-r Ha.02/6

a.-rsa Bu.09/80

a.-rsın An.01/122, An.01/13, An.03/33, Bu.14/122, Mu.02/14

a.-ssın Mu.02/7

anna: *bk. ana (1)*. -1-

a.+m Bu.08/38

annad-: *bk. annat-*. -17-

a. Ağ.09/13

a.-ana Bu.14/62

a.-aydíler Mu.02/9

a.-dıĝına Ağ.10/7

a.-dıḫları Ağ.08/4

a.-dım Ağ.10/100, Bu.09/98

a.-ėm Bi.03/1, Ha.04/1

a.-ėrdiler Mu.04/14, Mu.04/5

a.-im Ağ.01/1

a.-iyėrdi Ağ.09/11, Ha.04/6

a.-mas Ağ.12/16

a.-miş Ağ.11/30

a.-mi^{y}irdi Ağ.09/11

annam: Anlam. *Diğer varyantı için bk. anlam*. -4-

a.+da Bu.15/29

a.+ında Ağ.13/98

a.+í Ağ.13/90

a.+i̊ Bu.14/213

annat-: Anlatmak. *Diğer varyantları için bk. a*^{ğ}*nad- , a*^{ğ}*nat- , aĝnad- , aĝnat- , anlat-, annad-, a*^{n}*nad-, ā*^{ğ}*nat-, ānad-*. -40-

a. Mu.02/33

a.-alar Ağ.03/21

a.-amadi Bi.03/80

a.-dıĝı Mu.04/2

a.-em Ma.02/40

a.-ėm Bu.09/2, Mu.03/52

a.-ırdı Mu.05/14

a.-ırdí Ağ.03/11, Ma.01/1

a.-ırdi Iğ.02/10, Mu.05/14, Mu.05/42, Mu.05/59

a.-ırlardı Bi.05/34

a.-ıyodu Ağ.11/1

a.-íyo^{r}du Ağ.06/6

a.-íyo^{r}dular Bi.05/2

a.-íyór Ma.05/8

a.-íyórdu Bi.05/40

a.-iėrdi Ağ.10/1

a.-iirdı Ağ.10/18

a.-iirdí Ağ.10/48

a.-iller An.06/64

a.-im Bi.03/14, Ha.01/20, Mu.05/52

a.-iyėrdi Ağ.04/11

a.-iyír Iğ.02/188

a.-iyírdi Iğ.02/7

a.-i^{y}ördú Bi.05/38

a.-i̊yodu Ağ.11/5

a.-sa An.03/33

a.-sınnar Mu.02/9

a.-tıına Bi.05/8

a.-tım Bu.09/43

a.-urdi Ma.01/6

a.-úyodí Iğ.02/175

a.-úy^{u}lardı Bi.05/35

a.-ú^{y}ódü Bi.03/94

anná: *bk. ana (1).* -2-

a.+m An.04/102, Bu.12/71

annȧşma: Anlaşma. -1-

a. Iğ.02/155

annä: *bk. ana (1).* -2-

a.+m Bu.15/1

a.+mís An.12/32

anne (1): *bk. ana (1).* -75-

a. An.01/50, Bi.04/52, Iğ.03/25, Iğ.03/39, Iğ.03/4, Iğ.03/41, Iğ.03/44

a.+lera An.01/50

a.+ler^{ı}míz An.01/117

a.+m Ağ.02/19, Ağ.02/5, Ağ.08/2, Ağ.08/38, Ağ.10/121, Ağ.13/89, Ağ.14/40, Ağ.16/10, An.04/100, An.04/106, An.04/92, An.04/94, An.12/35, An.12/82, Bu.07/10, Bu.12/10, Bu.12/157, Bu.12/43, Bu.15/9, Ma.01/1, Ma.01/10, Ma.01/11, Ma.03/12, Ma.04/47, Ma.04/9, Mu.01/157, Mu.01/170, Mu.01/65, Mu.01/86, Mu.01/89, Mu.07/16, Mu.07/20

a.+me An.04/100

a.+mgil Mu.01/156, Mu.01/164, Mu.01/85, Mu.02/5

a.+mgilin Ağ.15/17

a.+mgiller Ağ.14/42, Mu.01/179

a.+mın Bi.01/96

a.+mi Ağ.08/35, Ağ.16/4

a.+min Ağ.15/18, Mu.07/1

a.+mis Ağ.04/18

a.+miz An.01/157

a.+mizden Mu.01/84

a.+mler Mu.07/22

a.+mnán Ma.01/5

a.+mnen Mu.01/91

a.+sė Bu.09/3

a.+sínin An.11/60

a.+si Ağ.11/27, Ağ.11/8, Ağ.13/11, Ağ.15/24, An.04/75, Bi.03/71, Bu.12/55, Mu.02/1

a.+sinín Ağ.13/48

a.+yá An.10/173

a.+yle An.10/40

anne (2): Kadınların, çocuğu yaşındaki kimselere karşı kullandığı bir hitap ünlemi. -1-

a.+m Ağ.18/62

anneanne: Anneanne. *Diğer varyantı için bk. anneannė*. -1-

a.+m Mu.05/20

anneannė: *bk. anneanne*. -1-

a.+m Ma.04/3

annē: *bk. ana (1)*. -1-

a.+z Bu.07/9

annė: *bk. ana (1)*. -13-

a. An.01/51, An.10/123, Iğ.03/21

a.+m Iğ.02/148, Iğ.02/23, Ma.04/12, Ma.04/47, Ma.04/55, Ma.04/57

a.+má Ma.04/35

a.+ninki An.10/173

a.+ye An.10/174

anni: *bk. ana (1)*. -1-

a.+m Bi.01/18

anni-: *bk. anna-*. -2-

a.-yacaẖ Mu.02/14

a.-yeca^{ğ}án Ha.05/50

annijan: *bk. andican*. -1-

a. Bu.12/100

an^{n}i-: *bk. anna-*. -1-

a.-rsin Ağ.07/32

antaliyā: *bk. antaĺya*. -1-

a. Iğ.06/158

antalya: *bk. antaĺya*. -2-

a.+da Iğ.05/49

a.+^{y}a Bu.14/105

antaĺya: Antalya, yer adı. *Diğer varyantları için bk. antaliyā, antalya, antar^{i}ya, antállá, antál^{y}e*. -9-

a. An.11/6, Iğ.05/50

a.+da Iğ.02/41, Iğ.03/46

a.+dan Iğ.05/54

a.+dá Bi.01/27

a.+nın Iğ.05/52

a.+sı An.09/297

antar^{i}ya: *bk. antaĺya*. -1-

a.+da Mu.05/45

antállá: *bk. antaĺya*. -1-

a.+då Bu.09/8

antál^{y}e: *bk. antaĺya*. -1-

a.+de Bu.09/7

a^{n}nad-: *bk. annat-*. -1-

a.-ėm Ağ.01/1

aŋġ-: Anmak. -1-

a.-ıyėrdim Bu.05/57

ao: *bk. au*. -5-

a. Bu.03/75, Bu.09/122, Bu.12/3, Iğ.08/7

a.+ni Bu.13/101

aor: *bk. aura*. -2-

a.+da Ağ.07/172, An.09/70

aora: *bk. aura*. -2-

a. An.05/387

a.+da Ağ.15/4

aori: *bk. aura*. -1-

a.+ya An.11/71

aō: *bk. au*. -1-

a. Bu.14/194

aōy: Sevinme ve ferahlık bildiren bir ünlem. -1-

a. Bu.03/67

aȯ: *bk. au*. -2-

a. Ağ.13/80, An.06/62

ap-: *bk. yap-*. -1-

a.-dın Ma.04/67

aparat: Aparat, parça, araç gereç. -3-

a. An.09/343

a.+í An.05/104

a.+inen An.09/345

apándasid: *bk. apándis*. -1-

a. Ha.07/56

apándis: Apandisit. *Diğer varyantı için bk. apándasid*. -1-

a. Ha.07/56

ap^{ı}raẖ: Aprak, eğri. *Diğer varyantları için bk. aprağ, aprаḳ*. -1-

a.+dur Iğ.09/139

apis: *bk. hapıs*. -1-

a. Ağ.11/20

aprağ: *bk. ap^{ı}raẖ*. -1-

a. Iğ.09/139

apraḳ: *bk. ap^{ı}raẖ*. -2-

a. Iğ.09/136, Iğ.09/137

ara: Ara. -56-

a. An.07/49, Iğ.03/51, Ma.05/4

ara a.: Zaman zaman. Iğ.09/22

a. ara: Zaman zaman. Iğ.09/22

a.+da Ağ.07/24, Ağ.13/56, Ağ.13/58, An.12/126, Bu.09/169, Bu.09/87, Ha.04/126, Ha.08/27, Mu.04/54

a.+dan An.10/123, An.10/16, Bu.14/51, Ha.05/107

a.+larına An.12/118, An.12/121

a.+larında An.06/11

a.+larıni An.12/106

a.+lar^{ı}na An.01/171

a.+larí An.12/106

a.+lari An.12/115

a.+mısda An.10/26

a.+mız Bu.08/28

a.+mızda An.09/166, An.09/399, Bu.09/22

a.+mı̊zda Mu.03/94

a.+sı Bu.01/30

a.+sına Bu.09/95, Bu.11/53, Mu.01/103

a.+sında Ağ.02/13, Ağ.13/60, An.12/123, Ha.04/7

a.+sındaki Ağ.13/55, Ha.07/55

a.+sındá Bu.12/40

a.+sınnan An.05/287, Bu.12/155

a.+sí An.07/48

a.+sínnán An.10/168

a.+si An.07/31

a.+ya Ağ.13/22, Ağ.13/26, Ağ.13/30, Bu.06/46

a.+yí Ha.08/37

ara-: Aramak. *Diğer varyantları için bk. arā-, arȧ-, arı-, ari-.* -7-

a.-dım Bu.03/28

a.-di Iğ.03/57

a.-mişler Bi.03/51

a.-miyacau^{h} An.11/96

a.-rsın Ha.05/157

ne a.-sın: "İmkansız" anlamında söz. Ma.04/144

a.-yıb Bi.01/95

arab: Arap. -1-

a.+lar Ağ.07/162

araba: Araba. *Diğer varyantları için bk. arabā, arabȧ, arabo, araḇa, arava, arba.* -143-

a. Ağ.07/123, Ağ.11/38, Ağ.15/30, Ağ.15/31, An.01/135, An.02/34, An.02/54, An.02/55, An.02/59, An.03/7, An.05/35, An.09/169, An.09/170, An.09/174, An.09/254, An.09/257, An.09/264, An.09/277, An.09/291, An.09/315, An.09/316, An.09/318, An.09/335, An.10/168, An.11/101, An.11/22, Bi.01/10, Bi.01/12, Bi.01/9, Bu.02/23, Bu.05/5, Bu.11/81, Bu.14/157, Iğ.06/110, Iğ.06/88, Iğ.09/34, Ma.03/45, Ma.03/60, Mu.01/165, Mu.01/175, Mu.06/28

a.+da An.10/128, Iğ.06/111

a.+dan An.10/128, An.10/134, An.10/138, An.10/142, An.10/143, An.10/144, Bu.09/119, Mu.01/178

a.+lar An.09/174, An.09/256, An.09/257, An.12/113, Iğ.02/102, Iğ.09/34, Iğ.09/86

a.+lara Ağ.01/16, Iğ.02/106, Iğ.02/125, Iğ.06/89

a.+lardan An.09/172, An.09/175, An.09/259

a.+larımızi Bi.04/35

a.+larına Iğ.06/88

a.+larınen Iğ.06/167, Iğ.09/86

a.+larıne^{n} Bu.12/13

a.+lar^{ı}na Iğ.09/34

a.+lar^{ı}nē Bu.12/11

a.+lar^{ı}nnán Bu.08/47

a.+lari An.09/110, Bu.02/23

a.+larinen Bu.12/11

a.+lar^{i} Iğ.02/78

a.+lařın An.01/64

a.+m Bi.01/77

a. maraba Mu.03/23

a.+mıs An.03/7, Bu.11/77

a.+mi An.09/265

a.+nın Ağ.13/54, An.07/111, An.09/279, An.10/169, Iğ.06/110, Iğ.09/81

a.+n^{ı}n An.07/111, An.09/341, Bu.11/78, Mu.01/174, Mu.01/176

a.+nn An.10/128

a.+sı An.09/177, Mu.01/171

a.+sına Bu.14/153, Ma.03/39

a.+síynen Mu.01/170, Mu.01/173

a.+si An.05/229, An.09/171, An.09/172, Bu.02/25, Ha.08/58, Ma.03/59

a.+sidür An.09/110

a.+sinen Bi.01/12

a.+y An.09/471

a.+ya Ağ.06/125, Ağ.06/130, An.09/113, An.09/39, Bi.01/8, Bu.02/24, Bu.11/80, Iğ.02/108, Iğ.06/110, Iğ.06/88, Iğ.09/82, Ma.03/54

a.+yā Bu.02/24

a.+y^{ı} An.03/12, An.09/262, An.09/279, An.09/478

a.+y^{i} Ağ.06/85, Bu.11/77

a.+ynan Bu.02/25

a.+ynän Iğ.06/23

a.+ynen Bu.06/245, Iğ.02/84, Iğ.09/82

a.+^{y} Bu.12/11

a.+^{y}a Iğ.02/188

arabacı: Arabacı. -1-

a. An.03/19

arabā: *bk. araba*. -1-

a. Bu.11/80

arabȧ: *bk. araba*. -3-

a.+lari Bi.04/97, Iğ.06/107

a.+ynen Iğ.09/83

arabo: *bk. araba*. -2-

a. Bu.06/249, Ha.08/43

araḇa: *bk. araba*. -2-

a.+dan An.02/56

a.+larınen Ha.05/92

arac: Araç, vasıta, taşıt. *Diğer varyantı için bk. araş.* -1-

a.+ı Bi.05/10

aracıluẖ: Aracılık. -1-

a. Bu.13/185

arala-: Aralamak. -1-

a.-r Ha.04/125

aralı: Aralıklı. -1-

a. An.12/107

aralıĝ: *bk. aralıḫ*. -1-

a. Bu.02/15

aralıḫ: Aralık, yılın on ikinci ayı. *Diğer varyantı için bk. aralıĝ*. -1-

a. An.09/293

araluḫ: "bu" sıfatıyla birlikte kullanılmıştır. 2-

bu a.: Bu aralık, bu sıra. Bu.06/2, Bu.06/3

araş: *bk. arac*. -1-

a. Bu.11/75

araş-: Aramak, sorup soruşturmak. -1-

a.-aḫ An.06/56

araşdır-: *bk. araşdur-*. -3-

a.-ıyór Ağ.03/6

a.-ma Bi.03/58

a.-mağ Ağ.15/1

araşdur-: Araştırmak. *Diğer varyantları için bk. araşdır-, arȧşdur-*. -5-

a.-duḫ An.07/34

a.-ırdıler Ha.04/40

a.-mişler Ağ.06/120

a.-urum Bu.14/19

arava: *bk. araba*. -2-

a. An.02/59

a.+da An.02/59

arazı: *bk. arazi*. -2-

a.+mız Ha.05/110, Ha.08/23

arazí: *bk. arazi*. -1-

a. Ha.05/104

arazi: Arâzi. *Diğer varyantları için bk. arazı, arazí*. -7-

a. Ağ.07/59, Ağ.15/32, Bi.05/28, Ha.08/18, Ha.08/72

a.+leri Bu.14/3

a.+yá Ağ.13/55

arā-: *bk. ara-*. -1-

a.-b Iğ.09/221

arȧ-: *bk. ara-*. -1-

a.-yınca Bi.03/113

arȧşdur-: *bk. araşdur-*. -1-

a.-díler Iğ.02/132

arba: *bk. araba*. -2-

a.+ya An.04/55

ard: 1. Art, arka, geri; 2. Son. *Diğer varyantı için bk. bk. a^{r}d*. -2-

a.+ımízi An.09/55

a.+na Bu.13/126

ardaan: *bk. ardahan*. -1-

a.+do Ağ.04/19

ardahan: Ardahan, yer adı. *Diğer varyantları için bk. ardaan, arda^{h}an*. -14-

a. An.09/9

a.+a Bu.14/10, Ma.03/35, Ma.04/37, Mu.02/6

a.+da Ağ.04/20, Ağ.11/19, Ağ.11/20

a.+dandur Bu.04/57

a.+do Ağ.04/9

a.+ın Ma.04/44

a.+^{ı}n An.09/8

a.+ne Bu.14/9

arda^{h}an: *bk. ardahan*. -2-

a.+da Ağ.11/19, Bu.04/58

ardvin: *bk. artvin*. -1-

a.+e Bu.04/70

ardvinni: Artvinli. *Diğer varyantı için bk. ardvinni*. -1-

a.+lerınen Bu.04/70

arĝa: *bk. arẖa*. -3-

a.+dan Ma.04/73

a.+ma Bu.08/13

a.+mízinen Bu.02/46

arĝadaş: *bk. arẖadaş*. -2-

a. Ha.02/35

a.+ım An.05/213

arẖa: 1. Arka; 2. Sırt. *Diğer varyantı için bk. arĝa, arḳa*. -42-

a. Ha.05/25

a.+da Bu.14/80

a.+daki An.03/25

a.+dan Ağ.03/1, Ağ.06/85, Bu.14/30, Bu.14/80, Ma.06/7

a.+larına An.05/169

a.+m Bu.03/59, Bu.13/117

adam ġarnına vurmiş de våy a.+m dėmiş: Adam karnına vurmuş da var arkam demiş, koruyucusu olmayan kişinin durumunu anlatan bir atasözü. Bu.13/116

a.+mda Ağ.17/13, Bu.14/18

a.+mız Bu.13/115

a.+mızda An.04/93

a.+mızdan An.07/88, Bu.04/128, Iğ.02/108

a.+mızda^{n} Ma.04/17, Ma.04/65

a.+m^{ı} Iğ.09/25

a.+sına Ağ.17/62, An.05/185, An.05/207, An.05/214, An.05/215, Bu.03/57, Bu.09/138, Bu.14/18, Bu.14/29, Bu.14/30, Ha.01/63, Ha.04/81

a.+sında Ağ.06/150, Iğ.09/75, Ma.04/15

a.+sındadur Bu.03/57

a.+sınnan Ma.04/16

a.+si Mu.06/116

a.+ya Mu.06/116

arẖadaş: Arkadaş. Diğer varyantları için bk. *aḳȧdaş, arĝadaş, arẖataş, arẖȧdaş, arḳadaş, arḳaş, arḳȧdaş*. -15-

a. Ağ.13/91, An.09/296, Bu.02/117, Bu.06/54, Mu.06/99

a.+ım An.09/60, Bu.14/149, Bu.14/45, Mu.06/101

a.+ımdur An.09/426

a.+ınn An.04/75

a.+íni Mu.06/100

a.+iydi Bu.09/14

a.+larė Bu.09/138

a.+larım Ağ.07/116

arḫataş: *bk. arḫadaş*. -1-

a.+ım Bu.14/95

arḫȧdaş: *bk. arḫadaş*. -1-

a.+iydi Bu.09/3

arḫítegdır *(Rus. Архитектор)*: Mimar. -1-

a.+ların An.09/430

arı-: *bk. ara-*. -5-

a.-yėller An.02/32

a.-yír An.07/7

a.-yollar Bi.03/59

a.-yorlar Ma.05/18

a.-yórsún Mu.05/33

arıḫ: *bk. ḫarıḫ*. -5-

a. An.12/116, An.12/117, An.12/123

ari-: *bk. ara-*. -4-

a.-yaḫ An.09/48

a.-ye^{r} An.12/85

a.-yėr An.07/2

arḳa: *bk. arḫa*. -3-

a.+da An.04/95

a.+dagiler An.04/100

a.+sını An.10/143

arḳadaş: *bk. arḫadaş*. -6-

a.+ı An.10/18, An.10/37

a.+ının An.10/36

a.+lar Ağ.05/7, Bu.07/13

arḳaş: *(Yanlış telaffuz) bk. arḫadaş*. -1-

a.+ıma Bi.03/66

arḳȧdaş: *bk. arḫadaş*. -1-

a.+ım Bu.09/11

armiya *(Rus. Армия)*: Ordu. -1-

a.+ya Iğ.08/7

armud: Armut. *Diğer varyantları için bk. armut, armūd.* -2-

a. Bi.04/126

a.+un Bu.03/13

armut: *bk. armud*. -1-

a. Bu.12/140

armūd: *bk. armud*. -1-

a. Bu.08/25

arnavud: Arnavut. -1-

a. Bu.14/126

arpa: Arpa. -7-

a. Ağ.08/83, An.05/35, Bu.13/76, Ha.04/16, Ha.08/61

a.+ya Iğ.08/33, Iğ.08/34

arsa: Arsa. -1-

a. Mu.02/18

arş^{i}ya: *bk. eşya.* -1-

a.+mız Iğ.09/103

artıġ: *bk. artıḫ*. -5-

a. An.10/146, An.10/153, An.10/76, An.10/78, An.10/96

artığ: *bk. artıḫ*. -1-

a. Ma.02/11

artı^{ğ}: *bk. artıḫ*. -1-

a. Mu.06/25

artıĝ: *bk. artıḫ*. -9-

a. Ağ.07/53, Ağ.11/30, Ağ.15/69, Ağ.18/19, Bi.05/13, Ha.05/118, Mu.03/19, Mu.03/31, Mu.07/21

artı^{h}: *bk. artıḫ*. -2-

a. Ağ.07/139, Ha.09/5

artıḫ: Artık, bundan böyle, bundan sonra. *Diğer varyantları için bk. artıġ, artığ, artı^{ğ}, artıĝ, artı^{h}, artıḳ, artîĝ, artîḫ, artu, artu^{ğ}, artuĝ, artuḫ, ártuḫ*. -17-

a. Ağ.06/107, Ağ.06/29, Ağ.06/31, Ağ.06/70, Ağ.06/9, Ağ.08/34, Ağ.08/56, Ağ.10/16, Ağ.11/2, Ağ.15/23, Bi.05/20, Bi.05/22, Bi.05/3, Ha.05/54, Mu.01/139, Mu.02/12

artıḳ: *bk. artıḫ*. -3-

a. Ağ.05/9, An.10/115, An.10/22

artîĝ: *bk. artıḫ*. -2-

a. Ha.02/3, Ha.05/21

artîḫ: *bk. artıḫ*. -1-

a. Ha.05/119

artisd: Artist. -1-

a. Bu.06/72

artu: *bk. artıḫ*. -1-

a. Ma.02/53

artu^{ğ}: *bk. artıḫ*. -1-

a. Iğ.11/74

artuĝ: *bk. artıḫ*. -1-

a. Ha.09/17

artuḫ: *bk. artıḫ*. -5-

a. Ağ.04/15, Bu.09/169, Ma.01/18, Ma.02/8

a.+dur An.09/417

artvin: Artvin, yer adı. *Diğer varyantı için bk. ardvin*. -7-

a. An.09/9

a.+de An.01/177

a.+den Ağ.01/70

a.+e Ağ.01/70

a.+in Ağ.07/113

a.+^{i}nán An.01/176

a.+nen Ağ.07/116

artvinli: *bk. ardvinni*. -1-

a.+ymiş Bu.01/5

arujiya *(Rus. Оружие)*: Silah. -1-

a. Bu.13/85

arvad: Avrat, kadın, eş. -1-

a.+ın An.06/27

a^{r}d: *bk. ard*. -1-

a.+i Bu.06/9

ařn: Alın, yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü. -1-

a.+ımdan Bu.01/7

as: *bk. az*. -4-

a. Ağ.08/14, An.06/76, An.10/168, Bi.01/138

as-: Asmak. -29-

a. Ağ.14/4, An.01/160

a.-allar Ha.03/15

ġulaĝ a.-an: Kulak asmak, gözlemek, dikkat etmek, korumak. An.05/173

a.-arıs Ağ.18/28, Ağ.18/29

a.-arsın An.01/158, An.01/200

a.-aruĝ An.01/188

a.-aruẖ An.01/192

a.-a^{r}sın An.01/159

a.-dıẖ Ağ.18/63

a.-di Iğ.11/95

a.-ėm An.09/452

a.-ıyır An.09/450

a.-íyėr Bi.04/88

ġulaĝ a.-i^{i}r: Kulak asmak; dinlemek. An.06/69

a.-irler An.01/159

a.-iyėruẖ An.04/25

ġulaĝ a.-iyē: Kulak asmak; gözlemek, dikkat etmek, korumak. An.05/165

ĝulaĝ a.-iyi: Kulak asmak; gözlemek, dikkat etmek, korumak. An.05/165

a.-iyle An.04/21

ġazan a.-ma: Kazan asmak; yemek yapmak. An.04/52

ġazan a.-madi: Kazan asmamak; yemek yapmamak. An.04/48

a.-miş An.02/13

a.-sana An.01/163

asbirin: Aspirin. -1-

a. Ma.04/175

asdá: Asla. -1-

a. Ha.04/44

asfat: *bk. asvald*. -1-

a.+inen Ha.05/74

asgel: *bk. esger*. -3-

a.+ler Ağ.02/13

a.+leri Ağ.03/1, Ağ.08/17

asger: *bk. esger*. -35-

a. Ağ.02/13, Ağ.06/142, Ağ.06/54, Ağ.06/55, An.09/320, Ha.04/61, Ha.05/74, Ma.02/57, Ma.04/145, Mu.03/9, Mu.06/22

a.+dán Ma.02/70

a.+de Ağ.11/28, Ma.04/145

a.+den Ağ.06/147, Ağ.15/75, Ha.04/58

a.+e Ağ.11/29, Iğ.03/35, Iğ.09/13, Ma.04/145, Ma.05/4, Mu.06/21

a.+^{l}nın Ha.05/81

a.+^{l}nı^{n} Ha.05/83

a.+i Ha.05/74, Ha.05/78, Mu.06/20

a.+in Ha.05/20

a.+ler Ağ.02/13

a.+lere Mu.05/20

a.+leri Ağ.13/13, Ağ.13/9

a.+lerin Ağ.10/125

a.+ni Ha.05/22

asgerli: *bk. esgerluẖ*. -3-

a.+i Ağ.06/137

a.+imís Ma.02/56

a.+imiz Ağ.06/47

asgerlig: *bk. esgerluẖ*. -2-

a. Ağ.06/49, Ağ.06/50

asgerlih́: *bk. esgerluẖ*. -2-

a. Ma.02/45, Ma.02/49

asgerlik: *bk. esgerluẖ*. -1-

a. Ma.02/44

asgerluĝ: *bk. esgerluẖ*. -1-

a.+a An.09/233

asger^{y}e: *bk. esgeriya*. -1-

a. Ma.01/9

asgėl: *bk. esger*. -1-

a.+leri Mu.05/35

asıl: Asıl, esas. *Diğer varyantı için bk. asl*. -2-

a. Ağ.06/24

asıl-: Asılmak. *Diğer varyantı için bk. asul-*. -2-

a.-ıb Bu.02/117

ġazan a.-íėr: Kazan asmak; yemek yapmak. An.04/47

asıli: Asılı, asılmış olan. -2-

a. Bu.13/147, Iğ.02/2

as^{ı}mıza: *(Yanlış telaffuz)* Asminza, Ahıska'da bir ilçe. -1-

a.+dan Iğ.06/75

asiya: *bk. asya*.-1-

a.+ya Iğ.06/83

asiyá: *bk. asya*. -1-

a.+^{y}á Iğ.06/80

as^{i}ya: *bk. asya*. -3-

a.+da Bi.03/102, Bi.03/51

a.+ya An.11/2

asker: *bk. esger*. -2-

a. Ma.02/3, Ma.02/41

askerli: *bk. esgerluẖ*. -1-

a.+i Ma.02/40

askerlik: *bk. esgerluẖ*. -1-

a. Ağ.06/48

aslan: 1. Aslan; 2. Kişi adı. -2-

a. An.09/387, Ha.05/1

asl: *bk. asıl*. -1-

a.+i Ha.04/54

asminzalı: Asminzalı, Ahıska'nın Asminza ilçesinden olan. -1-

a. An.06/22

aspinza: Asminza, Ahıska'da bir ilçe. -1-

a. An.09/104

assında: Aslında, esasında. -1-

a. Bu.09/151

asul-: *bk. asıl-*. -1-

a.-urdı An.05/185

asvad: *bk. asvald*. -1-

a.+da An.09/254

asval: *bk. asvald*. -1-

a. Bu.02/26

asvald: Asfalt. *Diğer varyantları için bk. asfat, asvad, asval, asvalt.* -5-

a. Ağ.06/101, Bi.02/6, Bu.02/107

a.+a An.09/279

a. masvald Bu.02/107

asvalt: *bk. asvald*. -1-

a. Bi.02/8

asya: Asya. *Diğer varyantları için bk. asiya, asiyá, as^{i}ya, asyá, asye, asiyá, aziya, az^{i}ya, azya.* -9-

a. Ağ.07/4, Bu.04/178, Iğ.06/153

a.+a An.05/14

a.+da An.05/17

a.+dadur An.05/15

a.+ya Bu.12/46, Iğ.06/9

a.+^{y}á Bu.12/10

asyá: *bk. asya*. -2-

a.+yá Bu.13/23, Bu.13/67

asyál: *bk. esger*. -1-

a.+lar Mu.06/18

asye: *bk. asya*. -1-

a.+^{y}e Iğ.06/8

aş (1): Aş, yemek. -2-

a. Iğ.11/19, Ma.03/6

aş (2): *bk. ac*. -1-

a.+sın Ağ.06/71

aş- (1): Aşmak, bir yerin öte yanına geçmek. -4-

a.-dıḫ Ağ.13/19

a.-di Ma.02/39

a.-em Ha.04/130

aş- (2): *bk. aç-*. -20-

a.-dı An.10/23

aya^{ğ}ını a.-dıġ: Ayağını açmak; düğünden belli bir süre sonra gelinin annesi, babası ve diğer yakın akrabalarının hediyeleriyle birlikte kızlarını görmeye gitmesiyle, o zamana kadar kendi ailesine gidemeyen gelinin/kızın böylece ayağı açılmış olur, yani bundan sonra ailesinin evine gidip gelebilir. An.10/125

a.-dılar An.02/115, Ma.05/5

a.-dım An.05/157, An.09/303

a.-d^{ı}ler Bu.13/37

a.-di Ağ.16/136, An.05/111, An.10/3, An.11/66, Bu.14/88, Ha.08/65, Ha.08/68

a.-di āzımi: Ağzını açmak; gelinlik eden ve bu yüzden kayınpederi başta olmak üzere evin büyük erkekleriyle konuşmayan kadınların konuşmasını sağlamak. An.10/181

vuruş a.-diler: Vuruş açmak; savaş açmak. Bu.04/179

a.-duḫ An.10/62

a.-mıŞ Ağ.15/63

aşa^{ğ}a: *bk. aşşağ̂ı*. -1-

a. An.05/264

aşaĝė: *bk. aşşağ̂ı*. -1-

a. Bu.12/14

aşaĝı: *bk. aşşaĝı*. -2-

a. Bu.02/36, Bu.14/182

aşaĝí: *bk. aşşaĝı*. -2-

a. An.05/302, Bu.14/33

aşaẖ: *bk. aşşaĝı*. -2-

a.+da Bu.03/65

a.+dan Bu.03/67

aşcılıġ: Aşçılık. -1-

a. Ma.05/24

aşdur-: *bk. açdur-*. -1-

a.-íyėsın Bi.03/27

aşĝ: Aşk. *Diğer varyantı için bk. ıẖş*. -1-

a.+ına Mu.05/5

aşẖala: Ağrı ili merkez ilçesine bağlı Aşkale köyü. -3-

a. Ha.08/2, Ha.08/16

a.+ydi Ha.08/22

aşı: *bk. aşi*. -1-

a.+sını maşısını Ağ.07/204

aşı-: *bk. eş-*. -1-

a.-d[i]ler Bu.12/39

aşığ: *bk. aşıẖ*. -1-

a. Bu.06/61

aşıĝ (1): *bk. aşıẖ*. -2-

a.+ın Bu.06/61

a.+lar Bu.06/61

aşıĝ (2): Aşık kemiği ve bununla oynanan oyun.

a. Ha.02/34, Ha.02/35

aşıẖ: Aşık, ozan. *Diğer varyantları için bk. aşığ, aşıĝ (1)*. -1-

a. Bu.06/61

aşımdi: *bk. aşındi*. -3-

a. Ağ.13/49, Ağ.15/73, Bu.14/61

aşındı: *bk. aşındi*. -3-

a. An.03/11, Bi.01/82, Mu.01/158

aşındí: *bk. aşındi*. -3-

a. An.04/30, Mu.01/158, Mu.01/39

aşındi: Şimdi. *Diğer varyantları için bk. aşımdi, aşındı, aşındí, aşındī, aşınd[i], aşın[d], aşını, aşıní, aşıni, aşınni, aşím, aşíndı, aşíndí, aşíndi, aşíndī, aşínd[i], aşin, aşindi, aşinnė*. -29-

a. Ağ.14/14, Ağ.17/4, An.04/29, An.09/163, An.09/338, Bu.02/90, Bu.04/170, Bu.04/175, Bu.04/242, Bu.04/267, Bu.06/219, Bu.06/64, Bu.06/96, Bu.08/96, Bu.11/56, Bu.11/7, Bu.12/69, Bu.12/71, Bu.14/186, Bu.14/193, Ha.07/2, Iğ.04/7, Iğ.06/158, Iğ.06/173, Iğ.09/140, Iğ.09/155, Iğ.11/68, Ma.02/24, Mu.01/169

aşındigi: *bk. aşındiki*. -1-

a. An.09/320

aşındiki: Şimdiki. *Diğer varyantları için bk. aşındigi, aşíndigi, aşíndiki*. -1-

a. Ağ.07/137

aşındī: *bk. aşındi*. -1-

a. An.12/161

aşınd[i]: *bk. aşındi*. -1-

a. Iğ.09/107

aşın^{d}: *bk. aşındi*. -2-

a. An.12/158, Bi.04/91

aşını: *bk. aşındi*. -1-

a. Ağ.07/193

aşıní: *bk. aşındi*. -1-

a. An.04/75

aşıni: *bk. aşındi*. -3-

a. Ağ.17/126, An.11/14, Bu.12/101

aşınni: *bk. aşındi*. -1-

a. Bu.13/127

aşím: *bk. aşındi*. -1-

a. Bu.14/16

aşíndı: *bk. aşındi*. -1-

a. Iğ.09/201

aşíndí: *bk. aşındi*. -1-

a. Mu.01/152

aşíndi: *bk. aşındi*. -10-

a. Ağ.07/63, An.07/19, An.09/378, Bu.05/26, Bu.08/83, Bu.11/89, Bu.14/8, Iğ.06/157, Iğ.09/140

aşíndigi: *bk. aşındiki*. -1-

a. An.09/188

aşíndigiler: *bk. aşíndikiler*. -1-

a. Bi.04/117

aşíndiki: *bk. aşındiki*. -1-

a. Ha.04/115

aşíndikiler: Şimdiki gençler, yeni nesil. *Diğer varyantı için bk. aşíndigiler*. -1-

a.+i Iğ.09/157

aşíndī: *bk. aşındi*. -1-

a. Iğ.09/140

aşínd^{i}: *bk. aşındi*. -1-

a. Iğ.08/49

aşíret: *bk. aşiret*. -1-

a.+e Ağ.15/27

aşi: Aşı. *Diğer varyantı için bk. aşı*. -1-

a. Bu.12/139

aşili: (Ağaçlar için) Aşılı. -1-

a. Bu.12/140

aşin: *bk. aşındi*. -1-

a. Ha.07/48

aşindi: *bk. aşındi*. -4-

a. Ağ.07/42, An.06/80, An.11/18, Ha.06/48

aşinnė: *bk. aşındi*. -1-

a. Bu.12/70

aşiret: Aşiret. *Diğer varyantı için bk. aşíret*. -1-

a. Ağ.06/102

aş^{i}ya: *bk. eşya*. -1-

a. Iğ.11/39

aşlıḫ: *bk. başlıḫ*. -1-

a. Mu.03/58

aşli- (<aşla-): (Ağaç) Aşılamak. -1-

a.-yacağım Bu.06/42

aşşa: *bk. aşşağı*. -1-

a.+a Bu.04/245

aşşağė: *bk. aşşağı*. -1-

a. Ha.04/57

aşşağı: *bk. aşşağı*. -1-

a. Bu.14/80

aşşa^{ğ}: *bk. aşşaĝı*. -1-

a.+sıne Bu.12/14

aşşa^{ğ}á: *bk. aşşaĝı*. -1-

a. Ha.05/36

aşşa^{ğ}ı: *bk. aşşaĝı*. -1-

a. Bu.12/118

aşşaĝė: *bk. aşşaĝı*. -1-

a. Bu.03/18

aşşaĝı: Aşağı. *Diğer varyantları için bk. aşa^{ğ}a, aşaĝė, aşaĝı, aşaĝí, aşaḫ, aşşa, aşşağė, aşşağı, aşşa^{ğ}, aşşa^{ğ}á, aşşa^{ğ}ı, aşşaĝė, aşşaĝ^{ı}, aşşaĝí, aşşaĝī, aşşaḫ, yaşaĝí*. -5-

a. Ağ.06/100, Bu.06/239, Bu.12/117

a.+sından Bu.04/26

a.+ya An.05/29

aşşaĝ^{ı}: *bk. aşşaĝı*. -1-

a. Ağ.02/5

aşşaĝí: *bk. aşşaĝı*. -4-

a. An.07/108, An.09/432, Ma.03/10, Ma.04/16

aşşaĝī: *bk. aşşaĝı*. -1-

a. Bu.03/18

aşşaḫ: *bk. aşşaĝı*. -8-

a.+da An.07/108, Bu.03/63, Bu.14/130

a.+dagi An.03/35

a.+dā Iğ.11/54

a.+ki Ağ.09/54, An.07/107, Bu.14/3

aşya: *bk. eşya*. -1-

a.+mi̊zė Iğ.09/59

at: At, beygir. *Diğer varyantları için bk. ad (2), āt*. -44-

a. Ağ.07/193, Ağ.10/42, An.05/191, An.06/58, An.11/24, Bi.05/9, Bu.02/25, Bu.08/47, Ha.05/65, Ha.05/67, Ma.04/75, Mu.03/7

a.+a An.05/282, An.06/59, Ma.04/62

a.+ım An.05/277, Ma.02/53

a.+ımız An.05/239, Ha.05/65

a.+ın Ağ.10/44, Ağ.13/10, Ağ.13/12, An.05/286, An.05/343, An.05/345, Ma.04/58, Ma.04/62

a.+ının An.05/342

a.+ínan Ağ.13/17

a.+i An.05/229, An.05/239, An.05/269, An.05/270

a.+inan An.05/367

a.+inán An.05/366, Mu.03/15

a.+inen Ağ.09/71

a.+ine^{n} An.05/341, An.05/35

a.+^{i} An.05/191

a.+lara An.07/116

a.+larín Ağ.10/42

at-: Atmak. *Diğer varyantları için bk. ad-, ād-*. -104-

a. An.09/237, An.09/238, Bi.01/63

a.-abi̊lir Mu.04/46

a.-acaẖsın Bu.05/31

a.-acan An.01/5

a.-ah An.09/466

a.-amas Mu.06/108

a.-an Ma.04/70

a.-ar Ağ.06/81, Ağ.18/3, Ma.03/30,

a.-ar çısġal: Çısgal atmak; sobadan dışarıya doğru kıvılcım sıçramak. Ma.04/100

toş a.-ardı: Toş atmak; kırağı düşmek, kırağı oluşmak. Ağ.13/65

a.-ardıẖ Mu.01/130

a.-ardıḳ Ha.02/36

a.-ardılá An.05/42

a.-ardi Ha.03/2, Ma.04/101

a.-ardiler Ağ.16/72, Mu.01/69

a.-arduğ An.05/212

a.-arduẖ An.01/18, An.05/208, Ha.04/94

a.-arım An.01/19, Bu.14/19

a.-arken Ma.04/58

a.-arsın Mu.01/107

a.-aruẖ An.01/186, An.09/368

a.-ácan An.09/237

a.-ȧcam An.10/146

a.-di An.11/62

a.-ėller An.12/81

a.-ėm An.09/233

a.-ėr An.01/216

a.-ėrdiler An.12/24

a.-ėrdiler An.12/26

a.-ėrduẖ An.12/112

a.-ėrsın An.01/215

a.-ėrsin An.01/16

a.-ıb An.05/203

a.-ın An.09/342, Iğ.11/54

a.-ınca Ma.04/66

a.-ıyėller An.09/124

a.-ıyor Bi.01/11, Ha.02/8

a.-ıyorsun Iğ.01/18

a.-īb Bu.05/33

toş a.-íyer: Toş atmak; kırağı düşmek, kırağı oluşmak. Bu.01/20

a.-íyėr Bu.11/129, Bu.14/195

a.-íyėrdiler Iğ.02/72

a.-íyėrmiş Bu.11/20

a.-íyėruĝ Bi.03/29

a.-íyírdíler Iğ.02/71

cil a.-íyir: Cil atmak, çimlenmek, yeşermek. An.04/64

a.-íyó Ma.04/74

ḳırağ a.-iėr: Kırağı oluşmak. Ağ.13/76

a.-iir Ağ.16/103, Ağ.16/91, An.06/13, Mu.01/176

a.-ir An.09/408

c̱il a.-iyėr: Cil atmak, çimlenmek, yeşermek. An.04/63

a.-iyėrdi̊ẖ Bu.02/79

a.-iyėrdi Ha.01/21

a.-iyėrd^{i}ler An.09/419

a.-iyėrduẖ Iğ.11/59

a.-iyėrım Iğ.01/17

a.-iyėruĝ Bu.02/78

atmaca a.-iyır: Atmaca atmak; aslı olmayan, yalan ya da abartılı söz söylemek, uydurmak, kafadan atmak. An.09/408

tepem a.-iyır: Tepesi atmak; sinirlenmek. An.09/277

a.-iyırsın An.07/116

a.-iyírdiler Bu.12/31

a.-iyírdler Iğ.06/110

a.-iyírdle^{r} Iğ.11/52

a.-iyírsın An.04/114, An.09/234, Bi.03/36

a.-iyirdi Ha.02/23

a.-iyirdiler Iğ.06/14

a.-iy^{i}ruẖ Mu.06/114

a.-i^{y}ėrdi Ha.01/23

a.-i^{y}iller Ha.05/23

a.-^{i}yėruẖ Iğ.01/7

a.-maẖ Bi.04/110, Iğ.02/56

a.-míşlar An.12/20

a.-míşler Mu.04/10

a.-mi^{i}ruẖ Iğ.04/42

ḳıraĝı a.-miş: Kırağı oluşmak. Bu.01/20

a.-mişler Bu.13/101

a.-miyėller Bu.02/151

a.-miyėrsın An.09/378

a.-miyí Ma.04/101

a.-tım An.05/213

ata: 1. Ata, cet, dede; 2. Baba. -7-

a. Mu.06/94

a. baba: Kişinin geçmişte yaşamış olan büyükleri. Iğ.08/41

a. babalardan: Ata baba, kişinin geçmişte yaşamış olan büyükleri. An.09/86.

a.+ma Mu.06/92

a.+n Mu.06/93

ataş: Ateş. *Diğer varyantları için bk. atāş, ateş, atėş*. -23-

a. An.02/86, An.04/53, An.04/79, An.05/276, An.05/41, Bu.13/78, Iğ.09/172

a. alí^{r}: Ateş almak; yanmak, tutuşmak. An.06/53

a. veriyir: Ateş vermek; yakmak, tutuşturmak. Ma.03/22

a. vėrmíşdi: Ateş vermek; yakmak, tutuşturmak. Ha.01/31

a. vėrürler: Ateş vermek; yakmak, tutuşturmak. An.09/425

a.+a An.04/78, Bu.05/30

a. alma^{y}á ğeldın: Ateş almaya gelmek; uğradığı yerden hemen gitmeye kalkan kimseye sitem olarak söylenen bir söz. An.04/76

a.+da An.05/276, An.05/456, An.12/181, Bi.04/65

a. Bu.04/35

a.+ım çıẖdı: Ateşi çıkmak, kızmak, sinirlenmek, öfkelenmek. Ağ.08/85

a.+i Bi.01/14

a.+i almaya ğelmiş: Ateş almaya gelmek; uğradığı yerden hemen gitmeye kalkan kimseye sitem olarak söylenen bir söz. An.04/74

a.+^{i} An.04/78

atatürg: Atatürk. *Diğer varyantları için bk. atatürh́, atatürk.* -9-

a. Ağ.02/20, Ağ.13/41, Ağ.15/32, An.12/60, Bu.01/1, Ha.07/25, Ma.04/26

a.+üne Ha.05/90

atatürh́: *bk. atatürg*. -4-

a. Ağ.13/25, Ağ.13/31, Bi.05/28

a.+den An.09/15

atatürk: *bk. atatürg*. -7-

a. Ağ.07/56, Ağ.13/34, An.09/12

a.+e Ha.05/60

a.+iná^{n} An.12/69

a.+inen An.12/88

a.+ún An.09/12

atāş: *bk. ataş*. -1-

a.+ın alem: Ateşini alayım; çocukları severken söylenen bir dua. Iğ.09/173

ateş: *bk. ataş*. -13-

a. Ağ.03/17, Ağ.10/114, Ağ.10/115, Mu.06/120

a. verdler: Ateş vermek; yakmak, tutuşturmak. Ağ.15/79

a. versín: Ateş vermek; yakmak, tutuşturmak. Ağ.13/54

a.+e Ağ.02/13

a.+e vėrmişler: Ateşe vermek, yakmak, tutuşturmak. Ağ.10/41

a.+i Ha.05/83

a.+in Ağ.18/48, Ağ.18/9

a.+inde Ağ.03/15

atėş: *bk. ataş*. -7-

a. Ağ.03/20, Ma.04/92, Mu.01/129

a.+e Mu.01/141

a. matėşá Ağ.18/46

atıl-: 1. Atılmak, atılma işine konu olmak; 2. Bir şeye doğru birden gitmek, fırlamak, koşmak; birden bir davranışta bulunmak. *Diğer varyantı için bk. atıĺ-*. -6-

a.-a Bu.04/271

a.-dım An.05/469

a.-ıb Bu.02/86

a.-iyėr An.04/2

a.-ur Ma.04/67

atılı: Atılı, atılmış olan. -1-

a. Bu.14/37

atış: Atış. -1-

a. Bu.12/6

atışdır-: Atıştırmak, atmak. *Diğer varyantı için bk. atuştur-*. -1-

admaca atuşturdi a.-di: Atmaca atıştırmak; aslı olmayan, yalan ya da abartılı söz söylemek, uydurmak, kafadan atmak. An.09/410

atíl-: *bk. atıl-*. -1-

a.-i^{y}ėr Ha.04/104

atla-: *bk. adla-*. -1-

a.-dım Ma.05/14

atli: Atlı, düğünde erkek tarafından kız almaya gelen atlı grup. -1-

a. An.09/365

atmaca: Atmaca; aslı olmayan, yalan ya da abartılı söz. *Diğer varyantı için bk. admaca*. -2-

a. ġonuşdu: Atmaca konuşmak; aslı olmayan, yalan ya da abartılı söz söylemek. An.09/412

a. atiyır: Atmaca atmak; aslı olmayan, yalan ya da abartılı söz söylemek, uydurmak, kafadan atmak. An.09/408

atmíş: *bk. admiş*. -1-

a. Ağ.06/112

atmiş: *bk. admiş* -1-

a. Iğ.08/47

atobuz: *bk. aftobus*. -1-

a.+lar Bu.04/203

atuştur-: *bk. atışdır-*. -1-

admaca a.-di atıştırdi: Atmaca atıştırmak; aslı olmayan, yalan ya da abartılı söz söylemek, uydurmak, kafadan atmak. An.09/410

au: O. *Diğer varyantları için bk. ao, aō, aȯ, a^{u}*. -7-

a. Ağ.16/159, An.02/88, An.09/176, Bu.05/4, Bu.13/82, Bu.14/159, Bu.14/231

aur: *bk. aura*. -1-

a.+daki Bu.14/47

aura: Ora. *Diğer varyantları için bk. aor, aora, aori, aur, aure, avura, avurā*. -7-

a.+da Bi.03/112, Bu.14/179, Bu.14/184

a.+dan Bu.14/165, Bu.14/42

a.+ya An.01/163

aure: *bk. aura*. -1-

a.+ye Bu.14/3

aū: Şaşma, beğenme vb. duyguları belirten bir seslenme sözü. -1-

a. Ağ.07/175

a^{u}: *bk. au*. -2-

a. Ağ.16/159, Ağ.17/8

a^{u}sdos: Ağustos, yılın sekizinci ayı. -1-

a.+da Iğ.03/34

avadannuẖ: Bir iş için gerekli olan aletler, gereçler. -1-

a.+lari Bu.14/14

avanatırge: (Kürtçe) Bu Türk'tür . -1-

a. Ağ.07/86

avara: Boş, gereksiz (iş). -1-

a. Mu.03/61

avcı: Avcı. -1-

a. Bi.05/14

avdobus: *bk. aftobus*. -1-

a.+dan An.01/241

avėlá: *bk. abele*. -1-

a. Bu.11/89

avi: Ayı. -2-

a. Bu.02/181

a.+ler Bu.02/181

avla: *bk. abla*. -1-

a.+m Bu.12/101

avȯ: *bk. abu*. -1-

a. Bu.12/114

avroba: *bk. yıvroba*. -1-

a.+da Bu.14/158

avşan: Patika yol. -1-

a.+i Bu.06/40

avtomat: Otomatik (silah). -1-

a. Bu.02/125

avu: *bk. abu*. -1-

a. Bu.13/194

avuc: Avuç. *Diğer varyantı için bk. avuş*. -2-

a. Ma.04/27, Ma.04/28

avura: *bk. aura*. -1-

a.+y An.12/63

avurā: *bk. aura*. -1-

a. Bu.04/199

avuş: *bk. avuc*. -1-

a. Ma.04/160

avū: *bk. abu*. -1-

a. Bu.11/35

av^{u}ra: *bk. abura*. -1-

a.+dan Bu.14/42

ay (1): 1. Birdenbire duyulan acı, ağrı, şaşırma, ürkme veya sevinç anlatan bir söz; 2. Hitap ünlemi. -11-

a. An.01/69, An.01/70, An.07/28, An.12/178, Bi.04/1, Bu.06/42, Bu.06/43, Bu.11/54, Bu.14/90, Ha.04/124, Ma.04/162

ay (2): Ay, otuz ya da otuz bir günlük zaman dilimi. *Diğer varyantları için bk. a^{y}, āy, áy*. -86-

a. Ağ.01/45, Ağ.06/44, Ağ.06/45, Ağ.06/46, Ağ.06/59, Ağ.06/60, Ağ.11/20, An.02/106, An.02/107, An.02/111, An.04/123, An.06/18, An.09/100, An.09/101, An.09/125, An.09/126, An.09/251, An.09/252, An.09/29, An.09/431, An.09/444, An.11/11, An.12/84, Bi.03/32, Bu.02/30, Bu.02/78, Bu.02/79, Bu.08/22, Bu.08/62, Bu.11/4, Bu.11/65, Bu.12/2, Bu.12/4, Bu.12/47, Bu.12/57, Bu.13/12, Bu.13/13, Ha.04/39, Ha.05/130, Ha.05/24, Iğ.02/147, Iğ.06/7, Iğ.11/57

a.+a Iğ.06/106

a.+ā An.05/51

a.+ȧn Iğ.06/101

a.+da An.09/109, An.09/29, Bu.11/22, Iğ.06/4, Iğ.06/43, Mu.03/84

a.+dan An.05/51, Bu.12/141, Bu.13/212, Bu.14/8

a.+dır An.02/87

a.+dur An.11/99

a.+ım Ağ.16/120

a.+ın An.09/109, An.09/30, An.09/328, An.09/329

a.+ına Bu.02/15

a.+ında Ağ.02/2, Bu.12/34, Iğ.09/120

a.+ınⁱn Bu.12/34

a.+ⁱn Ağ.10/3, An.09/326, Bu.09/13, Iğ.06/147

a.+ⁱnın Bu.02/15

a.+í Iğ.07/3

a.+íni Iğ.09/19

a.+i Iğ.09/18

a.+idür Bu.02/50

a.+larda Ağ.15/20

a.+lari Bu.13/75

a.+nı Iğ.09/19

a.+nın Bu.02/14

ay (3): Ay, Dünya’nın uydusu. -1-

a. Ha.04/124

aya (1): Bir ünlem. -3-

a. Mu.06/91

aya (2): *bk. ayaḫ.* -3-

a.+ı An.10/118, Mu.03/55

a.+ın yüngül oˢsun: Ayağı yüngül olmak, başladığı işi çabuk bitirmek. An.10/145

ayadda: *bk. hayadda.* -1-

a. Bi.01/35

ayaᵍ̆: *bk. ayaḫ.* -7-

a.+a An.10/116

a.+ı An.10/117

a.+ımnan Ma.05/15

a.+ını açarız: Ayağını açmak; düğünden belli bir süre sonra gelinin annesi, babası ve diğer yakın akrabalarının hediyeleriyle birlikte kızlarını görmeye gitmesiyle, o zamana kadar kendi ailesine gidemeyen gelinin/kızın böylece ayağı açılmış olur, yani bundan sonra ailesinin evine gidip gelebilir. An.10/125

a.+ını aşdıġ: Ayağını açmak; düğünden belli bir süre sonra gelinin annesi, babası ve diğer yakın akrabalarının hediyeleriyle birlikte kızlarını görmeye gitmesiyle, o zamana kadar kendi ailesine gidemeyen gelinin/kızın böylece ayağı açılmış olur, yani bundan sonra ailesinin evine gidip gelebilir. An.10/125

a.+ınla An.10/151

a.+ınna An.10/150

ayaĝ̂: *bk. ayaḫ.* -50-

a. An.09/378, Iğ.02/186, Iğ.02/56

a. altına gėddi: Ayak altına gitmek; Harcanmak, karışıklığa kurban gitmek. Iğ.02/186

a.+a Bu.06/61, Iğ.02/56

a.+a ġaldurur: Ayağa kaldırmak; kalkındırmak, iyi duruma sokmak, daha iyi şartlarda olmasını sağlamak. Bu.04/208

a.+a ġaḫdi: Ayağa kalkmak, isyan etmek. An.09/33

a.+ı Bu.13/210

a.+ı ĝaḫdi: Ayağa kalkmak, isyan etmek. An.09/34

a.+ım An.05/471, Ha.07/59, Ma.04/22, Ma.05/15

a.+ıma An.05/469

a.+ımızı Ha.04/94

a.+ımız^{ı} Bu.04/129

a.+ımızi An.05/177

a.+ımi An.11/35

a.+ın An.05/173, Bi.01/62, Bi.01/63

a.+ına Ağ.14/36, An.09/102, Bu.09/127, Bu.09/145, Mu.03/55, Mu.03/56, Mu.06/71

a.+ınan An.05/172, An.05/175, An.05/204, An.05/205

a.+ında Bu.09/144

a.+ınen Bu.09/72, Iğ.09/87

a.+ını An.05/172, An.05/174, An.05/257

a.+ıni An.05/175, An.05/177, An.05/248, Bu.06/15, Bu.09/145, Bu.09/147

a.+ınn An.05/343

a.+ınna^{n} An.05/252

a.+i̊mın An.05/469

a.+lari An.05/228

ayaḫ: 1. Bacak; 2. Ayak; 3. Bir şeyin sonu. *Diğer varyantları için bk. aya (2), aya^{ğ}, ayaĝ, áyaĝ, ā̈ĝ, e^{y}áğ*. -22-

a. An.09/379, An.09/382, An.12/162, Bi.01/73

a. ġıltıĝın: Ayak tarafı, ayakucu. An.05/388, An.05/389

a. ġıltuĝú: Ayak tarafı, ayakucu. An.05/388

baş gėdsa a. da ğälúr: Baş giderse ayak da gelir. Bir atasözü. Bu.08/95

a.+da Ağ.17/50, An.07/104, Bu.04/213, Bu.04/214

a.+dan Ha.01/54

a.+ları An.01/137, Ma.01/8

a.+larımızi Bu.13/101

a.+lar^{ı}ni Ağ.17/36, Bu.02/40

a.+lari An.05/42, Bu.13/103

a.+larmızı An.05/44

a.+larnı An.05/42

ayaḫġab: *bk. ayaḫġabi*. -1-

a.+un Iğ.12/17

ayaḫġabı: *bk. ayaḫġabi*. -1-

a.+sın^{ı}n Bu.09/145

ayaḫġabi: Ayakkabı. *Diğer varyantları için bk. ayaḫġab, ayaḫġabı, ayaḳḳabı*. -1-

a. Iğ.12/22

ayaḫlan-: Ayaklanmak, harekete geçmek, gitmeye başlamak. -1-

a.-dė Bu.12/79

ayaḫlı: Ayaklı. -1-

a. An.01/135

ayaḳḳabı: *bk. ayaḫġabi*. -1-

a.+sınnan An.10/92

ayan (1): Âyan, belli, açık. *Diğer varyantı için bk. ayån*. -1-

a. Bi.04/18

ayan (2): *bk. oyan*. -1-

a. biyanda Bu.12/43

ayarlı- (<ayarla-): Ayarlamak. -1-

a.-yėruḫ Bi.04/83

ayån: *bk. ayan (1)*. -1-

a. Bi.04/16

ayb: *bk. ayıb*. -1-

a.+ı Iğ.03/26

ayçiçeg: *bk. ayçiçek*. -1-

a.+den Mu.01/153

ayçiçek: Ayçiçeği. *Diğer varyantı için bk. ayçiçeg*. -1-

a. Mu.01/153

aydi: *bk. hayde*. -1-

a. Mu.02/28

aygül: Aygül, kişi adı. -2-

a.+ä Bu.09/15

a.+i Bu.09/15

ayḫura: Aykırıya; boş, gereksiz, gerçekliği olmayan, boşu boşuna. *Diğer varyantı için bk. ayḫur^{i}ya*. -2-

a. söyliyėlle^{r}: Yalan yanlış ya da gereksiz şeyler söylemek; boş/boşa konuşmak. Iğ.09/144

a. sö^{y}liyėrsın: Yalan yanlış ya da gereksiz şeyler söylemek; boş/boşa konuşmak Iğ.09/143

ayḫuri: Aykırı; boş, gereksiz. *Diğer varyantları için bk. ayḫuru, ayḫurú, ayḫurü*. -1-

a. Iğ.09/141

ayḫur^{i}ya: *bk. ayḫura*. -1-

a. sözdúr: Boş, gereksiz, gerçekliği olmayan söz. Iğ.09/140

ayḫuru: *bk. ayḫuri*. -1-

a. Iğ.09/174

ayḫurú: *bk. ayḫuri*. -1-

a. Iğ.09/180

ayḫurü: *bk. ayḫuri*. -1-

a.+dür Iğ.09/141

ayıb: Ayıp. *Diğer varyantları için bk. ayb, ayıp, ay^{ı}b, ayíb*. -7-

a. Bi.01/47, Ha.05/139, Iğ.02/53

a.+i Iğ.03/26

a.+idi Bu.13/215, Bu.13/216

ayığ̂: Ayık, uyanık. -1-

a.+ım Bu.02/62

ayıla: *bk. ayle*. -1-

a.+sın^{ı}n Bu.12/69

ayın: “Oyun” kelimesi ile birlikte ikileme kurarak kullanılmıştır. -2-

a. oyunnarıni: Öteberi. An.09/348

a. oyun^{u}n: Öteberi. An.09/348

ayıp: *bk. ayıb*. -5-

a. An.04/71, Iğ.02/55

a.+dır An.10/176

a.+tır An.10/175, Ma.04/12

ayıpla-: Ayıplamak. -1-

a.-llar An.10/176

ayır: *bk. hayır*. -1-

hayır_a.: Hayır hayır. Ağ.08/59

ayır-: Ayırmak. *Diğer varyantları için bk. ayı́r-, ay^{i}r-*. -6-

a. An.05/382

a.-amazuḫ An.09/7

a.-ıyon Ma.04/96

a.-masın Ha.05/158, Mu.06/118

a.-sala^{r} Bu.06/11

ayıt: Ait. *Diğer varyantları için bk. aı́t, ayı́t, ayit*. -1-

a. Bi.04/106

ay^{ı}b: *bk. ayıb*. -1-

a.+dür Iğ.03/44

ay^{ı}le: *bk. ayle*. -5-

a. Bu.11/51, Bu.12/14, Iğ.06/158, Iğ.06/91

a.+nın Iğ.06/158

ayíb: *bk. ayıb*. -1-

a.+dúr Ma.04/51

ayíle: *bk. ayle*. -3-

a. Iğ.06/145, Iğ.06/43, Iğ.11/13

ayír-: *bk. ayır-*. -1-

a.-em Bi.04/10

ayít: *bk. ayıt*. -1-

a. Bi.03/2

ayile: *bk. ayle*. -1-

a.+yduḫ An.05/24

ayit: *bk. ayıt*. -1-

a. Mu.03/20

ay^{i}le: *bk. ayle*. -2-

a. An.05/19, Iğ.02/167

ay^{i}r-: *bk. ayır-*. -1-

a.-iyėller Ma.03/18

ayla: *bk. ayle*. -4-

a. Bu.08/47

a.+dan Iğ.08/31

a.+si Iğ.11/61

aylā: *bk. ayle*. -3-

a. Bu.08/47

aylá: *bk. ayle*. -3-

a. Bu.12/121

a.+da Bu.12/55

a.+y^{ı} Iğ.08/15

aylä: *bk. ayle*. -2-

a. Iğ.06/43

a.+^{y}i Iğ.06/88

ayle: 1. Aile; 2. Hanım, eş. *Diğer varyantları için bk. aile, ayıla, ay^{ı}le, ayíle, ayile, ay^{i}le, ayla, aylā, aylá, aylä, ayĺa, ɑ^{y}íle, ɑ^{y}le, áile, ále, áylá, áyle, äyle, ä^{y}ile, eile, eyle.* -60-

a. Ağ.15/27, An.05/23, An.11/13, Bi.03/112, Bi.03/51, Bi.03/57, Bu.02/22, Bu.02/29, Bu.02/8, Bu.11/55, Bu.12/14, Iğ.02/164, Iğ.02/87, Iğ.06/107, Iğ.06/43, Iğ.06/91, Iğ.09/76, Iğ.11/62

a.+ler Bi.03/50, Bi.03/52

a.+lerini Bi.03/49

a.+m Bu.08/100

a.+minen Bu.13/219

a.+n Ağ.06/113, Ağ.06/114, Ma.04/185

a.+nin An.09/170

a.+nn An.09/170, An.09/177

a.+sın Bi.03/51

a.+sí Iğ.02/87

a.+sín^{i} Bi.03/46

a.+si Ağ.15/54, Iğ.02/87

a.+y Bu.02/24, Iğ.06/7, Iğ.08/15, Iğ.08/22

a.+yduḫ An.05/19

a.+ye Bi.05/23, Bu.02/30, Iğ.06/79, Iğ.08/22

a.+yi An.05/21, An.09/114, Bi.05/23

a.+yinen Bu.11/48

a.+y^{i} An.09/113, Bi.03/42, Iğ.02/166, Mu.05/21

a.+ynen An.11/13

a.+^{y}i Bu.11/81

aylıḫ: *bk. áyluḫ*. -1-

a. Ağ.08/12

ayluĝ: *bk. áyluḫ*. -3-

a. Bu.11/5

a.+í Bu.02/107

a.+umişim Ma.04/1

ayĺa: *bk. ayle*. -1-

a. Bu.08/17

ayna: Ayna. *Diğer varyantları için bk. ayná, ayne*. -6-

a. An.04/4, An.05/333

a.+da An.04/5, An.05/334

a.+yı An.09/377

ayná: *bk. ayna*. -1-

a.+i Ma.04/164

ayne: *bk. ayna*. -1-

a.+ya Ma.04/164

aynė: *bk. ayni*. -1-

a. Ha.04/157

aynı: *bk. ayni*. -25-

a. Ağ.07/129, Ağ.07/96, Ağ.10/104, Ağ.10/99, Ağ.13/95, An.01/29, Bu.14/165, Bu.14/77, Ha.02/32, Ha.04/154, Ha.06/45, Ma.04/159, Ma.04/181, Mu.01/127,

Mu.01/158, Mu.01/161, Mu.03/15, Mu.04/4, Mu.06/36

aynısı: Aynısı, tıpkısı. -2-

a. Ağ.05/3

a.+ni An.06/62

ayní: *bk. ayni*. -4-

a. Ağ.13/78, Bu.12/54, Ma.04/135, Mu.06/99

ayni: Aynı. *Diğer varyantları için bk. aynė, aynı, ayní, ayn[i], āynı, āyni.* -20-

a. Ağ.06/87, Ağ.10/59, Ağ.14/14, Ağ.17/54, Ağ.18/50, An.07/97, Bu.02/158, Bu.12/103, Ha.04/155, Ha.04/6, Ha.06/31, Iğ.02/175, Iğ.02/70, Mu.01/144, Mu.03/15, Mu.06/20, Mu.06/23, Mu.06/27

a.+yuḫ Bu.14/32

ayn[i]: *bk. ayni*. -1-

a. Bu.09/139

aynur: Aynur, kişi adı. -1-

a.+dur Mu.01/80

ayran: 1. Ayran; 2. Yoğurt. *Diğer varyantı için bk. ayrān.* -8-

a. An.04/111, Bi.03/2, Ha.03/8, Mu.01/105, Mu.01/128

a.+í Mu.01/135

a.+ne[n] Ağ.10/119

a.+ni Mu.01/133

ayrān: *bk. ayran*. -1-

a. Ağ.10/56

ayrı: *bk. ayri*. -3-

a. Bu.13/41, Ha.07/14

a.+larí An.02/53

ayrıl-: Ayrılmak. *Diğer varyantı için bk. ayrul-* -5-

a. Mu.03/80

a.-an An.04/54

a.-ırken Ağ.10/15

a.-íyėruḫ An.09/166

a.-maduḫ Bu.11/51

ayrım: Ayrım. -2-

a.+ına An.05/230, Ha.04/131

ayrí: *bk. ayri*. -2-

a. An.02/107, Bi.03/23

ayríluĝ: *bk. ayruluḫ*. -1-

a. Bu.06/8

ayri: 1. Ayrı, beraber olmayan; 2. Ayrıca; 3. Başka, farklı. *Diğer varyantları için bk. ayrı, ayrí, ayrī, āyri.* -20-

a. Ağ.08/84, An.02/27, An.12/122, Bi.03/19, Bi.03/51, Bu.04/191, Ha.05/140, Iğ.11/11, Ma.03/103

a.+dür An.04/55, Bu.03/72, Iğ.01/26

a.+yuḫ Ağ.17/128

ayricama: Ayrıca, ayrı olarak. -1-

a. An.05/379

ayrī: *bk. ayri*. -1-

a. Iğ.11/11

ayrul-: *bk. ayrıl-*. -1-

a.-uruẖ Bu.09/23

ayruluĝ: *bk. ayruluẖ*. -1-

a. An.12/134

ayruluẖ: Ayrılık. *Diğer varyantları için bk. ayrı́luĝ, ayruluĝ*. -1-

a. Bu.03/4

ayşa: Ayşe, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. ayşe*. -1-

a. Iğ.10/5

ayşe: *bk. ayşa*. -1-

a.+dír Mu.01/80

aytė: *bk. hayde*. -1-

a. Bi.01/116

ayubluĝa: Ayıplığa; utanılacak bir durum ya da davranış karşısında söylenen bir söz. -1-

a. Bi.04/137

ayvan: *bk. hayvan*. -1-

a.+dan An.05/409

ayvaz: Ayvaz, kişi adı. -2-

a. Ağ.04/6, Ağ.04/7

ayy: Şaşkınlık ve hayret ifade eden bir ünlem. -1-

a. Ma.04/183

a^{y}: *bk. ay (2)*. -4-

a. Ağ.09/48, Bu.11/4, Bu.11/62

a.+ídír Iğ.09/18

a^{y}íle: *bk. ayle*. -1-

a. Iğ.09/20

a^{y}ile: *bk. aėle*. -1-

a. Mu.01/163

a^{y}le: *bk. ayle*. -4-

a.+m Iğ.02/148

a.+mine^{n} An.05/56

a.+sinne^{n} An.05/84

a.+^{y}a Iğ.08/23

az: Az, çok karşıtı. *Diğer varyantları için bk.as, ās, āz (1)*. -35-

a. Ağ.08/81, Ağ.10/100, Ağ.10/109, Ağ.10/126, An.02/1, An.03/26, An.05/457, An.06/75, An.06/76, An.07/111, An.09/148, An.09/25, Bi.03/12, Bi.03/13, Bi.03/16, Bi.05/9, Bu.04/49, Bu.05/30, Bu.05/34, Bu.14/129, Ha.05/82, Iğ.11/73, Mu.04/1, Mu.04/47

a. bişem: Az bir şey; biraz. Bu.14/129

a. diş çoğ iş çıẖarır: Az diş çok iş çıkarır. Bir atasözü. Ağ.06/111

a.+ar Bi.01/128

a. boz: Az boz; biraz, az. Ağ.01/74

a.+duẖ Ha.07/4

a.+ıdi Bu.12/86

a.+ıdler Iğ.07/7

a.+idi An.09/106, Bu.02/107, Mu.04/17

a.+ī Bu.02/8

az-: (Çocuk) Yaramazlık yapmak. -2-

a.-iir Mu.01/2

a.-iyírsis An.09/394

azacıh: *bk. azacıẖ*. -1-

a. Bi.04/66

azacıẖ: Azıcık. *Diğer varyantları için bk. accıġ, acıġ, azacıh, azacuğ, azacūẖ, azcıġ, azcıẖ, azcıḳ, az*[ı]*cıġ, āzcıẖ, āzcıḳ*. -1-

a. Bi.04/124

azacuğ: *bk. azacıẖ*. -1-

a. An.09/107

azacūẖ: *bk. azacıẖ*. -1-

a. Bu.05/33

azad: Azat, serbest bırakma. -2-

a. Bu.12/87

azal-: Azalmak. -2-

a.-ėr An.01/73

azald-: Azaltmak. -1-

a.-mışlar Ağ.13/58

azam: "İmam" sözü ile birlikte geçer. -2-

imamı a.+ın Ma.02/16

imamı a.+í Ma.02/14

azarbaycan: *bk. azerbeycan.* -6-

a. An.09/235, Iğ.07/3

a.+a An.09/139

a.+da An.09/139

a.+do Iğ.07/2

a.+nan Iğ.06/35

azarbeycan: *bk. azerbeycan*. -1-

a.+a Iğ.09/54

azarvaycan: *bk. azerbeycan*. -1-

a.+ā Bu.12/112

aza[r]**baycan**: *bk. azerbeycan*. -1-

a.+da An.09/235

azárbaycan: *bk. azerbeycan*. -1-

a.+a Bu.12/95

azca: Az miktarda, az bir şekilde. -2-

a. An.04/116, An.04/89

azcıġ: *bk. azacıẖ*. -1-

a. Bi.03/16

azcıẖ: *bk. azacıẖ*. -1-

a. Mu.01/129

azcıḳ: *bk. azacıẖ*. -1-

a. Bi.03/15

azeb: Azap, eziyet. *Diğer varyantları için bk. ázab, äzeb*. -2-

a. Iğ.08/60

a.+inen Iğ.08/35

azerban: *bk. azerbeycan*. -1-

a.+da An.09/245

azerbaycan: *bk. azerbeycan*. -3-

a. An.05/69

a.+a An.05/69

a.+da An.09/95

azerbeycan: Azerbaycan. *Diğer varyantları için bk. azarbaycan, azarbeycan, azarvaycan, aza*[r]*baycan, azárbaycan, azerban, azerbaycan, azerbeyc̱an, azerbeyjan, azerbėyjan, azerḇeycan, azırbaycan, ázerbaycan, ázerbeycan, ázerḇeycan, äzerbeyc̱an, äzerbeyjan, e*[d]*zelbeycan, e*[d]*zelbėycan,*

e^{d}zerbėycan, ezerbeycan, ezerbeyc̱an, ezilbeycan, he^{d}zelbėycan. -12-

a.+a Ağ.15/72, Bu.11/64, Bu.11/82, Bu.11/83, Iğ.09/56

a.+da Bu.15/21

a.+dan Bu.11/93

a.+dayduĝ Bu.11/83

a.+de Bu.15/18

a.+nan Bu.11/70, Bu.11/84

azerbeycann^{ı}: Azerbaycanlı. -1-

a.+nar Bu.11/85

azerbeyc̱an: *bk. azerbeycan.* -1-

a.+da Bu.11/102

azerbeyjan: *bk. azerbeycan.* -2-

a.+a Bu.11/63

a.+dá Bu.11/63

azerbėyjan: *bk. azerbeycan.* -1-

a.+da Bu.02/113

azerḇeycan: *bk. azerbeycan.* -3-

a.+a Bu.11/70

a.+da Bu.11/102, Bu.11/87

azerí: *bk. ázeri.* -1-

a.+lē Iğ.07/6

azezil: Azılı, gözü bir şeyden yılmayan, cesur, sözü geçen, güçlü. -1-

a. Ha.05/145

azĝun: Azgın; yaramaz (çocuk). -1-

a. An.09/393

azĝunnuĝ: Azgınlık; tartışma, kavga gürültü. -1-

a. An.09/364

azĝur: Azgur, Ahıska’da bir köy. -1-

a.+dan Mu.04/7

azırbaycan: *bk. azerbeycan.* -2-

a.+da Bu.12/126

a.+ın An.09/214

az^{ı}cıġ: *bk. azacıẖ.* -1-

a. Bi.03/53

azíli: Azılı, gözü bir şeyden yılmayan, azgın. -1-

a. Ha.05/150

aziya: *bk. asya.* -2-

a. Iğ.06/152

a.+ya Iğ.06/50

az^{i}ya: *bk. asya.* -2-

a.+ya An.12/9

a.+^{y}a An.12/81

azya: *bk. asya.* -1-

a.+ya Iğ.06/51

ā

ā (1): *bk. ē (1).* -28-

ā. Ağ.01/14, Ağ.04/14, Ağ.04/8, Ağ.08/11, Ağ.17/124, Ağ.17/125, Ağ.17/20, An.01/30, An.05/157, An.05/348, An.09/127, An.09/17, An.09/25, An.10/166, Bi.02/9, Bi.04/39, Bi.04/61, Bu.02/52, Bu.04/55, Bu.06/201, Bu.10/16, Bu.11/13, Bu.11/27, Bu.12/70, Ha.07/17, Mu.03/51, Mu.07/19, Mu.07/5

ā (2): *bk. aha (1).* -5-

ā. Ağ.17/87, An.11/126, Bi.04/4, Bi.04/69, Iğ.05/33

ā (3): *bk. a (3).* -1-

ā. An.09/437

ā (4): Şaşkınlık bildiren bir ünlem. -1-

ā. An.10/168

ā (5): *bk. ya (1).* -1-

ā. Bu.03/51

ā-: *bk. anna-.* -4-

ā.-dın Ma.02/38, Ma.02/42, Ma.02/47

ā.-dı^{n} Ma.02/19

āba: *bk. aba.* -1-

ā. Ağ.08/75

ābė: *bk. abi.* -2-

ā.+m Ağ.04/18

ā.+me Ma.04/49

ābí: *bk. abi.* -1-

ā.+mın Ma.04/155

ābi: *bk. abi.* -13-

ā. Bu.09/170, Ma.04/68

ā.+lerim Ağ.04/15, Ağ.04/9, An.10/158

ā.+m Ma.04/29, Ma.04/5

ā.+mi Ma.04/24, Ma.04/27

ā.+min Ma.04/28

ā.+mnen Ma.04/35

ā.+ni Bu.09/5

ā.+sínın Bu.09/14

ābu: *bk. abu.* -1-

ā.+nu An.03/33

āç-: *bk. aç-.* -1-

ā.-aruẖ Iğ.11/87

āç: *bk. ac.* -1-

ā. Mu.01/168

ād-: *bk. at-.* -1-

yėre ā.-di: Yere atmak; hiçe saymak, önemsememek. Bi.01/96

āded: *bk. edet.* -1-

ā.+dir An.10/119

ādet: *bk. edet.* -3-

ā. An.10/106, An.10/118, Ha.05/114

ā^{ğ}nat-: *bk. annat-.* -1-

ā.-míş An.11/20

āh: Üzüntü ve acıma ifade eden bir ünlem. -1-

ā. An.05/61

āha: *bk. aha (1).* -2-

ā. Iğ.03/32, Iğ.03/19

āhur: *bk. aẖor.* -1-

ā.+da Ha.05/65

āẖayẖay: Onaylama bildiren bir ünlem. -1-

ā. Bu.09/15

āẖısġali: *bk. aẖısĝali.* -1-

ā.+dür Bu.04/32

āl-: *bk. al-.* -4-

ā.-dė Bu.12/78

ā.-di Bu.08/111

temennásíní ā.-ıp: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer

insanları bir tür selamlama şekli. Bu.09/53

ā.-iyėr Bi.01/118

āla-: *bk. ağ̂la-*. -4-

ā.-dılar Ma.05/7

ā.-di An.10/73

ā.-mazdan Bu.03/6

ā.-yıp Ağ.10/42

āli-: *bk. ağ̂la-*. -2-

ā.-yír Ma.06/3

ā.-yör Ma.06/3

āna-: *bk. anna-*. -4-

ā.-dın Bu.04/215, Ha.05/103

ā.-madi Ha.07/15

ā.-maduḫ Ha.07/57

ānad-: *bk. annat-*. -5-

ā.-acan An.11/106

ā.-em Ha.07/30

ā.-ėm Ha.06/16

ā.-iyėrdi Ha.07/2

ā.-iyėrím An.09/18

ānaşdur-: Anlatmak. -2-

ā.-a An.12/73

ā.-amėrim An.12/73

ānı-: *bk. anna-*. -1-

ā.-yın Bu.14/31

āní-: *bk. anna-*. -1-

ā.-yirsın Bu.04/36

āni-: *bk. anna-*. -4-

ā.-yamadi An.11/66

ā.-yėrsin An.12/172, Bu.04/233

ā.-^{y}ėrsin An.12/212

ār: *bk. her*. -1-

ā. Iğ.09/130

ārı: *bk. ağ̂ri*. -4-

ā.+den Ha.08/34

ā.+nın Bi.05/24, Ha.09/1

ā.+ya Bi.05/16

ārí: *bk. ağ̂ri*. -2-

ā.+ya Ağ.15/63

ā.+yá Bi.05/17

āri: *bk. ağ̂ri*. -4-

ā.+den Ha.05/94

ā.+y Ha.05/93

ā.+yá Bi.05/21, Ha.05/92

āř̌ı: *bk. ağ̂ri*. -1-

ā.+nın Bi.05/26

ās: *bk. az*. -1-

ā. Bu.01/22

āşavetevbeten: Haşavetevbeten, dine aykırı görülen bir ihtimalden söz edilirken kullanılan Arapça bir söz. -1-

ā. Mu.06/53

āt: *bk. at*. -2-

ā. Bi.01/111

ā.+i Ma.02/53

āy: *bk. ay (2)*. -3-

ā. An.04/123, Iğ.02/147, Iğ.11/57

āy: Bir ünlem. -1-

ā. Bu.06/204

āyır: *bk. hayır*. -1-

ā. An.10/32

āynı: *bk. ayni*. -2-

ā. Iğ.05/40, Ma.04/136

āyni: *bk. ayni*. -2-

ā. Ağ.05/4, Ha.02/23

bk. ayri. -1-

ā. Bu.04/30

āz (1): *bk. az*. -3-

ā. Bu.05/30

ā. bişem: Az bir şey; biraz. An.04/66, An.04/119

āz (2): *bk. ağız*. -3-

aşdi ā.+ımi: Ağzını açmak; gelinlik eden ve bu yüzden kayınpederi başta olmak üzere evin büyük erkekleriyle konuşmayan kadınların konuşmasını sağlamak. An.10/181

ā.+ına Ağ.18/53

ā.+ıní Ağ.03/5

āzcıẖ: *bk. azacıẖ*. -1-

ā. Mu.01/120

āzcıḳ: *bk. azacıẖ* -1-

ā. An.04/116

a

[a]ōy: Bir ünlem -1-

[a]. Ağ.01/66

á

á (1): *bk. ē (1)*. -17-

á. An.03/3, An.05/272, An.06/18, An.12/209, Bi.04/125, Bi.04/62, Bi.04/74, Bu.03/31, Bu.04/165, Bu.04/39, Bu.08/76, Bu.11/128, Bu.12/116, Bu.12/12, Bu.12/88, Ha.04/13, Iğ.08/42

á (2): *bk. ya(1)*. -12-

á. An.01/135, An.01/37, An.01/43, An.01/70, An.04/78, An.09/279, Bu.01/21, Bu.01/24, Bu.11/129, Bu.14/18, Iğ.10/3, Mu.06/13

á (3): *bk. aha (1)*. -1-

á. Bu.04/20

ábele: *bk. abele*. -2-

á. An.05/461, Bu.12/66

ábėle: *bk. abele*. -2-

á. An.12/91, Iğ.11/88

áböle: *bk. abele*. -1-

á. Bu.13/101

áb[ö]le: *bk. abele*. -1-

á. Bu.14/179

ábu: *bk. abu*. -2-

á. Ağ.08/23

á.+nú Bu.07/3

ábülä: *bk. abele*. -1-

á. Iğ.06/165

áb[ü]le: *bk. abele*. -2-

á. Bu.11/86, Bu.13/97

ádet: *bk. edet*. -2-

á.+imi An.09/452

á.+leri Bu.13/104

áhmed: *bk. ä̋hmet*. -1-

á. An.06/36

áile: *bk. ayle*. -1-

á. An.05/18

álbisa: *bk. elbise*. -1-

á.+si Ha.04/70

ále: *bk. ayle*. -1-

á. An.05/18

áled: Alet. -1-

á.+dúr Bu.02/160

ámedeni: *bk. emedėni*. -1-

á. An.09/384

ámen: *bk. hemen*. -1-

á. Bu.09/32

ám^{i}ç̱a: *bk. emi*. -1-

á.+m Ağ.11/23

áni: *bk. yani*. -2-

á. Bu.14/201, Bu.15/24

áō: Üzüntü ifade eden bir ünlem. -1-

á. An.05/16

ártuẖ: *bk. artıḫ*. -1-

á. Ha.03/12

ásger: Asgari, en az. -1-

á. Bu.08/1

áv: *bk. ev*. -1-

á.+e Bu.13/180

áy: *bk. ay (2)*. -1-

á. Ağ.01/45

áyaĝ: *bk. ayaḫ*. -1-

elim á.+ım saudi: Eli ayağı soğumak; canı sıkılmak, üzülmek. Bu.13/62

áylá: *bk. ayle*. -1-

á. Bu.12/112

áyle: *bk. ayle*. -2-

á. Iğ.06/107

á.+den Iğ.06/145

áyluẖ: Aylık. *Diğer varyantları için bk. aylıḫ, ayluĝ̇*. -2-

á. Bu.12/129, Bu.12/41

ázab: *bk. azeb*. -1-

á. çegduẖ: Azap çekmek; eziyet çekmek, zahmet ve sıkıntıya uğramak. Bu.08/55

ázerbaycan: *bk. azerbeycan*. -1-

á.+á Bu.12/126

ázerbeycan: *bk. azerbeycan*. -1-

á.+a Bu.02/118

ázerḇeycan: *bk. azerbeycan*. -1-

á.+n^{ı}lar Bu.11/88

ázeri: Azeri. *Diğer varyantları için bk. azerí, eceri*. -1-

á.+ler Bi.01/151

ā́

ā́: *bk. ē (1)*. -24-

ā́. An.09/137, An.09/199, An.09/419, An.09/430, Bi.04/39, Bi.04/86, Bu.04/118, Bu.04/12,

Bu.04/124, Bu.04/158, Bu.04/173, Bu.04/175, Bu.08/51, Bu.09/29, Bu.10/4, Bu.12/101, Bu.12/129, Bu.12/158, Bu.12/83, Bu.12/95, Iğ.06/21, Iğ.06/46, Iğ.06/85, Mu.05/19

å

å: *bk. o*. -1-

å.+nda An.09/210

åhō: “Olan olmuş” anlamında bir ünlem. -1-

å. Bu.04/35

åḫd: *bk. vaḫıd*. -1-

å.+i Iğ.02/26

åḫşȧm: *bk. aḫşam*. -1-

å.+a Mu.06/5

åntėn: Anten. -1-

å. An.09/324

ä

ä (1): *bk. ē (1)*. -9-

ä. Ağ.01/3, Bu.04/60, Bu.11/70, Bu.12/2, Bu.12/5, Iğ.06/158, Iğ.06/159, Iğ.06/162, Iğ.06/32

ä (2): *bk. he*. -1-

ä. An.04/89

ä (3): *bk. ya(1)*. -2-

ä. Ha.07/58, Iğ.06/99

äbele: *bk. abele*. -2-

ä. An.05/165, An.05/207

äbėlá: *bk. abele*. -1-

ä. Iğ.06/24

äbėle: *bk. abele*. -1-

ä. Iğ.05/58

äbíle: *bk. abele*. -1-

ä. Bu.02/29

äbile: *bk. abele*. -2-

ä. Ağ.17/18, Bu.11/10

äbüle: *bk. abele*. -2-

ä. Bu.02/66, Iğ.06/159

äb^{ü}**le**: *bk. abele*. -2-

ä. Bu.11/52, Bu.14/184

äḇele: *bk. abele*. -1-

ä. An.05/286

äḇöle: *bk. abele*. -1-

ä. Bu.08/76

äcele: *bk. ecele*. -1-

ä.+n An.04/76

äd: *bk. et*. -1-

ä. Bu.12/71

ädet: *bk. edet*. -1-

ä.+imizi An.09/27

ädıref: *bk. edref*. -1-

ä.+ımíz Iğ.05/60

äd^{i}**reF**: *bk. edref*. -1-

ä.+ine Bu.08/77

ädı̊gönli: Adıgönlü. -1-

ä.+yim Iğ.12/11

ädmeg: *bk. etmeg*. -3-

ä. Ağ.16/123, Ağ.16/124, Mu.06/17

ädmeğ: *bk. etmeg*. -2-

ä.+i Ağ.16/134, Bu.13/100

ädmeh: *bk. etmeg*. -1-

ä. Mu.06/8

ädmeh́: *bk. etmeg*. -2-

ä. Iğ.11/75, Iğ.11/76

ädmek: *bk. etmeg*. -1-

ä. Mu.06/16

äf: *bk. ev*. -3-

ä. An.09/339, Iğ.06/91, Mu.06/14

äfennıme söyliyėm: Efendime söyleyeyim, bir cümle başı edatı. -1-

ä.+me Ma.02/52

äfiyet: Afiyet. -1-

ä.+inen Ha.06/29

äg-: Ekmek, toprağa tohum atmak. *Diğer varyantları için bk. äh́-, äk-*. -2-

ä.-duĝ Iğ.06/63

ä.-dū bişdūẖ Iğ.06/166

äger: *bk. eger*. -9-

ä. An.05/167, An.09/133, Bu.09/22, Bu.09/29, Bu.09/55, Bu.09/76, Iğ.03/7, Iğ.05/41, Iğ.06/14

ägil-: Eğilmek. *Diğer varyantı için bk. äğil-*. -1-

ä.-íb Bu.09/127

ägled-: *bk. egled-*. -3-

ä.-di Bu.14/58

ä.-diler Iğ.08/5

ä.-iyėr Iğ.06/108

äglet-: *bk. egled-*. -1-

ä.-mēdi Iğ.11/41

ägri: *bk. äğri*. 2-

ä. Bu.04/208, Iğ.09/136

ägsüġ: *bk. esgük*. -1-

ä. Mu.06/101

ägşid-: *bk. äşgid-*. -1-

ä.-iyiruẖ Iğ.01/10

äğer: *bk. eger*. -5-

ä. Bu.02/116, Bu.02/123, Bu.11/125, Bu.11/56, Bu.14/204

äğil-: *bk. äğil-*. -1-

ä.-íb Bi.01/107

äğläd-: *bk. egled-*. -1-

ä.-di Iğ.08/9

äğlet-: *bk. egled-*. -1-

ä.-mediler Ha.08/47

äğri: Eğri. *Diğer varyantı için bk. ägri*. -7-

ä. Iğ.09/136, Iğ.09/137, Iğ.09/138, Iğ.09/188

ä.+dür Iğ.09/136

ählince: (Kendi) yakınları ile birlikte. -1-

ä. An.01/43

ähliyet: Ehliyet. *Diğer varyantları için bk. äʰliyät, äliyät, äliyät*. -1-

ä.+i An.09/298

ähmed: *bk. ähmet*. -2-

ä. Bu.12/69

ä.+imiş Ağ.17/81

ähmet: Ahmet, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. ahmed, áhmed, ä́hmed, ämed, ehmed*. -2-

ä. Ağ.01/65, An.06/42

ä^{h}liyät: *bk. ä́hliyet*. -1-

ä.+ím An.09/298

äh́-: *bk. äg-*. -2-

ä.-duẖ Bu.12/97

ä.-me^{y}e Bu.12/76

äk-: *bk. äg-*. -2-

ä.-en Iğ.09/163

ä.-iyėrsin Bu.03/74

äkä: *bk. eke*. -1-

ä.+ydi Bu.02/66

äkil-: *bk. ekil-*. -3-

ä.-iyėr An.05/47, Bu.12/58

ä.-mez An.12/119

äkin: Tahılın tarlaya atıldığı andan harman oluncaya kadar aldığı durum. -8-

ä. Iğ.09/122, Iğ.09/123

ä.+i An.05/354, An.05/358, Iğ.09/120

ä.+in Bu.04/125

ä.+iz An.05/362

ä.+^{i} Iğ.09/123

äkmeg: *bk. egmeg*. -2-

ä. Mu.04/29

äkşi-: *bk. eşgi-*. -1-

ä.-^{y}ir Iğ.01/8

äl: El. -37-

ä. An.12/162, Bi.01/73, Bi.01/78, Bu.09/149, Iğ.06/153, Ma.03/77, Ma.03/80

ä.+de Ha.06/45

ä.+den Ha.01/54

ä.+en Iğ.06/96

ä.+ıná^{n} Bu.09/39

ä.+ímizdeki Ağ.13/16

ä.+índe An.12/236, Iğ.06/129

ä.+íne Bu.09/53

ä.+íni An.12/193, Bu.09/122

ä.+i Ağ.06/150, Ağ.14/3

ä.+im üsdündedü^{r}: Eli üstünde olmak, himayesi altında olmak. Bu.04/205

ä.+ime Ma.04/184

ä.+imizde Bu.08/62

ä.+imize Iğ.09/17

ä.+in Bu.05/11, Bu.10/7

ä.+iná Ha.04/117

ä.+inán An.04/117

ä.+inden An.12/218

ä.+ine Bu.09/118

ä.+ini An.01/175, An.12/224

ä.+^{i}nen Ma.03/110, Mu.01/102

ä.+lerín Iğ.11/90

ä.+leri An.05/179

ä.+ne Bu.09/37

ä.+ni Bi.01/107

äle-: *bk. ele-*. -1-

ä.-rdıẖ Mu.01/20

älem: *bk. elem*. -1-

ne ki ä.+e oni de bize: El aleme ne olursa bizim başımıza da o gelecektir. Bir atasözü. Bu.04/55

älif: Elif, kişi adı. -1-

ä. Ağ.01/65

äliş: El işi. -1-

ä.+leri Iğ.03/26

äliyät: *bk. ähliyet*. -1-

ä.+ıni An.09/298

äliyät: *bk. ähliyet*. -1-

ä.+ín An.09/314

älli: Elli, 50. *Diğer varyantları için bk. alli,ällī, eli, elli, ʰelli.* -50-

ä. An.02/45, An.04/41, An.04/42, An.04/54, An.05/97, An.06/26, An.06/73, An.09/134, An.09/148, An.09/162, An.09/189, An.09/257, An.09/344, An.09/355, An.09/363, An.09/88, An.10/82, An.11/77, Bi.01/18, Bi.01/19, Bi.04/21, Bu.04/150, Bu.04/197, Bu.04/22, Bu.11/15, Bu.11/17, Bu.12/101, Bu.12/79, Bu.12/87, Bu.14/5, Ha.07/58, Iğ.02/71, Iğ.06/10, Iğ.06/142, Iğ.06/35, Iğ.06/43, Iğ.09/201, Iğ.12/3

ä.+den An.09/148

ä.+dür Bu.03/15

ä.+si An.09/85, Bu.03/15

ä.+ya An.09/148

ällinci: Ellinci. *Diğer varyantı için bk. hellinci*. -3-

ä. Bu.04/218, Bu.04/219, Bu.12/75

ällişer: Ellişer. -1-

ä. An.06/28

ällī: *bk. älli*. -2-

ä. An.02/44, An.02/45

älma: *bk. alma*. -1-

ä. Bi.01/50

äm-: Emmek. *Diğer varyantı için bk. em-*. -1-

ä.-iʸėr An.05/396

ämäkli: *bk. ämekli*. -1-

ä.+lerımis Iğ.05/31

ämce: *bk. emi*. -1-

ä.+min Bu.04/106

ämed: *bk. ähmet*. -1-

ä.+inán Bu.11/109

ämeg: *bk. etmeg*. -1-

ä.+i Bi.01/96

ämeğ: *bk. emek*. -2-

ä.+imizi An.05/152, Bi.01/80

ämeh́li: *bk. ämekli*. -1-

ä. zanduḫdan: Emekli Sandığı, bir sosyal güvenlik kurumu. Iğ.06/157

ämekli: Emekli. *Diğer varyantları için bk. ämäkli, ämeh́li, emekli.* -4-

ä. Bi.01/79, Bu.12/122, Iğ.06/44, Iğ.06/55

ämellen-: Emellenmek, nasiplenmek. -1-

ä.-iyėrduĝ An.05/37

ämi: *bk. emi*. -7-

ä. An.11/46

ä.+lerím An.02/39

ä.+m An.02/40, An.06/74

ä.+mın Bu.11/63

ä.+mi̊n Bu.11/63

ä.+mi An.06/74

ämica: *bk. emi*. -1-

ä.+m An.09/94

ämice: *bk. emi*. -1-

ä.+m Ağ.16/81

ämiça: *bk. emi*. -1-

ä. Mu.03/27

ämiçe: *bk. emi*. -1-

ä.+m Mu.03/25

ämir: Emir. *Diğer varyantları için bk. ämi̊r, ämr, emír, emir, em*[i]*r, emr, evr*. -3-

ä. An.05/14, Bu.02/27, Bu.04/23

äm[i]: *bk. emi*. -1-

ä.+m An.06/74

ämi̊r: *bk. ämir*. -1-

ä. Iğ.06/124

ämmeg: *bk. emek*. -1-

ä.+i Bi.01/96

ämr: *bk. ämir*. -1-

ä.+iynän Iğ.06/5

ämzüklí: Emzikli, çocuğunu emziren. -1-

ä. Bu.09/91

än: *bk. en (1)*. -11-

ä. Ağ.01/66, Ağ.17/124, Ağ.17/75, An.01/27, Bi.04/92, Bu.02/141, Bu.02/32, Bu.02/55, Bu.02/8, Bu.12/105

äní: *bk. yani*. -1-

ä. Ağ.15/21

änvár: Enver, kişi adı. -1-

ä.+inen Bu.02/115

äp: *bk. heb*. -1-

ä. An.05/80

äri-: Erimek. *Diğer varyantları için bk. äri̊-, eri-, erü-*. -2-

ä.-miyėr Bi.01/36

ä.-yīr Mu.01/142

ärid-: Eritmek. *Diğer varyantları için bk. ärüd-, erít-, erid-, erit-*. -4-

ä.-ib Mu.01/133

ä.-iyėler Ha.07/33

ä.-iyėrsin Ha.07/35

ärin-: Erinmek, üşenmek. *Diğer varyantı için bk. erín-*. -2-

ä.-me Ha.07/44

ä.-mezden Ha.07/44

äri̊-: *bk. äri-*. -1-

ä.-rdi An.05/359

ärkeg: *bk. erkeg*. -1-

ä. An.10/158

ärkėg: *bk. erkeg*. -1-

ä.+lerá An.10/163

ärkėġ: *bk. erkeg*. -1-

ä. An.10/158

ärüd-: *bk. ärid-*. -3-

ä.-duḫdan An.05/412

ä.-ürsün An.05/410

ärüğ: Kayısı. -1-

ä.+idi An.05/61

ärüşúğ: *bk. ärüşük*. -1-

ä. märüşükden: Erişik merişik; cin, peri ya da buna benzer varlıklar. Iğ.11/76

ärüşük: Cin, peri ya da buna benzer varlıklar. *Diğer varyantı için bk. ärüşúğ.* -1-

ä. Iğ.11/77

ärzum: *bk. erzurum*. -1-

ä.+dan An.12/69

äsgär: *bk. esger*. -1-

ä. Bu.04/24

äsgel: *bk. esger*. -7-

ä.+ler Bi.01/15, Bu.12/11, Ha.02/30

ä.+leri Mu.03/9

ä.+ler[i] Bu.12/29

ä.+le[r] Bu.12/11

äsger: *bk. esger*. -40-

ä. An.09/250, An.09/253, An.09/289, An.09/299, An.09/306, An.09/307, An.09/312, An.09/316, An.12/90, Bi.01/15, Bu.02/126, Bu.04/105, Bu.04/107, Bu.04/24, Bu.04/27, Bu.04/28, Bu.04/35, Bu.12/16, Bu.12/5, Bu.14/18, Iğ.02/126, Iğ.02/31, Iğ.06/76, Iğ.06/93

ä.+de An.06/22

ä.+den Bi.03/49

ä.+deydi Mu.01/57

ä.+e An.02/56, Bu.02/97, Bu.08/36, Iğ.03/36

ä.+ē Bu.12/3

ä.+i An.09/294, Bu.11/75, Iğ.06/77, Iğ.06/79

ä.+ini Bu.02/123

äsgeri: *bk. esgeri*. -1-

ä. Bu.02/77

äsgeriya: *bk. esgeriya*. -1-

ä.+z Ha.07/19

äsgerluğ: *bk. esgerluḫ*. -1-

ä.+a Bu.11/6

äsgerluĝ: *bk. esgerluḫ*. -3-

ä. eddúriyėrd[i]ler: Askerlik ettirmek, askerlik yaptırmak. An.05/96

ä.+i Bu.10/5

ä.+umu An.09/300

äsgerluḫ: *bk. esgerluḫ*. -1-

ä. Bu.04/59

äsgí: *bk. äsgi*. -1-

ä.+leri Mu.01/97

äsgi: Eski. *Diğer varyantları için bk. äsgí, äsgī, äsği, esgi.* -21-

ä. An.12/140, An.12/49, Bu.02/29, Bu.04/57, Ha.05/154, Mu.01/37, Mu.04/33, Mu.04/34, Mu.05/20

ä.+den Ağ.16/78, An.01/149, An.01/57, Bu.09/171, Ha.04/36, Ha.04/41, Ha.04/47, Iğ.12/13, Mu.01/41

ä.+dē Ma.03/69

ä.+leri An.05/152

ä. mesgi Bu.11/79

äsgişe^{h}ir: Eskişehir. *Diğer varyantı için bk. esgişeir.* -1-

ä.+i mesgişe^{h}ir Bu.14/63

äsgī: *bk. äsgi*. -1-

ä. An.05/143

äsği: *bk. äsgi*. -1-

ä.+den Bu.11/63

äsiman: Kişi adı. -2-

ä. Bu.04/234

ä.+dur Bu.04/234

äsir: *bk. esir*. -1-

ä. ėddi: Esir etmek; köle etmek. An.05/50

äsker: *bk. esger*. -1-

ä.+e Bu.08/34

äsl: Asıl. -2-

ä.+i Bu.04/233, Bu.04/234

ässiman: Esiman; Osman, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. ässimån.* -1-

ä. Bu.04/233

ässimån: *bk. ässiman.* -1-

ä.+dur Bu.04/233

äşgi-: *bk. eşgi-*. -2-

ä.-ir Bi.01/30

ä.-míş Bi.01/33

äşgi: Ekşi. *Diğer varyantları için bk. äşği, eşgi.* -5-

ä. Bu.05/16, Bu.05/18, Bu.05/29, Bu.05/30

äşgid-: Ekşitmek. *Diğer varyantı için bk. äşgid-*. -1-

ä.-duĝ Iğ.01/10

äşgili: Ekşili. -1-

ä. Bi.04/69

äşği: *bk. äşgi*. -1-

ä. Bu.05/18

äş^{i}-: *bk. eş-*. -1-

ä.-diler Iğ.02/182

ät: *bk. et*. -6-

ä. An.04/31, An.04/32, Iğ.01/4

ä.+íni Ha.06/26

ä.+i Bi.04/23

ä.+iní Iğ.01/1

äte: *bk. etek*. -1-

ä.+inde An.12/50

ätli: Etli. -3-

ä. An.04/50, Iğ.01/16, Iğ.01/23

ätluĝ: Et olarak kullanılmak üzere. -1-

ä. An.09/402

ätme: *bk. etmeg*. -1-

ä.+em̊iz Mu.06/16

ätmeg: *bk. etmeg*. -4-

ä. An.12/89, Bi.01/28

aci ä.: Acı ekmek; cenazesi olan kimseye yakınları tarafından getirilen yiyecekler. An.04/44

ä.+e Mu.06/10

ätmeğ: *bk. etmeg*. -12-

ä. An.05/327, Bu.14/175

ä.+i An.05/329, An.05/387, An.06/22, Bu.13/190

ä.+imizí Bu.08/57

ä.+in An.05/387

ä.+ini An.05/381

ä.+ümizi Ağ.16/86

ätmeĝ: *bk. etmeg*. -1-

ä. Bu.08/102

ätmeh: *bk. etmeg*. -1-

ä. Mu.06/10

ätmeh́: *bk. etmeg*. -1-

ä. Bu.08/58

ätmek: *bk. etmeg*. -1-

ä. Mu.06/17

ätsiz: Etsiz. -1-

ä. An.04/30

äv: *bk. ev*. -130-

ä. An.05/58, An.07/61, An.09/422, Bi.01/78, Bu.04/103, Bu.08/76, Bu.08/97, Bu.11/11, Bu.11/87, Bu.12/104, Bu.13/96, Bu.14/169, Bu.14/184, Ha.02/11, Ha.05/69, Iğ.06/54, Iğ.06/9, Iğ.09/137, Iğ.09/201, Iğ.09/216, Iğ.11/42, Ma.03/45, Ma.04/3, Mu.04/31, Mu.06/12, Mu.06/19, Mu.06/28, Mu.06/45, Mu.06/98, Mu.07/14

ä. alıci: Ev alıcı; misafir. Bi.01/46

ä. barḫ Bu.04/212, Mu.06/27

ä.+de Ağ.06/154, An.04/15, An.04/7, Bu.03/17, Bu.08/78, Bu.09/134, Ha.04/124, Ha.05/138, Ha.06/1, Iğ.05/54, Iğ.06/79, Iğ.08/6, Iğ.11/69, Mu.01/44, Mu.06/103

ä.+den Ağ.13/5, Bu.09/169, Iğ.06/78

ä.+e An.01/46, Bi.01/106, Bi.01/97, Ha.04/61, Ha.06/11, Ha.06/2, Iğ.06/23, Iğ.11/42, Mu.01/184

ä.+ınde Bu.12/17, Bu.12/18

ä.+ıne Bu.09/103, Bu.09/16, Ha.01/61

ä.+ıni Bu.09/120

ä.+í Bu.12/116, Iğ.05/24, Iğ.09/205

ä.+ímızdo Bu.09/58

ä.+ími Bu.09/110

ä.+ímizín Iğ.06/84

ä.+ími̊z Iğ.06/99

ä.+índen Mu.01/184

ä.+íne Bi.01/130

ä.+i An.01/226, An.05/149, An.05/150, An.09/463, Bu.05/14, Bu.09/123, Iğ.06/126, Mu.01/26

ä.+i barḫi Ağ.07/115

ä.+im Bu.05/14

ä.+in An.05/41, Bu.02/35, Bu.04/169, Bu.05/17

ä.+inde Ağ.13/68, Bu.08/47, Iğ.12/14

ä.+inden Iğ.06/78

ä.+ine Bu.08/100, Bu.13/212

ä.+ini Iğ.02/109

ä.+i^{n}de An.05/375

ä.+^{i} Bu.02/34, Iğ.09/214

ä.+i̊mi̊ Mu.03/43

ä.+läri Iğ.05/23

ä.+ler An.05/11, Bu.02/27, Bu.11/15, Bu.11/77, Iğ.02/73, Iğ.06/58

ä.+lerá Ma.03/88

ä.+lerde An.01/203, Bu.08/80

ä.+lerden Iğ.02/122

ä.+lerdo Bu.04/169

ä.+lere Iğ.02/71

ä.+lerınde Ha.05/129

ä.+lerıní barḫlarıni Ağ.07/19

ä.+leri An.12/173, An.12/178, Iğ.06/124

ä.+lerinde Bu.11/11

ä.+lerine An.12/18

ä.+lerize Bu.04/23

ä.+ler^{i}ne An.05/72

ä.+leye Bu.12/13

äväl: *bk. evel*. -1-

ä.+den Ağ.13/64

äved: *bk. evet*. -1-

ä. Ağ.13/37

ävel: *bk. evel*. -5-

ä. An.09/343

ä.+den Ağ.16/88, Bi.01/19, Iğ.06/2

ä.+gi An.09/189

äver-: *bk. ever-*. -1-

ä.-ib Bu.11/99

ävet: *bk. evet*. -2-

ä. Ağ.15/17, Ağ.15/45

ävle: Öğle, sabah ile akşam arasındaki vakit. *Diğer varyantları için bk. evle, ėvlä*. -2-

ä. Bu.14/101

ä.+sini Ha.06/2

ävlelük: Öğle yemeği. *Diğer varyantı için bk. ėvlelúg*. -1-

ä. Iğ.11/51

ävlen-: *bk. evlen-*. -7-

ä.-dım Ha.08/29

ä.-di Bi.01/82

ä.-ecağ̂ım An.05/330

ä.-ene Ha.05/125

ä.-maḫ Ağ.17/93, Mu.01/52

ä.-memiş Bu.09/54

ävli: *bk. evli*. -3-

ä. Ağ.17/91, Bu.04/212

ä. barḫli Ha.08/80

ävlilik: Evlilik. -1-

ä. Ağ.13/33

ävreng: *bk. hävrenk.* -1-

ä. Ha.01/55

äv^{ü}le: *bk. abele.* -1-

ä. Bu.02/9

äyle: *bk. ayle.* -5-

ä. Iğ.06/107, Iğ.06/43

ä.+den Iğ.05/45

ä.+sıni Iğ.05/45

ä.+y^{i}nen Bu.13/21

äylė-: *bk. eyle-.* -1-

ä.-ruḫ An.12/106

ä^{y}ile: *bk. ayle.* -1-

ä.+^{y}i Iğ.06/147

äz-: *bk. ez-.* -4-

ä.-dile An.05/277

ä.-eller Ha.04/146

ä.-ellēr Ha.03/13

ä.-iyírsin Iğ.04/44

äzeb: *bk. azeb.* -1-

ä. uḫubetler: Azap ukubet, zahmet ve sıkıntı. An.05/16

äzen: *bk. ezen.* -1-

başımda ä. oḫí: Başında ezan okumak. Bir deyim. Mu.06/72

äzerbeyc̱an: *bk. azerbeycan.* -1-

ä. Bu.04/242

äzerbeyjan: *bk. azerbeycan.* -1-

ä.+a Bu.04/237

äzgel: *bk. esger.* -1-

ä.+leri Bu.02/101

äzırîm: *bk. erzurum.* -1-

ä.+nen Iğ.05/15

äziyet: *bk. äz^{i}yet.* -2-

ä. gő́rduĝumuzun: Eziyet görmek, eziyet çekmek. Bu.12/45

ä.+inen Ağ.11/1

äz^{i}yet: Eziyet. *Diğer varyantları için bk. äziyet, ezíyet, eziyed.* -3-

ä. An.09/196, Bu.12/21, Iğ.06/148

äzme: Ezme. -1-

ä. Iğ.04/37

äzurum: *bk. erzurum.* -2-

ä. Iğ.05/5

ä.+a Iğ.05/7

äz^{u}rum: *bk. erzurum.* -1-

ä.+dan Ha.08/65

ǟ

ǟ: *bk. ē (1).* -5-

ǟ. Ağ.10/45, Bi.03/9, Iğ.06/158, Iğ.06/176, Iğ.06/32

ǟf: *bk. ev.* -1-

ǟ. Iğ.06/91

ǟĝ: *bk. ayaḫ.* -1-

ǟ.+ında An.06/47

b

ba-: *bk. baḫ-.* -8-

b. Bu.14/114, Bu.14/184, Bu.14/2, Bu.14/7, Bu.15/17, Iğ.09/204, Mu.01/23

b.-a An.11/103

ba: *(Yanlış telaffuz)* "Şal" kelimesi ile birlikte bir ikileme içinde kullanılmıştır. -1-

şa b.: Şal mal, şal ve benzeri şeyler. Bu.06/229

baa: *bk. baba*. -3-

b.+m Ma.05/2

b.+mgil Ma.05/1

b.+mi̊^{n} Ağ.06/18

baaddin: Bahattin, kişi adı. -1-

b. Bi.02/5

baar-: *bk. bağ̂ır-*. -1-

b.-ır An.10/27

baba: Baba. *Diğer varyantları için bk. baa, babā, bab̠a, bab̠ȧ, ba^{b}a, bava, ba^{v}a, bȧba, bå̇ba, bå̇^{v}a, bä̇bä, b̠ab̠a, b̠ava, vava*. -397-

b. Ağ.04/6, Ağ.06/150, Ağ.09/19, Ağ.14/34, Ağ.16/111, Ağ.16/112, Ağ.17/128, Ağ.17/97, An.08/16, An.10/123, An.10/173, An.10/62, An.11/128, An.12/78, Bi.01/96, Bu.02/118, Bu.02/128, Bu.05/2, Bu.13/206, Bu.14/145, Bu.14/158, Bu.14/162, Ha.02/15, Ha.02/16, Ha.05/70, Iğ.03/25, Iğ.05/35, Iğ.09/203, Ma.05/6, Mu.03/114, Mu.03/95

ata b.: Kişinin geçmişte yaşamış olan büyükleri. Iğ.08/41

b.+dan Ha.01/44

ata b.+lardan: Ata baba, kişinin geçmişte yaşamış olan büyükleri. An.09/86

b.+ları Ağ.17/127

b.+larımız Ağ.07/2, An.12/44

b.+larına Mu.06/94

b.+lar^{ı}mız Ağ.06/6

b.+larí An.12/68

b.+lāna Iğ.11/20

b.+m Ağ.01/60, Ağ.02/19, Ağ.04/12, Ağ.04/22, Ağ.04/8, Ağ.06/14, Ağ.06/146, Ağ.06/149, Ağ.06/15, Ağ.06/154, Ağ.06/16, Ağ.06/26, Ağ.06/29, Ağ.06/30, Ağ.06/7, Ağ.08/2, Ağ.08/38, Ağ.08/40, Ağ.08/9, Ağ.09/47, Ağ.10/122, Ağ.11/6, Ağ.13/24, Ağ.16/111, Ağ.16/16, Ağ.16/19, Ağ.16/22, Ağ.16/23, Ağ.16/26, Ağ.16/31, Ağ.16/7, Ağ.17/77, Ağ.17/95, An.05/239, An.05/241, An.05/252, An.05/259, An.05/262, An.05/269, An.05/290, An.05/295, An.05/8, An.05/9, An.07/63, An.07/94, An.09/89, An.09/94, An.10/61, An.10/63, An.10/66, An.10/75,

An.11/11, An.11/124, An.11/13, An.11/74, An.12/133, An.12/134, An.12/136, An.12/141, An.12/142, An.12/179, An.12/19, An.12/50, An.12/52, An.12/56, An.12/57, An.12/61, An.12/62, An.12/69, An.12/70, An.12/73, An.12/77, An.12/79, An.12/84, An.12/85, Bi.01/95, Bi.05/5, Bu.02/16, Bu.04/111, Bu.04/50, Bu.06/45, Bu.07/10, Bu.08/34, Bu.09/178, Bu.11/4, Bu.12/10, Bu.12/157, Bu.12/18, Bu.12/3, Bu.12/70, Bu.12/72, Bu.13/157, Bu.13/158, Bu.13/159, Bu.13/160, Bu.13/8, Bu.15/1, Ha.02/25, Ha.02/26, Ha.02/41, Ha.04/12, Ha.05/10, Ha.05/11, Ha.05/138, Ha.05/15, Ha.05/38, Ha.05/39, Ha.05/41, Ha.05/58, Ha.05/59, Ha.05/66, Ha.08/10, Ha.08/28, Ha.08/35, Ha.08/41, Ha.08/56, Ha.08/59, Ha.08/77, Ha.08/8, Iğ.02/148, Iğ.05/38, Iğ.08/7, Iğ.09/204, Iğ.09/206, Iğ.09/208, Iğ.09/6, Iğ.09/7, Iğ.11/42, Ma.03/12, Ma.04/145, Ma.04/16, Ma.05/1, Ma.05/20, Ma.05/3, Mu.02/14, Mu.02/7, Mu.03/38, Mu.03/45, Mu.03/46, Mu.03/7, Mu.04/10, Mu.04/24, Mu.04/26, Mu.04/27, Mu.04/29, Mu.04/35, Mu.04/44, Mu.04/46, Mu.04/48, Mu.05/14, Mu.05/15, Mu.05/24, Mu.05/36, Mu.05/42, Mu.06/10, Mu.06/15, Mu.06/8, Mu.07/16, Mu.07/18, Mu.07/19

b.+ma Ağ.09/19, Ağ.11/30, An.12/139, An.12/57, Bu.03/13, Ha.02/15, Ha.05/47, Iğ.09/205, Iğ.09/212, Iğ.09/214, Iğ.09/216, Ma.04/21, Ma.05/6, Mu.04/29, Mu.04/30, Mu.04/31, Mu.04/32, Mu.04/51, Mu.05/31, Mu.06/42

b.+mȧ Ma.04/35

b.+mdur An.12/71

b.+mė Bu.08/36

b.+mgílde Ha.08/48

b.+mgil Ağ.02/1, Ağ.09/33, Ha.04/12, Ha.08/39, Mu.02/5

b.+mgilden Ağ.07/93

b.+mgilın Ha.04/8

b.+mgilín Mu.05/23

b.+mgilin Ha.04/17

b.+mgiller Ağ.07/10, Ha.04/6

b.+mğilinidī Iğ.09/215

b.+mı Ağ.03/1, Mu.04/10, Mu.05/39

b.+mın Ağ.04/6, Ağ.06/146, Ağ.06/26, Ağ.10/43, Ağ.14/40, Ağ.16/29, Ağ.16/36, An.02/41, An.06/74, An.07/87, An.12/68, Bu.04/109, Bu.04/68, Bu.06/69, Bu.13/46, Bu.15/2, Ha.02/1, Ha.02/11,

Ha.05/137, Ma.04/2, Ma.04/51, Ma.05/4, Mu.04/17, Mu.04/2, Mu.05/21, Mu.07/1, Mu.07/19

b.+mı^{n} Ağ.06/16, Iğ.09/217

b.+mıs Ağ.17/130, An.12/27

b.+mısdan Bu.04/67

b.+mız An.01/157, An.12/4, Bi.01/3, Mu.03/49

b.+mıza Bi.04/16, Iğ.07/13

b.+mızın Bu.04/67

b.+m^{ı}n Bu.08/33

b.+mí Ağ.16/9

b.+mízgile Ağ.07/39

b.+mi̊n Bu.04/234

b.+mi̊^{n} Ağ.16/97, Iğ.09/217, Mu.04/18, Mu.05/29

b.+mi̊s Iğ.06/116

b.+mi Ağ.08/35, Ağ.16/37, Iğ.05/39, Iğ.05/40, Mu.06/9

b.+midi Ağ.14/37

b.+mine Ha.05/118

b.+minen An.07/85, An.09/94, Iğ.09/9

b.+mine^{n} An.10/180

b.+m^{i} Ağ.03/8

b.+mi̊ Mu.04/13, Mu.04/23

b.+mlar Mu.07/10, Mu.07/4

b.+mnan Ağ.07/72

b.+m^{n} An.05/250, Ha.08/36

b.+msın Iğ.09/154

b.+mun An.12/135, Mu.06/19

b.+muzí Iğ.06/116

b.+mú Ağ.16/96, Ha.05/146

b.+n An.12/74, Bi.01/143, Bu.04/257, Bu.04/258, Ha.05/38, Mu.06/49

b.+nın Iğ.03/12

b.+s Ağ.10/31

b.+sė Bu.09/174

b.+sı Ağ.10/130, An.10/14, Bu.14/153

b.+sına Ağ.13/89, Ha.05/120, Iğ.02/54

b.+sında Bu.14/154

b.+sının Ağ.10/30, An.11/62, Bu.14/152

b.+sıní Iğ.05/33

b.+sıni Bu.12/81

b.+sınn Iğ.09/198

b.+sınne Bi.04/73

b.+sı^{n}ın Bu.04/67

b.+sı^{y}na Ha.05/140

b.+sız Ağ.16/110

b.+sí Bi.03/71, Ha.08/36

b.+si Ağ.06/26, Ağ.07/24, Ağ.07/75, Ağ.10/30, Ağ.16/151, An.12/216, Bi.04/78, Bu.03/33, Bu.04/110, Bu.04/68, Bu.12/55, Bu.14/150, Iğ.03/12, Iğ.09/72, Mu.06/122

b.+sī Bu.13/46

b.+ya An.10/173, An.10/174, Iğ.02/11

b.+ydi Ağ.14/34, Ağ.17/130

b.+y^{ı} Bu.05/2, Iğ.09/1

b.+z An.12/72

babaanne: Babaanne. *Diğer varyantı için bk. babannė*. -4-

b.+m Ağ.03/1, Ağ.03/13, Ağ.03/17

b.+mis Ağ.03/11

babali: Babalı, babası olan. -1-

b. Bu.13/198

babaluĝ: *bk. babaluḫ*. -2-

b.+a Ağ.16/109

b.+uma Ağ.16/112

babaluḫ: Babalık, üvey baba. *Diğer varyantı için bk. babaluĝ*.-1-

b. Ağ.17/129

babannė: *bk. babaanne*. -1-

b.+m Ağ.03/14

babayigid: Babayiğit. *Diğer varyantları için bk. babayiid, baba^{y}igid*. -1-

b. Ha.05/41

babayiid: *bk. babayigid*. -2-

b. Ağ.07/104, Ağ.07/71

baba^{y}igid: *bk. babayigid*. -1-

b. Ha.05/16

babā: *bk. baba*. 3-

b. Bu.04/55

b.+^{ı}n Bu.14/222

b.+z Bu.07/9

baḇa: *bk. baba*. -35-

b. Bu.12/136, Bu.14/147

b.+lara An.01/50

b.+larnın An.11/59

b.+m Ağ.04/11, Ağ.09/36, Ağ.09/49, Ağ.10/16, Ağ.11/22, Ağ.11/5, Ağ.11/7, Ağ.17/62, Ağ.17/66, An.11/24, An.11/26, An.12/77, Bi.05/6, Bu.12/102, Bu.12/110, Bu.12/2, Bu.12/81

b.+mın Ağ.04/7, Ağ.10/30, Ağ.10/31, Ağ.10/46, Ağ.11/35, Iğ.09/219

b.+mız An.09/89

b.+mi Ağ.17/110

b.+mus An.02/20

b.+mú Ha.05/10

b.+nın Ağ.11/32

b.+sın^{ı}n Bu.11/115

b.+si Ağ.10/46

baḇȧ: *bk. baba*. -1-

b.+m Ağ.17/106

ba^{b}a: *bk. baba*. -3-

b.+m Ma.05/16, Ma.05/3

b.+mgil Ma.05/1

baca: 1.Baca; 2. Çatı; 3. Balkon. *Diğer varyantları için bk. bacā, baja, ḇaca*.-13-

b.+da Ha.04/124

b.+dan An.05/26, An.05/342, An.05/343, Bu.02/181, Ma.05/12

b.+nın Ha.05/154

b.+sınnan Bu.13/205

b.+si An.05/43

b.+ya Bu.09/117, Bu.09/118, Ma.03/107

bacaĝ: Bacak. -1-

b.+ını Ma.02/38

bacā: *bk. baca*. -1-

b.+n An.01/254

bacı: *bk. baci*. -24-

b. Ağ.14/28, An.05/78, An.07/46, Iğ.02/11, Ma.04/163

b.+m Ağ.01/58, Ağ.06/113, Ağ.09/19, Ağ.09/30, Ağ.09/50, Ağ.17/71, An.02/12, Bu.02/17, Bu.13/95, Iğ.06/115, Ma.02/4

b.+mın Ağ.07/206

b.+mız Ağ.06/34

b.+mi Ağ.17/63

b.+si Ağ.06/18, An.07/44, Bu.05/60, Bu.06/69

bacī: *bk. baci*. -1-

b.+m Bu.06/45

bací: *bk. baci* . -8-

b. Ha.05/30, Ha.05/31

b.+ler An.12/227

b.+lerım Bu.06/45, Iğ.12/7

b.+m Ağ.09/50, Ha.03/22

b.+si An.07/46

baci: 1. Bacı, kız kardeş; 2. Hem kadın hem de erkekler tarafından kadınları seslemek için kullanılan bir hitap sözü. *Diğer varyantları için bk. bacı, bacī, bací, bacı̄, baçi, baçi̊, bajı, bají.* -22-

b. Ağ.14/29, Ağ.16/143, Bu.02/80, Bu.04/177, Bu.04/190, Bu.06/237, Ha.05/30, Iğ.05/3, Mu.07/23

b.+lerdür Bu.11/109

b.+lerım Iğ.09/101, Iğ.09/211

b.+lerim Ağ.17/69, Ağ.17/72

b.+lerini An.06/16

b.+m Ağ.17/118, Bu.05/60

b.+mı^{n} An.05/74

b.+si Bu.06/48

b.+yduḫ Ağ.04/2, Bu.06/45

b.+yuḫ Ağ.09/49

bacı̄: *bk. baci*. -1-

b. Ma.04/162

baçi: *bk. baci*. -2-

b.+mė Ağ.08/24

b.+ymışuḫ Ağ.09/39

baçi̊: *bk. baci*. -1-

b. Ha.05/30

bad-: *bk. bat-*. -3-

b.-di An.09/287

b.-mış An.09/259

baddaniye: Battaniye. -3-

b. Ha.05/96

b.+e Ağ.08/27, Ağ.08/28

badi (1): Küçük, dalları dibinden çatallanan ve dikenli bitki, çalı. -9-

b. An.05/405, An.05/407, An.05/409

b.+den An.05/406

b.+dur An.05/405

b. ėderdile: Badi etmek; bir yerin etrafını dikenli çalılarla çevirmek. An.05/409

b. ėdiyėrd^{i}ler: Badi etmek; bir yerin etrafını dikenli çalılarla çevirmek. An.05/406

badi (2): *bk. bati*. -1-

b. Bu.04/60

badur-: *bk. batur*-. -1-

b.-mışsa An.01/142

bafat: *bk. befat*. -3-

b. Ağ.14/40, Ha.08/27, Ha.08/9

baġ-: *bk. baḫ*-. -1-

b.-dıḳ Ma.05/10

baġa: Ahırda hayvanların yem yediği tahta yemlik. -1-

b.+ya Iğ.09/146

baġan: Bakan. -3-

b. Iğ.02/115

b.+ıdi Iğ.02/115

b.+nar An.05/98

baġbėr: ? -1-

b.+de Iğ.09/79

baġramzona *(Rus. Пограничная зона)*: Sınır bölgesi. -1-

b. An.05/55

baġur: Bağkur. *Diğer varyantı için bk. baḳur*. -2-

b.+dan Iğ.06/157

b.+uzi Iğ.06/44

bağ: *bk. baĝ*. -1-

b.+ı An.05/240

bağ-: *bk. baḫ*-. -1-

b. Iğ.02/14

bağla-: *bk. baĝla*-. -6-

b.-llar An.12/74

b.-masına Bu.12/118

b.-miş Mu.04/19

b.-míşdi Bu.02/49

b.-san An.05/462

bağrış-: *bk. baĝırış*-. -1-

b.-íyė Ma.04/13

ba^{ğ}-: *bk. baḫ*-. -4-

b. Bu.11/88, Bu.14/104, Ma.05/1

b.-am An.06/47

ba^{ğ}: *bk. baĝ*. -2-

b.+a Bu.03/38

b.+ımız Ha.05/13

ba^{ğ}ır-: *bk. baĝır*-. -2-

b.-ıyo Ha.02/5

b.-iyėr Bu.02/70

ba^{ğ}la-: *bk. baĝla*-. -1-

b.-mış Mu.07/20

ba^{ğ}r: *bk. baĝr*. -1-

b.+ıma ḫasardım Ha.05/138

baĝ: Bahçe. *Diğer varyantları için bk. bağ, ba^{ğ}*. -16-

b. Bu.03/44, Bu.03/45, Bu.06/13, Bu.12/104, Bu.12/97

b.+a Bu.03/42

b.+ı An.05/11

b.+ım Bu.13/144

b.+ımı Mu.03/6

b.+ımız Bu.08/21, Bu.08/23, Mu.03/87

b.+ımi̊z Iğ.06/84

b.+ın An.05/362

b.+i Ağ.01/75

b.+lar Bu.03/4

baĝ-: *bk. baḫ-*. -14-

b. Ağ.08/88, Ağ.13/2, An.05/343, An.06/25, An.08/11, An.11/87, Bu.04/163, Bu.08/64, Bu.09/169, Ha.07/44, Mu.06/57

b.-aĝ An.05/342

b.-arsın Ha.03/19

b.-íller Ağ.07/44

baĝa: Baga, yaprağı iltihaplı yaraların tedavisinde kullanılan bitki. -6-

b. An.05/464, An.05/465, An.05/468, An.05/472, Iğ.09/145

b.+ya Iğ.09/146

baĝaj: Bagaj, yolcu eşyası. -4-

b. Bi.05/19

b.+ına Bu.02/83

b.+ınnan Bu.02/84

b.+o Bu.02/84

baĝça: *bk. baḫça*. -1-

b.+da Ağ.07/201

baĝdaş-: Bağdaşmak, uyuşmak, anlaşmak. -1-

b.-acam Ağ.06/117

baĝır: İkileme içerisinde kullanılır. -2-

b. çıĝır ėddim: Bağırıp çağırmak. An.09/331

b. çıĝır ėdiyėrim: Bağırıp çağırmak. An.09/4

baĝır-: Bağırmak. *Diğer varyantları için bk. baar-, ba^{ğ}ır-, baır-, bāĝır-*. -12-

b.-a Ağ.15/80

b.-d^{i} Ağ.14/21

b.-ıyomuş Ma.04/10

b.-íyirdi Ha.01/47

b.-iyėm Bu.06/198

b.-iyėr An.09/215

b.-iyėrdi An.10/7

b.-iyėrdī Iğ.09/121

b.-iyėrsın Ha.01/47, Ha.01/49

b.-urdum Bu.13/130

baĝırış-: Bağrışmak, birlikte bağırmak. *Diğer varyantı için bk. bağrış-*. -1-

b.-íyō Ma.04/12

baĝışla-: Bağışlamak, bir şeyi karşılık beklemeden birine vermek. *Diğer varyantı için bk. baışla-*. -2-

b.-diler Bi.01/146

b.-sın Iğ.05/29

baĝla-: 1. Bağlamak; 2. Kaplamak; 3. Kapatmak. *Diğer varyantları için bk.*

bağla-, ba^{ğ}la-, bağ̂lí-, bağ̂li-, bāla-, bāli-. -14-

b.-dılar An.02/37

b.-dım An.05/472

b.-d^{ı}lar An.02/37

b.-d^{ı}ler Bu.12/116

b.-di An.05/87, An.05/90

b.-lla^{r} An.12/74

toş b.-mış: Toş bağlamak, kırağı kaplamak. Bu.01/23

köprü b.-míş: Köprü bağlamak, bir şeyin köprü oluşturacak şekilde bir yüzeyi kaplaması. Ma.04/69

b.-rdım An.05/274

b.-rsın An.10/127

b.-sın Bu.09/173, Bu.09/177

bağ̂lan-:1. Bağlanmak; 2. Kapatılmak; 3. (Çene) Kilitlenmek. -4-

b.-di Iğ.09/200

b.-i^{y}ėr Bu.14/177

b.-miş An.05/289

b.-mişler Iğ.09/75

bağ̂lat-: Bağlatmak. -1-

b.-sın Bu.13/160

bağ̂lı: *bk. bağ̂li*. -1-

b. Mu.01/89

bağ̂lıẖ: Bağlık, bahçelik. -1-

baẖçalıẖ b. Mu.03/34

bağ̂lí-: *bk. bağ̂la-*. -3-

b.-yėrdim An.01/171

b.-yir Bi.01/123, Bu.09/175

bağ̂li: 1. Bağlı; 2. (Yol) Kapalı. *Diğer varyantı için bk. bağ̂lı*. -3-

b. An.05/272, Mu.01/89

b.+dur An.05/68

b.+dú An.05/277

b.+dür Iğ.09/146

bağ̂li-: *bk. bağ̂la-*. -9-

b.-i Iğ.09/149

b.-yanda Bu.09/173

b.-yėller Bu.13/190

b.-yėr An.01/166, Bu.01/21, Bu.09/172

b.-yėrsin An.01/165

b.-yiller Iğ.09/145

b.-^{y}ir Iğ.09/148

bağ̂r: Bağır. *Diğer varyantı için bk. ba^{ğ}r*. -1-

b.+ım yandi: Bağrı yanmak, çok susamak. An.05/460

bah-: *bk. baẖ-*. -6-

b. Bu.04/145

b.-dı An.10/51

b.-dım Mu.03/34

b.-mişler An.11/12

b.-saġ Bu.02/77

baha: 1. Pahalı; 2. (Öğrenci) Not, puan. *Diğer varyantı için bk. baẖa*. -2-

b.+yınan Bu.04/255

b.+ynan Bu.04/255

bahala-: Fiyatını arttırmak. -1-

b.-di Bu.12/114

bahalī: Pahalı. -1-

b. Bu.08/61

bahar: Bahar. *Diğer varyantı için bk. ba^{h}ar.*-3-

b.+a Ağ.15/29

b. ėdduḫ: Bahar etmek; bahara çıkmak, bahar mevsimine ulaşmak/gelmek. Ağ.13/29

b.+ın Ağ.15/30

bahca: *bk. baḫça*. -1-

b.+m Bu.04/185

bahce: *bk. baḫça*. -3-

b.+e Ma.05/13

b.+síni Ağ.13/69

b.+^{y}i Ma.05/14

bahcelig: *bk. baḫçalıḫ*. -1-

b. Ma.05/13

bahça: *bk. baḫça*. -6-

b. An.05/242

b.+larda Ha.04/134

b.+mız Ha.05/13

b.+mızdan Bu.08/23

b.+mi Mu.03/6

b.+si Ha.05/13

bahçá: *bk. baḫça*. -1-

b.+mız An.05/242

bahçe: *bk. baḫça*. -3-

b. An.05/11

b.+y An.05/240

b.+^{y}e An.05/241

bahşa: *bk. başĝa*. -13-

b. Ağ.16/10, An.03/3, An.05/140, Bu.12/54, Ha.06/14, Iğ.02/84, Iğ.11/15, Iğ.11/22

b.+sına Bu.12/141

b.+sını Mu.01/53

b.+si An.05/378

bahşış: *bk. bahşiş*. -1-

b. Ha.04/32

bahşiş: Bahşiş. *Diğer varyantları için bk. bahşış, baḫşış, baḫşíş.* -2-

b. Bu.09/101

b.+ini An.05/267

ba^{h}-: *bk. baḫ-*. -4-

b. Iğ.02/40, Iğ.03/11

b.-am Ağ.12/14

b.-dım Mu.03/35

ba^{h}ar: *bk. bahar*. 3-

b. Bu.02/44

b.+a Bu.02/43, Bu.12/64

ba^{h}şa: *bk. başĝa*. -2-

b. An.05/324

b.+sının An.05/291

baḫ-: Bakmak. *Diğer varyantları için bk. ba-, baġ-, bağ-, ba^{ğ}-, baĝ-, bah-, ba^{h}-, bak-, baḳ-, bā-, bāḫ-, ḇaḫ-, vaḫ-.* -341-

b. Ağ.01/73, Ağ.06/154, Ağ.06/26, Ağ.06/89, Ağ.07/85, Ağ.08/89, Ağ.10/85, Ağ.13/97, Ağ.16/147, Ağ.17/102, Ağ.17/61, An.01/114, An.01/13, An.04/103,

An.04/80, An.04/95, An.05/253, An.09/147, An.09/338, An.09/356, An.10/135, An.11/41, An.11/69, An.11/76, An.12/106, An.12/119, An.12/166, An.12/171, An.12/178, An.12/180, An.12/216, An.12/224, An.12/41, An.12/57, An.12/59, An.12/61, An.12/66, Bi.01/73, Bi.01/78, Bi.01/86, Bi.03/103, Bi.04/13, Bu.03/14, Bu.03/24, Bu.03/68, Bu.04/148, Bu.04/152, Bu.04/155, Bu.04/158, Bu.04/160, Bu.04/207, Bu.04/208, Bu.04/216, Bu.04/246, Bu.04/256, Bu.04/68, Bu.06/29, Bu.06/79, Bu.07/9, Bu.07/12, Bu.08/101, Bu.08/31, Bu.08/64, Bu.09/116, Bu.09/125, Bu.09/20, Bu.09/28, Bu.09/49, Bu.09/88, Bu.12/39, Bu.13/26, Bu.13/53, Bu.13/57, Bu.14/184, Bu.14/204, Bu.14/32, Bu.15/13, Ha.01/25, Ha.01/28, Ha.01/38, Ha.05/136, Ha.05/47, Ha.06/24, Ha.07/28, Iğ.02/175, Iğ.02/179, Iğ.02/192, Iğ.02/37, Iğ.02/70, Iğ.03/40, Iğ.05/26, Iğ.06/164, Iğ.06/67, Iğ.06/68, Iğ.07/13, Iğ.09/54, Iğ.09/59, Iğ.09/64, Ma.04/153, Ma.04/182, Mu.01/148, Mu.01/174, Mu.01/49, Mu.04/35, Mu.06/18, Mu.06/43, Mu.06/58

b.-a Ağ.08/101, An.10/56

b.-abiliyėr Iğ.08/23

b.-abülürsün Iğ.08/22

b.-acaẖ Iğ.02/54

b.-acaẖsın Bi.05/23

b.-acaẖsınız Bi.03/44

b.-acam Ağ.14/26

b.-a^{h} An.09/254

b.-aẖ An.09/373, Ha.09/7

b.-amasın An.05/290

b.-amiyėrduẖ Iğ.02/99

b.-an Bu.03/44

b.-anda An.09/421, Bu.14/165, An.03/30

b.-ar An.09/377, Bu.13/155, Bu.14/6, Ha.05/63

b.-ardı An.05/160

b.-ardi Ağ.11/26, Iğ.11/74, An.05/159, An.05/160

b.-ard^{i}ler An.05/273

b.-arduẖ Ağ.14/18

b.-arsın Ağ.18/14, Ağ.18/53, An.01/8, Bu.03/10, Bu.03/9, Bu.03/37

b.-arsıs Bu.03/38

b.-aruẖ Bi.04/73

b.-arzın Iğ.07/4

b.-arz^{ı}z Bu.03/38

b.-ā An.10/56

b.-dė Ha.05/98

b.-dı An.05/252

b.-dıh An.10/58

b.-dıẖ An.10/52

b.-dılar Ağ.02/16, An.12/150, An.12/151

b.-dım Ağ.07/162, Ağ.07/206, Ağ.08/78, Ağ.08/92, Ağ.08/99, An.04/96, An.09/277, Bu.02/181, Bu.03/44, Bu.04/204, Bu.06/24, Bu.11/74, Bu.13/87, Ha.01/33, Ha.04/58, Ha.04/60, Ha.05/39, Ha.05/46, Ha.05/54, Ma.04/149, Ma.04/152, Ma.04/164, Ma.05/15, Mu.03/93, Mu.03/94,

b.-dın An.09/8, Bi.04/11

b.-dí Iğ.11/20

b.-díler Bi.03/60, Bu.04/231, Iğ.09/36

b.-di Bi.01/115, Bi.01/85, Bu.04/185, Bu.08/38, Bu.14/81, Ha.05/30, Ha.05/32, Ha.05/99, Iğ.11/17

b.-diler Bu.11/85, Bu.11/89, Iğ.09/124, Iğ.09/36

b.-diĺar An.12/148

b.-d^{i}ler An.09/432

b.-du^{ğ} Bi.03/100

b.-duĝ Bu.08/64, Bu.08/95

b.-duĝė Bi.01/96

b.-duḫ Iğ.11/93

b.-dum Ağ.16/145, An.05/285

b.-em Bu.03/1, Ma.04/148

b.-ėm Bu.03/39, Bu.03/41, Bu.06/78

b.-ėruĝ An.01/74

b.-ılle^{r} An.06/63

b.-ın An.05/145, Bi.04/133

b.-ır An.06/53

b.-ıyė An.05/343

b.-ıyėdi Ma.04/168

b.-iyėller Bu.03/36

b.-ıyėrdım An.05/256

b.-ıyėrdi Bu.11/88

b.-ıyėrd^{i}ler An.09/343

b.-ıyėrduḫ An.05/269

b.-ıyėrim Bu.14/16

b.-ıyír Bu.04/52

b.-ıyo Ağ.15/62

b.-ıyodu Ma.04/167

b.-ıyólla Ağ.15/67

b.-ıyór Ma.06/7

b.-ız Bi.03/42

b.-íyėlle Bu.08/88

b.-íyėller Bu.11/89

b.-íyėr Bu.03/40, Bu.06/236, Bu.14/106, Ha.05/14, Ha.05/152

b.-íyėrím An.05/39

b.-íyėru^{ğ} Bi.04/83

b.-íyille Bu.06/103

b.-íyir An.09/60

b.-iėrdi An.05/239

b.-iir Ha.05/38, Ma.02/7

b.-i^{i}lle Bu.12/90

b.-i^{i}rdise Ha.03/35

b.-iyėr Ağ.13/23, Bu.03/42, Bu.03/44, Bu.04/211, Bu.13/181, Bu.14/106, Ha.04/61, Iğ.11/58

b.-iyėrdım Bi.01/64

b.-iyėrdi An.04/69, Ha.08/42

b.-iyėrduẖ An.04/60

b.-iyėrim Bu.04/170

b.-iyėrsin Bu.14/175

b.-iyėruẖ An.09/400

b.-iyir Bu.03/42

b.-iyi^{r} Bu.02/128

b.-iyörsi̊n Ağ.06/156

b.-i^{y}ėller Bu.12/44

b.-i^{y}ír Bu.07/3

b.-ī An.05/273

b.-ma Bu.08/70

b.-madım An.09/331

b.-maẖ Iğ.05/30, Iğ.08/32

b.-masa An.09/365

b.-masaẖ Iğ.02/46

b.-masın Bu.04/212

b.-maya Bu.09/21

b.-mayaraẖ An.09/429

b.-mayā Bu.03/32

b.-mazdȧn Bu.09/24

b.-mazdız Bi.03/34

b.-mazdíler Iğ.05/48

b.-mışler Ağ.09/60

b.-míş An.07/103

b.-mij Bu.14/130

b.-miş Bu.11/11, Iğ.02/19, Ma.04/61, Mu.04/23

b.-miyėller Bu.04/211

söze b.-miyír: Söze bakmamak; söz dinlememek. An.09/367

b.-mi^{y}ir Iğ.02/52

b.-sa An.05/38

b.-sa^{ğ} An.05/303

b.-sa^{h} An.05/372

b.-sam An.05/100, An.05/111, An.05/135, Bu.02/125, Bu.11/73, Bu.13/85, Bu.14/20, Bu.14/35, Bu.14/37, Bu.14/40

b.-san An.09/121

b.-sana Ağ.07/192, An.11/80, Bi.04/17, Bu.13/120

b.-sazȧ Bi.04/21

b.-sȧm Bu.14/39, Iğ.03/59

b.-sın An.09/310, An.09/312, An.09/313, Bu.03/44, Iğ.11/74

b.-sınnar Bu.09/24

b.-tí Bu.14/86

b.-ti Bu.14/85

baẖa: *bk. baha*. -1-

b. An.09/188

baẖca: *bk. baẖça*. -3-

b.+larda An.05/451

b.+ya Bu.03/38, Bu.03/45

baẖce: *bk. baẖça*. -3-

b.+nn An.05/409

b.+yá Bu.03/44

b.+^{y}á Bu.03/42

baḫça: Bahçe. *Diğer varyantları için bk. baĝça, bahca, bahce, bahça, bahçá, bahçe, baḫca, baḫce, baḫçe.* -11-

b. An.05/59, Bu.06/13

b.+dā Bu.08/25

b.+larınnan An.05/252

b.+m Bu.12/113, Bu.13/144

b.+mı Mu.03/43

b.+mız Mu.03/87

b.+ni^{n} Bu.12/113

b.+sına An.05/247

b.+sında Bu.13/120

baḫçalıḫ: Bahçelik. *Diğer varyantı için bk. bahcelig.* -1-

b. baĝlıḫ Mu.03/34

baḫçe: *bk. baḫça*. -1-

b.+ye Mu.03/87

baḫdiyar: Bahtiyar, kişi adı. -1-

b. Iğ.03/4

baḫdur-: Baktırmak. -1-

b.-iyėller Bu.03/47

baḫım: Bakım. -2-

b. Ağ.15/26

b.+a Ma.03/41

baḫlava: Baklava. -1-

b. Ağ.06/143

baḫşa: *bk. başĝa*. -16-

b. Ağ.09/64, An.02/25, An.09/214, An.09/27, Bu.02/127, Bu.08/115, Bu.12/156, Ha.08/10, Ha.08/28, Ha.08/29, Iğ.02/70, Iğ.06/14, Mu.01/178, Mu.01/93

b.+dır Mu.01/106

b.+sı Bu.12/153

baḫşȧ: *bk. başĝa*. -1-

b. Bu.06/236

baḫşış: *bk. bahşiş*. -1-

b.+ıni Bu.09/41

baḫşíş: *bk. bahşiş*. -1-

b.+ini Bu.09/108

baır-: *bk. baĝır-*. -2-

b.-a Ağ.15/80

b.-sa Ağ.13/87

baışla-: *bk. baĝışla-*. -1-

b.-sın Ağ.07/101

baja: *bk. baca*. -1-

ĝapı b. Bu.11/77

bajı: *bk. baci*. -2-

b. Bu.06/50

b.+sıni Ağ.07/125

bají: *bk. baci*. -1-

b.+larım An.05/10

bak-: *bk. baḫ-*. -1-

b.-iim An.10/162

baki: *bk. baḳí.* -1-

b.+ye Iğ.09/54

baḳ-: *bk. baḫ-*. -3-

b.-alım An.10/160

b.-ıyo^{l}lar An.10/46

b.-íyėri̊m An.04/98

baḳí: Azerbaycan’ın Bakü şehri. *Diğer varyantları için bk. baki, baḳi*. -2-

b.+da Iğ.08/39

baḳi: *bk. baḳí*. -1-

b.+ya Iğ.08/38

baḳur: *bk. baġur*. -1-

b. Iğ.06/55

bal: Bal. *Diğer varyantı için bk. Bal*. -16-

b. An.10/146, Bu.09/121, Mu.03/34, Mu.03/36, Mu.03/38

b.+a An.01/46, An.01/60, An.12/193, An.12/194, An.12/195, Bu.09/122

b.+i Ma.03/64

b.+inen Ağ.08/70

b.+^{i}nen Ha.04/151

bala: Bala, çocuk. *Diğer varyantları için bk. balá, baĺa, ḇala*. -26-

b. Bi.01/100, Bi.01/112, Bi.01/113, Bi.01/117, Bi.01/122, Bi.01/124, Bi.01/138

b.+m An.01/69, An.12/81, Bu.06/36, Bu.06/37, Bu.11/108, Iğ.09/1, Iğ.09/18, Iğ.09/43, Iğ.11/64, Iğ.11/79

b.+ma An.01/140, Bu.06/33

b.+y^{i}nan Iğ.08/8

balaca: Balaca, küçük. -2-

b. An.05/10

b.+ların^{ı} An.05/420

balá: *bk. bala*. -1-

b.+m Iğ.09/59

balda: *bk. balta*. -1-

b.+nın Bu.02/157

baldo: Palto. *Diğer varyantı için bk. Baldo*. -3-

b.+lari Bu.14/98

b.+sunú Ağ.14/4

b.+yi Ağ.14/2

balġon: *bk. Balġon*. -1-

b.+a Bu.09/116

balığ̂: *bk. baluḫ*. -1-

b.+ın An.11/15

balıḫ: *bk. baluḫ*. -1-

b. Mu.03/47

balínssa: *bk. balin^{t}sa*. -1-

b.+da Bu.04/227

bali̊ḫ: *bk. baluḫ*. -1-

b. Mu.03/46

baliġon: *bk. Baliĝon*. -3-

b. Ha.07/8

B.+a Iğ.02/112, Iğ.02/126

balinsa: *bk. balin^{t}sa*. -1-

b.+ya An.02/95

balinssa: *bk. balin^{t}sa*. -1-

b.+ya An.05/254

balin^{t}sa: Hastane. *Diğer varyantları için bk. balínssa, balinsa, balinssa, balin^{t}se*. -1-

b.+sında Bu.02/17

balin^{t}se: *bk. balin^{t}sa*. -1-

b.+^{y}e Bu.02/18

balḳon: *bk. Balġon*. -2-

b. Bu.09/117

b.+a Bu.09/116

ballahi: *(Yanlış telaffuz) bk. valla*. -1-

b. Ağ.06/154

balta: Balta. *Diğer varyantı için bk. balda*. -9-

b. An.05/248, An.05/357

b.+lar An.05/303

b.+larımızí An.05/298

b.+larí An.05/320

b.+larími An.05/300

b.+lari An.05/304

b.+y An.05/356

b.+yı An.05/320

baluĝ: *bk. baluẖ*. -1-

b. An.11/15

baluẖ: Balık. *Diğer varyantları için bk. balıĝ, balıẖ, balıẖ, baluĝ*. -3-

b. An.11/14, Iğ.09/22

b.+lar An.11/15

bala: *bk. bala*. -10-

b. Bi.01/121

b.+m Iğ.09/140, Iğ.09/158, Iğ.09/17, Iğ.09/2, Iğ.09/210, Iğ.09/51, Iğ.09/53, Iğ.09/57, Iğ.09/64

bambaşĝa: Bambaşka. *Diğer varyantları için bk. bambaşĝā, bămbaşğa*. -2-

b. Ha.05/86

bambaşĝā: *bk. bambaşĝa*. -1-

b. Ha.05/86

bambayas: Bembeyaz. *Diğer varyantı için bk. bambayaz*. -1-

b. Iğ.06/66

bambayaz: *bk. bambayas*. -1-

b. Bu.01/21

ban: *bk. ben*. -8-

b.+a Ağ.13/90, An.09/187, An.10/137, An.10/24, Ma.05/17, Ma.05/8, Mu.07/22

banda *(Rus. Банда)*: Eşkiya çetesi. *Diğer varyantları için bk. ẖanda*. -2-

b. Bu.11/35

b.+lar Bu.11/35

banġȧ *(Rus. Банка)*: Kavanoz. -2-

b. An.01/12

b.+yı An.01/12

banyo: Banyo. *Diğer varyantları için bk. banyȯ, banʸö*. -3-

b. eddíríyėrdım: Banyo ettirmek, banyo yaptırmak. Mu.01/49

b. manyo Mu.04/40

b.+si Iğ.06/92

banyȯ: *bk. banyo*. -1-

b. Ağ.16/61

banʸö: *bk. banyo*. -1-

b. Bu.12/49

bar (1): *bk. var*. -4-

b. Ağ.07/102, Ağ.17/71, Bi.03/57, Iğ.09/107

bar (2): ? -1-

b.+ını Bu.03/5

bar (3): Bir halk oyunu. -2-

b. Bu.06/51

bara: *bk. para (1)*. -1-

b. Ha.02/15

baraba: *bk. barabar*. -2-

b. Bu.03/7, Mu.03/15

barabar: Beraber. *Diğer varyantları için bk. baraba, baraba^r, barabař, baraḇar, baravar, barávar, beraber, berebár, bereber, varȧvar, vereḇer*. -28-

b. Ağ.07/80, An.01/31, An.05/150, An.05/294, An.06/40, An.09/216, An.09/217, An.09/296, An.09/396, An.09/426, An.09/60, Bu.01/9, Bu.02/39, Bu.06/54, Bu.06/87, Bu.11/6, Bu.13/79, Ha.01/13, Ha.04/97, Ha.05/76, Mu.03/89

b.+dur An.09/437

b.+iduḫ An.09/10, An.09/19

barabarluĝ: *bk. barabarluḫ*. -3-

b.+umus Bu.04/213

b.+umuz Bu.04/215

b.+umuzdan Bu.04/215

barabarluḫ: Beraberlik. *Diğer varyantı için bk. barabarluĝ*. -2-

b. Bu.04/214

b.+dur Bu.04/214

baraba^r: *bk. barabar*. -1-

b. An.05/274

barabař: *bk. barabar*. -1-

b. Iğ.03/54

baraḇar: *bk. barabar*. -1-

b. Iğ.08/52

baraġa: Baraka. *Diğer varyantları için bk. baraġȧ, baraḳa* .-1-

b.+lara Bu.12/50

baraġȧ: *bk. baraġa*. -1-

b.+lara Bu.12/55

baraj: Baraj. -2-

b. Bu.14/1, Bu.14/2

baraḳa: *bk. baraġa*. -1-

b.+larda Bu.12/89

baravar: *bk. barabar*. -1-

b. An.02/93

barávar: *bk. barabar*. -1-

b. An.12/202

barbunya: Barbunya. -1-

b. Bi.03/8

barda: *bk. bardaḫ*. -3-

b.+ȧn An.10/81

b.+ı Ağ.10/59

b.+ın An.10/83

bardaġ: *bk. bardaḫ*. -3-

b. An.10/81

b.+lardȧ Bu.09/35

bardaḫ: Bardak. *Diğer varyantları için bk. barda, bardaġ*. -5-

b. An.04/5, Bu.13/107, Mu.05/2

B. Bu.02/159

b.+ına Iğ.07/4

bardėl: Kahpe, orospu. -2-

b. An.04/71, An.04/72, An.04/73

b.+sin An.04/72

barġ: Park. -1-

b.+ın An.05/139

barẖ: Bark; "Ev" sözü ile birlikte ikilemelerde kullanılır. -5-

b. Bu.13/96

äv b. Bu.04/212, Mu.06/27

ävi b.+i Ağ.07/115

ävlerıní b.+larıni Ağ.07/19

barẖli: Barklı; "Evli" sözü ile birlikte ikilemelerde kullanılır. -2-

ävli b. Ha.08/80

evlí b. Iğ.09/154

barıbar: *Aşağıdaki ifade içinde kullanılmıştır*. -1-

iḣ́i b. piyatına: İki katı fiyatına. Bu.12/116

barın-: Barınmak; beslenmek, karnını doyurmak. -1-

b.-iʸėrduẖ Bu.12/68

barış-: Barışmak. -1-

b.-iyėller Bu.13/186

barışdır-: *bk. barışdur-*. -1-

b.-ırdi Ha.05/149

barıştur-: Barıştırmak. *Diğer varyantı için bk. barışdır-*. -1-

b.-aẖ Ha.05/148

bari: Bâri, hiç olmazsa. -1-

b. Iğ.02/145

barmaĝ: *bk. barmaẖ*. -1-

b.+ına An.12/146

barmaẖ: Parmak. *Diğer varyantları için bk. barmaĝ, parma, parmaẖ*. -4-

b. Bu.06/221, Bu.06/88, Bu.06/89

b.+lar Iğ.02/9

barouz *(Rus. Паровоз)*: Lokomotif. -2-

b. Iğ.09/75

b.+u Iğ.09/75

bas-: Basmak. *Diğer varyantları için bk. bās-, ḇas-*. -30-

b. Bi.01/62

b.-a An.10/169

b.-aça̱yıẖ Ağ.07/25

b.-aẖ An.09/367

b.-arsın Bu.05/39

b.-dė Bu.12/46

b.-dım Mu.03/55, Mu.03/56

b.-di Ağ.07/113, An.11/62, Bu.11/46, Bu.12/47, Iğ.09/29, Iğ.11/30, Iğ.11/36

b.-diler An.09/248

b.-duĝ Bu.04/129

yol b.-duẖ: Yol basmak; yol gitmek. Bu.02/14

b.-ıb Bu.02/123

b.-ıyėr An.05/358

b.-ıyėrdím Ha.07/61

b.-íyėller An.09/365

b.-íyiller An.09/359, An.09/361

b.-i̊yör Mu.05/54

b.-mada Bu.09/130

saẖal b.-miş: Sakal basmak; yüzünü sakal kaplamak. Bu.14/58, Bu.14/72

yüregine b.-mişĺar: Yüreğine basmak; bağrına basmak. An.12/166

basaborstor *(Rus. Паспорт стол)*: Pasaport işlemlerinin yapıldığı yer, pasaport bürosu. -1-

b.+dan An.05/109

basbırd: Pasaport. *Diğer varyantları için bk. basbort, basbȯrd, başabort, başaport, pasaport, pasbırd, pasbort.* -2-

b. An.07/4

b.+i̊m Bu.04/242

basbort: *bk. basbırd*. -1-

b.+unun Bu.14/83

basbȯrd: *bk. basbırd*. -1-

b.+unda Bu.04/249

basdır-: Bastırmak. -1-

b.-ınca An.01/131

basil-: Basılmak. -1-

b.-miyan An.09/382

baş: Baş. *Diğer varyantları için bk. bå̂ş, b̲aş.* -123-

b. An.01/48, An.05/331, An.09/83

b. ġaldırdi: Baş kaldırmak; isyan etmek, ayaklanmak. Ha.08/49

b. ġalduriyė: Baş kaldırmak; (hamur) kabarmak. Bi.03/35

b. gėdsa ayaẖ da ğälúr: Baş giderse ayak da gelir. Bir atasözü. Bu.08/95

b. ĝıltıĝın: Başın olduğu taraf, başucu. An.05/389

b. ĝıltığına: Baş kıltığı, baş tarafı, başucu. Iğ.11/75

b.+a An.05/181, An.05/214, An.06/64

b.+a düşiyėr: Başa düşmek, anlamak. An.09/45

b.+a saldi: Başa salmak; anlamak. An.05/112

b.+an An.09/260, An.09/284, An.09/285, Bu.06/213, Bu.14/146, Ha.07/16, Iğ.03/22

b.+ā An.05/185

topraĝ b.+ā^{n}: Toprak başına. Bir beddua. An.11/26

b.+da An.09/45

b.+dan Bu.06/36, Bu.06/61, Bu.08/52, Bu.13/210

b.+ı An.09/311, An.11/15, Bu.02/142, Bu.02/154, Bu.03/11, Bu.06/195

b.+ım An.03/30, An.03/32, An.09/266, Ha.05/26

b.+ıma An.09/423, Bi.01/63, Bu.04/245, Mu.02/8

b.+ımda äzen oẖí: Başında ezan okumak. Bir deyim. Mu.06/72

b.+ımıs şişmişdür: Sıkıntıdan dertten ne yapacağını bilmemek.Bu.08/93

b.+ımız Bu.02/9

b.+ımıza Ağ.07/151, An.09/287, Bu.13/1, Bu.13/43, Ha.01/31, Mu.05/43

b.+ımıza gülme^{y}e: (Birinin) başına gülmek; bir kimsenin gülünç, kusurlu, eksik vb. yönlerini küçümseyerek eğlence konusu yapmak. Bi.03/100

b.+ımızdan Bu.11/113, Ha.01/22

b.+ımızı An.09/314

b.+ımí Ha.05/27, Ha.05/30

b.+ımi Ha.04/61

b.+ın An.05/388, An.05/389, An.09/286, An.09/403, Bu.13/51, Iğ.05/52, Iğ.06/165

b.+ın Dolanur: Başı dolanmak, başı dönmek. Iğ.06/170

b.+ına Ağ.07/151, An.07/114, An.12/191, An.12/192, Bu.02/184, Bu.09/84, Bu.14/59, Ha.01/45, Ha.04/101, Ha.04/103, Iğ.02/79, Ma.02/1, Mu.01/20, Mu.04/41

b.+ında An.09/245, An.12/230, Bu.13/72, Bu.14/33, Iğ.05/52, Ma.04/4, Mu.01/46

b.+ında hava var: Başında hava olmak; aklı başında olmamak, deli olmak. An.09/242, An.09/246

b.+ındaki Bu.02/161

b.+ından An.01/46

b.+ındayım Ma.04/112

b.+ınē̆ Bu.06/15

b.+ını An.05/319, An.06/66, An.06/67, An.12/227, Bu.09/93, Bu.13/191

b.+ının An.09/365

b.+ıní An.01/51

b.+ıni Ağ.06/114, Ağ.18/41, An.05/107, An.05/286, Bi.01/112, Bu.02/183, Bu.13/192, Mu.06/109

b.+ınnan Ağ.13/64, Bu.09/119, Bu.09/127, Bu.14/59

b.+ızi Ma.04/153

b.+^{ı}na Bu.09/83

b.+^{ı}nı An.01/50

b.+i̊mızdan Ha.01/23

b.+i An.09/367, Bu.03/7

b.+larında^{n} Ma.02/6

b.+lar^{ı}na Mu.04/8

b.+lerni Ha.04/6

toprağ̂ onun b.+şına: Onun toprak başına. Bir beddua. An.09/66

b.+ta An.01/74

başabort: *bk. basbırd*. -1-

b.+ínan Mu.06/34

başaport: *bk. basbırd*. -4-

b. Mu.06/34, Mu.06/35

b.+ínen Mu.06/32

b.+íynen Mu.06/30

başbaġan: Başbakan. -3-

b. An.09/31

b.+í Iğ.06/176

b.+idür An.09/445

başçı: Başçı, bir grubun başı, lideri. -1-

b. An.05/188

başdan: Önce, daha evvel. -1-

b. Bu.04/227

başġa: *bk. başĝa*. -12-

b. Ağ.03/18, An.07/75, Bi.03/7, Bi.03/96, Bu.04/209, Bu.04/230, Bu.04/251, Mu.05/6

b.+dur An.07/37

b.+sına Bi.03/118, Ma.02/69

herşiydan b. utanmiyėr misin: Herşeyden başka utanmıyor musun, bir azarlama sözü. Bu.14/25

başġan: Başkan. *Diğer varyantı için bk. başĝan*. -3-

b. Ağ.16/30, Bu.12/117

b.+nar Bu.02/22

başġannuĝ: Başkanlık. *Diğer varyantı için bk. başĝannuĝ*. -2-

b.+i An.11/29, An.11/38

başğa: *bk. başĝa*. -2-

b. An.05/258, An.05/56

baş^{ğ}a: *bk. başĝa*. -3-

b. An.01/65

b.+sının An.05/247

b.+sınnan Bu.12/155

başĝa: Başka. *Diğer varyantları için bk. bahşa, ba^{h}şa, baẖşa, baẖşȧ, başġa, başğa, baş^{ğ}a, başĝā, başĝá, başĝȧ, başha, başẖa, båĝşa*. -26-

b. Ağ.04/16, Ağ.06/104, Ağ.06/106, Ağ.06/65, Ağ.06/74, Ağ.10/122, Ağ.10/21, Ağ.13/91, An.01/235, An.01/258, An.01/261, An.05/122, An.09/438, Bu.04/210, Bu.06/225, Bu.12/83, Bu.14/112, Bu.14/17, Bu.15/14, Bu.15/15, Ha.05/69, Iğ.04/42, Mu.02/14

b.+du^{r} An.01/176

b.+sına Ma.02/66

başĝan: *bk. başġan*. -1-

b.+i Ağ.06/81

başĝannuĝ: *bk. başġannuĝ*. -1-

b.+i An.11/107

başĝā: *bk. başĝa*. -1-

b. Ha.04/92

başĝá: *bk. başĝa*. -1-

b. Bu.13/105

başĝȧ: *bk. başĝa*. -1-

b. Bu.11/93

başha: *bk. başĝa*. -3-

b. An.05/422

başhaca: Başkaca, başka şekilde. -1-

b. Ha.06/33

başẖa: *bk. başĝa*. -2-

b. Bu.14/121, Ha.05/154

başla-: Başlamak. *Diğer varyantları için bk. başlı-, başlí-, başli-, bå̊şla-*. -51-

b. An.07/74

b.-dė Iğ.03/33

b.-dı Ma.05/10, Ma.05/14, Ma.05/15

b.-dılar Ağ.06/99

b.-dım An.05/11, An.09/303, An.09/309, Bu.03/18, Bu.14/42, Mu.03/50, Mu.03/51

b.-dın Bu.06/18

b.-d^{ı}lar An.12/181

b.-d^{ı}ler Iğ.02/78

b.-dí Iğ.02/60

b.-díler Iğ.06/141

b.-dî̮ẖ An.09/56, Bu.02/106

b.-di Ağ.07/179, An.05/7, An.09/162, Bu.04/138, Bu.04/216, Bu.04/218, Bu.04/220, Bu.04/248, Bu.09/151, Bu.11/91, Ha.07/59, Iğ.02/67, Mu.06/38

b.-diler Ha.05/112

b.-d^{i}ler Ağ.07/178, An.09/326, Bi.03/100, Iğ.02/70

b.-duĝ Bi.03/100

b.-duẖ An.09/219, An.09/230, Iğ.02/101, Ma.03/97

b.-mişler An.07/37, An.07/38, Iğ.02/108

b.-rdí Iğ.07/3

b.-rdi An.07/75

b.-rduĝ Bu.06/51

b.-^{r} An.10/153

başlad-: Başlatmak. -1-

b.-im Iğ.11/29

başlan-: 1. Başlanmak; 2. Başlamak. -8-

b.-dė Bu.12/123

b.-di An.09/30, An.09/87, An.09/88, Bu.12/34, Bu.12/75

b.-d^{i}ler Bu.12/76

başlı: "Belli" sözü ile birlikte ikileme kurar. -2-

belli b.: Belli başlı, başlıca. Ma.02/1

başlı-: *bk. başla*-. -1-

b.-yir An.07/83

başlıẖ: Başlık (parası). *Diğer varyantları için bk. aşlıẖ, başlî̮ẖ, başluẖ*. -2-

b. Mu.02/18

b. parasıni An.09/360

başlí-: *bk. başla*-. -1-

b.-yėr Bu.09/112

başlî̮ẖ: *bk. başlıẖ*. -1-

b. Ma.02/22

başli-: *bk. başla*-. -9-

b.-yalım An.11/129

b.-yanda An.09/373, An.12/69

b.-yecaĝım Bu.06/42

b.-yėr Bu.09/113

b.-yėrdi Iğ.02/73

b.-yėrım An.02/10

başluĝ: Başlık, bir grubun başkanı. -1-

b.+i Bu.02/53

başluẖ: *bk. başlıẖ*. -1-

b. Ma.02/31

başsîz: Başsız. -1-

b. Bu.13/192

bat-: 1. Batmak, bir sıvının içine gömülmek; 2. Güneş ufkun altına inmek; 3. Saplanmak. *Diğer varyantı için bk. bad-*. -4-

b.-anda Iğ.06/134

b.-asın Bu.06/33

b.-ār An.05/406

ter ġana b.-mişim: Ter kana batmak, çok terlemek. Bu.14/74

batı: *bk. bati*. -2-

b.+da Mu.05/40

b.+ya Mu.05/40

batıl: Batıl, gerçek olmayan. -2-

b. Bu.09/100

bati: Batı, doğu karşıtı. *Diğer varyantları için bk. badi (2), batı.* -1-

b.+ya Iğ.06/36

batrol: *bk. bėtrol*. -1-

b.+ú An.03/15

batum: Batum, Özerk Acara Cumhuriyeti'nin yönetim merkezi. -4-

b.+a Bu.04/96

b.+da Bu.04/73

b.+do Bu.04/71, Bu.04/72

batur-: Batırmak, pisletmek, kirletmek. *Diğer varyantı için bk. badur-*. -8-

b.-dˡler An.12/193

b.-ėr An.12/195

b.-iisín Iğ.04/3

b.-iyėr Bu.02/135

b.-míş An.01/143

b.-ub Bu.09/122

b.-ullar An.12/194, An.12/196

baul: *bk. bavul*. -1-

b.+un Iğ.03/77

bava: *bk. baba*. -3-

b.+mgilin Ağ.15/16

b.+mğile Ağ.15/19

b.+mın Ağ.04/6

bavul: Bavul. *Diğer varyantları için bk. baul, baᵛul*. -1-

b.+un Bu.09/78

baᵛa: *bk. baba*. -1-

b.+m Ağ.10/24

baᵛul: *bk. bavul*. -1-

b.+un Bu.09/81

baya: 1. Bayağı, sıradan, alelade; 2. Oldukça, epey. -5-

b. Bu.04/67, Bu.12/89, Ma.03/78, Ma.03/80, Ma.04/39

bayabur: "Et-" yardımcı fiili ile beraber kullanılır. -1-

b. ėdiyėle: Beyabur etmek, An.05/277

bayaĝ: *bk. bayaẖ*. -2-

b. An.05/429, Bu.15/25

bayah: *bk. bayaḫ*. -1-

b. An.11/107

bayaḫ: Biraz önce, demin. *Diğer varyantları için bk. bayaĝ, bayah*. -5-

b. An.05/206, An.05/415, An.11/105, Bu.02/38, Iğ.02/175

bayan: Bayan. -19-

b. Ağ.08/92, Iğ.02/100, Iğ.02/18, Iğ.02/85, Iğ.02/86, Iğ.02/94, Iğ.02/98

b.+a Iğ.02/17, Iğ.02/89

b.+dur An.09/82

b.+ın Iğ.02/87

b.+ınen Iğ.02/16

b.+i An.09/453

b.+nar Iğ.02/78, Iğ.02/81

b.+nara An.10/94

b.+nari Iğ.02/152

b.+sín Ha.05/131

bayas: *bk. bayaz*. -1-

b. Bu.01/23

bayaz: Beyaz. *Diğer varyantları için bk. bayas, baᵞáz, beyas, beyaz, beyás*. -6-

b. An.09/459, Bu.03/28, Bu.14/231, Iğ.09/192, Ma.03/80

b.+du An.05/105

bayazėd: Bayazıt, bir yer adı. -1-

b.+de Ağ.07/139

bayazlan-: Beyazlanmak. -1-

b.-mişdi Bu.06/195

bayġuş: Baykuş. *Diğer varyantı için bk. bayĝuş*. -1-

b.+lar Ağ.06/87

bayĝuş: *bk. bayġuş*. -1-

b.+lar Ha.05/154

bayıl-: Bayılmak, baygın duruma girmek. *Diğer varyantı için bk. bayil-*. -1-

b.-sın Ağ.14/12

bayır: Bayır. -1-

daĝdan b.+dan: Dağ bayır, kır. Mu.04/4

bayil-: *bk. bayıl-*. -1-

b.-iir Ağ.17/115

bayraĝ: *bk. bayraḫ*. -8-

b.+ı Ha.05/56

b.+ımız Iğ.02/168

b.+ımızı Iğ.02/170

b.+ın Iğ.06/163, Iğ.06/177, Iğ.06/179

b.+ının Iğ.02/169

b.+îmız Iğ.02/168

bayraḫ: Bayrak. *Diğer varyantı için bk. bayraĝ*. -2-

b. Iğ.06/176

bayraḳtar: Bayraktar, bir soyad. -1-

b. Bu.15/14

bayram: 1. Bayram, dini ve milli bakımdan önemli gün veya günler; 2. Kişi adı. -26-

b. Ağ.06/143, An.01/46, An.07/113, Bu.09/16, Ha.01/16, Ha.01/3, Ha.06/1, Ha.06/13, Ha.08/40

b.+a An.01/240, Bu.08/64

b.+da Bu.08/64, Bu.08/69

b.+dı Bu.09/16

b.+dur Bu.13/219

b.+ı Ha.01/13

b.+ın Ha.01/36

b.+i Ağ.06/141, An.05/120

b.+i^{y}di Bu.09/16

b.+larda An.07/110, An.07/112, Bi.03/103

b.+ları An.01/239, An.01/240

b.+luẖ Ha.06/13

bayramlaş-: Bayramlaşmak. -2-

b.-may^{a} Bu.09/17

b.-mişlár Bu.09/19

ba^{y}ȯḳ *(Rus. Паёк)*: Yemek, azık. -1-

b. Iğ.09/90

bazad: *bk. bazar*. -1-

b. ėdiyėller: Pazar etmek, alışveriş etmek. Iğ.09/32

bazalluğ: Pazarlık, pazar alışverişi. -1-

b. etmazuẖ: Pazarlık etmek, pazar alışverişi yapmak. Iğ.09/130

bazan: *bk. bazen*. -2-

b. Ağ.17/1, Mu.01/171

bazar: 1. Pazar, pazaryeri; 2. Alışveriş; 3. Cumartesiden sonraki gün. *Diğer varyantları için bk. bazad, bazȧr, bȧzar, pazar*. -20-

b. Bi.04/48, Bu.02/181, Bu.02/72, Mu.03/90

b.+a An.02/74, An.03/1, An.03/16, An.03/17, An.05/230, An.05/368, Bi.04/10, Bi.04/31, Bu.02/73

b.+ā An.03/26

b.+da An.03/1, An.05/145, Iğ.02/61

b.+i Iğ.09/31

bazȧn: *bk. bazen*. -1-

b. Ağ.17/1

bazȧr: *bk. bazar*. -1-

b.+á

bazen: Bâzen. *Diğer varyantları için bk. bazan, bazȧn, bazė, bāzen*. -4-

b. Ağ.08/51, An.10/27, An.10/83

bazė: *bk. bazen*. -1-

b. Bu.12/11

bazı: *bk. bazi*. -5-

b. Mu.03/60, An.09/163

b. bir: Bazı bir; bazen. An.09/107

b.+ları An.10/184

b.+si Ağ.06/128

baz^{ı}: *bk. bazi*. -2-

b.+ları An.10/155

b.+sí Ağ.06/128

bazí: *bk. bazi*. -1-

b.+leri Iğ.02/192

bazi: 1. Bazı, kimi; 2. Bazen. *Diğer varyantları için bk. bazı, baz^{ı}, bazí, baz^{i}.* -10-

b. Ağ.14/32, An.05/209, An.05/408, An.07/113, An.07/65,

b. bír: Bazı bir; bazen. An.09/4, An.09/408

b. bir: Bazı bir; bazen. An.09/165

baz^{i}: *bk. bazi*. -1-

b.+leri Mu.03/104

bazlama: Bazlama. -13-

b. Ağ.08/51, Ağ.10/50, Ağ.10/51, An.01/184, An.09/149, Bi.01/28, Bi.01/30, Bi.03/8, Bu.02/168, Ha.04/148

b. mazlama An.05/387

b.+^{y} Ha.04/148

bā-: *bk. baḫ-*. -1-

b. Iğ.02/154

bāĝır-: *bk. baĝır-*. -1-

b.-ı^{y} Ha.06/8

bāḫ-: *bk. baḫ-*. -4-

b. An.09/290, An.09/364, Bu.13/57

bāla-: *bk. baĝla-*. -1-

b.-mişd^{i}ler Bu.12/115

bāli-: *bk. baĝla-*. -1-

b.-yan Ağ.15/20

bās-: *bk. bas-*. -1-

b.-dım An.06/46

bāzen: *bk. bazen*. -1-

b. Iğ.05/16

báḫdli: Bahtlı, şanslı. *Diğer varyantı için bk. báḫtli*. -1-

b.+sin Bu.12/158

báḫdúlli: Ne mutlu. *Diğer varyantı için bk. báḫdüllü, mäḫdülli*. -1-

b. Bu.03/10

báḫdüllü: *bk. báḫdúlli*. -1-

b. Bu.03/8

báḫtli: *bk. báḫdli*. -1-

b.+sin Bu.12/158

bán: *bk. ben*. -4-

b. Bu.11/69

b.+a Ağ.11/17

b.+á An.05/78, Bu.11/69

bá^{n}: *bk. ben*. -1-

b. An.09/24

bá^{y}áz: *bk. bayaz*. -1-

b.+i An.06/71

bába: *bk. baba*. -1-

b.+mínan Ağ.16/4

bázar: *bk. bazar*. -1-

b.+a Bi.04/48

båba: *bk. baba*. -7-

b.+m Ağ.17/89, Mu.06/20

b.+mgile Ağ.15/18

b.+mgillere Ha.05/104

b.+mın Ha.02/29

b.+sí Iğ.03/13

b.+zdur Bu.14/3

båĝşa: *bk. başĝa*. -1-

b. Bu.06/227

båliġon: *bk. Baliĝon*. -1-

b. Ha.07/8

båş: *bk. baş*. -1-

b.+ıma Bi.01/63

båşla-: *bk. başla*-. -1-

b.-di Bu.04/137

båᵛa: *bk. baba*. -1-

b.+m Ağ.11/1

bään-: *bk. beğen*-. -1-

b.-miş An.10/34

bäbä: *bk. baba*. -1-

b.+m Ha.05/21

bäfat: *bk. befat*. -1-

b. Ağ.16/20

bäkir: Bekir, kişi adı. -3-

b. An.06/6

b.+i An.06/12

b.+imiş An.06/11

bäklä-: *bk. bekle*-. -1-

b.-dím Iğ.05/53

bäkle-: *bk. bekle*-. -1-

b.-rim Ağ.17/102

bäkli-: *bk. bekle*-. -5-

b.-yėrdiler An.10/48

b.-yír Iğ.02/81

b.-yírduᵍ̆ Iğ.02/156

b.-yir Ağ.17/109

b.-ʸėrdiler Bu.12/15

bäḳle-: *bk. bekle*-. -1-

b.-duḫ Iğ.02/96

bälli: *bk. belli*. -2-

b. Bi.04/93

b.+dür Bu.03/15

bämbaşğa: *bk. bambaşĝa*. -1-

b.+dır Mu.06/66

bän: *bk. ben*. -72-

b. Ağ.16/127, An.07/60, An.09/292, An.09/60, An.10/25, An.10/9, An.11/104, Bi.04/10, Bu.01/11, Bu.01/5, Bu.01/6, Bu.11/104, Bu.11/60, Bu.11/61, Ha.01/10, Ha.04/45, Ha.07/66, Iğ.06/42, Iğ.12/1, Iğ.12/15

b.+e Bu.01/7

b.+ı Bu.06/243, Bu.10/6, Ha.04/121

b.+ım Ağ.07/116, Ağ.13/2, Bu.09/26, Bu.09/29, Bu.15/11, Mu.01/30, Mu.01/86

b.+ˡm An.09/144

b.+í Bu.02/128, Bu.10/16, Ha.01/13

b.+ím Ağ.13/36, An.05/104, An.05/20, An.05/246, An.05/337, An.05/67, An.09/94, Bu.02/126, Bu.03/65, Ha.08/77, Iğ.05/45, Iğ.05/50, Mu.05/2

b.+i Ağ.16/142, Ağ.16/75, An.02/37, An.05/13, An.05/136,

An.05/237, An.05/91, An.09/146, An.09/308, An.09/326, An.12/80, Bi.04/111, Bu.02/103, Bu.04/107, Bu.04/244, Bu.06/201, Bu.09/31, Bu.11/55, Bu.11/56, Ha.03/34, Ha.08/77, Iğ.05/34, Mu.04/52

b.+im Iğ.11/53

bä^{n}: *bk. ben*. -5-

b. Ağ.16/107, An.10/10, An.10/4, Bu.09/138, Iğ.05/53

be (1): *bk. ben*. -10-

b. Ağ.09/26, An.05/266, Bi.04/30, Bu.08/70, Bu.09/126, Bu.09/169, Bu.09/24

b.+e An.11/44

b.+en An.11/46

b.+ėm Bu.09/11

be (2): *bk. beg*. -1-

b.+in An.05/317

bebeg: Bebek. *Diğer varyantları için bk. bebeh́, bebek, beb̲eg*. -5-

b. Ağ.16/51, Bi.04/109, Bu.05/59

b.+i Ağ.16/51

b.+in Iğ.11/72

bebeh́: *bk. bebeg*. -1-

b. An.01/231

bebek: *bk. bebeg*. -1-

b.+leri Bu.13/120

beb̲eg: *bk. bebeg*. -1-

b. Bi.04/109

bec: *bk. bėş̧*. -1-

b. Iğ.09/8

becer-: Becermek, bir işi yapabilmek. *Diğer varyantı için bk. beceř-*. -3-

b.-emedím An.02/79

b.-emiyan Bu.02/152

b.-ib Bu.02/142

beceriksiz: *bk. becerüh́süs*. -1-

b. Bu.02/153

becerüh́süs: Beceriksiz. *Diğer varyantı için bk. beceriksiz.* -1-

b. Bu.02/154

becerükli: Becerikli. -1-

b. Bi.01/152

beceř-: *bk. becer-*. -1-

b.-řuẖ An.09/287

beçadli *(RUS. печать)*: Mühürlü. -1-

b. mö^{h}örli Bu.04/86

bed: Bed, kötü, çirkin. -1-

b.+ime ğelir: Bedine gelmek; tuhafına gitmek, yadırgamak. An.06/80

beden: Beden, kale duvarı. -1-

b. Ha.04/132

bedir: Bedir, kişi adı. -1-

b. An.06/2

bediyava: Bedava, bedavaya. -1-

b. Iğ.06/132

bedre: *bk. vedre*. -1-

b.+ynen Iğ.09/22

been-: *bk. beğen-*. -9-

b.-dik Ağ.07/49

b.-dile An.10/56

b.-diler An.12/46

b.-diniz Ağ.07/49

b.-medíler Ha.05/94

b.-medi Ha.05/93

b.-mez Bu.09/22

b.-miyiruḫ Iğ.02/57

befat: Vefat. *Diğer varyantları için bk. bafat, bǟfat, vafat, vấfat, vefat.* -8-

b. Ağ.08/38, Ağ.16/5, An.11/3, Bu.15/4, Mu.07/16, Mu.07/2, Mu.07/24, Mu.07/5

beg: 1. Bey; 2, Eş, koca. *Diğer varyantları için bk. be (2), beğ, beh́, bek, bey, be^{y}, bēy, bėg, bėğ, bėy (2).* -2-

b. An.06/34, An.06/36

begçi: Bekçi. *Diğer varyantları için bk. begşi, beh́çi, bekçi, bėkçí, bėkçi.* -1-

b. An.02/108

begen-: *bk. beğen-.* -7-

b.-di Bi.04/72

b.-duĝ Bi.04/71

b.-mámişsen Bu.09/29

b.-memezluḫ An.01/216

b.-mir An.06/25

b.-mişdi Bu.02/118

b.-mi^{y}iller Ağ.09/35

begle-: *bk. bekle-.* -7-

b.-mezın Ağ.18/54

b.-rdıḫ Mu.01/15

b.-ris Ağ.18/11, Ağ.18/51, Ağ.18/52

b.-riz Ağ.18/10, Ağ.18/51

begli-: *bk. bekle-.* -2-

b.-yon Ağ.18/41

b.-^{y}ėr Bu.09/104

begli̊-: *bk. bekle-.* -1-

b.-yor Ma.05/15

begmez: Pekmez. *Diğer varyantları için bk. beh́mez, bēgmez, pegmez.* -2-

b. Ağ.08/57

b.+inen Ha.04/151

begsimed: Peksimet. -1-

b.+leri Ma.02/46

begşi: *bk. begçi.* -1-

b. An.02/108

beğ: *bk. beg.* -2-

b.+ím An.06/50

b.+im An.06/38

beğen-: Beğenmek. *Diğer varyantları için bk. bǟn-, been-, begen-, be^{y}en-.* -13-

b.-dıḫ Bi.04/72

b.-di Bu.09/12

b.-duĝ Bi.04/71

b.-duḫ Bu.02/114

b.-iir Iğ.09/33

b.-massȧ Bu.09/22

b.-memişdím Ha.04/67

b.-memişdim Ha.04/68

b.-miller An.06/22, An.06/23

b.-miya^n An.06/27

b.-miyen An.06/24

b.-sen Bu.02/118

beh́: *bk. beg*. -1-

b. An.06/34

beh́: Tarlada iki arık arasındaki bir sıraya dikilmiş iki bitkinin arası. -1-

b. An.12/106

beh́çi: *bk. begçi*. -1-

b.+si An.05/362

beh́li-: *bk. bekle-*. -2-

b.-yan Mu.03/88

b.-yṓr Ağ.08/17

beh́mez: *bk. begmez*. -1-

b. Ağ.08/58

bek: *bk. beg*. -1-

b. Iğ.06/136

bekçi: *bk. begçi*. -1-

b. An.05/278

beke: *bk. belke*. -2-

b. Bi.01/2, Ha.01/35

beker: *bk. beḱar*. -3-

b. Ağ.17/114, Ağ.17/91

b.+īm Ağ.17/92

bekė: *bk. belke*. -1-

b. Mu.02/14

bekle-: Beklemek. *Diğer varyantları için bk. bä́klä́-, bä́kle-, bä́kli-, bäḳle-, begle-, begli-, beglí̂-, beh́li-, bekle-, bekli-, beḳli-*. -7-

b. Ağ.17/105

b.-dım Bu.12/122, Bu.12/125

b.-me Ha.05/133

b.-rdî̂h An.01/76

b.-rdiler Ha.04/39

b.-rim Ağ.17/103

bekli-: *bk. bekle-*. -7-

b.-yėrsin Bu.14/32

b.-yır An.07/22

b.-yírduḫ Iğ.02/150, Iğ.02/151

b.-yiler An.04/8

b.-yir Iğ.02/83

b.-yomuş Ma.04/4

beḱar: Bekar. *Diğer varyantı için bk. beker*. -6-

b. Ağ.07/53, Ağ.13/32, Bi.05/7

b.+dıllar Ağ.07/63

b.+dım Ha.01/9

b.+lari Ağ.07/119

beḳli-: *bk. bekle-*. -1-

b.-yirduḫ Iğ.02/154

bel: *bk. bėl*. -4-

b.+ıni Bu.09/172, Bu.09/173

b.+íme Bu.08/78

b.+íni Bu.09/173

bela (1): Bela. *Diğer varyantları için bk. belá (1), beĺa (1), bėla (1)*. -4-

b. Bi.01/63

b.+nı Ağ.08/128

b.+zí Ağ.08/122

bela (2): *bk. bele*. -5-

b. Bu.04/35, Bu.10/8, Bu.12/140, Bu.12/148, Bu.12/26

belá (1): *bk. bela*. -1-

b.+^{y}á düşdün: Belaya düşmek, belaya çatmak, beklenmedik bir bela ile karşılaşmak An.11/102

belá (2): *bk. bele*. -18-

b. An.01/146, An.01/246, An.04/119, An.04/32, An.12/125, An.12/203, An.12/91, Bu.04/39, Bu.04/76, Bu.10/7, Bu.11/72, Bu.12/155, Bu.12/98, Ha.01/38, Ha.04/41, Ha.04/58, Ha.04/60, Iğ.05/28

belä: *bk. bele*. -1-

b. Iğ.06/44

beläynän: *bk. beleynen*. -1-

b. Iğ.06/35

beläynen: *bk. beleynen*. -1-

b. Iğ.06/119

bele: Böyle. *Diğer varyantları için bk. bela (2), belá (2), belä, belē, belė, belo, beĺa (2), beĺā, beĺo, beyle, be^{y}le, bēle, bėla (2), bėlá, bėlä, bėle, bėlē, bėĺa, bėylá, bė^{y}lá, bė^{y}le, bė̄le, bė̄ĺa, be̊le, be̊lē, be̊lö, b^{ı}le, bíle (2), bila, bile (2), biĺa (2), bóle, bóyle, bölá, böle, bölē, böle̊, böli, bölö, böĺa, böyle, bö^{y}lá, bö^{y}le, bö^{y}le̊, bȫle, bȫlē, bȫle̊, bȫlö, bȫyle, bȫ^{y}le, b^{ö}le, bö́lá, bö́le, bülá, büle, b^{ü}le, b^{ü}lē, b̲ele, b̲e^{y}lá, b̲ėla, b̲ėle, b̲öle, b̲ö^{y}le, b̲ȫle, velá, vele, veĺa, vėle, vıle*. -157-

b. Ağ.07/139, Ağ.07/200, Ağ.07/69, Ağ.08/109, Ağ.08/130, Ağ.08/22, Ağ.08/86, Ağ.08/91, Ağ.08/97, Ağ.10/79, Ağ.10/86, Ağ.17/1, Ağ.17/98, An.01/148, An.01/152, An.01/18, An.01/180, An.01/216, An.01/229, An.01/42, An.01/59, An.02/50, An.02/92, An.04/109, An.04/63, An.04/64, An.04/65, An.04/66, An.04/69, An.04/70, An.04/84, An.04/93, An.04/97, An.05/104, An.05/163, An.05/174, An.05/179, An.05/180, An.05/219, An.05/223, An.05/230, An.05/248, An.05/286, An.05/319, An.05/356, An.06/27, An.06/59, An.07/102, An.07/108, An.07/110, An.07/117, An.07/21, An.07/39, An.09/145, An.09/161, An.09/163, An.09/260, An.09/294, An.09/309, An.09/324, An.09/372, An.09/376, An.09/384, An.09/4, An.09/401, An.09/409, An.09/45, An.09/59, An.09/79, An.11/25, An.11/57, An.12/126, An.12/144, An.12/195, An.12/198, An.12/225, An.12/27, An.12/4, An.12/83, An.12/91, Bi.01/32, Bi.03/28, Bi.04/20, Bu.01/22, Bu.04/139, Bu.04/143, Bu.04/158, Bu.04/226, Bu.04/33, Bu.09/143, Bu.09/159, Bu.10/7, Bu.11/101,

Bu.11/128, Bu.11/38, Bu.12/129, Bu.12/13, Bu.12/158, Bu.12/18, Bu.12/26, Bu.12/56, Bu.12/6, Bu.12/68, Bu.12/72, Bu.13/52, Ha.04/123, Ha.04/145, Ha.04/149, Ha.04/154, Ha.04/155, Ha.04/79, Ha.05/41, Ha.06/24, Ha.06/36, Ha.06/37, Ha.06/45, Iğ.02/128, Iğ.02/180, Iğ.02/19, Iğ.02/96, Iğ.02/97, Iğ.05/1, Iğ.05/58, Iğ.06/32, Iğ.09/12, Iğ.09/7, Iğ.11/59, Iğ.12/12, Ma.02/24, Ma.03/10, Ma.03/106, Ma.03/110, Ma.04/183, Ma.04/63, Mu.01/29, Mu.01/46, Mu.04/42, Mu.04/9

ele b.: Şöyle böyle. An.09/107

b.+dür An.09/378

b.+ydi Ha.04/79

belediya: Belediye. *Diğer varyantları için bk. belediyá, belediye*. -1-

b.+da^{n} An.09/206

belediyá: *bk. belediya*. -1-

b. Ağ.06/81

belediye: *bk. belediya*. -8-

b. An.11/107, An.11/29, An.11/38, Iğ.02/74, Ma.04/179, Ma.04/180

b.+de Ma.04/170

b.+^{y}e An.05/45

belelúĝunan: *bk. béleliğinen*. -1-

b. Bu.08/26

belesíne: Böylesine, bu şekilde. *Diğer varyantları için bk. belesinē, be̊lesine, bölesine*. -1-

b. Ha.08/21

belesinē: *bk. belesíne*. -1-

b. An.05/28

beleynen: Böyleyle; böylelikle. *Diğer varyantları için bk. belǟynǟn, belǟynen, be̊leynen, böleynen*. -2-

b. Bu.12/77, Iğ.06/148

belē: *bk. bele*. -5-

b. Ağ.08/7, An.12/118, Bu.04/104, Bu.04/201, Bu.05/33

belė: *bk. bele*. -1-

b. An.09/290

belgė: *bk. belgi*. -1-

b. An.12/125

belgi: İşaret, iz. *Diğer varyantları için bk. belgė, bélgi*. -2-

b. An.12/125

belğirid: *bk. bélĝırad*. -1-

b. Bu.08/81

bel^{ı}lle-: *bk. belille-*. -1-

b.-maḫ Bu.09/61

belírli: Belirli. -2-

b. Bi.05/28, Bu.09/69

belille-: Belirlemek. *Diğer varyantları için bk. bel^{ı}lle-, bellüle-*. -1-

b.-yib Bu.09/63

bel^{i}luḫ: *bk. vellúĝ*. -1-

b.+dan An.09/206

belke: Belki. *Diğer varyantları için bk. beke, bekė, belkē, belkė, belki, belkim, b̲elke*. -7-

b. An.02/23, An.05/382, An.09/4, An.09/420, Bu.04/56, Bu.05/57

belkē: *bk. belke*. -1-

b. Bu.04/173

belkė: *bk. belke*. -3-

b. Bi.03/98, Bi.03/99, Bu.03/1

belki: *bk. belke*. -7-

b. Bi.02/13, Bi.03/79, Bu.06/39, Bu.06/43, Bu.14/77, Ha.04/39, Ma.04/56

belkim: *bk. belke*. -1-

b. An.05/340

belli: Belli. *Diğer varyantları için bk. bä́lli, b̲elli*. -6-

b. Bi.04/123, Iğ.03/75

b. başlı: Belli başlı, başlıca. Ma.02/1

b.+dür Bu.03/15

bellüle-: *bk. belille-*. -1-

b.-me^{y} An.10/97

belo: *bk. bele*. -1-

b. Iğ.06/167

beĺa (1): *bk. bela*. -2-

b. Ağ.13/90

b.+n Ağ.08/110

beĺa (2): *bk. bele*. -27-

b. Ağ.07/184, Ağ.10/106, Ağ.10/109, An.01/166, An.02/100, An.02/64, An.04/97, An.04/98, An.05/280, An.07/108, An.07/112, An.07/120, An.09/290, An.09/59, An.12/215, Bi.01/105, Bu.07/8, Bu.09/35, Bu.09/37, Bu.09/55, Ha.04/145, Iğ.05/60, Iğ.08/2, Iğ.09/116, Iğ.09/26, Mu.06/63

beĺā: *bk. bele*. -1-

b. An.05/98

beĺo: *bk. bele*. -1-

b. Bi.04/20

ben: Ben, birinci teklik kişi. *Diğer varyantları için bk. ban, bán, bá^{n}, bän, bä́^{n}, be (1), be^{n}, bē, bēn, bḗ^{n}, b̲än, b̲en, ^{h}en, men, me^{n}, pe, vän, ven*. -1205-

b. Ağ.01/1, Ağ.01/26, Ağ.01/57, Ağ.01/60, Ağ.01/63, Ağ.03/16, Ağ.03/17, Ağ.04/1, Ağ.04/18, Ağ.04/19, Ağ.04/9, Ağ.05/6, Ağ.05/7, Ağ.05/8, Ağ.06/113, Ağ.06/116, Ağ.06/117, Ağ.06/135, Ağ.06/143, Ağ.06/147, Ağ.06/154, Ağ.06/41, Ağ.06/42, Ağ.06/44, Ağ.06/59, Ağ.06/77, Ağ.06/92, Ağ.07/108, Ağ.07/110, Ağ.07/120, Ağ.07/121, Ağ.07/142, Ağ.07/148, Ağ.07/150, Ağ.07/161, Ağ.07/170, Ağ.07/182, Ağ.07/202, Ağ.07/203, Ağ.07/206, Ağ.07/74, Ağ.07/77, Ağ.08/1,

Ağ.08/113, Ağ.08/114, Ağ.08/122, Ağ.08/125, Ağ.08/127, Ağ.08/129, Ağ.08/130, Ağ.08/21, Ağ.08/28, Ağ.08/29, Ağ.08/3, Ağ.09/68, Ağ.09/7, Ağ.11/20, Ağ.11/41, Ağ.11/9, Ağ.12/11, Ağ.12/7, Ağ.13/10, Ağ.14/15, Ağ.14/26, Ağ.14/30, Ağ.14/38, Ağ.14/7, Ağ.14/8, Ağ.15/10, Ağ.15/19, Ağ.16/111, Ağ.16/117, Ağ.16/13, Ağ.16/140, Ağ.16/144, Ağ.16/150, Ağ.16/152, Ağ.16/153, Ağ.16/158, Ağ.16/160, Ağ.16/162, Ağ.16/163, Ağ.16/165, Ağ.16/3, Ağ.16/34, Ağ.16/43, Ağ.16/44, Ağ.16/50, Ağ.16/6, Ağ.16/94, Ağ.17/102, Ağ.17/106, Ağ.17/108, Ağ.17/12, Ağ.17/120, Ağ.17/129, Ağ.17/23, Ağ.17/24, Ağ.17/25, Ağ.17/3, Ağ.17/43, Ağ.17/45, Ağ.17/46, Ağ.17/48, Ağ.17/52, Ağ.17/69, Ağ.17/7, Ağ.17/73, Ağ.17/78, Ağ.17/79, Ağ.17/83, Ağ.17/85, Ağ.17/92, Ağ.17/93, An.01/100, An.01/14, An.01/170, An.01/19, An.01/196, An.01/20, An.01/21, An.01/210, An.01/227, An.01/228, An.01/237, An.01/3, An.01/66, An.01/93, An.02/108, An.02/116, An.02/2, An.02/54, An.02/68, An.02/83, An.03/11, An.03/16, An.03/32, An.04/105, An.04/37, An.04/96, An.05/101, An.05/106, An.05/11, An.05/111, An.05/113, An.05/114, An.05/115, An.05/119, An.05/184, An.05/193, An.05/194, An.05/195, An.05/213, An.05/233, An.05/239, An.05/244, An.05/245, An.05/250, An.05/253, An.05/256, An.05/266, An.05/272, An.05/274, An.05/277, An.05/278, An.05/291, An.05/331, An.05/372, An.05/415, An.05/444, An.05/45, An.05/89, An.05/9, An.05/91, An.06/21, An.06/31, An.06/55, An.06/59, An.06/64, An.06/65, An.06/79, An.07/106, An.07/109, An.07/113, An.07/69, An.07/7, An.07/73, An.07/77, An.07/8, An.07/85, An.08/11, An.08/20, An.08/22, An.08/24, An.09/145, An.09/15, An.09/165, An.09/178, An.09/18, An.09/198, An.09/202, An.09/205, An.09/208, An.09/210, An.09/211, An.09/217, An.09/230, An.09/234, An.09/237, An.09/239, An.09/241, An.09/252, An.09/258, An.09/261, An.09/265, An.09/278, An.09/28, An.09/283, An.09/29, An.09/296, An.09/298, An.09/300, An.09/302, An.09/305, An.09/306, An.09/322, An.09/324, An.09/325, An.09/331, An.09/338, An.09/342,

An.09/343, An.09/345, An.09/346, An.09/379, An.09/4, An.09/426, An.09/449, An.09/451, An.09/452, An.09/454, An.09/455, An.09/464, An.09/472, An.09/50, An.09/58, An.09/61, An.09/62, An.09/91, An.10/10, An.10/130, An.10/133, An.10/135, An.10/143, An.10/145, An.10/180, An.10/181, An.10/182, An.10/23, An.10/29, An.10/38, An.10/40, An.10/42, An.10/43, An.10/99, An.11/1, An.11/123, An.11/128, An.11/14, An.11/16, An.11/29, An.11/31, An.11/34, An.11/36, An.11/38, An.11/41, An.11/52, An.11/54, An.11/69, An.12/1, An.12/20, An.12/37, An.12/38, An.12/4, An.12/41, An.12/48, An.12/6, An.12/73, An.12/76, An.12/80, An.12/82, Bi.01/1, Bi.01/141, Bi.01/148, Bi.01/151, Bi.01/152, Bi.01/35, Bi.01/36, Bi.01/4, Bi.01/53, Bi.01/56, Bi.03/81, Bi.04/102, Bi.04/105, Bi.04/114, Bi.04/25, Bi.04/27, Bi.04/30, Bi.04/39, Bi.05/1, Bu.01/4, Bu.01/6, Bu.01/8, Bu.02/121, Bu.02/123, Bu.02/129, Bu.02/143, Bu.02/178, Bu.02/45, Bu.02/48, Bu.02/62, Bu.02/64, Bu.02/66, Bu.02/84, Bu.02/9, Bu.03/13, Bu.03/14, Bu.03/18, Bu.03/19, Bu.03/24,

Bu.03/39, Bu.03/41, Bu.03/44, Bu.03/58, Bu.03/65, Bu.04/108, Bu.04/143, Bu.04/170, Bu.04/18, Bu.04/198, Bu.04/20, Bu.04/209, Bu.04/210, Bu.04/23, Bu.04/243, Bu.04/253, Bu.04/258, Bu.04/42, Bu.04/61, Bu.04/66, Bu.04/67, Bu.04/69, Bu.04/70, Bu.04/71, Bu.04/72, Bu.04/75, Bu.04/78, Bu.04/79, Bu.04/8, Bu.04/81, Bu.04/87, Bu.05/51, Bu.05/54, Bu.05/60, Bu.06/101, Bu.06/199, Bu.06/216, Bu.06/222, Bu.06/235, Bu.06/29, Bu.06/30, Bu.06/34, Bu.06/67, Bu.06/68, Bu.06/78, Bu.06/81, Bu.06/83, Bu.06/90, Bu.06/91, Bu.08/36, Bu.08/70, Bu.08/71, Bu.08/87, Bu.09/116, Bu.09/2, Bu.09/22, Bu.09/42, Bu.09/5, Bu.09/70, Bu.09/88, Bu.09/98, Bu.10/1, Bu.10/14, Bu.10/22, Bu.11/2, Bu.11/34, Bu.11/60, Bu.11/62, Bu.11/65, Bu.11/69, Bu.11/76, Bu.11/91, Bu.11/97, Bu.12/101, Bu.12/115, Bu.12/116, Bu.12/121, Bu.12/127, Bu.12/134, Bu.12/139, Bu.12/141, Bu.12/84, Bu.13/10, Bu.13/102, Bu.13/117, Bu.13/125, Bu.13/130, Bu.13/147, Bu.13/2, Bu.13/203, Bu.13/204, Bu.13/207, Bu.13/214, Bu.13/215, Bu.13/217, Bu.13/48, Bu.13/50,

Bu.14/109, Bu.14/119, Bu.14/128, Bu.14/134, Bu.14/139, Bu.14/16, Bu.14/17, Bu.14/18, Bu.14/2, Bu.14/204, Bu.14/208, Bu.14/217, Bu.14/57, Bu.14/58, Bu.14/62, Bu.14/8, Bu.14/94, Bu.14/96, Bu.15/16, Bu.15/23, Ha.01/13, Ha.01/16, Ha.01/25, Ha.01/47, Ha.02/20, Ha.02/35, Ha.04/1, Ha.04/101, Ha.04/104, Ha.04/11, Ha.04/114, Ha.04/115, Ha.04/124, Ha.04/141, Ha.04/2, Ha.04/25, Ha.04/54, Ha.04/55, Ha.04/57, Ha.04/58, Ha.04/60, Ha.04/61, Ha.04/66, Ha.04/77, Ha.04/78, Ha.05/113, Ha.05/118, Ha.05/126, Ha.05/127, Ha.05/130, Ha.05/131, Ha.05/132, Ha.05/134, Ha.05/136, Ha.05/137, Ha.05/157, Ha.05/158, Ha.05/31, Ha.05/34, Ha.05/79, Ha.06/12, Ha.06/13, Ha.06/8, Ha.07/16, Ha.07/28, Ha.07/30, Ha.07/41, Ha.07/51, Ha.07/59, Ha.08/1, Ha.08/14, Ha.08/3, Ha.08/45, Ha.08/46, Ha.08/49, Ha.08/70, Ha.08/81, Ha.09/3, Iğ.01/16, Iğ.02/13, Iğ.02/17, Iğ.02/177, Iğ.02/18, Iğ.02/183, Iğ.02/189, Iğ.02/21, Iğ.02/4, Iğ.02/65, Iğ.02/8, Iğ.03/14, Iğ.03/21, Iğ.03/23, Iğ.03/25, Iğ.03/38, Iğ.03/4, Iğ.03/41, Iğ.03/48, Iğ.03/49, Iğ.03/5, Iğ.03/50, Iğ.03/53, Iğ.03/54, Iğ.03/59, Iğ.03/7, Iğ.03/76, Iğ.05/26, Iğ.05/36, Iğ.05/49, Iğ.05/54, Iğ.05/58, Iğ.05/59, Iğ.05/60, Iğ.06/48, Iğ.06/75, Iğ.07/1, Iğ.09/115, Iğ.09/121, Iğ.09/140, Iğ.09/142, Iğ.09/144, Iğ.09/174, Iğ.09/199, Iğ.09/200, Iğ.09/217, Iğ.09/4, Iğ.09/5, Iğ.09/77, Iğ.10/5, Iğ.11/21, Iğ.11/23, Iğ.11/24, Iğ.11/43, Iğ.12/17, Iğ.12/7, Iğ.12/8, Ma.02/31, Ma.02/32, Ma.02/35, Ma.02/36, Ma.02/51, Ma.02/52, Ma.02/58, Ma.02/63, Ma.02/64, Ma.03/14, Ma.03/24, Ma.04/1, Ma.04/111, Ma.04/112, Ma.04/173, Ma.04/182, Ma.04/183, Ma.04/43, Ma.04/46, Ma.04/52, Ma.04/53, Ma.04/68, Ma.04/84, Ma.05/14, Ma.05/24, Ma.05/27, Ma.05/30, Ma.05/31, Ma.05/5, Ma.05/6, Mu.01/1, Mu.01/146, Mu.01/185, Mu.01/3, Mu.01/39, Mu.01/50, Mu.01/55, Mu.01/76, Mu.01/97, Mu.02/13, Mu.02/15, Mu.02/21, Mu.02/8, Mu.03/113, Mu.03/33, Mu.03/34, Mu.03/4, Mu.03/43, Mu.03/50, Mu.03/52, Mu.03/54, Mu.03/55, Mu.03/56, Mu.03/75, Mu.03/92, Mu.03/94, Mu.03/95, Mu.03/97, Mu.04/1, Mu.04/29, Mu.04/31, Mu.05/1, Mu.05/14, Mu.05/27, Mu.05/3, Mu.05/34, Mu.05/35, Mu.05/4, Mu.05/45, Mu.05/46, Mu.05/49, Mu.05/5,

Mu.05/6, Mu.05/8, Mu.06/50, Mu.06/64, Mu.06/72, Mu.06/74, Mu.06/78, Mu.06/8, Mu.06/88, Mu.07/17, Mu.07/21, Mu.07/22

b. b. diyan: Ben ben demek; kendi gücüne güvenmek. An.09/443

b.+á Ağ.17/47, An.04/24, An.05/332, An.07/5, An.09/16, An.09/60, Bi.01/143, Bu.06/103, Bu.06/92, Bu.11/76, Bu.14/23, Ha.05/31

b.+dán Ma.02/31

b.+de An.06/46, An.09/122, An.09/123, Bu.14/83

b.+den Ağ.11/16, Ağ.17/49, An.05/116, An.05/138, An.05/143, An.09/165, An.09/417, Bu.02/45, Bu.06/80, Bu.11/7, Ha.01/3, Ha.01/4, Ha.05/154, Ma.02/21, Mu.01/6, Mu.01/7, Mu.03/76

b.+e Ağ.06/24, Ağ.06/82, Ağ.07/181, Ağ.14/21, Ağ.16/121, Ağ.16/128, Ağ.16/143, Ağ.17/2, Ağ.17/44, Ağ.17/52, Ağ.17/54, Ağ.17/93, An.01/241, An.01/44, An.02/115, An.02/74, An.02/88, An.03/14, An.03/21, An.04/94, An.05/103, An.05/106, An.05/109, An.05/112, An.05/115, An.05/117, An.05/118, An.05/184, An.05/253, An.05/265, An.05/267, An.05/335, An.05/337, An.05/338, An.05/339, An.05/434, An.05/67, An.06/37, An.06/51, An.09/202, An.09/208, An.09/209, An.09/211, An.09/233, An.09/253, An.09/283, An.09/296, An.09/298, An.09/318, An.09/331, An.09/455, An.09/473, An.09/474, An.09/476, An.09/49, An.09/50, An.10/31, An.11/60, An.11/96, An.12/74, Bi.03/66, Bi.04/101, Bi.04/103, Bi.04/106, Bu.01/3, Bu.01/9, Bu.02/100, Bu.04/211, Bu.04/51, Bu.04/52, Bu.04/85, Bu.06/11, Bu.06/29, Bu.06/30, Bu.09/79, Bu.14/159, Bu.14/187, Bu.14/204, Bu.14/82, Bu.14/85, Bu.14/89, Bu.14/90, Bu.14/93, Ha.04/120, Ha.04/61, Ha.05/33, Ha.05/38, Iğ.02/189, Iğ.02/42, Iğ.02/63, Iğ.03/11, Iğ.09/140, Iğ.09/217, Ma.02/68, Ma.03/64, Ma.04/173, Ma.04/21, Ma.04/35, Ma.04/49, Ma.04/66, Mu.03/100, Mu.03/114, Mu.03/81, Mu.05/1

b.+e ze^{h}med sene re^{h}met: Bana zahmet, sana rahmet; bir deyim. Mu.06/105

degme b.+e degmiyėm sene: Değme bana değmeyeyim sana; bir deyim. Bu.13/223

b.+ı Bi.01/138, Bu.10/15, Ma.04/5

b.+ım Ağ.06/113, Ağ.06/29, Ağ.06/32, Ağ.07/101, Ağ.07/152, Ağ.07/24, Ağ.07/63, Ağ.07/98, Ağ.08/12, Ağ.08/35, Ağ.08/90, Ağ.09/12, Ağ.09/19, Ağ.09/30, Ağ.09/53, Ağ.09/57, Ağ.09/72, Ağ.10/121, Ağ.10/128, Ağ.10/16, Ağ.10/30, Ağ.16/7, Ağ.17/88, An.01/69, An.02/62, An.05/195, An.05/469, An.05/73, An.09/261, An.09/265, An.09/300, An.09/387, An.09/94, An.10/14, An.11/41, An.11/63, An.11/99, An.12/34, An.12/56, An.12/57, An.12/61, An.12/82, Bi.01/39, Bi.01/71, Bi.01/83, Bu.04/233, Bu.04/50, Bu.04/68, Bu.04/82, Bu.06/237, Bu.06/72, Bu.07/5, Bu.08/100, Bu.08/60, Bu.09/22, Bu.09/7, Bu.09/71, Bu.11/109, Bu.12/81, Bu.13/127, Bu.13/139, Bu.13/209, Bu.14/132, Bu.14/135, Bu.14/149, Bu.15/10, Bu.15/2, Bu.15/27, Ha.01/1, Ha.01/25, Ha.01/29, Ha.01/45, Ha.02/40, Ha.04/52, Ha.04/53, Ha.04/6, Ha.05/45, Ha.08/41, Ha.08/56, Ha.08/60, Ha.08/65, Iğ.02/43, Iğ.09/154, Iğ.09/204, Iğ.09/219, Ma.02/10, Ma.02/21, Ma.02/24, Ma.02/4, Ma.02/53, Ma.04/3, Ma.04/47, Ma.04/52, Ma.04/66, Ma.05/7, Ma.05/8, Mu.01/169, Mu.01/64, Mu.01/77, Mu.01/81, Mu.01/82, Mu.04/19, Mu.04/22, Mu.04/6, Mu.05/15, Mu.05/7, Mu.06/72, Mu.06/79, Mu.07/23

b.+ım^{i}ne^{n} Ha.05/9

b.+^{ı}m Iğ.06/115

b.+í An.06/60, An.11/36, An.12/20, Bu.06/206, Bu.06/73, Bu.15/26, Ha.01/11, Ha.04/125, Ma.04/25, Mu.01/1, Mu.01/57, Mu.02/12

b.+ím Ağ.02/6, Ağ.03/13, Ağ.03/14, Ağ.04/12, Ağ.04/22, Ağ.07/199, Ağ.07/97, Ağ.12/17, Ağ.13/50, Ağ.13/89, Ağ.14/37, Ağ.15/74, Ağ.16/129, Ağ.16/140, Ağ.16/29, Ağ.16/7, Ağ.16/75, Ağ.17/27, Ağ.17/84, An.03/17, An.05/105, An.05/235, An.05/277, An.05/332, An.05/387, An.06/47, An.07/113, An.09/215, An.09/283, An.09/295, An.10/137, An.11/43, An.12/125, An.12/126, An.12/19, Bi.01/54, Bi.04/102, Bu.02/116, Bu.04/113, Bu.04/80, Bu.06/34, Bu.08/27, Bu.10/20, Bu.14/97, Ha.04/3, Ha.04/34, Ha.05/43, Ha.08/80, Iğ.02/77, Iğ.09/204, Iğ.11/32, Ma.01/1, Ma.03/64,

Ma.04/177, Ma.04/51, Ma.04/53, Mu.02/12, Mu.06/62, Mu.07/23

b.+ímdır An.05/266

b.+ímnen Ma.05/24

b.+i Ağ.07/164, Ağ.07/204, Ağ.11/18, Ağ.16/14, Ağ.17/10, Ağ.17/61, Ağ.17/73, Ağ.17/84, Ağ.17/88, Ağ.17/96, An.05/184, An.05/92, An.05/94, An.06/55, An.06/60, An.09/197, An.09/248, An.09/251, An.09/71, An.10/138, An.10/142, An.11/50, An.11/55, An.11/98, An.12/2, An.12/20, An.12/88, Bi.01/135, Bi.04/102, Bi.04/116, Bu.02/181, Bu.02/88, Bu.03/7, Bu.04/107, Bu.04/236, Bu.04/242, Bu.06/196, Bu.07/10, Bu.11/60, Bu.13/50, Bu.14/107, Bu.14/115, Bu.14/132, Ha.04/125, Ha.05/157, Iğ.02/191, Iğ.02/21, Iğ.03/22, Ma.03/54, Ma.04/151, Ma.04/9, Ma.05/7, Mu.01/50, Mu.01/7, Mu.01/76, Mu.03/101, Mu.03/102, Mu.03/86, Mu.03/94, Mu.03/95, Mu.04/52, Mu.05/34, Mu.05/49, Mu.06/107

b.+idím An.11/30

b.+im Ağ.01/73, Ağ.03/1, Ağ.05/2, Ağ.05/4, Ağ.05/5, Ağ.05/9, Ağ.07/75, Ağ.10/128, Ağ.10/2, Ağ.10/50, Ağ.11/42, Ağ.13/1, Ağ.14/40, Ağ.16/111, Ağ.16/19, An.04/124, An.05/105, An.05/107, An.09/1, An.09/211, An.09/234, An.09/260, An.09/321, An.09/45, An.09/452, An.10/133, An.10/158, An.10/179, An.11/82, An.12/124, Bu.03/15, Bu.04/33, Bu.06/53, Bu.11/8, Bu.14/19, Ha.01/36, Ha.04/58, Iğ.02/1, Iğ.12/19, Ma.04/110, Ma.04/57, Ma.06/1, Mu.02/4, Mu.03/95, Mu.04/37, Mu.05/20, Mu.07/3

b.+imişim Ağ.17/124

b.+imle An.10/10

b.+inán Iğ.08/52

b.+inen Mu.05/27

b.+ī Bu.06/220, Ha.05/157

b.+^{i} An.09/296, Bi.01/108, Bu.06/85, Mu.01/3

b.+^{i}m Bu.04/205

b.+^{i}nen An.11/102

b.+i̊m Ağ.10/122

b.+le Ağ.17/6

b.+nán Iğ.03/54

b.+nen Ağ.07/62, Ağ.16/107, Ağ.17/72, An.05/117, An.06/41, An.09/437, An.09/448, An.09/60, An.10/25, Bi.01/139, Bu.02/62, Bu.12/101, Bu.14/134, Bu.14/8, Iğ.02/86, Mu.01/6

benze-: Benzemek. -3-

b.-mämiş Ha.01/50

b.-r Bu.03/27, Ma.02/46

benzer: Benzer. -1-

b. Bu.09/139

benzet-: Benzetmek. -1-

b.-iyord^{u}lar Ağ.05/9

benzi-: Benzemek. -5-

b.-yan Bu.02/158

b.-yėr An.04/101, An.05/466

b.-yėrsis Bu.14/53

b.-yirim Bu.08/87

be^{n}: *bk. ben*. -10-

b. An.09/450, Bu.03/29, Bu.04/204, Bu.04/6, Bu.08/87, Bu.09/26, Ha.05/129

b.+e An.10/30

b.+ım Bu.01/4

b.+imle An.10/40

beraber: *bk. barabar*. -5-

b. Ağ.06/142, Ağ.10/11, Mu.05/36, Mu.05/57, Mu.05/59

berbad: Berbat. -1-

b. Mu.06/115

berebár: *bk. barabar*. -1-

b. Ma.04/19

bereber: *bk. barabar*. -2-

b. Ağ.10/26, Bi.05/33

bereğed: Bereket. -2-

b. An.05/145

bereğet: Bereket. -2-

b. An.05/345

bereh́et: Bereket. -1-

b.+i An.10/145

berekeḍ: Bereket. -1-

b. Ağ.14/31

berekedli: Bereketli. -2-

b. An.10/145, Bu.09/92

bereket: Bereket. -2-

b. An.05/342, An.05/343

beribir: ? -1-

b. Bu.02/117

berli: "Bezekli" sözü ile beraber ikileme kurar. -2-

b. bezegli: Berli bezekli, süslü püslü. Bu.09/86

b. bezekli: Berli bezekli, süslü püslü. Bu.09/104

bes: *bk. bėż*. -2-

b. Ağ.10/87, Ma.03/78

besbellė: Besbelli. -1-

b. Ha.05/27

besle-: Beslemek. -1-

b.-mee Ağ.09/17

beş: *bk. bėş*. -91-

b. Ağ.03/18, Ağ.04/20, Ağ.06/140, Ağ.06/3, Ağ.06/94, Ağ.07/124, Ağ.07/188, Ağ.07/53, Ağ.07/72, Ağ.09/50, Ağ.11/40, Ağ.11/41, Ağ.15/13, An.02/29, An.02/39, An.02/78, An.03/13, An.03/20, An.03/21, An.03/8, An.05/168, An.05/194, An.05/214, An.05/218, An.05/233, An.05/25,

An.05/62, An.07/51, An.07/81, An.09/171, An.09/184, An.09/251, An.09/294, An.09/471, An.09/478, An.11/29, Bi.02/11, Bi.05/1, Bi.05/9, Bu.04/255, Bu.07/13, Bu.11/105, Bu.11/4, Bu.12/144, Bu.12/63, Ha.02/35, Ha.03/23, Ha.04/25, Ha.04/75, Ha.04/76, Ha.04/77, Ha.04/85, Ha.04/86, Ha.05/29, Iğ.05/28, Iğ.05/32, Iğ.05/38, Iğ.05/39, Iğ.07/7, Iğ.08/37, Iğ.08/39, Ma.02/19, Ma.02/47, Ma.02/57, Ma.02/62, Ma.03/40, Ma.03/48, Ma.04/153, Ma.04/46, Ma.06/13, Mu.01/139, Mu.03/4, Mu.03/74, Mu.06/56

b.+den An.05/218, Mu.06/43

b.+e An.07/51, Ma.03/67

b.+i Iğ.03/5

b.+in^{i} An.05/218

b.+lerde Bi.01/2

beşínci: *bk. beşinci*. -2-

b. Iğ.07/2

beşig: Beşik. *Diğer varyantları için bk. beşiğ, beşik, bėşig, bėşiğ, bėşi^{ğ}, bėşiḣ́.* -6-

b. An.08/1, An.08/2

b.+de Bu.08/13

b.+e An.01/139

b.+in An.01/165, An.01/166

beşiğ: *bk. beşig*. -1-

b. Bu.08/77

beşik: *bk. beşig*. -3-

b. An.01/136

b.+de An.01/137, An.01/138

beşinci: Beşinci. *Diğer varyantları için bk. beşínci, bėşinci.* -6-

b. Ağ.06/26, Ağ.06/27, An.09/248, Iğ.07/1, Iğ.09/200

b.+si An.09/378

betonarma: *bk. bétonarma*. -1-

b. Bu.14/184

bey: *bk. beg*. -3-

b. An.05/303

b.+dá Bu.12/69

b.+in Bi.02/14

beyas: *bk. bayaz*. -6-

b. Ağ.08/108, Ağ.08/118, Ağ.08/119, Ağ.08/120, Ağ.08/76, Ma.04/141

beyaz: *bk. bayaz*. -8-

b. Ağ.08/105, Ağ.08/131, Ağ.08/62, Ağ.08/82, Ağ.08/95, Ağ.08/98

b.+ıni Ma.04/142

b.+inen Ma.04/142

beyazıt: Beyazıt, yer adı. -1-

b.+e Bu.14/56

beyás: *bk. bayaz*. -1-

b. Ma.04/140

beygir: Beygir, at. -1-

b.+lere Ma.04/75

beyle: *bk. bele*. -2-

b. An.01/132, An.12/88

beyn: *bk. be*^{y}*in*. -3-

b.+i An.11/86

b.+imis Bu.04/206

b.+imiz Bu.04/206

beyúg: *bk. böyüg*. -1-

b. Ma.02/47

be^{y}: *bk. beg*. -3-

b. Mu.01/7

b.+i An.05/298, An.05/303

be^{y}**en-**: *bk. beğen-*. -1-

b.-miş Bu.09/19

be^{y}**in**: Beyin. *Diğer varyantları için bk. beyn, bėyn, bė*^{y}*n*. -1-

b. An.11/86

be^{y}**le**: *bk. bele*. -5-

b. An.04/97, An.12/112, An.12/26, An.12/99, Ma.03/109

bez: *bk. bėz*. -7-

b. Ağ.10/80, Bu.14/37, Ma.03/76

b.+á Ha.05/33

b.+ını Ha.06/13

b.+$^{\imath}$nen Ağ.10/82

b.+ler An.01/152

beze: Beze, hamur topağı. -2-

b. Ağ.10/60

bezed-: Bezetmek, süslemek. *Diğer varyantları için bk. bezet-, bėzed-*. -4-

b.-ıp An.04/86

b.-urduĝ An.01/82

b.-ürler Ağ.16/62, Ağ.16/63

bezegli: *bk. bezekli*. -1-

berli b.: Berli bezekli, süslü püslü. Bu.09/86

bezek: Süs. -1-

b. Bu.09/159

bezekli: "Berli" sözü ile beraber ikileme kurar *Diğer varyantı için bk. bezegli*. -1-

berli b.: Berli bezekli, süslü püslü. Bu.09/104

bezen-: Bezenmek, süslenmek. -2-

b.-mişín An.09/407

b.-ür An.09/407

bezet-: *bk. bezed-*. -1-

b.-ib Bi.04/97

bē: *bk. ben*. -1-

b. Bu.10/5

bēgmez: *bk. begmez*. -2-

b.+inen Ağ.10/54, Ağ.10/55

bēle: *bk. bele*. -1-

b. An.12/227

bēn: *bk. ben*. -11-

b. An.04/92, An.11/107, Bu.02/178, Bu.06/237, Bu.06/45, Bu.06/98, Ha.01/8, Ha.05/116, Ma.02/13

b.+e An.09/306

b.+ım Ağ.06/84

bē^{n}: *bk. ben*. -1-

b. An.09/319

bēş: *bk. bė́ş*. -1-

b. An.09/478

bēy: *bk. bey*. -1-

b.+im Bi.01/71

bėc: *bk. bė́ş*. -2-

b. Iğ.09/8, Iğ.09/9

bėdava: Bedava. -1-

b. An.11/83

bėddua: Beddua. -1-

b. Bu.02/172

bėg: *bk. beg*. -2-

b. Bu.13/160

bėğ: *bk. beg*. -1-

b.+lerī Bu.11/117

bėkçí: *bk. begçi*. -1-

b.+si An.05/248

bėkçi: *bk. begçi*. -1-

b. An.05/298

bėkdaşı: *bk. bė́kdaşi*. -1-

b.+ní^{n} Mu.06/98

bėkdaşi: Bektâşî. *Diğer varyantları için bk. bė́kdaşı.* -1-

b. Mu.06/100

bėl: Bel, insan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm. *Diğer varyantı için bk. bel.* 14-

b. Bu.13/160

b.+den Bu.03/18

b.+ıni Bu.09/177

b.+ím Bu.03/65

b.+íne Bu.02/66

b.+im Bu.03/65

b.+ime Bu.03/21, Bu.08/77

b.+imí Bu.03/68

b.+inde Bu.02/85, Ma.04/58

b.+ine Bu.13/190

b.+ler^{i}ná Mu.04/19

bėla (1): *bk. bela*. -2-

b.+n Iğ.06/48

b.+sıni Iğ.06/47

bėla (2): *bk. bele*. -4-

b. Bu.10/7, Bu.12/48, Bu.14/63, Mu.01/23

bėlarusya: Belorusya, Beyaz Rusya. -1-

b.+ya Bu.10/18

bėlá: *bk. bele*. -12-

b. Ağ.07/55, An.04/58, An.04/75, An.05/106, An.12/178, Bi.01/14, Bu.04/186, Bu.05/24, Bu.10/9, Bu.12/158, Ha.07/12, Iğ.08/34

bėlä: *bk. bele*. -1-

b. Iğ.06/87

bėle: *bk. bele*. -158-

b. Ağ.01/44, Ağ.07/166, Ağ.07/184, Ağ.07/196, Ağ.07/66, Ağ.08/80, Ağ.10/116, Ağ.10/38, Ağ.10/5, Ağ.10/65, Ağ.10/79, Ağ.16/147, Ağ.17/28, Ağ.17/40, Ağ.17/61, Ağ.17/89, Ağ.18/16, An.01/228, An.01/50, An.01/59, An.02/109, An.03/1, An.03/29, An.03/30, An.04/1, An.04/109,

An.04/115, An.04/118, An.04/32, An.04/6, An.04/70, An.04/89, An.04/96, An.05/466, An.06/59, An.07/101, An.09/163, An.09/309, An.09/32, An.09/402, An.09/46, An.09/6, An.09/66, An.09/97, An.11/73, An.12/106, An.12/111, An.12/115, An.12/192, An.12/194, An.12/216, Bi.01/32, Bi.01/39, Bi.03/54, Bi.04/20, Bi.04/35, Bu.02/130, Bu.02/176, Bu.02/21, Bu.02/27, Bu.02/82, Bu.02/92, Bu.03/45, Bu.04/104, Bu.04/146, Bu.04/188, Bu.04/201, Bu.04/221, Bu.04/223, Bu.04/245, Bu.04/34, Bu.04/35, Bu.04/37, Bu.04/47, Bu.05/24, Bu.05/38, Bu.06/34, Bu.07/9, Bu.09/123, Bu.09/41, Bu.11/125, Bu.11/30, Bu.11/72, Bu.12/109, Bu.12/126, Bu.13/144, Bu.13/171, Bu.13/204, Bu.13/53, Bu.13/74, Bu.13/78, Bu.13/82, Ha.01/31, Ha.04/37, Ha.05/55, Ha.07/2, Ha.07/28, Ha.07/9, Ha.08/66, Iğ.01/14, Iğ.02/102, Iğ.02/106, Iğ.02/108, Iğ.02/110, Iğ.02/132, Iğ.02/138, Iğ.02/32, Iğ.02/67, Iğ.03/51, Iğ.04/3, Iğ.04/5, Iğ.06/140, Iğ.09/163, Iğ.09/219, Iğ.09/76, Iğ.10/5, Iğ.11/63, Ma.03/110, Mu.01/103, Mu.01/107, Mu.01/11, Mu.01/114, Mu.01/12, Mu.01/125, Mu.01/144, Mu.01/72, Mu.01/96, Mu.03/80, Mu.04/43, Mu.04/45, Mu.04/52, Mu.04/8, Mu.05/1, Mu.05/4

b.+dir Ağ.07/184

b.+ydi An.12/98

b.+yim Ağ.17/23

bėleliğinen: Böylelikle. *Diğer varyantları için bk. beleĺuĝunan, bė̊lelúğünen.* -2-

b. Bu.02/94, Mu.03/47

bėleyken: Böyleyken; böylece. *Diğer varyantı için bk. ḇėleyken.* -1-

b. Bu.11/30

bėlē: *bk. bele.* -8-

b. An.04/84, An.12/106, Bu.04/221, Bu.05/11, Bu.13/170, Bu.13/81, Iğ.02/152, Mu.01/126

bėlgi: *bk. belgi*. -1-

b.+dir Bu.01/31

bėlĝırad: Rusya’nın Belgorod eyaleti. *Diğer varyantları için bk. belğirid, bėlĝırat.* -1-

b. Bu.02/111

bėlĝırat: *bk. bėlĝırad* -1-

b. Bu.02/111

bėĺa: *bk. bele.* -19-

b. Ağ.01/25, Ağ.07/184, Ağ.15/55, Ağ.16/138, Ağ.17/17, Ağ.17/32, An.05/379, An.09/26, An.12/107, An.12/115, An.12/117, An.12/123, Bu.03/49, Ha.05/27,

Ha.07/61, Iğ.03/65, Iğ.08/4, Iğ.08/9, Mu.05/5

bėnzin: Benzin. -1-

b.+i Iğ.02/71

bės: *bk. bėz*. -1-

b. Ma.03/76

bėş: Beş, 5. *Diğer varyantları için bk. bec, beş, bēş, bėc, bẹ̊ş, bíş, ḇėş*. -163-

b. Ağ.06/105, Ağ.06/112, Ağ.06/154, Ağ.06/77, Ağ.09/19, Ağ.16/12, Ağ.17/22, An.01/249, An.01/40, An.02/31, An.02/39, An.04/1, An.04/120, An.04/39, An.04/68, An.05/164, An.05/187, An.05/218, An.05/24, An.05/38, An.05/419, An.05/46, An.05/64, An.07/24, An.09/101, An.09/105, An.09/106, An.09/114, An.09/119, An.09/131, An.09/143, An.09/160, An.09/187, An.09/189, An.09/206, An.09/24, An.09/281, An.09/294, An.09/325, An.09/327, An.09/334, An.09/434, An.09/435, An.09/441, An.09/57, An.11/1, An.11/29, An.11/31, An.11/32, An.11/38, Bi.01/27, Bi.02/12, Bi.04/21, Bi.04/22, Bi.04/88, Bu.02/17, Bu.02/177, Bu.02/22, Bu.02/44, Bu.02/46, Bu.03/2, Bu.03/21, Bu.04/13, Bu.04/20, Bu.04/255, Bu.04/7, Bu.04/74, Bu.04/78, Bu.04/86, Bu.04/87, Bu.06/2, Bu.07/6, Bu.08/99, Bu.09/162, Bu.10/22, Bu.10/8, Bu.11/105, Bu.11/48, Bu.11/55, Bu.11/77, Bu.11/81, Bu.12/1, Bu.12/112, Bu.12/113, Bu.12/55, Bu.13/21, Bu.13/47, Bu.13/48, Bu.13/68, Bu.14/36, Bu.15/18, Bu.15/4, Ha.01/16, Ha.01/25, Ha.02/35, Ha.04/33, Ha.04/80, Ha.04/83, Ha.05/105, Ha.05/74, Ha.06/7, Ha.07/46, Ha.07/47, Ha.08/47, Ha.08/76, Iğ.01/25, Iğ.02/112, Iğ.02/113, Iğ.02/122, Iğ.02/6, Iğ.02/7, Iğ.03/10, Iğ.03/4, Iğ.03/7, Iğ.06/10, Iğ.06/105, Iğ.06/107, Iğ.06/144, Iğ.06/160, Iğ.06/161, Iğ.06/169, Iğ.06/7, Iğ.06/79, Iğ.06/88, Iğ.06/9, Iğ.06/91, Iğ.08/47, Iğ.08/6, Iğ.08/8, Iğ.09/59, Ma.04/42, Ma.04/63, Mu.03/109, Mu.03/87, Mu.04/54

b.+de An.09/11, An.09/17, An.09/75, Bu.14/2

b.+den An.09/123, An.09/162, Mu.06/43

b.+e An.09/148, Bu.06/226

b.+índe An.02/58, Bu.02/14

b.+i An.09/423, An.09/92

b.+imiz An.09/423

b.+imiz[i] Bu.04/92

b.+inde An.09/30, Bu.13/75

b.+inin An.09/96

b.+leri Bu.02/15

b.+te An.09/81

bėşig: *bk. beşig*. -1-

b.+ine An.01/159

bėşiğ: *bk. beşig*. -5-

b. Ha.06/5

b.+á Ağ.16/64

b.+de Ha.06/5

b.+e Iğ.11/75

b.+ini Ağ.16/63

bėşi^{ğ}: *bk. beşig*. -1-

b.+in Iğ.11/75

bėşiḣ: *bk. beşig*. -2-

b.+den Ha.06/10, Ha.06/5

bėşinci: *bk. beşinci*. -3-

b. An.09/75, An.09/83, Iğ.09/4

bėtonarma: Betonarme. *Diğer varyantı için bk. betonarma.* -2-

b. Bu.14/169, Bu.14/184

bėtrol: Petrol. *Diğer varyantı için bk. batrol.* -1-

b. An.11/94

bėy (1): Nişan töreninin bir parçası olarak kız ve erkek tarafının karşılıklı olarak birbirlerine verdikleri hediyeler. -3-

b. Bi.04/76

b. degişende: Bey değişmek; nişan değişmek. Iğ.03/71

b. değişílmáh: Bey değişilmek; nişan değiştirmek. Bi.04/76

bėy (2): *bk. beg*. -2-

b. Ma.04/173, Ma.04/176

bėylá: *bk. bele*. -1-

b. An.12/111

bėyn: *bk. be^{y}in*. -1-

b.+^{i}ni An.11/87

bė^{y}lá: *bk. bele*. -1-

b. An.12/113

bė^{y}le: *bk. bele*. -3-

b. An.12/104, An.12/125, An.12/230

bė^{y}n: *bk. be^{y}in*. -1-

b.+ın Iğ.06/165

bėz: Bez. *Diğer varyantları için bk. bes, bez, bės*. -13-

b. Ağ.16/72, Bu.09/88, Ha.07/62, Ma.03/77, Ma.03/80

b.+i An.01/152, Bu.14/39

b.+in Ağ.16/71, Ağ.16/72, Iğ.04/39

bėzed-: *bk. bezed-*. -1-

b.-iyollar Bi.04/79

bē̇le: *bk. bele*. -7-

b. An.04/97, An.12/106, An.12/207, An.12/4, Bu.09/55, Iğ.01/24

bē̇ḽa: *bk. bele*. -1-

b. An.12/204

bē̇ri: Beri, -den bu yana. -1-

b. Bi.04/30

bẻle: *bk. bele*. -33-

b. Ağ.08/51, Ağ.16/145, Ağ.17/63, An.01/37, An.04/42, An.05/151, An.05/287, An.05/307, An.05/343, An.05/351, An.11/19, An.12/107, Bi.01/71, Bi.03/57, Bu.04/160, Bu.04/199, Bu.09/15, Bu.11/58, Bu.13/76, Ha.03/5, Ha.04/149, Ha.05/132, Ha.05/133, Ha.05/143, Ha.05/79, Iğ.02/25, Iğ.02/79, Ma.05/12, Mu.01/103, Mu.03/105, Mu.04/40

bẻlesine: *bk. belesíne*. -1-

b. An.05/27

bẻlelúğünen: *bk. bẻleliğinen*. -1-

b. Bu.08/73

bẻleynen: *bk. beleynen*. -1-

b. Iğ.06/159

bẻlē: *bk. bele*. -2-

b. Bu.04/158, Ha.06/41

bẻlö: *bk. bele*. -1-

b. Iğ.03/63

bẻş: *bk. bẻş*. -7-

b. An.09/324, Bi.02/13, Ha.05/110, Ha.05/24, Mu.03/3, Mu.03/7

bẻüg: *bk. böyüg*. -1-

b. An.09/40

bẻyüg: *bk. böyüg*. -1-

b.+üm Iğ.03/1

bẻyüġ: *bk. böyüg*. -1-

b. Ha.07/20

bẻyük: *bk. böyüg*. -1-

b. An.06/11

bẻyüklu: *bk. böyükluḫ*. -1-

b.+na Bu.08/64

bẻyǖk: *bk. böyüg*. -1-

b. An.01/193

bı (1): “B” harfinin okunuşu -2-

b.+yı Bu.04/48, Bu.04/49

bı (2): *bk. bu*. -1-

b. An.04/80

bıça: *bk. biçaḫ*. -1-

b.+å An.10/137

bıçag: *bk. biçaḫ*. -1-

b. An.10/137

bıd: Bir yansıma ses. -5-

b. Iğ.09/75

bıḫdur-: Bıktırmak. -1-

b.-iyėrdim An.07/73

bın: *bk. bin*. -1-

b. Bu.12/144

bır: *bk. bir (1)*. -3-

b. An.02/69, An.05/433, Bu.12/134

bıra^{ğ}-: *bk. bıraḫ-*. -1-

b.-ıb Mu.03/68

bıraĝ-: *bk. bıraḫ-*. -4-

b.-acam Ağ.07/108, Ağ.07/110

b.-ıb Ağ.07/19

b.-mirmiş Ağ.07/82

bıraĝo: Mısırın dip yeri. -1-

b. Bu.12/28

bırah-: *bk. bıraḫ-*. -2-

b.-dıḫ Ağ.11/10

b.-di Mu.02/1

bıraḫ-: 1. Bırakmak; 2. Ad koymak. *Diğer varyantları için bk. bıra^{ğ}-, bıraĝ-, bırah-, bıraḳ-, bıráḳ-, bíraḫ-, bı̊raġ-, bı̊raḫ-, biraġ-, birah-, biraḫ-, burah-, buraḫ-, ġıraḫ-.* -56-

b. An.05/233, An.05/265

b.-amiyėr Bu.04/93

b.-dı An.05/290, An.06/51

b.-dıḫ Ağ.13/7, Mu.01/89, Mu.03/41

b.-dım An.01/15, An.05/11, An.05/244, An.05/266

b.-dí An.05/310, An.06/51, An.10/82

b.-díler Bi.04/44

b.-di An.06/51, Ha.05/32, Mu.01/82

b.-duĝ An.05/63

b.-duḫ An.05/302, Iğ.12/4

b.-ıb Ağ.10/5, Bu.05/2, Iğ.05/40, Iğ.09/59, Mu.01/118

b.-ır Bi.04/92

b.-ırım Mu.07/26, Mu.07/31

b.-ırsın Mu.01/112, Mu.01/95

b.-ıyėller Bu.07/10

b.-ıyór Mu.05/32

b.-íyėrsın An.09/379

b.-íyirdile^{r} Bi.03/97

b.-i^{ı}ri̊ḫ Mu.01/141

b.-iiri̊ḫ Mu.01/141

b.-iyė^{r} An.09/379

b.-iyē̇r Bu.04/76

b.-maduḫ Iğ.09/58

b.-masalar Iğ.03/13

b.-masdan Iğ.09/94

b.-mazdí Ağ.17/2

b.-miirdler Ağ.10/33

b.-miş Ağ.06/30, Iğ.12/15

b.-mişler Ağ.08/13, Ağ.10/38

b.-miyėrd^{i}ler An.05/93

b.-miyir Bu.04/93

b.-san An.01/15

b.-sınna An.05/92

b.-tuḫdan Bu.02/19

b.-ur An.01/254

bıraḫıl-: Bırakılmak. *Diğer varyantı için bk. bı̊raḫıl-.*-1-

b.-iyėr An.08/17

bıraḳ-: *bk. bıraḫ-.* -4-

b.-ılla^{r} An.10/80

b.-ırıs An.10/79

b.-ıyo An.10/83

bıráḳ-: *bk. bıraḫ-.* -1-

b.-dı An.10/82

bıríc^{i}: *bk. birinci.* -1-

b. Bu.12/114

bışe: *bk. bişė.* -1-

b.+ler Bu.06/234

bışė: *bk. bişė.* -1-

b. Bu.12/71

bıtıraẖ: Pıtırak, bir çeşit bitki. -1-

b. Ha.04/134

bıyıĝ: *bk. bıyıẖ*. -1-

b. Ağ.07/109

bıyıẖ: Bıyık. *Diğer varyantı için bk. bıyıĝ*. -3-

b. Ağ.06/100, Ağ.07/105

b.+dır Ağ.07/109

bˡle: *bk. bele*. -1-

b. Bu.12/35

bˡriĝada: *bk. biriġada*. -1-

b.+ya Bu.02/52

bí: *bk. bir (1)*. -15-

b. Ağ.06/119, Ağ.11/15, Ağ.16/145, Bi.01/133, Bi.03/91, Bu.02/40, Bu.10/13, Bu.14/18, Bu.14/2, Bu.14/3, Bu.14/51, Bu.14/8, Bu.14/94, Iğ.09/87, Ma.02/36, Ma.06/9, Mu.07/6

b.

bíĝaş: *bk. birĝaç*. -1-

b. Ma.06/14

bíl-: *bk. bil-*. -6-

b.-duĝú Bu.09/76

b.-iyėrdíler Mu.06/13

b.-iyírdis Iğ.02/156

b.-mem Ağ.15/13, Bu.14/159

b.-mezuẖ Iğ.09/99

bíle (1): *bk. bile (1)*. -2-

b. Ağ.03/8, Ma.01/19

bíle (2): *bk. bele*. -8-

b. Bi.03/30, Bu.04/226, Bu.04/27, Bu.12/117, Iğ.02/71, Iğ.04/27, Iğ.09/163, Iğ.09/79

bílėn: *bk. bile (1)*. -1-

b. Iğ.03/16

bíllah: *bk. billahi*. -1-

b. Bi.01/86

bín: *bk. bin*. -5-

b. Bu.12/113, Bu.12/119, Bu.12/136, Ma.06/5

b.+de Bu.12/134

bír: *bk. bir (1)*. -137-

b. Ağ.02/8, Ağ.13/10, Ağ.15/5, Ağ.17/61, An.02/116, An.02/44, An.05/120, An.05/129, An.05/130, An.05/163, An.05/177, An.05/179, An.05/214, An.05/279, An.05/331, An.05/69, An.07/117, An.09/249, An.09/257, An.09/301, An.09/384, An.09/427, An.09/435, An.09/440, An.09/441, An.09/74, An.12/8, Bi.01/154, Bi.01/59, Bi.01/6, Bi.03/113, Bi.03/45, Bi.04/102, Bi.04/114, Bi.04/44, Bi.04/59, Bi.04/71, Bi.04/84, Bu.02/111, Bu.02/115, Bu.02/12, Bu.02/133, Bu.02/147, Bu.02/158, Bu.02/170, Bu.02/37, Bu.02/44, Bu.02/45, Bu.02/52, Bu.02/59, Bu.02/72, Bu.02/74, Bu.02/77, Bu.04/105, Bu.04/106, Bu.04/198, Bu.04/50, Bu.05/9, Bu.06/208,

Bu.06/29, Bu.06/84, Bu.07/2, Bu.08/109, Bu.08/28, Bu.09/101, Bu.09/121, Bu.09/159, Bu.09/22, Bu.09/26, Bu.09/29, Bu.09/65, Bu.09/69, Bu.11/25, Bu.11/48, Bu.11/49, Bu.11/5, Bu.11/65, Bu.11/7, Bu.11/96, Bu.11/97, Bu.12/112, Bu.12/14, Bu.12/157, Bu.12/158, Bu.12/20, Bu.12/24, Bu.12/26, Bu.12/33, Bu.12/35, Bu.12/40, Bu.12/41, Bu.12/47, Bu.12/53, Bu.12/61, Bu.12/69, Bu.12/70, Bu.12/81, Bu.12/87, Bu.12/88, Bu.12/95, Bu.12/99, Bu.13/48, Bu.14/11, Bu.14/129, Bu.14/140, Bu.15/20, Ha.05/157, Ha.06/22, Ha.06/9, Iğ.02/86, Iğ.03/1, Iğ.03/51, Iğ.03/69, Iğ.03/70, Iğ.04/12, Iğ.05/1, Iğ.05/34, Iğ.05/46, Iğ.05/54, Iğ.05/58, Iğ.06/118, Iğ.06/41, Iğ.09/40, Iğ.09/41, Iğ.09/47, Iğ.09/76, Ma.02/41, Mu.01/178, Mu.01/181

b. defeluḫ: Bir defalık; bir kereye mahsus olmak üzere. An.09/300

bazi b.: Bazı bir; bazen. An.09/4, An.09/408

bír-: *bk. bil-*. -1-

b.-miyėr Bu.01/27

bíraḫ-: *bk. bıraḫ-*. -3-

b.-masın Ha.01/43

b.-míş Ha.01/34

b.-míşdi Ha.01/32

bírás: *bk. birez*. -2-

b. Bu.12/77, Mu.01/180

bírbír: *bk. birbiri*. -1-

b.+ni Bi.03/52

bírbíri: *bk. birbiri*. -3-

b.+mizi An.10/42

b.+mⁱzün Bu.08/48

b.+ne An.07/107

bírbírⁱ: *bk. birbiri*. -1-

b.+ne Bu.06/63

bírden: *bk. birden*. -1-

b. Ha.06/3

bíre: *bk. bile (1)*. -1-

b. Bu.12/86

bírer: *bk. birer*. -1-

b. Bu.12/18

bírġaç: *bk. birĝaç*. -1-

b. An.05/44

bírġaş: *bk. birĝaç*. -1-

b. An.05/45

bírĝaş: *bk. birĝaç*. -1-

b. Ağ.07/39

bírı: *bk. biri*. -2-

b.+ná Bu.12/69

b.+ne Bu.12/69

bíri: *bk. biri*. -2-

b. Bu.12/78

b.+nın Bu.13/128

bírinculuĝ: Birincilik. -1-

b.+ı Bu.10/3

bí^{r}ĝaş: *bk. birĝaç*. -1-

b. Ağ.07/33

bíř: *bk. bir (1)*. -1-

b. Bu.09/45

bís: *bk. biz*. -30-

b. An.05/213, Bi.03/33, Bi.05/13, Bi.05/39, Bu.02/78, Bu.04/188, Bu.08/2, Bu.08/29, Bu.08/59, Bu.08/99, Bu.09/57, Bu.11/110, Bu.12/101, Bu.12/102, Bu.12/120, Bu.12/2, Bu.12/87, Bu.12/97, Iğ.02/101, Iğ.09/129, Iğ.09/134, Iğ.09/19, Iğ.09/52, Mu.01/97, Mu.06/31, Mu.06/40, Mu.06/61

b.+de An.10/159, Bu.09/100

bíş: *bk. bẻş*. -2-

b. Bi.04/78, Bi.04/92

bíşe: *bk. bişẻ*. -7-

b. Ağ.09/25, An.12/31, Bi.04/45, Bu.14/77

b.+ler Bi.05/38

b.+míz Bi.04/7

b.+si Bi.04/106

bíşẻy: *bk. bişẻ*. -1-

b. Bu.02/170

bíşi: *bk. bişi*. -1-

b.+miz Bi.03/8

bíşir-: *bk. büşür-*. -1-

b.-seydi Ha.05/100

bíşşe: *bk. bişẻ*. -1-

b. Bi.05/16

bíyan: *bk. biyan*. -1-

b.+ı Bi.04/29

bíz: *bk. biz*. -142-

b. Ağ.06/26, Ağ.12/12, Ağ.13/5, Ağ.13/77, An.09/4, An.12/45, Bi.01/4, Bi.02/4, Bi.03/100, Bi.03/112, Bi.03/15, Bi.05/35, Bu.02/112, Bu.02/56, Bu.03/70, Bu.04/43, Bu.04/55, Bu.08/103, Bu.08/106, Bu.08/11, Bu.08/82, Bu.08/89, Bu.08/90, Bu.08/95, Bu.09/30, Bu.11/51, Bu.11/57, Bu.11/58, Bu.12/115, Bu.12/117, Bu.12/127, Bu.12/19, Bu.12/57, Bu.12/7, Ha.05/60, Iğ.06/39, Iğ.09/116, Iğ.09/120, Iğ.09/130, Iğ.09/132, Iğ.09/196, Iğ.09/217, Iğ.09/219, Iğ.09/59, Iğ.09/61, Iğ.09/94, Iğ.11/14, Mu.01/11, Mu.01/123, Mu.01/18, Mu.01/63, Mu.03/2, Mu.05/28, Mu.06/32, Mu.06/44, Mu.06/54

b.+a Ağ.14/1, Mu.05/59

b.+á Bi.03/2, Iğ.09/102, Iğ.09/108

b.+da Bu.09/56

b.+dá Bu.11/6

b.+de Bi.03/105, Bi.04/87, Bu.09/108, Bu.09/167, Bu.09/34, Bu.09/36, Bu.09/99, Bu.12/119, Ha.05/28, Iğ.09/200, Iğ.09/60, Iğ.11/71

b.+den Bu.08/10, Bu.08/103, Bu.08/81, Bu.11/91, Bu.11/93, Iğ.09/38

b.+dē Bu.09/93

b.+e Ağ.13/15, Ağ.13/25, An.05/325, Bi.02/5, Bi.02/7, Bu.12/24, Bu.12/118, Bu.13/48, Ha.07/21

b.+ım Bu.11/108

b.+í Iğ.11/10

b.+ím An.05/19, Bu.12/75, Iğ.09/201

b.+ímkiler^{i}ne Mu.01/88

b.+i Ağ.13/27, Ağ.13/30, Ağ.15/38, Bi.03/41, Bi.04/50, Bu.02/11, Bu.02/21, Bu.02/24, Bu.02/82, Bu.08/109, Bu.08/49, Bu.08/60, Bu.08/91, Bu.10/13, Bu.11/53, Bu.11/82, Bu.13/36, Iğ.06/21, Iğ.09/120, Iğ.09/36, Iğ.09/82, Iğ.09/88, Iğ.11/58, Ma.03/41

b.+im An.05/122, Bi.05/37, Bu.02/59, Bu.08/19, Bu.08/44, Bu.11/80, Bu.12/40, Bu.12/41, Bu.12/58, Bu.13/83, Ha.07/12, Iğ.09/3, Iğ.09/37

b.+i^{m} Bu.08/42

b.+ī Bu.02/36, Bu.02/37

b.+^{i}ne^{n} Bu.12/40

b.+lere Mu.01/150

b.+leri Bi.04/32

bî: *bk. bu*. -2-

b. An.03/11

bîra: *bk. bura*. -1-

b.+sı An.01/167

bîldır: Bıldır, geçen yıl. -1-

b. Bu.06/245

bîraġ-: *bk. bıraḫ-*. -1-

b.-ur Bu.01/25

bîraḫ-: *bk. bıraḫ-*. -21-

b. Bu.14/107, Ha.07/27

b.-acam Bu.14/108

b.-dı Mu.02/1

b.-dıḫ Mu.03/40

b.-dım Ağ.11/19

b.-d^{i}ler An.06/60

b.-duĝ Bu.02/83

b.-em An.07/75

b.-íyosun Bi.04/124, Bi.04/62

b.-^{i} Bu.07/6

b.-madi Ma.02/71

b.-madiler An.07/13

b.-maduḫ Iğ.09/57

b.-mişler Ma.03/17

b.-miyėr Bu.04/76

b.-miyírdi Bu.04/76

b.-tuḫ Ha.05/69

b.-ullar Bu.05/4

b.-urduḫ Ha.05/6

bîraḫıl-: *bk. bıraḫıl-*. -1-

b.-i Ma.02/7

bîz: *bk. biz*. -1-

b. Iğ.09/57

bi (1): *bk. bir (1)*. -255-

b. Ağ.02/13, Ağ.02/7, Ağ.04/12, Ağ.04/18, Ağ.06/102, Ağ.06/146, Ağ.06/150, Ağ.06/18, Ağ.06/25, Ağ.06/34, Ağ.06/35, Ağ.06/8, Ağ.06/91, Ağ.08/92, Ağ.08/93, Ağ.10/102, Ağ.10/105, Ağ.10/110, Ağ.10/114, Ağ.10/50, Ağ.10/58, Ağ.10/7, Ağ.10/71, Ağ.10/80, Ağ.10/86, Ağ.11/13, Ağ.11/15, Ağ.11/16, Ağ.11/2, Ağ.13/97, Ağ.14/42, Ağ.15/19, Ağ.16/128, Ağ.16/151, Ağ.16/160, Ağ.16/164, Ağ.16/4, Ağ.16/81, Ağ.17/22, Ağ.18/15, Ağ.18/22, Ağ.18/40, Ağ.18/41, Ağ.18/47, Ağ.18/5, An.01/102, An.01/12, An.01/15, An.01/53, An.01/231, An.03/19, An.03/36, An.05/211, An.05/230, An.05/294, An.05/39, An.05/40, An.05/42, An.05/423, An.06/20, An.09/160, An.09/392, An.09/395, An.09/463, An.09/78, An.10/118, An.10/121, An.10/134, An.10/137, An.10/142, An.10/158, An.10/168, An.10/171, An.10/66, An.10/76, An.10/77, An.10/79, An.10/86, An.10/94, An.12/134, An.12/225, Bi.01/132, Bi.03/113, Bi.03/115, Bi.03/19, Bi.03/22, Bi.03/26, Bi.03/75, Bi.04/71, Bi.05/15, Bi.05/19, Bi.05/22, Bi.05/23, Bi.05/24, Bi.05/28, Bi.05/3, Bi.05/36, Bi.05/41, Bu.01/29, Bu.02/145, Bu.02/156, Bu.06/231, Bu.08/63, Bu.09/11, Bu.09/130, Bu.09/164, Bu.09/176, Bu.09/25, Bu.09/26, Bu.09/76, Bu.10/22, Bu.11/22, Bu.12/109, Bu.13/107, Bu.14/10, Bu.14/101, Bu.14/102, Bu.14/111, Bu.14/117, Bu.14/12, Bu.14/139, Bu.14/155, Bu.14/163, Bu.14/173, Bu.14/178, Bu.14/188, Bu.14/20, Bu.14/204, Bu.14/222, Bu.14/29, Bu.14/3, Bu.14/33, Bu.14/43, Bu.14/45, Bu.14/49, Bu.14/51, Bu.14/58, Bu.14/6, Bu.14/76, Bu.14/78, Bu.14/79, Bu.14/84, Bu.14/93, Bu.14/94, Bu.14/95, Bu.14/97, Ha.01/26, Ha.02/23, Ha.02/29, Ha.03/7, Ha.04/117, Ha.04/73, Ha.05/116, Ha.05/128, Ha.05/131, Ha.05/138, Ha.05/142, Ha.05/15, Ha.05/16, Ha.05/21, Ha.05/32, Ha.05/33, Ha.05/40, Ha.05/43, Ha.05/6, Ha.05/76, Ha.05/83, Ha.05/88, Ha.08/28, Ha.09/1, Ha.09/7, Iğ.07/7, Iğ.08/24, Iğ.09/149, Iğ.09/56, Iğ.11/19, Iğ.11/65, Ma.01/20, Ma.02/38, Ma.03/29, Ma.03/64, Ma.03/89, Ma.04/110, Ma.04/112, Ma.04/134, Ma.04/14, Ma.04/140, Ma.04/151, Ma.04/158, Ma.04/160, Ma.04/164, Ma.04/175, Ma.04/185, Ma.04/24, Ma.04/54, Ma.04/55,

Ma.04/58, Ma.05/10, Ma.05/14, Ma.05/15, Ma.05/20, Ma.05/26, Ma.05/27, Ma.05/4, Ma.05/9, Mu.03/14, Mu.03/48, Mu.03/58, Mu.03/68, Mu.05/17, Mu.05/2, Mu.05/50, Mu.05/58, Mu.06/92, Mu.07/18, Mu.07/5

b. defe^{y}e b. defe: Bir defadan bir defaya, bir defa bile, bir kez bile. Bu.14/93

b. luḫma: Bir lokma; küçük bir parça, ufacık. Bu. 14/42

b. şeye çıḫamadım: Bir şeye çıkamamak, amacına ulaşamamak. An.05/130

b. tee^{r}: Bir tavır; bütünüyle, tamamıyla. An.12/162

b. tei: Bir tavır; bütünüyle, tamamıyla. Ağ.01/21

b. te^{i}: Bir tavır; bütünüyle, tamamıyla. Ağ.01/15, Ağ.01/55, Ağ.01/6

b. tē: Bir tavır; bütünüyle, tamamıyla. An.11/42, Bu.06/103

b. yola gėdiyiller: Bir yola gitmek; karşılıklı anlaşmak, birlikte uyum içinde yaşamak, geçinmek. An.09/463

bi (2): *bk. biz*. -2-

b. An.09/13, Iğ.11/18

biber: Biber. -1-

b. Ha.03/2

bibí: *bk. bibi*. -1-

b. Bu.14/52

bibi: Hala, babanın kız kardeşi. *Diğer varyantı için bk. bibí.* -12-

b.+m Bu.06/69

b.+mın Bu.04/33

b.+mín Bu.04/33

b.+midi Iğ.11/53

b.+min Ha.01/24

b.+mluḫ Mu.06/13

b.+ní^{n} Bu.06/211

b.+si Ağ.10/43, Ağ.16/29

b.+sinin Ağ.10/43

bibilo: Horozun ibiği. *Diğer varyantı için bk. bibiĺo*. -1-

b. Bu.02/161

bibiĺo: *bk. bibilo*. -1-

b. Bu.02/161

bibir: *bk. birbiri*. -1-

b.+ni An.09/463

biç-: Biçmek. *Diğer varyantı için bk. biş-, bīç-*. -13-

b.-er Mu.01/21

b.-ersin Ağ.06/67

b.-ezın Bu.04/37

ekib b.-iyėlmişler: Ekip biçmek. Ha.04/15

b.-iyėr Bu.04/39

b.-iyėrd^{i}ler Ha.08/61

b.-iyėrduḫ Ha.08/43

b.-iyėru[ğ] An.05/35

b.-iyír Bu.04/37, Bu.04/38

b.-iyir Bu.04/37

b.-mişlēr Ma.01/12

biçaġ: *bk. biçaẖ*. -1-

b. An.10/137

biça[ğ]: *bk. biçaẖ*. -1-

b.+ınen Bu.02/145

biçaĝ: *bk. biçaẖ*. -3-

b. Bi.01/49

b.+ıma Bu.06/16

b.+lari Ağ.07/25

biçaẖ: Bıçak. *Diğer varyantları için bk. bıça, bıçag, biçaġ, biça[ğ], biçaĝ, piçaĝ, piçaẖ*. -1-

b.+lar[ı]nen Iğ.02/110

biçaẖla-: Bıçaklamak. -1-

b.-dım Bu.06/23

biçenek: Biçenek, biçilecek/biçilmeye hazır otluk yer.-1-

b. yıĝanaẖ: Biçenek yığanak. Iğ.09/11

biçil-: Biçilmek. -1-

b.-miş Ağ.03/1

biçim: Biçim, şekil. -6-

b. Ağ.13/87, Bu.14/42, Ma.04/176, Ma.04/182, Mu.01/127, Mu.06/120

biçimsiz: Biçimsiz. -1-

b. Bu.01/17

biçin: Biçilecek hale gelmiş ot. -1-

b.+ner Ağ.03/1

bid (1): *bk. bit*. -6-

b. Bu.02/7, Bu.12/47, Iğ.09/29

b. daradi: Bit taramak; bit sarmak, bit basmak. Iğ.11/8

b. daradī: Bit taramak; bit sarmak, bit basmak. Iğ.11/28

b.+dēn Bu.02/7

bid (2): *bk. biz*. -1-

b. Bu.13/109

bid-: *bk. bid-*. -11-

b.-dė Bi.04/4

b.-di An.01/253, An.10/75, An.11/62, Bi.04/6, Bu.02/103, Bu.14/162, Iğ.03/63

b.-din An.01/80

b.-mez Ha.04/129

bidenbirá: Birdenbire. -1-

b. Ha.05/66

bidgi: Bitki. -1-

b. Bu.14/77

bidli: Bitli. -2-

b. Ma.04/36

bidnā: Küçük, ufacık. -1-

b. göz: Güzel gözler için kullanılan bir ifade. Bu.02/181

bidon: Bidon. -6-

b.+a Ağ.18/33

b.+nara Ağ.18/32

b.+nari Mu.01/47

b.+narnın Ağ.18/64

b.+ni̊ Ağ.06/86

b.+umi Ağ.06/83

bije: *bk. bişė.* -2-

b. Bu.11/77, Ha.02/18

biḳaç: *bk. birĝaç.* -1-

b. Ağ.15/32

bil-: Bilmek. *Diğer varyantları için bk. bı́l-, bı́r-, b^{i}l-, bi̊l-, bl-, bú́l- (1), bül-, b̠il-, b̠i̊l-, b̠l-, b̠ül-, vil-. vl-.* -242-

b. An.09/210

b.-dim Bu.14/208

b.-duĝum Bu.04/68

b.-duĝumus An.01/23

b.-duĝumú Bu.14/217

b.-duĝun Ma.03/80

b.-duẖlarıma An.05/131

b.-duum Bu.15/13

b.-duumus Ağ.10/73

b.-duun Ma.03/109

b.-ecen An.01/254

b.-eller Mu.01/75

b.-em Ağ.09/10, An.01/261, Bi.04/43, Bu.01/27, Mu.07/22

b.-emedim Ağ.11/28

b.-emem An.01/227, Mu.07/21

b.-emessis Bu.04/135

b.-emezıẖ Ağ.06/27, Mu.01/75

b.-emezuẖ An.01/227

b.-emiyeceis Ağ.11/30

b.-emiyėrim An.12/37

b.-emiyírím Ağ.04/16

b.-emiyorum Ağ.08/3

b.-emiyórüm Ağ.08/5

b.-emüyörüm Ağ.08/28

b.-en An.11/90, Ma.02/1

b.-enner An.12/37

b.-eydim Ağ.07/170

b.-ėm Bu.02/101, Bu.09/100, Bu.14/126, Iğ.03/83

b.-ėrdi An.12/132

b.-ėrım An.02/83

b.-ėrim Mu.04/1

b.-ė^{r}sín An.01/173

b.-ė^{y}im Bu.01/5

b.-í Ma.02/1

b.-ib Bu.05/17

b.-iesın An.01/258

b.-iėr Bi.04/19, Ma.02/25

b.-iėrdiler An.01/72

b.-iim An.10/158

b.-iir Bi.04/16

b.-iirdim Mu.03/54

b.-i^{i}r Mu.01/171

b.-i^{i}rsín Ha.07/13

b.-im Ağ.16/53, An.01/93, Bi.04/48, Bi.04/57, Bu.09/41

b.-imiyírsın Bu.11/97

b.-in Ha.03/1, Iğ.09/199

b.-ion Ağ.18/49

b.-ir Ha.05/118, Mu.01/171

b.-irdi Mu.03/16

b.-irdim Mu.02/20

b.-irim Ağ.06/42

b.-irsin An.01/234

b.-i^{r}ler Ağ.07/20

b.-iyen Bu.14/174

b.-iyė An.05/373, Iğ.11/34

b.-iyėller An.05/152, Bu.04/49

b.-iyėn Bu.14/200, Bu.14/230

b.-iyėr An.04/106, An.09/3, An.09/359, An.09/47, An.09/61, Bu.04/49, Bu.04/90, Bu.06/38, Bu.09/48, Bu.09/49, Iğ.11/6

b.-iyėrdím Bu.06/61

b.-iyėrdi Ağ.17/69, An.05/133, Iğ.11/32, Iğ.11/34

b.-iyėrdim Bu.06/14, Bu.06/61, Ha.05/156

b.-iyėrdin Bu.04/134

b.-iyėrdis Ağ.13/65

b.-iyėrd^{i}le Bu.04/131

b.-iyėrd^{i}ler An.05/343

b.-iyėrduĝ Bu.06/28

b.-iyėrım An.02/2, An.04/105, Bu.06/15

b.-iyėrim An.05/116, An.05/132, An.05/89, Bi.01/5, Bu.04/69, Bu.14/109, Iğ.09/217

b.-iyėrmiş Bu.13/65

b.-iyėrsín Bu.04/124

b.-iyėruẖ Bu.04/135

b.-iyırsın Bu.11/59

b.-iyír Bu.02/175

b.-iyírduẖ Iğ.02/157

b.-iyí^{r}sın An.09/1

b.-iyir Ağ.17/72, Iğ.02/29

b.-iyirim Iğ.09/217

b.-iyo Bi.03/103, Bi.04/20

b.-iyodu An.10/57

b.-iyor An.05/137

b.-iyorum An.10/23

b.-iyorus Bu.14/92

b.-īn Iğ.09/1

b.-^{i}ėrsın An.01/256

b.-^{i}medim Ha.04/112

b.-^{i}yėruẖ Bu.04/135

b.-mam Iğ.08/28

b.-me Bu.13/68

b.-medim Ağ.17/46

b.-meliyuẖ Iğ.09/198

b.-mem Ağ.05/6, Ağ.07/184, Ağ.07/206, Ağ.08/29, Ağ.08/39, Ağ.16/12, Ağ.17/49, Ağ.17/69, Ağ.17/73, An.04/39, An.07/39, An.09/241, An.09/293, An.12/6, Bu.04/173, Bu.05/26, Bu.05/58, Bu.06/17, Bu.11/2, Bu.11/61, Bu.12/14, Bu.14/126, Bu.14/154, Ha.04/122, Ha.05/118, Ha.05/67, Ha.06/10, Ha.08/70, Iğ.03/7, Iğ.05/60, Mu.01/60, Mu.06/116, Mu.06/32

b.-mes Bu.13/68

b.-mesinner Iğ.02/99

b.-messın Ma.03/59

b.-mezden Bu.12/58, Bu.12/60

b.-mezd^{i}ler An.07/62

b.-mezduḫ Ma.03/69

b.-meziyá Ha.07/71

b.-meziye Mu.06/24

b.-mezuḫ Bu.04/174

b.-mēsın Bu.06/236

b.-mėrím An.12/37

b.-mėrim An.12/76, Mu.04/1, Mu.04/13

b.-mėruḫ An.02/23

b.-miiller Mu.01/151

b.-miirdıḫ Mu.01/73

b.-miirdım Mu.01/52

b.-miirdim Mu.02/21

b.-miirsin An.02/80

b.-mi^{i}rim An.12/54

b.-mir An.11/27

b.-mirim Mu.07/17

b.-mişler An.02/33

b.-miyacaḫ An.04/2

b.-miyan An.04/1

b.-miyėller An.11/28

b.-miyėm Ağ.09/7

b.-miyėn Ağ.06/122

b.-miyėr An.09/3, Bu.04/136, Bu.11/118, Iğ.02/44

b.-miyėrdím Ha.07/51

b.-miyėrdim An.05/415

b.-miyėrduĝ An.09/4

b.-miyėrduḫ Ha.07/2

b.-miyėrím Bu.04/67, Bu.04/69

b.-miyėrim Ağ.04/10, Bu.03/33, Mu.06/13

b.-miyėrmişím An.07/105

b.-miyėruḫ An.05/296

b.-miyır Bu.07/3

b.-miyírdím Ha.07/59

b.-miyírım Ha.04/145

b.-miyíruḫ Bu.04/174

b.-miyim An.01/93

b.-miyirdin Mu.06/106

b.-miyirmişim An.07/106

b.-miyodu An.10/57

b.-miyom Ma.01/2, Ma.04/41

b.-miyor Bi.03/81

b.-mi^{y}erim Ha.05/57

b.-mi^{y}írdím Mu.02/15

b.-mi^{y}orum Mu.07/17

b.-m^{i}ėrsin Mu.04/33

b.-mi̊yíruḫ Bu.04/31

b.-mi̊yörüm Ağ.08/111

b.-sem Ağ.06/28, Bu.11/61, Mu.04/1

b.-sin An.05/104, Ha.05/84, Iğ.09/196

b.-üller Iğ.09/155

b.-ürdi An.12/77

bila: *bk. bele.* -1-

b. Bu.04/78

bilá: *bk. bile (1).* -2-

b. Ma.02/29, Ma.04/164

bildír-: Bildirmek. -1-

b.-míşler Iğ.09/39

bile (1): Bile. *Diğer varyantları için bk. bíle (1), bílėn, bíre, bilá, biĺa (1), bi̊le, ḇile, ḇi̊le*. -19-

b. Ağ.01/54, Ağ.06/134, Ağ.06/148, Ağ.06/83, Ağ.13/19, Ağ.15/47, Ağ.15/48, An.10/119, An.10/86, Bu.14/219, Ha.07/68, Iğ.07/14, Ma.04/186, Mu.01/187, Mu.01/29, Mu.01/30, Mu.01/34, Mu.01/40, Mu.06/57

bile (2): *bk. bele*. -5-

b. An.09/381, Bu.04/49, Ha.05/74, Iğ.02/2

biled: *bk. bilet*. -1-

b. Bu.12/145

bileg: Bilek. -1-

b.+innen Bu.06/20

bileğ: Bilek. -2-

b.+in Ağ.07/91

b.+innen Bu.06/27

bilet: Bilet. *Diğer varyantları için bk. biled, bilėd*. -6-

b. An.09/345, Bu.12/145, Bu.12/146

b.+i An.05/112, An.05/113

bilėd: *bk. bilet*. -1-

b.+lerni Bu.14/118

bilgenur: Bilgenur, kişi adı. -1-

b. Ağ.01/65

bilgi: Bilgi. -4-

b. Ağ.06/23, Mu.01/72, Mu.01/74

b.+ynen Mu.01/74

bilin-: Bilinmek. -3-

b.-iyė^{r} An.05/133

b.-mi^{y}ėr An.05/132

b.-sin An.12/126

bili^{r}gişi: Bilirkişi. -1-

b.+ler Ha.05/50

biliş: “tanış” sözü ile birlikte kullanılmıştır. -1-

tanış b.+ler^{i}ni: Tanış bilişler; tanıdık kimseler. An.05/144

billahi: Billahi, bir yemin sözü. *Diğer varyantları için bk. bíllah, billa^{h}i*. -2-

b. Ha.01/38

vallahi b. Ağ.06/93

billa^{h}i: *bk. billahi*. -1-

vallahi b. An.11/55

biĺa (1): *bk. bile (1)*. -1-

b. Ma.04/57

biĺa (2): *bk. bele*. -4-

b. Ağ.17/21, An.09/66, Iğ.02/79, Iğ.04/29

biĺor: Bilor, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. biĺōr*. -2-

b. Ağ.17/44, Ağ.17/54

biĺōr: *bk. biĺor*. -1-

b. Ağ.17/41

bim: *bk. bin*. -3-

b. An.05/342, An.05/343, An.05/345

bin: Bin, 1000. *Diğer varyantları için bk. bın, bi̇́n, bim, bi̊n, bün, min.* -48-

b. Ağ.07/18, Ağ.15/2, Ağ.15/20, An.02/44, An.03/12, An.03/14, An.03/17, An.03/18, An.04/91, An.05/145, An.05/345, An.09/11, An.09/120, An.09/123, An.09/17, An.09/188, An.09/189, An.11/29, An.11/3, An.11/38, An.11/91, An.12/90, Bu.12/103, Bu.12/134, Bu.12/141, Bu.12/143, Bu.14/146, Bu.14/4, Bu.14/5, Bu.14/6, Bu.15/18, Iğ.05/36, Iğ.05/37, Iğ.06/144, Iğ.06/146, Iğ.06/147, Iğ.06/4, Ma.02/31, Ma.02/32, Ma.04/56

b.+de An.04/91

b.+e An.03/16, An.09/121

b.+nėn An.09/189

bin-: Binmek. -33-

b. Ağ.07/193

b.-di An.06/51

b.-dik Ma.02/43

b.-diler An.06/60

b.-dim Bu.14/78

b.-dir Bu.14/118

b.-duĝumuzda Bu.13/78

b.-duḫ An.05/56, Iğ.02/108, Iğ.02/123, Iğ.09/34

b.-dum Bu.02/181

b.-eca^ğım An.05/184

b.-ecaḫsız An.11/9

b.-eceȯĝ An.05/215

b.-ende An.07/116

b.-erdıḫ Mu.01/13

b.-erdi An.05/185

b.-erdile An.05/207

b.-erduḫ Mu.01/11

b.-ēn Bu.14/28

b.-ėm Bu.14/75

b.-ib An.05/229

b.-iėrdi̊ḫ Mu.01/10

b.-in Bu.14/81

b.-ip An.01/239, An.05/233

b.-iyeller Ağ.09/66

b.-iyė An.05/234

b.-iyėler Ağ.09/62

b.-iyírduĝ Ma.02/42

b.-me^ye An.09/176

b.-miş Bu.02/65

bina: Bina. *Diğer varyantı için bk. binā.* -11-

b. Bu.04/104, Bu.14/101, Iğ.06/169, Mu.03/48

b.+dan Ağ.07/156, Iğ.06/13

b.+larda Bu.04/143, Ha.05/55

b.+lari Iğ.06/169

b.+y Bu.04/104

b.+ya Iğ.06/79

binadan: Bir şeyin temelinden, en başından. -2-

b. Ağ.17/24, Ağ.17/25

binalė: Binali, kişi adı. -1-

b. Ha.01/25

binamiyond: Bir ateşli silah. -1-

b.+lar Bu.04/35

binā: *bk. bina*. -1-

b. Bu.04/80

binbaşı: *bk. binbaşi*. -8-

b. An.09/299, An.09/301, An.12/61

b.+na An.06/23

b.+nın An.09/301, Ma.02/52, Ma.02/53

binbaşí: *bk. binbaşi*. -3-

b. An.12/57, Mu.03/97

b.+m Mu.03/98

binbaşi: Binbaşı. *Diğer varyantları için bk. binbaşı, binbaşí*. -4-

b. An.09/286, An.09/299, An.09/314

b.+dür An.09/284

bindír-: *bk. bindür-*. -1-

b.-mış Ma.04/62

bindir-: *bk. bindür-*. -2-

b.-ecaı Ağ.06/125

b.-iyór Ağ.07/137

bindur-: *bk. bindür-*. -1-

b.-dile^{r} Bu.14/123

bindür-: Bindirmek. *Diğer varyantları için bk. bindír-, bindir-, bindur-, bi̊ndi̊r-, bi̊ndür-, bündúr-, bündür-, ḇündür-*. -5-

b.-di Iğ.06/137

b.-d^{i}ler Iğ.02/132

b.-dler Iğ.02/125, Ma.03/54

b.-düm Iğ.02/188

binek: Binmeye yarayan otomobil, at vb. -1-

b. Ağ.07/123

bininci: Bininci. -1-

b. An.04/91

bir (1): 1. Bir, 1; 2. Belirsizlik sıfatı; 3. Tek, sadece, yalnızca. *Diğer varyantları için bk. bır, bí, bír, bíř, bi (1), bi^{r}, bi^{s}, bī, bīr, bi̊, bi̊r, bi̊^{r}, bü, bür, ḇír, ḇir, ḇi̊r, pi, pir, vi, vir*. -983-

b. Ağ.01/42, Ağ.01/46, Ağ.01/57, Ağ.01/58, Ağ.02/6, Ağ.04/14, Ağ.04/2, Ağ.06/129, Ağ.06/130, Ağ.06/146, Ağ.06/26, Ağ.07/102, Ağ.07/11, Ağ.07/117, Ağ.07/118, Ağ.07/119, Ağ.07/127, Ağ.07/132, Ağ.07/139, Ağ.07/143, Ağ.07/154, Ağ.07/172, Ağ.07/173, Ağ.07/190, Ağ.07/193, Ağ.07/201, Ağ.07/43, Ağ.07/57, Ağ.08/100, Ağ.08/101, Ağ.08/12, Ağ.08/122, Ağ.08/126, Ağ.08/23, Ağ.08/34, Ağ.08/39, Ağ.08/48, Ağ.08/60, Ağ.08/62, Ağ.08/72, Ağ.08/88, Ağ.08/89, Ağ.08/9, Ağ.08/90,

Ağ.08/92, Ağ.08/95, Ağ.08/96,
Ağ.09/22, Ağ.09/51, Ağ.10/3,
Ağ.10/34, Ağ.10/43, Ağ.10/59,
Ağ.11/2, Ağ.11/20, Ağ.12/1, Ağ.12/8,
Ağ.13/1, Ağ.13/11, Ağ.13/12,
Ağ.13/22, Ağ.13/26, Ağ.13/28,
Ağ.13/30, Ağ.13/37, Ağ.13/59,
Ağ.13/61, Ağ.13/80, Ağ.14/36,
Ağ.15/18, Ağ.15/20, Ağ.15/27,
Ağ.15/30, Ağ.16/113, Ağ.16/115,
Ağ.16/120, Ağ.16/122, Ağ.16/141,
Ağ.16/145, Ağ.16/148, Ağ.16/4,
Ağ.16/72, Ağ.16/80, Ağ.17/119,
Ağ.17/26, Ağ.17/61, Ağ.17/63,
Ağ.17/71, Ağ.17/73, Ağ.17/87,
Ağ.17/88, Ağ.18/3, An.01/11,
An.01/113, An.01/14, An.01/158,
An.01/163, An.01/173, An.01/193,
An.01/197, An.01/198, An.01/2,
An.01/200, An.01/201, An.01/226,
An.01/233, An.01/237, An.01/249,
An.01/39, An.01/48, An.01/49,
An.01/68, An.01/84, An.02/10,
An.02/106, An.02/107, An.02/11,
An.02/117, An.02/14, An.02/2,
An.02/25, An.02/26, An.02/27,
An.02/30, An.02/34, An.02/40,
An.02/5, An.02/59, An.02/72,
An.02/75, An.02/98, An.03/21,
An.03/22, An.03/3, An.03/32,
An.03/36, An.03/4, An.03/7,

An.04/102, An.04/11, An.04/120,
An.04/123, An.04/21, An.04/23,
An.04/48, An.04/5, An.04/59,
An.04/75, An.04/93, An.05/10,
An.05/104, An.05/107, An.05/120,
An.05/128, An.05/133, An.05/136,
An.05/14, An.05/149, An.05/155,
An.05/163, An.05/167, An.05/17,
An.05/175, An.05/179, An.05/181,
An.05/188, An.05/19, An.05/193,
An.05/20, An.05/203, An.05/204,
An.05/208, An.05/21, An.05/22,
An.05/23, An.05/230, An.05/240,
An.05/241, An.05/248, An.05/25,
An.05/255, An.05/267, An.05/269,
An.05/274, An.05/275, An.05/28,
An.05/285, An.05/305, An.05/306,
An.05/316, An.05/324, An.05/325,
An.05/333, An.05/335, An.05/337,
An.05/338, An.05/339, An.05/341,
An.05/362, An.05/368, An.05/372,
An.05/374, An.05/39, An.05/395,
An.05/396, An.05/398, An.05/41,
An.05/417, An.05/419, An.05/428,
An.05/429, An.05/431, An.05/433,
An.05/461, An.05/467, An.05/469,
An.05/51, An.05/52, An.05/57,
An.05/67, An.05/71, An.05/9,
An.05/91, An.05/92, An.05/94,
An.05/98, An.06/10, An.06/16,
An.06/18, An.06/22, An.06/32,

An.06/34, An.06/36, An.06/37, An.06/42, An.06/53, An.06/54, An.06/56, An.06/61, An.06/63, An.06/64, An.06/65, An.06/76, An.06/77, An.07/102, An.07/110, An.07/16, An.07/2, An.07/20, An.07/24, An.07/30, An.07/31, An.07/39, An.07/44, An.07/48, An.07/49, An.07/52, An.07/55, An.07/57, An.07/75, An.07/77, An.07/80, An.07/83, An.07/85, An.07/86, An.07/95, An.09/100, An.09/109, An.09/113, An.09/123, An.09/125, An.09/126, An.09/131, An.09/132, An.09/16, An.09/160, An.09/167, An.09/171, An.09/187, An.09/189, An.09/201, An.09/213, An.09/239, An.09/245, An.09/255, An.09/256, An.09/260, An.09/289, An.09/29, An.09/301, An.09/327, An.09/328, An.09/342, An.09/358, An.09/362, An.09/363, An.09/366, An.09/368, An.09/372, An.09/376, An.09/379, An.09/384, An.09/392, An.09/395, An.09/400, An.09/401, An.09/402, An.09/407, An.09/409, An.09/419, An.09/420, An.09/422, An.09/434, An.09/435, An.09/441, An.09/444, An.09/471, An.09/48, An.09/49, An.09/54, An.09/6, An.09/60, An.09/68, An.09/70, An.09/89, An.09/91, An.09/94, An.10/101, An.10/114, An.10/144, An.10/154, An.10/88, An.11/11, An.11/13, An.11/24, An.11/32, An.11/42, An.11/66, An.11/76, An.11/96, An.12/10, An.12/100, An.12/101, An.12/104, An.12/109, An.12/115, An.12/116, An.12/12, An.12/121, An.12/122, An.12/123, An.12/126, An.12/127, An.12/128, An.12/129, An.12/134, An.12/138, An.12/144, An.12/172, An.12/186, An.12/20, An.12/218, An.12/219, An.12/22, An.12/226, An.12/230, An.12/42, An.12/47, An.12/80, An.12/82, An.12/86, An.12/87, An.12/88, An.12/89, Bi.01/101, Bi.01/109, Bi.01/112, Bi.01/118, Bi.01/123, Bi.01/126, Bi.01/27, Bi.01/46, Bi.01/5, Bi.01/55, Bi.01/66, Bi.01/72, Bi.01/74, Bi.01/8, Bi.01/95, Bi.02/13, Bi.02/3, Bi.03/112, Bi.03/117, Bi.03/32, Bi.03/45, Bi.03/47, Bi.03/57, Bi.03/71, Bi.03/93, Bi.04/110, Bi.04/29, Bi.04/30, Bi.04/36, Bi.04/59, Bi.04/71, Bi.04/78, Bi.04/86, Bi.05/12, Bi.05/14, Bi.05/24, Bu.01/31, Bu.02/144, Bu.02/154, Bu.02/169, Bu.02/32, Bu.02/37, Bu.02/39, Bu.02/52, Bu.02/58, Bu.02/60, Bu.02/63, Bu.02/64, Bu.02/72, Bu.02/73,

Bu.02/75, Bu.02/8, Bu.02/87, Bu.02/98, Bu.03/11, Bu.03/35, Bu.03/4, Bu.04/104, Bu.04/113, Bu.04/117, Bu.04/118, Bu.04/119, Bu.04/127, Bu.04/136, Bu.04/185, Bu.04/187, Bu.04/191, Bu.04/210, Bu.04/250, Bu.04/33, Bu.04/37, Bu.04/42, Bu.04/52, Bu.04/56, Bu.04/60, Bu.04/98, Bu.05/8, Bu.06/13, Bu.06/21, Bu.06/225, Bu.06/237, Bu.06/238, Bu.06/29, Bu.06/30, Bu.06/46, Bu.06/50, Bu.06/55, Bu.06/57, Bu.06/64, Bu.06/75, Bu.06/76, Bu.06/8, Bu.06/80, Bu.06/84, Bu.07/8, Bu.07/13, Bu.08/1, Bu.08/100, Bu.08/101, Bu.08/104, Bu.08/111, Bu.08/36, Bu.08/47, Bu.08/61, Bu.08/72, Bu.08/81, Bu.08/93, Bu.09/118, Bu.09/134, Bu.09/147, Bu.09/173, Bu.09/20, Bu.09/27, Bu.09/38, Bu.09/42, Bu.09/69, Bu.09/72, Bu.09/76, Bu.09/85, Bu.09/92, Bu.09/97, Bu.11/101, Bu.11/131, Bu.11/22, Bu.11/29, Bu.11/38, Bu.11/48, Bu.11/49, Bu.11/5, Bu.11/51, Bu.11/55, Bu.11/62, Bu.12/140, Bu.12/2, Bu.12/4, Bu.12/55, Bu.12/74, Bu.12/81, Bu.12/9, Bu.13/1, Bu.13/101, Bu.13/104, Bu.13/105, Bu.13/108, Bu.13/12, Bu.13/13, Bu.13/141, Bu.13/155, Bu.13/19, Bu.13/201, Bu.13/21, Bu.13/212, Bu.13/27, Bu.13/31, Bu.13/44, Bu.13/45, Bu.13/46, Bu.13/58, Bu.13/59, Bu.13/63, Bu.13/69, Bu.13/72, Bu.13/73, Bu.13/87, Bu.14/1, Bu.14/142, Bu.14/149, Bu.14/165, Bu.14/184, Bu.14/25, Bu.14/33, Bu.14/48, Bu.14/50, Bu.14/93, Bu.15/13, Bu.15/2, Bu.15/30, Ha.01/50, Ha.02/26, Ha.02/40, Ha.04/104, Ha.04/120, Ha.04/13, Ha.04/130, Ha.04/132, Ha.04/133, Ha.04/136, Ha.04/154, Ha.04/32, Ha.04/33, Ha.04/39, Ha.04/70, Ha.04/73, Ha.05/110, Ha.05/114, Ha.05/115, Ha.05/116, Ha.05/120, Ha.05/13, Ha.05/131, Ha.05/147, Ha.05/151, Ha.05/157, Ha.05/24, Ha.05/31, Ha.05/67, Ha.05/68, Ha.05/71, Ha.05/75, Ha.06/12, Ha.06/13, Ha.06/18, Ha.06/29, Ha.06/7, Ha.07/13, Ha.07/14, Ha.07/19, Ha.07/20, Ha.07/22, Ha.07/48, Ha.07/57, Ha.07/61, Ha.08/15, Ha.08/20, Ha.08/34, Ha.08/37, Ha.08/40, Ha.08/43, Ha.08/54, Ha.08/58, Ha.08/64, Ha.08/66, Ha.08/76, Ha.08/78, Iğ.01/10, Iğ.01/11, Iğ.01/4, Iğ.01/8, Iğ.02/1, Iğ.02/101, Iğ.02/115, Iğ.02/133, Iğ.02/138, Iğ.02/147, Iğ.02/16, Iğ.02/182, Iğ.02/188, Iğ.02/24,

Iğ.02/44, Iğ.02/49, Iğ.02/52, Iğ.02/55, Iğ.02/61, Iğ.02/63, Iğ.02/67, Iğ.02/71, Iğ.02/86, Iğ.03/1, Iğ.03/10, Iğ.03/11, Iğ.03/13, Iğ.03/3, Iğ.03/4, Iğ.03/45, Iğ.03/47, Iğ.03/5, Iğ.03/58, Iğ.03/61, Iğ.03/68, Iğ.03/7, Iğ.04/4, Iğ.05/26, Iğ.05/34, Iğ.05/41, Iğ.05/45, Iğ.05/51, Iğ.05/54, Iğ.05/58, Iğ.06/101, Iğ.06/102, Iğ.06/105, Iğ.06/106, Iğ.06/107, Iğ.06/110, Iğ.06/118, Iğ.06/127, Iğ.06/13, Iğ.06/14, Iğ.06/147, Iğ.06/23, Iğ.06/25, Iğ.06/26, Iğ.06/43, Iğ.06/60, Iğ.06/7, Iğ.06/79, Iğ.06/88, Iğ.06/9, Iğ.06/91, Iğ.07/4, Iğ.08/1, Iğ.08/11, Iğ.08/13, Iğ.08/15, Iğ.08/18, Iğ.08/19, Iğ.08/2, Iğ.08/23, Iğ.08/31, Iğ.08/32, Iğ.08/4, Iğ.08/55, Iğ.09/100, Iğ.09/112, Iğ.09/115, Iğ.09/131, Iğ.09/136, Iğ.09/15, Iğ.09/161, Iğ.09/185, Iğ.09/186, Iğ.09/20, Iğ.09/206, Iğ.09/39, Iğ.09/77, Iğ.09/85, Iğ.11/18, Iğ.11/43, Iğ.11/53, Iğ.11/57, Iğ.11/62, Iğ.12/13, Iğ.12/14, Iğ.12/5, Ma.01/13, Ma.02/18, Ma.02/26, Ma.02/31, Ma.02/36, Ma.02/37, Ma.02/38, Ma.02/39, Ma.02/44, Ma.02/54, Ma.02/55, Ma.02/66, Ma.02/7, Ma.03/39, Ma.03/40, Ma.03/54, Ma.03/64, Ma.03/65, Ma.04/177, Ma.04/27, Ma.04/28, Ma.05/17, Ma.05/20, Ma.05/22, Ma.05/24, Ma.06/5, Ma.06/7, Mu.01/105, Mu.01/139, Mu.01/14, Mu.01/147, Mu.01/26, Mu.01/38, Mu.01/44, Mu.01/74, Mu.01/90, Mu.03/13, Mu.03/15, Mu.03/16, Mu.03/19, Mu.03/22, Mu.03/27, Mu.03/34, Mu.03/47, Mu.03/53, Mu.03/58, Mu.03/62, Mu.03/64, Mu.03/65, Mu.03/7, Mu.03/91, Mu.03/95, Mu.04/11, Mu.04/23, Mu.04/24, Mu.04/37, Mu.04/43, Mu.04/45, Mu.04/54, Mu.05/18, Mu.05/24, Mu.05/30, Mu.05/33, Mu.05/40, Mu.05/48, Mu.05/52, Mu.06/108, Mu.06/114, Mu.06/13, Mu.06/25, Mu.06/51, Mu.06/59, Mu.06/68, Mu.06/7, Mu.06/97

b. dil buldiler: Bir dil bulmak; karşılıklı anlaşmak. An.09/463.

bazı b.: Bazı bir; bazen. An.09/107

bazi b.: Bazı bir; bazen. An.09/165

b.+de Ağ.07/167, An.09/87, An.09/88, An.09/90, Bu.08/71

b.+den An.09/140

b.+deydi An.04/91

b.+e Bu.04/8, Bu.04/9

b. ġaba gelmişler: Bir kaba gelmek; uyuşmak, anlaşmak, ortak noktalarda hemfikir olmak. An.09/465

b. nevi: Bir nevi, bir tür. Bi.05/2

b.+uẖ Ağ.17/128

bir (2): *bk. biri*. -2-

b.+ni An.01/82, Mu.03/64

biraġ-: *bk. bıraẖ-*. -1-

b.-ı^y^ır Ağ.15/40

birah-: *bk. bıraẖ-*. -1-

b. Ağ.18/60

biraẖ-: *bk. bıraẖ-*. -25-

b.-aẖ Ha.01/22

b.-dıẖ Ağ.02/5

b.-dım Ağ.15/42, An.02/88, Ma.04/13, Ma.04/138

b.-dí Iğ.06/156

b.-díler Iğ.06/21

b.-di Iğ.11/42

b.-diler Iğ.02/175, Iğ.11/10

b.-dler Iğ.02/176

b.-duĝí An.01/257

b.-duĝú Bu.08/12

b.-duẖ Ma.04/13

b.-dum An.02/82

b.-ıb Ağ.15/39, Ha.01/28, Ma.01/21

b.-ın An.12/175

b.-iyiller Iğ.02/49

b.-maẖ Ha.04/41

b.-míş Ağ.15/63

b.-mişler Mu.04/13

b.-mi̊ş Mu.04/11

biras: *bk. birez*. -12-

b. Ağ.08/18, Ağ.08/48, Ağ.10/126, Ağ.10/52, Ağ.10/74, Ağ.10/91, An.05/222, An.05/337, An.10/124, An.10/28, Bi.03/28, Iğ.04/5

biraz: *bk. birez*. -14-

b. Ağ.06/23, Ağ.08/82, Ağ.10/62, Ağ.10/89, Ağ.18/31, Ağ.18/9, An.10/109, Bi.01/152, Bi.05/25, Bi.05/27, Bu.09/135, Ma.02/46, Mu.03/71

b.+íni An.05/302

birazcıẖ: Birazcık. -1-

b. Ağ.10/90

birá: *bk. birez*. -1-

b. An.05/242

birás: *bk. birez*. -4-

b. Ağ.08/118, An.04/62, An.05/37, Bu.09/155

biráz: *bk. birez*. -4-

b. An.05/48, Bi.03/71, Bi.03/91, Bu.12/77

birbir: *bk. birbiri*. -16-

b.+lerinē An.05/169

b.+lerini An.05/161

b.+lerni Ağ.02/9

b.+mizi Iğ.11/63

b.+ne Ağ.09/76, An.01/246, An.04/94, Bi.03/25, Bu.04/176, Ma.04/108, Ma.04/112

b.+ní Iğ.09/61

b.+ni An.09/465, Bi.03/111, Ha.01/58

b.+nī Ma.02/17

birbirí: *bk. birbiri*. -1-

b.+mızın Ha.01/63

birbiri: Birbiri. *Diğer varyantları için bk. bı́rbı́r, bı́rbı́ri, bı́rbı́r^{i}, bibir, birbir, birbirı́, birbir^{i}, birḇiri, bi^{r}bir, bübür*. -22-

b.+mizde^{n} Mu.03/73

b.+mize Ağ.13/93

b.+mizi Ağ.13/24, Ağ.13/92, Iğ.11/63

b.+mizin An.12/104

b.+nden Ağ.07/141

b.+ne Ağ.12/6, Ağ.13/87, An.01/97, An.02/4, An.07/108, Bu.04/176, Bu.04/178, Bu.13/122, Bu.13/137, Bu.13/79

b.+ni An.10/56, Bu.09/2, Bu.09/33

b.+nin Ağ.15/69

b.+nnán Ağ.07/140

birbir^{i}: *bk. birbiri*. -1-

b.+ne An.10/19

birḇiri: *bk. birbiri*. -1-

b.+ne Bu.11/72

birden: 1. Aniden; 2. Birlikte, beraberce, hepsi bir arada. *Diğer varyantları için bk. bı́rden, bı̊rden*. -7-

b. An.05/111, An.05/298, An.06/36, An.11/45, Bi.01/126, Bu.02/4, Bu.06/213

bire: *bk. birez*. -1-

b. Iğ.11/86

birebı̊r: Birebir, uygun. -1-

b.+dürler Bu.14/196

bireleg: Bilerek. -1-

b. An.12/178

birer: Birer, herkese bir. *Diğer varyantı için bk. bı́rer*. -7-

b. Ağ.07/60, Ağ.09/29, Bu.12/151, Bu.13/152, Iğ.11/58, Mu.05/56

bires: *bk. birez*. -41-

b. Ağ.06/24, Ağ.07/199, Ağ.08/77, An.01/37, An.02/28, An.02/55, An.05/20, An.09/148, An.09/24, An.09/27, An.09/277, An.09/387, An.09/395, An.09/472, An.09/48, An.10/136, An.11/109, An.12/149, An.12/45, Bi.03/35, Bu.02/137, Bu.02/149, Bu.03/65, Bu.04/139, Bu.04/33, Bu.04/84, Bu.05/31, Bu.08/43, Bu.09/41, Bu.09/97, Bu.12/76, Ha.04/139, Ha.04/157, Iğ.02/94, Iğ.05/25, Iğ.06/136, Iğ.11/83, Ma.02/58

bire^{s}: *bk. birez*. -1-

b. Bi.01/118

birez: Biraz. *Diğer varyantları için bk. bı́rás, biras, biraz, birá, birás, biráz, bire, bires, bire*^{s}*, birēs, bi*^{r}*az, bi*^{r}*ez, ḇires*. -59-

b. Ağ.06/49, Ağ.16/121, An.01/119, An.04/64, An.04/66, An.05/222, An.05/302, An.05/37, An.05/397, An.05/44, An.05/467, An.05/49, An.06/11, An.06/61, An.06/78, An.07/120, An.09/13, An.09/162, An.09/27, An.09/309, An.09/397, An.09/398, An.09/411, An.09/421, An.09/422, An.09/48, An.11/11, An.12/137, Bi.01/30, Bi.01/33, Bi.03/13, Bi.04/122, Bi.04/4, Bu.02/93, Bu.03/31, Bu.03/60, Bu.03/65, Bu.04/232, Bu.05/29, Bu.05/30, Bu.08/89, Bu.09/116, Bu.12/73, Bu.13/106, Ha.02/29, Ha.06/32, Ha.06/45, Iğ.02/107, Iğ.03/87, Iğ.11/85, Mu.01/141

birēs: *bk. birez*. -1-

b. Iğ.05/33

birġaş: *bk. birĝaç*. -1-

b. Ağ.16/86

birĝaç: Birkaç. *Diğer varyantları için bk. bı́rġaş, bı́rĝaş, bı́*^{r}*ĝaş, biḳaç, birġaş, birĝaş, birḳaç, birḳaş*. -1-

b. An.09/371

birĝaş: *bk. birĝaç*. -2-

b. Ağ.07/125, Ağ.07/126

birí: *bk. biri*. -6-

b.+ Ağ.16/18, Bi.01/27

b.+íne Mu.03/62

b.+ínen Bi.01/143

b.+ínín Bu.04/137

b.+íni^{n} Bu.04/249

birínc^{i}: *bk. birinci*. -1-

b. Bu.12/84

biri: Biri. *Diğer varyantları için bk. bı́rı, bı́ri, bir (2), birí, birī, bir*^{i}*, bi*^{r}*i, büri, ḇiri*. -96-

b. Ağ.01/59, Ağ.06/38, Ağ.07/103, Ağ.07/200, Ağ.07/64, Ağ.08/39, Ağ.08/76, Ağ.09/23, An.01/68, An.01/76, An.05/100, An.05/209, An.05/228, An.05/307, An.06/61, An.07/94, An.09/163, An.09/259, An.09/350, An.09/59, An.10/100, An.10/118, An.11/109, An.11/44, An.11/61, An.12/106, Bi.01/120, Bi.01/25, Bi.01/27, Bi.01/36, Bu.03/31, Bu.04/11, Bu.07/13, Bu.08/70, Bu.09/170, Bu.09/68, Bu.13/194, Bu.13/219, Bu.13/6, Bu.02/181, Bu.03/4, Bu.06/89, Ha.01/20, Ha.05/20, Iğ.05/55, Iğ.05/60, Iğ.06/56, Iğ.08/4, Iğ.09/218, Iğ.09/219, Ma.03/13, Ma.06/1, Mu.01/79, Mu.01/80, Mu.03/17, Mu.03/62, Mu.06/15, Mu.06/98, Mu.07/19

b.+mis An.12/86

b.+miz Iğ.06/150

b.+mizi Ağ.13/28, Bi.04/42

b.+n An.01/68, An.05/80, Bi.01/127

b.+nde Bu.04/249, Bu.13/76, Bu.14/97

b.+ndē Bu.13/76

b.+ne Ma.06/9

b.+ní Bu.13/108

b.+nín An.01/223

b.+ni Ağ.07/139, Ağ.17/65, An.05/160, An.05/161, An.05/166, An.05/80, An.07/96, Bi.01/61, Bu.06/64, Bu.08/70, Bu.09/76, Bu.13/194, Bu.13/54, Bu.13/99, Mu.02/11

b.+nin An.01/76

b.+n^{i} Bi.01/106, Bu.13/128

b.+n^{i}n Ağ.01/65

b.+nn Ağ.01/67

b.+z Bu.03/38

biriġada: Tugay, ekip, takım vb. birliklerin başı, yöneticisi. *Diğer varyantları için bk. b^{ı}riĝada, biriĝada, b^{i}riĝada.* . -1-

b.+ynen Bu.02/60

biriĝada: *bk. biriġada*. -1-

b. Bu.02/67

birinci: Birinci. *Diğer varyantları için bk. bıríc^{i}, birínc^{i}, bir^{ı}nci, bi^{r}inçí*. 19-

b. An.01/175, An.01/240, An.05/213, An.05/387, An.07/25, An.09/97, Bu.04/9, Bu.10/6, Bu.11/14, Bu.11/6, Iğ.02/131, Iğ.03/9, Iğ.08/7, Iğ.09/74, Iğ.10/3

b.+den Bu.04/171

b.+sini Bu.04/229

birisı: *bk. birisi*. -1-

b. +ná Bu.01/27

birisí: *bk. birisi*. -1-

b.+nn Ağ.06/32

birisi: Birisi. *Diğer varyantları için bk. birisı, birisí, bi̊risi*. -7-

b. Ağ.06/39, An.04/6, Bu.09/154, Bu.13/207, Ha.09/4, Ma.05/11, Mu.05/34

b.+ni Mu.01/54

birī: *bk. biri*. -5-

b. An.11/44, Bu.02/181, Bu.03/37, Mu.01/79, Mu.01/80

bir^{i}: *bk. biri*. -3-

b. Ağ.09/73, An.05/140

b.+ni Iğ.06/57

bir^{i}nci: *bk. birinci*. -1-

b. Bu.04/222

birḳaç: *bk. birĝaç*. -1-

b. Ma.02/11

birḳaş: *bk. birĝaç*. -1-

b. Iğ.05/1

birleş-: Birleşmek. -5-

b.-duḫ Bu.04/196

b.-ib Bu.04/192

b.-mesınná^{r} Bi.03/46

b.-mişdür Bu.04/60

birleşdúr-: *bk. birleşdür*. -1-

b.-iyírdi An.07/75

birleşdür-: Birleştirmek. *Diğer varyantı için bk. birleşdúr-*. -1-

b.-üb Bu.04/213

birleşgen: Birleşken. -1-

b. Bu.04/192

birlig: Birlik. *Diğer varyantlar için bk. birliğ, birli^{ğ}, birliĝ, birluĝ, birlúğ, birlüg, birlüğ*. -1-

b. Bu.04/214

birliğ: *bk. birlig*. -3-

b.+i An.11/72

b.+imíz Bu.04/215

birli^{ğ}: *bk. birlig*. -1-

b.+inde An.11/72

birliĝ: *bk. birlig*. -1-

b.+ını Bu.12/83

birluĝ: *bk. birlig*. -1-

b.+an Bu.04/217

birlúğ: *bk. birlig*. -1-

b.+u Bu.12/99

birlüg: *bk. birlig*. -1-

b. Bu.04/214

birlüğ: *bk. birlig*. -1-

b.+úmüzdü^{r} Bu.04/213

birsüri̊: Bir sürü, pek çok. -1-

b. An.12/22

birşėy: *bk. bişė*. -1-

b.+ler An.01/106

bi^{r}: *bk. bir (1)*. -13-

b. Ağ.07/204, Ağ.07/55, Ağ.07/77, An.05/429, Bu.14/229, Ha.05/6, Ha.05/69, Ha.08/40, Iğ.02/136, Iğ.06/102, Iğ.09/7, Mu.07/24

bi^{r}az: *bk. birez*. -1-

b. Bu.14/84

bi^{r}bir: *bk. birbiri*. -1-

b.+ne Bu.04/179

bi^{r}ez: *bk. birez*. -1-

b. Bu.14/72

bi^{r}i: *bk. biri*. -2-

b.+nde Bu.14/97, Bu.14/99

bi^{r}inçí: *bk. birinci*. -1-

b. Bu.14/166

bis: *bk. biz*. -124-

b. Ağ.03/13, Ağ.06/33, Ağ.07/1, Ağ.07/10, Ağ.07/72, Ağ.07/78, Ağ.07/84, Ağ.07/88, Ağ.08/102, Ağ.10/64, Ağ.10/84, Ağ.13/64, Ağ.13/92, Ağ.15/71, An.01/220, An.02/19, An.04/57, An.05/177, An.05/210, An.05/213, An.05/25, An.05/31, An.06/19, An.09/103, An.09/105, An.09/129, An.09/13, An.09/24, An.09/27, An.09/48, An.09/51, An.09/53, An.10/107, An.10/24, An.10/26, An.11/25, An.11/77, An.11/96, An.12/106,

An.12/140, An.12/192, An.12/28, An.12/63, An.12/65, Bi.03/24, Bu.02/115, Bu.02/14, Bu.02/78, Bu.02/9, Bu.04/135, Bu.04/17, Bu.04/197, Bu.04/209, Bu.04/215, Bu.04/250, Bu.04/27, Bu.04/3, Bu.05/32, Bu.08/35, Bu.09/152, Bu.09/44, Bu.09/88, Bu.13/10, Bu.13/11, Bu.13/114, Bu.13/119, Bu.13/138, Bu.14/104, Bu.15/16, Ha.02/13, Ha.03/9, Ha.04/13, Ha.05/2, Ha.05/68, Ha.06/11, Ha.08/28, Iğ.02/104, Iğ.02/106, Iğ.02/145, Iğ.02/150, Iğ.02/154, Iğ.02/168, Iğ.02/64, Iğ.02/74, Iğ.02/94, Iğ.04/21, Iğ.06/118, Iğ.06/13, Iğ.06/146, Iğ.06/163, Iğ.06/175, Iğ.06/38, Iğ.06/39, Iğ.09/100, Iğ.09/130, Iğ.09/19, Iğ.09/24, Iğ.09/39, Iğ.09/57, Iğ.09/61, Iğ.11/32, Iğ.12/2, Ma.03/11, Ma.03/19, Ma.03/20, Ma.03/26, Ma.03/4, Ma.03/8, Ma.03/85, Ma.03/98, Ma.04/103, Ma.04/105, Ma.04/54, Mu.01/89, Mu.01/98, Mu.03/42, Mu.05/59, Mu.06/2

b.+i Bi.01/6, Bi.03/32

b.+de An.01/204

bisgüvi: *bk. bisküvet*. 1-

b. misgüvi Bi.03/99

bisiḣ́let: Bisiklet. *Diğer varyantı için bk. bisiḣ́lėt*. -1-

b.+in Bu.02/83

bisiḣ́lėt: *bk. bisiḣ́let*. -1-

b.+inen Bu.02/77

bisikėd: *bk. bisküvet*. -1-

b. Ma.02/46

bisküvet: Bisküvi. *Diğer varyantları için bk. bisgüvi, bisikėd*. -1-

b.+e Ma.02/46

bismillah: Bismillahirrahmanirrahim. -1-

b. An.10/150

bismilleirahmandiraim: Bismillahirrahmanirrahim. -1-

b. Ma.04/152

bi[s]: *bk. bir (1)*. -1-

b. Mu.03/93

biş-: *bk. biç-*. -2-

ägdū b.-dūḫ: Ekmek biçmek. Iğ.06/166

b.-medín Ağ.06/68

biş-: Pişmek. *Diğer varyantları için bk. bi̊ş-, büş-, piş-*. -26-

b.-e Bu.03/49

b.-en Ha.06/38, Ha.07/40

b.-enden Bi.04/65

b.-ennen Ha.06/47, Iğ.04/44

b.-iir Iğ.04/18

b.-iyėr Ağ.10/104, Ağ.10/98, Bu.02/132

b.-iyėrdi Ma.03/74

b.-iyėrmiş Ağ.10/53

b.-iyo Ha.06/31

b.-iyor Bi.03/13

b.-iyö[r] Ha.06/43

b.-i[y]ir Ağ.10/65

b.-medi An.04/53

b.-memiş An.05/454

b.-mez Bu.03/49

b.-miş Ağ.07/151, An.05/457, Bu.14/41, Mu.06/85

b.-tıẖdan Ağ.10/54

b.-tikden Iğ.01/2

bişá: *bk. bişė.* -5-

b. Ağ.08/47, An.09/114, Bu.04/212, Bu.05/18, Bu.05/5

bişä: *bk. bişė.* -12-

b. Ha.05/96, Iğ.06/55, Iğ.06/65, Iğ.06/92, Iğ.09/136, Ma.04/92

b.+ler Iğ.06/69

b.+mís Iğ.09/17

b.+miz Ha.04/44

b.+si Iğ.09/175, Iğ.09/215, Iğ.12/23

bişe: 1. Bir şey, 2. Cümle sonu edatı olarak da kullanılır. -175-

b. Ağ.01/77, Ağ.03/18, Ağ.05/3, Ağ.07/104, Ağ.07/123, Ağ.07/90, Ağ.09/37, Ağ.10/7, Ağ.11/3, Ağ.13/15, Ağ.16/115, Ağ.17/48, An.01/132, An.01/248, An.01/3, An.01/54, An.01/55, An.01/83, An.02/1, An.02/15, An.05/113, An.05/117, An.05/137, An.05/145, An.05/253, An.05/299, An.05/33, An.05/35, An.05/423, An.05/46, An.05/61, An.05/67, An.06/79, An.09/148, An.09/175, An.09/308, An.09/432, An.09/441, An.12/218, An.12/54, Bi.03/109, Bi.04/121, Bi.04/123, Bi.04/24, Bi.04/5, Bi.04/7, Bi.05/18, Bu.03/73, Bu.05/22, Bu.05/51, Bu.05/53, Bu.05/9, Bu.06/52, Bu.06/57, Bu.07/2, Bu.09/101, Bu.09/133, Bu.09/151, Bu.09/26, Bu.11/40, Bu.11/44, Bu.11/59, Bu.11/61, Bu.12/142, Bu.14/222, Bu.13/1, Bu.13/127, Bu.13/21, Bu.14/30, Bu.14/42, Bu.14/51, Bu.14/7, Bu.14/82, Bu.14/83, Bu.15/15, Ha.02/15, Ha.02/18, Ha.04/26, Ha.06/10, Ha.06/12, Ha.07/49, Ha.07/6, Iğ.02/124, Iğ.02/138, Iğ.02/155, Iğ.02/170, Iğ.02/189, Iğ.03/74, Iğ.05/15, Iğ.05/19, Iğ.05/20, Iğ.06/113, Iğ.06/30, Iğ.07/13, Iğ.08/61, Iğ.09/139, Iğ.09/15, Iğ.09/59, Iğ.11/40, Iğ.11/47, Iğ.11/48, Iğ.11/49, Iğ.11/59, Iğ.11/73, Iğ.11/93, Ma.04/163, Ma.04/177, Ma.04/89, Mu.01/153, Mu.01/165, Mu.01/73, Mu.02/21, Mu.06/105, Mu.06/59

b.+de An.09/37

b.+[i] Bi.04/20

b.+lá Bu.06/249

b.+lár Bu.09/143

b.+lári An.05/27

b.+ler Ağ.07/180, Ağ.07/71, An.01/106, An.01/42, An.02/17, An.02/28, An.02/31, Bi.03/55, Bi.03/86, Bi.03/96, Bi.04/115, Bi.04/16, Bu.06/6, Bu.07/9, Bu.09/168, Bu.11/79, Bu.14/116, Iğ.02/10, Ma.02/18, Ma.02/68, Mu.03/54

b.+lere Iğ.11/59

b.+lerí Bu.13/29, Iğ.09/176

b.+leri Ağ.16/35, An.04/32, An.05/38, An.07/108, Bu.08/17, Iğ.02/111

b.+lerī Bu.12/39

b.+ler^{i} An.05/381

b.+lernán An.01/146

b.+mıs Ha.08/19

b.+mız Ha.08/23

b.+mi Bi.04/119

b.+mis Bi.04/35

b.+miz Ağ.10/38, Bu.08/8

b.+mi̊z Bu.08/91

b.+n An.05/428

b.+nín Bu.09/92

b.+sí Iğ.06/123

b.+si An.05/133, An.09/70, Bu.08/103

b.+sini Ağ.16/30, Bi.04/86

b.+^{y}e Ağ.17/61, An.05/229

b.+^{y}i Bu.05/21

bişem: Genellikle “az” sözüyle birlikte kullanılmıştır. -3-

az b.: Az bir şey; biraz. Bu.14/129

āz b.: Az bir şey; biraz. An.04/119, An.04/66

bişey: *bk. bişė.* -22-

b. Ağ.07/202, An.05/352, An.07/72, An.09/459, An.12/219, An.12/32, Bu.12/156, Bu.14/125, Ha.07/61, Mu.03/60

b.+a Bu.09/99

b.+dim Mu.03/34

b.+e Ha.07/58, Mu.03/34

b.+^{i} Iğ.03/16

b.+läri An.12/16

b.+ler An.10/124, An.12/137, An.12/219

b.+nen Bu.04/130

bişe^{y}: *bk. bişė.* -17-

b. Ağ.08/71, An.01/51, An.09/143, An.12/142, An.12/147, An.12/166, Bu.08/115, Iğ.02/82, Ma.06/7

b.+e An.05/428, An.12/156

b.+i Bu.13/65

b.+ler An.01/253

b.+leri Ağ.07/119

b.+si An.05/43, An.09/398, Bu.14/31

bişē: *bk. bişė.* -2-

b. An.05/433, Bi.04/24

bişė: Bir şey. *Diğer varyantları için bk. bışe, bışė, bí̥şe, bí̥şėy, bí̥şşe, bije, birşėy, bişá, bişä, bişey, bişe^{y}, bişē, bişėy, bişė^{y}, biş^{ı}, bişi, bişşėy, bi̊şe, bi̊şey, ḇişe, pişė, p^{i}şe, vişe*. -35-

b. Ağ.06/100, Ağ.06/157, Ağ.13/91, Ağ.16/133, Ağ.16/156, Ağ.16/59, An.05/147, An.05/46, An.05/60, Bi.01/149, Bi.03/110, Bi.03/60, Bi.03/96, Bi.03/99, Bu.02/154, Bu.09/3, Bu.11/76, Bu.13/68, Bu.13/87, Bu.14/37, Bu.14/41, Bu.14/47, Iğ.02/100

b.+den Bu.02/141

b.+dür Bu.09/128

b.+ler An.01/152, Bu.06/229, Bu.06/233, Bu.06/50, Bu.06/77, Bu.06/96, Bu.09/100

bişė: Bir şey; cümle sonu edatı olarak kullanılmış. -1-

b. Bu.06/90

bişėt-: Bir şey etmek, bir şey yapmak. -1-

b.-mez An.09/389

bişėy: *bk. bişė*. -12-

b. Ağ.16/136, Ağ.17/5, Bu.06/47, Bu.13/140, Bu.13/210, Bu.13/88, Bu.13/89, Bu.14/22, Iğ.02/32, Mu.02/15

b.+nen An.09/384

b.+si Bu.13/68

bişė^{y}: *bk. bişė*. -3-

b. An.12/52, Bu.06/58, Bu.13/125

biş^{ı}: *bk. bişė*. -1-

b. Bu.02/179

bişi: *bk. bişė*. -6-

b. Ağ.03/7, An.05/146, An.05/300, An.05/364, An.07/103

b.+ler Ha.08/58

bişi: Pişi, hamurdan yapılan bir çeşit yemek. *Diğer varyantı için bk. bí̥şi*. -5-

b. An.04/44, Bu.14/50, Ha.04/137, Mu.01/83, Mu.01/92

bişir-: *bk. büşür-*. -8-

b.-írdıẖ Mu.01/108

b.-irdūẖ Mu.01/125

b.-irler Ha.04/144

b.-iyė Ma.04/92

b.-iyėrsın Iğ.01/25

b.-iyo Ma.04/92

b.-i^{y}ėris Ağ.10/92

b.-uruẖ An.01/185

bişi̊r-: *bk. büşür-*. -2-

b.-i̊rdıẖ Mu.01/124

b.-ruẖ Ha.04/148

bişşėy: *bk. bişė*. -1-

b. Bu.13/181

bişúr-: *bk. büşür-*. -1-

b.-iyósun Ma.04/98

bişür-: *bk. büşür-*. -3-

b. An.04/44

b.-iyėr Bu.09/140

b.-mediler An.04/53

bit-: 1. Bitmek; 2. Bitirmek; 3. Bitki yeşermek. *Diğer varyantı için bk. bid-*. -14-

b.-ecauḫ An.01/74

b.-ená Ha.05/142

b.-ene An.12/224

b.-erdi An.01/77

b.-iyėr Bu.14/19

b.-iyėrdi Iğ.05/42

b.-iyē̇r Bu.09/115

b.-mir An.01/73

b.-miş Bu.14/83

b.-sin Ha.05/154

b.-ti Mu.06/74, Mu.06/81

b.-tī Mu.03/24

bit: Bit. *Diğer varyantı için bk. bid (1).* -6-

b. Bu.12/46, Iğ.11/6, Iğ.11/9

b.+i Iğ.11/6

b.+ler Bu.13/78

bitír-: *bk. bitir-*. -1-

b.-maḫ An.01/75

bitin: *bk. bütün.* -1-

b. An.11/19

bitir-: Bitirmek. *Diğer varyantları için bk. bitír-, bitur-, bitúr-, bitür-, bi̊tür-*. -6-

b.-di Ağ.07/179, Iğ.03/30, Iğ.03/38

b.-dik Ağ.18/63

b.-dim Ağ.06/137

b.-duḫ Ha.07/41

bitur-: *bk. bitir-*. -1-

b.-urduḫ An.12/107

bitúr-: *bk. bitir-*. -6-

b.-dım Bu.12/85

b.-di Bu.12/132

b.-duĝ Ma.02/57

b.-enne Bu.12/86

b.-maĝ An.09/300

b.-sün Bu.12/125

bitün: *bk. bütün.*-2-

b. An.09/33

b.+ünü An.11/39

bitür-: *bk. bitir-*. -2-

b.-düm Bu.12/128

b.-maḫ An.09/296

biyan:1. Bu yan, bu taraf; 2. "oyan" sözü ile birlikte kullanıldığında "oraya buraya, öteye beriye, öte beri, ileri geri" anlamlarında ikilemeler kurar. 3. "*-den bu zamana kadar*" anlamında edat. *Diğer varyantları için bk. bíyan, biyān, biyen, biʸan, bi̊yan, búyan, ḇiyan.* -59-

oyan b.: Oyan buyan. Bu.14/129, Iğ.03/43, Iğ.06/58

b.+da Ağ.03/4, An.05/149, Iğ.09/200

ayan b.+da: Oyan buyan. Bu.12/43

b.+dan An.05/469, An.09/18, Bu.04/28

oyandan b.+dan: Oyan buyan. An.05/84, Bu.11/91, Iğ.06/167

b.+gi Bu.04/166

b.+ı An.06/65, An.12/180, Bi.04/65, Bu.12/76, Iğ.06/10, Ma.03/35

oyanı b.+ı: Oyan buyan. Bu.12/101

b.+ısını Bu.02/176

oyan b.+^{ı}: Oyan buyan. Bi.01/46

b.+í Ağ.06/13, An.06/14, Bu.14/63

oyaní b.+í: Oyan buyan. An.02/31

oyani b.+í: Oyan buyan. Iğ.11/74

b.+i An.05/46, An.05/130, An.05/185, An.06/19, An.09/214, An.09/325, Bu.09/123, Bu.11/69, Bu.11/82, Bu.14/100, Bu.14/63, Bu.14/88, Bu.14/96

oani b.+i: Oyan buyan. Ha.05/46

oyani b.+i: Oyan buyan. An.05/159, An.05/261, An.08/12, An.09/277, An.09/289, An.09/309, An.09/34, Bu.11/11, Iğ.08/19

oyan^{i} b.+i: Oyan buyan. Bu.02/66

óyani b.+i: Oyan buyan. An.09/131, Iğ.06/36

ö^{y}eni b.+i: Oyan buyan. An.09/307

b.+nan Bu.12/149, Bu.12/152, Bu.14/167, Bu.14/65

biyān: *bk. biyan*. -1-

oyan b: Oyan buyan. Iğ.03/63

biyen: *bk. biyan*. -1-

b.+ki Iğ.09/200

bi^{y}an: *bk. biyan*. -1-

b.+i Bu.12/146

biz: Biz, birinci çokluk kişi. *Diğer varyantları için bk. bı́s, bı́z, bı̊z, bi (2) , bid (2), bis, bı̄z, bı̊s, bı̊z, büs, büz, ḇı́s, ḇı́z, ḇiz, ḇı̊z, piz, viz*. -955-

b. Ağ.01/25, Ağ.01/56, Ağ.01/7, Ağ.02/13, Ağ.06/115, Ağ.06/134, Ağ.06/146, Ağ.06/19, Ağ.06/27, Ağ.07/1, Ağ.07/16, Ağ.07/17, Ağ.07/176, Ağ.07/185, Ağ.07/40, Ağ.07/46, Ağ.07/9, Ağ.08/117, Ağ.08/41, Ağ.08/91, Ağ.09/39, Ağ.10/109, Ağ.10/60, Ağ.10/93, Ağ.11/30, Ağ.11/37, Ağ.13/14, Ağ.13/17, Ağ.13/24, Ağ.13/28, Ağ.13/8, Ağ.13/94, Ağ.14/10, Ağ.14/13, Ağ.14/19, Ağ.15/37, Ağ.16/43, Ağ.17/128, An.01/104, An.01/18, An.01/184, An.01/227, An.01/23, An.01/240, An.01/29,

An.01/44, An.01/74, An.01/79,
An.01/83, An.01/98, An.02/114,
An.02/26, An.02/28, An.02/33,
An.04/58, An.04/92, An.04/97,
An.05/166, An.05/212, An.05/214,
An.05/215, An.05/296, An.05/309,
An.05/366, An.05/415, An.05/44,
An.05/5, An.05/82, An.06/80,
An.07/108, An.07/32, An.07/33,
An.07/62, An.07/85, An.08/20,
An.08/22, An.08/23, An.09/102,
An.09/11, An.09/131, An.09/159,
An.09/19, An.09/21, An.09/286,
An.09/38, An.09/399, An.09/435,
An.09/436, An.09/440, An.09/444,
An.09/445, An.09/7, An.09/75,
An.10/121, An.10/156, An.10/44,
An.10/59, An.10/64, An.10/66,
An.10/93, An.11/40, An.12/109,
An.12/112, An.12/138, An.12/201,
An.12/44, An.12/64, An.12/67,
An.12/78, Bi.01/151, Bi.01/17,
Bi.03/107, Bi.03/11, Bi.03/115,
Bi.03/57, Bi.03/67, Bi.04/21, Bi.04/46,
Bi.04/71, Bi.04/80, Bi.05/41,
Bu.02/127, Bu.02/55, Bu.02/75,
Bu.04/1, Bu.04/128, Bu.04/129,
Bu.04/13, Bu.04/135, Bu.04/177,
Bu.04/191, Bu.04/224, Bu.04/262,
Bu.04/265, Bu.04/267, Bu.04/34,
Bu.04/83, Bu.04/96, Bu.05/53,
Bu.06/55, Bu.08/66, Bu.09/30,
Bu.09/33, Bu.09/58, Bu.09/62,
Bu.13/119, Bu.13/132, Bu.13/133,
Bu.13/139, Bu.13/155, Bu.13/2,
Bu.13/213, Bu.13/219, Bu.13/4,
Bu.13/41, Bu.13/44, Bu.13/80,
Bu.14/203, Bu.14/216, Bu.14/219,
Bu.14/220, Bu.14/92, Bu.15/13,
Bu.15/24, Bu.15/29, Ha.01/18,
Ha.01/22, Ha.04/50, Ha.04/6,
Ha.05/101, Ha.05/41, Ha.05/7, Ha.05/9,
Ha.07/2, Ha.07/4, Ha.07/53, Ha.07/54,
Ha.08/33, Ha.08/69, Ha.08/76,
Iğ.02/104, Iğ.02/108, Iğ.02/129,
Iğ.02/142, Iğ.02/143, Iğ.02/146,
Iğ.02/148, Iğ.02/150, Iğ.02/151,
Iğ.02/156, Iğ.02/158, Iğ.02/170,
Iğ.02/171, Iğ.02/180, Iğ.02/44, Iğ.02/45,
Iğ.02/46, Iğ.02/58, Iğ.02/65, Iğ.02/7,
Iğ.02/92, Iğ.02/99, Iğ.03/12, Iğ.03/16,
Iğ.03/27, Iğ.04/44, Iğ.05/15, Iğ.05/35,
Iğ.06/1, Iğ.06/100, Iğ.06/112, Iğ.06/115,
Iğ.06/127, Iğ.06/13, Iğ.06/131,
Iğ.06/145, Iğ.06/150, Iğ.06/152,
Iğ.06/163, Iğ.06/177, Iğ.06/51, Iğ.06/65,
Iğ.06/67, Iğ.07/8, Iğ.09/105, Iğ.09/198,
Iğ.09/63, Iğ.09/74, Iğ.11/20, Iğ.11/21,
Iğ.11/42, Iğ.11/52, Iğ.11/54, Iğ.11/62,
Iğ.11/76, Ma.02/26, Ma.02/41,
Ma.02/48, Ma.02/57, Ma.03/12,
Ma.03/42, Ma.04/30, Ma.04/49,

Mu.01/161, Mu.01/164, Mu.01/23, Mu.01/28, Mu.01/64, Mu.01/71, Mu.01/75, Mu.01/83, Mu.01/93, Mu.03/1, Mu.03/104, Mu.03/38, Mu.03/39, Mu.05/41, Mu.05/59, Mu.05/8, Mu.05/9, Mu.06/115, Mu.06/116, Mu.06/16, Mu.06/22, Mu.06/31, Mu.06/33, Mu.06/39, Mu.07/10, Mu.07/8

b.+a An.05/258, Ha.08/18, Iğ.02/7

b.+á An.02/41, An.05/370, An.12/178, Bu.06/221, Bu.08/90, Iğ.06/11, Iğ.09/110, Iğ.09/224, Iğ.11/32, Mu.03/23

b.+ä Ha.05/104, Iğ.06/125, Iğ.06/160, Iğ.06/50

b.+da^{n} Bu.11/50

b.+dá An.04/6, Bi.01/132, Ha.08/34

b.+dá^{n} An.05/152

b.+de Ağ.08/61, Ağ.13/97, An.01/134, An.01/140, An.01/162, An.01/164, An.01/168, An.01/173, An.01/179, An.01/182, An.01/194, An.01/207, An.01/210, An.01/218, An.01/223, An.01/27, An.01/35, An.01/37, An.01/64, An.01/78, An.01/96, An.02/67, An.03/30, An.03/5, An.04/68, An.06/79, An.07/61, An.07/73, An.08/1, An.08/6, An.08/9, An.09/143, An.09/396, An.09/402, An.09/406, An.10/111, An.10/165, An.10/176, An.10/178, An.10/28, An.10/41, An.10/47, An.12/122, An.12/212, Bi.04/125, Bi.04/90, Bi.04/91, Bu.02/152, Bu.02/163, Bu.02/176, Bu.04/168, Bu.04/263, Bu.06/46, Bu.07/11, Bu.08/69, Bu.09/107, Bu.09/151, Bu.09/157, Bu.09/168, Bu.09/37, Bu.09/41, Bu.09/51, Bu.09/55, Bu.09/64, Bu.13/170, Bu.13/171, Bu.13/184, Bu.13/198, Bu.13/205, Bu.13/213, Bu.13/215, Bu.13/216, Bu.14/218, Bu.14/219, Ha.04/35, Iğ.02/49, Iğ.02/50, Iğ.02/53, Iğ.02/59, Iğ.03/70, Iğ.03/80, Iğ.05/20, Iğ.06/108, Iğ.09/215, Iğ.11/72, Ma.03/88, Mu.05/59

b.+den Ağ.01/12, Ağ.07/79, An.01/57, An.08/2, An.09/100, An.09/101, An.12/152, An.12/156, An.12/84, Bu.02/72, Ha.02/40, Ha.06/7, Iğ.09/40, Iğ.11/55, Ma.02/3, Mu.01/23, Mu.06/29

b.+dendür An.04/100, An.04/95, An.04/99

b.+de^{n} An.07/62

b.+dē Bu.04/184

b.+do An.09/462, Bu.04/168

b.+e Ağ.06/133, Ağ.07/45, Ağ.07/47, Ağ.07/88, Ağ.09/33, Ağ.10/34, Ağ.11/37, Ağ.13/13, An.01/117, An.01/216, An.02/14, An.02/5, An.04/101, An.05/146, An.05/260, An.05/291, An.05/299, An.05/300, An.05/314, An.05/343, An.05/345, An.09/320, An.09/328, An.09/329, An.09/355, An.09/433, An.10/120, An.10/125, An.10/126, An.10/18, An.10/62, An.11/97, An.12/151, An.12/153, An.12/156, An.12/167, Bi.01/116, Bi.01/117, Bi.01/126, Bi.01/96, Bi.02/14, Bi.04/16, Bu.02/117, Bu.02/32, Bu.04/118, Bu.04/135, Bu.04/185, Bu.04/23, Bu.04/47, Bu.04/74, Bu.08/107, Bu.08/90, Bu.09/47, Bu.11/55, Bu.13/108, Bu.13/109, Bu.13/221, Bu.13/73, Bu.13/99, Bu.14/195, Ha.04/136, Ha.05/100, Ha.05/144, Ha.05/79, Ha.05/98, Ha.05/99, Ha.08/24, Ha.08/72, Iğ.02/100, Iğ.02/114, Iğ.02/122, Iğ.02/130, Iğ.02/138, Iğ.02/146, Iğ.02/149, Iğ.02/163, Iğ.02/180, Iğ.02/58, Iğ.02/59, Iğ.02/78, Iğ.02/81, Iğ.02/89, Iğ.06/152, Iğ.06/176, Iğ.06/177, Iğ.07/13, Iğ.09/103, Iğ.09/109, Iğ.09/46, Iğ.11/20, Iğ.11/65, Ma.03/45, Ma.03/49, Ma.03/77, Ma.03/78, Ma.04/36, Ma.04/49, Mu.05/42, Mu.05/59, Mu.06/16, Mu.06/57, Mu.06/60, Mu.06/90, Mu.06/91

ne ki äleme oni de b.+e: El aleme ne olursa bizim başımıza da o gelecektir. Bir atasözü. Bu.04/55

b.+ı Bi.01/22, Bu.08/111

b.+ım Ağ.07/130, An.05/152, An.05/342, An.05/343, Bi.03/60, Bu.06/202, Bu.06/95, Bu.09/70, Bu.12/100, Ha.05/131, Ha.09/1, Iğ.09/2, Iğ.09/216, Iğ.09/63, Ma.05/1, Ma.05/30

b.+í An.12/1, Bi.01/22, Bi.04/43, Bu.14/102, Ha.02/27, Ha.07/1, Iğ.09/46, Iğ.11/32, Mu.01/22, Mu.03/67, Mu.05/59

b.+ím Ağ.07/151, An.01/49, An.05/228, An.05/273, An.05/282, An.05/300, An.05/342, An.05/366, An.05/71, An.05/90, An.07/109, An.09/262, An.09/94, An.10/155, An.11/24, An.11/70, Bi.03/103, Bi.03/115, Bi.05/24, Bu.04/128, Bu.04/41, Bu.04/59, Bu.06/231, Bu.12/112, Bu.12/14, Bu.12/69, Bu.12/96, Bu.13/82, Ha.02/29, Ha.05/13, Ha.05/77, Iğ.02/168, Iğ.05/29, Iğ.06/176, Iğ.07/7, Iğ.09/156, Iğ.09/37, Iğ.09/54, Ma.02/55, Ma.04/185, Ma.04/36, Ma.04/50,

Ma.05/13, Mu.01/162, Mu.03/63, Mu.05/3, Mu.05/43, Mu.06/2

b.+ímgile An.10/70

b.+i Ağ.06/110, Ağ.07/121, Ağ.07/89, Ağ.11/36, Ağ.13/26, An.01/216, An.02/25, An.02/26, An.02/32, An.02/35, An.05/169, An.05/63, An.06/51, An.07/22, An.09/128, An.09/235, An.09/254, An.09/289, An.09/290, An.10/48, An.11/10, An.11/2, An.12/156, An.12/19, An.12/84, Bi.01/1, Bi.01/115, Bi.01/12, Bi.01/8, Bi.03/89, Bi.04/16, Bi.04/17, Bu.02/1, Bu.02/110, Bu.02/19, Bu.02/29, Bu.02/87, Bu.04/132, Bu.04/213, Bu.04/23, Bu.04/43, Bu.04/51, Bu.04/55, Bu.04/75, Bu.08/108, Bu.08/35, Bu.08/38, Bu.08/74, Bu.09/47, Bu.09/53, Bu.11/51, Bu.11/53, Bu.11/74, Bu.13/127, Bu.13/22, Bu.13/46, Bu.14/101, Bu.14/102, Bu.14/117, Bu.14/123, Bu.14/195, Ha.01/19, Ha.01/21, Ha.02/25, Ha.05/109, Ha.05/92, Ha.07/8, Ha.08/2, Ha.08/23, Ha.08/73, Iğ.02/103, Iğ.02/132, Iğ.02/133, Iğ.02/136, Iğ.02/139, Iğ.02/179, Iğ.02/180, Iğ.02/185, Iğ.02/65, Iğ.05/8, Iğ.06/131, Iğ.06/14, Iğ.06/4, Iğ.06/8, Iğ.06/87, Iğ.06/9, Iğ.09/119, Iğ.09/12, Iğ.09/15, Iğ.09/29, Iğ.09/39, Iğ.09/40, Iğ.09/41, Iğ.09/42, Iğ.09/44, Iğ.09/46, Iğ.09/49, Iğ.09/86, Iğ.11/2, Iğ.11/41, Iğ.11/58, Iğ.12/2, Ma.02/50, Ma.04/29, Ma.04/30, Ma.04/33, Ma.05/18, Mu.01/176, Mu.03/16, Mu.03/24, Mu.03/8, Mu.05/30, Mu.07/5

b.+iduğ An.05/24

b.+im Ağ.01/14, Ağ.01/19, Ağ.01/21, Ağ.01/22, Ağ.01/23, Ağ.01/31, Ağ.01/44, Ağ.01/72, Ağ.02/13, Ağ.02/16, Ağ.06/13, Ağ.07/1, Ağ.07/174, Ağ.07/191, Ağ.07/36, Ağ.07/39, Ağ.07/62, Ağ.07/88, Ağ.09/35, Ağ.10/114, Ağ.10/120, Ağ.10/21, Ağ.10/58, Ağ.10/76, Ağ.11/29, Ağ.13/92, Ağ.14/16, Ağ.15/2, Ağ.15/78, Ağ.17/130, An.01/133, An.01/149, An.01/157, An.01/195, An.04/94, An.05/133, An.05/135, An.05/137, An.05/144, An.05/147, An.05/212, An.05/238, An.05/361, An.05/4, An.05/49, An.05/56, An.05/72, An.06/29, An.06/9, An.07/109, An.07/21, An.07/31, An.07/61, An.07/88, An.07/91, An.09/105, An.09/108, An.09/116, An.09/117, An.09/19, An.09/26, An.09/54, An.09/6, An.10/120, An.10/125, An.10/126, An.10/19, An.10/50,

An.11/19, An.11/73, An.12/124, An.12/140, An.12/165, An.12/166, An.12/168, An.12/171, An.12/26, An.12/96, Bi.01/117, Bi.03/34, Bi.04/42, Bi.05/22, Bi.05/26, Bu.01/1, Bu.02/121, Bu.02/126, Bu.02/44, Bu.02/55, Bu.02/74, Bu.02/95, Bu.04/102, Bu.04/104, Bu.04/122, Bu.04/126, Bu.04/169, Bu.04/193, Bu.04/205, Bu.04/206, Bu.04/209, Bu.04/213, Bu.04/215, Bu.04/216, Bu.04/25, Bu.04/33, Bu.04/57, Bu.04/59, Bu.04/94, Bu.06/226, Bu.08/105, Bu.09/103, Bu.09/130, Bu.09/80, Bu.11/12, Bu.11/21, Bu.11/49, Bu.12/101, Bu.12/83, Bu.13/1, Bu.13/115, Bu.13/162, Bu.13/200, Bu.13/80, Bu.13/82, Bu.13/89, Bu.14/138, Bu.14/97, Ha.01/35, Ha.03/6, Ha.04/49, Ha.05/49, Ha.05/50, Ha.05/65, Ha.05/98, Ha.08/22, Iğ.02/108, Iğ.02/109, Iğ.02/121, Iğ.02/152, Iğ.02/192, Iğ.02/29, Iğ.02/47, Iğ.02/74, Iğ.02/83, Iğ.02/95, Iğ.03/84, Iğ.06/153, Iğ.06/51, Iğ.06/99, Iğ.09/112, Iğ.09/196, Iğ.09/77, Iğ.11/42, Ma.02/12, Ma.03/52, Ma.04/180, Ma.04/26, Ma.04/36, Ma.04/54, Ma.04/83, Ma.05/12, Mu.01/183, Mu.03/62, Mu.05/13

b.+imdür Bu.13/61

b.+imkiler An.06/17, An.09/106, Bi.05/17, Iğ.02/162

b.+imkileri Iğ.09/107

b.+imkilerin Ha.04/141

b.+imkilerni Iğ.02/93

b.+imk^{i}ler Iğ.02/161

b.+imsin An.10/78

b.+inen Ağ.11/30, Bu.02/39, Bu.02/41

b.+ine^{n} Ağ.11/29

b.+ī Bu.04/213, Iğ.09/47

b.+^{i} An.09/293

b.+lári An.02/43

b.+läri Iğ.06/36, Iğ.06/5

b.+ler An.02/28, An.02/50, An.05/125, Iğ.03/16, Iğ.06/67

b.+lerä Iğ.06/76

b.+lerde An.01/48, Ha.05/114, Ha.05/139, Iğ.04/34

b.+lerden An.04/108, An.05/146

b.+lere An.02/18, An.05/371, An.09/132, An.12/180, Bu.04/186, Iğ.06/124

b.+lerí Ağ.02/16

b.+leri An.12/152, Bu.04/20, Bu.04/30, Ha.07/3, Iğ.06/6

b.+nen An.09/396

b.+uḫ Mu.06/14, Mu.06/54

b.+ze Bu.13/177

bizans: Bizans. -1-

b.+ı Bu.14/205

bizce^{h}: Bizce, bize göre. -1-

b. Bi.01/44

bī: *bk. bir (1)*. -6-

b. An.11/11, An.11/6, Bi.05/19, Bu.14/18, Ma.04/12, Mu.05/48

bīç-: *bk. biç-*. -1-

b. Mu.06/36

bīr: *bk. bir (1)*. -4-

b. Bi.01/105, Bi.01/56, Bu.05/35, Bu.14/93

bīz: *bk. biz*. -1-

b. An.01/184

b^{i}l-: *bk. bil-*. -6-

b.-em Ağ.09/26, An.01/86, An.02/76, An.12/145

b.-ėm Bu.13/9

b.-im Bu.06/234

b^{i}riĝada: *bk. biriġada*. -1-

b. Bu.02/52

bi̊: *bk. bir (1)*. -11-

b. Ağ.06/8, Ağ.10/126, Bu.14/47, Ha.05/73, Ha.05/89, Ha.09/1, Iğ.09/103, Ma.01/11, Mu.05/37, Mu.05/53

bi̊l-: *bk. bil-*. -27-

b.-emem An.01/244

b.-er Bi.01/72

b.-ėrım An.02/83

b.-ê̇m Bi.03/39

b.-irdi Ha.02/22

b.-i̊yorsi̊n Mu.05/58

b.-mem Ağ.07/32, Ağ.09/26, Ha.04/152, Ha.05/109, Mu.06/42, Mu.07/17

b.-mes Ha.07/21

b.-miėrdím Mu.02/21

b.-miir Iğ.09/155

b.-miirsin Mu.01/152

b.-miyerd^{i}ler Ha.08/11

b.-miyėller Mu.06/24

b.-miyėrduĝ Iğ.06/112

b.-miyėrduḫ Bu.13/101, Iğ.06/113

b.-miyėrim Ağ.12/7

b.-miyírım Ağ.10/28

b.-úrsus An.01/191

b.-üb Bu.05/17

b.-ürsi̊s Ha.01/35

b.-üyor An.11/77

bi̊le: *bk. bile (1)*. -1-

b. Ağ.10/8

bi̊n: *bk. bin*. -3-

b. Ağ.07/31, An.09/188, Bi.02/1

bi̊ndi̊r-: *bk. bindür-*. -1-

b.-d^{i}ler Iğ.09/73

bi̊ndür-: *bk. bindür-*. -1-

b.-di̊ Bu.08/7

bi̊r: *bk. bir (1)*. -36-

b. Ağ.08/109, Ağ.08/110, Ağ.08/76, Ağ.16/118, An.02/102, An.05/207, An.05/315, Bi.01/114, Bi.03/76, Bu.04/130, Bu.08/13,

Bu.11/124, Bu.11/77, Bu.11/81, Bu.13/101, Bu.13/106, Bu.14/15, Ha.01/6, Ha.03/25, Ha.04/50, Ha.05/123, Ha.05/157, Ha.05/27, Ha.05/85, Ha.05/95, Ha.06/8, Iğ.02/19, Iğ.06/25, Iğ.08/15, Ma.03/96, Mu.06/99, Mu.07/17

b.+de An.02/58

bi̇rden: *bk. birden*. -1-

b. Ha.05/74

bi̇risi: *bk. birisi*. -1-

b. Ha.05/51

bi̇ʳ: *bk. bir (1)*. -3-

b. Ağ.08/92, Ağ.08/93

bi̇s: *bk. biz*. -3-

b. Bi.03/29, Bu.02/16, Ha.05/9

bi̇ş-: *bk. biş-*. -1-

b.-iyirdi Iğ.09/215

bi̇şe: *bk. bişė*. -1-

b. Iğ.04/42

bi̇şey: *bk. bişė*. -2-

b. Ağ.16/121

b.+ler Ha.09/5

bi̇şir-: *bk. büşür-*. -3-

b.-iyėn Ha.06/28

b.-iyėrsín Ağ.10/108

b.-uruẖ An.01/184

bi̇şi̇r-: *bk. büşür-*. -1-

b.-iyėrim Ağ.16/134

bi̇şúr-: *bk. büşür-*. -2-

b.-uruẖ An.01/184, An.01/185

bi̇şür-: *bk. büşür-*. -10-

b.-e Ağ.09/25

b.-iyėn An.05/457

b.-iyėrsiz Bu.14/47

b.-iyėrşín Bi.04/64

b.-miyėller Bi.01/42

b.-miyiruẖ An.04/16

b.-urūẖ An.01/184

b.-üb An.04/3

b.-ür An.09/149

b.-üyo Ma.04/92

bi̇şürd-: Pişirtmek; pişirmek. -1-

b.-mişler An.11/16

bi̇tün: *bk. bütün*. -6-

b. An.12/24, Bu.04/48, Bu.13/153, Bu.14/14

b.+i An.11/41

bi̇tür-: *bk. bitir-*. -1-

b.-ene Bu.04/151

bi̇yan: *bk. biyan*. -1-

b.+gi Bu.06/216

bi̇yigce: *bk. böügçama*. -2-

b. Ağ.10/91

bi̇yük: *bk. böyüg*. -1-

b. Ağ.10/87

bi̇z: *bk. biz*. -21-

b. Ha.02/10, Ha.05/78, Iğ.06/46, Iğ.09/102, Iğ.09/125, Iğ.09/131, Iğ.09/224, Ma.03/31

b.+de Iğ.09/215, Ma.03/57

b.+e Ma.03/45

b.+i Iğ.06/101, Iğ.06/157, Iğ.09/221, Iğ.09/44, Iğ.09/73, Iğ.09/99, Ma.06/4

b.+im Ha.05/44

b.+i̊ Iğ.09/154

bl-: *bk. bil-*. Bu şekil, "ne" sözü ile kaynaştığında ortaya çıkar. -48-

b.-em Ağ.07/148, Ağ.09/42, An.07/85, An.08/9, An.09/376, An.12/121, An.12/198, An.12/37, Bi.01/6, Bu.04/253, Bu.09/140, Bu.09/89, Iğ.05/57

b.-ėm Ağ.01/16, An.01/24, An.09/206, An.09/260, An.09/420, An.09/430, An.09/445, Ha.07/66, Iğ.06/102, Mu.03/14

b.-im Ağ.08/28, An.01/186, An.01/53, An.02/94, An.09/236, An.09/294, An.09/299, An.09/320, An.09/375, An.09/377, An.09/379, An.09/4, An.09/420, An.09/422, An.09/430, An.09/459, Bi.03/8, Bu.09/76, Bu.13/71, Mu.06/28

b.-i̊m Ağ.01/1, Bi.03/5

b.-üm Ağ.12/11

bnúmüyond: Bir ateşli silah. -1-

b.+lar Bu.04/35

boalteri: *bk. buĝalter*. -1-

b. Bu.04/121

bodrum: Bodrum, bir yapının yol düzeyinden aşağıda kalan bölümü. -1-

b. Bu.14/167

bodrūm: Bodrum, yer adı. -1-

b. Iğ.06/158

boėza: *bk. bo^{y}es*. -1-

b.+ya Bu.02/1

boġdanovḳa: Bogdanovka, Ahıska'da bir ilçe. -1-

b.+da An.09/106

bo^{ğ}oz: *bk. boĝoz*. -1-

b.+unnan Ağ.08/82

boĝ-: Boğmak. -5-

b.-íyėrdi Ağ.17/15, Ağ.17/16

b.-íyírdi An.07/82

b.-miş An.07/81, An.07/96

boĝoz: Boğaz. *Diğer varyantı için bk. bo^{ğ}oz*. -7-

b.+u An.01/159

b.+um Iğ.09/159

b.+un An.05/352, Iğ.09/162

b.+una Ağ.08/81

b.+unda An.05/352

b.+undagi An.01/159

boĝul-: Boğulmak. -3-

b. An.09/472

b.-acam An.09/472

b.-ursun Iğ.06/170

bol: Bol, çok. -1-

b. Mu.03/81

bolís: *bk. polis*. -2-

b. Bu.11/35

b.+ler Bu.13/95

bolis: *bk. polis*. -5-

b. Bi.03/57

b.+inen Bu.11/37

b.+ler Iğ.09/89

b.+lerın Bu.04/77

b. molis Iğ.02/69

bolluĝ: *bk. bolluḫ*. -2-

b. Bu.12/77, Bu.13/189

bolluḫ: Bolluk. *Diğer varyantları için bk. bolluĝ, bȯlluĝ*. -1-

b. Mu.06/104

bomboş: Bomboş. *Diğer varyantı için bk. bȯmboş*. -4-

b. Ağ.01/53, Mu.06/55

b.+ídi Mu.06/44

b.+idi Mu.06/44

boncuġ: Boncuk. *Diğer varyantı için bk. boncuĝ*. -1-

b. Ha.07/35

boncuĝ: *bk. boncuġ*. -1-

b. An.01/158

bonduruĝ: *bk. bonduruḫ*. -1-

b.+únen Iğ.09/150

bonduruḫ: Boyunduruk. *Diğer varyantları için bk. bonduruĝ, boyunduruĝ*. -1-

b. Iğ.09/147

boran: Boran, rüzgâr, şimşek ve gök gürültüsü ile ortaya çıkan sağanak yağışlı hava olayı. -4-

b. An.05/321, An.05/323

tipi b.: Rüzgâr, şimşek ve gök gürültüsü ile ortaya çıkan sağanak yağışlı hava olayı. An.05/317, An.05/319

borc: Borç. -2-

b.+a Bi.01/145

b.+inen Bu.12/143

borcom: Borcom; Gürcistan'ın Borjomi şehri. *Diğer varyantları için bk. borjom, bȯrcom*. -2-

b.+dan Bu.04/96

borçli: Borçlu. *Diğer varyantı için bk. borşlu*.-1-

b.+ydi Bi.01/143

bordla-: *bk. portla-*. -1-

b.-dí Ma.04/139

bordmiḫayniġani *(Rus. Бортмеханик)*: Uçuş teknisyeni. -1-

b. Bu.10/13

bori: Boru. -1-

b.+ynen Bu.14/184

borjom: *bk. borcom*. -2-

b. Bu.04/90

b.+da Bu.04/89

borşlu: *bk. borçli*. -1-

b. Ağ.15/11

boru: Boru. -1-

b. Bu.14/181

borultu: Araba motorunun çalışma sesi. -1-

b. An.09/279

bosdan: Bostan. *Diğer varyantı için bk. bȯsdan*. -1-

b. Ağ.12/10

bosof: *bk. posof*. -1-

b.+un Bu.14/15

boş: 1. Boş, dolu karşıtı; 2. Sadece, yalnızca; 3. Boşuna. -38-

b. Ağ.03/18, Ağ.07/134, Ağ.07/34, Ağ.07/36, An.01/25, An.01/96, An.05/272, An.09/183, An.09/239, An.11/127, An.12/119, Bi.02/3, Bi.03/101, Bi.03/111, Bi.03/113, Bi.03/37, Bi.03/38, Bu.03/21, Bu.04/101, Bu.08/42, Bu.08/8, Ha.05/63, Ha.06/30, Iğ.01/16, Iğ.02/128, Iğ.03/47, Iğ.06/145, Iğ.09/59, Ma.02/2, Ma.03/93

b. boşuna: Boşu boşuna. An.11/127

lele köçmīş yurdi b. ġalmiş: Lala göçmüş yurdu boş kalmış. Bir atasözü. Bu.04/100

b.+a Ağ.07/205

b.+dur Iğ.06/58

b.+id^{i} Bi.03/107

b. ver: Boş vermek, aldırmamak, umursamamak. Bi.01/94, Ha.05/154

boşad-: Boşaltmak. *Diğer varyantları için bk. boşald-, boşat-*. -4-

b.-aca Iğ.06/124

b.-di Bu.13/108

b.-diler Bu.02/11

b.-ursun An.01/7

boşal-: 1. Boşalmak; 2. Bir işten boşalmak, bir işin başından ayrılma fırsatını bulmak. -3-

b.-ır An.10/81

daşımaḫdan b.-iirduḫ: Taşımaktan boşalmak; taşıma işinden diğer işlere fırsat kalmak. Mu.01/54

boşald-: *bk. boşad-*. -3-

b.-acam Bu.14/114

b.-acám Bu.14/114

b.-ursun An.01/8

boşan-: 1. Boşanmak, boş hale gelmek; 2. Bir işten boşanmak, bir işin başından ayrılma fırsatını bulmak. -3-

b.-di An.09/318

tilivizondan b.-miir: Televizyon seyretmekten boşanmamak, televizyonun başından ayrılamamak. Bu.06/250

boşat-: *bk. boşad-*. -1-

b.-mişler Bu.13/123

boşattır-: Boşalttırmak. -1-

b.-acağ Mu.03/102

boşluḫ: Boşluk. -2-

b. Ağ.13/55

b.+lar Ağ.13/60

boşnaḫ: Boşnak. -1-

b. Bu.14/126

boşuna: Boşuna, boş, gereksiz yere. -2-

b. Ağ.16/79

boş b. An.11/127

bot: Bot, bir çeşit ayakkabı. -2-

b.+a Ma.01/8

b.+i Ma.01/9

bovėz: *bk. bo*^{y}*es.* -1-

b. Bu.04/46

boy: 1. Boy; 2. Süresince; 3. Uzunluğu kadar. *Diğer varyantı için bk. bo*^{y}.-7-

b. Ha.04/133

b.+i Bu.02/49, Iğ.06/31, Ma.04/63

b.+umca Bu.06/26

b.+unca An.01/67, Bu.03/25

boya (1): *bk. boyaḫ.* -2-

b. Ağ.08/105

b.+si Ağ.08/131

boya (2): *(Yanlış telaffuz)* Güya. -1-

b. Bi.01/135

boyaĝ: *bk. boyaḫ.* -1-

b.+^{ı} Bu.06/41

boyaḫ: Boya. *Diğer varyantları için bk. boya (1), boyaĝ, boyāḫ.* -3-

b. An.01/129, An.01/132, An.02/62

boyan-: Boyanmak. -1-

b.-ur Bu.03/14

boyāḫ: *bk. boyaḫ.* -1-

b. An.02/62

boyca: "Ne", "bu" "o" gibi sözlerle beraber kullanılır ve "nasıl" "kadar" gibi anlamlar kazanır. -5-

na b.: Ne boyca; nasıl. Iğ.09/54

o b.: O boyca; o kadar. Bi.01/2, Bu.08/82, Iğ.09/156

ne b.+dur: Ne boyca; nasıl. Ağ.12/14

boyı-: Boyamak. -1-

b.-yėrd^{ı}ler An.01/110

boyli: Boylu. *Diğer varyantları için bk. boylü.* -2-

b. Iğ.02/25, Mu.03/94

boylü: *bk. boyli.* -1-

b. An.07/30

boyn (<boyun): Boyun. *Diğer varyantları için bk. bȯyn.* -13-

b.+umdā Bu.14/18

b.+umuza Ha.02/30

b.+una Ağ.16/91, An.06/57, Bu.02/181, Bu.14/31

b.+unnan Bu.02/63

b.+unú An.01/159

b.+^{u}na Ağ.09/67, An.05/266, An.06/54, Bi.01/140, Ha.02/42

boyna: Boyuna, habire, sürekli olarak. -1-

b. Mu.03/15

boyoz: *bk. bo*^{y}*es.* -1-

b. Iğ.09/32

boyȯz: *bk. bo*^{y}*es.* -1-

b. moyoza Bu.11/69

boyun: *bk. bögün*. -1-

b. An.05/345

boyunca: Çapında. -1-

dünya b.: Dünya çapında. Bu.10/3

boyunduruĝ: *bk. bonduruḫ*. -1-

b.+un Bu.14/31

bo^{y}: *bk. boy*. -1-

b.+i An.05/327

bo^{y}ca: "*Ne*", "*bu*" "*o*" gibi sözlerle beraber kullanılır ve "*nasıl*" "*kadar*" gibi anlamlar kazanır. -2-

na b.: Ne boyca; nasıl. Bi.01/96

o b.: O boyca; o kadar. Bu.11/24

bo^{y}es *(Rus. Поезд):* Tren. *Diğer varyantları için bk. boėza, bovėz, boyoz, boyȯz, po^{y}ej*. -1-

b. Iğ.08/19

boz: "Az" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

az b.: Az buz; biraz, az. Ağ.01/74

boz-: 1. Bozmak; 2. (Bir bina, yapı vb. şeyleri) Yıkmak. -7-

b.-ancí An.09/364

b.-ėm An.01/226

b.-íyir An.09/367

b.-mamişler An.05/134

b.-mamişle^{r} An.05/134

b.-mişdi An.05/149

b.-mişler An.05/122

boz: Boz renk. -3-

b. Bi.01/14, Bu.02/181

b.+un Bu.02/181

bozdur-: Bozdurmak. -1-

b.-di Ma.02/64

bozuḫ: Bozuk. *Diğer varyantı için bk. pozuḫ*. -1-

b. Ma.04/27

bozul-: 1. Bozulmak; 2. (Devlet, bina, toplum, halk, köy ... vs) Yıkılmak, dağılmak; 3. Hastalanmak. -11-

b.-annan An.12/152, Ha.07/5

b.-a^{n}a Bu.12/99

b.-di An.02/71

b.-d^{i}le Ha.08/20

b.-iir Ağ.14/3

b.-i^{y}ėr Bu.01/13

b.-madi Ağ.14/6

b.-masını Ağ.18/11

b.-miş Bi.02/3

b.-urdi Ha.08/58

bō: *bk. bu*. -1-

b. An.09/450

bō: Karşı gelinen, öfkelenilen veya tepki gösterilen durumlarda kullanılan bir ünlem. -2-

b. Bi.01/114, Bu.14/192

bōs: "Boy" kelimesi ile birlikte ikileme kurar. -1-

bōy b.: Boy bos. Ağ.07/67

bōy: "Bos" kelimesi ile birlikte ikileme kurar. -1-

b. bōs: Boy bos. Ağ.07/67

bóle: *bk. bele*. -1-

b. Ma.04/134

bóyle: *bk. bele*. -1-

b. Iğ.07/13

bȯ: *bk. bu*. -1-

b. Bu.12/99

bȯlluĝ: *bk. bolluẖ*. -1-

b. Bu.12/73

bȯmboş: *bk. bomboş*. -1-

b. Mu.06/91

bȯrcom: *bk. borcom*. -1-

b.+da Bu.04/91

bȯsdan: *bk. bosdan*. -1-

b.+ımîz Iğ.06/84

bȯyn: *bk. boyn*. -1-

b.+unda Ha.02/21

bögrüş-: Böğrüşmek, hayvanların toplu halde bağırması. *Diğer varyantları için bk. bögürüş-, bö̃rüş-*. -1-

b.-mesini Bu.13/64

bögün: Bugün. *Diğer varyantları için bk. boyun, böğǘn, böğün, buğün, bügün, ḇöğün.* -16-

b. An.01/76, An.09/415, An.12/232, Bi.01/43, Bu.04/264, Bu.05/57, Bu.11/76, Iğ.03/11

güni b.: Günü bugün; bugün bile, halen daha. Iğ.06/58

günü b.: Günü bugün; bugün bile, halen daha. Bu.04/205

b.+e An.07/16, An.09/123, Bu.04/222, Bu.13/61

bögünkü: Bugünkü. -1-

b. An.01/126, An.12/187

bögür: Böğür, insan ve hayvan vücudunun kaburga ile kalça arasındaki bölümü. -3-

b.+dür Mu.05/12

b.+ler Mu.05/11

b.+lerím Mu.05/10

bögüreğ: *bk. böyreh́*. -1-

b.+im Ha.07/48

bögüreh́siz: Böbreksiz. -1-

b.+im Ha.07/48

bögürüş-: *bk. bögrüş-*. -1-

b.-mesi Bu.13/66

böğǘn: *bk. bögün*. -2-

b. An.07/5, Bu.12/90

böğün: *bk. bögün*. -10-

b. An.05/373, An.11/126, An.12/199, Bu.03/44, Ha.04/133, Ha.05/47, Iğ.03/4, Iğ.09/115, Iğ.09/121

b.+nen Bu.13/61

böhdan: Bühtan, kara çalma, iftira. -1-

b. eylerím: Böhdan eylemek; iftira atmak. Ha.04/104

böi-: *bk. bö̃yü-*. -1-

b.-yecaẖ An.12/107

böl-: Bölmek. *Diğer varyantı için bk. bö́l-*. -8-

b.-dilär Iğ.06/9

b.-diler Iğ.06/107

b.-dler Bu.12/54

b.-er Ağ.10/35

b.-ermiş Ağ.10/8

b.-ėller An.12/18

b.-mişdüller Bi.04/33

b.-üö́r Ağ.15/55

bölá: *bk. bele*. -3-

b. Ağ.06/42, An.01/80, Bu.02/89

böle: *bk. bele*. -127-

b. Ağ.06/51, Ağ.07/176, Ağ.08/102, Ağ.08/103, Ağ.08/107, Ağ.08/112, Ağ.08/117, Ağ.08/118, Ağ.08/119, Ağ.08/120, Ağ.08/22, Ağ.08/51, Ağ.08/54, Ağ.08/56, Ağ.08/63, Ağ.08/86, Ağ.10/104, Ağ.13/19, Ağ.13/5, Ağ.15/18, Ağ.15/21, Ağ.15/75, Ağ.17/88, Ağ.18/30, Ağ.18/57, Ağ.18/59, An.01/11, An.01/15, An.01/40, An.01/57, An.05/107, An.05/202, An.05/418, An.07/109, An.07/89, An.09/284, An.09/290, An.09/39, An.10/109, An.10/146, An.10/147, An.10/77, An.11/11, Bi.01/39, Bi.03/10, Bi.03/101, Bi.03/104, Bi.03/17, Bi.03/20, Bi.03/21, Bi.03/25, Bi.03/28, Bi.03/4, Bi.03/54, Bi.03/6, Bi.03/71, Bi.03/94, Bu.02/179, Bu.02/40, Bu.06/206, Bu.09/15, Bu.09/86, Bu.12/112, Bu.12/113, Bu.12/154, Bu.12/72, Bu.13/25, Bu.13/58, Bu.14/67, Ha.02/11, Ha.03/10, Ha.03/18, Ha.03/7, Ha.03/9, Ha.05/143, Ha.05/41, Ha.05/68, Iğ.04/47, Iğ.05/25, Iğ.09/147, Iğ.09/170, Ma.01/2, Ma.01/21, Ma.01/4, Ma.01/7, Ma.01/8, Ma.03/7, Ma.04/108, Ma.04/112, Ma.04/12, Ma.04/136, Ma.04/137, Ma.04/140, Ma.04/159, Ma.04/21, Ma.04/22, Ma.04/23, Ma.04/24, Ma.04/34, Ma.04/35, Ma.04/55, Ma.04/58, Ma.04/69, Ma.04/84, Ma.04/88, Ma.05/30, Mu.02/33, Mu.04/19, Mu.04/23, Mu.04/3

öyle b.: Öyle böyle. Ma.02/68

bölesine: *bk. belesı́ne*. -1-

b. An.05/28

böleynen: *bk. beleynen*. -1-

b. Iğ.06/138

bölē: *bk. bele*. -7-

b. Ağ.08/51, Ağ.08/69, An.07/72, Bi.03/8, Bu.02/30, Bu.14/153, Ma.03/22

bölẻ: *bk. bele*. -6-

b. Ha.02/35, Iğ.09/89, Ma.04/143, Ma.04/55, Ma.04/57, Ma.04/8

bölge: *bk. bölğe*. -1-

b.+sė Bu.12/100

bölğe: Bölge. *Diğer varyantları için bk. bölge, bölğē, búlğe, ḇölğe, völge.* -3-

b.+lerˡne Bu.12/88

b.+sė Bu.12/52

b.+sindekini Bu.12/100

bölğē: *bk. bölğe*. -1-

b.+sinnán Bu.12/83

böli: *bk. bele.* -1-

b. Ma.04/22

böli-: Belemek, bebeği beşiğe yatırıp bağlamak. *Diğer varyantı için bk. bölı̊-.* -1-

b.-yėruẖ An.01/139

bölı̊-: *bk. böli-*. -1-

b.-yėrdın An.01/146

bölö: *bk. bele.* -6-

b. Bi.03/73, Bu.14/137, Iğ.02/96, Iğ.06/174, Mu.05/43

bölüg: Bölük. *Diğer varyantı için bk. bölüğ.* -3-

b. Ma.02/71, Mu.03/86

b.+de An.07/33

bölüğ: *bk. bölüg.* -2-

b.+e Mu.03/83

b.+ümüzde Ma.02/59

bölüm: Bölüm. -2-

b. Mu.05/38

bölüşdür-: Bölüştürmek. -1-

b.-üʳ Bu.08/102

bȍl̊a: *bk. bele.* -6-

b. Ağ.17/26, Bu.09/83, Ha.04/128, Iğ.02/80, Iğ.04/3, Iğ.05/52

böre: *bk. böreg*. -1-

b.+i Ağ.10/106

böreg: Börek. *Diğer varyantı için bk. böre.* -3-

b. Iğ.04/6

b.+i Iğ.04/1

b.+ī Iğ.04/2

böü-: *bk. bȍʸü-*. -4-

b.-di Mu.06/111

b.-duẖ An.12/93

b.-yende An.12/4

b.-yőr Ma.06/13

böüg: *bk. böyüg*. -23-

b. Ağ.01/20, Ağ.01/34, Ağ.07/12, Ağ.17/72, An.02/24, An.05/20, An.05/220, An.09/284, Ma.02/21, Ma.02/46, Mu.01/141

b.+i An.09/430, An.12/100, An.12/101

b.+ler An.09/281

b.+lerden An.10/89

b.+lerín Ağ.15/2

b.+lermiz Ağ.14/10

b.+miş Mu.07/19

b. möügė̊ An.09/121

b.+ümüzdür Ağ.14/16

b.+ün Ağ.01/66

böügçama: Büyükçe. *Diğer varyantları için bk. bı̊yigce, büyükce.* -1-

b. An.04/34

böüġ: *bk. böyüg*. -2-

b. Iğ.06/115, Iğ.06/117

böüğ: *bk. böyüg*. -8-

b. An.05/124, An.05/297, Bu.02/12

b.+idi Bu.06/80

b.+üne An.05/363

b.+üdi An.02/62

b.+ünü An.01/122

böüh́: *bk. böyüg*. -6-

b. An.01/120, An.02/59, An.09/260, An.09/362, An.09/429, Mu.03/65

böüh́luĝ: *bk. böyükluẖ*. -3-

b. An.02/41

b.+una An.11/104, An.11/54

böüh́luẖ: *bk. böyükluẖ* -1-

b. An.12/155

böük: *bk. böyüg*. -14-

b. An.01/216, An.01/238, An.05/163, An.05/71, An.07/104, An.09/260, Ma.02/10, Ma.02/25

b.+dür Bu.11/7

b.+ler An.09/281

b.+lerı Ma.03/48

b.+lerímis An.12/44

b.+lerin An.10/175

b.+tür An.05/222

böükluĝ: *bk. böyükluẖ*. -3-

b.+ė An.01/37

b.+u Iğ.06/117

b.+una Iğ.06/149

böüklúh: *bk. böyükluẖ*. -1-

b. An.09/14

böü^{y}: *bk. böyüg*. -1-

b.+ü An.05/366

böǖk: *bk. böyüg*. -1-

b. An.12/113

böy^{i}-: *bk. bö^{y}ü-*. -1-

b.-yír Iğ.02/159

böyle: *bk. bele*. -26-

b. Ağ.15/44, Ağ.18/22, Ağ.18/26, Ağ.18/64, An.01/130, An.01/131, An.10/104, An.10/127, An.10/15, An.10/152, An.10/169, An.10/24, An.10/65, An.10/80, An.10/81, An.10/94, An.10/95, Bi.03/53, Bu.02/91, Bu.14/159, Bu.14/86, Bu.15/10, Ma.02/3, Ma.02/56, Ma.04/153, Mu.07/26

böylece: Böylece. -1-

b. Ma.04/13

böyreġ: *bk. böyreh́*. -1-

b. Ha.07/57

böyreğ: *bk. böyreh́*. -2-

b.+in Ha.07/53

b.+ini Ha.07/53

böyreh́: Böbrek. *Diğer varyantları için bk. bögüreğ, böyreġ, böyreğ*. -1-

b. Ha.07/57

böyúg: *bk. böyüg*. -4-

b. Ağ.07/73, Bu.08/82, Bu.09/170, Bu.12/157

böyü-: *bk. böʸü-*. -1-

b.-r Ağ.16/52

böyüd-: *bk. böʸüd-*. -3-

ẖamur b.-iyėlleʳ: Hamur büyütmek; mayalı hamurun ekşiyip kabarmasını sağlamak. Bu.05/16

b.-iyėrmiş An.07/23

b.-iyėrsin Bu.05/18

böyüg: Büyük. *Diğer varyantları için bk. beyúg, bẻüg, bẻyüg, bẻyüġ, bẻyük, bẻyǖk, bi̊yük, böüg, böüġ, böüğ, böüh́, böük, böüʸ, böǖk, böyúg, böyüġ, böyüğ, böyüᵏ, böyüĝ, böyüh́, böyük, böyüḳ, böyǖġ, böyǖh́, böyǖk, böʸúh́, böʸüg, böʸüğ, böʸüh́, böʸük, böʸüḱ, böʸüḳ, böʸǖg, böʸǖğ, böʸǖk, bő́yüg, bő́yük, büüg, büüġ, büük, büyüg, büyüġ, büyük, büʸüg, büʸük.* -29-

b. Ağ.07/43, Ağ.07/44, Ağ.17/10, Ağ.17/35, An.01/123, An.01/196, An.07/32, An.09/363, Bi.01/77, Bi.04/119, Bu.01/28, Bu.09/170, Bu.14/154, Ha.01/55, Ha.05/147, Ha.06/32, Iğ.11/32, Iğ.11/82

b.+i An.12/101, Iğ.03/4, Iğ.03/8

b.+idi Ha.08/41

b.+lerá Bu.09/51

b.+lerí Bu.09/136

b.+lerími̊ze Ha.05/103

b.+lerimi̊z Ha.05/93

b.+ü Bu.09/170

b.+üne Mu.01/61

böyüġ: *bk. böyüg*. -8-

b. Ağ.16/118, An.07/73, Bi.01/75, Bi.01/8, Bu.06/249, Ha.04/24, Ha.06/32, Mu.02/10

böyüğ: *bk. böyüg*. -10-

b. An.05/270, Bu.02/115, Bu.02/63, Bu.12/131, Ha.05/147

b.+i Bu.14/24

b.+üm Mu.01/55

b.+ün Ha.05/142, Iğ.09/1

b.+üni Ağ.16/7

böyüᵏ: *bk. böyüg*. -1-

b. Ha.05/43

böyüĝ: *bk. böyüg*. -1-

b. Bu.04/127

böyüh́: *bk. böyüg*. -2-

b. An.06/11

b.+lerden Ha.05/111

böyük: *bk. böyüg*. -13-

b. Bu.04/48, Bu.09/2, Bu.09/7, Bu.14/147, Ha.05/142, Iğ.02/48, Iğ.06/73

b.+ler Bu.11/26, Ha.05/107, Ha.05/110

b.+lere Ağ.16/39

b.+lerími̊s Ha.05/121

b.+tür Ha.01/4

böyükluẖ: Büyüklük. *Diğer varyantları için bk. bẻyüklu, böühluĝ, böühluẖ, böükluĝ, böüklúh*. -1-

b. An.09/450

böyüḳ: *bk. böyüg*. -2-

b. Bu.11/7, Bu.12/101

böyǖd-: *bk. böʸüd-*. -1-

b. Bu.04/212

böyǖġ: *bk. böyüg*. -1-

b. Iğ.02/136

böyǖh: *bk. böyüg*. -1-

b. Ma.04/95

böyǖk: *bk. böyüg*. -1-

b. Iğ.02/182

böyᵘ̈-: *bk. böʸü-*. -1-

b.-yüb Bu.11/8

böʸi-: *bk. böʸü-*. -1-

b.-diler An.01/172

böʸlá: *bk. bele*. -1-

b. Ağ.08/51

böʸle: *bk. bele*. -25-

b. Ağ.18/27, An.01/129, An.01/86, An.10/100, An.10/118, An.10/142, An.10/143, An.10/170, An.10/188, An.10/19, An.10/24, An.10/49, Bi.01/39, Bi.03/44, Bi.03/99, Bu.14/63, Ha.05/56, Ma.03/81, Ma.05/16, Mu.03/36, Mu.05/59, Mu.07/30, Mu.07/32

böʸlesi: Böylesi, bunun gibisi. -1-

b. An.01/46

böʸlẻ: *bk. bele*. -1-

b. An.10/73

böʸúh: *bk. böyüg*. -1-

b. Bu.02/45

böʸü-: Büyümek. *Diğer varyantları için bk. böⁱ-, böü-, böyⁱ-, böyü-, böyᵘ̈-, böʸi-, büyü-*. -7-

b.-duẖ An.02/19, Bu.04/191

b.-düm Bu.13/39

b.-se An.05/397

b.-yen Iğ.09/153

b.-yėr An.05/398

böʸüd-: Büyütmek. *Diğer varyantları için bk. böyüd-, böyǖd-, böʸüt-, büyüt-, büʸüt-*. -5-

b.-di An.02/43, Bu.08/35, Ha.01/19

b.-duĝí Iğ.09/98

b.-ür An.01/157

böʸüg: *bk. böyüg*. -12-

b. Ağ.09/19, An.02/57, An.09/251, An.09/319, Bu.02/29, Bu.04/148

b. küçüği Iğ.09/1

b.+deri Ha.05/140

b.+düm Ha.01/25

b.+idi Bu.06/211

b.+üdi Ağ.17/11

b.+üne An.09/312

böʸüğ: *bk. böyüg*. -5-

b. Bu.02/64, Bu.08/69

b.+idi An.07/61, Bu.06/80

b.+üne Bu.11/94

bö^{y}üh́: *bk. böyüg*. -2-

b. Bu.12/101, Iğ.06/105

bö^{y}ük: *bk. böyüg*. -10-

b. Ağ.09/40, Bu.02/158, Iğ.01/11, Iğ.02/129, Iğ.02/78, Iğ.08/12

b.+dür Bu.02/44, Ha.01/3

b.+lerímíze Iğ.07/13

b.+leri Bu.11/120

bö^{y}üḱ: *bk. böyüg*. -1-

b. Mu.01/57

bö^{y}üḳ: *bk. böyüg*. -1-

b. An.09/175

bö^{y}üt-: *bk. bö̆^{y}üd-*. -1-

b.-sǖn Iğ.09/154

bö^{y}ǖg: *bk. böyüg*. -1-

b. Iğ.08/14

bö^{y}ǖğ: *bk. böyüg*. -1-

b. Bu.02/23

bö^{y}ǖk: *bk. böyüg*. -1-

b. An.02/90

bȫle: *bk. bele*. -34-

b. Ağ.04/10, Ağ.11/10, Ağ.11/22, Ağ.11/25, Ağ.13/72, Ağ.18/58, An.10/155, An.10/158, An.10/5, An.10/91, Bi.03/10, Bi.03/103, Bu.14/63, Ma.01/7, Ma.04/112, Ma.04/135, Ma.04/14, Ma.04/140, Ma.04/141, Ma.04/143, Ma.04/146, Ma.04/148, Ma.04/156, Ma.04/158, Ma.04/19, Ma.04/47, Ma.04/52, Ma.04/58, Ma.04/69, Ma.04/83, Ma.04/90, Ma.04/95

bȫlē: *bk. bele*. -1-

b. Ağ.11/2

bȫle̊: *bk. bele*. -1-

b. Iğ.11/72

bȫlö: *bk. bele*. -1-

b. Ma.04/112

bȫrüş-: *bk. bögrüş-*. -1-

b.-iyė Ma.04/13

bȫyle: *bk. bele*. -1-

b. Ma.04/17

bȫ^{y}le: *bk. bele*. -2-

b. Bi.03/54, Bi.03/56

b^{ö}le: *bk. bele*. -3-

b. Bu.02/23, Iğ.09/145, Iğ.09/219

bö́l-: *bk. böl-*. -1-

b.-duḫ Bu.02/30

bö́lá: *bk. bele*. -1-

b. Iğ.04/20

bö́le: *bk. bele*. -2-

b. Bi.03/7, Bi.05/2

bö́yüg: *bk. böyüg*. -1-

b. Bi.04/119

bö́yük: *bk. böyüg*. -1-

b.+ler^{ı}ne Ağ.07/58

bu: 1. Bu; 2. Bura. *Diğer varyantları için bk. bı (2), bi̊, bō, bȯ, buġ, bū, bú, ḇu, mu (1), pu, vu, ^{v}ȯ, vū (3)*. -931-

b. Ağ.01/38, Ağ.01/53, Ağ.01/69, Ağ.06/101, Ağ.06/14, Ağ.06/144, Ağ.06/15, Ağ.06/28, Ağ.06/87, Ağ.06/91, Ağ.06/92, Ağ.07/10, Ağ.07/108, Ağ.07/119, Ağ.07/123, Ağ.07/14, Ağ.07/164, Ağ.07/171, Ağ.07/173, Ağ.07/179, Ağ.07/199, Ağ.07/24, Ağ.07/33, Ağ.07/38, Ağ.07/43, Ağ.07/45, Ağ.07/46, Ağ.07/55, Ağ.07/56, Ağ.07/80, Ağ.07/81, Ağ.07/85, Ağ.07/91, Ağ.07/94, Ağ.08/105, Ağ.08/11, Ağ.08/110, Ağ.08/118, Ağ.08/119, Ağ.08/51, Ağ.08/95, Ağ.08/98, Ağ.09/19, Ağ.10/106, Ağ.10/21, Ağ.10/41, Ağ.10/59, Ağ.10/76, Ağ.10/82, Ağ.10/83, Ağ.10/84, Ağ.10/86, Ağ.10/87, Ağ.10/88, Ağ.11/19, Ağ.11/41, Ağ.11/42, Ağ.13/13, Ağ.13/31, Ağ.13/33, Ağ.13/39, Ağ.13/43, Ağ.13/57, Ağ.14/15, Ağ.15/15, Ağ.15/20, Ağ.15/25, Ağ.15/27, Ağ.15/41, Ağ.15/44, Ağ.15/53, Ağ.15/55, Ağ.15/64, Ağ.15/65, Ağ.16/104, Ağ.16/35, Ağ.16/7, Ağ.16/89, Ağ.17/113, Ağ.17/17, Ağ.17/38, Ağ.17/39, Ağ.17/52, Ağ.17/88, Ağ.17/90, Ağ.17/97, Ağ.18/19, Ağ.18/4, Ağ.18/7, An.01/114, An.01/119, An.01/120, An.01/121, An.01/123, An.01/124, An.01/16, An.01/166, An.01/17, An.01/173, An.01/180, An.01/183, An.01/198, An.01/226, An.01/44, An.01/48, An.01/51, An.01/59, An.01/7, An.01/76, An.02/47, An.02/95, An.03/35, An.04/109, An.04/18, An.04/9, An.05/133, An.05/146, An.05/148, An.05/179, An.05/218, An.05/231, An.05/234, An.05/304, An.05/337, An.05/341, An.05/342, An.05/349, An.05/352, An.05/357, An.05/358, An.05/371, An.05/387, An.05/388, An.05/389, An.05/417, An.05/455, An.05/457, An.05/469, An.05/66, An.05/71, An.05/76, An.06/11, An.06/13, An.06/18, An.06/25, An.06/36, An.06/40, An.06/47, An.06/48, An.06/50, An.06/55, An.06/66, An.06/76, An.07/100, An.07/104, An.07/23, An.07/26, An.07/35, An.07/46, An.07/67, An.07/73, An.09/100, An.09/104, An.09/105, An.09/108, An.09/109, An.09/12, An.09/134, An.09/136, An.09/14, An.09/188, An.09/192, An.09/195, An.09/215, An.09/218, An.09/24, An.09/242, An.09/264, An.09/265, An.09/277, An.09/283, An.09/286, An.09/287, An.09/29, An.09/297,

An.09/301, An.09/309, An.09/310, An.09/312, An.09/313, An.09/328, An.09/329, An.09/355, An.09/374, An.09/388, An.09/396, An.09/399, An.09/420, An.09/423, An.09/47, An.09/480, An.09/50, An.09/54, An.09/79, An.10/109, An.10/11, An.10/111, An.10/115, An.10/12, An.10/133, An.10/135, An.10/23, An.10/24, An.10/29, An.10/31, An.10/32, An.10/34, An.10/39, An.10/4, An.10/47, An.10/49, An.10/57, An.10/69, An.11/100, An.11/105, An.11/13, An.11/19, An.11/45, An.11/46, An.11/49, An.11/50, An.11/55, An.11/72, An.11/80, An.12/119, An.12/152, An.12/164, An.12/169, An.12/18, An.12/224, An.12/226, An.12/227, An.12/229, An.12/233, An.12/27, An.12/59, An.12/63, An.12/71, An.12/74, An.12/98, Bi.01/115, Bi.01/124, Bi.01/147, Bi.01/71, Bi.01/83, Bi.02/6, Bi.03/107, Bi.03/114, Bi.03/115, Bi.03/48, Bi.03/72, Bi.03/80, Bi.04/10, Bi.04/125, Bi.04/136, Bi.04/137, Bi.04/15, Bi.04/16, Bi.04/22, Bi.04/31, Bi.04/71, Bi.05/12, Bi.05/26, Bi.05/28, Bu.01/3, Bu.01/31, Bu.01/8, Bu.02/118, Bu.02/127, Bu.02/149, Bu.02/171, Bu.02/176, Bu.02/50,

Bu.02/60, Bu.02/61, Bu.02/76, Bu.02/87, Bu.02/88, Bu.02/90, Bu.02/91, Bu.02/92, Bu.03/22, Bu.03/23, Bu.03/40, Bu.03/42, Bu.03/44, Bu.03/53, Bu.03/55, Bu.03/57, Bu.03/7, Bu.04/109, Bu.04/136, Bu.04/152, Bu.04/155, Bu.04/166, Bu.04/170, Bu.04/198, Bu.04/201, Bu.04/208, Bu.04/209, Bu.04/215, Bu.04/218, Bu.04/22, Bu.04/220, Bu.04/230, Bu.04/231, Bu.04/240, Bu.04/27, Bu.04/28, Bu.04/60, Bu.04/61, Bu.04/63, Bu.04/75, Bu.04/76, Bu.04/79, Bu.06/214, Bu.06/231, Bu.06/237, Bu.06/238, Bu.06/239, Bu.06/242, Bu.06/244, Bu.06/26, Bu.06/31, Bu.06/36, Bu.06/38, Bu.06/40, Bu.06/42, Bu.06/43, Bu.06/9, Bu.06/91, Bu.08/59, Bu.08/63, Bu.08/71, Bu.08/77, Bu.08/85, Bu.09/127, Bu.09/14, Bu.09/15, Bu.09/151, Bu.09/154, Bu.09/161, Bu.09/163, Bu.09/164, Bu.09/167, Bu.09/24, Bu.09/31, Bu.09/38, Bu.09/55, Bu.09/62, Bu.09/71, Bu.09/92, Bu.10/13, Bu.10/14, Bu.10/16, Bu.10/6, Bu.11/106, Bu.11/117, Bu.11/118, Bu.11/21, Bu.11/52, Bu.11/53, Bu.11/88, Bu.12/119, Bu.12/121, Bu.12/158, Bu.12/20, Bu.12/40,

Bu.12/44, Bu.12/65, Bu.12/76, Bu.12/87, Bu.13/103, Bu.13/117, Bu.13/120, Bu.13/122, Bu.13/140, Bu.13/162, Bu.13/46, Bu.13/51, Bu.13/90, Bu.14/106, Bu.14/137, Bu.14/160, Bu.14/161, Bu.14/192, Bu.14/213, Bu.14/214, Bu.14/32, Bu.14/50, Bu.14/52, Bu.14/53, Bu.14/59, Bu.14/63, Bu.15/10, Ha.01/19, Ha.04/120, Ha.04/128, Ha.04/130, Ha.04/131, Ha.04/35, Ha.04/47, Ha.04/97, Ha.05/118, Ha.05/133, Ha.05/146, Ha.05/41, Ha.06/13, Ha.06/2, Ha.06/3, Ha.06/38, Ha.06/9, Ha.07/30, Ha.07/58, Ha.09/15, Ha.09/6, Ha.09/7, Iğ.02/129, Iğ.02/131, Iğ.02/141, Iğ.02/155, Iğ.02/63, Iğ.02/66, Iğ.02/83, Iğ.02/94, Iğ.02/99, Iğ.03/10, Iğ.03/12, Iğ.03/37, Iğ.03/43, Iğ.03/57, Iğ.03/77, Iğ.04/2, Iğ.04/33, Iğ.04/38, Iğ.05/33, Iğ.05/51, Iğ.06/106, Iğ.06/117, Iğ.06/13, Iğ.06/131, Iğ.06/147, Iğ.06/152, Iğ.06/163, Iğ.06/49, Iğ.06/65, Iğ.06/67, Iğ.06/70, Iğ.06/84, Iğ.07/13, Iğ.09/108, Iğ.09/13, Iğ.09/200, Iğ.09/201, Iğ.09/217, Iğ.09/77, Iğ.09/99, Iğ.12/19, Iğ.12/3, Iğ.12/5, Ma.02/1, Ma.02/39, Ma.02/46, Ma.02/70, Ma.03/75, Ma.04/112, Ma.04/134, Ma.04/135, Ma.04/136, Ma.04/137, Ma.04/143, Ma.04/146, Ma.04/158, Ma.04/159, Ma.04/186, Ma.04/187, Ma.04/60, Ma.04/88, Ma.05/8, Ma.06/10, Ma.06/11, Ma.06/3, Mu.01/127, Mu.01/131, Mu.01/146, Mu.01/147, Mu.01/173, Mu.01/175, Mu.01/179, Mu.01/180, Mu.01/57, Mu.01/58, Mu.01/60, Mu.01/61, Mu.01/68, Mu.02/12, Mu.02/14, Mu.02/33, Mu.03/100, Mu.03/107, Mu.03/30, Mu.03/54, Mu.03/67, Mu.03/94, Mu.04/23, Mu.04/25, Mu.04/46, Mu.05/23, Mu.05/33, Mu.05/35, Mu.05/49, Mu.06/104, Mu.06/116, Mu.06/12, Mu.06/38, Mu.06/45, Mu.06/89, Mu.07/14

b. araluḫ: Bu aralık, bu sıra. Bu.06/2, Bu.06/3

b. ğüná ġoydiler Bu güne koymak. bu kötü hale getirmek. Bir deyim. Bu.02/82

b. güne ĝoymazd: Bu güne koymamak; bu kötü hale getirmemek. Bir deyim. Bu.02/91

şu b. Ma.02/30, Mu.01/66

b.+dur Ağ.06/28, An.01/120, Bu.09/140, Bu.09/154, Bu.09/84, Bu.10/14, Mu.05/3

b.+na Ağ.07/86, Ağ.08/105, Ağ.08/72, Ağ.17/112, Ağ.17/115, Ağ.17/52, An.09/110, An.09/427, An.09/429, An.10/25, Bi.01/72,

Bi.03/72, Bi.04/16, Bi.04/18, Bi.05/23, Bu.02/136, Bu.04/149, Bu.04/150, Bu.04/151, Bu.04/227, Bu.06/239, Bu.08/71, Bu.14/25, Ha.04/120, Ha.09/6, Ma.02/31

b.+nā Bu.02/172, Ha.07/23

b.+nda Ağ.14/12, Ağ.14/41, An.04/91, An.05/100, An.05/129, An.05/155, An.05/209, An.05/23, An.05/24, An.05/375, An.05/79, An.06/50, An.07/39, An.10/54, Bi.01/27, Bi.04/126, Bi.04/46, Bi.04/96, Bi.04/99, Bu.04/11, Bu.04/15, Bu.04/156, Bu.04/239, Bu.06/219, Bu.06/39, Bu.06/43, Bu.08/101, Bu.11/113, Bu.11/117, Bu.11/56, Bu.11/60, Bu.11/75, Bu.12/67, Bu.13/82, Bu.13/83, Bu.13/95, Bu.14/41, Bu.15/23, Bu.15/4, Ha.04/76, Ha.07/51, Ha.07/62, Iğ.02/101, Iğ.02/6, Iğ.02/74, Iğ.02/98, Iğ.08/27, Iğ.09/202, Iğ.09/65, Iğ.12/24

b.+ndadur Iğ.02/177

b.+ndağıslarn Ağ.01/66

b.+ndaḳısın Ağ.01/67

b.+ndan An.05/101, An.05/102, An.05/243, An.07/75, An.09/293, An.09/432, An.09/79, Bu.03/14, Bu.04/216, Bu.05/36, Bu.11/60, Iğ.02/40, Iğ.02/81, Iğ.02/92, Iğ.02/97, Iğ.09/16, Iğ.09/81, Iğ.09/88, Ha.05/121, Ma.02/31, Mu.02/14

b.+nda^{n} Bu.04/51

b.+ndayken Bi.04/9

b.+ndayuĝ Bu.02/78

b.+ndayuḫ Bu.13/93

b.+ndā Bu.12/101, Ha.07/56

b.+ndāyım Bu.06/101

b.+ndo Ağ.01/58, Bu.04/237, Bu.14/151, Iğ.09/105

b.+nı Bi.03/70

b.+n^{ı} Bi.01/128

b.+ní An.01/206, Ha.01/38, Mu.03/74

b.+ni Ağ.06/135, Ağ.08/131, Ağ.08/78, Ağ.08/79, Ağ.08/84, Ağ.09/19, Ağ.09/23, Ağ.10/125, Ağ.10/79, Ağ.16/140, Ağ.17/111, Ağ.17/78, Ağ.18/38, An.01/118, An.01/17, An.02/64, An.04/81, An.05/258, An.05/290, An.09/246, An.09/309, An.09/326, An.09/367, An.09/41, An.09/50, An.09/61, An.09/62, An.09/66, An.09/86, An.12/233, An.12/235, Bi.01/118, Bi.03/65, Bu.02/117, Bu.02/61, Bu.02/65, Bu.02/90, Bu.04/171, Bu.04/231, Bu.06/204, Bu.09/154, Bu.09/2, Bu.11/58, Bu.14/139, Bu.14/192, Bu.14/52, Ha.05/110, Iğ.02/18, Iğ.02/191, Iğ.02/3, Iğ.02/74,

Iğ.02/81, Iğ.04/30, Iğ.06/152, Iğ.09/142, Ma.02/20, Ma.06/13, Mu.04/30, Mu.05/17

b.+nin Bu.04/188

b.+nī Ağ.17/75

b.+nn Ağ.06/32, Ağ.07/158, An.09/246, An.09/363, Ma.02/23, Mu.03/55, Mu.03/56, Mu.06/116

b.+nnan Ağ.08/49, An.05/141, An.05/307, Bu.02/22, Bu.05/20, Bu.08/60, Bu.12/109, Bu.12/111, Iğ.02/64, Iğ.02/78, Iğ.08/41, Iğ.09/44

onnan b.+nnan Iğ.09/66

b.+nna^{n} Bu.08/72, Iğ.02/85

b.+nnán Ağ.08/128

b.+nnen An.09/300, An.09/306, Bu.14/203, Iğ.02/18, Iğ.06/138

b.+nu Ağ.07/66, Ağ.15/8, Ağ.16/128, Ağ.18/62, An.01/119, An.01/13, An.01/234, An.09/429, An.10/14, Bi.01/132, Bi.03/42, Bi.05/40, Bu.06/214, Ha.09/6, Ma.04/148, Mu.03/56

b.+nun Ağ.01/73, Ağ.08/131, Ağ.10/83, Ağ.14/25, An.01/124, An.01/164, An.01/169, An.01/174, An.04/5, An.05/73, An.06/45, An.06/48, An.06/54, An.09/242, An.09/262, An.09/265, An.09/48, An.10/37, An.12/235, Bi.01/125, Bu.02/66, Bu.04/157, Bu.04/188, Bu.04/246, Bu.06/241, Bu.14/150, Ha.04/40, Ha.04/99, Ha.06/32, Ha.06/33, Ha.06/41, Iğ.02/40, Iğ.03/26, Iğ.03/40, Iğ.08/4, Iğ.09/1, Iğ.12/21, Mu.01/86, Mu.02/10

b.+nu^{n} Ağ.08/98, An.12/144, Iğ.09/221, Mu.03/56

b.+nū Ha.05/18

b.+n^{u}n An.01/203, An.10/135, An.10/18, Bi.04/43, Bu.06/90, Bu.11/109, Mu.03/67

b.+nú Ağ.09/20, Ağ.17/34, Ağ.17/37, An.06/59, An.10/11, An.10/13, An.12/216, Bi.01/104, Bi.01/130, Bi.04/31, Bu.11/118, Ha.04/155, Iğ.08/22, Mu.02/14

b.+nü Ağ.11/18, Bu.14/153

günü b. sad: Günü bu saat; şu an bile, halen daha. An.09/96

b. te^{v}ür: Bu tavır; bu şekil, bu tür. An.12/136

b.+yuḫ Bu.14/216

b.+yum Bu.14/57, Bu.14/58

şuyí b.+yuní Ma.02/35

buclan-: Uyuşmak, karıncalanmak. -4-

b.-iyėr Iğ.09/152

b.-iyėrsin Iğ.09/151

buçuğ: *bk. buçuḫ*. -1-

b. Ha.05/82

buçuĝ: *bk. buçuḫ*. -1-

b. An.04/123

buçuẖ: Buçuk. *Diğer varyantları için bk. buçuğ, buçuĝ.* -15-

b. Ağ.12/8, An.02/56, An.09/29, An.09/89, An.09/91, Bi.01/55, Bi.01/56, Bu.02/111, Bu.11/101, Ma.02/43, Ma.02/44

yarı b.: Yarı buçuk, yarıca, tam değil. Ağ.14/42, An.05/425

yari b.: Yarı buçuk, yarıca, tam değil. Bu.02/144

b.+da An.07/7

buġ: *bk. bu*. -1-

b. Bu.14/25

buġva *(Rus. Буква)*: Harf. -1-

b.+lar Bu.04/237

buğda: *bk. buĝda*. -1-

b.+ya An.04/56

buğün: *bk. bögün*. -3-

b. Bi.05/10, Bi.05/19

b.+ner^{i}nen Bu.02/10

bu^{ğ}day: *bk. buĝda*. -1-

b. Ağ.09/44

buĝa: Boğa. -1-

b. An.09/402

buĝalter *(Rus. Бухгалтер)*: Muhasebeci. *Diğer varyantı için bk. boalteri.* -1-

b.+e An.02/64

buĝda: Buğday. *Diğer varyantları için bk. buğda, bu^{ğ}day, buĝday, buyda, buydá, būday.* -22-

b. Ağ.06/63, Ağ.16/54, An.02/5, An.05/35, An.09/155, Bu.03/75, Ha.04/16, Ha.05/103, Ha.05/6, Ha.08/61, Mu.01/11, Mu.01/15, Mu.01/19, Mu.01/20, Mu.02/18, Mu.02/19

b.+dan Ağ.16/53, An.02/8

b.+lar Ma.04/4

b.+yı Ha.05/6, Mu.01/21

buĝday: *bk. buĝda*. -4-

b. An.04/121, An.05/36, Ma.03/88

b.+i An.11/24

buĝlan-: Buğulanmak. -1-

b.-iyėr Bu.02/148

buĝlı-: *bk. buĝli-*. -1-

b.-^{y}ėrdım An.04/90

buĝli-: Buğulamak. *Diğer varyantı için bk. bk. buĝlı.* -2-

b.-yėrd^{ı}ler Bu.02/147

b.-yėruẖ An.04/87

buharı: *bk. buẖari*. -2-

b. Ma.05/12

b.+sınnan Ma.05/12

buẖar: Buhar. -7-

b.+da Ha.06/31, Ha.06/38, Ha.06/43, Iğ.01/19, Iğ.01/25

b.+dagi Ha.06/14

b.+daḳíni Ha.06/16

buẖari: Ocak, şömine, baca. *Diğer varyantı için bk. buẖari.* -1-

b.+den An.05/343

bul-: 1. Bulmak; 2. Hatırlamak. *Diğer varyantları için bk. búl- (2), ḫul-.* -78-

b.-aḫ Bu.09/6

b.-ajauḫ Bi.02/13

b.-amadıḫ Mu.03/31

b.-amadılár Bi.03/60

b.-amadım Bu.03/28

b.-amadi Ağ.01/54, An.05/77

b.-amamiş Bi.03/52

b.-amamişler Ağ.10/42

b.-amasın Ağ.06/118

b.-amassın Ağ.06/91

b.-amȧyınca Bi.03/51

b.-amiller Ağ.07/34

b.-amirdim Mu.03/106

b.-amiyėrduḫ Ma.02/60

b.-amiyėrím Ağ.09/3

b.-amúyörum Ağ.06/116

b.-ana Ha.04/90

b.-annar An.05/88

b.-åḫ Ha.02/17

b.-di An.05/77, An.09/170, An.12/84, Bi.01/94, Iğ.09/222

b.-dilár An.12/46

b.-diler Bi.01/13

bir dil b.-diler: Bir dil bulmak; karşılıklı anlaşmak. An.09/463

b.-duḫ Ağ.13/24

b.-duḫlarınan Bi.05/20

b.-dum An.05/318, Bu.06/16, Mu.05/45

b.-em An.12/136

b.-íyėller Ma.02/1

ordayı b.-íyėller: Ortayı bulmak; orta yolu bulmak, anlaşmak. Bu.09/164

b.-íyėr Bu.07/2

b.-iir Ha.05/152

b.-im Ağ.01/63, An.09/185, An.09/190, Mu.03/43

b.-iyėller Iğ.06/58

b.-maliyuḫ An.09/51

b.-mamişuḫ Ağ.04/5

b.-masınlar Bi.03/46

b.-míj Bi.03/52

b.-míş Ağ.10/47

b.-míşler Bi.03/49

b.-miş An.11/71

b.-mişler Iğ.09/220

b.-müşse Ağ.15/23

b.-sun An.12/173

b.-ub Bu.04/84, Iğ.09/221

b.-ucu An.09/162

b.-ullar An.09/366, An.09/463, Bu.14/129

b.-up Bu.08/57

b.-urduĝ An.01/80

b.-ursa Bu.12/156

b.-ursam Bu.09/42

b.-ursun An.05/36

b.-urum Bu.14/204, Bu.14/57, Bu.14/58, Bu.14/62

b.-u^r^duḫ Bi.03/55

b.-uyóllar Ağ.15/69

b.-üyör Ağ.15/43

bulama: Annenin ilk sütü. -2-

b. Iğ.10/1

b.+dur Iğ.10/3

bulan-: Bulanmak. -2-

b.-dí Ağ.08/113

b.-di Ha.04/133

bulandur-: Bulandırmak. -3-

b.-ac̱am Bu.14/134

b.-iyėrsin Bu.14/133, Bu.14/135

bulanıḫ: Bulanık, Muş'a bağlı bir ilçe. *Diğer varyantları için bk. bulanuĝ, bulanuḫ, ḇulanuḫ*. -3-

b. Ha.01/5, Ha.05/105, Ha.05/95

bulanuĝ: *bk. bulanıḫ*. -1-

b.+a Ha.04/12

bulanuḫ: *bk. bulanıḫ*. -1-

b.+da Ha.04/12

bular: *bk. bunnar*. -1-

b.+ın An.06/11

bulaşıḫ: *bk. bulaşuḫ*. -1-

b. Bu.04/263

bulaşuḫ: Bulaşık. *Diğer varyantı için bk. bulaşıḫ*. -1-

b. Bu.06/240

bulġar: Bulgar. -1-

b. Bu.14/126

bulud: Bulut. *Diğer varyantı için bk. bulut*. -1-

b.+lar Ha.04/127

bulun-: Bulunmak. -6-

b.-acaḫ Bu.05/3

b.-acam Bi.02/7

b.-an An.09/148

b.-sun Mu.01/44

b.-ur Ağ.08/50, Ha.05/17

bulut: *bk. bulud*. -1-

b.+lar Bu.13/161

bulutlan-: Bulutlanmak. -2-

b.-di An.05/372, Bu.13/161

buluz: Bluz. -2-

b.+i An.09/303

b.+i̊ An.09/309

bulyon *(Rus. Бульон)*: Bulyon, et suyu. -1-

b. Iğ.02/145

bunar: *bk. bunnar*. -5-

b. An.06/6, An.09/26, An.09/9

b.+a An.06/28

b.+i An.06/77

bunca: Bunca, bu kadar. -1-

b. Bu.06/195

bunlar: *bk. bunnar*. -7-

b. Ağ.11/17, An.04/98, An.11/27, An.12/155, Bu.04/192

b.+ın An.05/189

b.+i An.07/83

bunna: *bk. bunnar*. -5-

b. Bu.11/3, Bu.12/117, Bu.12/156, Iğ.09/144, Mu.02/6

bunnar: Bunlar. *Diğer varyantları için bk. bular, bunar, bunlar, bunna, bunna^r^, bunnā, bunn^ar^, b̲unlar, b̲unnar, b̲unna^r^, vunnar*. -172-

b. Ağ.01/21, Ağ.06/106, Ağ.07/123, Ağ.07/13, Ağ.07/140, Ağ.07/2, Ağ.07/21, Ağ.07/41, Ağ.07/48, Ağ.07/7, Ağ.08/107, Ağ.08/130, Ağ.10/15, Ağ.10/70, Ağ.11/11, Ağ.13/6, Ağ.15/20, Ağ.15/23, Ağ.15/26, Ağ.15/59, Ağ.15/67, An.02/74, An.04/100, An.04/94, An.04/95, An.04/99, An.05/148, An.05/172, An.06/76, An.06/77, An.07/37, An.09/84, An.09/92, An.10/141, An.11/8, An.12/160, An.12/178, Bi.01/135, Bi.01/145, Bi.03/103, Bi.03/113, Bi.03/115, Bi.05/12, Bi.05/25, Bu.02/15, Bu.02/52, Bu.02/56, Bu.02/71, Bu.02/86, Bu.03/70, Bu.04/131, Bu.04/191, Bu.04/255, Bu.04/26, Bu.04/64, Bu.08/106, Bu.08/15, Bu.08/68, Bu.09/100, Bu.09/2, Bu.09/30, Bu.09/98, Bu.11/110, Bu.11/112, Bu.11/122, Bu.11/125, Bu.11/33, Bu.11/34, Bu.11/58, Bu.11/97, Bu.12/102, Bu.12/45, Bu.12/89, Bu.13/148, Bu.13/211, Bu.14/206, Bu.14/221, Bu.15/11, Bu.15/25, Ha.04/152, Ha.05/53, Iğ.02/103, Iğ.02/88, Iğ.04/39, Iğ.04/44, Iğ.06/135, Iğ.06/21, Iğ.06/50, Iğ.06/57, Iğ.08/19, Iğ.09/113, Iğ.09/155, Iğ.09/40, Ma.05/1, Mu.01/90, Mu.02/12, Mu.02/18, Mu.04/7, Mu.06/16

b.+a Ağ.07/18, Ağ.09/23, Ağ.10/21, Ağ.10/22, Ağ.15/30, Ağ.15/32, Ağ.15/64, An.09/364, Bi.03/103, Bi.03/114, Bi.03/44, Bu.02/27, Bu.04/65, Bu.11/36, Bu.13/151, Ha.05/110, Iğ.03/77, Mu.06/28

b.+da Bi.03/115, Bi.05/9, Bu.11/111

b.+dan Ağ.16/18

b.+ė Bu.12/117

b.+ē̆ Bu.04/204

b.+ı An.10/67, Bi.04/19, Bu.07/7, Iğ.06/67, Mu.05/42

b.+ın Ağ.07/12, Ağ.07/84, Ağ.15/15, An.06/7, An.07/98, Bu.02/118, Bu.04/145, Bu.04/192, Bu.04/205, Bu.04/255, Bu.09/139, Bu.09/3, Ha.05/50, Mu.03/53

b.+ı Mu.05/16

b.+í Ağ.08/35, An.06/3, Bi.01/99, Iğ.06/52

b.+i Ağ.06/14, Ağ.07/139, Ağ.07/3, Ağ.07/54, Ağ.15/26, Ağ.16/152, Bu.02/92, Bu.07/8, Bu.11/117, Bu.11/119, Bu.11/121, Bu.11/125, Bu.11/37, Bu.11/55, Bu.11/58, Bu.14/118, Ha.05/148, Ha.08/57, Iğ.06/117, Iğ.06/70, Iğ.06/85, Mu.05/38

b.+inan Ağ.08/123

b.+inen Bu.08/28

b.+ī Bu.03/32

bunna[r]: *bk. bunnar*. -1-

b.+ın An.10/15

bunnā: *bk. bunnar*. -1-

b. An.10/67

bunn[ar]: *bk. bunnar*. -1-

b. An.05/343

bur: *bk. bura*. -268-

b.+da Ağ.01/25, Ağ.03/13, Ağ.03/16, Ağ.03/19, Ağ.06/1, Ağ.06/104, Ağ.06/118, Ağ.06/140, Ağ.06/30, Ağ.06/54, Ağ.06/63, Ağ.06/67, Ağ.07/120, Ağ.07/189, Ağ.07/194, Ağ.07/55, Ağ.07/56, Ağ.07/88, Ağ.07/93, Ağ.09/17, Ağ.09/41, Ağ.09/62, Ağ.09/68, Ağ.10/111, Ağ.10/114, Ağ.10/19, Ağ.10/22, Ağ.10/24, Ağ.10/25, Ağ.10/31, Ağ.10/43, Ağ.10/68, Ağ.12/10, Ağ.13/71, Ağ.13/87, Ağ.15/27, Ağ.15/54, Ağ.15/58, Ağ.15/68, Ağ.17/102, Ağ.17/103, Ağ.17/125, An.01/210, An.01/83, An.02/105, An.02/116, An.02/47, An.02/90, An.05/163, An.05/194, An.05/233, An.05/305, An.05/343, An.05/67, An.05/77, An.05/79, An.06/11, An.06/15, An.06/23, An.06/79, An.07/34, An.09/153, An.09/181, An.09/187, An.09/215, An.09/231, An.09/240, An.09/249, An.09/251, An.09/264, An.09/277, An.09/281, An.09/286, An.09/287, An.09/313, An.09/364, An.09/418, An.09/471, An.09/69, An.09/88, An.11/26, An.11/37, An.11/46, An.11/52, An.11/84, An.12/106, An.12/116, An.12/42, An.12/47, An.12/56, Bi.01/71, Bi.01/73, Bi.01/93, Bi.03/8, Bi.05/26, Bi.05/3, Bu.04/209, Bu.04/28, Bu.07/6, Bu.09/138, Bu.09/171, Bu.14/119, Bu.14/120, Bu.14/149, Bu.14/182, Ha.01/47, Ha.01/60, Ha.01/9, Ha.03/30, Ha.03/6, Ha.05/63, Ha.05/8, Ha.07/42, Ha.07/53, Iğ.05/23, Iğ.05/27, Iğ.05/28, Iğ.05/33, Iğ.06/146, Iğ.06/158, Iğ.06/160, Iğ.06/161, Iğ.06/54, Iğ.06/59, Ma.03/38, Ma.04/153, Ma.05/7, Mu.01/122, Mu.01/49, Mu.01/83, Mu.02/11, Mu.02/4, Mu.03/24, Mu.05/33, Mu.06/20, Mu.06/26, Mu.06/27,

Mu.06/33, Mu.06/42, Mu.06/52, Mu.06/57, Mu.06/75, Mu.07/14, Mu.07/25, Mu.07/9

b.+dadır Ağ.15/74

b.+dadur Iğ.08/52

b.+dagī Iğ.04/7

b.+daki Ağ.06/31, Ağ.06/98, Ma.02/24

b.+dan Ağ.07/123, Ağ.07/143, Ağ.07/156, Ağ.07/159, Ağ.07/36, Ağ.07/42, Ağ.07/89, Ağ.11/14, Ağ.13/57, Ağ.15/34, Ağ.15/55, An.05/244, An.05/469, An.05/62, An.07/13, An.09/109, An.09/251, An.09/279, An.12/125, An.12/168, Bi.01/73, Bi.01/75, Bu.14/221, Bu.14/225, Ha.04/155, Ha.05/132, Ha.05/133, Iğ.06/14, Iğ.06/83, Ma.02/12, Ma.05/24, Mu.01/43, Mu.06/24, Mu.06/41

b.+da^{n} Ma.04/175

b.+dayım Ağ.07/142, An.02/84

b.+dayıs Ağ.06/36, Mu.07/10

b.+dā Ağ.16/3, An.02/85, An.09/253, An.12/106, Bi.03/34, Mu.02/3, Mu.03/15, Mu.07/5, Mu.07/9

b.+dáyis Ma.04/45

b.+dȧn Iğ.05/28

b.+de Bu.14/127

b.+do Ağ.10/29, An.02/114, Bi.05/5, Iğ.05/52, Iğ.06/14, Ma.02/16, Ma.04/75

b.+ya Ağ.01/25, Ağ.01/26, Ağ.02/11, Ağ.02/19, Ağ.02/20, Ağ.06/19, Ağ.07/163, Ağ.08/131, Ağ.10/125, Ağ.10/20, Ağ.10/23, Ağ.10/30, Ağ.15/26, Ağ.15/3, An.09/423, Bi.01/88, Bi.05/15, Bi.05/16, Bi.05/41, Bu.02/117, Bu.04/252, Bu.06/102, Bu.12/134, Bu.13/120, Ha.05/111, Iğ.02/157, Iğ.09/58, Mu.01/169, Mu.01/43, Mu.02/4, Mu.03/24, Mu.04/16, Mu.04/20, Mu.06/1, Mu.06/25, Mu.06/29, Mu.06/33

b.+yá Ma.04/45, Mu.06/28, Mu.06/42

b.+ye An.09/140

bura: Bura. *Diğer varyantları için bk. bů̆ra, bur, burā, burá, burå, bure, burı, bur^{ı}, burí, buri, bur^{i}, buřa, buř^{i}, búri, b̠ur, b̠ura, b̠ur^{i}, b̠úr^{i}.* -140-

b. Ağ.07/56, An.05/356, An.09/45, An.11/12, An.12/124, An.12/126, An.12/67, Bi.04/95, Bu.02/124, Bu.11/66, Ha.01/58, Iğ.06/60, Iğ.08/40, Iğ.08/41, Iğ.09/160, Mu.05/12, Mu.06/102, Mu.06/20, Mu.06/24, Mu.06/36, Mu.06/70

b.+da Ağ.01/39, Ağ.06/113, Ağ.15/26, Ağ.17/105, Bu.09/158, Bu.09/56, Ha.05/108, Ha.08/22, Iğ.02/65, Iğ.06/158, Iğ.06/172, Iğ.06/173, Iğ.06/81, Mu.07/9

b.+dan Ağ.01/39, Ağ.15/59, An.05/417, Iğ.06/14, Mu.06/20

b.+dur An.12/65

b.+lar Ağ.06/87, Ağ.07/191, Bi.04/95, Bu.04/199, Bu.11/64, Bu.13/142, Iğ.06/64, Iğ.09/64, Mu.06/44, Mu.06/55

b.+lara Ağ.07/55, Bi.01/78, Ha.05/111

b.+larda Ağ.03/10, Ağ.07/36, Ağ.08/67, Ağ.10/120, Ağ.15/32, An.02/23, Bu.14/93, Mu.06/91

b.+lardan Ha.08/64, Iğ.02/181, Iğ.02/182

b.+ları Bi.01/47, Iğ.06/166

b.+larım An.02/3

b.+larí Ağ.06/21, Iğ.06/165

b.+lari Ağ.07/193, Bu.11/91, Bu.14/63

b.+lár Iğ.09/64

b.+m Ha.07/49

b.+ma Bu.06/214, Bu.06/217, Ma.04/158

b.+ndayġán An.01/140

b.+nın Ağ.10/110, Ağ.17/72, Bi.01/91, Bu.13/217, Ha.04/2, Mu.05/47

b.+n^{ı}n Mu.06/66

b.+sı An.02/96, Ha.05/18

b.+sına Bu.02/69

b.+sında An.05/341, Iğ.02/2

b.+si Ağ.06/89, An.12/125, Bu.16/1

b.+y An.05/107, Mu.06/48

b.+ya Ağ.11/1, Ağ.13/41, An.02/68, An.02/84, An.12/42, Bi.02/8, Bi.03/73, Bu.02/176, Iğ.03/27, Iğ.05/12, Iğ.05/54, Iğ.06/62, Iğ.12/7, Mu.06/66, Mu.07/4, Mu.07/8

b.+yā Ağ.04/10

b.+yı An.07/75, An.09/279, Bi.05/13, Mu.06/24

b.+y^{ı} Ağ.10/21, An.07/75, Bu.04/109

b.+yi Ağ.07/47, Bu.02/118

b.+y^{i} An.12/46, Iğ.06/62

b.+ymiş Iğ.08/41

b.+^{y}a Ağ.05/5, Ağ.07/79, An.02/52, Bi.02/4, Bi.02/6, Ha.07/61, Iğ.06/165, Iğ.06/65, Ma.04/159

b.+^{y}á Iğ.08/40

buraca: Buraca, buranın dilince. -1-

b. Bi.01/150

burah-: *bk. bıraẖ*-. -1-

b.-maya Bu.14/108

buraẖ-: *bk. bıraẖ-*. -31-

b. Bu.03/68

b.-acam Bu.03/65, Bu.03/68

b.-dım Ağ.08/19, Bu.02/107, Bu.13/62

b.-di Bu.01/10, Bu.14/49, Ha.07/59

b.-dile Bu.04/97

b.-diler Ha.07/59, Iğ.12/2

b.-d^{i}ler Bu.02/18, Bu.02/29

b.-ı^{y}ír Ağ.08/15

b.-iyėr Bu.03/69, Bu.06/239

b.-iyėrd^{i}ler An.04/65

b.-iyėrduẖ An.07/83

b.-ma Bu.03/68

b.-mıj Bu.14/59

b.-mış Ağ.09/15

b.-miyėr Bu.04/94

b.-miyėrdiler An.05/91, Bu.04/75

b.-miyė^{r} Bu.04/96

b.-miyird^{i}ler Bu.04/75

b.-miyĺa An.07/111

b.-mi̊ş Ağ.08/25

burali: Buralı. -1-

b. Ağ.07/112

burā: *bk. bura*. -1-

b.+^{y} Bi.02/5

burá: *bk. bura*. -2-

b.+^{y}á Bi.03/115, Bu.08/82

burå: *bk. bura*. -1-

b.+lar Bi.04/19

burç: *(Yanlış telaffuz)* Burs. -2-

b. Bu.04/149

bure: *bk. bura*. -10-

b.+e Ağ.11/29

b.+y^{i} Ağ.02/12

b.+^{y}á Iğ.12/1

b.+^{y}e Ağ.07/83, An.05/145, Bu.12/103, Iğ.06/167, Iğ.06/65, Ma.05/29

burĝul: Bulgur. -3-

b. Ağ.16/143, Ağ.16/144, Ağ.16/145

burı: *bk. bura*. -1-

b.+ya Iğ.05/51

bur': *bk. bura*. -6-

b.+ya Ağ.11/34, An.11/49, Bu.12/145, Ha.04/95, Iğ.06/58, Mu.01/157

burí: *bk. bura*. -4-

b.+ya Ağ.11/2, Ağ.15/53, Bu.08/97

b.+ye Iğ.09/221

buri: *bk. bura*. -26-

b.+e Ma.04/3

b.+ya Ağ.07/37, Ağ.09/38, Ağ.09/9, An.05/140, An.05/182, An.05/194, An.05/77, An.07/10, An.11/50, An.12/161, Bu.04/173, Bu.04/249, Bu.08/59, Bu.11/84, Ha.04/20, Ha.05/108, Iğ.05/12

b.+yá Ağ.11/6, An.11/46, Bu.13/10

b.+ye Ağ.09/16, Ağ.09/77, Ağ.09/8, Bu.13/43

bur^{i}: *bk. bura*. -29-

b.+ya Ağ.07/205, Ağ.07/61, Ağ.10/14, Ağ.11/35, Ağ.12/6, An.05/111, An.09/308, An.11/56, An.12/47, Bu.04/239, Bu.11/90, Bu.11/94, Bu.13/152, Ha.09/12, Iğ.06/150, Iğ.06/52, Iğ.06/53, Iğ.06/99, Iğ.08/54, Mu.03/12

b.+yá Ha.01/8, Iğ.09/222

b.+ye Ağ.17/121, Bu.11/90, Ha.04/13, Iğ.09/102, Iğ.09/58, Ma.03/51, Mu.02/6

burn: *bk. burun*. -4-

b.+i An.06/47, Iğ.09/188

b.+umnan Ağ.17/17, Ağ.17/18

buro: Buraya. -1-

b. Bi.01/88

bursa: Bursa, yer adı. -21-

b. Ağ.09/4

b.+da Ağ.06/36, Ağ.06/37, Ağ.06/92, Ağ.13/49, Ağ.15/74, Ağ.16/75, An.04/123, An.05/76, An.09/437, Bu.15/4, Mu.07/16

b.+dadırlar Ağ.15/73

b.+dadu^{r} An.05/74

b.+ya Ağ.06/116, Ağ.08/39, Ağ.09/57, An.05/73, An.05/75, Bu.13/95

burun: Burun. *Diğer varyantı için bk. burn*. -1-

b.+lānnan An.04/80

buřa: *bk. bura*. -2-

b.+larda Bu.11/20

b.+ya Ağ.01/10

buř^{i}: *bk. bura*. -2-

b.+ya Bi.01/78, Bi.01/90

buřul-: *(Yanlış telaffuz) bk. ġurul-*. -1-

b.-iė^{r} An.09/69

bus: Buz. *Diğer varyantı için bk. buz*. -2-

b. Ağ.13/66, Bu.13/32

buyda: *bk. buĝda*. -1-

b. Ma.04/3

buydá: *bk. buĝda*. -1-

b. Ma.04/4

buyuẖli: Bıyıklı. -1-

b. Bu.02/88

buyur-: Buyurmak. *Diğer varyantları için bk. buy^{u}r-*. -11-

b. Ağ.07/175, Ağ.14/23, Ağ.14/29, Bu.09/67, Mu.06/83, Mu.06/84

b.-ír An.06/66

b.-sun Ha.04/54

b.-ursuz Bu.09/67

buy^{u}r-: *bk. buyur-*. -3-

b.-un Bu.14/46

aẖbóna b.-un: Ahbuna buyrun!; Hiç hesapta olmayan bir durumun ortaya çıkması halinde kullanılan bir söz. Bu.14/189

tumba b.-un: Tumba buyrun!; Hiç hesapta olmayan bir durumun ortaya çıkması halinde kullanılan bir söz. Bu.14/189

buz: *bk. bus*. -2-

b. Bu.03/17

b.+uni Bu.03/22

buzaẖ: Buzağı. *Diğer varyantı için bk. buzā*. -1-

b. An.04/57

buzā: *bk. buzaẖ*. -1-

b. Ha.05/65

buzıríġlí: Yaramaz (çocuk). -1-

b. Bu.06/31

bū: *bk. bu*. -44-

b. Ağ.07/25, Ağ.10/125, Ağ.11/28, Ağ.13/74, Ağ.16/24, Ağ.17/31, An.01/239, An.01/89, An.02/100, An.02/108, An.02/62, An.05/422, An.09/11, An.11/71, Bu.02/176, Bu.02/51, Bu.02/61, Bu.02/86, Bu.04/109, Bu.04/158, Bu.04/164, Bu.04/250, Bu.04/8, Bu.08/13, Bu.11/116, Bu.11/120, Bu.11/17, Bu.11/63, Bu.12/45, Bu.12/69, Bu.12/8, Bu.13/120, Bu.13/41, Bu.13/46, Ha.06/1, Iğ.02/47, Iğ.03/34, Iğ.09/216, Iğ.09/44, Iğ.09/86, Iğ.09/87, Ma.06/16, Mu.05/49

būday: *bk. buġ̂da*. -2-

b. Ağ.08/54

b.+dan Ağ.08/59

bú: *bk. bu*. -3-

b. Ağ.13/15, Ma.04/185

b.+na An.05/435

búl- (1): *bk. bil-*. -1-

b.-ėm Iğ.06/68

búl- (2): *bk. bul-*. -1-

b.-ü^{y}óduẖ Bi.05/40

búlğe: *bk. bölğe*. -1-

b.+de Bu.12/103

búri: *bk. bura*. -1-

b.+ye Iğ.09/223

bútün: *bk. bütün*. -1-

b. Bu.04/116

búyan: *bk. biyan*. -1-

b.+ė Bi.02/10

bü: *bk. bir*. -1-

b. An.10/33

bübür: *bk. birbiri*. -1-

b.+nı̊ Ha.08/31

bügüm: "Eğim" kelimesi ile ikileme kurar. -1-

egim b. olėr: Eğim büğüm olmak; eğilip bükülmek, birinin karşısında sıkıntı, utanç gibi duygularını

açığa vuran hareketlerde bulunmak. An.01/211

bügün: *bk. bögün*. -3-

b. An.01/35, An.10/68, Bi.04/1

büjür-: *bk. büşür*-. -1-

b.-üller Ağ.16/52

bük-: Bükmek. -5-

b.-erdıḫ Mu.01/125

b.-erduḫ Mu.01/125

b.-eriz Ağ.18/26

b.-müş Ağ.16/90

bükme: Bükme, bükmek işi. -1-

b. Ağ.10/109

bül-: *bk. bil*-. -43-

b.-em Bu.09/154, Iğ.06/158

b.-ėm Iğ.06/117

b.-iyėrım Bi.01/98

b.-iyorsız Bi.03/39

b.-i̊yorzun Ha.02/16

b.-mam Bu.10/4

b.-mem Ağ.07/184, An.09/178, Bi.01/16, Bu.06/50, Bu.06/64, Bu.09/136, Ha.05/136, Iğ.02/135, Mu.03/102

b.-mesiz An.05/416

b.-mi̊yörüm Ağ.08/127

b.-müyo Bi.03/77

b.-üller Iğ.09/93

b.-ür Bu.04/111, Bu.14/70

b.-ürdi An.12/136, Bu.06/66

b.-üri̊m Ağ.08/29

b.-ürsün Ağ.17/54, Bu.13/2, Iğ.02/12

b.-ürsüs Bu.06/88

b.-ürsüz An.05/395, An.05/416

b.-üruḫ Iğ.09/197

b.-ürüm An.05/286, An.05/84, Bi.03/2, Ha.02/20, Iğ.02/13

b.-üsün An.05/293

b.-üyı Mu.03/59

b.-üyom Ağ.11/20

b.-üysı^{n} Mu.03/37

b.-yėrīm An.02/83

bülá: *bk. bele*. -1-

b. Bu.13/112

büle: *bk. bele*. -1-

b. Bu.13/142

bün: *bk. bin*. -3-

b. Ağ.07/21, An.11/101, Bi.05/6

bündúr-: *bk. bindür*-. -1-

b.-dí Iğ.05/12

bündür-: *bk. bindür*-. -5-

b.-diler Bu.08/112, Iğ.09/48

b.-dler Ma.03/39

b.-iyėller Ağ.09/61

b.-iyėr Bu.14/153

bür: *bk. bir (1)*. -2-

b. Bi.03/57, Ha.04/45

büri: *bk. biri*. -1-

b. Iğ.05/52

büs: *bk. biz*. -1-

b. Iğ.09/83

büş-: *bk. biş-*. -3-

b.-iyėr Bu.02/144

b.-iyirdī Iğ.09/215

b.-üyėr Bu.14/175

büşur-: *bk. büşür-*. -1-

b.-ruḫ An.01/186

büşúr-: *bk. büşür-*. -1-

b.-uruḫ An.01/184

büşür-: Pişirmek. *Diğer varyantları için bk. bíşir-, bişir-, bişír-, bişúr-, bişür-, bi̊şir-, bi̊şír-, bi̊şúr-, bi̊şür-, büjür-, büşur-, büşúr-, pişir-, pişír-, pi̊şür-, püşür-*. -27-

b. An.01/160, Ma.03/96

b.-en An.05/352, An.05/387

b.-ena Bu.13/57

b.-ėrmiş An.12/32

b.-iirsín Iğ.04/31

b.-iyėller Bu.05/19

b.-iyėller Ma.03/68

b.-iyėrdiler Bu.02/3

b.-iyėrim Ağ.16/135

b.-iyėruĝ Iğ.01/19

b.-iyėsın Bu.02/168

b.-iyėsin Iğ.04/2

b.-i̊yėrsın Bi.01/33

b.-me An.09/457

b.-mey An.09/457

b.-míş An.02/8

b.-mişseler Ağ.09/28

b.-miyėr Bu.14/47

b.-uruḫ An.01/184

b.-üb An.04/32, An.05/328, Iğ.09/182

b.-ürduḫ Ma.03/72, Ma.03/92

b.-üyír Bu.04/154

büşüttür-: Pişirtmek. -1-

b.-ėrdim An.11/107

bütún: *bk. bütün*. -1-

b. Bu.04/22

bütün: 1. Bütün; 2. Hep, hepsi, tamamen. *Diğer varyantları için bk. bitin, bitün, bi̊tün, bútün, bütún, bütṻn, pütün*. -33-

b. Ağ.07/115, Ağ.07/137, Ağ.07/204, Ağ.07/5, Ağ.14/39, An.09/104, An.09/105, An.09/14, An.09/324, An.09/35, An.09/70, An.09/85, An.09/88, An.09/97, An.11/30, Bi.01/126, Bi.01/56, Bi.05/11, Bu.04/116, Bu.04/176, Bu.04/24, Bu.04/51, Bu.05/61, Bu.11/16, Bu.11/43, Bu.13/120, Ha.01/62, Ma.04/8, Mu.05/23, Mu.05/55

b.+i An.11/9

bütṻn: *bk. bütün*. -1-

b. Bu.03/45

büüg: *bk. böyüg*. -1-

b.+lerimize Ağ.07/58

büüġ: *bk. böyüg*. -1-

b. Ağ.08/86

büük: *bk. böyüg*. -1-

b.+leri Ağ.18/59

büyü-: *bk. bö^{y}ü-*. -1-

b.-duẖ Mu.05/41

büyüg: *bk. böyüg*. -5-

b. Ağ.06/146, Ağ.07/117, Ağ.18/7

b.+mi̊ş Ağ.10/126

b.+ü Bi.01/54

büyüġ: *bk. böyüg*. -1-

b. An.10/118

büyük: *bk. böyüg*. -3-

b. Ağ.10/76, Ağ.10/83

b.+di Ağ.11/23

büyükce: *bk. böügçama*. -1-

b. Ağ.10/74

büyüt-: *bk. bö^{y}üd-*. -1-

b.-tüm Bi.01/56

bü^{y}üg: *bk. böyüg*. -3-

b. Iğ.03/46, Iğ.03/59

b.+ün Mu.01/55

bü^{y}ük: *bk. böyüg*. -4-

b. Mu.01/82

b.+dür Ağ.03/6

b.+ler Mu.01/82

b.+leri Ağ.11/17

bü^{y}üt-: *bk. bö^{y}üd-*. -1-

b.-i^{y}ėrmişler Ağ.10/114

büz-: Büzmek. -13-

b.-ennen Ha.06/27

b.-er Mu.07/32

b.-erím Mu.07/26

b.-ersín An.01/38

b.-ersin An.01/38

b.-i^{i}rsin Iğ.04/12

b.-iyėrsín Ha.06/25

b.-^{i}yėrsın An.01/37

b.-me Ağ.10/76

b.-mesi Ha.06/33

b.-üyon Ha.06/26

b.-üyosın Ha.06/17

b.-üyosun Bi.03/10

büz: *bk. biz*. -1-

b.+üm Bu.11/16

büzce: *(Yanlış telaffuz)* Bütçe. -1-

b.+de Bu.12/119

b^{ü}le: *bk. bele*. -3-

b. Bu.06/218, Ha.07/15, Iğ.04/29

b^{ü}lē: *bk. bele*. -1-

b. Iğ.04/41

B

Bal: *bk. bal*. -7-

B. Bu.05/11, Bu.09/123, Bu.14/50, Mu.03/35, Mu.03/37

B.+a Bu.05/11

B.+í Bu.09/134

Baldo: *bk. palto*. -1-

B.+ya Bu.14/106

Balġon: Balkon. *Diğer varyantları için bk. balġon, balḳon, Balġòn*. -4-

B.+a Bu.14/171

B.+do Bu.06/6

B.+i Bu.14/170

B.+nan Bu.14/175

Balġonnik: Albay. -1-

B. Bu.10/13

Balġȯn: *bk. Balġon*. -1-

B.+nar Ha.03/18

Balíġon: *bk. Baliĝon*. -1-

B.+a Bu.08/111

Balíĝon: *bk. Baliĝon*. -1-

B.+a Bu.11/30

Baliĝon: Poligon, atış alanı. *Diğer varyantları için bk. baliġon, Balíġon, Balíĝon, paliġon, paliğȯn, palüġon, baliġon, bảliġon*. -4-

B.+a Bu.11/39, Bu.11/42

B.+nan Bu.11/30, Bu.11/46

Bardo *(Rus. Парта)*: Çalışma masası, sıra. -1-

B.+do Bu.06/216

Bėro *(Rus. Перо)*: Divit, hokkadaki mürekkebe batırılarak yazı yazmaya yarayan ve değişik uçları olan bir tür kalem. 1-

B. Bu.06/214

Bˡlan: Plan. -1-

B.+i Bu.04/175

Bibilli- (<BiBille-): Hamur işlerinde hamurlu ürünün kenar kısımlarına parmak uçlarıyla bir tür süslü şekil vermek. -1-

B.-yėrūẖ An.04/85

BiBil: Hamur işlerinde hamurlu ürünün kenar kısımlarına parmak uçlarıyla verilen şeklin adı. -2-

B. An.04/86

BiBilat-: *bk. BiBilled*. -1-

B.-maẖ An.04/83

BiBilled-: Hamur işlerinde hamurlu ürünün kenar kısımlarına parmak uçlarıyla bir tür süslü şekil vermek. *Diğer varyantı için bk. BiBilat*- -1-

B.-iyėrım An.04/84

Bol *(Rus. Пол)*: Zemin, taban, döşeme. -1-

B.+í Bu.12/26

Bolis: *bk. polis*. -1-

B.+e Iğ.02/103

Boniduřniaddėl: Emniyet müdürlüğü. -1-

B. Bu.04/77

ḇ

ḇaḇa: *bk. baba*. -5-

ḇ.+m Bu.10/22, Ha.01/6, Ha.05/22

ḇ.+si Ağ.15/24

ḇaca: *bk. baca*. -1-

ġapi ḇ.+y: Kapı baca; evin kapı, cam vb. yerleri. Bu.13/150

ḇaġon: *bk. vaġon*. -1-

ḇ.+narın Iğ.09/26

ḇaḫ-: *bk. baḫ-*. -2-

ḇ. Bu.03/46

ḇ.-mişler Bi.01/14

ḇala: *bk. bala*. -2-

ḇ.+m Bu.11/10, Bu.11/9

ḇanda: *bk. banda*. -1-

ḇ. Bu.11/35

ḇas-: *bk. bas-*. -1-

ba^{ğ}rıma ḇ.-ardım Ha.05/138

ḇaş: *bk. baş*. -2-

ḇ.+ımızi Bu.08/42

ḇ.+ında An.01/219

ḇava: *bk. baba*. -2-

ḇ.+m Ağ.15/19, Bu.12/109

ḇän: *bk. ben*. -1-

ḇ.+ım Bu.08/10

ḇele: *bk. bele*. -3-

ḇ. An.12/106, Bu.11/31, Bu.12/14

ḇelke: *bk. belke*. -1-

ḇ. An.02/23

ḇelli: *bk. belli*. -1-

ḇ. Bi.04/123

ḇen: *bk. ben*. -17-

ḇ. Ağ.07/172, Ağ.11/19, Bi.01/10, Bu.08/12, Bu.12/122

ḇ.+e Bu.11/76

ḇ.+ı Bu.12/109

ḇ.+ım Ağ.10/24, Bu.04/242, Ha.05/87

ḇ.+í Ha.07/45

ḇ.+ím Bi.01/83

ḇ.+i An.02/37, An.11/29, Ha.08/48, Mu.04/43

ḇ.+nan Bi.01/64

ḇe^{y}lá: *bk. bele*. -1-

ḇ. An.01/1

ḇėla: *bk. bele*. -1-

ḇ. Bu.11/9

ḇėle: *bk. bele*. -4-

ḇ. Ağ.01/25, An.01/228, Bu.08/114

ḇėleyken: *bk. bė́leyken*. -1-

ḇ. Bu.11/10

ḇėş: *bk. bė́ş*. -1-

ḇ. Bu.08/99

ḇír: *bk. bir (1)*. -1-

ḇ. Bi.01/58

ḇís: *bk. biz*. -1-

ḇ. Bu.08/5

ḇíz: *bk. biz*. -3-

ḇ. Bu.08/31, Bu.09/32

ḇ.+ím Bu.12/89

ḇil-: *bk. bil-*. -1-

ḇ.-em An.12/7

ḇile: *bk. bile (1)*. -1-

ḇ. Bi.03/60

ḇir: *bk. bir (1)*. -2-

ḇ. Bu.13/140

ḇires: *bk. birez*. -1-

ḇ. Bi.03/56

ḇiri: *bk. biri*. -1-

ḇ. Bi.01/65

ḇişe: *bk. bişė.* -1-

ḇ. Bu.08/43

ḇiyan: *bk. biyan*. -1-

ḇ.+dan An.05/278

ḇiz: *bk. biz*. -5-

ḇ. An.01/27, Bu.09/170, Bu.13/125

ḇ.+i Bi.01/3

ḇ.+im Bu.08/28

ḇil-: *bk. bil-*. -1-

ḇ.-mem An.01/244

ḇile: *bk. bile (1)*. -1-

ḇ. Bu.08/58

ḇir: *bk. bir (1)*. -2-

ḇ. Ağ.10/97, Bu.13/214

ḇitünüz: Hepiniz. -1-

ḇ.+i An.11/41

ḇiz: *bk. biz*. -2-

ḇ.+i Ha.05/109, Ha.05/111

ḇl-: *bk. bil-*. Bu şekil "ne" sözü ile kaynaştığında ortaya çıkar. -5-

ḇ.-em An.12/138, An.12/144

ḇ.-ėm An.12/143

ḇ.-im An.12/26

ḇ.-üm Ağ.10/18

ḇöğün: *bk. bögün*. -1-

güni ḇ.: Günü bugün; bugün bile, halen daha. Bu.11/89

ḇöle: *bk. bele*. -3-

ḇ. An.11/66, An.12/118, Bi.03/25

ḇölğe: *bk. bölğe*. -1-

ḇ.+sinde Bu.12/83

ḇö^{y}le: *bk. bele*. -1-

ḇ. Ağ.15/25

ḇȫle: *bk. bele*. -2-

ḇ. Ağ.15/35, Ma.04/59

ḇu: *bk. bu*. -11-

ḇ. Ağ.17/40, An.01/44, An.02/63, Bu.08/68

ḇ.+na Ha.09/7

ḇ.+nda Bu.04/14, Bu.04/249, Bu.13/17, Bu.15/22, Iğ.08/43

ḇ.+ni Bu.11/100

ḇul-: *bk. bul-*. -6-

ḇ.-amadíler Bi.01/13

ḇ.-di Bi.01/130, Bi.01/22, Bu.09/2

ḇ.-miş Bi.03/52

ḇ.-ub Bu.08/54

ḇulanuẖ: *bk. bulanıẖ*. -1-

ḇ.+da Ha.05/105

ḇunlar: *bk. bunnar*. -1-

b. Bi.03/45

ḇunnar: *bk. bunnar*. -3-

b. Bu.02/14

ḇ.+ı Bu.08/64

ḇ.+^{ı} Ha.05/62

ḇunna^{r}: *bk. bunnar*. -1-

b. Bi.05/39

ḫur: *bk. bura*. -2-

ḫ.+da An.01/79, An.11/39

ḫura: *bk. bura*. -1-

ḫ.+larda An.01/203

ḫur^i^: *bk. bura*. -1-

ḫ.+ya Iğ.06/46

ḫúr^i^: *bk. bura*. -1-

ḫ.+ya Iğ.09/217

ḫül-: *bk. bil-*. -1-

ḫ.-mem Ağ.17/117

ḫündür-: *bk. bindür-*. -1-

ḫ.-dī Bu.08/60

c

caab: Cevap. *Diğer varyantları için bk.coab, coĝaf, cȯĝaf*. -1-

c. Bu.03/23

cabḫana: Cephane. *Diğer varyantı için bk. cápane*. -1-

c. Bu.04/24

cadı (1): *bk. cadi*. -2-

c. Ha.04/142

c.+si Ağ.10/110

cadı (2): *bk. cazi*. -1-

c. An.01/247

cadıluĝ: *bk. cazıluĝ*. -2-

c. edenneri: Cadılık etmek; kötülük yapmak. An.01/228

c.+ı An.01/243

cadıluḫ: *bk. cazıluĝ*. -1-

c. yapar: Cadılık yapmak; kötülük yapmak. An.01/225

cadi: 1. Mısır unu; 2. Mısır ekmeği. *Diğer varyantları için bk. cadı (1), Cadi*. -4-

c. Bu.12/157, Ma.03/90

c.+yi Ma.03/90

caġ: *bk. caĝ*. -1-

c.+lar Ma.04/157

caĝ: Şiş. *Diğer varyantı için bk. caġ*. -2-

c. Ma.04/158, Ma.04/163

cahan: Cihan. -1-

ikinci c.+da: İkinci Dünya Savaşı. Bu.04/127

ca^h^il: *bk. ceyil*. -1-

c.+ıḫ Mu.05/28

caı: *bk. çaĝí*. -1-

c. An.05/352

cail: *bk. ceyil*. -1-

c.+mişler Mu.05/28

cam: Cam, pencere. -3-

c. Ha.05/33

c.+dȧn Iğ.02/99

c.+i Bu.08/16

camaad: *bk. camaat*. -1-

c. Ağ.07/194

camaat: Cemaat. *Diğer varyantları için bk. camaad, cámaat*. -6-

c. Iğ.06/148, Iğ.06/173

c.+a Iğ.06/58

c.+ın Iğ.06/117, Ma.02/16

c.+i An.09/109

camaşıl: *bk. çamaşır*. -1-

c.+lari Bi.03/60

cambul: Kazakistan’ın Jambıl eyaleti. -3-

c. An.02/45, An.12/28, An.12/29

camı: *bk. cami*. -9-

c.+da Mu.02/4

c.+nın Bu.02/29, Ma.04/153, Ma.04/154, Ma.04/156

c.+nı^{n} Bu.13/83, Ha.02/29

c.+n^{ı}n Bu.02/29, Mu.01/43

camış: *bk. camuş*. -1-

c. Ma.04/75

cam^{ı}: *bk. cami*. -1-

c.+mıze Bi.02/9

camí: *bk. cami*. -3-

c. Bi.02/9

c.+den Mu.01/43

c.+ye Ağ.07/96

camı̊ş: *bk. camuş*. -1-

c.+ı̊n Ağ.08/135

cami: Câmî. *Diğer varyantları için bk. camı, cam^{ı}, camí*. -17-

c. An.05/134, An.05/135, An.05/90

c.+de An.05/87, Ma.04/154

c.+deki Bu.13/82

c.+den Ma.04/153, Ma.04/156, Mu.01/43

c.+leri An.05/90

c.+lerimizi An.05/87

c.+y An.05/135

c.+ya An.04/9

c.+yá Bu.04/210

c.+ye An.05/135, Iğ.02/27, Mu.01/2

camuş: Camış, manda. *Diğer varyantları için bk. camış, camı̊ş*. -8-

c. An.05/395, An.05/396, Bu.06/240

c.+u An.05/395

c.+umūs Bu.08/41

c.+un Ağ.08/133, Ağ.08/134, An.05/394

can: 1. Can; 2. Kişi, nefer; 3. Hayvan; 4. Kalıplaşmış yapılarda kullanılan bir söz. *Diğer varyantları için bk. cān, c̠an, şan*. -57-

c. Ağ.13/54, An.05/24, An.07/46, Bu.03/14, Bu.06/13, Bu.08/73, Bu.11/78, Bu.13/47, Bu.14/5, Bu.15/20, Ha.05/158, Iğ.06/144, Iğ.06/146, Iğ.06/147, Iğ.09/103, Iğ.09/8, Iğ.09/9

ha c.: Küçüklere hitaben “efendim”, “buyur” anlamlarında kalıplaşmış bir yapı. Bi.01/100, Ha.08/13, Mu.02/2

c.+dan Ha.05/158

c.+dur Iğ.06/145

c.+ı Bu.03/3, Bu.12/71

sözümün c.+ı var: Sözünün canı olmak; sözünü henüz tamamlamamış olmak, sözünü henüz bitirmemek. Bu.15/30

c.+ım ra^{h}adlandė: Canı rahatlanmak; rahata ermek. Bi.01/94

c.+ımi Ağ.17/57, An.09/1

c.+ımsī^{n} Iğ.09/154

c.+ın Ağ.08/57, Ha.06/44

rähmed c.+ına: Rahmet canına; “Allah rahmet etsin” anlamında bir dua sözü. Ağ.16/126

c.+ıni An.09/98, An.12/182, An.12/74

c.+ı^{n} Mu.03/21

c.+^{ı}n Iğ.01/16

c.+í Ağ.16/115, An.09/463

c.+i̊muzu Ağ.08/20

c.+i An.09/463, Bu.14/6

c.+idıḫ Mu.01/28

c.+n Ma.04/186

c.+narı Mu.06/59

c.+narını An.09/85, Mu.01/90

c.+narıni Mu.01/90

c.+nar^{ı}nı Ağ.08/16, Ağ.08/25, Ağ.08/8

c.+nari An.09/463

c.+narnı An.09/78

c.+narní An.09/81

c.+nı Bi.05/20

c.+uḫ Iğ.09/8

canan: Canan, kişi adı. -1-

c. Ağ.01/65

candarma: *bk. jandarma*. -2-

c. Bu.14/85, Ma.04/11

canım: Bir hitap. -3-

c. An.01/112, Ha.06/29, Ma.02/58

canli: Canlı; canı olan varlık, hayvan. -1-

c.+den An.06/56

cannan-: Canlanmak. -2-

c.-míş Ma.01/13

c.-sın Ağ.16/66

cannė: Canlı. -1-

c. Ma.06/8

canní: Canlı; iri, büyük, gösterişli. -2-

c. Bu.13/127, Ha.06/45

canni: 1. Canlı; 2. Hayvan. -8-

c. An.09/38, Iğ.09/96, Ma.04/71, Ma.06/7

c.+ler Iğ.09/121

c.+yá Iğ.09/127

cansız: Cansız; zayıf, cılız. -1-

c. Bu.02/169

cansīs: Cansız; zayıf, cılız. -1-

c. Bu.02/37

carhala: *bk. carḫala*. -1-

c.+y^{ı} An.12/110

carḫala: Şeker pancarı. *Diğer varyantı için bk. carhala.* -9-

c. An.02/76, An.09/152, An.12/96, An.12/97

c.+da An.01/96, An.12/97

c.+si An.09/152

c.+y Bu.12/158

carşaf: *bk. çarşaf*. -1-

c.+dan An.01/146

casus: Casus. -1-

c.+u Ma.05/21

cay-: Caymak, vazgeçmek. -2-

c.-maẖ Ha.04/42

c.-saydı Ha.04/43

cazaevi: Cezaevi. *Diğer varyantları için bk. cazáeví, cazȧevı*. -1-

c.+ne Bu.12/58

cazáeví: *bk. cazaevi*. -1-

c.+nde Bu.12/80

cazȧevı: *bk. cazaevi*. -1-

c.+na Bu.12/60

cazı: *bk. cazi*. -4-

c. An.01/244, An.01/249

c.+lar An.01/223

c.+nın An.01/222

cazıluĝ: Cadılık. *Diğer varyantları için bk. cadıluĝ, cadıluẖ*. -1-

c. edėr: Cadılık etmek; kötülük yapmak. An.01/221

cazi: Cadı, geceleri dolaşarak insanlara kötülük ettiğine inanılan kadın. *Diğer varyantları için bk. cadı (2), cazı*. -1-

c. An.05/442

cān: *bk. can*. -1-

c.+ıma Bi.01/104

cār: Yansıma ses. -1-

c. cur: Car cur, yansıma seslerden türetilmiş bir ikileme. Bu.02/26

cábır: Cebir, zor, zorlayış. -1-

c. ediyėrdler: Cebir etmek; ceza vermek. An.05/207

cáil: *bk. ceyil*. -1-

c. Bu.04/226

cálal: *bk. celal*. -1-

c. Mu.06/12

cámaat: *bk. camaat*. -3-

c. Iğ.06/138, Iğ.06/61

c.+inen Ma.02/11

cánab: "Cenab-ı Allah" sözündeki "cenab" kelimesi. -1-

c.+ı Ha.05/75

cánazá: *bk. ceneze*. -1-

c.+yi Ha.09/3

cápane: *bk. cabẖana*. -1-

c.+si Ağ.07/28

cáza: *bk. ceza*. -2-

c. An.09/367

c.+sidür An.09/367

cäneze: *bk. ceneze*. -1-

c. Ha.08/64

cäüs: Ceviz. *Diğer varyantları için bk. cäüz, cävis, cäviz, cävüz, ceüz, cevüz, ce^v^üs*. -2-

c. Bu.12/151, Ha.05/57

cäüz: *bk. cä̈üs*. -2-

c. Bu.06/246

c.+ė Bu.12/152

cävis: *bk. cä̈üs*. -1-

c. Bu.06/234

cäviz: *bk. cä̈üs* -1-

c.+idi An.05/61

cävüz: *bk. cä̈üs*. -1-

c. Bu.12/147

ceb: *bk. cep*. -1-

c.+ler^{ı}ne Ağ.07/59

cebírli-: *bk. cebi̊rla-*. -1-

c.-yėrdler An.05/205

cebi̊rla-: Cebirlemek; ceza vermek. *Diğer varyantı için bk. cebírli-*. -1-

c.-maẖ An.05/206

cecím: *bk. cecim*. -1-

c. An.02/13

cecim: Cecim, ince kilim. *Diğer varyantları için bk. cecím, cė̈c̱im, c̱ec̱im.* -3-

c. Bu.12/26

c.+dür Bu.12/26

c.+i An.05/28

cef: *bk. cep*. -3-

c.+íne Ma.03/7

c.+ime Mu.06/81

c.+inde An.05/229

cehennem: *bk. ce^{h}ennem*. -1-

c. An.09/334

ce^{h}ennem: Cehennem. *Diğer varyantı için bk. cehennem.* -3-

c. Bi.01/107

c.+dür Mu.06/46, Mu.06/53

ceíl: *bk. ceyil*. -2-

c. Ağ.16/117

ceis: *bk. ceiz*. -1-

c. An.01/177

ceiz: Çeyiz. *Diğer varyantları için bk. ceis, ceyiz, cey^{i}z, ce^{y}iz, cė̈iz, cė̈^{y}iz.* -7-

c. An.01/178, An.01/35, An.12/214, An.12/216

c.+imi An.01/93

c.+imizi An.01/94

c.+ini An.01/92

celal: Celal, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. cálal, celál, ceĺal.* -3-

c. Mu.07/1

c.+dır Mu.01/82

c.+ın Mu.07/1

celál: *bk. celal*. -1-

c. Mu.01/82

ceĺal: *bk. celal*. -1-

c. Mu.06/15

ceneze: Cenaze. *Diğer varyantları için bk. cánazá, cä̈neze.* -4-

c. An.04/15, An.04/7

c.+^{y} An.07/48

c.+^{y}e An.04/9

cennet: Cennet. -1-

c. An.01/115

cep: Cep. *Diğer varyantları için bk. ceb, cef, cib, jep*. -2-

c.+inde An.07/4

c.+ine An.09/355

ceríme: *bk. cerime*. -3-

c. An.05/196

c. çegi^{y}ir: Cereme çekmek; ceza almak. Bu.02/180

c. ederuẖ: Cereme etmek; ceza vermek. An.05/195

cerímeli: Ceremeli, cezalı. -1-

c. Bu.02/182

cerime: Cereme, ceza. *Diğer varyantları için bk. ceríme, cer^{i}me*. -6-

c. An.05/198, An.05/199

c. çekiyėller: Cereme çekmek; ceza almak. An.05/199

c.+dür An.05/200

cer^{i}me: *bk. cerime*. -1-

c. ėdecauĝ: Cereme etmek; ceza vermek. An.05/196

ceryan: Ceryan, elektrik. -3-

c. Mu.01/26

c.+da Ağ.08/53

c.+nar Ma.03/75

ceüz: *bk. cäüs*. -2-

c. Ağ.01/32

c.+ė Bu.12/153

cevüz: *bk. cäüs*. -1-

c. Bu.02/185

ce^{v}üs: *bk. cäüs*. -1-

c. Bu.08/25

ceyil: 1. Cahil; 2. Genç. *Diğer varyantları için bk. ca^{h}il, cail, cáil, ceíl, ce^{y}il*. -1-

c.+dür Bu.05/62

ceyiz: *bk. ceiz*. -1-

c.+ini Bu.13/176

ceyizẖana: Çeyizhane, çeyizin muhafaza edildiği yer. -1-

c.+m Bu.13/161

cey^{i}z: *bk. ceiz*. -1-

c.+ını Bu.09/154

ce^{y}il: *bk. ceyil*. -1-

c. Bu.04/226

ce^{y}iz: *bk. ceiz*. -1-

c.+ını Bu.09/153

ceza: Cezâ. *Diğer varyantı için bk. cáza*. -8-

c. An.05/196

c.+sını Ağ.06/124, Ağ.06/127

c.+si An.05/199, An.07/14

c.+^{y}a çekecauẖ: Cezaya çekmek; ceza vermek. An.05/197

cėcíl: *bk. çeçil*. -1-

c. Bu.05/35

cėçim: *bk. cecim*. -1-

c.+lerinen Bu.02/30

cėiz: *bk. ceiz*. -1-

c.+ínnán Ma.05/9

cėyran: Yer adı. -1-

c. Bu.14/33

cėʸiz: *bk. ceiz*. -1-

c.+ini An.09/350

cıẖėl: Cıhel, Ahıska'da bir köy. -1-

c.+de Ağ.16/25

cımėrtesi: *bk. cumėrtesi*. -1-

c. Iğ.03/55

cındır: "Cırık" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

Çırıẖ c.: Cırık cındır; yırtık pırtık. An.12/49

cır-: Cırmak, yırtmak. -1-

c.-asın An.01/146

cırıẖ: Cırık, yırtık. *Diğer varyantı için bk. Çırıẖ*.-1-

c. An.06/46

cız-: Çizmek. *Diğer varyantları için bk. cíz-, çiz-*. -3-

c.-mişdi Bu.04/226, Bu.04/227, Bu.04/230

cíl: *bk. cil (2)*. -1-

c. Mu.01/66

cíşġar: *bk. cicġar*. -1-

c. Bu.14/178

cíz-: *bk. cız-*. -1-

c.-ıyė mızıyė: Çizmek mizmek. An.09/430

cib: *bk. cep*. -1-

c.+ēn An.11/82

cicġar: Parmaklıklı bahçe/ahıt/çit kapısı. -1-

c.+ı Bu.05/44

cida: İğde. -1-

c.+nın Bu.02/63

ciddi: Ciddî. *Diğer varyantı için bk. ciddī*. -1-

c. An.11/105

ciddī: *bk. ciddi*. -1-

c. Ağ.07/169

cier: *bk. ciğer*. -2-

c.+e Ağ.18/36

c.+iⁿ mierin: Ciğer miğer. Mu.01/6

ciger: *bk. ciğer*. -1-

c. aẖrábesi: Ciğer akraba; yakın akraba. An.04/38

ciğer: Ciğer; yakın kimse. *Diğer varyantları için bk. cier, ciger*. -2-

c. aẖrebeden: Ciğer akraba; yakın akraba. An.04/46

c. aẖrebesi: Ciğer akraba; yakın akraba. An.04/35

cihaz: Cihaz. *Diğer varyantı için bk. c̱íhaz*. -1-

c.+larınė Bu.14/14

cil (1): Cil, çatlayan tohumlardaki ya da yumrulu bitkilerin yumrularındaki yeşermiş kısım. *Diğer varyantı için bk. c̱il*. -4-

c. An.04/63, An.04/64, An.04/66

c. atíyir: Cil atmak, tohum ya da patates gibi yumrulu bitkiler için yumru yeşermek, çimlenmek. An.04/64

cil (2): Hasır örülen ot. *Diğer varyantı için bk. cıl.* -1-

c. Mu.01/66

cillen-: Cillenmek, çimlenmek, yeşermek. -3-

c.-en An.04/66

c.-miş An.04/60, An.04/61

cimri: Cimri. -1-

c. Ağ.16/132

cin: Cin. -1-

c. şeytan Iğ.11/79

cina^y^ed: Cinâyet. -1-

c. An.05/200

cinėl: Yük hayvanlarını bağlamakta kullanılan yaş ağaçtan bükülerek yapılan bağ. -2-

c. Ağ.16/89

c.+i Ağ.16/90

cinġıdım: Müzik sesini anlatan yansıma ses. -2-

c. Bi.01/61

cins: Cins. -1-

c.+i näsli: Cins nesil; "soy sop" anlamında bir ikileme. Bu.13/213

coab: *bk. caab*. -2-

c. An.05/195

coåbgerlu^ğ^: Cevapgerlik, sorgu. -1-

c.+a çekeruḫ: Cevapgerliğe çekmek; sorguya çekmek. An.05/195

coç: Kısa boylu otların bulunduğu, çok sulak, yarı bataklık çayır. *Diğer varyantı için bk. Coç.* -3-

c. An.09/404

c. kesílmiş: Coc kesilmek; sırılsıklam olmak. An.09/405

c. kesildim: Coc kesilmek; sırılsıklam olmak. An.10/187

coġ: *bk. çoḫ*. -1-

c. Bi.03/38

coĝaf: *bk. caab*. -1-

c. Mu.06/81

cȯĝaf: *bk. caab*. -1-

c. Mu.06/81

cucul: Civciv. -2-

c. Ma.04/78

c.+lar An.05/225

culuḫ: Hindi. -1-

c. Ma.04/79

cuma: Cumâ. -7-

c. An.04/38, An.04/39, Ha.02/33, Ha.04/111, Iğ.03/57

c.+dan Ha.04/111

cumėrtesı: *bk. cumėrtesi*. -1-

c.+dír Iğ.03/62

cumėrtesi: Cumartesi. *Diğer varyantları için bk. cımėrtesi, cumėrtesı.* -1-

c. Iğ.03/57

cumhuriyed: *bk. cummuriyed*. -1-

c.+lere Ağ.07/137

cummuriyed: Cumhuriyet. *Diğer varyantları için bk. cumhuriyed, cummuriyet*. -1-

c. Ağ.07/56

cummuriyet: *bk. cummuriyed*. -1-

c.+i Ağ.07/138

cumurbaşġani: Cumhurbaşkanı. -1-

c. Iğ.06/176

cur: Yansıma ses. -1-

cār c.: Car cur, yansıma seslerden türetilmiş bir ikileme. Bu.02/26

cücuẖ: *bk. çocuẖ*. -3-

c. Iğ.11/18

c.+la Iğ.11/18

c.+lar Iğ.11/19

cücüh́: Civciv. -1-

c.+leri Ağ.08/89

cülli: Türlü, çeşitli. *Diğer varyantı için bk. jülli*. -1-

c. An.02/83

cümle: Cümle; hep, herkes. -1-

c.+mízi Mu.06/118

cür: *bk. cüre*. -2-

c. An.09/264, An.09/277

cürbecür: Türlü türlü, çeşit çeşit. *Diğer varyantı için bk. cürḇecúr*. -2-

c. An.05/224, Ha.07/42

cürḇecúr: *bk. cürbecür*. -1-

c. An.09/257

cüre: Tür, çeşit. *Diğer varyantları için bk. cür, cürö*. -5-

c. An.05/474, Bu.08/30, Bu.11/129

c.+si An.06/72

cürö: *bk. cüre*. -1-

c. Iğ.05/40

cüreğ: *bk. yüreg*. -1-

c.+e An.02/97

C

Cadi: *bk. cadi*. -2-

C. Bu.02/131, Bu.02/132

Cancur Kırmızı, uzun bir tür erik. -1-

C. Bu.06/246

Cebli: İnce ve esnek çubuk. *Diğer varyantı için bk. çipli*. -1-

C. An.05/223

Coç: *bk. coç*. -1-

C.+lara An.12/24

c̱

c̱an: *bk. can*. -1-

c̱. An.05/24

c̱ec̱im: *bk. cecim*. -1-

c̱. An.05/42

c̱íhaz: *bk. cihaz*. -1-

c̱.+lari Bu.14/31

c̱il: *bk. cil (1)*. -1-

ç̲. atiyėr: Cil atmak, çimlenmek, yeşermek. An.04/63

ç

ça: *bk. çaẖ*. -3-

ç. Ağ.16/102, An.04/43, Ha.08/46

çabala-: Çabalamak. -1-

ç.-dıẖ Ağ.07/90

çabalan-: Çabalanmak; çabalamak. -1-

ç.-iyėrsin Iğ.06/69

çabıẖ: *bk. çabuẖ*. -1-

ç. Ha.05/79

çabi̇̂ẖ: *bk. çabuẖ*. -1-

ç. Ha.05/79

çabuĝ: *bk. çabuẖ*. -1-

ç. An.01/75

çabuẖ: Çabuk. *Diğer varyantları için bk. çabıẖ, çabi̇̂ẖ, çabuĝ*. -9-

ç. An.01/70, An.01/75, An.08/9, Bi.03/28, Ma.02/64, Ma.02/65, Mu.05/35

çad-: Çatmak, varmak, ulaşmak. *Diğer varyantı için bk. çat- (2)*. -2-

ç.-dım An.03/18

ç.-maẖ An.03/18

çadal: Çatal. -1-

ç. An.04/89

çaddur-: Çattırmak; anlamak. -1-

^{h}aẖlın ç.-amiyėrsín: Aklını çattıramamak; anlayamamak. An.09/49

çadır: Çadır. -5-

ç. Bu.02/57, Iğ.02/93

ç.+lara Mu.03/15

ç.+lardan Iğ.02/179, Iğ.02/180

ça^{g}: *bk. çaẖ*. -1-

ç. Bu.04/9

çağ: *bk. çaẖ*. -1-

ç. Bu.04/133

çağı: *bk. çaĝí*. -1-

ç. An.05/387

çağır-: *bk. çaĝır-*. -1-

ç.-acaẖlar An.09/143

ça^{ğ}ı: *bk. çaĝí*. -2-

ç. An.05/372, Ha.04/120

ça^{ğ}ır-: *bk. çaĝır-*. -5-

ç.-dım An.05/318

ç.-ırdí Iğ.07/4

ç.-ıyė An.05/140

ç.-ı^{yi} Ha.05/43

ç.-la Ha.05/44

çaĝ (1): Yaş. -1-

ç.+da Bi.04/10

çaĝ (2): *bk. çaẖ*. -3-

ç. Bu.04/222, Bu.04/47, Ha.07/41

çaĝė: *bk. çaĝí*. -1-

ç. Bu.12/158

çaĝı: *bk. çaĝí*. -3-

ç. An.05/343

ç.+sı Ha.04/70

so^{ğ}un ç.: Sonraları, sonraki zamanlarda. Bu.08/108

çaĝır-: Çağırmak. *Diğer varyantları için bk. çağır-, ça^{ğ}ır-, çaĝ^{ı}r-, çar-*. -18-

ç.-dım An.05/318

ç.-ın Bu.09/108, Bu.13/160

ç.-ırlar Ha.05/44

ç.-ırmiş Ha.05/45

ç.-ıyėller An.09/371

ç.-ıyėr Bu.06/92

ç.-íyėrdim Ağ.14/33

ç.-iyėller An.09/371

ç.-iyėrdi An.05/188

ç.-iyėrdim Ağ.14/32

ç.-saḫ Bu.08/97

ç.-sam An.05/195

ç.-ur Iğ.11/71

ç.-urdíler Bu.13/107

ç.-urdiler Bu.13/107

ç.-urduḫ Bu.06/51

çaĝırddur-: Çağırtmak. -2-

ç.-dîn An.09/331

ç.-míşdi Iğ.02/121

çaĝ^{ı}r-: *bk. çaĝır*-. -1-

ç.-i^{y} Ha.06/8

çaĝí: "-dığı zaman", "–ınca" anlamlarında edat. *Diğer varyantları için bk. caı, çağı, ça^{ğ}ı, çaĝė, çaĝı, çaĝi*. -8-

ç. An.05/204, An.05/356, An.05/425, An.08/15, Ha.04/12, Iğ.09/161, Iğ.09/163, Iğ.09/220

çaĝi: *bk. çaĝí*. -2-

ç. Bu.12/38, Iğ.09/153

çaĝlı: Yaşlı. -2-

ç. Bu.13/174, Bu.13/175

çah-: *bk. çaḫ*-. -1-

ç.-mişle^{r} Iğ.02/80

çaḫ: "-e kadar" anlamında edat. *Diğer varyantları için bk. ça, ça^{g}, çağ, çaĝ (2)*. -13-

ç. Ağ.17/45, An.01/137, An.01/77, An.01/95, An.03/14, An.03/17, An.07/28, Bu.04/22, Bu.04/46, Bu.04/8, Bu.04/96, Iğ.06/147

çaḫ-: 1. Çakmak, vurarak sokup yerleştirmek; 2. (Yumurtaları) Birbirine vurmak. *Diğer varyantı için bk. çah-*. -12-

ç.-dım An.05/28, An.09/279

ç.-dí Bu.08/78

ç.-di Bu.08/77

ç.-dī Bu.08/13

ç.-ıye Bu.08/77

ç.-ıyėrmíş Bu.14/139

ç.-ıyír Bu.14/142

ç.-ıysún Bi.04/59

ç.-í^{y}i Bu.08/79

ç.-miş Bu.08/77

ç.-mişler Iğ.02/79

çaḫal: Çakal, bir soyad. -2-

ç. Bu.15/21, Bu.15/22

çaḫalov: Çakalov, bir soyad. -1-

ç. Bu.15/21

çaḫılı: Çakılı. -1-

ç.+dúr Bu.10/9

çaḫuş-: Toplamak, bir araya getirmek -1-

ç.-miş Bu.13/55

çaket: Ceket. -1-

ç.+i Mu.06/86

çal-: Çalmak. -24-

ç. An.06/45, An.06/47

ç.-acaḫsın An.01/125

ç.-a^{l}lar Ağ.08/55

ç.-amassın An.01/128

ç.-ardım Bu.06/53, Bu.06/54, Bu.06/56

ç.-ardiler Bu.13/176

ç.-arduĝ An.01/80

ç.-arduḫ Ma.03/104

ç.-dım An.06/48, Ma.05/5

ç.-dí An.01/60, An.02/35

ç.-di Ha.05/67

ç.-ėr An.01/46

ç.-ıyėrdi Bi.01/60

ç.-ıyorus Ağ.08/65

ç.-í^{y}ler An.01/59

ç.-iiruḫ Ağ.08/65

ç.-madım An.11/34

ç.-miş Bu.13/46

ç.-miya Bu.14/222

çala: Meyvesi toplandıktan sonra geriye kalan kurumuş mısır bitkisi. -1-

ç.+lari Ma.03/87

çalavėk *(Rus. Человек)*: Kişi, adam. -1-

ç. Bu.13/33

çaldavar: Kazakistan Jambıl eyaleti Taraz şehrindeki Chaldovar köyü. -1-

ç. An.12/28

çaldur-: Çaldırmak. -1-

ç.-ur Bu.02/183

çalın-: Çalınmak. -3-

ç.-masın Bu.06/40, Bu.06/41

ç.-maya Ma.05/10

çalış-: Çalışmak. *Diğer varyantları için bk. çal^{ı}ş-, çalíş-, çaliş̊-, çaliş-, ça^{l}ış-.* -115-

ç. An.05/436, Iğ.06/164

ç.-abülürdúm An.02/102

ç.-acaḫsın Ağ.06/69

ç.-acaḫsız An.11/41

ç.-acam Iğ.03/21

ç.-acan Ağ.06/72

ç.-amasın Iğ.03/24

ç.-an Iğ.02/86

ç.-annar Bu.12/157, Bu.14/13

ç.-annari Bu.12/89

ç.-dıĝ Bu.02/96

ç.-dıĝı Ağ.10/6

ç.-dıĝî Bu.01/7

ç.-dıḫ Ağ.07/90

ç.-dım An.02/107, An.02/69, An.02/85, An.05/57, Bu.04/18, Bu.04/19, Bu.04/78, Bu.10/2, Ha.03/28, Iğ.03/26, Iğ.05/27, Iğ.05/28

ç.-dí An.05/49

ç.-dîĝız Mu.01/9

ç.-di An.09/431, Bi.04/52, Bu.08/44, Bu.13/80

ç.-duĝan Iğ.06/26

ç.-duĝun Iğ.06/31

ç.-duḫ An.12/30

ç.-ėrdi An.12/30

ç.-ėrduĝ An.12/94

ç.-ėrduḫ An.12/104, An.12/97

ç.-ıėrdıḫ Mu.01/18

ç.-ıėrdi̊ḫ Mu.01/10

ç.-ın An.12/102

ç.-ırdıḫ Ağ.10/8

ç.-ırsın Ağ.06/67

ç.-ıyė An.05/170

ç.-ıyėr An.10/12, Bu.12/89

ç.-ıyėrdım Bu.12/107

ç.-ıyėruĝ An.05/46

ç.-ıyė^{r} Bu.14/153

ç.-ıyílle^{r} Iğ.06/159

ç.-ıyírdím Bu.04/78

ç.-ı^{y}ėr Bu.07/10

ç.-^{ı}ėrdıḫ An.12/104

ç.-^{ı}yodu Bi.03/90

ç.-íėrdi̊ḫ Mu.01/10

ç.-írdı An.02/53

ç.-íyodu Iğ.02/68

ç.-íyor An.05/35

ç.-íyódú Ma.04/170

ç.-í^{y}ėr An.05/10

ç.-i Iğ.06/133

ç.-iirdiler Ağ.04/15

ç.-i^{i}r Bu.14/151

ç.-iyėr Bi.01/27, Bu.04/207, Bu.08/1

ç.-iyėrdím Bu.04/77

ç.-iyėrdín Iğ.06/34

ç.-iyėrdi Bu.04/82, Iğ.02/118

ç.-iyėrdim Bu.04/143

ç.-iyėrdler An.05/171

ç.-iyėrduĝ Iğ.06/132

ç.-iyėrduḫ Iğ.06/133, Ma.02/23

ç.-iyėrse Iğ.05/33

ç.-iyėrsis An.05/47

ç.-iyirsis Iğ.02/154

ç.-iyórüm An.10/38

ç.-iyödü Ma.04/170

ç.-iyön Ağ.06/63

ç.-i^{y}ėller An.09/137

ç.-i^{y}irdin Iğ.06/32

ç.-ma Ağ.06/78

ç.-madė Bi.01/89

ç.-madın Ağ.06/68, Ağ.06/71

ç.-maḫdan Mu.01/54

ç.-malísin An.11/105

ç.-mamıza Ağ.07/174

ç.-ma^{s}sa Ağ.06/75

ç.-maya Ağ.17/12, An.05/11, Bu.02/106, Bu.14/150, Iğ.06/58

ç.-mėrím An.02/87

ç.-mírdiler An.02/74

ç.-mi^{ı}r Mu.03/106

ç.-mişim Iğ.12/24, Iğ.12/25

ç.-miyėr Bu.02/154

ç.-tım An.02/111, An.02/59, An.02/64, An.05/12

ç.-urdîler Iğ.06/138

ç.-urdun Iğ.06/31

ç.-ursun Iğ.06/23

çalışdır-: *bk. çalışdur*-. -2-

ç.-acaẖ Mu.03/101

ç.-ami^{ı}rsin Mu.03/107

çalışdur-: Çalıştırmak. *Diğer varyantları için bk. çalışdır-, çali̊şdur-, çaluşdur*-. -6-

ç.-an An.11/100

ç.-anda An.09/316

ç.-dum An.02/106

ç.-íyėller Ma.01/17

ç.-maya Bu.04/20

ç.-úyördí Mu.05/48

çalışġan: *bk. çalışĝan*. -3-

ç. Bi.03/113, Iğ.02/151

ç.+sıs Iğ.02/154

çalışġanlı^{ğ}: Çalışkanlık. -1-

ç.+ının Bu.14/138

çalışĝan: Çalışkan. *Diğer varyantı için bk. çalışġan*. -3-

ç. Mu.03/45

ç.+idi Mu.01/64, Mu.01/65

çal^{ı}ş-: *bk. çalış*-. -1-

ç.-iyėrdė Bu.12/2

çalíş-: *bk. çalış*-. -6-

ç.-acaẖ Ağ.06/76

ç.-an Ağ.04/12

ç.-iyėruĝ An.05/33

ç.-iyírduẖ Bu.04/21

ç.-iyir Bu.04/207

ç.-iyörúm Ağ.06/77

çali̊ş-: *bk. çalış*-. -1-

ç.-dum An.02/107

çali̊şdur-: *bk. çalışdur*-. -1-

ç.-ėrd^{ı}ler An.12/95

çaliş-: *bk. çalış*-. -2-

ç.-iirdim Ağ.17/12

ç.-iyirdi Bu.04/21

çaluşdur-: *bk. çalışdur*-. -1-

ç.-dile^{r} Bu.08/44

ça^{l}ış-: *bk. çalış*-. -1-

ç.-duĝuna Bu.12/3

çamadan *(Rus. Чемодан):* Bavul, valiz, çanta. -4-

ç. An.10/159

ç.+ında An.01/34

ç.+nen Iğ.12/8

çamaşır: Çamaşır. *Diğer varyantları için bk. camaşıl, çamaşur, çamāşur*. -8-

ç. Mu.01/33, Mu.01/35, Mu.01/41

ç.+ı Mu.01/39

ç. yapardıẖ: Çamaşır yapmak; çamaşır yıkamak. Mu.01/45

ç. yapėrken: Çamaşır yapmak; çamaşır yıkamak. Mu.01/44

çamaşur: *bk. çamaşır*. -7-

ç. An.04/18, An.04/19, An.04/21, An.04/24, An.05/379

ç.+i An.04/19

çamāşur: *bk. çamaşır*. -1-

ç. An.04/47

çambır: *bk. çamur*. -1-

ç.+da An.09/259

çamlıçataẖ: *bk. çamliçataẖ*. -1-

ç. Ma.04/42

çamlíçataẖ: *bk. çamliçataẖ*. -1-

ç. Ma.04/42

çamliçataẖ: Çamlıçatak, Ardahan il merkezine bağlı bir köy. *Diğer varyantları için bk. çamlıçataẖ, çamlíçataẖ*. -3-

ç. Ma.04/37, Ma.04/43, Ma.04/44

çamur: Çamur. *Diğer varyantları için bk. çambır, çamūr, çȧmur*. -15-

ç. An.05/22, An.05/423, An.09/279

ç.+a Ma.04/93

ç.+da Ağ.13/64, An.09/254, Bu.02/32, Bu.12/115

ç.+dan An.02/44, Bu.02/32, Iğ.12/13, Ma.04/92

ç.+lār An.12/26

ç.+u Bu.02/32

ç.+uní Ağ.13/65

çamurluĝ: Çamurluk. -1-

ç.+a An.09/255

çamūr: *bk. çamur*. -1-

çāl ç.: Çal çamur; çamur. Bu.02/26

çan: "-e kadar" anlamında bir edat. *Diğer varyantları için bk. çān, çán, çȧn, çen*. -69-

ç. Ağ.07/160, Ağ.16/66, An.02/51, An.03/16, An.04/39, An.04/46, An.04/8, An.05/315, An.05/399, An.06/60, An.07/16, An.07/88, An.09/10, An.09/123, An.09/132, An.09/138, An.09/139, An.09/140, An.09/148, An.09/215, An.09/218, An.09/252, An.09/325, An.09/342, An.09/435, An.09/456, An.09/88, An.09/97, An.12/151, Bi.01/18, Bi.01/48, Bi.03/28, Bu.02/176, Bu.02/2, Bu.06/76, Bu.08/77, Bu.09/168, Bu.11/127, Bu.11/67, Bu.12/103, Bu.12/113, Bu.12/121, Bu.12/122, Bu.12/13, Bu.12/64, Bu.12/79, Bu.12/94, Bu.12/99, Bu.13/109, Bu.13/200, Bu.13/203, Bu.14/56, Bu.14/58,

Bu.14/61, Bu.14/67, Iğ.05/51, Iğ.05/54, Iğ.05/58, Iğ.06/10, Iğ.06/132, Iğ.06/35, Iğ.09/170, Ma.02/41, Ma.02/51

çanaġġala: Çanakkale. *Diğer varyantı için bk. çanaẖġale*. -3-

ç.+nın An.12/56, An.12/69, An.12/74

çanaĝ: *bk. çanaẖ*. -1-

ç.+ın Ha.03/12

çanaẖ: 1. Çanak, tabak; 2. Çanak anten. *Diğer varyantları için bk. çanaĝ*. -4-

ç.+lar An.03/30, Ha.03/7

ç.+ların Ha.03/7

ç.+lari Ma.03/113

çanaẖġale: *bk. çanaġġala*. -1-

ç.+den Bu.14/63

çançẖura: Bebeğin oynaması için beşiğe asılan her türlü oyuncak. -1-

ç. An.01/163

çanda: *bk. çanta*. -1-

ç. Bu.14/99

çanta: Çanta. *Diğer varyantı için bk. çanda*. -11-

ç. An.10/159, Bi.05/19

ç.+da An.10/160

ç.+larinen Bu.13/152

ç.+mız Bu.14/97

ç.+nı An.10/159

ç.+sı An.01/34

ç.+sına An.11/108

ç.+sıni An.12/236

ç.+sınnan An.11/110

ç.+ya Bu.14/19

çapa: Çapa. -7-

ç.+larımız An.12/106

ç.+sıni An.12/109

ç.+y Bu.02/69

ç.+ya Ha.03/29

ç.+yı Bu.02/68

ç.+ynan An.12/131, An.12/99

çapala-: Çapalamak. *Diğer varyantları için bk. çapalı-, çapali-*. -1-

ç.-maẖ Mu.06/4

çapalı-: *bk. çapala-*. -1-

ç.-yèrduẖ An.12/131

çapali-: *bk. çapala-*. -1-

ç.-yacaȯẖ Mu.06/3

çapan: El çırpma, alkış. -2-

ç. Bu.06/10

çapi̊d: *bk. çapud*. -1-

ç. Bu.09/88

çapud: Çapıt, bez parçası. *Diğer varyantı için bk. çapi̊d*. -4-

ç. Bu.09/88

ç.+i Bu.09/88, Bu.09/96, Bu.10/14

çar-: *bk. çaĝır-*. -1-

ç.-dım Bu.12/116

çardaĝ: Çardak. -1-

ç.+ā Bu.02/183

çarẖali- (<çarẖala-): Çalkalamak. -2-

ç.-irdıẖ Mu.01/140

ç.-irıḫ Mu.01/140

çarḫo: Çarho, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. çarḫō.* -3-

ç. Ha.09/1, Ha.09/17, Ha.09/6

çarḫō: *bk. çarḫo*. -1-

ç. Ha.09/2

çarp-: Çarpmak, vurmak -1-

ç.-arım An.10/143

çarşaf: Çarşaf. *Diğer varyantı için bk. carşaf.* -1-

ç. Ağ.10/106

çarşı: *bk. çarşi*. -3-

ç.+nın Ağ.06/101

ç.+ya Ağ.06/116, Mu.03/82

çarşí: *bk. çarşi*. -1-

ç.+dan Ağ.07/206

çarşi: Çarşı. *Diğer varyantları için bk. çarşı, çarşí.* -1-

ç.+ya Ağ.06/114

çaruḫ: Çarık. -1-

ç. An.06/46

çat- (1): Çatmak. -2-

keyf ç.-^{i}yėller: Keyif çatmak. An.02/90

çat- (2): *bk. çad-*. -1-

ç.-ana An.03/14

çatışdur-: Çatıştırmak, dövüştürmek. -1-

ç.-diler Bu.13/137

çatli- (<çatla-): Çatlamak. -1-

ç.-^{y}ė An.04/63

çato: Çato, kişi adı. -3-

ç. An.07/52

ç.+ydi An.07/52

çauş: Çavuş. -2-

ç. Bu.02/100

çay (1): Çay, bir çeşit sıcak içecek. *Diğer varyantı için bk. ça^{y}*. -25-

ç. Ağ.07/44, An.03/28, An.04/102, An.09/217, An.09/457, An.12/143, Bi.03/101, Bu.05/41, Bu.12/88, Bu.13/106, Iğ.03/48, Iğ.03/50, Mu.03/81

ç.+a An.01/18

ç.+da Bu.12/89

ç.+ımızı Bu.13/107

ç.+^{ı}mızi Iğ.03/56

ç.+^{i}zi Iğ.03/49

ç.+lar Ağ.07/44

ç. may: Çay may. Bu.13/104

çay (2): Çay, dereden büyük, ırmaktan küçük akarsu. -4-

ç. Ma.04/18, Ma.04/19

ç.+da An.05/469

ç.+dan Ma.04/18

çaydenlig: Çaydanlık. -1-

ç.+in An.01/209

çayı^{l}: *bk. çayır*. -1-

ç.+larımız Ağ.09/42

çayır: Çayır. *Diğer varyantları için bk. çayı^{l}, çayír, çayir, çayl*. -5-

ç. Ağ.15/33, Ha.08/72, Mu.06/28

ç.+dan Ağ.14/27

ç.+ımız Ha.08/43

çayırlı̂ẖ: Çayırlık. -1-

ç. Ha.05/25

çayír: *bk. çayır*. -1-

ç. Ha.04/129

çayir: *bk. çayır*. -1-

ç. Ağ.01/52

çayl: *bk. çayır*. -1-

ç.+ımı̂z Ha.08/23

çaylıẖ: Çaylık, çay yapımında kullanılmak üzere. -1-

ç. Mu.01/184

çaynig *(Rus. Чайник)*: Çaydanlık. *Diğer varyantı için bk. çayniğ*. -1-

ç.+in An.01/207

çayniğ: *bk. çaynig*. -1-

ç.+á An.01/95

çay: *bk. çay (1)*. -2-

ç. Iğ.03/54

ç.+i Iğ.03/54

çāl: "Çamur" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

ç. çamūr: Çal çamur; çamur. Bu.02/26

çān: *bk. çan*. -1-

ç. Bu.14/62

çán: *bk. çan*. -2-

ç. Bu.11/82, Bu.14/57

çȧmur: *bk. çamur*. -1-

ç. Ma.04/94

çȧn: *bk. çan*. -3-

ç. Bu.02/95, Bu.13/204, Bu.13/61

çäg-: *bk. çeg-*. -6-

pėr pėrişannuẖ ç.-di: Perişanlık çekmek; karışık, dağınık, düzensiz bir hayat sürmek. Ağ.16/114

ç.-diler Bi.03/32

ç.-dim An.05/470, Bu.13/50, Iğ.05/49

çätinnuẖ ç.-dim: Çetinlik çekmek; zorluk veya sıkıntı çekmek. An.09/327

çäk-: *bk. çeg-*. -7-

ç.-esis Iğ.02/180

ç.-ib Iğ.01/5, Iğ.01/9

ç.-iyėr An.05/462

çıs ç.-iyird[ı]ler: Çız çekmek; çizgi çizmek. Iğ.06/24

çäkim: Çekim. -1-

ç. Bi.04/136

çäkiş-: *bk. çekiş-*. -1-

ç.-duẖ An.09/200

çäki̇̂ş-: *bk. çekiş-*. -1-

ç.-duĝ An.09/219

çäkül-: *bk. çekil-*. -2-

ç.-ürdi Bi.01/88

çäl: *bk. çel*. -1-

ç.+ímis çocuĝumus: Çel çocuk, çoluk çocuk. Iğ.05/29

çätin: 1. Çetin, zor; 2. Kişi adı. *Diğer varyantları için bk. çetın, çetín, çetin, çitin.* -1-

ç.+dür Bu.03/16

çätinnuĝ: *bk. çätinnuẖ*. -2-

ç. An.05/314

ç.+úne^{n} Bu.02/54

çätinnuẖ: Çetinlik, zorluk. *Diğer varyantı için bk. çätinnuĝ.* -2-

ç. çägdim: Çetinlik çekmek; zorluk veya sıkıntı çekmek. An.09/327

ç. çegduẖ: Çetinlik çekmek; zorluk veya sıkıntı çekmek. Iğ.08/45

çäür-: 1. Çevirmek; 2. Çevrelemek. *Diğer varyantları için bk. çä^{v}ür-, çeür-, çevir-, çevi̊r-, çev^{ü}r-, çe^{v}ür-.* -6-

ç.-diler An.07/51

ç.-iėller Ma.06/8

ç.-iisin Iğ.04/5

ç.-isín Iğ.04/2

ç.-isin Iğ.04/5

ç.-ürd^{i}le An.05/408

çävre: *bk. çevre*. -1-

ç.+de Iğ.06/13

çä^{v}ür-: *bk. çäür-*. -1-

ç.-mişle An.05/124

çā̈l: *bk. çel*. -1-

ç. çocuẖ: Çel çocuk, çoluk çocuk. Iğ.06/172

çebiç: Keçi yavrusu, oğlak. -1-

ç. An.09/482

çeçenistan: Çeçenistan. -1-

ç.+dır Ağ.07/1

çeçil: Çeçil peyniri. *Diğer varyantları için bk. cėcíl, çėçil.* -4-

ç. Ağ.18/54, An.01/187, Bu.05/28

ç.+i Bu.05/29

çeço: Geride kalan artık, tortu. -1-

ç.+sunu An.05/414

çeg-:1. Çekmek; 2. Zorluk ve sıkıntı görmek; 3. (Adını) söylemek. *Diğer varyantları için bk. çäg-, çäk-, çeğ-, çeh́-, çek-.* -44-

ç.-díler Ma.05/33

ç.-di Bi.02/8, Bu.06/218, Bu.12/21, Iğ.06/148, Mu.01/22

ç.-dig Ağ.07/78

ç.-dik Ağ.07/84

ç.-diler Ağ.07/165, Ha.05/58

ç.-dim Ma.04/159

darlar ç.-dim: Dar çekmek; sıkıntı çekmek. Ağ.16/117

ç.-du Ma.03/29

ezeb uĝubedleri ç.-duĝ: Azap ukubet çekmek; eziyet çekmek, zahmet ve sıkıntıya uğramak. An.05/80

ne günner ç.-duĝ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. Bu.13/3

ç.-duĝumú Ha.01/45

ç.-duẖ Ma.03/11, Ma.03/19, Ma.03/20, Ma.03/26, Ma.03/28, Ma.03/31

ne günner ç.-duẖ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. Bu.13/2

ne ğünner[i] ç.-duẖ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. Bu.13/14

ázab ç.-duẖ: Azap çekmek; eziyet çekmek, zahmet ve sıkıntıya uğramak. Bu.08/55

çätinnuẖ ç.-duẖ: Çetinlik çekmek; zorluk veya sıkıntı çekmek. Iğ.08/45

ezeb ç.-duẖ: Azap çekmek; eziyet çekmek, zahmet ve sıkıntıya uğramak. Iğ.08/44

ne günner ç.-duẖ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. Bu.13/2

ne ğünner[i] ç.-duẖ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. Bu.13/14

ç.-eller Bu.11/10

ceríme ç.-i[y]ir: Cereme çekmek; ceza almak. Bu.02/180

sigara ç.-maẖ: Sigara çekmek; sigara içmek. Iğ.02/55

ç.-medım Ağ.07/182

ç.-meduẖ Ha.05/101

sıẖled ç.-meduẖ: Sıklet çekmek; sıkıntı çekmek. Ma.03/50

ç.-míşler Ağ.15/81

ç.-miş Ağ.03/21

ç.-mişler Ağ.03/12, Ağ.10/18, Ağ.10/32, Mu.01/179

ç.-seler Mu.02/31

ç.-ti Bu.06/218

makine[y]e ç.-tikden: Makineye çekmek, makineden geçirmek. Ağ.18/47

çegdúr-: *bk. çegdür*-. -1-

ç.-iyėrsın Bi.03/27

çegdür-: Çektirmek. *Diğer varyantları için bk. çegdúr-, çekdur-, çektur-*. -1-

ç.-mesin Ma.03/11

çeggil-: *bk. çekil*-. -1-

ç.-īb Bu.05/38

çegiş-: *bk. çekiş*-. -1-

ç. An.09/240

çegḳap: Çekap. -1-

ç. Mu.01/5

çegmece: Çekmece. -1-

ç. Ma.04/34

çeğ-: *bk. çeg*-. -1-

ç.-ek Ha.09/12

çeğüş-: *bk. çekiş*-. -1-

ç.-iyė An.05/434

çeh́-: *bk. çeg*-. -1-

ná günner ç.-duĝ: Ne günler çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. An.05/16

çek-: *bk. çeg*-. -34-

ceza^{y}a ç.-ecauẖ: Cezaya çekmek; ceza vermek. An.05/197

ç.-eller Ağ.08/54

ç.-emedím Bu.03/22

ç.-er Ağ.06/127, Iğ.02/58

makinede ç.-erdıẖ: Makinede çekmek; makineden geçirmek. Mu.01/137

ç.-erd^{i}ler Ha.05/56

ç.-erım Bu.14/19

coåbgerlu^{ğ}a ç.-eruẖ: Cevapgerliğe çekmek; sorguya çekmek. An.05/195

adıni ç.-eyduĝ: Adını çekmek; adını söylemek, adını telaffuz etmek. Bu.13/138

ç.-íyollar Bi.04/98

ç.-ib An.05/307, Iğ.01/9

ç.-iir Iğ.02/180, Mu.04/47

ç.-iirsiz Iğ.02/180

ç.-in Ağ.07/164

ç.-ir Ağ.18/40

ç.-iyė Bi.03/39

cerime ç.-iyėller: Cereme çekmek, ceza almak. An.05/199

el ç.-iyėrduẖ: El çekmek; imza atmak. Bu.13/93

ç.-iyėrsín Iğ.12/22

ç.-iyėru^{ğ} An.05/301

ç.-iyė^{r}sin Iğ.12/22

ç.-iyēn Iğ.01/14

ç.-iyiruẖ Bu.08/55, Bu.08/56

çızı ç.-i^{y}ėrduĝ: Çızı çekmek; çizgi çizmek. An.05/163

ç.-i^{y}iller Ha.05/56

ç.-i^{y}ör Ağ.07/134

ç.-memişler Mu.02/31

ç.-me^{y}e Ha.07/59

ç.-ti An.05/472

çekdur-: *bk. çegdür*-. -1-

el ç.-i^{y}ėrdi: El çektirmek; imza attırmak. An.05/51

çekil-: Çekilmek. *Diğer varyantları için bk. çǟkül-, çeggil-*. -8-

ç.-di Ağ.07/36, Ağ.15/34, An.12/155

ç.-digden Ağ.18/64

ç.-ince Ağ.07/83

ç.-miir Mu.03/112

ç.-mij Bi.03/111

ç.-sin An.12/160

çekin-: Çekinmek. -1-

ç.-i̊rduẖ Ağ.14/9

çekiş: Çekiş, kavga, tartışmak. -1-

ç. An.07/113

çekiş-: Çekişmek, tartışmak. *Diğer varyantları için bk. çǟkiş-, çǟkiş̊-, çegiş-, çeğüş-, çėkiş-*. -6-

ç. An.09/240

ç.-dim An.09/201

ç.-duẖ An.09/200, An.09/447

ç.-meynen An.09/239

çekİç: Çekiç. -1-

ç.+le An.01/15

çektur-: *bk. çegdür-*. -1-

el ç.-i^y^ėrdi: El çektirmek; imza attırmak. An.05/53

çel: "Çocuk" sözü ile birlikte ikileme kurar. *Diğer varyantları için bk. çäl, çā̈l, çēl, çol, çól*. -10-

ç. çocuĝa: Çel çocuk; çoluk çocuk. Ağ.04/15

ç. çocuĝuna: Çel çocuk; çoluk çocuk. An.05/84, An.09/176

ç. çocuẖ: Çel çocuk; çoluk çocuk. Bu.04/21, Iğ.02/186, Iğ.05/30

ç. çocuẖlar: Çel çocuk; çoluk çocuk. An.09/97

ç.+i çocuĝu Bu.09/92

ç.+im çocuĝum: Çel çocuk; çoluk çocuk. Iğ.11/25

ç.+ni çocuĝun^u^: Çel çocuk; çoluk çocuk. Ağ.04/17

çelli: "Çocuklu" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

ç. çocuẖlu: Çelli çocuklu; çoluk çocuk sahibi. Bu.09/136

çen: *bk. çan*. -3-

ç. An.04/28, An.04/31, Bu.05/14

çene: Çene. *Diğer varyantı için bk. çenge*. -1-

ç.+si An.05/289

çenge: *bk. çenge*. -1-

ç.+^y^e Bu.02/171

çengel: Çengel. -1-

ç. Mu.01/46

çeper: Çeper, çit. -5-

ç. An.05/124, An.05/125, An.05/404

ç.+ler An.05/404

çerçeve: Çerçeve. -1-

ç. Ha.05/56

çerez: *bk. çėrez*. -1-

ç. Bu.09/139

çerge^h^: Çerkez. -1-

ç. Bu.03/22

çermüg: *bk. çermük*. -1-

ç.+ün Bu.03/13

çermük: Çermik, kaplıca. *Diğer varyantı için bk. çermüg*. -1-

ç. Ağ.01/36

çeşid: Çeşit. *Diğer varyantı için bk. çėşid*. -1-

ç. Bu.14/224

çeşme: *bk. çėşme*. -1-

ç. Mu.01/42

çeten: Mısır bitkisinin meyvesi alındıktan sonra kalan sap kısımlarından oluşturulan demetlerin dik duracak

şekilde birbirlerine çatılmasıyla oluşturulan yığın. -2-

ç. Ma.03/22

ç.+ner Bu.13/74

çetın: *bk. çätin*. -1-

ç.+dur Bu.04/84

çetín: *bk. çätin*. -1-

ç. Iğ.06/143

çetin: *bk. çätin* r. -1-

ç. Iğ.03/22

çeür-: *bk. çäür-*. -1-

ç.-iyezin Bu.02/168

çevir-: *bk. çäür-*. -4-

ç.-ecek Ha.02/9

ç.-ib Ağ.03/20

ç.-irle[r] An.10/155

ç.-irsin An.10/143

çevi̊r-: *bk. çäür-*. -1-

ç.-mişler An.05/123

çevre: Çevre. *Diğer varyantları için bk. çävre, şerve.* -1-

ç.+ye Ağ.06/115

çevrül-: (Film) Çevrilmek. -1-

ç.-en Ağ.07/191

çev[ü]**r**-: *bk. çäür-*. -1-

ç.-üb Bu.09/127

çe[v]**ür**-: *bk. çäür-*. -1-

ç.-mişle An.05/127

çeyni-: *bk. çığ̂ni-*. -1-

ç.-yėller An.10/177

çeyva: "Meyve" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

mėyva ç.: Meyve ve onun gibi yiyecekler. An.05/358

çēl: *bk. çel*. -3-

ç. çocuĝ: Çel çocuk; çoluk çocuk. Ağ.07/190, Bu.15/20

ç. çocuẖ: Çel çocuk; çoluk çocuk. Bu.13/80

çėçen: Çeçen. -1-

ç. ingúşlardur: Çeçen-İnguş. An.09/101

çėçėn: Çeçenistan. -2-

ç.+a Iğ.08/36

ç.+dá Iğ.08/37

çėçil: *bk. çeçil*. -3-

ç. Ağ.18/20, Ağ.18/58

ç.+i Ağ.18/29

çėkiş-: *bk. çekiş-*. -1-

ç.-meyá Bu.14/196

çėres: *bk. çėrez*. -1-

ç. Bu.09/83

çėrez: Çerez. *Diğer varyantları için bk. çerez, çėres*. -3-

ç.+íni oynattuẖdan: Çerez oynatmak, Ahıska düğün geleneklerinden biridir. Kız çocuklarının başlarında çerez dolu tepsileri tutarak müzik eşliğinde oynamalarını sağlamak. Bu.09/101

ç. mėrez oynad[i]: Çerez oynamak; düğünlerde kız çocuklarının başlarında mumlarla süslenmiş çerez dolu tepsileri tutarak müzik eşliğinde oynadıkları bir gelenek. Bu.09/169

ç. oynadullar: Çerez oynatmak, Ahıska düğün geleneklerinden biridir. Kız çocuklarının başlarında çerez dolu tepsileri tutarak müzik eşliğinde oynamalarını sağlamak. Bu.09/83

çės *(Rus. Честь)*: Askerî selam. -1-

ç. vermaẖ: (Askerî) selam vermek. An.09/332

çėşid: *bk. çeşid*. -1-

ç. Bu.14/124

çėşma: *bk. çḗşme*. -1-

ç. Bu.14/173

çėşme: Çeşme. *Diğer varyantları için bk. çeşme, çḗşma.* -3-

ç. Bu.14/173

ç.+de Ma.04/112

ç.+n Ma.04/107

çıban: Çıban. -2-

ç. An.05/461, An.09/388

çıġ-: *bk. çıẖ-*. -6-

ç.-ar Iğ.03/61

ç.-dıġ Ma.05/19

ç.-dım Ma.05/12, Ma.05/13

ç.-ıyír Mu.05/6

ç.-mıyo An.08/6

çığıl-: *bk. çığ̂ır-*. -1-

ç.-mış Ağ.09/34

çığnan-: Çiğnenmek. -1-

ç.-masın An.09/380

çı^{ğ}**ar-**: *bk. çıẖar-*. -1-

ç.-dım Ha.05/30

çı^{ğ}**ard-**: *bk. çıẖard-*. -2-

ç.-duẖ Iğ.02/145

ç.-iyėr Bu.12/93

çı^{ğ}**ır-**: *bk. çığ̂ır-*. -1-

túrki ç.-urdī: Türkü çığırmak; türkü söylemek. Bu.06/70

çığ̂-: *bk. çıẖ-*. -12-

ç.-ağ̂ Bu.04/128

ç.-anda Ağ.16/52

ç.-ar Ha.04/135

ç.-duğ̂ Ağ.01/10

ç.-ıb An.05/366, An.05/84

ç.-ınca Bi.05/12

ç.-ıyėller Bu.03/53

ç.-ıyėr Ağ.16/89

ç.-masan Iğ.08/32

ç.-mış Bu.06/96

ç.-sın Ha.09/13

çığ̂ar-: *bk. çıẖar-*. -2-

ç.-ıyó Ha.09/14

ç.-mıŞlar Ağ.15/15

çığ̂ard-: *bk. çıẖard-*. -20-

ç. Bu.02/90

ç.-aẖ Iğ.02/144, Mu.01/15

ç.-an Bu.12/116

ç.-dım Ha.05/27, Ma.04/160

ç.-di An.05/267, Bu.02/89, Bu.06/196

ç.-diler Ağ.15/76, Ma.04/171

ç.-d^{i}ler Bu.02/24, Bu.13/119, Ma.03/54

ç.-d^{i}le^{r} Bu.02/5

ç.-ii^{r}sín Iğ.04/19

ç.-iisin Iğ.04/3

ç.-madi Bu.11/38

ç.-maḫ Ha.07/3

ç.-miş Bu.14/59

çığ̂art-: *bk. çıḫard*-. -2-

ç. An.11/35, An.11/87

çığ̂ıl-: *bk. çıḫıl*-. -1-

ç.-sın Bu.02/4

çığ̂ır: "Bağır" sözü ile birlikte ikileme kurar. -2-

bağ̂ır ç. ėddim: Bağır çığır etmek, bağırıp çağırmak. An.09/331

bağ̂ır ç. ėdiyėrim: Bağır çığır etmek, bağırıp çağırmak. An.09/4

çığ̂ır-: 1. Seslemek, çağırmak; 2. (Türkü, şarkı vs.) söylemek. *Diğer varyantları için bk. çığıl-, çı^{ğ}ır*-. -3-

ç.-iirim Ağ.16/112

ç.-iyír Bu.06/204

çığ̂iş: *bk. çıḫış*. -1-

ç. Bu.04/57

çığ̂ni- (<çığ̂na-): Çiğnemek. *Diğer varyantı için bk. çeyni*-. -1-

ç.-yėrsın An.09/415

çıh-: *bk. çıḫ*-. -1-

ç.-du^{ğ} Bu.04/35

çıḫ-: 1. Çıkmak; 2. Bir taşıta binmek. *Diğer varyantları için bk. çıġ-, çığ̂-, çıh-, çıḳ-, şıḫ*-. -377-

ç. An.09/471, Bu.02/183, Bu.06/102, Bu.11/29, Bu.11/69, Bu.14/163, Iğ.08/57, Mu.01/3

ç.-a Mu.01/68

ç.-aca^{ğ} Mu.03/67

ç.-acaḫsıs Iğ.02/31

ç.-acaḫs^{ı}s Iğ.09/16

ç.-acan An.09/316, Bu.08/50

ç.-acauḫ Iğ.05/22

ç.-ağ̂ Bu.03/52

ç.-aḫ Ağ.07/159, Bu.03/52, Iğ.02/180, Iğ.02/81, Iğ.02/92

bi şeye ç.-amadım: Bir şeye çıkamamak; amacına ulaşamamak. An.05/130

ç.-amasın Iğ.06/78

ç.-amassıs Ağ.15/65

ç.-amiyėrīm Bu.03/57

ç.-amiyėrsın Bu.08/50

ç.-amiyėruğ̂ Iğ.02/88

ç.-amiyirdle^{r} Iğ.02/180

ç.-ami^{y}irdler Iğ.02/179

ç.-an Bu.09/53, Bu.12/152, Bu.12/153, Bu.12/66

gün ç.-an: Gün çıkmak; güneş doğmak. An.05/447

ç.-ana Bu.04/8, Bu.12/64, Mu.01/133

ç.-anda An.09/391, Bu.11/111, Bu.11/69, Bu.11/71, Bu.12/23

gün ç.-anda: Gün çıkmak; güneş doğmak. Iğ.06/134

ç.-andā Bu.13/147

ç.-anı Mu.06/43

ç.-an^{ı}ni Bu.12/150

ç.-ani Mu.06/43

ç.-annan Iğ.09/61

ç.-annara An.04/72

ç.-ar An.01/15, An.01/83, An.07/111, An.08/7, An.10/122, Bu.09/116, Bu.09/117, Bu.09/118, Ha.01/63, Ha.04/95, Iğ.03/58

hėrsi ç.-ar: Hersi çıkmak; sinirlenmek, öfkelenmek. An.10/6

yėrsi ç.-ar: Hersi çıkmak; sinirlenmek, öfkelenmek. An.10/27

ç.-ardıḫ Mu.01/167, Mu.03/87

ç.-ardım Mu.03/82

ç.-ardi An.07/110

ç.-ard^{i}ler An.07/112

ç.-argen Iğ.03/67, Iğ.03/69

ç.-arım Bu.02/183

ç.-arken Bu.09/47, Ha.04/6

ç.-armış An.09/390

ç.-armíşler An.01/57

ç.-arsın Bu.03/58

ç.-a^{r}sın Bu.03/58

ç.-asın An.09/183

ç.-dȧ Bu.04/132

ç.-dė Bi.01/77

ç.-dı An.03/17, An.09/410, Ha.04/35, Ha.05/107, Mu.06/59

ataşım ç.-dı: Ateşi çıkmak, kızmak, sinirlenmek, öfkelenmek. Ağ.08/85

ç.-dıĝında Ağ.06/114

ç.-dıḫ Ağ.13/5, Bi.04/36, Mu.03/14

yan ç.-dıḫ: Yan çıkmak; diğerlerine karşı birinin yanında yer almak, birini desteklemek. Bi.03/67

ç.-dıḫdan Ağ.03/8

ç.-dım Ağ.07/162, An.02/101, An.05/101, An.05/136, An.09/212, An.09/213, An.09/279, An.09/331, An.09/333, Bu.02/107, Bu.06/102, Bu.11/36, Bu.11/49, Bu.13/150, Bu.13/58, Bu.14/65, Bu.14/71, Ha.04/101, Ha.04/103, Ha.04/133, Ha.05/37, Ha.05/7, Ma.04/161

emegçıluĝa ç.-dım: Emekli olmak. An.02/72

ç.-dın Ağ.13/72, An.09/284

ç.-dí Iğ.05/41

ç.-dísem An.09/423

ç.-dîĝumuzdan Bu.02/1

ç.-di An.05/100, An.05/319, An.05/422, An.05/469, An.06/36,

An.07/51, An.09/81, An.11/84, Bu.02/67, Bu.02/71, Bu.02/77, Bu.11/20, Bu.12/69, Bu.13/113, Bu.14/117, Bu.14/43, Ha.03/35, Ha.05/104, Ha.05/35, Iğ.02/129, Iğ.06/11, Iğ.06/12, Iğ.06/20, Ma.04/134, Ma.04/136, Ma.04/154, Ma.04/156, Ma.04/157, Ma.04/163, Mu.02/22, Mu.03/55, Mu.06/38

ç.-diler An.05/368, An.05/422, Bu.13/153, Iğ.06/21

ç.-du^{ğ} Ha.02/29

ç.-duĝ Iğ.05/15, Iğ.09/17

ç.-duḫ An.04/103, An.05/54, An.09/255, An.11/13, Bu.02/10, Bu.02/43, Bu.04/7, Bu.04/92, Bu.06/220, Bu.11/15, Bu.11/42, Bu.11/78, Bu.11/86, Bu.12/20, Ha.05/111, Iğ.06/100, Iğ.06/106, Iğ.06/114, Iğ.06/119, Iğ.09/17, Iğ.09/30, Iğ.09/58, Iğ.11/11, Ma.03/15, Ma.03/6

ç.-duḫdan An.05/401, An.08/7, Iğ.11/67

gün ç.-duḫdan: Gün çıkmak; güneş doğmak. An.05/450

ç.-em An.09/333, Bu.03/1, Bu.11/49

ç.-e^{r} An.12/106

ç.-ėlle^{r} An.01/59

ç.-ėr An.01/120, An.01/121, An.01/123, An.01/245, An.01/249, An.01/32, An.11/110

ç.-ėruḫ An.09/217

ç.-ıb Ağ.10/5, An.05/303, Bu.09/67, Bu.11/125, Bu.13/171, Iğ.11/70

ç.-ın An.09/352, An.12/153, An.12/156, An.12/168, Bu.11/35, Bu.14/195, Iğ.02/94, Iğ.09/44, Iğ.11/30

ç.-ınca Ağ.13/30

ç.-ıyeruh An.04/86

ç.-ıyėdım An.04/84

ç.-ıyėr An.05/398, An.05/461, An.09/369, Bu.05/38, Bu.11/130, Bu.13/163

ç.-ıyėrsin Bu.14/171

ç.-ıyė^{r} An.08/6

ġaçaḫlu^{ğ}a ç.-ıyír: Kaçaklığa çıkmak; kaçak olmak, kaçak hayatı yaşamaya başlamak. Ağ.16/31

ç.-ıyirdım Ma.02/65

ç.-ıyo An.06/54, Ma.04/139

ç.-ıyörmiş Mu.05/57

ç.-íir Mu.03/66

ç.-ír An.02/93

ç.-íyė Bu.03/54

ç.-íyėller Bu.03/53, Bu.03/56, Bu.03/57

ç.-íyėr An.05/451, An.08/5, An.09/371, Bu.03/54, Bu.05/32

ç.-íyėrdi An.04/62

ç.-íyėrdim Bu.02/48

ç.-íyėrim Bu.03/58

ç.-íyėruğ An.05/177

ç.-íyė^{r} Bu.09/175

ç.-íyiller Bu.09/102

ç.-íyir Bu.02/180, Bu.03/53

ç.-íyirduḫ An.07/83

ç.-íyo Bi.04/89

ç.-í^{y}ėr Bu.09/149

ç.-i An.09/115

ç.-ii Mu.03/67

ç.-iir Mu.01/135

ç.-iller Ağ.07/19, Ağ.07/21

ç.-ir An.06/11

ġaçaḫluĝa ç.-ir: Kaçaklığa çıkmak; kaçak olmak, kaçak hayatı yaşamaya başlamak. An.06/14

ç.-i^{r} Bu.09/116

ç.-iyėr Bu.09/178

ç.-iyėrdi An.04/62, Bu.12/66

ç.-iyėrdler An.05/172

ç.-iyėrsin Bu.03/65

ç.-iyėrsiz Bu.13/73

ç.-iyír Ağ.01/14

ç.-i^{y}i Ma.04/140

ç.-madım An.09/217

ç.-madi An.04/61, Bu.02/170, Iğ.09/218, Iğ.09/219, Ma.04/163

ç.-ma^{ğ} Iğ.11/71

ç.-maĝ An.09/43

ç.-ma^{h} Bu.12/79

ç.-maḫ Bu.12/16, Iğ.02/97, Iğ.11/67

ç.-mamış Iğ.11/72

ç.-mamişdi Ha.06/8

ç.-mamişler Bu.13/129

ç.-mas Ha.05/142, Iğ.11/67

ç.-masa An.04/60, Bu.12/159

ç.-masın Ağ.03/5, Bu.04/36, Ma.06/6

ç.-masi Bu.12/4

ç.-maya Bu.14/178, Iğ.02/94

ç.-maz An.01/15, Bi.05/15, Bu.13/222

gün ç.-mazda: Gün çıkmak, güneş doğmak. An.05/449

ç.-mazdan Bu.03/55

gün ç.-mazdan: Gün çıkmak, güneş doğmak. Bu.07/10

ç.-mazdım An.02/116

ç.-mazdi An.07/62, Iğ.11/70

ç.-mış An.12/164, Bu.12/94, Bu.14/21

ç.-mışduḫ An.09/255

ç.-mışın Bu.14/25

ç.-mışlar An.07/113

yadımdan ç.-mıyėr: Yadından çıkmamak; aklından çıkmamak. An.05/153

ç.-míş Ağ.09/15, Iğ.06/165, Iğ.06/66

ç.-miir Ağ.08/105, Bu.12/43

ç.-mir An.01/220

ç.-miş An.04/67, An.07/56, Bi.02/3, Bu.11/10, Iğ.11/98, Iğ.11/99

ç.-mişdi Ma.02/60

ç.-mişdür Iğ.09/196

ç.-mişin Ağ.06/120

ç.-mişler Ma.04/24, Mu.04/16

ç.-mişlēr Mu.04/8

ç.-miyacaẖ An.09/432

ç.-miyasın Bu.11/69

ç.-miyasıs Bu.11/75

ç.-miyėlÍa An.05/169

ç.-miyėr Bu.02/170, Bu.04/119

ç.-miyėrdi Bu.06/226

ḳap[ı]ya ç.-miyėrmış: Kapıya çıkmak; dışarı çıkmak. Bi.01/102

ç.-miyė[r] An.07/64

ç.-miyir Ağ.08/131

ç.-mi[y]ir Ağ.08/98

ç.-mi̊j Bu.02/14

ç.-mi̊ş Iğ.06/165

ç.-mi̊yödi̊m Ha.06/8

ç.-sa Bu.12/158

hersim ç.-sa: Hersi çıkmak; sinirlenmek, öfkelenmek. Iğ.11/96

ç.-sam Bu.04/245, Bu.11/49

ç.-san Iğ.06/14

ç.-sān Bu.08/50

ç.-sın Ağ.08/116, An.04/59, An.05/99, An.12/160, Ha.09/11

ç.-ti Bu.12/82

ç.-tuẖdan Mu.06/38

çıẖ: Yansıma ses. -4-

ç. Bi.01/6

çıẖar-: 1. Çıkarmak; 2. Çıkartmak. *Diğer varyantları için bk. çı[ğ̆]ar-, çıĝar-, çıḳar-, çı̊ẖar-.* -19-

ç.-acaẖla Bu.09/169

ç.-ıb Ağ.10/117, Ağ.10/93, An.05/414

az diş çoğ iş ç.-ır: Az diş çok iş çıkarır. Bir atasözü. Ağ.06/111

ç.-ırlar Ağ.06/123

ç.-ıyón Ha.06/44

ç.-iėr Ağ.10/93

ç.-iyėller Bu.09/106

ç.-iyėr An.05/425

ç.-iyėrdi Iğ.08/58

ç.-iyín Ha.06/29

ç.-iyler Ağ.03/8

ç.-mi̊ş Ma.01/10

ç.-miyírsın Bu.09/71

ç.-mi[y]ėrd[i]ler An.04/7

ç.-sın Mu.01/104

ç.-urdı Iğ.11/73

ç.-urum Iğ.11/44

çıẖard-: 1. Çıkartmak; 2. Çıkarmak. *Diğer varyantları için bk. çı[ğ̆]ard-, çıĝard-, çıĝart-, çıẖart-, çıẖa[r]d-, çı̊ẖard-.* -37-

ç. An.05/265

ç.-amadım An.03/22

ç.-an An.08/15

ç.-dılar An.01/52

ç.-dım An.09/279

ç.-díler Iğ.09/44, Iğ.09/45

ç.-di An.05/472, Bu.06/218, Bu.11/30, Iğ.11/41

ç.-duğė Bu.12/3

ç.-duẖ An.05/311

ç.-ėller An.12/120

ç.-ėrdiler An.12/114

ç.-ın Ağ.16/86

ç.-ır An.01/200, An.09/355

ç.-ırdıẖ Mu.01/138

ç.-ırdın Mu.01/133

ç.-ırsın Mu.01/101, Mu.01/104

ç.-ir An.12/110

ç.-iyė An.05/425

ç.-iyėr Bu.02/147

ç.-iyėsin An.10/136

ç.-iyór Mu.05/56

ç.-madan Bu.09/169

ç.-maẖ An.09/20

ç.-masınnar Bu.11/25

ç.-maya An.05/470

ç.-san An.09/378

ç.-ur An.09/355

ç.-ursun An.08/10, An.08/8

ç.-urum Bu.14/19

çıẖart-: *bk. çıẖard*-. -2-

ç.-maya Bu.06/71

ç.-miyirdilá Iğ.06/78

çıẖa^{r}d-: *bk. çıẖard*-. -2-

ç.-ır Mu.01/69

ç.-ir Mu.01/21

çıẖıl-: Çıkılmak. *Diğer varyantı için bk. çığ̂ıl*-. -1-

altından ç.-mazdi: Altından çıkılmak; üstesinden gelinmek. Ma.02/23

çıẖıntı: Çıkıntı. -1-

ç.+sıni Bu.12/67

çıẖış: Çıkış. *Diğer varyantı için bk. çığ̂iş*. -1-

ç. Ağ.07/144

gün ç.+an: Gün çıkışı; doğu. Ha.08/42

gün ç.+ına: Gün çıkışı; doğu. Ha.08/21

çıḳ-: *bk. çıẖ*-. -9-

ç.-an An.04/123

ç.-ar An.06/66, An.10/106, An.10/109

ç.-arken An.10/86

ç.-ıyėr An.04/66, An.05/466

ç.-ıyor Ma.05/23

ç.-íyó Ma.05/22

çıḳar-: *bk. çıẖar*-. -5-

ç.-acaḳ An.10/140

ç.-ırlar An.10/153

ç.-^{ı}rım Ma.05/24

ç.-madan Ağ.03/4

ç.-mazlar An.08/6

çıḳolata: Çikolata. *Diğer varyantı için bk. çíḳolata.* -1-

ç. Bi.03/103

çıldur-: Çıldırmak. -1-

ç.-ėr An.11/28

çınarçıẖ: Çınarcık, Yalova'ya bağlı bir ilçe. -2-

ç.+de An.11/44

çıplaẖ: *bk. çíplaẖ*. -1-

çil ç.: Çırıl çıplak. Metinde "yanında hiçbir şey olmaksızın" anlamında. Iğ.11/3

çırağ: "ėd-, ol-" yardımcı fiilleri ile birlikte kullanılmıştır. *Diğer varyantı için bk. çırağ̂*. -3-

ç. ėdiyė: Çırak etmek; ihya etmek, iyi duruma getirmek. An.05/429, An.05/430

çırağ̂: *bk. çırağ*. -2-

ç. oldun: Çırak olmak; ihya olmak, iyi duruma gelmek. An.05/431

ç. olmaẖ: Çırak olmak; ihya olmak, iyi duruma gelmek. An.05/428

çırçır: Çırçır, pamuğu çekirdeğinden ayırmaya yarayan alet. -1-

ç.+a Ha.03/29

çırp-: Çırpmak. -1-

ç.-i^{y}ėn Bi.04/67

çıs: *bk. çızı*. -1-

ç. çäkiyird^{ı}ler: Çız çekmek; çizgi çizmek. Iğ.06/24

çısġal: Çısgal, kıvılcım. *Diğer varyantı için bk. çísġal*. -1-

ç. atar: Çısgal atmak; sobadan dışarıya doğru kıvılcım sıçramak. Ma.04/100

çıt: Çıt, hafif ve anlık ses. -1-

ç. Ha.05/142

çızı: Çizgi. *Diğer varyantları için bk. çıs, çızzı, çízgi, çizgi.* -2-

ç. çeki^{y}ėrduĝ: Çızı çekmek; çizgi çizmek. An.05/163

ç.+dan An.05/163

çızıẖ: Çızık; çizgi. -1-

ç.+dan An.05/169

çızzı: *bk. çızı*. -1-

ç.+nın An.05/164

çíẖar-: *bk. çıẖar-*. -1-

ç.-urduẖ Iğ.11/66

çíẖard-: *bk. çıẖard-*. -1-

ç.-di An.10/141

çíḳolata: *bk. çıḳolata*. -1-

ç. An.10/121

çím-: *bk. çim-*. -1-

ç.-ėrdım An.02/98

çímdür-: *bk. çimdúr-*. -2-

ç.-díler Iğ.11/7

ç.-me^{y}e An.04/10

çími: *bk. kimi (2)*. -1-

ç. Ağ.17/100

çín: *bk. üçün*. -1-

ç. Ağ.10/10

çíplaĝ: *bk. çíplaẖ*. -1-

çil ç.: Çırıl çıplak. Bu.11/10

çíplaẖ: Çıplak. *Diğer varyantları için bk. çıplaẖ, çíplaĝ, çiblaẖ, çilpāẖ*. -1-

çil ç.: Çırıl çıplak. An.12/52

çíra: Çıra. -1-

ç.+yná Ma.03/81

çísġal: *bk. çısġal*. -1-

ç. admas: Çısgal atmak; sobadan dışarıya doğru kıvılcım sıçramak. Ma.04/100

çízgi: *bk. çızı*. -1-

ç.+ye Ha.04/95

çi: *(Yanlış telaffuz) bk. ki*. -1-

ç. An.09/371

çibẽreğ: Çiğ börek. -1-

ç.+imiz Bi.03/9

çiblaẖ: *bk. çíplaẖ*. -1-

ç. An.01/63

çiçäg: *bk. çiçeg*. -1-

ç.+i Bu.06/8

çiçe: *bk. çiçeg*. -1-

ç.+i Ma.01/10

çiçeg: Çiçek. *Diğer varyantları için bk. çiçäg, çiçe, çiçeğ, çiçeĝ, çiçek*. -3-

ç. Ağ.13/72, Ağ.13/73

ç.+in An.05/467

çiçegli- (<çiçegle-): Çiçeklemek; çiçeklenmek. *Diğer varyantı için bk. çiçekli-*. -1-

ç.-yir An.04/67

çiçeğ: *bk. çiçeg*. -1-

ç.+in An.05/466

çiçeĝ: *bk. çiçeg*. -1-

ç. An.04/70

çiçek: *bk. çiçeg*. -1-

ç. olmi̊ş: Çiçek olmak; çiçek hastalığına yakalanmak. Ma.01/10

çiçekli-: *bk. çiçegli-*. -1-

ç.-yanda An.05/355

çiçora: Bebekler için ahşaptan yapılmış üç ayaklı yürüteç. -3-

ç. An.01/134, An.01/135

ç.+da An.01/134

çid: *bk. çift*. -1-

ç. Mu.01/40

çiddi: *bk. kidli*. -1-

ç. Ağ.01/40

çifci: Çiftçi. *Diğer varyantı için bk. çifçi*. -2-

ç.+yim Ağ.06/62

ç.+ynen Ağ.12/11

çifçi: *bk. çifci*. -1-

ç.+yduẖ Ha.05/2

çifluẖ: Çiftlik. -1-

ç.+da Bu.07/10

çift: Çift. *Diğer varyantları için bk. çid, çift, çivd, çivt*. -3-

ç. Ağ.15/30, Ha.05/2, Ha.05/6

çi^f^t: *bk. çift*. -1-

ç. Ha.05/6

çig: Çiğ, pişmemiş. *Diğer varyantı için bk. çiğ*. -2-

ç. An.05/457

ç.+dür An.05/454

çigeleg: Çilek. *Diğer varyantları için bk. çigelek, çiläg, çileg, çileğ, çilek*. -1-

ç. Bu.14/209

çigelek: *bk. çigeleg*. -1-

ç. Bi.01/150

çiğ: *bk. çig*. -2-

ç. An.05/454

ç.+dür An.05/455

çiğid: Çekirdek. -2-

ç.+ínnen Bu.12/65

ç.+in Bu.12/67

çil: "Çıplak" sözü ile birlikte ikileme kurar. -3-

ç. çıplaḫ: Çırıl çıplak. Iğ.11/3

ç. çíplaĝ: Çırıl çıplak. Bu.11/10

ç. çíplaḫ: Çırıl çıplak. An.12/52

çiläg: *bk. çigeleg*. -1-

ç. Bi.01/150

çile: Çile, zahmet, sıkıntı. -1-

ç. Ağ.07/78

çileg: *bk. çigeleg*. -2-

ç. Bi.01/49

ç.+e Iğ.02/61

çileğ: *bk. çigeleg*. -1-

ç.+im Bi.04/4

çilek: *bk. çigeleg*. -1-

ç. Bi.01/149

çiliġan: *bk. çiniġan*. -1-

ç. Ma.04/31

çilpāḫ: *bk. çíplaḫ*. -1-

ç. Bu.13/21

çim-: Çimmek, baştan ayağa yıkanmak. *Diğer varyantı için bk. bk. çím-*. -6-

ç.-duḫ Iğ.11/11

ç.-erduḫ Ha.01/57, Ha.01/63

ç.-ėr An.02/90

ç.-iėrsın An.02/100

ç.-me^y^e Iğ.11/10

çimdur-: *bk. çimdúr-*. -1-

ç.-maḫ An.01/142

çimdúr-: Çimdirmek, baştan ayağa yıkamak, banyo yaptırmak. *Diğer varyantları için bk. çímdür-, çimdur-, çimdür-, çümdür-*. -5-

ç.-ecán An.01/144

ç.-ėrsın An.01/144

ç.-iėrdím Mu.01/49

ç.-iyėr Ağ.17/111

ç.-meye An.04/10

çimdür-: *bk. çimdúr-*. -3-

ç.-iyėller An.04/13, An.08/13

ç.-meye An.04/9

çimen: Genç, küçük (yaş). -1-

ç. An.05/469

çimil-: Çimilmek, baştan ayağa yıkanılmak. -1-

ç.-ecaẖ An.08/17

çimken: *bk. çimkend*. -1-

ç. An.02/24

çimkend: Çimkent, Kazakistan'da bir şehir. *Diğer varyantı için bk. çimken*. -2-

ç. An.02/24

ç.+den An.02/78

çin: *bk. üçün*. -2-

ç. Mu.01/155, Mu.01/97

çin: Çinli, Çin halkından olan. -1-

ç.+ner Mu.01/159

çinar: Çınar. -2-

ç. Bu.04/201

çindirik: Çiğindirik, iki ucuna su kovaları asılarak omza alınan ağaç omuzluk. -1-

ç. Mu.01/46

çingene: Çingene. -1-

ç. Mu.03/15

çiniġan: Ağrı ili Eleşkirt ilçesine bağlı Güvence köyünün eski adı. -1-

ç.+da Ma.04/133

çiniḳan: *bk. çiniġan*. -1-

ç. Ma.04/30

çipli: *bk. Cebli*. -2-

ç. Ha.04/117, Ha.04/120

çir: Meyve kurusu. 1-

ç. Bi.04/125

çirçiplaẖ: Çırıl çıplak. -1-

ç. An.11/8

çise: Çise, ince yağmur. -1-

ç. Bu.01/22

çiş: Çiş, idrar. -1-

ç. Bu.08/50

çit: Baş örtüsü. -1-

ç. Bu.05/46

çitin: *bk. çǟtin*. -1-

ç. Iğ.06/39

çivd: *bk. çift*. -2-

ç. Ağ.07/60

ç.+lere Ağ.13/31

çivi: Çivi. -2-

ç. Iğ.02/80

ç.+ler Iğ.02/80

çivt: *bk. çift* -1-

ç. Ha.04/136

çi^{y}nenil-: Çiğnenilmek; çiğnenmek. -1-

ç.-mes An.10/175

çiz-: *bk. cız*-. -1-

ç.-er Ha.04/94

çizgi: *bk. çızı*. -1-

ç. Ha.04/94

çizil-: Çizilmek. -1-

ç.-ü^{r} Ha.04/95

çi̊l: *bk. yil*. -1-

ç. Ma.05/28

çi̊n: *bk. üçün*. -1-

ç. Ha.02/41

ço: *bk. çoẖ*. -6-

ç. Ağ.02/16, Ağ.07/24, Ağ.10/32, Bu.15/13, Iğ.02/161

çoban: Çoban. *Diğer varyantı için bk. çȯban.* -3-

ç.+ımiş Ağ.17/89

ç.+nar An.07/119

ç.+narun An.05/220

çobannuĝ: Çobanlık. -1-

ç. An.05/222

çoci̊ḫ: *bk. çocuḫ*. -2-

ç. An.01/48, Mu.03/111

çocȯḫ: *bk. çocuḫ*. -3-

ç. Iğ.06/118

ç.+ları Mu.06/42

ç.+ları̊muz Ha.05/112

çocȯḫlu^{ğ}: *bk. çocuḫluĝ*. -1-

ç.+umuz Ha.04/123

çocu: *bk. çocuḫ*. -16-

ç. Ma.06/5

ç.+a An.08/1

ç.+u Ağ.08/19, Ağ.15/43, Ağ.16/73, An.08/6, Bi.05/4, Bi.05/5, Ma.04/67, Ma.05/26, Mu.07/19

çol ç.+u: Çel çocuk; çoluk çocuk. Ma.05/25

ç.+umuzu Ağ.14/11

çól ç.+umúzú: Çel çocuk; çoluk çocuk. Ha.05/110

ç.+un Ma.06/6

ç.+uyim Ha.04/2

çocuġ: *bk. çocuḫ*. -3-

ç. An.10/119, Ma.05/31

ç.+lara Bi.03/54

çocuğ: *bk. çocuḫ*. -15-

ç. Ağ.08/14, An.01/153, An.01/168, Bu.12/44

ç.+a Ağ.14/19

ç.+í Ma.06/9

ç.+iduḫ Iğ.06/115

ç.+lar^{ı}nen Bu.12/18

ç.+u Mu.07/19

ç.+um Ağ.07/101, Bu.15/27, Mu.01/77

ç.+una Bu.14/53

ç.+ú Ma.06/8

ç.+úduḫ An.07/62

çocu^{ğ}: *bk. çocuḫ*. -7-

ç. Ağ.14/42

ç.+u Bu.12/144

ç.+umi Ağ.06/154

ç.+umu Ha.05/138

ç.+un Iğ.11/74, Mu.03/28

ç.+unen Bu.13/72

çocuĝ: *bk. çocuḫ*. -125-

ç. Ağ.15/43, Ağ.17/114, An.01/134, An.01/135, An.01/163, An.01/252, An.09/384, Bu.02/9, Bu.05/43, Bu.09/148, Bu.12/45, Bu.13/199, Bu.13/21, Ha.01/29, Ha.04/70, Iğ.11/25, Ma.04/56

çēl ç.: Çel çocuk; çoluk çocuk. Ağ.07/190, Bu.15/20

ç.+a Ağ.16/58, Ağ.17/10, Bu.09/147, Bu.13/210, Iğ.09/154, Mu.06/111

çel ç.+a: Çel çocuk; çoluk çocuk. Ağ.04/15

ç.+an Bu.14/223

ç.+ė Bu.12/41

ç.+ı Ağ.15/40, An.09/193, An.09/194, Bu.08/13, Ha.06/5, Mu.01/2

ç.+ıdi Mu.03/54

ç.+ıdim Mu.03/50

ç.+í Ağ.17/121, An.01/139, Bu.09/141, Ma.06/16

ç.+ídim Bu.08/36,

ç.+ínen Iğ.08/6

ç.+íyim Bu.04/6

ç.+i̊ Iğ.09/170

ç.+i Ağ.16/56, An.09/384, An.09/385, Bu.13/68

ç.+idim Bu.04/42

ç.+lan Ha.02/12

ç.+lar Ha.02/6

ç.+lara An.05/327

ç.+larımın Mu.01/81

ç.+larına Ağ.07/58

ç.+lar^{ı} Ha.02/9

ç.+nen Iğ.02/36

ç.+u Ağ.08/15, Ağ.14/18, Ağ.15/39, An.01/144, An.01/235, Bi.01/82, Bu.08/76, Bu.12/55, Bu.13/199, Ha.06/10, Iğ.02/52, Iğ.08/2, Iğ.09/206, Ma.06/9

çeli ç.+u: Çeli çocuk; çoluk çocuk. Bu.09/92

ç.udu^{ğ} Iğ.07/7

ç.uduh Iğ.07/13

ç.+uduḫ An.12/93, Mu.06/2

ç.+udur Ağ.17/72

ç.+uḫ Bu.04/188

ç.+um Ağ.13/23, Ağ.15/62, Bi.01/24, Bi.01/95, Iğ.03/18, Mu.01/49

çelim ç.+um: Çel çocuk; çoluk çocuk. Iğ.11/25

ç.+uma Bu.13/209

ç.+umişim Bi.01/1

ç.+umun Bu.13/144

çälímis ç.+umus: Çel çocuk; çoluk çocuk. Iğ.05/29

ç.+umú Bu.06/204

ç.+umü Ağ.06/154

ç.+un An.01/154, An.01/155, An.01/175, An.01/252, An.08/6, An.09/371, An.09/391, An.11/61, Bu.12/43, Bu.13/212

ç.+una Bu.08/38

çel ç.+una: Çel çocuk; çoluk çocuk. An.05/84, An.09/176

ç.+unan An.12/22, An.12/82

ç.+unen Iğ.02/35

ç.+unu Ha.01/43

ç.+unun Bu.09/83

çelni ç.+un^{u}: Çel çocuk; çoluk çocuk. Ağ.04/17

ç.+unú Ağ.06/156

ç.+uyla Ma.05/29

ç.+^{u} Ma.04/2

ç.+^{u}mu An.01/240

ç.+ú An.07/23, An.08/6, An.11/47, Bu.09/142, Bu.13/199, Iğ.07/13

ç.+údúr An.05/66

ç.+únen Bu.14/95

çocuẖ: Çocuk. *Diğer varyantları için bk. cücuẖ, çocíẖ, çocȯẖ, çocu, çocuġ, çocuğ, çocu^{ğ}, çocuĝ, çocuḳ, çocūẖ, çocúg, çoc̱ȯẖ, çoc̱u^{ğ}, çoc̱uĝ, çoc̱uẖ, çojuĝ, çojuẖ, çȯcuĝ, çȯcuẖ*. -190-

ç. Ağ.08/15, Ağ.09/36, Ağ.14/12, Ağ.14/15, Ağ.15/42, Ağ.15/80, Ağ.16/118, Ağ.16/66, Ağ.16/69, An.01/134, An.01/136, An.01/141, An.01/150, An.01/152, An.01/156, An.01/161, An.01/165, An.01/168, An.01/173, An.01/222, An.01/242, An.01/49, An.01/51, An.02/16, An.02/26, An.07/62, An.08/13, An.08/2, An.08/6, An.08/7, An.08/9, An.09/120, An.09/143, An.09/145, An.09/373, An.09/386, An.09/392, An.11/124, An.12/20, An.12/80, An.12/87, Bi.01/10, Bi.01/13, Bi.01/14, Bi.01/66, Bi.01/82, Bu.02/177, Bu.04/52, Bu.06/201, Bu.06/206, Bu.09/141, Bu.12/42, Bu.13/197, Bu.13/207, Bu.13/21, Bu.13/212, Bu.14/27, Bu.14/94, Ha.05/110, Ha.07/16, Iğ.02/190, Iğ.02/66, Iğ.08/62, Iğ.09/153, Iğ.09/155, Iğ.09/170, Iğ.11/18, Iğ.11/65, Iğ.11/76, Ma.02/7, Ma.04/57, Ma.04/72, Ma.06/13, Ma.06/15, Ma.06/7, Ma.06/9, Mu.02/13, Mu.03/30, Mu.03/74, Mu.05/57, Mu.06/113, Mu.07/5

çǟl ç.: Çel çocuk; çoluk çocuk. Iğ.06/172

çel ç.: Çel çocuk; çoluk çocuk. Bu.04/21, Iğ.02/186, Iğ.05/30

çēl ç.: Çel çocuk; çoluk çocuk. Bu.13/80

çoluẖ ç.: Çoluk çocuk. Bu.09/127

çoruẖ ç.: Çoluk çocuk. Ağ.08/39

ç.+dan Ma.04/69

ç.+duĝ Bi.05/35

ç.+dur An.09/82

ç.+dūr Iğ.03/41

ç.+ı Iğ.09/154

ç.+la Bu.12/7

ç.+lar An.01/133, An.01/172, An.01/246, An.05/328, An.07/62, An.12/76, Bi.03/53, Bu.04/226, Bu.06/87, Bu.09/101, Bu.09/86, Bu.13/126, Bu.13/129, Bu.13/198,

Bu.13/72, Ha.01/24, Iğ.02/129, Iğ.02/143, Iğ.05/51, Iğ.06/145, Ma.04/73

çel ç.+lar: Çel çocuk; çoluk çocuk. An.09/97

ç.+lara An.01/152, An.05/327, An.12/35, Bu.03/30, Bu.09/101, Bu.14/106, Ha.02/8, Iğ.02/145, Iğ.09/1, Iğ.09/199, Iğ.09/79, Iğ.11/18

ç.+ları An.12/183, Bu.08/51, Ma.01/9

ç.+larım Ağ.06/148, An.11/42, An.12/82, Bi.01/48, Bi.04/37, Bi.04/38, Ha.03/24

ç.+larımi̊zı Iğ.02/174

ç.+larımıs Iğ.09/157

ç.+larımız Iğ.02/159

ç.+larımızí Iğ.02/107

ç.+larımızi Iğ.09/104

ç.+larım^{ı} Bu.13/140

ç.+larımí Iğ.02/188

ç.+larım^{i} Bu.06/34

ç.+ların An.07/64, An.11/58, Bi.01/98, Bu.14/97

ç.+larına Bu.02/173

ç.+larıní An.12/183

ç.+larınī Ağ.15/69

ç.+larıs An.04/110

ç.+larıza Mu.03/110

ç.+lar^{ı} Bu.09/139

ç.+lar^{ı}mızı An.12/44

ç.+lar^{ı}n Iğ.02/125

ç.+lar^{ı}ní An.12/176

ç.+larí An.11/46, Bi.01/54, Bu.08/97

ç.+lari Ağ.10/15, Ağ.11/43, Ağ.16/4, An.02/40, An.05/20, An.11/50, Bu.08/84, Bu.13/120, Ha.02/9, Iğ.02/88, Mu.05/59

ç.+larn Ağ.13/12

ç.+larnan Bu.06/212

ç.+larne^{n} Bu.12/18

ç.+larnın Ağ.15/24

ç.+larni Iğ.02/188

ç.+la^{r} An.12/192

ç.+lār Bu.09/84, Iğ.02/101

ç.+muş Ma.01/13

ç.+nan Mu.07/21

çocuḫlu: Çocuklu. -2-

ç. Bu.09/91

çelli ç.: Çelli çocuklu; çoluk çocuk sahibi. Bu.09/136

çocuḫluĝ: Çocukluk. *Diğer varyantı için bk. çocȯḫlu^{ğ}*. -1-

ç.+umda Ha.07/52

çocuḳ: *bk. çocuḫ*. -3-

ç. An.10/53

ç.+lara An.04/1

ç.+larmı Ma.05/27

çocūḫ: *bk. çocuḫ*. -1-

ç. Bu.08/21

çocúg: *bk. çocuḫ*. -1-

ç. An.10/57

çoc̱ȯḫ: *bk. çocuḫ*. -2-

ç. Ha.05/140

ç.+lara Ha.02/5

çoc̱u^{ğ}: *bk. çocuḫ*. -1-

çoluḫ ç.: Çoluk çocuk. Ağ.08/8

çoc̱uĝ: *bk. çocuḫ*. -1-

ç.+un Ağ.08/22

çoc̱uḫ: *bk. çocuḫ*. -7-

ç.+lar An.12/46, Bu.04/207, Bu.13/10

ç.+lara An.11/101

ç.+larım Bi.04/37

ç.+ların Bu.13/46

ç.+lar^{ı}mız An.01/137

çoç: "Et-" yardımcı fiili ile birlikte kullanıır. -1-

ç. ėdiyėr: Çoç etmek; (bebek) emeklemek. Iğ.09/153

ço^{g}: *bk. çoḫ*. -1-

ç. An.09/334

çoġ: *bk. çoḫ*. -19-

ç. Ağ.07/11, Ağ.07/118, Ağ.07/12, Ağ.07/78, An.04/93, An.11/127, Bi.03/16, Bi.03/31, Bi.03/56, Bi.03/8, Bu.04/186, Bu.14/54, Ma.01/3, Ma.02/33, Ma.03/20, Ma.03/29, Ma.03/31, Ma.05/33

çoğ: *bk. çoḫ*. -14-

ç. Ağ.16/129, An.05/258, An.05/474, An.09/2, Bu.04/49, Bu.08/19, Bu.08/32, Bu.09/131, Bu.12/21, Iğ.02/48, Ma.02/19, Ma.02/25, Ma.02/71

az diş ç. iş çıḫarır: Az diş çok iş çıkarır. Bir atasözü. Ağ.06/111

ço^{ğ}: *bk. çoḫ*. -9-

ç. An.07/78, Bu.04/112, Ha.05/150, Iğ.02/53, Iğ.09/36, Iğ.09/37, Iğ.09/60, Ma.02/3

ç.+udı Bu.08/55

ço^{ğ}usu: *bk. çoĝusú*. -1-

ç.+nú Ha.05/84

çoĝ: *bk. çoḫ*. -65-

ç. Ağ.01/34, Ağ.06/157, Ağ.07/104, Ağ.07/36, Ağ.09/55, Ağ.10/1, Ağ.10/62, Ağ.11/5, Ağ.16/126, An.05/302, An.05/436, An.06/17, An.07/34, An.07/40, An.09/154, An.09/24, An.09/346, An.09/347, An.11/108, An.11/126, An.11/127, An.12/227, Bi.02/14, Bi.03/17, Bi.05/15, Bu.03/28, Bu.04/115, Bu.04/180, Bu.04/72, Bu.06/14, Bu.06/70, Bu.08/70, Bu.08/90, Bu.09/168, Bu.09/41, Bu.09/76, Bu.10/5, Bu.11/113, Bu.11/55, Bu.11/70, Bu.11/98, Bu.12/63, Bu.12/86, Bu.13/215, Bu.13/216, Ha.01/52, Ha.07/24, Ha.08/35, Iğ.02/25, Iğ.08/35, Iğ.08/60,

Iğ.09/45, Iğ.09/95, Ma.02/3, Ma.03/106, Ma.03/93

ç.+ıdi Bu.02/73

ç.+ídi Ha.08/23, Mu.04/17

ç.+udi Ağ.16/78, An.02/46, Ha.08/23, Ha.08/61

ç.+umiş An.07/109

çoĝ: *bk. çoḫ*. -1-

ç. Ha.08/17

çoĝı: *bk. çoĝu*. 1-

ç. Iğ.11/40

çoĝí: *bk. çoĝu*. -1-

ç. Bu.12/58

çoĝi: *bk. çoĝu*. -1-

ç. An.11/23

çoĝlan-: Çoklanmak; çoğalmak, artmak. -1-

ç.-iyėller Bu.12/78

çoĝluĝ: *bk. çoḫluḫ*. -1-

ç.+uḫ Ağ.07/88

çoĝu: Çoğu. *Diğer varyantları için bk. çoĝı, çoĝí, çoĝi, çoĝ^{u}, çou*. -5-

ç. An.11/16, Bu.11/88, Ha.04/141

ç.+ni Ağ.07/119, An.09/418

çoĝusú: Çoğu. *Diğer varyantı için bk. ço^{ğ}usu*. -1-

ç. Ağ.15/60

çoĝunca: Çoğunca; çoğunlukla, genellikle. -1-

ç. Bu.02/173

çoĝ^{u}: *bk. çoĝu*. -1-

ç. Iğ.02/161

çoḫ: Çok. *Diğer varyantları için bk. coġ, ço, ço^{g}, çoġ, çoğ, ço^{ğ}, çoĝ, çoḳ, çō, çō^{ğ}, çōĝ, çōḫ*. -240-

ç. Ağ.01/10, Ağ.01/47, Ağ.01/68, Ağ.01/74, Ağ.03/12, Ağ.03/21, Ağ.06/105, Ağ.06/118, Ağ.06/41, Ağ.06/43, Ağ.06/80, Ağ.07/78, Ağ.08/102, Ağ.08/112, Ağ.08/58, Ağ.08/73, Ağ.09/40, Ağ.10/117, Ağ.10/120, Ağ.10/121, Ağ.10/125, Ağ.10/129, Ağ.10/18, Ağ.10/32, Ağ.10/41, Ağ.10/49, Ağ.10/65, Ağ.10/67, Ağ.10/70, Ağ.10/86, Ağ.10/88, Ağ.11/1, Ağ.11/4, Ağ.13/72, Ağ.13/79, Ağ.14/39, Ağ.15/36, Ağ.15/49, Ağ.16/117, Ağ.16/34, Ağ.16/39, Ağ.16/75, Ağ.17/11, Ağ.17/12, Ağ.17/54, An.01/102, An.01/111, An.01/212, An.01/223, An.01/238, An.01/52, An.01/61, An.01/72, An.02/105, An.02/47, An.02/70, An.02/9, An.03/7, An.05/193, An.05/361, An.05/459, An.05/58, An.05/71, An.05/74, An.06/18, An.06/68, An.06/78, An.06/80, An.07/102, An.07/109, An.07/112, An.07/119, An.07/22, An.07/26, An.07/50, An.07/57, An.07/58, An.07/79, An.07/84,

An.07/92, An.08/9, An.09/112, An.09/12, An.09/13, An.09/151, An.09/158, An.10/27, An.11/11, An.12/104, An.12/117, An.12/135, An.12/144, An.12/160, An.12/165, An.12/26, An.12/37, An.12/91, Bi.03/115, Bi.03/16, Bi.03/29, Bi.04/105, Bi.04/18, Bi.04/86, Bi.05/8, Bu.02/145, Bu.02/54, Bu.04/111, Bu.04/185, Bu.04/204, Bu.04/210, Bu.04/64, Bu.04/70, Bu.05/62, Bu.06/16, Bu.06/28, Bu.06/60, Bu.06/70, Bu.08/12, Bu.08/14, Bu.08/15, Bu.08/17, Bu.08/46, Bu.08/55, Bu.09/11, Bu.11/103, Bu.11/85, Bu.11/88, Bu.11/89, Bu.11/93, Bu.13/65, Bu.14/124, Ha.01/29, Ha.01/43, Ha.02/18, Ha.03/34, Ha.04/19, Ha.04/53, Ha.05/109, Ha.05/118, Ha.05/139, Ha.05/140, Ha.05/145, Ha.05/15, Ha.05/156, Ha.05/63, Ha.05/98, Ha.05/99, Ha.06/27, Ha.07/70, Ha.08/18, Ha.08/35, Ha.08/55, Ha.08/77, Ha.08/9, Ha.09/15, Iğ.02/10, Iğ.02/151, Iğ.02/154, Iğ.02/161, Iğ.02/162, Iğ.02/168, Iğ.02/178, Iğ.02/181, Iğ.02/26, Iğ.02/29, Iğ.02/55, Iğ.02/59, Iğ.02/78, Iğ.03/70, Iğ.05/11, Iğ.05/14, Iğ.05/2, Iğ.05/31, Iğ.05/46, Iğ.05/9, Iğ.06/143, Iğ.06/171, Iğ.06/41, Iğ.08/30, Iğ.08/44, Iğ.08/45, Iğ.09/103, Iğ.09/124, Iğ.09/157, Iğ.09/23, Iğ.09/43, Iğ.09/60, Iğ.11/20, Iğ.11/27, Iğ.11/28, Iğ.11/38, Iğ.11/42, Iğ.11/53, Iğ.11/56, Iğ.11/64, Iğ.11/71, Ma.02/64, Ma.03/11, Ma.06/3, Mu.01/102, Mu.01/179, Mu.01/34, Mu.03/113, Mu.03/12, Mu.03/69, Mu.03/70, Mu.04/1, Mu.05/24, Mu.05/48

ç. şükür yėrden göge: Çok şükür yerden göğe; bir şükretme cümlesi. Mu.01/36

ç.+dı̊ Ağ.06/1

ç.+dur An.04/108, Bu.15/19, Bu.15/25, Iğ.09/2, Iğ.09/202

çoḫcana: Çokça. -1-

ç. Ma.04/143

çoḫdan: Çoktan, uzun zamandan beri, çok zaman önce. -4-

ç. Iğ.02/150, Iğ.02/151, Iğ.02/154, Iğ.02/156

çoḫla-: Çoklamak; kıskanmak, birini elindeki şeylerin çok oluşu yüzünden kıskanmak. -2-

ç.-ma An.05/436

çoḫlad-: Çoklatmak; çoğaltmak. -1-

ç.-d^{ı}le^{r} Bu.12/78

çoḫlama: Çoklama; kıskanma. -2-

ç. An.05/432, An.05/435

çoḫli-: *bk. çoḫla-*. -3-

ç.-ir An.05/437

ç.-yėr An.05/435

ç.-yir An.05/435

çoẖluĝ: *bk. çoẖluẖ*. -2-

ç. Bu.07/11

ç. olduz: Çokluk olmak; kalabalık olmak. Bu.11/56

çoẖluẖ: Çokluk; kalabalık. *Diğer varyantı için bk. çoğ̂luĝ, çoẖluĝ.*

ç. Bu.07/11

çojuĝ: *bk. çocuẖ*. -1-

ç.+i Ağ.08/93

çojuẖ: *bk. çocuẖ*. -3-

ç. Ağ.08/18

ç.+lar An.01/138

ç.+lari Ağ.10/42

çoḳ: *bk. çoẖ*. -6-

ç. Ağ.01/50, Ağ.01/52, An.10/176, An.10/19, An.10/27, Ma.05/32

çol: *bk. çel*. -1-

ç. çocuu: Çel çocuk; çoluk çocuk. Ma.05/25

çoluẖ: "Çocuk" sözü ile birlikte ikileme kurar. *Diğer varyantı için bk. çoruẖ*. -2-

ç. çocuẖ: Çoluk çocuk. Bu.09/127

ç. çoc̱uğ: Çoluk çocuk. Ağ.08/8

çorab: Çorap. *Diğer varyantı için bk. çorap.* -9-

ç. An.10/94, Bu.09/101, Ma.04/153, Ma.04/154, Ma.04/155, Ma.04/156

ç.+ın Ma.04/164

ç.+i Mu.01/40

ç.+lar An.12/207

çorap: *bk. çorab*. -2-

ç. Bu.13/195

ç.+larızi An.05/306

çorba: 1. Çorba; 2. Yemek. *Diğer varyantları için bk. çorbo, çorḇa*. -26-

ç. Ağ.09/18, Ağ.09/26, An.01/10, An.04/120, An.04/122, An.09/457, Iğ.06/102, Iğ.06/103, Ma.02/47

ç.+lari Bu.13/34

ç.+mız An.04/111

ç.+nn An.11/15

ç.+sıdúr Iğ.03/83

ç.+sını Ha.03/8

ç.+sıni An.04/49

ç.+sí Bi.03/2

ç.+si An.04/112, An.11/14, An.11/15, Bu.02/140, Bu.03/75, Bu.03/76, Bu.12/28, Iğ.11/89

kesme ç.+si: Küçük küçük kesilmiş hamur parçalarıyla yapılan bir çorba. Ha.04/138

çorbo: *bk. çorba*. -1-

ç. Bu.02/140

çorḇa: *bk. çorba*. -2-

ç. An.01/11

ç.+mız An.04/111

çoruẖ: *(Yanlış telaffuz) bk. çoluẖ*. -1-

ç. çocuẖ: Çoluk çocuk. Ağ.08/39

çou: *bk. çoğ̂u*. -1-

ç. Ağ.15/34

çō: *bk. çoẖ*. -1-

ç.+ídī Ma.02/22

çō^ğ: *bk. çoẖ*. -2-

ç. Bu.04/198, Ha.03/34

çōĝ: *bk. çoẖ*. -1-

ç. Ağ.10/48

çōẖ: *bk. çoẖ*. -14-

ç. Ağ.08/100, Ağ.08/109, Ağ.08/112, An.03/1, An.12/85, Bi.01/8, Bu.04/209, Bu.04/42, Bu.09/131, Bu.11/98, Ha.01/43, Ha.07/70, Ha.09/15, Iğ.09/61

çól: *bk. çel*. -1-

ç. çocuumúzú: Çel çocuk; çoluk çocuk. Ha.05/110

çóal: *bk. çu^val*. -2-

ç.+a Ha.03/15

ç.+ínan Bu.01/24

çóban: *bk. çoban*. -1-

ç.+idim An.06/31

çócuĝ: *bk. çocuẖ*. -1-

ç.+udur Iğ.03/12

çócuẖ: *bk. çocuẖ*. -1-

ç.+lar Iğ.03/13

çó^val: *bk. çu^val*. -2-

ç. Bu.13/33

ç.+a Bu.14/114

çög-: *bk. çök-*. -1-

ç.-sün Iğ.02/94

çök-: Çökmek. *Diğer varyantı için bk. çög-*. -3-

ç.-dī Iğ.02/94

ç.-iir Mu.01/142

çökelük: *bk. çő́kelüg*. -1-

ç. Iğ.04/12

çöl: Issız ve kurak yer, bozkır. -4-

ç. Mu.01/29

ç.+idi Iğ.09/64

ç.+lerē Bu.13/8

ç.+leríne Iğ.09/27

çöp: 1. Çöp; 2. Saman tanesi inceliğinde herhangi bir sap, dal veya tahta parçası. -5-

ç. Ağ.06/83, Ağ.06/86

ç.+i An.05/179, An.05/181, An.05/188

çöreg: Çörek, bir çeşit yemek. -1-

ç. Mu.01/116

çöz-: Çözmek. -1-

ç. Ağ.12/14

çő́kelüg: Çökelek. *Diğer varyantı için bk. çökelük*. -2-

ç. Iğ.04/12

ç.+únī Iğ.04/3

çual: *bk. çu^val*. -5-

ç. An.09/53, Bu.13/77

ç.+í Bu.14/18

ç.+ların Bi.01/14

ç.+lari Ha.05/57

çua[l]: *bk. çu*[v]*al*. -1-

ç. An.09/52

çubu: *bk. çubuẖ*. -1-

ç.+[u]nan An.05/203

çubuğ: *bk. çubuẖ*. -1-

ç.+lar An.05/202

çubu[ğ]: *bk. çubuẖ*. -1-

ç.+unú An.05/280

çubuĝ: *bk. çubuẖ*. -5-

ç. Ha.04/120

ç.+a Ha.04/118, Ha.04/119

ç.+unú An.05/204

ç.+ú An.05/280

çubuẖ: Çubuk. *Diğer varyantları için bk. çubu, çubuğ,çubu*[ğ]*, çubuĝ*. -5-

ç. Ha.04/117

ç.+dan Ma.03/22

ç.+lar An.05/224

ç.+ları An.05/220

çul: Giysi. -2-

ç. Mu.06/89

ç.+a Mu.06/89

çun: *bk. üçün*. -1-

misdafa ẖaġġı ç.: Mustafa hakkı için, bir yemin sözü. Bi.01/86

çu[v]**al**: Çuval. *Diğer varyantları için bk. çȯal, çö*[v]*al, çual, çua*[l]. -5-

ç. An.09/51, An.09/53, Ma.02/39

ç.+i Bu.13/68

ç.+larí Ha.05/57

çúnki: *bk. çünki*. -1-

ç. Bu.04/57

çüi: *bk. çünki*. -1-

ç. Ma.02/32

çümdür-: *bk. çimdúr-*. -1-

ç.-ennēr An.05/379

çün (1): *bk. çünki*. -1-

ç. Ağ.03/18

çün (2): *bk. üçün*. -4-

ç. An.09/12, Mu.01/23

misaĺ ç.: Misal için; örneğin. An.09/396

misa[l] ç.: Misal için; örneğin. An.09/406

çüngi: *bk. çünki*. -3-

ç. Bu.02/8, Bu.04/135, Bu.14/166

çüngȋ: *bk. çünki*. -1-

ç. Bu.04/95

çüngü: *bk. çünki*. -1-

ç. Bu.04/231

çünği: *bk. çünki*. -1-

ç. Bu.12/101

çünğü: *bk. çünki*. -2-

ç. An.05/146, Bu.04/52

çünkē̆: *bk. çünki*. -1-

ç. Bu.12/86

çünki: Çünkü. *Diğer varyantları için bk. çúnki, çüi, çün (1), çüngi, çüngi̊, çüngü, çünği, çünğü, çünkē̇, çünkü, çünküm, çünkǖ, çüⁿği*. -7-

ç. Ağ.17/57, An.07/21, Bu.04/94, Bu.14/56, Bu.15/12, Iğ.03/25, Mu.06/34

çünkü: *bk. çünki*. -5-

ç. An.02/99, Bu.04/22, Ha.07/69, Ma.02/19, Mu.01/150

çünküm: *bk. çünki*. -1-

ç. Ağ.16/113

çünkǖ: *bk. çünki*. -1-

ç. Iğ.11/74

çünteli: Ahıska'nın Cünte köyünden olan. *Diğer varyantı için bk. çürdeli.* -1-

ç. An.04/105

çüⁿği: *bk. çünki*. -1-

ç. Bu.12/68

çürdeli: *bk. çünteli*. -1-

ç.+yuḫ An.04/104

çürü-: Çürümek. -5-

ç.-di̊ Iğ.06/144

ç.-mesin Ağ.18/41, Ağ.18/42

ç.-miş An.04/60

ç.-se An.03/6

çürüg: Çürük. *Diğer varyantı için bk. çürük.* -1-

ç. Ağ.18/55

çürük: *bk. çürüg*. -1-

ç. Mu.01/23

çüs: *bk. yüz (1)*. -2-

ç. Ma.02/59, Ma.02/62

çüz: *bk. yüz (1)*. -2-

ç. Bi.02/13, Bu.12/74

Ç

Çırıḫ: *bk. cırıḫ*. -1-

Ç. cındır: Cırık cındır; yırtık pırtık An.12/49

ÇúÇúl: Civciv. -1-

Ç.+lar Iğ.11/98

d

d: *bk. da (1), bk. de (1)*. -2-

d. Bu.03/55, Iğ.09/125

da (1): "Da, de" bağlama edatı. *Diğer varyantları için bk. d, dā (1), dá (1), dā́, dȧ, då, dä (1), deᵉ, dē (1), dē̇, dē̊, dı, di (1), do (1), na (2), te, tē (1), to, ze, zē̇.* -979-

d. Ağ.01/23, Ağ.01/6, Ağ.01/60, Ağ.01/67, Ağ.01/69, Ağ.01/71, Ağ.02/11, Ağ.03/20, Ağ.04/16, Ağ.04/18, Ağ.04/5, Ağ.06/14, Ağ.06/22, Ağ.06/28, Ağ.06/34, Ağ.06/45, Ağ.06/58, Ağ.06/60, Ağ.06/61, Ağ.06/78, Ağ.06/81, Ağ.07/103, Ağ.07/104, Ağ.07/129, Ağ.07/132, Ağ.07/171, Ağ.07/193, Ağ.07/206, Ağ.07/7, Ağ.07/72,

Ağ.07/80, Ağ.07/88, Ağ.07/98, Ağ.08/101, Ağ.08/110, Ağ.08/116, Ağ.08/28, Ağ.08/40, Ağ.08/43, Ağ.08/60, Ağ.08/67, Ağ.08/81, Ağ.08/82, Ağ.08/86, Ağ.09/17, Ağ.09/19, Ağ.09/23, Ağ.09/31, Ağ.09/36, Ağ.09/50, Ağ.09/70, Ağ.10/102, Ağ.10/109, Ağ.10/114, Ağ.10/120, Ağ.10/16, Ağ.10/41, Ağ.10/42, Ağ.10/56, Ağ.10/59, Ağ.10/65, Ağ.10/7, Ağ.10/89, Ağ.10/90, Ağ.10/99, Ağ.11/26, Ağ.11/41, Ağ.13/11, Ağ.13/15, Ağ.13/16, Ağ.13/2, Ağ.13/32, Ağ.13/34, Ağ.13/44, Ağ.13/49, Ağ.13/62, Ağ.13/87, Ağ.13/93, Ağ.13/97, Ağ.14/31, Ağ.15/32, Ağ.15/34, Ağ.16/11, Ağ.16/151, Ağ.16/33, Ağ.16/57, Ağ.16/58, Ağ.16/7, Ağ.16/75, Ağ.17/1, Ağ.17/102, Ağ.17/106, Ağ.17/117, Ağ.17/120, Ağ.17/125, Ağ.17/14, Ağ.17/15, Ağ.17/2, Ağ.17/72, Ağ.17/83, Ağ.17/86, Ağ.17/88, Ağ.17/89, An.01/1, An.01/120, An.01/128, An.01/143, An.01/147, An.01/178, An.01/18, An.01/222, An.01/230, An.01/24, An.01/26, An.01/51, An.01/52, An.01/64, An.01/71, An.01/77, An.02/10, An.02/106, An.02/111, An.02/13,

An.02/17, An.02/39, An.02/73, An.02/74, An.02/81, An.02/82, An.02/83, An.02/84, An.02/88, An.03/19, An.03/20, An.03/4, An.03/6, An.04/33, An.04/4, An.04/40, An.04/5, An.04/80, An.05/102, An.05/108, An.05/109, An.05/11, An.05/110, An.05/111, An.05/112, An.05/113, An.05/120, An.05/125, An.05/136, An.05/14, An.05/145, An.05/149, An.05/150, An.05/151, An.05/155, An.05/159, An.05/163, An.05/164, An.05/165, An.05/181, An.05/184, An.05/191, An.05/200, An.05/219, An.05/234, An.05/238, An.05/24, An.05/244, An.05/245, An.05/255, An.05/257, An.05/258, An.05/259, An.05/262, An.05/263, An.05/265, An.05/267, An.05/269, An.05/272, An.05/275, An.05/276, An.05/278, An.05/280, An.05/281, An.05/284, An.05/285, An.05/288, An.05/296, An.05/298, An.05/305, An.05/306, An.05/309, An.05/317, An.05/319, An.05/320, An.05/331, An.05/339, An.05/341, An.05/352, An.05/366, An.05/368, An.05/386, An.05/397, An.05/409, An.05/411, An.05/417, An.05/42, An.05/420, An.05/421, An.05/428, An.05/429, An.05/434, An.05/436, An.05/443, An.05/467,

An.05/469, An.05/470, An.05/472, An.05/473, An.05/48, An.05/50, An.05/56, An.05/61, An.05/62, An.05/63, An.05/64, An.05/69, An.05/70, An.05/71, An.05/72, An.05/73, An.05/75, An.05/76, An.05/77, An.05/78, An.05/82, An.05/84, An.05/90, An.05/98, An.06/11, An.06/23, An.06/36, An.06/49, An.06/50, An.06/51, An.06/53, An.06/54, An.06/6, An.06/64, An.06/65, An.06/67, An.06/70, An.06/71, An.07/118, An.07/119, An.07/121, An.07/24, An.07/34, An.07/39, An.07/46, An.07/56, An.07/64, An.07/85, An.07/9, An.07/98, An.09/102, An.09/111, An.09/12, An.09/123, An.09/127, An.09/160, An.09/163, An.09/173, An.09/177, An.09/19, An.09/190, An.09/195, An.09/199, An.09/206, An.09/208, An.09/215, An.09/238, An.09/252, An.09/27, An.09/285, An.09/290, An.09/312, An.09/328, An.09/34, An.09/366, An.09/368, An.09/371, An.09/377, An.09/379, An.09/391, An.09/396, An.09/398, An.09/399, An.09/411, An.09/419, An.09/424, An.09/437, An.09/442, An.09/443, An.09/444, An.09/463, An.09/479, An.09/56,

An.09/83, An.09/84, An.09/85, An.09/95, An.10/119, An.10/120, An.10/164, An.10/173, An.10/184, An.10/24, An.10/32, An.10/37, An.10/4, An.10/41, An.10/47, An.10/5, An.10/60, An.10/64, An.10/66, An.10/72, An.10/76, An.10/9, An.10/99, An.11/126, An.11/25, An.11/26, An.11/45, An.11/46, An.11/61, An.11/8, An.11/80, An.11/87, An.12/103, An.12/110, An.12/114, An.12/119, An.12/123, An.12/127, An.12/143, An.12/146, An.12/16, An.12/162, An.12/192, An.12/207, An.12/217, An.12/221, An.12/226, An.12/228, An.12/233, An.12/237, An.12/32, An.12/37, An.12/44, An.12/66, An.12/71, An.12/78, An.12/79, Bi.01/114, Bi.01/123, Bi.01/145, Bi.01/149, Bi.01/15, Bi.01/30, Bi.01/33, Bi.01/39, Bi.01/46, Bi.01/62, Bi.01/82, Bi.02/11, Bi.02/14, Bi.03/10, Bi.03/11, Bi.03/113, Bi.03/115, Bi.03/12, Bi.03/35, Bi.03/36, Bi.03/65, Bi.03/69, Bi.03/75, Bi.03/77, Bi.03/82, Bi.03/84, Bi.03/86, Bi.03/90, Bi.03/91, Bi.03/99, Bi.04/44, Bi.04/69, Bi.04/72, Bi.05/10, Bi.05/14, Bi.05/15, Bi.05/16, Bi.05/21, Bi.05/27, Bi.05/35, Bu.01/10, Bu.01/21, Bu.01/7, Bu.01/8, Bu.02/113, Bu.02/117, Bu.02/141,

Bu.02/160, Bu.02/169, Bu.02/174, Bu.02/178, Bu.02/27, Bu.02/50, Bu.02/62, Bu.02/66, Bu.02/68, Bu.02/73, Bu.03/50, Bu.03/52, Bu.03/68, Bu.03/70, Bu.04/10, Bu.04/114, Bu.04/121, Bu.04/127, Bu.04/131, Bu.04/136, Bu.04/140, Bu.04/15, Bu.04/161, Bu.04/174, Bu.04/193, Bu.04/210, Bu.04/226, Bu.04/227, Bu.04/231, Bu.04/239, Bu.04/242, Bu.04/246, Bu.04/247, Bu.04/250, Bu.04/256, Bu.04/27, Bu.04/28, Bu.04/32, Bu.04/50, Bu.04/55, Bu.04/63, Bu.04/65, Bu.04/67, Bu.04/71, Bu.04/84, Bu.05/2, Bu.05/29, Bu.05/31, Bu.05/39, Bu.05/43, Bu.05/44, Bu.05/47, Bu.05/49, Bu.05/60, Bu.06/203, Bu.06/204, Bu.06/209, Bu.06/211, Bu.06/213, Bu.06/214, Bu.06/223, Bu.06/243, Bu.06/31, Bu.06/49, Bu.06/7, Bu.06/72, Bu.08/103, Bu.08/108, Bu.08/112, Bu.08/114, Bu.08/37, Bu.08/4, Bu.08/59, Bu.08/6, Bu.08/60, Bu.08/61, Bu.08/68, Bu.08/72, Bu.08/76, Bu.08/82, Bu.08/98, Bu.09/125, Bu.09/129, Bu.09/138, Bu.09/140, Bu.09/142, Bu.09/145, Bu.09/15, Bu.09/154, Bu.09/157, Bu.09/167, Bu.09/169, Bu.09/170, Bu.09/176, Bu.09/20,

Bu.09/22, Bu.09/24, Bu.09/28, Bu.09/37, Bu.09/49, Bu.09/63, Bu.09/67, Bu.09/76, Bu.09/82, Bu.09/98, Bu.09/99, Bu.10/16, Bu.10/21, Bu.10/22, Bu.10/9, Bu.11/100, Bu.11/106, Bu.11/129, Bu.11/130, Bu.11/27, Bu.11/49, Bu.11/5, Bu.11/51, Bu.11/58, Bu.11/69, Bu.11/82, Bu.11/83, Bu.11/9, Bu.12/25, Bu.12/125, Bu.12/132, Bu.12/156, Bu.12/157, Bu.12/33, Bu.12/34, Bu.12/44, Bu.12/45, Bu.12/58, Bu.12/62, Bu.12/71, Bu.12/89, Bu.12/99, Bu.13/100, Bu.13/103, Bu.13/104, Bu.13/109, Bu.13/111, Bu.13/127, Bu.13/142, Bu.13/143, Bu.13/151, Bu.13/155, Bu.13/176, Bu.13/195, Bu.13/201, Bu.13/211, Bu.13/221, Bu.13/5, Bu.13/63, Bu.13/7, Bu.13/70, Bu.13/82, Bu.13/83, Bu.13/84, Bu.13/86, Bu.14/10, Bu.14/116, Bu.14/121, Bu.14/126, Bu.14/144, Bu.14/158, Bu.14/174, Bu.14/179, Bu.14/18, Bu.14/20, Bu.14/222, Bu.14/223, Bu.14/224, Bu.14/29, Bu.14/32, Bu.14/35, Bu.14/39, Bu.14/42, Bu.14/45, Bu.14/52, Bu.14/53, Bu.14/55, Bu.14/58, Bu.14/61, Bu.14/71, Bu.14/83, Bu.14/93, Bu.14/95, Bu.14/98, Bu.14/99, Bu.15/10,

Bu.15/28, Ha.01/11, Ha.01/22, Ha.01/28, Ha.01/44, Ha.01/6, Ha.02/29, Ha.02/3, Ha.03/8, Ha.04/11, Ha.04/121, Ha.04/135, Ha.04/143, Ha.04/144, Ha.04/157, Ha.04/32, Ha.04/41, Ha.04/42, Ha.04/74, Ha.04/79, Ha.05/106, Ha.05/110, Ha.05/112, Ha.05/130, Ha.05/146, Ha.05/38, Ha.05/82, Ha.06/17, Ha.06/21, Ha.06/23, Ha.06/31, Ha.06/45, Ha.07/12, Ha.07/17, Ha.07/20, Ha.07/21, Ha.07/30, Ha.07/42, Ha.07/49, Ha.07/51, Ha.08/10, Ha.08/11, Ha.08/28, Ha.08/29, Ha.08/36, Ha.08/43, Ha.08/53, Ha.08/55, Ha.08/67, Ha.09/10, Ha.09/7, Iğ.01/1, Iğ.01/14, Iğ.01/16, Iğ.01/19, Iğ.02/144, Iğ.02/145, Iğ.02/148, Iğ.02/180, Iğ.02/190, Iğ.02/193, Iğ.02/44, Iğ.02/47, Iğ.02/54, Iğ.02/59, Iğ.02/79, Iğ.02/93, Iğ.02/94, Iğ.02/98, Iğ.03/10, Iğ.03/13, Iğ.03/14, Iğ.03/23, Iğ.03/34, Iğ.03/36, Iğ.03/5, Iğ.03/59, Iğ.03/78, Iğ.04/1, Iğ.04/15, Iğ.04/24, Iğ.04/27, Iğ.04/33, Iğ.04/34, Iğ.04/38, Iğ.04/7, Iğ.04/8, Iğ.05/12, Iğ.05/23, Iğ.05/28, Iğ.05/46, Iğ.06/103, Iğ.06/120, Iğ.06/121, Iğ.06/128, Iğ.06/146, Iğ.06/163, Iğ.06/173, Iğ.06/37, Iğ.06/51, Iğ.06/68, Iğ.06/97, Iğ.07/11, Iğ.08/14, Iğ.08/18, Iğ.08/37, Iğ.08/39, Iğ.08/43, Iğ.08/46, Iğ.08/47, Iğ.08/53, Iğ.08/55, Iğ.09/10, Iğ.09/104, Iğ.09/107, Iğ.09/111, Iğ.09/128, Iğ.09/140, Iğ.09/144, Iğ.09/145, Iğ.09/161, Iğ.09/162, Iğ.09/167, Iğ.09/169, Iğ.09/189, Iğ.09/190, Iğ.09/193, Iğ.09/215, Iğ.09/216, Iğ.09/26, Iğ.09/34, Iğ.09/51, Iğ.09/55, Iğ.09/56, Iğ.09/73, Iğ.09/81, Iğ.09/88, Iğ.11/14, Iğ.11/3, Iğ.11/42, Iğ.11/43, Iğ.11/44, Iğ.11/52, Iğ.11/67, Iğ.11/88, Iğ.11/89, Iğ.12/3, Iğ.12/4, Ma.02/15, Ma.02/16, Ma.02/2, Ma.02/24, Ma.02/32, Ma.02/35, Ma.02/37, Ma.02/5, Ma.02/54, Ma.02/57, Ma.02/6, Ma.02/68, Ma.02/70, Ma.03/2, Ma.03/98, Ma.04/150, Ma.04/153, Ma.04/16, Ma.04/164, Ma.04/167, Ma.04/179, Ma.04/181, Ma.04/19, Ma.04/45, Ma.04/47, Ma.04/5, Ma.04/58, Ma.04/73, Ma.04/90, Ma.05/19, Ma.05/20, Ma.05/21, Ma.05/23, Ma.05/25, Ma.05/26, Ma.06/16, Ma.06/2, Mu.01/102, Mu.01/107, Mu.01/119, Mu.01/129, Mu.01/130, Mu.01/133, Mu.01/158, Mu.01/159, Mu.01/162, Mu.01/19, Mu.01/33, Mu.01/54, Mu.01/88, Mu.02/10, Mu.02/12, Mu.02/24, Mu.02/3, Mu.03/100, Mu.03/12, Mu.03/31, Mu.03/38, Mu.03/54, Mu.03/58,

Mu.03/60, Mu.03/62, Mu.03/71, Mu.03/74, Mu.04/23, Mu.04/29, Mu.04/35, Mu.04/37, Mu.04/4, Mu.04/40, Mu.04/49, Mu.05/26, Mu.05/28, Mu.05/29, Mu.05/31, Mu.05/39, Mu.05/45, Mu.05/58, Mu.06/111, Mu.06/24, Mu.06/25, Mu.06/26, Mu.06/27, Mu.06/36, Mu.06/40, Mu.06/59, Mu.06/61, Mu.06/65, Mu.06/97, Mu.07/15, Mu.07/21, Mu.07/32

baş gėdsa ayaḫ d. ğälúr: Baş giderse ayak da gelir. Bir atasözü. Bu.08/95

ne ki eleme o d. ḫalamo olur: Başkalarının başına gelen şey, halamın/yakınlarımın da başına gelir. Bir atasözü. Bu.13/220

da (2): Cümle sonlarında kullanılan ve cümledeki yargıyı pekiştiren bir edat. *Diğer varyantları için bk. dā̄, de^e, dē (2), do (2), dö.* -67-

d. Ağ.06/35, Ağ.08/17, Ağ.18/31, Ağ.18/44, An.01/35, An.04/2, An.04/58, An.05/117, An.05/171, An.05/187, An.05/193, An.05/213, An.05/262, An.05/323, An.05/344, An.05/352, An.05/355, An.05/376, An.05/410, An.05/432, An.05/434, An.05/77, An.05/86, An.07/100, An.07/3, An.07/87, An.09/242, An.09/263, An.09/298, An.09/63, An.12/52, Bi.01/11, Bi.04/96, Bu.01/10, Bu.02/158, Bu.02/75, Bu.05/25, Bu.06/4, Bu.06/5, Bu.09/129, Bu.11/78, Bu.11/79, Bu.11/86, Bu.11/87, Bu.11/92, Bu.11/97, Bu.13/89, Bu.14/101, Bu.14/105, Bu.14/225, Bu.14/33, Bu.14/83, Ha.07/47, Iğ.01/4, Iğ.04/12, Iğ.04/21, Iğ.04/29, Iğ.04/43, Iğ.04/44, Iğ.04/7, Iğ.05/3, Iğ.09/175, Iğ.09/176, Iğ.09/56, Mu.01/10, Mu.05/12

da (3): Cümle başında kullanılan “işte, haydi” anlamında edat. *Diğer varyantları için bk. dā̄ (2), d^o.* -3-

d. Bu.11/15, Bu.12/49, Iğ.04/28

daa: 1. Daha; 2. Şimdiden sonra, bundan sonra, artık; 3. Hâlâ, halen; 4. Cümle sonlarında kullanılan ve cümledeki yargıyı pekiştiren bir edat. *Diğer varyantları için bk. daha, da^ha, dā (2), dáá, dā̄ (1), dee, de^he.* -122-

d. Ağ.01/23, Ağ.01/24, Ağ.01/71, Ağ.03/12, Ağ.07/132, Ağ.07/134, Ağ.07/53, Ağ.07/63, Ağ.08/114, Ağ.08/122, Ağ.08/29, Ağ.08/71, Ağ.09/23, Ağ.09/37, Ağ.10/3, Ağ.10/76, Ağ.13/56, Ağ.13/62, Ağ.14/13, Ağ.14/41, Ağ.15/10, Ağ.17/106, Ağ.17/108,

Ağ.17/25, Ağ.17/49, Ağ.18/15, Ağ.18/47, Ağ.18/5, An.01/137, An.01/244, An.01/253, An.02/113, An.02/114, An.02/115, An.02/23, An.02/6, An.02/95, An.05/130, An.05/145, An.05/157, An.05/198, An.05/223, An.05/224, An.05/234, An.05/236, An.05/245, An.05/253, An.05/291, An.05/309, An.05/316, An.05/354, An.05/397, An.05/417, An.05/422, An.05/439, An.05/441, An.05/471, An.05/475, An.05/49, An.05/6, An.05/79, An.07/26, An.08/9, An.09/186, An.09/191, An.09/300, An.09/320, An.11/129, An.12/136, An.12/156, An.12/186, Bi.03/24, Bi.03/29, Bi.03/91, Bi.05/4, Bu.04/161, Bu.04/230, Bu.05/50, Bu.06/207, Bu.06/208, Bu.06/209, Bu.06/223, Bu.06/30, Bu.09/29, Bu.11/21, Bu.12/125, Bu.12/59, Bu.12/60, Bu.13/217, Bu.14/99, Bu.15/13, Bu.15/15, Ha.03/27, Ha.04/122, Ha.06/11, Iğ.02/48, Iğ.03/21, Iğ.03/48, Iğ.03/63, Iğ.06/177, Iğ.08/53, Iğ.09/149, Iğ.11/18, Ma.02/37, Ma.02/5, Ma.02/60, Ma.03/11, Ma.03/38, Ma.04/101, Ma.04/111, Ma.05/6, Mu.01/118, Mu.02/13, Mu.02/26, Mu.03/31, Mu.03/75, Mu.05/51, Mu.06/114

daamli: Devamlı. -1-

d. Ha.07/50

daba^{ğ}çi: Dabağcı, bir soyad. -1-

d. Ağ.06/2

daban: Taban; ayak. -2-

d.+^{ı}nnan An.05/469

d.+nı An.06/76

dabança: Tabanca. *Diğer varyantı için bk. tabanca*. -3-

d. Mu.04/45

d.+y Mu.04/47

d.+y^{ı} Mu.04/46

dabi: *bk. tabi*. -2-

d. Ağ.13/8, An.08/10

dacikistan: *bk. taciğisdan.* -1-

d.+da An.11/19

dad: *bk. tad*. -7-

d. An.01/19

d.+ı Ağ.18/14, An.01/194

d.+ına An.01/8

d.+i An.02/6, An.02/9, An.04/114

dada: *bk. Dada*. -8-

d. Ağ.13/89, Ağ.17/88, An.10/154, An.10/163, Bu.03/61, Bu.09/171

d.+m Ağ.13/89

dadā: *bk. Dada*. -1-

d. Bu.03/59

dadır: *(Yanlış telaffuz)* Nâdir. -1-

d. Ha.05/17

dadlı: *bk. dadli*. -1-

d.+siynēn Iğ.03/69

dadlí: *bk. dadli*. -1-

d. Bu.09/35

dadli: Tatlı. *Diğer varyantları için bk. dadlı, dadlí, tadlı, tadlí, tadli, tatlı, tatlí.* -14-

d. An.09/369, An.09/370, An.09/372, An.12/198, An.12/218, Bi.01/42, Bu.03/24, Bu.09/118, Bu.09/120, Bu.09/123, Iğ.03/65

d.+den Iğ.03/84

d.+ler Bu.09/85, Iğ.03/84

dafa: *bk. defe*. -1-

d. Mu.01/48

daġġa: Dakika. *Diğer varyantları için bk. daġġá, daẖġa, dágge, degġa, deh́ğa, deẖġa*. -8-

d. An.01/76, An.04/120, Bu.10/8, Bu.14/51, Bu.14/58, Bu.14/84, Bu.15/30, Iğ.01/25

daġġaluẖ: Dakikalık. -1-

d. Ha.06/7

daġġá: *bk. daġġa*. -1-

d.+n An.11/20

daġumėnd: *bk. daḳımėnt*. -1-

d.+leri An.07/10

dağ: *bk. dağ̂*. -2-

d. Mu.01/29

d.+da Ma.05/1

dağıd-: *bk. dağ̂ıd-*. -1-

d.-ursun An.05/371

da^{ğ}: *bk. dağ̂*. -1-

d.+lar Ha.04/126

da^{ğ}ıd-: *bk. dağ̂ıd-*. -3-

d.-diler Ma.03/39

d.-ır Mu.03/83

d.-mişler Ağ.08/34

dağ̂: Dağ. *Diğer varyantları için bk. dağ, da^{ğ}, dah, daẖ (1), dā (3), dāẖ, Dağ̂.* -37-

d. Ağ.07/198, Ağ.07/44, Ağ.07/80

d.+a Ağ.07/198, An.05/367, An.09/217, An.09/75, An.09/81, An.09/85, Iğ.09/11, Iğ.09/12

d.+a mağ̂a: Dağ mağ. An.09/78

d.+da Bu.02/178, Bu.14/58, Mu.01/29

d.+dan Bu.13/47, Bu.14/20, Bu.14/33, Iğ.09/123, Mu.01/29

d.+dan bayırdan: Dağ bayır. Mu.04/4

d.+dā Bu.13/46

d.+ı Ha.04/130, Iğ.09/71

d.+ın Bu.06/9, Ha.04/131

d.+lar Bu.06/8

d.+lara Bu.04/25

d.+lardan Ağ.13/19, Iğ.09/47

d.+ların Bu.03/5

d.+larınnan Bu.14/33

d.+lari Bu.14/19, Bu.14/66, Bu.14/93

d.+lårdan Iğ.09/47

dağ̂ȧd-: *bk. dağ̂ıd-*. -1-

d.-di Ha.07/17

dağ̂ıd-: Dağıtmak. *Diğer varyantları için bk. dağıd-, da^{ğ}ıd-, dağ̂ȧd-, dağ̂ıt-, daıd-, da^{ı}t-, Dağ̂ıd-, tağ̂ıd-*. -22-

d.-acaẖlar An.09/294

d.-an An.05/372

d.-dın An.05/445

d.-di An.05/17

d.-diler Iğ.02/160, Iğ.06/107, Iğ.11/15, Ma.03/40

d.-duẖ An.05/371

d.-ın An.05/366

d.-ıyėller An.09/369

d.-ıyolar Iğ.02/130

d.-ız An.05/370

d.-íyėrım Bi.04/3

d.-iyėller An.09/293, An.09/370, An.09/372

d.-^{i}ėrmişler Mu.04/29

d.-mışlar Ağ.15/26, Mu.05/38

dağ̂ıl-: Dağılmak. *Diğer varyantı için bk. daıl-*. -19-

d.-anda Bu.12/101

d.-dė Bu.12/100

d.-d^{ı}ler Bu.12/87

d.-díler Iğ.09/111

d.-diler Bi.01/67

d.-dle Bu.12/112

d.-duẖ Iğ.09/107, Iğ.09/111, Iğ.09/51, Iğ.09/53

d.-iyėller Bu.13/168

d.-iyör Ağ.07/55

d.-masın Ha.06/22, Iğ.04/17

d.-miş Ağ.07/6, Iğ.06/158

d.-urdiler Bu.13/176

dağ̂ıt-: *bk. dağ̂ıd-*. -2-

d.-ma^{ğ} mağ̂ıtmağ̂: Dağıtmak mağıtmak. An.05/445

d.-míşler Iğ.02/68

dah: *bk. dağ̂*. -1-

d. Ağ.10/19

daha: *bk. daa*. -32-

d. Ağ.07/125, Ağ.07/126, Ağ.07/127, Ağ.07/156, Ağ.07/39, Ağ.07/87, An.09/320, An.10/128, An.10/14, An.10/59, Bi.01/16, Bi.05/25, Bi.05/4, Bu.06/223, Bu.13/151, Ha.04/122, Ha.05/152, Iğ.03/27, Iğ.06/21, Ma.05/19, Ma.06/10, Ma.06/7, Mu.01/109, Mu.01/136, Mu.01/19, Mu.01/44, Mu.03/57, Mu.05/28, Mu.05/50

da^{h}a: *bk. daa*. -29-

d. Ağ.09/31, Ağ.09/67, Ağ.11/23, Ağ.12/17, An.05/145, An.05/157, An.06/70, An.07/99, An.09/312, Bi.05/27, Bi.05/28, Bu.02/66, Bu.03/65, Bu.06/242, Bu.08/103, Bu.08/37, Bu.09/26,

Bu.12/26, Bu.13/89, Ha.02/15, Ha.03/24, Ha.04/115, Ha.05/130, Iğ.03/14, Iğ.03/35, Iğ.09/94, Ma.01/13, Mu.01/122, Mu.05/2, Mu.05/6

daḫ (1): *bk. dağ̂*. -3-

d. Ha.05/40, Iğ.05/21

daḫ (2): *bk. täg*. -1-

d. Bu.13/152

daḫ-: *bk. taḫ-*. -1-

d.-diler Bu.05/8

daḫġa: *bk. dağġa*. -1-

d. Bu.14/155

daıd-: *bk. dağ̂ıd-*. -4-

d.-di Ağ.13/27

d.-mışler Ağ.15/27

d.-urlar Ağ.16/52, Ağ.16/57

daıl-: *bk. dağ̂ıl-*. -1-

d.-dí Ağ.08/39

daˈt-: *bk. dağ̂ıd-*. -1-

d.-ıyírsın Bi.03/20

dai: *bk. dayi*. -1-

d.+mgile Ha.05/11

dakı̊mend: *bk. daḳımėnt*. -1-

d.+leri An.07/3

daḳımėnt: Doküman, belge. *Diğer varyantları için bk. dağumėnd, dakı̊mend, daḳı̊ment, dákı̊men*. -1-

d. Iğ.09/108

daḳı̊ment: *bk. daḳımėnt*. -1-

d. Iğ.09/109

dal: 1. Dal; 2. Omuz. *Diğer varyantları için bk. Dal, tal*. -5-

d.+an Bi.04/121

d.+da An.01/68

d.+ları Bu.12/140

d.+larına Bu.01/21

d.+larıni Bu.04/39

dam: Dam. -2-

d.+da Ha.04/129

d.+ın Ma.05/13

damad: Dâmat. *Diğer varyantları için bk. damat, dāmad*.-5-

d. Bu.09/116

d.+a Bu.09/88

d.+ın An.09/463

d.+í An.01/60

damal: Ardahan'a bağlı bir ilçe. -2-

d.+lara Ma.03/33

d.+lardan Ma.03/34

damam: *bk. tamam*. -1-

d. Ağ.11/36

damar: Damar. -1-

d.+ı ġırılsın Iğ.11/86

damat: *bk. damad*. -2-

d. Ağ.06/126

d.+í An.01/59

damojna *(Rus. Таможня):* Gümrük. -1-

d.+lar An.03/7

dana (1): Dana. -5-

d. An.04/57

d.+dan An.05/399, An.05/401

d.+larımızí Iğ.11/42

d.+sın[1] Ağ.10/34

dana (2): *bk. tene*. -1-

d. Iğ.08/8

danaluẖ: Danalık, dana olma, dana oluş. -2-

d.+dan An.05/398

daná: *bk. tene*. -2-

d. Bi.03/74

dand^{ı}ra: 1. Zayıf, cılız, cansız; 2. Tahtadan yapılmış ince ve sac üzerinde yufka, bazlama gibi şeyleri çevirmeye yarayan alet, çevirgeç. *Diğer varyantları için bk. Dandırā, DanDıra.* -3-

d. Bu.02/168, Bu.02/169

d. käsilmişın: Dandıra kesilmek; çok zayıflamak, cılızlaşmak. Bu.02/169

dane: *bk. tene*. -3-

d. Ağ.16/148, An.08/16, Bu.11/48

danı-: *bk. tanı-*. -1-

d.-yėrdi An.07/67

danış-: 1. Danışmak, sormak; 2. Konuşmak. *Diğer varyantı için bk. Danş-*. -9-

d. Bu.06/196

d.-a An.02/33

d.-di An.09/283

d.-iyėr Iğ.06/108

d.-madım Bu.03/25

d.-madi An.09/360

d.-mamiş Bu.13/183

d.-mėrdım An.02/112

dantėl: Dantel. -1-

d. An.01/90

dar: 1. Dar, ensiz, geniş karşıtı; 2. Sıkıntı, güç durum. *Diğer varyantı için bk. Dar*. -4-

d. Bu.04/199, Mu.01/181, Mu.06/45

d.+lar çegdim: Dar çekmek; sıkıntı çekmek. Ağ.16/117

dara-: 1. Taramak, bir yere bir şey yayılmak, sarmak, bir yeri bir şey basmak; 2. Aralıksız ateş etmek. *Diğer varyantı için bk. Darı-*. -2-

bid d.-di: Bit taramak; bit sarmak, bit basmak. Iğ.11/8

bid d.-dī: Bit taramak; bit sarmak, bit basmak. Iğ.11/28

daraf: *bk. teref*. -1-

d. Iğ.05/14

darba: Darbe. -1-

d.+y Ağ.06/82

dard-: Bir şeyin üzerine çıkartmak, yükseltmek. -2-

d.-di Bu.06/196, Bu.14/101

darıẖ-*(Az.)*: Özlemek, özlem duymak. -1-

d.-ırsıs An.05/428

darmada^{ğ}ın: *bk. darmadağ̂ın*. -1-

d. An.06/30

darmadağ̂ın: Darmadağın. *Diğer varyantı için bk. darmada^{ğ}ın*. -4-

d. An.09/342, An.12/162, Bu.08/108, Bu.13/112

darrȧ: *bk. talla*. -1-

d.+rar^{ı}mi Ma.04/52

dartısi: Tartısı kadar, kilosu ağırlığında. -3-

d. Ağ.16/8, Ağ.16/36, Iğ.09/116

darvan-: *bk. davran*-. -1-

d.-iiller Ha.04/19

daȓiyėl: *bk. Daňyėl*. -1-

d. Bu.04/127

daş: 1. Taş; 2. Üstü kapalı bir biçimde söylenen iğneleyici söz. *Diğer varyantı için bk. taş*. -35-

d. Ağ.16/151, An.01/123, An.01/249, An.01/251, An.01/256, An.05/423, Bu.02/26, Bu.14/204, Ha.04/94, Iğ.06/62, Ma.04/139, Mu.01/13, Mu.06/18

d.+a Ağ.08/74, Ağ.16/151, Bu.08/5, Bu.08/8

d.+dan An.01/245, An.01/249

d.+ı An.01/245, An.01/250, An.01/251, An.05/203, An.08/16, Bu.03/11, Ha.04/95

d.+í An.01/245

d.+i An.01/249

d.+^{i} An.05/133

d.+lar An.01/246, Ha.03/11

d.+larī An.01/249

d.+lári Ha.05/36

daş-: *bk. taş*-. -2-

d.-a Iğ.10/5

daşgen: *bk. daşgend*. -2-

d.+de Bu.11/70, Bu.13/9

daşgend: Taşkent, Özbekistan'ın başkenti. *Diğer varyantları için bk. daşgen, daşgent, daşkent*. -4-

d.+de Bu.11/110

d.+den Bu.11/69, Bu.13/9

d.+e Bu.11/67

daşgent: *bk. daşgend*. -1-

d.+den Bu.13/38

daşı-: *bk. daşi*-. -7-

d.-duẖ Iğ.06/167, Iğ.09/66

d.-maẖdan boşaliirduẖ: Taşımaktan boşalmak; taşıma işinden diğer işlere fırsat kalmak. Mu.01/54

d.-maya An.05/417

d.-mişler Bu.14/31

d.-yėr An.06/16

daşi-: Taşımak. *Diğer varyantları için bk. daşı-, daş^{i}-, taşi*-. -9-

d.-ėrdıẖ Mu.01/43

d.-ėrdím Mu.01/49

d.-ir Ağ.13/88

d.-irdim Mu.01/49

d.-yan Iğ.06/6, Iğ.06/90

d.-yemedim Ma.04/68

d.-yėller Iğ.09/75, Iğ.09/86

daş^{i}-: *bk. daşi-*. -1-

d.-yan Iğ.09/86

daşkent: *bk. daşgend*. -2-

d.+e Bu.13/36, Bu.13/38

daşlaĝ: *bk. daşlaḫ*. -3-

d. Bu.02/11

d.+a Bu.02/20

d.+ın Bu.02/95

daşlaḫ: Taşlak, Özbekistan'ın Fergana vilayetindeki Toşlok şehri. *Diğer varyantları için bk. daşlaĝ, taşlaĝ.* -5-

d. Bu.02/10, Bu.02/20, Bu.11/20

d.+dā Bu.11/20

d.+dur Bu.02/20

daşli: Taşlı. -2-

d. Bu.02/170

d. maşli Bu.02/174

daul: Davul. *Diğer varyantı için bk. daūl.* -7-

d. Ağ.09/71, Bu.09/73, Ha.04/35, Iğ.05/8

d.+a An.12/237

d. ma^{v}ul: Davul mavul. Ha.04/35

d.+ünen Bi.04/98

daūl: *bk. daul*. -1-

d. Bu.09/73

dava: 1. Dâvâ; 2. Savaş, mücadele. *Diğer varyantları için bk. davay, dava^{y}, davå, dåva.* -7-

d. Bu.11/51, Mu.06/41, Mu.06/75

d.+da An.12/88

d.+sıní An.12/56

d.+si Bi.03/109

d.+ynán Bi.02/3

daval: *bk. davar*. -4-

d.+lara Bu.03/40

d.+ları Bu.03/41

d.+larıma Bu.03/37

d.+larımız Iğ.11/42

davala-: Devâlamak; tedavi etmek. -1-

d.-diler Bu.02/93

davam: Devâm. *Diğer varyantı için bk. devam.* -1-

d. Bu.12/32

davan: *bk. tavan*. -1-

d.+a Bu.09/122

davar: Davar, küçükbaş hayvan. *Diğer varyantları için bk. daval, Daval, Davar*. -9-

d. Bu.13/46, Bu.13/47, Ma.04/75

d.+ıma Bu.03/38

d.+ız Iğ.09/91

mal d.+i: Mal davar, büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar. Bu.13/46, Iğ.09/92

davay: *bk. dava*. -1-

d. An.12/89

dava^{y}: *bk. dava*. -1-

d. Bu.11/51

davå: *bk. dava*. -2-

d. Mu.06/73

d.+si Bi.03/110

davran-: 1. Davranmak, muamele etmek; 2. Acele etmek, çabuk olmak. *Diğer varyantı için bk. darvan-*. -5-

d. Iğ.11/41

d.-annar Iğ.02/193

d.-díler Iğ.06/125

d.-ın Iğ.11/30

d.-madler Iğ.06/125

davşan: Tavşan. *Diğer varyantı için bk. tavşan.* -1-

d.+i Bu.06/40

da^{v}: *bk. def*. -1-

d. Bu.06/56

day: *bk. dayi*. -1-

d.+mıza Mu.03/40

dayan-: Dayanmak. *Diğer varyantı için bk. Dayan-*. -5-

d.-amaduḫ Bu.02/112

d.-amazdım Bu.13/130

d.-i̊r Ağ.13/54

d.-miş Ma.04/26

d.-miyír Bu.03/65

dayanuḫli: Dayanıklı. -1-

d. An.07/99

dayád-: Dayatmak; dayamak, yaslamak. -1-

d.-ėm Iğ.09/25

dayı: *bk. dayi*. -12-

d. Ağ.11/28, Ha.04/25

d.+larım Ağ.06/16

d.+m Ağ.13/37, Ma.01/5

d.+mın Ağ.13/50, Ağ.15/74

d.+n Ha.04/105

d.+nan Ha.04/25

d.+sını^{n} Ağ.16/19

dayí: *bk. dayi*. -3-

d.+m Ağ.13/1, Ma.04/58

dayi: 1. Dayı; 2. Kaynataya karşı kullanılan bir hitap sözü. *Diğer varyantları için bk. dai, day, dayı, dayí, da^{y}í, da^{y}i, dāy^{i}, Day, Dayı, Day^{i}, Dayi*. -3-

d. Ağ.14/32

d.+lerimiz Bu.05/61

da^{y}í: *bk. dayi*. -1-

d.+mgile Ha.05/12

da^{y}i: *bk. dayi*. -2-

d. Ağ.17/90, Ma.02/6

dā (1): *bk. da (1), bk. de (1)*. -28-

d. Ağ.13/4, Ağ.17/38, An.02/73, Bi.04/46, Bu.02/65, Bu.06/47, Bu.09/8, Bu.11/104, Bu.13/222, Bu.14/56, Ha.04/10, Ha.04/96, Iğ.01/18, Iğ.01/25, Iğ.01/9, Iğ.02/161, Iğ.03/13, Iğ.04/3, Iğ.06/14, Iğ.08/27, Iğ.09/163, Iğ.09/180, Iğ.12/7, Ma.02/12, Ma.02/51, Ma.03/35, Mu.07/6

dā (2): *bk. daa*. -8-

d. Ağ.09/54, An.05/124, An.05/196, An.05/200, An.05/392, An.05/86, Bu.02/88, Iğ.09/154, Iğ.11/76, Ma.04/151

dā (3): *bk. daĝ*. -1-

d.+lardȧ Ma.05/2

dāẖ: *bk. täg*. -1-

d. Bu.13/152

dāẖ: *bk. daĝ*. -1-

d. Iğ.05/21

dāmad: *bk. damad*. -1-

d. An.01/45

dāulci: Davulcu. -1-

d.+le Bu.09/176

dāy[i]: *bk. dayi*. -1-

d.+sıni An.04/106

dá (1): *bk. da (1), bk. de (1)*. -112-

d. Ağ.01/60, Ağ.07/108, Ağ.07/131, Ağ.07/180, Ağ.07/80, Ağ.10/42, Ağ.10/71, Ağ.11/9, Ağ.12/6, Ağ.16/145, Ağ.16/30, Ağ.17/1, Ağ.17/21, Ağ.17/40, An.01/53, An.05/101, An.05/135, An.05/14, An.05/147, An.05/165, An.05/238, An.05/245, An.05/254, An.05/258, An.05/266, An.05/275, An.05/278, An.05/287, An.05/309, An.05/310, An.05/312, An.05/330, An.05/356, An.05/366, An.05/368, An.05/370, An.05/38, An.05/470, An.05/53, An.05/60, An.05/75, An.06/16, An.07/109, An.07/25, An.09/193, An.09/320, An.09/358, An.09/449, An.10/12, An.10/177, An.12/162, Bi.01/106, Bi.01/115, Bi.01/58, Bi.01/69, Bi.01/82, Bi.03/30, Bi.03/4, Bi.03/84, Bi.04/24, Bu.02/111, Bu.02/124, Bu.02/140, Bu.02/59, Bu.05/51, Bu.05/59, Bu.06/236, Bu.06/78, Bu.08/95, Bu.09/110, Bu.09/119, Bu.09/152, Bu.11/104, Bu.11/117, Bu.11/123, Bu.11/128, Bu.11/20, Bu.11/97, Bu.12/132, Bu.12/78, Bu.13/90, Bu.14/108, Bu.14/16, Bu.14/25, Bu.14/58, Bu.15/21, Ha.05/110, Ha.05/137, Ha.05/47, Iğ.04/12, Iğ.05/52, Iğ.07/4, Iğ.09/120, Iğ.09/131, Iğ.09/148, Iğ.09/150, Iğ.09/37, Iğ.09/7, Iğ.09/79, Ma.03/29, Ma.04/104, Ma.04/15, Ma.04/157, Ma.04/44, Mu.01/147, Mu.01/161, Mu.01/63, Mu.02/1, Mu.06/37

dá (2): *bk. da (2), de (2)*. -12-

d. Ağ.08/135, An.05/314, An.05/352, An.05/406, An.07/37, An.12/233, Bi.03/71, Bu.01/23, Bu.01/6, Bu.10/19, Bu.11/94, Bu.14/85

dáá: *bk. daa*. -1-

d. Bu.12/158

dáfā: *bk. defe*. -1-

d. An.10/114

dágge: *bk. daġġa*. -1-

d. An.12/172

dáğül: *bk. deil*. -1-

hesap d.: Hesap değil; sayılmaz. An.05/218

dáki̊men: *bk. daḳımėnt*. -1-

d. An.07/2

dáná: *bk. tene*. -1-

d. Bu.11/81

dáv: *bk. dev*. -1-

d. Bi.01/115

dávam: *bk. davam*. -1-

d. Iğ.03/21

dā́: *bk. da (1), bk. de (1)*. -1-

d. Ağ.16/140

dā́ (1): *bk. daa*. -2-

d. Bu.12/140, Iğ.08/59

dā́ (2): *bk. da (3)*. -1-

d. Iğ.04/20

dā́ne: *bk. tene*. -1-

d. Bu.09/79

dȧ: *bk. da (1), bk. de (1)*. -4-

d. An.09/213, Bu.05/2, Bu.09/34, Iğ.02/180

då: *bk. da (1), bk. de (1)*. -5-

d. Ağ.09/30, Bi.03/21, Bi.03/26, Bu.02/17, Bu.04/59

dåsġal *(Rus. Доска)*: Kara tahta. -1-

d.+ın Bu.06/196

dåva: *bk. dava*. -1-

d. Bu.11/106

dä (1): *bk. da (1), bk. de (1)*. -1-

d. Bu.08/45

dä (2): *bk. da (2), de (2)*. -1-

d. Ha.06/31

däb-: *bk. tep-*. -1-

d.-di Ma.04/140

däg-: *bk. deg-*. -1-

d.-di Ağ.14/5

dägi^{r}man: *bk. degirman*. -1-

d.+ın Bu.03/19

dägúl: *bk. deil*. -2-

d. Bu.14/106, Bu.14/188

dägül: *bk. deil*. -8-

d. Ağ.16/82, An.09/313, Bu.13/149, Bu.14/147, Ha.03/5

d.+uẖ Iğ.06/163

d.+üm An.09/305

d.+ümiş Ha.04/17

dăğişil-: *bk. değişil-*. -1-

d.-dile^{r} Iğ.06/21

dăğül: *bk. deil*. -7-

d. An.09/45, Bu.01/21, Bu.04/230, Bu.04/39, Bu.12/69

d.+di Iğ.06/128

d.+dü Ağ.14/37

däli̊k: *bk. delüg*. -1-

d.+ten Ha.05/63

dälúĝannı: *bk. deliĝanni*. -1-

d. Ağ.17/113

dälüg: *bk. delüg*. -1-

d.+ü Bi.01/5

däl[ü]ĝannı *bk. deliĝanni*. -1-

d.+nın Mu.04/38

dämin: Demin, biraz önce. *Diğer varyantı için bk. demín*. -1-

d. Mu.05/5

dämür: *bk. demür*. -2-

d. Bu.12/56

d.+ün Bu.13/129

dämürėl: Demirel, bir soyad. -1-

d. Iğ.06/39

dämüryolī̊: *bk. demüryoli*. -1-

d. Bu.04/46

dämüryol[u]: *bk. demüryoli*. -1-

d.+na Bu.04/43

däne: *bk. tene*. -1-

d. Iğ.06/79

dänízlī: *bk. denízli*. -1-

d. Iğ.06/158

däterjan: Deterjan. -1-

d. Mu.01/33

däv: *bk. dev*. -7-

d. Bi.01/131, Bi.01/132, Bi.01/135

d.+ler Bu.03/52, Bu.03/69

d.+lerın Bi.01/110

d.+lerín Bu.03/51

dävet: *bk. devet*. -1-

d. Iğ.06/36

dävläd: *bk. devled*. -1-

d.+dä Iğ.06/176

dävlät: *bk. devled*. -2-

d.+e Iğ.06/162

d.+ímize Iğ.06/174

dävled: *bk. devled*. -3-

d. Iğ.06/155, Iğ.06/54, Iğ.06/85

dävlet: *bk. devled*. -3-

d. Iğ.06/131, Mu.01/181, Mu.03/23

dävrül-: *bk. devrül-*. -1-

d.-miş Bu.02/59

dǟ: *bk. da (2), bk. de (2)*. -1-

d. Bu.14/22

de (1): "Da, de" bağlama edatı. *Diğer varyantları için bk. d, dā (1), dá (1), dá̄, dȧ, då, dä (1), de[e], dē (1), dė (1), dė̄, de̊, dı, di (1), do (1), na (2), te, tē (1), to, ze, zē*. -1171-

d. Ağ.01/1, Ağ.01/16, Ağ.01/25, Ağ.01/37, Ağ.01/48, Ağ.01/57, Ağ.01/58, Ağ.01/60, Ağ.01/65, Ağ.01/66, Ağ.01/69, Ağ.01/70, Ağ.01/71, Ağ.01/73, Ağ.01/78, Ağ.01/8, Ağ.04/15, Ağ.04/18, Ağ.04/6, Ağ.04/9, Ağ.05/6, Ağ.05/7, Ağ.06/140, Ağ.06/18, Ağ.06/23, Ağ.06/35, Ağ.06/39, Ağ.06/48, Ağ.06/57, Ağ.06/58, Ağ.06/73, Ağ.06/79, Ağ.06/90, Ağ.07/101, Ağ.07/110, Ağ.07/121, Ağ.07/145, Ağ.07/16, Ağ.07/17, Ağ.07/56, Ağ.07/64,

Ağ.07/76, Ağ.07/77, Ağ.07/95,
Ağ.08/125, Ağ.08/21, Ağ.08/58,
Ağ.08/62, Ağ.08/69, Ağ.08/70,
Ağ.08/73, Ağ.08/74, Ağ.08/90,
Ağ.08/93, Ağ.08/95, Ağ.09/22,
Ağ.09/37, Ağ.09/38, Ağ.09/39,
Ağ.09/4, Ağ.09/40, Ağ.09/45,
Ağ.09/46, Ağ.09/57, Ağ.09/62,
Ağ.09/76, Ağ.10/110, Ağ.10/114,
Ağ.10/121, Ağ.10/15, Ağ.10/17,
Ağ.10/26, Ağ.10/27, Ağ.10/31,
Ağ.10/35, Ağ.10/46, Ağ.10/58,
Ağ.10/68, Ağ.10/83, Ağ.10/90,
Ağ.10/98, Ağ.11/13, Ağ.11/15,
Ağ.11/19, Ağ.11/20, Ağ.11/30,
Ağ.11/33, Ağ.11/41, Ağ.12/12,
Ağ.13/10, Ağ.13/13, Ağ.13/45,
Ağ.13/6, Ağ.13/69, Ağ.13/90,
Ağ.14/15, Ağ.14/31, Ağ.14/42,
Ağ.14/8, Ağ.15/19, Ağ.15/21,
Ağ.15/34, Ağ.15/73, Ağ.15/78,
Ağ.16/115, Ağ.16/12, Ağ.16/128,
Ağ.16/130, Ağ.16/140, Ağ.16/144,
Ağ.16/151, Ağ.16/159, Ağ.16/161,
Ağ.16/165, Ağ.16/19, Ağ.16/25,
Ağ.16/29, Ağ.16/34, Ağ.16/43,
Ağ.16/44, Ağ.16/55, Ağ.16/60,
Ağ.16/65, Ağ.16/7, Ağ.16/72,
Ağ.17/119, Ağ.17/122, Ağ.17/24,
Ağ.17/26, Ağ.17/3, Ağ.17/39,
Ağ.17/48, Ağ.17/63, Ağ.17/65,
Ağ.17/69, Ağ.17/75, Ağ.17/80,
Ağ.17/84, Ağ.18/41, Ağ.18/47,
Ağ.18/59, An.01/102, An.01/111,
An.01/121, An.01/135, An.01/151,
An.01/152, An.01/156, An.01/171,
An.01/173, An.01/176, An.01/177,
An.01/178, An.01/179, An.01/182,
An.01/2, An.01/216, An.01/218,
An.01/223, An.01/226, An.01/229,
An.01/23, An.01/232, An.01/239,
An.01/24, An.01/240, An.01/26,
An.01/37, An.01/48, An.01/49,
An.01/5, An.01/51, An.01/64,
An.01/71, An.01/73, An.01/80,
An.01/88, An.01/99, An.02/107,
An.02/26, An.02/28, An.02/37,
An.02/69, An.02/73, An.02/74,
An.02/83, An.02/90, An.02/93,
An.02/97, An.03/18, An.03/34,
An.03/5, An.04/1, An.04/101,
An.04/106, An.04/109, An.04/19,
An.04/20, An.04/3, An.04/32,
An.04/47, An.04/58, An.04/63,
An.04/64, An.04/67, An.04/79,
An.04/93, An.05/103, An.05/106,
An.05/11, An.05/111, An.05/112,
An.05/113, An.05/120, An.05/124,
An.05/127, An.05/13, An.05/14,
An.05/142, An.05/145, An.05/147,
An.05/149, An.05/15, An.05/159,
An.05/163, An.05/181, An.05/188,

An.05/193, An.05/199, An.05/218,
An.05/221, An.05/230, An.05/234,
An.05/237, An.05/240, An.05/243,
An.05/244, An.05/245, An.05/248,
An.05/252, An.05/256, An.05/259,
An.05/27, An.05/273, An.05/274,
An.05/277, An.05/28, An.05/280,
An.05/284, An.05/286, An.05/290,
An.05/291, An.05/296, An.05/305,
An.05/306, An.05/307, An.05/309,
An.05/317, An.05/319, An.05/32,
An.05/327, An.05/328, An.05/330,
An.05/333, An.05/338, An.05/343,
An.05/369, An.05/37, An.05/372,
An.05/375, An.05/379, An.05/38,
An.05/386, An.05/387, An.05/39,
An.05/405, An.05/41, An.05/417,
An.05/420, An.05/422, An.05/428,
An.05/431, An.05/433, An.05/434,
An.05/436, An.05/439, An.05/44,
An.05/457, An.05/469, An.05/47,
An.05/471, An.05/472, An.05/62,
An.05/73, An.05/79, An.05/84,
An.05/9, An.06/13, An.06/17,
An.06/19, An.06/34, An.06/49,
An.06/51, An.06/57, An.06/62,
An.06/71, An.06/74, An.07/105,
An.07/106, An.07/113, An.07/114,
An.07/115, An.07/2, An.07/21,
An.07/23, An.07/26, An.07/27,
An.07/31, An.07/35, An.07/40,

An.07/46, An.07/49, An.07/5,
An.07/50, An.07/52, An.07/61,
An.07/62, An.07/64, An.07/68,
An.07/69, An.07/70, An.07/71,
An.07/72, An.07/73, An.07/80,
An.07/93, An.09/101, An.09/106,
An.09/111, An.09/116, An.09/117,
An.09/119, An.09/131, An.09/137,
An.09/14, An.09/143, An.09/145,
An.09/146, An.09/169, An.09/180,
An.09/181, An.09/20, An.09/202,
An.09/205, An.09/21, An.09/215,
An.09/23, An.09/238, An.09/256,
An.09/258, An.09/27, An.09/278,
An.09/290, An.09/299, An.09/3,
An.09/300, An.09/320, An.09/321,
An.09/331, An.09/336, An.09/337,
An.09/341, An.09/345, An.09/376,
An.09/378, An.09/381, An.09/384,
An.09/387, An.09/4, An.09/401,
An.09/402, An.09/411, An.09/417,
An.09/422, An.09/423, An.09/438,
An.09/445, An.09/45, An.09/451,
An.09/452, An.09/455, An.09/456,
An.09/463, An.09/470, An.09/472,
An.09/48, An.09/480, An.09/52,
An.09/58, An.09/66, An.09/81,
An.09/91, An.09/93, An.09/94,
An.09/99, An.10/103, An.10/114,
An.10/118, An.10/121, An.10/171,
An.10/181, An.10/182, An.10/23,

An.10/27, An.10/61, An.10/79,
An.10/93, An.11/105, An.11/12,
An.11/128, An.11/19, An.11/24,
An.11/27, An.11/39, An.11/5,
An.11/62, An.11/66, An.11/7,
An.11/71, An.11/72, An.11/8,
An.11/92, An.12/103, An.12/109,
An.12/112, An.12/143, An.12/157,
An.12/158, An.12/19, An.12/199,
An.12/2, An.12/20, An.12/206,
An.12/27, An.12/32, An.12/44,
An.12/54, An.12/59, An.12/61,
An.12/70, An.12/78, An.12/80,
An.12/81, An.12/82, Bi.01/109,
Bi.01/127, Bi.01/13, Bi.01/138,
Bi.01/14, Bi.01/146, Bi.01/148,
Bi.01/149, Bi.01/153, Bi.01/27,
Bi.01/30, Bi.01/36, Bi.01/52, Bi.01/53,
Bi.01/67, Bi.01/79, Bi.01/8, Bi.01/93,
Bi.02/14, Bi.03/100, Bi.03/19, Bi.03/30,
Bi.03/35, Bi.03/67, Bi.03/73, Bi.03/75,
Bi.03/76, Bi.03/79, Bi.03/81, Bi.03/82,
Bi.03/84, Bi.03/87, Bi.03/88, Bi.03/93,
Bi.03/97, Bi.04/19, Bi.04/71, Bi.04/80,
Bi.04/81, Bi.05/24, Bi.05/26, Bi.05/31,
Bi.05/37, Bi.05/8, Bu.01/4, Bu.01/6,
Bu.01/7, Bu.01/8, Bu.02/118,
Bu.02/125, Bu.02/146, Bu.02/163,
Bu.02/168, Bu.02/170, Bu.02/171,
Bu.02/172, Bu.02/173, Bu.02/174,
Bu.02/176, Bu.02/32, Bu.02/35,
Bu.02/40, Bu.02/42, Bu.02/44,
Bu.02/52, Bu.02/56, Bu.02/60,
Bu.02/63, Bu.02/64, Bu.02/66,
Bu.02/69, Bu.02/73, Bu.02/74,
Bu.02/77, Bu.02/78, Bu.02/79,
Bu.02/80, Bu.02/84, Bu.02/86,
Bu.02/87, Bu.02/9, Bu.03/15, Bu.03/24,
Bu.03/38, Bu.03/42, Bu.03/45,
Bu.03/48, Bu.03/54, Bu.03/55,
Bu.03/56, Bu.03/57, Bu.03/58,
Bu.03/60, Bu.03/63, Bu.03/64,
Bu.03/66, Bu.03/68, Bu.03/69,
Bu.03/70, Bu.04/109, Bu.04/125,
Bu.04/137, Bu.04/138, Bu.04/173,
Bu.04/174, Bu.04/18, Bu.04/187,
Bu.04/192, Bu.04/205, Bu.04/209,
Bu.04/211, Bu.04/214, Bu.04/222,
Bu.04/223, Bu.04/224, Bu.04/226,
Bu.04/227, Bu.04/230, Bu.04/231,
Bu.04/244, Bu.04/269, Bu.04/28,
Bu.04/32, Bu.04/33, Bu.04/34,
Bu.04/52, Bu.04/56, Bu.04/61,
Bu.04/67, Bu.04/70, Bu.04/78,
Bu.04/92, Bu.05/26, Bu.05/28,
Bu.05/29, Bu.05/34, Bu.05/35,
Bu.05/42, Bu.05/44, Bu.05/46,
Bu.05/58, Bu.05/6, Bu.05/60, Bu.05/61,
Bu.05/9, Bu.06/13, Bu.06/203,
Bu.06/204, Bu.06/207, Bu.06/208,
Bu.06/214, Bu.06/223, Bu.06/229,
Bu.06/230, Bu.06/231, Bu.06/32,

Ha.04/147, Ha.04/153, Ha.04/156, Ha.04/157, Ha.04/54, Ha.04/58, Ha.04/66, Ha.04/70, Ha.05/11, Ha.05/110, Ha.05/117, Ha.05/118, Ha.05/123, Ha.05/131, Ha.05/132, Ha.05/137, Ha.05/154, Ha.05/157, Ha.05/22, Ha.05/94, Ha.06/21, Ha.06/22, Ha.06/30, Ha.06/33, Ha.06/9, Ha.07/15, Ha.07/16, Ha.07/18, Ha.07/2, Ha.07/20, Ha.07/21, Ha.07/31, Ha.07/35, Ha.07/37, Ha.07/48, Ha.07/51, Ha.07/54, Ha.07/59, Ha.07/9, Ha.08/10, Ha.08/23, Ha.08/28, Ha.08/37, Ha.08/43, Ha.08/77, Ha.08/81, Iğ.01/16, Iğ.01/18, Iğ.01/2, Iğ.01/20, Iğ.01/23, Iğ.01/26, Iğ.02/127, Iğ.02/129, Iğ.02/134, Iğ.02/148, Iğ.02/156, Iğ.02/177, Iğ.02/180, Iğ.02/191, Iğ.02/21, Iğ.02/29, Iğ.02/34, Iğ.02/38, Iğ.02/55, Iğ.02/57, Iğ.02/7, Iğ.02/88, Iğ.02/95, Iğ.03/14, Iğ.03/16, Iğ.03/26, Iğ.03/54, Iğ.03/67, Iğ.03/69, Iğ.03/77, Iğ.03/79, Iğ.03/87, Iğ.04/20, Iğ.04/27, Iğ.04/28, Iğ.04/32, Iğ.04/36, Iğ.05/29, Iğ.05/30, Iğ.05/34, Iğ.05/35, Iğ.05/54, Iğ.05/56, Iğ.05/58, Iğ.05/59, Iğ.05/60, Iğ.05/62, Iğ.06/100, Iğ.06/120, Iğ.06/121, Iğ.06/122, Iğ.06/123, Iğ.06/131, Iğ.06/141, Iğ.06/145, Iğ.06/149, Iğ.06/167, Iğ.06/83, Iğ.07/14, Iğ.07/3, Iğ.08/21, Iğ.08/39, Iğ.08/46, Iğ.08/52, Iğ.09/111, Iğ.09/116, Iğ.09/123, Iğ.09/125, Iğ.09/136, Iğ.09/145, Iğ.09/154, Iğ.09/161, Iğ.09/164, Iğ.09/173, Iğ.09/198, Iğ.09/199, Iğ.09/203, Iğ.09/215, Iğ.09/37, Iğ.09/50, Iğ.09/72, Iğ.09/73, Iğ.09/78, Iğ.09/85, Iğ.09/87, Iğ.09/88, Iğ.09/90, Iğ.09/94, Iğ.10/2, Iğ.10/5, Iğ.11/18, Iğ.11/23, Iğ.11/34, Iğ.11/42, Iğ.11/43, Iğ.11/44, Iğ.11/45, Iğ.11/52, Iğ.11/58, Iğ.11/80, Iğ.11/90, Iğ.11/91, Iğ.11/93, Iğ.12/15, Iğ.12/8, Ma.02/26, Ma.02/43, Ma.02/57, Ma.02/64, Ma.02/8, Ma.03/105, Ma.03/73, Ma.03/84, Ma.03/85, Ma.04/102, Ma.04/104, Ma.04/112, Ma.04/139, Ma.04/153, Ma.04/157, Ma.04/158, Ma.04/182, Ma.04/29, Ma.04/42, Ma.04/45, Ma.04/49, Ma.04/5, Ma.04/69, Ma.04/73, Ma.04/92, Ma.04/96, Ma.04/99, Ma.05/15, Ma.05/19, Ma.05/4, Ma.05/6, Ma.06/1, Mu.01/111, Mu.01/114, Mu.01/123, Mu.01/141, Mu.01/145, Mu.01/182, Mu.01/185, Mu.01/42, Mu.01/63, Mu.01/7, Mu.01/70, Mu.01/78, Mu.01/82, Mu.02/28, Mu.03/114, Mu.03/12, Mu.03/34, Mu.03/38, Mu.03/41, Mu.03/54, Mu.03/55, Mu.03/62, Mu.03/67, Mu.03/74, Mu.03/94, Mu.04/1, Mu.04/25,

Mu.04/37, Mu.04/49, Mu.05/41, Mu.05/46, Mu.05/52, Mu.06/103, Mu.06/116, Mu.06/15, Mu.06/33, Mu.06/50, Mu.06/58, Mu.06/60, Mu.06/64, Mu.06/72, Mu.06/76, Mu.06/88, Mu.06/90, Mu.06/91, Mu.06/92, Mu.07/22, Mu.07/5

adam ġarnına vurmiş d. våy arẖam dėmiş: Adam karnına vurmuş da var arkam demiş, koruyucusu olmayan kişinin durumunu anlatan bir atasözü. Bu.13/116

ne ki äleme oni d. bize: El aleme ne olursa bizim başımıza da o gelecektir. Bir atasözü. Bu.04/55

de (2): Cümle sonlarında kullanılan ve cümledeki yargıyı pekiştiren bir edat. *Diğer varyantları için bk. dǟ, de*[e]*, dē (2), do (2), dö.* -45-

d. An.01/31, An.02/53, An.05/385, An.05/96, An.09/267, An.09/297, Bu.02/117, Bu.02/177, Bu.02/54, Bu.02/78, Bu.04/122, Bu.04/228, Bu.05/22, Bu.06/77, Bu.09/122, Bu.09/172, Bu.11/104, Bu.11/128, Bu.11/52, Bu.11/91, Bu.11/93, Bu.12/91, Bu.13/187, Bu.13/21, Bu.13/74, Bu.14/100, Bu.14/106, Bu.14/228, Bu.14/73, Bu.14/97, Bu.15/2, Bu.15/7, Ha.07/45, Ha.09/11, Iğ.02/133, Iğ.02/23, Iğ.02/27, Iğ.04/20, Iğ.04/3, Iğ.04/47, Iğ.04/7, Iğ.07/3, Iğ.09/52, Iğ.09/85, Iğ.10/2

de (3): Cümle başında kullanılan “işte, haydi” anlamlarında edat. *Diğer varyantları için bk. dė (2), di (2), dē (3).* -18-

d. An.11/72, Bi.05/29, Bi.05/7, Bu.02/10, Bu.02/154, Bu.02/16, Bu.02/52, Bu.02/54, Bu.02/61, Bu.05/17, Bu.05/27, Bu.06/240, Bu.11/90, Bu.11/91, Bu.13/195, Bu.15/10, Ha.06/5, Ha.07/26, Iğ.09/221

de (4): Aktarma cümlelerinde kullanılan “dedi” sözünün kısaltılmış biçimi. *Diğer varyantları için bk. dė (3), dü.* -14-

d. An.05/145, An.05/290, Bu.11/124, Bu.11/56, Bu.11/61, Bu.11/66, Bu.11/69

de (5): “Diye” anlamında kullanılmıştır. *Diğer varyantları için bk. dė (4).* -2-

d. Bu.12/42, Iğ.08/5

de (6): *bk. deil.* -2-

d. An.10/96, Bi.03/115

de-: Demek, söylemek. *Diğer varyantları için bk. dē̮-, dė́-, dē̄-, d*[i]*-, dı̊-, dú-, dü-.* -658-

d. Ağ.09/64, An.09/478, Bi.01/62, Bu.04/49, Bu.15/16, Ha.06/39

d.-b An.05/120, An.05/95, Bu.09/178, Bu.11/49, Bu.13/189,

Iğ.09/154, Iğ.09/173, Iğ.09/211, Iğ.09/44, Iğ.09/46, Iğ.09/94, Iğ.09/99

d.-dė Bu.09/29, Bu.12/119, Bu.12/136, Ha.04/114, Ha.04/6

d.-dı An.05/150, Bi.03/87, Bi.04/118, Ha.01/25, Ha.01/27, Ha.01/47, Ha.01/48, Ha.01/49, Ha.04/107, Ha.04/113

d.-dıḫ Ağ.06/81

d.-dıler Iğ.09/15

d.-dım Ağ.08/98, An.02/88, An.04/100, An.05/10, An.05/104, An.05/117, An.05/119, An.05/127, An.05/128, An.05/139, An.05/244, An.06/37, An.06/39, An.07/11, An.07/4, An.07/6, An.07/8, An.09/300, An.09/312, An.09/313, An.09/330, An.09/64, An.11/49, An.11/59, An.12/75, Bi.03/83, Bi.04/115, Bu.09/28, Bu.09/5, Bu.11/49, Bu.11/53, Bu.11/58, Bu.14/84, Ha.01/38, Ha.02/15, Ha.02/16, Ha.02/17, Ha.04/108, Ha.04/121, Ha.04/130, Ha.05/59, Ha.05/62, Iğ.03/24, Iğ.03/56, Iğ.03/58, Iğ.09/219, Ma.05/14, Ma.05/30, Mu.01/7, Mu.03/29

d.-d^{ı}ler Bu.04/174

d.-dí Ağ.14/26, Ağ.16/126, An.05/237, Ha.01/49, Iğ.02/85, Iğ.03/55, Mu.01/60, Mu.01/62

d.-díler Ha.05/77, Iğ.06/131, Iğ.11/19, Ma.05/30, Ma.05/32

d.-díle^{r} An.05/258

d.-dím Ağ.08/103, Ağ.08/110, Ağ.08/82, Ağ.08/84, Ağ.14/5, Ağ.16/121, An.02/106, An.05/106, An.05/117, An.05/130, An.05/250, An.05/253, An.05/314, An.05/46, An.07/15, An.07/4, An.09/207, An.09/238, An.09/241, Bu.04/108, Bu.04/223, Bu.09/22, Bu.11/51, Bu.11/70, Ha.02/15, Ha.04/55, Ha.05/41, Ha.05/59, Ha.06/2, Iğ.03/40, Iğ.03/63, Iğ.05/40, Ma.05/6, Mu.05/2, Mu.05/6

d.-dín An.04/121

d.-di̊m An.11/58

d.-di Ağ.01/7, Ağ.02/7, Ağ.02/8, Ağ.07/108, Ağ.07/110, Ağ.07/181, Ağ.08/102, Ağ.08/107, Ağ.08/116, Ağ.08/117, Ağ.08/132, Ağ.08/76, Ağ.08/80, Ağ.11/17, Ağ.11/9, Ağ.14/28, Ağ.14/29, Ağ.14/30, Ağ.14/6, Ağ.14/7, Ağ.16/126, Ağ.17/44, An.02/113, An.02/114, An.02/115, An.04/105, An.05/107, An.05/110, An.05/112, An.05/118, An.05/129, An.05/138, An.05/139, An.05/149, An.05/15, An.05/150, An.05/241, An.05/250, An.05/262, An.05/264, An.05/265, An.05/267,

An.05/289, An.05/290, An.05/337, An.05/67, An.07/31, An.07/45, An.09/135, An.09/284, An.09/307, An.09/68, An.10/181, An.10/29, An.10/42, An.10/66, An.10/9, An.11/26, An.11/44, An.11/46, An.11/49, An.11/56, An.11/58, An.11/60, An.11/64, An.11/77, Bi.01/80, Bi.03/79, Bi.03/82, Bi.03/86, Bi.03/87, Bi.04/52, Bu.01/12, Bu.01/6, Bu.02/118, Bu.02/90, Bu.03/2, Bu.04/105, Bu.04/106, Bu.04/107, Bu.04/127, Bu.04/128, Bu.04/135, Bu.04/136, Bu.04/28, Bu.04/33, Bu.04/51, Bu.04/91, Bu.06/196, Bu.09/11, Bu.09/67, Bu.10/13, Bu.11/125, Bu.11/69, Bu.11/75, Bu.11/76, Bu.11/96, Bu.12/119, Bu.12/12, Bu.12/136, Bu.14/117, Bu.14/212, Bu.14/49, Bu.14/53, Bu.14/80, Bu.14/81, Bu.14/88, Ha.01/25, Ha.01/28, Ha.01/30, Ha.02/26, Ha.02/28, Ha.04/107, Ha.04/114, Ha.04/116, Ha.04/26, Ha.04/54, Ha.04/7, Ha.05/110, Ha.05/31, Ha.05/38, Ha.05/47, Ha.05/60, Ha.06/5, Ha.07/14, Ha.07/17, Iğ.02/116, Iğ.02/146, Iğ.02/163, Iğ.02/17, Iğ.02/74, Iğ.02/94, Iğ.02/97, Iğ.03/14, Iğ.03/39, Iğ.03/41, Iğ.03/43, Iğ.03/55, Iğ.06/151, Iğ.06/152, Iğ.06/39, Iğ.06/42, Iğ.06/43, Iğ.06/44, Iğ.06/45, Iğ.06/49, Iğ.06/80, Iğ.06/85, Iğ.06/99, Iğ.11/1, Iğ.11/29, Iğ.11/30, Iğ.11/41, Iğ.11/48, Iğ.11/95, Ma.04/159, Ma.04/175, Ma.04/67, Ma.05/8, Mu.01/6, Mu.01/61, Mu.01/62, Mu.01/8, Mu.03/102, Mu.03/30, Mu.03/97, Mu.05/49, Mu.06/33, Mu.06/42, Mu.06/86, Mu.06/88

d.-dig An.10/59

d.-diglernin Ağ.05/3

d.-di^{ğ}í Bu.15/6

d.-di^{ğ}im Ha.05/137

d.-dih́den Mu.06/20

d.-dii Ağ.13/40

d.-diim Ağ.11/28, Bi.05/32, Ha.05/137

d.-diimiz Ağ.18/59

d.-dilä An.10/67

d.-diler Ağ.07/95, An.05/362, An.05/366, An.12/74, Bu.11/55, Bu.13/16

d.-dim Ağ.05/3, Ağ.07/150, Ağ.07/158, Ağ.07/161, Ağ.07/163, Ağ.07/185, Ağ.08/105, Ağ.08/122, Ağ.08/73, Ağ.08/75, Ağ.08/81, Ağ.08/82, Ağ.08/83, Ağ.08/98, Ağ.14/5, Ağ.17/24, Ağ.17/25, An.05/114, An.05/130, An.05/320, An.05/68, An.05/91, An.09/210, An.09/261, An.09/308, An.09/309,

An.09/310, An.09/313, An.09/319, An.09/331, An.09/65, An.09/66, An.11/41, An.11/45, An.11/55, Bi.03/81, Bu.01/6, Bu.03/2, Bu.04/240, Bu.04/243, Bu.04/55, Bu.05/50, Bu.09/97, Bu.11/51, Bu.11/52, Bu.11/53, Bu.11/57, Bu.11/58, Bu.11/60, Bu.11/97, Bu.12/117, Bu.14/2, Bu.14/87, Ha.04/121, Ha.04/130, Ha.05/30, Ha.05/34, Iğ.02/189, Iğ.03/24, Iğ.11/44, Iğ.11/93, Ma.04/163, Ma.04/173, Ma.04/176, Ma.04/177, Ma.04/182, Ma.05/6, Mu.01/7

d.-din An.11/105

d.-diz An.05/415

d.-dī Mu.03/28

d.-d^{i} Bu.09/26

d.-d^{i}ler An.07/21, An.07/39, Bu.04/134, Ha.07/13, Iğ.02/119

d.-dler An.02/80, Ha.07/13, Iğ.02/114, Iğ.02/122

d.-du Mu.06/87

d.-duğuma An.05/195

d.-duĝ An.05/206, An.05/304, An.05/56

d.-duĝu An.10/135

d.-duĝum Ağ.10/109, Mu.01/129

d.-duĝumıs Bi.04/62

d.-duĝun Ağ.08/112, An.05/430, An.05/431, An.09/8, Ha.06/13

d.-duĝune Iğ.09/174

d.-duh An.05/304, Bu.04/138

d.-duḫ An.05/429, Iğ.02/103, Iğ.02/117, Iğ.02/141, Iğ.02/142, Iğ.02/92, Iğ.03/13

d.-duḫlarıní Bu.04/204

d.-duḫlar^{ı}na An.09/109

d.-duḫlarí Ha.07/49

d.-duum An.11/19, Mu.06/61

d.-ib An.12/166

d.-maduḫ Mu.06/103

d.-ma^{ğ} Bu.12/55

d.-maĝ An.09/219

d.-mah An.11/105, Bu.12/81

d.-maḫ Ağ.06/25, An.05/445, An.09/245, An.11/4, An.12/66, Bu.02/140, Bu.12/39

d.-maḫdur An.11/4, Bu.09/50

d.-maķ Bu.14/213

d.-mäin Ağ.13/15

d.-me An.05/280, An.09/458, Iğ.04/11, Mu.06/107

hėç deme: Hiç deme!: Bir çeşit onaylama ünlemi. Ma.03/16

d.-medi An.05/253, An.05/299, An.05/300, Mu.06/83

d.-mediler Ağ.07/94

d.-medim Ağ.14/8, An.07/8

d.-meg Ağ.03/10, Ağ.13/82, Ağ.13/90, Ağ.13/92, Ağ.13/96, Iğ.07/9

d.-meğ Ağ.15/51

d.-mek Ağ.13/82, Ağ.13/91, Ağ.13/96, An.10/174, An.10/188

d.-memiş Ağ.14/36

d.-mezuġ Bi.04/130

d.-míşler Ha.04/63

d.-míşse Mu.06/19

d.-mij An.06/4, An.06/42, An.06/47

d.-miş Ağ.07/119, Ağ.07/86, Ağ.09/19, Ağ.09/33, Ağ.09/34, Ağ.09/35, Ağ.09/36, Ağ.09/53, Ağ.09/68, Ağ.10/128, Ağ.11/28, Ağ.17/88, Ağ.17/92, An.05/362, An.06/45, An.06/49, An.06/50, An.07/105, An.07/33, An.07/53, An.10/14, An.10/21, Bi.03/110, Bu.09/21, Bu.09/31, Bu.13/219, Bu.14/61, Ha.04/64, Iğ.02/18, Iğ.03/8, Iğ.12/15, Ma.04/52, Ma.04/60, Ma.04/68, Mu.04/29, Mu.04/31, Mu.04/46

d.-mişiken An.09/379

d.-mişim Mu.05/8

d.-mişler Ağ.07/8, Bi.03/44, Bu.04/65, Bu.09/20, Iğ.11/97

d.-mişse Mu.06/54

d.-miyėller Ağ.06/73

d.-miyėm Bu.09/2

d.-miyėr Bu.04/33, Bu.12/71, Ha.05/47

d.-miyėrdi Iğ.05/55, Iğ.05/60

d.-miyėrdiler An.05/146, An.12/147

d.-miyė^{r} An.12/166

d.-miyírdi Iğ.05/51, Iğ.05/52

d.-mi̊şím Iğ.06/48

d.-p An.04/77, An.05/145, An.05/188, An.05/343, An.05/386, An.05/425, Bu.02/172, Iğ.08/54

d.-r An.10/158, Bu.09/79

d.-rdi Ağ.03/17

d.-rig Ha.05/68

d.-ris An.10/104, An.10/157, An.10/24, An.10/88, Ma.04/105

d.-rler An.08/9, An.10/159, An.10/163, An.10/165, An.10/166, An.10/167, An.10/174, An.10/41

d.-rmişle^{r} Bu.09/171

d.-rsın Bi.01/93

d.-rzėn Ha.09/17

d.-sa Bu.11/123

d.-saĝ Bu.08/3

d.-sam Bu.01/11, Bu.11/53

d.-sá An.02/42, Bu.11/131

d.-sám Bu.01/7

d.-sem Bu.11/60

d.-sen An.01/144

d.-sín Ha.04/128

d.-veg Ha.05/145

d.-yin Bu.03/13

d.-^{y}in Ha.02/7

debboy: Tenekeden yapılmış, yaklaşık yirmi litre hacmindeki kap. -1-

d.+nán Ağ.13/80

dede: Dede. *Diğer varyantları için bk. dedey, dedē, dėde.* -115-

d. Ağ.10/31, An.04/95, An.05/140, An.07/114, An.07/41, An.09/97, Bi.01/59, Bi.01/67, Bu.04/270, Bu.14/117, Iğ.02/12, Iğ.02/3, Iğ.11/11, Mu.06/15

d.+ler Bu.04/210

d.+lerden Ağ.04/5

d.+lerımis Bu.04/67

d.+lerímis Bu.04/59

d.+lerímiz Mu.03/1

d.+lerímīs An.12/68

d.+leri An.05/143

d.+leridür Bu.04/67

d.+lerimis Bi.03/49, Bu.15/1

d.+lerimiz Ağ.07/2, Iğ.05/10, Mu.03/25

d.+ler^{i}mizin An.05/92

d.+m Ağ.01/47, Ağ.03/4, Ağ.03/5, Ağ.06/14, Ağ.06/16, Ağ.08/18, Ağ.08/21, Ağ.08/24, Ağ.10/11, Ağ.10/128, Ağ.10/26, An.06/10, An.06/21, An.06/29, An.07/47, An.11/71, Bi.01/69, Bu.11/126, Bu.11/132, Iğ.02/1, Iğ.02/18, Iğ.02/32, Iğ.09/216, Ma.01/1, Ma.01/3, Ma.05/4, Mu.03/11, Mu.04/32

d.+me Ağ.08/21

d.+mgil Ağ.01/50, Ağ.13/39, Ağ.16/25, An.06/6, An.11/74, Mu.04/6

d.+mgilin Ağ.01/75, An.06/5

d.+mğili Bi.05/22

d.+mın Bu.15/19

d.+mı^{n} An.07/41

d.+mí Ağ.15/74

d.+mís Bu.04/68

d.+mi Bu.12/81

d.+min Ağ.10/12, Ağ.10/25, Ağ.10/26, Ağ.10/30, Ağ.10/31, An.07/41

d.+mis Ağ.07/1, An.06/16

d.+miz An.06/10, Bu.04/59

d.+mize An.06/17

d.+mizi Bu.15/25

d.+mizin Bu.15/25

d.+m^{i} Bi.05/32

d.+m^{i}n Ağ.10/24, Ağ.10/31

d.+mi̊n Ağ.01/48, Bi.05/8

d.+n Ağ.01/53

d.+ngil Ha.02/14

d.+nın An.06/9

d.+nín Ağ.13/51, Ağ.13/52

d.+nin Bi.01/60

d.+n^{i}n Iğ.09/197

d.+síni Ağ.14/25

d.+si Ağ.10/25, Ağ.10/26, Ağ.10/27, Ağ.10/29, Ha.02/1, Mu.03/105

d.+sinin Ağ.10/31

d.+si^{y}nen Ağ.10/46

d.+yá Bi.01/85

d.+y^{i} Ağ.16/15

d.+ynen Ağ.04/21, Ağ.04/22, Bi.01/66, Bu.13/10

d.+^{y} Ağ.16/16

dedey: *bk. dede*. -5-

d. An.05/338, An.05/339, An.05/362, Bu.13/11

dedē: *bk. dede*. -1-

d. Iğ.11/11

dedirddir-: Dedittirmek; dedirtmek, söyletmek. -1-

oĝlum ġızım d.-mesin: Allah oğlum kızım dedirtmesin; Allah evlada bile muhtaç etmesin, bir dua. Ha.01/54

dee: *bk. daa*. -1-

d. Bu.12/71

de^{e}: *bk. da (1), bk. de (1)*. -1-

d. Iğ.09/82

de^{e}: *bk. da (2), bk. de (2)*. -1-

d. Iğ.09/152

deėl: *bk. deil*. -1-

d. Ha.01/14

dei^{n}: *bk. diye*. -1-

d.-An.12/160

def: Def, bir enstrüman. *Diğer varyantı için bk. da^{v}*. -3-

d. Bu.06/53, Bu.06/54

d.+ım Bu.06/53

defa: *bk. defe*. -8-

d. Ağ.07/128, Ağ.16/66, An.10/147, An.10/150, Ma.02/26, Ma.02/31

defder: Defter. *Diğer varyantı için bk. deftá*. -1-

d. An.01/1

defe: Defa, kez. *Diğer varyantı için bk. dafa, dáfā, defa, defo*. -21-

d. Ağ.17/21, Ağ.17/54, An.05/94, An.09/211, An.12/195, An.12/196, An.12/204, An.12/229, Bu.06/30, Bu.09/12, Bu.09/123, Bu.09/22, Bu.11/125, Bu.13/193, Bu.14/93, Ha.07/57, Mu.01/48

bi d.+^{y}e bi d.: Bir defadan bir defaya, bir defa bile, bir kez bile. Bu.14/93

defeluẖ: Defalık; "bír" sözü ile birlikte kullanılmıştır. -1-

bír d.: Bir defalık; bir kereye mahsus olmak üzere. An.09/300

defne: Defne ağacı. -1-

d. An.01/2

defneotı: Defne yaprağı. -1-

d. An.01/17

defo: *bk. defe*. -1-

d. Bu.09/55

deftá: *bk. defder*. -1-

d. Mu.02/12

deg-: 1. Değmek, dokunmak, temas etmek; 2. Zarar vermek. *Diğer varyantları için bk. dǟg-, değ-, deĝ-, dey-*. -9-

d.-di Ağ.14/3, An.05/282, Bu.02/69

d.-ende An.04/79

d.-me bene degmiyėm sene: Değme bana değmeyeyim sana; bir deyim.Bu.13/223

d.-meis Bi.03/118

d.-mese Bu.13/224

d.-miyan An.09/379

degme bene d.-miyėm sene: Değme bana değmeyeyim sana; bir deyim.Bu.13/223

degdür-: Değdirmek, temas ettirmek. *Diğer varyantı için bk. değdür-*. -1-

d.-dī An.05/175

degeneg: *bk. değeneg*. -1-

d.+i Bi.01/112

degeneğ: *bk. değeneg*. -1-

d.+i Bi.01/133

degġa: *bk. daġġa*. -1-

d. An.07/65

degirman: Değirmen. *Diğer varyantları için bk. dǟgi^r^man, değirman, deĝírman, deirmen*. -5-

d. Bu.03/21, Bu.13/1

d.+a Bu.13/119

d.+nari Ağ.01/51, Ağ.01/76

degiş-: *bk. değiş-*. -4-

d.-di Bu.15/13

d.-diler Bu.04/252

bėy d.-ende: Bey değişmek; nişan değişmek. Iğ.03/71

d.-me^y^in An.11/68

degişil-: *bk. değişil-*. -1-

d.-iyėruh An.05/175

degi̊ş-: *bk. değiş-*. -1-

d.-me An.11/64

degúl: *bk. deil*. -3-

d. Ağ.01/22

d.+idim An.09/308

d.+üm Bu.14/107

degül: *bk. deil*. -9-

d. An.09/14, Bu.06/42, Bu.08/98, Bu.14/21, Ha.04/52

d.+di An.02/113

d.+üm An.09/210, An.09/306

d.+ümüş Bu.05/51

deǵabır *(Rus. Декабрь)*: Aralık, yılın on ikinci ayı. -1-

d.+ında Bu.11/125

değ-: *bk. deg-*. -8-

d.-di An.05/283

d.-du^ğ^unnan An.05/289

d.-düseler An.05/172

d.-er An.01/222

d.-iyírdi Bu.02/9

d.-mediler Bu.08/90

d.-memişdiler Bu.11/80

değdür-: *bk. degdür-*. -1-

d.-dị̂sen An.05/173

değeneg: Değnek, sopa. *Diğer varyantları için bk. degeneg, degeneğ, değeneğ, değenek.* -3-

d. An.05/221, Bu.06/64

d.+leri An.05/220

değeneğ: *bk. değeneg*. -3-

d.+i An.05/222, Bi.01/118

d.+imi Bi.01/109

değeneh́li: Değnekli, değneği olan. -1-

d. Bu.08/76

değenek: *bk. değeneg*. -1-

d. An.05/221

değil: *bk. deil*. -1-

d. An.09/452

değirman: *bk. degirman*. -2-

d. An.06/7

d.+ı An.06/5

değiş-: 1. Değişmek; 2. Değiştirmek. *Diğer varyantları için bk. degiş-, degi̊ş-, değüş-, deiş-*. -6-

d.-ebülürdüm Bu.15/23

d.-ib Bi.04/75, Bu.12/126

d.-meduḫ Iğ.09/57

d.-mişis An.11/66

d.-mişuḫ An.09/141

değişíl-: *bk. değişil-*. -1-

bėy d.-máh: Bey değişilmek; nişan değiştirmek. Bi.04/76

değişil-: *bk. değişil-*. -1-

d.-di Bu.04/252

değişil-: 1. Değişmek; 2. Karşılıklı olarak (yer) değiştirmek. *Diğer varyantları için bk. dä̆ğişil-, degişil-, değişı̂l-, değişil-*. -2-

d.-di Iğ.09/158

değı̂l: *bk. deil*. -1-

d. Ha.04/124

değúl: *bk. deil*. -3-

d. An.05/148, An.07/5, Bu.14/56

değül: *bk. deil*. -16-

d. Ağ.08/126, An.05/125, An.05/464, An.09/209, An.09/461, An.11/18, Bi.01/154, Bu.06/1, Bu.11/97, Iğ.09/183

d.+d^ü^ler An.04/93

d.+idi Iğ.11/68

d.+uḫ Bu.08/58

d.+üm Ha.04/124

d.+ümüş An.07/79

değü^l^: *bk. deil*. -1-

d. An.09/330

değüş-: *bk. değiş-*. -1-

d.-üruḫ An.11/73

de^ğ^úl: *bk. deil*. -1-

d. An.11/110

deĝ-: *bk. deg-*. -1-

d.-dilēr Bu.08/108

deĝírman: *bk. degirman*. -1-

d.+^ı^n An.06/13

deĝúl: *bk. deil*. -1-

d.+idi An.05/174

de^h^e: *bk. daa*. -1-

d. An.07/52

deh́ğa: *bk. dağġa*. -1-

d. An.01/76

deḫġa: *bk. dağġa*. -1-

d. Iğ.06/105

deil: Değil. *Diğer varyantları için bk. dấğül, dägúl, dăgül, dăğül, de (6), dė (5), deėl, degúl, degül, değil, değıl, değúl, değül, değü^l^, de^ğ^úl, deĝúl, dei^l^, deī, deyil, dey^i^l, de^y^(1), de^y^ıl, dəl, dě^ğ^il, dëil, dě^y^il, diil, negül.* -25-

d. Ağ.05/8, Ağ.06/115, Ağ.06/118, Ağ.06/128, Ağ.06/129, Ağ.07/70, Ağ.10/128, Ağ.10/83, Ağ.13/91, Ağ.15/21, Ağ.15/48, An.09/441, An.11/6, An.11/7, An.12/209, Bi.03/17, Ma.04/177, Ma.04/43, Mu.01/158, Mu.04/1

d.+dı^h^ Mu.01/64

d.+dıḫ Ağ.07/185

d.+di Ağ.06/51

d.+im Ha.05/137

d.+ler Ağ.07/66

dei^l^: *bk. deil*. -1-

d. Ha.05/82

deirmen: *bk. degirman*. -3-

d.+de Mu.01/20

d.+e Mu.01/21

d.+^i^nde Ağ.08/54

deiş: Deyiş; deme, söyleme. -1-

d.+imiz Iğ.09/196

deiş-: *bk. değiş-*. -2-

d.-mişler Mu.01/93

d.-mi̊yór Ağ.05/4

deişdír-: *bk. deişdur-*. -1-

d.-iėrdim Mu.01/49

deişdur-: Değiştirmek. *Diğer varyantı için bk. deişdír-*. -1-

d.-iėr An.01/147

deişiglíğ: Değişiklik. -1-

d.+ı An.01/181

deişik: Değişik. -4-

d. Ağ.10/76, Bu.09/41

d.+dü An.01/176

d.+túr An.01/182

deī: *bk. deil*. -1-

d. Ma.04/160

de^i^y: *bk. dēy*. -1-

d. An.05/309

del-: Delmek. *Diğer varyantı için bk. de^l^-*. -1-

d.-diler Iğ.09/71

delí: *bk. deli*. -1-

d. Ha.02/27

deli: Deli. *Diğer varyantı için bk. delí*. -4-

d. An.11/36, An.11/55, An.11/79

d. güleğen olur derdli söylegen olur: Deli çok güler, dertli de çok konuşur. Bir atasözü. Bu.06/59

deliĝanni: Delikanlı. *Diğer varyantları için bk. dälúĝannı, däl^{ü}ĝannı, delüĝanli.* -1-

d.+ler Ma.04/112

deli̊g: *bk. delüg*. -1-

d.+den Ha.05/33

dellen-: Delilenmek, deli gibi davranmak. -3-

d.-dın Mu.03/30

d.-dim Ağ.08/127

d.-din Ma.04/67

delúg: *bk. delüg*. -1-

d. Bu.14/180

delüg: Delik. *Diğer varyantları için bk. däli̊k, dälüg, deli̊g, delúg, delüğ.* -5-

d. Ha.05/26

d.+i Bu.14/180

d. melüğe: Delik melik. An.09/379

d. melüğê: Delik melik. An.09/379

d.+ún Bu.14/181

delüğ: *bk. delüg*. -2-

d.+üne An.09/379

delüĝanli: *bk. deliĝanni*. -1-

d.+ydım An.06/21

de^{l}-: *bk. del-*. -1-

d.-diler Iğ.09/71

demín: *bk. dämin*. -1-

d. Mu.06/88

demír: *bk. demür*. -1-

d. Mu.01/24

demir: *bk. demür*. -1-

d. Ha.01/1

demiryoli: *bk. demüryoli*. -1-

d. Bu.04/16

demi̊r: *bk. demür*. -2-

d. Ha.05/3

demi̊ryoli: *bk. demüryoli*. -2-

d. Bu.04/17

d.+yna^{n} An.11/8

demi̊ryolu: *bk. demüryoli*. -1-

d.+na Bu.04/17

demli-: Demlemek. -1-

d.-yiruḫ Iğ.01/3

demür: 1. Demir; 2. Bir soyadı. *Diğer varyantları için bk. dämür, demír, demir, demi̊r.* -8-

d. An.05/286, Bu.02/184, Bu.09/118, Bu.09/120, Bu.12/39, Iğ.11/65

d.+den An.05/286

d.+ler^{i}ni An.09/342

demürköy: Demirköy, Edirne ili Lalapaşa ilçesine bağlı bir köy. -1-

d.+den Bu.14/63

demüryolí: *bk. demüryoli*. -1-

d. Bu.04/14

demüryoli: Demiryolu. *Diğer varyantları için bk. dämüryoli̊, dämüryol^{u}, demiryoli, demi̊ryoli,*

demı̊ryolu, demüryolí, demüryolu, demüryol^{u}, demüryolú. -2-

d. An.11/77, Bu.04/21

demüryolu: *bk. demüryoli*. -4-

d.+na An.12/9

d.+nda An.12/10, Bu.04/20, Bu.08/44

demüryol^{u}: *bk. demüryoli*. -1-

d.+nú Bu.04/44

demüryolú: *bk. demüryoli*. -3-

d. An.11/81, Bu.04/15

d.+ynen An.11/83

den: 1. Mısır tanesi; 2. Üzüm tanesi. -3-

d. Iğ.09/182, Iğ.09/183

d.+lerini An.05/413

den-: Denmek, söylenmek. -1-

d.-ir An.10/173

dená: *bk. tene*. -2-

d. An.05/164, Bu.14/47

dene: *bk. tene*. -51-

d. Ağ.01/70, Ağ.07/125, Ağ.07/63, An.01/19, An.01/249, An.02/16, An.04/10, An.05/187, An.07/24, An.09/106, An.09/57, Bi.01/123, Bi.01/54, Bu.02/24, Bu.04/157, Bu.04/160, Bu.04/184, Bu.06/50, Bu.09/65, Bu.12/158, Bu.14/80, Bu.14/94, Ha.04/56, Ha.05/4, Ha.06/39, Iğ.01/11, Iğ.05/1, Iğ.09/147, Ma.02/59, Ma.04/56, Ma.04/72, Mu.01/78, Mu.02/33, Mu.03/29, Mu.06/12

d.+sínn An.09/172

d.+si Ağ.07/86, An.09/170, An.09/24, An.09/46, Ha.07/15

d.+sinde An.09/169

d.+sine Ağ.16/86

d.+sinin Bu.06/61

d.+sin^{i} Ağ.16/159

d.+sin^{i}n An.09/177

d.+yduĝ An.09/440

denege: *bk. tänege*. -1-

d. Ağ.13/80

denē: *bk. tene*. -1-

d. Ha.05/14

denízli: Denizli, yer adı. *Diğer varyantı için bk. dänízlī*. -1-

d. Bu.14/225

denil-: Denilmek, söylenmek. -1-

d.-en Ağ.07/55

denis: *bk. deniz*. -1-

d. Ağ.08/123

deniz: Deniz. *Diğer varyantı için bk. denis*. -1-

d. Ma.04/55

depo: Depo. *Diğer varyantı için bk. dėpo*. -1-

d. Bu.12/33

depocí: Depocu, depo görevlisi. -1-

d. An.02/61

deprem: Deprem. -1-

d. Mu.03/32

derá: *bk. dere*. -1-

d. Bu.03/18

derd: Dert. -11-

d. Bu.06/58

d.+ın An.02/93, An.05/102, Bu.06/58

d.+ín An.05/103

d.+i Bi.01/154, Mu.03/112

d.+im An.05/104

d.+in Bu.06/21

derdli: Dertli. -3-

d. Ağ.12/16, Bu.06/60

deli güleğen olur d. söylegen olur: Deli çok güler, dertli de çok konuşur. Bir atasözü. Bu.06/59

dere: Dere. *Diğer varyantları için bk. derá, derē, der^{i}*. -31-

d. Ağ.13/19, Bu.03/23, Bu.06/18, Bu.06/38, Bu.06/43, Bu.11/52, Ha.02/26

d.+de Bu.06/16

d.+den An.09/43, Bu.06/42

d.+lerden Ağ.13/19

d.+lere An.12/26

d.+lerıne Bu.06/17

d.+nın Bu.11/53, Bu.14/139

d.+nín Bu.03/22

d.+nin Bu.02/155, Bu.06/40

d.+ye Bu.14/178

d.+yi Ha.02/26

d.+^{y}e Ağ.09/21, An.05/309, An.05/310, An.09/124, An.09/42

derece: Derece. *Diğer varyantları için bk. dereç̱á, dereje*. -3-

d. Ağ.06/97, Iğ.06/142

d.+^{y}e Iğ.06/70

dereç̱á: *bk. derece*. -1-

d. An.11/75

deref: *bk. teref*. -2-

d.+e Bu.09/79

dereje: *bk. derece*. -1-

d. An.11/75

dereotí: Dereotu bitkisi. -1-

d. An.01/2

derē: *bk. dere*. -1-

d. Bu.03/23

derı: *bk. deri*. -1-

d.+sını Bu.14/61

derín: *bk. derin*. -4-

d. Mu.01/114

d. get: Derin git. Bir beddua. Mu.06/91

d. getsin: Derin git. Bir beddua. Mu.06/93

deri: Deri. *Diğer varyantı için bk. derı*. -1-

d.+si An.07/102

derin: Derin. *Diğer varyantı için bk. derín*. -4-

d. Bu.03/23, Bu.06/38, Bu.06/43, Ma.04/108

der^{i}: *bk. dere*. -1-

d.+ye Ha.01/56

derman: *bk. dermen*. -8-

d. Bu.04/230

d.+dan Bu.04/225

d.+ın Bu.04/223

d.+^{ı} Bu.04/223, Bu.04/228

d.+i Bu.04/224, Bu.04/226

dermen: Dermân; ilâç. *Diğer varyantı için bk. derman.* -3-

d. Iğ.08/61

d.+i An.05/288

derneg: Dernek. -1-

d.+in An.07/5

ders: Ders. -7-

d. Ha.04/100, Ha.04/101, Ha.04/112, Iğ.07/3

d.+i Bi.03/70, Bi.03/77

d.+imi Ha.04/112

derya: Derya, deniz. -2-

d.+lar Bi.01/154

d.+lara An.12/24

desdáli-: *bk. desdeli-*. -1-

d.-^{y}ėller Bu.02/144

desde: Deste. -1-

d. Bu.14/50

desdekli-: Desteklemek. -1-

d.-yen Mu.06/77

desdeli- (<desdele-): Destelemek. *Diğer varyantı için bk. desdáli-.* -1-

d.-yėller Bu.02/144

destegle-: Desteklemek. -1-

d.-miyacán Mu.06/77

desteğ: Destek. -1-

d. Bu.12/18

deş-: Deşmek, oymak, delmek, kazmak. -2-

d.-dıle Bu.12/27

d.-diler Bu.12/26

deür-: *bk. de^{v}ür-*. -2-

d.-di An.05/213

d.-duẖ An.05/213

deü^{r}-: *bk. de^{v}ür-*. -1-

d.-düm An.05/213

dev: Dev, korkunç, çok iri ve olağanüstü güçlü masal yaratığı. *Diğer varyantları için bk. dáv, dä̇v*. -11-

d. Bi.01/114, Bi.01/130, Bi.01/137, Bi.01/143

d.+e Bi.01/130

d.+ın Bi.01/112, Bi.01/118

d.+ler Bu.03/63, Bu.03/64, Bu.03/67

devağuşu: Devekuşu. -1-

d.+na Bu.02/163

devam: *bk. davam*. -3-

d. Bu.09/113, Bu.09/55

deve: Deve. -2-

d.+leř^{i}nen An.02/34

d.+ye An.02/37

deved: *bk. devet*. -2-

d. Bu.09/69, Bu.09/70

devedçi: Davetçi, kapı kapı dolaşıp insanları düğüne davet etmekle görevlendirilmiş kişi. -3-

d. Bu.09/65, Bu.09/66

d.+sin Bu.09/70

devet: Dâvet. *Diğer varyantları için bk. dävet, deved*. -4-

d. Ağ.07/3, Bu.09/66, Bu.09/71, Bu.09/72

devetiye: Davetiye. *Diğer varyantı için bk. deveti^{y}e*. -1-

d. meváti^{y}e Bu.09/64

deveti^{y}e: *bk. devetiye*. -1-

d. Bu.09/71

devir: Devir, zaman. *Diğer varyantları için bk. devȋr, devr, dövr*. -1-

d. Mu.02/29

devȋr-: *bk. de^{v}ür-*. -3-

d.-ecaẖsın An.05/218

d.-emesez An.05/216

d.-iyėruh An.05/214

devȋr: *bk. devir*. -1-

d.+de Mu.03/108

devläd: *bk. devled*. -2-

d. Iğ.06/160

devled: Devlet. *Diğer varyantı için bk. dävläd, dävlät, dävled, dävlet, devläd, devlet, devred, dövlet, dȫlet*. -14-

d. Ağ.11/18, Ağ.15/30, Bi.02/8, Bu.04/228, Ha.07/5, Ma.03/45, Ma.03/77, Mu.05/37, Mu.06/28, Mu.06/71, Mu.07/14

d.+den Iğ.07/14, Mu.07/13

d.+e Ha.07/7

devlet: *bk. devled*. -12-

d. Ağ.08/33, Ma.03/78

d.+e Ağ.15/11, Bi.03/59, Bu.14/3, Mu.06/71

d.+ın Ağ.15/45

d.+i Ağ.15/14, Mu.03/3, Mu.05/47

d.+imiz Ağ.10/21

d.+inen Iğ.02/155

devr: *bk. devir*. -1-

d.+i Ağ.15/31

devred: *bk. devled*. -1-

d.+inde An.09/182

devrėd-: Devretmek. -1-

d.-iyė Bu.12/141

devril-: *bk. devrül-*. -2-

d.-di An.05/218, An.05/309

devrül-: Devrilmek. *Diğer varyantları için bk. dävrül-, devril-*. -2-

d.-mesi An.05/217

d.-úyo Ma.04/19

devrüş: Derviş, kişi adı. -1-

d.+ün Mu.06/122

devür-: *bk. de^{v}ür-*. -1-

d.-mesez An.05/215

de^{v}ȋr-: *bk. de^{v}ür-*. -1-

d.-iyė^{r}sin Bu.12/154

de^{v}ür-: Devirmek. *Diğer varyantları için bk. deür-, deü^{r}-, devı̊r-, devür-, de^{v}ı̊r-, dė̊ür-*. -3-

d.-eceuh An.05/212

d.-mesenis An.05/218

d.-mişler Iğ.02/110

dey-: *bk. deg-*. -6-

d.-me Mu.06/81

d.-memiş Ağ.03/8

d.-míş Ma.04/22

d.-miirdi Mu.06/36

d.-miş Ma.04/21

savuḫ d.-miş Ağ.09/79

deyá: *bk. diye*. -1-

d. Bu.09/120

deyi: *bk. diye*. -1-

d. An.09/236

deyil: *bk. deil*. -1-

d. Mu.06/4

deyil-: Denilmek, söylenmek. *Diğer varyantları için bk. dey^{i}l-, dėyil-, dėyl-, dė^{y}ıĺ-*. -4-

d.-iėr Bi.04/129

d.-iir Bi.04/128

d.-iyėrmiş An.05/399

d.-mes Bu.03/71

deyin: *bk. diye*. -2-

d. Ağ.09/66, Bu.04/47

dey^{i}l: *bk. deil*. -1-

d.+iz Iğ.02/45

dey^{i}l-: *bk. deyil-*. -2-

d.-iyėr An.04/44

d.-iyír An.04/46

de^{y} (1): *bk. deil*. -1-

d. An.03/5

de^{y} (2): *bk. dē̄y*. -3-

d. An.07/51, An.07/57, An.11/11

de^{y} (3): *bk. diye*. -1-

d. An.09/74

de^{y}e: *bk. diye*. -2-

d. Bu.02/58, Bu.09/123

de^{y}íl: *bk. deil*. -1-

d.+im Ha.05/137

de^{y}in: *bk. diye*. -1-

d. Iğ.06/117

de^{y}re: Daire, ev. -2-

d. An.11/39

d.+yi An.11/39

dezǵah: Tezgah. -2-

d. Ma.03/82, Ma.03/87

dē (1): *bk. da (1), bk. de (1)*. -40-

d. Ağ.08/43, Ağ.10/73, Ağ.15/36, Ağ.17/88, An.02/113, An.02/80, An.11/41, An.11/72, Bu.01/10, Bu.02/180, Bu.02/63, Bu.02/85, Bu.02/86, Bu.03/38, Bu.03/69, Bu.04/137, Bu.04/146, Bu.04/214, Bu.04/224, Bu.04/61, Bu.11/107, Bu.11/69, Bu.13/106, Bu.13/136, Bu.14/14, Ha.05/25, Iğ.06/163, Iğ.08/50, Iğ.09/117, Ma.02/26, Ma.02/46, Ma.03/14,

Ma.03/48, Ma.04/25, Mu.03/50, Mu.07/18, Mu.07/19

dē (2): *bk. da (2), bk. de (2)*. -6-

d. An.09/178, Bi.01/152, Bu.02/53, Bu.02/57, Bu.02/104, Bu.11/44

dē (3): *bk. de (3)*. -2-

d. Bu.12/56, Bu.12/67

dē (4): *bk. dēy*. -4-

d. An.02/75, An.05/181, Bi.04/135, Iğ.06/167

dē-: *bk. de-*. -3-

d.-b Iğ.08/40

d.-di Iğ.11/32

d.-dim An.09/331

dēl: *bk. deil*. -1-

d.+im Mu.03/78

dēre: Hile, dolap, oyun, düzen. -1-

d.+ler An.11/34

dēy: Gösterme edatı. *Diğer varyantları için bk. de^{i}y, de^{y} (2), dē (4), dēya, dē̇^{y}, dėy, dė^{y}, dė̄y, dī^{y}ȧ, dia*. -4-

d. Ağ.09/77, An.07/43, An.12/101, Ha.08/29

dēya: *bk. dēy*. -1-

d. Bi.01/25

dēyni: Kadar. *Diğer varyantı için bk. dė^{y}ni*. -1-

d. Bu.08/104

dē^{y}: *bk. dēy*. -4-

d. Bi.01/25, Bu.09/105, Bu.14/175, Mu.01/43

dė (1): *bk. de (1)*. -5-

d. An.10/38, Bu.11/60, Bu.11/69, Iğ.03/54

dė (2): *bk. de (3)*. -1-

d. Bi.04/135, Ha.07/44, Mu.06/55

dė (3): *bk. de (4)*. -15-

d. An.04/104, Bu.04/109, Bu.11/54, Bu.11/55, Bu.11/64, Bu.11/66, Bu.11/69, Bu.13/60

dė (4): *bk. de (5)*. -1-

d. Bu.13/97

dė (5): *bk. de (6)*. -1-

d. Bi.03/87

dė-: *bk. de-*. -363-

d. An.05/109, An.09/146, An.09/296, An.09/474, Bu.06/243, Bu.06/50, Bu.14/24

d.-b An.04/54, Bu.02/118, Bu.02/61, Bu.08/105, Bu.12/29, Bu.13/153

d.-dı Bi.01/141, Mu.03/28

d.-dım An.04/100, An.05/194, An.11/73, Bi.01/45, Bu.01/6, Bu.06/98, Bu.09/22, Iğ.03/48, Iğ.03/60, Mu.03/77

d.-dın Bi.01/82, Bu.06/7

d.-dí Mu.03/80

d.-díler An.09/299, Ha.07/13, Ha.07/53, Iğ.08/10, Iğ.09/39

d.-dím Ağ.16/146, Ağ.16/147, Ağ.16/163, Ağ.16/164, An.11/54, Bu.05/50, Bu.06/2, Bu.11/52, Bu.14/52, Bu.14/75, Iğ.03/42, Ma.05/8

d.-di̊ḫdȧn Iğ.03/65

d.-di Ağ.06/144, Ağ.14/22, Ağ.14/30, Ağ.16/125, Ağ.16/143, Ağ.16/156, Ağ.16/159, Ağ.17/27, Ağ.17/33, Ağ.17/41, Ağ.17/45, An.04/50, An.05/109, An.05/363, An.05/62, An.05/71, An.05/78, An.05/99, An.09/135, An.09/266, An.09/296, An.10/30, An.10/39, Bi.04/52, Bu.02/118, Bu.02/124, Bu.02/44, Bu.02/72, Bu.02/80, Bu.04/128, Bu.04/135, Bu.04/32, Bu.04/34, Bu.04/51, Bu.05/50, Bu.06/100, Bu.06/86, Bu.09/15, Bu.09/24, Bu.09/26, Bu.11/64, Bu.11/75, Bu.13/141, Bu.13/148, Bu.13/19, Bu.13/59, Bu.13/67, Bu.13/86, Bu.14/111, Bu.14/118, Bu.14/120, Bu.14/122, Bu.14/46, Bu.14/48, Bu.14/50, Bu.14/91, Bu.15/10, Ha.07/19, Iğ.02/117, Iğ.02/120, Iğ.02/163, Iğ.02/20, Iğ.02/64, Iğ.02/66, Iğ.02/67, Iğ.02/78, Iğ.02/81, Iğ.03/21, Iğ.03/55, Iğ.06/44, Iğ.06/85, Iğ.06/96, Iğ.08/4, Iğ.08/61, Ma.04/162, Ma.04/175, Ma.04/178, Ma.04/183, Mu.03/102, Mu.03/76, Mu.06/33, Mu.06/42

d.-dig Bu.09/15

d.-di^{ğ}im Bu.09/38

d.-diler An.02/47, Bu.04/252, Bu.13/17, Bu.13/20, Bu.13/23, Bu.13/24, Bu.13/46, Bu.13/51, Bu.13/85, Bu.13/97, Iğ.08/2

d.-dim Ağ.07/182, Ağ.14/23, Ağ.16/121, Ağ.16/147, Ağ.16/148, Ağ.16/152, Ağ.16/157, Ağ.16/161, Ağ.17/42, Ağ.17/44, Ağ.17/48, Ağ.17/51, Ağ.17/52, Ağ.17/55, An.09/173, An.09/206, An.09/207, An.09/211, An.09/230, An.09/234, An.09/237, An.09/286, An.09/309, An.11/107, Bu.02/123, Bu.02/126, Bu.02/129, Bu.03/2, Bu.04/223, Bu.04/243, Bu.06/101, Bu.06/2, Bu.06/200, Bu.06/202, Bu.09/22, Bu.11/51, Bu.13/58, Bu.13/60, Bu.14/110, Bu.14/114, Bu.14/119, Bu.14/121, Bu.14/122, Bu.14/139, Bu.14/142, Bu.14/85, Bu.15/23, Iğ.02/65, Iğ.03/48, Iğ.03/53, Iğ.11/44, Ma.04/160, Ma.04/163, Ma.04/182, Mu.03/102, Mu.03/96

d.-dī Bu.04/51, Mu.01/82

d.-d^{i}le An.05/13, Iğ.09/105

d.-d^{i}ler An.05/5, An.09/17, Bu.06/84, Iğ.02/139

d.-dler An.02/80, Ha.05/122, Iğ.02/117, Iğ.02/163

d.-duĝí An.05/51

d.-duĝun An.09/19

d.-duẖ Bu.14/98, Iğ.02/145, Iğ.03/48

d.-ğen An.04/71

d.-ller Ha.05/144

d.-madım Bu.01/6

d.-maĝ An.05/332, An.09/19, Bu.12/81

d.-mah Bu.06/47

d.-maẖ An.01/215, An.09/242, An.09/245, An.09/400, Bu.02/168, Bu.04/94, Bu.05/40, Bu.06/47, Bu.12/2, Bu.12/74

d.-maẖdur An.09/242

hėş d.-me: Hiç deme; Bir çeşit onaylama ünlemi. Ağ.16/79

d.-mede Bu.06/30

d.-medız Mu.06/88

d.-medi Ağ.17/29, An.09/360, An.09/361

d.-medim Ağ.17/45, An.11/35, Bu.06/222, Bu.06/26

d.-medin Bu.14/159

d.-med[i]ler Bu.13/73

d.-meg Ma.02/30

d.-memíşim Bu.06/58

d.-menın Ağ.13/90

d.-mese Bu.13/209

d.-mesin Bu.06/243

d.-meya An.09/433

d.-mez Iğ.07/13

d.-míş Bu.14/229

d.-miş Ağ.09/33, Ağ.09/34, Ağ.17/88, Ağ.17/91, Ağ.17/96, Ağ.17/97, An.06/41, An.06/50, Bi.03/113, Bi.04/102, Bu.13/117, Bu.13/127, Bu.13/46, Bu.13/48, Bu.14/61, Iğ.02/64, Iğ.03/10, Ma.04/185, Ma.04/186, Ma.04/60, Mu.04/23, Mu.04/24, Mu.04/25, Mu.04/46

adam ġarnına vurmiş de våy arẖam d.-miş: Adam karnına vurmuş da var arkam demiş, koruyucusu olmayan kişinin durumunu anlatan bir atasözü. Bu.13/116

d.-mişím An.09/379

d.-mişler An.09/127, Bu.09/30, Bu.13/46, Bu.13/48, Bu.14/59, Iğ.02/64, Iğ.06/3

d.-mişle[r] Bu.13/125, Bu.14/60

d.-miyasın Bu.13/140

d.-miyácam Iğ.03/14

d.-miyėller Bu.04/263

d.-miyėm Iğ.02/21

d.-miyėrdiler An.05/147

d.-miyėruẖ Bu.09/170

d.-miyim Bu.09/116

d.-mi̊şdim Bu.02/123

d.-p An.05/143

d.-r Ha.05/116, Ha.05/118

d.-rdı Mu.01/89

d.-rdíler Ha.05/121

d.-rim An.10/27

d.-rKen Ağ.07/55

d.-seler Bi.04/74

d.-sem Bu.02/124, Bu.09/29, Bu.13/2

d.-sen An.09/399, Iğ.03/7

d.-sene An.06/38

d.-ses Iğ.03/49

d.-sin Bu.14/217

d.-y Ağ.11/15

d.-yen An.02/24

d.-yib Bu.06/51

d.-yiller Bi.04/125, Bu.02/155

d.-yin Bu.14/3

d.-yincá Ha.05/30

d.-^{y}ib Bu.06/214

d.-^{y}ip Iğ.11/65

dėde: *bk. dede*. -1-

d.+ynan An.04/93

dėe: *bk. diye*. -1-

d. Bu.02/127

dė^{ğ}il: *bk. deil*. -1-

d. An.10/35

dėil: *bk. deil*. -4-

d. Bu.09/117, Ha.06/21

d.+is Bu.14/138

dėleh́dor *(Rus. Директор)*: Müdür. -1-

d. Bu.06/203

dėliFon: *bk. tėlefon*. -1-

d. Bu.11/36

dėlivon: *bk. tėlefon*. -2-

d. Bu.11/64, Bu.11/69

dėpo: *bk. depo*. -1-

d.+si An.05/135

dėy: *bk. dē̆y*. -1-

d. Bu.13/203

dėyil-: *bk. deyil-*. -2-

d.-iir Bu.02/176

d.-iyėr Bu.02/152

dėyin: *bk. diye*. -2-

d. An.09/236, , Iğ.06/131

dėyl-: *bk. deyil-*. -1-

d.-iyėrdi Bu.02/177

dė^{y}: *bk. dē̆y*. -1-

d. Bi.04/48

dė^{y}e: *bk. diye*. -1-

d. Bu.09/35

dė^{y}íl-: *bk. deyil-*. -1-

d.-duĝuna An.09/16

dė^{y}il: *bk. deil*. -1-

d. An.11/86

dė^{y}ni: *bk. dē̆yni*. -1-

d. Bu.08/102

dė̄: *bk. da (1), bk. de (1)*. -1-

d. Bi.04/92

dė̄-: *bk. de-*. -1-

d.-dım Bi.01/85

dė̄y: 1. *bk. dēy*. -3-

d. Bu.06/51, Bu.06/211, Bu.14/177, Ha.03/24

de̊: *bk. da (1), bk. de (1)*. -1-

d. Bu.13/151

de̊ür-: *bk. de^{v}ür-*. -1-

d.-disá An.05/210

dı: *bk. da (1), bk. de (1)*. -3-

d. Bu.04/212, Bu.09/9, Iğ.03/15

dırışd: Bir yere bir şeyi sokarken ya da çıkartırken çıkan ses. -1-

d. Ma.04/159

dırmıẖ: Tırmık. *Diğer varyantı için bk. dırmuĝ*. -1-

d. Mu.01/10

dırmuĝ: *bk. dırmıẖ*. -1-

d.+umız An.12/130

dırnaĝ: Tırnak. *Diğer varyantları için bk. Dırnaĝ, tırnaĝ*. -4-

d.+ın An.09/381, An.09/382, Bu.01/30

d.+í An.09/381

dışarı: *bk. dişeri*. -3-

d. An.08/6, Ha.09/11, Ha.09/13

dışarí: *bk. dişeri*. -2-

d. Ağ.13/72, Ha.09/14

dışeri: *bk. dişeri*. -1-

d. An.05/177

dışında: "-den başka" anlamında edat. -1-

d. Mu.02/1

díb: *bk. dib*. -4-

d.+den Bu.04/39

d.+índe Mu.01/143

d.+ine Mu.01/142

díbloma: Diploma. -1-

d. An.09/427

díleh́çe: Dilekçe; metinde mektup anlamında. -1-

d.+y^{i} Bu.10/22

dílivon: *bk. tėlefon*. -1-

d. Bu.11/71

dírgen: *bk. dirgen*. -1-

d. Mu.01/10

díşarí: *bk. dişeri*. -1-

d. An.05/136

dí^{y}å: *bk. dēy*. -1-

d. Bu.10/21

di (1): *bk. da (1), bk. de (1)*. -3-

d. Bi.04/27, Bu.07/6, Bu.08/64, Bu.14/21

di (2): *bk. de (3)*. -1-

d. Bu.13/49

di-: *bk. de-*. -1379-

d.-b Bu.05/57

d.-di An.09/207, Ma.04/175

d.-dim Ma.04/177

d.-e Ağ.10/42

d.-er An.10/182

d.-e^{r}d^{ı}ler An.12/96

d.-e^{r}duẖ Mu.01/46

d.-ė Ağ.15/75, Ma.04/14, Ma.04/19, Ma.04/66

d.-ėller An.07/102

d.-ėr Ağ.02/13, Ağ.08/18, Ağ.10/35, Ağ.13/10, Ağ.13/11, Ağ.13/12, Ağ.13/13, Ağ.13/14, Ağ.13/15, Ağ.13/16, Ağ.13/17, Ağ.13/19, Ağ.13/21, Ağ.13/22, Ağ.13/24, Ağ.13/25, Ağ.13/26, Ağ.13/27, Ağ.13/29, Ağ.13/30, Ağ.13/46, Ağ.13/47, Ağ.13/5, Ağ.13/53, Ağ.13/62, Ağ.13/7, Ağ.13/8, Ağ.13/80, Ağ.13/9, Ağ.15/53, Ağ.15/75, Ağ.15/76, Ağ.15/79, Ağ.17/106, Ağ.17/83, Ağ.17/87, An.01/51, An.03/36, An.06/18, An.06/19, An.06/21, An.06/34, An.06/39, An.06/44, An.06/46, An.06/47, An.06/51, An.06/62, An.06/65, An.07/94, An.10/75, An.11/17, An.11/80, Bi.04/17, Bi.04/19, Bu.13/51, Bu.14/145, Ha.05/36, Ma.04/63, Ma.04/66, Mu.01/164, Mu.01/166, Mu.01/174, Mu.01/178, Mu.01/3, Mu.02/14

d.-ėrdi Mu.01/157

d.-ėrdiler An.05/400

d.-ėrd^{i}le An.05/409

d.-ėrd^{i}ler An.05/398, Bu.13/33

d.-ėrduḫ An.05/201, An.05/449, An.05/459

d.-ėrım Iğ.05/22

d.-ėrím Ağ.13/41, Bu.06/205, Mu.01/117

d.-ėrim An.01/196

d.-ėrmiş Mu.04/28

d.-ėrsın An.09/389

d.-ėrsis Iğ.04/45

d.-ė^{r} Ağ.13/25, An.12/156, Bu.06/50, Iğ.07/13, Ma.04/21, Ma.04/63

d.-ır Ağ.10/40, An.06/46

d.-íduḫ An.06/79

d.-ír Ağ.02/13, Ağ.03/13, Ağ.03/18, Ağ.03/2, Ağ.13/81, Ağ.16/104, An.06/55, An.06/66, An.11/80, Bi.01/13, Bi.04/19, Ha.07/27

d.-írdı Ağ.03/1

d.-írdí Ağ.10/32

d.-írd^{i}le Ha.05/48

d.-írsın Mu.01/8

d.-í^{r} An.06/53

d.-iler An.04/54, Iğ.04/39

d.-illá Mu.01/138

d.-ille Mu.02/12

d.-iller Ağ.07/184, Ağ.10/114, Bu.02/171, Bu.02/174, Ha.03/6, Mu.01/116, Mu.01/138, Mu.01/25, Mu.01/5, Mu.01/98

d.-iĺa Ağ.13/77, An.06/59

d.-im Ağ.10/64, Ağ.11/24, Ağ.12/13, Ağ.17/25

d.-ip Bu.15/29

d.-ir Ağ.02/6, Ağ.08/19, Ağ.10/38, Ağ.10/8, Ağ.13/63, Ağ.15/42, Ağ.17/101, Ağ.17/102, Ağ.17/108, Ağ.17/116, An.06/18, An.06/36, An.06/37, An.06/46, An.06/60, An.06/62, An.06/64, An.06/66, An.12/80, Bi.01/129, Bu.07/5, Ha.02/18, Ma.04/12, Ma.04/13, Ma.04/69, Mu.01/157, Mu.01/167, Mu.01/168, Mu.01/170, Mu.01/173, Mu.01/178, Mu.03/67, Mu.06/101, Mu.06/12, Mu.06/13, Mu.06/22, Mu.06/24, Mu.06/53, Mu.06/94

d.-irdıḫ Mu.01/140

d.-irdíler Mu.01/110

d.-irdi̊ḫ Mu.01/20

d.-ird^{i}ler Mu.01/133

d.-irduḫ Mu.01/13, Mu.06/22

d.-irım An.11/16

d.-irim Mu.01/73

d.-irsis Iğ.04/20

d.-^{i}ller Ağ.07/13

d.-^{i}r Ağ.10/34, Ağ.10/41, Ha.04/82

d.-m Bi.03/8

d.-meden Mu.02/27

d.-me^{y}i Iğ.03/59

d.-o Ağ.11/19, Ma.05/14

d.-or Ma.05/8

d.-o^{r} Ağ.11/16

d.-osun Bi.03/87

d.-ór Ağ.15/38

d.-ör Ağ.15/7, Ha.05/37

d.-p An.05/343

d.-r An.06/29, Ha.05/38

d.-rken Mu.06/42

d.-sen Iğ.03/7

d.-ü Ağ.15/4

d.-ür Ağ.15/4

d.-y Bu.06/13, Mu.06/103

d.-ya Bu.13/215

d.-yabülúrdüm Bu.15/23

d.-yaca^{ğ} Bu.06/84

d.-yacaḫ An.11/53

d.-yacaydım An.08/11

d.-yadi Iğ.09/115

d.-yaḫ An.04/93, An.09/189, Bu.06/232, Bu.14/144

d.-yalar Ma.04/104

d.-yallar An.05/460, An.09/390, An.09/402, Mu.03/9

d.-ya^{l}lar Bu.09/154

d.-yamadiler An.05/364

d.-yamamış Ağ.09/37

d.-yamazduḫ Bu.13/139

d.-yamiim An.12/66

d.-yamiyėrím Iğ.11/64

d.-yan An.02/57, An.06/32, Bu.02/182, Bu.02/72, Bu.04/172,

Bu.04/193, Bu.04/90, Bu.10/16, Bu.14/33, Ha.07/10, Iğ.02/133, Iğ.06/88

ben ben d.-yan: Ben ben demek; kendi gücüne güvenmek. An.09/443

d.-yana Bu.14/57, Bu.14/58

d.-yanda Ağ.14/10, An.07/17, An.09/199, An.09/32, Bu.06/233, Bu.13/111, Ha.05/15, Mu.06/27

d.-yardı An.05/387

d.-yard^{ı}ler An.07/59

d.-yardi Ağ.16/111, An.07/63, An.12/133, Ha.04/78, Ha.08/8, Ma.04/55

d.-yardile Bu.08/105, Bu.13/106

d.-yardise Ha.08/81

d.-yard^{i}ler Bu.11/58

d.-yarduḫ An.05/426, Bu.06/51, Iğ.02/3, Mu.01/66

d.-yarım Bi.01/142, Mu.03/113

d.-yarím Ağ.06/28

d.-yarsa Bu.14/217

d.-yarsi^{n} Ağ.07/68

d.-yaruḫ An.09/396, Ha.04/142, Ma.03/85

d.-yasın Iğ.09/87

d.-yácaḫ Bu.14/192, Iğ.03/12

d.-yáçaḫ An.11/53

d.-yálım Ağ.15/56

d.-yáller Ağ.07/19

d.-yámadım Ağ.17/57

d.-yámiyėller Bu.04/248

d.-yán Bu.01/20

d.-yánda Bu.09/174

d.-yár An.01/80

d.-yárdıḫ Mu.01/46, Mu.01/93, Mu.03/104

d.-yárdiler Bu.04/246

d.-yárdler Bu.06/59

d.-yárım An.05/262, Ha.02/40

d.-yárím Iğ.07/12

d.-yárı̊ḫ Ağ.10/60

d.-yáruḫ An.12/201

d.-yásín Bu.02/86

d.-yän Iğ.06/22

d.-ye Bi.01/104, Bu.11/125, Bu.14/135, Iğ.11/18, , Mu.06/102

d.-yebilirim Ağ.07/88

d.-yecaḫ Ağ.13/70, An.11/53

d.-yecaḫsın Mu.06/45

d.-yecam Ağ.06/100

d.-yecem An.05/2, An.05/80

d.-yelím Ağ.15/4

d.-yelim Ağ.06/146

d.-yeller An.01/207, An.01/209, An.01/68, Bu.04/42, Mu.07/25

d.-yem An.06/20, An.09/397, An.09/421, An.11/14, An.12/115, Bu.04/162, Mu.03/57

d.-yemem Bu.11/61

d.-yemes Iğ.06/177

d.-yemessin Mu.01/55

d.-yemez Bu.06/242

d.-yemezdín Mu.01/55

d.-yemezdi An.12/154

d.-yen An.04/66, Bu.02/10, Bu.02/20, Bu.04/194, Bu.04/254, Bu.04/58, Bu.06/21, Iğ.06/72, Iğ.09/65

d.-yenán Bu.09/34

d.-yende An.11/105, An.12/183, Bu.03/65, Bu.03/68, Iğ.06/26

d.-yendē Bu.03/63

d.-yene Bu.11/60

d.-yer Ağ.02/16, An.01/204, An.01/38, An.01/80, An.03/10, An.03/34, An.12/35, Iğ.07/13, Mu.06/92

d.-yerdıḫ Mu.01/107, Mu.01/142, Mu.01/29

d.-yerdí Mu.03/104

d.-yerdîḫ Mu.01/98

d.-yerdi Bu.04/190, Bu.06/30, Bu.06/82

d.-yerd^{i}le^{r} Mu.01/91

d.-yerduḫ An.05/452

d.-yeregden Bu.09/33

d.-yerím Bu.04/219

d.-yerim An.03/36, Bu.06/40

d.-yerler Ağ.06/25

d.-yermişler Ağ.15/18

d.-yersın Bu.06/243

d.-yersin Ağ.08/134

d.-yersis An.01/90

d.-yersiz An.01/90

d.-yeruḫ An.11/25, Bu.09/57, Mu.01/97

d.-ye^{r} Bu.12/109, Mu.06/101

d.-ye^{r}dın An.01/80

d.-ye^{r}sin Ağ.08/121

d.-yesín Bu.04/130

d.-yeydi Bu.06/29

d.-yė Bu.06/16, Bu.06/238, Bu.06/8, Bu.10/10, Bu.13/50, Bu.13/58, Bu.14/148, Ha.05/158, Ha.05/32, Iğ.07/13, Iğ.11/18, Ma.04/19, Ma.04/21, Ma.06/4, Mu.06/14

d.-yėduḫ Bu.15/3

d.-yėjam Bu.13/141

d.-yėl Bu.01/14

d.-yėlá Ha.05/70

d.-yėler An.01/250, An.12/212, Bu.02/137, Iğ.02/131, Iğ.02/74

d.-yėllar An.01/134

d.-yėlle An.01/210, Bu.02/40, Bu.12/156, Ha.02/31, Iğ.09/113

d.-yėller Ağ.08/135, Ağ.13/55, An.01/115, An.01/135, An.01/164, An.01/165, An.01/168, An.01/202, An.01/44, An.01/78, An.02/65, An.02/67, An.04/121, An.04/94, An.09/390, An.09/391, An.09/63, An.12/153, Bi.04/125, Bu.01/17, Bu.01/23, Bu.01/24, Bu.01/30, Bu.02/157, Bu.02/159, Bu.02/161, Bu.02/176, Bu.02/22, Bu.02/32,

Bu.02/33, Bu.02/52, Bu.02/99, Bu.04/158, Bu.04/182, Bu.04/248, Bu.06/237, Bu.09/138, Bu.09/171, Bu.09/34, Bu.09/38, Bu.11/75, Bu.13/17, Bu.13/191, Bu.13/33, Bu.13/90, Bu.13/91, Ha.07/13, Ha.07/35, Ha.07/38, Ha.07/58, Iğ.02/96, Iğ.03/63, Iğ.07/3, Iğ.08/27, Iğ.11/13, Ma.03/22, Ma.03/53, Mu.01/27, Mu.04/32

d.-yėlle^{r} An.01/247, Bi.04/125, Bu.02/85, Bu.09/154

d.-yė^{l}ler Bu.12/26

d.-yėm Ağ.16/111, An.10/29, Bi.03/48, Bu.02/97, Bu.04/209, Bu.06/33, Bu.06/36, Bu.09/88, Ha.05/68, Ha.06/18, Mu.01/43

d.-yėn Iğ.09/68

d.-yėr Ağ.08/21, Ağ.13/19, Ağ.15/76, Ağ.16/84, Ağ.16/85, Ağ.17/78, Ağ.17/79, Ağ.17/82, An.04/57, An.06/39, An.07/45, An.09/233, An.11/66, An.12/133, An.12/227, Bi.01/116, Bi.01/118, Bi.01/122, Bi.01/128, Bi.01/138, Bi.01/142, Bi.01/145, Bi.01/151, Bi.01/96, Bi.03/40, Bi.03/41, Bi.03/53, Bi.04/25, Bu.01/13, Bu.01/28, Bu.01/8, Bu.02/70, Bu.03/39, Bu.03/44, Bu.03/46, Bu.03/55, Bu.03/57, Bu.03/58, Bu.03/60, Bu.03/66, Bu.03/74, Bu.04/24, Bu.04/263, Bu.04/47, Bu.04/55, Bu.05/49, Bu.06/12, Bu.06/232, Bu.06/238, Bu.06/239, Bu.06/243, Bu.06/63, Bu.06/91, Bu.09/108, Bu.09/128, Bu.09/136, Bu.09/163, Bu.09/164, Bu.09/173, Bu.10/13, Bu.11/121, Bu.11/127, Bu.12/109, Bu.12/111, Bu.12/117, Bu.12/118, Bu.12/137, Bu.12/43, Bu.13/50, Bu.13/51, Bu.13/58, Bu.13/59, Bu.13/61, Bu.13/62, Bu.14/106, Bu.14/108, Bu.14/146, Bu.14/155, Bu.14/158, Bu.14/195, Ha.01/47, Ha.04/133, Ha.04/83, Ha.04/85, Ha.04/86, Ha.04/88, Ha.05/118, Ha.05/154, Ha.05/158, Ha.05/35, Ha.06/6, Ha.07/27, Ha.07/28, Iğ.02/142, Iğ.02/154, Iğ.02/157, Iğ.02/180, Iğ.02/191, Iğ.02/21, Iğ.02/42, Iğ.02/98, Iğ.03/4, Iğ.03/59, Iğ.03/6, Iğ.06/168, Iğ.07/13, Iğ.09/207, Ma.04/12, Ma.04/13, Ma.04/14, Ma.04/17, Ma.04/22, Ma.04/23, Mu.01/178, Mu.01/3, Mu.06/11, Mu.06/16, Mu.06/18, Mu.06/19, Mu.06/20, Mu.06/46, Mu.06/53, Mu.06/68, Mu.06/8, Mu.06/98

d.-yėrdı Iğ.02/11

d.-yėrdım Bi.01/63, Bu.06/78

d.-yėrd^{l}ler An.12/28

d.-yėrdi Ağ.06/87, Ağ.13/89, An.04/68, Bu.04/188, Bu.04/189, Bu.06/63, Bu.06/82, Ha.02/25, Ha.04/77, Iğ.03/86, Iğ.08/57, Iğ.11/54

d.-yėrdiler An.05/351, An.05/405, An.05/443, Bu.04/192, Ha.05/99, Iğ.11/54

d.-yėrdim Ağ.14/32, Ağ.17/6, An.11/108, Bu.06/83, Bu.13/140

d.-yėrdis An.05/404

d.-yėrd^{i}le Bu.13/5

d.-yėrd^{i}ler An.04/72, An.05/158, An.05/407, An.05/92, Bu.02/117, Bu.06/96, Mu.06/21

d.-yėrdle Bu.12/118

d.-yėrdler Bu.13/173, Iğ.02/39

d.-yėrduğ An.05/461

d.-yėrduĝ An.05/169, An.05/178, Bu.04/14, Bu.04/3

d.-yėrduḫ An.05/162, An.05/226, An.05/350, An.05/394, An.05/397, An.05/415, An.05/452, Bu.04/3, Ha.04/27

d.-yėrdūḫ An.05/154

d.-yėrım An.09/85, Bi.01/62, Bu.04/170, Bu.11/65, Ha.04/129, Ha.05/50, Mu.05/5

d.-yėrím Bi.01/99, Bu.08/64, Iğ.03/54, Iğ.05/44, Ma.04/188, Mu.05/10, Mu.05/5

d.-yėrı̊m An.04/98, Ha.06/4

d.-yėrim Ağ.16/16, An.05/266, An.09/97, An.11/52, Bi.01/150, Bu.04/258, Bu.06/198, Bu.06/205, Bu.06/50, Bu.09/70, Bu.11/86, Bu.13/130, Bu.14/107, Ha.06/1, Ha.07/25, Iğ.03/38, Iğ.04/29, Iğ.04/44, Iğ.06/40, Iğ.09/199, Mu.01/97, Mu.05/12

d.-yėris An.01/220

d.-yėrs Ha.07/56

d.-yėrsın Ağ.14/23, Bu.09/62

d.-yėrsıs An.01/79

d.-yėrsín An.01/142, An.01/64, An.05/223, Bi.03/11

d.-yėrsís Ha.07/62

d.-yėrsin Bu.06/57, Bu.13/209, Iğ.04/1, Mu.06/121

d.-yėrsiz An.09/21

d.-yėru^{ğ} An.04/52

d.-yėruĝ Ağ.10/64, An.05/125, Bu.02/136, Bu.14/104, Iğ.02/170, Iğ.09/192

d.-yėruḫ Ağ.10/109, Ağ.13/97, An.01/142, An.01/162, An.04/43, An.04/55, An.04/56, An.04/57, An.04/63, An.04/64, An.05/323, An.09/110, An.12/110, An.12/115, An.12/121, Bi.01/151, Bi.01/30, Bi.03/15, Bi.03/71, Bi.04/125, Bu.02/52, Bu.05/32, Bu.05/46, Bu.08/77, Bu.09/170, Bu.11/20,

Bu.13/179, Bu.13/74, Ha.07/8, Iğ.04/21, Iğ.09/180, Iğ.09/191, Iğ.09/20, Mu.06/61

d.-yė^{r} Ağ.13/27, Bu.03/63, Bu.03/64, Bu.12/71, Iğ.02/13

d.-yėsís Bu.10/4

d.-yė̄r An.12/134

d.-ye̊ Ha.09/7

d.-yır An.07/83, Bi.01/146, Bu.04/94, Bu.11/125, Bu.11/35

d.-yırdler An.07/64

d.-yırsís Bu.11/67

d.-yı^{r} Bi.01/135

d.-yısın Ağ.15/10

d.-yí Ağ.03/1, Ma.04/23, Ma.04/67

d.-yílar Ağ.13/77

d.-yíler An.04/99

d.-yíllar Ağ.13/74, Mu.06/94

d.-yílle Bu.02/14

d.-yím Ma.02/27

d.-yír Ağ.02/5, Ağ.09/67, Ağ.15/41, An.05/434, An.07/85, An.09/202, An.09/285, An.09/412, An.09/68, An.11/84, Bi.01/132, Bu.03/67, Bu.04/51, Bu.04/61, Bu.06/243, Bu.07/5, Bu.07/11, Bu.07/12, Bu.09/100, Bu.09/110, Bu.11/123, Bu.11/127, Bu.11/129, Bu.14/133, Iğ.02/144, Iğ.02/151, Iğ.02/156, Iğ.02/159, Iğ.03/57, Iğ.11/18, Mu.06/101

d.-yírdı Bu.11/35

d.-yírdıle^{r} Iğ.06/139

d.-yírd^{ı}ler Bu.02/163

d.-yírdí Iğ.02/154

d.-yírdi Bu.04/77

d.-yírdiler Bu.04/149, Ha.05/79

d.-yírduḫ An.05/220, An.05/448

d.-yírmiş An.07/22

d.-yírmişler Mu.05/20

d.-yírsıs Ha.07/56

d.-yírsiz Ağ.01/1, Ma.02/15

d.-yí^{r} An.07/95

d.-yi Bu.14/134

d.-yiler Iğ.02/74

d.-yille Bu.02/15, Iğ.09/62, Iğ.09/91

d.-yiller Ağ.10/108, Bu.02/158, Bu.02/168, Bu.02/169, Bu.02/56, Bu.04/14, Bu.09/93

d.-yim An.03/1, An.03/11, Bi.01/131, Bi.01/28, Bu.06/199

d.-yir Ağ.16/95, An.06/29, Bu.04/210, Bu.14/132, Ha.05/38, Ha.05/44, Iğ.02/104, Iğ.02/78, Iğ.02/91, Iğ.09/89

d.-yird^{ı}ler Bu.06/63

d.-yirdi Iğ.02/100

d.-yirdim Bu.13/140

d.-yird^{i}ler An.07/52, Bu.02/117

d.-yirduẖ An.05/416, An.05/450

d.-yirmişler Ağ.17/88

d.-yirsis An.01/207, An.04/9

d.-y^{i}ler Ağ.13/97

d.-yo Ağ.02/13, Ağ.11/10, Ağ.11/16, Ağ.15/8, An.05/124, An.05/231, Bi.03/54, Bi.03/78, Bi.04/20, Ma.05/15, Ma.05/17, Ma.05/19, Ma.05/8

d.-yodla^{r} Ma.04/102

d.-yodu Ma.04/55

d.-yola Bi.04/76

d.-yolar Ağ.11/2, Ağ.16/116, Bi.03/8, Ha.09/8

d.-yollar Ağ.05/5, Ağ.11/15, Ma.04/104

d.-yoĺa Ha.09/7

d.-yomuş Ağ.03/15

d.-yon Ha.04/118

d.-yor Ağ.02/14, Ağ.07/36, Bi.05/40, Iğ.07/13, Ma.05/10, Ma.05/12, Ma.05/13, Ma.05/15, Ma.05/17, Ma.05/18, Ma.05/19, Ma.05/24, Ma.05/25, Ma.05/5, Ma.05/6, Ma.05/7, Ma.05/8

d.-yorduẖ Ma.04/103

d.-yordum Ağ.05/8

d.-yord^{u}lar Ağ.05/8

d.-yoru^{h} Bi.03/11

d.-yoruẖ Bi.04/131, Iğ.02/156

d.-yorus Bi.03/6

d.-yoruz Ağ.15/37, Ma.05/12

d.-yor Ağ.02/13, Ağ.15/55, Ma.05/12, Ma.05/15, Ma.05/17, Ma.05/25, Ma.05/27

d.-yos Ağ.18/31, Ma.04/93, Ma.04/94

d.-yosun An.10/150

d.-yó Bu.13/207

d.-yóllar Ağ.15/51

d.-yór Ağ.02/13, Ağ.07/120, Ağ.15/55, Ağ.15/75, Bi.01/108, Ha.05/118, Ha.05/36, Mu.05/27, Mu.05/33

d.-yórmuşlar Ağ.15/37

d.-yórsüs Ha.07/37

d.-yórus Ağ.08/42

d.-yó^{r} Ağ.02/13

d.-yórduẖ Iğ.02/12

d.-yöller Ağ.07/176, Ağ.07/39

d.-yör Ağ.02/5, Ağ.07/142, Ağ.07/25, Ha.09/15, Mu.05/34, Mu.05/35

d.-yördi̊ Bi.05/39

d.-yördü Bi.05/39

d.-yörüm Ha.06/5

d.-yö^{r} Ağ.15/55, Ağ.15/75, Ha.05/37

d.-yösün Ha.05/121

d.-yyer Bi.01/97

d.-^{y}ecaẖ Mu.02/27, Mu.02/28

d.-^{y}ende Ha.02/8

d.-^{y}er Ağ.08/19, An.12/90

d.-^{y}ė An.06/57, An.07/87, Bu.03/37, Iğ.02/66, Iğ.03/5

d.-^{y}ėle^{r} Bu.02/169

d.-^{y}ėlle Bu.02/165, Bu.02/173

d.-^{y}ėller An.05/382, An.07/95, An.09/16, An.09/4, An.12/168, Bu.04/149, Bu.04/203

d.-^{y}ėm An.10/25

d.-^{y}ėr Ağ.13/20, Ağ.13/24, An.04/100, An.04/95, An.05/141, An.05/434, An.05/435, An.06/21, An.06/22, An.06/23, An.06/25, An.06/27, An.06/28, An.06/31, An.06/39, An.06/48, An.06/62, An.06/65, An.06/66, An.07/31, An.07/33, An.07/47, An.07/82, An.07/85, An.07/87, An.07/94, An.07/95, An.09/283, An.09/285, An.09/299, An.09/314, An.10/10, An.10/4, An.11/50, An.12/228, An.12/229, Bi.01/109, Bu.04/138, Bu.06/213, Bu.06/244, Bu.06/59, Bu.06/88, Bu.07/3, Bu.09/161, Bu.10/14, Bu.11/124, Bu.11/125, Bu.12/10, Bu.13/50, Bu.14/147, Ha.05/30, Ha.05/33, Ha.05/36, Iğ.02/150, Iğ.02/151, Mu.01/167, Mu.06/13, Mu.06/8

d.-^{y}ėrdíler Iğ.06/25

d.-^{y}ėrdi An.07/29, Mu.04/52

d.-^{y}ėrdiler An.04/73, An.12/97

d.-^{y}ėrdile^{r} An.06/34

d.-^{y}ėrdim Bu.06/81

d.-^{y}ėrd^{i}ler An.12/122, Ha.05/43

d.-^{y}ėrduğ An.05/220

d.-^{y}ėrduḫ An.05/451

d.-^{y}ėrıḫ An.12/192

d.-^{y}ėrım An.09/284, An.10/182

d.-^{y}ėrím An.09/265

d.-^{y}ėrim An.06/79, An.09/165

d.-^{y}ėrsın An.09/192, An.09/338

d.-^{y}ėruĝ An.04/61, An.09/24, An.12/118, Bi.04/127

d.-^{y}ėruḫ An.05/468, An.09/399, An.12/101, An.12/122, Bi.01/29, Iğ.04/44

d.-^{y}ė^{r} An.06/62, An.07/87, Ha.05/157

d.-^{y}ė^{r}duḫ An.06/80

d.-^{y}ėsin An.05/222

d.-^{y}ıllar An.09/174

d.-^{y}ır An.07/32, An.09/264, An.09/328, An.09/329, Bi.04/112

d.-^{y}ırdílár An.07/30

d.-^{y}ırdi An.07/28

d.-^{y}ırsın An.09/166

d.-^{y}í An.09/328, An.09/388

d.-^{y}ílla An.06/59

d.-^{y}ír Ağ.08/18, An.05/151, An.07/31, An.07/45, An.07/75, An.07/80, An.07/92, Bi.01/131,

Bi.01/133, Bu.04/264, Bu.12/109, Ma.04/66

d.-^{y}írdi Ağ.10/7

d.-^{y}írdim An.07/73

d.-^{y}írduḫ An.05/346

d.-^{y}ille An.09/153

d.-^{y}iller Ağ.01/12, Ağ.08/61, Ağ.10/106

d.-^{y}im Ağ.09/3, Ha.04/128

d.-^{y}ir Bi.04/17, Bu.04/61, Ha.05/26, Ha.05/63

d.-^{y}irduḫ An.05/376

d.-^{y}o An.10/32, Ma.05/14, Ma.05/17

d.-^{y}or Ağ.15/37, Ha.02/27, Ma.05/10, Ma.05/19

d.-^{y}ordu Ağ.03/1

d.-^{y}ó An.10/31

d.-^{y}ór Ağ.15/60

d.-^{y}ö Ağ.02/5

d.-^{y}ördi Ağ.15/19

d.-^{y}ö́r Ha.09/3

d.-^{y}ruĝ Bu.08/106

dia: *bk. dēȳ*. -1-

d. Bu.10/20

dib: 1. Dip; 2. Kenar, kıyı, köşe; 3. Kök. *Diğer varyantı için bk. dı́b, dı̇b*. -28-

d. An.05/61, Bu.12/140

d.+de Ma.03/17

d.+índe Bu.09/53

d.+i An.01/207, An.04/78, Bu.03/12, Iğ.09/161, Iğ.09/162

d.+ina An.01/80

d.+iná Mu.06/84

d.+inde An.09/8, Bu.13/56, Ha.05/154, Ma.03/5, Mu.06/83

ġula^{ğ}ımızın d.+inde: Kulağımızın dibinde; hemen yanı başımızda. An.09/297

d.+ine An.05/352, An.05/354, An.05/356

d.+ini An.05/417

d.+innen Ağ.18/42

d.+lerde An.01/229

d.+lerınde Bu.04/25

d.+leri Bu.04/25

d.+ine

didim: Didim, Aydın'a bağlı bir ilçe. -2-

d.+deydi Mu.06/62, Mu.06/63

die: *bk. diye*. -8-

d. Ağ.08/26, Ağ.10/130, An.10/78, Ağ.11/13, Bu.04/116, Ma.04/148, Ma.04/151, Ma.04/99

difliz: *bk. tifliz*. -1-

d.+dá Bu.11/126

diġan: Tikan, Ardahan'ın Hanak ilçesine bağlı Alaçam ve Baştoklu köyleri. -1-

d.+nar Ha.05/88

diġor: Digor, Kars'a bağlı ilçe. *Diğer varyantı için bk. diĝor*. -2-

d.+da Mu.05/53

diĝor: *bk. diġor*. -2-

d. Ağ.08/31, Ağ.08/36

diil: *bk. deil*. -2-

d. Bi.03/102, Bi.03/48

diktatör: Diktatör. -1-

d. Ağ.07/24

dil (1): 1. Dil, vücutta bir organ; 2. Lisan. -37-

d. An.01/48, An.02/83

bir d. buldiler: Bir dil bulmak; karşılıklı anlaşmak. An.09/463.

d.+ce Ağ.01/13, An.12/124, An.12/96

d.+de Bu.09/80

d.+ín lalla^{n}sın: Dilin lal olsun. Bir beddua. Iğ.09/171

d.+índe Bu.04/77

d.+i Ağ.13/74, An.01/51, An.04/101, Ma.04/104

d.+ime Ma.04/13

d.+imiz Bu.04/205

d.+imizde An.01/71

d.+imizi An.09/27, Iğ.03/16

d.+inen An.09/32

d.+ini An.01/50, An.01/51, An.02/80, An.12/224, An.12/227, An.12/228, An.12/231, Bu.13/191, Bu.13/192, Bu.13/193, Bu.13/217

d.+iynen An.09/32

d.+i^{y}nen Mu.02/14

d.+ī An.02/78

d.+^{i} Bu.12/126

d.+lerim Bu.06/26

d.+nī An.02/79

dil (2): Gönül. -2-

d.+den Bu.03/3

d.+dēn Bu.03/3

dilen-: Dilenmek. -1-

d.-ir An.02/17

dilim: Dilim. -4-

d. Bi.03/21, Bu.12/158

dilsiz: Dilsiz. -4-

d. An.12/228, An.12/231, Bu.13/192, Bu.13/193

dimdik: Dimdik. -1-

d. An.01/120

dimit^{i}risgi: Rusya'nın Kurskaya eyaletine bağlı Dmitriyevsk şehri. -1-

d. Iğ.02/133

din: Din. -16-

d. Mu.03/41, Mu.03/42

d.+a Mu.06/38, Mu.06/39

d.+e Mu.06/32

d.+ime allahıma: Dinime Allahıma; bir yemin sözü. Ağ.08/130

d.+imiz Mu.06/51

d.+imizí Bi.03/64, Mu.06/39

d.+imizi An.09/14, An.09/27, Iğ.03/16

d.+imüz Iğ.09/52

d.+ine Bi.03/81, Mu.03/41

d.+^{i}ne Mu.03/42

dinç: *bk. tinç*. -1-

d. Bu.11/113

dinle-: *bk. diyne-*. -1-

d.-rduḫ Ağ.14/42

dinne-: *bk. diyne-*. -2-

d.-mes Mu.03/103

d.-mo Iğ.02/65

dinnen-: Dinlenmek. -8-

d.-ırdi Mu.01/129

d.-írdı Mu.01/139

d.-iir Ağ.10/59, Mu.01/141

d.-ir Ağ.10/107, Mu.01/95

d.-irdi Mu.01/129

d.-i̊rdi Mu.01/120

dinni-: *bk. diyne-*. -3-

d.-yír Iğ.02/90

d.-yírd^{i}le Bi.03/91

d.-yördüm Mu.05/14

dinsíz: *bk. dinsiz*. -1-

d. Bu.13/65

dinsiz: Dinsiz. *Diğer varyantı için bk. dinsíz*. -1-

d. imansız An.05/351

diŋnet-: Dinletmek. -1-

d.-iyölle Mu.05/5

diplomasiya *(Rus. Дипломатия)*: Diplomasi. -1-

d.+sı Bu.04/157

dipĺomali: Diplomalı. -1-

d.+dúr Bu.04/164

dire-: Diremek, dayamak. -1-

d.-d^{i}ler An.09/113

direg: 1. Direk; 2. Doğruca, dosdoğru. *Diğer varyantları için bk. direğ, direḱ, dīreḱ*. -1-

d.+imi̊z Bu.13/44

diregman: *bk. diregmen*. -1-

d. Ağ.02/19

diregmen: Doğruca, dosdoğru. *Diğer varyantı için bk. diregmen.* -1-

d. Bi.05/17

direğ: *bk. direg*. -1-

d.+e Mu.04/43

direḱ: *bk. direg*. -1-

d. Mu.04/43

diren-: Direnmek. -1-

d.-dím Iğ.03/48

dirgen: Dirgen. *Diğer varyantı için bk. dírgen*. -3-

d. An.09/39

d.+imiz An.12/130

d.+nerde An.01/57

diri: Diri. -2-

d. An.09/40

d.+si An.09/93

diril-: Dirilmek. -4-

d.-di Bi.01/77, Bi.01/90, Bi.01/92

d.-miyaydí Bi.01/93

diş: Diş. -19-

d. An.09/378, An.09/390, An.09/391

az d. çoğ iş çıḫarır: Az diş çok iş çıkarır. Bir atasözü. Ağ.06/111

d.+i An.09/369, An.09/371, Bi.04/29, Bi.04/30

d.+in An.09/378

d.+ler Ağ.16/52, An.09/390

d.+lerdá^{n} An.05/287

d.+leri Ağ.08/120, Ağ.08/95, An.09/39

d.+lerin An.05/287

d.+ler^{i} Ağ.08/121

d.+ler^{i}ni Ağ.08/94

dişar: *bk. dişeri*. -2-

d.+dan An.10/147

dişarı: *bk. dişeri*. -1-

d. Ağ.18/25

dişarí: *bk. dişeri*. -1-

d. Bu.16/3

dişárgi: Dışarıdaki; uzak (akraba). -1-

d. Iğ.12/5

dişer: *bk. dişeri*. -16-

d.+de An.01/16, An.04/24, An.04/25, An.10/187, Bi.04/100, Bu.12/108, Ha.06/2, Iğ.02/83, Iğ.06/165, Ma.04/140

d.+değile An.05/170, An.05/172

d.+den An.04/79, An.05/164, Bi.04/7, Bu.11/93

dişeri: Dışarı. *Diğer varyantları için bk. dışarı, dışarí, dışeri, dí́şarí, dişar, dişarı, dişarí, dişer.* -13-

d. An.04/7, An.05/172, An.09/316, Bu.04/36, Bu.08/50, Ha.06/8, Iğ.02/90, Ma.04/134, Ma.04/136, Ma.04/140, Mu.03/66, Mu.03/67

dişle-: Dişlemek, ısırmak. -1-

d. Bi.01/31

diŞ: Dış, iç karşıtı. -1-

d.+ına Ağ.15/65

dival: *bk. duar*. -1-

d.+a An.05/157

divalġaz: Doğalgaz. -1-

d.+i An.05/60

divan: Divan. -1-

d.+narí Iğ.02/110

divana: Divâne, deli. -1-

d. Ha.05/157

divdikli: *bk. divgiḣ́li*. -1-

d. An.09/393

divgiḣ́li: Sürekli hareket eden, kıpırdayan, yerinde duramayan. *Diğer varyantı için bk. divdikli.* -1-

d. An.09/392

diviziya *(Rus. Дивизия)*: Tümen. -1-

d.+yı An.05/98

diya: *bk. diye*. -7-

d. An.09/34, Bu.14/229, Ha.07/16, Ha.08/77, Mu.01/176, Mu.03/12, Mu.06/105

diyarbaḫır: Diyarbakır. -1-

d.+ın Bi.05/24

diyá: *bk. diye*. -7-

d. Bu.12/125, Bu.14/125, Ha.01/22, Iğ.03/65, Iğ.10/5, Ma.05/21, Mu.06/24

diyár: *bk. diyer*. -1-

d. Iğ.03/46

di^{y}á: *bk. diye*. -3-

d. Bi.03/116, Ha.05/147, Ha.05/95

diye: Diye. *Diğer varyantları için bk. dei^{n}, deyá, deyi, deyin, de^{y} (3), de^{y}e, de^{y}in, dėe, dėyin, dė^{y}e, die, diya, diyá, di^{y}á, diyė, di^{y}e, di^{y}ē, ziye*. -38-

d. Ağ.03/5, An.01/150, An.01/152, An.01/226, An.01/43, An.09/369, An.12/205, Bi.03/53, Bi.03/73, Bi.05/23, Bu.04/39, Bu.09/141, Bu.09/92, Bu.09/98, Bu.12/102, Bu.12/106, Bu.12/145, Bu.14/95, Ha.02/10, Ha.03/14, Ha.05/88, Ha.05/157, Ha.06/22, Ha.07/69, Ha.08/51, Ha.09/1, Ma.02/27, Mu.03/17, Ma.03/55, Ma.04/29, Ma.04/36, Ma.04/53, Mu.01/173, Mu.04/8, Mu.05/17, Mu.07/8

diyer: Diğer. *Diğer varyantı için bk. diyár*. -1-

d.+i Iğ.03/9

diyė: *bk. diye*. -1-

d. Iğ.02/180

diyne-: Dinlemek. *Diğer varyantları için bk. dinle-, dinne-, dinni-, diyni-*. -3-

d. Ha.07/45

d.-me An.01/56

d.-meyi An.07/69

diyni-: *bk. diyne-*-3-

d.-ir Ağ.16/142

d.-yecan An.07/17

d.-yir Ağ.16/142

di^{y}e: *bk. diye*. -14-

d. Ağ.18/41, An.01/159, An.09/371, An.09/380, An.10/145, An.10/81, Bu.04/94, Bu.09/108, Bu.09/17, Bu.12/115, Bu.12/30, Ha.05/71, Ma.04/157, Ma.06/6

di^{y}ē: *bk. diye*. -1-

d. Bu.04/117

diz: Diz. -1-

d.+e Ağ.13/64

diz-: Dizmek, sıralamak, düzgünce yerleştirmek. -1-

d.-ēr Bu.09/81

dizinfeks: Dezenfekte. -1-

d. Bu.12/49

dīreh́: *bk. direg*. -1-

d. Ağ.10/20

d^{i}-: *bk. de-*. -2-

d.-e Bu.09/53

d.-^{y}ėr An.09/299

di̊-: *bk. de-*. -5-

d.-yöller Ağ.07/45

d.-yör Ha.05/32, Ha.05/33

d.-^{y}ör Ma.05/13

di̊b: *bk. dib*. -1-

d.+ündo Ağ.18/42

do (1): *bk. da (1), bk. de (1)*. -16-

d. Ağ.18/47, Bi.05/25, Bu.03/63, Bu.04/55, Bu.06/216, Bu.06/78, Bu.06/81, Bu.08/54, Bu.14/16, Iğ.01/21, Iğ.01/5, Iğ.09/107, Ma.04/95, Ma.05/30, Mu.02/12, Mu.03/95

do (2): *bk. da (2), bk. de (2)*. -1-

d. Bu.05/45

do (3) *(Rus. To)*: Kâh. *Diğer varyantı için bk. tō*. -1-

d. An.02/4

doal: Doğal. -1-

d. Ağ.06/157

dodo: Oyuncak bebek. -3-

d. An.09/406, An.09/407

doġġuz: *bk. doḫuz*. -2-

d. Ağ.15/20, An.11/1

doġsan: *bk. doḫsan*. -1-

d. Ma.05/30

doġuz: *bk. doḫuz*. -1-

d. Ağ.06/99

doğacaẖ: Doğacak; doğum yapacak olan kimse. -1-

d. Bu.08/53

doğru: *bk. doĝri*. -1-

d.+sunu Bu.01/6

doğu: *bk. doĝú*. -1-

d.+dan Bu.14/126

doğumlu: *bk. doĝumlú*. -1-

d. Iğ.03/1

doğuz (<dokuz+yüz): *bk. doḫúz*. -1-

d. Ağ.15/2

do^{ğ}ri: *bk. doĝri*. -1-

d. An.05/280

do^{ğ}ru: *bk. doĝri*. -1-

d. Ağ.05/10

do^{ğ}ru-: *bk. doĝra-*. -1-

d.-yolar Bi.03/6

do^{ğ}rú: *bk. doĝri*. -1-

d. An.05/280

do^{ğ}rú-: *bk. doĝra-*. -2-

d.-yosi̊n Ha.06/46

d.-yosun Bi.04/62

do^{ğ}um: Doğum. -1-

d. Ha.04/8

do^{ğ}umlí: *bk. doĝumlú*. -1-

d.+yım Ha.04/11

do^{ğ}umli: *bk. doĝumlú*. -2-

d.+ydi Ha.04/11

d.+yım An.11/1

do^{ğ}umlu: *bk. doĝumlú*. -1-

d. Bi.05/6

do^{ğ}uz: *bk. domuz*. -2-

d.+í Bu.08/88

d.+^{i} Bu.08/88

doĝ-: 1. Doğmak; 2. Doğurmak. -15-

d. Iğ.08/62

d.-acaḫ An.05/397

d.-ana An.05/399, Iğ.09/170

d.-dí Iğ.11/69

d.-ıyėr Iğ.11/65

d.-íyėller Iğ.11/68

d.-ma Ağ.08/102, Ağ.08/107, Ağ.08/117

d.-mamiş An.05/397

d.-mazdan An.05/398

d.-miyádın: Doğmayaydın. Bir beddua. Iğ.09/170

d.-sa An.05/397

d.-uyor Iğ.10/3

doĝacaḫ: Doğacak; doğum yapacak olan, hamile. -1-

d.+larí Bu.08/51

doĝan: Doğan, bir soyad. -1-

d. Ağ.12/3

doĝra-: Doğramak. *Diğer varyantları için bk. do*ğ*ru-, do*ğ*rú-, doĝrí-, doĝri-, doĝru-, doĝrú-, Doĝri-.* -14-

d.-duğ An.05/296

d.-duğ An.05/296, An.05/297

d.-duĝ An.05/312

d.-duĝu Bi.04/64

d.-duḫdan Bi.04/61

d.-miş An.05/298, An.07/54

d.-r Bu.05/39, Ha.03/1

d.-ruĝ Iğ.11/88

d.-ruḫ Iğ.11/88

d.-yıp Ağ.10/118

doĝran-: Doğranmak. -1-

d.-asın: Doğranasın. Bir beddua. Bu.02/165

doĝrí: "Doğru" edatı. -1-

d. Bu.11/49

doĝrí-: *bk. doĝra-.* -2-

d.-yėller Mu.03/64

d.-yėrdiler Bu.12/158

doĝrîsı: Doğrusu, gerçeği söylemek gerekirse, gerçek şu ki. *Diğer varyantı için bk. dorusu.* -1-

d. Mu.01/146

doĝri-: *bk. doĝra-.* -6-

d.-irsín Iğ.04/18

d.-irsin Iğ.04/27

d.-isin Iğ.04/29

d.-isin Iğ.04/14

d.-yėller Bu.02/146

d.-yėruḫ An.04/88

doĝri: 1. Doğru; 2. Çekim edatı olarak kullanılır. *Diğer varyantları için bk. doğru, do*ğ*ri, do*ğ*ru, do*ğ*rú, doĝru, doĝrú.* -3-

d. Iğ.09/86, Mu.01/110, Mu.01/8

doĝridan: Doğrudan; tam olarak, tam anlamıyla, aynı o şekilde. -1-

d. An.12/178

doĝru: *bk. doĝri.* -1-

d. Bi.03/65

doĝru-: *bk. doğ̂ra-*. -1-

d.-yosun Ha.06/45

doĝruyol: Doğru yol, bir siyasi parti adı. -1-

d.+dan Bi.02/5

doĝrú-: *bk. doğ̂ra-*. -4-

d.-yon Bi.04/61

d.-yorsun Iğ.01/22

d.-yosun Bi.04/55

d.-yörsün Ha.06/45

doĝrú: *bk. doğ̂ri*. -1-

d. dürüsd: Doğru dürüst. Mu.06/90

doĝu: *bk. doĝú*. -1-

d.+ya Mu.05/40

doĝul-: 1. Doğmak; 2. Doğurmak. *Diğer varyantı için bk. doğ̂un-*. -8-

d.-an Iğ.09/200

d.-di Bu.08/31, Iğ.11/65

d.-duunda Bu.13/207

d.-iyėrdi An.04/110

d.-míşim An.09/455

d.-miyádín Iğ.09/171

d.-uşunda Bu.08/31

doĝum: 1. Doğum; 2. Doğumlu, belirli bir yılda doğmuş olan. -8-

d. Ha.04/10, Iğ.09/40, Iğ.09/78

d.+iyim An.05/3

d.+i^{y}im Iğ.09/4

d.+^{u}m Mu.02/4

d. yapdın: Doğum yapmak; doğmak. An.11/53

d. yapmiş: Doğum yapmak; doğurmak. Mu.04/22

doĝumlú: Doğumlu, belirli bir yılda doğmuş olan. *Diğer varyantları için doğumlu, do^{ğ}umlí, do^{ğ}umli, do^{ğ}umlu, doumlu*. -1-

d. Ha.04/11

doĝun-: *bk. doğ̂ul-* . -1-

d.-mişim Iğ.09/5

doĝur-: Doğurmak. -2-

d.-duḫdan An.05/403

d.-mamişine An.05/402

doĝú: Doğu, batı karşıtı. *Diğer varyantları için bk. doğu, doĝu*. -1-

d. Bu.04/60

doĝús: *bk. doḫuz*. -1-

d. Bu.15/18

dohdor: *bk. doḫdor*. -5-

d. Bu.05/49

d.+a An.05/234

d.+lardan An.09/247

d.+um Bu.14/110

d.+un Ha.07/49

dohdorḫana: Doktorhane; hastane. -1-

d.+^{y}á Bu.08/53

dohdorlu^{ğ}: Doktorluk. -1-

d.+u Bu.14/111

dohtor: *bk. doḫdor*. -1-

d.+un An.05/237

doḫ̬dol: *bk. doḫ̬dor*. -2-

d.+lara Ha.07/66

d.+ların Ha.07/55

doḫ̬dor: Doktor. *Diğer varyantları için bk. dohdor, dohtor, doḫ̬dol, doḫ̬dȯl, doḫ̬dȯr, doḫ̬dur, doḫ̬tor*. -17-

d. An.01/175, An.05/286, An.05/288, Bu.04/227, Ha.05/91, Ma.04/144, Mu.01/7

d.+a Bu.02/93, Bu.05/49, Ma.04/166, Ma.04/173, Ma.04/175

d.+da Bu.02/93

d.+dan göçürün: Doktordan geçirmek; muayene ettirmek. An.09/246

d.+larí Iğ.06/141

d.+larī Iğ.06/117

d.+únen Ha.05/91

doḫ̬dȯl: *bk. doḫ̬dor*. -1-

d.+lar Bu.04/231

doḫ̬dȯr: *bk. doḫ̬dor*. -1-

d.+dan An.09/203

doḫ̬dur: *bk. doḫ̬dor*. -1-

d.+dan An.09/202

doḫ̬ḫ̬us: *bk. doḫ̬uz*. -5-

d. Bu.02/113, Bu.02/6, Bu.08/63, Bu.12/73, Ha.08/72

doḫ̬ḫ̬uz: *bk. doḫ̬uz*. -11-

d. Bi.04/107, Bi.04/108, Bu.02/14, Bu.02/6, Bu.04/22, Ha.08/43, Iğ.06/4, Iğ.06/7, Iğ.06/94

d.+da Bu.13/134

d.+ídür An.09/293

doḫ̬ḫ̬uzinci: *bk. doḫ̬ḫ̬uzunci*. -1-

d. Bu.02/111

doḫ̬ḫ̬uzunci: Dokuzuncu. *Diğer varyantları için bk. doḫ̬ḫ̬uzinci, doḫ̬ḫ̬uzúnci, doḫ̬uzuncí*. -2-

d. Bu.04/77, Iğ.06/4

doḫ̬ḫ̬uzúnci: *bk. doḫ̬ḫ̬uzunci*. -1-

d. An.09/192

doḫ̬ḫ̬ūz: *bk. doḫ̬uz*. -1-

d.+dā An.02/71

doḫ̬san: Doksan, 90. *Diğer varyantları için bk. doġsan, doḫsan*. -25-

d. Ağ.06/20, Ağ.06/8, Ağ.07/167, An.07/43, Bi.02/1, Bi.02/10, Bi.02/4, Bu.02/115, Bu.02/118, Bu.04/221, Bu.11/120, Bu.11/125, Bu.12/110, Bu.12/114, Bu.12/122, Bu.14/2, Bu.14/69, Bu.14/8, Iğ.06/118, Iğ.06/165, Iğ.06/37

doḫsan: *bk. doḫ̬san*. -1-

d. An.05/67

doḫ̬sanıncı: Doksanıncı. *Diğer varyantı için bk. doḫ̬sanı̊nci*. -3-

d. Bu.04/219, Bu.04/220, Bu.13/10

doḫ̬sanı̊nci: *bk. doḫ̬sanıncı*. -1-

d. An.12/151

doḫ̬tor: *bk. doḫ̬dor*. -2-

d.+a An.05/284

d.+únen Ha.05/90

doẖu: *bk. doẖuz*. -1-

d. Bi.02/1

doẖu-: *bk. toẖu-*. -1-

d.-duẖ Ma.03/83

doẖus: *bk. doẖuz*. -6-

d. Bi.04/51, Bi.04/52, Bu.04/82, Ha.08/21, Ma.03/96

doẖuz: Dokuz, 9. *Diğer varyantları için bk. doġġuz, doġuz, doĝús, doẖẖus, doẖẖuz, doẖẖūz, doẖu, doẖus, doḳus*. -12-

d. An.02/44, An.05/3, An.07/27, An.07/7, Bu.14/26

d. eylúl: Dokuz Eylül Üniversitesi.

d.+da Bi.04/34, Bu.12/122, Bu.12/79, Bu.12/99, Bu.14/199, Ha.05/113

d.+dan Bu.04/197

doẖuzuncí: *bk. doẖẖuzunci*. -1-

d. Iğ.12/3

doẖúz (<dokuz+yüz): Dokuz yüz, 900. *Diğer varyantı için bk. doğuz.* -1-

d. Bi.05/6

doḳus: *bk. doẖuz*. -1-

d. An.10/22

dol-: Dolmak. *Diğer varyantı için bk. Dol-*. -5-

d.-a Ha.04/127

d.-ana Mu.01/127

d.-di Bu.13/80

d.-miş Ma.04/164

dolab: 1. Dolap; 2. Düzen, oyun, alavere dalavere. *Diğer varyantı için bk. dolap*. -2-

d.+a An.01/16

dolan-: 1. Dolanmak, dolaşmak, gezmek; 2. (Baş) Dönmek. *Diğer varyantı için bk. Dolan-*. -13-

d.-an Ma.02/24

d.-dım An.05/121, An.05/131, An.05/136

d.-iyėle^{r} An.05/98

d.-iyėr Bu.09/84

d.-iyėrim An.05/136

d.-iyē̇r Bu.09/86

d.-iyór An.09/324

d.-ur Bu.03/21

d.-urdi An.05/179

d.-ūr Bu.03/21

dolandur-: Dolandırmak; döndürmek. *Diğer varyantı için bk. Dolandur-*. -1-

d.-iyı^{r} Bu.10/8

dolap: *bk. dolab*. -1-

d.+lar Bu.13/91

dolar: *bk. dollar*. -1-

d.+a An.03/14

dolaş-: Dolaşmak, gezmek. -4-

d. Ağ.07/193

d.-arken Iğ.02/150

d.-dī Iğ.02/162

d.-i^{y}ėrduĝ Bu.12/7

dolȧr: *bk. dollar*. -1-

d. Iğ.05/37

doldur-: Doldurmak. *Diğer varyantları için bk. doldu^{r}-, doldúr-, Doldur-, Dȯldur-, toldur-, tordur-*. -44-

d.-a Bu.13/68

d.-acaẖsın Ağ.15/8

d.-acam Bu.14/114

d.-ajan Bu.14/114

d.-amadığın Ağ.15/9

d.-an Bu.08/49

d.-asın Bu.13/77

d.-d^{ı}ler Iğ.09/86

d.-dí Bu.08/45

d.-díle Iğ.06/90

d.-díler Iğ.06/89, Iğ.09/47, Iğ.09/50, Iğ.09/82

d.-di An.09/118, Bu.08/49, Iğ.08/13

d.-diler Iğ.09/30

d.-duẖ Bu.11/124, Iğ.09/120

d.-duẖdan Iğ.06/93

d.-dum An.03/12

d.-ėrduẖ An.12/113

d.-iyėr Mu.05/55

d.-iyėrdim Ağ.16/120

d.-iyėrim Ma.04/133

d.-iyėrmíşle^{r} Mu.05/23

d.-ma Ha.06/27

d.-masınnar An.11/11

d.-míşler An.12/13, Bi.01/8

d.-miş Bu.13/55

d.-mişle An.11/16

d.-mişĺar An.12/9

d.-mi̊ş Ma.01/4

d.-múş Ağ.16/145

d.-müyör Ağ.15/13

d.-ruz Ağ.18/34

d.-ub Ağ.13/45, Bu.06/249

d.-ur Ha.03/15

d.-urduẖ Ma.03/107, Ma.03/22

d.-urd^{ü}ler Mu.03/36

d.-úyėn Ha.06/27

doldu^{r}-: *bk. doldur-*. -1-

d.-di Iğ.11/36

doldúr-: *bk. doldur-*. -1-

d.-d^{i}le^{r} An.11/10

dolí: *bk. doli (1).* -3-

d. Ağ.13/7, Iğ.05/60, Ma.01/21

doli (1): 1. Dolu, boş karşıtı; 2. Çok; 3. (İndirimli olmayan) Tam (bilet). *Diğer varyantları için bk. dolí, dolu, dolú, dōlú, Doli (1), Dolī, toli.* -10-

d. An.11/12, Bi.01/111, Iğ.11/19, Ma.04/174

doli (2): Dolu, bir yağış biçimi. *Diğer varyantları için bk. doli̊, dolu, dolü, Doli (2), Doli̊, Dolü.* -2-

d. An.05/355, An.05/360

doli̊: *bk. doli (2).* -1-

d. An.05/359

dollar: Dolar, Amerikan para birimi. *Diğer varyantları için bk. dolar, dolȧr, dollȧr, dollır, dollur, do^{l}lul*. -8-

d. An.03/20, An.03/21

d.+a An.03/12, An.03/18, Bu.12/141

d.+ım An.03/17

d.+ı^{m} Bu.14/96

d.+ınen An.11/38

dollȧr: *bk. dollar*. -2-

d. Iğ.05/36

d.+í Iğ.05/36

dollır: *bk. dollar*. -2-

d. Bu.12/143, Bu.12/144

dollur: *bk. dollar*. -3-

d. Bi.04/91, Bi.04/92

d.+dúr Bi.04/91

dolu: *bk. doli (2)*. -5-

d. Bi.04/15, Iğ.05/52, Ma.04/92

dolusí: …yı dolduracak kadar, …'nın büyüklüğü kadar. *Diğer varyantı için bk. dolusi̊*. -1-

d. Ağ.10/74

dolusi̊: *bk. dolusí*. -1-

d. Ağ.10/62

dolu: *bk. doli (2)*. -1-

d. An.05/354

dolú: *bk. doli (1)*. -3-

d. Bi.01/105, Bu.03/27

d.+dür Iğ.02/51

dolü: *bk. doli (2)*. -2-

d. An.05/353, An.05/354

doĺḣ́e *(Rus. Только)*: Sadece, olsa olsa, en çok. -1-

d. Iğ.09/197

do^{l}lul: *bk. dollar*. -1-

d.+lar Bi.04/91

domatēs: *bk. domatės*. -1-

d. An.02/76

domatės: Domates. *Diğer varyantları için bk. domatēs, dȯmatiz, tamatės*. -1-

d. An.03/4

domuz: Domuz. *Diğer varyantları için bk. do^{ğ}uz, douz, dȯmuz*. -5-

d. Iğ.09/52

d.+lar Bu.12/90, Bu.12/91

d.+larė Bu.12/92

d.+un Iğ.02/140

don-: Donmak, sıvı halden katı hale geçmek. *Diğer varyantı için bk. Do^{ğ}-*. -4-

d.-ana Bi.03/28

d.-íyėr Bi.03/28

d.-uyo Bi.03/28

donat-: Donatmak. -1-

d.-íyoruḫ Bi.03/105

donna *(Rus. Тонна)*: Ton, bir ağırlık ölçü birimi. *Diğer varyantları için bk. ton, tonna, tonn^{a}*. -3-

d. An.03/13, Iğ.09/115

donnaluḫ *(Rus. Тонна + Tür. +luḫ):* Tonluk. -1-

d. An.02/90

dorġu: *bk. dōri*. -1-

d. An.05/174

dorusu: *bk. doĝrısı*. -1-

d. Bu.15/15

doruḫ: Yüksek tepe, dağ, zirve. -3-

d.+lar Bu.03/52

d.+lara Bu.03/56

d.+ların Ma.03/5

dos: *bk. dosd*. -1-

d.+lardur An.12/211

dosd: Dost. *Diğer varyantları için bk. dos, dost*. -9-

d. Ağ.06/108, Bu.04/83, Bu.04/84, Iğ.03/49

d.+í Ha.04/128

d.+i Ha.04/128

d.+lara An.12/215

dost: *bk. dosd*. -1-

d.+a Ağ.18/36

dosya: Dosya. -1-

d.+ya An.11/66

doumlu: *bk. doĝumlú*. -3-

d. Bi.05/6

d.+yum Ağ.06/4, Ağ.08/1

douz: *bk. domuz*. -1-

d. Bu.06/79

doy-: Doymak. *Diğer varyantı için bk. Doy-*. -13-

d.-amasın Bu.02/150, Ha.07/40

d.-amassın Iğ.04/10

d.-dum Mu.03/75

d.-maz Bu.14/53

d.-sun Iğ.11/93

d.-sunnar Iğ.11/42

d.-umca Bu.03/25, Bu.06/26

d.-unca An.01/67, Bu.03/25

doy: *bk. toy*. -1-

d.+dan An.01/60

doyur-: Doyurmak. -2-

d.-ur An.09/156, An.09/157

dōlú: *bk. doli (1)*. -1-

d. Bu.06/87

dōri: Doğru. *Diğer varyantları için bk. dorġu, dōru*. -1-

d. Mu.06/53

dōru: *bk. dōri*. -1-

d.+ları Ağ.06/52

d°: *bk. da (3)*. -1-

d. Bu.12/46

dȯmatiz: *bk. domatės*. -1-

d.+im Bi.04/4

dȯmuz: *bk. domuz*. -1-

d.+un Iğ.02/142

dȯn: Don, giyecek. -2-

d. Ağ.16/88

d. kölmekce Ağ.16/88

dȯy-: *bk. duy-*. -1-

d.-masın Ağ.08/20

dö: *bk. da (2), bk. de (2)*. -1-

d. Bu.11/35

dö-: *bk. dög- (2)*. -1-

ẖarman d.-iyírdıẖ: Harman dövmek; biçildikten sonra tahıl demetlerinin tanelerini başaklarından ayırmak. Ağ.07/189

död: *bk. dörd*. -2-

d. Iğ.04/8

dög- (1): *bk. tök-*. -1-

d.-mişler Ağ.08/8

dög- (2): Dövmek. *Diğer varyantları için bk. dö-, döğ-, dö^{ğ}-, döv-*. -12-

d.-di Ağ.17/14

d.-eceydi Ağ.16/128

d.-erdıẖ Mu.01/12

d.-erdi Ağ.17/1

d.-ir Mu.01/21

d.-iyėr Bu.06/220, Bu.14/195

d.-iyėrdī Ha.01/21

d.-iyėrduẖ An.05/35

d.-iyėru^{ğ} An.05/175

d.-iyėruĝ An.05/35

d.-maĝ Bu.14/197

dögül-: Dövülmek. *Diğer varyantı için bk. döğül-*. -4-

d.-duĝum Ağ.17/9

d.-e Mu.01/13

d.-ürdı Mu.01/11

d.-ürdí Mu.01/14

dögüş: Dövüş, kavga. *Diğer varyantı için bk. döüş*. -1-

d. mögüş Mu.03/69

döğ-: *bk. dög- (2)*. -8-

d.-di Ha.01/11

d.-d^{i}ler Bu.02/82

d.-en Bu.02/64, Bu.02/86

d.-erdí Ha.01/13

d.-erım An.05/305, An.05/306

d.-íyėller Bu.02/65

döğül-: *bk. dögül-*. -1-

d.-meden Iğ.06/163

dö^{ğ}-: *bk. dög- (2)*. -1-

d.-erdı Ha.01/13

dök-: *bk. tök-*. -7-

d.-á Bu.08/74

d.-eller Ağ.08/56

d.-er Ha.03/2

d.-erdi Ha.04/151

d.-iyėrder Ma.02/47

d.-iyėrduẖ Bu.02/107

d.-ün Ağ.08/82

dökül-: *bk. tökül-*. -1-

d.-en Ağ.13/66

dön-: 1. Dönmek; 2. Bir halden başka bir hale geçmeye başlamak; 3. Geri gelmek, geri gitmek; 4. (Araç) takla atmak. *Diğer varyantları için bk. dő́n-, dún-*. -19-

d. Mu.03/102

d.-di Bu.13/1

egşime^{y}e d.-dügden: Ekşimeye dönmek; ekşimeye başlamak. Ağ.18/12

d.-ecaẖsıs An.06/4

yağmura d.-erdi: Yağmura dönmek; yağış yağmur şeklinde yağmaya başlamak. An.05/360

d.-iir Ağ.15/43

d.-iyėr Bi.01/12, Bi.01/9

d.-iyir Bi.01/10

d.-maḫ An.09/135

d.-medi Bu.13/1

d.-meduḫ Ha.06/11

d.-mee Ha.07/60

d.-mi̊şler Ağ.10/46

d.-müş Ağ.10/46

peynir gelmeye d.-müş: Peynir gelmeye dönmek; peynir olmaya başlamak. Ağ.18/53

d.-sün An.05/358

egşime^y^e d.-üyo: Ekşimeye dönmek; ekşimeye başlamak. Ağ.18/11

dönder-: Döndermek; döndürmek. -7-

d.-dihce Ağ.18/17

d.-iyírdler Ağ.04/15

d.-^i^riz Ağ.18/21

d.-ris Ağ.18/58

d.-riz Ağ.18/16, Ağ.18/57

dönem (1): Dönem, zaman. -2-

d. An.11/31

d.+lerde Ağ.05/7

dönem (2): *(Yanlış telaffuz) bk. dönüm*. -2-

d. An.09/70, Bu.02/44

döner: Bir çeşit yemek. -1-

d. Iğ.03/83

dönüm: Dönüm, bir alan ölçü birimi; 2. Defa, kez, sefer. *Diğer varyantarı için bk. dönem (2), dönü̃̄m*. -18-

d. Ağ.07/58, Ağ.07/172, Ağ.13/32, Ağ.13/34, An.02/117, An.05/241, An.12/122, Bu.11/22, Iğ.09/74, Ma.03/48, Mu.06/56

d.+dür An.02/117

d.+e An.12/122, An.12/123

dönüş: Dönüm, defa, kez, sefer. -2-

d. Bu.06/29

dönü̃̄m: *bk. dönüm*. -1-

d. An.12/122

dörd: Dört, 4. *Diğer varyantları için bk. död, dört, dȫrt, dö́d, dö́rd, dö́rt*. -99-

d. Ağ.01/45, Ağ.01/51, Ağ.01/76, Ağ.03/18, Ağ.06/26, Ağ.06/44, Ağ.06/46, Ağ.06/59, Ağ.10/109, Ağ.11/11, Ağ.16/12, Ağ.16/148, Ağ.16/149, Ağ.16/66, An.01/10, An.01/9, An.02/16, An.02/26, An.02/91, An.03/21, An.04/39, An.05/42, An.05/61, An.09/108, An.09/143, An.09/169, An.09/170, An.09/172, An.09/173, An.09/177, An.09/431, An.11/2, Bi.01/2, Bi.02/10, Bi.04/13, Bi.04/14, Bi.04/55, Bu.01/1, Bu.02/22, Bu.02/44, Bu.04/104, Bu.04/150, Bu.04/157, Bu.04/160, Bu.06/61, Bu.12/110,

Bu.12/33, Bu.14/146, Bu.14/80, Ha.04/76, Ha.04/78, Ha.04/80, Ha.04/88, Ha.04/96, Ha.05/14, Ha.05/4, Ha.06/24, Ha.06/40, Ha.07/15, Ha.08/76, Iğ.02/31, Iğ.06/144, Iğ.06/146, Iğ.06/147, Iğ.06/88, Iğ.09/59, Iğ.12/9, Ma.02/59, Ma.03/87, Ma.04/111, Ma.04/145, Ma.04/21, Ma.04/72, Ma.06/16, Mu.01/52, Mu.01/78, Mu.02/30

d.+a Ma.03/67

d.+de Ağ.18/5, An.09/29, An.09/80, An.11/2, Bi.02/1, Bi.02/4, Iğ.02/29

d.+e An.09/79, Mu.05/59

d.+i Ağ.07/77, Iğ.08/51

d.+ümüs Bu.11/63

d.+ün An.09/109

d.+ünde Ağ.18/5, Iğ.06/4

d.+ünü Ha.06/42

dördci: *bk. dördünci*. -1-

d. An.02/5

dördlük: Dörtlük. -1-

dörd d. Mu.02/30

dördünci: Dördüncü. *Diğer varyantları için bk. dördci, dördüncú, dördüncü, dördünc*[ü]*, dördünş*. -6-

d. An.09/87, An.12/150, Bu.04/221, Bu.13/24, Iğ.06/10

dördüncú: *bk. dördünci*. -1-

d. Iğ.02/86

dördüncü: *bk. dördünci*. -4-

d. An.09/98, Bu.06/76, Bu.12/110

d.+si Ağ.11/33

dördünc[ü]: *bk. dördünci*. -1-

d. Bi.04/32

dördünş: *bk. dördünci*. -1-

d. An.09/180

dört: *bk. dörd*. -31-

d. Ağ.01/58, Ağ.16/118, Ağ.16/13, Ağ.16/14, An.02/52, An.02/61, An.02/64, An.02/69, An.02/84, An.04/59, An.05/79, An.06/6, An.09/119, An.09/198, An.09/199, An.09/231, An.09/248, An.09/30, An.09/447, An.10/180, An.11/91, Bu.04/10, Bu.04/104, Bu.06/23, Bu.13/27, Bu.14/47, Ha.02/20, Iğ.02/31, Iğ.03/29, Iğ.08/43, Ma.06/15

döşali: Döşeli, döşenmiş olma. -1-

d.+dür Bu.02/35

döşeg: 1. Döşek; 2. Yatak. *Diğer varyantları için bk. döşeğ, döşeh́, döşek, dő̈şeğ*. -8-

d. An.02/37, Bu.02/176, Ha.04/125

d.+á Ağ.17/37

d.+e Ha.04/125

d.+e düşdí: Döşeğe düşmek, yatağa düşmek, hastalanmak. An.12/21

d.+ler Bu.13/77

d. möşeği: Döşek möşek. An.09/349

döşeğ: *bk. döşeg*. -7-

d.+e An.01/137, Bu.13/199

d.+i An.02/37

d.+idür An.04/18

d.+in An.02/37, Bu.02/21

d.+ini An.11/23

döşeh́: *bk. döşeg*. -1-

d.+de Bu.02/82

döşek: *bk. döşeg*. -4-

d.+de An.07/46

d.+le Bu.10/9

d.+leri An.11/24

d.+lerim Bu.13/147

döşi-: Döşemek; vurmak. -1-

d.-yėruĝ An.05/169

döşúr-: *bk. döşür-*. -1-

d.-duẖ Bi.04/2

döşür-: Döşürmek, devşirmek, toplamak. *Diğer varyantı için bk. döşúr-*. -5-

d.-düm Bi.01/50

d.-emiirim Bi.01/148

d.-ėller An.12/192

d.-ėrmiş An.12/32

d.-ün An.05/243

döüş: *bk. dögüş*. -1-

d. Ha.05/147

döv-: *bk. dög- (2)*. -1-

d.-er Ma.04/151

dövlet: *bk. devled*. -2-

d. An.09/236

d.+in An.09/235

dövr: *bk. devir*. -2-

d.+iydi Bu.04/114

d.+ünde An.09/163

dȫlet: *bk. devled*. -1-

d.+in An.11/106

dȫrt: *bk. dörd*. -1-

d.+lere An.09/231

dő́d: *bk. dörd*. -1-

d.+de Bi.01/1

dő́n-: *bk. dön-*. -1-

d.-düm Bu.14/88

dő́rd: *bk. dörd*. -4-

d. Bu.04/269, Bu.12/55, Bu.13/21, Bu.13/68

dő́rt: *bk. dörd*. -1-

d. An.11/3

dő́şeğ: *bk. döşeg*. -1-

d.+iz Bu.12/12

dua: Dua. *Diğer varyantı için bk. du^{v}a*. -7-

d. An.05/366, Bu.09/135, Iğ.02/170

d.+lar Bu.06/201

d.+sını An.04/42, Bu.09/102

d.+y^{ı} petay^{ı} An.05/370

duaĝ: *bk. duvaġ*. -1-

d.+ın Bu.05/13

dualet: *bk. tualed*. -1-

d.+ın[1] Bi.01/88

duar: Duvar. *Diğer varyantları için bk. dival, duyar, Duar, Duår*. -4-

d. Bu.14/172

d.+a Bu.10/9

d.+ı Bu.10/11

d.+ın An.09/379

dud-: *bk. tut*-. -18-

d. Bu.06/78, Bu.06/81

d.-allar An.05/363

d.-an Bu.04/214

d.-di Bu.14/51, Ma.04/185

d.-diler Bu.02/63, Bu.14/201

d.-duḫ Bu.08/63

d.-iyėrsin Iğ.06/110

d.-mada An.05/280

d.-madi Ağ.07/199

d.-míş Bu.14/59

d.-míşler Bu.14/59

d.-múş Mu.04/44

d.-sun Bu.11/60

d.-ti An.05/279

d.-tum An.02/88

dudaḫ: Dudak. -2-

d.+lari Ağ.08/119, Ağ.08/95

duġa: Hamutun deriden yapılmış enli yay şeklindeki ahşap parçası. -1-

d. Iğ.05/62

duĝur: Posof ilçe merkezinin eski adı. -4-

d. Ma.03/37

d.+a Ma.03/34

d.+dan Ma.03/35

d.+una Ma.03/36

dul: Dul. *Diğer varyantı için bk. Dul*. -3-

d. Ağ.17/114, Bu.08/38, Bu.08/43

duman: Duman. -2-

d. An.02/99, Ha.05/76

dumanni: Dumanlı. -2-

d. Ma.04/149, Ma.04/150

dur-: *bk. Dur*-. -71-

d. Ağ.10/81, Bi.01/94, Bu.14/48, Bu.14/61, Mu.05/52

sügüd d.: Sükût durmak; sessiz olmak. Bi.01/94, Bu.06/93

süküt d.: Sükût durmak; sessiz olmak. Bi.01/142

d.-acaḫ Iğ.08/4

d.-amaduĝ Ma.04/37

d.-amaz An.09/392

d.-an An.09/40

sükút d.-ar: Sükût durmak; sessiz olmak. Bi.04/115

d.-ardıĝ Ha.02/36

d.-di An.10/23

d.-du An.01/16, An.10/137

d.-duĝ Bu.08/12, Bu.08/99, Ma.04/37

d.-duĝi Bu.04/192

d.-duĝumı̊z Bu.04/193

d.-duĝunni An.05/219

d.-duẖ An.09/289, Bu.08/89, Ha.01/7

d.-dula^r An.10/51

d.-dum An.09/277, An.09/279, An.09/280, Bu.01/2, Bu.06/200

d.-ėr An.01/120

d.-iyė An.05/165

d.-iyėr An.09/434

d.-iyėrd^i ler Iğ.11/58

d.-iyír An.09/259

d.-mada Iğ.09/152

d.-madí Bi.01/65

d.-maĝ An.01/96, Bu.10/11

d.-maẖ An.01/96

d.-malidur An.09/45

d.-mam Ağ.09/68

d.-mazem Bu.11/60

d.-mazlar An.12/172

d.-miş An.05/165

d.-sun An.01/159, An.09/180

d.-ub Bu.05/17, Bu.09/53

d.-uf An.05/95, Bu.11/11

d.-un An.07/75, Mu.05/24

sügüd d.-un: Sükût durmak; sessiz olmak. An.07/63

süküd d.-un: Sükût durmak; sessiz olmak. Bi.01/118

d.-up Iğ.12/14

d.-ur Ağ.11/25, An.01/200, An.05/164, An.12/192

d.-ursun An.10/128

d.-uyo An.10/137, An.10/139

d.-uyör Ağ.07/126

d.-üyür Ağ.08/22

durdud-: Durdurtmak. -1-

d.-uř Bu.08/52

durdur-: Durdurmak. -1-

d.-du Bu.14/79

durmiş: Durmuş, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. duřmiş*. -1-

d.+i Mu.05/8

duroŞ *(Rus. Дрожжи)*: Maya. -1-

d. Bi.03/15

dursun: Dursun, kişi adı. -3-

d. Bu.14/116, Bu.14/95

d.+u Bu.14/115

duruba *(Rus. Труба)*: Soba borusu. -1-

d. Iğ.12/26

durudagėn *(Rus. Трудовой День):* Bir günlük iş, emek. -1-

d. Iğ.06/26

durum: Durum, hal. *Diğer varyantları için bk. turum, tuřum.* -15-

d. Ha.05/121, Mu.01/158

d.+da Ma.01/20

d.+daymişıẖ Mu.01/161

d.+u Bu.12/112, Ha.02/41, Iğ.06/128

d.+um Bi.01/97

d.+umuz Iğ.09/58

d.+una Bu.12/69, Ha.04/147

d.+uní Bu.12/98

d.+^{u}mus Bu.12/97

d.+ú Bi.05/8

duruş: Duruş; hal, durum. -2-

d.+da Bi.04/137

d.+umda Bi.04/136

du^{r}-: *bk. Dur-*. -1-

d. Ha.04/121

duř-: *bk. Dur-*. -1-

d.-madi Iğ.09/77

duřmiş: *bk. durmiş*. -1-

d.+i Mu.05/9

dus: *bk. duz*. -2-

d. An.01/8, Iğ.06/66

dussuz: Tuzsuz. *Diğer varyantı için bk. tussuz*. -1-

d. An.12/34

dut-: *bk. tut-*. -33-

d. An.05/337, Bu.06/27, Bu.14/63, Mu.06/36

d.-acaım An.05/314

d.-amadım An.05/244

d.-amiyim Iğ.11/43

d.-an Ha.02/12

d.-ana Iğ.05/54

d.-ardí Bu.02/40

d.-ardi Bu.06/82

d.-a^{r}lar Bu.11/76

d.-iir Ağ.07/51

d.-iller An.12/200

d.-iyėlĺa An.05/315

d.-iyėrdi Bu.02/18

mahana d.-iyėrdi: Bahane tutmak; bahane olarak öne sürmek. Ağ.16/129

d.-iyėrdiler Bu.13/95

d.-iyėrd^{i}le^{r} An.05/326

d.-iyė^{r}sín Bu.10/7

d.-iyír An.09/365

d.-iyi^{r} An.05/307

d.-i^{y}ir Iğ.09/147, Iğ.09/148

d.-ma^{y}in Iğ.02/27

d.-mazdıler Iğ.07/12

d.-mişdim An.05/336

d.-miyėrdi Iğ.07/12

d.-mi^{y}ėrdi Bu.06/79

d.-ti An.05/280

d.-ub Bu.07/8, Bu.11/117

dut: *bk. tut*. -1-

d. Bu.03/26

dutul-: *bk. tutul-*. -1-

d.-du Ma.03/30

dutu^{l}-: *bk. tutul-*. -1-

d.-san An.09/133

duva *(Rus. Два)*: İki, 2. -2-

d. Bu.13/33

duvaġ: Duvak. *Diğer varyantları için bk. duaĝ, duvaĝ, tuaĝ*. -1-

d. An.10/152

duvaĝ: *bk. duvaġ*. -1-

d.+i Bu.03/19

du^v^a: *bk. dua*. -1-

d. Iğ.09/154

duy-: Duymak. *Diğer varyantları için bk. dȯy-, dúy-, Duy-*. -17-

d. Bu.09/97

d.-acaẖ Mu.01/176

d.-dí Ma.02/69

d.-di An.07/47

d.-duẖ An.07/39

d.-dum An.07/40, Bu.01/8

d.-mamişsíndir Bu.09/98

d.-masın Ağ.10/42

d.-masınnar Ağ.03/5

d.-mişsindir Bu.09/177

d.-miyėr Ağ.13/49

d.-up Mu.01/177

d.-yir Ağ.07/30

d.-yor Ağ.07/14

d.-yór Ağ.07/14

d.-yör Ağ.07/14

duyar: *bk. duar*. -3-

d. An.02/11

d.+a An.02/13

d.+ı An.02/11

duy^u^l-: Duyulmak. *Diğer varyantı için bk. tuy^u^l-*. -1-

d.-acaẖ Mu.01/173

duz: Tuz. *Diğer varyantları için bk. dus, dūs, Duz, tus, tuz*. -15-

d. An.01/2, An.01/5, An.04/114, An.04/2, An.12/32, Bi.01/34, Iğ.06/165

d.+da An.01/200

d.+í Bi.04/59

d.+i An.05/412

d. muz Mu.03/22

d.+uní An.01/198

d.+unu An.04/114

d.+unú Iğ.04/15, Mu.07/27

duzla-: *bk. tuzla-*. -2-

d.-rsın An.01/197

d.-ruẖ An.01/193

duzlan-: "Nazlanmak" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

nazlanėr d.-ėr: Nazlanmak. An.01/212

duzlı: *bk. duzli*. -1-

d. An.01/10

duzli: Tuzlu. *Diğer varyantları için bk. duzlı, duzlu, Duzli, tuzlı, tuzlí, tuzlu*. -1-

d. An.04/5

duzli-: *bk. tuzla-*. -1-

d.-ırıẖ Mu.01/141

duzlu: *bk. duzli*. -2-

d. Bu.05/39, Ha.03/6

dūs: *bk. duz*. -1-

d. Iğ.01/7

dú-: *bk. de-*. -3-

d.-ó Ma.05/5

d.-yor Ma.05/5

dún-: *bk. dön-*. -1-

d.-maĝ Bi.01/97

dúnėl: Tünel. *Diğer varyantı için bk. Dunel*. -1-

d.+lerdan Iğ.09/47

dúş-: *bk. düş*-. -2-

d.-iyėr An.09/398

d.-[ü]yor Bi.05/36

dúy-: *bk. duy*-. -1-

d.-duĝları Bi.05/3

dü: *bk. de (4)*. -1-

d. Ma.05/13

dü-: *bk. de*-. -1-

d.-ör[ü] Bi.01/117

dübülğü: Tüfeğin omza konan ahşap kısmı. -1-

d.+ynen Bu.02/5

düge: Doğurmamış inek. -3-

d. An.05/397, An.05/399, An.05/402

düggen: *bk. tüken*. -1-

d. Ha.08/66

düggáan: *bk. tüken*. -1-

d. Ha.08/65

düggȧn: *bk. tüken*. -1-

d. Ha.08/68

dügle-: Düğümlemek, bağlamak. *Diğer varyantları için bk. dügli-, dügümle-, düğli-*. -6-

d.-miyėr An.08/22

d.-miyėrım An.08/22

d.-miyėrsín An.08/22

d.-miyėrsis An.08/22

d.-miyėruḫ An.08/22

düglen-: Düğümlenmek, bağlanmak. -2-

ġıricaların d.-sin: Gırıçaların düğümlensin; çenen bağlansın/kitlensin. Bir beddua. Bu.02/172, Bu.02/173

dügli-: *bk. dügle*-. -6-

d.-yen An.05/379

d.-yėller Bu.02/172

d.-yėr An.08/20

d.-yėrim An.08/20

d.-yėrsis An.08/20

dügún: *bk. dügün*. -2-

d. Bi.04/82

d.+umuz Bi.04/96

dügümle-: *bk. dügle*-. -6-

d.-miyacaḫ An.08/23

d.-miyacaḫsın An.08/23

d.-miyacaḫsıs An.08/23

d.-miyacam An.08/23

d.-miyacayuḫ An.08/23

dügün: Düğün. *Diğer varyantları için bk. dügún, düğün, dü[ğ]ün, düün*. -32-

d. Ağ.09/74, An.01/84, An.05/375, An.07/111, An.12/238, Bi.04/100, Bu.04/117, Bu.05/7, Bu.05/9, Bu.09/115, Bu.09/55, Bu.09/70, Bu.09/73, Bu.11/108, Iğ.03/78, Iğ.03/79, Ma.03/54, Mu.03/53, Mu.06/82

d.+dá An.07/7

d.+de An.09/357, Bu.09/157, Mu.03/55

d. ėdiyėller: Düğün etmek; düğün yapmak. Bu.05/10

d. mügün: Düğün müğün. Ha.08/50

d.+ü Mu.04/50

d.+üm Ağ.09/72

d.+ümüz Iğ.03/77

d.+üni An.12/200

düğli-: *bk. dügle-*. -2-

d.-yėrsın An.08/20

d.-yėruẖ An.08/20

düğün: *bk. dügün*. -12-

d. Bi.04/89, Bu.04/117, Bu.06/46, Bu.09/166, Bu.09/63, Bu.11/108, Bu.11/99

d.+de An.07/110

d. edárduẖ: Düğün etmek; düğün yapmak. Bu.09/56

d.+i Bu.09/67

d.+idür An.12/199

d.+ner Bu.09/9

dü^{ğ}ün: *bk. dügün*. -1-

d. Ma.02/35

dü^{ğ}ürci̊: *bk. düyürçi*. -1-

d. Ha.05/122

dükken: *bk. tüken*. -1-

d.+in^{i} An.12/158

dülbend: *bk. dülbent*. -1-

d. Ha.03/14

dülbent: Tülbent. *Diğer varyantı için bk. dülbend.* -1-

d. Ha.03/18

dün: Dün. -9-

d. Ağ.07/113, An.07/1

d.+en Ağ.07/146, An.09/10, An.09/19, Bi.01/50, Ha.06/48

d.+engi Ağ.07/147

düngür: Dünür. -2-

d.+e Bi.04/120

d.+ler An.09/458

dünya: Dünyâ. *Diğer varyantları için bk. dünyá, dünye, düüne.* -19-

d. An.07/21, An.09/87, An.09/88, Bu.10/3

d.+da Bu.13/43, Ha.09/16

d.+dakilerne Ha.09/15

d.+dan Ha.09/15

d.+nın An.11/82, Bu.05/48, Ha.09/17

d.+sıní yitürdü: Dünyasını yitirmek; vefat etmek, ölmek. Bu.04/11

d.+ya Ağ.16/3, Mu.06/113

d.+yı Bu.04/60

d.+y^{ı} An.09/156, An.09/157, Bu.11/101

dünyanínki: Dünyanınki; dünya kadar, pek çok. -1-

d. Bi.04/6

dünyá: *bk. dünya*. -2-

d. An.07/102

d.+^{y}á Ağ.16/51

dünye: *bk. dünya*. -3-

d. elemi: Dünya alem; herkes, bütün insanlar. Bi.01/85

d.+nin Ağ.07/5

d.+^{y}e Iğ.06/175

dürgce: *bk. türgçe*. -1-

d. An.04/97

dürüsd: "Doğru" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

doĝrú d.: Doğru dürüst. Mu.06/90

düs: *bk. düz.* -4-

d. Ağ.07/44, An.01/159, An.09/424, Bu.13/7

düş-: 1. Düşmek; 2. İnmek, varmak. *Diğer varyantı için bk. dúş-*. -88-

döşege d.-dí: Döşeğe düşmek; yatağa düşmek, hastalanmak. An.12/21

d.-di An.01/44, An.09/384, Bi.01/75, Bu.04/191, Iğ.09/118, Iğ.09/119, Mu.06/38

ẖaraba d.-di: Harabe düşmek; harap düşmek. Iğ.09/61

d.-dise An.05/205

d.-dỉ Ha.04/95, Iğ.11/4

d.-duĝ Bi.01/17

d.-duẖ Ağ.02/8, An.09/102, An.09/103, An.09/27, Bu.02/10, Bu.02/11, Bu.02/20, Bu.04/191, Bu.08/7, Bu.12/53, Bu.13/8, Iğ.09/27, Iğ.11/14, Iğ.11/16

d.-dü An.10/22, Bu.11/106

d.-düler Mu.02/4

ġurbed d.-düler: Gurbet düşmek; aile ocağından uzak bir yere gitmek. Mu.02/4

d.-düm An.09/29, Ma.05/14, Mu.03/56

belá^{y}á d.-dün: Belaya düşmek; belaya çatmak, beklenmedik bir bela ile karşılaşmak. An.11/102

d.-e Bu.06/9

d.-emedıẖ Ağ.07/185

d.-en Bi.05/35

íẖşa d.-en: Aşka düşmek; aşık olmak. Bu.03/16

d.-ende An.05/325

d.-enneri An.07/38

d.-er An.01/43, Bu.05/44, Ma.04/136

d.-erdı Bi.01/61

d.-erdỉẖ Ha.01/62

d.-erdi An.09/115, Bi.01/73

d.-erduẖ Ha.01/57

d.-erse An.03/5, Ma.04/99

d.-e^{r} An.01/36

d.-ėller Mu.06/7

d.-ií Ma.02/4, Ma.02/5

yola d.-iller: Yola düşmek; yola çıkmak. Mu.06/6

d.-i^r Mu.06/99

başa d.-iyėr: Başa düşmek; anlamak. An.09/45

d.-iyėrim Ha.04/104

d.-iyėrmişler An.07/84

d.-iyír Bu.14/182

peşíne d.-medi: Peşine düşmek; bir işin arkasından gitmek, bir işi takip etmek. Bu.05/51

d.-meg Bi.05/39

d.-mesın An.01/165, An.01/171

d.-mesín An.01/168

d.-mesin An.01/168

d.-mir yadıma: Yadına düşmemek; hatırlamamak. An.01/70

d.-miş Ağ.10/44, Ağ.17/32, Iğ.02/190

vaya d.-miş: Vaya düşmek; acınacak hale gelmek. An.12/58

d.-mişim Bi.01/13

d.-miya Bu.05/43

d.-mi̊ş Ağ.09/75, Ağ.09/76

d.-müşdi An.09/105, Bu.12/81

d.-sún Iğ.09/172

d.-sün Ağ.14/12, Ha.04/73

d.-ti An.05/247

d.-tuĝ An.05/31

d.-tüle^r Mu.02/12

d.-üb Iğ.08/19

d.-ü^yör Mu.05/29

düşman: Düşmân. *Diğer varyantı için bk. düşman.* -4-

d. Ağ.16/21, Bu.04/176

d.+dur An.09/420

d.+dú An.09/420

düşmen: *bk. düşman*. -1-

d.+sin Ağ.17/83

düşn-: *bk. düşün*-. -1-

d.-i^yėrim An.01/70

düşurd-: Düşürtmek; (elektrik, su vb. bir hat) döşetmek. -1-

d.-dum An.05/60

düşún-: *bk. düşün*-. -1-

d.-dóẖ Bu.15/24

düşüg: Düşük (not). -1-

d. Iğ.03/4

düşün-: 1. Düşünmek; 2. Anlamak. *Diğer varyantları için bk. düşn-, düşún-, tüşün-*. -15-

d. Bu.14/170

d.-di̊ Bi.03/86

d.-düm An.09/239

d.-ecan Ha.05/156

d.-elim An.10/66

d.-en Mu.06/81

d.-ii An.11/98

d.-iyėrsın Bu.06/58

d.-meden Bu.01/25

d.-medin An.09/243

d.-mii An.11/98

d.-miş An.07/106

d.-miyėruẖ An.09/55

d.-ür An.01/83

d.-üyėrsin Bu.06/58

düşüntür-: Anlatmak, anlamasını sağlamak. -1-

d.-di An.05/112

düşür-: 1. Düşürmek; 2. Araçtan indirmek. -4-

d.-dler Iğ.11/5

d.-mesın Ha.01/40

d.-mesín Ha.01/15

d.-üb Ha.01/54

düşürd-: 1. Düşürmek; 2. Düşürtmek; 3. Araçtan indirmek. 4. (Fiyat) indirmek. *Diğer varyantları için bk. düşürt-, düşüt-*. -4-

d.-di An.05/280

birbirine d.-di: Birbirine düşürtmek; birbirine düşürmek. Bu.04/178

d.-diler An.09/432, Bu.04/89

düşürt-: *bk. düşürd-*. -1-

d.-diler An.05/264

düşüt-: *bk. düşürd-*. -1-

ėy sämtine d.-ti: İyi semtine düşürmek; iyi zamanına denk getirmek. An.09/84

düün: *bk. dügün*. -31-

d. Ağ.06/134, Ağ.06/137, An.01/53, An.10/101, An.10/105, An.10/108, An.10/153, An.10/96, An.10/97, An.12/143, Ha.05/125, Iğ.03/75, Ma.01/14, Ma.02/20

d.+de An.10/45, An.12/138

d.+den An.12/211

d.+e An.07/1, An.10/158, An.10/39, An.10/43, An.10/44, Iğ.10/5

d. müünümüz: Düğün müğün. Ağ.04/23

d.+nerımízde An.01/27

d.+nerimis An.10/50

d.+ü An.10/36, Iğ.03/75

d.+üm Ha.01/10, Ha.04/34

düüne: *(Yanlış telaffuz) bk. dünya*. -1-

d. Ma.04/66

düyürçi: Dünürcü. *Diğer varyantı için bk. düğürcí*. -2-

d. Ha.04/61, Ha.04/62

düz: 1. Düz, eğri karşıtı; 2. Doğru; 3. Doğruca, dosdoğru, 4. Düzgün. -13-

d. Ağ.09/9, Bu.02/6, Bu.04/208, Bu.04/237, Bu.14/3, Iğ.05/4, Iğ.09/136, Iğ.09/139

d.+dür An.08/12, An.09/16, Bu.14/3

d.+ünü Bu.14/106

düz-: Düzmek, düzene sokmak, sıralamak, dizmek. -28-

d.-diler An.09/290, Iğ.02/129

d.-duẖ Bi.03/34

d.-düm An.05/27

d.-e Bi.01/106, Ha.04/145

d.-erdıẖ Ha.02/35, Mu.01/127

d.-erdím Bu.06/67

d.-erdi Mu.03/105, Mu.04/15

d.-erduẖ Ha.04/151, Ma.03/107, Ma.03/96

d.-eris Ağ.18/32, Ağ.18/65

d.-eriz Ağ.18/33, Ağ.18/64

d.-iyėr Bi.01/106

d.-iyėrım An.04/89, An.04/90

d.-iyėrsin Ha.06/37

d.-ⁱyön Ha.06/42

d.-míşler Bu.14/14

d.-üyön Ha.06/41

düzel-: Düzelmek. -2-

d.-di Bi.01/77

d.-üb An.05/341

düzeld-: Düzeltmek. -3-

d.-ene Iğ.05/58

d.-iyírdim An.09/199

d.-urum An.05/107

düzelddür-: Düzelttirmek. -2-

d.-ėm Bu.05/51

d.-se Bu.05/51

düzėl-: *bk. düzül-*. -1-

d.-er An.06/24

düzğün: Düzgün. -1-

d. Bu.04/236

düzⁱl-: *bk. düzül-*. -1-

d.-ürdiler An.05/179

düzlen-: Düzlenmek, (isyan) yatışmak. -1-

d.-memişdúr Bu.11/66

düzluĝ: Düzlük. -1-

d.+a Iğ.05/22

düzül-: Düzülmek, dizilmek, sıralanmak. *Diğer varyantları için bk. düzėl-, düzⁱl-, düzᵘ̈l-*. -4-

d.-duẖ Mu.03/15

d.-iyėʳ Iğ.03/81

d.-müş Bu.04/26

d.-úrdi Bu.14/222

düzᵘ̈l-: *bk. düzül-*. -1-

d.-ecağ An.03/4

D

Dada: 1. Ağabey; 2. Baba. *Diğer varyantları için bk. dada, dadā, Dadā*. -5-

D. Bu.03/57, Bu.03/65, Bu.03/66, Bu.14/168, Bu.14/58

Dadā: *bk. Dada*. -2-

D. Bu.03/57, Bu.03/65

Daĝ: *bk. daĝ*. -1-

D.+lari Iğ.05/18

Daĝıd-: *bk. daĝıd-*. -1-

D.-iyėler Bu.13/198

Dal: *bk. dal*. -4-

D.+ındayım Bu.03/13

D.+í Bu.06/18

Dalda: Yağmur, güneş vb. şeylerden korunmaya yarayan güneşlik, gölgelik. *Diğer varyantı için bk. Daldȧ*. 1-

D. Bu.14/179

Daldalan-: Dalda altına girerek yağmur, güneş vb. şeylerden korunmak. -1-

D.-sınnar Bu.14/227

Daldȧ: *bk. Dalda*. -1-

D. Bu.14/228

Dandırā: *bk. dand^{ı}ra*. -1-

D. Bu.02/167

DanDıra: *bk. dand^{ı}ra*. -3-

D. Bu.02/168, Bu.02/37, Bu.02/38

Danġ: *bk. Danḳ*. -1-

D.+ımız Bu.02/126

Danḳ: Tank. *Diğer varyantı için bk. Danġ*.-2-

D. Bu.02/125

Danş-: *bk. danış-*. -1-

D.-iyėler Bu.13/201

Dar: *bk. dar*. -2-

D. An.05/316, An.05/325

Darı-: *bk. dara-*. -1-

D.-yórdular Ağ.15/38

Daṙıyėl: Tariyel, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. daňyėl*. -2-

D. Bu.04/121

D.+dúr Bu.04/120

Daş-: *bk. taş-*. -1-

D.-ıb An.05/349

Daval: *bk. davar*. -2-

D.+lar Bu.03/45

Davar: *bk. davar*. -6-

D. Bu.02/46

D.+ın Bu.02/49

mal D.+ın: Mal davar, büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar. Bu.13/64

D.+i Bu.03/36, Bu.13/51

D.+lari Bu.05/21

Day: *bk. dayi*. -2-

D.+lerimizden Bu.15/11

Dayan-: *bk. dayan-*. -1-

D.-ur Bu.03/14

Dayı: *bk. dayi*. -4-

D.+m Bu.13/141, Ha.05/87, Ha.08/79

D.+si Ha.04/97

Day^{i}: *bk. dayi*. -7-

D.+lerim Bi.01/22, Ha.08/80, Mu.03/26

D.+mı^{n} Mu.03/27

D.+si An.06/74, Ha.04/105

D.+siynen Ha.04/99

Dayi: *bk. dayi*. -1-

D. Mu.05/58

Dırın: *bk. tiren*. -1-

D.+ner Iğ.06/101

Dırnaĝ: *bk. dırnaĝ*. -1-

ter D.+ımdan sögdi: Ter, tırnağından sökmek; çok terlemek. An.06/46

Do^{ğ}-: *bk. don-*. -1-

D.-uyėr Bu.13/32

Doĝri-: *bk. doĝra*-. -2-

D.-r An.06/13

D.-yėller Bu.02/145

Dol-: *bk. dol*-. -5-

D.-di Iğ.08/16

D.-ír An.01/154

yėl D.-ír: Yel dolmak; soğuk almak. An.01/154

D.-iir Ağ.01/24

D.-miş Bu.13/58

Dolan-: *bk. dolan*-. -4-

D.-ıyėller An.05/384

D.-iyėler Bu.13/193

başın D.-ur: Başı dolanmak; başı dönmek. Iğ.06/170

D.-urdi An.05/180

Dolandur-: *bk. dolandur*-. -3-

D.-ub An.05/188, An.05/207

Doldur-: *bk. doldur*-. -59-

D.-di An.09/117

D.-diler Bu.13/15, Iğ.09/76

D.-diĺā^r An.12/8

D.-dun An.05/349

D.-dú Bu.11/39

D.-íyėller Iğ.02/71

D.-iiller Ağ.01/17, Ağ.01/18

D.-mişler Bu.01/24

D.-uduḫ An.05/346

D.-urdle An.05/341

D.-úrler An.06/3

Dolė-: Dolamak. -1-

D.-r Mu.04/42

Doli (1): *bk. doli (1)* -11-

D. Bu.01/24, Bu.13/105, Bu.13/74, Bu.13/76, Bu.13/85

D.+ydi Mu.03/35

Doli (2): *bk. doli (2)*. -3-

D. An.05/354, An.05/357

Dolī: *bk. doli (1)*. -1-

D. Bu.13/74

Doli̊: *bk. doli (2)*. -1-

D. An.05/358

Dolü: *bk. doli (2)*. -2-

D. An.05/354, An.05/356

Doy-: *bk. doy*-. -6-

D.-dum Ağ.16/163

D.-mam Ağ.16/162

D.-miyecȧm Ağ.16/165

D.-sun An.05/383

D.-sunnar An.05/386, An.05/387

Dȯldur-: *bk. doldur*-. -1-

D.-iyėler Iğ.02/91

Du-: *bk. Dur*-. -1-

D.-sun An.09/309

Dualėt: *bk. tualed*. -2-

D.+i Iğ.06/92

D.+^i Bu.14/172

Duar: *bk. duar*. -2-

D.+a An.05/157, An.05/159

Duår: *bk. duar*. -1-

D. Bu.02/32

Dul: *bk. dul*. -2-

D. Ağ.17/77, Ağ.17/98

Dunel: *bk. dúnėl*. -1-

D.+in Bu.04/201

Dur-: Durmak. *Diğer varyantları için bk. dur-, du*^{r}*-, duř-, Du-, Dūr-, tur-*. -81-

D. Ağ.17/44, An.06/65, An.09/395, An.09/471, Bu.14/155, Bu.14/58, Bu.14/84, Bu.14/87

sügüd D.: Sükût durmak; sessiz olmak. Bu.06/90

D.-a An.06/75, An.06/76

D.-acaẖsız Mu.06/33

D.-an Ha.04/124

D.-aydi Ha.03/33

D.-aydūẖ Bu.13/44

D.-d Bu.14/85

D.-di An.09/256, An.10/3, Bi.02/8, Bu.08/50, Bu.13/136, Bu.13/81

D.-dī Iğ.05/17

D.-dum Bu.06/16

D.-dü Bu.13/56

D.-ėrdi An.01/169

D.-ėrduĝ An.12/148

D.-ėruẖ An.12/42

D.-íyėr Bi.03/35

D.-íyėrım Bu.08/63

D.-íyír Iğ.08/19

D.-iėrduẖ An.12/28

D.-iye An.07/75

D.-ir An.06/66

D.-iyė Bu.13/80

D.-iyėller An.05/186, An.07/111

D.-iyėn Bu.14/134

D.-iyėr An.04/21, An.04/24, An.07/102, An.07/104, An.07/33, An.09/441, Bu.02/125, Bu.04/270, Bu.13/82, Bu.14/136, Bu.14/186, Bu.14/37, Iğ.06/127, Iğ.08/14

D.-iyėrdė Bu.12/33

D.-iyėrdi Iğ.06/105, Iğ.09/135

D.-iyėrdim An.08/11

D.-iyėrsın Bu.06/201

D.-iyėrım An.09/278

D.-iyėruẖ Iğ.06/13

D.-iyír Bu.11/73, Ha.04/58

D.-i^{y}ėrdler Bu.12/24

D.-i^{y}ėrdi An.05/280

D.-madım Bu.11/49

D.-madi Iğ.09/77

D.-maduẖ Bu.13/45

D.-maĝ Iğ.09/121

D.-miyėr Bu.13/2

D.-miyėrdım Bu.11/102

D.-miyėrdim Bu.11/102

D.-sāẖ Iğ.09/52

D.-sun An.09/170, An.09/309

D.-ti Bu.14/84

D.-ur An.01/8

D.-urdi Bu.06/82

D.-ursun Bu.13/123

D.-úr Bi.03/78

D.-úyėrduĝ An.07/62

D.-úyė[r] Bu.09/86

D.-yėr Bu.13/83

Dut-: *bk. tut*-. -3-

D.-iyėler Bu.13/205

D.-iyėrdim Ma.03/14

D.-iyėrim Bu.02/84

Duy-: *bk. duy*-. -8-

D.-di Ma.03/30

D.-dum Bu.02/126

D.-[i]yėrduḫ An.07/83

D.-salar Bu.11/56

D.-um Ha.01/42

D.-unca Bi.03/115

D.-yėr Bu.14/203

D.-yėrím Ha.01/47

Duz: *bk. duz*. -1-

D. An.05/359

Duzli: *bk. duzli*. -2-

D. An.05/329, An.05/331

Dūr-: *bk. Dur*-. -1-

D. Ha.04/121

e

e (1): *bk. ē (1)*. -32-

An.06/36, An.09/113, An.09/402, Bi.02/1, Bi.02/5, Bi.04/16, Bu.02/107, Bu.02/118, Bu.03/60, Bu.04/101, Bu.04/125, Bu.04/137, Bu.04/14, Bu.04/226, Bu.04/227, Bu.04/254, Bu.05/32, Bu.08/70, Bu.12/31, Bu.12/56, Bu.12/7, Bu.13/125, Ha.04/154, Ha.04/44, Ha.04/94, Ha.05/89, Ha.08/2, Iğ.09/111, Ma.03/48.

e (2): *bk. ya (1)*. -88-

e. Ağ.08/77, Ağ.13/96, Ağ.16/112, Ağ.16/16, An.01/173, An.01/19, An.01/203, An.01/73, An.01/88, An.02/108, An.02/99, An.03/1, An.04/66, An.04/72, An.05/145, An.05/220, An.05/253, An.05/313, An.05/379, An.05/395, An.06/79, An.07/102, An.07/35, An.09/152, An.09/17, An.09/177, An.09/249, An.09/338, An.09/343, An.09/381, An.09/384, An.09/407, An.09/63, An.09/85, An.09/97, An.11/105, An.11/107, An.11/66, An.11/95, An.12/119, An.12/209, An.12/220, An.12/222, Bi.01/147, Bi.01/82, Bi.03/28, Bi.03/81, Bu.01/13, Bu.01/17, Bu.01/19, Bu.01/30, Bu.02/157, Bu.02/169, Bu.03/74, Bu.04/138, Bu.04/166, Bu.04/170, Bu.05/62, Bu.06/228, Bu.08/64, Bu.11/86, Bu.14/59, Ha.05/56, Ha.07/8, Iğ.02/71, Iğ.02/179, Iğ.02/70, Iğ.04/29, Iğ.04/30, Iğ.04/44, Iğ.05/44, Iğ.08/27, Iğ.08/41, Iğ.09/1, Iğ.09/136, Iğ.09/147, Iğ.09/160, Iğ.09/32, Iğ.09/75, Iğ.09/86, Iğ.10/5, Iğ.11/65, Iğ.11/99, Ma.03/25, Mu.01/117

e (3): *bk. he*. -11-

e. Ağ.01/65, An.04/21, An.06/8, An.10/163, Bi.01/15, Bi.01/82, Bu.14/175, Iğ.02/26, Iğ.04/45, Iğ.05/5, Iğ.11/32

e (4): Kendinden sonra gelen ifadelere dikkat çekmek ve onları vurgulamak için kullanılan bir cümle başı edatı. *Diğer varyantları için bk. ey (1), eyn, ē̇^{y} (1), ė (3), ėē̇y, ėy (1), ė^{y} (1), ē̇ (2), ē̇y (2), ē̇^{y}, í, i (2), iy (2)*. -70-

e. Ağ.07/138, Ağ.07/15, Ağ.07/205, Ağ.09/13, Ağ.11/13, Ağ.11/37, Ağ.11/5, Ağ.18/62, An.01/215, An.01/45, An.01/96, An.04/61, An.05/132, An.05/145, An.05/159, An.05/164, An.05/165, An.05/188, An.05/199, An.05/252, An.05/53, An.05/76, An.05/93, An.06/32, An.06/66, An.06/9, An.09/169, An.09/209, An.09/219, An.09/450, An.09/461, An.11/19, An.12/144, Bi.03/54, Bi.04/71, Bi.05/38, Bu.04/211, Bu.04/61, Bu.05/20, Bu.06/230, Bu.06/4, Bu.08/51, Bu.08/54, Bu.08/93, Bu.09/11, Bu.09/126, Bu.09/30, Bu.12/139, Bu.12/156, Ha.01/14, Ha.01/42, Ha.02/40, Ha.02/42, Ha.04/111, Ha.05/64, Ha.07/17, Ha.07/4, Ha.08/49, Iğ.06/134, Iğ.06/155, Iğ.06/163, Iğ.06/23, Iğ.06/29, Iğ.06/84, Iğ.08/42, Ma.03/36, Ma.05/25, Mu.01/10, Mu.01/68, Mu.01/82, Mu.06/48, Mu.06/88

eb: *bk. heb*. -15-

e. Ağ.07/36, Ağ.15/34, Ağ.17/21, An.01/182, An.05/122, An.05/362, An.05/462, An.05/473, An.09/340, An.09/67, Bu.04/126, Bu.06/239, Bu.06/34, Bu.06/50, Bu.11/43

ebbimis: *bk. hebbimiz*. -1-

e. Bi.03/59

ebe: Ebe, doğum yaptıran kişi. -3-

e.+n^{i}n Ağ.09/52

e.+si Ağ.09/51

e.+ymişse Ağ.09/51

ebele: *bk. abele*. -16-

e. An.01/238, An.05/186, An.05/208, An.05/308, An.05/341, An.05/404, An.05/41, An.05/417, An.05/425, An.06/46, An.06/51, An.11/15, Bu.04/38, Iğ.09/134

ebey: Epey, oldukça. *Diğer varyantı için bk. ebe^{y}*. -1-

e. Ha.05/105

ebe^{y}: *bk. ebey*. -1-

e. Ha.04/90

ebėle: *bk. abele*. -7-

e. Ağ.07/192, Ağ.17/50, An.01/102, An.01/165, An.07/67, Bu.04/210, Bu.04/224

ebėlē: *bk. abele.* -1-

e. Bu.02/56

ebe̊le: *bk. abele.* -5-

e. An.02/44, An.05/222, An.05/280, An.07/68, Bu.06/81

ebıle: *bk. abele.* -3-

e. Bu.02/35, Bu.09/85, Bu.14/29

eb^{ı}le: *bk. abele.* -2-

e. Bu.13/77, Bu.14/25

ebíle: *bk. abele.* -4-

e. Bu.02/162, Bu.06/196, Bu.09/173, Bu.13/123

ebíĺa: *bk. abele.* -1-

e. Bu.14/18

ebi: *bk. abi.* -1-

e.+^{y}inen An.11/123

ebile: *bk. abele.* -11-

e. An.05/124, Bu.02/40, Bu.13/9, Bu.14/165, Bu.14/190, Bu.14/222, Bu.14/228, Bu.14/50, Ha.01/26, Iğ.02/99

ebiĺa: *bk. abele.* -1-

e. Bu.14/31

eb^{i}le: *bk. abele.* -5-

e. An.04/85, An.06/30, An.06/69, Bu.13/27, Bu.14/178

ebi̊lá: *bk. abele.* -2-

e. Bu.14/231, Bu.14/40

ebi̊le: *bk. abele.* -3-

e. Bu.13/126, Bu.13/146, Bu.13/93

ebi̊lė: *bk. abele.* -1-

e. Bu.14/38

eble: *bk. abele.* -1-

e. Bu.14/51

eböle: *bk. abele.* -10-

e. An.05/20, An.05/319, An.07/85, Bu.02/168, Bu.02/86, Bu.12/55, Bu.13/104, Bu.13/196, Bu.13/21, Bu.13/87

eb^{ö}le: *bk. abele.* -7-

e. An.06/77, Bu.02/9, Bu.02/177, Bu.13/174, Bu.13/27, Bu.13/30, Iğ.09/52

eb^{ö}lē: *bk. abele.* -1-

e. Bu.13/17

ebsı: *bk. heppisi.* -1-

e.+ni Ağ.07/26

ebüle: *bk. abele.* -13-

e. An.05/87, Bu.09/127, Bu.13/100, Bu.13/101, Bu.13/106, Bu.13/107, Bu.13/195, Bu.13/201, Bu.14/153, Bu.14/155, Iğ.06/63

ebülē: *bk. abele.* -2-

e. Bu.13/120, Bu.13/189

eb^{ü}lá: *bk. abele.* -1-

e. Bu.06/198

eb^{ü}le: *bk. abele.* -9-

e. Bu.02/144, Bu.02/17, Bu.13/19, Bu.13/85, Bu.14/127, Bu.14/177, Iğ.02/191, Iğ.04/47, Iğ.04/9

eb̠ele: *bk. abele*. -1-

e. An.05/163

eb̠ėle: *bk. abele*. -1-

e. Bu.11/77

eb̠ule: *bk. abele*. -1-

e. Bi.01/88

ec: *bk. hė́ç*. -1-

e. An.02/15

eceb: *bk. aca*. -1-

e. Mu.01/153

ecele: Acele. *Diğer varyantları için bk. acele, ǟcele*. -1-

e. Bu.01/14

ecem: Acem, Azeri. -2-

e. Bu.06/94

ecere: Acara, yer adı. -1-

e.+den Bu.06/95

eceri: *bk. ázeri*. -1-

e.+ydi Bu.06/94

eç: *bk. hė́ç*. -7-

e. An.01/127, An.12/46, Bi.01/35, Bi.01/89, Bi.03/108, Bu.05/53

e. olmasa: Hiç olmazsa, hiç yoktan. An.05/304

ed-: *bk. ė́d-*. -130-

e. Bu.04/212, Bu.11/69, Ha.05/131, Mu.06/42

e.-aĝ Bu.08/73

ney e.-aĝ: Ne etmek; ne yapmak. An.05/362

ne[y] e.-aĝ: Ne etmek; ne yapmak. An.05/362

e.-ah̠ An.05/150, An.05/64, An.09/466, Bu.08/13, Bu.08/68, Bu.08/73, Iğ.06/174

toy e.-arduh̠: Toy etmek; düğün yapmak. Bu.09/57

yėngeluĝ e.-ár: Yengelik etmek; düğünde yengenin yapması gereken görevleri yerine getirmek, yengelik yapmak. Bu.09/77

düğün e.-árduh̠: Düğün etmek; düğün yapmak. Bu.09/56

e.-ársın An.05/222

ḳíş ḳíş e.-ársın: Kış kış etmek; tavuk gibi kümes hayvanlarını kovalamak. An.05/223

e.-dım Bu.10/19

e.-d[ı]ler Bu.12/18

e.-dím Bu.11/71

e.-dín An.05/445

e.-di An.05/287, An.05/69, Bu.11/31, Ha.08/9, Iğ.05/1, Mu.06/32

e.-dig Ma.05/19

e.-dilár An.06/60

e.-diler Ağ.02/16, An.06/76, Bu.11/27, Bu.11/46

e.-dim Ağ.14/26, An.07/2, Bu.14/25

e.-d^ıler An.09/335

e.-duẖ Bu.04/81, Bu.12/97

e.-ecaĝ An.05/10, An.12/224, Bu.11/30

e.-ecaẖ Bu.11/30

gälınnuĝ e.-ecaẖ: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. Bu.09/52

e.-ecaẖsın An.05/253, An.09/441, Iğ.03/22

saabluĝ e.-ecaẖsın: Sahiplik etmek; sahip çıkmak. An.09/364

e.-ecauĝ An.05/62

e.-ecaus An.05/14

e.-ecoẖ Ha.07/1

yıldi̇rum e.-eller: Yıldırım etmek; aniden savunma duygularıyla harekete geçip aşırı kızgın ve öfkeli davranışlar sergilemek. An.12/160

e.-em An.05/91

e.-emem An.06/65, Iğ.09/174

e.-emezuẖ Ma.03/46

e.-endä Iğ.06/32

e.-ende Bu.09/138

e.-endē An.04/86

e.-eni An.04/122

cadıluĝ e.-enneri: Cadılık etmek; kötülük yapmak. An.01/228

e.-er An.09/309, Bi.01/126, Ha.09/6

gälinnuĝ e.-er: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. Ha.04/23

gelinĺuğ e.-er: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. An.10/184

gelinnuĝ e.-er: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. An.10/178

e.-erdi Iğ.07/10

e.-erdler Iğ.07/13

e.-erduẖ An.01/86

ade e.-erim: Eda etmek; yerine getirmek. An.05/119

e.-eris An.10/93

e.-erken Bu.09/53

e.-erler Bu.11/76

e.-ersin Bu.11/76

ceríme e.-eruẖ: Cereme etmek; ceza vermek. An.05/195

e.-esín Bu.08/77

cazıluĝ e.-ėr: Cadılık etmek; kötülük yapmak. An.01/221

e.-ıb Bu.11/51

e.-ın Ma.05/6

e.-íb Bu.11/77

e.-ín An.05/366

e.-ib Bu.11/38

itluĝ e.-ib: İtlik etmek; hayvanlık etmek, köpek/hayvan gibi davranmak. An.09/476

saabluĝ e.-ib: Sahiplik etmek; sahip çıkmak. An.09/53

tamam e.-ib: Tamam etmek; tamamlamak. Ağ.15/7

e.-in Bu.11/35

e.-irdiler An.12/149

e.-iyėller An.05/125

e.-iyėr An.05/113, An.05/238, Bu.02/132

gälinĺuğ e.-iyėr: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. An.10/183

e.-iyėrdi Ha.01/48

e.-iyėrdiler An.05/353

cábır e.-iyėrdler: Cebir etmek; ceza vermek. An.05/207

e.-iyėrduĝ Bu.08/94

e.-iyėrduḫ Bu.09/58, Bu.12/32

e.-iyėrmişler Bi.01/12

tämüzĺuĝ e.-iyėrsın: Temizlik etmek; temizlik yapmak. Iğ.08/47

milledperesluğ e.-iyėrsın: Milletperestlik etmek; milliyetçilik duygularıyla hareket etmek, milliyetçilik yapmak. An.09/331

e.-iyėrsin An.05/114

geçın e.-iyėruḫ: Geçin etmek; geçinmek. Bu.08/73

e.-iyır Bu.11/130

e.-iyír Bu.11/127

e.-iyírdler Ağ.07/166

ḫamur e.-iyosun: Hamur etmek; hamur yapmak, hamur hazırlamak. Bi.04/58

e.-i^{y}ėrdi An.02/41

e.-i^{y}iller Ha.07/39

e.-^{i}yór Mu.05/31

e.-i̊yor Ağ.07/33, Ağ.07/35

e.-i̊yöllár Ağ.07/141

e.-i̊yöllēr Ağ.07/61

e.-má An.09/476

e.-me Ağ.11/18

e.-mede Ma.05/5

e.-míşle Bi.05/20

e.-miş Ağ.09/17

e.-mişler Ağ.10/45, An.12/89, Bi.01/1

e.-mişle^{r} An.11/97

e.-mişsē Bu.04/56

paḫılluĝ e.-miyacan: Pahıllık etmek; kıskançlık yapmak. Mu.06/47

e.-miyácan An.01/125

ed: *bk. et*. -2-

e. An.01/42, Bi.03/13

eddír-: *bk. ėddür-*. -1-

banyo e.-íyėrdım: Banyo ettirmek; banyo yaptırmak. Mu.01/49

eddúr-: *bk. ėddür-*. -1-

äsgerluĝ e.-iyėrd^{i}ler: Askerlik ettirmek; askerlik yaptırmak. An.05/96

eded: *bk. edet*. -1-

ürfü e.: Örf adet. An.09/19

edet: Adet, töre, alışkanlık. *Diğer varyantları için bk. adet, āded, ādet, ádet, ädet, eded*. -17-

e. An.04/1, An.09/205, An.10/82, Bu.05/26, Bu.14/47

e.+ín^{ı} Ha.04/49

e.+i An.09/14, An.10/154

e.+imíz An.01/187

e.+imiz An.12/198, Ha.04/49

ürf e.+imizi: Örf adet. An.09/14

e.+in An.09/475, Bu.13/196

e.+lerden An.09/27

e.+leri An.01/176, Bu.13/106

edirne: Edirne, yer adı. -1-

e. Bu.14/63

edmág: *bk. etmeg*. -1-

e. Iğ.11/75

edmeg: *bk. etmeg*. -9-

e. Ağ.09/33, Ağ.16/155, An.01/185, An.01/186, Bu.05/19, Ha.01/21, Ha.03/1

e.+lerden Ha.03/1

e.+leri Bu.13/34

edmeğ: *bk. etmeg*. -1-

e.+ler An.04/90

edme^{ğ}: *bk. etmeg*. -1-

e.+in Ha.03/2

edmeh: *bk. etmeg*. -1-

e. Iğ.06/104

edmek: *bk. etmeg*. -3-

e. Mu.03/22

e.+ler Ma.03/9

e.+ler^{i}mi̊z Ma.03/9

edref: Etraf. *Diğer varyantları için bk. ädıref, äd^{i}reF, etraf*. -5-

e.+ını Bu.04/35

e.+ine An.07/103

e.+ini An.04/85, An.05/409, Bu.04/35

e^{d}zelbeycan: *bk. azerbeycan*. -2-

e.+a Bu.13/131, Bu.13/133

e^{d}zelbėycan: *bk. azerbeycan*. -4-

e.+a Bu.13/40

e.+ȧn Bu.13/43

e.+da Bu.13/41

e.+dayduḫ Bu.13/125

e^{d}zerbėycan: *bk. azerbeycan*. -1-

e.+a Bu.13/112

ee: *bk. ē (1)*. -3-

e. An.11/31, Iğ.11/15

eer: *bk. eger*. -6-

e. Ağ.06/124, Ağ.07/9, Ağ.10/15, Ağ.13/14, Iğ.03/49, Ma.04/99

efed-: *bk. afėd-*. -1-

e.-ersín Ha.01/29

efendı: *bk. efendi*. -1-

e. Mu.06/84

efendi: Efendi. *Diğer varyantı için bk. efendı*. -3-

e. Bu.11/119, Mu.06/87

e.+m An.09/471

efferin: Aferin. *Diğer varyantı için bk. afferim*. -1-

e. An.09/288

efledún: Kişi adı. -1-

e.+i Bu.14/199

efrayim: Kişi adı. -1-

e. Ağ.06/32

eFsene: *bk. evsene*. -1-

e. Bu.01/30

eg- (1): Eğmek. -4-

e.-dim Ha.04/61

eg- (2): *bk. ek-*. -3-

e.-duẖ Ağ.09/44, Ağ.09/45

e.-medin Ağ.06/68

egär: *bk. eger*. -1-

e. Iğ.06/165

ege: *bk. eger*. -2-

e. An.05/205, An.05/461

eger: Eğer. *Diğer varyantları için bk. ağer, äger, äğer, eer, egär, ege, egėr, eğe, eğer, e*^{ğ}*e, eyer, ėer, heger, heğer,* ^{h}*eger*. -15-

e. An.01/11, An.03/7, An.05/185, An.05/344, An.05/461, An.09/365, An.09/452, An.11/64, Bi.04/81, Bu.04/215, Bu.04/61, Bu.07/13, Bu.13/209, Ha.05/154, Ha.07/19

egėr: *bk. eger*. -1-

e. An.09/399

egim: "Büğüm" kelimesi ile ikileme kurar. -1-

e. bügüm olėr: Eğim büğüm olmak; eğilip bükülmek, birinin karşısında sıkıntı, utanç gibi duygularını açığa vuran hareketlerde bulunmak. An.01/211

egir-: (Yün) Eğirmek. *Diğer varyantları için bk. ey*^{i}*r-, eyr-*. -2-

e.-iyėrd^{i}ler Bu.06/228, Bu.06/229

egiş: Eğiş, hamur teknesindeki ve ellerdeki hamuru sıyırarak temizlemek ve hamurdan bezeler almak için kullanılan metalden yapılmış, spatula benzeri bir araç. -4-

e. Iğ.11/90

e.+imiz Iğ.11/91

e.+inen Iğ.11/90

e.+inēn Iğ.11/90

egled-: 1. Eğletmek, bekletmek, durdurmak; 2. Saklamak, muhafaza etmek. *Diğer varyantları için bk. ä̈gled-, äglet-, äğläd-, äğlet-, eglet-, e^{y}led-*. -7-

e. An.09/471

e.-en Bu.04/213

e.-im An.09/478

e.-iyėr Iğ.08/18

e.-iyėruẖ Iğ.01/8

e.-i^{y}iller Iğ.09/22

e.-uruẖ Iğ.11/85

eglen-: Eğlenmek; beklemek, durmak, oyalanmak. -1-

e.-iėr Ağ.16/33

eglet-: *bk. egled-*. -3-

e.-mediler Ha.08/48

e.-mişdim Bu.14/207

egme: *bk. egmeg*. -3-

e.+i Ağ.03/15, Ağ.03/17, Ağ.03/20

egmeg: Ekmek, nan. *Diğer varyantları için bk. ä̈kmeg, egme, egmeğ, egmek, ekmeg, ekmek, ekmə̄k*. -6-

e. Ağ.03/13, Ağ.03/16, Ağ.03/17, Ağ.06/73, Ağ.06/75, Ma.02/46

egmeğ: *bk. egmeg*. -1-

e.+ini Ağ.10/122

egmek: *bk. egmeg*. -2-

e. Ağ.09/18, Ha.04/150

egri: Eğri, düz karşıtı. -1-

e. An.05/308

egşi-: *bk. eşgi-*. -4-

e.-me^{y}e döndügden: Ekşimeye dönmek; ekşimeye başlamak. Ağ Ağ.18/12

e.-me^{y}e dönüyo: Ekşimeye dönmek; ekşimeye başlamak. Ağ Ağ.18/11

e.-miş Ağ.18/14, Ağ.18/53

eġonom: Ekonomi; kâr. -1-

e.+dadur: Ekonomidedir; kârdadır. An.09/460

eğe: *bk. eger*. -2-

e. Bu.12/153, Iğ.09/109

eğer: *bk. eger*. -10-

e. An.02/116, An.05/172, An.05/177, An.05/215, An.05/389, An.05/397, Bu.04/76, Bu.12/119, Bu.12/61, Bu.15/20

e^{ğ}e: *bk. eger*. -1-

e. Bu.12/156

ehēy: Bir şeyin/kişinin büyüklüklük, üstünlük gibi özelliklerinden abartılı bir şekilde bahsederken kullanılan bir ünlem. -1-

e. An.09/281

ehlan: İlan. *Diğer varyantı için bk. e^{h}lan*. -1-

e. Iğ.06/76

ehlemduĺĺa: *bk. elhamdüllah*. -1-

e. An.09/454

ehmed: *bk. ǟhmet*. -1-

e. An.06/31

e^{h}lan: *bk. ehlan*. -1-

e. Iğ.06/80

eh́-: *bk. ek-*. -4-

e.-dím An.05/61

e.-dilēr Bu.12/75

e.-dim An.05/59

e.-en Iğ.09/163

eh́e: *bk. eke*. -1-

e. Bu.02/86

eh́im: Ekim, yılın onuncu ayı. -1-

e. Bu.12/34

eile: *bk. ayle*. -1-

e. An.11/43

ek-: Ekmek, toprağı ekip biçmek. *Diğer varyantları için bk. eg- (2), eh́-, ǟk-*. -44-

e.-dīḫ Bu.02/47

e.-duĝ Iğ.06/164

e.-duḫ Ağ.09/44, An.02/55

e.-dūḫ Ağ.09/44

e.-ecaḫ Bu.02/55

e.-er An.09/154

e.-erdik Ağ.07/204

e.-erduḫ An.09/159, An.09/160, Ha.05/6

e.-ersin Ağ.06/67

e.-eruğ Ağ.12/10

e.-eruḫ Ağ.12/10

e.-ėller An.12/119

e.-ėrdi An.02/28, An.12/95

e.-ėruḫ An.02/76

e.-ib biçiyėlmişler Ha.04/15

e.-iírdım An.02/73

e.-iirsin Bu.02/170

e.-ir An.12/105

e.-irduḫ An.02/75

e.-iyėller An.09/152, Bu.02/54

e.-iyėrdi Ha.08/61

e.-iyėrduḫ An.04/66, An.05/37, Iğ.09/114

e.-iyėrsin Bu.02/170

e.-iyėruĝ An.05/35

e.-iyırd^{i}ler An.09/150

e.-iyírdūḫ Iğ.09/113

e.-iyírsin Iğ.06/69

e.-iyirduḫ An.04/58, Iğ.09/114

e.-iyóru^{ğ} Ağ.06/63

e.-iyö^{n} Ağ.06/63

e.-i^{y}ėrduḫ An.02/75

e.-meyá Bu.02/44

e.-mezdu Bu.08/25

e.-míşle Bu.02/54

eke *(Özb. Aka)*: Ağabey. *Diğer varyantları için bk. ǟkä, eh́e*. -3-

e. Bu.02/67, Bu.02/87

e.+ynen Bu.02/86

ekeneğ (<ekenek): Ekilmeye elverişli/hazır yer. -1-

e.+i Iğ.09/18

ekín: *bk. ekin*. -1-

e. Bu.12/76

ekil-: Ekilmek, ekme işi yapılmak. *Diğer varyantı için bk. ǟkil-*. -5-

e.-en Mu.02/18

e.-ená Mu.02/19

e.-iir Bu.12/57

e.-miir Ağ.10/120

e.-mişdü Bu.04/201

ekin: Ekin, tahıl. *Diğer varyantı için bk. ekín*. -3-

e. Ağ.12/10, Iğ.09/65

e.+á Bu.12/75

ekis: İkiz. *Diğer varyantı için bk. ekiz*. -2-

e. Bi.04/37, Bi.04/38

ekişer: *bk. ikişer*. -1-

e. Ağ.09/29

ekiya: *bk. hekiya*. -1-

e.+larını Bi.01/98

ekiz: *bk. ekis*. -2-

e. Bi.04/37

e.+i Ma.06/1

ekle-: Eklemek. -1-

e.-riz Ağ.05/3

ekmeg: *bk. egmeg*. -2-

e. Ağ.01/54, An.06/24

ekmek: *bk. egmeg*. -2-

e. An.07/74, Bi.03/16

ekmēk: *bk. egmeg*. -1-

e. Bi.03/98

eḳrabe: *bk. aḫraba*. -1-

e.+lere An.12/215

el (1): El, kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü. -116-

e. Ağ.07/8, Ağ.08/33, Ağ.08/54, An.09/302, An.10/133, Bi.01/87, Bu.13/59, Bu.13/62, Ma.03/81

e. çekduri^{y}ėrdi: El çektirmek; imza attırmak. An.05/51

e. çekiyėrduḫ: El çekmek; imza atmak. Bu.13/93

e. çekturi^{y}ėrdi: El çektirmek; imza attırmak. An.05/53

e.+de Ağ.10/76, An.01/29, An.09/115, Bu.08/68, Mu.01/33, Mu.01/41

e.+do Bu.08/68

e.+e Ağ.07/8, An.09/115, An.10/133, Bu.09/149

e.+en An.09/329

e.+ınde Ha.04/136

e.+ınden Ha.01/24

e.+ıne Iğ.05/30

e.+^{ı}na Bu.09/87

e.+^{ı}ne Ha.01/43

e.+ímde An.01/170

e.-ími Bu.14/40

e.+índe An.01/134, Bu.12/38

e.+íne Bu.13/188

e.+íni An.12/197

e.+ínnán Ha.05/108

e.+im Ağ.14/5

e.+im áyağım saudi: Eli ayağı soğumak; canı sıkılmak, üzülmek. Bu.13/62

e.+imde Ağ.10/80, An.04/124, Bi.04/37, Bu.04/82, Ma.04/157

e.+imden Ha.01/38

e.+imdeydi An.02/62

e.+ime Bu.04/88

e.+imi Bu.06/97

e.+imizde Ağ.18/26

e.+imizden Ma.04/50

e.+imle Ma.04/137

e.+imnen Bu.06/12

e.+in Ağ.07/91, An.09/66

e.+inán Ha.02/12

e.+indan Ha.01/22

e.+indá An.09/11

e.+inde Ağ.01/24, Ağ.01/41, An.05/202, An.05/248, An.10/130, An.10/137, Bu.13/155, Iğ.09/186

e.+indeği An.05/181

e.+inden Ağ.15/15, Bu.02/127

e.+indeydi An.09/10

e.+indeyduḫ An.05/50

e.+indē Ha.05/28

e.+inde An.05/303

e.+ine An.05/86, An.10/122, An.10/91, An.12/226, Ha.01/15, Ma.04/28

e.+ini Mu.04/48

e.+innen Ağ.07/84, Bu.02/69, Ha.02/12

e.+iynán Ağ.06/129, An.01/135

e.+iynen Ağ.06/130, Bi.03/20

e.+^{i}mde Ma.04/153

e.+^{i}nden An.05/54

e.+^{i}ne An.05/181, An.05/188, An.09/11, An.12/182, Ha.01/40

e.+^{i}nen Bi.03/6

e.+^{i}nē An.05/179

e.+^{i}ni An.01/46

e.+lerınde Iğ.02/9

e.+lerímnan Mu.02/8

e.+lerín Iğ.11/90

e.+lerínde Iğ.02/96

e.+leri Bu.02/154, Bu.06/10

e.+lerinde Iğ.02/78, Mu.04/45

e.+lerinden Ağ.10/6

e.+leriynen An.01/129

e.+ler^{i}ni Ağ.17/36

e.+ler^{i}nin Ağ.08/118, Ağ.08/95

e.+ne An.10/127, An.10/133, Ha.01/28

e.+nen An.05/174, Mu.01/107

e.+ni An.01/60

e. vuramazdın: El vurmak; dokunmak. Bu.13/105

e. vurduddurmadi: El vurdurtmak; dokundurtmak. Bu.13/62

e. vurma: El vurmak; dokunmak. Bu.13/59

el (2): *bk. ėle (1)*. -1-

e. Bu.13/59

ela: *bk. ėle (1)*. -2-

e. An.09/408, Bu.08/8

elazıĝ: Elazığ, yer adı. -2-

e.+a Ağ.06/44

e.+da Ağ.06/60

elá: *bk. ėle (1)*. -9-

e. An.01/54, An.09/400, An.10/187, An.12/133, An.12/165, An.12/220, Bi.04/87, Bu.04/131, Iğ.04/12

eläşkird: *bk. eleşgird*. -1-

e.+den Bi.03/115

elbısı: *bk. elbise*. -1-

e.+sıni Mu.06/82

elbíse: *bk. elbise*. -1-

e.+y^{i} Mu.06/84

elbisá: *bk. elbise*. -2-

e. Bu.13/210, Ha.04/70

elbise: Elbise, giysi. Diğer varyantları için bk. *álbisa, elbısı, elbíse, elbisá, elḇise*. -6-

e. Ağ.06/25, Ağ.15/47

e.+leri An.04/81

e.+síni Ağ.17/112

e.+sini An.10/76

elbiselig: Elbiselik, giysilik. -1-

e. Ma.02/30

elbi̊rluğu: *bk. elbi̊rluĝu*. -1-

e. Bu.14/218

elbi̊rluĝu: Elbirliği. *Diğer varyantı için bk. elbi̊rluğu*. -1-

e. Bu.14/219

elḇise: *bk. elbise*. -1-

e. Bu.13/195

elçí: *bk. ėlçi*. -1-

e.+sıne An.09/433

elçi: *bk. ėlçi*. -5-

e. Ağ.10/127, An.10/1, An.12/139, An.12/141

e.+^{y}e An.09/433

eldaş: Beş tane taşla oynanan bir çocuk oyunu, beştaş oyunu. -2-

e. Mu.02/13, Mu.02/14

ele (1): *bk. ėle (1)*. -125-

e. Ağ.07/108, Ağ.07/170, Ağ.08/126, Ağ.09/15, Ağ.09/42, Ağ.09/43, Ağ.09/58, Ağ.11/1, Ağ.14/13, Ağ.14/14, Ağ.16/134, An.01/15, An.01/194, An.01/219, An.01/222, An.01/229, An.01/242, An.01/253, An.01/3, An.01/37, An.01/99, An.04/114, An.05/113, An.05/238, An.05/26, An.05/334, An.05/342, An.05/352, An.05/419, An.05/425, An.05/467, An.06/53, An.06/76, An.07/113, An.07/115, An.07/34, An.09/109, An.09/110, An.09/12, An.09/130, An.09/16, An.09/161, An.09/167, An.09/18, An.09/191, An.09/205, An.09/208,

An.09/245, An.09/300, An.09/325, An.09/333, An.09/335, An.09/336, An.09/372, An.09/38, An.09/4, An.09/419, An.09/420, An.09/461, An.09/5, An.10/120, An.11/110, An.11/18, An.11/85, An.12/107, An.12/135, An.12/142, An.12/159, An.12/163, Bi.01/109, Bi.01/30, Bi.03/101, Bi.04/1, Bi.04/135, Bi.04/30, Bu.02/58, Bu.04/206, Bu.04/212, Bu.04/244, Bu.06/215, Bu.06/216, Bu.06/30, Bu.06/64, Bu.06/66, Bu.08/90, Bu.09/99, Bu.11/30, Bu.11/46, Bu.11/70, Bu.12/118, Bu.12/140, Bu.12/142, Bu.13/155, Bu.13/26, Bu.13/71, Bu.14/49, Ha.04/44, Ha.04/52, Ha.04/81, Ha.06/30, Ha.07/52, Ha.08/58, Ha.08/8, Iğ.01/6, Iğ.02/14, Iğ.02/48, Iğ.03/10, Iğ.03/5, Iğ.04/1, Iğ.04/47, Iğ.05/15, Iğ.05/19, Iğ.05/20, Iğ.05/25, Iğ.05/8, Iğ.09/40, Iğ.11/47, Ma.03/26

e. bele: Şöyle böyle. An.09/107

e.+ydi An.09/148, Mu.01/31

ele (2): *bk. hele*. -15-

e. Ağ.12/14, An.01/12, An.01/176, An.05/454, An.12/66, Bi.04/134, Bu.04/205, Bu.04/206, Bu.04/247, Bu.06/235, Bu.11/65, Bu.14/70, Bu.14/84, Bu.14/87

ele-: Elemek, elekten geçirmek. *Diğer varyantları için bk. ä̂le-, eli-*. -4-

e.-rdiler Ağ.16/67

e.-rduḫ Ağ.16/68, Ağ.16/69, Ağ.16/70

eleddin: Alaaddin, kişi adı. -3-

e. An.06/6, An.06/11, An.06/13

elek: Elek, eleme aracı. -1-

e.+den Ağ.16/69

elem: Âlem, herkes. *Diğer varyantı için bk. ä̂lem*. -2-

ne ki e.+e o da ḫalamo olur: Başkalarının başına gelen şey, halamın/yakınlarımın da başına gelir. Bir atasözü. Bu.13/220

dünye e.+i: Dünya alem; herkes, bütün insanlar. Bi.01/85

elesi: *bk. ėlesi*. -1-

e. An.05/110

eleşgėrd: *bk. eleşgird*. -2-

e.+e Ma.03/42, Ma.06/12

eleşgid: *bk. eleşgird*. -1-

e. Ağ.07/56

eleşgird: Eleşkirt, Ağrı'ya bağlı bir ilçe. *Diğer varyantları için bk. alaşgird, elä̂şkird, eleşgėrd, eleşgid, eleşğid, eleşğird, eleşkird*. -2-

e.+de Ağ.06/120, Ağ.07/139

eleşğid: *bk. eleşgird*. -1-

e.+e Ma.06/16

eleşğird: *bk. eleşgird*. -1-

e. Ağ.06/4

eleşkird: *bk. eleşgird*. -1-

e.+in Ağ.07/50

eleşkirdli: Eleşkirtli. -1-

e. Ağ.05/8

eleygen: *bk. ėleyken*. -1-

e. Bu.11/62

eleykeme: *bk. ėleyken*. -1-

e. Ağ.09/15

eleykemene: *bk. ėleyken*. -1-

e. Ağ.01/14

eleyken: *bk. ėleyken*. -2-

e. Bu.11/41, Ma.03/15

eleykene: *bk. ėleyken*. -1-

e. Ağ.08/84

eleynen: *bk. ėleynen*. -1-

e. Bu.12/32

ele^{y}ğen: *bk. ėleyken*. -1-

e. An.05/471

elē: *bk. ėle (1)*. -2-

e. Bu.02/34, Iğ.01/20

elhamdüllah: Elhamdülillah, “Allah'a şükür” anlamında kullanılan bir söz. *Diğer varyantları için bk. ehlemduĺĺa, elhemdürülah*. -1-

e. Mu.06/50

elhemdürülah: *bk. elhamdüllah*. -1-

e. An.09/451

eli-: *bk. ele-*. -1-

e.-yírsın An.04/115

eli: *bk. ǟlli*. -1-

e. Mu.03/99

elizar: Kişi adı. -1-

e.+di Mu.04/37

elküd: Beceriksiz. -2-

e. Bu.02/152, Bu.02/154

ellez: İlyas, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. il^{i}yas*. -5-

e. Ağ.17/110, Ağ.17/87, Ağ.17/88, Ağ.17/90, Ağ.17/97

elli: *bk. ǟlli*. -26-

e. Ağ.07/52, An.02/44, An.09/132, An.09/134, An.09/167, An.09/188, An.09/76, An.09/77, An.09/97, An.10/133, An.10/90, An.11/75, An.11/77, An.11/79, Bi.04/21, Bu.11/15, Bu.12/79, Bu.12/82, Bu.12/85, Bu.13/133, Ma.02/38, Mu.01/20

e.+ce Ha.04/136

e.+síni An.09/85

e.+sini An.09/77

elliki: Elli iki, 52. -1-

e.+sini An.04/54

elma: *bk. alma*. -3-

e. Ağ.15/4, Ha.05/13, Ha.05/14

eltı: *bk. elti*. -1-

e.+me Bu.09/15

eltí: *bk. elti*. -1-

e.+min Bu.09/14

elti: Elti. *Diğer varyantları için bk. eltı, eltí, ėltí, ėlti*. -4-

e.+m An.10/179, An.10/183

e.+me An.10/182

elül: Bilmecede geçen ve anlamı olmayan bir söz. -1-

e. Bu.02/184

elverişli: Elverişli, uygun. -1-

e. Ağ.07/40

eĺa: *bk. ėle (1)*. -15-

e. Ağ.07/114, Ağ.07/115, Ağ.07/116, Ağ.07/190, Ağ.08/85, An.01/241, An.11/105, Bi.01/96, Bu.02/183, Bu.12/61, Ha.05/56, Ha.07/57, Iğ.06/112, Iğ.09/32, Ma.03/28

em: *bk. hem*. -4-

e. An.05/360, An.05/88, An.05/90, Bu.06/70

em-: *bk. äm-*. -1-

e.-irse An.01/158

emanet: *bk. amanat*. -1-

e. An.10/90

emce: *bk. emi*. -2-

e.+lerımıs Bi.01/3

e.+mī Bu.04/113

emedėni: Birdenbire, aniden. *Diğer varyantı için bk. ámedeni*. -1-

e. Bu.06/5

emegçıluĝ: *(Yanlış telaffuz)* Emekçilik; emekli. -1-

e.+a çıẖdım: Emekli olmak. An.02/72

emek: Emek. *Diğer varyantları için bk. ämeğ, ämmeg*. -1-

e.+lerimiz Ma.03/23

emekli: *bk. ämekli*. -2-

e. Bi.01/79, Bu.12/122

emeliyad: *bk. amaliyat*. -1-

e. Bu.14/29

emeliyat: *bk. amaliyat*. -1-

e. Mu.01/4

emen: *bk. hemen*. -5-

e. An.09/133, Ma.06/6

emen e.: Hemen hemen. Ma.03/52

hemen e.: Hemen hemen. Ma.04/42

e. emen: Hemen hemen. Ma.03/52

emí: *bk. emi*. -2-

e.+min Bu.06/76

e.+sı Ma.06/1

emír: *bk. ämir*. -1-

e. Ha.05/18

emi: Amca, babanın erkek kardeşi. *Diğer varyantları için bk. amca, amcā, amcȧ, amıca, am^{ı}ja, amíca, amuc̱a, am^{u}ca, am^{u}c̱a, amúcá, amúc̱a, ám^{i}c̱a, ämce, ämi, ämica, ämice, ämic̱a, ämic̱e, äm^{i}, emce, emí, emice, emic̱a, emic̱e, emíc̱e, emmí, emmi, emmü, ėmi, ėmmı, ėmmi*. -17-

e. Ağ.11/33, Ağ.11/43, An.05/337, An.07/65, An.11/49, An.11/56, An.11/64

e.+deymíş Ağ.16/29

e.+gíl Ma.05/19

e.+gilde Ağ.16/26

e.+leridür Ağ.16/28

e.+m Ağ.08/9, Bu.11/6

e.+mın Bu.11/5

e.+mle Ma.05/3

e.+nin Ağ.16/27

e.+sinin An.10/99

emice: *bk. emi*. -1-

e.+m Ağ.16/96

emiç̲a: *bk. emi*. -1-

e.+m Mu.03/12

emiç̲e: *bk. emi*. -1-

e.+ler^{i}miz Mu.03/1

emir: *bk. ämir*. -1-

e. Ha.08/37

em^{i}r: *bk. ämir*. -1-

e. An.05/47

emi̊ç̲e: *bk. emi*. -1-

e. Mu.03/12

emliyád: *bk. emniyád*. -2-

e. Bu.04/77

emmí: *bk. emi*. -1-

e. Ma.06/1

emmi: *bk. emi*. -2-

e.+m An.06/75

e.+ne Ma.05/1

emmü: *bk. emi*. -1-

e.+m Bu.04/127

emniyád: Emniyet. *Diğer varyantları için bk. emliyád, emniyed, ėmniyet*. -3-

e. Bu.14/101

e.+da Ağ.04/12

emniyed: *bk. emniyád*. -1-

e. Bu.14/100

emr: *bk. ämir*. -8-

e.+íne Iğ.09/58

e.+i Ağ.11/21, Ha.04/65, Ha.05/123

e.+ile Ma.02/16

e.+iyle Ma.02/14

e.+iynen Ha.05/123, Ha.08/47

en (1): En, derecelendirme sıfatı. *Diğer varyantları için bk. än, ēn*. -26-

e. Ağ.07/117, Ağ.07/5, Ağ.07/62, Ağ.07/79, An.01/14, An.01/195, An.01/22, An.02/24, An.07/101, An.09/108, An.09/319, An.10/37, Bi.04/46, Bi.05/1, Bi.05/9, Bu.02/70, Bu.08/64, Bu.08/73, Bu.14/80, Ma.05/19, Ma.05/22, Ma.05/27, Ma.05/5, Ma.05/8, Mu.02/10

en (2): Genişlik. -1-

e.+inde Bu.04/200

en-: *bk. ėn-*. -5-

e.-duĝ Iğ.09/28

e.-duḫ An.04/102

e.-mem Iğ.09/89

e.-memiş An.10/128

e.-mes Bu.14/228

ena-: *bk. anna-.* -1-

e.-dın Ma.02/27

encemi: Sonunda, nihayetinde. -1-

e. An.06/1

endı: *bk. şindi.* -1-

e. Bu.11/118

endir-: *bk. endúr-.* -2-

e.-i[ı]r Ağ.07/139

e.-ille An.10/142

endúr-: İndirmek. *Diğer varyantları için bk. endir-, endür-, ėndır-, ėndír-, ėndúr-, ėndür-, ẻndür-, indir-, indír-, indür-, öndür-.* -3-

e.-di Iğ.11/9

e.-emiyėr Iğ.09/89

e.-sün Mu.06/119

endür-: *bk. endúr-.* -1-

e.-ürsün An.05/237

engel: Engel. -1-

e.+i Bu.06/11

eníşde: *bk. ėnişde.* -2-

e. Bu.09/116, Bu.09/161

eni: *bk. yani.* -1-

e. Ağ.18/14

enişde: *bk. ėnişde.* -9-

e. Iğ.06/136

e.+mın Iğ.12/5

e.+mi An.07/11

e.+n[ı]n Bu.09/118

e.+nin An.10/41

e.+síni Ağ.07/125

e.+si Bu.11/127

e.+ye Bu.09/160

e.+[y] An.10/113

en[i]: *bk. yani.* -1-

e. An.10/166

enni: Enli, geniş. -1-

e. Bu.04/200

enteri: Entâri, giysi. -2-

e. Ağ.01/46

e.+si Ağ.01/46

entėl: Entel, Ahıska'da bir köy. -1-

e. Ağ.01/20

ep: *bk. heb.* -3-

e. An.01/125, An.05/20, An.05/300

epey: *bk. ėpey.* -1-

e. Ha.05/83

epeyce: *bk. epėyce.* -1-

e. Ma.06/13

epėyce: Epeyce. *Diğer varyantları için bk. epeyce, ėpeyce, [h]epeyce, [h]epėyce.* -2-

e. Ha.08/26, Ma.04/37

eppısi: *bk. heppisi.* -1-

e. An.05/183

eppisi: *bk. heppisi.* -3-

e. An.05/187, Bu.04/22

e.+ni An.05/215

er: *bk. her.* -3-

e. Ağ.14/1, Ağ.15/19, Iğ.05/14

eralda: *bk. herelde*. -1-

e. Ağ.18/49

erbar: Herbar; herbaryum. -1-

e.+ı yaparım: Herbar yapmak; kökleriyle beraber toplanmış bitkileri kurutarak koleksiyon yapmak. Bu.14/19

erden: *bk. ėrden*. -1-

e. Bi.03/57

ergen: Ergen, yetişkin. *Diğer varyantı için bk. hergen*. -1-

e. An.05/327

ergenceluẖ: Ergencelik, ergenlik sivilcesi. -1-

e.+dur An.09/389

erışde: *bk. erişde*. -3-

e. Bu.02/141, Bu.02/142

erín-: *bk. ärin-*. -1-

e.-iirim Mu.01/38

eríşde *bk. erişde*. -1-

e. Iğ.11/88

erít-: *bk. ärid-*. -1-

e.-i^{y}irsin Bi.03/19

eri-: *bk. äri-*. -2-

e.-memişe An.05/412

e.-mez An.11/87

erid-: *bk. ärid-*. -3-

e.-írsın Mu.01/135

e.-iruẖ Mu.06/114

e.-iyė^{r}sın An.05/412

eriş-: *bk. yėriş-*. -1-

erişig e.-mesi: Erişik erişmek; cin, peri gibi varlıklar zarar vermek. Iğ.11/78

erişde: Erişte, ince ince kesilip kurutulan hamur. *Diğer varyantları için bk. erışde, eríşde, ėrışde, ėrışdē*. -3-

e. Bi.03/7

e.+^{y} Bi.03/7

erişig: Erişik, cin, peri gibi zarar veren varlıklar. -1-

e. erişmesi: Erişik erişmek; cin, peri gibi varlıklar zarar vermek. Iğ.11/78

erit-: *bk. ärid-*. -1-

e.-iyírsin Bi.03/19

erkäg: *bk. erkeg*. -1-

e. Iğ.05/47

erkeg: Erkek. *Diğer varyantları için bk. ärkeg, ärkėg, ärkėġ, erkäg, erkeh́, erkek, erkēk, erkėg, ėrkág, ėrkeg, ėrkeğ, ėrke^{ğ}, ėrkeĝ, ėrkek, ėrḱaġ, ärkeg, ärkėg, ärkėġ, erkäg, erkeh́, erkek, erkēk, erkėg, ėrkág, ėrkeg, ėrkeğ, ėrke^{ğ}, ėrkeĝ, ėrkek, ėrḱaġ*. -9-

e. An.10/158, Bi.01/103

e.+inen Bi.01/101

e.+ler An.01/54, An.01/62, An.12/237, Ma.04/156, Ma.04/157

erkeh́: *bk. erkeg*. -1-

e.+lere An.10/94

erkek: *bk. erkeg*. -3-

e. Ma.04/154

e.+ler Bi.01/14, Iğ.11/11

erken: Erkân, adab. -1-

yoli e.+i: Yol erkan, usûl, yöntem. Mu.03/16

erkēk: *bk. erkeg*. -1-

e. Iğ.05/41

erkėg: *bk. erkeg*. -1-

e. An.10/166

erlág: Erlek, yer adı. *Diğer varyantı için bk. erle*. -1-

e. Ağ.02/15

erle: *bk. erlág*. -1-

e.+e Ağ.02/14

ermeni: *bk. ėrmeni*. -2-

e. Ağ.07/36, An.09/136

ertesi: *bk. ėrtesi*. -2-

e. An.10/106, An.10/109

ertes^{i}: *bk. ėrtesi*. -1-

e. Bu.12/11

ertesî: *bk. ėrtesi*. -1-

e. Ma.03/96

erü-: *bk. äri-*. -3-

e.-r An.11/87

e.-rdi An.05/360

e.-yor An.05/411

erzum: *bk. erzurum*. -1-

e.+dur An.12/68

erzumlu: Erzurumlu. -2-

e.+yuĝ An.12/69

e.+yuḫ An.12/68

erzu^{m}: *bk. erzurum*. -1-

e. An.12/68

erzurum: Erzurum, yer adı. *Diğer varyantları için bk. aĝzurum, ärzum, äzır̊m, äzurum, äz^{u}rum, erzum, erzu^{m}, erzūm, ezır̊m, ezrum, ezrüm, ėrzurum*. -6-

e.+a Ma.02/41, Ma.02/43

e.+da An.11/75, An.12/72

e.+dayduĝ An.11/70

e.+ne An.11/7

erzūm: *bk. erzurum*. -1-

e. An.12/68

es-: Esmek. -6-

e.-en An.05/321

e.-iyėr An.05/317

e.-i^{y}ir An.05/322

e.-miş Ağ.08/22

e.-sın Mu.01/15

es-: *bk. ėd-*. -1-

e.-sın Ha.04/59

esas: Esas. *Diğer varyantı için bk. eses*. -1-

e. Ağ.07/6

esasen: Esasen. -1-

e. Ha.05/144

esdāfúlla: Estağfurullah. -1-

e. Ha.02/5

eses: *bk. esas*. -1-

e.+íná Mu.02/3

esgel: *bk. esger*. -6-

e.+ler Bu.02/18, Bu.13/85, Iğ.02/91, Iğ.02/93, Iğ.09/89

e.+le^{r}in Bu.12/28

esgellıḫ: *bk. esgerluḫ*. -1-

e.+da Mu.02/10

esgellik: *bk. esgerluḫ*. -1-

e. Mu.03/100

esgelluĝ: *bk. esgerluḫ*. -1-

e.+a Ha.07/41

esgelluḫ: *bk. esgerluḫ*. -1-

e. Bu.02/103

esger: Asker. *Diğer varyantları için bk. asgel, asger, asgél, asker, asyál, äsgär, äsgel, äsger, äsker, äzgel, esgel, eğer, esker, eşger*. -60-

e. An.02/58, An.05/36, An.06/4, An.09/299, An.09/304, An.09/311, An.09/331, Bu.02/125, Bu.04/105, Bu.04/108, Bu.04/188, Bu.04/24, Bu.04/28, Iğ.02/122, Iğ.02/127, Iğ.02/179, Iğ.02/185, Iğ.02/69

e.+de Bu.02/97

e.+den An.06/18, Bu.12/133, Iğ.09/78, Iğ.09/97

e.+e An.02/20, An.02/57, An.05/13, An.05/20, An.05/290, An.05/295, An.05/8, An.07/29, An.09/197, An.09/210, An.09/252, An.09/299, An.09/91, An.11/53, Bu.02/103, Bu.02/16, Bu.04/10, Bu.06/95, Bu.13/140, Bu.13/20, Bu.13/4, Bu.13/72, Iğ.02/15, Iğ.02/34, Iğ.03/35, Iğ.09/14, Iğ.09/6, Iğ.09/78

e.+ı Bu.02/102

e.+i An.09/294, Bu.02/104, Bu.02/105, Bu.11/39, Iğ.02/123, Iğ.06/77, Iğ.08/4

e.+imizi Iğ.02/170

esgeri: Askerî. *Diğer varyantı için bk. äsgeri*. -1-

e. Bu.02/103

esgeriya: Askeriye; askerlik. *Diğer varyantları için bk. asger^{y}e, äsgeriya*. -1-

e. Ha.07/8

esgerlu^{ğ}: *bk. esgerluḫ*. -2-

e.+a An.09/211, An.09/231

esgerluĝ: *bk. esgerluḫ*. -3-

e. An.09/299

e.+a An.09/248

e.+u Bu.12/133

esgerluḫ: Askerlik. *Diğer varyantları için bk. asgerli, asgerlig, asgerlih́, asgerlik, asgerluĝ, askerli, askerlik, äsgerluğ, äsgerluĝ, äsgerluḫ, esgellıḫ, esgellik, esgelluĝ, esgelluḫ, esgerlu^{ğ}, esgerluĝ*. -6-

e. An.02/56, An.09/211, An.09/296, An.09/328, Bu.04/59

e.+dá An.09/336

esgi: *bk. äsgi*. -12-

e. An.01/146, An.05/198, Bu.08/64, Bu.14/126, Ma.05/12, Mu.01/74, Mu.01/8, Mu.02/12, Mu.02/33, Mu.06/82

e.+leri Mu.01/97

e. mesgi An.02/37

esgidan: *bk. esgiden*. -1-

e. Mu.01/10

esgidán: *bk. esgiden*. -1-

e. Mu.01/20

esgide: Eskide, geçmişte. -2-

e. An.01/145

e. ġaldi: Eskide kalmak; maziye karışmak, geçmişte kalmak.Ağ.10/120

esgiden: Eskiden, geçmişte, önceden. *Diğer varyantları için bk. esgidan, esgidán, eşğiden*. -25-

e. Ağ.06/1, Ağ.06/146, Ağ.06/151, Ağ.06/158, Ağ.08/28, Ağ.10/114, Ağ.16/59, An.01/116, An.01/129, An.01/161, An.01/196, An.01/208, An.01/246, An.01/253, An.10/103, Ma.03/88, Ma.05/12, Mu.01/108, Mu.01/117, Mu.01/12, Mu.01/29, Mu.01/31, Mu.01/42, Mu.01/55, Mu.01/56

esgilerden: Eskiden, geçmişte, önceden. -2-

e. Ağ.16/39, Ağ.16/40

esgişeir: *bk. äsgişe^{h}ir*. -1-

e. Ma.06/16

esgük: Eksik. *Diğer varyantı için bk. ägsüġ*. -1-

e. Bu.03/73

esğer: *bk. esger*. -2-

e.+den Iğ.09/97

e.+e Iğ.09/13

esğiden: *bk. esgiden*. -2-

e. Ağ.08/67, Bu.06/59

esír: *bk. esir*. -2-

e. Bi.05/35, Bi.05/39

esírge-: Esirgemek, bir şeyi yapmaktan veya vermekten kaçınmak. -1-

e.-dle Mu.06/91

esiman: Esiman; Osman kişi adı. -1-

e. Bu.04/235

esir: Esir. *Diğer varyantları için bk. yesir*. -3-

e. An.07/38, Bi.05/34, Bi.05/36

esiya: Asiye, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. esiyá*.-1-

e. Ağ.16/1

esiyá: *bk. esiya*. -1-

e. Ağ.16/143

esker: *bk. esger*. -5-

e. Bu.12/24

e.+den Bu.13/142

e.+e An.05/94

e.+le Bu.12/32

e.+ler An.09/326

eskiki: Eskideki, geçmişteki. -1-

e. An.01/114

esmām: Bir ünlem. -1-

e. Ma.04/185

eş (1): 1. Eş, karı kocadan her biri; 2. Yaşıt, aynı yaşta olan. *Diğer varyantı için bk. ė́ş (1)*. -10-

e.+ım Iğ.05/50

e.+í Iğ.03/55

e.+ím Iğ.05/45

e.+ími Iğ.03/17

e.+i Ağ.10/126, Iğ.02/34

e.+im Ha.04/11, Ha.04/58

e.+imín Ha.04/18

e.+imi Iğ.03/19

eş (2): *bk. iş (1)*. -1-

e.+im Bi.01/49

eş (3): *bk. hė́ç*. -3-

e. Ağ.07/181, Bu.11/44, Iğ.09/170

eş-: Eşmek, kazmak. *Diğer varyantları için bk. aşı-, äş*^{i}*-, eşi-, eş*^{i}*-, ė́ş-*. -2-

e.-íb Bu.11/124

e.-iyėrsin An.03/29

eşd: *bk. işde*. -1-

e. Bi.04/91

eşeg: *bk. ė́şeg*. -3-

e.+e Ağ.09/61, Ağ.09/62, Ağ.09/66

eşeğ: *bk. ė́şeg*. -4-

e.+e An.05/230

e.+i An.05/258

e.+imiz An.05/240

e.+inán An.05/240

eşe^{ğ}: *bk. ė́şeg*. -1-

e.+in An.05/257

eşek: *bk. ė́şeg*. -1-

e. An.05/191

eşele-: Eşelemek, hafifçe kazmak. -1-

e.-r Ağ.13/97

eşger: *bk. esger*. -1-

e. An.09/294

eşgi-: Ekşimek. *Diğer varyantları için bk. äkşi-, äşgi-, egşi-, eşki-*. -3-

e.-irmiş Ağ.10/52

e.-sin Iğ.10/5, Iğ.10/6

eşgi: *bk. äşgi*. -4-

e. Bi.04/57, Bu.13/164, Ha.04/145, Ha.04/147

eşíd-: *bk. ė́şid-*. -1-

e. Bi.01/144

eşi-: *bk. eş-*. -1-

e.-dím Bi.01/44

eşid-: *bk. ė́şid-*. -3-

e.-iyėrduĝ An.05/82

e.-iyėrsin An.09/249

e.-mişuḫ An.09/86

eşig: 1. Eşik; 2. Kapı; 3. Kapı önü, bahçe, avlu. *Diğer varyantları için bk. eşiğ, eşih́, eşik, ė́şig, ė́şiğ, yė́şig*. -3-

e. Ağ.13/7

e.+i Bu.13/160

eşiğ: *bk. eşig*. -2-

e.+in An.12/196, Bi.01/106

eşih́: *bk. eşig*. -1-

e.+lere Bi.04/11

eşik: *bk. eşig*. -3-

e. An.09/463, An.10/149

eş^{i}-: *bk. eş-*. -1-

e.-mişler An.05/41

eşki-: *bk. eşgi-*. -1-

e.-mesin^{i} Ağ.18/52

eşrad: Millet, halk, topluluk. -1-

e. Ağ.07/79

eşreFpaşa: Eşrefpaşa, İzmir şehrinde bir mahalle. -1-

e.+da Ağ.06/43

eşşeg: *bk. ėşeg*. -3-

e.+in Ağ.09/67

e.+inen Ağ.09/66, Ağ.09/68

eşya: Eşyâ. *Diğer varyantları için bk. arş^{i}ya, aş^{i}ya, aşya, eşyā, eşye, ėşya.* -11-

e. Ha.02/11, Ha.08/65, Iğ.11/39

e.+lardan An.11/11

e.+laríz Iğ.02/122

e.+lar^{i} Bi.01/130

e. meşya Bi.03/118

e.+mıs Iğ.11/40

e.+sıní Mu.04/31

e.+sıni Mu.04/50

e.+ynen meşyeynen: Eşya meşya. An.11/39

eşyā: *bk. eşya*. -1-

e. Ağ.10/39

eşye: *bk. eşya*. -2-

e.+ler^{ı}ni Ağ.08/8

e.+ye Mu.04/32

et: Et. *Diğer varyantları için bk. äd, ät, ed.* -23-

e. Ağ.08/43, Ağ.08/49, An.04/28, An.04/29, An.04/31, An.04/33, An.04/54, An.11/110, An.11/85, Ma.02/38

e.+íní Ha.06/17

e.+i An.05/370, Iğ.01/2, Iğ.02/142, Iğ.02/144, Iğ.02/145, Mu.07/26

e.+inden Ağ.16/95, Iğ.02/140

e.+inen Bu.01/30

e.+ini Mu.07/31

e.+lerini Ağ.16/100

et-: *bk. ėd-*. -28-

e. Ağ.15/39, Bu.12/109, Ha.09/10, Iğ.04/27

e.-dı Ha.04/120

allahüekber e.-dım: "Allahuekber" etmek; dua okumak, dua etmek. An.05/131

e.-íni Iğ.09/52

ėlçulúğ e.-maĝ: Elçilik etmek; dünürcü olarak kız istemeye gitmek. An.09/20

bazalluğ e.-mazuẖ: Pazarlık etmek; pazar alışverişi yapmak. Iğ.09/130

e.-me Bu.09/28

e.-meden Ha.04/46

e.-medím An.05/291

e.-meg Iğ.03/75

e.-mesın An.05/406

kiçẖun e.-meye: Söylenmek, çıkışmak, azarlamak. Bu.14/42

zor e.-miş: Zor etmek; saldırmak. Iğ.06/3

e.-mişler An.12/89, An.12/162, Bu.11/119

kül e.-mişle[r]: Kül etmek; birinin varını yoğunu yok etmek. An.12/162

e.-miyasın Iğ.08/61

e.-sin Ağ.09/50

e.-te An.05/63

e.-tım An.05/131

e.-ti An.05/54, An.05/64

e.-tiĺa An.05/15

e.-tim An.05/98

etek: Etek. *Diğer varyantı için bk. ӓte.* -2-

e.+den An.01/146

e.+lerimiz An.12/99

etesi: *bk. ėrtesi.* -1-

e. An.10/58

etfai: *bk. etfei.* -1-

e.+de Ma.04/170

etfei: İtfaiye. *Diğer varyantı için bk. etfai.* -1-

e. Ma.04/171

etıẖ: Etik; hamarat, becerikli. -1-

e. Bi.01/152

etmáĝ: *bk. etmeg.* -1-

e. Bu.13/104

etmeg: 1. Ekmek, nan; 2. Yemek, aş. *Diğer varyantları için bk. ӓdmeg, ӓdmeğ, ӓdmeh, ӓdmeh́, ӓdmek, ӓmeg, ӓtme, ӓtmeg, ӓtmeğ, ӓtmeĝ, ӓtmeh, ӓtmeh́, ӓtmek, edmág, edmeg, edmeğ, edme*[ğ]*, edmeh, edmek, etmáĝ, etmeġ, etmeğ, etmeh, etmeh́, etmek.* -16-

e. Ağ.09/23, Ağ.09/29, An.03/28, An.06/27, An.08/12, An.09/142, An.09/148, An.09/162, An.09/183, An.12/95, Bu.14/221

aci e.: Acı ekmek; cenazesi olan kimseye yakınları tarafından getirilen yiyecekler. An.04/43, An.04/44

e.+i An.05/457, An.09/415

e.+imi Bu.14/114

etmeġ: *bk. etmeg.* -2-

e. An.01/186, An.04/87

etmeğ: *bk. etmeg.* -17-

e. An.05/455, An.09/73, Bu.12/74

aci e.: Acı ekmek; cenazesi olan kimseye yakınları tarafından getirilen yiyecekler. An.04/46

e.+e Bu.13/105

e.+í An.05/338

e.+i An.04/45, An.04/84, An.05/328, An.05/337, An.05/374,

An.05/454, An.06/23, An.11/18, Bu.13/105, Ma.03/72

aci e.+i: Acı ekmek; cenazesi olan kimseye yakınları tarafından getirilen yiyecekler. An.04/43

etmeh: *bk. etmeg.* -1-

e. Iğ.09/215

etmeh́: *bk. etmeg.* -1-

e. An.08/12

etmek: *bk. etmeg.* -9-

e. An.07/74, An.09/145, An.09/217, An.12/46, Bu.12/28, Ma.03/6

e.+dán An.05/337

e.+ler Ma.03/10

e.+ler^{i}ni An.12/148

etraf: *bk. edref.* -4-

e.+ına Bu.09/82

e.+ında An.12/227

e.+ını Mu.01/107

e.+ınī Mu.01/103

ev: 1. Ev. *Diğer varyantları için bk. áv, ǟf, äv, ǟ̄f, ē̈v, ė̈v.* -267-

e. Ağ.01/19, Ağ.09/38, Ağ.09/41, An.02/14, An.02/44, An.02/50, An.02/68, An.05/23, An.09/463, An.12/160, An.12/174, Bi.05/28, Bi.05/29, Bu.02/96, Bu.04/143, Bu.05/15, Bu.06/202, Bu.09/178, Bu.11/20, Bu.12/136, Bu.12/92, Bu.13/159, Bu.13/82, Bu.13/83, Bu.14/186, Ha.02/40, Ha.05/98, Iğ.02/129, Iğ.02/149, Iğ.09/212, Iğ.11/45, Ma.03/49, Ma.04/33, Mu.03/41, Mu.06/97, Mu.07/9

e.+dǟ̄ Bu.09/78

e.+de Ağ.04/15, Ağ.17/31, Ağ.17/38, Ağ.17/40, An.01/60, An.02/10, An.04/16, An.04/19, An.04/28, An.04/51, An.04/53, An.07/44, An.10/61, An.11/42, Bi.04/78, Bu.02/39, Bu.08/63, Bu.09/102, Bu.12/103, Bu.13/201, Ha.05/10, Iğ.02/189, Iğ.02/99, Iğ.06/127, Iğ.09/59, Mu.01/44, Mu.04/36

e.+dedir Ma.05/11

e.+deh́iler^{i}ne Bu.13/210

e.+deim An.10/23

e.+deki Ağ.10/8

e.+den An.01/223, An.09/423, An.10/106, An.11/108, Bi.01/104, Bu.02/176, Bu.09/169, Bu.13/147, Bu.13/163, Bu.13/73, Ha.06/12, Iğ.02/122, Iğ.08/57

e.+deydim Bu.11/34

e.+de^{y}di An.12/19

e.+dē Bu.09/78

e.+dēdür Iğ.03/33

e.+d^{e} An.12/51

e.+dėn Bu.13/73

e.+e Ağ.06/75, Ağ.13/67, Ağ.15/27, Ağ.15/30, Ağ.17/88, Ağ.17/97, An.01/223, An.01/46, An.01/60, An.03/18, An.04/25, An.05/21, An.07/27, An.09/306, An.10/114, An.10/135, An.10/150, An.12/143, Bi.01/128, Bi.01/57, Bi.03/62, Bi.04/118, Bu.04/33, Bu.08/58, Bu.09/13, Bu.09/17, Bu.13/17, Ha.05/146, Iğ.02/87, Iğ.03/3, Iğ.11/42

e.+ē Bu.06/55

e.+ēn An.01/224, An.01/225

e.+ın Bu.05/20, Bu.12/72

e.+ıná Mu.06/82

e.+ındeyım An.01/66

e.+ıne Bu.09/95

e.+ınne^{n} Bu.09/169

e.+^{ı}ne Bu.09/54, Bu.13/18

e.+í Bu.08/63

e.+íme Bu.04/99

e.+ímısá Bu.09/63

e.+ímiz Bu.08/84

e.+ín Ha.02/41, Ma.04/3

e.+índá Bu.03/36

e.+índe Bu.13/77

e.+índen Bi.04/98

e.+íne Bi.01/118, Bu.03/35, Iğ.02/87

e.+íni Iğ.02/109, Mu.05/50

e.+i Ağ.04/15, Ağ.11/10, An.05/122, An.09/144, An.09/461, An.09/466, An.12/157, An.12/176, Bu.02/109, Bu.05/15, Bu.08/76, Bu.09/178, Bu.09/92, Bu.13/157, Bu.13/158, Bu.13/159, Bu.13/160, Ha.05/119, Iğ.02/109, Ma.01/21, Mu.01/29, Mu.03/51

e.+im Bu.12/105

e.+imdúr Bu.06/202

e.+imiz Ağ.09/41, An.12/160, Ha.08/19

e.+imizdēyduẖ An.12/138

e.+in An.05/341, An.09/464, An.10/145, An.11/39, Bu.04/109, Bu.14/43, Mu.03/64

e.+inde Ağ.08/50, An.01/76, An.10/102, An.10/103, Bi.04/88, Ha.02/33

e.+ine An.05/371, An.10/113, Bi.03/43, Bu.07/10, Ma.05/29, Mu.03/90

e.+ini An.01/223, Ha.02/40

e.+i^{n} Bu.04/104

e.+^{i} An.02/50, An.05/122, Bu.02/28, Bu.13/108

e.+^{i}me Bi.01/129

e.+^{i}mizi An.09/54, Bi.03/57, Bi.03/59

e.+^{i}ní Iğ.02/109

e.+i̊mize Bu.13/73

e.+i̊n Bu.13/99

e.+läri Ağ.07/91, Bu.08/12

e.+ler Bu.04/109, Bu.04/186, Bu.11/28, Bu.11/43, Bu.11/87, Bu.12/135, Bu.13/97, Bu.14/36

e.+lerde Bi.03/95, Bu.08/12

e.+lerden Iğ.02/111, Iğ.02/122

e.+lere Bi.03/41, Ha.05/96

e.+lerė Bu.12/115

e.+lerındá Iğ.02/96

e.+ler'nde Ha.05/100

e.+ler'ní Ağ.15/3

e.+lerímízde Bu.04/101

e.+lerínde An.12/148

e.+leri An.01/223, An.05/22, An.12/174, Bu.04/102, Bu.04/143, Bu.11/59, Bu.12/141, Bu.13/108, Iğ.02/108

e.+lerimís Bu.11/41

e.+lerimiz Bi.04/35

e.+lerimizí Bu.04/181

e.+lerimiz^{i} Bi.04/35

e.+lerindedir Ağ.07/19

e.+lerine Bu.13/186

e.+lerini Ağ.09/15

e.+lerizi An.12/175

e.+lerī Bu.12/114

e.+lerne Ha.08/46

eválallah: Evvel Allah. -1-

e. Mu.06/40

evçil: Evcil. -1-

e. Bi.05/27

evdençıẖmas: Evdençıkmaz, bir soyad. -1-

e. Ha.04/4

eved: *bk. evet*. -8-

e. Ağ.06/22, Ağ.06/45, Ağ.07/49, An.10/81, An.11/15, An.11/65, Ha.04/29, Ha.05/118

evediye: İvedilikle, aceleyle. -1-

e. An.05/439

evel: Evvel. *Diğer varyantları için bk. ävǟl, ävel, evvel*. -8-

e. Ağ.07/79, Ağ.16/33, An.02/52, An.05/115, An.05/240, Ma.02/4

e.+ı Ma.02/31

e.+i Ağ.07/79

evel-: *bk. ever-*. -1-

e. Bu.04/212

evelden: Evvelden, önceden, geçmişte. -8-

e. Ağ.17/21, An.05/416, An.12/154, Bu.06/228, Iğ.04/7, Iğ.08/41, Iğ.11/67, Mu.01/72

evela: Evvelâ, öncelikle. -1-

e. Ağ.06/82

ever-: Evermek, evlendirmek. *Diğer varyantları için bk. äver-, evel-*. -3-

e.-dım Ma.03/58

e.-ecaẖ Ağ.17/96

e.-ürüm Iğ.03/36

everki: Evvelki, önceki, eski. -1-

e. Bu.13/89

evet: Evet. *Diğer varyantları için bk. ävad, ävet, eved, evēd, evēt, e^{v}et, heved.* -10-

e. Ağ.06/4, Ağ.06/43, Ağ.06/8, An.10/29, An.11/43, An.11/71, Ha.04/11, Ha.05/52, Mu.02/3

evēd: *bk. evet.* -1-

e. An.01/4

evēt: *bk. evet.* -2-

e. An.01/15, Iğ.02/53

evile: *bk. abele.* -1-

e. Bu.13/147

evlad: *bk. evled.* -2-

e.+ın Ağ.13/54

e.+ları Ma.03/17

evlat: *bk. evled.* -1-

e. Mu.03/95

evle: *bk. ävle.* -2-

e. An.05/452, Bu.14/74

evled: Evlât. *Diğer varyantları için bk. evlad, evlat.* -3-

e. Mu.03/95

e.+imin An.09/202

evlen-: (Genellikle erkekler için) Evlenmek. *Diğer varyantı için bk. ävlen-.* -46-

e. An.10/10

e.-aḫ Ha.04/135

e.-dı Bi.01/81

e.-dım Bi.01/23, Ha.01/9, Ha.05/130

e.-dí Ha.01/31

e.-dím Ha.08/29, Ha.08/30, Iğ.11/22, Ma.04/43, Mu.01/52

e.-di Ha.01/6, Ha.08/10, Ha.08/28

e.-diler Bi.01/67

e.-dim Iğ.11/21

e.-din Ağ.07/178

e.-dīm Iğ.08/50

e.-duḫ Bu.13/39

e.-ecám Bu.13/214

e.-ecek Ha.05/115

e.-eraḫ Ma.04/43

e.-ėm An.10/10, Iğ.11/93

e.-i^{r} An.01/49

e.-iyo Ma.05/25

e.-i̊rsen Ma.05/24

e.-maḫ Iğ.11/92, Mu.01/51

e.-me An.10/21, An.10/22

e.-medi Iğ.02/14

e.-mek An.10/14

e.-memiş An.07/56

e.-miir Ağ.17/86

e.-miş Ağ.09/49, Ağ.16/18, An.07/23, An.07/52, An.10/100, Ha.04/12

e.-miyırmiş An.07/21, An.07/22

e.-sinner Iğ.02/159

e.-ü^{r}se An.01/28

evlendír-: *bk. evlendür-*. -1-

e.-elim Iğ.03/38

evlendur-: *bk. evlendür-*. -1-

e.-ah̬ Bu.09/5

evlendür-: (Genellikle erkekler için) Evlendirmek. *Diğer varyantları için bk. evlendír-, evlendur-*. -1-

e.-duh̬ Bu.05/45

evlí: *bk. evli*. -2-

e. Bi.05/7

e. barh̬li: Evli barklı. Iğ.09/154

evli: Evli. *Diğer varyantları için bk. ävli, evlí*. -9-

e. Ağ.07/178, Ağ.13/31

e.+si Ağ.10/3

e.+sin Ağ.07/178

e.+yken Ağ.10/2, Bi.05/4

e.+ymişler Ağ.10/3

e.+ʸken Bi.05/4

e.+ʸmiş Bi.05/4

evr: *bk. ämir*. -1-

e.+i Bu.09/34

evrah̬: Evrak. -2-

e.+lari An.11/41, An.11/66

evsene: Akılsız. *Diğer varyantı için bk. eFsene*. -1-

e. Bu.01/30

evülē: *bk. abele*. -1-

e. Bu.13/189

evvel: *bk. evel*. -2-

e. Ağ.07/168, Ağ.07/79

eᵛet: *bk. evet*. -1-

e. Ma.06/3

ey (1): *bk. e (4)*. -15-

e. Ağ.01/8, Ağ.12/16, An.05/73, An.05/120, An.05/127, An.05/136, An.05/181, An.05/265, An.05/317, An.05/356, An.12/176, Bu.02/40, Ha.04/122, Ha.09/10

ey (2): *bk. éy (3)*. -46-

e. Ağ.09/55, An.02/112, An.02/95, An.02/96, An.03/6, An.05/312, An.05/463, An.06/41, An.06/49, An.09/402, An.09/428, An.09/429, An.09/443, An.09/75, An.12/151, Bi.01/91, Bu.03/74, Bu.04/226, Bu.04/231, Bu.04/83, Bu.08/17, Bu.08/40, Bu.08/90, Bu.08/98, Bu.09/11, Bu.11/98, Ha.01/52, Ha.08/17, Iğ.05/33, Iğ.06/128, Iğ.09/125, Iğ.09/154, Iğ.09/99

e.+di An.02/70, Ma.02/71

e.+duh̬ Bu.08/19

e.+dür An.03/6, An.12/138

e.+sin An.01/225

eycana: *bk. eyce*. -1-

e. Bu.06/49

eycá: *bk. eyce*. -1-

e. Bi.01/37

eyce: İyice. *Diğer varyantları için bk. eycana, eycá, ey^{i}cana, ėycanam, ėycá, ėyce, īycána, ī^{y}cene*. -4-

e. An.05/305, An.05/306, Mu.01/5, Mu.04/13

eyer: *bk. eger*. -1-

e. Ma.02/15

eyi: *bk. ėy (3)*. -4-

e. Bu.04/77, Iğ.11/17

e.+di Ha.08/44

e.+si Bu.02/141

ey^{i}: *bk. ėy (3)*. -3-

e. Ağ.07/191, An.05/47, An.12/150

ey^{i}cana: *bk. eyce*. -1-

e. Bi.04/67

ey^{i}led-: *bk. ėylád-*. -1-

e.-di An.05/473

ey^{i}r-: *bk. egir-*. -2-

e.-e Ha.05/29

eyle: *bk. ėle (1)*. -8-

e. Ağ.07/114, An.01/106, An.01/233, An.06/66, An.09/330, Bu.15/24

eyle: *bk. ayle*. -1-

e.+y^{i} Bu.12/14

eyle-: Eylemek, yapmak. *Diğer varyantı için bk. äylė-*. -4-

e. Ha.04/131

e.-me An.06/56

ėtme e.-me Bi.01/128

böhdan e.-rím: Böhdan eylemek; iftira atmak. Ha.04/104

eyleğen: *bk. ėleyken*. -1-

e. An.05/63

eyleluĝunan: Öylelikle. -1-

e. An.02/1

eylen-: İyilenmek; iyileşmek. *Diğer varyantı için bk. ėyĺan-*. -2-

e.-írsin An.02/97

e.-irsín An.02/95

eyluĝ: *bk. eylüg*. -1-

e.+ú An.06/55

eylúĝ: *bk. eylüg*. -1-

e. An.06/62

eylúl: Eylül. -1-

doẖuz e.: Dokuz Eylül Üniversitesi. Bu.14/26

eylüg: İyilik. *Diğer varyantları için bk. eyluĝ, eylúĝ, eylüğ, eyúluẖ*. -1-

e. Ha.07/13

eylüğ: *bk. eylüg*. -2-

e.+ü Ma.03/38

e.+üzü An.05/119

eyn: *bk. e (4)*. -1-

e. Bu.11/36

eyr-: *bk. egir-*. -1-

e.-íller Ha.05/28

eyúluẖ: *bk. eylüg*. -1-

e. An.06/60

eyvallah: Eyvallah. -1-

e. An.09/479

e^y: *bk. ē (1)*. -2-

e. An.05/113, An.05/254

e^{y}áğ: *bk. ayaẖ*. -1-

e.+ımda An.06/46

e^{y}le: *bk. ėle (1)*. -5-

e. Ağ.10/122, Ağ.10/125, An.05/44, An.07/69, An.12/133

e^{y}led-: *bk. egled-*. -1-

e.-míşler Ağ.06/14

ez-: Ezmek. *Diğer varyantı için bk. ä̈z-*. -14-

e.-di Ma.04/141

e.-dim An.01/15

e.-elle Ha.03/6

e.-eller Ha.03/12, Ha.03/7, Ha.04/146

e.-er Bi.01/112

e.-erdūẖ Ma.03/112

e.-ersin Ma.03/114

e.-iyí^{r}sin Iğ.04/37

e.-mee Ağ.13/71

e.-sen Iğ.09/165

ezab: *bk. ezeb*. -1-

e.+lar görmüşuẖ: Azap görmek; eziyet çekmek, üzüntü içinde olmak. Bu.02/127

ezap: *bk. ezeb*. -1-

e.+lar gördu̮ẖ: Azap görmek; eziyet çekmek, üzüntü içinde olmak. An.12/4

ezazėl: Azazil, Şeytan'ın isimlerinden biri; Azrail gibi, azılı (kimse). -1-

e. Ha.05/150

ezbere: Ezbere. -1-

e. Bu.06/83

ezeb: Azap. *Diğer varyantları için bk. ezab, ezap*. -3-

e. çegduẖ: Azap çekmek; eziyet çekmek, zahmet ve sıkıntıya uğramak. Iğ.08/44

e. uĝubedleri çegduĝ: Azap ukubet çekmek; eziyet çekmek, zahmet ve sıkıntıya uğramak. An.05/80

e.+inen Iğ.08/21

ezen: Ezan. *Diğer varyantı için bk. ä̈zen*. -2-

e. An.06/69, Ma.03/25

ezerbeycan: *bk. azerbeycan*. -6-

e.+a Bu.02/113, Bu.11/99

e.+ȧ Bu.02/112

e.+da Bu.04/185

e.+ı Bu.04/237

e.+ıḳıní Bu.02/124

ezerbeyça̱n: *bk. azerbeycan*. -1-

e.+a Bu.04/248

ezırîm: *bk. erzurum*. -1-

e.+a Iğ.05/3

ezíyet: *bk. ä̈z^{i}yet*. -2-

e. Bu.12/27, Iğ.07/13

ezilbeycan: *bk. azerbeycan*. -1-

e.+a Ağ.01/16

eziyed: *bk. äz^{i}yet*. -1-

e.+ler Ağ.15/81

eziz: Aziz, kişi adı. -1-

e. An.06/2

ezrum: *bk. erzurum*. -1-

e.+da Ağ.15/63

ezrüm: *bk. erzurum*. -1-

e.+e Mu.03/99

ē

ē (1): Tek başına sözlüksel bir anlamı olmayan, fakat konuşanın düşünürken vb. durumlarda sözlerinin arasına serpiştirdiği bir ses. *Diğer varyantları için bk. a (1), ā (1), á (1), ā́, ä (1), ǟ, e (1), ee, e^{y}, ēy (1), ė (1), ė̄ (1), e̊, e̊̄, ^{h}ā, ı, ı̄, ī, i (1), ī, ī̊, ȫ*. -163-

ē. Ağ.03/1, Ağ.06/26, Ağ.07/42, Ağ.08/12, Ağ.08/14, Ağ.08/18, Ağ.08/51, Ağ.08/88, Ağ.08/9, Ağ.10/15, Ağ.10/64, Ağ.10/90, Ağ.13/10, Ağ.15/74, Ağ.16/136, Ağ.16/7, Ağ.17/108, Ağ.18/23, An.01/186, An.01/194, An.02/65, An.03/22, An.04/72, An.05/102, An.05/108, An.05/110, An.05/111, An.05/14, An.05/199, An.05/274, An.05/309, An.05/327, An.05/328, An.05/330, An.05/36, An.05/435, An.05/472, An.05/62, An.05/98, An.06/32, An.09/110, An.09/124, An.09/212, An.09/26, An.09/299, An.09/333, An.09/420, An.09/446, An.09/457, An.09/56, An.09/6, An.09/81, An.09/90, An.11/31, An.11/44, An.11/45, An.12/106, An.12/115, An.12/173, An.12/72, Bi.02/8, Bi.03/15, Bi.03/59, Bi.04/16, Bi.04/32, Bi.04/44, Bi.04/48, Bi.04/75, Bi.04/78, Bi.04/81, Bi.04/83, Bi.04/84, Bi.04/88, Bi.05/4, Bu.01/31, Bu.02/115, Bu.02/12, Bu.02/144, Bu.02/172, Bu.02/32, Bu.02/85, Bu.02/9, Bu.02/93, Bu.02/94, Bu.02/97, Bu.03/37, Bu.04/113, Bu.04/128, Bu.04/144, Bu.04/158, Bu.04/159, Bu.04/162, Bu.04/164, Bu.04/17, Bu.04/190, Bu.04/212, Bu.04/216, Bu.04/223, Bu.04/226, Bu.04/3, Bu.04/49, Bu.04/60, Bu.04/77, Bu.04/88, Bu.04/94, Bu.06/96, Bu.08/47, Bu.09/138, Bu.09/153, Bu.09/4, Bu.09/6, Bu.09/91, Bu.09/93, Bu.11/49, Bu.11/52, Bu.11/70, Bu.11/73, Bu.11/97, Bu.12/101, Bu.12/102, Bu.12/116, Bu.12/134, Bu.12/14, Bu.12/20, Bu.12/33, Bu.12/41, Bu.12/9, Bu.13/135, Bu.13/17, Bu.13/27, Bu.13/92, Bu.14/10, Bu.14/126, Bu.14/46, Ha.04/75, Ha.04/94, Ha.05/103, Ha.05/59, Ha.05/65,

Ha.05/90, Ha.07/12, Ha.07/38, Iğ.06/115, Iğ.06/117, Iğ.06/141, Iğ.06/6, Iğ.06/76, Iğ.08/19, Ma.02/4, Ma.02/44, Ma.02/46, Ma.03/78, Ma.05/33, Ma.06/13, Ma.06/16, Mu.01/80, Mu.05/17, Mu.05/39, Mu.07/7

ē (2): *bk. ėy (3).*

ē. Bu.03/67

ēd-: *bk. ėd-.* -1-

ē.-duḫ Bu.11/70

ēk-: *bk. ek-.* -1-

ē. Mu.06/36

ēle: *bk. ėle (1).* -1-

ē. An.12/108

ēn: *bk. en (1).* -1-

ē. Bu.13/7

ērgiş: *bk. herkėş.* -1-

ē. Bi.04/94

ēv: *bk. ev.* -2-

ē. Ağ.09/15, Ağ.13/7

ēy (1): *bk. ē (1).* -1-

ē. An.05/471

ēy (2): Hitap ve sevinme ünlemi. -3-

ē. Ağ.07/151, An.05/372, Ha.09/15

ēʸ (1): *bk. e (4).* -3-

ē. An.05/38, An.05/470, An.11/66

ēʸ (2): *bk. ėy (3).* -1-

ē. Mu.06/42

ᵉ

ᵉ: *bk. ya (1).* -1-

ᵉ. Ha.06/1

ė

ė (1): *bk. ē (1).* -4-

ė. An.01/106, Ha.07/23, Iğ.02/188, Mu.03/60

ė (2): *bk. ya (1).* -1-

ė. An.11/96

ė (3): *bk. e (4).* -37-

ė. Ağ.01/63, Ağ.07/16, Ağ.07/183, Ağ.07/9, Ağ.07/91, Ağ.13/32, An.04/29, An.05/163, An.05/199, An.05/275, An.05/363, An.05/366, An.05/368, An.05/429, An.09/208, An.10/42, An.11/52, An.11/88, An.11/99, Bi.01/121, Bi.01/153, Bi.01/90, Bi.04/19, Bu.06/90, Bu.08/10, Bu.08/54, Bu.14/105, Bu.14/25, Ha.04/115, Ha.05/41, Ha.06/45, Iğ.02/92, Iğ.03/54, Iğ.06/46, Mu.01/7, Mu.06/91

ėbey: *bk. ėpey.* -1-

ė. Ma.04/40

ėbıle: *bk. abele.* -1-

ė. Bu.02/49

ėbᵒ̈le: *bk. abele.* -1-

ė. Bi.04/25

ėc̱rannan-: *bk. icrannan-.* -1-

ė.-iyėr An.05/461

ėç: *bk. hėç*. -5-

ė. Ağ.16/82, An.01/210, An.07/64, Iğ.05/15, Iğ.09/99

ėd-: Etmek, yapmak. *Diğer varyantları için bk. ed-, es-, et-, ē̇d-, ė́s-, ė́t-, ē̇t-, ė̊d-, id-, it- (2), öd-*. -283-

ė. Ağ.17/47, Ağ.17/54, An.10/174, Bu.04/212, Bu.05/24, Bu.09/70, Bu.09/71, Bu.14/48, Ma.04/12, Mu.06/43

ė.-aĝ Ha.02/10

ė.-aḫ Bu.08/62

ė.-ardilár An.05/329

ė.-án An.04/121

ė.-ár Bu.09/55

ė.-árduḫ An.05/240

ė.-dıḫ Mu.03/47

ė.-dım Bu.10/17

lelevur ė.-dın: Darmadağın etmek, karmakarışık etmek, altını üstüne getirmek. An.05/445

ė.-d[ı]ler Bu.12/49

ė.-díler Bu.02/19

ė.-díle[r] Bu.08/108

savaş ė.-díle[r]: Savaş etmek; savaşmak. Iğ.09/46

ė.-dím Bi.01/53

ė.-di Ağ.01/69, Ağ.06/146, Ağ.06/21, Ağ.08/120, Ağ.08/38, Ağ.14/21, An.05/302, Bi.02/5, Bu.04/115, Ha.08/27, Iğ.06/121, Iğ.06/145, Iğ.06/42, Ma.02/68, Ma.04/183

soĝuğ. ė.-di: (Hava) Soğuk etmek; (hava) soğumak. Ağ.07/199

äsir ė.-di: Esir etmek; köle etmek. An.05/50

hazır ė.-di: Hazır etmek; hazırlamak. An.12/233

ė.-dile Bi.03/92

ė.-diler Ağ.08/37, An.05/6, Bi.01/1, Bu.08/109, Bu.11/87, Bu.12/20, Bu.13/73, Ha.07/21, Mu.07/5

ġardiyağırama ė.-diler: Kardiyograma etmek; kalp grafiği çekmek. Bu.04/231

vūr ha vur ė.-diler: Vur ha vur etmek; vurdukça vurmak. Bu.02/63

ė.-dile[r] An.05/370, Bu.11/46

ė.-dilē Bu.08/109

ė.-dim Bu.02/97, Bu.04/141, Bu.04/204, Bu.06/199, Bu.11/36, Bu.14/38

baĝır çıĝır ė.-dim: Bağır çığır etmek; bağırıp çağırmak. An.09/331

gelínluĝ ė.-dim: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. Ağ.16/50

teşğil ė.-dim: Teşkil etmek, oluşturmak, ortaya çıkarmak. An.05/193

ė.-din Ağ.07/178, Ağ.08/78

ė.-dis Ağ.16/92, Bu.11/121

ė.-dī Ma.02/67

malic ė.-d[i]ler *(Az. Müalice et-)*: Tedavi etmek. Bu.02/93

ė.-du Mu.03/102

ė.-duĝ Iğ.06/41

ė.-duẖ Ha.04/6, Iğ.02/44

bahar ė.-duẖ: Bahar etmek; bahara çıkmak, bahar mevsimine ulaşmak/gelmek. Ağ.13/29

ė.-e Ağ.16/148, Ha.05/134

ė.-ebülür Bu.09/62

ė.-ecam Ağ.06/117, An.09/50, An.11/41, Bu.03/68

ė.-ecan Ağ.06/72, Bu.05/3

cer[i]me ė.-ecauĝ: Cereme etmek; ceza vermek. An.05/196

ė.-ecám Iğ.02/18

ė.-ecáymiş An.09/422

raĝbet ė.-ecen: Rağbet etmek; saygı göstermek, hizmet etmek, el üstünde tutmak. Bu.05/3

ė.-eller Ağ.07/89, Bu.09/90

hedig ė.-eller: Hedik etmek; çocuğun ilk dişi çıktığında hedik kaynatıp konu komşuya dağıtmak. Ağ.16/56

şaẖasını ė.-eller: Şaka etmek; şaka yapmak. An.12/238

ė.-em An.05/92, Bi.01/104, Bu.06/9, Mu.05/35

ė.-emed[i]ler Ha.05/106

ė.-emes Bu.13/127

ė.-emim An.06/64

ė.-ende Bu.13/59, Iğ.02/170

ė.-ene Bu.13/57

subut ė.-ene: Subut etmek; ispatlamak. Bu.14/61

ė.-enner Iğ.02/40

ė.-er Bu.09/55, Bu.09/66

gälınnuẖ ė.-er: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. Bu.09/51

ė.-erdıẖ Mu.01/20, Mu.01/66

ė.-erdím Ağ.16/46

ė.-erdi Bu.02/40, Bu.14/222

raĝbet ė.-erdi: Rağbet etmek; saygı göstermek, hizmet etmek, el üstünde tutmak. Ağ.16/41

ė.-erdile An.05/417

badi ė.-erdile: Badi etmek; bir yerin etrafını dikenli çalılarla çevirmek. An.05/409

ė.-erdiler An.05/420

ė.-erduẖ An.12/109, Ma.03/110, Ma.03/111

temenni ė.-erduẖ: Temenna etmek; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Ha.04/29

ė.-erís Ağ.10/91

ė.-erim Ma.04/136

ė.-ermíşle Ha.02/1

ė.-ermişler An.01/130

ė.-ersen Iğ.06/179

ė.-ersın Bu.09/40

ė.-ersín Bu.14/129

ė.-ıb Bu.02/18, Bu.11/99

ė.-ıb An.04/86

ė.-ın Bu.04/33

şaẖa ė.-ıp: Şaka etmek; şaka yapmak. An.05/194

ė.-írsin An.01/216

ė.-ib Ha.06/45

saapluĝ ė.-ib: Sahiplik etmek; sahip çıkmak. An.09/52

ė.-iím Ma.02/24

ė.-iiller Ağ.07/29

gelınlıĝ ė.-iirdim: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. Mu.02/26

ė.-iisín Iğ.04/17, Iğ.04/30

ė.-iisin Iğ.04/25

ė.-im Ağ.17/52, An.06/65

ė.-in An.09/146, An.09/290, An.09/342, Bi.03/44

ė.-ince Mu.06/39

ė.-ip An.05/327, Bu.02/144, Bu.11/125

ė.-ir An.06/23, Mu.06/100

ė.-iruẖ Mu.06/115

ė.-isín Mu.06/89

ė.-iyer An.05/425

çırağ ė.-iyė: Çırak etmek; ihya etmek, iyi duruma getirmek. An.05/429, An.05/430

bayabur ė.-iyėle: Beyabur etmek; ortalığı karıştırmak, darmadağın etmek. An.05/277

ė.-iyėler An.04/13

ė.-iyėlle An.05/176, Bu.12/88, Iğ.09/182

ė.-iyėller Bu.02/144, Bu.09/47, Iğ.02/103

bazad ė.-iyėller: Pazar etmek; pazar alışverişi yapmak. Iğ.09/32

dügün ė.-iyėller: Düğün etmek, düğün yapmak. Bu.05/10

raĝbet ė.-iyėller: Rağbet etmek; saygı göstermek, hizmet etmek, el üstünde tutmak. Bu.09/47

ė.-iyėmiş Ma.04/29

hazır ė.-iyėn: Hazır etmek; hazırlamak. Iğ.12/22

ė.-iyėr An.04/20, An.10/154, Bu.02/40, Bu.03/45, Bu.03/48, Bu.06/239, Bu.09/173, Bu.09/72, Bu.14/182, Iğ.03/11

alaşaluĝ ė.-iyėr: Alaşalık etmek; çemkirmek. Bu.01/26

çoç ė.-iyėr: Çoç etmek; (bebek) emeklemek. Iğ.09/153

ĝağan ė.-iyėr: Ğağan etmek; bitkinin birdenbire coşması, yaprak, çiçek, meyve vb. organlarının kısa sürede ve aşırı miktarda gelişmesi. Bu.03/74

ė.-iyėrdım Bi.01/87

ė.-iyėrdí Ha.07/21

ė.-iyėrdi Bu.05/23, Bu.05/24, Ha.04/26, Iğ.06/26

ė.-iyėrdile An.05/348

ė.-iyėrdim Bu.05/27

ė.-iyėrd^{i}ler Bu.06/229

badi ė.-iyėrd^{i}ler: Badi etmek; bir yerin etrafını dikenli çalılarla çevirmek. An.05/406

fikir ė.-iyėrd^{i}ler: Fikir etmek; düşünmek. An.05/332

ė.-iyėrım An.09/324

ė.-iyėrím An.09/59

bağır çığır ė.-iyėrim: Bağır çığır etmek; bağırıp çağırmak. An.09/4

ė.-iyėrmiş Bu.14/140

ė.-iyėrmişler Bu.11/22

ė.-iyėrsın An.04/26, Iğ.07/13, Mu.06/87

hengem ė.-iyėrsın: Hengem etmek; telaşe etmek, laf kalabalığı yapmak, tartışmak çekişmek. An.09/395

hengem ė.-iyėrsız: Hengem etmek; telaşe etmek, laf kalabalığı yapmak, tartışmak, çekişmek. An.04/77

ė.-iyėrsin An.05/381, Bu.05/21

ė.-iyėruĝ An.04/85

ė.-iyėruḫ Bu.11/58, Iğ.06/159, Iğ.06/63, Iğ.09/154

ė.-iyė̄r Bu.09/113

gümen ė.-iyısın: Güman etmek; umud etmek. An.09/165

ė.-iyír Bu.11/123

ė.-iyírdıle Iğ.05/47

ė.-iyírdi An.09/36, Ha.07/13

ė.-iyírdler An.07/88, Iğ.05/45

ė.-iyírduḫ Iğ.04/7

ė.-iyírsın Bi.03/26

ė.-iyírsín Bu.14/146

milledperesluĝ ė.-iyírsis: Milletperestlik etmek; milliyetçilik duygularıyla hareket etmek, milliyetçilik yapmak. An.09/319

ė.-iyiller Bu.12/10

ė.-iyir Bu.04/176, Iğ.09/75

ė.-iyirdi Iğ.02/26

ė.-iyirdiler Bu.12/34

ė.-iy^{i}ru^{ğ} An.05/166

ė.-iy^{i}ruḫ Iğ.09/180

ė.-iyo Bi.04/119

ė.-iyodu Ma.04/56

ė.-iyollar Iğ.03/73

rahmet ė.-iyor: Rahmet etmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Ma.05/22

rāmet ė.-iyor: Rahmet etmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Ma.05/28

ė.-iyormuşlar Ağ.02/10

ė.-iyór Mu.05/20

ė.-iyórsin Iğ.07/13

ė.-i^{y}írd^{ı}ler Ağ.10/32

ė.-i^{y}ir Ha.05/74

ė.-īr Mu.06/20

ė.-^{i}yór Mu.05/20

ė.-medıḫ Mu.03/2

ė.-meliyuḫ An.09/50

ė.-memiş Ağ.07/7

ė.-memişler Ağ.02/11

ė.-mes Iğ.06/176

ė.-mesínner Bu.11/125

ė.-míş Mu.05/24

ė.-míşler Mu.06/12

ġoġolo ė.-míşler: Bir kabı ağzına kadar doldurmak. Bu.01/24

ė.-mirsin Iğ.04/28

ė.-miş Ağ.07/3, Ağ.08/40, Ağ.16/20, Bu.04/110, Ha.08/2, Iğ.02/36, Mu.07/24

savaş ė.-miş: Savaş etmek; savaşmak. Iğ.02/6

ė.-memişdür Bu.08/107

ė.-mişler Iğ.02/32, Mu.04/9, Mu.05/35, Mu.07/2

talan ė.-mişler: Talan etmek; yağmalamak. Ağ.10/41

ġulag ė.-mişler: Sürgün etmek. Bu.14/199

ė.-se Mu.03/62

ė.-sín An.05/325

ė.-sin Bu.09/136, Iğ.11/65

ė.-sinner Iğ.02/161

icad ė.-tuĝ: İcat etmek; (metinde “yeni bir cocuk oyunu”) ortaya çıkarmak. An.05/44

ė.-úyó Ma.04/69

ėddúr-: *bk. ėddür-*. -1-

ė.-iyėrdim Bu.02/101

ėddür-: Ettirmek, yaptırmak. *Diğer varyantları için bk. eddír-, eddúr-, ėddúr-, ėdtür-*. -1-

ė.-di Iğ.11/71

ėdtür-: *bk. ėddür-*. -1-

ė.-en Bu.09/69

ėdiş: Ediş, etme. -1-

ė.+im Bu.10/22

ėer: *bk. eger*. -1-

ė. Mu.02/24

ėēy: *bk. e (4)*. -1-

ė. Bu.14/112

ėʰsan: İhsan, kişi adı. -1-

ė. Ha.05/137

ėh́diyal: *bk. ı̇ẖdiyar*. -1-

ė.+lardan An.09/107

ėkspiditır *(Rus. Экспедитор):* Mal sevkeden, nakliyeci. -1-

ė.+e An.02/65

ėl: El, yabancı. -7-

ė.+den gelen tėz gediir: Elden gelen tez gider. Bir atasözü. Bi.01/68

ė.+ın Bu.09/28

ė.+lárín sopaĝına ġaldım: Ellerin sopağına kalmak. Bir deyim. Ağ.16/108

ė.+ler Ağ.16/111, Bu.03/19

ė.+lere Bu.06/12, Ha.04/130

ėlá: *bk. ėle (1)*. -6-

ė. Ağ.07/111, An.12/53, Bu.04/129, Bu.06/22, Bu.13/134, Ha.05/61

ėlçíluĝ: 1. Elçilik, elçinin görev yaptığı yapı; 2. Dünürcülük. *Diğer varyantları için bk. ėlçiluĝ, ėlçiluẖ, ėlçuluĝ, ėlçulúğ*. -3-

ė.+a Iğ.06/40, Iğ.06/41

ė.+a gėdeceyuẖ: Elçiliğe gitmek; kız istemeye gitmek. Bi.04/71

ėlçi: 1. Elçi, sefir; 2. Dünürcü, kız istemeye gelen. *Diğer varyantları için bk. elçí, elçi, ēlçi*. -7-

ė. Ağ.10/125, Ağ.10/130, An.10/62, An.10/63, An.12/139, Mu.02/14

ėlçiluĝ: *bk. ėlçíluĝ*. -1-

ė.+a gedín: Elçiliğe gitmek; kız istemeye gitmek. Bu.09/29

ėlçiluẖ: *bk. ėlçíluĝ*. -1-

ė. yabduẖ: Elçilik yapmak; dünürcü olarak kız istemeye gitmek. Bi.04/71

ėlçuluĝ: *bk. ėlçíluĝ*. -1-

ė.+a An.09/445

ėlçulúğ: *bk. ėlçíluĝ*. -1-

ė. etmaĝ: Elçilik etmek; dünürcü olarak kız istemeye gitmek. An.09/20

ėle (1): Öyle. *Diğer varyantı için bk. el (2), ela, elá, ele (1), elē, eĺa, eyle, eʸle, ēle, ėlá, ėlē, ėlle, ėĺa, ėyle, ėʸle, ē̄le, e̊le, e̊lö, e̊ĺa, e̊yle, e̊ʸle, ıle, ile (1), iĺa, ʸėle*. -240-

ė. Ağ.01/25, Ağ.01/42, Ağ.06/141, Ağ.06/47, Ağ.07/106, Ağ.07/143, Ağ.07/170, Ağ.07/204, Ağ.07/206, Ağ.07/44, Ağ.07/53, Ağ.07/66, Ağ.07/70, Ağ.08/116, Ağ.08/94, Ağ.09/37, Ağ.10/18, Ağ.10/50, Ağ.10/57, Ağ.16/103, Ağ.16/104, Ağ.16/111, Ağ.16/115, Ağ.16/120, Ağ.16/33, Ağ.16/59, Ağ.16/74, Ağ.16/89, Ağ.17/66, Ağ.17/68, Ağ.17/97, An.01/116,

An.01/14, An.01/146, An.01/157, An.01/161, An.01/177, An.01/182, An.01/208, An.01/210, An.01/243, An.01/26, An.02/104, An.02/4, An.02/43, An.02/69, An.02/94, An.03/22, An.04/93, An.05/147, An.05/150, An.05/44, An.06/19, An.06/54, An.06/80, An.07/106, An.07/113, An.07/17, An.07/56, An.07/58, An.07/62, An.07/76, An.07/88, An.09/166, An.09/175, An.09/296, An.09/320, An.09/326, An.09/337, An.09/343, An.09/452, An.10/186, An.11/101, An.11/13, An.11/66, An.11/7, An.11/82, An.12/229, An.12/238, Bi.01/38, Bi.03/38, Bi.04/24, Bi.04/91, Bi.04/99, Bu.02/49, Bu.03/11, Bu.03/55, Bu.04/128, Bu.04/177, Bu.04/185, Bu.04/198, Bu.04/35, Bu.05/29, Bu.05/5, Bu.06/223, Bu.08/3, Bu.08/78, Bu.08/80, Bu.09/100, Bu.11/22, Bu.11/24, Bu.11/46, Bu.11/49, Bu.11/55, Bu.11/69, Bu.11/77, Bu.13/100, Bu.13/102, Bu.13/127, Bu.13/205, Bu.13/21, Bu.13/25, Bu.13/36, Bu.13/64, Bu.13/7, Bu.13/73, Bu.13/91, Bu.13/92, Bu.14/12, Bu.14/157, Bu.14/194, Bu.14/223, Bu.14/31, Bu.14/7, Ha.01/44, Ha.02/21, Ha.04/14, Ha.04/151, Ha.04/59, Ha.05/61, Ha.06/24, Ha.07/16, Ha.07/2, Ha.07/29, Ha.07/60, Ha.08/22, Ha.08/67, Iğ.01/16, Iğ.02/107, Iğ.02/11, Iğ.02/145, Iğ.02/170, Iğ.02/187, Iğ.02/24, Iğ.02/45, Iğ.02/85, Iğ.03/14, Iğ.03/41, Iğ.03/47, Iğ.03/51, Iğ.03/58, Iğ.03/60, Iğ.04/23, Iğ.04/32, Iğ.04/9, Iğ.05/58, Iğ.06/145, Iğ.08/21, Iğ.08/34, Iğ.09/1, Iğ.09/121, Iğ.09/212, Iğ.09/216, Iğ.09/224, Iğ.09/34, Iğ.09/39, Iğ.09/40, Iğ.09/46, Iğ.09/64, Iğ.11/71, Iğ.11/80, Ma.02/1, Ma.02/2, Ma.02/36, Ma.02/49, Ma.03/19, Ma.03/24, Ma.03/28, Ma.03/30, Ma.03/38, Ma.03/41, Ma.03/48, Ma.03/6, Ma.03/72, Ma.03/74, Ma.04/104, Mu.01/154, Mu.01/157, Mu.01/88, Mu.01/9, Mu.01/93, Mu.03/31, Mu.03/34, Mu.03/61, Mu.03/80, Mu.04/19, Mu.04/30, Mu.04/37, Mu.04/4, Mu.04/41, Mu.04/47, Mu.04/48, Mu.05/13, Mu.05/41, Mu.05/57, Mu.06/103, Mu.06/111, Mu.06/13, Mu.06/26

ė.+dı^{r} An.01/218

ė.+dir Ağ.07/70

ė.+dúr An.09/205

ė.+leri Bu.13/28

ė. teür: Öyle tavır; o tür, o şekil, o biçim, öyle. Bu.04/130

ė.+ydí Iğ.03/15

ė.+ydi Ağ.16/59, Bi.01/62, Bu.11/104, Bu.13/104, Bu.13/106, Iğ.06/34, Mu.01/56

ė.+yd^{i} Bu.14/8

ė.+yim Bi.01/36

ėle (2): *bk. hele*. -1-

ė. Mu.01/145

ėlegdírig: Elektrik. -1-

ė. Bu.04/159

ėlesi: Öylesi, ona benzer, onun gibi. *Diğer varyantı için bk. elesi.* -5-

ė. Ağ.07/53, Bu.13/72, Bu.14/18, Iğ.06/97, Iğ.08/31

ėleyh́en: *bk. ėleyken*. -1-

ė. Iğ.06/113

ėleykán: *bk. ėleyken*. -1-

ė. Iğ.06/118

ėleyken: Öyleyken; öylece. *Diğer varyantları için bk. eleygen, eleykeme, eleykemene, eleyken, eleykene, ele^{y}ğen, eyleğen, ėleyh́en, ėleykán*. -7-

ė. Bu.13/145, Bu.13/147, Bu.13/150, Bu.13/62, Bu.13/77, Iğ.06/100, Iğ.06/156

ėleynán: *bk. ėleynen*. -1-

ė. Iğ.11/66

ėleynen: Öyleyle; öylelikle. *Diğer varyantları için bk. eleynen, ėleynán, öleynen, öyleynen, ȫleyinen.* -1-

ė. Iğ.02/147

ėleyse: Öyleyse. -2-

ė. An.05/6, Iğ.03/56

ėlē: *bk. ėle (1)*. -4-

ė. Ha.05/105, Iğ.03/63, Ma.02/56

ė.+ydi Bu.13/144

ėlle: *bk. ėle (1)*. -1-

ė. Mu.01/157

ėlma: *bk. alma*. -2-

ė. Bu.12/140

ė.+da Bu.12/140

ėltí: *bk. elti*. -1-

ė.+m Bu.09/18

ėlti: *bk. elti*. -3-

ė.+m Ağ.17/20, Iğ.02/101

ė.+mdür Ağ.17/39

ėltimsis: *(Yanlış telaffuz)* Eğitimsiz. -1-

ė. Bu.04/48

ėltimsiz: *(Yanlış telaffuz)* Eğitimsiz. -1-

ė. Bu.04/48

ėĺa: *bk. ėle (1)*. -20-

ė. Ağ.02/5, Ağ.06/130, Ağ.15/80, Ağ.16/138, Ağ.16/165, Ağ.17/53, An.02/62, An.06/67, An.07/100, An.12/230, Bi.01/62, Bu.04/124, Bu.13/125, Ha.04/6, Iğ.09/23, Iğ.09/61, Ma.03/41, Mu.05/7

ėmi: *bk. emi*. -5-

ė. Bu.15/3

ė.+ler^{ı}mizden Bu.15/11

ė.+m Bu.15/2

ė.+si Bu.15/2, Iğ.12/5

ėmmı: *bk. emi*. -1-

ė.+m Bu.06/77

ėmmi: *bk. emi*. -1-

ė.+m^{i}n Iğ.11/32

ėmniyet: *bk. emniyád*. -1-

ė. An.11/45

ėn-: İnmek. *Diğer varyantları için bk. en-, in-, ön-*. -22-

ė.-án Iğ.08/18

ė.-dım Bu.03/24, Ha.04/57

ė.-dím Bu.02/181

ė.-di An.05/309, An.06/39, Bu.14/81

ė.-dikden Ağ.15/62

ė.-dim Bu.06/16, Bu.06/17, Bu.06/18, Bu.14/33

ė.-duḫ Bu.02/119, Bu.04/129

ė.-emiiller Ma.02/9

gün ė.-en: Gün inmek; güneş batmak. Ha.05/36

ė.-ib Bu.09/119, Ma.02/5

ė.-iyėrdım Bu.14/20

ė.-iyírduḫ Ma.02/42

ė.-maduĝ Bu.02/120

ė.-medi Iğ.09/88

ėndır-: *bk. endúr-*. -1-

ė.-ın Bu.09/155

ėndi: *bk. şindi*. -3-

ė. Bu.11/127, Bu.11/25, Bu.11/91

ėndī: *bk. şindi*. -1-

ė. Bu.04/48

ėndi̊r-: *bk. endúr-*. -1-

ė.-ii̊r Ağ.07/139

ėndúr-: *bk. endúr-*. -1-

ė.-miyėrdler Iğ.11/58

ėndür-: *bk. endúr-*. -1-

ė.-di Bu.14/80

ėniş: İniş, yokuş karşıtı. -1-

ė. yoḫuş: İniş yokuş. Bu.02/26

ėnişde: 1. Enişte; 2. Damat. *Diğer varyantları için bk. eníşde, enişde, ėnişdē, ėnişte*. -13-

ė. An.10/114, An.10/116, An.10/117, Bu.09/116, Bu.09/146, Bu.09/165

ė.+m Bu.08/60

ė.+mdür Bu.04/33

ė.+nin An.10/118

ė.+sidür Iğ.02/40

ė.+yá Bu.09/145

ė.+^{y}e Bu.09/161, Bu.09/88

ėnişdē: *bk. ėnişde*. -2-

ė. An.10/114, An.10/126

ėnişte: *bk. ėnişde*. -1-

ė.+nin Bu.08/62

ėnteresnay *(Rus. Интересный)*: *bk. intıresn^{i}*. -1-

ė.+^{i}dí An.01/102

ėpey: Epey. *Diğer varyantları için bk.epey, ėbey*. -3-

ė. Ağ.10/45, Ağ.16/50

ėpeyce: *bk. epėyce*. -1-
ė. Mu.03/34

ėr: Erken. -3-
ė. Bi.01/147, Bi.04/122

ėrden: Erkenden, erken olarak. *Diğer varyantları için bk. erden, ėrkenden*. -1-
ė. An.09/109

ėrışde: *bk. erişde*. -1-
ė.+y^{i} Bu.02/143

ėrışdē: *bk. erişde*. -1-
ė. Bu.02/149

ėrkág: *bk. erkeg*. -1-
ė. Ağ.10/12

ėrkeg: *bk. erkeg*. -6-
ė. Ağ.13/87, An.07/25, Iğ.09/14
ė.+i An.09/453, Bu.08/43
ė.+ler An.09/363

ėrkeğ: *bk. erkeg*. -4-
ė.+i An.05/401
ė.+im Ha.05/131
ė.+iná An.05/400
ė.+ler Iğ.09/70

ėrke^{ğ}: *bk. erkeg*. -1-
ė. Ha.05/133

ėrkeĝ: *bk. erkeg*. -1-
ė. Mu.03/103

ėrkek: *bk. erkeg*. -3-
ė. Ha.05/133
ė.+ler An.12/145, Iğ.02/58

ėrkenden: *bk. ėrden*. -1-
ė. Bu.02/11

ėrḱaġ: *bk. erkeg*. -1-
ė. Ağ.17/119

ėrmani: *bk. ėrmeni*. -1-
ė. An.05/136

ėrmeni: Ermeni. *Diğer varyantı için bk. ermeni, ėrmani*. -16-
ė. Ağ.07/79, Ağ.07/82, Ağ.07/83, An.05/137, An.05/140, An.05/142, An.09/195, An.09/75, An.09/84
ė.+dür An.09/82
ė.+ler Ağ.07/81, An.05/122, An.05/146
ė.+lerin Mu.05/59
ė.+lerinė Iğ.02/6

ėrmenice: Ermenice. -1-
ė. An.05/138

ėrtesi: Ertesi. *Diğer varyantları için bk. ertesi, ertes^{i}, ertesi̊, etesi, ė^{r}tasi*. -3-
ė. An.06/24, Bu.13/169, Ha.04/111

ėrzurum: *bk. erzurum*. -3-
ė. Iğ.05/4
ė.+dur Iğ.05/3

ė^{r}tasi: *bk. ėrtesi*. -1-
ė. Iğ.11/33

ės-: *bk. ėd-*. -2-
ė.-sem Bu.11/64
ė.-sin An.05/325

ėsdalin: *bk. stalin*. -1-
ė. Bi.01/21

ėsės^{i}r *(Rus. Советская Социалистическая Республика)*: SSR, “Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti”nin kısaltması. *Diğer varyantı için bk. sisier*. -1-

ė. Bu.10/4

ėsgiden: *bk. esgiden*. -1-

ė. Bu.15/25

ėsir: *bk. esir*. -1-

ė. Ağ.09/76

ėsli- *(Özb. Esla-)*: Hatırlamak. -1-

ė.-yamiyėrím Bu.04/66

ėş (1): *bk. eş (1)*. -6-

ė.+ím Bi.01/54, Iğ.02/117

ė.+i Iğ.02/34, Iğ.02/37

ė.+im Iğ.02/121, Iğ.02/68

ė.+imdir Ağ.10/128

ėş (2): *bk. iş (1)*. -1-

ė.+imiz Iğ.09/54

ėş (3): *bk. hėç*. -1-

ė. Ağ.11/25

ėş-: *bk. eş-*. -1-

ė.-i^{i}m Bu.14/184

ėşaĝ: *bk. ėşeg*. -1-

ė.+ė An.05/253

ėşd: *bk. işde*. -1-

ė. Bu.13/26

ėşde: *bk. işde*. -7-

ė. Ağ.17/124, An.01/59, Bu.09/149, Bu.11/27, Ha.05/108, Iğ.06/148, Ma.04/47

ėşe: *bk. ėşeg*. -1-

ė.+i An.05/260

ėşeg: Eşek. *Diğer varyantları için bk. eşeg, eşeğ, eşe^{ğ}, eşek, eşşeg, ėşaĝ, ėşe, ėşeğ, ėşe^{ğ}, ėşek, ėşşeg, ėşşeğ, işeğ*. -5-

ė. An.05/191, An.05/250, An.05/251, An.05/266

ėşeğ: *bk. ėşeg*. -5-

ė.+e An.05/256

ė.+i An.05/266

ė.+idi An.05/258

ė.+inen Ağ.15/23

ė.+i̊ni An.05/291

ėşe^{ğ}: *bk. ėşeg*. -6-

ė.+e An.05/252

ė.+i An.05/241, An.05/244, An.05/254, An.05/265, An.05/268

ėşek: *bk. ėşeg*. -3-

ė. An.05/244, An.05/246, An.05/255

ėşíd-: *bk. ėşid-*. -1-

ė.-dın Bu.09/177

ėşid-: İşitmek, duymak. *Diğer varyantları için bk. eşíd-, eşid-, ėşíd-, ėşit-*. -11-

ė.-án Bu.14/192

ė.-duğ Iğ.02/74

ė.-duĝune^{n} An.09/302

ė.-duĝunú An.05/372

ė.-dün An.09/307

ė.-iyeruẖ Bu.13/90

ė.-iyėrdim An.09/107

ė.-iyėrduḫ Bu.02/117

ė.-iyėrim Bu.02/62

ė.-memişim An.09/308

ė.-miş An.09/251

ėşig: *bk. eşig*. -2-

ė.+in Bu.09/122, Ha.05/154

ėşiğ: *bk. eşig*. -3-

ė.+e An.12/194, Bu.05/11, Bu.09/122

ėşit-: *bk. ė̆şid-*. -3-

ė.-maĝa Bu.06/25

ė.-miş An.02/32

ė.-tim An.09/302

ėşşeg: *bk. ė̆şeg*. -5-

ė. An.06/27, An.06/62, An.09/71, An.09/72

ėşşeğ: *bk. ė̆şeg*. -2-

ė.+i An.06/61

ė.+inen Ağ.09/60

ėşya: *bk. eşya*. -5-

ė.+ları Iğ.02/129

ė.+larımız Iğ.02/123

ė.+larıni Iğ.02/125

ė.+larí Iğ.02/110

ė.+mız Iğ.06/84

ėt-: *bk. ė̆d-*. -61-

ė. An.05/436, Bu.03/66, Bu.14/118

ė.-díler Iğ.06/36

ė.-diy Ma.02/54

ahşam ė.-duḫ: Bütün günü boş geçirmek, boşuna zaman harcamak. An.11/126

lelevur ė.-maḫ: Darmadağın etmek, karmakarışık etmek, altını üstüne getirmek. An.05/445

ė.-mäduḫ Bu.13/45

ė.-me An.06/56, Bi.01/108, Ha.04/121

gümán ė.-me: Güman etmek; umut etmek, ümit etmek. An.05/117

petyan ė.-me: (Birisini) panikletecek kadar rahatsız etmek. An.09/386

pėtyan ė.-me: Gürültü etmek, ses çıkarmak. An.09/385

ė.-me eyleme Bi.01/128

ė.-medi An.09/445

ė.-memiş Ağ.01/69

ė.-me^{y}e Mu.06/38

alvėr ė.-mezduḫ: Alver etmek; alışveriş yapmak. Iğ.09/132

ė.-míş An.07/53

ė.-míşler Iğ.02/119

ė.-mi^{r} An.10/154

ė.-miş Ağ.08/40, Ağ.14/40, Ağ.16/5, Iğ.03/12, Mu.05/25

rahmet ė.-miş: Rahmet etmek; vefat etmek, Hakk'ın rahmetine kavuşmak. Ma.05/4

ė.-mişdi An.05/108

ė.-mişdim Bu.14/145

ė.-mişdin Bu.14/144

ė.-mişdler Iğ.02/190

ė.-mişduḫ Bu.13/154

ne gün ė.-mişın: Ne gün etmişsin; "(birşeyi/bir yeri) ne hale getirmişsin!, Mahvetmişsin! Darmadağın etmişsin!" anlamlarında kızma sözü. An.05/459

ė.-mişle An.05/135

ė.-mişler Bu.11/77, Iğ.02/33, Iğ.09/76

ne güne^h ė.-mişuḫ: Ne günah etmişiz; ne suç işlemişiz. Bu.11/57

ė.-miyecam Iğ.03/21

ė.-miyėller An.04/30

ė.-mi^yė An.07/115

ė.-sen An.04/26

ė.-sín Bu.13/72

ė.-sin Bu.13/218, Ha.03/32

ė.-ti Ağ.09/50, An.05/14, An.05/47, An.05/72, An.06/51, An.09/112, Bu.11/58, Bu.14/86, Bu.15/4, Mu.06/32, Mu.07/16

ė.-tiler An.05/370, Bu.13/25

ė.-tuḫ Iğ.06/39

ėtere: *bk. yėtere*. -1-

ė. Iğ.06/32

ėv: *bk. ev*. -1-

ė.+e An.10/146

ėvlä: *bk. ävle*. -1-

ė.+läri Iğ.06/102

ėvlelúg: *bk. ävlelük*. -1-

ė.+e Bu.08/71

ėy (1): *bk. e (4)*. -25-

ė. Ağ.03/3, Ağ.03/6, Ağ.15/13, Ağ.16/121, Ağ.16/130, Ağ.16/140, An.05/238, An.05/257, An.05/263, An.05/296, An.05/386, An.05/421, An.12/59, Bu.06/222, Bu.14/111, Bu.14/156, Bu.14/46, Ha.02/10, Iğ.06/97, Mu.02/19, Mu.03/98, Mu.04/49, Mu.06/103

ėy (2): *bk. ē̊y (1)*. -1-

ė. Bu.13/2

ėy (3): 1. İyi; 2. Önüne geldiği kelimeleri, "iyice, çok, bir güzel, bir temiz" anlamları katarak pekiştiren bir söz. *Diğer varyantları için bk. ey (2), eyi, ey^i, ē (2), ē^y (2), ėyi, ėy^i, ė^y (2), ē̊y, ii, iy (1), iyi, iy^i, ī^yi*. -61-

ė. Ağ.01/61, Ağ.16/82, An.01/183, An.01/195, An.01/224, An.02/5, An.05/324, An.09/47, An.10/19, An.12/178, Bu.01/21, Bu.02/108, Bu.02/117, Bu.03/74, Bu.06/201, Bu.06/206, Bu.12/39, Bu.14/157, Ha.01/52, Ha.07/11, Iğ.02/111, Iğ.03/12, Iğ.06/125, Iğ.06/129, Iğ.06/45, Iğ.06/60, Iğ.09/125, Iğ.09/36, Iğ.09/43, Iğ.09/58, Iğ.09/99,

Iğ.11/53, Iğ.12/6, Ma.04/94, Mu.02/22, Mu.06/64, Mu.06/67, Mu.06/70

ė. yaĝ it tuluĝunda: İyi yağ it tuluğunda. Bir atasözü. Mu.06/68

ne ė. ki: Ne iyi ki; iyi ki, güzel bir rastlantı olarak, ne mutlu. Bu.13/50

ė. oliyėr: İyi olmak; iyileşmek. Bu.13/212

ė. sämtine düşütti: İyi semtine düşürmek; iyi zamanına denk getirmek. An.09/84

ė.+díler Iğ.09/37

ė.+di Ağ.14/34, Ağ.16/126, Ağ.17/1, Ha.03/32, Ma.03/93

ė.+dur Bu.13/129

ė.+dúr Iğ.09/58

ė.+dür Bu.13/213, Mu.01/149, Mu.06/70, Mu.06/76

ė.+si Bu.14/63

ėycanam: *bk. eyce*. -1-

ė. Iğ.11/74

ėycá: *bk. eyce*. -1-

ė. An.09/18

ėyce: *bk. eyce*. -3-

ė. Ağ.18/22, Ağ.18/64, Mu.07/28

ėyi: *bk. ėy (3)*. -4-

ė. Iğ.06/60

ė.+dim Bu.04/81

ė.+sínˡ Ha.02/43

ė.+ydi Bu.13/107

ėyiled-: *bk. ėylád-*. -1-

ė.-ėrmiş An.11/71

ėyⁱ: *bk. ėy (3)*. -8-

ė. An.05/258, An.05/324, An.07/93, Bu.13/100, Ha.07/11, Iğ.06/45

ė.+dür Bu.13/213

ėylád-: İyiletmek; iyileştirmek. *Diğer varyantları için bk. eyⁱled-, ėyiled-*. -1-

ė.-duĝ An.05/257

ėyle: *bk. ėle (1)*. -8-

ė. An.01/70, An.07/40, An.09/230, An.09/404, An.12/121, An.12/157, Bu.11/27, Ma.02/42

ėylı̇̄g: *bk. eylüg*. -1-

ė. Ha.07/21

ėyĺan-: *bk. eylen-*. -1-

ė.-urdílēr Iğ.11/82

ėʸ (1): *bk. e (4)*. -4-

ė. An.05/312, Bu.13/87, Ma.03/30, Mu.05/3, Mu.05/4

ėʸ (2): *bk. ėy (3)*. -1-

ė. An.09/429

ėʸle: *bk. ėle (1)*. -2-

ė. An.03/5, An.12/238

ė̄

ė̄ (1): *bk. ē (1)*. -17-

ė̄. Ağ.07/180, Ağ.08/107, Ağ.15/18, Ağ.18/59, An.02/27,

An.03/21, An.06/66, An.09/348, An.09/400, An.12/128, Bu.04/74, Bu.11/108, Ha.05/73, Iğ.03/59, Iğ.06/160, Iğ.11/21, Ma.02/4

ē̇ (2): *bk. e (4)*. -3-

ē̇. An.05/56, An.09/189, Bu.13/62.

ē̇lçi: *bk. ėlçi*. -1-

ē̇. Ağ.10/126

ē̇le: *bk. ėle (1)*. -2-

ē̇. An.05/70, An.06/30

ē̇ndi: *bk. şindi*. -1-

ē̇. Bu.08/30

ē̇t-: *bk. ėd-*. -2-

ē̇. An.09/471

ē̇y (1): Hitap ünlemi. *Diğer varyantı için bk. ėy (2)*. -2-

ē̇. Bu.13/1, Bu.13/43

ē̇y (2): *bk. e (4)*. -1-

ē̇. Ma.04/188

ē̇ʸ: *bk. e (4)*. -1-

ē̇. Bu.06/47

e̊

e̊: *bk. ē (1)*. -5-

e̊. Ağ.08/51, Bi.03/19, Bu.08/60, Bu.11/91, Ha.04/148

e̊d-: *bk. ėd-*. -1-

tapi e̊.-ⁱyor: Tapu etmek; tapusunu vermek, (birinin üzerine) tapulamak. Ağ.07/59

e̊le: *bk. ėle (1)*. -4-

e̊. An.09/337, Bi.03/17, Iğ.03/14

e̊.+dür An.09/205

e̊lö: *bk. ėle (1)*. -1-

e̊. Iğ.12/4

e̊ĺa: *bk. ėle (1)*. -1-

e̊. Bu.02/23

e̊ndür-: *bk. endúr-*. -1-

e̊.-üyör Ağ.07/139

e̊yle: *bk. ėle (1)*. -1-

e̊. Ağ.06/158

e̊ʸle: *bk. ėle (1)*. -1-

e̊. An.05/44

e̊̄

e̊̄: *bk. ē (1)*. -19-

e̊̄. Ağ.07/53, Ağ.08/112, Ağ.08/119, Ağ.08/55, Ağ.10/21, Ağ.10/60, Ağ.10/74, Ağ.17/6, An.09/105, An.09/135, Bi.03/53, Bi.04/74, Bu.02/10, Bu.02/81, Bu.04/219, Bu.08/5, Bu.15/13, Bu.15/4, Ha.04/32

e̊̄y: *bk. ėy (3)*. -1-

e̊̄. Iğ.09/212

f

fabˈriḳa: *bk. fabriġa*. -1-

f.+lari Iğ.06/60

fabrıḳa: *bk. fabriġa*. -1-

f.+ların Bu.14/154

fabríġa: *bk. fabriġa*. -2-

f.+sı Bu.14/3

f.+si Bu.14/6

fabríḳa: *bk. fabriġa*. -1-

f.+ların Bu.14/154

fabriġa: Fabrika. *Diğer varyantları için bk. fabˈriḳa, fabrıḳa, fabríġa, fabríḳa, fabrih́, fabriḳa, favriġa, favriḳa*. -2-

f.+da Bu.14/159

f.+nı^{n} Bu.14/159

fabrih́: *bk. fabriġa*. -1-

f. zavot: Fabrika. An.09/414

fabriḳa: *bk. fabriġa*. -1-

f.+sí Bu.14/3

fadma: Fatma, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. patma.* -1-

f.+y Bi.03/84

faġġır: *bk. faḫır*. -1-

f. Ağ.01/6

faġır: *bk. faḫır*. -1-

f.+lar Ağ.01/6

fağad: *bk. faĝad*. -1-

f. Ma.02/21

faĝad: Fakat. *Diğer varyantı için bk. fağad.* -2-

f. Ağ.07/182, Ağ.07/80

faḫır: Fakir. *Diğer varyantları için bk. faġġır, faġır.* -9-

f. Bu.08/103

f.+dur Bu.08/101

f. fuğara: Fakir fukara. Mu.03/83

f.+ıduḫ Ma.03/79

f.+ın Ha.02/40

f.+īm Ağ.17/92

f.+idi Ağ.16/34

f.+imiş Ağ.16/33

falan: Falan, filan. *Diğer varyantları için bk. fälen, felan, felen, feĺan, feĺa^{n}*. -21-

f. Ağ.15/31, An.09/467, An.10/111, An.10/45, An.10/50, An.10/61, Bi.03/103, Bi.03/115, Bi.03/86, Bi.03/92, Bi.03/96, Bi.05/14, Bi.05/4, Bu.09/155, Bu.09/67, Bu.11/71, Bu.14/78, Ha.09/9, Iğ.03/77, Ma.06/12, Mu.06/18

falancı: *bk. felence*. -1-

f.+nın Bu.09/67

familya *(Rus. Фамилия):* Familya; soyadı. -1-

f.+sıni Bu.15/13

farg: *bk. farḫ*. -2-

f. Iğ.02/44, Iğ.06/176

farġlı: *bk. farḫli*. -1-

f. Ağ.05/3

farĝana: *bk. ferĝana*. -2-

f. Bu.11/21

f.+ya Iğ.09/49

farĝano: *bk. ferĝana*. -1-

f. Bu.11/20

farḫ: Fark. *Diğer varyantları için bk. farg, farḳ, ferḳ*. -1-

f. Mu.01/134

farḫli: Farklı. *Diğer varyantı için bk. farġlı.* -1-

f. Ağ.06/159

farḳ: *bk. farḫ*. -1-

f. Ağ.10/45

farzed-: Farzetmek. -1-

f. Ha.05/131

fasl: Fasıl, vakit, zaman. -1-

f.+ında Ağ.16/81

fasolya: *bk. fasúlya*. -1-

f. Bu.13/76

fasul^{i}yā: *bk. fasúlya*. -1-

f. An.04/58

fasulya: *bk. fasúlya*. -1-

f.+dan Bi.03/8

fasuĺyá: *bk. fasúlya*. -1-

f. Ha.05/57

fasúle: *bk. fasúlya*. -1-

f.+si söndi: Cesareti kalmamak. Bu.02/88

fasúlya: Fasulye. *Diğer varyantları için bk. fasolya, fasul^{i}yā, fasulya, fasuĺyá, fasúle, fasülye.* -2-

ḳırmızı f.+dan: Kırmızı fasulye, barbunya. Bi.03/8

f.+dūr An.04/32

fasülye: *bk. fasúlya*. -1-

f. An.04/49

faşisd: Faşist. -3-

f. Bu.02/91

f.+ler Bu.02/82, Bu.02/91

fato: Fato, kişi adı. -1-

f. Ağ.16/19

favriġa: *bk. fabriġa*. -1-

f.+sí An.02/47

favriḳa: *bk. fabriġa*. -1-

f.+dā An.02/53

fayda: Fayda. -4-

f. Ha.05/19

f.+sí An.01/127

f.+si Ağ.16/106, Iğ.09/140

fayıĝ: *bk. fayıḫ*. -2-

f.+ın Bu.11/119, Bu.11/127

fayıḫ: Faik, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. fayıĝ*. -1-

f. Bu.11/119

fayız: Fâiz; yüzde, yüze bölünen bir şeyin o kadarlık parçasını belirten bir söz, oran. *Diğer varyantı için bk. fāiz.* -2-

f.+ını An.09/76

f.+i An.09/77

faza: *bk. fazla*. -1-

f. Ağ.01/19

fazla: Fazla. *Diğer varyantları için bk. faza, fazlā, fazlå, fazza*. -10-

f. Ağ.08/72, Ağ.13/83, Ağ.18/35, An.03/7, Bi.04/27, Bu.14/47, Bu.14/99, Mu.03/110

f.+sıní Ma.01/17

f.+ydi Bi.03/115

fazlalaş-: Fazlalaşmak, artmak, çoğalmak. -1-

f.-sın Ağ.10/33

fazlā: *bk. fazla*. -1-

f. Bu.12/140

fazlå: *bk. fazla*. -1-

f. An.01/37

fazza: *bk. fazla*. -1-

f. Bi.05/1

fāiz: *bk. fayız*. -1-

f. An.09/355

fárĝana: *bk. ferĝana*. -3-

f. Bu.11/13, Bu.11/18, Bu.12/81

fárĝanå: *bk. ferĝana*. -1-

f. Bu.02/10

fárĝano: *bk. ferĝana*. -1-

f. Bu.11/31

fȧrĝana: *bk. ferĝana*. -1-

f. Bu.12/100

fälen: *bk. falan*. -1-

f. Ha.07/1

fän: Fen. -2-

f.+i Bu.04/254

färĝana: *bk. ferĝana*. -1-

f. Ağ.15/70

felan: *bk. falan*. -15-

f. Ağ.08/6, Ağ.11/38, An.01/152, An.01/155, An.01/51, An.05/107, An.06/18, Bi.01/97, Bu.06/202, Bu.11/76, Ha.02/1, Mu.04/32

f.+ın An.12/138

f.+i Ağ.07/184

f.+sın Iğ.06/177

felen: *bk. falan*. -18-

f. An.05/144, An.05/184, An.06/43, An.09/146, An.09/236, An.09/323, An.09/333, Bu.04/210, Ha.05/55, Iğ.03/77

f.+e An.05/330

f.+ımi Bi.01/109

f.+i An.09/146

felence: Falanca, falan kimse. *Diğer varyantları için bk. falancı, pelença*. -2-

f. An.05/184, An.05/188

feĺan: *bk. falan*. -8-

f. Ağ.07/181, Ağ.08/19, An.05/406, An.11/20, Ha.02/27, Ha.05/116, Iğ.09/174, Mu.01/12

feĺa^{n}: *bk. falan*. -1-

f. Mu.01/89

fend: Kurnazlıkla, türlü oyunlarla elde etmeye çalışılan şey. -1-

f.+ini Bu.03/28

fener: Fener, aydınlatma aracı. -1-

f. Ha.02/21

ferc: Felç. *Diğer varyantı için bk. fērc*. -1-

f. Bi.01/74

ferĝana: Fergana, Özbekistan'da bir eyalet ve bu eyalette bir şehir. *Diğer varyantları için bk. farĝana, farĝano, fárĝana, fárĝanå, fárĝano, fȧrĝana, färĝana, ferĝanå, ferĝa^{n}a, fėrĝana, fírĝan*. -7-

f. An.05/56, Bu.04/195, Bu.04/196

f.+dayduḫ Bu.11/110

f.+dȧn Bu.13/40

f.+ya Bu.13/9

f.+yá Bu.13/38

ferĝanå: *bk. ferĝana*. -1-

f. Bu.04/195

ferĝa^{n}a: *bk. ferĝana*. -1-

f.+da Bu.13/38

ferḳ: *bk. farḫ*. -1-

f.+ım Bu.07/5

feryat: Feryât. -1-

f. Ma.04/29

feselli: Feselli, hamurdan yapılan bir çeşit yemek. -7-

f. Ağ.10/108, Ağ.10/109, Ağ.10/98, Bi.03/4, Mu.01/83, Mu.01/92

feşĝun: Ağaçtan yapılan yuvarlak yer sofrası. *Diğer varyantı için bk. pehşun*. -1-

f.+a Bu.05/38

fetır: *bk. fetir*. -1-

f.+i Bi.01/29

fetír: *bk. fetir*. -1-

kele f.: Yuvarlak şekilli fetir. Bi.01/29

fetir: Fetir, hamurdan yapılan bir çeşit unlü mamül. *Diğer varyantları için bk. fetır, fetír*. -3-

f. Bi.01/28, Bi.01/30

kälä f.: Yuvarlak şekilli fetir. Bi.01/29

fērc: *bk. ferc*. -1-

f. Bi.01/71

fėrĝana: *bk. ferĝana*. -2-

f.+da An.09/196

f.+dur An.09/192

fıĺan: *bk. fíĺan*. -1-

f. Bi.03/86

fındığ: *bk. fındıḫ*. -1-

f. Ha.02/42

fındıĝ: *bk. fındıḫ*. -1-

f. Ha.02/40

fındıḫ: 1. Fındık; 2. Ebatça küçük. *Diğer varyantları için bk. fındığ, fındıĝ*. -3-

f. Ağ.01/32, Bu.06/17, Bu.06/234

fırın: *bk. furun*. -10-

f. Ağ.03/15, Iğ.04/7, Iğ.09/215

f.+a Ha.04/156, Iğ.01/17, Iğ.01/18

f.+da Ağ.10/65, Bi.03/7, Iğ.01/17

f.+nar Iğ.04/7

fırı̊n: *bk. furun*. -1-

f.+a Bi.04/133

fırla-: Fırlamak; hızla, birdenbire bulunduğu yerden çıkmak, ayrılmak. *Diğer varyantı için bk. fırlı-*. -1-

f.-dí An.06/18

fırlı-: *bk. fırla-*. -1-

f.-yėr An.06/13

fırsat: *bk. fursand*. -1-

f. Ma.02/60

fırtına: Fırtına. -1-

f. Ağ.08/22

fıřın: *bk. furun*. -1-

f.+a Iğ.04/6

fílan: *bk. fíĺan*. -4-

f. Bi.03/92, Bi.03/96, Iğ.03/77

f.+nan Bu.15/8

fíĺan: Filan, falan. *Diğer varyantları için bk. fıĺan, fílan, filan, filán, filȧn, filen, fiĺan*. -8-

f. Bu.09/155, Bu.14/44, Mu.06/16, Mu.06/18

fírĝan: *bk. ferĝana*. -1-

f.+dá Bu.12/71

fı̊rsa^{n}t: *bk. fursand*. -1-

f. Mu.03/111

fikir: Fikir. -1-

f. ėdiyėrd^{i}ler: Fikir etmek; düşünmek An.05/332

fik^{i}r: Fikir. -1-

f.+i Bu.09/34

fikr: Fikir. -1-

f.+im Bu.09/31

filan: *bk. fíĺan*. -7-

f. An.05/144, Bu.14/42, Bu.14/46, Ha.09/4, Iğ.09/174, Mu.03/11, Mu.06/98

filán: *bk. fíĺan*. -1-

f. Bu.04/210

filȧn: *bk. fíĺan*. -1-

f. Bi.01/97

filen: *bk. fíĺan*. -1-

f. Ma.04/11

filim: 1. Film, sinema; 2. Oyun, numara. -5-

f. Ağ.07/191, An.09/338, An.09/343, An.09/345

f.+lere An.09/343

f.+lernen Mu.03/12

fiĺan: *bk. fíĺan*. -4-

f. An.09/236, An.09/294, Mu.03/25

fiĺankes: Filanca, falan kimse. -1-

f.+ler Ağ.07/14

firar: Firar; firarî, kaçak. -1-

f.+mı̊ş Ma.05/1

fireng: Frenk. -1-

f.+inán Ağ.01/21

fisdan: Falan fistan; falan filan. -1-

f. Ha.07/1

fişmeḱan: Feşmekan, falan, filan. -1-

f. Iğ.06/177

fişne: Vişne. -1-

f.+lerden An.01/106

fitil: Fitil. -2-

f. Ha.04/125, Ha.04/126

fitoterabi: Fitoterapi, bitkilerle yapılan tedavi şekli. -1-

f. Bu.14/55

fiyala *(Özb. Piyola)*: Fiyala, küçük kase. -1-

f.+lar Bu.13/106

fiyat: Fiyat. *Diğer varyantı için bk. piyat.* -3-

f.+ını An.03/4

f.+ıni Bu.09/164

f.+í Bu.09/154

fizig: Fizik. -3-

f. Bi.03/70, Bu.04/152

ford: Ford, bir araba markası. -2-

f. Iğ.06/88

f.+lar Iğ.06/88

forma *(Rus. Форма)*: Form, biçim, şekil. *Diğer varyantı için bk. Forma.* -7-

f.+da Bu.02/77, Bu.02/85, Bu.04/117, Bu.04/201, Bu.04/210, Bu.04/37

f.+då Bu.04/209

fot^{ı}rav: *bk. fot^{u}raf.* -1-

f.+ımı Ağ.07/165

foto: *bk. fot^{u}raf.* -2-

f.+su An.11/58

f.+sunu An.11/61

foto^{ğ}raf: *bk. fot^{u}raf.* -1-

f. Bu.14/18

fotoraf: *bk. fot^{u}raf.* -1-

f.+ını An.10/30

fot^{u}raf: Fotoğraf. *Diğer varyantları için bk. fot^{ı}rav, foto, foto^{ğ}raf, fotoraf, fot^{u}rav.* -1-

f.+larım Ağ.07/152

fot^{u}rafçı: Fotoğrafçı. -1-

f. Ağ.07/162

fot^{u}rav: *bk. fot^{u}raf.* -1-

f.+ımı Ağ.07/164

freze: Freze, tornacılıkta, bir deliğin ağzını genişletmeye yarayan çelik alet. -1-

f. Bu.12/132

fuğara: *bk. fuẖara.* -1-

faẖır f.: Fakir fukara. Mu.03/83

fuẖara: Fukara. *Diğer varyantı için bk. fuğara.* -3-

f. An.11/109

f.+nınḳındá An.11/110

f.+ydıẖ Mu.01/63

furĝun: Furgon, dört tekerli, üstü kapalı at arabası. -1-

f. Ma.03/62

fursand: Fırsat. *Diğer varyantları için bk. fırsat, fi̊rsa^{n}t, furşad*. -1-

f. Mu.06/97

furşad: *bk. fursand*. -1-

f. Mu.06/40

furun: Fırın. *Diğer varyantları için bk. fırın, fır̊ın, fıřın, fuřun*. -11-

f. An.02/86, Bu.14/175

f.+a Bi.03/29, Bi.03/36

f.+da An.01/186, Bu.02/146, Bu.05/19

f. murun: Fırın mırın. Ma.03/69

f.+nar Ma.03/75

f.+ü murunü: Fırın mırın. Ağ.02/5

fuřun: *bk. furun*. -1-

f.+a An.01/186

F

Forma: *bk. forma*. -1-

F.+da Bu.04/209

Fō^{y}: Hayret ve şaşkınlık bildiren bir ünlem -1-

F. Ağ.08/98

g

gáden: *bk. ġader (2)*. -1-

g. An.12/73

gál-: *bk. gel-*. -8-

g.-dí Iğ.06/120

g.-di̊^{ğ} Mu.06/31

g.-di Iğ.12/7

g.-di^{ğ} Iğ.06/114

g.-duḫ An.09/445, Bu.11/92, Iğ.12/5

g.-sın Iğ.06/154

gárbaçov: *bk. ġarbaçov*. -3-

g. Bu.04/170, Bu.04/172

g.+inen Bu.04/174

gä-: *bk. gel-*. -5-

g.-duĝ Bu.08/57

g.-mişiz Mu.02/14

g.-sın Bu.09/177

günä^{h}ė g.-sın: "Acısın" anlamında kalıplaşmış bir ifade. Bi.03/53

g.-sin Ha.04/54

gäd-: *bk. gėd-*. -1-

g. Bu.06/3

gädür-: *bk. getúr-*. -1-

g. Bu.06/20

gäl-: *bk. gel-*. -209-

g. Bu.06/2, Bu.10/14, Iğ.06/68

g.-ág Bu.08/95

g.-än Iğ.06/154

g.-ända Iğ.06/99

g.-dı Bu.09/28

g.-dıḫ Ağ.13/17, Mu.06/31

g.-dım Bi.04/109

g.-dın Bu.06/220, Ha.04/121

g.-dí Iğ.06/21, Mu.06/30

g.-dílär Iğ.06/35

g.-díler Ha.08/75

g.-dím Iğ.06/75, Iğ.12/8

g.-di̊ḫ Iğ.05/2, Iğ.05/7, Mu.06/29

g.-di Ağ.13/25, An.05/278, An.10/21, An.10/39, An.10/63, Bi.01/46, Bi.03/116, Bi.04/50, Bu.04/156, Bu.10/13, Bu.11/35, Bu.14/117, Bu.14/88, Ha.07/10, Iğ.06/35, Iğ.06/42, Ma.04/47, Mu.05/44, Mu.06/32

g.-diler An.10/71, Bi.03/115, Bu.05/8

g.-dile^{r} Bu.11/93

g.-dim An.10/40, Bu.11/97

g.-du^{ğ} Iğ.12/3

g.-duĝ Bu.02/85, Bu.08/63, Bu.13/9, Iğ.06/160, Iğ.06/53, Iğ.09/56

g.-duĝuná An.09/427

g.-duḫ An.05/311, An.09/423, An.09/87, Bi.01/78, Bi.01/90, Bi.03/40, Bi.04/46, Bi.04/53, Bu.02/118, Bu.02/121, Bu.02/124, Bu.02/83, Bu.02/95, Bu.04/139, Bu.04/140, Bu.04/249, Bu.08/58, Bu.11/83, Bu.14/105, Bu.14/98, Ha.05/70, Ha.05/85, Iğ.03/57, Iğ.05/1, Iğ.05/23, Iğ.06/115, Iğ.06/150, Iğ.06/163, Iğ.06/175, Iğ.06/46, Iğ.06/70, Iğ.08/40, Iğ.09/53, Iğ.09/59, Iğ.12/4, Ma.03/51, Ma.03/8, Ma.04/37

g.-duḫdan Bu.09/79

g.-ecaḫsız Iğ.06/86

g.-en Bu.08/69, Bu.09/92, Iğ.03/37, Iğ.03/55, Iğ.06/159

g.-ende Iğ.06/75

g.-ennen Iğ.03/17

g.-ıb Bu.09/174, Iğ.05/51, Iğ.05/55, Iğ.05/60

g.-ın An.05/145, Bu.06/232, Bu.09/38

g.-íb Bi.01/132, Bu.09/95

g.-ín Iğ.06/36, Iğ.06/39

g.-ír Mu.06/24

g.-írdıḫ Mu.01/164, Mu.01/168

g.-ib Bu.02/40

g.-iiller Mu.06/7

g.-iir Ağ.01/70

g.-iirdıḫ Mu.01/170

g.-iirdi̊ḫ Mu.01/173

g.-iller Ağ.07/43

g.-ir Ağ.07/18

g.-iyėle An.05/384

g.-iyėller Bu.08/54, Iğ.06/58

g.-iyėr An.04/9, Bu.01/15, Bu.06/57, Bu.09/110, Bu.12/137, Iğ.02/78, Iğ.08/18

g.-iyėrdi Ağ.14/20

g.-iyėrdiler Ha.07/1

g.-iyėrd^{i}ler Ha.07/9

g.-iyėrduğ Iğ.08/34

g.-iyėrduḫ Iğ.05/13

g.-iyėrdú Ma.03/22

g.-iyėrım Bu.11/69

g.-iyėrmiş An.07/108

g.-iyėrsín Iğ.05/21

g.-iyėruğ Bu.04/96

g.-iyėruh Iğ.05/16

g.-iyėruḫ Bu.08/14, Iğ.05/15

g.-iyė̄r Bu.08/85

g.-iyır Bu.11/35

g.-iyırdi An.09/179

g.-iyırd^{i}ler An.07/95

g.-iyıri̊ĝ Iğ.05/14

g.-iyír Bu.09/172, Bu.14/142, Bu.14/20, Ha.01/49, Iğ.06/108, Iğ.06/159, Iğ.06/96, Ma.06/9

g.-iyírdí Bu.11/95

g.-iyírdim Bu.04/75

g.-iyírmiş Bu.14/140

g.-iyírsın Bu.05/2

g.-iyíruḫ Bu.11/71

g.-iyí^{r} Bu.11/35

g.-iyiller Bu.04/210

g.-iyir Ağ.17/110, Bi.01/131

g.-iyirdler Ağ.01/44

g.-iyiruḫ Bu.08/18

g.-iyȯruĝ Bi.04/82

g.-i^{y}ėr Iğ.06/110

g.-i^{y}íller Bu.04/222

g.-i^{y}iller Bu.14/155

g.-^{i}yír Mu.05/36

g.-^{i}yirdi Ağ.01/43

g.-^{i}yırıḫ Ağ.07/61

g.-mese Bu.10/22

g.-míyírsin Bu.06/93

g.-miş Ağ.07/79, An.05/111, An.10/60, Ha.08/10, Iğ.12/13

g.-mişdi Ha.08/59

g.-mişd^{i}ler Ha.08/39

g.-mişím Ha.08/8

g.-mişsem Iğ.05/40

g.-miyan Iğ.06/159

g.-urduḫ Bu.06/46

g.-uruĝ Bi.04/75

g.-úller An.12/219

g.-ür An.12/220, Bu.15/25, Ha.04/104, Ha.08/33, Ha.08/34

g.-ürd^{ı}ler Iğ.06/140

g.-ürdi Iğ.07/3

g.-ürdü An.05/36

g.-ürdün Iğ.06/134

g.-ürsüz Iğ.03/55

g.-ürüm Iğ.11/44

g.-üyöllá^{r} Ha.06/6

g.-üyölle Ha.06/6

g.-üzün Iğ.06/23

g.-^{ü}yör Ha.09/9

gäleden: Gene, yine. -1-

g. Iğ.06/43

gälėn: *bk. gelin*. -1-

g. Ha.04/23

gälın: *bk. bk. gelin* -17-

g. Bu.09/107, Bu.09/108, Bu.09/109, Bu.09/112, Bu.09/150, Bu.09/44, Bu.09/45, Bu.09/51, Bu.09/52, Ha.08/3

g.+á Bu.09/93

g.+ė Bu.09/169

g.+ın Bu.09/141, Bu.09/144

g.+^{ı}n Bu.09/127

g.+ímın Iğ.03/46

g.+i Bu.09/102

gälınnuĝ: *bk. gelinnuĝ*. -1-

g. edecaḫ: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. Bu.09/52

gälınnuḫ: *bk. gelinnuĝ*. -1-

g. ėder: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. Bu.09/51

gälı^{n}: *bk. gelin*. -1-

g. Mu.02/24

gäl^{ı}n: *bk. gelin*. -1-

g.+ım Bu.09/14

gälín: *bk. gelin*. -29-

g. An.01/82, An.12/214, Bi.04/70, Bi.04/93, Bu.05/14, Bu.09/107, Bu.09/119, Bu.09/122, Bu.09/47, Bu.09/86, Ha.04/124, Iğ.03/69

g.+dúr ġızdur: Gelin kız; genç kadın ve kızlar. Iğ.02/138

g. ġıs: Gelin kız; genç kadın ve kızlar. Iğ.02/186

g.+ı Bu.09/121

g.+ın An.12/210, Bi.04/88, Bu.09/160

g.+ı^{n} Bu.09/170

g.+ín An.12/192

g.+i An.12/190, An.12/218, An.12/224, An.12/225, Iğ.03/68

g.+imin Iğ.03/37

g.+ner Bi.01/65, Bu.09/130

g.+nernı^{n} Bu.09/41

gälínluĝ: *bk. gelinnuĝ*. -2-

g.+ė Ha.04/21

g.+ú Ha.04/20

gälínnuḫ: *bk. gelinnuĝ*. -1-

g. Bu.04/166

gälíşdür-: (Kendini) geliştirmek, (kendine) bakmak. -3-

g.-iyėr An.09/387

gälin: *bk. gelin*. -7-

g. Bu.05/11, Ha.05/123, Ha.08/4

g.+ín Bu.09/160

g.+i An.09/20

g.+ler Ağ.16/40

g.+ner Ağ.16/42

gälinlıĝ: *bk. gelinnuĝ*. -1-

g.+ı Mu.02/23

gälinĺuğ: *bk. gelinnuĝ.* -1-

g. ediyėr: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. An.10/183

gälinnuĝ: *bk. gelinnuĝ.* -1-

g. eder: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. Ha.04/23

gäliş: Geliş, gelme işi. -1-

g.+i An.03/18

gälişedli: *bk. gelişedli*. -1-

g. An.09/387

gäl^{i}bolu: Gelibolu, Çanakkale'ye bağlı bir ilçe. -1-

g.+dáki Mu.03/91

gäl^{i}n: *bk. gelin*. -1-

g.+i An.09/20

gäln: *bk. gelin*. -6-

g.+ımın Iğ.03/59

g.+ımız Bu.09/53

g.+ımıza Bu.09/46

g.+ımí Iğ.03/64

g.+í Bu.09/1, Bu.09/114

gä^{l}-: *bk. gel-*. -7-

g.-dım Bu.11/98

g.-dím An.10/43

g.-dim An.09/204, An.10/33

g.-duĝ Bu.08/7

g.-duh Bu.08/18

g.-duẖ Bu.08/11

gänç: *bk. genç*. -4-

g. Ağ.17/77, An.05/327

g.+dür Ağ.17/98

g.+leri An.05/148

gändí: *bk. ğendi*. -2-

g. Iğ.06/179, Mu.06/97

gändi: *bk. ğendi*. -2-

g. Iğ.06/179

g.+miz Iğ.09/69

gäne: *bk. gene*. -1-

g. Iğ.06/86

gänni: *bk. ğendi*. -1-

g.+nnen Ha.04/24

gänş: *bk. genç*. -1-

g.+lerden Ha.07/15

gätır-: *bk. getúr-*. -6-

g.-dıler Iğ.05/1, Iğ.05/12

g.-diler Iğ.03/64

g.-ene Iğ.05/51

g.-ıb Mu.01/29

g.-me Bi.04/132

gätír-: *bk. getúr-*. -1-

g.-me Bi.04/132

gäti̊r-: *bk. getúr-*. -1-

g.-ür Ha.04/32

gätur-: *bk. getúr-*. -14-

g. Ağ.16/159

g.-anda Bi.01/9

g.-di Bi.01/22, Mu.06/85

g.-dün Bi.01/62

g.-ecaḫ Bi.01/121

g.-ėler An.12/236

g.-ėller An.12/225

g.-ė^{r} An.02/18

g.-iyėr Bu.09/140

g.-iyėrsız Bi.01/126

g.-maĝ Bu.06/249

g.-miş Bu.14/173

g.-urdú Bi.01/58

gätúr-: *bk. getúr*-. -27-

g. Ağ.16/159, Bi.01/85

g.-di Bi.01/140, Bu.14/50, Ha.05/33, Ha.07/17, Iğ.08/15, Iğ.11/41, Mu.06/37, Mu.06/86

g.-diler Bi.04/50

g.-d^{i}le Ha.05/94

g.-d^{i}ler Ha.05/92

g.-dun Bi.01/133

g.-dü Bu.11/39

g.-düm Bu.13/51

g.-im Ağ.16/140

g.-iyėller Ha.07/26

g.-iyėr Bu.09/161, Mu.06/17

g.-maḫ Iğ.06/155

g.-meye Mu.04/50

g.-miş Bu.09/140, Bu.13/47, Bu.13/52

g.-ü Bu.08/60

g.-ürdüm Ha.08/81

gätú^{r}-: *bk. getúr*-. -1-

g.-di Bu.08/46

gätúttur-: Getirttirmek; getirtmek. -1-

g.-dum Bu.11/37

gätür-: *bk. getúr*-. -15-

g. Bu.06/20

g.-d^{i}ler An.12/189

adí g.-díler Iğ.06/131

g.-di Bu.08/60

g.-dilär Iğ.06/53

g.-diler Bu.13/9

g.-d^{i}le Bu.08/44

g.-duḫ Iğ.06/62

g.-ebilir Ha.05/31

g.-iyėller Bu.09/107

g.-iyėlle^{r} Bu.09/141

g.-iyírduĝ Iğ.06/167

g.-maḫ Iğ.06/49

g.-üb An.04/5

g.-^{ü}miş Bu.13/48

gäz-: *bk. gez*-. -8-

g.-dim Iğ.03/26

g.-duĝ Iğ.06/41

g.-íyėr Bi.01/83

g.-íyırdım Bu.11/101, Bu.11/103

g.-iyėlle Bu.03/70

g.-iyírdim Ha.07/59

g.-miyėr Bi.01/114

gäziş-: Gezişmek, hep birlikte gezmek. -1-

g.-iyėllär Iğ.06/172

gā̈-: *bk. gel-*. -1-

g.-sem Bu.11/96

gā̈l-: *bk. gel-*. -1-

g.-dile Bu.09/32

ge-: *bk. gel-*. -4-

g.-di Ma.04/134

g.-mişer Mu.02/6

g.-sın An.12/234

g.-sin An.09/468

ge: *bk. ki*. -1-

g. Bu.11/30

gebá: *bk. ğebe*. -1-

g. Mu.05/57

geber-: Gebermek, ölmek. -5-

g.-di Bi.03/48, Iğ.06/10

g.-iir Ağ.01/12

g.-iyír Ağ.01/12

g.-míş Bi.01/21

geberd-: Gebertmek, öldürmek. *Diğer varyantı için bk. ğeberd-*. -2-

g.-iller Ağ.07/27

g.-üller Ha.05/53

gebermiş: Mecazen kullanılan bir ad. -3-

g. Ağ.17/30

g.+idi Ağ.17/27

geca: *bk. gėce*. -2-

g. Ağ.08/7, An.05/342

gecá: *bk. gėce*. -5-

g. An.12/159, Ha.01/41, Iğ.11/29

g.+nın An.12/13, An.12/14

gece: *bk. gėce*. -24-

g. Ağ.02/16, Ağ.02/20, Ağ.02/5, Ağ.02/8, Ağ.15/38, Ağ.15/75, Ağ.16/82, Ağ.17/2, Ağ.18/5, An.01/254, An.02/40, An.05/341, An.12/158, An.12/80, Ha.01/31, Ma.01/7, Ma.04/171

g.+nin Ma.04/148

g.+si An.05/331, An.05/338, Iğ.11/95

g.+^{y} Ağ.12/6

g.+^{y}e Ağ.07/23

gecih-: Gecikmek, geç kalmak. -1-

g.-miyasın An.06/35

geça̱: *bk. gėce*. -1-

g. Ağ.07/113

geç-: *bk. gėç-*. -40-

g.-ar An.05/382

g.-ecağıdí An.01/85

g.-emeduẖ Ha.05/73

g.-en Ağ.08/72, Ağ.13/22, Ağ.13/43

g.-ende An.11/3

g.-er Ağ.06/124, An.01/222, An.12/182, An.12/238, Mu.03/15, Mu.03/75

g.-erdi An.05/180

g.-erek Ma.01/7

g.-ergen Ma.04/154

g.-erken An.11/5, Ma.01/10

g.-iėr An.05/403

g.-iíller Mu.06/24

g.-iiller Mu.06/23

g.-iir An.01/108, Mu.05/36

g.-ir An.03/32, An.09/137

g.-irsin An.03/25

g.-i^r An.09/205

g.-iyė An.07/65

g.-iyėrdė Bu.12/24

g.-iyírim An.09/205

g.-iyollar Ağ.08/14

g.-me An.05/406

g.-meden Ma.02/4

g.-mesin An.05/409

g.-meSın An.05/406

g.-mir An.01/74

g.-mişler Ağ.03/11

g.-seler Ma.04/17

geçerli: Geçerli. *Diğer varyantı için bk. geşelli.* -1-

g. Iğ.05/27

geçım: *bk. geçim*. -1-

g.+ˡmızi Ağ.07/92

geçın: Geçin; "ed-" yardımcı fiiliyle birlikte kullanılmıştır. -1-

g. ediyėruẖ: Geçin etmek; geçinmek. Bu.08/73

geçır-: *bk. geçür-*. -1-

g.-ecem An.01/206

geçím: *bk. geçim*. -1-

g. Iğ.11/28

geçín-: *bk. geçin-*. -3-

g.-duĝ Ha.05/105

g.-ıp Mu.01/182

g.-iⁱrduẖ Ağ.09/42

geçi: *bk. gė̂çi*. -1-

g. Ha.04/76

geçili: *bk. gė̂çili*. -3-

g. Ha.04/78, Ha.04/83, Ha.04/85

geçim: 1. Geçim, geçinme işi, 2. Hayat, yaşam. *Diğer varyantları için bk. geçım, geçím, gė̂çím.* -1-

g. yabdˡla: Geçim yapmak; geçinmek, geçimini sağlamak. Ağ.02/17

geçin-: Geçinmek, yaşamak için gerekeni sağlamak. *Diğer varyantları için bk. geçín-, gė̂çın-, gė̂çín-, gė̂çin-.* -1-

g.-duẖ Ağ.09/43

geçi̊r-: *bk. geçür-*. -1-

g.-úrduẖ Mu.01/47

geçür-: Geçirmek. *Diğer varyantları için bk. geçır-, geçi̊r-, geçür-, gė̂çır-, gė̂çür-, gė̊çür-, göçür-, ğė̂çír-, ğė̊çür-, ğöçür-*. -3-

g.-iʸėʳsin An.01/165

g.-miyė An.07/118

g.-miʸėr An.07/115

ged-: *bk. gė̂d-*. -229-

g. An.09/314, An.09/458, An.09/459, Bi.01/108, Bu.04/202, Bu.14/120, Bu.14/58, Mu.06/42

g.-acaĝım An.05/233

g.-aĝ Bi.01/116

g.-aĝın Bu.07/11, Bu.07/12, Bu.07/13

g.-aḫ An.12/185, An.12/186, Bu.02/118, Bu.07/11, Bu.07/12, Bu.07/13, Ha.02/15, Ha.02/16, Ha.02/17, Ha.02/18, Ha.05/148, Iğ.02/74

g.-an An.05/425

g.-ar Mu.01/29, Mu.06/97

g.-ardıḫ Ağ.13/65

g.-arduĝ Ağ.14/42

g.-aruĝ Iğ.11/99

g.-án Ha.04/132

g.-ár Bu.09/67, Ha.01/57

g.-áruḫ Bu.04/56

g.-dım An.09/252, Mu.06/63

g.-díler Iğ.06/118

g.-dím An.05/113, An.05/120, An.05/250, An.05/317, An.07/2, Ha.08/29, Iğ.11/22, Iğ.12/15

g.-dîĝ Bu.02/74

g.-di Ağ.01/25, Ağ.07/36, Ağ.09/50, An.01/253, An.09/89, An.09/90, An.12/62, Bi.01/92, Bu.08/100, Bu.08/37, Bu.09/19, Ha.01/6, Ha.03/21, Ma.03/10, Mu.06/85

torpaĝın altına g.-di: Toprağın altına gitmek; ölmek. An.12/136

g.-diğ Ma.02/12

g.-dile An.05/373

g.-diler Ağ.07/20, Bu.05/9, Bu.09/27

g.-dim An.09/278, An.09/331

g.-din Ağ.08/110, Bi.01/133

g.-duğ Bu.11/75

g.-du^{ğ} An.09/289

g.-duĝ An.05/306, An.09/27, An.09/433, Bu.11/42, Bu.11/70, Iğ.06/9

g.-duĝunda Iğ.08/24

g.-duḫ An.05/303, An.09/259, Bu.12/117, Bu.14/220, Ha.04/112, Iğ.06/100, Iğ.06/106, Iğ.06/119, Iğ.06/7, Iğ.06/93, Iğ.11/21

g.-duḫdan Bu.11/11, Bu.11/3

g.-ebülürsün Bu.04/92

g.-ecaḫ Ağ.08/98

g.-ecaḫsız An.05/15

g.-ecam An.11/35

g.-ecem An.07/73

g.-em Mu.03/75

g.-en Bu.09/30, Bu.13/162

g.-ende Ha.07/41

g.-er Iğ.07/10

g.-erdi An.05/181

g.-erdim Mu.03/90

g.-erdler Iğ.07/13

g.-erken Ağ.11/14

g.-ersen An.09/314

g.-ersín Ağ.13/13

g.-e^{r} Ha.01/24

ġarayola g.-esin: Karayola gidesin. Bir beddua. Iğ.05/61

g.-ėm Bu.05/51, Bu.14/76, Mu.05/6, Mu.06/8

g.-ėr An.12/120

yola g.-ė^{r}sın: Yola gitmek; karşılıklı anlaşmak, birlikte uyum içinde yaşamak, geçinmek. An.01/225

g.-ē̇r An.01/62

g.-ıb An.05/156, An.09/300, An.09/343, Bu.09/62, Bu.11/117, Ha.07/16

g.-ın An.05/305, An.05/306, Bu.09/38

g.-íb Ağ.07/25, An.09/373, Bi.04/84, Bu.09/17

ėlçiluĝa g.-ín: Elçiliğe gitmek; kız istemeye gitmek. Bu.09/29

g.-ib Bu.02/78, Bu.05/51, Bu.09/59, Bu.11/37

g.-iėr Ağ.13/46

g.-iílle Bi.01/124

g.-iir Ağ.01/16, Ağ.08/22, Ağ.13/46, An.12/116, Mu.06/10

ėlden gelen tėz g.-iir: Elden gelen tez gider. Bir atasözü. Bi.01/68

g.-iirsin An.03/8, Mu.06/11

g.-in An.05/305, An.12/153, An.12/168, An.12/175, Bu.04/33, Bu.11/35, Iğ.02/189

g.-ir Ağ.07/96, An.01/108, An.06/18, An.11/8, An.12/76

g.-irsiz An.03/1

g.-iyeruẖ Ha.04/97, Ha.04/99

g.-iyėr Ağ.01/16, An.04/43, Bi.01/3, Bu.04/26, Bu.08/53

ġuraẖluẖ gediyėr: Kuraklık gitmek; kurak hava hakim olmak/sürmek, devam etmek.

g.-iyėrdi An.09/115

g.-iyėrdiler An.04/3

g.-iyėrduẖ An.07/33, Bu.02/45

g.-iyėrím An.09/454

g.-iyėrim Bu.13/156, Bu.13/160

g.-iyėrsın Iğ.08/47

g.-iyėruĝ An.07/85

g.-iyėruẖ An.09/286, Iğ.09/11

g.-iyırduẖ An.07/32

g.-iyír An.09/48

g.-iyírdi Ma.03/23

g.-iyírım An.09/306

g.-iyir Bu.04/175

savaş g.-iyir: Savaş devam ediyor. An.05/34

g.-iy^{i}le Bi.01/124

g.-iyó Ağ.07/124

g.-iyór Ağ.15/56

g.-i^{y}ėr An.01/155, Bu.04/25

g.-i^{y}ėrsın Bu.09/73

g.-i^{y}ilĺa^{r} Bi.04/98

g.-i^{y}ir Bu.03/26, Bu.04/28

g.-i^{y}orus An.10/90

g.-iz An.12/156

g.-^{i}yoruẖ An.09/286

ġuraẖluẖ g.-maĝ: Kuraklık gitmek; kurak hava hakim olmak/sürmek, devam etmek.

g.-meliyuẖ An.09/287

g.-mes An.01/62

g.-meynán Bu.12/60

g.-miş Ağ.07/136, Ağ.07/2, An.07/54

g.-mişdi Ağ.07/186

ġuraẖluẖ g.-mişdi: Kuraklık gitmek; kurak hava hakim olmak/sürmek, devam etmek.

g.-mişle Ağ.09/21, Ağ.09/63

g.-mişler An.12/164, Bu.11/10

g.-miştürler An.05/20

g.-saẖ Bu.05/49

g.-sän Iğ.06/14

g.-seler An.12/178

g.-sin An.12/176, Bu.05/6, Iğ.05/34

g.-ti Ağ.09/50

g.-yir Bu.04/25

gedeh́: Mandanın yavrusu. -1-

g. Ağ.08/135

gediş: Gidiş, gitme. *Diğer varyantı için bk. gėdiş*. -2-

g. Bu.08/37

g.+im Bu.05/54

gedişet: Gidişat; hayat, durum. -1-

g.+ın An.01/224

gejá: *bk. gėce*. -1-

g. Ağ.07/89

gektar: Hektar, yüzey ölçü birimi. *Diğer varyantları için bk. gėh́dar, yėkdar*. -1-

g.+lari An.09/70

gel-: Gelmek. *Diğer varyantları için bk. gál-, gä-, gäl-, gä^{l}-, gǟ-, gǟl-, ge-, ge^{l}-, gen-, gē-, gēl-, ġal- (2), ğál-, ğä-, ğäl-, ğä^{l}-, ğǟ-, ğe-, ğel-, ğe^{l}-, ğēl-, ğėl-, yál-, yäl-, yel-*. -995-

g. Ağ.07/145, Ağ.07/160, Ağ.07/175, Ağ.07/194, Ağ.09/20, Ağ.14/30, Ağ.17/104, Ağ.17/30, Ağ.17/99, An.05/107, An.05/111, An.05/139, An.05/140, An.05/150, An.05/78, An.06/35, An.06/56, An.07/15, An.09/287, An.09/474, An.11/56, Bi.01/75, Bu.02/118, Bu.02/178, Bu.03/2, Bu.03/7, Bu.04/109, Bu.05/41, Bu.05/42, Bu.05/44, Bu.05/55, Bu.06/102, Bu.06/13, Bu.06/194, Bu.06/3, Bu.06/86, Bu.13/107, Bu.13/46,

Bu.14/118, Bu.14/63, Ha.02/15, Ha.04/113, Ha.04/57, Ha.05/146, Iğ.03/38, Iğ.06/136, Iğ.06/60, Iğ.10/5, Mu.01/7, Mu.06/64, Mu.06/72, Mu.06/79, Mu.06/83, Mu.06/84, Mu.06/88

g.-án An.04/54

g.-áydın Bi.03/30

g.-dı An.01/35, Bu.01/9

g.-dı^{ğ} Mu.03/22

g.-dıĝ Ağ.06/26, Mu.06/32

g.-dıḫ Ağ.02/14, Ağ.06/61, Ağ.07/205, Ağ.10/40, Ağ.11/10, Ağ.15/41, Ha.02/18, Iğ.08/54, Mu.02/22, Mu.03/1, Mu.03/10, Mu.03/15, Mu.03/19, Mu.03/3, Mu.03/40, Mu.03/41, Mu.03/42

g.-dıler Ha.08/47

g.-dım An.02/52, An.07/10, An.09/280, Bu.10/18, Bu.14/37, Ha.04/61, Iğ.12/3

g.-dın An.05/138, Bi.01/124, Bi.03/73, Bu.06/13, Bu.06/213

hoş g.-dın Ha.04/27, Ha.04/28

ḫoş g.-dın Bu.09/67

ḫoş g.-dıs Bu.14/46

g.-dīḫ Mu.03/19

g.-dí An.05/252, Bu.06/201, Bu.13/80, Ha.04/62, Iğ.02/78, Iğ.06/39

g.-díler Bu.04/132, Bu.04/133, Iğ.06/107, Iğ.09/103

g.-dím An.05/120, Bu.10/22, Bu.14/38

g.-dín An.03/26

ḫoş g.-dín Bu.14/44

g.-dîĝ Bi.03/40

g.-dîḫ An.12/45, Iğ.05/1, Iğ.08/35

g.-dîḫdan An.08/13

g.-di Ağ.01/10, Ağ.01/11, Ağ.01/53, Ağ.01/54, Ağ.01/8, Ağ.02/16, Ağ.07/163, Ağ.08/75, Ağ.08/76, Ağ.09/73, Ağ.11/17, Ağ.11/28, Ağ.11/34, Ağ.11/35, Ağ.14/27, Ağ.14/28, Ağ.15/75, Ağ.15/76, Ağ.16/141, Ağ.16/51, Ağ.16/81, Ağ.16/85, Ağ.17/18, Ağ.17/23, An.01/231, An.01/233, An.01/38, An.02/34, An.03/25, An.04/102, An.04/75, An.05/142, An.05/253, An.05/275, An.05/363, An.05/372, An.05/431, An.05/439, An.05/76, An.05/77, An.05/78, An.06/37, An.07/27, An.07/30, An.07/51, An.09/109, An.09/134, An.09/284, An.09/298, An.09/46, An.09/72, An.09/90, An.09/91, An.09/94, An.10/135, An.10/166, An.10/76, An.10/77, An.11/49, An.12/141, An.12/202, An.12/46, An.12/70, An.12/84, An.12/90, Bi.01/22, Bi.01/65, Bi.03/98, Bi.04/52,

Bu.01/4, Bu.02/118, Bu.02/32, Bu.04/107, Bu.04/173, Bu.04/181, Bu.05/9, Bu.06/203, Bu.06/218, Bu.06/95, Bu.06/97, Bu.07/13, Bu.08/60, Bu.08/70, Bu.09/67, Bu.11/29, Bu.11/67, Bu.11/68, Bu.11/93, Bu.12/116, Bu.13/10, Bu.13/80, Bu.13/81, Bu.14/214, Bu.14/51, Ha.02/42, Ha.04/61, Ha.04/95, Ha.05/38, Ha.05/46, Ha.05/90, Ha.05/91, Ha.06/3, Ha.06/9, Ha.07/3, Ha.08/49, Ha.09/4, Iğ.02/121, Iğ.02/126, Iğ.02/161, Iğ.02/162, Iğ.02/164, Iğ.02/167, Iğ.02/47, Iğ.02/59, Iğ.02/63, Iğ.02/64, Iğ.02/69, Iğ.02/7, Iğ.02/78, Iğ.03/38, Iğ.06/37, Iğ.06/38, Iğ.06/39, Iğ.08/52, Iğ.09/221, Iğ.09/87, Iğ.09/97, Ma.04/110, Ma.04/139, Ma.04/164, Ma.04/21, Ma.04/47, Ma.05/8, Mu.01/178, Mu.01/58, Mu.02/24, Mu.03/26, Mu.05/44, Mu.06/32, Mu.06/33, Mu.06/84

gözlerime işıẖ g.-di: Gözlerine ışık gelmek; çok sevinmek. Ma.04/66

yaẖın yaẖın g.-di: Yakın yakın gelmek; yaklaşmak. An.04/102

g.-dig Ağ.11/10, Ağ.13/20, Ağ.13/8, Bi.05/41, Ma.02/43

g.-digden Ağ.07/123

g.-diglerinde Bi.05/16

g.-diğ Bu.09/34

g.-dih́ Ağ.13/21, Ma.02/41, Ma.02/43

g.-dii Ağ.07/24

g.-diinde Ağ.03/13, An.10/92

g.-dik Ma.02/14, Ma.05/19

g.-dile Ağ.16/156, An.05/103, An.05/261, An.10/58, Bi.04/43, Bu.04/221, Bu.13/152

g.-diler Ağ.07/143, Ağ.07/173, Ağ.10/14, Ağ.10/16, Ağ.11/29, An.02/34, An.04/15, An.10/61, An.10/68, An.12/188, Bu.02/61, Bu.02/63, Bu.04/116, Bu.04/117, Bu.04/132, Bu.05/8, Bu.08/110, Bu.11/93, Bu.13/131, Iğ.03/3

g.-dilēr An.12/143

g.-diĺa An.05/102

g.-dim Ağ.01/26, Ağ.01/57, Ağ.03/13, Ağ.06/137, Ağ.07/162, Ağ.16/13, An.03/22, An.05/130, An.07/18, An.09/214, An.09/278, An.09/292, An.11/38, An.11/54, An.12/40, An.12/90, Bi.03/91, Bu.02/102, Bu.02/103, Bu.06/1, Bu.06/18, Bu.14/34, Ha.05/113, Ha.05/37, Iğ.12/10, Ma.03/3, Mu.02/21

g.-din Ağ.07/197, An.03/24

g.-diniz Ağ.07/111

g.-dis Bu.14/103

g.-diz Bi.03/115, Bu.14/103, Ma.04/36

g.-dī Bu.03/61, Bu.03/66, Bu.10/13, Bu.14/160, Iğ.08/12

g.-d^{i}ler Ağ.11/28

g.-d^{i}sen Bu.06/201

g.-du An.09/399

g.-du^{ğ} Ha.05/108

g.-du^{ğ}umuz Mu.06/33

g.-duĝ Ağ.01/10, An.05/79, An.12/148, Bu.04/129, Bu.08/58, Bu.11/90, Ha.01/44, Iğ.02/58, Iğ.06/149, Iğ.08/13, Iğ.08/14, Iğ.09/74, Iğ.09/94, Iğ.11/10, Iğ.11/8, Ma.02/51

g.-duĝúz Bi.04/19

g.-duẖ Ağ.01/25, Ağ.12/4, An.02/48, An.05/258, An.09/249, An.09/79, An.12/41, An.12/43, An.12/47, Bu.02/112, Bu.04/196, Bu.04/237, Bu.13/145, Bu.13/152, Bu.13/40, Bu.14/104, Ha.04/13, Ha.04/131, Ha.05/111, Ha.07/53, Iğ.02/168, Iğ.03/47, Iğ.05/5, Iğ.06/114, Iğ.06/150, Iğ.08/13, Iğ.08/36, Iğ.08/38, Iğ.08/42, Iğ.09/100, Iğ.09/20, Iğ.11/3, Iğ.11/36, Iğ.11/46, Iğ.11/62, Iğ.11/95, Ma.02/51, Ma.03/15, Ma.03/35, Ma.03/4, Ma.03/6, Ma.04/17, Ma.04/42

g.-duẖdan Ağ.04/20, Bu.09/105

g.-duunen Ağ.09/48

g.-e Ağ.07/61, An.09/79, Bu.05/57, Bu.06/39, Bu.06/43, Ma.02/70

g.-ebülür An.09/398

g.-ecağını Bu.14/208

g.-ecaĝımişiz An.05/145

g.-ecaẖ An.04/5, An.09/423, An.09/83, Bi.04/19, Bu.02/27, Iğ.02/11

g.-ecaẖsıs Iğ.06/98

g.-ecam An.11/112, Bu.14/71

g.-ecaóẖ Iğ.11/42

g.-ecauẖ Ağ.12/6, An.10/68, An.11/123, Iğ.02/156

g.-eğ Ağ.11/13

g.-ememiş Ağ.11/13

g.-emezduẖ Ha.07/4

g.-emėyen Bu.12/11

g.-emiyėller An.12/171, Bu.08/83

g.-en Ağ.01/9, Ağ.07/151, Ağ.10/123, An.04/17, An.09/109, An.09/29, An.09/30, An.10/158, An.10/163, Bi.03/49, Bi.05/22, Bi.05/33, Bu.02/70, Bu.03/21, Bu.04/161, Bu.14/125, Bu.14/126, Ha.04/128, Ha.04/70, Ha.05/113, Iğ.03/37, Iğ.09/105, Iğ.09/106, Iğ.09/125, Iğ.09/220, Iğ.11/95, Ma.01/8, Ma.02/2, Ma.06/7, Mu.01/169, Mu.04/21, Mu.06/58

ėlden g.-en tėz gediir: Elden gelen tez gider. Bir atasözü. Bi.01/68

g.-ená Ha.08/69

g.-endá Iğ.06/65

g.-endä Iğ.06/65

g.-ende Ağ.01/57, Ağ.09/6, Ağ.10/125, Ağ.17/124, An.01/235, An.01/45, An.06/17, An.06/21, An.11/25, An.12/110, An.12/144, An.12/150, An.12/208, Bi.03/112, Bi.04/30, Bu.03/10, Bu.03/9, Bu.04/252, Bu.09/153, Bu.10/14, Bu.14/160, Bu.14/161, Bu.14/8, Ha.01/16, Ha.01/8, Ha.02/20, Iğ.06/165, Iğ.09/205, Mu.02/4, Mu.06/44

g.-ene An.03/17, An.04/46, An.09/10, An.10/116, An.10/117, Bu.11/82, Bu.12/121

g.-ennán Bu.09/67

g.-enne Iğ.09/103

g.-enner An.04/9, An.07/64, An.10/166, Bu.04/221, Bu.11/91, Iğ.09/54

g.-ennerden Ağ.16/11

g.-ennere An.10/165

g.-er Ha.06/2

g.-erdi Ağ.04/13, Ha.07/2

g.-esín An.12/164

g.-eydíz Bi.01/147

g.-eydi Ağ.16/80

g.-eydin An.12/239

g.-ėller An.12/164

g.-ėm Bi.01/80

g.-ėr An.01/31, An.12/139, Bu.09/134

g.-ėrdi An.02/63, An.12/113, Mu.04/23

g.-ėrim An.11/111

g.-ėrken Ha.05/13

g.-ėrsin An.03/3

g.-ıb Bu.09/70, Bu.11/91, Iğ.05/52, Iğ.09/218

g.-ın An.05/150, Bu.09/30

g.-ırdler Iğ.07/13

g.-íb Ağ.03/10, An.01/214, An.05/384, An.09/348, Bu.02/128, Bu.05/61

g.-ín Ağ.07/8, An.05/145, Bu.13/16, Iğ.02/139, Iğ.11/19

g.-ínce Bi.03/107, Ma.04/30

g.-ír Ha.05/116, Mu.01/184

g.-írdler Ağ.10/8

g.-írken Ağ.03/1, Ma.02/4

g.-írsin An.10/42

g.-ı̊rdi Bi.01/61

g.-i Bu.09/9

g.-ib Ağ.01/71, Ağ.01/72, Ağ.10/114, Ağ.10/35, Ağ.16/128, An.04/75, Bu.02/22, Bu.04/209, Iğ.02/6

g.-ici An.09/25

g.-iír Ma.02/7

g.-iillár Mu.06/7

g.-iiller Ağ.07/22

g.-ii^{l}ler Ma.02/3

g.-iir Ağ.08/77, Ağ.17/102, Ağ.17/106

g.-i^{i}ller Ağ.07/28

g.-i^{i}rdim Ağ.07/206

g.-iı̊r Ağ.07/25

g.-ille An.12/217

g.-iller Ağ.07/23, Ağ.07/41, Ağ.07/42, An.06/58, An.06/63

g.-in Ağ.07/163, Ağ.07/46, An.09/146, Bu.14/46

g.-inca An.10/22

g.-ince Ağ.18/56, Ha.04/136, Mu.05/27

g.-ir Ağ.18/1, An.01/74, An.06/15, An.10/113, An.10/158, An.10/20, Mu.06/113

g.-irdıẖ Mu.03/8

g.-irdí Mu.03/46

g.-irdíler Ha.08/16

g.-irdi Ağ.05/7, Ağ.10/34, Ha.08/32

g.-irdim Mu.03/83, Mu.03/90

g.-irken Ma.05/2, Mu.01/91

g.-irle^{r}miş Ha.05/146

g.-irsem Ağ.07/121

g.-i^{r} An.01/31

g.-i^{r}di Mu.03/47

g.-iyė An.05/375

g.-iyėle An.05/387

g.-iyėller An.09/82, Iğ.02/102

g.-iyėllē^{r} Bu.03/52

g.-iyėr Ağ.16/136, Ağ.16/97, Bu.01/14, Bu.02/167, Bu.02/42, Bu.08/70, Bu.13/186, Bu.13/98

g.-iyėruĝ Bu.09/63

g.-iyėruẖ An.04/123

g.-iyır Bu.11/29

g.-iyí An.09/388

g.-iyíller Mu.05/21

g.-iyír Ağ.16/96, An.09/121, An.09/411, Bu.01/14, Bu.04/62, Iğ.03/77

g.-iyírdler Ağ.01/44

g.-iyíruẖ Bu.04/96

g.-iyí^{r} Bi.01/130, Iğ.03/69

g.-iyi Ha.05/74

g.-iyir Iğ.03/65, Iğ.03/66

g.-iyle An.08/6

g.-iyo Ağ.03/13, Bi.04/20, Ma.04/81, Ma.04/97, Ma.05/29

g.-iyodu Bu.01/1

g.-iyola An.08/5

g.-iyolar Ma.01/21

g.-iyollar Ma.06/7

g.-iyor An.09/127, Bi.03/104

g.-iyólle Ma.06/11

g.-iyöller Mu.05/40

g.-iyör Ağ.07/30, Mu.05/18, Mu.05/27

g.-iyúr Ağ.08/24, Bi.04/94

g.-iyúruẖ Bi.04/88

g.-i^{y}ėr Bi.01/132

g.-i^{y}ir Iğ.09/224

g.-i^{y}i^{r} An.05/303

g.-i^{y}le Mu.06/25

g.-i^{y}ler Iğ.11/19

g.-i^{y}ür Ha.05/24

g.-iz Bi.03/113

g.-īb An.05/451

g.-^{i}yır Bi.01/131

g.-^{i}yír Mu.05/27

g.-^{i}yo Ma.05/28, Mu.07/19

g.-i̊r Ha.04/104, Ha.05/119, Iğ.03/36, Ma.02/18

g.-i̊rüm An.11/112

g.-i̊yő́r Ağ.07/134

g.-i̊yülle Bi.04/99

g.-i̊^{y}ör Ağ.08/18

g.-maĝ An.09/401

g.-mah Iğ.06/140

g.-máduẖ Bu.13/41

g.-me Ağ.08/2, Mu.01/85, Mu.01/87

g.-mede An.05/75, Iğ.11/49

g.-meden Iğ.02/74

g.-medi An.05/14, An.05/250, An.05/8, Bu.04/237, Bu.08/34, Bu.08/37, Iğ.02/15, Iğ.02/34, Iğ.08/7, Mu.03/12

g.-mediz Bi.04/122

g.-meduẖ Iğ.05/3

g.-mee Ağ.08/14

anadan g.-meim: Anadan gelme; anadan doğma, üryan. An.09/202

anadan g.-mein: Anadan gelme; anadan doğma, üryan. An.09/203

g.-memiş Ağ.07/151, Ağ.09/58, Ağ.10/26

g.-memişler Ağ.10/20

g.-memişuẖ Bu.08/66

g.-mes Ağ.12/17, An.10/125, Bu.04/208

yaẖın g.-mes: Yakın gelmek; yaklaşmak. An.01/201

g.-mese Ağ.16/152

g.-mesın Bu.13/69

g.-mesin Bu.13/66

g.-mesini Ağ.18/10, Ağ.18/51

g.-mesinner An.10/59

g.-meye Ma.05/15

peynir g.-meye dönmüş: Peynir gelmeye dönmek; peynir olmaya başlamak. Ağ.18/53

g.-me^{y}e Ağ.11/2

g.-mez Ağ.18/1

g.-mışdıler Bu.06/225

g.-míş Ağ.06/15, An.09/300, An.09/70, Bu.02/59, Bu.06/230, Ma.04/26, Mu.07/4

g.-míşdi Mu.03/12

g.-míşle Ağ.09/38

g.-míşler Ağ.02/12, Ağ.06/12, Ağ.13/3, Ağ.13/4

g.-mi^{e}cam Ma.05/6

g.-miėrsin Bi.01/153

g.-miir An.12/144

g.-miirdi Ağ.17/8

g.-mii^{r} Ha.08/71

g.-mij An.05/141, An.05/362, Bu.14/131, Bu.14/184

g.-miş Ağ.02/19, Ağ.03/13, Ağ.04/17, Ağ.04/8, Ağ.04/9, Ağ.06/121, Ağ.06/150, Ağ.06/16, Ağ.07/2, Ağ.08/9, Ağ.09/57, Ağ.10/111, Ağ.10/2, Ağ.11/12, Ağ.11/19, Ağ.15/63, Ağ.16/16, Ağ.16/17, Ağ.16/24, Ağ.18/14, An.05/111, An.06/40, An.06/74, An.09/181, An.09/396, An.09/48, An.12/161, An.12/89, Bi.04/120, Bu.04/116, Bu.04/117, Bu.04/123, Bu.04/170, Bu.04/59, Bu.09/144, Bu.13/43, Bu.13/46, Bu.14/130, Ha.04/58, Iğ.02/108, Iğ.02/180, Iğ.03/10, Iğ.09/123, Ma.02/66, Ma.04/181, Ma.05/10, Mu.04/16, Mu.05/26, Mu.07/18, Mu.07/21, Mu.07/5

g.-mişdıḫ Mu.01/72

g.-mişdi Ağ.09/75, An.09/295, An.09/296, Bu.04/173, Iğ.02/115, Iğ.02/179, Mu.06/29

g.-mişdile Ha.08/80

g.-mişdim Ağ.06/147

g.-mişdür An.09/438, An.12/166

g.-mişim Ağ.12/7, Ağ.16/3, Ha.08/7

g.-mişin An.09/66

g.-mişle Ağ.09/14, Ağ.09/16, Ha.04/12

g.-mişler Ağ.02/1, Ağ.04/10, Ağ.06/16, Ağ.08/11, Ağ.08/32, Ağ.08/5, Ağ.08/8, Ağ.09/15, Ağ.09/57, Ağ.09/60, Ağ.10/30, Ağ.10/42, Ağ.10/45, Ağ.10/5, Ağ.11/1, Ağ.13/41, Ağ.16/4, Ağ.17/58, An.10/69, Bi.01/147, Bi.03/50, Bu.09/37, Mu.01/164, Mu.01/179, Mu.01/181, Mu.01/87, Mu.01/90, Mu.02/3, Mu.04/17, Mu.04/2, Mu.04/20, Mu.04/3, Mu.04/4, Mu.04/6, Mu.07/12, Mu.07/17, Mu.07/8

bir ġaba g.-mişler: Bir kaba gelmek; uyuşmak, anlaşmak, ortak noktalarda hemfikir olmak. An.09/465

g.-mişle^{r} Bi.05/4, Ma.01/5

g.-mişsen Bu.06/100

g.-mişse^{n} An.09/184

g.-mişsin Bu.02/117

g.-mişuḫ Ağ.09/8, Ağ.09/9, Iğ.03/27, Ma.03/10

g.-miŞ An.06/74

g.-miyan Ağ.01/9, Bu.09/67

g.-miyaní Iğ.06/155

aĝzım g.-miyė: Ağzına gelmemek; dili varmamak, kötü bir şeyi söylemeyi istememek. Iğ.11/64

g.-miyėr Iğ.11/64

g.-miyör Mu.05/27

g.-mi^{y}ėr An.07/73, An.11/81

g.-mi^{y}ir Bu.04/236

g.-mi̊ş Ağ.17/89, Ha.05/14

g.-mi̊şduẖ Bu.13/133

g.-mi̊şi̊m Iğ.06/62

g.-mi̊yó^{l}lar Ma.02/2

g.-múşuẖ An.09/165

g.-müşdür Bu.04/201

g.-sağ Iğ.11/51

g.-saĝ Iğ.11/50

g.-saẖ Iğ.08/14

g.-sáz Bi.03/103

g.-se An.03/6, Bu.09/39, Bu.14/30

g.-seler Ağ.07/68

g.-sem Bu.14/43

g.-sın An.05/191

g.-sín An.12/176

g.-sin An.05/188, An.12/176, Iğ.03/87

g.-sinner Ağ.07/37

g.-ur An.12/159

g.-urduẖ Ağ.14/19

g.-ú Ma.04/29

g.-úr An.01/223, Ma.04/106

g.-úrdí An.01/72

g.-úrdíler Ha.08/31

g.-ú^{r} Ma.04/29

g.-üller An.05/387

g.-ür An.01/226, An.05/251, An.12/145, Bu.03/1, Bu.03/27, Bu.03/8, Bu.09/67, Ma.03/30

g.-ürdi Bu.04/190

g.-ürken Ma.04/3, Ma.04/55

g.-ürler An.12/218

g.-ürse Bu.14/204

g.-ürsin Bi.03/59

g.-ürsün Bu.09/40

g.-ürüm An.05/119

g.-üyör Ağ.07/33, Mu.05/54

g.-ü^{y}ör Ağ.07/126

g.-ǖr Bu.03/1, Bu.03/8

g.-yėrdi Bu.06/227

gelecaẖ: Gelecek, istikbal. *Diğer varyantı için bk. ğeleçaẖ*. -1-

g.+da Bu.15/25

gelın: *bk. gelin*. -14-

g. Bi.04/78, Bi.04/98, Bu.09/128, Ha.04/134, Mu.02/24, Mu.02/25

g.+ım Bi.04/119

g.+ın An.01/35, Bu.09/174

g.+i Bu.01/1, Bu.09/104

g.+ner Bu.13/200

g.+un Bu.09/83

gelınlıĝ: *bk. gelinnuĝ*. -2-

g. ėdiirdim: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. Mu.02/26

g.+^{i} yabdırmam: Gelinlik yaptırmak; gelinlik ettirmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamasını ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmesini sağlamak. Bi.04/102

gel^{ı}n: *bk. gelin*. -1-

g.+á Ha.01/49

gelín: *bk. gelin*. -36-

g. Ağ.09/68, Ağ.16/118, An.01/31, An.01/35, An.01/45, An.01/60, An.01/84, An.05/71, Bi.04/118, Bi.04/78, Bu.13/160, Bu.13/161, Bu.13/162, Ma.03/63

g.+cȧn Bu.09/110

g.+e An.12/222

g.+ı Ma.02/21

g.+ım An.05/71, Bu.09/3, Ma.02/24

g.+ımíz An.12/216

g.+ın An.12/162, An.12/192, An.12/197, An.12/227

g.+i Ağ.13/52, Ağ.15/74, An.01/60, An.07/111, An.12/146, An.12/217, An.12/218

g.+im Bi.04/119

g.+ner Bi.01/27

gelínlıẖ: *bk. gelinnuĝ*. -1-

g. yabmiyacaẖ: Gelinlik yapmak; gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. Bi.04/103

gelínlik: *bk. gelinnuĝ*. -1-

g. yapdırmadı: Gelinlik yaptırmak; gelinlik ettirmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamasını ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmesini sağlamak. Bi.04/101

gelínluĝ: *bk. gelinnuĝ*. -2-

g.+å Bi.04/102

g. ėddim: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. Ağ.16/50

gelínni^{ğ}: *bk. gelinnuĝ*. -1-

g. i An.10/76

gelim: Gelim; "söz" kelimesiyle birlikte kullanılmıştır. *Diğer varyantı için bk. gel^{i}m*. -1-

söz g.+i: Söz gelimi; söz gelişi. Mu.06/1

gelin: Gelin. *Diğer varyantları için bk. gä̊lėn, gä̊lın, gä̊lı^{n}, gä̊l^{ı}n, gä̊lı́n, gä̊lin, gä̊l^{i}n, gä̊ln, gelın, gel^{ı}n, gelı́n, gelīn, gel^{i}n, geln, ğelı́n, ğelin, ğel^{i}n, yā̆lin*. -56-

g. An.10/100, An.10/106, An.10/128, An.10/155, An.10/168, An.10/88, An.12/208, Bu.09/105, Bu.13/163, Bu.13/164, Bu.13/182, Ha.04/6, Iğ.03/66, Ma.02/24, Mu.02/21, Mu.02/24

g.+e Iğ.03/67

g.+ım Ma.02/21

g.+ím Ağ.07/97

g.+ími Ma.02/25

g.+i Ağ.13/50, An.09/20, An.10/134, An.10/166, An.10/52, An.10/86, An.10/98, An.12/145, Bi.04/80, Iğ.02/188

g.+idim Ma.03/65

g.+im An.10/135, An.11/42, Ma.02/10

g.+ime An.10/135

g.+imiz An.10/120

g.+in An.09/348, An.10/147, Bu.13/165, Bu.13/176, Bu.13/190, Bu.13/191, Bu.13/202

g.+ini An.10/85

g.+i^{n} An.10/98

g.+ir Iğ.03/50

g.+^{i}n An.10/103

g.+leri Ağ.09/66

g.+n An.09/348, An.10/102

g.+ne An.10/87

g.+nen An.01/31

g.+ner An.01/35, Ha.05/44

g.+neri Ağ.09/60

gelinĺuğ: *bk. gelinnuĝ*. -1-

g. eder: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. An.10/184

gelinnuĝ: 1. ed- ve yap- yardımcı fiilleriyle birlikte kullanılır; 2. Gelin olma durumu; 3. Gelin kıyafeti. *Diğer varyantları için bk. gä̊lınnuĝ, gä̊lınnuḫ, gä̊lı́nluĝ, gä̊lı́nnuḫ, gä̊linlıĝ, gä̊linĺuğ, gä̊linnuĝ, gelınlıĝ, gelı́nlıḫ, gelı́nlik, gelı́nluĝ, gelı́nni^{ğ}, gelinĺuğ*. -1-

g. eder: Gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. An.10/178

geliş-: Gelişmek, ilerlemek. -1-

g.-di Bu.14/159

gelişedli: Gelişetli, yaşıtlarına göre daha boylu poslu, yakışıklı, güzel, bakımlı, giyimine kuşamına dikkat eden (çocuk). *Diğer varyantı için bk. gä̊lişedli*. -2-

g. An.09/387

gelīn: *bk. gelin*. -1-

g. Mu.02/32

gel^{i}m: *bk. gelim*. -1-

g.+i: Söz gelimi; söz gelişi. Mu.06/71

gel^{i}n: *bk. gelin*. -3-

g.+ın An.01/46

g.+i Ağ.06/125

g.+inen An.01/225

gelme: Gelme; (bir bölgeye) sonradan gelen, muhacir. -2-

g. An.09/58

g.+ėm An.09/58

geln: *bk. gelin*. -7-

g.+ım Iğ.03/46

g.+ın An.01/50, Iğ.03/59

g.+í Bu.09/102, Bu.09/106

g.+íme Iğ.03/77

g.+^{i} Bu.09/13

ge^{l}-: *bk. gel-*. -8-

g.-di Iğ.03/30

g.-duẖ Bu.08/58, Bu.14/104

g.-miş Ma.04/27

g.-sem Bu.12/109

g.-sín An.05/191, Bu.08/85

g.-sin An.10/145

gem: Ağaçtan dikdörtgen levha şeklinde yapılmış, altında taş olan ve üstüne binilerek kullanılan harman dövme aracı. -2-

g. Mu.01/13

g.+in Mu.01/11

gemi: Gemi. -3-

g.+ylen Ma.02/51

g.+ynen Bu.14/94, Ma.02/51

gemüg: *bk. gemük*. -1-

g.+i̊ An.01/159

gemük: Kemik. *Diğer varyantları için bk. gemüg, kemi, kemig*. -3-

g. An.01/159

g.+de An.04/54

g.+leri Mu.03/105

gemür-: Kemirmek. -1-

g. Bu.02/184

gen: *bk. genç*. -1-

g. An.01/49

gen-: *(Yanlış telaffuz) bk. gel-*. -1-

g.-enımızde: Geldiğimizde. Bu.12/77

gena: *bk. gene*. -9-

g. An.05/149, An.10/8, Bi.04/81, Bu.09/132, Bu.09/47, Bu.14/87, Bu.15/22, Iğ.03/46

gená: *bk. gene*. -14-

g. An.04/14, An.04/40, Bi.01/59, Bi.02/11, Bu.06/48, Bu.09/139, Bu.12/132, Iğ.04/29, Iğ.06/104, Iğ.09/49, Iğ.11/67, Iğ.11/71, Mu.01/122, Mu.01/36

genä: *bk. gene*. -1-

g. Iğ.06/43

genc: *bk. genç*. -2-

g.+idim Ağ.07/168, Iğ.11/92

gence: Gence, Azerbaycan’da bir şehir. -5-

g.+de An.09/200, An.09/201, An.09/202, An.09/230, An.09/240

genç: Genç. *Diğer varyantları için bk. gänç, gänş, gen, genc, genş, ğenç.* -12-

g. Bu.13/201, Ha.03/22, Ha.04/32, Ha.05/115

g.+ler An.01/59, An.01/72, An.05/83, An.11/66, Bi.04/117, Ha.07/2, Mu.01/123

g.+lerden An.09/350

gençluĝ: *bk. gençluḫ*. -1-

g.+undá An.01/107

gençluḫ: Gençlik. *Diğer varyantları için bk. gençluĝ, genşli*. -1-

g. An.01/108

gend: *bk. ğendi*. -1-

g.+leri An.12/155

gendı: *bk. ğendi*. -11-

g. Bu.09/56

g.+ler An.02/115

g.+m An.01/20

g.+me An.01/20

g.+mıs Iğ.09/56

g.+mí Bu.03/68

g.+míz An.01/29

g.+mizden Bi.04/5

g.+n Mu.06/97

g.+ne Bu.09/76, Ha.01/18

gendʹ: *bk. ğendi*. -1-

g.+lerní Ha.02/17

gendí: *bk. ğendi*. -13-

g. Iğ.04/41, Mu.02/25

g.+mís Bi.04/88

g.+mi Bu.03/28, Bu.14/58

g.+miz An.01/192, An.01/193, An.02/50, Bu.13/80

g.+n An.09/22, An.09/298, Bu.03/68

g.+ne Bu.04/223

gendi: *bk. ğendi.* -87-

g. An.01/124, An.01/184, An.01/23, An.01/43, An.01/65, An.01/71, An.01/77, An.01/92, An.01/93, An.01/94, An.02/35, An.02/73, An.03/22, An.04/38, An.05/111, An.05/290, An.05/54, An.07/105, An.07/106, An.07/68, An.09/14, An.09/166, An.09/260, An.09/285, An.09/384, An.09/387, An.09/389, An.09/399, An.09/430, An.10/181, An.11/101, An.12/168, An.12/61, Bi.03/72, Bi.04/89, Bu.02/59, Bu.05/38, Bu.06/199, Bu.06/82, Bu.13/54, Bu.14/229, Bu.14/26, Ha.01/17, Ha.05/126, Ha.05/130, Ha.05/79, Ha.07/68, Iğ.09/133, Iğ.09/144, Iğ.09/41, Iğ.09/87, Iğ.09/98, Iğ.11/60, Iğ.11/61, Mu.06/60

g.+ʹ Bu.12/98

g.+le Bu.08/105, Bu.08/90

g.+ler Bu.09/2, Bu.13/103

g.+ler[i] An.11/27

g.+m An.01/170, An.09/379, Bu.05/54

g.+mís An.01/186

g.+míz Bu.13/110

g.+mi Bu.14/57

g.+mis An.09/105, An.12/68

g.+miz An.01/192, Bu.13/41, Iğ.02/146

g.+n An.09/174, An.09/210, An.09/458, An.09/459

g.+nä Iğ.05/24

g.+ndä Bu.11/20

g.+ne An.09/377, Bu.04/196

g.+nē Bu.08/15

g.+ní Bu.04/28

g.+ni An.09/377, An.09/387

g.+ynen Bu.09/140

g.+[y] Bu.08/15

gendī: *bk. ğendi*. -2-

g. An.01/43, Bu.02/45

gend[i]: *bk. ğendi*. -1-

g.+ne An.07/105

genduluĝundan: Kendiliğinden. -1-

g. An.05/344

gene: Yine, tekrar. *Diğer varyantları için bk. gäne, gena, gená, genä, genı, gėná, gėne, gine, ğena, ğená, ğene, ğėne, yine*. -76-

g. Ağ.07/123, Ağ.07/88, Ağ.13/40, Ağ.14/14, Ağ.16/18, Ağ.17/18, Ağ.17/54, Ağ.17/87, An.01/126, An.01/14, An.01/229, An.01/23, An.01/233, An.02/102, An.05/177, An.05/235, An.05/375, An.05/94, An.06/61, An.07/73, An.07/84, An.09/136, An.09/14, An.09/183, An.09/237, An.09/238, An.09/309, An.09/378, An.09/390, An.09/431, An.09/45, An.09/68, An.10/68, An.10/86, An.11/25, An.11/26, An.11/39, An.12/123, An.12/149, An.12/211, An.12/229, Bi.01/63, Bi.03/48, Bu.02/183, Bu.04/162, Bu.06/227, Bu.09/154, Bu.09/27, Bu.11/63, Bu.14/186, Ha.04/87, Ha.07/18, Ha.07/7, Iğ.02/107, Iğ.03/16, Iğ.06/123, Iğ.06/149, Iğ.09/48, Iğ.09/50, Iğ.10/4, Iğ.11/70, Iğ.11/93, Ma.02/38, Ma.02/64, Ma.04/20, Mu.01/25, Mu.01/27, Mu.02/21, Mu.03/54, Mu.04/44, Mu.05/24

genelligle: Genellikle. -1-

g. Bu.14/188

genı: *bk. gene*. -1-

g. Iğ.03/47

geniş: Geniş. -3-

g. Ağ.07/106, Ma.05/12, Mu.06/48

gen[i]: *(Yanlış telaffuz) bk. yani*. -1-

g. An.01/152

gennı: *bk. ğendi*. -5-

g.+m Iğ.09/142

g.+míz Bi.04/7

g.+na Bu.12/114

g.+nnan Bi.01/94

g.+zzan Ha.07/19

genní: *bk. ğendi*. -2-

g.+mi̊z Iğ.09/133

g.+mi Bu.14/62

genni: *bk. ğendi*. -5-

g.+lerí Iğ.09/203

g.+me Bu.02/126

g.+mís Iğ.02/104

g.+mize An.05/37

g.+zzan Ha.07/19

genn^{i}: *bk. ğendi*. -1-

g.+ne Ha.07/68

genş: *bk. genç*. -13-

g.+ler An.05/151, An.05/152, An.05/84, Ha.05/106, Mu.01/148, Mu.01/23, Mu.02/31

g.+lerde Mu.01/155

g.+lere Mu.01/17

g.+lerimizí Ha.05/108

g.+lerimizi An.09/88

g.+tig Bi.05/35

genşli: *bk. gençluḫ*. -1-

g.+inde Ha.05/124

ge^{n}di: *bk. ğendi*. -1-

g. Ha.05/136

gerçeg: *bk. gėrçeg*. -1-

g. Iğ.07/12

gerçegden: Gerçekten, hakikaten, sahiden. *Diğer varyantı için bk. gėçėgden*. -2-

g. Ağ.18/39, Bi.05/26

gerçi: Gerçi. -2-

g. Ağ.10/16, Bi.05/10

gerda^{ğ}: *bk. gerdaĝ*. -1-

g.+a Bu.09/114

gerdaĝ: Gerdek. *Diğer varyantı için bk. gerda^{ğ}*. -1-

g.+a Bu.09/95

gereġ: *bk. gerek*. -1-

g. An.04/59

gereğ: *bk. gerek*. -1-

g.+imiş Bu.05/54

gereh: *bk. gerek*. -1-

g. Iğ.09/196

gerek: Gerek. *Diğer varyantları için bk. gereġ, gereğ, gereh, ğereğ*. -4-

g. An.05/182, An.05/455, An.12/223, An.12/5

gerí: *bk. geri*. -1-

g. An.11/91

geri: Geri. *Diğer varyantları için bk. gerí, gėrı, gėrí,gėri,gėr^{i}, ğeri, ğėri, yėri*. -37-

g. Ağ.07/119, Ağ.07/120, Ağ.08/119, Ağ.08/22, Ağ.08/99, Ağ.09/63, Ağ.09/65, Ağ.09/69,

Ağ.10/46, An.01/7, An.05/235, An.05/237, An.05/280, An.09/280, An.09/89, An.09/90, An.09/92, An.09/94, Bu.05/51, Bu.05/6, Bu.11/65, Bu.11/99, Ha.04/42, Ha.04/43, Ha.04/61, Ha.07/60, Ma.05/6, Mu.03/102, Mu.03/12

g.+dá^{n} Ma.02/6

g.+den Ağ.07/206

g.+dēymiş An.12/79

g.+si Ağ.18/24

ges-: *bk. gėd-*. -1-

g.-sē An.04/73

geş-: *bk. gḗç-*. -16-

g.-dı^{h} Ha.02/26

g.-dıḫdan Ha.05/83

g.-dím Ma.02/52

g.-di An.10/16, Bi.01/146, Ha.05/143

g.-dig Ağ.13/20

g.-dih́ Ağ.13/21, Ha.02/28

g.-duḫ Bu.04/196, Ha.05/80, Ha.05/85, Ma.04/38

g.-duu Mu.06/24

g.-miş Ağ.07/2

g.-mi̊yör Ağ.06/65

geşelli: *bk. geçerli*. -1-

sözi g.: Sözü geçerli; sözü geçer, kendisini kabul ettirmiş olan, hatırı sayılan. Ağ.07/118

geşmişler: *bk. gḗçmişler*. -2-

g.+e Bi.05/31

g.+ize Ağ.08/21

get-: *bk. gėd-*. -27-

g. Ağ.06/95, An.04/72, An.07/5, Bu.11/103

derín g.: Derin git. Bir beddua. Mu.06/91

g.-er Ha.04/95

g.-maḫ An.09/125, An.09/135

g.-mázdi An.05/378

g.-meli^{y}im An.09/456

g.-mes An.09/436

g.-mişle^{r} An.12/162

g.-miyacaḫ An.12/51

g.-san An.02/96

g.-sā Bu.12/126

g.-sen Iğ.06/170

g.-sın An.05/381

derín g.-sin: Derin git. Bir beddua. Mu.06/93

g.-tım An.05/318

g.-tíler An.05/367

g.-ti An.05/247, An.05/298

g.-tikten Ağ.07/17

g.-tiler An.05/367

g.-tuĝ An.05/65

g.-tuḫ An.05/281, Bu.04/34

g.-ū̃r Bu.03/26

getır- *bk. getúr-* -19-

g.-dım Ağ.06/135

g.-díler Ha.05/95, Ma.05/10

g.-emiyır Ağ.07/134

g.-emi̊yor Ağ.07/132

g.-ene Iğ.05/54

g.-ır Mu.01/20

g.-ırdı Mu.01/66

g.-ırd^{ı}la^{r} An.01/84

g.-ırdi Iğ.07/4

g.-íb Ağ.07/29

g.-írdi Mu.03/109

g.-írler Ağ.06/125

g.-íyır Ağ.07/129

g.-íyór Ağ.07/131

g.-iiller Mu.01/21

g.-meye Bi.04/70

g.-míşler Mu.04/45

g.-miş Mu.07/5

getír-: *bk. getúr-*. -13-

g. Ağ.08/73

g.-dıh Ağ.06/19

g.-di Ha.08/65

g.-dle^{r} Mu.03/24

g.-ėm Ağ.11/9

g.-írler An.12/146

g.-iyodum Ağ.11/15

g.-me Bi.04/132

g.-miş Ağ.17/68, Mu.07/20, Mu.07/5

geti̊r-: *bk. getúr-*. -2-

g.-duẖ Iğ.09/66

g.-ir An.12/236

getir-: *bk. getúr-*. -21-

g. An.10/162

g.-dıẖ Mu.03/70

g.-di Mu.03/7

papaẖ g.-di: Papak getirmek; düğün günü kız evinden erkek evine doğru gelini getirmekte olan atlıların arasındaki birinin bu gruptan sıyrılıp daha hızlı hareket ederek erkek evine daha önce ulaşarak gelinle beraber atlıların yaklaştığını haber vermek. An.10/170

g.-diler Ha.08/50

g.-d^{i}le An.10/141

g.-eydin Mu.02/32

g.-ib An.05/331

g.-ir An.10/137, An.10/174

g.-i^{y}ő́r Ağ.07/125

g.-^{i}r Ağ.18/28

g.-^{i}riz Ağ.18/7

g.-^{i}rle An.10/152

g.-meli An.10/134

g.-riz Ağ.18/26, Ağ.18/4, Ağ.18/56, Ağ.18/64

geti̊r-: *bk. getúr-*. -1-

g.-me^{y}e Iğ.02/78

gettur-: *bk. getúr-*. -1-

g.-iyíle Iğ.09/22

gettúr-: *bk. getúr-*. -1-

g.-düm Bu.04/223

getur-: *bk. getúr-*. -27-

g. Ağ.13/80, An.01/12

g.-ánde An.12/31

g.-d̄í Bu.04/118

g.-di Bu.14/117, Bu.14/51

g.-d^{i}ler Bu.14/101

g.-duĝunú Bi.01/132

g.-duĝú An.06/23

g.-dum An.05/472

g.-dü Bi.01/63

g.-ecaḫ An.05/184, An.05/214

g.-emiyėrim Bu.06/14

g.-ėm Bi.04/121

g.-íėrdi̊m An.02/68

g.-í^{y}ėrdım An.02/66

g.-iyėller An.04/16

g.-iyír Bu.04/176

g.-iyir Iğ.09/224

g.-ī^{y} Bu.06/234

g.-míj Bu.14/14

g.-ub An.05/161

g.-urdi̊ Bi.01/59

g.-ún Bu.09/34

g.-üllár Bu.09/35

g.-^{ü}rd^{ı}ler Ma.02/47

geturl-: Getirilmek. -1-

g.-ecaĝ An.05/345

getú-: *bk. getúr*-. -3-

g. Iğ.11/87, An.05/265

g.-meduğ Ma.02/32

getúr-: 1. Getirmek; 2. Hatırlamak. *Diğer varyantları için bk. gädür-, gätır-, gätír-, gätı̊r-, gätur-, gätúr-, gätú̃-, gätür-, getır-, getír-, getı̊r-, getir-, geti̊r-, gettur-, gettúr-, getur-, getú-, getú-, getú̃-, getü-, getür-, get^{ü}r-, gėtür-, ğätur-, ğätú-, ğätúr-, ğätür-, ğetır-, ğetír-, ğetir-, ğettúr-, ğettür-, ğetur-, ğetúr-, ğetú̃-, ğetür-, ğētur-, ğėtúr-, yätúr-*. -52-

g. Ağ.17/88, An.01/12, Bu.03/26, Bu.13/48

g.-d An.05/338

g.-dıler An.12/209

g.-d^{ı}ler An.02/35, An.02/38, An.12/31

g.-di Ağ.16/145, An.09/31, An.09/459, An.12/202, Bi.04/123, Bu.12/70, Bu.14/50, Ha.05/67, Iğ.08/21, Iğ.11/42, Ma.04/164, Mu.05/34

g.-diler Bu.04/173

g.-d^{i}le Iğ.09/86

g.-d^{i}ler Ha.07/12

g.-düm An.05/266

g.-e Ma.03/64

g.-em An.12/57

g.-emem Ağ.12/13

g.-emi^{y}ím Ma.04/63

g.-ėller An.03/1

g.-iiller Ağ.09/68

g.-iir Mu.06/10

g.-im Mu.06/8

g.-iyermişler Ağ.09/66

g.-iyėd^{i}ler Ha.05/100

g.-iyėller Bu.09/103

g.-iyėr Ağ.17/121

g.-iyín An.04/26

g.-i^{y}iler Iğ.02/78

g.-meden Bu.09/107

g.-me^{y}e Ağ.16/151, Bi.04/93

g.-miş An.12/214, Bu.14/173

g.-mişler Ağ.10/47

g.-müşler Mu.04/44

g.-urd^{ı}lar An.01/153

g.-^{u}rdúle An.05/41

g.-ürdí Ma.02/24

g.-üyollar Bi.04/97

getú^{r}-: *bk. getúr*-. -1-

g. An.01/113

getü-: *bk. getúr*-. -2-

g. Bu.06/27

getür-: *bk. getúr*-. -34-

g. Bu.03/26, Bu.06/27

g.-d^{ı}ler Ağ.06/143, An.11/10

g.-díler An.12/201

g.-di An.05/253, An.05/320, Bi.01/57, Iğ.08/4, Iğ.11/58

g.-d^{i}le An.05/369

g.-di̊ Bu.11/39

g.-dler Iğ.02/84

g.-dü Ma.04/140, Ma.04/66

g.-d^{ü}ler An.12/188

g.-en Iğ.08/14

g.-iiller An.04/14

g.-iyėller Iğ.09/12

g.-iyėr Ağ.01/17, Iğ.02/89

g.-iy^{i} An.05/330

g.-meye An.11/108

g.-mezdis Iğ.09/91

g.-miş Ağ.08/134, Ağ.16/20, An.05/343, An.12/215

g.-mişdi Iğ.09/78

g.-úr Ma.03/102

g.-üb Ağ.08/65

g.-ülle Bu.09/121

g.-ün An.09/306, Bu.13/33, Iğ.02/146

get^{ü}r-: *bk. getúr*-. -1-

g.-íyėruḫ Ma.03/22

gevreg: Gevrek, hamurdan yapılan bir çeşit yemek. *Diğer varyantı için bk. gevreğ.* -2-

g. Ha.07/40

g.+leri Ha.07/41

gevreğ: *bk. gevreg*. -2-

g. Bu.03/72

g.+i Ha.07/31

gey-: *bk. gėy*-. -4-

g.-ärmişler Ağ.16/88

g.-di An.10/76

g.-meye An.12/52

g.-miş Ağ.08/98

geydur-: *bk. geydúr*-. -1-

g.-u^{r}duḫ Ha.04/70

geydúr-: Giydirmek. *Diğer varyantı için bk. geydur*-. -4-

g.-iyėr Ağ.17/112

g.-iyír Ağ.17/112

g.-míşler Ma.01/9

g.-ü^{y}óllar Bi.04/80

geyim: Giyim, giysi. *Diğer varyantları için bk. ge^{y}im, gėyim, giyim, kiyin.* -1-

g.+leri An.04/18

geyin-: Giyinmek. *Diğer varyantı için bk. ğeyn-.* -1-

g.-míş Bi.01/154

ge^{y}-: *bk. gėy-.* -1-

g.-aruẖ An.10/76

ge^{y}im: *bk. geyim.* -1-

g.+i An.09/387

gez-: Gezmek. *Diğer varyantları için bk. gäz-, gėz-, ğäz-, ğez-.* -68-

g. Ağ.07/193, Mu.01/7

g.-ámiyėrım An.05/471

g.-dım Ağ.06/43, Bu.04/198

g.-díler Iğ.02/161

g.-dím Bu.04/142, Ma.05/17

g.-dî̆ẖ Bu.02/6

g.-dim Bu.14/54, Bu.14/64, Bu.14/69, Ha.05/126

g.-diz Ağ.07/183

g.-duẖ Bu.04/98, Bu.14/93

peşine g.-eceg: Peşine gezmek; (bir işi) takip etmek. An.12/76

g.-emes Ağ.06/114

g.-emiirim Bi.01/148

g.-en Bu.04/14

g.-er An.01/135, An.01/223, An.01/254

g.-erdíler Ha.04/71

g.-erdi Iğ.02/2

g.-erim Bu.14/19

g.-ēr An.12/227

g.-ıb Bu.09/72

g.-ı^{b} Bu.09/72

g.-ımessin Bu.04/199

g.-i^{i}r tozi^{i}r Ha.04/45

g.-in Ağ.07/39, Ağ.10/15

g.-ir An.01/134, An.01/135

g.-iye Bu.04/203

g.-iyėller Bu.13/191

g.-iyėr Bu.13/78

g.-iyėrdim Bu.14/17

g.-iyėrím An.09/426, Bu.14/15

g.-iyėrim An.09/216, Bu.14/17, Bu.14/73

g.-iyėrsín Bu.04/201

g.-iyėrsin Bu.05/17, Bu.14/93

g.-iyėruẖ Iğ.08/43

g.-iyır An.07/16

g.-iyırdin An.09/177

g.-iyırduẖ An.09/173

g.-iyídi An.07/43

g.-iyír Bu.04/203

g.-iyírdi Iğ.05/56

g.-iyírdim An.09/199, Bu.04/73

g.-iyírsın An.09/218

g.-iyiller An.09/450, Iğ.02/96

g.-iyir An.09/450, Bu.04/203

g.-iyolar Ma.05/2

g.-iyő́rsünüz Ağ.07/111

g.-^{i}yim Bu.14/75

g.-maĝ Bu.14/229

g.-mesin^{i} Bu.14/229

g.-mir An.06/36

g.-zim Bu.14/66

gezdır-: *bk. gezdúr-*. -2-

g.-ėllár An.01/60

g.-ı^{y}ėller An.01/59

gezdúr-: Gezdirmek. *Diğer varyantları için bk. gezdır-, gezdür-, gė́zdur-, gė́zdür-*. -5-

g.-dī Bu.06/245

g.-emiyír Ma.02/36

g.-mişler An.09/130

söz g.-ur: Söz gezdirmek; laf taşımak, dedikodu ederek laf götürüp getirmek. An.01/223

g.-üyon An.04/116

gezdür-: *bk. gezdúr-*. -3-

g.-iyė^{r} An.09/453

g.-iyirsin Iğ.02/3

g.-i^{y}ėr An.09/453

gezme: Gezmek, gezme işi. -1-

g.+^{y}e Ağ.01/44

gē-: *bk. gel-*. -2-

g.-di An.10/168

g.-se Bu.02/55

gēd-: *bk. gėd-*. -1-

g.-di Bi.01/111

gēl-: *bk. gel-*. -3-

g.-dım Bi.04/111

g.-di Iğ.09/88, Iğ.11/1

gė: *bk. ki*. -5-

g. Bi.01/107, Bu.04/205, Bu.12/71, Ha.07/44, Iğ.05/19

gėc: *bk. gė́ç*. -2-

g. Bi.01/124, Mu.01/44

gėca: *bk. gė́ce*. -5-

g. Ağ.02/3, An.01/59, An.04/5

g.+nın Iğ.08/1

g.+si An.05/322

gėcá: *bk. gė́ce*. -14-

g. Ağ.06/11, Ağ.06/9, An.02/81, Bu.02/6, Ha.02/12, Iğ.11/36, Mu.03/27, Mu.06/6, Mu.07/11, Mu.07/12

g.+nın Bu.11/29, Iğ.09/15

g.+nı^{n} Ha.05/54

g.+si Bu.12/20

gėce: Gece. *Diğer varyantları için bk. geca, gecá, gece, geça̱, gejá, gė́ca, gė́cá, gė́cē, gė́ça̱,*
gė́çe̱, gė̈ja, gė̈já, gė̈je, gice, ğeca, yė́ce. -57-

g. Ağ.01/15, Ağ.15/22, Ağ.15/43, An.02/35, An.02/81, An.04/7, An.07/92, An.09/383, An.10/101, An.12/13, Bi.01/132, Bi.05/13, Bu.02/19, Bu.13/16, Bu.13/171, Bu.13/23, Bu.14/30,

Ha.02/12, Ha.05/43, Ha.08/34, Iğ.02/134,
Iğ.11/30, Ma.01/7, Ma.03/32, Mu.01/164, Mu.01/166, Mu.01/167, Mu.01/168, Mu.03/8, Mu.03/19, Mu.04/8, Mu.05/27, Mu.06/12, Mu.06/16, Mu.06/8, Mu.07/11, Mu.07/12, Mu.07/7

g.+lärí Bi.03/61

g.+leri Bi.03/94

g.+lerī Ma.03/5

g.+nⁱn Ağ.16/81

g.+si An.01/242, An.05/153, An.05/330, An.05/384, Bu.02/19, Bu.09/166, Ha.04/6, Iğ.11/1

g.+siynán Iğ.08/17

g.+yá An.10/104

g.+ye An.10/105

gėcele-: Gecelemek. -1-

g.-duẖ An.09/289

gėcē: *bk. gėce*. -1-

g.+nn Bu.08/109

gėça: *bk. gėce*. -1-

g. Ha.05/43

gėçe: *bk. gėce*. -5-

g. Ağ.07/22, Bu.13/17, Bu.13/67, Mu.03/31, Mu.03/46

gėç-: Geçmek. *Diğer varyantları için bk. geç-, geş-, gėş-, ğeç-, ğeş-, ğėç-, ğėş-*. -70-

g. Bu.06/3

g.-ar An.10/123

g.-ácaẖsız Mu.06/18

g.-án Bu.06/245

g.-di Iğ.02/34

g.-ecaĝ Ağ.07/12

g.-ecaẖ An.05/341, Ma.04/177

g.-ecaẖlar Mu.05/19

g.-ecan An.09/264

g.-ecaóẖ Mu.06/20

g.-ecem Mu.05/34

g.-eçam Ha.05/134

g.-eh́ Bu.02/116

g.-ejaẖları Ağ.10/45

g.-emádig Bu.10/12

g.-emes Ha.05/135

g.-emi̊yördús Ağ.06/149

g.-en An.05/341, An.05/343, An.11/91, Bi.04/107

g.-ende Bu.03/17, Bu.14/159

g.-enner Iğ.09/111, Iğ.09/202

g.-er Ağ.06/67, An.10/155, Bu.01/12, Ha.05/43

g.-erím Ha.05/158

g.-erís Bi.05/13

g.-erke Bu.14/155

g.-erken An.11/8

g.-ermişseler Mu.05/30

g.-íb Bu.11/72

g.-iėr An.04/64

g.-iiller Mu.06/23

g.-iir Ağ.16/32

g.-i[i]r Ha.04/111

g.-in Ha.05/79

g.-ince Ağ.03/18

g.-ir An.06/14

g.-iyėllēr Bu.14/154

g.-iyėrd[i]le An.05/84

g.-iyėruḫ An.09/202

g.-iyo Ha.05/82

g.-iyollar Ma.04/18

g.-iyóm Ma.04/153

g.-iyör Ağ.06/64

g.-másan Mu.05/35

g.-memişse An.05/344

g.-memüşdür Mu.06/24

g.-mez An.05/395

g.-miir Iğ.09/209

g.-miş An.05/343, Ha.05/128, Iğ.09/201, Mu.01/156

g.-mişler Ağ.15/20, Ağ.17/60, Mu.01/180

g.-mişsa An.05/344

g.-miyacan Bu.13/205

g.-miyannar Iğ.09/111

g.-mi[y]ir Iğ.09/211

g.-se An.05/342

g.-sın Iğ.09/110

g.-sin Mu.01/175

gėç: Geç, erken karşıtı. *Diğer varyantı için bk. gėc*. -3-

g. An.04/62, Bi.03/13, Iğ.02/107

gėçė: *bk. gėçi*. -1-

g.+si Ha.04/89

gėçėgden: *bk. gerçegden*. -1-

g. Bu.14/128

gėçın-: *bk. geçin-*. -1-

g.-acan Bu.14/109

gėçır-: *bk. geçür-*. -1-

g.-ıėsín An.01/137

gėçí: *bk. gėçi*. -1-

g.+ler Bu.12/78

gėçíli: *bk. gėçili*. -1-

g. Ha.04/88

gėçím: *bk. geçim*. -2-

g. Iğ.11/27

g.+lerni Mu.06/27

gėçín-: *bk. geçin-*. -2-

g.-ecan Bu.14/108

g.-iyírduḫ Bu.08/24

gėçi: Keçi. *Diğer varyantları için bk. geçi, gėçė, gėçí, ğėçi, keçi*. -6-

g. Bu.12/78, Bu.13/47, Ha.04/76

g.+miz Bu.13/58

g.+yá Bu.13/59

gėçilmi-: (Bir şeyden) Geçilmemek, bol, çok, aşırı olmak. -1-

g.-[i]r An.06/18

gėçili: Keçili, keçisi olan. *Diğer varyantları için bk. geçili, gėçíli, giçili, kėşili*. -5-

g. Ha.04/75, Ha.04/86, Ha.04/89

g.+sín Ha.04/75

gėçin-: *bk. geçin-*. -1-

g.-duẖ Ha.08/17

gėçindír-: Geçindirmek; yaşatmak, huzur vermek. -1-

g.-mädi Ha.08/23

gėçmişler: Geçmişler; ölmüş olanlar. *Diğer varyantı için bk. geşmişler.* -1-

g.+imizin An.05/387

gėçür-: *bk. geçür-*. -1-

g.-d^{i}ler Bu.14/115

gėçüriç̱^{i}: Geçirici; Ahıskalıların kaçaklık dönemlerinde, onların gizlice Türkiye tarafına geçmelerini sağlayan kimseler. -1-

g.+lerden Ma.02/6

gėd-: 1. Gitmek; 2. Hakim olmak, devam etmek, sürmek; 3. –mek üzere olmak, başlamak. *Diğer varyantları için bk. gǟd-, ged-, ges-, get-, gēd-, gės-, gėt-, gė̄d-, gid-, gis-, git-, ğǟd-, ğed-, ğet-, ğėd-, ğės-, ğėt-, ğe̊d-, ğid-, ğit-, ked-, kid-, yed- (2), yėd- (2), yėt- (2).* -415-

g. Ağ.17/88, An.09/266, Bu.06/205, Ha.04/57, Iğ.08/57, Mu.02/28

derín g.: Derin git. Bir beddua. Mu.06/91

re^{h}mete g.: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Iğ.11/35

g.-aẖ Bi.01/117, Bu.03/55, Bu.14/144

ġaynamaya g.-an: Kaynamaya gitmek; kaynamak üzere olmak, kaynamaya başlamak. An.04/116

g.-aruẖ An.04/40

g.-ánde Bu.09/55

g.-ár An.09/211

g.-árdi An.05/160

g.-dıẖ Ha.08/25, Iğ.03/62

g.-dıler Ha.08/48

g.-dım An.05/108, An.09/279, Bi.04/107, Bu.01/2, Ha.04/58, Ha.07/51

g.-dın Bu.09/34

g.-dīm Bu.10/6

g.-dí Ağ.16/145, Bi.01/81, Ha.05/33

rä^{h}mete g.-dí: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Iğ.06/46

g.-díler Ha.08/47, Iğ.06/145

g.-dím Ağ.16/121, An.09/247, Ha.04/110, Ha.07/61, Iğ.03/46, Iğ.11/22, Mu.05/46, Mu.06/64

g.-dín Mu.02/24

g.-di Ağ.06/22, Ağ.07/128, Ağ.09/50, Ağ.13/79, Ağ.16/107, An.02/30, An.04/15, An.05/129, An.05/361, An.05/8, An.09/137, An.09/146, An.09/17, An.09/258, An.09/410, An.09/79, An.09/92, An.09/94, An.12/69, Bi.01/110, Bi.01/25, Bi.01/69, Bu.04/10, Bu.04/12,

Bu.06/64, Bu.06/9, Bu.13/7, Bu.13/72, Bu.14/50, Ha.03/21, Ha.03/22, Ha.05/32, Ha.05/35, Iğ.02/15, Iğ.08/7, Ma.02/16, Mu.02/24, Mu.03/31, Mu.03/55, Mu.04/50, Mu.06/82, Mu.06/84

ayaĝ altına g.-di: Ayak altına gitmek; Harcanmak, karışıklığa kurban gitmek. Iğ.02/186

gözüm g.-di: Gözü gitmek; gözü kaymak, istemeyerek bakıvermek. Mu.03/55

rahmete g.-di: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Iğ.05/50

rehmete g.-di: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. An.04/50

re^{h}medluĝa g.-di: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. An.02/30

zorumuza g.-di: Zoruna gitmek, onuruna dokunmak, gücüne gitmek. Ağ.13/79

g.-diğ Ma.02/11

g.-dik Ağ.07/9

g.-diler Bu.02/71, Bu.06/47, Bu.13/120, Bu.13/7, Bu.14/221, Mu.07/10, Mu.07/15

g.-dim An.03/22, An.05/118, An.09/198, An.09/333, Bu.04/99, Bu.11/91, Bu.14/164, Bu.14/165, Bu.14/31, Bu.14/56, Bu.14/67, Ha.05/128, Ha.08/4, Iğ.03/46, Ma.04/161, Ma.04/43

g.-du^{ğ} Bu.02/20

g.-duĝ An.09/127, Bi.04/110, Bu.02/25, Bu.09/32, Bu.13/19, Bu.13/9, Bu.13/92, Bu.13/97, Bu.14/78, Ha.06/11, Iğ.02/112, Iğ.02/115, Iğ.02/123, Iğ.03/47, Iğ.06/41

g.-duh Iğ.02/106

g.-duḫ An.05/38, An.09/434, An.09/56, An.10/43, Bu.02/26, Bu.04/35, Bu.04/235, Bu.04/43, Bu.06/245, Bu.06/87, Bu.09/16, Bu.09/30, Bu.11/70, Bu.13/12, Bu.13/38, Ha.04/100, Ha.04/50, Iğ.02/108, Iğ.02/140, Iğ.02/141, Iğ.02/148, Iğ.03/45, Iğ.03/47, Iğ.03/52, Iğ.03/62, Iğ.06/118, Iğ.06/131, Iğ.09/35, Iğ.11/36, Iğ.11/46

g.-dūḫ Bu.13/13

g.-e Bu.05/15

g.-ebülüruḫ Bu.04/217

g.-ecaĝ Bu.14/10

g.-ecaḫ An.09/188, Iğ.03/35

g.-ecaḫsın Mu.06/18

g.-ecaḫsıs Iğ.06/80

g.-ecaḫsız Iğ.06/83

g.-ecam An.10/39, Bu.11/60, Bu.14/148

g.-ecan Bi.03/65

g.-ecau^{h} Iğ.06/84

g.-ecám Iğ.03/23

g.-ecek Iğ.03/34

g.-ecen Mu.01/56

ėlçíluĝa g.-eceyuẖ: Elçiliğe gitmek; kız istemeye gitmek. Bi.04/71

g.-ejám Ağ.07/161

g.-em Iğ.05/36, Mu.03/43, Mu.03/75

g.-emedim An.07/40

g.-emesin Bi.01/20

g.-emezik Ağ.07/17

g.-emezuẖ Mu.01/44

g.-emiyír Ha.01/59

g.-emiyírdim Ha.07/16

g.-emiyírduẖ Bu.02/75

g.-emiyírsín Ha.01/61

g.-en Ağ.16/107, An.07/120, An.09/470, Iğ.08/20, Iğ.09/38

g.-ená Ha.05/10

g.-ende An.01/175, An.04/92, Bi.01/5, Bu.09/47, Iğ.03/48, Iğ.03/71, Iğ.06/145

rehmete g.-ende: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. An.04/7

g.-ene An.09/435, Iğ.06/147

g.-enner An.05/84, An.05/88, Iğ.03/77

g.-er An.10/87, Bi.01/59, Bu.09/78, Bu.13/123, Ha.01/56, Ha.05/149, Iğ.06/23

yaẖın g.-er: Yakın gitmek; yaklaşmak. Ağ.08/114

g.-erdı Mu.03/47

g.-erdíler Ha.05/121, Ha.05/123, Ha.08/16

g.-erdi An.05/185, Bi.01/58, Ha.01/55

g.-erdiler Ha.08/31

g.-erdile^{r} Ha.08/33

g.-erd^{i}ler Ha.08/34, Ha.08/69

g.-erduĝ Bu.13/213

g.-erduẖ Ha.01/24, Iğ.06/40

g.-erim Bu.13/215

g.-erken An.01/240

g.-ermişler Ağ.10/35, Ha.02/1

g.-erse Bu.09/154, Ha.05/138

g.-ersen Bu.14/187

g.-erses Ağ.10/15

g.-ersín Iğ.06/23

g.-ēr Iğ.03/36

g.-ėm Mu.03/43

g.-gen Bu.05/61

g.-ıb Bu.14/146

g.-ım Bi.01/131

g.-ıp Bi.04/97, Ha.05/74

g.-íb An.05/156

g.-ín Iğ.09/105

g.-ínce Ha.02/2

g.-ír Bu.07/3

g.-ib Ağ.04/13, Ağ.07/143, An.05/204, Ha.04/107

g.-iėller Mu.04/39

g.-if Bu.06/84

g.-iír An.09/408, Ha.05/11

g.-iir Mu.06/56

g.-iirdıḫ Mu.01/72

g.-iirsín Mu.06/71

g.-iiruḫ Mu.01/182

g.-iller Mu.06/2

g.-im Bi.01/109, Mu.04/31

g.-in Ağ.08/44, Ağ.10/15, An.09/352, Bu.03/13, Bu.14/195, Bu.14/81, Iğ.02/116

g.-iö^{r} Ha.05/12

g.-ir Mu.02/25, Mu.06/100, Mu.06/98

g.-iyė An.10/18, Bi.01/105, Bu.03/45, Bu.06/27, Iğ.08/20

g.-iyėller Bu.03/34, Bu.03/35, Bu.03/39, Iğ.09/12

g.-iyėr Ağ.16/76, Ağ.17/109, An.04/10, Bu.03/42, Bu.04/24, Bu.06/20, Bu.09/178, Bu.13/177, Bu.13/180, Bu.14/152, Bu.15/21, Iğ.02/71, Iğ.02/90, Iğ.03/70, Iğ.05/33, Iğ.11/58

savaş g.-iyėr: Savaş devam ediyor. An.05/36

g.-iyėrd^{i}ler Bu.13/33, Ha.08/37

g.-iyėrduĝ Bu.02/9

g.-iyėrduḫ Iğ.02/134, Iğ.11/3

g.-iyėrım An.04/37, Bu.11/60

g.-iyėrim Bu.13/158, Bu.13/159

g.-iyėrmíş Bi.01/120

g.-iyėrsın Bi.04/78, Bu.09/39

g.-iyėrsín Bu.13/51, Bu.14/105

g.-iyėrsin Bu.04/202

g.-iyėrsiz Bu.04/33

g.-iyėruḫ An.04/123, Bu.02/73, Bu.09/45, Bu.09/54, Iğ.11/42

g.-iyėrūḫ Iğ.09/224

g.-iyė^{r} An.05/234

g.-iyırdım Bu.11/102

g.-iyír Iğ.02/100, Iğ.06/159

g.-iyírdiler An.07/95

g.-iyírduḫ Ha.05/9, Iğ.02/134

g.-iyírım An.07/85

g.-iyírler Bu.14/143

g.-iyírmíşler An.07/90

bi yola g.-iyiller: Bir yola gitmek; karşılıklı anlaşmak, birlikte uyum içinde yaşamak, geçinmek. An.09/463

g.-iyir Iğ.03/68, Iğ.03/69

g.-iyoruḫ Bi.04/88

g.-iyorus An.03/7, Iğ.03/79

g.-i^{y}á Bi.01/123

g.-i^{y}ír Ha.05/43, Iğ.06/58

g.-i^{y}írdım An.02/90

g.-i^{y}írdi̊ḫ Ha.05/9

g.-i^{y}ir Bu.06/58

g.-iz Iğ.02/122

g.-^{i}yėrím Iğ.10/5

g.-^{i}yėruĝ Bu.09/17

g.-^{i}yėruḫ Ha.04/111, Iğ.11/37

g.-maḫ Iğ.06/140

g.-ma^{y}e Bu.04/216

g.-medím An.09/217

g.-medi Iğ.11/33

g.-medim Bu.14/63

g.-medisek Ağ.07/9

g.-memiş Ağ.07/160, Iğ.03/35

g.-memişim Bu.06/75

topraĝına haber g.-mesín: Toprağına haber gitmesin; ölmüş olan birinin arkasından konuşulunca, "hakkıda konuştuklarımız onun kulağına gitmesin, onun haberi olmasın" anlamında kullanılan bir söz. Ağ.16/129

g.-mez Ha.04/129

g.-míjler Bi.03/51

g.-míş Bi.01/110

g.-míşdim Bu.14/2

g.-míşdür Bu.11/116

g.-míşim Mu.03/33

g.-mijdim Bu.14/79

g.-mijle Bi.03/113

g.-miş Ağ.06/153, Ağ.09/33, Ağ.11/13, Ağ.11/15, Ağ.16/151, Ağ.17/87, Ha.04/7, Ma.04/145, Ma.04/19

g.-mişdi Ağ.14/29, An.07/29, Bu.11/33

g.-mişdim Iğ.03/59

g.-mişduḫ Bu.10/12

g.-mişler Ağ.09/18, Bu.06/64

g.-mişle^{r} Iğ.02/68

g.-miyacam An.09/306

g.-miyacan Bu.14/109

g.-miyecám Mu.01/55

g.-miyėrdiler Bu.13/4

g.-sa Bu.11/76

baş g.-sa ayaḫ da ğälúr: Baş giderse ayak da gelir. Bir atasözü. Bu.08/95

g.-sän Iğ.06/14

g.-sen Bu.04/208

g.-sín Bu.14/10

g.-sin Bu.05/14, Mu.06/93

g.-tım An.05/131

g.-ti Bu.06/57

g.-tim An.09/213

gė^{d}celuĝ: Gecelik. -1-

g.+å Bi.04/110

gėdiş: *bk. gediş*. -1-

g.+imís Bu.11/14

gėh́dar: *bk. gektar*. -1-

g.+lar An.09/67

gėja: *bk. gėce*. -1-

g. Bi.04/115

gėjá: *bk. gέce*. -2-

g. Ağ.07/19, Bu.13/26

gėje: *bk. gέce*. -1-

g. Ağ.08/20

gėná: *bk. gene*. -2-

g. Bi.01/62, Mu.06/27

gėndi: *bk. ğendi*. -2-

g. Bu.14/21

g.+ni^{n} Bu.14/138

gėne: *bk. gene*. -10-

g. An.05/215, An.07/16, Bu.02/174, Bu.03/65, Bu.12/126, Bu.13/150, Bu.13/193, Bu.13/72, Iğ.05/30, Ma.04/42

gėneral: General, yüksek rütbeli subaylara verilen genel ad. *Diğer varyantları için bk. gέneraĺ, gineral, ğ́ńėral, ğeneral*. -1-

g. An.06/39

gėneraĺ: *bk. gέneral*. -1-

g. An.05/107

gėrçäg: *bk. gέrçeg*. -1-

g. Bu.09/100

gėrçeg: Gerçek. *Diğer varyantları için bk. gerçeg, gέrçäg*. -1-

g.+i Bu.14/192

gėrı: *bk. geri*. -2-

g. Bi.01/88

g.+sına Bu.09/152

gėrí: *bk. geri*. -1-

g. An.05/84

gėri: *bk. geri*. -17-

g. Ağ.08/21, An.04/92, An.05/280, An.09/95, Bu.05/51, Bu.14/109, Ha.05/91, Iğ.06/86, Iğ.06/98, Mu.05/50

g.+da An.05/164, An.05/165

g.+dán An.05/279

g.+de Bu.13/21

g.+den An.07/85, An.07/88

g.+sine Bu.13/129

gėriḣ́i: Geriki; arkada kalan (kişi/kişiler) -1-

g. An.06/19

gėr^{i}: *bk. geri*. -1-

g.+de An.09/97

gės-: *bk. gėd-*. -2-

g.-sen Bu.04/208

g.-sín An.05/229

gėş-: *bk. gέç-*. -33-

g. Bu.03/2, Bu.06/2

g.-dı^{ğ} Mu.03/19

g.-dıın Mu.03/21

g.-dí Bu.11/113

g.-dím Ağ.06/44

g.-di̊ḫ Ağ.02/13

g.-di An.09/11, Ha.04/123, Iğ.06/138, Iğ.09/111, Ma.04/156

ġalbine g.-di: Kalbine geçmek; kalbine doğmak, içine doğmak. An.07/46

masrafımız g.-di: Masrafı geçmek; (bir şey/kişi için) masraf etmek, harcama yapmak. Ma.02/33

rüyeme g.-di: Rüyasına geçmek; rüyasına girmek, rüyasında görmek. Ağ.17/54

g.-diler An.06/19

g.-dim An.09/247

g.-diní Ha.02/22

g.-dī Ha.05/155

g.-duğ An.05/304

g.-duĝ Bu.13/9

g.-duẖ Bu.02/121, Bu.02/124, Bu.14/100, Ha.02/26, Ha.05/78

g.-miş Ağ.06/153, Ağ.06/16, An.05/345

g.-mişler Ağ.06/13

g.-sán Mu.05/35

gėt-: *bk. gėd-*. -55-

g. Ağ.13/80, Ağ.17/30, An.05/109, An.05/112, An.05/118, An.07/11, Bu.06/32, Bu.11/103, Ha.05/34

g.-dım Ha.08/45

g.-maẖ An.05/54, Bi.04/93

g.-masan Iğ.08/57

yaẖın g.-máyín: Yakın gitmek; yaklaşmak. Bu.13/86

yola g.-mázdí: Yola gitmek; karşılıklı anlaşmak, birlikte uyum içinde yaşamak, geçinmek. Bi.01/58

g.-mede Mu.04/32

g.-meden Iğ.02/107

g.-medi Iğ.09/106

g.-medim Iğ.03/51

g.-memişim Iğ.11/46

g.-memişuh Iğ.02/86

g.-meye Bu.14/56

g.-me^{y}e An.09/132

g.-me^{y}in Iğ.02/27

g.-miş Ağ.01/60, An.09/480, Bu.14/199, Iğ.02/67, Iğ.08/41

g.-mişdi Iğ.02/34

g.-mişim Ağ.01/60

g.-miyacam An.09/210

g.-miyalar Iğ.08/19

g.-miyėrmiş Bu.11/23

g.-sa Ağ.16/23

g.-sem Bi.04/31, Bu.04/61

g.-sin An.05/383, Bu.13/66, Bu.13/69

g.-tıẖ Bu.04/88

g.-ti An.05/246, An.05/9, Bu.04/5

re^{h}mete g.-ti: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.15/4, Mu.03/49

g.-tiler Mu.03/32

g.-tile^{r} Mu.03/26

g.-tim An.09/231

g.-tuĝ An.05/193, An.05/56

g.-tuẖ An.05/56, An.10/44

gėy-: Giymek. *Diğer varyantları için bk. gey-, ge^{y}-, giy-, ğiy-*. -8-

g.-aruẖ Bu.14/98

g.-di Mu.06/82, Mu.06/84

g.-eyduẖ Bu.13/21

g.-ēr Bi.04/106

g.-maẖ Bu.12/86

g.-miş Ağ.08/105, Ağ.08/131

gėyímli: Giyimli, giysisi olan. -1-

g. Bi.01/14

gėyim: *bk. geyim*. -1-

g. Iğ.09/134

gėyisi: *bk. giysi*. -1-

g.+leri Ha.05/86

gėz-: *bk. gez-*. -10-

g.-dím Bu.14/55

g.-dim Bu.14/68, Bu.14/93

g.-in Iğ.09/1

g.-iyėrsīn Bu.14/89

g.-iyírím Bu.14/58

g.-iyírsín Bu.14/90

g.-iyírsin Bu.14/58

g.-me^{y}e An.09/217

g.-zim Bu.14/188

gėzdur-: *bk. gezdúr-*. -1-

g.-iyėr Bu.14/153

gėzdür-: *bk. gezdúr-*. -1-

g.-iyėr Bu.14/153

gėziş: Geziş; gezme, gezme işi. -1-

g.+lerne An.04/80

gḕ: *bk. ki*. -1-

g. Bu.04/188

gḕd-: *bk. gėd-*. -2-

g.-di Bi.01/110

g.-duẖ Bu.02/26

gȇçür-: *bk. geçür-*. -1-

tanış g.-duẖ: Tanış geçirmek; tanışmak, tanımak. An.12/45

gȇndi: *bk. ğendi*. -1-

g.+ni An.09/377

gȇtür-: *bk. getúr-*. -1-

g.-dler Bu.13/105

gí: *bk. ki*. -12-

g. An.01/76, An.09/279, Bu.03/37, Bu.03/45, Bu.03/57, Bu.04/208, Bu.05/24, Bu.14/104, Bu.14/110, Bu.14/132, Bu.14/98

gídil-: *bk. ğedil-*. -1-

g.-ecāẖ Bi.04/48

gíle: *bk. kilo*. -1-

g.+dan Iğ.08/56

gíĺåmetir: *bk. giĺametır*. -1-

g. An.09/324

gími: *bk. kimi (2)*. -1-

g. Bi.04/76

gír-: *bk. gir-*. -1-

g.-meden Bu.09/116

gíram: *bk. ġıram*. -1-

g. Ha.07/58

gízli: Gizli. -1-

g. Bi.03/95

gi: *bk. ki*. -367-

g. Ağ.03/10, Ağ.03/5, Ağ.03/8, Ağ.07/111, Ağ.07/119, Ağ.07/120, Ağ.07/142, Ağ.07/143, Ağ.07/190, Ağ.07/204, Ağ.07/39, Ağ.07/42, Ağ.07/45, Ağ.07/82, Ağ.07/86, Ağ.08/116, Ağ.08/15, Ağ.09/25, Ağ.09/33, Ağ.09/36, Ağ.10/128, Ağ.11/30, Ağ.12/13, Ağ.13/53, Ağ.13/6, Ağ.16/66, Ağ.16/128, Ağ.16/140, Ağ.16/162, Ağ.17/101, Ağ.17/24, Ağ.17/25, Ağ.17/6, Ağ.17/88, Ağ.17/97, An.01/104, An.01/107, An.01/152, An.01/155, An.01/159, An.01/165, An.01/173, An.01/179, An.01/222, An.01/234, An.01/35, An.01/36, An.01/59, An.01/70, An.01/73, An.01/74, An.01/81, An.03/7, An.04/114, An.04/94, An.05/129, An.05/14, An.05/185, An.05/218, An.05/219, An.05/283, An.05/354, An.05/362, An.05/398, An.05/422, An.05/453, An.05/454, An.06/27, An.06/41, An.06/49, An.06/51, An.07/103, An.07/22, An.07/33, An.07/37, An.07/40, An.07/45, An.07/62, An.07/63, An.09/129, An.09/13, An.09/131, An.09/166, An.09/183, An.09/189, An.09/216, An.09/239, An.09/24, An.09/259, An.09/264, An.09/279, An.09/281, An.09/298, An.09/315, An.09/316, An.09/330, An.09/378, An.09/399, An.09/404, An.09/414, An.09/421, An.09/432, An.09/434, An.09/49, An.09/55, An.09/61, An.09/64, An.09/68, An.09/74, An.09/85, An.10/159, An.10/187, An.10/64, An.10/74, An.10/9, An.11/108, An.11/25, An.11/27, An.11/50, An.11/53, An.12/119, An.12/145, An.12/155, An.12/99, Bi.01/10, Bi.01/118, Bi.01/150, Bi.01/38, Bi.03/1, Bi.03/115, Bi.03/16, Bi.03/17, Bi.03/35, Bi.03/44, Bi.03/48, Bi.03/52, Bi.04/11, Bi.04/116, Bi.04/23, Bi.04/39, Bi.04/45, Bi.04/7, Bu.02/103, Bu.02/111, Bu.02/121, Bu.02/124, Bu.02/128, Bu.02/27, Bu.02/48, Bu.02/78, Bu.02/88, Bu.03/39, Bu.03/44, Bu.03/49, Bu.03/55, Bu.03/57, Bu.03/58, Bu.03/64, Bu.03/65, Bu.03/66, Bu.04/117, Bu.04/124, Bu.04/128, Bu.04/130, Bu.04/133, Bu.04/170, Bu.04/190, Bu.04/201, Bu.04/210, Bu.04/216, Bu.04/217, Bu.04/230, Bu.04/231, Bu.04/242, Bu.04/258, Bu.04/35, Bu.04/37, Bu.04/39, Bu.04/46, Bu.04/60, Bu.04/86, Bu.04/91, Bu.05/1, Bu.05/14, Bu.05/15, Bu.05/29, Bu.05/30, Bu.05/49, Bu.05/51, Bu.05/57, Bu.06/101,

Bu.06/197, Bu.06/198, Bu.06/205, Bu.06/213, Bu.06/222, Bu.06/232, Bu.06/242, Bu.06/243, Bu.06/5, Bu.06/50, Bu.06/54, Bu.06/64, Bu.06/70, Bu.06/78, Bu.06/81, Bu.06/82, Bu.06/93, Bu.07/5, Bu.08/101, Bu.08/3, Bu.08/77, Bu.09/110, Bu.09/62, Bu.10/22, Bu.11/10, Bu.11/102, Bu.11/121, Bu.11/123, Bu.11/124, Bu.11/125, Bu.11/127, Bu.11/130, Bu.11/17, Bu.11/19, Bu.11/25, Bu.11/26, Bu.11/29, Bu.11/35, Bu.11/43, Bu.11/51, Bu.11/57, Bu.11/60, Bu.11/69, Bu.11/71, Bu.11/74, Bu.11/95, Bu.11/97, Bu.12/137, Bu.12/2, Bu.12/74, Bu.12/90, Bu.13/117, Bu.13/207, Bu.13/209, Bu.13/46, Bu.13/47, Bu.13/5, Bu.13/68, Bu.13/73, Bu.13/77, Bu.13/87, Bu.13/98, Bu.14/106, Bu.14/107, Bu.14/108, Bu.14/114, Bu.14/12, Bu.14/130, Bu.14/131, Bu.14/133, Bu.14/134, Bu.14/143, Bu.14/144, Bu.14/145, Bu.14/146, Bu.14/147, Bu.14/148, Bu.14/155, Bu.14/158, Bu.14/184, Bu.14/2, Bu.14/30, Bu.14/52, Bu.14/60, Bu.14/61, Bu.14/75, Bu.14/87, Bu.14/89, Bu.14/9, Bu.15/16, Bu.15/20, Ha.01/22, Ha.01/31, Ha.05/27, Ha.05/34, Ha.05/38, Ha.05/57, Ha.06/27, Ha.06/34, Ha.07/13, Ha.07/17, Ha.07/25, Ha.07/35, Ha.07/4, Ha.07/57, Ha.07/60, Ha.09/17, Iğ.02/145, Iğ.02/156, Iğ.02/168, Iğ.02/3, Iğ.02/64, Iğ.02/79, Iğ.03/12, Iğ.03/41, Iğ.03/54, Iğ.05/55, Iğ.08/10, Iğ.08/2, Iğ.09/110, Iğ.09/130, Iğ.09/140, Iğ.09/148, Iğ.09/196, Iğ.09/213, Iğ.09/31, Iğ.09/34, Iğ.09/38, Iğ.09/67, Iğ.09/70, Iğ.11/1, Iğ.11/29, Iğ.11/42, Iğ.11/54, Iğ.11/73, Iğ.11/74, Iğ.11/76, Iğ.11/86, Iğ.11/99, Ma.02/60, Ma.02/64, Ma.04/152, Ma.04/169, Ma.04/177, Ma.04/185, Ma.04/29, Ma.04/55, Ma.04/58, Ma.06/7, Mu.01/15, Mu.02/27, Mu.02/28, Mu.02/33, Mu.02/7, Mu.02/9, Mu.03/103, Mu.04/31, Mu.06/53

gibi: *bk. kimi (2)*. -32-

g. Ağ.08/110, Ağ.08/125, Ağ.08/51, Ağ.08/65, Ağ.10/99, Ağ.11/3, Ağ.13/72, Ağ.13/73, An.06/3, An.10/90, Bi.03/71, Bi.05/2, Bi.05/32, Bu.14/22, Bu.14/25, Ha.01/58, Ha.05/40, Iğ.03/74, Iğ.03/79, Ma.02/11, Ma.04/135, Ma.04/17, Ma.04/23, Ma.04/58, Ma.04/89, Ma.04/92, Mu.01/33, Mu.01/41

g.+ydi Ma.05/16

gice: *bk. gėce*. -1-

g. Mu.07/7

giçili: *bk. gė̂çili*. -1-

g. Ha.04/77

gid-: *bk. gėd*-. -121-

g. Bi.04/134, Bu.14/187, Mu.06/91

g.-aĝ Iğ.03/44

g.-ácem Ma.05/6

g.-ärken An.10/19

g.-dıẖlarında Ağ.10/41

g.-dım Ma.05/5

g.-dí Ma.06/15

g.-dím Ağ.06/138, Ağ.06/141, Mu.05/45

g.-di Ağ.06/21, An.04/75, Bi.03/68, Bi.03/91, Bu.14/50

g.-dig Ağ.06/61

g.-dik Ağ.07/153

g.-diler Ağ.07/143, Ağ.08/39, An.10/68

g.-dim Ağ.07/162, Ağ.07/203, Ma.04/166, Ma.04/173, Ma.04/43, Ma.05/17

g.-din Ağ.07/181, Bi.03/81

g.-dīk Ağ.07/9

g.-d^{i}le Ağ.02/17

g.-e Mu.02/28

g.-ecam Bi.04/10

g.-ecauẖ An.11/11

g.-eceiz Ağ.11/2

g.-eco^{o}ĝ Bi.04/70

g.-eg Ağ.11/13

g.-ejan Ağ.07/160

g.-ek Ağ.07/13

g.-elím Bi.03/115

g.-elim Ağ.07/8

g.-emedig Ağ.11/37

g.-emedim Ma.05/32

g.-emezdin Bi.03/47

g.-en Ağ.11/25, Mu.05/40

g.-ennere Iğ.03/54

g.-er Ağ.06/124, Ağ.06/126, Ağ.06/127, Ağ.06/67, An.08/1, An.10/91

g.-erdi Ağ.11/26

g.-erduẖ Bi.03/55

g.-eri̊ẖ Bi.04/73

g.-eris An.10/123, An.10/124

g.-erken An.10/121, Ma.05/8

g.-ersin Bu.14/122

g.-esin An.09/434

g.-ėm Bu.14/107

g.-íb Bu.14/13

g.-ib Bi.04/75, Ma.05/31

g.-icek An.10/40

g.-iir Ağ.07/14

g.-i^{i}ller Ağ.07/31

g.-iller Ağ.07/27, Ağ.07/43, Ağ.07/48

g.-im An.12/184, Ma.05/14, Ma.05/27

g.-in Ağ.07/119, Ağ.07/120, Ağ.07/39, Bu.14/92

g.-ince Ma.05/30

g.-ir Ağ.07/123, Ağ.07/125, Ağ.07/132, An.12/47, Mu.05/2

g.-iruḫ An.12/42

g.-iyırsın An.09/285

g.-iyírmişlá An.07/86

g.-iyiruḫ Iğ.02/102

g.-iyo An.08/2

g.-iyom Ma.04/14

g.-iyomíş Ma.04/70

g.-iyomuş Ma.04/70

g.-iyor Ma.05/24

g.-iyoruĝ Bi.03/103

g.-iyorum Ağ.06/116

g.-iyór Ağ.15/67, Mu.05/20, Mu.05/40

g.-iyórsun Ağ.06/26

g.-iyórüm Ağ.06/116

g.-iyörüm Mu.05/27

g.-i^{y}ör Ağ.07/127

g.-^{i}yosun Ma.04/175

g.-^{i}yödúm Mu.05/59

g.-meduġ Bi.03/93

g.-mem Ma.05/7

g.-meyin Ma.04/12

g.-miş Ağ.10/47, Ağ.11/14, Bu.14/150

g.-mişim Ma.04/63

g.-sín An.12/176

g.-sin Bi.04/9, Ha.07/27

gidi: Gidi. -1-

g. Iğ.02/20

gilamėtır: *bk. giĺametır*. -1-

g. An.09/254

gilå: *bk. kilo*. -1-

g. An.09/49

gilo: *bk. kilo*. -1-

g. An.09/54

giĺametır *(Rus. Километр)*: Kilometre, uzunluk ölçü birimi. *Diğer varyantları için bk. gíĺåmetir, gilamėtır, giĺametīr, giĺomėdro, kíĺometır, kíĺometrá, kíĺomet^{ı}r, kíĺometír, kíĺometir, kilåmetır, kilometre, kiĺamedır, kiĺomedro, kiĺometır, kiĺomėtır, kíĺometre, kíĺomėtro, ḳiĺometro*. -3-

g. Bu.11/48, Bu.11/55

giĺametīr: *bk. giĺametır*. -1-

g. Bu.11/55

giĺo: *bk. kilo*. -1-

g. Iğ.01/4

giĺomėdro: *bk. giĺametır*. -1-

g. Bu.02/72

giĺunġa *(Rus. Клеёнка)*: Naylon örtü. -1-

g. Iğ.04/44

gim: *bk. kim*. -2-

g.+e An.01/36

g.+in An.05/195

gimí: *bk. kimi (2)*. -1-

g. Bu.05/29

gimi (1): *bk. kimi (1)*. -1-

g.+m Ağ.12/6

gimi (2): *bk. kimi (2)*. -12-

g. Ağ.17/61, An.01/123, An.09/71, An.09/72, Bi.04/100, Bu.01/22, Bu.04/177, Bu.04/222, Bu.05/37, Bu.09/120, Bu.09/131, Bu.13/155

gimin: *bk. kimi (2)*. -2-

g. An.09/27, Bu.05/30

gimī: *bk. kimi (2)*. -1-

g. An.04/118

gimse: *bk. kimse*. -1-

g.+ye Bu.13/224

gine: *bk. gene*. -2-

g. Ağ.18/6, Ma.04/140

gineral: *bk. gėneral*. -1-

g. Bu.04/173

gir-: Girmek. -86-

g. Iğ.06/68

g.-ána Bu.09/95

g.-dím An.05/57

g.-di̊ḫ Ha.05/96

g.-di An.01/60, An.05/111, An.05/469, An.07/83, Bu.08/13, Bu.09/134, Ma.04/158, Ma.04/159, Ma.04/163

g.-diğ Ma.02/26

g.-diinde An.10/151

g.-diler An.05/277, An.12/210

g.-dim Ağ.17/43, An.09/298, An.09/299, An.09/319, Bu.14/168, Bu.14/65, Mu.01/5

ġeyde g.-dim: Kayda girmek; kaydedilmek, kaydolmak. Ma.03/2

g.-d^{i}le^{r} Bu.09/17

g.-duĝ Bu.14/165

g.-duḫ Bu.02/89, Bu.13/19, Iğ.02/87, Iğ.02/88

g.-ecauḫ Ha.05/146

g.-ecegsin An.10/150

g.-eğ Ağ.07/159

g.-emes Ağ.01/72

g.-emiyėrdim Ha.07/16

g.-emiyör Ağ.07/157

g.-en Bu.09/119

g.-ende Bi.01/62, Bu.14/165, Bu.14/96

g.-ennen Bu.09/139

g.-enner Bu.11/22

g.-er Bu.09/124, Bu.14/194

g.-erdín Bu.04/199

g.-ereken Bu.05/11

g.-erken Bu.09/116

g.-ersin Ağ.01/41, An.10/133, An.10/151, Bu.14/228

g.-esin Ağ.01/37

g.-ėm An.05/128

g.-ėrduḫ An.12/99

g.-iir Mu.01/2

g.-ir An.01/46

g.-iyėr An.05/177

g.-iyėrmiş An.07/80

g.-iyėrsın Bu.05/12

g.-iyė^{r}sin Bu.14/171

g.-iyírdi An.07/82

g.-iyolar An.10/105

g.-iyor An.11/8, Bu.01/28

g.-iyosun An.10/150

g.-masınnar Iğ.08/5

g.-meden An.01/46

g.-memişim Mu.01/1, Mu.01/3

g.-mes Iğ.09/84

g.-mesın An.01/152

g.-mesin Bu.08/77

g.-miir Ağ.01/71

g.-miş Ağ.08/92, An.07/54, An.07/80, Bu.02/59

g.-mişdim Bu.04/8, Bu.04/9

g.-mişle^{r} An.12/162

g.-se An.10/119

g.-sem Ha.04/125

g.-sín Bu.14/227

g.-sin Bu.02/55

girdúr-: *bk. girdür*-. -2-

g.-d^{i}ler Bu.14/101

g.-dler Bu.14/102

girdür-: Girdirmek; girmesini sağlamak, sokmak. *Diğer varyantı için bk. girdúr*-. -3-

g.-d^{ı}ler An.12/193

g.-en Bu.09/121

g.-miyėrsin An.04/25

giriş: Giriş. -1-

g.+i An.11/11

gis-: *bk. gėd*-. -1-

g.-sen An.03/7

gişi: *bk. kişi*. -2-

g. An.09/298, Ha.05/49

git-: *bk. gėd*-. -10-

g. An.05/265, Bu.14/186

g.-medím An.09/212

g.-miyacaḫlar Bi.03/45

g.-tıḫlarında Ağ.10/41

g.-ti An.05/300

g.-tik An.10/43

g.-tiklerinde An.10/94

g.-tim Bu.01/1

g.-tuğ An.05/275

giy-: *bk. gėy*-. -1-

g.-ecaḫ An.12/49

giyim: *bk. geyim*. -1-

g.+dür An.08/4

giysi: Giysi. *Diğer varyantı için bk. gėyisi*. -1-

g. An.10/174

gizläd-: *bk. gizled*-. -1-

g.-aĝ Iğ.06/99

gizled-: Gizletmek; saklamak, gizlemek. *Diğer varyantı için bk. gizläd*-. -2-

g.-di Iğ.06/97

g.-iyėrduẖ An.05/155

gizlen-: Gizlenmek, saklanmak. *Diğer varyantı için bk. ğizlen-*. -10-

g.-di Bu.13/136

g.-dii Ağ.07/155

g.-e Mu.01/166, Mu.04/3

g.-eraẖ Mu.04/9

g.-ırdıẖ Mu.03/8

g.-miş Ağ.03/4, Mu.05/58

g.-mişler Bu.13/126

g.-ur Bu.13/123

gizlenpoçȯ: Saklambaç oyunu. -1-

g. Ha.07/72

gizlı^{n}: *bk. gizlin*. -1-

g. Ha.08/74

gizli: Gizli, saklı. -12-

g. An.01/230, An.09/439, Bi.03/64, Bi.03/94, Bi.03/95, Ha.05/9, Ma.03/25

g.+ydi Mu.03/11

gizlin: Gizlin; gizlice. *Diğer varyantları için bk. gizlı^{n}, gizlince, gizli^{n}, ğizlin.* -2-

g. Ha.08/75, Iğ.03/16

gizlince: *bk. gizlin*. -1-

g. Bu.12/141

gizli^{n}: *bk. gizlin*. -3-

g. An.05/81, An.05/82

gizzipuço: Saklambaç oyunu. -1-

g. An.05/154

gī: *bk. ki*. -2-

g. An.02/78, Bu.11/64

gīr-: *bk. gir-*. -1-

g.-di Ma.04/159

g^{i}: *bk. ki*. -2-

g. Ağ.07/13, Bu.03/58

gi̇̊bi̇̊: *bk. kimi (2)*. -1-

g. Ha.05/51

goyl-: *bk. ġoyul-*. -1-

g.-iė^{r} Ha.04/157

gȯy-: *bk. ġoy-*. -1-

g.-^{u}yȯrsun Bi.04/65

gö: *bk. köv*. -1-

g.+^{ü}n An.05/303

göbegdaşí: Göbektaşı. -1-

g. An.02/92

göbegli: Göbekli. -1-

g. möbegli Ağ.07/66

göç: Göç. -3-

g. Ağ.06/98, Ağ.08/37, Iğ.02/40

göç-: *bk. köç-*. -1-

g.-memiş An.01/98

göçmán: *bk. köçmen*. -1-

g.+i Bu.14/126

göçür-: *bk. geçür-*. -6-

g.-ene Ağ.16/102

g.-ėm An.09/262

g.-iyėrduẖ An.09/161

sınaẖdan g.-i^{y}ėller: Sınaktan geçirmek; sınamak, test etmek. An.09/431

sınaẖdan g.-meden: Sınaktan geçirmek; sınamak, test etmek. An.09/117

doẖdordan g.-ün: Doktordan geçirmek; muayene ettirmek. An.09/246

göd-: *bk. götür-*. -1-

g.-di An.09/35

göddür-: *bk. götür-*. -1-

g.-üb Bu.05/10

gödi: *bk. köti*. -1-

g. Iğ.05/14

gödig: Küçük çocuk. -1-

g. Bu.05/59

gö^{d}tür-: *bk. götür-*. -1-

g.-di Ma.03/54

gög: 1. Gök; 2. Yeşil. -10-

g. Ha.05/154

g.+de An.09/322, An.09/323, An.09/325, Bu.03/15, Bu.03/16, Bu.03/17

g.+den An.12/98, An.12/99

çoẖ şükür yėrden g.+e: Çok şükür yerden göğe; bir şükretme cümlesi. Mu.01/36

gögerçin: Güvercin. -1-

g. Bu.05/55

göl: Göl. -3-

g. An.09/368, An.12/25

g.+e An.09/368

gölcüğ: Gölcük, yer adı. -1-

g.+e Mu.03/26

göleberd: Gölebert, Ardahan il merkezine bağlı Çamlıçatak köyünün eski adı. *Diğer varyantı için bk. gö́leb̲erd*. -1-

g.+de Ağ.16/12

gölgim: Bir yer adı. -1-

g. Bu.14/33

gölmeġ: *bk. gömleg*. -2-

g. An.12/207, An.12/218

göm-: Gömmek. -5-

g.-díler Bu.12/39

g.-ecaȧ Ma.01/13

g.-eler Ha.08/69

g.-iyėrsin An.09/379

g.-üyen̊ Ma.04/96

gömlä-: *bk. gömle-*. -1-

g.-duẖ Bu.11/131

gömle-: Gömlemek; gömmek. *Diğer varyantları için bk. gömlä-, gömli-*. -5-

g.-d^{i}ler Ha.07/12

g.-maẖ An.09/382

g.-melisin An.09/380

g.-ruẖ Iğ.11/54

g.-^{y}in An.09/146

gömleg: Gömlek. *Diğer varyantları için bk. gölmeġ, gömleh́, gömlek*. -4-

g. Ağ.08/105, Ağ.08/131, Ağ.08/98

gömleh́: *bk. gömleg*. -1-

g.+den Ağ.08/98

gömlek: *bk. gömleg*. -2-

g. Ağ.08/131, An.10/121

gömli: Gömülü. -1-

g.+dür Bu.14/166

gömli-: *bk. gömle*-. -2-

g.-yėller An.09/381

göndár-: *bk. gönder*-. -1-

g.-ın Ağ.07/37

gönder-: Göndermek. *Diğer varyantları için bk. göndár-, gönde*^{r}*-, gő́nder-, ğönder-, ğönde*^{r}-. -16-

g.-di Ha.04/57

g.-duḫ An.10/67, Ma.02/29

g.-ecein Ağ.18/36

g.-iiller Ma.02/63

g.-i^{i}r Ağ.10/130

g.-iyırd^{ı}ler An.07/29

g.-iyor Ma.05/20

g.-iyör Ağ.07/137, Ağ.07/38

g.-meye Ağ.07/143

g.-miş Ağ.10/125, Ağ.10/126, Ağ.10/127

g.-mişdım Bu.11/94

g.-mişdi Iğ.02/121

gönde^{r}-: *bk. gönder*-. -2-

g. An.10/31

g.-miş An.10/33

gönül: Gönül. *Diğer varyantı için bk. gö̈*^{y}*n.*-1-

g. Ha.04/33

gör-: 1. Görmek; 2. Para vermek; 3. Yapmak. *Diğer varyantları için bk. gö̈*^{r}*-, gȫr-, gő́r-, ğör-, ğő́r-*. -230-

g. Ağ.01/37, An.04/103, Bu.14/187, Iğ.06/164, Iğ.06/68

g.-aḫ An.12/145, Bu.02/118

g.-ámedim Ma.04/183

g.-dıle^{r} Bu.09/17

g.-dı̊n An.01/76

g.-di An.05/300, An.05/319, An.05/365, An.11/48, An.12/26, Bu.02/118, Bu.02/78, Bu.02/88, Bu.04/91, Bu.06/204, Bu.06/94, Mu.03/94

g.-dile Bu.13/214

g.-diĺa An.05/258

g.-dī Bu.02/86

g.-di̊ An.05/136

g.-duĝ Bu.11/113

g.-duĝum Ma.03/16, Mu.01/91

g.-duĝumi Iğ.09/174

g.-duĝumus Ağ.10/58, Ağ.10/69

g.-duĝumuz Mu.01/84

g.-duĝumú Iğ.09/144

g.-duḫ Bu.14/93, Iğ.02/184, Iğ.09/19, Iğ.11/56

ezaplar g.-duḫ: Azap görmek; eziyet çekmek, üzüntü içinde olmak. An.12/4

ğünü g.-duẖ: Gün görmek; rahat ve huzur içinde olmak, iyi yaşamak. Ma.03/38

g.-dúm Bu.02/178

g.-dü Ağ.11/36, An.05/298, An.05/300, An.10/11, Bi.04/111

g.-dügümüz An.12/92

g.-düh́ Ağ.11/36

g.-dük An.10/56, Mu.05/59

g.-düm Ağ.08/113, Ağ.08/127, Ağ.08/129, Ağ.15/67, Ağ.16/34, An.01/67, An.05/372, An.05/465, Bu.09/138, Bu.13/89, Bu.14/11, Ha.04/133, Ha.05/129, Iğ.05/49, Ma.03/24

gün g.-düm: Gün görmek; rahat ve huzur içinde olmak, iyi yaşamak. Ağ.17/22

g.-dün An.09/183, An.09/471, An.09/474, An.09/478, Bi.01/146, Iğ.02/106, Iğ.02/70

g.-e Ma.03/23

g.-ecaĝıdin Ağ.07/201, An.01/41

g.-ecaĝım An.05/330

g.-ecegleri Ağ.03/12

g.-ecen Ağ.08/100

g.-ecėm Ma.05/31

g.-ecȯoẖ Bu.04/55

g.-em Bu.11/97

g.-emez An.08/6

g.-emiyım Ma.04/165

g.-emi^{y}ėr Bu.09/8

g.-en An.12/5, Bu.02/80, Bu.04/42, Ha.04/128

g.-ende An.09/128, An.09/129

g.-enner Ma.06/13

g.-eydın Bi.04/15

g.-eydin Bu.13/64

g.-e^{y}dın Bi.04/95

g.-e^{y}din Bu.06/44

g.-ėller An.12/138

g.-ėr An.12/164

g.-ėrsın Iğ.04/47

g.-írsin An.06/62

g.-iir Ma.04/152

g.-iyėller Ma.02/9

g.-iyėn Bu.14/156

g.-iyėr Ağ.09/23, Bu.04/238, Bu.08/32, Iğ.03/69

hazılluẖ g.-iyėrd^{i}ler: Hazırlık görmek; hazırlık yapmak, hazırlanmak. Bu.02/3

g.-iyėrım Bu.13/150

g.-iyėrim Bu.11/54

yuẖide g.-iyėrim: Uykuda görmek; rüyada görmek. Bu.13/150

g.-iyėruẖ Iğ.05/18

g.-iyė^{r}sin An.05/145

g.-iyír Bu.04/60, Iğ.03/69

g.-i̊yiruẖ Iğ.09/10

g.-maẖ Iğ.05/35

g.-mámíşduĝ Bu.02/23

g.-mámişduẖ Iğ.05/19

g.-mädım Iğ.05/38

g.-mädím Iğ.05/39

g.-mämişuẖ Iğ.05/15

g.-mäyä Iğ.05/33

g.-me Bu.09/8

g.-meden Ha.09/3

g.-medım Ha.08/46

g.-medı^{m} Bi.04/107

g.-medím Bu.13/125, Ha.08/46

g.-medi Ağ.10/16, An.10/11

g.-medim Bi.05/32, Ha.05/130, Ha.08/45

g.-medo^{ğ}umla An.10/29

g.-mee An.01/130

g.-mem Mu.03/113

g.-memişdım Bu.02/121

g.-memişduẖ Iğ.02/170

g.-memişím Mu.01/76

g.-memişim Ağ.16/112, Ağ.17/129, Ağ.17/4, An.10/29, Bu.13/204, Mu.07/22

g.-memiştim Ağ.08/106

g.-memişuẖ Bu.08/107

g.-mesēm Iğ.09/143

g.-mesin Iğ.11/70

g.-mesinner Bi.03/95

g.-meyā Iğ.03/68

g.-meyá Iğ.03/68

g.-meye An.12/217, An.12/218, Bu.09/54, Bu.13/212

g.-me^{y}e An.10/123, An.12/144, An.12/219, Bu.06/1, Bu.08/69, Bu.09/44, Bu.09/45

g.-mezdi An.12/140

g.-mezduẖ An.09/142

g.-meziye Ha.08/45

g.-mėr An.12/14, An.12/80

g.-míş Bu.09/19

g.-miėrsin Ağ.13/47

g.-miirsın Mu.01/159

g.-miş Bu.09/93

g.-mişe Bu.08/87

g.-mişın An.01/54

g.-mişim An.05/372, Bu.08/87, Iğ.09/142

g.-mişin An.09/37, Bu.04/166

g.-mişler Ağ.09/31

g.-mişsez Bu.04/173

g.-miyėr Bu.14/42

gün g.-miyėrdi: Gün görmemek; sıkıntı ve eziyet içinde olmak, kötü yaşamak. Iğ.06/129

g.-miyi Ma.04/147

g.-mi^{y}ėr Bu.05/14

g.-mi̊ş Ağ.09/22, Ağ.17/90, Ha.05/124, Mu.04/28

g.-müş An.10/34, Mu.04/28

g.-müşseler Ağ.07/24

g.-müşuẖ An.12/27

ezablar g.-müşuḫ: Azap görmek; eziyet çekmek, üzüntü içinde olmak. Bu.02/127

g.-sen Ağ.07/62, Ha.05/133

g.-sün An.01/12, Bu.09/120, Bu.09/123, Bu.09/33

g.-úʳsin An.01/181

g.-üb Bu.05/17, Bu.08/14, Bu.11/91

g.-üm Ma.05/27

g.-ün Ağ.10/15

g.-ünce Ağ.07/108, Ağ.14/25

g.-ür An.10/85

g.-ürdi Bu.13/172, Ha.05/123, Ha.05/125

g.-ürdī Ha.05/123

g.-ürdün An.12/239

g.-ürseler Ağ.07/19

g.-ürsem Bu.02/123

g.-ürsün An.05/330

g.-ürüm Iğ.05/40

g.-üyírsın Iğ.09/64

g.-üyom Ma.04/148, Ma.04/149, Ma.04/150

g.-üyör Mu.05/33

g.-ᵘ̈rüz An.10/42

göre: Göre. *Diğer varyantları için bk. ğörá, ğöre*. -19-

g. Ağ.06/24, Ağ.06/31, Ağ.10/7, Ağ.13/31, An.03/24, An.05/109, An.09/109, An.09/16, An.09/355, Bi.05/8, Bu.04/28, Bu.05/17, Bu.08/103, Bu.09/10, Ha.04/147, Ha.06/32, Iğ.05/24, Iğ.09/116, Mu.03/5

görevli: Görevli. -2-

g.+leri Bu.14/100

görȋ̊ş-: *bk. görüş-*. -1-

g.-elım Bu.09/26

görsed-: *bk. gösder-*. -5-

g.-em Ha.06/34, Iğ.06/180

g.-iyėlle Bu.13/166

g.-iʸírdım An.02/109

g.-ürdi An.12/77

görsen-: Görsenmek; gözükmek. -1-

g.-mesin Mu.04/8

görset-: *bk. gösder-*. -1-

g.-medin Bu.14/160

görücü: Görücü, evlenmek isteyen erkek için kız görmeye giden kimse. -2-

g. Bu.09/10, Bu.09/4

görüḣ́-: *bk. görük-*. -1-

g.-di Bu.11/49

görük-: Görükmek; gözükmek. *Diğer varyantı için bk. görüḣ́-*. -5-

g.-ėr An.12/50

g.-iirdi Ha.02/23

g.-iyėr An.05/385

g.-iyėrdi An.05/334

g.-sün Bu.04/39

görüm: Görüm; görümce. -3-

g. Ağ.16/129

g.+inen Ha.04/24

g.+üm Ağ.17/19

görümcá: *bk. görümce*. -3-

g.+m Bu.06/244, Iğ.02/177

g.+si Bu.13/201

görümce: Görümce. *Diğer varyantı için bk. görümcá*. -6-

g.+m Bi.01/55, Bu.06/237, Ha.01/53, Ha.08/78

g.+mden Ağ.16/140

g.+me Ağ.16/121

görün-: Görünmek. -5-

g.-ecaẖ An.04/5

g.-iyėr Bu.14/165, Bu.14/167

g.-miş An.05/362

g.-sün Bi.01/38

görüş-: Görüşmek. *Diğer varyantları için bk. görı̊ş-, gȫrı̊ş-*. -9-

g.-aẖ Bu.13/161

g.-diler Bu.09/12, Bu.09/25

g.-dler Ha.05/46

g.-düm Mu.05/46

g.-dün An.01/76

g.-maẖ Bu.13/170

g.-má Bu.09/29

g.-sünner Bu.09/22

görüş: Görüş, görme işi. -2-

g. Ma.05/19

gö^{r}-: *bk. gör*-. -1-

g.-düm Ha.05/79

gös: *bk. göz*. -4-

g. Ağ.10/129, Mu.06/52, Mu.06/53

g. ġorẖusi vėriyėr: Göz korkusu vermek; gözünü korkutmak. Bu.04/40

gösdár-: *bk. gösder*-. -2-

g.-aẖ Bu.09/11

g.-diler Bi.03/34

gösded-: Göstertmek; göstermek. *Diğer varyantı için bk. gösderd*-. -2-

g.-ürdiler Bu.13/175

g.-ürd^{i}ler Bu.13/176

gösder-: Göstermek. *Diğer varyantları için bk. görsed-, görset-, gösdár-, gösde^{r}-, göster-, gő́sder-, ğörsed-, ğösder*-. -28-

g.-dım Bu.04/97

g.-di Mu.02/22

g.-din Mu.06/111

g.-d^{i}ler Iğ.02/181

g.-duĝu An.09/454

g.-duẖ Bu.04/91, Bu.09/12

g.-dun Mu.06/111

g.-em An.09/338

g.-en Ağ.11/2, Bu.02/13

g.-ėm Ağ.10/82, Ağ.10/85

g.-iyėller An.09/338

g.-iyėrdim An.09/343

g.-iyėru^{ğ} Bu.04/208

g.-i^{y}ėller An.09/124

g.-memíş Ma.02/55

g.-mesín An.12/92

g.-me^{y}e Bu.09/15

g.-mirsin An.01/235

g.-sem Ağ.10/78

g.-ur Bu.06/208

g.-üller An.12/215, An.12/216

g.-ürdi Ma.04/107

g.-ürdüm An.09/345

gösderd-: *bk. gösded*-. -2-

g.-uruḫ Ağ.14/16

gösde^r-: *bk. gösder*-. -1-

g.-mişler An.10/13

gösg (<gögüs): Göğüs. -2-

g.+ünde An.09/453

g.+üne An.09/453

göster-: *bk. gösder*-. -2-

g.-iye An.05/330

g.-iyėller Iğ.03/77

göti: *bk. köti*. -1-

g. Iğ.11/27

götir-: *bk. götür*-. -1-

g.-ir Mu.01/21

göttür-: *bk. götür*-. -2-

g.-iyėsin Bu.13/49

g.-üyler Bu.13/71

götur-: *bk. götür*-. -1-

g.-diler Bi.04/47

götúr-: *bk. götür*-. -17-

g. Bu.14/118, Iğ.08/56, Mu.02/14

g.-di Ağ.07/115, An.05/49, Bu.06/196, Bu.09/18, Bu.11/30, Ha.01/12, Mu.05/50

g.-d^{i}le Bu.02/6

g.-emiir Ma.04/71

g.-maḫ An.09/20

g.-mesın Bu.04/128

g.-meye Bu.09/153, Bu.09/154

g.-un An.09/246

götü-: *bk. götür*-. -2-

g. Ha.05/158

g.-diler Iğ.09/83

götür-: Götürmek. *Diğer varyantları için bk. göd-, göddür-, gö^{d}tür-, götir-, göttür-, götur-, götúr-, götü-, götü^r-, göt^{ü}r-, gō̈tür-, ğöttür-, ğötúr-, ğötü-, ğötür-*. -191-

g. Ağ.08/74, Ağ.08/84, Ağ.13/62, An.04/44, An.05/393, An.12/74, Bu.06/85

g.-aḫ An.05/243, An.05/47, Bi.01/128

g.-d^{i}ler Bu.06/95

g.-díler Ha.07/8, Iğ.06/117, Iğ.06/89, Iğ.09/6

g.-di Ağ.02/16, Ağ.08/90, An.09/42, An.09/88, Bi.04/41, Bu.02/87, Bu.09/18, Bu.11/74, Bu.11/75, Bu.13/20, Bu.13/4, Iğ.06/101, Iğ.08/23, Ma.02/21

g.-dilár An.04/15

g.-dile Bu.04/20

g.-diler Ağ.06/83, An.09/197, An.09/97, An.12/85, Bu.08/36, Bu.13/17, Iğ.06/116

g.-d^{i}ler Bu.04/43, Iğ.02/125, Iğ.02/133, Iğ.08/29

g.-d^{i}le^{r} Bu.12/13, Iğ.02/136

g.-di̊ Ağ.01/55, Ağ.08/90, An.12/23, Bu.08/7

g.-dler Bu.13/36, Iğ.02/126, Iğ.02/179

g.-dlē Bu.12/100

g.-duẖ Bi.01/76

g.-duẖlarımí Iğ.03/77

g.-düler An.05/268, An.07/13

g.-düm An.05/120

g.-d^{ü}le Iğ.09/82

g.-d^{ü}ler Iğ.09/48

g.-^{d}ü Bi.04/44

g.-ebi̊lir Ağ.06/75

g.-ecaĝ An.09/348

g.-ecaẖ An.05/214

g.-ecaẖlar An.09/203, An.09/348, Bu.02/88, Bu.13/24

g.-ecaȯẖ Iğ.02/114

g.-ecá Ma.04/144

g.-ecám Ağ.17/105

g.-ec̱aẖsız An.11/46

g.-eler Bu.06/71

g.-em Bu.10/14

g.-emes Ağ.06/75

g.-emesın Bu.11/53

g.-en An.07/111

g.-ende An.09/350, An.12/233, Bu.09/138

g.-ení Ma.02/70

g.-esin Bu.13/77

g.-ėm Ağ.17/97, Bu.14/184

g.-ėrd^{ı}ler An.12/95

g.-ėrdler An.12/113

g.-ė^{r}sın An.01/144

g.-ė̄m Ağ.17/99

g.-i Ağ.16/91

g.-iir Ağ.01/71, Ağ.16/98

g.-ir Mu.03/102

g.-iyerdler Bu.13/140

g.-iyė An.04/45, Bu.08/53

g.-iyėlle An.04/13, Ha.02/42

g.-iyėller Ağ.01/15, Ağ.09/60, An.04/10, An.04/14, An.04/9, Bi.04/98, Bu.09/102, Bu.09/137, Bu.11/117

g.-iyėlle^{r} Iğ.02/135

g.-iyėr Ağ.16/103, Ağ.17/110, Ağ.17/111, Bu.09/160, Iğ.06/112, Ma.04/74

g.-iyėrd^{ı}ler Iğ.06/113

g.-iyėrdím An.05/256

g.-iyėrdi Bi.01/6

g.-iyėrd^{i}le An.05/94

g.-iyėrd^{i}ler An.05/97, Iğ.02/152

g.-iyėrim Bu.13/48

g.-iyėrmişler Iğ.02/91

g.-iyėrsin Iğ.03/77

g.-iyėruḫ An.05/301, Iğ.08/11

g.-iyė^{r} Bu.14/142

g.-iyėzin An.05/95

g.-iyiller Bu.09/114

g.-iyir Ağ.16/7

g.-i^{y}ir Ağ.01/70

g.-maḫ An.09/146, An.09/357

g.-me Ağ.11/18, Bu.13/51

g.-meg Iğ.03/75

g.-me^{y}e An.09/72, An.10/166, An.10/173

g.-mij Bu.09/16

g.-mişdiler An.09/101, Iğ.02/111

g.-mişler Bu.04/113

g.-mişle^{r} An.12/87

g.-miyácam Ağ.17/108

g.-miyecam Ağ.17/106

g.-miyėrdiler Bu.13/5

gözleri g.-miyir: Gözü götürmemek; çekememek, kıskanmak. Ha.07/73

g.-müş An.12/15, An.12/20, An.12/9

g.-müşdle^{r} Iğ.02/124

g.-müşler Bu.14/31

g.-sün An.12/176, Bu.13/69

g.-sünner An.05/265

g.-urduḫ Mu.01/20

g.-^{u}rdi Ağ.10/34

g.-ü An.01/178

g.-üb An.04/66, An.05/120, An.05/370, An.12/220, Bi.03/97, Bu.02/18, Bu.02/94, Bu.14/114, Bu.14/139

g.-üm Bu.06/86

g.-ün An.09/433

g.-ür Ağ.06/124, An.10/101, An.10/127, An.10/98

g.-ürd^{i}ler Iğ.05/47

g.-ürduḫ Mu.01/184, Mu.01/47

g.-ürdü An.05/185, An.05/36

g.-ürken Ağ.06/86, An.10/13

g.-ürlermíş Ha.05/146

g.-ürmiş Ağ.10/8

g.-ürsün An.01/235

g.-ü^{r} Ma.03/30

g.-üüler Mu.02/21

g.-üyóller Iğ.03/72

g.-üyör Ağ.07/139

g.-^{ü} Mu.03/101

g.-^{ü}rler An.09/349

götürmemezlik: Götürmemezlik; “göz” sözü ile birlikte bir deyim oluşturur. -1-

göz g.: Göz götürmemezlik; çekememezlik, kıskançlık. Mu.06/61

götü^{r}-: *bk. götür-*. -2-

g.-miş Ağ.16/19

g.-sen An.11/82

göt^{ü}r-: *bk. götür-*. -2-

g.-aḫ An.12/44

g.-iyėr Bu.13/186

gövȇncė: Güvence, Ağrı'nın Eleşkirt ilçesine bağlı bir köy. -1-

g. Ma.04/32

göʸn: *bk. gönül*. -1-

g.+ü Bu.06/24

göz: Göz. *Diğer varyantları için bk. gös, güz (2), ğöz.* -97-

g. Ağ.01/51, Ağ.01/76, Ağ.16/154, An.02/44, An.12/14, An.12/80, Bu.13/76, Ma.04/136, Ma.04/147

g. vėrdi işıḫ vėrmedíler: Göz verip ışık vermemek. Bir beddua. Ma.04/36

bidnā g.: Güzel gözler için kullanılan bir ifade. Bu.02/181

g.+derım Ha.04/127

g.+en Ma.04/162

g.+eⁿ An.05/330

g.+ēn An.01/128

g. götürmemezlik: Göz götürmemezlik; çekememezlik, kıskançlık. Mu.06/61

g.+ı ġaldurmas: Gözü kaldırmamak; çekememek, kıskanmak. An.01/225

g.+ı ġaldurmėr: Gözü kaldırmamak; çekememek, kıskanmak. An.01/224

g.+í Ha.05/27

g.+í ĝaldurmiyėr: Gözü kaldırmamak; çekememek, kıskanmak. An.09/446

g.+i An.09/421, An.09/45, Mu.03/111

g.+i̊ An.10/47, An.12/80, Bi.03/71

g.+lerím Ağ.16/154

g.+leríme Ma.04/152

g.+lerín tökülsün: Gözlerin dökülsün. Bir beddua. Iğ.09/171

g.+leri An.07/71, Bu.13/120, Iğ.11/73, Iğ.11/74

g.+leri götürmiyir: Gözü götürmemek; çekememek, kıskanmak. Ha.07/73

g.+lerime işıḫ geldi: Gözlerine ışık gelmek; çok sevinmek. Ma.04/66

g.+lerini An.05/155, An.05/156

g.+lerⁱni An.05/156

g.+lerni An.05/157

g.+nen Bu.09/33

g.+ü An.01/234, An.10/54, An.12/14, Bi.03/71

g.+üm Ağ.01/61, Ma.04/134, Ma.04/135, Ma.04/136, Ma.04/137, Ma.04/139, Ma.04/140, Ma.04/152, Ma.04/183

g.+üm gėddi: Gözü gitmek; gözü kaymak, istemeyerek bakıvermek.

g.+üm_üsdüne geldin: “Hoş geldin” anlamında söz. Ağ.07/197

g.+ümdá Ma.04/174

g.+ümden An.05/246, Ma.04/160

g.+üme Ma.04/110, Ma.04/140, Ma.04/143, Ma.04/146, Ma.04/159, Ma.04/182

g.+üm^{ı} Ma.04/139

g.+ümi An.05/157

g.+ümizi Bu.13/109

g.+ümi̊ Ma.04/182

g.+ümú Ma.04/164

g.+ümü Ma.04/134, Ma.04/140

g.+ümün An.09/143, An.09/144, An.11/14, Iğ.02/77, Ma.04/187

g.+ümünen Ha.05/79

g.+ümüz Ma.03/23

g.+üm^{ü}nen Iğ.09/142, Iğ.09/143, Iğ.09/144

g.+ün Ağ.16/159, An.05/426, An.09/415, Ha.05/154

g.+ün tökülsün: Gözün dökülsün. Bir beddua. An.05/427

g.+ünde^{n} siliyóler: Gözünden silmek; gözünde hiçbir değeri kalmamak. Bi.05/12

g.+ünü An.05/159, An.05/161, Ha.04/81, Ha.04/91

g.+^{ü} An.12/82

gözál: *bk. gözel*. -1-

g. Iğ.11/20

gözā̈: *bk. gözel*. -1-

g. Iğ.01/1

gözboncuĝu: Nazar boncuğu. -1-

g. An.01/158

gözel: Güzel. *Diğer varyantları için bk. gözál, gözā̈, gözēl, gözzel, gö́zel, gö́zēl, gǘzel, güsál, güzál, güze, güzel, güzēl, güzzel, ğözel, ğüzel.* -49-

g. Ağ.07/67, An.01/111, An.01/53, An.01/61, An.01/70, An.07/82, An.09/12, An.09/2, An.09/368, An.09/377, An.09/387, An.09/407, An.12/91, Bi.01/25, Bi.01/42, Bi.01/77, Bi.04/60, Bi.04/69, Bi.04/80, Bi.04/85, Bu.02/88, Bu.04/198, Bu.04/5, Bu.04/60, Bu.04/61, Bu.05/38, Bu.06/204, Bu.06/40, Bu.06/41, Bu.06/70, Bu.09/176, Bu.09/47, Bu.09/81, Bu.11/28, Bu.11/49, Bu.14/154, Ha.03/31, Iğ.01/20, Iğ.02/162, Iğ.05/11, Iğ.05/2, Iğ.05/9

g.+ı An.01/22

g.+i Bu.06/16, Bu.13/214

g.+idi Iğ.11/42

gözelcenema: Güzelce, güzel bir şekilde. *Diğer varyantları için bk. güzelce, güzēlcana.* -1-

g. An.05/59

gözelĺuĝ: Güzellik. -1-

g. Iğ.11/42

gözēl: *bk. gözel*. -8-

g. Ağ.17/37, An.07/113, Bu.09/177, Bu.11/49, Iğ.01/21, Iğ.01/5, Iğ.01/6, Iğ.01/9

gözle-: Gözlemek, bakmak. -1-

g.-^{y}in Bu.04/128

gözleme: Gözleme, hamurdan yapılan bir çeşit yemek. *Diğer varyantı için bk. gö́zleme*. -1-

g. Ağ.08/43

gözli̊: Gözlü. -1-

kötü g.: Kötü gözlü; kötü niyetli. An.01/244

gözünaydın: Gözün aydın, bir kutlama sözü. -2-

g. An.12/205, Bu.06/21

gözyaş (<göz yaşı): Gözyaşı. -1-

g.+an Iğ.05/48

gözzel: *bk. gözel*. -1-

g. An.01/201

gȫr-: *bk. gör-*. -3-

g. Bu.04/60

g.-düm Bu.13/88

g.-miėrsin Ağ.13/46

gȫri̊ş-: *bk. görüş-*. -1-

g.-diler Bu.09/27

gȫtür-: *bk. götür-*. -1-

g.-ürsún Bu.09/39

gö́leb̠erd: *bk. göleberd*. -1-

g.+e Ağ.16/10

gö́nder-: *bk. gönder-*. -1-

g.-d^{i}ler Ma.02/57

gö́r-: *bk. gör-*. -2-

g.-dler Mu.03/8

äziyet g.-duĝumuzun: Eziyet görmek; eziyet çekmek. Bu.12/45

gö́sder-: *bk. gösder-*. -1-

g.-dílēr Iğ.11/3

gö́zel: *bk. gözel*. -4-

g. Bi.03/8, Bi.04/85, Iğ.02/154, Iğ.03/70

gö́zēl: *bk. gözel*. -1-

g. Bi.04/98

gö́zleme: *bk. gözleme*. -1-

g. Ağ.08/42

gusėv: Gusev, Rusya'nın Kaliningrad eyaletinde bir şehir. -1-

g. Bu.10/18

gú: *bk. ki*. -3-

g. Ağ.14/18, Bu.02/90, Iğ.11/99

gúlisdan: Gülistan, kişi adı. -1-

g.+ıdı Bi.03/76

gún: *bk. gün*. -10-

g. An.10/109, An.10/123, Bi. 03/57, Bi.04/107, Bi.04/108, Bu.08/64, Bu.11/77, Ha.05/73, Iğ.03/45, Ma.03/106

gúrcí: *bk. gürci*. -1-

g.+nē^{n} Bu.12/89

gúrcísdan: *bk. gürcisdan*. -1-

g. Bu.12/88

gúrci: *bk. gürci*. -1-

g.+ler Bu.04/101

gúrcisdan: *bk. gürcisdan*. -3-

g.+a Bu.04/86, Bu.04/87, Bu.04/88

gúrc^{i}sdan: *bk. gürcisdan*. -1-

g.+nan Bu.12/88

gúrc̱isdan: *bk. gürcisdan*. -1-

g.+da Bu.11/117

gúzel: *bk. gözel*. -1-

g. Bi.04/52

gü: *bk. ki*. -7-

g. Ağ.07/25, Ağ.08/116, An.05/358, An.09/455, Bu.12/57, Iğ.08/23, Ma.06/7

gübre: Gübre. *Diğer varyantları için bk. kübre, kübrē.* -2-

g. Iğ.06/62

g.+si Bu.14/191

güc: 1. Güç, kuvvet; 2. İş, uğraş. *Diğer varyantları için bk. güç, güj.* -6-

iş g.: İş, uğraş. Iğ.06/59

g.+i Iğ.09/14

g.+ü Ağ.13/83

g.+ümi An.07/105

g.+ümü An.07/106

güclü: *bk. güc̱li*. -1-

g. Bu.02/49

güc̱li: Güçlü. *Diğer varyantları için bk. güclü, güjli.* -3-

g. An.07/101

g.+ymişím An.07/105

g.+ymişim An.07/106

güç: *bk. güc*. -1-

g. ġuvved: Güç kuvvet. Bu.09/138

güçsüz: Güçsüz. -1-

g.+dür Ağ.13/85

güelek: *bk. gü^{v}elek*. -1-

g. Bu.02/32

gügüm: Güğüm. *Diğer varyantları için bk. güğüm, gü^{ğ}üm.* -2-

g. Bu.14/174

g.+e Bu.02/158

güğüm: *bk. gügüm*. -1-

g. Bu.14/174

gü^{ğ}üm: *bk. gügüm*. -2-

g. Ha.05/68

g.+ü Ha.05/68

güj: *bk. güc*. -1-

g.+leri Ağ.07/88

güjli: *bk. güc̱li*. -1-

g. An.09/428

gül: 1. Gül, 2. Çiçek. *Diğer varyantı için bk. ğül.* -7-

g. An.01/106, An.01/69, Bu.06/9, Iğ.01/24

g.+e Bu.06/33

g.+inen Bu.06/12

g.+ler Bu.06/33

gül-: Gülmek. *Diğer varyantları için bk. gün-, ğül-, kül-*. -16-

g.-dü An.01/52

g.-e Mu.06/98

g.-e Mu.06/101

g.-ecağım Bu.02/42

g.-ermíşler An.12/137

g.-erse Mu.05/2

g.-eruḫ An.01/44

g.-íyėller Bu.09/114

g.-iyírla^{r} Mu.05/1

g.-ma^{ğ} Bu.09/105

g.-mağ An.06/77

g.-me An.01/43

g.-medım Ha.01/44

g.-meduḫ Ha.01/44

başımıza g.-me^{y}e: (Birinin) başına gülmek; bir kimsenin gülünç, kusurlu, eksik vb. yönlerini küçümseyerek eğlence konusu yapmak. Bi.03/100

gülçin: Gülçin, kişi adı. -1-

g. Iğ.02/195

güleğen: Güleğen, çok gülen. -1-

deli g. olur derdli söylegen olur: Deli çok güler, dertli de çok konuşur. Bir atasözü. Bu.06/59

güleş-: Güreşmek. -4-

g.-enner An.07/109

g.-ırdiler An.07/113

g.-irdler Ağ.06/123

g.-iyėrdiler An.01/64

güleşdur-: Güreştirmek. -1-

g.-iyírd^{i}le An.07/113

gülği: Gülgü; eğlence. -1-

g. An.05/186

güller: Güller, kişi adı. -1-

g.+imiş Iğ.02/195

gülnaz: Gülnaz, kişi adı. -1-

g. Bu.05/57

gülse^{h}er: Gülseher, kişi adı. -1-

g.+im Ma.04/53

gülsún: Gülsün, kişi adı. -1-

g. Bu.06/237

gültepe: İzmir ili Konak ilçesine bağlı bir mahalle. -1-

g.+de Ağ.06/43

gülü^{n}şli: Gülünçlü; komik. -1-

g. Ağ.07/180

gülzede: Gülzade, kişi adı. -2-

g. Ma.04/162

g.+n Ma.04/161

güm: *bk. gün*. -1-

g. Bi.04/93

gümán: *bk. gümen*. -1-

g. ėtme: Güman etmek; umut etmek, ümit etmek. An.05/117

gümen: Gümân, umut. *Diğer varyantları için bk. gümán, güme^{n}*. -2-

g. ėdiyısın Güman etmek; umut etmek. An.09/165

g. ġalmadi: Güman kalmamak; umut kalmamak, inancı kalmamak. Bu.12/112

gümenni: Gümânlı, umutlu. -1-

g.+ydim Ha.07/66

güme^{n}: *bk. gümen*. -1-

g. ġalmadi: Güman kalmamak; umut kalmamak, inancı kalmamak. Bu.12/99

gümüş: Gümüş. -1-

g. Ma.05/9

gün: 1. Gün; 2. Güneş; 3. Huzur, rahatlık, iyi yaşantı; 4. Kötü yaşantı. *Diğer varyantları için bk. gún, güm, ğún, ğün.* -227-

g. Ağ.03/14, Ağ.03/17, Ağ.03/18, Ağ.06/14, Ağ.06/140, Ağ.07/23, Ağ.07/33, Ağ.07/39, Ağ.09/18, Ağ.13/24, Ağ.17/26, Ağ.18/33, An.01/16, An.01/193, An.01/21, An.01/231, An.01/242, An.01/35, An.02/98, An.03/8, An.04/16, An.04/19, An.04/21, An.04/22, An.04/24, An.04/25, An.04/47, An.05/256, An.05/315, An.05/96, An.07/95, An.09/248, An.09/327, An.09/334, An.10/103, An.10/106, An.10/113, An.11/127, An.12/188, Bi.01/120, Bu.02/14, Bu.02/2, Bu.04/141, Bu.04/142, Bu.04/18, Bu.04/19, Bu.04/74, Bu.04/99, Bu.06/75, Bu.06/9, Bu.09/42, Bu.12/15, Bu.12/47, Bu.13/178, Bu.13/219, Bu.13/56, Bu.14/139, Bu.14/142, Ha.01/11, Ha.03/17, Ha.04/39, Ha.04/45, Ha.05/157, Ha.05/90, Iğ.02/112, Iğ.02/113, Iğ.02/122, Iğ.02/19, Iğ.02/63, Iğ.03/3, Iğ.03/50, Iğ.03/51, Iğ.05/51, Iğ.05/53, Iğ.05/58, Iğ.06/26, Iğ.06/32, Iğ.06/7, Iğ.06/134, Iğ.09/130, Iğ.11/32, Iğ.11/67, Iğ.11/69, Ma.03/32, Mu.01/139, Mu.01/44, Mu.03/64, Mu.05/18, Mu.06/99

g.+á Bu.09/62, Ha.03/16

g. çıḫan: Gün çıkmak; güneş doğmak. An.05/447

g. çıḫanda: Gün çıkmak; güneş doğmak. Iğ.06/134

g. çıḫduḫdan: Gün çıkmak; güneş doğmak. An.05/450

g. çıḫışan: Gün çıkışı; doğu. Ha.08/42

g. çıḫışına: Gün çıkışı; doğu. Ha.08/21

g. çıḫmazda: Gün çıkmak; güneş doğmak. An.05/449

g. çıḫmazdan: Gün çıkmak; güneş doğmak. Bu.07/10

g. ėnen: Gün inmek; güneş batmak. Ha.03/36

g. gördüm: Gün görmek; rahat ve huzur içinde olmak, iyi yaşamak. Ağ.17/22

g. görmiyėrdi: Gün görmemek; sıkıntı ve eziyet içinde olmak, kötü yaşamak. Iğ.06/129

g. vermedíle[r]: Gün vermemek; rahat ve huzur vermemek. Ha.08/24

g. vėrmiyė[l]ler: Gün vermemek; rahat ve huzur vermemek. An.12/167

g. vėrmiyėr: Gün vermemek; rahat ve huzur vermemek. Bu.14/195

ne g. ėtmişın: Ne gün etmişsin; "(birşeyi/bir yeri) ne hale getirmişsin!, Mahvetmişsin!, Darmadağın etmişsin!" anlamlarında kızma sözü. An.05/459

ne g. vėrdile[r]: Ne gün vermek; gün vermemek, rahat ve huzur vermemek. Bu.13/124

g.+dá Ha.03/10

g.+de An.01/41, An.04/26, An.04/59, Ma.02/43

g.+den An.05/312, Bi.04/103, Bu.13/212, Iğ.11/99

g.+dür An.04/23, An.04/24

g.+dü[r] An.10/103

g.+e An.02/91, An.04/28, An.04/31, An.04/43, An.04/46, An.05/315, An.05/431, An.09/119, Bi.03/118, Bu.02/91, Bu.04/142, Bu.05/14, Ma.03/96, Mu.07/17

bu g.+e ĝoymazd: Bu güne koymamak; bu kötü hale getirmemek. Bir deyim. Bu.02/91

g.+ẻ Bu.09/62

g.+í Ağ.06/143

g.+i Ağ.13/72, An.01/233, An.02/34, An.04/18, An.10/58, Bu.09/67, Bu.13/169, Bu.13/187, Bu.13/188, Bu.14/140, Iğ.03/49, Iğ.03/77, Iğ.09/69, Mu.01/45

g.+i bögün: Günü bugün; bugün bile, halen daha. Iğ.06/58

g.+iydi Iğ.03/57

g.+ỉ Bu.09/73, Bu.14/208

g.+ỉ ḇöğün: Günü bugün; bugün bile, halen daha. Bu.11/89

g.+nán Iğ.11/70

g.+nárí Bu.09/63

g.+ne An.05/94, An.12/26

g.+nen An.01/233, An.04/26, Bu.05/14, Bu.13/212, Bu.13/219

g.+ne[n] Bu.12/20

g.+ner An.07/22, An.12/26, Bu.13/2, Bu.13/66, Bu.13/69, Bu.13/9, Iğ.11/56, Iğ.11/64

ná g.+ner çeh́duĝ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. An.05/16

ne g.+ner çegduĝ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. Bu.13/3

ne g.+ner çegduẖ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. Bu.13/2

g.+nerde An.01/41

g.+nerden Bu.13/151

g.+nere Ağ.16/44

g.+nerí Iğ.09/38

g.+neri An.12/92, Mu.03/90

g.+neri vėrdi: Gün vermek; eziyet etmek. Ağ.17/52

g. ömür: Gün ömür, süre, zaman. Ağ.12/15

g.+ü Ağ.17/2, An.04/47, An.05/379, An.09/248, An.10/101, An.10/105, An.10/108, Bi.01/133, Bi.04/89, Ha.04/111

g.+ü bögün: Günü bugün; bugün bile, halen daha. Bu.04/205

g.+ü bu sad: Günü bu saat; şu an bile, halen daha. An.09/96

g.+ümüz An.01/85, Ha.05/143, Iğ.08/34

g.+ümüzi An.09/161

g.+ümüzi̊ An.09/159

g.+üni An.10/97, Bu.09/61, Bu.09/63

g.+üni̊ Bi.04/83, Iğ.03/49

g.+ünü Bi.04/84, Iğ.03/75

g.+^{ü} Bi.03/65, Bi.04/110

g.+^{ü}n Bu.02/3

g. vėriyėller: Gün vermek; eziyet etmek. Ağ.17/54

gün-: *(Yanlış telaffuz) bk. gül-*. -1-

g.-iyėller Bu.13/168

günde: Her gün. -3-

g. An.09/179, An.09/426, Bu.07/9

günaĝ: *bk. günah*.-1-

g.+í An.01/114

günah: Günâh. *Diğer varyantları için bk. günaĝ, günā, günā^{y}, günā^{h}, güne^{h}*. -3-

g. Ağ.17/49, An.06/68

g.+am Ha.01/25

günā: *bk. günah*. -1-

günāını it alsın: Günahını it alsın; bir beddua. An.01/261

günáhsız: Günahsız. -1-

g. Bi.04/17

günā^{y}: *bk. günah*. -1-

g.+imíz Bu.11/58

günā^{h}: *bk. günah*. -1-

g.+ė gäsın: "Acısın" anlamında kalıplaşmış bir söz. Bi.03/53

günäş: *bk. güneş*. -1-

g.+de Bu.02/32

gündüz: *bk. günüz*. -5-

g. Ağ.07/22, An.01/255, Bi.03/30, Mu.01/167, Mu.06/5

gündüzün: *bk. günüzün*. -1-

g. Mu.06/2

güne^{h}: *bk. günah*. -1-

ne g. ėtmişuẖ: Ne günah etmişiz!; Ne suç işlemişiz! Bu.11/57

güneş: Güneş. *Diğer varyantı için bk. günä̧ş*. -4-

g.+de Ha.03/10, Ha.03/16, Mu.01/18

g.+e Ha.03/17

güneydo^{ğ}u: Güneydoğu Anadolu Bölgesi. -1-

g. Bu.14/55

güngör: Güngör, kişi adı. -2-

g. Ha.08/40

güniz: *bk. günüz*. -1-

g. Mu.03/8

günnik: *bk. günnuẖ*. -1-

g.+den Bi.04/83

günnuĝ: *bk. günnuẖ*. -5-

g. An.03/23

g.+a Iğ.06/25, Iğ.09/116

g.+udí Ha.06/1

g.+umuzun Iğ.09/117

günnuẖ: 1. Günlük; 2. Takvim. *Diğer varyantları için bk. günnik, günnuĝ, günu^{ğ}*. -5-

g. Ha.04/150, Iğ.06/25, Iğ.06/26, Iğ.09/116

günu^{ğ}: *bk. günnuẖ*. -1-

g.+una Iğ.06/25

günüs: *bk. günüz*. -1-

g. An.09/383

günüz: Gündüz. *Diğer varyantları için bk. gündüz, güniz, günüs, ğündüs*. -7-

g. An.02/81, Bi.01/153, Bu.02/6, Iğ.02/134, Mu.03/19

g.+i Ağ.12/6

g.+leri Ma.03/5

günüzün: Gündüz vaktinde. *Diğer varyantı için bk. gündüzün*. -1-

g. Bu.02/25

gürcí: *bk. gürci*. -1-

g. Bu.13/59

gürci: Gürcü. *Diğer varyantları için bk. gúrcí, gúrci, gürcí, gürci̊, gürcü, gürc̱i, gürc̱i̊, gürji*. -20-

g. An.05/5, An.09/75, Bu.04/105, Bu.04/119, Iğ.06/3

g.+ler An.05/122, An.05/5, An.09/84, Bu.04/115, Bu.04/116

g.+lere Iğ.02/32

g.+lern An.05/148

g.+lernen An.06/11

g.+sis Bu.04/135

g.+y Ağ.01/17

g.+ya Bu.13/146

g.+ye Bu.13/45

g.+ynēn Ağ.01/21

g.+^{y}i An.06/13

gürcisdan: Gürcistan. *Diğer varyantları için bk. gúrcísdan, gúrcisdan, gúrc^{i}sdan, gúrc̱isdan, gürc^{i}sdan, gürc̱isdan*. -3-

g. Bu.04/47, Bu.04/60

g.+da Iğ.06/1

gürc^{i}sdan: *bk. gürcisdan*. -1-

g.+a Bu.12/101

gürci̊: *bk. gürci*. -1-

g.+dür Bu.04/121

gürcü: *bk. gürci*. -7-

g. Ağ.01/24, Bu.04/105, Bu.04/121, Bu.04/122

g.+lerin An.09/136

g.+n^{ü}n Ağ.01/24

g.+y Ağ.01/18

gürcüce: Gürcüce. *Diğer varyantı için bk. gürjije*. -1-

g. Mu.02/14

gürc̱i: *bk. gürci* -3-

g. An.05/5

g.+ler An.05/147

g.+ynan An.05/128

gürc̱isdan: *bk. gürcisdan*. -1-

g.+da An.06/19

gürc̱i̊: *bk. gürci*. -1-

g.+ler An.06/12

gürji: *bk. gürci*. -3-

g. An.05/14

g.+ydi An.05/149

gürjije: *bk. gürcüce*. -1-

g. An.05/137

güsál: *bk. gözel*. -1-

g. Bi.03/24

güvec: *bk. gü^{v}eç*. -1-

g.+e An.05/441

güvegi: Güveyi, damat. *Diğer varyantı için bk. gü^{v}eyi*. -2-

g.+ye Bu.13/171, Bu.13/204

güvelek: *bk. gü^{v}elek*. -1-

g. Bu.02/32

gü^{v}ā̄ç: *bk. gü^{v}eç*. -1-

g. Iğ.12/13

gü^{v}eç: Güveç. *Diğer varyantları için bk. güvec, gü^{v}ā̄ç*. -1-

g.+lerde Iğ.02/32

gü^{v}elek: Çamurdan yapılmış tuğla. *Diğer varyantları için bk. güelek, güvelek*. -1-

g. Bu.02/33

gü^{v}eyi: *bk. güvegi*. -1-

g. An.10/104

güz (1): Güz, sonbahar. -6-

g. Bu.13/75

g.+dür Iğ.09/18

g.+idi Bu.13/74, Iğ.09/122

güz (2): *bk. göz*. -1-

g.+üm Ma.04/160

güzál: *bk. gözel*. -1-

g. Mu.05/6

güze: *bk. gözel*. -1-

g. Mu.06/63

güzel: *bk. gözel*. -31-

g. Ağ.02/16, Ağ.07/143, Ağ.07/44, Ağ.08/110, Ağ.08/116,

Ağ.08/58, Ağ.08/73, Ağ.10/117, Ağ.10/120, Ağ.10/121, Ağ.10/125, Ağ.10/65, Ağ.10/67, Ağ.10/86, Ağ.10/88, An.09/13, Bi.03/113, Bi.03/31, Bi.03/38, Bi.03/99, Bi.04/35, Bi.04/83, Iğ.02/10, Iğ.04/47, Ma.01/11, Ma.02/64, Ma.04/152, Mu.01/103, Mu.01/119

g.+miş Ağ.10/129

güzelce: *bk. gözelcenema*. -1-

g. Ma.04/52

güzēl: *bk. gözel*. -4-

g. Iğ.04/17, Ma.03/90, Mu.01/114, Mu.01/133

güzėlcana: *bk. gözelcenema*. -1-

g. Ağ.08/49

güzgü: Ayna. -1-

g.+lere An.01/89

güzzel: *bk. gözel*. -1-

g. Mu.01/142

güzün: Güz mevsiminde, sonbaharda. -2-

g. Iğ.06/159, Iğ.06/58

G

GaGal: Gözbebeği. *Diğer varyantı için bk. ġaġal*. -2-

G. An.05/426

G.+ın aḫsın: Gagalın aksın. Bir beddua. An.05/427

GuGur: Tomurcuk. -1-

G. An.04/68

GuGuṙla-: Tomurcuklanmak. -1-

G.-miş An.04/69

ǵ

ǵalḫoz: *bk. ġalḫoz*. -1-

ǵ.+una Bu.11/13

ǵaur: Gavur. *Diğer varyantı için bk. ġaur*. -7-

ǵ. Ağ.01/55, Ağ.07/144, Ağ.13/44, Ağ.13/54, Mu.06/24

ǵ.+larsıs Bu.04/135

ǵ.+un Mu.06/123

ġ

ġa-: *bk. ġal- (1)*. -3-

ġ.-sa Bi.01/132

bana ġ.-sa: Bana göre. An.04/24, Bi.01/132

miresá ġ.-sın: Mirasa kalsın. Bir beddua. Iğ.09/177

ġab: 1. Kap kacak; 2. Bulaşık, yiyecek veya içecekle kirletilmiş mutfak eşyası veya kap kacak. *Diğer varyantları için bk. ĝab, ḳab*. -10-

bir ġ.+a gelmişler: Bir kaba gelmek; uyuşmak, anlaşmak, ortak noktalarda hemfikir olmak. An.09/465

ġ.+ı Bi.01/52

ġ.+ına Bu.02/133

ġ.+i Bi.01/52, Bu.02/158, Bu.02/160

ġ.+idir Bu.02/160

ġ.+larda Bu.02/134

ġ.+lari Bu.04/263

ġab-: *bk. ĝab-*. -2-

ġ.-di Bu.02/69

ġ.-me^y^e An.05/176

ġaba: 1. Kaba; 2. İri (tane); 3. Zor, ağır (iş). *Diğer varyantları için bk. ĝaba, ḳaba*. -4-

ġ. An.09/427, An.09/428, Bi.05/27, Bu.02/140

ġabaġujluẖ: *bk. ġabaġuşluẖ*. -1-

ġ. An.05/447

ġabaġuşluĝ: *bk. ġabaġuşluẖ*. -1-

ġ. An.05/450

ġabaġuşluẖ: Kabakuşluk, güneş doğduktan hemen sonraki zaman dilimi. *Diğer varyantları için bk. ġabaġujluẖ, ġabaġuşluĝ*. -1-

ġ. An.05/451

ġabar-: Kabarmak. *Diğer varyantı için bk. ḳabar-*. -2-

ġ.-ır Ha.04/149

içím ġ.-iyír: İçi kabarmak; yüreği kabarmak, içi sıkıntı ile dolup derin soluk alma gereğini duymak. Ma.03/16

ġabbä: Kahpe, orospu. -1-

ġ. An.04/73

ġabıl: *bk. ġabul*. -2-

ġ. Iğ.02/161, Mu.03/2

ġabíllen-: Kabullenmek. -1-

ġ.-miyő́r Mu.05/17

ġabi̊ĝ: *bk. ġabuĝ*. -1-

ġ.+í Iğ.09/181

ġabi̊l: *bk. ġabul*. -1-

ġ. Ağ.02/11

ġab^i^ristan: *bk. ġabristan*. -1-

ġ.+da An.05/369

ġabli- (<ġabla-): Kaplamak, bir kabın bir kılıfın içine almak. -1-

ġ.-yėlle^r^ An.01/178

ġabrisdan: *bk. ġabristan*. -3-

ġ.+a An.05/374

ġ.+í An.05/134

ġ.+i An.05/131

ġabristan: Kabristan, mezarlık. *Diğer varyantları için bk. ġab^i^ristan, ġabrisdan*. -4-

ġ. An.05/132

ġ.+a An.05/130

ġ.+ıni An.05/92

ġ.+i An.05/131

ġabsıs: Kapsız. -1-

ġ. ġacaẖsız: Kapsız kacaksız. Bu.08/58

ġabuĝ (<ġabuẖ): Kabuk. *Diğer varyantları için bk. ġabi̊ĝ, ḳabuĝ*. -1-

ġ.+i̊ynen Ma.03/85

ġabul: Kabul. *Diğer varyantları için bk. ġabıl, ġabi̊l, ĝabul, ẖabul, ḳabul*. -4-

ġ. Ağ.02/10, Ağ.07/7, An.05/372, An.09/445

ġaBan: ? -1-

ġ. Bu.02/155

ġacaẖsız: Kacaksız; "kapsız" ile birlikte ikileme kurar. -1-

ġabsıs ġ.: Kapsız kacaksız. Bu.08/58

ġaç: Kaç, soru sıfatı. *Diğer varyantları için bk. ġaş (1), ĝaç, ĝaş, ẖaç (1), ẖaş, ḳaç, ḳaş*. -31-

ġ. Ağ.07/143, Ağ.07/178, Ağ.08/5, Ağ.09/77, Ağ.16/65, Ağ.17/16, An.01/76, An.03/10, An.05/232, An.07/15, An.11/69, Bu.06/58, Bu.09/162, Bu.09/55, Bu.11/102, Bu.13/24, Bu.13/92, Bu.14/188, Ha.04/5, Ha.04/75, Ha.04/88, Iğ.02/134, Iğ.02/164, Iğ.09/24, Iğ.09/33, Iğ.09/87, Iğ.11/13, Ma.02/31, Mu.06/27

ġaç-: 1. Kaçmak; 2. Aceleyle koşmak, hızlı hızlı gitmek. *Diğer varyantları için bk. ġaş-, ğaş-, ĝaç-, ĝaş-, ẖaç-, ḳaç-, ḳaş-*. -74-

ġ.-acaẖlar Mu.06/4

ġ.-aĝ Bu.03/51

ġ.-aẖ Bu.03/51, Mu.06/31, Mu.06/32

ġ.-amiyírlár Ma.02/1

ġ.-an An.09/81, Ha.06/8, Mu.01/162, Mu.06/14

ġ.-anda Bi.01/116

ġ.-annar An.05/83, Ma.02/1

ġ.-ar Ağ.07/79, Ağ.14/42, Ha.01/24

ġ.-araẖ Mu.04/17, Mu.04/2

ġ.-ardıẖ Ha.01/24

ġ.-arduẖ An.07/81, Ha.01/63

ġ.-arken Mu.01/157

ġ.-álerken Mu.04/10

ġ.-á Bu.02/83

ġ.-di Iğ.02/37

ġ.-duẖ Iğ.02/86

ġ.-ecah Ma.02/70

ġ.-ėr Mu.01/2

ġ.-ıb Iğ.09/205

ġ.-ın Iğ.02/78, Iğ.02/94

ġ.-ıp Iğ.02/34

ġ.-ış Ha.06/11

ġ.-íyėrsin An.09/65

ġ.-íyomi̊şla Ma.04/6

ġ.-iiller Mu.03/68

ġ.-iir An.09/408, Ha.05/22

ġ.-iyėller Iğ.11/68

ġ.-iyėr Bi.01/115, Bi.01/145

ġ.-iyėrd^{i}ler An.05/81

ġ.-iyėrduẖ Ha.01/22

ġ.-iyírdler An.09/129

ġ.-iyord^{u}lar An.09/128

ġ.-iyör Ağ.15/39

ġ.-mada Bi.01/136

ġ.-maḫ Ma.03/29

ġ.-maya Iğ.02/101, Ma.02/67

ġ.-maynan An.09/78, An.09/85

ġ.-ma^{y}a Ma.01/18

ġ.-má^{y}ín Ma.04/12

ġ.-mış An.12/164

ġ.-mışlar Ağ.15/1

ġ.-mışler Mu.06/12

ġ.-míşle^{r} Mu.06/12

ġ.-miş An.04/87, Ha.06/8, Mu.01/162, Mu.04/13

ġ.-mişler Ağ.10/42, Ha.05/63

ġ.-mişle^{r} Mu.01/90

ġ.-mişuĝ Ma.04/7

ġ.-miya Iğ.08/5

ġ.-miyan Mu.01/162

ġ.-sın Bi.01/132

ġ.-yür Bi.05/39

ġaçaġaç: Kaçakaç; kaç ha kaç, sürekli devam eden kaçış hali, kaçaklık. -1-

ġ. Bi.05/12

ġaçaġaşluḫ: Kaçakaçlık; kaç ha kaçlık, kaçaklık. -1-

ġ. Ağ.04/10

ġaçaĝ: *bk. ġaçaḫ*. -6-

ġ. Ağ.11/25, Ağ.15/37, Ağ.16/22, An.09/199, Mu.06/1, Mu.06/2

ġaçaḫ: Kaçak. *Diğer varyantları için bk. ġaçaĝ, ĝaçaḫ, ḳaçaḫ*. -2-

ġ. Ağ.15/21

ġ.+daydi An.07/52

ġaçaḫlu^{ğ}: *bk. ġaçaḫluḫ*. -1-

ġ.+a çıḫıyír: Kaçaklığa çıkmak; kaçak olmak, kaçak hayatı yaşamaya başlamak. Ağ.16/31

ġaçaḫluĝ: *bk. ġaçaḫluḫ*. -1-

ġ.+a çıḫir: Kaçaklığa çıkmak; kaçak olmak, kaçak hayatı yaşamaya başlamak. An.06/14

ġaçaḫluḫ: Kaçaklık. *Diğer varyantları için bk. ġaçaḫlu^{ğ}, ġaçaḫluĝ, ġaçıḫluḫ, ĝaçaḫluĝ*. . -2-

ġ. An.09/199

ġ. yapiyėrsın: Kaçaklık yapmak; firarî olmak. An.09/215

ġaçġaç: Kaçkaç, saksağan. -2-

ġ. Bu.14/229, Bu.14/230

ġaçıḫluḫ: *(Yanlış telaffuz) bk. ġaçaḫluḫ*. -1-

ġ. yapdım: Kaçaklık yapmak; firarî olmak. An.09/199

ġaçıncı: Kaçıncı. *Diğer varyantı için bk. ġaçinci*. -1-

ġ. Bu.11/15

ġaçır-: Kaçırmak. *Diğer varyantları için bk. ġaçír-, ġaçı̊r-, ġaçur-(1), ĝaçır-, ĝaçı̊r-, ĝaçur-, ḫaçır-*. -7-

ġ.-acaḫ Mu.04/32, Mu.05/17

ġ.-acaẖlar Mu.04/38

ġ.-ėller Mu.04/41

ġ.-ır maçırır Ha.08/51

ġ.-ırsa Ha.05/146

ġ.-masın Mu.04/43

ġaçış: Kaçış. *Diğer varyantı için bk. ġaçíş.* -1-

ġ.+lar'nı Bi.05/2

ġaçír-: *bk. ġaçır-.* -2-

ġ.-di Mu.04/52

ġ.-miş Mu.04/48

ġaçíş: *bk. ġaçış.* -1-

ġ.+iyle Bi.05/1

ġaçȋr-: *bk. ġaçır-.* -1-

ġ.-mış Mu.04/44

ġaçinci: *bk. ġaçıncı.* -1-

ġ. An.09/95

ġaçur- (1): *bk. ġaçır-.* -2-

ġ.-acauẖ Ha.05/146

ġ.-míş Ağ.16/20

ġaçur-(2): Geçirmek. -2-

ġ.-díler Iğ.09/47

ġad: *bk. ġat.* -10-

ġ. An.09/187, Bi.03/27, Bi.04/36, Ha.04/154, Iğ.04/12

ġ.+da Iğ.02/86

ġad-: *bk. ġat-.* -8-

ġ.-arsın An.01/8

ġ.-dı Iğ.11/15

ġ.-dım An.01/14

ġ.-di Iğ.11/15

ġ.-mam An.01/3

ġ.-massın An.01/25

ġ.-miyėrsın Bu.05/18

ġ.-múyosun Bi.03/16

ġada: Yalnızca dua cümlelerinde rastlanan ve "kaza, bela" anlamına gelen bir söz. *Diğer varyantı için bk. ĝada.* -4-

ġ.+n Bu.05/41

ġ.+n alem: "Sana gelen kaza, bela bana gelsin" anlamında bir dua. An.09/164

ġ.+n alėm: "Sana gelen kaza, bela bana gelsin" anlamında bir dua. An.09/165, An.09/68

ġada: *bk. ġader (2).* -3-

ġ. Bi.03/23, Bi.04/33, Ma.04/70

ġadan-: Batmak, takılıp kalmak. -1-

ġ.-miş An.09/264

ġadar: *bk. ġader (2).* -16-

ġ. Ağ.08/112, An.03/14, Bi.03/16, Bi.03/39, Bi.03/64, Bi.03/81, Bi.04/116, Bi.04/15, Bi.04/33, Bi.04/44, Bi.04/63, Bi.04/7, Mu.05/24

ġadár: *bk. ġader (2).* -2-

ġ. An.05/65, An.10/184

ġadda-: *bk. ġadla-.* -1-

ġ.-r Ha.04/145

ġade: *bk. ġader (2).* -1-

ġ. Ma.04/152

ġaden: *bk. ġader (2).* -5-

ġ. An.01/210, An.12/166, An.12/41, An.12/98, Mu.03/30

ġader (1): Kader. -1-

ġ.+ıne Ha.04/69

ġader (2): Kadar. *Diğer varyantları için bk. gáden, ġada, ġadar, ġadár, ġade, ġaden, ġade^r, ġadē, ġarten, ġata, ġatan, ġaten, ġater, ġatėr, ġatten, ġáder, ġáter, ġárten, ġedter, ğader, ĝadar, ĝada^r, ĝadá, ĝadár, ĝadden, ĝade, ĝaden, ĝader, ĝade^r, ĝadėr, ĝatar, ĝatár, ĝaten, ĝate^n, ĝatė, ĝádar, ĝáder, ĝeder, ĝeter, ĝıder, ẖadar, ẖader, kate^r, káder, ḳadan, ḳadar, ḳada^r, ḳaden, ḳader, ḳade^r, ḳadēn, ḳartėn, ḳáter*. -24-

ġ. Ağ.10/116, Ağ.10/120, Ağ.10/74, Ağ.11/24, An.01/138, An.09/157, An.09/25, An.10/181, Bi.03/27, Bu.09/105, Bu.09/163, Bu.14/25, Bu.14/93, Ha.05/141, Ha.05/142, Ha.05/36, Ma.01/17, Ma.01/20, Ma.03/76, Ma.03/77, Mu.07/14

ġade^r: *bk. ġader (2).* -1-

ġ. An.09/328

ġadē: *bk. ġader (2).* -1-

ġ.+dür An.09/330

ġadın: Kadın. *Diğer varyantı için bk. ġadīn, ĝadın, ẖadın, ḳadın, ḳadīn*. -13-

ġ. Ağ.07/173, An.01/240, Ha.05/32, Iğ.05/47, Ma.03/87, Ma.06/11

ġ.+a Ma.06/9

ġ.+dan Mu.04/23

ġ.+ın Bu.09/91

ġ.+ına^n An.01/54

ġ.+nar An.12/132, Iğ.11/11

ġ.+narın Mu.05/57

ġadīn: *bk. ġadın*. -2-

ġ. Iğ.11/60

ġ. ġīz: Kadın kız; kadın ve kızlar. Ağ.07/190

ġadír: Kadir, kıymet. *Diğer varyantları için bk. ġadr, ġedr, ḳádr*. -1-

ġ. ġıymetin: Kadir kıymet. An.09/474

ġadife: Kadife. *Diğer varyantları için bk. ġedife, ḳadife*. -1-

ġ. Ağ.01/46

ġadla-: Katlamak. *Diğer varyantları için bk. ġadda-, ġadli-, ġatla-, ġatli-, ĝadla-, ĝadli-, ḳadla-*. -3-

ġ.-r Ha.04/155

ġ.-rsın Mu.01/103

ġadlan-: Katlanmak. *Diğer varyantı için bk. ḳatlan-*. -2-

ġ.-iir Ağ.10/64

ġ.-miş Ağ.08/119

ġadli: Katlı. *Diğer varyantı için bk. ġatli*. -3-

ġ. Ağ.10/103, Bu.04/104, Bu.12/14

ġadli-: *bk. ġadla-*. -3-

ġ.-irsin Ağ.10/106, An.04/25

ġ.-ʸirsin Ağ.10/104

ġadmer: Katmer, hamurdan yapılan bir çeşit yemek. *Diğer varyantları için bk. ġádmer, ġátmer, ḳatmer*. -3-

ġ. An.04/86, Mu.01/83, Mu.01/91

ġadneş-: Katılmak. -1-

ġ.-mişdúr Bu.04/127

ġadr: *bk. ġadír*. -1-

ġ.+in Ağ.17/46

ġaᵈzanç: Kazanç. -1-

ġ.+ım Bu.13/45

ġafa: Kafa. *Diğer varyantları için bk. ġafo, ĝafa*. -5-

ġ. Iğ.08/53, Ma.04/185

ġ.+da An.01/68

ġ.+mda Ha.05/155, Iğ.10/4

ġafġasa: *bk. ḳavḳaz*. -1-

ġ.+dan Mu.07/4

ġafġaz: *bk. ḳavḳaz*. -1-

ġ.+da An.12/72

ġafile: Kâfile. -1-

ġ. Ma.06/5

ġafo: *bk. ġafa*. -1-

ġ. Mu.04/15

ġaġ *(Rus. Как Раз)*: "raz" sözü ile birlikte kullanılmıştır. -1-

ġ. raz: Tam o sırada. An.05/120

ġaġal: *bk. GaGal*. -2-

ġ. Ma.04/187

ġ.+ların tökülsün: Gagalların dökülsün. Bir beddua. Iğ.09/171

ġaĝ-: *bk. ġaẖ-*. -2-

ġ.-ardi Ha.05/121

ġ.-aʳ Bu.06/9

ġah-: *bk. ġaẖ-*. -3-

ġ.-dı An.05/281

ġ.-duĝ Iğ.08/9

ġ.-mış Bu.03/26

ġahve: 1. Kahve; 2. Kahvehane. *Diğer varyantları için bk. ġāve, ġáhve, ḳāve*. -1-

ġ.+de Ağ.06/146

ġaẖ-: Kalkmak. *Diğer varyantları için bk. ġaĝ-, ġah-, ġalġ-, ġāẖ-, ĝaĝ-, ĝah-, ĝaẖ-, ẖalẖ-, ḳaẖ-, ḳalġ-, ḳalḳ-*. -47-

ġ. Mu.02/24

ġ.-a Mu.02/24, Mu.02/28

ġ.-acaẖ An.10/119

ġ.-acam Ağ.17/23

ġ.-aẖ Mu.01/54

ġ.-allar Ha.03/4

ġ.-amiyėrim Bu.05/51

ġ.-amiyėrsin Iğ.09/151

ġ.-ar Ağ.08/48, An.12/204, Bu.06/51, Ma.02/17

ġ.-ardım Ağ.16/45

ġ.-ardi Ağ.16/40

ġ.-arıs Ağ.18/5

ġ.-asın Iğ.09/81, Ma.04/109

ġ.-dė Ha.04/152

ġ.-dı An.05/244

ġ.-dım An.05/145, An.05/317, Bu.08/71, Bu.11/63, Ha.01/33

ġ.-dí Bi.05/10, Mu.01/109

ġ.-di An.05/422, An.06/47, Bu.13/26

ayaĝa ġ.-di: Ayağa kalkmak; isyan etmek. An.09/33

ġ.-duḫ An.07/33, Bu.08/63, Bu.08/82, Bu.08/95, Ha.05/65, Iğ.03/45

ġ.-ėr Mu.06/71

ġ.-ın Ağ.07/39

ġ.-ir Iğ.04/47

ġ.-iyėr Bu.14/152

ġ.-madí Bi.01/88

ġ.-mam Ağ.18/42

ġ.-mıj Ha.02/1

ġ.-miir Mu.01/62

ġ.-saḳ Bu.04/113

ġ.-tım Ma.04/152

ġaḫ: Meyve kurusu. *Diğer varyantı için bk. ḳaḫ*. -4-

ġ. Bi.04/125, Bi.04/127, Bi.04/128

ġait: *bk. ĝa^{y}id*. -1-

ġ. An.11/50

ġal- (1): 1. Kalmak; 2. (Bir şeyden) mahrum olmak, yoksun kalmak; 3. Çekim edatı olarak kullanılmıştır. *Diğer varyantları için bk. ġa-, ġa^{l}-, ġas-, ġāl-, ğal-, ĝal-, ĝa^{l}-, ĝál-, ḫal-, ḳal-*. -214-

ġ.-acaȯḫ Iğ.11/32

ġ.-an An.09/85, Bu.08/54, Bu.12/69

ġ.-anımıs An.09/287

ġ.-anın^{l} Bu.13/167

ġ.-ani An.09/78

ġ.-anna Bu.11/27

ġ.-annarımız An.12/24

ġ.-anni Iğ.09/45

ġ.-ar An.12/178

saibsis ġ.-asın: Sahipsiz kalasın, koruyucusuz kalasın. Bir beddua. Ağ.15/51

tėrmaşa ġ.-asın: Termaşa kalasın. Bir beddua. An.05/459

ġ.-ayduḫ Iğ.02/107

ġ.-dė Bi.01/81

ġ.-dı An.01/68, Bi.01/66, Bu.13/77

ġ.-dıḫ Iğ.09/9, Mu.03/73, Mu.04/54, Mu.06/33

ġ.-dıḫdan Ha.05/24

ġ.-dıḫları Bi.05/26

ġ.-dılar An.01/99

ġ.-dım Ağ.03/17, Ağ.03/18, Ağ.06/43, Ağ.06/60, Ağ.06/92, Ağ.07/77, Ağ.16/107, Ağ.16/109, Ağ.16/110, Ağ.17/50, An.12/22,

An.12/82, Bi.04/107, Bi.04/108, Bu.04/99, Ha.04/115, Ha.08/62, Iğ.05/28, Iğ.12/7, Ma.04/68

ėllárín sopaĝına ġ.-dım: Ellerin sopağına kalmak. Bir deyim. Ağ.16/108

ter ġȧn içínda ġ.-dım: Ter kan içinde kalmak; kan ter içinde kalmak. Ma.04/64

ġ.-dí An.01/76, Bu.08/64

vaẖıdsıs ġ.-dí: Vakitsiz kalmak; hamile kalmak. Ağ.16/115

ġ.-dím Ağ.06/41

ġ.-dı̄ẖ Ağ.01/25, Iğ.08/55

ġ.-di Ağ.09/10, Ağ.17/53, An.03/21, An.05/470, An.09/14, An.09/286, Bu.02/17, Bu.02/66, Bu.11/41, Bu.11/43, Bu.12/142, Bu.13/147, Bu.13/160, Bu.13/77, Ha.04/126, Iğ.06/100, Iğ.06/141, Iğ.06/97, Iğ.09/101, Iğ.09/17, Iğ.09/200, Iğ.09/59, Iğ.09/72, Iğ.11/3, Iğ.11/37, Iğ.11/38, Iğ.11/40, Iğ.11/41, Iğ.11/47

esgide ġ.-di: Eskide kalmak; maziye karışmak, geçmişte kalmak. Ağ.10/120

ġ.-diler Bu.04/131

ġ.-dilēr Iğ.09/61

ġ.-dī Bu.08/51

ġ.-duĝ Bu.12/102

ġ.-duẖ Ağ.01/25, An.05/75, An.09/11, An.09/13, Bu.02/2, Bu.02/30, Bu.12/112, Bu.12/120, Bu.13/11, Bu.13/155, Bu.13/26, Bu.13/42, Ha.05/105, Ha.05/73, Ha.08/26, Iğ.02/112, Iğ.02/113, Iğ.02/147, Iğ.08/10, Ma.04/39, Ma.04/42, Ma.04/44, Mu.06/39

ġ.-dūẖ Bi.04/44

ġ.-ė̄ Mu.01/143

ġ.-ıllar Iğ.09/211

ġ.-ın Iğ.02/98

ġ.-ır Ağ.08/48, Iğ.09/176

ġ.-ırdı Mu.01/139

ġ.-ırdi Ağ.10/34, Ha.08/34

ġ.-ıyó Ma.05/22

ġ.-íyėr Bu.08/51

ġ.-íyėrdi An.07/65

ġ.-íyó Ma.01/17

ġ.-iiller Mu.06/27

ġ.-iir Ağ.16/38, Iğ.09/181, Mu.06/26

ġ.-iirdⁱler Ağ.01/45

ġ.-ir Ağ.17/117, An.06/10, Mu.06/19

ġ.-iyė Bu.06/212

ġ.-iyėller Bu.03/36

ġ.-iyėr Ağ.17/77, Bu.01/14, Bu.06/212, Bu.13/194, Iğ.09/182

ġ.-iyėruẖ An.04/123

ġ.-iyír Iğ.06/159

ġ.-iyírsın Iğ.05/51

ġ.-iyir An.04/64

ġ.-i^{y}ir Ağ.01/23

ġ.-iyő́r Ağ.07/122

ġ.-i̊yör Ağ.07/135, Ağ.07/52

ġ.-madė Iğ.05/33

ġ.-madi Ağ.01/77, Bi.04/35, Bu.12/125, Iğ.09/13

gümen ġ.-madi: Güman kalmamak; umut kalmamak, inancı kalmamak. Bu.12/112

güme^{n} ġ.-madi: Güman kalmamak; umut kalmamak, inancı kalmamak. Bu.12/99

ġ.-ma^{ğ} Bu.14/119, Iğ.02/158

ġ.-mamiş An.12/163

ġ.-masın Bu.12/102

ġ.-masınnar Bu.04/186

ġ.-mazuḫ Bi.04/5

ġ.-mış Ağ.03/14, An.07/102, Ma.01/4

ġ.-míş An.12/16, Ha.08/63

ġ.-míşlár Ma.01/20

ġ.-míşler Ağ.09/77, Mu.07/14, Mu.07/9

ġ.-mij Iğ.11/37

ġ.-mir Mu.06/114

ald ġ.-mir: Alt kalmamak; (birinden/birşeyden) aşağı kalmamak, herhangi bir nitelik bakımından geri olmamak. An.06/50

ġ.-miş Ağ.06/18, Ağ.09/12, Ağ.10/12, Ağ.17/98, An.05/457, Bi.03/56, Iğ.02/32, Iğ.12/16

lele köçmīş yurdi boş ġ.-miş: Lala göçmüş yurdu boş kalmış. Bir atasözü. Bu.04/100

lale uşmiş yurdi veran ġ.-miş: Lala uçmuş yurdu viran kalmış. Bir atasözü. Ağ.06/87

ġ.-mişdi An.07/25, Bu.11/77, Iğ.02/123, Iğ.11/37

ġ.-mişdī Ha.08/36

ġ.-mişıḫ Ağ.06/104, Ağ.08/41

ġ.-mişim Bu.11/62

ġ.-mişiz An.04/109

ġ.-mişlar Ağ.16/12

ġ.-mişti Ağ.11/8

ġ.-mişuĝ An.09/13

ġ.-mişuḫ An.12/86, Ha.05/41

ġ.-miya^{ğ} An.05/67

ġ.-miyá Iğ.08/19

ġ.-mi̊ş Ağ.17/95

ġ.-müş An.10/16

ġ.-sa Bu.14/23

bana ġ.-sa: Bana kalsa; bana göre. An.09/16

ġ.-sın An.12/160, Ha.05/110

mıdıreğēn ġ.-sın: Bir beddua. Ağ.15/50

miresá ġ.-sın: Mirasa kalasın. Bir beddua. Iğ.09/175

ġ.-ur An.09/277, Ma.03/106

ġ.-urd An.07/73

ġal- (2): *bk. gel-*. -2-

ġ.-duĝumi̊z Ma.03/51

ġ.-duḫ Ma.03/51

ġala: Kale. *Diğer varyantları için bk. ġale, ĝala (2), ĝara (2), ḳala*. -5-

ġ. Ha.04/132, Mu.01/33, Mu.01/41

ġ.+dan Bu.03/24

ġ.+ya Ha.04/132

ġalan: Kalan. *Diğer varyantı için bk. ĝalan*. -3-

ġ.+ı An.05/411

ġ.+íni An.09/210

ġ.+narí An.01/101

ġalaşnik: *bk. ḳalaşnig*. -1-

ġ.+ine^{n} An.09/434

ġalb: Kalp. *Diğer varyantları için bk. ġalp, ğálb, ĝálb*. -2-

ġ. Ha.04/152

ġ.+ine gėşdi: Kalbine geçmek; kalbine doğmak, içine doğmak. An.07/46

ġaldır-: *bk. ġaldur-*. -5-

ġ.-abi̊lirse Ağ.06/124

ġ.-amas Ağ.06/129

ġ.-amasa Ağ.06/124

baş ġ.-di: Baş kaldırmak; isyan etmek, ayaklanmak. Ha.08/49

ġ.-íyór Ağ.06/128

ġaldîr-: *bk. ġaldur-*. -1-

ġ.-iyė Ha.04/86

ġaldur-: 1. Kaldırmak; 2. (Fiyat) Artırmak. *Diğer varyantları için bk. ġaldır-, ġaldı̊r-, ġaldúr-, ĝaldır-, ĝaldı̊r-, ĝaldur-, ḫaldır-, ḫaldur-, ḳaldı-, ḳaldır-, ḳaldur-*. -22-

ġ.-aca^{h} An.03/4

ġ.-acaḫlar Bu.04/51, Iğ.11/32

ġ.-dė Iğ.11/33

ġ.-di Iğ.11/32, Ma.04/48

ġ.-dum Bu.06/97, Bu.14/39

ġ.-ē̄r An.12/230

ġ.-i^{i}sin Iğ.04/41

baş ġ.-iyė: Baş kaldırmak; (hamur) kabarmak. Bi.03/35

ġ.-iyėller Bu.02/176

ġ.-i^{y}ėr Ha.09/15

ġ.-maĝ An.09/189

ġ.-maḫ Ha.07/49

gözı ġ.-mas: Gözü kaldırmamak; çekememek, kıskanmak. An.01/225

ġ.-mayın Bu.06/222

gözı ġ.-mėr: Gözü kaldırmamak; çekememek, kıskanmak. An.01/224

ġ.-un Bu.06/88

ayaĝa ġ.-ur: Ayağa kaldırmak; kalkındırmak, iyi duruma sokmak, daha iyi şartlarda olmasını sağlamak. Bu.04/208

ġ.-u^{r} An.12/141

ġaldúr-: *bk. ġaldur-*. -2-

ġ.-duh An.07/48

ġ.-dum Ağ.17/34

ġale: *bk. ġala*. -1-

ġ.+sinde An.07/42

ġalebe: Kalabalık. -1-

ġ. An.09/108

ġalebeluḫ: Kalabalık. *Diğer varyantı için bk. ġarabaluĝ*.-1-

ġ. An.09/168

ġalem: *bk. ḳalem*. -1-

ġ. An.09/376

ġalfed: Gaflet. -1-

ġ.+de An.01/67

ġalġ-: *bk. ġaḫ-*. -1-

ġ.-malı An.10/117

ġalhos: *bk. ġalḫoz*. -1-

ġ. Iğ.09/34

ġalhoz: *bk. ġalḫoz*. -2-

ġ. Bu.04/192

ġ.+un Iğ.09/33

ġalḫos: *bk. ġalḫoz*. -1-

ġ. Bu.02/52

ġalḫoz: Kolhoz. *Diğer varyantları için bk. ġalḫoz, ġalhos, ġalhoz, ġalḫos, ġål̊ḫoz, ġolĝoz, ġolḫoz, ḳalḫoz*. -7-

ġ. Bu.04/192, Iğ.08/22

ġ.+i Bu.04/192, Bu.11/13

ġ.+lar Bu.04/192

ġ.+un Iğ.09/215

ġalın: Kalın. *Diğer varyantı için bk. ḫalın*. -1-

ġ. An.07/99

ġalınlaş-: Kalınlaşmak. *Diğer varyantları için bk. ḳalınlaş-, ḳalınnaş-*. -1-

ġ.-iyėr Bu.02/132

ġalınluḫ: Kalınlık. -2-

ġ. Ma.02/47

ġ.+do An.01/198

ġalib: Kalıp. -2-

ġ.+e Iğ.12/22

ġalite: Kalite. -1-

ġ.+si An.07/121

ġalp: *bk. ġalb*. -1-

ġ.+lerimíze Mu.06/119

ġa[l]-: *bk. ġal- (1)*. -3-

ġ.-miş Bu.11/6

ġ.-sın Iğ.09/216

ġ.-sīn Ha.05/110

ġama: Kama, iki ağzı da keskin uzun bıçak. *Diğer varyantı için bk. ḳama*. -1-

g.+lari Mu.03/70

ġamas: Rus otomobil şirketi. Metinde, bu şirketin ürettiği araçlardan biri. *Diğer varyantı için bk. bk. ġåmas*. -1-

ġ.+a Iğ.08/13

ġambayín: *bk. ḳambayın*. -1-

ġ. An.05/35

ġamçi: Kamçı. -2-

ġ. An.06/37

ġ.+y[i] Ha.04/81

ġamediya: Komedi. -1-

ġ.+dır Mu.03/59

ġamėndat: *bk. ġamindat*. -2-

ġ. Bu.02/74

ġ.+ın Bu.02/75

ġamildat: *bk. ġamindat*. -1-

ġ.+ın An.05/54

ġamindat *(Rus. Комендант)*: Komutan. *Diğer varyantları için bk. ġamėndat, ġamidat, ġamildat.* -4-

ġ. An.05/51, Bu.02/77, Bu.02/87

ġ.+ın An.05/50

ġamisar: *bk. ḳamisar*. -1-

ġ.+sın An.09/209

ġamunist: *bk. ḳomünis*. -1-

ġ. An.05/363

ġamunizma: Komünizm. *Diğer varyantları için bk. ġominiz, ḳomunizım.* -1-

ġ. An.05/87

ġam^{ü}yon: *bk. ḳamyon*. -1-

ġ. An.11/22

ġamyon: *bk. ḳamyon*. -1-

ġ.+a An.11/9

ġamze: *bk. ġámze*. -3-

ġ. Ağ.07/137, Ağ.13/4

ġ.+^{y}e Ağ.09/63

ġan: Kan. *Diğer varyantları için bk. ġàn, ĝan, ḳan.* -16-

ġ. Ağ.17/17, An.10/136, An.10/140, An.10/141, Bi.02/3, Bu.06/24, Ha.05/91, Ma.04/160, Ma.04/163, Ma.04/164, Ma.04/174, Ma.04/22

ter ġ.+a batmişim: Ter kana batmak; kan ter içinde kalmak. Bu.14/74

ġ.+ıni An.12/74

ġ.+lar An.05/252

ġ.+narın Ma.04/22

ġan-: Kanmak; anlamak. *Diğer varyantları için bk. ĝan-, ḳan-.* -9-

ġ.-amiirim Bu.13/217

ġ.-amirim An.03/35

ġ.-asın Bi.01/150

ġ.-dım An.06/79, An.06/80

ġ.-ėrím An.03/36

ġ.-madın An.03/10

ġanad: *bk. ġanat*. -1-

ġ.+ımi̊ Bi.01/82

ġanal: Kanal, televizyon vb. araçlarla iletişimi sağlayan yol, hat. -1-

ġ.+ları An.03/30

ġanat: Kanat. *Diğer varyantları için bk. ġanad, ĝanat.* -1-

ġ.+lariynen An.11/78

ġanatlı: Kanatlı. -1-

ġ.+si Bu.14/231

ġanayaẖli: Kanayaklı; kadın. *Diğer varyantı için bk. ĝanayaẖlı.* -2-

ġ. Ağ.13/82

ġ.+ynán Ağ.13/86

ġanġål: Kangal, bir cins köpek. -3-

ġ. An.07/97

ġ.+lar An.07/100, An.07/97

ġanni: Kanlı. -1-

ġ. manni An.07/95

ġanur: *(Yanlış telaffuz) bk. ḳanun*. -1-

ġayda ġ.+uni: Kaide kanun; düzen, usûl. Bu.05/20

ġanún: *bk. ḳanun*. -1-

ġ.+neri An.09/134

ġap: *bk. ġapi*. -1-

ġ.+mızın An.09/52

ġap-: Kapmak. *Diğer varyantları için bk. ġab-, ĝab-*. -5-

ġ. ha ġ. An.05/177

ġ.-abilseler An.05/177

ġ.-armíş An.08/9

ġ.-armiş An.08/9

ġapad-: 1. Kapatmak; 2. Hapse atmak. *Diğer varyantları için bk. ġapat-, ĝapad-, ḳapad-*. -17-

ġ.-dım Ma.04/151, Ma.04/152

ġ.-dız Bu.11/122

ġ.-d^ile Bu.12/20

ġ.-ır Mu.06/24

ġ.-iir Ha.04/91

ġ.-iisin Iğ.04/4

ġ.-iyėller An.09/133

ġ.-iyėruḫ Ma.03/71

ġ.-iyẻrdilēr Bi.03/97

ġ.-iyírdi Iğ.06/104

ġ.-i^yör Ağ.07/133

ġ.-san An.09/334

ġ.-urd… An.05/423

ġ.-urla^r An.05/363

ġ.-ursun An.09/334

ġ.-uruğ An.01/185

ġapadma: Kapatma, metres. -1-

ġ.+n Ağ.17/7

ġapali: Kapalı. *Diğer varyantları için bk. ĝapalí, ĝapali, ḳapalı, ḳapali*. -3-

ġ. An.04/98, Bu.04/174

ġ.+dür Mu.06/18

ġapan-: Kapanmak. *Diğer varyantı için bk. ḳapan-*. -4-

ġ.-di Bu.12/123, Ha.07/68

ġ.-ırdı Ha.05/56

ġ.-mış Ha.02/2

ġapat-: *bk. ġapad-*. -2-

ġ.-iyėrd^i An.10/7

ġ.-iyomuş Ağ.03/5

ġapı: *bk. ġapi*. -26-

ġ. Ağ.06/112, Bi.01/83

ġ.+m Bu.13/144

ġ.+mız Iğ.09/103

ġ.+mnan Bu.03/2

ġ.+nın Ağ.13/69, An.05/123, An.05/124, An.05/354, Bu.09/53

ġ.+n^ın An.09/160, Bu.05/11, Bu.14/179

ġ.+n[ın] Mu.06/84

ġ.+nn An.09/53, Iğ.06/62

ġ.+sına Iğ.03/44

ġ.+sında An.05/237

ġ.+sıni An.05/127, An.05/318, Bu.03/55

ġ.+s[ı] An.05/127

ġ.+si Ağ.01/40, An.05/43, Ha.08/21, Ha.08/42

ġap[ı]: *bk. ġapi*. -3-

ġ.+ān An.01/254

ġ.+sına Ha.01/59

ġ.+sıni Bu.03/56

ġapí: *bk. ġapi*. -4-

ġ.+de Ağ.15/75

ġ.+lerni Ağ.15/77

ġ.+y Ağ.16/142

ġ.+ya Bu.14/49

ġapi: 1. Kapı; 2. Kapı önü, dışarı. *Diğer varyantları için bk. ġap, ġapı, ġap[ı], ġapí, ġap[i], ġapi̊, ĝabi, ĝapė, ĝapı, ĝapi, ẖapı, ẖapi, ḳapı, ḳap[ı], ḳapí, ḳapi, ḳåpi*. -47-

ġ. An.11/48, Bi.01/83, Bu.03/68, Bu.05/43, Bu.09/153, Bu.12/11, Bu.12/29, Ma.04/34, Mu.03/65

ġ. ḇacay: Kapı baca; evin kapı, cam vb. yerleri. Bu.13/150

ġ.+dá An.05/41

ġ.+de Bu.02/56, Bu.14/195

ġ.+den Ağ.15/21, An.04/75, Bu.03/17, Bu.06/3

ġ.+dē Bu.02/56

ġ.+i Ağ.15/78

ġ.+ler Iğ.02/124

ġ.+lerda Bu.04/174

ġ.+lerni Bu.12/20

ġ.+y An.09/333, Bu.13/150, Bu.14/80, Bu.14/88, Ha.08/57

ġ.+ya Iğ.11/65, Iğ.11/67, Iğ.11/68, Iğ.11/70

ġ.+yá An.09/113

ġ.+ye Ha.04/133

ġ.+yı Bu.03/57, Bu.03/69

ġ.+yi Mu.03/66

ġ.+y[i] Ağ.16/82, Ağ.16/87, Bu.03/65

ġ.+[y] Ağ.16/82, An.05/111, An.06/4, Bu.03/68, Bu.14/171

ġapitalizma: Kapitalizm. -1-

ġ.+dur An.11/98

ġap[i]: *bk. ġapi*. -1-

ġ.+ya Bu.11/75

ġapi̊: *bk. ġapi*. -1-

ġ.+yi̊ Bu.03/68

ġar: Kar. *Diğer varyantları için bk. ġār, ĝar, ẖar, ḳar*. -30-

ġ. An.12/10, An.12/16, Bu.01/21, Bu.02/13, Bu.02/21, Bu.03/67, Bu.06/24, Bu.14/8, Bu.14/9, Iğ.09/122, Mu.03/37

ġ.+da An.05/293, An.07/99, An.09/254

ġ. ġıyamadda: Kar kıyamet; karlı ve soğuk hava. Ma.03/54

ġ. ġıyámadda: Kar kıyamet; karlı ve soğuk hava. Bu.14/227

ġ.+ım Ağ.13/23

ġ.+ın An.05/300, An.12/16, Iğ.11/53

ġ.+ıní Iğ.09/26

ġ.+ıni Bu.03/5

ġ.+ímiş An.07/84

ġ.+ların Iğ.11/52

ġara: Kara, beyaz karşıtı. *Diğer varyantları için bk. ġarā, ĝara (1)*. -20-

ġ. Ağ.08/112, Ağ.08/126, An.05/104, An.12/20, An.12/8, An.12/80, An.12/81, Bi.01/154, Bu.03/11, Bu.03/14, Bu.03/19, Bu.08/77, Bu.13/219, Ma.02/41, Mu.02/12

ġ.+sí Ma.04/164

ġ.+si Ma.04/187

ġarabaluĝ: *bk. ġalebeluḫ*. -1-

ġ.+a Ha.07/16

ġarabi̇ber: Karabiber. *Diğer varyantı için bk. ĝarabiber*. -1-

ġ. An.01/42

ġaraġol: Karakol. *Diğer varyantı için bk. ḳaraḳol*. -3-

ġ.+da An.07/7

ġ.+ü Ağ.07/24, Ağ.07/25

ġaraj: Garaj. -1-

ġ.+a Bu.14/118

ġaral: Karar. *Diğer varyantları için bk. ġarar, ḫarar, ḳarar*. -2-

ġ.+da Ağ.18/60

ġ.+ları Bu.12/69

ġaral-: Kararmak. -2-

ġ.-iyėr An.04/78

ġ.-miş Bu.13/120

ġaraltī: Karartı. -1-

ġ. Bu.02/178

ġaraluĝ: Karalık, kara/siyah olma durumu. -1-

ġ. An.05/105

ġarandaş: *bk. ġardaş*. -1-

ġ.+ımí Bi.01/109

ġaranıḫ: *bk. ġaranuḫ*. -1-

ġ. An.12/14

ġarannıḫ: *bk. ġaranuḫ*. -1-

ġ. Iğ.02/94

ġaranti: Garanti. -1-

ġ.+ynen Iğ.06/85

ġaranuḫ: Karanlık. *Diğer varyatları için bk. ġaranıḫ, ġarannıḫ, ġara^{n}nuḫ, ḳaranlıḳ, ḳarannıḳ*. -1-

ġ. zindan: Karanlık zindan; çok karanlık. An.12/80

ġara^{n}nuḫ: *bk. ġaranuḫ*. -1-

ġ.+da An.01/59

ġarar: *bk. ġaral*. -1-

ġ. Bu.12/145

ġaratepe: Karatepe, yer adı. -1-

ġ. Bu.02/72

ġarayazi: Karayazı, Erzurum'a bağlı bir ilçe. -1-

ġ.+dá Ağ.07/139

ġarayol (1): Karayol; yalnızca beddua cümlelerinde kullanılmıştır. -1-

ġ.+a gedesin: Karayola gidesin. Bir beddua. Iğ.05/61

ġarayol (2): Karayolu, yerleşim birimlerini birbirine bağlayan yol. -1-

ġ.+da An.09/254

ġarā: *bk. ġara*. -1-

ġ. Bu.03/11

ġarbaçov: Gorbaçov, bir soyad. *Diğer varyantları için bk. gárbaçov, ġarbaçoᵛ, ġȧrbaçoF, ġȧrbaçov.* -1-

ġ.+un Bu.04/175

ġarbaçoᵛ: *bk. ġarbaçov*. -1-

g.+i Bu.04/171

ġardaj: *bk. ġardaş*. -1-

ġ.+ımi Bu.02/93

ġardaş: 1. Erkek kardeş; 2. Kardeş. *Diğer varyantları için bk. ġarandaş, ġardaj, ġardáş, ġardeş, ġardẹ̇ş, ĝardaş, ĝardáş, ĝardeş, ḫardáş, ḫardȧş, ḫardeş, ḳardaş, ḳardáş, ḳardeş, ḳardẹ̇ş.* -96-

ġ. Ağ.01/58, Ağ.01/73, Ağ.04/2, An.07/21, An.07/46, An.12/151, An.12/75, Bi.01/131, Bu.03/30, Bu.04/177, Bu.04/62, Bu.09/170, Iğ.05/35

ġ.+dan An.09/92

ġ.+ı An.09/358, Bi.04/50, Ha.01/36, Ha.04/43, Mu.01/187

ġ.+ım Ağ.14/41, Ağ.17/119, Bu.02/45, Bu.02/62, Bu.02/65, Bu.03/1, Bu.04/12, Bu.11/5, Bu.12/71, Bu.13/139, Bu.13/5, Ha.01/13, Ha.01/36, Ha.01/37, Ha.01/38, Ha.01/4, Iğ.09/220, Iğ.09/78, Iğ.09/97, Iğ.09/98, Mu.01/57

ġ.+ımın Ağ.07/73, Bu.02/61, Bu.02/63, Iğ.09/94, Mu.01/59

ġ.+ımız Ha.08/76

ġ.+ımˡn Bu.08/60, Bu.08/7

ġ.+ımíşlar An.06/6

ġ.+ın Mu.01/187

ġ.+ının Bu.13/128

ġ.+ınˡn Ağ.17/75

ġ.+ıni Bu.13/160

ġ.+ınn Ağ.17/76

ġ.+ī An.09/358

ġ.+í An.06/11, Iğ.02/11

ġ.+ímiş Ağ.07/10

ġ.+ím Ağ.17/119, Iğ.09/79

ġ.+i Ağ.11/15, Ağ.11/32, Ağ.16/97, An.07/41, An.07/46, Bu.09/171

ġ.+idıḫ Ağ.07/72

ġ.+idi An.09/94

ġ.+idiler Ha.08/39

ġ.+idler An.09/92

ġ.+iduẖ Bu.02/16

ġ.+ī Iğ.05/45

ġ.+lar An.12/227

ġ.+ları Ha.08/36

ġ.+larım Ağ.01/60, An.12/19, An.12/79, Bu.04/10, Bu.04/269, Bu.04/52, Bu.11/5, Bu.13/4, Iğ.06/115, Iğ.09/101, Iğ.09/13

ġ.+larımızın Iğ.05/1

ġ.+larí Mu.04/18

ġ.+lari An.06/11

ġ.+larimi Iğ.09/6

ġ.+larmış Ağ.11/11

ġ.+lári An.05/73

ġ.+uẖ Bu.04/267

ġardáş: *bk. ġardaş*. -6-

ġ. Ağ.06/33, An.09/92

ġ.+ıni Ha.05/146

ġ.+ími Iğ.09/220

ġ.+i Bu.09/170

ġ.+larímdúr Bu.15/10

ġardeş: *bk. ġardaş*. -19-

ġ.+ím Mu.07/23, Mu.07/6

ġ.+i Ağ.10/12, Ağ.11/28, Ağ.11/35, Mu.05/44

ġ.+im Ağ.11/16, An.05/74, Ma.04/29, Mu.07/24

ġ.+imdür Mu.01/169

ġ.+imı^{n} An.05/74

ġ.+imiz Ma.04/54

ġ.+in Ağ.10/15

ġ.+iná Ma.04/48

ġ.+lerímin Ağ.06/36

ġ.+lerim Ağ.10/16, Bu.12/101

ġardėş: *bk. ġardaş*. -6-

ġ.+ıẖ Mu.07/23

ġ.+im Ma.04/29, Mu.01/169, Mu.01/173

ġ.+imin Ma.04/60

ġ.+lerim Mu.07/3

ġardiyaġırama *(Rus. Кардиограмма)*: Kardiyogram. -1-

ġ. ėddiler: Kardiyogram etmek; kalp grafiği çekmek. Bu.04/231

ġare: *bk. ḳare*. -1-

ġ. An.09/160

ġarĝa: Karga. -2-

ġ. Bu.14/229

ġ.+^{n}ın Bu.14/231

ġarı: *bk. ġari*. -27-

ġ. An.01/257, An.03/35, Bi.01/101, Bi.01/107, Iğ.11/65, Iğ.11/69

ġ.+lar Ha.09/7, Ha.09/9

ġ.+m Ağ.15/62

ġ.+nın An.12/101, An.12/162

ġ.+sė Bu.09/18

ġ.+sı Ha.04/120

ġ.+s^{ı}nı An.07/54

ġ.+sí Bu.06/63

ġ.+si Ağ.07/184, Ağ.08/115, Ağ.15/58, Ağ.16/29, Bu.09/74, Bu.09/77, Bu.11/5, Bu.11/6, Bu.14/95, Ha.04/57

ġ.+siynen Ha.01/6

ġ.+zi Ağ.16/18

ġarınca: Karınca. *Diğer varyantı için bk. ġarıncȧ.* -1-

ġ. An.11/78

ġarıncȧ: *bk. ġarınca*. -1-

ġ.+nn Ağ.14/36

ġarış: Karış. *Diğer varyantı için bk. ĝarış*. -1-

ġ. ĝarış: Karış karış, bir şeyi her yönüyle, inceden inceye, hiçbir tarafını ihmal etmeksizin. Ağ.06/42

ġarış-: Karışmak; 1. İki veya ikiden çok ŞEY bir araya gelip birbirinin içinde dağılmak, birbirinin içine girmek; 2. İki veya ikiden çok İNSAN bir araya gelip birbirinin içinde dağılmak, birbirinin içine girmek, düzensizlik ve karmaşanın hakim olduğu bir kalabalık olmak. *Diğer varyantları için bk. ġariş-, ĝarış-, ĝaríş-*. -10-

ġ.-amazuẖ Iğ.02/104

ġ.-amiyėruẖ Bu.09/152

ġ.-andá An.04/119

ġ.-di Ağ.06/153, Bu.13/79

ġ.-duĝuna Bu.12/70

ġ.-duẖ Bu.11/106

ġ.-ıb An.05/84

ġ.-iyír Bu.11/66

ġ.-iyir Bu.11/64

ġarışdur-: Karıştırmak. *Diğer varyantları için bk. ġarıştur-, ġaríşdur-, ġarı̇̂şdur-, ġaruşdur-, ḳarışdır-, ḳarışdur-*. -5-

ġ.-iyėle Bu.02/132

ġ.-iyėller Bu.02/149

ġ.-iyėn Bi.04/68

ġ.-urlar An.09/425

ġarışıĝ: *bk. ġaríşuẖ*. -1-

ġ. Ağ.15/54

ġarıştur-: *bk. ġarışdur-*. -1-

ġ.-ür Bu.12/156

ġarışuĝ: *bk. ġaríşuẖ*. -2-

ġ. Bu.14/4, Iğ.09/189

ġarışuẖ: *bk. ġaríşuẖ*. -2-

ġ. Ağ.01/22, An.05/323

ġarī: *bk. ġari*. -1-

ġ.+m An.11/42

ġar': *bk. ġari*. -1-

ġ.+nın Ağ.17/8

ġar'şuẖ: *bk. ġaríşuẖ*. -1-

ġ. An.09/83

ġarí: *bk. ġari*. -3-

ġ. Bu.14/120

ġ.+den An.07/25

ġ.+leri Ma.03/18

ġaríşdur-: *bk. ġarışdur-*. -1-

ġ.-iyėrsín Iğ.09/166

ġarí̇şuḫ: Karışık. *Diğer varyantları için bk. ġarışıĝ, ġarışuĝ, ġarışuḫ, ġar^{ı}şuḫ*. -2-

ġ.+dur Ağ.01/21

ġ.+durla Ağ.01/21

ġarı̂şdur-: *bk. ġarışdur-*. -1-

ġ.-acān Bu.05/30

ġari: 1. Karı, kadın; 2. Hanım, eş, 3. Erkeğin hanımını seslemek için kullandığı söz. *Diğer varyantları için bk. ġarı, ġarī, ġar^{ı}, ġarí, ġar^{i}, ġaří, ġārı, ġāri, ĝarı, ĝarí, ĝari, ḫari, ḳarı.* -25-

ġ. Ağ.06/119, Ağ.08/115, Ağ.17/114, Ağ.17/45, Ağ.17/98, Bi.01/108, Bi.01/132, Bu.02/142, Bu.11/50, Bu.11/53, Bu.13/72, Bu.14/10, Bu.14/94, Iğ.08/2

ġ.+ler Bu.02/173, Bu.13/174, Iğ.11/11

ġ.+lere Bu.13/175, Iğ.11/81

ġ.+leri Bu.06/53

ġ.+ydi Bu.11/49

ġ.+ynan An.12/87

ġ.+ynen Ha.08/10, Ha.08/28

ġ.+^{y}e Bi.01/132

ġarib: *bk. ġárib*. -1-

ġ. Bu.06/62

ġariş-: *bk. ġarış-*. -1-

ġ.-di Bu.13/122

ġar^{i}: *bk. ġari*. -2-

ġ.+lár Iğ.11/11

ġ.+ler^{ı}n Bi.01/61

ġar^{i}b: *bk. ġárib*. -1-

ġ. Mu.02/4

ġarn (<ġarın): Karın. *Diğer varyantları için bk. ḳarın, ḳarn*. -10-

ġ.+an Bu.13/117, Iğ.09/172

aç ġ.+ım tinç ġulaĝım: Aç karnım dinç kulağım. Bir beddua. Iğ.11/93

ġ.+ıma Bu.13/117

adam ġ.+ına vurmiş de våy arḫam dėmiş: Adam karnına vurmuş da var arkam demiş, koruyucusu olmayan kişinin durumunu anlatan bir atasözü. Bu.13/116

ġ.+ınnan An.01/166

ġ.+ız Bu.14/53

ġ.+^{ı}na An.01/154

ġ.+i māni: Karnı marnı. Bu.02/70

ġarpı̂s: *bk. ġarpuz*. -1-

ġ. Ha.04/133

ġarpus: *bk. ġarpuz*. -2-

ġ. Bu.06/24, Mu.02/32

ġarpuz: Karpuz. *Diğer varyantları için bk. ġarpı̂s, ġarpus, ĝarpuz*. -5-

ġ. An.03/11, An.03/26, Bu.06/21

ġ.+í Bu.06/23

ġ.+^{u} An.03/11

ġars: Kars. *Diğer varyantları için bk. ḫars*. -17-

ġ. Ağ.07/29, Ağ.07/30, Ağ.07/33, Ağ.15/20, An.07/42

ġ.+a Ağ.06/12, Ağ.07/23, Mu.05/40

ġ.+da Iğ.02/5, Iğ.02/8, Ma.06/11

ġ.+dan Ağ.06/13, Ma.06/16

ġ.+dȧ Iğ.03/31

ġ.+ın Ağ.08/36, Ağ.13/21, Mu.05/39

ġarşı: *bk. ġarşi*. -7-

ġ. Bu.06/237, Ha.07/4

ġ.+nda Bu.04/270

ġ.+nın Bu.06/68

ġ.+sında Bu.09/83

ġ.+sını aliyėr: Karşısını almak; mücadele edilecek grup karşısında yerini almak. Bu.06/238

ġarşıla-: *bk. ġarşile*-. -1-

ġ.-d^{ı}lēr Iğ.02/162

ġarşıle-: *bk. ġarşile*-. -2-

ġ.-dıler Iğ.05/11, Iğ.05/2

ġarşıluĝ: Karşılık. -1-

ġ.+unda Bu.06/244

ġarşí: *bk. ġarşi*. -2-

ġ. Bu.04/176

ġ.+de Bu.06/11

ġarşi: Karşı. *Diğer varyantları için bk. ġarşı, ġarşí, ġārşi, ĝarşı, ĝarşi, ḳarşı*. -7-

ġ. An.02/21, An.04/45, Bu.06/239, Ma.02/27

ġ.+ki Ha.04/84

ġ.+^{y}a Bu.04/176

ġarşile-: Karşılamak. *Diğer varyantları için bk. ġarşıla-, ġarşıle-, ĝarşile-, ḳarşıla-, ḳarşıle*-. -2-

ġ.-d^{ı}ler Iğ.05/23

ġ.-mee Ağ.07/31

ġarten: *bk. ġader (2)*. -1-

ġ. Ağ.12/7

ġaruşdur-: *bk. ġarışdur*-. -1-

ġ.-ursun Bu.05/33

ġaří́: *bk. ġari*. -1-

ġ.+yım Bi.01/152

ġas-: *bk. ġal- (1)*. -1-

mi̊rese ġ.-sın: Mirasa kalsın. Bir beddua. Iğ.09/177

ġasaba: Kasaba. -1-

ġ.+lari Ağ.01/20

ġasėd: *bk. ḳasét*. -1-

ġ.+á An.01/52

ġaş-: *bk. ġaç*-. -36-

ġ.-dı An.05/281, Bi.01/69, Bu.12/141

ġ.-dıḫ Ha.02/45, Ha.04/7, Ha.05/7, Mu.01/89, Mu.03/19

ġ.-dım An.05/278, Ha.01/10

ġ.-dın Ağ.14/30

ġ.-di Ağ.01/54, Ağ.01/8, Ağ.14/25, An.05/244, An.05/278, An.09/410, An.09/75, Ha.05/35, Ha.08/74

ġ.-diler Bu.02/86

ġ.-dilēr Bu.02/87

ġ.-dī Ma.03/9

ġ.-duĝ Ha.06/10

ġ.-duĝumuzlari Ağ.01/2

ġ.-mış Ma.01/7

ġ.-mışlar Mu.06/1

ġ.-míşler Ağ.13/6, Mu.07/12, Mu.07/7

ġ.-mi̊şler Mu.04/3

ġ.-mişler Ağ.08/7, Ağ.10/36

ġ.-ti̊ẖ Mu.06/39

ġ.-vış Bi.05/4

ġaş (1): *bk. ġaç*. -5-

ġ. Ağ.07/86, Ağ.17/21, An.01/6, An.01/76, Iğ.01/11

ġaş (2): Kaş. *Diğer varyantı için bk. ġāş*. -4-

ġ.+ın An.01/125

ġ.+i Bu.03/11

ġ.+lar An.01/111

ġ.+larān An.01/128

ġaşevi: Kaşağı. -1-

ġ. Bu.02/162

ġaşıĝ: *bk. ġaşuẖ*. -2-

ġ.+ıynan An.01/11

ġ.+unen Bi.01/86

ġaşıẖ: *bk. ġaşuẖ*. -2-

ġ. An.01/5

ġ.+la Ağ.08/66

ġaşın-: Kaşınmak. *Diğer varyantı için bk. ḳaşın-*. -4-

ġ.-iyėr Iğ.09/160

ġ.-iyėrsín Iğ.09/167

ġ.-iyírsın Iğ.09/169

ġ.-i^{y}ir Iğ.09/162

ġaşu: *bk. ġaşuẖ*. -1-

ġ.+únen Bu.02/135

ġaşuğ: *bk. ġaşuẖ*. -1-

ġ.+únen Bu.02/135

ġaşuĝ: *bk. ġaşuẖ*. -8-

ġ. An.01/11, An.01/9

ġ.+íynán An.01/10

ġ.+i Bu.13/160

ġ.+u Ağ.16/145

ġ.+ú Ma.04/143

ġaşuẖ: Kaşık. *Diğer varyantları için bk. ġaşıĝ, ġaşu, ġaşuğ, ġaşuĝ, ĝaşuĝ, ẖaşıẖ, ḳaşşuĝ, ḳaşuẖ*. -3-

ġ. An.01/11, An.01/5, An.09/24

ġat: Kat. *Diğer varyantları için bk. ġad, ĝad, ĝat*. -12-

ġ. An.09/184, Bu.02/9, Bu.14/165, Bu.14/165, Bu.14/166, Bu.14/167, Iğ.04/12, Iğ.04/3, Iğ.06/169

ġat-: Katmak, eklemek. *Diğer varyantları için bk. ġad-, ĝad-, ĝat-, ẖad-, ẖat-, ḳat-*. -21-

ġ.-acan Bi.03/15

ġ.-allar An.01/42

ġ.-ardın Ma.04/108

ġ.-arduĝ An.01/18

ġ.-arduẖ An.01/105

ġ.-arsın An.01/7, Mu.01/111, Mu.01/112, Mu.01/94

ġ.-a^{r}sın An.01/25

ġ.-ėısın An.01/30

ġ.-ėller An.01/46

ġ.-iiller Mu.01/153

ġ.-ii^{r}sin Iğ.04/43

ġ.-irsin Mu.01/115

ġ.-iyėn Bi.04/59

ġ.-iyėrsın Ha.06/20

ġ.-iyėruẖ Ağ.10/59

ġ.-mayın Ağ.08/83

ġata: *bk. ġader (2).* -1-

ġ. An.05/179

ġataĝli-: *bk. ġataẖla*-. -1-

ġ.-^{y}ėrdiler An.05/84

ġataẖla-: Kataklamak; kovmak, kovalamak. *Diğer varyantları için bk. ġataĝli-, ġatáẖla-, ḳataẖla-*. -5-

ġ. An.09/403, Bi.04/134, Bi.04/135

ġ.-mas Bu.13/224

ġatan: *bk. ġader (2).* -1-

ġ. Ha.04/90

ġatáẖla-: *bk. ġataẖla*-. -1-

ġ.-d^{i}ler An.09/445

ġaten: *bk. ġader (2).* -7-

ġ. Ağ.16/152, Mu.01/127, Mu.01/179, Mu.01/18, Mu.01/22, Mu.01/62

ġater: *bk. ġader (2).* -1-

ġ. Ağ.04/16

ġatėr: *bk. ġader (2).* -1-

ġ. Ağ.01/75

ġatẖa: Katha, karton üzerine kumaş geçirilerek yapılan kadın başlığı. *Diğer varyantı için bk. ḳatẖa*. -1-

ġ.+sını An.10/76

ġatla-: *bk. ġadla*-. -2-

ġ.-ruẖ Iğ.11/88

ġatli: *bk. ġadli*. -1-

ġ. An.05/122

ġatli-: *bk. ġadla*-. -1-

ġ.-yėr Ma.03/67

ġatten: *bk. ġader (2).* -1-

ġ. Mu.01/49

ġaur-: Kavurmak. *Diğer varyantları için bk. ġa^{v}ur-, ḳaur-*. -8-

ġ.-di An.09/193, An.09/194

ġ.-ėsın An.01/30

ġ.-iyėller An.04/20, An.04/34

ġ.-iyėrsın An.04/113

ġ.-maynan An.04/27

ġ.-ullar An.04/40

ġaur: *bk. ġaur*. -1-

ġ.+un Iğ.02/20

ġauş-: *bk. ĝavuş*-. -1-

ġ.-müş Ağ.11/27

ġavaĝ: *bk. ġavaḫ*. -1-

ġ.+i Bu.03/19

ġavaḫ: Kavak. *Diğer varyantları için bk. ġavaĝ*. -1-

ġ.+larī Bu.03/27

ġavȧnoz: Kavanoz. *Diğer varyantları için bk. ḳavanoz*. -1-

ġ.+un An.01/7

ġavġaz: *bk. ḳavḳaz*. -1-

ġ.+dan Bu.02/37

ġavğa: *bk. ġavĝa*. -1-

ġ. An.06/11

ġavĝa: 1. Kavga; 2. Savaş. *Diğer varyantları için bk. ġavğa, ġåvĝa, ḳavĝa*. -2-

ġ. Ağ.01/69

ġ.+ya Bu.13/7

ġavĝali: Kavgalı. -1-

ġ. mavĝali: Kavgalı mavgalı. An.04/77

ġavĝaluĝ: Kavgalık; "ol-" yardımcı fiiliyle birlikte kullanılmıştır. -1-

ġ. olmiş: Kavgalık olmak; savaş olmak. Ağ.09/76

ġavi: Kavi, sert. *Diğer varyantları için bk. ġávi, ḳavė*. -3-

ġ. Iğ.11/83, Iğ.11/84

ġ.+dúr Bu.02/139

ġavl: Kavl, söz. *Diğer varyantları için bk. ġávl, ḳavl*. -1-

pėyğamberin ġ.+ile Ma.02/14

ġavurma: Kavurma, kendi yağıyla pişirilmiş et. *Diğer varyantları için bk. ġa^v^urma*. -1-

ġ. Bu.13/57

ġavuş-: *bk. ĝavuş-*. -1-

ġ.-ám Ha.04/130

ġa^v^ur-: *bk. ġaur-*. -2-

ġ.-iyėller Ha.04/157

ġ.-urum Ha.04/139

ġa^v^urma: *bk. ġavurma*. -1-

ġ. Bu.12/18

ġa^v^uş-: *bk. ĝavuş-*. -1-

ġ.-an Bu.03/16

ġaya: Kaya. -4-

ġ. Mu.03/16, Mu.03/17

ġ.+lar Ma.04/19

ġ.+y^ı^ Iğ.09/71

ġaybed-: *bk. ġaybėd-*. -1-

ġ.-meduḫ Iğ.03/16

ġaybėd-: Kaybetmek. *Diğer varyantları için bk. ġaybed-, ġayḇed-, ġáybėd-, ĝaybėd-, ĝayḇėt-, ĝayvėt-*. -3-

ġ.-dim Iğ.03/17

ġ.-iyeller Ağ.16/37

ġ.-iyėller Ağ.16/9

ġaybol-: Kaybolmak. *Diğer varyantları için bk. ġayḇol-, ġay^ı^bol-, ĝaybol-, ḳaybol-*. -2-

ġ.-di Bu.12/61

ġ.-mişd^i^ An.07/21

ġayḇed-: *bk. ġaybėd-*. -1-

ġ.-dim Iğ.03/19

ġayḇol-: *bk. ġaybol-*. -1-

ġ.-du Ağ.11/32

ġayd: *bk. ĝa^y id*. -1-

ġ.+a Mu.02/3

ġayda: Kaide, kânun, düzen. *Diğer varyantı için bk. ġayde (2)*. -3-

ġ. Bu.14/51

ġ. ġanuruni: Kaide kânun; düzen, usûl. Bu.05/20

ġ.+sını Bu.05/17

ġaydá: *bk. ġayde (1)*. -1-

ġ.+sini An.06/48

ġayde (1): Müzik, makam, ezgi. *Diğer varyantı için bk. ġaydá*. -2-

ġ.+mi An.06/47

ġ.+sini An.06/45

ġayde (2): *bk. ġayda*. -1-

yol ġ.+ynen: Yol kaide; yol yöntem, sistem, usûl. An.09/454

ġayıb: Kayıp. *Diğer varyantı için bk. ĝayıb*. -1-

ġ. An.07/34

ġayıd: *bk. ĝa^y id*. -1-

ġ. An.11/46

ġayın: Kayın, kadın veya kocaya göre birbirlerinin erkek kardeşi, kayınbirader. *Diğer varyantları için bk. ġayn, ĝayn, ḳayn*. -2-

ġ.+narım Bi.01/58, Iğ.02/137

ġayınbaba: Kayınbaba, kaynata. *Diğer varyantları için bk. ġayınbȯba, ḫayınbaba, ḳayınbaba, ḳay^ı nbaba*. -5-

ġ. Ha.04/32

ġ.+m Ha.01/11, Ha.08/65

ġ.+ynan An.10/178

ġ.+ynán Ha.04/24

ġayınbȯba: *bk. ġayınbaba*. -1-

ġ.+m Ha.03/31

ġayınvaĺde: Kayınvalide, kaynana. *Diğer varyantları için bk. ḳayınval^i de, ḳayınvaĺde, ḳay^ı nvaĺde*. -1-

ġ.+si An.10/83

ġayır-: Kayırmak; karşılıksız olarak korumak, beslemek, saklamak, barınma ve yeme içme vb. ihtiyaçlarını sağlamak. *Diğer varyantları için bk. ḳayır-*. -3-

ġ.-iyėruḫ An.09/399

ġ.-iyírsın An.09/402

ġ.-maḫ An.09/402

ġayış: Kayış. *Diğer varyantları için bk. ġa^y íş, ġa^y iş, ḳayiş*. -2-

ġ. An.01/167, Ha.04/74

ġay^ı bol-: *bk. ġaybol-*. -1-

ġ.-iyėrım Bi.01/10

ġayíd: *bk. ĝa^y id*. -1-

ġ. Mu.06/26

ġaymaġam: *bk. ġaymaĝam*. -1-

ġ. Bi.02/14

ġaymaĝ: *bk. ġaymaḫ*. -4-

ġ.+ın An.05/412

ġ.+ın^{ı} Ma.03/103

ġ.+ını Bu.05/27, Bu.05/29

ġaymaĝam: Kaymakam. *Diğer varyantları için bk. ġaymaġam, ġaymåġam, ġaymuĝam, ĝaymaĝam, ḳaymaġam*. -9-

ġ. Ma.04/167, Ma.04/173, Ma.04/176

ġ.+a Ma.04/173, Ma.04/182, Ma.04/185

ġ.+dan Ma.04/181

ġ.+sın Ma.04/182

ġ.+ú Ma.04/186

ġaymaẖ: Kaymak. *Diğer varyantları için bk. ġaymaĝ, ḳaymaẖ*. -7-

ġ. Bu.06/1, Mu.01/138, Mu.01/139, Mu.01/150

ġ.+ını Mu.01/138

ġaymåġam: *bk. ġaymaĝam*. -2-

ġ. Bi.03/113

ġ.+i Bi.03/113

ġaymuĝam: *bk. ġaymaĝam*. -1-

ġ. Ma.04/169

ġayn: *bk. ġayın*. -11-

ġ.+ı An.12/220

ġ.+ım Ağ.06/144, Ağ.16/47, Bu.13/46, Mu.06/62

ġ.+ıma Ağ.16/46

ġ.+ımın Bu.13/125, Iğ.02/87

ġ.+ıminen Ağ.06/142

ġ.+ınn Ağ.17/80

ġ.+i Ağ.17/78

ġayna-: Kaynamak. *Diğer varyantları için bk. ġaynė-, ġayni-, ĝaynı-, ĝayni-, ḳayna-, ḳayni-*. -9-

ġ.-dı Ha.03/2

ġ.-dıġdan Iğ.01/2

ġ.-dıẖça Ağ.08/55

ġ.-dín Ha.03/2

ġ.-maya gėdan: Kaynamaya gitmek; kaynamak üzere olmak, kaynamaya başlamak. An.04/116

ġ.-miş Ağ.08/66

ġ.-miyėrdi An.04/31

ġ.-miyir An.04/28

ġ.-rdí Iğ.06/165

ġaynad-: Kaynatmak. *Diğer varyantları için bk. ġaynat-, ḳaynad-, ḳaynat-*. -8-

ġ.-an An.09/457

ġ.-iiler An.04/33

ġ.-iiller Bu.02/132

ġ.-iirsin Iğ.04/18

ġ.-i^{i}rsín Iğ.04/36

ġ.-may An.09/457

ġ.-miş Iğ.06/103

ġ.-urd^{l}le Bu.08/104

ġaynaẖlan-: Kaynaklanmak. -2-

ġ.-dí Mu.06/41

ġ.-ir Mu.06/75

ġaynana: Kaynana. *Diğer varyantları için bk. ġaynána, ġāynana, ĝaynana, ẖaynana, ḳaynana*. -36-

ġ. Mu.02/22

ġ.+m Ağ.14/21, Ağ.14/25, Ağ.16/47, Bu.05/23, Ha.01/47, Ha.03/32, Iğ.02/137, Iğ.09/211, Ma.03/64, Mu.01/30, Mu.01/82

ġ.+ma Ağ.14/33, An.10/27

ġ.+mda Mu.01/67

ġ.+mı Ha.01/46

ġ.+mın Ağ.13/11

ġ.+mıs Mu.01/34

ġ.+m^{ı} Ağ.14/24

ġ.+sı An.10/73

ġ.+sına Ağ.16/40, An.12/205, Bu.13/201

ġ.+sın^{ı}n Iğ.03/77

ġ.+sí An.12/203, An.12/210, Mu.01/86

ġ.+si An.12/203, An.12/206, An.12/210, An.12/220, Iğ.02/101

ġ.+y^{ı} Iğ.02/49

ġ.+ynen Ha.04/24

ġ.+^{y}í Iğ.03/69

ġaynar: Kaynar, çok sıcak. *Diğer varyantı için bk. ḳaynar*. -3-

ġ. Bu.02/147, Ha.04/139, Iğ.04/3

ġaynaş-: Kaynaşmak, yakınlaşmak, yakın ilişki kurmak. -1-

ġ.-díẖ Ağ.06/107

ġaynat-: *bk. ġaynad-*. -1-

ġ.-miyėrmiş An.04/32

ġaynata: Kaynata. *Diğer varyantları için bk. ġaynatȧ, ġaynȧta, ġāynata, ġáynata, ĝaynata, ḳaynata, ḳaynato*. -19-

ġ. Ağ.14/37, Bu.09/155

ġ.+m Ağ.16/47, Bi.01/57, Iğ.02/137, Iğ.02/146, Iğ.02/74, Iğ.02/81, Iğ.02/85, Iğ.09/211

ġ.+ma Ağ.14/32

ġ.+mın Iğ.02/109

ġ.+nın Bu.13/202

ġ.+sıní^{n} Iğ.02/56

ġ.+sí Ağ.15/42

ġ.+sína Bu.13/200

ġ.+si Ağ.14/35

ġ.+sidür Ağ.16/126

ġ.+y^{ı} Iğ.02/49

ġaynatȧ: *bk. ġaynata*. -1-

ġ. Bu.09/110

ġaynána: *bk. ġaynana*. -1-

ġ. Iğ.03/68

ġaynȧta: *bk. ġaynata*. -1-

ġ.+mın Bi.01/54

ġaynė-: *bk. ġayna-*. -1-

ġ.-^{r} Bu.12/19

ġayni-: *bk. ġayna-*. -4-

ġ.-yacaẖ Iğ.04/43

ġ.-yėl Bu.02/132

ġ.-yėr An.04/120

ġ.-yiller Bu.11/76

ġayserí: Kayseri, yer adı. -1-

ġ. Ağ.10/76

ġa^{y}íş: *bk. ġayış*. -1-

ġ. Ha.04/80

ġa^{y}iş: *bk. ġayış*. -1-

ġ.+ler^{i}nen An.01/166

ġa^{y}veciliğ: Kahvecilik; kahvehane işletmeciliği. *Diğer varyantı için bk. ḳa^{h}vecilih*. -1-

ġ.+e Mu.03/50

ġaz (1): Kaz. *Diğer varyantı için bk. ġāz, ĝaz, ḳaz*. -2-

ġ.+ları Bu.13/84

ġ.+larımız Ağ.10/114

ġaz (2): 1. Gaz; 2. Doğal gaz. -4-

ġ. An.05/60, An.11/94, Bi.03/54

ġ.+i Bu.08/85

ġaz-: Kazmak. *Diğer varyantı için bk. ĝaz-*. -1-

ġ.-d^{i}le^{r} Bu.12/6

ġaza: 1. Kaza, kötü sonuçlara sebep olan olay; 2. İlçe. *Diğer varyantları için bk. ġaze, ĝaza, ĝazá*. -4-

ġ. Ağ.13/90

ġ.+larıni Ağ.07/39

ġ.+sıní Ha.05/95

ġ.+si Ağ.06/84

ġazağısdan: *bk. ġazaĝısdan*. -1-

ġ. Bi.01/85

ġazağisdan: *bk. ġazaĝısdan*. -1-

ġ.+da Bu.04/178

ġazaĝısdan: Kazakistan. *Diğer varyantları için bk. ġazağısdan, ġazağisdan, ġazaĝísdan, ġazaḫısdan, ġazaḫısdȧn, ġazaḫsdȧn, ġazaısdan, ġazakisdan, ġazaḳısdan, ĝazaısdan, ḫaza^{ğ}ísdan, ḫazaĝísdan, ḫazaısdan, ḳazagisdan, ḳazağisdan, ḳaza^{ğ}ısdan, ḳaza^{ğ}ıstan, ḳaza^{ğ}ísdan, ḳaza^{ğ}isdan, ḳazaĝısdan, ḳazaĝísdan, ḳazaḫısdan, ḳazakísdan, ḳazakisdan, ḳazakistan*. -9-

ġ. An.09/104, An.09/105, An.09/154

ġ.+a Ağ.15/70, An.09/31, Iğ.06/119, Iğ.12/2

ġ.+da An.09/41, An.12/93

ġazaĝísdan: *bk. ġazaĝısdan*. -1-

ġ. An.09/157

ġazaḫ: Kazak, Kazak halkından olan kimse. *Diğer varyantları için bk. ġazaḥ, ġāzaḫ, ĝazaḫ, ḳazaġ, ḳazağ, ḳazaĝ, ḳazaḫ, ḳazaḳ*. -14-

ġ. An.02/14, An.02/78, An.12/12, Iğ.03/85

ġ.+lar An.09/33, An.09/45, An.12/103, An.12/152, An.12/162, An.12/164, An.12/174, Bu.04/178

ġ.+ların An.12/148, An.12/18

ġazaḫca: Kazakça. *Diğer varyantı için bk. ḳazaḫça*. -1-

ġ. An.01/71

ġazaẖısdan: *bk. ġazağısdan*. -3-

ġ. Iğ.05/5

ġ.+a An.11/13

ġ.+dayduẖ An.09/140

ġazaẖısdȧn: *bk. ġazağısdan*. -1-

ġ.+nın Bi.01/22

ġazaẖsdȧn: *bk. ġazağısdan*. -1-

ġ.+da Iğ.04/35

ġazaısdan: *bk. ġazağısdan*. -1-

ġ.+da An.05/17

ġazakisdan: *bk. ġazağısdan*. -2-

ġ.+da An.03/11

ġ.+daydi Iğ.02/148

ġazaḳısdan: *bk. ġazağısdan*. -4-

ġ. Iğ.05/4

ġ.+da Bi.01/23

ġ.+ın Iğ.09/27

ġ.+í Iğ.12/4

ġazan (1): 1. Kazan; 2. Tencere. *Diğer varyantları için bk. ĝazan (1), ẖazan, ḳazan.*-20-

ġ. An.01/196, An.02/90, An.09/457

ġ.+a An.01/193, Mu.01/141

ġ. asılíėr: Kazan asmak; yemek yapmak. An.04/47

ġ. asma: Kazan asma; yemek yapma. An.04/52

ġ. asmadi: Kazan asmamak; yemek yapmamak. An.04/48

ġ.+dá Bu.12/157

ġ.+ı An.04/78, Bu.12/158, Ha.06/35, Iğ.01/26

ġ.+í An.04/78, Iğ.01/26

ġ.+n An.01/205

ġ.+nar An.01/196, Bu.12/19

ġ.+nara An.01/197, Ma.02/47

ġazan (2): Kazan, Tataristan Özerk Cumhuriyeti'nin başkenti. *Diğer varyantı için bk. ĝazan (2).* -3-

ġ. Bu.02/81

ġ.+a Bu.08/59, Bu.08/6

ġazan (3): Kazan, Ankara'ya bağlı bir ilçe. -3-

ġ. An.11/44, An.11/53

ġ.+da An.11/65

ġazan-: Kazanmak. *Diğer varyantı için bk. bk. ĝazan-*. -8-

ġ.-an Ha.07/25

ġ.-duẖ Bu.13/45

ġ.-ėrdim An.02/70

ġ.-ėrduẖ An.12/95

ġ.-ır mazanırdım: Kazanmak mazanmak. Mu.03/90

ġ.-iirsin Iğ.02/173

ġ.-irdím mazanirdim: Kazanmak mazanmak. Mu.03/82

ġaze: *bk. ġaza*. -1-

ġ.+den Bi.01/25

ġazet: Gazete. -3-

ġ.+e Iğ.11/43

ġ.+in Bi.01/38

ġ.+lere An.12/83

ġazėtaci *(Rus. Газета)*: Gazeteci. -1-

ġ.+ler Iğ.02/179

ġazi-: Kazımak, eşmek. *Diğer varyantı için bk. ġaz*^{i}-. -4-

ġ.-yannara An.05/373

ġ.-yėrsín Iğ.11/90

ġ.-yiruḫ Iğ.09/26

ġaz$^{\mathbf{i}}$-: *bk. ġazi-*. -1-

ġ.-maya An.05/373

ġazma: Kazma, toprağı kazmak için kullanılan araç. *Diğer varyantı için bk. ḳazma*. -5-

ġ. ġoḫusi: Kazma kokusu; mezar kazanlara verilen helva ve ekmek. An.05/379, An.05/382

ġ. küreg ġoḫusi: Kazma kürek kokusu; mezar kazanlara verilen helva ve ekmek. An.05/380

ġ.+nın Ha.05/36

ġ.+sî küre^{ğ}i: Kazma kürek; toprağı kazmak ve düzeltmek için kullanılan araçlar. Mu.06/49

ġazmaci: Kazmacı, mezar kazan kişi. *Diğer varyantı için bk. ḫazmaci*. -6-

ġ. An.05/376

ġ.+dür An.05/382

ġ.+lere An.05/381

ġ.+lerī An.05/379

ġ.+ya An.05/382

ġazuĝ: Kazık. -2-

ġ.+u Bu.14/139

ġ.+uni Bu.14/142

ġāḫ-: *bk. ġaḫ-*. -1-

ġ.-duḫ Iğ.11/1

ġāl-: *bk. ġal- (1)*. -2-

ġ.-di Iğ.11/1

ġ.-duḫ Bu.13/8

ġār: *bk. ġar*. -1-

ġ.+ın An.12/11

ġāred-: Kahretmek. -1-

ġ.-mesín: Kahretmesin. Bir beddua. Ma.04/164

ġārı: *bk. ġari*. -2-

ġ. Bi.01/133

ġ.+ma Bi.01/131

ġāri: *bk. ġari*. -1-

ġ. Bi.01/141

ġārmaġarışuĝ: Karmakarışık. -1-

ġ. Bu.11/78

ġārşi: *bk. ġarşi*. -1-

ġ.+de Bu.06/12

ġāş: *bk. ġaş (2)*. -1-

ġ. An.01/110

ġāve: *bk. ġahve*. -1-

ġ. Bu.09/36

ġāynana: *bk. ġaynana*. -1-

ġ.+m Bi.04/28

ġāynata: *bk. ġaynata*. -1-

ġ.+sına Ağ.16/40

ġāz: *bk. ġaz (1)*. -1-

ġ. Bu.08/92

ġāzaẖ: *bk. ġazaẖ*. -1-

ġ.+lar An.12/158

ġáder: *bk. ġader (2).* -5-

ġ. An.09/12, Bu.04/111, Bu.04/198, Bu.04/206

ġ.+i Bu.09/39

ġádmer: *bk. ġadmer*. -2-

ġ. An.01/184

ġ.+mís An.01/24

ġáhve: *bk. ġahve*. -1-

ġ.+ye Mu.03/109

ġámze: Gamze, Ahıska'da bir köy. *Diğer varyantı için bk. ġamze*. -4-

ġ. Ağ.07/12, Ağ.07/129, Ağ.07/136

ġ.+ye An.07/86

ġánime: Ganime; ganimet kadar, çok miktarda, oldukça fazla. -1-

ġ. An.11/94

ġárib: Garip. *Diğer varyantları için bk. ġarib, ġar^{i}b, ĝarib*. -3-

ġ. Bu.06/61

ġ. adam ḳor adam: Garip adam kör adam. Bir atasözü. Ağ.07/42

ġ.+in Bu.06/61

ġáter: *bk. ġader (2).* -1-

ġ. Bu.13/47

ġátmer: *bk. ġadmer*. -1-

ġ. An.01/23

ġávi: *bk. ġavi*. -1-

ġ. Bi.01/37

ġávl: *bk. ġavl*. -1-

pėyamberín ġ.+ile Ma.02/16

ġáybėd-: *bk. ġaybėd-*. -1-

ġ.-di An.09/11

ġáynata: *bk. ġaynata*. -1-

ġ.+si Bu.09/154

ġåmas: *bk. ġamas*. -1-

ġ.+a Iğ.08/13

ġån: *bk. ġan*. -1-

ter ġ. içínda ġaldım: Ter kan içinde kalmak; kan ter içinde kalmak. Ma.04/64

ġårbaçoF: *bk. ġarbaçov*. -1-

ġ. An.09/31

ġårbaçov: *bk. ġarbaçov*. -1-

ġ. An.09/41

ġårten: *bk. ġader (2).* -1-

ġ. Bu.15/20

ġålẖoz: *bk. ġalẖoz*. -1-

ġ. Iğ.08/23

ġåmisar: *bk. ḳamisar*. -1-

ġ.+ın An.09/204

ġåva: *bk. ġova*. -1-

ġ.+lara An.05/370

ġåvĝa: *bk. ġavĝa*. -2-

ġ.+ya Bu.14/196

ġ. yapar: Kavga yapmak; kavga etmek. Bu.01/27

ġedife: *bk. ġadife*. -1-

ġ. Bu.13/147

ġedr: *bk. ġadír*. -1-

ġ.+i An.09/471

ġedter: *bk. ġader (2).* -1-

ġ. Bu.13/44

ġendi: *bk. ğendi*. -1-

ġ.+lerıne Bu.08/17

ġeyd: *bk. ĝaʸid*. -1-

ġ.+e girdim: Kayda girmek; kaydedilmek, kaydolmak. Ma.03/2

ġı (1): *bk. ki*. -3-

ġ. An.10/62, Bu.14/159, Bu.14/182

ġı (2): *bk. ġız.* -2-

ġ. Bi.04/132, Bu.13/18

ġıbrıs: Kıbrıs. *Diğer varyantı için bk. ġıbrız.* -1-

ġ.+da Ağ.17/71

ġıbrız: *bk. ġıbrıs*. -1-

ġ.+dadur Ağ.17/126

ġıcaĝ: *bk. ġucaĝ.* -1-

ġ.+ındaği Ağ.15/39

ġıç: Kıç; bacağın dizden aşağı olan kısmı. -1-

ġ. An.12/162

ġıdıḳ: *bk. ġıdiḣ́.* -1-

ġ. An.09/482

ġıdiḣ́: Oğlak. *Diğer varyantı için bk. ġıdıḳ.* -1-

ġ. Ma.04/75

ġıhnıġobal: *bk. tıḫliġobaˡ*. -1-

ġ. An.05/201

ġıḫ: *bk. ġırḫ*. -1-

ġ. Bu.12/76

ġıḫlí: *bk. ġırḫli*. -1-

ġ. Mu.07/19

ġıl- (1): Kılmak. *Diğer varyantları için bk. ĝıl-, ḳıl-*. -7-

ġ. Mu.06/36

ġ.-acoȯh Ha.02/33

ġ.-an Iğ.11/43

ġ.-ıyėrdílēr Ma.03/25

ġ.-ıyėruḫ An.07/64

ġ.-iyėller An.04/14

ġ.-mayın Iğ.02/28

ġıl- (2): *bk. ġır-*. -1-

ġ.-dıler Bu.11/44

ġılas: Sınıf. -1-

ġ.+da Bu.06/212

ġılde: Kılde, Ahıska’da bir köy. *Diğer varyantı için bk. ḳılde.* -2-

ġ. Bu.04/32

ġ.+de Iğ.09/5

ġıldėli: Ahıska’nın Kılde köyünden olan. -1-

ġ. Mu.05/15

ġılıç: *bk. ĝılınc*. -1-

ġ.+nan Mu.05/56

ġılıḫ: Kılık; “gibi”, “şeklinde” anlamında söz. -1-

ġ. An.09/479

ġılli: Kıllı. -1-

ġ.+ymişler An.07/100

ġılsız: Kılsız. -1-

ġ.+dur An.07/100

ġıltıĝ: Kenar, taraf. *Diğer varyantları için bk. ġıltuĝ, ĝılt, ĝıltığ, ĝıltıĝ.* -2-

ayaḫ ġ.+ın: Ayak tarafı, ayakucu. An.05/388, An.05/389

baş ġ.+ın: Ayak tarafı, ayakucu. An.05/389

ġıltuĝ: *bk. ġıltıĝ.* -1-

ayaḫ ġ.+ú: Ayak tarafı, ayakucu. An.05/388

ġımi: *bk. kimi (2).* -1-

ġ. Ha.07/35

ġır-: 1. Kırmak; 2. Öldürmek, katletmek; 3. (Odun, ekmek vs. için) Kesmek, bölmek, ayırmak; 4. Fiyat düşürmek. *Diğer varyantları için bk. ġıl- (2), ĝır-, ḳır-.* -34-

ġ. Bi.01/34, Bi.01/37

ġ.-a Ha.06/6

ġ.-amadım Bu.03/22

ġ.-amassın Bu.05/35

ġ.-anı Bu.11/44

ġ.-ardiler Bu.13/100, Bu.13/105

ġ.-arım Mu.07/27

ġ.-di An.09/42, An.09/76, Ha.05/67

ġ.-dile Bu.13/153

ġ.-diler An.07/37, An.09/196, Bu.09/130, Bu.13/120

ġ.-dilēr Iğ.09/61

ġ.-d^{i}le An.09/85

ġ.-ıyė ġıri̊şduriyė: Kırmak kırıştırmak; zarar vermek. An.05/354

ġ.-ıyėrmiş An.07/92

ġ.-ıyír An.09/82

ġ.-ıyille^{r} An.05/277

ġ.-iille Iğ.09/116

ġ.-i^{i}sín Iğ.04/16

ġ.-iyėrdi Ağ.17/21

ġ.-iyėrsın Ha.06/22

ġ.-iyír An.05/358

ġ.-maya An.07/90

ġ.-mışlar Ağ.15/36

ġ.-míşla^{r} An.12/162

ġ.-mişlar An.12/164

ġ.-mişle^{r} Iğ.02/68

ġ.-sala Bu.06/11

ġıra^{ğ}: *bk. ĝıraḫ.* -1-

ġ.+a An.09/13

ġıraĝ: *bk. ĝıraḫ.* -2-

ġ.+ına An.09/214

ġ.+ınnan Iğ.06/110

ġıraḫ-: *(Yanlış telaffuz) bk. bıraḫ-.* -1-

ġ.-míş Ağ.06/29

ġıral: Kral; güzel. -1-

ġ. Bi.04/46

ġıram: Gram, bir ağırlık ölçü birimi. *Diğer varyantları için bk. gíram, ĝıram.* -3-

ġ. Iğ.08/33, Iğ.08/34

ġ.+i Mu.03/76

ġıranidsa: *bk. ġıranissa.* -1-

ġ. Bu.04/94

ġıranissa *(Rus. Граница)*: Hudut, sınır. *Diğer varyantları için bk. ġıranidsa, ġıranisse, ġranisa*. -1-

ġ. Bu.04/94

ġıranisse: *bk. ġıranissa*. -1-

ġ.+dür Bu.04/45

ġırasnadar: Krasnodar, Rusya’da bir şehir. *Diğer varyantları için bk. ġırasnadır, ġ́rasnadȧr, ḳırasnadar, ḳrasnodar*. -1-

ġ.+a Bu.12/112

ġırasnadır: *bk. ġırasnadar*. -1-

ġ.+a Iğ.09/100

ġırd: *bk. ġırẖ*. -2-

ġ. Ağ.06/97, Ha.04/56

ġırğ: *bk. ġırẖ*. -2-

ġ. Bu.12/63, Bu.12/79

ġırĝın: Açlık, yoksulluk, kıtlık ve sefalet dönemi. -2-

ġ. Bu.13/111, Iğ.09/124

ġırĝısdan: Kırgızistan. *Diğer varyantları için bk. ġırĝızısdan, ġırĝızísdan, ġırĝızisdan, ġırĝisdan, ġıřĝızstan, ĝırĝızistan, ĝırĝızsdan, ḳırĝızısdan, ḳırĝızsdan, ḳırĝızstan*. -4-

ġ.+a Iğ.12/2, Iğ.12/3

ġ.+da Iğ.12/6

ġ.+dȧn Iğ.12/3

ġırĝız: Kırgız, Kırgız halkından olan kimse. -1-

ġ.+lar Bu.04/178

ġırĝızısdan: *bk. ġırĝısdan*. -1-

ġ.+a An.11/50

ġırĝızísdan: *bk. ġırĝısdan*. -1-

ġ.+a An.11/46

ġırĝızisdan: *bk. ġırĝısdan*. -1-

ġ.+da Bu.04/178

ġırĝisdan: *bk. ġırĝısdan*. -1-

ġ.+a Iğ.12/4

ġırh́: *bk. ġırẖ*. -1-

ġ. Bu.13/42

ġırẖ: Kırk, 40. *Diğer varyantları için bk. ġıẖ, ġırd, ġırğ, ġırh́, ġıřġ, ĝırẖ, ẖırẖ, ḳırĝ, ḳırh, ḳırẖ*. -77-

ġ. Ağ.01/70, Ağ.07/58, Ağ.07/64, Ağ.15/66, An.02/5, An.05/62, An.05/64, An.07/57, An.08/16, An.09/109, An.09/189, An.09/29, An.09/79, An.09/80, An.09/87, An.09/88, An.09/90, An.09/91, An.09/97, An.09/98, An.11/2, An.12/101, An.12/150, Bi.01/1, Bi.01/112, Bi.01/118, Bi.01/143, Bu.02/95, Bu.04/53, Bu.04/78, Bu.08/99, Bu.11/6, Bu.12/130, Bu.12/63, Bu.12/69, Bu.12/73, Bu.12/76, Bu.12/84, Bu.13/24, Bu.13/7, Ha.05/113, Iğ.01/25, Iğ.02/29, Iğ.06/10, Iğ.06/4, Iğ.08/7, Iğ.11/67, Iğ.11/69, Iğ.11/70, Ma.04/45, Mu.04/38

ġ.+a Ağ.16/66

ġ.+ı An.08/15, An.08/5, An.08/7

ġ.+ım Ha.06/8

ġ.+ımızi Iğ.11/66

ġ.+ına An.04/39

ġ.+ından An.08/5

ġ.+ını Bi.01/126

ġ.+ını vêrduẖ: Kırkını vermek; kırkını okutmak, cenazeden kırk gün sonra ölenin ruhu için Kuran ya da mevlit okutmak. Bu.13/135

ġ.+ıni Ağ.16/60

ġ.+ıni vörduẖ: Kırkını vermek; kırkını okutmak, cenazeden kırk gün sonra ölenin ruhu için Kuran ya da mevlit okutmak. Bu.13/132

ġ.+í Iğ.06/58, Iğ.11/67, Iğ.11/72

ġ.+i An.04/39, Iğ.11/73

ġırẖlı: *bk. ġırẖli*. -1-

ġ. An.08/9

ġırẖli: Kırklı; kırk gününü doldurmamış (bebek). *Diğer varyantı için bk. ġırẖlı*. -1-

ġ. Mu.07/5

ġırıça: *bk. ġıriça (1)*. -1-

ġ. Bu.02/174

ġırığ̂: *bk. ġırıẖ*. -2-

ġ. Mu.04/29

ġ.+ını Bu.13/105

ġırıẖ: Kırık; 1. Kırılmış olan şey veya bunun parçaları; 2. Yıkık, yıkılmış (ev); 3. Bölünmüş, bir parça (ekmek). *Diğer varyantları için bk. ġırığ̂, ĝırı[ğ], ĝırığ̂, ḳırıẖ*. -2-

ġ. An.09/74, Iğ.02/122

ġırıẖẖan: *bk. ĝırıẖan*. -1-

ġ.+da An.07/40

ġırıl-: 1. Kırılmak; 2. Ölmek; 3. Bozulmak. *Diğer varyantları için bk. ĝırıl-, ḳır[ı]l-*. -23-

ġ.-acauẖ An.09/286

ġ.-an Bu.12/39

ġ.-dí An.12/59

ġ.-dílä[r] Iğ.06/144

ġ.-di An.05/470, An.09/120, Bu.04/180, Bu.13/8, Iğ.02/29, Mu.06/49

ġ.-dī Bu.13/13

ġ.-iir Mu.01/30

ġ.-iyėrmiş An.07/102

ġ.-masa An.03/7

ġ.-masın An.12/18

ġ.-míş Ağ.15/36, An.07/103

ġ.-miş An.12/90

ġ.-miŞ An.07/104

ġ.-sā An.03/8

damarı ġ.-sın: (Hamur) damarı kırılmak; (hamur) özlü hale gelmek. Iğ.11/86

ġırım: Kırım. -1-

ġ. An.09/100

ġırışdır-: *bk. ġırışdur-*. -1-

ġ.-ėller An.01/33

ġırışdur-: Kırıştırmak. *Diğer varyantları için bk. ġırışdır-, ġırîşdur-.* -1-

ġ.-di An.04/81

ġırışġob: Grişkov, kişi adı. -1-

ġ. Ha.07/10

ġırˈça: *bk. ġırica*. -1-

ġ.+larí An.05/289

ġırîşdur-: *bk. ġırışdur-*. -1-

ġırıyė ġ.-iyė: Kırmak kırıştırmak; zarar vermek. An.05/354

ġırica: Çene. *Diğer varyantları için bk. ġırˈça, ġıriça (2).* -3-

ġ.+ların düglensin: Gıriçaların düğümlensin; çenen bağlansın/kitlensin. Bir beddua. Bu.02/172, Bu.02/173

ġ.+lařˈni Bu.02/172

ġıriça (1): Verimsiz, susuz, üzerinde bitki yeşermeyen, kıraç yer. *Diğer varyantı için bk. ġırıça*. -3-

ġ. Bu.02/170, Bu.02/174

ġ.+ydi Bu.02/170

ġıriça (2): *bk. ġırica*. -1-

ġ. Bu.02/171

ġırli: Sinirli. -2-

ġ. Ha.02/31, Ha.02/32

ġırmızí: *bk. ġırmızi*. -1-

ġ. Bu.13/15

ġırmızi: Kırmızı. *Diğer varyantları için bk. ġırmızí, ḳırmızı.* -4-

ġ. Bi.01/50, Bu.03/28, Bu.13/80, Iğ.06/163

ġıřġ: *bk. ġırḫ*. -1-

ġ. Bu.12/73

ġıřĝızstan: *bk. ġırĝısdan*. -1-

ġ.+a An.11/55

ġıs: *bk. ġız*. -27-

ġ. Ağ.10/125, Ağ.11/35, An.01/96, An.08/3, An.10/132, An.12/50, Bu.04/258, Bu.05/56, Bu.09/144, Bu.09/178, Bu.09/73, Bu.12/71, Bu.13/58, Bu.14/103, Bu.14/185, Bu.14/33, Bu.14/59, Bu.14/71, Bu.14/95, Ha.04/64, Ha.05/118, Ha.05/146, Iğ.02/66, Iğ.09/187, Ma.03/12, Ma.03/58

gälín ġ.: Gelin kız; genç kadın ve kızlar. Iğ.02/186

ġısġan-: *bk. ġısĝan-*. -1-

ġ.-ma An.05/434

ġısġançlıḳ: Kıskançlık. -1-

ġ. Mu.06/61

ġısğan-: *bk. ġısĝan-*. -1-

ġ.-ma An.05/434

ġısĝan-: Kıskanmak. *Diğer varyantları için bk. ġısġan-, ġısğan-, ĝısġan-, ĝızĝan-, ḫızĝan-.* -3-

ġ.-an An.05/438

ġ.-iʸėr An.05/433

ġ.-maĝ An.05/432

ġısm (<ġısım): Kısım. *Diğer varyantları için bk. ĝısım, ĝısm.* -4-

ġ.+ının An.12/50

ġ.+ıni Ağ.07/139, Ağ.07/55

ġ.+i Iğ.11/69

ġısmäd: *bk. ġısmet.* -1-

ġ. Iğ.09/62

ġısmät: *bk. ġısmet.* -1-

ġ.+ímız Iğ.09/63

ġısmed: *bk. ġısmet.* -1-

ġ. Ha.04/133

ġısmet: Kısmet. *Diğer varyantları için bk. ġısmäd, ġısmät, ġısmed, ġísmed, ĝısmet, ḳısmed, ḳısmet.* -2-

ġ.+ini Bu.13/190

ġ.+lerini Bu.13/190

ġış: Kış. *Diğer varyantları için bk. ĝış, ḫış, ḳış, ḳīş.* -10-

ġ. Ağ.13/72, Ağ.15/27, Bu.08/22, Ha.05/96, Ha.05/97, Ma.03/108

ġ.+a An.07/99

ġ.+da Iğ.09/129

ġ.+dȧ Bu.09/9

ġışın: Kışın, kış mevsiminde, kış süresince. *Diğer varyantı için bk. ĝışın.* -12-

ġ. Ağ.06/92, Ağ.15/26, Ağ.15/59, An.02/13, An.02/38, An.07/118, Ha.04/102, Iğ.09/127, Iğ.09/129, Iğ.09/131, Ma.03/112, Mu.06/64

ġışlığ̂: Kışlık, kışın kullanılmak üzere. *Diğer varyantları için bk. ĝışlığ̂, ḳışluĝ.* -1-

ġ. An.08/4

ġıtluĝ: Kıtlık. -1-

ġ. Iğ.11/28

ġıy-: Kıymak. *Diğer varyantları için bk. ġíy-, ḳıy-.* -1-

ġ.-mazdı Ağ.16/133

ġıyamad: 1. Kıyâmet; 2. Gürültülü karışıklık, gürültü patırtı. *Diğer varyantları için bk. ġıyámad, ġıyámet, ḫıyamet.* -2-

ġ. Ha.04/136

ġar ġ.+da: Kar kıyamet; karlı ve soğuk hava. Ma.03/54

ġıyámad: *bk. ġıyamad.* -1-

ġar ġ.+da: Karlı ve soğuk hava. Bu.14/227

ġıyámet: *bk. ġıyamad.* -1-

ġ.+idi Bu.13/69

ġıybet: Gıybet, dedikodu. -1-

ġ. Mu.06/120

ġıyıl-: (Nikah) kıyılmak. -1-

ġ.-duḫdan Ha.04/68

ġıyınçılığ *(Özb. Qiyinchilik)*: Kıyınçılık; Zorluk, sıkıntı, eziyet. -1-

ġ. Bu.05/6

ġıyış-: Bir şey istemeye cesaret etmek. -1-

ġ.-amıyoruz: Kıyışamamak; bir şey istemekten çekinmek. Iğ.07/14

ġıyma: Kıyma, çekilmiş et. *Diğer varyantı için bk. ḳıyma.* -3-

ġ. An.01/42, Mu.01/100, Mu.01/107

ġıymet: Kıymet. -1-

ġadír ġ.+in: Kadir kıymet. An.09/474

ġıynal-: Kıynalmak; sıkıntı ve eziyet çekmek. -1-

ġ.-duẖ Iğ.08/30

ġız: 1. Kız; 2. Kadın ve kızlara karşı kullanılan bir hitap sözü. *Diğer varyantları için bk. ġı (2), ġıs, ġī, ġīz, ğíz, ĝı, ĝıs, ĝız, ẖıs, ẖız, ḳıs, ḳız.* -302-

ġ. Ağ.01/64, Ağ.06/109, Ağ.17/29, Ağ.17/33, Ağ.17/41, An.01/101, An.01/104, An.01/28, An.01/81, An.01/83, An.05/331, An.05/332, An.09/407, An.09/470, Bi.03/103, Bi.03/74, Bi.04/31, Bu.03/18, Bu.06/50, Bu.09/54, Bu.09/6, Bu.12/101, Bu.12/124, Bu.13/170, Bu.13/179, Bu.13/186, Bu.13/215, Bu.13/50, Bu.14/102, Bu.14/12, Bu.14/190, Bu.14/20, Bu.14/224, Bu.14/228, Bu.14/231, Bu.14/29, Bu.14/31, Bu.14/68, Ha.03/24, Ha.03/25, Ha.05/123, Ha.05/125, Iğ.02/64, Iğ.03/14, Ma.02/12, Ma.04/43, Mu.02/17, Mu.05/10, Mu.07/19

ġ.+a An.01/177, An.01/178, Bi.03/75, Bu.08/90, Bu.09/30, Ha.04/50, Ha.05/123, Iğ.03/12, Iğ.03/13

ġ.+dan Ha.05/120

ġ.+dır Mu.01/78

gälíndúr ġ.+dur: Gelin kız; genç kadın ve kızlar. Iğ.02/138

ġ.+du^{r} An.12/51

ġ.+ė Ha.04/73

ġ. ğelini: Kız gelin; genç kadın ve kızlar. Bu.13/174

ġ.+ı An.01/96, Ha.05/146, Mu.05/17

ġ.+ıdi An.01/238

ġ.+ıduẖ An.01/98

ġ.+ım Ağ.06/47, Ağ.06/53, Ağ.06/88, Ağ.07/103, Ağ.07/173, Ağ.07/98, Ağ.10/128, Ağ.12/10, Ağ.12/17, Ağ.13/80, An.05/73, An.05/74, An.07/87, An.09/106, An.09/192, An.09/197, An.09/202, An.09/381, An.09/399, An.09/56, An.09/6, An.10/181, An.11/28, An.12/103, An.12/105, An.12/115, An.12/118, An.12/120, An.12/124, An.12/131, An.12/143, An.12/167, An.12/171, An.12/173, An.12/177, An.12/182, An.12/185, An.12/189,

An.12/193, An.12/201, An.12/219, An.12/221, An.12/225, An.12/26, An.12/31, An.12/37, An.12/38, An.12/47, An.12/48, An.12/49, An.12/67, An.12/7, An.12/73, An.12/78, An.12/83, An.12/90, An.12/94, An.12/95, An.12/97, Bi.01/27, Bu.04/164, Bu.04/166, Bu.05/24, Bu.05/60, Bu.06/32, Bu.06/72, Bu.08/72, Bu.08/82, Bu.08/83, Bu.12/43, Bu.13/2, Bu.13/21, Bu.13/69, Bu.14/56, Ha.01/59, Ha.01/9, Ha.04/1, Ha.04/124, Ha.04/19, Ha.04/53, Ha.05/155, Ha.06/17, Ha.06/23, Ha.06/26, Ha.06/30, Ha.07/31, Iğ.02/11, Iğ.02/63, Iğ.03/1, Iğ.03/4, Iğ.05/26, Iğ.05/60, Iğ.06/106, Iğ.06/159, Iğ.09/208, Iğ.09/8, Iğ.11/40, Iğ.11/56, Iğ.11/58, Iğ.11/91, Ma.02/1, Ma.02/10, Ma.02/25, Ma.03/101, Ma.03/19, Ma.03/28, Ma.03/38, Ma.03/57, Ma.03/75, Ma.04/111, Ma.04/12, Mu.01/10, Mu.01/117, Mu.01/146, Mu.01/157, Mu.01/158, Mu.01/71, Mu.01/89, Mu.05/59

oĝlum ġ.+ım dedirddirmesin: Allah oğlum kızım dedirtmesin; Allah evlada bile muhtaç etmesin, bir dua. Ha.01/54

ġ.+ımcan An.12/147, An.12/42, Bi.01/154, Bi.04/135, Bu.08/70, Ha.03/3, Ha.04/113, Iğ.09/117, Iğ.09/3, Iğ.09/88

ġ.+ımın Ha.01/25

ġ.+ımız Ağ.07/130

ġ.+ımızın An.10/125

ġ.+ımi Bu.04/190, Bu.12/134

ġ.+ıminen Bu.14/17

ġ.+ın An.04/75, Bu.03/12, Bu.06/24, Bu.09/169

ġ.+ını An.01/259, Bu.06/23

ġ.+ının Bu.11/127

ġ.+ıni̊^{n} Bu.11/119

ġ.+ıni Ağ.16/19, Mu.02/19

ġ.+ınī Bu.03/22

ġ.+ınn Ağ.09/51, Ağ.09/52

ġ.+ızi Ma.02/14

ġ.+īm An.12/8, Bu.04/166

ġ.+īmcan Bu.11/53

ġ.+í An.01/84, An.05/433, An.10/173, Ha.04/63, Ha.04/73, Ha.05/123, Ha.05/125

ġ.+i Ağ.07/184, Ağ.08/108, An.01/130, An.05/330, An.05/337, An.07/55, An.11/61, An.11/62, An.12/138, Bu.06/204, Bu.09/17, Bu.09/19, Bu.11/119, Bu.11/37, Bu.11/63, Bu.11/96, Bu.13/59, Ha.01/50, Ha.05/123, Ha.05/129, Ha.05/151, Ha.07/26, Ma.04/51, Ma.06/1, Mu.05/44

ġ.+idim Iğ.11/21

ġ.+inen Ha.05/116

ġ.+isa An.04/5

ġ.+iyim Mu.07/1

ġ.+iynen Mu.03/26

ġ.+ī Bu.06/31, Iğ.11/32

ġ.+iduḫ Ha.08/76

ġ.+lar Ağ.06/145, An.01/98, Bu.03/8, Bu.06/225, Bu.06/226, Bu.06/227, Bu.06/230, Bu.06/231, Bu.06/239, Bu.13/161, Ha.01/58, Ha.01/62, Ha.04/134, Iğ.02/179, Mu.01/75

ġ.+lara An.05/327

ġ.+larımîzı Ha.05/109

ġ.+ların Ağ.01/65, Bu.15/5, Mu.01/80

ġ.+larídúr Ma.06/1

ġ.+lari An.05/74, Bu.06/53, Bu.11/45, Iğ.02/175

ġ.+laridi Bu.04/226

ġ.+ne^{n} Iğ.03/39

ġ.+uḫ Ma.04/54

ġız-: Kızmak, sinirlenmek. *Diğer varyantı için bk. ḳız-*. -4-

ġ.-ardı Mu.01/30, Mu.01/34

ġ.-dın Ma.04/188

ġ.-di Ağ.06/144

ġızad-: *bk. ġızard-*. -1-

ġ.-ırsın An.05/410

ġızaḫ: *bk. ḫızeg*. -1-

ġ.+la Ağ.06/135

ġızar-: Kızarmak. -4-

ġ.-ıb An.05/411

ġ.-iir Iğ.04/6

ġ.-ii^{r} Iğ.04/5

ġ.-urmíş An.01/130

ġızard-: Kızartmak. *Diğer varyantı için bk. ġızad-*. -8-

ġ.-ır Mu.01/101, Mu.01/104

ġ.-ırsın Mu.01/103

ġ.-iyėn Iğ.01/1

ġ.-i^{y}ėn Iğ.01/1

ġ.-i^{y}ėrsın Iğ.01/1

ġızıl: Kızıl. -2-

ġ. Bu.06/33

ġızılay: Kızılay. -1-

ġ. Iğ.06/160

ġī: *bk. ġız*. -1-

ġ. Bu.13/77

ġīz: *bk. ġız*. -2-

ġ. Ağ.09/12

ġadīn ġ.: Kadın kız; kadın ve kızlar. Ağ.07/190

ġ^{ı}rasnadȧr: *bk. ġırasnadar*. -1-

ġ.+dan Iğ.09/102

ġ^{ı}rasnayarsġ: Krasnoyarsk, Rusya'da bir şehir. -1-

ġ.+a An.03/16

ġí: *bk. ki*. -1-

ġ. Bu.05/35

ġínėral: *bk. gėneral*. -1-

ġ.+lar An.05/98

ġísmed: *bk. ġısmed.* -1-

ġ. Bu.04/56

ġíy-: *bk. ġıy-*. -1-

ġ.-amamiş Bu.13/54

ġo-: *bk. ġov-*. -3-

ġ.-ardi Bi.01/58

ġ.-ard[i]ler An.05/161

ġ.-ardlár An.05/161

ġoa: *bk. ġova*. -1-

ġ.+lar An.05/422

ġoala-: Kovalamak. *Diğer varyantları için bk. ġuali-, ḳoala-*. -1-

ġ.-r Bi.05/15

ġobal: Kalın sopa. *Diğer varyantı için bk. ġoba[l]*. -3-

ġ. An.05/220, An.05/222

ġ.+i An.05/280

ġoba[l]: *bk. ġobal*:. -3-

ġ. An.05/220

ġobard-: Kopartmak. -1-

ġ.-di Bu.03/68

ġoca: Koca, eş. *Diğer varyantları için bk. ġocā, ġocá, ĝoca*. -30-

ġ. Ağ.17/25, Ma.04/19

ġ.+m Ağ.16/126, Ağ.17/32, Ha.03/22, Ha.08/60

ġ.+mın Ha.04/10, Mu.01/82

ġ.+mí Iğ.05/53

ġ.+mi Ağ.17/84

ġ.+sından An.07/24

ġ.+sın[ı]n Bu.04/120

ġ.+sıni Ağ.17/75, Ağ.17/98

ġ.+sınn Ağ.17/112, Ağ.17/81, Bu.04/121

ġ.+sí Bu.04/33

ġ.+sídür Bu.04/33

ġ.+si Ağ.16/128, Ağ.17/88, An.07/23, An.12/192, Bu.06/63, Bu.11/119, Bu.13/172, Bu.13/72, Ha.08/63

ġoca: *bk. ġucaĝ*. -1-

ġ.+ına Ma.04/62

ġocal-: Kocalmak, yaşlanmak, ihtiyarlanmak. *Diğer varyantı için bk. ḳocal-*. -3-

ġ.-duḫ Bu.04/205

ġ.-mamişdür Bu.04/205, Bu.04/206

ġocald-: Kocaltmak, yaşlandırmak, ihtiyarlanmasına sebep olmak. -1-

ġ.-sın Iğ.03/65

ġocaluĝ: Kocalık; erkek eş ve onun kardeşlerinden oluşan büyük aile topluluğu. *Diğer varyantı için bk. ĝocaluĝ*. -2-

ġ.+í Iğ.08/13

ġ.+ú Iğ.08/13

ġocā: *bk. ġoca*. -1-

ġ.+m An.12/82

ġocá: *bk. ġoca*. -3-

ġ.+y Ağ.17/2

ġ.+ynen Ağ.17/3, Ağ.17/4

ġoç: Koç. -10-

ġ. Ağ.06/123, Ağ.06/125, An.09/402, Bu.03/14, Ma.02/36

ġ.+ı Ağ.06/126

ġ.+í Ağ.06/124

ġ.+un Ağ.06/124, Ağ.06/127

ġ.+ú Ağ.06/132

ġodí: *bk. ġodi*. -1-

ġ. Ha.04/72

ġodi: Yağmur duasına çıkanlara verilen takma ad. *Diğer varyantı için bk. ġodí*. -4-

ġ. Ha.04/71, Ha.04/72, Ha.04/73

ġodoş: Mısırın tanelerini taşıyan, üzeri yapraklarla sarılı, püsküllü meyvesi. -1-

ġ.+i Iğ.09/116

ġoġola: *bk. ġoġolo*. -1-

ġ. Bu.01/24

ġoġolo: "ėd-" yardımcı fiiliyle birlikte kullanılmıştır. *Diğer varyantı için bk. bk. ġoġola*. -1-

ġ. ėdmíşler: Bir kabı bir şeyle ağzına kadar doldurmak. Bu.01/24

ġoḫ-: Kokmak, koku yaymak. -7-

ġ.-ar An.01/201, Bu.06/9

ġ.-arsın Bu.03/10, Bu.03/9

ġ.-iir Ağ.16/156

ġ.-ir Ağ.16/156

ġ.-masın Ha.09/10

ġoḫan: Kokand, Özbekistan'da bir şehir. -1-

ġ.+da Bu.12/102

ġoḫí: *bk. ġoḫi*. -1-

ġ. Bu.12/94

ġoḫi: Koku. *Diğer varyantları için bk. ġoḫí, ġoḫu*. -1-

ġ. An.05/380

ġoḫu: *bk. ġoḫi*. -6-

ġ. An.05/381

ġ.+si An.05/383

ġazma ġ.+si: Kazma kokusu; mezar kazanlara verilen helva ve ekmek. An.05/379, An.05/382

ġ. küreg ġoḫusi: Kazma kürek kokusu; mezar kazanlara verilen helva ve ekmek. An.05/380

ġ.+sunú An.05/387

ġol: 1. Kol; 2. El. *Diğer varyantları için bk. ĝol, ḳol*. -18-

ġ. An.12/162

ġ.+a An.09/25

ġ. ġoymadan: Kol koymak; imza atmak. Bu.11/20

ġ. ġoymaḫ mol ġoymaḫ: Kol koymak mol koymak; imza mimza atmak. Bu.11/17

ġ. ġoymaḫ: Kol koymak; imza atmak. Bu.11/19

ġ. ġoyyėrmíşler: Kol koymak; imza atmak. Bi.01/19

ġ. ġoyyėrmiş: Kol koymak; imza atmak. Bu.11/22

ġ.+lar Ha.04/133

ġ.+lari Bu.06/10

ġ.+umda Ma.04/64

ġ.+umdan Ha.01/12

ġ.+umnan Ha.01/11

ġ.+umuz Mu.01/35

ġ.+una Mu.04/42

ġ.+uni Ağ.06/114

ġ.+unnan Bu.03/26

ġ.+ú Iğ.09/7

ġ.+úni Bu.13/128

ġola: *(Yanlış telaffuz) bk. ġova*. -1-

ġ. Bi.01/105

ġolay: Kolay. *Diğer varyantı için bk. ḳolay*. -5-

ġ. Ağ.06/48, Bu.12/89, Mu.01/16

ġ.+di An.02/70

ġ.+dur Iğ.12/23

ġolĝoz: *bk. ġalẖoz*. -1-

ġ.+un Bu.02/94

ġolẖoz: *bk. ġalẖoz*. -5-

ġ. Ağ.01/4, Ağ.01/7

ġ.+larda Bu.02/106

ġ.+un Bu.02/52

ġ.+ún Bu.02/86

ġolẖuzlu: Kolhozluk, kolhoz olma durumu. -1-

ġ.+a Ağ.02/10

ġolob: Ağaçtan yapılmış silindir şeklindeki kapaklı küçük kova -1-

ġ.+lar^{i}nen Bu.14/222

ġominiz: *bk. ġamunizma*. -1-

ġ. Ha.02/4

ġomi̊siyön: Komisyon. -1-

ġ. Ha.05/104

ġomşı: *bk. ġomşi*. -2-

ġ. An.01/49

ġ.+z^{i} An.05/129

ġomşí: *bk. ġomşi*. -1-

ġ. Iğ.02/44

ġomşi: Komşu. *Diğer varyantları için bk. ġomşı, ġomşí, ġomşu, ġomşú, ġomşü, ġo^{m}şu, ĝomşi, ĝomşi̊, ĝomşu, ĝomşü, ḳomşí, ḳomşi, ḳomşu, ḳo^{m}şu*. -19-

ġ. An.05/294, An.05/337, Bu.11/81, Iğ.02/42, Mu.01/178

ġonú ġ.: Konu komşu. Bu.13/166

ġ.+dúr An.12/211

ġ.+ler Bu.08/92

ġ.+lerde^{n} Bu.12/156

ġ.+lere Ağ.16/57, An.05/38

ġ.+ler^{i}ni Ağ.07/129

ġ.+leri An.09/371

ġ.+leri^{n} An.05/374

ġ.+ya Bu.11/81, Iğ.02/46

ġ.+yıẖ Ağ.06/112

ġ.+ymúşuĝ An.09/23

ġ.+^{y} An.09/371

ġomşu: *bk. ġomşi*. -8-

ġ. An.05/151

ġ.+m Ağ.14/1

ġonumdan ġ.+mdan: Konu komşu. Ağ.14/39

ġ.+msun Ağ.06/100

ġ.+mus Ağ.16/141

ġ.+muz Bu.11/64

ġ.+muzidi Ha.08/53

ġorusu ġ.+si: Konu komşu. Ha.04/22

ġomşú: *bk. ġomşi*. -1-

ġ.+ler Iğ.05/52

ġomşü: *bk. ġomşi*. -1-

ġ.+lárdúr An.12/217

ġomunisd: *bk. ḳomünis*. -1-

ġ.+dim An.11/34

ġo^{m}şu: *bk. ġomşi*. -2-

ġ.+lar Bi.05/35

ġ.+larımız Bi.05/34

ġon-: *bk. ĝon-*. -1-

ġ.-ar Ha.04/131

ġonahluẖ: Konaklık; misafirlik. -1-

ġ.+daydım An.01/21

ġondaĝ: *bk. ġondaẖ*. -1-

ġ.+ınen Ma.04/57

ġondaẖ: Kundak. *Diğer varyantları için bk. ġondaĝ, ġondā, ḳondaẖ*. -2-

ġ. An.08/18

ġ.+dan Ma.04/59

ġondaẖlı-(< ġondaẖla-): Kundaklamak, bebeği kundağa sarmak. -1-

ġ.-yėruẖ An.01/139

ġondā: *bk. ġondaẖ*. -1-

ġ.+nın Ağ.03/8

ġon^{i}ya: Konya, yer adı. *Diğer varyantı için bk. ḳon^{i}ya, ḳonya*. -1-

ġ.+da An.07/39

ġoni̊ş-: *bk. ġonuş-*. -1-

ġ.-d^{i}ler Bu.04/174

ġonu: “Komşu” sözü ile ikileme kurar. *Diğer varyantları için bk. ġonú (2), ġoru*. -3-

ġ. ĝomşi: Konu komşu. Bu.08/64

ġ. ĝomşunun: Konu komşu. Bu.08/9

ġ.+mdan ġomşumdan: Konu komşu. Ağ.14/39

ġonuş-: Konuşmak. *Diğer varyantları için bk. ġoni̊ş-, ġonúş-, ġonüş-, ĝoniş-, ĝonuş-, ĝōnuş-, ẖónuş-, ḳonuş-*. -65-

ġ. An.10/181, An.10/182

ġ.-aĝ An.05/139

ġ.-aẖ An.05/139

ġ.-ami^{y}ėrim Iğ.02/177

ġ.-di An.04/102, An.09/412

ġ.-d^{i}ler Bu.04/174

atmaca ġ.-du: Atmaca konuşmak; aslı olmayan, yalan ya da abartılı söz söylemek. An.09/412

ġ.-du^{ğ} Mu.03/27

ġ.-duẖ An.11/127

ġ.-dum An.07/20, An.10/181

ġ.-em Mu.02/14

ġ.-í^{r} Mu.05/1

tevekkelli ġ.-íyėr: Tevekkeli konuşmak, önünü ardını düşünmeden konuşmak. Bu.01/25

ġ.-ii Bi.01/62

ġ.-iller An.03/31

ġ.-iyėller An.09/4

ġ.-iyėr An.04/94

ġ.-iyėrím Mu.05/4

ġ.-iyėruğ Bu.14/203

ġ.-iyėruĝ An.09/4

ġ.-iyėruḫ An.09/399

ġ.-iyė^{r} Bu.13/182

ġ.-iyír An.09/58

ġ.-iyírım Mu.05/1

ġ.-iyirduḫ An.07/33

ġ.-i^{y}ėler Mu.05/4

ġ.-i^{y}ėlle^{r} Bu.13/217

vara yoĝa ġ.-i^{y}ír: Vara yoğa konuşmak. Bir beddua. An.09/408

ġ.-ma An.10/182

ġ.-mada An.04/103, Iğ.02/82

ġ.-madım An.10/180

ġ.-maḫ Ağ.06/52, Bu.13/184

ġ.-mamışım Bu.13/203

ġ.-mamızdan An.04/94

ġ.-mamiş Bu.13/183

ġ.-mas An.10/178

ġ.-masına An.09/411

ġ.-maya An.07/74

ġ.-mayın Bu.13/91

ġ.-ma^{y}a Bi.03/48

vara yoĝa ġ.-ma^{y}ın: Vara yoğa konuşmak. Bir beddua. Ha.07/16

ġ.-maz Ha.04/23

ġ.-mazdı An.07/58

ġ.-miyėller Bu.13/200

ġ.-miyėr An.10/183

ġ.-miyėrdım Ha.04/25

ġ.-miyirdim Ağ.16/49

ġ.-miyiruḫ An.09/447

ġ.-saĝ An.05/80

ġ.-sun An.09/448

ġ.-un Iğ.02/116

ġ.-ur Bu.01/25, Bu.06/60, Ha.04/24, Ha.05/142

ġ.-úyėr Bi.04/16

ġ.-üür Bi.04/16

ġonuşdır-: *bk. ġonuşdur-*. -1-

ġ.-iyė^{r}sıs Ha.04/98

ġonuşdur-: Konuşturmak. *Diğer varyantları için bk. ġonuşdır-, ĝonuşdur-*. -1-

ġ. An.01/176

ġonuşuĝ: Konuşuk; konuşma şekli. -4-

ġ.+um Mu.05/7

ġ.+uma Mu.05/2

ġ.+umuz Mu.05/13, Mu.05/3

ġonú (1): Konu. -1-

ġ. Bu.14/17

ġonú (2): *bk. ġonu*. -1-

ġ. ġomşi: Konu komşu. Bu.13/166

ġonúş-: *bk. ġonuş-*. -3-

ġ.-ebülür Ha.05/116

ġ.-ėm Bi.05/27

ġ.-iyėruḫ An.09/263

ġonüş-: *bk. ġonuş-*. -1-

ġ.-üür Ağ.08/116

ġop-: 1. Kopmak; 2. Aralarından sıyrılıp hızla ileri doğru hareket etmek. *Diğer varyantı için bk. ḳop-*. -2-

ġ.-acaḫ Ha.04/136

ġ.-ar An.12/218

ġor: Kor, ateş. *Diğer varyantı için bk. ĝor*. -4-

ġ. Mu.01/129

ġ.+da Mu.01/129

ġ.+un Ma.04/99

ġ.+un[u] An.05/41

ġorbaġor: Gorbegor. Bir beddua. -1-

ġ. Mu.06/96

ġord-: *bk. ġorḫ-*. -1-

ġ.-dum Bu.14/56

ġorh́-: *bk. ġorḫ-*. -1-

ġ.-íyirdi Iğ.02/26

ġorḫ-: Korkmak. *Diğer varyantları için bk. ġord-, ġorh́-, ĝorḫ-, ḳorḫ-*. -26-

ġ.-a An.07/88, Ma.01/7

ġ.-ard[ı]ler An.07/58

ġ.-dum Ağ.08/129, Ağ.08/130, Ağ.08/132

ġ.-ėrdiler An.12/154

ġ.-ıyėrım An.07/87

ġ.-íyėr An.09/423

ġ.-íyėrdle Iğ.09/38

ġ.-íyírmiş Bi.01/102

ġ.-íyiruḫ Iğ.02/104, Iğ.02/94

ġ.-iėrdi An.05/52

ġ.-iyė Bi.01/103, Bi.01/139

ġ.-iyėr Bu.04/28

ġ.-iyírdi̊ḫ Iğ.11/76

ġ.-ma An.07/87, Mu.06/60

ġ.-mayın Iğ.02/98

ġ.-mėller An.12/156

ġ.-sun Bu.04/36

ġorḫu: Korku. *Diğer varyantı için bk. ĝorḫu*. -7-

ġ.+m Bu.13/222

ġ.+muzdan Iğ.02/99, Mu.03/10

gös ġ.-si vėriyėr: Göz korkusu vermek; gözünü korkutmak. Bu.04/40

ġ.+sunnan Ağ.17/8, Ma.02/9

ġ.+sú Iğ.02/26

ġorḫud-: Korkutmak. *Diğer varyantı için bk. ġorḫut-*. -2-

ġ. Bi.01/132

ġ.-madan Bu.04/39

ġorḫut-: *bk. ġorḫud-*. -2-

ġ.-mişle Bu.13/98

ġ.-mişler Bu.13/97

ġorí-: *bk. ġoru-*. -1-

ġ.-yan Iğ.02/185

ġori-: *bk. ġoru-*. -3-

ġ.-yėrdi An.05/174, Iğ.02/179

ġ.-yėrmiş Iğ.02/93

ġoroĝ: *bk. ġoroḫ*. -1-

ġ. Iğ.09/163

ġorohcu *(Özb. Qorıqçi)*: Bekçi. -1-

ġ.+zi An.05/248

ġoroḫ: Ufalanmamış, iri topaklar halinde olan toprak. *Diğer varyantı için bk. ġoroĝ*. -4-

ġ. An.05/423, Iğ.09/163, Iğ.09/164

ġort: Uzun süre biçilmediği için otlarla kaplanmış yer. -5-

ġ. An.05/390, An.05/392

ġ.+larda An.05/391, An.05/393

ġoru-: Korumak. *Diğer varyantları için bk. ġorí-, ġori-, ġȯru-*. -7-

ġ. Iğ.02/170

ġ.-di Bu.08/111

ġ.-ma^y An.05/409

ġ.-mış Ağ.03/9

ġ.-rsuz An.05/95

ġ.-sun Ha.01/46

ġoru: *(Yanlış telaffuz) bk. ġonu*. -1-

ġ.+su ġomşusi: Konu komşu. Ha.04/22

ġoş- (1): 1. Koşmak, eklemek; 2. Hayvanları arabaya, sabana, gem'e vs.'ye bağlamak; 3. Toprağı sürmek. *Diğer varyantı için bk. ĝoş-*. -10-

ġ.-ardler Mu.01/10

ġ.-arduḫ Ha.05/4

ġ.-ȧn Iğ.09/163

ġ.-dū Iğ.06/166

ġ.-iyėller Ma.03/60

ġ.-iyėr Bu.04/247

ġ.-iyėrdiler Iğ.09/150

ġ.-miş Bu.14/20

ġoş- (2): Koşmak, hızla gitmek. -5-

ġ.-di Ha.05/32

ġ.-dum Ma.04/138, Ma.04/139

ġ.-dü Mu.03/95

ġ.-iyėrduḫ Bu.12/19

ġoşuli: Hayvanlar arabaya, sabana, gem'e vs.'ye bağlanmış olma. -1-

ġ.+ydi Bu.02/25

ġo^{s}şun: *bk. ġurşun*. -1-

ġ. Ma.04/21

ġotancė: Kotan işi ile uğraşan kimse, pulluk işi ile uğraşan kimse. -2-

ġ. Ha.05/1, Ha.05/2

ġotig: Bir yaşını doldurmamış manda yavrusu. *Diğer varyantları için bk. ġotiġ, ḳotig*. -2-

ġ. An.05/394

ġ.+dür An.05/396

ġotiġ: *bk. ġotig*. -2-

ġ. An.05/395, An.05/396

ġov-: Kovmak, kovalamak. *Diğer varyantları için bk. ġo, -ġo^{v}-, ẖov-, ḳov-.* -8-

ġ.-acauẖ Iğ.02/66

ġ.-di Bi.03/88, Bi.03/89

ġ.-diler Bi.03/67

ġ.-em Bi.01/104

ġ.-íyėrduĝ An.05/168

ġ.-sunlar Iğ.02/65

ġ.-uyorum Bi.03/87

ġova: Kova. *Diğer varyantları için bk. ġåva, ġoa, ġola, ḳova.* -6-

ġ. An.01/79

ġ.+larınen Ağ.13/64

ġ.+lari Mu.01/47

ġ.+nn Ma.04/14

ġ.+yna^{n} Ma.04/64

ġo^{v}-: *bk. ġov-.* -1-

ġ.-sana Bi.04/135

ġoy: *bk. ġoyun.* -3-

ġ. Bu.12/69

ġ.+i An.05/368

ġ.+^{i} An.05/368

ġoy-: 1. Koymak; 2. İzin vermek, göndermek, bırakmak. *Diğer varyantları için bk. gȯy-, ġo^{y}-, ġöy-, ğoy-, ĝoy-, ẖoy-, ḳo-, ḳoy-.* -193-

ġ. An.11/87, An.12/184, An.12/44, Bu.05/50, Ha.03/16, Mu.01/107

ġ.-acaẖ Ağ.06/130

ġ.-acan Bi.03/102

ġ.-acauĝ Iğ.06/153

ġ.-acȧm Ağ.09/53

ġ.-allar Ağ.08/56, Ağ.16/64, An.01/135, An.12/203, An.12/207, Bi.03/99, Ha.03/14

ġ.-a^{l}lar An.01/42

ġ.-anda An.12/220

ġ.-ar An.01/185, An.10/81, An.12/218, Ha.04/95

ġ.-ardı An.01/149, An.05/387, Iğ.07/4

ġ.-ardıẖ Mu.01/108, Mu.01/121

ġ.-ardılar An.01/153

ġ.-ard^{ı}lar An.01/150, An.01/152, An.05/356

ġ.-ard^{ı}ler An.05/41

ġ.-ardiler Ağ.16/71

ġ.-ardu^{ğ} Iğ.11/65

ġ.-arduĝ An.05/163, Ma.03/112

ġ.-arduẖ Bi.01/75, Iğ.11/65

ġ.-arız Ağ.18/9, An.10/142

ġ.-armışla^{r} Ağ.03/16

ġ.-arsın An.01/197, An.01/200, An.11/82, Mu.01/100, Mu.01/103, Mu.01/107

ġ.-aruĝ Iğ.11/86

ġ.-asın An.01/36, An.01/38, An.09/180, Bu.12/151

ġ.-ánde Ha.06/41

ġ.-dí Bu.14/51

ġ.-díler Ağ.15/76

ġ.-di Bi.01/78, Bu.11/52, Bu.14/49, Bu.15/5, Iğ.08/15

ġ.-dile Iğ.02/182

ġ.-diler An.04/15, Bu.11/51, Iğ.02/84

bu ğüná ġ.-diler: Bu güne koymak; bu kötü hale getirmek. Bir deyim. Bu.02/82

ġ.-dī Mu.01/82

ġ.-d^{i}ler An.05/260

ġ.-duĝí Bu.04/234

ġ.-duḫ Ha.04/6

ġ.-duḫlari Ha.05/140

ġ.-dum Ağ.17/37, Bu.06/12, Iğ.11/43, Ma.04/14, Mu.01/173, Mu.01/174

ġ.-dun An.01/7, An.04/78, Bu.11/53

ġ.-ėller An.01/135, An.12/125, An.12/126, An.12/225, An.12/230

turşu ġ.-ėm: Turşu koymak; turşu yapmak. Bi.01/45

ġ.-ėr An.01/140

ġ.-ėrsín An.01/30

ġ.-ė^{r} An.12/230

ġ.-írsin Iğ.04/12

ġ.-íyėrd^{i}ler An.05/191

ġ.-iyėrmişler An.04/4

ġ.-iyėrsın An.05/458

ġ.-^{i}yėller An.05/333

ġ.-^{i}yėrsín Mu.01/103

ġol ġ.-madan: Kol koymak; imza atmak. Bu.11/20

ġ.-madız Ha.03/36

ġ.-madi An.12/53

allah ġ.-madi: Allah koymadı; Allah nasip etmedi. An.05/62

ġ.-madiler Bu.13/95

ġ.-mad^{i}ler Bu.13/95

ġol ġ.-maḫ: Kol koymak; imza atmak. Bu.11/19

ġol ġ.-maḫ mol ġ.-maḫ: Kol koymak mol koymak; imza mimza atmak. Bu.11/17

ġ.-mamíş An.12/52

ġ.-mamiş An.12/50, An.12/54

ġ.-man An.01/30

ġ.-mas Bi.03/43

ġ.-masas An.09/235

ġ.-masın Mu.01/186, Mu.01/187

ġ.-mazduḫ Ağ.14/10

ġ.-mazlar An.01/39, An.01/42, Ha.03/17

ġ.-míş Ağ.13/12

ġ.-míşdler Ma.03/7

ġ.-míşler An.09/435

ġ.-mi̊ş Bu.14/173

ġ.-mijim An.01/171

ġ.-miş Bu.14/174, Bu.14/59, Ma.04/5

ġ.-mişdi An.09/260

ġ.-mişlár An.02/22

ġ.-miyėr Bu.13/85

ġ.-miyėrdle Bu.13/94

ġ.-miyor An.11/96

ġ.-mi̊şler Ağ.10/42

ġ.-muş Ma.04/9

ġ.-muşdu Ağ.13/18

ġ.-múşlar Iğ.06/3

ġ.-múyoz Ağ.18/46

ġ.-müş Bu.14/179, Bu.14/30

ġ.-müşler Ağ.17/61

ġ.-müşün Ağ.08/134

ġ.-san An.12/107

ġ.-sen An.05/389

ġ.-sun Bu.13/101, Bu.13/69

ġ.-ti Bu.14/50

ġ.-ub Ağ.03/20, Bu.09/144, Bu.09/84, Ha.06/17, Mu.01/103

ġ.-ur An.12/33

ġ.-^{u}yėrdiler Bi.03/65

mārum ġ.-yėle^{r}miş: Mahrum koymak; yoksun bırakmak. Ma.01/16

ġ.-yėller An.05/331, Bu.02/140, Bu.09/127, Bu.09/140, Bu.13/104, Ha.07/37, Ma.03/68

ġ.-yėn Ha.06/26

ġ.-yėr Bu.13/186, Ha.04/158, Iğ.09/148

ġ.-yėrdın An.01/147

ġ.-yėrdıs An.04/110

ġ.-yėrdim An.01/171

ġ.-yėrduẖ Iğ.11/75

ġ.-yėrdūẖ Iğ.11/75, Iğ.11/76

ġ.-yėrım An.04/89

ġol ġ.-yėrmíşler: Kol koymak; imza atmak. Bi.01/19

ġol ġ.-yėrmiş: Kol koymak; imza atmak. Bu.11/22

ġ.-yėrsın An.04/113, An.04/25, An.04/78, Bi.03/35, Bu.05/30, Bu.12/154

ġ.-yėrsin An.01/173, Bu.05/38

ġ.-yė^{r}sín Iğ.04/4

ġ.-yırsın Bi.03/22

ġ.-yiller Bu.03/57

ġ.-yir Iğ.09/147

ġ.-yorsun Bi.03/28

ġ.-yoruĝ Bi.03/100

yasaẖ ġ.-yór: Yasak koymak; yasaklamak. Ağ.15/64

ġ.-yóru^{h} Bi.03/99

ġoyer-: Koyermek; koyuvermek, salmak, sebest bırakmak. *Diğer varyantı için bk. ġoyėr-*. -1-

ġ.-miyiller An.09/441

ġoyėr-: *bk. ġoyer-*. -1-

ġ.-miyėr An.09/317

ġoyn: *bk. ġoyun*. -4-

ġ.+a Mu.01/183

ġ.+undayım Bu.03/13

ġ.+^{u}nu moyn^{u}nu: Koyun moyun. Mu.03/40

ġ.+ú^{n} Ma.04/75

ġoyul-: Koyulmak, koyma işine konu olmak. *Diğer varyantları için bk. goyl-, ġoy^{u}l-, ġo^{y}il-*. -1-

ġ.-iyėr An.08/12

ġoyun: Koyun. *Diğer varyantları için bk. ġoy, ġoyn, ġoyūn, ġoy^{u}n, ġo^{y}, ġo^{y}un, ġōyn, ġȯyun, ĝoy, ĝoyn, ĝoyun, ḳoyun, ḳoy^{u}n*. -13-

ġ. Ağ.09/46, An.02/29, An.12/190, Ha.05/24, Ha.08/55, Iğ.02/146, Mu.06/59

ġ.+ları Ha.05/35

ġ.+nara Ma.04/75

ġ.+narın Bu.02/49

ġ.+nari An.07/82, Ha.05/32

ġ.+umuz Iğ.06/97

ġoyurd-: *bk. ġoyurt-*. -3-

ġ.-madi Bu.06/73, Bu.06/74

ġoyurt-: Salmak, serbest bırakmak. *Diğer varyantları için bk. ġoyurd-*. -3-

ġ.-madi Bu.06/203, Bu.06/207, Bu.06/71

ġoyūn: *bk. ġoyun*. -1-

ġ. Ağ.09/15

ġoy^{u}l-: *bk. ġoyul-*. -1-

ġ.-iyėr An.08/12

ġoy^{u}n: *bk. ġoyun*. -2-

ġ.+umūs Bu.08/41

ġ.+un An.11/87

ġo^{y}-: *bk. ġoy-*. -3-

ġ.-ardi An.05/341

ġ.-arduğ An.05/203

ġ.-erdi An.05/211

ġo^{y}: *bk. ġoyun*. -1-

ġ.+i An.05/369

ġo^{y}il-: *bk. ġoyul-*. -1-

ġ.-iėr An.05/190

ġo^{y}un: *bk. ġoyun*. -2-

ġ. Bu.04/118

ġ.+i An.02/31

ġōyn: *bk. ġoyun*. -1-

ġ.+i̊ Ağ.11/10

ġȯnaḫli-: Konaklamak. -1-

ġ.-yaḫ Mu.06/16

ġȯrşun: *bk. ġurşun*. -1-

ġ. Ma.04/23

ġȯru-: *bk. ġoru-*. -1-

ġ.-sun Bu.04/28

ġȯşun: *bk. ġurşun*. -1-

ġ. Ma.04/22

ġȯ^{ş}şun: *bk. ġurşun*. -1-

ġ. Ma.04/21

ġȯy-: *bk. ġoy-*. -1-

ġ.-mi̊ş Ha.05/20

ġȯyun: *bk. ġoyun*. -1-

ġ. Ha.05/29

ġranisa: *bk. ġıranissa*. -1-

ġ. Iğ.09/200

ġu: *bk. ki*. -1-

ġ. Ağ.03/15

ġuali-: *bk. ġoala-*. -1-

ġ.-yėrdī Ha.01/21

ġuba: Kuba, Azerbaycan'da bir şehir. -2-

ġ. An.09/214

ġ.+da An.09/201

ġubati: Hem görünüşü hem de tavırları kaba (kişi). -1-

ġ. Bu.01/17

ġubġuru: Kupkuru. -1-

ġ. Ha.03/19

ġuc: *bk. ġucaĝ*. -1-

ġ.+uma Bu.05/42

ġuca: *bk. ġucaĝ*. -4-

ġ.+ana Ma.04/25

ġ.+ıma Ağ.16/118

ġ.+ımıza Ağ.14/11

ġ.+na Ma.04/62

ġucaĝ (<ġucaẖ): Kucak. *Diğer varyantları için bk. ġıcaĝ, ġoca, ġuc, ġuca, ġuçaĝ, ḳucaĝ*. -6-

ġ. Bu.11/89

ġ.+ıma Ağ.16/120

ġ.+ımda Ha.07/16

ġ.+ımıza Ağ.14/12

ġ.+ına Ağ.14/18, Ağ.17/65

ġucaẖla-: Kucaklamak. *Diğer varyantı için bk. ḳucaẖli-*. -4-

ġ.-b Bu.04/107

ġ.-dım Bu.06/23

ġ.-miş An.09/70

ġ.-miyacan Bu.10/11

ġuçaĝ: *bk. ġucaĝ*. -1-

ġ.+ında Bu.12/41

ġuçġa *(Rus. Кучка)*: Yığın, grup. -2-

ġ. ġ.: Yığın yığın, grup grup. An.12/111

ġud: Küçük (fasulye). -1-

ġ. Bu.14/215

ġudret: Kudret, kişi adı. -3-

ġ. Mu.02/2, Mu.02/3

ġudur-: Kudurmak; (çocuk) yaramazlık yapmak. -2-

ġ.-iyėrsis An.09/394

ġ.-iyėrsiz An.09/394

ġuedli: Kuvvetli. *Diğer varyantı için bk. ġuvedli*. -2-

ġ. An.09/259, Mu.04/37

ġulag *(Rus. Кулак)*: Zengin köylü, ağa. -1-

ġ. ėdmişler: Sürgün etmek. Bu.14/199

ġulaġ: *bk. ġulaẖ*. -2-

ġ. Bu.14/200, Bu.14/202

ġula^{ğ}: *bk. ġulaẖ*. -1-

ġ.+ımızın dibinde An.09/297

ġulaĝ: *bk. ġulaẖ*. -8-

ġ. asan: Kulak asmak; gözlemek, dikkat etmek, korumak. An.05/173

ġ. asi^{i}r: Kulak asmak, dinlemek. An.06/69

ġ. asiyē̄: Kulak asmak; gözlemek, dikkat etmek, korumak. An.05/165

ġ.+ım Ağ.01/61

aç ġarnım tinç ġ.+ım: Aç karnım dinç kulağım. Bir beddua. Iğ.11/93

ġ.+ına An.09/301, Bi.04/20

ġ.+ından An.10/136

ġulaẖ: Kulak. *Diğer varyantları için bk. ġulag, ġulaġ, ġula*^{ğ}, *ġulaĝ, ġulāẖ, ĝula, ĝula*^{ğ}, *ĝulaĝ*. -2-

ġ.+ları Ağ.13/48

ġ.+larım Ağ.13/53

ġulaẖlí: Kulaklı. -1-

ġ. Ağ.10/64

ġulaẖmemesi: Kulak memesi. -3-

ġ. Ağ.10/101, Ağ.10/73, Iğ.01/6

ġulāẖ: *bk. ġulaẖ*. -1-

ġ. vėriyėrím: Kulak vermek, dinlemek. An.09/60

ġulçuĝ: Bir şeyin ucu, sivri olan yeri. -1-

ġ.+i Bu.02/156

ġullan-: Kullanmak. -10-

ġ.-an Bu.12/3

ġ.-duĝ Bu.02/38

ġ.-ır An.07/119

ġ.-iyėller Bu.01/3

ġ.-iyėruẖ An.09/406

ġ.-ma Mu.01/34

ġ.-mazduẖ Ha.03/9

ġ.-miiruẖ Mu.01/122

ġ.-mirsız An.01/17

ġ.-urduẖ Ma.03/112

ġulluẖci: İşyerinde statü bakımından yüksek (kişi). -1-

ġ. Iğ.11/32

ġulub: *bk. ḳulup*. -1-

ġ.+a Bu.13/19

ġuluv: *bk. ḳulup*. -1-

ġ.+un Bu.02/13

ġum: Kum. -5-

ġ. An.01/150, An.01/152, An.11/41

ġ.+un An.01/151, An.01/152

ġuma: Kuma. -5-

ġ. Ağ.17/10

ġ.+m Ağ.17/1, Ağ.17/14, Ağ.17/15, Ağ.17/31

ġumaş: Kumaş. *Diğer varyantı için bk. ḳumaş*. -2-

ġ.+dan Bu.06/36

ġ.+ına^{n} An.01/178

ġundaẖla-: *bk. ġondaẖlı-*. -1-

ġ.-^{r}diler Ağ.16/73

ġur-: Kurmak. *Diğer varyantları için bk. ĝur-, ẖur-*. -10-

ġ. Bu.04/212

ġ.-a Bu.04/79

ġ.-arduẖ Ma.03/87

ġ.-diler Bu.13/31

ġ.-du^{ğ} An.05/40

ġ.-duẖ Bi.02/9, Bi.03/34

ġ.-salar Bu.14/1

ġ.-sun Bu.14/3

ġ.-un Bu.14/2

ġura: Açıklık alanda koyunları saklamak için çitle çevrilmiş alan. Metinde bu alan kadar olan mesafe anlamında. -1-

ġ. An.07/83

ġuraẖ: Kurak. -1-

ġ. An.05/361

ġuraẖlan-: Kuraklanmak, kurak hale gelmek. -1-

ġ.-iyėr Bu.04/125

ġuraẖluẖ: Kuraklık. -4-

ġ. gedmişdi: Kuraklık gitmek; kurak hava hakim olmak/sürmek, devam etmek. Bu.04/124,

ġ. gedmaĝ: Kuraklık gitmek; kurak hava hakim olmak/sürmek, devam etmek. Bu.04/125

ġ. gediyėr: Kuraklık gitmek; kurak hava hakim olmak/sürmek, devam etmek. Bu.04/125

ġuran: Kurân-ı Kerîm. *Diğer varyantları için bk. ġurān, ġuràn, ġurrān, ḳuran*. -10-

ġ. An.04/15, An.04/20, Bi.03/61, Ma.01/15, Mu.03/11

ġ. muranni: Kuran Muran. An.08/8

ġ.+nan Bu.15/8

ġ.+narıni Iğ.02/33

ġ.+nı An.08/14, Mu.06/37

ġurān: *bk. ġuran*. -2-

ġ. Bi.03/94

ġ.+ımız Mu.06/51

ġuràn: *bk. ġuran*. -1-

ġ. Bu.13/71

ġurban: Kurban. *Diğer varyantı için bk. ġurbå̄n*. -11-

ġ. Ağ.07/32, Ağ.08/89, An.05/362, An.05/370, An.09/277, Bu.09/16, Bu.12/62, Ha.04/104, Ha.04/120

ġ.+i An.05/366

ġuz ġ. olurduẖ: Kuz kurban olmak; bir kimse veya bir şey için kendini feda etmek. Ağ.16/80

ġurbannuĝ: Kurbanlık. -1-

ġ.+a An.09/402

ġurbån: *bk. ġurban*. -1-

ġ.+nar Ha.02/30

ġurbed: *bk. ġurbet*. -1-

ġ. düşdüler: Gurbet düşmek; aile ocağından uzak bir yere gitmek. Mu.02/4

ġurbet: 1. Gurbet; 2. Kişi adı. *Diğer varyantları için bk. ġurbed, ĝurbed*. -4-

ġ. Mu.02/4

ġ.+e Ağ.07/181, Mu.02/3

ġ.+idi Mu.02/3

ġurcali- (<ġurcala-): Kurcalamak. -2-

ġ.-ya Bu.14/51

ġurd: Kurt. *Diğer varyantları için bk. ġurt (1), ḳurd, ḳurt*. -9-

ġ. An.07/102, An.07/80, An.07/83

ġ.+i An.07/94

ġ.+lar An.07/79, An.07/96, Bu.14/143

ġ.+un An.06/72

ġurdali- (<ġurdala-): Kurdalamak; kurcalamak. -1-

ġ.-yėcem An.09/360

ġurdar-: *bk. ġurtar-*. -1-

ġ.-miş Bu.04/255

ġurdderesi: Kuytuca ile Altınbulak köyü arasında bulunan bölgedir. -1-

ġ.+nín Bu.14/33

ġurgėl: Gurkel, Ahıska'da bir köy. *Diğer varyantları için bk. ġurgėr, ĝurkėl*. -1-

ġ. Bu.08/28

ġurgėr: *bk. ġurgėl*. -1-

ġ. Bu.08/27

ġurí-: *bk. ġuri-*. -2-

ġ.-yir Bu.04/125

ġuri: 1. Kuru; 2. Yanında başka bir şey olmadan, yalnızca, sadece. *Diğer varyantı için bk. ḳuru*. -1-

ġ. Ma.02/31

ġuri-: 1. Kurumak; 2. Tükenmek, bitmek. *Diğer varyantları için bk. ġurí-, ġuru-, ḳuru-*. -5-

ġ.-yacaḫ An.05/362

ġ.-yennen Iğ.04/41, Iğ.04/47

ġ.-yėr Bu.02/147

ġ.-yí[r] Iğ.04/41

ġurmay: Kurmay, askerî unvan. -2-

ġ. Mu.03/103, Mu.03/99

ġurna: Kurna. -2-

ġ. Ağ.01/38

ġurrān: *bk. ġuran*. -1-

ġ.+ı Bu.04/49

ġurreder: Gurreder. Bir beddua. -1-

ġ.+ın Mu.06/123

ġurs: Kurs. -1-

ġ.+a Ağ.01/44

ġursġay[a]: Kurskaya, Rusya'da bir eyalet. -1-

ġ. Iğ.02/133

ġurşa-: Kurşamak; kuşatmak. -1-

ġ.-miş sarmiş: Kurşamak sarmak; kuşatmak, etrafını sarmak. Bu.04/35

ġurşaĝ: Kuşak, bele sarılan uzun ve enli kumaş. *Diğer varyantı için bk. ḳuşaḫ*. -1-

ġ.+ıni Bu.13/160

ġurşum: *bk. ġurşun*. -1-

ġ. Mu.06/107

ġurşun: Kurşun. *Diğer varyantı için bk. ġoˁşun, ġorşun, ġoşun, ġöˁşun, ġurşum, ḳurşun.* -5-

ġ. Ma.04/17, Ma.04/65, Ma.04/73, Mu.06/107

ġurşunnad-: Kurşunlatmak. -1-

ġ.-iyėller Ha.07/23

ġurt (1): *bk. ġurd*. -4-

ġ. Bu.14/130

ġ.+lar Ağ.16/103, An.07/85, An.07/87

ġurt (2): Kurt, bir çeşit böcek. -1-

ġ. Ma.02/47

ġurtar-: 1. Kurtarmak; 2. Bitirmek. *Diğer varyantları için bk. ġurdar-, ġutar-, ḳurtar-*. -41-

ġ. Bu.13/51

ġ.-acaḫ Ağ.07/121

ġ.-an An.09/98

ġ.-dıḫ Mu.06/40

ġ.-dım An.06/59

ġ.-dın An.06/55, An.09/64

ġ.-dıler An.09/85

ġ.-dí An.12/70

ġ.-di An.05/76, An.09/81, An.12/56

ġ.-diler Ağ.17/20

ġ.-dıler An.09/78

ġ.-duĝu An.09/12

ġ.-duĝum Bu.10/21

ġ.-duĝuna An.09/429

ġ.-duĝú An.09/12

ġ.-duḫ An.05/108, Ha.05/108, Iğ.02/174, Ma.04/23, Mu.06/39

ġ.-em An.03/2

ġ.-ėr Ma.06/9

ġ.-ıb An.09/14, Bu.11/78

ġ.-ısın Mu.03/21, Mu.05/35

ġ.-ıyórmişler Mu.05/30

ġ.-ırım Ağ.07/120

ġ.-íür Bi.05/20

ġ.-maḫ Ağ.08/16

ġ.-míş An.12/74

ġ.-mişdür Bu.04/255

ġ.-mişler An.12/89

ġ.-sınnar Ağ.08/25

ġ.-ur An.12/182

ġ.-urduĝ An.12/108

ġ.-ursun An.05/107

ġurtȯl-: *bk. ġurtul-*. -1-

ġ.-dum Bu.06/200

ġurtul-: 1. Kurtulmak; 2. Bitmek, sona ermek; 3. Bitirmek. *Diğer varyantları için bk. ġurtȯl-, ĝurdul-, ĝurtul-*. -19-

ġ. Bu.02/181, Bu.02/182, Bu.02/183

ġ.-acaḫlar Ma.04/17

ġ.-acan Bi.01/143

ġ.-aḫ Bu.03/7, Ha.04/135, Mu.07/7, Mu.07/8

ġ.-di Bu.13/123, Iğ.06/135

ġ.-diler Bu.13/136

ġ.-duẖ Iğ.06/163

ġ.-ma^{y} Ha.01/22

ġ.-maziyā Bu.06/239

ġ.-míşler Mu.07/9

ġ.-mişler Mu.01/180

ġ.-miyėr Iğ.05/21

ġ.-muş Bu.11/19

ġuru-: *bk. ġuri-*. -10-

ġ.-di An.05/460, Bu.14/146

ġ.-duẖdan Ağ.03/20, Bu.02/147

ġ.-miş Bu.12/68

ġ.-muş Ha.03/19

ġ.-r Ha.03/16

ġ.-sun: Bu yapı beddualarda kullanılmıştır, başın kurusun, dilin kurusun gibi. An.09/286, Bu.06/26

ġ.-yan Bi.04/130

ġurud: *bk. ġurut*. -1-

ġ.+i Ma.03/100

ġurud-: Kurutmak. *Diğer varyantları için bk. ġurut-, ĝurut-, ḳurud-*. -8-

ġ. An.01/160

ġ.-iyėller Bu.02/146, Bu.02/32, Ha.03/10, Ha.03/6

ġ.-iyė^{r}sín Iğ.04/2

ġ.-urduẖ Mu.01/20

ġ.-urlar Ha.03/15

ġuruẖlan-: Kuruklanmak, tavuk kuluçkaya yatmak. -1-

ġ.-iyėr Iğ.11/99

ġurul-: 1. Kurulmak, kurma işine konu olmak; 2. Övünür biçimde davranışlarda bulunmak, kasılmak. *Diğer varyantları için bk. buřul-, ĝurul-, ĝuřul-, ẖurul-, ḳurul-*. -2-

ġ.-iyėr An.09/163

ġ.-muş Ağ.07/56

ġurulti: Gürültü. -1-

ġ. şamata: Gürültü şamata; gürültü patırtı. An.05/440

ġuruş: Kuruş. *Diğer varyantları için bk. ġuřuş, ĝuruş, ḳuruş*. -6-

ġ. An.01/40, Bu.13/73, Mu.03/109, Mu.03/76, Mu.03/79

ġurut: Kurut, kurutulmuş yoğurttan yapılan bir ürün. *Diğer varyantı için bk. ġurud*. -3-

ġ. Ha.03/6, Ma.03/107

ġurut-: *bk. ġurud-*. -1-

ġ.-uyolar Bi.03/7

ġuřuş: *bk. ġuruş*. -1-

ġ.+lar Bu.04/79

ġuř^{u}luş: Kuruluş. -1-

ġ.+larda Bu.04/78

ġusur: Kusur. -1-

ġ.+a Bu.08/70

ġuş: Kuş. -6-

ġ. An.05/384, Ha.04/131

ġ.+lar An.05/385, An.05/387, An.05/451

ġutar-: *bk. ġurtar-*. -1-

ġ. amassın Ağ.14/4-

ġutú: Kutu. -2-

ġ. An.06/53

ġ.+yi An.06/53

ġuvallan-: Guvallanmak; yuvarlanmak. -2-

ġ.-a An.05/310

ġuvedli: *bk. ġuedli*. -1-

ġ. Ağ.07/11

ġuvet: *bk. ġu^{v}et*. -1-

ġ. Mu.01/155

ġuvved: *bk. ġu^{v}et*. -1-

güç ġ. Bu.09/138

ġu^{v}a: Kova. -1-

ġ. Bu.13/33

ġu^{v}et: Kuvvet. *Diğer varyantları için bk. ġuvet, ġuvved, ġu^{v}vet, ĝuet, ḳu^{v}et*. -1-

ġ. Bi.01/121

ġu^{v}vet: *bk. ġu^{v}et*. -1-

ġ. Mu.01/150

ġuy: Kuyu. *Diğer varyantı için bk. ḳuy*. -9-

ġ. Bu.11/124, Bu.12/148, Bu.14/184, Ma.04/92

ġ.+a Bu.12/149

ġ.+dan Bu.12/150

ġ.+i Bu.13/101

ġ.+un Bu.13/101

ġuyla-: Kuylamak; gömmek. *Diğer varyantı için bk. ġuyli-*. -1-

ġ.-miyacaẖsınıs Ha.09/3

ġuyli-: *bk. ġuyla-*. -1-

ġ.-yaẖ Ha.09/10

ġuyma^{ğ}: *bk. ḳuymaẖ*. -1-

ġ.+ı Ha.04/139

ġuymaĝ: *bk. ḳuymaẖ*. -1-

ġ.+ı Ha.04/139

ġuyruĝ: *bk. ġuyruẖ*. -2-

ġ.+u Bu.14/231

ġ.+unnan Ma.03/14

ġuyruẖ: Kuyruk. *Diğer varyantları için bk. ġuyruĝ, ẖuyru^{ğ}*. -1-

ġ. An.05/410

ġuyruẖlu: Kuyruklu; cadı, geceleri dolaşarak insanlara kötülük ettiğine inanılan kadın. -1-

ġ. An.05/443

ġuz: "Kurban" sözü ile ikileme kurarak kullanılır. -1-

ġ. ġurban olurduẖ: Kuz kurban olmak; bir kimse veya bir şey için kendini feda etmek. Ağ.16/80

ġuzí: *bk. ġuzi*. -1-

ġ. Bu.14/130

ġuzi: Kuzu. *Diğer varyantı için bk. ġuzí, ġuzu, ĝuzü*. -3-

ġ. Bu.14/130

ġ.+ler Ma.04/12, Ma.04/13

ġuzu: *bk. ġuzi*. -1-

ġ. Ma.04/75

ġ^{u}: *bk. ki*. -1-

ġ. Ağ.18/42

ğ

ğader: *bk. ġader (2).* -1-

ğ. Bu.02/41

ğal-: *bk. ġal- (1).* -1-

ğ.-iyör Ma.06/12

ğaş-: *bk. ġaç-*. -1-

ğ.-di Ağ.12/6

ğál-: *bk. gel-*. -3-

ğ.-duẖ An.02/78, An.05/75

ğ.-ene Ağ.13/67

ğálb: *bk. ġalb*. -1-

ğ.+i An.06/76

ğä-: *bk. gel-*. -3-

ğ.-díler Iğ.09/102

ğ.-duẖ Bu.08/59

ğ.-sın Bu.11/60

ğäd-: *bk. gėd-*. -1-

ğ.-iyėr Bu.14/21

ğäl-: *bk. gel-*. -49-

ğ. An.05/139, Bu.06/13

ğ.-dıler Ha.08/74

ğ.-dım Bu.11/63

ğ.-dí Bi.03/32, Bu.09/21, Iğ.06/120

ğ.-di An.09/89, Bu.08/82, Ha.08/67, Iğ.09/222, Iğ.09/223

ğ.-dile Bu.11/95

ğ.-dis Bu.14/106

ğ.-du^{ğ} Bu.12/47

ğ.-duĝ Bu.02/115, Bu.08/113, Bu.08/5, Iğ.09/217

ğ.-duẖ An.09/255, Bu.02/114, Bu.04/139, Bu.04/248, Bu.08/5, Ha.05/70, Ha.05/85, Iğ.09/58

ğ.-dūẖ Bu.08/82

ğ.-ecaẖ Bu.11/35

ğ.-ende Iğ.06/165

ğ.-iírdi Ha.07/2

ğ.-iller Bi.01/128

ğ.-iyėr Ağ.14/1, Ağ.16/141, An.05/140, Bu.02/40, Bu.13/98

yazuẖlarí ğ.-iyėrdi: Yazığı gelmek; acımak. Bu.08/91

ğ.-iyė^{r} Bu.08/85

ğ.-iyır Bi.01/141

ğ.-iyıruẖ Bu.08/31

ğ.-iyírd^{i} Bu.11/50

ğ.-iyir Bu.03/63

ğ.-mişim Ha.08/1

ğ.-mişuẖ Bu.08/93

baş gėdsa ayaẖ da ğ.-úr: Baş giderse ayak da gelir. Bir atasözü. Bu.08/95

ğ.-ürd^{ü}le Bu.08/24

ğ.-ū̃r Bu.03/8

ğä^{l}-: *bk. gel-*. -2-

ğ.-duẖ Bu.08/8

ğ.-miş An.10/45

ğätur-: *bk. getúr-*. -1-

ğ.-duẖ Bu.02/90

ğätutdúr-: Getittirmek; getirtmek. -1-

ğ.-düm Bu.11/37

ğätú-: *bk. getúr-*. -1-

ğ.-dü Iğ.11/9

ğätúr-: *bk. getúr-*. -2-

ğ.-dí Bu.08/46

ğ.-di Iğ.11/36

ğätür-: *bk. getúr-*. -3-

ğ.-di Bu.08/61

ğ.-diz An.09/308

ğ.-iyėr Ağ.17/122

ğäz-: *bk. gez-*. -1-

ğ.-ıb Bu.09/66

ğǟ-: *bk. gel-*. -1-

ğ.-sem Bu.11/98

ğe-: *bk. gel-*. -1-

ğ.-sínner Iğ.09/108

ğebe: Gebe, hâmile. Diğer varyantı için bk. *gebá*. -1-

ğ.+ydí Bu.12/71

ğeberd-: *bk. geberd-*. -1-

ğ.-i^{i}r Ha.05/22

ğeca: *bk. gėce*. -1-

ğ. An.05/341

ğeç-: *bk. gėç-*. -6-

ğ.-ána Bi.05/20

ğ.-ende An.03/15

ğ.-iėr Ağ.13/13

ğ.-iyėruẖ An.09/250

ğ.-mese An.05/396

ğ.-mişler Ağ.13/41

ğed-: *bk. gėd-*. -90-

ğ.-acaẖsıs An.11/46

ğ.-aẖ An.05/67, Bi.01/139, Ha.05/122

ğ.-ardım An.05/291

ğ.-arım Ha.03/29

ğ.-dım An.02/78, An.05/113, An.05/149, An.09/258, Ma.02/38

ğ.-dí Bu.12/81

ğ.-dím An.02/58, Bu.11/65, Bu.12/84

ğ.-di An.02/20, An.05/145, An.05/310, An.06/51, Bu.08/72, Bu.11/122, Bu.11/34, Bu.12/60

re^{h}medá ğ.-di: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.12/110

ğ.-dile^{r} Bu.12/62

ğ.-dim Ağ.07/167

ğ.-duĝ Bu.11/4, Bu.11/48, Bu.12/117, Bu.12/55

ğ.-duẖ Bu.02/10

ğ.-e Iğ.06/12

ğ.-ebülürsün Bu.12/119

ğ.-ecam Bu.04/86

ğ.-ecan Bu.08/50

ğ.-ecau^{ğ} An.05/68

ğ.-ecám Bi.01/129

ğ.-em An.05/91, An.05/92

ğ.-emezuẖ Iğ.06/13

ğ.-en Bu.12/17, Bu.12/40

ğ.-ende An.05/290

ğ.-en[i] Ha.08/46

ğ.-ennen Bu.12/96

ğ.-enner Bu.12/157

ğ.-er An.10/98

ğ.-erdi An.05/240

ğ.-eris An.10/123

ğ.-ėr An.11/95

ğ.-ėrdım An.02/89

ğ.-ıb Bu.11/70

ğ.-ın An.05/306, An.05/366

ğ.-iėr Ağ.13/46

ğ.-iírdım An.02/68

ğ.-ii[r]sin Mu.03/98

ğ.-i[i]ler Ağ.09/62

ğ.-in Bu.04/23

ğ.-ir An.02/17, An.06/23

ğ.-irmiş An.06/52

ğ.-iyėller Bu.07/10

ğ.-iyėr An.05/249, An.05/453, Bu.04/27, Bu.08/72, Bu.12/10

ğ.-iyėr Bu.04/35

ğ.-iyėrd[ı]ler An.05/258

ğ.-iyėrduh An.05/85

ğ.-iyėrím Bu.11/76

ğ.-iyėrsın Bu.09/73

ğ.-iyėruĝ An.05/366

ğ.-iyírmiş Bu.14/141

ğ.-iyírsin An.07/6

ğ.-iyom An.11/51

ğ.-i[y]ėrdım An.02/66

ğ.-i[y]ir Bu.07/6

ğ.-medim Bu.04/70

ğ.-mem Ağ.08/122

ğ.-mesē Bu.12/106

ğ.-mij Bi.03/111

ğ.-mijdi Bu.11/37

ğ.-miş Bi.01/84

ğ.-mişe Ağ.13/6

ğ.-mişuḫ Bu.11/14

ğ.-saḫ Iğ.09/63

ğ.-sın An.09/403

ğedıl-: *bk. ğedil*-. -1-

ğ.-dı An.09/126

ğedil-: Gidilmek. *Diğer varyantları için bk. gídil-, ğedıl-*. -1-

ğ.-iyėrdi Bu.11/72

ğel-: *bk. gel*-. -219-

ğ. An.02/110, An.10/62, Bu.02/118, Bu.06/13

ğ.-dė Bu.12/11

ğ.-dı Ağ.08/88, Bi.01/48, Bu.12/119

ğ.-dı[ğ] Mu.03/5

ğ.-dım An.02/58, An.07/10, An.11/39, Bu.04/79

ğ.-dın Bi.01/117

ataş alma[y]á ğ.-dın: Ateş almaya gelmek; uğradığı yerden hemen gitmeye kalkan kimseye sitem olarak söylenen bir söz. An.04/76

ğ.-d[ı]ler Bu.12/96

ğ.-dí Bu.06/203

ğ.-díler Iğ.09/54

ğ.-dím Bu.06/1

ğ.-di Ağ.09/73, Ağ.11/6, An.02/110, An.02/88, An.03/14, An.03/16, An.05/14, An.05/252, An.05/298, An.05/365, An.05/73, An.06/34, An.09/92, An.09/95, An.10/162, An.10/166, An.10/183, An.10/63, An.11/129, Bu.04/11, Bu.04/23, Bu.04/271, Bu.06/203, Bu.06/6, Bu.12/5, Ha.07/3, Iğ.06/39, Iğ.08/12, Iğ.09/103, Iğ.09/221, Iğ.09/80, Iğ.09/96

uçå uça ğ.-di: Uça uça gelmek; sevinçle, hevesle veya heyecanla koşarak gelmek. An.10/168

ğ.-dilá^{r} An.05/73

ğ.-diler An.10/62, Bu.13/142, Iğ.09/38

ğ.-dim An.02/84, Bu.10/18, Ma.02/57, Mu.03/4

ğ.-diz An.10/55

ğ.-dī Iğ.11/6

ğ.-d^{i}le Bu.12/141, Bu.12/143, Bu.12/88

ğ.-d^{i}ler Bu.12/133, Bu.12/46, Bu.12/96

ğ.-dle^{r} Bu.12/134

ğ.-duğ Bu.04/101

ğ.-duĝ Bu.02/113, Bu.11/63, Iğ.08/42

ğ.-duḫ Ağ.02/13, Ağ.12/6, An.09/139, An.11/13, Bu.08/8, Bu.11/82, Bu.13/10, Bu.13/41, Bu.13/43, Bu.15/13, Iğ.09/53, Iğ.09/54, Iğ.09/64, Ma.03/79, Ma.04/45

ğ.-ecaḫ An.05/345

ğ.-ecan An.11/26

ğ.-eceiz An.10/67

ğ.-ecek An.10/173

ğ.-ecen Ha.07/5

ğ.-eçaḫsın An.11/46

ğ.-emes An.10/125

ğ.-en Ağ.13/90, Bi.05/23, Bu.11/63, Bu.12/145, Bu.12/5, Bu.12/57, Bu.12/60, Iğ.09/219

ğ.-ende An.02/109, An.02/2, Bu.10/14, Bu.12/146, Bu.12/73, Bu.12/75

ğ.-ene An.09/140, Bu.12/103

ğ.-ennen Bu.12/141

ğ.-enner An.03/23, Bu.11/91

ğ.-ennere Ağ.13/32

ğ.-ėr An.02/1, Bu.12/140

ğ.-ėrdım An.02/89

ğ.-ėrdi An.02/17

ğ.-íb An.09/440, Bu.04/61, Bu.12/11, Iğ.09/220

ğ.-írken Ağ.15/23, Ağ.15/36

ğ.-ib An.10/19, An.10/24, Iğ.02/100, Iğ.09/58

ğ.-iir Bu.02/170, Bu.07/6

ğ.-iller An.06/61

ğ.-i^{l}ler An.10/126

ğ.-ip An.10/18

ğ.-ir An.02/1, An.10/114, An.10/169

bedime ğ.-ir: Bedine gelmek; tuhafına gitmek, yadırgamak. An.06/80

ğ.-iyė Bu.04/135

ğ.-iyėller Bu.08/69

ğ.-iyėr An.05/445, Bu.13/97

ğ.-iyėrdım An.05/256

ğ.-iyėrdi Bu.12/29

ğ.-iyḗr Iğ.08/18

ğ.-iyıruẖ Bu.08/18

ğ.-iyí Ha.05/110

ğ.-iyílle Bu.02/60

ğ.-iyír An.09/411, Bu.04/59, Bu.11/120, Bu.11/29

ğ.-iyir An.05/303

ğ.-iyo An.10/168

ğ.-iyom An.11/51

ğ.-iyordu Ağ.15/5

ğ.-i^{y}úlár Bi.05/21

ğ.-i^{y}üller Ağ.08/20

ğ.-^{i}yór Bi.05/37

ğ.-^{i}yözi̊n Ha.05/132

ğ.-mämiş Iğ.11/46

ğ.-mediler Bu.12/58

ğ.-memiş Ağ.15/24

ğ.-memişdür An.09/73

ğ.-mesin Bu.05/6

ğ.-míjler Ağ.15/3

ğ.-míş Ağ.13/33, Ağ.15/24, An.09/69

ğ.-míşle Ağ.15/49

ğ.-míşler Ağ.06/14, Ağ.15/25, Ağ.15/73

ğ.-míŞle Ağ.15/44

ğ.-miş Ağ.10/125, Ağ.13/39, Ağ.15/24, Ağ.16/10, Bi.05/15

ataşi almaya ğ.-miş Ateş almaya gelmek; uğradığı yerden hemen gitmeye kalkan kimseye sitem olarak söylenen bir söz. An.04/74

ğ.-mişdi Bu.12/61

ğ.-mişidi Bu.08/10

ğ.-mişler Ağ.02/2, Ağ.10/19, Ağ.10/3, Ağ.11/4, Ağ.15/35, Ma.04/17, Mu.04/16, Mu.04/3

ğ.-mişle^{r} Ağ.10/23

ğ.-mişlēr Ağ.10/42

ğ.-mişse Bu.12/61

ğ.-mişsin Bu.02/117

ğ.-mişuğ Ağ.12/4

ğ.-müör Ağ.15/19, Ma.06/12

ğ.-se Bu.02/180, Bu.02/182

ğ.-sín Ağ.13/90, Bu.03/19

ğ.-sin Ha.05/148

ğ.-úrdíler Iğ.09/109

ğ.-üller An.10/97

ğ.-ürdı̊ Bu.11/111

ğ.-ürsüs Bu.09/67

ğ.-üsü^{n} An.05/237

ğ.-üüllár Ağ.15/37

ğ.-üür Bi.05/17

ğ.-ü^{y}ő́r Bi.05/18

ğ.-^{y}ėrdım An.02/100

ğeleçaḫ: *bk. gelecaḫ*. -1-

ğ.+da Bu.15/25

ğelğindi *(Özb. Kelgindi)*: Kelgindi; yabancı, göçmen. -1-

ğ. Bu.02/117

ğelín: *bk. gelin*. -2-

ğ. Bu.12/134

ğ.+ım Bi.04/30

ğelin: *bk. gelin*. -6-

ğ. An.10/178

ğ.+i An.10/101

ġız ğ.+i Bu.13/174

ğ.+in An.10/92

ğ.+le Ağ.15/42

ğ.+nerni Ha.03/34

ğeliş: Geliş. -1-

ğ.+imnen An.05/13

ğel^{i}m: “Söz” sözü ile birlikte kelime grubu oluşturur. -1-

söz ğ.+i: Söz gelimi; söz gelişi. Mu.06/2

ğel^{i}n: *bk. gelin*. -1-

ğ.+ım Bu.12/144

ğe^{l}-: *bk. gel-*. -2-

ğ.-mişim Ağ.12/8, Iğ.09/81

ğena: *bk. gene*. -1-

ğ. Bu.11/76

ğená: *bk. gene*. -5-

ğ. Ağ.13/30, An.02/6, An.05/63, An.12/34, Bu.12/54

ğenç: *bk. genç*. -1-

ğ.+ler An.05/81

ğendı: *bk. ğendi*. -2-

ğ. Bi.01/60

ğ.+míz An.02/114

ğendí: *bk. ğendi*. -1-

ğ.+ndē Iğ.09/201

ğendi: 1. Kendi; 2. Bir il, ilçe vs.’nin merkezi. *Diğer varyantları için bk. gä̍ndí, gä̍ndi, gä̍nni, gend, gendı, gend^{ı}, gendí, gendi, gendī, gend^{i}, gennı, gennı́, genni, genn^{i}, ge^{n}di, gėndi, gė̊ndi, ġendi, ğendı, ğendí, ğennı, ğenni, ğenn^{i}, ğėn, kendı, kendí, kendi, kend^{i}, kenní, kenni, kenn^{i}*. -12-

ğ. Ağ.15/54, An.01/220, An.02/112, An.02/38, An.05/204, An.05/86, An.09/166, Bu.02/118, Bu.02/81

ğ.+ne An.09/384, An.09/389

ğene: *bk. gene*. -13-

ğ. An.02/116, An.02/9, An.05/294, An.05/365, An.09/195,

Bi.01/63, Bu.02/169, Bu.08/64, Bu.08/73, Bu.11/27, Bu.12/77, Iğ.09/55

ğeneral: *bk. gėneral*. -1-

ğ. An.05/108

ğennı: *bk. ğendi*. -1-

ğ.+mız Bu.12/104

ğenni: *bk. ğendi*. -2-

ğ.+mis Bu.02/96

ğ.+ni An.11/98

ğennⁱ: *bk. ğendi*. -1-

ğ.+ne Bu.02/59

ğereğ: *bk. gerek*. -1-

ğ.+idi Bu.10/22

ğeri: *bk. geri*. -6-

ğ. An.05/458, An.10/141, Bu.07/6, Iğ.09/50, Ma.03/18

ğ.+yá Ağ.11/19

ğeş-: *bk. gėç-*. -2-

ğ.-duḫ Bu.14/96

ğ.-miş Bi.05/15

ğet-: *bk. gėd-*. -12-

ğ.-meʸe An.05/292

ğ.-miş An.05/295

ğ.-miştim An.05/9

ğ.-miyannar Bu.12/62

ğ.-múşuḫ An.11/71

ğ.-sa Bu.12/99

ğ.-tín An.07/1

ğ.-ti An.05/269, Bu.08/34

ğ.-tuĝ An.05/294

ğ.-tuḫ An.04/102, An.05/294

ğetır-: *bk. getúr-*. -4-

ğ.-dıı Ağ.15/39

ğ.-di Bi.01/63

ğ.-mesden Bi.04/118

ğ.-mişiz Iğ.09/92

ğetír-: *bk. getúr-*. -2-

ğ.-dler Ma.06/16

ğ.-írken Ağ.13/65

ğetir-: *bk. getúr-*. -13-

papa^ğ ı ğ.-dī́m: Papak getirmek; düğün günü kız evinden erkek evine doğru gelini getirmekte olan atlıların arasındaki birinin bu gruptan sıyrılıp daha hızlı hareket ederek erkek evine daha önce ulaşarak gelinle beraber atlıların yaklaştığını haber vermek. An.10/169

ğ.-diler An.10/52

papaĝi ğ.-dim: Papak getirmek; düğün günü kız evinden erkek evine doğru gelini getirmekte olan atlıların arasındaki birinin bu gruptan sıyrılıp daha hızlı hareket ederek erkek evine daha önce ulaşarak gelinle beraber atlıların yaklaştığını haber vermek. An.10/167

papağı ğ.-en: Papak getirmek; düğün günü kız evinden erkek evine doğru gelini getirmekte olan atlıların arasındaki birinin bu gruptan sıyrılıp daha hızlı hareket ederek erkek evine

daha önce ulaşarak gelinle beraber atlıların yaklaştığını haber vermek. An.10/172

papaĝí ğ.-en: Papak getirmek; düğün günü kız evinden erkek evine doğru gelini getirmekte olan atlıların arasındaki birinin bu gruptan sıyrılıp daha hızlı hareket ederek erkek evine daha önce ulaşarak gelinle beraber atlıların yaklaştığını haber vermek. An.10/168

ğ.-i An.10/173

ğ.-ib An.10/13, Bi.05/40

ğ.-ir An.10/174, An.10/92, An.10/93

ğ.-i^r An.10/174

ğettúr-: *bk. getúr*-. -1-

ğ.-dü Bu.08/61

ğettür-: *bk. getúr*-. -1-

ğ.-iye Ağ.15/43

ğetur-: *bk. getúr*-. -13-

ğ. An.05/241

ğ.-di Bu.11/82

ğ.-ė^r An.02/112

ğ.-iyėr An.05/429

ğ.-iyėrduḫ Bu.02/46

ğ.-iyėrım Bu.04/77

ğ.-iyėrmiş Bu.14/141

ğ.-maĝ An.09/409

ğ.-mamişduĝ Bu.11/77

ğ.-meye An.05/294

ğ.-miş Bu.04/4

ğ.-ub An.05/462

ğ.-úb Bu.02/110

ğetúr-: *bk. getúr*-. -17-

ğ.-á Bi.01/118

ğ.-d^ıler Ha.05/111

ğ.-díler Iğ.09/73

ğ.-di An.05/335

ğ.-diler Iğ.11/2

ğ.-dum Bu.11/100

ğ.-dü An.05/71

ğ.-düm Ma.02/53

ğ.-ecaḫsın An.11/50

ğ.-emes Iğ.09/213

ğ.-ėr An.03/23

ğ.-iyėrduḫ Ağ.13/64

ğ.-mede Bu.12/70

ğ.-mişler Iğ.11/19

ğ.-ü An.05/332

ğ.-üb Bu.13/101

ğ.-ü^b Iğ.08/4

ğetú^r-: *bk. getúr*-. -1-

ğ.-míşlar Ağ.17/73

ğetür-: *bk. getúr*-. -13-

ğ.-dī Bu.08/74

ğ.-dler Iğ.09/90

ğ.-duḫ Iğ.06/62

ğ.-dü Bu.08/75

ğ.-düm Bu.09/13

ğ.-iirdler An.05/207

ğ.-memişis Iğ.09/92

ğ.-miş An.11/16

ğ.-ü An.05/331

ğ.-üb Bu.09/101, Iğ.08/3

ğ.-ürdi An.05/185

ğ.-ürdüm An.05/291

ğeyn-: *bk. geyin*-. -2-

ğ.-irsin An.02/99

ğ.-i^{y}ėr An.02/100

ğez-: *bk. gez*-. -11-

ğ.-dım Bu.10/5

ğ.-duẖ Bu.04/139

ğ.-ennen Bu.12/35

ğ.-er Bu.02/181

sözüynen ğ.-írduẖ: (Birinin) sözüyle gezmek; davranış, tutum ve işlerini (birinin) yönlendirdiği gibi yapmak. An.02/42

ğ.-íyėr Bu.12/91

ğ.-ir An.11/101

ğ.-iyėr An.05/153

ğ.-i^{y}ėr Bu.04/203

ğ.-men^{ı}n Bu.12/21

ğ.-zuĝ Iğ.09/24

ğēl-: *bk. gel*-. -1-

ğ.-di Iğ.09/87

ğētur-: *bk. getúr*-. -1-

ğ.-ub Bu.09/121

ğė: *bk. ki*. -2-

ğ. Ağ.15/41, Bu.12/89

ğėç-: *bk. gė́ç*-. -8-

ğ.-aẖ Iğ.09/207

ğ.-en An.05/343

ğ.-er An.09/389

ğ.-erken Ma.06/1

ğ.-meye Iğ.09/110

ğ.-meyīn Iğ.09/1

ğ.-miir Iğ.09/208

ğ.-mişle Ağ.15/26

ğėçenler: Geçenler; ölmüşler, ölmüş olanlar. -1-

ğ.+ize Bu.13/218

ğėçír-: *bk. geçür*-. -1-

ğ.-di Mu.03/16

ğėçi: *bk. gė́çi*. -2-

ğ. Bu.12/18, Bu.12/69

ğėd-: *bk. gė́d*-. -122-

ğ.-aẖ Ha.05/110

ğ.-ar An.10/132

ğ.-ardile^{r} An.05/377

ğ.-árdım Ha.03/29

ğ.-dė Iğ.06/144

ğ.-dım An.02/57, An.05/245, Bi.01/53, Bu.10/15

ğ.-díler Iğ.09/13

ğ.-dím An.02/56, An.05/45, Bu.10/18, Bu.11/99

ğ.-di Ağ.11/7, Ağ.15/34, Ağ.15/56, An.05/145, An.05/244, An.06/61, An.09/340, An.09/412, An.10/67, An.11/127, Bu.04/10, Bu.13/142, Ha.05/43, Iğ.09/14, Iğ.09/78, Iğ.11/21, Ma.02/39, Mu.03/12

rá^{h}mete ğ.-di: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.11/9

rähmede ğ.-di: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.12/101

rä^{h}mete ğ.-di: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.15/18

remete ğ.-di: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.12/40

ğ.-diler An.11/19, Bu.04/12

ğ.-dim An.05/108, An.05/109, Bu.02/97, Bu.10/18, Iğ.11/23

ğ.-diz An.05/145

ğ.-dīm Bu.04/99

ğ.-d^{i}ler An.11/19

ğ.-duĝan Bu.08/86

ğ.-duĝunan Bu.12/58

ğ.-duḫ Bu.08/59, Bu.08/6, Bu.08/74, Iğ.09/28, Iğ.09/51

ğ.-ecaĝıdė Bu.12/88

ğ.-ecaḫ An.11/53, Bu.06/72

ğ.-ecaḫlār Iğ.09/52

ğ.-ecan An.09/233

ğ.-em An.05/130, Bi.01/80

ğ.-emezler Iğ.09/149

ğ.-emiyėrdle An.05/84

ğ.-en Bu.08/69

ğ.-ende Bu.02/15

ğ.-endē Bu.12/27

ğ.-ene An.03/14

ğ.-ennán Iğ.09/15

ğ.-enner Iğ.09/107

ğ.-er An.09/436, An.10/122, Mu.03/46

ğ.-erdın Iğ.06/134

ğ.-erduḫ An.09/436

ğ.-ersın Bi.01/122

ğ.-ersín Iğ.06/23

ğ.-esın Iğ.09/81

ğ.-esín Ha.05/134

ğ.-ėm Ağ.16/140

ğ.-ıb Bi.04/115, Bu.11/6

ğ.-ın An.05/47

ğ.-ınd^{ı} Bi.04/31

ğ.-íb Iğ.09/130

ğ.-íş Iğ.11/46

ğ.-iir Ağ.15/43

ğ.-in Iğ.09/105

ğ.-ir An.02/100, Ma.02/53

ğ.-iyė An.05/349, An.05/434

ğ.-iyėller Bu.13/212

ğ.-iyėr An.05/228, An.05/230, An.05/234, An.05/293, An.05/412, Bu.03/40, Bu.03/45, Bu.11/26

ğ.-iyėrdi Ma.03/22

ğ.-iyėrdler An.05/84

ğ.-iyėrduḫ Bu.13/216

ğ.-iyėrim Bi.01/49

ğ.-iyėruḫ Bu.09/45

ğ.-iyor Ha.02/5

ğ.-iyorus Bu.09/44

ğ.-iyór Ha.05/117

ğ.-iyörüm Ha.05/132

ğ.-i^{y}ėrdi An.05/88

ğ.-ma^{ğ} An.05/106

ğ.-mámişım Bu.06/223

ğ.-mesen An.02/95

ğ.-mese^{n} Bu.12/136

ğ.-me^{y}e Bu.12/86, Iğ.06/50

ğ.-miş Ma.02/69

ğ.-mişler Ağ.09/65, Ağ.09/69

ğ.-san An.02/95

ğ.-sín An.09/403

ğėl-: *bk. gel*-. -1-

ğ.-i An.05/235

ğėn: *bk. ğendi*. -1-

ğ.+me Bu.06/199

ğėne: *bk. gene*. -2-

ğ. Bu.11/27, Bu.13/201

ğėri: *bk. geri*. -10-

ğ. Ağ.11/7, Ağ.15/43, An.05/252, An.06/4, An.09/135, An.11/26, Iğ.09/48

ğ.+de An.05/179, An.09/278

ğ.+den An.05/280

ğės-: *bk. gėd*-. -1-

ğ.-sam Iğ.09/211

ğėş-: *bk. gėç*-. -9-

ğ.-dıĝ Ağ.15/41

ğ.-díler Ağ.13/9

ğ.-di Ağ.06/47, Bu.14/51, Ma.02/56

ğ.-duĝ Bu.14/94

ğ.-míŞlár Ma.02/8

ğ.-miş An.05/86

ğ.-mişler Ağ.15/22

ğėt-: *bk. gėd*-. -16-

ğ. An.02/115

ğ.-maĝ An.05/55

ğ.-mişdi Bu.02/16

ğ.-mişim An.05/319

ğ.-mişīm Bu.11/102

ğ.-miyacaḫ Iğ.08/4

ğ.-miyalar An.05/52

ğ.-miyannar Bu.12/18

ğ.-miyazıs An.05/51

ğ.-miyėruḫ Bu.08/63

ğ.-sin An.05/380

ğ.-tım An.05/121

ğ.-tím Bu.12/116

rehmete ğ.-ti: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Iğ.08/51

ğ.-tuĝ An.05/19

ğ.-tuḫ An.05/69

ğėtúr-: *bk. getúr*-. -1-

ğ.-mi̊ş Ağ.17/66

ğêçür-: *bk. geçür*-. -1-

ğ.-ėller Mu.04/41

ğêd-: *bk. gėd*-. -1-

ğ.-iyör Ha.05/133

ğí: *bk. ki*. -1-

ğ. Ağ.13/15

ğíz: *bk. ġız*. -1-

ğ. Bu.06/243

ği: *bk. ki*. -59-

ğ. Ağ.10/122, Ağ.10/50, Ağ.13/12, Ağ.13/13, Ağ.13/5, Ağ.13/62, Ağ.15/42, Ağ.17/92, An.04/121, An.04/54, An.05/109, An.05/119, An.05/133, An.05/187, An.05/193, An.05/213, An.05/214, An.05/252, An.05/267, An.05/280, An.05/288, An.05/314, An.05/324, An.05/331, An.05/337, An.05/343, An.05/356, An.05/366, An.05/371, An.05/372, An.05/39, An.05/398, An.05/51, An.05/54, An.06/4, An.06/45, An.07/10, An.07/106, An.07/53, An.11/108, Bu.02/118, Bu.11/4, Bu.12/10, Bu.12/119, Bu.12/136, Bu.12/39, Bu.12/44, Bu.12/9, Bu.15/25, Ha.02/26, Iğ.09/115, Iğ.09/196, Iğ.09/39, Iğ.09/91, Ma.02/7, Ma.02/70, Ma.04/61

ğibė: *bk. kimi (2)*. -1-

ğ. Ha.05/69

ğibi: *bk. kimi (2)*. -4-

ğ. Ağ.13/40, Ağ.15/31, Ağ.15/48, An.10/118

ğid-: *bk. gėd-*. -19-

ğ.-díler Bu.12/112

ğ.-diler Bu.06/28

ğ.-ecem Ağ.08/21, Ma.04/173

ğ.-ejaız Ağ.08/123

ğ.-emes An.10/40

ğ.-ene Ağ.15/59, An.03/14

ğ.-er An.09/348

ğ.-erken Ağ.15/67

ğ.-ersın Bu.14/122

ğ.-ėm Ağ.11/9

ğ.-icem An.09/211

ğ.-iyolar Ağ.15/61

ğ.-iyorus Ağ.08/91

ğ.-iyör Ağ.15/58, Ma.06/5

ğ.-meduḫ Bu.12/102

ğ.-mişler Ağ.10/21

ğim: *bk. ki*. -1-

ğ. An.05/356

ğir-: *bk. gir-*. -10-

ğ.-di An.10/118, Bu.08/77, Bu.08/78, Iğ.09/88

ğ.-dim An.05/57, Mu.03/34

ğ.-erim An.10/146

ğ.-ersin An.05/173

ğ.-iyėrdi An.05/172

ğ.-miyi Iğ.09/85

ğit-: *bk. gėd-*. -3-

ğ. An.05/112

ğ.-ti An.05/439

re^{h}mete ğ.-ti Bu.13/11

ğiy-: *bk. gẏ-*. -2-

ğ.-aḫ Iğ.08/55

ğ.-eler Ağ.15/47

ğizlen-: *bk. gizlen*-. -2-

ğ.-e Mu.04/3

ğ.-iyėrmişler Bu.13/129

ğizlin: *bk. gizlin*. -1-

ğ. An.05/81

ğoy-: *bk. ġoy*-. -1-

ğ.-muşla^{r} Ma.01/12

ğöçür-: *bk. geçür*-. -1-

ğ.-i^{y}iller An.09/203

ğönder-: *bk. gönder*-. -11-

ğ. An.10/30, An.10/32

ğ.-dım Ma.02/38, Ma.02/39

ğ.-dím Bu.12/134

ğ.-di An.10/1

ğ.-i^{ı}r Ağ.10/130

ğönde^{r}-: *bk. gönder*-. -1-

ğ.-miş An.10/33

ğör-: *bk. gör*-. -23-

ğ.-di̊m Bu.02/126

ğ.-di Iğ.09/98

ğ.-duḫ Bu.11/133, Iğ.09/19

ğ.-düm Ağ.08/96, Bu.03/25, Bu.06/12, Bu.06/13

ğ.-eydin Bu.13/64

ğ.-iyėdi Bu.08/91

ğ.-iyėrd^{i}le An.05/146

ğ.-iyėrd^{i}ler An.05/147, An.05/152

ğ.-iyir An.10/20

ğ.-medim Bu.13/102

ğ.-memíşım Ha.05/10

ğ.-memişım Bu.06/223

ğ.-me^{y}e Bu.12/81

ğ.-miėrsín Ağ.13/47

ğ.-sün An.02/106

ğ.-üörmi̊şler Bi.05/11

ğ.-^{ü}yiruḫ Iğ.09/10

ğörá: *bk. göre*. -1-

ğ. Mu.07/22

ğöre: *bk. göre*. -7-

ğ. Ağ.15/2, An.02/101, An.02/96, An.03/26, An.04/54, An.05/111, Bu.12/69

ğörsed-: *bk. gösder*-. -1-

ğ.-di Bu.11/128

ğösder-: *bk. gösder*-. -1-

ğ.-mesín Ma.03/38

ğöttür-: *bk. götür*-. -1-

ğ.-díle^{r} Iğ.09/50

ğötúr-: *bk. götür*-. -6-

ğ.-d^{ı}ler Bu.02/25

ğ.-di Bu.04/22

ğ.-dī Bu.06/245

ğ.-d^{i}le^{r} An.05/254

ğ.-di̊ An.05/255

ğ.-iyėrdilár Bu.11/88

ğötü-: *bk. götür*-. -2-

ğ.-diler Iğ.09/83

ğ.-sen An.11/83

ğötür-: *bk. götür*-. -50-

ğ. Ağ.13/63

ğ.-díler Iğ.09/48

ğ.-di An.02/21, Iğ.06/101, Iğ.06/117

ğ.-diler Ha.02/43, Iğ.06/15, Iğ.06/8, Iğ.08/7

ğ.-dle Bu.12/50, Iğ.09/30

ğ.-dler Iğ.09/49, Iğ.09/50

ğ.-duĝ An.05/284

ğ.-düler An.10/141

ğ.-düm An.02/106, An.05/45

ğ.-d^{ü} An.05/290

ğ.-d^{ü}ler Bu.02/93

ğ.-eca^{ğ} An.05/184

ğ.-ecaḫsın An.11/50

ğ.-ecáuḫ An.05/13

ğ.-ec̱am An.11/47

ğ.-emesın Bu.11/51

ğ.-iye Iğ.09/33

ğ.-iyėlle Iğ.09/12

ğ.-iyėllēr Ma.03/18

ğ.-iyėrdım An.05/239

ğ.-iyėrdle An.05/94

ğ.-iyėrim Ağ.17/40

ğ.-iyėruḫ An.05/307

ğ.-iyė̄r Iğ.06/112

ğ.-i^{y}ėrdım An.05/272

ğ.-i^{y}ėrdi An.05/368

ğ.-i^{y}ille Ha.05/23

ğ.-i̊ An.02/74

ğ.-miştuḫ An.05/40

ğ.-mi̊şler Mu.04/12

ğ.-müş An.12/13

ğ.-üb Bu.02/29

ğ.-üller Ma.03/30

ğ.-ün Ha.02/42

ğ.-ür An.09/358

ğ.-ürdüm An.05/272

ğ.-ürsen Ağ.11/18

ğ.-ürsün An.05/237

ğ.-ü^{ü}rdüm Ma.02/53

ğ.-üyėr An.05/238

ğ.-üyo An.05/231

ğöz: *bk. göz*. -1-

ğ.+lerni An.05/155

ğözel: *bk. gözel*. -1-

ğ. Bu.11/52

ğő́r-: *bk. gör-*. -1-

ğ.-düh́derni Bi.05/38

ğún: *bk. gün*. -2-

ğ. Bu.06/76, Bu.12/40

ğül: *bk. gül*. -2-

ğ.+den Bu.03/28

ğ.+e Bu.03/27

ğül-: *bk. gül-*. -1-

ğ.-e Mu.06/101

ğün: *bk. gün*. -27-

ğ. Ağ.10/97, An.10/33, Bi.03/76, Bi.04/82, Bu.02/6, Bu.04/98, Bu.06/84, Bu.12/23, Ha.03/19, Iğ.11/32, Iğ.11/33, Ma.03/96

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı

TÜRKİYE AHISKALILARI AĞZI
III. Cilt

DOKTORA TEZİ

Serpil ERSÖZ

DANIŞMANI : Prof. Dr. Zeki KAYMAZ

İZMİR-2013

bu ğ.+á ġoydiler Bu güne koymak; bu kötü hale getirmek. Bir deyim. Bu.02/82

ğ.+ė Bu.14/15

ğ.+i Bu.06/50, Bu.08/13, Bu.12/11, Bu.12/21, Ha.05/75, Ha.05/90, Iğ.11/26, Iğ.11/33

ne ğ.+ner^{i} çegduẖ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. Bu.13/14

ğ.+ü An.04/20, An.06/24

ğ.+ü górduẖ: Gün görmek; rahat ve huzur içinde olmak, iyi yaşamak. Ma.03/38

ğündüs: *bk. günüz*. -1-

ğ. Bi.05/13

ğünnu^{ğ}: *bk. ğünnuĝ*. -1-

ğ. An.05/96

ğünnuĝ (<ğünnuẖ): Günlük, üzerinden gün geçmiş veya geçecek. *Diğer varyantı için bk. ğünnu^{ğ}*. -1-

ğ.+udı Ha.06/13

ğüzel: *bk. gözel*. -1-

ğ. Ağ.16/143

^{ğ}

^{ğ}i: *bk. ki*. -3-

^{ğ}. Iğ.09/143, Iğ.09/144, Mu.06/45

ĝ

ĝab: *bk. ġab*. -2-

ĝ.+inen An.05/341

ĝ.+lar^{ı} Ma.04/138

ĝab-: *bk. ġap-*. -1-

ĝ.-iir Ha.05/21

ĝaba: *bk. ġaba*. -1-

ĝ. Bu.02/140

ĝabi: *bk. ġapi*. -1-

ĝ.+den Bu.06/2

ĝabul: *bk. ġabul*. -1-

ĝ. Ha.02/10

ĝaç-: *bk. ġaç-*. -19-

ĝ.-acaẖ Ha.05/47

ĝ.-acaẖlar Ha.05/47

ĝ.-acaȯẖ Ha.05/60

ĝ.-aça̱ȯẖ Ha.05/60

ĝ.-anlar An.05/81

ĝ.-anna^{r} An.05/82

ĝ.-a^{r}lar Bu.14/194

ĝ.-ıb An.05/88

ĝ.-iyėllē^{r} Bu.03/69

ĝ.-iyėrim Bu.02/84

ĝ.-iyėrsın Bi.01/137

ĝ.-i^{y}irsin An.09/67

ĝ.-^{i}yėr An.05/188

ĝ.-mas Ağ.07/79

ĝ.-mış Ma.02/66

ĝ.-mışlár Ağ.15/1

ĝ.-míşlar Ağ.06/9

ĝ.-miş Mu.05/26

ĝ.-mişler Ağ.10/11

ĝaç: *bk. ġaç*. -6-

ĝ. Ağ.13/31, An.02/28, Bu.06/212, Bu.06/52, Bu.08/62, Bu.08/86

ĝaçaẖ: *bk. ġaçaẖ*. -2-

ĝ. Bu.02/55, Bu.02/59

ĝaçaẖluĝ: *bk. ġaçaẖluẖ*. -1-

ĝ. An.09/216

ĝaçır-: *bk. ġaçır-*. -1-

ĝ.-dın Ağ.07/178

ĝaçỉr-: *bk. ġaçır-*. -1-

ĝ.-mıya Ağ.08/89

ĝaçur-: *bk. ġaçır-*. -2-

ĝ.-dílēr Ha.05/109

ĝ.-d^u^lar An.02/36

ĝad: *bk. ġat*. -1-

ĝ. Iğ.06/169

ĝad-: *bk. ġat-*. -1-

ĝ.-duh Ağ.12/6

ĝada: *bk. ġada*. -1-

ĝ.+n alėm"Sana gelen kaza, bela bana gelsin" anlamında bir dua. Ağ.13/90

ĝadar: *bk. ġader (2)*. -10-

ĝ. Ağ.07/61, Ağ.07/8, Ağ.15/13, Ağ.15/29, Ağ.15/59, An.05/177, An.08/6, Bi.03/44, Bi.04/23, Bi.05/20

ĝada^r^: *bk. ġader (2)*. -1-

ĝ. Ha.06/20

ĝadá: *bk. ġader (2)*. -1-

ĝ. An.05/152

ĝadár: *bk. ġader (2)*. -2-

ĝ. Bu.02/40, Bu.04/151

ĝadden: *bk. ġader (2)*. -1-

ĝ. Bu.12/158

ĝade: *bk. ġader (2)*. -3-

ĝ. An.09/67, Ma.04/112, Mu.02/20

ĝaden: *bk. ġader (2)*. -3-

ĝ. An.11/21, Bu.08/32, Mu.03/108

ĝader: *bk. ġader (2)*. -18-

ĝ. Ağ.07/23, Ağ.07/24, Ağ.10/123, Ağ.10/126, Ağ.11/22, Ağ.13/64, Ağ.13/67, An.09/12, An.09/50, Bu.14/219, Bu.15/13, Ha.02/26, Ha.05/10, Ha.05/123, Ha.05/125, Ha.05/26, Ma.04/88, Mu.06/5

ĝade^r^: *bk. ġader (2)*. -2-

ĝ. Bi.01/27, Ha.05/125

ĝadėr: *bk. ġader (2)*. -1-

ĝ. Ma.04/136

ĝadın: *bk. ġadın*. -8-

ĝ. Ağ.08/128, Ağ.13/82, Ağ.13/88, Ha.05/24, Ma.06/10

ĝ.+dan Mu.04/23

ĝ.+nar Bu.13/21, Ha.05/28

ĝadla-: *bk. ġadla-*. -1-

ĝ.-r Ağ.08/51

ĝadli-: *bk. ġadla-*. -1-

ĝ.-yėrsin Ağ.10/64

ĝadli: *bk. ġatli*. -1-

ĝ. Bu.14/184

ĝafa: *bk. ġafa*. -1-

ĝ.+y Bu.06/213

ĝaĝ-: *bk. ġaẖ-*. -1-

ĝ.-ir Ağ.07/48

ĝaĝan: "ėd-" yardımcı fiiliyle birlikte kullanılmıştır. -2-

ĝ. ėdiyėr: Ğağan etmek; bitkinin birdenbire coşması, bitkinin yaprak, çiçek, meyve vb. organlarının kısa sürede ve aşırı miktarda gelişmesi. Bu.03/74

ĝah-: *bk. ġaẖ-*. -2-

ĝ.-ir Ağ.07/123

ĝ.-iyėller Ağ.13/71

ĝaẖ-: *bk. ġaẖ-*. -7-

ĝ.-dım Bi.01/46, Bu.02/64

ayaĝı ĝ.-di: Ayağa kalkmak; isyan etmek. An.09/34

ĝ.-duẖ Ha.02/29, Iğ.11/29

ĝ.-ıyı^{r}sın Ağ.08/128

ĝ.-ir Ağ.07/41

ĝal-: *bk. ġal- (1)*. -107-

andıra ĝ.-a: Andıra kala. Bir beddua. Bu.06/18

ĝ.-acan Bu.08/62

ĝ.-an Ağ.11/16, An.05/165, Bi.05/34, Iğ.08/20, Iğ.08/35

ĝ.-anı Ağ.13/44

ĝ.-anlar Ağ.11/17

mıdıreğe ĝ.-asın: Bir beddua. Ağ.15/52

termaşa ĝ.-asın: Termaşa kalasın. Bir beddua. Ağ.15/52

zuẖuma ĝ.-asın: Zıkkıma kalasın. Bir beddua. Ağ.15/52

ĝ.-aydi Bi.01/93

ĝ.-dı An.06/76

ĝ.-dı^{ğ} Ha.05/90

ĝ.-dıẖ Ağ.02/13, Mu.03/48

ĝ.-dım Ağ.06/137, Ağ.06/44, Ağ.06/59, Ağ.07/182

ĝ.-dí An.06/75

ĝ.-di An.02/23, An.05/235, An.09/97, Bi.01/138, Bu.08/39, Bu.10/22, Bu.11/44, Bu.13/146, Bu.13/147, Bu.14/208, Ha.04/126, Ha.05/120, Iğ.08/53, Iğ.08/6, Iğ.09/200, Iğ.11/1, Iğ.11/45, Mu.03/1, Mu.03/26

ĝ.-dī Iğ.08/35

ĝ.-duĝuna Ağ.16/116

ĝ.-duẖ An.06/19, Bu.08/61, Iğ.08/24, Iğ.08/37, Iğ.08/39, Iğ.08/8

ĝ.-dūẖ Iğ.08/46

ĝ.-ıb Bu.11/77

ĝ.-ír An.06/16

ĝ.-iiller Ağ.07/39

ĝ.-ir Ağ.18/45, An.06/76

ĝ.-iyė Bu.08/53

ĝ.-iyėr Bu.06/212, Iğ.08/20

ĝ.-i^{y}ėrduĝ An.05/37

ĝ.-iyo Ağ.15/58

ĝ.-i^{y}ir Ağ.08/14

ĝ.-i^{y}ör Ağ.07/55

ĝ.-i̊yór Mu.05/40

ĝ.-i̊yör Ma.06/11

ĝ.-madí Bu.11/44

ĝ.-madi Ağ.07/36, Ağ.15/34, An.05/49, Bu.11/21, Ha.05/155

ĝ.-mamış Ağ.13/56, Ağ.13/59

ĝ.-mamiş Ağ.09/48

ĝ.-mıjler Ha.02/3

ĝ.-mış Ağ.09/13, Ağ.11/12, Ağ.13/1, Ağ.13/37, Ağ.13/38

ĝ.-mışlar Ağ.02/20, Ağ.11/2

ĝ.-mışle Ha.02/2

ĝ.-míş Bi.02/3, Mu.04/47

ĝ.-míşler Ağ.15/29

ĝ.-miş Ağ.10/13, Bu.11/78, Mu.04/18

ĝ.-mişdi Ha.08/36

ĝ.-mişlar Ağ.02/20

ĝ.-mişler Ağ.16/12

ĝ.-mişlēr Ağ.10/19

ĝ.-miyám An.05/67

ĝ.-mi̊ş Mu.04/18

ĝ.-mi̊şduḫ Bu.12/121

ĝ.-saydın Ağ.10/68

ĝ.-sın Ağ.10/82

andıran ĝ.-sın: Andıra kalsın. Bir beddua. Ağ.15/50

ĝ.-ur An.05/164

ĝ.-urduḫ Bu.11/111

ĝ.-ursun Bu.08/62

ĝ.-üür Bi.05/39

ĝala (1): *bk. ḫala*. -2-

ĝ. Bu.04/248, Ma.06/1

ĝala (2): *bk. ġala*. -1-

ĝ.+sí Iğ.06/2

ĝalan: *bk. ġalan*. -1-

ĝ.+ını An.05/410

ĝaldır-: *bk. ġaldur-*. -4-

ĝ.-amaz Ağ.06/128

ĝ.-aydız Bu.06/222

ĝ.-íyór Ağ.06/132

ĝ.-iyör Ağ.07/57

ĝaldi̊r-: *bk. ġaldur-*. -1-

ĝ.-miş Ha.07/63

ĝaldur-: *bk. ġaldur-*. -12-

ĝ.-dle Iğ.11/29

ĝ.-iyėller Bu.13/188

ĝ.-iyėr Bu.02/128, Ha.09/5

ĝ.-iyėrsin Bu.06/93

ĝ.-madız Bu.06/221

ĝ.-madi Iğ.11/32

ĝ.-miyė Bu.06/89

gözí ĝ.-miyėr: Gözü kaldırmamak; çekememek, kıskanmak. An.09/446

ĝ.-müş An.11/25

ĝ.-ur Bu.02/183

ĝ.-ursún Bu.06/91

ĝalebe: Gâlip. -3-

ĝ. An.05/213

ĝ. ĝazanmış: Galebe kazanmak; galip olmak. An.05/210, An.05/213

ĝa[I]-: *bk. ġal- (1)*. -2-

ĝ.-duĝ Bu.08/35

miresá ĝ.-sın: Mirasa kalsın. Bir beddua. Iğ.09/175

ĝan: *bk. ġan*. -1-

ĝ.+nar An.05/249

ĝan-: *bk. ġan-*. -1-

ĝ.-iyrim An.03/34

ĝanat: *bk. ġanat*. -1-

ĝ.+lari Bu.02/86

ĝanayaẖlı: *bk. ġanayaẖli*. -1-

ĝ. Ağ.13/87

ĝandır-: *bk. ĝandur-*. -1-

ĝ.-iyėrdiler Ha.07/1

ĝandur-: Kandırmak. *Diğer varyantı için bk. ĝandır-*. -1-

ĝ.-iyėr Ha.02/9

ĝapad-: *bk. ġapad-*. -2-

ĝ.-íylar Ma.06/6

ĝ.-iyėr Bu.02/148

ĝapalí: *bk. ġapali*. -1-

ĝ. Ağ.13/45

ĝapali: *bk. ġapali*. -1-

ĝ. Ha.05/27

ĝapė: *bk. ġapi*. -1-

ĝ. Bu.12/11

ĝapı: *bk. ġapi*. -2-

ĝ. baja: Kapı baca. Bu.11/77

ĝ.+nı An.05/356

ĝapi: *bk. ġapi*. -4-

ĝ.+den An.05/342

ĝ.+ler Iğ.06/102

ĝ.+yi Iğ.06/93

ĝar: *bk. ġar*. -1-

ĝ. Ağ.02/2

ĝara (1): *bk. ġara*. -1-

ĝ. Ağ.08/88

ĝara (2): *bk. ġala*. -1-

ĝ.+sınnan Ha.02/1

ĝarabiber: *bk. ġarabiber*. -1-

ĝ. Ağ.10/90

ĝardaş: *bk. ġardaş*. -24-

ĝ. Ağ.04/18, An.02/12, An.05/143, An.05/145, An.06/6, Bi.01/122, Bi.01/137, Bu.03/43, Ha.02/3, Ma.06/16

ĝ.+ı An.06/13

ĝ.+ım Ağ.07/75, An.12/1, Bu.04/10, Bu.13/6, Bu.13/7

ĝ.+ın Ağ.11/30, An.05/78

ĝ.+ına Ağ.07/119

ĝ.+idi An.02/39

ĝ.+larım An.05/10

ĝ.+larına Bi.01/118

ĝ.+larıni An.06/16

ĝardáş: *bk. ġardaş*. -2-

ĝ. An.05/150, Ha.08/39

ĝardeş: *bk. ġardaş*. -5-

ĝ.+íğile Ha.05/12

ĝ.+i Ağ.10/15, An.10/131

ĝ.+imnen Ma.04/161

ĝ.+^{i} Ağ.10/13

ĝarı: *bk. ġari*. -2-

ĝ. Bu.11/61

ĝ.+sı Ağ.08/107

ĝarış: *bk. ġarış*. -1-

ġarış ĝ. Ağ.06/42

ĝarış-: *bk. ġarış-*. -4-

ĝ.-aẖ Ağ.07/16

yüreğüm ĝ.-iir: Yüreği karışmak; içi bulanmak, midesi bulanmak. An.12/34

ĝ.-iyėller Iğ.06/173

ĝ.-miyėrím Ağ.15/10

ĝarí: *bk. ġari*. -1-

ĝ. An.01/259

ĝaríş-: *bk. ġarış-*. -1-

ĝ.-iyör Ağ.07/18

ĝari: *bk. ġari*. -1-

ĝ.+ler Bu.08/43

ĝarib: *bk. ġárib*. -1-

ĝ. Bu.06/62

ĝarma: Yöresel oyunda geçen bir söz. -2-

ĝ. An.05/178, An.05/180

ĝarpuz: *bk. ġarpuz*. -1-

ĝ.+^{u} An.03/11

ĝarşı: *bk. ġarşi*. -1-

ĝ. Ha.07/5

ĝarşıbėli: Karşılıklı. -1-

ĝ. Bu.06/63

ĝarşi: *bk. ġarşi*. -1-

ĝ. An.05/211

ĝarşile-: *bk. ġarşile-*. -1-

ĝ.-rim Bu.11/69

ĝartopi: Kartopu; patates. -1-

ĝ. An.05/415

ĝasím: Kasım, yılın on birinci ayı. *Diğer varyantı için bk. ḳasím*. -1-

ĝ.+de An.11/2

ĝaş: *bk. ġaç*. -1-

ĝ. Ağ.07/53

ĝaş-: *bk. ġaç-*. -11-

ĝ.-dıĝi Ağ.07/155

ĝ.-di Ha.02/12

ĝ.-duẖ Ha.04/6

ĝ.-mışlar Mu.07/11, Mu.07/7

ĝ.-míşlár Ağ.06/11

ĝ.-miş Ağ.06/7

ĝ.-mişle^{r} Ağ.10/10

ĝ.-mi̊şler Mu.04/19

ĝ.-sınnar Ağ.10/36

ĝ.-şım Bi.01/138

ĝaşĝaderya: Kaşkaderya, Özbekistan'da bir şehir. -1-

ĝ. An.05/31

ĝaşi-: Kaşımak. -1-

ĝ.-yėller Bu.02/162

ĝaşuĝ: *bk. ġaşuẖ*. -1-

ĝ. An.01/9

ĝat-: *bk. ġat-*. -2-

ĝ.-arız Ağ.18/47

ĝ.-iyėʳsın An.05/412

ĝat: *bk. ġat*. -4-

ĝ. An.05/259, An.05/262

ĝ.+ı An.09/189

ĝatar: *bk. ġader (2).* -1-

ĝ. An.05/292

ĝatár: *bk. ġader (2).* -1-

ĝ. An.05/23

ĝaten: *bk. ġader (2).* -2-

ĝ. An.02/79, An.11/80

ĝateⁿ: *bk. ġader (2).* -1-

ĝ. Ma.02/41

ĝatė: *bk. ġader (2).* -1-

ĝ. Bu.12/14

ĝatġılí-: İçine bir şeyler katmak, eklemek. -1-

ĝ.-yėrduĝ Iğ.08/34

ĝatỉr: "ĝatur" sözü ile birlikte ikileme kurmuştur. -1-

ĝ. ĝatur: Yaşı ilerlemiş (kız). Bu.06/230

ĝati: Kati, kesin. -1-

ĝ. sürede: Kati surette, kesinlikle. Ha.05/135

ĝatur: "ĝatỉr" sözü ile birlikte ikileme kurmuştur. -1-

ĝatỉr ĝ.: Yaşı ilerlemiş (kız). Bu.06/230

ĝavuş-: Kavuşmak. *Diğer varyantları için bk. ġauş-, ġavuş-, ġaᵛuş-, ẖavuş-, ḳauş-*. -2-

ĝ.-maz Ağ.07/198

ĝ.-ur Ağ.07/198

ĝaybėd-: *bk. ġaybėd-*. -1-

ĝ.-dım An.05/75

ĝaybol-: *bk. ġaybol-*. -1-

ĝ.-dỉ Ağ.11/28

ĝaybėt-: *bk. ġaybėd-*. -1-

ĝ.-dım An.05/70

ĝayıb: *bk. ġayıb*. -1-

ĝ. Ha.05/66

ĝaymaĝam: *bk. ġaymaĝam*. -1-

ĝ. Ma.04/168

ĝayn: *bk. ġayın*. -1-

ĝ.+i Bu.06/211

ĝaynana: *bk. ġaynana*. -4-

ĝ.+m Ağ.13/2, Bi.01/55, Bi.03/94

ĝ.+sına Ha.04/19

ĝaynata: *bk. ġaynata*. -5-

ĝ. Bi.01/62, Ma.03/64

ĝ.+m Ağ.14/34

ĝ.+sına Ha.04/19

ĝ.+ya Bu.13/201

ĝaynı-: *bk. ġayna-*. -1-

ĝ.-yėr An.05/453

ĝayni-: *bk. ġayna-*. -1-

ĝ.-yėr Bu.12/157

ĝaytar-: Kaytarmak; geri göndermek. -1-

ĝ.-di An.11/91

ĝayvėt-: *bk. ġaybėd-*. -1-

ĝ.-dım An.05/70

ĝa^y^id: Kayıt. *Diğer varyantları için bk. ġait, ġayd, ġayıd, ġayíd, ġeyd, ḳeyd*. -2-

ĝ. An.11/46, An.11/47

ĝa^y^idli- (<ĝa^y^idla-): Kayıtlamak; kayda almak, kaydını yapmak. -1-

ĝ.-yaḫ An.11/45

ĝaz: *bk. ġaz (1)*. -1-

ĝ.+lar Bu.03/8

ĝaz-: *bk. ġaz-*. -1-

ĝ.-mişler Bu.12/90

ĝaza: *bk. ġaza*. -2-

ĝ. Ağ.07/56

ĝ.+sını Ağ.07/113

ĝazaḫ: *bk. ġazaḫ*. -1-

ĝ.+lar An.09/34

ĝazaısdan: *bk. ġazaĝısdan*. -1-

ĝ.+a Ağ.15/59

ĝazan (1): *bk. ġazan (1)*. -1-

ĝ.+da An.11/16

ĝazan (2): *bk. ġazan (2)*. -2-

ĝ.+a Bu.08/7

ĝ.+dan Bu.08/60

ĝazan-: *bk. ġazan-*. -5-

ĝ.-acȧm Bu.14/114

ĝ.-dılar Bu.12/89

ĝ.-duĝ Bu.13/143

ĝalebe ĝ.-mış: Galebe kazanmak; galip olmak. An.05/210, An.05/213

ĝazangöl: Kazangöl, Muş'un Bulanık ilçesinde bir göl. -1-

ĝ.+á Mu.03/47

ĝazá: *bk. ġaza*. -1-

ĝ.+sındán Bi.01/26

ĝāni: Kağnı. -1-

ĝ. Ha.05/92

ĝádar: *bk. ġader (2)*. -1-

ĝ. Bu.11/104

ĝáder: *bk. ġader (2)*. -2-

ĝ. Bu.01/24, Bu.04/101

ĝál-: *bk. ġal- (1)*. -1-

ĝ.-miŞ Ağ.15/24

ĝálb: *bk. ġalb*. -1-

ĝ.+i An.06/75

ĝárėd: Ahıska'da bir mezarlık. -1-

ĝ. An.05/369

ĝeder: *bk. ġader (2)*. -2-

ĝ. An.09/13, An.09/65

ĝeter: *bk. ġader (2)*. -1-

ĝ. Bu.13/46

ĝeyreddín: *bk. ĝeyreddin*. -1-

ĝ. Ağ.15/68

ĝeyreddin: Hayrettin, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. ĝeyreddín*. -1-

ĝ.+i Ağ.15/67

ĝı: *bk. ġız*. -1-

ĝ. Bu.13/17

ĝıder: *bk. ġader (2).* -1-

ĝ. An.09/183

ĝıl-: *bk. ġıl- (1).* -2-

ĝ.-açam An.11/35

ĝ.-aruḫ Iğ.11/44

ĝıla^{v}uz: Kılavuz. -1-

ĝ. Ha.05/51

ĝıldur-: Kıldırmak. -1-

ĝ.-madī An.05/87

ĝılınc: Kılıç. *Diğer varyantları için bk. ġılıç, ḳılıc, ḳılınç.* -1-

ĝ.+i Mu.05/57

ĝılt: *bk. ġıltıĝ.* -1-

ĝ.+an An.05/331

ĝıltığ: *bk. ġıltıĝ.* -1-

baş ĝ.+ına: Baş kıltığı, baş tarafı, başucu. Iğ.11/75

ĝıltıĝ: *bk. ġıltıĝ.* -1-

baş ĝ.+ın: Baş kıltığı, baş tarafı, başucu. An.05/389

ĝır-: *bk. ġır-.* -8-

ĝ.-ana Bu.13/53

ĝ.-dı An.05/276

ĝ.-diler An.05/264, Bi.01/82, Bu.13/124

ĝ.-duḫ An.05/275

ĝ.-ma^{ğ}a Bu.06/18

ĝ.-miyėrim Bi.01/35

ĝıraḫ: Kenar, kıyı. *Diğer varyantları için bk. ġıra^{ğ}, ġıraĝ, ḳıraḫ.* -2-

ĝ.+da An.09/13

ĝ.+larına An.01/89

ĝıram: *bk. ġıram.* -1-

ĝ. Bu.12/74

ĝırĝızistan: *bk. ġırĝısdan.* -1-

ĝ. An.05/17

ĝırĝızsdan: *bk. ġırĝısdan.* -1-

ĝ.+da An.11/19

ĝırḫ: *bk. ġırḫ.* -1-

ĝ. An.11/75

ĝırı^{ğ}: *bk. ġırıḫ.* -1-

ĝ.+ını An.11/71

ĝırıĝ: *bk. ġırıḫ.* -1-

ĝ.+ına Ağ.08/83

ĝırıḫan: Kırıkhan, Hayat'a bağlı bir ilçe. *Diğer varyantı için bk. ġırıḫḫan.* -1-

ĝ.+da Ha.05/17

ĝırıl-: *bk. ġırıl-.* -2-

ĝ.-acaḫ Ha.08/62

ĝ.-an An.09/121

ĝıs: *bk. ġız.* -2-

ĝ. Bu.06/230, Bu.06/237

ĝısġan-: *bk. ġısĝan-.* -1-

ĝ.-iyėsın An.05/434

ĝısım: *bk. ġısm.* -1-

ĝ. Ağ.07/119

ĝısm: *bk. ġısm.* -3-

ĝ.+ını Ağ.07/139

ĝısmet: *bk. ġısmet.* -1-

ĝ.+indür An.05/330

ĝış: *bk. ġış.* -1-

ĝ.+ını Ağ.13/65

ĝışın: *bk. ġışın*. -1-

ĝ. Ağ.13/65

ĝışlıĝ: *bk. ġışlıĝ*. -1-

ĝ. Ağ.18/34

ĝız: *bk. ġız*. -38-

ĝ. An.07/24

ĝ.+du An.11/61

ĝ.+ım Ağ.07/102, Ağ.07/151, An.09/1, An.09/18, An.09/23, An.09/75, An.11/42, An.11/89, Bi.01/86, Bu.04/256, Bu.06/194, Bu.06/44, Ha.05/114, Iğ.06/76, Iğ.09/122, Iğ.09/75, Ma.02/40, Ma.02/57, Ma.03/61

ĝ.+ımın Ağ.09/53

ĝ.+ın Bu.13/178

ĝ.+ının Bu.06/10

ĝ.+ıynen Mu.03/27

ĝ.+íni Ha.05/116

ĝ.+i An.05/444, Bi.04/71, Mu.03/13

ĝ.+idi Bu.06/224

ĝ.+iynen Mu.03/27

ĝ.+lar Bu.06/230, Bu.06/236, Bu.06/237

ĝ.+larım Bu.04/163

ĝ.+larımızi Bu.06/54

ĝ.+lari An.05/74

ĝızĝan-: *bk. ġısĝan-*. -1-

ĝ.-i^{y}ė^{r} An.05/434

ĝobiyėt: Gobiyet, Ahıska'da bir köy. -2-

ĝ. Ağ.12/9, Ağ.15/16

ĝoca: *bk. ġoca*. -4-

ĝ.+mgilin Bu.13/46

ĝ.+sí Ağ.15/58

ĝ.+si Bu.11/120, Bu.11/127

ĝocaluĝ: *bk. ġocaluĝ*. -1-

ĝ.+a Bu.02/30

ĝol: *bk. ġol*. -1-

ĝ.+um Ağ.07/106

ĝomşi: *bk. ġomşi*. -5-

ĝ. Ağ.07/14

ġonu ĝ.: Konu komşu. Bu.08/64

ĝ.+leri An.05/373

ĝ.+ya Ha.05/116

ĝ.+ynan Ha.05/117

ĝomşi̇: *bk. ġomşi*. -2-

ĝ. Ağ.07/14

ĝ.+ler Bu.08/4

ĝomşu: *bk. ġomşi*. -3-

ĝ.+mudin An.09/178

ĝ.+muzidi Ha.08/52

ġonu ĝ.+nun: Konu komşu. Bu.08/9

ĝomşü: *bk. ġomşi*. -1-

ĝ. Ağ.07/14

ĝon-: Konmak. *Diğer varyantı için bk. ġon-*. -2-

ĝ.-dílar Mu.02/8

ĝ.-ub An.05/451

ĝonˡyalar: *bk. ĝoniyalar*. -1-

ĝ.+danmış An.06/9

ĝoniş-: *bk. ġonuş*-. -1-

ĝ.-iyėruĝ An.05/140

ĝoniyalar: Bir sülale adı. *Diğer varyantı için bk. ĝon*^{ı}*yalar*. -1-

ĝ.+sın An.06/8

ĝonuş-: *bk. ġonuş*-. -14-

ĝ. Ağ.07/194

ĝ.-acaȧdım Ağ.07/170

ĝ.-aẖ An.05/141

ĝ.-am Mu.05/6

ĝ.-amiyėr Bu.01/14

ĝ.-duĝ Bu.04/226

ĝ.-duẖ An.05/143

ĝ.-ėm An.05/128

ĝ.-iyėrím Mu.05/5

ĝ.-iyėsin Ha.05/117

ĝ.-maẖ Ağ.07/169, Bu.13/171

ĝ.-masınnar Bi.03/46

ĝ.-úr An.03/32

ĝonuşdur-: *bk. ġonuşdur*-. -1-

ĝ.-mayın An.11/36

ĝor: *bk. ġor*. -1-

ĝ. Ha.07/39

ĝorẖ-: *bk. ġorẖ*-. -2-

ĝ.-diler Iğ.09/40

ĝ.-i^{y}ir Bu.02/88

ĝorẖu: *bk. ġorẖu*. -1-

ĝ.+mna^{n} Bi.01/138

ĝorūc: Yöresel oyunda geçen bir söz. -1-

ĝ. An.05/180

ĝoş-: *bk. ġoş- (1)*. -3-

ĝ.-i^{y}ir Iğ.09/149

ĝ.-muş Ağ.13/57

ĝ.-muŞ Ağ.13/57

ĝoşul-: Koşulmak, eklenmek. -1-

ĝ.-di Bu.06/58

ĝoy-: *bk. ġoy*-. -25-

ĝ.-alla^{r} An.01/39

ĝ.-an Bu.12/90

ĝ.-ard^{ı}la An.05/356

ĝ.-arız Ağ.18/48

ĝ.-arsın Iğ.01/4

ĝ.-di An.11/66, Bu.02/89, Iğ.08/18

ĝ.-dilēr Iğ.11/2

ĝ.-madiler Iğ.08/9

bu güne ĝ.-mazd: Bu güne koymamak; bu kötü hale getirmemek. Bir deyim. Bu.02/91

ĝ.-mişdúr An.05/189

ĝ.-mişim Ağ.13/10

ĝ.-mişler An.05/183

ĝ.-múş Ağ.13/11

ĝ.-sun Ağ.13/54

ĝ.-urduẖ An.12/106

ĝ.-yeris Ağ.10/91

ĝ.-yėn Iğ.01/23

ĝ.-yėr Bu.09/146

ĝ.-yėrd^{ı}ler An.05/192

ĝ.-yėrdi Bi.03/65

ĝ.-yėrdiler Bu.02/50

ĝ.-yėrsın An.01/173

ĝ.-yėrsín Bi.03/28

ĝoy: *bk. ġoyun*. -1-

ĝ.+u An.05/368

ĝoyn: *bk. ġoyun*. -1-

ĝ.+un Ağ.15/12

ĝoyun: *bk. ġoyun*. -4-

ĝ. Ağ.13/7, Ha.02/11, Ha.02/38

ĝ.+nar Iğ.09/121

ĝōnuş-: *bk. ġonuş-*. -1-

ĝ.-ur An.03/32

ĝuet: *bk. ġu^{v}et*. -1-

ĝ.+inen Ağ.07/91

ĝula: *bk. ġulaẖ*. -1-

ĝ.+ı Ağ.13/49

ĝula^{ğ}: *bk. ġulaẖ*. -1-

ĝ.+ına Ha.09/5

ĝulaĝ: *bk. ġulaẖ*. -1-

ĝ. asiyi: Kulak asmak; gözlemek, dikkat etmek, korumak. An.05/165

ĝulp: Kulp, sap, tutulacak yer. -1-

ĝ.+uni An.05/417

ĝur-: *bk. ġur-*. -6-

ĝ.-a Bu.04/79

ĝ.-ah An.05/39

ĝ.-ardi Ha.02/35

ĝ.-d^{ı}ler Bu.12/35

ĝ.-duẖ Bu.04/83

ĝ.-maya An.07/38

ĝurbed: *bk. ġurbet*. -1-

ĝ. Ağ.07/182

ĝurdul-: *bk. ġurtul-*. -1-

ĝ.-ub Bu.02/102

ĝurkėl: *bk. ġurgėl*. -1-

ĝ. Ağ.15/17

ĝurtul-: *bk. ġurtul-*. -5-

ĝ.-aç̱am Bu.02/118

ĝ.-iyė^{r}sín An.05/199

ĝ.-iyėsın An.05/200

ĝ.-muş Ağ.13/43

ĝ.-ursun Ha.05/53

ĝurub: Grup. -2-

ĝ. Bu.12/87, Bu.12/95

ĝuruc: Bir çeşit oyun. *Diğer varyantı için bk. ĝuruj*. -3-

ĝ. An.05/178, An.05/180

ĝuruj: *bk. ĝuruc*. -2-

ĝ. An.05/178

ĝurul-: *bk. ġurul-*. -1-

ĝ.-iyėrsin An.09/181

ĝurur: Gurur. -1-

ĝ. Bu.02/126

ĝuruş: *bk. ġuruş*. -1-

ĝ. Mu.03/77

ĝurut-: *bk. ġurud-*. -1-

ĝ.-un An.05/306

ĝuřul-: *bk. ġurul-*. -1-

ĝ.-iyėrsın An.09/186

ĝuzü: *bk. ġuzi*. -1-

ĝ. Ağ.15/13

h

ha (1): Dikkat çekmek, uyarmak, ikaz etmek, birşeyin birdenbire hatırlandığını veya kavrandığını anlatmak için kullanılan bir söz. *Diğer varyantları için bk. hā, hā̄, hā̄, ʰa.* -26-

h. Ağ.01/13, Ağ.06/105, Ağ.18/40, Ağ.18/50, An.07/117, An.11/8, Bi.01/68, Bi.01/82, Bi.02/2, Bi.04/21, Bu.04/255, Bu.07/13, Bu.14/44, Bu.14/57, Bu.14/204, Iğ.07/9, Ha.06/27, Ha.06/41, Ha.07/42, Ma.04/140, Ma.04/7, Mu.02/12

ha (2): "Anlamadım", "efendim" anlamlarında bir soru sözü.

h. Iğ.06/17, Iğ.06/27

ha (3): Tekrarlanan bir emir kipinin ya da isim soylu bir sözün tekrarları arasında yer alarak anlatılan işin uzadığı ve bundan bıkıldığı bildirilir. -10-

nenni h. nenni Bu.06/36

ġap h. ġap An.05/177

ho h. ho Mu.01/11, Mu.01/13

ho h. hō Mu.01/11, Mu.01/13

sürt h. sürt Mu.01/35

vūr h. vur Bu.02/63

ha ha: "Evet" anlamında bir onaylama sözü. -1-

h. Iğ.01/15

hab (1): *bk. heb*. -1-

h. Ha.08/6

hab (2): Hap, ilaç. -2-

h. Ma.04/175

h.+inán Ma.04/177

habar: *bk. ẖaber*. -2-

h. Bu.11/123

h.+ımız Ha.07/2

habbal: Tekerlemede geçen anlamsız bir söz. -1-

h. Bu.02/183

habbalu: Tekerlemede geçen anlamsız bir söz. -1-

h. Bu.02/181

haber: *bk. ẖaber*. -6-

h. An.05/54, An.10/39, Mu.05/20

topraĝına h. gėdmesín: Toprağına haber gitmesin; ölmüş olan birinin arkasından konuşulunca, "hakkıda konuştuklarımız onun kulağına gitmesin, onun haberi olmasın" anlamında kullanılan bir söz. Ağ.16/129

h.+i Ma.02/69

h.+im Mu.05/51

haberdar: Haberdâr, bilgili. -1-

h. Ağ.07/141

hac: Hac, Kâbe'yi ziyaret ve tavaf ibadeti. *Diğer varyantı için bk. hāş*. -5-

h.+a Ağ.01/60, Ağ.07/153, Ağ.14/29

h.+á Ağ.01/60

hacı: *bk. haci*. -2-

h. Ağ.07/75, Ha.01/19

haci: Hacı. *Diğer varyantları için bk. hacı, ^{h}aci*. -3-

h. Ağ.07/73, Ağ.07/74, Ağ.14/29

haç: *bk. ẖaç (2)*. -1-

h. Iğ.02/19

haçapur: *bk. ẖaçapur*. -2-

h. Ağ.08/43, Ağ.08/52

haçli-*(<harçla-)*: Haşlamak, suyun içinde pişirmek. -1-

h.-yon Bi.04/64

hadd: Had, sınır. -1-

h.+ini Ma.02/39

hadda: Hattâ. *Diğer varyantı için bk. adda*. -3-

h. Bi.05/4, Ma.05/26, Ma.05/30

hadi: *bk. hayde*. -1-

h. Bu.02/80

hafda: *bk. afda*. -9-

h. An.04/48, Iğ.03/52, Ma.05/17, Ma.05/19

h.+da Iğ.03/68

h.+sında An.04/49

h.+ya Mu.01/14

h.+yı Mu.01/14

h.+ynan An.09/142

hafdā: *bk. afda*. -1-

h. Bu.12/108

hafdȧ: *bk. afda* .-1-

h. Ağ.17/102

hafdo: *bk. afda* . -1-

h. Bu.08/61

hafif: Hafif. *Diğer varyantı için bk. ^{h}afif*. -3-

h. Ağ.10/59, Ağ.18/43, Ağ.18/53

hafifden: Hafiften, hafifçe, belli belirsiz, yavaş yavaş. -2-

h. Ağ.18/16, Ha.05/75

hafiz: Hâfız. -1-

h. Ağ.01/59

hafta: *bk. afda*. -3-

h. Bu.12/108

h.+sında An.04/27

h.+sıni An.04/26

haġaret: Hakaret. *Diğer varyantları için bk. ^{h}aġaret, ẖaġaret*. -1-

h. Mu.06/39

haġasya: Akasya. -1-

h. An.05/469

haġġ: Hak. *Diğer varyantları için bk. aġġ, aẖġ, haẖ, hāẖ, ẖaġġ, ẖaẖ*. -7-

h.+ı Ağ.13/32

h.+ımdan Mu.06/79

h.+ımız Bu.02/76

h.+ından Ma.02/70

h.+ını Ha.04/131

h.+ınızı Ma.05/6

h.+í Ağ.07/57

haġl: *bk. aẖıl*. -1-

h.+ımda Ağ.09/12

hah: "İşte tam öyle" anlamında bir ünlem. *Diğer varyantı için bk. ha^{h}*. 1-

h. Ağ.09/69

haha: "Aha" ile eşdeğer gösterme edatı. -1-

h. Mu.01/33

ha^{h}: *bk. hah.* 1-

h. Ağ.17/57

haẖ: *bk. haġġ*. -2-

h. An.09/147

h.+ıní Iğ.09/1

haẖl: *bk. aẖıl*. -4-

h.+ıma Ağ.16/136

h.+i̊n Ha.07/16

h.+uma An.02/1, Bu.04/77

haẖli: Haklı. Diğer varyantları için bk. *bk. aẖli, ẖaẖli*. -1-

h.+sin Ma.04/183

haẖsız: Haksız. -1-

h.+ı Mu.06/72

haḳan: Hakan, kişi adı. -1-

h. Ağ.01/66

hal: Hal, durum. *Diğer varyantları için bk. al (2), hǟl, ^{h}al*. -9-

h.+a An.05/325

h.+ı Iğ.06/103

h.+ımız Ha.08/44

h.+ımıza Mu.06/121

h.+ínēn Iğ.06/106

h.+i An.09/83, Mu.01/185

h.+inde Ağ.10/108

h.+^{i}ne Bi.05/40

hala: *bk. ẖala*. -4-

h. Iğ.02/194, Iğ.03/59

h.+larım Ağ.06/16

h.+mdi Ha.01/19

halal: Helâl. *Diğer varyantları için bk. haĺal, helal*. -7-

h. Ağ.17/47, Ağ.17/48, Ağ.17/52, Ağ.17/54, Ağ.17/55, Ha.04/131, Iğ.09/1

halbiya: *bk. halbugi*. -1-

h. Ha.04/89

halbugi: Halbuki. *Diğer varyantları için bk. halbiya, halbuki*. -1-

h. Bu.14/136

halbuki: *bk. halbugi*. -1-

h. Ağ.16/166

halĝ: *bk. halẖ*. -6-

h. Iğ.06/123

h.+ın Mu.04/35

h.+ından Iğ.06/45

h.+ıni Iğ.06/49

h.+í Iğ.06/129

h.+íydi Iğ.06/139

halẖ: Halk. *Diğer varyantları için bk. halĝ, hal^{ı}ĝ, ẖalğ, ẖalẖ*. -2-

h. Iğ.05/60

h.+dan Iğ.06/45

hal^{ı}ĝ: *bk. halẖ*. -1-

h.+í Iğ.06/123

hallėd-: Halletmek. -1-

h.-er An.09/313

halva: Helva. *Diğer varyantları için bk. haĺve, helva, herva, hėlva, ḫalva*. -4-

h. An.04/27, An.04/34, An.04/40

h.+ndan An.05/379

haĺal: *bk. halal*. -1-

h. Iğ.09/1

haĺve: *bk. halva*. -1-

h. An.01/30

hama (1): *bk. ama (1)*. -28-

h. Ağ.01/21, Ağ.01/37, Ağ.01/45, Ağ.01/74, An.01/3, An.07/71, An.11/73, An.11/83, An.11/90, An.12/167, An.12/6, An.12/77, Bu.05/31, Ha.05/138, Ha.07/11, Ha.08/17, Iğ.02/158, Iğ.02/172, Iğ.02/29, Iğ.02/45, Iğ.03/23, Iğ.05/13, Iğ.05/30, Iğ.05/34, Iğ.06/60, Iğ.09/144, Ma.03/93, Mu.01/122

hama (2): *bk. hemen*. -4-

h. Bi.04/103, Bu.06/226, Iğ.11/68, Ma.04/108

hamam: Hamam. *Diğer varyantı için bk. amam*. -6-

h.+a An.02/95, An.02/96, Iğ.09/30, Iğ.11/10

h.+da An.02/86, An.02/95

hamamla-: Hamamlamak; (birini) hamamda yıkamak. -1-

h.-diler Iğ.11/5

haman: *bk. hemen*. -6-

h. Ağ.16/89, An.04/33, Bu.13/140, Mu.06/109, Mu.06/17, Mu.06/24

hamā: *bk. am (1)a*. -3-

h. An.01/30, An.12/28, Bi.02/11

hamȧ: *bk. ama (1)*. -1-

h. Iğ.09/101

hamå: *bk. ama (1)*. -1-

h. Ha.07/55

hamısı *(Az.)*: Hepsi. *Diğer varyantı için bk. hemmısı*. -2-

h.+na An.05/189

h.+nı^{n} An.05/183

hamı̊r: *bk. ḫamur*. -1-

h. Ma.04/81

hamile: Hâmile, gebe. -1-

h. Ağ.16/116

hamma: *bk. ama (1)*. -5-

h. Bu.08/102, Bu.08/108, Bu.13/102, Bu.13/107, Bu.13/90

hamur: *bk. ḫamur*. -15-

h. Ağ.08/42, Ağ.08/45, An.01/25, An.04/1, An.05/327, An.10/111, Bi.03/17, Bi.04/55

h.+dan Bi.03/99

h.+ı̊ní Mu.01/38

h.+u An.04/2, Bi.03/15, Bu.05/18

h.+uni Ha.06/17

h.+ú Bi.04/60

ha^{m}man: *bk. hemen*. -1-

h. Mu.03/48

hana (1): *bk. ẖana*. -6-

h. Ağ.07/58, Ha.08/21, Ha.08/72, Mu.03/3

h.+da Mu.03/7

h.+yduẖ Ha.08/21

hana (2): *bk. hani*. -1-

h. Mu.01/89

handan: Handan, kişi adı. -1-

h. Ağ.01/65

hane (1): *bk. ẖana*. -1-

h. Ağ.07/52

hane (2): *bk. hani*. -1-

h. Bu.14/101

hangí: *bk. hengi*. -1-

h.+z Bu.06/88

hangi: *bk. hengi*. -9-

h. Ağ.01/20, An.01/252, An.12/60, Bi.01/130, Bi.04/82, Bu.14/144, Bu.14/19, Iğ.03/39, Iğ.11/50

hangis: Khankiz, Özbekistan'ın Fergana vilayetine bağlı bir köy. -2-

h. Bu.04/193, Bu.04/194.

hangisı: *bk. hengisi*. -1-

h.+ní An.01/175

hangisi: *bk. hengisi*. -1-

h. Iğ.06/176

h. Bu.04/193, Bu.04/194

hangi̊: *bk. hengi*. -1-

h. Iğ.03/49

hanġısi: *bk. hengisi*. -1-

h. Mu.03/109

hanı: *bk. hani*. -1-

h. Ma.05/12

hanım: Hanım, eş. -10-

h. Ağ.08/91

h.+ı An.10/99, Ma.02/69, Ma.05/8

h.+ıdır Ma.05/30

h.+ˡnen Ma.05/24

h.+í Ma.04/51

h.+ī̄ Ma.02/66

h.+i Ağ.04/18, Ma.02/66

haní: *bk. hani*. -2-

h. Ma.01/18, Ma.03/25

hani: Hani. *Diğer varyantları için bk. ana (2), anı, aní, ani (1), anī, hana (2), hane (2), hanı, haní, ʰana, ʰanı, ʰaní, ʰani, ʰáni*. -20-

h. Ağ.04/10, Ağ.08/51, Ağ.10/35, Ağ.10/42, Ağ.18/49, An.05/250, An.10/162, An.12/85, Bi.05/27, Bu.09/128, Bu.09/16, Bu.09/74, Bu.14/144, Bu.14/21, Bu.14/30, Bu.14/39, Bu.14/59, Bu.14/98, Ha.05/39, Mu.06/65

hanḳara: *bk. anḳara*. -1-

h. Iğ.06/40

hanḳarā: *bk. anḳara*. -1-

h. Iğ.06/40

hanzır: *bk. ḫanzır*. -2-

h.+da Ma.03/51

hapıs: Hapis. *Diğer varyantları için bk. apis, hapis, hap^{i}s, haps, ḫapıs, ḫap^{i}s*. -4-

h. Iğ.02/6

h.+a Iğ.06/117, Iğ.06/141

h.+da Iğ.06/13

hapis: *bk. hapıs*. -3-

h.+dá Ha.05/24

h.+di Ha.05/11

h.+in Ha.05/11

hapisane: *bk. hapishana*. -4-

h.+de Ma.05/24

h.+den Ma.05/2

h.+lerde Ma.05/22

h.+ymíş Ma.05/1

hapishana: Hapishane. *Diğer varyantı için bk. hapisane.* -1-

h.+nın Ha.05/24

hap^{i}s: *bk. hapıs*. -1-

h.+e Bi.03/97

haps: *bk. hapıs*. -1-

h.+a Iğ.06/14

haram: Haram. -2-

h. Ağ.17/48, An.11/106

harb: Harp, savaş. *Diğer varyantı için bk. herb.* -2-

h.+de Ma.02/55

h.+ínnen Bi.05/36

hardan: Nereden. -1-

h. Bu.06/100

harekèd: *bk. hereket*. -1-

h. Ha.05/134

harḫ: *bk. arıḫ*. -1-

h.+lari Bu.03/27

haric: *bk. hariç*. -1-

h. Bu.04/216

hariç: Hâriç. *Diğer varyantları için bk. haric, ḫarıç.* -1-

h. Ağ.13/69

hasat: Hasat. -1-

h. An.06/76

hasda: *bk. ḫasda*. -4-

h. Bi.03/96, Mu.01/148

h.+lardan Mu.01/149

hasdaḫana: Hastane. *Diğer varyantları için bk. hestehana, ḫasda^{h}ane, ḫasdāne, ḫastaĝana, ḫasta^{h}ana, ḫásda^{h}ana.* -1-

h.+sında Bu.04/228

hasdalan-: *bk. ḫasdalan-*. -1-

h.-miş Bi.03/56

hasdalıḫ: *bk. ḫasdaluḫ*. -1-

h. Ağ.13/90

hasdalu: *bk. ḫasdaluḫ*. -1-

h.+um Ma.04/177

hasdaluĝ: *bk. ḫasdaluḫ*. -2-

h.+umiş Ma.04/175

h.+un Ma.04/178

hasdaluḫ: *bk. ḫasdaluḫ*. -1-

h. Ma.04/176

hasdo: *bk. ḫasda*. -1-

h. Ağ.08/68

hasıl: “ol-“ yardımcı fiili ile birlikte kullanılır. -1-

h. olmaḫ: Hasıl olmak; (hamur) özleşmek, özlü hale gelmek. Ma.04/81

hasılla-: Hasıllamak; hamur özlü hale getirmek. -2-

h.-rım Mu.07/28

h.-rız Ağ.18/22

hasıllan-: Hasıllanmak; hamur özlü hale gelmek. -1-

h.-ıyo Ma.04/80

hasuta: Hasuta, bir çeşit yemek. -1-

h. Ağ.08/61

haşa: Hâşâ. -5-

h. hörmedde[n]: Haşa hürmetten; söylenmesi uygun olmayan ya da hoş görülmeyen sözlerden önce söylenen ve “afedersiniz” anlamında kullanılan bir ifade. Bu.13/78

h. hörmetizden: Haşa hürmetinizden; söylenmesi uygun olmayan ya da hoş görülmeyen sözlerden önce söylenen ve “afedersiniz” anlamında kullanılan bir ifade. Bu.03/61

h. sízden: Haşa sizden; söylenmesi uygun olmayan ya da hoş görülmeyen sözlerden önce söylenen ve “afedersiniz” anlamında kullanılan bir ifade. Bi.01/111

h. sizden: Haşa sizden; söylenmesi uygun olmayan ya da hoş görülmeyen sözlerden önce söylenen ve “afedersiniz” anlamında kullanılan bir ifade. Bu.13/78

h. yüzünnen: Haşa yüzünden; söylenmesi uygun olmayan ya da hoş görülmeyen sözlerden önce söylenen ve “afedersiniz” anlamında kullanılan bir ifade. An.11/17

haşlan-: Haşlanmak. -1-

h.-ıb Ağ.10/93

hatay: Hatay, yer adı. *Diğer varyantı için bk. ḫatay*. -1-

h.+[a] Ha.08/4

hatırla-: Hatırlamak. *Diğer varyantları için bk. hatırlá-, hatırlı-, hatırlí-, hatırli-, ḫatırla-, ḫatırlá-, ḫatırlí-, ḫatırli-, ḫatírli-, ḫatirli-*. -1-

h.-miyırıḫ Ağ.10/49

hatırlá-: *bk. hatırla-*. -1-

h.-rím Mu.03/6

hatırlı-: *bk. hatırla-*. -1-

h.-yo Bi.03/34

hatırlí-: *bk. hatırla-*. -1-

h.-yėruĝ Bu.11/32

hatırli-: *bk. hatırla-*. -5-

h.-yėrım Bi.01/14, Bi.01/16, Iğ.02/84, Iğ.07/1

h.-yėrim Bi.01/7

hatir: Hatır, akıl. -2-

h.+imdedir Mu.03/43, Mu.03/44

hauz: Havuz. -1-

h. An.02/92

hava: Hava. *Diğer varyantı için bk. ḫava.* -20-

h. Ağ.13/72, An.01/215, An.01/216, An.04/62, An.05/372, An.09/242, An.09/245, Mu.06/67

h.+lar Ağ.07/199, Bu.13/161, Ha.04/70

h.+sı Mu.06/66

h.+si Ağ.06/90, Bi.01/91, Mu.06/64

h.+siydi Iğ.09/122

başında h. var: Başında hava olmak; aklı başında olmamak, deli olmak. An.09/242, An.09/246

h.+y^{i} Ağ.06/91

havasli: Hevesli. -1-

h.+ydiler Ağ.11/24

havta: *bk. afda.* -1-

h. Bu.12/35

ha^{v}uc: Havuç. -1-

h.+unı Iğ.01/1

hay: 1. Ünlem; 2. "Hengem" sözü ile birlikte ikileme kurar. -4-

h. Ağ.01/25

h. hengem: Hay hengem; telaşe, laf kalabalığı, tartışma, çekişme. An.04/77, An.05/440

h. ^{h}engeminán: Hay hengem; telaşe, laf kalabalığı, tartışma, çekişme. Bu.02/63

hayad: *bk. hayat.* -2-

h.+da Ma.06/2

h.+ımmız Bu.08/19

hayadda: Hayatta! Asla! *Diğer varyantı için bk. ayadda.* -5-

h. Ağ.03/16, Ağ.08/106, Ağ.08/125, Mu.01/1, Mu.01/3

hayat: Hayat. *Diğer varyantları için bk. hayad, ḫayat.* -5-

h. Ağ.06/64, Ağ.06/66, Ağ.06/67

h.+ımi̊z Ma.03/21

h.+ıní Ha.07/21

hayda: *bk. hayde.* -2-

h. An.12/102, An.12/156

haydá-: Haydamak; hayvan ve hayvanları ses, sopa vs. ile istenilen tarafa yöneltmek, önüne katıp gütmek. *Diğer varyantı için bk. ^{h}aydá-.* -1-

h.-rsın An.05/223

hayde: Haydi, isteklendirmek, çabukluk belirtmek için kullanılan bir söz, hadi. *Diğer varyantları için bk. aydi, aytė, hadi, hayda, haydė, haydėn, haydi, hayd^{i}sene, ha^{y}di, heydi, ^{h}adi, ^{h}ayde, ^{h}aydi, ^{h}ayti.* -8-

h. An.05/62, An.12/81, Bu.06/86, Bu.07/12, Bu.07/13, Iğ.09/207

hayden: *bk. hayde.* -1-

h. Bu.07/13

haydė: *bk. hayde.* -4-

h. Bu.09/138, Bu.13/35, Ha.04/45, Ha.06/9

haydėn: *bk. hayde.* -1-

h. Ha.05/77

haydi: *bk. hayde.* -3-

h. An.05/237, Bu.02/118

hayd^{i}sene: *bk. hayde.* -1-

h. Bi.04/52

hayın: Hâin. *Diğer varyantı için bk. ḫayın.* -1-

h.+nar Ağ.16/7

hayır: Hayır, evet karşıtı. *Diğer varyantları için bk. ayır, āyır, hāyır.* -4-

h. Ağ.06/28, Ha.04/67, Mu.01/115

h._ayır: Hayır hayır. Ağ.08/59

hayran: 1. "Ol-" fiili ile birlikte "çok beğen-" anlamında birleşik fiil kurar; 2. Bir hitap ünlemi. -3-

h. Ha.04/104

h. ol-: Çok beğenmek. Ağ.07/174, Ağ.07/190

hayva: Ayva. -4-

h. Bu.06/13, Bu.12/140

h.+larıni Bu.02/183

h.+ydi An.05/61

hayvan: Hayvan. *Diğer varyantları için bk. ayvan, háyvan, hevan, heyvan, ^{h}ayvan, ḫayvan.* -27-

h. Ağ.15/53, Ağ.15/59, An.06/3, An.07/101, An.09/118, Bi.05/14, Bi.05/15, Bu.12/72, Bu.14/191, Ma.04/106

h.+dan Ağ.03/19

h.+ı Ağ.13/61, Ma.03/41

h.+ın Ağ.13/59

h.+í Ağ.13/60

h.+nan Ağ.03/16

h.+nar Ağ.13/19, Ağ.18/1, An.07/102, An.07/104, Mu.01/89

h.+nara Ağ.02/3

h.+narımızı Mu.01/89

h.+narın An.05/192

h.+nari An.05/273, An.07/92

h.+narnı Mu.01/90

ha^{y}di: *bk. hayde.* -1-

h. Bu.03/60

hazėt-: Hazetmek; sevmek, beğenmek, hoşlanmak. -1-

h.-medi An.12/152

hazılla-: *bk. hazırla-.* -2-

h.-dı Ha.08/67

h.-dım Ha.06/1

hazıllık: *bk. hazılluḫ.* -1-

h. Iğ.02/62

hazılluḫ: Hazırlık. *Diğer varyantı için bk. hazıllık, hazırluḫ.* -1-

h. göriyėrd^{i}ler: Hazırlık görmek; hazırlık yapmak, hazırlanmak. Bu.02/3

hazır: Hazır. *Diğer varyantları için bk. hāzır, ^{h}azır, ḫazır, ḫāzır*. -12-

h. Ağ.17/97, An.10/171, Bu.15/21, Iğ.02/130, Mu.01/21, Mu.01/32, Mu.01/36, Mu.06/24, Mu.06/85

h.+dur An.09/457

h. ėddi: Hazır etmek; hazırlamak. An.12/233

h. ėdiyėn: Hazır etmek; hazırlamak. Iğ.12/22

hazırla-: Hazırlamak. *Diğer varyantları için bk. hazılla-, hazırlan-, ^{h}azırla-, ḫazırlā-, ḫazırli-*. -8-

h. An.10/158

h.-llar An.10/171

h.-mış An.10/121

h.-n Bu.11/35

h.-r An.10/105, An.10/161

h.-rıs An.10/104, An.10/146

hazırlan-: *bk. hazırla-*. -2-

h.-iyılla Bi.04/79

h.-sın Bi.01/131

hazırluḫ: *bk. hazılluḫ*. -1-

h.+larí Iğ.03/78

hā: *bk. ha (1)*. -3-

h. An.09/356, Bu.09/157, Mu.03/55

hāḫ: *bk. haġġ*. -1-

h.+ını Iğ.09/1

hāş: *bk. hac*. -1-

h. Ağ.07/152

hāvli: Avlu. -1-

h. Bu.14/179

hāyır: *bk. hayır*. -4-

h. Ağ.06/131, Ağ.06/36, Ağ.06/50, Mu.07/11

hāzır: *bk. hazır*. -1-

h. Bi.04/89

há: *bk. he*. -8-

h. Ağ.06/23, Bi.03/5, Bu.09/107, Bu.09/122, Bu.09/68, Ma.03/84

h. h.: Evet. Bi.03/24,

h. he: Evet. Bi.04/10

háman: *bk. hemen*. -1-

h. Iğ.06/14

hángi: *bk. hengi*. -1-

h. Iğ.11/51

hárengi: *bk. hä̆rengi*. -1-

h. Bu.09/68

hásde: *bk. ḫasda*. -1-

h. Iğ.06/109

háyvan: *bk. hayvan*. -1-

h.+nara Bu.12/67

hā́: *bk. ha (1)*. -1-

h. Bu.13/214

hā̊: *bk. ha (1)*. -1-

h. Mu.03/52

hā̊y: Bir ünlem. -1-

h. Iğ.05/13

hä: *bk. he*. -66-

h. Ağ.01/2, Ağ.02/15, Ağ.10/123, Ağ.16/139, Ağ.16/67, An.05/315, An.05/332, An.05/339, An.05/343, An.05/402, An.05/81, An.05/85, An.09/4, An.10/29, Bi.01/43, Bi.01/82, Bi.03/65, Bi.04/127, Bu.04/112, Bu.04/150, Bu.04/263, Bu.09/38, Bu.09/49, Bu.09/54, Bu.09/96, Bu.11/117, Bu.11/20, Bu.12/152, Bu.12/26, Bu.15/28, Ha.04/41, Ha.04/74, Ha.08/8, Iğ.01/13, Iğ.02/75, Iğ.02/93, Iğ.03/65, Iğ.05/29, Iğ.06/100, Iğ.06/118, Iğ.06/120, Iğ.06/122, Iğ.06/131, Iğ.06/136, Iğ.06/143, Iğ.06/161, Iğ.06/35, Iğ.06/4, Iğ.06/73, Iğ.06/74, Iğ.08/11, Iğ.08/6, Iğ.09/172, Iğ.09/190, Iğ.09/195, Iğ.09/83, Ma.03/55, Ma.03/95, Ma.04/38, Mu.03/17, Mu.03/69, Mu.03/9, Mu.06/34

häb: *bk. heb*. -25-

h. Ağ.01/21, Ağ.01/23, Ağ.01/60, An.05/153, An.05/358, An.06/16, An.07/109, An.07/110, An.07/95, An.12/104, An.12/68, Bu.07/8, Bu.11/16, Bu.11/20, Bu.13/77, Ha.05/55, Ha.06/7, Ha.08/20, Iğ.06/144, Iğ.06/67, Iğ.09/118, Iğ.09/32, Iğ.09/59, Mu.03/44

häbbísi: *bk. heppisi*. -1-

h. Bu.08/41

häbbimiz: *bk. hebbimiz*. -1-

h.+i Bi.04/41

häbbisı: *bk. heppisi*. -1-

h.+nın Bu.11/127

häbbisí: *bk. heppisi*. -2-

h.+ní Bu.11/131

h.+ni Iğ.06/85

häbbisi: *bk. heppisi*. -9-

h. Bu.03/69, Bu.04/163, Bu.04/203, Iğ.06/100, Iğ.11/1

h.+nē An.05/38

h.+ni Bu.13/62, Iğ.06/117

h.+n^{i} An.05/214

häbeş: Habeş, kişi adı. -2-

h. Bu.11/115

häbsi: *bk. heppisi*. -1-

h.+ni Ha.02/37

häcäd: Hâcet; eşya. -1-

h.+lerní Iğ.12/15

hädiya: *bk. hediye*. -1-

h.+siynen Iğ.03/69

hädiyá: *bk. hediye*. -1-

h. Ağ.14/22

hädiye: *bk. hediye*. -1-

h. An.12/219

häe: *bk. he*. -1-

h. Ha.04/51

häkim: Hekim, kişi adı. -2-

h. Bu.02/66, Bu.02/86

häl: *bk. hal*. -1-

h.+í Ha.02/41

hälbed: *bk. helbet*. -1-

h.+de Iğ.05/29

häle: *bk. hele*. -9-

h. Bi.03/100, Bi.04/3, Bu.06/239, Bu.08/56, Bu.11/64, Bu.11/66, Bu.14/158, Mu.01/122

hälle: Helle, bir çeşit çorba. -1-

h. Bu.03/76

häm: *bk. hem*. -3-

h. Bi.01/86, Bu.08/70, Iğ.12/20

hämän: *bk. hemen*. -2-

h. Iğ.05/33

hämen: *bk. hemen*. -5-

h. Bu.09/34, Bu.09/35, Ha.05/78, Iğ.05/28

hämşireluẖ: Hemşirelik. -2-

h. Bu.11/104

h.+da Bu.11/105

hängel: *bk. ḫińġal*. -1-

h.+imiz Bi.04/54

häp: *bk. heb*. -2-

h. Ağ.13/22, An.01/206

häpimiz: *bk. hebbimiz*. -2-

h. Iğ.11/63

häpisi: *bk. heppisi*. -1-

h.+ne Ağ.13/41

häp^{i}si: *bk. heppisi*. -1-

h. Ha.04/152

häppisi: *bk. heppisi*. -3-

h. An.05/179, An.05/20, An.05/278

häpsi: *bk. heppisi*. -1-

h. An.02/104

här: *bk. her*. -9-

h. An.05/256, An.05/51, Bu.04/204, Bu.09/53, Iğ.05/52, Iğ.06/163, Iğ.06/79

häreket: *bk. hereket*. -1-

h. An.05/166

härengi: Herhangi. *Diğer varyantı için bk. hárengi*. -1-

h. Bu.09/76

härgėş: *bk. herkėş*. -1-

h.+i Iğ.05/47

härkėş: *bk. herkėş*. -3-

h. Iğ.06/169, Iğ.06/23

h.+i Iğ.06/9

häsred: Hasret. -1-

h. Bu.12/81

hävesger: Heveskâr, hevesli. -1-

h. Bu.12/139

hävrenk: Sulama kanalı. *Diğer varyantı için bk. ävreng*. -1-

h. Ha.01/56

hǟ: *bk. he*. -13-

h. An.05/170, An.05/97, Bi.01/62, Bu.09/125, Bu.09/127, Bu.09/153, Bu.09/169, Bu.11/65, Bu.14/29, Iğ.06/109, Iğ.06/19, Iğ.06/83, Mu.06/34

hā̈b: *bk. heb*. -2-

h. Bu.08/18, Iğ.06/67

hā̈bbisi: *bk. heppisi*. -1-

h.+ni Bu.11/123

hā̈r: *bk. her*. -4-

h. Iğ.06/105, Iğ.06/43, Iğ.06/44

he: 1. Evet, öyle; 2. "Değil mi", "öyle mi" anlamlarında bir söz; 3. "İşte" anlamında bir cümle başı edatı; 4. Anlaşılamayan bir sözü tekrarlatmak için kullanılan ve "efendim" manasına gelen söz; 5. Bir şeyin birdenbire hatırlandığını veya kavrandığını anlatan bir söz. *Diğer varyantları için bk. ä (2), e (3), há, hä, häe, hā̈, hee, heē, he*^{e}, *hē, hē*^{e}, ^{h}*e*, ^{h}*ē*. -196-

h. Ağ.01/2, Ağ.01/49, Ağ.01/78, Ağ.03/12, Ağ.07/110, Ağ.07/164, Ağ.07/186, Ağ.07/70, Ağ.07/99, Ağ.08/104, Ağ.08/112, Ağ.08/133, Ağ.08/25, Ağ.08/37, Ağ.08/65, Ağ.08/67, Ağ.08/9, Ağ.09/2, Ağ.09/42, Ağ.09/52, Ağ.09/63, Ağ.09/66, Ağ.10/110, Ağ.10/40, Ağ.10/61, Ağ.11/10, Ağ.11/31, Ağ.16/131, Ağ.16/135, Ağ.17/101, Ağ.17/94, Ağ.18/33, Ağ.18/43, An.01/122, An.01/131, An.01/168, An.01/19, An.01/199, An.01/218, An.04/38, An.04/91, An.05/382, An.05/396, An.05/438, An.06/80, An.07/2, An.07/57, An.07/70, An.08/16, An.09/169, An.09/172, An.09/209, An.09/249, An.09/299, An.09/396, An.09/397, An.09/461, An.09/69, An.12/189, An.12/195, An.12/68, Bi.01/150, Bi.01/40, Bi.01/72, Bi.03/117, Bi.03/27, Bi.03/30, Bi.03/65, Bi.04/108, Bi.04/137, Bi.04/20, Bi.04/74, Bi.04/91, Bu.02/136, Bu.02/15, Bu.03/39, Bu.03/62, Bu.04/123, Bu.04/189, Bu.04/2, Bu.04/209, Bu.04/21, Bu.04/225, Bu.04/237, Bu.04/238, Bu.04/248, Bu.04/43, Bu.04/69, Bu.04/75, Bu.04/77, Bu.04/93, Bu.04/98, Bu.05/13, Bu.05/46, Bu.06/196, Bu.06/228, Bu.06/65, Bu.08/26, Bu.08/30, Bu.08/56, Bu.08/64, Bu.09/97, Bu.10/13, Bu.11/119, Bu.11/15, Bu.11/68, Bu.11/75, Bu.12/36, Bu.12/39, Bu.13/107, Bu.13/146, Bu.13/18, Bu.13/197, Bu.13/215, Bu.13/22, Bu.13/28, Bu.13/36, Bu.13/53, Bu.13/55, Bu.13/73, Bu.13/86, Bu.13/89, Bu.13/98, Bu.14/1, Bu.14/118, Bu.14/165, Bu.14/202, Bu.14/213, Bu.14/3, Bu.14/42, Bu.14/58, Bu.14/64, Bu.14/73, Bu.14/90, Bu.15/12, Ha.01/51, Ha.02/1, Ha.02/20, Ha.02/3,

Ha.04/106, Ha.04/26, Ha.04/29, Ha.04/48, Ha.04/9, Ha.05/56, Ha.05/61, Ha.06/32, Ha.07/30, Ha.07/53, Ha.08/28, Ha.08/32, Ha.08/68, Ha.08/74, Iğ.02/170, Iğ.02/28, Iğ.04/20, Iğ.04/21, Iğ.04/26, Iğ.05/6, Iğ.09/146, Iğ.09/42, Iğ.09/5, Iğ.09/68, Iğ.11/29, Iğ.11/65, Ma.03/113, Ma.03/36, Ma.03/43, Ma.03/59, Ma.04/6, Ma.04/77, Ma.04/86, Ma.04/89, Mu.01/114, Mu.01/153, Mu.01/172, Mu.01/75, Mu.02/22, Mu.05/31, Mu.05/53, Mu.07/4, Mu.07/8

há h.: Evet. Bi.04/10

heb: 1. Hep; 2. Tamamıyla, tümüyle, külliyen. *Diğer varyantları için bk. ä́p, eb, ep, hab (1), hä́b, hä́p, hǟb, hep, hḗb, ^{h}ä́b, ^{h}eb*. -88-

h. Ağ.01/5, Ağ.01/77, Ağ.03/15, Ağ.06/103, Ağ.06/106, Ağ.07/136, Ağ.08/123, Ağ.08/130, Ağ.08/39, Ağ.08/8, Ağ.10/41, Ağ.15/60, Ağ.17/13, Ağ.17/27, Ağ.17/69, An.01/132, An.01/176, An.01/59, An.01/86, An.02/62, An.04/119, An.05/105, An.05/17, An.06/19, An.06/30, An.06/73, An.07/103, An.07/28, An.07/61, An.07/71, An.07/94, An.09/168, An.09/258, An.09/26, An.09/322, An.09/457, An.09/472, An.09/67, An.10/23, An.10/50, An.12/164, An.12/68, Bi.01/154, Bi.03/75, Bi.04/35, Bi.04/90, Bu.02/36, Bu.06/214, Bu.06/28, Bu.06/47, Bu.06/5, Bu.06/95, Bu.09/75, Bu.11/18, Bu.11/20, Bu.12/108, Bu.12/112, Bu.12/115, Bu.12/39, Bu.13/171, Bu.13/37, Bu.13/71, Bu.13/76, Bu.14/13, Bu.14/137, Bu.14/138, Bu.14/68, Ha.08/72, Iğ.02/124, Iğ.02/170, Iğ.02/186, Iğ.02/2, Iğ.02/3, Iğ.02/76, Iğ.02/83, Iğ.02/9, Iğ.05/60, Iğ.06/18, Iğ.09/121, Iğ.09/13, Ma.03/83, Mu.01/148, Mu.01/49, Mu.03/1, Mu.03/40

hebbímiz: *bk. hebbimiz*. -2-

h. An.02/40, Iğ.09/125

hebbimíş: *bk. hebbimiz*. -1-

h. Bu.15/21

hebbimis: *bk. hebbimiz*. -1-

h. Bu.15/21

hebbimiz: Hepimiz. *Diğer varyantları için bk. ebbimis, hä́bbimiz, hä́pimiz, hebbímiz, hebbimíş, hebbimis, hebimiz, hepımíz, hepímiz, hepimis, heppımís, hḗpımız, hḗpimis, ^{h}epımíz, ^{h}eppimiz*. -5-

h. Iğ.02/74

h.+ín Iğ.02/172

h.+i Iğ.02/132, Iğ.02/185

h.+in Iğ.02/88

hebbisi: *bk. heppisi*. -8-

h. Bu.04/10, Bu.04/255, Bu.13/79

h.+ne An.12/122, Bu.13/62

h.+ni Bu.13/144, Bu.14/5

hebbiz: Hepiniz. *Diğer varyantı için bk. heppiz*. -3-

h.+i Iğ.02/163, Iğ.02/64, Iğ.02/66

hebde^{n}: Hepten, tamamen, tamamıyla, büsbütün. -1-

h. Bu.09/171

hebebine: *bk. hebepine*. -1-

h. Iğ.03/41

hebepine: Hephepine; hepten,tamamıyla, büsbütün. *Diğer varyantı için bk. hebebine.* -1-

h. An.09/461

hebhebbisi: Hepsi hepsi, bütünü, tamamı. -1-

h. Bu.14/4

hebimiz: *bk. hebbimiz*. -1-

h. An.09/287

hebisí: *bk. heppisi*. -1-

h.+ni Ha.08/67

hebisi: *bk. heppisi*. -2-

h. Ağ.13/60

h.+ni Bu.04/102

hebsı *bk. heppisi*. -2-

h.+ni Bu.07/8, Bu.12/20

hebsi *bk. heppisi*. -10-

h. Ağ.10/31, An.10/46, Bi.01/64, Iğ.06/64, Mu.03/43

h.+ne Bi.04/127

h.+ni Ağ.07/27, Ağ.07/28, Bi.03/26, Bi.05/12

hec: *bk. hėç*. -7-

h. An.05/33, An.12/31, Bi.01/95, Bu.08/107, Bu.08/8, Iğ.06/55, Iğ.06/56

hecer Hacer, kişi adı. -1-

h. Ma.06/1

heç: *bk. hėç*. -27-

h. Ağ.09/58, An.01/114, An.01/42, An.01/54, An.02/97, An.03/35, An.07/39, An.09/419, An.12/166, An.12/48, An.12/83, Bi.01/119, Bi.01/65, Bi.01/88, Bi.04/11, Bu.11/38, Bu.13/73, Bu.14/47, Ha.08/46, Iğ.06/113, Iğ.06/30, Iğ.11/47, Mu.01/118, Mu.01/36, Mu.06/81

h. olmasa: Hiç olmazsa, hiç yoktan. An.05/264, An.12/43

heçkes: Hiçkimse. -1-

h.+e An.12/92

hedice: *bk. ẖadice*. -1-

h. Bu.15/6

hedig: Hedik, haşlanmış buğday, mısır gibi şeyler. -2-

h. Ağ.16/52,

h. ėdeller: Hedik etmek; çocuğun ilk dişi çıktığında hedik

kaynatıp konu komşuya dağıtmak. Ağ.16/56

hediya: *bk. hediye*. -1-

h. Bu.13/210

hediye: 1. Hediye, armağan; 2. Kişi adı. *Diğer varyantları için bk. hädiya, hädiyá, hädiye, hediya, hed^{i}ya, hed^{i}ye, ḫadiyė, ḫádiyá*. -6-

h. An.12/223

h.+ler An.12/221

h.+leriyle An.10/123

baba h.+si: Baba hediyesi; damat tarafının düğünde kızın babası için getirdiği hediye. An.10/173

h.+sini An.10/170, An.10/171

hed^{i}ya: *bk. hediye*. -1-

h.+lar Iğ.03/77

hed^{i}ye: *bk. hediye*. -1-

h. An.10/135

he^{d}zelbėycan: *bk. azerbeycan*. -1-

h.+a Bu.13/146

hee: *bk. he*. -6-

h. An.09/47, Bi.04/26, Bu.13/16, Ha.01/60, Ma.03/74, Mu.06/78

heē: *bk. he*. -1-

h. Bu.06/54

he^{e}: *bk. he*. -3-

h. Ağ.16/117, Ağ.16/128, Ağ.17/84

heger: *bk. eger*. -1-

h. An.05/213

hegmed: *bk. hė́kmed*. -1-

h.+i Ma.06/9

heğer: *bk. eger*. -1-

h. Ha.02/37

heh: Olması istenen veya beklenen bir şey gerçekleştiğinde kullanılan bir söz. -2-

h. Ağ.10/88, Bu.08/57

hekeyá: *bk. hekiya*. -1-

h. Iğ.09/2

hekeye: *bk. hekiya*. -1-

h. Iğ.09/3

hekim: Hakim, yargıç. -1-

h.+e Bu.12/117

hekiya: Hikaye. *Diğer varyantları için bk. ekiya, hekeyá, hekeye, hė́kiya, hė́kiye, hikiya*. -3-

h. An.02/40, Bi.01/70, Bi.01/98

helal: *bk. halal*. -2-

h. An.10/174, Ma.05/6

helbed: *bk. helbet*. -1-

h. Ağ.17/11

helbet: Elbette. *Diğer varyantları için bk. hälbed, helbed*. -2-

h. Bu.11/32, Ha.05/157

hele: Hele, henüz, hâlâ, daha. *Diğer varyantları için bk. ele (2), ėle (2), häle, ^{h}äle, ^{h}ele, ḫäle, here*. -72-

h. Ağ.06/82, Ağ.07/175, Ağ.07/192, Ağ.07/68, Ağ.07/87, Ağ.17/44, An.01/113, An.01/169,

An.01/176, An.01/229, An.01/8, An.02/6, An.02/9, An.05/327, An.05/396, An.05/397, An.05/398, An.05/458, An.05/9, An.09/13, An.09/170, An.09/18, An.09/188, An.09/328, An.09/395, An.10/55, An.10/183, An.11/73, An.11/80, An.11/87, An.12/180, Bi.04/118, Bi.04/135, Bi.04/3, Bu.04/188, Bu.04/189, Bu.04/198, Bu.04/206, Bu.04/31, Bu.04/8, Bu.06/227, Bu.06/50, Bu.08/55, Bu.09/54, Bu.10/22, Bu.13/150, Bu.13/24, Bu.14/155, Bu.14/2, Bu.14/58, Ha.01/37, Ha.01/39, Ha.04/113, Ha.05/69, Iğ.02/106, Iğ.02/49, Iğ.02/86, Iğ.03/35, Iğ.10/4, Iğ.11/46, Ma.06/5, Mu.01/182, Mu.04/46, Mu.04/51, Mu.04/52, Mu.05/52

heleb: Halep, Suriye'de bir şehir. -2-

h. Bu.02/181

helelik: Şimdilik. -1-

h. An.10/88

hellinci: *bk. ällinci*. -1-

h. Bu.12/77

hellol-: Hallolmak. -1-

h.-an An.09/313

helva: *bk. halva*. -3-

h. An.01/30, Ha.04/157

h.+nı^{n} Mu.03/76

hem: 1. Hem; 2. *(Özb. Hem)* Da, de edatı. *Diğer varyantları için bk. am, em, häm, ^{h}em*. -44-

h. Ağ.01/59, Ağ.06/48, Ağ.06/79, Ağ.07/99, Ağ.08/108, Ağ.08/69, Ağ.16/65, Ağ.17/83, Ağ.17/84, An.01/111, An.01/156, An.01/5, An.01/59, An.05/323, An.08/12, An.09/14, Bu.02/154, Bu.02/42, Bu.04/137, Bu.04/151, Bu.06/58, Bu.06/61, Bu.06/67, Bu.06/70, Bu.09/14, Ha.05/25, Iğ.03/25, Iğ.09/154, Ma.02/53, Ma.04/51

hemdi: Hamdi, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. hemdī*. -1-

h. Bu.15/3

hemdī: *bk. hemdi*. -1-

h. Bu.15/2

heme: *bk. hemen*. -1-

h. Ma.04/108

hemen: Hemen. *Diğer varyantları için bk. ama (2), aman, ámen, emen, hama (2) , haman, ha^{m}man, háman, hämän, hämen, heme, hemmen, hemmėn, ^{h}ama, ^{h}eme, ^{h}emen*. -36-

h. Ağ.10/59, Ağ.15/55, An.01/15, An.01/16, An.01/28, An.01/37, An.07/67, An.09/110, An.09/301, An.09/307, An.09/329, An.09/432, An.10/27, An.10/59, An.10/66, Bu.02/160, Bu.02/19,

Bu.04/170, Bu.09/16, Bu.09/30, Ha.04/31, Ha.04/50, Ha.05/21, Ha.05/32, Ha.05/43, Iğ.07/10, Ma.04/137, Ma.04/140, Ma.04/143, Ma.04/164, Ma.04/99, Mu.05/35

h. emen: Hemen hemen. Ma.04/42

hemın *(Az. Hemin)*: Az önceki, aynısı, tıpkı. -1-

h. Bu.15/19

hemid: Hamid, kişi adı. -1-

h. Ma.05/19

hemmen: *bk. hemen*. -1-

h. Ma.04/62

hemmėn: *bk. hemen*. -1-

h. Ma.04/184

hemmısı: *bk. hamısı*. -1-

h.+ní^{n} An.05/180

heneke: Seksek oyunu. -2-

h. Ha.04/92, Ha.04/93

hengel: *bk. ḫıńġal*. -2-

h.+i Bi.03/2

h.+imízin Bi.04/55

hengem: Telaşe, gürültü, şamata, laf kalabalığı. *Diğer varyantı için bk. ^{h}engem*. -4-

hay h.: Hay hengem; telaşe, laf kalabalığı, tartışma, çekişme. An.04/77, An.05/440

h. ėdiyėrsın: Hengem etmek; telaşe etmek, laf kalabalığı yapmak, tartışmak, çekişmek. An.09/395

h. ėdiyėrsız: Hengem etmek; telaşe etmek, laf kalabalığı yapmak, tartışmak, çekişmek. An.04/77

hengi: Hangi. *Diğer varyantları için bk. hangı́, hangi, hangi̊, hańgi, hengī, ^{h}engi, ḫańgi*. -8-

h. An.05/132, An.09/378, An.11/51, Bi.01/154, Bu.04/202, Bu.08/113

hengisi: Hangisi. *Diğer varyantları için bk. hangisı, hangisi, hanġısı*. -12-

h. Ağ.09/51, An.05/454, An.09/365, An.09/378, Bu.04/49, Ha.02/37

h.+ler Bu.04/133

h.+ni An.09/453, Bi.03/1, Ha.06/15, Ha.06/16

h.+nn An.05/185

hengī: *bk. hengi*. -1-

h. Iğ.09/88

henifi: Hanefi, İslamiyette dört Sünni mezhepten biri ve bu mezhepten olan kişi. -1-

h. Ağ.14/7

hep: *bk. heb*. -14-

h. Ağ.16/165, Ağ.17/128, An.05/153, An.05/330, An.12/160, Bu.13/156, Bu.13/158, Bu.13/159,

Bu.13/160, Ha.08/12, Ma.03/5, Mu.04/17, Mu.05/14, Mu.05/42

hepebluĝa: Hephepliğine; hepten, büsbütün, temelli. -1-

h. Ha.07/59

hepımíz: *bk. hebbimiz*. -1-

h.+e Ha.04/100

hepısi: *bk. heppisi*. -1-

h. Ağ.09/50

hepímiz: *bk. hebbimiz*. -1-

h.+e Ağ.16/166

hepimis: *bk. hebbimiz*. -1-

h. An.09/286

hepisi: *bk. heppisi*. -3-

h. An.09/82, Bu.04/144

h.+ynen Ağ.13/42

heppisi: *bk. heppisi*. -1-

h. Ağ.17/70

heppımís: *bk. hebbimiz*. -1-

h. Iğ.11/21

heppísi: *bk. heppisi*. -1-

h. Iğ.11/37

heppisi: Hepsi. *Diğer varyantları için bk. ebsı, eppısi, eppisi, häbbísi, häbbisı, häbbisí, häbbisi, häbsi, häpisi, häp*[i]*si, häppisi, häpsi, hǟbbisi, hebbisi, hebisí, hebisi, hebsı , hebsi , hepısi, hepisi, heppisi, heppísi, hepsı, hepsi,* [h]*eppisi,* [h]*epsi* . -17-

h. An.05/213, An.05/217, Bu.03/72, Bu.04/48, Iğ.02/137, Iğ.02/138, Iğ.11/91, Mu.06/58

h.+nden Ağ.14/38

h.+ne Bu.08/102

h.+nē Bu.13/106

h.+ni An.04/105, An.05/216, Bu.04/145, Iğ.02/182

h.+nin An.05/371

heppiz: *bk. hebbiz*. -2-

h. An.04/109

h.+e An.05/194

hepsı: *bk. heppisi*. -2-

h.+n An.04/106

h.+na An.01/39

hepsi: *bk. heppisi*. -8-

h. Bi.03/9, Ha.03/20, Ha.03/21

h.+ni Ağ.16/152, Bi.03/2, Iğ.02/184, Iğ.09/155

h.+nnen Bu.14/147

her: Her. *Diğer varyantları için bk. ār, er, här, hǟr, hēr,* [h]*er*. -135-

h. Ağ.01/16, Ağ.07/19, Ağ.07/200, Ağ.07/202, Ağ.07/24, Ağ.07/39, Ağ.07/44, Ağ.07/95, Ağ.08/39, Ağ.08/69, Ağ.09/18, Ağ.09/28, Ağ.09/45, Ağ.09/46, Ağ.10/38, Ağ.10/5, Ağ.11/26, Ağ.13/28, Ağ.13/55, Ağ.14/31, Ağ.16/136, Ağ.18/33, An.01/187, An.01/19, An.02/76, An.02/83,

An.02/98, An.03/34, An.05/17, An.05/18, An.05/271, An.05/32, An.05/60, An.05/61, An.06/72, An.07/103, An.07/108, An.07/62, An.07/72, An.08/3, An.09/260, An.09/298, An.09/341, An.09/425, An.09/434, An.09/435, An.09/441, An.09/445, An.10/116, An.10/117, An.10/151, An.10/154, An.10/92, An.11/76, An.12/109, An.12/115, An.12/233, An.12/77, An.12/86, Bi.01/74, Bi.02/7, Bi.03/105, Bi.03/106, Bi.03/60, Bi.04/106, Bi.04/119, Bi.04/20, Bi.04/33, Bi.04/7, Bi.04/86, Bi.05/23, Bu.01/12, Bu.02/141, Bu.02/142, Bu.02/167, Bu.02/55, Bu.02/78, Bu.02/79, Bu.04/24, Bu.05/21, Bu.05/22, Bu.08/17, Bu.08/30, Bu.09/153, Bu.09/55, Bu.09/69, Bu.09/92, Bu.11/133, Bu.13/1, Bu.13/144, Bu.13/210, Bu.13/65, Bu.14/125, Bu.14/139, Bu.14/140, Bu.14/55, Ha.02/20, Ha.03/13, Ha.07/19, Ha.08/19, Ha.08/23, Iğ.02/100, Iğ.02/111, Iğ.02/13, Iğ.02/32, Iğ.02/33, Iğ.03/50, Iğ.03/51, Iğ.03/83, Iğ.03/84, Iğ.09/17, Iğ.11/15, Iğ.11/21, Ma.01/16, Ma.02/28, Ma.02/29, Ma.03/27, Ma.03/45, Ma.03/46, Ma.03/49, Ma.04/34, Ma.04/35, Mu.03/34, Mu.03/38, Mu.03/6

h. tereFleme: Her taraflama; her tarafa doğru. Ha.07/17

h. te^{v}ir: Her tavır; her türlü, her şekil. Iğ.03/84

heralda: *bk. herelde*. -1-

h. Mu.02/12

heralde: *bk. herelde*. -1-

h. Ağ.10/37

herb: *bk. harb*. -1-

h. Ağ.01/69

herdem: Herdem, kişi adı. -2-

h. Ağ.09/1, Ağ.09/52

h.+can Ağ.09/55

here: *(Yanlış telaffuz) bk. hele*. -1-

h. An.09/29

hereket: Hareket. *Diğer varyantları için bk. hareked, hä̆reket, ^{h}ereket*. -2-

h. An.05/176, An.07/110

herelde: Herhalde. *Diğer varyantları için bk. eralda, heralda, heralde, ^{h}eralde*. -2-

h. An.07/71, Iğ.02/155

heresi: Her biri. -1-

h.+ne An.06/26

her^{e}keş: *bk. herkȩ̇ş*. -1-

h.+ingi An.09/298

herf: Harf. *Diğer varyantı için bk. heřf*. -4-

h.+e Bu.04/250

h.+i An.11/66

h.+inden Bu.04/49

h.+leri Bu.04/237

hergen: *bk. ergen*. -1-

h. Bu.03/12

herges: *bk. herkėş*. -1-

h.+e Ağ.15/6

hergez: *bk. herkėş*. -1-

h. Ha.09/13

hergėj: *bk. herkėş*. -2-

h. An.01/92, Bi.04/91

hergėş: *bk. herkėş*. -5-

h. An.01/104, An.01/77, An.01/91, Bi.03/39, Bu.05/53

hergiş: *bk. herkėş*. -3-

h. An.09/258, Bi.04/46

h.+i Bi.04/33

herif: Herif, adam. *Diğer varyantı için bk. ʰerif*. -2-

h. An.12/70

h.+e An.12/70

herite: Harita. -1-

h.+ye An.09/8

herkes: *bk. herkėş*. -6-

h. Ağ.07/187, Ağ.15/54

h.+i Ağ.08/34, An.11/19

h.+in An.10/47, An.11/108

herkeş: *bk. herkėş*. -3-

h. Bi.04/85

h.+ín Ağ.01/40, Ha.08/21

herkėj: *bk. herkėş*. -1-

h. An.11/129

herkės: *bk. herkėş*. -5-

h. An.10/81, An.11/32, Bu.01/3, Bu.02/128, Mu.05/40

herkėş: Herkes. *Diğer varyantları için bk. ē̆rgiş, hä̆rgėş, hä̆rkėş, herᵉkeş, herges, hergez, hergėj, hergėş, hergiş, herkes, herkeş, herkėj, herkės, herkėz, herkis, herkiş, hē̆rkez, hē̆rkėj, hē̆rkės, hē̆rkėş, ʰä̆rgėş, ʰergėş, ʰerkėş*. -8-

h. An.07/102, Bi.04/12, Iğ.11/21, Ma.06/4

h.+e Bu.04/33, Iğ.11/8

h.+i Bi.01/13

h.+in Iğ.11/60

herkėz: *bk. herkėş*. -1-

h. Ha.09/11

herkis: *bk. herkėş*. -2-

h.+e An.10/109

h.+ė An.10/120

herkiş: *bk. herkėş*. -2-

h. An.09/205

h.+le Mu.03/92

hers: *bk. yėrs*. -1-

h.+im çıḫsa: Hersi çıkmak; sinirlenmek, öfkelenmek. Iğ.11/96

herşe: *bk. herşey*. -3-

h.+inen Ağ.08/70

h.+mis Iğ.11/47

h.+mizi Ma.04/35

herşey: Herşey. *Diğer varyantları için bk. herşe, herşe^{y}, herşė, herşėy, herşiy, hēŕşe*. -7-

h. An.01/34, An.01/53, An.10/104, Ha.07/43

h.+i Mu.04/15

h.+ini An.04/18

h.+^{i} An.01/7

herşe^{y}: *bk. herşey*. -8-

h. Bu.07/6

h.+i An.12/239, Ha.06/3, Mu.01/75

h.+inen An.04/27

h.+ini An.08/3, An.10/93

herşė: *bk. herşey*. -3-

h. Mu.01/16, Mu.01/32, Mu.02/30

herşėy: *bk. herşey*. -3-

h. Ha.07/44, Mu.06/115

h.+im Bu.09/110

herşiy: *bk. herşey*. -1-

h.+dan başġa utanmiyėr misin: Herşeyden başka utanmıyor musun, bir azarlama sözü. Bu.14/25

herva: *bk. halva*. -1-

h. Ma.04/12

heřf: *bk. herf*. -1-

h.+leri Bu.04/236

hesab: 1. Hesap; 2. Gibi. *Diğer varyantları için bk. hesap, hėsab, hėsāb.* -3-

h. Ağ.15/39, Iğ.06/32

h.+ınān Bu.12/69

hesap: *bk. hesab*. -1-

h. dáğül: Hesap değil; sayılmaz. An.05/218

hestehana: *bk. hasdaḫana*. -1-

h.+ya An.02/96

heş: *bk. hėç*. -2-

h. An.09/400, Mu.06/83

hevan: *bk. hayvan*. -1-

h.+nari Bu.12/70

heved: *bk. evet*. -1-

h. Ağ.06/21

hey: Geçmişteki anıların tebessümle hatırlandığı zaman kullanılan bir ünlem. -1-

h. Bu.06/99

heybe: Heybe. -3-

h.+den Ma.02/5

h.+ler^{l}ná Ağ.10/42

h.+sinden Ağ.10/44

heyder: Haydar, kişi adı. -2-

h. Bu.04/185

heydi: *bk. hayde*. -1-

h. An.09/248

heyvan: *bk. hayvan*. -2-

h. An.04/33

h.+nara An.05/459

hezreti: Hazretî, yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan. -1-

h. An.06/52

hē: *bk. he*. -135-

h. Ağ.08/125, Ağ.08/58, Ağ.08/61, Ağ.10/36, Ağ.17/64, An.01/131, An.01/211, An.01/63, An.02/26, An.02/36, An.02/81, An.03/36, An.04/25, An.05/139, An.05/152, An.05/208, An.05/227, An.05/298, An.05/332, An.05/334, An.05/336, An.05/347, An.05/364, An.05/376, An.05/379, An.05/380, An.05/405, An.05/411, An.05/419, An.05/432, An.05/442, An.05/443, An.05/445, An.05/460, An.05/463, An.05/465, An.05/74, An.05/83, An.06/27, An.06/65, An.07/99, An.09/169, An.09/253, An.09/318, An.09/461, An.09/64, An.09/83, Bi.01/39, Bi.01/40, Bi.01/7, Bi.03/31, Bi.04/125, Bi.04/98, Bu.02/144, Bu.02/148, Bu.04/131, Bu.04/16, Bu.04/163, Bu.04/167, Bu.04/195, Bu.04/206, Bu.04/216, Bu.04/251, Bu.04/252, Bu.04/9, Bu.05/14, Bu.06/237, Bu.06/242, Bu.06/72, Bu.08/17, Bu.08/3, Bu.08/35, Bu.10/21, Bu.10/9, Bu.11/105, Bu.11/126, Bu.11/44, Bu.11/48, Bu.11/75, Bu.11/78, Bu.11/83, Bu.11/90, Bu.12/111, Bu.12/156, Bu.12/2, Bu.12/92, Bu.13/126, Bu.13/142, Bu.13/154, Bu.13/16, Bu.13/185, Bu.13/187, Bu.13/190, Bu.13/20, Bu.13/200, Bu.13/30, Bu.13/64, Bu.13/88, Bu.14/19, Bu.15/25, Ha.01/41, Ha.01/51, Ha.03/4, Ha.04/147, Ha.05/150, Ha.05/42, Ha.05/51, Ha.05/72, Ha.05/97, Ha.07/26, Ha.07/36, Ha.08/11, Ha.08/30, Ha.08/54, Iğ.02/145, Iğ.02/153, Iğ.02/39, Iğ.02/72, Iğ.04/16, Iğ.04/27, Iğ.04/7, Iğ.04/8, Iğ.06/93, Iğ.09/114, Iğ.09/161, Iğ.11/41, Ma.03/109, Ma.03/111, Ma.03/32, Ma.03/43

hēb: *bk. heb*. -2-

h. An.01/172, An.02/49

hēç: *bk. hėç*. -5-

h. An.07/56, An.12/54, Bu.13/73, Ha.01/50, Iğ.09/218

hē[e]: *bk. he*. -1-

h. Ağ.06/85

hēpımız: *bk. hebbimiz*. -1-

h.+ın Ha.08/42

hēpimis: *bk. hebbimiz*. -1-

h. Iğ.09/29

hēr: *bk. her*. -25-

h. Ağ.01/33, Ağ.07/139, Ağ.09/16, Ağ.10/38, Ağ.10/39, Ağ.14/31, An.02/75, An.02/76, An.04/38, An.09/113, Bi.01/120, Bi.01/149, Bi.03/20, Bi.04/5,

Bu.04/208, Iğ.03/84, Iğ.06/145, Iğ.08/18, Iğ.08/22, Iğ.09/215, Iğ.09/224, Iğ.11/3, Ma.02/28, Ma.03/38

hērkez: *bk. herkėş*. -1-

h. Iğ.11/11

hērkėj: *bk. herkėş*. -1-

h. Iğ.02/138

hērkės: *bk. herkėş*. -1-

h.+e Bu.09/134

hērkėş: *bk. herkėş*. -3-

h. An.01/97, Iğ.11/9

h.+in Iğ.02/109

hērşe: *bk. herşey*. -1-

h.+mis Iğ.11/41

hėc: *bk. hėç*. -7-

h. Ağ.01/77, An.05/145, An.05/428, Bu.05/51, Bu.11/40, Bu.11/77, Bu.13/63

hėç̱: *bk. hėç*. -2-

h. An.05/46

hėç: Hiç. *Diğer varyantları için bk. ec, eç, eş (3), ėç, ėş (3), hec, heç, heş, hēç, hėc, hėç̱, hėj, hėş, hē̇c, hē̇ç, hėç, híç, hic, hiç, hij, hiş, hīç, ʰeç, ʰeş, ʰėç, ʰėş, ʰiç, iç (1), īç*. -76-

h. Ağ.01/62, Ağ.06/81, Ağ.17/3, An.07/56, An.07/62, An.07/99, Bi.04/123, Bu.02/70, Bu.03/4, Bu.04/243, Bu.06/52, Bu.06/64, Bu.06/75, Bu.06/99, Bu.09/24, Bu.09/3, Bu.11/2, Bu.11/59, Bu.13/127, Bu.13/149, Bu.13/203, Bu.13/204, Bu.13/88, Bu.13/89, Bu.14/223, Bu.14/35, Bu.14/83, Ha.04/23, Ha.08/45, Ha.08/46, Ha.08/47, Ha.08/48, Iğ.02/124, Iğ.02/14, Iğ.02/44, Iğ.02/82, Iğ.02/83, Iğ.03/13, Iğ.03/16, Iğ.03/80, Iğ.05/19, Iğ.05/48, Iğ.06/57, Iğ.06/65, Iğ.08/32, Iğ.08/4, Iğ.08/46, Iğ.08/61, Iğ.09/13, Iğ.09/140, Iğ.09/15, Iğ.09/170, Iğ.09/219, Iğ.09/3, Iğ.09/54, Iğ.09/56, Iğ.09/59, Iğ.11/40, Iğ.11/47, Iğ.11/49, Iğ.11/59, Iğ.11/67, Ma.03/21, Ma.03/50, Mu.01/186, Mu.01/50, Mu.03/72, Mu.04/36, Mu.06/53

h. deme: Hiç deme!: Bir çeşit onaylama ünlemi. Ma.03/16

h. olmaza: Hiç olmazsa, hiç yoktan. An.05/56

hėçbişe: Hiçbir şey. *Diğer varyantı için bk. hiçbişe*. -1-

h. Iğ.11/31

hėçhėçine: Hiçhiçine; hiç yoktan, hiç yere. -1-

h. Bu.05/58

hėj: *bk. hėç*. -2-

h. Bi.01/36, Bu.04/93

hėkiya: *bk. hekiya*. -2-

h.+ları Bu.03/29

h.+sıni Bu.06/61

hėkiye: *bk. hekiya*. -1-

h.+sıní Bu.06/67

hėkmed: 1. Hikmet; 2. Kişi adı. *Diğer varyantları için bk. hegmed, hėkmet.* -1-

h. Ha.04/106

hėkmet: *bk. hėkmed.* -1-

h.+i Bu.06/226

hėlva: *bk. halva.* -1-

h. Bu.09/78

hėrdal: Erdal, kişi adı. -2-

h. Ağ.17/21

h.+ların Ağ.17/21

hėrk: "yap-" yardımcı fiili ile birlikte kullanılır. -1-

h. yapardi̇ẖ: Herk yapmak, tarlayı sürmek. Ha.05/5

hėrs: *bk. yėrs.* -1-

h.+i çıẖar An.10/6

hėsab: 1. Hesap; 2. Gibi, …'ın yerine. -2-

h.+dan Bu.02/180

h.+ında Bu.12/28

hėsāb: *bk. hesab.* -2-

h. Ma.02/24, Mu.06/43

hėş: *bk. hėç.* -4-

h. Ağ.16/49, An.01/248, Iğ.09/54

h. dėme: Hiç deme; Bir çeşit onaylama ünlemi. Ağ.16/79

hėşkim: Hiçkimse. -1-

h. Mu.03/92

hē̇c: *bk. hėç.* -2-

h. Ağ.16/35, An.05/39

hē̇ç: *bk. hėç.* -5-

h. Ağ.06/110, Bu.06/89, Bu.13/87, Iğ.05/52, Iğ.09/218

hė̂ç: *bk. hėç.* -1-

h. Ağ.16/101

hē̇y: Bir şeyin/kişinin büyüklüklük, üstünlük gibi özelliklerinden abartılı bir şekilde bahsederken kullanılan bir ünlem. -1-

h. An.09/281

hı: "Evet" anlamında bir onaylama sözü. *Diğer varyantı için bk. hıı.* -4-

h. An.09/263

h. h. Ağ.10/23, An.12/199

hıı: *bk. hı.* -1-

h. Ma.02/23

hıma: *bk. ama (1).* -1-

h. Bi.01/37

hızli: Hızlı. -1-

h. Ha.05/145

híç: *bk. hėç.* -2-

h. Ağ.18/42, Bi.04/35

hi: Beklenmeyen ve şaşkınlık yaratan bir durum karşısında aniden verilen bir tepki sözü. -1-

h. Ağ.08/95

hi: *bk. ki.* -4-

h. Ağ.15/47, Ağ.15/48, Iğ.03/77, Iğ.09/121

hic: *bk. hėç.* -3-

h. Bi.04/103, Bi.04/45, Bu.06/75

hiç: *bk. hèç*. -32-

h. Ağ.03/8, Ağ.04/19, Ağ.08/106, Ağ.08/47, An.04/7, An.05/153, An.05/402, An.09/418, An.09/445, Bi.01/102, Bi.04/101, Bi.04/11, Bi.04/113, Bi.04/114, Bi.04/116, Bi.04/44, Bi.04/48, Bi.05/18, Bu.02/23, Bu.04/76, Bu.14/219, Bu.14/82, Ha.06/12, Iğ.02/26, Ma.03/50, Ma.04/13, Ma.04/147, Ma.04/165, Mu.01/55, Mu.02/17, Mu.06/88

hiçbi: Hiçbir. -1-

h. Ağ.06/98

hiçbiri: Hiçbiri. *Diğer varyantı için bk. ʰèçbirí.* -1-

h.+ne Ağ.03/7

hiçbişe: *bk. hèçbişe*. -1-

h.+den Bi.04/5

hij: *bk. hèç*. -2-

h. Ağ.06/91, Ağ.07/204

hikiya: *bk. hekiya*. -3-

h. An.07/70

h.+lar An.07/70

h.+ları An.07/69

hille: Hîle. -1-

h. Mu.06/114

his: İs, duman lekesi. -1-

h. An.01/206

hislen-: İslenmek, isli duruma gelmek. -2-

h.-di An.01/205

h.-iyėr An.04/78

hiş: *bk. hèç*. -3-

h. Bi.05/32, Mu.02/23, Mu.06/24

hīç: *bk. hèç*. -2-

h. Bi.04/23, Ha.06/12

ho: Ho; koyun vs. hayvanları güderken çıkarılan ses. *Diğer varyantı için bk. hō.* -10-

h. Mu.06/59

h. ha h. Mu.01/11, Mu.01/13

h. ha hō Mu.01/11, Mu.01/13

hoca: *bk. ẖoca*. -2-

h. Mu.06/82

h. moca Ma.01/15

hollandiya: Hollanda. -1-

h.+da Bu.14/13

horosan: Horasan, Erzurum'a bağlı bir ilçe. -1-

h.+dan Ma.02/41

hosuru: Özel bir ad. -1-

h. An.06/34

hoş: *bk. ẖoş*. -2-

h. geldın Ha.04/27

h. geldın Ha.04/28

hoşyan: Hoşyan, Ağrı'nın Eleşkirt ilçesine bağlı Uzunyazı köyünün eski adı. -1-

h. Ma.03/55

hórmát: *bk. hörmet*. -1-

h. Bu.09/136

hō: *bk. ho*. -2-

ho ha h. Mu.01/11, Mu.01/13

högmed: *bk. hökümet*. -4-

h. Ağ.09/17, Ağ.09/38, Ağ.09/77

h.+e Ma.01/17

högmet: *bk. hökümet*. -2-

h. Ma.03/78

h.+e Ağ.09/33

hökmed: *bk. hökümet*. -3-

h. Bu.04/109, Bu.04/216, Ma.03/45

hökmet: *bk. hökümet*. -2-

h. Ma.03/39

h.+inen Ağ.16/21

hökümed: *bk. hökümet*. -5-

h. An.12/95, Bi.04/41, Bu.12/114, Bu.12/3, Ha.08/37

hökümet: Hükümet. *Diğer varyantları için bk. högmed, högmet, hökmed, hökmet, hökümed, hök^{ü}met, hükümet, ^{h}ökümät, ^{h}ökümed, ^{h}ökümet, ^{h}ök^{ü}med, ökümed, ökümet, ök^{ü}met*. -18-

h. An.12/114, An.12/94, Bi.04/40, Ha.08/18, Ha.08/2, Ha.08/22, Ha.08/72

h.+da An.12/30

h.+e Ağ.01/5, An.05/290, An.12/74

h.+i Bu.04/214, Bu.04/216

h.+in An.09/210, An.12/110, Bu.13/18

h.+inin Ağ.16/7

h.+innen An.05/422

hök^{ü}met: *bk. hökümet*. -1-

h. Ma.03/49

hörmed: *bk. hörmet*. -2-

haşa h.+de^{n}: Haşa hürmetten; söylenmesi uygun olmayan ya da hoş görülmeyen sözlerden önce söylenen ve "afersiniz" anlamında kullanılan bir yapı. Bu.13/78

h.+dür Bu.09/51

hörmedli: Hürmetli. -2-

h. An.01/27, Ha.04/19

hörmet: Hürmet. *Diğer varyantları için bk. hórmát, hörmed, hürmet, ^{h}ürmet*. -7-

h. An.09/471

h.+i An.09/470

h.+in An.09/475, An.09/477, An.09/478

haşa h.+izden: Haşa sizden; söylenmesi uygun olmayan ya da hoş görülmeyen sözlerden önce söylenen ve "afedersiniz" anlamında kullanılan bir ifade. Bu.03/61

hubbal: Tekerlemede geçen anlamsız bir söz. -1-

h. Bu.02/183

hubbali: Tekerlemede geçen anlamsız bir söz. -1-

h. Bu.02/181

hudut: *bk. hüdüt*. -2-

h.+i Ha.02/26

h.+u Ağ.13/21

hur: *bk. şura*. -1-

h.+dan An.05/309

huzurevi: Huzurevi. -2-

h.+nde Iğ.02/51

h.+ne Iğ.02/49

húcüd: Vücut. *Diğer varyantı için bk. vúçut*. -1-

h.+um Bi.01/154

húdüd: *bk. hüdüt*. -1-

h.+deri Mu.03/16

hücüm: Hücum. -1-

h. Mu.06/32

hüdüd: *bk. hüdüt*. -8-

h. Ağ.17/60, Ha.02/2

h.+de Ağ.15/36, Ha.05/72, Mu.01/157

h.+den Ağ.06/11, Ağ.15/21, Mu.01/156

hüdüt: Hudut, sınır. *Diğer varyantları için bk. hudut, húdüd, hüdüd*. -10-

h. Ağ.01/35

h.+i Ağ.02/13, Ağ.15/20, Ağ.15/41, Ağ.17/60, Ha.02/28, Ma.02/4, Mu.03/19

h.+i̊ne Ağ.08/14

h.+lerin Mu.03/18

hükümet: *bk. hökümet*. -1-

h.+in An.05/104

hüri: Huri. -1-

h.+dür Bu.03/16

hürmet: *bk. hörmet*. -5-

h. Ağ.16/77, Ağ.16/78

h.+imizi Ağ.14/13, Ağ.14/16

h.+in Ağ.16/76

^{h}

^{h}a: *bk. ha (1)*. -1-

^{h}. An.09/51

^{h}aci: *bk. haci*. -1-

^{h}. Ha.01/24

^{h}adi: *bk. hayde*. -2-

^{h}. An.10/133, Mu.02/14

^{h}admíş: *bk. admiş*. -1-

^{h}. Ağ.06/77

^{h}afif: *bk. hafif*. -1-

^{h}.+ce Ağ.18/14

^{h}aġaret: *bk. haġaret*. -1-

^{h}. Mu.06/38

^{h}aḫl: *bk. aḫıl*. -3-

^{h}.+ın çadduramiyėrsín: Aklını çattıramamak; anlayamamak. An.09/49

^{h}.+ında An.10/16

^{h}.+umdadur An.02/30

^{h}al: *bk. hal*. -2-

^{h}.+ı Iğ.02/83

^{h}.+ımızí An.05/300

^{h}alla: *bk. allah*. -1-

^{h}.+ıma An.11/39

^{h}ama: *bk. ama (1)*. -2-

^{h}. An.10/183, Ha.03/5

^{h}ama: *bk. hemen*. -1-

^{h}. Bu.14/84

^{h}ana: *bk. hani*. -1-

^{h}. Mu.06/4

^{h}anı: *bk. hani*. -1-

^{h}. Mu.02/3

^{h}aní: *bk. hani*. -1-

^{h}. Ağ.03/16

^{h}ani: *bk. hani*. -3-

^{h}. Bu.14/100, Bu.14/13, Bu.14/98

^{h}aşlí-: Haşlamak. -1-

^{h}.-yėrduĝ Bi.03/54

^{h}avla-: Havlamak. -1-

^{h}.-ma^{y}a An.07/83

^{h}aydá-: *bk. haydá*-. -1-

^{h}.-rsín An.05/222

^{h}ayde: *bk. hayde*. -1-

^{h}. Bu.06/37

^{h}aydi: *bk. hayde*. -1-

^{h}. Bu.14/52

^{h}ayti: *bk. hayde*. -1-

^{h}. Bi.01/117

^{h}ayvan: *bk. hayvan*. -2-

^{h}. Bu.13/65

^{h}.+nar An.07/104

^{h}azır: *bk. hazır*. -1-

^{h}. An.05/36

^{h}azırla-: *bk. hazırla*-. -1-

^{h}.-^{r}lar An.10/171

^{h}ā: *bk. ē (1)*. -1-

^{h}. Mu.03/49

^{h}áni: *bk. hani*. -1-

^{h}. Ağ.06/49

^{h}äb: *bk. heb*. -1-

^{h}. Iğ.06/139

^{h}äle: *bk. hele*. -1-

^{h}. Bu.11/97

^{h}ärgėş: *bk. herkéş*. -1-

^{h}.+in Iğ.05/24

^{h}e: *bk. he*. -1-

^{h}. Bu.09/70

^{h}eb: *bk. heb*. -6-

^{h}. Ağ.07/81, An.01/72, An.02/3, An.07/90, An.07/91, Iğ.02/111

^{h}eç: *bk. héç*. -2-

^{h}. An.01/62, An.09/37

^{h}eger: *bk. eger*. -1-

^{h}. Bi.04/74

^{h}ele: *bk. hele*. -5-

^{h}. Ağ.12/15, An.08/11, An.12/34, Bu.05/59, Bu.13/24

^{h}elli: *bk. ǟlli*. -1-

^{h}. Bu.12/53

^{h}em: *bk. hem*. -3-

^{h}. An.01/16, An.01/80, Bu.06/61

^{h}eme: *bk. hemen*. -1-

^{h}. An.05/112

^{h}**emen** *bk. hemen*. -1-

^{h}. Ma.04/14

^{h}**en**: *bk. ben*. -1-

^{h}.+i Ma.04/19

^{h}**engem**: *bk. hengem*. -1-

hay ^{h}.+inán: Hay hengem; telaşe, laf kalabalığı, tartışma, çekişme. Bu.02/63

^{h}**engi**: *bk. hengi*. -2-

^{h}. An.05/80

^{h}**epeyce**: *bk. epė́yce*. -1-

^{h}. Ha.01/25

^{h}**epėyce** *bk. epė́yce*. -1-

^{h}. Ağ.01/10

^{h}**epımíz**: *bk. hebbimiz*. -1-

^{h}. Bu.09/56

^{h}**eppimiz**: *bk. hebbimiz*. -1-

^{h}.+in An.05/202

^{h}**eppisi**: *bk. heppisi*. -1-

^{h}. Iğ.07/6

^{h}**epsi** *bk. heppisi*. -2-

^{h}. Bu.12/151

^{h}.+ni Iğ.01/1

^{h}**er**: *bk. her*. -1-

^{h}. Bu.06/58

^{h}**eralde**: *bk. herelde*. -1-

^{h}. Ha.05/136

^{h}**ereket**: *bk. hereket*. -1-

^{h}. Mu.06/111

^{h}**ergėş**: *bk. herkė́ş*. -1-

^{h}.+inkini Iğ.05/29

^{h}**erif**: *bk. herif*. -1-

^{h}.+ler Ağ.07/19

^{h}**erkėş**: *bk. herkė́ş*. -1-

^{h}.+á Iğ.11/6

^{h}**eş**: *bk. hė́ç*. -1-

^{h}. An.09/308

^{h}**ē**: *bk. he*. -1-

^{h}. An.04/83

^{h}**ėç**: *bk. hė́ç*. -3-

^{h}. An.09/331, Bu.13/201, Iğ.02/168

^{h}**ėçbirí**: *bk. hiçbiri* -1-

^{h}. Bu.06/8

^{h}**ėş**: *bk. hė́ç*. -1-

^{h}. Iğ.09/170

^{h}**iç**: *bk. hė́ç*. -3-

^{h}. An.01/17, Bu.06/14, Ma.04/67

^{h}**indí**: *bk. şindi*. -1-

^{h}. Bi.01/83

^{h}**indi**: *bk. şindi*. -1-

^{h}. Bu.04/65

^{h}**or**: *bk. ora*. -1-

^{h}.+dan Iğ.05/12

^{h}**ökümät**: *bk. hökümet*. -1-

^{h}.+i Mu.06/36

^{h}**ökümed**: *bk. hökümet*. -1-

^{h}. An.05/36

^{h}**ökümet**: *bk. hökümet*. -1-

^{h}.+í Mu.06/36

^{h}**ök^{ü}med**: *bk. hökümet*. -1-

^{h}.+lere Bu.04/216

ʰūy: Üzüntüyle birlikte kızgınlık bildiren bir söz. -1-

ʰ. Bu.06/72

ʰürmet: *bk. hörmet*. -1-

ʰ. Mu.06/89

h́

h́eber: *bk. ḫaber*. -1-

h́. An.02/23

h́engel: *bk. ḫıńġal*. -1-

h́. Mu.01/38

h́ero: Hero, Ahıska'da bir köy. *Diğer varyantı için bk. h́ero*. -1-

h́. Ağ.01/30

h́eyilli: Hayırlı. *Diğer varyantı için bk. ḫeylli*. -1-

h́. Mu.06/98

h́eyr: İyilik. *Diğer varyantları için bk. h́ėyr, ḫayır, ḫeyır, ḫeyⁱr, ḫeyıŕ, ḫeyir, ḫeyr*. -3-

h́.+i Mu.06/120, Mu.06/67, Mu.06/70

h́ėyr: *bk. h́eyr*. -2-

h́.+i An.09/400

h́i: *bk. ki*. -11-

h́. Bi.05/28, Bu.12/81, Bu.13/21, Iğ.07/3, Iğ.09/116, Iğ.09/121, Iğ.09/162, Iğ.09/207, Mu.04/28, Mu.04/46

ḫ

ḫa: Kendisinden sonra gelecek olan yargıya dikkat çekmek için kullanılan bir söz. -2-

ḫ. Bu.14/58, Bu.14/188

ḫabacur: *(Yanlış telaffuz) bk. ḫaçapur*. -1-

ḫ.+dur An.09/26

ḫabar: *bk. ḫaber*. -7-

ḫ. An.09/323, An.09/324, Bu.08/109, Bu.11/50, Ha.04/121, Ha.04/53

ḫ.+ımız Mu.03/73

ḫabelleş-: Haberleşmek. -1-

ḫ.-dim Iğ.09/218

ḫaber: Haber. *Diğer varyantları için bk. habar, haber, h́eber, ḫabar, ḫabėr, ḫabar, ḫáḅár, ḫáber*. -9-

ḫ. Iğ.08/22, Mu.05/20

ḫ.+i Ağ.07/136, Ağ.07/140, An.07/75, An.10/27, Ha.05/81, Ha.05/83

ḫ.+imiz An.05/366

ḫabėr: *bk. ḫaber*. -1-

ḫ.+i An.10/46

ḫabul: *bk. ġabul*. -1-

ḫ. An.05/69

ḫaḅar: *bk. ḫaber*. -1-

ḫ. Bu.11/76

ḫaç-: *bk. ġaç-*. -1-

ḫ.-maḫ Ağ.09/59

ḫaç (1): *bk. ġaç*. -1-

ẖ. An.05/187

ẖaç (2): Haç, Hristiyanlık sembolü. *Diğer varyantı için bk. haç.* -4-

ẖ. An.09/452, An.09/453

ẖ.+ı An.09/450

ẖ.+ını An.09/453

ẖaçabuř: *bk. ẖaçapur*. -1-

ẖ.+umuz Bi.03/9

ẖaçapır: *bk. ẖaçapur*. -2-

ẖ. Mu.01/107, Mu.01/110

ẖaçapi̊r: *bk. ẖaçapur*. -2-

ẖ. Ağ.16/122, Mu.01/106

ẖaçapur: Haçapur, hamurdan yapılan bir çeşit yemek. *Diğer varyantları için bk. ẖabacur, haçapur, ẖaçabuř, ẖaçapır, ẖaçapi̊r*. -1-

ẖ. An.04/85

ẖaçȧn: Haçan; nasıl. -1-

ẖ. Bu.06/198

ẖaçır-: *bk. ġaçır-*. -1-

ẖ. Mu.04/35

ẖad-: *bk. ġat-*. -1-

ẖ.-mi̊yörüs Ağ.08/47

ẖadar: *bk. ġader (2).* -3-

ẖ. Ağ.08/23, Ağ.08/29, Ağ.08/4

ẖader: *bk. ġader (2).* -2-

ẖ. Bu.09/71, Mu.04/14

ẖadın: *bk. ġadın*. -2-

ẖ.+nar Iğ.09/70

ẖ.+nár Iğ.09/71

ẖadice: Hatice, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. hedice, ẖed^ice*. -1-

ẖ. Ha.03/26

ẖadiyė: *bk. hediye*. -1-

ẖ.+llerní Bu.09/40

ẖafda: *bk. afda*. -4-

ẖ.+dan Bu.09/45

ẖ.+sına Bu.05/9, Bu.09/38, Bu.09/44

ẖaġaret: *bk. haġaret*. -1-

ẖ. Ağ.10/32

ẖaġġ: *bk. haġġ*. -1-

misdafa ẖ.+ı çun: Mustafa hakkı için, bir yemin sözü. Bi.01/86

ẖaġmar[d]: Halk Mard. -1-

ẖ. Bu.10/4

ẖaġmar[ıb]: *(Yanlış telaffuz)* Halk Mard. -1-

ẖ. Bu.10/4

ẖaĝılsız: *bk. aẖılsız*. -1-

ẖ.+dur An.09/245

ẖaẖ: *bk. haġġ*. -3-

ẖ. Bi.01/72

ẖ.+ını Bu.14/138

ẖ.+ıni Iğ.09/117

ẖaẖl: *bk. aẖıl*. -1-

ẖ.+ıma Ha.08/71

ẖaẖli: *bk. haẖli*. -1-

ẖ. An.09/424

ẖaẖol: (Argoda) Ukraynalı. *Diğer varyantı için bk. ẖaẖól*. -1-

ḫ.+ların Bu.08/76

ḫaḫȯl: *bk. ḫaḫol*. -1-

ḫ.+ların Bu.08/12

ḫal-: *bk. ġal- (1)*. -5-

ḫ.-díler Iğ.06/145

ḫ.-duĝ An.05/46

ḫ.-mieṙ Bu.09/168

ḫ.-miş Ha.08/70

ḫ.-sın Ağ.18/60

ḫala: 1. Teyze, annenin kız kardeşi; 2. Hala, babanın kızkardeşi. *Diğer varyantları için bk. ĝala (1), hala*. -18-

ḫ. Bu.04/248

ḫ.+m Iğ.02/35, Iğ.02/37

ḫ.+mın Ağ.17/88

ḫ.+mın Iğ.09/216

ḫ.+mîzun Iğ.09/216

ne ki eleme o da ḫ.+mo olur: Başkalarının başına gelen şey, halamın/yakınlarımın da başına gelir. Bir atasözü. Bu.13/220

ḫ.+nın Ağ.16/19

ḫ.+sınındur Iğ.09/217

ḫ.+sının Iğ.09/221

ḫ.+sınındur Iğ.09/217

ḫ.+sınn Iğ.09/207, Iğ.09/212

ḫ.+sínn Iğ.09/221

ḫ.+si Iğ.09/219

ḫ.+sī Iğ.09/205

ḫ.+ydi Iğ.02/38

ḫalad: Her türlü (hediyelik) eşya. *Diğer varyantları için bk. ḫalat*. -1-

ḫ. Ma.02/30

ḫalat: *bk. ḫalad*. -1-

ḫ. Ma.02/29

ḫaldır-: *bk. ġaldur-*. -2-

ḫ.-di Bi.03/84

ḫ.-ırsa Ağ.06/126

ḫaldur-: *bk. ġaldur-*. -1-

ḫ.-du Mu.02/16

ḫalğ: *bk. halḫ*. -1-

ḫ.+í An.12/166

ḫalḫ-: *bk. ġaḫ-*. -1-

ḫ. Bi.03/82

ḫalḫ: *bk. halḫ*. -2-

ḫ. Bu.13/55, Iğ.06/158

ḫalı: *bk. ḫali*. -1-

ḫ. kilim Ma.03/88

ḫalın: *bk. ġalın*. -1-

ḫ. Ağ.18/59

ḫali: Halı. *Diğer varyantı için bk. ḫalı*. -1-

ḫ. ḫaraba Ağ.06/87

ḫalva: *bk. halva*. -1-

ḫ. An.04/20

ḫam: 1. Tanıdık bildik olmayan, ilk kez gelinen (yer); 2. Henüz, yakın zamanda bitirilmiş. -3-

ḫ. An.09/127, An.09/429, Bu.13/180

ḫama: *bk. ama (1)*. -1-

ẖ. Iğ.02/96

ẖamı̊r: *bk. ẖamur*. -7-

ẖ. An.01/42, Bi.01/33

ẖ.+ım Iğ.10/5

ẖ.+i Iğ.10/4, Iğ.10/5

ẖ.+ī Mu.07/27

ẖ.+unú Mu.01/94

ẖamma: *bk. ama (1)*. -1-

ẖ. Bu.08/15

ẖamur: Hamur. *Diğer varyantları için bk. amır, hamı̊r, hamur, ẖamı̊r, ẖamuř, ẖa^{m}mı̊r, ẖa^{m}mur*. -27-

ẖ. Ağ.02/4, Bi.01/30, Bu.13/164, Bu.14/39, Bu.14/40

ẖ.+a Mu.01/111

ẖ. böyüdiyėlle^{r}: Hamur büyütmek; mayalı hamurun ekşiyip kabarmasını sağlamak. Bu.05/16

ẖ.+dan An.05/327, Mu.01/91

ẖ.+dur An.01/44

ẖ. ediyosun: Hamur etmek; hamur yapmak, hamur hazırlamak. Bi.04/58

ẖ.+í An.01/25, Ha.06/31, Iğ.04/14

ẖ.+i Iğ.01/6, Iğ.11/83, Iğ.11/90

ẖ.+ī Iğ.04/13

ẖ.+lari Bi.03/38

ẖ.+nú Iğ.01/20

ẖ.+u Ağ.10/99, Ha.06/19

ẖ.+una Ağ.10/59

ẖ.+un^{u} Mu.01/94

ẖ.+^{u}n Bu.05/18

ẖ.+^{u}nú Mu.01/107, Mu.01/119

ẖamurli: Hamurlu. -1-

ẖ. Bu.14/39

ẖamuř: *bk. ẖamur*. -2-

ẖ.+ı̊ni Iğ.04/17

ẖ.+^{u}na Bi.01/34

ẖamut: Araba koşumunda atların boyunlarına geçirilen ağaç veya üstüne meşin geçirilmiş yarım çember. -1-

ẖ.+un Iğ.05/62

ẖamza: Hamza, kişi adı. -1-

ẖ. An.09/437

ẖa^{m}mı̊r: *bk. ẖamur*. -1-

ẖ.+ı Bi.01/37

ẖa^{m}mur: *bk. ẖamur*. -1-

ẖ.+í Mu.07/28

ẖan *(Özb. Xon)*: Han, Özbek Türkçesinde kişi isimlerinin sonuna eklenen bir söz. *Diğer varyantı için bk. ẖān* -2-

ẖ. Bu.04/246

ẖ.+ıni Bu.04/247

ẖana: Hâne. *Diğer varyantları için bk. hana (1), hane (1)*. -7-

ẖ. Ağ.06/104, Bi.02/10, Bi.02/11, Bi.02/12

ẖ.+yı Bu.04/83

ẖ.+^{y}i Ha.05/91

ẖanalıẖ: Hânelik, herhangi bir sayıda evi olan, evlik. -1-

ẖ. Ha.05/89

ẖangel: *bk. ẖıṅġal*. -1-

ẖ. Mu.07/25

ẖanım: Hanım. -6-

ẖ. Bu.09/149, Bu.12/144

ẖ.+ın Ağ.07/24, An.07/53

ẖ.+ına Iğ.03/86

ẖ.+la^r Bu.12/18

ẖanzır: Hanzır, Ağrı ili Eleşkirt ilçesine bağlı Yücekapı beldesinin eski adı. *Diğer varyantı için bk. hanzır.* -3-

ẖ. Ma.03/43, Ma.03/53

ẖ.+da Ma.03/79

ẖapı: *bk. ġapi*. -1-

ẖ.+ní^n Mu.06/83

ẖapıs: *bk. hapıs*. -1-

ẖ.+daymiş Ağ.02/18

ẖapi: *bk. ġapi*. -1-

ẖ.+yá Iğ.06/78

ẖap^{i}s: *bk. hapıs*. -1-

ẖ.+á Ha.05/23

ẖar: *bk. ġar*. -1-

ẖ. An.05/323

ẖarab: Harâp. -2-

ẖ. An.05/253, Bu.08/12

ẖaraba: Harâbe. -2-

ẖali ẖ. Ağ.06/87

ẖ. düşdi: Harabe düşmek; harabe olmak, yıkılmış ya da yıkılmaya yüz tutmuş olmak. Iğ.09/61

ẖarar: *bk. ġaral*. -1-

ẖ.+ında Ağ.18/50

ẖarbul: Kalbur, elek. -3-

ẖ. Mu.01/20

ẖ.+dan Ağ.16/68, Mu.01/20

ẖarcam: Harcam, Ahıska'da bir köy. -2-

ẖ. Ağ.05/1, Ağ.06/5

ẖardáş: *bk. ġardaş*. -2-

ẖ. Ağ.06/33, Bu.09/170

ẖardâş: *bk. ġardaş*. -1-

ẖ.+ím Iğ.06/115

ẖardeş: *bk. ġardaş*. -1-

ẖ. Ağ.10/15

ẖarduç: Ardıç. -1-

ẖ. Bu.01/16

ẖarıĝ: *bk. ẖarıẖ*. -2-

ẖ.+ın An.12/119

ẖ.+í An.12/120

ẖarıẖ: Arık; bağ bahçe sulamak için açılmış su yolu. *Diğer varyantları için bk. arıẖ, ẖarıĝ.* -11-

ẖ. An.12/115, An.12/116, An.12/117, An.12/119, An.12/123

ẖ.+dan An.12/120

ẖ.+lar An.12/117

ẖ.+lardan An.12/120

ẖ.+ların An.12/118, An.12/121

ẖ.+larnán An.12/116

ẖaríç: *bk. hariç* -1-

ẖ. Bu.14/55

ẖari: *bk. ġari*. -1-

ẖ. Ağ.17/45

ẖarman: 1. Biçildikten sonra tahıl demetlerinin tanelerini başaklarından ayırma işi; 2. Gem, döven. -7-

ẖ. Bu.02/12, Bu.03/12, Mu.01/12

ẖ. döiyírdıẖ: Harman dövmek; biçildikten sonra tahıl demetlerinin tanelerini başaklarından ayırmak. Ağ.07/189

ẖ.+a binièrdi̊ẖ: Biçilmiş tahıl demetlerinin tanelerini başaklarından ayırmak için kullanılan gemin/dövenin üstüne binmek, oturmak. Mu.01/10

ẖ. yapardıẖ: Harman yapmak; biçilmiş tahıl demetlerinin tanelerini başaklarından ayırmak. Mu.03/44

ẖarmudli-: Harmutlamak, sıcak suyla soğuk suyu birbirine katarak ılıştırmak. -1-

ẖ.-yėller An.08/19

ẖars: *bk. ġars*. -1-

ẖ.+da Ağ.02/20

ẖarş (<ẖarç): Harç. -1-

ẖ. Ma.04/94

ẖarşo: Harşo, bir çeşit yemek. -2-

ẖ. An.04/88

ẖas: Has, en iyi cinsten, iyi. -3-

ẖ. Ağ.06/25

ẖasda: Hasta. *Diğer varyantları için bk. hasda, hasdo, háśde, ẖasde*. -8-

ẖ. Ağ.17/32, Bu.06/13, Bu.14/10, Iğ.08/18, Ma.03/64

ẖ.+dur Ağ.17/26

ẖ.+ydı Bi.04/39

ẖ.+ydín Ağ.17/24

ẖasda^{h}ane: *bk. hasdaẖana*. -1-

ẖ.+^{y}e Bu.14/31

ẖasdalan-: Hastalanmak. *Diğer varyantları için bk. hasdalan-, ẖasdelen-, ẖáśdálen-*. -5-

ẖ.-dım Ha.07/51

ẖ.-iyėr Bu.14/142, Ha.07/24

ẖ.-iyėrdíler Iğ.11/81

ẖ.-miyah Iğ.11/65

ẖasdalıẖ: *bk. ẖasdaluẖ*. -1-

ẖ. Mu.01/145

ẖasdali̊ĝ: *bk. ẖasdaluẖ*. -1-

ẖ. Bu.02/112

ẖasdaluĝ: *bk. ẖasdaluẖ*. -3-

ẖ. An.08/9

ẖ.+i Bu.02/18

ẖ.+um Bu.08/70

ẖasdaluẖ: Hastalık. *Diğer varyantları için bk. hasdalıẖ, hasdalu, hasdaluĝ, hasdaluẖ, ẖasdalıẖ, ẖasdali̊ĝ, ẖasdaluĝ*. -1-

ẖ.+dan Bu.05/51

ẖasdāne: *bk. hasdaẖana*. -3-

ẖ. Bu.14/12

ẖasde: *bk. ẖasda*. -1-

ẖ. An.12/21

ẖasdelen-: *bk. ẖasdalan-*. -1-

ẖ.-i^{y}ėr Bu.01/13

ẖasıl: *bk. ẖasır*. -1-

ẖ. Bu.12/26

ẖasır: Hasır. *Diğer varyantları için bk. ẖasıl, ẖasir*. -5-

ẖ. Bu.12/26, Ma.03/87, Mu.01/66

ẖ.+larėdi Bu.12/26

ẖasir: *bk. ẖasır*. -1-

ẖ.+i Ma.03/89

ẖastaĝana: *bk. hasdaẖana*. -1-

ẖ.+ya An.05/254

ẖasta^{h}ana: *bk. hasdaẖana*. -1-

ẖ.+da An.05/255

ẖaş: *bk. ġaç*. -1-

ẖ. Ha.06/39

ẖaşıẖ: *bk. ġaşuẖ*. -1-

ẖ.+lar Ağ.18/59

ẖat-: *bk. ġat-*. -1-

ẖ.-acan Bi.03/16

ẖatar: Katar. -1-

ẖ. oturiyėller: Katar oturmak; düz sıralı bir şekilde dizilmek/oturmak. An.05/186

ẖatay: *bk. hatay*. -1-

ẖ.+dadur Bu.04/54

ẖatıllat-: Hatırlatmak. -1-

ẖ. Iğ.02/49

ẖatıra: Hatıra. *Diğer varyantı için bk. ẖatırȧ*. -1-

ẖ.+lār^{ı}mız Bu.12/8

ẖatırȧ: *bk. ẖatıra*. -1-

ẖ.+lȧmız Bu.12/45

ẖatırla-: *bk. hatırla-*. -2-

ẖ.-dıĝımıs Bu.12/26

ẖ.-miyėrım An.07/19

ẖatırlá-: *bk. hatırla-*. -1-

ẖ.-miyėrım Bi.01/2

ẖatırlí-: *bk. hatırla-*. -1-

ẖ.-yėrim Iğ.02/23

ẖatırli-: *bk. hatırla-*. -2-

ẖ.-yėr An.07/94

ẖ.-yėrdım An.07/109

ẖatírli-: *bk. hatırla-*. -1-

ẖ.-yėrım Bi.01/5

ẖatirli-: *bk. hatırla-*. -1-

ẖ.-yirim Iğ.09/121

ẖava: *bk. hava*. -1-

ẖ. Bu.01/1

ẖavuş-: *bk. ĝavuş-*. -1-

ẖ.-mişse Bu.09/76

ẖay: Bir ünlem. -1-

ẖ. Ağ.01/25

ẖayat: *bk. hayat*. -1-

ẖ.+i Bu.09/123

ẖayın: *bk. hayın*. -1-

ẖ.+narídür Iğ.06/131

ḫayınbaba: *bk. ġayınbaba*. -1-

ḫ.+m Ha.08/67

ḫayır: *bk. h́eyr*. -1-

ḫ. olsun: Hayır olsun, hapşıran birine karşı söylenir. Iğ.09/210

ḫayırdır: Hayırdır. -2-

ḫ. Bu.14/103, Bu.14/88

ḫaynana: *bk. ġaynana*. -1-

ḫ.+m Ağ.13/3

ḫayriye: Hayriye, kişi adı. -1-

ḫ. Ağ.10/124

ḫayvan: *bk. hayvan*. -1-

ḫ.+narın Bu.14/190

ḫaza^{ğ}ísdan: *bk. ġazağısdan*. -1-

ḫ.+da Iğ.06/107

ḫazağísdan: *bk. ġazağısdan*. -1-

ḫ.+a Iğ.06/106

ḫazaısdan: *bk. ġazağısdan*. -1-

ḫ.+da An.11/19

ḫazan: *bk. ġazan (1)*. -2-

ḫ.+la Ağ.18/7

ḫazır: *bk. hazır*. -1-

ḫ. Bu.09/104

ḫazırlā-: *bk. hazırla-*. -2-

ḫ.-r Bu.09/78

ḫazırli-: *bk. hazırla-*. -1-

ḫ.-yėr Bu.09/139

ḫaziran: Haziran, yılın altıncı ayı. -1-

ḫ. Bu.02/50

ḫazla-: Hazlamak; inceltmek. -3-

ḫ.-rsın An.01/198, An.01/200

ḫazmaci: *bk. ġazmaci*. -1-

ḫ.+lá An.05/377

ḫān: *bk. ḫan*. -1-

ḫ. Bu.04/246

ḫāzır: *bk. hazır*. -1-

ḫ. Bu.09/104

ḫábár: *bk. ḫaber*. -1-

ḫ.+ımiz Bu.12/19

ḫáber: *bk. ḫaber*. -3-

ḫ. Bi.03/32, Bu.14/118, Iğ.02/117

ḫádiyá: *bk. hediye*. -1-

ḫ.+sıni Bu.09/46

ḫálved: Halvet. -1-

ḫ.+de Bu.03/25

ḫángi: *bk. hengi*. -1-

ḫ.+sini An.09/373

ḫásda^{h}ana: *bk. hasdaḫana*. -1-

ḫ.+lar Iğ.05/17

ḫásdálen-: *bk. ḫasdalan-*. -1-

ḫ.-di Iğ.05/16

ḫäle: *bk. hele*. -1-

ḫ. Bu.08/18

ḫed^{i}ce: *bk. ḫadice*. -1-

ḫ. Bu.15/6

ḫeyır: *bk. h́eyr*. -1-

ḫ. Bu.09/102

ḫey^{ı}r: *bk. h́eyr*. -1-

ḫ. An.05/147

ḫeyír: *bk. h́eyr*. -1-

ḫ. An.05/152

ẖeyir: *bk. ḣeyr*. -1-

ẖ. Bu.09/135

ẖeylli: *bk. ḣeyilli*. -1-

ẖ. An.12/17

ẖeyr: *bk. ḣeyr*. -1-

ẖ. An.05/146

ẖezer: Hazar, yer adı. -1-

ẖ.+in An.09/214

ẖıdırelez: *bk. ẖıdırellezi*. -1-

ẖ.+in An.05/315

ẖıdırellez: *bk. ẖıdırellezi*. -2-

ẖ.+i An.05/314

ẖ.+iydi An.05/312

ẖıdırellezi: Hıdırellez. *Diğer varyantları için bk. ẖıdırelez, ẖıdırellez, ẖıdırėllezi, ẖızırilyaz.* -13-

ẖ. An.05/316, An.05/322, An.05/324, An.05/330, An.05/336, An.05/337, An.05/341, An.05/342, An.05/343, An.05/344, An.05/345

ẖıdırėllezi: *bk. ẖıdırellezi*. -1-

ẖ. An.05/429

ẖıl: Hıl, tür, çeşit. -1-

ẖ. Bu.12/113

ẖın: Kın. -1-

ẖ. Bu.06/16

ẖınami: Akraba, dünür. -1-

ẖ. oldĭ Ağ.06/108

ẖınġal: *bk. ẖíńġal*. -3-

ẖ. Bi.03/2, Ha.06/14

ẖ.+ına Ha.03/8

ẖıra: Hira, Hz. Muhammed'in inzivaya çekildiği mağara. *Diğer varyantı için bk. ẖíra*. -1-

ẖ. Ağ.07/154

ẖıraġli- (<ẖıraġla-): Hıraklamak; dibini tutmak, pişen yemekler tencerenin dibine yapışmak. -3-

ẖ.-yėr An.04/79

ẖ.-ʸėr An.05/352

ẖ.-ʸi An.05/352

ẖıraḳ: Hırak; pişen yemeklerin tencerenin dibinde yanmış olan kısmı. -2-

ẖ.+dur Iğ.09/161, Iğ.09/162

ẖırák: Hırak; gıcık, boğazda duyulup aksırtan, öksürten yakıcı kaşıntı. -1-

ẖ.+dur Iğ.09/162

ẖıráġlan-: Hıraklanmak; boğazı gıcıklanmak. -1-

ẖ.-di Iğ.09/159

ẖırbi: Harbî, askerî. -1-

ẖ. Bu.12/3

ẖırẖ: *bk. ġırẖ*. -2-

ẖ. Iğ.06/10

ẖırẖız: Hırsız. *Diğer varyantı için bk. ẖırsız.* -1-

ẖ. Mu.06/108

ẖırẖızluẖ: Hırsızlık. -1-

ẖ. An.11/37

ẖırısdiyan: Hristiyan. *Diğer varyantı için bk. ẖırisdiyan.* -2-

ẖ.+dur An.09/453

ẖ.+ım An.09/450

ẖrisdiyan: *bk. ẖırısdiyan*. -1-

ẖ.+nar An.09/450

ẖırom *(Rus.)*: Birinci sınıf deri. -1-

ẖ. An.06/47

ẖırsız: *bk. ẖırẖız*. -1-

ẖ. Bi.05/2

ẖırsızla-: Hırsızlamak; hırsızlık yapmak. -1-

ẖ.-yıb Bu.14/198

ẖırtız: Hırtız, Ahıska'da bir köy. -1-

ẖ.+dan An.12/1

ẖırtızlí: *bk. ẖırtızli*. -2-

ẖ. An.06/27

ẖırtızli: Hırtızlı. *Diğer varyantı için bk. ẖırtızlí*. -2-

ẖ. An.06/22, An.06/27

ẖıs: *bk. ġız*. -2-

ẖ. Ağ.10/13, Bu.06/31

ẖış: *bk. ġış*. -1-

ẖ. ẖıyamet: Karlı, fırtınalı soğuk hava. Ağ.02/2

ẖıyamet: *bk. ġıyamad*. -1-

ẖış ẖ.: Karlı, fırtınalı soğuk hava. Ağ.02/2

ẖız: *bk. ġız*. -3-

ẖ.+ım Ağ.06/23, Ağ.06/74

ẖ.+i Bu.09/16

ẖızeg: Kızak. *Diğer varyantları için bk. ġızaẖ, ẖızeğ, ẖızek*. -5-

ẖ. An.05/293, An.05/309, Bu.14/21, Bu.14/22

ẖ.+in Bu.14/24

ẖızeğ: *bk. ẖızeg*. -1-

ẖ.+i An.05/292

ẖızek: *bk. ẖızeg*. -3-

ẖ. An.05/310, Bu.14/24

ẖ.+le Ağ.11/38

ẖızėl: ? -1-

ẖ. An.05/286

ẖızĝan-: *bk. ġısĝan-*. -1-

ẖ.-iyėr An.09/446

ẖızırilyaz: *bk. ẖıdırellezi*. -1-

ẖ. An.05/313

ẖızmad: *bk. ẖızmet*. -1-

ẖ. Bu.10/19

ẖızmád: *bk. ẖızmet*. -2-

ẖ. Bu.10/17, Bu.10/22

ẖızmeker: Hizmetkâr. -1-

ẖ.+imiz Mu.03/39

ẖızmet: Hizmet. *Diğer varyantları için bk. ẖızmad, ẖızmád*. -6-

ẖ. Ağ.16/41, Ağ.16/46, Bu.02/97, Bu.05/3

ẖ.+índá Bu.05/3

ẖ.+ini Bi.04/105

ẖızmetli: Hizmetli. -1-

ẖ. Ha.04/19

ẖíḱal: *bk. ẖíńġal*. -1-

ẖ.+ídur Iğ.04/26

ẖíńġal: *bk. ẖíńġal*. -1-

ḫ. An.01/35

ḫíngal: Bir çeşit mantı. *Diğer varyantları için bk. hängel, hengel, h́engel, ḫangel, ḫıngal, ḫíḱal, ḫíngal, ḫínGal, ḫínkal, ḫingal, ḫinGal, ḫingāl, ḫinḳal*. -4-

ḫ. An.01/184, An.01/22, An.01/35, An.09/21, An.10/107, An.10/110

ḫ.+ımız Ağ.10/71, An.04/111

ḫ.+n An.01/40

ḫínGal: *bk. ḫíngal.* -1-

ḫ. An.09/21

ḫínkal: *bk. ḫíngal*. -1-

ḫ.+í Iğ.04/33

ḫíra: *bk. ḫıra*. -1-

ḫ. Ağ.07/155

ḫingal: *bk. ḫíngal*. -5-

ḫ. An.09/21, An.09/24, An.09/25

ḫ.+dur An.09/26

ḫ.+ımız An.04/111

ḫingāl: *bk. ḫíngal*. -1-

ḫ. An.01/23

ḫinGal: *bk. ḫíngal.* -4-

ḫ. An.09/21, An.09/24, An.09/25

ḫ.+dur An.09/26

ḫinḳal: *bk. ḫíngal*. -4-

ḫ. An.01/22, An.12/211, An.12/212, An.12/213

ḫo: *bk. ḫoş*. -1-

ḫ. Bu.06/222

ḫoca: Hoca. *Diğer varyantları için bk. hoca, ḫocā, ḫocá, ḫoce*. -13-

ḫ. An.04/11, Ha.04/120, Ma.02/31, Mu.06/83, Mu.06/84, Mu.06/87

ḫ.+dur Ağ.01/59

ḫ.+lara Iğ.11/82

ḫ.+nı^{n} Ha.04/115

ḫ.+ya An.01/232, An.04/12

ḫ.+ydi Bu.15/3, Bu.15/7

ḫocā: *bk. ḫoca*. -1-

ḫ.+ydi Mu.03/11

ḫocá: *bk. ḫoca*. -1-

ḫ.+^{y}á Ha.04/108

ḫoce: *bk. ḫoca*. -5-

ḫ.+^{y}á Ha.04/121, Ha.04/99

ḫ.+^{y}e Ha.04/100, Ha.04/107, Ha.04/97

ḫoççaḫ: Hamarat. -1-

ḫ.+dur Bu.09/128

ḫodla- *(Az. Od)*: Odlamak; ateşlemek. -1-

ḫ.-dım An.09/278

ḫoluĝ: Oluk. -1-

ḫ.+una An.06/13

ḫomutan: *bk. ḳomutan*. -1-

ḫ.+lar Ağ.06/56

ḫona: Hona, Ahıska'da bir köy. -4-

ḫ.+dan Mu.04/6

ḫ.+dā Ağ.17/89

ḫ.+ya Mu.05/26, Mu.05/27

ẖonalí: Honalı. -1-

ẖ. Mu.05/15

ẖormonnu: Hormonlu. -1-

ẖ. An.11/91

ẖoros: *bk. ẖoroz*. -1-

ẖ. Bu.14/224

ẖoroz: Horoz. *Diğer varyantı için bk. ẖoros*. -2-

ẖ.+i Bu.14/225

ẖ.+un Bu.02/161

ẖortum: Hortum. -1-

ẖ.+inan Bu.14/173

ẖortumla-: Hortumlamak, yasa dışı yollarla zimmetine para veya mal geçirmek. *Diğer varyantı için bk. ḳortumla-*. -1-

ẖ.-madım An.11/34

ẖosbiyalí: Hosbiyalı. -1-

ẖ. An.06/34

ẖosuru: Özel ad. -1-

ẖ. An.06/36

ẖoş: 1. Hoş, güzel; 2. Bununla birlikte. *Diğer varyantı için bk. hoş*. -6-

ẖ. Ağ.06/130, Bu.03/10, Bu.03/9

ẖ. geldın Bu.09/67

ẖ. geldıs Bu.14/46

ẖ. geldín Bu.14/44

ẖoşminaz: Hoşminaz, kiş, adı. -1-

ẖ. Ağ.17/20

ẖotan: Pulluk, büyük saban. -1-

ẖ. Ha.05/3

ẖov-: *bk. ġov-*. -1-

ẖ.-ⁱyėruğ An.05/167

ẖoy-: *bk. ġoy-*. -3-

ẖ.-acaĝım An.05/194

ẖ.-mi̊ş Ağ.08/33

ẖ.-müşle Ağ.06/31

ẖȯnuş-: *bk. ġonuş-*. -1-

ẖ.-iyėrus Iğ.03/63

ẖumar: Kumar. -3-

ẖ. An.03/27, Mu.01/60

ẖ.+dan Mu.01/62

ẖur-: *bk. ġur-*. -1-

ẖ.-miş Bi.03/51

ẖurc: Hurç, büyük heybe. -1-

ẖ.+undaydi Ma.03/13

ẖurul-: *bk. ġurul-*. -1-

ẖ.-ėr An.11/72

ẖuřuşov: Hruşev, bir soyad. -2-

ẖ. An.09/134

ẖuyru[ğ]: *bk. ġuyruẖ*. -1-

ẖ.+í An.11/15

ẖū: Uykuya dalmak üzereyken çıkarılan sesten türetilmiş bir söz. -1-

ẖ. An.05/425

ı

ı: *bk. ē (1)*. -7-

ı. An.01/37, Bu.02/133, Bu.02/37, Bu.04/226, Bu.04/65, Ma.03/39, Mu.05/40

ıçın: *bk. üçün*. -1-

ı. Bu.09/109

ıçi̊n: *bk. üçün*. -1-

ı. Ha.04/33

ıdır: *bk. ıĝdır*. -1-

ı.+i Iğ.06/168

ıgí: *bk. iki*. -1-

ı. Bu.08/89

ıġdır: *bk. ıĝdır*. -1-

ı.+a Ağ.08/36

ığdır: *bk. ıĝdır*. -1-

ı. Iğ.06/60

ı^{ğ}dır: *bk. ıĝdır*. -1-

ı.+ın Iğ.06/170

ıĝdır: Iğdır, yer adı. *Diğer varyantları için bk. ıdır, ıġdır, ığdır, ı^{ğ}dır, ı̄dır, ı̄ĝdır, idğir, iĝdır, iĝdıŕ, iĝdir, ildır, ildıŕ*. -1-

ı. Iğ.06/168

ıẖdiyal: *bk. ı̄ẖdiyar*. -1-

ı.+lar Bu.09/102

ıẖdiyallan-: *bk. ıẖdiyallan-*. -1-

ı.-duĝ An.12/78

ıki: *bk. iki*. -1-

ı. An.01/98

ındi: *bk. şindi*. -1-

ı. Bu.04/28

ınsano^{ğ}lu: *bk. insano^{ğ}li*. -1-

ı.+na An.06/62

ırmaĝ (<ırmaẖ): Irmak. *Diğer varyantı için bk. ıŕmay*. -1-

ı.+a Bu.06/18

ısdanbul: *bk. isdanbul*. -1-

ı.+un An.09/16

ısdí-: *bk. isde-*. -1-

ı.-yėrım Bi.01/125

ısdi-: *bk. isde-*. -7-

ı.-yannar^{ı}n An.09/43

ı.-yersa An.01/175

ı.-yėrım Bi.01/97

ı.-yır Bi.01/145

ı.-yörsi̊s Ağ.15/1

ı.-^{y}ė Bu.01/14

ı.-^{y}ırsın An.09/299

ısın-: *bk. isın-*. -1-

ı.-nuẖdan Ağ.18/10

ısıt-: *bk. isid-*. -3-

ı.-ırıs Ağ.18/50

ı.-ırız Ağ.18/9

ı.-ıyoz Ağ.18/43

ıslan-: *bk. islan-*. -1-

ı.-dım An.10/188

ış: *bk. iş (1)*. -1-

ı. Bu.11/113

ışci: *bk. işçi*. -2-

ı.+si Ma.04/170, Ma.04/172

ışda: *bk. işde*. -5-

ı. Bi.01/82, Bu.08/57, Bu.08/63, Bu.11/46, Bu.12/87

ışdá: *bk. işde*. -5-

ı. An.01/184, Bu.08/73, Bu.12/130, Bu.12/86, Bu.12/9

ışde: *bk. işde*. -8-

ı. Bi.01/27, Bu.11/75, Bu.12/13, Bu.12/136, Bu.12/25, Bu.12/26, Bu.12/72, Iğ.02/112

ışde-: *bk. isde*-. -1-

ı.-mij Bu.14/229

ışdē: *bk. işde*. -1-

ı. An.10/58

ışdi-: *bk. isde*-. -2-

ı.-yėrim Bu.14/119

ı.-yírsın An.09/219

ışdö: *bk. işde*. -1-

ı. Bu.08/113

ışıhlan-: *bk. işıḫlan*-. -1-

ı.-dı Ha.02/29

ışti-: *bk. isde*-. -1-

ı.-yėm An.09/19

ıznaçıt *(Rus. Значит)*: Demek ki. -1-

ı. An.09/91

ī

ī: *bk. ē (1)*. -54-

ī. Ağ.07/186, Ağ.08/43, Ağ.09/4, Ağ.10/15, Ağ.16/19, An.01/78, An.01/98, An.03/15, An.09/21, An.09/399, An.11/1, An.11/9, An.12/1, An.12/111, An.12/63, Bi.02/5, Bi.03/86, Bi.04/40, Bi.04/44, Bu.01/2, Bu.02/14, Bu.02/27, Bu.02/29, Bu.03/30, Bu.08/55, Bu.08/90, Bu.09/42, Bu.13/188, Iğ.06/57, Iğ.06/68, Iğ.06/76, Ma.01/18, Ma.02/11, Ma.02/31, Ma.02/32, Ma.02/41, Ma.02/51, Ma.02/55, Ma.02/57, Ma.02/58, Ma.02/62, Ma.03/7, Ma.05/4, Mu.02/4, Mu.05/20, Mu.05/26, Mu.05/39, Mu.05/44, Mu.06/62

īdır: *bk. ıĝdır*. -5-

ī.+a Ağ.08/11, Ağ.08/32

ī.+dadır Mu.03/13

ī.+i Iğ.06/168

īĝdır: *bk. ıĝdır*. -1-

ī. Iğ.06/168

ˈı

ˈşda: *bk. işde*. -2-

ˈ. Bu.12/119, Bu.12/69

ˈşdá: *bk. işde*. -1-

ˈ. Bu.12/97

ˈşdē: *bk. işde*. -1-

ˈ. Bu.12/63

í

í: *bk. e (4)*. -1-

í. Mu.02/26

íç: *bk. iç (2)*. -5-

í.+ina Ağ.13/54

í.+indá Iğ.08/1

í.+indē Bu.02/9

í.+ine An.01/18

í.+lerinde An.09/440

íç-: *bk. iç*-. -2-

í.-mā Ma.02/53

í.-míşdım Bu.02/117

íçin: *bk. üçün*. -3-

í. Ağ.08/16, Ağ.08/8, Mu.01/9

íçün: *bk. üçün*. -1-

í. An.09/457

ídare: *bk. idara*. -1-

í. Iğ.06/63

íhbar: *bk. íḫbar*. -1-

í. Iğ.07/13

íh́i: *bk. iki*. -1-

í. Bu.12/119

íḫbar: İhbar. *Diğer varyantı için bk. íhbar*. -1-

í. Iğ.07/10

íḫdiar: *bk. íḫdiyar*. -1-

í. Iğ.05/34

íḫdiyal: *bk. íḫdiyar*. -2-

í.+lar Bu.04/48

í.+larımız Bu.09/135

íḫdiyar: İhtiyar. *Diğer varyantları için bk. ėh́diyal, ıḫdiyal, íḫdiar, íḫdiyal, íḫdiyār, íḫdiyȧl*. -3-

í. An.09/97, Iğ.02/101

í.+idi Bu.06/66

íḫdiyār: *bk. íḫdiyar*. -1-

í. Bu.04/21

íḫdiyȧl: *bk. íḫdiyar*. -1-

í.+la[r] Iğ.11/11

íḫş: *bk. aşĝ*. -1-

í.+a düşen: Aşka düşmek, aşık olmak. Bu.03/16

íki: *bk. iki*. -1-

í. Bu.08/80

íle: *bk. ėle (1)*. -1-

í. Bu.12/120

íllȧ: *bk. ilĺa*. -1-

í. Bi.03/98

ímḳán: *bk. imḱan*. -1-

í.+í Bu.12/35

índı: *bk. şindi*. -1-

í. Bu.08/25

ínsan: *bk. insan*. -1-

í. Bu.08/70

írmay: *bk. ırmaĝ*. -1-

í.+a Bu.06/18

ísdalın: *bk. stalin*. -1-

í.+ın Iğ.06/11

ísdē-: *bk. isde-*. -1-

í.-r Bi.04/106

ísdi-: *bk. isde-*. -2-

í.-yėrım An.09/300

í.-yėrim An.09/296

ísıd-: *bk. isid-*. -1-

í.-ur An.01/153

ísti-: *bk. isde-*. -1-

í.-[y]ėrsen An.11/64

íş (1): *bk. iş (1)*. -8-

í. An.02/62, An.09/44, Bu.02/152, Bu.11/113, Ha.07/6

í.+i Bu.14/197

í.+ler Bu.02/130

í.+leri Bu.14/197

í.+le[r] Bu.12/123

íş (2): *bk. iç (2)*. -1-

í.+ınde Bu.12/72

íş-: *bk. iç-*. -1-

í. Bu.02/183

íşda: *bk. işde*. -6-

í. An.09/109, An.10/20, Bu.02/109, Bu.02/93, Bu.12/8, Mu.06/40

íşdá: *bk. işde*. -2-

í. Bu.11/84, Iğ.06/53

íşdä: *bk. işde*. -1-

í. Iğ.06/63

íşde: *bk. işde*. -34-

í. An.01/47, An.02/52, An.09/102, An.09/360, An.09/85, An.10/97, An.12/79, Bi.02/6, Bi.03/103, Bi.03/104, Bi.03/115, Bi.03/83, Bi.03/96, Bi.05/28, Bu.02/102, Bu.02/114, Bu.02/6, Bu.08/112, Bu.08/69, Bu.08/82, Bu.09/32, Bu.12/15, Bu.12/19, Bu.12/27, Bu.12/86, Bu.12/99, Ha.02/18, Ha.05/90, Ha.06/11, Iğ.01/9, Iğ.02/121, Iğ.05/1, Ma.02/63, Ma.04/37

íşde-: *bk. isde-*. -2-

í.-dım Ma.02/13

í.-duĝí An.09/42

íşdē: *bk. işde*. -8-

í. Bi.03/100, Bu.02/130, Bu.02/95, Bu.12/113, Bu.12/31, Bu.12/82, Ma.01/9, Ma.02/66

íşdi-: *bk. isde-*. -1-

í.-yėruẖ Iğ.05/35

íşġola: *bk. işġola*. -1-

í.+sí An.12/12

íşılla-: Işıldamak; ışıklanmak. -1-

í.-dė Ha.05/78

íşla-: *bk. işle-*. -1-

í.-duẖ Iğ.08/46

íşle-: *bk. işle-*. -1-

í.-mişuẖ Bu.11/28

íşle-: *bk. işle-*. -1-

í.-yín Iğ.09/1

íşleme: *bk. işleme*. -1-

í. An.01/87

íşli-: *bk. işle-*. -1-

í.-yaẖ An.12/46

íz: *bk. iz*. -1-

í. An.09/279

ī

ī: *bk. ē (1)*. -2-

ī. Iğ.01/16, Mu.05/32

īsan: *bk. insan*. -2-

ī.+nar Ma.02/1

i

i (1): *bk. ē (1)*. -3-

i. Bu.04/118, Bu.08/28, Bu.08/31.

i (2): *bk. e (4)*. -8-

i. Ağ.07/185, Bu.08/72, Bu.13/141, Ma.02/36, Ma.05/1

i-: "İmek" fiilinin çekim kökü. -7-

i.-ken Ha.05/137

i.-miş Ağ.07/11

i.-sā̆ Ma.02/50

i.-se Ağ.12/12, Bu.09/89, Bu.15/14, Ha.05/110

ibará: İbâret. -1-

i. Ha.05/121

ibādet: İbâdet. -1-

i. Mu.03/11

ibraham: İbrahim, kişi adı. -1-

i.+mīş Ağ.17/80

ibrıẖ: İbrik. *Diğer varyantları için bk. ibríg, ibríẖ, ibríḳ*. -4-

i. An.05/420, Bu.02/160, Ha.05/68, Ma.05/9

ibríg: *bk. ibrıẖ*. -1-

i.+ler Ma.05/10

ibríẖ: *bk. ibrıẖ*. -1-

i. Bu.02/159

ibríḳ: *bk. ibrıẖ*. -1-

i.+le Ma.05/8

icad: Îcât. *Diğer varyantı için bk. īcad*. -1-

i. ėdtuĝ: İcat etmek; (metinde "yeni bir cocuk oyunu") ortaya çıkarmak. An.05/44

iceri: *bk. içeri*. -1-

i. Bu.02/55

iclas: Toplanma. -1-

i. Bu.13/18

icrannan-: İcranlanmak; iltihaplanmak. *Diğer varyantı için bk. ėc̱rannan-*. -1-

i.-di An.05/471

iç (1): *bk. hėç*. -5-

i. An.02/95, Bi.01/97, Bi.04/117, Bu.06/221, Ma.04/49

iç (2): 1. İç; 2. Yemekler için kullanılan iç malzeme. *Diğer varyantları için bk. íç, íş (2), iş (2), úç*. -200-

i. An.01/30, Ha.04/158, Ma.03/68

i.+e Iğ.09/145

i.+ıná An.01/30

i.+ınde Bu.09/85

i.+ím ġabariyír: İçi kabarmak; yüreği kabarmak, içi sıkıntı ile dolup derin soluk alma gereğini duymak. Ma.03/16

i.+ína Bu.14/50, Iğ.11/53

i.+ínä Iğ.06/101

i.+índa Iğ.08/1

ter ġán i.+índa ġaldım: Ter kan içinde kalmak; kan ter içinde kalmak. Ma.04/64

i.+índá Iğ.08/9

i.+índe Iğ.09/15

i.+índē Bu.02/8, Bu.12/23

i.+i Ağ.01/75, Ağ.08/118, Ağ.08/95, An.01/209, An.05/22, An.05/457, An.05/461, An.11/15, Iğ.03/52

i.+imizde An.12/100

i.+in Mu.01/6

i.+ina An.01/7, An.05/426

i.+iná Ağ.10/91, An.01/38, Bi.03/22

i.+inä Ha.04/6, Iğ.01/23, Iğ.06/170

i.+indá An.05/470, An.05/84, Iğ.02/19, Mu.03/48

i.+indán Mu.04/38

i.+inde Ağ.01/32, Ağ.03/13, Ağ.07/158, Ağ.07/164, Ağ.07/165, Ağ.10/47, Ağ.15/80, Ağ.18/16, An.01/198, An.01/37, An.01/43, An.01/8, An.05/20, An.05/300, An.05/343, An.09/130, An.09/170, An.09/177, An.09/326, An.09/328, An.09/329, An.09/362, An.09/363, An.10/146, An.10/188, An.10/89, An.11/15, An.11/20, An.11/21, An.11/38, An.11/77, An.11/79, An.11/9, An.12/104, An.12/109, An.12/99, Bi.03/105, Bi.03/19, Bi.04/64, Bu.02/117, Bu.02/181, Bu.02/29, Bu.02/3, Bu.04/201, Bu.04/95, Bu.06/33, Bu.08/109, Bu.09/13, Bu.11/29, Bu.11/45, Bu.12/26, Bu.12/37, Bu.12/89, Bu.13/32, Bu.13/85, Bu.13/87, Bu.14/39, Ha.03/12, Ha.03/7, Ha.04/32, Ha.05/84, Ha.07/64, Ha.07/69, Ha.08/12, Iğ.02/127, Iğ.06/117, Iğ.09/146, Iğ.09/15, Iğ.11/32, Ma.04/106, Ma.04/22, Mu.05/58, Mu.06/114

i.+indedır Ha.01/35

i.+indeken Iğ.11/58

i.+indeki An.05/462, An.05/472, Bu.09/81

i.+inden Bu.14/173

i.+indesın Bu.04/95

i.+inde^{y}im Ma.04/22

i.+inde^{y}ken Iğ.11/58

i.+indē Ağ.18/21

i.+indö Ağ.18/45

i.+ine Ağ.03/20, Ağ.08/49, Ağ.08/55, Ağ.08/56, Ağ.10/114, Ağ.10/116, Ağ.10/90, Ağ.16/54, Ağ.18/47, An.01/30, An.01/36, An.01/40, An.01/46, An.04/113, An.04/115, An.04/120, An.04/88, An.05/277, An.05/288, An.08/16, An.09/342, An.10/147, An.10/79, An.10/81, An.10/83, An.10/94, An.12/119, An.12/26, An.12/99,

Bi.01/53, Bi.01/61, Bi.03/10, Bi.03/15, Bi.03/25, Bi.03/60, Bu.02/21, Bu.02/29, Bu.04/199, Bu.09/145, Bu.09/78, Bu.11/78, Bu.13/101, Bu.13/68, Ha.04/157, Ha.06/26, Ha.06/47, Iğ.02/190, Iğ.03/77, Iğ.06/147, Ma.02/26, Ma.04/137, Ma.04/14, Ma.04/140, Ma.04/141, Ma.04/5, Ma.05/15, Mu.01/100, Mu.01/107

i.+inē Iğ.03/77

i.+ini An.05/417, An.05/473, Bi.03/37, Iğ.09/182

i.+inin Ağ.18/31

i.+innen Mu.06/101

i.+inne^{n} An.01/123

i.+^{i}ne Bu.05/18

i.+lerínde An.09/137

i.+ná An.02/37

iç-: İçmek. *Diğer varyantları için bk. íç-, íş-, iş-, ī̇ç-*. -52-

i. Bu.02/181, Bu.13/107, Iğ.07/4, Iğ.07/5, Mu.06/36

i.-dıẖ Iğ.03/64

i.-dik Bu.09/43

i.-diler Bu.05/8

i.-ebülüyo An.10/49

i.-ecağım An.05/331

i.-ecan Bi.03/65

i.-eller An.10/79, An.10/84, An.12/237, Bu.09/33

i.-er Ma.04/106

i.-erduẖ An.01/18

i.-erim Iğ.03/49, Iğ.03/56

i.-ersın Bu.09/40

i.-e^{r}ler An.10/80

i.-ėller Bu.09/35

i.-ímezdig Iğ.07/8

i.-in Bu.09/30, Bu.09/38, Iğ.03/55

i.-iyė Bu.03/70

i.-iyėle Bi.04/99

i.-iyėller Bu.13/168

i.-iyėr Bi.01/78, Iğ.07/6

i.-iyėrd^{i}le An.05/147

i.-iyėrd^{i}ler An.07/108

i.-iyėrsız Iğ.03/54

i.-iyír Bu.14/130

i.-iyírım Ağ.03/18

i.-iyiruẖ An.09/217, Iğ.09/26

i.-iyór Iğ.07/6

i.-maẖ Iğ.06/123

i.-mák Bi.01/130

i.-mä^{y}ä Iğ.03/50

i.+meden Ağ.13/69

i.-meleri Ha.05/100

i.-meye An.04/102

i.-meyin Iğ.03/54

i.-míşdím Bu.02/116

i.-míşdim Bu.02/129

yemin i.-mişin: Yemin içmek; yemin etmek. An.01/214

i.-miyaca^{ğ}dım Ağ.07/177

i.-miyasın Iğ.08/61

i.-miyecam Iğ.03/48

i.-miyėrím Iğ.03/50

içári: *bk. içeri*. -4-

i. An.09/419, An.11/57, An.12/162, Bu.14/115

içär: *bk. içeri*. -1-

i.+den An.10/147

içäri: *bk. içeri*. -2-

i. An.12/193, Iğ.06/93

içer: *bk. içeri*. -18-

i.+da An.05/163

i.+de Ağ.10/42, An.04/79, Bu.09/139, Bu.14/57, Bu.14/58, Bu.14/62, Iğ.02/82, Ma.05/6

i.+deği An.05/165

i.+deim An.09/234

i.+den An.10/147

i.+de^{y}im An.09/234, An.09/237

i.+ki An.05/164, Mu.05/40

i.+sínde Ma.02/57

içerí: *bk. içeri*. -2-

i. Ağ.14/25, An.09/441

içeri: İçeri. *Diğer varyantları için bk. iceri, içári, içär, içäri, içer, içerí, içerī, işeri*. -28-

i. Ağ.07/157, Ağ.14/30, An.05/111, An.05/172, An.05/173, An.05/177, An.09/133, An.09/233, An.09/234, An.09/418, An.09/52, An.09/53, An.10/146, An.11/8, An.12/210, Bi.01/108, Bi.01/63, Bu.05/11, Bu.05/12, Bu.09/119, Bu.09/124, Bu.09/138

i.+si An.09/237, An.09/238

i.+sinde An.05/164

i.+sine Ağ.18/64

i.+ye Ha.05/110, Mu.05/23

içerī: *bk. içeri*. -1-

i. Ağ.10/86

içıl-: İçilmek. -1-

yėyilír i.-ır: Yeyilmek içilmek. Ma.02/18

içín: *bk. üçün*. -2-

i. Mu.02/12, Mu.03/10

içi: *bk. iki*. -1-

i. Bu.13/99

için: *bk. üçün*. -9-

i. Ağ.05/3, Ağ.11/8, Ağ.15/26, An.05/95, Bi.05/26, Bi.05/39, Bu.09/58, Ha.04/102, Ha.04/130

içir-: *bk. içúr-*. -1-

i.-rı̊m Iğ.03/54

içişleri: İçişleri. -2-

i. Iğ.02/115

içī: *bk. iki*. -1-

i. Bu.13/99

iç^{i}n: *bk. üçün*. -1-

i. Ma.05/12

içki: İçki. -2-

i.+si An.10/171

i.+sidir An.10/158

içkili: İçkili. -1-

i. An.10/50

içli (1): (Yemeklerde kullanılan) iç malzemeli, iç malzemesi olan. -1-

i. Iğ.01/16

içli (2): İçlik, (yemeklerde kullanılan) iç malzemesi olarak kullanılan. -1-

i.+i Bi.03/26

içlikete: İçlikete, hamurdan yapılan bir çeşit yemek. -2-

i. Bi.03/3

i.+ʸ Bi.03/14

içmäli: İçmeli. "Yemeli" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

yėmäli i.: Yemeli içmeli. Bu.09/47

içme: İçme (suyu). -1-

i. Bi.02/6

içmece: İçmece; ılıca. -2-

i.+läri Ağ.01/37

i.+ler Ağ.01/36

içun: *bk. üçün*. -2-

i. An.01/43, Bu.12/114

içún: *bk. üçün*. -10-

i. An.05/102, An.05/409, An.09/174, An.09/457, Bu.14/47

misa i.: Misal için; örneğin. An.09/402

misal i.: Misal için; örneğin. An.09/20, An.09/399

içúr-: İçirmek. *Diğer varyantları için bk. içir-, i̊çür-*. -1-

i.-duẖ Bi.01/77

içün: *bk. üçün*. -12-

i. Ağ.02/4, Ağ.07/180, Ağ.16/157, An.05/95, An.09/147, An.09/32, An.09/402, An.10/97, Bu.02/90, Ha.01/22

misal i.: Misal için; örneğin. An.05/24, An.09/145

misaˡ i.: Misal için; örneğin. An.09/407

id-: *bk. ėd-*. -3-

i.-díler Mu.02/3

i.-diler Iğ.11/55

i.-iˡler Ağ.08/55

idara: 1. İdâre; 2. Kışlık için saklanan her türlü gıda maddesi. *Diğer varyantları için bk. ídare, idare, idāre, idáre, idera*. -7-

i. Ağ.01/23, Ağ.07/61

i.+larımızi Ağ.18/34

i.+mız Bu.08/23

i.+mi̊z Iğ.06/97

i.+sınˡn Bu.02/86

i.+sına Bu.02/89

idare: *bk. idara*. -6-

i. Bi.05/20, Ha.05/106, Iğ.06/159, Ma.05/19, Mu.01/66, Mu.03/47

idāre: *bk. idara*. -1-

i. Iğ.03/22

idáre: *bk. idara*. -1-

i. Bi.01/126

idera: *bk. idara*. -1-

i.+ya Bu.13/17

idğir: *bk. ıĝdır*. -1-

i.+e An.05/71

ifada: İfâde. -1-

i.+n Ağ.06/121

iftira: İftira. -1-

i. yapir: İftira yapmak; iftira atmak. Bi.04/16

ig (1): İğ, kirmen, yün eğirmeye yarayan araç. -1-

i.+inen Bu.06/228

ig (2): *bk. iki*. -1-

i. Bu.12/157

igirm^{i}: *bk. yigirmi*. -1-

i. An.11/29

ig^{i}: *bk. iki*. -1-

i. An.11/20

igne: İğne. *Diğer varyantları için bk. iğna, iyne*. -1-

i. Bi.01/109

iğna: *bk. igne*. -1-

i. Ha.06/12

i^{ğ}san: *bk. insan*. -4-

i. An.09/127, An.09/129, An.09/131

i.+nar An.09/40

iĝdır: *bk. ıĝdır*. -4-

i.+a Bu.14/67

i.+dan Bu.14/71

i.+de Bu.02/120

iĝdír: *bk. ıĝdır*. -3-

i. Bu.02/115

i.+á Bu.02/124

i.+den Bu.02/115

iĝdir: *bk. ıĝdır*. -1-

i.+den Bu.02/115

ihbarna-: İhbarlamak; ihbar etmek. -1-

i.-mış Ma.05/11

ihtişam: İhtişam. -1-

i. Ma.02/18

ih́: *bk. iki*. -3-

i. Bu.12/158, Bu.12/40, Iğ.06/43

ih́ı: *bk. iki*. -1-

i. Bu.06/237

ih́í: *bk. iki*. -1-

i. Bu.12/14

ih́i: *bk. iki*. -15-

i. An.02/12, An.05/315, Bu.12/103, Bu.12/106, Bu.12/113, Bu.12/134, Bu.12/21, Iğ.09/147, Iğ.09/148

i. barıbar piyatına: İki kat fiyatına. Bu.12/116.

i.+de Bu.12/136

i.+ye Bu.12/119

i.+^{y}e Bu.12/113

iḫdiyallan-: *bk. ıḫdiyallan-*. -1-

i.-dín Ağ.16/76

iẖdiyar: *bk. íẖdiyar*. -1-

i. Ağ.16/80

ii: *bk. ėy (3)*. -1-

i. Ma.02/55

iīş: *bk. iş (1)*. -1-

i. Bu.11/98

ijde: *bk. işde*. -1-

i. Ha.03/16

ik: *bk. iki*. -1-

i. Bu.04/33

ikí: *bk. iki*. -23-

i. An.09/92, Bu.04/267, Bu.04/62, Bu.09/79, Bu.12/124, Bu.12/136, Bu.12/28, Bu.13/6, Bu.13/7, Bu.14/165, Bu.14/20, Ha.05/82, Iğ.05/56, Iğ.08/62, Ma.05/16, Ma.05/3, Ma.06/16, Mu.03/39, Mu.04/23, Mu.07/24

i.+sí An.09/95, Iğ.05/56

ikícanl[i]: İkicanlı; hamile. -1-

i.+ler Bu.08/53

iki: İki, 2. *Diğer varyantları için bk. ıgí, ıki, íḣi, íki, içi, içī, ig (2), ig*[i]*, iḣ, iḣı, iḣí, iḣi,ik, ikí, ikī, ik*[i]*, ịki*. -312-

i. Ağ.01/57, Ağ.01/60, Ağ.02/20, Ağ.06/137, Ağ.06/139, Ağ.06/15, Ağ.06/26, Ağ.06/7, Ağ.07/103, Ağ.07/162, Ağ.07/178, Ağ.08/48, Ağ.09/6, Ağ.10/116, Ağ.10/12, Ağ.10/13, Ağ.10/34, Ağ.10/46, Ağ.10/63, Ağ.11/7, Ağ.11/8, Ağ.13/49, Ağ.13/55, Ağ.13/60, Ağ.13/62, Ağ.13/71, Ağ.13/87, Ağ.15/13, Ağ.15/20, Ağ.15/30, Ağ.15/5, Ağ.15/57, Ağ.16/151, Ağ.17/117, Ağ.17/118, Ağ.17/125, An.01/135, An.01/165, An.01/19, An.01/233, An.01/251, An.01/5, An.01/68, An.01/83, An.02/102, An.02/12, An.02/44, An.02/85, An.02/87, An.03/12, An.03/14, An.03/16, An.03/17, An.03/18, An.03/23, An.03/36, An.04/12, An.04/91, An.05/101, An.05/122, An.05/18, An.05/21, An.05/218, An.05/23, An.05/259, An.05/262, An.05/286, An.05/294, An.05/312, An.05/377, An.05/378, An.05/423, An.05/50, An.05/54, An.05/61, An.05/65, An.05/99, An.06/64, An.06/7, An.06/74, An.07/110, An.07/20, An.07/21, An.07/23, An.07/25, An.07/77, An.07/94, An.07/95, An.09/100, An.09/113, An.09/114, An.09/121, An.09/123, An.09/167, An.09/170, An.09/211, An.09/213, An.09/231, An.09/251, An.09/252, An.09/299, An.09/325, An.09/326, An.09/328, An.09/329, An.09/344, An.09/420, An.09/70, An.10/127, An.10/16, An.10/33, An.11/101, An.11/11, An.11/13, An.11/20,

An.11/21, An.11/39, An.11/52, An.11/9, An.12/1, An.12/188, An.12/192, An.12/20, An.12/39, An.12/41, An.12/42, An.12/47, An.12/80, An.12/82, An.12/84, Bi.01/103, Bi.01/27, Bi.03/118, Bi.03/57, Bi.03/81, Bi.04/30, Bi.04/38, Bi.04/96, Bu.02/144, Bu.02/23, Bu.02/25, Bu.02/49, Bu.02/75, Bu.04/222, Bu.04/95, Bu.06/230, Bu.07/11, Bu.08/47, Bu.08/78, Bu.09/12, Bu.09/145, Bu.09/81, Bu.09/83, Bu.10/16, Bu.10/2, Bu.11/125, Bu.11/48, Bu.11/52, Bu.11/53, Bu.11/55, Bu.11/81, Bu.12/132, Bu.12/134, Bu.12/23, Bu.13/108, Bu.13/125, Bu.13/191, Bu.13/197, Bu.13/201, Bu.13/33, Bu.13/42, Bu.13/87, Bu.14/184, Bu.14/201, Bu.14/207, Bu.14/208, Bu.14/51, Bu.14/95, Bu.14/97, Bu.14/99, Ha.01/11, Ha.01/3, Ha.01/4, Ha.02/11, Ha.03/16, Ha.03/19, Ha.03/25, Ha.04/13, Ha.05/126, Ha.05/130, Ha.05/137, Ha.05/154, Ha.05/22, Ha.05/67, Ha.05/73, Ha.05/90, Ha.06/29, Ha.08/16, Ha.08/39, Ha.08/79, Iğ.02/118, Iğ.02/147, Iğ.02/15, Iğ.02/35, Iğ.02/36, Iğ.02/71, Iğ.03/2, Iğ.03/68, Iğ.05/28, Iğ.06/13, Iğ.06/16, Iğ.06/25, Iğ.06/43, Iğ.08/50, Iğ.08/62, Iğ.09/148, Iğ.09/149, Iğ.11/32, Iğ.11/33, Iğ.12/14, Ma.01/5, Ma.02/23, Ma.02/32, Ma.02/43, Ma.03/106, Ma.03/12, Ma.03/30, Ma.03/48, Ma.03/60, Ma.04/2, Ma.05/17, Ma.05/19, Ma.05/22, Ma.05/28, Ma.06/1, Ma.06/5, Mu.01/40, Mu.01/78, Mu.07/17, Mu.07/21, Mu.07/27, Mu.07/5

i.+dä Iğ.06/37

i.+de Ağ.06/146, An.09/91, Bu.13/16, Bu.13/17, Bu.13/23, Bu.13/67, Ha.05/113

i.+den Ağ.15/2

i.+lerde An.09/90

i.+lerınde Bu.12/9

i.+miz Ağ.06/36, An.05/307, Bu.03/24, Bu.04/187

i.+mizuẖ An.09/437

i.+sın^{ı}n An.04/42

i.+si Ağ.07/64, Ağ.07/95, Ağ.11/12, Ağ.16/159, An.04/41, An.06/25, An.07/44, An.07/46, An.07/49, An.07/71, An.09/94, An.10/19, Bu.02/65, Bu.06/238, Ma.06/1, Ma.06/2, Mu.03/114, Mu.07/19

i.+sinde An.04/54

i.+sini An.07/26

i.+sin^{i} An.11/45

i.+s^{i} Bu.04/269

i. terebleme: İki taraflama; iki tarafa doğru, gidiş geliş (bilet). Bu.12/146

ikidebír: *bk. ikidebir*. -1-

i. Bu.01/13

ikidebir: İkide bir, sıklıkla, sürekli. *Diğer varyantları için bk. ikidebír*. -2-

i. Bi.03/72, Bu.01/13

ikilik: İkilik. -1-

i. Ağ.07/93

ikinci: İkinci. *Diğer varyantları için bk. Diğer varyantları için bk. ikinji, kinci*. -21-

i. Ağ.15/20, An.01/35, An.05/213, An.06/13, An.07/21, An.07/23, An.09/87, An.09/88, Bi.03/89, Bu.04/223, Bu.11/120, Bu.11/125, Bu.11/49, Iğ.03/47, Ma.04/145, Mu.01/45

i. cahanda: İkinci Dünya Savaşı. Bu.04/127

i. vuruşda: İkinci Dünya Savaşı. Bu.04/127

i.+síni Bu.04/229

i.+si Bu.04/256

ikindi: İkindi. -3-

i. An.05/452

i.+de Ağ.09/28

i.+yā Ağ.09/28

ikinji: *bk. ikinci*. -1-

i. An.05/365

ikişe: *bk. ikişer*. -1-

i. Bu.12/20

ikişer: İkişer. *Diğer varyantları için bk. ekişer, ikişe*. -1-

i. Ağ.09/42

ikī: *bk. iki*. -2-

i. Bu.03/46, Bu.09/173

ik^{i}: *bk. iki*. -9-

i. Ağ.06/137, An.01/32, Bu.06/50, Bu.06/57, Mu.03/47

i.+sıni Bu.09/149

i.+si Ağ.11/12

i.+sini Ma.04/74

il (1): İl, vilayet. -4-

i.+i An.09/119

i.+in An.09/105

i.+inin An.09/28

il (2): *bk. yil*. -10-

i. An.09/213, Bi.01/71, Bi.01/85, Bi.01/89, Iğ.12/24

i.+de Bu.13/10

i.+i An.09/192, Iğ.08/7

i.+in An.09/293

i.+^{i} An.09/443

ilac: *bk. illaç*. -1-

i. Bu.05/48

ilazım: *bk. lazım*. -1-

i.+sın An.09/74

ilçe: İlçe. -3-

i.+denidi An.09/108

i.+sindedüller Ağ.08/36

i.+sindedür Ağ.08/31

ildır: *bk. ıĝdır*. -1-

i.+ın Bu.14/56

ildír: *bk. ıĝdır*. -3-

i. Iğ.09/88

i.+e Iğ.09/81

i.+ın Iğ.09/201

ile (1): *bk. ėle (1)*. -5-

i. An.06/46, Iğ.04/28, Iğ.11/56

i.+ydi Iğ.03/15

i.+ymiş An.04/1

ile (2): İle. -1-

i. Ha.05/158

iler: *bk. ireli*. -1-

i.+de Ağ.13/14

ilerli-: İlerlemek. -1-

i.-^{y}ör Ma.06/6

ilg: *bk. ilk*. -3-

i. An.08/1, Bi.05/5, Iğ.10/1

ilgbahar: İlkbahar. *Diğer varyantı için bk. ilkba^{h}ar*. -1-

i.+da Ağ.13/65

ilgilad-: İlgilenmek -1-

i.-diler An.07/12

ilgile-: İlgilemek; ilgilendirmek. -1-

i.-mez Ağ.06/110

ilgilen-: İlgilenmek. -1-

i.-miş Ağ.13/42

ilgili: İlgili. -1-

i. Bi.05/1

ilh́: *bk. ilk*. -4-

i. Bu.08/93, Bu.12/29, Bu.12/45, Bu.12/8

iliş-: İlişmek. -1-

i.-duĝúnü Iğ.09/17

ilişgi: İlişki. -1-

i. Bu.14/9

il^{i}yas: *bk. ellez*. -2-

i. Ha.04/25

ilk: İlk. *Diğer varyantları için bk. ilg, ilh́, ilḱ, ilḳ, i^{l}k*. -5-

i. Ağ.06/82, An.09/250, An.10/114, Bu.12/27

i.+i An.09/378

ilkba^{h}ar: *bk. ilgbahar*. -1-

i.+a Ağ.13/30

ilkim: İklim. -1-

i. An.11/76

ilkin: İlkin, öncelikle. -3-

i. Ağ.06/123, Ağ.16/18, Ağ.18/58

ilḱ: *bk. ilk*. -1-

i. Ha.05/127

ilḱoğul: *bk. ilḳoḳul*. -1-

i. Ma.02/58

ilḳ: *bk. ilk*. -3-

i. Ağ.07/203, An.10/143, Bu.12/33

ilḳoḳul: İlkokul. *Diğer varyantı için bk. ilḱoğul*. -1-

i. Mu.05/59

illac: *bk. illaç*. -1-

i.+ı^{n} An.05/88

illaç: İlaç. *Diğer varyantları için bk. Diğer varyantları için bk. ilac, illac, iĺac*. -1-

i. An.11/71

illah: *bk. ilĺa*. -2-

i. Ağ.15/8, Mu.06/65

illa^{h}am: *bk. ilĺa*. -1-

i. Bu.06/7

ilĺa: İllâ. *Diğer varyantları için bk. ı́llȧ, illah, illa^{h}am*. -5-

i. An.10/100, An.10/118, Bi.03/102, Bi.03/99, Ha.02/43

iĺa: *bk. ėle (1)*. -1-

i. Iğ.02/84

iĺac: *bk. illaç*. -1-

i.+i Ağ.06/81

i^{l}k: *bk. ilk*. -1-

i. An.10/146

imam: İmam. -3-

i.+ı azamın Ma.02/16

i.+ı azamí Ma.02/14

i.+^{i}miş An.07/21

iman: İmân. -2-

i.+dan Mu.06/118

i.+ıní Ağ.16/147

imanlaşa: İmanlaşa; ağzına kadar. -1-

i. An.05/349

imansız: İmansız. -1-

dinsiz i.: Dinsiz imansız. An.05/351

imdat: İmdat. -1-

i. Bu.02/70

imecī: İmece. *Diğer varyantı için bk. imecī^{y}*. -1-

i. Bu.06/229

imecī^{y}: *bk. imecī*. -1-

i. Bu.06/229

imegli-: *bk. imekle-*. -1-

i.-yerdi An.01/134

imeḣ́li-: *bk. imekle-*. -1-

i.-yėr Iğ.09/153

imekle-: Emeklemek. -1-

i.-me^{y}e An.09/373

imekli-: *bk. imekle-*. -2-

i.-me^{y}e An.09/373

i.-yėr An.01/133

imḱan: İmkân. *Diğer varyantı için bk. ímḳán*. -5-

i. Ağ.07/143, Ağ.14/17, Bu.12/86, Mu.01/68

i.+ı Bu.12/18

imren-: İkileme içinde kullanılmıştır. -2-

i.-e i.-e: imrene imrene; salına salına, ağır ağır. Bu.14/21

imtaan: *bk. imtíḫan*. -1-

i.+ına Mu.05/6

imtıḫan: *bk. imtíḫan*. -1-

i. Bu.10/7

imtíḫan: İmtihan. *Diğer varyantları için bk. imtaan, imtıḫan*. -1-

i. Bu.10/7

imza: İmzâ. -8-

i. Bi.04/110, Bu.02/78, Bu.02/79, Bu.11/20, Bu.12/87, Ma.04/52, Ma.04/53

i.+y[ı] An.11/62

imzala-: İmzâlamak. -2-

i.-dım An.11/96

i.-mişler An.11/96

in-: *bk. ėn-*. -15-

i.-ärim An.10/144

i.-di An.06/39, Mu.03/93

i.-dim An.10/143, Bu.03/18, Bu.14/33

i.-duḫ An.01/241

i.-erduĝ Ha.01/57

i.-ėm Bu.14/76

i.-iyírım Bu.14/33

i.-iyolar Ma.04/16

i.-miş Ma.04/61

i.-mişle Mu.02/5, Mu.02/6

in: *bk. şindi*. -1-

i. Bi.01/129

inak: *bk. ineg*. -1-

i. Ha.05/65

inan-: İnanmak. -17-

i. Ağ.08/134

i.-duḫdan Iğ.03/13

i.-ır Ma.02/34

i.-ırsi̊n Bi.04/107

i.-ıyėrsin An.09/412

i.-iyėrsın Bu.09/99

i.-iyėruĝ Iğ.03/13

i.-iyėruḫ Bu.04/224

i.-madi An.05/115

i.-malidür Iğ.03/13

i.-mam Iğ.09/174

i.-masan Bu.02/178

i.-masas An.09/235

i.-miyėller An.05/106

i.-miyėr Bu.13/89

i.-ursun Bu.11/40

inan: *bk. inanç*. -1-

i. Bu.09/100

inanç: İnanç. *Diğer varyantı için bk. inan*. -2-

i. Bu.09/100, Bu.09/99

inanuḫli: İnanıklı; güvenilir (kişi). *Diğer varyantları için bk. inanuḫlu, inanuḫlú, yınanuḫli*. -2-

i. An.09/236, An.09/306

inanuḫlu: *bk. inanuḫli*. -1-

i. An.09/210

inanuḫlú: *bk. inanuḫli*. -1-

i. An.09/308

inanuḫsuz: İnanıksız; güvenilmez (kişi). -1-

i. An.09/236

inat: İnat. -2-

i. An.10/5

inäğ: *bk. ineg*. -1-

i.+imíz Ha.08/54

inäk: *bk. ineg*. -1-

i. Bu.02/37

ince: İnce. *Diğer varyantları için bk. incē, īnce, yince*. -18-

i. Ağ.10/53, Ağ.10/62, Ağ.16/69, An.01/119, An.01/89, An.05/467, Bi.03/27, Bu.02/145, Bu.03/18, Iğ.11/88, Mu.01/125, Mu.01/99

i.+dēn Iğ.04/40

i.+dür An.05/222

incecama: İnce bir şekilde. *Diğer varyantları için bk. incecene, incēcene, ʸīncecáma*. -2-

i. Ağ.16/69, Iğ.01/21

incecene: *bk. incecama*. -1-

i. Iğ.11/88

incecig: İncecik. -1-

i. Bi.03/11

incel-: İncelmek. -1-

i.-iyır Ağ.10/62

inceld-: İnceltmek. *Diğer varyantı için bk. incelt-*. -1-

i.-ürsün An.01/199

inceli-: İncelemek. -1-

i.-iller An.11/66

incelt-: *bk. inceld-*. -1-

i.-iyírsín Ağ.10/107

incē: *bk. ince*. -3-

i. An.01/89, Mu.01/124

i.+den Iğ.04/47

incēcene: *bk. incecama*. -1-

i. Iğ.11/88

incín-: *bk. incin-*. -1-

i.-mem Bu.09/24

incin-: İncinmek, kırılmak. *Diğer varyantı için bk. incín-*. -1-

i.-miyėrím An.09/15

incinėr: Mühendis. *Diğer varyantı için bk. injinėr*. -1-

i.+i Bu.04/158

incinüklúĝ: İnciniklik; kırgınlık. -1-

i. Bu.09/22

incir: İncir. -1-

i.+idi An.05/61

incit-: İncitmek, kırmak. -1-

i.-me Bu.09/28

indí: *bk. şindi*. -1-

i. Bu.11/11

indi: *bk. şindi*. -23-

i. An.05/132, An.05/148, An.05/155, An.05/344, An.05/376, An.05/392, An.05/395, An.12/57, Bi.01/150, Bi.01/84, Bu.04/69, Bu.08/68, Bu.10/22, Bu.11/113, Bu.11/129, Bu.11/22, Bu.11/25, Bu.11/3, Bu.11/35, Bu.11/49, Bu.11/78, Bu.11/97, Iğ.08/10

indir-: *bk. endúr-*. -2-

i.-eceh́le An.10/138

i.-eceh́ler An.10/134

indī: *bk. şindi*. -1-

i. An.04/1

indi̊r-: *bk. endúr-*. -1-

i.-d^{ı}ler An.12/190

indür-: *bk. endúr-*. -1-

i.-dıler An.12/209

ineg: İnek. *Diğer varyantları için bk. inak, inäğ, inäk, ineğ, ineh́, inek*. -16-

i. An.01/187, An.05/397, Bu.12/70, Bu.13/156

i.+de Iğ.10/2

i.+e An.05/403

i.+íni Bu.14/141

i.+i Ağ.10/34, Bu.14/143, Bu.14/144, Ma.03/101

i.+imiz Ağ.16/121

i.+ler Iğ.10/3

i.+leri Ağ.18/1, Ağ.18/5, Ağ.18/6

inegöl: İnegöl, Bursa'ya bağlı bir ilçe. *Diğer varyantı için bk. ineğöl.* -8-

i. Bu.14/121

i.+ä Bu.14/119

i.+de Bi.01/27, Bu.14/124

i.+dö Bu.14/12

i.+e Bu.14/118, Mu.03/12

i.+ün Bu.14/125

ineğ: *bk. ineg*. -4-

i.+í Bu.14/142

i.+i Bu.14/139

i.+inen Ağ.10/34

i.+ümüz Ağ.10/34

ineğöl: *bk. inegöl*. -1-

i.+e Bu.14/123

ineh́: *bk. ineg*. -2-

i.+leri Bu.08/49

i.+ler^{i}ni An.05/273

inek: *bk. ineg*. -5-

i. Bu.02/39, Ha.04/102, Ha.08/55, Ma.04/108

i.+leri Mu.01/89

ingúş: "çèçen" sözü ile birlikte kullanılmıştır. -1-

çèçen i.+lardur: Çeçen-İnguş, bir halk. An.09/101

injinèr: *bk. incinèr*. -1-

i. Bu.04/158

inkár: b*k. inker*. -1-

i. Ma.03/46

inker: İnkâr. *Diğer varyantı için bk. inkár*. -1-

i. Iğ.09/174

inleş-: İnleşmek; hep birlikte inlemek. -1-

i.-iyor Ma.04/12

insan: İnsan. *Diğer varyantları için bk. ínsan, ī̄san, i^{ğ}san, i^{n}san, isan, ī̇san*. -61-

i. Ağ.07/198, Ağ.07/69, Ağ.08/101, Ağ.08/109, Ağ.08/110, Ağ.08/130, Ağ.11/25, Ağ.12/16, Ağ.16/115, Bi.04/33, Bi.04/44, Bu.08/113, Bu.09/69, Bu.12/14, Bu.12/9, Bu.13/97, Bu.13/98, Ha.04/68, Ha.07/47, Iğ.05/33, Iğ.06/130,

Iğ.09/152, Iğ.09/154, Iğ.09/169, Iğ.09/192, Iğ.09/195, Iğ.09/224, Iğ.09/39

i.+a Ağ.07/198, Ağ.13/97, Ağ.16/132, Bi.03/54, Bu.02/152, Bu.03/71

i.+da Iğ.09/185, Iğ.09/193

i.+dā Iğ.09/192

i.+dur Bu.04/226

i.+ı Ağ.11/25

i.+ım An.09/45

i.+ın Ağ.16/136, An.11/86

i.+ıyıs Ağ.13/95

i.+inen Bi.04/88

i.+i^{n} Iğ.09/128

i.+na Bi.04/63

i.+nar An.01/229, An.07/102, Bu.04/36

i.+nara Bi.04/17, Ha.04/38

i.+narınnan Iğ.06/45

i.+narí Bu.08/69, Ma.04/8

i.+nari An.07/72, Iğ.02/192

i.+nār Bu.04/48

i.+sın Ma.04/176

i.+sız Bu.14/42

i.+uḫ Iğ.09/39

insancíl: İnsancıl. -1-

i. Bi.05/25

insannuḫ: İnsanlık. -1-

i. Ağ.14/31

insano^{ğ}li: *bk. insano^{ğ}li*. -1-

i. An.06/62

insano^{ğ}lu: İnsanoğlu. *Diğer varyantları için bk. ınsano^{ğ}lu, insano^{ğ}li, insanoĝlu.* -1-

i.+na An.06/60

insanoĝlu: *bk. insano^{ğ}li*. -1-

i. Bu.08/32

inşaad: İnşaat. *Diğer varyantı için bk. inşad.* -2-

i. Bi.02/11

i.+dur An.11/41

inşaattığ: İnşaatlık; inşaat işi. -1-

i.+a Mu.03/101

inşad: *bk. inşaad*. -1-

i.+lar An.02/108

inşallah: İnşallah. *Diğer varyantı için bk. i^{n}şallah.* -1-

i. Ağ.07/198

intaab: İltihap. -1-

i. Ha.07/62

intaablan-: İltihaplanmak. -1-

i.-iyėr Ha.07/69

intėresan: *bk. intıresn^{i}*. -1-

i. Bu.14/213

intıresn^{i}: Enteresan. *Diğer varyantları için bk. ėnteresnay, intėresan, intiresan, intiressin.* -1-

i.+dür Bu.02/42

intiresan: *bk. intıresn^{i}*. -1-

i. Bu.14/213

intiressin: *bk. intıresn^{i}*. -1-

i. Bu.14/213

i^{n}san: *bk. insan*. -23-

i. An.09/479, Bu.14/107, Ha.05/137, Ha.05/82

i.+ın Bu.01/31

i.+ī Bu.04/214

i.+nar An.09/2, An.12/5, Bi.05/26, Bi.05/35, Bu.04/21, Bu.12/57, Bu.12/98, Ha.05/150, Iğ.02/187

i.+nara Bu.04/55

i.+narda Bu.02/7

i.+nardur Bu.04/48

i.+narımıs Bu.04/180

i.+narımız Iğ.07/7

i.+nar^{ı}n Ha.05/108

i^{n}şallah: *bk. inşallah*. -1-

i. Ağ.10/97

ip: İp. -7-

i. Bi.01/140

i.+den Bu.06/197

i.+e Bi.01/123

i.+i Ha.05/56

i.+inän Ha.05/56

i.+lerīná^{n} An.01/89

ipaḫġurt^{u}: *bk. ipeġġurdi*. -1-

i. Bu.12/60

ipägḳurd: *bk. ipeġġurdi*. -1-

i. Bu.12/58

ipeġġurdi: İpek kurdu. *Diğer varyantları için bk. ipaḫġurt^{u}, ipägḳurd*. -1-

i. Bu.12/60

iraḫ (1): Irak, yer adı. *Diğer varyantı için bk. iraḳ*. -1-

i.+da An.11/94

iraḫ (2): Irak, uzak. -5-

i. Ha.08/64, Ha.08/9, Iğ.02/181, Iğ.02/182, Iğ.11/55

iraḳ: *bk. iraḫ (1)*. -1-

i.+a Mu.01/160

irali: *bk. ireli*. -5-

i. Bi.04/84, Bu.11/12, Bu.11/91, Bu.11/93, Bu.11/94

iran: İran, yer adı. -2-

i.+a Mu.01/160

i.+da An.11/94

irálı: *bk. ireli*. -1-

i. Mu.06/83

irelde: İleride; önceden, eskiden, geçmişte. -2-

i. Bi.02/13, Iğ.11/80

irelden: 1. Önceden, eskiden; 2. Erkenden, erken olarak. *Diğer varyantı için bk. ı^{ɍ}elden*. -2-

i. An.01/157, Bu.02/27

irelı: *bk. ireli*. -1-

i. Mu.06/83

irelí: *bk. ireli* -2-

i. Bu.04/268, Mu.06/84

ireli: 1. İleri; 2. Önceden, eskiden, geçmişte. *Diğer varyantları için bk. iler, irali, irálı, irelı, ^{i}reli, ^{y}ireli, yireli*. -25-

i. Ağ.01/47, An.05/101, An.05/188, An.05/99, An.12/188, Bi.01/62, Bi.04/86, Bu.03/54, Bu.03/55, Bu.04/121, Bu.04/251, Bu.04/67, Bu.05/15, Bu.05/25, Bu.13/10, Bu.13/133, Bu.14/8, Iğ.09/100, Iğ.09/112, Iğ.11/32, Mu.06/29, Mu.06/84

i.+sini An.05/448

irfan: *bk. ülfan*. -1-

i. Ağ.06/32

iri: İri. *Diğer varyantları için bk. irī, irri, ʸiri*. -3-

i. Ağ.01/34, An.07/78

i. yarı: İri yarı. Ha.04/59

irī: *bk. iri*. -1-

i. An.07/68

irri: *bk. iri*. -1-

i. Ma.04/57

isan: *bk. insan*. -1-

i.+nar Bu.06/79

isdalin: *bk. stalin*. -1-

i.+ín Bu.04/28

isdambol: *bk. isdanbul*. -2-

i. Bu.03/27

i.+dan Iğ.09/223

isdambȯl: *bk. isdanbul*. -3-

i.+a Mu.03/26

i.+do Bu.11/116, Bu.11/117

isdambul: *bk. isdanbul*. -2-

i.+a Bi.04/110

i.+da Iğ.09/224

isdambūl: *bk. isdanbul*. -1-

i. Iğ.06/158

isdanbȯl: *bk. isdanbul*. -3-

i.+a An.12/45

i.+da Ha.04/56

i.+dan Iğ.09/221

isdanbul: İstanbul, yer adı. *Diğer varyantları için bk. ısdanbul, isdambol, isdambȯl, isdambul, isdambūl, isdanbȯl, isdǻnboĺ, işdanbȯl*. -7-

i.+a Bu.07/6, Bu.08/60, Ma.02/43

i.+da An.12/45

i.+do Iğ.06/140

i.+uⁿ An.09/17

isdasyon *(Rus. Станция)*: İstasyon. *Diğer varyantı için bk. işdansiya*. -1-

i.+undayím Mu.03/93

isdånboĺ: *bk. isdanbul*. -1-

i.+a Bu.08/7

isde-: İstemek. *Diğer varyantları için bk. ısdí-, ısdi-, ışde-, ışdi-, ışti-, ísdē-, ísdi-, ísti-, íşde-, íşdi-, isdi-, iste-, isti-, işdá-, işde-, işdi-, işte-, işti-*. -34-

i.-di An.10/20

i.-diᵍ̆i An.10/99

i.-diseler Ma.02/28

i.-dⁱle An.10/72

i.-ller Ha.04/21, Ha.04/48

i.-medi Iğ.02/158

i.-meduĝ An.01/246

i.-mem Bu.01/11

i.-meye An.10/71

i.-me^y^e An.10/61, Iğ.07/14

i.-mişler Mu.07/13

i.-miyėr An.09/3

i.-miyo Bi.04/117

i.-mi^y^írsin An.12/142

i.-mi^y^ir An.10/14

i.-r An.10/159, An.10/162, An.10/170

i.-rd^i^ler Ha.05/123

i.-rler Ha.04/48

i.-rse Ağ.08/57, Iğ.06/12

i.-rsen An.04/44, Bi.01/108, Bi.03/106, Bi.03/20, Bu.09/22

i.-rsin An.01/25

i.-rsiz Bu.01/6

i.-^r^sın An.01/25

i.-sē Bu.04/204

i.-^y^in Ha.02/5

isder: Cümledeki görevleri aynı olan kelimelerin ayrı ayrı her birinin başına getirilerek herhangi birinin onanmasında sakınca olmadığını anlatan bir bağlaç. *Diğer varyantı için bk. işder.* -7-

s. An.01/160, An.01/26, Bi.03/23, Bi.03/99

isdi-: *bk. isde-*. -23-

i.-r Ha.04/72

i.-yan Iğ.06/154

i.-yeleg Mu.01/50

i.-yenner Ma.02/25

i.-yėr Bu.09/150, Bu.09/152, Bu.12/71, Ha.04/73, Iğ.01/16

i.-yėrdi Ha.08/51

i.-yėrım Ma.02/20

i.-yėrsen An.01/11

i.-yėrsín Bi.01/33

i.-yėrsin An.12/142, Bi.01/33, Bi.01/37

i.-yėruḫ Bu.09/15

i.-yır Bi.03/23

i.-yírim Bu.11/96

i.-yo An.10/158

i.-yor Bi.03/106

i.-yór Ağ.15/51

isdipėndiya *(Rus. Стипендия)*: Burs. -1-

i.+si Bu.04/149

isdol: Masa. -1-

i.+a Bu.05/38

isgen: İskân. *Diğer varyantı için bk. isǵan (1).* -3-

i. Ağ.07/57, Ağ.10/22, Ha.08/2

isgender: İskender, kişi adı. -1-

i. An.09/46

isǵan (1): *bk. isgen*. -3-

i. Ağ.13/32, Ma.03/47

isǵan (2): Sandalye, tabure. -1-

i. Bu.05/56

isıd-: *bk. isid*-. -2-

i.-urdlar An.01/150

i.-urdular An.01/153

isıdma: *bk. isidme*. -1-

i. Bu.02/18

isın-: Isınmak. *Diğer varyantları için bk. ısın-, isin*-. -3-

i.-amadıẖ Ha.01/18

i.-ėrdı An.02/90

i.-urdi An.01/153

isíd-: *bk. isid*-. -1-

i.-ur An.01/150

isid-: Isıtmak. *Diğer varyantları için bk. ısıt-, íısd-, isıd-, isíd-, isit*-. -2-

i.-úrdler Ağ.16/71

i.-úrduẖ An.05/42

isidme: Sıtma, bir çeşit hastalık. *Diğer varyantı için bk. isıdma*. -1-

i.+nin Ha.04/64

isig: *bk. isik*. -1-

i. Iğ.06/74

isik: Kazakistan'ın Almatı şehrindeki Issyk şehri. *Diğer varyantı için bk. isig*. -2-

i. Iğ.06/72

i.+de Iğ.06/73

isim: İsim, ad. *Diğer varyantı için bk. ism*. -4-

i. Ağ.06/31, Bu.15/12, Ha.05/88

i. vėrmezmiş: İsmini vermek; birini çağırırken/seslerken adını telaffuz etmek. Ha.05/45

isin-: *bk. ısın*-. -1-

i.-duğ An.05/312

isit-: *bk. isid*-. -1-

i. Ağ.18/60

iskilet: İskelet. -1-

i.+i An.07/102

islad-: Islatmak. -2-

i.-i^{y}ėrduẖ Bu.12/68

i.-urduẖ Ma.03/87

islam: 1. İslâm (dini); 2. Kişi adı. -3-

i. An.05/15, Bu.06/211

islan-: Islanmak. *Diğer varyantı için bk. ıslan*-. -2-

i.-miş An.09/404

i.-mişu^{h} An.05/300

ism: *bk. isim*. -15-

i.+i Ağ.10/124, Ağ.11/15, Ağ.15/16, Ağ.15/17, Ha.05/154, Ha.05/71, Mu.01/79, Mu.01/82, Mu.07/1

i.+inde Ağ.11/16

i.+iní Ha.05/154

i.+ini Mu.01/93

i.+ī Mu.01/80

ismaėl: *bk. ismail*. -1-

i. Bu.09/42

ismail: İsmail, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. ismaėl*. -1-

i. Ağ.07/73

ismed: *bk. ismet*. -1-

i. Ağ.07/119

ismet: İsmet, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. ismed.* -1-

i. Ha.05/90

israfil: İsrafil, kişi adı. -3-

i. An.11/63

İ. An.11/64, Bi.01/15

istalin: *bk. stalin*. -2-

i. Iğ.06/10

i.+nen An.05/14

iste-: *bk. isde-*. -7-

i.-di An.10/21

i.-diim An.10/133

i.-duĝí An.04/5

i.-ğinán Bu.12/100

i.-lle Ha.04/21

i.-me^y^e Bu.09/34

i.-rduẖ Ha.04/70

isti-: *bk. isde-* -2-

i.-yėr An.01/173

i.-yėrim An.11/128

istor^i^ya *(Rus. История)*: Hikaye. -1-

i.+yı An.06/20

iş (1): 1. İş; 2. Cümlede belirtilen nesne veya nesnelerden sonra gelerek “ve benzerleri” anlamında kullanılan ve kendisinden önce geldiği kelimenin ekleriyle paralel olarak genişletilebilen bir söz; 3. Şey. *Diğer varyantları için bk. eş (2), ėş (2), ış, íş, íş (1), iīş.* -175-

i. Ağ.07/184, Ağ.16/40, Ağ.16/74, An.01/179, An.01/233, An.01/73, An.01/76, An.02/47, An.02/53, An.02/59, An.02/62, An.02/71, An.02/75, An.02/76, An.05/97, An.06/59, An.09/235, An.09/313, An.09/323, An.09/372, An.09/427, An.09/428, An.09/6, An.10/35, An.10/37, An.11/11, An.12/30, An.12/46, Bu.02/94, Bu.04/218, Bu.04/220, Bu.04/223, Bu.05/14, Bu.08/97, Bu.09/24, Bu.11/103, Bu.11/108, Bu.11/25, Bu.12/132, Bu.14/112, Bu.14/113, Bu.14/226, Ha.02/12, Ha.03/30, Ha.05/120, Ha.07/55, Ha.07/71, Iğ.02/153, Iğ.06/142, Iğ.06/157, Iğ.06/44, Iğ.06/55, Iğ.06/60, Ma.03/62, Mu.01/67, Mu.03/38, Mu.03/41

az diş çoğ i. çıẖarır: Az diş çok iş çıkarır. Bir atasözü. Ağ.06/111

i.+a Iğ.08/32

i.+ä Iğ.06/58

i.+de An.02/69, Bi.03/59

i.+den An.10/33, An.10/40, An.10/43, Iğ.06/163

i.+den açarla^r^ *(Az.):* İşten açmak; işten çıkarmak Bu.11/56

i.+dür An.09/26, Iğ.02/177, Iğ.02/77

i.+e An.05/57, An.09/183, An.09/74, An.12/76, Bu.04/156, Bu.04/157, Bu.04/160, Bu.11/33, Bu.11/34, Bu.11/37, Bu.11/88, Iğ.03/23, Iğ.06/134

i. güc: İş, uğraş. Iğ.06/59

i.+ım An.02/70

i.+ímíz Ha.07/18

i.+ízi Iğ.06/44

i.+i Ağ.08/42, Ağ.12/10, An.01/255, An.05/77, An.06/51, An.09/150, An.09/199, An.09/33, An.09/346, An.09/44, An.12/169, An.12/224, Bu.08/32, Bu.09/31, Bu.13/202, Ha.04/35, Iğ.02/153, Iğ.05/41, Iğ.06/156, Iğ.06/84, Iğ.11/79, Iğ.11/81, Ma.02/57

i.+im Bu.14/19

i.+imis Iğ.11/1

i.+imiz Bi.04/5, Iğ.11/3

i.+in Bu.05/17, Iğ.03/26, Iğ.06/164, Ma.02/26

i.+iná An.09/235

i.+ine An.09/236

i.+inen An.04/40, Bi.04/98

i.+inēn Iğ.05/8

i.+iní Bu.01/10

i.+ini An.05/381, Bi.04/74, Bi.04/86, Iğ.09/10, Ma.02/36

i.+inī Ma.02/20

i.+iynen Ağ.12/11

i.+iz Bu.10/14

i.+ize An.11/81

i.+läri Iğ.05/58

i.+ler An.01/148, An.01/161, An.01/180, An.01/228, An.07/76, An.09/5, An.12/37, Bu.04/174, Bu.04/49, Iğ.06/136, Iğ.06/140, Iğ.11/56, Iğ.11/80, Mu.01/36, Mu.01/37, Mu.03/61

i.+lerden Bu.04/160

i.+ler^{ı} Ha.07/16

i.+ler^{ı}ne An.01/210

i.+leri An.02/62, An.12/178, Ma.03/16, Mu.02/33

i.+leriyle An.10/61

i.+ler^{i}ni Bu.11/81

i.+lerni Ağ.11/38, Bi.05/11

iş (2): *bk. iç (2)*. -5-

i.+íná Iğ.11/52

i.+inde Iğ.02/31

i.+ine Ağ.08/66

i.+innen Bu.12/158

i.+şíne Iğ.11/16

iş-: *bk. iç-*. -7-

i. Ma.04/175

i.-di Bi.01/146, Bu.05/8, Ma.05/10

i.-digden An.10/81

i.-dilēr An.12/143

i.-tikden An.10/80

işaĝ: İşak, sidik. -2-

i.+ı Bu.02/40

i.+ım Bu.03/61

işarät: İşâret. *Diğer varyantı için bk. işerát*. -1-

i. Iğ.06/26

işci: *bk. işçi*. -4-

i. Mu.03/106

i.+si Ağ.07/203

işçi: İşçi. *Diğer varyantları için bk. ışci, işci*. -4-

i.+ler An.02/63, An.11/107

i.+lere An.02/68

i.+miz Mu.03/88

işd: *bk. işde*. -1-

i. Bi.03/54

işda: *bk. işde*. -4-

i. An.05/75, An.05/76, Mu.01/162, Mu.05/36

işdad: İnşaat. *Diğer varyantı için bk. işdat*. -1-

i. An.02/116

işdalín: *bk. stalin*. -1-

i. Ağ.01/14

işdanbȯl: *bk. isdanbul*. -1-

i.+a Ma.02/57

işdansiya: *bk. isdasyon*. -1-

i. Iğ.08/18

işdat: *bk. işdad*. -1-

i. An.02/113

işdá: *bk. işde*. -14-

i. Ağ.13/74, An.06/14, An.07/30, An.10/61, An.12/164, An.12/20, Bi.03/99, Bu.11/106, Bu.11/11, Bu.11/90, Bu.12/32, Ha.06/8, Iğ.03/77, Mu.04/2

işdá-: *bk. isde-*. -1-

i.-miyír An.05/262

işdä: *bk. işde*. -3-

i. An.10/99, Iğ.06/122, Iğ.06/37

işde: İşte. *Diğer varyantları için bk. eşd, ėşd, ėşde, ışda, ışdá, ışde, ışdē, ışdö, ^{ı}şda, ^{ı}şdá, ^{ı}şdē, íşda, íşdá, íşdä, íşde, íşdē,* ijde, *işd, işda, işdá, işdä, işdē, işdi, işdo, işdó, işdö, işte, işt^{e}, ^{i}şde, ^{i}şte, uşda, uşdá*. -322-

i. Ağ.01/16, Ağ.01/25, Ağ.03/12, Ağ.03/6, Ağ.04/17, Ağ.06/17, Ağ.06/35, Ağ.06/63, Ağ.07/173, Ağ.07/176, Ağ.07/184, Ağ.07/55, Ağ.07/61, Ağ.07/93, Ağ.08/11, Ağ.08/29, Ağ.08/32, Ağ.09/13, Ağ.09/28, Ağ.09/37, Ağ.10/10, Ağ.10/104, Ağ.10/23, Ağ.10/29, Ağ.10/31, Ağ.10/41, Ağ.10/44, Ağ.11/21, Ağ.12/11, Ağ.13/37, Ağ.13/39, Ağ.13/42, Ağ.15/27, Ağ.15/30, Ağ.15/32, Ağ.15/35, Ağ.16/30, Ağ.16/31, Ağ.16/33, Ağ.16/37, Ağ.16/7, Ağ.17/105, Ağ.17/121, Ağ.17/126, Ağ.17/13,

Ağ.17/18, Ağ.17/22, Ağ.17/23, Ağ.17/49, Ağ.17/53, An.01/108, An.01/122, An.01/17, An.01/175, An.01/186, An.01/23, An.01/236, An.01/237, An.01/239, An.01/244, An.01/247, An.01/40, An.01/42, An.01/44, An.01/53, An.01/57, An.01/68, An.02/19, An.02/31, An.02/40, An.02/49, An.02/51, An.03/15, An.05/379, An.05/44, An.05/79, An.06/11, An.06/13, An.06/15, An.06/18, An.06/3, An.07/108, An.07/25, An.07/39, An.07/40, An.07/51, An.07/87, An.07/9, An.07/95, An.08/14, An.08/15, An.08/9, An.09/100, An.09/12, An.09/134, An.09/161, An.09/162, An.09/183, An.09/192, An.09/30, An.09/355, An.09/78, An.09/79, An.10/104, An.10/106, An.10/107, An.10/110, An.10/114, An.10/123, An.10/130, An.10/153, An.10/169, An.10/61, An.10/63, An.10/71, An.10/82, An.10/90, An.11/12, An.11/19, An.12/110, An.12/118, An.12/131, An.12/146, An.12/173, An.12/178, An.12/193, An.12/199, An.12/20, An.12/207, An.12/210, An.12/224, An.12/227, An.12/237, An.12/238, An.12/41, An.12/47, An.12/69, An.12/84,

An.12/95, Bi.02/10, Bi.02/5, Bi.02/7, Bi.03/116, Bi.03/117, Bi.03/19, Bi.03/3, Bi.03/49, Bi.03/55, Bi.03/56, Bi.03/64, Bi.03/76, Bi.03/91, Bi.03/92, Bi.04/40, Bi.04/43, Bi.04/53, Bi.04/57, Bi.04/77, Bi.05/41, Bi.05/7, Bu.02/106, Bu.02/149, Bu.02/19, Bu.02/32, Bu.04/128, Bu.04/139, Bu.04/67, Bu.06/28, Bu.06/4, Bu.06/62, Bu.07/6, Bu.08/109, Bu.08/113, Bu.08/26, Bu.08/46, Bu.08/61, Bu.08/93, Bu.08/95, Bu.09/101, Bu.09/105, Bu.09/12, Bu.09/124, Bu.09/132, Bu.09/134, Bu.09/138, Bu.09/144, Bu.09/15, Bu.09/38, Bu.09/40, Bu.09/97, Bu.11/100, Bu.11/77, Bu.11/9, Bu.12/117, Bu.12/127, Bu.12/141, Bu.12/18, Bu.12/26, Bu.12/34, Bu.12/40, Bu.13/113, Bu.13/128, Bu.13/135, Bu.13/25, Bu.14/126, Bu.14/140, Bu.14/153, Bu.14/154, Bu.14/159, Bu.14/202, Bu.14/22, Bu.14/51, Ha.01/31, Ha.02/45, Ha.04/14, Ha.04/79, Ha.05/102, Ha.05/105, Ha.05/106, Ha.05/108, Ha.05/109, Ha.05/111, Ha.05/112, Ha.05/143, Ha.05/156, Ha.05/18, Ha.06/44, Ha.07/61, Ha.08/15, Ha.08/58, Ha.09/4, Ha.09/8, Ha.09/9, Iğ.01/11, Iğ.01/14, Iğ.01/9, Iğ.02/122, Iğ.02/147, Iğ.02/16, Iğ.02/7,

Iğ.02/96, Iğ.03/51, Iğ.03/64, Iğ.03/77, Iğ.03/83, Iğ.04/47, Iğ.05/24, Iğ.05/25, Iğ.05/47, Iğ.05/57, Iğ.06/106, Iğ.06/114, Iğ.06/118, Iğ.06/119, Iğ.06/132, Iğ.06/136, Iğ.06/141, Iğ.06/149, Iğ.06/159, Iğ.06/20, Iğ.06/21, Iğ.06/35, Iğ.06/87, Iğ.06/90, Iğ.07/13, Iğ.08/56, Iğ.09/147, Iğ.09/51, Ma.01/1, Ma.01/5, Ma.01/6, Ma.02/20, Ma.02/56, Ma.02/64, Ma.02/66, Ma.02/68, Ma.03/39, Ma.03/60, Ma.04/133, Ma.04/173, Ma.04/30, Ma.04/44, Ma.04/47, Ma.04/92, Ma.06/1, Mu.01/154, Mu.01/180, Mu.01/181, Mu.01/86, Mu.02/14, Mu.02/23, Mu.02/8, Mu.03/10, Mu.04/10, Mu.04/15, Mu.04/20, Mu.04/21, Mu.04/5, Mu.04/52, Mu.04/9, Mu.05/12, Mu.05/28, Mu.05/41, Mu.06/25, Mu.06/27, Mu.06/42, Mu.07/15, Mu.07/22, Mu.07/5, Mu.07/9

işde-: *bk. isde*-. -19-

i.-di Ağ.09/77, Ağ.16/115

i.-diin Mu.06/64

i.-diler Bu.06/71, Ha.08/47

i.-maẖ Mu.01/54

i.-mee Ma.02/14

i.-mem Iğ.03/5

i.-miirdim Mu.01/51

i.-miirse Bu.06/19

i.-r Iğ.04/27

i.-rduẖ Bu.13/213

i.-rsan Mu.01/100

i.-rsȧn Mu.01/100

i.-rse Ağ.14/12, An.09/378

i.-rsen An.04/44

işder: *bk. isder*. -2-

i. Mu.01/56

işdē: *bk. işde*. -15-

i. Ağ.08/18, Ağ.08/28, Ağ.10/41, Ağ.16/19, Ağ.17/58, An.07/92, An.12/67, Bi.02/4, Bi.03/113, Bi.04/97, Bu.06/25, Bu.08/110, Bu.09/153, Bu.13/142, Ma.03/34

işdi: *bk. işde*. -1-

i. Ma.03/48

işdi-: *bk. isde*-. -11-

i.-im Ağ.16/140, Mu.01/53

i.-yaẖ Mu.01/54

i.-yėm An.05/106

i.-yėr Bu.13/208, Iğ.02/176

i.-yėrdiz Bu.06/25

i.-yėrım An.09/267

i.-yėrsin Bi.01/34

i.-ʸírsın An.09/241

işdo: *bk. işde*. -1-

i. Ağ.17/117

işdó: *bk. işde*. -2-

i. Iğ.12/7, Mu.07/21

işdö: *bk. işde*. -1-

i. Ağ.03/11

işe-: İşemek. -5-

i. Bu.03/62, Bu.03/63, Bu.03/65

i.-mesín An.01/150

i.-rdi Bu.02/40

işed-: İşetmek, işemesini sağlamak. -1-

i.-mėye Ağ.17/34

işeğ: *bk. ėşeg*. -1-

i.+ina An.05/233

işerát: *bk. işarắt*. -1-

i. Ha.04/26

işeri: *bk. içeri*. -1-

i. Mu.03/34

işgence: İşkence. -4-

i. Ağ.10/4, Ağ.10/9

i.+leri Ma.03/16

i. yapdiler: İşkence yapmak; işkence etmek. Iğ.02/178

işgüzarlı[ğ]: İşgüzarlık. -1-

i.+ının Bu.14/138

işġola *(Rus. Школа)*: Okul. *Diğer varyantı için bk. íşġola*. -6-

i. Bu.06/223

i.+da Bu.06/210

i.+ya An.12/13, Bu.06/204, Bu.06/73, Bu.06/93

işḫılıb *(Özb. İshqilib)*: Her ne olursa olsun, her durumda, ne de olsa. -1-

i. An.05/62

işıĝ: *bk. işıḫ*. -2-

i.+a Bu.08/85

i.+í Bu.14/30

işıḫ: Işık. *Diğer varyantı için bk. işıĝ*. -5-

i. Ağ.09/1

gözlerime i. geldi: Gözlerine ışık gelmek; çok sevinmek. Ma.04/66

göz vėrdi i. vėrmedíler: Göz verip ışık vermemek. Bir beddua. Ma.04/36

i.+dan Bu.13/87

i.+lari Ağ.07/19

işıḫlan-: Işıklanmak. *Diğer varyantı için bk. ışıhlan-*. -1-

i.-du Bu.14/30

işıldaĝ: *bk. işildaĝ*. -1-

i. Ha.02/23

işildaĝ: Işıldak. *Diğer varyantı için bk. işıldaĝ*. -1-

i. Ha.02/23

işili-: *bk. işle-*. -1-

i.-yėller Iğ.09/10

işla-: *bk. işle-*. -1-

i.-mişuḫ Iğ.08/33

işle-: 1. İşlemek; 2. Çalışmak. *Diğer varyantları için bk. íşla-, íşle-, íşle-, íşli-, işili-, işla-*. -14-

i.-di An.05/49

i.-dim Bu.11/105

i.-d[i]le Bu.08/44, Iğ.09/118

i.-d[i]le[r] Iğ.09/118

i.-duĝ An.05/38

i.-me[y]á Bu.11/88

i.-me^y^e An.09/291

suç i.-miş An.05/200

i.-rduẖ An.01/87

i.-ruĝ An.01/91

i.-sın Bu.04/46

i.-sín Bu.04/46, Bu.04/47

işled-: 1. İşletmek; 2. Çalıştırmak, kullanmak; 3. Bir mesleği icra etmek. -7-

i.-i An.09/72

i.-iyėr An.09/71

i.-iyėrduĝ An.09/38

i.-iyird^i^ler Iğ.02/152

i.-i^y^ėrduẖ An.05/271

i.-medim An.09/347

işleg: İşlek; çalışkan. -1-

i. Iğ.02/157

işleme: İşleme, şiş, tığ, iğne vb. araçlarla elde yapılan, örgü, nakış, oya gibi işlerin genel adı, el işi. *Diğer varyantı için bk. íşleme.* -1-

i.+ler An.01/91

işli: İşli; kelime ya da kelimelerden sonra getirilerek “ve benzerleri” anlamında kullanılan ve kendisinden önce geldiği kelimenin ekleriyle (burada +li ekiyle) genişletilebilen bir söz. -5-

i. An.01/186, An.04/98, Bu.04/86, Bu.04/87, Bu.09/104

işli-: *bk. işle-*. -13-

i.-yan Bu.04/192, Mu.01/24

i.-yersin An.03/10

i.-yė An.05/435

i.-yėr An.01/99

i.-yėrdi Bu.11/88

i.-yėrduẖ Bu.06/54

i.-yėrim An.10/38

i.-yėruĝ An.05/46

i.-yírdi Bu.11/64

i.-yírle Iğ.06/159

i.-yirdím Bu.04/143

i.-^y^irdı Bu.09/7

işlúẖ: İşlik; kelime ya da kelimelerden sonra getirilerek “ve benzerleri” anlamında kullanılan ve kendisinden önce geldiği kelimenin ekleriyle (burada +lik ekiyle) genişletilebilen bir söz. -1-

i. Iğ.06/140

işsiz: İşsiz. -2-

i. An.02/72, Iğ.06/61

işşizlıẖ: İşsizlik. -1-

i. Iğ.05/26

iştaẖsız: İştahsız. -1-

i. Bi.04/24

işte: *bk. işde*. -22-

i. Ağ.02/17, Ağ.07/72, Ağ.07/91, Ağ.09/43, Ağ.10/64, Ağ.16/16, An.01/196, An.02/101, An.02/28, An.02/43, An.02/45, An.02/60, An.02/71, An.02/74, An.02/84, An.02/94, An.05/236, An.10/23, Bi.02/14, Bi.05/12, Bu.14/63, Ha.04/31

işte-: *bk. isde-*. -5-

i.-dīḫ Ha.06/44

i.-di An.05/259

i.-diler Ha.08/49, Ha.08/50

i.-miyirdim Iğ.11/92

işt^e^: *bk. işde*. -2-

i. Bi.04/99, Ha.05/67

işti-: *bk. isde-*. -6-

i.-ir Mu.02/33

i.-yėller An.09/413

i.-yir An.05/116, An.05/433, Bu.14/211

işún: *bk. üçün*. -1-

misal i.: Misal için; örneğin. An.09/408

it: İt, köpek. -20-

i. Iğ.09/89, Iğ.09/91, Iğ.09/94, Mu.06/69

ėy yaĝ i. tuluĝunda: İyi yağ it tuluğunda. Bir atasözü. Mu.06/68

günāını i. alsın: Günahını it alsın; bir beddua. An.01/261

i.+i Iğ.09/92

i.+idi Iğ.09/95

i.+im Bu.06/243

i.+imiz Iğ.09/77

i.+imize Iğ.09/90

i.+imizi Iğ.09/78, Iğ.09/90

i.+ini Iğ.09/98

i.+iz Iğ.09/92

i.+ler Iğ.09/121

i.+lerín Bu.13/64

i.+lerin Bu.13/66

it- (1): İtmek, iteklemek. -1-

i.-er Bi.04/25

it- (2): *bk. ėd-*. -2-

i.-di An.11/3

itekli- (<itekle-): İteklemek. -1-

i.-yėr Bi.01/107

itluĝ: İtlik. -1-

i. edib: İtlik etmek; hayvanlık etmek, köpek/hayvan gibi davranmak. An.09/476

iy (1): *bk. ėy (3)*. -4-

i. Bi.03/48, Ha.02/41

i.+di Ağ.06/58, An.02/41

iy (2): *bk. e (4)*. -1-

i. Ha.02/18

iyi: *bk. ėy (3)*. -5-

i. Ağ.06/157, Ağ.06/25, An.10/37, Iğ.02/193

i.+di Ağ.06/56

iy^i^: *bk. ėy (3)*. -4-

i. Ağ.06/57, An.10/19, Iğ.03/18

i. olursun: İyi olmak; iyileşmek. Ma.04/175

iyne: *bk. igne*. -1-

i. Ma.04/14

i^y^i: *bk. ėy (3)*. -1-

i.+miş Bi.05/8

i^y^ileş-: İyileşmek. -2-

i.-di Bu.12/97, Bu.12/98

iz: İz. *Diğer varyantı için bk. íz.* -13-

i. Ağ.15/46

yol i.: Yol iz. Ağ.13/47

i.+den An.09/279

yoldan i.+den: Yol iz. An.04/72

i.+i An.05/343

i.+inen Ağ.15/43

i.+isi An.05/342, An.05/345

izanní: İzanlı, terbiyeli, akıllı uslu, efendi. -1-

i. Bu.06/206

izın: *bk. izin*. -2-

i. Bu.09/111, Bu.09/62

izin: İzin. *Diğer varyantı için bk. izın.* -39-

i. Ağ.15/66, An.05/106, An.05/121, An.05/363, An.05/54, An.05/71, An.05/92, An.09/132, An.09/175, An.09/267, An.09/282, An.09/283, An.09/332, An.09/333, An.11/9, Bi.01/20, Bu.04/216, Bu.04/217, Bu.04/74, Bu.04/75, Bu.04/85, Bu.04/87, Bu.09/63, Mu.02/24

i.+dúr An.05/392

i.+i An.11/46, An.11/59, An.11/60, Bu.02/76, Bu.14/83

i.+ine An.11/62

i.+ⁱne An.11/62

izinni: İzinli. -1-

i.+yim Bu.04/142

izinnuḫ: İzinlik; izin için olan. -1-

i. Bu.04/85

izinsis: İzinsiz. -1-

i. An.09/278

izli- (<izle-): İzlemek. -1-

i.-yórduḫ Ağ.15/71

izmid: İzmit, yer adı. *Diğer varyantı için bk. izmit.* -4-

i.+de Ağ.17/40, Mu.07/3

i.+dedir Mu.01/80

i.+te Mu.07/16

izmir: 1. İzmir, yer adı; 2. Kişi adı. *Diğer varyantı için bk. izmīr*. -15-

i. Ağ.06/95, Ağ.06/96, An.01/113, Bu.14/26, Bu.14/63

i.+de Ağ.06/139, Ağ.06/41, Ağ.07/206, Bu.14/26, Mu.02/10, Mu.07/6

i.+dedür Ağ.09/4

i.+den Ağ.07/111

i.+e Ağ.06/138

i.+i Ağ.06/42

izmit: *bk. izmid*. -2-

i.+e Mu.07/10, Mu.07/15

izmīr: *bk. izmir*. -1-

i. Ağ.06/40

Ī

ī: *bk. ē(1)*. -4-

ī. An.12/117, Bu.04/136, Ha.05/71, Mu.03/86

īcad: *bk. icad*. -1-

ī. olmış: İcat olmak; (siyasi bir akım) ortaya çıkmak. Ağ.15/2

īç: *bk. hėç*. -1-

ī. Bi.04/23

īç-: *bk. iç-*. -1-

ī.-dūẖ Iğ.03/56

īnce: *bk. ince*. -1-

ī. Bi.03/18

ī^{r}elden: *bk. irelden*. -1-

ī. Bu.07/10

ī^{r}luẖ: İrilik. -1-

ī. Ma.04/134

īsan: *bk. insan*. -5-

ī.+ė Ha.05/157

ī.+i Bu.04/214

ī.+nari Bu.04/176, Ha.05/86

ī.+lar Bi.05/15

īycána: *bk. eyce*. -1-

ī. Bi.03/23

ī^{y}cene: *bk. eyce*. -1-

ī. Bi.03/20

i

^{i}çu: *bk. üçün*. -1-

^{i}. Bu.09/8

^{i}çün: *bk. üçün*. -1-

^{i}. An.05/420

^{i}reli: *bk. ireli*. -1-

^{i}. Bu.06/83

^{i}şde: *bk. işde*. -4-

^{i}. Ağ.07/52, Ağ.07/90, Bu.02/94, Iğ.02/174

^{i}şė^{y}: *bk. şey*. -1-

^{i}. An.01/27

^{i}şte: *bk. işde*. -2-

^{i}. Ağ.10/61, Bu.12/20

i̊

i̊çün: *bk. üçün*. -3-

i̊. Bu.02/160, Bu.09/8, Bu.13/219

i̊çür-: *bk. içúr-*. -1-

i̊. Bu.08/71

i̊ki: *bk. iki*. -1-

i̊. Bu.08/6

i̊ş: *bk. üç*. -1-

i̊. Bu.12/141

i̊zi̊g: *bk. yüzüg*. -1-

i̊. Iğ.03/64

i̊̄

i̊̄: *bk. ē (1)*. -1-

i̊̄. Bu.09/58

j

jandarma: Jandarma. *Diğer varyantı için bk. candarma.* -7-

j. Ağ.07/24, Ağ.07/26, Bu.14/58, Bu.14/79, Bu.14/88, Bu.14/93

jep: *bk. cep*. -1-

j.+ına Bu.09/146

jíndⁱ: *bk. şindi*. -1-

j. Bu.06/58

jíndi: *bk. şindi*. -1-

j. Bu.02/104

jim: *bk. şindi*. -1-

j. Ağ.06/23

jülli: *bk. cülli*. -1-

j. An.02/75

k

k: *bk. ki*. -3-

k. An.10/32, Iğ.04/9, Mu.02/14

kate^{r}: *bk. ġader (2)*. -1-

k. Ha.08/69

káder: *bk. ġader (2)*. -1-

k. Ağ.06/1

kár: *bk. ker*. -1-

k.+dedúr An.09/460

käbire: *bk. kebire*. -1-

k.+ydi Bu.02/80

kälä: Bir unlu mamül adında geçer. -1-

k. fetir: Yuvarlak şekilli fetir. Bi.01/29

kälilíngırad: *bk. kä̈lilingırad*. -1-

k.+a Bu.10/18

kälilingırad: Kaliningrad, Rusya’ya bağlı bir şehir. *Diğer varyantları için bk. kä̈lilíngırad*. -1-

k.+dan Bu.10/18

kälime: *bk. kel^{i}me*. -1-

k.+lerı Bu.01/3

kälme: *bk. kel^{i}me*. -1-

k.+leri An.09/408

kämer: *bk. kemer*. -9-

k. An.05/162, An.05/164

k.+e An.09/302

k.+i An.05/173, An.09/309

k.+in Mu.04/19

k.+lere An.05/165

k.+lerin An.05/166

kämēr: Kemer, Antalya’ya bağlı bir ilçe. -1-

k. Iğ.06/158

känar: *bk. kener*. -1-

k. Bu.16/2

käpçe: *bk. kebce*. -1-

k.+ynen Bu.03/49

käpeg: *bk. kepeg*. -1-

k. Bi.03/53

kärimcan: Kerimcan, kişi adı. -1-

k. Bu.02/87

käs-: *bk. kes-*. -25-

k. An.12/228, An.12/231

k.-d^{i}le^{r} Bu.12/58

k.-díle Bu.12/18

k.-dím Bu.03/19

k.-di An.05/248

k.-diler Bu.04/89, Ha.08/37

k.-ersín Bi.01/39

k.-ersin Bi.01/39

k.-ín An.05/366

k.-ii^{r} Mu.03/66

k.-i^{i}rdi Mu.03/34

k.-iller Ağ.07/32

k.-irdi Mu.01/53

k.-iyėrím Bi.01/40

k.-iyír Bu.04/37, Bu.06/241

k.-iyírsín Bi.03/21

k.-iyiller An.04/33

k.-iyörsün Ha.06/24

k.-i^{y}ir Iğ.06/142

k.-i̊yörsi̊̄n Ha.06/17

k.-miirdi Mu.01/51

k.-miyírsın Bi.01/32

käsdür-: Kestirmek. -2-

k.-di Bu.02/69

k.-seler An.05/363

käsen: Kesen, bir kesme aleti. -1-

k.+im Bi.01/39

käsgün: *bk. kesgün*. -1-

k. Bu.02/145

käsım: *bk. käsim*. -1-

k.+ımízi kesıb: Kesim kesmek; düğün gününü ve karşılıklı taraflara yüklenen diğer her türlü sorumlulukları kararlaştırmak. Bu.09/63

käsím: *bk. käsim*. -1-

k.+i Ha.06/32

käsil-: Kesilmek. *Diğer varyantları için bk. käSıl-, kesíl-, kesil-*. -6-

k.-di An.05/446

k.-miş An.11/15

k.-sin An.05/354, An.05/356

k.-ürdü An.05/359

dand^{ı}ra k.-mişın: Dandıra kesilmek; çok zayıflamak, cılızlaşmak. Bu.02/169

käsim: 1. Kesme şekli; 2. Düğün gününü ve karşılıklı taraflara yüklenen diğer her türlü sorumlulukları kararlaştırma. *Diğer varyantları için bk. käsım, käsím, kesım, kes^{i}m*. -2-

k. An.10/97

k. kesme^{y}e An.10/97

käSıl-: *bk. käsil-*. -1-

k.-sín An.05/358

kätä: *bk. kete*. -2-

k.+si An.12/235

k.+sinnen An.12/237

käte: *bk. kete*. -1-

k.+dür An.09/26

käzím: *bk. kezım*. -1-

k.+ın Ha.01/24

ke: *bk. ki*. -1-

k. Bu.09/138

kebce: Kepçe. *Diğer varyantları için bk. käpçe, kepce, kėbce*. -4-

k.+si Ağ.18/16

k.+ylē Ağ.18/16, Ağ.18/57

k.+^{y}i Ağ.18/17

kebire: Kebire, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. käbire*. -1-

k. Bu.02/80

keçel: "Kel" sözü ile ikileme kurar. -1-

kelim k.+im: Kel keçel; kel, saçsız. Ha.04/104

keçi: *bk. gėçi*. -1-

k.+nin Ma.04/75

ked-: *bk. gėd-*. -3-

k. Ağ.07/193

k.-erdi Mu.03/46

k.-miş Ağ.07/2

kedi: Kedi. -2-

k. Ağ.08/88

kef: *bk. keyf*. -1-

k. An.09/238

kefen: *bk. kefın*. -1-

k.+ni Ma.01/12

kefenni- (<kefenne-): Kefenlemek. -1-

k.-yėller An.04/13

kefın: Kefen. *Diğer varyantı için bk. kefen*. -3-

k. Ha.08/64, Ha.08/65, Ha.08/69

kefınnuĝ: Kefenlik. -1-

k.+unu Bu.12/109

kegĺan-: *bk. kekĺan-*. -1-

k.-iírsın Ağ.13/96

keh́ĺan-: *bk. kekĺan-*. -1-

k.-iyėrsın Ağ.13/96

kekli (<keklig): Keklik. -1-

k.+i Bi.05/14

kekĺan-: Keklanmak; eşinmek, kaşınmak. *Diğer varyantları için bk. kegĺan-, keh́ĺan-, kėglen-, kėgĺan-*. -4-

k.-ii^{r} Iğ.09/169

k.-iyėr Iğ.09/168

k.-iyėrsín Iğ.09/169

k.-maẖ Iğ.09/167

kel: Kel. -1-

k.+im keçelim: Kel keçel; kel, saçsız. Ha.04/104

kele: "fetír" sözü ile birlikte geçer. -1-

k. fetír: Bir çeşit hamur işi. Bi.01/29

kelıme: *bk. kel^{i}me*. -1-

k. Bu.02/179

kelíme: *bk. kel^{i}me*. -1-

k.+yi Bu.01/8

kelimá: *bk. kel^{i}me*. -1-

k. Bu.01/12

kel^{i}me: Kelime. *Diğer varyantları için bk. kälime, kälme, kelıme, kelíme, kelimá, kelme, kēlime*. -2-

k. Ha.02/32

k.+si An.04/83

kellem: *bk. kere* -1-

k. An.01/215

kelme: *bk. kel^{i}me*. -4-

k. An.09/402

k.+lerine An.09/411

k.+sini An.09/406

k.+y^{i} An.09/399

kelo: Özel ad. -3-

k. Ha.04/104

k.+yu Ha.04/114

kemalis: Kemalist; Türkiye. -3-

k. Ha.05/48

k.+a Ha.05/47, Ha.05/60

kemer: Kemer. *Diğer varyantı için bk. kämer*. -9-

k. An.05/169

k.+ím Ağ.02/6

k.+i An.05/163, An.05/168, An.05/177, An.09/303

k.+leri An.05/176

k.+lerimizi An.05/163

kemeret: Kemerler. -1-

k.+i An.05/167

kemi: *bk. gemük*. -1-

k.+i Bi.05/40

kemig: *bk. gemük*. -1-

k. Bi.05/40

kenan: Kenan, kişi adı. -1-

k. Ağ.01/66

kenar: *bk. kener*. -7-

k.+a Ma.04/24

k.+ına Ha.01/57, Ha.05/24, Ma.04/57

k.+ında Ha.05/13, Ma.06/7

k.+^{ı}na Ağ.03/8

kenāř: *bk. kener*. -1-

k.+ní Ağ.10/86

kend: Kent. *Diğer varyantı için bk. kent*. -2-

k.+ine An.02/25

k.+ler^{ı}ne An.02/35

kendı: *bk. ğendi*. -1-

k. Ağ.13/2

kendí: *bk. ğendi*. -2-

k. Ma.02/1

k.+m Bu.12/107

kendi: *bk. ğendi*. -16-

k. Ağ.06/154, Ağ.08/10, Ağ.08/25, Ağ.18/36, An.09/284, An.10/20, An.10/26, An.10/99, An.12/153, Bu.12/100, Bu.14/27, Ma.04/73, Mu.04/12

k.+mize Ma.03/83

k.+ne An.08/13

kend^{i}: *bk. ğendi*. -1-

k.+ler^{i}ne Ağ.11/2

kener: Kenar, kıyı. *Diğer varyantları için bk. känar, kenar, kenāř*. -10-

k.+de Bu.02/55, Bu.13/123

k.+índe Bu.14/139

k.+i Ma.04/69

k.+inde Bu.02/32, Bu.02/55, Bu.14/155

k.+indeim Bu.14/75

k.+iydi Bu.02/70

k.+leri Bu.14/39

kenní: *bk. ğendi*. -2-

k.+mize Ma.03/83

k.+ni Ma.02/36

kenni: *bk. ğendi*. -1-

k.+mizi Ma.04/23

kenn^{i}: *bk. ğendi*. -3-

k.+lerne Ağ.11/2, Bi.05/29

k.+ne Ağ.18/37

kent: *bk. kend*. -1-

k.+lerı^{n} Bu.12/100

kep: Kefen. -1-

k.+i Bu.13/71

kepce: *bk. kebce*. -1-

k.+^{y}i Ağ.18/58

kepeg: Kepek. *Diğer varyantları için bk. käpeg, kepeğ.* -2-

k.+den An.09/149

kepeğ: *bk. kepeg*. -1-

k.+i Ağ.08/77

kepe *(Özb.)*: Çadır. -1- .

k.+^{ğ}e Bu.02/56

ker: Kâr. *Diğer varyantı için bk. kár*. -1-

k.+dedüller An.09/460

kere: Kere, kez, defa. *Diğer varyantları için bk. kellem, kerle.* -7-

k. Ağ.16/65, An.10/86, Bu.09/25, Bu.14/111, Iğ.03/58, Iğ.03/61

k.+^{y}nen Bu.09/26

kerim: Kerim. -1-

k.+den Bu.04/49

kerindi: Tırpan. -1-

k.+miz An.12/130

kerkidanġuşí: Devekuşu. -1-

k. Bu.02/163

kerle: *bk. kere*. -1-

k. Ha.04/48

kero: *bk. h́ero*. -1-

k. Ağ.01/30

kerpiş: Kerpiç. -2-

k. Mu.03/48

k.+den Ha.08/66

kersan: *bk. kėrsan*. -1-

k.+í Iğ.11/90

kersen: *bk. kėrsan*. -1-

k.+e Ma.03/112

kervan: Kervan. -2-

k.+a Ağ.07/16

k.+i Ağ.07/185

kes-: Kesmek. *Diğer varyantları için bk. käs-, kez-.* -83-

k. An.06/66

k.-aĝ Bu.13/193

k.-aḫ An.12/227, Bu.13/191

k.-dė Bu.12/72

k.-dı^{ğ}ınȧ Bu.12/60

k.-dım Ha.04/133

k.-díler Iğ.06/169

k.-di An.10/141, Bu.12/60

k.-dig Ma.02/34

k.-diler An.05/369, An.12/190, Bu.04/118, Bu.04/91

k.-dim Bu.06/21, Bu.06/24

k.-duḫdan An.09/382

k.-duẖların Iğ.01/14

k.-e Ağ.16/99, Bu.13/54, Mu.02/32

k.-ecaẖsız An.05/362

k.-eceg An.10/162

k.-eller Mu.06/109

k.-emes Bu.04/39

k.-en An.12/5

k.-er Ağ.18/32, An.09/367, Ha.04/145, Ma.04/29

k.-erdıẖ Mu.01/126

k.-erim Mu.07/30

k.-eris Ağ.18/30

k.-eriz Ağ.18/64

k.-e^{r} Ha.04/145

k.-esın An.01/159

k.-ēr Mu.01/127

k.-ėm An.05/39

k.-ėr An.12/112

käsımımízi k.-ıb: Kesim kesmek; düğün gününü ve karşılıklı taraflara yüklenen diğer her türlü sorumlulukları kararlaştırmak. Bu.09/63

k.-ín An.01/51

k.-iir Ağ.16/95

k.-ii^{r}sin Iğ.04/8

k.-ir An.06/67

k.-iyėller Bu.13/128

kesım k.-iyėrduẖ: Kesim kesmek; düğün gününü ve karşılıklı taraflara yüklenen diğer her türlü sorumlulukları kararlaştırmak. Bu.09/59

k.-iyėruẖ Ağ.10/75

k.-iyír Bu.04/41, Iğ.06/142

k.-iyírsın An.09/381

k.-iyírsin Bi.03/21, Iğ.01/12

k.-iyí^{r}sın An.10/136

k.-iyi Ağ.16/100

kes^{i}mė k.-iyorus: Kesim kesmek; düğün gününü ve karşılıklı taraflara yüklenen diğer her türlü sorumlulukları kararlaştırmak. Iğ.03/77

k.-i^{y}ir Ağ.16/95

k.-^{i}yör Ağ.07/133

k.-^{i}yördü Mu.05/14

k.-maĝ An.01/48

k.-maẖ An.01/48, An.09/383, Ha.02/30

kesım k.-maẖ Bu.09/60

k.-memiş Bu.14/184

käsim k.-me^{y}e: Kesim kesmek; düğün gününü ve karşılıklı taraflara yüklenen diğer her türlü sorumlulukları kararlaştırmak. An.10/97

k.-míş Ha.01/32, Ha.01/34

k.-miş Bu.13/55

k.-mişdiler Iğ.02/124

k.-mişler Iğ.02/110

k.-miyasın Ha.01/25, Ha.01/28

k.-mi^{y}irdi Mu.02/20

k.-saĝ Bu.13/192

k.-saẖ Bu.13/192

k.-sın An.05/357

kesdene: Kestâne. -2-

k. Bu.04/154, Bu.04/155

kese (1): Kese, yıkanırken kir çıkartmak için kullanılan cep biçiminde bez. -1-

k. An.02/94

kese (2): Kâse. -2-

k.+leri Bu.13/106

k.+ynen Bu.13/106

kesele-: Keselemek, (yoğurt süzülmesi için) kesenin içine koymak. -1-

k.-r Ma.03/105

keser: Keser. -2-

k.+in Bu.02/157

kesgün: Keskin. *Diğer varyantı için bk. käsgün.* -1-

k. Ağ.16/103

kesım: *bk. käsim*. -2-

k. kesiyėrduẖ: Kesim kesmek; düğün gününü ve karşılıklı taraflara yüklenen diğer her türlü sorumlulukları kararlaştırmak. Bu.09/59

k. kesmaẖ: Kesim kesmek; düğün gününü ve karşılıklı taraflara yüklenen diğer her türlü sorumlulukları kararlaştırmak. Bu.09/60

kesíl-: *bk. käsil-*. -1-

coç k.-miş: Coc kesilmek; sırılsıklam olmak. An.09/405

kesig: Kesik. *Diğer varyantı için bk. kesiġ.*-1-

k. Ağ.18/13

kesiġ: *bk. kesig*. -1-

k. Ağ.18/13

kesil-: *bk. käsil-*. -5-

coç k.-dim: Coç kesilmek; sırılsıklam olmak. An.10/187

k.-iir Ağ.10/83

k.-iyėrdi Bu.14/9

k.-i^{y}ir Ağ.10/79

k.-miş An.11/15

kes^{i}m: *bk. käsim*. -1-

k.+ė kesiyorus: Kesim kesmek; düğün gününü ve karşılıklı taraflara yüklenen diğer her türlü sorumlulukları kararlaştırmak. Iğ.03/77

kesme: Kesme, ince açılan yufkanın küçük parçalara kesilmesiyle oluşan ürün. -1-

k. çorbasi: Küçük küçük kesilmiş hamur parçalarıyla yapılan bir çorba. Ha.04/138

kesmeşeker: Kesme şeker, küp şeker. -1-

k.+i Ma.03/7

keş: Bir çeşit yemek. -3-

k. Bu.02/140

k. meş: Keş meş. Bu.13/34

keşge: *bk. keşgem*. -2-

k. Bi.03/30, Bu.04/4

keşgem: Keşke. *Diğer varyantları için bk. keşge, kėjgem, kėşge, kėşke, kėşkem.* -2-

k. Ağ.14/41, An.12/239

kete: Hamurdan yapılan bir çeşit yemek. *Diğer varyantları için bk. kätä, käte.* -18-

k. Ağ.10/64, Ağ.10/65, Ağ.10/99, An.01/184, An.01/27, An.01/28, An.01/32, An.01/33, Bi.03/4, Ha.04/137

k.+miz Ağ.10/58, Bi.03/3

k.+nı^{n} Ağ.10/59

k.+nn An.01/30

k.+y An.01/33, Ha.04/153, Ma.03/66

keyf: Keyif. *Diğer varyantları için bk. kef, ke^{y}F, kėyf, kė^{y}f.* -4-

k. çat^{i}yėller: Keyif çatmak. An.02/90

k.+ímä Mu.06/81

k.+ímís Ha.08/44

k.+ine Ağ.13/70

ke^{y}F: *bk. keyf.* -3-

k.+im Bu.06/2, Bu.06/3

k.+imi Bu.06/2

kez-: *bk. kes-.* -1-

k.-aĝ An.01/50

kez: Kez, kere, defa. *Diğer varyantı için bk. kės.* -1-

k. An.07/52

kezım: Kâzım, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. käzím, ḱazım.* -1-

k.+ın Ha.01/19

kēlime: *bk. kel^{i}me.* -1-

k.+si An.09/397

kė: *bk. ki.* -12-

k. An.10/9, Bu.06/59, Bu.08/62, Bu.12/117, Bu.14/157, Bu.14/20, Bu.14/46, Ha.05/109, Ha.05/54, Ha.09/15, Ha.09/3, Iğ.03/4

kėbce: *bk. kebce.* -1-

k. Ağ.18/59

kėglen-: *bk. kekĺan-.* -1-

k.-maĝ Ağ.13/98

kėgĺan-: *bk. kekĺan-.* -1-

k.-iír Ağ.13/97

kėjgem: *bk. keşgem.* -1-

k. Bi.01/93

kėmė: *bk. kimi (2).* -1-

k. Bu.12/31

kėrsan: Ağaçtan yapılmış hamur teknesi. *Diğer varyantları için bk. kersan, kersen.* -3-

k. Bu.14/37, Bu.14/39

k.+a Bu.14/39

kės: *bk. kez.* -1-

k. An.07/20

kėşge: *bk. keşgem.* -2-

k. Ağ.06/158, Ma.03/93

kėşili: *bk. gėçili.* -1-

k. Ha.04/88

kėşke: *bk. keşgem*. -1-

k. Iğ.02/191

kėşkem: *bk. keşgem*. -1-

k. Ha.03/33

kėyf: *bk. keyf*. -1-

k.+ine An.11/101

kė^{y}f: *bk. keyf*. -1-

k.+imi Bu.06/3

kıçüstü: Kıçüstü, kıçı yere gelecek şekilde. -1-

k. Ağ.13/19

kí: *bk. ki*. -20-

k. An.07/95, An.12/73, Bi.01/130, Bi.01/132, Bu.03/49, Bu.09/146, Bu.09/20, Bu.13/140, Bu.14/59, Bu.14/9, Iğ.02/117, Iğ.02/123, Iğ.02/94, Iğ.03/38, Iğ.06/124, Iğ.06/141, Iğ.12/4, Ma.05/6, Mu.06/107, Mu.06/14

kílo: *bk. kilo*. -2-

k. An.01/197, Bu.12/157

kílometır: *bk. giĺametır*. -1-

k.+di An.07/31

kílometrá: *bk. giĺametır*. -1-

k. Bu.14/78

kíĺomet^{ı}r: *bk. giĺametır*. -1-

k. An.02/27

kíĺometír: *bk. giĺametır*. -1-

k. An.11/77

kíĺometir: *bk. giĺametır*. -1-

k. An.11/79

kím: *bk. ki*. -1-

k. Bu.13/100

kím^{i}: *bk. kimi (1)*. -1-

k.+miz Iğ.11/21

kímse: *bk. kimse*. -1-

k.+lerá Bu.08/17

kín: *bk. kimi (2)*. -1-

k. Bi.04/61

ki: "Ki" edatı. *Diğer varyantları için bk. ci, çi, ge, gė, gė̄, gí, gi, gī, g^{i}, gú, gü, ġı (1), ġí, ġu, ġ^{u}, ğė, ğí, ğí, ğim, ^{ğ}i, hi, h́i, k, ke, kė, kí, kḿ, kim (2), kī, k^{i}, ki̊, kú, kü, ḳı, ḳí, ḳu*. -984-

k. Ağ.01/1, Ağ.01/20, Ağ.01/37, Ağ.01/69, Ağ.01/7, Ağ.03/1, Ağ.03/17, Ağ.03/21, Ağ.04/11, Ağ.06/129, Ağ.06/144, Ağ.06/149, Ağ.06/28, Ağ.06/73, Ağ.06/87, Ağ.07/106, Ağ.07/114, Ağ.07/116, Ağ.07/120, Ağ.07/136, Ağ.07/138, Ağ.07/158, Ağ.07/170, Ağ.07/19, Ağ.07/196, Ağ.07/201, Ağ.07/30, Ağ.07/36, Ağ.07/39, Ağ.07/44, Ağ.07/53, Ağ.07/93, Ağ.08/101, Ağ.08/102, Ağ.08/107, Ağ.08/111, Ağ.08/112, Ağ.08/120, Ağ.08/121, Ağ.08/134, Ağ.08/18, Ağ.08/19, Ağ.08/21, Ağ.08/22, Ağ.08/25, Ağ.08/5, Ağ.08/50, Ağ.08/71, Ağ.08/75, Ağ.08/78, Ağ.08/80, Ağ.08/81, Ağ.08/82, Ağ.08/92, Ağ.08/94,

Ağ.08/96, Ağ.08/99, Ağ.09/13,
Ağ.09/19, Ağ.09/3, Ağ.09/33,
Ağ.09/40, Ağ.09/56, Ağ.09/60,
Ağ.09/64, Ağ.09/67, Ağ.10/1,
Ağ.10/125, Ağ.10/15, Ağ.10/28,
Ağ.10/32, Ağ.10/36, Ağ.10/42,
Ağ.10/48, Ağ.10/64, Ağ.10/78,
Ağ.11/24, Ağ.11/28, Ağ.12/16,
Ağ.13/19, Ağ.13/22, Ağ.13/60,
Ağ.14/4, Ağ.14/5, Ağ.15/62,
Ağ.16/103, Ağ.16/107, Ağ.16/111,
Ağ.16/121, Ağ.16/125, Ağ.16/133,
Ağ.16/138, Ağ.16/145, Ağ.16/152,
Ağ.16/157, Ağ.16/160, Ağ.16/165,
Ağ.16/23, Ağ.16/69, Ağ.16/83,
Ağ.16/84, Ağ.16/85, Ağ.16/95,
Ağ.17/102, Ağ.17/106, Ağ.17/113,
Ağ.17/116, Ağ.17/23, Ağ.17/27,
Ağ.17/33, Ağ.17/4, Ağ.17/40,
Ağ.17/41, Ağ.17/42, Ağ.17/44,
Ağ.17/45, Ağ.17/51, Ağ.17/54,
Ağ.17/78, Ağ.17/79, Ağ.17/82,
Ağ.17/88, Ağ.17/91, Ağ.17/97,
Ağ.18/53, Ağ.18/58, An.01/103,
An.01/137, An.01/146, An.01/20,
An.01/216, An.01/228, An.01/229,
An.01/24, An.01/254, An.01/259,
An.01/38, An.01/66, An.01/72,
An.01/80, An.01/84, An.01/99,
An.02/2, An.02/33, An.02/49, An.03/1,
An.03/18, An.03/34, An.03/9,
An.04/109, An.04/110, An.04/119,
An.04/2, An.04/35, An.04/44, An.04/5,
An.04/50, An.04/64, An.04/66,
An.04/69, An.04/76, An.04/85,
An.04/9, An.04/95, An.04/97,
An.04/99, An.05/104, An.05/109,
An.05/164, An.05/195, An.05/205,
An.05/241, An.05/287, An.05/298,
An.05/324, An.05/342, An.05/352,
An.05/354, An.05/362, An.05/366,
An.05/372, An.05/373, An.05/382,
An.05/387, An.05/47, An.05/5,
An.05/61, An.05/67, An.05/71,
An.05/92, An.06/11, An.06/31,
An.06/36, An.06/64, An.06/66,
An.06/80, An.07/102, An.07/105,
An.07/107, An.07/11, An.07/15,
An.07/21, An.07/28, An.07/29,
An.07/31, An.07/32, An.07/39,
An.07/4, An.07/45, An.07/46,
An.07/47, An.07/5, An.07/51,
An.07/58, An.07/64, An.07/69,
An.07/73, An.07/74, An.07/75,
An.07/76, An.07/81, An.07/83,
An.07/85, An.07/87, An.07/88,
An.09/107, An.09/11, An.09/114,
An.09/115, An.09/121, An.09/127,
An.09/13, An.09/134, An.09/146,
An.09/157, An.09/163, An.09/165,
An.09/17, An.09/180, An.09/192,
An.09/202, An.09/203, An.09/211,

An.09/233, An.09/245, An.09/261, An.09/27, An.09/283, An.09/284, An.09/287, An.09/296, An.09/299, An.09/300, An.09/307, An.09/308, An.09/309, An.09/312, An.09/314, An.09/323, An.09/324, An.09/325, An.09/326, An.09/359, An.09/364, An.09/365, An.09/377, An.09/379, An.09/388, An.09/396, An.09/4, An.09/400, An.09/402, An.09/415, An.09/45, An.09/458, An.09/46, An.09/471, An.09/474, An.09/478, An.09/54, An.09/58, An.09/6, An.09/75, An.09/76, An.09/78, An.09/8, An.09/97, An.10/100, An.10/118, An.10/120, An.10/135, An.10/158, An.10/181, An.10/184, An.10/186, An.10/20, An.10/25, An.10/30, An.10/31, An.10/39, An.10/62, An.10/73, An.10/75, An.10/90, An.11/105, An.11/11, An.11/12, An.11/20, An.11/26, An.11/28, An.11/35, An.11/36, An.11/41, An.11/44, An.11/45, An.11/46, An.11/53, An.11/54, An.11/56, An.11/6, An.11/64, An.11/66, An.11/71, An.11/72, An.11/77, An.11/84, An.11/86, An.11/88, An.11/9, An.11/96, An.12/106, An.12/107, An.12/116, An.12/120, An.12/125, An.12/126, An.12/132, An.12/133, An.12/138, An.12/153, An.12/160, An.12/163, An.12/164, An.12/166, An.12/173, An.12/178, An.12/18, An.12/209, An.12/215, An.12/218, An.12/222, An.12/223, An.12/224, An.12/227, An.12/228, An.12/27, An.12/35, An.12/37, An.12/4, An.12/46, An.12/53, An.12/74, An.12/75, An.12/77, An.12/82, Bi.01/112, Bi.01/115, Bi.01/131, Bi.01/142, Bi.01/153, Bi.01/21, Bi.01/90, Bi.01/96, Bi.01/97, Bi.03/102, Bi.03/23, Bi.03/40, Bi.03/43, Bi.03/64, Bi.03/67, Bi.03/78, Bi.03/81, Bi.03/86, Bi.04/1, Bi.04/101, Bi.04/102, Bi.04/112, Bi.04/117, Bi.04/12, Bi.04/122, Bi.04/17, Bi.04/19, Bi.04/20, Bi.04/31, Bi.04/63, Bi.04/71, Bu.01/10, Bu.01/21, Bu.01/6, Bu.01/8, Bu.02/116, Bu.02/117, Bu.02/118, Bu.02/123, Bu.02/124, Bu.02/142, Bu.02/170, Bu.02/174, Bu.02/176, Bu.02/32, Bu.02/4, Bu.02/40, Bu.02/44, Bu.02/47, Bu.02/55, Bu.02/66, Bu.02/68, Bu.02/72, Bu.02/78, Bu.02/82, Bu.02/86, Bu.02/88, Bu.03/51, Bu.03/71, Bu.04/106, Bu.04/125, Bu.04/127, Bu.04/128, Bu.04/131, Bu.04/136, Bu.04/177, Bu.04/216, Bu.04/23, Bu.04/249, Bu.04/27, Bu.04/28, Bu.04/33,

Bu.04/38, Bu.04/43, Bu.04/49, Bu.04/75, Bu.04/93, Bu.04/97, Bu.06/206, Bu.06/215, Bu.06/217, Bu.06/221, Bu.06/227, Bu.06/241, Bu.06/46, Bu.06/7, Bu.06/84, Bu.06/88, Bu.06/90, Bu.06/91, Bu.07/12, Bu.08/101, Bu.08/31, Bu.08/54, Bu.08/58, Bu.08/68, Bu.08/91, Bu.08/92, Bu.08/95, Bu.08/99, Bu.09/101, Bu.09/107, Bu.09/11, Bu.09/123, Bu.09/127, Bu.09/161, Bu.09/169, Bu.09/173, Bu.09/22, Bu.09/24, Bu.09/26, Bu.09/30, Bu.09/31, Bu.09/38, Bu.09/70, Bu.09/79, Bu.09/88, Bu.10/10, Bu.10/22, Bu.11/106, Bu.11/127, Bu.11/15, Bu.11/17, Bu.11/29, Bu.11/35, Bu.11/48, Bu.11/54, Bu.11/55, Bu.11/58, Bu.11/59, Bu.11/65, Bu.11/75, Bu.11/76, Bu.11/77, Bu.11/78, Bu.11/90, Bu.11/91, Bu.12/109, Bu.12/127, Bu.12/151, Bu.12/159, Bu.12/18, Bu.12/38, Bu.12/42, Bu.12/43, Bu.12/55, Bu.13/101, Bu.13/106, Bu.13/107, Bu.13/119, Bu.13/120, Bu.13/123, Bu.13/125, Bu.13/139, Bu.13/140, Bu.13/141, Bu.13/144, Bu.13/155, Bu.13/163, Bu.13/199, Bu.13/20, Bu.13/208, Bu.13/21, Bu.13/212, Bu.13/213, Bu.13/215, Bu.13/23, Bu.13/33, Bu.13/46, Bu.13/48, Bu.13/51, Bu.13/54, Bu.13/55, Bu.13/58, Bu.13/59, Bu.13/60, Bu.13/67, Bu.13/70, Bu.13/72, Bu.13/85, Bu.13/90, Bu.13/93, Bu.13/95, Bu.14/10, Bu.14/100, Bu.14/103, Bu.14/111, Bu.14/118, Bu.14/119, Bu.14/120, Bu.14/121, Bu.14/122, Bu.14/124, Bu.14/139, Bu.14/146, Bu.14/147, Bu.14/165, Bu.14/19, Bu.14/2, Bu.14/203, Bu.14/21, Bu.14/212, Bu.14/222, Bu.14/31, Bu.14/32, Bu.14/38, Bu.14/40, Bu.14/42, Bu.14/53, Bu.14/58, Bu.14/7, Bu.14/84, Bu.14/85, Bu.14/91, Bu.14/93, Bu.14/96, Bu.14/98, Bu.15/10, Bu.15/25, Ha.01/25, Ha.01/31, Ha.01/48, Ha.02/21, Ha.03/30, Ha.03/36, Ha.04/40, Ha.04/54, Ha.04/58, Ha.04/59, Ha.04/63, Ha.04/64, Ha.04/70, Ha.04/83, Ha.04/84, Ha.04/88, Ha.05/110, Ha.05/116, Ha.05/121, Ha.05/131, Ha.05/133, Ha.05/134, Ha.05/146, Ha.05/152, Ha.05/154, Ha.05/38, Ha.05/44, Ha.05/47, Ha.05/59, Ha.05/60, Ha.05/63, Ha.06/3, Ha.07/13, Ha.07/2, Ha.07/27, Ha.07/28, Ha.07/57, Ha.08/22, Ha.08/49, Ha.08/69, Ha.08/71, Ha.08/77, Ha.09/8, Ha.09/9,

Iğ.01/11, Iğ.01/14, Iğ.01/16, Iğ.01/3, Iğ.02/103, Iğ.02/106, Iğ.02/11, Iğ.02/114, Iğ.02/116, Iğ.02/117, Iğ.02/119, Iğ.02/12, Iğ.02/120, Iğ.02/122, Iğ.02/126, Iğ.02/131, Iğ.02/139, Iğ.02/142, Iğ.02/146, Iğ.02/150, Iğ.02/154, Iğ.02/159, Iğ.02/161, Iğ.02/163, Iğ.02/17, Iğ.02/173, Iğ.02/176, Iğ.02/179, Iğ.02/18, Iğ.02/180, Iğ.02/182, Iğ.02/187, Iğ.02/189, Iğ.02/19, Iğ.02/191, Iğ.02/21, Iğ.02/34, Iğ.02/37, Iğ.02/42, Iğ.02/44, Iğ.02/47, Iğ.02/58, Iğ.02/6, Iğ.02/64, Iğ.02/65, Iğ.02/67, Iğ.02/68, Iğ.02/74, Iğ.02/78, Iğ.02/81, Iğ.02/85, Iğ.02/90, Iğ.02/91, Iğ.02/96, Iğ.02/97, Iğ.02/98, Iğ.02/99, Iğ.03/11, Iğ.03/21, Iğ.03/26, Iğ.03/42, Iğ.03/43, Iğ.03/5, Iğ.03/55, Iğ.03/59, Iğ.03/6, Iğ.03/65, Iğ.03/7, Iğ.03/77, Iğ.03/8, Iğ.03/82, Iğ.04/38, Iğ.04/47, Iğ.05/1, Iğ.05/20, Iğ.05/36, Iğ.05/37, Iğ.05/43, Iğ.05/51, Iğ.05/52, Iğ.06/108, Iğ.06/110, Iğ.06/117, Iğ.06/12, Iğ.06/123, Iğ.06/131, Iğ.06/135, Iğ.06/141, Iğ.06/145, Iğ.06/151, Iğ.06/152, Iğ.06/163, Iğ.06/177, Iğ.06/26, Iğ.06/3, Iğ.06/36, Iğ.06/39, Iğ.06/42, Iğ.06/43, Iğ.06/48, Iğ.06/49, Iğ.06/60, Iğ.06/62, Iğ.06/76, Iğ.06/80, Iğ.06/85, Iğ.06/96, Iğ.06/97, Iğ.06/98, Iğ.07/13, Iğ.08/22, Iğ.08/23, Iğ.08/31, Iğ.08/34, Iğ.08/55, Iğ.09/108, Iğ.09/115, Iğ.09/118, Iğ.09/127, Iğ.09/129, Iğ.09/136, Iğ.09/148, Iğ.09/149, Iğ.09/154, Iğ.09/155, Iğ.09/175, Iğ.09/176, Iğ.09/177, Iğ.09/209, Iğ.09/212, Iğ.09/216, Iğ.09/217, Iğ.09/33, Iğ.09/39, Iğ.09/40, Iğ.09/62, Iğ.09/64, Iğ.09/86, Iğ.09/87, Iğ.09/93, Iğ.10/5, Iğ.10/6, Iğ.11/29, Iğ.11/30, Iğ.11/32, Iğ.11/43, Iğ.11/65, Iğ.11/70, Iğ.11/73, Iğ.11/93, Ma.02/15, Ma.02/27, Ma.02/36, Ma.02/68, Ma.02/69, Ma.02/71, Ma.03/16, Ma.03/39, Ma.03/41, Ma.03/50, Ma.04/10, Ma.04/12, Ma.04/162, Ma.04/173, Ma.04/182, Ma.04/185, Ma.04/28, Ma.04/41, Ma.04/56, Ma.04/67, Ma.05/14, Ma.05/24, Ma.05/27, Ma.05/30, Ma.05/8, Mu.01/131, Mu.01/157, Mu.01/174, Mu.01/176, Mu.01/30, Mu.01/34, Mu.01/44, Mu.01/53, Mu.01/54, Mu.01/90, Mu.02/12, Mu.02/15, Mu.02/20, Mu.02/21, Mu.02/9, Mu.03/15, Mu.03/34, Mu.03/60, Mu.03/70, Mu.03/76, Mu.04/28, Mu.04/29, Mu.04/32, Mu.04/43, Mu.04/47, Mu.04/52, Mu.05/25, Mu.05/27, Mu.05/30, Mu.05/34, Mu.05/49, Mu.05/57, Mu.05/59, Mu.05/8, Mu.06/13,

Mu.06/16, Mu.06/20, Mu.06/24, Mu.06/3, Mu.06/33, Mu.06/38, Mu.06/46, Mu.06/64, Mu.06/8, Mu.06/83, Mu.06/99, Mu.07/7

ne k. äleme oni de bize: El aleme ne olursa bizim başımıza da o gelecektir. Bir atasözü. Bu.04/55

ne k. eleme o da ẖalamo olur: Başkalarının başına gelen şey, halamın/yakınlarımın da başına gelir. Bir atasözü. Bu.13/220

ne ėy k.: Ne iyi ki; iyi ki, güzel bir rastlantı olarak, ne mutlu. Bu.13/50

k.+dür Iğ.09/22

kibar: Kibar, kişi adı. -7-

k. Ağ.16/15, Ağ.16/16

k.+ca An.07/28

k.+ˡnen An.07/26

k.+ímiş An.07/39

k.+ⁱnen An.07/32

kibi: *bk. kimi (2)*. -5-

k. Ağ.01/37, Ağ.07/66, Bi.04/61, Ha.06/44, Mu.01/7

kibrig: *bk. kiprig*. -1-

k.+lerimize Ağ.13/65

kiçẖun: "et-" yardımcı fiili ile birlikte kullanılmıştır. -1-

k. etmeye: Söylenmek, çıkışmak, azarlamak. Bu.14/42

kid-: *bk. gėd-*. -1-

k.-mişler Ağ.06/86

kidle-: *bk. kitle-*. -3-

k.-diler Ağ.15/77, Ağ.15/78

k.-mişler Ağ.06/10

kidli: Kitli; kilitli. *Diğer varyantları için bk. çiddi, kitli*. -1-

k. Bu.02/184

kilåmetır: *bk. giĺametır*. -1-

k. An.09/251

kilid: Kilit. -3-

k.+i An.09/17, Bu.06/11

k.+iydi An.09/16

kilim: Kilim. -2-

ẖalı k.: Halı kilim. Ma.03/88

k.+ı Bu.14/49

kilisa: Kilise. -1-

k.+lā Bu.06/11

kilitle-: *bk. kitle-*. -1-

k.-dik Ağ.11/10

kilitlen-: Kilitlenmek. -1-

k.-di Bu.13/161

killen-: Kirlenmek. *Diğer varyantı için bk. kirlen-*. -1-

k.-miş Bu.14/71

killi: Kirli. *Diğer varyantı için bk. kirli*. -2-

k. Bu.14/72

k. milli Bi.04/137

kilo: Kilo, bir ağırlık ölçü birimi. *Diğer varyantları için bk. gıle, gilå, gilo, giĺo, kılo, kiĺo, kılo, kıĺo*. -6-

k. Ağ.07/64, Ağ.15/13, An.09/49, Ma.02/38

kiloluḫ: Kiloluk. -1-

k. An.09/453

kilometre: *bk. giĺametır*. -2-

k. Bu.14/76, Bu.14/79

kiĺamedır: *bk. giĺametır*. -1-

k. Bu.04/3

kiĺo: *bk. kilo*. -3-

k. Ağ.06/129, Ağ.15/5, Iğ.01/4

kiĺomedro: *bk. giĺametır*. -1-

k.+ydi Iğ.09/87

kiĺometır: *bk. giĺametır*. -1-

k. An.09/289

kiĺomėtır: *bk. giĺametır*. -2-

k. An.09/255, An.09/324

kim (1): Kim. *Diğer varyantı için bk. gim*. -123-

k. Ağ.07/121, Ağ.15/23, Ağ.17/96, An.01/24, An.01/41, An.04/5, An.05/164, An.05/182, An.05/195, An.05/203, An.05/205, An.05/330, An.05/337, An.06/49, An.09/282, An.09/284, An.09/97, An.10/154, An.12/132, An.12/170, An.12/222, An.12/75, An.12/76, Bi.01/51, Bi.01/85, Bi.03/106, Bi.03/23, Bu.04/111, Bu.09/154, Bu.12/99, Bu.13/123, Bu.13/136, Bu.13/208, Bu.13/213, Bu.13/69, Bu.13/70, Bu.14/217, Bu.15/26, Bu.15/27, Ha.03/35, Ha.04/82, Ha.04/84, Ha.06/30, Ha.09/3, Iğ.02/176, Iğ.02/44, Iğ.02/96, Iğ.05/1, Iğ.05/33, Iğ.06/12, Iğ.09/33, Ma.03/64, Mu.01/118, Mu.01/22, Mu.05/2, Mu.06/117, Mu.06/71

k. olur olsun: Kim olursa olsun. Iğ.05/41

k.+de An.01/256

k.+dendi Bu.15/25

k.+dür An.06/24, An.07/72, An.09/47, An.10/89, An.11/27, Iğ.02/44

k.+e An.01/38, An.01/43, An.01/69, An.10/157, Bi.04/10, Bu.02/180, Bu.02/182, Bu.13/216, Bu.14/92, Ha.04/77

k.+ė Bi.04/10

k.+ın Ha.04/128

k.+ín An.09/144

k.+i Iğ.09/33

k.+in An.01/66, An.05/99, An.11/33, An.12/16, An.12/173, An.12/182, An.12/222, Bu.04/93, Bu.08/31, Bu.12/18, Bu.13/54, Bu.13/55, Bu.13/72, Ha.04/128, Iğ.02/34

k.+inen Iğ.03/39

k.+ine^{n} An.01/76

k.+inle Ağ.06/117

k.+i^{n} Bu.14/148

k.+^{i}nen Iğ.03/59

k.+lárdír Mu.06/12

k.+ler Ağ.15/68

k.+lerdenuẖ Ha.08/38

k.+sin An.09/137, Bu.14/58, Bu.14/85, Bu.14/89

kim (2): *bk. ki*. -1-

k. An.04/66

kimaĺ: *bk. ḳamal*. -1-

k.+idi Iğ.02/1

kimı: *bk. kimi (2)*. -2-

k. An.06/33, Bu.04/226

kimın: *bk. kimi (2)*. -1-

k. An.09/388

kim^{ı}: *bk. kimi (2)*. -1-

k. An.12/113

kimí (1): *bk. kimi (1)*. -1-

k.+lērı Iğ.05/16

kimí (2): *bk. kimi (2)*. -2-

k. Ha.04/157, Mu.06/64

kimi (1): Kimi, bazı. *Diğer varyantları için bk. gimi (1), kím^{i}, kimí (1)*. -19-

k. Ağ.01/25, Ağ.01/9, Ağ.13/18, An.01/215, An.05/330, An.10/82, Bu.13/208, Bu.13/58, Iğ.11/64

kimi (2): 1. Gibi; 2. Kadar. *Diğer varyantları için bk. çími, gími, gibi, gimí, gimi (2), gimin, gimī, gíbi̊, ġımi, ğibė, ğibi, kėmė, kín, kibi, kimı, kimın, kim^{ı}, kimí (2), kimin, kimi^{n}, kimī, kim^{i}*. -83-

k. Ağ.07/173, Ağ.07/204, An.01/106, An.01/23, An.01/30, An.01/84, An.03/33, An.04/123, An.04/66, An.05/357, An.05/385, An.05/429, An.05/438, An.06/18, An.06/39, An.07/97, An.07/99, An.09/131, An.09/174, An.09/326, An.09/39, An.09/407, An.09/42, An.09/45, An.09/66, An.11/6, An.12/126, An.12/151, An.12/2, An.12/219, An.12/88, Bi.03/16, Bi.03/4, Bi.04/109, Bi.04/87, Bu.01/20, Bu.02/17, Bu.02/57, Bu.02/80, Bu.04/117, Bu.04/138, Bu.04/199, Bu.04/203, Bu.06/197, Bu.06/24, Bu.06/243, Bu.08/49, Bu.09/120, Bu.09/30, Bu.12/117, Bu.12/18, Bu.12/68, Bu.12/9, Bu.14/229, Ha.02/23, Ha.04/115, Ha.06/31, Ha.06/45, Iğ.01/24, Iğ.05/34, Iğ.06/66, Iğ.09/121, Iğ.09/125, Iğ.09/219, Iğ.09/40, Iğ.09/41, Iğ.09/42, Iğ.11/88, Ma.03/109, Mu.03/114, Mu.03/21, Mu.03/37, Mu.06/24, Mu.06/36

k.+ydi Ağ.07/106

k.+yd^{i}le^{r} Bu.12/80

kimimiz: Kimimiz. -1-

k. Ağ.12/6

kimin: *bk. kimi (2)*. -11-

k. An.09/14, An.09/148, An.09/174, An.09/290, An.09/328,

An.09/372, An.09/396, An.09/58, An.09/98, An.10/88, Ha.03/11

kimi^{n}: *bk. kimi (2)*. -2-

k. Bu.02/12, Bu.12/66

kimisė: *bk. kimisi*. -1-

k.+nin Bu.13/68

kimisí: *bk. kimisi*. -2-

k.+ni Ağ.07/55, Mu.01/163

kimisi: Kimisi. *Diğer varyantları için bk. kimisė, kimisí, kimisú, kimizi*. -22-

k. Ağ.07/52, Ağ.12/6, Ağ.13/23, Bi.03/37, Bi.03/51, Bi.03/52, Bi.03/56, Bu.04/133, Bu.13/112, Bu.13/79, Bu.14/31, Ha.04/7, Iğ.11/64, Ma.03/17, Ma.03/7, Mu.04/18

k.+nín Bu.08/51

k.+ni Bu.13/124, Mu.01/163

k.+nin Bu.13/68

k.+ni^{n} Iğ.11/37

kimisú: *bk. kimisi*. -1-

k. Ma.03/17

kimizi: *bk. kimisi*. -1-

k. Ağ.13/23

kimī: *bk. kimi (2)*. -2-

k. Bu.09/123, Bu.13/171

kim^{i}: *bk. kimi (2)*. -3-

k. An.10/82, Ha.02/29, Iğ.09/12

kim^{i}se: *bk. kimse*. -1-

k. An.12/164

kim^{i}ya: *bk. kimya*. -2-

k. Bu.04/254

kimlí^{ğ}: *bk. kimluĝ*. -1-

k.+in Bu.14/111

kimlig: *bk. kimluĝ*. -2-

k. Bu.14/83

k.+ler^{ı}na Bu.14/81

kimlik: *bk. kimluĝ*. -1-

k.+ler^{ı}na Bu.14/81

kimluĝ (<*bk. kimluḫ*) Kimlik. *Diğer varyantları için bk. kimlí^{ğ}, kimlig, kimlik*. -1-

k.+umuz Bu.04/161

kimsa: *bk. kimse*. -2-

k. Bu.04/105

k.+n^{ı}n Ha.08/58

kimsá: *bk. kimse*. -1-

k. Bu.11/118

kimse: Kimse. *Diğer varyantları için bk. gimse, kímse, kim^{i}se, kimsa, kimsá, kimso, kimze, kismá, kismä, kisme*. -57-

k. Ağ.07/157, Ağ.07/160, Ağ.07/204, Ağ.07/36, Ağ.15/34, An.04/75, An.08/6, Bi.03/108, Bi.04/114, Bi.04/16, Bi.04/20, Bi.04/48, Bu.02/70, Bu.06/29, Bu.08/101, Bu.13/127, Bu.13/209, Bu.13/222, Bu.13/224, Bu.13/89, Bu.14/127, Ha.01/59, Ha.07/21, Ha.07/29, Iğ.09/13, Ma.02/61, Mu.01/131, Mu.06/24, Mu.06/83

k.+den An.01/261, Iğ.02/26

k.+läri Bu.11/125

k.+leri An.04/105

k.+n Iğ.09/174

k.+nın Ha.01/43, Ha.01/45, Ha.01/59, Ha.01/61, Iğ.09/1

k.+nín Bu.14/138

k.+nin Bi.04/11

k.+ninki An.01/258

k.+n^{i}n Mu.01/186

k.+sıni Bu.13/208

k.+ye Bu.02/173

k.+yi Ağ.04/1, Bu.13/181, Ha.01/54, Mu.01/186

k.+y^{i} Bi.04/116

k.+^{y}á An.05/324

k.+^{y}e Bu.12/42

k.+^{y}i Bi.04/113, Ha.01/15, Ha.01/40

kimso: *bk. kimse*. -1-

k. Ha.05/138

kimya: 1. Kimya; 2. Kişi adı. *Diğer varyantları için bk. kim^{i}ya, kīmya*. -3-

k. Bu.04/252, Bu.14/27

k.+y^{i}di Bu.04/251

kimze: *bk. kimse*. -1-

k. Ağ.13/56

kin: Kin, nefret. -1-

k. Mu.04/51

kinci: *bk. ikinci*. -1-

k. Ağ.11/15

kiprig: Kirpik. *Diğer varyantı için bk. kibrig*. -2-

k.+í Bu.03/11

k.+lerímis Ağ.13/78

kira: *bk. kire*. -1-

k. Bu.11/87

kiraz: *bk. kirez*. -1-

k. Bi.04/15

kiráz: *bk. kirez*. -1-

k.+imizi Bi.04/15

kiräç: Kireç. -1-

k. Iğ.06/66

kire: Kirâ. *Diğer varyantları için bk. kira, kirē*. -5-

k. Bu.08/61

k.+de Iğ.02/41

k.+deyuẖ Bu.08/2

k.+dēydi Bu.08/10

k.+ydi Bu.08/61

kireçleme: Kireçleme; kireçlenme, kireç tutma. -1-

k. An.01/210

kireçlen-: Kireçlenmek, kireç tutmak. -3-

k.-di An.01/207

k.-ir An.01/209

kirez: Kiraz. *Diğer varyantları için bk. kiraz, kiráz*. -1-

k.+imiz Bi.04/7

kirē: *bk. kire*. -2-

k. Bu.08/84, Bu.08/97

kirlen-: *bk. killen-*. -1-

k.-mesin Iğ.11/43

kirli: *bk. killi*. -1-

k. An.02/99

kirpiçi *(Rus. Кирпичный завод)*: Tuğla (fabrikası). -1-

k. zavot: Tuğla fabrikası. An.05/57

kirşan: Kirşan, allık, pudra. -1-

k.+i Bu.06/40

kirva: Kirve. -14-

k. Bu.13/206, Bu.13/208, Bu.13/209, Bu.13/212

k.+nın Bu.13/205, Bu.13/211

k.+sını^{n} Bu.09/74, Bu.09/75

k.+sí Bu.09/76

k.+si Bu.09/76

k.+y Bu.13/205

k.+yım Bu.13/207

k.+y^{ı} Bu.13/212

kirvaluĝ: Kirvelik, kirve. -1-

k.+únen Ağ.16/7

kisbet: Kispet, kıyafet. -1-

k.+ın An.06/50

kismá: *bk. kimse*. -3-

k. An.09/445, An.12/169, Iğ.05/45

kismä: *bk. kimse*. -1-

k. Iğ.06/173

kisme: *bk. kimse*. -23-

k. Ağ.09/58, Ağ.17/88, An.01/65, An.07/53, An.09/106, An.09/348, An.09/350, An.09/358, An.09/384, Bi.01/119, Bu.05/51, Bu.14/222, Bu.14/35, Iğ.06/177, Iğ.11/71, Mu.04/21, Mu.04/36

k.+lere Bi.01/97

k.+nin An.09/399, Bi.01/41

k.+nn Ağ.10/122

k.+ye Ağ.14/36

k.+^{y}e An.07/53

kişi: Kişi. *Diğer varyantı için bk. gişi*. -25-

k. Ağ.10/46, Ağ.13/82, Bi.04/78, Bi.04/92, Bu.09/39, Iğ.02/71, Ma.02/19, Ma.02/23, Ma.02/62, Ma.03/40, Ma.05/1, Mu.05/18

k.+dī Ma.02/59

k.+ler Ağ.11/2, An.05/151

k.+leri Iğ.08/9

k.+nin Ma.01/8

k.+ye Ha.04/32

k.+ynen Ha.04/24, Ha.04/80

k.+yne^{n} Ha.04/96

kişilíg: *bk. kişilig*. -1-

k. Bi.04/59

kişilig: Kişilik, herhangi bir sayıda kişiden oluşan. *Diğer varyantı için bk. kişilíg*. -1-

k. Bi.04/63

kitab: Kitap. *Diğer varyantı için bk. kitap*. -7-

k. An.06/66, Mu.06/54

k.+a Bu.02/51

k.+da Mu.06/46

k.+ı Bu.06/82

k.+ımız Mu.06/51

k.+i Bu.06/77

kitap: *bk. kitab*. -5-

k. Mu.06/53

k.+da Mu.06/105

k.+lar Bu.14/99

k.+lara Bu.14/106

k.+larım Bu.14/97

kitlä-: *bk. kitle-*. -1-

k.-dí Iğ.06/93

kitle-: Kitlemek; kilitlemek. *Diğer varyantları için bk. kidle-, kilitle-, kitlä-*. -3-

k.-dıẖ Ağ.10/40

k.-ib Ağ.10/5

k.-yin An.06/4

kitli: *bk. kidli*. -1-

k.+ydi An.05/127

kiyin: *(Yanlış telaffuz) bk. geyim*. -1-

k. Iğ.08/46

kī: *bk. ki*. -24-

k. Ağ.17/87, An.05/235, Bi.03/24, Bu.02/40, Bu.02/58, Bu.04/105, Bu.04/49, Bu.10/13, Bu.13/127, Bu.13/16, Bu.13/23, Bu.13/46, Bu.14/31, Ha.05/14, Iğ.02/103, Iğ.03/4, Iğ.09/15, Iğ.09/181, Iğ.09/23, Iğ.11/65, Ma.02/61, Ma.05/8, Mu.07/22

kīmya: *bk. kimya*. -1-

k. Bu.04/254

k^{i}: *bk. ki*. -1-

k. Bu.11/44

ki̊: *bk. ki*. -5-

k. An.07/69, Bu.08/59, Ha.05/30, Iğ.02/141, Iğ.02/156

ki̊lo: *bk. kilo*. -1-

k.+su Mu.03/76

ki̊lometre: *bk. giĺametır*. -1-

k.+ydi An.05/227

ki̊ĺo: *bk. kilo*. -2-

k. Ağ.06/129

ki̊ĺomėtro: *bk. giĺametır*. -1-

k. Bu.02/46

kópeg: *bk. köpek*. -1-

k.+ler Ha.02/22

kṓr: *bk. ḳor*. -1-

k. Mu.03/83

kö: *bk. köv*. -60-

k.+den Ağ.01/31

k.+e Ağ.07/46, Ağ.07/55, An.05/17, An.05/18, An.05/149, Bi.05/22, Bi.05/37, Bu.02/83, Bu.04/101, Bu.04/122, Bu.04/139, Bu.04/191, Bu.04/43, Bu.04/61, Ha.05/85, Ha.05/95

k.+^{ö}n An.05/277

k.+ü Ağ.07/136, Ağ.15/53

k.+üm Bu.08/27

k.+ümde Bu.04/99

k.+üme Bu.04/99

k.+ümi̊zden Mu.03/14

k.+ümüz Ağ.01/29, Ağ.01/30, Bu.09/22

k.+ümüze Iğ.02/106

k.+ün Ağ.12/9, Ağ.13/60, Ağ.13/64, Ağ.13/65, Ağ.15/16, Ağ.15/17, An.05/363, An.05/366, An.10/154, Bu.02/55, Bu.04/60, Bu.12/53

k.+ünde Ağ.07/12, Ha.01/5, Ha.05/105, Ma.04/42, Ma.04/44

k.+ünden Ağ.07/129, Ağ.13/4, Bu.04/116, Iğ.11/24

k.+ündenuẖ Bu.04/1

k.+üne Ma.03/43, Ma.04/30, Ma.04/37, Ma.04/43

k.+üni Ağ.07/50, Bu.04/214, Bu.11/127

k.+ünü Ağ.07/137

k.+ᵘ̈nde Bu.04/121

köç-: 1. Göçmek, göç etmek; 2. (Kızlar için) evlenmek. *Diğer varyantları için bk. göç-, köş-*. -14-

k. Bu.06/205, Mu.04/4, Mu.06/12

k.-duẖ Iğ.11/21

k.-dúm Iğ.11/25

k.-düm Ha.08/3

k.-ecaᵍ̆ An.05/434

k.-emediler An.01/99

k.-erim Bu.13/215

k.-memiş Bu.06/227

lele k.-mīş yurdi boş ġalmiş: Lala göçmüş yurdu boş kalmış. Bir atasözü. Bu.04/100

k.-müş Ağ.16/10

k.-üb Bu.02/112, Bu.02/118

köçe: Sokak. -1-

k.+den Bu.13/120

köçmen: Göçmen. *Diğer varyantı için bk. göçmán*. -1-

k.+ner Bu.02/27

köçür-: 1. Göçürmek, göç ettirmek; 2. (Kız evlat) evlendirmek. -2-

k.-dum Ma.03/58

k.-ecaẖ Bu.04/30

köF: *bk. köv*. -2-

k. Bi.02/2, Bi.03/115

kök: 1. Kök; 2. Soy sop. *Diğer varyantı için bk. kö́k*. -12-

k. An.11/71

k.+ü kömüri: Kök kömür, soy sop. Bu.13/213

k.+ümüs An.12/68, Bu.04/59

k.+ümüz An.12/65, An.12/67

k.+ümüzden kömürümüzden: Kök kömür, soy sop. Bu.13/92

k.+ün An.11/72

k.+ünen An.11/71

k.+üni An.09/48

k.+ünnen Bu.14/19

köle: Köle. -1-

k.+m Ha.05/158

kölge: Gölge. *Diğer varyantı için bk. kölğe.* -4-

k. Bu.06/9

k.+de Mu.01/18, Mu.01/25

k.+sí Bu.06/43

kölğe: *bk. kölge*. -1-

k. Bu.06/9

kölmekce: "Don" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

dȯn k.: Don gömlekçe; don gömlek. Ağ.16/88

kölü: *bk. kö^{y}li*. -1-

k. An.05/71

kömeg *(Az.)*: Yardım. *Diğer varyantı için bk. kömeğ.* -2-

k. vėrdi Bu.04/186

kömeğ: *bk. kömeg*. -1-

k. An.05/325

kömür: Kömür; "kök" sözü ile ikileme kurar. -2-

kökü k.+i: Kök kömür, soy sop. Bu.13/213

kökümüzden k.+ümüzden: Kök kömür, soy sop. Bu.13/92

köpe: *bk. köpek*. -2-

k.+i Ağ.08/93

k.+imiz Mu.03/65

köpeg: *bk. köpek*. -7-

k.+i Iğ.09/90

k.+ler An.07/93, Mu.01/157

k.+leri Ha.02/21

k.+lerle Ma.05/18

köpeğ: *bk. köpek*. -2-

k.+imíz Iğ.09/87

k.+imiz Iğ.09/88

köpeh́: *bk. köpek*. -3-

k. An.11/17, Iğ.09/80

k.+ler An.07/83

köpek: Köpek. *Diğer varyantları için bk. kó̈peg, köpe, köpeg, köpeğ, köpeh́.* -7-

k. An.11/18, Iğ.09/77, Mu.03/66

k.+ler Bu.13/66

k.+lerí Ağ.16/103

k.+leri Ağ.16/103, An.07/83

köpoĝli: Köpoğlu, bir küfür sözü. -1-

k. An.09/317

köpri̊: *bk. köprü*. -1-

k. Iğ.06/152

köprü: Köprü. *Diğer varyantı için bk. köpri̊.* -2-

k. baĝlamíş Ma.04/69

k.+düller Iğ.06/50

köpüh́: Köpük. -1-

k. An.02/94

kör: *bk. ḳor*. -4-

k. Ha.05/154, Ma.04/160, Ma.04/165

körpe: Körpe. -13-

k. An.01/69, An.09/193, An.09/194, An.09/391, An.12/22, An.12/82, An.12/87, Bu.04/52, Bu.09/91, Iğ.11/74, Iğ.11/76

k.+m Bu.06/36

kös: Köz. -1-

k. Bu.13/101

kösegil: Kösegil, bir sülale adı. -1-

k.+dür Bu.04/58

kösegiller: Kösegiller, bir sülale adı. -1-

k. Bu.04/58

köseler: Köseler, bir lakap. -3-

k. Bu.04/58, Bu.04/63, Bu.04/65

kösē: Köse, kılsız. -1-

k. Bu.04/63

köş-: *bk. köç-*. -3-

k.-duḫ An.02/45, An.12/47, Ha.08/25

köşä: *bk. köşe*. -1-

k.+ä An.10/152

köşäli: *bk. köşeli*. -1-

k. Ha.04/154

köşe: Köşe. *Diğer varyantı için bk. köşä*. -7-

k. Ağ.10/109, Bi.04/55, Ha.06/24

k.+á Ağ.07/178

k.+da An.05/133

k.+ʸne Ağ.07/172

köşeli: Köşeli, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. köşäli*. -1-

k. Ağ.07/75

köteg: Kötek, sopa, dayak. -1-

k.+i Bu.05/39

köter-: Kötermek; ağır şeyler kaldırmak, gücü yetmek. -1-

k.-ebiliyėr Iğ.08/23

kötí: *bk. köti*. -1-

k. Iğ.11/56

köti: Kötü. *Diğer varyantları için bk. gödi, göti, kötí, kötī, kötị̊, kötü*. -18-

k. An.01/244, An.04/73, An.05/324, An.07/22, An.09/265, An.12/178, An.12/26, Bu.02/60, Bu.14/107, Ha.04/64, Ha.05/108, Iğ.06/125, Iğ.09/61, Iğ.11/27, Mu.06/67

k.+yi Mu.06/77

k.+ʸi Mu.06/77

kötī: *bk. köti*. -1-

k. An.01/249

kötị̊: *bk. köti*. -1-

k. Iğ.11/64

kötuluĝ: *bk. kötülüĝ*. -1-

k.+nú Bu.08/107

kötü: *bk. köti*. -12-

k. Bu.05/3, Bu.05/4, Iğ.05/26, Iğ.11/28, Mu.06/112, Mu.06/76, Mu.06/78

k. gözlị̊: Kötü gözlü; kötü niyetli. An.01/244

k.+dür An.07/45, Mu.06/110, Mu.06/77

kötüluĝ (>*kötüluḫ*): Kötülük. *Diğer varyantları için bk. kötuluĝ, kötülüg*. -1-

k.+u Ha.07/29

kötülüg: *bk. kötüluĝ*. -1-

k. Mu.06/111

köü: *bk. köv*. -2-

k.+leríni Ağ.07/39

k.+müzün Ağ.06/5

köü: *bk. köv*. -2-

k. Bu.12/14

k.+lerde Bu.11/20

köülü: *bk. köyli*. -1-

k. An.05/238

köv: Köy. *Diğer varyantları için bk. gö, kö, köF, köü, köü, köv, köy, köy, kȫ, kő*. -87-

k. An.07/39, An.09/105, An.09/150, Bi.02/3, Bi.03/107, Bi.03/109, Bi.03/111, Bi.03/113, Bu.04/32, Bu.05/22, Bu.12/54, Ha.05/25, Ha.05/89, Iğ.02/95, Ma.03/39, Ma.04/32

k.+á An.05/19

k.+ä Bu.08/113, Iğ.06/107

k.+dá An.09/82

k.+de An.05/290, An.09/167, Bu.05/22, Ha.02/29, Iğ.02/67

k.+deki Ma.06/1

k.+den An.07/86, An.09/146, Bi.03/45, Bi.03/47, Bu.06/225, Bu.11/23, Iğ.02/135, Iğ.02/84, Mu.06/8

k.+dür Ma.03/37

k.+e An.02/27, An.05/149, An.09/132, An.09/82, Bi.02/1, Bi.03/107, Bi.03/45, Bi.03/47, Bu.08/47, Bu.11/23, Bu.11/48, Bu.12/16, Bu.12/53, Bu.12/79, Bu.13/94, Ha.05/37, Iğ.02/108, Iğ.02/133, Iğ.02/134, Iğ.02/135, Iğ.02/74, Iğ.02/86

k.+i An.12/28

k.+läre Iğ.06/9

k.+ler Ağ.01/20, An.09/167

k.+lerden Iğ.02/78

k.+lerdur Bu.04/26

k.+lere Iğ.02/160

k.+lerımıs An.01/182

k.+leri An.09/85, Iğ.02/70

k.+ü Bi.03/114

k.+ün An.10/154, Bi.02/6

k.+ündenim An.09/28

k.+üne Ma.04/42

k.+ünnen Iğ.02/177

kövli: *bk. köyli*. -1-

k.+ler An.01/204

kövlü: *bk. köyli*. -1-

k. Bi.03/71

köv: *bk. köv*. -29-

k. Bu.04/194, Bu.12/75, Ha.05/70, Ha.05/89

k.+de An.04/29, An.05/12, An.05/122, Bu.04/61, Bu.14/169, Ha.05/86

k.+den An.09/132, Bu.12/16, Bu.12/79, Bu.13/94

k.+e Ağ.13/28, An.05/317, An.07/88, Bu.12/4, Bu.12/81, Iğ.11/50

k.+i Iğ.06/77

k.+ler Ağ.01/21, Ağ.01/22

k.+lerdeki Bu.04/116

k.+lerden Bu.06/227

k.+leri Bu.04/192

k.+ünde Ha.04/51, Ma.03/53

k.+üni Bu.11/123

köy: *bk. köv*. -17-

k. Ağ.07/45

k.+á Ha.09/2

k.+de Mu.03/64

k.+e Ha.09/17

k.+ler Bu.14/4, Mu.06/9

k.+lerde Bu.11/21

k.+lerden Bu.11/15

k.+lerdeydi Bu.11/16

k.+lere Ağ.09/17, Ağ.10/21, Iğ.09/85

k.+lerındá Ağ.10/19

k.+leríne Iğ.09/33

k.+miş Ağ.07/12

k.+ü Ağ.05/1

k.+^{ü} Bu.14/5

köyli: *bk. kö^{y}li*. -1-

k. Ma.02/6

köyluḫ: Köylük; köy yerleşimi olan yer. -1-

k.+dur Mu.06/63

köylü: *bk. kö^{y}li*. -4-

k. An.05/144, An.05/228, Ha.09/6

k.+yuĝ Bu.04/187

kö^{y}: *bk. köv*. -75-

k. Ağ.01/31, Ağ.07/43, Bu.11/16, Bu.13/37, Ha.05/47, Iğ.09/10, Iğ.09/83

k.+dá An.05/361, Bu.08/41

k.+de An.05/377, An.05/4, Bu.02/78, Ha.05/144, Ha.05/43, Ha.08/52, Ha.09/3

k.+den An.05/230, Bi.05/22, Bu.02/76, Bu.12/13, Bu.12/4

k.+e Bi.05/22, Bu.02/25, Bu.02/76, Bu.04/191, Bu.04/59, Iğ.09/84, Iğ.11/13, Iğ.11/22, Iğ.11/51

k.+i Ağ.07/43, Bu.04/2, Ha.04/17

k.+idi Ha.08/22

k.+lerde Bu.02/107, Bu.11/20, Bu.14/188

k.+lere Ağ.13/27, Ağ.15/26, An.07/84, Bu.11/12, Bu.12/96, Iğ.11/12

k.+lerıne Ha.08/34

k.+ler^{ı}ne Ağ.09/17

k.+leri Ağ.07/137, Bu.04/139

k.+lerinde Ağ.07/80

k.+ler^{i} Ağ.07/81

k.+ler^{i}n Iğ.09/34

k.+leřden Bu.02/22

k.+li Bu.12/41

k.+ne Mu.04/20

k.+ü Bu.04/122, Ha.08/16, Ha.08/5

k.+ümi̊s Bu.04/57

k.+ümün Iğ.12/11

k.+ün Bu.02/32, Bu.02/70, Bu.04/35

k.+ünde Ha.04/9, Ha.08/2, Ha.09/1

k.+ündedúr Bu.04/32

k.+ünden Iğ.11/24

k.+ündeyduḫ Bu.08/28

k.+üne Mu.03/33

kö^{y}li: Köylü. *Diğer varyantları için bk. kölü, kö^{ü}lü, kövli, kövlü, köyli, köylü, kȫ^{y}lü, kȫlü.* -5-

k. Ağ.09/33, Ağ.09/34, An.05/273, An.06/31, An.06/42

kö^{y}lü: *bk. kȫ^{y}li*. -3-

k. An.05/149, An.06/32

k.+ler An.05/258

közlen-: Közlenmek. -1-

k.-ėr An.01/124

kö̃: *bk. köv*. -6-

k.+de Ağ.01/19, Bu.06/236

k.+den Bu.06/226, Bu.12/81, Bu.16/3

k.+lere Bu.04/25

kȫlü: *bk. kȫ^{y}li*. -3-

k.+ler An.05/56

k.+leriduĝ An.05/19

k.+n^{ü}n An.05/290

kö́: *bk. köv*. -1-

k.+e Mu.03/22

kö́k: *bk. kök*. -1-

k. Bu.15/29

kö́mbed: Kümbet, Giresun'da bir yayla. -1-

k.+den Bu.14/65

kú: *bk. ki*. -6-

k. Bu.01/5, Bu.13/186, Iğ.02/117, Iğ.02/141, Ma.03/46

kúçüg: *bk. küçüg*. -1-

k.+i Bu.11/120

kúne: ? -1-

k.+ler^{ı}n Bu.03/52

kúrd: *bk. kürd*. -2-

k.+i Bi.05/24

k.+idi Ha.01/17

kü: *bk. ki*. -12-

k. Ağ.14/37, Ağ.16/20, An.06/21, An.10/10, Bu.02/126, Bu.11/116, Bu.11/3, Bu.13/140, Bu.13/188, Ha.01/33, Ma.04/69, Mu.05/33

kübre: *bk. gübre*. -1-

k. Bu.02/46

kübrē: *bk. gübre*. -1-

k.+y Bu.02/47

kücük: *bk. küçüg*. -1-

k.+dü^{r} An.05/223

küçuḫ: *bk. küçüg*. -2-

k. Bu.02/62, Iğ.06/115

küçúg: *bk. küçüg*. -3-

k. Bu.09/170, Bu.11/127, Bu.13/87

küçúh́: *bk. küçüg*. -1-

k. Ağ.11/16

küçúḫ: *bk. küçüg*. -1-

k. Ağ.07/75

küçüg: Küçük. *Diğer varyantları için bk. kúçüg, kücük, küçuḫ, küçúg, küçúh́, küçúḫ, küçüġ, küçüğ, küçüĝ, küçüh́, küçük.* -43-

k. Ağ.10/107, Ağ.10/76, Ağ.10/87, Ağ.10/89, Ağ.11/15, Ağ.11/28, Ağ.12/7, Ağ.17/35, An.01/34, An.01/40, An.01/48, An.02/55, An.04/2, An.05/286, Bi.01/14, Bu.04/189, Bu.04/48, Bu.08/36, Bu.09/38, Bu.11/63, Bu.12/134, Iğ.02/60, Iğ.02/88, Iğ.09/98, Mu.02/16, Mu.02/8

k.+den Ağ.17/95, An.07/71

k.+dür Ağ.17/72, Bu.02/176, Iğ.03/5

k.+i Ağ.17/124, Bu.01/28

k.+idım An.07/85

k.+idim Bu.05/59

k.+üdim Mu.01/51

k.+ün Bu.09/170

k.+ünn Ağ.01/66

k.+ünu^{n} Bu.11/120

küçüglųḫ: Küçüklük, küçük olma durumu. -1-

k. An.09/264

küçüġ: *bk. küçüg*. -1-

k. An.10/118

küçüğ: *bk. küçüg*. -21-

k. Ağ.11/15, An.09/372, Bi.01/98, Bu.06/48, Bu.12/132

k.+ėmiş Bu.11/120

k.+í Bu.08/72

k.+i Ağ.07/64, Ağ.10/83

bö^{y}üg k.+i Iğ.09/1

k.+idi Ha.03/24, Ha.03/27

k.+idiler Bu.11/112

k.+idim An.07/60, Bu.06/235

k.+i̊dür Bu.02/159

k.+üduh Iğ.02/7

k.+üdüm Iğ.02/23

k.+ün Ağ.11/34

k.+üne Bu.02/99

k.+üni Bu.11/94

küçüĝ: *bk. küçüg*. -1-

k. Ağ.10/76

küçüh́: *bk. küçüg*. -3-

k. An.05/356, An.09/109

k.+de Bu.11/107

küçük: *bk. küçüg*. -16-

k. Ağ.10/107, Ağ.10/83, Ağ.11/28, Ağ.17/64, An.01/135, An.08/9, An.09/160, An.12/106, Bi.01/4, Bu.14/51, Ma.04/77, Mu.02/8

k.+dür An.01/121

k.+ler Ağ.11/17, Ha.05/136

k.+lere Ma.03/48

küd: *bk. kürd*. -2-

k.+ler Ha.08/44

k.+lere Ha.08/57

küdce: Kürtçe. -1-

k. Ha.08/11

küffár: Küffar, kafirler. -1-

k. Iğ.06/3

küfür: Küfür. -2-

k. Mu.03/102, Mu.03/62

kül: Kül. *Diğer varyantı için bk. kǖl*. -3-

k.+de Ağ.03/17

k. etmişle^{r}: Kül etmek; birinin varını yoğunu yok etmek. An.12/162

k.+ün Ağ.03/13

kül-: *bk. gül-*. -1-

k.-di Ağ.08/99

külancı: *bk. külancí*. -1-

k. An.02/86

külancí: Külhancı, hamam ocağını yakan kimse. *Diğer varyantı için bk. külancı*. -1-

k. An.02/86

külfät: *bk. külfet*. -1-

k.+ím An.12/22

külfet: Külfet, bakmakla yükümlü olunan ev halkı. *Diğer varyantı için bk. külfät*. -1-

k.+ime An.11/41

kültöken: Küldöken; hanım, eş. -1-

k. Iğ.03/86

kültür: Kültür. -1-

k.+^{ü}nü Bi.05/25

kültürli: Kültürlü. -1-

k. Ağ.06/24

kümes: Kümes. -2-

k.+e Bu.14/194

k.+i Bu.14/176

künd: Künt, hamur bezesi. *Diğer varyantı için bk. künt*. -5-

k. Bi.01/32, Ma.03/91, Ma.04/83

k.+lärí Iğ.01/11

k.+ü Ma.04/84

künde: Hamur bezesi. -4-

k. Mu.01/96, Mu.01/97, Mu.01/98, Mu.07/29

kündele-: Kündelemek; yoğrulan hamurdan bezeler yapmak. -1-

k.-rim Mu.07/28

kündli- (<kündle-): Küntlemek; yoğrulan hamurdan bezeler yapmak. -2-

k.-yėruĝ Ağ.10/61

k.-yėruḫ Ağ.10/74

künt: *bk. künd*. -1-

k. Ağ.10/60

küpe: Küpe. -1-

k. An.01/106

kürd: Kürt. *Diğer varyantları için bk. kúrd, küd, kürt, küʳd*. -26-

k. Ağ.07/79, Ağ.07/80, Ağ.09/17, Ağ.09/22, Bi.05/23, Ha.01/6

k.+de Ağ.07/98

k.+dür Ağ.07/94, Ağ.07/97

k.+idíler Ha.08/11

k.+idi Ha.08/28

k.+idiler Ha.08/10

k.+in Ha.01/20

k.+ler Ağ.08/58, Ağ.09/24, Ağ.09/27, Ha.05/109, Ha.08/23, Ha.08/24, Ma.04/36

k.+lerde Ağ.09/55

k.+lerınen Ha.01/7

k.+ü Bi.05/26

k.+ün Ağ.09/23

k.+üyle Bi.05/24

küre-: Küremek, kürekle atmak. -1-

k.-seler Bu.03/5

küreg: Kürek. *Diğer varyantı için bk. küreᵍ̆*. -1-

ġ. küreg ġoẖusi: Kazma kürek kokusu; mezar kazanlara verilen helva ve ekmek. An.05/380

küreᵍ̆: *bk. küreg*. -1-

ġazmasi̊ k.+i: Kazma kürek; toprağı kazmak ve düzeltmek için kullanılan araçlar. Mu.06/49

kürḣ́: *bk. kürk*. -1-

k.+dür An.07/115

kürk: Kürk. *Diğer varyantı için bk. kürḣ́*. -1-

k.+üm Mu.06/86

kürt: *bk. kürd*. -1-

k. Bu.06/10

kürün: Kürün, sokak çeşmelerinde bulunan ağaçtan yapılmış yalak. *Diğer varyantı için bk. ḳurun*. -4-

k. Ma.04/104, Ma.04/105

k.+ü Ma.04/107

küʳd: *bk. kürd*. -1-

k.+ler Mu.03/108

küs-: Küsmek. -2-

k.-mi̊ş Bu.06/27

k.-müş Bu.06/20

küsgi: Dayak ya da kaldıraç olarak kullanılan ağaçtan yapılmış sırık. -1-

k.+lern Ağ.17/21

küsülü: Küs, küsmüş, dargın. -1-

k.+yuẖ An.09/447

kütahya: Kütahya, yer adı. -1-

k. Bu.14/63

kütüğ: Kütük. -3-

k.+i̊ Bu.02/63

k.+ün Bu.02/63, Bu.02/65

küze: Küze, ağaçtan yapılmış su kabı, testi. -5-

k. Bu.02/158

k.+lári An.05/418

k.+ler An.05/416

k.+leri An.05/422

kǖl: *bk. kül*. -1-

k. An.02/99

ḱ

ḱaȧd: *bk. ḳağıd*. -1-

ḱ.+ına Mu.03/58

ḱafir: Kâfir. *Diğer varyantları için bk. ḱāfír, ḱāfir*. -3-

ḱ. Ha.05/83, Mu.01/90

ḱ.+i Ha.02/21

ḱağ̂ıd: *bk. ḳağ̂ıd*. -4-

ḱ. Ma.04/169, Ma.04/181

ḱ.+a An.05/120

ḱ.+i Ma.04/184

ḱağ̂ıt: *bk. ḳağ̂ıd*. -1-

ḱ. Iğ.09/110

ḱamal: *bk. ḳamal*. -1-

ḱ. Ağ.01/66

ḱazım: *bk. kezım*. -1-

ḱ.+ın Ha.02/33

ḱāfír: *bk. ḱafir*. -1-

ḱ. Mu.06/38

ḱāfir: *bk. ḱafir*. -2-

ḱ. Mu.06/32

ḱ.+ler Mu.01/88

ḳ

ḳab: *bk. ġab*. -2-

ḳ. Bu.13/158

ḳ.+lara Ağ.08/56

ḳaba: *bk. ġaba*. -1-

ḳ. Ağ.08/77

ḳabah: Kabak. -1-

ḳ.+larımız Bi.04/5

ḳabar-: *bk. ġabar-*. -1-

ḳ.-ır Ağ.08/48

ḳabine: Kabîne, oda. -1-

ḳ.+síne An.11/57

ḳabuğ̂: *bk. ġabuğ̂*. -1-

ḳ.+uynen Ma.03/85

ḳabul: *bk. ġabul*. -1-

ḳ. Iğ.06/42

ḳaç: *bk. ġaç*. -4-

ḳ. An.11/69, Iğ.09/75, Iğ.11/13, Mu.03/28

ḳaç-: *bk. ġaç-*. -10-

ḳ.-aẖ Iğ.02/85

ḳ.-anda Ha.06/13

ḳ.-arken Ma.04/3, Ma.04/9

ḳ.-ınca Ma.05/2

ḳ.-iyėrdi Iğ.02/73

ḳ.-míşle^r Ma.01/6

ḳ.-miş Iğ.05/43, Mu.05/25

ḳaçaẖ: *bk. ġaçaẖ*. -1-

ḳ. Ağ.11/14

ḳadan: *bk. ġader (2)*. -2-

ḳ. An.04/2

ḳadar: *bk. ġader (2).* -10-

ḳ. Ağ.08/28, Ağ.08/87, An.10/125, An.10/64, Bi.03/64, Bi.04/113, Bu.09/95, Ma.05/14, Mu.05/25

ḳ.+cıġ An.10/141

ḳada^r^: *bk. ġader (2).* -1-

ḳ. Mu.05/49

ḳaden: *bk. ġader (2).* -2-

ḳ. An.04/113, Mu.03/24

ḳader: *bk. ġader (2).* -3-

ḳ. Ağ.09/67, Iğ.03/77, Mu.04/25

ḳade^r^: *bk. ġader (2).* -1-

ḳ. Bu.09/113

ḳadēn: *bk. ġader (2).* -1-

ḳ.+íz An.04/109

ḳadın: *bk. ġadın*. -14-

ḳ. Ağ.08/101, Bi.03/72, Bu.14/117, Ha.05/27, Ma.05/24, Ma.05/29, Ma.05/30

ḳ.+dan Ma.05/26

ḳ.+ı Ma.05/24

ḳ.+ın Ma.01/8

ḳ.+nar An.01/62

ḳ.+narı Ağ.08/68

ḳ.+narın Ma.04/176

ḳ.+nār An.12/145

ḳadīn: *bk. ġadın*. -1-

ḳ. Iğ.05/41

ḳadife: *bk. ġadife*. -1-

ḳ.+den An.01/169

ḳadla-: *bk. ġadla-*. -1-

ḳ.-^{r} Ha.04/154

ḳadriya: Kadriye, İzmir'in Konak ilçesinde bir mahalle. -1-

ḳ. Ağ.06/43

ḳafali: Kafalı; akıllı, zeki. -1-

ḳ. Mu.05/24

ḳafġaz: *bk. ḳavḳaz*. -1-

ḳ. Bi.03/39

ḳa^{ğ}ıd: *bk. ḳaĝıd*. -4-

ḳ. Bu.07/2

ḳ.+ı Bu.04/97

ḳ.+i An.05/109, An.05/118

ḳaĝıd: Kâğıt. *Diğer varyantları için bk. Diğer varyantları için bk. ḱaȧd, ḱaĝıd, ḱaĝıt, ḳa^{ğ}ıd, ḳaĝız, ḳaıd, ḳaıt*. -7-

ḳ. Bu.04/86, Bu.04/87, Bu.08/77

ḳ.+ıni An.05/92

ḳ.+i An.05/92, Bu.04/85

ḳ. ma^{ğ}ıdıni Bu.02/94

ḳaĝız: *bk. ḳaĝıd*. -1-

ḳ.+ım An.04/124

ḳaĝızman: Kağızman, Kars'a bağlı bir ilçe. -1-

ḳ.+da Mu.03/22

ḳahḳaha: Kahkaha. -1-

ḳ. Ağ.06/145

ḳaḫ-: *bk. ġaḫ-*. -6-

ḳ. Bu.10/10, Mu.02/28

ḳ.-anda Bu.10/11

midem ḳ.-di: Midesi kalkmak; midesi bulanmak. Ağ.08/96

ḳ.-ıb Bu.09/37

ḳ.-iir Iğ.04/41

ḳaḫ: *bk. ġaḫ*. -3-

ḳ. Bi.04/125, Bi.04/129, Bi.04/130

ḳaıd: *bk. ḳaĝıd*. -2-

ḳ.+ı An.05/113, An.05/117

ḳaıt: *bk. ḳaĝıd*. -1-

ḳ.+lerne^{n} An.09/199

ḳaḳa: Kaka. -2-

ḳ. Bu.03/66

ḳ.+sını Bi.04/134

ḳaḳala: Bir çeşit küçük ekmek. -1-

ḳ. Ağ.08/86

ḳal-: *bk. ġal- (1)*. -31-

ḳ.-amasın Bu.14/120

ḳ.-anı Bi.03/26

ḳ.-dım An.10/188, Ma.05/17

ḳ.-dırdı Bi.03/70

ḳ.-dí Ağ.11/8

ḳ.-di Bu.08/41, Iğ.05/31, Iğ.09/6

ḳ.-duḫ An.09/19

ḳ.-dūĝ Bi.04/44

ḳ.-ıncā An.10/18

ḳ.-ır An.10/101, An.10/102

ḳ.-ırsam Ma.05/7

ḳ.-ı^{r}dı An.10/103

ḳ.-ıyo An.10/115

ḳ.-^{ı}yor Ma.05/28

ḳ.-íyo Ma.05/22

ḳ.-íyor Ma.05/4

ḳ.-iyėller Mu.06/7

ḳ.-iyė^{r} Bu.08/54

ḳ.-ma Ma.05/9

ḳ.-maduḫ Ma.03/39

ḳ.-malı An.10/103

ḳ.-mış An.10/15, An.10/168, Ha.07/64

ḳ.-mışdı Ma.05/16

ḳ.-urduḫ Iğ.02/107

ḳala: *bk. ġala*. -1-

ḳ.+si Iğ.06/3

ḳalaşnig: Kalaşnikof, bir çeşit silah. *Diğer varyantları için bk. ġalaşnik, ḳalaşnik.* -2-

ḳ. An.09/434, An.09/441

ḳalaşnik: *bk. ḳalaşnig*. -1-

ḳ.+i An.09/435

ḳaldı-: *bk. ġaldur-*. -1-

ḳ.-dım Ma.04/148

ḳaldır-: *bk. ġaldur-*. -3-

ḳ.-amasa Ağ.06/127

ḳ.-dı Bi.03/76

ḳ.-dí Bi.03/84

ḳaldur-: *bk. ġaldur-*. -2-

ḳ.-d^{ı}ler Iğ.06/5

ḳ.-urduḫ Ma.03/92

ḳalem: Kalem. *Diğer varyantı için bk. ġalem.* -3-

ḳ. An.01/173, An.09/373, An.09/374

ḳalġ-: *bk. ġaḫ-*. -1-

ḳ.-acaġ An.10/118

ḳalḫın-: Kalkınmak. -1-

ḳ.-sın An.11/106

ḳalḫoz: *bk. ġalḫoz*. -1-

ḳ. Iğ.06/22

ḳalınlaş-: *bk. ġalınlaş-*. -1-

ḳ.-ır Ağ.08/55

ḳalınnaş-: *bk. ġalınlaş-*. -1-

ḳ.-ır Ağ.08/55

ḳalideli: Kaliteli. -1-

ḳ. Bu.12/115

ḳalḳ-: *bk. ġaḫ-*. -4-

ḳ. Bi.03/76

ḳ.-a An.10/78

ḳ.-ar An.10/116

ḳalleşlığ̂: Kalleşlik. -1-

ḳ. Mu.05/31

ḳama: *bk. ġama*. -1-

ḳ.+lar Mu.03/70

ḳamal: Kemal, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. kimaĺ, ḱamal*. -7-

ḳ. An.07/41, An.09/166, An.09/290, An.09/296, An.09/46, An.09/49, An.09/68

ḳambayın *(Rus. Комбайн)*: Biçerdöver. *Diğer varyantı için bk. ġambayı́n*. -2-

ḳ.+ları An.12/110

ḳ.+nar An.12/110

ḳamėra: Kamera. -1-

ḳ. Bu.14/18

ḳamˡyon: *bk. ḳamyon*. -1-

ḳ.+nan An.11/82

ḳamisar: Komiser. *Diğer varyantları için bk. ġamisar, ġå̇misar, ḳå̇misar, ḳomisar, ḳomiser, ḳomiseʳ*. -3-

ḳ. An.09/233

ḳ.+a An.09/230

ḳ.+nen An.09/201

ḳamyon: Kamyon. *Diğer varyantları için bk. ġamᵘ̈yon, ġamyon, ḳamˡyon, ḳanı́yon, ḳȧmʸon*. -1-

ḳ.+nara Iğ.02/106

ḳan: *bk. ġan*. -7-

ḳ. Bi.03/109, Bi.03/110, Bu.12/72, Ma.05/15

ḳ.+ını Ma.05/31

ḳ.+ıni Bu.12/72

ḳ.+ni Bu.12/72

ḳan-: *bk. ġan-*. -1-

ḳ.-ıyo Bi.04/119

ḳanıdla-: Kanıtlamak. -1-

ḳ. Bu.14/58

ḳanı́yon: *bk. ḳamyon*. -1-

ḳ.+narınän Iğ.06/167

ḳaniġol *(Rus. Каникул)*: Tatil. -1-

ḳ.+a Bu.11/111

ḳantin: Kantin. -1-

ḳ. Mu.03/81

ḳanun: Kânun. *Diğer varyantları için bk. ġanur, ġanún*. -2-

ḳ.+nar Iğ.06/44

ḳ.+narınen Iğ.06/57

ḳapad-: *bk. ġapad-*. -3-

ḳ.-di Ağ.06/8

ḳ.-dile Bu.12/26

ḳ.-iyosun Bi.03/10

ḳapaĝ: Kapak. -2-

ḳ.+ı An.04/82

ḳ.+ınn Iğ.11/86

ḳapalı: *bk. ġapali*. -1-

ḳ. An.10/152

ḳapali: *bk. ġapali*. -1-

ḳ. An.04/97

ḳapan-: *bk. ġapan-*. -2-

ḳ.-iyersıs An.04/97

ḳ.-miyiruẖ An.04/97

ḳapı: *bk. ġapi*. -6-

ḳ. An.10/118, Ma.05/10

ḳ.+larí Ağ.06/10

ḳ.+mızda Bu.09/56

ḳ.+nⁱn Bu.09/121

ḳ.+nn An.10/139

ḳapⁱ: *bk. ġapi*. -1-

ḳ.+ya çıẖmiyėrmış: Kapıya çıkmak; dışarı çıkmak. Bi.01/102

ḳapí: *bk. ġapi*. -1-

ḳ.+yⁱ Ma.05/5

ḳapi: *bk. ġapi*. -9-

ḳ. Bu.09/66

ḳ.+de Bu.13/74

ḳ.+den Bu.09/116, Bu.09/121

ḳ.+ler Bu.13/102

ḳ.+y Ağ.10/40

ḳ.+ya Bu.12/109

ḳ.+yá Bu.12/106

ḳar: *bk. ġar*. -2-

ḳ. Ağ.08/20, Bu.02/15

ḳaradeniz: Karadeniz. -2-

ḳ.+e Ağ.05/9

ḳ.+i Bu.14/64

ḳaraḳol: *bk. ġaraġol*. -1-

ḳ.+a Ağ.16/85

ḳaranfil: Karanfil. -1-

ḳ. An.10/79

ḳaranlıḳ: *bk. ġaranuẖ*. -1-

ḳ. Iğ.02/94

ḳarannıḳ: *bk. ġaranuẖ*. -1-

ḳ.+da Bi.03/61

ḳarar: *bk. ġaral*. -3-

ḳ. Bu.12/69, Bu.12/82

ḳ.+da Ha.05/157

ḳará: *bk. ḳare*. -1-

ḳ. Ağ.10/64

ḳardaş: *bk. ġardaş*. -11-

ḳ. An.12/166

ḳ.+ı Bu.09/154

ḳ.+ım Bu.11/7

ḳ.+ınnan Bu.09/170

ḳ.+i An.12/202, Bu.09/160, Bu.09/172, Bu.09/173, Bu.09/177, Bu.11/63

ḳ.+larimi Iğ.09/6

ḳardáş: *bk. ġardaş*. -2-

ḳ.+i Bu.09/160, Bu.09/170

ḳardeş: *bk. ġardaş*. -5-

ḳ. Ma.05/3

ḳ.+i Ağ.11/8

ḳ.+im Ma.03/12

ḳ.+imizle Ma.05/19

ḳ.+leri An.10/45

ḳardėş: *bk. ġardaş*. -4-

ḳ. Ağ.06/35

ḳ.+imin Iğ.02/109, Iğ.02/87

ḳ.+lerim An.10/158

ḳare: Kare. *Diğer varyantları için bk. ġare, ḳará, ḳarė*. -3-

ḳ. Ağ.10/75, Ağ.10/79

ḳareríncá: Kararınca, tam ölçüsünde. -1-

ḳ. An.11/89

ḳarė: *bk. ḳare*. -2-

ḳ. Iğ.01/13, Iğ.01/22

ḳarĝış: Kargış, beddua. -1-

ḳ.+dur Bu.03/20

ḳarı: *bk. ġari*. -2-

ḳ. Bi.01/104

ḳ.+si Bu.09/75

ḳarın: *bk. ġarn*. -1-

ḳ.+narı Bi.03/54

ḳarışdır-: *bk. ġarışdur-*. -1-

ḳ.-dˡlar Bi.03/60

ḳarışdur-: *bk. ġarışdur-*. -3-

ḳ.-ırūẖ Ağ.08/63

ḳ.-iyėruẖ An.04/120

ḳ.-iyėrūẖ An.04/120

ḳarışıẖluĝ: Karışıklık. -1-

ḳ. An.09/395

ḳarn: *bk. ġarn*. -1-

ḳ.+ında Mu.05/57

ḳars: Kars, yer adı. -7-

ḳ. Ağ.08/1, Ağ.08/31, Mu.05/39

ḳ.+a Ağ.08/36, Bu.14/71, Ma.03/35

ḳ.+dān Iğ.06/167

ḳarşı: *bk. ġarşi*. -2-

ḳ. Bi.03/59

ḳ.+da Ma.05/15

ḳarşıla-: *bk. ġarşile-*. -1-

ḳ.-maya Bu.01/1

ḳarşıle-: *bk. ġarşile-*. -1-

ḳ.-dˡler Iğ.05/8

ḳart: Kart. -1-

ḳ. Bu.12/74

ḳartėn: *bk. ġader (2)*. -1-

ḳ. Bu.15/20

ḳasa: Kasa. -1-

ḳ.+sını Ha.08/67

ḳasdamon: Kastamonu, yer adı. -1-

ḳ.+do Iğ.03/18

ḳased: *bk. ḳasėt*. -1-

ḳ.+dá Mu.05/6

ḳaset: *bk. ḳasėt*. -1-

ḳ.+i Mu.05/5

ḳasėt: Kaset, bant. *Diğer varyantları için bk. ġasėd, ḳased, ḳaset, ḳasėta*. -1-

ḳ. An.09/123

ḳasėta: *bk. ḳasėt*. -1-

ḳ.+si An.09/122

ḳasím: *bk. ĝasím*. -1-

ḳ. Bu.02/14

ḳaş-: *bk. ġaç-*. -3-

ḳ.-di Bi.01/92

ḳ.-miş Ağ.04/17

ḳ.-tıḫ Bi.05/39

ḳaş: *bk. ġaç*. -2-

ḳ. Bu.12/151, Ha.05/34

ḳaşın-: *bk. ġaşın-*. -1-

ḳ.-ma Bu.14/91

ḳaşşuĝ: *bk. ġaşuḫ*. -1-

ḳ.+unen Bi.01/87

ḳaşuḫ: *bk. ġaşuḫ*. -1-

ḳ. An.04/89

ḳat-: *bk. ġat-*. -2-

ḳ. Ağ.08/83

ḳ.-arsın An.01/8

ḳataḫla-: *bk. ġataḫla-*. -1-

ḳ. Bi.04/19

ḳatḫa: *bk. ġatḫa*. -1-

ḳ. Bu.09/93

ḳatlan-: *bk. ġadlan-*. -1-

ḳ.-mış An.10/95

ḳatmer: *bk. ġadmer*. -2-

ḳ.+idür Bu.09/140

ḳ.+ⁱ Bu.09/78

ḳaur-: *bk. ġaur-*. -1-

ḳ.-iyírsin Bi.03/23

ḳauş-: *bk. ĝavuş-*. -1-

ḳ.-dı̊ Ağ.11/21

ḳavanoz: *bk. ġavánoz*. -1-

ḳ.+lara Bi.04/6

ḳavånde: *(Yanlış telaffuz)* Kahvaltı. -1-

ḳ.+ʸe Bi.03/98

ḳavė: *bk. ġavi*. -1-

ḳ. Ha.06/21

ḳavġaz: *bk. ḳavḳaz*. -1-

ḳ.+a Bi.03/50

ḳavĝa: *bk. ġavĝa*. -1-

ḳ.+ya Bu.01/28

ḳavḳaz: Kafkasya. *Diğer varyantları için bk. ġafġasa, ġafġaz, ġavġaz, ḳafġaz, ḳavġaz*. -2-

ḳ.+dan An.09/101, Iğ.06/35

ḳavl: *bk. ġavl*. -1-

pā̂ĝambárın ḳ.+íylá Bu.09/34

ḳavrul-: Kavrulmak. -1-

ḳ.-muş Bi.03/22

ḳaybol-: *bk. ġaybol-*. -1-

ḳ.-di Mu.03/32

ḳayınbaba: *bk. ġayınbaba*. -5-

ḳ.+m Ağ.08/2, An.10/27

ḳ.+nn An.10/113

ḳ.+sı An.10/14, An.10/17

ḳayınvalⁱde: *bk. ġayınvaĺde*. -1-
ḳ.+si An.10/78
ḳayınvaĺde: *bk. ġayınvaĺde*. -2-
ḳ.+si An.10/126, An.10/45
ḳayır-: *bk. ġayır-*. -3-
ḳ.-íyoruẖ An.09/400
ḳ.-ma An.09/397
ḳ.-maya Ağ.09/17
ḳayˡnbaba: *bk. ġayınbaba*. -1-
ḳ.+m An.10/72
ḳayˡnvaĺde: *bk. ġayınvaĺde*. -1-
ḳ.+miⁿ An.10/18
ḳayiş: *bk. ġayış*. -1-
ḳ.+inen Iğ.09/148
ḳaymaġam: *bk. ġaymaĝam*. -1-
ḳ.+a Ağ.09/33
ḳaymaẖ: *bk. ġaymaẖ*. -1-
ḳ. Ağ.18/3
ḳayn: *bk. ġayın*. -3-
ḳ.+ım Iğ.02/97
ḳ.+ına Ha.05/45
ḳ.+ından Bu.09/165
ḳayna-: *bk. ġayna-*. -2-
ḳ.-dı Ha.06/29
ḳ.-dıẖça Ağ.08/55
ḳaynad-: *bk. ġaynad-*. -1-
ḳ.-diler Bu.12/49
ḳaynana: *bk. ġaynana*. -7-
ḳ. Bi.04/117
ḳ.+m Ağ.08/2, Bi.03/40, Bi.03/57
ḳ.+mın Bi.04/50
ḳ.+sının An.10/45
ḳ.+sī An.10/45
ḳaynar: *bk. ġaynar*. -2-
ḳ. An.01/118
ḳaynat-: *bk. ġaynad-*. -2-
ḳ.-ıˡlar Ağ.08/55
ḳ.-ırıs An.10/79
ḳaynata: *bk. ġaynata*. -4-
ḳ.+sí Bi.04/81
ḳ.+si Bu.09/174
ḳ.+yˡ Bu.09/108
ḳaynato: *bk. ġaynata*. -1-
ḳ. Bu.09/108
ḳayni-: *bk. ġayna-*. -3-
ḳ.-yan An.04/120
ḳ.-yandan Bi.04/64
ḳ.-yór Ha.06/42
ḳaysi: Kayısı. -1-
ḳ. Bu.12/154
ḳaz: *bk. ġaz (1)*. -2-
ḳ.+ın Ağ.10/114
ḳ.+lari Bu.13/80
ḳazagisdan: *bk. ġazaĝısdan*. -4-
ḳ.+a Ma.05/28, Ma.05/8
ḳ.+da Ma.05/29
ḳ.+dā Ma.05/25
ḳazaġ: *bk. ġazaẖ*. -1-
ḳ.+lara Bi.03/91
ḳazağ: *bk. ġazaẖ*. -1-
ḳ.+ın Iğ.06/127

ḳazağisdan: *bk. ġazaĝısdan*. -1-

ḳ.+dan Bi.04/43

ḳaza^{ğ}ısdan: *bk. ġazaĝısdan*. -4-

ḳ.+a Iğ.06/37, Iğ.06/38

ḳ.+dayduḫ Iğ.06/38

ḳ.+nan An.12/189

ḳaza^{ğ}ıstan: *bk. ġazaĝısdan*. -1-

ḳ.+nan An.12/188

ḳaza^{ğ}ísdan: *bk. ġazaĝısdan*. -4-

ḳ.+a Iğ.06/120

ḳ.+da Iğ.06/107, Iğ.06/121

ḳaza^{ğ}isdan: *bk. ġazaĝısdan*. -1-

ḳ.+a Iğ.06/147

ḳazaĝ: *bk. ġazaḫ*. -1-

ḳ.+i Iğ.06/130

ḳazaĝısdan: *bk. ġazaĝısdan*. -4-

ḳ. An.09/32

ḳ.+a Iğ.06/100

ḳ.+da An.09/33, Iğ.06/71

ḳazaĝísdan: *bk. ġazaĝısdan*. -2-

ḳ. An.09/152

ḳ.+a Iğ.06/120

ḳazaḫ: *bk. ġazaḫ*. -5-

ḳ. Iğ.06/123

ḳ.+lar An.12/166, Bi.03/43, Bi.03/53

ḳ.+ların Bi.03/41

ḳazaḫça: *bk. ġazaḫca*. -1-

ḳ. An.02/83

ḳazaḫısdan: *bk. ġazaĝısdan*. -1-

ḳ.+da An.12/171

ḳazakísdan: *bk. ġazaĝısdan*. -1-

ḳ.+a Bi.03/40

ḳazakisdan: *bk. ġazaĝısdan*. -4-

ḳ.+a Bi.04/50

ḳ.+ā Bi.04/32

ḳ.+da Bi.04/125

ḳ.+daydı Bi.04/43

ḳazakistan: *bk. ġazaĝısdan*. -1-

ḳ.+nan Iğ.02/164

ḳazaḳ: *bk. ġazaḫ*. -1-

ḳ. Bi.03/91

ḳazan: *bk. ġazan (1)*. -6-

ḳ. Ağ.18/8, An.10/155, Bu.12/39

ḳ.+ı An.10/155

ḳ.+ın Ağ.18/42

ḳ.+n Ağ.18/45

ḳazma: *bk. ġazma*. -1-

ḳ. Ha.05/31

ḳāve: *bk. ġahve*. -1-

ḳ.+nn Ağ.06/149

ḳádr: *bk. ġadír*. -1-

ḳ.+in An.09/478

ḳá^{h}vecilih: *bk. ġa^{y}veciliğ*. -1-

ḳ. Mu.03/106

ḳámiş: Kamış. -1-

ḳ. Bu.02/35

ḳáter: *bk. ġader (2)*. -1-

ḳ. Bu.13/90

ḳám^{y}on: *bk. ḳamyon*. -1-

ḳ. Bu.12/107

ḳåmisar: *bk. ḳamisar*. -1-

ḳ.+ım An.09/207

ḳåpi: *bk. ġapi*. -1-

ḳ.+lerni Ağ.10/5

ḳeyd: *bk. ĝaʸid*. -1-

ḳ.+ımi̊z Ma.03/3

ḳı: *bk. ki*. -4-

ḳ. An.10/181, Bu.09/154, Ha.07/2, Mu.05/5

ḳığıbı: "KGB (Rus ishitbarat teşkilatı)"nin okunuşu. -2-

ḳ. An.09/440

ḳ.+yı An.09/439

ḳıl-: *bk. ġıl- (1)*. -1-

ḳ.-ardiler An.07/61

ḳılde: *bk. ġılde*. -1-

ḳ. An.05/227

ḳılıc: *bk. ĝılınc*. -1-

ḳ.+ın An.06/66

ḳılınç: *bk. ĝılınc*. -1-

ḳ.+nan Mu.05/57

ḳıln- (<ḳılın-): Kılınmak. -1-

ḳ.-íyódú Bi.03/95

ḳına: Kına. *Diğer varyantı için bk. ḳınā.* -4-

ḳ. Bu.09/169, Bu.09/87, Bu.09/88

ḳ.+yı Bu.09/88

ḳınali: Kınalı, kınası olan. -1-

ḳ. Bu.09/96

ḳınā: *bk. ḳına*. -1-

ḳ. Bu.09/78

ḳıpḳırmızı: Kıpkırmızı. -1-

ḳ. Ağ.08/64

ḳır-: *bk. ġır-*. -7-

ḳ.-a Ha.06/6

ḳ.-amiyannarí Bu.09/129

ḳ.-arım An.10/143, An.10/145

ḳ.-diler Iğ.09/46

ḳ.-mam An.10/144

ḳ.-maya Iğ.02/70

ḳıra: *bk. ḳırağ*. -1-

ḳ. Ağ.13/76

ḳırağ: Kırağı. *Diğer varyantları için bk. ḳıra, ḳıraǧ, ḳıraĝı.* -1-

ḳ.+a Ağ.13/77

ḳıraǧ: *bk. ḳırağ*. -1-

ḳ. atiėr Ağ.13/76

ḳıraĝı: *bk. ḳırağ*. -1-

ḳ. atmiş Bu.01/20

ḳıraḫ: *bk. ĝıraḫ*. -1-

ḳ.+dȧn Iğ.02/128

ḳırasnadar: *bk. ġırasnadar*. -1-

ḳ. An.09/249

ḳırdır-: Kırdırmak. -1-

ḳ.-ırıs An.10/156

ḳırĝ: *bk. ġırḫ*. -1-

ḳ.+ına An.08/6

ḳırĝızısdan: *bk. ġırĝısdan*. -1-

ḳ.+ā Bi.04/32

ḳırĝızsdan: *bk. ġırĝısdan*. -1-

ḳ.+a An.09/104

ḳırĝızstan: *bk. ġırĝısdan*. -1-

ḳ.+a An.09/105

ḳırh: *bk. ġırḫ*. -1-

ḳ. An.07/65

ḳırḫ: *bk. ġırḫ*. -15-

ḳ. An.09/257, Bi.01/123, Bi.01/133, Bi.04/32, Bu.02/95, Bu.04/141, Bu.04/142, Bu.12/107, Bu.12/73, Ha.05/90, Ha.05/91

ḳ.+ına An.04/37, An.04/40

ḳ.+ında Bi.01/55

ḳ.+i An.04/36

ḳırıḫ: *bk. ġırıḫ*. -1-

ḳ.+lari An.11/71

ḳır'l-: *bk. ġırıl-*. -1-

ḳ.-an' Bu.12/39

ḳıriz: Kriz. -1-

ḳ. Bu.12/123

ḳırmızı: *bk. ġırmızi*. -1-

ḳ. fasúlyadan: Kırmızı fasulye, barbunya. Bi.03/8

ḳırmızlan-: Kırmızılanmak. -1-

ḳ.-ıp An.05/461

ḳıs: *bk. ġız*. -17-

ḳ. Ağ.08/93, Ağ.10/15, An.09/358, An.09/469, An.10/158, An.10/163, An.10/75, Bu.09/154, Bu.09/62, Bu.09/73, Bu.09/74, Bu.09/79, Bu.09/83, Bu.12/101

ḳ.+ım Ağ.08/118

ḳısa: Kısa. -1-

ḳ. Bu.03/19

ḳısaca: Kısaca. -1-

ḳ. An.09/18

ḳısmed: *bk. ġısmet*. -1-

ḳ. Iğ.09/60

ḳısmedli: Kısmetli. -1-

ḳ. An.08/12

ḳısmedsız: Kısmetsiz. -1-

ḳ. Bu.09/53

ḳısmet: *bk. ġısmet*. -2-

ḳ. Bi.04/45

ḳ.+iyse An.04/5

ḳış: *bk. ġış*. -6-

ḳ. Ağ.08/20, An.09/402

ḳ.+a Bi.01/45

ḳ.+da Iğ.09/145

ḳ.+dā Iğ.09/127

ḳ.+ın Bu.09/9

ḳışġırtı: Kışkırtı; kışkırtma. -1-

ḳ.+si An.09/195

ḳışluĝ: *bk. ġışlıĝ*. -1-

ḳ. Bu.14/99

ḳıvam: Kıvam, yoğunluk. -1-

ḳ.+ına Ma.04/81

ḳıᵛırcıh: Kıvırcık. -1-

ḳ. Ağ.08/109

ḳıy-: *bk. ġıy-*. -1-

ḳ.-amıyór Ağ.08/101

ḳıyma: *bk. ġıyma*. -2-

ḳ.+nn Ağ.10/90

ḳ.+ynen Ağ.10/89

ḳıymalı: Kıymalı. -2-

ķ. An.01/24, Bi.03/10

ķız: *bk. ġız*. -64-

ķ. Ağ.06/109, Ağ.08/75, Ağ.08/93, An.09/350, An.09/465, An.10/100, An.10/165, An.10/166, An.10/66, Bi.03/77, Bu.09/6, Bu.13/121, Bu.13/213, Mu.05/12

ķ.+a An.10/46, Bi.04/71, Bu.09/20

ķ.+dır An.10/19

ķ.+dur Bu.09/11

ķ.+ı An.10/99, Bi.03/71, Bu.09/14, Mu.05/17

ķ.+ım Ağ.06/130, Ağ.08/18, An.01/237, An.09/396, Bi.01/27, Bi.04/39, Bu.08/10, Bu.08/82, Bu.09/11, Iğ.03/11, Iğ.05/20

ķ.+ımın Bu.09/14, Bu.09/3

ķ.+ımı^{n} An.09/463

ķ.+ımıs An.10/90

ķ.+ımız An.10/120, An.10/125

ķ.+ımızı An.10/123, Ha.04/6

ķ.+ımızí An.10/126

ķ.+ımi Bu.04/188

ķ.+ın An.09/348, Bi.03/76, Bi.03/81, Bi.04/78, Bu.09/22

ķ.+ının Bu.09/28

ķ.+ınızi Bu.09/34

ķ.+í Bi.04/71

ķ.+i Ağ.06/139, Ağ.10/43, An.09/464, Bi.04/98, Ha.07/22, Ha.08/49

ķ.+inen An.12/202

ķ.+lar Mu.05/1

ķ.+larımıza Bu.13/162

ķ.+lari Bu.09/8

ķız-: *bk. ġız-*. -1-

ķ.-dım Bi.03/81

ķīş: *bk. ġış*. -1-

ķ. Bu.02/31

ķí: *bk. ki*. -1-

ķ. Bu.12/99

ķíş: Kış; yansıma bir ses. -2-

ķ. ķ. edársın: Kış kış etmek, tavuk gibi kümes hayvanlarını kovalamak. An.05/223

ķiĺometro: *bk. giĺametır*. -1-

ķ. Bu.02/25

ķo-: *bk. ġoy-*. -1-

ķ.-maz Ha.05/157

ķoala-: *bk. ġoala-*. -1-

ķ.-r Bi.05/14

ķobo: Kobo, bir soyad. -1-

ķ. An.11/72

ķoboyėF: Koboyev, bir soyad. -1-

ķ. An.11/72

ķobuḫ: Kobuk, bir bitki kökünün adı. -1-

ķ. An.11/72

ķocal-: *bk. ġocal-*. -1-

ḳ.-sınnar An.10/81

ḳoḳnolar: Koknolar, bir sülale adı. -3-

ḳ. Ha.05/144, Ha.05/145

ḳol: *bk. ġol*. -2-

ḳ.+una Ağ.08/92

ḳ.+unu An.10/147

ḳola: Kola, gazlı bir içecek. -1-

ḳ. Mu.01/105

ḳolay: *bk. ġolay*. -2-

ḳ.+di Ağ.06/50

ḳolistıroĺ: *bk. ḳoĺlist*^{ı}*rol*. -1-

ḳ. An.11/84

ḳolonyå: Kolonya. -1-

ḳ. Bi.03/103

ḳolústurol: *bk. ḳoĺlist*^{ı}*rol*. -1-

ḳ. An.11/90

ḳoĺlist^{ı}**rol**: Kolesterol. *Diğer varyantları için bk. ḳolistıroĺ, ḳolústurol*. -1-

ḳ. An.11/84

ḳomandėr *(Rus. Командир)*: Kumandan. -2-

ḳ.+ímin An.09/319

ḳominıs: *bk. ḳomünis*. -1-

ḳ. Mu.03/10

ḳominıslıẖ: Komünistlik. *Diğer varyantı için bk. ḳominisli*. -1-

ḳ. Ağ.15/2

ḳominis: *bk. ḳomünis*. -1-

ḳ. Ağ.07/10

ḳominisli: *bk. ḳominıslıẖ*. -1-

ḳ.+e Ağ.07/3

ḳomisar: *bk. ḳamisar*. -2-

ḳ. An.09/215

ḳ. momiserne^{n}: Komiser momiser. An.09/200

ḳomiser: *bk. ḳamisar*. -1-

ḳ. Ma.04/58

ḳomise^{r}: *bk. ḳamisar*. -1-

ḳ.+dür Bu.14/102

ḳommúnis: *bk. ḳomünis*. -1-

ḳ. An.11/105

ḳomposdō: Komposto. -1-

ḳ. Ağ.10/56

ḳompule: Komple, tamamen. -1-

ḳ. Bu.14/64

ḳomşí: *bk. ġomşi*. -1-

ḳ. Bu.09/67

ḳomşi: *bk. ġomşi*. -3-

ḳ. Bu.09/67

ḳ.+ya Bi.04/3

ḳ.+^{y}nen Iğ.02/44

ḳomşu: *bk. ġomşi*. -1-

ḳ.+muz Iğ.02/64

ḳomunis: *bk. ḳomünis*. -1-

ḳ. An.11/105

ḳomunizım: *bk. ġamunizma*. -1-

ḳ. Iğ.02/27

ḳomutan: Komutan. *Diğer varyantı için bk. ẖomutan*. -6-

ḳ. Mu.03/99

ḳ.+ı Mu.03/86

ḳ.+ım Mu.03/91

ḳ.+i Ağ.10/125, Ma.02/71

ḳomünis: Komünist. *Diğer varyantları için bk. ġamunist, ġomunisd, ḳominıs, ḳominis, ḳommúnis, ḳomunis, ḳomünüs.* -2-

ḳ. Mu.03/2

ḳomünüs: *bk. ḳomünis*. -1-

ḳ. Ağ.07/8

ḳo^m^şu: *bk. ġomşi*. -1-

ḳ.+larımız Bi.05/33

ḳon^i^ya: *bk. ġon^i^ya*. -1-

ḳ. Bu.14/63

ḳonturol: Kontrol. -1-

ḳ. Ha.05/74

ḳonuş-: *bk. ġonuş-*. -8-

ḳ.-acaḫ Bi.04/103

ḳ.-i̊yėruĝ Bi.04/82

ḳ.-iyėller Iğ.02/82

ḳ.-maḫ Bu.01/14

ḳ.-mas Bu.09/51

ḳ.-miyėr Bu.09/150

ḳ.-urdu Ağ.05/7

ḳ.-üyór Ağ.08/104

ḳonuşma: Konuşma. -1-

ḳ.+larım Ağ.05/4

ḳonya: *bk. ġon^i^ya*. -1-

ḳ.+dan Bu.14/63

ḳop-: *bk. ġop-*. -2-

ḳ.-du An.10/168

ḳor: Kör. *Diğer varyantları için bk. kȫr, kör, ḳōr*. 13-

ḳ. Ağ.16/159, An.06/32, An.06/40, An.06/41, An.07/59, An.07/71, An.09/415, An.09/468, An.12/82

ġárib adam ḳ. adam: Garip adam kör adam. Bir atasözü. Ağ.07/42

ḳ.+idi An.07/67

ḳ.+miş An.06/32

ḳoraraba: Köraraba, bir çeşit kağnı. *Diğer varyantı için bk. ḳóraraba*. -1-

ḳ. Ma.03/60

ḳorḫ-: *bk. ġorḫ-*. -1-

ḳ.-du Bi.03/77

ḳorob^i^ye: Kurabiye. *Diğer varyantı için bk. ḳurabiya*. -1-

ḳ. An.01/29

ḳortumla-: *bk. ḫortumla-*. -1-

ḳ.-madım An.11/34

ḳorúcü: Korucu. -1-

ḳ. Bu.12/9

ḳotig: *bk. ġotig*. -1-

ḳ. An.05/395

ḳov-: *bk. ġov-*. -2-

ḳ.-acaıs Iğ.02/64

ḳ.-sunnar Iğ.02/65

ḳova: *bk. ġova*. -6-

ḳ. Ağ.18/8, Iğ.06/102

ḳ.+larınan Ağ.13/65

ḳ.+ya Ma.04/9

ḳ.+ynán Ma.04/19

ḳovan: Kovan. -1-

ḳ.+n Ma.04/5

ḳoy-: *bk. ġoy-*. -18-

ḳ. Bi.03/81

ḳ.-allar Bu.09/94, Bu.09/95

ḳ.-ar An.10/81, Bu.09/82

ḳ.-arıs An.10/104, An.10/93, An.10/94

ḳ.-arlar An.10/152

ḳ.-arsın Ağ.08/50

ḳ.-íyėller An.09/377

ḳ.-mi̊ya An.09/377

ḳ.-mi̊ş Ağ.09/51

ḳ.-muş Bu.14/172

ḳ.-yėrsín Ağ.10/107

ḳ.-yos Bi.03/98

ḳ.-yó^{r} Ağ.07/59

ḳoyun: *bk. ġoyun*. -1-

ḳ. Bu.12/18

ḳoy^{u}n: *bk. ġoyun*. -1-

ḳ.+umuz Iğ.06/84

ḳōr: *bk. ḳor*. -1-

ḳ. topāl: Kör topal, kör ve topal kişiler. Bu.13/80

ḳóraraba: *bk. ḳoraraba*. -1-

ḳ.+y Mu.06/106

ḳómanda: Kumanda, komut, emir. -1-

ḳ. Bu.02/4

ḳóndaḫ: *bk. ġondaḫ*. -1-

ḳ.+da Ağ.08/12

ḳrasnodar: *bk. ġırasnadar*. -1-

ḳ.+da Bu.12/101

ḳu: *bk. ki*. -3-

ḳ. Ağ.12/7, An.11/72, Iğ.11/10

ḳucaĝ: *bk. ġucaĝ*. -3-

ḳ.+ıma Ağ.06/155

ḳ.+ına Bu.09/141

ḳ.+ındaydım An.02/2

ḳucaḫli-: *bk. ġucaḫla-*. -1-

ḳ.-yíb Ağ.06/130

ḳuḳullat-: Kukullatmak, bir kabı taşacak şekilde doldurmak. -1-

ḳ.-mışın An.04/82

ḳuḳur: Kukur, omuz. -2-

ḳ.+una Ağ.17/63, Ağ.17/67

ḳuḳurla-: *bk. ġuġurla-*. -1-

ḳ.-miş An.04/70

ḳula: *bk. ġulaḫ*. -1-

ḳ.+ını An.10/141

ḳulub: *bk. ḳulup*. -1-

ḳ.+a An.09/344

ḳulup: Kulüp, sinema, konser, toplantı gibi çeşitli amaçlar için kullanılan büyük ve geniş salon. *Diğer varyantları için bk. ġulub, ġuluv, ḳulub*. -2-

ḳ. Bu.02/12

ḳ.+larda An.09/338

ḳumaş: *bk. ġumaş*. -1-

ḳ. Ma.01/2

ḳurabiya: *bk. ḳorob^{i}ye*. -1-

ḳ.+lār Iğ.03/84

ḳuran: *bk. ġuran*. -1-

ḳ. An.04/38

ḳurd: *bk. ġurd*. -1-

ḳ.+un An.06/71

ḳurik: Kurik, at yavrusu. -2-

ḳ. Ma.04/77

ḳurşun: *bk. ġurşun*. -1-

ḳ. Ma.05/14

ḳurt: *bk. ġurd*. -1-

k.+larmíş An.07/78

ḳurtar-: *bk. ġurtar-*. -2-

ḳ.-duĝ Ağ.08/20

ḳ.-maĝ Ağ.08/8

ḳuru-: *bk. ġuri-*. -1-

ḳ.-duẖdan An.04/25

ḳuru: *bk. ġuri*. -1-

ḳ.+suna Bi.04/128

ḳurud-: *bk. ġurud-*. -1-

ḳ.-iyėruĝ Bi.04/131

ḳurudul-: Kurutulmak. -1-

ḳ.-an Bi.04/129

ḳurul-: *bk. ġurul-*. -1-

ḳ.-ana An.09/10

ḳurun: *bk. kürün*. -2-

ḳ. Ma.04/104

ḳuruş: *bk. ġuruş*. -1-

ḳ.+lar Bu.09/118

ḳuşaẖ: *bk. ġurşaĝ*. -1-

ḳ. Bu.09/173

ḳu^{v}et: *bk. ġu^{v}et*. -1-

ḳ.+i An.09/97

ḳuy: *bk. ġuy*. -1-

ḳ. Bu.12/39

ḳuymaẖ: Kuymak. *Diğer varyantları için bk. ġuyma^{ğ}, ġuymaĝ*. -2-

ḳ. Bu.02/137, Ha.04/138

l

la: Bir hitap sözü. *Diğer varyantı için bk. lå*. -1-

l. An.11/95

laf: Laf, söz. -2-

l. Iğ.06/87, Iğ.09/180

laĝan *(Rus.)*: Tabanca. -2-

l.+i Bu.02/89, Bu.02/90

lahaná: *bk. lahȧna*. -1-

l.+ynen Bi.01/45

lahȧna: Lahana. *Diğer varyantı için bk. lahaná, laẖanā*. -1-

l. Bu.12/28

laẖanā: *bk. lahȧna*. -1-

l. An.02/76

lal: Lal, dilsiz. -1-

l. Ağ.16/48

lale: *bk. lele*. -1-

l. uşmiş yurdi veran ġalmiş: Lala uçmuş yurdu viran kalmış. Bir atasözü. Ağ.06/87

lalla^{n}-: Lallanmak, dilsiz olmak. -1-

dilín l.-sın: Dilin lal olsun. Bir beddua. Iğ.09/171

lam: Kireç. -2-

l. tuddí: Lam tutmak; kireç tutmak, kireçlenmek. An.01/209

l. tutdí: Lam tutmak; kireç tutmak, kireçlenmek. An.01/207

lamba: Lamba. *Diğer varyantları için bk. lampa, ĺamBa.* -7-

l. Ma.03/76

l.+lar Bu.14/30

l.+lari Ağ.02/5, Ağ.13/5, Ağ.13/6

l.+y[i] Ağ.07/19, Ha.01/31

lampa: *bk. lamba*. -4-

l.+si Ma.03/81

l.+siynen Ma.03/77, Ma.03/80

l.+ynán Ma.03/76

lapigil: Lapıgil, bi sülale adı. -1-

l. Bu.08/30

las: Laz. *Diğer varyantı için bk. laz.* -2-

l. Iğ.12/13, Iğ.12/16

lassikli: Lastikli. -1-

l. An.01/158

lastik: Lastik, teker. -1-

l.+ları An.03/15

laz: *bk. las*. -1-

l. Iğ.12/15

lazım: Lâzım. *Diğer varyantları için bk. ilazım, lazīm, lazím, lāzım, ĺazım.* -45-

l. Ağ.06/52, Ağ.07/169, An.01/177, An.01/28, An.01/75, An.02/63, An.02/68, An.03/18, An.05/291, An.07/5, An.09/146, An.09/20, An.09/330, An.09/332, An.09/382, An.09/383, An.09/457, An.11/25, An.12/173, Bi.01/94, Bi.04/110, Bi.04/31, Bu.04/230, Bu.06/30, Bu.13/148, Bu.13/149, Iğ.02/97, Iğ.03/23, Iğ.03/82, Iğ.09/33, Ma.05/7

l.+dȋr An.09/455

l.+dur An.09/290, An.09/320, An.09/328, An.09/471, Bu.13/181

l.+idi Bu.02/104

lazīm: *bk. lazım*. -1-

l. An.09/457

lazím: *bk. lazım*. -1-

l. Bi.01/96

lazoĝulları: Lazoğulları, bir sülale adı. -1-

l.+ndanım Iğ.12/11

lazud: Mısır, buğdağgillerden bir bitki. *Diğer varyantları için bk. lazut, ĺazod, ĺazud, ĺazut.* -9-

l. An.09/160, Bu.02/47, Bu.02/49, Bu.08/104, Bu.08/24

l.+ı An.05/275, An.05/276

l.+ī Bu.02/140

l.+un Bu.12/26

lazut: *bk. lazud*. -1-

l.+lar Bu.02/48

lāzım: *bk. lazım*. -5-

l. An.01/30, An.12/173, Bi.04/63, Bu.10/11, Iğ.03/23

láĝab: Lakap. *Diğer varyantı için bk. ĺağeb.* -1-

l.+i An.07/52

lå: *bk. la*. -1-

l. An.05/231

lä^{h}lä-: Lehlemek, nefessiz kalmak, soluk soluğa kalmak. -1-

l.-dim An.05/446

länger: *bk. lenger*. -1-

l. Bu.09/80

leen: *bk. legen*. -1-

l. An.01/78

legen: Leğen. *Diğer varyantları için bk. leen, leğen.* -1-

l.+i Ağ.17/40

leğen: *bk. legen*. -1-

l.+e Ma.03/107

lehlüngül: Soluk soluğa kalmış, nefes alamayacak hale gelmiş olan. -2-

l. Bu.01/14, Bu.01/15

lekez: Cimri. -1-

l.+idi Ağ.16/131

lele: Lala. *Diğer varyantı için bk. lale.* -1-

l. köçmīş yurdi boş ġalmiş: Lala göçmüş yurdu boş kalmış. Bir atasözü. Bu.04/100

lelen: *bk. lėlin*. -2-

l. Ha.02/7

lelevur: "ėd-" yardımcı fiiliyle birlikte kullanılmıştır. -2-

l. ėddın: Darmadağın etmek, karmakarışık etmek, altını üstüne getirmek.An.05/445

l. ėtmaḫ: Darmadağın etmek, karmakarışık etmek, altını üstüne getirmek. An.05/445

lelėn: *bk. lėlin*. -1-

l. Ağ.01/12

lelín: *bk. lėlin*. -2-

l. Mu.06/38

lelin: *bk. lėlin*. -3-

l. Bu.04/149, Bu.11/13

lençber: Rençber, çiftçi. *Diğer varyantı için bk. rençber.* -1-

l. Ağ.12/10

lenger: Büyük sahan. *Diğer varyantı için bk. länger*. -7-

l. An.05/348, Bu.09/81

l.+^{ı}n Bu.09/85

l.+i Bu.09/85

l.+ī Bu.09/84

l.+^{i}n An.04/115

l.+leri Bu.09/81

leyla: Leylâ, kişi adı. -1-

l.+dır Mu.01/80

leylen: *bk. lėlin*. -1-

l. Ha.02/8

lezzetli: Lezzetli. -2-

l. An.02/9, Bi.01/42

lėçeg: Kadınların kullandığı bir çeşit baş örtüsü. -1-

l. Bu.09/93

lėlín: *bk. lėlin*. -1-

l. Ha.07/24

lėlin: Lenin. *Diğer varyantları için bk. lelen, lelėn, lelín, lelin, leylen, lėlín, lėl^ín, lėnin*. -5-

l. An.09/66

l.+dúr Ha.07/25

l.+i Ha.07/23

lėl^in: *bk. lėlin*. -1-

l.+ın Ha.07/26

lėnin: *bk. lėlin*. -1-

l. An.09/10

lėraluẖ: Liralık. -1-

l. An.11/101

lido^vısdi: Litovsky, Rusya'da bir şehir. -1-

l. Bu.10/18

lidra: *bk. litra*. -1-

l.+lıẖ Bu.02/158

lidse: *bk. lise*. -2-

l. Bu.04/9

l.+^y Bu.12/132

lidsē: *bk. lise*. -1-

l. Bu.04/8

li^dse: *bk. lise*. -1-

l. Bu.12/129

li^dse: *bk. lise*. -1-

l.+y Bu.12/132

liman: Liman. -3-

l.+ın Bu.14/100, Bu.14/101

l.+^ına Bu.01/1

lime: "Tike" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

l. tike olasın: Paramparça olasın. Bir beddua. Bu.02/165

limon: Limon. -2-

l. Bu.12/113

limonår^ı: (Yanlış telaffuz) Limon. -1-

l.+lar Bu.12/113

lira: Lira, Türkiye para birimi. -16-

l. An.10/130, An.10/82, An.10/90, Ha.04/33, Ma.02/31, Ma.02/32, Ma.02/57

l.+sına Iğ.06/33, Iğ.06/34

l.+y An.05/264

l.+ya Iğ.06/34

l.+ynan Ma.02/57

lirá: Lira, Türkiye para birimi. -1-

l. An.07/14

lisan: Lisan, dil. -2-

l. Mu.02/14

l.+i Ağ.01/28

lisá: *bk. lise*. -1-

l.+^yá An.05/9

lise *(Rus. Лицей)*: Lise. *Diğer varyantları için bk. lidse, lidsē, li^dse, li^dse, lisá*. -3-

l.+de An.05/9, Bu.12/102

l.+^yí Iğ.03/20

lit^ır: *bk. litra*. -1-

l.+a An.01/11

litra: Litre. *Diğer varyantları için bk. lidra, lit^ir, litrá, litre*. -2-

l.+lıẖ An.01/7

l.+ya An.01/6

litrá: *bk. litra*. -2-

l. An.05/419

litre: *bk. litra*. -1-

l. An.01/9

lobiya: Fasulye. -3-

l. Bu.01/6, Bu.01/7, Bu.14/215

loçig *(Rus. Летчик)*: Pilot. -1-

l. Bu.10/14

luẖma: Lokma. -2-

bi l.: Bir lokma; küçük bir parça, ufacık. Bu.14/42

l.+sí An.09/25

luẖum: Lokum; lokma, hamurdan yapılan bir çeşit yemek. -2-

l. Ha.04/137, Mu.01/92

lülüfer: Nilüfer, kişi adı. -1-

l. Ha.03/26

ĺ

ĺağeb: *bk. lâĝab*. -1-

ĺ.+ler^ini Bu.04/65

ĺamBa: *bk. lamba*. -3-

ĺ. Ma.01/19

ĺ.+larni Ma.01/21

ĺ.+mızí Iğ.09/37

ĺaşe: Laşe, Ahıska'da bir köy. -2-

ĺ. Iğ.11/24

ĺazım: *bk. lazım*. -4-

ĺ. An.05/217, An.10/144, An.12/66, Iğ.08/62

ĺazod: *bk. lazud*. -1-

ĺ.+a Iğ.09/113

ĺazud: *bk. lazud*. -3-

ĺ. Iğ.09/114

ĺ.+i Iğ.09/181

ĺ.+un An.01/103

ĺazut: *bk. lazud*. -3-

ĺ. An.04/55, Iğ.09/115

ĺobiya: Fasulye. -2-

ĺ. Iğ.09/114

ĺ.+y An.04/65

ĺolili-: Lollilamak; rulolamak, rulo yapmak. -1-

ĺ.-yėller Bu.02/144

m

m: *bk. mi*. -6-

m. Ağ.07/10, Ağ.10/89, Ağ.14/8, An.11/18, Ha.04/33

maacíl: *bk. muhacir*. -1-

m.+lár Mu.06/27

maacir: *bk. muhacir*. -2-

m. Mu.04/16

m.+i Ağ.13/71

maana: Bahane. *Diğer varyantları için bk. maane, mahana*. -5-

m. An.05/114, An.09/419, Mu.06/52

maane: *bk. maana*. -1-

m. An.05/113

maara: *bk. mağ̂ara*. -5-

m. Ağ.07/154, Ağ.07/155

m.+si Ağ.07/154, Ağ.07/155

maaza: Mağaza. -1-

m.+sında An.10/12

ma^{a}lle: *bk. mehle*. -1-

m.+sínde Ağ.06/43

mabal: Vebâl. -1-

m.+ım Ha.01/25

mab̲l̊isetya *(Rus. Мобилизация)*: Seferberlik. -1-

m.+da Bu.13/7

maçır-: "Kaçır-" fiili ile birlikte ikileme kurar. -1-

ġaçırır m.-ır: Kaçırmak maçırmak. Ha.08/51

madadis: "Patates" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

påtadis m.: Patates matates. Bi.03/55

madam: "Adam" sözü ile birlikte ikileme kurar. -2-

adam m.: Adam madam. Iğ.11/70

adamı m.+ı: Adam madam. Ma.03/30

madaur: Cadılık yapanların kullandığına inanılan taş, madaur taşı. -1-

m. An.01/250

madde: Madde. -1-

m. Mu.01/153

madden: Maden ocağı. -3-

m. Bu.12/3

m.+de-Bu.12/2

maddi: Maddî, para, mal, varlıkla ilgili olan. -1-

m. Bi.05/8

madlen *(Rus. Марли)*: Gazlıbez. -1-

m. Ha.07/62

mafasız: Vefâsız. -1-

m. Ha.04/130

mağar: *bk. maḳar*. -1-

m. An.10/157

mağarlama: Makarna. *Diğer varyantları için bk. mağårlama, maḳarlama*. -1-

m. Iğ.04/33

mağaron: Makarna. *Diğer varyantı için bk. maḳarå^{n}*. -1-

m.+nen An.09/53

mağazín: *bk. mağazin*. -1-

m.+na^{n} Iğ.09/132

mağazin: Magazin; dükkan, mağaza. *Diğer varyantları için bk. mağazín, mağ̂azı*. -3-

m. An.03/35

m.+nerín Bu.04/164, Bu.04/165

mağånnami: *bk. maḳarnamí*. -1-

m. Bi.04/61

maġȧrlama: *bk. maġarlama*. -1-

m. Iğ.04/27

maġdisdofon *(Rus. Магнитофон)*: Teyp, kaydedici. -1-

m. Bu.04/159

ma^{ġ}ġar: *bk. maḳar*. -1-

m. An.10/163

ma^{ġ}ġarna: Makarna. *Diğer varyantı için bk. maḳarla*. -1-

m.+y Bi.04/64

ma^{ğ}ıd: “Kağıt” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

ḳaĝıd m.+ını: Kağıt mağıt. Bu.02/94

ma^{ğ}raba: Bez mendil. *Diğer varyantları için bk. maraba, mayrama.* -1-

m.+ynan An.12/27

ma^{ğ}rȧbe: *bk. mȁ^{ğ}rebe*. -1-

m. Iğ.06/134

maĝ: “Dağ” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

daĝa m.+a: Dağ mağ. An.09/78

maĝara: Mağara. *Diğer varyantı için bk. maara*. -6-

m. Mu.05/53

m.+nın Ağ.07/156

m.+nn Ağ.07/164, Ağ.07/165

m.+ya Mu.05/54, Mu.05/55

maĝazı: *bk. maġazin*. -1-

m.+lerín Bu.04/164

maĝıt-: “Dağıt-” fiili ile birlikte ikileme kurar. -1-

daĝıtma^{ğ} m.-maĝ: Dağıtmak mağıtmak. An.05/445

maĝmur: “Yağmur” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

yaĝmur m.: Yağmur mağmur. Bu.14/227

mahacır: *bk. muhacir*. -1-

m.+ı Mu.05/55

mahacir: *bk. muhacir*. -1-

m. Mu.01/87

mahana: *bk. maana*. -3-

m. Bu.14/129

m. dutiyėrdi: Bahane tutmak, bahane olarak öne sürmek. Ağ.16/129

m.+sıynen Ma.04/14

ma^{h}alle: *bk. mehle*. -1-

m.+mizde Ha.01/55

maẖas: Makas. -5-

m. An.01/173, An.01/175, An.09/375

m.+i An.09/373

m.+inen An.09/374

maẖıl: “Tahıl” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

taẖıl m.: Tahıl mahıl. Bu.08/25

maẖır: “Ahır” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

aẖırlara m.+lara: Ahır mahır. Bi.03/44

maḫsusdan: Mahsustan, bilerek, isteyerek. -1-

m. An.04/65

makina: *bk. makine*. -3-

m. Ma.03/104

m.+sė Bu.12/33

m.+si Bu.14/18

makine: Makine. *Diğer varyantları için bk. makina, måkine*. -7-

m. An.04/81, Mu.01/137

m.+de çekerdıḫ Makinede çekmek, makineden geçirmek. Mu.01/137

m.+e Ma.03/102

m.+ye vur^{u}rus: Makineye vurmak; makineden geçirmek. Ağ.18/2

m.+^{y}e çegtikden: Makineye çekmek, makineden geçirmek. Ağ.18/47

m.+^{y}e vur^{u}ruz: Makineye vurmak; makineden geçirmek. Ağ.18/6

maḳar: Makar; (düğün zamanı) kız tarafından oluşturulan erkekler topluluğu. *Diğer varyantları için bk. maġar, ma^{ġ}ġar, maḳa^{r}, måġar, må^{ġ}ġar*. -2-

m. An.10/164

m.+dır An.10/164

maḳarå^{n}: *bk. maġaron*. -1-

m. An.09/49

maḳarla: *bk. ma^{ġ}ġarna*. -1-

m.+mız Bi.03/6

maḳarlama: *bk. maġarlama*. -1-

m. Bi.03/6

maḳarnamí: Makarna. *Diğer varyantı için bk. maġånnami*. -1-

m. Bi.04/61

maḳa^{r}: *bk. maḳar*. -1-

m.+la An.10/158

maḳām: Makâm, yer. -1-

m.+ındadur An.05/432

mal: 1. Mal, eşya, ürün; 2. Büyükbaş hayvan; 3. Bir küfür sözü. *Diğer varyantı için bk. māl*. -90-

m. Ağ.09/46, Ağ.17/89, An.02/66, An.03/1, An.03/23, An.05/11, An.05/406, An.05/409, An.09/118, An.11/2, An.11/85, An.12/9, Bi.05/28, Bu.02/40, Bu.03/36, Bu.08/49, Bu.08/93, Bu.12/78, Bu.13/46, Bu.13/63, Ha.05/69, Ha.08/55, Iğ.06/6, Iğ.06/90, Iğ.08/14, Iğ.09/12, Iğ.09/135, Iğ.09/145, Iğ.09/146, Iğ.09/191, Iğ.09/195, Iğ.09/31, Ma.03/62, Ma.04/12

m.+a An.05/397

m.+da Iğ.09/193

m.+dan Ha.07/34

m. davari: Mal davar, büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar. Bu.13/46, Iğ.09/92

m.+dur Iğ.09/194

m. Davarın: Mal davar, büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar. Bu.13/64

m.+ımıs Ağ.10/33

m.+ımız Ha.02/11, Ha.08/19, Iğ.06/84, Iğ.06/97

m.+ımıza Bu.13/73

m.+ımīs Bu.08/41

m.+ımi̊s Ha.08/23

m.+ımi Bu.09/110

m.+ın Ha.07/34, Iğ.09/126, Iğ.09/135

m.+ız Iğ.09/91

m.+í An.11/49

m.+íni Mu.03/40

m.+i Ağ.11/10, Ağ.17/104, Ağ.17/107, Ağ.17/108, An.10/135, Bu.08/93, Bu.13/51, Iğ.09/145, Mu.06/59

m.+inen Iğ.09/150

m.+iynen Mu.06/30, Mu.06/32, Mu.06/33

m.+i^{y}miş Bu.13/54

m.+^{i} Iğ.08/14

m.+lar Bu.14/177, Ha.04/102, Iğ.09/121, Ma.04/13

m.+lara Ağ.08/83, Bu.12/66

m.+lar^{ı}ni Ağ.10/6

m.+lari Ağ.15/15, An.05/277, Bu.02/162, Bu.05/21, Ha.08/61

m. mul: Mal mul, büyükbaş ve onun gibi diğer ahır hayvanları. Bu.12/69

m. muldan: Mal mul, büyükbaş ve onun gibi diğer ahır hayvanları. Bu.04/33

m. mulun: Mal mul, büyükbaş ve onun gibi diğer ahır hayvanları. Bu.13/66

m.+un An.03/6

malatya: Malatya, yer adı. -1-

m.+^{y}a Ma.02/54

malic *(Az. Müalice)*: Tedavi. -1-

m. ėdd^{i}ler: Müalice etmek, tedavi etmek. Bu.02/93

malinḳof: Malenkov, bir soyadı. -1-

m. Iğ.06/21

malma: “Elma” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

alma m.: Elma melma. Bu.08/25

malmā: “Elma” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

almā m.: Elma melma. Bu.08/21

mama: Mama. -1-

m.+sínı Ağ.14/19

maman: “Saman” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

saman m.: Saman maman. Bi.03/117

mament *(Rus. Момент)*: Dakika. -1-

m. An.05/14

mamurca: Memurca, memur konuşması gibi. -1-

m. Mu.05/4

mana: Mânâ, anlam. *Diğer varyantları için bk. māna, máná, mā́na*. -3-

m.+^{y}a An.09/401, An.09/409, Bu.02/167

manat: Manat, Azerbaycan para birimi. *Diğer varyantı için bk. manat*. -6-

m. An.05/232, An.10/130, Bu.04/150, Bu.13/73

m.+ı An.05/264

m.+ini An.05/268

manāv: Manav, bir etnik köken. -1-

m. Bu.14/126

manda: Manda. -1-

m.+lara Ma.04/75

mani: *bk. meni*. -1-

m.+dan Ha.08/62

mani-: “Tanı-“ sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

taniyan m.-yan: Tanıyan manıyan. Mu.06/27

manni: “Kanlı” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

ġanni m.: Kanlı manlı. An.07/95

mantı: *bk. manti*. -2-

m. An.01/37, Iğ.01/26

mant^{ı}: *bk. manti*. -1-

m.+sı Ağ.10/76

mantí: *bk. manti*. -1-

m. Ha.06/14

manti: Mantı. *Diğer varyantları için bk. mantı, mant^{ı}, mantí, māntí*. -14-

m. Ağ.10/72, An.04/111, An.09/21, An.09/24, Ha.06/14, Ha.06/31, Ha.06/38, Iğ.01/19, Mu.07/25

m.+ya Ha.06/32

m.+yi Ha.06/15, Ha.06/37

m.+^{y} Ha.06/27

manyo: “Banyo” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

banyo m.: Banyo manyo. Mu.04/40

ma^{n}at: *bk. manat*. -2-

m.+a An.09/469

m.+i An.05/267

mapıs: *bk. mapusḫana*. -1-

m.+a Mu.04/10

mapı̊s: *bk. mapusḫana*. -1-

m.+a Ma.03/30

mapı̊sḫana: *bk. mapusḫana*. -1-

m.+yá Mu.06/99

mapu: “Tapu” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

tapu m. Bu.12/142

mapusḫana: Mapushâne, cezaevi. *Diğer varyantları için bk. mapıs, mapı̊s, mapı̊sḫana*. -1-

m.+dı̊r Mu.06/102

mar: *bk. var*. -19-

m. Ağ.07/101, Ağ.07/63, An.05/10, Bu.13/141, Iğ.02/101

m.+dı Mu.03/91

m.+di An.05/67, Bu.13/147, Bu.13/4, Ha.05/43

m.ıdi Bu.13/46, Ha.05/147

m.+ídi Bu.08/10

m.+idi Bu.02/17, Bu.13/139, Bu.13/5, Bu.13/50, Bu.13/6, Ha.08/78

mara: “Para” sözü ile birlikte ikileme kurar. -3-

para m.: Para mara. Ma.03/56, Ma.03/57

para m.+nın: Para mara. Iğ.06/163

maraba: *bk. ma^{ğ}raba*. -1-

araba m. Mu.03/23

maranġoz: Marangoz. *Diğer varyantları için bk. marangŏz, marȧnĝȯz*. -1-

m.+idi Ağ.07/73

marangŏz: *bk. maranġoz*. -1-

m.+dur Bu.12/131

marȧnĝȯz: *bk. maranġoz*. -1-

m.+o Bu.12/131

mard: Mart, yılın üçüncü ayı. *Diğer varyantı için bk. mart.* -2-

m.+ındaydi Bu.11/125

m.+idi An.05/120

marġarin: Margarin. -1-

m. Bi.03/19

marmaş: İnce tülbentten yapılmış başörtüsü. -2-

m. Ha.07/58

m.+ınan Ma.04/140

marşapa: Maşrapa, metal, toprak, plastik vb.nden yapılmış, ağzı açık, kulplu, bardağa benzeyen, küçük kap. -1-

m. Iğ.12/13

mart: *bk. mard*. -1-

m. An.05/120

ma^{r}: *bk. var*. -2-

m. An.05/74, Mu.03/84

ma^{r}kėd: Market. -1-

m.+den Bu.12/74

masa: Masa. *Diğer varyantı için bk. massa.* -8-

m.+lar Bu.09/104

m.+nn An.09/298, Bu.06/196

m.+sıni Ha.08/67

m.+sınn Bu.14/29

m.+ya Bu.09/107, Bu.13/171

m.+^{y}a Iğ.07/4

masaj: Masaj. -2-

m. An.02/94

m.+í An.02/94

masġı̊va: *bk. mosġuva*. -1-

m.+ya Bu.10/6

masġovı̊: *bk. mosġuva*. -1-

m.+ya Bu.08/109

masġuva: *bk. mosġuva*. -3-

m.+da Bu.02/97

m.+do Bu.02/98

m.+ya Iğ.06/40

masġu^{v}a: *bk. mosġuva*. -1-

m. Iğ.06/41

masraf: Masraf. *Diğer varyantı için bk. masraf*. -5-

m. Ma.02/39

m.+ım Ma.02/32

m.+ımız gėşdi: Masrafı geçmek; (bir şey/kişi için) masraf etmek, harcama yapmak. Ma.02/33

m.+ın Ma.02/35

m.+ını Ma.02/34

masrap: *bk. masraf*. -1-

m.+ın Bu.12/138

massa: *bk. masa*. -1-

m.+ların An.01/89

masvald: "Asvalt" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

asvald m.: Asvalt masvalt. Bu.02/107

maşa: Maşa. -1-

m. Iğ.11/65

maşallah: Maaşallah. *Diğer varyantları için bk. maşşallah, maşşallāh, må̄şallah.* -1-

m. Ha.04/128

maşı: "Aşı" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

aşısini m.+sıni: Aşı maşı. Ağ.07/204

maşına: *bk. maşıne*. -1-

m. An.09/113

maşınä: *bk. maşıne*. -1-

m.+^{y} vur: Makineye vurmak; makineden geçirmek. Bu.05/24

maşıne *(Rus. Машина)*: 1. Makine; 2. Araba. *Diğer varyantları için bk. maşına, maşınä, maşíne*. -15-

m. Bu.11/39, Bu.11/73, Bu.11/82

m.+lere Iğ.11/48

m.+le^{r}e Iğ.11/36

m.+n'n Bu.11/45

m.+sıni Bu.11/74

m.+y^{i} An.09/331, Bu.11/39

m.+^{y}e An.09/113, An.09/284, An.09/285, An.09/40

m.+^{y}e vuruyėrduḫ: Makineye vurmak; makineden geçirmek. Bu.05/25

m.+^{y}i An.09/278

maşíne: *bk. maşıne*. -3-

m. Bu.11/81, Iğ.08/12

maşli: "Taşlı" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

daşli m.: Taşlı maşlı. Bu.02/174

maşşallah: *bk. maşallah*. -1-

m. Mu.02/30

maşşallāh: *bk. maşallah*. -1-

m. Mu.04/25

matėş: “Ateş” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

atėş m.+á Ağ.18/46

matısíkil: Motosiklet. -1-

m.+de Iğ.02/96

matimatig: Matematik. *Diğer varyantları için bk. matimatiġa, matimatiğ*. -2-

m.+dúr Bu.04/152

m.+dür Bu.04/152

matimatiġa: *bk. matimatig*. -1-

m.+dan Bu.10/3

matimatiğ: *bk. matimatig*. -1-

m.+im Bu.10/1

mator: *bk. motor*. -1-

m.+un^{ü} An.09/341

matrabaz: Matrabaz. -1-

m.+idi Ağ.16/129

mavĝali: “Kavgalı” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

ġavĝali m.: Kavgalı mavgalı. An.04/77

ma^{v}uḫ: “Soğuk” sözü ile ikileme kurar. -1-

sa^{v}uḫ m.: Soğuk moğuk. An.07/115

ma^{v}ul: “Davul” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

daul m.: Davul mavul. Ha.04/35

may (1): Mayıs, yılın beşinci ayı. -1-

m. An.01/240

may (2): “Çay” sözü ile ikileme kurar. -1-

çay m.: Çay may. Bu.13/104

maya: Maya. *Diğer varyantı için bk. mayá*. -10-

m. Ağ.08/46, Ağ.08/48, Ağ.10/100, Ağ.10/51, Ağ.10/59, An.01/25, Bi.03/15, Bi.03/16, Mu.01/112, Mu.01/94

mayala-: Mayalamak. *Diğer varyantları için bk. mayali-, mayli-, ma^{y}ali-*. -1-

m.-mişin Ağ.18/49

mayalan-: Mayalanmak. -2-

m.-ır Ha.04/149, Mu.01/112

mayalı: Mayalı. -2-

m. An.01/186, An.01/26

mayali-: *bk. mayala-*. -1-

m.-yėrsin Bu.05/21

mayá: *bk. maya*. -1-

m.+ynen Ağ.10/51

mayış: Maaş. -3-

m. An.11/99

m.+ımı An.02/103

m.+ıni An.11/101

mayli-: *bk. mayala-*. -1-

m.-yacaḫ Ağ.18/60

maymun: Maymun. -2-

m. An.05/191

mayor *(Rus. Майор):* Binbaşı. -1-

m. Bu.04/173

mayrama: *bk. ma^{ğ}raba*. -1-

m.+yi An.07/114

ma^{y}ali-: *bk. mayala-*. -1-

m.-yosunuz Ağ.18/49

mazan-: “Kazan-“ sözü ile ikileme kurar. -2-

ġazanır m.-ırdım: Kazanmak mazanmak. Mu.03/90

ġazanirdím m.-irdim: Kazanmak mazanmak. Mu.03/82

mazı: *bk. mazi*. -1-

m.+si Bu.14/157

mazi: Kağnı ve arabalarda iki tekerleği birbirine bağlayan, kalın ağaç dingil. *Diğer varyantı için bk. mazı.* -6-

m. Bu.14/160, Bu.14/162

m.+de Bu.14/158

m.+den Bu.14/163

m.+ya Bu.14/160

mazi: “Yazı” sözü ile ikileme kurar. -1-

yazi m.: Yazı mazı. Iğ.11/32

mazlama: “Bazlama” sözü ile ikileme kurar. -1-

bazlama m.: Bazlama mazlama. An.05/387

mazut *(Rus. Мазут)*: Mazot. -2-

m.+a An.03/15, An.03/18

mācir: *bk. muhacir*. -3-

m.+i Ağ.06/103, Ağ.06/104

m.+ler Ma.04/36

māl: *bk. mal*. -9-

m. Ağ.09/15, Ağ.10/39, Ağ.13/7, Bu.08/92, Ha.02/11, Iğ.09/11, Iğ.09/18

m. mul: Mal mul, büyükbaş ve onun gibi diğer ahır hayvanları. Bu.08/21, Iğ.11/41

mān: “Karın” sözü ile ikileme kurar. -1-

ġarni m.+i: Karnı marnı. Bu.02/70

māna: *bk. mana*. -2-

m.+si Bu.02/169

m.+y Bu.02/174

mānė: *bk. meni*. -1-

m. Bi.01/82

māntí: *bk. manti*. -1-

m. An.01/23

mārum: Mahrum. -1-

m. ġoyyėle^{r}míş: Mahrum koymak; yoksun bırakmak. Ma.01/16

māvi: Mavi renk. -1-

m. Ağ.10/129

má^{ğ}rábe: *bk. mắrebe*. -1-

m. Iğ.06/134

má^{ğ}rebe: Muhârebe. *Diğer varyantları için bk. ma^{ğ}rábe, mắrábe, mắrebe, ma^{h}rebe*. -1-

m.+sí Iğ.06/135

má^{h}rebe: *bk. mắrebe*. -1-

m. Iğ.06/81

mámát: *bk. memed*. -1-

m. Ha.09/8

máná: *bk. mana*. -1-

m.+ya An.05/445

mā̊na: *bk. mana*. -1-

m.+sına Bu.02/170

må̇ġar: *bk. maḳar*. -3-

m. An.10/162

m.+lar An.10/162

må^{ġ}ġar: *bk. maḳar*. -2-

m.+lar An.10/158

m.+lara An.10/161

måkine: *bk. makine*. -1-

m. Mu.01/36

måşallah: *bk. maşallah*. -1-

m. Ağ.07/68

måtor: *bk. motor*. -1-

m.+un An.09/342

mäçbur: *bk. mejbur*. -1-

m. Ha.07/60

mäde: *bk. mide*. -1-

m.+m Ha.04/133

mäfėt-: *bk. mefėd-*. -1-

m.-díler Iğ.06/168

mägġum: Mahkum. -1-

m. Iğ.07/13

mähäddin: Meheddin, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. me^{h}eddin, meh́eddin.* -2-

m.+idi Bu.02/61

mähsud: Maksut, kişi adı. -1-

m. Ağ.14/20

mä^{h}le: *bk. mehle*. -2-

m.+ningi An.05/133

m.+ninki An.05/133

mäẖdülli: *bk. báẖdúlli*. -1-

m. Bu.03/9

mälim: *bk. mēlim*. -2-

m.+idi Iğ.09/79

mällim: *bk. mēlim*. -2-

m. Iğ.07/3

mälüd: Mevlüt, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. mǟvlüd, mä^{v}lüd*. -1-

m. Bu.04/68

mämleked: *bk. memleket*. -1-

m.+de Iğ.06/22

mämleket: *bk. memleket*. -3-

m.+e Bi.01/117

m.+ıne Bi.01/110

m.+idi Mu.03/69

män: Herhangi bir anlamı olmayan, yalnızca maninin ilk satırını doldurmak için kullanılan bir söz. -1-

m. Bu.06/3

mänämşe: 1. Çiçek adı; 2. Kişi adı. *Diğer varyantları için bk. menǟmşe, menevşe.* -1-

m.+yi Mu.04/29

mäni: *bk. meni*. -5-

m. Bu.06/3, Bu.06/47, Ha.08/62

m.+yi Ha.08/62

märüşük: "Erişik" kelimesi ile ikileme kurar. -1-

ärüşúğ m.+den: Erişik merişik; cin, peri ya da buna benzer varlıklar. Iğ.11/76

mäsele: *bk. mesele (2)*. -2-

m. Iğ.01/19, Iğ.01/23

mävlüd: *bk. mä̈lüd*. -1-

m. Bi.01/75

mä^{v}lüd: *bk. mä̈lüd*. -1-

m.+dür Bu.04/68

mäzär: *bk. mezer*. -1-

m.+i Bu.11/131

mäzun: *bk. mezun*. -1-

m.+u Bu.14/28

mecbur: *bk. mejbur*. -3-

m. Ma.04/68, Ma.04/73, Mu.06/39

mecburi: Mecburi. -1-

m. Bu.13/209

mecbúr: *bk. mejbur*. -1-

m. Iğ.02/148

meclis: Meclis, toplantı. -1-

m. An.09/109

meçbur: *bk. mejbur*. -2-

m. An.08/10, Ha.04/68

meçburiyat: *bk. mejburiyat*. -1-

m.+ındır Ha.05/133

meddiḫan: Meddihan, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. middiḫan*. -1-

m. An.07/26

medeh́: Manda yavrusu. *Diğer varyantı için bk. mediğ*. -3-

m. Ağ.08/135

m.+leri Ağ.08/133

medem: Mâdem, mademki. -1-

m. Mu.06/89

medeni: Medenî -1-

m. Bi.05/25

mediğ: *bk. medeh́*. -1-

m.+ini Ağ.08/134

medraḳara: Metrekare, yüzey ölçü birimi. -1-

m. Bu.12/105

medro: *bk. mėdro*. -1-

m. Bu.04/200

meelim: *bk. mẹ̈lim*. -2-

m. Bu.06/94, Bu.06/95

meelle: *bk. mehle*. -1-

m.+e An.01/57

meellim: *bk. mẹ̈lim*. -2-

m. Bu.04/32

meer: *bk. meğerim*. -1-

m. Mu.05/31

meerse: Meğerse. -1-

m. Mu.02/14

mefėd-: Mahvetmek. *Diğer varyantı için bk. mä̈fėt-*. -1-

m.-di An.09/76

mefol-: Mahvolmak. *Diğer varyantı için bk. nä̈fol-*. -1-

m.-di Iğ.06/100

megdeb: Mektep. *Diğer varyantları için bk. megde^{b}, megtep, meh́deb, meh́teb, meh́tef, mekdef.* -1-

m.+ıne Bu.12/84

megde^{b}: *bk. megdeb*. -1-

m.+ín Bu.12/85

megdub: Mektup. *Diğer varyantları için bk. megduf, megdúb, mektub, mektup*. -4-

m. Ma.02/60, Ma.02/62, Ma.02/66, Ma.05/20

megduf: *bk. megdub*. -1-

m. Ağ.10/104

megdúb: *bk. megdub*. -1-

m. Ma.02/61

megem: *bk. meğerim*. -1-

m. Ağ.09/22

meger: *bk. meğerim*. -3-

m. Bi.01/110, Bu.03/63, Iğ.02/21

megerem: *bk. meğerim*. -1-

m. Ağ.08/77

meggelimeluḫ: *(Yanlış telaffuz) bk. meggemäluĝ*. -1-

m. Bu.05/51

meggemäluĝ: Mahkemelik. *Diğer varyantı için bk. meggelimeluḫ*. -1-

m. Bu.05/50

megtep: *bk. megdeb*. -1-

m.+den An.05/272

meğá: *bk. meğerim*. -1-

m. Ağ.17/45

meğene: *bk. meğerim*. -2-

m. Ha.07/61

meğer (1): "Şeker" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

şeger m.: Şeker meker. Bu.02/151

meğer (2): *bk. meğerim*. -2-

m. Bu.04/30, Iğ.02/5

meğerem: *bk. meğerim*. -1-

m. An.11/48

meğerim: Meğer. *Diğer varyantları için bk. meer, megem, meger, megerem, meğá, meğene, meğer (2), meğerem, me^{y}erim*. -4-

m. Ağ.16/142, An.07/105, Bu.02/127, Iğ.09/62

mehemmed: *bk. me^{h}emmed*. -1-

m. Bu.15/10

mehle: Mahalle. *Diğer varyantları için bk. ma^{a}lle, ma^{h}alle, mä^{h}le, meelle*. -7-

m. Bu.13/122

m.+de An.01/59, Mu.03/53

m.+den Bu.13/120

m.+nın Bu.13/174

m.+ye Bu.13/122

mehmet: *bk. memed*. -1-

m. Ha.09/15

mehsus: Mahsus. -1-

m. An.09/331

me^{h}eddin: *bk. mähäddin*. -1-

m. Ağ.11/33

me^{h}emmed: Mehemmed, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. mehemmed.* -2-

m. Mu.03/41, Mu.03/42

me^{h}emmedluĝ: Mehemmedlik, Mehemmed olma durumu. -1-

m.+umu Bu.14/62

meh́deb: *bk. megdeb*. -1-

m.+den Bu.12/102

meh́eddin: *bk. mä̆hä̆ddin*. -1-

m. Ağ.11/16

meh́teb: *bk. megdeb*. -1-

m. Bu.10/2

meh́tef: *bk. megdeb*. -1-

m.+lerde An.05/5

mejbıren: Mecburen. -1-

m. Bu.12/100

mejbi̊r: *bk. mejbur*. -2-

m. Ağ.03/18, Ağ.06/70

mejbur: Mecbur. *Diğer varyantları için bk. mä̆c̠bur, mecbur, mecbú̆r, mec̠bur, mejbi̊r*. -4-

m. Ağ.06/76, Bu.02/18, Ma.01/18, Mu.01/146

mejburiyat: Mecburiyet. *Diğer varyantı için bk. mec̠buriyat.* -1-

m.+ınde^{y}im Ağ.06/78

mekdef: *bk. megdeb*. -1-

m.+ē Bu.02/103

meker: “Şeker” sözü ile birlikte ikileme kurar. -2-

şäker m.: Şeker meker. An.07/29

şeker m.: Şeker meker. An.12/218

mekrúp: Mekruh. -1-

m.+dür Iğ.02/146

mektub: *bk. megdub*. -1-

m.+inen An.11/19

mektup: *bk. megdub*. -1-

m. Bi.03/59

meleg: 1. Melek; 2. Kişi adı. *Diğer varyantı için bk. meleh.* -3-

m.+can Ma.04/143, Ma.04/152

m.+dúr An.01/141

meleh: *bk. meleg*. -1-

m. Bu.03/16

meles: Melez. -2-

m. Ağ.08/108, Ağ.08/93

meleş-: Meleşmek. -3-

m.-d^{i}ler Bu.13/92

m.-iyėrdi Bu.13/64

m.-meyá Bu.13/26

melezgirt: Malazgirt, Muş’a bağlı bir ilçe. -1-

m.+e Mu.03/46

mellı̊m: *bk. mē̆lim*. -1-

m. Bu.14/151

melmekätli: Memleketli, hemşehri. -1-

m.+mizidi Ha.08/53

melmeket: *bk. memleket*. -2-

m. Ma.04/101

m.+te An.12/40

melüğ: "Delik" sözü ile birlikte ikileme kurar. -2-

delüg m.+e: Delik melik. An.09/379

delüg m.+ê: Delik melik. An.09/379

melül: Bilmecede geçen ve anlamı olmayan bir söz. -1-

m. Bu.02/184

meme: 1. Meme; 2. Emzik. -6-

m. An.01/158

m.+ler An.01/158

m.+leríne Bu.06/17

m.+leri Bu.13/58

m.+mdeydi Ha.03/24

m.+sī Bu.03/12

memed: Mehmet, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. mámát, mehmet, memmed*. -1-

m.+í Ha.01/35

memlekäd: *bk. memleket*. -1-

m.+de Mu.03/62

memleked: *bk. memleket*. -5-

m. An.02/29

m.+de Ağ.01/25, Mu.03/63

m.+lere Bu.04/30

m.+ler[ı]ni Ağ.15/3

memleket: Memleket. *Diğer varyantları için bk. mämleked, mämleket, melmeket, memlekäd, memleked, memneked*. -13-

m. Bu.04/126, Mu.06/70

m.+e Ağ.01/70, Ağ.07/139, Ağ.15/44

m.+ıná Ma.02/61

m.+ındeki Bu.04/178

m.+i Bu.04/198

m.+imizde An.01/18

m.+imize Ağ.01/18

m.+in Ağ.15/27

m.+ine An.05/129

m.+te Ha.05/2

memmed: *bk. memed*. -1-

m.+in Ha.01/35

memneked: *bk. memleket*. -1-

m. Ağ.01/72

memur: Memur. *Diğer varyantları için bk. mēmur, momur*. -2-

m. Ağ.07/57

m.+ları Mu.02/3

men: *bk. ben*. -12-

m. Bi.01/129, Bi.01/13, Bi.01/14, Bi.01/142, Bi.01/151, Bi.01/153, Bi.01/36, Bi.01/41, Bi.01/79, Bi.01/97, Bu.04/85

m.+ı Bi.01/145

menämşe: *bk. mänämşe*. -1-

m. Bu.03/10

mencere: "Pencere" sözü ile ikileme kurar. -1-

pencere m. Bu.13/102

mendil: Mendil. -3-

m. An.10/94

m.+in An.10/94

m.+[i]nen An.12/27

menevre: Manevra. -2-

m. olacaẖ: Manevra olmak; askeri bir hareket gerçekleşmek. Bu.13/85, Bu.13/86

menevşe: *bk. mä̆nä̆mşe*. -1-

m. Bu.03/9

meni: Mâni, bir şiir türü. *Diğer varyantları için bk. mani, mānė, mä̆ni, mē̆nı, mē̆ni*. -7-

m. Bu.03/2, Bu.03/3, Bu.06/2, Bu.06/51

m.+ya Bu.03/1, Bu.03/3

me[n]: *bk. ben*. -4-

m. Bi.01/153, Bu.11/54, Bu.12/128, Ha.05/10

meraḣ́: Merak. -1-

m. Ha.09/6

merdane: Merdane. -3-

m. Bi.03/11

m.+ynen Ağ.10/108

m.+ynēn Ağ.10/107

mereg: *bk. mereḣ́*. -2-

m. Iğ.09/126

m.+e Iğ.09/127

mereḣ́: Merek; samanlık. *Diğer varyantları için bk. mereg, merek*. -3-

m. Iğ.09/126

m.+de An.06/29

m.+den An.07/80

merek: *bk. mereḣ́*. -1-

m.+den An.07/54

merel: Amaç, maksat. -1-

m.+im Bu.06/1

merkez: Merkez, bir şehrin merkezi, ortası. -5-

m.+deyuh Iğ.02/86

m.+inde Iğ.06/74

m.+indē Bu.02/96

m.+ine Bu.02/95

m.+lerde Iğ.06/105

merki: *bk. mė́rke*. -1-

m.+[y]e Bi.01/84

mermi: Mermi. -1-

m. Ha.02/23

meryem: Meryem, kişi adı. -1-

m. Bi.04/134

mes: “Ses” sözü ile ikileme kurar. -1-

säs m.+nen An.09/384

mesafe: Mesâfe. -1-

m.+de Bi.05/39

mesáĺa: *bk. mesele (2)*. -1-

m. Ağ.10/34

mesel: Mesel, kıssa. *Diğer varyantı için bk. mesele (3)*. -1-

m. Bu.14/229

mesela: *bk. mesele (2)*. -2-

m. An.12/124, Iğ.06/13

meselá: *bk. mesele (2)*. -4-

m. Ağ.06/113, An.01/224, Bi.05/1, Ma.02/2

mesele (1): Mesele, sorun. -2-

m.+e An.09/310, An.09/312

mesele (2): Mesela. *Diğer varyantları için bk. mäsele, mesáĺa, mesela, meselá, meselen, meselē, meselēn, meseĺa, mesēn*. -28-

m. Ağ.06/146, Ağ.15/12, Ağ.15/53, Ağ.15/56, Ağ.15/73, An.01/43, An.01/7, An.01/93, An.02/62, An.02/67, An.12/122, An.12/124, Bi.05/19, Bi.05/24, Bi.05/28, Bi.05/33, Bi.05/35, Bu.09/34, Bu.13/207, Ha.05/115, Ha.05/131, Iğ.02/153, Iğ.02/74, Iğ.03/76, Iğ.03/77, Ma.02/13, Ma.02/35, Mu.02/24

mesele (3): *bk. mesel*. -1-

m. Mu.06/68

meselen: *bk. mesele (2)*. -4-

m. Bu.04/258, Bu.09/154, Bu.09/69, Bu.15/14

meselē: *bk. mesele (2)*. -1-

m. Ağ.15/4

meselēn: *bk. mesele (2)*-1-

m. Bu.01/24

meseĺa: *bk. mesele (2)*-7-

m. Ağ.06/114, Ağ.13/72, Ağ.13/87, An.01/159, An.01/225, Bi.05/28, Ma.06/1

mesēn: *bk. mesele (2)*-1-

m. Bu.14/127

mesgi: "Eski" sözü ile birlikte ikileme kurar. -2-

äsgi m.: Eski meski. Bu.11/79

esgi m.: Eski meski. An.02/37

mesgişe^{h}ir: "Eskişehir" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

äsgişe^{h}iri m.: Eskişehir Meskişehir. Bu.14/63

mesle^{h}edlaş- *(Özb. Maslahatlaş-)*: Maslatlaşmak, danışmak, konuşmak. -1-

m.-ur An.09/367

mesle^{h}et: Maslahat; iş, uğraş, meslek. -1-

m.+i An.01/175

messėsdıra *(Rus. Медсестра)*: Hemşire. -1-

m. Bu.04/256

meş: "Keş" sözü ile ikileme kurar. -1-

keş m.: Keş meş. Bu.13/34

meşá: *bk. mėşe*. -1-

m. Bu.06/9

meşe: *bk. mėşe*. -10-

m. An.05/298, An.05/303

m.+e Bi.01/122

m.+lerde Ağ.11/2

m.+miz Ağ.01/34

m.+^{y}a An.09/78

m.+^{y}e An.05/240, An.05/258, An.05/292, An.05/294

meşġul: Meşgul. -1-

m.+dur An.09/151

meşım: Bir manide geçen satır doldurma maksatlı kullanılmış bir söz. -1-

m. Bu.03/1

meşi: “Veşi” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

veşileri m.+leri: Eşya meşya. An.12/16

meşya: “Eşya” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

eşya m.: Eşya meşya. Bi.03/118

meşye: “Eşya” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

eşyaynen m.+ynen: Eşya meşya. An.11/39

metír: *bk. mėdro*. -1-

m.+de An.09/434

metir: *bk. mėdro*. -1-

m.+de An.09/435

metrá: *bk. mėdro*. -1-

m. Mu.03/94

metre: *bk. mėdro*. -1-

m.+de An.09/441

metrúke: Metruk, terk edilmiş. *Diğer varyantı için bk. mettúke*. -1-

m. Mu.06/48

mettúke: *bk. metrúke*. -1-

m. Mu.06/91

mevátiʸe: “Davetiye” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

devetiye m.: Davetiye mavetiye. Bu.09/64

mevĺa: Mevlâ, Tanrı. -2-

m.+m Ha.05/157, Ha.05/158

mevsim: Mevsim. *Diğer varyantları için bk. mevsi̊m*. -2-

m.+e Ağ.06/70

m.+iydi Ha.05/97

mevsi̊m: *bk. mevsim*. -1-

m.+i Ha.05/96

mevzi: Mevzi. -1-

m.+de Ha.05/78

meydan: Meydan. -4-

m. An.05/124

m.+a Ha.05/110

m.+da An.05/163, An.05/98

meyirli: “Peynirli” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

peynirli m.: Peynirli meynirli. Bi.03/6

meynir: “Peynir” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

peynir m.+nen: Peynir meynir. Bi.03/38

meyva: Meyva. *Diğer varyantları için bk. meyvá, meyve, mėyva, miyva*. -7-

m. Ağ.01/33, Ağ.07/199, An.05/243, Bu.06/234, Bu.12/113, Iğ.09/67

m.+nın Bi.04/129

meyvá: *bk. meyva*. -1-

m. Ha.04/18

meyve: *bk. meyva*. -1-

m.+si An.10/104

meyveciluḫ: Meyvecilik. -1-

m. Ha.04/17

me^{y}erim: *bk. meğerim*. -1-

m. Ma.04/185

meze: Meze. -1-

m.+sini An.10/171

mezel: *bk. mezer*. -2-

m.+leri Bu.11/124, Bu.11/131

mezellüg: Mezarlık. -2-

m.+den Ma.04/161

m.+e An.09/146

mezellüğ: Mezarlık. -1-

m.+ü An.05/369

mezellü^{ğ}: Mezarlık. -1-

m.+e An.05/374

mezeme: Malzeme. -4-

m. An.01/14

m.+ler^{i}ni An.01/14

m.+sıní Iğ.01/23

mezer: Mezar. *Diğer varyantları için bk. mä̈zä̈r, mezel*. -6-

m. Ağ.10/31, Bu.11/124, Iğ.02/182, Iğ.02/184

m.+i Ağ.10/31

mezeredluĝ: Söz dinlememe, uslu durmama, yasaklanan şeyleri yapmakta ayak direme durumu, haşarılık. -1-

m. Bu.14/197

mezmun: *bk. mezun*. -1-

m.+i Bu.04/153

mezun: Mêzun. *Diğer varyantları için bk. mä̈zun, mezmun*. -1-

m.+idím Ma.02/58

mēlim: Muallim, öğretmen. *Diğer varyantları için bk. mä̈lim, mä̈llim, meelim, meellim, mellı̊m, müä̈llim, müelim*. -7-

m. Bu.06/206, Bu.06/218, Bu.06/221, Bu.06/96, Bu.06/97

m.+i Bu.06/210

m.+ler Bu.06/203

mēmur: *bk. memur*. -2-

m. Ağ.05/7, Ha.05/14

mēnı: *bk. meni*. -1-

m.+si Bu.06/232

mēni: *bk. meni*. -1-

m.+si Bu.06/233

mēşur: Meşhur. -1-

m. Ağ.10/70

mė: *bk. mi*. -22-

m. An.01/223, An.01/54, Bi.01/114, Bi.01/72, Bu.09/128, Bu.12/127, Bu.14/1, Bu.14/223, Bu.14/29, Bu.14/47, Ha.04/47, Ha.04/95, Ha.05/21, Ha.05/61, Ha.08/14, Iğ.05/3, Iğ.06/108, Mu.01/77, Mu.03/18, Mu.03/57, Mu.03/9, Mu.07/23

mėbelni *(Rus. Мебельный (Мебельный (Магазин))*: Mobilya (mağazası). -1-

m. Bu.04/158

mėdro: Metre, uzunluk ölçüsü. *Diğer varyantları için bk. Diğer varyantları için bk. medro, metír, metir, metrá, metre, mėdřo, mėtro, mẻtro, mitro.* -2-

m. Bu.02/49

mėdřo: *bk. mėdro.* -1-

m. Bu.13/21

mėhman: *bk. mėʰman.* -1-

m. Bu.08/105

mėʰman: Mihman, misafir. *Diğer varyantı için bk. mėhman.* -2-

m. Bu.08/105

m.+nardur Bu.08/106

mėlis: Milis. *Diğer varyantı için bk. milişá.* -1-

m. Bu.13/95

mėr: "Yer" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

yėr m.: Yer mer. Bu.13/109

mėrez: "Çerez" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

çėrez m. oynadⁱ: Çerez oynamak; düğünlerde kız çocuklarının başlarında mumlarla süslenmiş çerez dolu tepsileri tutarak müzik eşliğinde oynadıkları bir gelenek.Bu.09/169

mėrke: Merke, Kazakistan'ın Jambul eyaletinde bir şehir. *Diğer varyantları için bk. merki, mėrki, mėʳki.* -2-

m. An.02/49

m.+ye An.02/78

mėrki: *bk. mėrke.* -1-

m.+e An.02/45

mėʳki: *bk. mėrke.* -1-

m.+de Bi.01/84

mėşe: 1. Meşe; 2. Orman. *Diğer varyantı için bk. meşá, meşe.* -11-

m. An.05/317, An.06/53, Bu.04/25

m.+de Bu.03/57

m.+den Bi.01/120

m.+lár Bi.01/154

m.+lere Bu.03/56

m.+nin Ağ.01/32

m.+yidi Ağ.01/34

m.+ya Iğ.08/5

m.+ydi Ağ.01/31

mėtro: *bk. mėdro.* -1-

m. An.01/74

mėyva: *bk. meyva.* -5-

m. çeyva: Meyve ve onun gibi yiyecekler. An.05/358

m.+lara Bu.03/38

m.+ları An.05/354

m.+lār Iğ.03/84

m.+nın Bi.04/128

mẻtro: *bk. mėdro.* -1-

m. Bu.02/23

mı: *bk. mi*. -37-

m. Ağ.14/17, An.01/261, An.01/50, An.01/54, An.01/68, An.05/104, An.09/237, An.09/287, An.09/419, An.10/90, An.11/59, An.11/83, Bi.04/10, Bi.04/11, Bi.04/16, Bu.01/7, Bu.05/26, Bu.05/38, Bu.06/18, Ha.04/118, Ha.04/136, Ha.06/16, Ha.06/29, Ha.09/12, Mu.01/153, Mu.01/3, Mu.01/68, Mu.01/71

m.+dur An.01/244

m.+sın Ağ.13/87, Bu.09/48, Mu.03/59

m.+ydí An.01/258

m.+yuẖ An.01/189

mıdıreg: Beddualarda kullanılan ve "miras" anlamına gelen bir söz. *Diğer varyantı için bk. mıdıreğ.* -2-

andır m.: Andır mıdıreg. Bir beddua. Iğ.11/41

andır m.+le: Andır mıdıregler. Bir beddua. An.04/80

mıdıreğ: *bk. mıdıreg*. -3-

m.+e ĝalasın: Bir beddua. Ağ.15/52

m.+en Ağ.15/51

m.+ēn ġalsın: Bir beddua. Ağ.15/50

mıẖ: *bk. muẖ (2)*. -1-

m. An.02/62

mıẖdar: *bk. miḣdar*. -1-

m.+i An.05/412

mısır: Mısır, buğdaygillerden bir bitki. *Diğer varyantları için bk. mısīr, mísır, mísir, mi̊sır, misír, misir (1), missil, mi̊sir*. -18-

m. Ağ.08/62, Ağ.08/72, Ağ.08/82, Ağ.09/44, Ağ.10/112, Ağ.10/119, Ağ.10/120, Bu.12/26, Ha.04/139, Mu.06/2

m.+a Mu.06/2

m.+dakinden An.04/122

m.+ı Mu.06/3

m.+ın An.04/122, An.05/277

m.+ını An.05/277

m.+ī An.04/65

mısīr: *bk. mısır*. -2-

m. An.02/76, An.04/58

mısmār: Büyük çivi. -1-

m. An.02/62

mış: *bk. muş*. -1-

m.+dan Ha.08/29

mışıldan-: Somurtmak, surat asmak; öfkeyle soluk alıp vermek. -2-

m.-ėrsın An.01/218, An.01/219

mışıldí-(<mışılda-): Somurtmak, surat asmak; öfkeyle soluk alıp vermek. -1-

m.-yėrsın An.01/220

mız-: "Çiz-" fiiliyle birlikte ikileme kurar. -1-

cízıyė m.-ıyė: Çizmek mizmek. An.09/430

m^{ı}: *bk. mi*. -1-

m. Ağ.09/12

mí: *bk. mi*. -26-

m. Ağ.06/130, Ağ.08/103, Ağ.08/28, Ağ.17/117, An.01/254, An.01/7, An.09/143, Bu.08/39, Bu.09/133, Ha.05/116, Ha.05/31, Ha.05/67, Iğ.02/159, Iğ.05/43, Iğ.06/23, Ma.02/70, Mu.01/14, Mu.02/12, Mu.06/49

m.+di Ha.02/23

m.+sın Ma.02/1, Ma.02/25

m.+ydi Bu.04/216, Mu.01/72

míḫdar: *bk. mih́dar*. -1-

m. Bu.09/118

míkdar: *bk. mih́dar*. -1-

m. Bu.09/69

mísır: *bk. mısır*. -2-

m. Bu.12/157, Ma.03/85

mísir: *bk. mısır*. -1-

m.+i An.05/276

mísliman: *bk. misliman*. -3-

m. Bi.03/85, Iğ.09/53

m.+ise Ha.04/54,

mi̊: *bk. mi*. -3-

m. Ağ.13/54, An.09/350, Ha.05/63

mi̊ḫdar: *bk. mih́dar*. -1-

m.+i Ağ.09/34

mi̊sdaFa: *bk. musdafa*. -1-

m. Mu.03/28

mi̊sır: *bk. mısır*. -1-

m. Mu.06/4

mi̊ş: *bk. muş*. -1-

m.+da Ha.08/31

mi̊zlı- (<mi̊zla-): Mızlamak, (hayvan) ağzını açmadan ses çıkarmak, homurdanmak. -1-

m.-yėrdi Bu.02/40

mi: “Mi” soru eki. *Diğer varyantları için bk. m, mė, mı,* $m^{ı}$, *mí, mi̊, mī,* m^{i}, *mi̊, mu (2), mú, mü*. -389-

m. Ağ.01/2, Ağ.01/56, Ağ.01/65, Ağ.01/69, Ağ.03/3, Ağ.04/21, Ağ.06/131, Ağ.06/133, Ağ.06/25, Ağ.06/68, Ağ.06/71, Ağ.06/75, Ağ.07/111, Ağ.07/150, Ağ.07/160, Ağ.07/178, Ağ.07/181, Ağ.07/47, Ağ.07/49, Ağ.07/86, Ağ.08/110, Ağ.08/123, Ağ.08/130, Ağ.08/131, Ağ.08/28, Ağ.08/94, Ağ.08/98, Ağ.09/10, Ağ.09/19, Ağ.11/25, Ağ.11/36, Ağ.12/10, Ağ.14/3, Ağ.16/115, Ağ.16/12, Ağ.16/157, Ağ.16/30, Ağ.16/51, Ağ.16/76, Ağ.17/117, An.01/14, An.01/202, An.01/214, An.01/216, An.01/239, An.01/244, An.01/249, An.01/261, An.01/31, An.01/35, An.01/5, An.01/90, An.02/45, An.03/5,

An.04/21, An.04/23, An.04/76, An.04/89, An.04/91, An.05/1, An.05/104, An.05/138, An.05/146, An.05/187, An.05/250, An.05/251, An.05/351, An.06/41, An.06/8, An.07/1, An.07/53, An.08/16, An.09/14, An.09/169, An.09/170, An.09/172, An.09/178, An.09/209, An.09/233, An.09/237, An.09/243, An.09/3, An.09/301, An.09/350, An.09/355, An.09/363, An.09/37, An.09/373, An.09/415, An.09/416, An.09/452, An.09/461, An.09/463, An.09/466, An.09/469, An.09/472, An.09/64, An.09/72, An.09/8, An.09/87, An.09/90, An.09/91, An.10/118, An.10/123, An.10/162, An.10/163, An.10/55, An.10/6, An.10/96, An.11/101, An.11/58, An.11/7, An.11/78, An.11/82, An.11/85, An.11/86, An.11/87, An.12/115, An.12/169, An.12/200, An.12/220, An.12/227, An.12/33, An.12/50, Bi.01/100, Bi.01/143, Bi.01/146, Bi.01/15, Bi.01/29, Bi.01/43, Bi.01/62, Bi.01/82, Bi.03/115, Bi.03/20, Bi.03/27, Bi.03/59, Bi.03/73, Bi.03/79, Bi.03/87, Bi.04/108, Bi.04/121, Bi.04/123, Bi.04/136, Bu.01/6, Bu.02/173, Bu.02/179, Bu.02/88, Bu.02/90, Bu.03/14, Bu.03/33, Bu.03/49, Bu.03/5, Bu.03/50, Bu.04/105, Bu.04/149, Bu.04/211, Bu.04/212, Bu.04/268, Bu.04/38, Bu.04/73, Bu.05/14, Bu.05/29, Bu.05/38, Bu.06/208, Bu.06/7, Bu.07/4, Bu.08/39, Bu.08/52, Bu.08/69, Bu.09/100, Bu.09/101, Bu.09/128, Bu.09/170, Bu.09/177, Bu.09/70, Bu.11/104, Bu.11/107, Bu.11/122, Bu.11/123, Bu.11/15, Bu.11/4, Bu.12/18, Bu.12/29, Bu.12/30, Bu.13/10, Bu.13/147, Bu.13/191, Bu.13/212, Bu.14/121, Bu.14/146, Bu.14/147, Bu.14/165, Bu.14/175, Bu.14/3, Bu.14/30, Bu.14/51, Bu.14/58, Bu.14/8, Bu.15/8, Ha.01/14, Ha.03/1, Ha.03/2, Ha.03/31, Ha.04/129, Ha.04/139, Ha.04/145, Ha.04/26, Ha.04/47, Ha.04/80, Ha.04/95, Ha.05/118, Ha.05/52, Ha.05/63, Ha.05/67, Ha.06/15, Ha.06/16, Ha.06/18, Ha.06/24, Ha.07/44, Ha.07/47, Ha.07/50, Ha.07/52, Iğ.02/170, Iğ.02/195, Iğ.02/26, Iğ.02/35, Iğ.03/50, Iğ.03/58, Iğ.03/60, Iğ.03/68, Iğ.04/20, Iğ.04/23, Iğ.04/45, Iğ.05/22, Iğ.05/41, Iğ.05/47, Iğ.05/5, Iğ.06/109, Iğ.06/13, Iğ.06/176, Iğ.06/23, Iğ.08/16, Iğ.08/53, Iğ.11/26, Iğ.11/32, Iğ.11/47, Iğ.11/69, Ma.02/40, Ma.02/47, Ma.03/100, Ma.03/108, Ma.03/30,

Ma.03/42, Ma.03/66, Ma.03/88, Ma.04/100, Ma.04/108, Ma.04/176, Ma.04/188, Ma.04/67, Mu.01/1, Mu.01/147, Mu.01/153, Mu.01/158, Mu.01/159, Mu.01/183, Mu.01/2, Mu.01/39, Mu.01/54, Mu.01/74, Mu.02/17, Mu.02/19, Mu.03/26, Mu.03/30, Mu.03/8, Mu.04/13, Mu.04/25, Mu.05/6, Mu.06/103, Mu.06/105, Mu.06/18, Mu.06/27, Mu.06/3, Mu.06/37, Mu.07/17, Mu.07/21

m.+dı Ha.01/58

m.+dir Bu.11/35

m.+dúr An.12/200, Bu.04/15

m.+dür An.09/211, An.11/100, Bu.06/22, Mu.04/23

m.+sen An.11/65

m.+sín An.09/47

m.+sȋn An.09/47

m.+sin Ağ.17/91, An.01/213, An.01/216, An.09/207, An.09/359, Bi.03/82, Bu.04/107, Bu.04/238, Bu.04/90, Bu.09/93, Bu.14/158, Bu.14/203, Ha.02/27, Ha.05/31, Iğ.03/6, Iğ.11/6, Mu.01/171, Mu.04/46

herşiydan başġa utanmiyėr m.+sin: Herşeyden başka utanmıyor musun, bir azarlama sözü. Bu.14/25

m.+sis Ağ.07/112, Bu.02/175, Bu.06/38, Bu.14/47, Iğ.02/58

m.+siz Bu.14/42

m.+ydi Ağ.01/37, An.01/196, An.01/258, Ha.05/57

m.+ydim An.09/232

m.+ydin Bu.14/70

m.+ydī Ha.05/57

m.+yduẖ An.01/104

m.+yim Ağ.08/114, Ağ.17/7, Mu.06/78

middiẖan: *bk. meddiẖan*. -1-

m.+cam An.07/28

mide: Mide. *Diğer varyantı için bk. mäde*. -3-

m.+den Mu.01/4

m.+m Ağ.08/113

m.+m ḳaẖdi: Midesi kalkmak; midesi bulanmak. Ağ.08/96

miendis: *bk. müendis*. -1-

m.+i Bu.04/159

mier: “Ciğer” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

cieri^{n} m.+in: Ciğer miğer. Mu.01/6

miḣdar: Miktar. *Diğer varyantları için bk. mıẖdar, míẖdar, míkdar, mȋẖdar, mikdar*. -1-

m.+i An.05/412

mijamalı: “Pijamalı” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

píjamalı m.: Pijamalı mijamalı. Bi.03/59

mikdar: *bk. mih́dar*. -1-

m. Mu.05/48

mik̦rafon: Mikrofon. -1-

m. Iğ.02/96

mil: Mil; şiş. -1-

m. Ma.04/157

milet: *bk. millet*. -1-

m.+ıẖ An.09/131

milişá: *bk. mėlis*. -1-

m. Mu.05/20

millád: *bk. millet*. -1-

m. Bu.11/98

millät: *bk. millet*. -4-

m.+ızine Bu.09/38

m.+i An.12/18, Bu.09/39, Bu.09/70

milled: *bk. millet*. -46-

m. An.02/90, An.05/72, An.09/108, An.09/236, An.09/344, An.09/75, An.12/140, An.12/164, An.12/166, An.12/18, An.12/213, An.12/228, Bi.04/90, Bu.04/216, Bu.09/73, Bu.11/20, Bu.11/91, Bu.12/100, Bu.12/101, Bu.12/58, Bu.12/75, Bu.12/79, Bu.12/87, Bu.12/89, Bu.12/99, Bu.13/122, Bu.13/79, Bu.14/124, Bu.14/138, Ha.02/27, Iğ.02/73, Iğ.09/112, Iğ.11/38, Ma.04/154, Mu.06/67, Mu.06/76

m.+den Bu.14/32

m.+dúr An.09/236

m.+i Ağ.07/80, Bu.04/209

m.+ler An.01/52

m.+lerín Bu.02/127

m.+siz Bi.03/113

milledpeversluğ: *bk. milledperesluĝ*. -1-

m. ediyėrsın: Milletperestlik etmek; milliyetçilik duygularıyla hareket etmek, milliyetçilik yapmak. An.09/331

milledpeversluĝ: Milletperestlik, milliyetçilik. *Diğer varyantı için bk. milledpeversluğ*. -1-

m. ėdiyírsis: Milletperestlik etmek; milliyetçilik duygularıyla hareket etmek,milliyetçilik yapmak. An.09/319

milledvegili: *bk. milledvekili*. -1-

m.+n An.09/414

milledvekili: Milletvekili. *Diğer varyantı için bk. milledvegili*. -1-

m. Bi.02/5

millet: Millet. *Diğer varyantları için bk. milet, millád, millät, milled, millǝt*. -49-

m. An.05/56, An.05/88, An.09/162, An.12/227, Bu.02/3, Bu.11/93, Bu.13/112, Bu.13/67

m.+e An.09/116, An.12/165, An.12/192, An.12/216, Bu.12/69, Bu.12/83, Iğ.03/77

m.+ımis An.12/30

m.+ın Iğ.02/83

m.+ıs An.09/131

m.+ímis An.12/26, Iğ.02/29

m.+i Ağ.01/23, Ağ.07/51, Ağ.07/79, An.05/15, An.09/117, An.09/40, An.12/13, Bu.02/2, Bu.02/90, Bu.09/66, Bu.09/72, Bu.11/133, Bu.13/137, Iğ.02/91, Mu.03/107

m.+imişis Iğ.02/151

m.+imiz An.12/171

m.+imizi An.09/196

m.+in An.09/76, An.09/77, Mu.03/112

m.+indur Bu.14/183

m.+ini An.09/104, An.09/105

m.+iyuĝ An.12/53

m.+^{i} Bu.09/71

m.+^{i}mis Bu.04/209

m.+siz Iğ.02/157

millēt: *bk. millet*. -2-

m.+^{ı}miz Bu.04/215

m.+^{ı}mis Bu.04/209

milli: “Kirli” sözü ile ikileme kurar. -1-

killi m.: Kirli mirli. Bi.04/137

milyon: Milyon. *Diğer varyantları için bk. milyōn, mı̊lyon.* -6-

m. An.07/37, Bu.04/183, Bu.13/73, Ha.05/82, Iğ.08/47

m.+^{ı}nen An.09/184

milyōn: *bk. milyon*. -1-

m. Iğ.08/47

min: *bk. bin*. -1-

m. Bu.04/222

minara: Minâre. -1-

m.+dan Bu.03/28

mindel: *bk. minder*. -1-

m.+le Bu.13/147

minder: Minder. *Diğer varyantı için bk. mindel.* -2-

m. Bu.14/49, Ma.04/89

minesib: Münâsip. -1-

m. Ha.04/133

minibus: Minibüs. *Diğer varyantları için bk. münubus, münübüs.* -2-

m.+a Bu.14/78

m.+lardur Bu.04/203

miras: *bk. mires*. -1-

m. Iğ.09/175

mires: Mîrâs. *Diğer varyantları için bk. miras, mı̊res.* -3-

m.+á ġalsın: Mirasa kalsın. Bir beddua. Iğ.09/175

m.+á ġasın: Mirasa kalsın. Bir beddua. Iğ.09/177

m.+á ĝa^{l}sın: Mirasa kalsın. Bir beddua. Iğ.09/175

mirge: “Sirke” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

sirke m. An.01/4

mis: Bakır. -3-

m.+dan An.05/347, An.05/348

misa: *bk. misal*. -1-

m. içún: Misal için; örneğin. An.09/402

misafír: *bk. misefir*. -2-

m. Bi.03/98, Ha.08/32

misafir: *bk. misefir*. -4-

m. Ağ.02/16, Bu.09/47, Iğ.03/79

m. saẖladdi: (Evinde) misafir saklatmak; evinde misafir ağırlatmak. Ha.08/35

misal: Misâl. *Diğer varyantları için bk. misa, misaĺ, misa[l], misėl*. -11-

m. An.09/144, Bu.07/12, Bu.12/157, Bu.13/95, Bu.15/27

söz m.+í: Söz misali; örneğin. An.11/110

m. içún: Misal için; örneğin. An.09/20, An.09/399

m. içün: Misal için; örneğin. An.05/24, An.09/145

m. işún: Misal için; örneğin. An.09/408

misaĺ: *bk. misal*. -2-

m. Bu.13/72

m. çün: Misal için; örneğin. An.09/396

misa[l]: *bk. misal*. -2-

m. çün: Misal için; örneğin. An.09/406

m. içün: Misal için; örneğin. An.09/407

misáfir: *bk. misefir*. -1-

m. Bu.08/105

misdafa: *bk. musdafa*. -1-

m. ẖaǧǧı çun: Mustafa hakkı için, bir yemin sözü. Bi.01/86

misefil: *bk. misefir*. -1-

m.+lári An.04/17

misefir: Misâfir. *Diğer varyantları için bk. misafír, misafir, misáfir, misefil, misefül, mişefir, m̊sefir, müsafir*. -6-

m. An.04/75, Bi.04/120, Bu.04/115, Bu.08/106, Bu.14/47

m.+ler Bi.04/19

misefirlu[ğ]: *bk. misefirlúĝ*. -1-

m.+a An.05/129

misefirlúĝ: Misafirlik. *Diğer varyantları için bk. misefirlu[ğ], m̊sefırluĝ*. -1-

m.+a Bu.14/152

misefül: *bk. misefir*. -1-

m.+ler Ağ.16/85

miseyif: Miseyif, kişi adı. -1-

m. Ma.04/58

misėl: *bk. misal*. -1-

m. Bu.12/97

misgüvi: "Bisküvi" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

bisgüvi m. Bi.03/99

misír: *bk. mısır*. -2-

m. Bu.12/75, Ha.04/140

misir (1): *bk. mısır*. -8-

m. An.09/160, Bu.02/131, Bu.13/76, Iğ.09/114

m.+den Ağ.16/54, Ağ.16/55

m.+dür An.09/161

misir (2): Hindi. -1-

m. An.05/226

misliiman: *bk. misliman*. -1-

m.+uḫ Bu.04/135

misliman: Müslüman. *Diğer varyantları için bk. mísliman, misliiman, mı̊sliman, müslüman.* -26-

m. An.05/67, An.11/100, An.12/53, Bi.04/52, Bu.03/5, Bu.04/209, Bu.04/49, Iğ.02/168, Iğ.02/17, Iğ.02/21, Iğ.06/123, Iğ.06/129

m.+dur An.07/37, Bu.04/210, Mu.06/117

m.+durla^{r} An.12/166

m.+ım An.09/451, An.09/454

m.+idiler Bu.13/100

m.+nara Mu.01/159, Mu.01/88

m.+nardan An.07/38

m.+nari An.07/35, Bu.04/51

m.+na^{r} Mu.01/157

m.+sıs An.09/416

mislimannuḫ: Müslümanlık. *Diğer varyantları için bk. mı̊slimannuḫ, müslümannıĝ.* -2-

m. Ha.04/47

m.+dur Iğ.06/153

missil: *bk. mısır*. -1-

m.+ler Bu.13/74

missimalla: Bismillahirahmenirrahim. -1-

m. Bi.01/62

mişefir: *bk. misefir*. -1-

m. Mu.06/27

mişir: ? -1-

m. An.01/201

mişog *(Rus. Мешок)*: Çuval. -1-

m. Bu.13/33

mitro: *bk. mėdro*. -2-

m. An.12/10, An.12/115

miyva: *bk. meyva*. -1-

m. Mu.03/89

mizėz: Hasta. -1-

m. Bu.01/13

mizėzli: Hastalıklı. -2-

m. Bu.01/13

mī: *bk. mi*. -6-

m. Bu.03/12, Bu.09/154, Iğ.05/47, Iğ.06/176, Iğ.09/22

m^{i}: *bk. mi*. -3-

m. An.01/50, An.11/11, Mu.03/87

mi̊: *bk. mi*. -9-

m. Ağ.01/29, Ağ.08/105, Ağ.11/30, Bu.14/26, Ha.05/67, Ma.03/30, Mu.06/69

m.+dür Mu.06/48

mi̊lyon: *bk. milyon*. -1-

m.+i An.11/96

mi̊res: *bk. mires*. -1-

m.+e ġassın: Mirasa kalsın. Bir beddua. Iğ.09/177

mi̊sefırluĝ: *bk. misefirlúĝ*. -1-

m.+a Bi.01/116

mi̊sefir: *bk. misefir*. -1-

m. Bi.01/131

mi̊sir: *bk. mısır*. -1-

m.+i Ma.03/22

mi̊sliman: *bk. misliman*. -2-

m. Mu.06/50

mi̊slimannuẖ: *bk. mislimannuẖ*. -1-

m. Iğ.06/140

mmm: İneğin ağzını açmadan çıkardığı sesten türetilmiş bir yansıma söz. 1-

m. Bu.02/40

moca: "Hoca" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

hoca m.: Hoca moca. Ma.01/15

moĝlan: "Oğlan" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

oĝlan m.: Oğlan moğlan. An.12/140

moĝurd: "Yoğurt" sözü ile birlikte ikileme kurar. -2-

yoĝurd m.: Yoğurt moğurt. Bu.08/94, Ha.03/9

mol: "Kol" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

ġol ġoymaẖ m. ġoymaẖ: Kol koymak mol koymak. Bu.11/17

mol: *bk. molla*. -1-

m.+lari Iğ.06/117

molis: "Polis" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

bolis m.: Polis molis. Iğ.02/69

molla: Molla. *Diğer varyantları için bk. mol, mollo*. -9-

m. Bu.11/115, Bu.14/201, Bu.14/59, Bu.14/61, Mu.04/44, Mu.04/45

m.+lari Iğ.06/141

m.+larī Bu.11/117, Iğ.06/117

mollaluĝ: Mollalık. -2-

m. Iğ.06/140

m.+a Bu.11/116

mollasüleyman: Mollasüleyman, Ağrı'nın Eleşkirt ilçesine bağlı bir köy. *Diğer varyantı için bk. mollasüle^{y}man*. -2-

m. Ağ.07/43, Ağ.07/50

mollasüle^{y}man: *bk. mollasüleyman*. -1-

m.+a Ağ.10/23

mollo: *bk. molla*. -1-

m. Iğ.06/117

molo^{d}tof: Molotov (kolhozu). -1-

m. Bu.04/192

momend: Dakika, an. -1-

m.+de An.05/173

momiser: "Komiser" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

ḳomisar m.+ne^{n} An.09/200

momur: *bk. memur*. -1-

m. Mu.06/43

mond: Mont. -1-

m.+larımızi Bu.14/98

mor: Mor renk. -2-

m. Bu.03/10, Bu.03/9

morel: Moral. -1-

m.+i Bu.02/186

mosġıva: *bk. mosġuva*. -1-

m.+dur An.09/311

mosġuva: Moskova, Rusya'nın başkenti. *Diğer varyantları için bk. masġi̊va, masġovi̊, masġuva, masġu*^{v}*a, mosġıva.* -5-

m. An.09/309, An.09/310, An.09/313

m.+da An.09/442

motod: Sümük. -1-

m.+lar^{ı}ni An.04/80

motor: Motor. *Diğer varyantları için bk. mator, må̊tor.* -2-

m. Mu.01/12, Mu.01/21

moun *(Özb. Muovin*): Muavin, yardımcı. -2-

m.+i Bu.02/52, Bu.02/60

moyenni: *bk. vayėnni.* -1-

m. Bu.11/74

moyn: "Koyun" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

ġoyn^{u}nu m.+^{u}nu: Koyun moyun. Mu.03/40

moyoz: "Boyes" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

boyȯz m.+a: Boyes moyes; tren mren. Bu.11/69

mȯhacíl: *bk. muhacir*. -1-

m.+ler Ha.08/31

mȯḫdar: *bk. muḫdar*. -1-

m. Ha.01/49

mȯzik: Müzik. -1-

m.+inēn Iğ.05/8

möbe: "Söbe" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

söbe m.: Söbe möbe; soba moba. Bu.13/103

möbegli: "Göbekli" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

göbegli m.: Göbekli möbekli. Ağ.07/66

möendis: *bk. müendis*. -1-

m.+dür Bu.04/158

möggem: Muhkem, sağlam, sert. *Diğer varyantları için bk. muhgem, müggám, müggem, mükkem.* -4-

m. An.09/449, Bu.05/44

m.+dur An.09/317

mögüş: "Dövüş" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

dögüş m.: Dövüş mövüş. Mu.03/69

möğ-: "Söv-" fiili ile birlikte ikileme kurar. -1-

sögmaḫ m.-mah: Sövmek mövmek; kızmak mızmak, öfkelenmek. Mu.03/63

mö^{ğ}redmen: "Öğretmen" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

ö^{ğ}redmen m.: Öğretmen möğretmen. Bu.06/96

möhtaç: Muhtaç. -1-

m.+sıs An.05/428

mö^{h}led: Mühlet. *Diğer varyantı için bk. mö^{h}net*. -1-

m. An.11/20

mö^{h}net: *bk. mö^{h}led*. -1-

m. Iğ.09/15

mö^{h}örli: *bk. möörli*. -1-

beçadli m.: Mühürlü. Bu.04/86

möörli: Mühürlü. *Diğer varyantı için bk. mö^{h}örli*. -1-

m. Bu.04/87

möşeğ: "Döşek" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

döşeg m.+i: Döşek möşek. An.09/349

möüg: "Büyük" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

böüg m.+e̊ An.09/121

mu (1): *bk. bu*. -3-

m.+nda Bu.11/96

m.+ni An.05/238

m.+nnan Bu.03/24

mu (2): *bk. mi*. -9-

m. An.09/277, An.09/286, Bi.03/77, Bu.06/201, Ma.02/47, Ma.04/148

m.+sıs An.11/77

m.+sun Bi.03/34

muacir: *bk. muhacir*. -3-

m. Ağ.07/55

m.+i Ağ.08/2

m.+ler Ma.04/36

muaça: "Poğaça" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

puaça m.: Poğaça moğaça. Bi.03/99

muammet: Muhammet, kişi adı. -2-

m. An.09/454, Bu.15/25

muanä: Muayene. -1-

m.+si Ha.05/91

muasebeçi: Muhasebeci. -1-

m.+ydi Bu.04/121

muándis: *bk. müendis*. -1-

m.+du Bu.04/164

mubareg: Mübarek. *Diğer varyantı için bk. mubareḱ*. -1-

m. Mu.01/144

mubareḱ: *bk. mubareg*. -1-

m. Mu.01/135

muçurlan-: Bir araya toplanıp kırışmak, buruşmak. -1-

m.-miş An.04/81

muçurlavėr-: Bir araya toplayıp kırıştırıvermek, buruşturuvermek. -1-

m.-di An.04/81

mudli: Mutlu. -2-

m.+im An.11/54

m.+^{y}im An.11/52

muhacı^{r}lıḫ: Muhacirlik. -1-

m. Ha.02/15

muhacir: Muhâcir. *Diğer varyantları için bk. maacıĺ, maacir, mahacır, mahacir, mācir, mȯhacıĺ, muacir, mu^{h}acir, muḫacil*. -4-

m.+e Ha.08/72

m.+idi Ha.08/6

m.+iduḫ Ha.08/21

m.+iyd^{i} Ha.08/28

muhgem: *bk. möggem*. -1-

m. Ağ.08/69

mu^{h}acir: *bk. muhacir*. -1-

m.+idi Ağ.06/103

mu^{h}aġġaġ: Muhakkak. -1-

m. An.10/84

muḫ (1): Kişinin uyurken çıkardığı ses. -1-

m. An.05/425

muḫ (2): Çivi. *Diğer varyantı için bk. mıḫ*. -6-

m. Bu.08/13, Bu.08/77, Iğ.02/79, Iğ.02/80

m.+a Iğ.11/95

m.+i Bu.08/77

muḫacil: *bk. muhacir*. -1-

m.+ler Ha.08/20

muḫbír: Muhbir. -1-

m. Ha.05/63

muḫbírli-: Muhbirlemek; ihbar etmek. -1-

m.-yordla Ağ.02/9

muḫdar: Muhtar. *Diğer varyantları için bk. mȯḫdar, muḫder, muḫtar*. -8-

m. Ağ.07/85, Ha.09/17, Ha.09/2, Ha.09/3, Ha.09/4, Ha.09/7, Ha.09/8

m.+a An.05/363

muḫdarlîĝ: Muhtarlık. -1-

m.+a Bu.02/94

muḫder: *bk. muḫdar*. -1-

m.+in Ha.04/97

muḫtar: *bk. muḫdar*. -1-

m.+nán An.05/366

muḫurşa: Kişi adı. -1-

m. Ağ.11/28

mul: “Mal” sözü ile birlikte ikileme kurar. -5-

mal m.: Mal mul, büyükbaş ve onun gibi diğer ahır hayvanları. Bu.12/69

māl m.: Mal mul, büyükbaş ve onun gibi diğer ahır hayvanları. Bu.08/21, Iğ.11/41

mal m.+dan: Mal mul, büyükbaş ve onun gibi diğer ahır hayvanları. Bu.04/33

mal m.+un: Mal mul, büyükbaş ve onun gibi diğer ahır hayvanları. Bu.13/66

mum: Mum. -3-

m.+lar Bu.09/85

m.+ları Bu.09/82

m.+lari Bu.09/78

muran: “Kuran” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

ġuran m.+ni: Kuran Muran. An.08/8

muratli: Muratlı, muradına ermiş olma durumu. -1-

m. Bu.03/24

murisluẖ: “Turist” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

turis m.: Tursit murist. Bu.14/106

murlan-: Tencerenin dış kısmının, is ve duman gibi etkenlerle kararması, islenmesi. *Diğer varyantı için bk. muřlan-*. -2-

m.-iyėr An.04/78

m.-maẖ An.04/79

murun: “Fırın” sözü ile birlikte ikileme kurar. -2-

furun m.: Fırın mırın. Ma.03/69

furunü m.+ü: Fırın mırın. Ağ.02/5

muřlan-: *bk. murlan-*. -1-

m.-miş An.01/205

mus: Muskh, Ahıska’da bir dağ. *Diğer varyantları için bk. mus*$^{\dot{g}}$*, mus*^{h}. -2-

m. Ha.05/70

m.+un Ha.05/70

musa: Musa, kişi adı. -1-

m. Bu.15/10

musaid: *bk. müsaid*. -1-

m. Bi.03/73

musdafa: Mustafa, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. mı̊sdaFa, misdafa*. -6-

m. Ağ.01/65, Mu.03/97, Mu.05/5

m.+dur Ağ.01/65

m.+ya Mu.04/44, Mu.04/45

mus$^{\dot{g}}$: *bk. mus*. -1-

m. Ha.05/71

mus^{h}: *bk. mus*. -1-

m. Ha.05/71

muş: Muş, yer adı. *Diğer varyantları için bk. mış, mı̊ş*. -12-

m.+a Ha.05/94, Ha.08/25, Ha.08/4

m.+da Ha.04/145, Ha.08/26, Ha.08/30

m.+dan Ha.05/108

m.+daydıẖ Ha.02/15

m.+i Ha.05/94

m.+un Ha.05/105, Ha.05/95, Ha.08/5

muşla-: 1. Uykuya dalmak üzere iken ya da öfkeli iken kişinin nefes alışverişleri ile çıkardığı homurdanma sesi. -1-

m.-maḫdur An.05/425

muşl[i]: Muşlu. -1-

m.+le[r] Ha.08/34

mutlaḫa: Mutlaka. -1-

m. Bu.09/101

muz: “Tuz” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

duz m.: Tuz muz. Mu.03/22

mú: *bk. mi*. -1-

m. Ağ.15/1

músa[a]**ddin**: Musaddin, kişi adı. -1-

m. Ağ.06/32

mü: *bk. mi*. -8-

m. Ağ.08/105, An.11/110, Ha.04/52

m.+dür Mu.06/48

m.+sı̊n Ha.05/116

m.+sün Mu.05/27

m.+yuḫ Bu.09/62

müällim: *bk. mə̄lim*. -1-

m.+den Bu.04/27

müdded: Müddet, süre. -1-

m.+çe Ağ.06/154

müderrisluĝ: Müderrislik. -1-

m. Iğ.06/140

müdurluğ: *bk. müdürluĝ*. -1-

m.+í Bu.04/77

müdurluĝ: *bk. müdürluĝ*. -1-

m.+unda Bu.04/77

müdúr: *bk. müdür*. -1-

m.+ü Bu.10/2

müdür: Müdür. *Diğer varyantı için bk. müdúr*. -1-

m. An.11/48

müdürluĝ: Müdürlük. *Diğer varyantları için bk. müdurluğ, müdurluĝ*. -1-

m.+unda An.11/45

müelim: *bk. mə̄lim*. -1-

m.+iydi Bu.06/94

müendi: *bk. müendis*. -1-

m. Bu.04/158

müendis: Mühendis. *Diğer varyantları için bk. miendis, möendis, muə́ndis, müendi, mühendis*. -3-

m.+i Bu.04/159, Bu.14/27

müggám: *bk. möggem*. -1-

m. An.01/119

müggem: *bk. möggem*. -2-

m. Bu.09/120, Iğ.04/17

müggemlen-: Muhkemlenmek, sağlamlaşmak. -1-

m.-i[r]miş An.01/161

mügün: “Düğün” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

dügün m.: Düğün müğün. Ha.08/50

mühendis: *bk. müendis*. -1-

m.+di Mu.05/48

müjde: Müjde. -5-

m. An.12/201, An.12/205

m. yasduĝi: Müjde yastığı; Düğün günü gelinin yaklaştığını erkek evine müjdelemek için genellikle gelinin erkek kardeşi tarafından götürülen ve karşılığında para alınan yastık. An.09/357

m. yasduĝuni: Müjde yastığı; Düğün günü gelinin yaklaştığını erkek evine müjdelemek için genellikle gelinin erkek kardeşi tarafından götürülen ve karşılığında para alınan yastık. An.12/202

m. yasduĝunú: Müjde yastığı; Düğün günü gelinin yaklaştığını erkek evine müjdelemek için genellikle gelinin erkek kardeşi tarafından götürülen ve karşılığında para alınan yastık. An.12/202

mükkem: *bk. möggem*. -1-

m. Iğ.04/17

mülk: Mal mülk. -1-

m. Ha.05/69

mümkün: Mümkün. -6-

m. Ağ.06/118, Ağ.06/128, Ağ.06/129, Ağ.06/133, An.05/174, Ha.05/116

münubus: *bk. minibus*. -1-

m.+u Bu.14/79

münübüs: *bk. minibus*. -1-

m.+á Bu.14/75

müötvėyyes *(Rus. Есть ли у вас мертвые?)*: Ölü var mı? -1-

m. Bu.12/30

mürácát: *bk. müre*^{d}*jat*. -1-

m. Iğ.06/39

müre^{d}**ced**: *bk. müre*^{d}*jat*. -1-

m. Iğ.06/41

müre^{d}**jat**: Müracaat. *Diğer varyantları için bk. mürácát, müre*^{d}*ced*. -1-

m. An.11/41

müreggeb: Mürekkep, yazı yazmak için kullanılan sıvı madde. -1-

m.+e Bu.06/215

mürsel: Mürsel, kişi adı. -4-

m. Ağ.06/2, Ağ.06/32, Bu.15/11, Bu.15/23

mürselof: Mürselov, bir soyad. -1-

m. Bu.15/14

müsaėd: *bk. müsaid*. -1-

m.+se Bu.09/63

müsafírfervan: Misafirperver. -1-

m.+iydi Ha.08/35

müsafir: *bk. misefir* -1-

m. Ağ.07/33

müsaid: Müsâit. *Diğer varyantları için bk. musaid, müsaėd, müsáėt*. -2-

m. Bu.09/42, Bu.14/56

müsāde: Müsaade. -1-

m. Ha.09/10

müsáėt: *bk. müsaid*. -1-

m.+uẖ Bu.09/62

müsendere: Musandıra, evlerde yatak yorgan konulan yer, yüklük. *Diğer varyantları için bk. müsenderē, müsėndere*. -1-

m. Bu.02/176

müsenderē: *bk. müsendere.* -1-

m. Bu.02/176

müsėndere: *bk. müsendere.* -1-

m. Bu.02/176

müslüman: *bk. misliman*. -8-

m. Ağ.07/5, Ağ.14/8, Ha.02/10, Ha.05/27, Iğ.07/11

m.+dır Ağ.07/95

m.+ım Ha.05/31

m.+nar Ha.02/22

müslümannıĝ: *bk. mislimannuẖ*. -1-

m. Ağ.07/6

müşderi: *bk. müşteri*. -1-

m. An.10/13

müşteri: Müşteri. *Diğer varyantı için bk. müşderi.* -3-

m. An.02/109, An.02/110, An.05/258

müün: “Düğün” sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

düün m.+ümüz: Düğün müğün. Ağ.04/23

müür: Mühür. -1-

m.+ü An.11/62

n

na (1): *bk. ne*. -37-

n. Ağ.09/26, Ağ.16/106, An.04/81, An.05/145, An.05/206, An.05/423, An.05/86, An.09/211, An.09/287, An.11/54, Bi.01/73, Bi.01/94, Bi.03/64, Bi.04/33, Bu.02/118, Bu.02/85, Bu.03/9, Bu.04/55, Bu.06/81, Bu.06/85, Bu.11/122, Bu.12/113, Bu.13/77, Ha.01/20, Iğ.06/176, Iğ.06/28, Iğ.08/27, Iğ.09/29, Iğ.09/44, Iğ.09/61, Iğ.11/26, Mu.02/9

n. boyca: Ne boyca; nasıl, ne kadar. Iğ.09/54

n. bo^{y}ca: Ne boyca; nasıl, ne kadar. Bi.01/96

n. olur olsun: Ne olursa olsun. Iğ.06/176

n.+ya Iğ.08/62

na (2): *bk. da (1), bk. de (1).* -2-

n. An.11/73, Mu.06/59

nay: *bk. ne*. -2-

n. Bi.01/126

n. edecaĝ: Ne etmek; ne yapmak. An.05/10

naap-: Ne yapmak. *Diğer varyantları için bk. nap-, nāp-*. -2-

n.-ar Bu.09/108

n.-ėm Ma.04/68

nadas: Nadas. -1-

n. Ha.05/5

nadıllí: Nadırlı; insanın saçında, başında ya da vücudunun herhangi bir yerinde doğuştan gelen bir iz, işaret, kusur olan (kişi). *Diğer varyantları için bk. nadırli, nadıřli*. -1-

n. Iğ.09/187

nadır: İnsanın saçında, başında ya da vücudunun herhangi bir yerinde doğuştan gelen bir iz, işaret, kusur, özür. -2-

n. Ağ.06/1

n.+í Iğ.09/186

nadırli: *bk. nadıllí*. -1-

n. Iğ.09/188

nadıřli: *bk. nadıllí*. -1-

n. Bi.03/71

nafi: Nafi, kişi adı. -2-

n. An.07/47

n.+ynen An.07/45

naḫcıvan: Nahçıvan, Azerbaycan'a bağlı bir şehir. -2-

n.+da Bu.02/120

n.+nan Bu.02/121

naḫıço: Bir tencerede kuyruk yağı ve içyağının eritildikten sonra kalan kısmı. -3-

n. An.05/410, An.05/411

n.+dur An.05/410

naḫır: Büyükbaş hayvan sürüsü. -5-

n. An.04/54, An.06/43

n.+ın An.05/84, An.06/31

n.+ú Ağ.17/106

naḫırci: Nahır ile ilgilenen kimse, çoban. -1-

n.+ymiş Ağ.17/89

nal: Nal. -1-

n.+ın An.05/343

nallıdere: Narlıdere, İzmir'de bir ilçe. *Diğer varyantı için bk. narlıdere*. -1-

n.+de Ağ.06/40

namanġan: Namangan, Özbekistan'da bir şehir. -2-

n. Bu.12/100, Bu.12/51

namas: *bk. namaz*. -7-

n. An.05/87, An.07/64, An.11/35, Iğ.02/28, Iğ.11/43, Iğ.11/44, Ma.03/25

namaz: Namaz. *Diğer varyantları için bk. namas, namās*. -12-

n.+ı An.07/61

n.+ım Mu.03/75

n.+ına Ağ.16/45, Ha.05/77

n.+ında Ha.05/75, Iğ.06/76

n.+ını Ağ.16/40, Ha.02/33

n.+ın[1] Mu.06/36

n.+íni An.04/14

n.+i An.04/54, An.05/452

namās: *bk. namaz*. -1-

n. Bi.03/94

namına: Namuna, Özbekistan'da Fergana'ya bağlı bir köy. -1-

n.+ya Iğ.11/14

namus: Nâmus. -2-

n.+aan An.11/106

n.+una Bu.08/108

nani: Nani, kişi adı. -1-

n. Bu.11/114

nap-: *bk. naap-*. -1-

n.-alım An.10/35

nar: Nar. -1-

n. Bu.06/13

nargözel: Nargüzel, kişi adı. -1-

n. Ağ.17/71

narḫanım: Narhanım, kişi adı. -2-

n. Iğ.02/38, Iğ.02/39

narḳoz: Narkoz. -1-

n.+inen Ha.07/47

narlıdere: *bk. nallıdere*. -1-

n.+de Ağ.06/59

naro: Naro, kişi adı. -5-

n. Iğ.02/35, Iğ.02/37, Iğ.02/38, Iğ.02/39

nası: *bk. nesil*. -11-

n. Ağ.06/122, Ağ.08/121, Ağ.08/97, Ağ.10/38, Ağ.10/78, Ağ.13/97, An.06/80, Bu.14/134, Ha.02/10, Ha.04/115, Iğ.06/84, Ma.05/23

nasıl: *bk. nesil*. -23-

n. Ağ.01/45, Ağ.07/178, Ağ.08/128, Ağ.08/131, Ağ.08/78, Ağ.08/98, Ağ.15/1, Ağ.17/25, An.06/10, An.12/128, Bi.05/13, Bu.09/1, Bu.11/47, Ha.05/50, Iğ.03/82, Ma.02/45, Mu.06/114, Mu.06/120

n.+imiş Ağ.17/74

n.+sa Bu.12/35

nasın: *bk. nesil*. -1-

n. Ağ.07/183

nasī: *bk. nesil*. -1-

n. Bi.05/38

nasí: *bk. nesil*. -1-

n. Bu.08/48

nasíl: *bk. nesil*. -2-

n. Ağ.07/183, Ağ.17/25

nasî: *bk. nesil*. -1-

n. Ma.02/5

nasi: *bk. nesil*. -2-

n. Ağ.11/2

nasib: Nasîp. *Diğer varyantları için bk. nāsib, nāsiḇ, nesib, nesip*. -2-

n. Ağ.10/68

n.+i Ağ.03/10

nasin: *bk. nesil*. -1-

n. Iğ.09/31

natura: *bk. natural*. -1-

n.+dur An.01/116

natural: Doğal, sunnî olmayan. *Diğer varyantı için bk. natura*. -1-

n. An.01/132

nayabır: *bk. noyabır.* -1-

n. Bu.12/34

naylon: Naylon. -3-

n. An.01/147, Iğ.04/40, Iğ.04/45

naz: Naz. -1-

n.+ını Bu.03/22

nazar: 1. Nazar; 2. Kişi adı. *Diğer varyantı için bk. nazır.* -15-

n. An.01/222, An.05/282, An.05/283, An.05/289, Bi.01/112, Bi.01/113, Bi.01/117, Bi.01/122, Bi.01/124, Bi.01/138

n.+dan An.01/236, An.01/242

n.+ı An.01/222

n.+í Bi.01/100

n.+i An.08/9

nazaran: Nazaran, kıyasla. -1-

n. Bi.05/27

nazıl: *bk. nesil*. -1-

n. Bu.02/117

nazır: *bk. nazar*. -1-

n.+da Bi.01/121

nazlan-: Nazlanmak. -1-

n.-ėr duzlanėr: Nazlanmak. An.01/212

nazlı: *bk. nazlí.* -1-

n. Ha.04/126

nazlí: Nazlı. *Diğer varyantı için bk. nazlı.* -1-

n. An.01/212

nāp-: *bk. naap-*. -1-

n.-iiler Mu.02/21

nāsıl: *bk. nesil*. -1-

n. Ağ.06/79

nāsib: *bk. nasib*. -1-

n. Ağ.10/96

nāsiḇ: *bk. nasib*. -1-

n. Ağ.10/97

nāzim: Nâzım, kişi adı. -1-

n. Ağ.06/32

ná: *bk. ne*. -58-

n. Ağ.11/30, Ağ.14/15, Ağ.14/35, Ağ.17/48, An.01/103, An.01/173, An.01/210, An.04/2, An.04/76, An.04/9, An.05/145, An.05/152, An.05/404, An.05/99, An.07/39, An.09/114, An.09/240, An.09/394, An.09/50, An.10/123, An.11/52, An.12/185, An.12/26, Bi.01/121, Bi.04/33, Bi.04/63, Bu.02/55, Bu.03/10, Bu.04/216, Bu.06/7, Bu.08/43, Bu.09/39, Bu.11/123, Bu.11/44, Bu.12/3, Ha.03/29, Ha.07/62, Ha.09/5, Iğ.02/82, Iğ.02/83, Iğ.06/158, Iğ.09/93, Iğ.11/55, Ma.02/28, Ma.04/49, Mu.02/14, Mu.02/7, Mu.02/9, Mu.06/28

n. günner çeh́duĝ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. An.05/16

n. täürdür Iğ.09/64

n.+dúr An.12/63

n.+dür An.05/349

n.+yise Ha.08/20

n.+y Iğ.12/21

n.+yidi Bu.15/25

n.+yisá An.05/306

náfer: *bk. nefer*. -1-

n. Bu.10/12

nág: *bk. ne*. -1-

n. An.12/166

náġ: *bk. ne*. -1-

n. Bu.04/111

nánni: *bk. nenni*. -2-

n. ha nenni Bu.06/36

násı: *bk. nesil*. -1-

n. Mu.03/37

násıl: *bk. nesil*. -1-

n. Ma.04/72

nás^{ı}: *bk. nesil*. -1-

n. An.10/120

násí: *bk. nesil*. -1-

n. Ma.03/41

násíl: *bk. nesil*. -1-

n. Ağ.12/5

nási: *bk. nesil*. -1-

n. An.01/24

násil: *bk. nesil*. -2-

n. Ağ.12/6

n.+imiş Bu.09/128

náyse: *bk. neyse*. -1-

n. Bu.02/50

nāled: Lânet. -1-

n. An.09/468

nå: *bk. ne*. -3-

n. An.02/60, Bu.11/118, Ma.02/68

nä: *bk. ne*. -55-

n. An.07/53, An.12/3, An.12/37, Bi.01/28, Bi.01/73, Bi.03/51, Bu.01/6, Bu.02/52, Bu.04/60, Bu.06/103, Bu.11/52, Bu.12/12, Bu.12/14, Bu.12/18, Bu.13/73, Ha.03/30, , Iğ.01/6, Iğ.05/49, Iğ.05/57, Iğ.06/102, Iğ.06/112, Iğ.06/117, Iğ.06/157, Iğ.06/179, Iğ.06/55, Iğ.06/68, Iğ.06/92, Iğ.06/95, Mu.06/70

n.+ä Bi.01/29

n.+dur Bu.11/58

n.+dúr Bu.11/97

n.+dür An.05/220, An.09/54, Bu.09/60, Bu.14/200, Ha.04/54, Iğ.02/133

n.+dír Mu.05/11

n.+dir Mu.01/51

n.+ydi Ha.05/154

n.+yín Iğ.06/126

n.+y^{i}nen Ha.05/21

n.+y^{i}ni An.09/187

n.+^{y}ä Ha.07/3

näçer: Nâçâr, çaresiz. -1-

n. Ha.08/62

näfol-: *bk. mefol-*. -1-

n.-urdi Bu.04/215

nänä: *bk. nene*. -14-

n.+leri̅́ Bu.03/32

n.+lerni Bu.03/34

n.+m Iğ.06/115, Iğ.06/118, Iğ.06/120, Iğ.06/121

n.+nın Bu.03/56

n.+nı^{n} Bu.03/55

n.+y Bu.03/50

n.+yá Bu.03/44

n.+ye Bu.03/39, Bu.03/41

näne: *bk. nene*. -1-

n. Iğ.11/11

näsıl: *bk. nesil*. -1-

n. Ha.07/5

näsíl: *bk. nesil*. -1-

n. Ağ.16/92

näsín: *bk. nesil*. -1-

n. Iğ.05/40

näsi: *bk. nesil*. -1-

n. Ha.07/8

näsil: *bk. nesil*. -1-

n. Iğ.01/16

näsl (<näsil): Nesil, cins. -2-

cinsi n.+i: Nesil cins, soy sop. Bu.13/213

n.+imiz Iğ.09/196

ne: Ne. *Diğer varyantları için bk. Diğer varyantları için bk. na (1), nay, ná, náǵ, náġ, nå, nä, ne^{y}, nē, nė, ni, no, nó*. -602-

n. Ağ.01/1, Ağ.01/16, Ağ.06/25, Ağ.06/68, Ağ.07/146, Ağ.07/148, Ağ.07/15, Ağ.07/158, Ağ.07/16, Ağ.07/17, Ağ.07/176, Ağ.07/20, Ağ.07/201, Ağ.07/24, Ağ.07/26, Ağ.07/84, Ağ.08/28, Ağ.08/50, Ağ.08/75, Ağ.09/10, Ağ.09/13, Ağ.09/28, Ağ.09/42, Ağ.09/74, Ağ.10/18, Ağ.11/2, Ağ.11/24, Ağ.12/10, Ağ.12/11, Ağ.12/12, Ağ.12/16, Ağ.13/86, Ağ.13/87, Ağ.13/96, Ağ.14/15, Ağ.14/23, Ağ.15/1, Ağ.15/13, Ağ.15/14, Ağ.15/23, Ağ.15/68, Ağ.15/9, Ağ.16/53, Ağ.16/84, Ağ.17/48, An.01/104, An.01/107, An.01/15, An.01/186, An.01/190, An.01/191, An.01/217, An.01/218, An.01/219, An.01/220, An.01/226, An.01/24, An.01/249, An.01/254, An.01/258, An.01/261, An.01/51, An.01/53, An.01/59, An.01/64, An.01/72, An.01/76, An.01/78, An.01/80, An.01/81, An.01/84, An.01/86, An.01/90, An.02/42, An.02/49, An.02/65, An.02/76, An.02/94, An.03/5, An.04/35, An.04/44, An.04/77, An.04/82, An.05/102, An.05/2, An.05/461, An.05/64, An.05/80, An.05/95, An.06/46, An.06/62, An.07/105, An.07/66, An.07/70, An.07/85, An.07/9, An.08/9, An.09/1, An.09/115, An.09/164,

Ha.04/135, Ha.04/15, Ha.04/152, Ha.04/24, Ha.04/40, Ha.04/72, Ha.05/110, Ha.05/121, Ha.05/123, Ha.05/125, Ha.05/137, Ha.05/15, Ha.05/18, Ha.05/19, Ha.05/59, Ha.05/68, Ha.05/84, Ha.06/20, Ha.06/44, Ha.07/56, Ha.07/66, Ha.08/81, Ha.09/16, Ha.09/17, Ha.09/6, Ha.09/7, Iğ.01/20, Iğ.02/123, Iğ.02/127, Iğ.02/141, Iğ.02/154, Iğ.02/173, Iğ.02/180, Iğ.02/182, Iğ.02/26, Iğ.02/74, Iğ.02/83, Iğ.02/90, Iğ.03/16, Iğ.03/26, Iğ.03/49, Iğ.03/54, Iğ.03/77, Iğ.03/83, Iğ.05/55, Iğ.06/150, Iğ.06/174, Iğ.06/29, Iğ.06/96, Iğ.08/23, Iğ.09/113, Iğ.09/20, Iğ.09/204, Iğ.09/22, Iğ.09/68, Iğ.09/77, Iğ.11/13, Ma.02/15, Ma.02/27, Ma.02/50, Ma.04/162, Ma.04/175, Ma.04/176, Ma.04/178, Ma.04/182, Ma.04/48, Ma.04/49, Ma.04/67, Mu.01/151, Mu.01/152, Mu.01/156, Mu.01/159, Mu.01/160, Mu.01/17, Mu.01/185, Mu.01/2, Mu.01/28, Mu.01/5, Mu.01/53, Mu.01/60, Mu.02/12, Mu.02/13, Mu.02/20, Mu.03/102, Mu.03/14, Mu.03/30, Mu.03/60, Mu.03/76, Mu.05/3, Mu.05/33, Mu.06/121, Mu.06/32, Mu.06/42, Mu.06/46, Mu.06/52, Mu.06/54, Mu.06/58, Mu.06/67, Mu.06/73, Mu.06/81, Mu.06/90, Mu.06/93

n. arasın: “İmkansız” anlamında söz. Ma.04/144

n. boycadur: Ne boyca; nasıl, ne kadar. Ağ.12/14

n. ėy ki: Ne iyi ki; iyi ki, güzel bir rastlantı olarak, ne mutlu. Bu.13/50

n. gün ėtmişın: Ne gün etmişsin; “(birşeyi/bir yeri) ne hale getirmişsin!, Mahvetmişsin!, Darmadağın etmişsin!” anlamlarında kızma sözü. An.05/459

n. gün vėrdile[r]: Ne gün vermek; gün vermemek. Bu.13/124

n. güne[h] ėtmişuẖ: Ne günah etmişiz; ne suç işlemişiz. Bu. 11/57

n. günner çegduĝ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. Bu.13/3

n. günner çegduẖ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. Bu.13/2

n. ğünner[i] çegduẖ: Ne gün çekmek; zorluk, sıkıntı ve eziyet dolu günler yaşamak. Bu.13/14

n. ki äleme oni de bize: El aleme ne olursa bizim başımıza da o gelecektir. Bir atasözü. Bu.04/55

n. ki eleme o da ẖalamo olur: Başkalarının başına gelen şey,

halamın/yakınlarımın da başına gelir. Bir atasözü. Bu.13/220

n.+den An.01/146, Bi.03/106, Mu.01/152

n.+dır Mu.01/52, Mu.03/26, Mu.05/20

n.+dı́r Mu.05/33

n.+di̊r An.01/203

n.+dir An.11/49

n.+dur An.11/19, Bu.03/49, Bu.03/51, Bu.04/258, Mu.06/27, Mu.07/7

n.+dú An.11/84

n.+dúr An.01/34, An.05/102, An.05/103, An.09/82, An.12/200, Bu.04/257, Bu.08/5, Bu.14/230

n.+dür Ağ.01/43, An.09/374, An.10/135, An.12/164, An.12/217, Bu.04/124, Bu.04/259, Bu.06/21, Bu.14/19, Bu.15/16, Iğ.09/126, Mu.03/30

n.+e An.05/109, An.05/111, Ha.04/118, Mu.06/116

n.+inen Ağ.08/57

n.+ler Ağ.10/48, Bi.03/8, Bi.05/38, Bu.13/43, Bu.14/19, Ha.05/109, Iğ.02/190, Ma.02/27

n.+ler^{i} Ağ.07/32

n. şekil: Ne şekil; nasıl. Ağ.10/64

n. täür: Ne tavır; nasıl. An.09/20

n. täürdür: Ne tavır; nasıl. Ağ.01/64, Iğ.09/196

n. teür: Ne tavır; nasıl. An.09/20, An.09/398, Bu.04/14, Mu.06/95

n. tevi̊r: Ne tavır; nasıl. An.09/264, An.09/397, An.09/465

n. tevr: Ne tavır; nasıl. Ağ.16/92, An.05/111

n. tevrise: Ne tavır ise; her nasılsa Bu.12/69

n. tevür: Ne tavır; nasıl. An.09/153

n. te^{v}i̊r: Ne tavır; nasıl. An.05/16

n. te^{v}ürdür: Ne tavır; nasıl. Bu.11/59

n. töür: Ne tavır; nasıl. An.04/109, An.04/110, An.04/114, An.09/416

n.+y Ağ.07/178, Bu.13/72

n.+y_edaĝ: Ne etmek; ne yapmak. An.05/362

n.+yidi Bu.02/87, Iğ.09/64

n.+yimiş Ağ.09/26, Ma.04/185

n.+y^{i}se Bu.14/22

n.+ydı́ Ağ.12/9

n.+ydi Ağ.01/67, An.07/30, An.09/321, An.12/63, Bu.02/119, Ha.05/57, Mu.01/54, Mu.04/53, Mu.06/123

n.+ydi̊ Ha.04/105

n.+ye Ağ.16/116, An.01/175, Bu.13/148, Mu.06/116

n.+yín Bu.02/28

n.+yi Ağ.07/28, An.04/18

n.+yim Ha.05/69

n.+yin An.09/167

n.+yinen Bu.14/108

n.+yini Ağ.17/52, Ha.04/64

n.+y^{i} Bu.13/70

n.+y^{i}ná An.09/186

n.+y^{i}ne An.09/412

n.+y^{i}nen An.01/206, An.12/176, Bu.14/109, Ha.02/18

n.+ymiş Ağ.17/80, Bu.11/58

n.+ynen An.12/176, Bi.03/20, Bu.04/207

n.+^{y} Bu.09/132

n.+^{y}e An.09/406, Bu.04/207, Mu.06/73

n.+^{y}ımıza Bi.01/96

n.+^{y}i Bi.04/106, Ha.05/100

n.+^{y}in Bu.13/48, Mu.06/56

n.+^{y}inen Iğ.03/39

n.+^{y}ise Bu.09/164

n.+^{y}mi An.09/234

necol-: Nice olmak. -1-

n.-dı Bi.01/95

neçe: Nice, ne kadar. *Diğer varyantları için bk. neçi, nẹ́çe.* -5-

n. An.12/181, An.12/90, Bu.11/10, Iğ.08/22

neçellig: *bk. neçelnik*. -1-

n.+ler^{ı}ne^{n} Bu.04/84

neçellüg: *bk. neçelnik*. -1-

n.+i̊n Ağ.16/30

neçelnik *(Rus. Начальник)*: Baş, başkan, müdür, şef, komutan, amir. *Diğer varyantları için bk. neçellig, neçellüg*. -1-

n.+inen Bu.04/81

neçi: *bk. neçe*. -1-

n. Iğ.08/22

ned-: *bk. neyd-*. -2-

n.-ecaẖ Ha.06/35, Mu.06/74

neden: Neden. *Diğer varyantı için bk. nėden, niden*. -19-

n. Ağ.05/6, An.11/28, An.11/90, Bi.03/69, Bi.03/76, Bi.03/82, Bi.03/83, Bu.02/117, Bu.12/117, Bu.12/43, Bu.14/185, Iğ.02/65, Iğ.03/42, Ma.02/25, Mu.01/68, Mu.03/1

n.+i Bu.09/92, Ha.05/11

n.+le Bu.09/76

nee: *bk. niya*. -4-

n. An.01/41, An.01/65, An.05/114, Ma.04/175

neėn: Ne eylemek. -1-

n. Bi.04/31

nefer: Nefer, kişi. *Diğer varyantı için bk. náfer*. -4-

n. Bu.04/87, Iğ.09/103, Iğ.09/33

n.+á Bu.04/86

nefes: Nefes. *Diğer varyantı için bk. nepes*. -3-

n. Ağ.08/23, An.01/220, Bu.01/14

negül: *bk. deil*. -1-

n. Iğ.02/44

ne^{h}ir: Nehir. -1-

n.+e Ha.01/62

neh́ele: Ahıska'da bir köy. -2-

n. An.06/31, An.06/32, An.06/42

nem: Nem, havada bulunan su buharı. -1-

n. Ağ.06/94

nemer: Düğün hediyesi. -1-

edetin n.+ini Bu.13/196

nemet: Nîmet. -1-

n.+in An.09/147

nene: Nene, nine. *Diğer varyantları için bk. nänä, näne, neney, nenö*. -85-

n. Ağ.09/51, An.01/102, An.04/68, An.04/93, An.09/97, Bi.01/57, Bi.01/59, Bi.01/63, Bu.03/56, Bu.06/205

n.+den Bu.06/65

n.+dür Bu.04/119

n.+ler An.01/102, An.01/129, An.05/442, Bi.01/67, Bu.06/59, Bu.12/43

n.+lere Bu.13/166

n.+ler^{ı}ní Bu.03/32

n.+leri An.05/45

n.+lerin An.01/114

n.+ler^{i}míz An.01/116

n.+m Ağ.03/11, Ağ.03/4, Ağ.10/1, Ağ.10/11, Ağ.10/111, Ağ.10/121, Ağ.10/122, Ağ.10/123, Ağ.10/129, Ağ.10/18, Ağ.10/2, Ağ.10/48, Ağ.10/50, Ağ.10/54, Ağ.10/77, An.02/30, An.07/23, An.07/27, Bi.05/1, Bi.05/30, Bi.05/4, Bu.06/203, Bu.06/71, Bu.06/73, Bu.06/74, Ha.04/14, Ha.04/6, Iğ.02/195, Ma.05/4, Mu.05/17, Mu.05/20

n.+mden Ağ.10/122, Bu.06/65

n.+me An.02/4, Bu.06/205

n.+mgil Ağ.09/57

n.+mgile Ağ.10/4

n.+mgiller Ha.04/14

n.+mın Bi.05/8

n.+m^{ı}n Ağ.10/7

n.+míz Bu.04/119

n.+min Ağ.10/126, Ağ.10/31

n.+mizden Ağ.10/58, Ağ.10/69

n.+mn Ağ.10/15

n.+n Iğ.09/197

n.+nı̊n An.02/2

n.+si Ağ.10/29, An.04/50

n.+sidír Iğ.03/37

n.+sidür Bu.04/119

n.+sinin Ağ.10/31

n.+si^{y}nen Ağ.01/73

n.+yá Bu.03/46

n.+ye An.04/95, Bu.03/40, Bu.03/47, Bu.03/48

n.+y^{i} An.05/75, Bu.03/36

neney: *bk. nene*. -1-

n. Bu.14/43

nenni: Ninni. *Diğer varyantı için bk. nánni*. -9-

n. An.01/140, Bu.06/33

nánni ha n. Bu.06/36

n. ha n. Bu.06/36

nennili- (<nennile-): Ninnilemek, ninni söyleyip uyutmak. -1-

n.-yėlle^{r} An.01/140

nenö: *bk. nene*. -2-

n. Bu.03/49, Bu.03/56

nepes: *bk. nepes*. -2-

n.+im An.05/446

n.+ini An.05/425

nerá: *bk. nere*. -2-

n. Bi.01/116

nerde: *bk. nėrde*. -8-

n. Ağ.07/196, An.01/132, An.01/55, Bu.11/108, Bu.11/124, Iğ.02/179, Mu.01/43

n.+dür An.12/235

n.+ydi An.01/116

nerden: *bk. nėrden*. -5-

Ağ.11/2, Ağ.12/4, An.09/217, Bi.03/79, Iğ.05/36

nere: Nere. *Diğer varyantları için bk. nerá, nėra, nėrá, nėre*. -31-

n. Ağ.13/46, Ağ.13/6, An.05/231, An.05/68, An.07/6, An.09/241, An.09/314, An.09/48, An.12/176, An.12/185, An.12/186, An.12/87, Bi.01/108, Bu.06/64, Bu.11/122, Bu.12/99, Ha.04/108, Iğ.04/38, Iğ.05/34, Iğ.05/45, Iğ.06/15, Iğ.09/63, Mu.03/102, Mu.05/37

n.+dir Ağ.07/138

n.+dur Bu.02/124

n.+dür Bu.14/190

n.+ler^{i}ne Bu.06/17

n.+miz An.12/186

nerede: *bk. nėrde*. -1-

n. Ha.04/126

nerei: *bk. nėrey*. -1-

n. Ağ.07/50

nereli: Nereli. -4-

n. An.10/64

n.+sin An.09/22

n.+ydi Ağ.08/111

neresi: Neresi. -1-

n. Ağ.07/40

nerey^{i}: *bk. nėrey*. -1-

n. Iğ.06/12

nermin: Nermin, kişi adı. -1-

n. Ağ.04/3

nerse: Şey. *Diğer varyantı için bk. nese*. -1-

n. Iğ.08/46

nese: *bk. nerse*. -1-

n. Iğ.08/32

nesıl: *bk. nesil*. -7-

n. An.01/68, An.10/10, Bu.06/217, Bu.09/80, Ha.07/2, Iğ.03/12, Ma.04/19

nesın: *bk. nesil*. -1-

n. Iğ.04/39

nesí: *bk. nesil*. -1-

n. Bu.04/37

nesíl: *bk. nesil*. -4-

n. An.01/85, An.01/206, Iğ.03/58, Mu.03/95

nesi: *bk. nesil*. -10-

n. An.01/108, An.08/14, An.10/1, An.10/29, Bu.05/2, Ma.03/66, Ma.03/80, Mu.01/88, Mu.03/15, Mu.03/71

nesiäd: Nasihât. *Diğer varyantları için bk. nesiät, nesiyat*. -1-

n. Bu.04/110

nesiät: *bk. nesiäd*. -1-

n.+idür Bu.04/109

nesib: *bk. nasib* -2-

n. Ağ.11/37

n.+in An.05/337

nesil: *bk. nesil*. -3-

n. Bi.04/106

n.+e Ağ.06/26

n.+i Ağ.06/27

nesil: Nasıl. *Diğer varyantları için bk. nası, nasıl, nasın, nasī, nasí, nasíl, nasí, nasi, nasin, nazıl, nāsıl, nású, násıl, nás*[ı]*, nású, násíl, nási, násil, näsıl, näsíl, näsín, näsi, näsil, nesıl, nesın, nesí, nesíl, nesi, nesil, nesi*[l]*, nesin, nezil, nēsi, nēsil*. -30-

n. An.01/181, An.01/194, An.02/106, An.04/119, An.09/124, An.11/40, An.11/67, Bi.01/104, Bi.03/48, Bi.04/104, Bi.04/106, Bi.04/76, Bu.04/100, Bu.04/149, Bu.04/182, Bu.04/84, Bu.06/19, Bu.06/214, Ha.06/34, Ha.07/13, Ha.07/28, Ha.07/57, Iğ.03/22, Iğ.03/42, Iğ.05/8, Mu.01/37, Mu.04/13, Mu.04/47, Mu.04/49

n.+d[i] Bi.03/39

nesi[l]: *bk. nesil*. -2-

n. An.09/254, An.11/31

nesin: *bk. nesil*. -7-

n. Ağ.14/26, An.07/106, Bu.13/155, Iğ.02/156, Iğ.02/47, Iğ.02/92, Iğ.04/1

nesip: *bk. nasib*. -1-

n. Bi.04/45

nesiyat: *bk. nesiäd*. -1-

n.+í Ha.01/30

nesreddın: Nasrettin, kişi adı. -1-

n. Mu.06/82

nevede: *(Yanlış telaffuz)*: *bk. nérde*. -1-

n. An.05/95

nevel: ? -1-

n.+du An.09/26

nevi: Tür, şekil. -1-

bir n.: Bir tür. Bi.05/2

neyā̈: *bk. niya*. -1-

n. Bu.08/90

neyd-: Ne etmek; ne yapmak. *Diğer varyantları için bk. ned*-, *ne^{y}d*-, *nė́t*-, *nė́yd*-, *nė́yd*-, *nė́yė́d*-, *nė́^{y}ė́d*-, *nē̇yd*-, *niyd*-. -4-

n.-aḫ An.09/367

n.-ecám An.05/193

n.-elim An.10/35

n.-ėm Bi.01/141

neyle-: *bk. nė́yne*-. -2-

n.-r An.01/69

neyne-: *bk. nė́yne*-. -1-

n.-rsın An.05/236

neysá: *bk. neyse*. -2-

n. An.10/49, Ha.05/65

neyse: Neyse. *Diğer varyantları için bk. náyse, neysá, neys^{e}, ne^{y}se*. -29-

n. Ağ.17/106, An.05/57, An.09/131, An.09/247, An.09/249, An.09/251, An.09/309, An.09/312, An.09/64, An.10/25, An.10/40, An.10/47, An.10/56, An.10/70, Bu.04/93, Bu.14/123, Ha.04/110, Ha.04/65, Ha.05/42, Ha.05/46, Ha.05/80, Ha.05/87, Iğ.03/55, Iğ.03/57, Ma.02/43, Mu.04/11

neys^{e}: *bk. neyse*. -1-

n. Bu.14/115

ne^{y}: *bk. ne*. -5-

n. Ağ.11/8, An.07/30, Bu.12/12, Bu.14/102

n._edaĝ: Ne etmek; ne yapmak. An.05/362

ne^{y}a: *bk. niya*. -1-

n. An.11/49

ne^{y}d-: *bk. neyd*-. -1-

n.-ecan An.09/442

ne^{y}e: *bk. niya*. -1-

n. Bu.14/106

ne^{y}se: *bk. neyse*. -1-

n. An.10/39

nezig: *bk. nezik*. -1-

n. Mu.01/111

nezik: Nezik, bir çeşit yemek. *Diğer varyantı için bk. nezig*. -2-

n. Mu.01/114, Mu.01/116

nezil: *bk. nesil*. -1-

n. Ha.07/25

nē: *bk. ne*. -6-

n. An.01/158, An.09/377, Bi.04/24, Bu.14/154, Iğ.01/20

n.+y^{i} An.05/2

nēsi: *bk. nesil*. -1-

n. An.10/62

nēsil: *bk. nesil*. -1-

n. Iğ.03/44

nė: *bk. ne*. -9-

n. Ağ.14/26, An.04/26, Bu.03/68, Bu.06/9, Bu.08/73, Bu.09/90, Bu.11/121, Bu.13/154, Mu.06/87

nėçe: *bk. neçe*. -1-

n. Bu.02/127

nėden: *bk. neden*. -1-

n. An.11/17

nėmíj *(Rus. Немец)*: Alman. -1-

n.+ler Bu.02/92

nėra: *bk. nere*. -2-

n. Bi.01/137, Bu.13/71

nėrá: *bk. nere*. -1-

n. An.12/85

nėrda: *bk. nėrde*. -2-

n. An.05/36, An.05/54

nėrdan: *bk. nėrden*. -1-

n. An.07/75

nėrdá: *bk. nėrde*. -3-

n. An.05/314, Ha.05/146

n.+dúr: An.12/235

nėrdán: *bk. nėrden*. -1-

n. An.12/136

nėrdä: *bk. nėrde*. -1-

n.Iğ.11/3

nėrde: Nerede. *Diğer varyantları için bk. nerde, nerede, nevede, nėrda, nėrdá, nėrdä, nėrdē, nirda, nirdá, nirde, nirdē.* -22-

n. Ağ.07/195, Ağ.08/18, Ağ.15/42, An.01/254, An.02/32, An.05/144, An.09/185, An.09/190, An.09/299, An.12/82, Bu.13/146, Bu.13/82, Bu.14/19, Ha.05/147, Ha.05/39, Ha.07/52, Ma.03/75, Mu.03/44, Mu.03/83

n.+dúr An.06/42

n.+ydi An.01/148

nėrden: Nereden. *Diğer varyantları için bk. nerden, nėrdan, nėrdán, nėreden, nēden, nērden, nirden.* -11-

n. Ağ.16/15, An.09/48, An.12/173, Bu.04/131, Bu.06/201, Bu.06/220, Bu.08/85, Ha.02/22, Iğ.02/12, Iğ.09/196, Mu.06/104

nėrdeyse: Neredeyse. *Diğer varyantı için bk. nirdeyse.* -2-

n. Bu.02/50, Iğ.11/23

nėrdē: *bk. nėrde*. -2-

n. Iğ.11/3, Ma.03/75

nėre: *bk. nere*. -16-

n. Ağ.16/23, An.09/480, An.12/176, Bu.04/31, Bu.06/93, Bu.08/50, Bu.11/76, Bu.13/49, Bu.13/90, Iğ.06/112, Iğ.08/11, Mu.02/21, Mu.03/96, Mu.03/98, Mu.06/11

n.+nın Iğ.06/167

nėreden: *bk. nėrden*. -1-

n. Bu.08/108

nėrey: Nereyi. *Diğer varyantları için bk. nerei, nerey*^{i}. -2-

n. Ağ.07/42, Mu.06/19

nėreye: Nereye. *Diğer varyantı için bk. nėre^{y}e*. -1-

n. Bu.14/105

nėre^{y}e: *bk. nėreye*. -1-

n. Bu.14/120

nėt-: *bk. neyd-*. -1-

n. Mu.06/74

nėyd-: *bk. neyd-*. -3-

n.-aḫ Bu.13/221

n.-ecėm Ağ.16/105

n.-iyírsın Iğ.05/52

nėyd-: *bk. neyd-*. -1-

n.-ím Mu.05/6

nėyėd-: *bk. neyd-*. -2-

n.-em Bu.03/65

n.-irsi^{n} Bu.02/128

nėyne-: Ne eylemek. *Diğer varyantları için bk. neyle-, neyne-*. -2-

n.-rsín Bu.13/148

n.-rsin Bu.13/51

nė^{y}ėd-: *bk. neyd-*. -1-

n.-iyėrSín Bu.14/60

nē̇den: *bk. nėrden*. -1-

n. Bu.14/214

nē̇rden: *bk. nėrden*. -2-

n. Bu.14/26

n.+idi Bu.15/25

nē̇yd-: *bk. neyd-*. -1-

n.-aḫ Bu.03/50

nıĝıl: *bk. nıĝr*. -1-

n. Bu.02/156

nıĝr (<nıĝır): Uç, genellikle uzun bir nesnenin incelerek biten son ve sivri noktası. *Diğer varyantı için bk. nıĝıl*. -4-

n.+i Bu.02/156, Bu.02/157

níşan: *bk. nişan*. -1-

n. Mu.05/16

ni: *bk. ne*. -1-

n. Bu.06/199

nida: Nida, ses. -1-

n. Bu.04/135

niday^{i}: Nidayi, kişi adı. -1-

n. Ağ.14/32

niden: *bk. neden*. -1-

n. Ma.04/36

nie: *bk. niya*. -2-

n. An.05/434, An.09/367

niġala: Nikola, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. niḳola*. -3-

n. Mu.06/36

niġolli: Saçının bir tutamı beyaz olan kişi. -1-

n. Iğ.09/192

niġor: Saçın bir tutamında/kısmında görülen beyazlık. *Diğer varyantları için bk. niĝor, nih́or, niḫor*. -3-

n. Iğ.09/185, Iğ.09/195

n.+dur Iğ.09/190

niġora: Saçta görülen beyazlık. -1-

n. Bu.03/71

niĝor: *bk. niġor*. -1-

n.+i Iğ.09/186

nih́or: *bk. niġor*. -3-

n. Iğ.09/184, Iğ.09/185, Iğ.09/189

niḫor: *bk. niġor*. -1-

n. Iğ.09/193

nik̇ah: *bk. niķah*. -1-

n. Ha.04/68

niķah: Nikâh. *Diğer varyantı için bk. nik̇ah*. -2-

n. Bi.04/85

n.+ıni Bi.04/84

niķola: *bk. niġala*. -1-

n. Mu.06/38

nirda: *bk. nėrde*. -2-

n. Bi.04/126, Bu.06/201

nirdá: *bk. nėrde*. -2-

n. Ağ.01/63

n.+ydın Bi.04/112

nirde: *bk. nėrde*. -3-

n. Ağ.17/93, An.11/53, Iğ.02/91

nirden: *bk. nėrden*. -2-

n. Bu.04/134, Bu.06/213

nirdeyse: *bk. nėrdeyse*. -2-

n. An.06/36, Bu.02/15

nirdē: *bk. nėrde*. -1-

n.+ydin Bu.06/206

nire: *bk. nėre*. -1-

n. Bu.06/91

nişan: 1. İşaret, iz; 2. Nişan töreni; 3. Kişi adı. *Diğer varyantı için bk. nı́şan*. -15-

n. Bi.04/75, Bu.01/31, Ha.04/21, Ha.04/3, Ha.04/42, Iğ.03/74, Mu.01/68

n.+ı Ha.04/63

n.+ˈnı Ha.04/22

n.+í Iğ.09/185

n.+i Bu.01/31

n. vuriyerdi: Nişan vurmak; işaretlemek. An.05/441

n. vuriyėrdi: Nişan vurmak; işaretlemek. An.05/441

nişanna-: Nişanlamak. -2-

n.-duḫ Iğ.03/37

n.-míşler Mu.04/30

nişannan-: Nişanlanmak. *Diğer varyantı için bk. nişannán-*. -1-

n.-ir Ha.04/45

nişannán-: *bk. nişannan-*. -1-

n.-iⁱr Ha.04/45

nişannė: *bk. nişanni*. -1-

n. Ha.08/48

nişannı: *bk. nişanni*. -6-

n. An.01/100, Bu.03/8, Mu.03/73

n.+n Mu.04/32

n.+ydım An.01/100

n.+yduḫ An.01/101

nişanní: *bk. nişanni*. -2-

n.+dır Ağ.06/144

n.+ydím Ağ.02/7

nişanni: 1. Nişanlı, nişanlanmış olan; 2. İzi, işareti olan. *Diğer varyantları için bk. nişannė, nişannı, nişanní.* -5-

n. Ağ.06/137, Ha.05/126, Iğ.09/184, Iğ.09/185

n.+ydim Mu.04/52

niya: Niye, niçin. *Diğer varyantları için bk. nee, neyǟ, ne^{y}a, ne^{y}e, nie, niyá, niyā́, niyä, niye, niyē, ni^{y}a, ni^{y}á, ni^{y}e.* -44-

n. Ağ.09/32, Ağ.09/34, Ağ.10/36, Ağ.16/138, Ağ.17/116, An.04/99, An.09/166, An.09/414, An.09/7, An.11/40, Bi.03/62, Bi.03/67, Bi.03/81, Bu.05/49, Bu.06/214, Bu.06/221, Bu.11/53, Bu.14/111, Bu.14/122, Bu.14/85, Bu.14/89, Bu.14/90, Ha.04/98, Ha.05/41, Ha.05/62, Iğ.02/12, Iğ.02/3, Iğ.02/65, Iğ.06/117, Iğ.06/49, Iğ.06/80, Iğ.07/13, Mu.01/60, Mu.01/62, Mu.05/5, Mu.06/110, Mu.06/45, Mu.06/72, Mu.06/80

niyad: *bk. niyet*. -1-

n.+da An.05/324

niyala: Niyala, Ahıska'da bir köy. -3-

n. Ha.04/8, Ha.04/9

n.+li Ağ.09/78

niyas: *bk. niyaz*. -1-

n. Mu.06/15

niyaz: Niyaz, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. niyas.* -3-

n. An.07/59, An.07/65

niyá: *bk. niya*. -13-

n. Ağ.06/144, Ağ.08/116, Ağ.16/140, An.05/444, An.07/113, An.09/171, An.09/209, An.11/91, Bu.14/119, Bu.14/159, Ha.04/78, Mu.06/112

niyád: *bk. niyet*. -1-

n.+da An.05/324

niyā́: *bk. niya*. -1-

n. Bi.01/124

niyä: *bk. niya*. -1-

n. Bu.13/119

niyd-: *bk. neyd-*. -1-

n.-ecen Mu.06/117

niye: *bk. niya*. -39-

n. Ağ.07/111, Ağ.14/30, Ağ.16/140, Ağ.17/6, An.01/20, An.01/213, An.01/214, An.01/219, An.01/44, An.03/34, An.04/61, An.05/106, An.09/166, An.09/208, An.09/308, An.09/367, An.09/440, An.09/450, An.11/105, An.11/107, An.11/81, An.11/92, Bi.01/147, Bi.03/96, Bi.04/101, Bi.04/122, Bu.04/27, Bu.14/103, Bu.14/132, Bu.14/160, Ha.04/77, Ha.04/86, Ha.07/71, Iğ.02/37, Iğ.02/6, Iğ.09/99, Ma.04/36, Mu.06/76

niyet: Niyet, amaç. *Diğer varyantları için bk. niyad, niyád*. -2-

n.+índē Ma.02/15

n.+inen An.01/226

niyetli: Niyetli, niyeti/amacı olan. -1-

n. An.01/244

niyē: *bk. niya*. -1-

n. Ma.03/97

ni^{y}a: *bk. niya*. -1-

n. An.09/319

ni^{y}á: *bk. niya*. -2-

n. An.06/55, Bu.09/31

ni^{y}e: *bk. niya*. -2-

n. An.09/208, Bu.04/253

nizamiye: Nizâmiye. -1-

n.+^{y}e Ağ.06/13

no: *bk. ne*. -10-

n. An.09/375, An.09/55, Bu.02/106, Bu.02/80, Bu.09/136, Bu.14/98, Ha.06/5, Ha.07/18, Iğ.02/103

noġta: *bk. nóẖta*. -1-

n.+lar Bu.09/98

nol-: Ne olmak. *Diğer varyantı için bk. nōl-*. -2-

n.-acaẖ An.09/239

n.-ur Ha.04/136

nomal: *bk. normaĺ*. -1-

n. An.10/155

normal: *bk. normaĺ*. -4-

n. Ağ.08/112, An.01/11, An.04/3

n.+ėnde Iğ.01/12

normaĺ: Normal. *Diğer varyantları için bk. nomal, normal, nórmal*. -5-

n. An.01/46, An.10/82, Ha.06/21

n.+de An.10/103, Bi.05/24

noyabır: Kasım, yılın on birinci ayı. *Diğer varyantları için bk. nayabır, noyabıř, noyab^{ı}r, noyavır*. -4-

n. Iğ.09/120, Iğ.09/19

n.+ın Bu.13/75

noyabıř: *bk. noyabır*. -1-

n. Iğ.09/18

noyab^{ı}r: *bk. noyabır*. -1-

n.+a Bu.02/14

noyavır: *bk. noyabır*. -1-

n. Iğ.09/18

nōl-: *bk. nol-*. -2-

n.-dı Ha.06/4

n.-dí An.01/217

nōruz: Nevruz. -1-

n. An.01/239

nó: *bk. ne*. -1-

n. Mu.06/114

nóẖta: Nokta. *Diğer varyantı için bk. noġta*. -1-

n.+daydi An.05/132

nómėr *(Rus. Номер)*: Numara. -1-

n. Bu.11/71

nórmal: *bk. normaĺ*. -1-

n. Ağ.03/20

nöbedçi: Nöbetçi. -1-

n. Ağ.15/37

nöbet: Nöbet. -2-

n.+ım Mu.03/85

n.+ím Mu.03/84

nufus: *bk. nüfüs*. -3-

n. Ağ.07/31

n.+ise Ağ.07/53

n.+ünán Ağ.07/21

nufusli: Nüfuslu, belirli sayıda nüfusu, (yaşayan kişisi) olan. -2-

n. Ağ.07/53

nufús: *bk. nüfüs*. -2-

n. Ağ.07/18

nuḫsa: Muska. -2-

n. An.01/158, Ha.04/155

nuna: Parmak ucundaki tırnakla et arasındaki kısım. -3-

n. Bu.01/30

nur: Aydınlık, ışıltı. -1-

n. Ağ.14/35

nuran: Nûran, kişi adı. -1-

n. Ağ.01/66

nusĝali: Muskalı, muskası olan. -1-

n. An.04/86

núfus: *bk. nüfüs*. -1-

n.+u Ağ.13/31

nüfus: *bk. nüfüs*. -2-

n. Mu.02/3

n.+a Ağ.13/31

nüfüs: Nüfûs. *Diğer varyantları için bk. nufus, nufús, núfus, nüfus*. -5-

n. Ağ.15/36, An.11/29, An.11/3

n.+dür Bu.14/4

n.+leri Mu.04/23

nüsreddin: Nusreddin, kişi adı. -1-

n. Ağ.07/76

o

o: 1. O; 2. (Bulunma ve ayrılma hali çekimleri ile) “Ora” anlamında. *Diğer varyantları için bk. a (7), å, oġ, ō (1), ó, ȯ (1), ȱ (2), ö, u*. -2800-

o. Ağ.01/44, Ağ.01/70, Ağ.02/13, Ağ.03/1, Ağ.03/12, Ağ.03/13, Ağ.03/17, Ağ.04/10, Ağ.04/16, Ağ.04/19, Ağ.06/1, Ağ.06/132, Ağ.06/134, Ağ.06/147, Ağ.06/150, Ağ.06/152, Ağ.06/24, Ağ.06/27, Ağ.06/34, Ağ.06/50, Ağ.06/51, Ağ.06/53, Ağ.06/56, Ağ.06/58, Ağ.06/81, Ağ.07/104, Ağ.07/109, Ağ.07/115, Ağ.07/129, Ağ.07/137, Ağ.07/142, Ağ.07/147, Ağ.07/156, Ağ.07/165, Ağ.07/168, Ağ.07/185, Ağ.07/191, Ağ.07/24, Ağ.07/25, Ağ.07/38, Ağ.07/51, Ağ.07/55, Ağ.07/57, Ağ.07/87, Ağ.07/90, Ağ.08/100, Ağ.08/102, Ağ.08/111, Ağ.08/112, Ağ.08/116, Ağ.08/125, Ağ.08/126, Ağ.08/129, Ağ.08/134, Ağ.08/18, Ağ.08/24, Ağ.08/28, Ağ.08/29, Ağ.08/48,

Ağ.08/55, Ağ.08/60, Ağ.08/64,
Ağ.08/65, Ağ.08/66, Ağ.08/82,
Ağ.08/94, Ağ.08/96, Ağ.09/10,
Ağ.09/51, Ağ.09/53, Ağ.09/58,
Ağ.09/67, Ağ.09/73, Ağ.09/75,
Ağ.10/101, Ağ.10/102, Ağ.10/104,
Ağ.10/107, Ağ.10/120, Ağ.10/123,
Ağ.10/128, Ağ.10/42, Ağ.10/44,
Ağ.10/56, Ağ.10/65, Ağ.10/67,
Ağ.10/8, Ağ.10/82, Ağ.10/87,
Ağ.10/92, Ağ.10/99, Ağ.11/22,
Ağ.11/24, Ağ.11/25, Ağ.11/28,
Ağ.11/29, Ağ.11/34, Ağ.12/7,
Ağ.13/15, Ağ.13/16, Ağ.13/19,
Ağ.13/5, Ağ.13/57, Ağ.13/74,
Ağ.13/83, Ağ.13/84, Ağ.13/86,
Ağ.13/91, Ağ.13/97, Ağ.14/31,
Ağ.15/2, Ağ.15/23, Ağ.15/3, Ağ.15/31,
Ağ.15/35, Ağ.15/43, Ağ.15/45,
Ağ.15/5, Ağ.15/55, Ağ.15/59, Ağ.15/7,
Ağ.15/75, Ağ.15/80, Ağ.16/106,
Ağ.16/107, Ağ.16/11, Ağ.16/116,
Ağ.16/126, Ağ.16/127, Ağ.16/145,
Ağ.16/152, Ağ.16/156, Ağ.16/20,
Ağ.16/44, Ağ.17/105, Ağ.17/114,
Ağ.17/21, Ağ.17/49, Ağ.17/5,
Ağ.17/55, Ağ.17/60, Ağ.17/72,
Ağ.17/82, Ağ.17/88, Ağ.17/97,
Ağ.18/16, Ağ.18/19, Ağ.18/23,
Ağ.18/31, Ağ.18/42, Ağ.18/5,
Ağ.18/50, Ağ.18/61, An.01/110,
An.01/111, An.01/115, An.01/116,
An.01/130, An.01/134, An.01/135,
An.01/137, An.01/14, An.01/148,
An.01/151, An.01/155, An.01/158,
An.01/159, An.01/165, An.01/169,
An.01/175, An.01/179, An.01/18,
An.01/197, An.01/209, An.01/222,
An.01/233, An.01/236, An.01/240,
An.01/242, An.01/249, An.01/251,
An.01/252, An.01/255, An.01/259,
An.01/33, An.01/34, An.01/35,
An.01/40, An.01/44, An.01/51,
An.01/74, An.01/75, An.01/80,
An.01/96, An.02/106, An.02/112,
An.02/13, An.02/34, An.02/37,
An.02/4, An.02/41, An.02/42,
An.02/43, An.02/6, An.02/62,
An.02/79, An.02/9, An.02/91,
An.03/14, An.03/17, An.03/24,
An.03/35, An.03/4, An.04/116,
An.04/119, An.04/121, An.04/16,
An.04/17, An.04/19, An.04/2,
An.04/20, An.04/21, An.04/28,
An.04/44, An.04/5, An.04/51,
An.04/61, An.04/66, An.04/7,
An.04/70, An.04/71, An.04/73,
An.04/78, An.04/85, An.05/10,
An.05/108, An.05/111, An.05/113,
An.05/117, An.05/118, An.05/119,
An.05/125, An.05/128, An.05/129,
An.05/133, An.05/137, An.05/14,

An.05/140, An.05/142, An.05/149,
An.05/150, An.05/152, An.05/156,
An.05/157, An.05/159, An.05/160,
An.05/161, An.05/164, An.05/165,
An.05/167, An.05/172, An.05/173,
An.05/175, An.05/181, An.05/185,
An.05/188, An.05/193, An.05/200,
An.05/207, An.05/210, An.05/211,
An.05/212, An.05/213, An.05/214,
An.05/218, An.05/220, An.05/223,
An.05/235, An.05/24, An.05/240,
An.05/247, An.05/252, An.05/256,
An.05/260, An.05/267, An.05/268,
An.05/280, An.05/281, An.05/282,
An.05/303, An.05/305, An.05/306,
An.05/317, An.05/319, An.05/328,
An.05/329, An.05/330, An.05/331,
An.05/332, An.05/336, An.05/337,
An.05/338, An.05/339, An.05/341,
An.05/343, An.05/344, An.05/345,
An.05/347, An.05/35, An.05/353,
An.05/363, An.05/366, An.05/369,
An.05/372, An.05/377, An.05/378,
An.05/38, An.05/381, An.05/382,
An.05/383, An.05/388, An.05/389,
An.05/391, An.05/395, An.05/396,
An.05/397, An.05/405, An.05/406,
An.05/410, An.05/412, An.05/422,
An.05/425, An.05/430, An.05/433,
An.05/434, An.05/441, An.05/444,
An.05/451, An.05/453, An.05/462,
An.05/463, An.05/464, An.05/466,
An.05/467, An.05/472, An.05/54,
An.05/67, An.05/7, An.05/71,
An.05/81, An.05/86, An.06/13,
An.06/27, An.06/31, An.06/39,
An.06/40, An.06/53, An.06/65,
An.07/107, An.07/108, An.07/115,
An.07/12, An.07/30, An.07/31,
An.07/32, An.07/35, An.07/42,
An.07/44, An.07/45, An.07/47,
An.07/48, An.07/50, An.07/57,
An.07/69, An.08/20, An.08/22,
An.08/23, An.08/24, An.09/157,
An.09/161, An.09/17, An.09/175,
An.09/184, An.09/264, An.09/265,
An.09/279, An.09/284, An.09/296,
An.09/312, An.09/328, An.09/330,
An.09/346, An.09/348, An.09/36,
An.09/366, An.09/367, An.09/368,
An.09/389, An.09/415, An.09/417,
An.09/424, An.09/437, An.09/443,
An.09/453, An.09/455, An.09/456,
An.09/462, An.09/470, An.09/471,
An.09/478, An.09/48, An.09/61,
An.09/72, An.09/81, An.09/83,
An.09/85, An.09/95, An.09/97,
An.10/11, An.10/113, An.10/114,
An.10/119, An.10/12, An.10/120,
An.10/125, An.10/13, An.10/132,
An.10/157, An.10/162, An.10/170,
An.10/172, An.10/181, An.10/20,

An.10/31, An.10/41, An.10/5, An.10/55, An.10/60, An.10/97, An.11/1, An.11/11, An.11/127, An.11/14, An.11/25, An.11/54, An.11/66, An.11/69, An.11/71, An.11/72, An.11/86, An.11/88, An.11/95, An.11/96, An.12/102, An.12/107, An.12/108, An.12/110, An.12/116, An.12/120, An.12/123, An.12/13, An.12/142, An.12/154, An.12/16, An.12/161, An.12/194, An.12/196, An.12/202, An.12/209, An.12/210, An.12/224, An.12/32, An.12/34, An.12/40, An.12/41, An.12/61, An.12/73, Bi.01/123, Bi.01/126, Bi.01/130, Bi.01/139, Bi.01/18, Bi.01/25, Bi.01/27, Bi.01/46, Bi.01/62, Bi.01/79, Bi.01/83, Bi.01/96, Bi.02/14, Bi.02/5, Bi.03/110, Bi.03/13, Bi.03/16, Bi.03/23, Bi.03/26, Bi.03/27, Bi.03/39, Bi.03/4, Bi.03/44, Bi.03/48, Bi.03/49, Bi.03/53, Bi.03/54, Bi.03/64, Bi.03/69, Bi.03/7, Bi.03/75, Bi.03/86, Bi.03/91, Bi.04/102, Bi.04/103, Bi.04/106, Bi.04/110, Bi.04/113, Bi.04/116, Bi.04/123, Bi.04/17, Bi.04/23, Bi.04/44, Bi.04/64, Bi.04/66, Bi.04/7, Bi.04/89, Bi.05/1, Bi.05/10, Bi.05/15, Bi.05/28, Bi.05/29, Bi.05/3, Bi.05/39, Bu.01/10, Bu.01/12, Bu.01/5, Bu.01/7, Bu.02/103, Bu.02/104, Bu.02/107, Bu.02/109, Bu.02/117, Bu.02/118, Bu.02/12, Bu.02/126, Bu.02/131, Bu.02/139, Bu.02/147, Bu.02/148, Bu.02/158, Bu.02/160, Bu.02/17, Bu.02/174, Bu.02/18, Bu.02/180, Bu.02/182, Bu.02/19, Bu.02/22, Bu.02/24, Bu.02/25, Bu.02/26, Bu.02/3, Bu.02/39, Bu.02/40, Bu.02/41, Bu.02/45, Bu.02/47, Bu.02/48, Bu.02/49, Bu.02/52, Bu.02/54, Bu.02/56, Bu.02/6, Bu.02/60, Bu.02/64, Bu.02/65, Bu.02/75, Bu.02/76, Bu.02/81, Bu.02/86, Bu.02/9, Bu.02/96, Bu.03/29, Bu.03/32, Bu.03/37, Bu.03/45, Bu.03/51, Bu.03/58, Bu.03/69, Bu.04/101, Bu.04/106, Bu.04/11, Bu.04/114, Bu.04/117, Bu.04/121, Bu.04/124, Bu.04/126, Bu.04/127, Bu.04/128, Bu.04/14, Bu.04/149, Bu.04/152, Bu.04/163, Bu.04/164, Bu.04/166, Bu.04/168, Bu.04/169, Bu.04/174, Bu.04/175, Bu.04/180, Bu.04/192, Bu.04/199, Bu.04/201, Bu.04/206, Bu.04/207, Bu.04/215, Bu.04/22, Bu.04/223, Bu.04/226, Bu.04/230, Bu.04/237, Bu.04/25, Bu.04/256, Bu.04/261, Bu.04/265, Bu.04/28, Bu.04/3, Bu.04/32, Bu.04/33, Bu.04/35, Bu.04/37, Bu.04/39, Bu.04/41, Bu.04/45, Bu.04/48, Bu.04/5, Bu.04/50,

Bu.04/53, Bu.04/69, Bu.04/70, Bu.04/75, Bu.04/80, Bu.04/93, Bu.04/94, Bu.04/97, Bu.05/11, Bu.05/18, Bu.05/2, Bu.05/26, Bu.05/28, Bu.05/44, Bu.05/5, Bu.05/6, Bu.05/9, Bu.06/211, Bu.06/213, Bu.06/216, Bu.06/217, Bu.06/230, Bu.06/235, Bu.06/237, Bu.06/238, Bu.06/243, Bu.06/245, Bu.06/250, Bu.06/44, Bu.06/49, Bu.06/50, Bu.06/57, Bu.06/58, Bu.06/62, Bu.06/70, Bu.06/80, Bu.06/83, Bu.06/88, Bu.06/90, Bu.06/94, Bu.06/95, Bu.08/15, Bu.08/3, Bu.08/36, Bu.08/37, Bu.08/40, Bu.08/41, Bu.08/45, Bu.08/60, Bu.08/61, Bu.08/68, Bu.09/101, Bu.09/107, Bu.09/119, Bu.09/138, Bu.09/139, Bu.09/146, Bu.09/148, Bu.09/15, Bu.09/158, Bu.09/160, Bu.09/164, Bu.09/165, Bu.09/169, Bu.09/171, Bu.09/2, Bu.09/47, Bu.09/49, Bu.09/50, Bu.09/67, Bu.09/72, Bu.09/8, Bu.09/81, Bu.09/85, Bu.09/87, Bu.09/88, Bu.09/95, Bu.09/96, Bu.10/14, Bu.10/20, Bu.10/8, Bu.11/102, Bu.11/112, Bu.11/117, Bu.11/120, Bu.11/125, Bu.11/127, Bu.11/129, Bu.11/17, Bu.11/48, Bu.11/5, Bu.11/52, Bu.11/59, Bu.11/63, Bu.11/7, Bu.11/72, Bu.11/78, Bu.11/81, Bu.11/82, Bu.11/90, Bu.11/91, Bu.12/100, Bu.12/101, Bu.12/11, Bu.12/112, Bu.12/116, Bu.12/117, Bu.12/125, Bu.12/126, Bu.12/14, Bu.12/143, Bu.12/149, Bu.12/152, Bu.12/153, Bu.12/154, Bu.12/156, Bu.12/2, Bu.12/23, Bu.12/25, Bu.12/27, Bu.12/3, Bu.12/33, Bu.12/37, Bu.12/4, Bu.12/41, Bu.12/49, Bu.12/51, Bu.12/52, Bu.12/53, Bu.12/54, Bu.12/60, Bu.12/62, Bu.12/67, Bu.12/71, Bu.12/79, Bu.12/81, Bu.12/94, Bu.13/101, Bu.13/104, Bu.13/105, Bu.13/106, Bu.13/107, Bu.13/122, Bu.13/123, Bu.13/129, Bu.13/150, Bu.13/151, Bu.13/152, Bu.13/16, Bu.13/17, Bu.13/18, Bu.13/186, Bu.13/188, Bu.13/198, Bu.13/221, Bu.13/31, Bu.13/44, Bu.13/46, Bu.13/47, Bu.13/59, Bu.13/63, Bu.13/64, Bu.13/66, Bu.13/67, Bu.13/69, Bu.13/80, Bu.14/10, Bu.14/100, Bu.14/117, Bu.14/120, Bu.14/13, Bu.14/142, Bu.14/144, Bu.14/158, Bu.14/163, Bu.14/166, Bu.14/186, Bu.14/188, Bu.14/19, Bu.14/192, Bu.14/195, Bu.14/202, Bu.14/208, Bu.14/21, Bu.14/224, Bu.14/26, Bu.14/31, Bu.14/4, Bu.14/47, Bu.14/64, Bu.14/70, Bu.14/8, Bu.14/83, Bu.14/84, Bu.14/95, Bu.15/11,

Bu.15/18, Bu.15/20, Bu.15/25, Bu.15/29, Bu.15/5, Bu.15/8, Ha.01/19, Ha.01/24, Ha.01/30, Ha.01/31, Ha.02/15, Ha.02/18, Ha.02/24, Ha.02/29, Ha.02/35, Ha.02/37, Ha.02/42, Ha.03/11, Ha.03/19, Ha.03/2, Ha.03/6, Ha.03/7, Ha.03/8, Ha.04/11, Ha.04/23, Ha.04/25, Ha.04/32, Ha.04/33, Ha.04/35, Ha.04/45, Ha.04/49, Ha.04/63, Ha.04/64, Ha.04/78, Ha.04/84, Ha.04/95, Ha.04/96, Ha.05/101, Ha.05/117, Ha.05/123, Ha.05/141, Ha.05/142, Ha.05/154, Ha.05/54, Ha.05/63, Ha.05/77, Ha.06/11, Ha.06/31, Ha.06/43, Ha.06/5, Ha.07/1, Ha.07/11, Ha.07/12, Ha.07/13, Ha.07/14, Ha.07/19, Ha.07/20, Ha.07/21, Ha.07/56, Ha.07/57, Ha.07/64, Ha.07/69, Ha.07/70, Ha.08/10, Ha.08/2, Ha.08/27, Ha.08/28, Ha.08/34, Ha.08/49, Ha.08/51, Ha.08/57, Ha.08/81, Iğ.01/19, Iğ.01/24, Iğ.02/100, Iğ.02/108, Iğ.02/121, Iğ.02/122, Iğ.02/125, Iğ.02/129, Iğ.02/134, Iğ.02/135, Iğ.02/136, Iğ.02/138, Iğ.02/146, Iğ.02/163, Iğ.02/17, Iğ.02/174, Iğ.02/179, Iğ.02/18, Iğ.02/190, Iğ.02/21, Iğ.02/23, Iğ.02/26, Iğ.02/29, Iğ.02/37, Iğ.02/44, Iğ.02/47, Iğ.02/50, Iğ.02/53, Iğ.02/57, Iğ.02/59, Iğ.02/64, Iğ.02/81, Iğ.02/85, Iğ.02/87, Iğ.02/89, Iğ.02/98, Iğ.03/11, Iğ.03/12, Iğ.03/41, Iğ.03/5, Iğ.03/59, Iğ.03/72, Iğ.03/77, Iğ.04/17, Iğ.04/2, Iğ.04/39, Iğ.04/43, Iğ.04/5, Iğ.04/7, Iğ.05/23, Iğ.05/40, Iğ.05/42, Iğ.05/54, Iğ.06/11, Iğ.06/110, Iğ.06/111, Iğ.06/113, Iğ.06/114, Iğ.06/118, Iğ.06/129, Iğ.06/139, Iğ.06/140, Iğ.06/144, Iğ.06/16, Iğ.06/165, Iğ.06/177, Iğ.06/180, Iğ.06/19, Iğ.06/2, Iğ.06/26, Iğ.06/34, Iğ.06/44, Iğ.06/49, Iğ.06/76, Iğ.06/89, Iğ.06/90, Iğ.06/93, Iğ.07/3, Iğ.08/14, Iğ.08/16, Iğ.08/34, Iğ.08/48, Iğ.08/53, Iğ.08/56, Iğ.09/101, Iğ.09/124, Iğ.09/139, Iğ.09/145, Iğ.09/147, Iğ.09/161, Iğ.09/162, Iğ.09/174, Iğ.09/175, Iğ.09/180, Iğ.09/182, Iğ.09/19, Iğ.09/192, Iğ.09/196, Iğ.09/212, Iğ.09/216, Iğ.09/217, Iğ.09/224, Iğ.09/24, Iğ.09/34, Iğ.09/69, Iğ.09/73, Iğ.09/74, Iğ.09/78, Iğ.09/80, Iğ.09/88, Iğ.09/90, Iğ.09/94, Iğ.09/97, Iğ.10/2, Iğ.10/3, Iğ.10/4, Iğ.11/25, Iğ.11/26, Iğ.11/34, Iğ.11/35, Iğ.11/36, Iğ.11/42, Iğ.11/45, Iğ.11/46, Iğ.11/53, Iğ.11/76, Iğ.11/89, Iğ.11/90, Iğ.12/15, Iğ.12/3, Ma.01/20, Ma.02/19, Ma.02/23, Ma.02/25, Ma.02/31, Ma.02/42, Ma.02/46, Ma.02/51, Ma.02/6, Ma.02/64, Ma.02/69, Ma.02/70,

Ma.03/104, Ma.03/17, Ma.03/18, Ma.03/2, Ma.03/61, Ma.03/62, Ma.03/8, Ma.04/112, Ma.04/141, Ma.04/144, Ma.04/162, Ma.04/167, Ma.04/181, Ma.04/187, Ma.04/56, Ma.04/58, Ma.04/64, Ma.04/92, Ma.04/95, Ma.04/96, Ma.05/10, Ma.05/18, Ma.05/19, Ma.05/24, Ma.05/26, Ma.05/29, Ma.05/30, Ma.05/31, Ma.05/4, Mu.01/1, Mu.01/13, Mu.01/131, Mu.01/139, Mu.01/142, Mu.01/143, Mu.01/147, Mu.01/150, Mu.01/152, Mu.01/158, Mu.01/161, Mu.01/165, Mu.01/169, Mu.01/173, Mu.01/178, Mu.01/185, Mu.01/33, Mu.01/36, Mu.01/39, Mu.01/49, Mu.01/67, Mu.01/68, Mu.01/91, Mu.01/93, Mu.02/12, Mu.02/15, Mu.02/20, Mu.02/23, Mu.02/24, Mu.03/108, Mu.03/111, Mu.03/16, Mu.03/18, Mu.03/21, Mu.03/22, Mu.03/3, Mu.03/31, Mu.03/40, Mu.03/60, Mu.03/62, Mu.03/63, Mu.03/72, Mu.03/8, Mu.03/96, Mu.04/14, Mu.04/15, Mu.04/23, Mu.04/37, Mu.05/17, Mu.05/21, Mu.05/23, Mu.05/24, Mu.05/25, Mu.05/28, Mu.05/30, Mu.05/31, Mu.05/37, Mu.05/54, Mu.05/55, Mu.05/59, Mu.06/111, Mu.06/117, Mu.06/120, Mu.06/123, Mu.06/19, Mu.06/35, Mu.06/38, Mu.06/4, Mu.06/43, Mu.06/88, Mu.07/6

o. boyca: O boyca; o kadar. Bi.01/2, Bu.08/82, Iğ.09/156

o. bo^{y}ca: O boyca; o kadar. Bu.11/24

ne ki eleme o. da ẖalamo olur: Başkalarının başına gelen şey, halamın/yakınlarımın da başına gelir. Bir atasözü. Bu.13/220

o.+dır Mu.01/114

o.+dur Ağ.08/52, An.05/104, An.09/479, An.10/118, An.12/35, Bu.01/24, Bu.02/141, Bu.02/142, Bu.04/125, Bu.04/148, Bu.09/88, Bu.11/8, Bu.12/8, Bu.13/163, Iğ.09/147, Mu.01/84

o.+^{ğ}a An.07/113

o.+n Ağ.10/10, Ağ.10/117, Ağ.10/35, Bu.07/7, Ha.06/46, Iğ.01/20, Mu.01/155, Mu.01/23, Mu.01/97

o.+na Ağ.07/122, Ağ.08/114, Ağ.09/73, Ağ.10/108, Ağ.10/109, Ağ.10/130, Ağ.10/64, Ağ.11/2, Ağ.13/34, Ağ.13/74, Ağ.13/77, Ağ.15/5, Ağ.16/144, Ağ.16/8, Ağ.17/87, Ağ.17/9, An.01/115, An.01/134, An.01/135, An.01/164, An.01/19, An.01/201, An.01/210, An.01/220, An.01/250, An.01/90, An.01/91, An.02/101, An.02/37,

An.03/20, An.03/24, An.03/30, An.03/4, An.04/121, An.04/5, An.04/54, An.04/63, An.04/64, An.05/109, An.05/112, An.05/151, An.05/167, An.05/184, An.05/203, An.05/204, An.05/231, An.05/323, An.05/362, An.05/398, An.05/409, An.05/412, An.05/428, An.05/435, An.05/436, An.05/454, An.05/462, An.05/468, An.07/52, An.09/174, An.09/481, An.09/49, An.09/53, An.09/63, An.10/119, An.10/121, An.10/14, An.10/158, An.10/174, An.10/27, An.10/31, An.12/113, An.12/201, An.12/206, An.12/94, Bi.01/30, Bi.01/77, Bi.03/110, Bi.03/6, Bi.03/67, Bi.03/84, Bi.03/86, Bi.04/102, Bi.04/3, Bu.01/14, Bu.01/17, Bu.01/28, Bu.02/149, Bu.02/157, Bu.02/158, Bu.02/168, Bu.02/169, Bu.02/174, Bu.02/68, Bu.03/14, Bu.04/149, Bu.04/158, Bu.04/203, Bu.04/28, Bu.05/17, Bu.05/2, Bu.05/32, Bu.06/244, Bu.06/40, Bu.08/73, Bu.08/77, Bu.09/10, Bu.09/108, Bu.09/174, Bu.09/176, Bu.09/58, Bu.09/69, Bu.10/13, Bu.10/22, Bu.11/60, Bu.12/157, Bu.13/106, Bu.13/195, Bu.13/213, Bu.13/216, Bu.13/86, Ha.04/33, Ha.07/35, Ha.07/4, Iğ.02/46, Iğ.02/6, Iğ.03/13, Iğ.04/28, Iğ.06/29, Iğ.06/6, Iğ.08/56, Iğ.09/148, Iğ.09/188, Iğ.11/71, Iğ.11/80, Iğ.12/5, Ma.02/24, Ma.02/33, Ma.04/90, Mu.01/110, Mu.01/114, Mu.01/115, Mu.01/13, Mu.01/133, Mu.01/142, Mu.01/30, Mu.01/47, Mu.01/5, Mu.03/102, Mu.03/109, Mu.03/5, Mu.07/22

o.+nan Ağ.13/27, Ma.04/134, Mu.03/48

o.+nā Bu.11/64, Iğ.04/28

o.+nda Ağ.02/17, Ağ.03/17, An.01/38, An.01/59, An.03/8, An.04/13, An.05/100, An.05/136, An.05/147, An.05/149, An.05/209, An.05/275, An.05/277, An.05/285, An.05/372, An.05/374, An.05/384, An.05/451, An.05/463, An.05/465, An.05/47, An.05/50, An.05/57, An.05/62, An.05/70, An.05/86, An.05/90, An.05/94, An.06/18, An.07/39, An.07/64, An.09/209, An.10/101, An.10/42, An.12/94, Bi.01/1, Bi.01/21, Bi.04/51, Bi.04/82, Bi.04/83, Bu.02/13, Bu.02/2, Bu.02/21, Bu.02/58, Bu.02/83, Bu.02/95, Bu.02/98, Bu.03/35, Bu.03/39, Bu.03/5, Bu.03/50, Bu.03/52, Bu.04/118, Bu.04/123, Bu.04/13, Bu.04/137, Bu.04/146, Bu.04/166, Bu.04/17, Bu.04/18, Bu.04/207, Bu.04/232,

Bu.04/242, Bu.04/8, Bu.04/98, Bu.05/19, Bu.05/59, Bu.06/6, Bu.08/12, Bu.08/44, Bu.08/51, Bu.08/76, Bu.08/98, Bu.09/57, Bu.10/16, Bu.10/17, Bu.10/7, Bu.11/126, Bu.11/132, Bu.11/15, Bu.11/46, Bu.11/62, Bu.11/8, Bu.12/10, Bu.12/102, Bu.12/104, Bu.12/113, Bu.12/121, Bu.12/122, Bu.12/131, Bu.12/133, Bu.12/15, Bu.12/26, Bu.12/34, Bu.12/46, Bu.12/56, Bu.12/62, Bu.12/69, Bu.12/7, Bu.12/88, Bu.12/89, Bu.13/135, Bu.13/143, Bu.13/146, Bu.13/2, Bu.13/42, Bu.13/45, Bu.13/56, Bu.13/6, Bu.13/8, Ha.05/125, Ha.07/55, Iğ.02/112, Iğ.02/113, Iğ.02/123, Iğ.02/139, Iğ.02/147, Iğ.02/150, Iğ.02/172, Iğ.02/68, Iğ.02/81, Iğ.02/93, Iğ.03/77, Iğ.08/10, Iğ.08/18, Iğ.08/22, Iğ.08/23, Iğ.08/24, Iğ.08/37, Iğ.08/48, Iğ.09/104, Iğ.09/145, Iğ.09/17, Iğ.09/212, Iğ.09/22, Iğ.09/34, Iğ.09/39, Iğ.09/46, Iğ.09/52, Iğ.09/72, Iğ.09/77, Iğ.11/10, Iğ.11/25, Iğ.11/45, Iğ.11/5, Iğ.11/50, Iğ.11/8, Iğ.12/3, Ma.04/98, Mu.01/162, Mu.02/16

o.+ndadur Iğ.02/137

o.+ndan Ağ.06/23, Ağ.10/126, Ağ.11/27, Ağ.14/21, Ağ.14/27, Ağ.14/41, Ağ.16/6, An.01/234, An.02/65, An.02/71, An.05/102, An.05/156, An.05/163, An.05/182, An.05/188, An.05/98, An.07/104, An.07/24, An.07/56, An.07/58, An.09/212, An.09/238, An.09/4, An.10/150, An.10/7, An.10/87, Bi.03/53, Bi.04/60, Bi.04/64, Bu.02/102, Bu.03/14, Bu.03/24, Bu.04/124, Bu.04/35, Bu.04/46, Bu.04/69, Bu.04/7, Bu.04/9, Bu.05/17, Bu.06/94, Bu.08/109, Bu.08/112, Bu.08/7, Bu.08/77, Bu.11/100, Bu.11/16, Bu.11/18, Bu.11/20, Bu.11/70, Bu.11/77, Bu.12/61, Bu.13/142, Bu.13/173, Bu.13/213, Bu.13/51, Bu.13/6, Ha.03/8, Ha.04/146, Ha.04/81, Ha.05/106, Ha.05/134, Ha.06/17, Ha.06/26, Ha.07/63, Ha.08/49, Ha.08/74, Iğ.02/117, Iğ.02/20, Iğ.09/107, Iğ.09/12, Iğ.09/50, Iğ.11/22, Iğ.11/31, Iğ.11/51, Iğ.11/9, Iğ.11/87, Iğ.11/99, Iğ.12/7, Ma.02/17, Ma.02/20, Ma.03/91, Ma.04/42, Ma.04/85, Ma.05/22, Mu.03/49, Mu.03/56, Mu.04/13, Mu.04/51, Mu.05/20, Mu.05/23, Mu.05/31, Mu.06/26, Mu.06/28, Mu.07/28

o.+ndaydi An.01/257

o.+ndaydim Iğ.02/183

o.+ndayduḫ Iğ.02/185

o.+ndā Bu.12/35, Bu.12/57, Iğ.08/30

o.+ndān An.07/75

o.+ndá Bu.12/68

o.+ndå Bu.11/8

o.+nde Bu.02/30, Bu.04/59, Bu.12/112, Bu.12/18

o.+nden An.09/177

o.+ndo Bu.02/112, Bu.02/17, Bu.06/216, Iğ.08/5, Iğ.11/64

o.+ne An.12/122, Bu.09/139

o.+nė Ağ.18/46, Bi.03/19, Bu.02/18

o.+nı Ağ.08/83, Bu.09/89, Bu.14/19, Ha.06/45, Ha.07/63

o.+nın Ha.06/31

o.+ní Ağ.13/13, An.01/116, An.01/151, An.01/29, An.01/30, An.01/41, An.01/47, An.10/105, Bu.05/30, Bu.12/68, Bu.12/72, Ha.06/37, Ha.06/44, Ha.07/37, Iğ.01/11, Iğ.01/12, Iğ.01/16, Iğ.01/9, Iğ.02/44, Iğ.02/57, Iğ.02/65, Iğ.04/32, Iğ.08/20, Iğ.08/56, Iğ.09/191, Iğ.09/192, Mu.01/126, Mu.01/73

o.+nínan An.12/219

o.+nı̊ An.12/215

o.+ni Ağ.01/1, Ağ.02/7, Ağ.02/8, Ağ.07/103, Ağ.07/179, Ağ.08/55, Ağ.09/31, Ağ.10/107, Ağ.10/55, Ağ.10/73, Ağ.10/91, Ağ.15/13, Ağ.16/129, An.01/15, An.01/227, An.01/42, An.01/80, An.02/64, An.04/3, An.04/5, An.05/132, An.05/156, An.05/169, An.05/178, An.05/185, An.05/195, An.05/196, An.05/205, An.05/239, An.05/280, An.05/285, An.05/301, An.05/332, An.05/343, An.05/348, An.05/351, An.05/374, An.05/414, An.05/416, An.05/456, An.05/95, An.07/116, An.07/73, An.08/11, An.09/115, An.09/159, An.09/312, An.09/325, An.09/358, An.09/359, An.09/361, An.09/373, An.09/38, An.09/380, An.09/4, An.09/402, An.09/409, An.09/449, An.09/46, An.09/47, An.09/52, An.10/162, An.10/80, An.11/33, An.11/40, An.11/88, An.12/105, An.12/106, An.12/131, An.12/208, An.12/213, An.12/216, Bi.01/50, Bi.01/95, Bi.03/18, Bi.03/54, Bu.02/107, Bu.02/126, Bu.02/135, Bu.02/137, Bu.02/142, Bu.02/144, Bu.02/145, Bu.02/147, Bu.02/150, Bu.02/151, Bu.02/168, Bu.02/32, Bu.02/40, Bu.02/51, Bu.02/88, Bu.02/90, Bu.03/66, Bu.04/173, Bu.04/174, Bu.04/204, Bu.04/212, Bu.04/226, Bu.04/227, Bu.04/230, Bu.05/33, Bu.05/37, Bu.05/45, Bu.06/216,

Bu.06/58, Bu.08/104, Bu.09/160, Bu.09/169, Bu.09/35, Bu.09/83, Bu.09/90, Bu.09/93, Bu.09/94, Bu.13/105, Bu.13/195, Bu.14/122, Bu.14/184, Bu.14/2, Bu.14/61, Bu.15/21, Ha.03/10, Ha.03/12, Ha.03/14, Ha.04/158, Ha.04/31, Ha.04/43, Ha.04/44, Ha.05/69, Ha.06/28, Ha.07/31, Ha.07/33, Ha.07/35, Ha.07/37, Ha.08/70, Ha.08/77, Ha.08/81, Iğ.01/14, Iğ.01/17, Iğ.02/20, Iğ.02/22, Iğ.03/11, Iğ.03/29, Iğ.03/71, Iğ.04/47, Iğ.06/3, Iğ.06/96, Iğ.08/26, Iğ.09/118, Iğ.09/191, Iğ.11/97, Iğ.12/14, Ma.02/48, Ma.03/112, Ma.03/84, Ma.03/85, Mu.01/108, Mu.01/124, Mu.01/136, Mu.01/140, Mu.01/144, Mu.03/10, Mu.03/52, Mu.04/1, Mu.04/13, Mu.06/19, Mu.06/74, Mu.07/20

ne ki äleme o.+ni de bize: El aleme ne olursa bizim başımıza da o gelecektir. Bir atasözü. Bu.04/55

o.+n_içín Mu.03/10

o.+n_için Ağ.05/3, An.05/95

o.+n_içün Bu.02/90,

o.+n_i̊çün Bu.09/8

o.+ninān An.12/173

o.+ninen An.09/40, Bu.02/32

o.+nī Ağ.06/6, Bu.02/140, Bu.02/144, Bu.02/30, Ha.04/150, Ha.06/32, Iğ.01/5

o.+n^{i} Ağ.11/20, An.05/62, Bi.03/35, Bu.11/58

o.+n^{i}nán An.05/222

o.+n^{i}nen An.07/117

o.+ni̊ Ağ.10/114, Bu.09/8, Ha.02/42

o.+nn Ağ.10/116, Ağ.10/15, Ağ.16/147, Ağ.18/47, An.01/198, An.01/34, An.01/36, An.04/90, An.05/185, An.05/215, An.05/27, An.10/155, An.10/91, An.12/203, Bu.09/109, Ma.04/106, Ma.04/84, Mu.02/12

o.+nna An.05/140, Bi.05/18, Bi.05/33, Bu.02/118, Bu.12/3

o.+nnan Ağ.01/14, Ağ.01/66, Ağ.02/20, Ağ.06/102, Ağ.06/106, Ağ.06/123, Ağ.06/24, Ağ.06/44, Ağ.06/61, Ağ.07/126, Ağ.07/132, Ağ.08/11, Ağ.08/18, Ağ.08/21, Ağ.09/77, Ağ.10/107, Ağ.10/108, Ağ.10/117, Ağ.10/21, Ağ.10/53, Ağ.10/75, Ağ.10/90, Ağ.13/24, Ağ.13/25, Ağ.13/41, Ağ.16/10, Ağ.16/30, Ağ.16/36, Ağ.16/38, Ağ.16/52, Ağ.17/120, Ağ.17/21, Ağ.17/82, Ağ.18/23, Ağ.18/32, Ağ.18/48, Ağ.18/51, Ağ.18/56,

Ağ.18/64, An.01/110, An.01/161, An.01/172, An.01/261, An.02/112, An.02/18, An.02/5, An.02/82, An.04/41, An.05/100, An.05/112, An.05/127, An.05/329, An.05/370, An.05/375, An.05/422, An.05/434, An.05/452, An.05/50, An.05/56, An.08/6, An.09/237, An.09/384, An.10/110, An.10/113, An.10/121, An.10/125, An.10/126, An.10/146, An.10/153, An.10/16, An.10/18, An.10/23, An.10/29, An.10/30, An.10/52, An.10/93, An.11/10, An.11/46, An.11/50, An.11/59, An.11/72, An.11/73, An.12/108, An.12/205, Bu.02/112, Bu.02/114, Bu.02/120, Bu.02/137, Bu.02/159, Bu.02/32, Bu.02/71, Bu.02/95, Bu.02/97, Bu.04/139, Bu.04/140, Bu.04/161, Bu.04/166, Bu.04/216, Bu.04/256, Bu.04/8, Bu.04/81, Bu.08/82, Bu.04/85, Bu.04/88, Bu.05/19, Bu.06/83, Bu.08/47, Bu.08/95, Bu.09/101, Bu.09/102, Bu.09/112, Bu.09/115, Bu.09/124, Bu.09/13, Bu.09/132, Bu.09/134, Bu.09/135, Bu.09/141, Bu.09/142, Bu.09/144, Bu.09/149, Bu.09/176, Bu.09/28, Bu.09/32, Bu.09/37, Bu.09/38, Bu.09/47, Bu.09/64, Bu.10/12, Bu.11/27, Bu.11/82, Bu.11/91, Bu.12/129, Bu.12/28, Bu.12/46, Bu.12/49, Bu.12/50, Bu.12/86, Bu.12/89, Bu.13/111, Bu.13/176, Bu.13/186, Bu.13/195, Bu.13/210, Bu.13/39, Bu.14/56, Ha.01/13, Ha.01/31, Ha.02/45, Ha.04/122, Ha.04/139, Ha.04/45, Ha.04/7, Ha.05/153, Ha.05/6, Ha.06/10, Ha.06/17, Ha.06/25, Ha.06/45, Ha.07/36, Ha.07/40, Ha.07/51, Ha.08/24, Ha.08/29, Ha.08/34, Iğ.02/148, Iğ.02/161, Iğ.03/21, Iğ.03/67, Iğ.06/106, Iğ.06/136, Iğ.06/17, Iğ.08/36, Iğ.09/119, Iğ.09/202, Iğ.09/28, Iğ.09/47, Iğ.09/51, Iğ.09/54, Iğ.09/81, Iğ.09/88, Iğ.11/21, Iğ.11/85, Ma.02/18, Ma.02/37, Ma.03/102, Ma.03/106, Ma.03/112, Ma.03/14, Ma.03/87, Ma.04/146, Ma.04/155, Ma.04/161, Ma.04/21, Ma.04/45, Ma.04/59, Ma.04/84, Ma.04/98, Ma.05/20, Ma.05/26, Mu.01/178, Mu.01/45, Mu.03/21, Mu.03/22Mu.03/23, Mu.03/51, Mu.03/57, Mu.03/71, Mu.03/74, Mu.03/8, Mu.06/23, Mu.07/15, Mu.07/32

o.+nnan bunnan Iğ.09/66

o.+nna^{n} An.05/448, Bu.02/106, Bu.12/58, Iğ.11/84, Ha.03/13

o.+nnān Bu.12/7

o.+nnán An.05/172, An.12/217, An.12/46, Bu.09/106, Ha.04/23, Iğ.03/2, Iğ.08/38, Iğ.09/56, Ma.04/164, Ma.04/166, Ma.04/173, Ma.04/33, Ma.04/61, Mu.01/120, Mu.01/15, Mu.01/96, Mu.07/29, Mu.07/30, Mu.07/31

o.+nnän Iğ.06/7

o.+nnen Ağ.08/57, Ağ.10/73, Ağ.12/12, Ağ.18/40, Ağ.18/9, An.05/37, An.07/12, An.09/137, An.09/296, An.09/426, An.11/39, Bi.03/55, Bu.02/107, Bu.04/174, Bu.04/226, Bu.04/83, Bu.12/68, Bu.12/74, Bu.13/214, Bu.13/36, Ha.03/35, Iğ.11/82, Iğ.11/90, Ma.02/41, Ma.03/86

o.+nne^{n} Ağ.10/52, Bu.09/155

o.+nnēn An.09/159, Bi.03/55

o.+nnon Ma.04/96

o.+no An.05/313

o.+nu Ağ.05/6, Ağ.08/125, Ağ.08/45, Ağ.08/50, Ağ.08/56, Ağ.08/58, Ağ.08/64, Ağ.11/15, Ağ.15/1, Ağ.16/128, Ağ.18/21, Ağ.18/25, Ağ.18/56, An.01/117, An.01/255, An.01/30, An.01/52, An.01/56, An.03/23, An.04/116, An.05/140, An.05/147, An.05/40, An.05/412, An.06/33, An.07/113, An.10/144, An.10/145, An.10/161, An.10/162, An.10/172, An.10/176, An.10/95, An.11/68, Bi.01/7, Bi.01/77, Bi.03/110, Bi.03/25, Bi.03/28, Bu.06/71, Bu.09/95, Bu.13/69, Bu.13/72, Bu.14/61, Ha.03/6, Ha.03/7, Ha.04/154, Ha.04/16, Ha.07/26, Ha.07/30, Iğ.02/190, Ma.02/67, Ma.04/138, Ma.05/23, Mu.01/135, Mu.01/141, Mu.01/20, Mu.02/33, Mu.03/9

o.+n_uçün An.11/68, Ma.02/67

o.+nun Ağ.05/3, Ağ.07/176, Ağ.07/65, Ağ.07/73, Ağ.07/74, Ağ.07/76, Ağ.10/105, Ağ.13/83, Ağ.14/1, Ağ.14/26, Ağ.18/2, Ağ.18/24, Ağ.18/50, An.01/114, An.01/127, An.01/159, An.01/245, An.01/258, An.01/7, An.02/25, An.02/42, An.04/106, An.04/18, An.05/280, An.05/356, An.05/384, An.05/435, An.05/453, An.07/121, An.07/67, An.09/173, An.09/448, An.09/66, An.10/37, An.12/106, An.12/112, An.12/220, An.12/76, An.12/99, Bi.01/74, Bi.04/20, Bu.02/76, Bu.02/84, Bu.03/36, Bu.03/49, Bu.04/216, Bu.05/29, Bu.05/60, Bu.06/68, Bu.12/154, Bu.12/156, Bu.12/158, Bu.13/139, Bu.13/213, Ha.01/39, Ha.01/57, Ha.04/105, Ha.04/146, Ha.04/21, Iğ.05/45, Iğ.06/103, Iğ.06/31,

Iğ.06/41, Iğ.06/47, Iğ.06/5, Iğ.09/1, Ma.01/18, Ma.02/35, Mu.01/107, Mu.01/184, Mu.01/46, Mu.02/1, Mu.05/58

o.+nunan An.01/147

o.+nu^{n} Ağ.17/122, An.01/243, An.05/185, An.05/382, Bi.04/105, Ha.04/43, Iğ.01/26, Iğ.09/181, Ma.04/25

o.+nū Ağ.08/55, Ha.07/39

o.+n^{u} Ağ.18/47, An.05/284, Bi.03/99, Bu.06/58

o.+n^{u}n Ağ.18/42, An.02/90, An.02/92, An.05/108, An.11/8, Bi.03/15, Bi.03/25, Bi.03/26, Bi.04/68, Bu.02/9, Bu.03/36, Bu.09/53, Bu.09/87, Bu.09/94, Bu.11/77, Bu.12/66, Bu.12/67, Bu.12/69, Bu.13/104, Bu.14/22, Bu.14/25, Ha.06/37, Ha.06/42, Ha.06/44, Iğ.09/145, Iğ.09/75, Mu.03/48, Mu.06/71

o.+n^{u}nen Bu.12/57

o.+nú Ağ.06/144, Ağ.09/30, An.01/140, An.01/58, An.01/76, An.04/120, An.05/207, An.05/287, An.05/326, An.05/373, An.07/51, An.07/58, An.09/122, An.09/146, An.09/24, An.09/365, An.10/112, An.12/220, Bi.01/39, Bi.03/11, Bi.03/21, Bi.03/80, Bi.04/63, Bi.04/65, Bu.04/55, Bu.05/30, Bu.06/29, Bu.07/4, Bu.08/102, Bu.14/127, Bu.14/30, Ha.04/144, Ha.04/155, Ha.04/156, Ha.04/40, Ha.04/90, Ha.05/43, Ha.05/54, Ha.05/6, Iğ.01/21, Iğ.02/119, Iğ.04/37, Iğ.04/4, Iğ.05/57, Iğ.06/103, Iğ.06/112, Iğ.08/56, Iğ.09/148, Iğ.09/165, Iğ.09/22, Iğ.11/43, Iğ.12/14, Ma.02/28, Ma.02/68, Ma.04/90, Ma.04/92, Mu.01/113, Mu.01/96, Mu.01/99, Mu.03/95, Mu.07/17

o.+n_ úçün Ağ.06/144, An.05/326, Bu.14/127

o.+núnen Bi.01/40

o.+nú^{n} Bu.11/63, Bu.12/156, Iğ.02/115, Iğ.06/48

o.+nü Ağ.08/127, Ağ.08/13, Ağ.16/98, An.05/272, An.12/216, Bu.04/33, Bu.08/53, Bu.11/107, Ha.06/34, Iğ.02/117, Iğ.06/36, Mu.04/11

o.+n_üçün Bu.04/33

o.+nünen Bu.08/24

o.+n^{ü} An.05/284, Bi.01/65, Bu.02/146, Bu.04/33, Iğ.04/27, Iğ.04/40

o.+n^{ü}nen Bu.08/24

o.+^{n}dan Mu.03/12

o.+^{n}nan Ağ.10/62

o.+yidi Bu.08/23, Bu.12/27

o.+yum Bu.14/16, Bu.14/57, Bu.14/58

o-: *bk. ol*-. -4-

o.-sa Bu.08/64

o.-sun Ağ.14/38, An.12/46, Iğ.11/17

oan: *bk. oyan*. -1-

o.+i biyani Ha.05/46

obir: *bk. öbürü*. -1-

o.+ne An.05/435

obiri: *bk. öbürü*. -4-

o. An.05/435

o.+ná An.05/437

o.+ne An.05/436

oblas: *bk. oblasd*. -2-

o.+ına An.02/45

o.+ında Bu.02/111

oblasd: Oblast, eyalet. *Diğer varyantları için bk. oblas, oblıs, oblısd, oblís, oblísd, oblisd, obrís*. -4-

o.+ına Bu.04/196

o.+ında Bu.04/195

o.+ının Bu.02/10

oblıs: *bk. oblasd*. -1-

o. Bu.12/51

oblısd: *bk. oblasd*. -1-

o.+i Bu.11/21

oblís: *bk. oblasd*. -2-

o. Bu.11/13

o.+ının Bu.11/20

oblísd: *bk. oblasd*. -1-

o.+i Bu.11/18

oblisd: *bk. oblasd*. -1-

o.+ini Bu.11/31

obrís: *bk. oblasd*. -1-

o.+ındayduẖ Bu.08/81

obuř: *bk. abura*. -1-

o.+da An.05/203

obür: *bk. öbür (1)*. -3-

o. An.05/400, Bi.03/28

obürü: *bk. öbürü*. -1-

o. An.05/310

o̱bürü: *bk. öbürü*. -1-

o.+ne Ağ.08/78

oca: *bk. ocaẖ*. -2-

o.+ı Ağ.06/55

o.+í Ağ.06/55

ocağ: *bk. ocaẖ*. -1-

o.+a Bu.14/38

oca^ğ: *bk. ocaẖ*. -3-

o.+a An.05/341

o.+ın Ma.05/12

o.+ında Ağ.06/54

ocaĝ: *bk. ocaẖ*. -6-

o. An.05/341

o.+a An.11/25

o.+ı Mu.03/81

o.+ın Ağ.08/7

o.+ı̊mız Mu.01/122

o.+idūr An.11/41

ocaẖ: Ocak. *Diğer varyantları için bk. oca, ocağ, oca*^ğ*, ocaĝ*. -7-

o. Ağ.10/114, An.05/341, Bu.14/37, Bu.14/38

o.+da An.05/41, Mu.01/108, Mu.01/121

od (1) *(Az.)*: Od, ateş. -2-

o. aldır: Od aldırmak; ateşlemek, (arabayı) çalıştırmak. An.09/284

o. aldurdun: Od aldırmak; ateşlemek, (arabayı) çalıştırmak. An.09/285

od (2): *bk. ot*. -2-

o. Iğ.11/42

oda: Oda. *Diğer varyantları için bk. odā, odá*. -20-

o. An.05/22, An.05/58, Bu.12/55, Mu.02/24

o.+da Ağ.14/19

o.+dan An.08/6, An.08/7, An.10/106

o.+lar An.02/109

o.+n Bu.13/99

o.+sıa Mu.02/24

o.+ya An.01/235, An.10/151, Bu.09/137, Bu.09/138, Ha.04/128, Iğ.08/15, Iğ.08/18

o.+^{y}a An.10/105

odā: *bk. oda*. -1-

o. Bu.04/104

odá: *bk. oda*. -1-

o. Bu.12/105

oddus: *bk. odduz*. -6-

o. Ağ.15/65, Ağ.15/66, An.02/90, An.09/436, Bu.11/123, Ma.03/51

odduz: Otuz, 30. *Diğer varyantları için bk. oddus, odtus, odtuz, odt^{u}s, ottus, ottuz, ott^{u}s, otus, otuz, ot^{u}s*. -12-

o. An.07/21, An.09/363, An.09/471, An.11/38, Bu.04/113, Bu.10/2, Bu.14/158, Iğ.06/116, Iğ.06/117, Iğ.06/141, Iğ.09/200, Ma.03/52

odduzunci: Otuzuncu. *Diğer varyantı için bk. odtuzunci.* -1-

o. Bu.04/6

odlad-: *bk. otlad-*. -1-

o.-i^{y}ir Ha.05/29

odli-: *bk. otli-*. -1-

o.-yaca^{ğ}í Ağ.13/59

odȯbus: *bk. aftobus*. -1-

o.+lar Iğ.02/122

odtus: *bk. odduz*. -2-

o. Bi.04/29, Bu.04/18

odtuz: *bk. odduz*. 8-

o. An.11/1, An.11/31, Bi.04/30, Bu.04/19, Bu.14/150, Bu.14/153, Iğ.09/4

odtuzunci: *bk. odduzunci*. -1-

o. Bi.03/39

odt^{u}s: *bk. odduz*. -1-

o. Bu.11/48

odul: *bk. odun*. -1-

o. An.05/291

odun: Odun. *Diğer varyantları için bk. odul, ōdun*. -38-

o. Ağ.03/15, An.05/297, An.05/39, An.05/40, An.07/90, Bi.01/120, Bi.01/121, Bu.02/31, Bu.02/63, Bu.12/37, Bu.13/78, Iğ.06/142

o.+a An.05/258, An.05/292

o.+í An.05/291

o.+i An.05/230, An.05/231, An.05/294, An.05/304, Mu.06/120

o.+nari An.05/300, An.05/38

o.+nēr Bu.12/34

o.+u An.05/230, An.05/234, An.05/296, An.05/312, An.05/39

o.+um An.05/235

o.+umuz Ma.03/98

o.+^{u} An.05/233, An.05/236

o.+ú An.05/296

o.+úz^{i} An.05/305, An.05/306

o.+^{ü}nen An.05/306

odunnuĝ: Odunluk, odun olarak kullanılmak üzere. -2-

o.+a Bu.12/58, Bu.12/60

of: Üzüntü bildiren bir ünlem. -3-

o. An.12/179, Iğ.11/95

ofdobus: *bk. aftobus*. -1-

o.+larda An.01/239

ofis: Ofis, büro. -1-

o. An.02/115

ofşın *(Rus. Общий)*: Tüm, genel olarak, kabaca.-1-

o. An.02/62

oF: *bk. ov*. -1-

o. An.11/72

og: *bk. ög*. -1-

o.+üne An.05/304

oġ: *bk. o*. -5-

o. Bu.14/93, Bu.15/20, Ma.04/70, Mu.05/24

oġġul: *bk. oḫul*. -1-

o. Iğ.02/136

oġlan: *bk. oĝlan*. -1-

o. Ha.03/25

oġu-: *bk. oḫu-*. -3-

o.-dum Ma.04/152

o.-mamışım Mu.01/76

oġul: *bk. oḫul*. -14-

o. Ha.07/1

o.+a An.12/51, Bu.06/74, Bu.06/85, Bu.06/95, Ha.05/10, Ha.05/9, Iğ.02/138, Mu.01/76

o.+da Bu.06/84, Bu.06/87

o.+dar Iğ.02/136

o.+lar^{ı}ni Bu.04/255

oġuĺ: *bk. oḫul*. -1-

o. Mu.01/76

oğl: *bk. oĝul*. -7-

o.+í Iğ.09/221

o.+i Mu.03/12

o.+um Bu.02/128, Bu.12/132, Bu.14/53, Bu.14/58, Bu.14/89

oğlan: *bk. oĝlan*. -2-

o. Bu.14/95

o.+i Bu.11/63

oğluşaĝ: *bk. oĝluşaḫ*. -1-

o.+ıní An.12/182

o^{ğ}**l**: *bk. oĝul*. -12-

o.+i Mu.03/12

o.+u Ha.09/15

o.+um Ağ.08/126, An.10/14, Bu.02/118, Bu.02/124, Bu.08/83, Ha.05/137, Ha.05/38, Iğ.03/24

o.+umi Bu.15/27

o.+ü Bu.04/243

o^{ğ}**laḫ**: *bk. oĝlaḫ*. -2-

o. Ma.04/75

o^{ğ}**lan**: *bk. oĝlan*. -7-

o. Ağ.06/124, An.10/20, Ha.05/119, Ha.05/125, Ha.05/151, Ma.04/67

o^{ğ}**raş-**: *bk. oĝraş-*. -1-

o.-mamıs Ağ.18/40

oĝí-: *bk. oḫu-*. -1-

o.-yėrdiler Bu.04/144

oĝl: *bk. oĝul*. -97-

o.+ı Bu.06/77

o.+í Iğ.02/15, Iğ.09/221, Ma.04/60, Mu.03/12, Mu.05/44

o.+i Ağ.10/41, Bu.04/105, Bu.04/107, Bu.06/211, Bu.13/155, Iğ.09/207, Mu.05/17

o.+idür Bu.04/106

o.+inen Bu.13/155

o.+iydi Bu.04/127, Bu.06/94

o.+iyim Bu.04/108

o.+ī Bu.06/76

o.+i̊dür Iğ.06/117

o.+u Bu.08/7, Ha.04/73

o.+um Ağ.15/75, An.05/67, An.09/387, An.11/99, An.12/224, Bi.01/102, Bi.01/25, Bi.01/75, Bi.04/102, Bi.04/52, Bi.04/72, Bu.02/82, Bu.04/148, Bu.04/208, Bu.04/210, Bu.08/1, Bu.08/96, Bu.09/126, Bu.09/22, Bu.09/28, Bu.12/124, Bu.12/131, Bu.12/136, Bu.12/141, Bu.12/144, Bu.13/148, Bu.14/155, Bu.14/156, Bu.14/159, Bu.14/44, Bu.14/46, Bu.14/85, Ha.01/29, Ha.07/71, Iğ.03/21, Iğ.03/38, Iğ.03/5, Iğ.05/56

o.+um ġızım dedirddirmesin: Allah oğlum kızım dedirtmesin; Allah evlada bile muhtaç etmesin, bir dua. Ha.01/54

o.+uma Bi.04/71, Bu.05/50

o.+umcan Iğ.03/38

o.+umdan Bu.13/127

o.+umi Bu.02/82, Bu.09/110, Bu.09/18, Bu.09/2

o.+uminan Bu.09/17

o.+umine^{n} Bu.02/115

o.+umun Bu.04/210

o.+umuza Bu.09/15

o.+umú Ağ.16/118

o.+un Ağ.16/148, An.07/73

o.+una An.09/467, Bu.04/188, Iğ.09/216, Ma.04/155

o.+unan An.01/225

o.+unun Ağ.13/51, Ağ.13/52, Ağ.15/74

o.+ú An.07/67, Bu.04/106, Bu.08/60, Bu.09/141, Bu.11/63, Bu.14/142, Iğ.02/54

o.+únn Ağ.01/65

o.+üdür Ma.04/60

oĝlaḫ: Oğlak. *Diğer varyantı için bk. o^{ğ}laḫ.* -1-

o. An.09/482

oĝlan: Oğlan, erkek evlat. *Diğer varyantları için bk. oġlan, oğlan, o^{ğ}lan, ōlan.* -93-

o. Ağ.01/57, Ağ.16/151, An.05/433, An.05/71, An.07/24, An.09/348, An.09/350, An.09/387, An.09/407, An.11/61, An.12/187, An.12/224, Bi.01/27, Bu.03/46, Bu.04/152, Bu.04/190, Bu.05/10, Bu.06/3, Bu.09/101, Bu.09/102, Bu.09/141, Bu.09/147, Bu.09/26, Bu.09/28, Bu.09/29, Bu.09/7, Bu.09/154, Bu.09/95, Bu.11/37, Bu.12/101, Bu.13/179, Bu.12/134, Bu.13/183, Bu.13/199, Bu.13/207, Ha.04/124, Ha.05/123, Ha.06/13, Ha.08/49, Ha.08/77, Iğ.03/2, Iğ.03/76, Ma.04/54, Mu.01/2

o. moĝlan: Oğlan moğlan. An.12/140

o.+a An.11/53, Bu.04/33, Bu.09/20, Bu.13/140

o.+á An.12/205

o.+dır Mu.01/78

o.+ın Ağ.06/116, An.12/205, Bu.09/74, Bu.09/174

o.+^{ı}n An.09/461, Bu.09/103

o.+^{ı}nan Bu.09/150

o.+^{ı}nen Bu.13/186

o.+í An.05/433, Bu.11/99

o.+i An.05/330, An.11/62, Bu.09/138, Bu.13/199, Ha.05/123, Ha.05/125

o.+imiş Iğ.09/206

o.+inen Bu.11/78

o.+isa An.04/5

o.+^{i}nen Bu.13/170

o.+lar An.05/162, An.05/273

o.+n Bu.09/138, Mu.01/79, Mu.01/82

o.+nar An.05/294, An.05/327, An.09/330, An.12/234, Bu.06/236, Ha.01/58, Ha.01/62, Ma.04/112

o.+narı Bu.11/88

o.+narın Bu.15/9

o.+narí Bu.11/75

o.+nari Bu.13/20

o.+naridi Bu.13/127

o.+nā An.05/276

oĝluşa^{ğ}: *bk. oĝluşaḫ*. -1-

o.+ın^{ı} An.05/78

oĝluşaĝ: *bk. oĝluşaḫ*.-1-

o.+ım An.12/85

oĝluşaḫ: Oğul uşak, evlatlar. *Diğer varyantları için bk. oğluşaĝ, oĝluşa^{ğ}, oĝluşaĝ*. -1-

o. An.12/183

oĝraş-: 1. Uğraşmak, bir işle meşgul olmak; 2. Rahatsız etmek, kötü davranmak. *Diğer varyantları için bk. o^{ğ}raş-, ōraş-, u^{ğ}raş-, ūraş-*. -8-

o.-acaḫ An.12/75

o.-di Iğ.02/161

o.-duḫ Bu.12/140, Ha.01/7

o.-ıruḫ Ağ.12/11

o.-iiruḫ Ağ.12/12

o.-irsín Ağ.13/86

o.-madiler Bu.08/90

oĝu-: *bk. oḫu-*. -3-

o.-may Bu.04/49

o.-miyėrsın Bu.06/90

o.-miyė^{r}di Bu.06/209

oĝul: 1. Oğul, erkek evlat; 2. Cinsiyet ayırmaksızın çocuklara karşı kullanılan bir hitap sözü. *Diğer varyantları için bk. oğl, o^{ğ}l, oĝl, oĝ^{u}l, oul, ōl*. -39-

o. Ağ.08/129, An.01/28, An.12/35, Bu.04/51, Bu.04/55, Bu.11/83, Bu.13/1, Bu.13/125, Bu.13/155, Bu.13/2, Bu.13/25, Bu.13/36, Bu.13/43, Bu.13/63, Bu.13/71, Bu.13/72, Bu.13/8, Bu.13/9, Bu.13/92, Bu.13/97, Bu.14/90, Ha.07/43, Ma.03/58, Mu.04/31

o.+can Bu.11/133, Bu.11/44

o.+ları Bi.04/50

o.+larıla Ma.05/29

o.+larım Bu.04/144

o.+larım^{ı} An.05/70

o.+ların Ağ.16/149

o.+lar^{ı}ni Bu.13/125

o.+lari Ağ.07/206, Ağ.16/4, Ağ.17/75, Ağ.17/76, Iğ.09/212, Iğ.09/216, Iğ.09/219

oĝuryazar: *bk. oḫuryazar*. -1-

o. Ma.02/61

oĝuzla^{r}: ? -1-

o. Bu.13/89

oĝ^{u}l: *bk. oĝul*. -1-

o.+ü Ağ.11/34

oh: Bir şeyin çok olduğunu abartılı bir şekilde anlatmak için kullanılan bir ünlem. -4-

o. An.02/104

ohō: 1. Bir şeyin aşırı derecede çok olduğunu anlatmak için kullanılan bir ünlem; 2. "Daha çok işiniz var, katedecek daha çok yolunuz var" anlamında bir ünlem. -2-

o. An.05/474, An.10/55

ohōo: Bir şeyin aşırı derecede çok olduğunu anlatmak için kullanılan bir ünlem -1-

o. An.09/122

oẖı-: *bk. oẖu*-. -1-

o.-yamadi An.11/66

oẖí-: *bk. oẖu*-. -11-

başımda äzen o.: Başında ezan okumak. Bir deyim. Mu.06/72

o.-yabülür Bu.07/4

o.-yaydîẖ Mu.06/43

o.-yėr Bu.04/151

o.-yėrdím Iğ.07/1

o.-yėrdi Bu.06/76, Bu.12/102, Iğ.03/18

o.-yır Bu.07/6, Bu.11/130

o.-yíller An.08/14

oẖi-: *bk. oẖu*-. -8-

o. Bu.07/3

o.-yasīn Iğ.09/154

o.-yėrdím An.05/4

o.-yėrdi Bu.04/144

o.-yib Bu.04/151

o.-yirdim Bu.04/8, Bu.04/9

o.-^{y}im Bu.06/78

oẖin-: *bk. oẖun*-. -1-

o.-anda An.06/69

oẖla-: Oklamak; okla vurmak. *Diğer varyantı için bk. oẖlí*-. -1-

o. An.06/62

oẖlavi: Oklava. -5-

o. Bi.03/11

o.+nan Bi.03/11

o.+nen An.12/226, Mu.01/102

o.+ynen Bu.02/132

oẖlí-: *bk. oẖla*-. -1-

o.-yaçam An.06/55

oẖşa-: Okşamak. -1-

o.-miş Iğ.02/19

oẖu-: Okumak. *Diğer varyantları için bk. oğu-, oĝí-, oĝu-, oẖı-, oẖí-, oẖi-, oḳı-, oḳu-, oḳu*-. -61-

o.-b An.05/4, Bu.11/116, Bu.11/117, Bu.11/8

o.-dı Bu.06/214

o.-di Bu.06/214, Bu.06/84

o.-du Iğ.03/18

o.-duĝ Bu.12/127

o.-dum An.02/77, An.02/78, An.09/347, Bu.02/98, Bu.10/16, Iğ.07/2

o.-mada Bu.06/90

o.-madıs An.05/14

o.-maĝ An.12/37, Bu.04/146

o.-maḳ Ma.01/15

o.-mamişım Ağ.09/7

o.-mamişím An.12/48

o.-mamişim Iğ.12/20

o.-mamiştım An.05/9

o.-masına An.02/81

o.-maya Bu.10/15, Bu.10/6, Iğ.03/21, Iğ.09/104, Mu.06/42

o.-mayı Bu.07/3

o.-maya Iğ.03/13

o.-miş Bu.14/151

o.-mişidi Bu.04/50

o.-mişim Mu.05/49

o.-mişsíz An.04/109

o.-mişüdi Iğ.11/34

o.-mi̊şdü Mu.05/48

o.-muj Bu.14/26

o.-müşuĝ Bu.11/28

o.-nan Bu.13/162

o.-rdíler Iğ.06/140

o.-rdi Bu.06/77, Bu.06/82

o.-rdu üpürürdü An.05/442

o.-rgen Bu.04/150

o.-rğen Bu.12/102

o.-rsun An.08/8

o.-yamirsín An.02/80

o.-yamiyír Bu.07/3

o.-yan Bu.04/23, Bu.11/111

o.-yeca An.05/5

o.-yėller An.04/38

o.-yėm Bu.06/81

o.-yėr Bu.11/123

o.-yėrdi Bu.06/212

o.-yısın Bu.06/206

oḫu: Okul. -2-

o.+ya An.02/77

o.+yu An.02/82

oḫud-: Okutmak. *Diğer varyantları için bk. oḫut-, oḳut-*. -14-

o.-aça̱n An.11/106

o.-aḫ An.04/54

o.-diler Bu.04/171

o.-dum Iğ.03/29

o.-ėrsin An.01/232

o.-iyėller An.04/39

o.-iyirdim Bu.04/147

o.-iyiller An.04/54

o.-maya Bu.10/14, Iğ.09/104

o.-mişim Bu.04/145

o.-muyolarmış Ma.01/15

o.-urduḫ Iğ.11/82

o.-urlar Ağ.16/60

oḫul-: Okunmak. -1-

o.-iyėr An.04/20

oḫul: Okul. *Diğer varyantları için bk. oġġul, oġul, oġuĺ, oḳöl, oḳu, oḳul, uġol.* -9-

o.+a An.05/85, An.07/73, Bu.06/93

o.+da Ha.02/5

o.+dan Bi.03/65, Bu.12/102

o.+larni Bu.04/255

o.+na An.05/14

o.+u An.05/76

oḫumi̊şlü: *bk. oḫumúşli*. -1-

o. An.09/376

oḫumúşli: Okumuşlu; okumuş olan kişi, eğitimli. *Diğer varyantı için bk. oḫumi̊şlü.* -1-

o. Bu.07/8

oḫun-: Okunmak. *Diğer varyantı için bk. oḫin-*. -4-

o.-iyėr An.08/16

o.-iyir An.04/15

o.-maḫ Ma.03/25

oḫuryazar: Okuryazar. *Diğer varyantı için bk. oĝuryazar*. -4-

o. Ma.02/59, Mu.03/78

o.+ım Ha.01/2, Ma.04/41

oḫuş: Okuma. -1-

o.+ᵘ An.05/11

oḫut-: *bk. oḫud-*. -2-

o.-madi An.05/87

o.-mazuḫ Iğ.09/105

oḳan: Okan, kişi adı. -2-

o. Ağ.08/72, Ağ.08/82

oḳı-: *bk. oḫu-*. -1-

o.-yėller An.04/42

oḳȯl: *bk. oḫul*. -1-

o.+a Bu.08/71

oḳtiyaḇˡr: Ekim, yılın onuncu ayı. -1-

o. Bu.02/15

oḳu-: *bk. oḫu-*. -3-

o.-dum An.02/55

o.-maġ An.12/76

o.-yorsun Bi.03/73

oḳu: *(Yanlış telaffuz) bk. oḫul*. -1-

o. Iğ.02/136

oḳul: *bk. oḫul*. -12-

o. Ağ.07/90

o.+a An.12/13, An.12/50, An.12/54, Bi.03/93, Bu.08/72, Bu.12/126, Iğ.02/136

o.+da Bi.03/85, Iğ.02/64

o.+lara Bu.12/86

o.+u Bu.12/125

oḳut-: *bk. oḫud-*. -1-

o.-uyorduġ Bi.03/61

ol: *bk. ola (1)*. -1-

o. An.12/66

ol-: 1. Olmak; 2. Doğmak. *Diğer varyantları için bk. o-, oĺ-, oˡ-, os-, oˢ-, ō-, ōl-, ól- (2), ȯl-, ur-*. -1158-

o. Iğ.02/17, Iğ.08/57

o.-a Ağ.16/149, An.01/54, An.12/22, Ha.04/127, Ma.03/46, Ma.03/83, Mu.03/95

o.-abilir Bi.03/19

o.-abi̊lür Bi.03/19

o.-aca An.05/86

o.-acaȧdız An.05/173

o.-acağ An.04/114, Iğ.06/152

o.-acaᵍ̆ Iğ.03/26

o.-acağısán Iğ.09/170

o.-acaĝıdi An.02/116

o.-acaĝınna Bu.12/19

o.-acaĝí Iğ.03/63

o.-acaẖ An.01/198, An.04/2, An.12/232, Bi.04/20, Bi.04/82, Bu.04/100, Bu.06/72, Bu.11/30, Ha.07/19, Iğ.02/83, Iğ.03/77, Iğ.06/81, Iğ.08/10, Iğ.11/83, Mu.04/50

menevre o.-acaẖ: Manevra olmak; askeri bir hareket gerçekleşmek. Bu.13/85, Bu.13/86

o.-acaẖsın Iğ.06/14

o.-acaẖsıs An.05/87

o.-acaẖsız An.05/5

o.-acak An.10/35

so.-acaḳ An.10/100

o.-acam Ağ.06/117, Bu.13/208

o.-acan Bu.13/209

saab o.-acauĝ: Sahip olmak, mülkiyetinde olmak, elinde bulundurmak. Iğ.06/51

o.-acauẖ Ağ.01/7

saab o.-acauẖ: Sahip olmak, mülkiyetinde olmak, elinde bulundurmak. Iğ.06/152

o.-aceis Ağ.07/10

o.-açaẖsın An.11/106

o.-açan An.11/106

o.-aẖ An.05/324

o.-alım An.11/73

o.-amas An.09/34, Bi.05/24

o.-an Ağ.08/68, Ağ.11/25, Ağ.13/31, Ağ.13/55, An.05/347, An.05/398, An.09/44, An.10/158, An.12/215, An.12/216, Bu.09/91, Bu.12/81, Bu.12/96, Bu.13/18, Ha.02/12, Ha.04/24, Ha.04/38, Ha.04/89, Ha.05/121, Ha.07/38, Ha.07/47, Iğ.02/177, Iğ.02/77, Ma.02/16, Ma.03/89

o.-ana Ağ.07/8, Bi.03/23, Bu.12/122, Bu.12/94, Bu.13/63, Ha.05/123

o.-anan Bu.12/87

o.-anda Ağ.17/2, An.04/62, An.09/395, An.11/72, Bu.08/25, Iğ.09/56, Iğ.12/1, Ma.03/63

o.-andā Ha.05/56, Ha.07/56

o.-ani Ağ.17/126

o.-anların Bu.11/49

o.-annan Bu.12/87

o.-annari Bu.12/31

o.-ara Iğ.06/175

o.-arağ Mu.06/54

o.-araĝ An.11/34

o.-araẖ Ağ.07/111, Ağ.07/203, Ağ.11/29, Ağ.15/18, An.11/31, Bu.13/206, Ha.05/127, Iğ.06/175, Mu.06/1, Mu.06/2

o.-asın Bu.13/157, Bu.13/158, Bu.13/159, Bu.13/160, Iğ.09/171

lime tike o.-asın: Paramparça olasın. Bir beddua. Bu.02/165

o.-asīn Iğ.09/154

o.-ay Iğ.09/91

o.-aydı Ağ.14/41

o.-aydım Bu.03/17

o.-aydın Bu.04/4

o.-aydi Ağ.06/158, Ağ.10/34, Bi.03/30, Bu.06/249, Ha.07/19, Iğ.09/91, Ma.03/93, Mu.04/15

o.-dė Ha.05/43

o.-dı Ağ.03/17, Bu.12/73, Ha.09/17, Mu.01/36

o.-dˡle Bu.12/18

o.-dˡler Iğ.09/61

o.-dí Ağ.10/89, Ağ.15/70, An.01/240, An.03/26, An.10/24, Bi.02/9, Bu.07/9, Ha.05/113, Ha.07/57, Iğ.03/14, Iğ.06/135, Iğ.06/145, Iğ.06/76, Iğ.06/97, Iğ.12/22, Iğ.12/4

o.-dīḫ Ağ.06/61

o.-di Ağ.01/58, Ağ.01/9, Ağ.06/108, Ağ.06/22, Ağ.06/38, Ağ.06/84, Ağ.07/143, Ağ.07/183, Ağ.11/30, An.01/233, An.01/261, An.03/22, An.04/91, An.05/16, An.05/452, An.06/59, An.07/24, An.07/39, An.07/48, An.09/148, An.09/162, An.09/368, An.09/91, An.09/95, An.09/98, An.10/74, An.10/88, An.11/127, An.11/44, An.11/52, An.12/181, Bi.01/67, Bi.01/71, Bi.02/5, Bi.03/69, Bi.04/14, Bi.04/34, Bi.04/39, Bi.04/93, Bi.04/96, Bu.02/106, Bu.02/112, Bu.02/44, Bu.02/48, Bu.02/49, Bu.02/71, Bu.02/80, Bu.02/86, Bu.04/11, Bu.04/117, Bu.04/168, Bu.04/169, Bu.04/216, Bu.04/217, Bu.04/237, Bu.04/241, Bu.08/108, Bu.08/54, Bu.08/86, Bu.09/131, Bu.11/122, Bu.11/17, Bu.12/132, Bu.12/63, Bu.12/77, Bu.13/112, Bu.13/24, Bu.13/79, Bu.14/221, Ha.03/3, Ha.04/111, Ha.05/102, Ha.05/66, Ha.05/81, Ha.05/83, Ha.05/84, Ha.07/18, Ha.07/28, Ha.07/44, Ha.08/77, Iğ.03/79, Iğ.05/25, Iğ.06/167, Iğ.06/174, Iğ.06/21, Iğ.06/80, Iğ.08/50, Iğ.09/106, Iğ.09/107, Iğ.09/118, Iğ.09/125, Iğ.09/29, Iğ.09/44, Iğ.09/45, Iğ.11/18, Iğ.11/25, Iğ.11/26, Iğ.11/27, Iğ.11/6, Iğ.11/9, Ma.02/25, Ma.02/32, Ma.02/68, Ma.03/108, Ma.03/44, Ma.04/148, Ma.04/185, Ma.04/32, Ma.04/51, Ma.04/66, Mu.03/26, Mu.03/31, Mu.03/32, Mu.03/87, Mu.05/43, Mu.06/85

rāmet o.-di: Rahmet olmak; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Ha.03/20

saib o.-di: Sahip olmak; sahip çıkmak, koruyucu olmak, ilgilenip gözetmek. Ağ.13/25

o.-dile An.05/258

o.-diler Ağ.01/4, Ağ.01/8, Ağ.07/174, An.09/81, Bu.13/134, Iğ.06/141, Iğ.09/61

o.-dile^{r} Ağ.06/108

o.-dī Bu.02/130, Iğ.09/61, Iğ.11/28

ḫınami o.-dı̊ Ağ.06/108

o.-du An.01/206, An.01/99, An.03/23, Bu.08/114, Ma.04/108

o.-duğuni Bu.11/118

o.-du^{ğ} Ha.02/41, Iğ.09/125

o.-du^{ğ}i Ha.05/69

o.-duĝí Bu.09/58

o.-duĝu Ağ.06/146, Ağ.06/154, Ha.05/27

o.-duĝuni An.05/372

o.-duĝunu Ha.09/17

o.-duĝú Ağ.15/27, Bu.09/8

o.-duḫ Ağ.06/142, Ağ.09/46, An.09/27, Bi.02/10, Bu.04/224, Bu.04/83, Bu.04/84, Bu.08/3, Bu.13/142, Bu.14/194, Bu.14/220, Iğ.06/13, Iğ.08/13, Iğ.09/125, Ma.02/41, Mu.05/41

o.-duḫdan An.08/2, Bu.02/37, Bu.09/31, Ha.09/3

o.-duḳ Bu.04/191

o.-dum Ağ.06/93, Ağ.14/7, Ağ.16/118, Ağ.16/48, An.02/108, An.02/58, An.02/60, An.02/61, An.09/251, An.09/296, An.09/326, Bu.02/105, Bu.04/71, Bu.11/101, Bu.14/188, Ha.07/59, Ha.07/60, Ha.08/3, Iğ.05/26, Ma.02/52, Ma.02/57, Mu.01/4, Mu.03/97

o.-dun Ağ.14/8, Bu.05/50, Iğ.02/21

çıraĝ o.-dun: Çırak olmak; ihya olmak, iyi duruma gelmek. An.05/431

o.-duum Ağ.05/7

o.-duunda An.08/10

çoḫluĝ o.-duz: Çokluk olmak; kalabalık olmak. Bu.11/56

o.-dū Ma.05/12

o.-dú Bi.05/30, Ma.04/162, Mu.05/43

o.-dü An.10/24

o.-em Ha.04/120

o.-ėm Iğ.02/189

o.-ėr Ağ.10/65, An.01/111, An.01/119, An.01/195, An.01/196, An.01/37, An.01/61, An.11/66, An.11/71, An.11/79, An.12/157, An.12/165, An.12/235, An.12/82

egim bügüm o.-ėr: Eğim büğüm olmak, eğilip bükülmek, birinin karşısında sıkıntı, utanç gibi duygularını

açığa vuran hareketlerde bulunmak. An.01/211

o.-ėrduḫ An.02/28

o.-ė^{r} Mu.06/99

o.-ė^{y} Bu.02/174

o.-ē̇r An.12/235

o.-^{ı}yėrdíler An.02/74

o.-ír An.01/156, Mu.01/143

o.-íyė Bi.03/38

o.-íyėdi Ma.04/141

o.-íyėr Bu.03/74, Bu.03/75, Iğ.11/74

o.-íyėrdi An.05/411

o.-íyı^{r}sa Ma.02/5

o.-i Bu.12/26, Bu.13/179

o.-iėrdi An.05/401

o.-iír Ağ.10/120

o.-iir Ağ.10/102, Ağ.10/112, Ağ.10/76, Ağ.10/86, Ağ.10/87, Ağ.17/118, Bu.01/26, Ha.03/18, Ha.04/68, Ha.04/69, Iğ.09/189, Ma.03/51, Mu.01/135, Mu.06/8

o.-ii^{r} Iğ.09/163, Iğ.09/184

o.-i^{i}r Ha.03/23

o.-iller Mu.06/26

o.-im Ağ.08/89, An.09/277

o.-ir Ağ.07/150, An.11/32, Iğ.04/9, Mu.01/140, Mu.06/114

o.-irím An.11/36

o.-iyer Ha.06/5

o.-iyė An.05/389, An.05/395, Iğ.09/163, Ma.02/12, Ma.04/94

o.-iyėller An.05/313, Bu.09/144

o.-iyėr Ağ.10/63, Ağ.17/113, Ağ.17/119, An.04/122, An.04/18, An.04/28, An.04/39, An.04/41, An.04/6, An.05/188, An.05/220, An.05/388, An.05/389, An.05/396, An.05/412, An.05/457, An.05/463, An.05/467, An.09/409, An.09/5, Bi.03/28, Bi.04/18, Bi.04/69, Bu.01/17, Bu.01/21, Bu.02/131, Bu.02/134, Bu.02/137, Bu.02/139, Bu.02/140, Bu.02/149, Bu.02/157, Bu.02/158, Bu.02/169, Bu.02/182, Bu.03/36, Bu.03/74, Bu.04/170, Bu.05/29, Bu.05/30, Bu.06/201, Bu.09/129, Bu.09/14, Bu.09/140, Bu.09/74, Bu.12/60, Bu.12/66, Bu.13/206, Bu.13/209, Ha.03/11, Ha.04/90, Ha.06/32, Ha.07/58, Ha.07/8, Iğ.02/82, Iğ.05/26, Iğ.06/112, Iğ.09/138, Iğ.09/185, Iğ.09/186, Iğ.09/195, Iğ.11/79, Iğ.11/89, Ma.02/46, Ma.02/58, Ma.03/109, Ma.03/52, Mu.06/112

ėy o.-iyėr: İyi olmak; iyileşmek. Bu.13/212

o.-iyėrdí Ma.02/48

o.-iyėrdíler Bu.06/229

o.-iyėrdi An.04/66, An.04/70, An.05/186, An.05/341, An.05/343,

An.05/344, An.05/347, An.05/348, An.05/356, An.05/36, An.05/404, An.05/419, An.05/420, An.05/475, An.07/113, An.09/325, Bu.02/54, Bu.04/126, Bu.13/178, Iğ.11/81, Ma.02/47, Ma.02/55

o.-iyėrdu^{ğ} An.05/164

o.-iyėrduḫ An.05/210

o.-iyėrím An.09/58

o.-iyėrmiş Ağ.10/117, An.07/89, Bu.03/30

o.-iyėruḫ An.05/213, Bu.13/2

o.-iyė^{r} Iğ.09/185

o.-iyḗr Ağ.10/66

o.-iyír Ağ.07/188, An.04/120, An.09/384, Iğ.02/90

o.-iyir An.09/55, Iğ.09/129, Iğ.09/136

o.-iyirdi Bu.04/126

o.-iy^{i}r Ağ.10/62

o.-iyĺa Mu.06/27

o.-i^{y} An.04/119

o.-i^{y}ė Ha.09/2, Iğ.09/164

o.-i^{y}ėr Iğ.03/84, Iğ.09/163

o.-i^{y}ėrdi An.05/410

o.-i^{y}ėrmiş An.01/175

o.-i^{y}i Iğ.09/181

o.-i^{y}ir Ağ.10/87, Ha.07/35

o.-^{i}yėr An.05/220, Iğ.10/2

o.-^{i}yėrim Ağ.17/120

o.-i̊ir Ağ.08/73

o.-i̊yör Ha.06/37

o.-ma Mu.06/101

o.-madan Bu.12/2, Iğ.06/83

o.-madı Ha.01/10

o.-madıḫ Mu.03/10

o.-madım Bu.12/116

o.-madız An.05/14

o.-madí Bu.12/60

o.-madi Ağ.04/23, Ağ.06/98, Ağ.07/199, Ağ.11/37, Ağ.16/115, An.02/71, An.05/38, Bu.03/46, Bu.08/64, Bu.08/68, Ha.04/34, Iğ.05/27, Iğ.06/56, Iğ.09/44, Iğ.11/31, Ma.04/160

o.-maduĝu Bu.09/58

o.-maduĝundan Ma.04/41

o.-maduḫ An.05/5

o.-ma^{ğ} An.01/175

o.-maḫ Bu.04/84

çıraĝ o.-maḫ: Çırak olmak; ihya olmak, iyi duruma gelmek. An.05/428

hasıl o.-maḫ: Hasıl olmak; (hamur) özleşmek, özlü hale gelmek. Ma.04/81

o.-malıdur An.01/34

o.-mamiş Ağ.03/7, Iğ.02/168

o.-mamişdi Bu.11/65

o.-mamişin Bu.05/49

o.-mami̊şdür Bu.05/7

o.-mas Ağ.07/65, Ağ.18/54, An.01/4, An.05/55, An.09/208, An.09/209, An.09/470, An.10/100,

An.10/59, An.11/88, An.12/53, Bi.04/100, Bi.04/123, Bu.04/240, Bu.04/253, Bu.05/31, Bu.09/24, Bu.09/9, Iğ.09/199

o.-masa Ağ.10/36, An.09/419, An.12/176, Bi.01/49, Bu.14/121, Bu.14/53, Ha.03/31, Ha.05/138, Ma.02/23

eç o.-masa: Hiç olmazsa, hiç yoktan. An.05/304, An.12/46

heç o.-masa: Hiç olmazsa, hiç yoktan. An.05/264, An.12/43, Mu.01/36

o.-masaydi An.12/134, Bu.03/4, Bu.06/8

o.-masaydī Bu.03/4

o.-masā Bu.02/76

o.-ması An.01/177

o.-masın Ağ.08/26, An.01/30, An.05/324, An.05/354, An.09/364, An.12/107, An.12/109, An.12/99, Bi.01/47, Bi.04/19, Bu.09/53, Bu.13/100, Iğ.03/42, Iğ.03/8, Iğ.06/117

o.-massā Bu.09/76

o.-maya Bu.09/151, Ha.05/128

saab o.-mayın: Sahip olmak; sahip çıkmak, koruyucu olmak, ilgilenip gözetmek. Iğ.06/154

o.-mayınca Ağ.18/36

o.-maynan Bu.08/90

o.-maz An.01/194, An.09/353, An.09/383, An.09/415, An.10/125, Bi.04/45, Bu.04/252, Bu.10/22, Bu.11/55, Bu.14/121, Bu.14/98, Ha.05/31, Ha.07/47, Ha.07/49, Iğ.02/145, Iğ.03/41, Iğ.03/42, Iğ.04/43

hėç o.-maza: Hiç olmazsa, hiç yoktan. An.05/56

o.-mazdi An.05/344, Ha.08/64, Ha.08/69, Iğ.09/121

o.-mādi Bu.09/131

o.-mėr An.01/239, An.02/97

o.-mış Ha.02/3

īcad o.-mış: İcad olmak; (siyasi bir akım) ortaya çıkmak. Ağ.15/2

o.-míş Ağ.13/72, Ağ.13/73, Ağ.16/21, Bu.11/132, Iğ.09/174

o.-míşlar Ma.01/18

o.-mi̇̂ş Ağ.07/56

çiçek o.-mi̇̂ş: Çiçek olmak; çiçek hastalığına yakalanmak. Ma.01/10

o.-miėr Ha.07/49

o.-miir Iğ.09/164

o.-miş Ağ.04/10, Ağ.16/4, An.07/102, An.07/50, An.10/186, An.11/11, An.12/3, An.12/83, An.12/88, Bi.03/109, Bi.03/110, Bi.04/23, Bu.04/112, Bu.04/251, Bu.14/151, Iğ.02/61, Iğ.02/7, Iğ.06/61, Iğ.09/174, Iğ.12/12, Mu.04/4

ġavĝaluĝ o.-miş: Kavgalık olmak; savaş olmak. Ağ.09/76

o.-mişdi Ağ.07/190, Ağ.07/200, Ağ.09/73, Ağ.10/16, An.06/30, Bu.04/232, Ha.07/57, Ha.08/77

o.-mişdur Bu.04/127

o.-mişdür Bu.04/127

o.-mişım Ma.04/165

o.-mişim Ağ.04/19, Ağ.04/9, Ağ.16/6, Bu.04/72, Ha.07/46

o.-mişler Bu.04/209

o.-miştür Bu.04/111

o.-miyaca^{h} Iğ.02/83

o.-miyacaḫ Iğ.02/97

o.-miyan Ha.02/12, Iğ.09/139, Ma.02/27, Ma.06/9

o.-miyasın An.09/260

o.-miyaydí Ağ.16/35

o.-miyaydi Ağ.16/35

o.-miyádín Iğ.09/170

o.-miyáydi Bu.04/215

o.-miyá^{y}dín Iğ.09/170

o.-miyecaḫ Iğ.02/11

o.-miyecán Bu.05/3

o.-miyėllerdi An.05/151

o.-miyėr Ağ.06/100, An.09/452, Bu.14/29, Bu.14/30, Ha.07/49, Iğ.03/80

oralı o.-miyėrım: Oralı olmamak. Bi.01/97

o.-miyír Iğ.09/136

o.-miyírsaĝ Iğ.03/49

o.-miyirmiş An.07/99

o.-mi̊ş Ağ.07/2, Ağ.17/125

o.-mi̊şim Ağ.04/20

o.-mi̊ycaḫ Ağ.18/13

o.-muş An.10/17

zükem o.-muş: Nezle olmak. Bu.02/164

o.-muşsa Mu.04/13

o.-múş Ağ.16/22, Mu.02/10

o.-müyör Ağ.07/140

o.-mü^{y}ö^{r} Ağ.08/105

o.-sa Ağ.07/193, Ağ.10/80, Ağ.13/62, Ağ.17/72, An.01/108, An.04/73, An.05/187, An.05/314, An.05/36, An.05/423, An.05/54, An.05/67, An.05/95, An.06/50, An.07/111, An.09/358, An.10/64, An.12/172, Bi.04/81, Bu.02/117, Bu.02/142, Bu.04/125, Bu.04/55, Bu.08/73, Bu.09/55, Bu.07/11, Bu.07/13, Bu.13/108, Bu.13/117, Bu.13/99, Bu.14/10, Bu.14/121, Bu.14/219, Ha.04/132, Iğ.03/16, Iğ.09/188, Iğ.09/192, Iğ.09/33, Ma.05/30, Mu.06/65

o.-sa^{ğ} Bu.12/45

o.-saḫ Bu.02/14

o.-sala Bu.04/84

o.-salar Bu.13/141

o.-san An.05/200, An.09/442, Bu.05/4

o.-sana Bu.09/126

o.-saydı Mu.01/37

o.-saydi Ağ.10/68, Ağ.10/96, Ağ.11/22, Ağ.16/140, Ha.05/147

o.-sā An.04/87, Bu.13/104, Iğ.09/188

o.-så Mu.01/69

o.-sun Ağ.07/93, Ağ.13/15, Ağ.15/10, Ağ.17/55, An.04/109, An.07/4, An.08/12, An.08/4, An.09/144, An.09/364, An.09/378, An.09/407, An.09/453, An.10/118, An.11/69, An.12/109, An.12/17, An.12/198, An.12/228, An.12/231, Bi.03/16, Bi.03/20, Bi.03/27, Bu.01/3, Bu.02/58, Bu.04/231, Bu.09/120, Bu.09/123, Bu.09/136, Bu.09/141, Bu.09/33, Bu.09/35, Bu.09/67, Bu.09/92, Bu.11/48, Bu.13/189, Bu.13/199, Bu.13/82, Ha.04/73, Ha.05/111, Iğ.02/120, Iğ.05/41, Iğ.06/122, Iğ.06/176, Iğ.11/17, Ma.05/30, Mu.02/22, Mu.03/113, Mu.06/76, Mu.06/98

ẖayır o.-sun: Hayır olsun, hapşıran birine karşı söylenir. Iğ.09/210

kim olur o.-sun: Kim olursa olsun. Iğ.05/41

na olur o.-sun: Ne olursa olsun. Iğ.06/176

olur o.-sun: (Herhangi bir şey) olursa olsun. An.09/144

tėrmaş o.-sun: Termaş olsun. Bir beddua. Ağ.15/50

zuẖum o.-sun: Zıkkım olsun. Bir beddua. Ağ.15/50

o.-u Bu.12/151

o.-ub Ağ.13/32, An.05/151, An.05/384, An.12/107, Bu.10/2, Bu.11/3

o.-un An.09/290, Iğ.02/103

o.-unca Ağ.18/35, Ha.05/43, Mu.06/6

o.-ur Ağ.07/119, Ağ.07/120, Ağ.07/158, Ağ.07/69, Ağ.08/103, Ağ.08/49, Ağ.10/97, Ağ.17/101, Ağ.18/19, Ağ.18/20, Ağ.18/55, Ağ.18/65, An.01/222, An.01/24, An.01/51, An.02/88, An.05/187, An.05/342, An.05/406, An.05/436, An.05/80, An.07/117, An.09/208, An.09/209, An.09/301, An.09/34, An.09/350, An.09/356, An.09/366, An.09/375, An.09/376, An.09/401, An.09/420, An.10/108, An.10/171, An.10/178, An.10/50, An.10/98, An.10/99, An.11/11, An.11/25, An.12/220, Bi.01/15, Bi.01/70, Bi.01/74, Bi.04/136, Bu.01/24, Bu.01/31, Bu.03/12, Bu.04/212, Bu.04/49, Bu.05/35, Bu.05/43, Bu.06/40, Bu.06/81, Bu.09/154, Bu.09/22, Bu.09/76, Bu.09/77, Bu.09/9,

Bu.11/111, Bu.13/155, Bu.13/192, Bu.13/201, Bu.14/157, Bu.14/228, Bu.14/7, Bu.14/98, Bu.15/20, Ha.04/149, Ha.04/155, Ha.05/157, Ha.07/43, Ha.07/44, Iğ.02/103, Iğ.02/127, Iğ.03/22, Iğ.03/42, Iğ.03/58, Iğ.03/60, Iğ.03/63, Iğ.05/40, Iğ.09/165, Iğ.09/175, Ma.02/18, Ma.02/19, Ma.06/4, Mu.01/185, Mu.01/44, Mu.04/25, Mu.06/65

kim o.-ur olsun: Kim olursa olsun. Iğ.05/41

na o.-ur olsun: Ne olursa olsun. Iğ.06/176

o.-ur olsun: (Herhangi bir şey) olursa olsun. An.09/144

deli güleğen olur derdli söylegen o.-ur: Deli çok güler, dertli de çok konuşur. Bir atasözü. Bu.06/59

ne ki eleme o da ẖalamo o.-ur: Başkalarının başına gelen şey, halamın/yakınlarımın da başına gelir. Bir atasözü. Bu.13/220

o.-urdí Ağ.13/78, An.01/97, Ha.04/33, Mu.01/14

o.-urdi An.05/291, An.05/340, An.05/377, An.05/391, An.05/419, An.05/442, An.09/189, Bu.06/249, Bu.13/44, Ha.08/64, Iğ.08/5, Ma.03/106, Ma.03/113, Ma.03/93

o.-urdiler Ha.08/32

o.-urdi̊ An.05/377

o.-urdu Ağ.07/190, Bu.06/46

ġuz ġurban o.-urduẖ: Kuz kurban olmak; bir kimse veya bir şey için kendini feda etmek. Ağ.16/80

o.-urdum Bu.08/36

süküt o.-urd^{u}lar: Sükût olmak; sessiz olmak. An.05/159

o.-urmiş Bu.05/51

o.-ursa Ağ.07/40, Ağ.10/15, Bu.09/154, Bu.09/42, Bu.14/98, Ma.03/30

o.-ursın Mu.01/7

o.-ursun Ağ.06/68, An.09/251, Bu.06/85

iy^{i} o.-ursun: İyi olmak; iyileşmek. Ma.04/175

o.-uruẖ An.10/123

o.-urum An.10/99, Iğ.03/25, Iğ.06/179

o.-urus An.10/121

o.-u^{r} An.01/123, Bi.03/73, Bu.13/193

o.-uř An.09/378

o.-uyo An.11/90, Bi.03/31, Bi.03/76, Bu.08/63

özlü o.-uyo: (Hamur) kıvamına gelmek. Ma.04/81

o.-uyor Ağ.08/64, Ağ.08/86, Bi.03/10, Bi.03/24, Bi.03/54, Bi.03/70, Bi.03/71

o.-uyo^r Bi.03/79, Bi.03/87

o.-uyór Mu.05/22

o.-uyȯr Bi.03/82, Bi.03/83

o.-uyȯrsa Bi.03/83

o.-ūr Iğ.06/176

o.-úr Ağ.06/131

o.-úyė Bi.03/23

o.-úyo Bi.05/28

o.-úyor Bu.01/30

o.-úyorum Bi.04/110

o.-úyo^r Ma.04/153

o.-úyȯr Ağ.18/24

o.-úyör Ha.06/31, Ma.06/13

o.-ú^yör Ağ.08/59

o.-üyöllár Ağ.07/141

o.-üyör Ağ.07/136, Ha.06/33

o.-ü^yör Bi.05/5

o.-zun Ha.05/154

ola (1): Erkeklere karşı kullanılan bir hitap sözü. *Diğer varyantları için bk. ol, olā, olá, ole, ole^u, olo, ȯla, ula, ulan, ulā, ulá, ^ula, ^ulan.* -77-

o. Ağ.07/170, Ağ.08/105, Ağ.08/123, Ağ.08/128, Ağ.08/78, Ağ.16/25, An.05/236, An.06/45, An.07/108, An.07/45, An.07/47, An.09/131, An.09/164, An.09/167, An.09/169, An.09/170, An.09/177, An.09/178, An.09/186, An.09/187, An.09/242, An.09/246, An.09/261, An.09/265, An.09/266, An.09/286, An.09/314, An.09/351, An.09/355, An.09/367, An.09/389, An.09/403, An.09/407, An.09/412, An.09/414, An.09/450, An.09/451, An.09/458, An.09/465, An.09/47, An.09/473, An.09/480, An.09/481, An.09/49, An.09/64, An.09/65, An.09/67, An.09/69, An.11/15, An.11/18, An.12/231, Bu.02/119, Bu.02/126, Bu.04/60, Bu.06/197, Bu.06/205, Bu.13/48, Bu.13/51, Bu.14/146, Bu.14/25, Bu.14/41, Bu.14/75, Bu.14/84, Bu.14/87, Ha.04/105, Ha.04/5, Ha.07/16, Mu.01/3, Mu.03/67

ola (2): *bk. ora*. -1-

o.+ladan Bu.08/93

olay: Olay. *Diğer varyantları için bk. oley, oĺay*. -15-

o. Bu.13/113

o.+ı Bi.05/12

o.+i Bi.05/28

o.+lar Bi.02/3, Bu.04/168, Bu.04/169, Bu.04/170, Iğ.02/181

o.+larda Bu.04/180, Iğ.09/101

o.+lardan Iğ.02/60

o.+larí Iğ.02/174

o.+lari Ağ.15/70

olā: *bk. ola (1)*. -3-

o. Ağ.08/98, An.09/165, Bu.04/117

olá: *bk. ola (1)*. -2-

o. An.09/47, An.12/66

ole: *bk. ola (1)*. -2-

o. An.12/63, An.12/64

ole^{u}: *bk. ola (1)*. -1-

o. An.09/173

oley: *bk. olay*. -1-

o.+lárdan Bu.12/99

olo: *bk. ola (1)*. -1-

o. Bu.14/85

oĺ-: *bk. ol-*. -1-

o.-madi Bu.08/95

oĺay: *bk. olay*. -1-

o.+lar Iğ.09/101

o^{l}-: *bk. ol-*. -7-

o.-du Bu.14/137

o.-dum Bu.12/122

o.-sa Bi.05/19, Bu.13/99

o.-sun Ağ.16/127, An.09/453

perem perem o.-ur: Perem perem olmak; (tavuk vs) korkudan çırpınıp sağa sola kaçışmak. Bu.14/194

o^{l}**tur**-: *bk. otur-*. -1-

o.-ur Ha.03/4

om: *bk. on*. -12-

o. Ağ.06/105, Ağ.06/140, Ağ.15/20, An.07/51, An.09/83, Bu.02/17, Bu.02/46, Bu.04/7, Bu.04/74, Iğ.06/105, Iğ.06/91, Iğ.09/8

ombaşı: *bk. onbaşi*. -1-

o. An.06/25

on: On, 10. *Diğer varyantları için bk. om, o*^{n}*, ōn, ō*^{n}*, ȯn*. -251-

o. Ağ.06/104, Ağ.06/105, Ağ.06/129, Ağ.06/140, Ağ.06/15, Ağ.06/7, Ağ.07/182, Ağ.07/188, Ağ.07/23, Ağ.07/53, Ağ.07/79, Ağ.09/50, Ağ.13/32, Ağ.13/33, Ağ.13/34, Ağ.15/20, Ağ.16/118, Ağ.16/119, Ağ.16/12, Ağ.17/114, An.01/102, An.01/40, An.01/49, An.01/98, An.02/117, An.02/27, An.02/72, An.03/14, An.03/16, An.03/17, An.03/18, An.03/32, An.03/8, An.04/120, An.04/68, An.05/13, An.05/164, An.05/187, An.05/232, An.05/233, An.05/24, An.05/264, An.05/267, An.05/268, An.05/327, An.05/419, An.05/50, An.05/54, An.05/69, An.05/75, An.05/94, An.05/96, An.07/77, An.09/10, An.09/120, An.09/131, An.09/171, An.09/230, An.09/30, An.09/325, An.09/327, An.09/334, An.09/378, An.09/471, An.09/478, An.09/75, An.09/81, An.09/88, An.09/97, An.10/123, An.10/130, An.11/2, An.11/20, An.11/3, An.12/122, An.12/42, An.12/47, Bi.01/19, Bi.02/13, Bi.03/42, Bi.03/52, Bi.04/107, Bi.04/78, Bi.04/92, Bi.05/1, Bu.02/14, Bu.02/15, Bu.02/158,

Bu.02/17, Bu.02/177, Bu.02/178, Bu.02/45, Bu.02/75, Bu.02/79, Bu.02/9, Bu.04/13, Bu.04/20, Bu.04/82, Bu.06/226, Bu.06/64, Bu.07/6, Bu.08/6, Bu.08/78, Bu.08/80, Bu.08/89, Bu.09/162, Bu.11/121, Bu.11/22, Bu.11/77, Bu.12/105, Bu.12/128, Bu.12/14, Bu.12/151, Bu.12/20, Bu.12/40, Bu.12/47, Bu.12/85, Bu.12/86, Bu.12/9, Bu.13/16, Bu.13/17, Bu.13/200, Bu.13/203, Bu.13/212, Bu.13/23, Bu.13/67, Bu.13/73, Bu.14/4, Bu.14/5, Bu.14/6, Bu.14/76, Ha.01/8, Ha.02/20, Ha.04/13, Ha.04/39, Ha.04/45, Ha.04/76, Ha.04/86, Ha.04/89, Ha.05/137, Ha.05/74, Ha.06/7, Ha.08/43, Iğ.02/112, Iğ.02/113, Iğ.02/122, Iğ.02/35, Iğ.05/28, Iğ.05/38, Iğ.06/107, Iğ.06/13, Iğ.06/144, Iğ.06/145, Iğ.06/146, Iğ.06/147, Iğ.06/16, Iğ.06/75, Iğ.06/85, Iğ.06/86, Iğ.06/9, Iğ.06/91, Iğ.08/31, Iğ.08/37, Iğ.08/47, Iğ.08/50, Iğ.08/62, Iğ.09/15, Iğ.09/8, Iğ.09/9, Iğ.11/25, Iğ.11/99, Ma.01/13, Ma.02/19, Ma.02/21, Ma.02/24, Ma.02/31, Ma.02/32, Ma.02/47, Ma.02/57, Ma.03/40, Ma.03/48, Ma.04/111, Ma.04/153, Ma.04/40, Ma.04/42, Ma.04/44, Ma.06/15, Ma.06/16, Mu.01/139, Mu.01/48, Mu.01/52, Mu.03/29, Mu.03/4, Mu.03/74, Mu.03/77, Mu.03/79, Mu.04/22, Mu.05/18, Mu.05/21, Mu.06/56

o.+i̊ Iğ.06/145

on-: Onmak, iyileşmek, iyi hale gelmek. *Diğer varyantı için bk. ȯn-*. -1-

o.-miyacaẖ: Bir beddua. Bu.06/204

onar: On sayısının üleştirme sayı sıfatı. -1-

o. Ağ.07/58

onbaşı: *bk. onbaşi*. -4-

o.+m An.09/283, An.09/295

o.+ma An.09/261

o.+mdur An.09/300

onbaşí: *bk. onbaşi*. -1-

o.+dür An.09/267

onbaşi: Onbaşı. *Diğer varyantları için bk. ombaşı, onbaşı, onbaşí.* -3-

o. An.06/23, An.09/260

o.+ʸnen An.09/296

oncā: Onca, o kadar. -1-

o. An.12/41

ondur-: (Bir mesleği) ondurmak, icra etmek, o işi yapmayı sürdürmek. -2-

o.-madım An.09/346, An.09/347

onla: *bk. onnar*. -1-

o. Bi.05/11

onlar: *bk. onnar*. -14-

o. Ağ.11/30, Ağ.16/75, An.05/146, An.05/219, Ha.09/16

o.+a An.05/120, An.05/363

o.+ın An.11/8, Bu.04/192

o.+^{ı} Ağ.11/9, An.05/82

o.+í Ağ.11/13

o.+i An.05/363

o.+la Bi.05/33

onna: *bk. onnar*. -6-

o. An.05/177, Bu.08/106, Bu.12/88, Iğ.09/102, Iğ.09/39, Mu.02/6

onnar: Onlar. *Diğer varyantları için bk. onla, onlar, onna, onna*^{r}*, onnař, onnár, ȯnnar, unnar*. -199-

o. Ağ.01/12, Ağ.01/23, Ağ.02/11, Ağ.03/15, Ağ.03/2, Ağ.03/21, Ağ.03/6, Ağ.03/8, Ağ.04/10, Ağ.06/110, Ağ.06/153, Ağ.06/9, Ağ.07/138, Ağ.07/17, Ağ.07/206, Ağ.07/83, Ağ.08/126, Ağ.08/5, Ağ.08/7, Ağ.08/8, Ağ.09/76, Ağ.10/35, Ağ.10/5, Ağ.12/17, Ağ.13/38, Ağ.13/4, Ağ.15/37, Ağ.15/60, Ağ.16/160, Ağ.16/58, Ağ.16/8, Ağ.17/117, Ağ.17/20, An.01/117, An.01/203, An.01/230, An.01/251, An.01/253, An.02/116, An.02/39, An.04/94, An.05/152, An.05/161, An.05/169, An.05/175, An.05/176, An.05/177, An.05/25, An.05/258, An.05/328, An.05/347, An.05/363, An.05/364, An.05/366, An.05/373, An.05/374, An.05/377, An.05/386, An.05/387, An.05/63, An.06/6, An.07/108, An.07/120, An.07/25, An.07/33, An.07/98, An.08/20, An.08/22, An.08/23, An.09/297, An.09/460, An.09/67, An.10/64, An.10/76, An.10/93, An.12/146, An.12/148, An.12/167, An.12/192, Bi.01/120, Bi.01/15, Bi.04/6, Bi.04/79, Bi.05/34, Bi.05/38, Bu.02/63, Bu.04/123, Bu.04/183, Bu.04/226, Bu.04/262, Bu.04/266, Bu.04/49, Bu.04/67, Bu.06/231, Bu.06/63, Bu.09/34, Bu.09/38, Bu.09/63, Bu.09/99, Bu.11/89, Bu.12/10, Bu.12/116, Bu.12/125, Bu.12/133, Bu.12/157, Bu.12/5, Bu.12/81, Bu.12/95, Bu.13/100, Bu.13/134, Bu.13/198, Bu.13/211, Bu.13/50, Bu.13/62, Bu.13/7, Bu.13/72, Bu.13/8, Bu.14/81, Ha.04/14, Ha.07/17, Ha.08/10, Ha.08/11, Ha.08/28, Ha.09/17, Iğ.02/180, Iğ.02/190, Iğ.05/1, Iğ.05/33, Iğ.06/118, Iğ.06/123, Iğ.06/124, Iğ.06/125, Iğ.06/51, Iğ.07/11, Iğ.09/125, Iğ.09/218, Iğ.11/18, Ma.01/18, Ma.01/4, Ma.02/15, Ma.02/16, Ma.02/63, Ma.05/2, Ma.05/25, Ma.05/32, Mu.01/87, Mu.01/88, Mu.03/31, Mu.04/21, Mu.04/4, Mu.05/39, Mu.05/4, Mu.05/48, Mu.06/2, Mu.06/30, Mu.06/32, Mu.06/34,

Mu.06/94, Mu.07/10, Mu.07/2, Mu.07/5, Mu.07/7

o.+a Ağ.01/12, Ağ.09/33, Ağ.10/4, Ağ.11/10, An.01/247, An.05/120, An.05/291, An.05/364, An.05/379, An.05/380, An.05/385, An.09/127, An.12/160, Bi.05/25, Bu.02/104, Bu.04/83, Bu.12/10, Bu.12/18, Bu.13/211, Iğ.06/124, Iğ.09/116, Iğ.09/76, Ma.02/1, Ma.02/27, Ma.02/29, Ma.02/60, Mu.05/20, Mu.06/27, Mu.07/14

o.+ā An.01/78

o.+á Ha.06/41

o.+da Ağ.07/130

o.+dan An.05/145, Bu.04/231, Bu.08/89, Bu.09/62, Bu.12/57, Ha.08/72, Mu.05/51, Mu.06/31, Mu.07/8

o.+dur Ha.04/137

o.+ė Bu.09/3

o.+ı Ağ.07/82, An.01/158, An.05/381, Bi.03/99, Ha.01/34, Ha.05/29, Ha.06/18, Ma.01/9, Ma.03/59, Mu.04/5, Mu.07/17

o.+ın Ağ.01/13, Ağ.01/63, Ağ.02/13, Ağ.03/1, Ağ.07/16, Ağ.08/10, Ağ.14/3, Ağ.17/127, Ağ.18/59, An.02/40, An.04/45, An.05/277, An.05/327, An.05/376, An.07/31, An.07/33, An.09/137, An.09/430, An.10/27, An.12/166, Bu.04/145, Bu.04/165, Bu.06/238, Bu.11/11, Bu.12/3, Bu.14/81, Ha.04/20, Iğ.06/128, Iğ.09/121, Iğ.09/198, Iğ.09/62, Ma.02/12, Ma.02/64, Ma.05/9, Mu.03/33, Mu.05/2

o.+ınan An.05/274

o.+^{ı} An.10/122

o.+í Ağ.13/45, An.05/27, An.05/41, An.05/84, Bi.01/56, Bu.06/25, Bu.09/119, Bu.11/32, Iğ.06/117, Iğ.09/199, Mu.01/49

o.+i Ağ.07/131, Ağ.08/3, Ağ.11/36, An.04/14, An.05/167, An.05/168, An.05/175, An.05/421, An.05/89, An.09/100, An.09/101, Bu.04/69, Bu.09/127, Bu.09/140, Bu.11/80, Bu.12/115, Bu.12/78, Bu.13/50, Bu.13/98, Bu.14/31, Iğ.02/180, Mu.05/14, Mu.05/45, Mu.05/47

o.+inen Ağ.10/26, Iğ.06/115, Mu.05/46

o.+^{i}nen Ağ.10/27

o.+un An.11/5

onna^{r}: *bk. onnar*. -2-

o. An.10/92, Bi.03/111

onnař: *bk. onnar*. -3-

o. An.09/137

o.+ın Bu.04/236

o.+^{i}ne^{n} Bu.04/83

onnȧr: *bk. onnar*. -1-

o.+da Bu.08/61

onsuz: Hiç olmazsa. -2-

o. Bu.13/222, Iğ.11/93

onud-: *bk. unud-*. -1-

o.-úyorum Bi.04/31

onuncı: *bk. onunci*. -1-

o. Bu.10/21

onunci: Onuncu. *Diğer varyantları için bk. onuncı, onuncu.* -1-

o. Bu.04/8

onuncu: *bk. onunci*. -1-

o. An.09/429

o^{n}: *bk. on*. -1-

o. Ha.05/89

oo: Bir şeyin çok olduğunu abartılı bir şekilde anlatmak için kullanılan bir ünlem. -1-

o. Ağ.06/156

or: *bk. ora*. -476-

o.+da Ağ.01/4, Ağ.03/1, Ağ.03/15, Ağ.06/10, Ağ.06/117, Ağ.06/118, Ağ.06/14, Ağ.06/140, Ağ.06/149, Ağ.06/18, Ağ.06/29, Ağ.06/44, Ağ.06/45, Ağ.06/59, Ağ.06/83, Ağ.07/117, Ağ.07/122, Ağ.07/135, Ağ.07/162, Ağ.07/173, Ağ.07/174, Ağ.07/34, Ağ.07/43, Ağ.07/52, Ağ.08/88, Ağ.09/16, Ağ.09/2, Ağ.09/23, Ağ.09/51, Ağ.09/70, Ağ.10/114, Ağ.10/116, Ağ.10/12, Ağ.10/16, Ağ.10/32, Ağ.10/4, Ağ.11/12, Ağ.11/16, Ağ.11/17, Ağ.11/32, Ağ.11/38, Ağ.11/8, Ağ.13/1, Ağ.13/21, Ağ.13/22, Ağ.13/36, Ağ.13/37, Ağ.13/38, Ağ.13/44, Ağ.13/63, Ağ.15/2, Ağ.15/24, Ağ.15/3, Ağ.15/40, Ağ.15/42, Ağ.15/54, Ağ.15/60, Ağ.15/67, Ağ.15/70, Ağ.16/30, Ağ.16/5, Ağ.17/109, Ağ.17/118, Ağ.17/75, Ağ.18/64, An.01/33, An.01/78, An.01/83, An.02/102, An.02/108, An.02/111, An.02/112, An.02/115, An.02/116, An.02/14, An.02/25, An.02/28, An.02/46, An.02/47, An.02/50, An.02/51, An.02/53, An.02/58, An.02/61, An.02/68, An.02/69, An.02/72, An.02/74, An.05/139, An.05/163, An.05/17, An.05/193, An.05/203, An.05/234, An.05/237, An.05/256, An.05/343, An.05/372, An.05/58, An.05/64, An.05/69, An.05/70, An.05/72, An.05/77, An.06/10, An.06/22, An.06/6, An.06/79, An.07/108, An.07/39, An.07/46, An.07/57, An.07/78, An.08/14, An.09/106, An.09/107, An.09/19, An.09/252, An.09/27, An.09/299, An.09/300, An.09/321, An.09/343, An.09/345, An.09/414, An.09/442,

An.09/455, An.09/68, An.10/105, An.10/115, An.10/120, An.10/124, An.10/158, An.10/162, An.10/48, An.11/37, An.11/46, An.11/47, An.11/57, An.11/71, An.12/114, An.12/116, An.12/144, An.12/158, An.12/165, An.12/184, An.12/200, An.12/215, An.12/216, An.12/221, An.12/227, An.12/228, An.12/236, An.12/237, An.12/239, An.12/28, An.12/41, An.12/45, Bi.01/111, Bi.01/114, Bi.01/14, Bi.01/23, Bi.01/27, Bi.01/82, Bi.03/106, Bi.03/115, Bi.05/11, Bi.05/21, Bi.05/3, Bi.05/34, Bi.05/35, Bi.05/8, Bu.04/12, Bu.04/127, Bu.04/27, Bu.06/196, Bu.09/104, Bu.09/151, Bu.09/170, Bu.09/19, Bu.14/11, Bu.14/13, Bu.14/153, Bu.14/175, Bu.14/178, Bu.14/42, Bu.14/62, Bu.14/7, Bu.14/77, Bu.14/98, Ha.01/47, Ha.01/62, Ha.02/2, Ha.02/29, Ha.02/3, Ha.03/6, Ha.05/105, Ha.05/108, Ha.05/131, Ha.05/133, Ha.05/22, Ha.05/39, Ha.05/69, Ha.05/73, Ha.05/90, Ha.07/53, Ha.07/57, Ha.08/15, Ha.08/17, Ha.08/18, Ha.08/48, Ha.08/67, Ha.08/68, Ha.09/1, Iğ.02/172, Iğ.05/31, Iğ.05/41, Iğ.06/108, Iğ.06/142, Iğ.06/143, Iğ.06/144, Iğ.06/15, Iğ.06/159, Iğ.06/31, Iğ.06/74, Iğ.06/85, Iğ.06/9, Iğ.07/3, Iğ.07/7, Ma.02/12, Ma.02/18, Ma.02/44, Ma.02/52, Ma.02/68, Ma.02/8, Ma.04/138, Ma.04/173, Ma.04/179, Ma.04/181, Ma.04/37, Ma.04/39, Ma.04/42, Ma.04/44, Ma.04/63, Ma.04/75, Ma.04/83, Ma.05/14, Ma.05/9, Ma.06/9, Mu.01/90, Mu.03/1, Mu.03/100, Mu.03/11, Mu.03/25, Mu.03/35, Mu.03/39, Mu.03/6, Mu.03/62, Mu.03/63, Mu.03/69, Mu.03/7, Mu.03/88, Mu.03/9, Mu.04/10, Mu.04/18, Mu.04/20, Mu.04/47, Mu.05/1, Mu.06/16, Mu.06/34, Mu.06/4, Mu.06/59, Mu.06/7, Mu.06/9, Mu.07/25

o.+dadıllar Mu.07/3

o.+dadur An.09/298, An.09/311

o.+dağı Ağ.15/2

o.+daki Ağ.01/27, Ha.05/44, Ma.05/29

o.+dan Ağ.01/57, Ağ.03/1, Ağ.04/10, Ağ.07/10, Ağ.07/129, Ağ.07/159, Ağ.07/162, Ağ.07/2, Ağ.07/33, Ağ.07/6, Ağ.07/68, Ağ.08/24, Ağ.08/32, Ağ.08/37, Ağ.09/6, Ağ.10/10, Ağ.10/111, Ağ.10/2, Ağ.11/1, Ağ.12/7, Ağ.13/3, Ağ.13/57, Ağ.15/1, Ağ.15/55, Ağ.17/124, An.01/12, An.02/20, An.02/45, An.02/60, An.02/73,

An.02/84, An.03/18, An.05/16, An.05/186, An.05/286, An.05/38, An.05/67, An.06/14, An.06/40, An.09/298, An.11/19, An.11/8, An.12/220, An.12/39, An.12/5, Bi.05/2, Bi.05/22, Bi.05/37, Bi.05/39, Bi.05/7, Bu.01/29, Bu.01/7, Bu.02/86, Bu.04/30, Bu.04/96, Bu.06/217, Bu.09/22, Bu.14/114, Bu.14/13, Bu.14/171, Bu.14/220, Bu.14/27, Ha.04/12, Ha.04/155, Ha.04/53, Ha.05/36, Ha.05/78, Ha.08/25, Ha.08/47, Ha.08/59, Iğ.03/17, Iğ.05/54, Iğ.06/4, Iğ.06/49, Iğ.06/5, Iğ.06/80, Ma.01/10, Ma.01/6, Ma.02/1, Ma.02/43, Ma.02/50, Ma.02/54, Ma.04/30, Ma.04/38, Ma.04/47, Ma.04/62, Ma.05/12, Ma.05/2, Mu.02/12, Mu.03/14, Mu.03/19, Mu.03/7, Mu.05/26, Mu.05/40, Mu.06/1, Mu.06/24, Mu.06/37, Mu.06/6

o.+da^{n} Bu.01/7

o.+dayduḫ An.09/444

o.+dayken Ağ.08/15, An.01/140, An.11/107

o.+daymış Ağ.09/70

o.+daymi̊ş An.07/91

o.+dayuḫ An.02/33

o.+dā Ağ.17/117, An.02/62, Iğ.04/18, Ma.02/7

o.+dá Bi.05/29, Bu.14/100

o.+dȧn An.09/213, Iğ.04/47, Mu.01/91

o.+dȧyken Ma.06/12

o.+då Ha.02/17

o.+dån Ha.08/20

o.+de Bi.01/81, Bu.14/102, Bu.14/76, Ha.05/129

o.+di Bu.12/60

o.+do Ağ.13/60, Ağ.17/126, Iğ.05/27, Iğ.05/32, Iğ.06/75, Iğ.06/85, Mu.03/70, Mu.06/5

o.+d^{o} Ağ.10/15

o.+dó Mu.03/62

o.+dö An.01/252

o.+d^{u} Iğ.07/7

o.+ya Ağ.01/43, Ağ.01/71, Ağ.02/12, Ağ.07/185, Ağ.07/54, Ağ.15/61, Ağ.15/7, An.03/14, An.03/16, An.03/18, An.05/41, An.09/159, An.09/160, An.09/252, An.12/15, Bu.03/63, Bu.05/36, Bu.11/51, Bu.11/52, Bu.11/53, Bu.11/63, Ha.05/32, Iğ.02/148, Iğ.02/84, Iğ.03/23, Iğ.06/112, Iğ.06/75, Iğ.09/126, Iğ.09/51, Ma.02/38, Mu.01/1, Mu.01/43, Mu.02/6, Mu.05/39, Mu.06/63

o.+yá An.05/47

o.+ye Bu.12/117, Bu.13/92, Ma.04/52

o.+^{y}e An.09/258

ora: Ora. *Diğer varyantları için bk.* ^{h}*or, ola (2), or, orā, orá, ore, orė, orı, or*^{ı}*, orí, ori, or*^{i}*, oro, o*^{r}*, oř̆a, ōr, ȯ (2), ȯr, ȯra.* -122-

o. Ağ.07/5, Ağ.07/6, An.02/45, An.05/392, An.09/241, An.11/12, An.12/126, Bu.12/117, Iğ.03/15, Iğ.06/141, Ma.05/13, Mu.06/63, Mu.06/65

o.+da An.02/106, An.05/169, An.05/369, An.05/408, An.05/44, An.09/127, Bu.08/82, Bu.11/73, Bu.14/177, Ha.08/22, Iğ.06/15, Ma.05/1, Ma.05/16, Ma.05/28

o.+dan An.05/28, An.05/409, Iğ.11/29, Mu.01/3

o.+dandur Bu.04/32

o.+^{i} Mu.05/54

o.+lar Ağ.06/115, Iğ.06/139

o.+lara Ağ.15/59, An.05/17, Mu.05/23

o.+larda Ağ.06/43, Ağ.06/99, Ağ.11/2, An.05/153, An.07/95, Bu.04/101, Bu.04/71, Bu.10/19, Ha.04/145

o.+ları Ağ.10/15, Bi.03/113, Bu.11/2, Mu.01/71, Mu.07/21

o.+lari Ağ.07/193, Ağ.17/69, An.09/11, Bu.14/54, Bu.14/68

o.+nı Mu.03/26

o.+nın Ağ.01/28, Ağ.13/4, An.05/248, An.05/66, Bu.14/100, Bu.14/28, Ha.04/49, Iğ.06/45, Mu.03/18

o.+nınki Iğ.05/27

o.+nı^{n} Bu.14/101

o.+n^{ı}n Bu.02/119, Bu.12/9

o.+sı An.01/167

o.+sına Bu.09/122

o.+sını An.05/158

o.+si Ağ.07/4, An.12/125, Iğ.05/26, Mu.03/69

o.+y Bi.01/14, Mu.04/21, Mu.06/81

o.+ya Ağ.07/43, Ağ.11/24, An.02/25, An.02/26, An.02/27, An.02/48, An.05/108, An.10/104, Bi.04/33, Bi.04/42, Bu.04/94, Bu.06/217, Bu.12/96, Bu.14/114, Bu.14/168, Bu.14/31, Bu.14/34, Iğ.05/47, Iğ.11/23, Ma.05/13, Ma.05/24, Mu.01/3

o.+yı Bi.01/5, Bi.01/70, Bu.04/123, Ha.07/25, Mu.07/17

o.+y^{ı} Ağ.07/40, Bi.01/16, Mu.03/88

o.+y^{i} An.05/124

o.+^{y} An.05/108, Bu.12/39

o.+^{y}a Ağ.16/56, Ha.07/12

o.+^{y}á Bu.14/37

o.+^{y}í Ha.06/7

o.+^{y}i Ağ.06/8

oralı: Oralı. -1-

o. olmiyėrım: Oralı olmamak. Bi.01/97

orā: *bk. ora*. -1-

o. An.02/99

orá: *bk. ora*. -5-

o. Ha.08/6

o.+yá Bi.04/42, Ha.07/9

o.+^{y}á Ağ.06/31, Bu.14/28

orda: *bk. orta*. -3-

o. Bu.04/178, Bu.12/10

o.+yı bulíyėller: Ortayı bulmak, orta yolu bulmak, anlaşmak. Bu.09/164

ordānç: Ortanca. -1-

o.+s^{ı} Bu.12/132

ordu: Ordu, bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü. -1-

o. An.07/38

ore: *bk. ora*. -18-

o. Bu.02/15

o.+e Ma.04/38

o.+y Ağ.02/12

o.+^{y}á Bu.14/102, Bu.14/114, Bu.14/122, Bu.14/51

o.+^{y}e Bu.02/176, Bu.14/1, Bu.14/101, Bu.14/120, Bu.14/173, Bu.14/184, Bu.14/187, Bu.14/227, Ha.07/8, Iğ.02/182

o.+^{y}ė An.09/360

orē: Oraya. -1-

o. An.05/47

orė: *bk. ora*. -1-

o. Bu.07/6

orı: *bk. ora*. -2-

o.+ya An.05/15, An.11/19

or^{ı}: *bk. ora*. -2-

o.+ya Iğ.06/147

o.+ye An.05/56

orí: *bk. ora*. -1-

o.+ya An.05/15

ori: *bk. ora*. -11-

o.+ya An.05/160, An.05/185, An.05/374, An.05/76, An.09/258, Ha.05/90, Ha.08/73, Iğ.06/37, Iğ.08/29

o.+yá Bu.13/22

o.+ye An.11/11

or^{i}: *bk. ora*. -47-

o.+ya Ağ.01/44, Ağ.07/43, Ağ.07/51, Ağ.07/55, Ağ.17/99, An.05/406, An.05/423, An.05/92, An.09/238, An.11/11, An.11/12, An.12/200, Bu.04/46, Bu.04/47, Bu.11/103, Bu.11/14, Bu.13/18, Ha.01/24, Ha.01/49, Ha.05/20, Ha.05/70, Ha.05/89, Ha.08/2, Ha.08/3, Iğ.02/107, Iğ.02/68, Iğ.02/75, Iğ.02/76, Iğ.06/100, Iğ.06/152, Iğ.06/36, Iğ.06/93, Iğ.09/76, Mu.01/3

o.+yá Bu.11/11, Ma.04/33, Mu.06/42

o.+ye An.09/127, An.09/301, Bu.04/26, Ha.02/2, Iğ.02/78, Iğ.02/91, Iğ.06/3, Iğ.06/50

orman: Orman. *Diğer varyantları için bk. oṙman, ȯrman.* -28-

o. Bu.03/12, Bu.04/25, Ha.05/71

o.+a An.07/90, An.09/217, An.09/78, An.09/85, Bu.03/34

o.+da Ağ.16/90, An.07/78, An.07/91, Bu.03/69, Iğ.02/37

o.+dan Mu.03/8

o.+daymėş Bu.03/32

o.+ı Bu.03/51

o.+ın Bu.04/35, Bu.14/155

o.+í Ha.05/136

o.+n Ağ.10/47, Bu.04/37

o.+na Ha.05/70

o.+nara An.07/95, Iğ.08/5

o.+narda Ağ.07/22, An.07/89, Mu.01/166, Mu.01/167

ormannūḫ: Ormanlık. -1-

o. Bu.04/60

oro: *bk. ora*. -1-

o.+nn An.05/423

oroc: *bk. oroç*. -2-

o.+un[u] An.05/314

o.+ünü An.05/313

oroç: Oruç. *Diğer varyantları için bk. oroc, oroş, orȯc, oruş, o[r]oc*. -1-

o. An.02/88

oroş: *bk. oroç*. -5-

o. An.05/315, An.05/326, Iğ.02/27, Iğ.07/13, Iğ.07/9

orȯc: *bk. oroç*. -2-

o. Bi.03/63

o.+å Iğ.07/13

orta: Orta. *Diğer varyantı için bk. orda.* -43-

o. Ağ.07/4, Ağ.10/8, An.05/14, An.05/15, An.05/17, An.11/2, An.12/81, An.12/9, Bu.12/46, Bu.13/23, Bu.13/67, Iğ.01/20, Iğ.06/152, Iğ.06/153, Iğ.06/50, Iğ.06/51, Iğ.06/8, Iğ.06/80, Iğ.06/83, Iğ.06/9

o.+da An.01/14, An.05/98, Bu.13/101, Bu.13/31

o.+dan Bi.05/10

o.+sına An.05/286, An.05/41, An.12/119, Bu.13/104

o.+sında An.09/91

o.+sından Bi.03/10

o.+sındá Bu.09/160

o.+sını An.01/109

o.+sınnan An.01/120

o.+si An.12/119, Bu.11/52, Iğ.02/128

o.+ya Ağ.16/56, An.01/135, An.05/260, An.06/74, Ha.01/32, Iğ.02/129

ortaği: (Yanlış telaffuz) Ortadaki. -1-

o. An.05/261

ortaker^{i}: Orta karar, ne az ne de çok. -1-

o. Bi.01/30

ortaluĝ: Ortalık, bulunulan yer, çevre. -1-

o. Ha.05/78

oruş: *bk. oroç*. -1-

o. An.05/324

o^{r}: *bk. ora*. -1-

o.+da Ağ.06/22

o^{r}oc: *bk. oroç*. -1-

o.+un Mu.06/36

oȓa: *bk. ora*. -1-

o.+larda Bu.09/56

oȓman: *bk. orman*. -1-

o.+narına Bu.04/60

os-: *bk. ol-*. -3-

o.-sa An.04/18

o.-sun Ha.04/73, Mu.01/82

osan-: Usanmak. -2-

o.-dım Ma.02/65

o.-dum An.05/193

osman: Osman, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. ōsmān*. -9-

o. Ağ.07/25, Ağ.07/65, Bu.04/239, Bu.04/240, Bu.04/241, Bu.04/270

o.+ıḫ Ağ.07/62

o.+ın Ağ.07/75, Iğ.02/4

osmannı: *bk. osmanni*. -1-

o.+n^{ı}n An.09/10

osmanní: *bk. osmanni*. -1-

o. An.09/11

osmanni: Osmanlı imparatorluğu. *Diğer varyantları için bk. osmannı, osmanní*. -3-

o. An.09/14, Bu.04/243, Iğ.02/2

osur-: Osurmak. -1-

o.-iyėr Iğ.11/64

o^{s}-: *bk. ol-*. -3-

o.-sun Iğ.11/20

ayaın yüngül o.-sun: Ayağı yüngül olmak, başladığı işi çabuk bitirmek. An.10/145

o.-sūn An.10/145

oşora: Oşora, Ahıska'da bir köy. -3-

o.+da An.07/109

o.+dan An.07/86

o.+daymış An.06/6

oşoralí: *bk. oşoral^{i}*. -1-

o.+ler An.07/40

oşoral^{i}: Oşoralı, Oşora köyünden olan. *Diğer varyantı için bk. oşoralí*. -1-

o.+ler An.07/21

ot: Ot, bitki. *Diğer varynatı için bk. od (2)*. -28-

o. An.09/37, An.12/109, An.12/33, An.12/99, Bu.12/156, Bu.14/19, Ha.04/102, Ha.08/43, Ha.08/61, Iğ.09/127, Mu.01/30

o.+i An.05/463, An.09/39, An.12/32, Bu.14/21, Iğ.09/145

o.+i̊ An.12/32, An.12/33

o.+lar An.05/474, Ha.05/154

o.+umuzi Ma.04/36

o.+un Bu.14/21, Ha.04/101, Ha.04/103

o.+unú An.12/131

o.+unü An.12/99

o.+ú An.05/256

o.+únü Ağ.02/3

otar-: Otarmak; otlatmak. -13-

o. Ağ.13/63, An.05/393

o.-acaẖ Ağ.13/61

o.-anda Bu.13/46

o.-ir An.06/43

o.-iyėrdi Bu.13/46

o.-iyėrdim Bu.13/80

o.-iyėrim Bu.13/84

o.-iyėrmiş Ağ.17/89

o.-maya An.05/239

o.-ma^{y}a An.05/272

o.-san An.05/391

o.-u^{r}sun Bu.03/41

otaroĝullari: Otaroğulları, bir sülale adı. -1-

o. Ağ.01/27

otĝuz- *(Özb. Otgız-)*: Oturtmak. -1-

o.-iyėller Bu.10/7

otlad-: Otlatmak. *Diğer varyantı için bk. odlad-*. -2-

o.-a Ha.05/24

o.-ā Ha.05/24

otli-(<otla-): Otlamak. *Diğer varyantı için bk. odli-*. -7-

o.-ir An.06/58

o.-ya An.05/283

o.-yamiėr An.05/283

o.-yėr An.05/283

o.-yėrdi Ağ.13/60

o.-yėrd^{i}ler An.05/390

otlī: Otlu. -1-

o. An.05/404

otobus: *bk. aftobus*. -1-

o.+lara Iğ.02/123

otopıs: *bk. aftobus*. -2-

o.+da An.04/92

o.+dan An.04/102

otȯḇus: *bk. aftobus*. -1-

o.+lara Iğ.02/91

ottus: *bk. odduz*. -6-

o. An.09/189, Bu.11/117, Bu.11/126, Iğ.05/27, Iğ.05/32, Iğ.08/23

ottuz: *bk. odduz*. -6-

o. Ağ.01/19, An.01/98, An.03/13, An.11/29, Bu.02/53, Iğ.08/23

ott^{u}s: *bk. odduz*. -1-

o. Bu.11/55

otuddur-: *bk. otutdur-*. -1-

o.-mas An.12/102

otur-: Oturmak. *Diğer varyantları için bk. o^{l}tur-, otuř-, otúr-, ōtu-, ōtur-, ōtú-, ȯtur-*. -158-

o. Ağ.07/194, An.05/139, An.09/395, Bu.02/184, Bu.05/42, Bu.09/110, Iğ.05/28, Mu.06/101, Mu.06/98

o.-acaẖsıs Iğ.06/85

o.-acau^{ğ} Bu.08/69

o.-acauẖ An.02/114

o.-acáydi Iğ.11/69

o.-aẖ Bu.03/7, Ha.04/134

o.-amas An.09/392

o.-amazdi Bu.12/48

o.-an Bu.12/115, Bu.12/48

o.-ani Bu.14/80

o.-dı Mu.06/83

o.-dıler An.12/210

o.-dı̊ġ Ma.05/7

o.-di An.02/115, An.07/51, An.12/210, Bu.01/9

o.-dler Iğ.02/129

o.-du An.01/99, Mu.06/84

o.-duĝ Bu.14/101

o.-duh Bu.14/101

o.-duẖ An.02/72, An.05/275, An.10/44, An.10/49, An.10/51, An.11/126, An.11/127, An.11/57, Bu.06/87, Bu.14/49, Iğ.02/129, Iğ.09/180

o.-duḳ An.10/47

o.-dum Ağ.16/134, Bi.01/46, Ma.05/6, Mu.06/88

o.-duu Ağ.15/17

o.-ėller An.11/66

o.-ėm Bi.01/153

o.-ėr An.11/65

o.-ėrmişler Mu.04/45

o.-ėrsın An.01/43

o.-ıyėrsín Iğ.06/171

o.-íėrdı̊ẖ Mu.01/10

o.-íyėrıs Iğ.03/79

o.-íyėrím Iğ.05/59

o.-íyler Mu.06/5

o.-iir Ağ.10/62

o.-iyė An.10/128

o.-iyėle An.04/94

o.-iyėlle Bu.02/176

o.-iyėller An.09/206, An.09/260, Bu.09/105, Mu.06/4

ẖatar o.-iyėller: Katar oturmak; sıralı bir şekilde oturmak. An.05/186

o.-iyėr An.04/94, An.09/363, An.09/414, Bu.04/101, Bu.06/231, Bu.09/112, Bu.09/135, Bu.15/16, Bu.15/17, Iğ.06/61

o.-iyėrdım Bu.06/216, Iğ.05/58

o.-iyėrdím Bi.01/14

o.-iyėrdi Bu.06/216

o.-iyėrduẖ Bu.13/101, Iğ.06/71, Iğ.06/73, Iğ.06/74

o.-iyėrım An.05/277, Iğ.05/58

o.-iyėrim Bu.06/83

o.-iyėrsın Iğ.05/52

o.-iyėrsín Iğ.05/51

o.-iyėrsin Bu.05/12, Bu.05/13

o.-iyėruĝ Bu.08/64

o.-iyėruẖ Ağ.12/4, An.04/92, Bu.08/64

o.-iyoruẖ An.09/57

o.-i^{y}ėr An.09/163, Bu.09/134

o.-^{i}ėlle^{r} Mu.01/18

o.-ma An.11/46, An.11/59, An.11/60, An.11/62, Bu.14/83

o.-mada Bu.06/6

o.-maẖdan Ha.04/135

o.-mas Bu.09/107

o.-maya Bu.14/179

o.-mazdi Ha.05/140

o.-me^{y}á Iğ.09/21

o.-miş Iğ.02/7

o.-mişuĝ Ha.08/2

o.-mişuẖ Ha.08/15, Ha.08/16

o.-miyėr Bu.09/108

o.-mi^{y}ė^{r} Bu.09/109

o.-muş An.01/170, An.10/73

o.-rum Ağ.18/42

o.-sa An.01/55

o.-sun An.12/51

o.-ub Bu.09/135, Bu.13/171, Iğ.09/123

o.-ullar Bu.09/154

o.-un Ağ.08/44, Bi.01/118, Bu.14/49

o.-ur Ağ.08/64, An.09/350, An.10/111, An.12/203, An.12/204, Mu.07/29

o.-urdi Mu.05/42, Mu.05/59

o.-urdu Bi.01/88

o.-urdu^{ğ} Mu.03/89

o.-urduĝ Bu.06/51

o.-urduẖ An.01/80, An.09/143, Bu.08/21

o.-urdum An.05/274, An.09/322

o.-urken Ağ.06/146

o.-urus An.10/124

o.-uyodu Bi.03/71

o.-uyoruğ An.04/93

o.-úyör Ağ.06/149

o.-úyruẖ An.11/42

oturt-: Oturtmak. -2-

o.-madan Bu.09/107

o.-urlar Ağ.16/56

oturuş-: Hep birlikte oturmak. *Diğer varyantı için bk. ōturuş-*. -3-

o.-iyėller An.09/299

o.-muş Bu.06/225

oturuş: Oturma. -1-

o.+^{u} Bi.04/99

otuř-: *bk. otur-*. -1-

o.-ur An.09/350

otus: *bk. odduz*. -6-

o. Ağ.06/129, An.09/436, Bi.05/6, Bu.12/105, Bu.12/113, Iğ.06/111

otutdu-: *bk. otutdur-*. -1-

o.-muşlar Ma.04/24

otutdur-: Oturtturmak; oturtmak. *Diğer varyantları için bk. otuddur-, otutdu-, otuttur-*. -7-

o.-d^{ı}ler An.09/429

o.-di Bu.02/83, Bu.02/84

o.-dler Iğ.09/88

o.-ėller An.12/225

o.-urdü Mu.05/59

otuttur-: *bk. otutdur-*. -2-

o.-du An.05/139

o.-mişsiz An.11/49

otuz: *bk. odduz*. -14-

o. Ağ.02/1, Ağ.06/8, Ağ.15/2, Ağ.15/20, An.09/436, Bi.05/6, Bu.14/199, Ha.03/23, Iğ.05/32, Ma.02/57, Mu.03/4, Mu.03/5, Mu.03/94

otuzar: Otuz sayısının üleştirme sayı sıfatı. -1-

o. Ağ.07/64

ot^{u}s: *bk. odduz*. -1-

o. An.09/440

otúr-: *bk. otur-*. -1-

o.-uyo An.09/4

oul: *bk. oğul*. -1-

o. Ağ.08/131

ov: Rusçada soyadlarında kullanılan ve “oğlu” anlamını veren ek. *Diğer varyantları için bk. oF, yív*. -1-

o. Bu.15/21

ova: Ova. -2-

o. Ağ.07/44, Ağ.07/81

oy (1): Oy, rey. -2-

o. Ağ.07/86, An.11/28

oy (2): Üzüntü, hayıflanma ve bıkkınlık bildiren bir ünlem. -3-

o. Bi.01/138, Bi.01/62, Iğ.04/33

oy (3): *bk. oyun*. -1-

o. An.06/65

oy-: Oymak. -1-

o.-ardile An.05/417

oyan: 1. O yan, o taraf, öte; 2. “biyan” sözü ile birlikte kullanıldığında “oraya buraya, öteye beriye, öte beri, ileri geri” anlamlarında ikilemeler kurar. *Diğer varyantları için bk. ayan (2), oan, óyan, ȯyan, ö^{y}en, üyan*. -36-

o. biyan Bu.14/129, Iğ.03/43, Iğ.06/58

o. biyan^{ı} Bi.01/46

o. biyān Iğ.03/63

o.+da Bu.02/72, Iğ.09/200

o.+daki Iğ.09/200

o.+dan An.05/230

o.+dan biyandan An.05/84, Bu.11/91, Iğ.06/167

o.+ı biyanı Bu.12/101

o.+í An.09/323

o.+í biyaní An.02/31

o.+i An.05/389, An.09/170, An.09/27, An.09/324, Bu.06/42,

Bu.08/81, Bu.14/56, Bu.14/115, Iğ.06/21

o.+i biyaní Iğ.11/74

o.+i biyani An.05/159, An.05/261, An.08/12, An.09/277, An.09/289, An.09/309, An.09/34, Bu.11/11, Iğ.08/19

o.+^{i} biyani Bu.02/66

o.+ki Iğ.09/200

oyan-: Uyanmak. *Diğer varyantı için bk. ȯyan-*. -7-

o.-anda An.09/384

o.-di An.09/384

o.-iyėr An.05/451, An.09/384

o.-iyē̄r An.09/384

o.-sa An.09/384

o.-ur Bu.03/14

oyanġamıd *(Rus. Военкомат)*: Askerlik şubesi. -1-

o.+da Bu.11/64

oylum: Oylum. -1-

o.+una Ha.04/131

oyna-: 1. Oynamak; 2. Hareket etmek. *Diğer varyantları için bk. oyni-, oynu-*. -29-

o. Ha.04/127

o.-dı An.06/48

o.-dıḫ Mu.03/12

o.-dí An.06/48

o.-di An.06/49, Mu.03/55

çėrez mėrez o.-d^{i}: Çerez oynamak; düğünlerde kız çocuklarının başlarında mumlarla süslenmiş çerez dolu tepsileri tutarak müzik eşliğinde oynadıkları bir gelenek. Bu.09/169

o.-maḫ Bu.09/105

o.-maya Ağ.14/42

o.-mış An.07/53

o.-rdıḫ Ha.02/34

o.-rd^{i}ler Bu.13/176

o.-rdu Bu.06/51

o.-rduĝ An.01/80

o.-rduḫ Bu.06/51, Bu.06/56, Ha.04/92, Ha.04/94, Ha.07/72

o.-rgen Ma.04/112

o.-rğen Bu.12/7

o.-rken An.01/83

o.-rmíşlar An.12/137

o.-rmişlár An.12/137

o.-^{r}lar An.10/153

o.-sın An.01/163

oynad-: Oynatmak. *Diğer varyantları için bk. oynat-*. -7-

o.-di Bu.09/139

o.-iyėr Bu.13/197, Bu.13/198

o.-maḫ Bu.09/84

çėrez o.-ullar: Çerez oynatmak; Ahıska düğün geleneklerinden biridir. Kız çocuklarının başlarında çerez dolu tepsileri tutarak müzik eşliğinde oynamalarını sağlamak. Bu.09/83

o.-urdum Bu.06/53, Bu.06/54

oynan-: Oynanmak. -1-

o.-iyír Ha.04/80

oynat-: *bk. oynat*-. -1-

çėrez.íni o.-tuḫdan: Çerez oynatmak; Ahıska düğün geleneklerinden biridir. Kız çocuklarının başlarında çerez dolu tepsileri tutarak müzik eşliğinde oynamalarını sağlamak. Bu.09/101

oyni-: *bk. oyna*-. -24-

o.-ir Mu.01/60

o.-ya An.05/244, An.10/54

o.-yamiyėr Bu.02/66

o.-yan An.06/41, An.12/237

o.-yanda Bu.02/177

o.-ye An.01/59

o.-yėller Bi.04/99, Bu.09/114, Bu.13/168

o.-yėr Bu.09/84, Mu.02/14

o.-yėrduh An.05/162

o.-yėrduḫ An.05/178, Bu.12/147

o.-yėrim Mu.02/13

o.-yo An.01/59, An.10/53

oynu-: *bk. oyna*-. -3-

o.-yå An.10/54

o.-yo An.10/53

oyun: 1. Oyun; 2. Kez, kere, defa. *Diğer varyantları için bk. oy (3), oy^{u}n, o^{y}un.* -15-

o. An.03/22, An.09/423, An.12/194, An.12/196, Ha.04/94

o.+í An.05/162

o.+i An.05/162, An.05/169

o.+nar An.05/207, Ha.04/79

o.+narı Ha.04/74

ayın o.+narıni: Ayın oyun, öte beri. An.09/348

o.+u An.05/162

ayın o.+^{u}nu: Ayın oyun, öte beri. An.09/348

o.+ü Ha.04/80

oyunçaḫ: Oyuncak. -1-

o.+lar An.01/162

oy^{u}n: *bk. oyun*. -1-

o.+i An.03/27

o^{y}un: *bk. oyun*. -1-

o.+i An.05/193

ozal: Özal, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. özal, özel (2).* -9-

o. Iğ.02/161, Iğ.06/151, Iğ.06/37, Iğ.06/38, Iğ.06/39, Iğ.06/42, Iğ.06/46

o.+ın Iğ.06/57

o.+ınen Iğ.06/39

ō

ō (1): *bk. o.* -105-

ō. Ağ.08/31, Ağ.08/69, Ağ.08/77, Ağ.13/83, Ağ.15/37, Ağ.18/20, An.02/49, An.02/78,

An.02/91, An.03/16, An.03/32, An.04/46, An.04/59, An.04/71, An.04/95, An.05/143, An.05/161, An.05/198, An.05/317, An.09/118, An.09/317, An.09/430, An.12/106, Bu.02/124, Bu.02/66, Bu.02/85, Bu.02/94, Bu.02/95, Bu.02/99, Bu.03/62, Bu.03/63, Bu.04/107, Bu.04/116, Bu.04/161, Bu.04/164, Bu.04/174, Bu.04/192, Bu.04/203, Bu.04/210, Bu.04/231, Bu.04/242, Bu.04/256, Bu.04/261, Bu.04/43, Bu.04/54, Bu.04/67, Bu.04/81, Bu.05/2, Bu.08/52, Bu.09/173, Bu.09/77, Bu.09/78, Bu.11/18, Bu.11/19, Bu.11/80, Bu.12/101, Bu.12/112, Bu.12/117, Bu.12/17, Bu.12/29, Bu.12/3, Bu.12/57, Bu.12/69, Bu.12/7, Bu.12/70, Bu.12/86, Bu.12/91, Bu.12/96, Bu.13/102, Bu.13/123, Bu.13/150, Bu.13/66, Bu.13/80, Bu.14/21, Ha.04/137, Ha.04/90, Ha.06/32, Ha.07/57, Ha.07/61, Iğ.02/182, Iğ.02/185, Iğ.03/59, Iğ.04/38, Iğ.04/44, Iğ.06/100, Iğ.06/102, Iğ.06/14, Iğ.06/22, Iğ.06/45, Iğ.07/4, Iğ.08/18, Iğ.08/8, Iğ.09/102, Iğ.09/146, Iğ.09/148, Iğ.09/150, Iğ.09/26, Ma.02/68, Mu.05/20, Mu.05/21, Mu.05/59, Mu.07/7

ō.+nun An.01/8

ō (2): Bir şeyin aşırı derecede çok olduğunu bildiren bir abartma ünlemi. -3-

ō. Ağ.01/50, Ağ.01/62, Mu.01/48,

ō-: *bk. ol-*. -3-

ō.-so Bu.08/102

ō.-sun An.12/205, Bi.05/25

ōdun: *bk. odun*. -1-

ō. Bu.12/57

ōh: Alaycı bir şekilde rahatlık ve memnuniyet bildiren bir ünlem. -1-

ō. An.09/400

ōl: *bk. oĝul*. -15-

ō.+u Bu.14/151

ō.+um Ağ.07/102, Ağ.08/103, Ağ.08/78, An.07/4, Bu.14/144, Ha.02/28, Ha.05/47, Ha.05/60, Mu.03/97

ō.+umu Ma.04/66

ō.+umuza An.10/19

ō.+umünen Bu.02/115

ō.+ú Mu.03/10

ō.+ü Ağ.11/34

ōl-: *bk. ol-*. -3-

ō. Iğ.09/154

ō.-di Bu.09/29

ō.-masın Bu.09/22

ōlan: *bk. oĝlan*. -4-

ō. An.09/465, An.10/158, Ma.06/1

ō.+ın An.10/41

ōn: *bk. on*. -6-

ō. An.09/325, An.09/471, An.09/478, Bi.03/47, Bu.09/39, Iğ.05/39

ō^{n}: *bk. on*. -1-

ō. Ağ.10/126

ōo^{h}: Bir şeyin aşırı derecede çok olduğunu bildiren bir ünlem. -1-

ō. Mu.01/41

ōr: *bk. ora*. -2-

ō.+da Bi.05/29, Bu.09/64

ōraş-: *bk. oğ̂raş-*. -2-

ō.-maġ Ağ.13/96

ō.-maẖ Ağ.13/98

ōsmān: *bk. osman*. -2-

ō. Bu.04/237, Bu.04/238

ōtu-: *bk. otur-*. -1-

ō.-muş Mu.02/13

ōtur-: *bk. otur-*. -1-

ō.-iyėr Ağ.17/109

ōturuş-: *bk. oturuş-*. -1-

ō.-muş Bu.06/227

ōtú-: *bk. otur-*. -1-

ō.-müş Mu.02/14

ōy: Bıkkınlık, hayıflanma, rahatlık ve memnuniyet bildiren bir ünlem. -4-

ō. An.05/138, Bi.01/63, Bu.03/46, Bu.03/63

ó

ó: *bk. o*. -2-

ó. An.09/383, Bu.12/3

óbir: *bk. öbür (1)*. -1-

ó. An.05/149

óbür: *bk. öbürü*. -1-

ó.+ni Ağ.16/161

óbürü: *bk. öbürü*. -1-

ó. An.05/433

óküz: *bk. öküz*. -1-

ó.+ine An.05/35

ól- (1): *bk. öl-*. -2-

ó.-di Bu.10/22

ó.-iyėr Ağ.17/82

ól- (2): *bk. ol-*. -3-

ó.-di Iğ.11/28

ó.-ir Mu.06/114

ónca: *bk. önce*. -1-

ó. Bu.12/145

ónce: *bk. önce*. -1-

ó. Bu.12/96

ór-: *bk. ör-*. -1-

ó.-iyėller Bu.02/32

óyan: *bk. oyan*. -3-

ó.+i An.09/56

ó.+i biyani An.09/131, Iğ.06/36

óylá: *bk. öyle*. -1-

ó. Iğ.06/16

óyle: *bk. öyle*. -2-

ó. Ağ.08/25, Ağ.18/56

óyren-: *bk. ögren-*. -1-

ó.-aẖ Ha.02/17

ózbegisdan: *bk. özbeğisdan*. -1-

ó. Bi.01/17

ȯ

ȯ (1): *bk. o*. -26-

ȯ. Ağ.04/8, Ağ.07/14, An.05/258, Bu.04/148, Bu.13/171, Ha.07/29, Iğ.03/77, Iğ.09/176, Ma.03/16, Ma.04/92, Mu.02/29, Mu.06/20, Mu.07/7

ȯ.+ndan Bi.04/34, Bi.04/40

ȯ.+nnan Ağ.16/14, An.02/10, An.10/85, Bu.13/195, Ha.04/153, Iğ.01/8, Ma.03/71, Ma.04/141

ȯ.+nun Bu.05/3, Iğ.03/44

ȯ.+nu^{n} Bi.03/8

ȯ (2): *bk. ora*. -4-

ȯ.+nda Bu.02/30, Bu.03/36, Bu.12/58, Iğ.02/158

ȯl-: *bk. ol-*. -1-

ȯ.-masın Ağ.16/159

ȯla: *bk. ola (1)*. -1-

ȯ. Ağ.06/122

ȯn: *bk. on*. -6-

ȯ. Ağ.16/13, Ağ.16/14, Bi.04/92, Bu.08/71, Bu.13/75, Ma.03/40

ȯn-: *bk. on-*. -1-

ȯ.-miyacaĝ: Bir beddua. Bu.06/220

ȯnnar: *bk. onnar*. -3-

ȯ. Ağ.06/16, Bu.12/18

ȯ.+ın An.05/20

ȯr: *bk. ora*. -4-

ȯ.+da Ağ.17/100, Mu.02/25, Mu.03/1

ȯ.+da^{n} An.06/54

ȯra: *bk. ora*. -1-

ȯ.+dan Ha.08/1

ȯrman: *bk. orman*. -3-

ȯ. Iğ.08/5

ȯ.+ın Bu.04/26

ȯ.+í Bu.04/37

ȯsda: *bk. usda*. -1-

ȯ.+yimişlēr Iğ.09/212

ȯtur-: *bk. otur-*. -1-

ȯ.-iir Mu.02/25

ȯy: Ünlem -1-

ȯ. Bu.14/192

ȯyan: *bk. oyan*. -1-

ȯ.+ı Bi.04/135

ȯyan-: *bk. oyan-*. -1-

ȯ.-miyan An.09/384

ȭ

ȭ (1): Bir şeyin aşırı derecede olduğunu bildiren bir ünlem. -2-

ȭ. Bu.13/200

ȭ (2): *bk. o*. -1-

ȭ. An.02/45

ö

ö: *bk. o*. -31-

ö. An.04/20, An.04/50, An.04/64, An.04/66, An.04/69, An.04/9, An.04/94, An.05/119, An.05/287, An.05/352, An.05/398, An.05/453, Bi.03/13, Bu.09/170, Bu.12/57, Iğ.09/118, Iğ.09/148, Iğ.09/175, Iğ.09/176

ö.+n_üçi̊n An.09/8

ö.+n_üçün An.09/106, An.09/15, An.09/209, An.09/455, Bu.04/135, Bu.04/209, Bu.04/67, Bu.08/70, Mu.06/53

ö.+n_üşün An.09/317

öbír: *bk. öbür (1)*. -1-

ö. An.05/47

öbil: *bk. öbür (1)*. -1-

ö.+lári An.05/159

öbúr: *bk. öbür (1)*. -2-

ö. Ağ.17/81

ö.+ler Bu.12/112

öbül: *bk. öbür (1)*. -2-

ö.+lerni Ha.03/34

öbülü: *bk. öbürü*. -1-

ö.+nen Mu.02/14

öbür (1): Öbür, diğer. *Diğer varyantları için bk. obür, óbir, öbír, öbil, öbúr, öbül, öür*. -21-

ö. Ağ.15/63, Ağ.17/102, Ağ.17/69, An.01/120, An.05/148, An.05/213, An.05/230, An.07/86, An.09/175, Ha.03/34, Ha.05/56, Ha.06/31, Ha.06/32, Iğ.11/51, Ma.04/87, Mu.01/61

ö.+lerne Bi.05/27

ö.+lerni An.09/438

öbür (2): *bk. öbürü*. -1-

ö.+nü Bi.01/107

öbüri: *bk. öbürü*. -4-

ö. Bu.02/67, Bu.03/42, Bu.03/54, Bu.03/66

öbüri̊: *bk. öbürü*. -1-

ö.+Bu.03/44

öbürsi: Öbürkü, öbürü. -1-

ö. An.03/25

öbürü: Öbürü. *Diğer varyantları için bk. obir, obiri, obürü, oḇürü, óbür, óbürü, öbülü, öbür (2), öbüri, öbüri̊, öbür^{ü}*. -6-

ö. An.05/433, An.09/307, An.11/22

ö.+ne Bu.02/99

ö.+nü Ha.02/42, Ha.06/16

öbür^{ü}: *bk. öbürü*. -2-

ö. Bu.03/58

ö.+ne Bu.03/58

öc: Öç, intikam. -1-

ö.+üni Ağ.16/106

öd-: *bk. ėd-*. -1-

ö.-üyolar Ma.05/21

öde-: Ödemek. *Diğer varyantı için bk. ödi-*. -3-

ö.-mási Bu.01/10

ö.-r Ağ.06/124

ö.-yib Bu.04/146

öded-: Ödetmek. -1-

ö.-di An.06/1

ödi-: *bk. öde-*. -4-

ö.-yecaẖ Iğ.06/85

ö.-yecam Bu.01/11

ög: 1. Ön; 2. İleri. *Diğer varyantları için bk. og, öğ, ö^{ğ}, ön (1), ṏ̄g*. -27-

ö.+ā́n An.12/33

ö.+e An.12/102

ö.+i Bu.04/60, Bu.14/179

ö.+üdür An.09/293

ö.+ülde An.09/322

ö.+ümi̊zi Bu.04/89

ö.+ümüzdeki Bu.14/8

ö.+ündá An.12/190

ö.+ünde An.01/64, An.09/160, An.09/324, An.09/52, An.09/53, Bu.13/123

ö.+ündedür An.09/143, An.09/144, An.11/14

ö.+ündė̊ Iğ.02/77

ö.+üne Ağ.16/103, An.07/110, An.09/204, An.09/471, Iğ.02/176

ö.+üni Iğ.06/62

ög-: Övmek. *Diğer varyantı için bk. öğ-*. -3-

ö.-iyėrsın An.09/187, An.09/191

ö.-me^{y}e An.09/326

öge: Öne; önce, ilkin. -2-

ö. An.12/31, An.12/45

ögey: Üvey. -1-

ö. Bu.13/155

ögred-: Öğretmek. *Diğer varyantları için bk. öğred-, öğret-*. -8-

ö.-d^{i}le^{r} Bu.08/92

ö.-e Bu.04/209

ö.-emiz An.05/95

ö.-ėrdi An.01/117

ö.-iyėller An.09/253

ö.-iyėrdi Bu.05/24

ö.-iyėruẖ Iğ.09/154

ögren-: Öğrenmek. *Diğer varyantları için bk. óyren-, öğren-, ö^{ğ}ren-, ören-, ṏ̄ren-*. -8-

ö.-di Bu.12/131

ö.-dim Bu.06/90

ö.-duĝumızi An.01/23

ö.-ecem An.01/93

ö.-iyėrdim Bu.06/29

ö.-iyė^{r}sin Bu.05/20

ö.-miş Ağ.11/39, Bi.04/116

ögreş-: Karşılıklı olarak öğrenmek. -2-

ö.-duẖ An.09/131

ögüs: *bk. öküz*. -1-

ö. Bu.07/3

ögüz: *bk. öküz*. -1-

ö. Iğ.09/149

öğ: *bk. ög*. -13-

ö.+á An.02/22

ö.+e An.02/22, Bu.13/123

ö.+ümüzden Bu.02/77

ö.+ünde An.05/280, An.05/59, An.06/31, Bu.02/13, Bu.02/86

ö.+üne Bu.13/136, Bu.14/43, Iğ.09/1

ö.+üni̊ An.05/123

öğ-: *bk. ög-*. -1-

ö.-düm Bu.06/12

öğred-: *bk. ögred-*. -2-

ö.-mi̊şdürler An.09/456

ö.-urum An.05/111

öğredmän: *bk. öğretmen.* -1-

ö.+nerī Iğ.06/117

öğredmen: *bk. öğretmen*. -1-

ö.+näri Iğ.06/141

öğren-: *bk. ögren-*. -6-

ö.-diz Bu.06/88

ö.-ın Iğ.09/199

ö.-ırdıẖ Mu.01/71

ö.-iyėrdim Bu.06/30

ö.-mişdim Bu.06/65

ö.-mişdⁱler Ha.08/12

öğret-: *bk. ögred-*. -1-

ö.-mişdi Bu.02/40

öğretmen: Öğretmen. *Diğer varyantları için bk. öğredmän, öᵍ̆redmen, örödmen, öyredmen, öyretmen, ȫredmen.* -2-

ö. Bu.02/104, Bu.02/105

öğretmennuĝ: Öğretmenlik. *Diğer varyantları için bk. öredmennuᵍ̆, öredmennuẖ*. -1-

ö.+a Bu.02/103

öğüz: *bk. öküz*. -1-

ö.+ü Iğ.09/149

öᵍ̆: *bk. ög*. -2-

ö.+dė An.04/94

ö.+üne An.10/128

öᵍ̆redmen: *bk. öğretmen*. -1-

ö. Möᵍ̆redmen: Öğretmen möğretmen. Bu.06/96

öᵍ̆ren-: *bk. ögren-*. -2-

ö.-dⁱler Bu.12/75

ö.-mişler Bi.05/26

öksüz: Öksüz. -1-

ö.+düm Ha.04/66

ökúz: *bk. öküz*. -1-

ö. Bu.12/11

ökümed: *bk. hökümet*. -1-

ö.+i An.05/86

ökümet: *bk. hökümet*. -3-

ö.+ín An.05/86

ö.+inen Ağ.16/23

ö.+ī Ağ.16/8

öküs: *bk. öküz*. -4-

ö. An.10/135, Ha.05/103, Ma.03/60, Mu.01/172

öküz: Öküz. *Diğer varyantları için bk. ǿküz, ögüs, ögüz, öğüz, ökúz, öküs*. -41-

ö. Ağ.07/60, Ağ.15/30, Ağ.15/31, An.09/402, An.10/134, An.10/141, Bu.07/4, Bu.12/11, Ha.05/4, Ha.05/6, Ha.05/65, Ha.08/55, Ma.02/38, Ma.03/45, Ma.03/59, Mu.01/170, Mu.01/171, Mu.01/173, Mu.06/28

ö.+á An.05/222

ö.+e An.05/222, Bu.07/3, Bu.07/5

ö.+i Iğ.09/148

ö.+ine Bu.07/1

ö.+le Bu.14/21

ö.+ler Ma.03/9

ö.+lerı Mu.01/10

ö.+ler^{ı}nen Mu.01/12

ö.+ler^{ı}nın Bu.14/31

ö.+u^{n} Ma.03/13

ö.+ú Bu.14/20, Iğ.09/147

ö.+ún Bu.14/201, Ma.03/14

ö.+ü Ha.02/42, Iğ.09/148, Mu.01/171

ö.+ümüz Ha.02/40, Ha.08/54

ök^{ü}met: *bk. hökümet*. -1-

ö.+inen Ağ.16/24

öl-: Ölmek. *Diğer varyantları için bk. ǿl- (1), ȫl-*. -148-

ö. Ha.09/7, Mu.01/56

ö.-acaḫsıs An.05/362

ö.-aḫ An.12/184

ö.-dė An.01/236

ö.-dí Iğ.08/31

ö.-di Ağ.01/12, Ağ.07/77, Ağ.09/47, An.01/260, An.02/23, An.07/27, An.07/43, An.07/44, An.07/47, An.09/120, An.12/44, An.12/62, An.12/77, Bu.03/56, Bu.06/207, Bu.08/39, Bu.11/5, Bu.12/42, Bu.13/70, Bu.13/8, Bu.13/95, Ha.01/29, Ha.01/6, Ha.04/25, Iğ.06/10, Iğ.06/144, Iğ.06/145, Iğ.09/72, Iğ.11/53, Ma.04/47, Mu.03/25, Mu.06/36

ö.-diler Ağ.09/70, Bu.04/269, Bu.11/123

ö.-dilēr Iğ.09/61

ö.-diysem Mu.01/185

ö.-di̊ An.09/134, Iğ.11/35

ö.-duḫ An.12/102

ö.-duḫdan An.04/19, Ha.01/31, Iğ.02/7, Iğ.06/11, Iğ.06/20

ö.-dü Ağ.11/30, An.01/242, Ha.09/4, Ha.09/8

ö.-dükden An.04/6

ö.-düler An.07/49

ö.-ecaḫ Ağ.17/26, Ma.04/73

ö.-ecaḫsın Ma.02/48

ö.-ecauḫ Iğ.06/175

ö.-eceis Ağ.07/9

ö.-en Bi.03/56, Bu.08/54, Ha.04/12, Iğ.08/35

ö.-ende Bu.02/172

ö.-ene An.07/28, An.09/456, An.10/184, Bu.08/32

ö.-enın An.04/18

ö.-enini Bu.13/71

ö.-enner Iğ.09/106

ö.-enneri Iğ.09/45

ö.-ennerimis An.12/24

ö.-enner[i] Iğ.11/52

ö.-erken Ha.01/25

ö.-esın Iğ.09/170

ö.-esin Iğ.09/171

ö.-eydi Bu.06/79

ö.-ėm Bu.13/140

ö.-ėr An.01/252

ö.-iyė Ha.04/64

ö.-iyėr An.07/46, An.07/47, Bu.03/49

ö.-iyėrsın Iğ.05/51

ö.-iyė[r] Bu.12/41

ö.-medím An.12/90

ö.-medi An.12/70

ö.-memiş An.12/89, An.12/90

ö.-memişuẖ Bu.02/78

ö.-mesin Bi.03/53

ö.-mesinner Bi.03/44

ö.-miş Ağ.10/29, Ağ.17/127, Ağ.17/22, Ağ.17/70, An.12/74, An.12/90, Bi.01/55, Bi.03/56, Ha.08/63

ö.-mişdi Ağ.17/54

ö.-mişdi̊ Ağ.01/47

ö.-mişdúr Bu.11/126

ö.-mişdür Bu.11/4

ö.-mişlēr Iğ.02/30

ö.-miyaẖ An.12/44

ö.-miyan Bi.03/56

ö.-miyasın An.09/183, An.09/74

ö.-miyaydı An.12/77

ö.-mi̊ş Ağ.09/48, Bi.03/71, Bu.12/44

ö.-mi̊şdi Ağ.17/56

ö.-müş Ağ.07/2, Ağ.10/15, An.07/23, Bi.03/56

ö.-müşüm Ma.05/25

ö.-sem Ağ.17/83

ö.-sün An.12/44, Bu.13/95, Iğ.09/177, Mu.01/174, Mu.01/175, Mu.01/176, Mu.01/177

ö.-úrmiş An.01/246

ö.-üb Bu.05/61

ö.-ü[ö]r Ha.09/4

ö.-ür An.01/222, Iğ.09/175, Iğ.09/176

ö.-ürdī́ Iğ.08/35

ö.-ürmiş An.01/246

ö.-ürse Ha.09/3

ö.-üyėr An.07/46

ö.-üyo Ha.09/8

ö.-üyóllar Ağ.15/60

ölce: *(Yanlış telaffuz) bk. önce*. -1-

ö.+den Ha.07/38

ölçü: Ölçü. -2-

ö.+sünde An.01/8

ö.+sünü An.01/7

öldúr-: *bk. öldür*-. -2-

ö.-diler Bu.11/125

ö.-iyėr Ağ.16/30

öldüdtür-: Öldüttürmek; öldürtmek. -1-

ö.-miyalım Ha.05/110

öldür-: Öldürmek. *Diğer varyantları için bk. öldúr-, öldüř-, ölür-, ő́ldür-*. -56-

ö.-äni Ha.06/8

ö.-díleř Iğ.09/45

ö.-di Bi.01/112, Bu.07/8, Bu.13/50, Ha.05/84

ö.-diler An.12/181, Bu.13/124, Bu.13/125, Bu.13/136

ö.-dile^{r} An.12/186

ö.-duḫ Bu.11/130

ö.-dün Ağ.16/92, Ağ.17/84

ö.-düz Ağ.16/93

ö.-ecaĝısa Ağ.07/9

ö.-ecaḫ Mu.03/67

ö.-ecaḫlar Bu.11/35, Iğ.02/117, Iğ.02/119

ö.-ecauĝ Bu.02/61

ö.-ecegler Ma.05/7

ö.-eç̱eyıḫ Ağ.07/26

ö.-ene Bu.13/53

ö.-eni Ağ.16/96, Iğ.09/45

ö.-eydler Iğ.02/191

ö.-ėruḫ An.12/99

ö.-ii^{l}ler Mu.03/68

ö.-iyėller Bu.11/129, Bu.13/128

ö.-iyėr Ağ.16/7, Ağ.17/75

ö.-iyėrdim Bu.13/50

ö.-iyė̄ Bu.03/50

ö.-i^{y}ėrduḫ An.12/131

ö.-i̊r An.06/12

ö.-memişim Ağ.04/1

ö.-mes Bu.13/222

ö.-mez Bu.13/224

ö.-miş An.12/164

ö.-mişin Ağ.06/119

ö.-mişle An.12/164

ö.-mişler Iğ.02/119

ö.-miyėr Ağ.16/101, Ağ.16/102

ö.-mi̊şler Ağ.17/98

ö.-müş Bi.03/110

ö.-ür Mu.03/8, Ma.04/186, Mu.05/35

ö.-ürler Bu.14/61, Ha.05/53, Mu.03/62

ö.-üyomuş Ma.04/8

ö.-üyomuşla^{r} Ma.04/8

öldüř-: *bk. öldür*-. -1-

ö.-mīş Ha.06/8

öle: *bk. öyle*. -34-

ö. Ağ.02/17, Ağ.03/1, Ağ.06/151, Ağ.06/74, Ağ.11/10, Ağ.13/19, Ağ.13/20, Ağ.13/7,

Ağ.13/78, Ağ.15/55, Ağ.15/81, Ağ.18/12, An.08/8, An.09/115, An.09/14, An.09/205, An.09/281, An.09/331, An.10/150, An.10/76, An.10/77, An.11/19, Bi.03/100, Bi.03/24, Bu.13/125, Bu.13/71, Bu.14/12, Iğ.02/66, Ma.01/1, Ma.04/162, Ma.04/83, Ma.05/17

ö.+ydi Bu.13/107

öleyken: Öyleyken; öylece. -1-

ö. An.09/137

öleynen: *bk. ėleynen*. -1-

ö. Ağ.07/61

ölē: *bk. öyle*. -1-

ö. Ağ.13/41

ölí: *bk. öli*. -1-

ö. Bu.12/90

öli: Ölü. *Diğer varyantları için bk. ölí, öl^{i}, öli̊, ölü, öl^{ü}*. -10-

ö. An.04/15, An.04/9, Bu.12/29, Bu.12/90, Iğ.05/59, Iğ.06/110, Iğ.06/111

ö.+ler^{ı}mizí An.12/26

ö.+ydi Iğ.05/54, Iğ.05/58

öl^{i}: *bk. öli*. -1-

ö.+lērí Bu.12/93

öli̊: *bk. öli*. -1-

ö. Iğ.06/109

ölke: Ülke. *Diğer varyantları için bk. örke, ö́lke*. -2-

ö.+mde An.09/45

ö.+sıne Bu.12/81

ölö: *bk. öyle*. -2-

ö. Ağ.08/69

ölü: *bk. öli*. -12-

ö. An.04/19, An.04/8, Bu.12/30, Ha.08/69, Ha.09/10

ö.+läri Iğ.06/113

ö.+lerına Ha.07/12

ö.+lerin An.05/383

ö.+nun Iğ.05/52

ö.+nün Iğ.05/51

ö.+n^{ü}n Bi.03/48

ö.+sü An.09/93

ölüm: Ölüm. -4-

ö. An.12/134, Bu.03/4, Bu.06/8, Bu.13/153

ölür-: *bk. öldür-*. -1-

ö.-meden Ha.07/9

öl^{ü}: *bk. öli*. -4-

ö.+lär^{i}mizi An.12/24

ö.+lere An.05/381

ö.+leri Iğ.02/78, Iğ.02/84

öĺa: *bk. öyle*. -1-

ö. Mu.05/36

ömer: Ömer, kişi adı. -7-

ö. Bu.11/119, Bu.11/127, Ma.05/11, Ma.05/8

ö.+in Bu.06/61

ömr: *bk. ömür*. -3-

ö.+üm An.09/340

ö.+ümüz Iğ.06/138

ö.+ünü Bi.01/146

ömür: Ömür. *Diğer varyantı için bk. ömr.* -8-

ö. An.12/70, An.12/90, Bu.13/151

gün ö.: Gün ömür, süre, zaman. Ağ.12/15

ö.+ler Ağ.01/78

ö.+leri Bu.04/12

ön (1): *bk. ög.* -24-

ö.+dekiler Ağ.07/2

ö.+i Ağ.07/44

ö.+ï Bu.12/106

ö.+ne Ağ.07/12, An.01/173

ö.+neríne Ağ.13/13

ö.+ümüzde Ağ.07/43, Ağ.07/55, An.01/73

ö.+ümüze Ağ.13/9, Bi.03/65

ö.+üná Ha.05/135

ö.+ünde Ağ.13/69, An.05/124, An.10/139, Mu.03/64

ö.+ündeki Ma.04/107

ö.+ünden Ma.04/153, Ma.04/154, Ma.04/156

ö.+üne Ağ.07/31, Bi.03/104

ö.+ünnen Ağ.06/149

ö.+üne An.07/111

ön-: *bk. ėn-.* -1-

ö.-miyir Iğ.09/89

önce: Önce. *Diğer varyantları için bk. ónca, ónce, ölce, önco, öünce, öŋce.* -24-

ö. Ağ.10/100, Ağ.10/109, An.09/100, An.09/101, An.10/109, An.10/129, An.10/140, An.10/26, An.12/41, Bi.03/32, Bu.01/21, Bu.08/10, Bu.09/107, Bu.09/169, Bu.12/2, Bu.14/17, Iğ.02/107, Iğ.02/74, Iğ.11/31

ö.+kiler An.01/57

ö.+lerinnēn An.10/14

ö.+si Bu.01/1

önceden: 1. Önceden, eskiden, eski zamanlarda; 2. Başlangıçta, başlarken. *Diğer varyantı için bk. öncedėn.* -11-

ö. Ağ.13/60, An.04/31, An.10/177, An.11/70, An.11/72, Bu.07/1, Bu.12/67, Ha.04/21, Iğ.02/62, Iğ.03/77, Mu.04/23

öncedėn: *bk. önceden.* -1-

ö. Iğ.03/77

öncė: *bk. öncü.* -1-

ö.+ler Ha.05/77

önco: *bk. önce.* -1-

ö. An.01/47

öncü: Öncü. *Diğer varyantı için bk. öncė.* -2-

ö.+lerímïz Ha.05/49

ö.+müs Ha.05/50

öndür-: *bk. endúr-.* -3-

ö.-emiyėller Iğ.09/89

ö.-emiyille Iğ.09/89

ö.-iyėller Bu.08/53

önemli: Önemli. -3-

ö. Bu.09/88, Bu.09/98

ö.+dür An.09/320

öŋce: *bk. önce*. -1-

ö.+lerde Bu.09/151

öp-: Öpmek. -9-

ö.-di Iğ.05/10

ö.-eb Bu.02/123

ö.-ecam Bu.02/129

ö.-eller Ma.02/17

ö.-iír Mu.03/95

ö.-irím Mu.03/95

ö.-iyȫr Ağ.06/156

ö.-ti Bu.01/7

ö.-üp Bu.04/107

öpüş: Öpüş, öpücük. -1-

ö. Ha.04/136

ör-: Örmek. *Diğer varyantları için bk. ór-*. -7-

ö.-ergen Ma.04/154

ö.-íyėrım Ma.04/153

ö.-iyersiz An.01/88

ö.-iyėrsín Bu.05/37

ö.-miş Bu.14/172

ö.-ürduẖ An.01/105

ö.-ü^y^ürdü Ha.01/33

örd-: *bk. ört-*. -3-

ö. Bu.05/44

ö.-dí Iğ.06/93

ö.-duẖ Ha.04/6

ördeg: Ördek. *Diğer varyantları için bk. ördeğ, ördēḳ*. -1-

ö. Bu.02/183

ördeğ: *bk. ördeg*. -1-

ö.+e Bu.02/183

ördēḳ: *bk. ördeg*. -1-

ö. Bu.08/92

ördün-: *bk. örtün-*. -1-

ö.-iyruẖ An.04/97

öredmennu^ğ^: *bk. öğretmennuĝ*. -1-

ö. Bi.03/73

öredmennuẖ: *bk. öğretmennuĝ*. -1-

ö. Iğ.03/31

öreg: Örek, örülmüş saç. -2-

ö.+lerím Ha.01/33

ö.+ler^i^mi Ha.01/32

ören-: *bk. ögren-*. -1-

ö.-iyír Iğ.02/100

öri-: Öremek; örmek. -1-

ö.-yecen An.01/96

örke: *bk. ölke*. -3-

ö.+si Bu.04/94, Bu.04/96

ö.+sidür Bu.04/94

örödmen: *bk. öğretmen*. -1-

ö. Bi.03/73

ört-: Örtmek. *Diğer varyantları için bk. örd-, ö^r^d-, öt- (2), ȫt-*. -7-

ö. Bu.08/16

ö.-eller Ha.03/14

ö.-erím Ağ.13/12

ö.-eruẖ An.10/76

ö.-ėm Bu.06/36

ö.-miş An.02/16

ö.-tuẖ Bu.13/150

örti: Örtü. *Diğer varyantı için bk. örtü.* -1-

ö. An.12/230

örtü: *bk. örti*. -1-

ö.+sü Bu.14/77

örtüg: Örtük, örtülmüş olan. -1-

ö. An.12/220

örtül-: Örtülmek. -2-

ö.-mez An.04/82

ö.-ürdi Iğ.11/72

örtülü: Örtülü. -1-

ö. Bu.14/228

örtün-: Örtünmek.*Diğer varyantı için bk. ördün-*. -1-

ö.-ende Bu.09/93

ö^{r}d-: *bk. ört-*. -1-

ö.-müşler Ha.09/4

ös: *bk. öz (1)*. -4-

ö. An.07/41, Ma.04/54, Ma.06/1, Mu.05/44

öt- (1): Ötmek, ses çıkarmak. -4-

ö.-er Bu.14/231

ö.-ėrmişler An.01/251

ö.-sün Ha.05/154

ö.-üyor Ağ.06/87

öt- (2): *bk. ört-*. -5-

ö. Bu.08/16

ötäki: Öteki. -1-

ö. Mu.06/80

ötegi: Öteki. -1-

ö. Ha.09/15

öteği: Öteki. -1-

ö. Ha.02/35

öteğün: Ötegün; geçen gün. -1-

ö. Bu.14/207

ötekí: Öteki. -1-

ö. Ağ.17/112

öteki: Öteki. -3-

ö. Ağ.17/123, Bi.03/84

ö.+si Bi.03/28

ötüri̊: Ötürü. -1-

ö. Bu.04/39

ötürü: Ötürü. -1-

ö. An.09/117

öt^{ü}rü: Ötürü. -1-

ö. Ha.07/9

öür: *bk. öbür (1)*. -1-

ö. An.05/242

ö^{ü}nce: *bk. önce*. -3-

ö. Ağ.15/2, Bu.12/2, Bu.12/4

öyle: Öyle. *Diğer varyantları için bk. óylá, óyle, öle, ölē, ölö, öĺa, öyĺa, ö^{y}le, ȫlä́, ȫle, ȫlü, ȫ^{y}le*. -38-

ö. Ağ.03/11, Ağ.03/19, Ağ.03/20, Ağ.04/14, Ağ.06/115, Ağ.06/137, Ağ.06/31, Ağ.06/64, Ağ.06/66, Ağ.06/88, Ağ.13/29, Ağ.13/97, Ağ.15/29, Ağ.18/45, Ağ.18/60, Ağ.18/65, An.03/5, An.05/155, An.10/111, An.10/145, An.10/15, An.10/150, An.10/156,

An.10/24, An.10/27, An.10/66, An.10/73, An.10/82, An.10/84, An.10/88, Bi.03/105, Bu.14/188, Ha.02/23, Ha.05/52, Ma.04/12, Mu.02/29

ö. böle: Öyle böyle. Ma.02/68

öylece: Öylece. -1-

ö. Ma.04/13

öyleynen: *bk. ėleynen*. -1-

ö. Ağ.15/69

öyĺa: *bk. öyle*. -1-

ö. Mu.03/70

öyredmen: *bk. öğretmen*. -1-

ö.+dir Mu.03/13

öyretmen: *bk. öğretmen*. -1-

ö. Bu.14/149

öʸen: *bk. oyan*. -2-

ö.+i biyani An.09/307

ö.+kini Bu.04/69

öʸle: *bk. öyle*. -6-

ö. Ağ.13/35, An.01/41, Bu.12/153, Bu.14/106, Mu.03/34

ö.+ydi Ağ.08/67

öz (1): Öz, üvey olmayan. *Diğer varyantı için bk. ös*. -5-

ö. Ağ.17/130, Bu.13/155, Iğ.09/40, Ma.04/47, Ma.06/1

öz (2): Öz, kendi. -5-

ö. An.05/129

ö.+lerıne Mu.06/90

ö.+ünü Mu.01/58, Mu.01/68

öz: Hal, durum. -1-

ö.+ínen Bu.08/59

özal: *bk. ozal*. -1-

ö. An.05/71

özbäg: *bk. özbek*. -1-

ö. Iğ.02/64

özbeg: *bk. özbek*. -9-

ö. An.01/23, Bi.04/54, Bu.11/64, Iğ.08/59

ö.+ler An.04/57, Bu.04/235

ö.+lere Iğ.09/35

ö.+leri Bu.04/182

ö.+lerⁱne Bu.04/177

özbegisdan: *bk. özbeğisdan*. -6-

ö.+a Ağ.15/59, Bu.04/235, Iğ.11/4

ö.+da Ha.07/65

ö.+dá Iğ.08/50

ö.+nan Iğ.02/164

özbeğ: *bk. özbek*. -4-

ö. Bu.12/137

ö.+in Bu.08/100, Bu.12/137

ö.+ler Bu.02/33

özbeğisdan: *bk. özbeğisdan*. *Diğer varyantları için bk. óżbegisdan, özbegisdan, özbeğisdan, özbeğisdȧn, özbeğistan, özbeᵍ̆isdan, özbekisdan, özbekistan, özbekⁱsdan, özbėgisdan, özbėğisdan, özḇegisdan, özḇeğisdan, özvegisdan, özvegisdȧn, özveğisdan,*

ő́zbegisdan, ő́zbė̆ğisdan, ő́zb̲eğisdan. -26-

ö. Bu.11/65, Iğ.09/28, Iğ.09/61

ö.+a Bu.08/74, Bu.11/102, Bu.11/72, Bu.13/143, Iğ.08/21, Iğ.09/28, Iğ.09/96, Iğ.11/5, Iğ.11/9

ö.+da An.04/58, An.05/17, An.05/80, An.05/91, Bu.04/246, Bu.08/46, Bu.11/11, Bu.11/27, Bu.11/28, Bu.13/113, Iğ.09/28

ö.+dȧn Iğ.09/103

ö.+ın An.05/31

özbeğisdȧn: *bk. özbeğisdan*. -1-

ö.+da Bu.13/63

özbeğistan: *bk. özbeğisdan*. -4-

ö.+da An.05/19, An.05/193, An.05/90, An.05/97

özbe^{ğ}isdan: *bk. özbeğisdan*. -4-

ö.+da Iğ.08/22, Iğ.09/61

ö.+inen Bu.11/72

ö.+nȧn Iğ.09/61

özbeh: *bk. özbek*. -3-

ö.+ler Iğ.09/124, Iğ.09/91

ö.+lerde Iğ.09/124

özbeh́: *bk. özbek*. -8-

ö. Bu.02/60, Iğ.09/99

ö.+de Iğ.09/111

ö.+ler Bu.02/60, Bu.08/102, Bu.11/11

ö.+leri Iğ.09/99

ö.+lēn Iğ.11/16

özbek: Özbek, Özbek halkından olan kimse. *Diğer varyantları için bk. özbä̆g, özbeg, özbeğ, özbeh, özbeh́, özb̲eg, özvág, özveg, ő́zbá̂ĝ, ő́zbeg, ő́zbek, üzbeğ*. -15-

ö. Iğ.01/19, Iğ.02/105, Iğ.03/85

ö.+ler An.05/41, An.09/127, An.09/129, Bu.11/35, Iğ.09/36, Iğ.09/37, Iğ.11/17, Iğ.11/20

ö.+lerden Iğ.11/20

ö.+lere Iğ.11/15

ö.+lerıne^{n} Bu.04/177

ö.+lerin Iğ.02/176

özbekisdan: *bk. özbeğisdan*. -2-

ö. An.09/104

ö.+da An.09/138

özbekistan: *bk. özbeğisdan*. -4-

ö. An.09/105

ö.+a An.09/105

ö.+da An.11/19, An.12/181

özbek^{i}sdan: *bk. özbeğisdan*. -1-

ö.+ın Bu.02/10

özbėgisdan: *bk. özbeğisdan*. -3-

ö. An.09/151, An.09/152, An.09/158

özbėğisdan: *bk. özbeğisdan*. -1-

ö.+da Bu.11/104

özb̲eg: *bk. özbek*. -1-

ö.+lerín Bu.08/47

özb̲egisdan: *bk. özbeğisdan*. -2-

ö.+da Bu.11/8

ö.+dan Bu.08/113

özb̠eğisdan: *bk. özbeğisdan*. -4-

ö.+a Bu.08/99, Bu.11/102, Bu.11/4

ö.+dan Bu.08/75

özdemir: Özdemir, bir soyad. -1-

ö. Mu.03/91

özeg: Özek, merkez, bitki ya da meyvenin iç kısmı, özü. -2-

ö.+i An.01/109, An.01/110

özel (1): Özel, hususi. -1-

ö. An.01/41

özel (2): *bk. ozal*. -1-

ö.+ín Bu.04/216

özgürluḫ: Özgürlük. *Diğer varyantı için bk. özgürlúĝ*. -1-

ö. An.09/413

özgürlúĝ: *bk. özgürluḫ*. -1-

ö.+um[u] An.09/211

özlem: Özlem, kişi adı. -1-

ö. Ağ.01/68

özlü: Özlü, kıvamlı. -2-

ö. Ma.04/81

ö. oluyo: (Hamur) kıvamına gelmek. Ma.04/81

özvág: *bk. özbek*. -1-

ö.+lerín Bu.02/117

özveg: *bk. özbek*. -1-

ö.+e Bu.13/146

özvegisdan: *bk. özbeğisdan*. -1-

ö.+a Bu.13/92

özvegisdȧn: *bk. özbeğisdan*. -1-

ö.+da Bu.13/122

özveğisdan: *bk. özbeğisdan*. -1-

ö. Bu.11/65

ȫ

ȫ: *bk. ē (1)*. -4-

ȫ. Ağ.10/75, An.09/39, An.09/79, Bi.03/8

ȫg: *bk. ög*. -1-

ȫ.+e An.02/22

ȫl-: *bk. öl-*. -4-

ȫ.-dī Mu.06/58

ȫ.-dü Ağ.12/6

ȫ.-düm Ağ.08/79

ȫ.-müş Ma.01/11

ȫlä: *bk. öyle*. -1-

ȫ. Ha.05/52

ȫle: *bk. öyle*. -11-

ȫ. Ağ.11/21, Ağ.13/19, Ağ.13/60, An.01/73, An.09/121, Bi.03/102, Ma.04/28, Ma.04/49, Ma.04/92, Ma.05/19

ȫleyinen: *bk. ėleynen*. -1-

ȫ. Ağ.15/15

ȫlü: *bk. öyle*. -1-

ȫ. Ma.04/152

ȫredmen: *bk. öğretmen*. -1-

ȫ. Iğ.07/3

ȫren-: *bk. ögren-*. -2-

ȫ.-emedim Ha.05/54

ȫ.-mişduẖ Bu.13/74

ȫt-: *bk. ört-*. -1-

ȫ. Bu.08/16

ȫʸle: *bk. öyle*. -1-

ȫ. Bi.03/52

ő́

ő́ldür-: *bk. öldür-*. -1-

ő́.-mişlē Iğ.02/190

ő́len- *(Özb.Ulanmok)*: Ulanmak, birbirine bağlanmak. -1-

ő́.-mişdür Iğ.09/75

ő́lke: *bk. ölke*. -1-

ő́. An.09/141

ő́zbáĝ: *bk. özbek*. -1-

ő́. Bu.02/23

ő́zbeg: *bk. özbek*. -1-

ő́.+lerín Bu.08/102

ő́zbegisdan: *bk. özbeğisdan*. -1-

ő́.+ā Bi.04/32

ő́zbek: *bk. özbek*. -2-

ő́.+ler Bi.04/34, Iğ.02/191

ő́zbėğisdan: *bk. özbeğisdan*. -1-

ő́.+a An.09/103

ő́zḇeğisdan: *bk. özbeğisdan*. -1-

ő́.+da Bu.10/4

p

paça (1): "Yaka" kelimesiyle birlikte ikileme kurar. -1-

yaẖa p.: Aceleyle. Bu.01/14

paça (2): *bk. parça*. -3-

p. Bi.01/133

p. p. Iğ.09/22

padarġa *(Rus. Подарок)*: Hediye. -1-

p.+ʸ An.05/120

paddesli: Patatesli. -1-

p. An.01/24

padla-: Patlamak. *Diğer varyantları için bk. patlí-, patli-*. -3-

p.-dí An.03/15

p.-di Ağ.13/53

p.-mış Ağ.13/48

paġla-: *bk. paḳla-*. -1-

allah p.-masın: Allah paklamasın; çocuklara karşı kullanılan bir sevme sözü. Ma.04/188

paĝaça: Poğaça. *Diğer varyantı için bk. puaça*. -1-

p. Bu.03/72

paẖ: Yansıma bir sesten türetilmiş bir söz. -2-

p. Bu.11/123, Bu.11/127

paẖda: *(Özb. Pahta)* Pamuk. -3-

p. Iğ.08/25, Iğ.08/27

p.+ydı Iğ.08/56

paẖẖır: *bk. paẖır (1)*. -1-

p.+dan Iğ.11/19

paẖıl: 1. Cimri; 2. Kıskanç. -4-

p. Mu.06/61

p.+ın Mu.06/46, Mu.06/53

paḫıllûĝ: *bk. paḫılluḫ*. -1-

p. edmiyacan: Pahıllık etmek; kıskançlık yapmak. Mu.06/47

paḫılluḫ: Pahıllık, kıskançlık. *Diğer varyantı için bk. paḫılluĝ*. -1-

p. Mu.06/97

paḫır (1): Bakır. *Diğer varyantı için bk. paḫḫır*. -2-

p. Mu.01/70

paḫır (2): *bk. paḫıl*. -1-

p. Mu.06/60

paḫırlîḫ: Fakirlik. -1-

p.+dan Ağ.16/138

pakėt: Paket. -1-

p. Mu.03/58

pakizáluĝ: Pakizelik, aşırı titizlik. -1-

p.+u Bu.02/41

pak̇la-: Paklamak, temizlemek. *Diğer varyantları için bk. paĝla-, pak̇li-*. -1-

p.-r Ağ.16/104

pak̇lad-: Paklatmak; paklamak, temizlemek. -1-

p.-iyėr Ağ.17/111

pak̇lan-: Paklanmak, temizlenmek. -3-

p.-asın: Bir beddua. Iğ.09/170, Iğ.09/171

p.-duḫ Iğ.09/30

pak̇li-: *bk. pak̇la-*. -1-

p.-yėrım Bi.01/49

pak̇maya: Bir çeşit maya. -1-

p. Iğ.01/7

pak̇oyniḣ *(Rus. Покойный):* Merhum, ölü. -1-

p. Iğ.06/108

paladġa *(Rus. Палатка)*: Çadır, güneş, yağmur vs.'den korunmak için gerilen ya da otların üstüne örtülen örtü, çadır -1-

p. Bi.04/95

palas: Kilim ve cecim gibi fakat onlardan daha ince bir yaygı. *Diğer varyantı için bk. palaz.* -3-

p. An.01/151, An.01/152

p. pırtí An.01/145

palaz: *bk. palas*. -2-

p. An.01/167

p.+larınan An.01/145

paliġon: *bk. Baliĝon*. -4-

p. Iğ.02/179, Iğ.02/91

p.+a Iğ.02/125

paliğón: *bk. Baliĝon*. -1-

p.+a Iğ.02/121

paltar: Giysi. -1-

p. Iğ.08/55

palüġon: *bk. Baliĝon*. -1-

p. Iğ.02/93

pambîĝ: *bk. pambuḫ*. -1-

p. Bu.02/54

pambuĝ: *bk. pambuḫ*. -7-

p. An.05/48, An.09/150

p.+a Bu.02/50

p.+un Bu.12/57, Bu.12/65

p.+unen An.09/158

p.+únen An.09/151

pambuẖ: Pamuk. *Diğer varyantları için bk. pambı̊ĝ, pambuĝ, pammı̊h, pammuğ, pammuĝ, pamuĝ, pamuẖ, pa^{m}muẖ*. -5-

p. An.09/150, An.09/152, Bu.12/57, Iğ.08/26

p.+dan Bu.02/59

pamidor: Domates. -1-

p. An.03/3

pammı̊h: *bk. pambuẖ*. -1-

p.+da Bu.12/89

pammuğ: *bk. pambuẖ*. -2-

p. An.05/49

p.+a Bu.12/157

pammuĝ: *bk. pambuẖ*. -1-

p.+da An.05/49

pamuĝ: *bk. pambuẖ*. -1-

p. An.05/47

pamuẖ: *bk. pambuẖ*. -1-

p. Iğ.08/25

pa^{m}muẖ: *bk. pambuẖ*. -1-

p. Iğ.08/56

pancar: Pancar. -10-

p. Ağ.06/63, Ağ.09/44, An.12/119, An.12/98, Mu.01/7

p.+da Mu.01/10

p.+dūr An.11/41

p.+ı An.12/94

p.+ın An.12/99

p.+i Bu.14/3

pansion: Pansiyon. -1-

p. An.12/200

papa: Bir çeşit yemek. -10-

p. Bu.02/131, Bu.02/136, Bu.02/139, Bu.03/48, Bu.03/49, Bu.03/50

p.+si Ağ.08/73

p.+y Bu.03/49

p.+^{y} Bu.02/135

papa^{ğ}: *bk. papaẖ*. -1-

p.+ı ğetirdī́m: Papak getirmek; düğün günü kız evinden erkek evine doğru gelini getirmekte olan atlıların arasındaki birinin bu gruptan sıyrılıp daha hızlı hareket ederek erkek evine daha önce ulaşarak gelinle beraber atlıların yaklaştığını haber vermek. An.10/169

papaĝ: *bk. papaẖ*. -4-

p.+a Bu.12/154

p.+ı ğ.-en: Papak getirmek; düğün günü kız evinden erkek evine doğru gelini getirmekte olan atlıların arasındaki birinin bu gruptan sıyrılıp daha hızlı hareket ederek erkek evine daha önce ulaşarak gelinle beraber atlıların yaklaştığını haber vermek. An.10/172

An.10/172

p.+í ğ.-en: Papak getirmek; düğün günü kız evinden erkek evine

doğru gelini getirmekte olan atlıların arasındaki birinin bu gruptan sıyrılıp daha hızlı hareket ederek erkek evine daha önce ulaşarak gelinle beraber atlıların yaklaştığını haber vermek. An.10/168

p.+i ğetirdim: Papak getirmek; düğün günü kız evinden erkek evine doğru gelini getirmekte olan atlıların arasındaki birinin bu gruptan sıyrılıp daha hızlı hareket ederek erkek evine daha önce ulaşarak gelinle beraber atlıların yaklaştığını haber vermek. An.10/167

papaḫ: Papak. *Diğer varyantları için bk. papa*^{ğ}*, papaĝ.* -1-

p. g.-di: Papak getirmek; düğün günü kız evinden erkek evine doğru gelini getirmekte olan atlıların arasındaki birinin bu gruptan sıyrılıp daha hızlı hareket ederek erkek evine daha önce ulaşarak gelinle beraber atlıların yaklaştığını haber vermek. An.10/170

par *(Rus. Пар)*: Buhar. -2-

p.+i An.05/453

p.+inán An.05/453

para (1): Para. *Diğer varyantları için bk. bara, parā, pařa, pårå.* -139-

p. An.02/70, An.05/115, An.05/199, An.05/200, An.07/111, An.09/185, An.09/345, An.09/72, An.10/129, An.10/133, An.10/80, An.10/81, An.10/82, An.10/87, An.10/89, An.12/173, An.12/182, An.12/205, An.12/206, An.12/222, An.12/46, Bi.04/90, Bi.04/91, Bu.01/11, Bu.02/108, Bu.04/146, Bu.04/151, Bu.04/33, Bu.09/101, Bu.09/144, Bu.09/162, Bu.09/174, Bu.09/175, Bu.09/53, Bu.09/69, Bu.12/143, Bu.12/144, Bu.12/86, Bu.12/89, Bu.14/14, Bu.14/98, Ha.02/18, Ha.04/32, Ha.04/33, Ha.05/47, Iğ.02/130, Iğ.02/131, Iğ.02/89, Iğ.03/23, Iğ.05/33, Iğ.06/24, Iğ.06/25, Iğ.09/224, Ma.02/1, Ma.02/24, Ma.02/31, Ma.03/57, Ma.03/58, Ma.03/82, Ma.04/27, Ma.04/28, Mu.03/60, Mu.03/81, Mu.03/90, Mu.05/30, Mu.05/34, Mu.06/81

p.+dur Bu.09/162

p.+ė Ma.01/4

p.+^{i} Bu.09/71

p.+lardan Bu.09/118

p.+larí pulları: Para pul. An.12/172

p.+lari Iğ.02/132

p. mara: Para mara. Ma.03/56, Ma.03/57

p. maranın: Para mara. Iğ.06/163

p.+mı An.03/22

p.+mız Bu.12/119

p.+mi Mu.03/90

p.+n An.09/180

p.+nı^{n} Bu.01/12

p. parça: Pare parça; paramparça. An.12/86

p. parço: Pare parça; paramparça. An.12/83

p.+sı An.12/95, Bu.05/48

selemet p.+sı: Kız istendikten ve ailesi de onu verdikten sonra, kız evden ayrılırken dünürcü olarak gelen kaynana ve kaynatanın, gelin kıza verdikleri para. An.10/88

p.+sına Bu.12/143

p.+sıni Ağ.06/124, An.05/236, An.11/82, Bu.09/155, Bu.09/41, Iğ.05/57

başlıẖ p.+sıni: Başlık parası. An.09/360

p.+sí Ha.04/33

p.+si An.05/229, An.12/176, An.12/205, Bu.02/107, Ha.02/12, Iğ.03/69, Ma.02/21

selemed p.+si: Kız istendikten ve ailesi verdikten sonra, evden ayrılırken dünürcü olarak gelen kaynana ve kaynatanın, gelin kıza verdikleri para. An.10/90

selímed p.+si: Kız istendikten ve ailesi verdikten sonra, evden ayrılırken dünürcü olarak gelen kaynana ve kaynatanın, gelin kıza verdikleri para. Iğ.03/67

p.+siní An.10/91

p.+si̊ Ha.05/103

p.+y An.05/381

p.+ya An.05/232, Iğ.06/33, Mu.05/48, Mu.06/116, Mu.06/80

p.+yı Mu.05/32

p.+y^{ı} An.07/71, An.09/72, Bu.09/146, Bu.09/156, Bu.09/175, Mu.03/83, Mu.06/74

p.+yi Bu.09/148

p.+ynán An.11/51

p.+ynen An.11/51, Ha.07/22, Mu.03/17, Mu.03/47

p. yoẖ pul yoĝ: Para yok pul yok. Bu.14/96

p.+^{y} An.09/190

para (2): Pâre, parça, kısım. -1-

p. Ha.05/70

parali: Paralı, zengin. -2-

p. Mu.03/16

p.+ler Bu.14/13

paramparça: Paramparça. -1-

p. Bu.09/131

parasıs: *bk. parasus*. -1-

p. Bu.04/146

parasus: Parasız. *Diğer varyantı için bk. parasıs.* -1-

p. Bu.04/147

parā: *bk. para (1).* -1-

p. An.03/15

parça: Parça. *Diğer varyantları için bk. paça (2), parço, párça.* -6-

p. Ağ.17/22, Ha.08/43

para p.: Pâre parça; paramparça. An.12/86

p.+lar Bu.09/131

p.+si Ha.05/40

parçala-: Parçalamak. *Diğer varyantı için bk. parçali-.* -6-

p.-dı Mu.01/68

p.-dí An.05/445

p.-di An.07/94, Mu.01/58

p.-dī An.11/19

p.-mış Ağ.13/44

parçalan-: 1. Parçalanmak; 2. Aniden savunma duygularıyla harekete geçip aşırı kızgın ve öfkeli davranışlar sergilemek. -4-

p.-andan Bu.04/216

p.-di Bu.04/216

p.-ur Bu.14/192

parçali-: *bk. parçala-.* -2-

p.-iller Mu.03/68

p.-irdi Mu.01/157

parço: *bk. parça*. -1-

para p.: Pare parça; paramparça. An.12/83

parlaĝ: Parlak. -1-

p.+ını Ha.05/152

parma: *bk. barmaḫ*. -2-

p.+ına An.10/78, An.10/83

parmaḫ: *bk. barmaḫ*. -1-

p.+lar Ha.08/62

pařa: *bk. para (1).* -1-

p.+yla An.01/45

pas: Pas. -1-

p. Mu.01/24

pasaport: *bk. basbırd*. -1-

p.+larına An.12/173

pasbırd: *bk. basbırd*. -1-

p. Bu.12/83

pasbort: *bk. basbırd*. -1-

p.+umuz Bu.14/104

pasda: Pasta. -1-

p.+dan Iğ.03/84

pasdırma: *bk. pasdurma*. -1-

p.+yı An.01/191

pasdı̊rma: *bk. pasdurma*. -2-

p. An.01/194

p.+y An.01/193

pasdurma: Pastırma. *Diğer varyantları için bk. pasdırma, pasdı̊rma, pasturma.*-1-

p. An.01/195

pasturma: *bk. pasdurma*. -1-

p. An.01/188

paşa: Paşa. -6-

p. Ağ.07/119, Ağ.07/73, Ha.04/130

p.+dır Mu.06/116

p.+m Ha.04/104

ağa p.+y[ı]: Ağa paşa, varlıklı ve rütbeli kişililer. Mu.06/117

patates: *bk. patatės*. -1-

p. Ağ.08/49

patatēs: *bk. patatės*. -1-

p. An.02/76

patatės: Patates. *Diğer varyantları için bk. patates, patatēs, patatės, patatėz, patatḗz, patátiz, patȧdės, på̊tadis*. -2-

p. An.04/64, Mu.01/100

patatėz: *bk. patatės*. -2-

p. An.05/415

p.+i An.05/415

patatḗz: *bk. patatės*. -1-

p. An.04/64

patátiz: *bk. patatės*. -1-

p. Bi.04/124

patȧdės: *bk. patatės*. -1-

p. Bi.03/10

patlad-: *bk. patlat-*. -1-

p.-an Bu.12/2

patlaḫ: Patlak. -1-

p. An.09/179

patlat-: 1. Patlatmak; 2. Şarkı, türkü vs. söylemeye başlamak. *Diğer varyantı için bk. padlad-*. -1-

p.-i[y]ėller Bu.09/176

patlí-: *bk. padla-*. -1-

yüregi p.-yėr: Yüreği patlamak; ödü kopmak, çok korkmak. Iğ.05/18

patli-: *bk. padla-*. -1-

p.-yėrdi An.04/66

patma: *bk. fadma*. -1-

p. Ağ.01/65

patos: Patoz, harman dövme makinesi. -2-

p. Ağ.07/172

p.+a Ağ.07/189

payla-: Paylamak, bölüştürmek. -1-

p.-di Ha.08/72

paylaş-: Paylaşmak. -2-

p.-mayı Bi.05/25, Bi.05/26

pazar: *bk. bazar*. -1-

p.+da Ha.05/158

pazarla-: Pazarlamak. -1-

yasduĝu p.-rsın: Yastık pazarlamak; düğün günü gelin arabasının önünü keserek ya da düğün gecesi eğlencenin orta yerinde, gelinin kardeşi/kardeşlerinin damada müjde yastığını para karşılığında sembolik olarak satmak. An.10/129

pāḫ: Yansıma ses. -2-

p. Bu.11/123, Bu.11/127

párça: *bk. parça*. -1-

p. Ağ.16/128

pålitiḳa: *bk. politiḳa*. -1-

p.+siydi An.09/136

pårå: *bk. para (1)*. -1-

p.+lárinen Bu.02/109

påtadis: *bk. patatės*. -1-

p. madadis: Patates matates. Bi.03/55

pägi: *bk. pegi*. -1-

p. Ha.09/3

päncere: *bk. pencere*. -1-

p.+si An.05/43

pärişān: *bk. pėrişan*. -1-

p. Mu.01/168

pā̄ĝambár: *bk. pėyĝamber*. -1-

p.+ın Bu.09/34

pe: *bk. ben*. -1-

p. Ağ.09/10

peç: *bk. pėc*. -1-

p. Bu.12/35

peçat: Mühür. -2-

p. Iğ.11/94

p.+ını Iğ.11/95

peg: Pek, gereken, beklenen ve alışılmış olandan çok. *Diğer varyantları için bk. pek, peḳ, pėg, pėk*. -3-

p. Ağ.06/51, Bu.09/8, Ha.05/17

pegi: Peki. *Diğer varyantları için bk. pägi, peği, peki.* -1-

p. Ha.05/41

pegli: Pekli, büyük, gösterişli. -1-

p. An.09/279

pegmez: *bk. begmez*. -1-

p.+inen Ağ.08/70

peği: *bk. pegi*. -1-

p. Ha.05/62

pehlüvan: *bk. pe^h^livan*. -1-

p.+nar An.07/109

pehşun: *bk. feşĝun*. -1-

p.+da Ma.04/82

pe^h^livan: Pehlivan. *Diğer varyantları için bk. pehlüvan, pelivan.* -1-

p. Ağ.07/104

pek: *bk. peg*. -1-

p. Ağ.10/120

peki: *bk. pegi*. -1-

p. Ha.05/64

peḳ: *bk. peg*. -1-

p. Ağ.06/1

pelença: *bk. felence*. -1-

p. An.05/332

pelivan: *bk. pe^h^livan*. -1-

p. Ağ.07/71

pembeleş-: Pembeleşmek. -1-

p.-ene An.04/113

pence: Pençe. -1-

p.+sini An.09/59

pencere: Pencere. *Diğer varyantları için bk. päncere, pençerä, pençere.* -9-

p. An.05/286, Ha.05/55

p.+de Ma.04/12

p.+den Iğ.11/59

p.+lerden Bu.06/236

p.+leri Ha.08/59

p. mencere Bu.13/102

p.+n An.12/159

p.+y Ha.08/57

penç̱erä: *bk. pencere*. -1-

p. Ha.05/55

penç̱ere: *bk. pencere*. -1-

p.+den Ha.05/30

perde: Perde. -2-

p.+lerım Bu.13/147

p.+si Ma.03/86

perem: "Ol-" yardımcı fiili ile kullanılır. -2-

p. p. o^{l}ur: Perem perem olmak; (tavuk vs) korkudan çırpınıp sağa sola kaçışmak. Bu.14/194

pe^{r}işan: *bk. pėrişan*. -1-

p. Bu.14/221

pesdíl: *bk. pesdil*. -2-

p. Ha.04/145

p.+i Ha.04/146

pesdil: Pestil, ince yufka biçiminde kurutulmuş meyve ezmesi. *Diğer varyantları için bk. pesdíl*. -3-

p. Iğ.04/34, Iğ.04/36

p.+inen Ma.03/94

peş: *bk. pėş*. -12-

p.+íma Ma.05/14

p.+íne düşmedi: Peşine düşmek, bir işin arkasından gitmek, bir işi takip etmek. Bu.05/51

p.+ime Ağ.07/75, Bu.04/271, Iğ.10/5

p.+imize Iğ.09/80

p.+ine Ağ.07/73, Ağ.07/74, Ağ.07/76, Iğ.09/81, Mu.05/29

p.+ine gezeceg: Peşine gezmek; (bir işi) takip etmek. An.12/76

peşgir: Havlu. -1-

p. Bu.01/29

peta: Fatiha, "dua" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

duay^{ı} p.+y^{ı}: Dua. An.05/370

petyan: "ėt-" yardımcı fiili ile birlikte kullanılmıştır. *Diğer varyantı için bk. pėtyan*. -1-

p. ėtme: (Birisini) panikletecek kadar rahatsız etmek. An.09/386

peyĝamber: *bk. pėyĝamber*. -2-

p. Ağ.06/55, An.06/52

peynír: *bk. peynir*. -2-

p. Bu.08/93, Mu.01/107

peynil: *bk. peynir*. -1-

p.+^{i} Iğ.09/12

peynir: Peynir. *Diğer varyantları için bk. peynír, peynil, peynīr, pėynir, pēnir*. -19-

p. Ağ.15/13, Ağ.18/14, Ağ.18/17, Ağ.18/19, Ağ.18/26, Ağ.18/42, Ağ.18/64, Bu.05/28

p.+e Ağ.18/61, Ağ.18/62

p. gelmeye dönmüş: Peynir gelmeye dönmek, peynir olmaya başlamak. Ağ.18/53

p.+i Ağ.18/40, Ağ.18/63, Bi.01/31, Bu.05/21

p.+in Ağ.18/51

p.+ⁱ Ağ.18/20, Ağ.18/24

p. meynirnen: Peynir meynir. Bi.03/38

peynirli: Peynirli. *Diğer varyantı için bk. pėynirlⁱ*.-5-

p. An.01/24, Ha.04/140, Ha.04/141

p. meyirli: Peynirli meynirli. Bi.03/6

p.+si Ağ.10/66

peynirsis: Peynirsiz. -1-

p. Ha.04/141

peynīr: *bk. peynir*. -2-

p. Ağ.10/35, Bi.04/24

pėc: Soba. *Diğer varyantları için bk. peç, pėç̱*. -8-

p. Ağ.13/81, An.02/15, Iğ.12/26

p.+e Ağ.13/80

p.+imi̊z Iğ.09/37

p.+in Iğ.04/4, Iğ.04/6, Iğ.04/7

pėç̱: *bk. pėc*. -1-

p. Ma.04/102

pėg: *bk. peg*. -1-

p. Bu.14/138

pėj: *bk. pėş*. -1-

p.+ⁱne An.09/67

pėk: *bk. peg*. -1-

p. Bu.14/125

pėrişan: Perîşân. *Diğer varyantları için bk. pärişān, peʳişan*. -4-

p. Bu.03/16, Bu.14/220, Iğ.02/33, Iğ.06/61

pėrpėrişannuḫ: Perperişanlık, perişanlık. -1-

p. çägdi: Perişanlık çekmek; karışık, dağınık, düzensiz bir hayat sürmek. Ağ.16/114

pėş: Peş, arka, art. *Diğer varyantları için bk. peş, pėj*. -18-

p.+en Ha.08/77

p.+ıme Bu.06/203

p.+íne Bu.14/221

p.+ime Ha.08/77, Mu.02/12

p.+imizden Bi.03/115

p.+imize Iğ.02/102, Iğ.09/90

p.+imnen An.03/23

p.+ine An.05/245, An.09/65, Bi.03/48, Iğ.06/41, Iğ.09/87, Mu.03/56

p.+innen Bu.02/84, Bu.06/67

p.+innnen Bu.03/54

pėşgeş: Peşkeş, hediye. -1-

p. Ağ.16/58

pėtyan: *bk. petyan*. -1-

p. ėtme: (Birisini) panikletecek kadar rahatsız etmek. An.09/385

pėyamber: *bk. pėyĝamber*. -1-

p.+ín Ma.02/16

pėyğamber: *bk. pėyĝamber*. -1-

p.+in Ma.02/14

pėyĝamber: Peygamber. *Diğer varyantları için bk. pā̂ĝambár, peyĝamber, pėyamber, pėyğamber.* -5-

p. Bu.14/146

p.+den Bu.14/144

p.+e Bu.14/140, Bu.14/144

pėynir: *bk. peynir*. -5-

p. Bi.03/98

p.+den Bu.05/32

p.+ín Bu.05/32

p.+i Bu.05/28

p.+ⁱnēn Bi.01/33

pėynirlⁱ: *bk. peynirli*. -1-

p. Ağ.08/49

pē̄nir: *bk. peynir*. -1-

p. Ha.04/140

pılav: *bk. pı́lav*. -1-

p.+i An.01/23

pırafėsir: Profesör. -1-

p.+lere Bi.01/76

pırça: Fırça. -1-

p.+ynan Bi.03/20

pırtí: "Palas" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

palas p. An.01/145

pıs: Papanın pişerken çıkardığı sesten türetilmiş tabiat taklidi bir söz. -2-

p. Bu.02/132

pˡrizidėnt: Başkan. *Diğer varyantları için bk. pˡrⁱzidėnt, pˡrⁱzidėnt.* -1-

p.+idür An.09/445

pˡrⁱzidėnt: *bk. pˡrizidėnt*. -1-

p. An.09/32

pˡrⁱzidėnt: *bk. pˡrizidėnt*. -1-

p. An.09/34

píjamalı: Pijamalı. -1-

p. mijamalı: Pijamalı mijamalı. Bi.03/59

pílav: Pilav. *Diğer varyantları için bk. pılav, pı́lāv, pilav, pilav.* -6-

p. Iğ.03/83

p.+ın An.02/6, An.02/9

p.+í An.02/5

p.+i Iğ.03/85

pílāv: *bk. pı́lav*. -2-

p. Iğ.03/83

p.+ımız Bi.03/5

pi: *bk. bir (1)*. -2-

p. Bi.04/44, Bu.12/11

piçaĝ: *bk. biçaẖ*. -2-

p. An.12/226

p.+ı An.12/112

piçaẖ: *bk. biçaẖ*. -2-

p. An.01/173

p.+la Mu.07/30

pikr: Fikir, akıl. -1-

p.+im An.05/153

pilav: *bk. pı́lav*. -2-

p. An.11/107

p.+dan Bu.02/141

pileki: Toprak ya da taştan yapılmış, kenarları yüksek iki adet yuvarlak tepsi şeklinde olan ve içine hamur konduktan sonra ağızları bir araya gelecek şekilde kapatılıp ateş üzerine konarak kullanılan ekmek pişirme kabı. -6-

p. Ha.07/38, Ma.03/73

p.+de An.01/185

p.+ler Ha.07/38

p.+y An.01/185

p.+yá An.01/185

piĺav: *bk. pıĺav*. -1-

p.+i Bi.04/54

pin: Kümes. -3-

p. Bu.14/175, Bu.14/176

pir: *bk. bir (1)*. -1-

p. terepli: Bir taraflı; tek yönlü, sadece gidiş. Bu.12/146

piresh́evli: Pereshevli, Ahıska’nın Pereshev köyünden olan. -1-

p.+ydíler Ha.08/11

pirínc: *bk. pirinç*. -1-

p. Bu.12/97

pirínç: *bk. pirinç*. -1-

p. Ma.02/39

pirinc: *bk. pirinç*. -4-

p.+e Iğ.01/4

p.+i Bu.02/64, Bu.13/189, Iğ.01/2

pirinç: Pirinç. *Diğer varyantları için bk. pirínc, pirínç, pirinc.* -2-

p. An.09/159, Bu.13/188

pis: Kötü. -5-

p An.02/105, Bi.04/19, Mu.04/34

pisi: *bk. pislig*. -1-

p.+ini Bu.14/190

pisiğ: Kedi. -1-

p.+i Bu.13/63

pisle-: Pislemek, pisletmek, kirletmek. -1-

p.-mi^{y}ėrim An.11/104

pislig: Pislik, pis, dışkı. *Diğer varyantı için bk. pisi.* -1-

p.+dür An.02/99

piş-: *bk. biş-*. -5-

p.-en Ağ.03/17

p.-ennen Ha.06/44

p.-ince Bi.03/13

p.-iyirmiş Ağ.10/116

p.-miş An.10/171

pişė: *bk. bişė*. -1-

p.+ler Bi.01/99

pişir-: *bk. büşür-*. -5-

p.-diin An.10/155

p.-ir An.10/112

p.-irdig Ağ.03/20

p.-irmişler Ağ.03/15

p.-iyomuşlar Ağ.03/13

pişi̊r-: *bk. büşür-*. -1-

p.-emiirim Bi.01/148

pişmiş: Olgunlaşmış, ermiş (meyve). -1-

p.+^{i}ni An.03/9

pitür- *(Özb.)*: Yardımcı fiil olarak kullanılmıştır. -1-

p.-en Bi.01/95

piyada: Piyâde, yaya. *Diğer varyantı için bk. piyade.* -1-

p. An.05/228

piyade: *bk. piyada*. -1-

p. Bu.02/84

piyat: *bk. fiyat*. -4-

iḣ́i barıbar p.+ına: İki kat fiyatına. Bu.12/116

p.+ın^{1} An.05/259

p.+ıní An.05/259

p.+ıni An.05/262

piz: *bk. biz*. -1-

p.+ím Mu.03/64

p^{i}sdalėd *(Rus. Пистолет)*: Tabanca. -1-

p. Bu.02/85

p^{i}şäng: Fişek. -1-

p.+lerinen Bu.12/7

p^{i}şe: *bk. bişė*. -1-

p.+ler Iğ.02/138

pi̊şür-: *bk. büşür-*. -1-

p.-üyos Bi.03/12

poç: Mısır koçanının dış yaprakları. -9-

p. Iğ.09/181, Iğ.09/182, Iğ.09/183, Ma.03/85

p.+dur Iğ.09/183

p.+iynen Ma.03/85

podorā: Tepecik. -1-

p. Bu.03/7

poḫ: Bok. -2-

p.+i Bu.06/240

p.+ú An.11/17

poḫdorluĝu: *bk. poḫdurluĝi*. -1-

p. Bu.06/92

poḫdurluĝi: Bir küfür sözü. *Diğer varyantı için bk. poḫdorluĝu*. -1-

p. Bu.06/210

poḫdurluĝu: Bir küfür sözü. -2-

p. Bu.06/91, Bu.06/93

polís: *bk. polis*. -2-

p.+ına An.03/19

p.+leri An.09/439

polis: Polis. *Diğer varyantları için bk. bolís, bolis, Bolis, polís*. -8-

p. An.09/434, Bi.03/59, Iğ.02/104, Ma.04/58

p.+de Bi.03/90

p.+e An.03/15

p.+idi Iğ.02/117

p.+inen An.09/435

politiġa: *bk. politiḳa*. -1-

p.+^{y}a An.09/219

politiki: *bk. politiḳa*. -1-

p.+^{y}á An.09/230

politiḳa: Politika. *Diğer varyantları için bk. pålitiḳa, politiġa, politiki*. -2-

p. An.09/130

p.+sını An.11/106

pomaḳ: Pomak. -1-

p. Bu.14/126

pordla-: Yerinden çıkmak, fırlamak. *Diğer varyantları için bk. bordla-, portda-*. -1-

p.-di Ma.04/136

portda-: *bk. pordla-*. -1-

p.-di Ma.04/147

posd: Post. -1-

p.+i Ha.04/128

posda: Posta; grup. -1-

p. Ma.06/7

poshov: *bk. posof*. -1-

p.+un Ma.03/36

poso: *bk. posof*. -1-

p.+un Bu.14/33

posof: Posof, Ardahan'a bağlı bir ilçe. *Diğer varyantları için bk. bosof, poshov, poso, posov, pȯsʰov, pȯsof, pȯsov*. -7-

p.+a Bu.14/164

p.+da Ağ.16/33, Ağ.16/35, An.04/107, An.04/108, Bu.14/193

p.+un Bu.14/3

posoflí: *bk. posofli*. -1-

p.+lar Ağ.16/37

posofli: Posoflu. *Diğer varyantı için bk. posoflí*. -2-

p. Bu.14/149

p.+ler An.04/92

posov: *bk. posof*. -4-

p. Bu.04/45

p.+a Bu.14/187

p.+un Bu.14/5

p.+ün Bu.04/45

poşėt: Poşet. -1-

p.+ē Iğ.04/40

poşi: Poşu, bir tür baş örtüsü. -1-

p.+ler Bu.03/21

poʸej: *bk. boʸes*. -1-

p.+lerde Iğ.11/8

pozuḫ: *bk. bozuḫ*. -1-

p. Bu.02/186

pȯsʰov: *bk. posof*. -1-

p.+dan Ağ.16/10

pȯsof: *bk. posof*. -1-

p.+da Ağ.16/3

pȯsov: *bk. posof*. -1-

p. Ağ.16/33

pörçüklü: Havuç. -1-

p. Bi.01/44

projėnne: Proje -1-

p. Bi.02/8

prosedür: Prosedür. -1-

p.+ler Bu.09/55

pu: *bk. bu*. -1-

p. Iğ.09/216

puaça: *bk. pağ̂aça*. -1-

p. muaça: Poğaça moğaça. Bi.03/99

pual: *bk. puar*. -1-

p.+lardan Bu.06/248

puar: Pınar. *Diğer varyantları için bk. pual, pu*ğ*ar, puĝar, punar, pūar.* -7-

p. Bu.03/10, Bu.03/7, Bu.03/8, Bu.03/9

p.+a Bu.03/8

p.+ın Bu.03/11

puçĝuli-: *bk. pusĝula-*. -1-

p.-yacam An.09/61

puğ**ar**: *bk. puar*. -1-

p.+da Ma.04/133

puĝar: *bk. puar*. -1-

p.+da Ma.04/133

pul: "Para" sözü ile birlikte ikileme kurar. -2-

paralarí p.+ları: Para pul. An.12/172

para yoẖ p. yoĝ: Para pul. Bu.14/96

pulbiber: Pulbiber. *Diğer varyantı için bk. pulḇüḇer*. -1-

p. An.01/2

pulḇüḇer: *bk. pulbiber*. -1-

p.+'nen Ağ.10/95

punar: *bk. puar*. -1-

p.+un Ma.04/112

punturuş: Bir çeşit ekmek. *Diğer varyantı için bk. punturúş.* -4-

p. Ağ.08/86, Bu.03/72, Ma.03/95, Ma.03/96

punturúş: *bk. punturuş*. -1-

p.+ler Ağ.16/139

puroblem: Problem. -1-

p.+'mız Bu.09/58

puroĝrama *(Rus. Программа)*: Program. -2-

p.+sını An.11/32

p.+si An.11/33

pus-: Pusmak, sinmek, saklanmak. -1-

p.-uyórmuşlar Bi.05/3

pusĝılı-: *bk. pusĝula-* -1-

p.-yėrsin An.09/63

pusĝîri-: *bk. pusĝula-*. -1-

p.-yacam An.09/63

pusĝula-: (Tavuk) Tüylerini yolmak. Metinde saçını başını yolmak anlamında. -1-

p.-maẖ An.09/63

puşruġ: *bk. puşruḳ*. -1-

p. Bu.03/75

puşruḳ: Puşruk, bir çeşit yemek. *Diğer varyantları için bk. puşruġ, puşuruḳ.* -3-

p. An.04/111, An.04/120, An.04/122

puşuruḳ: *bk. puşruḳ*. -1-

p. An.04/112

pūar: *bk. puar*. -1-

p. Bu.03/10

püsgül: Püskül. -1-

p. Iğ.02/2

püşür-: *bk. büşür-*. -2-

p.-iyėlle An.05/276

p.-iyirim Ağ.16/123

pütün: *bk. bütün.* -2-

p. Bi.01/132

p.+ᵘnü Bi.01/125

r

raadlan-: *bk. rahatlan-.* -1-

r.-ír An.01/232

raat: *bk. rahat.* -1-

r.+ıduḫ An.12/147

radyo: Radyo. -1-

r. Bu.14/51

raĝbet: Rağbet. "ėd-" yardımcı fiiliyle birlikte kullanılmıştır. -3-

r. ėdecen: Rağbet etmek; saygı göstermek, hizmet etmek, el üstünde tutmak. Bu.05/3

r. ėderdi: Rağbet etmek; saygı göstermek, hizmet etmek, el üstünde tutmak. Ağ.16/41

r. ėdiyėller: Rağbet etmek; saygı göstermek, hizmet etmek, el üstünde tutmak. Bu.09/47

rahad: *bk. rahat.* -1-

r. An.09/384

rahadluĝ: Rahatlık; dinlenme, tatil. -1-

r.+a Bu.04/74

rahat: Rahat. *Diğer varyantları için bk. raat, rahad, raʰad, raʰat, r̆aat.* -5-

r. Iğ.06/60, Ma.02/54

r.+ıḫ Mu.01/36

r.+idi Ağ.06/51, Ağ.06/53

rahatlan-: 1. Dinlenmek; 2. Rahata kavuşmak. *Diğer varyantları için bk. raadlan-, raʰadlan-.* -1-

r.-im An.06/78

rahber: *bk. rehber.* -1-

r. Ağ.11/3

rahim: *bk. reim.* -1-

r. Mu.06/119

rahmad: *bk. reʰmet.* -1-

r.+ⁱna Bu.09/76

rahmedlıḫ: *bk. rē̆medluḫ.* -1-

r. Mu.05/42

rahmedli: *bk. rē̆metlí.* -1-

r. An.10/17

rahmedlig: *bk. rē̆medluḫ.* -2-

r. An.04/68, Ma.05/16

rahmet: *bk. reʰmet.* -3-

r.+e gėddi: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Iğ.05/50

r. ėdiyor: Rahmet etmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Ma.05/22

r. ėtmiş: Rahmet etmek; vefat etmek, Hakk'ın rahmetine kavuşmak. Ma.05/4

rahmetluĝ: *bk. rē̆medluḫ.* -1-

r. Ağ.10/16

rahmetluḫ: *bk. rē̆medluḫ.* -1-

r. Mu.01/157

ra^{h}ad: *bk. rahat*. -3-

r. An.01/156, An.09/392

ra^{h}adlan-: *bk. rahatlan -*. -1-

canım r.-dė: Canı rahatlanmak; rahata kavuşmak. Bi.01/94

ra^{h}at: *bk. rahat*. -1-

r. An.09/395

ra^{h}metlik: *bk. rēmedluẖ*. -1-

r. Ha.05/90

raẖı: Rakı. -2-

r.+sıni An.12/237

r.+si An.12/235

ramazan: Ramazan ayı. -8-

r. An.02/88, Bi.03/65, Iğ.07/3

r.+da An.07/61, Bi.03/32, Bi.03/95, Bu.08/3

r.+idi Ağ.06/140

ramettíġ: *bk. rēmedluẖ*. -1-

r. Ağ.06/22

rampa: Rampa, yokuş. -1-

r. Ha.02/29

rapata: Rapata, yufka ekmeğini tandıra yapıştırmak için kullanılan, içi ot ya da paçavra dolu, yastık biçiminde araç. -3-

r. Ma.04/87, Ma.04/88

r.+ynán Ma.04/91

rasgel-: Rastgelmek, rastlaşmak. *Diğer varyantı için bk. resgel-*. -4-

r.-íyėr Bi.01/136

r.-i^{y}o An.05/231

r.-miyır An.09/106

r.-sen An.09/437

rasiya: *bk. rusya*. -4-

r. Bi.01/85, Ha.07/17

r.+^{y}a An.03/14

ras^{i}ya: *bk. rusya*. -1-

r.+ya Ha.07/17

rasla-: Rastlamak. *Diğer varyantı için bk. rasli-*. -1-

r.-di Mu.06/18

rasli-: *bk. rasla-*. -2-

r.-irler An.06/61

r.-yaçauẖ Ağ.08/123

rasye: *bk. rusya*. -1-

r.+ye Iğ.09/50

rayon: Eyalet. -16-

r. An.05/47, Bu.11/13, Bu.11/20, Bu.12/51, Iğ.02/133

r.+a Bu.02/95, Bu.11/49, Bu.13/95

r.+dan Bu.11/55

r.+dȧn Bu.13/95

r.+na Bu.02/11

r.+umus An.12/28

r.+una An.02/49, An.05/49, Bu.02/10

r.+^{u}n Bu.02/20

raz *(Rus. Как Раз)*: "ġaġ" sözü ile birlikte kullanılmıştır. -1-

ġaġ r.: Tam o sırada. An.05/120

razı: *bk. razi*. -3-

r. An.11/69, Bu.09/67, Ha.04/69

razıluḫ: *bk. raziluĝ*. -1-

r. vėriyėrsin: Razılık vermek; razı olmak, onay vermek. An.10/74

razí: *bk. razi*. -2-

r. An.05/151, Ha.05/111

razî: *bk. razi*. -1-

r. Mu.02/22

razi: Râzı. *Diğer varyantları için bk. razı, razí, razî, rāzí, ȓazı*. -20-

r. Ağ.07/93, Ağ.14/38, Ağ.16/127, An.05/148, An.05/381, Bu.04/231, Bu.12/116, Iğ.06/122, Iğ.11/17, Ma.03/46, Ma.03/83

r.+dürle An.05/148

r.+im Ağ.14/38, Ağ.16/127

r.+ydi Bi.01/64

r.+yuḫ Iğ.02/168, Iğ.02/171, Iğ.11/20

r.+^{y}im Ağ.14/39

r.+yuḫ Iğ.02/168

razileş-: Razılaşmak, anlaşmak. -1-

r.-iyėr Bu.09/155

raziluĝ: Razılık, onay. “al-, vėr-“ yardımcı fiilleri ile birlikte kullanılmışır. *Diğer varyantı için bk. razıluḫ*. -1-

r. aluruh: Razılık almak; rızasını almak, onayını almak. Bi.04/73

rām: *bk. re^{h}met*. -1-

r.+ine Ağ.11/21

rāmeddí: *bk. rēmetlí*. -1-

r. Bi.05/30

rāmeddiĝ: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r. Ha.05/38

rāmedduĝ: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r. Ma.01/10

rāmedlıĝ: *bk. rēmedluḫ*. -2-

r. Ağ.06/38, Ağ.07/56

rāmet: *bk. re^{h}met*. -5-

r. Ağ.08/21, Ha.03/32, Mu.06/92

r. ėdiyor: Rahmet etmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Ma.05/28

r. oldi: Rahmet olmak; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Ha.03/20

rāmetlig: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r. Ma.05/1

rāmetliğ: *bk. rēmedluḫ*. -2-

r. Ha.05/146, Ha.05/69

rāmetluḫ: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r. Ağ.10/122

rāzí: *bk. razi*. -2-

r. Bi.04/85, Bu.09/30

rá^{h}met: *bk. re^{h}met*. -1-

r.+e ğėddi: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.11/9

rámedluĝ: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r. Ağ.07/172

rámet: *bk. re^{h}met*. -3-

r. Ağ.09/50, Mu.02/22

r.+ıne Ağ.11/27

rå̄máttuĝ: *bk. rē̆medluẖ*. -1-

r. Mu.02/14

rå̄metlig: *bk. rē̆medluẖ*. -1-

r. Ma.01/1

råsdåv: *bk. rosdov*. -1-

r.+a An.09/251

räfĝa: Refika, kişi adı. -2-

r. Ağ.14/28, Ağ.14/29

rähmed: *bk. re^h^met*. -2-

r. canına: Rahmet canına; "Allah rahmet etsin" anlamında bir dua sözü. Ağ.16/126 Ağ.16/126

r.+e ğėddi: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.12/101

rähmedli: *bk. rē̆metlí*. -1-

r. Bu.11/132

rähmedluẖ: *bk. rē̆medluẖ*. -1-

r. Ha.08/27

rähmetluĝ: *bk. rē̆medluẖ*. -1-

r. Iğ.11/42

rä^h^medduĝ: *bk. rē̆medluẖ*. -1-

r. Bu.12/43

rä^h^medluẖ: *bk. rē̆medluẖ*. -1-

r. Bu.06/211

rä^h^medlú: *bk. rē̆medluẖ*. -1-

r. Bu.11/132

rä^h^met: *bk. re^h^met*. -2-

r.+e gėddí: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Iğ.06/46

r.+e ğėddi: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.15/18

rä^h^metluĝ: *bk. rē̆medluẖ*. -2-

r. Iğ.06/151, Iğ.06/57

rämedluĝ: *bk. rē̆medluẖ*. -2-

r. An.09/95, Ha.02/26

rämet: *bk. re^h^met*. -2-

r. Ha.04/120, Ha.04/59

rämetli: *bk. rē̆medluẖ*. -1-

r. An.05/67

räsim: *bk. resim*. -1-

r.+lerė Bi.04/98

rehber: Rehber. *Diğer varyantı için bk. rahber*. -1-

r. An.10/12

rehmedluẖ: *bk. rē̆medluẖ*. -2-

r. Ağ.14/20, Iğ.06/44

rehmen: Rağmen. -1-

r. Iğ.11/80

rehmet: *bk. re^h^met*. -5-

r. Iğ.11/17, Iğ.11/20

r.+e gėddi: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. An.04/50

r.+e gėdende: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. An.04/7

r.+e ğėtti: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Iğ.08/51

re^{h}med: *bk. re^{h}met*. -1-

r.+á ğeddi: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.12/110

re^{h}medluĝ: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r.+a gėddi: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. An.02/30

re^{h}medluḫ: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r. Iğ.02/162

re^{h}met: Rahmet. *Diğer varyantları için bk. rahmad, rahmet, rām, rāmet, rā^{h}met, rámet, rā̈hmed, rä^{h}met, rämet, rehmet, re^{h}med, remet, rēmet*. -5-

bene ze^{h}med sene r.: Bana zahmet, sana rahmet; bir deyim. Mu.06/105

r.+e gėd...: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Iğ.11/35

r.+e gėtti: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.15/4, Mu.03/49

r.+e ğitti: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.13/11

re^{h}metluḫ: *bk. rēmedluḫ*. -3-

r. An.02/2, An.11/24, Iğ.02/161

reim: 1. Rahim, kişi adı; 2. Merhamet. *Diğer varyantı için bk. rahim*. -1-

r.+í Ağ.16/120

reis: Kez, kere, sefer. -1-

r. An.03/22

r.+den An.03/21

remadizemá: Romatizma. *Diğer varyantı için bk. rivadiziva*. -1-

r.+si Bu.04/137

remed: *bk. rēmetlí*. -1-

r. Bu.12/70

remeddu^{ğ}: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r. Bu.12/109

remedluğ: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r. Bu.12/72

remedluĝ: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r. Bu.12/71

remet: *bk. re^{h}met*. -1-

r.+e ğėddi: Rahmete gitmek; rahmetli olmak, vefat etmek, ölmek. Bu.12/40

remetluh: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r. Ağ.14/42

rençber: *bk. lençber*. -1-

r.+idi Ha.08/60

reng: Renk. *Diğer varyantları için bk. renk, rēng, řeng*. -3-

r.+i Ağ.08/98

r.+imi Bu.03/28

r.+inde Bi.03/23

renk: *bk. reng*. -1-

r. Iğ.09/189

resgel-: *bk. rasgel-*. -1-

r.-a[h] An.05/324

resim: 1. Resim; 2. Fotoğraf. *Diğer varyantları için bk. räsim, res[i]m*. -7-

r. An.10/33

r.+ini An.10/30, An.10/31, An.10/32, An.10/33

r.+le An.10/35

res[i]m: *bk. resim*. -1-

r.+ini Bu.14/19

resululla[h]: Resulullah. -1-

r.+ın Ağ.07/155

reşat: *(Yanlış telaffuz) bk. rẻşvat*. -1-

r. An.05/115

reşid: Reşit, kişi adı. -3-

r. Ağ.16/26, Ağ.16/27, Ağ.16/29

rēmedluĝ: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r. Bu.04/50

rēmedluḫ: Rahmetlik, merhum. *Diğer varyantları için bk. rahmedlıḫ, rahmedlig, rahmetluĝ, rahmetluḫ, ra[h]metlik, ramettíġ, rāmeddiĝ, rāmedduĝ, rāmedlıĝ, rāmetlig, rāmetliğ, rāmetluḫ, rámedluĝ, rā̄máttuĝ, rā̄metlig, räh̄medluḫ, räh̄metluĝ, rä[h]medduĝ, rä[h]medluḫ, rä[h]medlú, rä[h]metluĝ, rämedluĝ, rämetli, rehmedluḫ, re[h]medluĝ, re[h]medluḫ, re[h]metluḫ, remeddu[ğ], remedluğ, remedluĝ, remetluh, rēmedluĝ, rēmetlu[ğ], rēmetluĝ*. -1-

r. Bu.06/237

rēmet: *bk. re[h]met*. -1-

r. Bu.13/218

rēmetlí: Rahmetli, merhum. *Diğer varyantları için bk. rahmedli, rāmeddí, räh̄medli, remed*. -1-

r. Bi.01/67

rēmetlu[ğ]: *bk. rēmedluḫ*. -1-

r. An.02/13

rēmetluĝ: *bk. rēmedluḫ*. -6-

r. An.02/4, An.02/40, An.09/149, Bu.06/66, Iğ.11/67, Ma.02/4

rēng: *bk. reng*. -1-

r.+i Ağ.08/105

rẻçā̄l: Reçel. -1-

r. Bi.03/98

rẻspuḇliḳa *(Rus. Республика)*: Cumhuriyet. -1-

r. Ha.07/13

rẻşvat: Rüşvet. *Diğer varyantları için bk. reşat, rişvat*. -1-

r. An.05/116

rıḫ: Kirpik. -1-

r.+ların töhma: Rıhlarını dökmek; surat asmak, somurtmak. An.05/424

rıza: 1. Rıza; 2. Kişi adı. -3-

r. Ağ.11/28

r.+sına Bu.08/101

rızığ: *bk. rızıḫ*. -1-

r.+ımız Ağ.12/12

rızıḫ: Rızık. *Diğer varyantı için bk. rızığ*. -1-

r. Iğ.09/60

ríbresiye (*Rus. Репрессий*): Baskı, ceza. -1-

r. Bu.07/7

rişvat: *bk. rė̄şvat*. -1-

r. An.05/117

rivadiziva: *(Yanlış telaffuz) bk. remadizemá*. -1-

r.+si Bu.04/138

roked: Roket. -1-

r. An.09/287

rosdov: Rostov, Rusya'da bir şehir. *Diğer varyantları için bk. råsdåv, rosdȯv, rostov*. -3-

r. An.09/251

r.+da An.09/253

r.+dan An.09/331

rosdȯv: *bk. rosdov*. -1-

r.+dan An.09/255

rostov: *bk. rosdov*. -1-

r.+a An.09/251

rȫ: *bk. rüye*. -1-

r.+de An.05/338

ruçġa *(Rus. Ручка)*: Tükenmez kalem. -2-

r.+yı Bu.06/214

r.+yi Bu.06/214

ruh: Ruh. -5-

r. An.05/385

r.+lar An.05/387

r.+ları An.05/384

r.+lari An.05/383, An.05/387

rum: Rum. -3-

r. Iğ.02/16, Iğ.02/17, Iğ.02/18

rus: Rus. *Diğer varyantları için bk. ruz, ȓus, urus, uruz, uȓus, ᵘrus*. -64-

r. Ağ.07/133, Ağ.07/24, Ağ.07/29, Ağ.08/17, Ağ.13/13, Ağ.13/9, Ağ.15/37, Ağ.16/24, Bi.05/34, Bi.05/36, Bu.04/77, Bu.12/102, Bu.12/128, Bu.12/84, Bu.12/85, Ha.05/22, Ha.05/74, Ha.05/81, Ha.05/83, Iğ.02/100, Iğ.02/169, Iğ.02/26, Iğ.02/78, Iğ.02/81, Iğ.02/85, Iğ.02/86, Iğ.02/94, Iğ.02/98, Iğ.06/102, Iğ.06/108, Iğ.06/77, Iğ.06/79, Ma.05/24, Ma.05/30, Mu.03/70, Mu.05/35

r.+a An.09/112, Iğ.06/141

r.+dan Bi.05/39, Ha.05/9

r.+dur Bu.08/88

r.+i An.11/93

r.+lar Ağ.03/1, Ağ.07/3, Ağ.10/41, Ağ.10/42, Ağ.10/8, Ağ.13/6, Ha.08/73, Iğ.02/150, Iğ.02/151, Iğ.02/26, Iğ.02/93, Iğ.06/130, Iğ.06/135, Mu.05/54

r.+lara Iğ.02/159

r.+ların An.11/72

r.+un Ağ.07/136, An.09/33, Iğ.06/129

rusca: *bk. urusça*. -1-

r. Bu.12/29

rusíya: *bk. rusya*. -1-

r.+daki Bu.08/92

rusiya: *bk. rusya*. -2-

r.+da Bi.04/44

r.+ya Bu.08/75

rus^{i}ya: *bk. rusya*. -3-

r.+da Bu.08/20, Ha.05/72

r.+dadur Bu.08/96

rusya: Rusya. *Diğer varyantları için bk. rasiya, ras^{i}ya, rasye, rusíya, rusiya, rus^{i}ya, rusyā, rusyá, rusye, rúsya, ȓus^{i}ya, ȓusya, urused, uruset, urusėd, urusėt, urusiya, urus^{i}ya, rusya, urusye, uȓused.* -38-

r. An.09/166, An.09/88, Bu.14/83, Ha.08/28, Mu.02/14

r.+da An.09/124, Bi.04/108, Bu.02/111, Bu.08/89, Ha.05/144, Ha.08/67, Ha.08/70, Iğ.02/131, Iğ.02/150

r.+dan Ağ.04/9, Ağ.08/14, Ağ.10/123, An.09/165, An.11/5, Bu.01/1, Ha.08/10, Ha.08/53, Ha.08/7, Iğ.02/115

r.+dı Bu.08/114

r.+nın An.09/195, An.09/249, Iğ.02/133, Iğ.06/22

r.+nn An.09/11, An.09/297

r.+ya Bi.04/41, Bi.04/47, Bu.02/110, Bu.02/111, Iğ.09/220

r.+yí Ağ.04/10, Ha.05/53

rusyal^{i}: Rusyalı, Rusya ülkesinden olan. -1-

r.+ler Ha.08/34

rusyā: *bk. rusya*. -2-

r. Bu.12/100

r.+nın Bu.12/83

rusyá: *bk. rusya*. -1-

r.+^{y}á Ağ.04/13

rusye: *bk. rusya*. -1-

r.+^{y}e Iğ.02/114

ruşca: *bk. urusça*. -1-

r. An.09/263

ruz: *bk. rus*. -3-

r. Iğ.02/78, Iğ.02/89

r.+lardan Ma.02/3

rúsya: *bk. rusya*. -1-

r.+dan Ağ.04/8

rüe: *bk. rüye*. -1-

r.+sínde Mu.04/28

rüya: *bk. rüye*. -1-

r.+de An.05/330

rüye: Rüya. *Diğer varyantları için bk. rȫ, rüe, rüya.* -1-

r.+me gėşdi: Rüyasına geçmek; rüyasına girmek, rüyasında görmek. Ağ.17/54

ř

řaat: *bk. rahat*. -1-

ř.+a Ma.02/52

řazı: *bk. razi*. -1-

ř. An.01/54

řeng: *bk. reng*. -1-

ř.+i An.09/458

řus: *bk. rus*. -3-

ř. An.09/31, An.09/75

ř.+dur An.09/82

řusca: *bk. urusça*. -1-

ř.+sına Bu.04/24

řus^{i}ya: *bk. rusya*. -1-

ř.+dadur Bu.08/83

řusya: *bk. rusya*. -3-

ř. An.11/91

ř.+nın An.09/125, An.09/44

s

sa (1): *bk. sağ̂ (1)*. -2-

s.+a Ağ.13/45, Mu.03/34

sa (2): *bk. sağ̂ (2)*. -5-

s. ol Ağ.01/78, An.10/181

s. olsun Bu.04/231

s. osun Bi.02/8

sa-: *bk. sağ̂-*. -3-

s.-arıs Ağ.18/1, Ağ.18/5

s.-arız Ağ.18/1

saab: Sahip. *Diğer varyantları için bk. sa^{h}ab, saib, sa^{y}ib.* -8-

s. olacauğ̂: Sahip olmak, mülkiyetinde olmak, elinde bulundurmak. . Iğ.06/51

s. olacauẖ: Sahip olmak, mülkiyetinde olmak, elinde bulundurmak. Iğ.06/152

s.+i An.07/111, Bu.13/212, Mu.03/67, Mu.06/19

s.+ları Bu.08/53

s. olmayın: Sahip olmak; sahip çıkmak, koruyucu olmak, ilgilenip gözetmek. Iğ.06/154

saabluğ̂: Sahiplik. *Diğer varyantı için bk. saapluğ̂.* -2-

s. edecaẖsın: Sahiplik etmek; sahip çıkmak. An.09/364

s. edib: Sahiplik etmek; sahip çıkmak. An.09/53

saabsız: *bk. saabsus*. -1-

s. An.04/80

saabsiz: *bk. saabsus*. -1-

s.+iduẖ Bu.13/114

saabsus: Sahipsiz. *Diğer varyantları için bk. saabsız, saabsiz, saibsis.* -1-

s. Bu.13/118

saad: *bk. saat*. -17-

s. Ağ.18/40, An.07/48, An.07/49, An.07/65, An.07/7, An.11/20, An.11/9, Bu.12/33, Ha.05/67, Iğ.01/10, Mu.03/84, Mu.03/85

s.+dan An.01/95, Bi.04/48, Iğ.01/11

s.+dá Bu.12/24

s.+^{ı}n Iğ.02/31

saan: *bk. sa^{h}an*. -1-

s. An.05/347

saapluĝ: *bk. saabluĝ*. -1-

s. ėdib: Sahiplik etmek; sahip çıkmak. An.09/52

saat: Saat. *Diğer varyantları için bk. saad, sad, sağ̂ad (2), sahad, sahat.* -23-

s. Ağ.08/48, Ağ.10/116, An.11/20, Bu.12/11, Bu.12/20, Bu.12/9, Bu.13/16, Iğ.01/8, Iğ.02/134, Iğ.02/31, Iğ.06/133, Iğ.06/138, Iğ.09/15

s.+a An.01/74, Ha.08/16, Iğ.06/137

s.+e An.11/11

s.+ın An.11/20, An.11/21, An.11/9, Bu.04/95

s.+ínen Iğ.06/133

saba: *bk. sabaẖ*. -10-

s.+a An.04/8, Bu.09/113, Ma.03/76, Ma.03/77

s.+anen An.04/9

s.+^{a}zí An.05/317

s.+án Ağ.18/5

s.+ına Bu.07/10, Ma.04/152

s.+ınen Ha.05/75

sabağ: *bk. sabaẖ*. -3-

s. An.09/109

s.+ına Bi.01/135

s.+ınan Ha.05/90

saba^{ğ}: *bk. sabaẖ*. -2-

s.+ına Iğ.06/23

s.+ınán Bu.02/72

sabaĝ: *bk. sabaẖ*.-23-

s. Bu.02/11, Bu.02/71, Bu.06/6

s. açılėr: Sabah açılmak; sabah olmak. An.12/17

s.+a Bu.09/105, Iğ.08/8

s. açılı^{y}ė: Sabah açılmak; sabah olmak. An.05/449

s.+ına Bi.01/134, Bi.03/57, Bu.13/188, Ha.01/33

s.+ınan An.05/30, An.05/343, Iğ.08/10

s.+ıná Bu.04/113

s.+ınán Bu.14/143

s.+ınáydi Bu.11/33

s.+ınen An.07/33, Bu.08/71, Bu.13/173, Bu.13/187, Bu.13/58

s.+íne^{n} Bu.12/90

sabah: *bk. sabaẖ*. -16-

s. Ağ.16/40, Ağ.16/45, Ağ.18/47, Ağ.18/5, An.09/183, An.09/458, An.10/68, An.12/211, Iğ.06/76

s.+dan Bu.11/60, Iğ.08/9

s.+^{ı}sı An.10/106

s.+lar An.12/17

s.+larí Ma.02/53

s.+lari Ma.02/47

sabaẖ: 1. Sabah; 2. Yarın. *Diğer varyantları için bk. saba, sabağ, sabağ, sabağ̂, sabah, sabā, sabba, saba̱ğ, savah, sắbah, sıba.* -6-

s. Bi.01/122, Bu.06/84, Bu.12/11, Bu.12/28, Ha.05/56, Ha.05/77

sabā: *bk. sabaẖ.* -1-

s. Ha.02/29

sabba: *bk. sabaẖ.* -1-

s.+a Ma.04/152

sabon: Sabun. *Diğer varyantı için bk. sabun.* -2-

s.+a Mu.01/34

s.+nen Mu.01/33

sabřavėşi *(Rus. Собирайте Вещи):* Eşyalarınızı toplayın. *Diğer varyantları için bk. saḇråveşşi, savravė̦şí.* -2-

s. Iğ.11/29, Iğ.11/48

sabun: *bk. sabon.* -1-

s.+ne^{n} Ağ.17/36

sabur: Sabır. -1-

s. Bu.14/48

saḇa^{ğ}: *bk. sabaẖ.* -1-

s.+ına An.02/89

saḇråveşşi: *bk. sabřavė̦şi.* -1-

s. Iğ.11/1

sac: Sac, üzerinde yufka yapılan dışbükey pişirme aracı. *Diğer varyantları için bk. saç̱, saj.*-19-

s. Ağ.03/20, Mu.01/108, Mu.01/118, Mu.01/121

s.+a Ma.04/85, Mu.01/107

s.+da Bi.01/33

s.+ın Ağ.03/13, Ağ.03/16, Ağ.10/104, Ağ.10/108, Ağ.10/115, Ağ.10/53, Ağ.16/134, Ha.04/148, Ha.04/149

s.+i Ma.03/71

s.+inen Ağ.10/115

saç̱: *bk. sac.* -2-

s.+da Mu.01/108

s.+ın Ağ.10/98

saç: Saç, baş derisini kaplayan kıllar. *Diğer varyantı için bk. saş.* -18-

s. Bu.05/37, Iğ.09/189

s.+ı An.01/105

s.+ım Ha.01/26

s.+ımıza An.01/105, Ha.01/31

s.+ımi Ha.01/33

s.+ında Iğ.09/186, Iğ.09/189

s.+ındā Iğ.09/192

s.+ın^{ı}n Bu.09/95, Iğ.02/19

s.+ıni Iğ.02/19, Mu.04/42

s.+i Mu.04/42

s.+larıni Iğ.02/191

s.+lar^{ı}ni Iğ.02/187

saç-: Seçmek. *Diğer varyantları için bk. saş-, sắç-, seç-, seş-.* -10-

s. An.09/458, An.09/459

s.-aẖ An.09/46

s.-allar An.09/363

s.-ıb An.09/298, Mu.06/114

s.-íyėrd^{i}ler An.09/337

s.-íyiller An.09/362

s.-iyėllēr Iğ.09/181

s.-mazlar Bu.13/152

saçaĝ: *bk. saçaḫ*. -1-

s.+ınnan An.01/105

saçaḫ: Saçak, püskül. *Diğer varyantı için bk. saçaĝ.* -1-

s.+larından An.01/103

saçaḫla-: Saçaklamak; yayılmak, dağılmak. -1-

s.-dım Bu.06/23

saçıl-: Seçilmek. -1-

s.-mış Bu.02/74

saçíl-: Saçılmak, dağılmak. -1-

tökül s.: Dökül saçıl; dökülüp saçılarak; aile, eşya vs. parçalanıp bölünerek, her biri bir yana dağılarak. Bu.08/93

sad-: *bk. sat-*. -17-

s. Bu.13/48

s.-dım An.11/39

s.-dın An.09/67

s.-dīm Iğ.03/26

s.-di Ha.08/65, Ma.04/48, Ma.04/50

s.-dilar Mu.06/58

s.-duĝ Bi.01/77

s.-duḫ An.02/31

yasduḫ s.-ma: Yastık satmak; düğün günü gelin arabasının önünü keserek ya da düğün gecesi eğlencenin orta yerinde, gelinin kardeşi/kardeşlerinin damada müjde yastığını para karşılığında sembolik olarak satmak. Bu.09/157

s.-masa An.12/176

s.-ma^{y}i Bu.13/48

s.-míyacám Bu.13/48

s.-miş Ma.04/52

s.-sana Bu.13/49

sad: *bk. saat*. -1-

günü bu s.: Günü bu saat; şu an bile, halen daha. An.09/96

sadaç̱a: *bk. sadeç̱e*. -1-

s. Ha.05/26

sade: *bk. sadeç̱e*. -1-

s. Ağ.18/18

sadece: *bk. sadeç̱e*. -2-

s. Ma.04/142, Mu.01/115

sadeç̱e: Sâdece. *Diğer varyantları için bk. sadaç̱a, sade, sadece, sadeje, sadėce, sāde, sādece, sádece, seda.* -3-

s. Ağ.08/23, Ağ.08/8, Ağ.08/95

sadeje: *bk. sadeç̱e*. -1-

s. Ağ.08/9

saden: *bk. zati*. -3-

s. Ağ.07/102, Ağ.18/44, An.10/57

sadėce: *bk. sadeç̱e*. -1-

s. Bu.12/24

sadıġgil: Sadıkgil, bir sülale adı. -2-

s. Bu.08/30

s.+den Bu.08/29

saducu: *bk. saĝduci*. -1-

s. An.10/158

sağ: *bk. saĝ (2)*. -1-

s. Ağ.12/6

sağluĝ: Sağlık. -1-

s.+u Bu.08/73

sa^{ğ} (1): *bk. saĝ (1)*. -5-

s. An.10/147, An.10/150, An.10/151

s.+a Ha.05/30, Ha.05/32

sa^{ğ} (2): *bk. saĝ (2)*. -2-

s. olsun Iğ.05/52

s. olsunnar Iğ.05/23

sa^{ğ}-: *bk. saĝ-*. -2-

s.-aruḫ An.01/187

s.-duḫ Ağ.18/44

sa^{ğ}ducú: *bk. saĝduci*. -1-

s. An.10/114

sa^{ğ}la-: Sağlamak. -1-

s.-dıḫ Ağ.07/92

saĝ (1): Sağ, sol karşıtı. *Diğer varyantları için bk. sa (1), sa^{ğ} (1), saĝ (1), saḫ (1)*. -5-

s. Bi.01/63, Bu.09/145

s.+a Ağ.15/72, Mu.01/58

saĝ (2): 1. Sağ,canlı, hayatta; 2. Sağlam, esen. *Diğer varyantları için bk. sa (2), sağ, sa^{ğ} (2), saḫ (2), sā, sāĝ, såĝ*. -17-

s. Ağ.16/100, An.12/163, Bi.01/154

s.+íken Iğ.03/25

s. osun Bu.11/81, Iğ.02/121

s. ol An.02/115, An.12/178, Mu.03/50

s. olsun An.09/463

s. olsunnar Bu.13/97, Bu.13/99, Iğ.09/124, Iğ.09/28, Iğ.09/36

s. o^{l}sun Bu.04/185

s. ossun An.09/463

saĝ (3): Tam, bütün. -2-

s. An.05/98, Iğ.06/32

saĝ-: Sağmak. *Diğer varyantları için bk. sa-, sā-, sa^{ğ}-*. -10-

s.-allar Bu.09/91, Bu.09/97

s.-arduĝ Bu.08/21

s.-arduḫ Ma.03/101

s.-dım Bu.13/156

s.-em Bu.13/58

s.-íyėrsin Bu.05/21

s.-iyírduḫ Bu.08/93

s.-miş Bu.13/54

s.-íyėrsin Bu.05/21

saĝad (1): *bk. saḫat*. -1-

s.+dır Ağ.07/103

saĝad (2): *bk. saat*. -1-

s. Iğ.08/19

saĝdıcí: *bk. saĝduci*. -1-

s. An.01/31

saĝdıci: *bk. saĝduci*. -1-

s. An.01/31

saĝduci: Sağdıç. *Diğer varyantları için bk. saducu, sa^{ğ}ducú, saĝdıcí, saĝdıci, saĝducu, sādıci, sādıç, sāducú, sāducu, sāducú*. -9-

s.+An.12/233, An.12/234, An.12/235, An.12/236, Bu.13/195

s.+nen Bu.13/191

s.+ynen An.01/45, An.12/192

saĝducu: *bk. saĝduci*. -1-

s.+sı̊ Bu.09/77

saĝlam: Sağlam. -6-

s. An.01/15, An.01/156, Iğ.06/83, Mu.01/6, Mu.01/7

s.+sın Mu.01/6, Mu.01/9

sahad: *bk. saat*. -1-

s. Bu.13/23

sahan: *bk. sa^{h}an*. -1-

s.+da Bu.03/17

sahat: *bk. saat* -1-

s. Iğ.06/76

sahayed: Seyahat. -1-

s. Bu.04/141

sa^{h}ab: *bk. saab*. -3-

s.+ına An.02/110

s.+i Bu.13/72, Bu.14/168

sa^{h}ablan-: Sahiplenmek. -2-

s.-di Bi.04/40

s.-diler Bu.13/62

sa^{h}an: Sahan, metal tabak. *Diğer varyantları için bk. saan,sahan*. -2-

s. An.05/346

s.+a An.05/346

sa^{h}il: *bk. sail*. -1-

s.+e Ağ.08/91

saḫ (1): *bk. saĝ (1)*. -1-

s. An.07/103

saḫ (2): *bk. saĝ (2)*. -2-

s. Ağ.16/100, Bu.04/269

saḫad: *bk. saḫat*. -1-

s. Ha.07/59

saḫal: Sakal. -3-

s. Ağ.06/100

s. basmiş: Sakal basmak; yüzünü sakal kaplamak. Bu.14/58, Bu.14/72

saḫat: Sakat. *Diğer varyantları için bk. saĝad (1), saḫad, saķat*. -1-

s. Iğ.09/7

saḫla-: 1. Saklamak; 2. Korumak, muhafaza etmek; 3. Beslemek. *Diğer varyantları için bk. saḫlā-, saḫli-, seḫla-*. -11-

s.-dı Ağ.03/3

s.-duḫ Ağ.09/46

s.-llar Bu.09/88

s.-mış Ağ.03/1

s.-miş Iğ.02/191

s.-mişdi Bu.11/81

s.-miyėduḫ Ha.08/55

s.-r Ağ.03/3, An.09/377

s.-sın Bu.06/245, Bu.13/151, Bu.13/219

saḫlad-: Saklatmak; 1. Korumak, muhafaza etmek; 2. Ağırlamak, konuk etmek. -5-

s.-di An.09/14

misafir saḫlad-di: (Evinde) misafir saklatmak; evinde misafir ağırlatmak. Ha.08/35

saḫlan-: Saklanmak, gizlenmek. -6-

s.-a Mu.04/3

s.-araḫ Mu.04/16, Mu.04/4

s.-iirduḫ Ma.03/5

saḫlā-: *bk. saḫla-*. -1-

s.-rımiş Bu.09/89

saḫlí: Saklı, gizli. -1-

s. Ha.05/118

saḫli-: *bk. saḫla-*. -9-

s.-yė^{r}duḫ Ha.08/55

s.-yírsın An.04/25

s.-yí Ha.01/37

s.-yir Iğ.02/96

s.-yirdi Iğ.02/192

s.-^{y}ile^{r} An.04/7

saḫsaa: Saksağan, bir kuş. -1-

s. Bu.14/230

saib: *bk. saab*. -2-

s. oldi: Sahip olmak; sahip çıkmak, koruyucu olmak, ilgilenip gözetmek. Ağ.13/25

s.+iyim Bu.09/70

saibsis: *bk. saabsus*. -1-

s. ġalasın: Sahipsiz kalasın; koruyucusuz kalasın. Bir beddua. Ağ.15/51 -1-

s. Ağ.08/100

sail: Sahil. *Diğer varyantı için bk. sa^{h}il.* -1-

s.+e Ağ.08/123

sait: Sait, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. sāid.* -2-

s. Ağ.06/100, Ağ.06/82

saj: *bk. sac*. -2-

s.+da Bu.02/144

s.+ın Ağ.10/53

sakin: Sakin. -1-

s. Bi.03/78

saḳat: *bk. saḫat*. -1-

s. Ağ.06/93

saḳġız: Sakız. -1-

s. An.10/175

sal-: Salmak. -6-

s.-dı Ha.04/53

s.-dınız Bu.02/90

s.-di Ha.04/53

başa s.-di: Başa salmak; anlamak. An.05/112

s.-diler Bu.04/182

s.-iyėru^{ğ} An.05/167

salaḫán: Selofan. -1-

s.+a Iğ.04/39

salamaleykİm: *bk. salamınaleykim*. -1-

s. An.06/37

salamaleykim (with superscript y: **salamale**^y**kim**): *bk. salamınaleykim*. -1-

s. An.06/37

salamınaleykim: Selamünaleyküm. *Diğer varyantları için bk. salamaleykİm, salamale*^y*kim, salamınaleykİm.* -1-

s. An.06/38

salamınaleykİm: *bk. salamınaleykim*. -1-

s. An.06/39

salata: Salata. -4-

s. An.01/14, An.01/8

s.+y^ı An.01/7

salatalığ̂: Salatalık. *Diğer varyantları için bk. salatēs, salatı.* -1-

s. Bi.04/6

salatēs: *(Yanlış telaffuz) bk. salatalığ̂.* -1-

s. An.02/76

salatı: *(Yanlış telaffuz) bk. salatalığ̂.* -1-

s. Bi.04/6

saldad: *bk. saldat*. -11-

s. Ağ.15/37, An.09/299, An.09/304, Bu.08/110, Bu.11/74, Mu.03/9, Mu.06/21, Mu.06/22

s.+lar Ma.05/10

saldat: Asker. *Diğer varyantları için bk. saldad, sallaġ, sallaḳ, sȧldat.* -16-

s. An.09/288, An.09/299, Iğ.08/18, Ma.04/11, Ma.04/58, Mu.06/20

s.+ın Iğ.08/9

s.+i Bu.11/38, Iğ.06/108, Iğ.08/3

s.+la Ma.05/18

s.+lar Bu.13/84, Mu.03/8

s.+lara Ma.04/10, Ma.04/12

saldatluẖ: Askerlik. -1-

s. Ma.04/58

saldır-: Saldırmak. -1-

s.-ıyėrmişler An.07/92

salẖum: Salkım. -2-

s. Bu.14/207, Bu.14/208

sali: Sali, kişi adı. -1-

s. Mu.01/79

salla-: Sallamak. *Diğer varyantları için bk. sallı-, sallı́-, salli-.* -4-

s.-dı An.05/319

s.-di An.05/107

s.-r Ağ.18/21

sallaġ: *(Yanlış telaffuz) bk. saldat.* -1-

s.+lar Ma.04/29

sallaḳ: *(Yanlış telaffuz) bk. saldat.* -1-

s.+lar Ma.04/29

sallan-: Sallanmak. -5-

s.-ıyo Ma.04/135

s.-iir Ma.04/136

s.-ma Bu.06/16

s.-miyaca^ğ Bu.12/155

sallı-: *bk. salla-*. -1-

s.-yanda An.01/168

sallí-: *bk. salla*-. -1-

s.-yėr Iğ.06/110

salli-: *bk. salla*-. -1-

s.-yėlle An.05/175

salon: *Diğer varyantları için bk. salȯn, şalon.* -9-

s. An.12/200, Bu.02/29, Bu.04/104, Bu.09/103, Bu.09/56, Bu.09/58, Iğ.08/16

s.+nen Bu.12/105

s.+una Iğ.03/79

salȯn: *bk. salon*. -1-

s. Bu.09/56

samalyod: *bk. samaĺyot*. -1-

s.+å Bu.08/7

samalyot: *bk. samaĺyot*. -1-

s.+a Bu.08/112

samaĺyod: *bk. samaĺyot*. -1-

s.+nen Bu.11/70

samaĺyot: Uçak. *Diğer varyantları için bk. samalyod, samalyot, samaĺyod, samoĺyad, samoĺyat.* -2-

s.+a Iğ.09/47

s.+inen Bu.11/67

saman: Saman. *Diğer varyantı için bk. samān.* -7-

s. Ağ.13/80, Mu.01/14

s.+ımîzi Ma.04/36

s.+i Ağ.02/3, Iğ.09/145

s. maman: Saman maman. Bi.03/117

s.+uni Iğ.09/126

samannıḫ: Samanlık. -1-

s.+da Mu.05/21

samavar: Semâver. -2-

s.+dan An.01/95

s.+ım

samān: *bk. saman*. -1-

s. Iğ.09/127

sami: Boyunduruğun öküzden ayrılmaması için kullanılan bağ. -1-

s. Bu.14/31

samoĺyad: *bk. samaĺyot*. -1-

s.+a Bu.11/46

samoĺyat: *bk. samaĺyot*. -1-

s.+lara Bu.11/30

san-: *bk. zan*-. -3-

s.-duḫ Bu.06/240

s.-i^i^r Ağ.10/130

s.-miş Ağ.10/125

san (1): *bk. sen*. -7-

s. An.05/36, Bu.06/220

s.+a Ağ.13/90, Bi.01/153, Iğ.08/32, Mu.03/111, Mu.05/35

san (2): Sayı. -1-

s.+ını Bu.12/14

sanayı: Sanayi. -1-

s.+ları Iğ.06/60

sanc-: *bk. sanç*-. -2-

s.-arduḫ An.05/209

s.-ıp An.05/211

sancıl-: Sancılmak, saplanmak. -2-

s.-di Bu.06/214, Bu.06/217

sanç-: Sançmak, saplamak. *Diğer varyantı için bk. sanc-*. -1-

s.-madan Ma.04/14

sandal: *bk. sandaḯya*. -2-

s. An.05/41

s.+i An.05/41

sandalyá: *bk. sandaḯya*. -1-

s. An.12/225

sandaḯya: Sandalye. *Diğer varyantları için bk. sandal, sandalyá, sendele.* -1-

s.+lar Iğ.02/128

sanduĝ: *bk. zanduḫ*. -1-

s.+u Bu.09/153

sanki: Sanki. *Diğer varyantı için bk. zaki*. -5-

s. Ağ.08/97, Ağ.18/60, An.04/66, An.10/48, Mu.04/38

saoĝ: *bk. sauḫ*. -1-

s.+ídi Bu.08/46

saoḫ: *bk. sauḫ*. -1-

s.+dā Bu.08/46

saȯḫ: *bk. sauḫ*. -1-

s.+dān Bu.02/7

saō̈ḫ: *bk. sauḫ*. -1-

s. Bu.02/15

sap: Sap. -1-

s.+ın Ağ.03/1

saplı: Küçük, saplı derin tava. -1-

s.+nˡn Bi.03/19

sapsarı: *bk. sapsari*. -1-

s. Bi.03/23

sapsari: Sapsarı. *Diğer varyantı için bk. sapsarı.* -1-

s. Mu.01/135

sapuḫ: Çizme. -1-

s.+lar An.06/47

sar- (1): 1. Sarmak; 2. Kuşatmak, çevrelemek. -50-

s. An.07/117, Bi.01/31

s.-ar Ağ.18/17

s.-ardın Ma.04/108

s.-ardi An.07/114

s.-arsın An.10/94

s.-dıḫcā Ağ.18/19

s.-dım An.05/472, Iğ.11/43

s.-di Bi.03/57, Bi.03/59, Bu.02/21, Bu.12/16, Iğ.06/76, Iğ.06/77, Ma.04/143, Ma.04/146

s.-íyėruĝ Iğ.01/9

s.-ir An.01/139

s.-iyėrim Iğ.10/5

s.-iyėrsin Iğ.01/14

s.-iyírsın Bi.03/25, Bi.03/27

s.-iyírsín Bi.03/26

s.-iyo Bi.03/38

s.-mışlar An.02/37

s.-miş Bu.04/35, Ma.04/52

ġurşamiş s.-miş: Kurşamak sarmak; kuşatmak, etrafını sarmak. Bu.04/35

s.-mişler Ağ.08/27, Bi.03/117

s.-sın Ağ.18/58

sar- **(2)**: Sermek. -17-

s.-acaẖsın Iğ.04/38

s.-ard^{ı}lar An.01/151

s.-arduĝ Ma.03/88

s.-arduẖ Ma.03/88

s.-dım Ha.04/128

s.-díler Ha.05/57

s.-di Bu.14/49

s.-ınca Ma.04/4

s.-iiduẖ Iğ.04/38

s.-ii^{r}sin Iğ.04/44

s.-iisin Iğ.04/47

s.-i^{i}rsín Iğ.04/41

s.-i^{i}sin Iğ.04/40

s.-iyi^{s} Ha.05/62

s.-iylá Bu.02/176

s.-mış Ma.04/3, Ma.04/4

saral-: Sararmak. -2-

s.-ıb An.12/135, Bu.03/4

sarald-: Sarartmak. -1-

s.-ėr An.01/246

sarĝıbėzi: Sargı bezi. -1-

s.+ynen Ha.07/69

sarĝıd-: Sarkıtmak. -1-

s.-di Bu.02/181

sarı: *bk. sari*. -3-

s. An.04/64, Bu.14/117

s.+sını Ma.04/142

sarıl- **(1)**: Sarılmak. *Diğer varyantları için bk. sarı́l-, sarı̊l-*. -12-

s.-aẖ Ha.04/133

s.-dım An.05/266

s.-díle Ha.02/30

s.-diler Ağ.07/206

s.-ıb Bu.04/107

s.-ír An.06/57

s.-i Ha.05/33

s.-iėr Ağ.16/30

s.-iir An.06/54

s.-im Ağ.17/25

sarıl- **(2)**: Serilmek. -2-

s.-dı Mu.02/24

sarılı (1): Sarılı, sarılmış olan. -1-

s.+du Bu.10/9

sarılı (2): Serili, serilmiş olan. -1-

s. Bu.13/147

sarış-: Karşılıklı olarak sarılmak. -1-

s.-ırlar Ma.02/17

sarışın: Sarışın. *Diğer varyantı için bk. sarı́şın*. -1-

s. Ağ.08/101

sarı́l-: *bk. sarıl- (1)*. -2-

s.-miş Ağ.16/25, Ma.04/5

sarı́şın: *bk. sarışın*. -1-

s. Ağ.08/92

sari̊l-: *bk. sarıl- (1)*. -1-

s.-miş Ağ.16/23

sari: Sarı renk. *Diğer varyantları için bk. sarı, sarī.* -3-

s. Ağ.08/76, Ağ.08/77, Bu.05/32

sariyağ: *bk. sariyaẖ.* -1-

s. Mu.01/133

sariyaĝ: *bk. sariyaẖ.*-8-

s. An.05/412, Ha.07/35, Mu.01/130, Mu.01/133, Mu.06/114

s.+ı Mu.01/135

s.+í Mu.01/143

s.+dan Ha.07/31

sariya^h^: *bk. sariyaẖ.* -1-

s. Ha.07/32

sariyaẖ: Sarıyağ, eritme işleminden geçmiş tereyağı. *Diğer varyantları için bk. sariyağ, sariyaĝ, sariya^h^.* -3-

s. Mu.01/132, Mu.01/143, Mu.01/150

sarī: *bk. sari.* -1-

s. An.04/64

sarīcama: Sarıca, sarı bir şekilde. -1-

s. An.04/63

sarmali-(<sarmala-): Sarmalamak. -1-

s.-yėruẖ An.01/139

sarmısaĝ: *bk. sarmusaẖ.* -1-

s.+ın An.01/109

sarmısaẖ: *bk. sarmusaẖ.* -3-

s. Ağ.10/90, An.01/113

s.+larda An.01/120

sarmısaẖlú: Sarmısaklı. -1-

s. Ağ.10/94

sarmi̊saẖ: *bk. sarmusaẖ.* -2-

s. An.01/2, Bi.04/56

sarmusaĝ: *bk. sarmusaẖ.* -4-

s. Ha.06/44

s.+ė Bi.04/67

s.+ınen Ha.06/30

s.+ıne^n^ Iğ.04/23

sarmusaẖ: Sarımsak. *Diğer varyantları için bk. sarmısaĝ, sarmısaẖ, sarmi̊saẖ, sarmusaĝ.* -1-

s. Iğ.06/68

sarsaĝ: *bk. sårsaẖ.* -1-

s.+ınn Bu.03/57

sa^r^dur-: Serdirmek, sermesini sağlamak. -1-

s.-di Ha.05/58

sa^r^p: Sarp. -1-

s.+dur Ağ.01/72

sas: Saz. -1-

s. Bi.01/60

saş: *bk. saç.* -3-

s.+lar Ağ.08/109

s.+lar^ı^ni Ha.01/25

s.+larí Ağ.10/129

saş-: *bk. saç-.* -1-

s.-diler An.09/336

sat-: Satmak. *Diğer varyantı için bk. sad-.* -28-

s. Ha.05/158

s.-acam An.05/231, Bu.09/161

s.-acan An.05/258

s.-aça̱m Bi.04/8

s.-ardí Mu.01/66

s.-ardi Mu.03/47

s.-arduḫ An.09/159

s.-ādı Bu.08/24

s.-ėller An.02/108

s.-ėrduḫ An.02/74

s.-ėrmiş An.06/17

s.-ıb Ağ.10/7, An.09/161

s.-ın Bu.04/33, Bu.09/165

s.-ıyėr An.10/12

s.-^{ı}yomuş Ma.01/2

s.-iisín An.05/232

yasduĝu s.-iyėr: Yastık satmak; düğün günü gelin arabasının önünü keserek ya da düğün gecesi eğlencenin orta yerinde, gelinin kardeşi/kardeşlerinin damada müjde yastığını para karşılığında sembolik olarak satmak. Bu.09/160

s.-iyiller Iğ.09/32

s.-^{i}yėller Bu.09/166

s.-mağ An.05/262

s.-maya An.05/230, An.05/368

s.-miyecáydi An.05/259

s.-san Bu.12/119

saten: *bk. zati*. -1-

s. An.10/168

satĝın: *bk. satĝun*. -2-

s. Iğ.05/43, Iğ.05/44

satĝun: Türkiye'nin adamı, Türkiye taraftarı olan (kişi). *Diğer varyantı için bk. satĝın*. -1-

s. Iğ.05/41

satıl-: Satılmak. *Diğer varyantı için bk. sat^{ı}l-, satul-*. -3-

s.-ė̄r An.12/173

s.-ır Ağ.18/35

s.-iyėr Bu.09/168

s.-maz Bu.12/136

satın: "Al-" yardımcı fiili ile kullanılır. -1-

s. almiyėrdle^{r}: Satın almak. Bu.12/135

sat^{ı}l-: *bk. satıl-*. -1-

s.-ėr An.03/4

satud: Satut, kişi adı. -1-

s. Mu.07/1

satul-: *bk. satıl-*. -1-

s.-ur An.09/469

sau-: Soğumak. *Diğer varyantları için bk. sa^{v}u-, soĝul-, sou-*. -1-

elim áyaĝım s.-di: Eli ayağı soğumak; canı sıkılmak, üzülmek. Bu.13/62

saud-: Soğutmak. -1-

s.-iėrsín Iğ.04/44

sauĝ: *bk. sauḫ*. -8-

s. An.01/150, Bu.01/21, Bu.02/112, Bu.11/59, Bu.12/34, Bu.12/35, Iğ.09/129

s.+íne^{n} Iğ.09/166

sauḫ: Soğuk. *Diğer varyantları için bk. saoĝ, saoḫ, saȯḫ, saȱḫ, sauĝ, saūḫ, sa^{u}ḫ, savuḫ, sa^{v}uĝ, sa^{v}uḫ, saůĝ, soĝuğ, souġ, souğ, souĝ, souḫ*. -14-

s. An.01/125, Bu.08/77, Iğ.06/142, Iğ.09/23, Iğ.09/27

s.+da An.02/13, An.02/38, Iğ.09/24

s.+dan An.01/154, An.05/44, An.12/18

saur-: Savurmak. -1-

s.-aḫ Mu.01/15

saūḫ: *bk. sauḫ*. -1-

s. Bu.02/31

sa^{u}ḫ: *bk. sauḫ*. -1-

s. Bu.13/103

sav: Yansıma bir ses. -2-

s. s. Bu.02/71

savaĝ: Savak, değirmenin çarklarını döndürdükten sonra suyun dökülüp biriktiği yer. -1-

s.+i Bu.03/19

savah: *bk. sabaḫ*. -1-

s. Ha.05/75

saval: *bk. sual*. -1-

s.+i An.05/99

savaş: 1. Savaş; 2. Kişi adı. *Diğer varyantı için bk. şavaş.* -49-

s. Ağ.08/105, Ağ.08/122, Ağ.08/98, An.05/95, Bi.04/39, Bu.04/22, Bu.04/28, Ha.07/3, Iğ.02/5

s. gediyir: Savaş devam ediyor. An.05/34

s. gėdiyėr: Savaş devam ediyor. An.05/36

s. yabdi: Savaş yapmak; savaşmak. Bi.04/34

s. yapdi: Savaş yapmak; savaşmak. An.12/60

s.+a An.09/286, An.09/88, An.09/97, An.12/69, Bi.01/3, Bu.12/17, Bu.12/18, Bu.12/3

s.+á Bu.12/62

s.+da Bi.04/35, Bi.04/44, Bi.05/34, Bi.05/35, Bi.05/38, Bu.02/92, Iğ.02/8

s.+dan Bi.04/107, Bi.04/47, Bu.12/77

s.+de Bu.04/22

s. ėddíle^{r}: Savaş etmek; savaşmak. Iğ.09/46

s. ėdmiş: Savaş etmek; savaşmak. Iğ.02/6

s.+ı An.09/87, An.12/70, An.12/74

s.+ın An.12/61

s.+ına Bu.12/3

s.+ında An.07/21, An.12/74, Bi.05/34, Iğ.02/15

s.+í An.09/88, An.12/69

s.+inen Ağ.08/91

savaş-: Savaşmak. -1-

s.-iyėrdi An.09/99

saved: *bk. savet*. -3-

s. An.05/86, Bu.12/83, Bu.12/99

savet: Soyvet. *Diğer varyantları için bk. saved, sa^{v}ėd, såvėd, soved, sovėd, savėd, savėt, savid, sav^{ı}d, sovėt, sovyed*.-4-

s.+e An.09/110, An.09/420

s.+i An.09/191

s.+in An.09/187

savėd: *bk. savet*. -1-

s.+den Iğ.09/205

savėt: *bk. savet*. -4-

s. An.05/86, An.09/98

s.+in An.09/184, An.09/443

savid: *bk. savet*. -1-

s.+de An.09/183

sav^{ı}d: *bk. savet*. -1-

s. An.09/182

savravėşí: *bk. sabřavėşi*. -2-

s. Iğ.11/29, Iğ.11/30

savuḫ: *bk. sauḫ*. -4-

s. An.02/57, Bu.13/32

s.+da An.09/125

s. deymiş Ağ.09/79

sa^{v}ėd: *bk. savet*. -1-

s. An.05/422

sa^{v}u-: *bk. sau-*. -1-

s.-yacaḫ Bi.04/66

sa^{v}uĝ: *bk. sauḫ*. -1-

s. Bu.14/98

sa^{v}uḫ: *bk. sauḫ*. -2-

s. Iğ.05/46

s. ma^{v}uḫ An.07/115

say-: 1. Saymak; 2. Saygı göstermek. -21-

s. Bu.02/178

s.-ard^{ı}ler An.07/58

s.-di An.04/105

s.-^{ı}yėrdu^{h} An.05/164

s.-^{ı}yėrím An.09/61

s.-madan Bu.01/28

s.-maslar An.01/96

s.-miller An.12/156

s.-miyirdi Iğ.06/130

s.-müyörüm Ağ.07/103

s.-yėrdiler Mu.04/23

s.-yile Bu.01/3

sayğu: *bk. sayĝı*. -1-

s. Iğ.02/11

sayğı: *bk. sayĝı*. -1-

s.+mızı Ağ.14/16

sayĝı: Saygı. *Diğer varyantları için bk. sayğu, sayğı, sayĝí, sáyĝı*. -3-

s. Ha.05/139, Ha.05/141

s.+mızı Ağ.14/13

sayĝí: *bk. sayĝı*. -1-

s. Ha.05/139

sayıl-: Sayılmak. *Diğer varyantları için bk. say^{ı}l-, say^{i}l-*. -1-

s.-mas Ağ.07/147

sayın: Sayın. -3-

s. An.11/108, An.11/77, Bi.02/5

say^{ı}l-: *bk. sayıl-*. -1-

s.-ur An.07/101

sayi: Sayı. -1-

s. Bu.02/180

sayim: Sayım, sayma işi. -1-

s. Mu.04/23

say^{i}l-: *bk. sayıl-*. -1-

s.-acaẖ Bu.09/131

sa^{y}ib: *bk. saab*. -1-

s.+i Ha.05/98

sā: *bk. saĝ (2)*. -2-

s. ol Ağ.06/39

s. olsun An.06/50

sā-: *bk. saĝ-*. -1-

s.-dıẖdan Ağ.18/6

sāde: *bk. sadeçe*. -2-

s. An.09/120, Mu.06/52

sādece: *bk. sadeçe*. -2-

s. An.01/62, Mu.07/18

sādıci: *bk. saĝduci*. -1-

s. An.10/162

sādıç: *bk. saĝduci*. -1-

s. An.10/161

sāducú: *bk. saĝduci*. -2-

s. An.10/53

s.+^{y}üm An.10/42

sāducu: *bk. saĝduci*. -1-

s.+su An.10/41

sāducú: *bk. saĝduci*. -2-

s. An.10/41

s.+su An.10/41

sāĝ: *bk. saĝ (2)*. -1-

s.+uẖ Bu.02/78

sāid: *bk. sait*. -1-

s. Ağ.08/67

sábah: *bk. sabaẖ*. -1-

s. Iğ.11/51

sábzı: *bk. sebze*. -1-

s. Bi.01/44

sáç-: *bk. saç-*. -2-

s.-aĝ An.09/47

s.-amaduĝ Iğ.09/99

sádece: *bk. sadeçe*. -1-

s. Bi.02/6

sán: *bk. sen*. -9-

s. An.05/138, An.05/290, An.09/215

s.+a Mu.05/52

s.+á An.05/436, Bu.09/42, Mu.06/97

s.+ı Ma.04/14

s.+ī Iğ.09/170

sáná: *bk. sene*. -2-

s. Bu.06/245, Bu.12/63

sáne: *bk. sene*. -1-

s. Bu.10/2

sá^{n}: *bk. sen*. -1-

s. Bu.09/97

sáslen-: *bk. seslen-*. -1-

s.-di Bu.12/9

sásli: Sesli, yüksek sesli. -1-

s. Bu.03/2

sáyĝı: *bk. sayĝı.* -1-

s. Ağ.16/39

såldat: *bk. saldat*. -1-

s.+i Iğ.08/4

såĝ: *bk. saĝ (2)*. -1-

s._osun An.09/463

sårsaẖ: Aptal, sersem. *Diğer varyantı için bk. sarsaĝ.*-1-

s. Bu.06/247

såuĝ: *bk. sauẖ*. -1-

s.+uná Bu.02/112

såvėd: *bk. savet*. -1-

s. An.09/163

sä: *bk. sen*. -1-

s. Iğ.09/143

säbeb: *bk. sebeb*. -1-

s. Iğ.12/5

säçim: *bk. seçim*. -1-

s. An.11/32

sädir: Sedir, başkan. *Diğer varyantları için bk. sedir, sedil.* -4-

s.+in Bu.02/52, Bu.02/60, Bu.02/87

s.+inin Bu.02/52

säggíz: *bk. säggiz*. -1-

s. Bu.12/14

säggis: *bk. säggiz*. -1-

s. Iğ.06/133

säggiz: Sekiz, 8. *Diğer varyantları için bk. säggíz, säggis, säggız, säkgiz, säkíz, säkiz, säkkis, seggíz, seggiz, sekiz, sekkiz, seḳıs, sėkis, sėkiz.* -12-

s. An.09/11, An.09/17, An.09/293, An.09/325, An.12/38, Bi.01/53, Bu.11/22, Bu.14/5, Iğ.09/97, Ma.03/96

s.+á Bu.11/104

säggizci: *bk. säggizinci*. -1-

s. Bu.11/117

säggizínci: *bk. säggizinci*. -1-

s. Bu.11/123

säggizinci: Sekizinci. *Diğer varyantları için bk. säggizci, säggizínci, säggizincī, sä^g gizinci, seggizinci, sekizinci.* -3-

s. Bu.02/95, Bu.11/126, Iğ.06/35

säggizincī: *bk. säggizinci*. -1-

s. Bu.02/95

säggüz: Sekiz yüz, 800. -1-

s. An.09/123

säggız: *bk. säggiz*. -2-

s. Bu.12/47

s.+den Bu.12/76

sägsen: *bk. segsen*. -1-

s. Bu.04/50

sä^g gizinci: *bk. säggizinci*. -1-

s. Iğ.02/63

säher: Seher. -2-

s. An.05/448, An.05/449

sä^{h}erluẖ: Seherlik, güneş doğmadan hemen önceki zaman dilimi, seher vakti. -1-

s. An.05/449

säḣsen: *bk. segsen*. -2-

s. An.09/192, An.09/31

säkgiz: *bk. säggiz*. -1-

s.+de Bu.13/133

säkíz: *bk. säggiz*. -1-

s. Bu.02/17

säkiz: *bk. säggiz*. -1-

s. An.09/230

säkkis: *bk. säggiz*. -4-

s. Bi.01/54, Bu.12/73, Iğ.06/138, Mu.02/1

säkú: *bk. säkü*. -1-

s.+leri Bu.02/9

säkü: Seki, kerevet. *Diğer varyantı için bk. säkú*. -5-

s. Bu.02/175, Bu.02/176

s.+lerde Bu.02/9

s.+n^{ü}n Iğ.11/43

sälam: *bk. selem*. -1-

s. Ha.09/15

sämer: *bk. semer*. -1-

s.+in^{i} An.05/244

sämt: *bk. semt*. -1-

ėy s.+ine düşütti: İyi semtine düşürmek; iyi zamanına denk getirmek. An.09/84

sän: *bk. sen*. -72-

s. An.04/121, An.09/166, An.09/182, An.09/22, An.09/299, An.09/329, An.10/31, An.10/32, An.12/142, Bu.02/117, Bu.04/212, Bu.06/44, Bu.11/76, Bu.14/133, Ha.04/116, Ha.04/121, Iğ.06/15, Iğ.06/165, Iğ.12/15, Mu.06/121

s.+e An.09/208, An.09/330, An.09/72, Bu.11/60, Bu.14/132

s.+ın Ağ.13/54, Bu.09/22, Iğ.06/26, Iğ.06/48, Mu.04/32

s.+ındır Bu.09/110

s.+í Ağ.17/102, Ha.05/157

s.+ín An.12/125, An.12/158, Bu.14/183

s.+ínidi Bu.13/61

s.+í^{n} An.09/286

s.+i Ağ.06/120, Ağ.16/104, Ağ.16/94, Ağ.17/103, Ağ.17/97, An.05/429, An.05/430, An.09/71, An.09/74, An.10/4, An.11/98, Bi.01/133, Bu.02/17, Bu.04/76, Bu.05/57, Bu.06/12, Bu.08/52, Bu.08/87, Bu.14/120, Bu.14/131, Bu.14/204, Ha.04/107, Ha.04/116, Ha.05/53

s.+in An.05/337

s.+indúr Bu.04/109

s.+^{i} Ağ.17/99

s.+n Mu.06/93

s.+nen Bu.06/16

sänä: *bk. sene*. -2-

s. Iğ.05/38, Iğ.06/13

säne: *bk. sene*. -9-

s. Bu.08/82, Bu.12/10, Iğ.05/28, Iğ.05/32, Iğ.06/16, Iğ.09/131

s.+m Iğ.05/28

s.+ynen Bu.12/10

sä^{n}: *bk. sen*. -1-

s. An.10/32

säp-: *bk. sep-*. -6-

s.-iirsin Iğ.01/12

s.-ii^{r}sín Iğ.04/3

s.-iyėr Bu.01/22, Bu.09/127

s.-iyon Ha.06/44

s.-i^{y}in Iğ.01/14

särbäs: *bk. serbes*. -1-

s. Iğ.06/172

särbes: *bk. serbes*. -2-

s. Iğ.06/21

s.+siz An.09/135

särín: *bk. serin*. -1-

s. Ha.04/127

särin: *bk. serin*. -5-

s. Bu.02/58

s.+de Bu.04/201, Bu.04/202, Bu.04/203

s.+nen Bu.04/203

säs: *bk. ses*. -7-

s. An.09/384, Bu.11/130

s.+i Bu.06/70, Ma.06/6

s.+inen An.09/384

s.+innen Bi.01/119

s. mesnen: Ses mes. An.09/384

säsli-: *bk. sesle-*. -1-

s.-ir Ağ.16/83

säv-: *bk. sev-*. -15-

s. Mu.01/55

s.-dím Ha.05/157

s.-dii Ha.05/152

s.-dügüná Bu.03/16

s.-düğüm Bu.06/16

s.-erdi Ağ.17/2

s.-iir Mu.04/49

s.-iirmiş Mu.04/30

s.-iyėller Iğ.09/173

s.-iyėr Ha.06/30

s.-iyėrdi Ha.08/77

s.-iyír Bu.06/201, Ha.05/151

s.-iyírıẖ Mu.05/8

s.-me Mu.01/55

sävğüli: Sevgili. *Diğer varyantı için bk. sevgili*. -1-

s.+si Ha.05/154

sävín-: Sevinmek. -1-

s.-duẖ Iğ.03/56

sä^{v}-: *bk. sev-*. -1-

s.-miyirím Ha.04/45

sǟ-: *bk. sev-*. -3-

s.-mişem Bu.03/11

s.-miyan Ha.06/30

s.-miyėr Bi.03/37

sebáb: *bk. sebeb*. -1-

s. Bu.09/58

sebeb: 1. Sebep; 2. …ın yüzünden, …dan dolayı. *Diğer varyantları için bk. säbeb, sebáb, seeb, seveb*. -6-

s. Ağ.17/10, Ağ.17/5, Ağ.17/9, Bi.01/99, Bu.04/250, Iğ.02/61

sebi: Sabi, küçük çocuk. -1-

s.+ler Mu.01/151

sebze: 1. Sebze; 2. Havuç. *Diğer varyantları için bk. Diğer varyantları için bk. sábzı, zebze*. -1-

s. Iğ.02/153

secede: Seccâde. -3-

s. Iğ.11/43, Iğ.11/45

seç-: *bk. saç-*. -3-

s.-ėller Ma.02/20

s.-ille^{r} An.11/33

s.-mediler Ağ.07/93

seçgilig: Seçkilik, ayrımcılık. -1-

s. yabmamişıḫ: Seçkilik yapmak; ayrımcılık yapmak. Ağ.07/100

seçim: Seçim. *Diğer varyantı için bk. säçim*. -1-

s.+de An.11/28

seda: "Ses" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

ses s. Bi.05/3

seda: *bk. sadeç̱e*. -1-

s. Ma.02/31

sedil: *bk. sädir*. -2-

s.+ler Bu.02/22

sedir: *bk. sädir*. -1-

s. Bu.02/87

sedremed: *bk. sedremet*. -1-

s.+dür An.09/242

sedremet: Akılsız, aptal, sersem. *Diğer varyantı için bk. sedremed*. -1-

s. An.09/243

seeb: *bk. sebeb*. -1-

s. Bu.10/22

seer: *bk. sefer (1)*. -1-

s. Ağ.18/7

sef-: *bk. sep-*. -1-

s.-diler An.12/191

sefer (1): Sefer, kez, kere, defa. *Diğer varyantları için bk. seer, se^{f}er, seve, sever, se^{v}er, zever*. -7-

s. Ağ.11/13, Ağ.11/15, Ağ.11/7, An.10/69, An.12/210, Bu.12/106, Ha.04/49

sefer (2): Sefer, kişi adı. -1-

s.+^{i}miş Ağ.11/15

seferi: Seferî. -1-

s. Ma.02/46

sefir: Sefil. -1-

s.+i Bu.14/42

se^{f}er: *bk. sefer (1)*. -1-

s. Ağ.17/16

segdür-: Sektirmek, unutmaya başlamak. -1-

s.-müj Bu.06/49

seggíz: *bk. säggiz*. -1-

s. An.05/13

seggiz: *bk. säggiz*. -5-

s. Ağ.07/79, An.01/98, Bu.14/4

s.+de An.02/89

s.+i Iğ.08/52

seggizinci: *bk. säggizinci*. -2-

s. An.02/45, An.05/120

segsan: *bk. segsen*. -1-

s. Bi.04/34

segsán: *bk. segsen*. -1-

s. Bu.12/99

segsen: Seksen, 80. *Diğer varyantları için bk. sägsen, sähsen, segsan, segsán, segsēn, segsėn, sehsen, seksen*. -15-

s. Ağ.01/38, Ağ.06/19, Ağ.07/29, An.09/44, An.12/180, An.12/181, Bi.05/30, Bu.04/21, Bu.12/110, Iğ.02/166, Iğ.02/167, Iğ.06/158, Ma.03/1, Mu.03/5

segsenınci: Sekseninci. -1-

s. Bu.15/18

segsēn: *bk. segsen*. -1-

s. An.02/71

segsėn: *bk. segsen*. -1-

s. Bu.04/50

sehsen: *bk. segsen*. -3-

s. Bu.02/111, Bu.13/134, Iğ.06/158

seḫla-: *bk. saḫla-*. -1-

s.-duĝ Ağ.09/46

sekiz: *bk. säggiz*. -15-

s. Ağ.06/104, Ağ.06/129, Ağ.06/99, Ağ.13/32, Ağ.13/33, Bu.12/14, Bu.14/6, Ha.01/8, Ha.05/49, Ha.05/7, Ha.05/89, Ma.01/13, Mu.05/18, Mu.05/21

s.+de Ağ.06/119

sekizinci: *bk. säggizinci*. -2-

s. Ağ.07/1, Mu.03/99

sekkiz: *bk. säggiz*. -1-

s. Ağ.01/26

seksen: *bk. segsen*. -1-

s. An.09/95

seḳıs: *bk. säggiz*. -1-

s. Bu.12/24

selem: Selam. *Diğer varyantı için bk. sälam*. -3-

s. Bu.13/35, Iğ.02/42

s.+ini An.10/109

selemed: Selâmet. *Diğer varyantları için bk. selemet, selímed*. -2-

s. parasi: Kız istendikten ve ailesi verdikten sonra, evden ayrılırken dünürcü olarak gelen kaynana ve kaynatanın, gelin kıza verdikleri para. Iğ.03/69

s. parasi: Kız istendikten ve ailesi verdikten sonra, evden ayrılırken dünürcü olarak gelen kaynana ve kaynatanın, gelin kıza verdikleri para. An.10/90

selemet: *bk. selemed*. -1-

s. parası: Kız istendikten ve ailesi verdikten sonra, evden ayrılırken dünürcü olarak gelen kaynana ve kaynatanın, gelin kıza verdikleri para. An.10/88

selemleş-: Selamlaşmak. -2-

s.-di An.10/77

s.-me An.10/118

selheddin: Selahattin, kişi adı. -1-

s.+di Mu.01/59

selímed: *bk. selemed*. -1-

s. parasi: Kız istendikten ve ailesi verdikten sonra, evden ayrılırken dünürcü olarak gelen kaynana ve kaynatanın, gelin kıza verdikleri para. Iğ.03/67

selle: Hocanın başına taktığı başlık. -1-

s.+y Bu.14/59

semer: Semer. *Diğer varyantı için bk. sämer*. -1-

s. An.05/245

semra: Semra, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. sėmrå*. -1-

s. Bu.04/251

semt: Semt. *Diğer varyantı için bk. sämt*. -1-

aldım s.+ini: Başarmak, üstesinden gelmek. An.09/327

sen: Sen, ikinci teklik kişi. *Diğer varyantları için bk. san (1), sán, sá^{n}, sä, sän, sȧ^{n}, se^{n}, sēn, zen*. -403-

s. Ağ.01/78, Ağ.05/8, Ağ.06/26, Ağ.06/91, Ağ.07/145, Ağ.07/160, Ağ.07/181, Ağ.07/25, Ağ.07/42, Ağ.08/128, Ağ.08/74, Ağ.08/84, Ağ.10/68, Ağ.11/18, Ağ.13/87, Ağ.14/8, Ağ.15/7, Ağ.16/162, Ağ.17/100, Ağ.17/104, Ağ.17/54, Ağ.17/83, Ağ.17/84, Ağ.17/88, Ağ.17/91, An.01/122, An.01/13, An.01/254, An.01/43, An.01/56, An.01/80, An.01/9, An.02/80, An.02/95, An.03/10, An.04/72, An.05/138, An.05/371, An.05/431, An.05/434, An.05/436, An.05/444, An.06/55, An.06/65, An.06/8, An.07/11, An.08/20, An.08/22, An.08/23, An.08/24, An.09/137, An.09/165, An.09/202, An.09/207, An.09/209, An.09/215, An.09/264, An.09/296, An.09/304, An.09/307, An.09/316, An.09/320, An.09/328, An.09/331, An.09/364, An.09/378, An.09/379, An.09/380, An.09/399, An.09/415, An.09/441, An.09/465, An.09/47, An.09/472, An.09/475, An.09/476, An.10/130, An.10/42, An.10/78, An.12/74, Bi.01/117, Bi.01/122, Bi.01/142, Bi.03/82,

Bi.03/87, Bi.04/11, Bi.04/112, Bi.04/25, Bi.05/23, Bu.02/118, Bu.02/90, Bu.02/92, Bu.03/14, Bu.03/24, Bu.03/41, Bu.03/58, Bu.03/65, Bu.04/109, Bu.04/134, Bu.04/166, Bu.04/201, Bu.04/265, Bu.04/92, Bu.05/42, Bu.06/18, Bu.06/201, Bu.06/205, Bu.06/206, Bu.06/213, Bu.06/30, Bu.06/32, Bu.06/93, Bu.09/20, Bu.09/70, Bu.12/136, Bu.12/137, Bu.12/158, Bu.13/105, Bu.13/117, Bu.13/209, Bu.13/224, Bu.14/107, Bu.14/109, Bu.14/114, Bu.14/120, Bu.14/134, Bu.14/144, Bu.14/158, Bu.14/159, Bu.14/163, Bu.14/185, Bu.14/187, Bu.14/201, Bu.14/203, Bu.14/212, Bu.14/213, Bu.14/226, Bu.14/24, Bu.14/25, Bu.14/32, Bu.14/58, Bu.14/70, Bu.14/80, Bu.14/85, Bu.14/89, Bu.14/93, Ha.01/47, Ha.01/49, Ha.02/16, Ha.02/27, Ha.04/114, Ha.04/121, Ha.05/117, Ha.05/131, Ha.05/132, Ha.05/133, Ha.05/134, Ha.05/136, Ha.05/157, Ha.05/34, Ha.05/53, Ha.07/2, Ha.09/17, Ha.09/7, Iğ.02/12, Iğ.02/17, Iğ.02/20, Iğ.02/21, Iğ.03/22, Iğ.03/24, Iğ.03/6, Iğ.04/1, Iğ.06/110, Iğ.06/177, Iğ.07/9, Iğ.09/143, Iğ.10/5, Ma.03/59, Ma.04/182, Ma.04/64, Ma.04/67, Mu.01/3, Mu.01/6, Mu.01/60, Mu.01/7, Mu.01/8, Mu.01/97, Mu.02/24, Mu.02/28, Mu.03/30, Mu.05/33, Mu.05/35, Mu.05/58, Mu.06/111, Mu.06/50, Mu.06/72, Mu.06/97

s.+á Ağ.17/45, An.06/55, An.10/130, Bi.01/154, Bi.01/44, Bu.06/90, Bu.09/161, Bu.09/21, Bu.14/16, Mu.04/31

s.+de Ha.04/76

s.+den Bu.01/11, Ha.05/158, Ma.04/176, Mu.02/33

s.+e Ağ.06/73, Ağ.10/81, Ağ.10/82, Ağ.10/85, Ağ.14/5, Ağ.16/147, Ağ.17/25, Ağ.17/83, An.01/196, An.05/111, An.05/233, An.05/253, An.07/8, An.09/18, An.09/209, An.09/265, An.09/277, An.09/284, An.09/330, An.09/397, An.09/416, An.09/421, An.09/73, An.11/14, An.11/16, An.12/115, An.12/5, An.12/74, Bu.02/128, Bu.02/80, Bu.02/97, Bu.03/10, Bu.03/9, Bu.04/258, Bu.06/81, Bu.06/90, Bu.08/104, Bu.09/70, Bu.13/111, Bu.13/140, Bu.13/148, Bu.14/127, Ha.01/25, Ha.04/63, Ha.04/84, Ha.06/18, Ha.06/34, Ha.07/30, Iğ.03/22, Iğ.03/23, Iğ.03/25, Iğ.06/180, Iğ.09/77, Ma.04/175, Mu.01/43, Mu.03/41, Mu.05/35, Mu.06/106

bene ze^{h}med s.+e re^{h}met: Bana zahmet, sana rahmet; bir deyim. Mu.06/105

degme bene degmiyėm s.+e: Değme bana değmeyeyim sana; bir deyim. Bu.13/223

s.+ē Bu.03/8

s.+ı Ağ.11/30

s.+ın Ağ.06/113, Ağ.17/46, An.01/224, An.01/225, An.01/259, An.07/53, An.09/328, An.09/355, An.12/74, Bi.01/143, Bu.02/173, Bu.06/213, Bu.13/207, Bu.14/146, Bu.14/222, Iğ.05/48, Ma.01/17, Ma.04/185

s.+^{ı}n An.05/103, Bu.04/190, Bu.15/16, Ha.01/38

s.+í Ağ.17/105, Bu.06/18, Bu.13/140, Iğ.03/59, Ma.04/169, Ma.05/24

s.+ín Ağ.17/7, An.01/7, An.05/436, An.09/464, An.11/59, An.12/126, Bu.04/109, Bu.14/134, Mu.06/50

s.+índür An.09/238

s.+í^{n} Bu.14/160

s.+i Ağ.14/30, Ağ.15/51, An.03/25, An.06/55, An.09/328, An.09/72, An.10/10, An.10/152, An.10/9, An.12/73, Bi.03/43, Bu.02/165, Bu.03/18, Bu.03/7, Bu.04/211, Bu.04/212, Bu.06/12, Bu.06/205, Bu.13/224, Bu.14/187, Ha.04/104, Ha.04/114, Ha.04/126, Ha.05/158, Ha.05/53, Iğ.02/17, Iğ.03/38, Iğ.04/47, Iğ.09/154, Ma.04/183, Mu.05/35

şahmaral vursun s.+i: Bir beddua. Bu.02/166

s.+imişin Ağ.17/45

s.+in Ağ.08/110, Ağ.16/148, An.01/224, An.06/50, An.07/73, An.09/414, An.10/158, Bu.04/217, Ha.08/77, Ma.04/164

s.+inen An.12/88

s.+inki An.03/23

s.+inle An.10/10

s.+i^{n} Ağ.15/4, Ha.05/158

s.+^{i}n Ağ.01/41, Bu.12/138, Bu.14/201

s.+n Ağ.15/10, Ma.03/30, Mu.01/6

s.+nán An.09/217

s.+nen An.06/50, Bu.07/5, Ha.09/16, Iğ.09/1

s.+ündür An.09/67

sen: *bk. sene*. -1-

s. Ma.04/153

sená: *bk. sene*. -5-

s. Ağ.16/12, Bi.04/107, Ha.04/25, Ma.04/42

senä: *bk. sene*. -3-

s. Bu.08/89, Ha.05/101, Iğ.06/160

sendele: *bk. sandaĺya*. -1-

s.+lerde Bu.13/147

sene: Sene, yıl. *Diğer varyantları için bk. sáná, sáne, sänä, säne, sen, sená, senä, senē*. -119-

s. Ağ.04/20, Ağ.06/137, Ağ.07/124, Ağ.07/126, Ağ.07/140, Ağ.07/143, Ağ.07/168, Ağ.07/182, Ağ.07/188, Ağ.07/199, Ağ.07/79, Ağ.07/85, Ağ.08/72, Ağ.09/77, Ağ.15/32, Ağ.15/65, Ağ.15/66, Ağ.17/117, An.02/85, An.07/51, An.09/211, An.11/29, An.11/31, An.11/91, Bi.02/13, Bi.02/3, Bi.03/47, Bi.03/52, Bi.04/107, Bi.04/14, Bi.04/51, Bu.01/1, Bu.02/113, Bu.04/78, Bu.07/6, Bu.08/63, Bu.08/78, Bu.08/99, Bu.10/16, Bu.12/107, Bu.12/114, Bu.12/130, Bu.12/88, Bu.13/42, Ha.03/23, Ha.05/105, Iğ.03/29, Iğ.05/27, Iğ.05/33, Iğ.05/39, Iğ.06/161, Iğ.09/100, Iğ.09/224, Iğ.09/24, Iğ.12/9, Ma.02/31, Ma.02/32, Ma.02/44, Ma.02/54, Ma.02/56, Ma.03/51, Ma.04/145, Ma.04/40, Ma.06/14, Mu.03/47, Mu.03/73, Mu.04/54, Mu.06/27

s.+de Bi.04/32, Bu.02/111, Bu.02/115, Bu.12/101, Bu.12/82, Ha.05/110, Ma.02/55

s.+den An.09/89, An.09/91, Bi.02/10, Bi.04/29, Bi.04/30, Bi.04/52, Bu.12/87

s.+dır An.02/84

s.+dír Ağ.06/112

s.+dúr Ma.04/45

s.+dür Ağ.17/22, An.07/16, An.11/69, An.12/42, An.12/47

s.+e An.12/47

s.+lere Bu.12/77

s.+nın Bu.04/6, Ma.02/57

s.+nn An.11/38, An.11/77, An.11/79

s.+sínde Bu.12/69

s.+si Bu.04/113

s.+sini Iğ.02/7

s.+ye An.12/42, Bu.02/95

s.+^{y}e Bu.12/73, Bu.12/75, Bu.12/79

seneát: *bk. seneet*. -1-

s. An.09/429

seneet: 1. Zanaat; 2. Kağıt, belge. *Diğer varyantı için bk. seneát*. -10-

s. An.09/329, An.09/330

s.+ím Bu.04/80

s.+i An.09/329, Bu.04/93

s.+im An.09/321

s.+imdür An.09/338

s.+in An.09/320, An.09/328

s.+lerizi Bu.04/91

seneluĝ: *bk. seneluḫ*. -2-

s. Bi.04/13

seneluḫ: Senelik. *Diğer varyantı için bk. seneluĝ.*-4-

s. Bi.04/30, Bu.12/132, Ma.02/47

senet: Senet. -1-

s. Mu.03/58

senē: *bk. sene*. -2-

s. Ha.05/126, Ma.02/44

se^{n}: *bk. sen*. -3-

s.+ın Bu.14/111

s.+i An.10/29

s.+inle An.10/39

sep-: Sepmek. *Diğer varyantları için bk. säp-, sef-*. -16-

s.-er An.01/254, Bu.09/119, Ha.05/6

s.-erduḫ An.05/30

s.-eris Ağ.18/25, Ağ.18/61

s.-ēr Ha.04/153

s.-iiller Bi.03/7

s.-iller An.12/192

s.-ir An.01/45

s.-iyėller Ma.03/67

s.-iyos Ağ.18/62, Bi.04/56

s.-iyoz Ağ.18/62

s.-^{i}yiruĝ Iğ.01/9

sepēt: Sepet. -1-

s. Ağ.17/13

serbes: Serbest. *Diğer varyantları için bk. särbäs, särbes, serves*. -5-

s. Ağ.07/143, Ağ.10/15, Ağ.11/22, Ağ.11/25, Ha.05/112

serd: *bk. sert*. -1-

s. Iğ.01/20

serhad: *bk. serh́ed*. -1-

s. Bu.11/72

serh́ed: Serhat, sınır. *Diğer varyantı için bk. serhad.* -3-

s.+e Bu.02/121

s.+ın Bu.02/121

s.+i Bu.02/124

serın: *bk. serin*. -1-

s. Iğ.06/171

serín: *bk. serin*. -1-

s. Mu.06/65

serin: Serin. *Diğer varyantları için bk. särín, särin, serın, serín*. -5-

s. An.04/62, Bi.03/28, Bu.03/23, Bu.06/38, Bu.06/43

serpil: Serpil, kişi adı. -1-

s. Ağ.08/91

sert: Sert. *Diğer varyantı için bk. serd.* -1-

s. Bi.04/60

serves: *bk. serbes*. -1-

s. Ha.07/27

ses: Ses. *Diğer varyantı için bk. säs*. -27-

s. Ağ.08/26, An.01/245, An.01/249, An.06/53, An.07/62, Bi.04/135, Bi.05/3, Ha.05/142, Ma.05/15, Mu.05/6

s.+den An.09/384

s.+e Bi.05/41

s.+ın Ha.01/49

s.+ın^{n}a Iğ.09/121

s.+i An.01/249, An.07/64

s.+in Ağ.03/5

s.+inden An.07/67, An.07/72

s.+inen An.05/159

s.+ini Ağ.03/4, Ağ.10/42, An.05/425

s.+^{i} Bu.12/43

s.+läri An.05/451

s. seda Bi.05/3

sesle-: Seslemek. *Diğer varyantı için bk. säsli-*. -2-

s.-di Bu.14/117

s.-sem Bu.03/14

seslen-: Seslenmek, çağırmak. *Diğer varyantı için bk. sáslen-*. -2-

s.-di Ağ.16/81

s.-ürdi An.05/182

seş-: *bk. saç-*. -2-

s.-diler An.11/29, An.11/31

sev-: Sevmek. *Diğer varyantları için bk. säv-,sä^{v}-, sā̈-, se^{v}-,sē-, sēv-*. -41-

s. Ha.05/157

s.-aẖ Mu.01/54

s.-dıẖtan Mu.02/12

s.-di An.01/240, An.01/260, Bu.06/206, Mu.02/22

s.-diler An.09/463, Iğ.09/40, Iğ.09/41

s.-dim Bu.03/19, Bu.06/21, Ha.05/158

s.-e Bu.09/30

s.-eller Ağ.16/51

s.-en Ağ.02/12

s.-er Bi.04/26

s.-erdi Ha.03/34

s.-erdim An.07/69

s.-ersen Bu.14/158, Ha.05/154

s.-ēr Bi.04/106

s.-iirmiş Mu.04/27

s.-i^{i}rdi Mu.03/86

s.-irmiş Mu.04/27

s.-irsen An.01/10

s.-iyır An.09/465

s.-iyırmiş An.07/26

s.-iyírıẖ Mu.05/9

s.-iyör Ağ.06/156

s.-^{i}yėrím Ha.05/116, Ha.05/118

s.-mem An.01/3

s.-mesdi Ha.03/34

s.-mezler Ağ.16/51

s.-miş Ma.04/27, Mu.02/11

s.-miyaydın Ha.04/45

s.-miyo Bi.04/113

sevda: *bk. sevde*. -2-

s.+dan Bu.03/7

s.+ynen Mu.04/26

sevdalan-: Sevdâlanmak. -1-

s.-miş Mu.03/71

sevdá: *bk. sevde*. -1-

s. Mu.02/12

sevde: Sevdâ. *Diğer varyantları için bk. sevda, sevdá*. -2-

s. Bu.06/42

seve: *bk. sefer (1)*. -1-

s. An.12/228

seveb: *bk. sebeb*. -1-

s. Ağ.07/122

sever: *bk. sefer (1)*. -3-

s. Ağ.15/64, Ağ.18/19, Ma.02/70

sevet: Sepet. -1-

s.+leri Bu.13/74

sevgili: *bk. sävğüli*. -1-

s.+m Ha.05/158

sevinş (<sevinç): Sevinç. -1-

s.+den An.10/73

se^{v}-: *bk. sev-*. -4-

s.-dile Iğ.09/40

s.-diler Iğ.09/40, Iğ.09/42

se^{v}er: *bk. sefer (1)*. -1-

s. Ağ.18/4

seyfad: *bk. seyfat*. -1-

s. Ma.06/3

seyfat: Seyfet, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. seyfad, seyfet*. -2-

s. Ma.06/1, Ma.06/3

seyfet: *bk. seyfat*. -1-

s. Ağ.16/50

seyfo: Seyfo, kişi adı. -1-

s.+^{y}idi Ha.04/59

seyfur: Seyfur, kişi adı. -1-

s. Ma.06/1

seyis: Seyis. -1-

s.+i Ma.02/52

seyrėd-: Seyretmek. -1-

s.-mişti Ağ.07/187

sē-: *bk. sev-*. -1-

s.-mesin Ha.03/34

sēn: *bk. sen*. -1-

s.+ın An.06/27

sēv-: *bk. sev-*. -1-

s.-di An.01/241

sėğredar: Sekreter. -1-

s.+iymiş Bu.11/49

sėkis: *bk. säggiz*. -1-

s. An.10/22

sėkiz: *bk. säggiz*. -1-

s. Ağ.18/8

sėl (1): Sel, su taşkını. -1-

s. Bu.04/128

sėl (2): Bir çeşit kağnı. *Diğer varyantı için bk. sėĺ*. -4-

s.+dür Bu.14/23

s.+e Bu.14/20, Bu.14/21

s.+in Bu.14/21

sėlğeğ: Selden daha küçük akıntı. -1-

s.+in Bu.13/123

sėĺ: *bk. sėl (2)*. -1-

s.+a Bu.14/20

sėmrå: *bk. semra*. -1-

s. Bu.04/251

sėyilli: Enteresan, ilginç. -2-

s. Bu.14/212, Bu.14/213

sġlaççi *(Rus. Склад + Tür. +çi)*: Depocu. -1-

s. An.02/60

sıba: *bk. sabaḫ*. -1-

s. Ma.04/109

sıcaḫ: *bk. sicaḫ*. -2-

s. Ha.09/10, Ma.04/160

sıfır: Sıfır, 0. -1-

s.+a Bu.12/138

sıġ: *bk. sıḫ*. -1-

ç. Bu.12/88

sıġorda: Sigorta. *Diğer varyantı için bk. sıġordo*. -1-

s.+mız Bu.05/52

sıġordo: *bk. sıġorda*. -1-

s. Bu.05/49

sığ-: *bk. sığ̂-*. -2-

s.-ėdiğan Iğ.09/76

s.-maz An.12/83

sığ̂-: Sığmak. *Diğer varyantı için bk. sığ-*. -6-

s.-acaḫ Ha.05/36

s.-ar An.01/40

s.-dī Bu.11/77

s.-ıyėrdi Ha.05/26

s.-maduḫ Iğ.09/56

s.-mir An.01/137

sığ̂dır-: *bk. sığ̂dur-*. -2-

s.-miyėrdi Ha.08/44, Ha.08/73

sığ̂dur-: 1. Sığdırmak, sığmasını sağlamak; 2. (Birinin bir yerde) yaşamasına izin vermek. *Diğer varyantı için bk. sığ̂dır-*. -3-

s.-acaḫlar Bu.13/90

s.-mad[i]ler Iğ.09/104Ha.07/21

sığ̂ın-: Sığınmak. -3-

s.-dile Iğ.09/102

s.-diler Iğ.09/103

s.-duḫ Ha.07/7

sığ̂ışdur-: *bk. sıḫışdur-*. -1-

s.-iyí Ha.05/109

sıḫ: 1. Sık, seyrek karşıtı; 2. İsim/nesnelerden sonra gelerek onun çok ve yoğun olduğunu bildiren bir söz. *Diğer varyantı için bk. sıġ*. -1-

s. An.12/107

sıḫ-: 1. Sıkmak; 2. Sıkıştırmak. -11-

s.-acaḫlar An.12/235

s.-alla An.12/234

s.-anda An.01/245, An.01/249, An.01/251

s.-di Ağ.17/16

s.-ıyirdi An.05/86

s.-īb An.04/84

s.-íyir An.09/1

s.-iyėrdi An.05/87

s.-miyėruh Ma.03/110

sıḫdar-: Sıkıştırmak, kıstırmak. -3-

s.-iyėr An.08/24

s.-iyėrim An.08/24

s.-iyėrsin An.08/24

sıḫıl-: Sıkılmak. -1-

s.-ıb An.05/88

sıḫıntı: Sıkıntı. -2-

s. Ha.05/101

s.+de^{n} Bu.12/24

sıḫışdır-: *bk. sıḫışdur-*. -2-

s.-dılár Ağ.06/85

s.-míşlar Ağ.06/86

sıḫışdur-: Sıkıştırmak. *Diğer varyantları için bk. sıĝışdur-, sıḫışdır-*. -1-

s.-d^{i}ler Ha.05/109

sıḫışuluĝ: Sıkışıklık; zorluk. -1-

s. Ma.02/58

sıḫi: Sıkı. -1-

s. Ağ.06/51

sıḫládluḫ: Sıkletlik; sıkıntı. -1-

s. Bu.11/24

sıḫled: Sıkıntı. -2-

sıḫled ç.-meduḫ: Sıklet çekmek; sıkıntı çekmek. Ma.03/50

s.+deydi Bu.12/25

sılıḫ: Islık. -1-

s. Bu.13/46

sınaḫ: Sınav, sınama. -2-

s.+dan göçüri^{y}ėller: Sınaktan geçirmek; sınamak, test etmek. An.09/431

s.+dan göçürmeden: Sınaktan geçirmek; sınamak, test etmek. An.09/117

sınıf: Sınıf. *Diğer varyantları için bk. sınıv, sını^{v}, sınu^{v}, siné̮f, sinif, Sınıf.* -9-

s. Bu.12/85

s.+da Bi.03/74, Iğ.07/2

s.+daydi Iğ.02/63

s.+dayduḫ Bi.03/89

s.+do Iğ.07/1

s.+ı Bu.10/21

s.+ında Iğ.03/20

s.+ī Iğ.03/9

sınıḫ: Sınık, kırık. -1-

s.+ları An.11/71

sınıḫci: Sınıkçı, kırıkçı. -1-

s.+ydi Mu.03/105

sınır: Sınır. *Diğer varyantları için bk. sínir, sinir*. -13-

s. Bu.04/94, Bu.04/96

s.+dan An.09/13

s.+dur Bu.04/45

s.+ı An.03/15

s.+ına Ağ.10/45

s.+í Ağ.13/58, Ma.02/8

s.+lar An.03/7

s.+lardan Ma.01/7

s.+larí An.03/7

sınıv: *bk. sınıf*. -1-

s.+ında Iğ.03/19

sını^{v}: *bk. sınıf*. -2-

s. Bu.12/128, Bu.12/84

sıni- (<sına-): Sınamak. -1-

s.-yėrsın An.01/174

sınu^{v}: *bk. sınıf*. -1-

s. Bu.12/86

sıra: 1. Sıra; 2. Kuyruk, sıra beklemek için art arda durarak oluşturduğu dizi; 3. Zaman. *Diğer varyantları için bk. sırá, sıre, sır^{ı}*. -32-

s. An.01/14, An.01/77, An.03/4, An.05/213, An.05/25, An.09/298, Bu.06/232, Bu.06/233

s.+da Ağ.06/125, Ağ.10/45, Bu.01/4, Bu.12/74

s.+m Bu.01/4

s.+sına Bu.12/47

s.+sında Bu.12/21, Bu.12/32, Bu.12/33, Bu.12/44, Bu.12/5, Iğ.06/76

s.+ya An.03/25, Bu.01/2, Ma.03/96

s.+y^{ı} An.01/75

s.+ynan Ağ.18/64, An.01/80, An.12/111, Bu.12/13, Bu.12/26, Bu.12/74

s.+ynandur An.12/106

sıra-: Sıramak, yorgan vs. dikmek. -1-

s.-llar An.01/178

sıradan: Alışılmış, basit, bayağı. -1-

s. An.07/79

sırá: *bk. sıra*. -1-

s.+ynen Bu.06/51

sıre: *bk. sıra*. -1-

s.+ynen An.05/186

sırf: Sırf. -1-

s. Ha.05/142

sırı-: *bk. sıra-*. -2-

s.-yėr An.01/178

s.-yėrsın An.01/177

sır^{ı}: *bk. sıra*. -1-

s.+lari Ha.05/36

sırt: 1. Sırt; 2. Dağların veya tepelerin üst bölümü. -12-

s. Bu.11/52

s.+ıma Bu.14/114

s.+ımda Ma.04/64

s.+ımızda Mu.01/47

s.+ına Ma.04/5, Ma.04/72, Mu.07/20

s.+ında Ağ.06/132, Ma.04/74, Mu.07/20

s.+ınnan Ma.04/70

s.+íynen Ağ.15/23

sıtalın: *bk. stalin*. -1-

s.+nen An.09/420

sıtalin: *bk. stalin*. -2-

s. Iğ.02/6, Iğ.02/7

sıvıyağ̂: Sıvıyağ. -1-

s. Mu.01/152

sızla-: Sızlamak. *Diğer varyantı için bk. sızlı-*. -3-

s. Mu.01/56

s.-dım Bi.03/91

s.-r Bu.03/8

sızlaş-: Sızlaşmak. -1-

s.-iyiller Bu.08/51

sızlı-: *bk. sızla-*. -1-

s.-yėrdi Bu.02/3

sīmarla-: Ismarlamak. -1-

s.-mış Ma.02/37

sˈdalín: *bk. stalin*. -1-

s. Bi.03/48

sˈmålėnsgi: *bk. sˈmolėnsgi*. -1-

s. Bu.10/16

sˈmolėnsgi: Smolensky, Rusya'nın Smolenskaya eyaletinde bir şehir. *Diğer varyantları için bk. sˈmålėnsgi, sinamesnski, slamesgi*. -1-

s.+den Bu.10/18

sˈtalin: *bk. stalin*. -1-

s. Bi.01/19

síca: *bk. sicaẖ*. -1-

s.+ȧ Iğ.09/166

síçan: Sıçan. -1-

s. An.09/379

síĝara: *bk. siġara*. -1-

s. Ağ.06/150

síla: *bk. siĺah*. -1-

s.+i Ma.03/30

sílah: *bk. siĺah*. -1-

s. An.09/111

síláh: *bk. siĺah*. -1-

s. Iğ.02/78

sínir: *bk. sınır*. -1-

s. Iğ.09/200

síz: *bk. siz*. -14-

s. Ağ.13/65, Bi.03/44, Bu.06/221, Bu.10/13

s.+de An.09/461

haşa s.+den: Haşa sizden; söylenmesi uygun olmayan ya da hoş görülmeyen sözlerden önce söylenen ve "afedersiniz" anlamında kullanılan bir ifade. Bi.01/111

s.+e Ağ.12/13, Bi.01/146, Ha.07/13

s.+i Bi.04/87, Bu.10/14, Bu.11/30, Bu.12/10

s.+in Ma.02/6

sibir: *bk. sibirya*. -7-

s.+de Iğ.02/7

s.+deymiş Iğ.02/35

s.+e Bu.11/119, Iğ.02/36, Iğ.06/141

s.+lerde Iğ.06/144

s.+yá Ma.05/21

sibirya: Sibirya. *Diğer varyantları için bk. sibir, sibirye, sib̲irya*. -10-

s. An.11/4, An.11/5, Iğ.05/46

s.+á Ma.05/25

s.+da Ma.05/22, Ma.05/25

s.+dan An.11/3

s.+ya An.02/68, Iğ.05/45, Mu.05/23

sibirye: *bk. sibirya*. -1-

s.+ye Bu.14/201

siḇirya: *bk. sibirya*. -1-

s.+da An.02/58

sicağ: *bk. sicaẖ*. -1-

s. An.01/125

sicaĝ: *bk. sicaẖ*. -4-

s. An.04/62, Bu.14/38, Iğ.06/171

s.+i Bu.14/74

sicah: *bk. sicaẖ*. -2-

s. Ağ.08/69, Ma.03/114

sicaẖ: Sıcak. *Diğer varyantları için bk. sıcaẖ, sı́ca, sicağ, sicaĝ, sicah*. -18-

s. Ağ.06/97, Ağ.10/117, An.01/153, An.02/24, An.02/92, An.07/118, An.08/19, Bu.03/49, Bu.03/63, Bu.03/64, Bu.03/67, Bu.13/103, Ha.03/12, Iğ.06/173

s.+da An.01/155, An.04/64

s.+dan Iğ.06/170

sicaẖluẖ: Sıcaklık. -1-

s.+da Ağ.18/50

siç-: Sıçmak. *Diğer varyantı için bk. şiç-*. -3-

s.-íp Iğ.11/59

s.-iyē̆r Iğ.11/64

s.-miş Bi.01/111

sidi: CD, “kompakt disk” kısaltması. -1-

s.+sıni Bu.09/42

sifdáyki: Önceki, ilk, başlangıçtaki. *Diğer varyantı için bk. sifdǟki*. -1-

s. Iğ.06/134

sifdäki: *bk. sifdáyki*. -1-

s. Iğ.06/134

siġara: Sigara. *Diğer varyantları için bk. sı́ĝara, siĝara*. -3-

s. Iğ.02/58

s. çegmaẖ: Sigara çekmek, sigara içmek. Iğ.02/55

s.+si An.12/235

siĝara: *bk. siġara*. -1-

s.+sıdır An.10/158

sil-: Silmek. -6-

s.-dim Bi.01/47

s.-duĝu Bu.09/88

s.-ecem An.01/206

s.-eçaz Bu.10/14

s.-ēler An.12/197

s.-ėr Ağ.08/82

gözünde[n] s.-iyóler: Gözünden silmek; gözünde hiçbir değeri kalmamak. Bi.05/12

silaĝ: *bk. silấh*. -1-

s. Ha.07/6

silah: *bk. silấh*. -3-

s. Bu.14/195

s.+inen Bu.02/125

s.+lar Bu.13/86

silahlan-: Silahlanmak. -1-

s.-iir Ma.02/2

silahlí: Silahlı. -2-

s. Bu.04/24

silahsız: Silahsız. -1-

s. An.09/441

silele: *bk. sülele*. -1-

s.+sínden Bu.04/105

silin-: Silinmek. -1-

s.-en Bu.09/96

siĺah: Silah. *Diğer varyantları için bk. sıla, sılah, sıláh, silaĝ, silah, siĺa^h*. -3-

s. Ağ.01/70, Ma.03/30

s.+inı Ha.05/20

siĺa^h: *bk. siĺah*. -1-

s.+i Ha.05/21

simya *(Rus. Семья)*: Aile. -3-

s. Iğ.06/7

s.+m An.01/65

sin-: Sinmek, pusmak, saklanmak. -2-

s.-er Bi.05/14, Bi.05/15

sinama: *bk. sinima*. -1-

s. Bu.02/13

sinamesnski: *bk. s^{l}molénsgi*. -1-

s.+dür Iğ.09/50

sine: Sîne, gönül, yürek. -1-

s.+m Bi.01/154

sineg (1): *bk. siyenk*. -1-

s. Ağ.06/81

sineg (2): Kemik. -1-

s.+lerimi Bu.02/181

sinek: *bk. siyenk*. -1-

s. An.01/204

sineḳ: *bk. siyenk*. -1-

s. Bi.01/111

sinėf: *bk. sınıf*. -1-

s. An.09/429

sini: Sini, tepsi. *Diğer* varyantı için bk. *sin^i*.-17-

s. An.01/78, An.05/348, An.11/25, Bu.09/80, Bu.13/105, Bu.13/197, Iğ.04/20, Iğ.04/21, Mu.01/127

s.+ler^i Bu.13/197

s.+ya Mu.01/127

s.+yá Iğ.04/22, Mu.01/127

s.+ye An.01/80, Iğ.04/31

s.+yí Iğ.04/4

s.+yi An.11/25

sinif: *bk. sınıf*. -1-

s.+idi Bu.04/8

sinima: Sinema. *Diğer varyantı için bk. sinama*. -1-

s.+lara An.09/343

sinir: *bk. sınır*. -1-

s. Ma.04/185

sinirli: Sinirli. -3-

s. Ha.02/32, Ha.05/15

s.+ye Ha.02/31

sin^i: *bk. sini*. -1-

s.+leri Bu.13/198

sinor (1): Sınır. -4-

s. An.12/124, An.12/153

s.+dur An.05/55

s.+um An.12/124

sinor (2): Yufkadan ya da ekmekten yapılan bir çeşit yemek. -8-

s. Bi.03/9, Ha.03/3, Ha.04/143, Mu.01/117, Mu.01/119

s.+a Ha.03/8

s.+i Ha.03/1, Mu.01/124

sipariş: Sipâriş. -1-

s. Bu.01/3

sirke: Sirke. -2-

s. An.01/3

s. mirge: Sirke mirke. An.01/4

sis (1): Sis, duman. -1-

s. Ha.05/76

sis (2): Siz, ikinci çokluk kişi. *Diğer varyantları için bk. sıź, sis (2), süz.* -16-

s. An.01/207, An.05/404, An.09/109, Bi.03/113, Bu.04/135, Bu.04/23, Bu.13/73, Bu.14/53, Ha.07/37, Iğ.02/154, Iğ.02/31, Iğ.04/20, Iğ.06/45, Iğ.06/80, Iğ.06/83

sisdem: Sistem. -2-

s.+ínen Bu.12/83

s.+i Iğ.06/19

sisdėmli: Sistemli. -1-

s. Iğ.06/18

sisier: *bk. ėsėsⁱr.* -1-

s.+e Bu.10/18

sivaslı: Sivaslı. -3-

s.+lar An.01/177, An.01/183

s.+ları An.01/176

sivrisineg: Sivrisinek. -1-

s. Ağ.06/80

siyah: Siyah. *Diğer varyantları için bk. siyaʰ, siyaẖ.* -7-

s. Ağ.08/100, Ağ.08/102, An.06/70, Mu.04/8

s.+i An.06/71

siyaʰ: *bk. siyah.* -3-

s. Ağ.08/103

s.+ıs Ağ.08/117

s.+i An.06/71

siyaẖ: *bk. siyah.* -1-

s. An.09/459

siyara: Siyare, kişi adı. -1-

s.+ynen Iğ.03/40

siyeng: *bk. siyenk.* -1-

s.+in An.11/78

siyenġ: *bk. siyenk.* -1-

s. An.01/201

siyenk: Sinek. *Diğer varyantları için bk. sineg (1), sinek, sineḳ, siyeng, siyenġ.* -2-

s. An.01/202, An.01/203

siz: Siz, ikinci çokluk kişi. -161-

s. Ağ.07/111, Ağ.07/119, Ağ.10/60, Ağ.13/14, Ağ.15/1, Ağ.15/65, Ağ.16/157, An.01/191, An.01/88, An.01/90, An.03/1, An.05/173, An.05/428, An.05/47, An.06/4, An.06/79, An.08/20,

An.08/23, An.09/131, An.09/21, An.09/416, An.09/7, An.11/66, An.11/67, An.12/2, An.12/72, Bi.01/126, Bi.02/7, Bi.03/34, Bi.04/100, Bi.04/19, Bi.04/21, Bu.04/224, Bu.04/262, Bu.04/266, Bu.09/158, Bu.11/56, Bu.11/75, Bu.14/50, Ha.01/29, Ha.07/62, Iğ.02/151, Iğ.02/154, Iğ.02/156, Iğ.02/157, Iğ.02/180, Iğ.02/189, Iğ.02/78, Iğ.03/54, Iğ.04/45, Iğ.06/45, Iğ.06/86, Iğ.06/98, Iğ.07/13, Iğ.11/54, Mu.02/14, Mu.06/33

s.+á An.12/169, Bi.01/70, Bu.02/90, Iğ.09/15

s.+ä Iğ.06/80, Iğ.06/85

s.+de An.01/17, An.01/177, An.01/178, An.01/179, An.01/196, An.01/202, An.01/207, An.01/29, An.01/37, An.10/41, Bi.03/59, Bi.04/76, Bu.02/179, Bu.09/34, Bu.10/4, Bu.14/26, Bu.14/47, Iğ.02/57

s.+den Bu.04/231, Bu.13/100, Ha.08/9, Iğ.06/122

haşa s.+den: Söylenmesi uygun olmayan ya da hoş görülmeyen sözlerden önce söylenen ve "afedersiniz" anlamında kullanılan bir ifade. Bu.13/78

s.+e Ağ.07/40, Ağ.13/13, Ağ.16/161, An.03/11, An.05/95, An.10/90, An.11/20, An.11/67, Bu.04/208, Bu.04/224, Bu.13/151, Ha.04/129, Ha.07/13, Ha.07/14, Iğ.02/122, Iğ.02/131, Iğ.03/54

ak yol s.+e: Ak yol size; "uğurlar olsun", "güle güle" anlamında söz. An.05/118

s.+ı Bu.11/69

s.+ın Iğ.09/91

s.+í Bu.11/35

s.+ín Iğ.02/180

s.+i Ağ.07/101, Ağ.07/120, An.05/306, An.05/62, An.09/131, Bu.04/128, Bu.04/208, Bu.04/226, Bu.11/35, Bu.11/54, Bu.13/23, Iğ.02/114, Iğ.02/139, Iğ.02/150, Iğ.02/151, Iğ.02/154, Iğ.02/156, Iğ.02/157, Iğ.02/64, Iğ.06/39, Iğ.06/42, Iğ.06/44, Iğ.08/11, Ma.04/12

s.+in Ağ.08/21, Ağ.13/15, An.05/119, An.09/19, An.09/6, Bi.03/79, Bi.05/31, Bu.13/217, Bu.14/66, Iğ.02/91, Iğ.04/20, Ma.06/1

s.+indir An.10/75

s.+inkilerne Ağ.10/17

s.+^{i} An.05/305

s.+lári An.05/14

s.+ler An.04/97, An.05/145, An.08/22, Bu.04/135

s.+lere Ha.07/1

s.+leri An.05/47, Iğ.02/163

sīpsiyah: Simsiyah. -1-

s. Ağ.08/97

s^{i}tadyum: Stadyum. -1-

s. An.07/109

si̊ged: *bk. sügüd*. -1-

s. Bu.03/65

si̊leyman: *bk. süle^{y}man*. -1-

s. Ha.05/148

slamesgi: *bk. s^{ı}molénsgi*. -1-

s.+ya Iğ.09/50

so (1): *bk. su*. -1-

s.+da Bu.12/49

so (2): *bk. sora*. -2-

s. Ma.04/84, Ma.04/98

soba (1): Soba. *Diğer varyantları için bk. soḇa, so^{v}a, sóba, söbe.* -8-

s. Bu.13/87, Ma.04/100

s.+lar Bu.12/56

s.+larda Ma.04/101

s.+lardi Bu.12/56

s.+ları Bu.12/36

s.+ların Bi.03/60

s.+larındȧn Ma.04/101

soba (2): *bk. zobba*. -1-

s.+ların An.05/219

soḇa: *bk. soba (1)*. -1-

s.+ya Ağ.13/81

soçi: Soçi, Rusya'da bir şehir. *Diğer varyantları için bk. soçú, sóçi.* -5-

s.+den An.09/295, An.09/296, An.09/300

s.+ye An.09/296, An.09/315

soçú: *bk. soçi*. -1-

s. An.09/297

sofra: *bk. sufra*. -10-

s. An.10/104, An.10/158, Bi.03/34, Ha.05/140

s.+n Ağ.10/74

s.+sı An.10/104

s.+sını An.10/93

s.+ya An.10/104, Ha.05/140, Iğ.03/84

sofrā: *bk. sufra*. -1-

s.+n Ağ.10/62

so^{ğ}an: *bk. soĝan*. -1-

s. Bi.03/10

so^{ğ}un: *bk. soun*. -1-

s. çaĝı: Sonraları, sonraki zamanlarda. Bu.08/108

soĝ-: *bk. soḫ-*. -1-

s.-miş An.11/25

soĝaĝ: *bk. soḫaḫ*. -1-

s. An.02/50

soĝan: Soğan. *Diğer varyantı için bk. so^{ğ}an.* -13-

s. Ağ.10/90, An.04/112, An.04/113, Bi.04/61, Bi.04/62

s.+ı Iğ.04/28

s.+^{ı}ni Iğ.04/32

s.+í Iğ.04/24

s.+i Ha.03/2

s.+ne^{n} Iğ.04/27

s.+nė Iğ.01/1

s.+ní Iğ.04/19

soĝuğ: *bk. sauḫ*. -1-

s. ėddi: (Hava) Soğuk etmek; (hava) soğumak. Ağ.07/199

soĝul-: *bk. sau-*. -1-

s.-iyėr Iğ.01/3

sohbet: Sohbet. -1-

s. Ağ.06/117

soḫ-: Sokmak. *Diğer varyantı için bk. soĝ-*. -16-

s.-acan Mu.01/1, Mu.01/3

s.-aĝ Iğ.06/99

s.-ardler An.05/42

s.-di An.05/286, An.05/287

s.-diler Bu.13/120

s.-d[i]ler Bu.12/14, Bu.13/29

s.-du An.12/210

s.-duĝ An.05/44

yėrá s.-em: Yere sokayım. Bir beddua. Iğ.06/152

s.-íyėzın Bu.02/168

s.-iyėr Bu.06/215

s.-iyėrduĝ Bu.13/101

s.-míşlē Bu.14/31

soḫa[ğ]: *bk. soḫaḫ*. -1-

s.+a An.05/371

soḫaĝ: *bk. soḫaḫ*. -4-

s.+a An.05/371, Bu.05/4

s.+ına Bu.04/202

soḫaḫ: Sokak. *Diğer varyantları için bk. soĝaĝ, soḫa[ğ], soḫaĝ, soḳaġ, soḳaḳ*. -4-

s. An.02/50

s.+dan Bu.13/120

s.+lardán Bu.04/199

s.+lardå Bu.04/169

soḫul-: Sokulmak, sokma işine konu olmak. -1-

s.-an Bu.14/31

soḳaġ: *bk. soḫaḫ*. -1-

s.+a Iğ.02/71

soḳaḳ: *bk. soḫaḫ*. -1-

s.+da Iğ.02/71

sol: Sol, sağ karşıtı. -8-

s. An.07/103, Bu.09/147

s.+a Ağ.13/45, Ağ.15/72, An.07/103, Ha.05/30, Ha.05/32, Mu.01/58

sol-: Solmak. -3-

s.-masaydi An.12/135

s.-masaydī Bu.03/4

s.-masa[y]di Bu.06/8

solducī: Solduç, damadın/gelinin iki yanındaki yardımcılardan sol tarafta bulunan. -1-

s.+Bu.13/191

somin: Somun, yuvarlak ve şişkin ekmek. *Diğer varyantı için bk. somün*. -2-

s. Bu.03/72, Ha.03/1

somün: *bk. somin*. -2-

s.+ner Ağ.16/135, Ağ.16/137

son: Son. -10-

s. Ağ.16/27, Bu.08/73, Iğ.02/54, Iğ.03/19, Iğ.03/20, Ma.05/19, Ma.05/5, Ma.05/8

s.+í Ha.07/3

s.+ú Iğ.05/25

sona (1): Sona, kişi adı. -2-

s. Iğ.03/59

s.+nın Ma.04/60

sona (2): *bk. sora*. -3-

s. Ağ.18/12, Ha.05/67, Iğ.03/59

sonda: *bk. sounda*. -2-

s. Ma.05/19, Ma.05/27

sonra: *bk. sora*. -4-

s. Ağ.13/25, Bu.12/78, Ma.05/22, Mu.03/111

sonradan: *bk. soradan*. -1-

s. Ağ.18/62

sonuç: Sonuç. -2-

s. Iğ.02/82, Iğ.02/83

sonunda: *bk. sounda*. -1-

s. Ma.05/22

sop: "Soy" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

soyi s.+i: Soy sop. Ha.04/40

sopa: *bk. zobba*. -1-

s. An.05/218

sopağına: Aşağıdaki ifade içinde kullanılmıştır. -1-

ėllárín s. ġaldım: Ellerin sopağına kalmak., ellerin eline kalmak, ellerin yardımına muhtaç olmak, bir deyim. Ağ.16/108

sor: *bk. zor*. -1-

s. Ağ.09/14

sor-: Sormak. -48-

s. Mu.03/71

s.-aca^{ğ}ımızı Bu.14/92

s.-a^{ğ} Ha.02/17

s.-allarza Ha.09/16

s.-ardíler Ha.04/38

s.-ardi Ha.04/47

s.-árdíler Ha.04/47

s.-dí Bu.14/103, Mu.03/76

s.-dî Bi.03/84

s.-di Mu.03/76

s.-du Bi.03/86

s.-duḫ Bu.04/27, Iğ.02/115

s.-dula^{r} soruşdurdular: Sormak soruşturmak. An.10/70

s.-dum Ha.04/54

s.-ėller An.01/50

s.-íyėrd^{l}le Bu.12/29

aḳıl s.-íyė^{r}: Akıl sormak; akıl danışmak, bir konuda birinin görüşünü sormak. An.10/25

s.-irsın Mu.01/97

s.-iyėlle An.05/102

s.-iyėller An.05/144

s.-iyėlle^{r} An.05/143

s.-iyėr Bu.08/70, Bu.14/144, Ha.04/84

s.-iyė^{r} An.05/138

s.-ma Ağ.01/62, Ağ.01/66, Ağ.09/67, Mu.02/23, Mu.03/72, Mu.06/74

s.-madan sual etmeden: Sormak sual etmek. Ha.04/46

s.-madın Bu.14/85

s.-madí Bu.14/93

s.-madi Bu.14/82

s.-mamiş An.07/56

s.-miyė^{r}sın Bu.14/90

s.-mi^{y}ėsin Bu.14/89

s.-mujla Bi.03/114

s. soruş: Sormak soruşturmak. Bu.15/17

s.-uyúllar Ağ.15/69

s.-üyór Ağ.15/42

s.-^{y}ıėrdí Bu.12/30

sora: Sonra. *Diğer varyantları için bk. so (2), sona (2), sonra, soracım, soram, sorā, sorá, sorȧ, sorå, sore, sorē, sorí, soro, soró, sōra, sȯra, sȯrā, sura, surā, zora.* -615-

s. Ağ.01/12, Ağ.02/20, Ağ.03/20, Ağ.03/8, Ağ.04/20, Ağ.06/106, Ağ.06/117, Ağ.06/123, Ağ.06/137, Ağ.06/14, Ağ.06/44, Ağ.06/61, Ağ.07/119, Ağ.07/123, Ağ.07/124, Ağ.07/132, Ağ.07/143, Ağ.07/17, Ağ.07/181, Ağ.07/72, Ağ.08/102, Ağ.08/11, Ağ.08/18, Ağ.08/21, Ağ.08/49, Ağ.09/49, Ağ.09/77, Ağ.10/106, Ağ.10/107, Ağ.10/108, Ağ.10/117, Ağ.10/21, Ağ.10/53, Ağ.10/54, Ağ.10/62, Ağ.10/75, Ağ.10/90, Ağ.11/2, Ağ.11/27, Ağ.13/24, Ağ.13/27, Ağ.13/41, Ağ.15/32, Ağ.15/62, Ağ.15/66, Ağ.16/10, Ağ.16/14, Ağ.16/30, Ağ.16/32, Ağ.16/36, Ağ.16/38, Ağ.16/52, Ağ.16/6, Ağ.17/120, Ağ.17/21, Ağ.17/82, Ağ.18/10, Ağ.18/23, Ağ.18/32, Ağ.18/47, Ağ.18/48, Ağ.18/51, Ağ.18/56, Ağ.18/6, Ağ.18/64, An.01/125, An.01/16, An.01/200, An.01/233, An.01/43, An.01/46, An.01/60, An.02/10, An.02/29, An.02/32, An.02/44, An.02/5, An.02/55, An.02/59, An.02/60, An.02/71, An.02/72, An.02/80, An.02/82, An.03/15, An.03/19, An.03/29, An.04/100, An.04/102, An.04/114, An.04/115, An.04/117, An.04/120, An.04/19, An.04/25, An.04/26, An.04/36, An.04/39, An.04/41, An.04/6, An.04/70, An.04/84, An.05/112, An.05/120, An.05/145, An.05/156, An.05/161, An.05/162, An.05/172, An.05/177,

An.05/182, An.05/188, An.05/207, An.05/214, An.05/254, An.05/258, An.05/268, An.05/269, An.05/272, An.05/275, An.05/282, An.05/290, An.05/303, An.05/312, An.05/329, An.05/331, An.05/363, An.05/370, An.05/38, An.05/399, An.05/401, An.05/403, An.05/412, An.05/422, An.05/450, An.05/452, An.05/47, An.05/470, An.05/472, An.05/50, An.05/54, An.05/56, An.05/64, An.05/67, An.05/75, An.05/76, An.06/36, An.07/20, An.07/37, An.07/38, An.07/39, An.07/40, An.07/51, An.07/56, An.07/65, An.07/75, An.07/95, An.07/96, An.08/13, An.08/2, An.08/5, An.08/7, An.09/11, An.09/12, An.09/123, An.09/131, An.09/162, An.09/166, An.09/200, An.09/201, An.09/219, An.09/239, An.09/260, An.09/279, An.09/292, An.09/293, An.09/303, An.09/309, An.09/327, An.09/328, An.09/357, An.09/361, An.09/382, An.09/390, An.09/4, An.09/433, An.09/445, An.09/458, An.09/50, An.09/61, An.09/62, An.09/64, An.09/81, An.09/87, An.09/89, An.09/91, An.10/110, An.10/113, An.10/121, An.10/133, An.10/146, An.10/150, An.10/153, An.10/16,

An.10/18, An.10/20, An.10/23, An.10/29, An.10/30, An.10/52, An.10/7, An.10/8, An.10/80, An.10/81, An.10/85, An.10/87, An.10/9, An.10/93, An.10/96, An.11/10, An.11/13, An.11/46, An.11/50, An.11/59, An.11/72, An.11/73, An.12/108, An.12/110, An.12/123, An.12/139, An.12/152, An.12/197, An.12/205, An.12/207, An.12/211, An.12/214, An.12/217, An.12/46, An.12/47, An.12/72, Bi.01/14, Bi.01/31, Bi.01/47, Bi.01/90, Bi.03/11, Bi.03/115, Bi.03/12, Bi.03/21, Bi.03/35, Bi.03/36, Bi.03/48, Bi.03/52, Bi.03/67, Bi.03/68, Bi.04/40, Bi.04/47, Bi.04/48, Bi.04/49, Bi.04/52, Bi.04/60, Bi.04/61, Bi.04/62, Bi.04/63, Bi.04/64, Bi.04/65, Bi.04/84, Bi.04/98, Bi.05/28, Bu.02/102, Bu.02/109, Bu.02/112, Bu.02/114, Bu.02/144, Bu.02/147, Bu.02/149, Bu.02/159, Bu.02/180, Bu.02/32, Bu.02/4, Bu.02/71, Bu.02/93, Bu.02/95, Bu.03/65, Bu.03/68, Bu.03/76, Bu.04/101, Bu.04/106, Bu.04/124, Bu.04/127, Bu.04/161, Bu.04/191, Bu.04/196, Bu.04/216, Bu.04/248, Bu.05/13, Bu.05/14, Bu.05/16, Bu.05/17, Bu.06/199, Bu.08/109, Bu.08/45, Bu.08/47, Bu.08/54, Bu.08/6, Bu.08/60, Bu.08/61, Bu.08/82,

Bu.08/92, Bu.08/93, Bu.08/95, Bu.09/102, Bu.09/104, Bu.09/105, Bu.09/106, Bu.09/112, Bu.09/115, Bu.09/121, Bu.09/124, Bu.09/127, Bu.09/134, Bu.09/135, Bu.09/139, Bu.09/141, Bu.09/142, Bu.09/149, Bu.09/152, Bu.09/155, Bu.09/165, Bu.09/174, Bu.09/175, Bu.09/178, Bu.09/28, Bu.09/32, Bu.09/37, Bu.09/39, Bu.09/45, Bu.09/47, Bu.09/64, Bu.09/79, Bu.09/88, Bu.09/90, Bu.10/13, Bu.10/15, Bu.10/16, Bu.10/18, Bu.10/22, Bu.10/9, Bu.11/100, Bu.11/104, Bu.11/106, Bu.11/11, Bu.11/118, Bu.11/16, Bu.11/18, Bu.11/20, Bu.11/26, Bu.11/27, Bu.11/36, Bu.11/46, Bu.11/57, Bu.11/64, Bu.11/77, Bu.11/84, Bu.11/9, Bu.11/90, Bu.11/91, Bu.11/92, Bu.12/119, Bu.12/129, Bu.12/134, Bu.12/136, Bu.12/141, Bu.12/146, Bu.12/154, Bu.12/20, Bu.12/26, Bu.12/28, Bu.12/33, Bu.12/35, Bu.12/46, Bu.12/50, Bu.12/58, Bu.12/65, Bu.12/67, Bu.12/69, Bu.12/77, Bu.12/86, Bu.12/87, Bu.12/95, Bu.12/96, Bu.12/99, Bu.13/110, Bu.13/131, Bu.13/142, Bu.13/143, Bu.13/173, Bu.13/176, Bu.13/186, Bu.13/195, Bu.13/198, Bu.13/201, Bu.13/210, Bu.13/211, Bu.13/212, Bu.13/39, Bu.13/43, Bu.13/61, Bu.13/81, Bu.13/9, Bu.13/92, Bu.14/102, Bu.14/117, Bu.14/118, Bu.14/50, Bu.14/8, Ha.01/11, Ha.01/31, Ha.02/45, Ha.03/19, Ha.04/122, Ha.04/139, Ha.04/146, Ha.04/153, Ha.04/45, Ha.04/68, Ha.04/7, Ha.05/106, Ha.05/108, Ha.05/131, Ha.05/134, Ha.05/140, Ha.05/24, Ha.05/6, Ha.06/10, Ha.06/17, Ha.06/23, Ha.06/24, Ha.06/25, Ha.06/26, Ha.06/27, Ha.06/44, Ha.06/45, Ha.06/47, Ha.07/26, Ha.07/37, Ha.07/5, Ha.07/59, Ha.08/20, Ha.08/28, Ha.08/3, Ha.08/34, Ha.08/37, Ha.08/49, Ha.08/74, Ha.09/3, Iğ.01/1, Iğ.01/11, Iğ.01/14, Iğ.01/17, Iğ.01/2, Iğ.01/21, Iğ.01/25, Iğ.01/5, Iğ.01/9, Iğ.02/101, Iğ.02/122, Iğ.02/139, Iğ.02/148, Iğ.02/16, Iğ.02/18, Iğ.02/19, Iğ.02/67, Iğ.02/69, Iğ.02/7, Iğ.02/70, Iğ.02/74, Iğ.02/78, Iğ.02/94, Iğ.03/12, Iğ.03/13, Iğ.03/14, Iğ.03/17, Iğ.03/36, Iğ.03/66, Iğ.03/67, Iğ.03/78, Iğ.04/24, Iğ.04/3, Iğ.04/4, Iğ.04/41, Iğ.04/44, Iğ.04/5, Iğ.04/8, Iğ.06/104, Iğ.06/106, Iğ.06/11, Iğ.06/135, Iğ.06/136, Iğ.06/137, Iğ.06/141, Iğ.06/145, Iğ.06/17, Iğ.06/20, Iğ.06/3, Iğ.06/39, Iğ.06/44, Iğ.06/86, Iğ.06/88, Iğ.09/102, Iğ.09/107,

Iğ.09/116, Iğ.09/119, Iğ.09/13, Iğ.09/15, Iğ.09/44, Iğ.09/48, Iğ.09/50, Iğ.09/54, Iğ.09/61, Iğ.11/21, Iğ.11/22, Iğ.11/67, Iğ.11/70, Iğ.11/73, Iğ.11/74, Iğ.11/85, Iğ.11/87, Iğ.11/88, Iğ.11/90, Iğ.11/99, Ma.02/34, Ma.02/37, Ma.02/54, Ma.03/102, Ma.03/106, Ma.03/112, Ma.03/14, Ma.03/62, Ma.03/87, Ma.03/91, Ma.03/97, Ma.04/134, Ma.04/146, Ma.04/155, Ma.04/161, Ma.04/164, Ma.04/166, Ma.04/42, Ma.04/45, Ma.04/59, Ma.04/67, Ma.05/20, Mu.01/15, Mu.01/45, Mu.02/12, Mu.03/12, Mu.03/21, Mu.03/23, Mu.03/48, Mu.03/49, Mu.03/51, Mu.03/56, Mu.03/74, Mu.03/8, Mu.04/13, Mu.05/20, Mu.05/23, Mu.05/31, Mu.05/39, Mu.05/40, Mu.05/44, Mu.06/20, Mu.06/23, Mu.06/24, Mu.06/25, Mu.06/26, Mu.06/28, Mu.06/31, Mu.06/38, Mu.06/40, Mu.07/15, Mu.07/28, Mu.07/29, Mu.07/32

s.+sına Ma.02/20

soracım: *bk. sora*. -4-

s. Ma.04/141, Ma.04/21, Ma.04/33, Ma.04/61

soradan: Sonradan, daha sonra. *Diğer varyantları için bk. sonradan, sorȧdan, sorudan.*-12-

s. Ağ.03/13, Ağ.07/141, Ağ.10/14, Ağ.10/41, An.12/149, Bu.04/128, Bu.13/2, Bu.14/124, Ha.01/19, Ma.04/145

soram: *bk. sora*. -1-

s. An.05/375

soraş-: Sormak. -1-

s.-d^{ı}lar An.05/143

sorā: *bk. sora*. -33-

s. Ağ.10/128, An.02/56, An.02/65, An.02/71, An.02/78, An.04/85, Bi.04/34, Bi.04/74, Bu.02/1, Bu.02/106, Bu.02/181, Bu.02/22, Bu.02/43, Bu.02/50, Bu.02/6, Bu.02/94, Bu.04/159, Bu.04/43, Bu.09/101, Bu.09/6, Bu.11/15, Bu.11/17, Bu.12/116, Bu.12/9, Bu.13/112, Bu.13/38, Bu.13/6, Ha.05/83, Iğ.04/23, Iğ.09/113, Ma.02/18, Ma.03/71, Mu.03/57

sorá: *bk. sora*. -10-

s. Bu.02/37, Bu.09/132, Bu.09/152, Bu.09/34, Ha.04/111, Ha.04/23, Ha.04/81, Iğ.01/8, Mu.07/30, Mu.07/31

sorȧ: *bk. sora*. -8-

s. Bu.04/212, Bu.06/84, Bu.09/13, Bu.09/176, Bu.09/31, Iğ.03/57, Iğ.03/65, Iğ.09/61

sorȧdan: *bk. soradan*. -1-

s. Ha.04/35

sorå: *bk. sora*. -4-

s. Bu.02/106, Iğ.04/37, Iğ.04/38, Ma.02/17

sore: *bk. sora*. -10-

s. Bu.09/101, Bu.09/144, Bu.09/153, Bu.11/3, Ha.05/130, Iğ.01/2, Iğ.04/44, Iğ.04/47, Iğ.09/40, Iğ.12/3

sorē: *bk. sora*. -1-

s. Ma.06/14

sorĝuli- (<sorĝula-): Sorgulamak. -1-

s.-yan Bu.14/102

sorí: *bk. sora*. -1-

s. Bu.09/114

soro: *bk. sora.* -16-

s. Bu.02/147, Bu.03/39, Bu.05/37, Bu.09/137, Bu.09/175, Bu.09/38, Bu.09/93, Bu.11/17, Ha.08/25, Iğ.02/146, Iğ.02/85, Iğ.03/21, Iğ.04/40, Iğ.06/93, Ma.04/96, Mu.01/96

soró: *bk. sora*. -1-

s. Iğ.06/21

soru: Soru, sual. -1-

s. Iğ.02/115

sorudan: *bk. soradan*. -1-

s. Iğ.06/37

sorul-: Sorulmak, sorma işine konu olmak. -3-

s.-mȧz Ağ.17/49

s.-ur Ağ.17/49, Ma.04/176

sorumlu: Sorumlu. -1-

s.+si An.11/30

soruş-: Soruşmak, sormak soruşturmak. -2-

sor s. Bu.15/17

s.-di Bu.02/80

soruşdur-: Soruşturmak, sormak. -3-

s.-alım An.10/66

sordula^{r} s.-dular: Sormak soruşturmak. An.10/70

s.-madan An.10/66

sos: Sos. -1-

s. Ağ.10/95

sot^{u} (*Rus. Com*): 100m^{2}'lik bir alan ölçüsü. -2-

s. An.02/117, An.06/73

sou-: *bk. sau-*. -1-

s.-yana Ma.05/14

souġ: *bk. sauḫ*. -1-

s.+dan An.11/3

souğ: *bk. sauḫ*. -1-

s.+udi An.11/5

souĝ: *bk. sauḫ*. -5-

s. Ağ.13/72

s.+u An.11/5

s.+unda Ağ.08/7

s.+unnan An.11/8

s.+ú An.11/8

souḫ: *bk. sauḫ*. -6-

s. An.07/118, An.08/19, An.11/75

s.+da Ağ.15/59

s.+dan Ağ.13/75

s.+lar An.11/7

soun: Sonra, son. *Diğer varyantı için bk. so^{ğ}un.* -4-

s. s.: Sonra sonra, sonradan. Ma.03/99

s.+daydı Bu.12/34

s.+i Bu.08/64

sounda: Sonunda, nihayetinde. *Diğer varyantları için bk. sonda, sonunda.* -7-

s. Ağ.11/29, An.05/148, An.05/91, Bi.01/65, Ma.03/49, Mu.06/14, Mu.06/36

soundan: Sonradan, daha sonra. -2-

s. Ağ.17/23, Ağ.17/54

soungü: *bk. sounki*. -1-

s. An.05/361

sounki: Sonraki, sonuncu. *Diğer varyantı için bk. soungü.* -2-

s. Ağ.16/29, Bu.13/7

soved: *bk. savet*. -2-

s. An.09/99, Bu.04/216

sovėd: *bk. savet*. -2-

s. An.09/175, Bu.15/13

sovėt: *bk. savet*. -2-

s. An.09/10, An.09/433

sovyed: *bk. savet*. -3-

s. An.11/72

so^{v}a: *bk. soba (1)*. -1-

s. Bu.13/87

soy: Soy sop. -3-

s. Bu.15/15

s.+i sopi Ha.04/40

s.+unė Bu.15/25

soy-: Soymak. -3-

s.-allar Bu.14/61

s.-dile An.05/370

s.-duĝun Iğ.09/183

soyadı: *bk. soyadi*. -14-

s.+m Ağ.04/3, Ağ.06/2, Ağ.09/1, Ağ.16/1, Ha.05/1

s.+mıs An.11/73

s.+mız Ağ.01/27, Ağ.04/5

s.+n Bu.15/16

s.+ní Iğ.02/120

s.+ni Bu.11/123, Bu.11/127, Bu.11/130, Bu.15/29

soyadi: Soyadı. *Diğer varyantı için bk. soyadı.* -2-

s. Ağ.04/6, Ağ.04/7

soyġırım: Soykırım. -6-

s. An.09/192, An.09/30, An.09/75, An.09/80

s.+a An.09/27, An.09/29

soyismi: Soyismi, soyadı. -3-

s. Bi.03/76, Mu.04/53

s.+m Ha.04/4

soyul-: Soyulmak. -1-

s.-muş An.07/102

soyundur-: Soymak, soyunmasını sağlamak. -2-

s.-iyėrdler Iğ.02/175

s.-ub Bu.11/45

sōra: *bk. sora*. -7-

s. Ağ.11/21, An.10/125, An.10/126, An.12/84, Bi.03/56, Bu.09/56

sȯba: *bk. soba (1)*. -1-

s. Bu.13/31

sȯçi: *bk. soçi*. -1-

s.+ʸe An.09/292

sȯfra: *bk. sufra*. -1-

s.+ʸa An.09/143

sȯra: *bk. sora*. -1-

s. Bi.04/107

sȯrā: *bk. sora*. -2-

s. Iğ.03/55, Iğ.09/56

söbe: *bk. soba (1)*. -6-

s. Bu.14/210, Ma.04/102, Ma.04/103

s.+ler Iğ.12/26

s.+miz An.05/40

s. möbe: Soba moba. Bu.13/103

sög- (1): 1. Sökmek, yerinden çıkarmak; 2. (Sıvı maddeler için) aşırı derecede çok akmak, su gibi akmak. *Diğer varyantı için bk. sök-*. -17-

s.-di Ağ.17/17,

ter Dırnaĝımdan s.-di: Ter, tırnağından sökmek; çok terlemek. An.06/46

s.-miş Bu.14/31

s.-müj Bu.14/31

sög- (2): Sövmek; kızmak. *Diğer varyantı için bk. söğ-*. -13-

s.-duḫ Iğ.03/12, Iğ.03/13

s.-düm Ha.05/36

s.-er Bu.06/221

s.-iir Ağ.17/83

s.-iirsin Iğ.09/170

s.-iīr Bi.04/16

s.-maḫ Bu.02/172

s.-maḫ möğmah: Sövmek mövmek; kızmak mızmak. Mu.03/63

s.-mee Bi.03/48

s.-üyo Bi.04/17

sögül-: Sövülmek; azarlanmak. -1-

s.-mäden Iğ.06/163

sögün-: Sövünmek; kendi kendine kızmak, söylenmek. *Diğer varyantı için bk. söğün-*. -1-

s.-e Bu.02/60

söğ-: *bk. sög- (2)*. -3-

s.-ėl Bu.02/173

s.-iyėller Bu.02/173, Bu.02/60

söğün-: *bk. sögün-*. -1-

s.-e Bu.02/60

sök-: *bk. sög-*. -2-

s.-iʸėller Ha.05/14

s.-ⁱėr Ha.05/14

söke: Söke, Aydın’a bağlı bir ilçe. -1-

s.+de Mu.06/62

sökül-: Sökülmek, sökme işine konu olmak. -1-

s.-ecaẖ Ha.05/18

söli-: *bk. söyle*-. -2-

s.-yė^{l}ler An.01/50

s.-yėm Bu.03/29

sön-: Sönmek. -1-

fasúlesi s.-di Bu.02/88

söndür-: 1. Söndürmek; 2. (Televizyon vs.) kapatmak. -5-

s.-di Ağ.13/6

s.-ecen An.01/118

s.-ėrim An.03/32

s.-ėrsın An.01/124

s.-i^{y}ėrsín An.01/118

sös: *bk. söz*. -6-

s. An.04/71, Bu.02/182, Bu.04/254, Bu.05/40, Bu.14/214, Iğ.09/174

söyla-: *bk. söyle*-. -3-

s.-maĝ An.02/83

s.-maẖ An.02/83

s.-mişdım Bu.02/51

söylá-: *bk. söyle*-. -1-

s. Ha.09/15

söyle-: 1. Söylemek; 2. Konuşmak. *Diğer varyantları için bk. söli-, söyla-, söylá-, söyli-, söyli-, söyl^{i}-, söyli̊-, söylú-, söylü-, sö̈^{y}le-, sö̈^{y}li-, sö̈^{y}li-, sȫle-, sȫli-, sö́yle*-. -61-

s. An.06/49, An.07/74, Bi.03/76, Bi.03/82, Bu.03/2, Bu.03/6, Bu.14/106, Ha.04/114, Ha.04/116

s.-caẖ Bu.12/140

s.-d^{i}ler An.01/48

s.-di Ağ.07/180, Bu.14/116

s.-diğim Ha.04/129

s.-diḣ Ma.02/72

s.-dik Bu.09/15

s.-diz Iğ.03/63

s.-duẖça An.01/73

s.-ller Mu.07/25

s.-maĝıdi An.07/66

s.-mädım An.01/67

s.-me Ha.04/104

s.-meseydis Iğ.03/63

s.-mesi Ma.04/12, Ma.04/51

s.-meyá Ağ.07/179

s.-meyis An.10/27

s.-mėr An.12/169

s.-mışım An.09/379

s.-miş Ağ.10/15

s.-mişd^{i}ler Bu.12/118

s.-mişle^{r} An.10/14

s.-mi^{y}ėr Bu.12/42

s.-r An.10/24, Ha.05/142, Mu.06/53

s.-rdíler Mu.07/22

s.-rdi An.07/50, An.07/70, An.07/76, An.11/74, An.12/132, Bu.06/67, Ha.04/16, Mu.01/157, Mu.01/89

s.-rdim Bu.06/68

s.-rd^{i}le Ağ.14/42

s.-rduĝ An.01/76

s.-rduḫ An.01/73, Bu.03/30

s.-rim Bu.14/217, Ha.04/104

s.-saĝ Iğ.09/3

s.-sá Iğ.09/180

s.-sem Bi.01/70, Bi.01/72

s.-sene Bi.03/79

söyled-: Söyletmek. -1-

s.-mesene Bu.14/107

söylegen: Söyleğen; çok konuşan. -1-

deli güleğen olur derdli s. olur: Deli çok güler, dertli de çok konuşur. Bir atasözü. Bu.06/59

söylen-: Söylenmek, anlatılmak. -2-

s.-ecaḫ Iğ.11/64

s.-iyėr Bu.04/174

söyleş-: Söyleşmek, karşılıklı konuşmak. *Diğer varyantı için bk. sö^{y}leş-*. -3-

s. An.02/110

s.-iírdım An.02/68

s.-mişím Bu.04/70

söyli-: *bk. söyle-*. -30-

s.-im Bi.01/154

s.-y Ha.09/5

s.-ya Ağ.09/56

s.-yamadi Bu.11/120

s.-yamėrdım An.01/210

s.-yan Bi.03/82

s.-yanȧ An.01/77

s.-yá An.12/5

s.-ycem Ma.04/10

s.-yecaḫ An.12/170

s.-yecan Ha.04/108

s.-yecám Ha.04/107

s.-yecem An.05/2

s.-yersin An.01/190

ayḫura s.-yėlle^{r}: Yalan yanlış ya da gereksiz şeyler söylemek; boşa konuşmak. Iğ.09/144

s.-yėm Bi.01/44, Bu.02/143, Ma.02/52

s.-yėrdi An.07/69, An.12/27, An.12/3, An.12/4

s.-yėrdī An.02/40

s.-yėrim Ha.04/103, Iğ.09/144

s.-yėrsin Bu.14/185

s.-yım Ha.04/115

s.-yír Ma.02/63

s.-yim Iğ.09/77

s.-^{y}ė Bu.14/192

söyli-: *bk. söyle-*. -2-

s.-ycēm Ma.04/12

s.-yecem Ha.04/109

söyl^{i}-: *bk. söyle-*. -1-

s.-ėller Bu.12/10

söyli̊-: *bk. söyle-*. -1-

s.-yósá Ha.09/5

söylú-: *bk. söyle-*. -1-

s.-m Bi.03/8

söylü-: *bk. söyle-*. -5-

s.-ürdü Ağ.15/19

s.-yê̊ri̊m Ağ.08/10

s.-yo Ha.09/6

s.-yoduĝ An.01/71

s.-yorum Mu.05/22

sö^{y}le-: *bk. söyle-*. -1-

s. Bu.13/35

sö^{y}leş-: *bk. söyleş-*. -1-

s.-mişler An.09/465

sö^{y}li-: *bk. söyle-*. -2-

s.-yèller An.01/53

s.-yèrim Iğ.09/140

sö^{y}li-: *bk. söyle-*. -1-

ayḫura s.-yèrsın: Yalan yanlış ya da gereksiz şeyler söylemek; boşa konuşmak. Iğ.09/143

söz: Söz, laf. *Diğer varyantları için bk. sös, sȫz.* -60-

s. Ağ.16/136, An.01/220, An.03/32, An.04/71, An.09/16, An.10/74, An.10/88, An.12/121, Bi.02/7, Bu.01/14, Bu.02/177, Bu.04/94, Ha.05/120, Iğ.03/61, Iğ.11/64, Ma.02/15, Ma.02/19

s.+dúr An.04/71

ayḫur^{i}ya s.+dúr: Boş, gereksiz, gerçekliği olmayan söz. Iğ.09/140

s.+dür An.04/73, An.05/126

s.+e An.09/417

s.+e baḫmiyír: Söze bakmamak; söz dinlememek. An.09/367

s. gezdúrur: Söz gezdirmek; laf taşımak, dedikodu ederek laf götürüp getirmek. An.01/223

s. gelimi: Söz gelimi; söz gelişi. Mu.06/1

s. gel^{i}mi: Söz gelimi; söz gelişi. Mu.06/71

s. ğel^{i}mi: Söz gelimi; söz gelişi. Mu.06/2

s.+i Ağ.16/136, An.03/32, An.09/137, An.09/68, Bu.02/117, Bu.02/174, Ha.05/142, Ha.05/43

s.+i geşelli: Sözü geçerli; sözü geçer, kendisini kabul ettirmiş olan, hatırı sayılan. Ağ.07/118

s.+i̊ An.12/154, Bu.01/25, Iğ.02/21

s.+i̊nen An.03/34

s.+ler An.09/4

s.+ler^{ı}ne^{n} Bu.02/60

s.+leri An.01/176

s.+leriynen Bu.02/60

s. misalí: Söz misali; örneğin. An.11/110

s.+nü An.01/77

s.+ü An.12/121, Bu.02/156, Ma.05/8

s.+ümün canı var: Sözünün canı olmak; sözünü henüz tamamlamamış olmak, sözünü henüz bitirmemek. Bu.15/30

s.+üná An.09/365

s.+ünde Bi.02/8

s.+üne Mu.04/35

s.+üni Bu.02/175, Ma.02/10

s.+ünnen Bu.02/118

s.+ünü Bu.02/38

s.+üynen ğezírduḫ: (Birinin) sözüyle gezmek; davranış, tutum ve işlerini (birinin) yönlendirdiği gibi yapmak. An.02/42

s.+ᵘne An.03/36

sözleş-: Sözleşmek, karşılıklı olarak anlaşmak. -1-

s.-iyöller Ağ.07/13

sözlȉ: Sözlü; konuşmanın/lafın çok olduğu (yer). 1-

s. An.04/77

sȫle-: *bk. söyle-*. -1-

s.-sen An.12/83

sȫli-: *bk. söyle-*. -3-

s.-yamėrim An.12/37

s.-yecaḫlar An.01/55

s.-yíruḫ Iğ.09/180

sȫz: *bk. söz*. -1-

s. Iğ.03/58

sȫ́yle-: *bk. söyle-*. -1-

s.-miyėr Bi.01/119

spitzaĺne *(Rus. Специально)*: Özel olarak. -1-

s. An.06/40

stalın: *bk. stalin*. -1-

s. Bu.07/8

stalín: *bk. stalin*. -1-

s.+ın Iğ.06/5

stalin: Stalin, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. ėsdalin, ísdalın, isdalin, istalin, işdalín, sıtalın, sıtalin, sˡdalín, sˡtalin, stalın, stalín*. -3-

s. An.09/134, Bu.07/7, Iğ.06/20

stansiyon: İstansiyon. -1-

s.+unda Bu.02/1

su: Su. *Diğer varyantları için bk. so (1), sū*. -186-

s. Ağ.03/18, Ağ.07/113, Ağ.08/109, Ağ.10/100, Ağ.10/51, Ağ.10/59, Ağ.13/64, Ağ.13/65, Ağ.13/66, Ağ.13/68, Ağ.13/69, Ağ.17/35, Ağ.17/59, An.01/209, An.01/74, An.02/90, An.02/91, An.04/114, An.04/119, An.04/4, An.04/5, An.04/89, An.05/256, An.05/26, An.05/453, An.07/108, An.12/108, An.12/116, An.12/120, An.12/25, An.12/99, Bi.02/6, Bi.02/8, Bi.04/63, Bu.02/158, Bu.02/160, Bu.02/181, Bu.02/183, Bu.02/50, Bu.02/54, Bu.02/55, Bu.02/59, Bu.05/32, Bu.06/243, Bu.12/157, Bu.12/33, Bu.13/123, Bu.14/130, Bu.14/134, Ha.04/139, Ha.06/20, Ha.06/36, Ha.06/42, Iğ.01/7, Iğ.04/1, Iğ.04/2, Iğ.04/43, Iğ.04/6, Iğ.07/4,

Ma.01/10, Ma.02/42, Ma.03/114, Ma.04/106, Ma.04/160, Ma.04/163, Ma.04/55, Ma.05/8, Mu.01/184, Mu.01/20, Mu.01/43, Mu.01/44, Mu.01/49, Mu.01/54, Mu.03/19, Mu.05/2, Mu.05/30

s.+da Ağ.10/92, Ağ.10/93, Bi.03/54

s.+dān An.04/116

s.+dur An.04/119

s.+lar Ağ.07/44, An.10/188

s.+lara An.12/24

s.+ların An.12/26

s.+lari An.07/108, Bu.03/23, Bu.06/38

s.+lār An.12/26

s.+y An.05/417, An.09/366

s.+ya Ağ.08/65, Ağ.09/20, Ağ.09/30, Ağ.13/65, An.01/74, An.04/65, An.08/17, An.09/359, An.09/361, An.09/365, An.09/367, Bu.02/147, Bu.05/39, Ha.01/57, Iğ.04/3, Ma.04/14, Ma.04/56, Ma.04/57

s.+yān An.01/254

s.+yı Bu.03/21

s.+yí Bu.06/248, Iğ.06/92, Ma.04/17

s.+yi Ağ.06/90, Ağ.16/40, An.01/7, An.05/331, An.09/368, Bu.02/61, Ha.05/78, Mu.01/44, Mu.03/21, Mu.05/30

s.+yin Mu.03/20

s.+yinen Bu.08/104

s.+y^{i} An.01/8, An.05/332

s.+yla An.01/25, An.08/19

s.+ynan Ha.06/19, Iğ.04/15

s.+yna^{n} An.04/119

s.+ynȧn Iğ.04/43

s.+ynen Ağ.10/113

s.+yne^{n} Ha.03/12

s.+yu Ağ.13/21, Ağ.18/31, Ağ.18/64, An.01/7, An.04/5, An.04/87, An.08/19, Bi.01/91, Bi.02/6, Bu.02/132, Bu.05/38, Bu.14/133, Ha.06/27, Iğ.07/4, Iğ.07/5, Mu.05/35

s.+yumi Bu.14/135

s.+yun An.04/120, Bu.02/55, Bu.14/134, Bu.14/136, Ha.04/7, Ha.05/84, Iğ.02/145, Ma.04/17, Ma.04/57, Ma.04/69, Ma.05/15

s.+yunan Bu.05/18

s.+yuní Iğ.04/18

s.+yuni An.05/30, Bu.05/32

s.+yunu Ma.01/12

s.+yunú Iğ.04/15

s.+y^{u} Iğ.01/1

s.+y^{u}n Ağ.02/13, An.08/16

s.+y^{u}ni Bu.12/159

s.+^{y}u Ağ.08/55

sual: Soru. *Diğer varyantı için bk. saval*. -1-

sormadan s. etmeden: Sormak, sual etmek. Ha.04/46

suar-: Suvarmak; sulamak. *Diğer varyantı için bk. su^{v}ar-*. -2-

s.-ille^{r} An.12/116

s.-urd^{ı}ler An.12/108

subay: Subay. *Diğer varyantı için bk. suvay*. -4-

s. Mu.03/93

s.+ímış An.07/32

s.+imiş An.07/32

s.+lar Ağ.02/16

subut: Sübût, kanıtlanma. -1-

s. ėdene: Subut etmek; ispatlamak. Bu.14/61

sucuḫ: Sucuk. -1-

s. An.01/192

suç: Suç. -1-

s. işlemiş An.05/200

sudabėkiř: Sudabekr, bir Amerikan arabası. -2-

s. An.09/110

sufat: Sıfat, yüz. -1-

zibil tökülő́r s.+ınnan: Suratından zibil dökülmek; surat asmak, somurtmak. An.01/217

sufra: Sofra. *Diğer varyantları için bk. sofra, sofrā, so̊fra, supra, su^{r}fa*. -11-

s. Bi.03/102, Bi.03/103, Mu.06/85

s.+da Bu.13/160, Iğ.03/84

s.+lar Iğ.03/81

s.+la^{r} Bi.04/79

s.+ya Iğ.11/87

s.+y^{ı} Bi.03/105

s.+^{y}a An.09/143

sula-: Sulamak. *Diğer varyantı için bk. suli-*. -1-

s.-maya Bu.02/54

sulan-: Sulanmak. -2-

s.-an Bu.04/126

s.-di Ha.04/133

suldan: Sultan, kişi adı. -1-

s. Bi.04/37

suli: Sulu. -3-

s. Bi.04/124

suli-: *bk. sula-*. -1-

s.-ir Ağ.13/69

suluĝ: Suluk; su olarak tüketilmek üzere. -1-

s.+a Iğ.09/26

suo-: *bk. suva-*. -2-

s.-maya An.09/339

supiǩar: Gezgin, turist. -1-

s. Ağ.07/111

supra: *bk. sufra*. -1-

s.+lar Bu.13/168

sura: *bk. sora*. -1-

s. Iğ.02/122

surā: *bk. sora*. -1-

s. Bu.04/43

suri: *bk. süri*. -1-

s. Bu.12/91

su^{r}fa: *bk. sufra*. -1-

s.+dan An.01/216

sus-: Susmak. -2-

s. Ma.04/29

susad-: Susatmak; susamak, çok istemek. -4-

s.-iru^{h} Mu.06/116

s.-iruẖ Mu.06/116

susan-: Susanmak; susamak. -3-

s.-anda An.04/5

s.-dım An.05/460

suslad-: Suslatmak; susturmak. -1-

s.-ėrsın An.01/140

susus: *bk. susuz*. -2-

s. Iğ.02/143, Mu.01/168

susuz: 1. Susuz; 2. Susuzluk. *Diğer varyantı için bk. susus.* -5-

s. Bu.08/58, Iğ.04/43, Iğ.06/179, Ma.03/10

s.+dan An.12/18

suu-: *bk. suva-*. -1-

s.-yem An.09/339

suva-: Sıvamak. *Diğer varyantları için bk. suo-, suu-*. -1-

s.-rum An.09/339

suvaẖ: Sıva, herhangi bir yapıdaki yüzeyleri düzgünleştirmek için kullanılan, yarı akışkan, kum, kireç, çimento karışımı veya toprak harç. -1-

s. An.09/339

suvay: *bk. subay*. -2-

s. Bu.02/99

s.+a Bu.02/99

su^{v}ar-: *bk. suar-*. -1-

s.-urd^{ı}ler An.12/108

suyuğ: *bk. süyuẖ*. -1-

s. Iğ.08/34

sū: *bk. su*. -6-

s. Ağ.10/59, Ağ.10/73, Bi.04/59, Bu.02/54, Bu.02/60, Ma.05/10

súr-: *bk. sür-*. -3-

s.-di An.12/31

s.-diler Iğ.11/36

s.-düm An.02/59

súrli: Sürlü, Ahıska’nın Sür köyünden olan. -1-

s. Ha.02/14

sübė̊re^{ğ}: Su böreği. -1-

s.+i Bi.03/9

süd: Süt. *Diğer varyantları için bk. süt, sǖt*. -28-

s. Ağ.10/59, Ağ.18/11, An.05/412, An.09/390, An.09/391, Bu.02/134, Bu.09/97, Ha.02/39, Mu.01/150

s.+den Ha.02/39

s.+e Ağ.10/118

s.+ē Bu.05/24

s.+i Ma.03/102, Mu.01/137

s.+ún Ma.03/104

s.+ü Ağ.18/45, Ağ.18/6, Ağ.18/7, Ağ.18/9, Bu.05/25, Mu.01/137

s.+ün Ağ.18/11, Ağ.18/52

s.+üni Bu.05/28, Bu.08/94

s.+ünü Ağ.18/2, Ağ.18/47

südaḫė: Süt hakkı; damat tarafının düğünde kızın annesi için getirdiği hediye. *Diğer varyantları için bk. südaḫı, südaḫí.* -1-

s. An.10/174

südaḫı: *bk. südaḫė.* -1-

s. An.10/173

südaḫí: *bk. südaḫė.* -1-

s. An.10/173

südlí: Sütlü. -1-

s. Iğ.01/18

sügüd: Sükût, sessiz. *Diğer varyantları için bk. síged, sühúd, sükút, sküd, sküt.* -5-

s. Bi.01/94

s. dur: Sükût durmak; sessiz olmak. Bi.01/94, Bu.06/93

s. durun: Sükût durmak; sessiz olmak. An.07/63

s. Dur: Sükût durmak; sessiz olmak. Bu.06/90

sühúd: *bk. sügüd.* -1-

s. Bu.13/140

sükút: *bk. sügüd.* -1-

s. durar: Sükût durmak; sessiz olmak. Bi.04/115

süküd: *bk. sügüd.* -4-

s. An.07/62, Bi.01/118, Mu.05/24

s. durun: Sükût durmak; sessiz olmak. Bi.01/118

süküdçe: Sükûtça, sessiz bir şekilde. -1-

s. Bu.09/20

sküdden: Sükûttan; sessizce, kimseye belli etmeden. -1-

s. Bu.13/85

süküt: *bk. sügüd.* -2-

s. dur: Sükût durmak; sessiz olmak. Bi.01/142

s. olurd^u^lar: Sükût olmak; sessiz olmak. An.05/159

sükütled-: Sükûtlatmak; sakinleştirmek, yatıştırmak. -1-

s.-diler Iğ.02/69

sükütlen-: Sükûtlanmak; susmak, sakin hale gelmek. -1-

s.-diler An.09/64

sülalá: *bk. sülele.* -1-

s. Ağ.01/60

sülale: *bk. sülele.* -1-

s.+mis Bu.15/19

sülálá: *bk. sülele.* -1-

s.+i Ağ.07/62

sülele: Sülâle. *Diğer varyantları için bk. silele, sülalá, sülale, sülálá, sül^e^le, sülále.* -1-

s.+sinde Ha.04/47

süleman: *bk. süle^{y}man*. -1-

s. Ha.05/147

süleyman: *bk. süle^{y}man*. -1-

s. Ha.05/43

süle^{y}man: Süleyman, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. sıleyman, süleman, süleyman*. -2-

s. Bi.04/37, Mu.03/91

sül^{e}le: *bk. sülele*. -1-

s.+mizi Ha.02/17

süĺale: *bk. sülele*. -1-

s.+si Ağ.06/16

süngi: Süngü. *Diğer varyantı için bk. süngü*. -1-

s.+lerinen Bu.02/5

süngü: *bk. süngi*. -1-

s.+lerí Ağ.03/2

sünned: Sünnet. -1-

s. Ma.01/14

sünnedli: Sünnetli. -1-

s.+ymiş An.07/36

süpür-: Süpürmek. -9-

s.-düm Bi.01/47, Bu.09/178, Bu.13/159

s.-ecán Bu.05/15

s.-iirduẖ Mu.01/29

s.-iyėrsin Bu.05/14

s.-mä Mu.01/30

s.-seler Ha.04/129

s.-üyėller Mu.01/26

süpürgä: *bk. süpürge*. -1-

s. Mu.01/30

süpürge: Süpürge. *Diğer varyantı için bk. süpürgä*. -7-

s. Mu.01/29

s.+si Mu.01/29, Mu.01/30

s.+siynen Mu.01/26

s.+ye Ha.04/70

s.+y^{i} Bu.05/15

sür-: Sürmek. *Diğer varyantı için bk. súr-*. -61-

s.-di An.09/118, An.09/43, An.11/2, Bu.09/134, Iğ.08/17

s.-dilär Iğ.06/4

s.-diler An.12/8, Bu.13/111, Bu.13/22, Bu.13/24, Bu.13/7, Bu.13/75, Bu.14/201, Iğ.09/119

s.-dilēr An.12/186

s.-d^{i}ler Iğ.09/120

s.-d^{i}lēr Bu.13/92

s.-düm An.02/55, Ma.04/152

s.-dürd^{i}ler An.09/254

s.-ecaẖlar Bu.04/51, Bu.04/55, Bu.13/90

s.-ecauĝ Bu.13/23

s.-eller Bu.13/140

s.-ende An.12/1, An.12/19, An.12/39

s.-er Ha.04/156, Ha.05/2

s.-ėrdim An.02/54

s.-íyėlar Ağ.15/70

s.-i^{i}ller Ağ.07/87

s.-iyėller Ağ.01/14, Bu.13/46

s.-iyėr Ağ.15/72, Bu.13/141

s.-iyėrd^{i}ler An.09/420

s.-iyėrmişler Bu.07/1

s.-iyėruḫ Bu.13/67

s.-iyírd^{i}le An.09/420

s.-iyiller Ağ.01/23, Bi.01/3

s.-mede Bu.07/2

s.-meden Ma.04/13

s.-mesíni Mu.06/106

s.-míşdiler An.09/100

s.-míşler Mu.05/23

s.-míşle^{r} Mu.05/23

s.-miş Bu.13/52, Mu.01/163

s.-mişdiler An.09/101

s.-mişlár An.12/9

s.-mişler Ağ.13/45

s.-ün Mu.01/7

s.-üyólar Ağ.15/59

s.-üyöller Mu.05/23

s.-^{ü}miş Bu.13/53

sürd-: *bk. sürt*-. -1-

s.-iyėrsin Bu.05/11

sürddür-: Sürttürmek, sürtmesini sağlamak. -2-

s.-üller Bu.09/122

s.-ülle^{r} Bu.09/123

sürdür-: -Sürdürmek, sürmesini sağlamak. 2-

s.-di Bu.04/109

s.-ecegsin An.10/150

süre (1): Süre, vakit. -2-

s. Bi.05/28

s.+si Bu.14/83

süre (2): Sûret. -1-

ĝati s.+de Kati surette, kesinlikle. Ha.05/135

sürgún: *bk. sürgün*. -2-

s.+dá Iğ.12/1

s.+dä Iğ.12/2

sürgün: Sürgün. *Diğer varyantları için bk. sürgún, sürğün, sür^{ğ}ün.* -23-

s. Ağ.07/89, An.05/14, An.05/15, An.05/6, An.05/62, An.12/36, Bi.01/1, Bi.01/12, Bi.03/50, Bu.04/191, Bu.11/119, Bu.11/3, Iğ.02/29, Iğ.02/36, Iğ.05/45, Iğ.05/47, Iğ.12/1

s.+de Bu.11/10, Iğ.08/7

s.+üm Ma.05/25

sürgünnuḫ: Sürgünlük, sürgün zamanı. -1-

s.+da Bu.04/191

sürğün: *bk. sürgün*. -15-

s. An.05/16, An.05/63, An.05/64, Bu.02/19, Bu.02/37, Bu.08/109, Bu.12/10, Bu.12/2, Iğ.06/76, Iğ.08/10, Iğ.08/13, Ma.02/55, Ma.05/21

s.+ner Iğ.06/131

sür^{g}ün: *bk. sürgün*. -1-

s. Bu.12/96

süri: Sürü. *Diğer varyantları için bk. suri, sürü.* -1-

s.+ʸi Bu.13/53

sürme: Sürme, kirpik diplerine sürülen siyah boya. -1-

s.+si An.01/114

sürt-: Sürtmek; sürmek. *Diğer varyantı için bk. sürd-*. -9-

s. ha s. Mu.01/35

s.-elleʳ An.12/194

s.-ermişler An.01/246

s.-ēʸdim Bu.06/17

s.-iyėller Bu.05/11

s.-iyėrsín Iğ.01/18

s.-iyėrsin Bi.03/36

sürü: *bk. süri*. -1-

s.+si̊ Bu.13/63

sürükle-: Sürüklemek. -1-

s.-b Bu.13/71

sürül-: Sürülmek. *Diğer varyantları için bk. sürᵘ̈l-, süřül-*. -4-

s.-duĝumuz An.09/123

s.-en An.12/5

s.-mezduḫ Bu.14/219

s.-müş An.09/420

sürün-: Sürünmek. -1-

s.-üyėr Ağ.13/19

sürüş-: Sürüşmek; sürünmek. -1-

s.-üb An.05/293

sürᵘ̈l-: *bk. sürül-*. -1-

s.-ene Bu.04/9

süřül-: *bk. sürül-*. -1-

s.-ecaḫsız An.09/109

süs: Süs, bezek. -3-

s. Ağ.08/93, Bu.09/159

s.+ēn An.01/126

süt: *bk. süd*. -10-

s. Ağ.08/121, Ağ.18/18, Ağ.18/23, Ağ.18/52, An.10/174, Iğ.10/3, Mu.01/94

s.+ü Iğ.10/1

s.+ünnen Bu.09/91, Bu.09/97

sütlᵘ̈āç: Sütlaç. -1-

s. An.04/32

süyuĝ: *bk. süyuḫ*. -1-

s. Bu.02/137

süyuḫ: Sıvık, suyu fazla olan. *Diğer varyantları için bk. suyuğ, süyuĝ*. -1-

s. Bu.02/138

süz: *bk. siz*. -1-

s.+i Bu.13/67

süz-: Süzmek. -3-

s.-erdín Mu.01/133

s.-erduḫ Ma.03/105

s.-iiruḫ Mu.01/143

süzeg: Süzgeç. -3-

s.+de Iğ.04/44

s.+den Iğ.04/37

s.+in An.04/89

süzül-: Süzülmek, süzme işine konu olmak. -3-

s.-úr Ağ.18/31

s.-üb Ağ.18/64

s.-ür Ağ.18/31

sǖt: *bk. süd*. -1-

s. Bi.04/24

S

Sınıf: *bk. sınıf*. -1-

S.+da Iğ.07/2

Ş

şa: Şal. -1-

ş. Ba: Şal mal. Bu.06/229

şaadedli: Şahâdetlik. -1-

ş.+iyle Ma.02/14

şaadet: Şahâdet. -1-

ş.+īle Ma.02/16

şab: *bk. şap*. -2-

ş. Ma.04/141

ş.+i Ma.04/141

şaban: Şaban, kişi adı. -2-

ş. Bu.04/138

şabġa: Şapka. -1-

ş.+siynen Iğ.02/2

şad: Şad, kişi adı. -2-

ş. Ağ.13/51, Ağ.13/52

şadımȧn: Şadıman, kişi adı. -1-

ş. Ma.02/6

şafėrluĝ: *bk. şaförluḫ*. -1-

ş. Bu.12/130

şafórluĝ: *bk. şaförluḫ*. -1-

ş. Bu.12/127

şaförluḫ: Şoförlük. *Diğer varyantları için bk. şafėrluĝ, şafórluĝ, şeförluğ, şoferluĝ, şoferluḫ, şoförluĝ, şoförluḫ*. -1-

ş. Bu.12/129

şaġa: Şaka. *Diğer varyantları için bk. şaḫa, şaḳa*. -3-

ş. An.01/43, Mu.03/63, Mu.03/69

şahan: Şahin. -1-

ş. Bu.02/181

şahid: Şâhit. -1-

ş.+idim Iğ.02/183

şahmaral: Şahmeran. -1-

ş. vursun seni: Bir beddua. Bu.02/166

şahs: Şahıs. *Diğer varyantları için bk. şahz, şaʰs*. -1-

ş.+ım Ha.05/130

şahsen: Şahsen, bizzat. -1-

ş. Bu.15/16

şahsenem: Şahsenem, kişi adı. -1-

ş.+ın Bu.06/62

şahz: *bk. şahs*. -1-

ş.+ım Ha.05/126

şaʰs: *bk. şahs*. -1-

ş.+ımı Ha.05/136

şaḫa: *bk. şaġa*. -2-

ş. ėdıp: Şaka etmek, şaka yapmak. An.05/194

ş.+sını ėdeller: Şaka etmek, şaka yapmak. An.12/238

şaḳa: *bk. şaġa*. -1-

ş. An.07/108

şali *(Özb. Sholi)*: Pirinç bitkisi. *Diğer varyantı için bk. şar.* -1-

ş. An.09/159

şalon: *(Yanlış telaffuz)* Metinde "vagon" anlamı için kullanılmıştır. *bk. salon*. -1-

ş.+da Iğ.09/20

şamata: Şamata. -1-

ġurulti ş.: Gürültü şamata. An.05/440

şamili: Şâmil, kişi adı. -1-

ş. Ağ.07/1

şan: *bk. can*. -1-

ş. An.05/25

şanli: Şanlı, şanı olan. -1-

adli ş.: Adlı şanlı. Iğ.09/154

şans: Şans. -5-

ş. An.01/38

ş.+ān An.03/26

ş.+ı Bu.09/8

ş.+ın An.03/26

ş.+ına An.01/36

şanslí: Şanslı. -1-

ş.+yimişín An.01/38

şap: Şap. *Diğer varyantı için bk. şab.* -1-

ş. Ma.04/141

şar: *bk. şali*. -2-

ş. An.09/159

ş.+ın An.09/161

şarampol: Şarampol, Antalya'da bir mahalle. -1-

ş.+da An.07/7

şard: Şart, koşul, durum. -2-

ş.+dar Bi.05/15

ş.+larda Bi.05/38

şarġı: *bk. şarḫí.* -2-

ş. An.01/59

ş.+y Bu.06/88

şarḫí: Şarkı. *Diğer varyantı için bk. şarġı, şarḳı.* -1-

ş.+y Bu.06/84

şarḳı: *bk. şarḫí.* -2-

ş. An.01/76

ş.+larımız An.01/70

şaş: Şaşı (göz). -2-

ş. Bi.03/71

şaşır-: *bk. şaşur-*. -1-

ş.-dıḫ Ha.07/54

şaşırd-: *bk. şaşurd-*. -1-

ş.-di Bu.06/210

şaşur-: Şaşırmak. *Diğer varyantları için bk. şaşır-, şāşur-*. -1-

ş.-ėrdım An.01/210

şaşurd-: Şaşırtmak. *Diğer varyantı için bk. şaşırd-*. -1-

ş.-di Bu.06/210

şat: ? -1-

ş. An.09/309

şavaş: *bk. savaş*. -1-

ş. An.12/181

şavşed: Şavşat, Artvin'e bağlı bir ilçe. -1-

ş. Ağ.07/113

şayír: Şâir. *Diğer varyantları için bk. şa^{y}ır, şa^{y}ir*. -1-

ş.+lerī Bu.07/8

şa^{y}ır: *bk. şayír*. -1-

ş.+e Bu.02/51

şa^{y}ir: *bk. şayír*. -1-

ş.+ler Bu.06/77

şāşur-: *bk. şaşur-*. -1-

ş.-dile Bu.06/103

şäär: *bk. şe^{h}er*. -1-

ş.+lere Iğ.06/58

şäger: *bk. şeker*. -2-

ş. Ha.02/7, Ha.02/8

şägil: *bk. şekil*. -2-

ş.+de Bi.05/15, Bu.09/139

şägl: *bk. şekil*. -1-

ş.+índe Iğ.01/22

şähriya: Şehriye. -1-

ş. Ha.06/45

şäker: *bk. şeker*. -1-

ş. meker: Şeker meker. An.07/29

şäkil: *bk. şekil*. -4-

ş.+de An.09/37, Bi.05/28, Bi.05/29

ş.+i An.12/74

şärbät: *bk. şerbet*. -1-

ş. Bu.09/36

şärbet: *bk. şerbet*. -1-

ş.+i Bu.09/34

şe: *bk. şey*. -37-

ş. Ağ.07/141, Ağ.07/199, Ağ.08/55, Ağ.09/17, An.05/98, An.06/18, An.06/55, An.06/60, An.06/65, An.07/102, An.07/115, An.07/2, An.07/53, An.07/99, An.10/64, An.12/149, Bi.03/71, Bi.05/6, Bu.09/28, Bu.12/110, Bu.12/34, Bu.12/69, Iğ.11/3, Ma.05/5, Ma.05/9, Ma.06/3

ş.+e Ma.04/30

ş.+i Ağ.07/106, Ağ.07/119, Ağ.07/87, Ağ.08/73, Ağ.11/2, An.12/34, Ma.03/104

ş.+in An.10/83

ş.+inen Ağ.09/76

ş.+i^{y}lē Ma.02/16

şebbender: Şahbender, kişi adı. -1-

ş. Bu.08/33

şed-: *bk. şėyd-*. -1-

ş.-í^{y}ė Bu.12/89

şeer: *bk. şe^{h}er*. -13-

ş. An.02/24, An.02/57, Bi.01/83

ş.+de Bu.11/16, Bu.11/20

ş.+dür An.09/251

ş.+e An.02/57, Bu.11/15, Bu.11/20

ş.+ıne Bu.10/18, Bu.12/88

ş.+in Ağ.01/75, Bu.11/45

şeerli: Şehirli. -1-

ş.+lerde An.01/179

şeförlu^{ğ}: *bk. şaförluḫ*. -1-

ş. Bu.12/107

şeger: *bk. şeker*. -11-

ş. An.09/53, Bu.08/70, Bu.09/120, Bu.14/3, Bu.14/6, Ha.02/5, Ha.02/6, Ha.02/8

ş.+e An.09/54

ş. meğer: Şeker meker. Bu.02/151

şegl: *bk. şekil*. -2-

ş.+inde Ağ.10/104, Ma.05/12

şe^{ğ}ırde: Çekirdek. -1-

ş.+síni Bu.12/154

şehár: *bk. şe^{h}er*. -1-

ş.+á Bu.10/16

şeher: *bk. şe^{h}er*. -13-

ş. Bu.04/198, Bu.04/90

ş.+de Bu.04/197

ş.+dür Bu.04/198

ş.+e An.09/294, Bu.11/18, Bu.11/48, Bu.11/49, Ha.04/57

ş.+i An.09/249

ş.+in Bu.04/196

ş.+lerde Bu.11/28

şehil: *bk. şekil*. -1-

ş.+de Ağ.15/35

şe^{h}er: Şehir. *Diğer varyantları için bk. şäär, şeer, şehár, şeher, şeir*. -21-

ş. An.02/24, Bi.01/83, Bu.14/53, Iğ.06/73

ş.+de An.05/95

ş.+den Bu.04/139, Bu.12/116

ş.+e An.05/230, An.09/294, Bu.04/139

ş.+ín Bu.04/199

ş.+i An.05/95, Bu.02/181, Bu.14/153

ş.+in Bu.04/197, Bu.04/202

ş.+inde An.09/250, Bu.02/111

ş.+ine Bu.02/181

ş.+lerde Iğ.02/48, Iğ.06/105

şe^{h}id: *bk. şė^{y}id*. -1-

ş. Ha.05/99

şeh́er: *bk. şeker*. -1-

ş. Ma.02/39

şeir: *bk. şe^{h}er*. -1-

ş.+ín Ağ.15/65

şekär: *bk. şeker*. -1-

ş.+i An.09/51

şekel: *bk. şeker*. -1-

ş.+ler An.01/46

şekelleme: Şekerleme. -3-

ş. An.01/28, Iğ.03/70

şeker: Şeker. *Diğer varyantları için bk. şäger, şäker, şeger, şeh́er, şekär, şekel*. -28-

ş. An.01/45, An.01/5, An.02/47, An.09/152, An.09/49, An.09/52, An.12/114, An.12/191, An.12/192, An.12/94, Bi.03/7, Bu.02/151, Ha.04/151, Mu.01/145

ş.+ı Ma.03/7

ş.+$^{\imath}$ Ma.04/108

ş.+i Bi.03/100

ş.+inen Ağ.08/70

ş.+^{i}nen Ağ.08/63, Ma.03/8, Ma.04/108

ş.+ler An.01/46

ş.+lerden Bu.09/118

ş. meker An.12/218

ş.+nen Bi.03/23

ş.+ne^{n} Bi.03/23

şekerci: Şekerci, bir soyadı. -1-

ş. Bi.02/5

şekerli: Şekerli. -2-

ş. An.01/29

ş.+síni Ha.04/157

şekil: Şekil. *Diğer varyantları için bk. şägil, şägl, şǟkil, şegl, şehil, şekīl, şekl, şikil.* -15-

ş. Ağ.10/101, Ağ.10/104, Ağ.10/107, Ağ.10/56, Ağ.10/83, Ağ.10/84, Ağ.10/87, Ağ.10/88, Ağ.10/92

ne ş. Ağ.10/64

ş.+de Ağ.06/87, An.10/95

ş.+e Ağ.06/70

ş.+i Ha.04/155

şekīl: *bk. şekil*. -1-

ş. Ağ.10/86

şekl: *bk. şekil*. -3-

ş.+imiz Ağ.10/76

ş.+inde Ağ.10/79

ş.+ini An.12/57

şeli: *bk. şeyli*. -1-

ş. Iğ.01/20

şen: Şen. *Diğer varyantı için bk. şėn*. -4-

ş. Bu.13/157, Bu.13/158, Bu.13/159, Bu.13/160

şenay: Şenay, kişi adı. -1-

ş.+dır Mu.01/80

şennet-: Şenletmek; kalabalık hale getirmek. -1-

ş.-miş Mu.04/21

şennig: *bk. şėnnig*. -8-

ş. Bu.08/30, Bu.11/16, Bu.11/19, Bu.11/26, Bu.11/93, Bu.11/95

ş.+den An.05/147

ş.+in Iğ.05/18

şenniğ: *bk. şėnnig*. -2-

ş. Bu.11/20

ş.+imiz An.05/74

şerbed: *bk. şerbet*. -1-

ş. Bu.05/8

şerbet: Şerbet. *Diğer varyantları için bk. şǟrbǟt, şärbet, şerbed.* -20-

ş. Ağ.08/65, An.10/79, An.10/84, Bu.05/8, Bu.09/33, Bu.09/35, Bu.09/38, Ha.04/30, Ha.04/31, Ha.04/32, Iğ.03/64, Iğ.03/65

ş.+e Ağ.08/65

ş.+ımızi Bu.09/43

ş.+ıni Bu.09/40

ş.+ızi Bu.09/30

ş.+i Bu.09/43, Ha.04/32

ş.+izi Bu.09/38

şerefeddin: *bk. şereveddin*. -1-

ş. Bu.06/85

şeret: Bir toplumun kendine ait yaşam şekli, tarzı, tercihleri ve ahlaki kurallarının bütünü. -2-

ş.+imizi An.09/14

ş.+ne Bu.12/75

şereveddin: Şerafettin, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. şerefeddin.* -2-

ş. Bu.06/208, Bu.06/79

şerr: Şer, kötülük. -1-

ş.+inden An.08/12

şerve: *(Yanlış telaffuz) bk. çevre*. -1-

ş. Bu.12/16

şetan: *bk. şeytan*. -1-

ş.+a An.09/468

şey: Şey. *Diğer varyantları için bk.* ^{i}*şė*^{y}, *şe, şe*^{y}, *şē, şēy, şē*^{y}, *şė, şėy, şė*^{y}, *şė̄y, şı, şí, şi, şi*^{y}. -301-

ş. Ağ.07/190, Ağ.08/51, Ağ.09/73, Ağ.10/39, Ağ.14/19, Ağ.14/31, Ağ.15/18, Ağ.15/5, An.04/73, An.05/162, An.05/277, An.05/286, An.05/398, An.05/400, An.05/406, An.05/422, An.05/425, An.06/11, An.06/34, An.06/64, An.06/65, An.07/110, An.07/35, An.07/87, An.07/99, An.09/112, An.09/407, An.09/443, An.10/76, An.11/44, An.11/59, An.11/71, An.12/107, An.12/125, An.12/192, An.12/200, An.12/205, An.12/230, An.12/28, An.12/63, An.12/74, An.12/91, Bi.03/32, Bi.04/116, Bi.04/16, Bi.04/32, Bi.04/45, Bi.04/6, Bi.04/75, Bi.04/84, Bi.05/28, Bu.04/203, Bu.04/223, Bu.04/45, Bu.05/59, Bu.08/13, Bu.08/107, Bu.08/74, Bu.10/16, Bu.11/128, Bu.11/13, Bu.11/15, Bu.11/29, Bu.11/35, Bu.11/87, Bu.12/129, Bu.12/139, Bu.12/144, Bu.12/157, Bu.12/18, Bu.12/2, Bu.12/26, Bu.12/31, Bu.12/56, Bu.12/57, Bu.12/7, Bu.12/74, Bu.12/84, Bu.12/109, Bu.13/123, Bu.13/195, Ha.04/100, Ha.05/103, Ha.05/42, Ha.05/6, Ha.06/45, Ha.07/19, Ha.07/2, Ha.07/62, Iğ.01/6, Iğ.02/2, Iğ.03/4, Iğ.03/58, Iğ.03/60, Iğ.03/8, Iğ.05/23, Iğ.05/25, Iğ.06/102, Iğ.06/25, Iğ.06/68, Iğ.09/113, Iğ.09/21, Iğ.09/41, Ma.02/19, Ma.02/28, Ma.03/86,

Ma.04/168, Ma.05/16, Mu.01/90, Mu.04/3, Mu.04/41, Mu.05/15, Mu.06/42

ş.+a An.07/86, Bu.04/131, Bu.04/43, Bu.11/46, Bu.13/17

ş.+á An.05/195, Bi.04/44, Bu.04/95, Bu.13/17, Ha.05/44, Iğ.03/71, Iğ.06/40

ş.+ä Mu.03/26

ş.+dā An.02/86

ş.+dá An.07/42, Bu.11/116

ş.+dán Ha.07/59

ş.+de Ağ.02/20, Ağ.03/19, Ağ.08/125, Ağ.13/96, An.07/50, An.11/72, An.11/73, An.12/109, Bu.11/118, Bu.12/102, Bu.12/2, Bu.12/40, Iğ.03/31, Iğ.04/44, Ma.05/8, Ma.06/16

ş.+dedir Mu.03/13

ş.+den Ağ.09/46, Ağ.09/75, Bi.03/115, Bu.04/27, Ha.05/33, Ma.05/2, Mu.07/7

ş.+de^{n} Bu.12/20

ş.+deydi An.05/280

ş.+dē Ağ.10/114, Bu.11/125

ş.+dír Ha.04/154

ş.+dir An.06/13

ş.+dúr Bu.12/45, Iğ.06/151

ş.+dür Ağ.09/33, Ağ.17/91, An.05/198, An.12/164, Bu.08/103, Bu.11/114, Bu.11/48, Bu.14/71

ş.+e An.05/407, An.11/10, Bu.02/94, Bu.06/73, Bu.08/90, Bu.12/62, Iğ.04/44, Iğ.07/13, Ma.04/171, Ma.04/90

bi ş.+e çıḫamadım: Bir şeye çıkamamak; amacına ulaşamamak. An.05/130

ş.+ıḫ Ağ.07/176

ş.+ım Bu.12/125

ş.+ín Iğ.03/77

ş.+i An.05/435, An.09/425, An.10/118, Ha.03/13, Ha.07/61, Iğ.02/13, Iğ.06/60

ş.+im Ha.07/60

ş.+imis Ağ.10/38

ş.+imiz Iğ.05/31

ş.+inden An.05/180

ş.+ine An.02/81

ş.+inen Bu.11/67, Ha.07/69, Iğ.06/16

ş.+ini An.05/86, Bu.09/153, Iğ.09/126

ş.+iz Bu.12/12

ş.+^{i} Ağ.09/45, An.12/77, Ha.07/8

ş.+^{i}ni Bu.06/68

ş.+lári Bu.14/21

ş.+le Bu.12/113

ş.+ler Ağ.03/10, Ağ.03/12, An.03/15, An.03/36, An.12/133, An.12/144, Bu.04/203, Bu.06/231,

Bu.13/95, Ha.05/156, Ma.04/156, Mu.04/8

ş.+lerdáki Bu.04/116

ş.+lerden An.01/14, Bu.08/46, Bu.12/86

ş.+lerdur Bu.04/158

ş.+lere Mu.05/20, Mu.05/23

ş.+lerınen Ağ.15/44

ş.+ler'mizin Ağ.10/40

ş.+ler'ni Ağ.07/129

ş.+lerí An.01/115, Mu.04/19

ş.+leríne Mu.04/12

ş.+leri Ağ.07/25, Ağ.07/91, Ağ.10/49, An.01/173, An.05/20, An.05/298, An.06/30, Bu.12/39, Ha.05/14, Iğ.06/67, Mu.04/19, Mu.04/23

ş.+lerinen An.05/408

ş.+lerini Ağ.15/69

ş.+lerni Ağ.10/38, Ağ.10/5

ş.+luĝ An.05/324

ş.+miş Ma.02/6

ş.+nen Bu.04/136, Mu.01/26

ş.+nın Bu.02/156

ş.+sı Bu.12/57

ş.+sıná Bu.12/132

ş.+sınde Bu.12/26, Bu.12/27, Bu.12/34

ş.+sınden Iğ.05/1

ş.+sıne Bu.12/14

ş.+sınen Bu.12/94

ş.+sını Bu.12/54

ş.+sın' Bu.12/67

ş.+sınne Bu.12/6

ş.+sí Iğ.09/186

ş.+sínde Bu.12/29

ş.+síne Bi.04/129, Ha.07/3

ş.+síni Bu.02/94

ş.+sínnen Bu.12/66

ş.+si An.05/229, An.07/108, An.07/5, An.07/52, Bu.04/164, Bu.09/28, Bu.12/140, Bu.12/24, Bu.12/45, Ha.06/32, Iğ.06/41, Ma.02/11

ş.+sidur An.09/161

ş.+sine Bi.04/130, Bu.12/10

ş.+sini Bu.13/175

ş.+sinnán Bu.12/126

ş.+siynen Iğ.06/5

ş.+zınen Bu.12/116

şeyd-: *bk. şėyd-*. -12-

ş.-a Ma.02/70

ş.-aẖ Bu.12/111

ş.-duĝ Bu.02/86

ş.-en Bu.12/38

ş.-ende An.07/107

ş.-ir An.06/69

ş.-iyėle Bu.12/88

ş.-iyėller Bu.12/138, Bu.12/67

ş.-iyėrdiler Bu.12/32

ş.-iyírmişler An.07/95

ş.-iyírsın Bi.03/20

şey'ẖ: Şeyh. -1-

ş. Ağ.07/1

şeylıĝ: *bk. şeyluḫ*. -2-

ş. Ağ.07/143, Bu.11/17

şeyli: Şeyli. *Diğer varyantları için bk. şeli, şeylī*. -2-

ş. An.10/50, Ha.02/14

şeylī: *bk. şeyli*. -1-

ş. Bu.04/42

şeyluḫ: Şeylik, o şeyle ilgili. *Diğer varyantı için bk. şeylıĝ*. -2-

ş. An.10/65, Ha.04/150

şeytan: Şeytan. *Diğer varyantları için bk. şetan, şėytan*. -4-

ş. An.01/249

cin ş.: Cin, şeytan vs gibi varlıklar. Iğ.11/79

ş.+dur Iğ.09/157

ş.+dur Iğ.09/157

şe^{y}: *bk. şey*. -40-

ş. An.01/57, An.05/276, An.06/23, An.06/70, An.06/76, An.07/30, An.07/38, An.10/120, An.10/124, An.10/140, Bi.03/15, Bu.12/115, Bu.12/132, Bu.12/140, Bu.12/20, Bu.12/66, Bu.12/97, Ha.04/6, Iğ.02/49, Iğ.06/135

ş.+á Ağ.02/4, An.05/280, An.10/169, Bu.11/49

ş.+de Iğ.01/25

ş.+dúr An.01/53

ş.+e Bu.06/76, Bu.10/7

ş.+i An.05/462, Bu.12/31, Mu.01/147, Mu.06/64

ş.+ine An.05/290

ş.+inen Bi.03/11, Bu.12/77

ş.+ini An.06/44, An.10/92, An.12/233

ş.+lerá An.05/220

şe^{y}d-: *bk. şėyd-*. -3-

ş.-iyėr Bu.12/153, Bu.12/154

ş.-iyír Bu.12/149

şē: *bk. şey*. -1-

ş.+de Bu.12/89

şēy: *bk. şey*. -1-

ş.+uĝ An.12/64

şē^{y}: *bk. şey*. -1-

ş. Iğ.09/44

şė: *bk. şey*. -28-

ş. Ağ.02/9, Ağ.15/19, Ağ.17/118, An.05/291, An.05/292, An.05/417, An.07/96, Bu.04/192, Bu.09/93, Bu.14/1, Ha.06/45, Ha.06/7, Iğ.03/14, Iğ.11/65, Ma.03/45, Ma.03/46, Ma.04/169, Ma.05/20, Mu.03/83, Mu.05/39

ş.+á Bi.03/40

ş.+den Ma.01/16

ş.+e Mu.05/39

ş.+i Ağ.14/4, Ma.04/3

ş.+inen Ağ.17/61

ş.+mizi Ma.04/35

ş.+sini An.08/3

şėn: *bk. şen*. -1-

ş. Bu.09/178

şėndi: *bk. şindi*. -2-

ş. Ağ.17/126, Iğ.07/6

şėnnig: Şenlik; toplum, ahali. *Diğer varyantları için bk. şennig, şenniğ, şėnniġ, şėnniğ, şėnniḣ, şėnnik*. -9-

ş. An.05/49, Bu.11/98, Bu.14/138, Iğ.02/83

ş.+i Bu.11/12

ş.+imizi Bu.13/20

ş.+in Bu.13/77, Bu.13/78

ş.+inen Bu.13/41

şėnniġ: *bk. şėnnig*. -1-

ş. Iğ.02/158

şėnniğ: *bk. şėnnig*. -10-

ş. Bu.08/44

ş.+e Bu.13/198

ş.+i Bu.09/39, Bu.13/102, Bu.13/90, Iğ.05/52

ş.+idi Bu.13/100

ş.+im Ağ.16/75

ş.+imis Bu.13/13

ş.+in Bu.13/26

şėnniḣ: *bk. şėnnig*. -1-

ş. Bu.13/67

şėnnik: *bk. şėnnig*. -2-

ş. Bu.13/89, Iğ.05/60

şėy: *bk. şey*. -171-

ş. Ağ.01/14, Ağ.01/27, Ağ.01/43, Ağ.08/88, Ağ.17/100, Ağ.17/76, Ağ.17/88, An.05/316, An.05/385, An.09/376, An.10/28, Bi.03/106, Bi.03/30, Bi.04/16, Bi.04/49, Bi.05/19, Bu.02/21, Bu.02/64, Bu.04/81, Bu.06/223, Bu.06/95, Bu.08/5, Bu.09/118, Bu.09/79, Bu.12/49, Bu.12/88, Bu.13/125, Bu.13/188, Bu.13/45, Bu.13/46, Ha.02/23, Ha.07/14, Iğ.02/127, Iğ.02/153, Iğ.02/164, Iğ.02/188, Iğ.02/32, Iğ.02/82, Iğ.03/83, Iğ.04/20, Iğ.04/28, Iğ.04/33, Iğ.06/158, Iğ.09/108, Ma.02/55, Ma.03/27, Ma.03/49, Ma.03/78, Ma.04/173, Ma.04/178, Ma.04/69, Ma.04/92, Mu.01/103, Mu.01/146, Mu.03/34, Mu.03/69, Mu.04/4, Mu.04/9, Mu.05/23

ş.+á Ağ.02/14, Ağ.06/12, Ağ.17/37, Ağ.17/61, Iğ.02/133, Iğ.03/79

ş.+da Bu.12/70

ş.+dan Bu.12/87

ş.+dá Bu.14/15, Mu.03/26

ş.+de Bu.02/119, Bu.13/122, Iğ.03/18

ş.+den Ağ.16/56, An.09/316, Bu.06/225, Bu.11/70, Bu.13/129, Ma.02/4

ş.+deydi Ağ.17/40

ş.+dē Bi.05/39, Bu.14/199

ş.+di Ha.02/21

ş.+dir An.10/27

ş.+dı̊r Bu.02/29

ş.+dur Bu.02/160

ş.+dúr Iğ.03/43

ş.+dür Ağ.17/6, Iğ.03/48

ş.+e An.05/387, Bu.06/71, Bu.11/120, Iğ.09/82, Ma.02/51, Ma.04/37, Ma.04/87

ş.+i Bu.02/60, Bu.03/51, Bu.06/88, Ha.02/20, Iğ.02/146

ş.+idi Iğ.06/64

ş.+imis Iğ.09/103

ş.+imiş Ma.04/58

ş.+in Bu.06/196, Bu.13/126, Bu.13/194

ş.+ine Mu.05/6

ş.+inen Bu.03/49, Bu.04/24, Bu.12/68

ş.+ini An.10/158, Bu.06/241

ş.+^{i} Mu.05/52

ş.+^{i}mize Iğ.02/47

ş.+^{i}nen Iğ.07/4

ş.+ler Ağ.04/10, Ağ.10/122, An.05/387, Bu.08/110, Bu.13/27, Iğ.02/138, Iğ.02/182, Iğ.02/70, Iğ.02/9, Mu.05/54, Mu.06/27

ş.+lerá An.05/370

ş.+lerde An.09/343, Iğ.04/38

ş.+lerden Ma.01/7, Mu.03/15

ş.+lerını Bu.12/129

ş.+lerí Bu.11/81, Bu.13/144

ş.+leríne Iğ.09/33

ş.+leri Ağ.09/16, Bu.12/49, Mu.05/59

ş.+lerinen Ağ.10/57

ş.+leri̅ Bu.13/120

ş.+ler^{i} Bu.02/55

ş.+lerni Iğ.02/33

ş.+nen Ağ.01/21, Iğ.04/30, Iğ.04/5

ş.+ni Ma.04/142

ş.+sı Bu.12/22

ş.+sınde Bu.12/14

ş.+sıne Bu.12/3

ş.+sıni Bu.12/39

ş.+sınnán Ha.07/34

ş.+síne Bu.01/2

ş.+sínnán Iğ.02/26

ş.+si Bi.04/59, Bu.12/100, Bu.12/86, Ha.06/41, Ma.02/53

ş.+sine Bu.11/82, Iğ.02/161

ş.+sini An.05/462, An.09/250, An.09/341, Iğ.02/145

ş.+sinnen An.09/316, Bu.02/49, Bu.02/84

şėyd-: Şey etmek, şey yapmak. *Diğer varyantları için bk. şed-, şeyd-, şe^{y}d-, şėyt-, şė^{y}d-.* -15-

ş.-aĝ Ma.02/60

ş.-aẖ Bu.06/232

ş.-emeduẖ An.07/39

ş.-ila Mu.06/17

ş.-iyėller Ağ.17/109, Mu.06/14

ş.-iyėrd^{i}le Bu.12/156

ş.-iyėrd^{i}ler Bu.06/228

ş.-iyėrmiş Bu.14/140

ş.-iyėrsın Iğ.07/13

ş.-iyırd^{ı}la Bu.12/57

ş.-iyırd^{i}le Bi.03/91

ş.-iyírdim An.07/73

ş.-iyírmışlár Bu.06/234

ş.-iyiller Iğ.02/96

şėyt-: *bk. şėyd-*. -1-

ş.-sinner Iğ.02/80

şėytan: *bk. şeytan*. -2-

ş. An.08/12, Iğ.11/81

şė^{y}: *bk. şey*. -30-

ş. An.01/147, An.02/44, An.09/372, Bi.03/105, Bi.03/28, Bi.03/92, Bu.03/45, Bu.03/48, Bu.06/239, Bu.14/29, Iğ.02/132, Iğ.02/58, Iğ.04/3, Iğ.07/13

ş.+á An.05/363, Mu.05/20

ş.+e An.11/46, Mu.05/23

ş.+i An.02/37, An.10/170, Bi.05/10, Bu.09/88, Bu.12/27, Bu.15/13

ş.+idur An.05/332

ş.+in An.10/146, Ha.04/137

ş.+le Ha.05/55

ş.+lere Bu.06/71

ş.+lerıni Ağ.07/19

şė^{y}d-: *bk. şėyd-*. -1-

ş.-iyėrdi An.05/343

şė^{y}id: Şehit. *Diğer varyantı için bk. şe^{h}id*. -1-

ş. Mu.02/10

şē̄y: *bk. şey*. -1-

ş. Ma.03/56

şêle: *bk. şöle*. -1-

ş. Ha.04/95

şı: *bk. şey*. -1-

ş. Bu.13/2

şıẖ-: *bk. çıẖ-*. -1-

ş.-dıẖ Ağ.13/7

şındė: *bk. şindi*. -2-

ş. Bu.12/139, Bu.12/14

şındı: *bk. şindi*. -1-

ş. Bu.12/89

şındí: *bk. şindi*. -2-

ş. An.09/21, Bu.12/104

şındi: *bk. şindi*. -9-

ş. An.01/43, Bu.02/180, Bu.06/221, Bu.06/87, Bu.08/3, Bu.12/5, Bu.12/79, Bu.12/94, Iğ.06/149

şını: *bk. şindi*. -1-

ş. An.01/177

şıni: *bk. şindi*. -3-

ş. An.09/136, Bu.10/14, Bu.12/39

şın^{i}: *bk. şindi*. -1-

ş. Bu.09/103

şınnı: *bk. şindi*. -1-

ş. Bu.12/53

şınni: *bk. şindi*. -4-

ş. Bu.12/100, Bu.12/115, Bu.12/37, Bu.12/52

şırad: Peynir yapımının ardından çıkan sarı su. *Diğer varyantı için bk. şırat.* -4-

ş. Bu.05/31, Bu.05/32

şırambå: ? -1-

ş. Bu.04/76

şırat: *bk. şırad*. -3-

ş. Ağ.18/24, Ağ.18/31

ş.+a Ağ.18/23

şí: *bk. şey*. -1-

ş. Iğ.03/84

şífaner: Şifonyer. -1-

ş.+dur Bu.04/158

şín: *bk. şindi*. -1-

ş. An.09/460

şínd: *bk. şindi*. -2-

ş. An.09/181, An.09/438

şíndė: *bk. şindi*. -1-

ş. Bu.12/34

şíndı: *bk. şindi*. -2-

ş. Bu.12/101, Bu.12/112

şíndi: *bk. şindi*. -78-

ş. An.01/135, An.01/239, An.01/74, An.09/122, An.09/18, An.09/231, An.09/233, An.09/239, An.09/250, An.09/277, An.09/284, An.09/287, An.09/293, An.09/298, An.09/312, An.09/321, An.09/348, An.09/374, An.09/378, An.09/396, An.09/4, An.09/406, An.09/441, An.09/45, An.09/462, An.09/99, An.10/135, An.10/161, An.10/177, An.10/182, An.10/88, Bi.02/1, Bi.03/101, Bi.03/28, Bi.03/80, Bi.04/47, Bi.04/93, Bu.02/119, Bu.02/124, Bu.02/159, Bu.02/44, Bu.02/50, Bu.04/126, Bu.04/154, Bu.04/166, Bu.04/33, Bu.04/44, Bu.04/69, Bu.06/232, Bu.08/10, Bu.08/12, Bu.08/18, Bu.08/96, Bu.09/150, Bu.09/171, Bu.12/108, Bu.12/117, Bu.12/140, Bu.12/17, Bu.12/26, Bu.12/4, Bu.12/67, Bu.12/69, Bu.13/17, Iğ.02/177, Iğ.02/86, Iğ.03/5, Iğ.05/15, Iğ.05/16, Iğ.06/108, Iğ.06/170, Iğ.09/123, Iğ.09/217, Iğ.09/55, Iğ.11/8, Mu.06/89

şíndi^{ğ}i: *bk. şindiki*. -1-

ş. Ağ.15/31

şíndī: *bk. şindi*. -2-

ş. Bu.02/35, Bu.04/45

şín^{d}i: *bk. şindi*. -2-

ş. An.09/431, Bi.03/1

şíni: *bk. şindi*. -5-

ş. An.09/286, An.10/180, An.10/44, Bu.12/122, Bu.12/156

şínnė: *bk. şindi*. -1-

ş. Bu.12/151

şínni: *bk. şindi*. -1-

ş. Bu.12/117

şi: *bk. şey*. -7-

ş. Ağ.08/120, Ma.02/37, Ma.04/22, Ma.04/34, Mu.05/49

ş.+á Ağ.06/44

ş.+e Ma.02/41

şiç-: *bk. siç-*. -1-

ş.-en Iğ.11/58

şigeet: *bk. şige^{y}ed*. -1-

ş. Iğ.03/11

şige^{y}ed: Şikâyet. *Diğer varyantları için bk. şigeet, şikáyát, şiḱaad*. -1-

ş.+e Bu.14/148

şikáyát: *bk. şige^{y}ed*. -1-

ş. An.09/476

şikil: *bk. şekil*. -1-

ş.+e An.12/59

şiḱaad: *bk. şige^{y}ed*. -1-

ş. Ma.06/4

şim: *bk. şindi*. -8-

ş. Ağ.03/16, Ağ.06/101, Ağ.06/105, Ağ.06/32, Ağ.06/91, Bu.02/84, Bu.09/51, Bu.11/91

şimdi: *bk. şindi*. -77-

ş. Ağ.01/24, Ağ.06/1, Ağ.06/100, Ağ.06/104, Ağ.06/107, Ağ.06/113, Ağ.06/121, Ağ.06/146, Ağ.06/150, Ağ.06/152, Ağ.06/156, Ağ.06/159, Ağ.06/25, Ağ.06/54, Ağ.06/57, Ağ.06/58, Ağ.06/67, Ağ.06/96, Ağ.07/1, Ağ.07/39, Ağ.08/14, Ağ.10/120, Ağ.13/36, Ağ.13/61, Ağ.13/68, Ağ.13/72, Ağ.13/87, Ağ.15/1, Ağ.16/156, An.03/7, An.05/157, An.07/120, An.12/203, An.12/67, Bi.05/22, Bu.01/3, Bu.02/65, Bu.03/57, Bu.06/14, Bu.09/42, Bu.09/56, Bu.13/162, Bu.14/1, Bu.14/106, Bu.14/130, Bu.14/144, Bu.14/148, Bu.14/15, Bu.14/150, Bu.14/170, Bu.14/175, Bu.14/182, Bu.14/184, Bu.14/55, Bu.14/62, Bu.14/71, Bu.14/94, Bu.14/96, Ha.03/7, Ha.04/45, Iğ.03/11, Iğ.03/33, Iğ.03/37, Iğ.03/9, Iğ.05/41, Iğ.08/6, Iğ.11/3, Ma.02/1, Ma.02/10, Ma.03/44, Ma.05/12, Ma.05/8, Mu.05/1, Mu.05/28, Mu.05/9

ş.+yá Bu.14/219

şimdiki: *bk. şindiki*. -4-

ş. Ağ.06/48, Ağ.06/49, Ağ.13/96, Mu.01/17

şimdī: *bk. şindi*. -5-

ş. Bu.14/217, Iğ.03/31, Iğ.03/62, Iğ.03/68, Ma.04/32

şimm^{i}: *bk. şindi*. -1-

ş. Ağ.18/43

şimní: *bk. şindi*. -1-

ş. Ağ.01/59

şimni: *bk. şindi*. -3-

ş. Ağ.01/73, Bi.05/24, Ha.02/7

şin: *bk. şindi*. -8-

ş. Ağ.17/71, An.01/60, An.04/40, An.06/74, An.09/16, An.09/466, Bu.14/99, Iğ.02/92

şind: *bk. şindi*. -7-

ş. Ağ.16/82, An.01/70, An.04/15, An.09/15, An.09/51, An.10/137, Iğ.06/167

şindė: *bk. şindi*. -2-

ş. Bu.12/2, Mu.01/16

şindı: *bk. şindi*. -1-

ş. Mu.01/109

şindí: *bk. şindi*. -3-

ş. Bu.14/17, Ha.05/114, Mu.01/161

şindi: 1. Şimdi; 2. Şimdilerde, bugünlerde, günümüzde; 3. Cümle başı edatı olarak kullanılır. *Diğer varyantları için bk. endı, ėndi, ėndī, ēndi, ^{h}indí, ^{h}indi, ındi, índı, in, indí, indi, indī, jínd^{ı}, jíndi, jim, şėndi, şındė, şındı, şındí, şındi, şını, şıni, şın^{i}, şınnı, şınni, şín, şínd, şíndė, şíndı, şíndi, şíndī, şín^{d}i, şíni, şínnė, şínni, şim, şimdi, şimdī, şimm^{i}, şimní, şimni, şin, şind, şindė, şindı, şindí, şindī, şind^{i}, şin^{d}, şin^{d}i, şini, şinn, şinni, şinni, şi̊mdi, ^{y}ėndi*. -280-

ş. Ağ.05/4, Ağ.06/95, Ağ.07/130, Ağ.07/157, Ağ.07/200, Ağ.08/1, Ağ.08/105, Ağ.08/3, Ağ.08/31, Ağ.08/37, Ağ.08/45, Ağ.08/54, Ağ.08/98, Ağ.09/41, Ağ.09/46, Ağ.12/13, Ağ.13/54, Ağ.16/104, Ağ.16/123, Ağ.16/126, Ağ.16/136, Ağ.16/137, Ağ.16/140, Ağ.16/59, Ağ.16/74, Ağ.16/76, Ağ.16/77, Ağ.17/25, Ağ.17/69, Ağ.17/74, Ağ.17/78, An.01/119, An.01/13, An.01/253, An.01/50, An.01/73, An.01/74, An.02/83, An.03/18, An.03/30, An.03/4, An.04/123, An.04/33, An.04/37, An.04/67, An.05/116, An.05/363, An.06/22, An.06/49, An.06/57, An.06/61, An.06/63, An.06/68, An.06/75, An.06/79, An.07/115, An.09/11, An.09/189, An.09/19, An.09/252, An.09/253, An.09/267, An.09/27, An.09/281, An.09/287, An.09/298, An.09/356, An.09/378, An.09/4, An.09/415, An.09/464, An.09/48, An.09/49, An.09/58, An.09/6, An.09/83, An.10/173, An.10/183, An.10/23, An.10/25, An.10/35, An.10/49, An.11/19, An.11/4, An.11/6, An.11/7, An.11/72, An.11/73, An.11/99, An.12/1, An.12/100, An.12/102, An.12/105, An.12/106, An.12/110, An.12/115, An.12/116, An.12/118, An.12/119, An.12/120, An.12/124, An.12/126, An.12/128, An.12/138, An.12/144, An.12/166, An.12/173, An.12/18,

An.12/19, An.12/192, An.12/198, An.12/199, An.12/211, An.12/217, An.12/220, An.12/223, An.12/225, An.12/232, An.12/233, An.12/3, An.12/37, An.12/38, An.12/49, An.12/5, An.12/52, An.12/62, An.12/73, An.12/78, An.12/8, An.12/93, An.12/96, An.12/99, Bi.01/93, Bi.03/100, Bi.03/34, Bi.03/39, Bi.04/10, Bi.04/104, Bi.04/16, Bi.04/21, Bi.04/23, Bi.04/31, Bi.04/70, Bi.04/71, Bi.04/8, Bu.02/117, Bu.02/14, Bu.02/68, Bu.02/88, Bu.03/46, Bu.03/51, Bu.03/57, Bu.03/65, Bu.03/68, Bu.04/136, Bu.04/14, Bu.04/192, Bu.04/195, Bu.04/205, Bu.04/235, Bu.04/238, Bu.04/239, Bu.04/246, Bu.04/249, Bu.04/40, Bu.04/54, Bu.04/86, Bu.05/52, Bu.06/220, Bu.06/228, Bu.06/231, Bu.06/237, Bu.06/29, Bu.06/84, Bu.07/9, Bu.07/11, Bu.08/58, Bu.08/83, Bu.09/147, Bu.09/168, Bu.09/170, Bu.09/171, Bu.09/174, Bu.09/18, Bu.09/2, Bu.09/42, Bu.09/97, Bu.12/126, Bu.12/45, Bu.13/101, Bu.13/123, Bu.13/82, Bu.13/89, Bu.14/102, Bu.14/18, Bu.14/24, Bu.14/58, Bu.14/83, Ha.01/35, Ha.01/58, Ha.03/34, Ha.04/12, Ha.04/152, Ha.04/47, Ha.05/113, Ha.05/85, Ha.06/7, Ha.06/8, Ha.07/13, Ha.07/19, Ha.07/52, Iğ.02/170, Iğ.02/181, Iğ.03/79, Iğ.04/28, Iğ.04/30, Iğ.05/40, Iğ.06/124, Iğ.06/163, Iğ.06/164, Iğ.06/176, Iğ.06/83, Iğ.07/3, Iğ.08/40, Iğ.09/175, Iğ.09/91, Iğ.11/18, Iğ.11/35, Iğ.12/12, Iğ.12/15, Ma.02/24, Ma.02/25, Ma.02/64, Ma.02/69, Ma.04/173, Ma.04/46, Mu.01/117, Mu.01/135, Mu.01/136, Mu.01/144, Mu.01/145, Mu.01/171, Mu.01/19, Mu.01/21, Mu.01/23, Mu.01/25, Mu.01/32, Mu.01/36, Mu.01/37, Mu.01/38, Mu.01/69, Mu.01/88, Mu.01/93, Mu.01/98, Mu.02/24, Mu.02/30, Mu.02/31, Mu.02/33, Mu.03/7, Mu.03/71, Mu.03/92, Mu.06/45, Mu.06/70, Mu.07/6

ş.+e Ağ.07/160

ş.+ler Mu.01/75

ş.+ye Ağ.17/45, An.02/51

şindiḣ́i: *bk. şindiki*. -1-

ş. Ağ.08/71

şindiki: Şimdiki. *Diğer varyantları için bk. şıńdi^ği, şimdiki, şindiḣ́i*. -8-

ş. Ağ.15/48, Ağ.16/42, Bu.08/40, Ma.04/101, Mu.01/148, Mu.01/155, Mu.01/74, Mu.02/31

şindikiler: Şimdiki gençler, yeni nesil. -1-

ş. Mu.01/151

şindī: *bk. şindi*. -7-

ş. An.04/33, Bu.02/75, Bu.03/50, Bu.08/62, Bu.13/214, Ha.04/6, Mu.07/3

şind^{i}: *bk. şindi*. -5-

ş. An.05/84, An.09/362, An.10/40, An.10/42, Bu.14/19

şin^{d}: *bk. şindi*. -1-

ş. An.10/31

şin^{d}**i**: *bk. şindi*. -2-

ş. An.01/206, An.06/55

şini: *bk. şindi*. -8-

ş. Ağ.01/1, An.10/168, An.10/17, An.12/37, Bu.03/52, Bu.03/56, Ha.07/45, Iğ.02/94

şinn: *bk. şindi*. -1-

ş. An.10/46

şinni: *bk. şindi*. -1-

ş. Bu.02/87

şinni: *bk. şindi*. -6-

ş. Bu.03/44, Bu.12/89, Bu.13/33, Ma.06/16, Mu.03/43

şirin: Şirin. -3-

ş. Bu.06/33, Bu.09/123, Bu.09/33

şirvanşeyığ̂: *bk. şirvanşeyıḫ*. -1-

ş.+a Mu.04/20

şirvanşeyıḫ: Şirvanşeyh, Muş'un Bulanık ilçesine bağlı Adıvar köyünün eski ismi. *Diğer varyantları için bk. şirvanşeyığ̂, şirvanşıḫ*. -2-

ş. Ha.08/5

ş.+da Ha.01/5

şirvanşıḫ: *bk. şirvanşeyıḫ*. -2-

ş. Ha.05/105, Ha.05/95

şiş-: 1. Şişmek; 2. Sinirden patlayacak hale gelmek, sıkıntılı olmak. -6-

ş.-di An.05/471

ş.-iyėr Bi.03/54

ş.-mişin An.01/219

başımıs ş.-mişdür: Sıkıntıdan dertten ne yapacağını bilmemek. ? Bu.08/93

şişe: Şişe. -1-

ş.+lere Iğ.02/71

şişġo: Şişko, şişman. -1-

ş. An.01/238

şişîr-: Şişirmek. -1-

ş.-^{i}yo Bi.03/54

şive: Şive, ağız. *Diğer varyantı için bk. şivre*. -2-

ş.+m Ağ.05/5

ş.+mi Ağ.05/9

şivre: *(Yanlış telaffuz) bk. şive*. -1-

ş.+sini Ağ.08/10

şi^{y}: *bk. şey*. -3-

ş. Mu.01/143

ş.+e Ağ.08/35, Ma.06/9

şîmdi: *bk. şindi*. -1-

ş. Ağ.01/20

şofer: *bk. şofėr*. -2-

ş.+i Ma.04/179, Ma.04/180

şoferluĝ: *bk. şaförluḫ*. -1-

ş.+un An.09/253

şoferluẖ: *bk. şaförluẖ*. -1-

ş. An.09/254

şofėr: Şoför. *Diğer varyantları için bk. şofer, şofe̊r, şove̊r, şófer, şóvö*. -6-

ş. An.09/340, Ma.04/179, Ma.04/185

ş.+i Ma.04/180

ş.+idim An.09/252

şofe̊r: *bk. şofėr*. -1-

ş. An.03/19

şoförluĝ: *bk. şaförluẖ*. -1-

ş.+a An.09/298

şoförluẖ: *bk. şaförluẖ*. -1-

ş.+da An.09/340

şoḳ: Şok. -1-

ş.+a Ağ.17/43

şor (1): Lor, çökelek. -2-

ş. Ağ.18/55

şor (2): *bk. şura*. -1-

ş.+da Ha.02/36

şora: Yabani (ot). -2-

ş. Bu.12/156

şoraẖ: Tuzlu toprak. -2-

ş. Iğ.06/165

ş.+ıdi Iğ.06/64

şover: *bk. şofėr*. -1-

ş.+a Bu.14/86

şove̊r: *bk. şofėr*. -2-

ş. Bu.14/84, Bu.14/87

şófer: *bk. şofėr*. -2-

ş. An.09/290

ş.+in An.09/260

şóvö: *bk. şofėr*. -1-

ş. Bu.14/84

şȯ: *bk. şu*. -1-

ş. Bu.09/118

şöhret: Şöhret, kişi adı. -1-

ş. Ha.01/1

şöle: Şöyle. *Diğer varyantları için bk. şe̊le, şölē, şöle̊, şöʸle, şő́le*. -1-

ş. Ha.05/68

şölē: *bk. şöle*. -1-

ş. Ha.04/94

şöle̊: *bk. şöle*. -1-

ş. Ha.02/29

şömíne: *bk. şömine*. -1-

ş. Ma.05/12

şömine: Şömine. *Diğer varyantı için bk. şömíne*. -1-

ş. Ma.05/12

şöʸle: *bk. şöle*. -1-

ş. Ha.04/154

şöyle: *bk. şöle*. -2-

ş. An.03/21

şő́le: *bk. şöle*. -1-

ş. Ha.04/149

şu: Şu, işaret sıfatı ve zamiri. *Diğer varyantları için bk. şȯ, şü*. -25-

ş. Ağ.10/83, Ağ.13/2, Ağ.15/19, An.03/15, An.10/119, An.10/141, Bi.02/11, Bu.01/30, Bu.09/118,

Bu.09/123, Bu.09/20, Bu.15/21, Ha.02/26, Ha.05/11, Ha.05/26, Iğ.02/41, Iğ.03/33, Ma.02/39, Ma.02/47

ş. Bu: Şu bu. Ma.02/30, Mu.01/66

ş.+dur Bu.09/140

ş.+ni Ma.02/20

ş.+yí buyuní: Şu bu. Ma.02/35

şubat: Şubat. -1-

ş. Ağ.02/2

şur: *bk. şura*. -1-

ş.+da Ma.05/16

şura: Şura. *Diğer varyantları için bk. hur, şor (2), şur.* -2-

ş.+da Ha.05/157

ş.+sı An.10/185

şuşla-: 1. Ekmek içini çekmesini, tam pişmesini sağlamak; 2. Bayat ekmeği buharda yumuşatmak. -3-

ş.-maĝ An.05/454

ş.-maẖ An.05/454

ş.-ş An.05/455

şuşlan-: 1. Ekmek içini çekmek, tam pişmek; 2. Bayat ekmek buharda yumuşamak. -4-

ş.-mamış An.05/454

ş.-mamiş An.05/457, An.05/458

ş.-sın An.05/458

şuşli-: *bk. şuşla-*. -1-

ş.-yėrsın An.05/456

şúşen: *bk. şüşen*. -1-

ş. Ağ.12/3

şü: *bk. şu*. -1-

ş. Ha.04/128

şügür: *bk. şükür*. -1-

ş. Ma.04/160

şüğür: *bk. şükür*. -1-

ş. Bu.11/98

şü^{ğ}ür: *bk. şükür*. -1-

ş. An.11/34

şüh́ür: *bk. şükür*. -1-

ş. Ha.02/18

şükür: Şükür. *Diğer varyantları için bk. şügür, şüğür, şü^{ğ}ür, şüh́ür, şükü^{r}*. -21-

ş. Ağ.07/88, An.01/253, An.09/451, An.09/454, An.11/104, An.11/39, Bu.04/217, Bu.08/57, Bu.08/64, Bu.11/113, Bu.13/111, Bu.13/142, Iğ.02/168, Iğ.02/171, Iğ.06/149, Iğ.09/58, Iğ.11/25

çoẖ ş. yėrden göge: Çok şükür yerden göğe; bir şükretme cümlesi. Mu.01/36

şükü^{r}: *bk. şükür*. -1-

ş. An.11/54

şüs: *bk. yüz (1)*. -3-

ş. Ağ.15/13, An.09/324

şüşen: Şuşen, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. şúşen.* -1-

ş. Bu.04/119

şüz: *bk. yüz (1)*. -5-

ş. Bu.13/47, An.03/20, Mu.03/3, Mu.03/7

ş.+i Bi.02/13

şū̃be: Şûbe. -1-

ş.+si Bu.14/101

t

ta: *bk. tā*. -1-

t. Ağ.09/75

tab: Tabiat taklidi bir ses. -1-

t. Bu.14/182

taba: *bk. tabaẖ*. -4-

t.+a An.10/143

t.+ȧ An.10/143

t.+ȧn Bu.14/50

t.+ˡn An.10/143

tabaġ: *bk. tabaẖ*. -2-

t. Bi.03/106

t.+da Bi.03/104

tabaĝ: *bk. tabaẖ*. -5-

t. An.01/80

t.+a An.05/346

t.+ė Bu.09/127

t.+ınan Bu.14/50

t.+ınán Bu.09/121

tabaẖ: Tabak. *Diğer varyantları için bk. taba, tabaġ, tabaĝ, tabaḳ.* -8-

t. Ağ.16/57, An.10/142, Bu.09/125, Ha.06/40

t.+dur Ha.06/39

t.+lar Ha.06/37

t.+lerˡne Bu.12/39

tabaḳ: *bk. tabaẖ*. -1-

t. An.10/156

tabanca: *bk. dabança*. -1-

t. Bu.02/85

tabē̄: *bk. tabi*. -1-

t. Iğ.03/80

tabı: *bk. tabi*. -1-

t. Mu.03/6

tabí: *bk. tabi*. -6-

t. Ağ.06/144, Ağ.15/23, Ağ.15/31, Ağ.15/34, Ma.02/12, Ma.02/15

tabi: Tabii. *Diğer varyantları için bk. dabi, tabē̄, tabı, tabí, tabiʸ, tabī, tabú, tabi̱, tabü̱, tābė, tābi, táabi, tėebi.* -28-

t. Ağ.01/28, Ağ.01/3, Ağ.01/5, Ağ.04/15, Ağ.06/83, Ağ.07/168, Ağ.07/2, Ağ.07/53, Ağ.08/17, Ağ.10/26, Ağ.10/37, Ağ.15/2, Ağ.15/3, Ağ.15/36, Ağ.16/48, An.03/36, Ha.03/14, Ha.04/111, Ha.04/68, Ha.04/91, Ha.05/78, Ma.02/10, Ma.04/188, Ma.05/7, Ma.06/13, Mu.05/14, Mu.06/9

tabiʸ: *bk. tabi*. -1-

t. An.12/77

tabī: *bk. tabi*. -3-

t. An.12/144, Ma.04/100, Mu.01/134

tabjur-: *bk. tapşur-*. -1-

t.-maya Bu.02/94

tabú: *bk. tabi*. -1-

t. Ağ.11/14

tabya: Tabya. -1-

t.+lar Bu.12/6

tab̲ah̲: *bk. tabaḫ*. -1-

t. Bu.12/39

tab̲i: *bk. tabi*. -2-

t. Ha.04/83, Ma.02/58

tab̲ü: *bk. tabi*. -1-

t. Ha.05/124

tac: Taç. -1-

t.+ına Bu.02/161

taciğisdan: Tacikistan. *Diğer varyantları için bk. dacikistan, taci^{ğ}isdan*. -2-

t. Bu.11/82

t.+nan Bu.11/72

taci^{ğ}isdan: *bk. taciğisdan*. -1-

t. Bu.11/72

tad: Tat. *Diğer varyantı için bk. dad*. -7-

t. An.01/15, An.01/18

t.+ı Ağ.18/14

t.+ına Ağ.18/14

t.+ının Ağ.18/11

t.+ın^{ı}n Ağ.18/52

tad-: Tatmak, bir gıdaya başka bir şeyin kokusunun sinmesi. -1-

t.-ar Ha.03/17

tadlı: *bk. dadli*. -4-

t. An.01/30, Bi.04/24

t.+sınī Bi.04/74

t.+sidür Bu.09/140

tadlí: *bk. dadli*. -3-

t. Bi.03/104, Bi.03/23

t.+ynen Bi.03/7

tadli: *bk. dadli*. -4-

t. Ağ.08/109, Bi.04/26, Bi.04/77

t.+leri Bu.09/81

taġ-: *bk. taḫ-*. -1-

t.-mıyo An.10/83

taġsi: *bk. taḫsi*. -1-

t. Bu.14/117

tağ̂ıd-: *bk. dağ̂ıd-*. -1-

t.-di An.05/32

tahda: *bk. taḫda (1)*. -3-

t. An.05/123, An.05/124

t.+ynan An.05/124

tahıl: *bk. taḫıl*. -1-

t. An.04/56

taḫ-: Takmak. *Diğer varyantları için bk. daḫ-, taġ-, taḳ-*. -24-

t.-acaḫlar An.12/221

t.-ace^{y}is Iğ.03/49

t.-alla Ha.04/21

t.-alla^{r} An.12/146

t.-ar Ha.04/22

t.-ard^{i}ler Ha.05/123

t.-arıs Iğ.03/55

t.-armışlar An.01/57

t.-duğ Bu.09/13

t.-duḫ Bu.09/32, Iğ.03/64

t.-ıb Bu.09/37, Ha.04/42

t.-ıėler Ağ.09/61

t.-ın Bu.09/30

t.-ıyėruḫ Bi.04/80

t.-íiller Ağ.09/67

t.-íyėrim Iğ.03/66

t.-íyėru^{ğ} Bi.04/86

t.-íyėruḫ Bi.04/81

t.-ib Bi.04/88

t.-maya An.09/309, Iğ.03/62

taḫ (1): *bk. teg*. -1-

t. Ağ.13/15

taḫ (2): *bk. tā*. -2-

t. An.02/51, Mu.06/5

taḫd: Taht. -1-

t.+dan Mu.06/38

taḫda (1): Tahta, ağaç. *Diğer varyantları için bk. tahda, taḫdȧ*. -11-

t. An.02/67, An.02/68, Bu.12/66, Bu.12/68, Bu.14/179, Ma.04/84

t.+da Ha.04/149

t.+dan An.05/125, Mu.01/13

t.+n^{ı}n Bu.02/145

t.+sı Ha.04/149

taḫda (2): Bahçe ya da bostanlarda ayrılmış toprak parçası, evlek. -15-

t. An.12/115, An.12/117, An.12/118, An.12/121, An.12/122, An.12/123

t.+lar An.12/115

t.+ların An.12/123

t.+ya An.12/122

t.+ydı An.12/117

taḫdȧ: *bk. taḫda (1)*. -2-

t.+dan Bu.02/176

t.+ya Ma.04/86

taḫıl: Tahıl; buğday. *Diğer varyantları için bk. tahıl, taḫı́l*. -11-

t. An.04/55, An.09/154, An.09/156, An.09/157, Bu.01/24, Bu.03/75, Bu.13/76

t.+i Bu.04/37, Bu.08/104

t. maḫıl Bu.08/25

taḫıl-: Takılmak. *Diğer varyantı için bk. taḳıl-*. -7-

t.-acaḫ Iğ.03/60, Iğ.03/63

t.-mas Bi.04/87

t.-miyacağ Iğ.03/58

t.-miyecaḫ Iğ.03/57

t.-mi^{y}ácaḫ Iğ.03/59

t.-mīş Mu.01/68

taḫılí: Takılı. -1-

t. Bi.04/95

taḫım: 1. Takım elbise; 2. Her türlü takı eşyası. *Diğer varyantı için bk. taḳım*. -3-

t. Bi.04/87

t.+ların[1] Bi.04/86, Bi.04/88

taẖın-: Takınmak. -1-

t.-miş Bi.04/89

taẖíl: *bk. taẖıl*. -1-

t. Iğ.09/113

taẖla: Takla. -1-

t. Bi.01/11

taẖsı: *bk. taẖsi*. -2-

t.+nın Ağ.15/77

t.+nn Ağ.15/80

taẖsí: *bk. taẖsi*. -1-

t.+si Ağ.15/75

taẖsi: Taksi, araba. *Diğer varyantları için bk. tağsi, taẖsı, taẖsí, taksi*. -3-

t. Mu.06/106

t.+ya Ağ.15/76

t.+yá Ağ.15/79

takib: Tâkip. *Diğer varyantı için bk. täẖıb*. -4-

t. An.07/88, Iğ.02/103, Iğ.02/18, Iğ.02/26

taksi: *bk. taẖsi*. -2-

t. An.09/174

taḱ: *bk. teg*. -1-

t. Mu.01/13

taḳ-: *bk. taẖ-*. -1-

t.-ar An.10/78

taḳı: Takı. *Diğer varyantı için bk. taḳ[1]*. -1-

t. An.10/174

taḳıl-: *bk. taẖıl-*. -2-

t.-ırdı Bi.03/72, Bi.03/75

taḳım: *bk. taẖım*. -1-

t. An.10/174

taḳ[1]: *bk. taḳı*. -1-

t. An.10/69

tal: *bk. dal*. -2-

t.+rı An.12/108

t.+ri An.12/107

talan: Talan. -1-

t. ėdmişler: Talan etmek; yağmalamak. Ağ.10/41

talla: Tarla. *Diğer varyantları için bk. darrȧ, tallā, tallá, tarla, tarra*. -32-

t. Ağ.09/38, Ağ.09/40, An.12/95, Bu.08/28, Ha.08/72, Iğ.09/10, Ma.03/48, Mu.03/58

t.+da An.05/275, An.12/137, Bu.12/157

t.+dan An.02/74, An.03/17, Bi.01/50

t.+lar An.12/104

t.+lara An.12/120

t.+larda Bu.04/125

t.+m An.12/126

t.+mız Ağ.09/41

t.+mızā Bu.02/55

t.+muz Ha.08/43

t.+n An.12/126

t.+r[1]mız An.12/160

t.+rí An.12/116

t.+sına Mu.06/2

t.+ya An.02/74, Mu.02/17

t.+ydi Bu.08/81

t.+yı Bi.03/55

t.+ʸa Bi.01/49

tallā: *bk. talla*. -2-

t. Ağ.01/52

t.+n An.01/254

tallá: *bk. talla*. -1-

t.+ʸá Bu.02/54

tam: Tam. *Diğer varyantı için bk. tām*. -14-

t. Ağ.08/111, Ağ.08/97, Ağ.10/45, Ağ.16/119, Ağ.18/14, An.03/16, An.09/177, An.09/180, Bu.09/160, Ma.04/148, Ma.04/17, Ma.04/24, Ma.04/26, Mu.05/26

tamaẖ: Damak. -1-

t. An.10/185

tamal: Temel, kişi adı. -1-

t. An.01/58

tamam: Tamam. *Diğer varyantları için bk. damam, temam*. -31-

t. Ağ.07/13, Ağ.13/33, An.06/57, An.09/4, An.10/133, An.10/42, An.10/67, An.10/75, An.11/46, An.11/96, Bi.04/59, Bu.11/76, Bu.14/103, Bu.14/108, Bu.14/71, Bu.14/81, Bu.14/9, Bu.15/14, Ha.01/27, Ha.01/30, Ha.09/11, Iğ.03/56, Iğ.05/42, Iğ.09/118, Mu.03/18, Mu.03/9, Mu.06/117

t.+dúr Mu.06/54

t. edib: Tamam etmek; tamamlamak. Ağ.15/7

tamamen: Tamamen. *Diğer varyantı için bk. tāmamen*. -2-

t. An.09/105, Bi.02/2

tamatės: *bk. domatės*. -1-

t. Iğ.06/68

tamír: Tâmir. *Diğer varyantı için bk. tā̈mir*. -1-

t.+e Iğ.03/33

tan: *bk. tene*. -1-

t. An.01/12

tana: *bk. tene*. -2-

t. An.05/164, Iğ.08/31

tanā: *bk. tene*. -1-

t. Iğ.08/23

taná: *bk. tene*. -6-

t. Iğ.09/20, Ma.05/24

t.+mís An.05/164

t.+sıne Bi.03/26

t.+sinn Bi.03/22

t.+zi An.05/230

tandır: Tandır. *Diğer varyantı için bk. tandı̊r, tandur*. -13-

t. Ma.04/92, Ma.04/95, Mu.01/114

t.+a Ha.01/21, Ha.01/22, Ha.04/73, Ma.04/90

t.+da Ma.04/88, Mu.01/113

t.+de Ağ.02/4

t.+^{1} Ağ.03/20

t.+larımızın Ağ.10/114

tandi̊r: *bk. tandır*. -1-

t.+a Ha.01/23

tandur: *bk. tandır*. -4-

t. Ağ.09/28

t.+da An.05/41

t.+i Ma.04/96

t.+lara Ma.03/97

tane: *bk. tene*. -14-

t. Ağ.08/92, Ağ.08/93, An.05/136, An.05/294, An.05/368, An.09/171, Ha.05/4, Ha.05/90, Ha.05/91, Mu.05/17

t.+mús An.05/194

t.+si An.05/155

t.+sī Bi.05/36

t.+zi An.05/368

tanı-: Tanımak. *Diğer varyantları için bk. danı-, taní-, tanı̊-, tani-, tani̊-, tanu-, tanú-*. -30-

t.-díle^{r} Iğ.06/157

t.-di An.05/136

t.-diler Iğ.06/157

t.-mam An.09/438, Iğ.03/7

t.-mas Ağ.16/75, Mu.06/107

t.-masın Ha.05/136

t.-mazın Ha.05/136

t.-mazūẖ Ağ.16/75

t.-mış Ma.04/59

t.-mıyorus An.10/64

t.-miyan Bu.04/48

t.-miyecaẖ Iğ.02/11

t.-miyėller An.05/152

t.-miyėr Bu.13/181

t.-miyėrim An.10/10, An.10/29, An.10/4, An.10/9, Iğ.03/7

t.-miyėruĝ An.09/48

t.-mi̊şdür Bu.04/49

t.-mi̊yör Ağ.07/138

t.-rdile^{r} Ha.08/31

t.-rsın Ağ.07/42

t.-yannar Bu.15/25

t.-yėr An.05/152

t.-yírdi An.07/72

tanış: Tanıdık. -4-

t. bilişler^{i}ni: Tanış bilişler; tanıdık kimseler. An.05/144

t. gê̇çürduẖ: Tanış geçirmek; tanışmak, tanımak. An.12/45

t.id^{i}le An.05/146

t.+lardur Bu.04/133

tanış-: Tanışmak. -3-

t.-aẖ Ha.02/17

t.-ıyor Ma.05/24

t.-ıyór Ma.05/29

tanışdur-: Tanıştırmak. -1-

t.-iyėr Bu.09/149

taní-: *bk. tanı-*. -3-

t.-yėr Iğ.03/6

t.-yėrdim Bu.11/107

t.-yírıs Ağ.13/92

tani̊-: *bk. tanı*-. -1-

t.-r Bu.15/26

tani-: *bk. tanı*-. -12-

t.-ir Mu.06/107

t.-yacau^{ğ} Iğ.06/44

t.-yan Mu.06/9

t.-yan maniyan: Tanımak manımak. Mu.06/27

t.-yannar Mu.03/18

t.-yėr An.09/47, Bu.02/78, Iğ.03/12

t.-yėrmiş Bu.09/31

t.-yėruẖ Iğ.11/63

t.-yín Iğ.09/1

t.-yírdım Bu.09/22

tani̊-: *bk. tanı*-. -1-

t.-yór Ağ.07/57

tansiyon: Tansiyon. -2-

t. Ha.04/152, Mu.01/145

tanu-: *bk. tanı*-. -5-

t.-r Bu.15/27, Bu.15/28

t.-rdi An.07/71

t.-rdú An.07/72

tanú-: *bk. tanı*-. -1-

t.-yomíş Ma.04/59

tap-: Bulmak. -3-

t.-asın Bu.06/33

t.-san An.05/185

t.-ar An.09/463

tap^{ı}: *bk. tapi*. -1-

t. Bu.12/116

tapi: Tapu. *Diğer varyantları için bk. tap^{ı}, tapu*. -1-

t. e̊d^{ı}yor: Tapu etmek; tapusunu vermek, (birinin üzerine) tapulamak. Ağ.07/59

tapşur-: Tapşırmak; teslim etmek, bırakmak, vermek, emanet etmek. *Diğer varyantları için bk. tabjur-, tavşur-*. -3-

t.-di An.05/290

t.-duẖ Bu.13/45

tapu: *bk. tapi*. -1-

t. mapu Bu.12/142

taraf: *bk. teref*. -23-

t.+a Ağ.06/14, Ağ.06/15, Ağ.13/39, Ağ.13/43, Ağ.18/3, An.10/158

t.+da Mu.05/37

t.+dan Ağ.10/106, An.10/158, An.10/163

t.+d^{e} An.05/25

t.+ı An.08/3, An.10/158, Mu.05/15

t.+i Ağ.07/44, Ha.05/25, Mu.04/17, Mu.04/19, Mu.04/4

t.+innán An.05/344

t.+lar^{ı}na Mu.04/12

tarav: *bk. teref*. -5-

t.+a Ağ.15/25, Ağ.15/41, Ha.05/138

t.+ınnan Ağ.15/20

t.+í Ağ.15/18

tarġad-: *bk. terğėd-*. -1-

t.-mişdürler Bi.04/32

tarıĝ: *bk. tarıẖ*. -1-

t.+ı An.09/56

tarıẖ: Târih. *Diğer varyantları için bk. tarıĝ, taríẖ, tarih*. -2-

t. Bu.15/25

t.+ını An.09/2

tarım: Tarım. -2-

t. Ağ.07/203

taríẖ: *bk. tarıẖ*. -1-

t.+ı An.09/18

tarif: Târif. -1-

t. Mu.05/35

tarih: *bk. tarıẖ*. -1-

t.+e Ağ.06/153

tarla: *bk. talla*. -22-

t. Ağ.07/58, Ağ.15/33, An.02/28, An.02/29, An.02/55, An.02/73, Bi.05/29, Iğ.06/55, Ma.04/33, Ma.04/63, Mu.06/28

t.+da An.11/107

t.+dan An.02/55

t.+larí Ağ.10/24

t.+mda Bi.01/149

t.+mı Mu.03/43

t.+mi̊z An.02/73

t.+mi̊zi Ma.04/35

t.+nn Ağ.13/55, Ağ.13/60

t.+sında Mu.01/7

t. toẖatımız[ı]: Tarla tokat, tarla yapılan toprak ve tarım için gerekli gereçler. Ma.04/47

tarra: *bk. talla*. -2-

t.+mızi toẖadımızi: Tarla tokat, tarla yapılan toprak ve tarım için gerekli gereçler. Ma.04/48

t. toẖad: Tarla tokat, tarla yapılan toprak ve tarım için gerekli gereçler. Ma.04/49

tartış-: Tartışmak. -5-

t.-duẖ An.09/309

t.-íyėller Bu.09/164

t.-må Iğ.02/61

t.-mişler Iğ.02/64

t.-sa Ağ.13/87

tas: Tas. *Diğer varyantı için bk. tās*. -3-

t. Ağ.08/87, An.05/346, An.05/347

taş: *bk. daş*. -7-

t. Ha.04/94, Ma.04/110, Ma.04/112, Ma.04/134

t.+larė Ha.05/36

taş-: Taşmak. *Diğer varyantı için bk. daş-, Daş-*. -2-

t.-ıyo[r] Ma.05/31

t.-masın Ha.06/27

taşın-: Taşınmak. -2-

t.-acaẖsıs An.11/20

t.-di̊ẖ Bi.04/49

taşi-: *bk. daşi-*. -1-

t.-yėr Ağ.13/84

taşlaĝ: *bk. daşlaḫ*. -1-

t. Bu.11/13

taşliçay: Taşlıçay, Ağrı'ya bağlı bir ilçe. -1-

t.+da Ağ.07/139

tatar: Tatar, Tatar halkından olan kimse. -3-

t.+idi Bu.02/81

t.+iydi Bu.02/81

t.+laridū̃r An.09/100

tatarisdan: Tataristan. -1-

t.+dan Bu.08/60

tatil: Tâtil. -3-

t. An.04/123

t.+e An.04/123

t.+idi Iğ.02/136

tatlı: *bk. dadli*. -5-

t. Ağ.08/69, An.10/81

t.+lār An.10/104

t.+mı Ha.01/11

t.+sı An.10/104

tatlí: *bk. dadli*. -4-

t. Bu.09/33

t. Ağ.08/63, An.10/81

t.+lerden Bu.09/78

tauġ: *bk. tauḫ*. -1-

t. An.10/171

tauĝ: *bk. tauḫ*. -7-

t.+a Ağ.01/46

t.+ỉ An.09/63

t.+umus Bu.02/73

t.+un Ağ.07/151, Ma.04/136

t.+unnan An.12/237

t.+ú An.01/159

tauĝ: *bk. tauḫ*. -1-

t. An.05/356

tauḫ: Tavuk. *Diğer varyantları için bk. tauġ, tauĝ, tauĝ, tavuĝ, ta^{v}uġ, tāuḫ, touĝ*. -9-

t. Ağ.13/97, Bu.09/140, Bu.14/176, Iğ.09/168, Iğ.11/99

t.+lar An.05/223, Bu.14/194

t.+lari An.12/235

tav: Yansıma bir ses. -2-

t. t. Bu.02/71

tava: 1. Tava; 2. Tepsi. -12-

t. An.09/457

t.+da Bi.01/33, Bi.03/12, Bi.03/23, Bi.03/35, Mu.01/101, Mu.01/103

t.+lar Ağ.08/53, Ha.07/37

t.+lara Ha.07/37

t.+ya An.11/87

t.+^{y}a Bi.03/35

tavan: Tavan. *Diğer varyantı için bk. davan*. -1-

t.+ın An.05/356

tavlad-: Tavlatmak; (hayvan) beslemek. -2-

t.-iyírsin An.09/402

t.-maya An.09/402

tavşal: Bir çeşit başörtüsü. -5-

t. An.10/94, An.10/95, Bu.05/46

t.+ının Bu.13/194

t. An.10/95

tavşan: *bk. davşan*. -1-

t.+ı Bi.05/15

tavşur-: *bk. tapşur-*. -1-

t.-duḫ Bu.10/7

tavuĝ: *bk. tauḫ*. -1-

t.+un Ma.04/135

ta^{v}**uġ**: *bk. tauḫ*. -1-

t. An.10/171

tay: At yavrusu. -1-

t. Ma.04/76

taya: Biçilmiş ot yığını. -2-

t. Bu.13/77, Ha.04/102

tayara: Uçak. -1-

t. Bu.10/6

taze: *bk. teze*. -1-

t. Mu.06/84

tazeden: *bk. tezeden*. -1-

t. Iğ.02/125

tā: Gösterme edatı. *Diğer varyantları için bk. ta, taḫ (2), tā*^{h}*, tāḫ*. -9-

t. Ağ.01/43, Ağ.13/64, Ağ.16/102, Bu.09/95, Bu.14/65, Bu.14/67, Ha.02/1, Iğ.09/37, Ma.02/29

tābė: *bk. tabi*. -1-

t. Iğ.03/28

tābi: *bk. tabi*. -1-

t. Ağ.01/20

tā^{h}: *bk. tā*. -1-

t. Mu.03/24

tāḫ: *bk. tā*. -2-

t. Iğ.06/10, Iğ.06/35

tām: *bk. tam*. -2-

t. Bu.12/103, Bu.12/99

tāmamen: *bk. tamamen*. -1-

t. An.09/80

tāná: *bk. tene*. -1-

t. Bi.05/9

tāne: *bk. tene*. -1-

t. An.10/33

tās: *bk. tas*. -1-

t. Bu.12/39

tāuḫ: *bk. tauḫ*. -1-

t. An.01/33

tábi: *bk. tabi*. -1-

t. Ağ.06/130

tána: *bk. tene*. -1-

t. Iğ.11/19

táná: *bk. tene*. -1-

t.+si An.05/164

táne: *bk. tene*. -8-

t. An.05/368, An.05/371, Bu.12/151, Ha.06/22

t.+mizi An.05/214

t.+si An.05/218, An.05/337

t.+zi An.05/338

táraf: *bk. teref*. -1-

t.+dan An.10/166

táref: *bk. teref*. -2-

t. Iğ.05/52

t.+e Mu.01/180

täb-: *bk. tep-*. -1-

t.-ib Bu.11/78

täbrük: Tebrik. -1-

t.+e An.05/120

täbsi: *bk. tepsi*. -1-

t. Ha.07/37

täg: Tek. *Diğer varyantları için bk. daẖ (2), dāẖ, teḱ*. -4-

t. Ağ.17/71, An.09/168, Bu.03/68, Bu.05/60

tägra: *bk. terkel*. -1-

t. An.05/177

täẖıb: *bk. takib*. -1-

t. Mu.06/20

täkil: *bk. tä́kir*. -1-

t.+leri Bu.02/23

täkir: Teker. *Diğer varyantları için bk. tä́kil, teker, tekir, tė́kir*. -6-

t. An.09/177, An.09/180

t.+in An.09/179

t.+inn Bu.08/50

t.+nen An.09/177

tälímed: Tatbikat. -1-

t. Bu.12/5

tämbe: Tembih. -1-

t. An.05/108

tämir: *bk. tamı́r*. -1-

t. An.05/72

tämizle-: *bk. temizle-*. -1-

t.-di An.09/99

tämi̊z: *bk. tä́müz*. -1-

t. An.12/109

tämüz: 1. Temiz; 2. Tamamen, bütünüyle. *Diğer varyantları için bk. tä́mi̊z, temíz, temiz, temi̊z, temúz, temüs, temü̃z*. -3-

t. Bu.04/103Ha.07/34, Iğ.09/183

tämüzle-: *bk. temizle-*. -1-

t.-rim Bu.14/19

tämüzĺuĝ: *bk. temúzluẖ*. -1-

t. ediyėrsın: Temizlik etmek; temizlik yapmak. Iğ.08/47

täncere: *bk. tencere*. -2-

t.+si Iğ.01/26

t.+ye Ha.06/36

tänege: 1. Teneke; 2. Tenekeden yapılmış, yaklaşık yirmi litre hacmindeki kap. *Diğer varyantları için bk. denege, teneh́e, tenekä, teneke*. -2-

t.+de Iğ.12/25

t.+den Iğ.12/18

täp-: *bk. tep-*. -1-

t.-iyė Bu.03/49

täpren-: *bk. tepren-*. -2-

t.-di Iğ.06/93

täreyaĝ: *bk. tereyaĝı*. -1-

t.+ı Mu.01/141

tärs: *bk. ters*. -1-

t.+ine An.05/356

täşänüş: *bk. tä́şenüş*. -1-

t. Iğ.09/178

täşä^{n}nüş: *bk. täşenüş*. -1-

t. Iğ.09/178

täşenüş: Akılsız. *Diğer varyantları için bk. täşänüş, täşä^{n}nüş*. -2-

t. Iğ.09/179, Iğ.09/180

tätiğ: Tetik. -1-

t.+ini Mu.04/47

täür: *bk. teür*. -5-

ne t.: Ne tavır; nasıl. An.09/20

ná t.+dür: Ne tavır; nasıl. Iğ.09/64

ne t.+dür: Ne tavır; nasıl. Ağ.01/64, Iğ.09/196

tävsi^{y}ė: Tavsiye. -1-

t. Bi.02/5

täzeden: *bk. tezeden*. -1-

t. Bi.01/59

täzek: *bk. tezek*. -2-

t. Iğ.05/14

t.+leri Iğ.05/18

te: *bk. da (1), bk. de (1)*. -7-

t. Ağ.11/36, An.09/111, An.09/463, Bu.13/156, Bu.13/158, Bu.13/159, Bu.13/160

te': *bk. teg*. -1-

t. Mu.05/30

teb-: *bk. tep-*. -2-

t.-di Ma.04/141

t.-dim Ma.04/137

tebi: *bk. tabi*. -4-

t. Ağ.09/14, Ağ.09/75, An.10/53, Bu.04/108

tebsi: *bk. tepsi*. -1-

t.+ye Ha.04/145

tee^{r}: *bk. teür*. -1-

bi t.: Bir tavır; bütünüyle, tamamıyla. An.12/162

tefeg: Tefek; "ufak" sözü ile birlikte ikileme kurar. *Diğer varyantı için bk. tefeğ*. -2-

ufah t.: Ufak tefek. An.09/388

ufaḫ t.+inen: Ufak tefek. An.09/264

tefeğ: *bk. tefeg*. -1-

ufaḫ t.: Ufak tefek. Bu.09/131

teFsi: *bk. tepsi*. -1-

t.+lere Ağ.10/93

teg: 1. Yalnızca, sadece; 2. Tek, yalnız. *Diğer varyantları için bk. taḫ (1), taḱ, te', teġ, teğ, tek, tēg, tēk*. -15-

t. Ağ.04/9, Ağ.10/103, Ağ.10/108, Ağ.10/26, An.01/104, An.03/2, An.06/36, An.07/102, An.09/168, An.09/239, Bi.03/95, Bu.13/109, Iğ.02/118, Iğ.03/22

tegne: *bk. tekne*. -3-

t. Bu.05/29

t.+le Mu.03/35

t.+lerá Mu.03/36

tegral: *bk. terkel*. -1-

t. Ağ.15/43

teġ: *bk. teg*. -1-

t. An.02/28

teğ: *bk. teg*. -1-

t. Ha.08/63

teğra: *bk. terkel*. -1-

t. An.05/311

teğrar: *bk. terkel*. -1-

t. Bi.05/37

tehtit: Tehdit. -1-

t. Iğ.02/119

teh́rá: *bk. terkel*. -1-

t. An.05/252

tei: *bk. teür*. -1-

bi t.: Bir tavır; bütünüyle, tamamıyla. Ağ.01/21

te^{i}: *bk. teür*. -3-

bi t. Bir tavır; bütünüyle, tamamıyla. Ağ.01/15, Ağ.01/55, Ağ.01/6

tek: *bk. teg*. -3-

t. Bu.04/210, Ha.01/50, Mu.01/90

teker: *bk. tắkir*. -1-

t.+ín Mu.01/173

tekeregli: Tekerlekli. -1-

t. Ma.03/59

tekilli: Tekerli. -1-

t. Ma.03/60

tekir: *bk. tắkir*. -2-

t.+i An.09/173

t.+inen An.09/173

tekirlegli: Tekerlekli. -1-

t. An.01/134

tekne: Tekne, genellikle ağaçtan yapılmış geniş kap. *Diğer varyantı için bk. tegne*. -3-

t. An.01/80

t.+de An.01/144

t.+lere Bu.12/72

tekral: *bk. terkel*. -1-

t. Bu.12/116

tekrar: *bk. terkel*. -3-

t. Ağ.10/108, Ağ.11/7, Ma.02/43

tekrárdan: *bk. terkelden*. -1-

t. Ma.02/42

tekrer: *bk. terkel*. -1-

t. Ma.02/38

tekre^{r}: *bk. terkel*. -1-

t. An.05/458

teḱ: *bk. täg*. -1-

t. Ha.04/94

tek̩noloji: Teknoloji. -1-

t. Bu.14/159

tel: *bk. tėl*. -1-

t.+inen: An.05/408

telef: Telef. -1-

t. oldi: Telef olmak, (insan için) ölmek, vefat etmek. Bu.04/11

telefon: *bk. tėlefon*. -5-

t. Ağ.07/35, An.10/23, An.10/5, An.10/62

t.+u An.10/7

telesig: Tez, acele, çabuk. -1-

t. Ha.04/133

televizyon: *bk. tilvizyon*. -1-

t.+narda Ağ.15/71

televzyon: *bk. tilvizyon*. -2-

t.+a Ağ.07/171, Ağ.07/186

telim: Tâlim. -4-

t. Bu.02/101, Bu.02/104

t.+den Bu.02/103, Bu.02/105

telörgi: Tel örgü, dikenli tellerden yapılmış engel. -1-

t. Ağ.07/134

temam: *bk. tamam*. -1-

t. Ha.05/63

tembel: Tembel. -2-

t. Bu.09/128

t.+leri Bu.09/129

temelli: Temelli. -2-

t. Ağ.07/143, Ağ.07/144

temenna: Temennâ, "al-" yardımcı fiili ile birlikte kullanılmıştır. -4-

t. aliyėr: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.09/134, Bu.09/47

t. ali^{y}ėr: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.09/50

t. almasını: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.09/48

temenná: *bk. temenni*. -2-

t.+sını alıb: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.09/112

t.+sínı ālıp: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.09/53

temenni: Temennâ, genellikle "al-, ėd-" yardımcı fiili ile birlikte kullanılmıştır. *Diğer varyantları için bk. temenna, temenná*. -10-

t. Ha.04/28, Ha.04/29

t. ala: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Bu.05/12

t. aldı: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. An.10/77

t. aldırır: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. An.10/106

t. alır: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. An.10/109, An.10/77, An.10/86

t. alıyėr: Temenna almak; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. An.10/120

t. ėderduẖ: Temenna etmek; Ahıskalı kadınlarca diğer insanları bir tür selamlama şekli. Ha.04/29

temíz: *bk. tämüz*. -1-

t. Bu.08/64

teminki: Deminki, az önceki. -1-

t. Ağ.13/40

temiz: *bk. tämüz*. -1-

t. Ağ.10/123

temizle-: Temizlemek. *Diğer varyantları için bk. tämizle-, tämüzle-, temizli-*. -2-

t.-di An.05/473

t.-dⁱler An.09/119

temizli-: *bk. temizle-*. -1-

t.-yėr An.05/462

temi̇̄z: *bk. tämüz*. -2-

t. An.11/106, Ma.04/140

temi̇̄zlen-: Temizlenmek. -1-

t.-miş An.11/15

temi̇̄zlüğ: *bk. temúzluẖ*. -1-

t.+e Iğ.03/26

temúz: *bk. tämüz*. -1-

t.+dür Mu.06/115

temúzluĝ: *bk. temúzluẖ*. -1-

t.+a Ma.04/171

temúzluẖ: Temizlik. *Diğer varyantları için bk. tämüzĺuĝ, temi̇̄zlüğ, temúzluĝ*. -2-

t. Ma.04/170, Ma.04/172

temüs: *bk. tämüz*. -2-

t. An.04/78, An.09/377

temüzcene: Temizce, temiz bir şekilde. -1-

t. Ma.04/140

temǖz: *bk. tämüz*. -1-

t. Bu.04/215

ten (1): Ten. -1-

t.+den Ha.05/158

ten (2): *bk. tene*. -1-

t. Mu.03/74

tená: *bk. tene*. -22-

t. An.01/173, An.01/98, An.02/29, An.05/203, An.12/12, Bu.02/177, Bu.09/159, Bu.11/49, Bu.12/18, Bu.12/40, Bu.14/12, Bu.14/29, Bu.14/51, Bu.14/97, Ha.05/24, Ha.05/67, Iğ.02/16, Iğ.08/18, Iğ.12/13, Mu.03/16

t.+siní Mu.02/1

t.+yuğ An.05/214

tenä: *bk. tene*. -1-

t. Bu.08/100

tencere: Tencere. *Diğer varyantları için bk. täncere, téncere*. -3-

t.+de Bi.04/62

t.+y Bi.04/65

t.+ye Ha.06/27

tene: Tane. *Diğer varyantları için bk. dana (2), daná, dane, dáná, dā́ne, dä́ne, dená, dene, denē̆, tan, tana, tanā, taná, tane, tānā́, tāne, tána, táná, táne, ten (2), tená, tenä, tenem, tenē̆, ten^{e}, te^{n}e, tē (3), tē̆n^{e}*. -188-

t. Ağ.01/39, Ağ.06/102, Ağ.06/139, Ağ.07/162, Ağ.07/29, Ağ.08/88, Ağ.09/22, Ağ.09/29, Ağ.09/42, Ağ.09/51, Ağ.10/12, Ağ.10/13, Ağ.10/34, Ağ.10/43, Ağ.11/16, Ağ.13/61, Ağ.13/62, Ağ.13/71, Ağ.15/12, Ağ.15/4, Ağ.16/164, Ağ.17/118, Ağ.17/123, Ağ.17/125, An.01/102, An.01/113, An.01/165, An.01/173, An.01/201, An.01/32, An.01/98, An.04/12, An.05/120, An.05/168, An.05/187, An.05/218, An.05/23, An.05/269, An.05/286, An.05/333, An.05/338, An.05/339, An.05/362, An.05/371, An.05/377, An.05/423, An.05/45, An.06/22, An.06/7, An.09/363, An.09/414, An.09/440, An.10/127, An.11/52, An.12/101, An.12/218, An.12/230, An.12/90, Bi.03/91, Bi.04/114, Bi.04/29, Bi.04/30, Bi.04/38, Bi.04/59, Bi.04/96, Bu.01/29, Bu.02/144, Bu.02/52, Bu.04/250, Bu.04/33, Bu.04/82, Bu.06/230, Bu.06/237, Bu.06/64, Bu.07/11, Bu.07/13, Bu.08/101, Bu.09/121, Bu.09/83, Bu.11/121, Bu.11/48, Bu.11/52, Bu.12/14, Bu.12/151, Bu.12/158, Bu.12/28, Bu.13/125, Bu.13/152, Bu.13/191, Bu.13/197, Bu.13/33, Bu.13/48, Bu.13/58, Bu.13/63, Bu.13/87, Bu.14/1, Bu.14/139, Bu.14/149, Bu.14/173, Bu.14/178, Bu.14/201, Bu.14/36, Bu.14/5, Ha.04/120, Ha.05/22, Ha.05/29, Ha.08/78, Ha.08/79, Iğ.03/70, Iğ.06/111, Iğ.08/50, Iğ.08/55, Iğ.08/6, Iğ.08/62, Iğ.09/75, Iğ.09/77, Iğ.11/58, Ma.02/24, Ma.02/7, Ma.03/30, Ma.03/96, Ma.06/1, Mu.01/49, Mu.01/77, Mu.01/78, Mu.03/15, Mu.03/19, Mu.04/22, Mu.04/38, Mu.04/39, Mu.07/19, Mu.07/21, Mu.07/27, Mu.07/5

t.+den Bu.02/49, Bu.08/101, Mu.04/24

t.+duḫ An.09/436

t.+mize An.05/175

t.+sın An.07/81

t.+sına An.01/39

t.+sıná Ha.09/7

t.+sıní Bu.12/144

t.+síni An.05/279, Bu.13/105, Mu.03/64

t.+sínn An.09/171

t.+si Ağ.16/141, An.05/179, An.05/188, An.05/214, An.05/275, An.05/335, An.07/30, Iğ.11/43, Mu.04/11, Mu.06/59

t.+sin An.05/188, Bu.14/139

t.+sine An.05/374

t.+sini Ağ.08/90, Ağ.16/160, An.05/378, An.07/2, Bu.02/144

t.+sin^{i}n An.05/181

t.+sī Bu.04/269

t.+s^{i} Bu.12/61

t.+z An.05/218

teneh́e: *bk. tänege*. -1-

t.+den Ağ.08/72

tenekä: *bk. tänege*. -1-

t. Iğ.06/102

teneke: *bk. tänege*. -2-

t. Mu.01/20

tenem: *bk. tene*. -1-

t. An.04/11

tenē: *bk. tene*. -5-

t. Bu.02/37, Bu.02/64, Bu.06/29, Bu.13/101, Mu.07/21

ten^{e}: *bk. tene*. -1-

t. Bi.04/102

te^{n}e: *bk. tene*. -1-

t. An.10/142

tep-: Tepmek, üzerine basarak yerleştirmek/sıkıştırmak. *Diğer varyantları için bk. däb-, täb-, täp-, teb-.* -4-

t.-erdın Ma.04/108

t.-erdín Ma.04/108

t.-eruḫ An.01/187

t.-iyom Ma.04/140

tepe: 1. Tepe; 2. Üst. *Diğer varyantı için bk. tipe.* -4-

t. An.09/62

t.+den Ağ.13/19

t.+lerden Ağ.13/19

t.+m atiyır: Tepesi atmak; sinirlenmek. An.09/277

tepír: *bk. tepur*. -1-

t. Ma.04/84

tepren-: Teprenmek, yerinden oynamak, kımıldamak. *Diğer varyantı için bk. täpren-*. -3-

t.-di Bu.14/84

t.-meye An.09/423, Bu.14/87

tepsi: Tepsi. *Diğer varyantları için bk. täbsi, tebsi, teFsi, tesbi, tėpsi*. -9-

t. Iğ.04/20

t.+de Iğ.04/20

t.+den Iğ.04/21

t.+lere An.10/80, Ha.03/14

t.+n^{i}n Ha.04/32

t.+nn Ağ.03/20

t.+ye Ma.03/68, Ma.03/91

tepur: Tepur, (bugün evlerde kullanılan salata tahtası benzeri) tek parça ahşaptan yapılmış, az kenarlı, düz, genellikle üzerinde hamur bezeleri yapmak için kullanılan bir mutfak gereci. *Diğer varyantı için bk. tepír*. -1-

t. Ma.04/86

ter: Ter. *Diğer varyantı için bk. tēr*. -5-

t. Dırnaĝımdan s.-di: Ter tırnağından sökmek; çok terlemek. An.06/46

t. ġán içínda ġaldım: Ter kan içinde kalmak; kan ter içinde kalmak. Ma.04/64

t. ġana batmişim: Ter kana batmak; kan ter içinde kalmak. Bu.14/74

t.+ın An.02/93

t.+innen An.02/93

ter-: Dermek, toplamak. -3-

t.-iyėrduẖ Iğ.08/26, Iğ.08/56

t.-iyėruẖ Iğ.08/25

teraf: *bk. teref*. -1-

t.+ınnan Ağ.08/51

teráf: *bk. teref*. -1-

t.+ıni Ağ.08/69

teráv: *bk. teref*. -1-

t.+i Bu.04/60

terbiya: Terbiye. *Diğer varyantı için bk. terbiye*. -2-

t. Ağ.06/151

t.+sıni An.09/253

terbiyali: Terbiyeli. -1-

t. Ha.04/38

terbiye: *bk. terbiya*. -2-

t. Ağ.10/91, Mu.03/111

tereb: *bk. teref*. -2-

t.+den Bu.13/31

terebleme: *bk. tereFleme*. -1-

iki t.: İki taraflama; iki tarafa doğru, gidiş geliş (bilet). Bu.12/146

teref: 1. Taraf; 2. –e doğru. *Diğer varyantları için bk. daraf, deref, taraf, tarav, táraf, táref, teraf, teráf, teráv, tereb, terep, terev*. -62-

t. Ağ.01/16, An.05/211, An.05/388, An.05/389, Bu.04/25, Bu.14/178, Bu.14/71, Iğ.04/2

t.+á Bu.04/75, Bu.04/76, Bu.04/94

t.+ȧ Bu.04/76

t.+dá An.05/25

t.+de Bi.01/18, Bu.05/10, Bu.06/231, Bu.09/144

t.+den An.10/132, Bu.02/115, Bu.09/147, Bu.09/154, Bu.09/74

t.+de^{n} Bu.09/154

t.+dúr An.05/388

t.+e An.11/13, Bi.01/17, Bu.09/102, Bu.09/73, Bu.14/63, Iğ.04/8

t.+ē Iğ.04/8

t.+ı Iğ.04/5

t.+ındē Ma.02/29

t.+í Bu.14/63

t.+ína Bu.13/211

t.+íne Bi.03/117

t.+íni Iğ.04/2

t.+ínnen Bu.04/201

t.+i An.05/467, An.09/348, Bi.01/74, Bu.04/60, Ha.04/18

t.+im Bu.11/114

t.+inden An.05/429, An.09/348, Iğ.06/155

t.+ine An.09/214

t.+ini Bu.05/58

t.+innen An.09/358

t.+iyím Iğ.03/76

t.+iynen Bu.09/62

t.+ī Bu.04/60

t.+^{i}ne An.05/42

t.+leri Bu.14/3

t.+te An.05/164, Bu.09/103

t.+ten Bu.13/87

tereFleme: Taraflama. *Diğer varyantı için bk. terebleme.* -1-

her t.: Her taraflama; her tarafa doğru. Ha.07/17

terekeme: Terekeme. -3-

t. Mu.03/107

t.+ler Bi.01/62

t.+ydı Bi.01/62

terep: *bk. teref.* -1-

t.+leri Bu.13/107

terepli: Taraflı. -1-

pir t.: Bir taraflı; (bilet) tek yönlü, sadece gidiş. Bu.12/146

teretebir: "TRT 1 (bir televizyon kanalı adı)"in okunuşu. -1-

t.+den Bi.03/32

terev: *bk. teref.* -10-

t. An.05/389, Bu.14/43

t.+á Bu.04/93

t.+den Ağ.01/38

t.+i Bu.14/166, Bu.14/64

t.+innen An.05/431

t.+ī Bu.04/60

t.+^{i}ná An.09/214

terevi: Terâvih. -2-

t. An.07/61

t.+^{y} Bi.03/95

tereyağ: *bk. tereyaĝı.* -1-

t. Mu.01/133

tereya^{ğ}: *bk. tereyaĝı.* -1-

t. Bi.03/19

tereyaĝ: *bk. tereyaĝı.* -3-

t. An.05/412, Mu.01/132, Mu.01/150

tereyaĝı: Tereyağı. *Diğer varyantları için bk. tä̈reyaĝ, tereyağ, tereya^{ğ}, tereyaĝ, tereyaĝí, tereyaḫ.*-8-

t. Ha.04/146, Ha.06/44, Ha.07/32, Mu.01/130, Mu.01/135

t.+nı Ha.06/30

t.+ní Mu.01/133

t.+ni Mu.06/114

tereyaĝí: *bk. tereyaĝı.* -1-

t. Ma.04/108

tereyaḫ: *bk. tereyaĝı.* -1-

t. Mu.01/140

tergelden: *bk. terkelden.* -1-

t. Bu.06/68

tergėd-: *bk. terğėd-.* -1-

t.-di Iğ.02/20

terğed-: *bk. terğėd-*. -1-

t.-i̊yozi̊n Ağ.15/14

terğėd-: Terketmek. *Diğer varyantları için bk. tarǵad-, tergėd-, terğed-, terkėd-*. -2-

t.-ersin Ha.05/53

t.-miş Ağ.15/3

terkel: Tekrar. *Diğer varyantları için bk. tägra, tegral, teğra,teğrar, teh́rá, tekral, tekrar, tekrer, tekre*[r]. -4-

t. Ağ.09/63, Ağ.09/65, Bu.06/42, Mu.06/28

terkelden: Tekrardan, yeniden, bir daha. *Diğer varyantları için bk. tekrárdan, tergelden*. -2-

t. An.02/59, Bu.02/95

terkėd-: *bk. terğėd-*. -1-

t.-di Iğ.02/22

terkėdil-: Terkedilmek. -2-

t.-miş Bi.03/107

t.-mişdi Bi.02/2

terkib: Terkip, içerik, birleşim. -1-

t.+inde Bu.14/19

termaş: *bk. tėrmaş*. -1-

t.+a ĝalasın: Termaşa kalasın. Bir beddua. Ağ.15/52

ters: Ters. *Diğer varyantı için bk. tärs*. -2-

t.+ıne Bu.09/127

t.+ína An.05/356

tersle-: Terslemek, azarlamak. -1-

t.-miyír Bu.14/127

tertemüs: Tertemiz. *Diğer varyantları için bk. tertemü*[s]*, tērtemüz*. -1-

t. Mu.06/114

tertemü[s]: *bk. tertemüs*. -1-

t. Mu.06/113

tertib: Tertîp, düzen. -6-

t. An.09/364

t.+i An.09/367

t.+inde An.09/471

t.+ine An.09/331, An.09/365

t.+ini An.09/250

tertipli: Tertipli. -1-

t. Ha.04/38

terzi: Terzi. -1-

t. An.09/375

tes: *bk. tės*. -3-

t. Iğ.11/41

tesbíd: Tespît. -1-

t.+ıni Bu.12/67

tesbi: *bk. tepsi*. -1-

t.+inen Ağ.10/115

teslim: Teslîm. -1-

t. Ağ.07/29

teşebbüs: Teşebbüs. -1-

t. Ma.02/67

teşğil: Teşkil. -1-

t. ėddim: Teşkil etmek, oluşturmak, ortaya çıkarmak. An.05/193

teür: Tavır; biçim, şekil, tür. *Diğer varyantları için bk. täür, tee^{r}, tei, te^{i}, tevı̊r, tevi̊r, tevr, tevür, te^{v}ir, te^{v}ı̊r, te^{v}ür, tē (2), töür*. -5-

ėle t.: Öyle tavır; o tür, o şekil, o biçim, öyle. Bu.04/130

ne t.: Ne tavır; nasıl. An.09/20, An.09/398, Bu.04/14, Mu.06/95

tevekkelli: Önünü ardını düşünmeden iş yapan. Bu.01/25

-1-

t. ġonuşíyėr: Tevekkeli konuşmak, önünü ardını düşünmeden iş yapmak. Bu.01/25

tevı̊r: *bk. teür*. -1-

ne t.: Ne tavır; nasıl. An.09/264

tevi̊r: *bk. teür*. -2-

ne t.: Ne tavır; nasıl. An.09/397, An.09/465

tevr: *bk. teür*. -3-

ne t.: Ne tavır; nasıl. Ağ.16/92, An.05/111

ne t.+ise: Her nasılsa. Bu.12/69

tevür: *bk. teür*. -1-

ne t.: Ne tavır; nasıl. An.09/153

te^{v}ir: *bk. teür*. -1-

her t.: Her tavır; her türlü, her şekil. Iğ.03/84

te^{v}ı̊r: *bk. teür*. -1-

ne t.: Ne tavır; nasıl. An.05/16

te^{v}ür: *bk. teür*. -4-

t. (Yarım kalmış bu ifade, aslında "*ne te^{v}ür*" olacaktı.) Bu.04/42

bu t.: Bu tavır; bu şekil, bu tür. An.12/136

ne t.+dür: Ne tavır; nasıl. Bu.11/59

teyzá: *bk. teyze*. -1-

t. Mu.01/8

teyze: Teyze, annenin kız kardeşi. *Diğer varyantları için bk. teyzá, tėyze*. -6-

t. Ağ.06/17, Ağ.08/102, Ağ.08/107, Ağ.08/116, Ma.04/183, Mu.01/6

tez: *bk. tės*. -5-

t. Ağ.08/40, An.09/146, Ha.01/6, Iğ.10/6

teze: *bk. tezek*. -1-

t.+innen Ağ.03/16

teze: Tâze, yeni. *Diğer varyantı için bk. taze*. -13-

t. An.02/100, An.02/108, An.02/58, An.03/23, An.05/387, An.09/293, An.10/178, Bi.04/118, Bu.05/14, Bu.06/24, Iğ.09/205, Iğ.11/42

tezeden: Tazeden, yeniden, bir daha. *Diğer varyantları için bk. tazeden, täzeden*. -6-

t. An.09/390, Bu.04/92, Bu.06/21, Mu.03/12, Mu.05/6

tezeg: *bk. tezek*. -3-

t. An.01/185, An.01/57, Ma.03/98

tezek: Tezek. *Diğer varyantları için bk. täzek, teze, tezeg*. -4-

t. Ağ.03/19, Ağ.03/20, Ma.03/70, Ma.03/98

tezeyėtma: Yeni yetme. -1-

t. Bu.06/224

tē (1): *bk. da (1), bk. de (1)*. -1-

t. Bu.02/39

tē (2): *bk. teür*. -2-

bi t.: Bir tavır; bütünüyle, tamamıyla. An.11/42

bi t.: Bir tavır; bütünüyle, tamamıyla. Bu.06/103

tē (3): *bk. tene*. -3-

t. Bu.14/3, Bu.14/6

tēg: *bk. teg*. -1-

t. An.02/26

tēk: *bk. teg*. -1-

t.+īm Iğ.03/38

tēn^{e}: *bk. tene*. -1-

t. Bu.14/45

tēr: *bk. ter*. -1-

t. An.02/93

tēris: Terhis. -1-

t. Ağ.06/61

tērtemüz: *bk. tertemüs*. -1-

t. Mu.06/113

tėkir: *bk. täkir*. -1-

t. Bu.14/21

tėl: Tel. *Diğer varyantı için bk. tel*. -2-

t. Ağ.10/65

tėlefon: Telefon. *Diğer varyantları için bk. dėliFon, dėlivon, dílivon, telefon, tėlėfon, tėliFon, tilifon*. -6-

t. An.10/2, An.10/3, An.11/66

t.+narla An.10/31

t.+^{u}n An.11/64

t.+^{u}nuzi An.11/66

tėlevizon: *bk. tilvizyon*. -1-

t.+da Bi.03/34

tėlėfon: *bk. tėlefon*. -1-

t. An.02/110

tėliFon: *bk. tėlefon*. -1-

t.+nen Mu.03/27

tėlivizor: *bk. tilvizyon*. -1-

t.+a Bu.11/125

tėncere: *bk. tencere*. -1-

t.+ye An.04/89

tėpsi: *bk. tepsi*. -1-

t. Bu.09/79

tėrmaş: Beddualarda geçen bir söz. *Diğer varyantı için bk. termaş*. -2-

t.+a ġalasın: Termaşa kalasın. Bir beddua. An.05/459

t. olsun: Termaş olsun. Bir beddua. Ağ.15/50

tėroris: Terörist. *Diğer varyantı için bk. tėrór*. -1-

t. Bu.11/35

tėrór: *bk. tėroris*. -1-

t. Bi.03/115

tės: Tez, çabuk. *Diğer varyantları için bk. tes, tez, tėz, tē̄s*. -16-

t. An.03/31, An.03/7, An.04/62, An.07/2, An.09/316, Bi.04/134, Iğ.11/41, Mu.01/30

tėyze: *bk. teyze*. -1-

t.+mí^{n} Ağ.17/88

tėz: *bk. tės*. -12-

t. An.03/24, An.03/32, An.03/7, An.04/119, An.06/35, An.07/74, An.09/146, Bu.05/45, Bu.12/78

ėlden gelen t. gediir: Elden gelen tez gider. Bir atasözü. Bi.01/68

t.+iḣen: Tez iken, çabucak, erkenden. Iğ.11/30

t.+iken: Tez iken, çabucak, erkenden. An.11/64

tē̄s: *bk. tės*. -1-

t. An.03/32

têbi: *bk. tabi*. -1-

t. An.10/73

tıẖa: Tıha; tandır, pileki vs. yapımında kullanılan bir çeşit topraktan yapılmış çamur harç. -6-

t. Ma.04/93, Ma.04/94

t.+dan Ha.07/38, Ma.04/92

tıẖarisgi: Tikhoretskiy, Rusya'da bir şehir. *Diğer varyantı için bk. tiẖarisgi*. -2-

t. An.09/250

t.+den An.09/251

tın: Tın, ses. -1-

t. Bu.14/154

tır: Tır. *Diğer varyantları için bk. tıř (1), tir*. -4-

t. An.11/2

t.+da An.02/2

t.+dan An.12/24

t.+lar An.02/59

tırabzon: Trabzon, yer adı. *Diğer varyantı için bk. tırabzōn*. -7-

t.+a Bu.14/94, Ma.02/50, Ma.02/51

t.+da Bu.14/101, Bu.14/119, Bu.14/128, Ma.02/51

tırabzōn: *bk. tırabzon*. -1-

t. Iğ.06/158

tırafıẖ: Trafik. *Diğer varyantı için bk. tírafíẖ*. -1-

t. Bi.01/26

tıraẖdol: *bk. tıraẖdor*. -1-

t.+lar An.12/113

tıraẖdor: Traktör. *Diğer varyantları için bk. tıraẖdol, tıraẖdór, t'rağdor*. -3-

t. Ağ.15/31, An.09/37, Bu.12/129

tıraẖdór: *bk. tıraẖdor*. -1-

t. An.12/105

tıraş: Tıraş. -1-

t. Bi.01/87

tıren: *bk. tiren*. -5-

t. Bu.04/203

t.+ın Iğ.09/69

t.+ner Bu.12/33, Iğ.09/75

t.+neríne An.09/118

tırėl: *bk. tiren*. -2-

t.+de Bi.01/5

t.+in Bi.01/5

tırėn: *bk. tiren*. -4-

t. Iğ.06/108, Iğ.06/93

t.+nárá An.09/117

t.+neríne An.09/118

tırın: *bk. tiren*. -2-

t.+náre Iğ.06/90

t.+nerın Iğ.09/72

tırnaĝ: *bk. dırnaĝ*. -1-

t.+ın Bu.01/30

tırpan: Tırpan. -1-

t. An.06/76

tıř (1): *bk. tır*. -1-

t.+lara An.02/68

tıř (2): *(Yanlış telaffuz) bk. tiren*. -1-

t.+da An.02/5

t^{ı}rağdor: *bk. tıraḫdor*. -1-

t. Iğ.09/150

t^{ı}ren: *bk. tiren*. -13-

t. Bu.12/26, Iğ.09/84, Iğ.09/85

t.+a Bu.12/14

t.+e Iğ.09/83, Iğ.09/86, Iğ.09/87

t.+^{ı}n Bu.12/37

t.+í^{n} Iğ.09/85

t.+i Iğ.09/87

t.+nárın Bu.12/19

t^{ı}rėn: *bk. tiren*. -5-

t.+e An.06/3

t.+ner Bu.12/29

t.+nerdeki Bu.12/54

t.+nere Bu.12/13

t^{ı}rın: *bk. tiren*. -1-

t.+a Bu.12/20

t^{ı}rín: *bk. tiren*. -1-

t.+ner Bu.12/24

tíḫliġoba^{l}: Bir çocuk oyunu. *Diğer varyantı için bk. ġıhnıġobal*. -1-

t. An.05/219

tílivizon: *bk. tilvizyon*. -1-

t.+larda Bu.09/138

tílki: *bk. tilki*. -1-

t. Bi.01/108

tílvizor: *bk. tilvizyon*. -1-

t.+da Bu.11/128

tírafíḫ: *bk. tırafıḫ*. -1-

t. Ağ.06/84

tíren: *bk. tiren*. -8-

t. An.12/113, Bu.04/46

t.+e An.12/80, An.12/81

t.+^{i}ne An.12/9

t.+ner Bu.13/81

t.+nerın Iğ.09/69

t.+nerín Bu.13/52

tírėn: *bk. tiren*. -3-

t. An.09/116

t.+den An.09/124

t.+e An.12/8

tírın: *bk. tiren*. -1-

t.+ner Iğ.06/6

tiatıř: Tiyatro, sinema. -1-

t.+larda An.09/343

tifliz: Tiflis, Gürcistan'ın başkenti. *Diğer varyantı için bk. difliz.* -4-

t.+de Bu.11/117, Bu.11/124

t.+e Bu.04/75, Bu.11/120

tig- (1): *bk. tik- (1)*. -1-

t.-mişim An.01/169

tig- (2): *bk. tik- (2)*. -2-

t.-duĝ Iğ.09/66

tiğen: *(Yanlış telaffuz) bk. tiren*. -1-

t.+e Bu.13/69

tiḱ: *bk. tiḱ*. -1-

t. Bu.10/11

tiḱ- (1): *bk. tik- (1)*. -2-

t.-mediler Ha.07/68

t.-meyin Ha.07/69

tiḱ- (2): *bk. tik- (2)*. -1-

t.-du^{h} Iğ.09/67

tiḫarisgi: *bk. tıḫarisgi*. -1-

t. An.09/249

tik (1): Dik, eğik olmayan. *Diğer varyantı için bk. tiḱ.* -1-

t. An.05/219

tik (2): Dik; yükselti, tümsek. -3-

t. An.12/127, An.12/128, An.12/129

tik- (1): Dikmek, biçilmiş veya yırtılmış kumaş, deri, yara vb.ni iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak. *Diğer varyantları için bk. tig- (1), tiḱ- (1).* -3-

t.-i^{y}ir Bu.04/166

t.-mişim An.01/170

tik- (2): Dikmek, 1. Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek; 2. Yapı kurmak, bina inşa etmek; 3. Kaldırmak. *Diğer varyantları için bk. tig- (2), tiḱ- (2).* -5-

t. An.09/184

t.-dí Bu.06/213

t.-emiyırsín An.09/187

t.-erd^{i}ler An.05/408

t.-mi^{y}ir An.09/414

tike: Parça. -1-

lime t. olasın: Paramparça olasın. Bir beddua. Bu.02/165

tiken: Diken. -5-

t. An.05/406, Mu.05/22

t.+i An.05/469

t.+^{i} An.05/472

tikenli: *bk. tikenni*. -3-

t. An.05/408

tikenni: Dikenli. *Diğer varyantları için bk. tikenli, tiḱannī, tiḳannī.* -2-

t. An.05/405, An.05/407

tikiş: Dikiş. -1-

t. Bu.06/219

tikle-: 1. Diklemek, dik konuma getirmek; 2. Bina inşa etmek. *Diğer varyantı için bk. tikli-*. -2-

t.-p An.05/209

tikli-: *bk. tikle-*. -1-

t.-^{y}irdim Bu.04/143

tiḱannī: *bk. tikenni*. -1-

t. An.05/404

tiḳannī: *bk. tikenni*. -1-

t. An.05/404

tilgi: *bk. tilki*. -1-

t.+den Bi.01/103

tilḣi: *bk. tilki*. -1-

t.+y Bi.01/140

tilifon: *bk. tėlefon*. -2-

t. Bu.14/187

t.+na^{n} An.07/20

tilivizon: *bk. tilvizyon*. -1-

t.+dan Bu.06/250

tilki: Tilki. *Diğer varyantları için bk. tı̇lki, tilgi, tilḣi, tilkī.* -17-

t. An.06/63, An.06/64, An.06/68, An.06/69, An.06/70, Bi.01/136, Bi.01/141, Bi.01/145, Bu.14/194, Bu.14/61

t.+den Bi.01/102

t.+nin An.06/71, Bu.14/59

t.+y Bu.14/59

tilkiluĝ: Tilkilik, tilki olma durumu. -1-

t.+uni Bu.14/61

tilkī: *bk. tilki*. -1-

t. Bi.01/143

tilvızon: *bk. tilvizyon* -1-

t.+dȧ Iğ.11/3

tilvizer: *bk. tilvizyon* -1-

t.+de Bu.04/173

tilvizėr: *bk. tilvizyon* -2-

t. Bu.04/159

t.+de Bu.04/138

tilvizır: *bk. tilvizyon* -1-

t.+ın An.09/322

tilvizor: *bk. tilvizyon* -1-

t.+a Bu.04/170

tilvizya: *bk. tilvizyon* -1-

t.+nın An.09/322

tilvizyon: Televizyon. *Diğer varyantları için bk. televizyon, televzyon, tėlevizon, tėlivizor, tı̇livizon, tı̇lvizor, tilivizon, tilvızon, tilvizer, tilvizėr, tilvizır, tilvizor, tilvizya.* -3-

t.+a An.09/324

t.+dan An.09/324

t.+narda An.09/343

tinç: Dinç, gücü ve sağlığı yerinde. *Diğer varyantı için bk. dinç.* -1-

aç ġarnım t. ġulaĝım: Aç karnım dinç kulağım. Bir beddua. Iğ.11/93

tinçluĝ: Dinçlik, dinç olma durumu. -1-

t. Bu.11/113

tip: Tip. *Diğer varyantı için bk. tı̇b.* -2-

t.+im Bu.14/56

t.+in Bi.03/73

tipe: *bk. tepe*. -1-

t.+sínden Bu.04/165

tipi: Tipi. -4-

t. Ağ.08/22, An.05/323

t. boran: Rüzgâr, şimşek ve gök gürültüsü ile ortaya çıkan sağanak yağışlı hava olayı. An.05/317, An.05/319

tir: *bk. tır*. -1-

t. Bu.12/107

tiren: Tren. *Diğer varyantları için bk. Dırın, tıren, tırėl, tırėn, tırın, tıř (2), t^{ı}ren, t^{ı}rėn, t^{ı}rın, t^{ı}rín, tíren, tírėn, tírın, tiğen, tirėn, t^{i}ran, t^{i}ren, t^{i}rėn*. -14-

t. Ağ.13/46, Bu.04/14, Ma.02/41, Ma.02/42, Mu.05/23

t.+á An.12/20

t.+e Ağ.07/137

t.+ın Bu.13/80

t.+ner Bu.13/80, Bu.13/82, Bu.13/83

t.+nere Ağ.13/45

t.+nerin Bu.13/56

tirėn: *bk. tiren*. -1-

t.+nere An.09/40

tiseli: Tise'den olan (kimse). -1-

t.+li Bu.03/27

titreş-: Titreşmek, hep birlikte titremek. -1-

t.-iyėruẖ Bu.13/78

titri-: Titremek. -2-

t.-yėr Bu.02/31

t.-^{y}ėr Bu.02/88

tīb: *bk. tip*. -1-

t. Ağ.07/67

t^{i}ran: *bk. tiren*. -2-

t. Mu.03/93

t.+dán Mu.03/93

t^{i}ren: *bk. tiren*. -1-

t.+de An.11/14

t^{i}rėn: *bk. tiren*. -1-

t.+nerde Iğ.02/30

ti̥tün: *bk. tütün*. -1-

t. Iğ.11/15

to: *bk. da (1), bk. de (1)*. -1-

t. Ha.07/16

tobla-: *bk. topla-*. -8-

t. Ha.07/16

t.-dı Ha.05/35

t.-di Ağ.01/55, Ağ.13/26, Ağ.13/30

t.-mada Bu.09/127

t.-r Iğ.05/47

t.-yıb Bu.09/39

toblan-: *bk. toplan-*. -6-

t.-dız Bi.03/96

t.-íyorsus Bi.03/62

t.-i^{y}ėr Bu.12/153

t.-masın Ha.07/69

t.-urmişler An.12/137

t.-üyöd^{ü}ler Bi.03/94

toblanti: *bk. toplanti*. -1-

t. Bu.12/9

tobla^{n}-: *bk. toplan-*. -1-

t.-miş Ha.07/58

toblā-: *bk. topla-*. -1-

t.-d^{i}ler Bu.04/43

toblān-: *bk. toplan-*. -1-

t.-iyėr Bu.09/73

tobra^{ğ}: *bk. topraḫ*. -1-

t.+ına Bu.02/123

tobraĝ: *bk. topraḫ*. -4-

t.+a Bu.02/127

t.+ını Bu.02/129

t.+i Bu.02/123

toflum: *bk. toplum*. -1-

t. An.11/80

tohum: *bk. toḫum*. -1-

t. Ha.05/103

toḫad: Tokat, "tarla" sözü ile birlikte ikileme kurar. *Diğer varyantı için bk. toḫat*. -2-

tarra t.: Tarla tokat, tarla yapılan toprak ve tarım için gerekli gereçler. Ma.04/49

tarramızi t.+ımızi: Tarla tokat, tarla yapılan toprak ve tarım için gerekli gereçler. Ma.04/48

toḫali-(<toḫala-): Tokalamak, vurmak. -1-

t.-yėruğ An.05/175

toḫat: *bk. toḫad*. -1-

tarla t.+ımız^{ı}: Tarla tokat, tarla yapılan toprak ve tarım için gerekli gereçler. Ma.04/47

toḫi-: *bk. toḫu-*. -1-

t.-yėrdiler Bu.06/229

toḫmaĝ: *bk. toḫmaḫ*. -1-

t.+ı Bu.02/65

toḫmaḫ: Tokmak. *Diğer varyantı için bk. toḫmaĝ*. -3-

t. Bu.02/64

toḫu-: Dokumak. *Diğer varyantı için bk. doḫu-, toḫi-, toḫú-*. -12-

t.-mişdim Iğ.11/43

t.-rdu Mu.01/66

t.-rduḫ An.01/88, Ma.03/77, Ma.03/83, Ma.03/87

t.-rduĝ An.01/87

t.-rdum Ma.03/76

t.-rdú Mu.01/66

t.-rken Ma.04/156

t.-yėrdler Bu.06/229

t.-yėrim Ma.04/155

toḫud-: Dokutmak, dokumasını sağlamak. -1-

t.-iyėrdi Ma.03/78

toḫul-: Dokulmak; dokunmak, dokunma işi yapılmak. -1-

t.-an Bu.12/26

toḫum: Tohum. *Diğer varyantı için bk. tohum*. -6-

t. Ağ.07/60, An.04/63

t.+i Bu.02/170

t.+lari An.04/65

t.+larī An.04/65

t.+ú Ha.05/6

toḫuma: Dokuma, dantel işi. -1-

t. An.01/88

toḫun- (1): (Yararı) Dokunmak. -1-

t.-du Bi.02/14

toḫun- (2): Dokunmak, dokuma işi yapılmak. -2-

t.-an Bu.12/26

toḫú-: *bk. toḫu-*. -1-

t.-yėrsín An.01/89

toldur-: *bk. doldur-*. -4-

t.-dıler Iğ.06/88

t.-diler Iğ.06/6

t.-mişler Iğ.02/106

t.-ub Iğ.06/7

toli: *bk. doli (1)*. -1-

t. Bu.12/145

tomarí: Tomarı, hepsi. -1-

topí t.+si: Topu tomarı, hepsi. Iğ.02/165

ton: *bk. donna*. -1-

t. Ağ.15/5

tonna: *bk. donna*. -1-

t. An.11/24

tonn[a]: *bk. donna*. -1-

t. An.11/91

top: Top. -4-

t. Bu.02/177, Bu.04/24, Mu.03/99

t.+í tomarísi: Topu tomarı, hepsi. Iğ.02/165

topal: Topal. *Diğer varyantı için bk. topāl*. -2-

t. Bi.01/114, Mu.03/83

topāl: *bk. topal*. -1-

ḳōr t.: Kör topal, kör ve topal kişiler. Bu.13/80

topårla-: Toparlamak. -1-

t.-rsız Bi.03/113

topla-: Toplamak. *Diğer varyantları için bk. tobla-, toblā-, toplā-, toplá-, topli-*. -13-

t. Ha.06/3

t.-di An.09/88

t.-diler Bu.12/10

t.-du[ğ] Bu.06/246

t.-duḫ Bu.06/246

t.-madım Bu.14/208

t.-míş Bu.12/109

t.-míşlar Mu.05/37

t.-miş Ağ.04/17

t.-r Ma.03/30

t.-rdi Mu.03/89

t.-yın An.05/366, Iğ.02/122

toplam: 1. Toplam; 2. Hep birlikte, beraber. -2-

t. Iğ.09/112, Iğ.02/167

toplan-: Toplanmak. *Diğer varyantları için bk. toblan-, tobla^{n}-, toblān-, topla^{n}-.* -10-

t. Ha.06/9

t.-dıĝ Ağ.13/22

t.-dí An.11/129, Iğ.02/76

t.-duğ An.05/194

t.-duḫ Iğ.02/78

t.-ėrd^{i}ler An.01/78

t.-ın Iğ.02/75

t.-ır An.10/158

t.-iller Ağ.07/10

toplanti: Toplantı. *Diğer varyantı için bk. toblanti.* -4-

t. Bu.13/16, Bu.13/17, Bu.13/19, Ma.02/8

topla^{n}-: *bk. toplan-.* -1-

t.-di Bu.12/13

toplā-: *bk. topla-.* -1-

t.-yız Bu.12/12

toplá-: *bk. topla-.* -1-

t. Ha.06/5

toplım: *bk. toplum.* -1-

t. An.11/106

topli-: *bk. topla-.* -4-

t.-ib Mu.01/29

t.-yana Bu.02/2

t.-yannar Bu.12/38

t.-yėller Bu.12/88

toplum: Toplum. *Diğer varyantları için bk. toflum, toplım, tȯplum.* -15-

t. An.11/43, Iğ.02/108, Iğ.02/67, Iğ.02/71, Iğ.02/78, Iğ.02/91

t.+a An.11/106, An.11/108, An.11/33, Iğ.02/175

t.+dan Iğ.02/81

t.+un Iğ.02/176, Iğ.02/190

t.+ū An.11/106

toplú: Toplu, hepsi bir arada, toplanmış. -1-

t. Iğ.02/184

topra: *bk. topraḫ.* -1-

t.+a Ma.06/6

toprağ̇: *bk. topraḫ.* -1-

t.+dan Bu.12/56

toprağ: *bk. topraḫ.* -1-

t.+ında An.05/67

topra^{ğ}: *bk. topraḫ.* -2-

t.+ı Iğ.06/167

t.+ínen Bu.14/166

topraĝ: *bk. topraḫ.* -31-

t. Ağ.16/67, An.05/22, Bu.02/44, Iğ.09/163, Iğ.09/164, Iğ.09/165, Ma.04/3

t. başā^{n}: Toprak başına. Bir beddua. An.11/26

t. onun başşına: Onun toprak başına. Bir beddua. An.09/66

t.+a An.05/41

t.+ı An.09/157, An.09/461, Bu.08/79, Iğ.06/178

t.+ın An.01/151, An.09/65, An.09/67, Iğ.06/179, Iğ.09/72

t.+ına Ağ.14/35, Ağ.16/129, An.05/67

t.+ına haber gėdmesín: Toprağına haber gitmesin; ölmüş olan birinin arkasından konuşulunca, "hakkıda konuştuklarımız onun kulağına gitmesin, onun haberi olmasın" anlamında kullanılan bir söz. Ağ.16/129

t.+ında An.05/67

t.+ınen Bu.12/137

t.+ıni An.09/99

t.+í An.01/150

t.+i Ağ.16/68, Ağ.16/69, Ağ.16/71, Iğ.05/10

t.+lari An.05/58

toprah: *bk. toprah̯.* -1-

t.+larında Iğ.06/22

toprah̯: Toprak. *Diğer varyantları için bk. tobrağ̆, tobrağ̂, topra, toprağ̇, toprağ, toprağ̆, toprağ̂, toprah, topřah̯, torpağ̂, torpah̯.* -24-

t. Ağ.13/31, Ağ.13/34, Ağ.13/41, An.05/22, An.09/43, Bu.02/174, Bu.04/186, Bu.11/87, Iğ.06/157, Iğ.06/167, Iğ.06/44, Iğ.06/62, Iğ.06/66, Iğ.09/163, Iğ.09/66, Ma.04/33, Mu.02/18

t.+da Mu.01/18, Mu.01/9

t.+dur An.05/22

t.+lar Ağ.09/70, An.05/58

t.+sıs Mu.01/8

toprah̯ĝala: Toprakkale, Ağrı'nın Eleşkirt ilçesine bağlı bir köy. -1-

t.+ya Ağ.16/13

toprah̯lí: Topraklı. -1-

t. Bi.02/6

topřah̯: *bk. toprah̯.* -1-

t. Bu.06/213

topu: *bk. topuġ.* -1-

t.+unnan Ma.04/21

topuġ: Topuk. *Diğer varyantları için bk. topu, topuğ̆.* -1-

t. Ma.05/16

topuğ̆: *bk. topuġ.* -1-

t.+unnan Ma.04/22

tor: Tor, dantel vs. el işi. -2-

t. An.01/87, An.01/88

torba: Torba. *Diğer varyantı için bk. torbā.* -1-

t.+nín Iğ.06/110

torbā: *bk. torba.* -1-

t.+ynan Bu.01/24

tordur-: *bk. doldur-.* -1-

t.-dum Bu.06/243

torelte: Torelte, Ahıska'da bir köy. -1-

t.+de Ha.02/13

toreltelı̊: Torelteli, Ahıska'nın Torelte köyünden olan. -1-

t.+yuh̯ Ha.02/13

torna: Torna. -1-

t. Bu.12/132

torpaĝ: *bk. toprah̯*. -5-

t.+ın altına geddi: Toprağın altına gitmek; ölmek. An.12/136

t.+ında An.12/166, An.12/44

t.+ıza An.12/153

t.+í An.12/129

torpah̯: *bk. toprah̯*. -3-

t.+da Mu.01/10, Mu.01/7

torta: Tortu. -5-

t. Mu.01/142, Mu.01/143

t.+sı Mu.01/142

t.+yi Mu.01/143, Mu.06/114

torun: Torun. *Diğer varyantları için bk. torūn, tōrun*. -18-

t.+a Bu.12/145

t.+i Iğ.03/40, Mu.03/26

t.+larım An.11/42

t.+ların Bu.13/217

t.+narım Ağ.01/68, Bi.01/27

t.+narˡni Iğ.02/188

t.+nariynan Mu.05/59

t.+um Ağ.07/63, An.05/66, An.05/76, An.11/44, An.11/52, Bu.06/31, Bu.08/72

t.+umi̊ Bu.06/245

t.+umun Bu.06/31

torūn: *bk. torun*. -1-

t. Bu.15/20

tos: *bk. toz*. -1-

t. An.01/5

tos- *(Özb.)*: Bölmek. -1-

t.-duĝ Bu.02/30

tosun: Tosun, danalıktan yeni çıkmış genç boğa. -3-

t. An.05/400, An.05/401

t.+narımızın Ağ.10/40

toş: Kırağı. -11-

t. Ağ.13/65, Ağ.13/74, Ağ.13/75, Ağ.13/77, Bu.01/19, Bu.01/22

t. admíş: Toş atmak; kırağı düşmek, kırağı oluşmak. Ağ.13/77

t. atardı: Toş atmak; kırağı düşmek, kırağı oluşmak. Ağ.13/65

t. atíyer: Toş atmak; kırağı düşmek, kırağı oluşmak. Bu.01/20

t. baĝlamış: Toş bağlamak; kırağı kaplamak. Bu.01/23

t. yaĝıyėr: Toş yağmak; kırağı düşmek. Bu.01/19

touĝ: *bk. tauh̯*. -1-

t.+un Ma.04/136

toy: Düğün. *Diğer varyantları için bk. doy, to^{y}*. -32-

t. An.09/364, An.10/101, An.10/108, An.10/96, An.10/98, An.12/224, An.12/238, Bu.06/46, Bu.09/112, Bu.09/56, Bu.09/57, Bu.09/58, Bu.09/61

t.+a An.10/43, An.10/55, Bu.09/66, Bu.09/69

t.+á Bu.09/72

t.+da An.12/209, Bi.04/87

t.+da^{y}ım An.07/7

t. edarduẖ: Toy etmek, düğün yapmak. Bu.09/57

t.+larda Bu.09/177

t.+larımıs An.10/50

t.+u An.10/36

t.+uma Bu.09/71

t.+umi̊zi Bu.09/62

t.+umuza Bu.09/70

t.+un An.12/232, Bu.09/160

to^{y}: *bk. toy*. -1-

t.+idür An.12/187

toz: Toz. *Diğer varyantları için bk. tos, tōz*. -1-

t. Bi.05/40

toz-: Tozmak, "gez-" fiili ile birlikte ikileme kurar. -1-

gezi^{i}r t.-i^{i}r: Gezmek tozmak. Ha.04/45

tozḇiḇer: Tozbiber. -1-

t. Ha.03/2

tozlan-: Tozlanmak. -1-

t.-masın Ha.03/14

tō: *bk. do (3)*. -1-

t. An.02/4

tōrun: *bk. torun*. -1-

t.+í Bu.06/31

tōz: *bk. toz*. -1-

t. An.02/99

tȯplum: *bk. toplum*. -1-

t. Iğ.02/81

tög-: *bk. tök-*. -27-

t. Ağ.17/104

t.-di Ağ.17/35, Bu.08/110, Bu.08/111, Iğ.08/4, Iğ.11/42

t.-diler Bu.13/119, Bu.13/9

t.-dile^{r} Bu.13/37

t.-duğ Iğ.06/63

t.-duĝ Iğ.06/167

t.-duẖ Iğ.09/32

t.-dü Ağ.17/35

t.-düle An.12/23

t.-e Bu.08/31

t.-iyėrsín Bu.04/130

t.-míş Mu.01/90

t.-miş Ağ.09/21, Bu.11/12, Ma.04/28

t.-mişle Bu.11/47

t.-mişler An.12/11

t.-mi̊ş Ağ.09/30

t.-mi̊şler An.12/15

t.-müşler An.12/20, An.12/9

t.-sün An.03/28

tögdür-: Dökdürmek. -1-

t.-iyėr Bu.04/35

töǵ-: *bk. tök-*. -1-

t.-aruẖ An.09/368

töġ-: *bk. tök-*. -1-

t.-a Bu.08/31

töğ-: *bk. tök-*. -1-

t.-duĝ Bu.02/47

töh-: *bk. tök*-. -1-

rıẖların t.-ma: Rıhlarını dökmek; surat asmak, somurtmak. An.05/424

töh́-: *bk. tök*-. -7-

t.-di Bu.11/38, Bu.11/39

t.-diler Bu.02/110

t.-d^{i}ler Bu.02/111

t.-dü Bu.08/110

t.-dün Ağ.09/32

t.-üp Ağ.08/66

tök-: 1. Dökmek; 2. Olumsuz anlamda, bir yere çokça İNSAN yığmak, taşımak, bırakmak; İNSAN saçmak, dağıtmak; 3. Bir şey için para harcamak. *Diğer varyantları için bk. dög- (1), dök-, tög-, töǵ-, töġ-, töğ-, töh-, töh́-, töḱ-, tȫk-*. -94-

t. Ağ.08/74, Ağ.08/84

t.-á Bu.08/74

t.-árdı Bu.08/104

t.-di An.09/104, An.09/105, An.09/42, Bi.01/19, Bu.08/47, Bu.08/75, Iğ.11/42

t.-dile Bu.08/99

t.-diler An.09/76, An.09/439, Bu.13/36, Bu.13/38, Iğ.08/3

t.-dile^{r} Bu.11/46

t.-dilēr Bu.13/13

t.-di̊ Bu.08/47, Iğ.08/22, Iğ.11/48

t.-duĝ Bu.13/143

t.-duẖ Bu.13/145, Iğ.09/66

t.-düm Bu.13/156, Bu.13/158, Bu.13/160

t.-eller Ağ.16/56, Ha.04/146

t.-ellēr Ha.03/8

t.-ende Ha.06/27

t.-er An.01/254, Ha.04/146, Ha.04/147, Ha.04/154

t.-erdi Ha.03/2, Ha.04/151

t.-erdiler An.12/111, Bu.13/106

t.-erd^{i}ler An.05/41, Bu.08/104

t.-erduẖ Mu.01/128

t.-erím Bu.02/183

t.-erim Ha.04/139, Mu.07/27

t.-eriz Ağ.10/93

t.-ersin Ma.03/114

t.-eruẖ Ağ.08/63

t.-iiller Bu.02/133

t.-iir Ağ.17/107, Ağ.17/108

t.-iirsın Mu.01/135

t.-iirsín Iğ.04/22

t.-iirsin Iğ.04/31, Iğ.04/32

t.-iirsīn Iğ.04/40

t.-ii^{r}sin Iğ.04/18, Iğ.04/24

t.-i^{i}r An.09/388

t.-i^{i}rsin Iğ.04/31

t.-irsin Iğ.04/15

t.-iyėller Bu.02/132, Bu.02/149, Bu.13/101

t.-iyėr Bu.02/147, Bu.13/189

t.-iyėrduẖ Ma.02/42

t.-iyėrsın Ha.06/36

t.-iyėrsin Bu.05/29

t.-iyėruĝ Iğ.11/99

t.-iyėruẖ An.04/120, Iğ.01/2, Iğ.08/25

t.-iyė^{r} Bu.12/157

t.-iyírsın An.04/113, An.04/114, An.04/116

t.-iyiller Iğ.09/126, Iğ.09/145

t.-iyirsín Iğ.02/173

t.-i^{y}ėrdím An.05/256

t.-i^{y}ėrsin Iğ.01/1

t.-īn Ha.06/47

t.-miş Iğ.02/31

t.-ti Iğ.08/21

t.-tuẖ An.05/302

t.-tüm Bu.13/159

t.-üb Mu.01/21

t.-üp Ağ.08/81

t.-üyosun Bi.04/63

t.-üyöruẖ Iğ.09/129

töktur-: Döktürmek, indirtmek, bıraktırmak. -1-

t.-i^{y} An.05/234

tökül-: 1. Dökülmek; 2. Bir yere çokça İNSAN yığılmak. *Diğer varyantı için bk. dökül*-. -11-

t.-diler An.09/35

t.-iir Iğ.04/9

t.-iyė^{r} An.05/349

t.-i^{y}ė^{r} An.04/118

t.-medi An.09/440

zibil t.-ő́r sufatınnan: Suratından zibil dökülmek; surat asmak, somurtmak. An.01/217

t. saçíl: Dökül saçıl; dökülüp saçılarak; aile, eşya vs. parçalanıp bölünerek, her biri bir yana dağılarak. Bu.08/93

gözlerín t.-sün: Gözlerin dökülsün. Bir beddua. Iğ.09/171

gözün t.-sün: Gözün dökülsün. Bir beddua. An.05/427

ġaġalların t.-sün: Gagalların dökülsün. Bir beddua. Iğ.09/171

t.-ti Ağ.09/36

töḱ-: *bk. tök*-. -3-

t.-aẖ Ağ.09/20, Ağ.13/80

t.-aruĝ An.09/366

töre-: Türemek, ortaya çıkmak. -1-

t.-di Bu.02/7

töreme: Türeme, nesil. -2-

t. Ağ.08/71

t.+miz Iğ.09/196

töür: *bk. teür*. -4-

ne t.: Ne tavır; nasıl. An.04/109, An.04/110, An.04/114, An.09/416

tȫbe: Tövbe. -1-

t. Ha.02/5

tȫk-: *bk. tök*-. -1-

t.-di Bu.08/46

tuaf: Tuhaf. -1-

t. Iğ.02/59

tuaĝ: *bk. duvaġ*. -1-

t.+ȧ An.01/35

tualed: Tuvalet. *Diğer varyantları için bk. dualet, Dualėt, tualet, tualėd, yualet.* -2-

t.+i Bu.12/25

t.+ni Bu.12/26

tualet: *bk. tualed*. -2-

t.+in Bu.14/180

t.+i^{n} Bu.14/173

tualėd: *bk. tualed*. -1-

t. Bu.12/22

tud-: *bk. tut-*. -7-

t. Bu.06/20

lam t.-dí: Lam tutmak; kireç tutmak, kireçlenmek. An.01/209

t.-díler Iğ.06/116

t.-di Ma.04/140

t.-duḫ Bi.03/64

t.-dum Ağ.06/140

tuddur-: *bk. tutdur-*. -1-

t.-uruz Ağ.13/14

tudul-: *bk. tutul-*. -1-

t.-ursaĝ Ağ.07/121

tuduş-: *bk. tutuş-*. -1-

t.-sa Ağ.18/55

tula: *bk. tūla*. -1-

t.+dan Bu.12/115

tulli- (<tulla-): Atmak, fırlatmak. -1-

t.-yėrd^{i}ler An.12/24

tuluĝ: *bk. tuluḫ*. -2-

t.+unda Mu.06/69

ėy yaĝ it t.+unda: İyi yağ it tuluğunda. Bir atasözü. Mu.06/68

tuluḫ: Tuluk, tulum. *Diğer varyantı için bk. tuluĝ*. -2-

t. Ağ.17/61, An.01/187

tulum: Tulum. -1-

t.+a Bu.06/243

tumb: *bk. tump*. -2-

t.+a buy^{u}run: Tumba buyrun!; Hiç hesapta olmayan bir durumun ortaya çıkması halinde kullanılan bir söz. Bu.14/189

t.+lar Ağ.13/60

tump: İki tarla arasındaki sınırı belirten yükselti, tümseklik. *Diğer varyantı için bk. tumb*. -4-

t. Ağ.13/55, Ağ.13/56, An.12/127, An.12/128

tuntul: Tuntul, kişi adı. -1-

t. Bu.06/65

tur-: *bk. Dur-*. -3-

t.-acaḫ An.05/164

t.-an Bu.12/29

t.-duḫ Bi.01/18

turġ: *bk. türk*. -1-

t.+ler Bu.04/178

turġut: *bk. turĝut*. -1-

t. Iğ.02/161

turĝud: *bk. turĝut*. -1-

t. An.05/71

turĝut: Turgut, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. turġut, turĝud*. -1-

t. Bu.04/216

turh́: *bk. türk*. -1-

t. An.05/143

turis: Turist. *Diğer varyantı için bk. turisd*. -4-

t. Bu.14/104, Bu.14/105

t. murisluẖ: Turist muristlik. Bu.14/106

turisd: *bk. turis*. -1-

t. Bu.14/104

turk: *bk. türk*. -2-

t. An.05/138

t.+sun An.05/138

turḱ: *bk. türk*. -1-

t. An.05/138

turşu: Turşu. -1-

t. ġoyėm: Turşu koymak; turşu yapmak. Bi.01/45

turum: *bk. durum*. -1-

t. An.05/323

tuřgen: Turgen, Kazakistan'da bir şehir. -1-

t.+de An.07/30

tuřum: *bk. durum*. -1-

t. Bu.08/98

tus: *bk. duz*. -2-

t. An.01/30, Iğ.06/165

tussuz: *bk. dussuz*. -1-

t. Mu.03/22

tut-: 1. Tutmak; 2. Yakalamak. *Diğer varyantları için bk. dud-, dut-, Dut-, tud-, tút-*. -60-

t. Bu.03/26

t.-acaẖsın An.05/156

t.-amirsá An.01/159

t.-amiyėr Bu.02/154

t.-anımız Iğ.07/8

t.-ar An.09/377, Ha.01/23, Mu.03/47, Mu.06/24

t.-ardı Ağ.13/66

t.-ardım An.09/322

t.-ardi An.05/160, An.05/161, Mu.03/46

t.-ardlá An.05/418

t.-arsın An.10/130

t.-aydi Ağ.07/200

t.-dı Ha.01/12

t.-dılēr Iğ.05/57

lam t.-dí: Lam tutmak; kireç tutmak, kireçlenmek. An.01/207

t.-díler Iğ.06/141

t.-dȯ Bu.14/117

t.-dum Ağ.08/72, An.05/313

t.-dú Ha.01/11

t.-ėller An.01/183

t.-ėr An.01/134

t.-ėrdi Ha.01/22

t.-íyėlle[r] Bu.09/153

t.-iyėlle Bu.09/153

t.-iyėller Bu.09/153

t.-iyėr Bu.09/56, Bu.09/85, Ha.05/118

t.-iyėrdi An.09/235

t.-iyėrd^{i}ler An.05/324

t.-iyėriz Ağ.10/84

t.-iyėrsın Iğ.07/9

t.-iyír An.09/324

t.-maġ Bu.09/56

t.-maḳ Bi.03/63

t.-malıyım An.09/452

t.-mali^{y}im An.09/449

t.-mas Mu.01/24

t.-mıyacaysam An.09/452

t.-muşlar Ağ.11/2, Ağ.15/26

t.-muyor Iğ.07/14

t.-múşuẖ Bi.03/64

t.-tuĝunen Mu.01/157

t.-ub An.09/129, An.09/328, Iğ.05/51

t.-ub Iğ.06/14

t.-uḇ Ağ.06/132

t.-up An.05/84

t.-uyóller Mu.05/21

t.-uyór Ağ.08/69

t.-ür Iğ.07/13

t.-üyör Ağ.07/137

tut: Dut. *Diğer varyantı için bk. dut.* -12-

t. An.01/67, Bu.03/25, Bu.03/26, Bu.06/26, Bu.06/27, Bu.12/58

t.+idi An.05/61

tutdur-: 1. Tutturmak; 2. Yakalatmak. *Diğer varyantı için bk. tuddur-*. -1-

t.-mişler Mu.05/9

tutmac: *bk. tutmaç*. -1-

t.+ı Ha.06/46

tutmaç: Tutmaç, bir çeşit çorba. *Diğer varyantları için bk. tutmac.* -2-

t. An.04/111, Iğ.11/89

tutuġla-: Tutuklamak. -1-

t.-mişler An.07/2

tutuẖlan-: Tutuklanmak. -2-

t.-miş Mu.04/10

t.-mi̊ş Mu.04/12

tutuḳli: Tutuklu. -1-

t.+^{y}ım An.07/7

tutul-: Tutulmak, yakalanmak. *Diğer varyantları için bk. dutul, dutu^{l}-, tudul-.* -1-

t.-duẖ Ha.04/7

tutuş-: 1. Tutuşmak, elleriyle kavramak; 2. (Mayalanan peynir için) olmak, tutmak. *Diğer varyantı için bk. tuduş-*. -3-

t.-masını Ağ.18/54

t.-sa Ağ.18/54

t.-ur An.01/135

tutuşdur-: Tutuşturmak, (el ele) tutuşmalarını sağlamak. -2-

t. An.10/133

t.-iyėr Bu.09/149

tuyli: Tüylü. -3-

t. An.07/99

t.+y^{i}miş Bu.04/64

t.+ymiş An.07/98

tuy^{u}l-: *bk. duy^{u}l-*. -1-

t.-üyör Ma.06/14

tu^{y}: *bk. túy*. -1-

t.+i An.07/98

tuz: *bk. duz*. -3-

t.+a An.01/200

t.+u Ağ.18/61

t.+unu An.01/16

tuzla-: Tuzlamak. *Diğer varyantı için bk. duzla-, duzli-*. -5-

t.-r Ağ.18/32, Ağ.18/33

t.-rıs Ağ.18/65

t.-rız Ağ.18/64

tuzlı: *bk. duzli*. -1-

t. Bi.03/24

tuzlí: *bk. duzli*. -1-

t. Bi.03/24

tuzlu: *bk. duzli*. -1-

t.+su An.10/104

tūla: Tuğla. *Diğer varyantı için bk. tula.* -1-

t.+y^{ı} Bu.14/114

tūrmadan: Durmadan, sürekli olarak. -1-

t. Ma.06/3

túrbe: Türbe; mezarlık. -1-

t.+ye An.04/15

túrh́ce: *bk. türgçe*. -1-

t.+dur An.05/198

túrki: *bk. türki*. -1-

t. çı^{ğ}ırurdī: Türkü çığırmak; türkü söylemek. Bu.06/70

túrkiya: *bk. türkiye*. -9-

t.+da Bu.13/139

t.+dan Bi.03/59

t.+m Bu.02/116

t.+nın Bu.02/129

t.+nıṇḳına Bu.02/124

t.+n^{ı}n Iğ.02/37

t.+ya Iğ.05/43

t.+yi Bu.02/114

túrkiye: *bk. türkiye*. -9-

t.+den Iğ.09/201

t.+dēki Bu.01/3

t.+ye Mu.05/34

t.+^{y}a Iğ.12/15

t.+^{y}e Bu.02/114, Bu.02/118, Bu.04/56, Bu.04/60, Mu.05/19

túrki^{y}e: *bk. türkiye*. -1-

t. Bu.12/134

túrli: *bk. türli*. -1-

t. Ha.05/73

tút-: *bk. tut-*. -1-

t.-iisin Iğ.04/5

túy: Tüy. *Diğer varyantı için bk. tu^{y}*. -1-

t.+ünü An.09/63

tüccer: Tüccar. -2-

t.+miş Ma.01/1, Ma.01/2

tüf: Bıkkınlık ve sıkılma bildiren bir ünlem. -1-

t. Mu.01/25

tüfe: *bk. tüveng*. -1-

t.+i Ağ.07/29

tüfek: *bk. tüveng*. -1-

t. Ağ.07/29

tügen-: *bk. tüken-*. -1-

t.-iyėr Bu.03/50

tüken-: Tükenmek, bitmek. *Diğer varyantı için bk. tüken-*. -3-

t.-mes Iğ.09/3, Iğ.09/54

t.-mez Iğ.09/54

tüken: Dükkan. *Diğer varyantları için bk. düggen, dügǵan, düggȧn, dükken, tüḱan*. -2-

t. Mu.06/57, Mu.06/90

tükenci: Dükkancı, dükkan işleten kişi. -1-

t. Ha.04/25

tükür-: Tükürmek. -1-

t.-sem Ağ.06/100

tüḱan: *bk. tüken*. -1-

t. Mu.06/90

tümen: Tugayla kolordu arasında yer alan birlik. -1-

t.+^{i}nen An.07/31

tür: *bk. türk*. -1-

t. An.12/166

türbetürlė: Türbetür, çeşit çeşit, türlü türlü. -1-

t. Bu.12/140

türg: *bk. türk*. -39-

t. Ağ.01/69, Ağ.01/71, Ağ.08/115, An.03/30, An.09/131, An.09/433, Bi.03/74, Bi.03/84, Bu.02/123, Bu.04/243, Iğ.06/33, Iğ.06/49, Iğ.09/56, Ma.05/21

t.+den An.12/174

t.+dür Ağ.07/94

t.+i Bu.06/239

t.+^{i}yim Bu.04/243

t.+ların Ha.07/12

t.+läri Iğ.06/1

t.+ler An.02/46, An.02/49, An.09/127, An.12/103

t.+lerde An.01/179, An.01/180

t.+leri Ağ.07/1, Ağ.07/30, Ağ.07/4, An.09/129, An.12/181, Ha.07/9, Iğ.02/76

t.+lerin An.12/121

t.+ler^{i}n Ha.08/12, Iğ.02/67

t.+üm Bu.04/243

türgce: *bk. türgçe*. -2-

t. An.05/137, Ha.08/12

türgçe: Türkçe. *Diğer varyantları için bk. dürgce, tǘrh́ce, türgce, türh́ce, türh́şá, türh́şe, tüŕgçǟ*. -2-

t. An.01/208, An.02/83

türgiya: *bk. türkiye*. -1-

t.+mıza Bu.04/217

türgluẖ: Türklük. -1-

t.+dur Iğ.06/153

türgmenisdan: Türkmenistan. -1-

t.+da An.11/19

türġ: *bk. türk*. -2-

t. Bu.04/243, Iğ.09/58

türḣ́: *bk. türk*. -20-

t. An.12/44, Iğ.06/178, Iğ.06/34, Iğ.09/57, Iğ.09/58

t.+dúr An.09/301

t.+dürler An.04/99

t.+i Iğ.09/99

t.+ler Iğ.09/44, Iğ.09/46

t.+lerden An.05/198

t.+lerı Bu.13/153

t.+lerıni Iğ.06/43

t.+leri An.11/19, Ma.01/16

türḣ́ce: *bk. türgçe*. -1-

t. An.09/153

türḣ́iyá: *bk. türkiye*. -1-

t.+y An.06/14

türḣ́iye: *bk. türkiye*. -4-

t.+de An.11/94

t.+den Ma.05/20

t.+ʸe Bi.05/37

türḣ́şá: *bk. türgçe*. -1-

t. Ağ.08/116

türḣ́şe: *bk. türgçe*. -1-

t. Ağ.08/104

türk: Türk. *Diğer varyantları için bk. turġ, turḣ́, turk, turḱ, tür, türg, türġ, türḣ́, türḱ, türḳ, tǖrk.*

-45-

t. Ağ.01/14, Ağ.08/115, Ağ.10/45, An.02/25, An.05/141, An.06/21, An.09/131, An.11/31, An.12/166, Bu.04/184, Bu.04/244, Bu.13/114, Bu.13/119, Ha.05/78, Iğ.02/99, Iğ.06/139, Mu.03/10, Mu.04/11

t.+duğ Mu.03/3

t.+e Iğ.02/37, Iğ.09/55

t.+i Bu.06/30, Bu.06/47

t.+idi Iğ.02/118

t.+iduĝ Ma.03/26

t.+iduẖ Ha.08/28

t.+isen Bu.04/76

t.+lärimi̊zdür Iğ.06/51

t.+ler Bu.13/120

t.+lere Bu.13/153

t.+leri Ağ.06/1, Iğ.02/176

t.+lerní Iğ.02/96

t.+uẖ Iğ.06/175

t.+úẖ An.09/433, Bu.13/119

t.+ún Bu.13/138

t.+ü Bu.06/51

t.+üdi An.12/103

t.+üm An.09/331, Iğ.06/178

t.+ün An.06/23

türki: Türkü. *Diğer varyantları için bk. túrki, türki̊, türkü.* -6-

t. Bu.14/51

t.+ler An.12/133, Bu.06/66

t.+leri An.12/135

t.+yi Bu.09/176

türkiya: *bk. türkiye*. -28-

t. An.05/68, An.11/6, Bi.01/85, Ha.05/91, Iğ.02/51

t.+da An.07/34, An.11/53, Bu.13/141, Bu.13/148, Bu.13/5, Iğ.02/44, Ma.03/50, Ma.03/77

t.+dan An.11/95, Iğ.02/6

t.+daydi Bu.13/6

t.+dá An.11/81

t.+mıza Ma.03/38

t.+nın An.09/83, Bu.02/121, Bu.02/123

t.+nı^{n} Ağ.01/37, Bu.14/55

t.+n^{ı}n Bu.04/95

t.+nn Iğ.05/42

t.+ya An.12/153, Mu.03/20

t.+ynan Iğ.06/81

türkiyá: *bk. türkiye*. -6-

t. An.09/14, Ha.04/11, Ha.05/47, Ha.05/73

t.+da Ağ.16/33, Ma.03/2

türkiye: Türkiye. *Diğer varyantları için bk. túrkiya, túrkiye, túrki^{y}e, türgiya, türh́iyá, türh́iye, türkiya,türkiyá, türkiyē, türki^{y}e, türk^{i}ye*. -54-

t. Ağ.07/119, Ağ.07/120, Bu.04/95

t.+de An.12/42, Bi.04/52

t.+e Ağ.06/7, Ağ.13/43, An.05/55, An.09/433, An.11/91, Bi.04/53, Ma.05/6, Ma.06/1, Ma.06/12, Mu.06/24

t.+nın Ma.02/29

t.+nin Ağ.10/125

t.+nün Ağ.08/14

t.+y An.09/14

t.+ya Iğ.02/148

t.+yá Ağ.01/53, Iğ.02/34

t.+ye Ağ.01/8, Ağ.07/14, Bi.04/52, Bu.02/115, Ha.05/85, Iğ.09/209, Mu.05/27

t.+^{y}á An.09/81, Ha.05/47, Ha.05/60, Iğ.02/161, Iğ.09/205, Iğ.09/208

t.+^{y}e Ağ.02/12, Ağ.07/8, Ağ.16/32, Bi.05/20, Bu.05/61, Bu.14/96, Ha.04/6, Ha.05/48, Iğ.06/39, Iğ.09/108, Iğ.09/109, Iğ.09/110, Iğ.09/207, Iğ.09/211, Iğ.09/213, Mu.05/17, Mu.06/23, Mu.06/24

türkiyē: *bk. türkiye*. -1-

t. Bu.04/28

türki^{y}e: *bk. türkiye*. -2-

t.+de Iğ.06/178

t.+e Iğ.12/3

türk^{i}ye: *bk. türkiye*. -1-

t.+y^{i} An.09/12

türki̊: *bk. türki*. -1-

t.+si Bu.09/177

türkü: *bk. türki*. -6-

t. Bi.01/82, Ha.04/103

t.+dür Bu.13/162

t.+süni Bu.06/61

t.+süni̊ Bu.06/67

t.+y An.01/80

türḱ: *bk. türk*. -3-

t. An.11/34

t.+uẖ Iğ.09/55, Iğ.09/56

türḳ: *bk. türk*. -2-

t. Iğ.06/175

türli: Türlü. *Diğer varyantları için bk. túrli, türli̊*. -3-

t. Ağ.06/65, Ağ.07/170, Bi.02/7

türli̊: *bk. türli*. -3-

t. Ağ.01/33, Ağ.06/74, Bu.14/10

türme: Hapishane. -2-

t.+lerden Bu.13/123

t.+leri Bu.13/123

tüřgçā̈: *bk. türgçe*. -1-

t. Ha.07/1

tüşün-: *bk. düşün-*. -1-

t.-dün Bu.05/14

tütün: Aile. *Diğer varyantı için bk. ti̊tün*. -9-

t. Bu.13/27, Iğ.09/20, Iğ.11/13, Iğ.11/14, Iğ.11/15

t.+e Iğ.11/13

t.+i Bu.13/27

tüveng: Tüfek. *Diğer varyantları için bk. tüfe, tüfek, tüvenk, tü^{v}eg*. -6-

t. Bu.13/50

t.+i Bu.02/5, Bu.13/50

t.+im Bu.13/50

t.+^{i} Bu.11/129

t.+leri An.07/83

tüvenk: *bk. tüveng*. -1-

t.+lerıni Ağ.07/28

tü^{v}eg: *bk. tüveng*. -1-

t.+ler Bu.12/6

tǖmėn: Tyumen, Rusya'da bir şehir. -1-

t. An.02/57

tǖrk: *bk. türk*. -1-

t. An.12/103

u

u: *bk. o*. -21-

u. Bi.05/28

u.+na An.06/64

u.+nda Bu.02/94, Bu.06/91

u.+ndan Bi.04/39, Bi.04/49

u.+nde Bi.04/4

u.+ni Bi.04/88

u.+nnan An.05/75

u.+nnen An.06/66

u.+n^{u}n Bi.04/64

uc: Uç. -6-

u.+iynän Ha.05/36

u.+lar^{ı}ni Bu.04/37

u.+u Bu.02/157

u.+uni An.01/124, Bu.04/38

u.+ú Bu.02/156

ucuz: Ucuz. -4-

u. An.03/2, Bi.04/9, Mu.05/48

ucuzlan-: Ucuzlanmak, ucuzlamak. -1-

u.-ėr An.03/1

uç-: 1. Uçmak; 2. Aşağı düşmek. *Diğer varyantı için bk. uş-*. -8-

u. An.05/112

u.-å u.-a ğeldi: Uça uça gelmek; sevinçle, hevesle veya heyecanla koşarak gelmek. An.10/168

u.-ėller An.01/203

u.-ir An.01/203

u.-iyėr An.09/322

u.-ub Iğ.12/8

u.-uyollar An.09/325

uça^{ğ}: *bk. uçaḫ*. -1-

u.+ınen Bu.11/68

uçaĝ: *bk. uçaḫ*. -13-

u. Bu.02/86, Bu.11/67

u.+a An.09/325, An.12/173, Bu.12/3, Iğ.09/48

u.+ı Iğ.02/127

u.+ın Iğ.02/130

u.+ınan An.12/188

u.+ınán Iğ.09/49

u.+ınen Iğ.09/48

u.+ıne^{n} Iğ.09/50

uçaḫ: Uçak. *Diğer varyantları için bk. uça^{ğ}, uçaĝ.* -12-

u. Ağ.07/123, An.09/323, Iğ.05/51, Iğ.05/54, Iğ.05/57

u.+dan Bu.02/119

u.+lar Iğ.02/126

u.+lará Iğ.02/132

u.+ların Iğ.02/127

u.+lari An.09/328, Iğ.02/126

u.+larinen Bu.02/110

uçal: *bk. uçar (2).* -1-

u.+lardan Bu.08/110

uçar (1): Uçar, bir soyadı. -1-

u. Ağ.16/1

uçar (2): Uçar; uçak. *Diğer varyantı için bk. uçal*. -2-

u.+a Bu.08/60, Bu.08/7

uçuĝ: Uçuk; yıkık, yıkılmış olan (ev). -1-

u. An.02/10

uçuj: Uçuş, uçma işi. -1-

u.+uno Bu.10/6

uçun: *bk. üçün*. -2-

u. Ma.01/18

uçur-: Uçurmak; (ocağın altını) kapatmak. -1-

u.-ub Bu.05/41

uçün: *bk. üçün*. -3-

u. An.09/402, An.11/68, Ma.02/67

ufa^{ğ}: *bk. ufaḫ*. -1-

u. Mu.07/30

ufaĝ: *bk. ufaẖ*. -8-

u. Ağ.08/86, An.05/20, Bu.08/97, Bu.13/72, Ha.04/149

u.+ė Bu.12/105

u.+í Iğ.03/2

u.+i Ağ.07/62

ufah: *bk. ufaẖ*. -2-

u. Bi.04/75

u. tefeg: Ufak tefek. An.09/388

ufaẖ: Ufak. *Diğer varyantları için bk. ufa^{ğ}, ufaĝ, ufah, ufā^{ğ}, ufāĝ, ufāẖ, upağ, upaĝ, upaẖ, uva^{ğ}*. -17-

u. Ağ.08/41, An.09/388, Bi.04/39, Bi.04/61, Bu.09/118, Bu.13/72, Ha.04/149, Ha.05/41, Ha.05/68, Iğ.04/14, Iğ.04/18, Mu.01/96, Mu.01/99, Mu.07/30

u.+dur An.09/24

u. tefeginen: Ufak tefek. An.09/264

u. tefeğ: Ufak tefek. Bu.09/131

ufaẖla-: Ufaklamak, küçük parçalara ayırmak. -2-

u.-^{b} An.05/370

ufala-: Ufalamak, küçük parçalara ayırmak. -1-

u.-rım Ha.04/140

ufā^{ğ}: *bk. ufaẖ*. -1-

u. Ha.06/45

ufāĝ: *bk. ufaẖ*. -1-

u. Bi.04/61

ufāẖ: *bk. ufaẖ*. -5-

u. An.09/388, Bu.08/84, Iğ.04/14, Mu.01/96, Mu.01/99

u^{ğ}raş-: *bk. oĝraş-*. -1-

u.-mada Ha.05/21

u^{ğ}uz: Uğuz, cahil, çekingen, utangaç. *Diğer varyantı için bk. uĝus*. -2-

u. Mu.01/72

uĝubed: *bk. uẖubet*. -1-

ezeb u.+leri çegduĝ: Azap ukubet çekmek; eziyet çekmek, zahmet ve sıkıntıya uğramak. An.05/80

uĝus: *bk. u^{ğ}uz*. -1-

u. Mu.01/73

uĝūr: Uğur, kişi adı. -1-

u. Ha.03/26

uẖubet: Ukubet. *Diğer varyantı için bk. uĝubed*. -1-

äzeb u.+ler: Azap ukubet, zahmet ve sıkıntı. An.05/16

uḳranya: *bk. uḳrayna*. -1-

u.+ya Bu.08/81

uḳrayna: Ukrayna. *Diğer varyantı için bk. uḳranya*. -1-

u.+ya Bu.10/15

ula: *bk. ola (1)*. -20-

u. Ağ.07/113, An.05/436, An.06/26An.09/178, An.09/216, An.09/234, An.09/246, An.09/264, An.09/353, An.09/385, An.09/395,

An.09/469, An.11/49, An.11/79, Bu.06/222, Bu.14/183, Bu.14/60, Bu.14/93, Ma.06/7

ula-: Ulumak. -1-

u.-masıni Bu.13/64

ulan: *bk. ola (1).* -2-

u. Ağ.07/8, Ağ.08/131

ulaş- (1): Ulaşmak, varmak, yetişmek. -12-

u. An.09/146

u.-íyėr An.05/316

u.-iyėr Bu.09/175

u.-miyėr Bu.09/173, Bu.09/174

u.-sın An.11/67

u.-ur An.05/314, An.05/316

ulaş- (2): Ulaşmak, hep birlikte ulumak. -3-

u.-iyėr Bu.13/67

u.-iyėrdi Bu.13/66

u.-masi Bu.13/66

ulaşdır-: *bk. ulaşdur-*. -1-

u.-sın Bi.04/102

ulaşdur-: 1. Erişmek, elde etmek; 2. (Bir şeyi) vaktinde yapmak. -1-

u.-di Bu.13/70

ulā: *bk. ola (1).* -1-

u. Ağ.08/78

ulá: *bk. ola (1).* -1-

u. An.05/372

ulġar: Ulgar, Ardahan'nın Posof ve Damal ilçeleri arasındaki bir dağ. -1-

u.+a Bu.14/9

ulu-: Ulumak. -3-

u.-ma Bu.06/243

ulutaş: Ulutaş, bir soyadı. -2-

u. Ağ.04/6, Ağ.04/7

umac: *bk. umaç*.-1-

u. An.04/121

umaç: Üzerine yağlı su serpiştirilen unun elle ovalanmasıyla oluşturulan arpa şehriye büyüklüğündeki hamur topakları. *Diğer varyantı için bk. umac.* -1-

u. An.04/118

umud: *bk. umut*. -4-

u. Bu.11/125

u.+una Mu.01/186, Mu.01/187

u.+unda Iğ.06/163

umut: Umut, ümit. *Diğer varyantı için bk. umud*. -3-

u. Bu.03/26, Bu.06/20, Bu.06/27

umuz: Omuz. -1-

u.+una Ağ.17/67

umuzluḫ: Omuzluk. -2-

u. Mu.01/46

un: Un. *Diğer varyantı için bk. ūn.* -46-

u. Ağ.09/25, Ağ.10/100, Ağ.10/73, Bi.03/22, Bi.04/59, Bu.01/24, Bu.13/76, Mu.01/20, Mu.03/102

u.+á Ha.04/157

u.+da An.05/342

u.+i Ağ.08/65, Ağ.08/74, Ağ.08/82, An.04/115, An.05/341, Bi.01/153, Bu.02/132, Bu.12/157, Ha.04/142

u.+inen An.04/119

u.+iynen Ağ.10/119

u.+ī An.04/119

u.+n An.05/343

u.+nan Ağ.08/62, Ağ.08/66, Ha.07/43

u.+nen Bi.03/23

u.+ne[n] Ağ.10/51

u.+nú Ha.04/139

u.+u Bi.03/22

u.+un An.04/116, Ha.07/44

u.+unda Ha.04/140

u.+undan Ağ.10/112, An.04/121, An.04/122, Bu.02/131, Bu.03/75

u.+uní Bu.02/132

u.+uni Ma.03/90

u.+unnan Ağ.08/62

u.+[u]ni Bu.12/157

u.+ú Bi.03/23

uncalı: Uncalı, Antalya'da bir mahalle. -1-

u.+ya An.07/13

universde: Üniversite. *Diğer varyantları için bk. universiya, uni[v]ėrsde, úniversi[i]te*. -4-

u.+de Iğ.03/29

u.+síni Iğ.03/30

u.+[ye] Iğ.03/23

u.+[y]i Iğ.03/38

universiya: *bk. universde*. -1-

u. Bu.04/153

uni[v]ėrsde: *bk. universde*. -1-

u.+[y] Bu.12/86

unnar: *bk. onnar*. -4-

u. Ağ.10/6, An.05/367, Bi.03/115, Bu.04/133

unud-: Unutmak. *Diğer varyantları için bk. onud-, unut-*. -21-

u.-dum Ağ.15/19, An.05/158, An.12/63, An.12/66, Bu.06/5, Bu.06/50, Bu.06/9, Ha.05/154, Iğ.03/59, Iğ.08/49

u.-iyėr Bu.06/49

u.-iyėrım Bu.06/15

u.-iyėrím Bu.09/169

u.-iyėrim Bu.06/4, Bu.06/5, Bu.09/126, Ha.06/48

u.-mişim Bu.04/66

u.-miyasız An.05/95

unut-: *bk. unud-*. -8-

u.-mam Mu.03/92

u.-miş Bu.14/229

u.-mişuḫ An.09/4

u.-miyasıs An.07/75

u.-miyėrı[m] Bu.06/99

u.-miyėrím An.11/69

u.-ur Mu.03/92

u.-[u]mişdür Bu.03/29

unutĝan: Unutkan. -1-

u. Ha.07/47

upağ: *bk. ufaḫ*. -1-

u. Bu.12/18

upaĝ: *bk. ufaḫ*. -2-

u. An.05/475

upaḫ: *bk. ufaḫ*. -1-

u. An.05/20

ur-: *(Yanlış telaffuz) bk. ol-*. -1-

u.-mişim Iğ.02/8

uravėl: Uravel, Ahıska'da bir köy. -1-

u. An.09/28

urba: Giysi. *Diğer varyantları için bk. urbā, urbá, urva, uřbȧ*. -2-

u. An.02/99, Iğ.03/75

urbā: *bk. urba*. -1-

u. An.02/62

urbá: *bk. urba*. -1-

u.+ynen Iğ.09/17

urus: *bk. rus*. -39-

u. Ağ.01/71, Ağ.01/77, Ağ.09/76, Ağ.16/23, Ağ.16/7, Ağ.16/8, An.02/79, An.05/67, An.09/317, An.12/103, An.12/155, Bu.08/90, Bu.11/50, Bu.11/53, Bu.12/125, Mu.01/176

u.+a Iğ.09/52

u.+da Iğ.09/111

u.+dan An.12/154

u.+dur An.09/263, Ha.07/11

u.+i An.09/331

u.+inen Ağ.01/21

u.+lar An.02/21, An.12/103, Mu.06/22

u.+lardan Iğ.09/104

u.+la^{r} Ma.03/22

u.+un Ağ.16/103, Ağ.16/30, Bu.04/12, Bu.04/94, Bu.07/10, Bu.11/59, Mu.03/9, Mu.06/20

u.+únen Ağ.01/69

urusca: *bk. urusça*. -3-

u. An.01/71, Bu.12/30, Iğ.11/29

urusça: Rusça. *Diğer varyantları için bk. rusca, ruşca, řusca, urusca, urusşa, uruşca*. -5-

u. An.02/81, An.02/83, An.05/126, Bu.13/33

u.+ya An.02/78

urused: *bk. rusya*. -6-

u. Bu.11/59

u.+de Bu.08/12, Bu.08/6, Bu.11/47

u.+den Ağ.01/43, Bu.11/93

uruset: *bk. rusya*. -7-

u.+da An.05/65

u.+e An.05/63, An.05/64, Bu.11/102, Bu.11/30, Bu.11/46

u.+in An.05/66

urusėd: *bk. rusya*. -2-

u.+dedur Bu.11/7

u.+den Ağ.01/44

urusėt: *bk. rusya*. -2-

u.+e Ağ.01/16, Bu.13/112

urusiya: *bk. rusya*. -1-

u. An.12/152

urusⁱ**ya**: *bk. rusya*. -1-

u. An.02/71

uruslaş-: Ruslaşmak. -1-

u.-acaȯẖ Iğ.09/52

urusşa: *bk. urusça*. -1-

u. Iğ.06/26

urusya: *bk. rusya*. -13-

u. Mu.03/2

u.+da An.02/68, Bu.10/5, Ma.03/3

u.+dan Ağ.16/11, Ağ.16/17, Ağ.16/96, Ma.04/7

u.+nn An.09/11

u.+ya Ağ.16/102, An.02/56, Ha.02/1

u.+ʸa Ağ.16/103

urusye: *bk. rusya*. -1-

u.+de Ma.04/8

uruşca: *bk. urusça*. -1-

u. An.09/299

uruz: *bk. rus*. -1-

u. An.02/80

urva: *bk. urba*. -1-

u. An.02/100

uřbȧ: *bk. urba*. -1-

u.+ynán Iğ.09/59

uřus: *bk. rus*. -2-

u. An.09/34, Bu.04/242

uřused: *bk. rusya*. -2-

u.+den Bu.08/5, Bu.11/91

usda: Usta. *Diğer varyantları için bk. ȯsda, usdā.* -4-

u. Ha.08/56, Ha.08/59

u.+siyim Iğ.12/17

u.+ydi Ha.08/56

usdaluĝ: *bk. usdaluẖ*. -1-

u.+um Iğ.12/19

usdaluẖ: Ustalık. *Diğer varyantları için bk. usdaluĝ, ustaluĝ.* -1-

u. Bu.04/80

usdā: *bk. usda*. -1-

u.+ydi Ha.08/59

usdübaş: *bk. üsdübaş*. -1-

u. Bu.14/99

ustaluĝ: *bk. usdaluẖ*. -1-

u.+i An.05/422

usul: Usûl, yöntem. *Diğer varyantları için bk. üsul.* -2-

u.+ú Bu.09/4

u.+ü Ha.04/49

usulca: *bk. usulcana*. -1-

u. Ma.04/148

usulcana: Yavaşça, sessizce, sessiz bir şekilde. *Diğer varyantı için bk. usulca.* -1-

u. Iğ.11/73

uş-: *bk. uç-*. -2-

u.-di Ma.03/10

lale u.-miş yurdi veran ġalmiş: Lala uçmuş yurdu viran kalmış. Bir atasözü. Ağ.06/87

uşaĝ: *bk. uşaẖ*. -2-

u.+ım Iğ.08/50

u.+í Iğ.08/31

uşaẖ: Uşak, çocuk. *Diğer varyantları için bk. uşaĝ, úşaẖ*. -2-

u. Bu.13/120

u.+lariyuẖ Iğ.02/194

uşda: *bk. işde*. -1-

u. Ağ.07/73

uşdá: *bk. işde*. -1-

u. Bu.02/20

utan-: Utanmak. -11-

u.-a Bi.03/100

u.-acam An.01/65

u.-dı An.10/47

u.-dım Ha.04/115, Ha.04/60, Ha.04/61

u.-ėm An.01/66

u.-mayı Bu.01/27

herşiydan başġa u.-miyėr misin: Herşeyden başka utanmıyor musun!, Bir azarlama sözü. Bu.14/25

u.-urdi Iğ.11/70

utandır-: Utandırmak. -1-

u.-mā Iğ.09/154

uva^{ğ}: *bk. ufaẖ*. -1-

u. Bu.08/97

uvali-: *bk. u^{v}ali-*. -2-

u.-yín An.04/117

u.-yírsın An.04/118

u^{v}alan-: Ovalanmak. -1-

u.-iyėr An.04/119

u^{v}ali- (<u^{v}ala-): Ovalamak. *Diğer varyantı için bk. uvali-*. -2-

u.-yacan An.04/119

u.-yacān An.04/119

uy: Beddualar da dahil olmak üzere kızgınlık ve azarlama bildiren ifadelerle birlikte kullanılan bir ünlem. -1-

u. Iğ.09/170

uy-: Uymak. -8-

u.-acaẖsın Ağ.06/70

u.-amazıẖ Ağ.06/115

u.-mas Ha.04/20

u.-miş Ağ.06/115, An.09/480

u.-mişin An.09/481

u.-m̊iyór Ağ.05/5

uyanuĝ: Uyanık. -1-

u. An.11/11

uydur-: Uydurmak. -1-

u.-uyod^{u}la Bi.03/96

uy^{ı}-: *bk. uyu-*. -1-

u.-yan An.01/153

uy^{i}-: *bk. uyu-*. -1-

u.-yėrduĝ An.07/80

uyu-: Uyumak. *Diğer varyantları için bk. uy^{ı}-, uy^{i}-, uy^{u}-*. -9-

u. An.07/117

u.-di Ma.04/171

u.-maĝ An.07/117

u.-maẖ An.04/3

u.-maya An.04/3

u.-miş An.09/386

u.-rken An.01/254, Ha.01/41

uyuş-: Uyuşmak. -1-

u.-iyėrsin Iğ.09/151

uyut-: Uyutmak. -1-

u.-maya Bi.01/99

uy^{u}-: *bk. uyu-*. -1-

u.-yanda Bu.07/10

uyy: Utanma ve şaşma bildiren bir ünlem. -1-

u. Bi.04/136

uzad-: Uzatmak. -10-

u.-di An.07/16, Bi.01/107

u.-ėm Bu.09/31

u.-írdilēr Bu.08/17

u.-irse An.01/175

u.-iyėrsin An.09/66

u.-iysın An.09/66

u.-miyalım Ha.05/42

uzaġ: *bk. uzaẖ*. -1-

u. Ma.05/32

uzaĝ: *bk. uzaẖ*. -5-

u. Bu.11/48

u.+a An.02/66, Bu.11/55

u.+ıdi An.05/242

u.+í Bu.04/42

uzaẖ: Uzak. *Diğer varyantları için bk. uzaġ, uzaĝ, uzaḳ, uzāẖ*. -12-

u. An.01/74, Bi.05/22, Bu.04/67, Bu.08/89, Bu.09/76, Iğ.09/81, Iğ.09/88

u.+da An.02/27, Ha.06/7

u.+dȧn Iğ.02/79

u.+dır Ağ.07/156

u.+dur Bu.04/67

uzaẖlaşdur-: Uzaklaştırmak. -1-

u.-ėrduẖ An.07/83

uzaḳ: *bk. uzaẖ*. -2-

u. An.10/60, Ma.05/32

uzan-: 1. Uzanmak; 2. (Süre) Uzamak. -5-

u.-acaĝíse Bu.09/55

u.-dı Bu.01/7

u.-dí Bu.01/7

u.-ur Bu.05/36

u.-u^{r} Bu.05/36

uzāẖ: *bk. uzaẖ*. -2-

u. Bi.04/48, Bu.02/46

uzman: Uzman. -1-

u.+ıyım Bu.14/55

uzun: Uzun. -15-

u. An.05/467, Bi.01/70, Bi.03/21, Bu.14/179, Bu.14/231, Iğ.01/13, Iğ.02/25, Iğ.02/79, Mu.03/35, Mu.03/94, Mu.04/42

u.+ī Bu.03/22

uzunluĝ: Uzunluk. -1-

u.+i Ağ.07/156

uzunyazí: *bk. uzunyazi*. -1-

u.+da Ağ.12/4

uzunyazi: Uzunyazı, Ağrı ili Eleşkirt ilçesine bağlı bir köy. *Diğer varyantı için bk. uzunyazí.* -1-

u. Ağ.07/55

uzūncaman: Uzunca, uzun bir şekilde. -2-

u. Bu.14/170, Bu.14/177

ū

ū: Hayret, şaşkınlık ifade eden bir ünlem. -3-

ū. An.04/69, An.04/81, An.07/85

ūn: *bk. un*. -1-

ū. Ağ.10/59

ūraş-: *bk. oĝraş-*. -1-

ū.-ıyodu An.10/61

ūsmān: Usman, kişi adı. -1-

ū. Bu.04/236

u

ᵘġol: *bk. oḫul*. -1-

ᵘ.+a Bu.08/70

ᵘla: *bk. ola (1)*. -2-

ᵘ. An.07/6, An.11/96

ᵘlan: *bk. ola (1)*. -1-

ᵘ. Ağ.08/122

ᵘrus: *bk. rus*. -2-

ᵘ. Mu.01/177

ᵘ.+a Mu.03/20

ú

úç: *bk. üç*. -4-

ú. Bi.01/88, Bu.13/178, Ma.04/63

ú.+ümüz Bi.03/93

úç: *bk. iç (2)*. -1-

ú.+íne Bu.08/45

úçün: *bk. üçün*. -3-

ú. Ağ.06/144, An.05/326, Bu.14/127

únivers[i]te: *bk. universde*. -1-

ú.+den Bi.03/67

úş: *bk. üç*. -2-

ú. Bi.04/48, Bu.12/143

úşaḫ: *bk. uşaḫ*. -1-

ú.+lara Iğ.08/34

ü

üc: *bk. üç*. -1-

ü. Iğ.05/58

ücret: Ücret. -1-

ü. Bu.08/1

ücúbatından *(Az. Ucbatından)*: Sebebiyle, yüzünden. *Diğer varyantı için bk. ücúbatınnan.* -1-

ü. Bu.14/138

ücúbatınnan: *bk. ücúbatından*. -1-

ü. Bu.14/138

üç: Üç, 3. *Diğer varyantı için bk. ḯş, úç, úş, üc, üş, ǖç*. -190-

ü. Ağ.01/45, Ağ.03/14, Ağ.03/17, Ağ.04/18, Ağ.04/2, Ağ.06/26, Ağ.07/10, Ağ.07/101, Ağ.07/119, Ağ.07/18, Ağ.09/39, Ağ.09/49, Ağ.13/24, Ağ.17/117, Ağ.17/121, Ağ.17/54, An.01/101, An.01/11, An.01/134, An.01/135, An.01/137, An.01/138, An.01/16, An.01/193, An.01/21, An.01/5, An.01/7, An.01/9, An.02/102, An.02/107, An.02/11, An.02/111, An.02/45, An.02/61, An.04/16, An.04/19, An.04/21, An.04/22, An.04/24, An.04/25, An.04/43, An.04/46, An.04/47, An.05/18, An.05/227, An.05/320, An.05/67, An.05/79, An.06/56, An.06/6, An.06/72, An.07/77, An.09/113, An.09/114, An.09/119, An.09/131, An.09/141, An.09/206, An.09/231, An.09/251, An.09/254, An.09/289, An.09/326, An.09/327, An.09/328, An.09/329, An.09/431, An.09/440, An.09/471, An.10/103, An.10/147, An.10/183, An.11/99, An.12/194, An.12/196, An.12/84, Bi.01/66, Bi.02/13, Bi.03/74, Bi.03/85, Bu.01/1, Bu.02/102, Bu.02/22, Bu.02/24, Bu.02/29, Bu.02/3, Bu.02/30, Bu.02/44, Bu.02/72, Bu.03/30, Bu.03/43, Bu.04/12, Bu.04/99, Bu.05/14, Bu.06/226, Bu.06/45, Bu.06/61, Bu.06/80, Bu.08/38, Bu.08/47, Bu.08/64, Bu.08/83, Bu.08/96, Bu.09/123, Bu.09/13, Bu.11/1, Bu.11/104, Bu.11/119, Bu.12/101, Bu.12/121, Bu.12/124, Bu.12/141, Bu.12/144, Bu.12/145, Bu.12/15, Bu.12/20, Bu.12/74, Bu.13/21, Bu.13/56, Bu.14/95, Ha.02/3, Ha.02/35, Ha.04/48, Ha.05/110, Ha.05/24, Ha.05/91, Ha.08/1, Ha.08/7, Ha.08/8, Iğ.02/87, Iğ.05/51, Iğ.05/53, Iğ.06/107, Iğ.06/32, Iğ.06/34, Iğ.06/43, Iğ.06/7, Iğ.09/206, Iğ.11/32, Iğ.11/62, Iğ.12/1, Ma.02/59, Ma.02/62, Ma.03/106, Ma.03/32, Ma.04/1, Ma.04/24, Ma.04/54, Ma.04/57, Ma.04/67, Ma.05/1, Ma.05/28, Ma.06/15, Mu.03/73, Mu.06/14, Mu.06/15, Mu.07/23

ü.+e Ağ.15/20, Mu.05/59

ü.+ümizi Bi.03/89

ü.+ümi̊z^{ü} Bi.03/84

ü.+ümüs An.05/301

ü.+ümüz Ağ.06/36

ü.+ümüze Ağ.16/159

ü.+ümüzi Bi.03/67

ü.+ümüzü Bi.03/88

ü.+ün An.09/91

ü.+üsi̊ Ağ.06/37

ü.+üzü Bi.03/87

ü.+ǖ Bu.06/226

üçayaḫlı: *bk. üçayaḫlí*. -1-

ü. An.01/134

üçayaḫlí: Bebeklerin yürümesi için ahşaptan yapılan üç tekerlekli yürüteç. *Diğer varyantı için bk. üçayaḫlı*. -1-

ü. An.01/135

üçġurĝan: Üçkurgan, Özbekistan'da bir şehir. -1-

ü. Bu.12/51

üçi̊n: *bk. üçün*. -1-

ü. An.09/8

üçün: İçin. *Diğer varyantları için bk. çı^{n}, çin, çi̊n, çun, çün (2), ıçın, ıçi̊n, íçin, íçün, içín, için, iç^{i}n, içun, içún, içün, işún, ^{i}çu, ^{i}çün, i̊çün, uçun, uçün, úçün, üçi̊n, üçü^{n}, üşün, ^{ü}çün*. -15-

ü. Ağ.15/27, An.09/106, An.09/15, An.09/176, An.09/209, An.09/455, An.11/28, Bu.04/135, Bu.04/209, Bu.04/33, Bu.04/63, Bu.04/67, Bu.08/70, Bu.09/58, Mu.06/53

üçüncı: *bk. üçünci*. -1-

ü.+sınde Bu.09/173

üçüncí: *bk. üçünci*. -1-

ü.+si Bu.04/167

üçünci: Üçüncü. *Diğer varyantları için bk. üçüncı, üçüncí, üçüncü*. -9-

ü. An.02/44, Bu.04/221, Bu.04/53, Bu.11/125, Bu.13/7, Ha.05/75, Iğ.03/48, Iğ.06/10, Iğ.06/165

üçüncü: *bk. üçünci*. -6-

ü. An.04/18, An.04/26, An.05/379, An.09/192, Ha.05/90

ü.+sünü Bu.04/229

üçü^{n}: *bk. üçün*. -1-

ü. Ma.06/5

üde: Ude, Ahıska'da bir köy. -1-

ü. Ağ.01/20

ülfan: İrfan, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. irfan*. -2-

ü. Ağ.01/48, Ağ.01/49

ününi: İnönü, bir soyadı. -1-

ü. Ha.05/90

üpür-: Üfürmek. -1-

oḫurdu ü.-ürdü: Okuyup üfürmek. An.05/442

üreg: *bk. yüreg*. -1-

ü.+imde Bu.13/2

üreğ: *bk. yüreg*. -1-

ü.+im An.05/105

üret-: Üretmek. -1-

ü.-iyille Bu.14/159

ürf: Örf. -2-

ü. edetimizi An.09/14

ü.+ü eded: Örf adet. An.09/19

ürk-: Ürkmek. -1-

ü.-dī Ma.03/9

ürküd-: Ürkütmek. -1-

ü.-di Bu.02/181

üs (1): *bk. yüz (1)*. -5-

ü. Ağ.07/29, An.09/160, An.09/254, An.09/289, An.09/344

üs (2): *bk. üsd*. -1-

ü. An.06/46

üsd: 1. Üst; 2. Kıyafet, giysi. *Diğer varyantları için bk. üs (2), üss, üst.* -153-

ü. An.09/306

ü.+e An.09/62

üsd ü.+e Bi.03/27, Iğ.09/21

ü.+i Ağ.07/44, An.01/14, Bi.04/106, Bi.04/86, Bu.13/68, Iğ.03/83

ü.+lerni Mu.01/49

ü.+me Ma.04/14

ü.+ne Ağ.18/48, An.01/152, An.01/171, Bu.14/37, Mu.01/11, Mu.01/129

ü.+ü Ağ.08/22, An.01/166, Bu.14/228

ü.+ülerini Bi.04/86

ü.+ümde Bu.11/49

ü.+üme An.09/215

ü.+ümi̊z Bu.14/97

ü.+ümi̊zde Bu.13/21

ü.+ümü^{n} An.06/62

ü.+ümüzá Ha.01/31

ü.+ümüzdedür Iğ.09/63

ü.+ümüzden Bu.02/74

ü.+ümüze Bu.04/182, Ma.04/36

ü.+ümüzinen Bi.04/36

ü.+ümüzü An.02/16

ü.+ün Bu.06/36

ü.+üná An.05/41, Bu.06/58

ü.+ünä Bu.05/11

ü.+ünde Ağ.17/21, An.07/99, An.09/298, An.12/16, Bu.02/145, Bu.02/35, Bu.02/58, Bu.02/9, Bu.03/70, Bu.04/165, Bu.04/19, Bu.11/45, Bu.14/136, Bu.14/29, Ha.04/148, Ha.04/149, Mu.01/153

ü.+ündedür Bu.04/3

älim ü.+ündedü^{r}: Eli üstünde olmak, himayesi altında olmak. Bu.04/205

ü.+ündeki Bu.02/155

ü.+ünden An.06/44, Bu.04/164, Bu.04/165, Bu.14/222, Ha.06/36

ü.+ündeymiş Iğ.09/62

ü.+ündē Bu.02/65, Bu.04/164, Iğ.09/32

ü.+ündēn An.04/116

ü.+üne Ağ.07/197, Ağ.10/115, Ağ.13/10, Ağ.13/12, Ağ.13/18, Ağ.13/75, Ağ.16/71, An.01/151, An.02/92, An.04/116, An.04/90, An.05/27, An.05/42, An.05/423, An.07/116, An.09/43, An.10/148, An.12/11, An.12/16, An.12/196, Bi.01/33, Bi.03/36, Bu.02/48, Bu.02/63, Bu.03/52, Bu.06/196, Bu.06/58,

Bu.08/48, Bu.13/101, Bu.13/29, Bu.14/21, Bu.14/222, Bu.14/25, Ha.03/14, Ha.03/18, Ha.03/2, Ha.04/146, Ha.04/149, Ha.04/151, Ha.04/156, Ha.06/37, Ha.06/41, Ha.07/39, Iğ.01/18, Ma.04/3, Ma.04/4, Ma.04/99, Mu.01/128

ü.+ünē Iğ.04/24, Ma.03/88

ü.+üni An.04/86, Bu.02/148, Bu.04/35

ü.+ünnen An.01/164, Bu.04/39, Mu.01/175

ü.+ünnēn Iğ.04/32

ü.+ünö Bu.09/154

ü.+ünü An.01/200, Bi.04/80, Iğ.12/22

ü.+ünün Bu.03/11, Ma.03/86

ü. üsde Bi.03/27, Iğ.09/21

ü.+üzi An.09/306

ü.+^{ü}nde Iğ.04/7

ü.+^{ü}ne Ağ.16/72, An.01/151, An.01/152, An.01/185, Bi.03/20, Bi.03/25, Ha.06/42, Ha.06/44, Iğ.02/67, Iğ.04/4

üsdbaş: *bk. üsdübaş*. -3-

ü. Ağ.17/112, An.09/111, Bu.04/186

üsddi: *bk. üsdli*. -2-

aldli ü.: Altlı üstlü. Bu.13/27

üsdibaş: *bk. üsdübaş*. -1-

ü.+ı Bu.13/210

üsdībaş: *bk. üsdübaş*. -3-

ü. Bu.14/99, Iğ.09/224

üsdli: Üstlü, “altlı” sözü ile birlikte ikileme kurar. *Diğer varyantı için bk. üsddi.* -1-

aldli ü.: Altlı üstlü. Bu.13/30

üsdübaş: Üstbaş, giysi. *Diğer varyantları için bk. usdübaş, üsdbaş, üsdibaş, üsdībaş, üsdüvaş.* -2-

ü.+ım Bu.14/71

ü.+i Bu.14/97

üsdüvaş: *bk. üsdübaş*. -1-

ü. Iğ.09/134

üsdüvaşsız: Üstbaşsız, giysisiz. -1-

ü. Bu.08/58

üsgēġ: *bk. yüsgeg*. -1-

ü. Iğ.09/34

üss: *bk. üsd*. -4-

ü.+ümüze An.05/29

ü.+ünde Ha.05/154

ü.+üne Ha.03/2

ü.+ünên An.10/155

üst: *bk. üsd.* -5-

ü.+ünde An.12/203

ü.+ünden Iğ.05/62

ü.+üne Bi.04/56, Bu.13/104

ü.+ünnen An.01/171

üsul: *bk. usul*. -1-

ü.+ü Bu.09/10

üş: *bk. üç*. -87-

ü. Ağ.06/14, Ağ.06/20, Ağ.07/128, Ağ.07/18, Ağ.07/21, Ağ.07/31, Ağ.07/63, Ağ.16/159, Ağ.16/66, Ağ.17/118, Ağ.17/125, An.01/19, An.02/56, An.02/64, An.02/91, An.04/10, An.04/59, An.05/315, An.05/377, An.05/61, An.09/101, An.09/143, An.09/169, An.09/172, An.09/173, An.09/177, An.09/199, An.09/211, An.09/248, An.09/281, An.09/46, An.09/469, An.10/150, An.12/195, An.12/196, An.12/204, An.12/210, An.12/228, An.12/229, Bu.02/144, Bu.02/16, Bu.02/2, Bu.02/24, Bu.02/30, Bu.06/61, Bu.09/123, Bu.12/101, Bu.12/106, Bu.12/33, Bu.12/40, Bu.13/193, Bu.14/47, Bu.14/94, Ha.02/35, Ha.04/49, Ha.04/96, Ha.07/15, Ma.02/56, Ma.02/57, Ma.02/59, Ma.03/87, Ma.04/21, Ma.04/63, Ma.04/72, Mu.03/29, Mu.03/73, Mu.04/39, Mu.06/12, Mu.06/56, Mu.07/19, Mu.07/21, Mu.07/23

ü.+de Ağ.02/1, Ağ.06/19, Ağ.06/8, Ağ.07/56, An.09/232, Bu.02/118, Ma.05/30, Mu.03/4, Mu.03/5

ü.+dê An.09/134

üşi-: Üşümek. -3-

ü.-yėrim Ağ.17/23

ü.-yėrsin Bu.08/50

üşün: *bk. üçün*. -1-

ü. An.09/317

ütü: Ütü. -1-

ü.+den An.01/95

üyan: *bk. oyan*. -1-

ü.+i Bu.09/123

üz: *bk. yüz (1)*. -8-

ü. Ağ.15/20, An.02/44, An.05/264, An.09/11, An.09/167, An.09/189, An.11/91, Bi.02/1

üzbeğ: *bk. özbek*. -1-

ü.+in Bu.04/183

üzerıne (1): Yüzünden, -den ötürü. -1-

ü. Ha.01/29

üzerıne (1): *bk. üzerine*. -1-

ü. Ha.05/58

üzerˈná: *bk. üzerine*. -1-

ü. Ha.09/4

üzerˈne: *bk. üzerine*. -1-

ü. Ağ.10/95

üzeríme: Üzerime. -1-

ü. Mu.03/95

üzerínde: *bk. üzerinde*. -1-

ü. Ağ.10/104

üzeríne: *bk. üzerine*. -2-

ü. Ağ.18/63, Mu.05/2

üzeri: Üzeri, bir şeyin üstü. -1-

ü. Ma.02/47

üzerimize: Üzerimize. -1-

ü. Ağ.15/78

üzerinde: Üzerinde. *Diğer varyantı için bk. üzerínde*. -7-

ü. Ağ.10/108, Ağ.10/42, Ağ.10/53, Ağ.10/98

ü.+im Mu.03/5

ü.+ki Bi.05/18

üzerine: Üzerine. *Diğer varyantları için bk. üzerıne (1), üzer^{ı}ná, üzer^{ı}ne, üzeríne, üzer^{i}ná, üzer^{i}ne, üzerne.* -3-

ü. Ağ.18/9, Bi.03/26, Bi.04/68

üzerinnen: Üzerinden. -1-

ü. Ma.05/13

üzer^{i}ná: *bk. üzerine*. -1-

ü. Ağ.10/40

üzer^{i}ne: *bk. üzerine*. -1-

ü. Ağ.03/20

üzerne: *bk. üzerine*. -1-

ü. Ağ.18/28

üzger: *bk. yüzger*. -1-

ü. Ma.04/97

üzüğ: *bk. yüzüg*. -2-

ü.+ünü Bu.09/13

ü.+üzí Bu.09/30

üzül-: Üzülmek. -2-

ü.-dün Ha.07/50

ü.-maĝ Ha.07/49

üzüm: Üzüm. *Diğer varyantı için bk. yüzüm*. -5-

ü. Bu.14/207

ü.+ler An.05/61

ü.+ú Bi.04/131

ü.+ün An.05/413, Bi.04/130

üzümġurusú: Üzüm kurusu, kurutulmuş üzüm. -1-

ü. Bi.04/131

ǖ

ǖç: *bk. üç*. -1-

ǖ. Ağ.07/29

^{ü}

^{ü}çün: *bk. üçün*. -1-

^{ü}. An.09/12

^{ü}z: *bk. yüz (1)*. -2-

^{ü}. An.05/3, An.09/17

v

va: *bk. var*. -4-

v. An.01/179, An.01/64, Bu.05/52

v.+mış Ma.04/2

vaçsdroy: Bir yer adı. -1-

v.+da Bu.11/20

vafat: *bk. befat*. -1-

v. Ağ.09/50

vaġġon: *bk. vaġon*. -1-

v.+nar Bu.13/56

vaġon: Vagon. *Diğer varyantları için bk. ḇaġon, vaġġon, vaġȯn, vaĝon, vaĝȯn, váġon, vȧġȯn, veġon*. -35-

v. An.11/8, Bu.08/50, Iğ.06/93, Iğ.08/14

v.+a Ağ.15/55, An.05/56, Bu.02/117, Bu.13/15, Bu.13/27, Bu.13/78, Iğ.09/88

v.+da Iğ.11/62

v.+í Ağ.15/57

v.+i Ağ.15/63

v.+larına^{n} An.11/2

v.+lar^{ı}na Mu.05/23

v.+laríynen Mu.05/23

v.+na^{n} Iğ.11/53

v.+nara An.11/10, Bu.02/1, Bu.02/4, Mu.05/23

v.+narda Iğ.11/8

v.+nardan Bu.13/13, Iğ.11/52

v.+narı An.11/2

v.+narın Bu.13/52

v.+narına^{n} Ağ.15/53

v.+narínnen Iğ.06/145

v.+u Bu.08/52

v.+un An.11/11

v.+^{u}n Bu.02/8, Bu.13/32

v.+ú Iğ.08/14

vaġȯn: *bk. vaġon*. -1-

v.+da Iğ.09/19

vaĝıt: *bk. vaḫıd*. -1-

v. Bu.02/55

vaĝon: *bk. vaġon*. -15-

v. Bu.02/6, Bu.08/53, Iğ.08/14

v.+a Ağ.15/55

v.+da Bu.02/12, Iğ.09/19

v.+lar Bu.12/24

v.+n Bu.12/26

v.+nan Bu.02/11

v.+nara Iğ.11/2

v.+narında Ağ.15/59

v.+u Ağ.15/56

v.+un Bu.08/50

v.+^{u}n Bu.08/45

v.+^{ü}nen Bu.02/117

vaĝȯn: *bk. vaġon*. -2-

v.+dá Bu.08/48

v.+narda Bu.02/6

vahd: *bk. vaḫıd*. -9-

v.+ımızda Bu.04/161, Bu.11/108

v.+ında Bu.04/94, Iğ.09/163

v.+í An.05/448

v.+idúr Bu.04/28

v.+idür Bu.04/10, Bu.04/22

vaḫ-: *bk. baḫ-*. -1-

v.-dım Bu.02/60

vaḫd: *bk. vaḫıd*. -30-

v.+da An.01/153

v.+ı An.09/83

v.+ımda An.02/55, An.05/469, Bu.11/111

v.+ımi̊zda Bu.02/177

v.+ımi̊zdur Iğ.09/123

v.+ında An.01/104, An.04/3, An.05/195, An.09/12, An.09/175,

Bi.03/39, Bu.04/216, Bu.13/120, Bu.14/222, Iğ.02/5, Iğ.06/134

v.+ındāydi Bu.04/216

v.+í Iğ.09/123

v.+íydi Iğ.09/122

v.+i An.05/321, An.09/100, An.09/443, An.12/110, Iğ.04/7

v.+iydi Bu.08/40, Bu.13/21

v.+iyle Bu.04/204

vaḫıd: Vakit. *Diğer varyantları için bk. ağ̂ıd, ağ̂ıt, aḫd, aḫıd, aḫıt, aḫt, åḫd, vağ̂ıt, vahd, vaḫd, vaḫıt, vaḫ^{ı}d, vaḫt, ^{v}aḫd, ^{v}aḫıd.* -19-

v. An.11/1, Bu.04/208

v.+da An.04/54, An.05/148, An.05/272, An.05/314, An.05/316, An.05/319, An.05/341, An.05/398, An.05/7, An.05/71, Bu.04/23

v.+dur An.04/54

v.+idi Bu.04/216

v.+larídi Bu.05/5

v.+larda An.05/361, An.05/447

vaḫıdsıs: Vakitsiz; hamile. -2-

v. Ağ.16/116

v. ġaldí: Vakitsiz kalmak; hamile kalmak. Ağ.16/115

vaḫıt: *bk. vaḫıd*. -6-

v. An.11/11, An.11/96, Bu.08/40

v.+larda An.05/353

v.+lari Iğ.06/118

v.+ta An.05/343

vaḫ^{ı}d: *bk. vaḫıd*. -1-

v.+dá An.09/188

vaḫt: *bk. vaḫıd*. -1-

v.+ında An.05/195

vaide: Vâhide, kişi adı. -1-

v. Ağ.01/68

vaḳí: Vâki, olan, olmuş. -1-

v. Bu.12/81

vala: *bk. valla*. -5-

v. Ağ.04/1, Ağ.06/144, Ağ.06/29, Ağ.06/63, Ağ.11/27

vale: Vale, Ahıska’da bir köy. -1-

v. Ağ.01/20

valı: *bk. vali*. -3-

v.+sına Ağ.07/29

v.+si Ağ.07/30, Ağ.07/33

valí: *bk. vali*. -1-

v.+si Ağ.07/36

vali: Vâli. *Diğer varyantları için bk. valı, valí.* -3-

v. Ağ.07/33, Ağ.07/38

v.+ye Ağ.07/38

valiz: Valiz. -1-

v. An.01/34

valla: Vallahi, bir yemin sözü. *Diğer varyantları için bk. ballahi, vala, valla^{a}, vallah, vallaha, vallahi, valla^{h}, valla^{h}a, valla^{h}i, vallai, vallā, vallāi, vallå, vålla, vålla, vållah, vållai, vollah.* -53-

v. Ağ.04/10, Ağ.04/5, Ağ.07/108, Ağ.07/110, Ağ.07/164,

Ağ.07/182, Ağ.07/185, Ağ.07/186, Ağ.07/70, Ağ.07/89, Ağ.07/99, Ağ.08/105, Ağ.08/129, Ağ.08/19, Ağ.10/18, Ağ.11/21, Ağ.11/28, Ağ.16/131, Ağ.16/163, Ağ.16/50, Ağ.16/78, Ağ.16/80, Ağ.17/101, Ağ.17/21, Ağ.17/45, Ağ.17/92, An.06/69, An.07/109, An.07/19, An.07/64, An.07/76, An.12/83, Bi.01/64, Bi.01/86, Bi.02/13, Bu.14/110, Ha.04/34, Ha.04/64, Ha.04/65, Ha.04/67, Ha.07/54, Ha.08/52, Ha.08/68, Ha.08/70, Iğ.04/11, Iğ.05/1, Ma.03/82, Mu.01/40, Mu.01/82, Mu.03/14, Mu.03/25, Mu.05/6, Mu.07/17

valla^{a}: *bk. valla*. -1-

v. Ağ.08/21

vallah: *bk. valla*. -12-

v. Ağ.16/126, Ağ.16/147, Ağ.17/14, Ağ.17/16, Ağ.17/5, An.12/133, Ha.01/23, Ha.01/48, Ha.04/109, Ha.04/25, Ha.08/54

vallaha: *bk. valla*. -5-

v. Mu.01/38, Mu.01/52, Mu.01/6, Mu.01/72, Mu.01/8

vallahi: *bk. valla*. -5-

v. Ha.01/22, Ha.01/38, Ha.01/48

v. billahi Ağ.06/93

v. billa^{h}i An.11/55

valla^{h}: *bk. valla*. -2-

v. Ha.04/50, Ha.08/45

valla^{h}a: *bk. valla*. -1-

v. Ha.01/49

valla^{h}i: *bk. valla*. -2-

v. Ağ.06/116, An.06/60

vallai: *bk. valla*. -4-

v. Ağ.07/68, An.11/15, Ha.04/107, Ma.03/25

vallā: *bk. valla*. -3-

v. Ağ.08/80, Mu.02/1, Mu.07/7

vallāi: *bk. valla*. -1-

v. Ma.02/34

vallå: *bk. valla*. -1-

v. Iğ.05/38

vallī: *bk. varli*. -1-

v. Bu.08/17

var: 1. Var, mevcut; 2. Varlık, zenginlik. *Diğer varyantları için bk. bar (1), mar, ma^{r}, va, va^{r}, vā (2), vār, vā^{r}, vár*. -795-

v. Ağ.01/20, Ağ.03/10, Ağ.03/12, Ağ.06/132, Ağ.06/34, Ağ.06/94, Ağ.07/103, Ağ.07/130, Ağ.07/152, Ağ.07/154, Ağ.07/158, Ağ.07/195, Ağ.07/196, Ağ.07/36, Ağ.07/43, Ağ.07/53, Ağ.07/55, Ağ.08/100, Ağ.08/112, Ağ.08/124, Ağ.08/125, Ağ.08/43, Ağ.08/53, Ağ.08/6, Ağ.10/105, Ağ.10/110, Ağ.10/43, Ağ.10/58, Ağ.10/89, Ağ.13/31, Ağ.14/1, Ağ.15/12, Ağ.15/4,

Ağ.15/68, Ağ.16/148, Ağ.16/75, Ağ.16/84, Ağ.17/71, Ağ.18/16, Ağ.18/59, An.01/109, An.01/119, An.01/127, An.01/158, An.01/159, An.01/161, An.01/166, An.01/17, An.01/177, An.01/179, An.01/181, An.01/187, An.01/194, An.01/196, An.01/219, An.01/223, An.01/224, An.01/229, An.01/234, An.01/249, An.01/29, An.01/30, An.01/37, An.01/46, An.01/49, An.01/54, An.01/59, An.01/64, An.02/106, An.02/24, An.02/90, An.02/92, An.03/11, An.03/26, An.03/3, An.03/30, An.03/35, An.03/4, An.03/7, An.04/124, An.04/35, An.04/38, An.04/76, An.04/83, An.05/104, An.05/11, An.05/145, An.05/162, An.05/183, An.05/20, An.05/202, An.05/221, An.05/224, An.05/229, An.05/239, An.05/240, An.05/286, An.05/337, An.05/345, An.05/369, An.05/463, An.05/467, An.05/74, An.05/82, An.05/98, An.06/41, An.06/42, An.06/46, An.06/71, An.06/72, An.06/74, An.07/121, An.07/62, An.09/122, An.09/123, An.09/157, An.09/16, An.09/177, An.09/237, An.09/242, An.09/245, An.09/249, An.09/257, An.09/279, An.09/281, An.09/284, An.09/323,

An.09/324, An.09/33, An.09/37, An.09/370, An.09/372, An.09/39, An.09/402, An.09/445, An.09/448, An.09/461, An.09/6, An.09/60, An.10/149, An.10/154, An.10/155, An.10/184, An.10/36, An.10/46, An.11/37, An.11/46, An.11/58, An.11/59, An.11/7, An.11/72, An.11/86, An.12/100, An.12/101, An.12/119, An.12/121, An.12/126, An.12/130, An.12/144, An.12/16, An.12/186, An.12/222, An.12/37, Bi.01/149, Bi.01/27, Bi.01/39, Bi.01/82, Bi.03/105, Bi.03/113, Bi.03/116, Bi.03/3, Bi.03/53, Bi.03/59, Bi.03/85, Bi.03/9, Bi.03/96, Bi.04/126, Bi.04/5, Bi.04/7, Bi.04/78, Bu.01/10, Bu.01/30, Bu.01/7, Bu.02/169, Bu.02/179, Bu.02/44, Bu.03/51, Bu.03/72, Bu.03/76, Bu.04/148, Bu.04/157, Bu.04/183, Bu.04/206, Bu.04/210, Bu.04/217, Bu.04/237, Bu.04/242, Bu.04/25, Bu.04/28, Bu.04/45, Bu.04/52, Bu.04/76, Bu.04/90, Bu.05/22, Bu.05/26, Bu.05/52, Bu.05/56, Bu.06/211, Bu.06/219, Bu.06/24, Bu.06/48, Bu.06/79, Bu.08/101, Bu.08/30, Bu.08/53, Bu.09/100, Bu.09/11, Bu.09/125, Bu.09/129, Bu.09/133, Bu.09/138, Bu.09/143, Bu.09/157, Bu.09/167,

Bu.09/177, Bu.09/36, Bu.09/67, Bu.09/88, Bu.09/92, Bu.11/103, Bu.11/7, Bu.11/79, Bu.12/124, Bu.12/29, Bu.12/30, Bu.12/31, Bu.12/55, Bu.12/69, Bu.12/71, Bu.12/9, Bu.13/157, Bu.13/158, Bu.13/159, Bu.13/16, Bu.13/17, Bu.13/179, Bu.13/19, Bu.13/198, Bu.13/202, Bu.13/27, Bu.13/84, Bu.13/85, Bu.13/86, Bu.13/87, Bu.13/97, Bu.14/100, Bu.14/101, Bu.14/102, Bu.14/104, Bu.14/124, Bu.14/126, Bu.14/13, Bu.14/132, Bu.14/178, Bu.14/18, Bu.14/19, Bu.14/195, Bu.14/197, Bu.14/201, Bu.14/21, Bu.14/229, Bu.14/231, Bu.14/26, Bu.14/3, Bu.14/31, Bu.14/36, Bu.14/39, Bu.14/45, Bu.14/5, Bu.14/70, Bu.14/97, Bu.15/10, Bu.15/20, Ha.03/30, Ha.03/7, Ha.04/102, Ha.04/128, Ha.04/136, Ha.04/145, Ha.04/152, Ha.04/30, Ha.04/47, Ha.04/56, Ha.05/123, Ha.05/157, Ha.05/158, Ha.05/3, Ha.05/49, Ha.05/63, Ha.05/71, Ha.05/8, Ha.06/41, Ha.06/45, Ha.07/37, Ha.07/42, Ha.07/62, Ha.09/1, Ha.09/16, Iğ.02/168, Iğ.02/40, Iğ.02/44, Iğ.02/57, Iğ.02/64, Iğ.02/78, Iğ.02/86, Iğ.02/88, Iğ.02/91, Iğ.02/99, Iğ.03/46, Iğ.05/29, Iğ.05/56, Iğ.06/108, Iğ.06/109, Iğ.06/111, Iğ.06/167, Iğ.06/176, Iğ.06/6, Iğ.06/68, Iğ.06/84, Iğ.08/26, Iğ.08/52, Iğ.09/145, Iğ.09/186, Iğ.09/211, Iğ.09/219, Iğ.12/19, Ma.02/24, Ma.03/59, Ma.03/86, Ma.04/187, Ma.04/84, Ma.06/1, Ma.06/7, Mu.01/114, Mu.01/134, Mu.01/137, Mu.01/145, Mu.01/150, Mu.01/169, Mu.01/17, Mu.01/171, Mu.01/183, Mu.01/68, Mu.01/72, Mu.01/94, Mu.03/28, Mu.03/83, Mu.03/85, Mu.05/53, Mu.06/105, Mu.06/116, Mu.06/18, Mu.06/27, Mu.06/67, Mu.06/9, Mu.07/24, Mu.07/6

başında hava v.: Başında hava olmak; aklı başında olmamak, deli olmak. An.09/242, An.09/246

sözümün canı v.: Sözünün canı olmak; sözünü henüz tamamlamamış olmak, sözünü henüz bitirmemek. Bu.15/30.

v.+a Mu.06/116

v.+a yoğa ġonuşi^{y}ír: Vara yoğa konuşmak. Bir beddua. An.09/408

v.+a yoğa ġonuşma^{y}ın: Vara yoğa konuşmak. Bir beddua. Ha.07/16

v.+dı An.10/14, Bi.03/91, Bi.04/6, Bi.05/35, Ha.02/21, Mu.03/65, Mu.03/88

v.+dım Bi.05/1

v.+dır Iğ.09/193

v.+d^{ı} Bu.14/149

v.+dí Ağ.06/148, An.01/253, An.01/70, Bi.05/33, Ha.01/26, Iğ.06/44, Ma.02/29, Ma.02/53

v.+di Ağ.01/76, Ağ.06/101, Ağ.10/43, Ağ.11/16, Ağ.14/31, Ağ.15/75, Ağ.17/21, An.01/78, An.05/248, An.05/27, An.05/286, An.06/73, An.09/160, An.09/172, An.09/260, Bi.05/34, Bu.11/5, Bu.11/63, Bu.12/113, Bu.12/57, Bu.13/108, Bu.13/31, Bu.13/72, Ha.02/11, Ha.02/40, Ha.04/14, Ha.04/25, Ha.08/54, Iğ.02/187, Iğ.02/2, Iğ.02/9, Iğ.06/115, Iğ.07/8, Iğ.09/77, Ma.02/25, Ma.02/41, Ma.02/46, Ma.02/53, Ma.02/62, Ma.03/64, Ma.03/88, Mu.03/101, Mu.03/107, Mu.03/16, Mu.03/25, Mu.03/39, Mu.03/53, Mu.03/65, Mu.03/87, Mu.03/94, Mu.04/37, Mu.04/51, Mu.06/59, Mu.07/23

v.+du Ağ.09/50, An.05/343

v.+duḫ Ma.03/33

v.+dullar Ağ.09/2

v.+dur An.05/155, An.05/343, An.05/435, An.05/74, Bu.02/156, Bu.02/172, Bu.02/9, Bu.13/191, Iğ.03/13, Iğ.03/7, Iğ.04/34, Iğ.09/201, Iğ.12/6, Mu.06/27, Mu.06/68

v.+ėdi Bu.04/137, Bu.12/113(2), Bu.12/129, Ha.05/13, Ha.05/139, Ha.05/141, Ha.05/68

v.+ıdė An.01/243, Iğ.06/72

v.+ıdı An.01/257, An.01/48, Bi.01/57, Bi.01/77, Mu.01/122

v.+ıd$^{\imath}$ Bu.04/192

v.+ıdí An.01/102, An.01/106, Ha.05/65

v.+ıdi Ağ.13/60, Ağ.14/17, An.02/49, An.02/73, An.11/2, An.12/103, An.12/106, An.12/112, An.12/30, An.12/94, Bi.01/24, Bi.01/5, Bi.01/55, Bi.04/30, Bi.04/37, Bi.04/38, Bu.04/105, Bu.04/119, Bu.04/226, Bu.06/53, Bu.08/28, Bu.08/60, Ha.04/74, Iğ.02/1, Iğ.05/24, Iğ.05/56, Mu.01/157, Mu.01/46, Mu.03/60

v.+ıd^{i} Bu.15/2

v.+ıdler Iğ.02/182

v.+ımış An.07/109

v.+ımíş Bi.01/101, Bu.02/126

v.+ımiş An.06/34, An.06/5, An.07/39, An.07/55, An.07/93, An.12/12, Bi.05/9, Bu.03/33, Bu.14/139, Ha.05/49, Mu.05/30

v.+ımız Ha.05/110, Iğ.09/216

v.+ımīs Bu.08/41

v.+ısa Bu.12/12

v.+$^{\imath}$dı Bi.04/4

v.+^{1}di An.12/103, Ha.04/65, Mu.03/19

v.+^{1}mış Ma.04/58

v.+^{1}míş Ha.02/29, Mu.04/45

v.+^{1}miş Mu.05/17

v.+ídi Ağ.10/24, Bi.01/18, Bu.06/28, Bu.06/76, Bu.12/105, Bu.12/145, Bu.12/17, Bu.13/21, Ha.05/114, Ha.07/38, Iğ.02/155, Iğ.02/193, Iğ.06/140, Iğ.06/22, Iğ.06/79, Ma.03/73, Mu.01/49

v.+íd^{i}ler Iğ.06/88

v.+ímiş Ağ.10/114, Ağ.17/87, Bu.03/30, Iğ.12/1, Ma.04/178, Ma.04/55

v.+idı Bu.11/63

v.+idí Ağ.17/20, Ha.05/65

v.+idi Ağ.01/32, Ağ.01/33, Ağ.01/36, Ağ.01/51, Ağ.01/75, Ağ.02/7, Ağ.06/139, Ağ.06/151, Ağ.07/116, Ağ.07/119, Ağ.09/41, Ağ.09/42, Ağ.16/120, Ağ.16/39, Ağ.16/47, Ağ.17/19, An.01/256, An.02/37, An.02/47, An.02/53, An.04/68, An.05/124, An.05/162, An.05/207, An.05/224, An.05/239, An.05/240, An.05/273, An.05/286, An.05/32, An.05/337, An.05/369, An.05/40, An.05/47, An.05/56, An.05/59, An.05/61, An.05/83, An.05/474, An.07/109, An.07/30, An.07/57, An.07/59, An.09/107, An.09/167, An.09/169, An.09/89, Bi.04/34, Bu.02/63, Bu.02/64, Bu.02/72, Bu.02/74, Bu.04/102, Bu.04/106, Bu.04/172, Bu.04/185, Bu.06/70, Bu.08/21, Bu.11/108, Bu.11/5, Bu.11/64, Bu.11/77, Bu.12/18, Bu.12/38, Bu.13/106, Bu.13/144, Bu.13/28, Bu.13/31, Bu.13/76, Ha.07/60, Ha.08/16, Ha.08/21, Ha.08/43, Ha.08/5, Ha.08/54, Ha.08/79, Iğ.06/124, Iğ.06/88, Iğ.08/31, Iğ.08/34, Iğ.09/124, Iğ.11/53, Iğ.11/58, Iğ.11/80, Iğ.12/5, Ma.04/179, Mu.01/157, Mu.01/29, Mu.06/52

v.+idim An.07/77

v.+idī Bu.02/12, Bu.13/72, Ha.08/19

v.+id^{i} Bu.12/113, Iğ.06/115

v.+idler An.09/106

v.+imíj Bu.02/126

v.+imíş An.01/245

v.+imiş Ağ.01/19, Ağ.07/80, Ağ.08/12, Ağ.10/26, Ağ.10/27, Ağ.16/18, Ağ.16/4, Ağ.17/59, Ağ.17/60, Bu.02/126, Bu.11/119, Bu.14/33, Ha.04/18, Iğ.09/206, Ma.04/11

v.+imiŞ An.11/24

v.+imi̊ş Ha.05/26

v.+isá An.05/99, An.09/70

v.+ise An.05/461, An.09/368, Bu.02/116, Bu.09/34, Bu.11/125, Bu.12/35, Ha.05/69, Ha.05/123, Iğ.05/45

v.+^{i}di Ağ.02/6, Bu.14/96, Ha.05/65, Ha.08/76, Ma.02/59

v.+^{i}miş An.06/7

v.+sá Mu.01/94

v.+se Bi.04/78

v.+ız Ağ.07/1

v.+lari An.09/97

v.+mış An.01/246, Ma.05/26, Ma.05/9, Ma.05/4

v.+míş Ağ.10/30, Mu.05/17

v.+miş Ağ.10/25, Ağ.16/103, Mu.04/43, Mu.07/19

v.+sa Ağ.05/3, An.09/238, Bi.03/99, Bi.05/18, Bu.09/135

v.+se Ağ.07/26, Ağ.07/28

v.+uḫ Bi.03/74

var-: Varmak, ulaşmak. -4-

v.-ana An.01/95, An.09/342

v.-duḫ Iğ.02/106, Ma.03/34

varȧvar: *bk. barabar*. -1-

v. Ma.03/51

vardíler: Vardılar, bir sülale adı. -1-

v. Ha.08/38

varḫan: Varhan, Ahıska'da bir köy. -3-

v. Ağ.01/20

v.+a Ağ.17/105

v.+ni Ağ.17/75

varḫanni: Varhanlı, Ahıska'nın Varhan köyünden olan. -1-

v. Ağ.17/87

vari: Bütün, hepsi. -1-

v. Mu.03/3

varlí: *bk. varli*. -1-

v. Bu.04/112

varli: Varlı, zengin. *Diğer varyantları için bk. vallī, varlí.* -6-

v. An.09/420, Bu.04/111, Bu.14/201, Mu.03/113

v.+dür An.09/158

v.+sin Bu.14/201

varto: Muş'a bağlı bir ilçe. -1-

v. Mu.03/51

va^{r}: *bk. var*. -7-

v. An.10/160, Bu.04/210, Bu.04/237, Bu.14/95, Ha.04/152

v.+di Mu.03/35

vařıjonnisil *(Rus. Вооруженных Сил):* Silahlı kuvvetler. -1-

v. Bu.04/24

vava: *bk. baba*. -1-

v.+m Ağ.17/114

vay: Bir ünlem. -6-

v. Ağ.01/25, Ağ.16/126, Bi.01/145, Mu.01/145, Mu.06/121

v.+a düşmiş: Vaya düşmek; acınacak hale gelmek. An.12/58

vayenni: *bk. vayėnni*. -1-

v. Bu.04/24

vayėnni *(Rus. Военный)*: Askerî. *Diğer varyantları için bk. moyenni, vayenni, vȧyenni, vå̇yėnni, voyėnní, voyėnni.* -1-

v. Bu.11/38

vazgeç-: Vazgeçmek. -2-

v.-i^y^ėr Ha.05/153

v.-med^i^ler An.05/263

vā (1): Bir şeyin birdenbire farkedildiği ve şaşkınlık yarattığı durumlarda kullanılan bir ünlem. -2-

v. Ağ.09/62, Ağ.16/156

vā (2): *bk. var*. -1-

v. Bu.08/30

vār: *bk. var*. -48-

v. Ağ.09/41, Ağ.10/71, An.03/15, An.04/111, An.09/357, An.10/179, Bi.03/2, Bi.03/4, Bi.03/5, Bi.03/6, Bi.03/8, Bi.03/9, Bi.04/102, Bi.04/5, Bi.04/54, Bi.04/57, Bu.04/221, Bu.09/65, Bu.11/103, Iğ.06/109, Iğ.06/55, Iğ.06/68, Iğ.06/92, Iğ.08/18, Iğ.09/111, Mu.01/145

vā^r^: *bk. var*. -3-

v. Bi.03/9

vāy: Üzüntü bildiren bir ünlem. -2-

v. Ağ.09/68, Iğ.09/68

vá: *bk. ve*. -1-

v. Ağ.11/22

váfat: *bk. befat*. -1-

v. Iğ.06/46

váġon: *bk. vaġon*. -1-

v.+narnán Iğ.11/3

vátandaş: *bk. vedandaş*. -1-

v. Bi.04/110

vȧġón: *bk. vaġon*. -1-

v.+nari Bu.13/37

vȧr: *bk. var*. -1-

v. Bi.01/73

vȧyenni: *bk. vayėnni*. -1-

v. Bu.02/77

vå̇la: *bk. valla*. -1-

v. Ağ.10/78

vå̇lla: *bk. valla*. -3-

v. Ağ.12/13, Ağ.12/17, Bu.06/99

vå̇llah: *bk. valla*. -4-

v. Bu.06/198, Bu.06/214, Bu.06/61, Iğ.08/30

vå̇llai: *bk. valla*. -1-

v. Ağ.10/28

vå̇y: Ağrı, acı gibi duyguları ifade eden bir ünlem. -1-

adam ġarnına vurmiş de v. arẖam dėmiş: Adam karnına vurmuş da var arkam demiş, koruyucusu olmayan kişinin durumunu anlatan bir atasözü. Bu.13/116

vå̇yėnni: *bk. vayėnni*. -1-

v. Bu.02/85

vä: *bk. ve*. -1-

v. Ağ.13/93

vähbioĝlė: Vehbioğlu, bir soyadı. -1-

v. Bu.15/23

vän: *bk. ben*. -1-

v.+^{i}m Bu.09/14

vär-: *bk. vė́r-*. -1-

v.-di An.10/72

vätän: *bk. veten*. -1-

v. Iğ.08/40

ve: Ve, bağlama edatı. *Diğer varyantları için bk. vá, vä*. -3-

v. Ağ.07/137, An.11/64, Ha.05/149

vedandaş: Vatandaş. *Diğer varyantları için bk. vátandaş, vedȧndaş*. -1-

v.+larım An.11/108

vedȧndaş: *bk. vedandaş*. -1-

v.+larım An.11/77

ved^{i}ra: *bk. vedre*. -3-

v. An.01/79

v.+a An.01/78

v.+nın An.01/80

vedra: *bk. vedre*. -2-

v. An.09/366, An.09/368

vedre: Kova. *Diğer varyantları için bk. bedre, ved^{i}ra, vedra, vė́dra*. -4-

v. Bu.02/73, Bu.08/104

v.+ler An.05/422

v.+^{y}i Bu.02/40

vefat: *bk. befat*. -7-

v. Ağ.06/146, Ağ.08/40, Iğ.06/121, Iğ.06/145, Mu.07/16

veġon: *bk. vaġon*. -1-

v. Iğ.06/91

vehşi: Vahşi. -1-

v. Iğ.09/39

vekil: Vekîl. -1-

v.+i Ma.02/12

velá: *bk. bele*. -1-

v. Bu.06/82

vele: *bk. bele*. -1-

v. An.01/249

velhāsıl: Velhasıl. -1-

v. Mu.06/46

velibaĝė: Velibağı, hamurdan yapılan bir çeşit yemek. *Diğer varyantı için bk. velibaĝí*. -1-

v. Mu.01/92

velibaĝí: *bk. velibaĝė*. -1-

v. Mu.01/83

vellúĝ: Valilik. *Diğer varyantı için bk. bel^{i}luḫ*. -1-

v.+a Iğ.02/74

veĺa: *bk. bele*. -1-

v. Ağ.07/68

ven: *bk. ben*. -4-

v. An.12/54

v.+e Iğ.02/120

v.+i Bi.01/13

v.+imdür Bu.13/60

ver-: *bk. vė́r-*. -239-

v. An.05/117, An.05/267, An.05/92, An.09/355, Bu.09/79, Ha.02/6, Ha.02/7, Ha.02/8, Mu.06/56, Mu.06/74

boş v.: Boş vermek, aldırmamak, umursamamak. Bi.01/94, Ha.05/154

v.-áç̮an Ağ.15/13

v.-dın Ha.04/121

v.-dín Mu.01/62

v.-di Ağ.14/4, An.05/118, An.05/267, An.12/90, Bi.02/7, Ha.04/101, Ha.04/112, Ha.04/66, Ha.05/75, Ma.03/45, Ma.03/49, Ma.04/33

v.-diim Ma.02/24

v.-dik Ma.02/16, Ma.02/28

v.-diler Ha.08/49, Iğ.11/12

v.-dile^{r} Ma.04/171

v.-dim An.05/268, An.10/133

v.-din An.10/174, Mu.01/60

v.-d^{i}le Bu.12/69

v.-d^{i}ler Ağ.09/73, Ma.02/50

v.-dler Ma.02/54

ateş v.-dler: Ateş vermek; yakmak, tutuşturmak. Ağ.15/79

v.-duĝ Bu.11/81

v.-e An.05/288, Iğ.05/22

v.-ecaĝ An.05/331

v.-ecaĝım An.09/467

v.-ecaḫ An.09/74, Bu.09/101, Ha.04/39, Iğ.06/29, Ma.04/169

v.-ecaḫsın An.05/260

v.-ecan Ağ.15/13

v.-ecas Bu.09/154

v.-ecauḫ Iğ.06/44

v.-ecám Ha.04/78

v.-ecen Mu.06/81

v.-em Bu.08/101

v.-emem An.05/117

v.-emese An.05/195

v.-emiyír An.09/326

v.-en Ha.04/32

v.-ene Iğ.11/25

v.-enin Ha.04/73

v.-er Mu.02/19

v.-ėller An.01/178

zulum v.-ėller: Zulüm vermek; zulmetmek, eziyet etmek. An.12/165

v.-ėm Ma.04/175

v.-ėr An.03/2, Mu.06/28

v.-ėrdım An.02/63, An.02/64

v.-ėrdi An.02/18

v.-ėrle An.11/16

v.-ėrsin An.03/18, An.03/19

v.-ė^{r} Mu.06/28

v.-ın Ma.05/8

v.-íb Bu.09/83

v.-ib Ağ.10/116

v.-iėller Ma.02/8

v.-iir An.05/188

v.-iller Ağ.07/47, Ağ.07/55

v.-im An.01/20

v.-in An.10/137, Mu.06/16

v.-ir An.10/109, An.10/87, An.10/91, Ha.04/32, Ha.05/118

v.-irdím Mu.03/90

v.-irdim Mu.03/109

v.-iris An.10/122, An.10/95

v.-iriz Ağ.13/13, An.10/81

v.-irken Ha.04/31

v.-irse Ağ.07/120

v.-irsēn Ağ.13/13

v.-irsin An.10/127, An.10/133, An.10/94

v.-iye Iğ.06/102

v.-iyerd^{ı}ler Bu.12/28

v.-iyė An.07/46

v.-iyėler Ma.02/1

v.-iyėlle Ağ.09/28

v.-iyėller Bu.09/135, Bu.13/188

v.-iyėr An.10/89, Bu.04/149, Bu.09/102, Bu.12/146, Iğ.03/69, Iğ.03/7, Iğ.06/102, Iğ.06/103, Mu.06/17

v.-iyėrdi An.07/111, Bu.12/159, Iğ.06/104, Mu.01/55

v.-iyėrím Ma.02/35

v.-iyėrsın Bu.09/71

zulum v.-iyėrsın: Zulüm vermek; zulmetmek, eziyet etmek. An.09/473

v.-iyėrsín Ağ.10/115

v.-iyė^{r}sín An.05/199

v.-iyėsın An.05/200

v.-iyír An.09/324

v.-iyírd^{i}ler Bu.04/74

ataş v.-iyir: Ateş vermek; yakmak, tutuşturmak. Ma.03/22

v.-iyīr Iğ.09/224

v.-iyler Mu.06/17

v.-iyo Ma.01/17

v.-iyollar Ma.06/9

v.-iyor Bi.03/103

v.-iyorsun Bi.03/106

v.-iyorum An.10/135

v.-iyóllar Ma.06/9

v.-iyór Bi.05/29

v.-iyöller Ağ.07/55

v.-iyör Ağ.07/54, Ağ.07/60

v.-iyő́r Bi.05/28

v.-i^{y}ėrdım An.05/256

v.-i^{y}orsun An.03/20

v.-^{i}ėrdi An.02/112

v.-^{i}ruẖ Ağ.08/83

v.-^{i}yėrdi An.02/4

v.-^{i}yölár Bi.05/22

v.-i̊r Ağ.06/127

v.-i̊rler An.12/145

v.-i̊yöller Mu.05/30

v.-maĝ Bi.01/145

çės v.-maẖ: (Askerî) selam vermek. An.09/332

v.-mädíle Mu.06/57

gün v.-medíle^{r}: Gün vermemek; rahat ve huzur vermemek. Ha.08/24

v.-medi An.02/103, Ha.01/38

v.-meg Ma.02/15

v.-mem An.09/354, An.09/464, An.09/467

v.-memişle^{r} Mu.01/76

v.-mes An.10/133

v.-mesin Ağ.08/110, Ağ.08/128

v.-me^{s}sen Ağ.13/14

v.-meyin Mu.03/110

v.-mezdiler Ha.04/36

v.-míş An.09/282, An.12/216

v.-mi^{i}sín Ağ.09/34

v.-miş Ağ.10/21, Ağ.10/22, Ağ.12/15, An.12/35, An.12/90, Ma.04/30

v.-mişler Ma.04/25

v.-mişse An.12/216

v.-miyanın Ha.04/73

v.-miyėr An.05/46

v.-miyėrd^{i}ler Bu.12/146

v.-miyėrsis Bu.14/42

v.-miyė^{r} An.05/33

v.-miyırsín An.09/465

v.-miyosun An.10/130

v.-mi^{y}i̊r Ha.05/19

v.-mo Bi.05/28

v.-se Bu.08/101

v.-sene Bu.01/29

v.-sın Bu.09/108, Ha.04/78

v.-sín Bu.11/113

ateş v.-sín: Ateş vermek; yakmak, tutuşturmak. Ağ.13/54

v.-sínner Ağ.09/40

v.-ur Bu.09/53

v.-urdi An.12/141

v.-urduẖ Ağ.14/19

v.-urdú An.01/18

v.-úller Bu.09/118

v.-úllerse Bu.09/63

v.-úr An.01/19, Bi.04/45, Ha.04/156, Ha.04/32

v.-úrdım An.09/323

v.-úrdi Ağ.16/40

v.-úrdī Ağ.16/40

v.-úrsan Bu.09/154

v.-úrsün Bu.09/40

v.-üller Bu.09/118

v.-ür An.09/416, An.12/205, An.12/206, Bi.04/90

v.-ürdė Ha.04/33

v.-ürdíler Ha.04/38

v.-ürdi An.12/142, Mu.06/97

v.-ürdüle An.05/181

v.-ürler Bu.09/88

veran: *bk. verana*. -1-

lale uşmiş yurdi v. ġalmiş: Lala uçmuş yurdu viran kalmış. Bir atasözü. Ağ.06/87

verana: Vîrâne, harap. *Diğer varyantı için bk. veran.* -1-

v. Ağ.06/87

verdur-: *bk. vėrdür-*. -1-

v.-iyėrder Bu.12/24

verdúr-: *bk. vėrdür-*. -1-

v.-dler Mu.06/90

vereḇer: *bk. barabar*. -1-

v. Bi.05/33

ver^{ıl}-: *bk. veril-*. -1-

v.-miş Ma.02/15

veril-: Verilmek. *Diğer varyantları için bk. ver^{ıl}-, vėril-, ve̊ril-*. -5-

v.-di An.05/71, Bu.02/4

v.-ir Ağ.07/86

v.-mes An.09/352, An.10/66

ve^{r}-: *bk. vėr-*. -1-

v.-miş Ağ.09/38

vesgeense: ? -1-

v. Bu.12/34

vesselam: Vesselâm. *Diğer varyantları için bk. vesseĺam*. -2-

v. An.09/183

v.+dur An.10/136

vesseĺam: *bk. vesselam*. -1-

v. Iğ.09/111

veşí: *bk. vėşi*. -1-

v.+lerí Iğ.11/37

veşi: *bk. vėşi*. -2-

v.+leri meşileri: Veşi meşi; eşya meşya. An.12/16

v.+si Iğ.11/37

vetan: *bk. veten*. -6-

v.+dayım An.11/104

v.+ıma An.11/54

v.+ımda An.11/52

v.+ımıza An.12/43

v.+ıza An.12/168, Iğ.06/86

vetandaşluĝ̂: *bk. vetandaşluḫ*. -1-

v.+u An.11/45

vetandaşluḫ: Vatandaşlık. *Diğer varyantları için bk. vetandaşluĝ̂, vetendaşluĝ̂*. -1-

v. An.11/64

veten: Vatan. *Diğer varyantları için bk. vätän, vetan*. -9-

v.+dür Iğ.08/42

v.+e Iğ.08/42

v.+ım Bu.02/126, Iğ.08/41

v.+ímizde Bu.08/15

v.+i Iğ.08/41

v.+im An.09/234, Bu.02/116

v.+imiz Iğ.08/54

vetendaşluĝ̂: *bk. vetandaşluḫ*. -1-

v.+a An.11/41

veya: Veya, yahut, ya da. -3-

v. Ağ.05/10, Bi.05/1, Bi.05/15

veyaĝud: Vehayut, yahut, ya da. *Diğer varyantı için bk. veyaḫ^{ı}d*. -1-

v. Ha.05/146

veyaḫ^{ı}d: *bk. veyaĝud*. -1-

v. Ağ.10/56

veziyad: *bk. vez^{i}yad*. -1-

v.+da Mu.06/38

vez^{i}yad: Vaziyet, durum. *Diğer varyantları için bk. veziyad, vez^{i}yat, vez^{i}yát*. -1-

v.+da Mu.06/4

vez^{i}yat: *bk. vez^{i}yad*. -1-

v. Mu.03/15

vez^{i}yát: *bk. vez^{i}yad*. -1-

v. Mu.06/27

vė-: *bk. vė́r-*. -1-

v.-miş Ma.04/27

vėdra: *bk. vedre*. -1-

v. Bi.01/105

vėle: *bk. bele*. -1-

v. Bu.08/28

vėr-: Vermek. *Diğer varyantları için bk. vär-, ver-, ve^r-, vė-, vē̈r-, vė̊r-, vir-, vör-, ^v ė́r-*. -405-

v. Ağ.16/121, Ağ.16/143, Ağ.16/159, An.02/18, An.05/109, An.05/320, An.09/333, An.09/351, Bi.01/109, Bu.09/79, Mu.06/42, Mu.06/48, Mu.06/55, Mu.06/74

v.-aḫ Bu.13/73, Ha.07/14

v.-dıĝ Mu.03/41

v.-dıḫ Ağ.06/109

v.-dım An.02/64, An.07/10, Bu.09/110, Ma.02/31, Mu.03/58

v.-dí Iğ.02/123, Mu.06/40

v.-dílá Mu.02/16

v.-dílä Iğ.06/157

v.-díler Ha.04/50, Ha.05/103, Iğ.02/139, Iğ.02/149, Iğ.05/23

v.-dílēr Iğ.06/157

v.-dím Bu.09/110, Iğ.03/73

v.-di Ağ.13/31, Ağ.16/14, An.01/241, An.02/29, An.04/49, An.05/18, An.05/288, An.05/320, An.05/332, An.05/335, An.05/338, An.05/339, An.09/111, An.11/9, Bu.04/129, Bu.04/130, Bu.04/186, Bu.04/229, Bu.08/4, Bu.08/64, Ha.01/30, Ha.05/33, Ha.05/76, Ha.05/91, Ha.08/18, Ha.08/72, Iğ.08/22, Ma.03/45, Ma.03/46, Ma.03/47, Ma.03/48, Ma.03/49, Ma.03/77, Ma.03/78, Ma.03/82, Ma.04/184, Ma.04/33, Ma.04/34, Ma.04/35, Ma.04/49, Mu.01/150, Mu.01/57, Mu.03/23, Mu.06/106

göz v.-di işıḫ vėrmedíler: Göz verip ışık vermemek. Bir atasözü. Ma.04/36

günneri v.-di: Gün vermek; eziyet etmek. Ağ.17/52

kömeg v.-di: Kömek vermek; yardım etmek. Bu.04/186

v.-dig Iğ.03/51

v.-dilár An.05/259

v.-dilä Bu.11/87

v.-dile An.05/121, An.05/370, An.05/371, Bu.13/108, Ha.04/65, Iğ.08/60

v.-diler An.02/5, An.02/8, An.05/113, An.05/21, An.07/51, Bu.04/118, Bu.04/85, Bu.04/86, Bu.04/88, Bu.11/87, Bu.13/109, Bu.13/63, Bu.13/99, Iğ.02/138, Iğ.09/90, Ma.03/41, Mu.01/50

ne gün v.-dile^{r}: Ne gün vermek; gün vermemek. Bu.13/124

v.-dilē Bu.12/69

v.-dilēr Bu.13/63

v.-dim Ağ.08/72, Ağ.16/144, Ağ.16/145, An.05/115, An.05/120, Mu.05/34

v.-dī An.02/44, An.09/111, Ma.03/45, Ma.03/49

v.-d^{i}le Iğ.02/132

v.-d^{i}ler An.09/427, An.09/428, An.09/429, Bu.02/100, Bu.02/37, Bu.02/94, Ha.05/103, Ha.05/104, Iğ.09/90

v.-d^{i}le^{r} Ha.05/103, Iğ.02/138

v.-d^{i}ĺa An.09/196

v.-dler Ağ.13/28

v.-duĝ Iğ.02/121

v.-duĝí Iğ.06/57

v.-duḫ Iğ.02/145

v.-duḫdan Bu.09/152

v.-e Ağ.16/133, Ağ.16/147, Ağ.16/86, Ma.03/41

v.-ecaĝ An.04/5

v.-ecah An.05/331

v.-ecaḫ An.12/222, Bu.09/101

v.-ecaḫlar An.12/221, An.12/222, Iğ.06/124

v.-ecaḫsın Mu.02/24

v.-ecan Bu.05/30, Bu.14/114

v.-ecauḫ Iğ.06/44

v.-eceğ Ağ.16/128

v.-ecem Bi.04/9, Bu.09/42, Ha.04/77

v.-eceyıḫ Ağ.07/40

v.-eça̮n Ağ.15/13

v.-ejam Bu.04/188

v.-elím Bi.03/114

v.-elim Ağ.07/8

v.-em An.07/75, Bi.01/153

v.-emem Ağ.16/125

v.-emiyıllar An.09/328

v.-emiyörsün Ağ.15/7

v.-en Bu.12/74

v.-ende Bu.06/13

v.-ene Bu.13/204

v.-e^{y}dile Iğ.09/109

v.-ėrsin An.03/15

v.-ıyėr Bu.09/156

v.-ib Bu.04/146

v.-iirdi Mu.06/35

v.-ii^{r} Ha.04/100

v.-i^{i}rsin An.03/15

v.-in Bu.04/91, Iğ.02/120

v.-inca Ma.04/66

v.-ir Ağ.18/56, An.05/304, An.10/90, Mu.02/17, Mu.06/28

v.-i^{r} Mu.06/28

v.-iye Ağ.16/95

v.-iyele Ağ.09/29

v.-iye^{r} Ağ.09/27

v.-iyė Bu.01/3, Bu.09/175

v.-iyėler An.04/12

v.-iyėlle Iğ.09/116

v.-iyėller An.04/26, An.04/29, An.05/383, An.09/235, Bu.04/151, Bu.09/141, Bu.12/74, Bu.13/167, Bu.13/189

gün v.-iyėller: Gün vermek; eziyet etmek. Ağ.17/54

v.-iyėr Ağ.13/32, Ağ.16/8, An.05/199, An.05/430, An.05/435, An.07/46, Bu.02/174, Bu.04/229, Bu.09/111, Bu.09/174, Bu.09/69, Bu.13/195, Bu.13/196, Ha.04/100, Iğ.06/28

adıni v.-iyėr: Adını vermek; birini çağırırken/seslerken adını telaffuz etmek. Ağ.16/83

gös ġorḫusi v.-iyėr: Göz korkusu vermek; gözünü korkutmak. Bu.04/40

v.-iyėrdí Ha.02/41

v.-iyėrdíle^{r} Iğ.09/117

v.-iyėrdi An.05/48, An.09/183, Bu.02/94, Ha.08/37

v.-iyėrdiler Bu.13/34

v.-iyėrd^{i}ler Bu.04/75

v.-iyėrdler Bu.13/34

v.-iyėrím An.09/325

ġulāḫ v.-iyėrím: Kulak vermek, dinlemek. An.09/60

v.-iyėrim An.10/130

v.-iyėrmişle^{r} Ağ.09/18

v.-iyėrsın An.05/379, An.05/381

v.-iyėrsin Iğ.03/67

razıluḫ v.-iyėrsin: Razılık vermek; razı olmak, onay vermek. An.10/74

v.-iyėrsis Bu.04/224

v.-iyėruĝ Bu.05/48

v.-iyėruh Iğ.02/89

v.-iyė^{r}mişler Ağ.09/18

v.-iyėSin An.05/381

v.-iyír An.05/435, Mu.06/28

v.-iyírdiler Bu.04/149

v.-iyir Mu.06/28

v.-iyiruḫ Iğ.02/122

v.-iyodu Bi.03/53

v.-iyór Ağ.07/139

v.-i^{y}ėrdiler Bu.04/150

v.-i^{y}ir Ağ.07/171

v.-^{i}ėrdi An.02/112

v.-i̊yöller Mu.05/37

v.-maḫ Bu.02/104, Bu.09/34

v.-me An.11/28, Bu.09/31

v.-meden Bu.04/229

v.-medíler Iğ.11/40

göz vėrdi işıḫ v.-medíler: Göz verip ışık vermemek. Bir atasözü. Ma.04/36

v.-medi An.02/101, An.02/103, Bu.06/71, Ha.08/37

v.-mediler Ağ.16/115, Bu.13/73, Iğ.03/47

v.-medim An.09/283, Bu.13/51

v.-medin An.03/25, An.09/331

v.-med^{i}ler An.09/315, An.09/316, An.09/318, An.09/335, Iğ.09/108

v.-medler Ma.03/82

v.-meduẖdan An.09/433

v.-melisin An.03/24

v.-mem Ha.04/55

v.-meme^{y}e An.05/171

v.-memiş Bu.12/142

v.-mesın Ha.01/45, Iğ.06/174

v.-mesin Iğ.06/162, Ma.03/38

v.-me^{y}e An.09/73

v.-mez Ha.05/118, Mu.03/111

adımí v.-mezdı: Adını vermek; birini çağırırken/seslerken adını telaffuz etmek Ağ.17/28

v.-mezdíler Ha.04/37

v.+mezidim Bu.06/12

isim v.-mezmiş: İsmini vermek; birini çağırırken/seslerken adını telaffuz etmek. Ha.05/45

v.-mēmişler Ağ.09/31

v.-míş Ağ.15/30, Ha.07/19

ataş v.-míşdi: Ateş vermek; yakmak, tutuşturmak. Ha.01/31

v.-míŞ Ağ.15/32, Ağ.15/33

v.-miş Ağ.02/20, Ağ.09/17, Ağ.09/38, Ağ.13/34, Ağ.13/41, An.02/14, An.11/76, An.12/216, An.12/70, An.12/74, Bu.04/226, Bu.04/230, Bu.11/11, Iğ.02/6, Mu.01/181, Mu.07/14

v.-mişdi Ağ.07/186, An.09/110, Ha.08/22

v.-mişd^{i}ler Bu.02/27

v.-mişıẖ Ağ.07/99

v.-mişler Ağ.02/3, Ağ.08/35, Ağ.08/36, Ağ.15/66, Iğ.02/31, Mu.04/29, Mu.05/39

ateşe v.-mişler: Ateşe vermek, yakmak, tutuşturmak. Ağ.10/41

v.-mişle^{r} Ağ.09/17

v.-miyecam An.04/50

v.-miyecaȯẖ Bu.09/154

v.-miyeller Ağ.09/33

v.-miyėlle Ağ.09/23

v.-miyėlle^{r} An.05/106

gün v.-miyė^{l}ler: Gün vermemek; rahat ve huzur vermemek. An.12/167

v.-miyėr Bu.13/195, Iğ.02/42

gün v.-miyėr: Gün vermemek; rahat ve huzur vermemek. Bu.14/195

v.-miyėrdī Ha.01/21

v.-miyír Iğ.08/32

v.-miyírum Bi.04/27

v.-miyör Ağ.07/144

v.-mi^{y}ir An.11/101

v.-mi̊şim Bu.04/204

v.-mi̊şler An.11/96

v.-mi̊Ş Ağ.13/41

v.-sele An.05/363

v.-sele^{r} Bu.06/11

v.-sın Ha.04/77

v.-sín Bu.13/151, Bu.14/144, Bu.14/30, Iğ.06/47

v.-sin Ağ.01/78, Ağ.08/122, Bu.13/151, Iğ.06/48

v.-sinner An.12/223

v.-úr Bi.04/45

v.-üller Bu.09/88

v.-ürdiler An.12/108

v.-ürdler Iğ.07/13

ataş v.-ürler: Ateş vermek; yakmak, tutuşturmak. An.09/425

v.-ürsün An.09/211

vėrdür-: Verdirmek. *Diğer varyantları için bk. verdur-, verdúr-.* -1-

v.-medíle Mu.06/57

vėrgi: *bk. vėrği.* -1-

v.+yi Ağ.15/7

vėrği: Vergi. *Diğer varyantı için bk. vėrgi.* -2-

v.+si^{n} Ha.02/41

v. vurüyördí Ağ.15/5

vėril-: *bk. veril-.* -4-

v.-di An.10/88

v.-ecaẖ An.05/111

v.-mez An.05/110

v.-mi^{y}ėr An.05/109

vėrs: Bir uzunluk ölçü birimi. -4-

v. Bu.04/3

vėşi: Eşya. *Diğer varyantları için bk. veşí, veşi, vėşí, vėşşi.* -4-

v. Iğ.06/84

v.+mīz Iğ.11/3

v. Iğ.11/39

v.+leri Iğ.11/37

vėşí: *bk. vėşi.* -1-

v.+dan Iğ.11/38

vėşşi: *bk. vėşi.* -1-

y.+miz Iğ.11/1

vė̄r-: *bk. vėr-.* -1-

v.-di Bu.01/9

vėr-: *bk. vėr-.* -7-

ġırẖını v.-duẖ: Kırkını vermek; kırkını okutmak, cenazeden kırk gün sonra ölenin ruhu için Kuran ya da mevlit okutmak. Bu.13/135

v.-mese An.05/195

v.-miyėr Iğ.08/46

v.-üller Ağ.16/58

v.-ürdi Bu.08/102

v.-üyör Ağ.07/58, Ağ.07/60

vėril-: *bk. veril-.* -1-

v.-miyėr An.05/111

vıç: Yansıma sesten türetilmiş bir söz. -2-

v. Ma.04/22

vıle: *(Yanlış telaffuz) bk. bele.* -1-

v. Bu.12/105

víy: Şaşkınlık belirten bir ünlem. -1-

v. Ağ.17/42

vi: *bk. bir*. -1-

v. Ağ.06/25

vil-: *bk. bil-*. -1-

v.-en Bi.05/25

vileed: *bk. vileyet*. -1-

v.+de An.05/56

vileet: *bk. vileyet*. -1-

v.+ında An.05/56

vilet: *bk. vileyet*. -1-

v.+e Ağ.15/67

vileyed: *bk. vileyet*. -1-

v.+den Ağ.15/67

vileyet: Vilâyet. *Diğer varyantları için bk. vileed, vileet, vilet, vileyed*. -3-

v.+ına An.05/31

v.+ınde Iğ.06/1

v.+índa An.05/32

vir-: *bk. vė́r-*. -5-

v. An.11/60

v.-di Ağ.01/5, Mu.03/101

v.-dim An.09/279, An.11/60

vir: *bk. bir*. -2-

v. Bu.03/24, Bu.03/74

vişe: *bk. bişė*. -1-

v. Bu.03/74

vişneluĝ: Vişnelik. -1-

v.+a Bu.03/18

viz: *bk. biz*. -1-

v. Bu.08/5

vl-: *bk. bil-*. Bu şekil "ne" sözü ile kaynaştığında ortaya çıkar. -8-

v.-em An.12/207, An.12/237, Bu.02/31

v.-ėm An.12/234, Bu.02/3, Bu.13/37

v.-im Bu.13/181, Ha.03/16

vollah: *bk. valla*. -1-

v. Bu.06/83

voyė́nní: *bk. vayė́nni*. -1-

v. Bu.11/82

voyė́nni: *bk. vayė́nni* -1-

v. Bu.11/73

vō: Beklenmedik bir olay karşısında utançla beraber duyulan acınma, üzülme sözü. -1-

v. Ağ.14/26

völge: *bk. bölğe*. -1-

v.+yi Bu.12/35

vör-: *bk. vė́r-*. -10-

ġırḫını v.-duḫ: Kırkını vermek; kırkını okutmak, cenazeden kırk gün sonra ölenin ruhu için Kuran ya da mevlit okutmak. Bu.13/132

v.-ür An.05/342, An.05/436, Bu.08/101

v.-ürdiler Bu.13/106, Bu.13/171, Bu.13/176

v.-ürseler Bu.13/216

v.-^{ü}yola Bi.05/23

vu: *bk. bu*. -4-

v. Bu.08/46, Bu.08/61

v.+nda Bu.08/10

v.+n^{u}n Bu.13/85

vunnar: *bk. bunnar*. -2-

v. Ağ.15/34, Bu.02/99

vur-: Vurmak. -128-

v. An.06/66, Bu.02/184, Bu.14/118

vūr ha v. ėddiler: Vur ha vur etmek; vurdukça vurmak. Bu.02/63

maşınä^{y} v.: Makineye vurmak; makineden geçirmek. Bu.05/24

v.-a Bu.02/5, Mu.04/47

v.-acaẖ An.05/203, An.09/287, Bu.02/68, Ha.04/86

v.-acaḳlar Ma.05/7

v.-acam An.05/244, An.09/62

v.-acauẖ An.05/212

v.-aẖ Iğ.02/79

v.-amasaz An.05/216

v.-amasın An.01/141

v.-amassın Bu.13/117

el v.-amazdın: El vurmak; dokunmak. Bu.13/105

v.-an An.05/204, Ha.04/120

yola v.-anda: Yola vurmak; yolcu etmek. An.10/89

v.-å Bu.02/5

v.-dė Ha.04/89, Ha.05/67

v.-díle Ağ.03/2

v.-díler Ha.05/109

v.-di Ağ.06/82, An.05/248, An.05/280, Bi.01/112, Bu.11/30, Ha.04/82, Ha.04/83, Ha.04/84, Ha.04/85, Ha.04/86, Ha.04/88, Ha.05/128, Ha.05/84, Mu.01/58, Mu.05/50

v.-diler Bu.02/63, Iğ.09/99

v.-dilēr An.06/28

v.-disá An.05/175

v.-du An.12/181

v.-duĝsaẖ Ha.02/37

v.-duẖ Bu.11/129

v.-dum An.09/333, Bu.02/66, Bu.14/40

v.-dun An.09/68

v.-dúler Ağ.03/2

v.-ėller An.12/237

yola v.-iiler: Yola vurmak; yolcu etmek. An.04/17

v.-ir An.06/67

nişan v.-iyerdi: Nişan vurmak; işaretlemek. An.05/441

v.-iyėller Bu.02/65, Bu.09/138, Iğ.03/85, Ma.03/68

v.-iyėr Ağ.16/30, Ağ.16/31, Bu.13/128, Ha.04/81, Ha.04/88

nişan v.-iyėrdi: Nişan vurmak; işaretlemek. An.05/441

v.-iyėrdiler Bu.04/245

v.-iyėrdler An.07/35

v.-iyėrim Bu.13/117

v.-iyėrler Bu.13/128

yola v.-iyėrmişle: Yola vurmak; yolca etmek. An.04/32

v.-iyėrmişler An.07/36

v.-iyėrsin Ma.04/85

v.-iyėruğ An.05/167, An.05/169, An.05/175

v.-iyėruẖ An.05/169

v.-iyėsın Bu.12/149

v.-iyėsı^{n} Bu.12/152

v.-iyırdıẖ Ağ.07/172

v.-^{i}ėr Mu.04/48

v.-ma Ha.04/120

el v.-ma: El vurmak; dokunmak. Bu.13/59

v.-madım An.05/245

v.-maẖ An.06/68

v.-maya Bu.04/132

v.-mîşler Ma.02/3

v.-miş Ağ.09/76, Mu.01/163

adam ġarnına v.-miş de våy arẖam dėmiş: Adam karnına vurmuş da var arkam demiş, koruyucusu olmayan kişinin durumunu anlatan bir atasözü. Bu.13/116

v.-mişlar Bi.03/111

v.-mişle^{r} Iğ.02/68

v.-saĝ An.05/177

v.-san Bu.06/64

şahmaral v.-sun seni: Bir beddua. Bu.02/166

v.-ub An.05/215, Iğ.02/80

v.-ullar Mu.01/113, Mu.06/18

v.-un An.06/26

v.-ur An.10/145, Mu.05/35

v.-urdi Ha.04/75, Ha.04/77, Iğ.11/94

v.-urdu An.05/159

v.-urduẖ An.01/80, An.05/157, Ma.03/102, Ma.03/91, Ma.03/92

v.-urdú Ha.04/43

v.-ursun An.05/222, Mu.01/114

maşıne^{y}e v.-uyėrduẖ: Makineye vurmak; makineden geçirmek. Bu.05/25

v.-uyörmiş Mu.05/57

v.-uyö^{r} Mu.05/56

makineye v.-^{u}rus: Makineye vurmak; makineden geçirmek. Ağ.18/2

makine^{y}e v.-^{u}ruz: Makineye vurmak; makineden geçirmek. Ağ.18/6

v.-úyón Ma.04/90

v.-üyördí Ağ.15/5

vėrği v.-üyördí: Vergi vurmak; vergi almak. Ağ.15/5

v.-üyördü Ağ.15/6

vurduddur-: Vurdurtmak. -1-

el v.-madi: El vurdurtmak; dokundurtmak. Bu.13/62

vurdur-: Vurdurmak. -1-

v.-ucām Ma.04/12

vurl-: *bk. vurul*-. -1-

v.-aní Ağ.02/14

vurul-: Vurulmak. *Diğer varyantı için bk. vurl-*. -9-

v.-di Ağ.12/6

v.-dum Ma.05/14

v.-dusa Ha.02/37

v.-dú Ağ.02/14

v.-miş Ma.02/3, Mu.01/162

v.-mişler Ha.04/7

v.-miyannar Ağ.02/14

v.-muşdu Ma.05/16

vuruş: Savaş. -15-

v. Bu.04/10, Bu.04/22, Bu.04/28, Bu.08/40, Bu.11/29, Bu.11/30, Bu.11/35

v. aşdiler: Vuruş açmak; savaş açmak. Bu.04/179

v.+a Bu.04/127, Bu.04/22

v.+da Bu.04/12, Bu.04/269

ikinci v.+da: İkinci Dünya Savaşı. Bu.04/127

v.+do Bu.04/127

v.+unda Bu.04/12

vuy: Şaşkınlık ve hayret bildiren bir ünlem. -1-

v. Ağ.17/44

vū (1): Şaşkınlık ve hayret bildiren bir ünlem. -1-

v. Ağ.08/124

vū (2): "Bunun gibi daha pek çok şey, neler neler" anlamında abartma ifade eden bir ünlem. -1-

v. An.12/157

vū (3): *bk. bu*. -1-

v. An.02/63

vūr-: *bk. vur-*. -1-

v. ha vur ėddiler: Vur ha vur etmek; vurdukça vurmak. Bu.02/63

vūy: Bir ünlem. -1-

v. Ha.01/51

vúçut: *bk. húcüd*. -1-

v.+um Mu.05/22

vüsdül: Dantel. -1-

v.+lerım Bu.13/147

v

^{v}aẖd: *bk. vaẖıd*. -1-

^{v}.+a An.09/215

^{v}aẖıd: *bk. vaẖıd*. -3-

^{v}. Bi.01/147

^{v}.+da An.05/451

^{v}.+larda An.05/120

^{v}ėr-: *bk. vė́r-*. -1-

^{v}.-medíler Iğ.09/108

^{v}ȯ: *(Yanlış telaffuz) bk. bu*. -1-

^{v}. Ağ.17/78

^{v}ū: Bir şeyin çok olduğunu abartılı bir şekilde anlatmak için kullanılan bir ünlem. -1-

^{v}. An.02/104

y

ya (1): 1. Hitap, bağlama ve denkleştirme edatı; 2. Getirildiği cümledeki yargıyı onaylaylamak ya da anlamı pekiştirmek ve karşıdaki kişinin de bildiği/bildiği farzedilen bir şeyi ona tekrar hatırlatmak için kullanılan bir söz. *Diğer varyantları için bk. a (6), ā (5), á(2), ä́(2), e(2), ᵉ, ė(2), yā(1), yá, ye(2).* -235-

y. Ağ.04/10, Ağ.05/8, Ağ.06/130, Ağ.06/57, Ağ.06/83, Ağ.07/1, Ağ.09/11, Ağ.09/73, Ağ.10/106, Ağ.10/120, Ağ.10/42, Ağ.10/79, Ağ.10/87, Ağ.10/89, Ağ.11/28, Ağ.13/76, Ağ.13/87, Ağ.15/19, Ağ.15/51, Ağ.15/63, Ağ.16/162, Ağ.18/11, Ağ.18/49, Ağ.18/59, An.01/104, An.01/134, An.01/140, An.01/158, An.01/192, An.01/257, An.01/38, An.01/42, An.01/76, An.01/78, An.02/63, An.02/86, An.05/216, An.06/43, An.06/56, An.06/60, An.06/64, An.06/66, An.06/72, An.07/43, An.07/50, An.07/66, An.07/70, An.07/76, An.09/107, An.09/126, An.09/163, An.09/166, An.09/307, An.09/328, An.09/368, An.09/37, An.09/379, An.09/384, An.09/402, An.09/459, An.09/46, An.09/479, An.09/88, An.10/105, An.10/109, An.10/149, An.10/155, An.10/158, An.10/168, An.10/173, An.10/174, An.10/178, An.10/28, An.10/53, An.10/60, An.10/76, An.10/77, An.10/81, An.10/83, An.10/88, An.10/99, An.11/127, An.11/61, An.11/71, An.11/8, An.11/96, An.12/102, An.12/115, An.12/185, An.12/218, An.12/220, An.12/69, Bi.01/107, Bi.01/19, Bi.01/33, Bi.01/39, Bi.01/40, Bi.01/51, Bi.03/10, Bi.03/13, Bi.03/53, Bi.03/54, Bi.03/65, Bi.03/69, Bi.04/18, Bi.05/14, Bi.05/15, Bi.05/41, Bu.01/14, Bu.01/28, Bu.01/30, Bu.02/154, Bu.02/176, Bu.02/82, Bu.03/16, Bu.03/56, Bu.04/216, Bu.07/12, Bu.08/10, Bu.08/104, Bu.08/90, Bu.09/101, Bu.09/103, Bu.09/139, Bu.09/22, Bu.09/97, Bu.12/38, Bu.13/142, Bu.13/185, Bu.13/197, Bu.13/201, Bu.14/21, Bu.14/42, Bu.14/58, Bu.14/77, Bu.14/98, Bu.15/15, Bu.15/25, Ha.01/19, Ha.03/31, Ha.03/6, Ha.04/25, Ha.04/133, Ha.05/110, Ha.06/35, Ha.06/45, Ha.07/52, Ha.07/66, Ha.08/33, Ha.08/51, Ha.09/6, Ha.09/7, Ha.09/9, Iğ.02/119, Iğ.02/124, Iğ.02/143, Iğ.02/155, Iğ.02/175, Iğ.02/179, Iğ.02/181, Iğ.02/2, Iğ.02/34, Iğ.02/49, Iğ.02/91, Iğ.03/42, Iğ.03/69,

Iğ.05/22, Iğ.05/52, Iğ.05/60, Iğ.06/151, Iğ.06/98, Iğ.09/186, Iğ.11/65, Iğ.11/8, Ma.02/19, Ma.02/32, Ma.02/62, Ma.02/69, Ma.03/59, Ma.03/79, Ma.03/86, Ma.04/177, Ma.04/182, Ma.04/187, Ma.04/19, Ma.04/83, Ma.05/27, Mu.01/105, Mu.01/132, Mu.01/139, Mu.01/31, Mu.01/47, Mu.01/54, Mu.02/24, Mu.02/31, Mu.02/6, Mu.03/26, Mu.03/83, Mu.04/42, Mu.05/23, Mu.05/34, Mu.05/54, Mu.06/123, Mu.06/4, Mu.06/65

ya (2): *bk. yaĝ.* -4-

y.+ı Ağ.08/63

y.+ın Ağ.08/66

y.+ınan Bi.03/12

y.+ına^{n} Bi.03/13

yaa: Gereklik ve onay bildiren cümlelerde yargının onaylandığını bildiren bir söz. -1-

y. Bi.01/70

yab-: *bk. yap-.* -157-

y.-amadı Ma.04/171

y.-dė Iğ.09/70

y.-dı Mu.03/74, Mu.06/93

y.-dığım Mu.03/91

y.-dıği Mu.05/59

y.-dıḫ Ağ.06/134, Bi.04/49, Mu.03/58

y.-dım Ağ.06/137, Ağ.06/141, Ağ.06/45, Ağ.06/46, Ağ.16/150, Ağ.16/157, An.02/56, Bi.01/43, Bu.12/130, Ha.05/42, Ma.02/44

y.-dın Bu.02/92, Bu.12/137

geçim y.-d^{ı}la: Geçim yapmak; geçinmek, geçimini sağlamak. Ağ.02/17

y.-dí Ha.05/91

y.-díle Bi.03/32

y.-díler Iğ.06/169

y.-di An.02/44, An.04/49, An.12/155, Ha.05/83, Ha.07/41, Iğ.09/217, Ma.04/143, Ma.04/178, Mu.06/58

savaş y.-di: Savaş yapmak; savaşmak. Bi.04/34

y.-diler An.09/80, An.12/143, An.12/199, Bu.02/34, Bu.04/231, Bu.13/80, Iğ.02/184

y.-d^{i}ler Bu.12/133

y.-duġ Bu.13/110

y.-duĝ Bi.03/33, Bu.02/109, Iğ.09/73, Mu.03/48

y.-duĝí An.09/44

y.-duĝuni Ha.07/61

y.-duh Ma.02/49

y.-duḫ An.11/77, Bu.11/11, Bu.11/28, Bu.11/87, Bu.12/104, Ma.02/45, Ma.03/84

ėlçiluẖ y.-duẖ: Elçilik yapmak; dünürcü olarak kız istemeye gitmek. Bi.04/71

y.-dula An.01/58

y.-ėrsin An.01/37

y.-ıb An.01/43

y.-íyorsi̊s Ağ.15/68

y.-iėrsiz Ha.05/15

y.-iirsá Ha.05/19

y.-iyėrsín Iğ.05/55

y.-i^{y}ír Ha.05/59

y.-i^{y}ör Ma.06/3

y.-īrım An.01/19

y.-^{i}ėrsiz Ha.05/18

y.-i̊ymişler Ha.04/15

y.-ma Ağ.11/18

y.-mada Bu.04/59, Iğ.09/72

y.-madı Mu.06/59

y.-madım An.11/34

y.-madın An.01/96

y.-madiler Ha.05/109, Ha.08/50

y.-madle Iğ.02/160

y.-maĝ An.09/299, Bu.14/7

y.-mamíş Bu.02/92

seçgilig y.-mamişıẖ: Seçkilik yapmak; ayrımcılık yapmak. Ağ.07/100

y.-man An.01/28

y.-masın Bi.04/135

y.-masi Bu.02/28

y.-may Ağ.02/4

y.-maya An.02/68, An.07/113, Bu.02/107

y.-mayın Bu.04/223

y.-maz An.01/189, An.01/230, Bi.04/116, Bi.04/12

y.-mazduẖ An.01/81

y.-mazlar Iğ.02/189

y.-mėrduẖ An.01/103

y.-mış Mu.02/4

y.-mışlar An.02/8

y.-míş Ağ.16/89, An.11/38

y.-míşd^{ı}le Bu.02/9

y.-míşidim Bu.12/115

y.-míşlár Mu.05/39

y.-míşle Ağ.09/26

y.-míşler Bu.04/104, Mu.07/14

y.-míşsen Bu.12/137

y.-miir Mu.01/123

y.-miiriz Ağ.10/120

y.-miirsin Mu.01/102

y.-miş Ağ.16/90, Bu.14/184, Ha.06/7, Mu.01/90, Mu.02/4

y.-mişdi An.05/149, Iğ.11/42

y.-mişdiler Bu.04/104

y.-mişdürler Bi.04/32

y.-mişís Bu.12/117

y.-mişim Ma.04/12

y.-mişle Ağ.09/41

y.-mişler An.05/122, An.09/109, Bu.14/12, Mu.01/88

y.-mişle^{r} An.11/14

gelínlıẖ y.-miyacaẖ: Gelinlik yapmak; gelinlik etmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamak ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmek. Bi.04/103

y.-miyacaẖlar Bi.03/45

y.-miyacauẖ An.02/113

y.-miyan Bu.12/25

y.-miyaydın Mu.06/97

y.-miyėller Ha.07/42

y.-miyėrım Ha.07/30

y.-mi̊ş Bu.14/169

y.-mi̊şler Iğ.09/216

y.-müyöller Mu.05/49

y.-saydım Ağ.10/96

y.-sın Bu.04/17

y.-tım An.03/15, Mu.03/51

y.-üyözún Ağ.15/14

y.-üyzın Ağ.15/9

yaba *(Az.)*: Dirgen -1-

y.+ları Bu.13/120

yaban: Yabancı, yerli halktan olmayan. -1-

y.+a Ha.04/37

yabancí: *bk. yabançi*. -1-

y. Ağ.05/7

yabançı: *bk. yabançi*. -2-

y. Bu.13/171, Bu.13/183

yabançi: Yabancı. *Diğer varyantları için bk. yabancí, yabançı.* -2-

y. An.09/70

y.+lere An.09/67

yabanı: Yabânî. *Diğer varyantı için bk. yabani*. -1-

y. Bu.12/156

yabani: *bk. yabanı*. -1-

y. Bu.12/92

yabb-: *bk. yap-*. -2-

y.-acåm Iğ.03/49

y.-iir Bu.04/59

yabdır-: *bk. yabdur-*. -1-

gelınlığ̂ⁱ y.-mam: Gelinlik yaptırmak; gelinlik ettirmek; gelin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamasını ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmesini sağlamak. Bi.04/102

yabdur-: Yaptırmak. *Diğer varyantları için bk. yabdır-, yapdır-, yapdı̊r-, yapdur-*. -8-

y.-díler Bu.12/49

y.-dⁱle Bu.08/44

y.-iyėller Bu.04/44, Bu.04/46

y.-iʸėr An.09/41

y.-muyolarmış Ma.01/14

y.-urlar Ağ.16/61

y.-ᵘėrdım An.02/98

yabi̇̂li: Yapılı, yapılmış olan. *Diğer varyantı için bk. yaBılı.* -1-

y. Bu.02/32

yabl-: *bk. yapıl-*. -1-

y.-ır An.01/35

yaBılı: *bk. yabıli-*. -1-

y. Ağ.01/37

yad: Yâd, akıl, fikir. -3-

düşmir y.+ıma: Yadına düşmemek, hatırlamamak. An.01/70

y.+ımdan çıḫmıyėr: Yadından çıkmamak; aklından çıkmamak. An.05/153

y.+umdadur An.07/113

yad-: *bk. yat-*. -15-

y. An.07/117, Mu.02/27, Mu.02/28

y.-dı Bi.01/71

y.-dım Bu.02/127, Ma.04/147, Ma.04/152

y.-di An.05/255

y.-duĝ Bu.02/30

y.-duĝumuzdan An.02/10

y.-madın Ağ.17/24, Ağ.17/25

y.-maḫ Mu.02/27

y.-miş Ağ.11/20

yadiğer: Yâdigâr. -1-

y.+i Iğ.09/94

yadur-: *bk. yatur-*. -1-

y.-úėsín An.01/140

ya^{d}saĝ: *bk. yasaḫ*. -1-

y.+ídi Bu.13/95

yaf-: *bk. yap-*. -1-

y.-saydı^{m} Ağ.10/68

yaġ: *bk. yaĝ*. -1-

y. Mu.01/115

yaġın: *bk. yaḫın*. -1-

y.+idi Bu.04/122

yaġup: Yakup, kişi adı. -1-

y. Mu.01/79

ya^{ġ}: Ya, yahut, ya da. 1-

y. Mu.01/107

yağ: *bk. yaĝ*. -3-

y. Mu.06/69

y.+ıní Bu.12/67

y.+inen Ma.03/90

yağ-: *bk. yaĝ-*. -1-

y.-an An.05/353

yağla-: *bk. yaĝla-*. -1-

y.-rdiler Ha.04/151

yağmur: *bk. yaĝmur*. -1-

y. Bu.03/63

ya^{ğ}-: *bk. yaĝ-*. -4-

y.-an Bu.02/36

y.-maya Ma.05/14

y.-miş An.12/10, An.12/16

yaĝ: Yağ. *Diğer varyantları için bk. ya (2), yaġ, yağ, yaḫ, yāḫ (1)*. -51-

y. Ağ.07/150, Ağ.16/121, Ağ.16/128, Ağ.16/140, Ağ.16/145, An.04/113, An.11/86, An.12/32, Bi.03/19, Bi.03/20, Bu.05/27, Bu.12/65, Ha.02/44, Ha.04/157, Ha.07/34, Ha.07/35

ėy y. it tuluĝunda: İyi yağ it tuluğunda. Bir atasözü. Mu.06/68

y.+á Mu.01/153

y.+dan Ha.02/44, Ha.07/31

y.+ı Bi.04/62, Ha.06/30

y.+ıdır Mu.01/152

y.+ın Ha.07/44, Mu.01/147

y.+ınan An.02/8

y.+ınán Iğ.04/19

y.+ınȧn Iğ.04/28

y.+ında Ha.04/139

y.+ından Ağ.10/114

y.+ınen Bu.02/149, Mu.01/147

y.+ıni An.05/410, Iğ.01/9, Iğ.04/32

y.+ınī Iğ.04/24, Iğ.04/3

y.+í Bi.01/153, Iğ.04/40, Ma.04/108, Mu.01/111

y.+i Bu.05/21

y.+inen Ma.03/90

y.+^{i} An.11/88

y.+lar Bu.14/222, Mu.01/131

y.+lardan Mu.01/146

y.+ları An.05/411, Mu.01/131

y.+lari Mu.01/145

yaĝ-: Yağmak. *Diğer varyantları için bk. yağ-, ya^{ğ}, yaḫ- (2).* -39-

y.-acah Bu.04/129

y.-acaḫ Bu.04/138

y.-acaḫdur Bu.04/128

y.-acāḫ Bu.04/128

y.-an An.05/356

y.-anda Bu.03/52

y.-ani An.05/29

y.-dė Bu.03/64

y.-dı Bu.14/8

y.-di Bu.03/63, Bu.03/67

y.-ėr An.12/102

y.-ėrdi An.12/98

y.-ė^{r} An.12/99

y.-ıyėr An.05/323, An.10/187, Ma.04/73

toş y.-ıyėr: Toş yağmak; kırağı düşmek. Bu.01/19

y.-ıyėrdí An.05/26

y.-ıyėrdi An.05/354, Bu.02/15, Bu.14/9

y.-ıyėrmiş An.05/355

y.-ıyė^{r} Iğ.02/135, Ma.04/17

y.-ıyė^{r}di Bu.14/9

y.-ıyír Bu.03/67

y.-^{ı}yo Ma.04/65

y.-íyėrdi Bu.02/13

y.-iyėrdi Bu.02/21

y.-madan Bu.01/21

y.-mamişdi Iğ.09/122

y.-maya Ha.04/70

y.-mış Bu.06/24

y.-miyėr Bu.04/125

y.-mi^{i}di An.05/29

y.-sın Ağ.14/35

yaĝalan-: *bk. yaḫalan*-. -1-

y.-mış Ağ.11/19

yağ̂ali-: *bk. yaẖala-*. -1-

y.-yėlle^r Ha.07/26

yağ̂ın: Yeni kabuk bağlamış büyük (yara). -1-

y.+i yarayı An.06/62

yağ̂ış: Yağış. -3-

y. An.12/98, Bu.02/36, Iğ.02/135

yağ̂la-: Yağlamak. *Diğer varyantları için bk. yağla-, yağ̂lí-, yağ̂li-, yāli-*. -3-

y. Bi.01/33

y.-r Ha.04/151

y.-rdi Ha.04/151

yağ̂lan-: Yağlanmak. -1-

y.-masa An.11/88

yağ̂lı: *bk. yağ̂li*. -1-

y. An.11/85

yağ̂lí-: *bk. yağ̂la-*. -1-

y.-^y^irmiş Ağ.10/54

yağ̂li: Yağlı. *Diğer varyantları için bk. yağ̂lı, yali*. -2-

y. An.04/119, An.11/85

yağ̂li-: *bk. yağ̂la-*. -3-

y.-iruġ Iğ.04/46

y.-iruẖ Iğ.04/40

y.-yėruẖ Iğ.01/5

yağ̂licamā: Yağlıca, yağlı bir şekilde. -1-

y. An.04/116

yağ̂mıř: *bk. yağ̂mur*. -2-

y.+ınen Bu.04/126

y.+i̊nendür Bu.04/126

yağ̂mi̊r: *bk. yağ̂mur*. -1-

y. Ha.04/70

yağ̂mur: Yağmur. *Diğer varyantları için bk. yağmur, yağ̂mıř, yağ̂mi̊r, yağ̂muř*. -26-

y. An.05/26, An.05/29, An.05/372, An.10/187, Bu.01/22, Bu.03/52, Bu.03/64, Bu.04/125, Bu.04/128, Bu.04/129, Bu.04/130, Bu.14/228, Ha.04/70, Ha.04/73, Ha.05/75, Ma.04/17, Ma.04/23

y.+a An.05/358, Ha.04/70

y.+a dönerdi: Yağmura dönmek; yağış yağmur şeklinde yağmaya başlamak. An.05/360

y.+ínen Ha.05/76

y.+i Bu.04/129, Bu.04/130

y. mağ̂mur: Yağmur mağmur. Bu.14/227

yağ̂muř: *bk. yağ̂mur*. -1-

y.+inen Bu.04/126

yah-: *bk. yaẖ- (1)*. -2-

y.-ėller An.12/157

y.-ėrdım An.02/86

ya^h^udi: Yahudi. *Diğer varyantı için bk. ya^h^ud^i^*. -1-

y.+leri An.07/35

ya^h^ud^i^: *bk. ya^h^udi*. -1-

y.+ler An.07/37

yaḣ́-: *bk. yaẖ- (1).* -1-

y.-iyosun Bi.04/61

yaẖ: *bk. yaĝ.* -20-

y. Ağ.08/56, An.04/112, Bi.03/28, Bi.04/61, Bi.04/62, Bu.02/149, Ha.03/2, Ha.04/146, Ha.04/151, Ha.04/153, Ha.06/44, Ha.07/34, Iğ.01/12, Iğ.01/14, Iğ.04/12, Iğ.04/27, Iğ.09/12, Ma.03/67, Mu.01/111, Mu.01/129

yaẖ- (1): Yakmak. *Diğer varyantları için bk. yah-, yaḣ́-, yaḳ-.* -60-

y.-a An.01/57

y.-acauẖ yıẖacauẖ: Yakmak yıkmak. Iğ.02/96

y.-acáyíz Bu.12/106

y.-amıyolāmíş Ma.01/19

y.-anda Ağ.09/28

y.-ani Bu.11/44

y.-ar Bu.09/87, Mu.06/120

y.-ardıẖ Ağ.03/20

y.-ardım Ma.03/76

y.-ardi Ha.03/2

y.-arıs Ağ.03/20, Ağ.18/56

y.-arız Ağ.18/15

y.-arsın An.04/112

y.-dıẖ Ağ.13/5

y.-dıẖdan Bi.04/63

y.-dılar An.12/181

y.-dıle Bu.11/43

y.-dın An.04/78, Mu.01/60, Mu.01/62

y.-d^ıla An.05/276

y.-dilá Bu.11/44

y.-diler Bi.04/35, Bu.04/181, Bu.13/124, Ma.04/36

y.-dile^r Bu.11/43

y.-ėller An.12/158

y.-ėrdım An.02/90

y.-ėrdu^ğ An.01/110

y.-ėrsin An.01/118

y.-ė^rsın An.01/124

y.-ıb Ağ.18/43, An.04/53

y.-ıėrsin Iğ.04/24

y.-írsin Iğ.04/28

y.-íyėrdíler Iğ.09/37

y.-íyírduẖ Ma.03/70

y.-íyir Mu.06/120

y.-í^yėller Ağ.10/114

y.-iir Mu.06/80

y.-iirsin Iğ.04/19, Iğ.04/32

y.-iller Ağ.07/19

y.-iyėrdíler Iğ.09/37

y.-iyėrdi Ma.03/22

y.-iyėrduẖ Ma.03/98

y.-maya An.02/15, Iğ.02/108, Iğ.02/70

y.-mi̊ş Ha.01/31

y.-mişdi Ağ.17/57

y.-mişlē Iğ.02/33

y.-mi̊şdiler Bi.01/14

y.-sala An.05/41

y.-tuḫdan Bu.09/88

yaḫ- (2): *bk. yaĝ-*. -1-

y.-íyė Ma.04/23

yaḫa: Yaka. -3-

y. paça Bu.01/14

y.+larım Bu.14/72

y.+n Ağ.14/41

yaḫa-: Yıkamak. *Diğer varyantları için bk. yaḫė-, yaḫı-, yaḫí-, yaḫi-, yaḳı-, yaḳi-, yıḫa-*. -12-

y. Bu.04/263

y.-dım Ağ.17/36, Bi.01/52, Bu.13/158

y.-llar Ağ.16/62

y.-maḫ An.01/142

y.-maya An.04/9

y.-rdıḫ Mu.01/33, Mu.01/35

y.-rduḫ Mu.01/20

yaḫaddur-: Yıkattırmak. -2-

y.-duḫ Bu.08/67

y.-uruḫ Bu.08/64

yaḫala-: Yakalamak. *Diğer varyantları için bk. yaĝali-, yaḫalȧ-, yaḫalı-, yaḫali-, yaḳalı-*. -2-

y.-d^{i}ler Bu.12/60

y.-r Bu.14/61

yaḫalad-: Yakalatmak. -2-

y. An.09/248

y.-acan Ha.02/27

yaḫalan-: Yakalanmak. *Diğer varyantları için bk. yaĝalan-, yaḫalȧn-, yaḳalan-*. -1-

y.-dıḫ Ağ.02/13

yaḫalȧ-: *bk. yaḫala-*. -1-

y.-míş Ma.04/20

yaḫalȧn-: *bk. yaḫalan-*. -1-

y.-mamış Mu.07/11

yaḫalı-: *bk. yaḫala-*. -1-

y.-yod^{u}lar Bi.03/96

yaḫali-: *bk. yaḫala-*. -7-

y.-yacaḫ Ağ.11/18, Mu.01/176, Mu.01/177

y.-y^{e}caḫlar Ma.06/4

y.-yėller Ha.07/26

y.-^{y}ille Ha.05/23

y.-^{y}iller Ha.05/22

yaḫan-: Yıkanmak. -6-

y.-acaḫ An.04/19, Bu.13/79

y.-duḫ Iğ.09/30

y.-iyėr An.04/18

y.-miş Bu.13/79

y.-ursun Ağ.01/41

yaḫė-: *bk. yaḫa-*. -1-

y.-yacaḫ Bi.01/51

yaḫı-: *bk. yaḫa-*. -6-

y.-yabilirim Mu.01/39

y.-yamiirim Mu.01/40

y.-yan Mu.01/19

y.-yėr An.04/19

y.-yėrduĝ An.07/108

y.-yėrim Bi.01/51

yaẖıl-: Yakılmak. -1-

y.-di Bu.09/169

yaẖın: 1. Yakın; 2. Yaklaşık, yaklaşık olarak; 3. –e doğru. *Diğer varyantları için bk. yaġın, yaẖıⁿ, yaḳın.* -26-

y. Ağ.01/35, Ağ.07/129, Ağ.13/93, An.12/224, Bi.05/35, Bu.09/76, Bu.11/49, Bu.12/113, Ha.05/77, Iğ.02/101, Mu.02/6

y. y. geldi: Yakın yakın gelmek; yaklaşmak. An.04/102

y. gelmes: Yakın gelmek; yaklaşmak. An.01/201

y. gėder: Yakın gitmek; yaklaşmak. Ağ.08/114

y. gėtmáyín: Yakın gitmek; yaklaşmak. Bu.13/86

y.+a Ağ.17/8

y.+arın Bu.09/73

y.+dır Ağ.13/33

y.+dur Bu.04/95

y.+ındaki Ağ.07/137

y.+ídi Iğ.02/95

y.+idıẖ Ha.08/33

y.+idi Ağ.06/136, Bu.13/82

y.+larımız Bi.04/92

yaẖí-: *bk. yaẖa-*. -1-

y.-yacaẖ An.01/143

yaẖıⁿ: *bk. yaẖın*. -1-

y. Ağ.16/141

yaẖîşuẖli: Yakışıklı. -1-

y. An.12/91

yaẖi-: *bk. yaẖa-*. -14-

y.-yamam Bu.04/264

y.-yácaẖdur Bu.04/266

y.-yecaẖ Bu.04/265

y.-yecaẖsıs Bu.04/266

y.-yecam Bu.04/264

y.-yecan Bu.04/265

y.-yecooẖ Bu.04/265

y.-yeçam Bu.04/264

y.-yen An.04/47, An.05/379

y.-yėller Ağ.16/65, Ağ.16/66

y.-yía An.04/21

yaẖlaş-: Yaklaşmak. *Diğer varyantı için bk. yaḳlaş-*. -3-

y.-ıyo^{r} An.11/33

y.-i^{y}ė^{r} An.07/85

y.-mişler Ağ.08/11

yaẖsız: Yağsız. -2-

y. An.05/350

y.+i Ma.03/93

yaj: *bk. yaş (1)*. -1-

y.+ında Bu.02/45

yajı-: *bk. yaşa-*. -1-

y.-yėruẖ Bu.02/78

yaḳ-: *bk. yaẖ- (1)*. -1-

y.-ıb Ağ.03/16

yaḳalan-: *bk. yaẖalan-*. -2-

y.-ınca Ma.05/21

y.-múór Ma.05/2

yaḳalı-: *bk. yaḫala-*. -1-

y.-yacaḳ An.10/162

yaḳı-: *bk. yaḫa-*. -1-

y.-yėller An.04/18

yaḳın: *bk. yaḫın.* -1-

y. Ağ.05/9

yaḳi-: *bk. yaḫa-*. -1-

y.-^{y}iruḫ An.04/81

yaḳlaş-: *bk. yaḫlaş-*. -2-

y.-ıyo An.10/96

y.-i^{y}ır An.10/96

yalaĝuz: *bk. yalĝuz*. -1-

y.+um Ha.04/124

yalan: Yalan. -5-

y. Ağ.16/129, An.09/411, Bu.14/192, Iğ.06/87, Mu.06/53

yalancı: *bk. yalançi*. -1-

y. Mu.06/54

yalançı: *bk. yalançi*. -1-

y. An.09/411

yalançi: Yalancı. *Diğer varyantları için bk. yalancı, yalançı*. -1-

y.+ya An.09/411

yalandan: Yalandan, yalancıktan, gerçek olmayarak. *Diğer varyantı için bk. yalannan*. -2-

y. Bu.04/29, Bu.13/121

yalanız: *bk. yalĝuz*. -1-

y. Mu.06/67

yalannan: *bk. yalandan*. -1-

y. Ha.09/7

yaldad-: Aldatmak. -7-

y.-amasın An.11/93

y.-díler Iğ.06/87

y.-di Iğ.06/98

y.-iyėr An.05/238

y.-iyėrsin Iğ.02/21

y.-iyír Iğ.06/82

y.-iyle^{r} Ha.07/22

yalĝus: *bk. yalĝuz*. -1-

y. Bu.10/22

yalĝuz: Yalnız. *Diğer varyantları için bk. yalaĝuz, yalanız, yalĝus, yalnıs, yalnız*. -2-

y. Bu.03/17, Bu.06/238

yalḫı: Kenar, kıyı. Metinde köy merkezinin dışı. -2-

y. Bu.16/1, Bu.16/2

yali- (<yala-): Yalamak. -2-

y.-yeç̱om Bu.02/123

y.-yi^{r} Iğ.09/89

yali: *bk. yaĝli*. -1-

y. Ma.03/90

yalnıs: *bk. yalĝuz*. -2-

y. Ha.05/26, Mu.06/77

yalnış: *bk. yanĝılış*. -1-

y. Ağ.05/10

yalnız: *bk. yalĝuz*. -4-

y. Ağ.05/5, Ha.05/91, Ma.05/14, Mu.06/115

yalova: Yalova. -2-

y. An.11/44

y.+dan An.10/60

yam: Yan, yanıbaşı. -1-

y.+da Iğ.06/115

yamaş: Yamaç. -1-

y.+dan Bu.14/155

yambaşı: Yanıbaşı. -1-

y.+nda An.05/58

yamşağ: Yaşmak, başörtüsü. -2-

y.+ın Ağ.12/1

yan (1): Yan, yön. *Diğer varyantı için bk. ya*^{n}. -103-

y. An.03/29, Ha.04/118

y.+a Ağ.08/39, An.07/103, Bu.06/23

y.+ȧna Bu.14/174

y. çıẖdıẖ: Yan çıkmak; diğerlerine karşı birinin yanında yer almak, birini desteklemek. Bi.03/67

y.+da An.05/247, An.10/175, An.10/98, An.12/123, Ha.04/115, Ha.05/140, Iğ.02/56

y.+dan An.05/252

y.+do Bu.06/83

y.+ı An.06/53

y.+ıma Ağ.17/23, An.05/107, Bu.01/9

y.+ımda An.09/260, Bu.06/209

y.+ımdo Bu.15/16, Bu.15/17

y.+ımıza Iğ.02/121, Iğ.11/65

y.+ımızda An.05/150, Bu.04/137

y.+ımızda^{ğ}í An.05/38

y.+ımıze Iğ.06/95

y.+ına An.05/303, Bi.03/41, Bu.11/63, Bu.14/152, Bu.14/31, Ha.01/19

y.+ında Ağ.08/101, An.04/11, An.05/356, An.09/399, Bi.01/153, Bu.02/125, Bu.04/106, Bu.04/169, Bu.06/23, Bu.06/78, Bu.08/62, Bu.13/178, Bu.13/84, Ha.05/137, Iğ.02/130, Mu.01/105

y.+ındadur Bu.04/32

y.+ındaği An.05/129

y.+ından An.05/139, An.09/262, An.09/279

y.+ındayken An.09/371

y.+ındo Iğ.05/51

y.+^{l}mıza Ma.04/26

y.+^{l}na Ağ.06/116, Ağ.10/56, Ağ.10/94, An.04/4, An.05/250, An.05/317, An.07/87, An.09/260, An.09/319, Bi.01/106, Bi.05/19, Ha.01/24, Iğ.02/115, Ma.04/161, Mu.05/26

y.+^{l}nda Ağ.08/108, An.03/19, An.06/36, An.09/260, An.11/59, Bi.01/65, Bu.04/45, Bu.13/202, Bu.13/83

y.+^{l}ndan An.09/265

y.+^{l}ndȧ An.09/206

y.+i Iğ.06/13

y.+larını An.01/178

y.+na An.09/384, Bi.03/113, Bi.04/115, Bu.14/148, Ha.01/24, Ha.07/26, Iğ.11/76, Ma.04/61, Mu.06/100

y.+nan Mu.01/178

y.+narına An.01/89, Iğ.02/129

y.+narında Ağ.08/93

y.+narınnan Bu.14/154

y.+nārınnan An.04/64

yan (2): *bk. yani*. -4-

y. Bu.09/71, Iğ.02/168, Mu.01/93, Mu.02/31

yan-: Yanmak. *Diğer varyantı için bk. ya*^{n}-. -17-

y.-ani An.04/79

y.-ar An.01/125

y.-dı Ma.04/100

y.-di Ağ.15/80, An.05/352

bağrım y.-di: Bağrı yanmak, çok susamak. An.05/460

y.-ıyėr An.05/352

y.-ír An.06/53

y.-íyėr Bu.05/34

y.-iyėr Bu.09/85

y.-iyí Iğ.09/161

y.-iyir Iğ.09/162

y.-iyirim Bu.11/54

y.-iyör Ağ.06/95, Ağ.06/96

y.-masın Ma.04/99

y.-sın Ha.04/73

ya na: "Tabii ya" anlamında onaylama sözü. -1-

y. Iğ.02/149

yanacaẖ: Yanacak; yakacak. -2-

y. Mu.03/109

y.+lari Ha.05/86

yanaẖ: Yanak. -2-

y.+lar An.01/130

y.+larė Bu.03/27

yandır-: *bk. yandur*-. -1-

yıẖdi y.-dí: Yıkmak yandırmak; yıkmak yakmak. Ağ.07/115

yandur-: Yandırmak; yakmak. *Diğer varyantı için bk. yandır*-. -1-

y.-ur Bu.09/82

yanė: *bk. yani*. -25-

y. Ağ.06/16, Ağ.06/30, An.12/216, Bi.02/8, Bi.03/13, Bi.03/2, Bi.03/39, Bu.04/143, Bu.04/184, Bu.04/216, Bu.04/74, Bu.04/94, Ha.04/137, Ha.04/21, Ha.05/45, Ha.05/50, Ha.05/9, Ha.07/1, Ha.07/13, Iğ.02/127, Iğ.02/21, Iğ.11/63, Mu.06/19, Mu.06/74

yanē̇: *bk. yani*. -3-

y. Bu.04/116, Bu.04/123, Bu.04/197

yanġıl-: Yanılmak, aldanmak. *Diğer varyantı için bk. yanĝıl*-. -3-

y.-ıb Mu.06/80

y.-ír Mu.06/73

y.-íyėruẖ An.09/54

yaŋġılış: *bk. yanĝılış*. -1-

y. Bu.04/223

yanğlış: *bk. yanĝılış*. -1-

y. Iğ.11/97

yan^{ğ}ılış: *bk. yanĝılış*. -1-

y. An.09/307

yanĝıl-: *bk. yanġıl-*. -1-

y.-dım Ha.07/28

yanĝılış: Yanlış. *Diğer varyantları için bk. yanlış, yaŋġılış, yanğlış, yan^{ğ}ılış, yanlış, yannış, yaŋlış.* -2-

y. Bu.04/224, Bu.04/225

yanĝılışlıĝ: Yanlışlık. *Diğer varyantı için bk. yannışlıẖ*. -1-

y. Bu.04/232

yanı: *bk. yani*. -45-

y. Ağ.06/53, Ağ.06/66, Ağ.08/57, Ağ.13/33, Ağ.13/88, An.01/224, An.01/40, An.09/384, An.12/125, An.12/126, An.12/166, An.12/205, An.12/218, Bi.02/6, Bi.05/26, Bi.05/38, Bi.05/39, Bu.04/80, Bu.16/3, Ha.04/28, Ha.04/76, Ha.04/8, Ha.05/150, Ha.05/68, Ha.07/24, Ha.07/29, Ha.07/58, Iğ.02/145, Iğ.02/46, Iğ.02/59, Iğ.04/34, Iğ.05/42, Iğ.05/43, Iğ.05/45, Iğ.11/21, Iğ.11/23, Ma.01/16, Ma.02/6, Ma.05/33, Mu.01/51, Mu.01/73, Mu.02/24, Mu.06/3, Mu.06/64

yanˈ: *bk. yani*. -9-

y. Ağ.05/7, Ağ.13/94, An.09/384, An.10/81, An.12/205, Bi.02/11, Bu.12/88, Ma.04/58, Mu.01/83

yanˈnayaẖ: Yalın ayak. -1-

y. Iğ.09/59

yaní: *bk. yani*. -112-

y. Ağ.01/44, Ağ.01/68, Ağ.04/19, Ağ.06/155, Ağ.06/8, Ağ.07/6, Ağ.11/22, Ağ.13/75, Ağ.13/83, Ağ.13/98, Ağ.16/117, Ağ.16/56, Ağ.17/1, Ağ.17/28, Ağ.18/36, Ağ.18/38, An.01/216, An.01/244, An.12/118, An.12/137, An.12/140, An.12/147, An.12/165, An.12/192, An.12/205, An.12/214, An.12/221, An.12/222, An.12/233, An.12/25, An.12/28, An.12/46, Bi.03/73, Bi.05/14, Bi.05/16, Bi.05/2, Bi.05/20, Bu.04/192, Bu.04/21, Bu.04/214, Bu.04/39, Bu.04/46, Bu.04/49, Bu.05/1, Bu.06/234, Bu.06/239, Bu.09/58, Bu.13/73, Ha.01/44, Ha.04/2, Ha.04/20, Ha.05/101, Ha.05/108, Ha.05/150, Ha.05/60, Ha.05/72, Ha.07/16, Ha.07/34, Ha.07/55, Iğ.01/12, Iğ.01/14, Iğ.01/16, Iğ.02/109, Iğ.02/111, Iğ.02/160, Iğ.02/166, Iğ.02/177, Iğ.02/61, Iğ.02/70, Iğ.02/82, Iğ.02/86,

Iğ.03/26, Iğ.03/4, Iğ.03/68, Iğ.03/73, Iğ.03/77, Iğ.03/84, Iğ.03/9, Iğ.04/34, Iğ.06/128, Iğ.09/39, Iğ.11/27, Iğ.11/30, Iğ.11/32, Iğ.11/65, Ma.01/2, Ma.01/20, Ma.02/23, Ma.02/27, Ma.02/30, Ma.02/64, Ma.04/180, Ma.04/36, Mu.01/5, Mu.01/89, Mu.01/90, Mu.01/91, Mu.02/4, Mu.03/62, Mu.04/1, Mu.04/30, Mu.05/19, Mu.05/26, Mu.05/39, Mu.06/33, Mu.06/47, Mu.06/61, Mu.06/94

yanī́: *bk. yani*. -2-

y. Ma.02/42, Ma.02/59

yani: Yâni. *Diğer varyantları için bk. anė, ani (2), áni, ä̃ní, eni, en*ⁱ*, gen*ⁱ*, yan (2), yanė, yanē̇, yanı, yan*ˡ*, yaní, yanī́, yanī̧, yan*ⁱ*, yānı, yāní, yāni, yeni (2),* ʸ*ani*. -170-

y. Ağ.01/10, Ağ.01/11, Ağ.01/13, Ağ.01/60, Ağ.01/74, Ağ.03/19, Ağ.04/16, Ağ.04/6, Ağ.06/31, Ağ.06/54, Ağ.06/69, Ağ.07/100, Ağ.07/12, Ağ.07/190, Ağ.07/58, Ağ.07/79, Ağ.07/88, Ağ.08/10, Ağ.08/100, Ağ.08/102, Ağ.08/109, Ağ.08/112, Ağ.08/127, Ağ.08/132, Ağ.08/135, Ağ.08/48, Ağ.08/50, Ağ.08/6, Ağ.08/69, Ağ.10/120, Ağ.10/38, Ağ.10/48, Ağ.10/49, Ağ.10/50, Ağ.10/58, Ağ.10/7, Ağ.10/8, Ağ.10/9, Ağ.10/91, Ağ.11/24, Ağ.11/36, Ağ.13/92, Ağ.15/21, Ağ.16/128, Ağ.18/40, An.04/44, An.04/76, An.05/366, An.05/74, An.08/3, An.08/4, An.08/6, An.09/10, An.09/131, An.09/135, An.09/14, An.09/182, An.09/242, An.09/244, An.09/245, An.09/254, An.09/312, An.09/32, An.09/367, An.09/375, An.09/376, An.09/377, An.09/391, An.09/398, An.09/400, An.09/428, An.09/99, An.10/119, An.10/125, An.10/129, An.10/130, An.10/135, An.10/159, An.10/162, An.10/170, An.10/171, An.10/172, An.10/174, An.10/27, An.10/29, An.10/36, An.10/65, An.10/75, An.10/83, An.10/90, An.10/99, An.12/101, An.12/121, An.12/137, An.12/183, An.12/198, An.12/222, Bi.04/20, Bi.04/71, Bi.05/13, Bi.05/18, Bu.02/1, Bu.02/94, Bu.04/121, Bu.04/125, Bu.04/149, Bu.04/158, Bu.04/165, Bu.04/174, Bu.04/201, Bu.04/205, Bu.04/209, Bu.04/218, Bu.04/26, Bu.04/3, Bu.04/55, Bu.04/67, Bu.04/68, Bu.04/8, Bu.04/84, Bu.04/94, Bu.06/241, Bu.06/242, Bu.06/82, Bu.11/130, Bu.11/25, Bu.12/30, Bu.13/127, Bu.14/227, Bu.15/11, Bu.15/14, Ha.04/27, Ha.04/49,

Ha.05/145, Ha.07/49, Ha.08/63, Ha.08/66, Ha.08/75, Iğ.02/123, Iğ.02/186, Iğ.06/125, Iğ.06/26, Iğ.09/177, Iğ.10/6, Iğ.11/11, Iğ.11/13, Iğ.11/56, Iğ.11/65, Iğ.11/78, Ma.02/11, Ma.03/31, Ma.04/63, Mu.01/128, Mu.04/14, Mu.04/28, Mu.05/14, Mu.05/20, Mu.06/65

yanī: *bk. yani*. -9-

y. Ağ.08/17, Ağ.08/4, Ağ.08/9, Ağ.10/36, Bu.02/138, Bu.04/226, Bu.04/24, Bu.04/36, Bu.04/7

yan^{i}: *bk. yani*. -27-

y. Ağ.05/3, Ağ.10/69, Ağ.10/70, Ağ.11/2, Ağ.18/53, An.07/106, An.09/13, An.09/390, An.10/118, An.10/145, An.10/158, An.10/159, An.10/168, An.10/28, An.10/38, An.10/59, An.10/75, An.10/78, An.10/84, An.10/93, An.10/95, An.12/183, Iğ.04/34, Ma.04/58, Mu.01/161, Mu.06/43

yanlış: *bk. yanĝılış*. -1-

y. Mu.06/111

yanmas: Yanmaz, yanmaz özellikte olan. -1-

y. Ağ.08/53

yannış: *bk. yanĝılış*. -2-

y. Mu.05/32, Mu.06/111

yannışlıḫ: *bk. yanĝılışlıĝ*. -1-

y. Mu.05/35

yanuĝ: *bk. yanuḫ*. -1-

y. Iğ.02/122

yanuḫ: Yanık. *Diğer varyantı için bk. yanuĝ*. -1-

y. Iğ.02/182

ya^{n}: *bk. yan*. -1-

y.+ından Bu.14/159

ya^{n}-: *bk. yan-*. -1-

y.-maya Iğ.02/73

yaŋlış: *bk. yanĝılış*. -1-

y. An.09/308

yao: *bk. yau*. -2-

y. Ağ.07/158, Ağ.07/160

yaȯ: *bk. yau*. -1-

y. Ağ.11/17

yap-: Yapmak. *Diğer varyantları için bk. ap-, yab-, yabb-, yaf-, ^{y}ap-*. -405-

y. An.04/44, An.05/150, Bi.01/153, Iğ.12/15

y.-a Ma.04/169

y.-abildıḫ Ağ.07/91

y.-abilúr Bu.09/76

y.-abülúrsun An.01/26

y.-acaȧz Ağ.11/2

y.-acaḫ An.01/104, Bi.04/134

y.-acaḫlar An.12/200, Bi.02/11, Ma.02/47

y.-acaıdım Ağ.08/42

y.-acam Ağ.08/43, An.01/93, An.06/55, An.09/211

y.-acan Ağ.06/72, An.01/126, An.12/149, Bu.08/50, Bu.14/113, Ha.03/29, Ha.07/44, Iğ.01/11, Mu.03/111

y.-acauẖ Ağ.12/11

y.-acán An.01/41

y.-aceymiş An.09/422

y.-aĝ An.05/150

y.-a^{h} Ağ.07/16

y.-aẖ Ağ.07/15, Ağ.12/10, An.12/185, An.12/35

y.-ala Mu.03/36

y.-ali̊m An.11/28

y.-alla An.01/134, Bu.09/93

y.-allar Ağ.08/70, Ağ.16/53, Ağ.16/54, Ağ.16/55, An.05/351, An.12/211, Ha.03/13, Ha.03/8, Ha.04/31, Ha.07/36, Mu.01/91

y.-allār Ha.03/8

y.-amas Ağ.07/204

y.-amassın An.01/248

y.-amazduẖ Mu.01/37

y.-amazuẖ Iğ.02/46

y.-amiėrıẖ Mu.01/109

y.-amiyacan Bu.14/111

y.-amiyėller Ha.07/42

y.-an Bu.02/142, Bu.04/158, Bu.12/25, Iğ.09/161

y.-ana An.05/351, Ha.05/125

y.-andan Bi.04/84, Ha.07/37

y.-anna^{n} Bu.04/43

y.-ar Ağ.18/33, An.01/254, An.10/110, Bi.03/55, Bu.09/78, Ha.04/149, Ha.07/30, Ma.03/107, Ma.03/96, Mu.01/114, Mu.03/76

cadıluẖ y.-ar: Cadılık yapmak; kötülük yapmak. An.01/225

ġåvĝa y.-ar: Kavga yapmak; kavga etmek. Bu.01/27

y.-araẖ An.01/38

y.-ardı Mu.01/83, Mu.03/38

y.-ardıẖ Mu.01/117, Mu.01/20, Mu.01/37, Mu.03/38

çamaşır y.-ardıẖ: Çamaşır yapmak; çamaşır yıkamak. Mu.01/45

ẖarman y.-ardıẖ: Harman yapmak; biçilmiş tahıl demetlerinin tanelerini başaklarından ayırmak. Mu.03/44

y.-ardıla An.05/417

y.-ardıler Ha.05/56

y.-ardın Mu.01/107, Mu.01/119, Mu.06/97

y.-ard^{ı}lar An.01/84

y.-ardí An.01/92, Mu.01/83

y.-ardi̊ẖ Ha.05/6

hėrk y.-ardi̊ẖ: Herk yapmak; tarlayı sürmek. Ha.05/5

y.-ardi Ağ.10/121, Ha.03/1, Ha.08/57, Ha.08/58

y.-ardile An.05/417

y.-ardiler Bu.13/174

y.-ardī Ha.08/59

y.-ard^{i}lár An.05/328

y.-ard^{i}ler An.05/421, An.07/110, Mu.03/34

y.-ard^{i}le^{r} An.07/108

y.-ardler Mu.03/34

y.-arduḫ An.01/105, An.01/106, An.01/94, An.01/95, Iğ.12/26

y.-arıḫ Mu.01/83

y.-arım Ağ.07/204, Bu.14/112, Ha.04/140, Iğ.12/18, Mu.07/26, Mu.07/32

erbarı y.-arım: Herbar yapmak; kökleriyle beraber toplanmış bitkileri kurutarak koleksiyon yapmak. Bu.14/19

y.-arıs Ağ.08/51, An.01/29, An.10/107, An.10/124

y.-arız Ağ.18/27, Bi.05/13

y.-arīs Bi.04/54

y.-arı̊ĝ Bi.04/75

y.-arı̊m An.09/341

y.-arkán An.11/107

y.-arken Ma.05/24

y.-armış Ağ.10/50

y.-armışlar An.01/117, An.01/129

y.-armíşler Ağ.10/35

y.-armij An.01/116

y.-armiş Ağ.10/125

y.-arsa Ağ.07/17, An.01/35

y.-arsın Ağ.18/36, Ağ.18/37, An.01/128, Mu.01/103

y.-aruĝ An.01/188, An.01/23, An.01/41

y.-aruh Ha.04/143

y.-aruḫ An.01/187, An.01/192, An.01/23, An.01/27, Ha.04/137, Ha.04/138, Ha.04/150, Iğ.02/146, Iğ.03/70

y.-a^{r}lar An.10/28

y.-aydılar An.02/116

y.-ayduḫ Bi.03/30

y.-ārıs Ağ.10/95

y.-állar An.01/135

y.-dım An.05/58, Bu.12/107, Ma.04/158

ġaçıḫluḫ y.-dım: Kaçaklık yapmak; firarî olmak. A.09/199

y.-dın An.01/76, An.11/78

doĝum y.-dın: Doğum yapmak; doğmak. An.11/53

y.-dīm Iğ.03/26

y.-dīn An.11/78

y.-dí Bi.01/78, Bi.03/66

y.-díler Iğ.06/169

y.-dı̊ĝı̊dı̊r Ha.01/38

y.-di An.05/72, An.06/18, An.09/75, Bi.02/8, Iğ.06/54

savaş y.-di: Savaş yapmak; savaşmak. An.12/60

y.-diler Iğ.02/180

işgence y.-diler: İşkence yapmak; işkence etmek. Iğ.02/178

y.-du^{ğ}u An.05/327

y.-duĝ An.02/50, Bi.04/6, Bu.13/146

y.-duĝu An.05/379

y.-duĝumuz Ağ.10/35

y.-duẖ Bi.01/78, Bu.02/96, Bu.04/186, Bu.12/104, Bu.13/146, Iğ.06/174, Iğ.06/67, Iğ.06/70, Iğ.09/69

y.-em An.01/226, Mu.05/3

y.-ėėrduẖ Mu.01/10

y.-ėller An.01/228, An.02/94

zulum y.-ėller: Zulüm yapmak; zulmetmek, eziyet etmek. An.12/180

y.-ėm Ağ.16/122, Ağ.16/140, An.07/15, An.07/9, Ha.03/36

y.-ėr An.02/108, Bi.04/16

y.-ėrdíler Mu.03/2

y.-ėrdi An.02/28

y.-ėrim An.01/20, Ha.04/141

çamaşır y.-ėrken: Çamaşır yapmak; çamaşır yıkamak. Mu.01/44

y.-ėrsin An.01/30

y.-ėruĝ An.01/47

y.-ė^{r} An.01/35

y.-ıb An.04/88

y.-ıcaẖ Bi.03/58

y.-ıcaķ An.10/119, An.10/120

y.-ın Bu.02/27

y.-ınca Ma.04/158

y.-ıp An.04/123

y.-ıyodular-Iğ.02/62

y.-ıyolar Ağ.08/70

y.-ıyollar Ağ.08/70

y.-ıyomuşlar Ağ.11/38

y.-ıyon Ma.04/95

y.-ıyor Ma.05/20

y.-ıyorduẖ Iğ.04/35

y.-ıyos Ma.04/92

y.-ı^{y}ėr Bu.07/7

y.-^{ı}yorus Ağ.08/51

y.-írım Mu.01/146

y.-íyėller Bi.04/99

y.-íyėrdi Bu.12/25

y.-íyėrím Bi.04/105

y.-íyėrsin Ha.07/71

y.-íyır Bi.03/37

y.-íyor Bi.03/54

y.-íyordlar Ağ.02/9

y.-íyorsun An.09/304

y.-íyosūn Bi.04/124

y.-íyörler Mu.05/16

y.-îb Bu.04/204

y.-iėrdi Mu.03/2

y.-iėrmiş Ağ.10/111

y.-iėrmişler Ağ.10/9

y.-iírd^{i}ler Bu.12/26

y.-iiller Ha.07/31, Iğ.09/205, Iğ.09/214, Ma.03/66

y.-iir Bi.04/16, Ha.04/141, Iğ.03/31, Mu.01/60

y.-iirler Ha.04/157

y.-iirmiş Ağ.10/122, Ağ.10/77, Mu.06/98

y.-iirmişler Ağ.10/4, Ağ.10/50

y.-iirse Mu.01/2

y.-i^{i}rduḫ Iğ.04/35

y.-iller Ağ.07/105, Ağ.07/32, An.12/159, An.12/208, An.12/213

y.-im Bi.01/48, Ha.03/28

y.-ir An.02/104, An.06/15, Mu.01/159, Mu.01/160

iftira y.-ir: İftira yapmak; iftira atmak. Bi.04/16

zulum y.-ir: Zulüm yapmak; zulmetmek, eziyet etmek. Mu.01/88

y.-irdim Mu.03/106

y.-irler An.06/11

y.-iyėdım Bu.12/139

y.-iyėduḫ Ma.04/83

y.-iyėller An.04/34, An.09/254, Bu.02/131, Bu.09/159, Ha.07/31, Ma.03/22

y.-iyėn Bu.14/226

y.-iyėr Bu.03/48

y.-iyėrdim Bu.04/143, Bu.05/28

y.-iyėrdler Iğ.12/13

y.-iyėrím Ma.04/22

y.-iyėrim Ağ.16/137, Iğ.01/16

y.-iyėrler Bu.04/47

y.-iyėrmiş Ha.08/67, Iğ.12/14

ġaçaḫluḫ y.-iyėrsın: Kaçaklık yapmak; firarî olmak. An.09/215

y.-iyėrsīn Ha.06/17

y.-iyėrsín Iğ.01/24

y.-iyėrsin Bu.05/21, Iğ.01/16

y.-iyėruḫ An.04/88, Bi.04/84, Iğ.04/1

y.-iyírdler An.07/35

y.-iyírdu^{ğ} Bu.04/17

y.-iyírduḫ Bu.04/17, Bu.08/93

y.-iyírsın Bu.12/148

y.-iyiller An.04/20, An.09/328, Iğ.09/212

y.-iyirdím Bu.04/18

y.-iyosun Bi.04/60

y.-i^{y}ėr Iğ.03/70

y.-i^{y}ėrdi Bu.04/21

y.-i^{y}ėrmişler Ağ.10/114

y.-i^{y}ėrsin Iğ.01/16

y.-i^{y}ir Iğ.02/58

y.-^{i}ėrdiler Bu.12/18, Bu.12/5

y.-^{i}ėrdile^{r} Bu.12/6

y.-^{i}ėrd^{i}ler Mu.01/13

y.-^{i}ėrduḫ Mu.01/10

y.-^{i}yėruĝ Iğ.01/9

y.-^{i}yomíş Ma.04/58

y.-i̊yollar Ağ.08/70

y.-i̊yor Ağ.08/58

y.-i̊yoruḫ Ağ.08/62

y.-i̊yüruḫ Ağ.08/62

y.-madı Bi.03/66

y.-madi An.04/51

y.-maĝ Ha.07/44

y.-maḫ Ağ.18/38

y.-maya An.04/52

y.-maz An.01/255

y.-mazduḫ An.01/107, An.01/84

y.-mė^{y}ruḫ Mu.01/118

y.-mıyos An.10/156

y.-miş An.11/71, Bu.14/169, Mu.04/40

doĝum y.-miş: Doğum yapmak; doğurmak. Mu.04/22

y.-mişler Iğ.02/140

y.-miyėrdim An.09/199

y.-mi^{y}ruḫ Iğ.04/34

y.-sın Bu.13/72

y.-tılar Bu.12/49

y.-tım An.05/58, An.06/55, Bu.12/127

y.-tın Bu.14/223, Mu.06/111

y.-tí Mu.06/95

y.-ti An.02/44, Ha.08/66, Mu.06/58

y.-tiler An.12/209, Iğ.02/132

y.-tum An.05/292

y.-^{u}b An.04/16

y.-úylár Bi.05/29

y.-úyolar Bi.03/23

y.-úyoruĝ Bi.03/24

y.-úyosun Bi.03/28

y.-üü^{r}lar Bi.05/28

y.-üyor Ağ.10/65

y.-^{ü}yor Bi.03/79

yapdır-: *bk. yabdur*-. -1-

gelínlik y.-madı: Gelinlik yaptırmak; gelinlik ettirmek; gelinin kayınpederi başta olmak üzere evin diğer büyük erkekleriyle konuşmamasını ve diğer gelinlik vazifelerini yerine getirmesini sağlamak. Bi.04/101

yapdîr-: *bk. yabdur*-. -1-

y.-madı Mu.03/100

yapdur-: *bk. yabdur*-. -5-

y.-acaḫsın An.11/46, An.11/50

y.-açaḫsın An.11/46

y.-diler An.09/116

y.-ėm An.11/47

yapı: Yapı, bina. -2-

y. An.02/62

y.+nın An.02/62

yapıl-: Yapılmak. *Diğer varyantları için bk. yabl-, yapı̂l-, yapîl-, yapul-*. -16-

y.-an Ağ.03/19, An.05/350, Bu.12/56

y.-di Bu.11/15

y.-ın Bu.04/83

y.-ır Ağ.03/19

y.-ıyo Bi.03/4

y.-ıyor Bi.04/77

y.-íir Iğ.03/81

y.-íyėr Iğ.03/82

y.-i̊r Ha.04/154

y.-i Ha.05/96

y.-i̊yor Iğ.01/24

y.-madı Ma.02/27

y.-mış An.11/80

y.-mi̊j Bu.12/115

yapınca: Yapınca, çobanların kullandığı bir çeşit kepenek. -1-

y.+sını An.06/44

yapış-: Yapışmak. *Diğer varyantları için bk. yapi̊ş-, yapuş-*. -2-

y.-miyėr Ha.06/41

y.-mi̊ş Mu.04/43

yapíl-: *bk. yapıl-*. -4-

y.-iir Iğ.09/137

y.-i^{i}r Mu.01/152

y.-iyėr Bu.02/158

y.-iyir Iğ.09/137

yapíştur-: *bk. yapuşdur-*. -1-

y.-uyon Ma.04/90

yapi̊l-: *bk. yapıl-*. -2-

y.-ḗ Bu.02/160

y.-ir Mu.01/153

yapi̊ş-: *bk. yapış-*. -1-

y.-mış Ma.01/8

yapi̊şdur-: *bk. yapuşdur-*. -2-

y.-iyėn Ma.04/91

y.-iyėr An.09/419

yapi̊ştur-: *bk. yapuşdur-*. -1-

y.-di An.11/62

yprağ: *bk. yapraḫ*. -2-

y. Iğ.04/25

y.+í An.05/462

yapra^{ğ}: *bk. yapraḫ*. -1-

y.+ınnan Bu.12/26

yapraĝ: *bk. yapraḫ*. -7-

y. Iğ.04/25

y.+ı An.05/464, An.05/468

y.+ına An.05/466

y.+ınna^{n} Bu.12/60

y.+í An.05/465

y.+i An.05/472

yapraḫ: Yaprak. *Diğer varyantları için bk. yaprağ, yapra^{ğ}, yapraĝ, yarpaĝ.* -9-

y. Bi.03/2, Ha.03/8, Iğ.04/26, Iğ.04/27, Iğ.04/29, Iğ.04/33, Iğ.09/183

y.+larınnan Bi.04/124

y.+lar^{ı}ni Bu.12/156

yapraḫli: Yapraklı. -2-

y. An.05/475

yapul-: *bk. yapıl-*. -1-

y.-i Bu.02/168

yapuş-: *bk. yapış-*. -1-

y.-up An.05/169

yapuşdur-: Yapıştırmak. *Diğer varyantları için bk. yapíştur-, yapi̊şdur-, yapi̊ştur-*. -3-

y.-aydi Ma.03/64

y.-dun Iğ.12/22

y.-ma Ma.04/90

yapuşuḫ: Yapışık. -1-

y.+dur An.09/9

yar: Yâr, sevgili. *Diğer varyantı için bk. yař.* -34-

y. Bu.03/10, Bu.03/11, Bu.03/9, Bu.06/21, Bu.06/26, Ha.04/126, Ha.04/127, Ha.04/130, Ha.04/131, Ha.05/154, Ha.05/158

y.+dan Bu.03/21, Bu.03/23

y.+ı An.01/67, Bu.03/25, Bu.06/1

y.+ım Bu.03/15, Bu.03/26, Bu.06/20, Bu.06/27, Bu.06/39, Bu.06/43, Ha.05/157

y.+ımdan Bu.03/26, Bu.06/20, Bu.06/27

y.+ımí^{n} Bu.03/27

y.+ımi Bu.03/5

y.+ın Bu.03/13

y.+í Bu.06/11

y.+i Ha.04/127

y.+sız Ha.04/125, Ha.08/62, Ha.08/63

yar-: Yarmak. -2-

y.-amiyėrdler Bu.14/10

y.-maya An.05/304

yara: Yara. -11-

y. An.10/186, Bi.01/154, Ha.07/67, Ma.04/108

y.+da Ha.04/126

y.+i Ma.04/108

y.+lar Iğ.02/9

y.+n An.05/461

y.+sın^{1} An.05/473

yaĝını y.+yı An.06/62

y.+^{y}e Ma.04/108

yara-: Yaramak, yararlı olmak. -2-

y.-maz An.09/91

y.-r Ağ.07/45

yarala-: Yaralamak. -2-

y.-r Ha.04/125

yaralan-: Yaralanmak. -1-

y.-di An.09/91

yaralı: *bk. yarali*. -3-

y. Ma.05/17

yarali: Yaralı. *Diğer varyantı için bk. yaralı.* -4-

y. An.12/133, Bu.04/11

yarbay: Yarbay. -3-

y. Mu.03/101, Mu.03/102

y.+a Mu.03/102

yardım: Yardım. *Diğer varyantı için bk. yardim*. -14-

y. An.02/14, An.02/29, An.05/325, An.09/112, An.09/422, Bu.04/149, Bu.05/23, Bu.11/87, Bu.12/69, Iğ.02/131, Iğ.05/1, Iğ.07/14

y.+da Bi.02/7

y.+ı Bi.02/14

yardımcı: *bk. yardımçı*. -7-

y. An.01/97, An.02/28, An.02/74, An.03/20, An.11/106, Bu.09/126

y.+sına An.05/108

yardımcí: *bk. yardımçı*. -2-

y. Bi.02/5, Bi.02/9

yardımçı: Yardımcı. *Diğer varyantları için bk. yardımcı, yardımcí, yardımçí.* -10-

y. An.09/445, Iğ.02/103, Iğ.02/120

y.+m Iğ.02/120

y.+ma Iğ.02/116, Iğ.02/120

y.+sına An.05/108

y.+sí An.09/34

y.+si Bu.02/52

y.+zi An.05/111

yardımçí: *bk. yardımçı*. -1-

y. An.04/12

yardim: *bk. yardım*. -1-

y. An.05/150

yarebbí: Yâ Rabbi. -1-

y. Ma.04/160

yarı (1): *bk. yari*. -29-

y. Bu.12/145

y. buçuẖ: Yarı buçuk, yarıca, tam değil. Ağ.14/42, An.05/425

y.+de Bu.01/14

y.+mıs Ha.04/7

y.+sė Bu.14/126

y.+sı An.05/23, Bu.14/126

y.+sına Ma.04/17

y.+sí Bu.14/126, Iğ.06/127, Ma.04/148

y.+si Ağ.01/11, Ağ.07/65, Ağ.15/24, An.12/13, An.12/14, Bu.12/113, Bu.14/126, Ha.05/54, Iğ.06/127, Iğ.06/158, Mu.03/20

yarı (2): "İri" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

iri y.: İri yarı. Ha.04/59

yarıçaĝ: Yarıçağ; orta yaşın üstünde olan. -1-

y. Bu.06/195

yarıl-: Yarılmak. -2-

y. Bu.02/181, Bu.02/183

yarım: Yarım. -8-

y. An.07/65, Bu.11/1, Bu.12/132, Ha.07/41, Iğ.01/4, Iğ.09/115, Mu.03/84, Mu.03/85

yarımcan: Küçük çocukları belirtmek için kullanılan bir söz. -1-

y. Bi.01/14

yarın: Yarın. *Diğer varyantı için bk. yārın.* -8-

y. An.11/103, An.11/53, Bu.04/264, Bu.04/265, Mu.06/81

y.+a An.01/126

yarış: Yarış. -1-

y.+i Ağ.07/105

yari: Yarı, yarım. *Diğer varyantı için bk. yarı (1).* -6-

y. An.05/291, An.12/80, Bu.12/145

y. buçuẖ: Yarı buçuk, yarıca, tam değil. Bu.02/144

y.+dá Iğ.11/1

yarpaĝ: *bk. yapraẖ*. -2-

y.+ıni An.12/112

y.+í An.12/98

yarval-: *bk. yavral-*. -2-

y.-di Bi.03/68

y.-urdiler Bu.13/107

yař: *bk. yar*. -1-

y. Bu.03/17

yas: *bk. yaz (1)*. -2-

y. Bu.02/32, Bu.08/22

yas-: *bk. yaz-*. -4-

y. Bu.04/243

y.-san Bu.04/243

y.-sın An.05/109

y.-sınnar Iğ.09/116

yasa^{ğ}: *bk. yasaẖ*. -1-

y. Bi.03/45

yasaĝ: *bk. yasaẖ*. -7-

y. An.05/296, An.05/297

y.+ıdı Bu.12/81

y.+ıdi Bu.12/79, Ma.03/27

y.+ídi An.05/364

y.+idi An.04/71

yasaẖ: Yasak. *Diğer varyantları için bk. ya*^{d}*saĝ, yasa*^{ğ}*, yasaĝ, yassaĝ, ya*^{s}*sāḳ*. -3-

y. Bu.12/59

y. ġoyyór: Yasak koymak; yasaklamak. Ağ.15/64

y.+dur Bu.11/75

yasaẖla-: Yasaklamak. -1-

y.-dıler Bu.12/4

yasaẖlan-: Yasaklamak. -1-

y.-di Ha.04/152

yasdıĝ: *bk. yasduẖ*. -1-

y.+ında Ha.01/39

yasdıẖ: *bk. yasduẖ*. -2-

y. An.10/129

y.+da An.12/210

yasduĝ: *bk. yasduẖ*. -16-

y.+ė An.12/205

y.+i An.12/201, Bu.09/159

müjde y.+i: Müjde yastığı; Düğün günü gelinin yaklaştığını erkek evine müjdelemek için genellikle gelinin erkek kardeşi tarafından götürülen ve karşılığında para alınan yastık. An.09/357

y.+u An.10/127, Bu.09/160, Bu.09/161, Ha.01/38

y.+u pazarlarsın: Yastık pazarlamak; düğün günü gelin arabasının önünü keserek ya da düğün gecesi eğlencenin orta yerinde, gelinin kardeş/kardeşlerinin damada müjde yastığını para karşılığında sembolik olarak satmak. An.10/129.

y.+u satiyėr: Yastık satmak; düğün günü gelin arabasının önünü keserek ya da düğün gecesi eğlencenin orta yerinde, gelinin kardeş/kardeşlerinin damada müjde yastığını para karşılığında sembolik olarak satmak. Bu.09/160

y.+un An.04/4, An.05/333, Iğ.11/76

müjde y.+uni: Müjde yastığı; Düğün günü gelinin yaklaştığını erkek evine müjdelemek için genellikle gelinin erkek kardeşi tarafından götürülen ve karşılığında para alınan yastık. An.12/202

y.+un^{u}n Ha.01/35

müjde y.+unú: Müjde yastığı; Düğün günü gelinin yaklaştığını erkek evine müjdelemek için genellikle gelinin erkek kardeşi tarafından götürülen ve karşılığında para alınan yastık. An.12/202

yasduẖ: Yastık. *Diğer varyantları için bk. yasdıĝ, yasdıẖ, yasduĝ.* -5-

y. An.09/357, Bu.14/49, Ha.04/6

yasduẖ s.-ma: Yastık satmak; düğün günü gelin arabasının önünü keserek ya da düğün gecesi eğlencenin orta yerinde, gelinin kardeş/kardeşlerinin damada müjde yastığını para karşılığında sembolik olarak satmak. Bu.09/157

y.+larnan Ma.01/4

yassaĝ: *bk. yasaẖ.* -1-

y. An.11/97

yassi: Yatsı. -1-

y. An.05/452

ya^{s}sāḳ: *bk. yasaẖ.* -1-

y. Bi.03/63

yaş (1): Yaş, doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman. *Diğer varyantları için bk. yaj, yāş.* -135-

y. Ağ.10/126, Bu.06/80, Ha.01/3, Ha.01/4

y.+a An.09/88, An.09/97

y.+da An.07/57, An.07/77

y.+dan Bi.01/19, Bu.02/79

y.+daydi An.07/57

y.+dayduĝ An.01/98

y.+deyduĝ Bu.04/189

y.+ı Ağ.13/33

y.+ıdaydım An.12/39

y.+ım Ha.05/155, Iğ.12/1

y.+ımdaydım Ağ.16/119, Bu.02/9

y.+ımdā Bu.02/45

y.+ımız Ağ.13/93

y.+ımí Ağ.12/13

y.+ına Ağ.13/33, An.01/137, An.01/138, An.05/13, An.05/395,

An.05/396, Bu.04/22, Bu.11/22, Ma.06/13

y.+ında Ağ.01/26, Ağ.06/15, Ağ.06/20, Ağ.06/7, Ağ.09/50, Ağ.12/8, Ağ.13/3, Ağ.13/32, Ağ.16/113, Ağ.16/118, Ağ.16/13, Ağ.16/14, Ağ.17/73, An.04/1, An.04/68, An.05/327, An.05/97, An.07/27, An.07/43, An.09/198, An.09/202, An.09/231, An.10/22, An.12/20, An.12/80, Bi.01/55, Bi.01/56, Bi.04/22, Bi.05/30, Bu.02/17, Bu.04/20, Bu.04/21, Bu.04/7, Bu.15/18, Bu.15/4, Ha.04/13, Ha.05/137, Ha.05/7, Ha.08/1, Ha.08/7, Ha.08/8, Iğ.05/26, Iğ.06/75, Ma.01/13, Ma.04/1, Ma.04/111, Ma.04/24, Ma.04/57, Ma.04/67, Ma.05/2, Ma.06/15, Ma.06/16, Mu.01/52, Mu.03/4

y.+ındadır Ağ.11/41, Ağ.13/2

y.+ındaki An.01/49, Bu.04/50

y.+ından An.09/390

y.+ındaydım Ağ.09/6, An.09/230, An.09/29, An.11/1, An.12/41, Bu.12/1, Ha.01/16, Ha.01/25, Ha.01/8

y.+ındaydí Ha.01/16

y.+ındaydi An.05/67, Iğ.06/118

y.+ındayım Ağ.06/154, Ağ.06/77, Ağ.11/40, An.12/38, Bi.04/21, Ha.01/2, Ha.04/5, Ma.04/46

y.+ındaymış Ağ.09/19, An.07/21

y.+ındaymışım Bu.11/1

y.+ındaymişim An.12/1, Iğ.12/1

y.+ındayuḫ Bi.04/21

y.+ında^{y}im Ma.03/1

y.+ındā Bu.02/45, Bu.04/50

y.+ındāydı An.01/237

y.+ındāyduḫ Bu.04/13

y.+ındı Iğ.03/41

y.+ındo Bu.08/36

y.+ınna^{n} Iğ.03/5

y.+índayim Ağ.16/2

y.+ii *(Yanlış telaffuz)* Ağ.16/120

y.+larında Bi.05/1

y.+larındaydı An.01/98

yaş (2): 1. Yaş, nemli, ıslak, kuru karşıtı; 2. Gözyaşı; 3. Tâze; 4. Genç. -6-

y. An.05/300, Bu.14/40, Ha.04/118, Ha.04/119

y.+ım Bu.03/1

y.+idim Iğ.08/53

yaşa-: Yaşamak. *Diğer varyantları için bk. yajı-, yaşė-, yaşı-, yaş^{ı}-, yaşí-, yaşi-, yaş^{i}-.* -59-

y. Ağ.17/100

y.-b Bu.11/4

y.-dıĝlarni Bi.05/38

y.-dıḫ An.12/40

y.-dım An.09/213, Iğ.11/25

y.-dın An.09/182, Bu.14/158

y.-du^{ğ} An.05/69, Iğ.02/174

y.-duĝ An.05/62, An.05/64, An.05/69, Bu.02/94, Iğ.06/16, Iğ.09/99

y.-duĝu Iğ.09/99

y.-duĝumuz An.09/337

y.-duẖ An.02/28, An.02/45, An.02/51, An.05/24, An.05/65, An.05/76, An.09/138, An.09/139, Bi.01/23, Bi.04/51, Bu.02/111, Bu.02/113, Bu.02/95, Bu.08/47, Bu.08/6, Bu.08/78, Bu.08/80, Bu.08/82, Bu.12/113, Bu.13/38, Iğ.09/43

y.-dūẖ Bu.13/41

y.-madi Ha.08/9

y.-maduh Iğ.08/37

y.-maẖ Bi.04/48

y.-maya Ha.05/112, Iğ.06/36

y.-ma^{y}a An.09/162

y.-mazduẖ An.09/168

y.-mışuẖ An.09/141

y.-mişer Ağ.13/35

y.-mişim Bu.11/8

y.-mişuẖ Iğ.02/169

y.-miyan Bi.04/44

y.-nacaẖ Ağ.06/89

y.-rduĝ An.09/168

y.-rım An.09/207

y.-rken Iğ.02/18

y.-rsız An.05/54

yaşaĝí: *bk. aşşaĝı*. -1-

y. Bu.14/20

yaşam: Yaşam. -2-

y. Bu.12/112, Bu.12/97

yaşan-: Yaşanmak. -1-

y.-di Iğ.02/181

yaşar (1): Yaşar, kişi adı. -1-

y. Ağ.07/74

yaşar (2): Yaşında**.** -1-

y. An.05/398

yaşaş: Yaşayış. -1-

y.+ım Bu.11/8

yaşayíş: Yaşayış. -1-

y. Iğ.06/143

yaşė-: *bk. yaşa-*. -1-

y.-ycaẖlar^{ı} Ağ.03/10

yaşı-: *bk. yaşa-*. -13-

y.-yaẖ Bu.11/113

y.-yamazdım Bu.14/128

y.-yan Bu.12/57

y.-yėller An.04/107

y.-yėr Bu.12/101

y.-yėrmiş An.07/40

y.-yır Bu.11/27

y.-yírdin An.09/182

y.-yírduĝ Bu.11/28

y.-yírduẖ Bu.11/28

y.-yir An.09/396

y.-yo Bi.04/30

y.-yoruẖ Bi.04/46

yaş^{ı}-: *bk. yaşa-*. -1-

y.-yabülür Bu.12/83

yaşí-: *bk. yaşa-*. -9-

y.-yacauẖ An.05/23

y.-yėrduĝ An.05/60

y.-yėrduẖ Bu.12/103

y.-yėrım Iğ.06/178

y.-yėrmiş Bi.01/84, Iğ.02/37

y.-yırdi Bi.03/112

y.-y^{i}le Bu.08/103

y.-^{y}ėller An.12/166

yaşi-: *bk. yaşa*-. -50-

y.-ėr Ağ.13/49

y.-iruĝ Ağ.12/15

y.-r Iğ.02/41

y.-yabülür An.09/207

y.-yacaa^{h} Ağ.12/15

y.-yacaẖdi Ağ.03/21

y.-yacaẖları Ağ.03/12

y.-yacaẖsın Iğ.06/15

y.-yacaẖsıs Iğ.06/45

y.-yacaẖsız Iğ.06/45

y.-yacam Bu.04/61

y.-yacauẖ An.09/479

y.-yaẖ An.05/150, An.05/151, Bi.04/52

y.-yamiyírım An.09/208

y.-yan An.09/108, Bu.04/178

y.-yannardán Bu.12/112

y.-yecan Bu.05/2, Bu.05/3

y.-yėler An.12/166

y.-yėller Bu.04/101

y.-yėr An.05/122, Bu.14/150

y.-yėrdın An.09/164

y.-yėrdi Iğ.02/16, Iğ.02/86

y.-yėrdiler Bu.04/123

y.-yėrduẖ An.09/163, An.09/167, An.12/95, Iğ.09/112, Iğ.12/6

y.-yėrsın Iğ.06/179

y.-yėru^{ğ} Iğ.06/1

y.-yėruĝ Iğ.09/58

y.-yėruẖ An.05/79, Bu.04/197, Iğ.02/65, Iğ.06/164, Iğ.06/177

y.-yírduẖ An.09/167

y.-yir Iğ.09/224

y.-yirduẖ Bu.04/177

y.-yiruẖ Iğ.06/158

yaşik: Meyve kasası büyüklüğünde ve şeklinde, tahtadan yapılmış kutu. -1-

y.+lerimiz An.05/27

yaş^{i}-: *bk. yaşa*-. -1-

y.-yacaẖsın An.05/23

yaşlan-: Yaşlanmak. -5-

y.-dıĝ Mu.01/109

y.-dıẖ Mu.01/109, Mu.01/117, Mu.01/123

y.-duĝ An.05/94

yaşlı: *bk. yaşli*. -4-

y. An.05/151, Bu.14/117, Ha.05/24, Ha.05/28

yaşlılıẖ: Yaşlılık, ihtiyarlık. -1-

y. Mu.01/36

yaşl^{ı}: *bk. yaşli*. -1-

y.+lar Iğ.09/12

yaşli: Yaşlı, ihtiyar. *Diğer varyantları için bk. yaşlı, yaşl^{ı}, yaşl^{i}*. -6-

y. An.04/93, Bi.04/18, Bu.12/31, Bu.12/40

y.+lari An.05/148

y.+ler Iğ.09/13

yaşl^{i}: *bk. yaşli*. -2-

y.+ler Mu.01/149

y.+leri^{n} An.05/366

yat-: Yatmak. *Diğer varyantı için bk. yad*-. -62-

y. Mu.02/24

y.-acaḫ Iğ.02/138

y.-ar An.01/138

y.-ardıḫ Mu.01/166, Mu.01/167

y.-arıs Ağ.18/5

y.-armış An.07/99

y.-asın Bu.06/33, Mu.02/28

y.-azı^{n} Mu.02/27

y.-duḫ An.05/27

y.-ecám Ağ.17/23

y.-ėm Bu.06/39, Bu.06/43

y.-ėr An.01/156, Iğ.05/59

y.-ėrsın An.02/92

y.-ėruḫ An.02/16

y.-^{ė}ruḫ An.02/12, An.02/14

y.-ıb Ağ.08/128

y.-ın Ha.02/25, Ha.02/26, Ha.02/28

y.-ıyoruz Bi.03/57

y.-íyėrdi Ağ.17/32

y.-íyėrdler An.05/25

y.-iir Ha.07/24, Ha.08/63

y.-illár Ağ.07/22

y.-iller Mu.01/25

y.-im Ağ.17/25

y.-ir An.01/137, An.01/139, An.01/155, Mu.02/25

y.-irdiler An.06/29

y.-iyėller Bu.13/27

y.-iyėrdi An.05/25

y.-iyėrduḫ Bu.02/56, Bu.02/58

y.-iyėrim An.05/153

y.-iyėruḫ Ha.01/42

y.-iyír An.09/53

y.-iyírduḫ Ma.03/5

y.-iyíruḫ Iğ.09/21

y.-iyir An.07/99, Bu.02/39, Bu.02/82, Iğ.02/138

y.-i^{y}ír An.09/52

y.-i^{y}iller Ha.05/63

y.-i^{y}ir Ha.04/87

y.-maĝ An.11/11

y.-maḫ Ağ.17/4

y.-mamişim Ağ.17/3

y.-maya Ağ.17/5

y.-miyėrsin Ağ.17/6

y.-tım An.05/338

y.-tuĝ Ha.02/29

y.-urub An.05/163

yata: *bk. yataḫ*. -1-

y.+anı An.08/3

yataĝ: *bk. yataḫ*. -5-

y. Ha.02/12

y.+an Mu.02/28

y.+ına Bu.09/142

y.+ındán Bu.02/46

y.+larí Ha.05/57

yataḫ: Yatak. *Diğer varyantları için bk. yata, yataĝ, yātaḫ*. -9-

y. Ha.05/63, Ha.05/96, Mu.02/24

y.+dan Ağ.10/39, Bu.08/71

y.+lar Bu.13/30

y.+ların Bu.13/87, Ha.04/6

y.+lari Bu.13/77

yatır-: *bk. yatur-*. -1-

y.-díler Iğ.05/57

yatur-: Yatırmak. *Diğer varyantları için bk. yadur-, yatır-*. -5-

y.-anda Iğ.11/75

y.-ėrdiler Ha.02/24

y.-iir Ha.02/25

y.-iyėller An.09/289

y.-^{u}rdílar Ağ.16/73

yau: "Yahu" ünlemi. *Diğer varyantları için bk. yao, yaȯ, ya^{u}, ya^{v}, yāu*. -7-

y. Ağ.07/19, Ağ.07/44, Ağ.07/45, Ağ.07/68, Ha.02/26, Ha.02/27, Mu.03/30

yauru: *bk. yavru*. -1-

y.+m Ma.04/45

yauz: Yavuz, kişi adı. -1-

y. Ağ.06/35

ya^{u}: *bk. yau*. -3-

y. Ağ.06/52, Ağ.07/188, An.03/30

yavan: Yavan, yağsız (yemek) -2-

y. An.05/350

y.+^{i} An.05/350

yavaş: Yavaş. -17-

y. Ağ.15/15, Ağ.18/58, An.03/33, An.03/34, An.11/19, Bu.03/58, Bu.04/140, Bu.09/151, Bu.13/189

yavaşca: Yavaşça, oldukça yavaş şekilde, belli etmeden. -1-

y. An.09/60

yavaşdan: Yavaştan, hafifçe, belli belirsiz. *Diğer varyantı için bk. yavaşdȧn*. -1-

y. Ha.07/49

yavaşdȧn: *bk. yavaşdan*. -1-

y. Bu.13/106

yavral-: Yalvarmak. *Diğer varyantı için bk. yarval-*. -2-

y.-di Ağ.11/17

y.-maya An.09/433

yavrı: *bk. yavru*. -1-

y.+sına Ma.04/75

yavrı̊: *bk. yavru*. -1-

y.+suna Ağ.08/135

yavru: Yavru. *Diğer varyantları için bk. yauru, yavrı, yavrı̊, ya^{v}ru*. -12-

y.+m Ağ.14/31, Ağ.14/9, An.12/92, Bu.13/35, Ha.04/98, Ma.04/41, Mu.01/179, Mu.01/31

y.+mcan Ma.04/35, Ma.04/47

y.+suna An.05/394, Ma.04/75

yavuz: Kez, kere, defa. -2-

y. Ha.02/35

ya[v]: *bk. yau*. -1-

y. Ma.04/178

ya[v]**ru**: *bk. yavru*. -1-

y.+m Ağ.08/71

yay-: Yaymak. -3-

y.-ard[ı]lar An.01/151

y.-yırsın Bi.03/20

y.-yírsın Bi.03/25

yaya: Yayan, yürüyerek. -4-

y. Ağ.07/123, Iğ.06/23, Ma.03/4, Mu.01/164

yayan: Yürüyerek. -3-

y. Ağ.17/58, Bu.14/64, Ma.03/3

yayıẖ: *bk. yayi̊ẖ*. -1-

y.+dan Mu.01/133

yayi̊ẖ: Yayık. *Diğer varyantı için bk. yayıẖ*. -3-

y. Mu.01/140

y.+da Mu.01/140

yayla: Yayla. -7-

y.+lar An.07/91

y.+larda Ma.05/17

y.+larında Bu.14/15

y.+larını Bu.14/64

y.+ya Ağ.13/63, An.05/366, An.05/367

yaylım: 1. Yaylım (ateşi); 2. Çayır, otlak. -2-

y. Ha.05/83

y.+ına Ha.04/131

yayya: Yahya, kişi adı. -1-

y. An.02/118

yaz (1): Yaz, ilkbahardan sonra gelen mevsim. *Diğer varyantı için bk. yas.* -7-

y. Bu.11/111, Ha.05/102, Iğ.06/31, Mu.06/65

y.+da Bu.02/50, Bu.02/58, Bu.14/98

yaz (2): Kelime ya da kelimelerden sonra getirilerek "ve benzerleri" anlamında kullanılan ve kendisinden önce geldiği kelimenin ekleriyle (burada +dȧ ekiyle) genişletilebilen bir söz. -1-

y.+dȧ Bu.14/158

yaz-: Yazmak. *Diğer varyantı için bk. yas*-. -43-

y. An.01/1

y.-a Ma.02/60

y.-abılėrım An.02/83

y.-acam An.09/312

y.-acan An.05/1

y.-amiyir Bu.04/235

y.-an Ma.02/62, Mu.04/23

y.-ardım Ma.02/64

y.-arım Bu.14/19

y.-dı Ma.04/184

y.-dıle Bu.10/22, Bu.12/109

y.-dıler Bu.12/106

y.-dí Bu.04/236

y.-di Bi.01/112, Bu.08/31

y.-dilár Bu.04/228

y.-diler Bu.04/88

y.-ėrdım An.02/64

y.-ıb An.05/120, Ma.02/65

y.-ıyėrím Ma.02/63

y.-ıyom Bi.04/31

y.-íyėrim Ma.02/64

y.-iyėrdiler Bu.06/215

y.-iyír Bu.04/227

y.-iyírdi Iğ.06/26

y.-iyírdile^{r} Bu.04/242

y.-iyírd^{i}le^{r} Bu.04/242

y.-iyir Bi.01/72

y.-ma Bu.04/243

y.-maẖ An.02/83, Bi.04/31

y.-mamişım Ağ.09/7

y.-masan Bu.04/243

y.-mışdi Bu.04/227

y.-míşdi Bu.08/74

y.-mişdi Bu.02/51

y.-mişdüller Bu.04/244

y.-sın Ma.02/61

yazdur-: Yazdırmak. -4-

y.-di Ma.02/68

y.-ma Ma.02/64

y.-mā Ma.02/64

y.-mişler Ağ.09/40

yazı: *bk. yazi*. -5-

y. Ma.02/64

y.+lar Bu.04/237

y.+mí Ma.02/64

y.+si Bi.01/38

y.+yı Bi.01/115

yazıli: Yazılı, yazılmış olan. *Diğer varyantı için bk. yazılı̊.*-3-

y. Bu.04/242, Bu.04/249, Bu.07/2

yazılı̊: *bk. yazıli*. -1-

y.+dür Bu.04/249

yazın: Yaz mevsiminde. -3-

y. An.07/118, An.09/91, Iğ.09/131

yazi: Yazı. *Diğer varyantı için bk. yazı.* -4-

y. Iğ.11/32, Ma.02/64

y.+ler Bu.04/237

y. mazi Iğ.11/32

yazluĝ: Yazlık, yazın kullanılan. -1-

y. An.08/4

yazma: Yazma, başörtüsü. -4-

y. An.10/94, Bu.05/46

y.+ya An.10/127

yazuẖ: Yazık. -2-

y. Bu.04/12

y.+larí ğäliyėrdi: Yazığı gelmek; acımak. Bu.08/91

yazuẖluĝa: Yazıklığa; bir şey ya da durum karşısında, ona acıdığını, üzüldüğünü, merhamet ettiğini ya da hayıflandığını bildirmek için kullanılan bir ünlem. -1-

y. Ağ.08/78

yā (1): *bk. ya (1)*. -21-

y. Ağ.07/150, Ağ.07/84, Ağ.10/36, Ağ.11/31, An.02/88, An.07/7, An.07/9, An.11/66An.12/144, An.12/158, An.12/159, Bi.04/9, Bu.08/5, Bu.09/18, Bu.09/76, Bu.13/201, Bu.14/103, Ha.05/121, Iğ.03/44

yā (2): "Evet" anlamında söz. *Diğer varyantı için bk. yāa*. -5-

y. An.01/100, An.06/71

yāa: *bk. yā (2)*. -1-

y. Iğ.11/34

yāẖ (1): *bk. yaĝ*. -2-

y. Ağ.10/35, Bi.04/56

yāẖ (2): *bk. yoẖ*. -1-

y. An.12/75

yāli-: *bk. yaĝla-*. -1-

y.-yirmiş Ağ.10/55

yānı: *bk. yani*. -3-

y. Ağ.13/96, An.12/16, Bi.03/73

yāní: *bk. yani*. -3-

y. Ağ.13/56, Iğ.02/53, Iğ.03/47

yāni: *bk. yani*. -14-

y. Ağ.06/28, Ağ.08/111, Ağ.08/118, Ağ.08/4, Ağ.10/125, Ağ.10/33, Ağ.10/83, Ağ.11/10, Ağ.13/91, Ağ.15/18, Ağ.15/51, An.10/64, Bu.04/77, Iğ.03/26

yārın: *bk. yarın*.-4-

y. An.01/35, An.11/20, An.12/211, Bu.03/44

yāsin: Yâsin, kişi adı. -1-

y. Ağ.01/65

yāş: *bk. yaş (1)*. -1-

y.+ında Bu.12/145

yātaẖ: *bk. yataẖ*. -1-

y. Ağ.09/15

yāu: *bk. yau*. -2-

y. Ağ.07/14, Ağ.07/86

yá: *bk. ya(1)*. -2-

y. Bu.09/169, Bu.14/13

yál-: *bk. gel-*. -2-

y.-di Bu.11/93

y.-duẖdan Bu.11/64

yǟlin: *bk. gelin*. -1-

y. Bi.01/58

yåẖ: *bk. yoẖ*. -1-

y. An.09/432

yäbíle: *bk. abele*. -1-

y. Iğ.01/12

yäl-: *bk. gel-*. -2-

y.-duẖ Bu.04/239

y.-míş Bu.06/236

yätúr-: *bk. getúr-*. -1-

y.-iyėller Ha.07/26

ye (1): “Y” harfinin okunuşu. -1-

y. Bu.04/250

ye (2): *bk. ya(1).* -6-

y. Ağ.11/34, Ma.04/136, Mu.02/3, Mu.02/4

ye-: *bk. yė-.* -43-

y. An.03/28, An.07/74, Ha.06/5, Mu.06/36, Mu.06/86

y.-dıḫlarní Mu.01/151

y.-dıler Ha.01/11

y.-duĝumu Ha.06/48

y.-duḫ An.12/148

y.-duḫdan An.05/331, An.09/50

y.-mää Iğ.06/31

y.-medím Bu.06/26

y.-mem Ağ.03/17

y.-memiş Ağ.03/14

y.-mesan Ma.02/48

y.-mesán An.11/88

y.-mese Bu.08/105

y.-meynen Bu.02/150, Iğ.04/10

y.-mezdí Mu.01/131

y.-miir An.11/18

y.-mii^{r}sın An.01/213

y.-miisın An.01/214

y.-mirsin An.01/216

y.-mişdür An.04/5

y.-mişler An.12/89

y.-miyan An.11/16

y.-miyėr Ağ.08/71

y.-miyomuş Ağ.03/18

y.-mi^{y}ėller Ağ.09/35

y.-mi^{y}ir An.11/16

y.-ris Ağ.08/64

y.-seydin Ağ.10/96

y.-sın Mu.06/89

y.-sin Mu.06/89

y.-yin Ağ.08/44, An.12/35, Iğ.02/144

y.-^{y}ebülüyo An.10/49

yed- (1): *bk. yet-.* -4-

y.-memiş Bu.14/25

y.-mez Ha.04/129, Ma.02/37

y.-miyór Ağ.07/88

yed- (2): *bk. gėd-.* -2-

y.-di Bu.12/95

y.-ennán Iğ.09/13

yeddı: *bk. yėddi.* -1-

y. Bu.12/41

yeddí: *bk. yėddi.* -1-

y. Bu.02/8

yeddi: *bk. yėddi.* -9-

y. An.02/77, An.05/264, An.05/327, An.05/368, An.09/453, An.11/31, Bi.04/107

y.+de An.02/89

yedír-: *bk. yödür-.* -1-

y.-yoru^{ğ} Bi.03/54

yedîr-: *bk. yödür-.* -1-

y.-íyėrdım Bi.01/86

yedi: *bk. yėddi.* -1-

y. Bi.05/6

yedir-: *bk. yödür-*. -1-

y.-ir An.10/112

yedmiş: *bk. yėdmiş*. -5-

y. Ağ.11/40, Ağ.11/41, Ağ.16/2, Iğ.03/1, Mu.03/76

yedür-: *bk. yödür-*. -1-

y.-ürdi An.09/149

yeki: ? -1-

y.+sini An.09/111

yel: Yel, rüzgar. *Diğer varyantı için bk. yėl (1)*. -1-

y. admiş: Yel atmak; soğuk vurmak. Ağ.09/79

yel-: *bk. gel-*. -4-

y.-di Iğ.09/222

y.-duḫ Bu.12/35

y.-ecaḫsız Iğ.06/86

y.-íb Iğ.09/219

yemağ: *bk. yėmeg*. -1-

y. An.02/15

yemeg: *bk. yėmeg*. -11-

y. Ağ.09/28, An.11/14

y.+e An.01/19, Bi.04/124, Mu.06/88

y.+in An.01/74

y.+ler Ha.07/42

y.+leri Bi.03/34

y.+lerimis Ha.04/137

yemeğ: *bk. yėmeg*. -1-

y.+in Ha.06/5

yemek: *bk. yėmeg*. -10-

y. Ağ.08/60, An.01/19, An.11/26, Bu.04/83, Bu.12/28, Mu.06/85

y.+ler An.10/104

y.+leri Ağ.09/35, Iğ.11/58

y.+lerimis An.01/184

yemin: Yemin. *Diğer varyantları için bk. yėmín, yėmmin*. -4-

y. Ha.01/48, Ma.04/56, Ma.04/69

y. içmişin: Yemin içmek; yemin etmek. An.01/214

yeminni: Yeminli. -1-

y. An.01/213

yenge: *bk. yėnge*. -4-

y. An.10/102, An.10/105, An.10/98

y.+y^{i}nen Ağ.09/71

yengē: *bk. yėnge*. -1-

y. Bu.09/141

yengi: 1. Biraz önce, henüz; 2. Yeni, taze. *Diğer varyantları için bk. yēngi, yėngi, yėnği, yėni*. -5-

y. An.05/86, An.07/18, An.10/55, Bu.08/66, Iğ.12/10

yengil-: Yenilmek. *Diğer varyantları için bk. yenil-, yėngil-*. -1-

y.-diler Bu.14/206

yeni (1): *bk. yengi*. -11-

y. Ağ.06/81, Ağ.10/125, Ağ.10/2, Ağ.10/3, Bi.02/9, Bi.05/4, Bi.05/7, Bu.08/70, Iğ.02/58, Ma.03/79

y.+síni Bu.08/68

yeni (2): *bk. yani*. -6-

y. Ağ.01/6, Ağ.08/68, An.01/23, An.09/429, Bu.12/96, Ha.02/15

yeniköy: Yeniköy, Ahıska'da bir köy. -1-

y. Ha.04/10

yeniköyli: Yeniköylü, Ahıska'nın Yeniköy köyünden olan. -1-

y. Ha.04/11

yenil-: *bk. yengil*-. -2-

y.-miyelim Ma.02/27

yenk-: *bk. yėnk*-. -1-

y.-di Bu.14/205

yer: *bk. yėr*. -81-

y. Ağ.08/23, Ağ.09/64, Ağ.13/61, Bi.01/146, Bu.04/193, Ma.03/45

y.+a Iğ.08/2

y.+á Iğ.11/15

y.+dayuḫ Mu.06/16

y.+de An.09/470, Bu.08/64, Bu.08/69, Bu.12/81, Ma.03/40, Mu.06/91

y.+den Bu.14/51, Ha.05/67, Mu.06/18

y.+dur An.05/55

y.+e An.02/40, An.04/102, An.05/107, An.05/51, An.05/52, Bu.02/155, Bu.04/192, Bu.08/111, Bu.08/53, Bu.08/63, Bu.12/72, Bu.13/140, Bu.13/141, Bu.13/58, Ha.02/25, Ha.04/61, Ha.04/91, Iğ.09/56, Ma.04/96, Mu.06/7

y.+ımízá Bu.12/96

y.+ımis Bu.04/57

y.+ıná An.02/41

y.+ınde Bu.12/75

y.+ˡna An.01/140

y.+ˡne Ha.04/39

y.+í Ağ.10/41, Bu.09/88

y.+ímízdá Iğ.09/78

y.+índe Bu.12/29, Bu.12/3

y.+índesin An.09/202

y.+íni Ağ.07/39, Mu.06/45

y.+i Ağ.07/5, Bi.04/52, Ha.04/10, Ha.07/19, Mu.06/57

y.+imiz An.06/73, An.12/186

y.+imizde Bu.08/19

y.+in Bu.04/158

y.+iná An.05/269

y.+inde An.04/60, An.09/14

y.+inden An.10/37

y.+indesin An.09/202

y.+ine Ağ.08/134, An.05/122, An.12/220

y.+ine yötür: Yerine yötürmek; yerine getirmek. An.09/475, An.09/477

y.+innáⁿ An.09/423

y.+ize An.09/135

y.+ⁱni Mu.06/90

y.+lerden Ağ.13/20

y.+lere Ağ.18/36

yerli: *bk. yėrli*. -1-

y.+si Bu.14/125

yesir: *bk. esir*. -4-

y. Ağ.09/73, Ağ.09/75, Ağ.11/29

y.+i Ağ.09/73

yeşíl: *bk. yeşil*. -1-

y. Iğ.06/168

yeşílbayır: Yeşilbayır, Antalya'da bir mahalle. -1-

y.+da An.09/57

yeşil: Yeşil renk. *Diğer varyantı için bk. yeşíl*. -3-

y. Iğ.06/168, Mu.01/33, Mu.01/34

yeşilcama: Yeşilce, yeşil bir şekilde. -1-

y. An.05/466

yeşildere: Yeşildere, İzmir'de bir mahalle. -1-

y.+de Ağ.06/43

yeşilġard: Yeşil kart, hiçbir sosyal güvencesi olmayan yoksul vatandaşlara devletin sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanmaları için verilen kart. *Diğer varyantı için bk. yėşilġard*. -3-

y. Bu.04/250, Bu.05/47, Bu.05/49

yet-: 1. Yetmek, kâfi gelmek; 2. Ulaşmak. *Diğer varyantları için bk. yed- (1), yėd- (1), yėt- (1), yēd-*. -12-

y.-ecaḫ An.09/50

y.-er Ağ.07/177, An.01/126, An.07/5, Ha.07/44, Iğ.08/62, Ma.03/96

y.-gen An.05/327

y.-ir An.02/91

y.-mädi Bu.12/143

y.-mes An.07/6

y.-se Ağ.07/89

yeter: Yeter, kişi adı. -2-

y. Ha.01/52

yetım: *bk. yetim*. -1-

y. Ağ.08/41

yetím: *bk. yetim*. -1-

y. Ağ.17/95

yetíş-: *bk. yetiş-*. -1-

y.-míş Ha.05/115

yetim: Yetim. *Diğer varyantları için bk. yetım, yetím, yėtım, yėtím, yėtim*. -6-

y. Bu.08/60

y.+dür Ha.04/120

y.+i Mu.01/60, Mu.01/62

y.+im Ağ.17/94

y.+lerín Mu.01/185

yetiş-: 1. Yetişmek, erişmek; 2. Büyümek. *Diğer varyantı için bk. yetíş-*. -3-

y.-dim Ağ.16/43, Ağ.16/44

y.-duḫ Ağ.16/43

yetmiş: *bk. yėdmiş*. -2-

y. Ağ.08/6, Iğ.08/24

yetúr-: *bk. yötür-*. -1-

yėrᶦne y.-mädler: Yerine yetirmek; yerine getirmek. Iğ.06/57

yeyil-: *bk. yėyil-*. -2-

y.-ür Ağ.09/19, An.12/33

yeyúl-: *bk. yėyil-*. -1-

y.-ür Mu.06/69

yēmyeşil: Yemyeşil. -1-

y. An.05/467

yēngi: *bk. yengi*. -2-

y. An.01/173, Iğ.09/153

yė-: Yemek. *Diğer varyantları için bk. ye-, yi-*. -65-

y. Ağ.06/73, An.05/337, Bi.01/33

y.-dım Bu.01/10

y.-dím An.05/338

y.-di Bi.01/146

y.-diler Iğ.02/145

y.-dim Ağ.16/160, Ağ.16/164, Bu.03/24

y.-duĝu Bi.04/24

y.-duĝú An.05/382

y.-madım An.01/67

y.-maĝ Bi.04/106, Ma.02/53

y.-maẖ Iğ.06/123

y.-medım Ağ.06/143, Bu.03/25

y.-medi Mu.06/60

y.-mediin Ağ.06/54

y.-medim Ağ.03/17

y.-meduẖ Iğ.02/145

y.-mege Iğ.02/140

y.-megini Bu.09/139

y.-meğ Bi.01/130

y.-meᵍ̆e Ha.06/2

y.-mem Bi.04/25

y.-memişím An.05/339

y.-meyín Iğ.09/1

y.-meyīn Iğ.09/1

y.-meynen Ha.07/40

y.-meʸ Ha.04/102

y.-meʸá Bu.08/43

y.-meʸe Bu.06/1

y.-mez Bi.03/99, Bi.04/24

y.-mezdi Ha.06/2

y.-mezmiş Ağ.10/122

y.-miş An.07/96, Bu.14/143, Bu.14/148

y.-miyacan An.11/85

y.-miyacȧn An.11/85

y.-miyecam Iğ.03/53

y.-miyecan An.11/106

y.-miyėrim Ağ.16/124, Bi.01/41

y.-miyėrsín Ağ.06/144

y.-miyėruẖ Iğ.02/146

y.-miyír Ağ.06/144

y.-miyiruẖ Iğ.02/142, Iğ.02/146

y.-rsín Iğ.04/27, Iğ.04/30

y.-rsin Iğ.04/23

y.-sene Ağ.07/145

y.-seydin Ağ.10/68

y.-se^{y}dım An.05/340

y.-yin Bu.14/50, Iğ.02/139, Iğ.11/19

yėce: *bk. gėce*. -1-

y.+n^{i}n Iğ.09/15

yėd- (1): *bk. yet-*. -3-

y.-di Ağ.16/164, Ağ.16/166

y.-miyėr Iğ.05/37

yėd- (2): *bk. gėd-*. -1-

y.-amedler Bu.12/81

yėddí: *bk. yėddi*. -4-

y. An.09/92, An.09/94, Bu.12/76, Ha.02/41

yėddi: Yedi, 7. *Diğer varyantları için bk. yeddı, yeddí, yeddi, yedi, yėddí, yėddī, yėddü, yėdí, yėdi*. -47-

y. Ağ.07/140, An.04/26, An.04/28, An.05/368, An.05/371, An.07/43, An.09/120, An.09/143, An.09/202, An.09/92, Bi.01/71, Bi.01/85, Bi.01/89, Bi.02/10, Bu.04/3, Bu.10/12, Bu.11/121, Bu.12/10, Bu.12/24, Bu.12/73, Bu.13/23, Bu.13/24, Bu.13/27, Bu.13/67, Ha.02/40, Iğ.06/115, Iğ.06/118, Iğ.06/75, Iğ.08/13, Iğ.08/15, Iğ.09/20, Iğ.09/76

y.+de Bu.14/69

y.+lerdeydi Bu.11/15

y.+sınde An.04/29

y.+sıni An.04/34

y.+sınnan An.04/36

y.+sında An.04/28

y.+sínde An.04/32

y.+si An.09/94

y.+sini An.05/383

yėddinci: Yedinci. *Diğer varyantı için bk. yėdinci*. -2-

y. An.09/10, Bu.04/113

yėddī: *bk. yėddi*. -1-

y. Bu.02/49

yėddü: *bk. yėddi*. -1-

y. An.04/31

yėdır-: *bk. yödür-*. -1-

y.-dım Bi.01/48

yėdí: *bk. yėddi*. -2-

y. Mu.03/79

y.+lerdo Bu.14/8

yėdi: *bk. yėddi*. -9-

y. Ağ.06/33, Ağ.06/35, Ağ.07/79, Ağ.16/160, Ağ.16/2, Bi.02/3, Ha.01/16, Ma.04/40, Mu.03/77

yėdinci: *bk. yėddinci*. -1-

y. Bu.12/84

yėdir-: *bk. yödür-*. -1-

y.-iris An.10/93

yėdmiş: Yetmiş, 70. *Diğer varyantları için bk. yedmiş, yetmiş, yėtmíş, yėtmij, yėtmiş*. -8-

y. Ağ.06/129, Ağ.06/146, Bu.04/21, Ha.01/2, Iğ.02/164, Iğ.03/2, Ma.04/46

y.+de Ma.02/31

yėdur-: *bk. yödür-*. -1-

y.-iyėrdu[h] Iğ.08/34

yėdúr-: *bk. yödür-*. -2-

y.-duḫ Bi.01/77

y.-üyödüm Bi.01/87

yėdür-: *bk. yödür-*. -1-

y.-dün Bu.14/223

yėgen: Yiğen. -1-

y. Ağ.07/145

yėkdar: *bk. gektar*. -1-

y. An.02/117

yėl (1): *bk. yel*. -1-

y. Dolír: Yel dolmak; soğuk almak. An.01/154

yėl (2): *bk. yėr*. -18-

y.+ler Ağ.07/196, Bu.04/126, Mu.06/18

y.+lerde Ağ.07/24, An.05/390, Bi.04/98, Bu.12/11

y.+lerden Ağ.07/191, Bu.11/93

y.+lere Iğ.02/138

y.+lerıne An.02/38

y.+ler[ı]ne Bu.12/11

y.+leri Ağ.07/184, An.12/163, Bu.02/54, Bu.04/126, Bu.13/87, Bu.14/153

yėlláş-: *bk. yėlleş-*. -2-

y.-duḫ Bi.02/4

y.-iyö[r] Ağ.07/83

yėlláşdur-: *bk. yėlleşdür-*. -1-

y.-d[i]ler Bi.03/41

yėlleş-: Yerleşmek. *Diğer varyantları için bk. yėlláş-, yėrleş-*. -9-

y.-di Mu.03/12, Mu.06/33

y.-duĝ Iğ.05/25

y.-ek Ağ.07/46

y.-ende Bi.02/6

y.-ın Bi.02/7

y.-iiller Mu.06/28

y.-miş Ağ.07/79

y.-tîḫ Iğ.05/24

yėlleşdir-: *bk. yėlleşdür-*. -1-

y.-iyő́r Ağ.07/51

yėlleşdür-: Yerleştirmek. *Diğer varyantları için bk. yėlláşdur-, yėlleşdir-, yėlleştür-, yėrláştu[r]-, yėrläşdür-, yėrleşdi[r]-, yėrleşdür-*. -4-

y.-di An.11/19

y.-d[i]le Iğ.02/138

y.-d[i]ler Iğ.02/136

y.-ennen An.11/13

yėlleştür-: *bk. yėlleşdür-*. -1-

y.-miş An.11/12

yėlli: *bk. yėrli*. -2-

y. Bu.12/75

y.+ler[i]n Bu.12/91

yėm: Yem. -2-

y. Bu.02/183, Bu.12/66

yėmág: *bk. yėmeg*. -3-

y. Bu.01/2, Bu.02/133

y.+i Bi.01/91

yėmäğ: *bk. yėmeg*. -1-

y.+i Iğ.06/102

yėmäli: Yemeli; "içmeli" sözü ile birlikte ikileme kurar. -1-

y. içmäli: Yemeli içmeli. Bu.09/47

yėme: *bk. yėmeg*. -1-

y.+i Ağ.06/54

yėmeg: Yemek, aş. *Diğer varyantları için bk. yemağ, yemeg, yemeğ, yemek, yėmág, yėmäğ, yėme, yėmeğ, yėmeĝ, yėmeh́, yėmek, yimeg, yimeğ, yimek.* -22-

y. Ağ.08/60, An.04/27, An.04/44, An.04/50, An.04/52, An.04/53, An.04/88, An.10/155, An.11/107, An.11/108, Bi.04/69, Bu.02/3

y.+i An.04/88, Bi.03/8, Ha.06/1

y.+idır Iğ.01/19

y.+inen An.04/27

y.+inēn Iğ.05/8

y.+ler Iğ.03/81

y.+lerín Bu.02/142

y.+leri An.04/16

yėmeğ: *bk. yėmeg*. -10-

y.+e An.05/350

y.+ín An.04/114

y.+i An.05/351, Bu.01/10, Bu.01/9, Bu.12/28, Iğ.09/22

y.+imíz Bi.04/57

y.+inen An.04/40

y.+ⁱ Iğ.09/161

yėmeĝ: *bk. yėmeg*. -2-

y. Bu.01/3, Bu.12/32

yėmeh́: *bk. yėmeg*. -5-

y. An.09/111, Iğ.06/160, Iğ.09/162, Iğ.09/90

y.+dür Iğ.02/141

yėmek: *bk. yėmeg*. -14-

y. An.04/20, An.04/51, Bi.03/40, Bi.04/59, Bi.04/69, Bu.13/167, Bu.13/174, Bu.13/176, Iğ.02/139, Iğ.02/140

y.+läri Bi.03/1

y.+ler Bi.03/33

y.+lerın Bu.01/3

yėmekhana: Yemekhâne. -1-

y.+ya Iğ.02/139

yėmekli: Yemekli, yemek de yenilen. -2-

y. An.10/50, Bu.09/104

yėmeksiz: Yemeksiz, yemek verilmeyen. -1-

y. Iğ.03/80

yėmín: *bk. yemin*. -1-

zorsuz y.: Bir tür yemin. Ağ.06/154

yėmmin: *bk. yemin*. -1-

y. Ma.04/136

yėng-: *bk. yėnk-*. -2-

y.-emeduḫ An.05/302

y.-emes Bi.01/127

yėngá: *bk. yėnge*. -1-

y. An.10/24

yėnge: Yenge. *Diğer varyantları için bk. yenge, yengē, yėngá, yėngē.* -27-

y. An.10/103, An.10/113, An.10/114, An.10/24, An.10/99, Bu.09/139, Bu.09/149, Bu.13/177, Bu.13/178, Bu.13/179, Bu.13/181, Bu.13/186

y.+leri Bu.09/121

y.+síni Iğ.03/46

y.+si Bu.09/101, Bu.09/139, Bu.09/144, Bu.09/18, Bu.09/74, Bu.09/87, Bu.13/179, Bu.13/195

y.+ynen Bu.13/182

yėngeluĝ: Yengelik; "ed-" yardımcı fiiliyle birlikte kullanılmıştır. -1-

y. edár: Yengelik etmek; düğünde yengenin yapması gereken görevleri yerine getirmek, yengelik yapmak. Bu.09/77

yėngē: *bk. yėnge*. -1-

y. Bu.13/180

yėngi: *bk. yengi*. -1-

y. Bu.06/224

yėngil-: *bk. yengil-*. -1-

y.-ende Bu.06/233

yėnği: *bk. yengi*. -2-

y. An.05/449, Bi.01/52

yėni: *bk. yengi*. -4-

y. An.09/373, Bi.05/4, Iğ.03/27

yėniden: Yeniden, bir daha, tekrar. *Diğer varyantı için bk. yiniden.* -1-

y. Bi.03/68

yėniköʸ: Yeniköy, Ardahan'nın Posof ilçesine bağlı bir köy. -1-

y.+ün Bu.14/15

yėniyėtme: Yeni yetme. -1-

y. Bu.15/28

yėnk-: 1. Yenmek, üstün gelmek; 2. Gücü yetmek. *Diğer varyantları için bk. yenk-, yėng-*. -1-

y.-di Iğ.06/135

yėr: Yer. *Diğer varyantları için bk. yer, yėl (2), yír, yir, ʸėr*. -198-

y. Ağ.01/75, Ağ.06/89, Ağ.07/34, Ağ.07/36, Ağ.13/41, Ağ.13/59, An.02/24, An.02/57, An.05/392, An.05/405, An.12/118, Bi.02/11, Bi.05/29, Bu.02/12, Bu.02/174, Bu.02/44, Bu.02/60, Bu.04/17, Bu.04/186, Bu.07/1, Bu.07/2, Bu.11/49, Bu.14/121, Bu.14/190, Bu.14/33, Ha.04/8, Ha.07/14, Iğ.02/91, Iğ.06/124, Iğ.06/60, Iğ.09/138, Iğ.09/76, Ma.03/49, Mu.01/181, Mu.02/18, Mu.06/28, Mu.07/13, Mu.07/14, Mu.07/9

y. mėr: Yer mer. Bu.13/109

y. yurt: Yer yurt. Bi.05/16

y.+a Bi.03/28

y.+á Bu.13/18

y.+á soẖem: Yere sokayım; bir beddua. Iğ.06/152

y.+da An.05/429

y.+dá An.05/390, An.12/86, Iğ.08/19, Mu.05/32

y.+dán An.07/75

y.+dä Iğ.06/105

y.+de Ağ.06/91, Ağ.06/98, Ağ.10/7, An.02/107, An.03/3, An.03/4, An.05/133, An.05/274, An.05/302, An.05/429, An.05/461, An.07/33, An.09/127, An.09/323, An.12/104, An.12/88, An.12/89, Bi.01/72, Bi.03/57, Bi.04/46, Bu.10/5, Bu.13/44, Bu.13/45, Bu.14/188, Bu.14/204, Ha.01/33, Iğ.02/138, Iğ.02/185, Iğ.06/23, Iğ.09/112, Ma.03/40, Mu.04/45, Mu.06/18

y.+den An.05/431, An.09/445, Bu.04/56, Bu.14/125, Bu.14/204, Ha.05/31, Mu.06/18, Mu.06/23

çoẖ şükür y.+den göge: Çok şükür yerden göğe; bir şükretme cümlesi. Mu.01/36

y.+deydi An.05/133

y.+deyduẖ Ağ.01/42

y.+deyse Bu.09/76

y.+dē Ma.02/8

y.+dır Iğ.05/46

y.+dür Bu.02/170, Bu.04/58, Bu.11/52

y.+e Ağ.08/122, Ağ.08/34, Ağ.17/97, An.04/77, An.05/184, An.05/271, An.05/404, An.05/57, An.07/117, An.09/379, An.09/382, An.09/429, An.09/62, An.11/20, Bi.01/6, Bi.04/44, Bu.02/170, Bu.02/20, Bu.02/47, Bu.02/59, Bu.02/75, Bu.04/89, Bu.11/131, Bu.11/38, Bu.11/51, Bu.11/76, Bu.13/140, Ha.02/24, Ha.02/35, Ha.08/29, Iğ.06/14, Iğ.06/7, Iğ.06/9, Iğ.08/22, Iğ.08/4, Iğ.09/149, Iğ.11/15, Iğ.11/21

y.+e āddi: Yere atmak; hiçe saymak, önemsememek. Bi.01/96

y.+ē An.11/76

y.+ı Iğ.06/72

y.+ın Bu.03/70

y.+ınde An.05/32

y.+ınden Bu.01/7

y.+ındesís Ha.01/29

y.+ınna Bu.10/10

y.+ˡne Ağ.15/59

y.+ˡne yetúrmädler: Yerine yetirmek; yerine getirmek. Iğ.06/57

y.+í An.09/12, Bi.05/28, Mu.03/6, Mu.06/20

y.+índe Iğ.09/185

y.+íze Iğ.09/105

y.+i Ağ.13/97, Bi.01/74, Bi.03/20, Bi.03/60, Bi.04/23, Bu.06/219, Iğ.09/149, Iğ.09/150, Iğ.09/163, Mu.06/46, Mu.06/53

y.+idir Iğ.09/135

y.+imizde Iğ.09/106

y.+imizden Bu.14/219

y.+imizdeyken An.09/418

y.+in Bu.03/70

y.+inde An.09/289, An.09/68, Bu.01/31, Bu.04/104, Bu.04/109

y.+inden An.05/97

y.+ine Bu.01/12, Iğ.09/53

y.+ize An.05/54

y.+^{i}ne Mu.02/18

y.+^{i}ni An.06/15, Bu.14/55

y.+lerde An.09/337

y.+lerden An.09/438

yėrbeyėr: Olduğu yerde bütünüyle, tamamıyla. *Diğer varyantı için bk. yėrbėyėr*. -1-

y. Ağ.16/93

yėrbėyėr: *bk. yėrbeyėr*. -1-

y. Bu.04/32

yėríş-: *bk. yėriş*-. -1-

y.-en Bu.12/154

yėri: *bk. geri*. -1-

y. Iğ.06/86

yėriş-: Erişmek, ulaşmak. *Diğer varyantları için bk. eriş-, yėríş-*. -1-

y.-dın An.05/431

yėriştur-: Yeriştirmek; yetiştirmek. -1-

y.-i^{y} An.05/429

yėrláştu^{r}-: *bk. yėlleşdür*-. -1-

y.-mişlár Bi.03/42

yėrläşdür-: *bk. yėlleşdür*-. -1-

y.-di Iğ.06/54

yėrleş-: *bk. yėlleş*-. -6-

y.-diler Bi.03/116

y.-iyėruḫ Bi.03/115

y.-memiz Bi.02/1

y.-míşd^{i}le^{r} Bi.05/37

y.-mişler Mu.04/20

y.-úrüm An.09/211

yėrleşdi^{r}-: *bk. yėlleşdür*-. -1-

y.-mişle^{r} Bi.03/44

yėrleşdür-: *bk. yėlleşdür*-. -1-

y.-mişler Ağ.10/23

yėrli: Yerli. *Diğer varyantları için bk. yerli, yėlli*. -7-

y. Bu.12/57

y.+ler Iğ.05/52

y.+lerden Bi.03/114

y.+lere An.09/421

y.+le^{r} An.09/58

y.+síne Ağ.15/27

y.+^{y} An.09/68

yėrs: Hırs; sinir, öfke. *Diğer varyantı için bk. hers, hėrs*. -3-

y.+i çıḫar: Hırsı çıkmak; sinirlenmek, kızmak. An.10/27

y.+inen An.05/252, Bu.06/214

yėrslan-: Hırslanmak; sinirlenmek, kızmak. -1-

y. –di An.05/253

yėşig: *bk. eşig*. -2-

y.+in An.10/148

yėşilġard: *bk. yeşilġard*. -1-

y.+ımız Bu.05/52

yėşillen-: Yeşillenmek. -1-

y.-miş An.04/67

yėt- (1): *bk. yet-*. -8-

y.-aḫ An.01/74

y.-án Iğ.09/14

y.-er Iğ.08/62

y.-erin An.09/394

y.-mädi Iğ.05/28

y.-mez Bu.08/73, Bu.14/183

y.-mezdi Iğ.06/31

yėt- (2): *bk. gėd-*. -1-

y.-mezden Iğ.09/109

yėtere: "YTL (Yeni Türk Lirası)"nin okunuşu. *Diğer varyantı için bk. ėtere***.** -1-

y. Iğ.06/33

yėterlüg: Yeterlik, yetecek kadar. -1-

y. Bi.03/118

yėtım: *bk. yetim*. -1-

y. Bi.03/75

yėtím: *bk. yetim*. -2-

y.+i Ağ.17/123

y.+in Bi.01/53

yėtíştür-: *bk. yėtişdür-*. -1-

y.-ün Bu.14/3

yėtim: *bk. yetim*. -4-

y. Ağ.16/107, Bu.13/8

y.+ler Bu.12/17

y.+lerni Ağ.17/122

yėtişdür-: 1. Yetiştirmek, temin etmek, sağlayıp vermek; 2. Üretmek, büyütmek, geliştirmek. *Diğer varyantı için bk. yėtíştür-*. -1-

y.-üb Ha.05/31

yėtmíş: *bk. yėdmiş*. -1-

y. An.09/140

yėtmij: *bk. yėdmiş*. -1-

y. An.11/91

yėtmiş: *bk. yėdmiş*. -3-

y. Bu.04/77

y.+den An.09/140

y.+e An.09/139

yėtmişinci: Yetmişinci. -1-

y. An.09/443

yėyci: *bk. yėyici*. -1-

y.+ler Bu.13/98

yėyici: Yiyici, yiyen. *Diğer varyantı için bk. yėyci*. -2-

y.+ler Bu.13/97, Bu.13/98

yėyil-: Yeyilmek. *Diğer varyantları için bk. Diğer varyantları için bk. yeyil-, yeyúl-, yiy*^{i}*l-*. -2-

y.-ír içılır: Yeyilmek içilmek. Ma.02/18

y.-mes Bu.03/49

yė̄d-: *bk. yet*-. -1-

y.-di Bi.01/104

ye̊dur-: *bk. yödür*-. -2-

y.-aḫ Iğ.09/127

y.-iyėller Bu.06/233

ye̊dür-: *bk. yödür*-. -2-

y.-d^{i}ler An.09/194

y.-mädse Mu.06/60

yıġışdır-: *bk. yıĝışdur*-. -1-

y.-dım Bi.04/8

yığ-: *bk. yıĝ*-. -1-

y.-duĝun Bu.14/190

yığıl-: *bk. yıĝıl*-. -1-

y.-duḫ Ha.05/89

yı^{ğ}ışdur-: *bk. yıĝışdur*-. -1-

y.-san Bu.15/20

yıĝ-: Yığmak, toplamak, birikmek. *Diğer varyantı için bk. yığ*-. -38-

y. An.12/129

y.-a Ağ.08/79

y.-allar Ha.04/102

y.-an Iğ.09/122, Iğ.09/123

y.-ardıḫ Mu.01/35, Mu.01/44

y.-arduḫ An.01/94

y.-arsıs Bi.01/85

y.-aruḫ Iğ.09/131

y.-a^{r}dıḫ Mu.01/33

y.-dım Iğ.09/115

y.-díle^{r} Iğ.08/3

y.-di An.11/11

y.-d^{i}le Iğ.09/83

y.-dler Iğ.09/118

y.-duĝu Iğ.09/177

y.-duĝumuzí Iğ.09/133

y.-duḫ Iğ.09/118, Iğ.09/120, Iğ.09/123

y.-em Iğ.05/36

y.-ėm An.09/342

y.-ėrdıḫ Mu.01/41

y.-ın Iğ.08/2

y.-ıp An.09/97

y.-ıyėller Iğ.09/116, Iğ.09/127

y.-míş Ağ.15/53

y.-mişler An.09/109, Bu.14/14

y.-mişuḫ Iğ.09/18

yıĝanaḫ: Düzenli bir yığın oluşturmak için hazır biçilmiş otlar. -1-

biçenek y. Iğ.09/11

yıĝıl-: Yığılmak, toplanmak, birikmek. *Diğer varyantları için bk. yığıl-, yıĝul*-. -28-

y.-di Ağ.01/6, Bu.11/18

y.-duĝ An.02/50

y.-duḫ An.02/49, Iğ.09/32

y.-ıb Bu.11/20, Bu.11/38

y.-ıyir An.04/38

y.-ı^{y}ėrduĝ An.02/40

y.-ír An.01/209

y.-írduḫ An.02/40

y.-iyėrdi Bu.02/177

y.-iyėler An.04/9

y.-iyė[r] Bu.13/166

y.-iyiler An.04/20

y.-iyiller An.04/35

y.-míş Ha.05/70

y.-mişdi Ağ.07/190

y.-ullar An.12/211

y.-ur An.12/145, An.12/213

y.-urdi An.09/344, Bu.13/174

y.-urduĝ Bu.06/55

y.-urduẖ Bu.06/55

y.-úr An.09/345

yıĝın: Yığın, biçilen otların yığılmasıyla oluşturulmuş küçük ot kümesi. *Diğer varyantı için bk. yıın.* -1-

y.+i An.09/39

yıĝın-: Yığınmak, bir şeyin himayesi altında toplanmak. -1-

y.-iyíruẖ Iğ.09/55

yıĝıncaẖ: Yığıncak, küçük topluluk. -1-

y. An.09/372

yıĝışdur-: Yığıştırmak, toplamak, biriktirmek. *Diğer varyantları için bk. yıġışdır-, yı*[ğ]*ışdur-*. -2-

y.-dum Bu.11/100

y.-san Bu.14/5

yıĝul-: *bk. yıĝıl-*. -2-

y.-ur Ha.04/22

yıẖ-: Yıkmak. -8-

yaẖacauẖ y.-acauẖ: Yakmak yıkmak. Iğ.02/96

y.-ar An.01/223

y.-di yandırdí: Yıkmak yandırmak; yıkmak yakmak. Ağ.07/115

y.-ıyír An.09/54

y.-íyir Bu.03/45

y.-mişdle Bu.04/103

y.-mişdler Bu.04/102

yıẖa-: *bk. yaẖa-*. -2-

y.-dım Ma.04/152

y.-[r] Mu.03/89

yıẖdiyalla-: İhtiyarlamak, yaşlanmak. -1-

y.-mış Bu.06/227

yıẖıl-: 1. Yıkılmak; 2. Düşmek. -4-

y.-acam An.07/113

y.-asın Ha.04/126

y.-di Ağ.09/36

y.-miyajan Bu.10/11

yıẖılmiş: Yıkılmış; metinde mezacen "cami" için kullanılıyor. -1-

y.+e Mu.01/1

yıın: *bk. yıĝın*. -1-

y.+narın Ağ.03/6

yıl: *bk. yil*. -50-

y. An.02/102, An.02/28, An.02/52, An.02/56, An.02/59, An.02/61, An.02/64, An.02/69, An.02/72, An.02/77, An.02/78, An.03/11, An.05/65, An.05/75, An.05/9, An.12/150, An.12/41, Bu.06/212, Bu.14/158, Iğ.06/85, Iğ.08/24, Iğ.08/37, Ma.05/22

y.+a An.12/151, Iğ.06/10, Iğ.06/165, Iğ.06/35

y.+da An.02/58, An.11/32, An.12/181, Iğ.06/10, Iğ.06/117

y.+dan An.12/180, Iğ.06/10, Iğ.06/86

y.+dır An.10/183

y.+dur An.03/10

y.+du^{r} Bu.14/153

y.+ı Ma.05/22

y.+ında Ağ.08/5

y.+^{ı} Iğ.12/3

y.+í An.02/44, An.02/45

y.+i An.02/5, Iğ.06/116

y.+lar Ma.05/22

y.+larí Iğ.06/134

yılan: Yılan. *Diğer varyantı için bk. yıĺan*. -2-

y. An.06/66

y.+ın An.06/67

yıldırım: Yıldırım. *Diğer varyantı için bk. yıldi̊rum*. -4-

y. Bi.03/76, Bi.03/79, Bi.03/82

y.+i Bi.03/79

yıldıs: *bk. yıldız*. -1-

y. Bu.03/16

yıldız: Yıldız. *Diğer varyantları için bk. yıldıs, yıĺdız*. -4-

y. Bu.03/15

y.+ım Ha.04/124

y.+lar An.09/281

y.+lari An.09/284

yıldi̊rum: *bk. yıldırım*. -1-

y. edeller: Yıldırım etmek; aniden savunma duygularıyla harekete geçip aşırı kızgın ve öfkeli davranışlar sergilemek. An.12/160

yı^{l}: *bk. yil*. -1-

y. Bu.10/22

yınanuẖli: *bk. inanuẖli*. -1-

y. An.09/305

yırd-: Yırtmak. -1-

y.-dım Ma.04/182

yırĝalı-: *bk. yırĝali-*. -1-

y.-yėr Bu.03/46

yırĝali- (<yırĝala-): Irgalamak, sallamak, sarsmak. *Diğer varyantı için bk. yırĝalı-*. -1-

y.-yėr Bu.03/46

yırmi: *bk. yigirmi*. -1-

y. Bu.04/98

yırtığ̂: Yırtık. -1-

y. Bu.01/27

yırtıl-: Yırtılmak. -2-

y. Bu.02/181, Bu.02/183

yıvroba: Avrupa. *Diğer varyantları için bk. avroba, yıvruba*. -1-

y.+da An.09/99

yıvruba: *bk. yıvroba*. -1-

y. An.09/32

yíl: *bk. yil*. -14-

y. An.09/131, An.09/199, Iğ.02/35, Iğ.08/39, Iğ.09/4

y.+da Iğ.09/97

y.+dan An.05/46, An.05/54

y.+dur An.05/79, An.09/447, Bu.04/53, Bu.14/150

y.+ını Ağ.15/20

y.+ler Bu.02/127

yílan: *bk. yılan*. -1-

y. An.06/54

yíldız: *bk. yıldız*. -1-

y. Bu.03/17

yír: *bk. yėr*. -2-

y. Bu.04/61

y.+da Bu.04/210

yív: *bk. ov*. -1-

y. An.11/72

yi-: *bk. yė-*. -122-

y. Bi.04/25

y.-ėrmişsin Ağ.10/119

y.-irmişler Ağ.10/57

y.-irsín Iğ.04/32

y.-irsin Iğ.04/28

y.-i^r^sin Iğ.04/24

y.-memişim Ağ.16/155

y.-me^y^in Iğ.03/54

y.-yaceymiş Bu.14/130

y.-yağ Iğ.09/129

y.-yaĝ An.12/46

y.-yaḫ Ağ.09/19, Ağ.16/159, Bi.01/134, Iğ.09/129

y.-yalar Ağ.09/25

y.-yamezdín Bu.12/68

y.-yamíyėrsın An.04/87

y.-yan An.09/131, Bu.14/138, Iğ.09/123, Iğ.09/39

y.-yanda An.09/145

y.-yanlar An.09/129

y.-yannar An.09/127, Iğ.09/38

y.-yardıḫ Mu.03/89

y.-yard^ı^le An.05/327

y.-yard^i^le An.05/328

y.-yarduḫ Bu.08/21, Ha.04/151, Iğ.09/131, Iğ.09/133

y.-yarım Ağ.16/153

y.-yaruḫ Iğ.02/146

y.-yasız Ağ.16/157

y.-yácam Ağ.16/158

y.-yán An.11/16

y.-ye Bi.01/138

y.-yebilürsi̊n Ağ.08/57

y.-yecaȧn Ma.01/17

y.-yecaĝdım An.05/339

y.-yecaḫ Ağ.15/48, Bi.01/135, Bu.12/12, Iğ.02/139

y.-yecam Bu.14/131

y.-yecan Bu.14/132

y.-yecauḫ Iğ.09/52

y.-yecáḫ Ağ.13/18

y.-yecem Ağ.16/152, Ağ.16/165

y.-yeçaḫ An.11/103

y.-yeler Ağ.15/48

y.-yeller An.12/237

y.-yemiirıḫ Mu.01/136

y.-yemiyėruḫ Bu.08/50

y.-yemiyos Mu.01/145

y.-yemi^{y}rîḫ Mu.01/144

y.-yer Bi.01/108

y.-yerdıḫ Mu.01/144

y.-yerdíler Ha.05/140

y.-yerdim An.12/34

y.-yerdler Ma.03/92

y.-yerıḫ Mu.01/154

y.-yerim Mu.01/146

y.-yersın Bu.05/40

y.-yeruḫ Mu.01/145

y.-yėlle Bu.08/88, Mu.03/22

y.-yėller An.05/374, An.12/213, Bu.12/93, Bu.13/168, Ha.03/4

y.-yėlle^{r} Iğ.09/182

y.-yėlÍa An.05/277

y.-yėm An.09/24

y.-yėr An.05/375, Bi.01/115, Bi.01/78, Bi.03/99, Bu.02/135, Iğ.09/117, Iğ.09/145

y.-yėrdıḫ Mu.01/129

y.-yėrd^{i}le An.05/147

y.-yėrd^{i}ler Bu.12/156

y.-yėrduḫ An.12/95, Bu.08/94, Bu.12/64, Iğ.11/58

y.-yėrsın Ha.06/44

y.-yėrsín Bi.03/38, Mu.01/105

y.-yėrsin Iğ.04/8

y.-yėrsiz Bu.14/47

y.-yėruḫ Bi.01/134, Bu.08/57, Iğ.09/22, Ma.02/48

y.-yírdíler An.11/107

y.-yim Ağ.16/122

y.-yóruḫ Ha.06/30

y.-yön Ha.06/29

y.-yör Ha.06/30

y.-yörsün Ağ.06/54

y.-^{y}ecaḫ Bi.01/132

y.-^{y}ecaḫlar An.09/129

y.-^{y}ecan An.11/26

y.-^{y}en Bu.06/21

y.-^{y}eruḫ An.09/217

y.-^{y}ėr Bi.01/107

y.-^{y}ėrdı^{h} Mu.01/136

y.-^{y}ėrdiler An.04/3

y.-^{y}ėrmişsin Ağ.10/117, Ağ.10/118

y.-^{y}im An.11/92

y.-^{y}ir An.11/16, An.11/17

y.-^{y}melerī Ha.05/100

yid-: *bk. yit-*. -3-

y.-dí Iğ.11/91

y.-diler Bu.06/28

y.-duĝ An.09/440

yigirmi: Yirmi, 20. *Diğer varyantları için bk. igirm^{i}, yırmi, yigirmī, yigürmi, yiğirmi, yiğirmo, yi^{ğ}irmi, yirmi, yirm^{i}, ^{y}igirmi*. -31-

y. Ağ.17/22, An.01/98, An.05/3, An.07/51, An.09/11, An.09/121, An.09/123, An.09/231, An.09/293, An.09/325, An.09/355, An.09/363, An.09/471, An.10/133, An.12/115, Bu.04/142, Bu.04/183, Bu.04/200, Bu.09/39, Bu.15/18, Ha.06/1, Iğ.02/113, Iğ.02/31, Iğ.03/41, Iğ.12/25

yigirmī: *bk. yigirmi*. -2-

y. Iğ.08/23, Iğ.08/39

yigürmi: *bk. yigirmi*. -1-

y. Iğ.05/28

yiğirmi: *bk. yigirmi*. -32-

y. Ağ.16/12, An.02/59, An.02/75, An.09/471, An.09/478, An.12/122, An.12/123, Bu.02/25, Bu.02/44, Bu.02/6, Bu.04/74, Bu.09/162, Bu.10/22, Bu.11/105, Bu.11/48, Bu.11/55, Bu.11/81, Bu.13/212, Bu.14/146, Bu.15/18, Bu.15/20, Ha.06/13, Iğ.02/6, Iğ.06/105, Iğ.06/107, Iğ.06/111, Iğ.06/7, Iğ.06/91, Iğ.06/94

yiğirmo: *bk. yigirmi*. -1-

y. Bu.02/53

yi^{ğ}irmi: *bk. yigirmi*. -2-

y. An.09/17, Bu.02/14

yil: Yıl, sene. *Diğer varyantları için bk. çi̇̄l, il (2), yıl, yı^{l}, yi̇̄l, yül, ^{y}il*. -68-

y. An.05/44, An.05/50, An.05/62, An.05/64, An.05/69, Bi.01/88, Bu.02/111, Bu.02/75, Bu.02/98, Bu.08/6, Bu.08/80, Bu.08/86, Bu.11/104, Bu.11/105, Bu.13/24, Bu.13/92, Bu.13/93, Iğ.02/6, Iğ.12/14, Iğ.12/25

y.+da An.05/96

y.+dá An.04/91, Bu.15/18

y.+de Bu.04/221, Bu.11/123, Bu.13/24, Bu.13/7, Iğ.09/200, Iğ.09/97

y.+den Bu.02/95

y.+deydi Bu.11/15

y.+dē Iğ.09/200

y.+dur An.05/79

y.+dúr Iğ.08/43

y.+dür An.09/328, Bu.06/52, Bu.11/101

y.+dü^{r} Bu.06/58

y.+e An.09/10, An.09/138, An.09/87, Bu.04/222, Bu.13/200, Bu.13/203

y.+ene Bu.13/67

y.+ín Bu.11/125

y.+i An.09/75, An.09/83, An.09/97, An.09/98, Bu.04/124, Bu.04/77, Bu.04/9, Bu.11/120, Bu.11/126

y.+idi An.09/95

y.+in An.09/102, Bu.11/125

y.+inen Bu.13/23, Bu.13/24

y.+^{i} An.09/139

y.+ler Bi.03/39

y.+lerdan Bu.04/218

y.+lerde Bu.04/220, Bu.11/117, Bu.11/6

y.+lerden Bu.04/219

yilluĝ: *bk. yilluẖ*. -1-

y.+å Iğ.08/11

yilluẖ: Yıllık. *Diğer varyantı için bk. yilluĝ*. -1-

y. An.09/326

yimeg: *bk. yėmeg*. -3-

y. An.04/16, Bi.01/133, Bi.03/55

yimeğ: *bk. yėmeg*. -1-

y.+ini Bi.01/41

yimek: *bk. yėmeg*. -1-

y.+lerinnen An.04/17

yince: *bk. ince*. -1-

y. Iğ.04/47

yine: *bk. gene*. -3-

y. An.10/67, An.10/87, Ma.04/159

yiniden: *bk. yėniden*. -1-

y. Bi.03/93

yir: *bk. yėr*. -6-

y.+dá An.09/289

y.+de Ağ.08/19, An.06/43, Bi.03/19, Bu.04/210

y.+den Ha.05/142

yireli: *bk. ireli*. -1-

y. Bu.05/15

yirín: *bk. yirin*. -1-

y. Ha.07/58

yirinnen-: İrinlenmek, iltihaplanmak. -1-

y.-miş Ha.07/63

yirmi: *bk. yigirmi*. -24-

y. Ağ.06/129, Ağ.06/45, Ağ.06/46, Ağ.06/59, Ağ.06/60, Ağ.07/168, Ağ.07/56, An.09/232, An.10/22, An.10/82, An.11/38, Bi.02/11, Bi.02/12, Ha.04/25, Ha.05/105, Iğ.02/31, Ma.05/2, Mu.01/48, Mu.03/109, Mu.03/84

y.+si An.09/378

yirm^{i}: *bk. yigirmi*. -1-

y. Ağ.07/56

yit-: Yitmek, kaybolmak. *Diğer varyantı için bk. yid-*. -7-

y.-diler Bu.13/71

aẖlız y.-erdi: Aklını yitirmek; aklını kaybetmek. Bu.13/64

y.-mesín Bu.15/29

y.-mesí^{n} Bu.15/12

y.-mesin Bu.15/12

y.-mişduẖ Bu.04/215

y.-ti An.05/246

yitȋr-: *bk. yütür-*. -1-

y.-düm Iğ.08/49

yitúr-: *bk. yütür-*. -1-

y.-diler Ha.07/20

yitür-: *bk. yütür-*. -1-

dünyasıní y.-dü: Dünyasını yitirmek, vefat etmek, ölmek. Bu.04/11

yiyacaĝ: *bk. yiyecaẖ*. -1-

y.+ını Iğ.09/126

yiyacaẖ: *bk. yiyecaẖ*. -1-

y. Iğ.11/47

yiyácaĝ: *bk. yiyecaẖ*. -1-

y.+i Iğ.09/128

yiyeca: *bk. yiyecaẖ*. -1-

y.+ını Ma.02/36

yiyecaẖ: Yiyecek. *Diğer varyantları için bk. yiyacaĝ, yiyacaẖ, yiyácaĝ, yiyeca, yiyeceg*. -1-

y.+lar^{ı}ní Ağ.10/8

yiyeceg: *bk. yiyecaẖ*. -1-

y. Iğ.02/89

yiy^{i}l-: *bk. yėyil-*. -1-

y.-iyor Bi.03/7

yi̊zi̊g: *bk. yüzüg*. -1-

y. Iğ.03/62

yi̊züg: *bk. yüzüg*. -1-

y. Iğ.03/55

yo: *bk. yoẖ*. -11-

y. Ağ.02/18, Bu.02/120, Bu.04/39, Bu.08/65, Bu.14/183, Iğ.03/51, Mu.01/102, Mu.01/106, Mu.03/63

y.+umişim Ağ.04/19

y.+^{u}mişim Ağ.04/19

yoġ: *bk. yoẖ*. -4-

y. Bi.03/105, Bu.14/106, Bu.14/117, Ma.05/6

yoğ: *bk. yoẖ*. -11-

y. An.05/133, An.05/445, An.06/11, Bu.14/89

y.+eken Bu.05/60

y.+udi Bi.02/6, Bu.08/8, Mu.03/61

y.+udu Mu.03/22

y.+umíş Bu.03/33

y.+umiş Ağ.09/64

yoğur-: *bk. yoĝur-*. -1-

y.-iyėrsın Iğ.11/90

yo^{ğ}: *bk. yoẖ*. -10-

y. An.05/133, An.05/186, An.09/354, Bu.04/210, Bu.04/52, Bu.05/9, Bu.06/21, Iğ.02/97, Iğ.06/60

y.+údü Mu.03/63

yo^{ğ}ur-: *bk. yoĝur-*. -1-

y.-duẖ Iğ.01/10

yo^{ğ}urtdur-: *bk. yoĝurtdur-*. -1-

y.-iyėrsın An.04/1

yo^{ğ}ūrt: *bk. yoĝurd*. -1-

y. Bu.02/134

yoĝ: *bk. yoẖ*. -139-

y. Ağ.09/4, An.02/34, An.05/38, An.05/39, An.05/43, An.05/46, An.07/95, An.09/353, An.11/22, Bi.03/50, Bi.05/16, Bu.02/26, Bu.02/99, Bu.04/174, Bu.04/240, Bu.06/2, Bu.06/61, Bu.08/103, Bu.08/79, Bu.08/91, Bu.09/36, Bu.11/59, Bu.13/61, Bu.13/78, Bu.13/87, Bu.13/88, Bu.13/96, Bu.14/183,

Ha.05/96, Ha.07/21, Ha.07/6, Iğ.01/13, Iğ.05/17, Iğ.06/155, Iğ.06/59, Iğ.08/57, Iğ.09/171, Ma.02/61, Ma.03/6, Mu.01/12, Mu.01/131

para yoḫ pul y.: Para yok pul yok. Bu.14/96

vara y.+a ġonuşma^{y}ın: Vara yoğa konuşmak. Bir beddua. Ha.07/16

vara y.+a ġonuşi^{y}ír: Vara yoğa konuşmak. Bir beddua. An.09/408

y.+ıdı Bu.12/86, Mu.01/42

y.+ıdi Ağ.16/47, Ağ.17/31, An.12/31, Bu.02/76, Bu.04/161, Bu.05/5, Bu.08/68, Bu.09/151, Bu.09/56, Bu.09/64, Bu.11/16, Bu.12/56, Bu.13/115, Bu.13/170, Ha.04/41, Ha.04/42, Ha.04/44, Ha.05/65, Ha.07/2, Iğ.05/20, Iğ.09/150, Iğ.11/11, Ma.04/168, Mu.01/12, Mu.01/131, Mu.01/33

y.+ídi Ağ.01/31, Ağ.07/201, Ağ.07/90, Bu.04/215, Bu.05/60, Bu.06/30, Bu.13/171, Bu.14/8, Ha.05/10, Iğ.04/7, Iğ.09/65, Iğ.11/67, Mu.01/67

y.+íd^{i}ler Iğ.06/65

y.+idi Bu.13/184, Bu.13/21, Iğ.09/156

y.+sá Bu.09/76

y.+ud Iğ.02/148

y.+udė Ha.04/35

y.+udı Bi.03/108, Ma.03/57, Mu.01/29

y.+udí An.01/132, An.01/96

y.+udi Ağ.07/90, Ağ.09/72, Ağ.17/40, An.09/132, An.09/171, An.09/173, An.09/177, An.09/180, An.11/37, Bi.02/6, Iğ.02/26, Iğ.08/55, Ma.03/54, Ma.03/56, Ma.03/98, Mu.02/24, Mu.03/108

y.+udī Ma.03/25

y.+udu An.01/145, Bu.08/81, Ma.03/21, Ma.03/3, Ma.03/62, Mu.03/69

y.+udú Ağ.16/35

y.+umiş Ağ.09/59, An.09/464, An.12/79, Ha.07/52

y.+umi̊ş An.06/33

y.+umuş An.01/129, Mu.04/21

y.+usa Bu.09/23, Mu.01/94

y.^{u}du Ağ.17/38

y.+údi Ağ.06/102

y.+úmiş Ağ.01/19, Ağ.07/12

yoĝur-: Yoğurmak. *Diğer varyantları için bk. yoğur-, yo^{ğ}ur-, your-, yȯĝur-.* -16-

y. Bi.01/37

y.-isín Iğ.04/15

y.-iyėrdim Ma.03/90

y.-iyėrsın Ha.06/21

y.-iyėruḫ Iğ.01/6, Iğ.01/7

y.-i̊^{y}ėller Ağ.10/113

y.-maĝa Mu.01/38

y.-rum Iğ.10/5

y.-ullar Ha.06/19

y.-ursun An.01/25

y.-uruẖ Iğ.11/83, Iğ.11/84

y.-urum Mu.07/28

y.-úyoruĝ Iğ.01/20

yoĝurd: Yoğurt. *Diğer varyantları için bk. yo^{ğ}ūrt, yoĝurt, yoĝūrd, yourd.* -24-

y. Ağ.07/150, Bu.12/156, Ha.03/6, Ha.06/44, Iğ.04/28, Ma.03/104, Ma.03/114, Mu.01/150

y. moĝurd: Yoğurt moğurt. Bu.08/94, Ha.03/9

y.+a Bu.02/135

y.+dur Ağ.07/149

y.+ınen Ha.06/30

y.+ını Ha.06/47

y.+i Bu.05/21, Ha.03/2, Ma.03/105

y.+inen Bi.04/67, Ma.03/94

y.+suz Iğ.04/30

y.+unī Iğ.04/23

y.+únen Iğ.04/30

y.+^{ü}nen Bu.12/156

yoĝurdli: Yoğurtlu. *Diğer varyantı için bk. yoĝurdlü.* -2-

y. Bi.04/56, Bi.04/69

yoĝurdluĝ: Yoğurtluk, (bir şeyi) yoğurt yerine kullanmak üzere. -1-

y.+a Ma.03/112

yoĝurdlü: *bk. yoĝurdli*. -1-

y. Ha.04/147

yoĝurt: *bk. yoĝurd*. -1-

y. Mu.01/128

yoĝurtdur-: Yoğurtdurmak, yoğurmasını sağlamak. *Diğer varyantı için bk. yo^{ğ}urtdur-*. -1-

y.-urd^{ı}ler An.05/327

yoĝūrd: *bk. yoĝurd*. -1-

y. Bi.04/24

yoh: *bk. yoẖ*. -4-

y. Ağ.06/1, An.02/15, Ha.08/4, Ma.03/6

yo^{h}: *bk. yoẖ*. -2-

y. Bu.12/140, Ha.07/6

yoẖ: 1. Yok, mevcut değil; 2. Hayır, olmaz, değil. *Diğer varyantları için bk. yāẖ (2), yåẖ, yo, yoġ, yoğ, yo^{ğ}, yoĝ, yoh, yo^{h}, yoḳ, yooẖ, yoōẖ, yō, yōğ, yō^{ğ}, yōĝ, yōẖ, yȯ, yȯẖ, yö, yu*. -363-

y. Ağ.01/12, Ağ.01/21, Ağ.01/61, Ağ.01/74, Ağ.05/8, Ağ.06/104, Ağ.06/106, Ağ.06/150, Ağ.06/152, Ağ.06/74, Ağ.06/88, Ağ.07/100, Ağ.07/123, Ağ.07/143, Ağ.08/118, Ağ.08/132, Ağ.09/36, Ağ.09/5, Ağ.09/56, Ağ.12/2, Ağ.13/23, Ağ.13/61, Ağ.13/70, Ağ.13/83, Ağ.14/6, Ağ.15/31, Ağ.15/46, Ağ.15/47, Ağ.15/48, Ağ.15/62, Ağ.16/111, Ağ.16/121, Ağ.16/42,

Ağ.16/59, Ağ.16/77, Ağ.17/5, Ağ.18/13, Ağ.18/18, Ağ.18/61, An.01/112, An.01/118, An.01/120, An.01/127, An.01/141, An.01/208, An.01/223, An.02/11, An.02/15, An.02/23, An.02/25, An.02/67, An.02/81, An.03/3, An.04/22, An.05/105, An.05/145, An.05/153, An.05/229, An.05/35, An.05/38, An.05/40, An.05/428, An.05/43, An.06/60, An.07/33, An.07/5, An.07/98, An.09/131, An.09/135, An.09/143, An.09/175, An.09/234, An.09/29, An.09/343, An.09/352, An.09/398, An.09/419, An.09/471, An.09/474, An.09/478, An.09/48, An.09/72, An.09/81, An.09/83, An.09/93, An.10/133, An.10/24, An.10/27, An.10/65, An.10/82, An.11/11, An.11/110, An.11/22, An.11/67, An.11/81, An.11/90, An.11/94, An.12/102, An.12/136, An.12/142, An.12/186, An.12/222, An.12/32, An.12/33, An.12/35, An.12/49, An.12/52, An.12/62, An.12/64, An.12/73, An.12/77, An.12/78, Bi.01/121, Bi.01/20, Bi.01/67, Bi.01/87, Bi.01/95, Bi.01/97, Bi.03/40, Bi.03/71, Bi.04/100, Bi.04/11, Bi.04/30, Bi.04/48, Bi.04/9, Bi.04/90, Bi.05/18, Bi.05/3, Bu.02/151, Bu.02/70,

Bu.03/45, Bu.03/5, Bu.04/103, Bu.04/113, Bu.04/146, Bu.04/20, Bu.04/243, Bu.04/3, Bu.04/70, Bu.04/93, Bu.06/21, Bu.06/3, Bu.06/90, Bu.08/115, Bu.08/20, Bu.08/40, Bu.09/103, Bu.09/171, Bu.09/173, Bu.09/23, Bu.09/8, Bu.11/124, Bu.12/119, Bu.12/156, Bu.12/16, Bu.12/19, Bu.12/22, Bu.12/37, Bu.12/57, Bu.12/86, Bu.12/92, Bu.13/103, Bu.13/204, Bu.13/55, Bu.13/68, Bu.13/77, Bu.13/78, Bu.13/89, Bu.13/96, Bu.14/12, Bu.14/122, Bu.14/125, Bu.14/135, Bu.14/154, Bu.14/162, Bu.14/181, Bu.14/218, Bu.14/225, Bu.14/35, Bu.14/39, Bu.14/47, Bu.14/83, Bu.14/98, Bu.15/23, Ha.01/2, Ha.01/52, Ha.02/10, Ha.02/15, Ha.02/18, Ha.04/116, Ha.04/152, Ha.04/47, Ha.04/55, Ha.05/96, Ha.06/35, Ha.07/23, Ha.07/29, Ha.07/32, Ha.07/61, Ha.09/16, Iğ.02/43, Iğ.02/55, Iğ.02/56, Iğ.02/59, Iğ.02/82, Iğ.02/83, Iğ.03/24, Iğ.03/26, Iğ.04/39, Iğ.04/42, Iğ.04/43, Iğ.04/6, Iğ.05/22, Iğ.05/3, Iğ.05/38, Iğ.06/103, Iğ.06/123, Iğ.06/126, Iğ.06/152, Iğ.06/173, Iğ.06/24, Iğ.06/25, Iğ.06/30, Iğ.06/55, Iğ.06/59, Iğ.06/60, Iğ.06/92, Iğ.08/2, Iğ.08/32, Iğ.08/46, Iğ.08/48, Iğ.09/110,

Iğ.09/123, Iğ.09/140, Iğ.09/15, Iğ.09/179, Iğ.09/191, Iğ.09/194, Iğ.09/21, Iğ.09/59, Iğ.11/31, Iğ.11/59, Iğ.11/64, Iğ.11/93, Iğ.12/23, Ma.01/15, Ma.02/46, Ma.02/62, Ma.03/57, Ma.04/145, Mu.01/135, Mu.01/155, Mu.01/165, Mu.01/39, Mu.01/70, Mu.01/94, Mu.03/106, Mu.03/60, Mu.03/73, Mu.04/36, Mu.05/51, Mu.06/49, Mu.06/81

para y. pul yoĝ: Para yok pul yok. Bu.14/96

y. yoḫsul: Yok yoksul, fakir, fukara. Mu.01/62

y. yoḫsulluḫ: Yok yoksulluk, fakirlik. An.12/177

y.+dan An.09/418

y.+di Iğ.04/7

y.+dur Ağ.16/74, An.01/114, An.01/179, An.01/180, An.02/92, An.04/89, An.05/145, An.05/54, An.09/19, An.09/398, An.09/400, An.09/462, An.09/466, An.09/6, Bi.04/29, Bu.04/126, Bu.07/5, Bu.09/158, Bu.11/131, Bu.13/222, Bu.14/193, Ha.03/6, Ha.07/48, Iğ.02/117, Iğ.02/50, Iğ.03/12, Iğ.03/7, Iğ.03/8, Iğ.06/49, Iğ.08/53, Iğ.09/70, Iğ.09/193, Iğ.11/35, Iğ.11/91, Mu.01/19, Mu.06/16, Mu.06/20, Mu.06/91

y.+du^{r} Ha.04/27

y.+dú Ha.05/55

y.+dü Ağ.06/151

y.+mış Ağ.11/38

y.+muş Bi.05/4

y.+sun An.09/399

y.+tur An.05/129, An.05/366, An.09/96, Bu.04/198, Bu.08/62

yoḫar: *bk. yoḫari*. -17-

y. Bu.12/14

y.+da Bu.02/36, Bu.03/65, Bu.04/3, Bu.14/134, Ha.05/55, Ha.05/56

y.+dan An.07/108, An.12/192, Bu.04/130, Bu.12/118, Bu.14/130, Bu.14/20, Ha.03/15, Ma.04/134

y.+ki Mu.03/53

y.+sı Bu.12/14

yoḫarı: *bk. yoḫari*. -2-

y.+da An.02/44

y.+si Bu.14/165

yoḫari: Yukarı. *Diğer varyantları için bk. yoḫar, yoḫarı, ẏoḫarı, ẏoḫari, yuḫar, yuḫari, yuḳarı.* -10-

y. Ağ.07/206, An.10/185, Bi.01/19, Bu.02/176, Bu.04/245, Bu.04/96, Ma.04/161, Mu.04/48

y.+ya An.02/37

yoḫlama: Yoklama, erkek tarafındaki genç kızların ve kadınların hediyeleriyle birlikte gelin görmeye gitmesi. -1-

y.+si An.12/144

yoẖli-: Yoklamak, durum, bilgi, niyet vb.ni belirlemeye veya anlamaya çalışmak. -1-

y.-yē̆r Bu.04/76

yoẖluĝ: *bk. yoẖluẖ*. -2-

y. Iğ.11/28,

y.+ıdı Ma.03/61

yoẖluẖ: Yokluk. *Diğer varyantı için bk. yoẖluĝ*. -1-

y. Iğ.11/93

yoẖsa: Yoksa. *Diğer varyantı için bk. yoẖsam*. -18-

y. Ağ.06/73, Ağ.07/111, Ağ.07/112, Ağ.07/148, An.02/102, An.05/305, An.05/306, An.05/362, Bu.09/128, Bu.09/154, Bu.11/101, Bu.12/61, Ha.04/55, Ha.08/69, Iğ.03/49, Mu.06/112, Mu.06/76

yoẖsam: *bk. yoẖsa*. -4-

y. An.04/21, An.04/60, Ha.05/53, Ha.05/63

yoẖsul: Yoksul. -5-

y. An.12/171, Iğ.06/123

yoẖ y.: Yok yoksul, fakir, fukara. Mu.01/62

y.+lara Bu.08/17

y.+uduẖ Mu.01/63

yoẖsulluĝ: *bk. yoẖsulluẖ*. -3-

y.+údi Iğ.09/124

y.+únán Bu.08/18

y.+únen Bu.08/18

yoẖsulluẖ: Yoksulluk. *Diğer varyantı için bk. yoẖsulluĝ*. -3-

y. An.12/134, An.12/36

yoẖ y.: Yok yoksulluk, fakirlik. An.12/177

yoẖsunnuĝ: Yoksunluk, yoksunluk. -1-

y.+ú Bu.08/14

yoẖuş: Yokuş. -2-

y. An.05/302

ėniş y.: İniş yokuş. Bu.02/26

yoḳ: *bk. yoẖ*. -5-

y. An.05/467, An.10/115, An.10/17, Bu.14/111

y.+du An.10/61

yol: Yol. *Diğer varyantı için bk. yoĺ*. -159-

y. Ağ.11/2, Ağ.13/13, Ağ.13/8, Ağ.15/46, An.01/73, An.05/230, An.09/125, An.09/126, An.09/416, An.10/60, An.11/11, An.12/126, An.12/153, Bi.01/21, Bu.02/6, Bu.02/9, Bu.04/200, Bu.04/208, Bu.12/143, Bu.12/21, Bu.12/24, Bu.12/35, Bu.12/47, Bu.13/12, Bu.13/13, Bu.13/142, Bu.13/143, Bu.14/8, Ha.04/131, Ha.06/7, Ma.03/32, Mu.01/164, Mu.02/22, Mu.06/111, Mu.06/35

ak y. size: Ak yol size; “uğurlar olsun”, “güle güle” anlamında söz.

y. basduḫ: Yol basmak; yol gitmek. Bu.02/14

y. ġaydeynen: Yol kaide; yol yöntem, sistem, usûl. An.09/454

y. iz: Yol iz. Ağ.13/47

y. yoruĝí: Yol yoruğu; usul, âdet, erkan. Bu.04/207

y. yoruĝú: Yol yoruğu; usul, âdet, erkan. Bu.04/208

y.+a Ağ.02/8, Ağ.07/19, Ağ.07/21, An.01/225, An.04/73, An.05/368, Bu.02/3, Bu.04/132, Bu.11/36, Bu.12/18, Bu.12/20, Bu.12/23, Bu.14/118, Ha.04/127, Ha.07/41, Iğ.06/14, Iğ.09/73, Mu.01/167, Mu.06/7

y.+a düşiller: Yola düşmek, yola çıkmak. Mu.06/6

bi y.+a gėdiyiller: Bir yola gitmek; karşılıklı anlaşmak, birlikte uyum içinde yaşamak, geçinmek. An.09/463

y.+a gedė^{r}sın: Yola gitmek; karşılıklı anlaşmak, birlikte uyum içinde yaşamak, geçinmek. An.01/225

y.+a gėtmázdí: Yola gitmek; karşılıklı anlaşmak, birlikte uyum içinde yaşamak, geçinmek. Bi.01/58

y.+a vuranda: Yola vurmak; yolcu etmek. An.10/89

y.+a vuriiler: Yola vurmak; yolcu etmek. An.04/17

y.+a vuriyėrmişle: Yola vurmak; yolcu etmek. An.04/32

y.+da Ağ.08/13, Ağ.08/25, Ağ.13/12, Ağ.15/60, An.03/7, An.05/307, An.05/75, An.05/84, An.06/58, An.09/120, An.09/121, An.09/456, An.12/234, Bi.01/131, Bi.05/20, Bu.04/89, Bu.08/46, Bu.13/33, Bu.13/34, Bu.13/36, Bu.13/48, Bu.13/78, Iğ.05/13, Iğ.05/16, Iğ.06/108, Iğ.09/74, Iğ.11/47, Iğ.11/6, Mu.04/10

y.+daki Iğ.06/108

y.+dan An.05/302, An.06/52

y.+dan izden: Yol iz. An.04/72

y.+da^{y}ım Bu.12/108

y.+dā Ha.04/7

y.+di Bi.02/6

y.+dur Bu.04/208, Iğ.09/85

y.+í Ha.02/29, Ha.04/127

y.+i Bu.04/43, Iğ.09/85

y.+i erkeni: Yol erkan, usûl, yöntem. Mu.03/16

y.+idi An.05/308

y.+ī Bu.02/25, Bu.02/26

y.+lar An.05/68, Bi.03/48, Iğ.06/35

y.+lara An.12/24, Bu.03/1, Iğ.02/173

y.+larda An.12/24, Bi.04/44, Bu.02/26, Bu.02/7, Bu.13/13, Bu.13/55, Bu.13/70, Iğ.11/37, Iğ.11/49

y.+ları Bu.02/107

y.+larí Ma.02/1

y.+lari Ağ.07/133, Bu.04/200

y.+larnı Ağ.11/2

y.+lāní Mu.03/18

y.+nen An.09/456

y.+umuz Bu.04/56

y.+umuzi Bu.04/91

y.+un Ağ.07/185, Bu.14/75, Ha.05/13, Ma.06/7

y.+una Ha.05/158

y.+undayım Bu.03/13

y.+uni Bu.13/80, Iğ.09/69, Iğ.09/73

y.+un^{u}n Iğ.09/32

y.+unú An.09/116, Bu.04/84

y.+ú Ağ.11/39, Bi.02/6

y.+úne An.09/430

y.+úni Iğ.09/72

y.+^{ü}nen Bu.04/208

yol-: Yolmak. -5-

y.-acam Bi.01/126

y.-íyėrdi Iğ.02/191

y.-íyėrsın An.09/63

y.-íyirdle Iğ.02/187

y.-maĝ Bi.01/125

yolcıluḫ: Yolculuk. -1-

y.+lar Iğ.05/14

yolc^{ı}: *bk. yolcí.* -1-

y. Bu.09/138

yolcí: Yolcu. *Diğer varyantı için bk. yolc^{ı}.* -1-

y. Bu.09/53

yolla-: Yollamak. *Diğer varyantı için bk. yolli-.* -23-

y. An.05/382, An.09/241

y.-dım Ha.04/127

y.-dí Bu.08/60

y.-di Ağ.07/119, An.09/49, An.12/94, Bu.08/45

y.-dile Bu.10/16

y.-diler Bu.14/123

y.-d^{i}ler An.09/251, An.09/315, Iğ.06/141

y.-maĝ An.09/301

y.-miş Bu.11/74

y.-mişler Bu.03/32

y.-rd^{i}ler An.05/378

y.-salar Bu.03/5

y.-yın An.05/184, An.09/296

yollad-: Yollatmak; yollamak. -1-

y.-iyėler Bu.13/199

yolli-: *bk. yolla-.* -9-

y.-r An.11/55

y.-yėller An.12/139

y.-yėr An.05/374, Bu.08/71

y.-yėrd^{i}ler An.09/146

y.-yėru^{ğ} Bu.08/70

y.-yėruĝ An.05/374

y.-yėruḫ Bu.14/120

y.-^{y}ė^{r} An.05/374

yoĺ: *bk. yol*. -2-

y. Bu.04/208

y.+nen Bu.04/208

yonca: Yonca. *Diğer varyantı için bk. yoncā.* -3-

y. Bu.12/64

y.+ydi An.06/73

yoncā: *bk. yonca*. -1-

y. An.02/76

yooḫ: *bk. yoḫ*. -2-

y. Bu.08/66, Ha.01/42

yoōḫ: *bk. yoḫ*. -1-

y. Bu.06/81

yorĝan: Yorgan. -21-

y. Ağ.13/10, Ağ.13/11, Ağ.13/12, Ağ.13/15, An.01/177, An.01/178, Bu.13/101, Ha.05/96, Ha.08/63

y.+a Ağ.08/28

y.+ı Ağ.13/13, Ağ.13/16, Ha.09/15

y.+^{ı} Ha.09/4

y.+^{ı}n Ha.09/5

y.+í Bu.06/24

y.+i An.05/42, Ha.08/63

y.+^{i} Ha.08/62

y.+nari Ha.05/58

y.+narnı An.01/171

yorĝo: Yorga, bir çeşit at yürüyüşü. -1-

y. Mu.03/7

yorĝun: Yorgun. -2-

y. Bu.01/14

yoruĝ: Yoruk, "yol" sözü ile birlikte ikileme kurar. -2-

yol y.+í: Yol yoruğu; usul, âdet, erkan. Bu.04/207

yol y.+ú: Yol yoruğu; usul, âdet, erkan. Bu.04/208

yorul-: Yorulmak. -9-

y.-dím An.05/446

y.-dı̊ḫ Mu.01/27

y.-diler An.05/373

y.-duḫ Bi.04/1, Mu.01/25

y.-duḫca Ma.04/73

y.-dum An.05/446, An.06/78

y.-mazdi An.07/114

your-: *bk. yoĝur-*. -8-

y.-duum Iğ.10/4

y.-ı^{i}rı̊ḫ Ağ.10/73

y.-írsın Bi.03/17

y.-íyėrsi Bi.03/15

y.-i^{y}ír Ağ.10/91

y.-muşlar Ağ.02/4

y.-ub Ağ.10/114

y.-ullar An.10/111

yourd: *bk. yoĝurd*. -5-

y. Ağ.08/56, Ağ.10/94, Ağ.18/49, Ağ.18/60

yourul-: Yoğrulmak. -1-

y.-ub Ağ.10/52

yō: *bk. yoḫ*. -5-

y. An.02/113, An.02/98, An.05/117, An.05/270, Iğ.04/6

yōğ: *bk. yoḫ*. -1-

y. Ma.04/11

yō^{ğ}: *bk. yoḫ*. -2-

y. An.02/53, An.09/320

yōĝ: *bk. yoḫ*. -1-

y. Bu.14/58

yōḫ: *bk. yoḫ*. -43-

y. Ağ.08/118, Ağ.09/25, An.02/101, An.03/10, An.05/151, An.05/263, An.07/12, An.09/135, An.09/209, An.09/330, An.09/93, An.10/27, Bi.01/108, Bi.01/97, Bi.04/118, Bi.04/31, Bu.02/31, Bu.03/65, Bu.04/135, Bu.04/211, Bu.04/96, Bu.08/84, Bu.08/97, Bu.09/163, Bu.13/121, Bu.13/204, Ha.01/9, Ha.02/15, Ha.06/6, Iğ.03/35, Iğ.03/63, Iğ.03/71, Iğ.04/42, Iğ.08/32, Iğ.08/46, Iğ.11/59, Ma.04/163, Mu.01/118, Mu.03/60

yȯ: *bk. yoḫ*. -1-

yu y. Ağ.08/43

yȯĝur-: *bk. yoĝur-*. -1-

y.-uruḫ An.01/186

yȯḫ: *bk. yoḫ*. -3-

y. Ağ.17/94, Ha.07/53, Mu.02/27

yȯḫarı: *bk. yoḫari*. -1-

y.+si Bu.02/79

yȯḫari: *bk. yoḫari*. -1-

y. Ağ.01/31

yö: *bk. yoḫ*. -1-

y. Ağ.08/107

yödür-: Yedirmek. *Diğer varyantları için bk. yedı́r-, yedi̊r-, yedir-, yedür-, yėdır-, yėdir-, yėdur-, yėdúr-, yėdür-, yė̊dur-, yė̊dür-*. -11-

y. Bu.08/71

y.-díler Iğ.11/47

y.-di Iğ.06/161

y.-d^{i}ler An.09/193

y.-iyėlle Iğ.11/51

y.-iyėrdíler Iğ.11/49

y.-iyėrdi Iğ.06/160

y.-iyėrd^{i}ler Iğ.11/50

y.-iyėrím Bu.08/71

y.-me^{y}e An.09/72

y.-üyėr Bu.08/71

yönnendür-: Yönlendirmek. -1-

y.-em Bu.14/187

yöre: Yöre. -2-

y.+densin Ağ.13/92

y.+nn Ağ.13/95

yörek: Düşmemesi için bebeği beşiğe bağlamaya yarayan enli beşik kemeri. -3-

y. An.01/164, An.01/165, An.01/168

yötür-: Yetirmek; “yerine” sözü ile birlikte kullanılmıştır. *Diğer varyantı için bk. yetúr-*. -3-

yerine y.: Yerine yetirmek; yerine getirmek. An.09/475, An.09/477

yu: *bk. yoẖ*. -1-

y. yȯ Ağ.08/43

yu-: Yıkamak. -1-

y.-yallar Ağ.16/62

yua: *bk. yuva*. -1-

y.+larına An.04/66

yualet: *(Yanlış telaffuz) bk. tualed*. -1-

y. Iğ.11/59

yualla-: Yuvarlamak. -1-

y.-dıb Iğ.01/15

yuarlaẖ: *bk. yuvarlaẖ*. -2-

y. Ağ.10/114, Bu.14/29

yucaĝapi: *bk. yüçeġapi*. -1-

y. Ma.03/53

yudum: Yudum. -1-

y. Ağ.08/109

yufġa: Yufka. -2-

y. An.10/111

y.+yı Bi.03/10

yuĝu: *bk. yuẖu*. -1-

y.+mdā An.05/153

yuẖa: 1. Yufka; 2. Kıvamı yumuşak (hamur); 2.İnce; 3. Zayıf, dayanıksız. *Diğer varyantları için bk. yuẖā, yuẖá*. -30-

y. Ağ.08/51, Ağ.10/108, An.01/184, An.01/198, An.10/111, Bi.01/28, Bi.01/30, Bu.02/138, Bu.02/168, Bu.02/169, Iğ.01/11, Iğ.01/5, Iğ.01/9, Iğ.04/2, Iğ.11/88, Mu.01/102, Mu.01/118, Mu.01/124, Mu.01/125

y.+dan Ağ.10/102, Ağ.10/63

y.+sını Mu.07/29

y.+si Ha.06/32

y.+yı Bu.02/144

y.+yı Ha.04/144, Ha.06/45

y.+yí Ağ.10/106

y.+yi Ha.04/153

yuẖar: *bk. yoẖari*. -1-

y.+dan An.07/80

yuẖari: *bk. yoẖari*. -2-

y. Ağ.06/100, Ağ.06/102

yuẖā: *bk. yuẖa*. -2-

y. Bi.01/37

y.+y Ha.04/145

yuẖá: *bk. yuẖa*. -2-

y.+yı Mu.07/26

y.+yi Ma.03/67

yuẖi: *bk. yuẖu*. -1-

y.+de göriyėrim: Uykuda görmek; rüyada görmek. Bu.13/150

yuẖla-: Uyumak. *Diğer varyantları için bk. yuẖlā-, yuẖlí-, yuẖli-*. -4-

y.-mir An.01/231

y.-rdi An.01/153

y.-rdiler Bu.06/35

y.-sana Bu.06/32

yuḫlad-: Uyutmak. -1-

y.-iyírdim Bu.06/34

yuḫlā-: *bk. yuḫla*-. -1-

y. Bu.06/37

yuḫlí-: *bk. yuḫla*-. -2-

y.-yir Bu.02/62

y.-ʸėr An.01/140

yuḫli-: *bk. yuḫla*-. -10-

y.-yandā Iğ.11/76

y.-yė An.11/124

y.-yėm Bu.06/39, Bu.06/43

y.-yėr An.05/425

y.-yėrdi Bu.02/62

y.-yėrim An.11/125

y.-yír An.09/386

yuḫu: Uyku. *Diğer varyantları için bk. yuĝu, yuḫi*. -5-

y. An.05/153, Bu.06/33

y.+de Mu.04/28

y.+m An.07/73

y.+ya An.05/425

yukle-: *bk. yükle*-. -1-

y.-miş Bu.14/21

yuḳarı: *bk. yoḫari*. -1-

y.+ya An.10/149

yum-: Yummak, sıkarak kapalı duruma getirmek. -6-

y.-acağ An.05/156

y.-an An.05/157

y.-ardi An.05/161

y.-up An.05/155

y.-uyė Ha.04/81

y.-uyėr Ha.04/91

yumağ: *bk. yumaḫ*. -1-

y.+ına Ha.06/17

yumaĝ: *bk. yumaḫ*. -1-

y.+ına Ha.06/23

yumaḫ: 1. Avuç; 2. Hamur bezesi, künt. -3-

y. Ma.03/111, Mu.01/98

yumcỉ: Yumularak yapılan yuvarlak şekilli (bazlama). -1-

y. Ağ.08/51

yumdur-: Yumdurmak, yummasını/kapamasını sağlamak. -1-

y.-iyėrduḫ An.05/155

yumışaḫlığ: *bk. yumuşaḫlu*. -1-

y.+ında Ağ.10/73

yumna-: Yumlamak; yumrulamak. -1-

y.-rıs Ağ.08/51

yumrí: *bk. yumri*. -2-

y. Ma.03/109

yumríli-(< yumríli-): Yumrulamak. -1-

y.-yėller Bu.02/32

yumri: Yuvarlak biçimli. *Diğer varyantları için bk. yumrí, yumru, yúmrỉ*. -4-

y. An.05/417, Bu.02/144, Iğ.09/163, Mu.01/107

yumru: *bk. yumri*. -2-

y. An.05/163, Bi.01/39

yumruġlu- (<yumruġla-): (Hamur için) Yumruklamak, yumruklayarak hamuru yoğurmak. *Diğer varyantı için bk. yumruḳlu-*. -1-

y.-yosun Ma.04/80

yumruḳlu-: *bk. yumruġlu-*. -1-

y.-yosun Ma.04/80

yumuĝ: Yumuk, yumulmuş olan, kapalı. -1-

y. Iğ.11/74

yumul-: Yumulmak, kapatılmak. -1-

y.-iir Ağ.10/88

yumurta: Yumurta. -21-

y. An.09/457, An.11/110, Bi.01/34, Bi.01/35, Bi.01/37, Bi.03/36, Bi.04/59, Ha.04/156, Ha.04/57, Ha.06/22, Iğ.04/16, Mu.07/27

y.+lar Ma.03/109

y.+nın Ma.04/142

y.+y Bu.02/73, Bu.02/83

y.+y[1] Bu.02/73, Ha.04/58, Iğ.11/99

y.+ynȧn Ma.04/141

yumurtalí: *bk. yumurtali*. -1-

y. Bi.04/58

yumurtali: Yumurtalı. *Diğer varyantı için bk. yumurtalí*. -1-

y. Iğ.01/18

yumuşaĝ: *bk. yumuşaḫ*. -7-

y. Bi.03/16, Bi.03/17, Bi.04/23, Bu.02/139, Iğ.01/20, Iğ.04/9

y.+ını An.01/197

yumuşaḫ: Yumuşak. *Diğer varyantı için bk. yumuşaĝ*. -5-

y. Bu.14/40, Ha.06/21, Iğ.01/6, Iğ.04/8

y.+dur Bu.02/139

yumuşaḫcana: Yumuşakça, yumuşak bir şekilde. -1-

y. Bi.03/17

yumuşaḫlu (<yumuşaḫluḫ): Yumuşaklık. *Diğer varyantı için bk. yumışaḫlı[ğ]*. -1-

y.+unda Ağ.10/101

yumuşan-: Yumuşanmak; yumuşamak. -2-

y.-iyėr An.05/453

yurd: *bk. yurt*. -2-

lele köçmīş y.+i boş ġalmiş: Lala göçmüş yurdu boş kalmış. Bir atasözü. Bu.04/100

lale uşmiş y.+i veran ġalmiş: Lala uçmuş yurdu viran kalmış. Bir atasözü. Ağ.06/87

yurt: Yurt. *Diğer varyantı için bk. yurd*. -2-

y. Ma.03/49

yėr y.: Yer yurt. Bi.05/16

yurtsîz: Yurtsuz, yurdu olmayan. -1-

y. yuvasız: Yurtsuz yuvasız. An.04/109

yurttışı: Yurt dışı. -1-

y.+ndadır Ağ.06/39

yut-: Yutmak. -1-

y.-ėrsın An.02/99

yuva: Yuva. *Diğer varyantı için bk. yua*. -1-

y.+lari Bu.13/144

yuvarlaġ: *bk. yuvarlaẖ*. -2-

y. Bi.03/10, Bi.03/25

yuvarlaĝ: *bk. yuvarlaẖ*. -1-

y.+í Ağ.10/105

yuvarlaẖ: Yuvarlak. *Diğer varyantları için bk. yuarlaẖ, yuvarlaġ, yuvarlaĝ*. -5-

y. Ağ.10/105, Ağ.10/109, Bi.03/10, Bi.03/28, Ha.04/94

yuvarlat-: Yuvarlatmak. -1-

y.-i^{y}ėller Bu.09/142

yuvasız: Yuvasız, yuvası olmayan. -1-

yurtsi̊z y.: Yurtsuz yuvasız. An.04/109

yúhsek: *bk. yüsgeg*. -1-

y. Bu.12/11

yúkle-: *bk. yükle-*. -3-

y.-diler Bu.02/1

y.-mıj Bu.14/21

y.-miş Bu.14/21

yúkli-: *bk. yükle-*. -1-

y.-yėller Bi.01/130

yúmri̊: *bk. yumri*. -1-

y. Iğ.09/163

yüceḳapı: *bk. yüc̱eġapi*. -1-

y. Ma.03/43

yüceḳapú: *bk. yüc̱eġapi*. -1-

y. Ma.03/44

yüc̱eġapi: Yücekapı, Ağrı'nın Eleşkirt ilçesine bağlı bir belde. *Diğer varyantları için bk. yucaĝapi, yüceḳapı, yüceḳapú*. -1-

y. Ağ.07/55

yüg: *bk. yük*. -1-

y. Iğ.09/75

yügrüğ: Hızlı. -1-

y. Bu.06/40

yügüd-: *bk. yügüt-*. -2-

y.-diler Bu.13/119

y.-üb Mu.01/21

yügür-: Yüğürmek, beşik sallamak. *Diğer varyantı için bk. yüğür-*. -2-

y.-en An.01/136

y.-iyėrím Bu.08/76

yügüt-: Öğütmek. *Diğer varyantları için bk. yügüd-, yüğüd-, yüküt-*. -1-

y. Ağ.08/84

yüğüd-: *bk. yügüt-*. -1-

y.-iyėller Bu.02/140

yüğür-: *bk. yügür-*. -3-

y.-iyėrdim Bu.06/34

y.-iyėrím Bu.08/77

y.-iyėrim Bu.08/13

yüğǖddir-: Yoğurtturmak, yoğurmasını sağlamak. -1-

y.-iyėruẖ Bu.13/164

yüh́: *bk. yük*. -1-

y. Iğ.09/86

yüh́le-: *bk. yükle*-. -1-

y.-p An.05/230

yük: 1. Yük; 2. Denk, bohça. *Diğer varyantları için bk. yüg, yüh́*. -6-

y. Iğ.09/86

y.+i Bu.02/9

y.+lere An.01/89

y.+ü Bu.14/25

y.+ümi An.11/82

y.+ün Bu.02/9

yükle-: Yüklemek. *Diğer varyantları için bk. yukle-, yúkle-, yúkli-, yüh́le-, yükli-*. -5-

y.-duẖ An.05/297, An.05/311

y.-miş An.11/24

y.-mişin Bu.14/25

y.-mişler Iğ.02/78

yüklen-: Yüklenmek. -1-

y.-di Bu.13/161

yükli-: *bk. yükle*-. -5-

y.-yan An.09/37

y.-yėller Ağ.01/16

y.-yėr An.09/39

y.-yėrdım An.02/68

y.-yėrd^{i}ler An.09/40

yüküt-: *bk. yügüt*-. -1-

y. Ağ.08/73

yül: *bk. yil*. -1-

y.+den Bu.02/102

yün: Yün. *Diğer varyantları için bk. yüng, yünk*. -8-

y. Ağ.06/132, Ağ.15/13, Ha.02/38, Ha.05/28, Ha.05/29

y.+ünden Ha.02/38

y.+ünnen Ağ.06/132

yüng: *bk. yün*. -1-

y. Bu.06/228

yüngül: 1. Hafif, ağır olmayan; 2. Kolay. *Diğer varyantı için bk. yüngür*. -4-

y. An.09/172, An.09/174, Bu.02/94

ayaın y. o^{s}sun: Ayağı yüngül olmak, başladığı işi çabuk bitirmek. An.10/145

yüngülcene: Hafifçe. -1-

y. An.09/115

yüngüllän-: Hafiflemek, kolaylaşmak. -1-

y.-di Iğ.06/136

yüngür: *bk. yüngül*. -1-

y. Iğ.03/79

yünk: *bk. yün*. -3-

y. Bu.06/229

y.+den Bu.12/26, Ha.02/38

yüre: *bk. yüreg*. -1-

y.+i Ma.04/136

yüreg: 1. Yürek, kalp; 2. Bağır, iç. *Diğer varyantları için bk. cüreğ, üreg, üreğ, yüre, yüreğ, yüreh́, ʸüreğ.* -8-

y. An.12/83, Ma.04/136

y.+i Ma.04/136

y.+i patlíyėr: Yüreği patlamak; ödü kopmak, çok korkmak. Iğ.05/18

y.+imi Iğ.11/43

y.+ine basmişĺar: Yüreğine basmak; bağrına basmak. An.12/166

y.+leri açılsın: Yüreği açılmak; içi açılmak, ferahlamak. An.12/137

yüreğ: *bk. yüreg*. -4-

y.+i Ma.04/135

y.+imda An.05/105

y.+imsin Iğ.09/154

y.+üm ĝarışiir: Yüreği karışmak; içi bulanmak, midesi bulanmak. An.12/34

yüreh́: *bk. yüreg*. -1-

y. Ha.04/133

yüri-: Yürümek. -1-

y.-yėrduẖ Ma.03/5

yüs (1): *bk. yüz (1)*. -21-

y. Ağ.15/12, Ağ.15/4, Ağ.15/5, An.01/197, An.03/21, An.09/167, An.09/251, An.09/255, An.09/414, An.09/440, An.09/471, An.09/478, Iğ.02/166, Iğ.02/167, Iğ.02/71, Iğ.03/70, Iğ.06/158, Iğ.06/4, Iğ.08/56, Mu.01/20

yüs (2): *bk. yüz (2)*. -2-

y. Bu.06/17

yüsgeg: Yüksek. *Diğer varyantları için bk. üsgēğ, yúhsek, yüsgeğ, yüsgek.* -3-

y. An.07/30, Bu.03/28, Iğ.02/129

yüsgeğ: *bk. yüsgeg*. -1-

y.+e Iğ.02/129

yüsgeğluĝ: *bk. ʸüsgegluẖ*. -1-

y.+unda Bu.02/23

yüsgek: *bk. yüsgeg*. -1-

y. Bu.02/155

yüskekluĝ: *bk. ʸüsgegluẖ*. -1-

y.+unda Iğ.02/129

yüssüğ: *bk. yüzüg*. -1-

y.+ünü Ha.04/22

yüssük: *bk. yüzüg*. -1-

y. Ha.05/123

yüssüz: Yüzsüz, utanmaz, arsız. -1-

y. Bu.01/26

yüsük: *bk. yüzüg*. -1-

y. An.12/222

yütúr-: *bk. yütür-*. -1-

y.-máduẖ Bu.15/22

yütür-: 1. Yitirmek, kaybetmek; 2. Unutmak; 3. Ortadan kaldırmak, yok etmek, öldürmek. *Diğer varyantları için bk. yitı̊r-, yitúr-, yitür-, yütúr-.* -12-

y.-duẖ Iğ.06/146, Iğ.06/147

y.-emeduĝ Iğ.09/52

y.-maᵍ̆ Iğ.09/199

y.-meduĝ An.09/27

y.-meduẖ An.09/27

y.-miyaẖ Bu.15/25

yüz (1): Yüz, 100. *Diğer varyantları için bk. çüs, çüz, şüs, şüz, üs (1), üz,* ᵘ̈z, *yǖz*. -52-

y. Ağ.07/52, Ağ.07/64, Ağ.13/2, Ağ.13/3, Ağ.15/13, An.01/74, An.04/68, An.07/14, An.07/27, An.09/160, An.09/167, An.09/170, An.09/177, An.09/188, An.09/189, An.09/251, An.09/344, An.09/355, An.09/390, An.10/90, An.11/101, Bi.02/11, Bi.02/12, Bi.04/22, Bi.04/91, Bi.04/92, Bu.08/101, Bu.14/146, Bu.14/96, Bu.15/18, Bu.15/20, Bu.15/4, Ha.07/58, Iğ.02/71, Iğ.06/43, Iğ.08/34, Iğ.09/103, Mu.01/20, Mu.03/76

y.+den An.05/264, An.09/77

y.+i An.09/170

yüz (2): 1. Yüz, surat; 2. Yüzey, üst; 3. Yan, taraf; 4. Cüret, düşüncesizce, saygıyı aşan davranış. *Diğer varyantı için bk. yüs (2).* -29-

y. An.12/145, Mu.03/110

y.+i Ağ.07/106, Bu.01/27, Bu.06/223, Iğ.11/72

y.+i̊ Bu.06/223

y.+ü An.12/220

y.+üme An.09/388

y.+ümüz Iğ.07/14

y.+ün Bu.05/13

y.+ünä Iğ.06/48

y.+ünde Iğ.09/186

y.+ünden An.01/165

y.+ündē Mu.01/143

y.+üne Ağ.14/26, Ağ.17/57

y.+ünen Iğ.02/180

y.+üní Bi.01/87

y.+üni Bu.13/165, Bu.13/172

haşa y.+ünnen: Haşa yüzünden; söylenmesi uygun olmayan ya da hoş görülmeyen sözlerden önce söylenen *ve "afedersiniz"* anlamında kullanılan bir ifade. An.11/17

y.+ünü An.12/220, An.12/222, Ma.04/92

y.+ünün Bu.05/29

y.+ᵘ̈ne Mu.04/23

yüzaĝli̊ĝu: *bk. yüzaĝluĝu*. -1-

y.+nú Bu.13/166

yüzaĝluĝu: Yüz aklığı, (gelin için) utanılacak bir durumunun olmayışı. *Diğer varyantı için bk. yüzaĝli̊ĝu*. -1-

a.+nú Bu.13/175

yüzaşdi: Yüz açımı. -4-

y. An.10/108, 13/173, Bu.13/187, Bu.13/188

yüzbaşı: *bk. yüzbaşi*. -7-

y. An.06/23

y.+m Mu.03/76, Mu.03/96

y.+n Mu.03/90

y.+na An.06/23

y.+na^n Mu.03/89

yüzbaşí: *bk. yüzbaşi*. -1-

y. Mu.03/99

yüzbaşi: Yüzbaşı. *Diğer varyantları için bk. yüzbaşı, yüzbaşí.* -7-

y. An.07/50, Mu.03/103, Mu.03/94

y.+ydi An.07/42

y.+ymiş Ağ.07/117, Iğ.02/5

y.+^{y}nen Mu.03/87

yüzdán: *bk. yüzden*. -1-

y. Ağ.15/1

yüzdä: Yüzde, yüze bölünen bir şeyin o kadarlık parçasını belirten bir söz. -1-

y. Iğ.06/58

yüzde: Yüzde, yüze bölünen bir şeyin o kadarlık parçasını belirten bir söz. -3-

y. Ağ.06/94, An.09/85, Iğ.06/150

yüzden: Yüzden, sebebiyle. *Diğer varyantları için bk. yüzdán, ^{y}üzden.* -3-

y. Ağ.03/13, Ağ.15/3, Bu.12/3

yüzger: Rüzgar. *Diğer varyantları için bk. üzger, yüzğer.* -6-

y. An.05/323, An.07/102, Bi.04/123, Iğ.03/87, Mu.01/15

y.+i Mu.01/15

yüzgörümçe: Yüz görümlüğü. -3-

y. An.12/145, An.12/222, Iğ.03/67

yüzgörümlük: Yüz görümlüğü. -1-

y.+liyne An.10/87

yüzgörüşú: *bk. yüzgörüşü*. -1-

y.+ni Bu.09/152

yüzgörüşü: Yüz görümlüğü. *Diğer varyantı için bk. yüzgörüşú.* -3-

y.+ne Bu.09/168

y.+ni Bu.09/150, Bu.09/152

yüzğer: *bk. yüzger*. -2-

y. An.05/321, An.05/322

yüzü: *bk. yüzüg*. -2-

y.+ü An.10/83

y.+ünü An.10/78

yüzüg: Yüzük. *Diğer varyantları için bk. i̊zi̊g, üzüğ, yi̊zi̊g, yi̊züg, yüssüğ, yüssük, yüsük, yüzü, yüzüğ, yüzük, yüzüķ, ^{y}üzüğ.* -12-

y. An.10/174, Bu.05/8, Iğ.03/57, Iğ.03/59, Iğ.03/63, Iğ.03/66, Mu.01/68, Mu.01/70

y.+ler An.12/221

y.+ü An.12/222

y.+üni Bi.04/74

yüzüğ: *bk. yüzüg*. -2-

y.+ünė Bu.09/37

y.+ünü Bi.04/80

yüzük: *bk. yüzüg*. -5-

y. An.12/145, An.12/146, Bu.09/30, Iğ.03/49, Mu.01/70

yüzüķ: *bk. yüzüg*. -1-

y. An.10/69

yüzüm: *bk. üzüm*. -3-

y. Bi.01/149, Bi.01/28

y.+[ü]nä Iğ.06/68

yüzümluĝ: Üzümlük, üzüm yetiştirilen bahçe. -1-

y.+ú Iğ.06/180

yǖz: *bk. yüz (1)*. -1-

y. Iğ.08/33

y

[y]ani: *bk. yani*. -2-

[y]. Ağ.11/2, Iğ.02/168

[y]ap-: *bk. yap*-. -1-

[y].-sınnar Bi.03/51

[y]ėle: *bk. ėle (1)*. -1-

[y]. Bu.04/198

[y]ėndi: *bk. şindi*. -1-

[y]. Bu.11/79

[y]ėr: *bk. yėr*. -1-

[y].+de An.05/39

[y]igirmi: *bk. yigirmi*. -1-

[y]. An.09/198

[y]il: *bk. yil*. -6-

[y]. An.10/16, An.10/180

[y].+da Bu.12/110

[y].+den Bu.13/201

[y].+i Bu.12/84

[y].+ler Bu.04/219

[y]ireli: *bk. ireli*. -2-

[y]. Bu.05/14

[y]iri: *bk. iri*. -1-

[y]. An.07/79

[y]irin: İrin. *Diğer varyantı için bk. yirín.* -1-

[y]. Ha.07/58

[y]īncecáma: *bk. incecama*. -1-

[y]. Iğ.01/9

[y]üreğ: *bk. yüreg*. -1-

[y].+in An.05/104

[y]üsgegluẖ: Yükseklik. *Diğer varyantları için bk. yüsgeğluĝ, yüskekluĝ.* -1-

[y].+da Bu.02/60

[y]üzden: *bk. yüzden*. -1-

[y]. An.09/383

[y]üzüğ: *bk. yüzüg*. -1-

[y].+üni Bu.09/32

z

zaån: *bk. zaman*. -1-

z. Ha.05/77

zabit: Zabit, kişi adı. -1-

z. Ha.08/40

zabor *(Rus. Забор)*: Çit, çeper. *Diğer varyantı için bk. zabur.* -5-

z. An.05/124, An.05/125, An.05/126

zabur: *bk. zabor*. -1-

z.+ine[n] An.05/123

zaden: *bk. zati*. -1-

z. Ağ.07/56

zadi: *bk. zati*. -2-

z. Ağ.07/119, Ağ.07/191

zafted-: *bk. zavdėd-*. -1-

z.-ema... An.05/309

zahmed: *bk. ze^{h}med*. -1-

z. Mu.01/22

zaki: *bk. sanki*. -1-

z. Ma.05/15

zaman: Zaman. *Diğer varyantları için bk. zaån, zama^{n}, zamā, zȧman*. -175-

z. Ağ.01/70, Ağ.03/1, Ağ.03/12, Ağ.04/19, Ağ.06/134, Ağ.06/146, Ağ.06/147, Ağ.06/27, Ağ.06/50, Ağ.06/51, Ağ.06/53, Ağ.06/56, Ağ.06/58, Ağ.07/146, Ağ.07/168, Ağ.07/2, Ağ.07/57, Ağ.07/90, Ağ.09/58, Ağ.09/73, Ağ.10/42, Ağ.10/6, Ağ.10/82, Ağ.11/26, Ağ.11/28, Ağ.14/1, Ağ.15/19, Ağ.15/2, Ağ.15/23, Ağ.15/45, Ağ.15/5, Ağ.15/9, Ağ.17/55, Ağ.17/88, Ağ.18/38, Ağ.18/39, An.01/135, An.01/148, An.01/15, An.01/249, An.01/44, An.03/24, An.04/61, An.04/64, An.04/66, An.05/119, An.05/175, An.05/267, An.05/35, An.05/366, An.05/71, An.05/86, An.06/65, An.07/108, An.07/57, An.07/62, An.09/17, An.09/348, An.09/368, An.09/471, An.09/478, An.09/81, An.10/114, An.10/20, An.12/209, An.12/45, An.12/60, Bi.02/14, Bi.02/5, Bi.03/39, Bi.03/48, Bi.03/53, Bi.05/1, Bi.05/28, Bi.05/3, Bu.02/118, Bu.02/56, Bu.02/9, Bu.09/2, Bu.14/83, Ha.02/15, Ha.02/24, Ha.05/140, Ha.05/152, Ha.05/154, Ha.05/54, Ha.06/5, Ha.07/1, Ha.07/24, Ha.07/57, Ha.08/15, Ha.08/20, Ha.08/37, Iğ.02/11, Iğ.06/129, Iğ.06/139, Iğ.06/140, Iğ.06/35, Iğ.06/41, Iğ.09/158, Iğ.10/4, Iğ.11/76, Ma.01/13, Ma.02/46, Ma.02/51, Ma.03/61, Ma.03/62, Ma.04/144, Ma.04/167, Mu.01/131, Mu.01/165, Mu.01/33, Mu.02/15, Mu.02/29, Mu.03/22, Mu.03/60, Mu.03/72, Mu.04/21, Mu.04/34, Mu.05/28, Mu.05/37, Mu.06/19, Mu.06/25, Mu.06/33, Mu.06/35, Mu.06/43

z.+a Ağ.06/70, An.03/5, An.10/125, Mu.07/14

z.+da Ağ.14/31, An.02/34, An.07/35, An.12/140, An.12/34, An.12/49, Bu.02/104, Iğ.06/34, Mu.03/108

z.+dan Ağ.01/47, Ha.04/45, Mu.04/15

z.+ı An.01/74, An.10/22, Ha.02/4, Mu.04/33

z.+ım An.10/21, Iğ.02/43

z.+ımız An.01/74

z.+ımızda An.01/157, Mu.01/36, Mu.06/2

z.+ın Bi.05/10, Ha.04/33, Ma.02/31

z.+ında Ağ.17/74, An.01/125, Bu.12/154, Iğ.02/29

z.+ınkiler Mu.05/28

z.+^{ı}ndå Bi.05/28

z.+i Ağ.15/45, Ha.05/6

z.+inda Ağ.17/75

z.+iydi Iğ.02/27, Mu.03/14

z.+narı Ha.04/35

z.+narımızda An.01/149

zama^{n}: *bk. zaman*. -2-

z. Ağ.15/31, Bu.12/25

zamā: *bk. zaman*. -1-

z. Bu.02/45

zan-: Sanmak. *Diğer varyantı için bk. san-*. -6-

z.-allar Bu.14/61

z.-asın Iğ.06/110

z.-di Ha.07/17

z.-iyėlle Iğ.09/144

z.-iyírsin Iğ.09/143

z.-ma An.09/320

zanav: Zanav, Ahıska'da bir köy. -1-

z. Iğ.12/11

zandıĝ: *bk. zanduḫ*. -1-

z.+í An.09/355

zandıḫ: *bk. zanduḫ*. -1-

z. An.09/352

zanduĝ: *bk. zanduḫ*. -8-

z.+ı Bu.09/156

z.+í An.09/354

z.+o An.09/348

z.+una An.09/350

z.+un^{u}n Bu.09/154

z.+u^{n} Bu.09/154

z.+ú An.09/349, An.09/351

zanduḫ: Sandık. *Diğer varyantları için bk. sanduĝ, zandıĝ, zandıḫ, zanduĝ, zānduḫ*. -4-

ämeh́li z.+dan: Emekli Sandığı, bir sosyal güvenlik kurumu. Iğ.06/157, Iğ.06/44

z.+lar An.05/27

z.+suz An.09/353

zanned-: *bk. zannėd-*. -1-

z.-i^{y}rım An.01/229

zannėd-: Zannetmek. *Diğer varyantı için bk. zanned-*. -2-

z.-iyėrdim Ağ.16/165

z.-iyoruĝ Bi.03/101

zapon *(Rus. Закон)*: Âdet, gelenek görenek. -1-

z.+ı An.01/183

zaral: Zarar. *Diğer varyantları için bk. zarar, zerel*. -2-

z. An.01/20

z.+ı An.01/127

zarar: *bk. zaral*. -1-

z.+ım Bu.14/132

zararsız: Zararsız, zararı olmayan. -1-

z.+ım Bu.14/107

zarḫoş: Sarhoş. -1-

z. Bu.03/21

zarıncıluĝ: Sıkıntı ve yokluktan acınacak hale düşmüş olma durumu. -1-

z. Mu.06/42

zatan: *bk. zati*. -15-

z. Ağ.01/21, Ağ.11/33, Ağ.15/59, Ağ.17/75, An.04/7, Bu.09/22, Ha.01/6, Ha.04/12, Ha.04/43, Ha.04/66, Mu.01/131, Mu.01/50, Mu.02/24, Mu.03/111, Mu.03/25

zatán: *bk. zati*. -1-

z. Ha.04/64

zate: *bk. zati*. -2-

z. Bu.02/16, Bu.04/161

zaten: *bk. zati*. -21-

z. Ağ.06/138, Ağ.06/18, Ağ.06/59, Ağ.18/54, An.08/13, An.08/14, An.08/6, An.10/108, An.10/14, An.10/85, Bi.05/23, Bi.05/32, Bu.09/24, Iğ.03/79, Ma.01/19, Ma.05/1, Ma.05/20, Ma.05/25, Ma.05/7, Mu.03/108, Mu.04/27

zatė: *bk. zati*. -1-

z. Bu.14/96

zatė^{n}: *bk. zati*. -1-

z. An.10/47

zatí: *bk. zati*. -1-

z. Iğ.06/131

zatín: *bk. zati*. -1-

z. Ma.05/3

zati: Zâten. *Diğer varyantları için bk. saden, saten, zaden, zadi, zatan, zatán, zate, zaten, zatė, zatė*^{n}*, zatí, zatín, zāten, zāti, záten*. -30-

z. Ağ.07/80, Ağ.07/9, Ağ.09/48, An.04/26, An.09/143, An.09/145, An.09/175, An.09/234, An.09/237, An.09/340, An.09/346, An.09/441, An.09/83, An.11/70, An.12/172, Bu.02/118, Bu.04/166, Bu.12/125, Bu.14/4, Bu.14/8, Ha.08/67, Ha.08/9, Iğ.06/130, Iğ.09/70, Ma.04/145

zaval: Zevâl, yok olma, yok edilme, bozulma. *Diğer varyantları için bk. zavaĺ, zával*. -1-

z. Iğ.06/162

zavallı: *bk. zavallí*. -1-

z. Mu.05/50

zavallí: Zavallı. *Diğer varyantı için bk. zavallı*. -1-

z. Mu.02/7

zavaĺ: *bk zaval*. -1-

z. Iğ.06/174

zavdėd-: Zaptetmek. *Diğer varyantı için bk. zafted-*. -1-

z.-miş Ağ.07/81

zavot: Fabrika. -6-

z. An.02/47, Iğ.06/60

fabriḣ́ z.: Fabrika. An.09/414

z.+a An.05/57

z.+una^{n} An.12/113, An.12/114

za^{v}ahdan: Sabahtan, sabahleyin. -1-

z. Bu.11/60

zay^{ı}v: *bk. zayif*. -1-

z. Iğ.03/8

zayíf: *bk. zayif*. -1-

z. Iğ.03/4

zayif: Zayıf. *Diğer varyantları için bk. zay^{ı}v, zayíf, za^{y}íf, záif, ze^{y}if*. -1-

z. Ha.04/64

za^{y}íf: *bk. zayif*. -1-

z. Ağ.15/45

zānduḫ: *bk. zanduḫ*. -1-

z.+lari Iğ.11/37

zāten: *bk. zati*. -3-

z. Ağ.05/4, Ağ.13/44, An.10/153

zāti: *bk. zati*. -1-

z. An.01/254

záif: *bk. zayif*. -1-

z. Bu.01/13

záten: *bk. zati*. -1-

z. Iğ.07/7

zával: *bk zaval*. -1-

z. Ma.03/38

zȧman: *bk. zaman*. -1-

z. Bu.02/55

zämheri: Zemheri, kara kış. -1-

z. Bu.01/18

zängin: *bk. zengin*. -1-

z.+dúr Mu.06/71

zänginnan-: *bk. zenginnen-*. -1-

z.-iyėr An.05/435

ze: *bk. da (1), bk. de (1)*. -3-

z. Ağ.11/37, An.05/166, Iğ.09/92

zebze: *bk. sebze*. -1-

z.+i An.11/91

zeer: Zehir. -1-

z. Ha.07/23

zefer: Zafer, kişi adı. -1-

z. Ağ.01/68

ze^{h}irlen-: Zehirlenmek. -1-

z.-im An.11/92

ze^{h}med: Zahmet. *Diğer varyantı için bk. zahmed*. -1-

bene z. sene re^{h}met: Bana zahmet, sana rahmet; bir deyim. Mu.06/105

zekir: Zekir, kişi adı. -2-

z. Ma.05/1

z.+gil Ma.05/15

zelzele: Deprem. *Diğer varyantı için bk. zenzele*. -2-

z. An.04/91, Mu.03/26

zen: *bk. sen*. -1-

z.+e Ağ.16/159

zencír: Zincir. -1-

z. Iğ.11/65

zenci: Zenci, siyahi. *Diğer varyantı için bk. zēnci*. -15-

z. Ağ.08/100, Ağ.08/106, Ağ.08/111, Ağ.08/124, Ağ.08/125, Ağ.08/94, Ağ.08/97

z.+ler Ağ.08/112, Ağ.08/125

z.+nín Ağ.08/92

z.+ynen Ağ.08/110

z.+ʸi Ağ.08/96

zengín: *bk. zengin*. -1-

z. Iğ.06/167

zengin: Zengin. *Diğer varyantları için bk. zängin, zengín, zēngin*. -20-

z. Ağ.01/74, An.07/120, An.11/109, Bu.03/37, Iğ.09/212, Mu.01/64, Mu.03/113

z.+idığ̂ Mu.03/39

z.+idi Ağ.01/50, Ağ.01/52, Ha.05/43, Ma.03/89, Mu.03/39

z.+imiş Iğ.02/32

z.+imişler An.06/6, Iğ.09/212

z.+ⁱmi̊şler Bi.05/11

z.+in An.11/110

z.+miş Ma.01/3

z.+ner Ağ.01/5, Ağ.01/8

zenginnen-: *bk. zänginnan-*. -1-

z.-diler Ma.03/99

zenginnuğ̂: Zenginlik. -1-

z.+uní Iğ.09/213

zenüre: Zenure, kişi adı. -1-

z. Ağ.06/34

zenzele: *bk. zelzele*. -2-

z. Mu.03/31

z.+sindē Mu.03/51

zerdelen-: Zerdelenmek; iltihaplanmak. -1-

z.-iyėr An.05/461

zerel: *bk. zaral*. -1-

z.+í Mu.01/183

zever: *bk. sefer (1)*. -1-

z. Ağ.13/31

zeʸif: *bk. zayif*. -1-

aẖıl.dan z.: Akılsız. Bu.01/30

zē: *bk. da (1), bk. de (1)*. -1-

z. Bu.04/96

zēnci: *bk. zenci*. -1-

z. Ağ.08/99

zēngin: *bk. zengin*. -1-

z.+in Bu.03/35

zēytun: Zeytin. -1-

z. Bu.06/18

zıd: Yansıma sesten türeilmiş bir söz. -1-

z. An.06/67

zığ̂ėl: Zığel, diş eti. -2-

z. An.10/185

z.+im An.10/186

zırẖli: Zırhlı. -1-

z. Bu.02/125

zíndan: *bk. zindan*. -1-

ġaranıẖ z.: Karanlık zindan; çok karanlık. An.12/14

zibil: Çöp, süprüntü, pislik. -1-

z. tökülő́r sufatınnan: Suratından zibil dökülmek; surat asmak, somurtmak. An.01/217

ziġana: Zigana, Gümüşhane'nin Torul ilçesinde bir köy ve geçit. -1-

z.+dan Bu.14/65

zil: 1. Zil; 2. Korna. -3-

z. Ağ.09/67

z.+e An.10/169

z.+leri Ağ.09/61

zilfi: Zilfi, kişi adı. -1-

z. Bu.04/248

zilfiya: Zilfiye, kişi adı. *Diğer varyantları için bk. zilfiyā, zilfiyá, zilfiye*. -2-

z. Bu.04/246

zilfiyā: *bk. zilfiya*. -1-

z. Bu.04/249

zilfiyá: *bk. zilfiya*. -1-

z. Bu.04/246

zilfiye: *bk. zilfiya*. -1-

z. Bu.04/249

zin: Cin, ruhani varlık. -1-

z. Bu.02/181

zindan: Zindân; çok karanlık. "Karanlık" sözü ile birlikte ikileme kurar. *Diğer varyantı için bk. zíndan*. -1-

ġaranuḫ z.: Karanlık zindan; çok karanlık. An.12/80

zinned: Zinnet, kişi adı. -1-

z. Ağ.17/19

zivena *(Rus. Звеновой)*: Grup başı, ekip başı, ustabaşı. -1-

z. An.12/101

ziya: Ziyâ, kişi adı. -1-

z. An.12/55

ziyada: Ziyâde, fazla. -1-

z. Bu.02/22

ziyan: Ziyân. -1-

z. An.02/97

ziyared: *bk. ziyaret*. -2-

z. An.05/131, An.05/91

ziyaret: Ziyâret. *Diğer varyantı için bk. ziyared*. -3-

z. Ağ.06/21, An.05/92, Mu.06/100

ziyáddin: *bk. ziyeddin*. -1-

z. An.06/10

ziyáfet: Ziyafet. -1-

z. Bu.04/118

ziye: *bk. diye*. -1-

z. Ağ.11/2

ziyeddin: Ziyaddin, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. ziyáddin*. -2-

z. An.06/6, An.06/9

zobba: Sopa. *Diğer varyantları için bk. soba (2), sopa, zopa, zoppa*. -6-

z.+lara An.05/220

z.+ları An.05/210

z.+lari An.05/212

z.+mızi An.05/212

z.+y An.05/213, An.05/218

zollaş-: Zorlaşmak. -1-

z.-di Ha.07/18

zonġulda: Zonguldak. -1-

z. Ağ.16/35

zopa: *bk. zobba*. -2-

z. An.06/28

z.+lar An.06/26

zoppa: *bk. zobba*. -3-

z.+lar An.05/208

z.+larımízi An.05/209

z.+y An.05/213

zor: 1. Zor; 2. Sıkıntı, cefa. *Diğer varyantları için bk. sor, zô (2), zôr*. -13-

z. Ağ.06/134, Ağ.06/48, Ağ.06/49, An.03/8, An.11/108, Bi.03/56, Bi.05/15, Ma.03/29, Ma.04/23, Ma.04/74

z. etmiş: Zor etmek; saldırmak. Iğ.06/3

z.+dan Ağ.13/53

z.+umuza gėddi: Zoruna gitmek, onuruna dokunmak, gücüne gitmek. Ağ.13/79

zora: *bk. sora*. -2-

z. Bu.02/19, Iğ.08/36

zorȧn: *bk. zor^{ı}nen*. -1-

z. Mu.03/56

zor^{ı}nen: Zorla. *Diğer varyantları için bk. zorȧn, zornen, zor^{ü}na^{n}*. -1-

z. Mu.01/55

zorlan-: Zorlanmak. -2-

z.-di Ha.07/70

z.-madıḫ Bi.04/44

zorluġ: *bk. zorluḫ*. -2-

z. Ma.05/33

z.+lar Ağ.03/12

zorluĝ: *bk. zorluḫ*. -3-

z. Bi.03/39

z.+unen Mu.01/156, Mu.01/179

zorluḫ: Zorluk. *Diğer varyantları için bk. zorluġ, zorluĝ*. -5-

z. Mu.01/179

z.+la Ağ.11/4

z.+lar Ağ.03/21, Ağ.10/18

z.+lar^{ı}nan Ağ.15/49

zornen: *bk. zor^{ı}nen*. -1-

z. Mu.01/50

zoro: Zoro, kişi adı. -2-

z. Mu.05/58

zorsuz: Yemin ederken aşağıdaki şekilde kullanılır. -1-

z. yėmín: Bir yemin sözü. Ağ.06/154

zorunda: Mecbur. -1-

z.+ysa Iğ.11/71

zor^{ü}na^{n}: *bk. zor^{ı}nen*. -1-

z. An.05/287

zō (1) (Erm.): Bir ünlem. -1-

z. An.05/138

zō (2): *bk. zor*. -1-

z. Ma.01/20

zōr: *bk. zor*. -3-

z. Bi.04/48, Ma.04/23

z.+na^{n} An.06/77

zuḫum: Zıkkım. -2-

z.+a ĝalasın: Zıkkıma kalasın. Bir beddua. Ağ.15/52

z. olsun: Zıkkım olsun. Bir beddua. Ağ.15/50

zulum: Zulüm. *Diğer varyantı için bk. zulüm*. -9-

z. An.12/160

z. verėller: Zulüm vermek; zulmetmek, eziyet etmek. An.12/165

z. veriyėrsın: Zulüm vermek; zulmetmek, eziyet etmek. An.09/473

z. yapėller: Zulüm yapmak; zulmetmek, eziyet etmek. An.12/180

z. yapir: Zulüm yapmak; zulmetmek, eziyet etmek. Mu.01/88

z.+lar An.12/4, Bu.13/73

z.+ünen Iğ.06/148

z.+^{ü} An.12/27

zulüm: *bk. zulum*. -2-

z. Ağ.10/36

z.+den Ağ.10/36

zurna: Zurna. *Diğer varyantı için bk. zuřna*. -3-

z. Ağ.09/71

z.+ynan Bu.09/73

z.+ynēn Iğ.05/8

zurnacı: *bk. zurnaci*. -1-

z.+y$^{\imath}$ An.06/51

zurnaci: Zurnacı, zurna çalan kimse. *Diğer varyantları için bk. zurnacı, zurnac̱i*. -2-

z. An.06/32

z.+ynen An.06/40

zurnac̱i: *bk. zurnaci*. -1-

z. An.06/33

zuřna: *bk. zurna*. -1-

z. Bu.09/73

zuvdėt: Zugdidi, Gürcistan'da bir şehir. -1-

z. Bu.12/88

zükem: Nezle, "ol-" yardımcı fiili birlikte kullanılmıştır. -1-

z. olmuş: Nezle olmak. Bu.02/164

zülbiya: Zülbiye, kişi adı. -1-

z.+n$^{\imath}$n Iğ.03/55

züleyĝa: *bk. züleyḫa*. -1-

z. Bu.04/248

züleyḫa: Züleyha, kişi adı. *Diğer varyantı için bk. züleyĝa*. -1-

z. Bu.04/248

züriyád: Zürriyet. -2-

z. Mu.06/110

Toplam Kelime Sayısı: 811763

Toplam Madde Başı Sayısı: 12562

ÖZET

Bu çalışmada değişik zamanlarda Türkiye'ye gelip Ağrı, Antalya, Bilecik, Bursa, Hatay, Iğdır, Manisa ve Muş'a yerleşen Ahıska Türklerinin karakteristik ve yaygın ağız özellikleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Ayrıca, Türkiye'ye gelişlerinde 1944 sürgünü milat kabul edilerek, 1944 sürgününden önce ve sonra gelenlerin ağız özellikleri arasında karşılaştırma yapılmıştır.

Buna göre ister 1944 yılından önce, ister 1944 yılından sonra gelmiş olsun, Ahıska Türklerinin karakteristik ağız özelliklerini sıkı bir şekilde korudukları görülmüştür. Aralarındaki fark ise, yalnızca yaşadıkları farklı coğrafyalardaki baskın kültürün etkisiyle dillerine girmiş söz ya da eklerde görülmüştür. 1944 sürgününden önce gelenler prestij dili olarak gördükleri Türkiye Türkçesi'nden; 1944 sürgününden sonra gelenler ise Rusça ile Özbek ve Azerbaycan Türkçesinden etkilenmişlerdir. Rusçadan yalnızca söz varlığı, Özbek ve Azerbaycan Türkçesinden söz varlığı ile birlikte ekler; Türkiye Türkçesinden ise, söz varlığı, ekler ve cümle yapısı boyutunda etkilenmeler olmuştur.

Bundan başka çalışmamızda bugünkü ağızların incelenmesi ile eski Ahıska coğrafyasındaki köylerin ağız özelliklerinin tespit edilip edilemeyeceği konusunda da küçük denemeler yapıldı. İptidai özellikte de olsa, ileride geçmişe dönük köylerin ağız özelliklerinin ve bölgelerinin tespitine imkan sağlayabilecek belirgin ek ve söz varlığındaki tercih farklılıkları ortaya çıkarıldı. Buna göre, görülen geçmiş zaman eki birinci çokluk kişi çekiminde *-dıḫ/-duḫ* ve *-diḱ* tercihi; öğrenilen geçmiş zaman birinci çokluk kişi çekimindeki *-mişuḫ/-mişıḫ* tercihi; gelecek zaman eki birinci çokluk kişi çekimindeki *-Acauḫ/-Acayıḫ/-Acooḫ* tercihi; şimdiki zaman eklerinden *-yėr* ve *-ėr* şekillerinin tercihi; yaygın olarak *getUr-/geçUr-/gezdUr-* şekillerinde kullanılan ettirgenlik eklerinin *getır-/geçır-/gezdır-* örneklerinde görüldüğü gibi */ı/*'lı şekilerinin tercihi; sözvarlığından da örneğin *anna-/ağ̂na-* tercihi, ağız bölgelerinin tespiti için önemli olabilir.

ABSTRACT

In this study the characteristics and common features of dialect of Ahiska Turks, who had came to Turkey in different periods of time and settled in Ağrı, Antalya, Bilecik, Bursa, Hatay, Iğdır, Manisa, Muş, is analyzed in detail. Additionally having accepted 1944 deportation as a turning point for Ahiska Turks' settlement in Turkey, a comparison between dialects of Ahiska Turks who came to Turkey before and after 1944 deportation.

Despite of the fact that they arrived before or after 1944, it is certain that Ahiska Turks firmly maintained characteristic features of their dialects. The differences between two groups manifests themselves in the loan words and suffixes which were added to the dialect by the impact of the dominant culture of the geography they have lived. Basically Ahiska Turks who came to Turkey before 1944 deportation have been affected by Turkey Turkish as it is seen as prestige language, others came after 1944 have been affected by Russian, Uzbek Turkish and Azeri Turkish. The levels of the interaction are various. Russian vocabulary, Uzbek and Azeri Turkish vocabulary and suffixes; Turkish vocabulary, suffixes and structure of sentence have affected the dialect.

Furthermore, within the study basic testing was done in order to find out whether the characteristics of dialects in old Ahiska villages could be defined by analyzing current ones. Significant preference differences, even if primitive, in suffix and vocabulary was detected which pave the way for further analysis on defining regions and characteristics of old villages dialects. The preferences, which are -*dıḫ*/-*duḫ* and -*diḱ* suffixes for the past tense 1th plural person, -*mişuḫ*/-*mişıḫ* suffixes for past perfect tense 1th plural person, -*Acauḫ*/-*Acayıḫ*/-*Acooḫ* suffixes for future tense 1th plural person, -*yėr* and -*ėr* suffixes for simple present tense, *getUr-/geçUr-/gezdUr-* and *getır-/geçır-/gezdır-* words, *anna-* and *ağ̂na-* words, seems to be important in order to define the regions of dialects.

ÖZGEÇMİŞ

1981 yılında Düzce'de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini sırasıyla Kütahya, Manisa, Rize, Bursa ve Balıkesir'deki değişik okullarda tamamladı. 1998 yılında girdiği Celal Bayar Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 2002 yılında verdiği "Nazilli ve Yöresi Ağızları" adlı teziyle mezun oldu. Yüksek Lisans eğitimini de aynı yerde 2005 yılında "Eski Uygur Türkçesi Metinlerinde Geniş Zaman Ekinin Kullanımı" başlıklı teziyle tamamladı.

2004 yılında Celal Bayar Üniversitesinde başladığı akademik hayatına 2007 yılında 2547 sayılı kanunun 35. Maddesi uyarınca doktora eğitimi almak üzere gittiği Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak devam etmektedir.

Yayınları:

"Alevi Gülbenglerinin Temel Yapısı Üzerine Bir Değerlendirme", Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Bahar 2013, S:65, s.53-80. (Mehmet Ersal ile birlikte)

"Türkiye Türkçesinin Doğu Grubu Ağızlarındaki Bedduaların İşlevleri ve Cümle Yapıları Arasındaki İlişki", Turkish Studies, www.turkishstudies.net, Gürer Gülsevin Armağanı, Volume 6/1, Winter 2011, s. 1084-1100, Erzincan 2011.

"Artvin İli Zeytinlik Köyü Manileri ve Ağız Özellikleri", Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, C:X, S:1, s.49-66, İzmir 2010.

'Türkiye Türkçesinin Doğu Grubu Ağızlarında Bedduaların İşlevleri', 2. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kongresi 19-25 Nisan 2010 Çeşme-İzmir / Türkiye.

"Nazilli (Aydın) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar", Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, C: IX, S:2, s.37-62 İzmir 2009.

Sancaklı Yörükleri Ağzında Bir Ayrıntı: +CA ve +CIK, Turkish Studies, Volume 4/3 Spring Prof. Dr. Hamza Zülfikar Armağanı, s.938-951, www. turkishstudies.net 2009.

Bazı Türkiye Türkçesi Ağızlarında Topluluk/Aile Adı Yapan Bir Ek: +êNİ / +îNİ, Turkish Studies, Volume 3/3 Spring The Serial of Special Volumes -Türkiye Turkish Dialects-, s.356-377, www.turkishstudies.net 2008.